

Holy Bible

Aionian Edition®

Muqeddes Kalam (latin yéziq)
Uyghur Bible (latin script)

AionianBible.org
The world's first Holy Bible untranslation
100% free to copy and print
also known as " The Purple Bible "

Holy Bible Aionian Edition ®

Muqeddes Kalam (latin yéziq)
Uyghur Bible (latin script)

Creative Commons Attribution ShareAlike 4.0, 2018-2021

Text source: eBible.org

Source copyright: Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0
Mukeddes Kalam - Uyghur Bible Translation Committee, 2010

Formatted by Speedata Publisher version 4.5.6 on 8/22/2021
100% Free to Copy and Print
<http://AionianBible.org>

Published by Nainoia Inc
<http://Nainoia-Inc.signedon.net>

We pray for a modern public domain translation in every language
Report content and format concerns to Nainoia Inc
Volunteer help is welcome and appreciated!

Celebrate Jesus Christ's victory of grace!

Preface

Uyghur tili at AionianBible.org/Preface

The *Holy Bible Aionian Edition* ® is the world's first Bible *un-translation!* What is an *un-translation?* Bibles are translated into each of our languages from the original Hebrew, Aramaic, and Koine Greek. Occasionally, the best word translation cannot be found and these words are transliterated letter by letter. Four well known transliterations are *Christ*, *baptism*, *angel*, and *apostle*. The meaning is then preserved more accurately through context and a lexicon. The Aionian Bible un-translates and instead transliterates ten additional Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies.

The first three words are *aiōn*, *aiōnios*, and *aīdios*, typically translated as *eternal* and also *world* or *eon*. The Aionian Bible is named after an alternative spelling of *aiōnios*. Consider that researchers question if *aiōn* and *aiōnios* actually mean *eternal*. Translating *aiōn* as *eternal* in Matthew 28:20 makes no sense, as all agree. The Greek word for *eternal* is *aīdios*, used in Romans 1:20 about God and in Jude 6 about demon imprisonment. Yet what about *aiōnios* in John 3:16? Certainly we do not question whether salvation is *eternal*! However, *aiōnios* means something much more wonderful than infinite time! Ancient Greeks used *aiōn* to mean *eon* or *age*. They also used the adjective *aiōnios* to mean *entirety*, such as *complete* or even *consummate*, but never infinite time. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs. So *aiōnios* is the perfect description of God's Word which has *everything* we need for life and godliness! And the *aiōnios* life promised in John 3:16 is not simply a ticket to *eternal* life in the future, but the invitation through faith to the *consummate* life beginning now!

The next seven words are *Sheol*, *Hadēs*, *Geenna*, *Tartaroō*, *Abyssos*, and *Limnē Pyr*. These words are often translated as *Hell*, the place of eternal punishment. However, *Hell* is ill-defined when compared with the Hebrew and Greek. For example, *Sheol* is the abode of deceased believers and unbelievers and should never be translated as *Hell*. *Hadēs* is a temporary place of punishment, Revelation 20:13-14. *Geenna* is the Valley of Hinnom, Jerusalem's refuse dump, a temporal judgment for sin. *Tartaroō* is a prison for demons, mentioned once in 2 Peter 2:4. *Abyssos* is a temporary prison for the Beast and Satan. Translators are also inconsistent because *Hell* is used by the King James Version 54 times, the New International Version 14 times, and the World English Bible zero times. Finally, *Limnē Pyr* is the Lake of Fire, yet Matthew 25:41 explains that these fires are prepared for the Devil and his angels. So there is reason to review our conclusions about the afterlife destinies of mankind and fallen angels.

This *un-translation* helps us to see these ten underlying words in context. The original translation is unaltered and a note is added to 63 Old Testament and 200 New Testament verses. To help parallel study and Strong's Concordance use, apocryphal text is removed and most variant verse numbering is mapped to the English standard. We thank our sources at eBible.org, Crosswire.org, unbound.Biola.edu, Bible4u.net, and NHEB.net. The Aionian Bible is copyrighted with creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0, allowing 100% freedom to copy and print, if respecting source copyrights. Check the Reader's Guide and read online at AionianBible.org and with the Android App. Why purple? King Jesus' Word is royal... and purple is the color of royalty!

Table of Contents

OLD TESTAMENT

Yaritilish	11
Misirdin chiqish	40
Lawiylar	65
Chöl-bayawandiki seper	84
Qanun sherhi	109
Yeshua	131
Batur Hakimlar	146
Rut	161
Samuil 1	163
Samuil 2	181
Padishahlar 1	197
Padishahlar 2	216
Tarix-tezkire 1	234
Tarix-tezkire 2	251
Ezra	272
Nehemiya	278
Ester	287
Ayup	292
Zebur	308
Pend-nesihetler	346
Hékmet toplighuchi	359
Küylerning küyi	364
Yeshaya	367
Yeremiya	398
Yeremiyaning yigha-zarliri	433
Ezakiyal	436
Daniyal	466
Hoshiya	476
Yoél	481
Amos	483
Obadiya	487
Yunus	488
Mikah	490
Nahum	493
Habakkuk	495
Zefaniya	497
Hagay	499
Zekeriya	500
Malaki	506

NEW TESTAMENT

Matta	511
Markus	531
Luqa	544
Yuhanna	565
Rosullarning paaliyetliri	581
Rimliqlargha	602
Korintliqlargha 1	612
Korintliqlargha 2	621
Galatiyaliqlargha	627
Efesusuqlargha	631
Filippiliqlargha	634
Kolossiliklerge	637
Tésalonikaliqlargha 1	639
Tésalonikaliqlargha 2	641
Timotiygha 1	643
Timotiygha 2	646
Titusqa	648
Filémongha	649
Ibraniylargha	650
Yaqup	657
Pétrus 1	660
Pétrus 2	663
Yuhanna 1	665
Yuhanna 2	668
Yuhanna 3	669
Yehuda	670
Wehiy	671

APPENDIX

Reader's Guide
Glossary
Maps
Illustrations, Doré

OLD TESTAMENT

Ademni qoghliwétip, hayatlıq derixige baridighan yolni muhapizet qilish üçhün, u Érem béghining meshriq teripige kérublarnı we töt terepke pirqiraydighan yalqunluq bir shemsherni qoyup qoydi.
Yaritilish 3:24

Yaritilish

1 Muqeddemde Xuda asmanlar bilen zéminni yaratti. **2** U chaghda yer bolsa shekilsiz we qupquruq halette boldi; qarangghuluq chongqur sularning yuzini qaplidi; Xudaning Rohi chongqur sular üstide lerzan perwaz qilatti. **3** Xuda: «Yoruqluq bolsun!» déwidi, yoruqluq peyda boldi. **4** Xuda yoruqluqning yaxshi ikenlikini kördi; Xuda yoruqluq bilen qarangghuluqni ayridi. **5** Xuda yoruqluqni «kündüz», qarangghuluqni «kéché» dep atidi. Shu teriqide kech bilen seher ötti, bu tunji kün boldi. **6** Andin Xuda: — Sularning ariliqida bir boshluq bolsun we sular [yuqiri-töwen] ikkige ayrilip tursun, dédi. **7** Shuning bilen Xuda bir boshluq hasil qilip, sularni boshluqning astigha we boshluqning üstige ayriwetti; ish ene shundaq boldi. **8** Xuda bu boshluqni «asman» dep atidi. Shu teriqide kech bilen seher ötti, bu ikkinchi kün boldi. **9** Andin Xuda: «Asmanning astidiki sular bir yerge yighilsun, quruq tupraq körünsun!» déwidi, del shundaq boldi. **10** Xuda quruq tupraqni «yer», yighilghan sularni bolsa «déngizlar» dep atidi. Xuda bularning yaxshi bolghanlıqini kördi. **11** Andin Xuda yene: «Yer herxil ösümlüklerni, uruqluq otyashlarni, méwe bérnidigan derexlerni türli boyiche özide ündürsun! Méwilerning ichide uruqlirli bolsun!» déwidi, del shundaq boldi; **12** yerdiki ösümlüklerni, yeni uruq chiqidigan otyashlarni öz türli boyiche, méwe bérnidigan, yeni méwilirining ichide uruqlirli bolghan derexlerni öz türli boyiche ündürdü. Xuda bularning yaxshi bolghanlıqını kördi. **13** Shu teriqide kech bilen seher ötti, bu üçinchı kün boldi. **14** Xuda yene: «Kündüz bilen kéchini ayrip bérish üçhün asmanlarda yoruqluq jisimları bolsun. Ular künler, pesillar we yillardni ayrip turushqa belge bolsun; **15** ular asmanlarda turup nur chiqarghuchi bolup, yer yüzyige yoruqluq bersun!» déwidi, del shundaq boldi. **16** Xuda ikki chong nur chiqarghuchi jisimni yaratti; chong nur chiqarghuchini kündüzini bashquridigan, kichik nur chiqarghuchini kéchini bashquridigan qildi. Hemde yene yulutzlarniyu yaratti. **17** Xuda bularni yerge yoruqluq bérip, kündüz bilen kéchini bashqurup, yoruqluq bilen qarangghuluqni ayrisun dep asmanlarning gümbizige orunlashturdi. Xuda buning yaxshi bolghanlıqını kördi. **19** Shu teriqide kech bilen seher ötti, bu tötinchi kün boldi. **20** Xuda yene: «Sularda migh-migh janiwarlar bolsun, uchar-qanatlardan yerning üstide, asman boshluquida uchsun» dédi. **21** Shundaq qilip Xuda sudiki chong-chong mexluqlarını, shundaqla sularda migh-migh janiwarlarnı öz türli boyiche we herxil uchar-qanatlarnı öz türli boyiche yaratti. Xuda buning yaxshi bolghanlıqını kördi. **22** Xuda bu janqliqlarga bext-beriket ata qilip: «Nesillinip, köpiyip, déngiz sulurini toldurunlar, uchar-qanatlarmu yer yüzyide awusun» dédi. **23** Shu teriqide kech bilen seher ötti, bu beshinchı kün boldi. **24** Xuda yene: «Yer janiwarlarnı öz türli boyiche chiqarsun — mal-charwilarnı, ömiliğuchi janiwarlarnı we yawayi haywanlarnı öz türli boyiche apiride qilsun» — déwidi, del shundaq boldi. **25** Shundaq qilip Xuda yerdiki yawayi haywanlarnı öz türli boyiche, mal-charwilarnı öz türli boyiche we yer yüzyide ömiliğuchi barlıq janiwarlarnı öz türli boyiche yaratti. Xuda buning yaxshi bolghanlıqını kördi. **26** Andin Xuda: «Öz süret-obrazimizda, Bizge oxshaydigan qilip insanni yaritayli. Ular déngizdiki béléqlargha, asmandiki uchar-qanatlargha, barlıq mal-charwilargha, pütkül yer yüzyige we yer yüzyidiki barlıq ömiliğuchi janiwarlarga igidarchiliq qilsun» dédi. **27** Shundaq qilip, Xuda insanni Öz süret-obrazida yarattı; Uni Özining sürütide yarattı; Ularni erkek-chishi qilip yarattı. **28** Xuda

ulargha bext-beriket ata qilip: «Siler nesillinip, köpiyip, yer yuzini toldurup boysundurunlar; déngizdiki béléqlar, asmandik uchar-qanatlarga, shuningdek yer yüzyide yüridigan herbir haywanlarga igidarchiliq qilinglar» dédi. **29** Andin Xuda yene: «Mana, Men pütkül yer yüzyidiki uruqluq otyashlar bilen uruqluq méwe bérnidigan herbir derexlerni silerge ozuqluq bolsun dep berdim; **30** shundaqla yerdiki barlıq janiwarlar bilen asmandiki barlıq uchar-qanatlardan we yer yüzyide barlıq ömiliğuchiierge, yeni barlıq jan-janiwarlarga ozuqluq bolsun dep barlıq gül-giyahlarnı berdim» déwidi, del shundaq boldi. **31** Xuda yaratqanlirining hemmisige sepsélip qaridi, we mana bularning hemmisi nahayiti yaxshi bolghanidi. Shu teriqide kech bilen seher ötti, bu altinchı kün boldi.

2 Shundaq qilip asman bilen zémén, pütkül mewjudatli bilen qoshulup yaritilip boldi. **2** Xuda yettinchi künigiche qilidigan ishini tamamldi. U yettinchi künü barlıq yaritish ishini toxtitip aram aldi. **3** Yettinchi künü Xuda barlıq yaritish ishliridin aram alghan kün bolghanlıqi üçhün, shu künni bextlik kün qilip, uni «muqeddes kün» dep bekitti. **4** Perwerdigar Xuda zémén bilen asmanni yaratqan künide, asman-zémínning yaritilish jeryanining tarixliri mundaq: — **5** Zéminda téxi héch gül-giyah, yerde héch otyash ünmigenidi; chünki Perwerdigar Xuda yer yüzyige hól-yéghin yaghdurmiganidi, shundaqla yer téridyghan ademmu yoq idi. **6** Lékin yerdin bulaq suyi chiqip, tamam yer yuzini sughardi. **7** Andin Perwerdigar Xuda ademni yerning topisidin yasap, hayatlıq nepesini uning burnigha püwlidi; shuning bilen adem tirik bir jan boldi. **8** Andin kényin Perwerdigar Xuda meshriq terepte Érem dégen jayda bir bagh bina qilip, yasighan ademni shu yerge orunlashturdi. **9** Perwerdigar Xuda yerdin közni qamlashturidigan chirayliq, [mewiliril] yéyishlik herxil derexni ündürdi; u yene baghning otturisida «hayatlıq derixi» we «yaxshi bilen yamanni bilgüzgüchi derexi» ündürdi. **10** Baghni sughirishqa Éremdin bir derya éqip chiqti; andin bölinüp, töt éqin boldi. **11** Birinchi éqinning nami Pishon bolup, altun chiqidigan pütküli Hawilah zémínini aylinip ötidu. **12** Bu yurtning altuni nahayiti ésil idi; shu yerde puraqliq déwirqay bilen aq héqiqmu chiqidu. **13** Ikkinchı deryaning nami Gihon bolup, pütkül Kush zémínini aylinip ötidu. **14** Üchinchi deryaning nami Dijle bolup, Ashurning sherkidin éqip ötidu, tötinchi deryaning nami Efrat idi. **15** Perwerdigar Xuda ademni élip Érem bégħigha isħlep, perwħiqla qilsun dep uni shu yerge qoyop qoysi. **16** Perwerdigar Xuda ademge emr qilip: bagħdiki herbir derex méwiliridin xalighininghe ye; **17** emma «yaxshi bilen yamanni bilgüzgüchi derexi» ning méwisdin yémigin; chünki uningdin yégen künündegħe jezmen olisen, — dédi. **18** Andin Perwerdigar Xuda yene sóz qilip: — Ademning yalħuz turushi yaxshi emes; Men uningħha mas kélidigan bir yardemchi hemrahni yasap bérey, — dédi. **19** Perwerdigar Xuda tupraqtin daladiki barlıq janiwarlar bilen asmandiki hemme uchar-qanatlarni yasighanidi; ulargħa ademning néme dep at qoyidghanlıqini bilish üçhün, U ularni ademning alidħha keltirdi. Adem herbir janiwargħa néme dep at qoqħan bolsa, uning éti shu bolup qalди. **20** Bu teriqide adem hemme mal-charwilargħa, asmandiki uchar-qanatlargħa we daladiki herbir janiwarlarga at qoysi; weħalenki, adem özige mas kélidigan héċċib yardemchi hemrah uchratmid. **21** Shuning bilen Perwerdigar Xuda ademge bir qattiq uyuq saldi; u uxlap qalди. U uxlawatqanda, U uning biqinidin bir az élip, andin uning ornini et-għosħ bilen étip qoysi. **22** Shuning bilen Perwerdigar Xuda ademning biqinidin alghan shu qisimindin bir ayalni yasap, uni ademning qéshiga ekeldi. **23** Adem'ata xushal bolup: — Mana

bu söngeklirimdiki söngek, étimdiki et bolghach, «ayal» dep atalsun; chünki u erdin élín'għandur, — dédi. **24** Shuning tħ�hūn er kishi ata-anisidin ayrlip, öz ayaligha bagħlinip bir bolup, ikkisi bir ten bolidu. **25** Adem'ata bilen ayali her ikkisi yalingach bolsimu, héch uyalmaytti.

3 Yer yüzie yilan Reb Perwerdigar yaratqan daladiki haywanlarning hemmisidin hiyliger idi. U ayaldin; — Xuda rasttinla bagħdiki derexlerning héchqaysisining méwisdin yémenglar, dédimu? — dep soridi. **2** Ayal yilan'għa jawab bérüp: — Bagħdiki derexlerning méwilirini yések bolidu. **3** Emma bagħnung otturrisidiki derexxning mewiġi toghrisida Xuda: «Buningdin yémenglar, qolmu tegħkizmengħar, bolmisa ölisiler» dégen, dédi. **4** Yilan ayaligha: — Undaq emes! Hergiz olmeysiler! **5** Belki siler uni yégen kününgħarda, Xuda közüngħarning ēchilip, Xudagħha oxhash yaxshi bilen yamanni bilidighan bolup qalidighanliqgħarni bolidu, — dédi. **6** Ayal derexxning [mewiġin] yémeklik ütčiħu yaxshiliqini, uning közni qamlashturidighanliqni körüp, hemde derexxning ademni eqilliq qilidighan jelpkarliqni körüp, méwidin yédi we uningdin yénida turghan érigimu berdi; umu yédi. **7** Yéiħi bilenla her ikkisining közliri ēchilip, ozlirining yalingach ikenklini bilip, enjür yopurmaqlinri ēlīp bir-birige ulap tikip, ozlirige yapquħi qilip tarti. **8** Kün salqinlighanda, ular Perwerdigar Xudaningu bagħda mangħan shepisini anglap qélip, adem ayali bilen Perwerdigar Xudaningu hazir bolghinidin qéċip bagħdiki derexlerning arisesha yosħurunuwalid. **9** Lékin Perwerdigar Xuda towlap ademni chaqirip uningga: Sen nede? — dédi. **10** Adem'ata jawab bérüp: — Men bagħda sheppengni anglap, yalingach turghinim ütčiħu qorqu p-kétip, yosħuruniwalidim, — dédi. **11** [Xuda] uningga: — Yalingach ikenlikingni sanga kim éyti? Men sanga yéme, dep emr qilghan derexxning mewiġidin yédingmu-ya? — dédi. **12** Adem jawab bérüp: — Sen manga hemraħ bolushqa bergen ayal derexxning mewiġidin manga bergenidi, men yédim, — dédi. **13** Perwerdigar Xuda ayaligha: — Bu néme qilħining? — dédi. Ayal jawab bérüp: — Yilan méni alħad azdursa, men yep saptimen, — dédi. **14** Perwerdigar Xuda yilan'għa mundaq dédi: — «Bu qilħining ütčiħu, Sen hemme mal-charwilardin, Daladiki barliq haywanatlardin bekkrekk lenetke qalisen; Qorsiqing bilen bégħirlap mēngip, Ömrüngħning barliq kūnliride topa yeysen. **15** We men sen bilen ayalning arisesha, Séning nesling bilen ayalning neslining arisesha öħħmenlik salimen; U séning bésħħingi dessep zeximlendüridu, Sen qopup uning tapinini [chéqip] zeximlendürisen». **16** Andin Xuda ayaligha: — «Séning hamilidarlinqnejn japa-musheqqetlirini köpeytimen; Sen qattiq tolħaq ichide boshinien; Sen éringdin üstün turushqa hewes qilsangmu, U üstungdin xojliq qilidu» — dédi. **17** Andin U Adem atiħha: — «Sen ayalining sözigeq qulaq sélip, Men sanga yéme, dep emr qilghan derextin yéginning tüpeylidin, Séning tüpeylingdin yer-tupraq lenitimgħe uħraydu; Ömrüngħning barliq kūnliride peqet jaħaliq isħlepla, andin uningdin ozu qlinisen. **18** Yer sanga tiken bilen qamħaq ündüridu; Shundaqtum sen yerdik ziraet-otyashħarni yeysen. **19** Taki sen tupraqqa qaytqache yüz-közijiet terge chümgende, andin nan yéyeleyen; Chünki sen esli tupraqtin élín'għansen; Sen eslide topa bolghach, Yene topiħha qaytisen» — dédi. **20** Uning ayal barliq jan igilirining anisi bolidighini ütčiħu adem uningga «Hawa» dep at qoqdi. **21** Perwerdigar Xuda Adem'ata bilen uning ayaligha haywan tħeriliridin kiyim qilip kiydürüp qoqdi. **22** Perwerdigar Xuda söz qilip: — Mana, adem Bizlerdin birige oxshap qaldi, yaxshi bilen yamanni bildi. Emdi qoloni uzxitip hayatliq derixidin ēlīp yew-elix, ta-

ebediġie yashawermesliki ütčiħu [uni tosushimiz kerek], dédi. **23** Shuning bilen Perwerdigar Xuda uni Érem bagħdin qogħlap chiqriwetti; shundaq qilip uni yerge isħleydīgħan, yeni özi esli apiride qilin'għan tupraqqa isħleydīgħan qilip qoqdi. **24** Ademni qogħliwetip, hayatiq derixiġe baridighan yolni muhappizet qilish ütčiħu, u Érem bégħiningi meshriq teripige kérublarni we tötterepke pirqiraydīgħan yalqunluq bir shemsherni qoqup qoqdi.

4 Adem'ata ayali Hawa bilen bille boldi; Hawa hamilidar bólup Qabilni tughup: «Men bir ademge ige boldum — U Perwerdīgħardur!» — dédi. **2** Andin u yene Qabilning inisi Habilni tughdi. Habil padidhi boldi, Qabil bolsa tēriqchi boldi. **3** Békittilgen shundaq bir waqit-saette shundaq bir ish boldiki, Qabil tupraqning hosulidin Perwerdīgħargħa hediye keltürdi. **4** Habilmu padisidin qoylirining tunjiliridin, yeni ularning yéghidin hediye sundi. Perwerdīgar Habilni we uning sun'għan hediyesini qobul qildi. **5** Lékin Qabil we uning sun'għiniga qarimiði. Shu wejiedin Qabilning tolimu achħiqli kēlip, chirayi tutuld. **6** Shuning bilen Perwerdīgar Qabilħa: Némishqa achħiqlien? Néme ütčiħu chirayig tutulup kétid? **7** Eger durus isħi qilsang, sen kötürülmensem? Lékin durus isħi qilmisang, mana gunah isħik aldida [séni paylap] bégħirlap yatiidu, u séni özl ikgħi almaqchi bolidu; lékin sen uningdin ghaliq kēlħiex kék, dédi. **8** Qabil inisi Habilħa: «Daligha chiqip kēlħiex l-ix-xażżeen!» — dédi. Dalada shu weqe boldiki, Qabil inisi Habilħa qol sélip, uni öltürdi. **9** Perwerdīgar Qabilħa: Ining Habil nede? — dep soridi. U jawab bérüp: Bilmeymen, men inimming baqquchisim? — dédi. **10** Xuda uningga: — Sen néme qilding? Mana, iningning qéni yerdin manga peryad kötürüwatidu! **11** Emdi iningning qolunġda tōkulgħen qéni qobul qilishqa aghżini achqan yerdin qogħlinip, lenetke uħrassen. **12** Sen yerge isħlisengħu u buningħin keyin sanga quwwitni bermeydu; sen yer yüzie sersan bólup, sergerdan bolißen, — dédi. **13** Buni anglap Qabil Perwerdīgħargħa jawab qilip: — Méning bu jazayimni adem kötürelmiġiudek! **14** Mana, Sen biġġin méni yeridin qogħħid, men emdi Séning yuzungħdin yosħurunup yūrīmen; yer yüzie sersan bólup sergerdan liqtat yūrīmen; shundaq boliduki, kimla méni tépiwalsa, öltürwétidu!, — dédi. **15** Lékin Perwerdīgar uningga jawab bérüp: — Shundaq boliduki, kimki Qabilni öltürse, uningdin yette hesse intiqam élinden, — dédi. Shularni dep Perwerdīgar Qabilħa uħrighan birsu uni öltürwétidun dep uningga bir belje qoqup qoqdi. **16** Shuning bilen Qabil Perwerdīgħarni huzuridin chiqip, Éremning meshriq teripidiki Nod dégen yurta olturaqlisħip qaldi. **17** Qabil ayali bilen bille boldi, ayali hamilidar bólup Hanoxni tughdi. U waqitta Qabil bir sheher bina qiliwatatti; u sheħerning namini ogħlinning ismi bilen Hanox dep atidi. **18** Hanoxtin Irad töreldi, iradtin Mehuyail töreldi, Mehuyaiddin Metushail töreldi, Metushaildin Lemex töreldi. **19** Lemex özige ikki xotun aldi. Birining ismi Adah, yene birining ismi Zillah idu. **20** Adah Yabalni tughdi, U chédrida olturidighan köchmen malchilarnejn bowisi idu, **21** uning inisining ismi Yubal idu. Bu cħtilar bilen nejjha chalghuchilarnejn bowisi idu. **22** Zillah yene Tubal-qayin dégen bir oghħulni tughdi. U mis-tómur eswablarni soqquchi idu. Tubal-qayinning Naamah isimliks bir singli bar idu. **23** Lemex bolsa ayallirigha söz qilip: — «Ey Adah bilen Zillah, sözümni anglangħar! Ey Lemexning ayalliri, gépimeq qulaq sélinqħar! Méni zeximlendürġini ütčiħu men adem öltürdü, Ténimmi zéde qilħaniqxi ütčiħu bir yigitni öltürdü. **24** Eger Qabil ütčiħu yette hesse intiqam élinden!» — dédi. **25** Adem'ata yene ayali bilen bille boldi. Ayali bir oghul tughup, uningga Shét dep at

qoyup: Qabil Habilni öltürüwetkini üçhün Xuda uning ornigha manga bashqa bir ewlad tiklep berdi, dédi. **26** Shéttinmu bir oghul tughildi; u uningga Énosh dep at qoydi. Shu waqittin partip ademler Perwerdigarning namigha nida qilishqa bashlidi.

5 Bu Adem'atining ewladlirining nesebnamisidur: — Xuda insanni yaratqan künide, uni Özige oxshash qilip yarattı.

2 U ularni er jinis we ayal jinis qilip yaritip, ulargha bextberiket ata oghul, yaritilghan künide ularning namini «adem» dep atidi. **3** Adem'ata bir yüz ottu yashqa kirgende uningdin özige oxshaydighan, öz süret-obrazibek bir oghul töreldi; u uningga Shé特 dep at qoydi. **4** Shé特 tughulghandin kényin Adem'ata sekkit yüz il yomır körüp, uningdin [yene] oghul-qizlar töreldi. **5** Adem'atimiz jemiy toqquz yüz ottu yil kün körüp, alemdin ötti. **6** Shé特 bir yüz besh yashqa kirgende uningdin Énosh töreldi. **7** Énosh tughulghandin kényin Shé特 sekkit yüz yette yil yomır körüp, uningdin [yene] oghul-qizlar töreldi. **8** Shé特 jemiy toqquz yüz on ikki yil kün körüp, alemdin ötti. **9** Énosh toqsan yashqa kirgende uningdin Kénan töreldi. **10** Kénan tughulghandin kényin, Énosh sekkit yür on besh yil yomır körüp, uningdin yene oghul-qizlar töreldi. **11** Énosh jemiy toqquz yüz besh yil kün körüp, alemdin ötti. **12** Kénan yetmish yashqa kirgende uningdin Mahalalél töreldi. **13** Mahalalél tughulghandin kényin Kénan sekkit yüz qırıq yil yomır körüp, uningdin [yene] oghul-qizlar töreldi. **14** Kénan jemiy toqquz yüz on yil kün körüp, alemdin ötti. **15** Mahalalél atmish besh yashqa kirgende uningdin Hanox töreldi. **16** Yared tughulghandin kényin Yared sekkit yüz yil yomır körüp, uningdin yene oghul-qizlar töreldi. **20** Yared jemiy toqquz yüz atmish ikki yil kün körüp, alemdin ötti. **21** Hanox atmish besh yashqa kirgende uningdin Metushelah töreldi. **22** Metushelah tughulghandin kényin Hanox üch yüz yilghiche Xuda bilen bir yolda méngip, yene oghul-qizlarniapti. **23** Hanoxning [yer yüzide] barlıq körgen künliri üch yüz atmish besh yil boldi; **24** U Xuda bilen bir yolda méngip yashaytti; u [tuyuqsız közdin] ghayib boldi; chünki Xuda uni Öz yénigha élip ketkenidi. **25** Metushelah bir yüz seksen yette yashqa kirgende uningdin Lemex töreldi. **26** Lemex tughulghandin kényin Metushelah yette yüz seksen ikki yil yomır körüp, uningdin oghul-qizlar töreldi. **27** Metushelah jemiy toqquz yüz atmish toqquz yil kün körüp, alemdin ötti. **28** Lemex bir yüz seksen ikki yashqa kirgende bir oghul tétip, uning ismini Nuh atap: — Perwerdigar turpraqqa lenet qıldı; shunga biz [erge] ishliginimizde hemde qollirimizning jalaplıq emgikide bu bala bizge teselli bérídu, — dédi. **30** Nuh tughulghandin kényin Lemex besh yüz toqsan besh yil yomır körüp, uningdin yene oghul-qizlar töreldi. **31** Lemex jemiy yette yüz yetmish yette yil kün körüp, alemdin ötti. **32** Nuh besh yüz yashqa kirgendifin kényin, uningdin Shem, Ham we Yafet töreldi.

6 We shundaq boldiki, insanlar yer yüzide köpiyishke bashlıghanda, shundaqla qızlarmu kölep tughulghanda, **2** Xudaning oghulları insanlarning qızlırining chiraylıqliqını körüp, xalıghanche tallap, özlirige xotun qılıshqa bashlidi. **3** U waqitta Perwerdigar söz qilip: — Méning Rohim insanlar bilen menggü küresh qiliwermeydu; chünki insan ettur, xalas. Kelgüsüde ularning ömri peqet bir yüz yigirme yashtin ashmisun! — dédi. **4** Shu künlerde (we shundaqla kényinki künlerdim), Xudaning oghulları insanlarning qızlırining yénigha béríp,

ulardın balilarını tapqınıda, gigantlar yer yüzide peyda boldi. Bular bolsa qedimki zamanlardıki danglıq palwan-baturlar idi. **5** Perwerdigar insanning ötküzüwätqan rezilliği yer yüzide köpiyip ketkenlikini, ularning könglüdiki niyetlirining herqachan yaman boluwtqınıni kördi. **6** Shuning bilen Perwerdigar yer yüzide ademini apiride qilghiniga pushayman qilip, könglide azablandı. **7** Buning bilen Perwerdigar: — Özüm yaratqan insanni yer yüzidin yoqitimen — insandın tartip mal-charwilargiche, ömiliğuchi haywanlardıñ asmandıki qushlарgiche, hemmisini yoq qilimen; chünki Men ularnı yaratqınıningha pushaymen qıldım, — dédi. **8** Lékin Nuh bolsa Perwerdigarning neziride shepqet tapqanıdi. **9** Nuh we uning ish-izliri töwendikiche: — Nuh heqqaniy, öz dewardıklı arısida eyibisz adem idi; Nuh Xuda bilen bir yolda méngip yashaytti. **10** Nuhtin Shem, Ham, Yafet dégen üch oghul töreldi. **11** Pütkül jahan Xudaning alıda rezilliship, hemme yer zorawanlıqqa tolup ketkenidi. **12** Xuda yer yüzige nezer séliwidı, mana, jahan rezilleskenidi; chünki barlıq et igilirining yer yüzide qiliwatqını yuzuqchılıq idı. **13** Shuning bilen Xuda Nuhqa: — Mana, aldimgħa barlıq et igilirining zawalliqi ýetip keldi; chünki pütkül yer-jahanni ularning sewebidin zorawanlıq qaplidi. Mana, Men ularnı yer bilen qoshup halak qilimen. **14** Emđi sen özüngge gofer yaghichidin bir kéme yasap, kémining ichide bölmę-xanılları qilip, ichi-téshini qarimay bilen suwa. **15** Sen uni shundaq yasighin: — Uzunluqi üch yüz gez, kengliki ellik gez we egizlikli ottu gez bolsun. **16** Kémining pészhaywini astiħha bir ochuqchılıq yasa, uning egizlikli bir gez bolsun; ishikini kémining yéfifa orunlaştırt; kémimi asti, ottura we üsti qilip üch qewet yasa. **17** Chünki mana, Men Özüm asmannıng astidiki hayatlıq tiniqi barlıki herbir et igisini halak qilidıghan su topanni yer yüzige keltürimen; buning bilen yer yüzidiki barlıq melxuqlar tiniqidin toxdaydu. **18** Lékin sen bilen ehdemni tüzimen. Sen özüng, oghulliring, ayalıng we kélinliringni élip birlikte kémige kiringlar. **19** Özüng bilen teng tirik saqlap qélish üchün, barlıq jandarlardıñ herqaysısidin bir jüp, yeri erkikidin birini, chishidin birini kémige élip kiring; **20** Tirik qélish üchün qushlarning herbir türleridin, mal-charwilarning herbir türleridin we yerde ömiliğuchi janıwarlarning herbir türleridin bir jüp qéshingħha kirdi. **21** Özüng we ularning ozuoluğu üchün herxil yémekliklerdin élip, yéningħa għemligin, — dédi. **22** Nuh shundaq qıldı; Xuda özige buyruġħan hemme isħni u beja keltürdi.

7 Perwerdigar Nuhqa mundaq dédi: — «Sen pütün öydikiliring bilen kémige kiring; chünki bu dewrde aldimda séni heqqaniy dep kördüm. **2** Hemme halal haywanlarning erkek-chishisidin yette jüptin, haram haywanlarning erkek-chishisidin bir jüptin élip, shuningdek asmandıki uchar-qanatlarningmu erkek-chishisidin yette jüptin élip, ularning neslini pütkül yer yüzide tirik saqlash üchün özüng bilen bille ekir. **4** Chünki yette kündin kényin uda qırıq kēche-kündüz yer yüzige yamghur yagħdurim; Özüm yasighan hemme janıwarlarni yer yüzidin yoqitimen». **5** Shuning bilen Nuh Perwerdigar uningga buyruġħinining hemmisige emel qıldı. **6** Yer yüzini topan basqanda Nuh alte yüz yashta idi. **7** Topandin [qutulup qélish] üchün Nuh bilen oghulliri, ayali we kélinliri bille kémige kirdi. **8** Halal haywanlar bolsun, haram haywanlar bolsun, qushlar bilen yerde ömiliğuchi janıwarlar bolsun, [herbir türdin] bir jüp bir jüptin erkek-chishi bolup, Xuda Nuhqa buyruġħandek kémige, Nuhning qéshingħha kirdi. **10** We shundaq boldiki, yette kündin kényin, yer yüzini topan bésishqa bashlidi. **11** Nuhning ömrining alte yüzinchı yili, ikkinchi éyining on yettinchi künide chongqur déngizlarning tegliridiki barlıq bulaqlar yérilip,

asmanning penjiriliri échilip ketti. **12** Yamghur uda qiriq kéche-kündüz yer yüzige toxtimay yaghdi. **13** Del Yamghur bashlan'ghan küni, Nuh, Nuhning Shem, Ham, Yafet dégen oghulliri, Nuhning ayalı bilen üch kélini kémige kirdi. **14** Ular bilen bille herxil yawa haywanlar tür-türi boyiche, herxil mal-charwilar tür-türi boyiche, yerde ömiliğuchi herxil janiwarlar tür-türi boyiche we herxil uchar-qanatlar, yeni herxil qanatlıq janiwarlar tür-türi boyiche kémige kirdi. **15** Et igiliridin, yeni barlıq hayatıq tiniqi bolghan herxil jandarlardın, bir jüp-bir jüp bolup, kémige nuhning qéshiga kirdi. **16** Kirgelenler Xudanıng nuhqa buyrughinidek et igilirining hertürinering erkek-chishisi idi. Andin Perwerdigar ishikni étiwetti. **17** Topan yer yüzini uda qiriq kün bésip, sular ulghiyip ketti. Kéme yer üstidin kötürülüp leylep qaldi. **18** Su ulghiyip, yer üstide téximumégizlep ketti; kéme su üstide dawalghup turattı. **19** Sular yer yüzide tolımı ulghiyip, pütkül asmannıng astidiki barlıq égiz taghlarınımú bésip ketti. **20** Sular [taghlardın] yene on besh gez örlep, tagh choqqlırımu su astida qaldi. **21** Buning bilen yer yüzide yürgüchi hemme et igiliri, uchar-qushlar, mal-charwilar, yawayi haywanlar, yerde ömiliğuchi hemme janiwarlar, jümlidin pütkül ademler hemmisi öldi; **22** quruqluqta yashighuchi, burnıda hayatıq tiniqi bar bolghanlarning hemmisi öldi. **23** Yer yüzidiki jénı barlarning hemmisi, insan bolsun, mal-charwilar bolsun, ömiliğuchi haywanlar bolsun, asmandiki qushlar bolsun, hemmisi halak bolup yer yüzidin yoq qılındı; peqet Nuh we kémide uning bilen bille turghanlar qutulup qaldi. **24** Bir yüz elki kün'giche yer yüzini su bésip turdi.

8 Xuda Nuhni, shundaqla kémide uning bilen bille bolghan barlıq yawayi haywanlar bilen barlıq mal-charwilarını eslidı. Shuning bilen Xuda bir shamal chíqırıp yer yüzini yelpüttı we sular yénishqa bashlıdı. **2** Chongqur déngizlarning tegliridiki bulaqlar we asmannıng penjiriliri étılıp, asmandıñ tökülgün yamghur toxıldı. **3** Sular barghanséri yer yüzidin yandi; bir yüz elliç kün ötkendin kényin xéli azlıdı. **4** Yettinchi aynıng on yettinchi künü, kéme Ararat tagh tizmiliridiki birining üstide toxtap qaldi. **5** Sular oninchı aylıghıche barghanséri azyıp, oninchı aynıng birinchı kün tagh choqqılır körünüşke bashlıdı. **6** Qırıq kündin kényin Nuh kémige özı ornataqan derizini échip, **7** bir quzghunni sırtqa chíqardi. U yer yüzidiki sular tartılıp bolghuche uyan-buyan uchup yürüd. **8** Uningdin kényin Nuh sularning yer yüzidin tartılghan-tartilmaghanlıqını bilish üchiün, bir kepterni chíqardi. **9** Lékin sular téxiche pütkül yer yüzini qaplap turghachqa, kepter putini qoyghudek jay tapalma, Nuhning qéshiga kémige yénip keldi. Shuning bilen Nuh qolını sunup uni tutup, kémige ekiriwaldı. **10** U yette kün saqlap, bu kepterni kémidin yene sırtqa chíqardi. **11** Kepter kechte uning qéshiga yénip keldi; mana, uning tumshuqida yéngi üzüwalghan zeytun yopurmıqi bar idi. Buni körüp Nuh sularning yer yüzidin tartılghını bildi. **12** U yene yette kün saqlap, kepterni yene sırtqa chíqardi, emma bu qétim kepter uning yériniga qayıtip kelmidi. **13** Nuh alte yüz bir yashqa kirgen yili, birinchı aynıng birinchı künide su yer yüzidin qurughanı. Nuh kémining qapqıqını échip qarılıdi, yerning qurughinini körди. **14** Ikkinci aynıng yigirme yettinchi künü, yer yüzü pütünley qurup boldı. **15** U waqitta Xuda Nuhqa söz qılıp: — Sen özüng, ayaling, oghulliring we kelinliring kémidin chíqınlıq. **17** Özüng bilen bille bolghan barlıq et igiliridin herbir türdiki janiwarları, yeni uchar-qanatlarnı hem mal-charwiları, yerde ömiliğuchi haywanlarning hemmisini özüng bilen qoshup kémidin élip chíqıqın; shuning bilen ular yer yüzide tarlip-tarqılıp, nesillinip zéminda köpeysun, — dédi. **18** Shuning bilen Nuh, ayali, oghulliri we kelinliri bilen bille sırtqa chíqti.

19 Janiwarlarning hemmisi, barlıq ömiliğuchi haywanlar, barlıq uchar-qanatlar, yerde midirlap yüridighanlarning herqaysisi öz türli boyiche kémidin chíqıshi. **20** Shu chaghda Nuh Perwerdigargha atap bir qurban'gahni yasidi; u halal janiwarlar bilen halal qushlarning her türidin élip kélép, qurban'gahning üstide «köydürme qurbanlıq» ötküzdı. **21** Shundaq qılıp Perwerdigar xushbuy purap [memnum boldı]; Perwerdigar könglide: — «Insanning köngül-niyiti yashlıqıdin tartıp rezil bolsimu, Men insan tüpeylidin yerge yene lenet oqumaymen we emdi bu qéitimqidek hemme jandarlarnı urup yoqitiwetmeyen. **22** Bundın kényin, yer mewjut künliride, Téřish bilen orma, Sogħuq bilen issiq, Yaz bilen qish, Kündüz bilen kέche üzülmey aylinip turidu» — dédi.

9 Xuda Nuh bilen uning oghullırıgha bext-beriket ata qılıp, ularrıha mundaq dédi: — «Siler jüpliship köpiyip, yer yüzini toldurunglar. **2** Yer yüzidiki barlıq janiwarlar, asmandıñ barlıq qushlar, barlıq yer yüzide midirlap yürgüchiler we déngizdiki barlıq béliqlarning hemmisi silerdin qorqup wehimide bolsun; bular qolunglargaq tapşurulghandur. **3** Midirlap yürigidahan herqandaq janiwarlar silerge ozuq bolıdu; Men silerge kök otyashları bergendek, bularning hemmisiń emdi silerge berdim. **4** Lékin siler gőshni ichidiki jénı, yeni qéni bilen qosup yémesliklęngler kérék. **5** Qéninglär, yeni jéninglardiki qan tóküle, Men berheq uning hésabını alimen; herqandaq haywanning ilkide qéninglär bar bolsa Men uningha töletküzimen; insanning qolida bar bolsa, yeni bırsining qolida öz qérindishining qéni bar bolsa, Men uningha shu qanni töletküzimen. **6** Kimki insanning qénini tókse, Uning qénimü insan teripidin tókülidü; Chünki Xuda insanni Öz süret-obrazıda yaratqandur. **7** Emdi siler, jüpliship köpiyip, yer yüzide tarlip-tarqılıp köpiyingerlar». **8** Andin Xuda Nuh bilen uning oghullırıgha söz qılıp mundaq dédi: — «Mana Özüm siler bilen we silerdin kényin kéléidahan ewladliringlar bilen, shundaqla siler bilen bille turghan herbır jan igisi, ucharqanatlar, mal-charwilar, siler bilen bille turghan yer yüzidiki herbır yawayi haywanlar, kémidin chíqıqların hemmisi bilen — yer yüzidiki héchbir haywanni qaldurmay, ular bilen Öz ehdemni tütizmen. **11** Men siler bilen shundaqla ehde tütizmenki, ne barlıq et igiliri topan bilen yoqitimas, ne yerni weyran qildıghan héchbir topan yene kelmes». **12** Xuda yene: — «Men Özüm siler bilen we qéshinglardiki hemme jan igiliri bilen menggültük, yeni pütkül ewladliringlarchıche békiteken mushu ehdemming belgisi shukı: — Mana, Men Özüm bilen yerning otturısida bolghan ehdining belgisi bolsun dep hesen-hüsünimni bulutlar ichige qoymen; **14** we shundaqla boliduki, Men yerning üstigue bulutları chíqarughinimda, shundaqla hesen-hüsün bulutlar ichide ayan bolghinida, Men siler bilen et igiliri bolghan barlıq janiwarlar bilen tüzgen ehdemmi yad étimen; buningdin kényin sular hergiz hemme jandarlarnı halak qilghuchi topan bolmas. **16** Hesen-hüsün bulutlar arısida peyda bolıdu; Men uningha qaraymen we shuning bilen Menki Xuda yer yüzidiki et igiliri bolghan barlıq janiwarlar bilen otturımızda békiteken ehdemmi yad étimen», — dédi. **17** Xuda Nuhqa yene: — «Mana bu Men Özüm bilen yer yüzidiki barlıq et igiliri otturısida békiteken ehdemming nishan-belgisidur», — dédi. **18** Nuhning kémidin chíqıqları oghullırı Shem, Ham we Yafet idi. Ham Qanaanning atısı boldı. **19** Bu üchi Nuhning oghullırı bilup, pütkül yer yüzige taralghan ahale shularning nesil-ewladlıridur. **20** Nuh tériqchılıq qılışqa bashlap, bir üzümzarlıq berpa qıldı. **21** U uning sharabidin ichip, mest bolup qélip, öz chédırı ichide kiyim-kécheklirini séliwetip, yalingach ýetip qıldı. **22** Qanaanning atısı Ham kélép, atisining

ewritini körüp, sirtqa chiqip ikki qérindishiga éyti. **23** Shem bilen Yafet qopup yépinjini élip, mürisige artip, keyniche méngep kirip, atisining yalingach bedinimi yépíq qoydi. Ular yüzini aldi terepke qılıp, atisining yalingach téngi qarimidi. **24** Nuh sharabning keypidin oyghinip, kenji oghlining özige néme qilghinini biliп: — **25** Qanaan'gha lenet bolghay! U qérindashlirining qulining quli bolsun, — dep qarghidi. **26** U yene: — Shemning Xudasi bolghan Perwerdigargha teshekkür-medhiye keltürülgeyl! Qanaan Shemning quli bolsun. **27** Xuda Yafetni awutqay! U Shemning chédirlirida turghay, Qanaan bolsa uning quli bolghay! — dédi. **28** Nuh topandin kényiň tûch yüz elliк yil ömür kördi. **29** Bu teriqide Nuh jemiy toqquz yüz elliк yil kün körüp, alemdin ötti.

10 Töwendikiler Nuhning oghullirining ewladliridur: — uning oghulliri Shem, Ham we Yafet bolup, topandin kényiň ulardin oghullar törelgen: — **2** Yafetning oghulliri bolsa, Gomer, Magog, Maday, Yawan, Tubal, Meshek we Tiras idi. **3** Gomerning ewladliri: Ashkinaz, Rifat we Torgamah idi. **4** Yawanning ewladliri: Élishah, Tarshish, Kittylar we Dodaniylar idi. **5** Bularning ewladliri dengiz boylirida we arallarda ayrim-ayrim yashighan xelqler bolup, herqaysisi öz tili, öz aile-qebililiri boyiche öz zéminalırıda tarqılıp oltaraqlashqan. **6** Hamning oghulliri Kush, Misir, Put we Qanaanlır idi. **7** Kushning oghulliri Séba, Hawilah, Sabtah, Raamah we Sabtika idi. Raamahning oghulliri Shéba we Dédan idi. **8** Kushtin yene Nimrod törelgen; u yer yúzide nahayiti küchtünggür adem bolup chiqti. **9** U Perwerdigarning aldida küchtünggür owchi boldi; shu sewebtin «palanchi bolsa Nimrodtek, Perwerdigarning aldida küchtünggür owchi iken» dégen gap tarqalghan. **10** Uning padishahliqi Shinar zéminalıdi Babil, Erek, Akkad we Kalneh dégen sheherlerde bashlan'ghanidi. **11** U bu zéminalıdi Ashur zéminalıha chiqip Ninewe, Rehobot-Ir, Kalah we Ninewe bilen Kalahning otturisidiki Resen dégen sheherlernimu bina qildi (bular qoshulup «Katta Sheher» boldi). **13** Misirning ewladliri Ludiylar, Anamıylar, Lehabiyilar, Naftuhiyilar, **14** Patrosiyilar, Kasluhiylar (Filistiyler Kasluhiylardin chiqqan) we Kaftoriylar idi. **15** Qanaandin tunji oghul Zidon törilip, kényin yene Het törelgen. **16** uning ewladliri bolsa Yebusiyalar, Amoriylar, Gırgashiyalar, **17** Hiwiylar, Arkiylar, Siniylar, **18** Arwadiylar, Zemariylar we Hamatiylar idi. Shuningdin kényin, Qanaaniylarning qebililiri her terepke tarqılıp ketti. **19** Qanaaniylarning yurt chégrisi bolsa Ziddondin tartip, Gerar teripige sozulup, Gazagha chiqip, andin Sodom, Gomorra, Admah bilen Zeboim teripige tutiship, Léshaghice yétip baratti. **20** Yuqırıqilar bolsa hamning oghulliri bolup, öz qebilisi we tilliri boyiche qowm bolup öz zéminalırıda oltaraqlashqanidi. **21** Shemmu oghul perzentlik boldi; Shem bolsa Yafetning akisi, Éberlerning ata-bowisi boldi. **22** Shemning oghulliri Élam, Ashur, Arfaxshad, Lud, Aram; **23** Aramning oghulliri Uz, Hul, Geter, Mash idi. **24** Arfaxshadtin Shélah töreldi, Shélahtin Éber töreldi. **25** Éberdin ikki oghul törelgen bolup, birining ismi Peleg idi, chünki u yashighan dewrde yer yúzide bölnüñsh boldi; Pelegning inisining ismi Yoqtan idi. **26** Yoqtandin Almodad, Shelef, Xazarmawet, Yérah, **27** Hadoram, Uzal, Diklah, **28** Obal, Abimael, Shéba, **29** Ofir, Hawilah we Yobat töreldi. Bularning hemmisi Yoqtanning oghulliri idi. **30** Ularning olturghan jayliri bolsa Mészadin tartip, Seffar dégen rayonning şerq teripidiki taghqicə sozulatti. **31** Yuqırıqilar bolsa Shemning oghulliri bolup, öz qebilisi we tilliri boyiche qowm bolup öz zéminalırıda oltaraqlashqanidi. **32** Yuqırıdikiler Nuhning ewladliri bolup, ular öz nesebliri we qowmliri boyiche

xatirilen'gen. Topandin kényiň yer yüzidiki barlıq qowmlar ularning ichidin tarqalghan.

11 U zamanda pütküл yer yüzidiki til hem söz birxil idi. **2** Lékin shundaq boldiki, ademler meshriq terepke seper qılıp, Shinar yurtida bir tüzlenglilikni uchrıtip, shu yerde olturnaqlashtı. **3** Ular bir-birige: — Kélinglar, biz xish quyup, otta pishuraylı! — déyishti. Shundaq qılıp, ular qurulushta tashning ornığa xish, layingn ornığa qarımış ishletti. **4** Ular yene: — Kélinglar, emdi özimizge bir sheher bina qılıp, sheherde uchi asmanlarga taqashqude bir munar yasayı! Shundaq qılıp özimizge bir nam tikliyeleym. Bolmisa, pütküл yer yúzige tarilip kétimiz, — déyishti. **5** U waqitta Perwerdigar adem balılır bina qiliwatqan sheher bilen munarnı körгili chüshti. **6** Perwerdigar: — «Mana, bularning hemmisi bir qowmdur, ularning hemmisingin tilimul bırdur; bu ularning ishining bashlinishidur! Bundin kényin ularning niyet qilghan herqandaq ishini héch tosuwalghili bolmaydu. **7** Shunga Biz töwen'ge chüshüp ularning bir-birining geplirini uqalmasılıq üçhün ularning tilini [bashqa-bashqa qılıp] qalaymicanlashturuwéteylı» — dédi. **8** Shundaq qılıp Perwerdigar ularını u jaydin pütküл yer yúzige taritiwetti. Shuning bilen ular sheherni yasashtın toxtap qaldı. **9** Shunga bu sheherning nami «Babil» dep ataldi; chünki u yerde Perwerdigar pütküл yer yüzidikilerning tilini qalaymicanlashturuwet. Shundaq qılıp Perwerdigar ularını u jaydin pütküл yer yúzige taritiwetti. **10** Töwendikiler Shemning ewladliridur: — topan ötüp ikki yıldın kényin, Shem yüz yéshida, uningdin Arfakshad töreldi. **11** Arfakshad tughulgħandin kényin Shem besh yüz yıl ömür körüp, uningdin yene oghul-qızlar töreldi. **12** Arfakshad ottuz besh yashqa kirkende uningdin Shélah töreldi. **13** Shélah tughulgħandin kényin Arfakshad töt yüz üch yıl ömür körüp, uningdin yene oghul-qızlar töreldi. **14** Shélah ottuz yashqa kirkende uningdin Éber töreldi. **15** Éber tughulgħandin kényin Shélah töt yüz üch yıl ömür körüp, uningdin yene oghul-qızlar töreldi. **16** Éber ottuz töt yashqa kirkende uningdin Peleg töreldi. **17** Peleg tughulgħandin kényin Éber töt yüz ottuz yıl ömür körüp, uningdin yene oghul-qızlar töreldi. **18** Peleg ottuz yashqa kirkende uningdin Reu töreldi. **19** Reu tughulgħandin kényin Peleg ikki yüz toqquz yil ömür körüp, uningdin yene oghul-qızlar töreldi. **20** Reu ottuz ikki yashqa kirkende uningdin Sérug töreldi. **21** Sérug tughulgħandin kényin Reu ikki yüz yette yil ömür körüp, uningdin yene oghul-qızlar töreldi. **22** Sérug ottuz yashqa kirkende uningdin Nahor töreldi. **23** Nahor tughulgħandin kényin Sérug ikki yüz yil ömür körüp, uningdin yene oghul-qızlar töreldi. **24** Nahor yigirmeye toqquz yashqa kirkende uningdin Terah töreldi. **25** Terah tughulgħandin kényin Nahor bir yüz on toqquz yil ömür körüp, uningdin yene oghul-qızlar töreldi. **26** Terah yetmish yashqa kirkende uningdin Abram, Nahor we Haran töreldi. **27** Terahning ewladliri töwendikiche: — Terahtin Abram, Nahor we Haran töreldi; Harandin Lut töreldi. **28** Lékin Haran tughulgħan yurti bolghan, kaldiylerning Ur shehiride atisi Terahning aldida, Terahtin ilgiri öldi. **29** Abram bilen Nahor ikkisi öylendi. Abramning ayalining ismi Saray, Nahorning ayalining ismi Milkah idi; Milkah Haranning qizi idi; Haran bolsa Milkah we Iskahning atisi idi. **30** Lékin Saray tughħas bolghachqa, uning balisi yoq idi. **31** Terah bolsa oghli Abramni, newrisi Lut (Haranning oghli)ni we kēlini, yeni Abramning ayalı Sarayni élip, Qanaan zéminalıha bérish tûchün kaldiylerning Ur shehirdin yolga chiqti; biraq ular Haran dégen jaygha yétip kelgende, shu yerde oltaraqliship qaldı. **32** Terahning körgen künliki ikki yüz besh yil bolup, Haranda alemdin ötti.

12 Perwerdigar [eslide] Abramgħa mundaq dégenidi: — Sen öz yurtungdin, öz uruq-tughqanliringdin we öz ata jemetingdin ayrılıp, Men sanga körśitidīghā zémīn'għa bargin. **2** Shundaq qilsang Men séni ulugh bir xelq qilip, sanga bext-beriket ata qilip, naminġi ulugh qilimen; shuning bilen sen özüng bashqilargħa bext-beriket bolisen; **3** kimler sanga bext-beriket tilise Men ularni beriketleymen, kimki séni xorlisa, Men choquuni uni lenetke qaldurimen; sen arqliq yer yūzidiki barliq aile-qebilierge bext-beriket ata qilinidu! — dédi. **4** Abram Perwerdigar uningħha éytqini boyiche [Harandin] ayrrildi; Lutmu uning bilen bille mangdi. Abram Harandin chiqqina yetmish besh yashta id. **5** Abram ayal Saray bilen inisining oħgli Lutni ēlīp, ularning yīghaqn barliq mal-miltükini qoshup, Haranda igidarchiliq qilgħan ademlerni bille qétip, Qanaan zémīnigha bérish üchħun yolgha chiqt; shundaq qilip ular Qanaan zémīnigha yétip keldi. **6** Abram zémimmi kézip, Shekem dégen jaydiki «Morehnning dub derixi»ning yénigha keldi (u chaghda u zéminda Qanaaniy়ar turatti). **7** Perwerdigar Abramgħa körtnüp, uningħha: — Men bu zémimmi séning neslinge ata qilimen, — dédi. Shuning bilen u shu yerde özige körün'gen Perwerdigargħa atap bir qurban'għad saldi. **8** Andin u bu yerdin yōtkilip, Beyt-Erling sherpidiki tagħha bard; għerb teripide Beyt-El, sherq teripide Ayi dégen jay bar id; u shu yerde chédri tikt. U shu yerde Perwerdigargħa atap bir qurban'għad wasap, Perwerdigarni namini chaqirip ibadet qildi. **9** Andin keyin Abram tedriji köchħup, jenubidiki Negew rayoniga qarap yōtkeldi. **10** Zéminda acharchiliq bolghanidi; Abram Misirgha chħushti; u shu yerde waqtinċhe turmaqchi bolghanidi, chħunki zéminda acharchiliq bek ēghir id. **11** Emma shundaq boldiki, u Misirgha yēqin lashqanda, ayal Sarayha: — Mana, men séning hösün-jamalingning güzelikini bilimen. **12** Shundaq bolduki, misirliqlar séni körse, «Bu uning ayal iken» dep, méni öltüruwetip, séni tirik qalduridu. **13** Shuning üchħun séning: «Men uning singħlis» déyishingni ottinien. Shundaq qilsang, men séningdin yaxshiliq tépip, sen arqliq tirik qalimen, — dédi. **14** Abram Misirgha kiegħde shundaq boldiki, misirliqlar derweġe ayaling güzel ikenlikini körde. **15** Pirewnning emirlihim uni körkü, Pirewni uning teripini qildi; shuning bilen ayal Pirewnning ordijsiha ēlīp kirilid. **16** Pirewn Sarayning sewebidin Abramgħa yaxshi muamide qildi; shuning bilen u qoy, kala, hangga āshekler, qul-dédekler, mada āshekler we tōgħilerga erishti. **17** Emma Perwerdigar Pirewn we oyidikilirini Abramming ayali Sarayning sewebidin tolimu ēghir wabalgħa muptila qildi. **18** Shuning üchħun Pirewn Abramni chaqirip uningħha: — «Bu zadi séning manga néme qilghining? Némishqa uning öz ayaling ikenlikini manga éymtid? **19** Némishqa uni «singħim» dep méning uni xotrunluqqha élisħimgħa sewebkar bolghil tas qalisen! Mana bu ayaling! Uni ēlīp ketkin! — dédi. **20** Pirewn öz ademliरege Abram toghrisida emr qildi; ular uni, ayalini we uning barliqini qoshup yolgha séliwetti.

13 Shuning bilen Abram ayal we uning barliq nersilirini hemde Lutni ēlīp Misirdin chiqip, Qanaanning jenubidiki Negew yurtightha mangdi. **2** U chaghda Abramming mal-waran we altun-kümüşħliki köp bolup, xélila bay id. **3** U köchħup yürüp, jenubtiki Negewdin Beyt-Elge, yeni Beyt-El bilen Ayingin otturisidiki eslide chédri tikken jaygħa, **4** qurban'għad yasigħan jaygħa qaytip keldi. Abram shu yerde Perwerdigarni namini chaqirip ibadet qildi. **5** Abram bilen bille mangħan Lutningmu qoy-kala padiliri we chédirliri bar id. **6** Emđi ular bille tursa, zémien ularni qamdiyallmaytti; **7** bu sewebtin Abramming padichilirili bilen Lutning padichilirining arisida jédel chiqt (u

waqitta Qanaaniy়ar bilen Perizziyer shu zéminda turatti). **8** Shunga Abram Lutqa: — «Biz bolsaq qérindashlarmiz, sen bilen méning arama, méning padichilirim bilen séning padichiliring arisida talash-tartış peyda bolmisun. **9** Mana, aldingda pütkül zémien turramdu? Emđi sen mendin ayrlighin; eger sen sol terepk barsang, men ong terepk baray; eger sen ong terepk barsang, men sol terepk baray», — dédi. **10** U waqitta Lut nezer sélip kördiki, Iordan wadisidiki barliq tüzenglilikni Zoar shehirigħe hemmila yerning süvi intayin mol id; Perwerdigar Sodom bilen Gomorrai weyran qilishtin ilgħi bu yer beeyni Perwerdigarni békhi, Misir zémimidek id. **11** Shuning bilen Lut özige Iordan wadisidiki pütkül tüzenglilikni talliwalid; andin Lut meshriq terepk köchħup bardi. Shundaq qilip ikkiylen ayrrildi. **12** Abram Qanaan zémīnida olturaqlashti; Lut bolsa tüzenglilikti sheherlerning arisida turrid, u bara-barā chédirlirini Sodom shehiri terepk yōtkidi. **13** Sodom xelqi rezil ademler bolup, Perwerdigarni neziride tolimu ēghir gunahkarlar id. **14** Lut Abramdin ayrril ketkendin kényin, Perwerdigar Abramgħa: — Sen emđi bésingħni kötürüp, özüng turghan jaydin shimal we jenubqa, meshriq we meghripl terepk qarighin; **15** chħunki sen hazir körwawtqan bu barliq zémimni sanga we neslinge mengħiġliex bérinen. **16** Séning neslingni yerdiki topidek köp qilimen; shundaq, eger bissi verdiki topini sanap chiqalisa, séning neslinginu sanap chiqalishi mumkin bolidu. **17** Ornundin tur, bu zémimmi uzunluqi we kengħi boyiche alyinip chiqqin; chħunki Men uni sanga ata qilimen, — dédi. **18** Shunga Abram chédirlirini yōtkep, Hébron shehirige yéqin Mamredki dubzarliqning yénigha bérrip olturaqlashti; u shu yerde Perwerdigargħa atap bir qurban'għad yasidi.

14 Shinarning padishahi Amrafel, Ellasarning padishahi Arioq, Īlamming padishahi Kédorlayomer we Goyimming padishahi Tidalning künnilride shu weqe boldiki, **2** ular birliship Sodoming padishahi Béra, Gomorraning padishahi Birsha, Admahning padishahi Shinab, Zeboimming padishahi Shem' ēber we Béla (yeni Zoar)ning padishahiga qarshi hujumha atlanti. **3** Bu [beshining] hemmisi kélipish Siddim wadisigha, yeni «Shor Déngezi» wadisigha yighthi. **4** Ular on ikki yiil Kédorlayomerge békindi boldi, on tħinchxi yilgħa kelgende, Kédorlayomerge qarshi isyan kötürüd. **5** On tötinchi yili Kédorlayomer we uningħha ittipaqdash bolghan padishahlar hemmisi yighilip, Ashtarot-Karnaim dégen yerde Refayi larġħa, shundaqla Ham dégen yerde Zużi larġħa, Shaweh-Kiriatajimda Émiy়arlar hujum qilip ularni yengħdi; **6** andin ular Horijarni ularning Séir tēghidha meghħup qilip, chöħlning yénidiki El-Paran'għiċċe sūr-rotaq qildi. **7** Arqidinla, ular En-Mishpatqa (yeni Qadesħke) yénip kélip, Amaleklerinx pütkül yurtini bulang-talang qildi; Hazazon-Tamarda oltrushluq Amoriyarni hujum qilip meghħup qildi. **8** Shuning bilen Sodoming padishahi, Gomorraning padishahi, Admahning padishahi, Zeboimming padishahi we Bélaning (yeni Zoar)ning padishahi chiqip, Siddim wadisida ularha qarshi jeng qilishqa sep tizdi; **9** mushu [besheylen] Īlamming padishahi Kédorlayomer, Goyimming padishahi Tidal, Shinarning padishahi Amrafel, Ellasarning padishahi Arioq qatarliqlar bilen soqsuhti; eteri tħalli hemm, bissi qarshi qarnejha. **10** Siddim wadisidiki hemmila yerde qarimay [orekliji] bar id. Sodom we Gomorraning padishahli qéchip, oreklerje chħusħup ketti. Emma qalghanlar bolsa tagħha qéchip ketti. **11** [Għalib kelgen töt padishah bolsa] Sodom bilen Gomorraning hemme mal-mültkini we barliq ozuq-tültkini ēlīp ketti. **12** Ular yene Abramming jiġi Lutnemu malliri bilen qoshup ēlīp ketti; chħunki u Sodomda olturaqlashqanidi. **13** Halbuki,

qutulup qalghan borsi béríp bu ishlarni ibraniy Abramgha éytti. Shu chaghda u Amoriy Mamrening dubzarlıqining yénida turatti. Mamre bolsa Eshkol we Anerner akisi idi; bu ücheylen Abram bilen ittipaqdash idı. **14** Abram qérindishining esir bolup qalghanlıqını anglap, öz öýide tughulghanı, alahide terbiyilen'gen üch yüz on sekzik ademmi bashlap chiqip, [töt padishahni] qogħlap dan'għiche bard. **15** Kéchisi u ademlirini guruppilargħa bólüp, ular bilen birlikte hujum qılıp ularni meghlup qılıp, ularni Demeshqning shimal teripidiki Hobah dégen jaygħiche qogħlap béríp, **16** pütkül [olja alghan] mal-mülki kini qayturuwaldi; öz qérindishi Lutni, uning mal-mülki we xotun-qizlirini, shundaqla [barliq qalghan] ademlerni yandurup keldi. **17** Abram Kédorlayomer we uning bilen ittipaqdash padishahlarni meghlup qılıp, qaytip kelgħe, Sodomning padishahi Shawħe wadisi (yeni Xan wadisi) għa uning aldīha chiqti. **18** Salémming padishahi Melkizedekmu nan bilen sharab ēlīp aldīha chiqti. U zat bolsa, Hemmidin Aliy Tengrining kahini idi; **19** u [Abramni] bext-beriketlep: — «Abram asman bilen zémminning Igisi bolghan Hemmidin Aliy Tengri teripidin beriketlensu! **20** Shundaqla dūshmenliringni öz qolungħha tapshurghan Hemmidin Aliy Tengrige Hemdusana oqulghay!» — dédi. Abram bolsa għenijiet alghan nersilerning ondin birini uningga berdi. **21** Andin Sodomning padishahi Abramħha: — Ademlerni manga bergeyla, għenijmetlerni özlirje alghayla, — dédi. **22** Lékin Abram Sodomning padishahiga jawab béríp: — Men bolsam asman bilen zémminning Igisi bolghan Hemmidin Aliy Tengri Perwerdigargħa qol köttürüp qesem qilghanmenki, **23** men sendin hetta bir tal yip ne bir tal bogħquchinim u ne séning bashqa herqandaq nersengni almaymen; bolmisa, sen kéyin: «men Abramni bay qılıp qoydom» déyishing mumkin. **24** Shunga yigitlirimming yégen-ichkini, shundaqla manga hemrah bolghanlar, yeni Aner, Eshkol we Mamrellege tēgħislik lülshtin bashqa, men [għenijettin] héchnerse almaymen; shular özlirje tēgħislik lülshtini alsun, — dédi.

15 Bu ishlardin kéyin Perwerdigarning söz-kalami Abramħha alamet körtinüşte kélip: «Ey Abram, qorqmighin; Men Özüm qalqining we zor in'amingdurmen» — dédi. **2** Lékin Abram: — Ey Reb Perwerdigar, manga néme bérisen? Mana, men balisiz tursam, öý-bisatlirimħha warisliq qilghuchi mushu Demeshqlik Eliézerla bardur, — dédi. **3** Abram yene: Mana, Sen manga héch nesil bermidng, mana öyümde turuwaqtqanlardin biri manga waris bolidu, dédi. **4** Shu haman Perwerdigarning söz-kalami uningga kélip: «Bu kishi sanga waris bolmaydu, belki öz pushtungdin bolidighan kishi sanga waris bolidu», — dédi. **5** Shuning bilen Perwerdigar uni tashqirigha ēlīp chiqip: — Emđi asman'għa qarap yultuzlarni sana — Qéni, ularni saniyalmenken?! — dédi. Andin uningga: — Séning neslingmu shundaqla bolidu, — dédi. **6** Abram Perwerdigargħa isħendi; Perwerdigar uningga bu [iħenchni] uning heqqaniyliqi dep hésablidi. **7** Yene uningga: Men bu zémien'għa ige qilishqa séni Kaldiyediki Ur sheħridin ēlīp chiqqan Perwerdigardurmen, — dédi. **8** Lékin [Abram]: — I Reb Perwerdigar, men uningga jezmen ige boldiġħinimni qandaq bilimen? — dep soridi. **9** [Perwerdigar] uningga: — Men üchiün üch yashħiġ bir inek, üch yashħiġ bir chishi öħċek, üch yashħiġ bir qoħċar bilen bir keptar we bir bajka ēlīp kelgin, — dédi. **10** Shunga u bularning hemmisini ēlīp, ularning herbirsini yérimdin ikki parche qılıp, yérimini yene bir yérimiġha udulmu'udul qılıp qoyup qoydi; emma qushlarni parchilimidi. **11** Qagħha-quzghunlar taplarning üstige chūshkende, Abram ularni ürkütüp heydiwetti. **12** Lékin kün patay dégħende, Abramni éghir bir uyqu basti we mana,

uning üstige deħħetlik bir weħime, tom qarangħħu luq chūshti. **13** Andin Perwerdigar Abramħha: — Jezmen bilishing kékrekki, séning nesling özliरining bolmighan bir zéminda musapir bolup, shu yerdiki xelqning qulluqida bolidu we shundaqla, bu xelq ularġha töt̚ yüz yilgħiche jebir-zulum salidu. **14** Lékin Men ularni qulluqqha salgħuchi shu taipingin üstidin hökum chiqirimen. Kéyin ular nurghun bayliqlarni ēlīp shu yerdin chiqidu. **15** Emma sen bolsang, aman-xatirjempik ichide ata-bowliringħha qoshulisen; uzun ömür körüp andin depne qilinisen. **16** Lékin shu yerde töt̚ ewlad töüp, [nesling] bu yerge yénip kéliu; chünki Amoriyłarnej qebiħlikining zixi téxi toshmid, dédi. **17** Shundaqla boldiki, kün pétip qarangħu bolgħanda, mana, göħslerning otturisidin ötüp kétiwaqtqan, is-tütekk chiqip turghan bir ottan bilen yaqlunluq bir mesh'el köründi. **18** Del shu küni Perwerdigar Abram bilen ehde tütüp uningga: — «Men séning neslingge bu zéminni Misirning équinidartip Ulugħ derya, yeri Efrat deryasighiċċe bérinen; yeni Kéniyier, Kenizziyar, Kadmoniyar, **20** Hittiyar, Perizziyar, Refayiyar, **21** Amoriyar, Qanaaniyar, Għirgħiyyar we Yebusiyarlarning yurtini ularningki qilimen» dédi.

16 Emma Abramning ayali Saray uningga héch bala tugħup bermidi; lékin uning Hejer isimlik misirliq bir dédiki bar id; **2** Saray Abramħha: — Mana, Perwerdigar méni tughushtin tosti. Emđi sen ménien dédikimnning qéshiga kırġiñ, belkım u arqliq ana bolup tkliniħim mumkin, — dédi. Abram bolsa Sarayning sözini qobul körði. **3** Shuning bilen Abramning ayali Saray dédiki misirliq Hejerni öz éri Abramħha tqalliqqa apip berdi (u waqitta Abram Qanaan zémindu on yil olturghanidi). **4** Abram Hejerning qéshiga kirdi we u hamilidar boldi. Emma u özining hamilidar bolghinini bilgħinide, u ayal xojajinini közże ilmas bolup qaldi. **5** Saray Abramħha qéyidap: — Manga chūshken bu xorluq séning beshingħha chūshsun! Men öz dédikimni quċiħiqqha selip berdim; emđi u özining hamilidar bolghinini kōrgħe men uning neziride közże ilinmidom. Xeyr, Perwerdigar sen bilen ménien otturimzda hökum chiqarsun! — dédi. **6** Abram Sarayha: — Mana, dédikng öz qolungħidur; sanga néme layiq körünse uningga shuni qilghin, — dédi. Buning bilen Saray uningga qattiqliq qilishqa bashħidi; buning bilen u uning aldidin qéchip ketti. **7** Emma Perwerdigarning Perishtisi uni chöldiki bir bulaqning yénida, yeni Shur yolinning boyidiki bulaqning yénidin tépik, uningga: **8** Ey Sarayning dédiki Hejer, nedin kelding, nege barisen? — dep soridi. U jawab béríp: — Men xojajin Sarayning aliddin qéchip chiqit, — dédi. **9** Perwerdigarning Perishtisi uningga: — Ayal xojayingning qéshiga qaytip béríp, uning qol astida bol, — dédi. **10** Perwerdigarning Perishtisi uningga yene: — Séning neslingni shundaqla awutimenki, köplükiden uni sanap bolghili bolmaydu, — dédi. **11** Andin Perwerdigarning Perishtisi uningga: Mana, sen hamilidarsen; sen bir oghul tugħup, uningga Ismail dep at qoyħin; chünki Perwerdigar séning jebir-japayingni anglidi. **12** U yawa éshek kebi bir adem bolidu; uning qoli her ademge qarshi użiħi, shuningdek her ademming qoli uningga qarshi użiħi, u qérindashlirining udulda ayrim turidu, dédi. **13** Hejer öz-özige: «Men mushu yerde méni Körġiċċini arqisidin körđi», dep, özige söz qilghan Perwerdigarni: «Sen méni körġiċċi Tengridursen» dep atidi. **14** Shuning bilen u quduq: «Beer-lahay-roy» dep atidi. U Qadesh bilen Bered shehirin ariliqididur. **15** Hejer Abramħha bir oghul tugħup berdi. Abram Hejer uningga tugħup bergen oħġliha Ismail dep at qoydi. **16** Hejer Abramħha Ismail luq quġi bergende Abram seksen alte yashta id.

17 Abram toqsan toqquz yashqa kиргeнde, Perwerdigar Abramgha körünüp uninggha: — Men Qadir Tengridurmen.

Sen Méning aldimda ménгip, kamil bolghin. **2** Men Özüm bilen séning arangda ehdemni békítip, séni intayin zor köpeytimen, — dédi. **3** Abram özini tashlap yüzini yerge yéqip yatti; Xuda uning bilen yene sözliship mundaq dédi: — **4** Özümge kelsem, mana, Méning ehdem sen bilen tütülgendur: — Sen nurghun el-milletlerning atisi bolisen. **5** Shuning tüchün séning isming buningdin kéyin Abram atalmaydu, belki isming Ibrahim bolidu; chünki Men séni nurghun el-milletlerning atisi qildim. **6** Men séni intayin zor köpeytimen; shuning bilen sendin köp el-qowmlarni peyda qilmen, pushtungdin padishahlar chiqidu. **7** Men sen we sendin kéyinki neslingning Xudası bolush tüchün Özüm sen we sendin kéyinki neslingning arisida ebediy ehde süpitide bu ehdemni tikleymen; **8** Men sanga we sendin kéyinki neslinge sen hazır musapir bolup turghan bu zémimni, yeni pütük Qanaan zémiminini ebediy bir müllük süpitide ata qilmen; we Men ularning Xudasi bolimen, — dédi. **9** Andin Xuda Ibrahimgħa yene: — Sen özüng Méning ehdemni tutqin, özüng we sendin kéyinki neslingmu ewladtin-ewladqa buni tutushi kerek. **10** Men sen bilen we sendin kéyinki nesling bilen tüzen, silerning tutushunglar kerek bolghan ehdem shuki, aranglardiki herbin erkek xetne qilinsun. **11** Shuning bilen siler xetnilikinglarni késiwéтишinglar kerek; bu Men bilen silerning aranglardiki ehdining belgisi bolidu. **12** Barlıq ewladliringlar, nesildin-nesilge aranglarda, meyli öyde tughulghanlar bolsun, yaki ewladlardin bolmay yatıldarin pulga sétiwħel'in għanlar bolsun, hemme erkek sekkiz künlük bolghanda xetne qilinsun. **13** Öyüngde tughulghanlar bilen pulungħha sétiwalghanlarning hemmisi xetne qilinshi kerek. Shundaq qilghanda, Méning ehdem tenliringlarda ornap, ebediy bir ehde bolidu. **14** Lékin xetnilikki turup, téxi xetne qilinmigraph herbir erkek Méning ehdemmi buzghan hésablinip, üzüp tashlinidu, — dédi. **15** Xuda Ibrahimgħa yene sóz qılıp: — Ayaling Sarayni emdi Saray dep at imtighin, belki ismi Sarah bolsun. **16** Men uninggaha bext-beriket béríp, uningdinmu sanga bir oghul bérímen. Men derweqe uni beriketleymen; shuning bilen u el-milletlerning anisi bolidu; xelqlerning padishahlirimu uningdin chiqidu, — dédi. **17** Ibrahim [yene] özini yerge étip düm yétip külüp ketti we könglide: «Yüz yashqa kirgen ademmu balılıq bolalarunu? Toqsan yashqa kirgen Sarahmu bala tugharmu?!», — dédi. **18** Ibrahim Xudagħa: — Ah, Ismail aldingda yashisa id! dédi. **19** Xuda uninggaha: — Yaq, ayaling Sarah jezmen sanga bir oghul tughup bérídu. Sen uninggaha «Ishaq» dep at qoqghin. Men uning bilen öz ehdemni tüzimén; bu uningdin kéyin keliğighan nesli bilen bagħlighan ebediy bir ehde süpitide bolidu. **20** Ismailħa kelsek, uning toghrisidiki duayingin anglidim. Mana, Men uni beriketlep, neslini köpeytip, intayin zor awutinen. Uning pushtidin on ikki emir chiqidu; Men uni ulugħ bir xelq qilmen. **21** Biraq ehdemni bolsa Men kékler yili del mushu waqitta Sarah sanga tughup bérídighan oghul — Ishaq bilen tüzimén, — dédi. **22** Xuda Ibrahim bilen sözliship bolup, uning yénidin yuqirigha chiqip ketti. **23** Shuning bilen shu künila Ibrahim öz oghli Ismailni, öz öyide tughulghanlar we pulga sétiwalghanlarning hemmisi, yeni uning öyidiki barlıq erkeklerni élip, Xuda uningga éytqandeż ularning xetnilikini késip xetne qildi. **24** Ibrahimning xetnilikki késilip, xetne qilin'għanda, toqsan toqquz yashqa kirgenidi. **25** Uning oghli Ismailning xetnilikki késilip, xetne qilin'għanda, on üch yashta id. **26** Ibrahim bilen uning oghli Ismail del shu künning özide xetne qilindi we shundaqla uning öyidiki hemme er kishiler, meyli öyide tughulghan bolsun

yaki yattin pulgħa sétiwelin' għanlar bolsun, hemmisi uning bilen bille xetne qilindi.

18 Perwerdigar Mamrediki dubzarliqning yénida Ibrahimgħa köründi; bu kün eng issighan waqt bopol, u öz chédırin ing ishikide oltrattu. **2** U beshini kötürüp nezer séliwidi, mana uning udulida üch kishi örre turatti. Ularni körüp u chédırin ing ishikidin qopup, ularning alidha yugiürüp béríp, yerge tegħküdek tezim qılıp: **3** — i Rebbim, eger pégir nezerlir idej iltpat tapqan bolsam, ötünimikeri, qullirining yénidin ötüp ketmigeyla; **4** azghina su keltürlsun, siler putliringlarni yuyup derexning tégide aram él-iwlewingħar. **5** Siler öz qulunglarning yénidin ötkenikensiler, men bir chishlem nan élip chiqip, siler harduqgħalnari chiqirip, andin ötüp ketkeysiler, dédi. Ular jawab béríp: — Éytqiningdek qilghin, déwid, **6** Ibrahim chédirigha Sarahning qéshiga yugiürüp kiri, uninggaha: — Üch das ésil undin téz xémir yughurup toqach etkin, — dédi. **7** Andin Ibrahim kala padisigha yugiürüp béríp, yumran obdan bir mozayni tallap, chakirigha tapshurdi; u buni tézla teyyar qildi. **8** Andin Ibrahim seriq may, süt we teyyarlatqan mozayni élip kékli, ularning alidha tutup, özi derenexing tégide ularning aldida örre turdu; ular ulardin yédi. Ular uningdin: ayaling Sarah nede, dep soriwid, u jawab béríp: — Mana, chédirda, dédi. **10** Birsi: — Men kékler yili mushu waqitta qéshingħha jezmen qaytip kélimen, we mana u waqitta ayaling Sarahning bir oghli bolidu, — dédi. Sarah bolsa uning keynidiki chédırin ing ishikide turup, bularni anglawatatti. **11** Ibrahim bilen Sarah ikkisi yashinip, qérip qalghanidi; Sarah ta ayal kishilerde bolidighan adet körüşh toxtap qalghanidi. **12** Shunga Sarah öz ichide külüp: — Men shunche qérip ketken tursam, rasttinla lezzet körerlermenmu? Érimmu qérip ketken tursa? — dep xiyal qildi. **13** Perwerdigar Ibrahimgħa: — Sarahning: «Men qérip ketken tursam, rasttinla bala tugharmenmu?» dep külġini némisi? **14** Perwerdīgarha mumkin bolmaydighan tilsimat ish barmu? Békitten waqitta, yeni kékler yili del bu chaghda qaytip kélimen we u waqitta Sarahning bir oghli bolidu, — dédi. **15** Emma Sarah qorquq kétip: — Külmidim, dep inkar qildi. Lékin U: — Yaq, sen küldüng, — dédi. **16** Andin bu zatlar u yerdin qopup, Sodom terepk nezirini aghdurdji. Ibrahimmu ularni uzitip, ular bilen bille mangdi. **17** Perwerdigar: — Men qilidighan ishimni Ibrahimdin yoshursam bolandu? **18** Chünki Ibrahimdin ulugh we kuchiħi bir el chiqidu we shuningdek yer üzidiki barlıq el-milletlet u arqlix bext-beriketke muvesser bolidighan tursa? **19** Chünki Men uni bilip talliġħanmen; u choquム öz balılırin we uning öyidikilerni özige egeshtürup, ularħha Perwerdīgarhing yolini tutup, heqqaniylqi we adaletni yürgüzħuñi ogitudi. Buning bilen Menki Perwerdīgar Ibrahim togrħuluq qilghan wedemni emelge ashurim, — dédi. **20** Andin Perwerdīgar mundaq dédi: — «Sodom we Gomorra togrħuluq kötürülgen dad-peryad nahayiti kuchiħi, ularning gunahi intayin éghix bolghini tħiġi, **21** Men hazira chūħiġen, qilmishli rasttinla shu dad-peryad lardin Manga melum bolghandek shunche rezilmu, bilip baqay; unche rezil bolmighandimu, Men uni bilishim kék». **22** Shuning bilen bi kishiler u yerdin qożphil, Sodom terepk yol aldi. Lékin Ibrahim yenila Perwerdīgarhing alidda örre turatti. **23** Ibrahim yéqin béríp: — Sen rasttinla heqqaniylarni reziller bilen qoshup halak qilamsen? **24** Sheherde ellik heqqaniylarni kishi bar bolushi mumkin; Sen rasttinla shu jayni halak qilamsen, ellik heqqaniyl kishi üchħi u jayni kechħürum qilmħansen? **25** Yaq, yaq. Bu isħ Sendin néri bolghay! Heqqaniylarni rezillerge qoshup öltürüp, heqqaniylargħa rezillerge oxhash muamile qilish Sendin néri bolghay! Pütük jahanning soraqħċiada adalet yürgżumemdu? — dédi. **26** Perwerdīgar jawab béríp: — Eger

Men Sodom shehiride ellik heqqaniyi tapsam, ular üchün pütkül jayni ayap qalimen, — dédi. **27** Andin Ibrahim jawab bérüp: — Mana men peqet topa bilen küldin ibaret bolsammu, men Igem bilen sözleshkili yene pétilnidim. **28** Mubada shu ellik heqqaniyidn besh kishi kem bolsa, Sen bu besh kishining kem bolghini üchün pütkül sheherni yoqitamsen? — dédi. U: — Eger Men shu yerde qiriq beshni tapsammu, uni yoqatmaymen, dédi. **29** Ibrahim Uningha sözini dawam qılıp: — Shu yerde qiriq kishila tépilishi mumkin, déwidı, [Perwerdigar]: — Bu qiriqi üchün uni yoqatmaymen, — dédi. **30** U yene söz qılıp: I Igem, xapa bolmighaysen, men yene söz qılay. Shu yerde ottuza tépilishi mumkin? — dédi. U: — Eger Men u yerde ottuzni tapsammu, yoqatmaymen, — dédi. **31** U yene söz qılıp: — Mana emdi men Igem bilen sözleshkili jür'et qildim; shu yerde yigirmisi tépilishi mumkin, — dédi. Perwerdigar söz qılıp: bu yigirmisi üchün u yerni yoqatmaymen, — dédi. **32** U sózlep: — I Igem, xapa bolmighay, men peqet mushu bir qétimla söz qılay! Shu yerde oni tépilishi mumkin, déwidı, u jawab bérüp: — Men oni üchün uni yoqatmaymen, — dédi. **33** Perwerdigar Ibrahim bilen sözlisliip bolghandin kényin ketti; Ibrahimmu öz jayığha qaytip ketti.

19 İkki perishte kechte Sodomgħa yétip keldi; shu chaghda Lut Sodominng derwazisida oltrattu. Lut ularni körpüla ornidin turup, alidha chiqip yüzü yerge tegküdek tezim qılıp: **2** — Mana, ey xojilirim, keminilirinen öyige chūshüp putliringlarni yuyup qonup qalghaysiler; andin ete seher qopup yolgha chiqsanglarmu bolidu, déwidı, bular jawaben: — Yaq, biz sheher meydana kechleyim, — dédi. **3** Emma u ularni ching tutuwidi, axir ular uning bilen bérüp öyige kirdi. U larġha dastixan sélip, pétir toqachlarni pishurup berdi, ular ghizalandi. **4** Ular téxi yatmighanidi, sheherdikiler, yeni Sodominng erkekler, yash, qéri hemmisi herqayси mehellilerdin kélip önyi qorishwaldi; **5** ular Lutni chaqirip uningga: — Bügħi kechte séningkige kirgen ademler qén? Ularni bizże chiqirip ber, bizi ular bilen yéqinħil qılımiz, — dédi. **6** Lut derwazining alidha, ularning qéshiga chiqip, ishkni yépiwétip, **7** ularħha: — Ey buraderlirim, mundaq rezillikni qilmanglar! **8** Mana, téxi héch er bilen bille bolmighan ikki qizim bar; ularni silerge chiqirip bérey. ular bilen xalihininglarni qilinglar. Emma bu ademler ögzemning sayisi astiha kirgeniken, siler ularni héchnéme qilmanglar! — dédi. **9** Lékin ular jawab bérüp: «Néri turl!» déginiche, yene: — Bu yerde turushqa kelgeni bu musapir hakim bolmaqchimiken? Emdi sanga ularġha qilgħandinnum better yamanlıq qılımiz! — dep Lutni qistap, ishkni chéqishqa basturup keldi. **10** Emma u ikki kishi qollirini üzitip Lutni öyge öz qéshiga tartip ekirwiwel, ishkni taqiwaldi **11** we öyning derwazisining aliddiki ademlerni kichikidin tartip chongiġħiċċe korluqqa muptila qildi; shuning bilen ular derwazini izdep, halidin ketti. **12** Andin ikkeylen Lutqa: — Mushu yerde yene birer kiming barmu? Küy'oghul, oghul yaki qizliring we yaki sheherde bashqa ademliring bolsa ularni bu yerdin élip ketkin! **13** Chünki biz bu yerni yoqitimid; chünki ular togrulruq kötürülgel dad-peryad Perwerdiganing aldida intayin küchlük bolghach, Perwerdigar bizni uni yoqitishqa ewetti, — dédi. **14** Shuning bilen Lut tashqirigha chiqip, qizlirini alidħan [bolghusi] küy'oghullirining qéshiga bérüp: «Emdi qopup bu yerdin chiqip ketingħlar; chünki Perwerdagar sheherni yoqitidu» — dédi. Emma u [bolghusi] küy'oghullirining nezirige chaqchaq qilghanek köründi. **15** Tang atqanda, perishtiler Lutni aldiri tip: — Emdi qopup ayaling bilen qéshingdiki ikki qizingni alghin; bolmisa sheherni qebihlikige chétlip qélib, halak bolisen, — dédi. **16** Emma u téxiche arisaldi bolup

turghanda, Perwerdigar uningga rehim qilghanlıqi üchün, u ikkiyen Lutning qolini, ayalining qolini we ikki qızining qollirini tutup, ularni sheherning sirtiħha echiqip, orunlashturup qoydi. **17** Ularni chiqargħandin kényin shu ish boldiki, ulardin biri uningga: — Jéningni élip qach, halak bolmasliq qiegħi keynning qarimay, tüzlenglikti héch yerde toxtimax, tagħha qachqin! — dédi. **18** Lékin Lut ularħha: — Undaq bolmighay, ey xojam, ötünüp qalay! **19** Mana, kemineng közüngde iltipatapti, jénimni qutquzdung, manga zor merhemet körsetting; emma men tagħha qachħalmaymen; undaq qilsam, manga birer apet chħuħüp, ölüp kētermenenmikin. **20** Qara, awu sheherge qéchip barsa bolghudek nahayiti yéqin iken, shundaqla kichik sheher iken! Ötünüp qalay, méning shu yerge qéchishimħa yol qoqħaysen! U kichik [sheher] emesmu?! Jénim shu yerde aman qalidu! — dédi. **21** Perishte uningga jawab bérüp: — Xeyr, bu isħtimu sanga maqul bolay, sen éytqan shu sheherni weyrān qilma. **22** Emdu u yerge tézidn qéchip bargħin; chünki sen shu yerge yétip barmighu cheħx héch ish qilalmasmen, — dédi. Shunga u sheherning ismi «Zoar» dep atalghan. **23** Lut Zoarħa yétip bargħanda kün nuri yer yüzige chéchilgħanidi. **24** Shu chaghda Perwerdigar ershtin, öz yénidin Sodom bilen Gomorranning tūstige günggiert we ot yagħidurup, **25** shu sheherlerni, pütkül tüzlenglikni hemde sheherlerdiki barliq ahalier we yerdin uŋ'genlerni qoshup berbat qildi. **26** Lékin Lutning arqisidin mangħħan ayali keynige qariwid, tuz tüwrükke aylin qald. **27** Etisi tang seherde, Ibrahim opup ilgħi Perwerdiganing alidha turghaq jayha chiqip, **28** Sodom bilen Gomorra terepk, shundaqla tüzlenglikning hemmex yérige nezer seliwid, mana, yer yüzidin xundannning tütünidek tütün örlewatqinini kördi. **29** Emma shundaqla boldiki, Xuda u tüzlenglikti sheherlerni weyrān qilgħanda, U Ibrahimni ésige élip, Lut turghaq sheherlerni berbat qilgħanda uni balayi'apetnejn ichidin chiqirip qutquzzi. **30** Emma Lut Zoar shehriðe turushtin qorqqachqa, Zoardin kétip, tagħha chiqip, ikki qizi bilen shu yerde makħlashti. U ikki qizi bilen bir öngkürde turdi. **31** Emdu chong qiz kichikige: — Atimiz bolsa qérip ketti; dunyaning qaide-yosuni boyiche bu yurta bizże yéqinħil qolidiħan héch er kishi qalmid. **32** Qénii, atimizni sharab bilen mest qılıp qoyp, uning bilen bille yatayi; shundaqla qilsaq, biz perzent körtpu atimizning uruqini qalduralaymiz, — dédi. **33** Shuning bilen ular u kékħi atisiga sharab ichküzip [mest qılıp] qoyp, chong qizi kirip atisi bilen yatti. Lékin Lut uning kirip yatqinim, opup ketkininu héch sezmid. **34** Etisi shundaqla boldiki, chongi kichikige: — Mana, men axħam atam bilen yattif; bugün kechitħu uningga yene sharab ichküzejli; shuning bilen sen kirip uning bilen yatqin; shundaqla qılıp, her ikkimiz perzent körtpu atimizning neslini qalduralaymiz, — dédi. **35** Shuning bilen ular u kékħi atisiga sharab ichküzip [mest qılıp] qoyp, kichik qizi ornidin turup uning bilen bille yatti. Emma Lut uning kirip yatqinim, opup ketkininu héch sezmid. **36** Shundaqla qılıp, Lutning ikkila qizi öz atisidin hamilidar bulop qald. **37** Chongi bolsa oghul tughup, uning étini Moab qoydi; u bütigħuki Moabiylarning atisidur. **38** Kichikimu oghul tughup, uning étini Ben-Ammi qoydi. U bütigħuki Ammoniylarning atisidur.

20 Ibrahim u yerdin chiqip, jenub tereptiki Negewge köchüp kélip, Qadesh bilen Shurning ariliqida turup qald; bir mezgħidin kényin Gerarda olturaqlashti. **2** Shu yerde Ibrahim ayali Sarah toghrisida: «U méning singlimdur», dégenidi. Shuning bilen Gerarning padishahi Abimelek adem ewetip, Sarahni [özige] xotun bolushqa ēliwalid. **3** Lékin [bir kün] kékħi chūħide Xuda Abimelekke kélip uningga: — Mana, sen özüngge ēliwalgħan ayal sewebidin emdi öläg ademdursen;

chünki u bashqa birsining ayalidur — dédi. **4** Emma Abimelek uningga téxi yéqinchiliq qilmighanidi. U Xudagha: — I Reb, heqqanı bir xelqnemu halak qilamsen? **5** U özimu manga: «U ménинг singlim» dep éytmidimu? Yene kélip, bu ayalmu «U ménинг akam», dep éytqanidi. Men bolsam sap könglüm we durus niyitim bilen bu ishni qildim, — dédi. **6** Xuda chüshide uningga yene: — Bu ishni sap köngül bilen qilghiningni bilimen; shu sewebtin Men séni aldimda gunah qilishtin tosup, uningga tégishingge qoymidim. **7** Emdi u kishining ayalini özige qayturup ber; chünki u Peyghember, u séning heqqindé dua qılıdı we sen tirk qalisen. Eger uni yandurup bermiseng shuni bilip qoyghinkı, sen we hemme ademliring qoshulup jezmen olisler, — dédi. **8** Abimelek etigen tang seherde qopup, hemme xizmetkarlirini chaqırıp, bu sözlerning hemmisini ularning qulaqlırigha saldı; bu ademler nahayitı qorquşup ketti. **9** Andin Abimelek Ibrahimni chaqırıp uningga: — Bu bizge néme qilghining? Men sanga zadi néme gunah qildim, sen men we padishahlıqimha éghir bir gunahni yüklep qoysund? Manga qilmaydigan ishlarnı qıldığ! — dédi. **10** Abimelek Ibrahimha yene: — Sen zadi bizning néme ishimizni körgineng üchün mushu ishni qıldığ? — dédi. **11** Ibrahim jawab bérüp: — «Bu yerde shübhisizki héchkim Xudadın qorqmaydiken, ular ménii ýalim tüpeylidin öltürüwtidü», dep oylighanidim. **12** Emeliyette, uning ménинг singlim ikenlikli rast, lékin u ménинг ata bir, ana bölek singlim; kýyin u ménинг ýalim boldi. **13** Lékin Xuda ménii atamning öyidin chiqırıp sergerdanlıqqa yürgüzünde, men ayalimgha: — Biz qeyergila barsaq, sen manga shundaq shapæt körsetkeysenki, ménинг toghramda: «Bu ménинг akam bolidu, dégin, — dep éytqanidim — dédi. **14** Andin Abimelek qoy-kalilar, qullar we dédekterni élip ularni Ibrahimha berdi we ayali Sarahnimu uningga qayturup berdi. **15** Abimelek: — Mana ménинг zémiminim bolsa aldingda turuptu; közunge qaysi yer yaqsa shu yerde turgihin, — dédi. **16** U Sarahqa: «Mana, men akanggha ming kümüsh tengge berdim; mana bular öz yéningdikiler, shundaqla hemme ademlerning köz alıldı uyatni yapuchi bolidu; shuning bilen sen herqandaq dagh-eyibtin xalas bolisen». **17** Ibrahim Xudagha dua qıldı, Xuda Abimelek, ayali we kénizeklirini saqatty; andin ular [yene] bala tughalaydigan boldi; chünki Perwerdigar Ibrahimning ayali Sarah tüpeylidin Abimelekning öyidiki hemme xotunlarning balyatqulırını étip qoyghanidi.

21 Emdi Perwerdigar wede qilghinidek Sarahni yoqlidi; Perwerdigar Sarahqa déginidek qıldı. **2** Sarah hamildar bolup, Ibrahim qérighanda Xuda uningga békitekn waqitta bir oghul tughup berdi. **3** Ibrahim özige törelgen oghli, yeni Sarah uningga tughup bergen oghlining ismini Ishaq qoysi. **4** Andin Ibrahim Xuda uningga buyrughinidek öz oghli Ishaq tughulup sekkininchı künü xetne qıldı. **5** Oghli Ishaq tughulghan chaghda, Ibrahim yüz yashta idi. **6** Sarah: «Xuda ménii tiłdürüwetti; herkim bu ishni anglisa, men bilen teng külüşhidü», dédi. **7** U yene: — Kimmu Ibrahimha: «Sarah bala émitidighan bolidul» dep éytalaytti? Chünki u qérighanda uningga bir oghul tughup berdim! — dédi. **8** Bala chong bolup, emchektin aylirdi. Ishaq emchektin aylıghan künü Ibrahim chong ziyapet ötküziüp berdi. **9** Emma Sarah misirlıq Hejerning Ibrahimha tughup bergen oghlining [Ishaqni] mesxire qiliwatqinini körüp qaldı. **10** Shuning bilen u Ibrahimha: — Bu dédek bilen oghlini heydiwt! Chünki bu dédekning oghli ménинг oghlum Ishaq bilen teng waris bolsa bolmaydu!, — dédi. **11** [Sarahning] bu sözi Ibrahimha tolimu éghir keldi; chünki [Ismailmu] uning oghlideli. **12** Lékin Xuda Ibrahimha: — Balang we dédiking wejidin bu

söz sanga éghir kelmisun, belki Sarahning sanga dégenlirining hemmisige qulaq salghin; chünki Ishaqtin bolghini séning nesling hésablinidu. **13** Lékin dédekning oghlidimma bir xelqmillet peyda qilim, chünki umu séning nesling, — dédi. **14** Etisi tang seherde Ibrahim qopup, nan bilen bir tulum suni élip Hejerge bérüp, öshnisige yüdküziüp, balini uningga tapshurup, ikkisini yolgha sélip qoysi. Hejer kétip, Beer-Shébaning chölide kézip yürdü. **15** Emdi tulumdiki su tügep ketkenidi; Hejer balini bir chatqalning tüwige tashlap qoyp, öz-özige: «Balining ölüp kétishige qarap chidimaymen» dep, bir oq étimche yiraqqa bérüp, udulida olturup, peryad kötürüp yighthildi. **17** Xuda oghluning yığha awazini anglidi; shuning bilen Xudanıg Perishtisi asmandın Hejerni chaqırıp uningga: — Ey Hejer, sanga néme boldi? Qorqmighin; chünki Xuda oghluning [yığha] awazini yatqan yérinden anglidi. **18** Emdi qopup, qolung bilen balini ýölep turgih; chünki Men uni ulugh bir el-millet qilim, — dédi. **19** Shuan Xuda [Hejerning] közlirini achi, u bir quduqni kördi. U bérüp tulumgha su toldurup, oghulgha ichkitüzdü. **20** Xuda u bala bilen bille boldi; u ösüp chong boldi. U chölide yashap, mergen bolup yétishti. **21** U Paran chölide turdi; shu waqıtarda anisi uningga Misir zémiminidin bir qızını xotunuqqa élip berdi. **22** U waqıtarda shundaq boldiki, Abimelek we uning leshkerbési Fikol kélip Ibrahimha: — Qilghan hemme ishliringda, Xuda séning bilen billidur. **23** Emdi sen del mushu yerde manga, oghlumgha we newremge xiyanet qilmaslıqqa Xudanıg namida qesem qılıp bergesyen; men sanga körşitip kelgen méhribanlıqimdek, semnu manga we sen hazır turuwatqan yurtqa méhribanlıq qilghaysen, — dédi. **24** Ibrahim: Qesem qılıp bérey, dédi. **25** Andin Ibrahim Abimelekning chakarlari tartıwalghan bir quduq toghrisida Abimeleknı eyiblidı. **26** Abimelek: — Bu ishni qilghan kishini bilmeymen; sen bu ishni mangımı éytmapsen; men bu ishni pejet bügünlə anglishim, — dédi. **27** Ibrahim qoy-kala élip Abimelekke teqdüm qıldı; andin ular ikkilisi ehde qilishti. **28** Ibrahim yene padidin yette chishi qozını bir terepke ayrip qoysi. **29** Abimelek Ibrahimdin: — Sen bir terepke ayrip qoysan bu yette chishi qozining néme menisi bar? — dep soridiwi, **30** u: — Ménинг bu quduqni kolighinimmi étirap qilghiningha guwahlıq süpitide bu yette chishi qozını qolumdin qobul qilghaysen, — dep jawab berdi. **31** Bu ikkisi shu yerde qesem qılıshqanlıqi üchün, u shu jayni «Beer-Shéba» dep atidi. **32** Shu teriqide ular Beer-Shébada ehde qilishti. Andin Abimelek we uning leshkerbési Fikol qozghılıp, Filistiylerning zémiginha yénip ketti. **33** Ibrahim Beer-Shébada bir tüp yulghunni tipik, u yerde Ebediy Tengri bolghan Perwerdigarning namığa nida qılıp ibadet qıldı. **34** Ibrahim Filistiylerning zémimida uzun waqıtqiche turup qaldı.

22 Bu ishlardin kényin shundaq boldiki, Xuda Ibrahimni sinap uningga: — Ey Ibrahim! dédi. U: mana men! — dep jawab berdi. **2** U: — Sen oghlungni, yeni sen soyidighan yalghuz oghlung Ishaqni élip, Moriya yurtığha bérüp, shu yerde, Men sanga éytidighan tagħlarning birining üstide uni köydürme qurbanlıq süpitide sun'ghin, — dédi. **3** Etisi Ibrahim seher qopup, éshikini toqup, yigitliriden ikkiyen bilen Ishaqni bille élip, köydürme qurbanlıq üchün otun yérip, Xuda uningga éytqan yerge qarap mangdi. **4** Üchinchi künü Ibrahim beshini kötürüp qarap, yiraqtin u yerni kördi. **5** Ibrahim yigitlirige: — Siler éshek bilen mushu yerde turup turunqlar. Men balam bilen u yerge bérüp, sejde qılıp, andin qéshinglarga yénip kelimiz, — dédi. **6** Shuning bilen Ibrahim köydürme qurbanlıqqa kérérekli otunni élip, oghli Ishaqqa yüdküziüp, özi qoligha pichaq bilen

otni élip, ikkisi bille yürütüp ketti. **7** Ishaq atisi Ibrahimha: — Ey ata! déwidi, u uningga jawab béríp: — Mana men, oghlum, dédi. U uningdin: — Mana ot bilen otun'ghu bar, emma köydürme qurbanlıq bolidighan qoza qéní? — dep sorıwidı, **8** Ibrahim jawab béríp: — Ey oghlum, Xuda Özü Özige köydürme qurbanlıq qozını teminleydu, — dédi. Andin ikkisi birge yolini dawamlashturdu. **9** Axırıda ular Xuda Ibrahimha éytqan jaygha yétip keldi. Ibrahim u yerde qurban'gah yasap, üstige otunni tizip qoydi. Andin u oghlı Ishaqni bagħlap, uni qurban'gahdiki otunning üstide yatquzdi. **10** Andin Ibrahim qolını uzitip, oghlini bogħuzlighili pichaqni aldi. **11** Shuan Perwerdigarning Perishtisi asmandın uni chaqirip uningga: — Ibrahim, Ibrahim! — dep warqiridi. U: — Mana men, — dédi. **12** U uningga: — Sen balığha qolungni tegħkūzmin, uni hechnéme qilmighin; chünki Men séning Xudadin qorqqanlıqını bildim; chünki séning oghlungni, yeni yalghuz oghlungni Menden ayimidir. — dédi. **13** Ibrahim bészini kötürüp qariwidi, mana, arqisida müngħiżliri chatqalgha chirmiship qalghan bir qochqarni kördi. Ibrahim béríp qochqarni élip, uni oghlining ornida köydürme qurbanlıq qilip sundi. **14** Shuning bilen Ibrahim shu jaygha «Yahweh-Yireh» dep at qoydi. Shunga kishiler: «Perwerdigarning téghida teminlinidu» dégen bu söz bügün'ge qeder éytılıp kéliwatidu. **15** Perwerdigarning Perishtisi asmandın Ibrahimni ikkinchi qétim chaqirip uningga: — **16** Sen öz oghlungni, yeni yalghuz oghlungni ayimay bi isħni qilghining üchün Men Özüm bilen qesem qilimenki, deydu Perwerdigar, **17** — Men séni zor beriketlep, neslingi asmandiki yultuzlardek nurħun köpeytip, déngiz sahilidiki qumdek ghodditimen; nesling bolsa dushmanlirining derwazilirığha iġe boldi. **18** Sen Ménинг awazimha qulaq salghining üchün yer yüzdiki barlıq el-yurtlar neslingning nami bilen özlri üchün bext-beriket tileydu, — dédi. **19** Andin Ibrahim yigħiġirin qeshiħha yénip bardi. Ular hemmisi ornidin turushup Beer-Shébagħa yol aldi. Ibrahim Beer-Shébada turup qaldı. **20** Bu isħlardin keyin Ibrahimha: «Mana Milkahmu ining Nahorħa birqanche oghlu tughup béríptu», dégen xewer yetti. **21** Ular bolsa tunji oghli uz, uning inisi Buz we Aramning atisi bolghan Kemuel, **22** andin Kesed, Xazo, Pildash, Yidlaf we Bétuél dégen oghullar idi. **23** (Bétuél din Riwkah töreldi). Bu sekkizini Milkah Ibrahimning inisi Nahorħa tughup berdi. **24** Shuningdek uning kéniziki Reumahmu Tébah, Gaham, Taxash we Maakah dégenlerni tughup berdi.

23 Sarah bir yüz yigirme yette yashqiche ömür kördi. Bu Sarahning ömrining yilliri idi. **2** Sarah Qanaan zémindiki Kiriat-Arba, yeni Hébronda wapat boldi. Ibrahim béríp Sarah üchün matem tutup yightha-zar qıldı. **3** Ibrahim öz merhumesining yénidin qopup, Hittiyargħa söz qilip: — Men bolsam aranglarda musapir méhman, xalas; siler emdi aranglardin manga bir yerlik béringerlar; shuning bilen men bu merhumemni aldimda körünüp turmisun üchün élip béríp depne qilay, — dédi. **5** Hittiyar Ibrahimha jawab béríp: — I xojam, bizge qulaq salghaya! Sili arimizda Xudanıng bir shahzadisı hésablinila! Arimizdiki eng ésil yerlikni tallap, shu yerde merhumelirini depne qilghaya! Merhumelirini depne qilishqa héchqaysızım öz yerlikini silidin ayimaydu, — dédi. **7** Ibrahim ornidin turup, u zémindiki xelqeq, yeni hittiyargħa tezim qilip, **8** ularħa: — Eger merhumemning köz aldimda turiwermesliki üchün, uni élip béríp, depne qilishimni rawa körsgengħar, undaqta sözümni anglap méninq üchün Zoharning oghli Efron'ha söz qilip, **9** uning étizining ayighida öziningki bolghan Makpélahning għarini manga bérishini iltimas qilingħar.

U manga buni silerning aranglarda göristan bolushqa toluq nerxide bersun, — dédi. **10** Shu chaghda Efron Hittiyar arisida oltrattu. Shuning bilen hittiylaq Efron hittiylarning alidda, yeni shehirining derwazisidin kirkgħiħilerning hemmisingin alidda Ibrahimha jawab béríp: — **11** Yoqsu, ey xojam, manga qulaq salghayla. Bu étizliqni, shundaqla uningdiki għarni silige béréy; uni öz xelqim bolghan ademlerning alidda silige berdim; öz méyitlini depne qilghayla, — dédi. **12** Andin Ibrahim yene zémien xelqi alidda tezim qilip, **13** Shu zémindiki xelqning qulaqliri alidda Efron'ha: — İltimasimħa qulaq salghayla; men bu étizliqning nerxi boyiche pul béréy, uni mendin qobul qilghayla, andin men méyitimi shu yerde depne qilay, — dédi. **14** Efron Ibrahimha jawab béríp uningga: **15** Ey xojam, manga qulaq salghayla; töt̄ yüz shekel kümüşħi taradżiġiñ bir étizliq, sili bilen meniñ aramda néme id? Sili méyitlini depne qilghayla — dédi. **16** Ibrahim Efronnin sözige qoshulħi; andin Efron Hittiyar alidda éytqan bahani, yeni shu chaghħidki soda olħiġi boyiche töt̄ yüz shekel kümüşħi tarazida tartip berdi. **17** Shundaqla qilip Mamrenning udulidiki Makpélahha jaylashqan Efronnin étizliq, yeni étizliqning özi, uningdiki għar, shundaqla étizliqning ichi we etrapidiki barlıq derexlerning hemmisi **18** Hittiyarning köz alidda Ibrahimha tapshurulup, [yen] Efronnin shehirining derwazisidin barlıq kirkgħiħilerning alidda uning mülki qilip békiftildi. **19** Shuningdin keyn Ibrahim ayali Sarahi Qanaan zémindiki Mamre (yen, Hébron)ning udulidiki Makpélahning étizliqining għarida depne qildi. **20** Shu teriqide u étizliq we uningdiki għar hittiylar teripidin Ibrahimha göristan bolushqa tayin qilindi.

24 Ibrahim qéríp, yéshi bir yerge béríp qalghanidi; Perwerdigar Ibrahimha her terepte bext-beriket ata qilghanidi. **2** Ibrahim öydiki eng mötteri xizmetkar, özining pütün mal-mulkini bashquridighan għojidargħa: — Qolunni yotamming astiġħha qoyghin; **3** Men séni asmanlarning Xudasi shundaqla yerning Xudasi bolghan Perwerdigarning nami bilen qesem qildurimenki, sen men hazir turuwaqtqan bu Qanaaniyarning arisidin oghlumha qiz élip bermey, **4** Belki öz yurtumħha, shundaqla öz uruq-tugħqanlırimming qeshiħha béríp, oghlum Ishaqqa xotun élip bergeySEN, — dédi. **5** Xizmetkar uningga: — Mubada u qiz men bilen bu yurtqa kelgħi unimisa, undaqta özli riċċi qħiġġan shu yurtqa oghħallirini yandurup apiramdimen? — dédi. **6** Ibrahim uningga jawab béríp: — Hézi bol, oghlumni herġi shu yerge yandurup barmiġħin! **7** Méni atamning öyi bilen tughħulħan yurtumdin yéteklep élip kelgħi, yeni manga söz qilip: — «Séning neslingge bu yurtni bérímen», dep manga qesem qilghan, asmanning Xudasi bolghan Perwerdigar Öz Perishtisini aldingħha ewetidu; shuning bilen sen u yerdin oghlumha qiz élip kéklelyesen. **8** Shundaqtu, eger qiz sen bilen bu yerge kelgħi unimisa, men sanga qilduridighan qesemdin xalas boħiġ; emma oghlumni u yerge herġi yandurup barmiġħin, — dédi. **9** Shuning bilen xizmetkar qoloni xojixi Ibrahimning yotisining astiġħha qoyup turup, bu togrida uningga qesem qildi. **10** Andin xizmetkar bu togrida xojisining tōġiġiż idher, shundaqla xojisining herxil ésil nersilirini élip yolgha chiqt; u Aram-Naharaim rayoniga seper qilip, Nahorning sheħirige yétip keldi. **11** U sheħerning sirtidiki bir quduqning yénida tōġiġiż idher, chökündurdi: bu kechqurun, qiz-ayallarning su tartqili chiqidighan chéjhi idi. **12** U dua qilip: — Ey xojam Ibrahimning Xudasi bolghan Perwerdigar, öt-nimmenki, bugün méninq isħimmi ongħha tartqaysen, xojam Ibrahimha shapaet körsetkeysen. **13** Mana men bu yerde quduqning bészida turuwaqtimen we sheher xelqining qizliri bu yerge su tartqili kéliwatidu. **14** Emđi shundaqla

bolsunki, men qaysi qizgha: «Komzikingni chüshürseng, men su ichiwalسام boptiken!» désem, u jawab béríp: «Mana ichkin, men tögiliringnimu sughirip qoyay», dése, u qiz sen qulung Ishaqqa békikiningning özi bolsun. Buningdin séning xojam İbrahimha shapaet qilginingni bileymen, — dédi. **15** U téxi sözini tügetmeyla, mana Riwkah kozini müriside kötürüp chíqip keldi; u bolsa İbrahimning inisi Nahorning ayali Milkahtin tughulghan oghli Bétuelning qizi idi; **16** Qiz intayin chirayliq bolup, héch er kishi tegmigen pak qiz idi. U quduqning boyigha chüshüp, komzikini toldurup andin chíqti. **17** Xizmetkar uning alidiga yügürüp béríp: — Ötünüp qalay, komzikingtin azghina su otliwalyat, dédi. **18** U jawab béríp: — Ichkeyla, ey xojam! depla, komzekni derhal qoligha élip, uning su ichishi üchün sundi. **19** U süyidin uningga qan'ghuchue ichküzgendifin keyin: — Tögilirigimu qan'ghuchue su ichküzüp qoyay, — dédi. **20** Shuning bilen u derhal komzektiki suni olaqqa töküwtip, yene quduqqa su tartqili yügürüp bardı; u uning hemme tögilirige su tartip berdi. **21** U kishi uningga közini tikkinicke jimjit turup, Perwerdigarning yolini ong qilghan, qilmaghanlıqını bilish üchün kütüwatatti. **22** Tögiler su ichip qan'ghanda, shundaq boldiki, héliqi kishi yérim shekellik bir altun burun halqisi bilen ikki qoligha on shekellik altun bilezükni chíqirip qizgha béríp uningga: **23** Sen kimning qizi bolisen? Manga dep berseng! Atangting öyide bizge qon'ghudek jay barmu? — dep soridi. **24** Qiz uningga: — Men Milkahning Nahorgħa tughup bergen oghli Bétuelning qizi bolimen, — dédi, **25** yene uningga: — Biznzingkide saman bilen bogħu kengri, [silerg] qon'ghili jaymu bar, — dédi. **26** Shuan bu adem éngiship Perwerdigarning aldida sejde qilip: **27** Öz shapaiti bilen hojamdin wapadarlıqını ayimihan, xojam İbrahimning Xudasi bolghan Perwerdigargħa Hemdusana oqulghay! Perwerdigar bu sepiрimde méni xojamning qérindashliri turghan öyge bashlap keldi! — dédi. **28** Qiz yügürüp béríp, bularning hemmisini anisining öydiklerge éytip berdi. **29** Emdi Riwkahning Laban dégen bir akisi bar idi. Laban quduqning bészigha, u ademning qéshiga yügürüp chíqti. **30** Chünki u singlisining burun halqisini we qollırıldıki bilezüklerini körüp, hemde singlisining: u adem manga mundaq-mundaq dédi, déginini anglap, u ademning qéshiga bardı. Mana, u kishi quduqning yénida tögilerning qéshida turatti. **31** Laban uningga: — Ey Perwerdigarning bext-berikitı ata qilin'ghuchi, kirgeylä! Néme üchün tashqirida turdila? Men öyni teyyarlap qoydum, tögilermi jay raslidim, — dédi. **32** U adem öyge kirdi; Laban tögilerdin yükni chüshürüp, tögilerge saman bilen bogħu béríp, u kishining hem uning hemraħlirineng putlirini yugħihi su élip keldi; **33** andin u kishining alidiga taam qoyuldi; lékin u: — Men géppimi démey turup taam yémeymen, — dédi. Laban jawab béríp: — Éytqayla, dédi. **34** U: — Men bolsam İbrahimning xizmetkarımen; **35** Perwerdigar xojamħa köp bext-beriket ataq qilgħachqa, u uluġħ bir kishi boldi. U uningga qoy bilen kala, kümüş bilen altun, qul bilen dédeklerni, töge bilen ēsheklerni berdi. **36** Xojamning ayali Sarah qérighanda xojamħa bir oghlu tughup bergenidi. Xojam [ogħligha] özining barliqini atidi. **37** Xojam méni qesem qildurup: «Sen men turuwaqtan zémindiki Qanaaniyarning qızılıridin oghlumħa xotun élip berme, **38** belki jezmen atamning öyge, öz tughħanlirimmin qéshiga béríp, oghlumħa xotun élip bergesen», — dédi. **39** U waqitta men xojamħa: «U qiz men bilen kelgħi unimisichu?» — désem, **40** u manga jawab béríp: «Tutqan yollirim uningga ochuq bolghan Perwerdigar Öz Perihsitisini séning bilen eweti, yolungi ong qilidu. Bu teriqide sen méning ailidikilim arisidin, atamning jemeti ichidin oghlumħa xotun élip bérisen. **41**

Shundaq qilip ailemdikilerning qéshiga ýetip bargħiningda, sen men qildurghan qesem din xalas bolisen; ular sanga qizni bermisimu oxshashla qesem din xalas bolisen», — dégenidi. **42** Shunga men bugiñ bu quduqning qéshiga kēlip: — Ey, xojam İbrahimning Xudasi bolghan Perwerdigar, eger sen bu sepişimmi ong qilsang: — **43** mana men su quduqning yénida turuwatimer; we shundaq bolsunki, su tartqili kelgen qizgha: «Komzikingdin manga bir otlam su bergen bolsang», désem, **44** u manga: «Sen ichkin, tögiliringgimu su tartip béréy», dep jawab berse, undaqta bu qiz del Perwerdigar Öz xojamning oghli üchün békikten qiz bolsun, dep dua qilghanidim. **45** Königlümde téxi sózüm tügimeyla, mana, Riwkah komzekni müriside kötürüp chíqip, quduqning boyigha chüshüp su tartti; men uningga: — İltipat qilip, manga su ichkili qoysang, déwidim, **46** u derhal komzikini mürisidin chüshürüp: «Ichkeyla, tögilirinimu sughirip qoyay», dédi. Shuning bilen men ichħim; u tögilirinimu sughirip qoysi. **47** Andin men uningga: — Kimning qizi bolisen, dep sorisam, u jawab béríp: — Men Nahorning Milkahdin tughulghan oghli Bétuelning qizi bolimen, — dédi. Shu chaghda men uning burnigha halqa, qollirigha bilezüklerni sélip qoydum; **48** andin éngiship Perwerdigargħa sejde qildim; xojamning qérindishining qizini uning oghli üchün élip kétishke méning yolumni ong qilghini üchün, xojamning Xudasi bolghan Perwerdigargħa hemdusana éyttim. **49** Emdi siler xojamħa ixlas qilip shapata kōrsitelye dësengħar, buni manga dengħlar. Eger xalimisangar, unimu manga éytingħar, men ong terepke yakki sol terepke barimen, — dédi. **50** Emdi Laban bilen Bétuel jawab béríp: — Bu ish Perwerdigardin bolghach, silige ya unaq ya bundaq déyelmeymiz. **51** Mana, Riwkah aldlilirida turidu; uni élip ketkeyla. U Perwerdigarning déginidek öz xojilirining oghligha xotun bolsun, — dédi. **52** İbrahimning xizmetkari ularning sözlirini anglap, yerge éngiship, Perwerdigargħa sejde qildi. **53** Andin, xizmetkar kümüş buyumħlarni, altun buyumħlarni we kiym-kēcheklerni chíqirip, bularni Riwkahq berdi; u yene qizning akisi we anisighthu qimmetlik hediyelerni sundi. **54** Andin u we hemraħliri bilen bille yep-ichip, shu yerde qonup qaldi. Etisi seherde opup, u ularha: méni xojamning qéshiga yolħa sélip qoyungħar, déwidim, **55** Qizning akisi bilen anisi uningga: — Qiz bīrqanche kün yakki on kün yérimizda tursun; andin barsun, — dédi. **56** Emma u ularha: — Perwerdigar méning sepişimmi ong qilghaniken, méni tosmangħar; xojamning qéshiga bérishim üchün méni yolħa sélip qoyungħar, — dédi. **57** Ular uningga: — Qizni chaqirip, uning aghzidin anglap baqayli, dep **58** Riwkahni chaqirip uningga: — Bu adem bilen baramsen? dep soriwidi, u: — Baray, dep jawab berdi. **59** Shuning bilen ular singlis Riwkahni, uning inik'anisi, İbrahimning xizmetkari we ademliri bilen qosħup yolħa sélip qoysi. **60** U waqitta ular Riwkahqa bext tilep: — Ey singlimiz, minglighan on minglighan ademlerning anisi bolghayen! Nesling düħħmenlirining derwazilirigha ige bolghay! — dédi. **61** Shuning bilen Riwkah bilen uning dédekkli ornidin turup, tögilerge minip, u kishige egiship mangdi. Shundaq qilip xizmetkar Riwkahni élip yolħa chíqti. **62** Ishaq Beer-lahay-roy dégen jaydin bayla qaytip kelgenidi; chünki u jenubtiki Negewde turatti; **63** Ishaq kechqurun istiqametke dalagħha chiqqanidi; u bésħini kötürüp qarisa, mana tögiler keliwattati. **64** Riwkah bésħini kötürüp, Ishaqni kördi; u derhal tögidi chüshüp, xizmetkardin: — Sehrada biznig aldimizgħa chíqqat qan bu kishi kim boldi? — dep soridi. Xizmetkar: — Bu xojamdur! dédi. Riwkah derhal chümbilini tartip yuzini yépiwalid. **66** Xizmetkar emdi qilghan hemme isħlirini Ishaqqi éytip berdi. **67** Ishaq qizni anisi Sarahning chédirigha bashlap kirdi; u Riwkahni öz

emrige aldi; u uning xotuni boldi. U uni yaxshi körüp qaldı; bu teriqide Ishaq anisining wapatidin keyin teselli taptı.

25 Ibrahim Keturah isimlik yene bir ayalni alghanidi. **2** U Ibrahimha Zimran, Yaqshan, Médan, Midyan, Ishbak we Shuahni tughup berdi. **3** Yaqshandin Shéba bilen Dédan töreldi; Dédanning ewladliri Ashuriylar, Létushiyalar we Léummiylar idi. **4** Midiyanning oghulliri Efah, Éfer, Hanox, Abida we Eldaah idi. Bular hemmisi Keturahning ewladliri idi. **5** Ibrahim barliqini Ishaqqa atiwetkenidi; **6** Ibrahim téxi Hayat waqtida kichik xotunliridin bolghan oghullirigha hediyelerni béríp, andin bularni ogli Ishaqtin yiraq tursun dep, kün chiqish terepke, shergi zémín'ga etwetiwenkenidi. **7** Ibrahimming ömrining künliri bir yüz yetmish yil boldi; u tolimu qéríp, künliri toshup, nepestin toxtap wapat boldi; u öz qowmining qéshiga béríp qoshuldi. **9** Uning oghulliri Ishaq we Ismail uni Mamrenning uduligha jaylashqan, hittiy Zoharning ogli Efronning étizliqidiki Makpélahning gharida depne qildi. **10** Bu étizliqni Ibrahim hittiylardin sétiwalghanidi; mana bu yerlikke Ibrahim depne qilindi, ayali Sarahmu mushu yerge depne qilin'ghanidi. **11** Ibrahim wapat bolghandin keyin shundaq boldiki, Perwerdigar uning ogli Ishaqni berketlidi. Ishaq Beer-Lahay-Royning yénida turatti. **12** Töwendikiler Sarahning misirliq dédiki Hejerdin tughulgan, Ibrahimning ogli bolghan Ismailning ewladliri: — **13** Ismailning oghullirining, ularning nesebnamiliri we qebilliliри boyiche ismi töwendikiche: — Ismailning tunji ogli Nébayot; andin Kédar, Adbeel, Mibsam, **14** Mishma, Dumah, Massa, **15** Hadad bilen Téma, Yetur bilen Nafish we Qedemah idi. **16** Bular bolsa Ismailning oghulliri bolup, ularning kent we chédirgahlirli ularning nami bilen atalghan bolup, ular on ikki qebilige emir bolghanidi. **17** Ismailning ömrining yilliri bir yüz ottu yette yil boldi; u axirqi nepsini tartip wapat bolup, öz qowmining qéshiga béríp qoshuldi. **18** [Uning ewladliri] Hawilah rayonidin tartip shurghiche olturnaqlashti (Shur bolsa Misirning utturusida bolup, Ashurgha baridighan yolda idi). Ismail özining barliq qérindashlirining uludila olturnaqlashti. **19** Ibrahimning ogli Ishaqning neslining bayani mundaqtur: — Ibrahimdin Ishaq töreldi. **20** Ishaq Padan-Aramda olturnushluq aramiy Bétuelning qizi, aramiy Labanning singlisi bolghan Riwkahni xotunluqqa alghanda qırıq yashqa kirgenidi. **21** Emma Riwkah bolsa tughmas bolghachqa, Ishaq xotuni üçün Perwerdigargha dua-tilawet qildi; Perwerdigar uning duasini ijabet qildi; shuning bilen ayali Riwkah hamilidar boldi. **22** Emma uning qorsiqidiki ikki bala bir-biri bilen soqushqili turdi. Shuning bilen Riwkah: — Eger bundaqliqini bilsen, [hamilidar] bolup néme qilattim? — dep Perwerdigardin sewebini sorighili bardı. **23** Perwerdigar uningha: — «Séning qorsiqingga ikki el bardur, Ichingdin ikki xelq chiqip bir-biridin ayrıldı, Bir xelq yene bir xelqtin ghalib kélédu, Chongi kichikining xizmitini qılıdu» — dédi. **24** Uning ay-küni toshqanda, mana uning qorsiqida derweqe bir jüp qoshkézek bar idi. **25** Awwal tughulghini qizghuch bolup, pütün bedini juwidek tükkük idi. Ular uning ismini Esaw dep qoydi. **26** Andin inisi qoli bilen Esawning tapinini tutqan halda chiqtı. Bu sewebtin uning ismi Yaqup dep qoyuldi. Ular tughulghanda Ishaq atmış yashta idi. **27** Balilar östüp chong boldi; Esaw mahir owchi bolup, dala-janggalda yürigidighan adem boldi. Yaqup bolsa durus adem bolup, chédirlarda turatti. **28** Ishaq Esawning owlap kelgen göshidin daim yep turghachqa, uningha amraq idi. Lékin Riwkah Yaqupqa amraq idi. **29** Bir künü Yaqup [purchaq] shorpisi qaynitiwatatti; Esaw daladin héríp-échip qaytip keldi. **30** Esaw Yaqupqa: — Men halimdin kettim! Ötünüp qalay, awu qizildin berseng! — Awu qizil nersidin néni ozuqlandursangchu!

Men halimdin kettim, — dédi (shu sewebtin uning éti «Édom» depmu ataldi). **31** Yaqup uninggha: — Undaq bolsa, tunjiliq hoququngini manga sétip bergen, — dédi. **32** Esaw: — Men öley dewatimen, bu tunjiliq hoquqining manga néme paydisi? — dédi. **33** Yaqup: — Emise hazır manga qesem qilgin, déwidü, u uningha qesem qilip, tunjiliq hoququnu Yaqupqa sétip berdi. **34** Shuning bilen Yaqup Esawgħa nan bilen qizil purchaq shorpisini berdi. U yep-ichip ornidin turup ketti. Shundaq qilip Esaw tunjiliq hoquqiga shunche étibarsiz qarighanidi.

26 [Qanaan] zémindä İbrahimning waqtidiki acharchiliqtin bashqa yene bir qétimliq acharchiliq yüz berdi. Shuning bilen Ishaq Gerar shehirige, Filistiylerning padishahi Abimelekinq qéshiga bardi. **2** Perwerdigar uningha körünüp mundaq dédi: — Sen Misirgha chüshmey, belki Men sanga körtsit bérídighan yurta turghin. **3** Moshu zémindän chiqmay musapir bolup turghin; shuning bilen Men sen bilen bille bolup, sanga bextx-beriket ata qilmen; chünki Men sen we neslingge bu zémindarlarning hemmisini béríp, atang Ibrahimha bergen qesimimni ada qilmen; **4** neslingni asmandiku yutuzlardek awutim we neslingge bu zémindarlarning hemmisini bérímen; yer yüzidiki barlıq el-yurtular neslingning [nami] bilen özürlirige bextx-beriket tileydu; **5** Chünki Ibrahim Méning awazimħa qulaq sélip, tapilighinim, emrlirim, belgilimilirim we qanunlirimni beja keltürdi, — dédi. **6** Shuning bilen Ishaq Gerarda turup qaldı. **7** Emma u yerlik kishiler uning ayali toghrisida sorisa u: — Bu méning singlim bolidu, — dédi; chünki Riwkah intayin chirayliq bolghachqa, Ishaq öz-özige: «Bu méning ayalim bolidu», désem, bu yerlik ademler Riwkahning sewebidin méri öltürüwétermekin, — dep qorqtı. **8** Lékin u shu yerde uzaq waqt turghandin keyin shundaq boldiki, Filistiylerning padishahi Abimelek deridizin qariwina, mana Ishaq we ayali Riwkah birbirigę erkiliship turatti. **9** Andin Abimelek Ishaqni chaqirip: — Mana, u jezmen séning ayaling iken! Sen néme dep: «U méning singlim», déding? — déwidü, Ishaq uninggha: — Chünki men eslide uning sewebidin birsi méri öltürüwétermekin, dep ensirigenidim, — dédi. **10** Abimelek uningha: Bu bizge néme qilghining? Tas qaptu xelq arisidin birersi ayaling bilen birge bolghili?! Undaq bolghan bolsa sen bizni gunahqa paṭquzghan bolatting! — dédi. **11** Andin Abimelek hemme xelqqe buyrup: — Kimki bu kishige we yaki xotunigha qol tegküze jezmen öltürilmey qalmaydu, — dep yarlıq chüshürdi. **12** Ishaq u zémindä tériqchiliq qıldı: u shu yili yerdin yüz hesse hosul aldı; Perwerdigar uni berketligenidi. **13** Bu kishi bash kötürüp, bargħanseri rawaj tépíp, tolimu katta kishilerdin bolup qaldı. **14** Uning qoy-kala padiliri we öyidiki qulliri intayin köpeydı; Filistiyler uningha heset qilghili turdi. **15** Bu sewebtin uning atisi İbrahimning künliride atisining qulliri koligan quduqlarning hemmisini Filistiyler etip, topa bilen tinduruwetti. **16** Abimelek Ishaqqa: — Sen bizdin ziyyade küchiyip ketting, emdi arimizdin chiqip ketkin, — dédi. **17** Ishaq u yerdin kétip, Gerar wadisiga chédir tikip, shu yerde turup qaldı. **18** Ibrahim hayat waqtida [qulliri] birmunche quduqlarni qazghanidi; biraq Ibrahim ölgendin keyin, Filistiyler bularni topa bilen tinduruwetkenidi. Ishaq bu quduqlarni qaytidin kolitip, ularha atisi ilgiri qoyghan isimlarni yene qoydı. **19** Ishaqning qulliri wadida quduq kolawatqanda suliri urghup chiqip aqidighan bir quduqni tépiwaldi. **20** Lékin Gerardiki padichilar Ishaqning padichiliridin uni taliship: — Bu su bizningkidur, — dédi. Ular Ishaq bilen jédelleshkechke, u bu quduqni «Esek» dep atidi. **21** Ular yene bashqa bir quduqni kolidi, ular yene bu quduq toghrisida jédelleshti. Shuning bilen Ishaq buning ismini «Sitnah» dep atidi. **22** Andin u yerdin kétip, bashqa yerge

bérip, shu yerdimu yene bir quduq kolidi; emdi Gerardikiler bu quduqni talashmida. Bu sewebtin u uning étini «Rehobot» qoyup: «Emdi Perwerdigar biz üchün jay bergeniken, bu zéminda méwilik bolimiz», — dédi. **23** Andin u u yerdin chiqip Beer-Shébagha bardi. **24** Perwerdigar shu kéchisi uningga körünüp; — Men bolsam atang Ibrahimning Xudasidurmen; qorqmighin, chünki Men sen bilen billimen, séni bext-beriketlep, neslingni qulum Ibrahimning sewebidin awutimen, — dédi. **25** U shu yerde bir qurban'gah yasap, Perwerdigarning namigha nida qilip ibadet qildi. U shu yerde chédirini tiki, Ishaqning qulliri shu yerde bir quduq kolidi. **26** Emdi Abimelek, aghinisi Ahuzzat bilen leshkerbési Fikol birge Gerardin chiqip, uning qéshigha bardi. **27** Ishaq ulargha: — Manga öchmenlik qilip, ménii aranglardin qoghliewtendin kényin, néme üchün méning qéshimgha keldinglar? — dédi. **28** Ular jawaben: — Biz Perwerdigarning sen bilen bille bolghinini roshen bayqiduq, shuning bilen biz séning tograngda: «Otturimizda bir kélişim bolsun, yeni bizler bilen sen bir-birimizge qesem bérip ehde qilishayli» déduq; shu wejidin sen bizge héchqandaq ziyan-zexmet yetküzmiyeysen; biz sanga héch tegmiginimizdek, shundaqla sanga yaxshiliqtin bashqa héchbir néme qilmighinimizdek (belki séni aman-ésenlik ichide yolunggħha ewetkeniðu) senmu shundaq qilghaysen. Mana hazir sen Perwerdigar teripidin bext-beriket körwatisen! — déyishti. **30** Shuning bilen u ulargha bir ziyyat pilip berdi. Ular bolsa yep-ichti. **31** Etisi tang seherde ular qopup bir-birige qesem qilishi; andin Ishaq ularni yolgha sélip qoydi; ular uning qéshidin aman-ésen ketti. **32** U kúni shundaq boldiki, Ishaqning qulliri kélip, uningga özi kolighan quduq toghrisida xewer bérip: «Biz suaptuql!» dédi. **33** U uning namini «Shibah» qoydi. Bu sewebtin bu sheherning ismi bügün'giche «Beer-Shéba» dep atilip kelmeakte. **34** Esaw qiriq yashqa krigende, hittiyardin bolghan Beerining qizi Yehudit bilen hittiyardin bolghan Élonning qizi Basimatni xotunluqqa aldi. **35** Emma bular Ishaq bilen Riwkahning könglige azab élip keldi.

27 Ishaq qérip, közliri torliship, közü ghuwa köridighan bolup qalghanda shundaq boldiki, u chong oghli Esawni chaqirip uningga: — Oghlum! — dédi. U: — Mana men! — dep jawab berdi. **2** U uningga: — Mana men emdi qérip kettim, qanchilik kün köridighinimni bilmeymen. **3** Shunga sendin ötünimen, qoralliring, yeni sadaq we oqayyagingni élip janggalgha chiqip, men üchün bir ow owlap kel; **4** men yaxshi köridighan mezzilik tamaqtin birni étip, manga keltürjin. Men uni yep, ölüşhtin ilgiri könglümendin sanga bext-beriket tilep dua qilay, — dédi. **5** Ishaq oghli Esawgha sóz qilghanda Riwkahmu anglidi. Esaw ow owlap kelgili janggalgha chiqip ketkende, **6** Riwkah oghli Yaqupqası: — Mana men atangning akang Esawgha: «Sen ow owlap kélip, manga mezzilik bir taamni etkin; men uni yep ölüüp kétiştin burun Perwerdigar aldida sanga bext-beriket tilep dua qilay», — dep éytqinini anglap qoldim. **8** Emdi, i oghlum, sózümge qulaq sélip buyruqhinimni qilghin. **9** Sen derhal padığha bérif, öchkilerning ichidin ésil ikki oghlaqni élip kelgin; men ulardin atang üchün u yaxshi köridighan mezzilik bir taam teyyar qilay. **10** Sen uni atangning aldiqa élip krigin. Shuning bilen u yep, ölüp kétiştin burun sanga bext-beriket tilep dua qilidu, — dédi. **11** Lékin Yaqup anisi Riwkahgha: — Mana akam Esaw bolsa tüklük kishi, men bolsam tüksiz siliq tenlik ademmen. **12** Mubada atam ménii silap qalsa, undaqta men uning neziride uni mazaq qilghuchi adem bolup qélip, bëshimgha beriket emes, belki lenet taparmenmikin, dédi. **13** Anisi uningga: — Ey oghlum, sanga chüshidighan lenet manga chühsusun; emma sen pejet sózümge qulaq sélip, bérip

[oghlaqlarnı] élip kel, — dédi. **14** U bérip ularni élip kélip, anisiga berdi. Anisi uning atisi yaxshi köridighan mezzilik bir taamni teyyar qildi. **15** Andin Riwkah tunji oghli Esawning öyde öz yénida saqlaqlıq eng ésil kéyimlirini élip kichik oghli Yaqupqası kiydürüp, **16** oghlaqlarning térisini ikki qoli bilen boynining tüksiz jayığha yögep, **17** andin özi etken mezzilik taamlar bilen nanlarnı oghli Yaqupning qoligha tutquzdi. **18** Yaqup atisining qéshigha kirip: — Ey ata! — dédi. U: — Mana men! Oghlum, sen kim bolisen? — déwidı, **19** Yaqup atisiga jawab bérip: — Men chong oghulları Esawmen, manga éytqanlırlaridek qildim; emdi orunlırların turup, olturup qılghan owumning göshige éghiz tékip, andin köngülliridin manga bext-beriket tilep dua qilghayla, — dédi. **20** Ishaq oghligha: — Ey oghlum, qandaqmı uni shunche téz téip kelding? — déwidı, u jawab bérip: — Chünki Perwerdigar Xudalırı uni del yolumħha yoluqturdi, — dédi. **21** Ishaq Yaqupqası: — Ey oghlum, yéqinraq kel, sen rast oghlum Esawmu, emesmu, silap baqay, — dédi. **22** Shuning bilen Yaqup atisi Ishaqning qéshigha yéqin bardı; u uni silap turup: — Awaz Yaqupning awazi, lékin qol bolsa Esawning qolidur, — dédi. **23** Uning qolliri bolsa akisi Esawning qollırıdek tüklük bolghini üchün uni toniyalmay, uningga bext-beriket tilep dua qildi. **24** Andin u yene: — Sen rast oghlum Esawmuseñ? dep soriwidı, u jawab bérip: — Del men, — dédi. **25** Ishaq uningga: — Taamni élip kelgin, men oghlumning ow göshidin yep, könglümendin sanga bext-beriket tilep dua qilay, — dédi. [Yaqup] uni uning aldigha qoydi; u yédi. U sharab keltürüwidi, unimu ichti. **26** Andin atisi Ishaq uningga: — Ey oghlum, emdi yéqin kélip ménii söygin, — dédi. **27** U uning qéshigha bérip uni söydi. Atisi uning kiyimining puriqini purap uningga bext-beriket tilep dua qilip: — «Mana, oghlumning ténidiki puraq Perwerdigar beriketligen köklemzarning xush puriqigha oxshaydiken! **28** Xuda sanga asmannıgħi shebnimi, Yerning munbet kicħiġi ata qilip, Ashliq-tülli bolen sharabnemu köp bergey. **29** Xelqler séning qulluqngħda bolghay, El-milletler aldingda tizlan'ghay; Qérindashliringħha xoja bolghayser; Anangning oghulları sanga tizlan'ghay; Sanga lenet qilghanlar lenetke qalghay; Sanga bext tiligenler bext tapqay!» — dédi. **30** Shundaq boldiki, Ishaq Yaqupqası dua qilip bolup, Yaqup atisi Ishaqning qéshidin chiqip bolushigha, akisi Esaw owdin qaytip keldi. **31** Umu mezzilik taamlarnı étip, atisining qéshigha élip kirip, atisiga: — Ata qopqayla, oghullirining ow göshidin yep, köngülliridin manga bext-beriket tilep dua qilghayla, — dédi. **32** Atisi Ishaq uningga: — Sen kimsen? — dédi. U jawab bérip: — Men oghulları, chong oghulları Esawmen! — dédi. **33** Buni anglap Ishaq alaqzadilikkie chüshüp, pütün bedini jalaqlap titrep: — Undaqta bayatin ow owlap élip kelgini kim? Sen kéisliħtin burun uning hemme nersisidin yep, uningga bext-beriket tilep dua qildim; we berqe, u bext-beriket köridu! — dédi. **34** Esaw atisining sózlirini anglapla intayin échinariq halda ün sélip achchiq peryad kötürüp atisiga: — Ménim, i ata, ménim bext-beriketligen! — dédi. **35** U jawab bérip: — Séning ining hiyle bolen kirip, sanga tégħishlik bext-beriketni élip kétiptu, dédi. **36** Esaw: — Rast uning éti Yaqup emesmu?! Chünki u ikki qétim ménii putlap, ornumni tartiwal. Awwal tunjiq hoququmni tartiwaldi we mana hazir u manga tégħidighan bext-beriketni élip ketti, — dédi. Andin yene: — Ménim üchün birer bext-beriket qaldurmidilim? — dédi. **37** Ishaq Esawgha jawab bérip: — Mana, men uni üstüngħe xoja qildim; hemme qérindashlirini uning qulluqda bidoligħim qildim; ashliq we yéngi sharab bilen uni quwwetlidim; ey oghlum, emdi sanga yene nérimu qilip béréleymen? — dédi. **38** Esaw atisiga yene: — Ey ata, silide pejet shu birla bext-beriket bar idimu? Manga, ey ata, mangimu bext-beriket tilep

dua qilghayla dédi. Andin u ün sélip yighlap ketti. **39** Atisi Ishaq uningha jawab béríp: — «Mana, turalghu jaying yerning munbet kúchidin néri, Égiz asmanning shebnimidin yiraq bolur; **40** Sen qilchinggħha tuyinip jan baqisen, Iningning xizmitide bolisen; Lékin chégridin chiqip kezgingide, Sen boynundgin uning boyunturuqini chiqirip sunduruwétiſen» — dédi. **41** Shunga Esaw atisi uningha tiligen bext-beriket sewebidin Yaqupqa öchmenlik saqlap yürdi. Esaw könglide: — Atamning matem künliri yeqinliship qaldi; shu chaghda inim Yaqupni öltürüwétimen, dep xiyal qildi. **42** Lékin Riwkah chong oghli Esawning bu sözliridin xewer tapti. U kichik oghli Yaqupni chaqirip uningga: — Mana akang Esaw séni öltürüwétimen dep öz-özidin teseli tépiwétiptu; **43** emdi ey oghlum, sózümge qulaq sélip, qopup Haran'gha, akam Labanning qéshiga qéchip ketkin; **44** akangning qehri yan'ghuče, uning qéshida birnechche waqt turghin. **45** Akang achchijidin yénip, séning uningga qilghiningni untup ketkücke shu yerde turup turghin; andin men adem ewetip, séni u yerdin aldurup kélimen. Néme üchün bir kündila her ikkinglardin mehrum bolup qalay? — dédi. **46** Emma Riwkah Ishaqqa: — Men mushu hittiy qizlar wejidian jénimdin jaq toydum. Eger Yaqupmu bu yurttiki qizlardin, mushundaq hittiy qizni xotunluqqa alsa yashighinmung manga néme paydisi? — dédi.

28 Shuning bilen Ishaq Yaqupni chaqirip, uningha bext-beriket tilep, uningha jékilep: — Sen Qanaaniylarning qizliridin xotun alma; **2** belki qopup, Padan-Aramgha, anangning atisi Bétuelning öyige béríp, u yerdin anangning akisi Labanning qizliridin xotun alghin. **3** Hemmige Qadir Tengri séni bext-beriketilep, awutup, sendin kóp xelqlerni chiqirip köpeytkey, **4** Shundaqla İbrahimning bext-berikitini sanga we séning bilen neslingge bergey; shundaq qilip sen hazir Musapir bolup turuwaqtan yerni, yeni eslide Xuda İbrahimha bergen zémimni igleyesen! — dédi. **5** Shuning bilen Ishaq Yaqupni yolgha saldi. U Padan-Aramgha, aramiy Bétuelning oghli, Yaqup bilen Esawning anisi Riwkahnning akisi Labanning qéshiga qarap mangdi. **6** Esaw Ishaqning Yaqupqa bext-beriket tilep, uni Padan-Aramgha shu yerdin xotun élishqa ewetkenlikini, shundaqla uningha bext-beriket tilep, uninga jékilep: Sen Qanaaniylarning qizliridin xotun almighty, dégenlirini uqup, Yaqupningmu öz ata-anisigha itaet qilip, Padan-Aramgha ketkinini körгиниде, **8** Esaw: — qanaanylarning qizliri atam Ishaqning neziride yaman körünidiken, dep bilip yetti. **9** U Ismailning qéshigha béríp, hazırıq xotunlirining üstige İbrahimning oghli Ismailning qizi, Nébatötning singlisgi Mahaltni xotunluqqa aldi. **10** Yaqup bolsa Beer-Shébadin chiqip, Haran terepeke méngep, **11** bir yerge yétip kelgende, kün olturup ketkechke shu yerde qonmaqchi boldi. U shu yerdiki tashlardin birini élip, beshigha yastuq qilip qoyup, uxligħihi yatti. **12** U bir chūsh kördi: — Mana, uchi asmanlарgha taqishidighan bir pelempey yerde tikklekk turatt; Xudanıng perishtiliri uningda chiqip-chūshüp turushatti. **13** Mana, Perwerdigar uning üstide turattı. U: — «Men bolsam atang İbrahimning Xudasi we Ishaqning Xudasi bolghan Perwerdigidurmen; Men sen yatqan bu zémimni séning bilen neslingge bérímen. **14** Nesling bolsa yerning topisidek kóp bolup, sen meghrip bilen meshriqqe, shimal bilen jenubqa yéyilisen; sen we neslingning wasitisi bilen yer yüzidiki barlıq aile-qebililer bext-beriket tapidu. **15** Mana, Men sen bilen billidurmen, qeyerge barsang séni aman-ésen saqlap, bu zémim'ha séni qayturup kélimen; chünki sanga éytqan sözümni ada qilmay turup, séni tashlimaymen» — dédi. **16** Andin Yaqup oyghinip: — Berheq, Perwerdigar bu yerdidur,

lékin men uni bilmeptriment, — dédi. **17** U qorqup kétip: Bu jay alamet dehshetlik bir jay iken! Bu Xudanıng öyi bilen asmanning derwazisidin bashqa héch jay emestur, — dédi. **18** Yaqup etisi seher qopup, beshining astigha qoyghan tashni élip, [xatne] tüwruk süpitide tiklep, üstige zeytun méyi quyup qoydi. **19** U jaying ismini Beyt-El dep atidi; emma ilgiri u jaying éti Luz idı. **20** Andin Yaqup qesem bilen wede qilip: — Eger Xuda méning bilen bille bolup, bu sepirimde méni saqlap, yégili nan, kiyigli kiyim béríp, **21** Men atamning öyige aman-ésen yénip barsam, undaqta Perwerdigar méning Xudayim bolidu; **22** Shuningdek men xatne tüwruk süpitide tiklep qoyghan bu tash Xudanıng öyi bolidu; hem shundagla sen manga bérídighan barlıq nersilerning ondin bir tütüşhini sanga teqdim qilmay qalmaymen, — dédi.

29 Andin Yaqup sepirini dawamlashturup, meshriqtiki qowlarning zéminigha yétip keldi. **2** U qariwidi, mana, yaylaqta bir quduq turatti, uning yénida üch top qoy padisi turattı; chünki xelq bir quduqtın padılarni sughiratti. Quduqning aghzigha yaghan bir tash qoqulquq idı. **3** Qachaniki padılarning hemmisi u yerga yightha, padıchilar birlikte quduqning aghzidiki tashni yumilitiwétip, qoylarni sughirip, andin tashni yene quduqning aghzigha öz ornığha qoyup qoyatti. **4** Yaqup [padıchilar din]: Ey buraderler, siler qeyerlik? — dep soridi. Ular: — Biz haranlıqmız, dédi. **5** U ulardin: — Siler Nahorning oghli Labanni tonumsiler? — dep soridi. Ular: — Tonuyımız, dédi. **6** U ulardin: — U salametmu, dep soriwidi, ular jawab béríp: — U salamet turuwaitidu. Mana ene uning qizi Rahile qoyliri bilen kéliyatidu, dédi. **7** U: — Mana, kün téxi égiz tursa, hazır téxi malning yighildighan waqtı bolmazı; néminhq aqylarni sughirip, andin yene béríp otlatmaysiler? — dédi. **8** Ular jawab béríp: — Yaq, mundaq qılalmaymız. Awwal padılarning hemmisi yighilip, padıchilar tashni quduqning aghzidin yumilitiwetkendin kényin, andin qoylarni sughirimiz, dédi. **9** Ular bilen gepliship turghinida, Rahile atisingin qoyliri bilen yétip keldi; chünki u qoy baquchi idı. **10** Shundaqla boldiki, Yaqup anisining akisi Labanning qizi Rahile bilen anisining akisi Labanning qoylirini körgende, u qopup béríp, quduqning aghzidin tashni yumilitiwétip, anisining akisi Labanning qoylirini sughardi. **11** Andin Yaqup Rahileni söyüp, yuqırı awaz bilen yighlap tashlılı we Rahilege: — Men séning atangning tughqini, Riwkahnning oghli bolimen, déwidı, u yügürüp béríp atisigha xewer berdi. **13** Shundaqla boldiki, Laban öz singlisining oghli Yaqupning xewirini anglıghanda, uning alidha yügürüp béríp, uni uqchaqlap söyley, öyige bashlap keldi. Andin Yaqup Laban'gha [kechürmışlırinin] hemmisini dep berdi. **14** Laban uningga: — Sen derweqe ménning söngék bilen göshümdursen! — dédi. Buning bilen u uning qéshida bir ayche turup qaldı. **15** Andin Laban Yaqupqa: — Sen ménning tughqinim bolghach, manga bikargħa xizmet qilamsen? Éytqina, heqqinqe néma alisen? — dédi. **16** Labanning ikki qizi bar idı; chongining éti Léyah, kichikining éti Rahile idı. **17** Léyahning közlini yeqimliq idı; emma Rahilening bolsa teqi-turqi kéléshken, hösn-jamali chirayliq qiz idı. **18** Yaqupning köngli Rahilege chūshken bolup Laban'gha: — Men séning kichik qizing Rahile tħichūn sanga yette yil xizmet qilay, dédi. **19** Laban jawab béríp: — Uni bashqa kishige bergenimdin sanga bergenim yaxshi. Emdi ménningkide turghin, dédi. **20** Yaqup Rahileni élish üchün yette yil xizmet qildi. Emma u uni intayin yaxshi körgechke, bu yillar uningga peqet birnechche kündekla bilindi. **21** Waqt toshqanda Yaqup Laban'gha: — Mana ménning künlirim toshti. Emdi ayalimni manga bergen, men uning qéshiga kirey, dédi.

22 Laban shu yerdiki hemme kishilerni yighip, ziyanet qilip berdi. **23** Lékin shundaq boldiki, kech kirkende, u chong qizi Léyahni Yaqupning yénigha élip keldi; Yaqup uning qéshigha kirip bille boldi. **24** Laban öz dédiki Zilpahni qizi Léyahha dédekkil qilip berdi. **25** Etdi sen chundaq boldiki, mana alidda Léyah turatti! U Laban'gha: — Bu zadi manga néme qilgħining? Ejeba, men Rahile üchün sanga xizmet qilmidimmu? Méni némishqa shundaq aldiding?! — dédi. **26** Laban: Bizning yurtimizda kichikini chongidin ilgiri yatlıq qildiğhan resim-qade yoq. **27** Emdi sen chongining yette künlük toy murasimini ötküzüp bolghin; andin yene ikkinchisini mu sanga béréyli; u séning manga yene yette yil qildiğhan xizmitingning heqqi bolidu, — dédi. **28** Yaqup maqul bolup, Léyahning yette künlük toy murasimini ötküzüp bolghanda, Laban qizi Rahilenimu uningga xotunluqqa berdi. **29** Laban dédiki Bilhahni qizi Rahilege qilip berdi. **30** Bu teriqide Yaqup Rahileningmu qéshigha kirdi; u Rahileni Léyahdin ziyağe yaxshi körđi. Andin kéyin u yene yette yil Laban'gha xizmet qildi. **31** Emma Perwerdigar Léyahning etiwarlanmighanlıqını körgende, uningga tughushni nésip qildi. Lékin Rahile tughmas idı. **32** Léyah hamilidar bolup bir oghul tughup: — «Perwerdigar xarlan'ghinimi körđi; emdi érim méni yaxshi körđidu» dep uning ismini «Ruben» qoydi. **33** U yene hamilidar bolup, bir oghul tughup: — «Perwerdigar etiwarlanmighanlıqını anglap, buni hem manga berdi» dep, uning ismini Shiméon qoydi. **34** U yene hamilidar bolup, bir oghul tughup: — «Emdi bu qétim érim manga bagħlinidu; chünki men uningga üch oghul tughup berdim» dep uning ismini Lawiy qoydi. **35** U yene hamilidar bolup, bir oghul tughup: — «Emdi bu qétim men Perwerdigarha hemdusana oqqu!» dep uning ismini Yehuda qoydi. Andin u tughuttin toxtap qaldı.

30 Emma Rahile özining Yaqupqa bala tughup bérelmiginini körgende, achisigha heset qilip Yaqupqa: — Manga bala bergen; bolmisa ölimen, — dédi. **2** Shuning bilen Yaqupning Rahilege ghezpi kélip: — Men balyatquning méwisiñ sendin ayighan Xudanmış ornidimu?! — dédi. **3** — Mana, dédikim Bilhah bu yerde turidu; sen uning qéshigha kırġin, u méning quchiqimha tughsun; men u arqliq balılıq bolay, — dédi Rahile. **4** Shuning bilen u dédiki Bilhahni uningga xotun qilip berdi; Yaqup uning qéshigha kirdi. **5** Bilhah hamilidar bolup, Yaqupqa bir oghul tughup berdi. **6** Rahile: — «Xuda men üchün adalet yürüzüp peryadimmi anglap, manga bir oghul berdi», dep uning ismini Dan qoydi. **7** Rahilening dédiki Bilhah yene hamilidar bolup, Yaqupqa ikkinchi oghlini tughup berdi. **8** Rahile: — «Men acham bilen beslişip qattiq tutushup, yengdim» dep uning ismini Naftali qoydi. **9** Léyah özining tughuttin toxtap qalghanini körüp, dédiki Zilpahni Yaqupqa xotun qilip berdi. **10** Léyahning dédiki Zilpah Yaqupqa bir oghul tughup berdi. **11** Léyah: — «Némidégen teleylik-hel» dep uning ismini Gad qoydi. **12** Léyahning dédiki Zilpah Yaqupqa ikkinchi oghlini tughup berdi. **13** Léyah: «Men bextlikturmen! Chünki xotun-qızlar méni bextlik déyişhidu!» dep uning ismini Ashir qoydi. **14** Bugħday ormissi künlirlide Ruben chiqip étizliqqaq bardie we étizdin birqanċe muhebbetgħulin tēriп, bularni anisi Léyahning qéshigha ekeldi. Emdi Rahile Léyahqa: — Ötünüp qalay, oghlunning muhebbetgħulidin birneħħchini manga bergen! — dédi. **15** [Léyah] uningga jawaben: — Érimmi tariwalghining yetmemdu? Emdi oghlunning muhebbetgħulinu tariwalmaqħimusen? — dédi. Rahile jawab béríp: — Undaq bolsa u oghlunning muhebbetgħilluri üchün bugiñ kékhe sen bilen yatsun, — dédi. **16** Yaqup kechqurun étizdin qaytip kelginide, Léyah uning alidha chiqip: — Méning qéshimha kirishing kék; chünki

men oghlunning muhebbetgħilluri bilen séni ijarige aldīm, — dédi. Shundaq déwidu, u bu kékhe uning bilen yatti. **17** Xuda Léyahning duasini anglidi; u hamilidar bolup, Yaqupqa beshinchi oghlini tughup berdi. **18** Shuning bilen Léyah: «Dédikim érimme bermiġme Xuda emdi manga «ijare heqqim» niata qildi» dep uning ismini Issakar qoydi. **19** Léyah yena hamilidar bolup, Yaqupqa altinchi oghlini tughup berdi. **20** Léyah: — «Xuda manga yaxshi toyluq ata qildi; emdi érim meñi menning bilen bille turidighan boldi; chünki men uningga alte oghul tughup berdim» dep uning ismini Zebulun qoydi. **21** Shuningdin kéyin, u bir qiz tughup, uning ismini Dinhā qoydi. **22** Emma Xuda Rahilenu yad qilip, duasini anglap uni tughidighan qildi, **23** U hamilidar bolup, bir oghul tughdi. U: — «Xuda méni nomustin xalas qildi», dédi. **24** U: — «Perwerdigar manga yene bir bala berse» dep, uning ismini Yüṣüp qoydi. **25** Rahile Yüṣüpni tughqandin kéyin Yaqup Laban'gha: — Méni öz yurtumgħa, öz wetinimġe ketkili qoqghin. **26** Méning sanga isħlep erišken isħeqqim bolghan ayallirim bilen balilimmi manga bergen; men kétey; chünki méning sanga isħligen jaħaliq xizmitim özünge ayan, — dédi. **27** Laban uningga jawaben: Neziringde iltipat tapqan bolsam, ötünüp qalay, [yéni mdin ketme]. Chünki men Perwerdigarining séning sewebbingdin manga beriket bergenimi tonup yettim, déwidu, [Yaqup] yene: — **28** Manga alidighan heqqinqni toxtatqin; men sanga shuni béréy, dédi. **29** [Yaqup] uningga jawab béríp: — Men sanga qandaq xizmet qilip kelgħim, méning qolumda malliringning qandaq bolghini özünge ayan. **30** Chünki men kelmeste méleng idu; emdi nahayiti zor bir top boldi. Méning qedim qeyerġe yetse, Perwerdigar sanga beriket ata qildi. Emdi men qachan öz ailem üchün iġilq tikleymen? — dédi. **31** Shuning bilen Laban: — Men sanga néme béréy, déwidu, Yaqup: — Sen manga héchnéme bermigin; peqet méning shu ishimha qoshulsangla, men yene padangni bęqqi, ulardin xewer alimen. **32** Men bugiń pütkil padangni arilap, ala-chipar qoylarni, qara-qongur paxlanłar, shundaqla öčħiklerning ichidinmu ala-chiparlırini ayrip chiqimen. Bular méning isħeqqim bolsun. **33** Kéyin, méning heqqimni tekħshürup kelgen waqtinqa, heqqani bolghinim köz aldinga ispatlinidu; öčħikler arisida ala-chipar bolmighanlırining hemmisi, paxlanlar arisida qara-qongur bolmighanlırining hemmisi oghrilap kelin'gen hésablansun, — dédi. **34** u waqitta Laban: — Maqul, dégħiningdek bolsun, — dédi. **35** Shu kūni [Laban] tagħil we ala-chipar tēkilejni, ala-chipar chihi öčħiklerni, shundaqla az-paz aq chikimi bolghan barliq öčħiklerni, barliq qara-qongur qozilarni ayrip, öz oghħollirining qoliga tapshurup, **36** özi bilen Yaqupning otturisida üch künlük arilqni qoydi. Yaqup bolsa Labanning padilirining qalghinini baqti. **37** Lékin Yaqup tērék, badam we chinar deixerilidin yunmar chiwiqlarni élip, qowziqini yolluq qilip shilip, aq siziqlarni chiqardi. **38** Andin mal kuiyilgen waqtirrida su ichħikli kelgende, u mushu shilħġan chiwiqlarni padilar su ichidħiġan yerlerdi ulaqlarrha malning alidha tiklep qoyatti. Mal bu [tagħil] chiwiqlarning aldida jüpleshkendin kéyin ular tagħil we ala-chipar qozilarni tughdi. **40** Andin Yaqup bu qozilarni Labanning padisidin ayrip chiqardi; andin u Labanning padisining yüzlirini tagħil we qongur qoyliriga qaritip jüplestħiři; shundaq qilip, u öz mélini Labanning méligha qoshmay bölek qoyup, özzi üchün ayrim badilarni qildi. **41** Sagħlam kuchiħt mal jüpleshkini, Yaqup chiwiqlarni padinġen köż alidha ulaqlarda qoyatti; mallar shu chiwiqlarning yénida jüplihsitt. **42** Lékin jüplihsit waqtan mal ajiz bolsa, u chiwiqlarni qoymatti. Bu teriqide ajizliri Laban'gha, kuchiħlkli Yaqupqa tewe boldi. **43** Shundaq qilip, bu kishi nahayiti bay

bulup, malliri, dédekliri, qulliri, tögiliri we éshekliri xéli köp boldi.

31 Emma Yaqup Labanning oghullirining: — Yaqup atimizning pütin mal-mülkini élip ketti; uning érishken bu dölliti atimizning teelluqtatidin kelgen, déginini anglap qaldi. **2** Yaqup Labanning chirayigha qariwidi, mana, u özige burunqidek xush péil bolmida. **3** Bu chaghda, Perwerdigar Yaqupqa: — Sen ata-bowliringning zéminigha, öz uruq-tughqanliringning qéshiga qaytip ketkin. Men séning bilen bille bolimen, — dédi. **4** Shuning üchün Yaqup adem ewetip, Rahile we Léyahni öz padisi turghan kökleme chaqirip kélip **5** ulargha mundaq dédi: — Men atanglarning chirayigha qarismanga burunqidek xush péil bolmida; emma atamning Xudasi men bilen bille bolup keldi. **6** Küchümning ýétishiche atanglarga ishlep bergenim silerge ayan; **7** halbuki, atanglar méni exmeg qılıp, heqqimni on qétim özgertti; lékin Xuda uning manga ziyan yetküzüshige yol qoymidi. **8** Eger u: «Ala-chipar qozilar heqqing bolidu», dése, barlıq padilar ala-chipar qozılıghili turdi. U: «Taghil qozilar heqqing bolsun», dése, barlıq padilar taghil qozılıghili turdi. **9** Bu teriqide Xuda atanglarning mallirini tartiwélip, manga berdi. **10** Padilar küyligen waqitta men bir qétim chüshümde beshimni kötürüp shuni körдumki, mana, mallarning üstige jüplibishke étılgan qochqar-tékilerning hemmisi taghil yaki ala-chipardı. **11** Andin Xudaning Perishtisi chüshümde manga: «Ey Yaqup», déwidı, men jawab bérip: «Mana men», dédim. **12** U manga: — «Emdi beshigni kötürüp qarighin; mana mallarning üstige jüplibishke étılgan qochqar-tékilerning hemmisi taghil we ala-chipardur; chünki Men Labanning sanga qilghinining hemmisini kördüm. **13** Men Beyt-Elde [sanga körün'gen] Tengridurmen. Sen shu yerde tüwrükni mesihleb, Manga qesem ichting, Emdu sen orningdin turup, bu zémindin chiqip, uruq-tughqanliringning zéminigha yan'ghin» dédi. **14** Rahile we Léyah uningga jawab bérip: — Atimizning öyide bizge tégislikh nesiye yaki miras qalmigħanmu? **15** Biz derweqe uningga yat adem hésablınip qalghanmu?! U bizni sétiwetti, toyluqimiznim pütünley yep ketti! **16** Shundaq bolghandin keyin, Xuda Atimizdin sanga élip bergen barlıq dölet biz bilen balilirimizningkidur. Emdu Xuda sanga néme dégen bolsa, shuni qilghin, — dédi. **17** Shuning bilen Yaqup ornidin turup, balılıri we ayallırını tögilerge mindurup, érishken barlıq malliri we barlıq teelluqtanı, yeni Padan-Aramda tapqan teelluqtarını élip, atisi Ishaqning yénigha bérishqa Qanaan zéminigha qarap yol aldı. **18** Laban bolsa qoylirini qırqighili ketkenidi; Rahile öz atisigha tewe «øy butliri»ni oghrilap éliwaldı. **19** Yaqup aramiy Laban'gha öz qéshidin oghrılıqche qéchip kétidighanlıqını uqturmayı unı aldad qoqhanidi. **20** U bar-yoqını élip qéchip ketti; u deryadin öttip Giléad téghi terekpe qarap yol aldı. **21** Üchinchi künü, Laban'gha Yaqupning qachqını toghrisida xewer yetti. **22** U öz tughqanlirini élip, yette künltik yolghiche keynidin qogħlap bérip, Giléad téghida uningga ýetishti. **23** Lékin kέchisi Xuda aramiy Labanning chüshige kirip uningga: «Sen hézi bol, Yaqupqa ya aq ya kök démel» dédi. **25** Laban Yaqupqa ýetiship bargħanda, Yaqup chédirini tagħħinig üstige tikgenidi. Labanmu tughqanlıri bilen Giléad téghining üstide chédir tiktı. **26** Laban Yaqupqa: — Bu néme qilghin? Sen méni aldad, qizlirimni urushta alghan oljidek élip ketting? **27** Némishqa yosħurun qachisen, manga xewer bermey mendin oghrılıqche ketting? Manga dégen bolsang men xusal-xuramlıq bilen għezel oqup, dap we chang chélip, séni uzitip qoymamtim? **28** Shundaq qılıp sen manga öz oghullirim we qizlirimni söyüp uzitip qoypus pursitinimu bermidng. Bu

ishta exmeqliq qilding. **29** Silerge ziyan-zexmet yetküzüsh qolumdin kéletti; lékin tünügen kέche atangning Xudasi manga söz qılıp: «Hézi bol, Yaqupqa ya aq ya kök déme» dédi. **30** Xosh, sen atangning öyini tolimu séghin'ghining üchün ketmey qoymaysem; lékin némishqa yene ménien butlirimni oghrilidinq? — dédi. **31** Yaqup Laban'gha jawab bérip: — Men qorquq qachtim; chünki séni qızlırinı mendin mejburıy tartiwalmdikin, dédim. **32** Emdu butliringħha kelsek, ular kimdin chiqsa shu tirik qalmaydu! Qérindashlirimiz aldida mendin qandaqla némengni tonuwałsang, uni élip ket, — dédi. Halbuki, Yaqupning Rahilening butlarni oghrilap kelginidin xewiri yoq idi. **33** Laban aldi bilen Yaqupning chédiriha kirip, andin Léyahning chédiri hem ikki dédekninq chédiriħiha kirip axturup héchnéme tapalmidi. Léyahning chédiridin chiqip, Rahilening chédiriha kirdi. **34** Rahile bolsa öy butlirini élip, bularni tögining chomining ichige tiqip qoypu, üstide olturuwalghanidi. Laban pütkil chédirini axturup, héchnéme tapalmidi. **35** Rahile atisigha: — Ey xojam, aldingda turalmighinim üçhün xapa bolmighin; chünki men hazir ayallarning adet mezgilide turuwatimen, — dédi. Shundaq qılıp, Laban hemme yerni qoymay axturupmu, öy butlirini tapalmidi. **36** Shuning bilen Yaqup achħiqlap Laban bilen jédeliħi ketti. Yaqup Laban'gha: — Sen méni keynimdin munche adilrap-téneq qogħlap kelgūdek mende néme sewenlik, néme gunah bar? **37** Sen hemme yük-taqlirimi axturup chiqtıng, öyüngning nersiħidin birer néme tapalidingu? Birnme tapqan bolsang, ménien qérindashlirim bilen séning qérindashliringning aldida uni qoqħin, ular biz ikkimizning arisida höküm qilsun. **38** Men mushu yigirme yil qéshingda turdum; héchqachan sagħliqing we chishi öchkiliring bala tashliwetmid; padiliringdin qochqarliringni yéginim yoq. **39** Bogħuwétilgenlirini qéshingħha élip kelmey, bu ziyanne özüm toldurdum; kέchisi oghrilan'ghan yaki kündüzi oghrilan'ghan bolsun sen uni mendin tōlitip alding. **40** Ménien künlirim shundaq ottiki, kündüzi issiqtin, kέchisi soħġħuqin qiyinilip, uyqu közümdin qachatti. **41** Ménien künlirim mushu yigirme lida öyüngde turup shundaq boldi; on töt yil ikki qizing üchün sanga xizmet qildim, alte yil padang üchün xizmet qildim; uning üstige sen ish heqqimni on qétim özgertting. **42** Eger atamning Xudasi, yeni İbrahimning Xudasi, yeni İshaqning Qorqunčihi Bolghanning Özi men bilen bille bolmisa idi, sen jezmen ménien qurug qol qılıp qayturuwéttet. Lékin Xuda ménien tartqan jebir-japalirimmi, qollirmiġġing musheqqitini körüp tünüğün kέche sanga tenbih berdi, — dédi. **43** Laban Yaqupqa jawab bérip: — Bu qızlar ménien qızlırim, bu oghullar ménien oghullirim, bu pada bolsa ménien padam bolidu; shundaqla köz aldingdiki hemme nerse miningkidur; emma men bügħi ba qizlirimni we ularning tughħan oghullirini néme qilay? **44** Qéni kel, sen bilen ikkimiz bir ehde tüzüşeyli, bu men bilen séning otturimida guwah bolsun, — dédi. **45** Shuning bilen Yaqup bir tashni élip ore tickleq tüwrük qılıp qoysi. **46** Andin Yaqup qérindashlirigha: — Tash yighthingħar, — déwidı, tashlarni élip kélip döwilidi, shu yerde tash döwisiñin yénida ghizalinishti. **47** Laban bu döwini «Yegar-Sahaduta» dep atidi, Yaqup uningga «Galéed» dep at qoysi. **48** Laban: — Bu döwe bügħi sen bilen ménien otturamda guwah bolsun, — dédi. Shunga bu sewebtin döwining nami «Galéed» ataldi. **49** U jay yene «Mizpah», depmu ataldi; chünki Laban yene: — Ikkimiz bir-birimiz bilen körüşmigen waqtillarda, Perwerdigar sen bilen ménien otturamda qarawul kötzit tursun. **50** Eger sen qizlirimni bozeq qilsang, yaki qizlirimmiġġing üstige bashqa xotunlarsınlı ahsang, bashqa héch kishi qéshimizda hazır bolmighan teqdirdim, mana, Xuda men bilen séning arangda guwahchidur! **51** Laban Yaqupqa yene: —

Mana, bu döwige qara, men bilen sen ikkimizning otturisida men tikelq qoyghan bu tüwrükku qara; **52** kelgüsüde bu döwe we bu tüwrükmu men yaman niyet bilen bu döwidin séning teripinge ötmeslikim üchün, séningmu niyitingini yaman qilip bu döwe we bu tüwrüktil ötüp ménинг teripime kelmesliking üchün guwahchi bolsun. **53** Ibrahimning ilahi, Nahorning ilahi we bu ikkisining atisingilahli arimizda höküm chiqarsun, — dédi. Yaqup bolsa atisi Ishaqning Qorqunchisi Bolghuchi bilen qesem qildi. **54** Andin Yaqup tagħi üstide bir qurbanlıq sunup, qérindashlirini özi bilen tamaqlinishqa tekliq qildi. Ular hemdastixan olturdi we kέchisi tagħda qondi. **55** Etisi tang seherde Laban ornidin turup, newirlili bilen qızılrını söyüp, ularħha bext-beriket tilep, öz öyige rawan boldi.

32 Yaqup öz yoligha kέtip baratt; yolda Xudanıng perishtiliri uningga uchriddi. **2** Yaqup ularni körüp: — Bu ja Xudanıng bargahi iken! — dep, bu jayning namini «Mahanaim» dep qoydi. **3** Andin Yaqup Séir zémimidiki «Édom yaylıqi»gha, akisi Esawning qéshiga aldin xewerchilerni eweti, **4** ularħha jékilep: — Siler xojamħha, yeni Esawħha: «Keminiliri Yaqup mundaq dédi: — Men Labanning qéshida musapir bolup, ta mushu waqtqitche turdu. **5** Emdi mende kala, éshek we qoylar, qul-dédekklermu bar; men özlirinire neziride iltipat taparmenmikin dep xojamħha xewer yetküzħu lni layq kördum», denglar, — dédi. **6** Xewxchiler Yaqupning yéniħha yéni kέlip: — Biz aklirli Esawning qéshiga bardu; u töt yüz kishini élip, silining aldilirigha kéliwatidu, — dédi. **7** Yaqup nahayiti qorqup, ghem-ghussige chħiħup ademlirini qoy, kala we tögħilirige qoshup, ikki topqa ayridi. **8** U: — «Eger Esaw kέlip bir topimizħha hujum qilsa, yene bir top qéčip qutulup qalar» — dep oyldi. **9** Andin Yaqup mundaq dua qildi: — I atam Ibrahimning Xudasi we atam Ishaqning Xudas! Manga: «Öz zémining we uruq-tugħqanlıringen qéshiga yéni ketkin, sanga yaxshiliq qilim» dep wede qilgħan Perwerdigar! **10** — Men Séning Öz qulungħha körsetken özgħermas barliq méhrabanliqing we barliq wapadarliqing alidha héchnéme emesmen; chħunki men bu lordan deryasidin ötkinimde yalghuz bir hasam bar id. Emdi men ikki top adem bolup qaytiwatimen. **11** Ötünüp qalay, méni akam Esawning qolidin qutquzghayen; chħunki u kέlip men bilen xotun-balilirimni öltüriwetmdikin, dep qorqimen. **12** Sen: «Men jezmen sanga zor yaxshiliq qilip, séning neslingni déngidziki qumdek heddi-hésabsiz köp qilim», dégenid, — dédi. **13** U shu kέchisi shu yerde qonup qaldi; andin u qol ilikidiki mallardin élip, akisi Esawħha ikki yüz öħcke, yigırme téke, ikki yüz sagħħaq, yigırme qoħċar, ottu chishi tögħiġi tħallaqli bilen, qiriq īnek, on buqa, yigırme mada éshek, on hangga ēsħekni sowġħat qilip teyyarlap, **16** Bularni ayrim-ayrim top qilip xizmetkarlirining qoliga tapshurup, ularħha jékilep: — Siler mendin burun méngej, her topniñ arisida ariliq qoyup heydep méngejngħar, — dédi. **17** U eng alididki top bilen mangħan kishike emr qilip: — Akam Esaw sanga uchrighanda, eger u sendin: «Kimmig adimisen? Qeyerge barisen? Aldingdiki janiwarlar kimming?» — dep sorisa, **18** Undaqta sen jawab bérüp: «Bular keminiliri Yaqupning bolup, xojam Esawħha ewtken sowġħattur. Mana, u özimu keynimidzin kéliwatidu» — dégin, dédi. **19** Shu teriqide u ikkinchi, üchħinch u lardin kέyinku padilarni heydep mangħħuchi kishilergimu oxhash emr qilip: — Esaw sizlerje uchrighanda, silermu uningga shundaq denglar, andin: — Mana, keminiliri Yaqup özimu arqimizdin kéliwatidu, — denglar, dédi; chħunki u: — Men alidimda bargħan sowġħat bilen uni méni kechürüm qildurup, andin yüzini körsem, méni qobul qilarġi, — dep oyłiġħanidi. **21** Shundaq qilip sowġħat aldin

ewteldi; u shu kέchisi bargħada qonup qaldi. **22** U shu kέchide qopup, ikki ayali we ikki dédiki we on bir oghlini élip, Yabbok kέchikidin ötüp ketti. **23** U ularni éqidin ötküzdi, shundaqla hemme teelluqinu u qarshi terepke ötküzdi. **24** Yaqup bolsa u batta yalghuz qaldi; bir zat kέlip shu yerde uning bilen atqucha chélishti. **25** Lékin bu zat uni yéngelmeydīgħanliqini körüp, uning yotisining yiriqiga qoloni tegħkizüp qoydi; shuning bilen ular chélihiwatqanda Yaqupning yotisi qazandin chiqip ketti. **26** U zat: — Méni qoyup bergen, chħunki tang atay dep qaldi, dédi. — Sen méni beriketlimigħče, séni qoyup bermeymen, dédi Yaqup. **27** U uningdin: — Éting néme? dep soridi. U: étim Yaqup, — dédi. **28** U uningga: — Séning éting buningdin kέyin Yaqup bolmay, belki Israfil bolidu; chħunki sen Xuda bilenmu, insin bilenmu élisħip għalib kelding, — dédi. **29** Andin Yaqup uningdin: — Nаминги manga dep bergen, déwid, u: — Némishqa méning namimni sorasen? — dédi we shu yerde uningga bext-beriket ata qildi. **30** Shuning bilen Yaqup: — Xudani yüzmu-yüz körüp, jénim qutulup qaldi, dep u jayning namini «Peniel» dep atidi. **31** U Penieldin ötüp mangħħanda, kün uning üstibéshini yorutti; emma u yotisi tüpeylidin aqsap mangatt. **32** Bu sewebtin Israillar bugġin'għie yotining ügħisidki peyni yémeydu; chħunki shu Zat Yaqupning yotisining yiriqiga, yeni uning pējige qoloni tegħkizüp qoyghanidi.

33 Yaqup bésħini kötürüp qariwidi, mana Esaw töt yüz kishi bilen kéliwatatti. Shuning bilen u balilirini ayrip, Léyah, Rahile we ikki dédekkie tapshurdi; **2** u ikki dédekk we ularning balilirini hemminn aldida mangdurd, andin Léyah bilen uning balilirini, eng axirida Rahile bilen Yüsüpni mangdurd. **3** Özi bolsa ularning aldigha ötüp mangdi, u akisining aldigha yétip bargħucie yette qétim verġe bash urup tezim qildi. **4** Esaw uning aldigha yūgħi kέlip, uni quchaqlap, boyniħha gire sélip, uni söyd; her ikkisi yighthi ketti. **5** Andin Esaw bésħini kötürüp qarap, ayallar we baliliri körüp: — Bu sen bilen bille kelgenler kimler? — dep soridi. Yaqup: — Bular Xuda shapaet qilip keminiżżejjix bergen balillardur, — dédi. **6** Andin ikki dédekk we ularning baliliri aldigha bérüp, uningga tezim qildi; **7** Andin Léyahmu uning baliliri bilen aldigha bérüp, tezim qildi, axirida Yüsüp bilen Rahile aldigha bérüp, tezim qildi. **8** Esaw: — Manga yolda uchrighan ashu topliringda néme meqqsiting bar? — déwid, Yaqup jawab bérüp: — Bu xojjamning aldida iltipat tépishim ütħiħi, dédi. **9** Lékin Esaw: — Ey qérindishim, mende yétip ashqudekk bar. Séning öz nersiliring özüngħe qalsun, dédi. **10** Emma Yaqup: — Undaq qilmighin; eger men nezeriħi iltipat tapqan bolsam, sowġħitmi qolumdin qobul qilgħayla; chħunki silining méni xushħaliq bilen qobul qilgħanlini körüp, didarlini kόrgiñimde Xudanıng didarini kόrgendek boldum! **11** Emdi sanga keltürilgen, [Xudadin kόrgen] bu beriketlimmni qobul qilgħayla; chħunki Xuda manga shapaet kόrsetti, hemme nersilim bar boldi, — dep uningdin qayta-qayta ötünüwidi, u qobul qildi. **12** Andin Esaw: — Emdi biz qozħiġħip seprimizni dawamħa surayli, men séning aldingda mangay, dédi. **13** U uningga jawaben: — Xojam kόrdile, balilar kichik, qéshimda émidīgħan qoza we mozaylar bar; eger men bularni bir künla alidirtip qogħlap mangħursam, pütkul pada öläpp kέtidu. **14** Shunga ötünimkeni, xojam keminiliridin aldida mangħħach tħursu; men alidimdiki mal-charwilarning méngejħi, shundaqla balilarning méngejħi qarap asta méngej, xojjamning qéshiga Séirħa udul baray, dédi. **15** U waqitta Esaw: — Undaq bolla, men özüm bilen kelgen kishilerdin birneħxchini qéshingda qoyup kέtey, dédi. Lékin u jawab bérüp: — Buning néme hajti? Peqet xojjamning neziride iltipat tapsamla

shu kupaye, dédi. **16** Esaw u künü yolgha chiqip Séirgha yénip ketti. **17** Yaqup seper qilip, Sukkot dégen jaygha kelgende, u yerge bir öy sélip, mallirigha lapaslarını yasıdı. Shunga bu yer «Sukkot» dep ataldi. **18** Shu teriqide Yaqup Padan-Aramdin qayıtip, Qanaan zémindikî Shekem shehiringe aman-ésen keldi. U sheherning aldida chédir tiktı. **19** Andin u chédir ticken yerning bir qisimini Shekemning atisi bolghan Hamorning oghulliridin bir yüz qesitige sétiwélip, **20** Shu yerde bir qurban'gah sélip, namini «El-Elohe-Israel» dep atidi.

34 Bir künü, Léyahning Yaqupqa tughup bergen qizi Dinah yurtnıng qızlari bilen körükshiki chiqtı. **2** Shu yurtnıng emiri hiwiy Hamorning oghli Shekem uni körüp qélip, uni tutuwélip, zorlap nomusigha tegdi. **3** Emma uning köngli Yaqupning qizi Dinahqa chüshüp, uni yaxshi körüp qaldı we uningha muhebbiti bilen köngül soridi. **4** Shuning bilen Shekem atisi Hamordin: — Bu qıznı manga xotunluqqa élip bergen, dep telep qildı. **5** Yaqup [Shekemning] qizi Dinahning ippitige tegkenlikini anglap qaldı. Uning oghulları malları bilen dalalarda idi; shunga Yaqup ular kelgütche jim turup turdi. **6** Shekemning atisi Hamor Yaqupning alidiga uning bilen sözleshkili chiqtı; **7** Yaqupning oghulları xewerni anglapla dalalardin qayıtip kelgenidi. Bular [Shekemning] qilmaydighan ishni qilip, Yaqupning qızining nomusigha tékip Israel qebiliside shermendilik qilghini üchün azablinip, intayın qattiq ghezeplendi. **8** Hamor ulargha söz qılıp: — Oghlum Shekemning köngli qizinglarga chüshüp qaptı. İltipat qılıp uni oglumgha xotunluqqa bersenglar! **9** Biz bilen quda-baja bolup, qizliringlarnı bizge béringlär, bizning qizlirimiznimu siler élinglar; **10** Biz bilen bille turunglar. Mana, yer aldinglarda turuptu; bu yerni makan qılip, soda qılıp, özüngalar üçün öymüllük élinglar, — dédi. **11** Shekem qızning atisi bilen aka-ukilirığha: — Nezirinǵalarda iltipat tapsam deymen; siler néme désenglar, shuni bérey. **12** Mentin qanchılık toyluq yaki sowghat telep qilsanglar, manga éytqininglarche bérey; peqet bu qıznı manga xotunluqqa bersenglarla bolidu, dédi. **13** Yaqupning oghulları bolsa Shekem we atisi Hamorgha hýyle-mikir bilen jawab berdi, chünki u singlisı Dinahning ippitige tegkenidi; **14** ularǵa: — Biz bundaq qılalmaymız, singlimizni xetnisiz bırsige bérishke maqul déyelmeymiz; chünki bu bizge nomus bolidu. **15** Peqet bir shertimizge könsenglara silerce maqul bolimiz; silerlen barlıq erkekleringlär xetne qilinip bizek bolsa, **16** Qizlirimizni silerge béríp, silerlen qizliringlarnı biz élip aranglarda olturnur, bir qowm bolup qalımız. **17** Emma bizge qulaq salmay xetne qilinishqa unimisanglar, undaqta biz qızımızı élip kétimiz, — dédi. **18** Ularning sózlari Hamor we oghli Shekemning nezirige yaqtı. **19** Yigit bu ishni keynige sozmidi, chünki u Yaqupning qızığha ejil bolup qalghanidi; u atisining öyide hemmidin etiwarlıq idi. **20** Shuning bilen Hamor oghli Shekem bilen sheherning derwazisigha béríp, sheherning ademlirige sóz qılıp: — **21** Bu ademlerning biz bilen inaq ötküsü bar. Shunga ular mushu yurtta turup soda-sétip qilsur; mana, bu Jayninglikki teripi ulargha yetküde kengridur. Biz ularning qizlirini xotunluqqa élip, öz qizlirimizni ulargha bérímis. **22** Lékin peqet arimizdiki hemme erkek ular xetne qilin'gandek xetne qilinsa, u ademler arimizda turup biz bilen bir xelq bolushqa maqul deydu. **23** Shu teriqide ularning mal-teelliqati, hemme charpayliri bizningki bolmamdu? Biz peqet ulargha maqul désekla, ular arimizda turidu, — dédi. **24** Shuning bilen sheherning derwazisidin kirip-chiqidighanlarning hemmisi Hamor bilen oghli Shekemning sózige qulaq saldı. Sheherning derwazisidin kirip-chiqadighanlarning hemmisi xetne qilindi. **25** Emma üchinchi künü, ular téxiche aghriq yatqinida shundaq

boldiki, Yaqupning ikki oghli, yeni Dinahning akiliri Shiméon bilen Lawiy herqaysisi öz qilichini élip, sheher xatirjemlik ichide turghinida bésip kirip, hemme erkekni öltürüwetti; **26** Ular Hamor bilen oghli Shekemnímu qilichlap, Dinahni Shekemning öyidin élip ketti. **27** Andin Yaqupning [barlıq] oghulları: «Ular singlimizning nomusigha tegdi» dep, öltürülgenlerning jayığa kélip, sheherni bulap-talang qıldı. **28** Ularning qoy-kala, ésheklirini, sheherdiki hemmini, étitqliqlardiki hemmini élip ketti, **29** Shundaqla ularning barlıq mal-mühlkini bulap-talap, barlıq xotun-balınları esir qılıp, öy ichidiki barlıq nersilernimu qoshup élip ketti. **30** Yaqup Shiméon we Lawiyni eyiplep: — Siler meni balagħa tiqqi, zémindikiler — Qanaanlılar bilen Perizziylerning aldida sésittinglar. Bizning adimizim az bir xelqturmuz; ular manga qarshi chiqip yighthip hujum qolidu; shuning bilen men we jemetim weyran bolimiz, — dédi. **31** Emma ular jawab béríp: — Ejeba, singlimzha bir pahishe ayalgha qilghandek muamile qilsa bolamdu? — dédi.

35 Andin Xuda Yaqupqa: — Sen hazır Beyt-Elge chiqip, shu yerni makan qıl, özüng akang Esawdin qéchip mangghinida sanga körün'gen [Men] Tengrige bir qurban'gah yasighin, — dédi. **2** Shuning bilen Yaqup öyidikiler we özı bilen bille bolghanlarning hemmisige mundaq dédi: — Aranglardiki yat ilah butlirini tashliwétip, özünglarnı paklap éginliringlarnı yenggūshlenglar. **3** Andin qopup Beyt-Elge chiqımız. Men shu yerde qiyinchılıqta qalghanda duayimni ijabet qılıp, yürjen yolumda méning bilen bille bolup kelgen Tengrige qurban'gah salay, — dédi. **4** Shuning bilen öz qollaridiki hemme yat ilah butlirini, shundaqla qoqlaridiki zirilerni chiqırıp Yaqupqa berdi. Yaqup bularını Shekemdi dub derixining tüwige kömüp qoydi. **5** Andin ular seperge atlandı; emma etrapidiki sheherlerni Xudadın bolghan bir wehime basqazcha, ular Yaqupning oghullarını qogħlimi. **6** Bu teriqide Yaqup we uning bilen bille bolghanlarning hemmisi Qanaan zémindikî Luz, yeni Beyt-Elge ýetip keldi. **7** U shu yerde bir qurban'gah yasidi; akisidin qéchip mangghinida shu yerde Xuda uningha körün'gini üchün bu jayning ismini «El-Beyt-El» dep atidi. **8** Riwkahning inik'anisi Deborah bolsa shu yerde alemdin ötti. U Beyt-Elning ayighidiki dub derixining tüwide depne qilindi. Bu sewebtin shu derex «Yığħa-Zarning dub derixi» dep ataldi. **9** Yaqup [shu yol bilen] Padan-Aramdin yénip kelginden kényin, Xuda uningha yene bir qétim körünüp, uningha bext-beriket ata qıldı. **10** Andin Xuda uningha: — Séning ismini Yaquptur; emma mundin kényin sen Yaqup atalmay, belki naming Israel bolidu, dep uning ismini Israel qoyup qoydi. **11** Andin Xuda yene uningha: — Men Özüm Hemmige Qadir Tengridurmen; sen nesillini, köpeygin; bir el, shundaqla bir türküm eller sendin peyda bolidu; padishahlarımı séning pushtungdin chiqidu. **12** Men Ibrahim we Ishaqqa bergen zémimmi sanga bérinen, shundaqla sendin kényinki neslingimü shu zémimmi bérinen, — dédi. **13** Andin Xuda uning bilen sözleshken jaydin, uning yénidin yuqirığa kötürüldi. **14** Yaqup Xuda özı bilen sözleshken jayda bir tash tüwrükni tiklep, üstige bir sharab hediyesini tökti we zeytun méyi quyup qoydi. **15** Yaqup Xuda özı bilen sözleshken shu jayning namini «Beyt-El» dep atidi. **16** Andin ular Beyt-Eldin ménġip, Efratqa azghina yol qalghanda, Rahileni tolghaq tutup kétip, qattiq tughut azabida qalди. **17** Emma tolghiqi qattiq éghirlashqanda, tughut anisi uningha: — Qorqmığħin, bu qétim yene bir oglung bolidighan boldi — dédi. **18** Shundaq boldiki, Rahile jéni chiqish aldida, axirqi nepisi bilen oghligha «Ben-Oni» dep isim qoydi; emma uning atisi uni «Ben-Yamin» dep atidi. **19** Rahile wapat boldi we Beyt-Lehem dep atilidighan Efratning yolinę boyığha

depne qilindi. **20** Yaqup uning qebrisining üstige bir xatire téshi tiklep qoydi. Bügün'ge qeder «Rahilening Qebre Téshi» shu yerde turmaqtı. **21** Andin Israil seperni dawamlashturup Migdal-Edirning teripide öz chédirini tiki. **22** Israil u zéminda turghan waqtida, Ruben bérip öz atisining kéniziki Bilhah bilen bir orunda yatti; Israil buni anglap qaldı. Yaqupning on ikki oghli bar idi: — **23** Léyahdin tughulghan oghulliri: — Yaqupning tunji oghli Ruben we Shiméon, Lawiy, Yehuda, Issakar hem Zebulun idi. **24** Rahiledin tughulghan oghulliri: — Yüsüp we Binyamin idi. **25** Rahilening dédiki Bilhahdin tughulghan oghulliri: — Dan we Naftali idi. **26** Léyahdin dédiki Zilpahdin tughulghan oghulliri: — Gad bilen Ashir idi. Bular bolsa Yaqupqa Padan-Aramda tughulghan oghulliri idi. **27** Emdi Yaqup atisi Ishaqning qéshigha, Ibrahim we Ishaq Musapir bolup turghan Kiriät-Arba, yeni Hébronnning yénidiki Mamrege keldi. **28** Ishaqning körgen künliri bir yüz sekesen yıl boldi. **29** Ishaq tolimu qérip, künliри toshup, nepestin toxtafp wapat boldi we öz qownining qéshigha bérip qoshuldi. Uning oghulliri Esaw bilen Yaqup uni depne qildi.

36 Töwendikiler Esawning ewladliridur (Esaw yene Édom depmu atilidu): — **2** Esaw ayallirini Qanaaniylarning qizliridin aldi, yeni hittiylardin bolghan Élonning qizi Adah bilen hiwiylardin bolghan Zibéonning newrisi, Anahning qizi Oholibamahni aldi; **3** uningdin bashqa Ismailning qizi, Nébayotning singlisi Basimatnimu alghanidi. **4** Adah Esawgha Élifazni tughup berdi; Basimat bolsa Réuelni tughdi. **5** Oholibamah Yeush, Yaalam we Korahni tughdi; bular Qanaan zémindenä Esawgha tughulghan oghullari idi. **6** Esaw ayalliri, oghul-qizliri, öydiki hemme kishilirini we charpaylirini, barliq ulaghirlarini, shundaqla Qanaan zémindenä tapqan barliq teeluqtatlirini élip, inisi Yaquptin ayrılıp, bashqa bir yurtqa köchtüp ketti. **7** Chünki her ikkisining teeluqtatliri intayin köp bolghachqa, bir yerde bille turalmaytti; musapir bolup turghan zémin ularning mal-charwilirining köplükidin ularni baqalmaytti. **8** Buning bilen Esaw (Esaw Édom depmu atilidu) Séir téghigha bérip, olturaqlisip qaldı. **9** Töwendikiler taghliq rayon Séirdiki Édomiyalarning ata-bowisi Esawning ewladliridur: — **10** Esawning oghulliri: — Esawning ayali adahning oghli Élifaz; Esawning ayali Basimatning oghli Réuel. Élifazning oghulliri: — Téman, Omar, Zefo, Gatam we Kenaz idi. Esawning oghli Élifazning kichik xotuni Timna idi; u Élifazgha Amaleknı tughup berdi. Yuqırırlar bolsa Esawning ayali adahning ewladliri idi. Réuelning oghulliri: — Nahat, Zerah, Shammah we Mizrah idi; bular Esawning ayali Basimatning ewladliri idi. **14** Esawning ayali, yeni Zibéonning chong qizi, Anahning qizi bolghan Oholibamahning oghulliri: u Esawgha Yeush, Yaalam we Korahni tughup berdi. **15** Esawning ewladlirining ichidin töwendiki emirler chiqqan: — Esawning tunji oghli Élifazning oghulliridin: — emir Téman, emir Omar, emir Zefo, emir Kénaz, **16** emir Korah, emir Gatam we emir Amalek chiqqan. Bular Édom zémindenä Élifazning neslidin chiqqan emirler bolup, Adahning ewladliri idi. **17** Esawning oghli Réuelning oghulliridin emir Nahat, emir Zerah, emir Shammah we emir Mizahlar chiqqan; bular Édom zémindenä Réuelning neslidin chiqqan emirlerdur; bularning hemmisi Esawning ayali Basimatning ewladliri idi. **18** Esawning ayali Oholibamahning oghulliridin emir Yeush, emir Yaalam we emir Korahlar chiqqan. Bular Anahning qizi, Esawning ayali Oholibamahning neslidin chiqqan emirler idi. **19** Bular Esawning, yeni Édomming ewladliri bolup, [Édomiyalarning] emirleridi. **20** Horiyardin bolghan Séirning [Édom] zémindenä olturghan ewladliri: — Lotan, Shobal, Zibéon, Anah, Dishon, Ézer we Dishan idi. Bular Séirning ewladliri bolup, Édom zémindenä Horiyalarning

emirleri idi. **22** Lotanning oghulliri Hori bilen Hémam idi; Lotanning singlisi Timna idi. **23** Shobalning oghulliri: Alwan, Manahat, Ébal, Shéfo we Onam idi. **24** Zibéonning oghulliri: — Ayah we Anah idi. Bu Anah chölde atisi Zibéonning éshékilirini béoqitip, arshanglarnı tépiwalghan Anahning del özi shu idi. **25** Anahning perzentliri: oghli Dishon; Anahning qizi Oholibamah idi. **26** Dishonning oghulliri: Hemdan, Eshban, Itran we Kéran idi. **27** Ézerning oghulliri: Bilhan, Zaawan we Akan idi. **28** Dishanning oghulliri: Uz we Aran idi. **29** Horiylarning özlirining emirleri: emir Lotan, emir Shobal, emir Zibéon, emir Anah, emir Dishon, emir Ézer we emir Dishan idi. Bular bolsa Horiylarning Séir zémindenä öz namliri boyiche atalghan qebililerning emirleri idi. **31** Israillarning üstige héch padishah téxi seltenet qilmasta Édom zémindenä seltenet qilghan padishahlar töwendikidek: — **32** Béorning oghli Béla Édomda seltenet qildi; uning shehirining ismi Dinhbabah idi. **33** Béla ölgendin kényin, bozrahlıq Zerahning oghlı Yobab uning ornida seltenet qildi. **34** Yobab ölgendin kényin, témaniylarning zémindenä kelgen Husham uning ornida seltenet qildi. **35** Husham ölgendin kényin, Bédadning oghli Hadad uning ornida seltenet qildi. U Moabning yaylaqlırıda midiyanıylargha hujum qılıp yenggenidi. Uning shehirining ismi Awit idi. **36** Hadad ölgendin kényin, masrekahlıq Samlah uning ornida seltenet qildi. **37** Samlah ölgendin kényin, «Deryanıng boyidiki Rehobot»tin kelgen Saul uning ornida seltenet qildi. **38** Saul ölgendin kényin, Akborning oghlı Baal-hanan ölgendin kényin, Hadar uning ornida seltenet qildi. Uning shehirining ismi Pau idi. Uning ayalining ismi Mehétabel bolup, u Mey-Zahabning qizi bolghan Matredning qizi idi. **40** Esawning neslidin bolghan emirler ularning at-isimliri, jemetliri, nesebnamılıri we turghan jayliri boyiche: emir Timna, emir Alwah, emir Yehet, emir Oholibamah, emir Élah, emir Pinon, emir Kénaz, emir Téman we emir Mibzar, emir Magdiyel we emir Iramlar idi. Bular Édomiyalarning emirleri bolup, özliri igilep olturaqlashqan jaylar öz namliri bilen atalghanidi. Mana shu teriqide Esaw Édomiyalarning ata-bowisi boldi.

37 Yaqup bolsa atisi musapir bolup turghan yerde, yeni Qanaan zémindenä olturaqlashti. **2** Töwendikiler Yaqup ewladlirining ish-izliridur. Yüsüp yigit bolup on yette yashqa kirgen chaghırlıda, akılırlı bille qoyalrına baqtı; u atisining chikik xotunlrı Bilhah we Zilpahning oghulları bilen bille ishleyti. Yüsüp atisiga ularning nachar qılıqlarını étipy qoystı. **3** Yüsüp Israılning tériqhan waqtida tapqan balısı bolghachqa, uni bashqa oghullarının bekrek yaxşı körretti. Shunga u Yüsüpke uzun yenglik ton tiktürüp berdi. **4** Emma akılırlı atisining uni özliridin yaxşı körnidigini körüp, uningga öch bolup qalghanidi we uningga chiraylıq qep qilmatti. **5** Uning üstige Yüsüp bir chüsh körgen bolup, uni akılırlığa dep bériwidi, ular uningga téximu öch bolup ketti. **6** Yüsüp ulargha mundaq dédi: — Méning körgen shu chüshümni anglap béoqinglar. **7** Mana, biz hemmimiz etizlarda ashılıqlarını bagħlawatqudekımız. Qarisam méning önchem öre turuptidek; silerning öncħengħlar bolsa méning öncħemming chörħisige olisħip tezim qılıp turghudek! — dédi. **8** Akılırlı uningdin: — Ejeba, sen biżżeq padishah bolamsen? Üstimirge hökümranlıq qilamsen? — dep soridi. Uning körgen chüshliri we gépidin akılırlı uni téximu yaman körđi. **9** Kéyin u yene bir chüsh körđi we chüshini akılırlığa dep: — Mana, men yene bir chüsh körđüm. Qarisam, quyash bilen ay we on bir yultuz manga tezim qılıp turghudek! — dédi. **10** U bu chüshni atisi we akılırlığa dep berdi. Atisi uningga tenbih béríp: — Bu körġininq zadi qandaq chüsh? Ejeba, men, anang we aka-ukiliring aldingħha béríp, sanga yerge bash urup tezim

qilimizmu? — dédi. **11** Shuning bilen akiliri uninggha heset qilgili turdi. Emma atisi shu gepni könglige püküp qoysi. **12** Emdi Yüsüpnинг qérindashliri atisining qoylirini baqqili Shekemge ketkenidi. **13** Israel Yüsüpké: — Akiliring Shekemde pada bégıwatidighu? Kel, men séni ularning qéshiga ewetey, déwidı, Yüsüp: — Mana men, dédi. **14** U uninggha: — Emdi bérıp akiliring aman-ésenmu-emesmu, qoylar aman-ésenmu-emesmu, manga xewirini élip kelgin, dep uni Hébron jilghisidin yolgha saldi; u Shekemge bardi. **15** Shu yerde birsi uning dalada téneb yürginini körüp uningdin: — Néme izdewatisen, dep soridi. **16** U: — Men akilirimni izdewatimen. ularning padilirini qeyerde bégıwatqanlıqını étüp bersingiz, dédi. **17** U adem jawab bérıp: — Ular bu yerdin kétip qaldi, chünki men ularning: «Yürüngler, Dotan'ga baraylı» déginimi aglidim, dédi. Shuning bilen Yüsüp akilirining arqisidin bérıp, ularni Dotandinapti. **18** Ular uni yırraqtın körüp, u téxi ularning qéshiga kelmeyla, uni öltürüwetishni meslihetleshti. **19** Ular bir-birige: — Mana héliqi chüsh körgüchi kéliyatidu. **20** Kélinglar, uni öltürüüp mushu yerdiki oreklerdin birige tashliwéteyli, andin: — Wehshiy bir haywan uni yep kétiptu, deyli. Shunda, biz uning chüshlirining néme bolidighinini körizim! — dédi. **21** Emma Ruben buni anglap uni ularning qolliridin qutquzmaqchi bolup: — Uni öltürmeyli, dédi. **22** Ruben ulargha yene: — Qan tökmenglari Belki uni chöldiki mushu orekke tashliwétinglar; lékin uningga qol tegküzmengl, dédi (emiliyeti, u uni ularning qoldin qutquzup, atisining qéshiga qayturuwetmekchi idi). **23** Yüsüp akilirining qéshiga yétip kelgende ular uni tutup, uning alahide toninii, yeni kiyiklik uzun yenglik tonini salduruwélip, orekke tashliwetti. Lékin orek quruq bolup, ichide su yoq idi. **25** Andin ular tamaq yégili olturdi. Ular beshini kötürüp qariwidi, mana Ismaillarning bir karwini Giléad tereptin kéliyatattı. Tögilirige dora-dermek, tutiya we murmekkiler artılgan bolup, Misir terepke kétiwatatti. **26** Yehuda qérindashlirığa: — Bizning bir tughqan qérindishimizni öltürüp, qénini yoshrurghinimizning néme paydisi bar? **27** Kélinglar, uni Ismaillarga sétiwéteyli; qandaqla bolmisun u bizning inimiz, bir tughqan qérindishimiz; shunga uningga qol salmaylı, déwidı, qérindashliri bungingga qulaq saldı. **28** Midiyانlıq Sodigerler shu yerdin ötüp kétiwatqanda, ular Yüsüpnı orektin tartip chiqirip, ulargha yigirme kümüsh tenggige sétiwetti. Bular bolsa Yüsüpnı Misirgha élip ketti. **29** Ruben orekning yénigha qaytip kélip, Yüsüpnıng orekte yoqluqini körüp, kiyimlirini yirtip, **30** inilirining qéshiga bérıp: — Bala yoq turidu! Emdi men nege baray?! — dédi. **31** Emma ular Yüsüpnıng tonini élip, bir tékini boghuzlap tonni uning qénigha milep, **32** Andin uzun yenglik tonni atisining qéshiga eweti, uningga: — Buni biz tépiwalduq; bu oghlungning tonimui-emesmu, özüng körüp baqqin, dédi. **33** U uni tonup: — Bu derweqe ménigni oghlumning toni iken; bir wehshiy haywan uni yep ketken oxshaydu; shübhisizki, Yüsüp titma-titma qiliwétiliptu! — dédi. **34** Shuning bilen Yaçup kiyimlirini yirtip, bélige böz bagħlap, nurghun künlerigche oghli tħiġi matem tutti. **35** Uning hemme oghul-qizliri yénigha kélip uningga teselli bersimu, u tesellini qobul qilmay: «Men tehtisaraghha chüshüp oghlumning qéshiga bargħuče shundaq matem tutimen!» dédi. Yüsüpnıng atisi shu péti uningga ahzar kötürüp matem tutti. (**Sheol h7585**) **36** Emdi midiyaniylar [Yüsüpnı] Misirgha élip bérıp, Pirewnning bir għojidari, pasibam beshi Potifargħa satti.

38 U waqtılarda shundaq boldiki, Yehuda aka-ukilirining qéshidin kétip, Hiraħ isimlik Adullamliq bir kishiningkige

chüshti. **2** Shu yerde Yehuda Shua isimlik bir Qanaaniyning qızını kördi; u uni xotunluqqa élip qéshiga kirip yatti. **3** U hamilidar bolup bir oghul tughdi; Yehuda uningga «Er» dep at qoysi. **4** U yene hamilidar bolup, bir oghul tughdi we uningga Onan dep at qoysi. **5** Andin yene hamilidar bolup bir oghul tughdi we uningga Shelah dep at qoysi. U tughulghanda Yehuda Kézibda idi. **6** Yehuda tunji oghli Erge Tamar isimlik bir qıznı élip berdi. **7** Lékin Yehudaning tunji oghli Er Perwerdigarning neziride rezil bolghachqa, Perwerdigar uni öltürdü. **8** Bu chaghda Yehuda Onan'gha: — Akangning ayalining qéshiga kirip, uni xotunluqqa élip qérindashliq burchini Ada qılıp, akang tħiġi nesil qaldurghin, dédi. **9** Emma Onan bu nesilning özige tewe bolmaydighanlıqini bilip, aksigha nesil qaldurmasliq tħiġi her qétim akisining ayali bilen bille bolghanda menisini yerge aqturuwétteti. **10** Uning bu qilmishi Perwerdigarning neziride rezil körün geħċek, unimu öltürüwétti. **11** Yehuda emdi kélini Tamargħa: — Oghlum Shelah chong bolghuče atangning öyide tul oltrup turghin, dédi. Chünki u ichide: — Bumu akilirigha oxhash ölüp kétermiġin, dep qorqt. Shuning bilen Tamar bérıp atisining öyide turup qalди. **12** Emdi köp künler ötüp, Shuaning qizi, Yehudagħa tegken ayal öldi. Yehuda teselli tapqandin kékien adullamliq dosti Hirah bilen bille özining qoy qirqighuchilirining ehwalini bilishke Timnahqa chiqt. **13** Tamargħa: — Qéynatang qoylirini qirqighili Timnahqa yol aldi, dégen xewer yetti. **14** Shuning bilen Tamar Shħanh chong bolghan bolsimu, men uningga xotunluqqa élip bérilmidim, dep qarap, tulluq kiyimini séliwétip, chümbel tartip bedinini orap, Timnah yolining üstide Enaimgħa kirish éghiziga bérıp olturdi. **15** Emdi Yehuda uni yuzi yépiqliq halda körgende: — Bu bir pahishe ayal oxshaydu, dep oylidi. **16** U yoldin burulup uning yénigha bérıp, öz kélini ikenlikini bilmey: — Kel, men sen bilen bille bolay, dédi. U jawab bérıp: — Men bilen bille bolsang, manga néme bérisen? dep soridi. **17** U uningga: — Padamning ichidin bir oghlaqni sanga eweti béréy, dédi. Ayal: — Sen uni ekélip bergħuc, manga renige birer nerse bérensem? dep soridi, **18** U: — Sanga néminni renige béréy? — dédi. U: — Öz möhürün bilen uning shoynisini we qolundikji hasangni renige bergen, déwidı, u bularni bérıp, uning bilen birże boldi. Shuning bilen u uningdin hamilidar bolup qalди. **19** Andin Tamar ornidin turup mangdi; u perenjini séliwétip, tulluq kiyimini kiyawaldi. **20** Yehuda: — U xotunning qolidiki renini yandurup kelsun dep adullamliq dostoning qoli arqliq oghlaqni ewetti, emma u uni tapalmidi. **21** U shu jaydiki ademlerdin: — Enaimdiki yolning boyida olturghan butperes pahishe qéni, dep sorisa, ular: — Bu yerde héchbir butperes pahishe bolghan emes, dep jawab berdi. **22** Buning bilen u Yehudaning qéshiga yénip bérıp: — Men uni tapalmidim; üning üstige u jaydiki ademlermu: «Bu yerde héchbir butperes pahishe ayal bolghan emes» déyishti, dédi. **23** Yehuda: — Optu, u nersilerni u élip ketse ketsun; bolmisa, bashqilarining mesxirisige qalimiz. Némila bolmisun, men uningga oghlaq ewettim, lékin sen u xotunni tapalmid, dédi. **24** Üch ayche ötkendin kékien birsi Yehudagħa: — Séning kélining Tamar buzuqchiliq qildi, uning üstige zinadin hamilidar bolup qalди, dégen xewerni yetküdzi. Yehuda jawaben: — Uni élip chiqingħar, köydürüwétilsun! — dédi. **25** Lékin u élip chiqilgħanda qéynatisiha xewer eweti: — Bu nersilerning igiżi bolghan ademdin hamilidar boldum! Emdi sen körüp baq, bu möħür, shoyni we hasinim kimmung ikenlikini ētirap qilghin, dédi. **26** Yehuda bu nersilerni ētirap qılıp: — U manga nisbeten heqliftar; derweqe men uni oghlum Shelahqa élip bermidim, dédi. Bu isħtin kékien Yehuda uningga yene yéqinchiliq qilmidi. **27** Uning tughut waqt yéqinlashti,

mana qorsiqida qoshkézek bar idi. **28** U tughqan waqtida balilarin birsti qolini chiqiriwidi, tughut anisi derhal bir qizil yipni élip: «Bu awwal chiqti» dep uning qoligha chigip qoydi. **29** Lékin u qolini yene ichige tiquwaldi, mana uning inisi chiqti. Shuning bilen tughut anisi: «Sen qandaq qilip böstüp chiqting!» dédi; shuning bilen uningga «Perez» dégen at qoyuldi. **30** Andin qoligha qizil yip chigilgen akisi tughuldi. Uning ismi Zerah dep ataldi.

39 Yüsüp bolsa Misirgha élip kélindi; uni Pirewnning ghøjigidari, pasiban bésyi Potifar shu yerge élip kelgen Ismaillarning qolidin sétiwaldi. **2** Lékin Perwerdigar Yüsüp bilen bille bolghachqa, uning ishliri onggha tartti; u misirliq xojisining öyide turup qaldı. **3** Uning xojisi Perwerdigarning uning bilen bille ikenlikini, shundaqla u néme ish qilsa, Perwerdigarning uning qolida ronaq tapquzghanliqini bayqidi. **4** Shuning bilen Yüsüp uning neziride iltipat térip, uning xas xizmetchisi boldi. Xojisi uni öyini bashqurushqa qoydi we barlıq teeluqatini uning qoligha tapshurdi. **5** We shundaq boldiki, u uni öyi we barlıq teeluqatini bashqurushqa qoyghandin tartip, Perwerdigar bu misirlinqing öyini Yüsüpnинг sewebidin beriketlidi; Perwerdigarning berikiti uning püttün ailiisi we barlıq tériqchiliqigha keldi. **6** Shuning bilen [Potifar] barlıq ishlirini Yüsüpnинг qoligha tapshurup, öz tamiqini yéishtin bashqa héchqandaq ish bilen kari bolmadi. Yüsüp bolsa qamiti kéléshken, xushchiray yigit idi. **7** Birnechche waqt ötkendin kényin shundaq boldiki, uning xojisining ayalining Yüsüpké közi chüshüp qélip: — Men bilen yatqin! — dédi. **8** Emma u unimay xojisining ayaligha mundaq dédi: — Mana xojam öyidiki ishlarni, shundaqla barlıq teeluqatini qolumga tapshurdi, manga tolimu ishinip ishlirim bilen kari bolmaydu. **9** Bu öyde mendin chong adem yoq. Sendin bashqa u héchbir nersini mendin ayimidi — chünki sen uning ayalidursen! Shundaq turuqluq men qandaqmu bundaq rezillikni qilip Xuda alidda gunahkar bolay? — dédi. **10** Gerche her künü Yüsüpké shundaq désimu, shundaqla u uning bilen ýetip uningga yéqinchiliq qilishni yaki uning bilen birge turushni ret qilghan bolsimu, **11** shundaq bir weqe boldiki, bir künü u öz ishi bilen öy ichige kirgenidi, öydikilerdin héchqaysisi öyning ichide emes idi; **12** bu ayal uning tonini tutuwélip: — Men bilen yatqin! dédi. U tonini uning qoligha tashlap qoyup, yúğurgen péti qéchip tashqirisha chiqip ketti. **13** Ayal Yüsüpn Ning tonini öz qoligha tashlap qéchip chiqip ketkinini körüp, **14** öyidiki xizmetchilirini chaqırıp ularsha: — Qaranglar, érim bizge haqaret keltürsün dep bir ibraniy ademni élip kepti! Bu adem yénimgha kirip: «Sen bilen yatay» déwidı, qattiq warqiridim! **15** U méning qattiq warqirighinimni anglap, tonini yénimgha tashlap, tashqirigha qéchip ketti, dédi. **16** Shuning bilen xojisi öyige yénip kelgüche u Yüsüpn Ning tonini yénida saqlap qoydi. **17** Andin u érigimu shu gepni qilip: — Sen élip kelgen hélico ibraniy qlı manga haqaret qilishqa qéshimgha kirdi. **18** Lékin men qattiq warqirap-jarqirdim, u tonini qéshimda tashlap, tashqirigha qéchip ketti, — dédi. **19** Uning xojisi ayalining: — Séning qulung ménı undaq-mundaq qildi, dégen geplirini anglap ghezipli ottek tutashti. **20** Shuning bilen Yüsüpn Ning xojisi uni tutup orda munarlıq zindan'gha qamap qoydi. Shu yerge peqet padishahning mehbusliri solinatti. Buning bilen u shu yerde solaqtä yétip qaldı. **21** Lékin Perwerdigar Yüsüp bilen bille bolup, uningga shapaet körsitip, uni zindan bégining neziride iltipatapturdi. **22** Shuning bilen zindan bégi gundixanida yatqan hemme mehbuslarni Yüsüpn Ning qoligha tapshurdi. Shu yerde qilinidighan herqandaq ish uning qoli bilen bolatti. **23** Zindan bégi Yüsüpn Ning qolidiki héchqandaq ishtin ghem

qilmatti; chünki Perwerdigar uning bilen bille bolup, u hernéme qilsa Perwerdigar uni ongushluq qilatti.

40 Bu ishlardin kényin Misir padishahining saqysi we bash nawiyi Misir padishahining zitigha tégip gunahkar bolup qaldı. **2** Shuning bilen Pirewn uning bu ikki mensepdariga, yeni bash saqiy we bash nawaygha ghezeplinip, **3** ularni pasiban beshining sariyığha, Yüsüp solaqliq munarlıq zindan'gha solap qoydi. **4** Pasiban bésyi Yüsüpnı ularning xizmitide bolup ularni kütüfshke teyinlidi. Ular solaqtä birnechche kün ýetip qaldı. **5** Ular ikkisi — Misir padishahining saqysi we nawiyi gundixanida solaqliq turghan bir kéchide chüsh kördi. Herbirining chüshining özige xas tebiri bar idi. **6** Etisi etigende, Yüsüp ularning qéshigha kíriwidi, ularning ghemkin olтурghinini kördi; **7** shunga u özi bilen bille xojisining sariyida solaqlıq yatqan Pirewnning bu ikki mensepdaridin: — Némishqa chirayinglar bugün shunche solghun? — dep soridi. **8** Ular uningga jawab bérüp: — Ikkimiz bir chüsh kördüq; emma chüshimizning tebiriň ýéship bérídighan kishi yoq, dédi. Yüsüp ularsha: — Chüshke tebır bérish Xudadın boludu emesmu? Chüshünglarnı manga ýetip béríngler, — dédi. **9** Buning bilen bash saqiy Yüsüpké chüshini ýetip: — Chüshümde aldımida bir üzüm téli turghudek; **10** bu üzüm téliniň üch shéxi bar iken. U bix urup chécheklep, saplırlıda uzum piship kétiptudek; **11** Pirewnning qedehi qolumda iken; men üzümlerni élip Pirewnning qedehige siqip, qedehni uning qoligha sunuptimen, dédi. **12** Yüsüp uningga jawaben: Chüshning tebiri shudurki, bu üch shax üch künni körsitudu. **13** Üch kün ichide Pirewn qeddingni ruslitip, séni mensipingge qaytidin teyinleydu. Buning bilen sen burun uningga saqiy bolghandek Pirewnning qedehini uning qoligha sunidighan bolisen. **14** Lékin ishliring ongushluq bolghanda ménı yadingha yetküüp, manga shapaet körsitip Pirewnning alıldı méning toghramda gap qilip, ménı bu öydim chiqartqaysen. **15** Chünki men heqiqeten ibranilyarning zémimidin naheq tutup élip kélindim; bu yerdimu ménı zindan'gha salghudek bir ish qilmidim, — dédi. **16** Bash naway Yüsüpn Ning shundaq yaxshi tebır berginini körtüp uningga mundaq dédi: — Memmu özümmi chüshümde kördüm; mana, beshimda aq nan bar üch séwet bar iken. **17** Eng tüstünki séwette nawaylar Pirewn'ge pishurghan herxil nazunémentler bar iken; lékin qushlar beshimdi kú séwettiki nersilerni yep kétiptudek, — dédi. **18** Yüsüp jawaben: — Chüshning tebiri shudurki: — Bu üch séwet üch künni körsitudu. **19** Üch kün ichide Pirewn séning beshishingni késip, jesitingni derekke asidiken. Shuning bilen ucharqanatlар kélép göshüngni yeydiken, — dédi. **20** Üchinchi kün shundaq boldiki, Pirewnning tughulghan künı bolghachqa, u hemme xizmetkarları üchün bir ziyan qilip berdi, shundaqla derweqe xizmetkarlaring arısida bash saqiyning beshini körtürdi we bash nawayning beshini aldı; **21** u bash saqiyını qaytidin öz mensipige teyinlidi; shuning bilen u Pirewnning qedehini uning qoligha qaytidin sunidighan boldi. **22** Lékin bash nawayni bolsa Yüsüp ularsha tebır bergendek ésiwetti. **23** Emma bash saqiy Yüsüpnı héch eslimey, eksiche uni untup qaldı.

41 Toptoghra ikki yıl ötüp, Pirewn bir chüsh kördi. Chüshide u [Nil] deryasining boyida turghudek. **2** Hem chiraylıq hem sémiz yette tuyaq inek deryadin chiqip, qumushluqta otlaptudek. **3** Andin yene yette tuyaq inek deryadin chiqiptu; ular set hem oruq bolup, aldinqi ineklerning yénida, deryanıng boyida turup. **4** Bu set hem oruq inekler u yette chiraylıq hem sémiz ineklerni yewtipti. Shu waqita Pirewn oyghinip kétiptu. **5** U yene uxlap, ikkinchi qétim chüsh kördi: — Mana, bir tûp bugħday shéxidin toq we chiraylıq yette bashaq chiqiptu. **6** Ulardin kényin

yene yette bashaq chiqiptu; ular hem oruq we puchek bolup, sherq shamilida soliship qalghanidi. **7** Bu oruq bashaqlar u yette sémiz, toq bashaqni yutup kétiptu. Andin Pirewn oyghinip kétiptu, bu uning chüshi iken. **8** Etisi uning köngli nahayiti biaram bolup, Misirdiki hemme palchi-jadugerler bilen barlıq danishmenlerni chaqirtip keldi. Pirewn öz chüshini ularqha étyp berdi; lékin héchkim Pirewn'ge chüshlarning tebirini dep bérlemidi. **9** U chaghda bash saqiy Pirewn'ge: — Bugün méning ötküzgen xatalıqlırim ésime keldi. **10** Burun Pirewn janablari quillırıgha, yeni péqir we bash nawaygha achchiqlinip, bizni pasiban béshtining sariyida solaqqä tashlıghanidila; **11** Shu chaghłarda herbirimiz bir kéchide birdin chüsh kördüq; her qaysızım körgen chüshning tebiri bashqa-bashqa idi. **12** Shu yerde biz bilen bille pasiban béshtining quli bolghan bir ibraniy yigit bar idi. Uningha chüshlirimizni étiwiduq, u bizge chüfishlirimizning tebirini bayan qildi; u herbirimizning körgen chüshige qarap tebir bergenidi. **13** Shundaq boldiki, ishlar del uning bergen tebiride déylgendek yüz berdi; janablari péqirni öz mensipimge qaytidin teyinlidile, bash nawayni dargha astila, — dédi. **14** Shuning bilen Pirewn adem ewetip, Yüsüpni chaqirdi; ular derhal uni zindandin chiqardi. Yüsüp burut-saqilini chüshürüp, kiyimlerini yenggışlep, Pirewnning aldiga kirdi. **15** Pirewn Yüsüpke: — Men bir chüsh kördüm, emma uning tebirini étyp béréleydighan héchkim chiqmidi. Anglisam, sen chüshke tebir béréleydikense, — dédi. **16** Yüsüp Pirewn'ge jawab béríp: — Tebir bérish özümdin emes; lékin Xuda Pirewn'ge xatirjemlik bérídighan bir jawab bérídu, — dédi. **17** Pirewn Yüsüpke: — Chüshümde men deryanıq qırghıqida turuptimen. **18** Qarisam, deryadin hem sémiz hem chiraylıq yette tuyaq inek chiqıp qumushluqta otlaptu. **19** Andin ulardın kényin ajız, tolimu set hem oruq yette tuyaq inek chiqiptu. Men Misir zéminden shundaq set ineklerni körgen emesmen. **20** Bu oruq, eski inekler bolsa awwalqı yette sémiz inekni yewétipstu. **21** Ülarnı yewetken bolsımı, qorsıqığa bir némining kirgenliki héch ayan bolmaptı, ularning körünüşü belki burunkidek set imish. Andin men oyghinip kettim. **22** Andin yene bir chüsh kördüm, mana bir shaxtin yette hem toq hem chiraylıq bashaq chiqiptu. **23** Andin yene yette puchek, oruq bashaq chiqiptu; ular sherq shamilı bilen soliship qurup kétiptu. **24** Bu oruq bashaqlar yette chiraylıq bashaqni yep kétiptu. Men bu ishni palchi-jadugerlerge dep bersem, manga tebirini étyp bérídighan héch kishi chiqmidi, dédi. **25** Yüsüp Pirewn'ge: — [Janabılı] Pirewnning chüshliri bir menididur. Xuda Özı qılmaçchi bolghan ishlerini Pirewn'ge aldin bildürdi. **26** Bu yette yaxshi inek yette yilni körсitidu; yette yaxshi bashaqmu yette yilni körсitidu. Bu chüshler oxshash bir chüshtur. **27** Ulardın kényin chiqqan yette oruq, yaman set inek yette yilni körсitidu; sherq shamilı bilen soliship qalghan yette quruq bashaqmu shundaq bolup, acharchiliq boldıghan yette yıldur. **28** Men Pirewn'ge deydighan sözüm shuki, Xuda yéqinda qılmaçchi bolghan ishni Pirewn'ge ayan qildi. **29** Mana, pütkül Misir zéminden yette yilghiche memurchiliq boldı; **30** andin yette yilghiche acharchiliq boldı; shuning bilen Misir zéminden pütkül memurchiliqni unutquzidıghan acharchiliq zémenni weyran qılıdu. **31** Kélidighan acharchiliqning sewebidin zémında bolghan memurchiliq kishilerning ésidin kötürüllüp kétidü; chünki acharchiliq tolimu éghir boldı. **32** Lékin chüshning yandurulup, Pirewn'ge ikki qétim körün'ginining ehmiyiti shuki, bu ish Xuda teripidin béktilgen bolup, Xuda uni pat arida emelge ashuridu. **33** Emdı Pirewi özü üchün pem-parasetlik hem dana bir kishini téip, Misir zéminden qoysun. **34** Pirewn shundaq qilsunki, memurchiliq bolghan yette yilda Misir zéminden

chiqqan ashliqning beshtin birini toplanglar dep zém'in'ga nazaretilchilerni teyinlisun. **35** Bular shu kélidighan toqchılıq yillirida barlıq ashliqni tolap, sheher-sheherlerde yémeklik bolsun dep bugday-qonaqlarnı Pirewnning qol astıgha jem qılıp saqlıtip qoysun. **36** [Yighılgan] shu ashlıqlar Misir zéminden bolidighan yette yilliq acharchiliqqa taqabil turush üçhün saqlansun; shu teriqide zém'in acharchiliqten halak bolmaydu, — dédi. **37** Bu söz Pirewn we uning xizmetkarlirining nezirige taza yaqtı. **38** Shuning bilen Pirewn xizmetkarlirigha: — Bu kishidek, ichide Xudaning rohi bar yene birsini tapalamduq?! — dédi. **39** Pirewn Yüsüpke: — Xuda sanga buning hemmisini ayan qılganıken, sendek pemlik hem dana héchkim chiqmaydu. **40** Sen emdi méning öýümni bashqurushqa béktilding, barlıq xelqim séning aghzinggħa qarap özlini tertipe tiszun. Pejet texttila men sendin üstün turimen, — dédi. **41** Axirida Pirewn Yüsüpke: — Mana, men séni pütkül Misir zémiminin üstige teyinlidim, — dédi. **42** Buning bilen, Pirewn öz qolidin möhür üzükini chiqirip, Yüsüpning qolığha saldı; uningha nepis kanap rexttin tikilgen libasni kiygħiż, boynigha bir altun zenjir ésip qoysi. **43** Uni özining ikkinchi shahane harwisigha olturghuzup, uning alidda: «Tiz püküngħar!» — dep jar saldurdi. Shundaq qılıp, Pirewn uni pütkül Misir zémiminha tickleq qoysi. **44** Andin Pirewn Yüsüpke yene: — Men dégen Pirewndurmən; pütkül Misir zéminden sensiz héchkim qol-putini midirlatmisun! — dédi. **45** Pirewn Yüsüpke Zafinat-Paaniyah dégen namni berdi we on shehiridiki kahin Potifrahning qizi Asinatni uningha xotunluqqa élip berdi. Shundaq qılıp Yüsüp pütkül Misir zéminden bashqurush üçhün chörgileske chiqti. Yüsüp Misir padishah Pirewnning xizmitide bolushqa béktilgende ottu yashta idi; u Pirewnning alidin chiqıp, Misir zémiminin herqaysi jaylirini közdin kechürdi. **47** Memurchiliq bolghan yette yil ichide zémimining hosuli döwe-döwe boldi. **48** Yette yilda u Misir zéminden chiqqan ashliqni yiqhip, sheher-sheherge toplidi; herqaysi sheherning etrapidiki étizliqlinq ashliqını u shu sheherning özige jugħlap qoysi. **49** Shu teriqide Yüsüp déngizdiki qumdek nahayiti köp ashlıq toplidi; ashlıq heddi-hésabsız bolghachqa, ular hésablashni toxtatti. **50** Acharchiliq yilları yetip keliştin burun Yüsüpke ikki oghul törelde. Bularni Ondiki kahin Potifrahning qizi Asinat uningha tugħup berdi. **51** Yüsüp: «Xuda pütün japa-musheqqitim we atamning pütün ailisini könglümdin kötürüwetti» dep tunji oghligha Manasseh dep at qoysi; **52** andin: «Men azab-oqubet chekkem yurtta Xuda méni méwilik qildi» dep ikkinchisige Efraim dep at qoysi. **53** Misir zéminden memurchiliq bolghan yette yil ayaghlaشتı. **54** Andin Yüsüpning étyqinidek acharchiliqning yette yili bashlandi. U chaghłarda bashqa barlıq yurtlardimu acharchiliq boldı; lékin Misir zémindiki her yerlerde nan bar idi. **55** Acharchiliq pütkül Misir zémimini basqanda, xelq ashlıq sorap Pirewn'ge perяд qoysi. Pirewn misirliqlarlung hemmisige: — Yüsüpning qéshiga béríp, u silergie néma dése, shuni qilinglar, — dédi. **56** Acharchiliq pütkül yer yüzünü bésip ketti. Yüsüp her yerdiki ambarlarnı échip, misirliqlarha ashlıq satatti; acharchiliq Misir zéminden intayin éghir bolghili turdi. **57** Acharchiliq pütkül yer yüzünü basqan bolghachqa, barlıq yurtlardiki xelqmu ashlıq alghili Misirgha Yüsüpning qéshiga keletti.

42 Emdı Yaqup Misirda ashlıq barlıqını bilginide oghullirigha: — Némishqa bir-biringlарha qariship turisiler? — dédi. **2** Andin yene: — Manga qaranglar, anglishimche Misirda ashlıq bar iken. U yerge béríp, andin shu yerdin bizge ashlıq élip kelinglar; buning bilen ölüp ketmey, tirik qalımız, — dédi. **3** Buning bilen Yüsüpning on akısı ashlıq sétiwalghili Misirgha yolgha chiqti. **4** Lékin Yaqup Yüsüpning inisi Binyaminning

birer yamanlıqqa uchrap qélishidin qorqup uni akılır bilen bille ewetmedi. **5** Shuningdek acharchiliq Qanaan zéminidim yüzb ergelgechke, Israilning oghulliri ashlıq alghili kelgenler arisida bar idi. **6** Yüsüp zéminning waliysi bolup, yurtning barlıq xelqige ashlıq sétip bergüchi shu idi. Yüsünpıng akılır kélép uning aldida yüzlirini yerge tegküzip tezim qıldı. **7** Yüsüp akılırını körüpla ularni tonundi; lékin tonushluq bermey, ulargha qopal teleppuzda gep qılıp: — Qeyerdin keldinglar, dep soridi. Ular jawaben: — Qanaan zéminidin ashlıq alghili kelduq, — dédi. **8** Yüsüp akılırını tonughan bolsımı, lékin ular uni tonumidi. **9** Yüsüp emdi ular toghrisida körgen chüshlirini ésige élip, ulargha: — Siler jasus, bu elning mudapiesiz jaylirini közetkili keldinglar, — dédi. **10** Emma ular uningga jawab béríp: — Ey xojam, undaq emes! Belki keminiliri ashlıq sétiwalghili keldi! **11** Biz hemmimiz bir ademning oghulları, semimiy ademlerimiz. Keminiliri jasus emes! — dédi. **12** U ulargha yene: — Undaq emes! Belki zéminning mudapiesiz jaylirini körgili keldinglar, — dédi. **13** Ular jawab béríp: — Keminiliri eslide on ikki qérindash iduq; biz hemmimiz Qanaan zéminidiki bir ademning oghulliridurmiz; lékin kenji inimiz atimizning qéshida qélip qaldı; yene bir inimiz yoqap ketti, — dédi. **14** Emma Yüsüp ulargha yene: — Mana men del silerge éytqinimdek, jasus ikenisiler! **15** Pirewnnning hayatı bilen qesem qilmenki, kichik ininglar bu yerge kelmigüche siler bu yerdin chiqip kételmeysiler; siler shuning bilen sinilisiler. **16** Ininglarnı élip kelgili biringlarnı ewtinglar, qalghanliringlar bolsa solap qoyulisiler. Buning bilen éytqininglarning rastyalghanlıqi ispatlinidu; bolmisa, Pirewnnning hayatı bilen qesem qilmenki, siler jezmen jasus! — dédi. **17** Shuning bilen u ularni üch kün'giche solap qoydi. **18** Üchinchi künü Yüsüp ulargha mundaq dédi: — Men Xudadin qorqidighan ademmen; tirik qélishinglar üçhün mushu ishni qilinglar: — **19** Eger semimiy ademler bolsanglar, qérindashliringlardın biri siler solan'ghan gundixanida solaqlıq turiwersun, qalghininglar acharchiliqtı qalghan ailenglar üçhün ashlıq élip kététinglar; **20** Andin kichik ininglarnı qéshingha élip kelinglar. Shuning bilen sözliringlar ispatlansa, olmeyisiler!, — dédi. Ular shundaq qılıdighan boldi. **21** Andin ular özara: — Berheq, biz inimizgħa qalghan ishimiz bilen gunahkar bolup qaldauq; u bizże yalwursimu uning azabini körüp turup uningga qulaq salmiduq. Shuning üçhün bu azab-oqubet beshimizgħa chüshti, — déyishti. **22** Ruben ulargha jawaben: — Men silerge: baligha zulum qilmanglar, dégen emesmid? Lékin unimidinglar. Mana emdi uning qan qerzi bidzin soriliwatidu, — dédi. **23** Emma Yüsüp ular bilen terjiman arqliq sözleshkechke, ular Yüsüpnıng öz geplirini uquq turuwaqtinini bilmidi. **24** U ulardin özini chetke élip, yighlap ketti. Andin ularning qéshığha yénip kélép, ulargha yene sóz qilip, ularning arisidin Shiméonni tutup, ularning köz addida bagħħil. **25** Andin Yüsüp emr chüshürüp, ularning tagħarhirqa ashlıq toldurup, her birsining pulini qayturup tagħirirha sélip qoyup, seper hazırlıqlırımu bérilsun dep buyruwid, ulargha shundaq qilindi. **26** Shuning bilen akılırı ésheklirige ashlıqlarını artip, shu yerdin ketti. **27** Emma ötengge kelgende ulardin biri éshiķige yem bergili tagħirini échiwidi, mana, öz puli tagħarning aghzida turatti. **28** U qérindashlirigha: — Méning pulumni qayturuwétiptu. Mana u tagħirimda turidu, dédi. Buni anglap ularning yürük su bolup, titrişip bir-birige: — Bu Xudanin bizeg zadi néme qilghinidu? — déyishti. **29** Ular Qanaan zéminığħa, atisi Yaqupnıng qéshığha kélép, beshidin ötken hemme weqelerni uningga sözlep béríp: **30** — hēliqi kishi, yeni shu zéminning xojisi bizże qopal gep qildi, bize zéminni paylighuchi jaustek muamile qıldı; **31** emdi biz uningga: «Biz bolsaq semimiy ademlerimiz, jasus emesniz. **32** Buz bir atidin bolghan oghullar bolup, on ikki aka-uka iduq;

biri yoqap ketti, kichik inimiz hazır Qanaan zéminida atimizning yénida qaldı» dések, **33** Hēliqi kishi, yeni shu zéminning xojisi bizże mundaq dédi: «Méning silerning semimiy ikenliklarnı bilishim üçhün, qérindashliringlarning birini méning yénimda qaldurup qoyup, ach qalghan ailenglar üçhün ashlıq élip kététinglar; **34** andin kichik ininglarnı qéshingha élip kelinglar; shundaq qilsanglar, silerning jasus emes, belki semimiy ademler ikenliklarnı bileylemen. Andin qérindashlarnı silerge qayturup bérímen we siler zéminda soda-sétiq qilsanglar boldı» — dédi. **35** Emma shundaq boldiki, ular tagħarlarini tökkende, mana herbirining pulsini öz tagħarlarida turatti! Ular we atisi özlinin chigħiklik pullirini körġende, qorqup qélisti. **36** Atisi Yaqup ulargha: — Méni oghlumdin juda qildinglar! Yüsüp yoq boldi, Shiméonnu yoq, emdi Binyaminni élip ketmekħi bulwatisiler! Mana bu isħlarning hemmien beshimghila keldi! — dédi. **37** Ruben atisiga: — Eger men Binyaminni qéshingħha qayturup élip kelmisem, méning ikki oghlumni öltürütewtex; uni méning qolumħha tapshurghin; men uni qéshingħha yandurup élip kélimen, — dédi. **38** Lékin Yaqup jawab béríp: — Oghlum siler bilen bille u yerge chūshmeydu; chünki uning akisi ölüp kétip, u özi yalghuz qaldı. Mubada yolda kétiwaqtqanda uningga birer keliżħmeslik kelse, siler mendek bir aq chachliq ademmi derd-elem bilen textisaragħha chüħuriwétiler, — dédi. (**Sheol h7585**)

43 Acharchiliq zéminni intayin éghir basqanidi. **2** Bu sewebtin ular Misirdin élip kelgen ashliqni yep tügetkende, atisi ulargha: — Yene béríp bizże aghħina ashlıq élip kelinglar, — dédi. **3** Lékin Yehuda uningga jawaben: — Hēliqi kishi bizni qattiq agħlandurup: «Ininglarsiler bilen bille kelmise, yüzümni körimen dep xiyal qilmanglar» dégen. **4** Eger inimiz biz bilen bille ewetseng, biz béríp sanga ashlıq élip kelimiz. **5** Emma ewetiske unimisang, biz barmaymiz; chünki hēliqi kishi bizże: «Ininglarsiler bilen bille kelmise, yüzümni körimen dep xiyal qilmanglar» dégen, — dédi. **6** Israel ulargha: — Siler némishqa manga shunche yamanlıq qilip u kishige: «Yene bir inimizmu bar» dédinglar, — dédi. **7** Ular jawaben: — U kishi bizning we ailmizning ehwalini sürüştürüp kochilap: «Atanglar téxi Hayatmu? Yene bir ininglars barmu?» — dep soridi. Biz uning shu soaligha yarisha jawab berduq. Uning bizeg: «Ininglarnı élip kelinglar» deydighinimi nedin bileyli? — dédi. **8** Yehuda atisi Israħlha: — Balini men bilen ewetkin; biz derhal qozghilip yolħga chiqqi; shundaqta biz we sen, bizler hem baillirimiz ölmey, tirik qalimiz. **9** Men uningga képil bolimen; sen uning üçhün ménien méniedingin hesab alisen; eger men uni séning qéshingħha aman-ésen yandurup kélép, yüzüngħing aldida turghuzmisam, pütkül ömründe aldingda gunahkar bolay. **10** Chünki hayal bolmighan bolsaq, bu chaghqieħe ikki qétim béríp kéklettuq, — dédi. **11** Ularning atisi Israħl ulargha: — Undaq bolsa, mundaq qilinglar: — U kishige qacha-quchanglarrha zémindiki eng ésil méwilerdin sowġħat alghax béringlar: yene aghħina tutiġi, azraq hesel, dora-dermanlar, murnekki, piste we badamlarni alghax béringlar. **12** Qolunglarda ikki hesse pul élip, tagħarliringlarning aghħidżi özüngħarha yandurulghan pulimnu alghax béringlar. Ħeftimal, bu isħta sewenlik körġulen bolushi mumkin. **13** Ininglarnimu bille élip, qozghilip u kishining yénigha yene béringlar. **14** Hemmige Qadir Tengri Özi silerni u kishining aldida reħimġe érishtürgey. Buning bilen u silerning shu yerdiki qérindashiġġlarni we Binyaminni qoyup béríp, silerge qoshup qoyarmiġin; özüm nawada baillirimdin juda bolsam bolay! — dédi. **15** Shuning bilen bu ademler shu sowġħatni élip, qollirigha ikki hesse pulni tutup, Binyaminni élip

qozghilip, Misirgha béríp Yüsüpnıng aldida hazır boldi. **16** Yüsüp Binyaminnı ular bilen bille körginide, öz öyini bashquridıghan ghojidarıgha buyrup: — Bu ademlerni öyümge bashlap kirip, mal soyup taam teyyar qılghın; chünki bu kishiler chıshlık ghızanı men bilen yeydu, — dédi. **17** U kishi Yüsüpnıng buyrugħinidek qılıp, ademlerni Yüsüpnıng öyige bashlap kirdi. **18** Ular bolsa Yüsüpnıng öyige bashlap kélín'giniñin qorqushup: — Aldinqı qétim tagħarlimizgħa yandurulghan pulning sewebidin biz uning öyige élip kélinduq; uning meqsiti bizże hujum qılıp, üstimizdin bésip ql qılıp, ésħeklirimizni tartiwlélish oxshaydu, — déyishti. **19** Ular Yüsüpnıng öyini bashquridıghan ghojidarning yénigha kélip, öyning isħikining tüwid uningħha: — **20** Ey xojam, biz heqiqeten eslide mushu yerje ashliq alghili kelgeniduq; **21** Shundaq boldiki, biz ḥtentge kélip qd idha tagħarlimizn achsaq, mana herbirimizning puli, eyni égħiqli boyice tagħarlimiznien aħġażidha turuptu; shunga bii bumi yandur qolimzda alghach kelduq. **22** Ashliq alghili qolimzda bashqa pulmu élip kelduq; emma tagħarlimizgħa pulni kimming sélip qoqħanliqini bilmiduq, — dédi. **23** U ularħha: — Xatirjem bolunġlar, qormangħar. Silerning Xudayingħar, atanglarning Xudasi tagħarlingħadra silerge bayliq ata qilghan oxshaydu; silerning pulunġlarni alliqaħan tapshurap aldim, — dédi. Andin u Shiméonni ularning qéshiga élip chiqt. **24** U kishi ularni Yüsüpnıng öyige bashlap kirip, ularning putlirini yuuyushiga su ekirip béríp, andin ésħeklirige yem berdi. **25** Ular Yüsüpnıng chūshtie keliżihe ülgħiġt sowgħatni teyyarlap qoydi; chünki ular ozlirining shu yerde ghiza yeydighinini angliħanidi. **26** Yüsüp öyge kelgħende ular qollridiki sowgħatni öyge uning aldīha élip kirip, bésħini yerje tegħküüp uningħha tezim qildi. **27** U ulardin hal sorap, andin: — Siler gépini qilghan qéri atanglар salametmu? U hayatmu? — dédi. **28** Ular jawab béríp: — Silining qulliri bizning atimiz salamet turutawidu, u téxi hayattur, — dep uning aldida ēlilip tezim qildi. **29** Yüsüp bésħini kötürüp, öz inisi Binyaminni körüp: — Siler mangi gépini qilghan kichik iningħar shumu? — dep sorap: — Ey oħglum, Xuda sanga shaqpa körsetkey! — dédi. **30** Yüsüpnıng öz inisigha bolghan ségħiñi oti qattiq kuchiyp, iygħiwalgħudek xaliy jaq izdep, aldirap ichkirriki öyge kirip taza bir yighħiwal. **31** Andin yuzini yuyup chiqqi, özini bésiwélip: — Taamlarni qoqunġlar, — dep buyrudi. **32** Xizmetkarlar Yüsüpke ayrim, ularħha ayrim we Yüsüp bilen bille tamaqqa kelgen misirliqlarġħimu ayrim tamaq qoydi; chünki misirliqlar ibrianiylar bilen bir dastixanda tamaq yéyishni yirginħlikl dep qarap, ular bilen bille tamaq yémeytti. **33** Yüsüpnıng qérindashħi uning uğulida, herbiri chong-kichik tertipi boyice oltrugħuzzu; chongi chongluq ħiġa yarisha, kichiki kichikklike yarisha oltrugħuzzu; ular birbirige qarap heyran qéisitħi. **34** Yüsüp aliddiki dastixandki tamaqlardin ularħha bóltpi berdi. Emma Binyamin'għa bergini bashqilarningkige qarighanda besh hesse köp idi. Ular sharab ichip, uning bilen xush keyp qilishti.

44 Andin u öz öyini bashquridıghan ghojidarıgha buyrup: — Bu kishilerning tagħarlimi élip köturerligüdek ashliq qachilap, herbirining pulini tagħirining aħġażha sélip qoqħin; **2** andin méning jamiġim, yeni küm්ħiż jamni ashliqning puli bilen bille eng kichikining tagħirining aħġażha sélip qoqħin, — dédi. U adem Yüsüpnıng dégenidek qildi. **3** Etisi tang yorighanda, ular ésħekliri bilen bille yolħa sélip qoyuldi. **4** Lékin ular sheherdin chiqqi anche uzun mangmayla, Yüsüp għoġidariġha: — Ornundin tur, bu ademlerning keynidin qoqħiġħi; ularħha yētishķinidegħi ularħha: «Némishqa yaxħiliqqa yamanliq qayturdungħar? **5** Xojam shu [jamda]

sharab ichidu hemde umingda pal achidu emesmu?! Mundaq qilgħiningħar rezillik qilgħiningħar bolmamdu» dégin, — dédi. **6** Bu adem ularning keynidin yētiship béríp, ularħha bu sözlerni qildi. **7** Ular uningħha jawaben: — Xojimiz némishqa mundaq gep qilidu? Mundaq isħni qilish kemini liridin néri bolsun! **8** Biz eslide tagħarlimizning aħġażidin tapqan pulnimu Qanaan zéminidin silining qashlirigha qayturup bérishke ekelgeniduq. Shundaq turuqlu qandaqmo xojilirini öyidin altun-kümħiṣni oħgrilayli? **9** Keminiliringning arisida kimdin bu [jam] tépilsa, shu ölüngħe mehkum blosun, bizmu xojimizning qulliri bawlily, — dédi. **10** Għoġidar jawaben: — Éytqan sożliringħardek blosun; jam kimming yénidit tépilsa, shu kishi qulum bopol qélib qalsun, qalghanliringħar bigunha bolisiler, — dédi. **11** Shuning bilen ular aldirap-téneq, tagħarlimi yerje chħiħürup, herbiri öz tagħirini ēchip berdi. **12** Għoġidar chonginġidin bashlap kichikinġi kigħiċċa axturdi, jam Binyamminning tagħiřidin tépildi. **13** Buni körüp ular kiyimlini yirtışhip, herbiri éshikige qaytidin yükni artip, sheherge qaytti. **14** Shundaq qılıp Yehuda we qérindashħi Yüsüpnıng öyige keldi; u téxi shu yerde id. Ular uning aldīha kélip ozlirini yerje étishti. **15** Yüsüp ularħha: — Bu silerning zadi néme qilgħiningħar? Méningdek ademming choquq pal aħchalaydīgħanliqini bilmemtingħar? — dédi. **16** Yehuda jawaben: — Biz xojimizgħa némimu déyeleymiz? Néme gep qilalaymiz, qandaq qılıp özimizni aqliyalaymiz? Xuda keminiliring qebihilkini ashħaka qildi. Mana, biz we qolidin jamliri tépilgħan kishi hemmimiz xojimizgħa qul boldiġan bolduq, — dédi. **17** Lékin Yüsüp: — Mundaq qilish mendin néri blosun! Belki jam kimming qolidin tépilgħan bolsa pejet shu kishi méning qulum boldi. Lékin qalghanliringħar aman-ésen atanglarning qéshiga ketingħar, — dédi. **18** Andin Yehuda uningħha yéqin béríp mundaq dédi: — Ey xojam, keminiliring qulaq sélip xojamming quliqiġha bir āgħiż gap qilishqa ijazet bergey়া. Għezepli keminiliringħe tutashmighay; chünki özli Pirewnej oxħaħħi ikenla. **19** Eslide xojam keminiliringħid: «Atanglar ya iningħar bar?» dep sorwidila, **20** biz xojimizgħa jawaben: «Bizznix bir qéri atimiz bar we u qérighandha tapqan, yash bir balisim bar. Bu balinġi bar anisidin bolghan akisi ölüp kétip, u özi jaġħu qaldi; uning atisi uni intayn sőyidu» dések, **21** Sili keminiliringħe: «Uning özini qéshimgħa élip kelingħar, men uni öz közüm bilen körej» dédile. **22** Biz xojimizgħa jawab béríp: «Yigit atisidin ayrialmaydu; eger atisidin ayrlisa, atisi ölüp kétidu» dések, **23** Sili yenila keminiliringħe: «Eger kichik iningħar siler bilen bille kelmise, yüzyūnni yene körımız dep xijal qilmanġlar» dégeni. **24** Shuning bilen bissi keminiliri atimizning qéshiga bargħanda xojamming sożlirini uningħha éyttuq; **25** andin atimiz yene: «Yene béríp, bizez ażraq ashliq élip kelingħar» déwid. **26** Biz jawaben: «Biz shu yerje qaytidin chħiħelmeym; eger kichik inimiz bilen bille bolla, undaqta barimiz; chünki kichik inimiz bilen bille bolmissa, u zatnien yuzi alldida turalmaymiz», déduq. **27** Silining qulliri bizning atimiz bizez yene: «Silergħi melumki, ayalim manga ikki oħġu tughup bergenidi. **28** Biri méning yémidin chiqqi, yoq bopol ketti; men: u jezmen titma-titma qiliwétili, dep oħlidim, shundaqla uni biġġu għiġi körmidim. **29** Emdi siler bunimu méning qéshim din élip kétip, uningħha bir keliżħmeslik kélip qalsa, siler mendek bir aq chachliq ademi derd-elem bilen textisaragħha chħiħiwi-wiżżejjel», dégeni. (**Sheol h7585**) **30** Emdi men silining qulliri méning atamming qéshiga bargħanda, shu bala bissi bolmissa uning jeni balinġi jenīgħa bagħlan'għan bolghażaq, **31** shundaq boldi, u balinġi yoqluqni körse, jezmen ölüp kétidu; shuning bilen silining qulliri bizning atimiz bolghan bu aq chachni derd-elem ichide teħtieġarġħa

chüshürtüwetken bolimiz. (**Sheol h7585**) 32 Chünki menki keminiliri atamgha bu yigit üchün képil bolup: «Eger men uni qéshingha qayturup kelmisem pütkül ömrümde atamning aldida gunahkar bolay» dégenidim. 33 Shunga hazır ötüntüp qalay, menki keminiliri u yigittning ornida xojanning qéshida qul bolup tursam, u yigit qérindashliri bilen bille qaytip ketsel. 34 Chünki yigit men bilen bolmisa, men qandaqmu atamning qéshigha baralaymen? Atamgha shundaq azab-oqubetning chüshüshini közüm körgüchi bolmisun! — dédi.

45 Yüsüp öz yénida turghanlarning aldida özini tutalmay:

— Hemme adem aldimdin chiqiriwétilsun! dep warqiridi.

Shuning bilen Yüsüp özini qérindashliriga ashkara qilganda uning qéshida héchkim bolmidi. U qattiq yighlap ketti; misirliqlar uni anglidi, Pirewnning ordisiklermu buningdin [tézla] xewer tapti. 3 Yüsüp qérindashliriga: — Men Yüsüp bolimen! Atam hazır hayatmu?! — dep soridi. Emma qérindashliri uninggħha qarap hoduq kétip, héch jawab bérleym qaldi. 4 Lékin Yüsüp ularni: — Qéni, manga yéqin kelinglar, dep chaqiridi. Ular yéqin keldi, u yene: — Men silerning ininglar, yener siler Misirgha sétiwetin Yüsüp bolimen. 5 Emdi méni mushu yerge sétiwetkininglar üchün azablan manglar, özünglarni eyibke buyrumanglar; chünki Xuda ademlarning hayatini saqlap qélish üchün méni silerdin burun bu yerge ewetti. 6 Chünki hazır zémindiki acharchiliqqa ikki yil boldi; lékin téxi yene besh yilghiche héch térilghumu bolmaydu, ormimu bolmaydu. 7 Shuning üchün silerge dunyada bir qaldini saqlap qélish üchün, ulugh bir nijatlıq körtsitip, silerning tirik qutulushunglar üchün Xuda méni silerdin burun bu yerge ewetti. 8 Shundaq bolghariken, méni mushu yerge ewetküchi siler emes, belki Xudadur. U méni Pirewn'ge atining ornida qilip, uning pütkül öyige xoja qilip tiklep, pütkül zémir'ga bash wezir qilip qoydi. 9 Emdi tézdzin atamning qéshigha bérip, uningħha: — Séning oghlung Yüsüp: «Xuda méni pütkül Misirgha xoja qilip qoydi. Sen hayal qilmay, méning qéshimħa kelgin; 10 sen Goshen yurtida turisen; shuning bilen sen özüng, oghulliring, newrliring, qoyliring, kalliring we hemme teelluqtiring bilen manga yéqin turisiler. 11 Özüng, aileng we hemme teelluqatingni namratliq bésiwal misun dep men séni shu yerde baqimen; chünki yene besh yil acharchiliq bardur», dédi, — denglar. 12 — Mana silerning közliringlar we inim Binyaminning közliri silerge gep qiliwatqan méning öz aghzim ikenlikini körwitatidu. 13 Atamgha méning Misirdiki bu barlıq shan-sheripim hemde silerning barlıq körgininglar toghrisida étüp, atamni tézdzin bu yerge élip kelinglar, — dédi. 14 Shuning bilen u özini Binyamin'ha étüp uning boynığha gire sélip yighlap ketti; Binyamin mu uning boynığha yönlinip yighthi. 15 Andin Yüsüp barlıq qérindashlirini söyüp, ularni bir-birlep quchaqlap yighthi. Andin qérindashliri uning bilen paranglashti. 16 Yüsüpning qérindashliri keldi, dégen xewer Pirewnning ordisigha yetküzüldi; bu Pirewn we xizmetkarlirining neziride qutluq ish boldi. 17 Pirewn Yüsükpe: — Qérindashliringħha: — «Siler emdi mundaq qilinglar; ulaghiringħalha yük artip, Qanaan zémiminħa bérip, 18 atanglar we jemetinglarni élip ménien qéshimħa kelingħar; men Misir zémindidin eng ésil yerlerni silerge béréy; siler bu zémindin chiqqan nazu-németlerdin yeysiler» — dégin. 19 Sanga bolħan emrim shuki, sen ularħha: «Baliliringlar we ayalliringlarni élish üchün Misir zémindidin harwilarni élip béringħar. Shuningdek atanglarnimu bu yerge yetküzüp kelingħar; 20 Pütkül Misir zémindidin eng ésil jaylaq silerningki bolghachqa, öz seremjanliringħal karingħar bolmisun» dep buyrugħin, — dédi. 21 Shuning bilen Israillning oghulliri shundaq qildi; Yüsüp Pirewnning buyruqi boyiche ularħha harwilarni bérip,

yoli üchünmu ozuq berdi. 22 Ularning herbirige bir qur kiyim berdi; lékin Binyamin'ha bolsa u üch yüz küümışh tengge, besh qur kiyim berdi. 23 U atisighimu shu hediyelerni, yeni Misirning ésil mehsulatlır�� artilghan on hangga ēsħek hemde ashliq, nan we atisigha yol teyyarliqi artilghan on mada ēsħekni ewetti. 24 Andin u qérindashlirini yolgha sélip, ularħha: — Yolda jédelleshmengħar, dep jékildi. Ular yolgha rawan boldi. 25 Ular Misirdin chiqip, Qanaan zémiminħa atisi Yaqupning qéshigha bérip, 26 uningħha Yüsüp özlırige étqan geplerni yetküzüp: «Yüsüp téxi hayat iken! U pütkül Misir zémiminħa bash wezir iken!» dédi. Emma u ularħha ishenmey, yūriki qétip hoshidin ketey dep qaldi. 27 Lékin ular Yüsüpning özlırige étqan barlıq sözlerini umingħha dégende, shundaqla Yüsüpning özni élip keliške ewetten harwilarnimu korgende, ularning atisi Yaqupning roħigha jan kirdi. 28 Israill shuning bilen: — Emdi arminn yoq! Oghlum Yüsüp téxi hayattur! Men olmeste bérip uni körħiwalay, — dédi.

46 Shuning bilen Israill barlıq teelluqtatini élip yolgha chiqip, Beer-Shebagħa keldi. U shu yerde atisi Ishaqning Xudasiga qurbanlıqlarini sundi. 2 Kéchisi Xuda alamet körünüşlerde Israillha: — Yaqup, Yaqup! déwid, u jawab bérip:

— Mana men! — dédi. 3 U: — Atangning Tengrini bolħan Xuda Mendurmen. Sen Misirgha bérishtin qorqmighin, chünki Men séni shu yerde ulugh bir qown qilimen. 4 Men séning bilen Misirgha bille barimen we Men Özüm jezmen yene séni shu yerdin yandurup kélimen. Yüsüp öz qoli bilen séning közüngni yunduridu, — dédi. 5 Andin Yaqup Beer-Shebadin yolgha chiqti; Israillning oghulliri atisi Yaqup we ularning bala-chaqilirini Pirewni épkelish üchün ewetken harwilargħa oltrugħuz, 6 charpayliri bilen Qanaan zéminden taqqan teelluqtatlini élip mangi. Bu teriqide Yaqup bilen barlıq ewladliri Misirgha keldi; oghullirini, oħġul newrlirini, qizlirini, qiz newrlirini yighthi, nesillirining hemmisiñi özı bilen bille élip Misirgha keldi. 8 Israillning oghulliri, yeni Yaqupning Misirgha kelgen ewladliri töwendikike: — Yaqupning tunji oħġli Ruben; 9 Rubenning oghulliri Hanox, Pallu, Hezron bilen Karmi. 10 Shiméonning oghulliri: — Yemuel, Yamin, Ohad, Yaqin, Zohar we Qanaaniy ayaldin bolħan Saul. 11 Lawiynning oghulliri: — Gershon, Kohat we Merari. 12 Yehudaning oghulliri: — Er, Onan, Shelah, Perez we Zerah. Emma Er we Onan Qanaannin zémindida ölüp ketkenidi. Perezning oghulliri Hezron bilen Hamullar id. 13 Issakarning oghulliri: — Tola, Puah, Yob we Shimron. 14 Zebulunning oghulliri: — Sered, Élon we Jahliel. 15 Bular Léyahning Yaqupqa Padan-Aramda tughup bergen oghul-ewladliri id; u yene qizi Dinahni tughup berdi. Buning bu oghul-qiz perzentli jemiy bolup ottu üch jan id. 16 Gadning oghulliri: — Zifion, Haggi, Shuni, Ezbon, Ěri, Arodi we Areli. 17 Ashirning oghulliri: — Yimnah, Yishwah, Yishwi we Bériyah. Ularning singlisி Sérah id; Bériyahning oghulliri Heber we Malkiel id. 18 Bular bolsa Laban qizi Léyahqha dédek bolusħqa bergen Zilpahning Yaqupqa tughup bergen oghulliri bolup, jemiy on alte jan id. 19 Yaqupning ayali Rahilening oghulliri Yüsüp we Binyamin. 20 Yüsükpe Misir zémindidin törelgen oghulliri Manasseh we Efraim; bularni Ondiki kahin Potifirahnin qizi Asinat uningħha tughup berdi. 21 Binyaminning oghulliri: — Bélah, Beker, Ashbel, Géra, Naaman, Ěhi, Rosh, Muppim, Huppim we Ard. 22 Bular Rahilening Yaqupqa tughup bergen oghul-ewladliri bolup, jemiy on töt jan id. 23 Danning oħgli: — Hushim. 24 Naftalining oghulliri: — Yahziel, Gumi, Yezer we Shillem. 25 Bular Laban qizi Rahileg dédek bolusħqa bergen Bilħahning Yaqupqa tughup bergen oghul-ewladliri bolup, jemiy yette jan

idi. **26** Yaqupning kelinliridin bashqa, Yaqupning pushtidin bolghan, uning bilen birge Misirgha kelgenler jemiy atmish alte jan idi. **27** Yusüpnig Misirda tughulghan oghulliri ikki idi. Yaqupning jemetidin bolup, Misirgha kelgenler jemiy yetmish jan idi. **28** Yaqp Yusüptin körsetme élip, özllirini Goshen'ge bashlap bérishqa Yehudani Yusüpning qéshigha ewetti. Shundaq qilip ular Goshen yurtiga kélip chüshti. **29** Yusüp özining wezirlik harwisi qatquzup, atisi Israilning aldigha Goshen'ge chiqtı. U özini uning aldigha hazir qilip atisiga özini étip boynigha gire sélip quchaqlap, uzundin uzun yighildi. **30** Israel Yusüpke: Men séning yüzungni körüp, tirk ikenlikining bildim; emdi ölemmuu arminium yoq, — dédi. **31** Andin Yusüp qérindashliri we atisingin öydikilirige mundaq dédi: — Men hazir chiqip Pirewn'ge xewer béríp: «Qanaan zéminden olтурган qérindashlirim, shundaqla atamming öydikiler qéshimha keldi; **32** bu ademler padichilar bolup, mal bégish bilen shughullinip kelgen, qoy-kaliliri, shundaqla barlıq mal-mülüklerini élip keldi» dep éytay. **33** Shundaq boliduki, Pirewn silerni chaqiridu; shu chaghda u silerdin: «Néme oqitinglar bar?» dep sorisa, **34** siler jawab béríp: — Keminiliri kichikimizdin partip ata-bowilirimizgha oxshash pada békip kelgenmiz, — denglar. Shundaq désenglar Goshen yurtida olturup qalisliler; chünki padichilarlarning hemmisi misirliqlar arisida közge ilinmaydu.

47 Yusüp Pirewnning qéshigha kélip: — Atam bilen qérindashlirim qoy-kaliliri, shundaqla hemme mal-mülüklerini bille élip Qanaan zéminden keldi. Mana, ular hazir Goshen yurtiga chüshti, dep xewer béríp, **2** qérindashlirining ichidin besheyleni élip, Pirewnning aldigha hazir qildi. **3** Pirewn uning qérindashliridin: — Néme oqitinglar bar, dep soriwidi, ular Pirewn'ge jawab béríp: — Keminiliri ata-bowilirimizgha oxshash mal baqquchilarmız, — dédi. **4** Andin ular Pirewn'ge iltimas qilip: — Qanaan zéminden qattiq qehetchilik bolghachqa, keminilirining qoylirimizi baqidighan'gha yayaqmu yoq; shunga bu zéminda musapir bolup turushqa kelduq; janabliridin telep qilimizki, keminilirining Goshen yurtida turushigha ijazet bergeyla, — dédi. **5** Pirewn Yusüpke: — Atang we qérindashliring qéshingha keldi; **6** mana Misir zémimi séning aldingda turuptu; atang we qérindashliringni zéminning eng ésil ýeride olтурghuzghin; ular Goshen yurtida makan qilsun. Shuningdek, eger sen ularning ichidiki qabil kishilerni bilseng, bularni méning charpaylirimgha nazarechti qilghin, — dédi. **7** Kéyin, Yusüp atisi Yaqpuni élip, Pirewnning aldigha hazir qildi; Yaqp Pirewn'ge bext-beriket tilidi. **8** Andin Pirewn Yaqutin: — Ömrüngung yil-künlüri nechchige yetti? — dep soridi. **9** Yaqp Pirewn'ge jawab béríp: — Musapirlıq sepirimning künlüri bir yüz ottuz yilha yetti; ömrümning künlüri az hem japa-musheqgetlik bolup, ata-bowilirimning musapirlıq ömür sepirining künlirige téxi yetmidi, — dédi. **10** Shuning bilen Yaqp Pirewn'ge bext-beriket tilep, aldidin chiqip ketti. **11** Shuning bilen Yusüp atisi bilen qérindashlirini Misir zéminden olturnaqlashturup qoydi; Pirewnning buyrughinidek ulargha zéminning eng ésil ýeridin, yeni Ramses dégen yurttin tewelik berdi. **12** Yusüp atisi, qérindashliri, shundaqla atisingin hemme öydikilirini balachaqilirining sanliriga qarap ashliq bilen teminlep baqtı. **13** Emma acharchiliq qattiq éghir bolghachqa, zémiminin héch yéride ozuq-tülükk télpildi; Misir zémimi bilen Qanaan zémimi acharchiliqta xarapliship ketti. **14** Yusüp ashliq sétip Misir zémimi bilen Qanaan zémindiki barlıq pulni yighiwaldi. Andin Yusüp bu pulni Pirewnning ordisiga yetküzip berdi. **15** Emma Misir zémimi bilen Qanaan zémindiki Pul tügep ketkende misirliqlarning hemmisi Yusüpning aldigha kélip: — Bizge nan

bergeyela! Pul tügep ketkini üçhün silining aldilirida ölimizmu? — dédi. **16** Yusüp jawaben: — Pulunglar qalmigan bolsa, charpayliringlarnı élip kélip bersenglar, men malliringlariga ozuq-tülükk tégisip bérímen, — dédi. **17** Buning bilen ular charpaylirini Yusüpning qéshigha élip kelgili turdi; Yusüp ularning atliri, qoy padiliri, kala padiliri we ésheklirining ornigha ozuq-tülükk berdi; shu yili mallirining ornigha ulargha ozuq-tülükk béríp baqtı. **18** U yil ayaghliship, ular ikkinchı yili uning qéshigha kélip uninggħha: — Biz xojimizdin héchnemini yosħurmajmiz; pulimiz tügħi, charpay mal padilirimiz bolsa xojimizning ilkide, xojimizning alldida tenlirimiz bilen yérizmidin bashqa héchnerse qalmid. **19** Némishqa köz aldilirida biz hem yérizmidu ölüp ketsun? Emdi sili özimiz we yérizmidni ozuq-tülükk teğiship éliwalghayla; özimiz we yérizmid Pirewnning bolup, uningħha qul boyali. Biz ölüp ketmey, tirk turushimiz, yérizmidu weyran bolmasliqi üçhün bizeg uruq-tülükk bergeyla, dédi. **20** Bu teriqide Yusüp Misirning pütkü tērīlgu yérini Pirewn üçhün sétiwaldi; chünki acharchiliq qattiq bolghachqa, misirliqlarning herbiri öz étizini sétip berdi. Shuning bilen yérzemin Pirewnning bolup qaldi. **21** Yusüp xelqni Misirning bu chétidin yene bir chétigħe herqaysi sheherlerge köħčürdi. **22** Peqet kahinlarning yérini u almidi; chünki kahinlарgha Pirewn teripidin alahide teminat bérilgechke, ular Pirewn teripidin teminlen'gen ülħiġħi yep, öz yerlirin satmighanidi. **23** Yusüp xelqqe: — Mana, men bugün özüngħar bilen yerliringlarni Pirewn üçhün sétiwaldim. Mana silerge uruq! Emdi yer téringħar. **24** Emdi shundaq qilisilerki, chiqqan hosuldin besħtini birini Pirewn'ge béríp, qalghan töt qismiño özüngħargħa élip qélingħar; u uruqluq hemde özüngħargħa, jümlidin öyüngdikilerge we kichik baliliringħargħa ozuq bolsun, — dédi. **25** Ular jawaben: — Sili jénimizni qutquzdila. Xojimizning neziride iltipat tapqan bolsaqla, Pirewnning qulliri bolup turayli, — dédi. **26** Shuning bilen Yusüp: — «Hosulning besħtini biri Pirewn'ge bérilus» dep bu isħni bütġi' qeder Misir zémimi üçħun qanun-belgilime qildi. Peqet kahinlarning yérila buning sirtida bolup, Pirewn'ge teħwe bolmid. **27** Israillar Misir zéminden, Goshen ólkiside olturnaqlashti; ular shu jayda yer-zéminalik bolup, awup, tolimu kópeydi. **28** Yaqp Misir zéminden on yette yil ömür kórdi; buning bilen Yaqpuning ömür künliri bir yüz qiriq yette yilħiġa yetti. **29** Israillining künliri sekratqa yéqinlashqanda, oħħli Yusüpni chaqirtip, uningħha: — Eger neziringde iltipat tapqan bolsam, qolunġi yotamming astiġħha qoyp, manga shapaet we sadaqetlikn korsitip, méni Misirda depne qilma; **30** belki men ata-bowilirim bilen yatiđiġħan waqtimdha méni Misirdin élip kétip, ularning göristaniga depne qilghin, dédi. U jawab béríp: — Men étyqinidek qilay, — dédi. **31** Yaqp uningħha: — Manga qesem qilip bergen, — dédi. U uningħha qesem qilip berdi; andin Israel karwatnning bash teripide sejde qildi.

48 Bu isħlardin kéyin birsi Yusüpke: — Mana atang késel bolup qaptu, dep xewer berdi. U ikki oħħli Manasseh bilen Efraimni bille élip bard. **2** Birsi Yaqpqa: — Mana oħħlung Yusüp qéshingħha kéliwati, dep xewer béríwid, Israfil kūċep qopup kariwatta olturni. **3** Yaqp Yusüpke: — Hemmige Qadir Tengri manga Qanaan zémindiki Luz dégen jayda ayan bolup, méni beriktelep **4** manga: Mana, Men séning neslingni köpeytip, séni intayin zor awutimen, sendin bir türkum xelq chiqirimen; bu zémimni sendin kényinku neslingge ebiedi miras qilip bérímen, dep étyqanidi. **5** Emdi men Misirgha kéisħiħt ilgħi sangha Misir zéminden tughulghan ikki oħħlung méning hésablinidu; Efraim bilen Manasseh bolsa, xuddi Ruben bilen Shiméon'gha oxshash, her ikkisi méning oħħullirim bolidu. **6** Ulardin kéyin tapqan

baliliring özüngning bolidu; ular kelgüside mirasqa érishkende akilirining nami astida bolidu. 7 Manga kelsek, Padandin kéliwatqinimda Rahile Qanaan zémindä yol üstide Efratqa az qalghanda meni tashlap ölüp ketti. Men uni shu yerde, yeni Efratqa (yeni Beyt-Lehemge) baridighan yolda depne qildim, — dédi. 8 Andin Israil Yüstpüning oghullirigha qarap: — Bular kimdur, — dep soridi. 9 Yüsüp atisigha jawaben: — Bular bolsa Xuda manga bu yerde bergen oghullirimdur, — dédi. U: — Ularni aldimha yéqin keltürigin, men ulargha bext-beriket tiley, — dédi. 10 Emdi Israilning közliri qériliqidin ghuwaliship [yaxshi] körelmeytti. Shunga Yüsüp ularni uning aldigha yéqinraq keltirdi; u ularni söyüp quchaqlidi. 11 Andin Israil Yüstpüke: — Men séning yüzungni köreleymen dep héch oylimighanidim; lékin Xuda meni séning baliliringnimu körüşhə nésip qildi, — dédi. 12 Yüsüp balilarni [Yaqupning] tizlirining arılıqidin élip, yüzini yerge tegküziip tezim qildi. 13 Andin Yüsüp bu ikkilemmi Israilning aldigha yéqin élip kélép, Efraimmi ong qoli bilen tutup Israilning sol qoligha udullap turghuzdi; Manassehni sol qoli bilen tutup Israilning ong qoligha udullap turghuzdi. 14 Lékin Israil ong qolini uzitip, kenji balisi Efraimming beshigha qoydi, sol qolini Manassehning beshigha qoydi. Manasseh tunjisi bolsimu, ikki qolini qaychilap tutup shundaq qoydi. 15 U Yüstpüke bext-beriket tilep: — Atilirim Ibrahim bilen Ishaq Xuda dep bilip yüzi alidä mangghan, meni püttüköl ömrümde bu kün'giche padichidek ýeteklep bęqip kelgen Xuda, 16 Manga hemjemet bolup meni hemme bala-qazadin qutghuzghan Perishte bu ikki oghulni beriketisun; ular ménинг isimim we atilirim bolgham Ibrahim we Ishaqning isimliri bilen atilip, yer yüzide köp awughay! — dédi. 17 Yüsüp atisining ong qolini Efraimming beshigha qoyghinini körüp könglide xapa boldi; shunga u atisining qolini tutup, Efraimning beshidin élip Manassehning beshigha ýötkimekchi bolup, 18 atisigha: — Ey ata, bundaq qilmighin; chünki mana, tunjisi budur; ong qolungni uning beshigha qoyghin! — dédi. 19 Lékin atisi ret qılıp: — Bilimen, i oglum, bilimen; uningdimu bir qowm chiqip, özimu ulugh bolidu, emma derheqiqet uning inisi uningdin téximu ulugh bolidu; uning neslidin nahayiti köp qowmlar peyda bolidu, — dédi. 20 Shuning bilen shu künü u bu ikkisini beriketlep: — Kelgüside Israillar bext-beriket tiligende: «Xuda séni Efraim bilen Manassehdek ulugh qilsun!» deydighan bolidu, dédi. Bu teriqide u Efraimmi Manassehtin üstün qoydi. 21 Andin Israil Yüstpüke yene: — Mana, men ölimen; lékin Xuda siler bilen bille bolup, silerni ata-bowlirilarning zémindä qayturup baridu. 22 Men sanga qérindashliringningkidin bir ülişh yerni artuq berdim; shu yerni özüm qılıch we oqyayim bilen Amoriyining qolidin tartiwalghanidim.

49 Andin Yaqup oghullirini chaqırıp ulargha mundaq dédi: — [Hemminglar]jem bolunglar, men silerge kényinki kiünlerde siler yoluqidighan ishlarни ýetip béréy: — 2 Yighilip kélép anglanglar, i Yaqupning oghulliri; Atanglar Israilgha qulaq sélingerlar. 3 Ey Ruben, sen ménining tunji oglumsen, Küch-qurdimtsen, Küchüm bar waqtimning tunji méwisdursen, Salapet we qudrette aldi iding, 4 Lékin qaynap téship chüshken sudek, Emdi aldi bolalmassen; Chünki sen atangning körpisige chiqting, Shuning bilen sen uni bulghiding! U ménining körpemning tüstige chiqti! 5 Shiméon bilen Lawiy qérindashlardur; Ularning qilchilri zorawanliqning qoralliridur! 6 Ah jénim, ularning meslihitige kirmigin! I izzitim, ularning jamaiti bilen chétlip qalmıghay! Chünki ular achchiqida ademlerni öltürüp, Öz beshimchiliq qılıp buqilarning péyini kesti. 7 Ularning achchiqi esheddiy bolghachqa lenetke qalsun! Ghezipim rehimsiz bolghachqa lenetke qalsun! Men ularni

Yaqupning ichide tarqitiwétimen, Israilning ichide ularni chéchiwétimen. 8 Ey Yehuda! Séni bolsa qérindashliring teripler, Qolung düshmenliringning gejisini basar. Atangning oghulliri sanga bash urar, 9 Yehuda yash bir shirdur; Ey oghlum, sen owni tutupla chiqting; U shirdek [owning yénida] chöküp sozulup yatsa, Yaki chishi shirdek yétiwalsa, Kimmu uni qozghashqa pétinär? 10 Shahane hasa Yehudadin kétip qalmaydu, Yehudaning pushtidin qanun chiqarghuchi öksümyeydu, Taki shu hoquq Igisi kelgüche kütidu; Kelgende, jahan xelqlirli uningha itaat qildi. 11 U texiyini tizüm téliga, Éshek balisini sortluq üzüni téliga bagħlap qoyer. U libasini sharabta yuyup, Tonini üzüm sherbitte yuyar. 12 Uning közliri sharabtin qizirip kéter, Chishliri süt ichkinidin ap'aq turar. 13 Zebulun déngiz boyini makan qilar, Makani kémilerning panahgahi bolar, Yer-zémimi Zidon'ghiche ýetip barar. 14 Issakar bestlik berdem biż-żejkur, U ikki qotan arisida yatqandur; 15 U aramgahnning yaxshi ikenlikige qarap, Zéminning éssiliqini körüp, Yük kötürüşke mürisini égip, Alwan'gha ishleydighan qul bolup qalar. 16 Dan Israil qebililiridin biri bolar, Öz xelqige höküm chiqirar. 17 Dan yol üstidiki yilan, Chighir yol üstide turghan zehherlik bir yilandur. U atning tuyiqini chéqip, At min'għuchini arqiga mollaq atqazar. 18 I Perwerdigar, nijatingha telmürüp kütüp keldim! 19 Gadqa bolsa, qaraçhilar qoshuni hujum qilar; Lékin u tapinini bésip zerbe bérer. 20 Ashirning tamıqida zeytun méyi mol bolar, U shahlar tħieħin nazu-németlerni teminler. 21 Naftalidin chirayıq gepler chiqar, U erkin qoyuwétilgen maraldur. 22 Yüsüp méwilik derexning shéxidur, Bulaqning yénidiki köp méwilik shaxtekktur; Uning shaxchiliri tamdin halqip ketkendur. 23 Ya atquħilar uningha azar qılıp, Uningha oq atti, uningha nepretlendi. 24 Halbuki, uning oqyayi mezmut turar, Qol-bilekliri eplik turghuzular, Shu [küch] Yaquptiki quđret Igisining qolliridindur — (Israilning Qoram Téshi, yeri uning Padichisi Uningdin chiqar!) 25 [Ashu küch] atangning Tengrisidindur — (U sanga medet bérer!) [Yeni] Hemmige Qadirdindur — U séni beriketler! Yuqirida asmanning beriketliri bilen, Töwende yatqan chongqur sunlarning beriketliri bilen, Emchek bilen baliyatquning beriketi bilen séni beriketler! 26 Séning atangning tiligen beriketliri ata-bowlirimming tiligen beriketliridin ziyyade boldi, Ular mengġūluk tagħ-édirlarning chetlirigic和平的 déyer, Ular Yüstpüning beshigha chüsher, Yeni öz qérindashliridin ayrim turghuchining choqqisiga téger. 27 Binyamin yirtqħu bőridektr; Etigende u owni yer. Kechqur u oljisini teqsim qilar! — dédi. 28 Bularning hemmisi Israilning on ikki qebilisi bolup, mezkur sözler bolsa atisining ulargha tiligen bext-beriket sözliridur. U shuning bilen ularning herbirige mas kélidighan bir beriket bilen ulargha bext-beriket tilidi. 29 Andin Yaqup ulargha mundaq tapılıdi: — «Men emdi öz qowmimming qeshiga qoshulim. Siler meni ata-bowlirimming yénida, hittiyardin bolghan Efronning étizliqidiki ghargħa depne qilinglar; 30 u għar bolsa Qanaan zémindä Mamreni ululida, Makpélahning étizliqid. Gharni Ibrahim göristan bolsun dep shu étizliq bilen qoshup hittiy Efrondin sétiwalghanidi. 31 Shu yerde Ibrahim ayali Sarah bilen depne qilin'ghan; shu yerde Ishaq ayali Riwkah bilenmu depne qilin'ghan; shu yerde memmu Léyahni depne qildim. 32 Bu étizliq hem ichidiki għar Hetnien ewladliridin sétiweli' għandu». 33 Yaqup oghullirigha bu wesiyetni tapilap bolup, puttlirini kariwatta tüzlep, nepes toxtap öz qowmiga qoshuldi.

50 Yüsüp atisining yüzige özini étip, uning üstide yighthap, uni söydi. 2 Andin Yüsüp öz xizmitide bolghan téwiplarha atisini mumiya qilishni buyrudi; shuning bilen téwiplar Israilni

mumiya qildi. **3** Buni qilishqa qırıq kün ketti, chünki mumiya qilishqa shunchilik kün kétetti. Misirliqlar uningha yetmish kün matem tutti. **4** Uningha haza tutush künliri ötüp bolghanda, Yüsüp Pirewnning ordisidikilerge: — Men neziringlarda iltipat tapqan bolsam, Pirewnning qulaqlırığha söz qilinglarki: — Atam manga qesem qildurup: «Mana men ölimen; sen méni men Qanaan zéminida özüm üchün kolap qoyghan görge depne qilghin» dégenidi. Emdi Pirewn manga ijazet bergey, men béríp atamni depne qılıp bolup yénip kelsem, — dédi. **6** Pirewn jawaben: — Sen béríp özüngge atang qesem qildurghandek uni depne qilghin, dédi. **7** Shuning bilen Yüsüp atisini depne qilghili mangdi. Pirewnning barlıq xizmetkarlıri, ordining aqsaqallırı hem Misir zéminidiki aqsaqallar uning bilen hemrah bolup mangdi. **8** Yüsüpning öyidiki hemmisi, qérindashlıri we atisining öyidiklermu bille bardi; ular peqet kichik balılıri, qoy-kala padılırını Goshen yurtida qoyup ketti. **9** Uning bilen yene jeng harwiliri we atılıqlarmu bille bardi; shuning bilen ular nahayiti chong bir qoshun boldi. **10** Ular Iordan deryasining u teripidiki «Atadning xamini»gha ýetip kelgende, shu yerde qattiq we hesretlik yığha-zar qılıp matem tutup yighlashti. Yüsüp atisi üchün yette kün matem tutti. **11** Shu yurtta olturnushluq Qanaanıylar Atadning xaminida bolghan bu matemni körüp: — Bu misirliqlarning intayin qattiq tutqan hazisi boldi, déyishti. Bu sewebtin u jayning nami «Abel-Mizraim» dep ataldi; u Iordan deryasining u teripididur. **12** Yaqupning oghulları uning ózlirige tapilighinidek qıldı; **13** uning oghulları uni Qanaan zémiminiga élip béríp, Mamrenin ululida, Makpélahning étizliqining ichidiki għarda depne qıldı. Shu gharni Ibrahim qebristanlıq qilay dep Makpélahning étizliqi bilen qoshup hittiy Efrondin sétiwalghanidi. **14** Yüsüp atisini depne qilgħandin keyin, özi, qérindashlıri, shundaqla atisini depne qilishqa uningha hemrah bolup chiqqan hemme xelqler Misirha yénip keldi. **15** Lékin Yüsüpning qérindashlıri atisining ölüp ketkinimi körgende: — Emdi Yüsüp bizże dushman bolup bizning uningha qilghan barlıq yamanlıqımızni üstimizge yandurarmiķin, déyishti. **16** Ular Yüsüpning qéshigħa adem ewetip: — Atiliri ölüshtin ilgiri bizże wesiyet qılıp tapilap: — **17** «Siler Yüsüpke: — Akiliring sanga rezillik qilghanidi; emdi ularning asiyliqi hem gunahini kechürgin! — denglar» — dégenidi. Hazir silidin öttünümüzki, atilirining Xudasining bendilirining asiyliqini kechürgeyla! — dédi. Yüsüp bu geplerni anglap yighthi. **18** Andin akiliri kēlip uning aldida ózlirini yerge étip: — Mana, biz silining qulliridurmiz! — dédi. **19** Lékin Yüsüp ularħa jawaben: — Qorqmanglar! Men Xudaning ornida turuwatamdim? **20** Siler derweqe manga shu ishni yaman niyet bilen qildingħar; lékin Xuda bugünkü kündikidek nurgħunlichan xelqning jénni tirik saqlap qélish üchün shu ishni yaxħiliqqa békkenidi. **21** Shunga emdi qorqmanglar; men hem silerni hem bala-chaqirlingħarni baqimen, — dédi we ularning könglini xatirjem qılıp mēħirlik gep qıldı. **22** Yüsüp atisining jemeti bilen bille Misirda turup qaldi. Yüsüp bir yüz on yıl ölüm kördi. **23** Bu teriqide Yüsüp Efraimning üchinchi ewladini kördi; Manassehning oghli Makirning balilirimu uning tizliri üstide tughħildi. **24** Yüsüp qérindashlırigħa: — Men ölüp kétimen; lékin Xuda choqum silerni yoqlap silerni bu zémindin chiqirip, Ibrahim, Ishaq we Yaquppa bérishke qesem qılıp wede qilghan zémin'għa yetküzidu, — dédi. **25** Andin Yüsüp yene qérindashlırigħa qesem ichküzip: «Xuda silerni choqum yoqlaydu; shu chaghda siler ménien sönekklirimmu élip, bu yerdin chiqip kétishingħar kérrek», — dédi. **26** Yüsüp bir yüz on yashqa kiegħed wapat tapti. Ular uni mumiya qılıp, Misirda bir-méyit sanduqgħa sélip qoysi.

Misirdin chiqish

1 We töwendikiler Israil [bilen bille] Misirgha barghan oghullirining isimliri (ular herqasisi öz bala-chaqilirini élip, Yaqup bilen bille Misirgha barghanidi): — **2** Ruben, Shiméon, Lawiy, Yehuda, **3** Issakar, Zebulun, Binyamin, **4** Dan, Naftali, Gad we Ashir. **5** Emdi Yaqupning pushtidin bolghanlar jemiy bolup yetmish adem idi. Bu waqtta Yüstp Misirda idi. **6** Kéyin Yüstp, uning barliq qérindashliri hemde barliq zamandalshliri ölip tügidi. **7** Shundaqtimu, Israillar köp tughulup, téz awup, intayin kúcheydi; ular zémir'ha bir keldi. **8** U waqitlarda Yüstpni bilmeydighan yéngi bir padishah Misirda texture chiqti. **9** U xelqige: Mana, Israillarning xelqi bizdin ziyyade awup hemde bizdinmu kúchlinip ketti. **10** Emdi biz ulargha nísbeten aqilane ish tutayli; bolmisa, ular téximu awup kétidu, mubada urush partlap qalsa, shundaq bolduki, ular düshmenlerimiz terekpe ötüp, bizge hujum qilip, yurttin chiqip kétishi mumkin, — dédi. **11** Shuning bilen ular ularni qattiq emgekler bilen xarlash tichün ish bashlirini teyinlep nazarechilikke qoydi. Shuning bilen Israillar Pirewn üchün Pitom bilen Raamses dégen maddiy eshya saqlaydighan sheherlerni yasap berdi. **12** Lékin ularni [qanchel] ezhenséri, bular shunche köpiyp hemme yerni qaplidi; buning bilen misirlıqlar Israillarga öch bolup ketti. **13** Shuning bilen misirlıqlar Israillarga zulum qilip, ularni téximu qattiq ishlitip éghir ishlargha saldi. **14** Misirlıqlar ularni laychiliq, xish-kések quyush we etizlarning herxil emgeklirige sélip, ishning qattiqqliqi bilen ularning turmushiga qattiq éghirchiliq saldi; ularni néme emgekke salmisun, intayin japaliq idi. **15** Misir padishahi ikki ibraniy tughut anisigha söz qilip (ularning birining ismi Shifrah, yene birining ismi Puah idi): **16** — siler qachanlikı ibraniy xotunlarni tughdursanglar, tughqanda obdan qaranglar; bowaq oghul bolsa, öltürüwetinglar; qiz bolsa, tirk qoyunglar, — dédi. **17** Lékin tughut aniliri Xudadin qorqup, Misirning padishahi ulargha éytqandek qilmay, belki oghul bowaqlarni tirk qoydi. **18** Shunga Misirning padishahi tughut anilirini chaqirtip ulardin: — Bu néme qilghininglar! Oghul balilarни némishqa tirk qoydunglar? — dep soridi. **19** Tughut aniliri Pirewn'ge jawab béríp: — Ibraniy ayallar misirlıq ayallargha oxshimaydu. Ular kúchlük, saghlaq-timen bolghini üchün tughut aniliri ularning qéshiga yétip barghuche, özliri tughup bolidu, — dédi. **20** Netijide, Xuda tughut anilirigha iltipat körsetti; Israil xelqi dawamliq köpiyp, téximu kúcheydi. **21** Shundaq boldiki, tughut aniliri Xudadin qorqidighan ixlasmen bolghanlıqi üchün Xuda ularni aililik bolushqa mayesser qildi. **22** Buning bilen Pirewn barliq puxralirigha: — Israillardin yéngi tughulgan oghul balilarning hemmisini deryagha tashlanglar, lékin qiz balilarning hemmisini tirk qaldurunglar, dep emr qildi.

2 Lawiyning jemetidin bolghan bir kishi béríp, Lawiyning neslidin bolghan bir qızını xotunluqqa aldi. **2** Bu ayal hamildar bolup, bir oghul tughdi. Ana uning chirayliq ikenlikini körüp, uni üch ay yoshurup saqlidi. **3** Uni yene yoshurushqa amalsiz qalghanda, qomushtin bir séwet yasap, uningha yaryélim we mom suwap, balini ichige sélip, deryaning qırghiqidiki qomushluq arisigha qoyup qoydi. **4** Andin balining hedisi uningha néme bolarkin dep yiraqtin qarap turdi. **5** U waqitta Pirewnning qizi sugha chömölgili derya terekpe keldi; uning chörilirli derya boyida aylinip yürüdi. Pirewnning qizi qomushluqning arisida turghan séwetni körüp, xas chörisini uni élip chiqishqa ewetti. **6** U séwetni échip qariwidı, mana, bir oghul balini kördi we u bala yighlap ketti. Melike uningha ich

aghritip: — Bu şübhisiżki ibraniylarning baliliridin biri iken, dédi. **7** U chaghda balining hedisi Pirewnning qizidin: — Men béríp, sili üchün balini émitip baqidighan bir ibranı inik ana tépik kéléymu? — dep soridi. **8** Pirewnning qizi uningha: — Barghin, dédi. Qiz béríp bowaqning anisini chaqirip keldi. **9** Pirewnning qizi uningha: — Bu balini élip kétip men üchün émitip békip ber; heqqinqi bérímen, dédi. Shuning bilen ayal balini élip kétip, uni émitip baqtı. **10** Bala chong bolghanda uni Pirewnning qizining qéshiga élip bardı; u uningha oghul boldı. U: «Men uni sudin chiqirwalghan» dep uningha Musa dégen isimmi qoydi. **11** Musa chong bolghandin kényinki künlerde shundaq boldıktı, u öz qérindashlirining yénigha bardi we ularning éghir emgekke séliniwatqanlıqını öz közi bilen kördi. Arida, bir misirlıqnıq ibranı qérindashliridin birini uruwatqanlıqını kördi. **12** U töt etrapıgha qarap, adem yoqluqını körüp, héliqi misirlıqnı urup öltürüp, qumgha kömüp yoshurup qoydi. **13** Etisi u yene chiqıp qariwidı, mana ikki ibranı bir-biri bilen soqushuwatatti; u yolsızlıq qiliwatqan kishige: — Öz qérindishingni némishqa urisen? — dédi. **14** Héliqi kishi jawab béríp: — Kim séni bizge hakim we soraqchi qilip qoydi? Héliqi misirlıqnı öltürginingdek ménimu öltürmekchimusen? — dédi. Musa bu gejni anglap qorqup öz ichide: «Men qilghan ish jezmen ashkara bolup qaptı!» dep cylidi. **15** Pirewn hem bu ishtin xewer tépíp, Musani öltürmekchi boldı; lékin Musa Pirewnning alidin qéchip, Midyan zémiminha béríp olturnaqlashti. Bir kúni, u quduqning yénigha kélép olturnur. **16** Midyanning kahinining yette qizi bar idi; ular kélép, atisining qoylirini sughirishqa su tartip oqurlargha quyup toldurushqqa bashlidi. **17** U waqitta [yerlik] padichilar kélép, ularni heydidi, Musa qopup qizlarga yardem béríp, qoylirini sughiriship berdi. **18** Ular atisi Réuelning qéshiga yénip kelgende, ulardin: — Némishqa bugün shunche téz yénip keldinglar? — dep soridi. **19** Ular jawab béríp: — Bir misirlıq adem bizni padichilarning qolidin qutquzdi hemde biz üchün su tartip, qoy padimizi sughiripmu berdi! — dédi. **20** U qizliriga: — Undaqta u kishi hazır nede?! Uni némishqa sirtta tashlap keldinglar? Uni tamaqqa chaqiringlar, — dédi. **21** Musa u kishi bilen bille turushqa maql boldı. U qizi Zipporahnı uningha xotunluqqa berdi. **22** U ayal uningha bir oghul tughup berdi; Musa «Men yaqa yurtta musapirdurmen» dep, uning ismini Gershom dep qoydi. **23** Nurghun künler ötüp, Misirning padishahi öldi. Israillar öz qulluq haliti tüpeylidin ah-zar urup, nale-peryad kötürdi; qulluqtin bolghan peryadi Xudanıng huzurigha béríp yetti. **24** Xuda ularning ah-zarlarını anglap, Özining Ibrahim bilen, Ishaq bilen we Yaqup bilen tüzgen ehdisini ésige aldı. **25** Shuning bilen Xuda Israillarning hal-ehwälini kördi we Xuda ulargha köngül böldi.

3 Musa bolsa qéynatisi Midyanning kahini Yetroning qoy padisini baqtı. U qoylarnı bashlap chölning eng chétige Xudanıng téghi, yeni Horeb téghining baghrigha keldi. **2** Shu yerde bir azghanlıqtnı örlep chiqiwatqan ot yalquni ichidin Perwerdigarning Perishtisi uningha köründi. Mana, azghanlıq otta köyüwtanqan bolsımı, lékin azghan özü köyüp kettigenidi. **3** Musa: — Men béríp, bu aqayıp menzirini körüp baqay; azghanlıq némishqa köyüp kettmeydighandu? — dep oylidi. **4** Perwerdigar uning buni körgili yoldın chetnep [azghanlıqqa] kelginini kördi; Xuda azghanlıq ichidin uni: — Musa! Musa! — dep chaqirdı. U: Mana men! — dep jawab berdi. **5** U uningha: — Bu yerge yéqin kelme; putliringdin keshingni salghın; chünki sen turghan bu yer muqeddes jaydur. **6** Men atangning Xudasi, Ibrahimming Xudasi, Ishaqning Xudasi we Yaqupning Xudasidurmen, — dédi. Buni anglap Musa Xudagha qarashtın qorqup, yüzini étwaldı. **7** Perwerdigar uningha mundaq dédi: — Berheq, Men

Misirda turuwatqan qowmimning tartiwatqan azab-oqubetlirini körдум, nazarechilerning ularni [xarlawatqanlıqıdın] qılghan peryadını anglıdım; chünki Men ularning derdilirini bilimen. **8** Shunga Men ularni misirlqlarning qolidin qutquzup, shu zémindin chiqirip, yaxshi hem keng bir zémín'gha, süt bilen hesel épip turidighan bir zémín'gha, yeni Qanaaniy, Hittiylar, Amoriy, Perizziy, Hiwiy we Yebusiy larning yurtigha élip bérishqa chüshtüm. **9** Mana emdi Israillarning nale-peryadi Manga yetti, misirlqlarning ulargha qandaq zulum qilghanlıqınımu körдüm. **10** Emdi sen kel, Men séni xelqim Israillarni Misirdin élip chiqırısh üchün Pirewnning aldigha ewetimen, — dédi. **11** Lékin Musa Xudagha: — Men kim idim, Pirewnning aldigha bérip Israillarni Misirdin chiqırılgahudek? — dédi. **12** U jawab bérip: — Berheq, Men sen bilen bille bolimen; sen qowmni Misirdin élip chiqqandán kéyin bu taghda Xudagha shabd qilisiler; bu ish mana özüngge Méning séni ewetkinuning ispatbelgisi bolidu, — dédi. **13** Shuning bilen Musa Xudagha: — Men Israillarning qéshiga bérip ulargha: «Ata-bowliringlarning Xudasi méni qéshinglarga ewetti» désem, ular mendin: «Uning nami néme?» — dep sorisa, ulargha néme dep jawab bérímen? — dédi. **14** Xuda Musagha: — Men «Ezeldin bar Bolghuchi» durmen — dédi. Andin U: — Bérip, Israillargha: ««Ezeldin bar Bolghuchi» méni qéshinglarga ewetti» dep éytqin, dédi. **15** Xuda Musagha yene: — Israillargha: — «Ata-bowliringlarning Xudasi, İbrahimning Xudasi, Ishaqning Xudasi we Yaquning Xudasi bolghan «Yahweh» méni qéshinglarga ewetti; U: [Yahweh dégen] bu nam ebedigche Méning namim bolidu, dewrdin-dewrgiche Men shu nam bilen eske élinimen, deydu» — dégin. **16** — Bérip, Israillarning aqsaqallırını yiqhip ulargha: — «Ata-bowliringlarning Xudasi, yeni İbrahim, Ishaq we Yaquning Xudasi bolghan Perwerdigar manga körünüp: — Men silerni yoqlap keldim, Misirda silerge qandaq muamile qiliniwatqanlıqını körдüm; **17** shuning üchün sözüm shudurki, Men silerni Misirning zulumidin chiqırıp, Qanaaniylar, Hittiylar, Amoriylar, Perizziylar, Hiwiylar we Yebusiy larning zémini, yeni süt bilen hesel épip turidighan zémín'gha élip barimen, — dégin, dédi. **18** — Shuning bilen ular séning sözüngge qulaq salidighan bolidu. U waqitta sen, özüng we Israillarning aqsaqallırı bilen birge Misir padishahining aldigha bérip, uningga: «İbraniylarning Xudasi Perwerdigar biz bilen körüshti. Emdi sizdin ötünimizki, bizge üch künlük yolni bésip, chölge bérip, Xudayimiz Perwerdigarha qurbanlıq qılıshqa ijazet bergeysiz» — denglar. **19** Lékin Misir padishahining hetta quğretlik bir qolning astida turupmu, silerni yenila qoyup bermeydighinini bilimen. **20** Shunga columni uzitip, misirlqlarni Men öz zémini ichide körsetmekchi bolghan herxil karamet-möjizilirim bilen urimen; andin [Pirewn] silerni qoyup bérídu. **21** Bu qowmni misirlqlarning alldıa iltipat tapturimen we shuning bilen shundaq boliduki, siler shu yerdin chiqqinqinglardı, quruq qol chiqmaysiler. **22** Belki herbir ayal kishi öz qoshnisidin we öz öyide olturushluq yat ayaldın kümüsh zinnet buyumlari, altun zinnet buyumlari we kiyim-kécheklerni telep qildi. Bu nersilerni oghul-qızlırlıq larning taqaysiler, kiydürisiler; shu teriqide misirlqlardin olja alghan bolisiler, — dédi.

4 Musa jawab bérip: — Mana, ular manga ishenmey turup, sözüme qulaq salmaydu, belki: «Perwerdigar sanga körünmidi», déyishi mumkin, dédi. **2** Perwerdigar uningga: — Qolungdiki bu néme? — dep soridi. U: — Bu bir hasa, dep jawab berdi. **3** U: — Uni verge tashla, dédi. Uni verge tashliwidi, u bir yılan'gha aylandı; Musa uning alddin qacttı. **4** Andin Perwerdigar Musagha: — Qolungni uzitip, uni quyruqidin tut, déwidi, u qolini uzitip, uni tutti. U yene uning qolida

hasığa aylandı. **5** [Perwerdigar yene]: — Buning bilen ular ata-bowlirining Xudasi, yeni İbrahimning Xudasi, Ishaqning Xudasi we Yaquning Xudasi bolghan Perwerdigar sangı körün'ginige ishinidu, — dédi. **6** Perwerdigar uningga yene: — Qolungni qoynunggha salghin, déwidi, u qolini qoynigha sélip chiqiriwidı, mana, qoli pése-maxaw késilige giriptar bolup qardek aqirip ketti. **7** Andin uningga: — Qolungni yene qoynunggha salghin, déwidi, qolini qoynigha saldi. Uni yene qoynidin chiqiriwidı, mana, öz eksige kélip etlirining bashqa yerliridek boldi. **8** Perwerdigar yene: — Shundaq boliduki, eger ular sanga ishenmey, aldinqi möjizilik alametke köngülshimise, ular ikkinchi möjizilik alametke ishinidu. **9** Halbuki, ular bu ikki möjizige yenila ishenmisse we ya sözungge qulaq salmisa, undaqta sen [Nil] deryasining süyidin élip, quruq verge tökkin. Shuning bilen sen deryadin alghan su quruq yer üstide qan'gha aylinidu, dédi. **10** Andin Musa Perwerdigarha: — Ey Igem, men eslidinla gępkə usta emestim, sen qulunggha söz qilgħandin keyinmu yenila shundaq; chünki men aghzim kalwa we tilim éghir ademmen, — dédi. **11** Perwerdigar uningga: — Kim insan'gha éghiz bergen? Kim ademni gacha yaki gas, körgüchi yaki kor qilghan? Shundaq qilghuchi Men Perwerdigar emesmu? **12** Emdi sen bargħin, Men Özüm séning aghzing bilen bille bolimen, néme sözleydighininki sanga ögítip turimen, — dédi. **13** Lékin u: — Ey Igem! Sendin ötünüp qalay, Sen [bu ishqə] xalighan [başhqə] birsini ewetip, shuning qoli bilen qilghin! — dédi. **14** Buni anglap Perwerdigar għeqzipi Musagħa tutiġi: — Lawiyardin bolghan akang Harun bar emesmu? Uning ġepni obdan qilalaydighinini bilimen. Mana, u emdi séning aldingha chiqishqa alliqachan yolgha chiqtı; u séni körse, köngli tolimu xush bolidu. **15** Emdi deydighan geplerni uningga ét; Men Özüm séning aghzing bilen bille we uning aghzi bilen bille bolimen, néme qilish kéreklikinglarni silerge ögítimen. **16** Harun séning ornundga xelqqe sözleydu; shundaq boliduki, u sanga éghiz bolidu, sen uningga Xudadek bolisen. **17** Bu hasini qolungħha élip, uning bilen shu möjizilik alametlerni körüsiten, — dédi. **18** Shuning bilen Musa qeynatisti Yetroning qéshiga yénip bérip, uningga: — Manga ijazet bergeyla, Misirdiki qérindashlirimming qéshiga baray, ular hayatmu, emesmu körüp kéley, dédi. Yetro Musagha: — Aman-ésen bérip kelgin, — dédi. **19** Musa téxi Midiyandiki waqtida, Perwerdigar uningga yene: — Misirgha yénip bargħin! Chünki séning jéningni istigen kishiler ölüp ketti, — dédi. **20** Shuning bilen Musa ayali we oghullirini élip, ularni bir éshekke mindürüp, Misir zémīnigha bérishqa yolgha chiqtı. Mangħanda Musa Xudaning hasisini alghach ketti. **21** Perwerdigar Musagha: — Misirgha yénip bargħinimga sen agħaq bol, Men qolungħha tapshurjan barlıq karametlerni Pirewnning alidda körsetkin. Lékin Men uning könglini xelqni qoyup bermígħed qattiq qilmen. **22** Sen Pirewn'ge: — «Perwerdigar mundaq deydu: — Israel Méning oglum, Méning tunji oglum bolidu. **23** Shuning üchün Men sanga: Oghlumi Özümge ibadet qilishqa qoyup ber, dédim. Uningga yol qoyushni ret qilidighan bolsang, séning tunji oghlunni öltürimen» — dégin, — dédi. **24** Emma Musa seper qilip bir qonalghugha kelgende, Perwerdigar uningga učrap, uni öltürüwetmekchi boldi. **25** Shuning bilen Zipporah bir chaqmaq téshimi élip, ogħlini xetnılıkini késip, uni érinjing ayighiġha tashlap: — Sen derweġe aldimda qan töker er ikensem! — dédi. **26** Shuning bilen Perwerdigar uni qoyup berdi (bu chaghda Zipporah uningga: «Sen derweġe aldimda qan töker bir er ikensem!» — dédi. Bu sózini u xetne tüpeylidin éytti). **27** Perwerdigar Harun'gha: — Sen chöl-bayawan'gha bérip, Musa bilen körüşkin, déwidi, u bérip Xudaning téghida

uning bilen uchriship, uni söydi. **28** Musa özini ewetken Perwerdigarning hemme sözsları bilen qılışqa buyrughan barlıq möjiziliklə alametlərni Harun'gha dep berdi. **29** Andin Musa bilen Harun bérüp, Israillarning barlıq aqsaqallırını yığħdi. **30** Harun Perwerdigarning Musagħa éytqan hemme sözslarını bayan qıldı we xelqninq köz aldida shu möjizilik alametlərni körsetti. **31** Buni körüp, xelq isħendi; Perwerdigarning Israillarni yoqlap, ular uchrighan xarqliqlarni körġenlikini anglıghan haman, bashlirini ēgip sejde qılışti.

5 Andin Musa bilen Harun Pirewnning alidha bérüp, uningħha: — Israillning Xudasi Perwerdigar sanga: — «Ularning bérip chölde Manga ibadet qilip, héjt ötkütüzhige qowmingħa yol qoysun» deydu, — dédi. **2** Lékin Pirewn jawab bérüp: — Uning sözige qulaq sélip, méni Israileħha yol qoyghuzidighan qandaq Perwerdigar iken u? Men u Perwerdigarni tonumaymen hem Israileħha yol qoymaymen, dédi. **3** Ular sóz qilip: — Ibraniylarning Xudasi biz bilen körüshti. Shunga ötünimizki, bizge Perwerdigar Xudayimizħa qurbanliq sunush üchħun bizże chölge bérishħaq üħi künliuk yolħha ruxset bergeysiz. Bolmisa, U bizni waba yaki qilix bilen uruši mumkin, — dédi. **4** Lékin Misirning padishahi ularħha jawab bérüp: — Ey Musa we Harun, némishqa ikklingar xelqni isħliridin toxtitip qoymaqchi bolisiler? Bérüp öz epkishinglarni kötürüngħar! — dédi. **5** Pirewn yene: — Mana, xelq yurta ziyade awup ketti. Siler bolsangħar, ularni epkeshliridin xalas qilmachisiler, dédi. **6** Shu kūni Pirewn nazarettħil erwe we nazarettħilerning qol astidiki ish bashlirigha buyruq chüshürüp: — **7** Hazirdin bashlap xelqqe ilgirkidek késék quyushqa saman bermengħlar! Ular samannī özħiri yighħisun. **8** Lékin ilgħi qanċħil késék quyup kelgen bolsa, hēlhem kem qilmaw shunchil késék quydurungħar; chünki ular hurunliħ: «Xudayimizħa qurbanliq ötkütüzhieki bizni bargħili qoy» dep ghelwe qilishati. **9** Emdi ularni öz isħiħa tolqu bend bolup, yał-ġħan-yawidaq geplerge qulaq salmasliq ütħi, bu ademlerning üstige téximu éghir emgħeklerni yükenglars, — dédi. **10** Shuning bilen xelqninq üstidiki nazarettħilier bilen ish bashliri chiqip xelqqe: Pirewn shundaq dédiki, men emdi silerge saman bermeydighan boldum. **11** Özüngħar béringħar, özüngħar ütħi qeyerdin saman tapalisangħar, shu yerdin ēl ip-kċekk li ġej, — lékin qilidighan isħliriringħa għol qilchilikmu kémeyt ilmejdu, — dédi. **12** Buning bilen xelq pütkül Misir zéminiga tarilip, samannigħiorni paxal yighthi qashash. **13** Nazarettħilier bolsa ularni qistap: Silerge saman bérilgen chaghdkidek hazżirnu her künliuk isħni shu kūni qilingħar, dédi. **14** Israillarning üstige Pirewnning nazarettħiliri teripidin qoyulħan Israilliq ish bashliri tayaq yédi we: — Tünügen we bügiün némishqa késék quyush wezipi burunqidek toshquzup orunlimdingħar?! — dep til isħitti. **15** Andin Israilliq ish bashliri Pirewnning alidha bérüp: Némishqa öz qullirigha mundaq muamile qidilä? **16** Öz qullirigha héch saman bérilmidi. Lékin [nazarettħilier] yenila «késék quydurungħar» dep bizni buyruydu. Mana, öz qulliri tayaq yewtatidu, emma eyib bolsa özlirinjing ademliर, dep peryad qildi. **17** Lékin u yene: — Siler hurun ikensiher! Hurun ikensiher! Shunga siler: «Bérüp Perwerdigargħa qurbanliq ötkütüzhimizze ijazet ber dewatisier. **18** Qaytip bérüp isħingni qilish! Silerge saman bérilmeydu, biraq késeklerni belgħiġen san boyiċċe [awwalqidek] toluq tapshurushisen, dédi. **19** Israilliq ish bashliri [Pirewnning]: «Siler herkünlik wezipenglarni, yeni telep qilħan késeklerni belgħiġen sandin kémystsengħar qet'iy bolmaydu» déginige qarap, bésħiġha bala-qazanin chħušidighanliqni bilishti. **20** Ular Pirewnning alid din chiqip keliwatqinida, ular bilen körħuħi körħi keliq shu yerde saqlaq turghan Musa we Harun bilen uchriship qaldi.

21 Ular Musa bilen Harun'gha: — Bizni Pirewnning neziride we uning emeldarlırinneq neziride sésitip, bizni öltürüşke ularning qoligha qilich tutquzghinħingħar ütħi, Perwerdigar silerñin üt-tuġġiġlaħha höküm qilsun! — dédi. **22** Shuning bilen Musa Perwerdigarning alidha yénip bérüp uningħha: — Ey Igem, némishqa bu xelqni balagħha tiqtinq? Sen néme ütħi méni ewetting? **23** Chünki men Pirewnning alidha kipr Séning naming bilen sóz qilghinimdin tartip, u bu xelqninq üstige téximu ziġiye azab qilghili turdu. Emma Sen téxiche qowningni héch qutquzmiding, — dédi.

6 Lékin Perwerdigar Musagħa: — Emdi sen Méning Pirewn'ge qilidighan lirrimmi körissen; chünki u quđretlik bir qoldin mejburlinip, ularni qoyp bérividu, quđretlik bir qolning sewebidin ozining zéminidin ularni qogħlap chiqiriwéti, — dédi. **2** Andin Xuda Musagħa [yene] sóz qilip mundaq dédi: — Men Perwerdigardurmen. **3** Men Ibrahimħha, Ishaqqwa we Yaquppa Qadir-mutleq Tengri süpitide köründum; lékin «Yahweh» dégen namim bilen ularha ashkara tonulmidim. **4** Men ular bilen: — «Siler musapir bolup olturghan zéminni, yeni Qanaan zéminini silerge bériment» dep, ular bilen ehde bagħlīship wede qilħammen. **5** Emdi Men misirliqlar qul qilip zulum salgħan Israillarning ah-zarliġini anglap, qilħan shu ehdmieni ēsimġe alid. **6** Shunga Israillargħa mundaq dégin: — «Men Perwerdigardurmen; Men Özüm silerni misirliqlarnejn éghir yükli kastil qoll qilimien we Özüm Xudayingħar bolim; shuning bilen siler özüngħarni misirliqlarnejn yükli kastil qoll qilimien we Özüm Xudayingħar Perwerdigar ikenk klini bilisiler. **8** Men shuning bilen silerni qol kötürüp Ibrahimħha, Ishaqqwa we Yaquppa bérishke qesem qilħan zémin'ha élip barimen; Men u yerni silerge miras qilip zéminliqqa bériment; Men Perwerdigardurmen». **9** Bularning hemmisini Musa Israillargħa dep berdi; lékin ular éghir qulluq azabidin pigħan'ha chħušken bolup, uningħha qulaq salmido. **10** Andin Perwerdigar Musagħa yene: — **11** Bérüp Misirning padishahi Pirewn ge: «Israillarning zéminidin kettisħihe yol qoy», dep éytqin, dédi. **12** Lékin Musa Perwerdigarning alidha: Mana, Israillar manga qulaq salmighan yerde, Pirewn qandaqmu mendek kalpuki ketxe qilimmighan bir ademje qulaq salsun? — dédi. **13** Emma Perwerdigar Musa we Harun'ha sózlep, ularning Israillargħa we Misirning padishahi Pirewn'ge Israillar togrħuluq: — «Ular Misir zéminidin élip chiqirolsun» dégen emr yetküžħi buyrudi. **14** Tōwendikiler jemet bashliġi: — Israillining tunji oħgli bolħan Rubenning oħġulli Hanuq, Pallu, Hezron we Karmi. Bular bolsa Rubenning nesilliri id. **15** Shiméonning oħġulli: — Yemuel, Yamin, Ohad, Yaqin, Zohar we qanaanliq ayaldin bolħan Saullar id; bular Shiméonning nesilliri id. **16** Lawiynning oħġulliġin isimli, nesebnamli rigare asasen: Gershon, Kohat we Merari; Lawiynning ömrining yilliri bir yuz ottu yette yil boldi. **17** Gershonning oħġulliġi aħħi l-bolejha: — Libni we Shimay. **18** Kohatħin oħġulli: — Amram, Yizħar, Hébron bilen Uzziel. Kohat bir yuz ottu yette yil ömür kordi. **19** Merarining oħġulli: — Mahli we Mushi. Bular nesebnamli rigare Lawiynning nesilliri id. **20** Amram öz hammisi Yokebedni xotunluqqa aldi, Yokebed uningħha Harun we Musani tughup berdi. Amram bir yuz ottu yette yil ömür kordi. **21** Yizħarning oħġulli: — Korah, Nefeg we Zikri id. **22** Uzzielħin oħġulli: — Mishael, Elzafan we Sħtri id. **23** Harun bolsa Nahšonning singlisini, yeni Amminadabning qizi Elišebani xotunluqqa aldi. U uningħha Nadab bilen Abihuni,

we Eliazar bilen Itamarni tughup berdi. **24** Korahning oghulliri: — Assir, Elkanah we Abi'asaf; bular Korahlarning nesilliri idi. **25** Harunning oghli Eliazar Putielning qizlirining birini xotunluqqa aldi; u uningga Finihasni tughup berdi; bular bolsa öz nesebi boyiche hemmisi Laylarning jemet bashlqlari idi. **26** Perwerdigarning: — Israillarni qoshunlardek top-topi bilen Misir zéminidin élip chiqinglar, dégen emrini tapshuriwalghuchilar del mushu Harun bilen Musa idi. **27** Israillarni chiqirilsun, dep Misirning padishahi Pirewn'ge söz qilghanlar del bu kishiler, yeni mushu Musa bilen Harun idi. **28** Perwerdigar Misirning zéminida Musagha söz qilghan waqtida **29** Musagha: «Men Perwerdigardurmen. Sanga éytqinimning hemmisi Misirning padishahi Pirewn'ge dégin», dep emr qildi. **30** Lékin Musa Perwerdigarning alidda: — Mendek kalpuki xetne qilinmighan bir kishigine Pirewn qandaqmu qulaq salsun?» — dep jawap bergenidi.

7 Shuning bilen Perwerdigar Musagha: — Mana, Men Pirewnning alidda séni Xudanining ornida qildim. Akang Harun bolsa séning peyghembiring bolidu. **2** Men sanga buyrughinimning hemmisi [uninggha] deysen; andin akang Harun Pirewn'ge uning öz zéminidin Israillarni qoyup bérishi kérékliki toghrisida söz qilidi. **3** Lékin Men Pirewnning könglini qattiq qilimen; buning bilen Men Misir zéminida möjizilik alametler we karametlirimni köplep körsitimen. **4** Shundaqtimu, Pirewn silerge qulaq salmaydu. Emma Men Misirning üstige höküm chiqirip qolumni uzip, chong balayi'apetlerni chüshürüp, qoshunlirini bolghan Öz qowmim Israillarni Misir zéminidin chiqirimen. **5** Öz qolumni Misirning üstige sozghinimda, Israillarni ularning arisidin chiqarghinimda misirlqliqar Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu, — dédi. **6** Musa bilen Harun shundaq qildi; Perwerdigar ulargha qandaq tapilighan bolsa, ularmu shundaq qildi. **7** Ular Pirewn'ge söz qilghan waqitta Musa seksen yashqa, Harun seksen üch yashqa kirgenidi. **8** Perwerdigar Musa bilen Harun'ga söz qilip: — **9** Endi Pirewn silerge: — Özünglarni testiqlap bir möjize körsitinglar, dése, sen Harun'ga: — Hasangni élip Pirewnning alidiga tashlighin, dep éytqin. Shundaq qilishi bilenla hasa yilan'ga aylinidu, dédi. **10** Shuning bilen, Musa bilen Harun Pirewnning alidiga bérüp, Perwerdigarning buyrughinidek qildi; Harun hasisini Pirewn bilen uning emeldarlirining alidiga tashliwidi, u yilan'ga aylandi. **11** U waqitta Pirewn danishmenliri we sehrigerlirini chaqirtip keldi; Misirning judulerlirimü öz jadusi bilen oxhash ishni qildi. **12** ularning herbiri öz hasisini tashlidi; ularmu yilan'ga aylandi. Lékin Harunning hasisi ularning hasilirini yutup ketti. **13** Biraq Perwerdigar éytqandek Pirewnning köngli qattiqqliq bilen Perwerdigar éytqandek ulargha qulaq salmadi. **14** Andin Perwerdigar Musagha mundaq dédi: — Pirewnning köngli qattiq; u qowmimi qoyup bérishni ret qilidu. **15** Endi sen ete seherde Pirewnning qéshigha barghin (shu waqitta u su boyigha chiqidu) — Sen uning bileni köruhushshe deryaning boyida saqlap turghin; yilan'ga aylan'ghan hasini qolunggha éliwal. **16** Sen uningga mundaq dégin: — «ibraniylarning Xudasi Perwerdigar méni aldingha: «Chölde Manga ibadet qilishi üchün qowmimni qoyup ber» déyishke ewetkenidi; lékin mana, bu waqitqiche héch anglimiding. **17** Shunga Perwerdigar sanga: — «Sen shu [alamet] bilen Méning Perwerdigar ikenlikimni bilisen», deydu — Mana, men qolumniki hasa bilen deryaning süyini ursam, su qan'gha aylinidu, **18** deryaning béliqlirli ölüp, deryaning süyi sésip kétidu; misirlqliqar sudin seskinip, ichelmeydighan bolup qalidu». **19** Perwerdigar Musagha yene:

— Sen Harun'ga: — Hasangni élip misirlqliqlarning suliri qan'gha aylansun dep ularning üstige, yeni éqinliri, östengliri, kölliri we su ambarliri üstige qolungni uzatqın. Shuning bilen pütkül Misir zéminida, hetta yaghach we tash qachillardiki sularmu qan'gha aylinidu, dégin, dédi. **20** Musa bilen Harun Perwerdigarning buyrughinidek qildi; Harun Pirewn we emeldarlirining köz alidda hasini kötürüp, deryaning süyini uruwidi, pütkün deryaning süyi qan'gha aylinip ketti. **21** Deryadiki béliqlar ölüp, deryaning süyi sésip ketti. Misirlqliqlar deryaning süyini ichelmeydighan bolup qalди, pütkül Misir zémini qan'gha toldi. **22** Lékin Misirning judulerlirimü öz jaduliri bilen hem shundaq qildi. Bu sewebtin Perwerdigar éytqandek Pirewnning köngli qattiq bolup, ulargha qulaq salmadi; **23** eksiche Pirewn öýige qaytip kétip, bu ishqä héch pisent qilmidi. **24** Deryaning süyini ichelmigini üchün barlıq misirlqliqlar ichküdeksu tépish üchün deryaning etraplirini kolidi. **25** Perwerdigar deryani urup, yete yette kün ötti.

8 Andin Perwerdigar Musagha: — Pirewnning alidiga bérüp uningga: — Perwerdigar mundaq deydu: — «Manga ibadet qilishqa Öz qowmimni qoyup ber. **2** Lékin ularni qoyup bérishni ret qilsang, mana, Men dölitninghemme yérini paqilar bilen basturup urimen. **3** Deryada top-top paqilar peyda bolup, [deryadin] chiqip ordanggha, hujranggha, orun-körpengge, emeldarliringning öylirige kiriwalidu, shuningdek xelqingning uchisiga, tonur we tengniliringge yamiship chiqiwalidu. **4** Paqilar özüngning üstibéshigha, xelqingning üstibéshigha we hemme emeldarliringning üstibéshigha yamiship chiqiwalidu» — dégin, — dédi. **5** Perwerdigar Musagha: — Sen Harun'ga: Paqilarning Misir zéminining üstige chiqishi üchün qolungni uzip, hasangni éqinlar, östengler we köllerning üstige shiltighin, dégin — dédi. **6** Shuning bilen Harun qolini Misirning suliri üstige uzatti; shundaq qiliwidu, paqilar chiqip Misir zéminini qaplidi. **7** Lékin judulerlermü öz jaduliri bilen oxhash ishni qilip, Misir zémini üstige paqilarni peyda qildi. **8** Pirewn Musa bilen Harunni chaqirtip: — Paqilarni mendin we xelqimdin néri qilish üchün Perwerdigardin ötününglar. Shundaq bolsa, men xelqingni Perwerdigargha qurbanlıq qilsun dep qoyup bérinen, dédi. **9** Musa Pirewn'ge: — Optu, men izzitingni qilay, peqet deryadiki paqilarla qélib, bashqılıri özüngdin we öyliringdin ayırlsun dep, sen, emeldarliring we xelqing üchün méning dua qılıdighan waqtimni békítin, dédi. **10** U jawab bérüp: — Ete bolsun, dédi. Musa uningga: — Xudayımız Perwerdigargha oxhash héchbirining yoloquqını bilishing üchün séning déginingdek bolsun. **11** Paqilar sendin, öyliringdin, emeldarliring we xelqingdin chiqip kétidu; peqet deryadila qalidu, dédi. **12** Shuning bilen Musa we Harun Pirewnning alidin chiqip ketti. Andin Musa Pirewnning üstige ewetilgen paqilar toghrisida Perwerdigargha nida qildi. **13** Perwerdigar Musanıg tiliginidek qildi. Buning bilen öylerdiki, hoylillardiki we etízlardiki paqilar öldi. **14** Xelq ularni yığhip döwe-döwe qildi, [pütkül] yurt-zémin sésiqchiliqqa toldi. **15** Lékin Pirewn apettin xalas bolghinini körgende, könglini qattiq qilip, Perwerdigar éytqinidek ulargha qulaq salmadi. **16** Andin Perwerdigar Musagha: — Sen Harun'ga: — Hasangni uzip, yerning topisini urghin. Buning bilen u pashigha aylinip, pütkül Misir zéminini qaplaydu, dégin, — dédi. **17** Ular shundaq qildi; Harun qolini uzip hasisi bilen yerning topisini uruwidi, ademler we haywanlarning üstibéshini pasha bastı; pütkül Misir zéminidiki topa-changlar pashigha aylandı. **18** Jadulerlermü öz jaduliri bilen shundaq qilip pasha peyda qilishqa urun'ghan bolsimu, peyda qilalmadi. Pashilar bolsa hem ademlerning hem haywanlarning üstibéshini qaplap ketti. **19** Andin judulerler

Pirewn'ge: — Bu ish Xudaning barmiqining qilgini! — déyishti. Lékin Pirewn könglini qattiq qılıp, Perwerdigar éytqinidek ulargha qulaq salmida. **20** Perwerdigar Musagha: — Ete seher qopup Pirewnning alidiga béríp turghin — (shu waqitta u su boyiga chiqidu) uningga: «Perwerdigar mundaq deydu: — Manga ibadet qılıshi üchün Öz qowmimni qoyup ber! **21** Chünki eger qowmimni qoyup bermiseng, mana Men séning we emeldarliring, xelqing üstige, öyliringge köküyünlerni ewetimen; shuning bilen misirliqlarning öyliri we hetta ular turuwaqtan tupraqmu köküyünlər bilen tolidu. **22** Lékin shu künide Öz qowmim turuwaqtan Goshen yurtini bashqiche qilimen; shundaq boliduki, u yerde köküyünlər tépilmaydu. Shuning bilen sen Men Perwerdigarning bu zéminda bolghanlıqimni bilisen. **23** Shundaq qılıp Men Öz qowmimni séning xelqingdin perqlendürimən; bu möjizilik alamat ete yüz bérídu», dep éytqin, dédi. **24** Perwerdigar déginini qıldı. Pirewnning öylirige, emeldarlirining öylirige köküyünlər top-top bolup kirdi; pütkül Misir zémiminining hemme yeri köküyünlər teripidin xarab bolushqa bashlidi. **25** Pirewn Musa bilen Harunni chaqirtip kélip ularha: Béríp mushu zéminda Xudayinglарha qurbanlıq ötküzunglär, — dédi. **26** Lékin Musa jawab béríp: — Bundaq qılısh bizge taza muwapiq bolmaydu; chünki biz Perwerdigar Xudayimizha sunmaqchi bolghan qurbanlıq mal misirliqlarha nisbeten yirginchliktur. Emdi eger biz misirliqlarning köz alidida yaman körün'gen nersini qurbanlıq qılsaq ular bizni chalma-kések qiliwetmemdu! **27** Biz üch künlik yolni bésip, chölide Perwerdigar Xudayimiz bizge buyrughinidek uningga qurbanlıq sunushimiz kérék, dédi. **28** Pirewn: — Silerni Perwerdigar Xudayinglарha chölide qurbanlıq ötküzüşke barghili qoyimen; peqet bek yiraq kétip qalmanglar, méning üchün dua qilinglar, dédi. **29** Musa jawab béríp: — Mana, men séning aldingin chiqip Perwerdigargha iltija qilimen we kökiyünlər sen Pirewdin, emeldarliriningin we xelqingdin ete chiqip kétidu; lékin Pirewn yene hiyle ishlitip, xelqni Perwerdigargha qurbanlıq qılıshqa bérishsttin tosquchi bolmisun, dédi. **30** Musa Pirewnning alidin chiqip, Perwerdigargha shundaq iltija qıldı. **31** Perwerdigar Musa tiligindik qıldı; u köküyünlərni Pirewn, emeldarlarini we xelqidin chiqiriwetti; hetta bir tal köküyünnü qalmadi. **32** Lékin Pirewn bu qétimmu könglini qattiq qılıp, qowmni qoyup bermidi.

9 Andin Perwerdigar Musagha: — Pirewnning alidiga béríp uningga: «ibraniylarning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — Manga ibadet qılıshiga Öz qowmimni qoyup ber. **2** Eger ularni qoyup bérishni ret qılıp, yenila tutup turuwalidighan bolsang, **3** mana, Perwerdigarning qoli étizliqlikti charpayliringning üstige, at-éshekler, tögiler, we qoykaliliriningning üstige chüshüp intayin éghir bir waba keltiridu. **4** Lékin Perwerdigar Israilling charpaylirini misirliqlarning charpayliridin perqlendürudu. Netijide, Israilling charpayliridin héchbiri ölmeydu» — dégin, dédi. **5** Perwerdigar waqitni békítip: — Ete Perwerdigar zéminda bu ishni qıldı, dédi. **6** Etisi Perwerdigar shundaq qıldı; misirliqlarning barlıq charpayliri öldi; lékin Israillingin charpayliridin birimu ölmidi. **7** Pirewn adem eweti tekshüriwidi, mana, Israillingin charpayliridin birimu ölmigenidi. Lékin Pirewnning köngli qattiq qilinip, u qowmni qoyup bermidi. **8** Andin Perwerdigar Musa we Harun'gha: — Xumdanining külüdin changgilinglarni toshquzup élinglar, andin Musa uni Pirewnning köz alidida asman'gha qaritip chachsuna. **9** Shundaq qılıshi bilen kül pütkül Misir zémiminini qaplaydighan chang-tozan bolidu we Misir zémimidiki hemme yerde ademler we haywanlarning bedinige chüshühi bilen hürrek-hürrek chaqa chiqiridu, — dédi. **10** Shuning

ulen ular xumdandin kül élip, Pirewnning alidiga béríp turdi we Musa uni asman'gha qaritip chactti; u ademler we haywanlarning bedinige chüshühi bilen hürrek-hürrek chaqa chiqardı. **11** Jadugerler chaqilar destidin Musaning aldida turalmay qaldi; chünki jadugerlarning bedininim, bashqa barlıq misirliqlarnımu oxshash chaqa bésip ketkenidi. **12** Lékin Perwerdigar Pirewnning könglini qattiq qıldı; shunga Perwerdigar del Musagha éytqinidek ularha qulaq salmida. **13** Andin Perwerdigar Musagha: — Ete tang seher qopup, Pirewnning aldida turup uningga: «ibraniylarning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — Qowmimni Manga ibadet qılıshqa qoyup ber; **14** chünki Men bu qétim hemme bayati' apetlirimni yürükingge, emeldarliring we puqraliringning üstige ewetimen. Buning bilen sen pütkül yer üzüde Mendek bashqa birining yoq ikenlikini bilisen. **15** Chünki Men qolumni uzitip, özüng we qowmingi waba bilen urghan bolsam'idi, bu waqitqiche sen yer üzüdin yoqilip kétetting. **16** Halbuki, Méning séni ornunggħha tiklishimdiki meqsitim shu idiki, del Öz qudritimni sanga körsitish, shundaqla namimining pütkül yer üzüde jakarlinski üçhün idi. **17** Sen yene qowmimha chongchiliq qılıp, ularni qoyup bérishni ret qiliwéremsen? **18** Mana, ete mushu waqtılarda Misir dölti bina bolghandin buyan héch körülüp baqmigan qattiq möldürünü yaghdurim. **19** Shuning üchün adem eweti, haywan we etizada bar-yoqungni yighip ichkiri solighin; chünki öýge qayturlumay sirtta qalghan adem we haywanlarning hemmisi möldüruning astida qélib ölüp kétidu! — dégin, dédi. **20** Buni anglap Pirewnning emeldarlirining arisidin Perwerdigarning sözidin qorqqan herbir adem öz qulliri we charpaylirini yügürtüp öylirige élip keldi. **21** Lékin Perwerdigarning sözini étibargha almighanlar öz qul we mallirini tashqirida qaldurup qoydi. **22** Perwerdigar Musagha: — Misir zémimidiki her yerde, ademler üstige, mallarning üstige, shundaqla Misir zémimidiki dalalarning hemme ot-chöplirining üstige möldür yagħsun dep, asman'gha qarap qolungni kötürġin, dédi. **23** Musa shuning bilen hasini asman'gha qaritip kötürüwid, Perwerdigar güldürmamini güldürlitip, möldür yaghħurdi, yer üzüde chaqmaq chéqindilri chépyp yuretti. Shundaq qılıp Perwerdigar Misir zémimi üstige möldür yaghħurdi. **24** Möldür yéghip, möldür bilen ot arilash chüshti; möldür shunche éghir boldiki, Misir dölti bina bolghandin tartip undaq qattiq möldür yéghip baqmighanidi. **25** Möldür pütkül Misir zémiminining her ýeride chüshüp, insan bolsun, haywan bolsun, hemmisini urdi; möldür etizdiki hemme ot-chöpni urup, yerdiki hemme del-derekxernim sundurawetti. **26** Peqet Israillar olturushluq Goshen zémindilida möldür yaghħidi. **27** Pirewn adem eweti Musa bilen Harunni chaqirtip ularha: — Men bu qétim gunah qıldı! Perwerdigar heqqaniyudur; Sewenlik bolsa men we xelqimden ötti. **28** Yene béríp Perwerdigardin ötünüp iltija qilinglar! Kudadin chiqqan bu qattiq güldürmamilar we möldür yétip ashti! Silerni qoyup bérrey; siler emdi mushu yerde turuwersenglar bolmaydu, — dédi. **29** Musa uningga jawab béríp: — Men sheherdin chiqqanda, Perwerdigar terepke qarap qollirimni yéyp kötürim; güldürmamilar shu haman bésiqip möldür yene yaghħmaydu. Yer üzü Perwerdigarningkidur, dep bilishing üchün shundaq bolidu. **30** Lékin sen we séning emeldarlirining, silerning Perwerdigar Kudadin téxiche qorqmaywatqinqilarni bilisen, dédi. **31** Shu chaghda arpa bash chiqirip, zighir ghunchilighan bolghachqa, zighir we arpa möldüründen weyran qilindi. **32** Lékin bugħday bilen qara bugħday kényinrek bix chiqargħachqa, weyran qilinmadi. **33** Musa Pirewnning alidin kétip, sheherdin chiqip Perwerdigar terepke qarap qollirini

yéyip kötürdi. Shuning bilen güldürmama we möldür toxtap, yanghur yerge yene tökülmidi. **34** Emma Pirewn yanghur, möldür we güldürmamilarning toxtightinini körgende, yene gunah sadir qildi; umu, emeldarlırımı könglini qattiq qilishti. **35** Bu teriqide Pirewnning köngli qattiq turwuréip, Perwerdigar Musanıg wasitisi bilen éytqandek, Israillarnı qoyup bérishni ret qildi.

10 Andin Perwerdigar Musagha: — Pirewnning aldigha barghin; chünki ularning arısida bu möjizilik alametlerni körsitishim üçhün Pirewnning könglini we emeldarlırinining könglini qattiq qılıp qoydum. **2** Bu ish bilen Méning misirliqlarnı qandaq reswa qilghanlıqımı we ularning arısida köersetken möjizilik alametlirimni sen oglungnung andin newrengning quliqığha yetküzisen. Buning bilen Méning Perwerdigar ikenlikimi bilisiler, dédi. **3** Shuning bilen Musa bilen Harun Pirewnning aldigha béríp, uningħha: — İbraniylarning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: «Özungni aldimda tówen tutushni qachan'ghiche ret qilisen? Manga ibadet qilish üchün qowmimni ret qoyup ber. **4** Chünki eger sen qowmimni qoyup bérishni ret qilsang, mana, Men ete séning yurtungħha chéketke ewetimen. **5** Ular siler zémim yúzini körmigüdekk qılıp yépiwétidu, silerning möldürdind aman qalghan nersiliringlarnimu, dalalarda ösken hemme del-derexliringlarnimu yep kétidu. **6** Ular ordasarayliringħha, emeldarlıringning sarayliri, shundaqla barlıq misirliqlarning öylirige tolup kétidu; bundaq apetni atabowangliring we ata-bowliringning ata-bowlirimu yer yüzide apiride bolghandın tartip körüp baqmighan» — dédi-de, burulup Pirewnning aldin chiqıp ketti. **7** Pirewnning emeldarlıri uningħha: — Bu adem bizże qachan'ghiche tuzaq bolar? Öz Xudasi Perwerdigaħħha ibadet qilishqa bu ademlerni qoyup bergeyala! Misirning xarab bolghinini téxiche körmeye watamila? — dédi. **8** Shuning bilen Musa bilen Harun Pirewnning aldigha yene chaqirítip kélindi. U ularħa: — Perwerdigaħħha ibadet qilish üchün béringħar; lèkin baridighanlar zadi kimler? — dédi. **9** Musa jawab béríp: — Yashlirimiz we qéri-chüriler bilen, oghullirimiz we qizlirimiz bilen, qoy we kala padilirimizni élip hemmimiz barimiz; chünki biz Perwerdigar üchün héyt ötküzüşhimiz kerek, dédi. **10** U ularħa: — Silerni bala-chaqangħar bilen qoshup qoyup bergenimde, Perwerdigar siler bilen bille bolghay! Mana, aldingħarda balayi'apet turuptu! **11** Yoqsu, bundaq qilishinglarga bolmaydu! Perwerdigaħħha ibadet qilishqa pejet aranglardin er kishilerla barsu! Chünki silerning telipingħar del shu emesmid! — dédi-de, ular Pirewnning aldin qogħlap chiqirildi. **12** Andin Perwerdigar Musagħa: — Misir zémiminining üstige qolungni uzatqin. Shundaq qilsang, chéketkiler Misir zémimini bésip, zémindiki herxil otyashlarni, yeni möldürdin aman qalghanning hemmisini yep kétidu, dédi. **13** Musa hasisini Misir zémiminining üstige uzatti; Perwerdigar shu kuni we kéchisi zémim üstige sherq shamili chiqardi. Seherde, sherq shamili chéketkileri uchurup keldi. **14** Chéketkiler Misirning pütkül zémiminiga yéyilip, Misirning püttin chégrisimnu basti. Apet intayin éghir boldi; ilgħi bundaq chéketke apiti bolup baqmighan, mundin keyinmu uningdek bolmaydu. **15** Ular pütkül zémminning yúzini qaplidi, yer qarangħħuliship ketti; ular möldürdin aman qalghan zémindiki hemme otyashlarni we del-derexlarning barlıq mewlirini yep ketti. Shuning bilen pütkül Misir zémimi te wesidiki del-derexlerde yaki daladiki għaliexha hēch yéshilliq qalmidi. **16** Andin Pirewn aldirap-téneb Musa bilen Harunni chaqirítip ularħa: — Men hem Xudayingħar Perwerdigar alidda hem silerning aldingħarda gunah qildim. **17** Emdi mushu bir qétim gunahimdin ötüp

Perwerdigar Xudayingħardin bu ölünni mendin élip kétishini iltija qilishinglarni ötümien, — dédi. **18** Shuning bilen Musa Pirewnning aldin chiqıp Perwerdigaħħha iltija qildi. **19** Shuning bilen Perwerdigar shamalni burap għerb tereptin intayn kħchlük boran chiqirip, chéketkilemi uchurup, Qizil Déngezgħha għerq qildi; Misirning pütkül teweside bir talmu chéketke qalmedi. **20** Lèkin Perwerdigar Pirewnning könglini qattiq qılıp qoqħiġi üchħün u Israillarni qoyup bermidi. **21** Andin Perwerdigar Musagħa: — Qolunġni asman'għa qaritip uzatqin; shuning bilen qattiq bir qarangħħuluq bolidu, hetta adem silisa qoliga tuyulgħudek qoqħaq qarangħħuluq Misir zémimini qaplaydu, — dédi. **22** Andin Musa qoloni asman'għa qaritip użiżiwi, qoqħaq bir qarangħħuluq Misir zémimini üch kün'għie qaplap turdi. **23** Üch kün'għie biri yene binu körlems we ya héchkom öz jayidin qozgħhalmas boldi; lèkin barliq Israillar oltrurghaj jaylarda yorouluq bar id. **24** Pirewn Musani chaqirítip uningħha: — Bérip, Perwerdigaħħha ibadet qilingħar. Pejet qoy we kala padiliringħar qalsun; bala-chaqiliringħar nimu élip barsangħar bolidu, dédi. **25** Musa jawaben: — Undaqta Xudayimiz Perwerdigaħħha qurbanliq qilishqa [inaqliq] qurbanliqi we köydürme qurbanliq ħażi lazimliq charpaylarni sen bizeg bérémsen? **26** Özimiznning charpaylirimiz biz bilen birge kétishi kerek, bir tuyiqiġmu keynide qalsa bolmaydu; chünki Xudayimiz Perwerdigaħħha ibadet qilishqa qurbanliq qilidighinimizzi bulardin talliħimiz lazim. U yerge yétip barniġħu, Perwerdigaħħha qaysi qurbanliqar bilen ibadet qilidighinimizzi bilmeymiz, — dédi. **27** Lèkin Perwerdigar Pirewnning könglini qattiq qildi; u ularni yenila qoqħup bermidi. **28** Pirewn Musagħa: — Aldimdin yoqall Hézi bol, ikkinchi manga körün'għi bolma! Chünki yúzummi yene kōrgen kününg jéningdin aqyriliseen, — dédi. **29** Musa uningħha: — Rast éytting! Men séning yúzüngni ikkinchi körgħi bolmaymen, — dédi.

11 Shuning bilen Perwerdigar Musagħa: — Yene bir apetni Pirewnning üstige we Misirning üstige chiħiġuren. Andin u silerni bu yerdin kétishke yol qoyidu we u silerni hemme nersiliringħar bilen qoshup qoqħup béríp, bu yerdin mutleq qogħlap chiqiridu. **2** Emdi sen xelqeqe tapilap: — Her biringħar, er kishilerning herbiri öz qoshnisidin, ayal kishilerning herbiri öz qoshnisidin kiemūn buyumlarni, altun buyumlarni sorap alsun, dègħi, — dédi. **3** (Perwerdigar xelqini misirliqlarning alidda iltipat tapqużi). Shuningdek Musa dégen bu adem Misir zémimida Pirewnning emeldarlırinining neziride bolsun, puqralarning neziride bolsun, nahayiti ulħaq zat boldi). **4** Andin Musa yene: — Perwerdigar mundaq deydu: — «Men yérim kékħide chiqıp Misirni kézib chiqiġen. **5** Shu waqita textte oltruwatqan Pirewnning tunji oħġolidin tartip yarġħuħħaq tartidighan dédekning tunji oħġolħiġiċċe, shundaqla barliq charpaylarning tunjiliri, yeni Misirdiki barliq tunji jañ igiliri ölidu. **6** Bu sewebtiin pütkül Misir zémimida qattiq bir peryad kötürüldi; uningħdin ilgħi shundaq peryad bolup baqmighanidi, mundin keyinmu bundaq peryad anglanmaydu. **7** Lèkin Israillargħa, meyli ademli, meyli haywanatħirigha bolsun, hetta bi tal itmu qawap qoymaydu. Buningħdin Perwerdigaħħar misirliqlar bilen Israillni perqlendüridighanliqini bilisiler». **8** — Shuning bilen bu emeldarlıringħar hemmisi aldimħha keliq, manga tezim qılıp: «Sili ozliri we silige egesħken barliq qowmli chiqıp kétishkeyla!» dep éytidu, andin chiqıp kétimen» — dédi-de, qattiq għezej pirewnning aldin chiqıp ketti. **9** Perwerdigar Musagħa: — Misir zémimida Méning karamet möjżiżlirimming köplek körssitħiħi üchħün Pirewn silerge qulaq salmaydu, — dégenidi. **10** Musa bilen Harun bu karamet möjżiżlerning hemmisini Pirewnning alidda körssitħ boldi; lèkin

Perwerdigar Pirewnning könglini qattiq qilip qoyma türkmenistana qoymadi.

12 Perwerdigar Misir yurtida Musa we Harun'gha mundaq dedi: — **2** Bu ay silerge aylarning ichide beshi, yilning tunji éyi bolidu. **3** Siler püttin Israil jamaitige söz qilip: — Bu ayning oninchi kúni hemminglar atiliringlarning ailisi boyiche bir qozini élinglar; herbir ailige birdin qoza élinglar. **4** Eger melum bir aile bir qozini yep bolalmighudek bolsa, undaqta öy igisi yénidiki qoshnisi bilen birliship adem sanigha qarap bir qoza élinglar; herbir kishining ishtihasiga qarap hésablap muwapiq bir qoza hazirlanglar. **5** Herbiringlar tallaydighan qozanglar békirim, bir yashqliq erkek bolsun; qoy yaki öchke padiliridin tallansimu bolidu. **6** Qozini ba ayning on tötinchi künigiché yéninglarda turghuzunglar, — dégin. — Shu kúni Israilling pütkül jamaiti tallighan mélini gugunda soysun. **7** Andin ular uning qénidin élip gösh yéylgen öyning ishikning bash teripige hem ikki yan keshikige sürkép qoysun. **8** Ular shu kéchisi göshini otta kawap qilip yéusun; uni pétir nan we achchiq-chüchük köktat bilen qosup yéusun. **9** qet'iy xam yaki suda pishurup yémenglär, belki uni bash, put we ich-qarınlari bilen otta kawap qilip yenglar. **10** Uning héchnémisini etige qaldurmanglar. Eger etige éship qalghanlari bolsa, uni otqa sélip köydiürüwétinglar. **11** Siler uni mundaq halette yenglar: — Uni yégedige belliringlarni ching baghlap, ayaghiringlarga kesh kiyip, qolliringlarda hasa tutqan halda téz yenglar. U bolsa Perwerdigarning «ötüp kétish» qozisidur. **12** Chünki Men u kéchisi Misir zéminini kézip ötinen; Men Misir zéminida meyli insan bolsun, meyli haywan bolsun ularning tunji tughulghan erkikining hemmisini öltürimen; shuning bilen Men Misirning barlıq but-ilahlirining üstidin höküm chiqirimen; Men Perwerdigardurmen. **13** Shu qurbanlıqlıq qeni siler olтурghan ýölde silerge [nijat] belgisi bolidu; bu qanlarnı körginimde silerge ötpür turimen. Shuning bilen Misir zéminini urghinimda halaket élip kéléidighan waba-apet silerge tegmeydu. **14** Bu kün silerge xatire kün bolsun; uni Perwerdigarning héytü süpitide ötküzüp tebrileklərlər; ebediy belgilime süpitide nesildin-nesilge menggü ötküzünglər. **15** Yette kün pétir nan yenglar; birinchi kúni öyünglardin [barlıq] xémirturuchlarnı yoq qilinglar; chünki kimki birinchi kündin tartip yettinchi kün'giche boldurulghan nan yése, shu kishi Israil qataridin üzüp tashlinidu. **16** Birinchi kúni siler muqeddes ibadet sorunu tüzunglər; yettinchi künimü hem shundaq bir muqeddes ibadet sorunu ötküzülsün. Bu ikki kün ichide héchqandaq ish-emgek qilinmisun; peqet her kishining yeydighinini teyyarlashqa munasvetlik ishlarnila qilsanglar bolidu. **17** Men del shu kúni silerni qoshun-qoshun boyiche Misir zéminidin chiqarşinim üchün siler pétir nan héytini ötküzünglər; shu künim nesildin-nesilge ebediy belgilime süpitide héyt kün qilip békitinglar. **18** Birinchi ayning on tötinchi kúni, kechqurundin tartip shu ayning yigirme birinchi kúni kechqurun'giche, pétir nan yenglar. **19** Yette kün ichide öyliringlarda héch xémirturuch bolmisun; chünki musapır bolsun, zéminda tughulghan bolsun, kimki boldurulghan nersilerni yése shu kishi Israil jamaitidin üzüp tashlinidu. **20** Siler héchqandaq boldurulghan nersini yémey, qeyerdila tursanglar, pétir nan yenglar. **21** Musa Israilling barlıq aqsagallırını chaqırıp ularğha: — Béríp herbiringlarning ailisi boyiche özünglarga bir qozini tartip chiqırıp pasxa qozısını soyunglar. **22** Andin bir tutam zupa élip uni qachidiki qan'gha chilap, qachidiki qanni ishikning beshi we ikki keshikige sürkenglar. Silerdin etigen'giche héchkim öyining ishikidin qet'iy chiqmisun. **23** Chünki Perwerdigar misirliqlarnı urup halak qilish üchün, zéminni kézip öti; U

ishikning beshi we ikki keshikidiki qanni körgende, Perwerdigar halak qılghuchining öyliringlarga kirip silerni urushidin tosush üchün [muhapizet qilip] ishikning aldigha ötpür turidu. **24** Bu resim-qaidini özünglар we baliliringlар üchün ebediy bir belgilime süpitide tutunglar. **25** Siler Perwerdigar Öz wedisi boyiche silerge bérídighan zémín'gha kirgininglarda bu héytliq ibadetni tutunglar. **26** Baliliringlara silerdin: «bu ibaditinglarning menisi néme?» — dep sorisa, **27** siler: «Bu misirliqlarnı urghinida, Misirda Israillarning öylirining aldigha ötpür turup, bizning öydikilirimizni qtutqazhan Perwerdigargha bolghan «ötüp kétish» qurbanlıqi bolidu» — denglar. Shuni anglighanda, xelq éngiship [Xudaghá] sejde qıldı. **28** Andin Israillar qaytip béríp, Perwerdigar del Musa bilen Harun'gha emr qilghandek ish kördi. **29** We shundaq boldiki, yérim kékhe bolghanda, Perwerdigar Pirewnning textile olturnutuqtan tunjisidin tartip zindanda ýetiwtuqtan mehbustusun tunjisighiche, Misir zéminidiki tunji oghullarning hemmisini urup öltürdü, shundaqla u haywanatlarning tunji tughulghanliriningmu hemmisini öltürdü. **30** Adem ölmigen birmu öy qalmighachqa, shu kéchisi Pirewnning özi, uning barlıq emeldarları we barlıq misirliqlar kéchide ornidin qopti; Misir zéminida intayin qattiq peryad kötürüldi. **31** Pirewn kéchide Musa bilen Harunni chaqirtip: — Turunglar, siler we Israillar bilen bille méning xelqimning arisidin chiqip kétinglar; ýetqininglardek béríp, Perwerdigargha ibadet qilinglar! **32** Silerning dégininglar boyice qoy, öchke, kala padilirinumu élip kétinglar; men üchünmu bext-beriket tilenglar, — dédi. **33** Misirliq puqlarlar mu «hemmimiz ölüp ketküdekmiz» déyiship, xelqni zémindin téz chiqiriwtish üchün ularni kétishke aldiratti. **34** Xelq téxi bolmigraphan xémirlirini élip, uni tengnilerge sélip, kiyim-kéchekliri bilen yögep, mürilirige élip kötürüp méngishti. **35** Israillar Musanıng tapılıghını boyiche qilip, misirliqlardin kümüş buyumlar, altın buyumlar we kiyim-kécheklerni sorap elishi. **36** Perwerdigar xelqni misirliqların köz alındı iltipat tapquzghını üchün misirliqlar ularning özliridin sorighanlarını berdi; shundaq qilip Israillar misirliqlardin gheniyimetlerni élip ketti. **37** Shuning bilen Israillar balınları hésabqa almighthanda alte yüz mingche erkek bolup, Ramsestein chiqıp, Sukkot shehirigiche piyade mangdi. **38** Ular bilen bille chong bi top shalghut xelqmu ularğha qoshulup mangdi, yene nurghun charwilar, köpligen kala-qoy padilirili bilen bille chiqti. **39** Misirdin alghach chiqqan xémirdin ular pétir nan-toqachlarni etti; chünki ular Misirda birdem-yérim dem turghuzulmay heydelgini üchün xémir bolmigraphanı; ular özürlü üchün yémekli teyyarlıwélishqimu ülgürelmigenidi. **40** Israillarning Misirda turghan waqtı jemiy tot yüz ottu yil bolidi. **41** Shundaq boldiki, shu tot yüz ottu yil toshqanda, del shu künide Perwerdigarning barlıq qoshunlari Misir zéminidin chiqip ketti. **42** Shu kúni kéchide ular Misir zéminidin chiqırılgħini üchün, shu kéchini ular Perwerdigarning kéchisi dep tutushi kérek; shu kéchini barlıq Israillar ewladtin ewladqiche Perwerdigargha atap tutup, tünishi kérek. **43** Perwerdigar Musa bilen Harun'gha mundaq dégenidi: — Pasxa qozisi togrhisidiki belgilime shu bolsunki: — Héchqandaq yat ellik adem uningin yémisun. **44** Lékin herkimning pulga sétiwalghan quli bolsa, u xetne qilinsun, andin uningdin yésun. **45** Emma öyünglarda waqtılıq turuwtan musapır yaki medikar buningdin yése bolmaydu. **46** Göshni bashqa bir öye élip chiqmigraphin; birla öyde yéyilsun; qozining héchbir söngiki sundurulmisun. **47** Pütkül Israil jamaiti bu héytini ötküzsun. Eger séning bilen birge turghan musapır bolsa, Perwerdigargha atap pasxa héytini ötkümekchi bolsa, undaqta aldi bilen barlıq erkeklerini xetne qilinsun; andin kélip héyt ötküzsun. U zéminda

tughulghan kishidek sanalsun. Lékin héchbir xetrisiz adem uningdin yémisun. **49** Zéminda tughulghan kishi hem aranglarda turghan musapir üchün oxhash qanun-belgilime bolsun. **50** Shuning bilen Israillarning hemmisi del Perwerdigar Musa bilen Harun'għa buyruugħandek shu isħlarni ada qildi. **51** Shu künning özide Perwerdigar Israillarni qoshun-qoshun boyiche Misir zémiminidin chiqardi.

13 Perwerdigar Musagħa: **2** – Israillar arisesida balyatquning barliq tunji erkek mewisini, meyli u insanning yak haywannning bolsun, Manga atap muqeddes qilghin; u Manga mensuptur, dégenidi. **3** Musa xelqke mundaq dédi: – Siler Misirdin ibaret «qulluq makani» din chiqqan bu künni yad étinglar; chünki Perwerdigar silerni bu yerdin quđretlik qoli bilen chiqardi. Buning üchün héch boldurulghan nerse yéylimisun. **4** Abib éyining bügħinkü kuni yolgha chiqqan kün. **5** Emdi Perwerdigar sanga bérishke ata-bowliringħha qesem qilghan, süt bilen hesel éqip turidighan zémien'għa, yeni Qanaaniy, Hittiy, Amoriy, Hiwiw we Yebusiy larning zémieniha séni élip bargħinida mushu [Abib] éyida shu ibadetni tutqin. **6** Yette kün 'għiċċe pétir nan yengħar; yettinchi künide Perwerdīgħargħa alħaide atiġħan héjt ötküżulsun. **7** Yette kün ichide pétir nan yéiħilsun; silerning aranglarda héchqandaq boldurulħan nan tépilmisun we ja chégriliring ichide héch xémirturuchmu körtnimisun. **8** Shu künni sen öz oglungħha: «Misirdin chiqqinimda Perwerdīgħarning manga körsetken iltipatini yad qilip teshekkur bildürħuš üchün, bu [hę́ytni] ötküzimen», dep chūshendtirgin. **9** Perwerdīgħarning qanun-telimiting hemiše aghzindin chūshmesliki üchün, bu belgilimini qolungħha belge qilip sélial, pésħanengge qashqidek esletme qilip ornitwal; chünki Perwerdīgar séni quđretlik qoli bilen Misirdin chiqardi. **10** Emdi bu belgilimini yilmu-yl békitalgen waqtida tutqin. **11** Perwerdīgar sen bilen ata-bowliringħha qilghan qesimi boyiche séni Qanaaniy larning zémieniha élip bérip, uni sanga teqdix qilghandin kénij, shundaq qilishing kérék: – **12** Barliq balyatquning tunji mewisini Perwerdīgħargħa atap sunisen; shundaqla charpay méligni hemme tunji erkeklirumu Perwerdīgħargħa mensup bolsun. **13** Emma ēsħeklerning hemme tunjilirining ornigha birdin qoza bergen. Eger uning ornigha birnerse bermiseng, uning boyni ni sunduru wetkin. Oghulliringħar arisesida barliq tunjilirining ornigha hörlük bedili töltiħsing kérék. **14** Kéyinkie künnerde oħglu sendin: «buning meni némidur», dep sorisa, sen uningħha jawab bérip: «Perwerdīgar quđretlik qoli bilen bizni Misirdin chiqip, «qulluq makani» din azad qildi. **15** Shundaq boldiki, Pirewn bojni qattliqliq qilip bizni qoyup bérishni ret qilghinida, Perwerdīgar Misir zémindikti barliq tunji tughulghanlarni, insanning bolsun, malning bolsun, hemmisini urup öltürdi; buning üchün men malning balyatqusining tunji mewisini, yeni hemme tunji tughulghan erkeklirini Perwerdīgħargħa atap qurbanliq qilip sunimen we oħġullirimmung herbir tunjiliri üchün hörlük bedili tölep bérimen», dep éyqtin. **16** Bu belgilimini qolungħha [esleħme]-belje qilip sélial, pésħanengge qashqidek esletme qilip ornitwal, chünki Perwerdīgar quđretlik qoli bilen bizni Misirdin chiqardi» – dégin. **17** Emma Pirewn xelqni kétishaq qoyghandin kénij, Filistiy larning zémindikti yol yéqin bolsimus, Xuda ularni shu yol bilen bashlimidi; chünki u: «xelqim jengge uħħarap qalsa, qorquq pushayman qilip, Misirha yénip kétishi mumkin» dep oħlyghanidi. **18** Shu sewebtin Xuda xelqni aylandurup, Qizil Dénqiz tereptiki chöħlning yoli bilen bashlap mangdi. Shundaq qilip Israillar Misirdin chiqqinida, qorallinip jengge teyyar bulop tertip bilen mangdi. **19** Musa Yüsüpning söngeklirini mu-

bille élwaldi; chünki Yüsüp eslide Israilning oħġulliġi bolghan [qérindashlirini]: «Xuda choqum silerni yoqlap halinglardin xewer aliud; shu chaghda siler méninx söngeklirimi mushu yerdin bille élip kéttingar» dep qesem qildurghānidi. **20** Andin ular Sukkottin chiqip, chöħlning chétidik Étam dégen yerde chédirlirini tikt. **21** Emdi Perwerdīgar ularġha yol körśitħke kündüzi bir bulut tüwrükide, kēchis iyoṛuqluq bérishke ot tüwrükide bolup ularning aldida yüreitti. Shuning bilen ular kēche-kündüz yol yüreleytti. **22** Bulut tüwrükide kündüzi, ot tüwrükide kēchis xelqti ayriłmay, aldida yüretti.

14 Perwerdīgar Musagħa: **2** – Sen Israillargħa: «Siler burulup Migħol biled déngiznng ariliqidiki Pi-Hahirotning aldīha bérip chédir tikingħar; Baal-Zéfonning udulidiki déngiznng boyida chédir tikingħar», dégin. **3** Shuning bilen Pirewn: «Israillar zéminda ézip qaldi, chöħlning ichide qamliq qaldi» dep oylaydu; **4** Israillarni qogħlisun dep Men Pirewnnning könglini qattiq qilimien; shundaq qilip, Men Pirewn we uning pütku qoshunli arqılıq Öz ulugħluqummi ayan qilimien; we misirliqlar Ménix Perwerdīgar ikenlikimmi bilidu, – dédi. Israillar Xudaningu sozi boyiche qildi. **5** «U xelq qéċhip ketti» dep Misirniñ padishahiga xewer bériliwid, Pirewn bilen emeldarli xelq toghrisidiki qarardin yénip: «Israillarni qulluqtin qoqyuetkinimiz, bu zadi néme qilghinimiz?» – déyishti. **6** [Pirewn] derhal jeng harwisini qoshturup, öz xelqini bashlap yolgha chiqti. **7** U yene alte yüz xillan'għan jeng harwisi, shundaqla Misirdiki barliq jeng harwilirini yighthor, ularning herbirige leshken bashliqlirini olthurghuzzup élip mangdi. **8** Perwerdīgar Misirniñ padishahī Pirewnnning könglini qattiq qilghini üchün, u Israillarni qogħli. Bu chaghda Israillar kolliġi riegħ kötürüşken halda Misirdin chiqip bolghanidi. **9** Misirliqlarnejn [hemmisi] yeni Pirewnnning barliq atliri bilen jeng harwiliri, atliq leshkerli bilen pütku qoshuni ularni qogħlap, Israillar déngiz boyigha chédir tikken jayda, yeni Pi-Hahirotning yénida, Baal-Zéfonning udulida ularġha yétishti. **10** Pirewn yéqin lashqanda, Israillar beshini kötürüp qariwid, mana, misirliqlar ularning arqisidin yürüsh qilip qogħlap kéliwattat! Shuni kōrgende Israillar tolimu qorquħup, Perwerdīgħargħa nida-perryad kötürdi. **11** Ular Musagħa: – Misirda göristar tēpilmas-mi, sen bizni chölde ölsun dep mushu yerge élip keldingħu? Biżni Misirdin élip chiqip, bizże mundaq qilghinu némisi? **12** Misirda turghan waqtimizda bil sang: «Biziż misirliqlarnejn qulluqtida bolushimizha qoyghin, biz bilen karing bolmissu» dep éytmaghanidu? Misirliqlarnejn qulluqtida bolghinimiz chölge kélip ölginimizdin ewwel bolatti! – dédi. **13** Buning bilen Musa xelqqe: – Qorqmay, tikk turungħar, Perwerdīgħarning biġġi silerge yürgiżidighan nijatini kōrisi, chünki siler biġġi kōrġen misirliqlarnejn ikkinċi körmeysiler. **14** Perwerdīgar siler üchün jeng qilidu, lékin siler bolsangħar jidu tursangħarla boldi, dédi. **15** Andin Perwerdīgar Musagħa: – Némishha sen Manga peryad kötürisen? Israillargħa: «Aldiha ménġingħar» dep buyruugħin. **16** Lékin sen hasangi kötürüp qolungni déngizgħha użit, uni ikkige bōlgħi; shundaqt, Israillar déngiznng otturisidin quruq yeri bilen öt tip kétidu. **17** Mana, Men ularni qogħlisun dep misirliqlarnejn köngüllirini qattiq qilimien, shuning bilen Men Pirewn we uning pütku qoshuni, jeng harwiliri wa atliqliri arqılıq Öz ulugħluqummi ayan qilimien. **18** Shundaq qilip, Men Pirewn we uning jeng harwiliri we atliqliri arqılıq Öz ulugħluqummi ayan qilghinimda, misirliqlar Ménix Perwerdīgar ikenlikimmi bilidu, dédi. **19** Israillining qoshunining aldida yürüwatqan Xudaningu Periħiġi emdi ularning keynejne otti; shuningdek ularning aldida mangħha bulut tüwrükim u ularning keynejne yōtkilip, **20** misirliqlarnejn

chédirgahi bilen Israillning chédirgahining ariliqida toxtidı; bu bulut bir terepte qarangghuluq chüshürüp, yene bir terepte kékini yorutti. Buning bilen pütün bir kékche bir qoshun yene bir qoshun'ga yéqin kélélmidi. **21** Musa qolini déngizning üstige uzatti; Perwerdigar pütün kékche shergtin düchlük bir shamal chiqirip, déngizning stýini keynige yandurdi; U suni yandurup déngizni quruq yer qıldı, sular ikkige bölündi. **22** Shu teriqide Israillar déngizning otturisidiki quruq yerdin méngip, ötüp ketti; sular bolsa ularning ong we sol yénida kötürülüp tamdeksiz turattı. **23** Emma misirlıqlar ularni qoghlap kéliwatatti — Pirewnning barlıq atılı, jeng harwiliri we atlıq leshkerlerini ularning keynidin déngizning otturisigichige keldi. **24** Tang atqanda shundaq boldiği, Perwerdigar ot bilen bulut tıwrükide turup misirlıqlarning qoshunığa qaridi we misirlıqlarning qoshunığa parakendichilik chüshürdü. **25** Ulularning harwilirinching chaqlırını patquzup, heydeq méngishini müşkül qıldı. Misirlıqlar: — Yürüngülar, Israillining alididin qachaylı, chünki Perwerdigar ular üçhün misirlıqlarǵha qarshi jeng qiliwatidu, — déyishti. **26** Perwerdigar Musagha: — Sular yénip misirlıqlarning üstige, ularning jeng harwilirinching üstige we atlıqlırining üstige éqip bérıp, ularni chöktürwetsun dep qolungı déngizning üstige uzaqtıqin, — dédi. **27** Musa qolini déngizning üstige uziwitidi, tang atqanda déngizning süyi yene esliy halitige yénip keldi. Qéchiwatqan misirlıqlar éqin'ga qarshi yügürüshti, Perwerdigar ularni déngizning otturisida mollaq atquzı. **28** Su eslige yénip kélép, jeng harwiliri bilen atlıqlarını, yeni Israillarning arqidin qoghlap déngizgha kirgen Pirewnning pütküll qoshunını gherq qiliwetti; ulardın birimu saq qalmıdı. **29** Lékin Israillar déngizning otturisidiki quruq yer bilen méngip ötüp ketti; sular ularning ong we sol yénida kötürülüp tamdeksiz turattı. **30** Shu teriqide Perwerdigar u kúni Israillarnı misirlıqlarning qoldıq qutquzı; Israillar misirlıqlarning déngizning boyida ölük yatçınıń körđi. **31** Israıl xelqi Perwerdigarning misirlıqlarǵha ishletken zor qudritimi körüp, Perwerdigardin qorqtı; ular Perwerdigargha we uning quli Musagha ishendi.

15 Shu chaghda Musa bilen Israillar Perwerdigargha medhiye oqup munu kúni ýötti: — «Men Perwerdigarnı medhiylep kúy éytay, Chünki U karamet ulugħluqini körsetti; U at we min'għuchini déngizgha tashliwetti. **2** Méning kuchi hem méning küküm Yah Özidur; U manga nijat boldi; U méning Tengrindur, men Uni ulughaymen; U méning atamanning Xudasidur, men Uni aliy dep medhiyleymen. **3** Perwerdigar jengchidur, Yahweh Uning namidur. **4** Pirewnning jeng harwilirini hem qoshunlirini déngizgha tashliwetti; Uning aliy leshker bashliqliri Qızıl Dégizda gherq qilindi. **5** Chongqur sular ularni kömüwetti, Ular xuddi tashtek déngiz tégige chöküp ketti. **6** Séning ong qolung, ey Perwerdigar, Qudriti bilen shan-sherep tafti; Séning ong qolung, ey Perwerdigar, Düşħmenni kukum-talqan qiliwetti. **7** Öz ulugħluqunchning heywisi bilen özüngge qarshi chiqqarlarını nabut qılding, Sen otluq ghezipingi ewetting, U samanni köydürjen ottek ularni yutuwetti. **8** Dëmigħingning nepisi bilen sular döng bolup örlidi, Jushqunlighan dolqunlar döng kebi tik turdi, Déngizning otturisidiki chongqur sular qaturup qoyuldi. **9** Düşħmeni dédi: «Men ularni qogħlaymen, yéтиshimen, olja élip ülesħtūrimen, Ulardın derdimmi chiqirimen, Qilichimni sugħurup, öz qolum bilen ularni nabut qilimen». **10** Lékin Sen nepising bilen piwlidinq, Déngiz ularni kömüwetti; Ular jushqunluq sularda qogħushundek chöküp ketti. **11** İlahħlarning arısida, ey Perwerdigar, Kim Séning tengdishing bolsun? Pak-muqeddeslik ichide Öz heywitingni körśtidighan, Hemd-

medhiyiler arısida dehshetlik turidighan, Möjize-karamet yaritidighan, Sendek kim bolsun? **12** Sen ong qolungni użitishing bilen, Yer-zémien ularni yutuwetti. **13** Lékin Özüngge hemjemet qilip qutquzghan qowmni rehimdilliq bilen bashlap chiqtı; Sen ularni Öz muqeddes makaningha qudriten bilen hidayet qilip yéteklidinq. **14** Yat xelqler buni anglap, titriship ketti; Filistiyede turuwatqanlarnı tolħaqtek azab tutti. **15** Andin Edomning emirliri dekke-dükkige chüshti; Moabning palwanlırını bolsa, rasa titrek basti; Qanaan zéminidikilerning yíriki su bolup aqtı; **16** Qorqunch we dehshet ularni basti; Bilikingning heywitti bilen ular xuddi tashtek midirliyal may qaldı; Xelqing ötüp ketkүče, i Perwerdigar, Özüng rene tólep hör qilghan xelqing ötüp bolghuche. **17** ULARNI BASHLAP KIRIP, Öz mirasing bolghan tagħda köchettek tikisen, Öz makaning qilghan jaygħa, i Perwerdigar, Öz qolliring teyyarligħan muqeddes jaygħa, i Reb, ularni élip barisen. **18** Perwerdigar ebedil'ebedigħe padishah bolup höküm süridul! **19** Chünki Pirewnning atılı, Jeng harwiliri atlıqları bilen bille déngizgha kirip boldi; Perwerdigar déngizning sulirini ularning üstige yandurdi, Lékin Israillar bolsa déngizning otturisidin quruq yerdin méngip ötüp ketti». **20** Andin Harunning hedisi peyghember Meryem qoliga dapni aldi, barlıq qız-ayallarmu qoliga dap élip, ussul oyniship uningħha egeshti. **21** Meryem ularħaq jawaben mundaq kúni oqudi: — «Perwerdigarni medhiylep kúy éytingħlar, Chünki U at ulugħluqini körsetti; U at we min'għuchini déngizgha tashliwetti». **22** Andin Musa Israillarnı Qızıl Dégizdin bashlap, Shur chölige élip bardı. Ular uða iħek kħolde yürüp, su tapalmidi. **23** Andin ular Marahqa yétip keldi; lékin u yerning süyi achħiġi bolup, süjni īchħili bolmaytti; shunga u jayning nami «Marah» dep qoqulħan. **24** U waqitta xalayiq: — Biz néme ichimiz? — dep Musadın aghrinip għotuldashqili turdi. **25** U Perwerdigargħa peryad kötirdi; Perwerdigar uningħha bir derexni körsetti; u derex yaghħiġini élip, sugħha tashliwid, su tatlıq sugħha aylandi. U yerde Perwerdigar ularġha höküm-begħilime békkit, ularni sinap, mundaq dédi: — **26** «Eger siler kōngħi qoqup Xudayingħlar Perwerdigarning sözini anglap, Uning neziride durus bolghann qilip, emrlirige qulaq sélip, barlıq hökümliġi tutsangħar, undaqta, Men misirlıqlarning üstige salħġan késellerdin héċċibirini üstünġe salħħaymen; chünki Menki silerge shipaliq bergħiċċi Perwerdigardurmen». **27** Andin ular Élimħa yétip keldi. Shu yerde on ikki bulaq bilen yetmish xorma derixi bar id; ular shu yerde sularning boyida chédır ticki.

16 Andin Israillarning pütküll jamaiti Élimdin yolħha atlanti; Misir zéminidin chiqip, ikkinchi ēyining on beshinchi künide Élim bilen Sinayning otturisidiki Sin chölige yétip keldi. **2** Emma Israillarning pütküll jamaiti chölde Musa bilen Harunning yaman gépini qilip qħotuldashqili turdi. **3** Israillar ularħaq: — Perwerdigarning qoli bizni Misir yurtidila öltürüwetken bolsa bolmasmid! Shu yerde biz goħš qaynawatqan qazanolarni chördeq oltrup, toyghudek nan yémigenmidu? Lékin siler bu jamaetn hemmisini achħiġ bilen öltürmekħi bolup bizni bu chölge élip keldingħar! — déyisisti. **4** Buning bilen Perwerdigar Musagħa: — Mana, Men asmandin silerge nan yaghħidurinen; shuning bilen xelq her kúni chiqip, bir künlik lazimliqini yighiwal sun. Bu teriqide Men ularning Méning qanun-emrlirimde mangidighan-mangmaydighanlıqini sinaymen. **5** Her heptining altinħi kúni shundaq boliduki, ular yighiwalgħanlarni teyyarlisun; u bashqa künlerde érishidighinidin bir hesse köp bolidu, — dédi. **6** Andin Musa bilen Harun barlıq Israillargħa: — Bügħin axħħam silerni Misir zéminidin élip chiqquchein

Perwerdigar ikenlikini bilisiler we 7 ete siler Perwerdigarning shan-sheripini körisiler; chünki U silerning Uning yaman gépini qilip ghotuldashqininglarni anglidi; bizge kelsek, siler yaman gépimizni qilip ghotuldighudek biz kim iduq? — dédi. 8 Musa yene: Perwerdigar bügün axsham silerge yégili gösh bérip, ete etigende toyghudek nan bergende [buni bilisiler]; chünki Perwerdigar siler Uning yaman gépini qilip ghotuldighininglarni anglidi. Emdi biz néme iduq? Silerning ghotuldashqininglar bizlerge qaritilghan emes, belki Perwerdigarga qaritilghandur, — dédi. 9 Andin Musa Harun'gha: — Sen Israillarning pütükü jamaitige: «Perwerdigarning alidiga kelinglar; chünki U yaman gap bilen ghotuldashqininglarni anglidi», dep éytqin, — dédi. 10 Shundaq boldiki, Harun Israillarning pütükü jamaitige sözlep turghinida, ular chöl terepke qariwidı, mana, Perwerdigarning julası bulutta ayan boldi. 11 Shuning bilen Perwerdigar Musagha mundaq dédi: — 12 — Men Israillarning yaman gap qilip ghotuldashqinini anglidim; emdi ulargha: «Gugumda siler gösh yeysiler we etigende nandin toyunisiler, shuning bilen siler Méning Perwerdigar Xudayinglar ikenlikimni bilip yéitisiler» — dep éytqin, dédi. 13 Kechqurunda shundaq boldiki, bödünilər uchup kélip, chédirgahni qaplap ketti; etisi etigende, chédirgahnning etrapidiki yerlerge shebnem chüshkenidi. 14 Etrapta yatqan shebnem kötürülp ketkendin kényin, mana, chöllüknig yer yüzide qirawdek népiz, kichik-kichik yumilaq nersiler turatti. 15 Israillar uni körgende, uning néme ikenlikini bilmigini üchün: — Bu némidu? — dep sorashti. Musa ulargha jawaben: — Bu Perwerdigar silerge ata qilghan ozuq-tültüktür. 16 Perwerdigar shu ishni emr qilip dédiki, «Herbiringlar yeydighininglarga qarap uningdin yighiwélinglar; herbiringlar ailidiki adem sanigha qarap, herbir ademge bir omer miqdarda yighthinglar; her adem öz chédiridiki kishiler üchün yighthinglar» — dédi. 17 Israillar shundaq qilip, bezisi köprek, bezisi azraq yighiwalı. 18 Ular uni omer miqdari bilen ölcchiwidi, köp yighqanlarningkidin éship ketmidi, az yighqanlarningmu kemlik qilmidi; herbir kishi öz yeydighiniga qarap yighqanidi. 19 Musa ulargha: — Héchqandaq adem bulardın héchnémini etige qaldurmısın, dédi. 20 Shundaq bolsimu, ular Musanıng sózige qulaq salımı; beziler uningdin bir qismini etige saqlap qoydi. Emma saqlap qoyghını qurtlap sésip ketti. Bu ish üchün Musa ulargha xapa bolup achchiqlandi. 21 Shu sewebtin ularning herbiri her etigini chiqıp öz yeydighiniga qarap yighiwalatı; qalghanlıri bolsa aptap chiqqanda érip kétetti. 22 Lékin altinchi künü shundaq boldiki, ular künlkü ozuqning ikki hessisini yighdi; démek, herbir kishi üchün ikki omer miqdarda yighiwalı; andin jamaet emirliri hemmisi kélip buni Musagha éytı. 23 Musa ulargha: — Mana Perwerdigarning dégini: — Ete aram künü, Perwerdigarga atalghan muqeddes shabat künü bolidu; pishuridighininglarni pishurup, qaynitidighininglarni qayinitip, éship qalghanning hemmisini etige saqlap qoyunlar, — dédi. 24 Ular Musa buyrughandek, éship qalghanı etisige saqlap qoyuwidi, ular sésip qalmidi, qurutlapmu ketmidi. 25 Musa ulargha: — Buni bügün yenglar; chünki bügün Perwerdigarga atalghan shabat künü bolghını üchün bügün daladin tapalmayısiler. 26 Alte kün siler yighsanglar bolidu; lékin yettinchi künü shabat bolghını üchün u künnde héchnéne tépilmaydu, — dédi. 27 Halbuki, yettinchi künü xelqtin birnechchisi ozuq-tülp yighqli chiqiwidi, héchnéme tapalmazı. 28 Perwerdigar Musagha: «Siler qachan'ghiche Méning emrlirim we qanun-belgilimilirrimni tutushni ret qilisiler? 29 Mana, Perwerdigar silerge shabat künini békítip berdi; shunga yettinchi künü herbiringlarni öz ornida turup, sirtlarga chiqmisun dep, altınchi künü ikki künlkü

ozuq bérídu», — dédi. 30 Shuning bilen xelq yettinchi künü aram aldi. 31 Israillar bu ozuqni «manna» dep atidi; uning [shekli] yumghaqsüt uruqidek, renggi aq bolup, temi heselge milen'gen qoturmacha oxshaytti. 32 Musa ulargha: — Perwerdigarning emri shuki, — Kéyinki ewladliringlarga Men silerni Misirdin élip chiqqanda, Men silerge chölde yéyishke ata qilghan nanni körsitish üchün, uningdin komzekke bir omer toshquzup, ular üchün saqlap qoyunglar, — dédi. 33 Musa Harun'gha: — Kelgüsi ewladliringlarga körsitishke saqlash üchün bir komzekni élip, uningha bir omer miqdarda manna sélip, Perwerdigarning huzurida qoyup qoyghın, — dédi. 34 [Kéyin,] Harun Perwerdigar Musagha buyrughandek komzekni saqlash üchün uni hökmü-guwahliq sanduqining alıda qoyup qoydi. 35 Shu teriqide Israillar adem olturaqlashqan bir zémén'ga yétip kelgüche qırıq yil «manna» yédi; ular Qanaan zémínining chégralırigha yetküche manna yédi. 36 Eyni chaghda bir «omer» «efah»ning ondin birige bararwei idi.

17 Andin pütükü Israıl jamaiti qopup, Sin chölidin chiqıp, Perwerdigarning emri boyiche seper qilip, Refidim dégen yerge kélip chédirlirini tiki. Emma u yerde xelqe ichkili su yoq idi. 2 Shuning bilen xelq Musa bilen jé delliship: — Bizge ichkili su bergen! — dédi. Lékin Musa ulargha: — Némishqa méning bilen jé dellishisiler? Némishqa Perwerdigarni sinaysiler? — dédi. 3 Lékin xelq changqap, su telep qilip, Musadin aghrinip ghotuldiship: — Sen némishqa bizni, balilirimizni we mélimizni ussuzluq bilen öltürüşke Misirdin élip kelding? — dédi. 4 Shuning bilen Musa Perwerdigarga peryad kötürüp: — Bu xelqi qandaq qilsam bolar?! Ular hélibé ménli chalma-kések qılıshi mumkin! — dédi. 5 Perwerdigar Musagha jawaben: — Sen Israılning aqsaqallırıdin birnechchisini özüng bilen bille élip chiqıp, [Nil] deryasining süñiyi urghiningda ishletken hasangni qolungħha élip xelqning alidiga bargħin; 6 Mana, Men shu yerde, Horeb téghidiki qoram tashning üstide séning aldingda turimen; sen qoram tashni urghin. Buning bilen uningdin xelqe ichkili su chiqidu, — dédi. Musa Israılning aqsaqallırıning köz aldida shundaq qildi. 7 Musa Israillarning jé delleshkini we ularning «Perwerdigar arimizda zadi barmu-yoqmu?» déyiship Perwerdigarni sinighini üchün, u yerni «Massah» we «Meribah» dep atidi. 8 Shu chaghda Amalekler kélip Refidimde Israılgha hujum qildi. 9 Musa Yeshuaghá: Sen özimizdin Amalek bilen jeng qılıshqa adem tallighin. Men ete Xudanıng hasisini qolumħha élip döngning choqqisida turup turimen, dédi. 10 Yeshua Musa buyrugħinidek qilip, Amalekler bilen jeng qildi. Musa, Harun we Xur döngning choqqisigha chiqti. 11 Shundaq boldiki, Musa qolini kötürüp tursa, Israıl għalib kέletti, lékin u qollirini peske chüshürüp tursa, Amalek għalib kέletti. 12 Musanıng qolliri ēghirlišhip ketti; ular bir tashni élip kélip uning astiġha qoydi; u uning üstide olturdi; andin Harun bilen Xur biri bir teripide, biri yene bir teripide uning qollirini yólep turdi; bu teriqide uning qollir taki kün patquche mezmut turdi. 13 Shundaq qilip, Yeshua Amalek we uning xelqini qılıčlap nabut qildi. 14 Perwerdigar Musagħa: — Bir eslime bolsun dep bu isħlarni bir kitabqa yézip qaldurghin, shundaqla shularni Yeshuaning qulaqlırigha oqup ber; chünki Men Amalekning namini asmanlarning astidin, hetta ademlerning ésidinmu mutleq öchħürwétimen, dédi. 15 Andin Musa bir qurban'għahni yasap, namini «Perwerdigar tughħumdr» dep atidi 16 we Musa: — Yahning texti aldida bir qol kötürülp: — «Perwerdigar ewladtin ewlaqliche Amalekke qarshi jeng qilidu» déyilgenidi, — dédi.

18 Musanıng qéynatisi, yeni Midiyanning kahini Yetro Xudanıng Musa üchün hemde Öz xelqi Israıl üchün

barlıq qilghanlırı toghruluq angılıdı, yeni Perwerdigarning Israilni Misirdin chíqarghanlıqidın xewer taptı. **2** Shuning bilen Musanıng qeynatısi Yetro Musanıng eslide öz yénigha ewetiwetken ayalı Zipporah we uning ikki oghlinı élip yolgha chíqtı (birinci oghlaling ismi Gershom dep qoyulghanıdi; chünki Musa: «men yaqa yurtta musapı bolup turuwaitimen» dégenidi. **4** Yene birining ismi Eliézer dep qoyulghanıdi; chünki Musa: «Atamning Xudasi manga yardımde bolup, məni Pirewnning qılıchidin qutquzdi», dégenidi). **5** Shundaq qılıp Musanıng qeynatısi Yetro Musanıng oghulları bilen ayalını élip, Musanıng chölde, Xudanıng téghining yénida chédır tikgen yérige ýetip keldi. **6** U eslide Musagha: — «Mana, menki qeynatang Yetro séning ayalningi we uning ikki oghlinı élip yéniggha kétawitimen» dep xewer etwetenidi. **7** Shuning bilen Musa öz qeynatısining aldığha chíqpı, tezim qılıp, uni söydi. Ular bir-biridin hal-elhwal soriship chédirgha kirdi; **8** Andin Musa qiyntısıgha Israilning wejedin Perwerdigarning Pirewn we misirliqlarilha qilghan hemme emellirini sözlep, ularning yol boyı bészigha chüşken jebir-japalarını bayan qılıp, Perwerdigarning qandaq qılıp ularnı qutquzghınıny étip berdi. **9** Buni anglap Yetro Perwerdigarning Israılgha körsetken barlıq yaxshılıqidın, ularnı misirliqlarının qoldıñ qutquzghanlıqidın shadlandı. **10** Yetro [shadlinip]: — Silerni misirliqlarının we Pirewnning qoldıñ qutquzghanı Perwerdigargha teshekcurlar bolghay! U bu qowmını misirliqlarının qoldıñ qutquzdı! **11** Men Perwerdigarning barlıq ilahlardıñ üstün turidıghanlıqını emdi bildim; chünki U del ular yorghanchılıq qilghan ishta Özining ulardin üstün turidıghanlıqını namayan qıldı — dédi. **12** Andin Musanıng qeynatısi Yetro Xudagha atap bir köydürme qurbanlıq we birnechke [teshekkur] qurbanlıqlarını élip keldi; Harun bilen Israilning herbir aqsaqılı Musanıng qeynatısi bilen bille Xudanıng huzurida taam yéyishke keldi. **13** Etisi Musa xelqning ish-dewalari üstidin höküm chíqırışqa olturdu; xelq etigidin tartıp kechkiche Musanıng chörösde turushti. **14** Musanıng qeynatısi uning xelqi üchün qilghan ishlirini körgende uningdin: — Séning xelqqe qiliwatqan bu ishing zadi néme ish? Némishqa sen [bu ishtä] yalghuz olturnisen, barlıq xelq néme üchün etigidin kechkiche séning chörengde turidu? — dédi. **15** Musa qeynatısaǵa jawab béríp: — Xelq Xudadın yol izdeshek méning qeshimgha kélédi. **16** Qachankı ularning bir ish-dewasi chíqsa ular yénimgha kélédi; shuning bilen men ularning otturısida höküm chíqırımen we shundaqla Xudanıng qanun-belgilimilirini ulargha bildürimen, — dédi. **17** Musanıng qeynatısi uningha: — Bu qilghining yaxshi bolmaptı. **18** Sen jezmen özüngi hemde chörengde turghan xelqnimu charchitip qoyisen; chünki bu ish sanga bek éghir kélédi. Sen uni yalghuz qılıp yétişhelyesen. **19** Emdi méning sözümge qulaq salghın, men sanga bir meslihet bérey we [shundaq qilsang,] Xuda séning bilen bille bolidu: — Sen özüng Xudanıng alda xelqning wekili bolup, ularning ishlirini Xudagha melum qilghin; **20** sen xelqqe qanun-belgilimilerni öğitip, mangidıghan yolnı körsitip, ularning qandaq burchı barlıqını uqturghın. **21** Shuning bilen bir waqitta sen pütkül xelqning arısından Xudadın qorqidıghan, nepsaniyetchılıkni yaman körídıghan hem qabiliyetlik hem diyanetlik ademlerni tépíp, ularnı xelqning tüstige bash qılıp, bezisini mingbési, bezisini yüzbési, bezisini ellikbési, bezisini onbési qılıp teyinligin. **22** Shuning bilen bular herqandaq waqitta xelqning ish-dewalırını soraydu. Eger chong bir ish-dewa chíqıp qalsa, buni sanga tapshursun; lékin hemme kichik ish-dewalarnı ular özürlü béjirisun. Shundaq qılıp, ular séning wezipengni yéniklitip, yüküngi kötürüşüp bérídu. **23** Eger shundaq qilsang we Xuda sanga shundaq buyrusu, özüng

[wezipengde] put tirep turalaysen we xelqingmu xatirjemlik bilen öz jayığha qaytip kétidu, dédi. **24** Musa qeynatısining sözige qulaq sélip déginining hemmisi qıldı. **25** Musa pütkül Israil arısından qabiliyetlik ademlerini tallap, ularnı xelqning tüstige bash qılıp, bezisini mingbési, bezisini yüzbési, bezisini ellikbési, bezisini onbési qılıp qoydi. **26** Bular herqandaq waqitta xelqning ish-dewalırını sorap turdu; tesrek ish-dewalarnı bolsa, Musagha yollaytti, kichik ish-dewalarnı bolsa özürlü soraytti. **27** Andin Musa qeynatısını yolgha sélip qoydi, u öz yurtığha qaytip ketti.

19 Israillar Misir zéminidin chíqpı, del üchinchi éyining bashlan'ghan künü Sinay chólige ýetip keldi. **2** Ular Refidimdin chíqpı, Sinay chólige ýetip kélip, chölde chédır tkti; Israil shu yerde, taghning ululida toxtap chédır tkti. **3** Musa Xudanıng aldığha chíqıwidı, Perwerdigar taghın uninggha xıtab qılıp mundaq dédi: — Sen Yaqupning jemetige söz qılıp, Israillargha munu xewerni yetküzin: — **4** «Méning misirliqlarha néme qilghinimni, shundaqla Men silerni xuddi büzküt balılırını qanatlırigerha mindürüp élip yürgendek, öz qeshimgha élip kelginimni özüngler kördüngler. **5** Emdi siler derheqiet Méning sözümni anglap, ehdemni tutsanglar, undaqta barlıq ellernen arısida Manga xas bir góher bolisiler — chünki pütkül yer Méningkidur — **6** we siler Manga kahinlardın terkib tapqan xas bir padishahlıq we muqeddes bir qowm bolisiler». Mana bu sen Israillargha déyishing kerek bolghan sözlerdur, — dédi. **7** Shuning bilen Musa yénip kélip, xelqning aqsaaqlarını chaqtırıp, Perwerdigar uningha buyrughan shu sözlerning hemmisi ulargha yetküzdi. **8** Xelqning hemmisi bir éghizdin: — Perwerdigar buyrughanning hemmisiçoqum emel qılımız! — dep jawab berdi. Andin Musa xelqning jawab sözlerini Perwerdigarning qéshiga béríp yetküzdi. **9** Perwerdigar Musagha: — Mana, Men sanga söz qilghinimda xelq awazimni anglisun, hemishe sanga ishensun dep, yéningha qara bulutning qarangghuluqı ichide kélémen, dep ýetti. Musamu xelqning dégenlerini Perwerdigargha anglatı. **10** Perwerdigar Musagha yene: — Sen xelqning qéshiga béríp, bigün we ete ularnı pak-muqeddes qılıp, kiyim-kécheklirini yudurghın. **11** Ular üchinchi künige teyyar tursun; chünki üchinchi künü barlıq xelqning köz alıldı Perwerdigar Sinay téghigha chüshidu. **12** Sen xelq üchün [taghning] etrapıgha bir pasıl qılıp, ulargha: «Siler éhtiyat qilinglar, taghqa chíqmanglar yaki uning étikige téğip ketmenglär. Kimki taghqa tegse öltürülmeye qalmyadu; **13** Uningha hetta birer qoli téğip ketsimü, chalma-kések qılıp öltürülsün yaki oq étip öltürülsün. Meyli haywan yaki insan bolsun, shundaq qilsa, tirik qaldurulmisun» — dep éytqin. Lékin Kanay uzun chélinsa, ular taghning tüwige chíqsun, dédi. **14** Musa taghın chüşüp xelqning qéshiga béríp, xelqni Xudagha atap muqeddes qıldı; ular kiyim-kécheklirini yudi. **15** Andin Musa xelqqe: — Üchinchi künige teyyar turunglar, héchkim ayalı bilen yéqinchılıq qilmisun, dédi. **16** Üchinchi künü bolghanda, tang yorusu bilen shundaq boldıki, güldürmamilar güldürlep, chaqmaq chíqpı, tagh üstide qoyuq bir parche bulut peyda boldı, zor qattıq chélin'ghan kanayıng awazi anglandı. Buni körüp chédirgahdiki pütkül xelq qorqunchidin titrep ketti. **17** Musa xelqni Xudanıng alda hazır bolushqa chédirgahdin élip chíqtı. Ular kélip taghning tüwide öre turdu. **18** Perwerdigar Sinay téghigha otta chüşüp kelgini üchün is-tütek pütkül taghni qaplıdı; is-tütek xumandanın örligen is-tütektek tüstige örlep chíqtı. Pütkül tagh qattıq tewrinishke bashlıdı. **19** Kanay awazı bargħanséri kuchiyp intayin qattıq chíqtı. Musa söz qiliwidı, Xuda anglap ünlük awaz bilen jawab berdi. **20** Perwerdigar Özi Sinay téghigha, taghning choqqisiga

chüshti; andin Perwerdigar Musani taghning choqqisiga chaqiriwidi, Musa taghqa chiqtı. **21** Perwerdigar Musagha: — Sen chüshüp xalayiqni agahlandurup: Ular «Perwerdigarını körümüz» dep pasilden böstüp ötmisun; undaq qilsa, ulardın köp adem halak bolidu, dep éytinqin. **22** Perwerdigarha yéqin kéleleydighan kahinlarmu özlerini manga atap muqeddes qilsun; bolmisa, Perwerdigar [sépilni] böskendek ulargha halaket yetküzidu, — dédi. **23** Musa Perwerdigarha: — Xalayiqning Sinay téghigha chiqishi mumkin emes; chünki Sen Özüng bizge qattiq agahlandurdung: taghni «muqeddes» dep qarap, uning etrapigha pasillarni békitinglar, dep emr qilding, — dédi. **24** Perwerdigar Musagha: — Mang, sen chüshüp ketkini. Andin sen Harunni élip, bille chiqqin; lékin kahinlar we xelq bolsa Perwerdigarining qéshigha baraylı dep pasilden böstüp ötmisun; bolmisa, [Perwerdigar sépilni] böskendek ularnang üstige chüshidu, — dédi. **25** Shuning bilen Musa xelqninq qéshigha chüshüp, ulargha bu sözni yetküzdi.

20 Xuda munu barlıq sözlerni bayan qılıp mundaq dédi: — **2** Men séni «qulluq makani» bolghan Misir zéminidin chiqirip kelgen Perwerdigar Xudayingdurmən. **3** Séning Mendin bashqa héchqandaq ilahing bolmaydu. **4** Sen özüng tüchüñ meyli yuqırıdiki asmanda bolsun, meyli tówendiki zémində bolsun, yaki yer astidiki sularda bolsun, herqandaq nersining qiyapitidiki héchqandaq oyma shekilni yasima. **5** Sen bundaq nersilerge bash urma yaki ularning qulluqığha kirme. Chünki Menki Perwerdigar Xudaying wapasızlıqqa heset qilghuchi Tengridurmen. Mendin nepretlen'genlerning qebibliklirini özlirige, oghullırıgha, hetta newre-chewrilirigiche chüshürimen, **6** Emma Méni sóyidighan we emririmmi tutidighanlarga ming ewladighiche özgermes méhribanlıq körśitmen. **7** Perwerdigar Xudayingning namini qalaymiqan tilgha alma; chünki kimdekim namini qalaymiqan tilgha alsa, Perwerdigar uni gunahkar hésablimay qalmayı. **8** Shabat künini muqeddes dep bilip tutqılı yadingga saqlighin. **9** Alte kün ishlep barlıq ishliringni tügetkin; **10** lékin yettinchi künü Perwerdigar Xudayinggħha atalghan shabat künidur; sen shu kün héchqandaq ish qilmaysen; meyli sen yaki oghlun bolsun, meyli qizing, meyli qulung, meyli dédiking, meyli buqang yaki sen bilen bir yerde turuwatqan musapir bolsun, héchqandaq ish qilmisun. **11** Chünki alte kün ichide Perwerdigar asman bilen zémimini, déngiz bilen uning ichidiki barini yarattı andin yettinchi künide aram aldi. Buning tüchün Perwerdigar shabat künini bext-beriketlik kün qılıp, uni muqeddes kün dep békitti. **12** Ata-anangni hörmət qıl. Shundaq qilsang Perwerdigar Xudaying sanga ata qilmaqchi bolghan zémində uzun ömür körisen. **13** Qatilliq qılma. **14** Zina qılma. **15** Oghriliq qılma. **16** Qoshnang togruluq yalghan guwahliq berme. **17** Sen qoshnangning öy-imaritige köz qırıngı salma, ne qoshnangning ayali, ne uning quligha, ne uning dédiki, ne uning kalisi, ne uning ishiki yaki qoshnangning herqandaq bashqa nersisige köz qırıngı salma. **18** Pütük xelq güldürmamilarnı, chéqin-yalqunları, kanayning awazı we taghdin örlep chiqqan is-tüteklerini kördi we anglıdi; ular bularnı körüp, tritiship yiraq turushti. **19** we Musagha: — Bizge senla sóz qilghassen, biz anglamız; lékin Xuda bizge Özı sóz qilmisun; chünki undaq qilsa ölüp kétimiz, dédi. **20** Musa xalayiqqa jawaben: — Qorqmanglar; chünki Xudanıng bu yerge kéléshi silerni sinash tüchün, yeni silerning Uning dehshetlikini köz aldinglarrha keltirüp, gunah qilmaslıqınlardı; — dédi. **21** Shuning bilen xalayiq nérida turdi; lékin Musa Xuda ichide turghan qoypaq bulutning qéshigha yéqin bardı. **22** Perwerdigar Musagha: — Sen bérıp Israillargha munu sözlerni yetküzgin: «Silerg

ershtin söz qilghinim kördüngler. **23** Siler Méning ornumda ilah dep kümüştin butlar yasimanglar, yaki özińgler tüchün altundın butlarnı yasimanglar. **24** — Sen Men tüchün tupraqtaqin bir qurban'gah yasap, shu yerde köydürme qurbanlıq we inaqliq qurbanlıqlırlırgını, qoy-öchke bilen kalılırları sun'ghin. Omumen Men xelqqe namimni [hörmət bilen] eslitidighan barlıq jaylarda, yéningħha kélip sanga bext-beriket ata qilmen. **25** — Eger Manga atap tashlardın qurban'gah yasimaqchi bolsang, yonulghan tashlardın yasimighin; chünki tashlarrha eswabingni tegkiżseng, ular napak bolup qalidu. **26** Qurban'gahimha chiqidighan pelempey bolmısın; undaq bolghanda, pelempeyden chiqquqe ewritting körünüp qélishi mumkin», — dédi.

21 — Sen ularning aldigha qoyidighan höküm-belgilimiler munulardur: — **2** Eger sen bir ibraniy qulni sétiwalghan bolsang, u alte yilghiche xizmitinde bolup, yettinchi yili tölemsiz hör qilinsun. **3** U qul qilinishqa tenha halette élip kelin'gen bolsa, tenha halette ketsun. Ayali bilen birge élip kelin'gen bolsa, ayalimu uning bilen bille ketsun. **4** Eger xojisi uningħha xotun élip bergen bolsa, shundaqla ayali uningħha oghul-qizlarni tugħup bergen bolsa, ayal baliliri bilen xojisiga qélip, er yalghuz ketsun. **5** Lékin eger qul élán qılıp: «Men xojam, ayalim we balilirimħha muhebbitmin bolghini tüchün hör bolup kettmeyen» dése, **6** undaqta uning xojisi uni Xudaning [ibadet sorunining] aldigha élip bérıp, uni ishikning aldida yaki ishikning készikining aldida turghuszun; andin xojisi bigiz bilen uning quliqini teshsun. Shundaq qılıp, u menggüge xojisining quli bolup qalidu. **7** Eger birkim qizini dédekklikke sétiwetken bolsa, u er qullar hör qilin'ghandek hör qilimnisun. **8** Eger özige xas sétiwalghan qiz xojisiga yaqmisa, undaqta u qız terepnning heq tólep uni hör qilishigha yol qoyushi kerek. Lékin xojisining uni yat xelqqe setișt hoquqi bolmaydu; chünki xojisi uningħha wapasizliq qilghandur. **9** Eger u qızı ogħligha xas békítken bolsa, undaqta we belgilimiler boyiche uningħha öz qizidek muamile qilsun. **10** Eger xojisi yene xotun alsa, eslide emriġe alghan dédikining yémek-ichmikini, kiyim-kéchikini we er-xotunciliq burchini kέneytmissun. **11** Eger u shu üch ishni ada qilmisa, undaqta u bedel tölimey hör bolsun. **12** Kimki bir ademni urup öltürüp qoysa, umu choqum öltürülsun. **13** Lékin eger u kishi [olġiħuchining] jénini paylap turup qesten öltürmigen, belki men Xuda uning qoli arqliq shu kishining ölüslighe yol qoyghan bolsam, undaq ehwalda Men uningħha qachidighan bi Jayni orunlaşturim. **14** Lékin eger borsi öz qoħsnisini hiyle bilen öltürimən dep, uningħha qesten hujum qilsa, u gerche [panah izdep] qurban'gahimha qéchip kelsimu, u shu yerde tutulsun we ölçümge mehkum qilinsun. **15** Kimki öz atisi yaki anisigha qol tegħkiez, choqum öltürülsun. **16** Kimki bir ademni bulap satqan bolsa yaki uning qolida barlıq melum bolsa, jezmen öltürtülüşi kerek. **17** Kimki öz atisi yaki anisigha lenet qılıp qaraghığan bolsa, jezmen öltürtülüşi kerek. **18** Eger ikki kishi urushup qélip, biri yene birini tash ya moshti bilen ursa, urulħan kishi ölmey, orun tutup ýetip qalghan bolsa, **19** u kishi qopup hasığha tayinip tashqirığha chiqqudek bolsa, undaqta uni urħan kishi jazadin xalas qilinsun; pejet zeximlen għuchining ýetip isħtin qalghan waqtı üchün tólem bérıp, uni dawali tip sellimaza saqytsun. **20** Eger borsi quli yaki dédikini tayaqt ursa, shundaqla qul yaki dédekk neq meydanda ölüp ketse, uning tüchün [igisi] choqum jazagħha tartilsun. **21** Lékin eger tayaq yégħi bir-ikki kün tirik tursa, undaqta qul xojayinining shexsi mal-mülki bolghini tüchün, qulning jazasığha tartilmisun. **22** Eger kishiler bir-biri bilen urushup qélip, hamilidar bir ayalni urup salsa, hamilidar

ayalda balisi baldur tughulushidin bashqa zeximlinish bolmisa, ayalning erining tölem telipi boyiche hakimlarning testiqidin ötküzülüp jerimane tölisun. **23** Eger [ayal yaki bala] ziyan zexetke uchrigihan bolsa, undaqtan jénigha jan, **24** közige köz, chishigha chish, qoligha qol, putigha put, **25** köykké köyük, zeximge zexim, kökke köl tölensun. **26** Eger birsi öz qul ya dédikining közini urup nakar qilip qoysa, közi wejidin uni azad qilsun. **27** Shuningdek birsi öz quli ya dédikining chishini urup chiqirwetken bolsa, chishi wejidin uni azad qilsun». **28** Eger bir kala bir er yaki ayal kishini üsüp öltürüp qoysa, shu kala choqum chalma-kések qilinishi kérek, uning göshi yéylimisun. Lékin kalining igisiga gunah kelmisun. **29** Lékin bu uyning ilgiridin ütüş aditi bolup, igisiga bu heqte agah bérilgen bolsa, lékin yenila uni baghlimighini üchün er-ayal kishilerni üsüp öltürüp qoysghan bolsa, undaqtala kala chalma-kések qilinsun, igisumu ölünge mehkum qilinsun. **30** Lékin uningdin xun heqqi telep qilinsa, öz jénining ornida uningha qanchilik tölem qoyulghan bolsa shuni bersun. **31** Kalidin üstülguchi oghul yaki qiz bala bolsa, kalining igisi oxshashla yuqiriqi hökümdikidek bir terep qilinsun. **32** Kala qul yaki dédeknı üsken bolsa, kalining igisi üsülgüchning xojisiga ottuz shekel kümüsh bersun; andin kala chalma-kések qilinsun. **33** Eger birsi bir orining aghzini ochuq qoyup yaki kolawatqan orining aghzini yapmay, kala yaki éshék uningha chüshüp ketse, **34** Undaqtalorining igisi mal igisining ziyingini tolug tölep bersun; ölgén mal uningki bolidu. **35** Eger birsining kalisi yene birsining kalisisi üsüp öltürüp qoysghan bolsa, undaqtala tirk qalghan kalini sétip, pulni barawer böltüshsun hem öltük kalinimi shundaq böltüshsun. **36** Lékin kalining ilgiridin üsidighan aditi barliqi éniq turup, igisi uni baghlimay qoyuwetken bolsa, undaqtala üsküchi kalining igisi kaligha kala tölep bersun, öltük kala uning bolsun.

22 Eger birsi bir kala yaki qoyni oghrilap, uni soysa ya sétiwetse, u bir kalining ornigha besh kala, bir qoyning ornigha töt qoy tölisun. **2** Oghri tam teshkende tutulup qélip, tayaq yep ölüp qalsa, öltürgüchige xun jazasi kelmisun. **3** Lékin shu weqe bolghan peytte kün chiqip qalghan bolsa, undaqtal öltürgüchi xun jazasiga tartilsun. Oghri oghrilihinini tölep ziyanli toluqlap bérishi kérek; uningda bir néme bolmisa, qulluqqa sétilip, oghrilihinan nersini tölishi kérek. **4** Oghri tutulghanda oghrilihinan nerse, kala bolsun, éshék bolsun, qoy bolsun uning qolida tirk halette tépilsa, u ikki hesse qimmette tölep bersun. **5** Eger birsi öz mal-charwilirini étizliqqa yaki üzümzarliqqa otlashqa qoywetip, bashqilarning bagh-étizliqidä otlashqa yol qoysa, undaqtal ozining eng ésil mehsulatliridin yaki üzümzarliqning eng ésil méwisdin ziyanli tölep bersun. **6** Eger ot kétip, tikenlikke tutiship kétip, andin öncihilerni, bash tartip pishqan ziraetni köydürip, pütkül étizliqni kül qiliwetse, undaqtal ot qoyghuchi barliq ziyanli tölep bersun. **7** Eger birsi qoshnisiga pul yaki mal-dunyasini amanet qilghan bolsa, bular öyidin oghrilinip ketse, shundaqla oghri kényin tutulsa, u oghrilihinini ikki hesse qimmette tölep bersun. **8** Lékin oghri tépilmisa, öy igisining qoshnisining méligha qol tegküzgen ya tegküzmigenlikli melum bolsun dep, hakimlarning alidiga keltürüsün. **9** Herxil xiyanet, u meyli kala, éshék, qoy, kiyim-kéchek bolsun, yittürüp qoyghan nerse bolsun, ular toghrulug bir qoshnisi: «emeliyyete mundaq idi» dep talashqan bolsa, her ikkisining dewasi hakimlarning alidiga keltürüsün; hakimlar qaysigha gunah békitse, shu qoshnisiga ikki hesse qimmette tölep bersun. **10** Eger birsi qoshnisiga éshék, kala, qoy yaki bashqa bir charpayni amanet qilsa, bu amanet méli kishi körmey ölüp ketse, yaki zeximlense, yaki heydep ekitilse, **11** undaqtal

qoshnisining méligha qol tegküzgen ya tegküzmigenlikli melum bolsun dep, Perwerdigarning aldida ularning otturisida bir qesem ichiürülsün. Mal igisi bu qesemni qobul qilsun; qoshnisi uningha tölem tölep bermisun. **12** Lékin mal oghrilan'ghan bolsa, u igisige tölep bersun. **13** Eger uni wehshiy haywan boghup qoysghan bolsa, u malning qaldoqini guwahliq üçhün körsitip, uni tölep bermisimu bolidu. **14** Eger birsi qoshnisidin bir ulaghni ötne élip, ulagh igisi yoq yerde zeximlense yaki öltip qalsa, ötne alghuchi tolug tölep bersun. **15** Lékin igisi neq meydanda bolsa, ötne alghuchi tölep bermisun; ulagh ijarije élin'ghan bolsa, alghuchi tölem tölimisun; chünki uni ijare tölep ekelgen. **16** Eger bi adem téxi yatlq bolmighan bir qizni azdurup, uning bilen bille yatsa, undaqtal u uning toyluqini bérishi kérek, andin uni xotunluqqa alsun. **17** Lékin qizning atisi uni uningha bergili unimisa, zina qilghuchi pak qizlarning toyluqiga bararer kéléidighan kümüsh pulni tarazida ölchep bersun. **18** Jaduger xotunni tirik qomymighin. **19** Haywan bilen jinsiý munasiwit ötküzgen herbiri jezmen ölünge mehkum qilinsun. **20** Kimdekim birdinbir Perwerdigardin bashqa herqandaq ilahgha qurbanlıq sunsa, haram dep mutleq halaketke mehkum qilinsun. **21** Silermu Misirda musapir bolup turghanikensiler, musapir bolghan kishini héch xorlimanglar we yaki uningha héch zulum qil manglar. **22** Herqandaq tul xotun yaki ýetim balini xorlimanglar. **23** Sen ularni herqandaq terepte xorlisang, ular manga peryad köütürse, Men ularning awazini choqum anglaymen; **24** shuning bilen ghezipim tutiship, silerni qilichlap öltürimen, silerning xotunliringlar tul qilinip, balliringlar ýetim bolup qalidu. **25** Eger sen Méning xelqimning ichidin sanga qoshna bolghan kembeghelge qerz bergen bolsang, uningha jazanixorlardek muamile qilmighin; uningdin ösüm almanglar. **26** Eger sen qoshnangning chapinini görüğe alghan bolsang, kün olturnusta uningha yandurup ber. **27** Chünki chapini uning birdinbir yépinchisi bolup, bedinini yapidighan kiyim shudur. U bolmisa, u némini yépinip yatiðu? Bu sewebtin Manga peryad qilsa, peryadini anglaymen; chünki Men shepqtlikturmen. **28** Xudagha kupurluq qılma, we xelqingning emirlerinimu qarşap tillima. **29** Xaminingning hosulining ashqinidin we sharab-zeytun méyi kölchikingdin tashqinidin Manga hedi sunushni hayal qilmighin. Sen oghulliringning tunjisini Manga atighin. **30** Kala bilen qoyliringning tunji balilirinimu hem shundaq atighin; tunji bala yette kün'giche anisi bilen bille tursun; emma sekkinzinchı künü uni Manga atap sun'ghin. **31** Siler Manga atalghan muqeddes kishiler bolisiler; shunga dalada yirtquch haywan teripidin boghulghan haywanning göshini yémenglar, belki uni itlarga tashlap béringlar.

23 Yalghan gepni yaymighin we ya yalghan guwahliq bérüp rezil ademge yan basmighin. **2** Topqa egiship rezil ishta bolma yaki dewa-desturlarda guwahliq bergende topqa egiship heqiqetni burmilima. **3** Kembeghel dewa qilsa, uningha yan basma. **4** Düşhminning kala ya éshiki ézip kétip, sanga uchráp qalsa, uni élip kélip, igisige choqum tapshurup ber. **5** Eger sanga öch bolghanning éshiki yükni kötürelmey yükning astida yatqinini körseng, uni yardemsiz tashlimay, belki uningha yardemliship éshikini qopurushup bérishing zörür. **6** Arangdiki kembeghelning dewasida adaletni burmilima. **7** Herqandaq saxta ishtin özüngni néri tart; bigunah adem bilen heqqanly ademni öltürmigin; chünki Men rezil ademni hergiz adil dep aqlimaymen. **8** Shuningdek héchqandaq para yéme; chünki para közi ochuqlarni kor qilip, heqqanlylarning sözlirini burmilaydu. **9** Musapir kishilerge zulum qılma; chünki özünglar Misir zéminida musapir bolup turghan bolghachqa, musapirning rohiy halini bilisiler. **10** Alte yil öz yéringni

térip, hosullirini al. **11** Lékin yettinchi yili yerge aram béríp uni bosh qoy; xelqingning namratliri uningdin yiqhip yésun, ulardin ashqinini janggaldiki haywanlar yésun; shundaqla üzümzarligining bilen zeytunzarlıqningi shundaq qilghin. **12** Alte kün ichide öz ishingni ada qilip, yettinchi künü aram élishing zörür. Buning bilen kala-éshéklliring aram tapidu, dédikining oghli bilen musapir kishimu harduqini chiqiridu. **13** Men sanga éytqinimning hemmisini köngül bölüp ada qil; bashqa ilahlarning namini tilinggha alma; bular hetta aghzinghimu chiqmisun. **14** Her yilda üch qétim méning üchiün héyt ötküzgin. **15** Aldi bilen «pétir nan héhti»ni ötküz; sanga emr qilghinimdek Abib ýeidiki béktilgen künlerde yette kün pétir nan yégin; chünki shu ayda sen Misirdin chiqqaniding. Shu héytchı hédikhisi aldimga qurug qol kelmisun. **16** Sen ejir qilip térighan étizdiki ziraitingning tunji hosulini orghanda «orma héhti»ni ötküz; shundaqla sen ejir singdirüp yerdin axırqi hosul-mehsulatliringni yil axırda yighthanda «hosul yighthish héhti»ni ötküz. **17** Yilda üch qétim erkeklliringning hemmisi Reb Perwerdigarning huzurigha hazir bolsun. **18** Sen manga atalghan qurbanliqning qénini xémirturuch sélín'ghan nan bilen sunmigraph; héyt qurbanliqining yéghini bolsa kéchiche qondurup etigichige saqlima. **19** Zéminingdiki deslepki hosulning eng yaxshini Perwerdigar Xudayingning oyige élip kel. Oghlaqni anisining süttide qaynitip pishurma. **20** Mana, Men bir Perishtin yolda séni qoghdap, Men sanga teyyarlıghan yerge élip barsun dep, aldingda yürüshke ewetimen. **21** Sen uning aldida özüngge agah bol, uning awazığha qulaq sal. Uning zitığha tegme; bolmisa, u taetsizlikliringni kechürmeyeğu; chünki Méning namim uningdidur. **22** Lékin eger sen uning awazığha qulaq sélip, Méning barlıq buyrughanlirimha emel qilsang, Men düshmenliringge düshmen, kúshendiliringge kúshende bolimen. **23** Chünki Méning Perishtem aldingda yürüp, séni Amoriy, Hittiy, Perizziy, Qanaaniy, Hiwi we Yebusiyarning zéminingha bashlap kirdi; Men ularni yoqitimen. **24** Sen ularning ilahlirığha bash urup ibadet qılma we yaki ular qilghanek qılma; belki ularning [butlirini] üzül-késil chéqiwet, but tüwrüklirini üzül-késil kukum-talghan qiliwet; **25** Lékin Xudayinglar Perwerdigarning ibaditide bolunglar. Shundaq qilsanglar U nan bilen süyünglarni beriketleydu; Men barlıq késellikni aranglardın chiqirip tashlaymen. **26** Buning bilen zéminingda boyidin ajrap kétidighan yaki tughmas héchbir ayal yaki charpay bolmaydu; ömrüngning künlirini toluq qilimen. **27** Men séning aldingda wehimimni ewetimen, qaysi taipige yéqinlashsang shularni parakende qilimen; shuning bilen hemme düshmenliringni keynige yandurup qachurimen. **28** Hiwiylar, Qanaaniylar we hittiylarni aldingdin qogħlap chiqiriwetishke séria herilerni aldingda yürüshke ewetimen. **29** Emma zéminning Karabilish, dalada wehshiy haywanlar awup sanga xewp bolup qalmasliqi üchiün, shu ellerni aldingdin bir yilghiche heydiwetmeymen, **30** Belki sen awup, zéminni [pütünley] miras qilip bolghuche, az-azdin heydep turimen. **31** Séning zéminingning chégrilirini Qızıl Dénigizdin tartip Filistiylerning déngizghiche, shuningdek chöldin tartip [Efrat] deryasigħiche békitemen; chünki zémində turuwaqtanlarni heydiwetip yérini igilishing üchiün, ularni qolunghha tapshurimen. **32** Sen ular bilen we yaki ilahlilri bilen héchqandaq bir ehde tüzme. **33** Ularning séni aldimda gunahqa patquzmasliqi üchiün ularni zéminingda qet'iy turghuzma. Chünki mubada sen ularning ilahlirining ibaditide bolsang, bu ish sanga tuzaq bolidu.

24 U Musagha yene: — «Sen béríp, özüng bilen bille Harun, Nadab, Abihuni we Israillarning aqsaqalliri arisidin

yetmish ademni élip, Perwerdigarning huzurigha chiqip, yiraqta turup sejde qilinglar. **2** Pejet Musala Perwerdigarning aldigha yéqin kelsun; bashqilar yéqin kelmisun, xelq uning bilen bille üstige chiqmisun, — dédi. **3** Musa kélép Perwerdigarning barlıq sózliri bilen hökümlerini xalayıqqa dep berdi; pütkül xalayıq bir awazda: — Perwerdigarning éytqan sózlirining hemmisige emel qilimiz! — dep jawab bérishi. **4** Andin Musa Perwerdigarning hemme sózini xatiriliwélip, etisi seher qopup tagħning tüwide bir qurban'għani yasap, shu yerde Israillning on ikki qebilisining sani boyiche on ikki tash tüwrukni tiklidi. **5** Yene Israillarning birneħħe yigitlirini ewetti, ular bérip Perwerdigargħa köydürme qurbanliqlar sundi, inaqliq qurbanliqi süpitide birneħħe torpaqni soyup sundi. **6** Andin Musa qanning yérimini qachilarga qachilidi, yene yérimini qurban'għa üstige chacti. **7** Andin u ehdinaminoli qoligha élip, xelqe qopup berdi. Ular jawaben: — Perwerdigarning éytqinining hemmisige qulaq sélip, itaq qilimiz! — déyihsiti. **8** Shuning bilen Musa qachilardiki qanni élip, xelqe séip: — Mana, bu Perwerdigar mushu sózlerning hemmisige asasen siler bilen bagħlighan ehdining qénidur, dédi. **9** Andin kényin Musa we Harun, Nadab we Abihu Israillarning aqsaqallirinden yetmish adem bilen bille tagħi üstige chiqishti. **10** Ular shu yerde Israillning Xudasini kördi; uning ayighinħing astida xuddi kóq yaquttin yasalghan nepis payandazdek, asman għimbiziekk süpsizük bir jismi bar id. **11** Lékin u Israillarning mötiwerlirige qol tegħizmudi; ular Xudani köṛup turdi hemde yep-ichihsiti. **12** Perwerdigar Musagħa: — Tagħi üstige, qéshimha chiqip shu yerde turghin. Sanga ulargħa ögħitishke tash taxtaylarni, yene Men yézip qoqħan qanun-emrni bérímen, dédi. **13** Shuning bilen Musa qopup, Yاردemħiśi Yeshuani élip mangdi. Musa Xudaning téghha chiqti. **14** U awwal aqsaqallarha: Biz yénip kelgħučhe mushu yerde bizni saqlap turunglar. Mana, Harun bilen xur silerning yéninglarda qalidu; eger birsinning isħ-dewasi chiqsa, ularning aldighha barsun, — dédi. **15** Shuning bilen Musa tagħningi üstige chiqti we tagħni bulut qaplidi. **16** Perwerdigarning julası Sinay téghħinig üstide toxtid; bulut uni alte kün'għie qaplap turdi; yettinchi kün, Perwerdigar bulut ichidin Musani chaqirdi; **17** Perwerdigarning julasining qiyapiti Israillarning köz alidda tagħning choqqisida hemminni yutquchi ottek körundi. **18** Musa bulutnig ichige kirip, tagħningi üstige chiqip ketti. Musa qiriq kēche-kündüz tagħda turdi.

25 Perwerdigar Musagħa mundaq dédi: — **2** Sen Israillargħa éytqin, ular Manga bir «kötürme hediye»ni keltürsun; kimming köngli hediye sunushqa xush bolsa, uningdin Manga sunlidighan «kötürme hediye»ni tapshuruwélingħar. **3** Siler ulardin tapshuruwalidighan kötürme hediye: — Altun, kümüş, mis, **4** kök, sösün we qizil renglik yip, kanap rext, tiwit, **5** qizil boyalghan qoħqarming térliri, délfinning térliri, akatsiye yaghħiċċi, **6** chiragh üchiün zeytun méyi, «mesihlesh méyi» we xushbuy üchiün xushbuy dora-dermekler, **7** efod bilen «qoshéñ»ha ornitidighan aq héqiq we bashqa ēsli tashħar bolsun. **8** Méning özliri arisida makan qilishim üchiün [shulardin] Manga bir muqeddес turalghuni yasisun. **9** Uni Men sanga barlıq körsetmekħi bolghinimha asasen, yeni ibadet chedirinining nusxisi we barlıq eswab-saymanlirining nusxisiha op'o xħash qilip yasangħar. **10** Ular akatsiye yaghħiċċidin bir sanduq yasisun. Uning uzunluqi ikki yérim gez, kenglik iż-żérim gez, egħiżliki bir yérim gez bolsun. **11** Sen uni sap altun bilen qapligħin; ichi we sirtini altun bilen qaplap, uning üstunki qismining chörisige altundin girwek chiqar. **12** Uningħha altundin töt halqa quydurup, töt chétiqħiġha békkitkin. Bir teripige ikki halqa, yene

bir teripige ikki halqa bolsun. **13** Sen hem akatsiye yaghichidin ikki baldaq yasap, her ikkisini altun bilen qaplighin; **14** andin sanduq ular arqliq kötürüsün dep, baldaqlarni sanduqning ikki yénidiki halqiliridin ötküzüp qoyghin. **15** Baldaqlar hemishe sanduqtiki halqida tursun; ular uningdin chiqirilmisun. **16** Men sanga bérnidigan höküüm-guwahliqni sanduqqa qoyghin. **17** Sanduqning [yapuchi süpitide] sen altundin uzunluqi ikki yérim gez, kengliki bir yérim gez bolghan bir «kafaret texti» yasighin. **18** Ikki kérubni altundin soqup yasighin. Ularni kafaret textining ikki teripige ornatqin. **19** Bir kérubni bir teripige, yene bir kérubni yene bir teripige ornitish tüchün yasighin. Ikki teripidiki kérublarni kafaret texti bilen bir gewde qilinglar. **20** Kérublar bir-birige yüzlensun, qanatlirini kafaret textining üstige kérip, qanatliri bilen uni yapsun; kérublarning yúzi kafaret textige qaritslun. **21** Sen kafaret textini sanduqning üstige qoyup, Men sanga bérnidigan höküüm-guwahliqni sanduqning ichige qoyghin. **22** Men shu yerde sen bilen körüşimene; kafaret texti üstide, yeni höküüm-guwahliq sanduqning üstidiki ikki kérubning otturisida turup sanga Israillargha yetküzüshke tapshuridigan barliq emrlirim toghrisida söz qilimen. **23** Hem akatsiye yaghichidin uzunluqi ikki gez, kengliki bir gez, égizlikli bir yérim gez bolghan bir shire yasighin. **24** Uni sap altun bilen qaplap, uning üstüntüki qismining chörisige altundin girwek chiqar. **25** Sen shirening chörisige töt ilik égizlikte bir lew yasighin; bu lewning chörisigimu altundin bir girwek chiqar. **26** Sen u shirege altundin töh halqa yasap, bu halqlarni shirening töh burjikidiki chétiqqa ornatqin. **27** Shireni kötürüshke baldaqlar ötküzülsün dep, halqlar shire léwige yéqin békitslun. **28** Baldaqlarni akatsiye yaghichidin yasap, altun bilen qaplighin; shire ular arqliq kötürilidu. **29** Shirege yandap légen, qacha-texse, piyale we «sharab hediyliri»ni chachidigan qedehlerni yasighin; ularni sap altundin yasighin. **30** Ménинг huzurumda turushqa sen shirege hemishe «teqdim nanıni qoyghin. **31** Sen hem sap altundin bir chiraghdan yasighin. U chiraghdan soqup yasalsun; chiraghdanning puti, gholi, qedejhli, ghunche we chéchekli pütün bir altundin soqulsun. **32** Chiraghdanning gholining ikki yénidin alte shaxche chiqirilsun – chiraghdanning bir yénidin üch shaxche, chiraghdanning yene bir yénidin üch shaxche chiqirilsun; **33** bir yénidiki herbir shaxchide badam güli sheklide ghunchisi we chéchiki bolghan üch qedeh chiqirilsun, yene bir yénidiki herbir shaxchide badam güli sheklide ghunchisi we chéchiki bolghan üch qedeh chiqirilsun. Chiraghdan'ga chiqirilghan alte shaxching hemmisi shundaq yasalsun. **34** Chiraghdanning [gholidin] badam güli sheklide ghunchisi we chéchiki bolghan töh qedeh chiqirilsun. **35** Bulardin bashqa [birinchil] ikki shaxching astida bir ghunche, [ikkinchil] ikki shaxching astida bir ghunche bolsun; chiraghdan'ga chiqirilghan alte shaxching asti hemmisi shundaq bolsun. **36** Uning shu ghunchiliri hem shaxchiliri chiraghdan bilen bir gewde qilinsun – bir pütün sap altundin soqup yasalsun. **37** Sen chiraghdanning yette chirighini yasighin; chiraghlar udulgha yoruq chüshürelishi üchün üsti terepe ornitilsun. **38** Uning pilik qaychiliri bilen küldanliri sap altundin yasalsun. **39** Chiraghdan we uning barliq eswablii bir talant sap altundin yasalsun. **40** Sanga taghda ayan qilin'ghan nusxa boyiche bularni éhtiyat bilen yasighin.

26 Muqeddes chédirni on parche yopuqtin yasatqin; yopuqlar népiz toqulghan aq kanap rextke kök, sösün we qizil yiplar arlashturulup ishlensun; uningha kérublarning süritini chéwer qollargha nepis qilip keshtilep chiqarghuzghin. **2**

Herbir yopuqning uzunluqi yigirme sekkit gez, kengliki töh gez bolup, herbir yopuq oxshash chong-kichiklikte bolsun. **3** Yopuqlarning beshi bir-birige ulansun, qalghan besh yopuqmu hem bir-birige ulansun. **4** Sen ulap chiqilghan birinchi chong parchining eng chétidiki qismiga bir teripige renggi kök izme qadighin, shuningdek ulap chiqilghan ikkinchi chong parchining eng chétidikisining bir teripigimu hem shundaq qilghin. **5** Birinchi chong parchining eng chétidiki qismiga ellik izme qadighin, ikkinchi chong parchining eng chétidikisigimu ellik izme qadighin. Izmiler bir-birige udulmuudul bolsun. **6** Muqeddes chédir bir pütün bolsun üchün altundin ellik ilghu yasap, ikki chong parche yopuqni shu ilghular bilen bir-birige tutashturghin. **7** Muqeddes chédirni yépish üchün öchke tiwitidin yopuqlarni yasighin; yopuqtin on bir parche yasighin. **8** Yopuqlarning herbirining uzunluqi ottuz gez, kengliki töh gez bolup, on bir yopuqning hemmisi oxshash chong-kichiklikte bolsun. **9** Yopuqlarning beshini ulap bir qilip, qalghan alte yopuqnimu ulap bir qilip, altinchi yopuqni ikki qat qilip, chédirning aldi teripige sanggilip qoyghin. **10** Sen birinchi ulap chiqilghan chong parchining eng chétidiki qismiga ellik izme, ikkinchi ulap chiqilghan chong parchining eng chétidiki qismiga ellik izme qadighin. **11** Sen hem mistin ellik ilghu yasap, chédir bir pütün bolsun üchün ularni izmilerge ötküzüp ikki chong parchini ulap qoyghin. **12** Lékin yopuqning chédirning keynidin éship qalghan qismi, yeni éship qalghan yérim parchisi chédirning keyni teripide sanggilap tursun. **13** Chédir yopuqlirining chédirning boyidin artuq qismi, yeni u teripidin bir gez, bu teripidin bir gez, chédirning ikki teripidin sanggilap, uni [toluq] yapsun. **14** Buningdin bashqa, chédirgha qizil boyalghan qochqar térisidin yopuq yasap yapqin, andin uning üstidinmu délfín térisidin yasalghan yene bir yopuqni qaplighin. **15** Muqeddes chédirning tik taxtaylirini akatsiye yaghichidin yasap tikligin. **16** Herbir taxtayning uzunluqi on gez, kengliki bir yérim gez bolsun. **17** Herbir taxtayning ikkidin turumi bolsun, her ikki taxtay shular bilen bir-birige chétislus; chédirning barliq taxtaylirini shundaq yasighin. **18** Chédirning taxtaylirini shundaq yasighin; yigirmisini jenub terepe tikligin; **19** bu yigirme taxtayning téjige kümüshtin qırıq teglik yasighin; bir taxtayning [astidiki] ikki turumi üchün ikkidin teglik, yene bir taxtayning ikki turumi üchün ikkidin teglik yasighin. **20** Shuningdek chédirning udul teripide, yeni shimal teripide yigirme taxtay bolsun; **21** bularning qırıq teglikli kümüshtin bolsun; bir taxtayning téjige ikkidin teglik, yene bir taxtayning téjige ikkidin teglik orurlashturulsun. **22** Chédirning keyni teripige, yeni gherb terepe alte taxtay yasap tikligin. **23** Chédirning keyni teripidiki ikki bulungħha ikki taxtay yasap ornatqin. **24** Bu [bulung taxtaylir] astidin üstigieche ikki qat qilinip [taxtaylarni] özara chétiſhtursun, üsti bir halqigha békitslun. Her ikkisi shundaq qilinip, ikki bulungħha tklensun. **25** Arqa terepte sekkit taxtay bolidu, ularning kümüshtin yasalghan on alte teglikli bolidu; bir taxtayning téjide ikki teglik, yene bir taxtayning téjide ikki teglik bolidu. **26** Buningdin bashqa sen akatsiye yaghichidin baldaq yasighin; chédirning bu teripidiki taxtaylarga besh baldaqni, **27** chédirning u teripidiki taxtaylarga besh baldaqni, chédirning arga teripidiki taxtaylarga, yeni gherb teripidiki taxtaylarga besh baldaqni yasighin. **28** Taxtaylarning otturisidiki ottura baldaq bu tereptin u terepe yétidighan bolsun. **29** Taxtaylarni altun bilen qaplap, baldaqlar ötküzüldighan halqlarni altundin yasap, baldaqlarni altun bilen qaplighin. **30** Chédirni sanga taghda ayan qilin'ghan nusxa boyiche yasap tikligin. **31** Sen népiz toqulghan aq kanap rextke kök, sösün we qizil yiplar arlashturulup ishlens'gen

bir perde yasighin; uni chéwer qollar kérublarning süritini nepis qilip chüshürüp keshtilep chiqsun. **32** Uni akatsiye yaghichidin yasalghan töt xadigha épip qoyghin. Bu xadilar altun bilen qaplansun, herbirining altun ilmiki bolsun; xadilar kümüshtin yasalghan töt teglikke ornitilsun. **33** Perde chédir yopuqidiki ilmeklerge épil sanggilitip qoyulsun; andin hökümkuwahliq sanduqini shu yerge keltürüp, perdining ichige épip kirgin. Shuning bilen perde siler üchün muqeddes jay bilen eng muqeddes jayning otturisidiki bir ayrima perde bolsun. **34** Andin sen «kafaret texti»ni eng muqeddes jaydiki hökümkuwahliq sanduqining üstige qoyghin. **35** Shire bolsa perdining téshigha orunlashturulsun; chiraghanni shirenning ululigha, chédirning jenub teripige qoyghin; shireni shimal teripige qoyghin. **36** Buningdin bashqa sen chédirning kirish éghizigha népiz toqulghan aq kanap rextke kök, sösun we qizil yiplar arilasheturulup ishnen'gen bir perde yasighin; u keshtichi teripidin keshtilensun. **37** Bu perde üchün akatsiye yaghichidin besh xada yasap, ularni altun bilen qaplighin; herbirining altun ilmiki bolsun; ularning téjige besh dane teglikni mistin quyup teyyaratqin.

27 Sen qurban'gahni akatsiye yaghichidin yasighin. Qurban'gah töt chasa bolsun; uzunluqi besh gez, kengligi besh gez, égizlikli üch gez qilinsun. **2** Uning töt burjikige qoyulidighan münggizlirini yasighin; münggizliri qurban'gah bilen bir gewde qilinsun. Qurban'gahni mis bilen qaplighin. **3** Qurban'gahnning yagh [we külini] élischqa daslarni yasighin; uningga xas bolghan gürjeklerni, korilarni, laxshigirlarni we otdanlarnimu yasighin; uning barliq eswablirini yasashqa mis ishletkin. **4** Qurban'gah tichün mistin bir shala yasighin; shalaning töt burjikige töt mis halqa yasap békítip qoyghin. **5** Shalani qurban'gahnning qap bélining astidiki girwektin töwenrek turidighan qilghin, shundaqta shala qurban'gahnning del otturisida bolidu. **6** Qurban'gahqa ikki baldaq yasighin; ular akatsiye yaghichidin baldaqlar, ularni mis bilen qaplighin. **7** Qurban'gahni kötürgende, baldaqlar uning ikki yénida bolushi üchün, ularni halqilargha ötküziip qoyghin. **8** Qurban'gahni taxtaylardin yasighin, ichi bosh bolsun; u taghda sanga ayan qilin'ghan nusxa boyiche [hünerwenler] teyyar qilsun. **9** Muqeddes chédirning hoylisinimu yasighin. Hoylining jenubigha, yeni jenubqa yüzlen'gen teripige népiz toqulghan aq kanap rexttin perdilerni tooughin; shu teripining uzunluqi yüz gez bolsun. **10** Perdilerni épishqa yigirme xada yasalsun; ularning téjige qoyushqa yigirme mis teglik yasalsun; xadilarning ilmiki bilen baldaqlar bolsa kümüshtin yasalsun. **11** Shuninggħha oxhash shimal teripidimu uzunluqi yüz gez kéléidighan perde bolsun. Perdilerni épishqa yigirme xada yasalsun; ularning téjige qoyushqa yigirme mis teglik yasalsun; xadilarning ilmiki bilen baldaqlar bolsa kümüshtin yasalsun. **12** Hoylining gherb teripide uzunluqi ellik gez kéléidighan perde bolsun; uning on xadisi we on teglikli bolsun. **13** Hoylining sherp teripi, yeni kün chiqishqa yüzlen'gen teripining kengligi ellik gez bolsun. **14** Bir teripide on besh gez kéléidighan perde bolsun; uning üch xadisi bilen üch teglikli bolsun. **15** Yene bir teripide on besh gez kéléidighan perde bolsun; uning üch xadisi bilen üch teglikli bolsun. **16** Hoylining kirish éghizigha yigirme gez kéléidighan bir perde qoyulsun; perde népiz toqulghan aq kanap rextke kök, sösun we qizil yiplar arilasheturulup, keshtichi teripidin keshtilensun. Uning töt xadisi bilen töt teglikli bolsun. **17** Hoylining chörorisidiki hemme xadilar kümüshtin yasalghan baldaqlar bilen birbirige chétilsun; ularning ilmekliri kümüshtin, teglikliri mistin yasalsun. **18** Hoylining uzunluqi yüz gez, kengligi her ikki teripi

ellik gez bolsun; népiz toqulghan aq kanap rexttin ishlen'gen perdining égizlikli besh gez qilinsun; xadilarning teglikliri mistin yasalsun. **19** Muqeddes chédirning ish-xizmitide ishlitlidighan barliq eswab-saymanliri hemde barliq miq-qozuqliri, shundaqla hoilineyng barliq miq-qozuqliri mistin bolsun. **20** – Chiraghning hemise yéniq turushi üchün, chiraghqa ishlitishke zeytundin soqup chirgilghan sap mayni qéshingħha keltürüşke Israillarni buyrughin. **21** Jamaet chédirining ichide, hökümkuwahliq sanduqining udulidiki perdining tashqirida Harun we oghulliri her kékchisi etigen'giche Perwerdigarning alida chiraghlarining yéniq turghuzush ishida bolsun. Bu ish dewrdin-dewrgiche Israillargħa ebedi bir qanun-belgilime bolsun.

28 Sen Israillarning ichidin akang Harun we uning oghullirini öz qéshingħha keltürġin; ularni, yeni Harun we oghulliri Nadab, Abihu, Elazar we Itamarlarning Méning kahinliq xizmitimde bolushi üchün yéningħha keltürġin. **2** Akang Harun'gha hem sherep hem güzellik üchün muqeddes kiyimlerni teyyarligħin. **3** Harunning Manga muqeddes qilinip, Méning kahinliq xizmitimde bolushi üchün, Men eqil-parasetnning rohi bilen qelblirini toldurghaq chéwer kishilerning herbirige qilip, ularni alahide kiyimlerni tikish buyrughin. **4** Ular tikidighan kiyimler munulardin ibaret: – bir qoshnē, bir efod, bir ton, keshtilen'gen bir xalta köngleq, bir selle we bir belwagh. Méning kahinliq xizmitimde bolushi üchün, ular akang Harun'gha we oghullirigha muqeddes kiyimlerni tiksun. **5** Uningħha altun we kök, sösun, qizil yiplar bilen népiz toqulghan aq kanap rext ishlitilisun; **6** efodni ular altun we kök, sösun, qizil yiplar bilen népiz toqulghan aq kanap rextlerni teyyarlap, chéwer qollargħa nepis qilip [keshtilitip] ishletsun. **7** Efodning ikki bésħini bir-birge tutashturush üchün ikki dolsida mürilik tasma bolsun. **8** Efodning üstidin bagħlaydighan, keshtilen'gen belwagh efod bilen bir pütün qilinsun we uningga oxhash sipta isħlinip, altun we kök, sösun, qizil yiplar we népiz toqulghan aq kanap rexttin yasalsun. **9** Ikki aq héqinqi tépíp, ularning üstige Israilining oghullirining namlirini oydurghin; **10** ularning namlirining altisi bir yaqtqa oyulsun, qalghan altisi bolsa yene bir yaqtqa oyulsun, hemmisi tughulush tertipi boyiche pütlisun. **11** Xuddi yaqtu neqishchiliri isħligendek, möħür oyulgħandek Israilning oghullirining namlirini ikki yaqtqa oydurghin; ular altundin yasalghan közlkükke békitsun. **12** Israilining oghullirigha esletme tash bolsun üchün, ikki yaqtutni efodning ikki mürilik tasmisiga qadighuzghin; shundaq bolghanda, Harun Perwerdigarning alida ularning namlirini esletme süpitide müriliride kötürüp yüridu. **13** Buningdin bashqa, sen altundin yene ikki közlkükke we sap altundin shoynidek ēşhip étigelin ikki zenjir yasatqin; andin éshilme zenjirler közlküklerge békitsun. **15** «Höküm qoshnéni»ni chéwer qollargħa nepis qilip keshtilitip yasatqin; uni hem efodni isħligen usulda yasighan, altun we kök, sösun, qizil yiplar bilen népiz toqulghan aq kanap rexttin yasighin. **16** U ikki qat, töt chasa qilinsun; uzunluqi bir ghérich, kengligiku bir ghérich bolsun. **17** Uning üstige töt qatar qilip goħerlerni ornatqin: – bиринчи qatargħa qizil yaqt, seriż għoher we zumret ornitilsun; **18** ikkinchi qatargħa kök qashtéshi, kök yaqt we almas ornitilsun; **19** ütchinchi qatargħa sösun yaqt, piroza we sösun kwarts ornitilsun; **20** tötinchhi qatargħa béril yaqt, aq héqqi we anartash ornitilsun; bularning hemmisi altun közlkük ichige ornitilsun. **21** Bu goħerler Israilining oghullirining namlirigha wekil qilinip, ularning sanidek on ikki bolup, möħür oyugħandek herbir goħerge on ikki qebilining nami bardin-bardin pütlisun. **22** Qoshén'għa shoynidek éshilgen sap altundin [ikki]

éshilme zenjir yasighin. **23** Qoshén'gha altundin ikki halqa étip, ikki halqini qoshénning [yuqiriqi] ikki burjikige békitkin; **24** andin altundin éshilip yasalghan ikki zenjirni qoshénning [yuqiriqi] ikki burjikidiki halqidin ötküzüp, **25** éshilgen shu zenjirlarning ikki uchini ikki közlükke békítip, [közlüklerni] efodning ikki mürilik tasmisining aldi qismigha ornatqin. **26** Buningdin bashqa sen altundin ikki halqa yasap, ularni qoshénning [asti teripidiki] ikki burjikige békitkin; ular efodqa tégisip turidighan qilinip ichige qadalsun. **27** Mundin bashqa sen altundin [yene] ikki halqa yasap, ularni efodning ikki mürilik tasmisining aldi töwenki qismigha, yeni efodqa ulnidighan jaygha yéqin qilip, keshitilen'gen belwaghdin égizrek qilip békitkin. **28** Qoshénning efodning keshitilen'gen belwéghidin yuqiriraq turushi, qoshénning efodtin ajrap ketmesliki üchün qoshénning halqisini kök shoyna bilen efodning halqisiga chétip qoyghin. **29** Shundaq qilghanda, Harun muqeddes jaygha kirdende, höküm qoshéniyi taqighachqa, Israilning oghullirining namlirini esletme süpitide yürüiking üstide Perwerdigarning aldida daim kötürüp yürgen bolidu. **30** Harun Perwerdigarning aldigha kirdende, urim bilen tummim uning yüriki üstide bolushi üchün, bularni höküm qoshénining ichige alghin; mushundaq qilghanda, Harun Israillargha baghqli hökümlerini hemisha Perwerdigarning huzurida öz yüriki üstide kötürüp yürgen bolidu. **31** Efodning [ichidiki] tonni pütünley kök renglik qilghin. **32** Tonning bashqa kiyilidighan töshüki del otturisida bolsun; uning yirtlip ketmesliki üchün xuddi bapkar toqughandek, sawutning yaqisigha oxshash chörisisge pewaz chiqirilsun. **33** Uning étikining chörisisge kök, söstün we qizil yiptin anarlarni toqup asqin hemde altun qongghuraqlarni yasap, chörisidiki anarlarning ariliqicha birdin ésip qoyghin; tonning étikining pütük chörisisge bir altun qongghuraq, bir anar, yene bir altun qongghuraq, bir anar... békitalsun. **35** Harun xizmet qilghan waqtida shu tonni kiysun; buning bilen Harun Perwerdigarning aldigha barghanda, yeni muqeddes jaygha, Perwerdigarning aldigha kirip-chiqqanda uning awazi anglinip turidi-de, u ölümdin aman qalidu. **36** Andin keyin sen sap altundin nepis bir otughatni yasap, uning üstige möhürge neqishlen'gendek: «Perwerdigargha muqeddes qilindi» dep qoyghin; **37** uni kök renglik yip bilen sellisige chigkin; u sellining aldi teripige taqalsun; **38** u Harunning pésshaniside tursun. Buning bilen Harun Israillarning muqeddes qilip keltürgen barliq muqeddes hediyelirige chaplashqan gunahlarni öz üstige élip kötürudu; hediyelarning Perwerdigarning aldida qobul qilinishi üchün otughat hemishe uning pésshanisige taqaqlıq tursun. **39** Buningdin bashqa aq kanap rexttin bir köngleq toqughin, shuningdek kanap rexttin toqulghan bir selle teyyarligin; keshtilen'gen bir belwagh yasighin. **40** Harunning oghullirigha xalta köngleklerni tikkin; ularghimu belwaghlarni teyyarla, ulargha égiz böklernimu tikkin; bular ulargha hem sherep hem güzellik bolsun. **41** Bularning hemmisini sen akang Harun we uning oghullirigha kiydürgin; andin ularning Méning aldimda kahinliq xizmitimde bolushi üchün ularni mesihlep, Manga muqeddes qilip ayriqin. **42** Ularning ewretlirining yépiq turushi üchün ulargha kanap rexttin tambal ettürgin; u bélidin yotisighiche yépiq tursun. **43** Harun we oghulliri jamaet chédiriga kirdende yaki muqeddes jayda xizmette bolush üchün qurban'gahha yéqinlashqanda, ular gunahkar bolup ölüp ketmesliki üchün [tambalni] kiyiwalsun. Bu uningga we uningdin kényinki nessilliri üchün ebediy bir belgilime bolsun.

29 Ularning Manga muqeddes qilinip, kahinliq xizmitimde bolushi üchün mundaq ishni ada qilishing kérek: — sen

bir yash erkek torpaq bilen ikki qochqarni talla (hemmisi békirim bolsun) **2** hemde pétir nan, zeytun méyi ileshtürülgen pétir toqach we zeytun méyi sürülüp mesihlen'gen pétir hemek nanlarni teyyarla, bularning hemmisini bughday unidin qilghin; **3** nanlarning hemmisini bir séwetke sélip, séwetni, torpaqni we ikki qochqarni bille hediye qilip keltürgin. **4** Sen Harun we uning oghullirini jamaet chédirining kirish éghizığa yéqin élip kélip, ularni su bilen yughin; **5** andin kiyimlirini élip kélip, Harun'gha xalta köngleklerni kiydürgin; **9** ulargha, yeni Harun we uning oghullirigha belwaghlarni baghlap, égiz böklerni kiydürgin. Shuning bilen ebediy belgilime boyiche, kahinliq xizmiti ularningki bolidu; shundaq qilip, sen Harun bilen uning oghullirini Xudagha muqeddes qilip ayrip teyinligin. **10** — Sen torpaqni jamaet chédirining aldigha élip kelgin; élip kelginingde Harun bilen uning oghulliri qollirini torpaqning békisha qoysun. **11** Andin sen bu torpaqni Perwerdigarning aldida, jamaet chédirining kirish éghizining yénida boguzlighin; **12** torpaqning qénidin élip barmiqing bilen uni qurban'gahning münggüzlirige sürüp, qalghan qanning hemmisini qurban'gahning tüwige töküp quyghin. **13** Ich qarnini yégep turghan barlıq mayni, shundaqla jigerning üstidiki chawa may, ikki börek we ularning üstidiki mayni ajritip bularni qurban'gahta köydürgin. **14** Torpaqning göshi, térisi we tézikini bolsa chédirgahning sirtigha élip chiqip, otta köydürtüwetkin; bu gunah qurbanlıq bolidu. **15** Andin sen qochqarlearning birini élip kelgin; Harun bilen uning oghulliri qollirini qochqarning békisha qoysun; **16** andin sen bu qochqarni boghuzlap, uning qénidin qurban'gahning üsti qismining etrapıgha sepin. **17** Qochqarni parchilap, uning ich qarni bilen pachaqlarını yuyup, ularni gösh parchiliri we bashning üstige qoyp, **18** pütün qochqarni qurban'gahta köydürgin. Bu Perwerdigargha atalghan köydürme qurbanlıq — ot arqılıq sunulidighan, Perwerdigarga xushbuy yetküzidighan hediye bolidu. **19** Kéyin sen ikkinchi qochqarni élip kelgin; Harun we uning oghulliri qollirini qochqarning békisha qoysun. **20** Andin bu qochqarni boghuzlap qénidin élip, Harunning ong quliqining yumshiqığha, uning oghullirining ong quliqining yumshiqığha, ularning ong qollirining chong barmiqi bilen ong putlirining chong barmiqığha sürkep qoyp, qalghan qanni qurban'gahning üsti qismining etrapıgha sepin. **21** Andin qurban'gah üstidiki qandın we mesihlesh méyidin élip, Harunning üstige, uning kiyimlirige, shuningdek uning oghullirining üstige we ularning kiyimligrimi sepin. Shundaq qilip u we uning kiyimlirini, uning oghulliri we ularning kiyimlirimi uning bilen teng Xudagha atap muqeddes qilin'ghan bolidu. **22** Andin sen qochqarning méyi, quyruq méyi, ich qarnini yégep turghan barlıq may, jigerning üstidiki chawa may, ikki börek we ularning üstidiki mayni chiqar hemde ong arqa putini alghin — (chińčı bu qochqar kahinliqqa tiklesh [qurbanlıqığha atalghan] qochqardur) — **23** — buningdin bashqa sen Perwerdigarning aldida qoyulghan pétir nan sévitidin bir girdini, zeytun méyi ileshtürülgen pétir toqactin birni we pétir hemek nandin birni élip, **24** bularning hemmisini Harunning qollırigha we uning oghullirining qollırigha qoyp, ularni «pullanglatma hediye» süpitide Perwerdigarning aldida pulanglatquzghin. **25** Andin sen bularni ularning qolliridin tapshurup élip, Perwerdigarning aldida xushbuy chiqarsun dep, qurban'gahtiki

köydürme qurbanlıqning üstide qoyup köydürgin. Bu ot arqliq Perwerdigargha sunulghan hediye bolidu. **26** Sen Harunni kahinliqqa tiklesh qurbanlıqığha atalghan qochqarning töshini élip «pulanglatma hediye» süpitide Perwerdigarning huzurida pulanglatqın; bu séning ülülüsüng holidu. **27** Shuningdek, sen kahinliqqa tiklesh qurbanlıqığha atalghan qochqarning «pulanglatma hediye» süpitide pulanglitilghan töshi bilen «kötürme hediye» süpitide égiz kötüüp pulanglitilghan arqa putini, yeni Harun we uning oghullirigha bégishishlan'ghan shu ülülshlerni «muqeddes» dep ayrip békitkin. **28** Shuning bilen bu nersileri ebediy belgilime boyiche Israillar teripidin Harun we oghullirigha bégishishlan'ghan nésiwe bolidu; chünki u kötüme hidiyedur. Bular Israillar teripidin sunulidighan inaqlıq qurbanlıqlırıdin ayrip chiqılıp, ularning Perwerdigargha atap «égiz kötürgen hediye»si hésablinip, «kötürme hediye» bolidu. **29** Harunning muqeddes kiyimlirige kéyin oghulliri warisliq qilidu. Ular mesihlini, kahinliqqa teyinlen'gende shu kiyimlerni kiysun. **30** Oghullirining qaysisi uning ornini bésip kahin bolsa, jamaet chédiririga kirip muqeddes jayning ichide xizmetke kirishkende, bu kiyimlerni uda yette kün kiyip yürsun. **31** Sen kahinliqqa tiklesh qurbanlıqığha atalghan qochqarnı élip, uning göşhini muqeddes jayda pishurghin; **32** andin Harun we oghulliri qochqarning göshi bilen séwettiki nanlarni jamaet chédiririnig kirish éghizida yésun; **33** ular özürliniring kahinliqqa teyinlinishihe Xudagha atap muqeddes qılın'għanda kafaretke ishlitilgen nersilerni yésun, lékin bular muqeddes bolghachqa, yat kishi buningdin héchnemini yémisun. **34** Eger kahinliqqa tiklesh qurbanlıq göshidin yaki nandin etige azraqa éship qalsa, éship qalghanni otta köydürütet; bular muqeddes bolghachqa, héchkim uningdin yése bolmaydu. **35** Sen shu teriqide Harun we uning oghulliri toghrisida buyrughinimning hemmisini beja keltürüp, uda yette kün'giche ularni kahinliqqa tiklesh wezipisini ada qilghin. **36** Her künü kafaret qilinishqa gunah qurbanlıqi süpitide bir torpaqni sun'ghin. Qurban'gahning özini gunahtin pak qilishqa uning tħichūmku kafaret keltürġin, muqeddes qilinsun dep, uni zeytun méyi bilen mesihligin. **37** Yette kün'giche sen qurban'għah tħichūn kafaret keltürüp, uni muqeddes qilghin. Buning bilen u «eng muqeddes nersilerning biri» hésablinidu; uningħha tegken hemme nerse muqeddes hésablinidu. **38** Mana, qurban'gahta hemishe sunidighanliring munular: — her künü bir yashliq ikki qoza qurbanlıq qilinsun. **39** Birini etigende, yene birini gugumda qurbanlıq qilip sun'ghin. **40** Birinchi qoza bilen birge zeytun méyidin bir hinnig töttin biri ilesħtirülgen bughday unidin [efahning] ondin biri we yene sharab hediysi süpitide töttin bir hin sharab qushup sunulsun. **41** Ikkinchi qozini gugumda sun'ghin; uni etigenlik qurbanlıqningkidek, xushbuy bolushi tħichün ot arqliq Perwerdigargha atalghan qurbanlıq süpitide ashliq hediye we sharab hediye bilen qoshup sun'ghin. **42** Shu teriqide bu köydürme qurbanlıq nesildin-nesilge jamaet chédiririnig kirish éghizida Perwerdigarning huzurida ötküzüläp daimliq qurbanlıq bolsun; Men [Perwerdigar] shu yerde siler bilen körüşüp, sen bilen sözlishimen. **43** Shuningdek Men shu yerde Israillar bilen uchrishimen, shuning bilen u jay Méning shan-sheripim bilen muqeddes qilnidu. **44** Men jamaet chédiri bilen qurban'għani Özümge atap muqeddes qilimen; Harun we uning oghullirinimu Özümge kahinliq xizmette bolushqa ayrip muqeddes qilimen. **45** Shundaq qilip Men Israillarning arisida makan qilip, ularning Xudasi bolimen. **46** U waqtija ular Méning ularning arisida makan qilishim tħichün ularni Misir zéminidin chiqirip kelgen Xudasi Perwerdigar ikenlikimni bilidu; Men ularning Xudasi Perwerdigardurmen.

30 Sen yene xushbuy yandurush tħichün bir xushbuygħaliġ yasatqin; uni akatsiye yaghichidin teyyarlıghin. **2** U töt chasa, uzunluqi bir gez, kengliki bir gez, égizlikki ikki gez bolsun. Uning [töt burjikdiki] münggħżer uning bilen bir pütün qilip yasalsun. **3** Sen uni, yeni uning üstini, töt etrapini hem münggħżlirini sap altun bilen qaplaqin; uning üsti qismining chörisige altundin girwek chiqarġħin. **4** Uningħha altundin ikki halqa yasap, uning girwikingin astiġha békkitin; ularni ikki yénigha udulmu'udul békkitin. Xushbuygħaliġ kötūridiġħan ikki baldaqni sħelis tħichün bularni xushbuygħahnig ikki teripige orunlashturġi. **5** Baldaqlirini akatsiye yaghichidin yasap, altun bilen qaplaqin. **6** Xushbuygħaliġ hökum-guwahlīq sanduqinígħi udulidiki perđining sirtiġha, uni Men sen bilen körishidīgħan jay bolghan hökum-guwahlīq sanduqinígħi üstdiġi kafaret textinix uduligha qoqghin. **7** Harun shuning üstide ésil xushbuy etierni yandursun; her künni etigenlikli chiraghłarni perlgħili kelgħe, xushbuylarni yandursun. **8** Shuningdek Harun gugħumda chiraghłarni tipi yaqqanda, xushbuy yandursun. Shundaq qilip Perwerdigarning aldida nesildin-nesilge xushbuy hemishe öħči rūlmej yéniq bolidu. **9** Siler uning üstide ne héchqandaq għejri xushbuy yandurmangħar, ne köydürme qurbanliq ne ashliq hediye sunmangħar, shundaqla uning üstige héchqandaq sharab hedieni tökmengħlar. **10** Her yilda Harun bir qétim [xushbuygħahn] münggħżlirige kafaret keltürsun; her qétim kafaret keltūridiġħan gunah qurbanliqinígħi qeni bilen uning tħichün kafaret keltürsun. Nesildin-nesilge shundaq qilingħar; bu [xushbuygħ] Perwerdigargħa «eng muqeddes» hésablinidighan nersilerning qataridindur. **11** Perwerdigar Musagħha mundaq dédi: — **12** Sen Israillarning sanini éniqlash tħichün ularni sanighiningga, ularning sanilishi wejiedin arisesiha balayi'apet kelmesliku tħichün, ularni sanighiningga herbir adem öz jéni tħichün Perwerdigargħa kafaret puli tapshursun. **13** Royxetke ēlinip, sanaqtin ötkenlerning hemmisi bérishi kérék bolghini shuki, herbiri muqeddes jaydik shekelning olchem birliki boyiche yérim shekel bersun (bir shekel yigħirme gerħaqha barawer keliu). Bu yérim shekel Perwerdigargħa «kötürme hediye» bolidu. **14** Royxetke ēlinip, sanaqtin ötkenler, uni yigħirme yash yaki uningdin chongħlarning herbiri Perwerdigargħa shu «kötürme hediye»ni bersun. **15** Öz jéningħargħa kafaret keltūrħi tħichün Perwerdigargħa kötürme hediye berġiningħlarda bay kishi yérim shekeldin artuq bermisun, kembegħel kishimu yérim shekeldin kem bermisun. **16** Sen Israillardin shu kafaret pulini tapshurup élip, jamaet chédirinining xizmitige bégħishlap isħletkin; u pul Israillargħa Perwerdigarning huzurida esletme süpitide jéningħargħa kafaret keltūridiġħan bolidu. **17** Perwerdigar Musagħha mundaq dédi: — **18** Sen yuyunushqa isħlitishke mistin [yoħġħi] bir das we uningħha mistin bi tgħekk yasatqin; uni jamaet chédiri bilen qurban'għahnig otturisiga orunlashturup, ichige su tostħturup qoqghin. **19** Harun bilen uning oghulliri uningħlik su bilen put-qollirini yusun. **20** Ular jamaet chédiririga kiegħe xismesliku tħichün su bilen özini yuyushi kérék; ular xizmet qilish tħichün, qurban'għaqha yéqin bérpig Perwerdigargħa ot arqliq atilidighan qurbanliq sunmaqħċi bolghinidim, shundaq qilsun. **21** Ular xismesliku tħichün put-qollirini yusun; bu isħiż ulargħha, uni özi we uning nesilliri tħichün ewladietn ewlaqgħiċċe ebbedi bi tgħellim bolidu. **22** Perwerdigar Musagħha mundaq dédi: — **23** Sen hemmidin ésil xushbuy dora-dermeklerdin teyyarla, uni murmekki suyuqlaqidin besh yūz shekel, darchindin ikki yūz ellik shekel, égirdin ikki yūz ellik shekel, **24** qowzaqqadarchindin besh yūz shekel élip (bu öħchemler muqeddes jaydik shekelning olchem birliki boyiche bolsun) we zeytun méyidinmu bir hin teyyarla; **25** bu dora-

dermekler bilen mesih qilish üçhün bir muqeddes may — etirchi chiqarghandek bir xushbuy may chiqarqhzughin. Bu «muqeddes mesihlesh méyi» bolidu. **26** Sen uning bilen jamaet chédirini, höküm-guwahliq sanduqini, **27** shire we uning barlıq qacha-quchilirini, chiragħdan we uning eswablirini, xushbuygahnı, **28** köydürme qurbanlıq qurban'gahi we uning eswablirini, yuyunush dési we uning teglikini mesihligin; **29** sen shu terzde ularnı «eng muqeddes nersiler» qatarida muqeddes qilghin. Ulargħa tegken herqandaq nersimu «muqeddes» hésablinidu. **30** Harun bilen uning oghullirini bolsa Manga kahinliq xizmette bolushi üçhün mesihlep muqeddes qilghin. **31** Israillargħa sóz qilip mundaq éytqin: — Bu may ewladien ewlağdiche Manga atalghan muqeddes mesihlesh méyi bolidu. **32** Uni ademning bedinige quysa bolmaydu; shuningdek uningga oxshaydighan yaki terkibi oxshishidighan héchqandaq maylarnı yasimanglar. U muqeddes bolghini üçhün silergimu muqeddes bolushi kerek. **33** Kimki terkibi shuningħha oxshaydighan may tengħishie, yaki uni élip yat bisrige surse, u öz xelqi arisidin üzüp tashlinidu. **34** Perwerdigar Musagħa mundaq dédi: — Sen xushbuy dora-derkler, yeni xushbuy yélim, déngiz qululisi méyi, aq déwirraq we sap mestiki teyyarlıghin. Bularning hemmisi oxshash miqdarda bolsun; **35** Xuddi etirchi may chiqargħan'għa oxshash, ularni tengshep xushbuy Yasighin; u tuzlan'għan, sap we muqeddes puraqliq etir bolidu. **36** Sen uningdin azraq élip, talqandek obdan ézip, jamaet chédiridiki höküm-guwahliq [sanduqining] uduligha, yeni Men siler bilen körüşhidighan jaġning aldiġha qoyghin. Bu silerge Perwerdigargħa atalghan «eng muqeddes nersiler» qatarida hésablansun. **37** Siler Yasighan bu xushbuyni rétsépi bilen özüngħarġħimu oxshash bir xushbuyni yasiwlsanglar bolmaydu. U sanga nisbeten éytqanda Perwerdigargħa xas qilin'għan muqeddes bolidu. **38** Kimki uning puriġini purap huzurlinħi üçhün uningga oxshap kétidighan herqandaq bir xushbuyni yasisia, u öz xelqi arisidin üzüp tashlinidu.

31 Perwerdigar Xuda Musagħa mundaq dédi: — **2** Mana, Men Özüm Yehuda qebilisidin bolghan Xurning newrisi, urining oghli Bezalelni ismini atap chaqirdim; **3** uni Xudanġ Rohi bilen toldurup, uningga danalik, eqil-paraset, ilim-hékmet igilitip, uni hertürlük isħni qilishqa qabiliyetlik qilip, **4** tūrtlük-tūrlük hünerlerni qilalaydighan, yeni altun, kümッシュ we mis isħlirini qilalaydighan, **5** yaqtalarni késip-oyalaydighan, ularni zinnet buyumliṛiha ornitalaydighan, yaghħalx lartaq neċijs chiqralaydighan, herxil hüner isħlirini qamlashturalaydighan qildim. **6** Shuningdek mana, Men yene Dan qebilisidin Ahisamaqning oghli Oholiyabni uningga yardenħem chilikk teyinlidim, shundaqla Men sanga buyrughan hemme nersilerni yasisun dep, barlıq pem-parasetlik kishikerning könligie téximu eqil-paraset ata qildim; **7** shuning bilen ular jamaet chédirini, höküm-guwahliq sanduqini, uningga üstidiki kafaret textini, chédirining hemme eswablirini, **8** shire bilen uning qacha-quchilirini, sap altundin yasilidighan chiragħdan bilen uning barlıq eswablirini, xushbuygahnı, **9** köydürme qurbanlıq qurban'gahi bilen uning barlıq eswablirini, yuyush dési bilen uning teglikini yasiyalaydighan, **10** xizmet kiyimliri, yeni kahinliq xizmitide kiyilidighan, Harun kahinning muqeddes kiyimliri we uning oghullirining kahinliq kiyimlirini toquyalaydighan, **11** mesihlesh méyi we muqeddes jayħa teyyarlinidighan ésil dora-derklerdin xushbuyni yasiyalaydighan boldi. Men sanga emr qilghinim boyiche ular barlıq isħni beja keltürüdu. **12** Perwerdigar Musagħa emr qilip mundaq dédi: — **13** Sen Israillargħa emr qilip ularġha: — «Siler Méning shabat künlinni choqum

tutunglar; chunki bular silerning özüngħlarni pak-muqeddes qilghuchining Men Perwerdigar ikenlikini bilishingħar üçhün Men bilen silerning otturangħardiki bir nishane-belge bolidu. **14** Shabat kūni silerge muqeddes qilip békítilgini üçhün, uni tutunglar; kimki uni bużza, öltüm jazasigha tartilmisa bolmaydu; berheq, kimki u künide herqandaq isħni qilsa, öz xelqi arisidin üzüp tashlansun. **15** Alte kün ichide isħ qilinsun; lékin yettinchi kün Perwerdigargħa atalghan muqeddes kün bolup, aram alidighan shabat kūni bolidu; kimki shabat künide birer isħ qilsa, öltüm jazasigha tartilmisa bolmaydu. **16** Israillar shabat künini tuttusi kerek; ular ebedi ehde süpitide uni ewladtin ewlađdiche tuṭsun. **17** Bu Men bilen Israillarning otturisida ebedi bir nishane-belge bolidu; chunki Perwerdigar alte kün ichide asman bilen zémminni yaritip, yettinchi künide aram élip rahet tapqani», — dégin. **18** Xuda Sinay tēħġida Musagħa bu sözlerni qilip bolghandin kęyin, ikki höküm-guwahliq taxtiġi uningga tapshurdi. Taxtaylor tashtin bolup, [sözler] Xudanġing barmiqi bilen ularġha püttügeni.

32 Xelq Musanġaq tagħdin chħuħmey halup qalghinini körüp, Harunning qéshiga yighilip uningga: — Sen qopup, bizżeq aldimizda yol bashlap mangidighan bir ilah yasap bergen! Chünki bizni Misir zémminidin chiqirip kelgen Musa dégen héliqi kishige néme bolup ketkenlikini bilmeymiz, — déyishti. **2** Harun ularġha: — Xotunliringħar bilen oghul-qizliringħarning qulaqliridiki altun zire halqilarni chiqirip, ménning qéshimha élip kelingħar, dédi. **3** Shuning bilen pütkül xelq öz qulaqliridiki altun zire halqilarni chiqirip Harunning qéshiga élip keldi. **4** U ularni ularning qolidin élip, iskine bilen quyma bir mozayni yasatquzi. Shuning bilen ular: — Ey Israel, séni Misir zémminidin chiqirip kelgen Xudayingħar mana budur! — déyishti. **5** Harun uni körüp uning addida bir qurban'għali yasitip andin: «Ete Perwerdigar üčħun bir héjt ötküzilidu», dep ēlan qildi. **6** Etisi ular seher qopup, köydürme qurbanliqlarni sunup, inaqliq qurbanliqlirinim kelti; andin xalayiq olturn yep-ichishti, qopup eysh-ishret qilishti. **7** Shu chaghda Perwerdigar Musagħa: — Ornundin tur, téz din peske chħuħkin! Chünki sen Misir zémminidin chiqirip kelgen xelqing buzuqħiliqq bérilip ketti. **8** Men ularġha buyrughan yoldin shunche tézla chetnep, özlixi üčħun bir quyma mozayni yasap, uningga choqun qurbanliq keltürüsħi hemde: «Ey Israel, séni Misir zémminidin chiqirip kelgen Xudaying mana shudur!», déyishti, — dédi. **9** Andin Perwerdigar Musagħa: — Mana, bu xelqi körüp qoġid; mana, ular derweqe bojni qattiqi bir xelqtur. **10** Emđi Méni tosma, Men għezej otumni ularning üstige chħuħrūp, ularni yutuwétimen; andin séni ulugh bir el qilimien, — dédi. **11** Lékin Musa Xudasi Perwerdigardin ötünüp iltija qilip mundaq dédi: — Ey Perwerdigar, némishqa sen għezej otugħni Özünġ zor qudret we küchlük qol bilen Misir zémminidin chiqirip kelgen xelqingħnejn tħalli? **12** Misirliqlar mazaq qilip: — Ularnej bésħigha bala chħuħrūp üčħun, ularni tagħħalriġnix tħalli őlti riġi yer yūzidin yoqitish xelq, [ularnej Xudasi] ularni élip ketti, — déyisħsunnu? Öz oħlu għezej ip-imbaw, Öz xelqinġeż balayi' apet keltürüsh niyitidgħin yan'-ghaysen! **13** Öz qulliring Ibrahim, Ishaq we Israelnej yad qilghin; Sen ularġha qesem bilen wede qilip: «Neslingħarni asmandiki yultuzzlardek awutimen, Özüm uning toghrisida sözigen mushu zémminning hemmisini neslingħarha bérinen, ular uningga mengħi igidarchi li qilidighan bolidu» dégen iddingħu, — dédi. **14** Shuning bilen Perwerdigar Öz xelqinġen tħalli: «Balayi' apet chħuħiġmen» dégen niyitidin yandi. **15** Musa keynige burulup, ikki höküm-guwahliq taxtiġi onqolha élip tagħħid chħuħti. Taxtaylorning ikki teripige sözler

pütülgendi; u yüzigimu, bu yüzigimu pütüklük idi. **16** Bu taxtaylor bolsa Xudaning Özining yasighini, pütülgelirli bolsa Xudaning Özining pütkini idi, u taxtaylarga oylughanidi. **17** Yeshua xelqning kötürgin chuan-sürenirini, warqirashlirini anglap Musagha: — Chédirdağdin jengning xitabi chiqiwatni, dédi. **18** Lékin u jawab béríp: — Angliniwtaqan awaz ne nusret tentenisi emes, ne meghlubiyetning peryadi emes, belki naxshaküy sadasi! — dédi. **19** Musa chédirdağhha yéqin kélép, mozayni we jamaetning ussulgha chüshüp ketkenlikini körüp shundaq derghezepli, taxtaylarni qolidin tashlap taghning tiwide chéqwetti. **20** Andin ular yasighan mozayni otqa sélip köydürüp, uni yanjiq kukum-talqan qilip, su tüstige chéchip Israillarni ichishke mejburli. **21** Andin Musa Harun'għa: Sen ularni shunche éghir gunahqa patquzghudek, mushu xelq sanga néme qildi? — dédi. **22** Harun jawab béríp: — Xojamming ghezepachchiqi tutashmigħay! Bu xelqning qandaq ikenlikini, ularning zezillikke mayil ikenlikini obdan bilisen. **23** Ular manga: — «Bizge aldimizda yol bashlap mangidighan bir ilahni yasap bergen; chünki bizni Misir zémindin chiqirip kelgen Musa dégen shu ademge néme bolghinini bilmeymiz», dédi. **24** Men ularha: «Kimde altun bolsa shuni chiqirip bersen» désem, ular manga tapshurup berdi; men uni otqa tashliwidim, mana, bu mozay chiqti, — dédi. **25** Musa xelqning qandaqsige tizginsiz bolup ketkenlikini kördi; chünki Harun ularni düshmenilirining aldida mesxire obyekti bolushqa öz meylige qoyuwtkenidi. **26** Musa chédirdahning kirish éghiziga béríp, shu yerde turup: — Kimki Perwerdigarning teripide bolsa méning yéningha kelsun! — dédi. Shuni déwid, Lawiylarning hemmisi uning qéshiga yighthildi. **27** U ularha: — Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — «Herbir kishi öz qilichini yanpisigha ésip, chédirdahning ichige kirip, bu chétidin u chétigieke kézip yürüp, herbiri öz qérindishini, öz dost-buradırını, öz qoshnisini öltürsun!» — dédi. **28** Shuning bilen Lawiylar Musaning buyrughini boyiche ish kördi; shu künü xelqning ichidin üch ming kishi öltürtüldi. **29** Andin Musa: — Herbiringlar bügün özüngarnı Perwerdigargha xas bolushqa atidinlar; chünki herbiringlar hetta öz ogluhinglar hem qérindishinglarnımı aymidinlar; shuning bulun bügün bext-beriketni üstünglarga chüshürdüngler, dédi. **30** Etisi Musa xelqqe söz qilip: — Siler derweqe nahayiti éghir bir gunah sadir qildinglar. Emdi mana, men Perwerdigarning algidha chiqimien; gunahinglar üçhün kafaret keltüreleymenmikin, — dédi. **31** Shuning bilen Musa Perwerdigarning algidha yénip béríp: — Hey...! Bu xelq derweqe éghir bir gunah sadir qilip, özlirige altundin ilahlarni yasaptu! **32** Lékin emdi Sen ularning gunahını epu qılışqa unighaysen..., unimisang, ismimni Özüng yazghan deptirindin öchürüwtokin! — dédi. **33** Perwerdigar Musagha jawab béríp: — Kimki Méning aldimda gunah qilghan bolsa, uning étini Öz deptirimdin öchürtüwetim. **34** Emdi sen béríp, Men sanga éytqan jaygha xelqni bashlap bargħin. Mana, Méning Perishtem aldingda mangidu. Lékin ularha jaza bérídighan künüm kelgende, ularha gunahi üçhün jaza bérímen, dédi. **35** Bu sözdin keyin Perwerdigar xelqning Harunning qoli bilen mozayni quydurup yasatqini üçhün ularni waba bilen jazalidi.

33 Perwerdigar Musagha mundaq dédi: — Sen ornungdin turup, özüng Misir zémindin élip kelgen xelq bilen bille mushu yerdin kétip: «Men séning neslingge uni bérímen» dep qesem qilip İbrahimgħa, Ishaqqa we Yaqupqa wede qilghan zémin'għa bargħin. **2** Shuning bilen séning aldingda bir Perishte ewetip, Qanaaniy, Amoriy, Hittiy, Perizziyerni, Hiwiyy bilen Yebusiyarni heydep chiqirip, **3** séni süt bilen hesel éqip turidighan zémin'għa keltürinen. Chünki siler boyni qattiq bir xelq bolghachqa, yolda silerni halak qiliwetmeslikim

üçhün, Özüm silerning aranglarda bolup, shu [zémin'għa] bille chiqmayen, — dédi. **4** Xalayiq bu qattiq söni anglap, qayghuha chomüp héchqaysi öz zibu-zinnetlirini taqmidi. **5** Chünki Perwerdigar Musagħa sóz qilip: — Sen béríp Israillargħa: «[Perwerdigar]: — Siler boyni qattiq bir xelq ikensiler; eger Men Perwerdigar aranglarga chiqip bir deciqila tursam, sileri yoqitiwetken bolattim. Emdi siler özünglardiki zibu-zinnetlerni éliwétingħar; shu chaghda Men silerge néme qilidighinimni bilimen, dédi», dep éytqin, — dégenidi. **6** Shunga Israillar Horeb téghidin ayripliha zibu-zinnetlirini özliridin éliwetti. **7** Shuning bilen Musa öz chédirini élip, uni chédirdahning sirtida, chédirdağdin nérraqa bir jaygha tikip, uni «köṛuħuħ chédiri» dep atidi. Kimki Perwerdigarni izdep, yol sorimaqchi bolsa chédirdahning sirtidiki «köṛuħuħ chédiri»ga barati. **8** Shundaq bolattiki, her qétim Musa chédirgħa chiqiça, pütkül xalayiq qopup, herbiri öz chédirining ishikide öre turup, Musa chédirgħa kirip bolghuche uning keynidin qariship turatti. **9** Andin Musa her qétim chédirgħa kirip ketse shundaq bolattiki, bulut tüwruki chüshüp, chédirning kirish éghizida toxtaytti; shuning bilen Perwerdigar Musa bilen szöлishetti. **10** Pütkül xalayiq bulut tüwrükining jamaet chédirining kirish éghizida toxtighinini körett; uni körġinide xelqning hemmisi qopup, herbiri öz chédirining ishikide turup sejde qilishatti. **11** Shu chaghla Perwerdigar Musa bilen kishiler öz dostburadiri bilen szöleshkendek, yüzmuyżz szöлishetti. Andin Musa chédirdağħha yépin kέletti; lékin uning xizmetkari bolghan nunning oħgli Yeshua dégen yash yigit chédirning ichidin chiqmaytti. **12** Musa Perwerdigargħa mundaq dédi: — Mana, Sen daim manga: «Bu xelqni élip chiqiñ» dep kelding; lékin Özüng manga: «Men séni ismingni bilip tonuymen», we shuningdek «Nezirim alidda iltipat tapting» dégen bolsangmu, Sen méning bilen birge kimmi ewetidighiningni manga ayan qilmiding. **13** Eger men rasttinla neziringde iltipat tapqan bolsam, özümming Séni tonuħum üçhün, neziringde iltipat tépiwérishim üçhün manga Öz yolungni ayan qilghaysen; mana, bu xelqning Öz xelqinq bolghinini neziringde tutqaysen! — dédi. **14** U jawab béríp: Men Özüm [sen] bille bille béríp, sanga aram aya qilimen, — dédi. **15** Musa uningħha jawaben: — Eger Sen Özüng [biz] bilen bille mangħisang, bizni bu yerdin chiqarmi ghayse; **16** chünki, men we xelqning neziringde iltipat tapqinim némidin bilinidu? Ejeba, Özüngħing biz bilen bille mangħiningdin bilinmemdu? Shu sewebtin men we xelqning yer yūzidiki herbir taipilerdin alahide perqleñmemdu?! — dédi. **17** Perwerdigar Musagħa: — MUSHU ITIJA YINGNIMU İJABET QILIMEN; chünki sen nezirimde iltipat tapting we Men séni ismingni bilip tonuymen, dédi. **18** Shuning bilen Musa: — Öz shan-sherpingni manga körsetkeysen, — dédi. **19** [Perwerdigar]: — Özümming pütkül mħriħbanliqimni séning köz aldingdin ötküzim we aldingda «Yahweh» dégen namni jakarlaymen. Kimegħi shapaeq qilmaqchi bolsam shuningħha shapaeq körssitimen, kimegħi rehim-shepqed körsetmekħi bolsam, shuningħha rehim-shepqed körssitimen, dédi. **20** Perwerdigar uningħha: — Sen özümmni körrelmeySEN; chünki héch ademzat Méni körse tirik qalmaryu, dédi. **21** Andin Perwerdigar: — Mana, yénimda bir jay bardur; sen shu yerdik qoram tashning üstidhe turghin. **22** Méning shan-sheripim ötídighan waqtitta, shundaq boliduki, Men séni shu qoram tashning yériqida turghuzup, Men ötüb bolghuche séni qolum bilen yépíp turimen. **23** Andin qolumni tartiwalimen; shuning bilen sen Méning arqa teripimmi körisen, lékin yüzüm körümneydu, — dédi.

34 Perwerdigar Musaga: — Sen awwalqigha oxshash özüng üchün tashtin ikki taxtayni yonup kel; Men bu taxtaylarga sen ilgiri chéqiwetken taxtaylardiki sözlerni yézip qoyimen. **2** Sen ete etigen'giche teyyar bolup, seherde Sinay téghigha chiqip, shu yerde taghning choqqisida Méning aldimda hazir bolghin. **3** Lékin héch kishi sen bilen bille chiqmisun we yaki taghning héch yéride bashqa adem körümisun, qoy-kalilarmu taghning tüwide olimisun, — dédi. **4** Musa awwalqigha oxshash tashtin ikki taxtayni yonup, etisi tang seher qopup, bu ikki tash taxtayni qolida élip, Perwerdigarning buyrughini boyiche Sinay téghigha chiqtı. **5** Shuning bilen Perwerdigar bulutta chüshüp, shu yerde Musaning qeshida turup, «Yahweh» dégen namini jakarlıdi. **6** Perwerdigar uning köz aldidin ötüp: — «Perwerdigar, Perwerdigar, rehimdl we méhir-shepqtılıktur, asan ghezeplenmeydighan, shapaet bilen wapasi keng Tengridur, **7** minglighan-on minglighanlarga rehim-shapaet körtsitip, qebihlik, asyliq we gunahni kechürgüchidur; lékin u gunahkarları hergiz gunahsız dep qarimaydighan, belki atilarning qebihlikining jazasını balılıri we newrlirigiche, shundaqla üchinchi we tötinchi ewladighiche yükleydighan [Tengridur]» — dep jakarlıdi. **8** Shuning bilen Musa derhal yerge bash qoyup sejde qılıp: — **9** — Ey Reb, eger men rasttinla nezirinde iłtipat tapqan bolsam, undaqta i Reb, arimizda biz bilen mangghaysen; chünki bu xelq derweqe boynı qattiq bir xelqtur; bizning qebilihikimizi we gunahimizi kechürgyesen, bizni Öz mirasing bolushqa qobul qilghaysen! — dédi. **10** Shuning bilen u Musagha: — Mana, Men bir ehde tüzimən; séning barlıq xelqing alıldı pütkül yer yüzining héchbir jayida yaki héchbir el arısida qilinip baqmaghan möjizilerni yaritim. Shuning bilen sen arısida bolghan xelqingning hemmisi Perwerdigarning [karamet] emelini köridü; chünki Méning silerge qılıdighan emelim derweqe dehshetlik ish bolidu. **11** Men bugün sanga tapilaydighan emrlirimmi tutqin; mana, Men silerning aldingardin Amoriy, Qanaaniy, Hittiyl, Perizziy, Hiwiy we Yebusiyarlarni heydep chiqirimen. **12** Emdi hézi bolghinkı, sen baridighan zéminda turuwtanqlar bilen héch ehde baghlashmighin; bolmisa, bu ish silerge tuzaq bolidu; **13** belki siler ularning qurban'gahlırını chöwüp, but tüwrüklerini sundurup, «asherah» butlirını késip tashlanglar. **14** Chünki sen héchqandaq bashqa ilahqa ibadet qilmaslıqing kerek — chünki Menki Perwerdigarning nami «Wapasılıqliqa Heset Qilghuchi» bolup, heset qilghuchi bir ilahdurmen. **15** Bolmisa, shu zéminda turuwtanqlar bilen ehde tüzüshüng mumkin; andin ular ilahlrırını keynidin yürüp buzuqchılıq qılıp, ilahlrıgha qurbanlıqlar ötküzünide, silernı chaqırsa ularning qurbanlıqlıridın yep kétishinglar mumkin; **16** sen shundaqla yene ularning qızılırını oghulliringha xotunluqqa élip bérishing mumkin; u qızlar öz ilahlrırını keynidin yürüp buzuqchılıq qilghinida, ular oghulliringnimü öz ilahlrırınını arqisidin manghuzup, buzuqchılıq qildurushi mumkin. **17** Özüng üchün héchqandaq quyma butlarnı yasatmighin. **18** Pétir nan héytini tutunglar; Méning emr qilginimdek Abib éyida, béktilgen waqitta yette kün pétir nan yenglar. Chünki siler Abib éyida Misirdin chiqqansıler. **19** Balyyatquning tunji méwisi Méningki bolidu; charpay malliringning ichidin deslep tughulghan erkekler, kala bolsun, qoy bolsun ularning tunjilirining hemmisi Méningki bolsun. **20** Lékin ésheklerning tunji texeylirining ornığha qoza bilen bedel tölishing lazım bolidu. Eger ornığha [qoza] bermiseng, texeyning boyını sunduruwetkin. Tunji oghulliringini bolsa, ulargha bedel tölep qayturuwal. Héchkim Méning huzurumgha quruq qol kelmisun. **21** Sen alte kün ichide ish-emelingni qılıp, yettinchi künü aram

élishing zörür; yer heydesh waqtı bolsun, orma waqtı bolsun, aram élishing zörür. **22** Yéngi bugħdayning tunji hosulini tebrikleydighan «heptiler héti»ni ötküzüngħar; yilning axirida «hosul yighthi héti»ni ötküzüngħar. **23** Séning herbir erkek kishiliring yilda üch qétim Israelning Xudasi bolghan Reb Perwerdigarning aldigha hazir bolsun. **24** Chünki Men taipilerni aldingdin heydiwetip, chégraliringni kéngeytimen; shuningdek sen yilda üch qétim Perwerdigar Xudayingning aldigha hazir bolushqa chiqip barsang, héchkim yéringga köz qirini salmaydu. **25** Manga sunulidighan qurbanliqning qénini boldurulghan nan bilen bille sunmigraphin; yaki ötüp kétish héytining qurbanliqining göshini etige qaldurma. **26** Zéminingning deslepkhosulidin tunji meħsulatħarni Perwerdigar Xudayingning öyige keltürüp ata. Oghlaqni anisining sütide qaynitip pishurma. **27** Perwerdigar Musagha: — Bu sözlerni özüng üchün yéziwalghin; chünki Men mushu sözlerni asas qılıp sen bilen we Isral bilen ehde bagħħidim, dédi. **28** U waqitta Musa shu yerde Perwerdigarning huzurida qırq kéche-kündüz turdi; u héchnerse yémidi, héch su ichmidi. U yerde [Perwerdigar] taxtaylarga ehdining sözliri bolghan on emrni pütti. **29** Musa Sinay téghidin chüshkende shundaq boldiki (u tagħdin chüshkende ikki höküm-guwalhq taxtiyi uning qolida idi), özining [Perwerdigar] bilen sözleshkini üchün yüzining parqirap ketkinimi bilmeyti. **30** Emdi Harun we barlıq Israillar Musani kördi, mana, uning yüz térisi parqirap turatti; ular uningga yéqin bérissitn qorqusiti. **31** Lékin Musa ularni chaqırıwidi, Harun we jamaetning barlıq bashliri yénip, uning qeshiga keldi; Musa ular bilen sözleshti. **32** Shuningin kényin, barlıq Israillar uning yénigha keldi; u waqitta Musa Perwerdigar öyige Sinay téghida söz qilghinida tapshurghan barlıq emrlerni ularħha tapilidi. **33** Musa ularħha deydighinini dep tügħetti. U [sözligen] yüzige bir chümperde tartiwalghanidi; **34** Qachanki Musa Perwerdigar bilen sözlħiħshe uning huzurigha kirsie, chümperdini ēliwetteti, taki u yénip chiqquche shundaq bolatti; yénip chiqqanda özige néme tapilan'għan bolsa, shuni Israillarha éytip bérretti. **35** Israillar Musaning yüz térisining parqirap turghinini koretti; shunga Musa yene taki Perwerdigar bilen sözleşkili uning huzurigha kirkgieħe yüzige chümperde tartiwalatti.

35 Musa Israillarning pütkül jamaitini yighip ulargħa: — Perwerdigar silerge qilishqa buyrugħan emrler munulardur: — **2** Alte kün ish-emgek künni bolsun; lékin yettinchi künni silerge niżżeġen muqeddes bir kün bolup, Perwerdigargħa atalghan aram alidighan shabat künni bolsun. Herkim shu künide ish-emgek qilsa özümge mehkum qilinsun. **3** Shabat künide barlıq turalgħuliringħarda herzig qalimanglar, — dédi. **4** Musa Israillarning pütkül jamaiti söz qılıp mundaq dédi: — «Perwerdigar buyrugħan emr mana shuki: — **5** Özüngħarning aranglardin Perwerdigargħa bir «köttürme hediye» keltürüngħar; köngli xalighanlarning herbiri Perwerdigargħa bir «köttürme hediye»sini keltürsün; yeni altun, kümüş, mis, **6** kök, sösün we qızıl yip, aq kanap rext, öħcke tiwiti, **7** qızıl boyalghan qoħqar térisi, delfin térisi, akatsiye yaghħichi, **8** chiraghdañ tħużiż zeytun méyi, «mesihħesh méyi» bilen xushbuy üchün isħlitilidighan ēs il dora-dermekler, **9** efodqa hem qoshn'għa ornitidighan héqiq we bashqa yaqtulnari keltürüngħar». **10** — «Aranglardi barlıq mahir ustilar keliż Perwerdigar buyrugħannin hemmisi yasap bersun: **11** — [muqeddes] chédir bilen uning ichki we tashqi yopuqlirini, ilghulirini, taxtaylirini, baldaqlirini, xadilirini we bularning tegliklirini, **12** ehde sanduqi we uning baldaqlirini, «kafaret texti»ni, «ayrima perde-yopuq»ni, **13** shire we uning baldaqlirini, uning barlıq

qacha-quchilirini we «teqdim nanliri»ni, **14** yoruqluq üçhün yasalghan chiraghdan we uning eswablirini, uning chiraghli we chiragh méyini, **15** xushbuygah we uning baldaqlirini, «Mesihlesh méyini»ni, dora-dermeklerdin ishlen'gen xushbuyni, muqeddes chédirining kirish éghizidiki «ishik perdisi»ni, **16** köydürme qurbanlıq qurban'gahi we uning mis shalasini, baldaqlirini we barlıq eswablirini, yuyunush dési we uning teglikini, **17** hoylining perdilirini, uning xadiliri we ularning teglikirini, hoylining kirish éghizidiki perdi, **18** chédirning mix-qozuqlirini, hoylining mix-qozuqlirini, shundaqla barlıq tanilirini, **19** toqludighan kiyimler, yeni muqeddes jayning xizmitige kahinliq xizmitide kiyillidighan, Harun kahinining muqeddes kiyimlirini hem uning oghullirirning kiyimlirini teyyar qilsun. **20** Shuning bilen pütüköl Israil jamaiti Musaning yénidin chiqip kétishi. **21** Andin köngli tartqanlarning herbiri, rohi özlirige türkte bolghanlarning herbiri kélip, jaamat chédirini yasashqa, shundaqla chédirning xizmitide ishlitlidighan barlıq seremjanlarni yasashqa we muqeddes kiyimlerni tikishke Perwerdigargha atalghan «pulanglatma hediye»ni keltürgili turdi. **22** Ular erlermu, ayallarmu kélip, sunushqa köngli xush bolghanlarning herbiri hediye keltürip, bulapka, zire-halqa, üzük, zunnar-bilezük qatarlıq herxil altun buyumlarni élip keldi; altunni «kötürme hediye» qılıp béréy dégenlerning herbiri uni Perwerdigargha sundi. **23** Kimde kök, sösün, qızıl yip bilen aq kanap rest, öchke tiwiti, qızıl boyalghan qoçqar térisi we délfín térisi bolsa, shularni élip kélishti. **24** Kümüş ya mistin kötürme hediye keltürey dégenlerning herbiri shuni Perwerdigargha hediye qılıp sundi. Kimde chédirning xizmitide ishlitlidighan herxil seremjanlarga yarighudek akatsiye yaghichi bolsa, uni élip keldi. **25** Qoli chéwer ayallarning herbiri öz qolliri bilen égirip, shu égirgen yip we rextlerni, yeni kök, sösün we qızıl yip bilen aq kanap rextlerni keltürdi, **26** Shuningdek köngli qozqalghan ayallarning hemmisi hünerini ishlitip öchke tiwitidin yip égrishti. **27** Emirler efod we qoshén'gha ornitilidighan héqıqlar we yaqturlari, **28** dora-dermeklerni, chiraghqa we mesihlesh méyigha ishlitlidighan zeytun méyini, xushbuyga ishlitlidighan ésil dora-dermeklerni keltürdi. **29** Shu teriqide Israillar Perwerdigar Musaning wasitisi bilen buyrughan ishlarning herqaysigha bir nerce bérishke köngli tartqan bolsa, er bolsun ayal bolsun herbiri shuni élip kélip, Perwerdigargha atap ixtiyariy hediye berdi. **30** Andin Musa Israillargha mundaq dédi: — «Mana, Perwerdigar Yehuda qebilisidin xurning newrasi, Urining oghli Bezalelni ismini atap chaqırıp, **31** uni Xudanıng Rohi bilen toldurup, uningga danalıq, eqil-paraset, ilim-hékmet igilitip, uni hertürlük ishni qılıshqa qabiliyetlik qılıp, **32** uni türlük-türlük hünerlerni qilalaydighan — altun, kümüş we mis ishlirini qilalaydighan, **33** yaqturlarni késip-oyalaydighan, zinnet buyumligha ornitalaydighan, yaghachlarga neqish chigiralaýdighan, herxil hüner ishlirini qamlashturalaydighan qıldı. **34** U yene uning könglige, shuningdek hem Dan qebilisidin bolghan Ahisamaqning oghli Oholiyabning könglige [bashqıllargha] hüner ögitish niyet-istikini sélip, **35** ularning köngüllirini danalıq-hékmet bilen toldurup, ularni herxil neqqashlıq-oymichılıq ishlirigha mahir qılıp, kök, sösün we qızıl yip bilen aq kanap rest bilen keshtichilik qılıshqa hemde bapkarlıqqa iqtidarlıq qıldı. Shuning bilen ular herxil hüner ishlirining we herxil layihileş ishlirining höddisidin chiqalaydighan boldi.

36 Shuning bilen Bezalel we Oholiyablar, shuningdek Perwerdigar muqeddes chédir yasashning herxil ishlirigha kerek bolghan danalıq-hékmet we eqil-parasetni ata qilghan

mahir ustilarning herbiri ulargha qoshulup, shu ishni uning emr qilghini boyiche emelge ashuridu». **2** Shu waqitta Musa Bezalel we Oholiyabni, shundaqla Perwerdigar danalıq-hékmet bilen köngüllirini toldurghan, köngli özini shu ishni qılıshqa qatnishishqa daletaq qilghan barlıq hünerwen-kasiplarni chaqırıp yighthi. **3** Ular kélip muqeddes chédirni yasashqa, shundaqla uning ish-xizmetlirige kérélik seremjanlarni yasashqa Israillar élip keltürgen barlıq «kötürme hediye»lerni Musadin tapshuruwaldi. Israil xelqi yenila öz meylı bilen her küni etigini Musagha ixtiyariy hediye keltürüp turatti. **4** Andin muqeddes chédirning ishlirini qiliwatqan ustilarning hemmisi qolidiki ishni qoyup qoyup kélip, **5** Musagha: — Xelqning élip kelgini Perwerdigar bigze qılıshqa buyrughan ishni pütüküzshé éhtiyaj bolghinidin köp éship ketti! — déyisit. **6** Andin Musa emr qılıp, pütüköl chédirgah boyiche: «Mana, er bolsun, ayal bolsun, héchkmı muqeddes chédirni yasash üçhün «kötürme hediye» sıtipide yene héchqandaq nerse teyyarlap kelmisun!» dep jakarlatti. Buning bilen köpçilik hediyeler keltürsühtin toxtilildi. **7** Chünki ular teyyarlıghan matériyallar pütüköl qurulush ishığha yétteti, hetta éship qalatti. **8** Muqeddes chédirning qurulush ishini qiliwatqan ustilarning herbiri népiz toqulghan aq kanap rextke kök, sösün we qızıl yiplar arılashturulup ishlen'gen on parche yopuq yasap, kérublarning süritimi yopuqlargha chéwerlik bilen layihilep nepis qılıp keshtilep chiqtı. **9** Herbir yopuqning uzunluqı yigirme sekkit gez, kenglikli töt gez bolup, herbir yopuq oxshash chong-kichiklikte qilindi. **10** [Bezalel] yopuqlarning beshini bir-birige ulidi, qalghan besh yopuqnemu hem bir-birige ulidi. **11** U ulap chiqilghan birinchi chong parchining eng chétidiki qismining bir teripige renggi kök izmilerni qadidi, shuningdek ulap chiqilghan ikkinchi chong parchining eng chétidikisining bir teripigimu shundaq qıldı. **12** Birinchi chong parchining eng chétidiki qismiga ellik izme qadidi, ikkinchi chong parchining eng chétidikisining ellik izme qadidi. Izmiler bir-birige udulmuudul qilindi. **13** Muqeddes chédir bir pütün bolsun üçhün u altundın elik ilghu yasap, ikki parche yopuqni shu ilghular bilen bir-birige tutashturdu. **14** U muqeddes chédirni yépish üçhün öchke tiwitidin yopuqlarni yasidi; yopuqtın on bir parche yasidi. **15** Yopuqlarning herbirining uzunluqı ottuz gez, kenglikli töt gez bolup, on bir yopuqning hemmisi oxshash chong-kichiklikte qilindi. **16** Yopuqlarning beshini u ulap bir qılıp, qalghan alte yopuqnemu ulap bir qıldı. **17** U birinchi ulap chiqilghan chong parchining eng chétidiki qismiga ellik izme, ikkinchi ulap chiqilghan chong parchining eng chétidiki qismiga ellik izme qadidi. **18** U chédir bir pütün bolsun üçhün hem mistin ellik ilghu yasap, ikki chong parchinili ulap qoydi. **19** U buningdin bashqa chédirgah qızıl boyalghan qoçqar térisidin yopuq yasap yapti, andin uning üstidinmu délfín térisidin yasalghan yene bir yopuqni qapıldı. **20** U muqeddes chédirning tik taxtaylirini akatsiye yaghichidin yasap tiklidi. **21** Herbir taxtayning uzunluqı on gez, kenglikli bir ýerim gez qilindi. **22** Herbir taxtayning ikkidin turumi bar idi, her ikki taxtay shular bilen bir-birige chétildi; u chédirning barlıq taxtaylirini shundaq yasidi. **23** U chédirning taxtaylirini shundaq yasidi; yigirmisi jenub terepke ornitildi; **24** u bu yigirme taxtayning téğige kümüshtin qırıq teglik yasidi; bir taxtayning [astidiki] ikki turumi üçhün ikkidin teglikni yasidi. **25** Shuningdek u chédirning udul teripige, yeni shimal teripige yigirme taxtay yasidi, **26** shundaqla bularning qırıq teglikini kümüshtin yasidi; bir taxtayning téğige ikkidin teglik, yene bir taxtayning téğige ikkidin teglik orunlashturuldu. **27** Chédirning keyni teripige, yeni gherb terepke alte taxtayni

yasap ornatti. **28** U chédirning keyni teripidiki ikki bulunggha ikki taxtayni yasap ornatti. **29** Bu bulung taxtayliri astidin üstigiche ikki qat qilip [taxtaylarni] özara chétishthurdi, üsti bir halqigha béktildi. U her ikkisini shundaq yasap, ikki bulunggha ornatti. **30** Shuninglashqimu u teripide sekkiz taxtay boldi, ularning kümüştin yasalghan on alte teglikli bar idi; bir taxtayning tégide ikki teglik, yene bir taxtayning tégide ikki teglik bar idi. **31** Buningdin bashqa u akatsiye yaghichidin baldaq yasidi; chédirning bu teripidiki taxtaylarga besh baldaqni, **32** chédirning u teripidiki taxtaylarga besh baldaqni, chédirning arqa teripidiki taxtaylarga, yeni gherb teripidiki taxtaylаргиму besh baldaqni yasidi. **33** U taxtaylarning otturidiki ottura baldaqni bu tereptin u terepe yetküzüp yasidi. **34** U taxtaylarni altun bilen qaplap, baldaqlar ötküzüldighan halqlarni altundin yasap, baldaqlarni altun bilen qaplidi. **35** U népiz toqulghan aq kanap rextke kök, sösün we qizil yipler arilashtrulup ishlen'gen bir perde yasidi; uni kérublarning süritini chéwerlik bilen layihilep nepis qilip chüshürüp, keshtilep chiqardi. **36** Uni éshisha u akatsiye yaghichidin töt xada yasap, altun bilen qaplidi. Ularning ilmekliri altundin yasaldi; xadilargha u kümüştin töt teglikni quyup yasidi. **37** U chédirning kirish éghiziga nepis toqulghan aq kanap rextke kök, sösün we qizil yipler arilashtrulup ishlen'gen bir perde yasidi, uni keshtichige keshtileti. **38** U yene bu perdingin besh xadisini ilmekliri bilen qoshup yasidi; ularning bashlirini we baldaqlarini altun bilen qaplidi; ularning besh teglikli mistin yasaldi.

37 Andin Bezalel ehde sanduqini akatsiye yaghichidin yasidi; uning uzunluqi ikki yérim gez, égizlikli bir yérim gez, kenglikli bir yérim gez idi. **2** U uning ichi we sırtını sap altun bilen qaplidi, uning üstünki qismining chörisisge altundin girwek chiqardi. **3** U uning üchün altundin töt halqa quyup, ularni uning töt chétiqiga békitti; bir teripige ikki halqa, yene bir teripige ikki halqa békitti. **4** U hem akatsiye yaghichidin ikki baldaq yasap, her ikkisini altun bilen qaplidi; **5** andin sanduq ular arqılıq kötürlüsün dep, baldaqlarni sanduqning ikki yénidiki halqlaridan ötküzüp qoysi. **6** U [sanduqning yapuchi süpitide] altundin uzunluqi ikki yérim gez, kenglikli bir yérim gez bolghan bir «kafaret texti» yasidi. **7** U ikki kérubni altundin soqup yasidi; ularni kafaret textining ikki teripige ornatti; **8** bir kérubni bir teripige, yene bir kérubni yene bir teripige ornatti. U ikki teripidiki kérublarni kafaret texti bilen bir gewde qildi. **9** Kérublar bir-birige yüzlinip, qanatlirini kafaret textining üstigue kérüp, qanatlari bilen uni yépüp tutratti; kérublarning yüzü kafaret textige qaritildi. **10** U hem shireni akatsiye yaghichidin yasidi; uning uzunluqi ikki gez, kenglikli bir gez, égizlikli bir yérim gez idi. **11** U uni sap altun bilen qaplap, uning üstünki qismining chörisisge altundin girwek chiqardi. **12** U shirening chörisisge tötilik égizlikte bir lew yasidi; bu lewning chörisisigimu altundin bir girwek chiqardi. **13** U shirege altundin töt halqa yasap, bu halqlarni shirening töt burjikidiki chétiqqa ornatti. **14** Shireni kötürlüşke baldaqlar ötküzülsün dep, halqlar şire léwige yéqin béktildi. **15** Shire üchün u baldaqlarni akatsiye yaghichidin yasap, altun bilen qaplidi; şire ular bilen kötürlütti. **16** U shirening üstigue qoyulidighan barlıq buyumlarni, yeni légenlirini, qacha-qucha texsilirini, [«sharab hediyléri»ni] quydighan qedeh we piyalilerning hemmisini sap altundin yasidi. **17** U hem chiraghdbanni sap altundin yasidi; chiraghdbanni soqup yasidi; chiraghdbanning puti, gholi, qedejhili, ghunchiliri we güllüri bir pütün altundin soquldi. **18** Chiraghdbanning gholining ikki yénidin alte shaxche chiqirildi – chiraghdbanning bir yénidin üch shaxche, uning

yene bir yénidin üch shaxche chiqirildi; **19** bir yénidiki herbir shaxchide badam güli sheklide ghunchisi we chéchiki bolghan üch qedeh chiqirildi, yene bir yénidiki herbir shaxchide badam güli sheklide ghunchisi we chéchiki bolghan üch qedeh chiqirildi. Chiraghdban'ga chiqirilghan alte shaxchining hemmisi shundaq yasaldi. **20** Chiraghdbanning [gholdin] badam güli sheklide ghunchisi we chéchiki bolghan töt qedeh chiqirildi. **21** Bulardin bashqa [birinchı] ikki shaxchining astida bir ghunche, [ikkinchi] ikki shaxchining astida bir ghunche, [üchinchi] ikki shaxchining astida bir ghunche yasalghanidi; chiraghdban'ga chiqirilghan alte shaxchining astining hemmisi shundaq idi. **22** Uning shu ghunchilirli hem shaxchilitri chiraghdban bilen bir gewde qilindi – bir pütün sap altundin soqup yasaldi. **23** U chiraghdbanning yette chirighini, shundaqla uning pilik qaychilari bilen küldanlirini sap altundin yasidi. **24** U chiraghdban we uning barlıq eswablirini bir talant sap altundin yasidi. **25** U yene xushbuygahni akatsiye yaghichidin yasidi. Uning uzunluqi bir gez, kenglikli bir gez, égizlikli ikki gez bolup, töt chasa qilip yasaldi; [töt burjikidiki] münggüzler uning bilen bir pütün qilip yasaldi. **26** U uni, yeni uning üstini, töt etrapini hem münggüzlirini sap altun bilen qaplidi; uning üsti qismining chörisisge altundin girwek chiqardi. **27** Uningha altundin ikki halqa yasap, uning girwikining astigha békitti; ularni ikki yénigha udulmu'udul békitti. Xushbuygahni kötüridighan ikki halqasını sélish üchün bularni xushbuygahning ikki teripige orunlashturdi. **28** U baldaqlarni akatsiye yaghichidin yasap, altun bilen qaplidi. **29** U hem muqeddes Mesihlesh méyini yasidi, andin etirich chiqarghandek dora-dermeklerni tengshep sap xushbuyni yasidi.

38 U köydürme qurbanlıq qurban'gahini akatsiye yaghichidin yasidi. Qurban'gah töt chasa bolup, uzunluqi besh gez, kenglikli besh gez, égizlikli üch gez qilindi. **2** U uning töt burjikigine qoyulidighan münggüzlerini yasidi; münggüzlri qurban'gah bilen bir gewde qilindi. Qurban'gahni mis bilen qaplidi. **3** U qurban'gahning barlıq eswablirini – uningha xas bolghan daslarni, gürjeklerni, korılarni, laxshigirlarni we otdanlarnimu yasidi; uning barlıq eswablirini mistin yasidi. **4** Qurban'gah üchün mistin bir shala yasidi; shalani qurban'gahning qap béléning astidiki girwektin töwenrek turidighan qıldı; shala qurban'gahning del otturisida idi. **5** U shalaning töt burjikigine baldaqlar ötküzüldighan töt mis halqını quyup yasidi. **6** U baldaqlarni akatsiye yaghichidin yasap, ularni mis bilen qaplidi. **7** Andin u qurban'gahni kötürlüş üchün baldaqlarni qurban'gahning ikki yénidiki halqlaragua ötküzüp qoysi. U qurban'gahni taxtaylardan, ichini bosh qilip yasidi. **8** U yene yuyunush désini mistin, uning teglikinimu mistin yasidi; u bularni «köürüshüsh chédiri»ning kirish éghizining aldida xizmette bolghan ayallarning mis eynekliridin yasidi. **9** Andin u chédirning hoylisinimu yasidi. Hoylining jenubığha, yeni jenubqa yüzlen'gen teripige népiz toqulghan aq kanap rexttin perdilerni yasidi; uning uzunluqi yüz gez idi. **10** Perdilerni éishsha yigirme xada we xadilarning yigirme teglikini u mistin yasidi. Xadilarning ilmekliri we baldaqları kümüştin yasalghanidi. **11** Shuningha oxhash shimal teripidimi uzunluqi yüz gez kéléldighan perde bar idi. Perdilerni éishsha yigirme xada we xadilarning yigirme teglikini u mistin yasidi. Xadilarning ilmekliri we baldaqları kümüştin yasalghanidi. **12** Shuningha oxhash gherb teripide uzunluqi ellik gez kéléldighan perde bar idi; perdilerni éishsha on xada we xadilarning on teglikini u mistin yasidi. Xadilarning ilmekliri we baldaqları kümüştin yasalghani yasaldi. **13** Hoylining şerq teripi, yeni kün chiqishqa yüzlen'gen teripining kenglikli ellik gez idi. **14** Bir teripide on besh gez kéléldighan perde bolup, uning üch xadisi bilen üch teglikli

bar idi. **15** Yene bir teripidimu on besh gez kéléigidihan perde bolup, uning üch xadisi bilen üch teglik bar idi. **16** Hoylining chörisidiki perdilerning hemmisi népiz toqulghan aq kanap rexttin tikilgenidi. **17** Hoylining chörisidiki hemme xadilarning teglikli mistin, ularning ilmekliri we baldaqlirı kümüshtin yasaldi; xadilarning bashlirunu kümüshtin qaplan'ghanidi. Hoylining chörisidiki hemme xadilar kümüshtin yasalghan baldaqlar bilen bir-birige chétildi. **18** Hoylining kirish éghizidiki perde népiz toqulghan aq kanap rextke kök, sösün we qızıl yiplar arılashturulup, keshtichiler teripidin keshtilendi; uning uzunluqi yigirme gez, égizlikli hoylidiki perdilerning égizlikige oxshash bolup besh gez idi. **19** Uning töt xadisi bilen mistin yasalghan töt teglik bar idi; xadilarning ilmekliri kümüshtin yasaldi, ularning bashliri kümüş bilen qaplandı we baldaqları kümüshtin yasaldi. **20** Muqeddes chédirning hem chörisidiki hoylining barlıq miq-qozuqları mistin yasaldi. **21** Muqeddes chédir, yeni «höküm-guwahliqi chédiri» üchiń atalghanı matériyallarning sani töwende xatirilen'gen (ular Musanıng buyruqi bilen, kahin Harunning oghlı Itamarning qol astidiki Lawıylar mes'ul bolup sanaqtın ötküzülüp, [Xudagha] atalghanidi): — **22** Yehuda qebilisidin bolghan Xurning newrisci, Urining oghlı Bezalel Perwerdigar Musagha buyrugħannıng hemmisini ada qıldı; **23** Dan qebilisidin bolghan Ahisamaqning oghlı Oholiyab uning yardemchisi idi; u bolsa neqqashlıq-oymichılıq ustisi, layihiliğuchi hemde kök, sösün, qızıl yiptin aq kanap rextke keshtie tikeleydighan usta idi. **24** Muqeddes chédirni yasashqa ishsltilgen altun, yeni «pulanglatma hediye» süpitide keltürülgen altunning hemmisi muqeddes jaydiki shekelning ölcem birlikli boyiche yigirme toqquz talant yette yüz ottuň shekel idi. **25** Jamaet arisidin sanaqtın ötküzülgen ademler teripidin keltürülgen kümüş bolsa muqeddes jaydiki shekelning ölcem birlikli boyiche bir yüz talant bir ming yette yüz yetmish besh shekel idi. **26** Bu kümüş nopusi royxetke élín'ghan kishilerdin élín'ghanidi — démek, kimki yigirme yash ya uningdin chong, sanaqtın ötküzülgenlerning herbiri bir béka, yeni muqeddes jaydiki shekelning ölcem birlikli boyiche yérim shekel kümüş berdi. Sanaqtın ötken kishi alte yüz üch ming besh yüz ellik kishi idi. **27** Muqeddes jayning tegliklirini hem otturisidiki perdining tegliklirini quyushqa yüz talant kümüş ketti; yüz talant kümüshtin yüz teglik yasilip, herbir teglik üchiń bir talant ishltildi. **28** U qalghan bir ming yette yüz yetmish besh shekel kümüshtin xadilarning ilmeklirini yasidi, ularning bashlirını qaplidi, shuningdek ularni bir-birige chatidighan baldaqlarnı yasidi. **29** «Pulanglatma hediye» süpitide keltürülgen mis bolsa yetmish talant, ikki ming töt yüz shekel chiqtı. **30** Buningdin u jamaat chédirining kirish éghizining tegliklirini, mis qurban'gahni, uning mis shalasi we qurban'gahning barlıq eswablirini, **31** hoylining chörisidiki xada tegliklirini, hoylining kirish éghizidiki tegliklirini, chédirning barlıq qozuqlarını we hoylining chörisidiki qozuqlarning hemmisini yasidi.

39 Perwerdigar Musagha buyrugħinidek kök, sösün we qızıl yiplar ishlitili, muqeddes chédirning xizmitide kiyilidighan [kahinliq] kiyimler, shundaqla Harunning muqeddes kiyimli teyyar qilindi. **2** [Bezalel] altun we kök, sösün, qızıl yiplar bilen népiz toqulghan aq kanap rextlerdin efodni yasap teyyarli. **3** Ular altunni soqup népiz qılıp, uni késip yip qıldı, andin bularnı mahırılıq bilen kök yiplar, sösün yiplar we qızıl yiplardin aq kanap rextke lahayilen'gen nusxilar üstige toquği. **4** Ular efodning [aldi we keyni] qismini bir-birge tutashturup turidighan ikki mürilik tasma yasidi; efodning ikki teripi bir-birige tutashturuldi. **5** Efodning üstige bagħlaydighan belwagh-

efod bilen bir pütün qilin'ghan bolup, uningħha oxshash sipta isħlinip, altun we kök, sösün, qızıl yiplar we népiz toqulghan aq kanap rexttin yasaldi; hemmisi Perwerdigarning Musagha buyrugħinidek qilindi. **6** Ular ikki aq héqiqni ikki altun közlükke ornitip, ularning üstige xuddi möhür oyghandek Israilning oghullirining namlirini oyup yasidi. **7** Israilning oghullirigha esletme tash bolsun üchiń, Perwerdigar Musagha buyrugħandek ikki yaqutni efodning ikki mürilik tasnisiga békkitip qoydi. **8** U qoshénni chéwer qollargħa nepis qılıp keshtilitip yasidi; uni efodni isħilgen usulda altun we kök, sösün, qızıl yiplar bilen népiz toqulghan aq kanap rexttin yasidi. **9** Ular qoshénni ikki qat, töt chasa qılıp yasidi; ikki qat qılın'għanda uzunluqi bir ghérich, kenglikimu bir ghérich kéletti. **10** Uning üstige töt qatar qılıp għoherlerni ornatti: — bir qatardiksi qızıl yaqut, seriġ għoher we zumretler idu; bu birinch qatar idi. **11** Ikkinci qatargħa kök qashteshi, kök yaqut we almas, **12** üchinchi qatargħa sösün yaqut, piroza we sösün kwarts, **13** tötinchi qatargħa béril yaqut, aq héqiq we anartash ornitildi; bularning hemmisi altun közlükke békkitildi. **14** Bu għoherler Israilning oghullirining namlirigha wekil qilinip, ularning sanidek on ikki halup, möhür oyghandek herbir għoherje on ikki qebilining nami birdin-birdin püttidli. **15** Ular qoshénni għa shoynidek éshilgen sap altundin [ikk] éshilme zenjir yasidi; **16** ular qoshénni għa altundin ikki közlük we ikki halqa etip, ikki halqini qoshénnin [yuqriqi] ikki burjkigħ békkti; **17** andin shu altundin éshilip yasalghan ikki zenjirni qoshénnin [yuqriqi] ikki burjkidiki halqidin ötküzüp, **18** éshilgen shu zenjirlerning ikki uchini ikki közlükke békkitip, [közlükerni] efodning ikki mürilik tasnisining aldi qismiha ornatti. **19** Buningdin bashqa ular altundin ikki halqa yasap, ularni qoshénninng [asti teripidiki] ikki burjkigħ békkti; ular efodqa tēgħiġ ship turidighan qilinip ichige qadaldi. **20** Mundin bashqa ular altundin [yene] ikki halqa yasap, ularni efodning ikki mürilik tasnisining aldi tōwenki qismiha, efodqa ulinidighan jayħha yeqin, keshitlen'gen belwagħdin égizrek qılıp békkti. **21** Ular qoshénninng efodtin ajrap ketmesliki üchiń kök shona bilen qoshénnin halqisini efodning halqisiga chétip qoydi. Bularning hemmisi Perwerdigarning Musagħa buyrugħinidek qilindi. **22** [Bezalel] efodning [ichidiki] tonni püttinley kök renglik qıldı. **23** Tonning [bashqa kiyilidighan] töšküi del otturisida, xuddi sawutning yaqisidek isħlēn'geni; yirtlip ketmesliki üchiń uning chörisige pewaz isħlendi. **24** Ular tonning étikining chörisige kök, sösün we qızıl yiptin anarlarni toqup ēsip qoydi. **25** Ular hemde altun qongħuraqlarni yasap, qongħuraqlarni tonning étikining chörisige, anarlarning ariliqiga bardin ēsip qoydi; her ikki anarning otturisiga bir qongħuraq ēsip qoyulti. **26** [Qahinliq] xizmitige atti [qongħuraqlar] tonning étikining chörisige békkitildi; bir altun qongħuraq, bir anar, bir altun qongħuraq, bir anar qılıp békkitildi; hemmisi Perwerdigarning Musagħa buyrugħinidek qilindi. **27** Ular Harun bilen uning oghullirigha népiz toqulghan aq kanap rexttin xalta köngleklerni tiktí; **28** sellini aq kanap rextte yasidi, shundaqla chirayliq égiz boklerni aq kanap rextte, tamballarni népiz toqulghan aq kanap rextte teyyarli; **29** buningdin bashqa ular belwagħnemu kök, sösün we qızıl yip arılashturulup keshtilen'gen, népiz toqulghan aq kanap rextte teyyarli; bularning hemmisi Perwerdigarning Musagħa buyrugħinidek qilindi. **30** Ular yene nepis taxtayni, uni muqeddes otugħatni sap altundin yasap, uning üstige möhür oyghandek: «Perwerdigħargħa muqeddes qilindi» dep oyup pütti; **31** ular otugħatqa kök renglik yipni bagħlap, uning bilen otugħatni sellige taqdi, bular Perwerdigarning Musagħa buyrugħinidek qilindi. **32** Shu teriqide jamaetning

ibadet chédirining hemme qurulushi pütküzüldi; Israillar Perwerdigarning Musagha buyrughinining hemmisini shu boyiche qildi; shu teriqide hemmisini püttürdi. **33** Ular chédirini Musaning yénigha élip keldi – chédir yopuqlirini, uning barlıq eswablirini, ilmeklerini, taxtaylirini, baldaqlirini, xadiliri bilen tegliklirini, **34** shuningdek qızıl boyalghan qoçqar térisidin yasalghan yopuq bilen délfın térisidin yasalghan yopuqni, «ayrima perde»ni, **35** ehde sanduqi we uning baldaqlirini, «kafaret texti»ni, **36** shire we uning barlıq eswablirini, shundaqla «teqdim nanlar»ni, **37** sap altundin yasalghan chiraghdan bilen uning chiraghlarini, yeni üstige tizilghan chiraghlarini, uning barlıq eswablirini hem chiragh méyini, **38** altun xushbuygah, mesihlesh méyi, dora-dermeklerdin yasalghan xushbuyni, chédirning kirish éghizining perdisi, **39** mis qurban'gah bilen uning mis shalasını, uning baldaqliri bilen hemme eswablarni, yuyush dési bilen uning teglikini, **40** hoylining chörisidiki perdilerni, uning xadiliri we ularning tegliklirini, hoylining kirish éghizining perdisi bilen hoylining taniliri we qozuqlirini, muqeddes chédirning, yeni jamaet chédiriga ait xizmetke ishlitlidighan barlıq eswablarni, **41** muqeddes jaygha ait xizmet tünük tilkilgen kahinliq kiyimini, yeni Harun kahinning muqeddes kiyimlari bilen uning oghullirining kahinliq kiyimlirini bolsa, hemmisini élip keldi. **42** Bu ishlarning hemmisini Israillar Perwerdigarning Musagha barlıq buyrughanlari boyiche ene shundaq ada qilghanidi. **43** Musa ishlarning hemmisige tepsiliy qaridi, mana, ular Perwerdigarning buyrughini boyiche bu ishlarni pütküzgenidi; buyrulghandek, del shundaq qilghanidi; Musa bularni körüp, ularغا bext-beriket tilep dua qildi.

40 Andin Perwerdigar Musagha mundaq emr qildi: — **2** Birinchi ayning bëshi, ayning birinchi künü sen jamaet chédirining muqeddesxanisini tikligin. **3** Höküm-guwahliq sanduqini uning ichige qoyup, ichki perde arqılıq ehde sanduqini tosup qoyghin; **4** shireni chédirning ichige ekirip, üstige tizilidighan nersilerni tizghin; andin chiraghdanni ekirip, üstige chiraghlarini orunlashturghin. **5** Altun [bilen qaplan'ghan] xushbuy köydürgüchı qurban'gahni höküm-guwahliq sanduqining uduligha tiklep qoyghin; chédirning kirish éghizining perdisini épip qoyghin. **6** Köydürme qurbanlıq qurban'gahini muqeddesxanining, yeni jamaet chédirining kirish éghizining alдigha qoyghin; **7** andin yuyush désini jamaet chédiri bilen qurban'gahnin otturisigha orunlashturup, su tosheturup qoyghin. **8** Hoylining chörisige perdilerni béküp, hoylining kirish éghizining perdisini asqin; **9** andin «mesihlesh méyi»ni élip, ibadet chédiri we uning ichidiki barlıq nersilerni mesihlep, uni we barlıq hemme eswablirini Xudagha atap muqeddes qilghan. Shundaq qılıp [pütkül chédir] muqeddes boldi. **10** Sen köydürme qurbanlıq qurban'gahini, shundaqla uning barlıq eswablirini mesihlep, uni [Xudagha atap] muqeddes qilghan; buning bilen qurban'gah «eng muqeddes nersiler» qatarida bolidu. **11** Sen yene yuyunush dési we uning teglikini mesihlep muqeddes qilghan. **12** Andin Harun bilen uning oghullirini jamaet chédirining kirish éghizigha yéqin ekilip, ularni su bilen yugihin; **13** Harun'għa muqeddes kiyimlerni kiydürüp, Manga kahinliq xizmette bolushi üchün uni mesihlep, [Manga ayrip] muqeddes qilghan. **14** Andin uning oghullirini élip kirip, ulargha xalta köngleklerni kiydürüp, **15** ularning atisini mesihliginingdek Manga kahinliq xizmitide bolushi üchün ularnimu mesihligin. Shuning bilen ularning bu mesihlinishi ular üchün ewladtin ewladqiche ebediy kahinliqning [belgisi] bolidu. **16** Musa shundaq qildi; Perwerdigar uningha néme buyrughan bolsa, u shundaq beja keltürdi. **17** Shundaq boldiki, ikkinchi yilning birinchi éyida, ayning birinchi künide

ibadet chédiri tiklendi. **18** Musa chédirni tikip, tegliklirini orunlashturup, taxtaylirini tizip, ularning baldaqlirini béküp, xadilirini tiklidi. **19** Muqeddes chédirning üstige [ichki] yopuqni yapti, andin uning üstige tashqi yopuqni yépíp qoydi; bularning hemmisini Perwerdigarning Musagha buyrughinidek qilindi. **20** Andin u höküm-guwahliqni élip, uni sanduq ichige qoydi; baldaqlarını ehde sanduqining [halqiliridin] ötküzüp, «kafaret texti»ni sanduqning üstige orunlashturdu. **21** Ehde sanduqini muqeddes chédir ichige élip kirip, otturigha «ayrima perde»ni tartti; shundaq qılıp u höküm-guwahliq sanduqini perde arqılıq tosup qoydi. Hemme ish Perwerdigarning Musagha buyrughinidek qilindi. **22** U shireni jamaet chédiriga élip kirip, muqeddes jayning shimal teripige, [«eng muqeddes jay»diki] perdingin sirtigha qoydi. **23** «Teqdim nanlar»ni shirening üstige, Perwerdigarning alдigha tizip qoydi; bularning hemmisini Perwerdigarning Musagha buyrughinidek qilindi. **24** Andin u chiraghdanni jamaet chédiriga élip kirip, uni muqeddes jayning jenub teripige, shirening uduligha qoydi, **25** chiraghlarini Perwerdigarning alдigha orunlashturdu; bularning hemmisini Perwerdigarning Musagha buyrughinidek qilindi. **26** Andin u [xushbuyni köydürgüchı] altun qurban'gahni ichidiki perdingin alдigha tilkidi; **27** Uning üstide ésil xushbuyni köydürdü; bularning hemmisini Perwerdigarning Musagha buyrughinidek qilindi. **28** U ibadet chédirining kirish éghizigha perde tartti. **29** Andin köydürme qurbanlıq qurban'gahini jamaet chédiridiki muqeddes jayning kirish éghizigha yéqin qoydi; uning üstide köydürme qurbanlıq we qoshumche ashlıq hediyesini ötküzdi; bularning hemmisini Perwerdigarning Musagha buyrughinidek qilindi. **30** Yuyunush désini jamaet chédiri bilen qurban'gahning otturisigha qoyup, yuyushqa ishlitlidighan suni dasqa toshquzup quydi. **31** Musa we Harun bilen uning oghulliri qachanla jamaet chédiriga kirse yaki qurban'gahqa yéqin barsa, Perwerdigarning Musagha buyrughinidek qollirini shu suda yuyatti. Bular Perwerdigarning Musagha buyrughinidek qilindi. **33** Andin u chédir hem qurban'gahning etrapigha hoyla perdisini tiklep, hoylining kirish éghizining perdisini tartti. Shu teriqide Musa pütkül ishni tamamli. **34** Shuning bilen bulut jamaet chédirini qaplap, Perwerdigarning julası ibadet chédirini toldurdu. **35** Bulut saye chüshürüp, Perwerdigarning julası chédirni toldurghini üchün, Musa jamaet chédiriga kirelmidi. **36** Qachanki bulut jamaet chédiridin kötürülse, Israillar seperge atlinatti. Herbir qétim seperde shundaq bolatti. **37** Bulut kötürülmise ular qozghalmay, taki kötürüldidighan kün'giche seperge chiqmaytti. **38** Chünki kündüzi Perwerdigarning buluti muqeddes chédir üstide turatti, kέchisi uning üstide ot körünnetti; pütkül Israil jemetining köz alıldı ularning barlıq qilghan seperlerinde shular körünnetti.

Lawiylar

1 We Perwerdigar Musani chaqirip jamaet chédiridin uningga söz qılıp mundaq dédi: — **2** Sen Israillargha söz qılıp ulargha mundaq dégin: — Eger silerdin biringlar Perwerdigarning aldiga bir qurbanlıqni sunmaqchi bolsanglar, qurbanlıqlıqları charpaylardın, yeni kala yaki ushshaq mallardin sunushunglar kérek. **3** Eger uning sunidighini kalılardın köydürme qurbanlıq bolsa, undaqta u békirim erkek haywanni keltürsun; uning Perwerdigarning aldida qobil bolushi üchün uni jamaet chédirining kirish aghzining aldida sunsun. **4** U qolını köydürme qurbanlıqlıq bészigha qoysun; shuning bilen qurbanlıq uning ornigha kafaret bolushqa qobil qilinidu. **5** Andin u Perwerdigarning huzurida buğını boghuzlisun; kahinlar bolghan Harunning oghulları qénini keltürüp, jamaet chédirining kirish aghzidiki qurban'gahnıng üstü qismining etrapıgha sepsun. **6** Andin [qurbanlıq qılghuchi] köydürme qurbanlıq qilin'ghan haywanning térisini soyup, ténini parchilisun **7** we Harun kahinning oghulları qurban'gahta ot qalap otning üstige otunlarnı tızsın. **8** Andin kahinlar bolghan Harunning oghulları gösh parchılırını, bésyi we méyi bilen qoshup, qurban'gahdiki otning üstidiki otunning üstige tertip bilen tizip qoysun. **9** Lékin uning ich-qarnı bilen pachaqlırını [qurbanlıq sun'ghuchi] suda yusun; andin kahin hemmisińi élip kélip qurban'gahnıng üstide köydürsun. Bu ot arqılıq sunulidighan qurbanlıq hésabida, Perwerdigargha xushbuy chiqırılıdighan köydürme qurbanlıq bolidu. **10** Eger u köydürme qurbanlıq qilish üchün ushshaq mallardin qoy ya öchke qurbanlıq qilay dése, undaqda u békirim bolghan bir erkikini keltürsun. **11** U uni qurban'gahnıng shimal teripide Perwerdigarning huzurida boghuzlisun. Andin kahinlar bolghan Harunning oghulları qénini élip, qurban'gahnıng üstü qismining etrapıgha sepsun. **12** [qurbanlıq qılghuchi] bolsa göşni parchılap, bésyi bilen méyini késip ayrısın. Andin kahin bularnı élip qurban'gahtıki otning üstidiki otunning üstide tertip boyiche tizip qoysun. **13** Lékin uning ich-qarnı bilen pachaqlarını [qurbanlıq sun'ghuchi] suda yusun; andin kahin hemmisińi élip kélip qurban'gahnıng üstide köydürsun. Bu ot arqılıq sunulidighan qurbanlıq hésabida, Perwerdigargha xushbuy chiqırılıdighan köydürme qurbanlıq bolidu. **14** Eger [qurbanlıq qılghuchi] Perwerdigargha atap uchar-qanatlardın köydürme qurbanlıq qilay dése, undaqta u paxteklerdin yaki kepter bachkiliridin qurbanlıq keltürsun. **15** Kahin uni qurban'gahnıng yénigha élip kélip, bésшинi tolghap üzüp uni qurban'gahnıng üstide köydürsun; uning qeni siqılıp qurban'gahnıng témidha sürtülsün. **16** Lékin tashlıqını peyliri bilen qoshup qurban'gahnıng sherq teripidiki küllükke tashlıwetsun; **17** u qurbanlıqni ikki qanitining otturisidin yarsun, biraq uni ikki parche qiliwetmisun. Andin kahin buni élip qurban'gahdiki otning üstidiki otunning üstige qoyp köydürsun; bu ot arqılıq sunulidighan qurbanlıq hésabida, Perwerdigargha xushbuy chiqırılıdighan köydürme qurbanlıq bolidu.

2 Eger birkim Perwerdigarning huzurığa ashlıq hediye sunmaqchi bolsa hediyesi ésil undin bolushi kérek; u uningga zeytun méyi quyup andin üstige mestiki salsun. **2** U uni élip kahinlar bolghan Harunning oghullırining aldiga keltürsun; andin [kahin hediye sun'ghuchining] yadlinishi üchün zeytun méyi ileshtürülgen undin bir changgal élip, hemme mestiki bilen qoshup, bu hediyeni qurban'gahta köydürsun; bu ot arqılıq sunulidighan, Perwerdigargha xushbuy chiqırılıdighan hediye bolidu. **3** Emma ashlıq hediyein qalghını bolsa, Harun

ilden uning oghullırığa tewe bolsun. Bu Perwerdigargha ot arqılıq sunulghanlarning ichide «eng muqeddeslerning biri» hésablinidu. **4** Eger sen tonurda pishurulghan nersilerdin ashlıq hediye sunay déseng, ular zeytun méyi ileshtürülgen ésil undin pishurulghan toqachlar yaki zeytun méyi sürülüp mesihen'gen péti hemek nanlardın bolsun. **5** Eger séning keltüridighan hediyyeng tawida pishurulghan ashlıq hediye bolsa u zeytun méyi ishlestürlülp ésil undin péti halda étılsun. **6** Sen uni oshtup üstige zeytun méyi quyghin; u ashlıq hediye bolidu. **7** Séning keltüridighan hediyyeng qazanda pishurulghan ashlıq hediye bolsa undaqta u ésil un bilen zeytun méyida étılsun. **8** Shu yollarda teyyarlan'ghan ashlıq hediyeleleri Perwerdigarning huzurığa keltürjin; uni kahin'għa bergen, u uni qurban'għaqha élip baridu. **9** Kahin bolsa ashlıq hediyein [yadlinish ülħu]ni élip qurban'gahnıng üstide köydürsun. Bu ot arqılıq sunulidighan, Perwerdigargha xushbuy chiqırılıdighan hediye bolidu. **10** Emma ashlıq hediyein qalghını bolsa, Harun bilen uning oghullırığa tewe bolsun. Bu Perwerdigargha ot arqılıq sunulghanlarning ichide «eng muqeddeslerning biri» hésablinidu. **11** Siler Perwerdigarning huzurığa sunidighan herqandaq ashlıq hediyeleŕi échitqu bilen teyyarlanmisun. Chünki silerning Perwerdigargha otta sunulidighan hediyeenglarning héchqaysisida échitqu yaki heselni köydürüşke bolmaydu. **12** Bularni Perwerdigarning aldiga «deslepki hosul» süpitide sunsanglar bolidu, lékin ular xushbuy süpitide qurban'gahnıng üstide köydürülüp sunulmisun. **13** Séning herbir ashlıq hediyyeng tuz bilen tuzlinishi kérek; ashlıq hediyeengi Xudayıngning ehde tuzidin mehrum qilmay, hemme ashlıq hediyeiringni tuz bilen tuzlighin. **14** Eger sen Perwerdigargha «deslepki hosul» din ashlıq hediye sunay déseng, undaqta ziraetning yéngi pishqan kök bészini élip, danlarni otta qorup, ezip talqan süpitide sun'għin; bu «deslepki hosul» hediyesi bolidu; **15** sen uningga zeytun méyi quyup üstige mestiki salħin; bu ashlıq hediye bolidu. **16** Kahin bolsa uningdin, uni qorup ċiżġen danlar bilen zeytun méyidin bir qismini élip hemme mestiki bilen qoshup, bolarni [yadlinish ülħu] süpitide köydürsun. Bu ot arqılıq Perwerdigargha sunulghan hediye bolidu.

3 Birsining sunidighini inaqliq qurbanlıqı bolsa, shundaqla kalılardın sunsa, u Perwerdigarning huzurığa békirim bir erkikini yaki chishisini keltürsun. **2** U sunidighan bu haywanning bészigha qolını qoyp, andin uni jamaet chédirining kirish éghizi aldida boghuzlisun. Andin kahinlar bolghan Harunning oghulları qénini qurban'gahnıng üstü qismining etrapıgha sepsun. **3** Sun'ghuchi kishi bu inaqliq qurbanlıqidin Perwerdigargha atap otta sunulidighan hediye süpitide bir qismini élip bégħishlisun, yeri ich qarnini yōgep turghan mayni, shundaqla barlıq ich méyini élip **4** ikki böreknı we ularning üstidiki hemde ikki yanpiħiduki mayni ajritip, jigerning börekkeċċe bolghan chawa méyini késip, élip kelsun. **5** Harunning oghulları bolsa bularni qurban'gahnıng üstige keltürüp ot üstige qoypulghan otunning üstidiki köydürme qurbanlıqqa qoshup köydürsun. Bu ot arqılıq sunulidighan, Perwerdigargha xushbuy chiqırılıdighan qurbanlıq bolidu. **6** Birsining Perwerdigargha qilidighan inaqliq qurbanlıqı üchün sunidighini ushshaq maldin bolsa, undaqta u békirim bir erkikini yaki chishisini keltürsun. **7** Eger uning qurbanlıqı qoyp bolsa uni Perwerdigarning aldiga keltürüp, **8** qurbanlıq qilidighan bu haywanning bészigha qolını qoyp, andin uni jamaet chédirining kirish aghzining aldida boghuzlisun. Andin Harunning oghulları qénini élip qurban'gahnıng üstü qismining etrapıgha sepsun. **9** Sun'ghuchi kishi bu inaqliq qurbanlıqidin

Perwerdigargha atap otta sunulidighan hediye süpitide bir qismini, yeni uning méyini élip béghishlisun, — pütün mayliq quyrqini uning omurtqisiga yéqin yerdin ajritip élip, ich qarnini yógep turghan mayni, shundaqla barlıq ich méyini élip, **10** ikki börekni we ularning üstidiki hemde ikki yanpishidiki mayni ajritip, jigerning börekkiche bolghan chawa méyini késip, élip kelsun. **11** Kahin bularni qurban'gahning üstide köydürsun; bu otta sunulidighan, Perwerdigargha atalghan taam hediyesi bolidu. **12** Uning sunidighini öchke bolsa, buni Perwerdigarning huzurigha keltürsun. **13** U qolini uning beshigha qoyup, andin uni jamaet chédirining aldida boghuzlisun. Andin Harunning oghulliri qénini élip qurban'gahning üsti qismining etrapigha sepsun. **14** Andin sun'ghuchi kishi bu qurbanliqtin Perwerdigargha atap otta sunulidighan hediye süpitide bir qismini élip béghishlisun, yeni ich qarnini yógep turghan mayni, shundaqla barlıq ich méyini élip, **15** ikki börekni we ularning üstidiki hemde ikki yanpishidiki mayni ajritip, jigerning börekkiche bolghan chawa méyini késip, élip kelsun. **16** Kahin bularni qurban'gahning üstide köydürsun; bu otta sunulidighan, xushbuy chiqiridighan taam hediyesi bolidu. Mayning hemmisi Perwerdigargha tewedur. **17** Bu herqandaq turar jayinglarda silerge ebediy belgilime bolidu; siler héchqandaq may yaki qan yémeslikinglar kérek.

4 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **2** Israillargha söz qilip mundaq dégin: — «Birsi bilmey ézip, Perwerdigar «qilma» dep buyrughan herqandaq emrlердин birige xilapliq qilip sélip, gunah qilsa, [towendikidek qilsun]: — **3** — eger mesihlen'gen kahin xelqni gunahqa putlashturidighan bir gunahni qilsa, undaqta u bu qilghan gunahi üchün bir béjirim yash torpaqni élip kélép, Perwerdigargha gunah qurbanliqi süpitide sunsun. **4** U torpaqni jamaet chédirining kirish aghzining yénigha, Perwerdigarning alidiga keltürüp, qolini uning beshigha qoyup, andin torpaqni Perwerdigarning huzurida boghuzlisun. **5** Andin mesihlen'gen kahin torpaqning qénidin aghzhina élip, jamaet chédiri ichige köttürüp aparsun; **6** kahin shu yerde barmiqini qan'għa chilap, qanni muqeddes jayning perdisining aldida, Perwerdigarning huzurida yette mertiwe sepsun. **7** Shundaqla kahin qandin élip, jamaet chédiri ichide Perwerdigarning aldida turghan xushbuygahning münggüzlirige sürsun. Torpaqning qalghan hemme qénini bolsa, jamaet chédirining kirish aghzining alidiki köydürme qurbanliq qurban'gahining tüwige töküp qoysun; **8** andin u gunah qurbanliqi bolghan torpaqning ichidin hemme méyini ajritip chiqarsun — yeni ich qarnini yógep turghan may bilen qalghan ich méyi, **9** ikki börekni we ularning üstidiki hemde ikki yanpishidiki mayni ajritip, jigerning börekkiche bolghan chawa méyini ajratsun **10** (xuddi inaqliq qurbanliqi bolghan kalining ichidiki may ajritilghandek); andin kahin bularni köydürme qurbanliq qurban'gahining üstide köydürsun. **11** Lékin torpaqning térisi bilen hemme göshi, bash bilen pachaqliri, ich qarni bilen zhinini, **12** yeni pütkül torpaqning qalghan qisimlirini chédirgahning sirtigha élip chiqip, pak bir yerge, yeni küller tökülidighan jaygha élip chiqip, otunning üstide otta köydürsun. Bular küller tökülidighan jayda köydürüwétilsun. **13** Eger pütkül Israel jamaiti özi bilmigen halda élip gunah qilghan bolsa, Perwerdigarning «qilma» dep buyrughan herqandaq emrlirige xilapliq ishlarning birini qilip sélip, gunahqa chüshüp qalsa, **14** shundaqla ularning sadir qilghan gunahi aydinglashqan bolsa, undaqta jamaet gunah qurbanliqi süpitide bir yash torpaqni sunup jamaet chédirining alidiga keltürsun. **15** Jamaetning aqsaqalliri Perwerdigarning aldida qollirini torpaqning beshigha

qoyup, andin torpaqni Perwerdigarning aldida boghuzlisun. **16** Mesihlen'gen kahin torpaqning qénidin aghzhina élip jamaat chédiri ichige élip kirsun; **17** shu yerde barmiqini qan'għa chilap, qanni [muqeddes jayning] perdisining aldida, Perwerdigarning huzurida yette mertiwe sepsun. **18** Shundaqla kahin qandin élip jamaet chédiri ichide Perwerdigarning aldida turghan xushbuygahning münggüzlirige sürsun. Torpaqning qalghan hemme qénini bolsa, jamaet chédirining kirish aghzining alidiki köydürme qurbanliq qurban'gahining tüwige töküp qoysun; **19** kahin [torpaqning] ichidin barlıq méyini ajritip élip, qurban'gahning üstide köydürsun. **20** U gunah qurbanliqi bolghan ilgirkili torpaqni qilghiniga oxhash bu torpaqnimu shundaq qilsun; we del shundaq qilishi kérek; shu yol bilen kahin ular üchün kafaret keltürudu; shu gunah ulardin kechürüli. **21** Andin u torpaqni chédirgahning tashqirigha élip chiqip, ilgirkili torpaqni köydürgendek bu torpaqnimu köydürsun. Bu jamaat üchün gunah qurbanliqi bolidu. **22** Eger bir emir bilmey uning Xudasi Perwerdigarning «qilma» dégen herqandaq emrlirining birige xilapliq qilip sélip, gunahqa chüshüp qalsa, **23** we qilghan gunahi özige melum qilin'ghan bolsa, undaqta u özü qurbanliq tükünpa köydürgendek, uning barlıq méyini qurban'gahta köydürsun. Bu yol bilen kahin uni gunahidin paklandurush üchün kafaret keltürudu we shu gunah uningdin kechürüli. **27** Eger puqralardin biri bilmey uning Xudasi Perwerdigarning «qilma» dégen herqandaq emrlirining birige xilapliq qilip sélip, gunahqa chüshüp qalsa, **28** we qilghan gunah özige melum qilin'ghan bolsa, undaqta u özining, yeni u sadir qilghan gunahi üchün qurbanliq qilishqa béjirim bir chishi öchkini sunsun; **29** u qolini gunah qurbanliqining beshigha qoyup, andin uni köydürme qurbanliqlarını boghuzlaydighan jaygha élip béríp boghuzlisun. **30** Andin kahin uning qénidin barmiqığha aghzhina élip uni köydürme qurbanliq qurban'gahining münggüzlirige sürp qoysun; qalghan barlıq qénini qurban'gahning tüwige töküp qoysun. **31** Inaqliq qurbanliqi qilin'ghan haywanning méyi ichidin ajritilghandek uningmu hemme méyini ajritip chiqarsun; kahin uni Perwerdigarning aldida xushbuy keltürsun dep qurban'gahning üstide köydürsun. Shu yol bilen kahin uning üchün kafaret keltürudu; shu gunah uningdin kechürüli. **32** Eger u kishi gunah qurbanliqi üchün qoza keltürüşni xalisa, béjirim bir chishi qozini sunsun. **33** U qolini gunah qurbanliqi [qozisining] beshigha qoyup, köydürme qurbanliqlar boghuzlinidighan jaygha élip béríp, uni gunah qurbanliqi süpitide boghuzlisun. **34** Andin kahin gunah qurbanliqining qénidin barmiqığha aghzhina élip uni köydürme qurbanliq qurban'gahining münggüzlirige sürp qoysun; uning qalghan barlıq qénini u qurban'gahning tüwige töküp qoysun. **35** Inaqliq qurbanliqi qilin'ghan qozining méyi ichidin ajritilghandek, uningmu hemme méyini ajritip chiqarsun; kahin bularni Perwerdigargha atap otta sunulidighan barlıq qurbanliqlar qoshup, qurban'gahning üstide köydürsun. Shu yol bilen kahin uning sadir qilghan gunahı üchün kafaret keltürudu; shu gunah uningdin kechürüli.

5 Eger birsti melum ishqqa guwahchi bolup, shundaqla uninggha qesem buyrulghinida körgini yaki bilginidin melumat bermise, undaqta u qebihlikining jazasigha tartılıdu. **2** Eger birsti özi bilmey napak bir nersige tékip ketse – meyli u napak bir haywanning jesiti bolsun, meyli napak bir charpayning jesiti bolsun, yaki napak bir ömiliğuchi haywanning jesiti bolsun, mushundaq nersige tékip ketse umu napak sanilip gunahkar hésablinidu; **3** eger shuningdek birsti özi tuymay melum kishining ademmi napak qılıdighan herqandaq nijasitige tékip ketse, shundaqla u buni bilip yetse, undaqta u gunahkar hésablinidu. **4** Eger birsti aŋgsız rewişte yaman yaki yaxshı bir ishni qılay dep qesem qılıp salsa (kishiler hertürlük ish toghrisida aŋgsız rewişte qesem qılıshi mumkin), shundaqla u buni tonup yetse, u bu ishlar tüpeylidin gunahkar hésablinidu. **5** Birsti yuqırıqi herqaysı ishlarla men gunahkar boldum dep bilse, u öz gunahını «men mundaq gunah qıldım» dep iqrar qilsun; **6** andin özi sadir qılıghan gunahining kafariti üçhün Perwerdigarning alдigha «itaetsizlikni tiliguchi qurbanlıq» süpitide ushshaq maldin saghlıq we ya bir chishi öchkini gunah qurbanlıq qılıp keltürsun; andin kahin uni gunahidin paklandurushqa uning üçhün kafaret keltürsun. **7** Eger u qoylardın [qurbanlıq] qılıshqa qurbi yetmisse, u qılıghan itaetsizlikü üçhün ikki paxtek yaki ikki bachkini élip kélip, birini gunah qurbanlıq üçhün, yene birini köydürme qurbanlıq üçhün Perwerdigarning alдigha sunsun. **8** U bularni kahinning qészigha kiltürgende, [kahin] awwal gunah qurbanlıqığha teyyarlan'għanni qurbanlıq qılıp boyinini üzney, bészigha yeqin jayidin tolghisun, lékin bészimi boynidin üzüwtmisun; **9** andin gunah qurbanlıqining qenidin azghina élip qurban'gahning témigha chachsun; qalghan qéni bolsa qurban'gahning tüwige sıqip chiqirilsun. Buning özi gunah qurbanlıqı bolidu. **10** Emma ikkinchisini bolsa béktilgen belgilime boyiche köydürme qurbanlıq qılıp sunsun. Bu yol bilen kahin uning qılıghan gunah üçhün kafaret keltürudu we shu gunah uningdin kechürülidu. **11** Eger ikki paxtek yaki ikki bachkini keltürüşke qurbi yetmisse, undaqta gunah qılıghan kishi gunah qurbanlıqı üçhün épil undin bir efahning ondin birini keltürsun; bu gunah qurbanlıqı bolghachqa u uning üstigue zeytun méyi quymisun yaki üstige héchqandaq mestiki salmisun; chünki u gunah qurbanlıqı bolidu. **12** U uni kahinning qészigha keltürsun we kahin buningdin [sun'għuchining] «yadlinish ülħihi» süpitide bir changgal élip, shuni Perwerdigargħa atap otta sunulħan qurbanlıqlargħa qoshup, qurban'gahning üstide köydürsun. Buning özi gunah qurbanlıqı bolidu. **13** Bu yol bilen u shu gunahlardin qaysisini qılıghan bolsa, kahin uning üçhün kafaret keltürudi. Ashliq hediyelerdikige oxħash qalghan qismi kahin'gha tewe bolidu. **14** Andin Perwerdigar Musagħa söz qılıp mundaq dédi: — **15** Birsti bilmey Perwerdigargħa atalghan muqeddes nersilerge nisbeten itaetsizlik qılıp gunah ötküzse, undaqta u Perwerdigarning alдigha usħħaq maldin békrim bir qoħqarni itaetsizlik qurbanlıq qılıp keltürsun; shu itaetsizlik qurbanlıq bolghaq qoħqarning bahasini sen muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche kümüş shekelge toxtatqin. **16** Andin shu kishi muqeddes nersilerge nisbeten ötküzgen xataliqidin bolghaq ziyanni toldursun, shundaqla ziyanning beshtin biri boyiche qoshup kahin'gha tölem tölisun. Bu yol bilen kahin itaetsizlik qurbanlıq bolghaq qoħqarning wasitissi bilen uning üçhün kafaret keltürudu; shu gunah uningdin kechürülidu. **17** Eger birsti bilmey Perwerdigarning «qılma» dégen herqandaq emrlirining birerisige xilaplıq qılıp, gunahkar bolghaq bolsa u qebihlikining jazasigha tartılıdu; **18** shundaq bolsa, u usħħaq maldin sen toxtatqan qimmette békrim bir qoħqarni itaetsizlik qurbanlıq qılıp sunsun. Bu yol bilen kahin

uning bilmey ötküzgen itaetsizlikü üçhün kafaret keltürudu we shu itaetsizlik gunah uningdin kechürülidu. **19** Bu itaetsizlik qurbanlıq bolidu; chünki u derheqiet Perwerdigarning alđida itaetsizlik qılghan.

6 Andin Perwerdigar Musagħa söz qılıp mundaq dédi: — **2** Eger birsti gunah qılıp Perwerdigarning alđida wapsażiqliq qılıp, qoshnisi özige amanet yaki kapaletke bergen bir nerse yaki qoshnisdin zorawaniq bilen buluwalgħam melum bir nerse toghrisida yalghan gep qılıghan bolsa yaki qoshnisdin naheqliq bilen melum nersini tartiwalgħan bolsa, **3** yaki fitip ketken bir nersini tépiwlep uningdin tansa yaki kishilerning gunah sadir qılıghan herqandaq bir Ishi toghrisida yalghan qesem ichse, **4** U gunah qılıghan ishta özini gunahkar dep tonup yetse, undaqta u buliwalgħan yaki naheq tartiwalgħan nerse yaki uningħha amanetke bérilgen nerse bolsun, yaki fitip kétip tépiwalgħan nerse bolsun, **5** yaki u herqandaq nerse toghrisida yalghan qesem ichken bolsun, uning hemmisini tolq bahasi boyiche tōlisun, shundaqla shu bahaning beshtin bir qismi boyiche qoshup tōlisun; u itaetsizlik qurbanlıqini qılıghan künide tölemlni igisige tapshurup bersu. **6** Andin u Perwerdigarning alдigha itaetsizlik qurbanlıq süpitide usħħaq maldin sen toxtatqan qimmet boyiche békrim bir qoħqarni itaetsizlik qurbanlıq qılıp kahinning qészigha élip kelsun. **7** Kahin bu yol bilen uning üçhün Perwerdigarning alđida kafaret keltürudu we u herqaysi ishta itaetsizlik qılıghan bolsimu u uningdin kechürülidu. **8** Perwerdigar Musagħa söz qılıp mundaq dédi: — **9** Sen Harun bilen oghulliriga köydürme qurbanlıq toghrisida emr qılıp mundaq dégin: — Köydürme qurbanlıq toghrisidiki qaide-nizam mundaq bolidu: — Köydürme qurbanlıq püttin kéche tang atq�e qurban'gaħtiki oħchaqning üstide köyüp tursun; we qurban'gahning otini öħčurmey yéniq turghuzungħar. **10** Kahin kanap tonini kiyip, yalingħaqliqni yépíp, saħħrisiġħihe kanap iċċamb kiyip tursun; qurban'gahning üstidiki ot bilen köydürülgen köydürme qurbanlıqning kulinī élip, qurban'gahning bir teripida qoysun; **11** andin kiyimlirini sélwétip bashqa kiyimlerni kiyip, kulinī chédirgħahnning sirtiġha élip chiqip pakiz bir jayda qoysun. **12** Qurban'gahning oti bolsa hemishe yénip tursun; uni héch waqt öħčurūshke bolmaydu, kahin özi her kün etigende uningħha otun sélip, üstige köydürme qurbanlıqni tizsun we uning üstige inaqliq qurbanlıqining méyini qoyp köydürsun. **13** Üzülmes biż-ot qurban'gahning üstide hemishe köyüp tursun; u hergħi öħči rūl misun. **14** Ashliq hediye toghrisidiki qaide-nizam mundaq: — Harunning oghħolliridin biri uni Perwerdigarning alđigha, qurban'gahning alđigha keltürsun. **15** U ashliq hediye bolħan épil un għa qolni sélip uningdin shundaqla uningħi zeytun méyidin bir changgal élip we hediyingen üstidiki barliq mestiki qoshup, bularni qurban'għad iddixx köydürsun; bu hediyingen «yadlinish ülħihi» bolup, Perwerdigarning alđida xushbx keltürüş üçhün qilin'għan bolidu. **16** Ċeħip qalghanlirini bolsa Harun bilen oghħolliri yésun; u échitqu sélīnmay pishurulup muqeddes bir jayda yéyilsun; ular uni jamaet chédirining hoyslisida yésun. **17** U mutleq échitqus pishurulsun. Men otta Manga sunulidgħan qurbanliq-hediyeler ichidin shuni ularnejn öz-żejju bolidu dep ularha heq qılıp berdim; u gunah we itaetsizlikni tiliguchi qurbanlıqlargħa oxħash «eng muqeddeslerning biri» hésablinidu. **18** Harunning ewladiġin bolghaq erkeklerning hemmisi buningdin yésun; bu dwejr-dewrge aranglarda ebediy bir belgilime bolidu; Perwerdigargħa atap otta sunulħanliridin bular ularnejn ülħihi bolidu. Uningħha qol tegħixgħi jezmen muqeddes

bolushi kérek. **19** Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **20** Harun Mesihlinidighan künide u we oghullirining Perwerdigarning aldiqa sunidighini mundaq bolushi kérek: — Ular üzülmés ashlıq hediye süpitide ésil undin bir efahning ondin birini sunushi kérek; etigini yérimini, axshimi yére yérimini sunsun. **21** U tawida zeytun méyi bilen étılsun; u zeytun méyığha chilap pishurulghan parchilirini xushbuy süpitide Perwerdigargha atap sun'ghin. **22** Harunning oghullirining qaysisi uning ornida turushqa Mesihlen'gen bolsa umu [hediyen] shundaq teyyarlap sunsun; bu ebediy mutleq bir belgilime bolidi. Bu hediye Perwerdigargha atap tolug köydürlüsün. **23** Kahinning herbir ashlıq hediyesi bolsa pütümley köydürlüsün; u hergiz yéylmisun. **24** Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **25** Harun bilen oghullirigha mundaq dégin: — Gunah qurbanlıqını toghrisidiki qaide-nizam mundaq: — Gunah qurbanlıqını köydtürme qurbanlıq boghuzlinidighan jayda, Perwerdigarning aldiqa boghuzlansun; bu xil qurbanlıq «eng muqeddeslerning biri» hésablinidu. **26** Gunah qurbanlıqını ötküzgüchi kahin özü uni yésun; qurbanlıq muqeddes bir yerde, jamaet chédirining hoylisida yéilsun. **27** Uning göshige qol tegküzgüchi herkim muqeddes bolmisa bolmaydu, shuningdek eger uning qéni birsining kiyimige chachrap ketse, undaqtı qan chéchilghan jay muqeddes bir yerde yuyulsun. **28** Qaysi sapal qazanda qurbanlıq qaynitılıp pishurulghan bolsa, u sundurulsun. Eger u mis qazanda qaynitıp pishurulghan bolsa, u qırıp sürülsün hem su bilen yuyulsun. **29** Kahinlardın bolghan barlıq er kishiler uningdin yése bolidi. Bu «eng muqeddeslerning biri» hésablinidu. **30** Halbuki, muqeddes jayda kafaret keltürüşh üchün qéni jamaet chédirigha kirgüzülgən herqandaq gunah qurbanlıqı bolsa, hergiz yéylmisun, belki [pütünley] köydürlüsün.

7 Itaetsizlik qurbanlıqi toghrisidiki qaide-nizam mana mundaq: — Bu [qurbanlıq] «eng muqeddeslerning biri» hésablinidu. **2** Köydtürme qurbanlıq boghuzlinidighan jayda itaetsizlikni tilesh qurbanlıqını boghuzlinidu; [kahin] qénni qurban'gahning üsti qismining etrapığha sepsun. **3** [Qurbanlıq qılghuchi kishi] barlıq méyini sunsun; yeni maylıq quyrudi bilen ich qarnını yögep turghan mayni, **4** ikki börekni we ularning üstidiki hemde ikki yanpisidiki mayni ajritip, jigerning börekkiche bolghan chawa méyini ajritip sunsun. **5** Kahin bularını Perwerdigargha atap otta sunulidighan qurbanlıq süpitide qurban'gahta köydtürsün. Bu itaetsizlik qurbanlıqı bolidi. **6** Kahinlardın bolghan er kishilering hemmisi buni yésun; u muqeddes yerde yéilsun; u «eng muqeddeslerning biri» hésablinidu. **7** Gunah qurbanlıqı qandaq bolsa itaetsizlik qurbanlıqını shundaq bolidi; ular ikkisi toghrisidiki qaide-nizam oxshash; bu qurbanlıq kafaret keltürüşke qurbanlıq ötküzgüchi kahinning özige tewe bolsun. **8** Kahin birsining sur'ghan köydtürme qurbanlıqını ötkützgen bolsa, köydtürme qurbanlıqning térisi shu kahinning bolidi. **9** Tonurda pishurulghan herbir ashlıq hediye, shundaqla qazanda yaki tawida étılgan herbir ashlıq hediye bolsa uni ötküzgen kahinning bolidi, yeni kahinning özige tewe bolidi. **10** Herbir ashlıq hediye, meylı zeytun méyi arılashturulghan bolsun, yaki quruq keltürülgen bolsun, bular Harunning oghullirining herbirige barawer bölüp bérildi. **11** Perwerdigargha atap keltürülgen inaqliq qurbanlıqi toghrisidiki qaide-nizam mundaq: — **12** Sunmaqchi bolghan kishi uni teshekkür ýýtish üchün sunsa, undaqtı u «teshekkür qurbanlıqi» bilen bille zeytun méyi ileshtürülgen pétiq toqachlar, zeytun méyi sürültüp mesihlen'gen pétiq hemek nanlar we ésil undin zeytun méyığha chilap pishurulghan toqachlarnimu keltürsün. **13** Shu toqachlardın

bashqa, yene teshekkür ýýtidighan inaqliq qurbanlıqi bilen bille échitqu sélin'ghan nanlarnimu sunsun; **14** u shu sun'ghanlırinin herbir türidin birni élip Perwerdigar üçhün [qosh qollap] sunidighan «kötürme hediye» qilip keltürsün; bu inaqliq qurbanlıqının qénini [qurban'gahning üstige] sepken kahinning özige tegsun. **15** Teshekkür bildüridighan inaqliq qurbanlıqının göshi bolsa qurbanlıq qilin'ghan shu künü yéyilishi kérek; [qurbanlıq sun'ghuchi kishi] tang atquche uning héch némisini qaldurmışun. **16** Eger uning sun'ghan qurbanlıqi qesimige xas qurbanlıq yaki ixtiyariy keltürgen qurbanlıq bolsa, undaqtı haywanning göshi qurbanlıq qilin'ghan kündé yéilsun; uningdin éship qalghinini bolsa, etisimu yéyishke bolidi; **17** lékin qurbanlıqning göshidin üchinchi künigiche éship qalsa, u otta köydtürülüshi kérek. **18** Inaqliq qurbanlıqning göshidin üchinchi künide yéylise, undaqtı qurbanlıq qobul bolmaydu, qurbanlıq sun'ghuchining hésabighthu hésablanmaydu, belki mekrüh bolidi; kimdekin uningdin yése öz qebihlikining jazasığha tartılıdu. **19** Shundaqla napak nersige técip qalghan göshmu yéylimesliki kérek, belki otta köydtürülüshi kérek. Herqandaq pak adem [napak nersige tegmigen] qurbanlıqning göshini yése bolidi. **20** Lékin kimki napak halette turup Perwerdigargha atalghan inaqliq qurbanlıqidin yése, undaqtı u öz xelqidin üzüp tashlinidu. **21** Kimki napak bir nersige técip ketse (meyli napak halettiği adem bolsun, napak bir haywan bolsun yaki herqandaq napak yırıngıçlık nerse bolsun) we shundaqla Perwerdigargha xas atalghan inaqliq qurbanlıqning göshidin yése, undaqtı u öz xelqidin üzüp tashlinidu. **22** Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **23** Israillargha mundaq dégin: — Siler kala, qoy we öchkilerning méyini hergiz yémenglar. **24** Özlüigidin olgen yaki yirtquçular boghup qoyghan haywanning jesitining méyini herqandaq ishqqa ishletkili bolidi, lékin hergiz uningdin yémenglar. **25** Chünki kimki Perwerdigargha atap otta sunulidighan herqandaq haywanning méyini yése, shuni yégen kishi öz xelqliridin üzüp tashlinidu. **26** Siler herqandaq turar jayinglarda héchqandaq qanni, yeni uchar-qanatlarining bolsun yaki charpaylorning bolsun qénini hergiz éstimal qilmanglar. **27** Kimdekin herqandaq qanni éstimal qilsa, shu kishi öz xelqliridin üzüp tashlinidu. **28** Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **29** Israillargha mundaq dégin: — Kimki Perwerdigargha atap bir inaqliq qurbanlıqi sunsa, undaqtı u Perwerdigargha xas bolghan hediysi shu inaqliq qurbanlıqının ayrip keltürsün. **30** Öz qoli bilen Perwerdigargha atighan, otta sunulidighan hediyeleñi, yeni may bilen töshni qosup élip kélip, töshni «pulanglatma hediye» süpitide Perwerdigarning aldiqa pulanglatsun. **31** Kahin méyini qurban'gah tüstide köydtürüwtensun. Tösh bolsa Harun bileyne uning oghullirigha xas bolsun. **32** Inaqliq qurbanlıqlırlarınlarıng orqa putini siler «kötürme hediye» süpitide kahin'ga bérínglar. **33** Harunning oghulliridin qaysisi inaqliq qurbanlıqının qéni bilen méyini sun'ghan bolsa öz ülüşhi üchün ong arqa putini özi alsun. **34** Chünki men Israillarning inaqliq qurbanlıqlıridin «pulanglatma hediye» bolghan tösh bilen «kötürme hediye» bolghan arqa putini ebediy bir belgilime bilen Israillardin élip, kahin Harun we uning oghullirining heqqi bolsun dep ulargha teqdim qildim. **35** [Musa] Harun bilen oghullirini Perwerdigarning qulluqida kahin bolushqa uning aldiqa keltürgen künide, ulargha Perwerdigargha atap otta sunulidighan qurbanlıqlardın teqdim qilinidighan kahinliq ülüşhi mana shudur. **36** [Musa] ularni Mesihlen'gen künide, Perwerdigar bu ülüşhi Israillardin élip ulargha bérilsun dep emr qılghan. Bu [Israillargha] dewardın dewrgiche ebediy bir belgilime bolidi. **37** Köydtürme qurbanlıq bilen ashlıq hediyesi, gunah qurbanlıqi bilen itaetsizlik qurbanlıqi, kahinliqqa

tklesh qurbanlıq bilen inaqliq qurbanlıqi toghrisidiki qaide-nizam mana shudur. **38** Perwerdigar Israillargha: «Siler bu Sinay bayawinida Perwerdigarning alдigha qurbanlıqlıringlarnı sununqlar» dep buyrughan künide, u bularning hemmisini Sinay téghida Musagha tapshurghanidi.

8 Perwerdigar Musagha söz qilip: — **2** Harunni oghulliri bilen bille, we ularning mexsus kiyimlirini, «mesihlesh méyi»ni, gunah qurbanlıqi bolidighan torpaq bilen ikki qochqarni, pétir nan sélín'ghan séwetni élip kélip, **3** [Israilning] pütün jamaítini jamaet chédirining kirish aghzining alдigha jem qilgihan, — dédi. **4** Musa Perwerdigar uninggha buyrughinidek qildi, jamaet jamaet chédirining kirish aghzining alдigha yighthildi. **5** Andin Musa jamaetke: — Perwerdigar buyrughan ish mana mundaq, — dédi. **6** Shuning bilen Musa Harun bilen uning oghullirini alдigha keltürüp ularni su bilen yuyup, **7** [Harun'gha] köngleк kiydürüp, belwagh baghlap, tonni kiydürüd we üstige efodni yapti; u efodning belwéghini baghlap, efodni uningga taqap qoydi. **8** Andin Musa uninggha «qoshénóni» taqap, qoshémning ichige «urim bilen tummim»ni sélip, **9** Béshigha selle yögeп Perwerdigar uninggha buyrughinidek sellining aldi teripige «altun taxtiliq muqeddes otughat»ni békítip qoydi. **10** Andin Musa mesihlesh méyini élip ibadet chédiri bilen ichidiki barlıq nersilerning hemmisini mesihlep muqeddes qildi. **11** U maydin élip qurban'gahqa yette mertiwe chéchip, qurban'gah bilen uning barche qacha-quchilirini, yuyunush dési we teglikini Xudagha atap muqeddes qilishqa mesihlidi. **12** U yene mesihlesh méyidin azraq élip Harunning béshigha quyup uni Xudagha atap muqeddes qilishqa mesihlidi. **13** Andin Musa Harunning oghullirini alдigha keltürüp, Perwerdigar uninggha buyrughinidek ulargha köngleк kiydürüp, bellirige belwagh baghlap, ulargha égit böklernimu taqap qoydi. **14** Andin u gunah qurbanlıqi qilinidighan torpaqni yétilep keldi; Harun bilen uning oghulliri gunah qurbanlıqi qilinidighan torpaqning béshigha qollirini qoydi. **15** U uni boghzulди; andin Musa qénidin élip, öz barmiqi bilen qurban'gahning müngüzlirige, chörisige sürüp qurban'gahni gunahtin paklidi; qalghan qanni bolsa u qurban'gahning töwige töküp, muqeddes bolushqa kafaret keltürdü. **16** Andin u ich qarnini yögeп turghan mayning hemmisini, jigerning üstdikini chawa mayni, ikki börek we üstdikini maylirini qoshup aldi; andin Musa bularni qurban'gahning üstide köydürdi. **17** Biraq [Musa] torpaqning térisi bilen göshi we tézikini bolsa Perwerdigar özige buyrughinidek chédirgahning tashqırıda otta köydürüwetili. **18** Andin u köydürme qurbanlıq qilinidighan qochqarni keltürdü; Harun bilen uning oghulliri qollirini qochqarnı qoydi. **19** [Harun qochqarnı] boghzulди; andin Musa qénini élip qurban'gahning üsti qismining etrapiga septi; **20** [Harun] qochqarni parcheparche qilip parchılıdi; andin Musa beshini, parchilan'ghan göshlirini barlıq méyi bilen qoshup köydürdi. **21** Üchey-qérinliri bilen pachaqlirini suda yudi. Andin Musa qochqarni pütün péti qurban'gah üstide köydürdi. Bu Perwerdigar Musagha buyrughan, «Perwerdigarga atap otta sunulidighan xushbuy chiqidighan qurbanlıq» idi. **22** Andin u kahinliqqa tiklesh qurbanlıqi qilinidighan qochqarni, iкkinchi qochqarni keltürdü; Harun bilen uning oghulliri qollirini qochqarnı qochqarnı beshigha qoydi. **23** U uni boghzulди; we Musa uning qénidin élip Harunning ong quliqining yumshiqi bilen ong qolining bash barmiqığha sürüp we ong putining chong barmiqığhimu suwap qoydi. **24** Andin Musa Harunning oghullirini alдigha keltürüp, qandin élip ularning ong qulaqlırining yumshiqi bilen ong qollirining bash barmaqlırigha sürdi, ularning ong putlirining

chong barmaqlırighimu suwap qoydi, qalghan qanni Musa qurban'gahning chörisige septi. **25** Shundaq qilip, u méyi bilen mayliq quyrucını, ich qarnini yögeп turghan barlıq may bilen jigerning üstdikini chawa méyini, ikki börek we üstdikini maylirini qoshup élip ong arqa putinimü késip élip, **26** Perwerdigarning alдidiki pétir nan sélín'ghan séwettin bir pétir toqach bilen bir zeytum may toqichi we bir dane hemek nanni élip bularni may bilen ong arqa putning üstide qoydi; **27** andin bularning hemmisini Harun bilen uning oghullirining qollırigha tutquzup, pulanglatma hediye bolsun dep Perwerdigarning alдida pulanglatti. **28** Andin Musa bularni ularning qollırıdin élip qurban'gahı köydürme qurbanlıqning üstide qoyup köydürdi. Bu «kahinliqqa tiklesh qurbanlıq» bolup, Perwerdigargha atap otta sunulidighan, xushbuy chiqidighan qurbanlıq idi. **29** Andin Musa töshni élip pulanglatma hediye süpitide Perwerdigarning alдida pulanglatti; Perwerdigarning uninggha buyrughini boyiche, «kahinliqqa tiklesh qurbanlıq» bolghan qochqarnıng bu qismi Musanıng ülüши idı. **30** Andin Musa Mesihlesh méyidin we qurban'gahning üstdikini qandin bir'az élip, Harun bilen uning kiyimlirige we oghulliri bilen ularning kiyimlirige septi. Shundaq qilip, u Harun we kiyimlirini, oghulliri bilen ularning kiyimlirini muqeddes qildi. **31** Musa Harun bilen uning oghullirığa mundaq buyrudi: — «Bu göshni jamaet chédirining kirish aghzicha qaynitip pisuruh shu yerde olturup «kahinliqqa tiklesh qurbanlıq»ga tewe bolghan séwettiki na bilen qoshup yenglar; bularni Harun bilen oghulliri yesun, dep buyrughinimdek uni yenglar; **32** lékin gösh bilen nandin éship qalghanlirining hemmisini otta köydürüwetinqilar. **33** Siler yette kün'giche jamaet chédirining kirish aghzidin chiqmay, Xudagha atap kahinliqqa tiklesh künliringlar toshqache shu yerde turunqlar; chünki silerni Xudagha atap kahinliqqa tiklesh üçhün yette kün kétidu. **34** Bugün qilin'ghan ishlar Perwerdigarning buyrughini boyiche siler üçhün kafaret keltürüsün dep qilindi. **35** Siler ölmesliklingar üçhün Perwerdigarning emrinı tutup jamaet chédirining kirish aghzining alдida kéche-kündüz yette kün turushunglar kérek; chünki manga shundaq buyruldi». **36** Harun bilen oghulliri Perwerdigarning Musanıng wasitisi bilen buyrughinining hemmisini beja keltürdü.

9 Sekkizinchı künü Musa Harun bilen uning oghulliri we Israillning aqsaqallırını chaqırıp, **2** Harun'gha mundaq dédi: — «Sen gunah qurbanlıqığa béjirim bir mozayni, köydürme qurbanlıqqa béjirim bir qochqarni özüng üçhün élip, Perwerdigarning alдigha keltürjin, **3** andin Israillargha söz qilip: — Siler gunah qurbanlıqi üçhün bir téke élip kélinglar, köydürme qurbanlıq üçhün bir mozay we bir qoza élip kélinglar, her ikkisi béjirim, bir yashqa kirgen bolsun; **4** Perwerdigarning alдida sunushqa inaqliq qurbanlıqi süpitide bir torpaq bilen bir qochqarni élip, zeytun méyi ileshtürülgen ashlıq hediye bilen bille keltürüngalar; chünki bugün Perwerdigar Özini silerge ayan qilidu, dégin». **5** Ular Musa buyrughan nersilerni jamaet chédirining alдigha élip keldi; pütük jamaet yéqin kélip, Perwerdigarning alдida hazır bolup turdi. **6** Musa: — Mana, bu Perwerdigar buyrughan ishtur; buni qilsanglar Perwerdigarning shan-sheripi silerge ayan bolidu, dédi. **7** Shuning bilen Musa Harun'gha: — Sen qurban'gahqa yéqin bérüp gunah qurbanlıqı bilen köydürme qurbanlıqıngını sunup özüng we xelq üçhün kafaret keltürjin; andin xelqning qurbanlıqını sunup, Perwerdigar emr qilgandek ular heqqide kafaret keltürjin — dédi. **8** Shuni déwidı, Harun qurban'gahqa yéqin bérüp özü üçhün gunah qurbanlıqi bolidighan mozayni boghzulди. **9** Harunning oghulliri qanni uninggha

sunup berdi; u barmiqini qan'ha tegküzip, qurban'gahning müngüzlirige sürdi, qalghan qanni qurban'gahning tüwige quyди. **10** Gunah qurbanliqining méyi bilen ikki börek we jigerning üstidiki chawa mayni élip, Perwerdigar Musagha buyrughinidek ularni qurban'gah üstide köydürdi. **11** Gösh bilen térisini bolsa chédirgahning tashqiriga élip chiqip otta köydürdi. **12** Andin u köydürme qurbanliq qilidighan [qochqarnı] boghozldi; Harunning oghulliri uningha qanni sunup berdi; u buni qurban'gahning üsti qismining etrapigha septi. **13** Andin ular parche-parche qilin'ghan köydürme qurbanliqni bésyi bilen bille uningha sunup berdi; u bularni qurban'gahta köydürdi. **14** U ich qarni biley pachaqlırını yuyup, bularnimu qurban'gahning üstide, köydürme qurbanliqning üstige qoyup köydürdi. **15** Andin u xelqninq qurbanliqni keltürdi; xelqninq gunah qurbanliqi bolghan tékinı boghuzlap, ilgiri haywanni sun'gandek unimu gunah qurbanliqi qilip sundi. **16** U köydürme qurbanliq qilidighan malni keltürüp bunumu belgilime boyiche sundi. **17** Andin u ashlıq hediysi keltürüp uningdin bir changgal élip etigenlik köydürme qurbanliqqa qoshup qurban'gah üstide köydürdi. **18** Andin xelqqe boldighan inaqliq qurbanliqi boldighan torpaq bilen qochqarnı boghuzlidi. Harunning oghulliri qénini uningha sunup berdi; u buni qurban'gahning üsti qismining etrapigha septi. **19** Ular torpaq bilen qochqarning may qismini, yeni mayliq quyuqı, ich qarnini yögep turghan maylini, ikki börek we jigerning chawa méyini élip, **20** Bu may parchilirini ikki töshning üstide qoydi, [Harun] bularni qurban'gahning üstide köydürdi. **21** Axırda Harun ikki tösh bilen ong arqa putini pulanglatma hediye süpitide Musanıng buyrughinidek Perwerdigarning aldida pulanglatti. **22** Andin Harun qollirini xelqqe qaritip kötüüp, ularغا bext tilidi; u gunah qurbanliqi, köydürme qurbanliq we inaqliq qurbanliqini sunup, [qurban'gahtın] chüshti. **23** Musa bilen Harun jamaet chédirigha kirip, yene yénip chiqip xelqqe bext tilidi; shuning bilen Perwerdigarning shan-sheripi pütükü xelqqe ayan boldi; **24** Perwerdigarning aldidin ot chiqip, qurban'gah üstidiki köydürme qurbanliq bilen maylarnı yutup ketti. Pütükü xelq buni körüp, towliship, düm yiqlishti.

10 Harunning oghulliri Nadab bilen Abihu ikkisi öz xushbuydenini élip uningga ot yéqip üstige xushbuynı sélip, Perwerdigar ularǵha buyrup baqmighan gheyriy bir otñi Perwerdigarga sundı; **2** shuning bilen Perwerdigarning aldidin ot chiqip ularnı yewetti; shuan ular Perwerdigarning aldidı öldi. **3** Musa Harun'gha: — Mana, bu Perwerdigarning: «Men Manga yéqin kelgen ademlerde Özümning muqeddes ikenlikimi körsitimen we barlıq xelqninq aldida ulughlinimen» dégen sözining özidur, dédi. Shuni déwidi, Harun jim turup qaldi. **4** Musa Harunning taghisı Uzzielning oghulları bolghan Mishael bilen Elzafanni chaqırıp ularǵha: — Siler yéqin kélép öz qérindashliringlarnı muqeddes jayning aldidin kötüüp, chédirgahning tashqiriga élip chiqinglar — dédi. **5** Shuning bilen ular yéqin kélép, ularnı kiyiklik könglekliri bilen kötüüp Musanıng buyrughinidek chédirgahning tashqiriga élip chiqti. **6** Musa Harun we oghulliri Eliazar bilen Itamargha: — Siler bashliringlarnı ochuq qoymanglar, kiyimliringlarnı yirtmanglar; bolmisa özüngler ölüp, pütükü jamaetke ghezepl keltürisiler; lékin qérindashliringlalar bolghan pütükü Israil jemeti Perwerdigar yaqqan ot tüpeylidin matem tutup yighthisun. **7** Emma siler bolsanglar Perwerdigarning Mesihlesh méyi tüstünlərgəhə surülgən bolghachqa, jamaet chédirining tashqiriga chiqmanglar; bolmisa olisiler, dédi. Shuni déwidi, ular Musanıng buyrughinidek qıldı. **8** Perwerdigar Harun'gha söz qılıp mundaq dédi: — **9** «Sen özüng we oghulliring

sharab we ya bashqa küchlük haraqlarnı ichip, jamaet chédirigha hergiz kirmenglar; bolmisa, ölüp kétisiler. Bu siler üchün dewrdin-dewrge ebediy bir belgilime bolidu. **10** Shundaq qilsangular, muqeddes bilen adettikini, pak bilen napakni perq étip ajritaydaghan bolisiler; **11** shundaqla Perwerdigar Musanıng wasitisi bilen Israillargha tapshurghan hemme belgilimilerni ularǵha öğiteleysiler». **12** Musa Harun we uning tirik qalghan oghulliri Eliazar bilen Itamargha mundaq dédi: — «Siler Perwerdigargha atap otta sunulidighan qurbanliq-hediyelerdin éship qalghan ashlıq hediysi élip uni qurban'gahning yénida échitqu arılashturmaghan halda yenglar; chünki u «eng muqeddeslerning biri» hésablınıdu. **13** Bu Perwerdigargha atap otta sunulidighan nersilerdin séning nésiweng we oghulliringning nésiwisi bolghachqa, uni muqeddes jayda yéyishinglar kerek; chünki manga shundaq buyrugħandur. **14** Uningdin bashqı pulanglatma hediye qilin'ghan tösh bilen kötüürme hediye qilin'ghan arqa putni sen we oghul-qızlıring bille pak bir jayda yenglar; chünki bular séning nésiweng bilen oghulliringning nésiwisi bolsun dep, Israillarning inaqliq qurbanliqlaridan silerge bérilgen. **15** Ular kötüürme hediye qilin'ghan arqa put bilen pulanglatma hediye qilin'ghan töshni otta sunulidighan mayliri bilen qoshup, Perwerdigarning alidda pulanglatma hediye süpitide pulanglitish üchün keltürsun; Perwerdigarning buyrugħini boyiche bular séning we oghulliringning nésiwisi bolidu; bu ebediy bir belgilime bolidu». **16** Andin Musa gunah qurbanliqi qilidighan tékinı izdiwidi, mana u alichagan köydürülüp bolghanidi. Bu sewebtin u Harunning tirik qalghan ikki oghli Eliazar bilen Itamargha achchiqlinip: **17** — Némishqa siler gunah qurbanliqining göshini muqeddes jayda yémidinglar? Chünki u «eng muqeddeslerning biri» hésablinati, Perwerdigar silerni jamaetning gunahını kötüürüp ular üchün uning alidda kafaret keltürsun dep, shuni silerge teqsim qılghanidi. **18** Mana, uning qeni muqeddes jayning ichige keltürümidi; siler eslide men buyrugħandek uni muqeddes jayda yéyishinglar kerek idi, — dédi. **19** Lékin Harun Musagha: — Mana, bular bugün [toghra ish qılıp] özlörinen gunah qurbanliqi bilen köydürme qurbanliqini Perwerdigarning alidda sundı; ménien beshimħha shi uşħar keldi; eger men bugün gunah qurbanliqining [göshini] yégen bolsam, Perwerdigarning neziride obdan bolattimu? — dédi. **20** Musa buni anglap jawabidin razi boldi.

11 Perwerdigar Musa bilen Harun'gha mundaq dédi: — **2** Israillargha mundaq dégin: — Yer yüzidiki barlıq haywanlarning ichidin silerge yéyishke bolidighan janiwarlar shuki: — **3** Haywanlar ichide hem tuyaqlıri pütün achimaq (tuyaqları pütünley yériq) hem köshigüči haywanlarning herbirini yésenglar bolidu. **4** Lékin köshigüči yaki achimaq tuyaqlıq haywanlardan tòwendikilerni yémeslikinglar kerek: — Tóge: chünki u köshigini bilen tuyiqi achimaq emes. Shunga u silerge haram bolidu. **5** Sugħur bolsa köshigini bilen tuyiqi achimaq emes — u silerge haram bolidu. **6** Toshqan bolsa bumu köshigini bilen tuyiqi achimaq emes — u silerge haram bolidu. **7** Choshqa bolsa tuyaqlıri achimaq (tuyaqları pütünley yériq) bolghini bilen köshimigini üchün silerge haram bolidu. **8** Siler shu haywanlarning göshidin yémeslikinglar kerek we ularning ölükgiġim u tegmenglar. Ular bolsa silerge haram bolidu. **9** Suda yashaydighan janiwarlardan tòwendikilerni yéyishke bolidu: — sudiki, yeni derya-déngizlardıki janiwarlardan qaniti we qasiraqları bolghanlarnı yéyishke bolidu; **10** lékin derya-déngizlarda yashaydighan, yeni sularda top-top üzidighan barlıq janiwarlardan, qasiraqları yaki qaniti bolmigraphanlarını

yémeslikinglar kérék; ular silerge yirginchlik sanalsun. **11** Mezkr janiwarlar derweqe silerge yirginchlik sanalsun; siler ularning göshidin yémeslikinglar kérék; ularning ölükini yirginchlik dep qaranglar. **12** Sudiki janiwarlarning ichidin qaniti bilen qasiriqi bolmighan janiwarlarning hemmisi silerge yirginchlik sanalsun. **13** Uchar-qanatlardin töwendikiler silerge yirginchlikturu; ular yéyilmesliki kérék we silerge yirginchlik bolsun: — yeni bürkü, qorultaz-tapqushlar, déngiz bürküti, **14** qarlıghach quyruqluq sar, lachin we ularning xilliri, **15** hemme qagha-qozghunlar we ularning xilliri, **16** müşükyapilaq, tögiqush, chayka, sar we ularning xilliri, **17** huwquş, qarna, ibis, **18** aqqu, saqiyquş, bélíq'algħuch, **19** leylek, turna we uning xilliri, höpüp we shepereng qatarlıqlar silerge haram sanalsun. **20** Buningdin bashqa töt putlap mangidighan, uchidighan ushshaq janiwarlarning hemmisi silerge yirginchlik bolidu. **21** Halbüki, töt putlap mangidighan, uchidighan ushshaq janiwarlardin töwendikilerni yésenglar bolidu: — puti bilen ügilik pachiqi bolup, yer yüzdile sekriyeleydighanlarni yésenglar bolidu; **22** bularning ichidin silerge yéyishke bolidighanlari: — chéketke we uning xilliri, qara chéketke we uning xilliri, tomuzgha we uning xilliri, chaqchiqiz we uning xilliri. **23** Lékin töt putluq bolghan ömiligüchi hem uchidighan hemme bashqa janiwarlar silerge yirginchlik sanalsun. **24** Bu janiwarlardinmu mundaq yol bilen napak bolisiler; birkim ularning öltik téniye tegse kech kirgūche napak hésablinidu. **25** Kimdekim bularning öltükining bir qismimi kötürse öz kiyimlirini yuyushi kérék, u kishi kech kirgūche napak hésablinidu. **26** Tuyaqlıri achimaq, biraq pütünley bölmüngien yaki köshimeydighan haywanlarning hemmisi silerge harandur; herkim [ularning öltükige] tegse napak sanalsun. **27** Töt puti bilen mangidighan haywanlarning ichidin tapini bilen mangidighanlarning hemmisi silerge napak bolup, herkim ularning ölü tenlirige tegse kech kirgūche napak sanilidu. **28** Kimki ularning ölükini kötürse öz kiyimlirini yuyushi kérék, u kishi kech kirgūche napak turidu. Bu haywanlar bolsa silerge haram bolidu. **29** Yer yüzdile ömiligüchi ushshaq janiwarlarning ichidin silerge haram bolghanlar munular: — qarighu zokor, chashqan, keslenčiük we ularning türliri, **30** salma, qızıl keslenčiük, tam keslenčiuki, tıtgırık keslenčiük we xaméléon qatarlıqlar haram bolidu. **31** Bularning hemmisi yer yüzdile ömiligüchi hemme ushshaq janiwarlarning ichide silerge haram bolidu; ularning öltükige tegse, kech kirgūche napak sanilidu. **32** Bu janiwarlarning öltüki herqandaq némige chüshüp qalsa shu néme napak hésablinidu — herqandaq yaghach qacha-qucha bolsun, kiyim bolsun, tére bolsun, tagħar bolsun, herqandaq ishqä isħilitidighan eswab bolsun, sugħa chilinshi kérék; ular kech kirgūche napak sanilip, keyin pak bolidu. **33** Bularning biri sapaldin yasalghan herqandaq qacha ichige chüshüp qalsa, shu qacha ichidiki hemme nerse napak sanalsun we qacha özı sundurulsun. **34** Eger qachidiki sudin ash-taam üstige chachrap ketse, ash-taam napak sanalsun we shundaqla qachidiki herqandaq ichimlikmu napak sanalsun. **35** Hernémige undaq öltükning birer qismi chüshüp qalsimu, napak sanalsun. Eger tonur we oħħaq bolsa, napak boldi dep chéqiwtielsun; ular silerge haram bolsun. **36** Lékin shundaq ehwalda bulaq yaki su yighthidighan kólchek yenila pak sanilidu; emma birkim ularning ölük téniye tegse napak bolidu. **37** Eger undaq öltükning birer qismi térisħqa teyyarlan'għan danlarrha chüshüp qalsa, bumu yenila pak sanilidu. **38** Lékin eger danning üstige su quyulghandin keyin shundaq bir öltükning birer qismi chüshüp qalsa, undaqta bu danlar silerge napak sanalsun. **39** Eger silerge yéyishke bolidighan haywanlardin biri ölüp qalsa, uning öltükige tegken kishi kech kirgūche napak

sanalsun. **40** Kimki undaq ölkning göshidin yése, öz kiyimlirini yuyushi kérék we kech kirgūche napak sanalsun; shundaqla undaq bir ölkni kötürgen kishimu kiyimlirini yuyushi kérék we u kishi kech kirgūche napak sanalsun. **41** Yer yüzdile ömiligüchi hemme ushshaq janiwarlar yirginchlik sanilip, hergiz yéyilmisun. **42** Qorsiqi bilen béghirlap mangidighan janiwar bolsun, yer yüzdile yürüp töt puti bilen yaki köp putliri bilen mangidighan ömiligüchi janiwarlarning hertürlükini bolsa, ularni hergiz yémenglar; chünki ular yirginchlikdur. **43** Siler bolsanglar mundaq ömiligüchi janiwarlarning sewebidin özünglarni yirginchlik qilmaslıqinqalar kérék. Özünglarni ular tüpeylidin napak qilmanglar, bolmisa ularning sewebidin bulghinip qalisiler; **44** chünki Men Xudayinglardurmen. Siler özünglarni [özümge] atap muqeddes qilishinglar kérék; Men Özüm muqeddes bolghach silermu özünglarni muqeddes tutushunglar kérék. Siler özünglarni yer yüzdile ömiligüchi ushshaq herqandaq janiwarlarning sewebidin napak qilmanglar. **45** Chünki Men öz Xudayinglar bolusħaq silerni Misir zéminidin chiqirip kelgen Perwerdigardurmen; siler muqeddes bolunglar, chünki Men muqeddesturmen. **46** Shular bolsa charpay bilen uchar-qanatlar, suda yürigidighan herbir janiwar bilen yer yüzdile ömiligüchi herbir ushshaq janiwarlar toghrisidiki qanun-belgilimidur. **47** Bular bilen haram-halalni uqup, yéyishke bolidighan haywan bilen yéyishke bolmaydighan haywanlarni perq ételeysiler.

12 Perwerdigar Musagħa söz qilip mundaq dédi: — **2** Israillargħa sóz qilip mundaq dégin: — «Ayal kishi hamilidar bolup oħġul tughsa, adet körüp aghriq bolghan künliridikidek yette kün'għie napak sanalsun. **3** Sekkizinchi künji oħġli bolsa xetnej qilinsun. **4** Ayal bolsa shuningdin keyin ottu üch kün'għie «qan paklinish» ta' tursu; paklinish künli tamam bolmgħuče héċċi muqeddes nersige tegħmisun, muqeddes jayghimu kirmisun. **5** Eger u qiz tughħa undaqta adet künliridikidek ikki heptigħe napak turup, andin atmish alte kün'għie «qan paklinish» ta' tursu. **6** Meyli oħġul yaki qiz tughħsun, qan paklinish künli tamam bolghandin keyin u ayal köydürme qurbanliq üchħün bir yashqa kirgen qozini, gunah qurbanliq üchħün bir bachka yaki paxteknij elip jamaet chédırin kirish aghzigha, kahinning qéshiga keltürsün. **7** Kahin uni Perwerdigarni alidda sunup, shu ayal üchħün kafaret keltüridu; shuning bilen u xunidin pak bolidu. Oħġul yaki qiz tughħan ayal toghrisidiki qanun-belgħilience mana shudur. **8** Eger uning qozigha qurbi yetmīse, u ikki paxtek yaki ikki bachka keltürsün; ularning biri köydürme qurbanliq üchħün, yene biri gunah qurbanliq üchħün bolidu; shu yol bilen kahin uning üchħün kafaret keltüridu; u ayal pak bolidu.

13 Perwerdigar Musa bilen Harun'gha söz qilip mundaq dédi: — **2** Birsining bedinining tériside bir chiqan, yaki temretke yaki parqiraq tashma chiqip, uningdin bedinining tériside pésé-maxaw késilaw jaraħħi peyda bolghan bolsa, u kishi Harun kahinning yaki uning kahin oħġulliridin birinnej qéshiga keltürsün. **3** Kahin uning bedinining jarahitige qaraydu; jarahet bolghan jaġning tüki aqirip ketkenn hemde jarahetmu etrapidiki téridin qéniqraq körtein, bu pésé-maxaw késellikkidur. Shunga kahin uni körgendin keyin shu kishini «napak» dep jakarlusin. **4** Lékin eger uning bedinining térisidiki peyda bolghan ashu yaltiraq chiqan aq bolup, etrapidiki téridin qéniqraq körümisse we tükkimu aqirip kettmigen bolsa, kahin bu jarahet bar kishini yette kün'għie ayrim solap qoysun. **5** Yettinchi künji kahin uningħha qarisun we eger jarahet oxħħash turup, tériside kéngiyip kettmigen bolsa, kahin uni

yene yette kün'giche ayrim solap qoysun. **6** Yettinchi künı kahin uninggha yene qarisun we jarahetning renggi suslashqan we kéngiyip ketmigen bolsa, undaqta kahin uni «pak» dep jakarlisun; jarahetning peqet bir chaqa ikenlikli bektilip, késel kishi öz kiyimlirini yuyup pak sanalsun. **7** Lékin eger u kahin'gha körünüp «pak» dep jakarlan'ghandin kényin shu chaqa tériside kéngiyip ketse, undaqta u yene bir qétim kahin'gha körünsun. **8** Kahin uninggha yene qarisun we eger chaqa uning tériside kéngiyip ketken bolsa, kahin uni «napak» dep jakarlisun; u jarahet pése-maxawdur. **9** Eger birkimde pése-maxaw jarahiti peyda bolup qalsa kahinning qéshigha keltürülsun. **10** Kahin uning jarahitige sepsélip qarisun; we eger tériside aq bir chiqan peyda bolghan, tüki aqırıp ketken bolsa we chiqan chiqqan jayda et-göshi körünüp qalghan bolsa, **11** bu uning bedinining térisige chüshken kona pése-maxaw jarahitining qaytidin qozghilishi bolup, kahin uni «napak» dep jakarlisun. U napak bolghını üchiń unı solashning hajiti yoq. **12** Lékin eger pése-maxaw qozghilip, jarahiti bar kishining térisige yéyilip ketken bolsa, kahin negila qarisa shu yerde shu «pése-maxaw» bolsa, térisini beshidin putighiche qaplap ketken bolsa, **13** undaqta kahin uninggha sepsélip qarisun; mana, shu pése-maxaw jarahiti pütün bedinini qaplap ketken bolsa, u jarahiti bar kishini «pak» dep jakarlisun; chünki uning pütün bedini aqırıp ketken bolup, u «pak» dep sanalsun. **14** Lékin qachaniki uningga et-göshi körünüp qalsa, u kishi napak sanalsun. **15** Kahin mundaq körün'gen et-göshige qarap, u kishini «napak» dep jakarlisun; chünki shu et-gösh napak bolup, u pése-maxaw késilidur. **16** Halbüki, eger et-göshi qaytidin özgirip, aqarsa u kishi yene kahinning qéshigha kelsun. **17** Kahin uninggha sepsélip qarisun; jarahet aqarghan bolsa, kahin jarahiti bar kishini «pak» dep jakarlisun; u pak sanilidu. **18** Eger birkimning bedinining térisige hürrek chiqip saqiyip, **19** hürrekning ornida aq chiqan yaki qizghuch dagh peyda bolghan bolsa, kahin'gha körüsilsun. **20** Kahin uninggha sepsélip qarisun; eger dagh etrapidiki téridin qéniraq körünse, shundaqla uningdiki tüklər aqırıp qalghan bolsa, undaqta kahin uni «napak» dep jakarlisun; chünki bu hürrekint qozghilip peyda bolghan pése-maxaw késilidur. **21** Lékin kahin uninggha sepsélip qarighanda, dagh chiqqan jayda aqırıp qalghan tüklər bolmisa, we daghmu etrapidiki téridin qéniraq bolmisa, renggi sel susraq bolghan bolsa, undaqta kahin uni yette kün'giche ayrim solap qoysun. **22** Eger dagh derweqe térisige yéyilip ketken bolsa, kahin uni «napak» dep jakarlisun; chünki bu [pése-maxaw] jarahitidur. **23** Emma eger dagh öz jayida toxtap yéyilmighan bolsa, bu peqet hürrekning zexmi, xalas; kahin uni «pak» dep jakarlisun. **24** Eger birsining bedinining térisining melum jayı köyüp qélip, köygen jay aq-qizghuch yaki pütümley aq dagh bolup qalsa, **25** kahin uningga sepsélip qarisun; eger shu daghdiki tüklər aqırıp ketken, daghmu etrapidiki téridin qéniraq bolup qalghan bolsa, undaqta bu köyük yarisdidan peyda bolghan pése-maxaw késilidur; kahin uni «napak» dep jakarlisun; chünki u pése-maxaw jarahitidur. **26** Lékin eger kahin sepsélip qarighanda, daghning ornida héchqandaq aqırıp ketken tüklər bolmisa, shundaqla daghmu etrapidiki téridin qéniraq bolmisa, belki renggi sus bolsa, undaqta kahin uni yette kün'giche ayrim solap qoysun. **27** Yettinchi künı kahin uningga yene qarisun; dagh tériside kéngiyip ketken bolsa, kahin uni «napak» dep jakarlisun; chünki u pése-maxaw jarahitidur. **28** Emma eger dagh jayida toxtap, yéyilmighan bolsa, shundaqla renggi sus bolsa, bu peqet köyütktin bolghan chawartqu, xalas; kahin uni «pak» dep jakarlisun; chünki u köyükning tatuuqı, xalas. **29** Eger bir er yaki ayal kishining beshida yaki saqlıida jarahet peyda bolsa, **30** kahin jarahetke sepsélip qarisun; eger jarahet

etrapidiki téridin qéniraq körünse, üstide shalang sériq tüklər bolsa, undaqta kahin uni «napak» dep jakarlisun; chünki bu jarahet qaqaq bolup, bash yaki saqaldiki pése-maxawning alamitidur. **31** Eger kahin qaqaq jayha sepsélip qarighanda, u etrapidiki téridin qéniraq körünmisse, shundaqla uning ichide héchqandaq qara tükmü bolmisa, undaqta kahin qaqaq bar kishini yette kün'giche ayrim solap qoysun. **32** Kahin yettinchi künı qaqaqqa yene sepsélip qarisun; qaqaq kéngiyip ketmey, üstidimu héchqandaq sériq tüklər bolmisa, shundaqla qaqaq etrapidiki téridin qéniraq körünmisse, **33** jarahiti bar kishi barlıq chach-saqılıni chüshürüwetsun; qaqaqning özini għirdimisun. Kahin qaqaq bar kishini yene yette kün'giche ayrim solap qoysun. **34** Yettinchi künı kahin qaqaqqa sepsélip qarisun; eger qaqaq téride kéngiyip ketmigen bolsa, shundaqla etrapidiki téridin qéniraq körünmisse, kahin uni «pak» dep jakarlisun. Andin u kiyimlirini yusun; shuning bilen u pak sanilidu. **35** Lékin eger u «pak» dep jakarlan'ghandin kényin qaqaq téride kéngiyip ketse, **36** kahin uningga yene sepsélip qarisun; eger qaqaq téride kéngiyip ketken bolsa, sériq tükninq bar-yoqluqini tekshürüşming hajiti yoq; chünki bu kishi napaktur. **37** Eger qaqaq jayida shu péti qélip, üstidin qara tüklər üniq chiqqan bolsa, qaqaq saqayghan bolidi; shu kishi pak bolghachqa, kahin uni «pak» dep jakarlishi kerek. **38** Eger er yaki ayal kishining bedinining tériside dagh peyda bolup, bu dagħlar parqiraq hem aq bolsa **39** kahin sepsélip qarisun; eger bedemming térisidiki shu dagħlar suslispin boz rengge yüzelən'gen bolsa, bu téridin chiqqan bir tashma, xalas; bu kishi pak sanalsun. **40** Eger birkimning beshining tükliri chüshüp ketken bolsa, u peqet bir taqir bash, xalas; u pak sanalsun. **41** Eger uning beshining tüklü peshane teripidin chüshken bolsa, u peqet paynek bash, xalas; u yenila pak sanalsun. **42** Lékin eger uning taqir bésħi yaki paynek beshida qizghuch aq dagħ körünse, undaqta shu jarahet uning taqir bésħi yaki paynek beshidiki pése-maxaw késilining bir alamitidur. **43** Kahin jarahitige sepsélip qarisun; eger uning taqir beshida yaki paynek beshida isħħiġaq jarahet bolsa hemde pése-maxaw késilining alamitidek qizghuch aq körünse, **44** undaqta u pése-maxaw késilige giriptar bolghan adem bolup, napak hésablinidu. Uning bésħiga shundaqla jarahet chüshken bolghach, kahin uni mutleq «napak» dep jakarlisun. **45** Shundaqla jarahiti bar pése-maxaw késili bolghan kishi kiyimliri yirtiq, chachliri chwuqq, burut-saqili yépiqliq halda: «Napak, napak!» dep towlap yürüushi kerek. **46** Shu jarahiti bolghan barlıq künlerde u «napak» sanilidu; u napak bolghachqa, ayrim turushi kerek; uning turalghusi chédīrgahning sirtida bolsun. **47** Eger bir kiyimde, meyli yungdin yaki kanaptin tikilgen bolsun uningga pése-maxaw iz-déghi peyda bolsa, **48** yeni kanap yaki yungdin toqlughan rexitte, örüş yipida yaki arqaq yiplirida bolsun, tére-xurumda yaki téridin étilgen herqandaq nersilerde pése-maxaw iz-déghi bolsa, **49** shundaqla kiyim-kéchek yaki tére-xurumda, örüş yipida yaki arqaq yiplirida, ya tére-xurumda étilgen nersilerde peyda bolghan iz-dagħ yéshilraq yaki qizghuch bolsa bu iz-dagħ «pése-maxaw iz-déghi» dep qarilip kahin'gha körüsilsun. **50** Kahin [daghqa] sepsélip qarisun, andin iz-dagħ peyda bolghan nersini yette kün'giche ayrim saqlisun. **51** U yettinchi künı iz-daghħha qarap baqsun; iz-dagħ chüshken kiyim-kéchek, meyli arqaq yipta yaki örüş yipta bolsun, yaki tére-xurumda yaki tére-xurumda étilgen nerside bolsun, u kéngiyip ketken bolsa, bu iz-dagħ chirittkuch pése-maxaw késili dep hésablinip, ular napak sanalsun. **52** Shuningdek kahin örüş yipida yaki arqaq yipta iz-dagħ bolsa kiyim-kéchek yaki tére-xurumda étilgen nerside shundaqla iz-dagħ bolsa ular nimu köydürüwetsun; chünki bu chirittkuch pése-maxaw késilidur.

Mundaq nersilerning hemmisini otta köydürüş kérektur. **53** Lékin kahin uningga sepsélip qarighanda, iz-dagh kiyim-kéchektiki örüş yipta bolsun, arqaq yipta bolsun, yaki tére-xurumdin étilgen nerside bolsun, iz-dagh kéngeymigen bolsa, **54** undaqtan kahin déghi bar nersini yuyulsun dep buyrup, ikkinchi qétim uni yette kün'giche saqlisun. **55** Bu nerse yuyulghandin kényin kahin yene daghqas sepsélip qarisorun; eger uning renggi özgermigen bolsa (gerche kéngeyip ketmigen bolsimu), u yenila napaktur; sen uni otta köydiürgin. Chünki meyli uning iz-déghi ich yüzide bolsun yaki tash yüzide bolsun u chirikküch iz-dagh hesablinidu. **56** Lékin eger kahin sepsélip qarighanda, mana, daghnig renggi yuyulghandin kényin susliship ketken bolsa, u shu qismini kiyim-kéchektin, örüş yiptin yaki arqaq yiptin bolsun, yaki tére-xurumdin bolsun uni yirtip élip, tashliwetsun. **57** Eger bu iz-dagh kiyim-kéchekte, meyli arqaq yipta yaki örüş yipta bolsun, ya tére-xurumdin étilgen nerside körünsun, bu kéngeyidighan birxil pése-maxaw iz-déghi dep sanalsun; sen u chaplashqan kiyim-kéchekni köydiürüwetkin. **58** Lékin eger iz-dagh kiyim-kéchekte bolsun (örüş yipida yaki arqaq yipida bolsun) yaki tére-xurumdin étilgen nerside bolsun, yuyulush bilen chiqip ketse, undaqtan bu égin ikkinchi qétim yuyulsun, andin pak sanalsun. **59** Pése-maxaw késiliningkidek iz-dagh peyda bolghan yung yaki kanap rexttin toqulghan kiyim-kéchek (iz-dagh örüş yipta yaki arqaq yipta bolsun) yaki tére-xurumdin étilgen nersiler toghrisidiki qanun-belgilime mana shudur; buning bilen ularni pak yaki napak jakarlashqa bolidu.

14 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **2** Pése-maxaw bolghan kishi pak qilinidighan künüde beja qilish kerek bolghan qanun-belgilime mana töwendikidektur: — U kahinning aldiiga keltürülsun. **3** Kahin chédirgahning tashqiriga chiqip, pése-maxaw bolghan kishige sepsélip qarisorun; eger pése-maxaw bolghan kishi késilidin saqayghan bolsa, **4** Undaqtan kahin pak qilinidighan kishige pak, tirik qushtin ikkini uningga qoshup kédir yaghichi, qizil rext we zofa keltürüşke buyrusun. **5** Andin kahin qushlarning birini éqin su qachilan'ghan sapal kozining üstide boghuzlanglar dep buyrusun; **6** andin tirik qushni bolsa, kahin uni kédir yaghichi, qizil rext we zofa bilen élip kélép, bu nersilerning hemmisini tirik qush bilen birge éqin suning üstide boghuzlan'ghan qushning qénigha chilisun, **7** andin pése-maxawdin pak qilinidighan kishige yette qétim sépishi bilen uni pak dep jakarlisun; we tirik qushni dalagaq qoyup bersun. **8** Pése-maxawdin pak qilinidighan kishi kiyimlirini yuyup, bedinidiki barlıq tüklerni chüshürüp, suda yuyun'ghandin kényin pak hésablinidu. Andin uningga chédirgahqa kirishke ijazet bolidu; peqet u yette kün'giche öz chédirining téshidi turushi kerek. **9** Yettinchi künü u bedinidiki hemme tüklerni chüshürüs; bashning chach-saqalliri we qéshini, yeni barlıq tüklirini chüshürsun; u kiyimlirini yuyup öz bedinini suda yusun, andin pak bolidu. **10** Sekkizinchı künü u ikki béjirim erkek qoza bilen bir yashqa kirgen béjirim chishi qozidin birni, shuningdek bir [efahrung] ondin üchige barawer zeytun méyi ileshtürülgen ésil un «ashlıq hediye»ni, bir log zeytun méyini keltürüs. **11** Uni «pak» dep jakarlaydighan bu resim-qaidini ötküzidighan kahin pak qilinidighan kishini we u nersilerni jamaat chédirining kirish aghzida, Perwerdigarning aldida hazır qilsun. **12** Andin kahin erkek qozilarining birini élip itaetsizlik qurbanlıqi qilip sunup, uning bilen bille shu bir log zeytun méyinimu keltürüp, pulanglatma hediye süpitide Perwerdigarning aldida pulanglatsun. **13** Qoza bolsa muqeddes bir jayning ichide gunah qurbanlıqi bilen köydürme qurbanlıqlar boghuzlinidighan jayda boghuzlansun; chünki

itaetsizlik qurbanlıqi bolsa gunah qurbanlıqicha oxshash, kahin'ga tewe bolup «eng muqeddeslerning biri» sanilidu. **14** Kahin itaetsizlik qurbanlıqining qénidin élip pak qilinidighan kishining ong quliqining yumshiqigha we ong qolining chong barmiqi bilen ong putining chong barmiqighimu sürüp qoysun. **15** Andin kahin shu bir log zeytun méyidin élip, özining sol qolining aliqinigha azghina quysun. **16** Kahin ong barmiqini sol qolidiki zeytun méyığha chilap, Perwerdigarning aldida yette qétim barmiqi bilen sepsun. **17** Andin kahin qolidiki qalghan maydin élip, pak qilinidighan kishining ong quliqining yumshiqigha, ong qolining bash barmiqigha we ong putining bash barmiqigha sürügen itaetsizlik qurbanlıqining qénining üstige sürüp qoysun. **18** Sürüp bolup, kahin qolidiki éship qalghan mayni pak qilinidighan kishining bésigha quysun. Bu yol bilen kahin uning üchün Perwerdigarning aldida kafaret keltürudu. **19** Andin kahin gunah qurbanlıqini sunup, pak qilinidighan kishini napaklıqidın pak qılıshqa kafaret keltürudu; axırda u köydürme qurbanlıqni boghuzlisun. **20** Kahin köydürme qurbanlıq bilen ashlıq hediye üçün bir efahning ondin birige barawer zeytun méyi ileshtürülgen ésil un bilen bir log zeytun méyini keltürsun **22** we öz ewhaligaya yarisha ikki paxtek yaki ikki bachka élip kelsun; biri gunah qurbanlıq üçün, yene biri köydürme qurbanlıq üçün bolsun; **23** sekkizinchı künü bularnı özining pak qilinishi üçün jamaet chédirining kirish aghzığa élip kélép, Perwerdigarning aldida kahinning qéshiga keltürsun. **24** Kahin itaetsizlik qurbanlıqi bolidighan erkek qoza bilen shu bir log mayni élip, bularnı pulanglatma hediye süpitide Perwerdigarning aldida pulanglatsun. **25** Itaetsizlik qurbanlıqi qilin'ghan erkek qozini bolsa özi boghuzlisun; andin kahin itaetsizlik qurbanlıqining qénidin azghina élip, pak qilinidighan kishining ong quliqining yumshiqigha, ong qolining bash barmiqigha we ong putining bash barmiqigha súrsun. **26** Andin kahin maydin élip, sol qolining aliqinigha azghina quysun. **27** Shundaq qilip, kahin ong barmiqi bilen sol qolidiki maydin Perwerdigarning aldida yette qétim sepsun. **28** Andin kahin özi qolidiki maydin élip, pak qilinidighan kishining ong quliqining yumshiqigha we ong qolining bash barmiqi bilen ong putining bash barmiqigha itaetsizlik qurbanlıqining qénining üstige súrsun. **29** Shuning bilen Perwerdigarning aldida uningga kafaret keltürüşke kahin qolidiki mayning qalghinini pak qilinidighan kishining bésigha quysun; **30** andin shu kishi öz qurbığha qarap paxtektin birni yaki bachkidin birni sunsun; **31** öz qurbığha qarap, birini gunah qurbanlıqi, yene birini köydürme qurbanlıq qilip ashlıq hediye bilen bille sunsun. Bu yolda kahin Perwerdigarning aldida pak qilinidighan kishi üçün kafaret keltürudu. **32** Özide pése-maxaw bolghan, pak qilinishi üçün wajip bolidighan nersilerni keltürüşke qurbi yetmeydighan kishiler toghrisidiki qanun-belgilime mana shulardur. **33** Perwerdigar Musa bilen Harun'gha mundaq dédi: — **34** — Siler Men özünglärha miras qilip bérnidighan Qanaan zémindigha kirgendifin kényin, Men siler ige bolidighan shu zémindiki bir öyge birxil pése-maxaw yarisini ewetsem, **35** öyning igisi kahinining qéshiga bérüp, uningga buni melum qilip: «Ménig öyümge waba yuqqandek köründi», dep melum qilishi kerek. **36** Kahin bolsa: — Öydi hemme nersiler napak bolmisun üçün men bérüp bu wabagha sepsélip qarashtın burun öyni bikarlanglar, dep buyrusun. Andin kahin kirip öyge

sepsélib qarisun. **37** U shu wabagha sepsélib qarighinida, mana öyning tamlirigha waba daghliri yuqqan jaylar kawak bolsa, hem yéshilgha mayil yaki qizghuch bolup, tamning yüzidin qéniqraqa bolsa, **38** kahin öyning ishikining aldigha chiqip, ishikni yette kün'giche taqap qoysun. **39** Andin kahin yetinchı künü yénip kélib, sepsélib qarighinida, öyning tamliridiki izdagh kéngiyip ketken bolsa, **40** kahin: — Waba yuqqan tashlarnı chiqirip sheherning sirtidiki napak bir jaygha tashliwétinglar, dep buyrusun. **41** Shuning bilen birge u öyning ichining töt etrapini qirdorsun we ular qirghan suwaqni bolsa sheherning téshidiki napak bir jaygha töküwetsun. **42** Andin ular bashqa tashlarnı élip, ilgirikti tashlarning orniда qoysun we bashqa hak lay étip, uning bilen öyni qaytidin suwisun. **43** Eger u tashlarnı chiqirip, öyni qirdurup qaytidin suwatqandin keyin, öyde waba déghi yene peyda bolsa, **44** undaqtı kahin yene kirip buningha sepsélib qarisun. Sepsélib qarighinida, mana izdagh öyde kéngiyip ketken bolsa, bu öyge yuqqini chiritküch waba bolidu; öy napak sanilidu. **45** Bu wejidin ular öyni, yeni yaghach-tash we barlıq suwiqi bilen bille chüshürüp, hemmisini kötürüp sheherning sirtidiki napak bir jaygha tashliwetsun. **46** Kimdekim öy taqlaghan mezgilde uningha kirse, u kech kirgüche napak sanilidu. **47** Eger birkim öy ichide yatqan bolsa, kiyimlirini yusun; we eger birsi öyde ghizalan'ghan bolsa, umu öz kiyimlirini yusun. **48** Lékin kahin kirip, öyge sepsélib qarighinida öy suwalghandin keyin waba uningda kéngiyip ketmigen bolsa, undaqtı kahin öyni «pak» dep jakarlisun; chünki uningdiki waba saqayghan bolidu. **49** Andin u öyning pak qilinishi tühün ikki qush, kédir yaghichi, qızıl rest bilen zofa élip kélib, **50** qushlarning birini éqin su qachilan'ghan sapal kozining üstide boghuzlisun; **51** andin u kédir yaghichi, zofa, qızıl rest we tirk qushni bille élip kélib, bu nersilerning hemmisini boghuzlan'ghan qushning qénigha, shundaqla éqin sugha chilap, öyge yette mertiwe sepsun; **52** bu yol bilen u öyni qushning qeni, éqin su, tirk qush, kédir yaghichi, zofa we qızıl rest arqliq napakliqtin paklaydu. **53** Andin u tirk qushni sheherning sirtida, dalada qoyup bersun. U shundaqlıq, öy tühün kafarat keltiridu; u öy pak sanilidu. **54** Bular bolsa herkil pése-maxaw jarahiti, qaqaç, **55** kiyim-kéchek we öyge yuqqan pése-maxaw wabasi, **56** téridiki chiqarınlar, temretke we parqıraq aq iz-dagħħar toghrisidiki qanun-belgilimidur. **57** Shu belgilimiler bilen bir nersining qaysi ehwalda napak, qaysi ehwalda pak bolidghanlıqını perq étishke körsetme bérishke bolidu; mana bu pése-maxaw toghrisidiki qanun-belgilimidur.

15 Perwerdigar Musa bilen Harun'gha söz qılıp mundaq dédi:
— 2 Israillargha mundaq denglar: — Herqandaq erkekning öz ténidin aqma chiqsa shu kishi shu aqma sewebidin napak sanalsun. **3** Aqma chiqishtin bolghan napakliq toghrisidiki höküm shuki, aqmisi meyli ténidin éqip tursun yaki éqishtin toxtiltihan bolsun, shu kishi yenila napak sanalsun; **4** mundaq aqma bolghan kishi yatqan herbir orun-körpe napak sanilidu we u qaysi nersining üstide olturna shu nersimu napak sanilidu. **5** Kimki u yatqan orun-körpige tegse, öz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun, andin kech kirgüche napak sanalsun. **6** Shuningdek kimki mundaq aqma bolghan kishi olturnghan nerside olturna öz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun we kech kirgüche napak sanalsun. **7** Kimki aqma bolghan kishining téniqe tegse, öz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun, we kech kirgüche napak sanalsun. **8** Eger aqma bolghan kishi pak birsige tükkürse, shu kishi öz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun, kech kirgüche napak sanalsun. **9** Qaysibir éger-toqumning üstige [aqma bolghan] kishi minse, shu nerse napak sanalsun. **10** Kimki

uning tégiде qoyulghan nersilerge tegse kech kirgüche napak sanilidu; we kimki shu nersilerni köttürse, öz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun, we kech kirgüche napak sanalsun. **11** Aqma bolghan kishi qolını yumastin birkime tegtküzse, shu kishi öz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun we kech kirgüche napak sanalsun. **12** Aqma bolghan kishi sapal qachini tutup salsa, shu qacha chéciwtisun; yaghach qacha bolsa suda yuyulsun. **13** Qachaniki aqma bar kishi aqma halitidin qutulsa, özining pak qilinishi tühün yette künni hésablap ötküzüp, andin kiyimlirini yuyup, éqin suda yuyunsun; andin pak sanilidu. **14** Sekkizinchı künü ikki paxtek yaki ikki bachkini élip, jamaet chédirining kirish aghzığha, Perwerdigarning aldigha keltirüp, kahin'gha tapshursun. **15** Kahin ulardin birini gunah qurbanlıq tühün, yene birini köydürme qurbanlıq tühün sunsun. Bu yol bilen kahin Perwerdigarning alidda uning aqma bolghanlıqiga kafaret keltiridu. **16** Eger bir erkekning menisi özlükidin chiqip ketken bolsa, u pütütin bedinini suda yusun, u kech kirgüche napak sanalsun. **17** Shuningdek ademning menisi qaysi kiyimige yaki térisige yuqup qalsa, suda yuyulsun we kech kirgüche napak sanalsun. **18** Er we ayal kishi bir-birige yéqinlishishi bilen meniy chiqsa, ikkisi yuyunsun we kech kirgüche napak sanalsun. **19** Eger ayal kishiler aqma kélish halitide tursa we aqmisi xun bolsa, u yette kün'giche «ayrim» tursun; kimki uningga tegse kech kirgüche napak sanalsun. **20** «Ayrim» turush mezgilde, qaysi nersining üstide yatsa, shu nerse napak sanilidu, shundaqla qaysi nersining üstide olturnghan bolsa, shu nersimi napak sanalsun. **21** Herkim uning orun-körpisige tegse öz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun we kech kirgüche napak sanalsun. **22** Herkim u olturnghan nersige tegse, öz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun we kech kirgüche napak sanalsun. **23** We eger birkim u yatqan yaki olturnghan jayda qoyulghan birer nersige tegse, kech kirgüche napak sanalsun. **24** Eger bir er kishi shu halettiyi ayal bilen birge yatsa, shundaqla uning xun napaklıqı shu erge yuqup qalsa, u yette kün'giche napak sanalsun; u yatqan herbir orun-körpimanu napak sanalsun. **25** Eger ayal kishining adet waqtining sirtidimu birnechke kün'giche xuni kélib tursa, yaki xun aqmisi adet waqtidin éship ketken bolsa, undaqtı bu napak qan éqip turghan künrlirining hemmiside, u adet künrliride turghandek sanalsun, yene napak sanalsun. **26** Qan kelgen herbir künde u qaysi orun-körpe üstide yatsa, bular u adet künrliride yatqan orun-körpilerdek hésablinidu; u qaysi nersining üstide olturnghan bolsa, shu nerse adet künrlirining napaklıqidek napak sanalsun. **27** Herkim bu nersilerge tegse napak bolidu; shu kishi kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun we kech kirgüche napak sanalsun. **28** Ayal kishi qachan xun kéléştin saqaysa, u yette künni hésablap, ötküzüp bolghanda pak sanilidu. **29** Sekkizinchı künü u ikki paxtek yaki ikki bachkini élip jamaet chédirining kirish aghzığha, kahinning qeshiga keltirüsün. **30** Kahin bularning birini gunah qurbanlıq tühün, yene birini köydürme qurbanlıq tühün ötküzsun; bu yol bilen kahin uning napak aqma qénidin pak bolushigha uning tühün Perwerdigarning alidda kafaret keltiridu. **31** Siler mushu yol bilen Israillarnı napaklıqidin üzüngler; bolmisa, ular napaklıqida turiwérp, ularning arisida turghan méning turalghu chédirimmi bulghishi tüpeylidin napak halitide ölüp kétidu. **32** Aqma kélish halitide bolghan kishi we meniy kétish bilen napak bolghan kishi toghrisida, **33** Shuningdek xun kélish künrliridiki aghriq ayal kishi toghruluq, aqma halette bolghan er we ayal toghruluq, napak halettiyi ayal bille yatqan er toghruluq kelgen qanun-belgilime mana shulardur.

16 Harunning ikki oghli Perwerdigarning aldigha yeqinlishishi bilen ölüp ketti. Ular ölüp ketkendin keyin, Perwerdigar Musagha söz qildi. **2** Perwerdigar Musagha mundaq dédi: — «Sen öz qérindishing Harun'għa: «Sen ölüp ketmesliking üchün perdingin ichidiki muqeddes jaygħa qoyulghan ehda sanduqining üstdidki «kafaret texti»ning üstdidiki bulutta ayan bolimen. **3** Harun [eng] muqeddes jaygħa munu yol bilen kirsun: — Gunah qurbanliqi üchün bir yash torpaq, köydürme qurbanliq üchün bir qochqarni keltursun; **4** özi muqeddes kanap xalta kōnglekn ikiq, etħlirini yapidighaq kanap isħannim ikiq, bēlge bir kanap belwaghni bagħilap, bésħiġha kanap sellini yögep kelsun. Bular muqeddes kiyimler bolghachqa, kiyishtin iġliri bedinini suda yusun. **5** U Israillarning jamaitidin gunah qurbanliqi üchün ikki téke, köydürme qurbanliq üchün bir qochqarni tapshuruwalsun. **6** Shuning bilen Harun awwal gunah qurbanliqi bolidighaq torpaqni sunup, özi we öz öyidikiler üchün kafaret keltürüshi kérek. **7** Andin u ikki tékini élip, ularni jamaet chédiringħing kirish aghzining aldigha keltürüp, Perwerdigarning alldida turghuzsun. **8** Andin Harun bu ikki téke toghrisida chek tashlisun; chekning birini «Perwerdigar üchün», yene birini «azazel üchün» tashlisun. **9** Harun Perwerdigargħa chek chūħek tékini keltürüp, gunah qurbanliqi süpitide sunsun. **10** Lékin «azazel»-ge chek chūħek tékini bolsa, kafaret keltürüshi üchün chħolje heydilishke, shundaqla «azazel»-ge ewetilishħi Perwerdigarning alldida tirik qaldurulsun. **11** Andin Harun gunah qurbanliqini, yeni özü üchün bolghaq torpaqni keltürüp, özi we öz öyidikiler üchün kafaret keltürüshi özige gunah qurbanliqi bolidighaq bu torpaqni bogħuzlisun; **12** Andin u Perwerdigarning alldidiki qurban'gahtin ēlin'għan chogħi bilen tolghaq bir xushbuydanni élip, ikki qollap yumshaq ēżilgen ēsil xushbuy etir bilen toldurup, buni perdingin ichige élip barsun; **13** andin xushbuy is-tutki hökum-guwaħi sanduqining üstdidki kafaret textini qapsilun dep, xushbuyni Perwerdigarning huzuridiki otnejn ütstige qoysun; shuning bilen u ḥolmejdu. **14** U torpaqning qénidin élip öz barmiqi bilen kafaret textinī sherq teripige chéchip, kafaret textinīn aldighimu öz barmiqi bilen qandin élip, yette qétim sepsun. **15** Andin u xelq üchün gunah qurbanliqi qilnidighaq tékini bogħuzlisun; qénimi perdingin ichige keltürüp, torpaqning qénini qilghandek qilsun, yeni uning qénidin élip kafaret textiġe we kafaret textinīn aldigha chaxċsun. **16** U bu yol bilen muqeddes jay üchün kafaret keltürüp, uni Israillarning napakliqidin, hemme itaetsizliklärini élip baridighaq gunahliridin paklajdu we shuningdek ularning napakliqi arisida turuwaqtqan jamaet chédiri üchünmu shundaq kafaret qilsun. **17** U kafaret keltürüsh üchün eng muqeddes jaygħa kiegħidn tartip uningdin chiqquħe hékk biad jamaet chédiri ichide bolmissun; bu yol bilen u özzi, öyidikiler we Israillning pütkül jamaiti üchün kafaret keltürudu. **18** Andin u Perwerdigarning alldidiki qurban'gaħha chiqip, uning üchünmu kafaret keltürudu; shuningdek torpaqning qénini bilen tékining qénidin élip qurban'għażiex chörisidiki müngħuzzlerge sursun; **19** u barmiqi bilen qandin élip qurban'għażiex ütstige yette qétim sepsun; shuning bilen u uni Israillarning napakliklärinidin paklap [Xudaqha atap] muqeddes qiliđu. **20** — Muqeddes jay, jamaet chédiri we qurban'għad tħixx kafaret keltürüp bolghandin keyin, u tirik tékini keltursun; **21** andin Harun ikki qoloni tirik tékining bésħiġha qoyp turup, uning ixtid turup, Israillarning barliq qebħiqliki we itaetsizliklärini élip baridighaq gunahlirini iqarr qilip, ularni tékining bésħiġha artsun; andin uni yénida teyyar turidighaq bir ademning qoli

bilen chħolje ewetiwetsun. **22** Bu yol bilen téke ularning hemme qebiħiqlirini öz ütstige élip, ademzatsiz chħolje kétidu. Shunga u tékini chħolje qoyuwetsun. **23** — Andin Harun jamaet chédiringħa kirip muqeddes jaygħa kirgen waqitta kiyen kanap kiyimlirini sélip shu yerde ularni qoyp qoysun. **24** U muqeddes yerde öz bedinini suda yuyup, öz kiyimlirini kiyip tashqiriga chiqip, özining köydürme qurbanliqi bilen xelqning köydürme qurbanliqini sunup, shu yol bilen özi we xelq üchün kafaret keltürüdu. **25** Shundaqla u gunah qurbanliqining méyini qurban'gaħta köydürsun. **26** «Azazel»-ge béktilgen tékini élip bérip qoyuwtien kishi öz kiyimlirini yuyup, bedinini suda yuyup, andin chédīrgħaqha kirishke bolidu. **27** Kafaret keltürüsh üchün qeni [eng] muqeddes jaygħa élip kirlip, gunah qurbanliqi qilin'għan torpaq bilen gunah qurbanliqi qilin'għan tékini birsi chédīrgħahn tashqiriga élip chiqip, ularning térisi, għoši we tézeklirini otta köydürsun. **28** Ularni köydürjen kishi öz kiyimlirini yuyup, bedinini suda yuyup, andin chédīrgħaqha kirishke bolidu. **29** — Mana bu silerge bir ebedi qanun-belgilime bolsun: — Her yettinchi ayning oninchi künide siler öz nepsinglarni tartip özünglarni töwen tutunglar we héchqandaq isħi qilmangħar; meyli yerlikler bolsun yaki aranglarda turuwaqtan Yaq, yurħuqlar bolsun shundaq qilishingħar kékrek. **30** Chiunki shu künide silerni paklashqa siler üchün kafaret keltürülidu; Perwerdigarning alldida siler hemme gunahħiiringħardin pak bolisiler. **31** Bu kün silerge pütünley aram alidħan shabat künib bolup, nepsinglarni tartip özünglarni töwen tutisiler; bu ebedi bir belgħilim idur. **32** Kimki atisining ornida kahinliq yergħiżi üchün mesiħ qilinip, Xudaqha atap tiklen'gen kahin bolsa shu yol bilen kafaret keltürüdu. U kanaptin étigen muqeddes kiyimni kiyip turup, **33** Eng muqeddes jay üchün kafaret keltürüdu; jamaet chédiri bilen qurban'għad tħixx kafaret keltürüdu; qalħan kahinlar bilen barliq xelqning jamaiti üchün hem kafaret keltürüdu. **34** Bu bolsa siler üchün ebedi bir belgħilime bolidu; shuning bilen Israillarni barliq gunahliridin paklash üchün yilda bir qétim kafaret keltürüp bérisiler». Shuning bilen [Harun] Perwerdigar Musagħa buyrugħinidek qildi.

17 Perwerdigar Musagħa söz qilip mundaq dédi: — **2** Harun bilen oghulliri we barliq Israillargħa mundaq dégin: — Perwerdigar silerge buyrughan höktiun shuki: — **3** Israillning jemetliरidin bolghaq herqandaq kishi qurbanliq qilmaqchi bolup, kala yakki qoyp yaki öħxekha jamaet chédiringħing kirish aħħidha, Perwerdigarning turalgħu chédiringħing alldiha, Perwerdigargħa atalghaq qurbanliq süpitide yétil epkelmey, belki chédīrgħahn ichide yaki tashqirida bogħuzlisa, uningdin aqqan qan shu kishining gedinige artilidu; bu adem «qan tökk» dep, öz xelqidin üzüp tashħlini. **5** Bu hökumning meqsiti Israillarning haziraqidek dalada mal soyup qurbanliq qilishning ornigha, qurbanliqlarini jamaet chédiringħing kirish aħħidha Perwerdigarning alldiha keltürüp, kahin'ha tapshurip Perwerdigargħa «in-aqraq qurbanliqliri» süpitide sunup bogħuzlishi üchħendur. **6** Kahin qanni élip jamaet chédiringħing kirish aghzining yénidiki Perwerdigarning qurban'għażiex ütstige sépip, Perwerdigargħa xushbuy keltürüsh üchün mayni köydürsun. **7** Shuning bilen ularni emdi burunqidek buzuqluq qilip téke-jinlarning keynide yürüp, ularħha öz qurbanliqlarini ötküzüp yürmisun. Mana bu ular tħixx dewrdin-dewrgieħ ebedi bir belgħilime bolsun. **8** Sen ularħha: — Israillning jemetidin yakki ularning arisida turuwaqtqan jaqa yurħuqlardin biri köydürme qurbanliq yakki [basha] qurbanliq ötküzmeħkji bolsa, **9** uni Perwerdigargħa atap sunush üchün jamaet chédiringħa kirish aghzining alldiha

keltürmise, u kishi öz xelqliridin üzüp tashlansun» — dégin. **10** Eger Israilning jemetidin bolghan herqandaq adem yaki ularning arisida turuwatqan yaqa yurtluqlar qan yése, Men yüzümni qanni yégen shu kishige qarshi qilimen, uni öz xelqidin üzüp tashlaymen. **11** Chünki herbir janiwaring jéni bolsa uning qénididur; Men uni jéninglar üçhün qurban'gah üstige kafaret keltürüşke bergenmen. Chünki qan özidiki janning wasitisi bilen kafaret keltürudu. **12** Shunga bu sewebtin Men Israillargha: — «Silerning héchbiringlar qan yémeslikinglar kérek, aranglarda turuwatqan yaqa yurtluqlarmu qan yémeslikí kérek» — dégenidim. **13** Eger Israillardin biri yaki ularning arisida turuwatqan yaqa yurtluqlarining biri yéishke boldigihan bir charpay haywan yaki qushni owlap, qénini tökse, uni topa bilen yépip qoysun. **14** Chünki herbir janiwaring jéni bolsa, uning qénidin ibarettur. Uning jéni qénida bolghach men Israillargha: «Siler héchqandaq janiwaring qénini yémenglar, chünki herbir janiwaring jéni uning qénididur; kimki uni yése üzüp tashlinidu» — dédim. **15** Kimdekim ölüp qalghan yaki yirtquqlar boghup titma-titma qiliwetken bir haywanni yése, meyli u yerlik yaki yaqa yurtluq bolsun öz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun we kech kirgüche napak sanalsun; andin u pak bolidu. **16** Lékin u yaki kiyimlirini yumisa, yaki suda bediminini yumisa, shu kishi öz qebihlikining jazasini tartidu.

18 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **2** Sen Israillargha mundaq dégin: — «Men bolsam Xudayinglar Perwerdigardurmen. **3** Siler ilgiri turghan Misir zéminidikidek ishlarni qilmanglar we yaki Men silerni élip baridighan Qanaan zéminidikidek ishlarni qilmanglar; ularning resim-adetliride yürmenglар, **4** belki Méning hökümlirimge emel qilip, qanun belgilimlirimir tutup shu boyiche ménginglar. Men Xudayinglar Perwerdigardurmen. **5** Siler choqum Méning belgilimlirim bilen hökümlirimni tutushunglar kérek; insan ulargha emel qildigihan bolsa ularning sewebiñin hayatta bolidu. Men Perwerdigardurmen. **6** — Héchkim özige yéqin tughqan bolghan ayalga yéqinliq qilip ewritini achmisun. Men Perwerdigardurmen. **7** Anangning ewritige tegme, bu atangning ewritige tegkining bolidu; u séning anang bolghachqa uning ewritige tegseng bolmaydu. **8** Atangning ayalining ewritigimu tegme, chünki shundaq qilsang atangning ewritige tegkendek bolidu. **9** Sen acha-singlingning, bir atidin bolghan yaki bir anidin bolghan, yaki shu öyde tughulghan yaki bashqa yerde tughulghan bolsun, uning ewritige tegme. **10** Sen öz oghlungning qizi we yaki qizingning qizining ewritige tegme; chünki ularning ewriti sen özüngning ewritidur. **11** Sen atangning ayalining qizining ewritige tegme; ut angand tughulghan, séning acha-singling, shunga uning ewritige tegme. **12** Sen atangning acha-singlisining ewritigimu tegme, chünki u atangning birtughqinidur. **13** Sen anangning acha-singillirining ewritigimu tegme, chünki u anangning birtughqinidur. **14** Atangning aka-inilirining ayalining ewritige tegme; ularning ayallırığha yéqinliq qilma; chünki ular séning hammangdur. **15** Sen kélinningning ewritige tegme; u séning oghlungning ayali bolghachqa, uning ewritige tegseng bolmaydu. **16** Sen aka-inilirining ayalining ewritige tegme; chünki bu öz aka-inilirining ewritige tegkendek bolidu. **17** Sen bir ayalga we shuning bilen birge uning qizining ewritige tegme; shundaqla uning oghlining qizi we qizining qizinimu [xotunluqqa élip] ewritige tegme. Ular bir-birige yéqin tughqan bolghachqa, mundaq ish pesendiliktur. **18** Sen ayaling hayat waqtida, uning acha-singlisini xotunluqqa élip ewritige tegme. Undaq qilsang xotununggħha kündeshlik azabini keltürisen. **19** Sen bir ayalning

adet körüp napak turghan waqtida yéqinliq qilip ewritige tegme. **20** Sen öz qoshnangning ayali bilen zina qilip özüngni uning bilen napak qilma. **21** Sen öz neslingdin héchbirini Molek mebudigha atap ottin ötkütsseng qet'iy bolmaydu. Eger shundaq qilsang Xudayingning namini napak qilghan bolisen. Men Özüm Perwerdigardurmen. **22** Sen ayallar bilen birge bolghandek er kishi bilen birge bolma. Bu ish yirgincliktur. **23** Sen héch haywan bilen munasiwet qilip özüngni napak qilma; shuningdek ayal kishimu munasiwet qildurush üçhün bir haywanning alidigha barmisun. Bu ish nijisliqtur. **24** Siler bu ishlarni qilip özünglarni napak qilmanglar, chünki men silerning aldinglardin chiqiriwatqan taipiler bolsa shundaq ishlarni qilip özürlini napak qilghan **25** we zéminumu napak bolghandur. Buning üchün Men u zéminning qebihlikini öz beshiga chüshürimen, shuningdek u zéminmu özide turuwatqanlarni qusup chiqiriwtidu. **26** Lékin siler bolsanglar Méning belgilimlirim bilen hökümlirimni tutunglar; silerdin héchkim, meyli yerlik yaki aranglarda turuwatqan yaqa yurtluq bolsun bu yirginclik ishlardin héchbirini qilmisun **27** (chünki bu barlıq yirginclik ishlarni silerdin ilgiri shu zéminda turghan xelq qilip kelgechke, zéminning özi napak bolup qaldi). **28** Shundaq qilip zéminni napak qilsanglar, zémín özi silerdin ilgiri özide turghan ellerni qusup chiqargħandek, silernimu qusup chiqiriwtidu. **29** Chünki bu yirginclik ishlarning herqandiqini qilghuchi, — mundaq qilmishlarni qilghan herqandaq kishi öz xelqi arisidin üzüp tashlinidu. **30** Siler Men silerge tapilighinimha emel qilishinglar zörürdур; — démek, siler özünglardin ilgiri ötkenler tutqa shu yirginclik resim-qaidilerni tutup, özünglarni napak qilmasliqinqar kérek. Men Xudayinglar Perwerdigardurmen.

19 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **2** Sen Israillarning pütkül jamaitige söz qilip ulargha mundaq dégin: — «Men Xudayinglar Perwerdigar muqeddes bolghachqa, silermu muqeddes bolushunglar kérek. **3** Siler herbiringlar ananglar bilen atanglarni izzetlenglar; Méning shabat künlirimni bolsa, ularni tutushunglar kérek. Men Özüm Xudayinglar Perwerdigardurmen. **4** Siler erzimes butlarga tayanmanglar, özünglar üçhün quyma butlarni yasimanglar. Men özüm Xudayinglar Perwerdigardurmen. **5** Siler Perwerdigargha inaqliq qurbanlıqini keltürüşhni xalisanglar, qobul qilin'ghudek yol bilen uni sununglar. **6** Siler uni sun'ghan küni we etisi u yéylisun; üçhinchı küniqe qalghini bolsa otta köydürilsün. **7** Eger uningdin bir qismi üçhinchı küni yéyilse qurbanlıq haram hésablinip qobul qilinmaydu. **8** Kimki uningdin yése öz gunahini öz üstige alidu, chünki u Perwerdigargha atap muqeddes qilin'ghan nersini napak qildi; undaq kishi öz xelqidin üzüp tashlinidu. **9** Siler zémininglardikni hosulni yighsanglar, sen etizingning bulung-pushqaqlırıghiche tamam yíghiwalma we hosulungdin qalghan wasangni tériwalmigraph. **10** Özüm talliringni pasangdiwatma we özüm talliridin chüshken üzümlernimu tériwalma, belki bularni kembegheller bilen musapirlarilha qoyghin. Men Özüm Xudayinglar Perwerdigardurmen. **11** Siler oghrılıq qilmanglar, aldamchılıq qilmanglar, bir-biringlарha yalghan sözlimenglar. **12** Méning namim bilen yalghan qesem ichmenglar, undaq qilsang Xudayingning namini bulghaysen. Men Perwerdigardurmen. **13** Öz qoshnangħha zulum qilma, uningkini özüngning qiliwalma. Medikarning heqqini kéchiche yéningda qondurup qalma. **14** Gas kishini tillima, kor kishining alidda putlishangħu nersini qoyma; belki öz Xudayingdin qorqin. Men Perwerdigardurmen. **15** Höküm qilghininglarda héch naheqliq qilmanglar; namratqumu yan basmay, bayghimu yüz-xatire qilmay, belki adilliq bilen öz qoshnang üstidin toghra höküm qilghin. **16** Öz xelqingning

arisida qep toshughuchi bolup yürme; qoshnangning jénigha héchqandaq ziyan-zexmet yetküzme. Men Perwerdigardurmen. **17** Sen könglüngde öz qérindishingdin nepretlenmigín; qoshnangda [gunah bolsa] sen uning sewebidin béschingha gunah kélip qalmaslıqi üchün uninggha tenbih-nesihet bergen. **18** Sen intiqam almighin we öz xelqinqingning neslige héch adawetu saqlımhıghın, belki qoshnangni özüngni söygendek söygin. Men Perwerdigardurmen. **19** Siler Ménинг qanunbelgilimilirinni tutunglar. Sen öz charpayliringni bashqa nesiller bilen chépishturma, étizingha ikki xil uruç salmighın, ikki xil yiptin toqolghan kiyimni kiyme. **20** Eger bir er kishi qız-chokan bilen ýetip munasiwet ötküzse, we u bashqa biri bilen wedileshken dédek bolsa, bu dédeknıng hörlük puli tapshurulmığın bolsa, yaki uninggha hörlük bérilmigen bolsa, muwapiq jaza bérilsun. Lékin qız-chokan hör qilinmigraphaq, her ikkisi öltürülmisun. **21** Er kishi bolsa özining itaetsizlik qurbanlıqını jamaet chédırinir kirish aghzining aldığa, Perwerdigarning aldığa keltürsun; itaetsizlik qurbanlıqı bir qochqar bolsun. **22** Kahin u itaetsizlik qurbanlıqı üchün keltürgen qochqarnı élip uning sadır qılghan gunahi üchün Perwerdigarning aldida kafaret keltürüridü; uning qılghan gunahi uningdin kechürülidü. **23** Siler zémin'għa kirip herxil yeydigan mewlikid derexlerni tikken bolsanglar, mewilirini «xetnsiz» dep qaranglar; üch yilghiche buni «xetnsiz» dep qarap uningdin yémenglar. **24** Tötinchi yili ularning hemme mewilirini Perwerdigargħa medhiye süpitide muqeddes qılıp bégħishlansun. **25** Andin besħinchji yıldın tartip siler ularning mewiliridin yéyışke bashlanglar. Shundaq qilsanglar [zémin] mehsulatlini silerge ziade qılıdu. Men Xudayinglar Perwerdigardurmen. **26** Siler qan chiqmığħan nersini yémenglar. Ne palchiliq ne Jadugerlik qilmanglar. **27** Siler bésinglarning chéke-chörisidiki chachni chūshürüp dütglek qiliwal manglar, saqalning uch-yanlırını buzmanglar. **28** Siler ölgengerler üchün bedininglarnı zexim yetküzüp tilmanglar, özünglарha héchqandaq gül-süret chekmenglar. Men Perwerdigardurmen. **29** Sen qizining buzuqluq-pahishilikke sélip napak qilmighthin. Bolmisa, zémindikħerli buzuqluq-pahishilikke bérilip, pütkül zémimmi eysh-ishħerli qaplap kétidu. **30** Siler Ménинг shabat künlirimi tutunglar, Ménинг muqeddes jayimni hörmetenglər. Men Perwerdigardurmen. **31** Jinkeshler bilen séhirgerlerge tayan manglar, ularning keynidin yürüp özünglarni napak qilmanglar. Men özüm Xudayinglar Perwerdigardurmen. **32** Aq bash kishinining aldida ornungdin tur, qérilarni hörmet qilghin; Xudayindin qorqqin. Men Perwerdigardurmen. **33** Bir musapir zéminda aranglarda turuwtqan bolsa siler uningħha zulum qilmanglar, **34** belki aranglarda turuwtqan musapir silerge yerlik kishidek bolsun; uni özüngni söygendek sóygin; chünki silermu Misir zéminida musapir bolghansiler. Men Xudayinglar Perwerdigardurmen. **35** Silerning höküム chiqirishinglarda, uzunluq, éghirliq we hejim ölcheshte héchqandaq naheqlık bolmisun; **36** silerde adil taraza, adil taraza tashliri, adil efah kemchni bilen adil hin kemchni bolsun. Men silerni Misir zéminidin chiqirip kelgen Xudayinglar Perwerdigardurmen. **37** Siler Ménинг barlıq qanun-belgilimilirin we barlıq hökümlerimini tutu, uluqha emol cillindar; men Perwerdigardurmen.

20 Perwerdigar Musagha söz qılıp mundaq dédi: — **2 Sen**
Israillargha söz qılıp mundaq dégin: — Eger Israillarning
biri we yaki Israil zéminida turuwatqan musapirlarning biri
Molek butığha neslining birini bégishlisa, uningga ölümlü
jazasi bérilishi kérék; zémindikiler uni chalma-kések qilsun.
3 We Men Öz yüzümni bu kishige qarshi qilimen, chünki özi
öz ewladlirining birini Molek butığha bégishláp muqeddes

jayimni paskina qilip, Ménинг namimni bulghighini üçün uni öz xelqidin üzüp tashlaymen. **4** Eger zéminda turuwartqanlar öz neslidin birini Molekke béghishlighanda shu kishige közlirini yumup, uning bilen kari bolmisa, shundaqla uni öltürmisse, **5** Men Özüm yüzümnı u kishi bilen uning ailsige qarshi qilimen, uni we uningga egisip buzuqchiliq qilguchilar, yeni Molekning keynidin yürüp buzuqchiliq qilguchilarning hemmisini öz xelqidin üzüp tashlaymen. **6** Jinkeshler bilen séhigerlerge tayinip, ularning keynige kirip buzuqchiliq qilip yürgüchiler bolsa, Men yüzümnı shu kishilerge qarshi qilip, uni öz xelqidin üzüp tashlaymen. **7** Shunga özünglarini pak qilip muqeddes bolunglar, chünki Men Xudayinglar Perwerdigardurmen. **8** Qanun-belgilimilirimni tutup, ulargha emel qilinglar; Men bolsam silerni muqeddes qilguchi Perwerdigardurmen. **9** Eger birkim öz atisi yaki anisini qarghisa, ulargha ölüm jazasi bérilmise bolmaydu; chünki u öz ata-anisini qarghighbiňiň üchün öz qéni öz bésigha chüshken bolidu. **10** Eger birkim bashqisining ayal bilen zina qilsa, yeni öz qoshnisining ayal bilen zina qilsa, zina qilghan er bilen ayal ikkisi ölüm jazasını tartmisa bolmaydu. **11** Eger birsti atisining ayal bilen yatsa, öz atisining ewritige tegken bolidu; ular ikkisi ölüm jazasını tartmisa bolmaydu; ularning qéni öz bésigha chüshken bolidu. **12** Birsi öz kélini bilen yatsa, ikkisi nijsisliq qilgħini üchün ölüm jazasını tartmisa bolmaydu; ularning qéni öz bésigha chüshken bolidu. **13** Birsi ayal kishi bilen yaqtandek er kishi bilen yatsa ikkisi yirginchlik ish qilghan bolidu; ulargha ölüm jazasi bérilmise bolmaydu. Öz qéni öz bésigha chüshken bolidu. **14** Eger birsti qizi bilen anisini qoshup xotunluqqaalsa pesendilik qilghan bolidu. Er bilen ikki ayal otta köydişürüsün. Shuning bilen aranglarda héch pesendilik ish bolmaydu. **15** Birsi bir haywan bilen munasiwet ötküzse, u ölüm jazasını taratsun, haywannımu öltürünglar. **16** Eger ayal kishi bir haywanning qéshiga bérüp munasiwet qıldursa, ayal bilen haywanning ikkisini öltürünglar; öz qéni öz bésigha chüshken bolidu. **17** Birsi acha-singlisini, yeni atisidin yaki anisidin bolghan qıznı élip, ewritige tegse we bu qızımu uning ewritige tegse uytıq ish bolidu; shuning üchün er-ayal ikkisi öz xelqining köz aldiñin üzüp tashlansun; u öz acha yaki singlisining ewritige tegkechke, öz qebihliki öz bésigha chüshken bolidu. **18** Birsi adet körgen aghriq waqtida bir ayal bilen birge yétip, uning ewritige tegse, undaqta u uning qan menbesige tegken, aylmu qan menbesini échip bergen bolup, ikkisi öz xelqidin üzüp tashlinidu. **19** Sen öz anangning acha-singlisini we atangning acha-singlisining ewritige tegme; chünki kimki shundaq qilsa yéqin tughqinining ewritige tegken bolidu; ular ikkisining öz qebihliki öz bésigha chüshken bolidu. **20** Birsi taghisining ayal bilen yatsa taghisining ewritige tegken bolidu; ikkilişi öz gunahını öz bésigha alidu; ular perzentsiz olidu. **21** Birsi aka-inisining ayalini also paskina bir ish bolidu. U öz birtughqan aka-inisining ewritige tegken bolidu; ular ikkilişi perzentsiz qalidu. **22** Siler Ménинг barlıq qanun belgilimilirmi bilen barlıq hökümlirimni tutup, buningha muwapiq emel qilinglar; bolmisa, Men silerni élip bérüp turghuzidighan zémien silerni qusup chíqırılıwtıdu. **23** Siler Men aldinglardın heydıwtidighan ellerner resim-qaidiliri boyiche mangsangular bolmaydu; chünki ular bu yirginchlik ishlarning hemmisini qilip keldi, we shuning üchün ular Manga yirginchlik boldi. **24** Shuning üchün Men silerge: «Siler ularning zémiminı miras qilip alisiler; Men shu süt bilen hesel aqidighan zémiminı silerge bérímin», dep éytqanidim; silerni bashqa xelqelerdin ayrim qilghan Xudayinglar Perwerdigardurmen. **25** Shunga siler pak we napak charpaylarnı perq étip, pak we napak uchar-qanatlarnı tonup, Men siler üchün ayrip, napak qilip békítip bergen janiwarlarning ichidin herqandıqi, charpay

yaki uchar-qanat bolsun yaki yerde ömiliğuchi janiwar bolsun, ularning héchbiri bilen özünglarni napak qilmanglar. **26** Siler Manga xas pak-muqeddes bolushunglar kérek; chünki Men Perwerdigar pak-muqeddesturmen, silerni Manga xas bolsun dep barlıq ellerdin ayrim qilghanmen. **27** Jinkesh yaki séhirger bolghan herqandaq er yaki xotun kishiga ölüm jazasi bérilmise bolmaydu; xelq ularni chalma-kések qilsun; ularning qéni öz bésigha chüshken bolidu.

21 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — Sen kahinlar bolghan Harunning oghullirigha mundaq dégin: — bir kahin öz xelqining arisidiki ölgeler wejidin özini napak qilmisun. **2** Peqet özining yéqin tughqanlıri üçhün — anisi bilen atisi, oghli bilen qizi we aka-inisining ölüki tüpeylidin özini napak qilsa bolidu; **3** shuningdek eger acha-singlisí erge tegmey pak qız halette özi bilen bille turuwtaqan bolsa, uning ölüki tüpeylidin özini napak qilsa bolidu; **4** chünki [kahin] öz xelqining arisida mötiwer bolghachqa, özini napak qilip bulghimaslıqi kérek. **5** Kahinlar beshini yérim-yata qilip chüshürmeslikı, saqlining uch-yanlırını hem chüshürmeslikı, bedinigimu zexim yetküzüp tımsalıqi kérek, **6** belki ular öz Xudasığha muqeddes turup, Xudasining namini bulghimaslıqi kérek; chünki ular Perwerdigargha atap otta sunulidighan qurbanlıqlarnı, öz Xudasining nénini sunidu; shunga ular muqeddes bolushi kérek. **7** Ular bir ayalni öz emrige alghanda pahishe ayalnimu, buzuq ayalnimu almaslıqi kérek we éri qoyuwetken ayalnimu almisun. Chünki kahin bolsa öz Xudasığha xas muqeddes qilin'ghan. **8** U Xudayingning nénini sun'ghini üchiün u sanga nisbeten muqeddes dep sanılıshi kérek; chünki silerni muqeddes qilghuchi Perwerdigar Özüm muqeddesturmen. **9** Eger bir kahinning qizi pahishilik qilip bulghighan qilsa, öz atisini bulghighan bolidu; u otta köydürülşun. **10** Bésigha mesihlesh zeytun méyi tökülgén, kahinliq kiyimlerni kiyishke tiklen'gen, öz qérindashlirining arisida bash kahin qilin'ghan kishi yalangbash bolmisun, kiyimlirinimu yirtmisun; **11** U yene héch ölükké yéqinlashmaslıqi kérek, hetta atisi we yaki anisining ölüklirining wejidin özini napak qilmaslıqi kérek. **12** U [wezipide turuwtaqanda] muqeddes jaydin hergiz ayrılmisun we shuningdek Xudasining muqeddes jayini bulghimaslıqi kérek; chünki uning Xudasining uni Özige xas qilghan «mesihlesh méyi» uning beshidi turidu. Men Perwerdigardurmen. **13** U xotunalsa pak qızını élishi kérek; **14** tul we yaki erdin qoyuwétilgen ayal we yaki buzuq we yaki pahishe ayal bolsa bularni almaslıqi, belki öz xelqidin bolghan pak qızını xotunuqluqqa élishi kérek. **15** Bolmisa u öz xelqining arisida öz uruqını napak qilidu; chünki uni muqeddes qilghuchi Perwerdigar Mendurmen. **16** Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **17** Sen Harun'gha mundaq dégin: — «Ewladtin-ewladqiche séning neslingdin bolghan birsti méyip bolsa, Xudaning nénini sunush üchiün yéqin kelmisun; **18** méyip bolghan herqandaq kishi hergiz yéqin kelmisun — yaki kor bolsun, tokur bolsun, panaq bolsun yaki bir ezasi yene bir jüpidin uzun bolghan adem bolsun, **19** puti yaki qoli sunuq bolsun, **20** dok bolsun, parpa bolsun, közide aq bolsun, qichishqaq bolghan bolsun, temretke basqan bolsun yaki uruqdéni ézilgen herkim bolsun, **21** Harun kahinning neslidin bolghan undaq méyip kishilerning héchbiri Perwerdigargha atap otta sunulidighan nersilerni keltürüşke yéqin barmisun; undaq kishi méyiptur; u öz Xudasining nénini sunushqa yéqin kelmisun. **22** Halbuki, u öz Xudasining nénini, yeni «eng muqeddes» we «muqeddes» hésablan'ghan nersilerning her ikkisidin yésun. **23** Peqet u perdidin ötüp ichkirisige kirmeslikı yaki qurban'gahqimu yéqin barmaslıqi kérek; chünki u méyiptur;

bolmisa, u Méning muqeddes jayirimni bulghighan bolidu; chünki ularni muqeddes qilghuchi Perwerdigar Özümdurmen». **24** Bu sözlerning hemmisini Musa Harun bilen uning oghullirli we Israillarning hemmisige étyip berdi.

22 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **2** Sen Harun bilen uning oghullirigha mundaq dégin: — «Siler Israillarning Manga atighan muqeddes hediyelerni éhtiyyatchanlıq bilen bir terep qilinglar, bolmisa ular namimni bulghishi mumkin. Men Perwerdigardurmen». **3** Ulargha mundaq dégin: — «Siler herbir dewrlerde, barlıq nesillingardin herqaysisi Israillar Perwerdigargha atighan pak nersilerge napak halette yéqinlashsa, undaq kishi Méning aldimdin üzüp tashlinidu. Men Perwerdigardurmen. **4** Harunning neslidin biri pése-maxaw yaki aqma késili bolghan bolsa, pak bolmigraphue muqeddes nersilerdin yémisun. Birkim ölüknинг sewebidin napak bolghan birkime we yaki menisi éqip ketken kishige tékip ketse, **5** yaki ademni napak qilidighan ömiliğuchi janiwargha tege yaki herqandaq yuqup qalidighan napakliqi bar bir ademge tékip ketse, (napakliqi némidin bolushidin qet'iynezer) **6** mundaq nersilerge tegken kishi kech kirgüche napak bolup, muqeddes nersilerdin yémisun. U bedinini suda yusun **7** andin kün olтурghanda pak sanılıp, muqeddes nersilerdin yéyishke bolidu; chünki bular uning ozuqidur. **8** U [özülikidin] olgen we yaki yirtquchlar boghup qoyghan haywanni yéyish bilen özini napak qilmisun. Men Perwerdigardurmen. **9** Ular Méning bu tapilighanlırimni tutushi kérek; bolmisa, buningha ixlassızlıq qilsa, [shu ölüük] tüpeylidin gunahkar bolup ölidu; ularni muqeddes qilghuchi Perwerdigar Özümdurmen. **10** Kahinlarga yat bolghan héchqandaq kishi muqeddes nersilerdin yémisun. Kahinning yénidiki musapir-méhman we yaki medikari bolsun ularmu muqeddes nersilerdin yémisun. **11** Halbuki, kahin özi pul çiqırıp setiwalghan qul uningdin yéyishke bolidu; shuningdek atisining öyide tughulghan kishimu uningdin yéše bolidu. **12** Kahinning qizi yat kishige tegken bolsa umu «kötürme hediye» süpitide atalghan muqeddes nersilerdin yémisun. **13** Lékin eger kahinning qizi tul bolup qélip, yaki qoyup bérilip perzentsiz halette atisining öyige yénip kélip, yash waqtidikidek olтурghan bolsa, undaqta atisining taamidin yéyeleydu; lékin héchbir yat kishi uningdin yémeslikı kérek. **14** Eger birkim bilmey, muqeddes nersilerdin yep salsa, undaqta u uningha shuning beshtin birini qoshup, muqeddes nersilerdin özii bilen kahin'gha qayturup bersun. **15** [Kahinlar] Israillarning Perwerdigargha atighan nersilirini bulghimaslıqi kérek; **16** bolmisa, xelq muqeddes hediyilerdin yéyishi bilen, kahinlar xelqning gedinige itaetsizlik gunahini yíkilep qoyghan bolidu; chünki ularni muqeddes qilghuchi Perwerdigar Özümdurmen». **17** Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **18** Sen Harun bilen uning oghullirli we Israillarning hemmisige mundaq dégin: — Eger Israel jemetidin biri we yaki Israel zéminida turuwtaqan musapirlarning biri öz qesemlirigi baghlıq qurbanlıq yaki ixtiyariy qurbanlıqni sunup, Perwerdigargha atap köydürme qurbanlıq qilmaqchi bolsa, **19** undaqta u qobil qilinishi üchiün béjirim erkek kala, qoy yaki öchkilerdin keltürünglar. **20** Eyibi bolmighan bir janiwari sunushunglar kérek; chünki shundaq bolghini siler üchiün qobil qilinmas. **21** Birsi kailardan yaki ushshaq maldin öz qesemlirigi baghlıq qurbanlıq yaki ixtiyariy qurbanlıqni sunup, Perwerdigargha atap inaqliq qurbanlıq qilmaqchi bolsa, sunulghan haywan qobil qilinishi üchiün béjirim bolushi kérek; uning héchqandaq eyibi bolmisun. **22** Kor yaki aqsaq-cholaq, chonaq yaki yarisi yiringdap ketken, temretke basqan yaki qotur-chaqa bésip qalghan haywanlar bolsa — bularni

Perwerdigargha atap sunsanglar yaki bularnı Perwerdigargha atap qurbanlıq süpitide qurban'gahta otta köydürsenglar bolmaydu. **23** Torpaq yaki qoynıng melum jüp ezasidin biri uzunraq ya qısqa bolsa, mundaqlarnı ixtiyariy qurbanlıq süpitide ötküseng bolidu, lékin qesemeğe baglıq bolsa qurbanlıq üçhün qobul qılınmamas. **24** Uruqdını zeximlen'gen, ézilip ketken, yérilghan yaki pichilghan haywanni Perwerdigargha atap qurbanlıq qilmanglar. Mundaq ishni öz zémininglardimu hergiz qilmanglar. **25** Xudayinglarning néni süpitide yaqa yurtluq kishining qolidin shundaq haywanlardın héchqaysisini élip sunmanglar; chünki ular méyip bolghachqa, siler üchün qobul qılınmaydu. **26** Perwerdigar Musağha söz qılıp mundaq dédi: — **27** Bir mozay, qoza yaki oghlaq tughulsu yette kün'giche anisini emsun; sekkinzinchı künidin bashlap Perwerdigargha atap otta sunidighan qurbanlıq süpitide qobul bolushqa yaraydu. **28** Meyli kala bolsun, qoy bolsun, siler anisi bilen balısını bir kündे boghuzlimanglar. **29** Siler Perwerdigargha atap bir teshekkür qurbanlıq sunmaçchi bolsanglar, qobul qilinishqa layiq bolghan yol bilen sununglar. **30** U sunulghan künide yéyilishi kérek; uningdin héchnémini etisige qaldurmasiqinglar kérek. Men Perwerdigardurmen. **31** Siler Ménинг emrlirimni ching tutup, ulargha emel qilinglar. Men Perwerdigardurmen. **32** Ménинг muqeddes namimni bulghimanglar, Men emdi Israillarning arisida muqeddes dep bilinim. Men silerni muqeddes qilghuchi Perwerdigar bolup, **33** Xudayinglar bolushqa silerni Misir zéminidin chiqırıp keldim. Men Perwerdigardurmen.

23 Perwerdigar Musağha söz qılıp mundaq dédi: — **2** Sen Israillargha mundaq dégin: — Perwerdigar békïtken héytlar, siler muqeddes sorunlar bolsun dep chaqırıp jakarlaydighan héytirrim mana munulardur: — **3** (alte kün ish-emgek qılınsun; lékin yettinchi künı «xas shabat künı», muqeddes sorunlar künı bolidu; u künı héchqandaq ish-emgek qilmanglar. Qeyerdila tursanglar bu kün Perwerdigargha atalghan shabat künı bolidu). **4** Siler békïtilgen künliri muqeddes sorunlar bolsun dep chaqırıp jakarlaydighan, Perwerdigarning héytirri mana munulardur: — **5** Birinchi ayning on tötinchi künı gugumda Perwerdigargha atalghan «ötüp kétish héti» bolidu. **6** Shu ayning on beshinchı künı Perwerdigargha atalghan «pétrir nan» héti bolidu; siler yette kün'giche pétrir nan yeysiler. **7** Birinchi künide siler muqeddes yighilish qılıp, héchqandaq ish-emgek qilmanglar. **8** Siler yette kün'giche Perwerdigargha atap otta sunidighan qurbanlıqlarını sunup turunlar. Yettinchi künide muqeddes yighilish bolidu; héchqandaq ish-emgek qilmanglar. **9** Perwerdigar Musağha söz qılıp mundaq dédi: — **10** Sen Israillargha mundaq dégin: — Siler Men özünglarga teqdim qılıdighan zémin'gha kirip, uningdin hosul yighiqninglarda, hosulunglarning deslepleki pishqinidin bir bagħlamni kahining qéshiga élip béringerlar. **11** Kahin siler üchün qobul bolushqa uni Perwerdigarning alidda pulanglatsun; uni pulanglatqan waqtı bolsa shabatnıng etisi bolidu. **12** Siler uni pulanglatqan kündə siler bir yashqa kirgen béjirim bir qozını Perwerdigargha atap köydürme qurbanlıq süpitide sununglar; **13** shuninggha qoshup ashlıq hediye süpitide zeytun méyi ileshtürülgen épil undin bir efahning ondin birini Perwerdigargha xushbuy keltürsün dep otta sununglar; buningħha qoshup sharab hediye süpitide sharabtin bir hinnin töttin birini sununglar. **14** Siler Xudayinglarga xas bolghan bi hediye ni sunidighan kündin ilgiri [yéngi hosuldin] héchnémini, ne nan ne qomach ne kök bash bolsun yémenglar. Bu dewrdin-dewrgiche siler üchün qeyerde tursanglar ebediy bir belgilime bolsun. **15** Andin siler shu shabat künning etisidin, yeni shu bir bagħlamni pulanglatma hediye

süpitide sun'ghan künning etisidin tartip, yette hepte sananglar (ular toluq hepte bolushi kérek); **16** yettinchi shabatnıng ikkinchi künigiche ellik künni sananglar; andin Perwerdigargha atap yéngi [hosuldin] bir ashlıq hediye sununglar. **17** Özünglар turuwatqan jaylardın pulanglatma hediye süpitide épil undin bir efahning ondin ikkiside épilgen ikki nanni élip keltürüler; ular échitqu sélip épilgen bolsun; bular Perwerdigargha atalghan deslepleki hosul hediyesi dep hésablinidu. **18** Nandin bashqa yene bir yashlıq yette béjirim qoza, yash bir torpaq we ikki qochqarnı köydürme qurbanlıq süpitide Perwerdigargha atap sununglar; ulargha xas ashlıq hediye liri we sharab hediye lirini qoshup, hemmisi Perwerdigargha xushbuy keltürüşke sunulsun. **19** Buningdin bashqa siler gunah qurbanlıq üçhün bir tékini, inaqlıq qurbanlıq üçhün bir yashlıq ikki qozını keltürüler; **20** kahin bularnı, yeni shu ikki qozını deslepleki hosul nanlırlıgha qoshup pulanglatma hediye süpitide Perwerdigar alıldı pulanglatsun. Bular bolsa Perwerdigargha atalghan muqeddes sanılıp, kahin'gha tegsun. **21** Shu künı siler «bugün bizlerge muqeddes yighilish bolidu» dep jakarlanglar; shu künı héchqandaq ish-emgek qilmanglar. Bu siler üçhün qeyerde tursanglar ebediy bir belgilime bolidu. **22** Étizingning bulung-puchqaqlırigiche tamam yighiwalmanglar, we hosulungdin qalghan wasangni tériwalmıghin, belki bularni kembegħħeller bileyne musapirlargħa qoqghin. Men Özüm Xudayinglar Perwerdigardurmen. **23** Perwerdigar Musağha mundaq dédi: — **24** Sen Israillargha mundaq dégin: — Siler yettinchi ayning birinchi künı toluq aram épil, kanaylor chélinish bilen esletme yosunda héyt qılıp, muqeddes sorunları tüzunglar. **25** U kündə héchqandaq ish-emgek qilmanglar; Perwerdigargha atap otta sunulidighan bir qurbanlıq sununglar. **26** Perwerdigar Musağha söz qılıp mundaq dédi: — **27** Yettinchi ayning oninchi künı bolsa kafaret künı bolidu; u kün siler üchün muqeddes yighilish künı bolidu; shu künı nepsinglarnı tartip özünglarnı töwen tutup, Perwerdigargha atap otta sunulidighan qurbanlıq sununglar; **28** U kündə héchqandaq ish-emgek qilmanglar; chünki u bir kafaret künı bolup, shu kün özünglär üçhün Xudayinglar Perwerdigar alıldı kafaret qilinışha békïtilgendor. **29** Herkim shu künı nepsinı tartmay özini töwen tutmisa öz xelqidin üzüp tashlinidu. **30** Kimdekim shu kündimü herqandaq bir ish qilsa, Men shu ademni öz xelqidin üzüp tashlaymen. **31** Shu künı héchqandaq ish qilmanglar; bu dewrdin-dewrgiche siler üchün qeyerde tursanglar bir ebediy belgilime bolidu. **32** U kün siler üchün toluq aram alidighan shabat künı bolidu; nepsinglarnı tartip özünglarnı töwen tutunlar. Shu ayning toqquzinchı künı gugumdin tartip etisi gugumgħiche shabat künige riaye qılıp aram élinglar. **33** Perwerdigar Musağha söz qılıp mundaq dédi: — **34** Sen Israillargha mundaq dégin: — Yettinchi ayning on beshinchı künidin bashlap, yette kün'giche Perwerdigarning «kepiler héti» bolidu. **35** Birinchi künide muqeddes yighilish bolidu; héchqandaq ish-emgek qilmanglar. **36** Yette kün'giche Perwerdigargha atap otta sunulidighan qurbanlıq sununglar; sekkinzinchı kündə silerge muqeddes yighilish bolidu; Perwerdigargha atap otta sunulidighan qurbanlıq sununglar. Bu özi tentenilik yighilish bolghach, u kün héchqandaq ish-emgek qilmanglar. **37** Siler «muqeddes sorunlar bolsun» dep jakarlaydighan, yeni Perwerdigar békïtken héytar mana shulardur. Shu sorunlarda siler herqaysi kün'ge békïtilgini boyiche, Perwerdigargha atap otta sunulidighan hediye-qurbanlıq, yeni köydürme qurbanlıq, ashlıq hediye, bashqa herxil qurbanlıqlar we sharab hediye lirini sunisiler; **38** bulardin bashqa, Perwerdigarning shabat künlini tutisiler we Perwerdigargha atap qalghan hediye lirinqlarnı

bérip, qesem qurbanliqliringlarning hemmisini ada qilip, ixtiyariy qurbanliqliringlarning hemmisini sunisiler. **39** Siler emdi zémindin hosul-mehsulatlirini yighip bolup, yettinchi ayning on beshinchı künidin bashlap yette kün Perwerdigarning héytini ötküzünglar. Birinchi künı toluq aram élish bolidu, sekkizinchı konidimu toluq aram élish bolidu. **40** Birinchi künı siler ésil derexlerdin shax-putaqlarni chatap, yeni xorma derexliri bilen qoysaq yopurmaqlıq derexlerning shaxlirini késip, ériq boyidiki söget chiwiqlırını qırıp Xudayinglar Perwerdigar aldida yette künni shundaq shad-xuram ötküzisiler. **41** Siler her yili bu yette künni Perwerdigargha atığan bir héyt süpitide ötküzünglar; dewrdin-dewrgiche bu siler üchün ebediy bir belgilime bolidu. Siler héytini yettinchi ayda ötküzünglar. **42** Yette kün'giche kepilerde turunglar. Israilda tughulganlarning hemmisi kepide tursun. **43** Buning bilen Men Israillarni Misir zémnidin chiqarqhinimda, ularni keplerde turghuzhiniimni ewladliringlar bilidu. Özüm Xudayinglar Perwerdigardurmen. **44** Shundaq qilip Musa Perwerdigarning békitken shu héytirini Israillargha bayan qildi.

24 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **2** Israillargha chiragh hemishe yéniq turushi üchün zeytundin soqup chiqirghan sap mayni sanga élip kélishke buyrughin. **3** Harun jamaet chédirining ichide, höküm-guwahliq sanduqining ululidiki perdining sırtida her kéchisi etigen'giche Perwerdigarning aldida chiraghlnarı shundaq perlep tursun. Bu dewrdin-dewrgiche siler üchün ebediy bir belgilime bolidu. **4** Harun hemishe Perwerdigarning aldida bu chiraghlnarı pak chiraghdanning üstige tizip qoysun. **5** Sen yene ésil buyghay unidin on ikki toqachni etkin. Herbir toqach bir efahning ondin ikkisige barawer bolsun. **6** Andin sen Perwerdigarning alidiki pak shirenenig üstige altidin ikki qatar qilip tizghin. **7** Herbir qatarning üstige sap mestiki qoyghin; shuning bilen ular Perwerdigargha atap otta sunulidighan hediye, esletme nan bolidu. **8** Bularni u Israillargha wakaliten herbir shabat künı Perwerdigarning aldida tizsun; bu ebediy bir ehfidur. **9** Nanlar Harun bilen uning oghullirigha tewe bolidu; ular ularni muqeddes jayda yésun; chünki bu nersiler Perwerdigargha atap otta sunulghan nersiler ichide «eng muqeddeslerning biri» dep sanilip, Harun'gha tewe bolidu; bu ebediy bir belgilimidur. **10** Anisi Israiliy, atisi Misirlıq bir oghul bar idi. U Israillarning arisigha bardı; u chédirgahta bir Israiliy biler urushup qaldı. **11** Ular soqushqanda Israiliy ayalning oghlı kupurluq qilip, [Perwerdigarning] namini bulghap qaraghidi. Xelq uni Musanıg alidiga élip bardı. U kishining anisining ismi Shélotomit bolup, u Dan qebilisidiñ bolghan Dibrining qizi idi. **12** Shuning bilen ular Perwerdigarning höküm buyruqi chiqquche u kishimi solap qoysı. **13** Andin Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **14** Qarqighuchini chédirgahnning tashqırıgha élip chiqinglar. Uning éytqinini anglıghanlarning hemmisi qollırını uning beshigha qoysun, andin pütük jalmaet bir bolup uni chalma-kések qilsun. **15** Hemde sen Israillargha mundaq dégin: — Eger birkim öz Xudasını haqaretlep qaraghisa öz gunahını tartıdı. **16** Perwerdigarning namıgha kupurluq qılghan herqandaq kishi ölümge mehkum qilinsun; pütük jalmaet choquqm bir bolup uni chalma-kések qilsun; meylı u musapir bolsun yaki yerlik bolsun, [muqeddes] namıgha kupurluq qılsa öltürüsün. **17** Eger birsi bashqa bırsini urup öltürse, u ölümge mehkum qilinsun. **18** Birsi bir charpayni öltürse, uning üchün haywanni tölep, jan'gha-jan tölep bersun. **19** Birkim öz qoshnisini méyip qılsa, u özgige qandaq qılghan bolsa, uning özígimü shundaq qilinsun. **20** Birer ezasi sunduruwtılgen bolsa, uningu sundurulsun; közäge-köz, chishigha-chish nakar qilinsun; bashqa kishini

qandaq zeximlendürgen bolsa umu hem shundaq qilinsun. **21** Kimdekim bir charpayni öltürse, charpay tölep bersun; ademni urup öltürgen kishi bolsa, ölüm jazasığha mehkum qilinsun. **22** Silerde birla qanun bolsun. musapir yaki yerlik bolsun, barawer muamile qilinsun; chünki Men Xudayinglar Perwerdigardurmen. **23** Musa Israillargha shularnı dédi; shuning bilen ular shu qarqighuchini chédirgahnning tashqırıgha élip chiqip, chalma-kések qıldı. Shundaq qilip, Israillar Perwerdigarning Musagha emr qilghinidek qıldı.

25 Perwerdigar Sinay téghida Musagha söz qilip mundaq dédi: — **2** Sen Israillargha mundaq dégin: — Men silerge bérividhan zémín'gha kirgininglarda u zéminning özimu Perwerdigargha atap bir shabat aramini alsun. **3** Sen alte yil étizingni térip, alte yil tallıq béghingni chatap, ulardin hosullarnı yighqin; **4** emma yettinchi yili zéminning özü üchün bir «shabatiq aram» bolsun; u Perwerdigargha atalgan bir «shabat» hésablınidu. Shu yili sen étizingni térimaysen we talliqingni chatimaysen. **5** Özlükidin ünüp chiqqan hosulni ormaysen; we chatalmığan talliringning üzümlirini üzmeysen; chünki shu yil zémín aram alidigan yıldurdı. **6** Halbuki, zémín shabat yıldıda chiqarghan hosul hemminglarga ozuq bolidu, yeni özüng üchün, qul-dédiking üchün, medikaring üchün we séningkide turuwaqtan musapir üchün, shuningdek mal-waranlıring üchün **7** We zéminingdiki yawayı haywanlar üchünmu ozuq bolidu; zéminning hemme hosuli ozuq bolidu. **8** Shuningdek sen yette qétimliq shabat yılını, yeni yette hesse yette yılını sanıghı; yette shabat yıl künlürü qırıq toqquz yıl bolidu. **9** Shunchılık waqıt ötp, yettinchi ayda, aynı oninchı künı, kafaret künide burgha chélip sadasını yuqırı chiqırıslırlı; kafaret künining özide siler pütük zémininglarda burghining sadasını anglısilırlı. **10** Shu elliğinchi yılını siler muqeddes dep bilip, pütük zémında unında barlıq turuwaqtanlarning hemmisiäge azadlıqni jakarlishinglar kérek. Shu yil silerge «azadlıq yılı» bolidu, herbiringlar öz yer-mülkürliringlarga qayıtlırlı, herbiringlar öz aile-jemetinglarga qayıtip barıslırlı. **11** Bu elliğinchi yılı silerge bir azadlıq yılı bolsun; u yılı héch néme térimaysırlı, özlükidin ünüp chiqqan hosulnimu ormaysırlı we chatalmığan talliringlarning üzümlirinim yighthımsırlı. **12** Chünki bu azadlıq yılı bolup, silerge muqeddes hésablansun; uning hosulni bolsa, etiz-dalılardın térip [hemminglär] yeysırlı. **13** Azadlıq yılı aranglardıki herbir adem öz yer-mülkige qayıtsun. **14** Siler qoshnanglarga birnéme sétip bersençlər, yaki qoshnanglardın birnéme sétiwalsanglar, bir-biringlərni bozék qilmanglar. **15** Qoshnangdin [yerni] sétiwalsang, undaqta «azadlıq yılı»dın keyin ötken yillarning sanını hésablaş uningdin sétiwélishing kérek; umu qalghan yillarning sanığa qarap, yerning keyinkı hosullırıgha asasen sanga sétip bersun. **16** «[Azadlıq yılı]għiche] bolghan yıllar köprek bolsa, bahasını shuningħha muwapiq yuqırı kötürisen; qalghan yıllar azraq bolsa, bahasını shuningħha muwapiq kèmeysit. Chünki qalghan yillarning hosullırı qanče bolsa, u shu boyiche sanga sétip bérividu. **17** Siler bir-biringlərni bozék qilmanglar, belki Xudayinglardın qorqunlar; chünki Men bolsam Xudayinglar Perwerdigardurmen. **18** Siler Méning belgilimilirimi tutup, hökümlirimde turup, shulargha emel qilinglər; siler shundaq qilsanglar, zémininglarda tinch-aman turisiler. **19** Shuning bilen zémín silerge öz méwisińi bérividu, siler toyghudek yep, uningda tinch-aman turisiler. **20** Eger siler: — Mana, bizge térip hosulni yighishqa ijazet bérilmise, yettinchi yili néme yeymiz, dep sorisanglar, **21** [silerge melum bolsunki], altinchı yıldıda üch yilning hosulni bersun dep, Men tüstünlərgħa berikitimni «chūsh» dep buyruymen. **22** We shundaq boliduki,

siler sekkizinchı yili tériysiler, emma toqquzinchı yilighiche éship qalghan kona hosuldin téxiche yeysiler; shu toqquzinchı yilighiche siler kona ashliqtin yeysiler. **23** Yer-zémint sétilsa, menggülük sétilmisun, chunki zémintin özi Méningskidur, siler bolsanglar Ménung yénimdiki musapir we méhman, xalas. **24** Siler ige bolidihan pütkül zéminda yer-zémintin igilirige uni «qayturuwélish hoquqi»ni yaritip bérishinglar kerek. **25** Eger qérindashliringlardın biri kembeghelliship, öz miras yérini sétiwetken bolsa, uning yéqin tughqini, yeni «hemjemet shapaetchi»si kélip öz qérindishi satqan yerni qayturup sétiwalsun. **26** Eger uning héch shapaetchi tughqini bolmisa, lékin u yanduruwélishqa kérélik pulni tapalisa, **27** Undaqta satqinigha qanche yil bolghanlıqını hésablap, [azadlıq yilighiche] qalghan yollar tühün sétiwalghan kishige muwapiq pul bérip, öz yérige qaytsun. **28** Lékin eger u yanduruwélishqa kérélik pulni tapalmisa, özi sétip bergen yer azadlıq yilighiche alghuchining qolidin chiqsun, öz igisi öz yer-mühlkige qaytsun. **29** Eger birsti sépilliq sheherning ichidiki bir turalghu önyi satqan bolsa, sétip bir yil ichide uni yanduruwélish hoquqi bardur. Toluq bir yil tügep bolghuche, yanduruwélish hoquqi bardur. **30** Lékin püttün yil ichide yanduruwélinmisa, sépilliq sheherning ichidiki bu öy nesildin-nesilge alghan kishining qolida bolup, azadlıq yili kelsimü yandurulmas. **31** Lékin sépilsiz kentlerning öyliri bolsa zémintin étiziliridek hésablindu; ularni yandurup sétiwalghili bolidu; azadlıq yili kelgende esli igisining qoligha yandurulidi. **32** Lékin Lawiy sheherlerlide bolsa, Lawiyalar öz mirası bolghan sheherlerdiki öylirini xalisa herqachan qayturuwélish hoquqi bardur. **33** Lawiyardın biri öylirini, yeni öz mirası bolghan sheherdiki bir önyi qayturuwélish hoquqi bar bolsimu, [lékin qayturup almığan bolsa], undaq ehwalda u azadlıq yili kelgende yandurulidi; chunki Lawiy sheherlerinin öyliri bolsa Lawiyalarning Israillarning arisidiki mirası bolidu. **34** Shundaq hem bularning sheherlerining chörisidiki étiz-yerliri bolsa, ularning ebediy mirası bolghachqa, sétilsa bolmaydu. **35** Sanga qoshna bolghan, qérindashliringlardın biri kembeghelliship, öz jénini baqalmay qalsa, sen uni musapir yaki yaqa yurtluq méhmandek yéningda turghuzup, uningdin xewer alghin. **36** Sen uningdin ösum we yaki payda almığın; sen Xudayingdin qorqup, qérindishingni qéshingda turushqa qoyghin. **37** Pulungni uningha ösumge berme, ashliqningmu payda élish meqsitide uningha ötné bermigín. **38** Xudayinglar bolushqa, Qanaan zémintini silerge bérishke silerni Misir zémintinidin chiqırıp kelgen Xudayinglar Perwerdigar Özümdurmen. **39** Eger sanga qoshna bolghan qérindishing kembeghelliship, özini sanga satsa, uni quldeq qulluq xizmitige salmığın; **40** belki u qéshingda medikar yaki musapirdek tursun; azadlıq yilighiche séning xizmitinde bolsun; **41** andin azad bolup özi bilen balılıri qéshingdin chiqıp, öz jemetige yénip bérip, ata-bowlirinige yer-mühlkige qaytsun. **42** Chunki ular Men Özüm Misir zémintinidin chiqırıp élip kelgen qul-bendilirim bolghachqa, ularni quldeq sétishqa yol qoymanglar. **43** Sen ulargha qattiq qolluq bilen xojiliq qilmaysen, belki Xudayingdin qorqqin. **44** Lékin özüngge qul yaki dédek almaçchi bolsang, ularni etraptiki yat ellerdin shundaq qul ya dédek sétiwalsang bolidu. **45** Bulardin bashqa, aranglarda olturnaqlashqan musapirlarlunga perzentlirini we shularning jemetidin, yeni siler bilen bille turuwatqan, zémintinlardarda tughulghanlardın qullar sétiwalsanglar bolidu; shuning bilen ular silerlarning mülkünglar bolup qalidu. **46** Siler mushularni özünglardın kényinki baliliringlarga miras qilip, ulargha mülük bolushqa qaldursanglar bolidu; mushularni ebedigiche qul qilsanglar bolidu; lékin öz qérindashliringlar bolghan Israillar

arisida bolsa, bir-biringlarga qattiq qolluq bilen xojiliq qılmışlıqınlardır kerek. **47** Eger aranglarda olturnushluq bir musapir yaki yaqa yurtluq býéighan we uningha qoshna qérindishing kembeghelliship, özini shu qoshna musapirgha we yaki shu musapirning melum bir ewladigha satsa, **48** u sétilghandın kényin uningda pul tölep hörlükke chiqışq hoquqi qalidu; uning aka-ukilirining herqasisi uni hörlükke sétiwalsa bolidu. **49** Shuningdek uning taghisini yaki taghisining oghli we yaki jemetidin bolghan herqaysi yéqin tughqini uni hörlükke sétiwalsa bolidu; yaki özining qurbi yetse, pul bérip öz-özini hörlükke sétiwalsa bolidu. **50** Uni sétiwalidighan kishi uning xojisi bilen gepliship sétilghan yıldın tartıp azadlıq yilighiche qanchılık bolghanlıqını hésablap, sétiwélish bahasını yillarning sanigha qarap hésablisun; [hörlük pul hésablashtı qulning xojisiga] ishleshke kerek bolghan qalghan künlinirining heqqi «medikarning ihşilgen künliarı»dek hésablansun. **51** Azadlıq yiligha yene xéli yollar bolsa, shuni hésablap, sétilghan pulning nisbiti boyiche hörlük pulini hésablap bersun; **52** eger azadlıq yiligha az yollar qalghan bolsa, uni hésab qilip, qalghan qulluq yillirigha muwapiq pulni yandurup bersun. **53** Bolmisa, qul shu xojisining yénida yilliq medikardek turushi kerek; uning xojisi séning köz alındıda uningha qattiq qolluq bilen xojiliq qılmışun. **54** Eger qul yuqırıqı yollar bilen hörlükke chiqalmisa, azadlıq yili kelgende qoyup bérilsun — u balılıri bilen qoshulup azad bolidu. **55** Chunki Israillarning özi Manga qul-bendilerdur; ular Men Özüm Misir zémintinidin chiqırıp kelgen qul-bendilirimdur. Xudayinglar Perwerdigar Özümdurmen.

26 Siler özüngler tühün héchqandaq but yasimanglar yaki özünglarga héch oyma meubd yaki heykel-tüwrükni turghuzmanglar yaki ulargha bash urushqa oyulugha neishlik tashlarni zémintinlardara hergiz tiklimenglär; chunki Özüm Xudayinglar Perwerdigardurmen. **2** Ménung shabat künlinrim tutup, muqeddes jayimgħa ixlasmen bolunglar. Men Perwerdigardurmen. **3** Eger siler méning belgilimilirimde méngep, emrlirimni tutup ulargha emel qilsanglar, **4** Men yéringlarning öz hosulini bérip turushigha, daladiki derexlerning méwisi chiqirishiga waqtida yamħurliringlarni yagħdūrur turim. **5** Shuning bilen xaman tépisħ waqtı üzüm yighthi pesligħe bolidu, üzüm yighthi waqtı térialħu waqtighiche bolidu; siler néninglarni toyun'ghuce yep, öz zémintinlardarda tinch-aman turisiler. **6** Men zéminti għaram-tinchliq ataq il-qilim, shuning bilen héchkim silerni qorqitalmaydu, araxmuda yétip uxlaysiler; weħħshi haywarlarni zémindin yoqitim, qilichmu zémintinlardan ötmeydu; **7** siler dushmanliringlarni qogħlaysiler, ular aldinglarda qilichlini yiqilidu. **8** Silerdin besh kishi yüz kishini qogħlaydu, yüz kishi on mingni qachuridu; dushmanliringlarni bolsa aldinglarda qilichlini yiqilidu. **9** Men silerge yüzümni qaritip, silerni perzent körgütüp köpeytimen, siler bilen bagħlighan ehdemni mezmut turghuziemen. **10** Siler téxice uzun saqlan'għan kona ashliqni yewtatqininglarda, yéngi ashli chiqidu; yéngi wejjidin korisini chiqirwetisiler. **11** Men Öz makanimi aranglarda turghuziemen we qelbim silerden nepretlenneydu. **12** Men aranglarda méngep silerlarning Xudayinglar bolimi we siler Ménung xelqim bolisiler. **13** Men silerlarni Misirda ularning qulliri bolushtin hör qilishqa shu zémintinidin chiqarħan Xudayinglar Perwerdigardurmen; Men boyunturuqnglarning asaretlirini sundurup, qeddinglarni tik qilip mangħuzdum. **14** Halbuki, eger siler Manga qulaq salmay, bu emrlerning hemmisige emel qilmay, **15** belgilimilirimni tashlap, qelbinglardin hökümlirimni yaman körüp, barlıq emrlirimni tutmay, ehdemni buzsanglar, **16** Menmu bésħinglarga shu isħlarni chūshürimenki, — Men

silerge wehime sélip, közünglarni kor qılıdıghan, jéninglearnı zeipleshtüridıghan sil-waba késili, kézik késilini beshinglarga chüshürinen. Siler uruqunglarnı bikar chéchip-térysiler, chünki dushmanliringlar uni yep kétidu. **17** Men yüzümni silerge qarshi qılımen, shuning bilen siler dushmanliringlardın urulup qachidıghan bolisiler; silerni öch körgüchiler üstünglardın hökümranlıq qılıdu; héchkim silerni qoghlismisimu, qachisiler. **18** Bulardin héch ibret almay, belki Manga yene qulaq salmisanglar, Men gunahliringlar tüpeylidin silerge bolghan jazani yette hesse éghirlitimen, **19** kuchi-heywenglardın bolghan hakawurluqinglarnı sundurimen; asmininglarnı tömürdek qılıp, yéringlarnı mistek qılıwtémitem; **20** ejir-japayngular bikargha kétidu, yéringlarnı hosul bermeleydu, daladiki dixerlege méwe chüshmeye. **21** Eger yenila Men bilen qarshi mangsanglar, shundaqla Manga qulaq salmisanglar, Men gunahliringlarga layıq beshinglarga chüshidıghan waba-külpelterni yene yette hesse éghirlitimen. **22** Aranglarga silerni baliliringlardın juda qılıdıghan, charpayliringlarnı yoqitıdıghan, silerni azlitıdıghan yawayı haywanlarnı ewetimen; yol-kochiliringlar ademzatsız choldek bolup qalidu. **23** Siler bu ishlar arqliq ibretterbiye almay, belki yenila Manga qarshi mangsanglar, **24** Memmu silerge qarshi méngip, gunahinglar tüpeylidin bolghan jazani yene yette hesse éghirlitip, Men Özüm silerni urumen; **25** üstünglarga ehdemni buzghalıqning intiqamını alıdıghan qılıch chüshürimen; shuning bilen siler sheherlerge yighiliwalisiler, Men aranglarga waba chüshürimen; shuning bilen siler dushmanlerning qolıgha chüshisiler. **26** Silerge yölenchük bolghan ashlıqnı qurutiwtémitem; on ayal bir bolup bir tonurda nan yéqip, nanlarnı silerge tarazida tartıp bérídu, emma buni yégininglar bilen toymaysiler. **27** Eger bulardin héch ibret almay, manga qulaq salmisanglar, belki manga qarshi mangsanglar, **28** Memmu qehr bilen silerge qarshi mangimene; Men, yeni Men Özüm gunahliringlar tüpeylidin jaza-terbiyini yene yette hesse éghirlitip chüshürimen. **29** Shuning bilen siler oghulliringlarning göshi we qızliringlarning göshini yeysiler; **30** shundaqla Men qurbanlıq «yuqırı jay»liringlani weyran qılıp, «kün tūwrük»liringlarnı sundurup, öltükliringlarnı sunuq butliringlarning üstüge tashlıwtémitem; Méninq qelbim silerdin nepretlinidu. **31** Men sheherliringlarnı weyran qılıp, muqeddes jayliringlarnı xarab qılıp, [qurbanlıqinglarning] xushbuylırını yene purimayen; **32** zéminni halaketke élip barımen; uningda olturaqlashqan düshmenliringlar bu ewhalgha heyranuhes qalidu. **33** Silerni ellernerı arısığa taritip, keyninglardın qılıchnı sughurup qoghlaymen; shuning bilen zémininglarnı weyran bolup sheherliringlar xarab qılınidu. **34** U waqitta, siler dushmanliringlarning zémindı turuwatqinqinglarda, zémín weyrane bolghan barlıq künleride, zémín öz shabat künleridin söyündü; u zamanda zémín derweqe aram élip öz shabat künleridin söyündü. **35** Özí weyrane bolup turghan barlıq künleride u aram alidu, yeni siler uningda turuwatqan waqittiki shabat künleringlarda héch almıghan aramnı emdi alidu. **36** Aranglardın qutulup qalghanlar bolsa, ular dushmanlerning zémindirida turghinida köngüllirige yürekzadılık salımen, shuning bilen ular chüshken bir yopurmaqning shepisini anglısa qılıchtıq qachqandek qachıdu; héchkim qoghlismisimu yiqlıp chüshidu. **37** Gerche héchkim ularnı qoghlismisimu, derweqe qılıchtıq yiqtılghandek ular bir-birinğıg üstüge putliship yiqlıdu; silerde düshmenliringlarga qarshi turghudek kuchi qalmaydu. **38** Ellernerı arısalı halak bolisiler, dushmanliringlarning zémini silerni yep kétidu. **39** Aranglardın qutulup qalghanlırı bolsa öz rezilliki tüpeylidin dushmanliringlarning zémindı zeiplishidu; we ata-bowlirining rezillikidimu yürüp, shular zeipleshkendek

ularmu zeiplishidu. **40** Halbuki, ular özı qılghan rezilliki bilen ata-bowlirining sadır qılghan rezillikini, Manga yüz örüp asılyıq qılghinini, shundaqla ularning Manga qarshi turup mangghinini boynıgha alidu, **41** shuningdek Méninq ulargha qarshi mangghinimga, shuningdek ularni dushmanlirinring qolıgha tapsburghinimga iqrar bolidu. Shunga eger u waqitta ularning xetnisi köngli töwen qılınip, öz qebihlikining jazasını qobul qılsa, **42** undaqta Men Yaqup bilen baghlighan ehdemni yad qılıp, Ishaq bilen baghlighan ehdemnimu we Ibrahim bilen baghlighan ehdemnimu ésimge keltürinen, zéminnimu yad qılımen. **43** Chünki zémien ulardin tashlinip, ularsız bolup xarabe turghan waqitta, shabat künleridin söyündü; ular bolsa öz qebihlikining jazasını qobul qılıdu; sewebi del shuki, ular Méninq hökümlirimni tashlıdi, belgilimilirimni qelbidin yaman körgenidi. **44** Halbuki, shundaqla bolsimu, ular öz dushmanlirinring zémindı turghinida Men ularni tashlimayen yaki ulargha öchtlük qilmayen, shuningdek ular bilen baghlighan ehdemni buzmaymen, ularnı yoqatmaymen; chünki Men Özüm ularning Xudasi Perwerdigardurnen. **45** Men belki ularni dep, ularning Xudasi bolushqa ellernerı közi aldida Misir zémindin chiqırıp kelgen ata-bowlirili bilen baghlaşqan ehdemni ésimde tutimen. Men Perwerdigardurnen. **46** Perwerdigar Musani wasite qılıp, Sinay téghida özı bilen Israillarning otturısida békítken hökümler, belgilimiler we qanunlar mana shular idi.

27 Perwerdigar Musagha söz qılıp mundaq dédi: — **2** Sen Israillarga mundaq dégin: — Eger birsi pewqul'adde bir qesem qılıp melum kishining jénini Perwerdigargha atıghan bolsa, undaqta shu kishige sen békítken jénining qimmitining nerxi töwendikidek bolidu; **3** Yéshi yigirme bilen atmışning arılıqida bolghan er kishi bolsa, sen toxtitidıghan qimmiti muqeddes jaydiki shekelning ölchem birlikni boyiche bolsun; uning qimmiti ellik shekel kümüşhke toxtitsun. **4** Ayal kishi bolsa, aranglarda toxtitilghan qimmiti ottuu shekel bolsun. **5** Eger yéshi besh bilen yigirmenin arılıqida bolsa, erkek üchün toxtitilidıghan qimmiti yigirme shekel bolup, ayal kishi üchün on shekel bolsun. **6** Eger yéshi bir ay bilen besh yashning arılıqida bolsa, toxtitilidıghan qimmiti oghul bala üchün besh shekel, qız bala üchün üch shekel kümüşh bolsun. **7** Eger atmış ya uningdin chongraq yashtiki kishi bolsa, toxtitilidıghan qimmiti er kishi üchün on besh shekel, xotun kishi üchün on shekel bolsun. **8** Eger birsi toxtitilghan qimmitini töleshke qurbi yetmuse, u özini kahinining alidda teq qılsun; kahin uning qimmitini békitsun. Kahin qesem qılghuchining ewhalıgha qarap uning qimmitini toxtitip bersun. **9** Eger birsi [qesem qılıp] Perwerdigargha qurbanlıq bolushqa layıq bolidıghan bir haywanni uningha atıghan bolsa, undaqta shundaqla haywanlar Perwerdigargha atap mutlep muqeddes sanalsun; **10** haywan nachar bolsa uning ornığa yaxshını yaki yaxshining ornığa nachirini téğishishke yaki ornığa bashqısını almashturushqa hergiz bolmaydu. Mubada atıghuchi u haywanning ornığa yene bir haywanni yenggüshlimekchi bolsa, Awwalısı bilen ornığa ekelginining her ikkisi muqeddes sanalsun. **11** Eger haywan Perwerdigargha atalghan qurbanlıqqa layıq bolmaydıghan bir «napak» haywan bolsa, undaqta u haywanni kahinning alıdiga élip kelsun; **12** andın kahin özı uning yaxshi-yamanlıqıgha qarap qimmitini toxtatsun; kahin qimmitini qanche toxtatqan bolsa shundaqla bolsun. **13** Eger igisi pul tölep haywanni qayturuwlıqcha bolsa, toxtitilghan qimmitige yene uning beshtin birini qosup bersun. **14** Eger birsi Perwerdigargha muqeddes bolsun dep öyini uningha atap muqeddes qılsa, kahin uning yaxshi-yamanlıqıgha qarap qimmitini toxtatsun; kahin uning qimmitini

qanche toxtatqan bolsa, shu qimmiti inawetlik bolidu. **15**
Kéyin eger önyi atighuchi kishi uni qayturuwalmaqchi bolsa, u
toxtitilghan qimmitige uning beshtin birini qoshup bersun;
andin öy yene uning bolidu. **16** Eger birsi öz mal-mülki bolghan
étizliqning bir qismini Perwerdigargha atap muqeddes qilsa,
qimmiti uningqa qanchilik uruq térilidighanlıqığha qarap
toxtitilsun; bir xomir arpa uruqi kétidighan yer bolsa, qimmiti
ellik shekel kömükhe toxtitilsun. **17** Eger birsi «azadlıq yılı»din
tartip öz étizliqini muqeddes qilsa, sen qanche toxtatsang
shu bolsun. **18** Lékin eger birsi «azadlıq yılının keyin öz
étizliqini muqeddes qilghan bolsa, kahin kélidighan azadlıq
yılıghıche qanchilik yıllar qalghanlıqını hésablaş qimmitini
toxtatsun. Ötüp ketken yillargha qarap toluq bahadin muwapiq
pul kémeytilsun. **19** Eger birsi öz étizliqini muqeddes qilghanın
keyin pul tölep uni qayturuwalmaqchi bolsa, u sen toxtatqan
qimmitige yene uning beshtin birini qoshup bersun; shuning
bilen étizliq uning öz qoligha qayti. **20** Eger u pul bérüp
étizliqni qayturuwalmışhan bolsa yaki bashqa birsige sétip
bergen bolsa, keyin shu étizliqni qayturuwélishqa bolmaydu, **21**
Belki azadlıq yılı kelgende étizliq «igisige qayturulidighanda» u
mutleq bégishlan'ghan yerge oxhash, Perwerdigargha atap
muqeddes qilinip, miras hoquqi kahin'ga öti. **22** Eger birsi
sétiwalghan emma öz mirasi bolmığhan bir parche yer-étizni
Perwerdigargha atap muqeddes qilghan bolsa, **23** kahin azadlıq
yılıghıche qalghan yılını hésablaş, qimmitini toxtatsun. Andin u
küni shu kishi toxtitilghan qimmitini Perwerdigargha muqeddes
qilghan nerse süpitide keltürsun. **24** Lékin azadlıq yılı kelgende,
étizliq kimdir élin'ghan bolsa, shu kishigə, yeni eslidiki igisige
qayturup bérilsun. **25** Sen toxtitidighan barlıq qimmetler bolsa
hemishe muqeddes jaydiki shekelining ölchem birligi bochiche
hésablansun; bir shekel yigirme gerahqı barawer bolidu. **26**
Lékin charpayning tunji balisi tunji bala bolghanlıqı sewebidin
eslidinla Perwerdigargha atılıdighan bolghachqa, kala bolsun,
qoy-öchke bolsun héchkim uni «Xudagha atap» muqeddes
qilmisun; chünki u eslide Perwerdigarning idi. **27** Eger u
napak bir haywandın tughulghan bolsa, igisi sen toxtatqan
qimmette yene uning beshtin birini qoshup bérüp, andin özige
qayturuwalsun; lékin eger igisi uni özige qayturuwalmaymen
dése, bu haywan sen toxtatqan qimmetke sétilsun. **28** Eger
birsi Perwerdigargha öz mélidin, adem bolsun, haywan bolsun
yaki miras yéri bolsun, Perwerdigargha mutleq atıghan bolsa,
undaq nerse hergiz sétilmisun yaki bedel tölesh bilenmu
qayturuwlmisun. Perwerdigargha mutleq atalghan hernerse
bolsa «eng muqeddeslerning biri» hésablinip, uningha xas
bolidu. **29** Eger bir adem Xudagha mutleq xas atalghan bolsa,
undaqtı uning üchün bedel bérilip, qayturuwélinishqa hergiz
bolmaydu; u choqum öltürülfüshi kérek. **30** Yer-zémindin
chiqqan hemme hosulning ondin biri bolghan öshre bolsa,
yerning danlıq ziraetliri bolsun yaki derexlerning méwisi
bolsun, Perwerdigarningki bolidu; u Perwerdigargha muqeddes
qilin'ghandur. **31** Birsi öz öshriliridin melum birnersini bedel
bérüp qayturuwalmaqchi bolsa, u shuningha yene uning
qimmitining beshtin birini qoshup bérüp, qayturuwalsun. **32** Kala
yaki qoy-öchke padisidin élinidighan öshre bolsa padichining
tayıqi astidin ötküzülgén haywarlardın her oninchisi bolsun;
Perwerdigargha atılıp muqeddes qilin'ghini shu bolsun. **33**
Héchkim uning yaxshi-yamanlıqığha qarımısın we yaki uni
almashturmisun; eger uni almashturımen dése, Awwalqısı bilen
ornığa almashturulghan her ikkisi muqeddes sanalsun; u hergiz
bedel töliip qayturuwélinmisun. **34** Perwerdigar Sinay téghida
Musagha tapılgan, Israillargha tapshurush kérek bolghan
emrler mana shular idi.

Chöl-bayawandiki seper

1 We Israillar Misirdin chiqqandin keyin ikkinchi yili ikkinchi ayning birinchı künü Perwerdigar Sinay chölide, jamaet chédirida turup Musagha mundaq dédi: — **2** Siler pütküll Israil jamaitini qebilisi, ata jemeti boyiche sanini élip chiqinglar; ademlerning ismi asas qilinip, barlıq erkekler tizimlansun. **3** Israillar ichide omumen yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighanlarni Harun bilen ikkinglar ularning qoshun-qismilari boyiche sanaqtin ötküzüngler. **4** Herbir qebilidin silerge yardenlishidighan birdin kishi bolsun; ularning herbiri ularning ata jemetining beshi bolidu. **5** Töwendikiler silerge yardenlishidighanlarning isimlikı: — Ruben qebilisidin Shidörning oghli Elizur; **6** Shiméon qebilisidin Zuri-shaddayning oghli Shélumiye; **7** Yehuda qebilisidin Amminadabning oghli Nahshon; **8** Issakar qebilisidin Zuarning oghli Netanel; **9** Zebulun qebilisidin Hélonning oghli Éliab; **10** Yüstp ewladliri ichide Efraim qebilisidin Ammihudning oghli Elishama; Manasseh qebilisidin Pidahzurning oghli Gamaliel; **11** Binyamin qebilisidin Gidéoning oghli Abidan; **12** Dan qebilisidin Ammishaddayning oghli Ahiezer; **13** Ashir qebilisidin Okranning oghli Pagiyel; **14** Gad qebilisidin Déuelning oghli Eliasaf; **15** Naftali qebilisidin Énanning oghli Ahira». **16** Bular jamaet ichidin chaqırılganlar, yeni ata jemet-qebilirining bashlıqları, minglıghan Israillarning bash serdarları idi. **17** Shuning bilen Musa bilen Harun ismi atalghan bu kishilerni bashlap, **18** ikkinchi ayning birinchı künü pütküll jamaetni yighthi; ular xelqning herbirining qabile-nesebi, atajemeti boyiche ismini asas qilip, yigirme yashtin yuqirilarning hemmisini bir-birlep tizimlidi. **19** Perwerdigar Musagha qandaq buyrughan bolsa, Musa Sinay chölide ularni shundaq sanaqtin ötküdzi. **20** Israillning tunji oghli Rubenning ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighan erkeklerning hemmisi bir-birlep tizimlidi; **21** Ruben qebilisidin sanaqtin ötküzülgeler jemiy qiriq alte ming besh yüz kishi boldi. **22** Shiméonnéng ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighan erkeklerning hemmisi bir-birlep tizimlidi; **23** Shiméon qebilisidin sanaqtin ötküzülgeler jemiy ellik toqquz ming üch yüz kishi boldi. **24** Gadning ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighanlarning hemmisi bir-birlep tizimlidi; **25** Gad qebilisidin sanaqtin ötküzülgeler jemiy qiriq besh ming alte yüz ellik kishi boldi. **26** Yehudanıng ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighanlarning hemmisi bir-birlep tizimlidi; **27** Yehuda qebilisidin sanaqtin ötküzülgeler jemiy yetmish tot ming alte yüz kishi boldi. **28** Issakarning ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighanlarning hemmisi bir-birlep tizimlidi; **29** Issakar qebilisidin sanaqtin ötküzülgeler jemiy ellik tot ming tot yüz kishi boldi. **30** Zebulunning ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighanlarning hemmisi bir-birlep tizimlidi; **31** Zebulun qebilisidin sanaqtin ötküzülgeler jemiy ellik yette ming tot yüz kishi boldi. **32** Yüstpüning ewladliri: — uning oghli Efraimning ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighanlarning hemmisi bir-birlep tizimlidi; **33** Efraim qebilisidin sanaqtin ötküzülgeler jemiy qiriq ming besh yüz kishi boldi. **34** [Yüstpüning ikkinchi

oghli] Manassehning ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighanlarning hemmisi bir-birlep tizimlidi; **35** Manasseh qebilisidin sanaqtin ötküzülgeler jemiy ottuz ikki ming ikki yüz kishi boldi. **36** Binyaminning ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighanlarning hemmisi bir-birlep tizimlidi; **37** Binyamin qebilisidin sanaqtin ötküzülgeler jemiy ottuz besh ming tot yüz kishi boldi. **38** Danning ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighanlarning hemmisi bir-birlep tizimlidi; **39** Dan qebilisidin sanaqtin ötküzülgeler jemiy atmish ikki ming yette yüz kishi boldi. **40** Ashirning ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighanlarning hemmisi bir-birlep tizimlidi; **41** Ashir qebilisidin sanaqtin ötküzülgeler jemiy qiriq bir ming besh yüz kishi boldi. **42** Naftalining ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighanlarning hemmisi bir-birlep tizimlidi; **43** Naftali qebilisidin sanaqtin ötküzülgeler jemiy ellik üch ming tot yüz kishi boldi. **44** Yuqırıqilar bolsa sanaqtin ötküzülgeler bolup, Musa bilen Harun hem Israillarning on ikki emiri (herbiri öz ata jemetige wekil boldi) ularni sanaqtin ötkęzegen. **45** Shundaq qılıp, Israillarning hemmisi, yeni Israilda yigirme yashtin ashqanlardın, jengge chiqalaydighanlarning hemmisi ata jemetili boyiche tizimlidi; **46** Sanaqtin ötküzülgeler jemiy alte yüz üch ming besh yüz ellik kishi boldi. **47** Biraq Lawiyalar ata jemet-qebilisi boyiche sanaqning ichige kırğızıldı. **48** Chünki Perwerdigar Musagha söz qılıp: — **49** «Sen peqet Lawiy qebilisini shu hésabqa kırğızmığın, ularning omumiy saninim Israillarning qatariga kırğızmığın. **50** Lékin sen Lawiyarlari [Xudanıng] höküm-guwahlıqi saqlaqlıq chédir we uning ichidiki barlıq qacha-qucha eswaplarnı hem uningga dair barlıq nersilerni bashqurushqa teyinligin; ular [ibadet] chédirini we uning ichidiki barlıq qacha-qucha eswaplarnı körtürüd; ibadet chédirinинг xizmitini qılghuchular shular bolsun, ular chédirning töt etrapda öz chédirlirini tiksun. **51** Chédirni köchürigidhang chaghda uni Lawiyalar söksun; chédirni tikidigan chaghda uni Lawiyalar tiksun; [Lawiyarlarga] yat bolghan herqandaq adem uningga yeqinlashsa ölümge mehkum qilinsun. **52** Israillar bargah qurghanda her adem öz qismida, özige xas tugh astigha chédir tiksun. **53** Biraq [Xudanıng] ghezipi Israıl jamaitining üstige chüshmeslikı üçhün, Lawiyalar Xudanıng höküm-guwahlıqi saqlaqlıq chédirning töt etrapıgħa bargah qursun; Lawiyalar Xudanıng höküm-guwahlıqi saqlaqlıq chédirni muhapizet qılıshqa mes'ul bolidu» — dégenidi. **54** Israillar ene shundaq qıldı; Perwerdigar Musagha qandaq buyrughan bolsa, ular shundaq qıldı.

2 Perwerdigar Musa bilen Harun'ga mundaq dédi: — **2** Israillar herbiri özlirining tughı astigha, özlirining ata jemetining bayriqi astida chédir tiksun; jamaet chédirining töt etrapidin sel yiraraq bargah qursun. **3** Kün chiqish terepke, şerq terepke qaritip öz tughı astida qoshun-qismi boyiche bargah quridighini Yehuda bolsun; Yehudalarning emiri Amminadabning oghli Nahshon bolsun. **4** Uning qoshuni, yeni sanaqtin ötküzülgeler jemiy yetmish töt ming alte yüz kishi. **5** Uning yénida bargah quridighini Issakar qebilisi bolsun; Issakarlarning emiri Zuarning oghli Netanel bolsun. **6** Uning qoshuni, yeni sanaqtin ötküzülgeler jemiy ellik töt ming tot yüz kishi. **7** Ularning yénida yene Zebulun qebilisi bolsun; Zebulunlarning emiri Hélonning oghli Éliab bolsun. **8** Uning qoshuni, yeni sanaqtin

ötküzülgeler jemiy ellik yette ming töt yüz kishi. **9** Omumen Yehuda bargahiga qaraydighanlarning hemmisi, yeni qoshun-qisimli boyiche sanaqtin ötküzülgeler jemiy bir yüz seksen alte ming töt yüz kishi; ular aldi bilen yolgha chiqsun. **10** — Jenub terepte, tugh tiklep, qoshun tertipi bilen bargah quridighini Ruben qebilisi bolsun; Rubenlarning emiri Shidörning oghli Elizur bolsun. **11** Uning qoshuni, yeni sanaqtin ötküzülgeler jemiy qiriq alte ming besh yüz kishi. **12** Uning yénida bargah quridighini Shiméon qebilisi bolsun; Shiméonlarning emiri Zuri-shaddayning oghli Shélumiyl bolsun. **13** Uning qoshuni, yeni sanaqtin ötküzülgeler jemiy ellik toqquz ming üch yüz kishi. **14** Ularning yénida Gad qebilisi bolsun; Gadlarning emiri Déuelning oghli Eliasaf bolsun. **15** Uning qoshuni, yeni sanaqtin ötküzülgeler jemiy qiriq besh ming alte yüz ellik kishi. **16** Ruben bargahiga qaraydighanlarning hemmisi, yeni qoshuni boyiche sanaqtin ötküzülgeler jemiy bir yüz ellik bir ming töt yüz ellik kishi; ular ikkinchi sep bolup yolgha chiqsun. **17** Andin jamaet chédirining alidda wezipe ötep, ibadet chédirining xizmitini béisirsun. **8** Ular yene jamaet chédiridiki barlıq qacha-qucha eswablarni bashqurush bilen Israillarning xizmitide bolup wezipe ötep, ibadet chédirining ishlirini béisirsun. **9** Sen Lawiyarlarni Harun bilen uning oghulliriga teqsimlep bergin; ular Israillar ichidin mexsus uningga tallap bérilgen. **10** Harun bilen oghullirini bolsa sen özining kahinliq wezipisini öteshke békkitin; herqandaq yat kishi yéqinlashsa örtürslüm, — dédi. **11** Andin Perwerdigar Musagha mundaq dédi: — **12** — Qara, Men Israillar ichidin Lawiyarlarni tallidim, ularni Israil ichide balyatquning barlıq tunji méwising ornigha, yeni chong oghullirining ornigha qoyimen, shunga Lawiyalar Méning bolidu. **13** Chünki tunji oghullarning hemmisi Méningkidur; Men Misir zémindä tunji tughulghanlarning hemmisini qetl qilghan künide Israillarning ichidiki tunjilarning hemmisini, meyli adem bolsun yaki haywan bolsun, muqeddes hésablap Méningki qilghanidim. Ular Méningkidur; Men Perwerdigardurmen. **14** Andin Perwerdigar Sinay chöl-bayawandika Musagha: — **15** — Sen Lawiyarlarni ata jemeti, ailisi boyiche sanaqtin ötküz; barlıq erkeklerni, yeni bir aylıqtın ashqanlarning hemmisini sanaqtin ötküz, — dédi. **16** Shuning bilen Musa Perwerdigarning emri boyiche, özige déylgendek Lawiyarlarni sanaqtin ötküzdi. **17** Lawiyning oghullirining ismi mundaq: — Gershon, Kohat, Merari. **18** Gershonning oghullirining ismi aililiri boyiche Libni we Shimey idi. **19** Kohatning oghulliri aililiri boyiche Amram, Izhar, Hébron we Uzziel idi. **20** Merarining oghulliri aililiri boyiche Mahli we Mushi idi. Bularning hemmisi ata jemeti boyiche Lawiyarlarning jemeti boldi. **21** Gershondin Libnlarning jemeti bilen Shimeylerning jemeti wujudqa keldi; bular Gershonlarning jemetliri idi. **22** Barlıq erlerning sanığa asasen, bir aylıqtın ashqanlırinining sanaqtin ötküzülgeleri jemiy yette ming besh yüz kishi boldi. **23** Gershonnning jemeti ibadet chédirining arqa teripide, yeni gherb terepte bargah qurdi; **24** Gershon jemetining emiri Laelning oghli Eliasaf idi. **25** Gershonlarning jamaet chédiridiki wezipisi ibadet chédirining özidiki astinqi ikki yapquch-perde, uning üstidiki yopuq we jamaet chédirining ishik perdisige, **26** shundaqla hoyla etrapidiki perdiler, hoyla derwazisining perdisi (hoyla perdilir ibadet chédiri bilen surban'gahni chöridep turat) we hoylida ishlitlidighan munasiwtelik barlıq tanilarqha qarash idi. **27** Kohattin Amrallarning jemeti, Izharlarning jemeti, Hébronlarning jemeti we Uzzielerning jemeti wujudqa keldi; bu Kohatlarning jemetliri idi. **28** Barlıq erkeklerning sani boyiche, bir aylıqtın ashqanlar jemiy sekkiz ming alte yüz adem bolup chiqtı; ular muqeddeses jaygha qarash wezipisini öteydighan boldi. **29** Kohat ewladlirining jemetliri jamaet chédirining jenub teripide bargah tiktı. **30** Kohat jemetining emiri Uzzielning oghli Elizafan idi. **31** Ularning wezipisi ehde sanduqi, shire, chiraghdan, ikki surban'gah, shuningdek muqeddeses jayning ichide ishlitlidighan qacha-qucha, perde we ibadet chédirining ichide ishlitlidighan barlıq nersilerge qarash idi. **32** Lawiyarlarning emirlirining emri bolsa kahin Harunning oghli Eliazar idi; u muqeddesexanığha qarash wezipisini öteydighanlar üstidin nazaret qılıdighan boldi. **33** Merardin Mahli jemeti bilen Mushi jemeti wujudqa keldi; bular Merarining jemetliri boldi. **34** Barlıq

3 Perwerdigar Sinay téghida Musa bilen sözleshken künlerde, Harun bilen Musanıng ewladliri töwendikilerdin ibareti idi.

2 Harunning oghullirining ismi mundaq: tunji oghlining ismi Nadab idi, uning yene Abihu, Eliazar, Itamar dégen oghullirı bar idi. **3** Harunning oghullirining ismi ene shundaq idi, ular mesihlen'gen kahinlar idi; [Musa] ularni kahinliq wezipisini öteshke Xudagha atap ayrighanidi. **4** Lékin Nadab bilen

Abihu Sinay chólde gheyyir bir otni Perwerdigarning aldigha sun'ghini tüpeylidin Perwerdigar alidda öldi we ularning héch nesli qaldırulmudi; Eliazar bilen Itamar öz atisi Harun alidda kahinliq wezipisini öldü. **5** Perwerdigar Musagha söz qilip: — **6** Sen Lawi qebilisini aldingha keltürüp, ularni kahin Harunning xizmitide bolushqa uning aldigha hazır qıl. **7** Ular Harunning hajiti we pütkül jamaetning hajitidin chiqip jamaet chédirining alidda wezipe ötep, ibadet chédirining xizmitini béisirsun. **8** Ular yene jamaet chédiridiki barlıq qacha-qucha eswablarni bashqurush bilen Israillarning xizmitide bolup wezipe ötep, ibadet chédirining ishlirini béisirsun. **9** Sen Lawiyarlarni Harun bilen uning oghulliriga teqsimlep bergin; ular Israillar ichidin mexsus uningga tallap bérilgen. **10** Harun bilen oghullirini bolsa sen özining kahinliq wezipisini öteshke békkitin; herqandaq yat kishi yéqinlashsa örtürslüm, — dédi. **11** Andin Perwerdigar Musagha mundaq dédi: — **12** — Qara, Men Israillar ichidin Lawiyarlarni tallidim, ularni Israil ichide balyatquning barlıq tunji méwising ornigha, yeni chong oghullirining ornigha qoyimen, shunga Lawiyalar Méning bolidu. **13** Chünki tunji oghullarning hemmisi Méningkidur; Men Misir zémindä tunji tughulghanlarning hemmisini qetl qilghan künide Israillarning ichidiki tunjilarning hemmisini, meyli adem bolsun yaki haywan bolsun, muqeddes hésablap Méningki qilghanidim. Ular Méningkidur; Men Perwerdigardurmen. **14** Andin Perwerdigar Sinay chöl-bayawandika Musagha: — **15** — Sen Lawiyarlarni ata jemeti, ailisi boyiche sanaqtin ötküz; barlıq erkeklerni, yeni bir aylıqtın ashqanlarning hemmisini sanaqtin ötküz, — dédi. **16** Shuning bilen Musa Perwerdigarning emri boyiche, özige déylgendek Lawiyarlarni sanaqtin ötküzdi. **17** Lawiyning oghullirining ismi mundaq: — Gershon, Kohat, Merari. **18** Gershonning oghullirining ismi aililiri boyiche Libni we Shimey idi. **19** Kohatning oghulliri aililiri boyiche Amram, Izhar, Hébron we Uzziel idi. **20** Merarining oghulliri aililiri boyiche Mahli we Mushi idi. Bularning hemmisi ata jemeti boyiche Lawiyarlarning jemeti boldi. **21** Gershondin Libnlarning jemeti bilen Shimeylerning jemeti wujudqa keldi; bular Gershonlarning jemetliri idi. **22** Barlıq erlerning sanığa asasen, bir aylıqtın ashqanlırinining sanaqtin ötküzülgeleri jemiy yette ming besh yüz kishi boldi. **23** Gershonnning jemeti ibadet chédirining arqa teripide, yeni gherb terepte bargah qurdi; **24** Gershon jemetining emiri Laelning oghli Eliasaf idi. **25** Gershonlarning jamaet chédiridiki wezipisi ibadet chédirining özidiki astinqi ikki yapquch-perde, uning üstidiki yopuq we jamaet chédirining ishik perdisige, **26** shundaqla hoyla etrapidiki perdiler, hoyla derwazisining perdisi (hoyla perdilir ibadet chédiri bilen surban'gahni chöridep turat) we hoylida ishlitlidighan munasiwtelik barlıq tanilarqha qarash idi. **27** Kohattin Amrallarning jemeti, Izharlarning jemeti, Hébronlarning jemeti we Uzzielerning jemeti wujudqa keldi; bu Kohatlarning jemetliri idi. **28** Barlıq erkeklerning sani boyiche, bir aylıqtın ashqanlar jemiy sekkiz ming alte yüz adem bolup chiqtı; ular muqeddeses jaygha qarash wezipisini öteydighan boldi. **29** Kohat ewladlirining jemetliri jamaet chédirining jenub teripide bargah tiktı. **30** Kohat jemetining emiri Uzzielning oghli Elizafan idi. **31** Ularning wezipisi ehde sanduqi, shire, chiraghdan, ikki surban'gah, shuningdek muqeddeses jayning ichide ishlitlidighan qacha-qucha, perde we ibadet chédirining ichide ishlitlidighan barlıq nersilerge qarash idi. **32** Lawiyarlarning emirlirining emri bolsa kahin Harunning oghli Eliazar idi; u muqeddesexanığha qarash wezipisini öteydighanlar üstidin nazaret qılıdighan boldi. **33** Merardin Mahli jemeti bilen Mushi jemeti wujudqa keldi; bular Merarining jemetliri boldi. **34** Barlıq

erkeklerning sanigha asasen, bir aylqitín yuqiri bolghanlar sanaqtin ötküzilgende jemiy alte ming ikki yüz kishi chiqtı. **35** Merarining jemeting emiri Abihayilning oghli Zuriyel boldi; ular ibadet chédirining shimal teripige bargah qurdı. **36** Merari ewladlirining wezipsi ibadet chédirining taxtayliri, baldaqliri, xadiliriga, teglikliri barlıq eswab-jabduqlırigha qarash, shuningdek bulargha munasiwitlik ishlitlidighan barlıq nersilerge, **37** shundaqla hoylining töt etrapidiki xadilargha we ularning teglikliri, qozuq we tanilargha mes'ul bolushqa belgilenidi. **38** Ibadet chédirining aldigha, sherq teripige, yeni jamaet chédirining künchiqish teripige bargah qurghanlar Musa, Harun we Harunning oghulları idi; ular Israillarning xizmitide bolush wezipsini ötep, muqeddes jaygha qaraydighan boldi; ularga yat bolghan herqandaq adem [muqeddes] jaygha yéqinlashsa, öltürteli. **39** Musa bilen Harun Perwerdigarning emri boyiche, sanaqtin ötküzgen barlıq Lawiylar, jemetliri boyiche, yeni bir aylqitín yuqiri sanaqtin ötküzilgen erkekler jemiy yigirme ikki ming chiqtı. **40** Perwerdigar Musagha: — Sen Israillar ichide bir aylqitín ashqan tunji oghullarni sanaqtin ötküzüp, isim-familisi boyiche tizimlap chiq. **41** Sen Lawiylarni Israillarning barlıq tunjilirining ornida Manga xas qıl (Men Perwerdigardurmen); Lawiylarning mal-charwilirinimu Israillarning barlıq tunji mal-charwilirining ornida Manga xas qıl, — dédi. **42** Musa Perwerdigarning emri boyiche, Israillarning tunjilirini qoymay sanaqtin ötküzdı. **43** Bir aylqitín yuqiri tunji oghul balılırını isim-familisi bilen sanaqtin ötküzgende, ular jemiy yigirme ikki ming yüz yetmish üch kishi chiqtı. **44** Perwerdigar Musagha mundaq dédi: — **45** Sen Lawiylarni Israillarning tunjilirining ornida Manga talla, shundaqla Lawiylarning mal-charwilirinimu Israillarning mal-charwilirining ornida Manga talla; shuning bilen Lawiylar Méningski bolidu; Men Perwerdigardurmen. **46** We Lawiylarning sanidin artuq chiqqan Israillarning tunjiliri, yeni shu ikki yüz yetmish üchi üchün hörlük heqqini qobil qilghın; **47** shularning herbiri üchün besh shekel kümüş al, kishi sanigha qarap bolsun; muqeddes jaydiki shekelning ölcem birliki boyiche ulardin alghın (bir shekel yigirme gerahdur). **48** Artuq chiqqan ademlerning, yeni hörlük heqqini tólishi kerek bolghanlarning kümüşhini Harun bilen uning oghullırigha ber. **49** Endi Lawiylar teripidin «hörlükke chiqqırılgan» dep hésablan'ghan tunji oghullardin artuq chiqqanlardan bolsa, Musa ulardin shu hörlük heqqini aldı; **50** u Israillarning tunjiliridin shu kümüşhini, yeni muqeddes jaydiki shekelning ölcem birliki boyiche jemiy bir ming üchi yüz atmış besh shekel aldı. **51** Musa Perwerdigarning emri boyiche «hörlükke chiqqırılgan» larning kümüşhini del Perwerdigar buyrughiindek, Harun bilen uning oghullırigha berdi.

4 Andin Perwerdigar Musa bilen Harun'ga söz qılıp mundaq dédi: — **2** Sen Lawiylar ichidin ata jemeti boyiche Kohat ewladlirining omumiy sanini tizimlighin, **3** ottuz yashtin ellik yashqiche bolghan, jamaet chédirida ish-xizmet qilishqa kélelyedighanlarning hemmisini tizimlap chiq. **4** Kohat ewladlirining jamaet chédiri ichidiki wezipsi eng muqeddes buyumlarni bashqurush boludu. **5** Bargal köchürülidighan chaghda, Harun bilen uning oghulları kirip «[eng muqeddes jay]»diki «ayrima perde-yopoq»ni chüshürüp, uning bilen höküm-guwahlıq sanduqını yığısın; **6** andin uning üstini délfinning térisidin étilgen yopuq bilen orap, üstige kök bir rextni yépip, andin kötüridighan baldaqlarnı ötküzsun. **7** Teqdim nan [tizilghan] shirege kök bir rext sélinip, üstige légen, texse, piyale we sharab hediyelirini chachidighan qedeher tizip

qoyulsun; shiredimu «daimiy nan» tizilip turiwersun; **8** bu nersilerning üsti qızıl rext bilen, uning üsti yene délfin tériside étilgen bir yopuq bilen yéphil, andin kötüridighan baldaqlar ötküzüp qoyulsun. **9** Ular kök rext élip, uning bilen chiraghdan bilen üstidiki chiraghları, pilik qisquchları, küldanları we chiraghdan'ga ishlitidighan, barlıq may qachilaydighan qachiları yépip qoysun. **10** Ular yene chiraghdan bilen chiraghdan'ga ishlitidighan hemme qacha-qucha eswablarnı délfin térisidin étilgen yopuq bilen yögep, andin epkeshke sélip qoysun. **11** Altun xushbuygahqa kök bir rext sélip, yene délfin tériside étilgen yopuq bilen yépip, andin kötürgüchke qosh baldaqlarnı ötküzüp qoysun. **12** Muqeddes jayning ichide ishlitidighan barlıq qacha-quchiları kök bir rext bilen yögep, andin üstige délfin tériside étilgen yopuqni yépip, andin bir epkeshke sélip qoysun. **13** Ular qurban'gahni kıldılin tazlap, üstige sösün renglik bir rextni yévip qoysun. **14** Andin yene qurban'gahta ishlitlidighan eswablар — küldan, ilmek, belgürjek, chiniler, shundaqla barlıq eswablarnı qurban'gah üstige tizip, andin délfin tériside étilgen bir yopuq bilen yépip, andin kötüridighan baldaqlarnı ötküzüp qoysun. **15** Pütün bargahatikiler yolgha chiqidighan chaghda, Harun bilen uning oghulları muqeddes jay we muqeddes jaydiki barlıq qacha-qucha eswablarnı yépip bolghandin kényin, Kohatning ewladlari kélép kötürüsün; lékin ölüp ketmeslik üçhün muqeddes buyumlargha qol tegküzmisun. Jamaet chédiri ichidiki nersilerdin shularni Kohatning ewladlari kötürüşü kerek. **16** Harunning oghli Eliazarning wezipsi chiragh méyi, xushbuy etir, daimiy teqdim qilnidighan ashlıq hediye bilen mesihlesh méyiga qarash, shundaqla püktüi ibadet chédiri bilen uning ichidiki barlıq nersiler, muqeddes jay hem muqeddes jaydiki qacha-qucha eswablarga qarashtın ibaret. **17** Andin Perwerdigar Musa bilen Harun'ga söz qılıp mundaq dédi: — **18** Siler Kohat jemeticidikileri Lawiylar arisidin qet'iy yoqitip qoymanglar; **19** belki ularning ölmey, hayat qelişti üchün ular «eng muqeddes» buyumlarga yéqinlashqan chaghda, Harun bilen uning oghulları kirip ularning herbirige qılıdighan we kötüridighan ishlarnı körtsip qoysun; **20** ular peget muqeddes jaygha kirdgene muqeddes buyumlargha bir deqiqimu qarimisun, undaq qılıp qoysa ölüp kétidu. **21** Perwerdigar Musagha söz qılıp mundaq dédi: — **22** Gershon ewladlari ichide ata jemeti we ailihili boyiche, ottuz yashtin ellik yashqiche bolghan, jamaet chédiri ichide xizmet qilish sépige kireleydighan hemmisini sanaqtin ötküzüp omumiy sanini al. **24** Gershon ailihiring qılıdighan xizmiti we ular kötüridighan nersiler tòwendikiche: **25** — ular jamaet chédirining özini, yeni astidiki ichki perdiliri we sirtqi perdilirini, uning yapquchini, shundaqla üstige yapqan délfin tériside étilgen yopuqni we jamaet chédirining kirish ishkining perdisini, **26** ibadet chédiri bilen qurban'gahni chördep tartılgan hoylidiki perdiler bilen kirish derwazisining perdisini, shularha xas tanilirını we ishlitidighan barlıq qacha-qucha eswablarnı kötürüsün; bu eswab-üskünlere munasiwitlik kerek bolghan ishlarnı qilsun. **27** Gershon ewladlirining pütün wezipsi, yeni ular kötüridighan we béjiridighan barlıq ishlar Harun we uning oghullırining körsetmiliri boyiche bolsun; ularning néme kötüridighanlıqını siler belgiləp béringlar. **28** Gershon ewladlirining jemetylirining jamaet chédirining ichide qılıdighan xizmiti shular; ular kahin Harunning oghli Itamarning qol astida turup ishlisun. **29** Merarining ewladlirinimu, ularni ata jemeti, ailihili boyiche, sanaqtin ötküz; **30** ottuz yashtin ellik yashqiche bolghan, jamaet chédiri ichide xizmet qilish sépige kireleydighan hemmisini sanaqtin ötküzüp omumiy sanini al. **31** Ularning jamaet chédiri ichidiki barlıq xizmiti, yeni

kötürüş wezipisi mundaq: — Ular jamaet chédirining taxtayliri, baldaqliri, xadilari we ularning teglikliri, **32** hoylining tötrapidiki xadilar, ularning teglikliri, qozuqliri, tanaliri, barliq eswab-üsküne hem shulargha kéreklik bolghan barliq nersilerni kötürlüş bolsun; ular kötürlidighan eswab-üskünlerni namini atap bir-birlep her ademe körsitip béringerler. **33** Merari jemet-aililirin jamaet chédiri ichide qılıdighan barliq ishliri ene shular; ular kahin Harunning oghli Itamarning qol astida turup ishlisun. **34** Musa bilen Harun we jamaetning emirliri Kohatning ewladlirining ottuz yashtin ellik yashqiche bolghan, jamaet chédirida xizmet qılısh sépige kireleydighanlarning hemmisini ata jemeti, aililiri boyiche sanaqtin ötküzüldi. **35** Ulardin jemeti boyiche sanaqtin ötküzülgelenler jemiy ikki ming yette yüz ellik kishi bolup chiqtı. **36** Mushular Kohat jemetidin sanaqtin ötküzülgelenler bolup, jamaet chédirida ish qılıdighan herbiri, yeni Perwerdigarning Musaning wastisi bilen qilghan emri boyiche Musa bilen Harun sanaqtin ötküzügenleri idi. **38** Gershonlarning ata jemeti, aililiri boyiche, ottuz yashtin ellik yashqiche bolghan, jamaet chédirida xizmet qılısh sépige kireleydighan hemmisi sanaqtin ötküzüldi; **40** ata jemeti, aililiri boyiche sanaqtin ötküzülgelenler jemiy ikki ming alte yüz ottuz kishi bolup chiqtı. **41** Mushular Gershon jemetidin sanaqtin ötküzülgelenler bolup, jamaet chédirida ish qılıdighan herbiri, yeni Perwerdigarning Musaning wastisi bilen qilghan emri boyiche Musa bilen Harun sanaqtin ötküzügenleri idi. **42** Merarilarning ata jemeti, aililiri boyiche, ottuz yashtin ellik yashqiche bolghan, jamaet chédirida xizmet qılısh sépige kireleydighan hemmisi sanaqtin ötküzüldi; **44** ata jemeti, aililiri boyiche sanaqtin ötküzülgelenler jemiy üch ming ikki yüz kishi bolup chiqtı. **45** Mushular Merari jemetidin sanaqtin ötküzülgelenler bolup, jamaet chédirida ish qılıdighan herbiri, yeni Perwerdigarning Musaning wastisi bilen qilghan emri boyiche Musa bilen Harun sanaqtin ötküzügenleri idi. **46** Sanaqtin ötküzülgelen Lawiyalar mana shular idi; Musa bilen Harun hem Israillarning emirliri ulardin ata jemeti, aililiri boyiche, ottuz yashtin ellik yashqiche bolghan, jamaet chédirida xizmet qılısh we yük kötürlüş wezipisige kireleydighanlarni sanaqtin ötküzgen. **48** Ularning sani jemiy sekkiz ming besh yüz seksem adem bolup chiqtı. **49** Perwerdigarning emri boyiche, ular Musa teripidin sanaqtin ötküzüldi; herkim özi qılıdighan Ishi we kötürlidighan yükige asasen sanaqtin ötküzüldi. Bularning hemmisi Perwerdigarning Musagha emr qilghinidek boldi.

5 Perwerdigar Musagha söz qılıp: — **2** Sen Israillargha emr qılıp: «Siler pise-maxaq késili bilen aqma késilige gırıptar bolghanlarnı, shundaqla ölükle téğishi bilen napak bolup qalghan hemmisini er-ayal dèmeyp bargahtin chiqiriwétinglar. Bargahlarnı bulghiwetmesliki üchün ularnı bargahtin chiqiriwétinglar; chünki Men bargah otturisida makan qildim» — dégin, — dédi. **4** Israillar shundaq qılıp ularnı bargahtin chiqiriwetti; Perwerdigar Musagha qandaq emr qilghan bolsa, Israillar shundaq qildi. **5** Perwerdigar Musagha söz qılıp mundaq dédi: — **6** Sen Israillargha ýétqin: — Meyli er yaki ayal bolsun, eger u ınsanlarning Perwerdigargha wapsızlıq qılıdighan herqandaq gunahliridin birini sadir qılıp, shuning bilen gunahkar dep békítile, **7** undaqta u özi ötküzgen gunahığa iqrar qılıp, itaetsizlik keltürüp chiqarghan, ziyanlan'ghuchining ziyinini tolqu tólep bérishi kérek we uning sırtida u kishigę yene beshtin bir tülüşni qoshup tólep bersun. **8** Ziyanlan'ghuchining mubada itaetsizlik keltürüp chiqarghan ziyan'gha bérilgen tölem pulini alghudek tughqını bolmisa, tölem puli gunahkar bolghan kishining kafaritige sunulidighan qoshqargha qoshulup, Perwerdigargha atılıp, kahin'gha bérilsun. **9** Shuningdek

Israillarning Xudagha atighan barlıq muqeddes hediyliri, yeni kahin'gha keltürgen nersilerdin barlıq «kötürme qurbanlıq-hediye»ler kahin'gha hésab bolsun. **10** Herkim Xudagha atighan hedyeler muqeddes dep hésablansu, shundaqla kahinning bolsun; kishiler kahin'gha néme hediye qilsa, uning hemmisi kahinning bolsun. **11** Perwerdigar Musagha söz qılıp mundaq dédi: — **12** Sen Israillargha söz qılıp mundaq dégin: — Eger birsining xotuni öz éridin yüz örügen, sadaqetsizlik qilghan bolsa, **13** — démek, bashqa birsi bilen yéqinlashqan, shundaqla uning bulghan'ghanlıqı ériming közliridin yoshrurun bolghan bolsa, héch guwahchi bolmaghan hem gunah qilghan chéghida tutulupmu qalmaghan bolsa, **14** shundaq ehwalda, éri öz xotunidin guman qılıp künlide, xotuni rastla zina qılıp bulghan'ghan bolsa (yaki öz xotuniga guman qılıp künlisimu, xotuni zina qilmaghan we bulghanmaghan bolsa) **15** ehwalini ispatlash üchün bu adem xotunini kahinning ýeniga ekelsun hem xotuni üçhün zörür ashlıq hediyesi, yeni arpa undin ondin bir efahni alghach kelsun; shu hedyienevä üstige u héch zeytun méyi quymisun yaki héch mestiki qoshup quymisun; chünki bu kündashlıq hediyesi, esletme ashlıq hediyesi bolup, ularning qebihlikige bolghan esletmidur. **16** Kahin u xotunni alıdığa keltürüp, Perwerdigarning huzurida turghuzsun. **17** Kahin komezke muqeddes sudin quyup, ibadet chédirining yer topisidin bir chimidim élip suga chéchip qoysun. **18** Kahin u xotunni Perwerdigarning huzurida turghuzup, béschini échip, esletme ashlıq hediyesi, yeni kündashlıq hedyesini uning qolığa tutquszun, andin kahin qolığa qarghish keltürgüchi elem süyini alsun. **19** Kahin u xotun'gha qesem ichküzip, uninggħha «Derweqe sen héchqandaq adem bilen bille yatmigraph, éringning orniда bashqa birsi bilen bille bolushqa ézip buzuqluq qilmaghan bolsang, undaqta sen bu qarghish keltürgüchi elem süyidin xalas bolghayen. **20** Lékin sen éringning orniда bashqa birsiqé yéqinliship özüngni bulghighan bolsang, éringdin bashqa bir er sen bilen bille yatqan bolsa, — désun; **21** andin kahin u xotun'gha qarghish qesimini ichküzgendifin kényin, yene uninggħha: «— Perwerdigar yotangni yiglitip, qorsiqingni isħħiġiġiġi, shuningdek Perwerdigar séni öz xelqing ichide qargħish we qesem ichiħi destikige aylandursun; bu qargħish süyi ich-qarniñha kirip, qorsiqingni isħħiġiġiġi, yotangni yigilitiġiġiġi» dégende, u xotun: «Amin, amin» désun. **23** Shuningdek kahin bu qargħish sözlerni deptege pütüp qoysun, shundaqla yazghan sözlerni elem süyige chilisun, **24** andin u xotun'gha bu qargħish keltürgüchi elem süyini ichküsun, bu qargħish keltürgüchi su uning ichige kirishi bilerla uningħha azab-elem bolidu. **25** Kahin u xotunning qolidin kündashlıq ashlıq hediyesini élip, uni Perwerdigarning huzurida pulanglitip bolghandin kényin, qurban'għaqha élip kelsun. **26** Kahin hedyiedin bir siqim un élip, xatire hésabida qurban'għaqha qoyup köydürsun; andin u xotun'gha bu suni ichküsun. **27** Kahin emdi u xotun'gha suni ichküzgendifin kényin, eger u heqiqi bulghan'ghan bolup, öz érige sadaqetsizlik qilghan bolsa, choqum shundaq boliduki, bu qargħish süyi uning ichige kirkendin kényin uningħha azab-elem keltürudu; uning qorsiqi isħħiġ, yotisi yigilep kétidu; shuning bilen u xotun öz xelqi ichide qargħishha kétidu. **28** Lékin eger u xotun bulghannmigraph pak bolsa, shu ishtin xalas bolidu we eksice hamildar bolup perzentlik bolidu. **29** Mana bu kündashlıq togrisidiki qanundur; xotun öz ériming orniда bashqa birsi bilen bille bolushi bilen ézip bulghan'ghan bolsa **30** we yaki birsi xotunidin guman qılıp künlide, undaqta u xotunini Perwerdigarning alidha turghuzsun, kahin uninggħha shu qanun boyiche hemmini ijra qilsun. **31** Ene shundaq qilghanda, er gunahtin xalas bolup, xotun öz gunahini kötüridu.

6 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **2** Sen Israillargha éytqin: «Meyli er yaki ayal bolsun, «Özünni Perwerdigargha atap, nazariylardın bolimen» dégen alahide bir qesemiz ichken bolsa, **3** undaqta u özini haraq-sharabtın ayrip perhz tutsun; haraq-sharab bilen ishlen'gen sirkinimu ichmisun yaki herqandaq üzüm sherbitini ichmisun we höl-qurraq üzümlerimü yémisun. **4** Özini Perwerdigargha atighan barlıq künlerde, üzüm télidin chiqqan herqandaq nersini, meyli üzüm uruqi bolsun, postı bolsun, ularni yéyishke bolmaydu. **5** Özünni Perwerdigargha atidim dep qesem qılghan künrliride, ularning beshiga ustıra tegküfüşke bolmaydu; özini Perwerdigargha atighan künler öttüp bolmighuche, u muqeddes bolushi kérek; ular chachlirini uzun qoyushi kérek. **6** U qesem ichken barlıq künrliride héchqandaq ölklerge yeqinlishishqa bolmaydu. **7** Uning öz atisi, anisi, qérindishi yaki hede-singilliri ölüp qalghan bolsa, ularni dep özini napak qilmasliqi kérek; chünki beshida Perwerdigarghila xas bolimen dep bergen wedisining belgisi bolidi. **8** Özini Xudagha atiwetken barlıq künlerde u Perwerdigar aldida muqeddes bolup tursun. **9** Mubada bir kishi uning yénida tuyuqsız ölüp qélib, özini Perwerdigargha atighanlıqning belgisi bolghan bési bulghan'ghan bolsa, u özini paklash künü we kényinki yettinchi künimü chéchini aldursun. **10** Sekkizinchı künü u ikki paxtekni yaki ikki bachkini élip jamaet chédirining derwazisi aldida kahin'gha tapshurusun. **11** Kahin biniri gunah qurbanlıq, yene birini köydürme qurbanlıq süpitide sunup, öltük sewebidin napak bolup qalghan gunahını tilep kafaret qilsun; nazary shu künning özide öz beshini qaytidin muqeddes-paş qilsun, **12** u özini Perwerdigargha atighan künlerini yéngiwashtin bashlisun, shuning bilen bir yashlıq bir erkek qozını itaetsizlik qurbanlıq qilip sunsun; ilgirki künrliri bolsa inawetsiz hésablansun; chünki uning özini [Perwerdigargha] atighan haliti bulghan'ghan. **13** Nazariylardın biri özini [Perwerdigarghila] atighan künler toşqan kündi u toghruluq qanun-begliliminde mundaq: — Kishiler uni jamaet chédirining derwazisi aldigha ekelsun; **14** u özi Perwerdigargha sunulidighan köydtürme qurbanlıq üçhün bir yashlıq békirim erkek qozını, gunah qurbanlıq üçhün bir yashlıq chishi békirim bir qozını, inaqlıq qurbanlıq üçhün békirim bir qoshqarnı keltürsun, **15** shundaqla bir séwet pétr nan, zeytun méyi ileshtürülgen ésil undin pishurulghan toqachlar hemde zeytun méyi sürülp mesihlen'gen pétr hemek nanlar we shu qurbanlıqlarning qoshumche ashlıq hediyləri we sharab hediylərini keltürsun. **16** Kahin bularnı Perwerdigarning huzurıga keltürüp, Nazariynıng shu gunah qurbanlıq bilen köydtürme qurbanlıqını sunsun; **17** u Perwerdigargha atalghan inaqlıq qurbanlıq süpitide qoshqarnı sunsun, uningga qoshup bir séwet pétr nanni sunsun; kahin shular bilen teng Nazariy qoshup teqdim qılghan ashlıq hediye bilen sharab hediyenı keltürüp sunsun. **18** Nazariy jamaet chédirining derwazisi aldida özini Perwerdigargha atighanlıqığa belge qilip qoyuwetken chéchini chüshürüp, chéchini élip inaqlıq qurbanlıq astidiki otqa qoysun. **19** Nazariy shu teriqide özini Perwerdigarghila atighanlıq chéchini chüshürüp bolghandin kényin, kahin qaynap pishirilghan qoshqarning bir aldi qolını hem séwettin bir pétr nan bilen bir pétr hemek nanni élip kélép Nazariynıng qolıgha tutquzsun. **20** Kahin bularnı Perwerdigarning aldida pulanglatma qurbanlıq süpitide örtüsün; bular pulanglatma qurbanlıq süpitide sun'ghan tösh bilen kötürme hediye qılın'ghan aldi qol bilen qoshulup, muqeddes dep hésablınip kahin'gha bérilsun; andin kényin Nazariy sharab ichse bolidi. **21** Shular bolsa qesem ichken Nazariy toghrisida, özini Perwerdigargha atashta sunush zörür bolghan qurbanlıq-hediylər toghrisida békitelgen qanun-

belgilimdir; shuningdek uning qoli némige yetse shuni sunsimu bolidi; u ichken quesimi boyiche, yeni özini Xudagha atash wedisi toghruluq shu nizam-beglilime boyiche hemme ishni da qilsun; wedisige emel qilsun. **22** Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **23** Sen Harun bilen uning oghullırıgha söz qilip mundaq dégin: — Siler Israillargha mundaq bext-beriket tilenglar: — **24** «Perwerdigar silerge bext-beriket ata qilgay, silerni Öz panahida saqlighay; **25** Perwerdigar yüzünü silerning üstünglerde yorutup, silerge shapaet qilgay; **26** Perwerdigar yüzünü üstünglerha qaritip kötürüp, silerge xatirjemlik bergey!» — dep tilenglar. **27** Ular shundaq qilip namimni Israillarning üstige qonduridu we Men ulargha bext-beriket ata qilmen.

7 Musa ibadet chédirini tikligen künü, u chédirni mesih qilip maylap muqeddes qildi, shundaqla uning ichidiki barlıq eswab-jabduqlar, qurban'gah we uning barlıq qacha-qucha eswablirini mesih qilip maylap muqeddes qildi; shü künü shundaq boldiki, Israillning emirliri, yeni ularning ata jemetining bashqliqli bolghan, qebile emirliri kélép hediylərni sundi; shu qebililerning emirliri sanaqtin ötküzüsh ishiga nazaret qilghuchilar idi. **8** Ular özlirinen hediylərini Perwerdigarning huzurıga hazır qılıştı, keltürülgen bu hediylər jemiy bolup alte harwa, on ikki öküzdin ibaret idi; her ikki emir birliship birdin sayiwenlik harwa, herbir emir birdin öküz élip keldi; ular bu hediylərni chédirining aldigha ekilishti. **9** Perwerdigar Musagha söz qilip: — **5** Jamaet chédirining ishlirıgha ishlitish üçhün sen bu nersilerni qobul qilip, Lawiyarning herbirining békiridighan ishlirli boyiche ularning ishlitishige bergin, — dédi. **6** Shuning bilen Musa harwa bilen öküzlerni qobul qilip Lawiyargha tapshurup berdi. **7** U Gershon ewladlirining qılıdighan ishlirıgha asasen, ulargha ikki harwa bilen töt öküz berdi. **8** Merari ewladlirining qılıdighan ishlirıgha asasen, ulargha töt harwa bilen sekkez öküz berdi; ularning hemmisi kahin Harunning oghlı Itamarga qaraytti; **9** lékin u Kohatning ewladlirıgha héchnéme bermidi; chünki ular muqeddes nersilerni kötürüşke mes'ul idi; démek, ular mes'ul bolghan nersilerni öz müriside kötüretti. **10** Qurban'gah maylinip mesihlen'gen künü, uni Xudagha bégħishlash yolidə emirler sunidighan hediylərini élip kélép, qurban'gah aldigha qoyushti. **11** Perwerdigar Musagha: — Ular qurban'gahni bégħishlash yolidə hediylərini sunsun; herbir emir öz künide sunsun, — dédi. **12** Birinchi künü hediye sun'ghuchi Yehuda qebilisidin Amminadabning oghlı Nahshon boldi. **13** U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz ottuz shekel kélédighan bir kümüş légén, éghirliqi yetmish shekel kélédighan bir kümüş das bolup, bular muqeddes jaydiki shekelning ölchem birlikli boyiche ölcəndi; ashlıq hediye bolsun dep ikkisiye zeytun méyi arılashturulghan ésil un toldurulghanidi; **14** on shekel éghirliqta, xushbu yoldurulghan bir altın piyale; **15** köydtürme qurbanlıq üçhün bir erkek torpaq, bir qochqar, bir yashlıq bir erkek qoza; **16** gunah qurbanlıq üçhün bir téke; **17** inaqlıq qurbanlıq üçhün ikki buqa, besh qochqar, besh téke, bir yashlıq besh erkek qoza; bular Amminadabning oghlı Nahshon sun'ghan hediylər idi. **18** Ikkinci künü hediye sun'ghuchi Issakarning emiri Zuarning oghlı Netanel boldi. **19** U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz ottuz shekel kélédighan bir kümüş légén, éghirliqi yetmish shekel kélédighan bir kümüş das bolup, bular muqeddes jaydiki shekelning ölchem birlikli boyiche ölcəndi; ashlıq hediye bolsun dep ikkisiye zeytun méyi arılashturulghan ésil un toldurulghanidi; **20** on shekel éghirliqta, xushbu yoldurulghan bir altın piyale; **21** köydtürme qurbanlıq üçhün bir torpaq, bir qochqar, bir yashlıq bir erkek qoza; **22** gunah qurbanlıq üçhün bir téke; **23** inaqlıq qurbanlıq

üchün ikki buqa, besh qochqar, besh téke, bir yashlıq besh erkek qoza; bular Zuarning oghli Netanel sun'ghan hediyeler idi. **24** Üchinchi künü hediye sun'ghuchi Zebulun ewladlirining emiri Hélonning oghlı Éliab boldi. **25** U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz ottu shekel kéléidighan bir kümüş légen, éghirliqi yetmish shekel kéléidighan bir kümüş das bolup, bular muqeddes jaydiki shekelning ölcem birliki boyiche ölcendi; ashlıq hediye bolsun dep ikkisiye zeytun méyi arilashturulghan ésil un toldurulghanidi; **26** on shekel éghirliqa, xushbuy toldurulghan bir altın piyale; **27** köydürme qurbanlıq üçhün bir torpaq, bir qochqar, bir yashlıq bir erkek qoza; **28** gunah qurbanlıq üçhün bir téke; **29** inaqliq qurbanlıq üçhün ikki buqa, besh qochqar, besh téke, bir yashlıq besh erkek qoza; bular Hélonning oghlı Éliab sun'ghan hediyeler idi. **30** Tötinchi künü hediye sun'ghuchi Ruben ewladlirining emiri Shidörning oghlı Elizur boldi. **31** U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz ottu shekel kéléidighan bir kümüş légen, éghirliqi yetmish shekel kéléidighan bir kümüş das bolup, bular muqeddes jaydiki shekelning ölcem birliki boyiche ölcendi; ashlıq hediye bolsun dep ikkisiye zeytun méyi arilashturulghan ésil un toldurulghanidi; **32** on shekel éghirliqa, xushbuy toldurulghan bir altın piyale; **33** köydürme qurbanlıq üçhün bir torpaq, bir qochqar, bir yashlıq bir erkek qoza; **34** gunah qurbanlıq üçhün bir téke; **35** inaqliq qurbanlıq üçhün ikki buqa, besh qochqar, besh téke, bir yashlıq besh erkek qoza; bular Shidörning oghlı Elizur sun'ghan hediyeler idi. **36** Beshinchı künü hediye sun'ghuchi Shéméon ewladlirining emiri Zuri-shaddayning oghlı Shélumiyel boldi. **37** U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz ottu shekel kéléidighan bir kümüş légen, éghirliqi yetmish shekel kéléidighan bir kümüş das bolup, bular muqeddes jaydiki shekelning ölcem birliki boyiche ölcendi; ashlıq hediye bolsun dep ikkisiye zeytun méyi arilashturulghan ésil un toldurulghanidi; **38** on shekel éghirliqa, xushbuy toldurulghan bir altın piyale; **39** köydürme qurbanlıq üçhün bir torpaq, bir qochqar, bir yashlıq bir erkek qoza; **40** gunah qurbanlıq üçhün bir téke; **41** inaqliq qurbanlıq üçhün ikki buqa, besh qochqar, besh téke, bir yashlıq besh erkek qoza; bular Zuri-shaddayning oghlı Shélumiyel sun'ghan hediyeler idi. **42** Altinchi künü hediye sun'ghuchi Gad ewladlirining emiri Déuelning oghlı Eliasaf boldi. **43** U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz ottu shekel kéléidighan bir kümüş légen, éghirliqi yetmish shekel kéléidighan bir kümüş das bolup, bular muqeddes jaydiki shekelning ölcem birliki boyiche ölcendi; ashlıq hediye bolsun dep ikkisiye zeytun méyi arilashturulghan ésil un toldurulghanidi; **44** on shekel éghirliqa, xushbuy toldurulghan bir altın piyale; **45** köydürme qurbanlıq üçhün bir torpaq, bir qochqar, bir yashlıq bir erkek qoza; **46** gunah qurbanlıq üçhün bir téke; **47** inaqliq qurbanlıq üçhün ikki buqa, besh qochqar, besh téke, bir yashlıq besh erkek qoza; bular Déuelning oghlı Eliasaf sun'ghan hediyeler idi. **48** Yettinchi künü hediye sun'ghuchi Efraim ewladlirining emiri Ammihudning oghlı Elishama boldi. **49** U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz ottu shekel kéléidighan bir kümüş légen, éghirliqi yetmish shekel kéléidighan bir kümüş das bolup, bular muqeddes jaydiki shekelning ölcem birliki boyiche ölcendi; ashlıq hediye bolsun dep ikkisiye zeytun méyi arilashturulghan ésil un toldurulghanidi; **50** on shekel éghirliqa, xushbuy toldurulghan bir altın piyale; **51** köydürme qurbanlıq üçhün bir torpaq, bir qochqar, bir yashlıq bir erkek qoza; **52** gunah qurbanlıq üçhün bir téke; **53** inaqliq qurbanlıq üçhün ikki buqa, besh qochqar, besh téke, bir yashlıq besh erkek qoza; bular Ammihudning oghlı Elishama sun'ghan hediyeler idi. **54** Sekkizinchı künü hediye sun'ghuchi Manasseh ewladlirining emiri Pidahzurning oghlı Gamaliel boldi. **55**

U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz ottu shekel kéléidighan bir kümüş légen, éghirliqi yetmish shekel kéléidighan bir kümüş das bolup, bular muqeddes jaydiki shekelning ölcem birliki boyiche ölcendi; ashlıq hediye bolsun dep ikkisiye zeytun méyi arilashturulghan ésil un toldurulghanidi; **56** on shekel éghirliqa, xushbuy toldurulghan bir altın piyale; **57** köydürme qurbanlıq üçhün bir torpaq, bir qochqar, bire yashlıq bir erkek qoza; **58** gunah qurbanlıq üçhün bir téke; **59** inaqliq qurbanlıq üçhün ikki buqa, besh qochqar, bire yashlıq besh erkek qoza; bular Pidahzurning oghlı Gamaliel sun'ghan hediyeler idi. **60** Toqquzinchı künü hediye sun'ghuchi Bényamin ewladlirining emiri Gidéonining oghlı Abidan boldi. **61** U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz ottu shekel kéléidighan bir kümüş légen, éghirliqi yetmish shekel kéléidighan bir kümüş das bolup, bular muqeddes jaydiki shekelning ölcem birliki boyiche ölcendi; ashlıq hediye bolsun dep ikkisiye zeytun méyi arilashturulghan ésil un toldurulghanidi; **62** on shekel éghirliqa, xushbuy toldurulghan bir altın piyale; **63** köydürme qurbanlıq üçhün bir torpaq, bir qochqar, bire yashlıq bir erkek qoza; **64** gunah qurbanlıq üçhün bir téke; **65** inaqliq qurbanlıq üçhün ikki buqa, besh qochqar, bire yashlıq besh erkek qoza; bular Gidéonining oghlı Abidan sun'ghan hediyeler idi. **66** Oninchı künü hediye sun'ghuchi Dan ewladlirining emiri Ammishaddayning oghlı Ahiezer boldi. **67** U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz ottu shekel kéléidighan bir kümüş légen, éghirliqi yetmish shekel kéléidighan bir kümüş das bolup, bular muqeddes jaydiki shekelning ölcem birliki boyiche ölcendi; ashlıq hediye bolsun dep ikkisiye zeytun méyi arilashturulghan ésil un toldurulghanidi; **68** on shekel éghirliqa, xushbuy toldurulghan bir altın piyale; **69** köydürme qurbanlıq üçhün bir torpaq, bir qochqar, bire yashlıq bir erkek qoza; **70** gunah qurbanlıq üçhün bir téke; **71** inaqliq qurbanlıq üçhün ikki buqa, besh qochqar, bire yashlıq besh erkek qoza; bular Ammishaddayning oghlı Ahiezer sun'ghan hediyeler idi. **72** On birinchı künü hediye sun'ghuchi Ashir ewladlirining emiri Okranning oghlı Pagiyel boldi. **73** U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz ottu shekel kéléidighan bir kümüş légen, éghirliqi yetmish shekel kéléidighan bir kümüş das bolup, bular muqeddes jaydiki shekelning ölcem birliki boyiche ölcendi; ashlıq hediye bolsun dep ikkisiye zeytun méyi arilashturulghan ésil un toldurulghanidi; **74** on shekel éghirliqa, xushbuy toldurulghan bir altın piyale; **75** köydürme qurbanlıq üçhün bir torpaq, bir qochqar, bire yashlıq bir erkek qoza; **76** gunah qurbanlıq üçhün bir téke; **77** inaqliq qurbanlıq üçhün ikki buqa, besh qochqar, bire yashlıq besh erkek qoza; bular Okranning oghlı Pagiyel sun'ghan hediyeler idi. **78** On ikkinchi künü hediye sun'ghuchi Naftali ewladlirining emiri Énanning oghlı Ahira boldi. **79** U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz ottu shekel kéléidighan bir kümüş légen, éghirliqi yetmish shekel kéléidighan bir kümüş das bolup, bular muqeddes jaydiki shekelning ölcem birliki boyiche ölcendi; ashlıq hediye bolsun dep ikkisiye zeytun méyi arilashturulghan ésil un toldurulghanidi; **80** on shekel éghirliqa, xushbuy toldurulghan bir altın piyale; **81** köydürme qurbanlıq üçhün bir torpaq, bir qochqar, bire yashlıq bir erkek qoza; **82** gunah qurbanlıq üçhün bir téke; **83** inaqliq qurbanlıq üçhün ikki buqa, besh qochqar, bire yashlıq besh erkek qoza; bular Énanning oghlı Ahira sun'ghan hediyeler idi. **84** Qurban'gah maylinip mesihlen'gen künide, Israfil emirliri qurban'gaha sun'ghan hediyeler: — jemiy on ikki kümüş légen, on ikki kümüş das, on ikki altın piyale boldi, **85** herbir kümüş légenning éghirliqi bir yüz ottu shekel, herbir kümüş dasning éghirliqi yetmish shekel idi; mushu

qacha-quchigha ketken kümüs muqeddes jaydiki shekelning ölchem birlikli boyiche ölchen'gende, jemiy ikki ming töt yüz shekel chiqtı; **86** xushbuyl bilen toldurulghan altun piyale on ikki bolup, muqeddes jaydiki shekelning ölchem birlikli boyiche ölchen'gende, herbir altun piyalining éghirliqi on shekel chiqtı; bu altun piyalilerning altuni jemiy bir yüz yigirme shekel chiqtı; **87** köydürme qurbanliqlar üçhün bolgħan mallar: — jemiy on ikki torpaq, on ikki qochqar, on ikki bir yashliq erkek qoza idi, herbiri tēgħishlik ashliq hediyej bilen bille sunuld; on ikki teke gunah qurbanliqi üçhün sunuld; **88** inaqliq qurbanliqları üçhün sunulghini jemiy yigirme töt buqa, atmish qochqar, atmish téke, bir yashliq atmish erkek qoza idi. Qurban'għah maylinip mesihlinip, uni Xudaghha bégħishħall yolda sunulghan hediyejler mana mushar. **89** Musa [Perwerdigar] bilen sözleshkili jamaet chédirigha kirgen chéghida, u «höküm-guwahliq sanduqi»ning üstidiki «kafaret texti»ning ikki teripidiki kérubuning otturrisidin uning özige gep qilghan awazini anglap turdi; Perwerdigar shu yolda uningħha söz qilatti.

8 Perwerdigar Musagħha söz qilip: — **2** Sen Harun'gha: «Sen chiraghlar yaqidīgħan chaghda yette chiraghħning hemmisi chiragħdannin aldini yorutidīgħan bolsun» dep étyip qoy, — dédi. **3** Harun shundaq qildi; u chiragħdan üstidiki chiraghħlarning hemmisini yandurup, xuddi Perwerdigarħarning Musagħha éytqinidek, chiragh nurini chiragħdannin aldini yorutidīgħan qılıp qoydi. **4** Chiragħdannin yasilihi mundaq: u altundin bolqa bilen soqup yasalghan, putidin güllirigħihe bolqa bilen soqup chiqirilgħan. Perwerdigar Musagħha körsetken nusxidek, u chiragħdanni shundaq yasatti. **5** Perwerdigar Musagħha mundaq dédi: — **6** Sen Israillarniñ ichidin Lawiylarni tallap chiqip paklighin. **7** Ularni paklash üçhün ularga mundaq qil: «kafaret sütji»ni ularning bedinie chachqin; andin ular özliri püttin bedinini ustura bilen chħuhsrun, kiymilirini yuyup özini pak qilsun. **8** Andin keyin ular bir torpaq bilen shuningħha qoshup ashliq hediyesini, yeni zeytun méyi ilesħtūrġen ēs il-unni keltursun; sen gunah qurbanliqi üçhün yene bir torpaqni keltür. **9** Sen Lawiylarni jamaet chédirining alidha keltür we püttin Israfil jamaitini yigħip kel; **10** Lawiylarni Perwerdigarħarning huzurigha hazir qilgħiñ; andin Israillar kēl qollirini ularning üstige qoysun. **11** Harun Lawiylarni Israillarning «pullanglatma qurbanliq»i süpitide Perwerdigarħing xizmitini qilsun dep, Perwerdigarħa hediye qilsun. **12** Lawiylar qollirini hleq iki torpaqning bésħiha qoysun; sen birini gunah qurbanliqi bolsun, birini köydürme qurbanliq bolsun, Lawiylar üçhün kafaret keltursun dep Perwerdigarħha sun'ghin. **13** Sen andin Lawiylarni Harun bilen uning oghullirining aldida turghuzup, ularni pulanglatma qurbanliq süpitide Perwerdigarħa hediye qil. **14** Lawiylar Méninqi bolsun dep, sen Lawiylarni ene shu teriqide Israillardin ayrip chiq. **15** Andin Lawiylar kirip jamaet chédirining isħħirini qilsa bolidu; sen ularni paklandur, ularni pulanglatma qurbanliq süpitide hediye qil. **16** Ċhunki ular Israillar ichide püttinley Manga atalghaq; Méninqi ularni Méninqi bolsun dep tallišim ularni Israillarning arisida baliyatquning tunji méwisi ornida qoyghanliqimdr. **17** Ċhunki Israillarning tunjisi, meļi u insar yaki haywan bolsun, püttinley Manga tewedor; Men Misir zémindha barliq tunjilarni öltürġen kūni ularni Özümge muqeddes qılıp éliwalghanidim. **18** Méninq Lawiylarni u yol bilen tallišim ularni Israillarning ichidiki tunjilirining ornida qoyushum üçhündur. **19** We jamaet chédirida Israillarning xizmitide bolsun we Israillarning [gunahini tilep] kafaret keltursun, shuningdek Israillar muqeddes jaygħha yeqinlashqanda ular arisida bala-qaza chiqmisun dep, Men Israillar ichidin Lawiylarni Harun bilen uning oghulliriga

berdim. **20** Musa, Harun we pütkül Israfil jamaiti Lawiylarni shundaq qildi; Perwerdigarħing Lawiylar togruluq Musagħha buyrugħinidek Israillar hemmisini beja keltürdi. **21** Lawiylar shundaq qılıp özliżi [gunahtin] paklap, kiyim-kéchéklirini yuyup paklidi; Harun ularni pulanglatma qurbanliq süpitide Perwerdigarħa hediye qildi; Harun yene ularni paklaħħqa [gunahini tilep] kafaret qildi. **22** Andin keyin Lawiylar kirip Harunning aldida, shundaqla uning oghullirining aldida, jamaet chédiru ichidiki isħħarlarni qilishqa kiristi; Perwerdigar Lawiylar togruluq Musagħha qandaq buyrugħan bolsa, Israillar uni shu boyiche beja keltürdi. **23** Perwerdigar Musagħha söz qılıp mundaq dédi: — **24** Lawiylarning wezipi mundaq bolsun: — Yigirme besh yashtin yuqiriliri kirip jamaet chédiru ichidiki isħħarlarni qilishqa sepke kirsun; **25** ellik yashqa yetkendin keyin septin chékinip shu xizmetni qilmisun; **26** lekin ular jamaat chédiru ichide qérindashlirigha yardenħi, ularning hajetliridin chiqishqa bolidu, emma chédirdiki resmiy wezipide bolmisun. Lawiylarning wezipi liri heqqide ularħha ene shundaq qil.

9 Misir zémindin chiqqandin keyinku ikkinchi yili birinchi ayda, Perwerdigar Sinay chħolide Musagħha buyrup: — **2** Israillar béktilgen waqitta ötüp kétish héjtini ötküzsun; **3** yeni mushu ayni on tötinchi kūni gugumda, béktilgen waqitta, barliq belgilime we qaide-tertip boyiche héjtini ötküzünġi, — dédi. **4** Shuning bilen Musa Israillargħa söz qilip ötüp kétish héjtini ötküzüşni buyrudi. **5** Ular birinchi ayni on tötinchi kūni gugumda, Sinay chħolide ötüp kétish héjtini ötküzzi; Perwerdigar Musagħha qandaq buyrugħan bolsa, Israillar shundaq qildi. **6** Bir neħċheylen biex őlkasse tégip kétip napak bopol qalqhanliqi üçhün, ular shu kūni ötüp kétish héjtini ötküzelmidi-de, ular shu kūni Musa bilen Harunning alidha kēlips Musagħha: — **7** Biżżepp qalghan ademeg tégip kétip napak bopol qalghan bolsaqmu, lekin néniżiha Israillarning qatarida, béktilgen waqitta Perwerdigarħa sunuhsaq kerek bolghinini élip kéisħtien ret qilinimiz? — déyishti. **8** Toxtap turungħar, men bérp Perwerdigar siler tograngħlarda néme buyruydikin, anglap baqay, — dédi Musa ulargħa. **9** Perwerdigar Musagħha söz qilip mundaq dédi: — **10** Sen Israillargħa mundaq dégin: «Siler we silerni ew-ladliringħi ichide beziler őlklerje tégip kétip napak bopol qalghan bolsa yakki uzaq seper üstide bolsa, ular yenila Perwerdigar üçhün ötüp kétish héjtini ötküzüşke bolidu. **11** Undaq kishiler ikkinchi ayni on tötinchi kūni gugumda héjtini ötküzsun; [ħéjt taamni] pétir nan we achħiqi kóktatħar bilen bille yēsus; **12** ulardin etige azraqmu qaldurmisun we [qozisining] ustixxanliridin birersinim sundurghuchi bolmisun; ular héjtini ötüp kétish héjtining barliq belgilimilri boyiche ötküzsun. **13** Halbuki, pak bolgħan, seper üstidimu bolmgħan emma ötüp kétish héjtini ötküzüşħke ētibermiġen kishi bolsa öz xelqidin üzüp tashlini; chħunki béktilgen waqitta Perwerdigarħha sunuhsaq kerek bolghinini sunmigraphi üçhün, u öz gunahini öz üstige aliud. **14** Eger aranglarda turuwaqtan yat elik bir musapir Perwerdigar üçhün ötüp kétish héjtini ötküzüşni xalis, u ötüp kétish héjt togrisidiki belgilime we qaide-tertip boyiche ötküzsun; yat ellik musapirlar üçhün we zémindha tughulħanlar üçħunnu aranglarda shu birla nizam bolsun. **15** Ibadet chédiri tiklen'gen kūni, bulut ibadet chédirini, yeni höküm-guwahliq chédirini qaplap turdi; kechta taki etigen'għihe, bulut xuddi ottek ibadet chédirining üstide turdi. **16** Daim shundaq bolatti; [kündüzi] bulut ibadet chédirini qaplap turatti, kēchxi u otqa oxshaytti. **17** Qachani kibbi bulut jamaet chédirining üstidin kötürülse, Israillar yolgha chiqatt; bulut qeyerde toxtisa, Israillar shu yerde bargħaq tiketti. **18** Israillar Perwerdigarħarning

buyruqi boyiche mangatti, Perwerdigarning buyruqi boyiche bargah tiketti; bulut ibadet chédirining üstide qanche uzaq toxtisa, ular bargahta shunche uzaq turatti. **19** Bulut ibadet chédirining üstide xéli künlergiche toxtap tursa, Israillarmu Perwerdigarning körsitmisini tutup seperge chiqmattyti; **20** mubada bulut ibadet chédirining üstide pejet birnechche künla toxtisa, ular Perwerdigarning buyruqi boyiche shu waqitta bargah qurup yatatti, andin yene Perwerdigarning buyruqi boyiche seperge atlinatti. **21** We mubada bulut pejetla kechtin etigen'giche toxtap, ettigende bulut yene kötürulse, ular yene yolgha chiqatti; meylì kündüzi yaki kéchisi bulut kötürülsila, ular seperge chiqatti. **22** Bulut ibadet chédirining üstide uzunraq tursa, meylì ikki kün, bir ay, bir yıl tursimu, Israillar yolgha chiqmay bargahta turuwéretti; lékin bulut kötürülsüp mangsila ular seperini dawamlashturatti. **23** Perwerdigarning buyruqi bilen ular bargah quratty, Perwerdigarning buyruqi bilen ular seperni dawamlashturatti; ular Perwerdigarning Musaning wastisi bilen bergen emri boyiche, Perwerdigarning körsitmisini tuttatti.

10 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **2** Sen özüngge ikki kanay yasatqin; ularni kümüshtin soqtur. Ular jamaetni yighishqa, shundaqla jamaetni bargahlirini yighishturup yolgha chiqishqa chaqirish üçhün ishlitlidu. **3** Ikki kanay chélin'ghanda pütük jamaet séning yéninggha jamaet chédiri derwazisining aldigha yighilidighan bolsun. **4** Eger yalghuz biri chélinsa, emirliri, yemi minglighan Israillarning mingbeshiliri séning yéninggha kélip yighilsun. **5** Siler qattiqyuqiri awaz bilen chalghanda kün chiqish tereptiki bargahlar yolgha chiqsun. **6** Andin siler ikkinchi qétim qattiq, yuqiri awaz bilen chalghanda jenub tereptiki bargahlar yolgha chiqsun; ular yolgha chiqqan chaghda kanay qattiq, yuqiri awaz bilen chélinishi kérektur. **7** Jamaetni yighilishqa chaqiridighan chaghda, kanay chélinglar, emma qattiq, yuqiri awaz bilen chalmanglar; **8** Harunning ewladliri, kahin bolghanlar kanaylarni chalsun; bular silerge ewladmu-ewlad bir ebediy belgilime bolsun. **9** Eger siler öz zémininglarda silerge zulum salghan düshmininglar bilen jeng qilishqa chiqsanglar, qattiq, yuqiri awaz bilen chélinglar. Shuning bilen özünglarning Xudasi bolghan Perwerdigarning aldida yad étülip, düshmininglardin qutulisiler. **10** Buningdin bashqa, xushal künliringlarda, békütlgen héytiringlarda we ayniñ birinchi künliride, siler köydürme qurbanlıq we inaqlıq qurbanlıqlarını sun'ghininglarda, qurbanlıqlarının aldida turup kanay chélinglar; shuning bilen [kanaylar] silerni Xudayinglarga esletküchi bolidu; Men Xudayinglar Perwerdigardurmen. **11** Ikkinci yili, ikkinchi ayning yigirminchı künü bulut höküüm-guwahliq chédirining üstidin kötürüldi; **12** shuning bilen Israillar Sinay chölidin chiqip, yol élip seperlirini bashlidi; bulut Paran chölide toxtdi. **13** Bu ularning birinchi qétim Perwerdigarning Musaning wastisi bilen qılghan emri boyiche yolgha chiqishi boldi. **14** Yehuda bargahi özining tughı astida qoshun-qoshun bolup aldi bilen yolgha chiqti; qoshunning bashliqi Amminadabning oghli Nahshon idi. **15** Issakar qebilisi qoshunning bashliqi Zuarning oghli Netanel idi. **16** Zebulun qebilisi qoshunning bashliqi Hélonning oghli Éliab idi. **17** Andin ibadet chédiri chuwalup, Gershonning ewladliri bilen Merarining ewladliri uni kötürüp yolgha chiqti. **18** Ruben bargahi özining tughı astida qoshun-qoshun bolup yolgha chiqti; qoshunning bashliqi Shidörning oghli Elizur idi. **19** Shiméon qebilisi qoshunning bashliqi Zuri-shaddayning oghli Shélimiyel idi. **20** Gad qebilisi qoshunning bashliqi Déuelning oghli Eliasaf idi. **21** Andin Kohatlar muqeddes buyumlarni kötürüp yolgha chiqti;

ular yétip kélishtin burun ibadet chédirini [körtürgüchiler] kélép uni tiklep qoyushqanidi. **22** Efraim bargahi özining tughı astida qoshun-qoshun bolup yolgha chiqti; qoshunning bashliqi Ammihudning oghli Elishama idi. **23** Manasseh qebilisi qoshunning bashliqi Pidahzurning oghli Gamaliyel idi. **24** Binyamin qebilisi qoshunning bashliqi Gidéonining oghli Abidan idi. **25** Dan bargahi hemme bargahlarning arqa muhapazetchisi bolup, özining tughı astida qoshun-qoshun bolup yolgha chiqti; qoshunning bashliqi Ammishaddayning oghli Ahiezer idi. **26** Ashir qebilisi qoshunning bashliqi Okranning oghli Pagiyel idi. **27** Naftalı qebilisi qoshunning bashliqi Énanning oghli Ahira idi. **28** Bular Israillar yolgha chiqqanda qoshun-qoshun bolup méngish tertipi idi; ular shu teriqide yolgha chiqti. **29** Musa özining qéynatısı, Midyanlıq Réuelning oghli Hobabqa: — Biz Perwerdigar wede qilghan yerge qarap seper qiliwimiz, U: «Men u yerni silerge miras qılıp bérímen» dégen; özürlirinibiz биле méngishlirini ötinimen, biz silige yaxshi qaraymiz, chünki Perwerdigar Israil toghruluq bext-saadet ata qilimen dep wede bergen, — dédi. **30** Lékin Hobab Musagha: — Yaq, men öz yurtum, öz uruuq-tughqanlırimha kétimen, — dédi. **31** Musa umingha: Bizzin ayrılip ketmisile; chünki sili chöldे qandaq bargah qurishimiz kéreklikini bilila, sili bizge köz bolup bersile. **32** Shundaq boliduki, biz bilen bille barsila, kelgüside Perwerdigar bizge qandaq yaxshılıq qilsa, bizmu silige shundaq qılımız! — dédi. **33** Israillar Perwerdigar téghidin yolgha chiqıp üch kün yol mangdi; Perwerdigarning ehde sanduqi ularla aram alidighan yer izdepl ularning alıldı üch kün yol bashlap mangdi. **34** Ular chédirlirini yighishturup yolgha chiqidighan chaghłarda, Perwerdigarning buluti haman ularning üstide bolatti. **35** Ehde sanduqi yolgha chiqidighan chaghda Musa: «Ornungdin turghaysen, i Perwerdigar; düshmenliring tiripiren bolsun; Sanga öchler yüzüngning aliddin qachsun!» — deytti. **36** Ehde sanduqi toxtightan chaghda u: «Qaytip kelgeysem, i Perwerdigar, minglighan-tümenligén Israil xelqiarisiga qaytip kelgeysem!» — deytti.

11 We shundaq boldiki, xelq ghotuldishatti, ularning ghotuldashlıri Perwerdigarning quliqığha yétip intayin rezil anglidi; U bu sözlerni anglidi we Uning ghezipi qozghaldi; Perwerdigarning ot-yalquni ularning arisida tutiship, bargahning chétidiki bezilerni köydürlüshke bashlıdi. **2** Xelq bu chaghda Musagha yalwuriyili, Musa Perwerdigardin tilidi; shuning bilen ot pesiyip öchti. **3** Perwerdigarning otı ularning otturisida tutashqanlıqı üçhün u u yerge «Taberah» dep at qoydi. **4** Ularning arisidiki shalghut kishilerning nepsi taqıldı ketti, Israillarmu yene yighlashqa bashlıdi: «Emdi bizge kim gösh bérirud? **5** Hélimu ésimizdiki, biz Misirdiki chaghłarda pul xejlimey turupmu béliq yéyeleyttuq, yene terxemek, tawuz, piyaz we küde piyaz bilen samsaqmu bar idi. **6** Mana bu yerde hazır köz aldimizda mannadın bashqa héchnéme yoq, emdi bizning jénimizmu qurup kétiwatidu» déyishti. **7** Manna goya yumgaşsüt uruqığa, körtünishi goya kehrivagha oxshaytti. **8** Kishiler uyan-buyan chépüp uni yighip, bezide yarghunchaqta ezip, bezide hanwachida soqup, ya bezide qazanda pishurup nan qılıp yeyti; temi zeytun maylıq toqachlarga oxshaytti. **9** Kéchide bargahqa shebneñ chüshkende, mannamu shuning üstige chüshetti. **10** Musa xelqning ailimu-aile herbiri öz chédirining ishiki alidda yığha-zar qılıshiwatqinini anglidi; buningha Perwerdigarning ghezipi qattiq qozghaldi, bu ish Musanıg neziridimu yaman köründi. **11** Musa Perwerdigargha: — Sen bu barlıq xelqning éghir yükini manga artıp qoyup, men qulungni némisħqa bundaq qiynaysen; némisħqa men

Séning aldingda iltipat tapmaymen? **12** Ya men bu pütün xelqqe hamildar bolup, ularni tughdummu? Sen téxi manga: «Sen ularni Men qesem ichip ularning ata-bowlirigha miras qilghan shu yerge yetküzgüche, xuddi baqqan atisi emchekti bowaqni baghrigha alghandek baghringha élip köttürüp mang dewatisen? **13** Men bu xelqqe nedin gösh térip béréleymen? Chünki ular manga yighlap: «Sen bizge yégüdekkö töp ber!» déyishmekte. **14** Men bu xelqni kötürüshni yalghuz üstümge élip kételmeydikenmen, bu ish manga bek éghir kéliwatidu. **15** Eger Sen manga mushundaq muamile qilmaqchi bolsang, men ötünüp qaly, bu xarab halitimni manga körsetmey, iltipat qilip méri öltürtüwtel! — dédi. **16** Perwerdigar Musagha mundaq dédi: — Israel aqsaqalliri ichidin, sen yénimgħa tonuydighan xelq aqsaqalliri we beglerdin yetmishni tallap yiqħiġin, ularni jamaet chédirining alidha ekel. Ular sénin bilen bille shu yerde tursun. **17** Men shu yerge chiħšüp sénin bilen sözlishimen; we séning tüstüngde turuwaqtan Rohni élip ularning üstigimu bältip qoyimen. Shuning bilen ular sen bilen bille xelqni kötürüsh mes'uliyitini üstige aliud, andin sen uni özüng yalghuz köturmeydigan bolisen. **18** Sen xelqqe mundaq dégin: «Ete gösh yiyyishke teyyarlinip özengħi [Xudaghha] atap paklangħar; chünki siler Perwerdigarining qulqiġi aghrifit yiqħlap: «Emdi kim biżżeq gösh bérivid? Ah, Misirdi khalimiz bek yaħshi id!» dégenidħingħar emesmu? Perwerdigar derweqe silerge gösh bérivid, siler uningdin yeysiler. **19** Siler bir kün, ikki kün emes, besh kün, oñkin emes, yigirme künmu emes, **20** belki pütün bir ay yeysiler, taki burninglardin élip chiqip hōr holghuchye yeysiler; chünki siler aranglarda turuwaqtan Perwerdigarini mensitħem, uning aldida yiqħlap turup: «Biz néme üčhün Misirdin chiqtuq?» — dédingħar». **21** Musa: — Men ularning arisida turuwaqtan bu xelqtin yolha chiqalaydighan erkekler alte yüz ming tursa, Sen téxi: «Men ularni gösh yeydighan, hetta piitungħi bir ay gösh yeydighan qilimem» deysej; **22** emise qoy, kala padilirining hemmisi soylusa ularħaqha yétemdu? Yaki déngizdiki hemme bělqi ularħaqha tutup bérilse, ularning yiyyishige yitermu? — dédi. **23** Shuning bilen Perwerdigar Musagħa: — Perwerdigarining qoli qisqa bolup qaptimu? Emdi körüp baqqine, Ménix sanga dégen söziūn emelje ashurulandu-yoq? — dédi. **24** Shuning bilen Musa chiqip Perwerdigarining sözini xelqqe yetküzdi wa xelq ichidiki aqsaqallardin yetmish ademmi tallap yiqhip ularni jamaet chédirining etrapida turghuzdi. **25** Andin Perwerdigar bulut ichidin chiħšüp, Musa bilen sözliship, uningħi Rohtin élip yetmish aqsaqalha qoydi; Roh ularning üstige qonushi bilen ular bésħarett bérishke kirishti. Lékin shu waqittin kénij ular undaq qilmidi. **26** Lékin u chagħda ulardin ikki adem bargaħta qald; birsining ismi Eldad, ikkinchisi Médad idu (ular eslige aqsaqallarning arisida tizimlan' għanihi, lékin ibadet chédirisha chiqmaj qalghanidi). Roh ularning üstidimu qondi we ular bargħah ichide bésħarett bérishke bashħidi. **27** Yash bir yigit yugħiġi kélip Musagħa: — Eldad bilen Médad bargaħta bésħarett bérivatidu, — dédi. **28** Musanġi xizmetkari, Musa talliġħan serxil yigitliridin biri, Nunning oħġli Yeshua qopup: — I xojam Musa, ularni tosughħayla, — dédi. **29** Lékin Musa uningħha: — Sen méning sewebidin heset qiliwatansen? Perwerdigarining pütün xelqi peyghember bolup ketsej id, Perwerdigar Özining Rohini ularning üstige qoysa id! — dédi. **30** Shuning bilen Musa bilen Israel aqsaqallirining hemmisi bargħaq qaytip kétishti. **31** Emdi Perwerdigar aliddin bir shamal chiqip, u déngiz terepin bödiñerni uchurtup kélip, bargħanining etrapiga yéyiwiġi; bödiñiler bargħaning u teripidimu bir künlik yol, bu teripidimu bir künlik yol kelgħudek yer yuzini ikki gez egizlikte kelgħudek qaplidi. **32** Xelq ornidin turup pütkül shu

kuni, shu kéchis we etisi pütün kün bödiñe tutup yighthi, eng az dégenlirimu alahazel ikki xomir yighthi; ular bularni bargħaning töt etrapiga özli ri üčhün yéyishti. **33** Ular göshni chaynap épip bolmaj, gösh téxi chishli arisida turghanda, Perwerdigarining għezip ularħaq qozgħilip, xelqni intayn ēghir bir waba bilen urdi. **34** Shunga kishiler shu yerni «Qibrot-Hattawah» dep atidi; chünki ular shu yerde nepsi taqḍidhān kishilerni yerlikke qoyghanidi. **35** Kéyin xelq Qibrot-Hattawahtin yolħa chiqq Hazirotqa kélip, Hazirotta toxtdi.

12 Meriyem bilen Harun Musanġi hebeshlik qizni xotunluqqal alghini üčhün uningħha qarshi sóz qildi (chünki u hebeshlik bir qizni alghanidi). **2** Ular: — Perwerdigar peqet Musa bilenla sözliship, biz bilen sözleshmepstim? — déyishti. Bu gepni Perwerdigar anglidi. **3** Musa dégen bu adem intayin kemter-mömin adem bolup, bu terepte yer yuzidikiler arisida uning alidha ötīdighini yoq id. **4** Perwerdigar Musa, Harun we Meriyem ġe tuyuqsiz: — Siler üčħungħar jamaet chédirigha kelingħar, — dédi. Üchlilis chiqip keldi. **5** Andin Perwerdigar [ersħtin] bulut tħwarruki ichide chiħšüp, jamaet chédirining alidda toxtap, Harun bilen Meryemni qidħiġi wiċċi, ular alidha keldi. **6** U lərgha: — Emdi siler gépimmi angħlanġar, eger silerni aranglarda peyghember bolsa, Men Perwerdigar alamet körünüsħte uningħha Özümnii ayan qilimem, chiħside uning bilen sözlishimen. **7** Lékin qulum Musagħa nisbeten undaq emes; u barliq ailem ichide tolimu sadiqtur; **8** Men uning bilen tépisħmaq éytip olturnay, yüzmu yüz turup biwasite sözlishimen; u Men Perwerdigarining qiyapitini körleleyd. Emdi siler némishqa qulum Musa togrħulq yaman ġep qilishtin qorqmiedħingħar? — dédi. **9** Perwerdigarining oħlu għezip ularħaq qozgħaldi we u kettip qald. **10** Shuning bilen bulut jamaet chédrixi üstidin ketti, we mana, Meryem xuddi apaq qardak pésse-maxaw bolup ketti; Harun burulup Meryem qariwid, mana, u pésse-maxaw bolup qalghanidi. **11** Harun Musagħa: — Way xojam! Nadarliq qilip gunah ötķiżżeq qoyghanliqim sewebidin bu gunahni biznngħi tħalliżżez artmighayen. **12** U xuddi anisining qorsiqidin chiqqandila bedini yérim chirik, ölük tughulħan balidek bolup qalmighay! — dédi. **13** Shuning bilen Musa Perwerdigarha: — I Tengri, uning késilini saqaytiwetken bolsang, — dep nida qildi. **14** Perwerdigar Musagħa: — Eger atiś uning yūzige tüķiġen bolsa, u yette kün xixjlchiliq ichide turghan bolatti emesu? Emdi u bargħaning sirtiġha yette kün qamap qoyulsun, andin u qaytip kelsun, — dédi. **15** Shuning bilen Meryem bargħa sirtiġha yette kün qamap qoyuldi, taki Meryem qaytip kelgħue xelq yolħa chiqmaj turup turdi. **16** Andin kéyin xelq Hazirotta yolħa chiqq, Paran chölidie bargħi qurdi.

13 Perwerdigar Musagħa sóz qilip: — **2** Men Israillargħa miras qilip bergen Qanaan zéminini charlap kélishke ademlerni ewetkin; herbir ata jemetke tewe qeblidin bardin adem chiqiżiż sun, ulari öz qeblidisidi emir bolsun, — dédi. **3** Musa Perwerdigarining emri boyiche, ularni Paran chölidin yolħa saldi; ularning hemmisi Israillarning bashħiri id. **4** Tōwendikler ularning isimli: — Ruben qeblidisidin Zakkurning oħġli Shammuya, **5** Shiméon qeblidisidin Xorining oħġli Shafat, **6** Yehuda qeblidisidin Yefunnehning oħġli Caleb, **7** Issakar qeblidisidin Yüstpinq oħġli Igħal, **8** Efraim qeblidisidin Nunning oħġli Hoshiya, **9** Binyamin qeblidisidin Rafuning oħġli Palti, **10** Zebulun qeblidisidin Sodining oħġli Gaddiyej, **11** Yusüp qeblidisidin, yeri Manasseh qeblidisidin Susining oħġli Gaddi, **12** Dan qeblidisidin Gimallining oħġli Ammiel, **13** Ashir qeblidisidin Mikailning oħġli Setur, **14** Naftali qeblidisidin Wofsining oħġli

Nahbi, **15** Gad qebilisidin Makining oghli Géuel. **16** Mana bular Musa charlap kélinglar dep Qanaan zéminka etwetken ademlerning ismi. Musa Nunning oghli Hoshiyani Yehoshuya dep atidi. **17** Musa ularni charlap kélishke Qanaan'gha seperwer qılıp: — Siler mushu yerdin Negew chöli terepeke qarap ménginglar, andin taghqliq rayon'gha chiqinglar. **18** U yerning qandaq ikenlikini, u yerdikilarning küchlük-ajizlıqini, az yaki köplükini körüp békinqilar; **19** ular turuwatqan yerning qandaq ikenlikini, yaxshi-yamanlıqını körünglar; ular turuwatqan sheherlerning qandaq ikenlikini, bargahlıq sheher yaki sépil-qelelik sheher ikenlikini; **20** U yerning munbet yaki munbetsiz ikenlikini, del-derekirining bar-yoqluqını körüp kélinglar. Yüreklikrek bolup, méwe-chiwiliridin alghach kélinglar, — dédi. Bu chagh del üzüm piship qalghan waqt idi. **21** Ular shu tereplerge chiqip, zémimni Zin chölidin tartip takı Hamat éghizining yénidiki Rehobqiche bérüp charlashti. **22** Ular jenub terepte Hébron'gha bardi, u yerlerde Anaqıylarning ewladliridin Ahiman, Shishay, Talmay dégenler olтурushluq idi. Eslide Hébron shehiri Misirdiki Zoan shehirdin yette yil ilgiri yasalghanidi. **23** Ular «Eshkol jilghisi»gha keldi, u yerde bir sap üzümi bar bir üzüm shéxini késip, bir baldaqqa épip ikki ademe kötürгüзüp mangdi; ular azraq anar bilen enjürmü épip qaytip keldi. **24** Israillar shu yerde késiwalghan eshu üzüm sewebidin u yer «Eshkol jilghisi» («üzüm sapiqi jilghisi») dep ataldi. **25** Ular qırıq kündin keyin u yerlerlin charlap tütip, qaytip keldi. **26** Ular kélép, Parın chöllükidiki Qadeshte Musa, Harun we pütün Israil jamaiti bilen körüshti. Ular ikkiyen'ge hem pütkül Israil jamaitige melumat berdi hem zémimning méwilirini ulargha körsetti. **27** Ular Musagha melumat bérüp: — Biz özlii béringlar dégen yerlerge barduq, rasttinla süt bilen hesel épip turidighan yer iken, mana bular shu yerning méwiliri. **28** Biraq u yerdikiler bek küchtüngür iken, sheherler sépilliq bolup hem puxta-heywetlik iken. Uning üstige, biz u yerde Anaqıylarning ewladlirinimi körduq. **29** Amalekler jenub terepte turidiken; Hittiylar, Yebusiyalar, Amoriyalar taghlarda turidiken; Qanaaniyalar déngiz boylirida we İordan deryasi boylirida turidiken, — dédi. **30** Kaleb Musaning alidda köphilikni tinchitip: — Biz derhal atlinip bérüp u yerni igileyli Chünki biz choqum ghalip kelimiz — dédi. **31** Lékin uning bilen bille chiqqan bashqılar bolsa: — Ular bızdın küchlük iken, shunga ulargha hujum qilsaq bolmaydu, — déyişti. **32** Andin charlighuchilar özlii charlap kelgen zémimning ewhalidin Israillarga yaman melumat bérüp: — Biz kirip charlap ötken zémín bolsa öz ahalisini yeydighan zémín iken; biz u yerde körgerlerning hemmisi yoghan ademler iken. **33** Biz u yerlerde «Nefiliyler» dégen [gigant] ademlerni körduq (derweqe Anaqıylarning ewladliri Nefiliylerdin chiqqandur); biz özimizge qarisaq chéketkidek turidikenmiz, biz ulargınum shundaq körinidikenmiz, — dédi.

14 Shuning bilen barlıq jamaet dad-peryad kötürtüp yighthidi; ular kéciche yığha-zar qılıshıp chiqtı. **2** Israillar Musa bilen Harun'gha tapa-tene qılıp: — Biz baldurla Misirda ölüp ketsek boptiken! Mushu chöl-jeziride ölüp ketsek boptiken! **3** Perwerdigar némishqa bizni qılıch astida ölsün, xotun bala-chaqılırimız bulinip, [düshmenning] oljisı bolsun dep bizni bu yerge bashlap kelgendu! Uningdin köre, Misirgha qaytip ketkinimiz yaxshi emesmu? — dep ghotuldashsti. **4** Shuning bilen ular bir-birige: — Bashqidin bir bashlıq tıklep Misirgha qaytip ketyeli, — déyişti. **5** Musa bilen Harun pütün Israil jamaiti alidda yiçlip düm yatti. **6** Shu yerni charlap kelgenler ichidiki Nunning oghli Yeshua bilen Yefunnehning oghli Kaleb kiyimlirini yırtıp, **7** pütün Israil jamaetchilikige: — Biz charlap

kélishke ötüp barghan zémín intayin bek yaxshi zémín iken. **8** Eger Perwerdigar bizdin söytinse, bizni shu zémín'gha, yeni hesel bilen süt épip turidighan shu zémín'gha bashlap bérüp, uni bizge bérudu. **9** Siler peqet Perwerdigargha asiyliq qilmanglar! U zémimidikilerdin qorqmanglar, chünki ular bizge nisbeten bir ghazadur; ularning panahdarlırları ulardin ketti, Perwerdigar bolsa biz bilen bille; ulardin qorqmanglar, — dédi. **10** Halbuki, pütkül jamaet terep-terep: — U ikkisini chalma-kések qılıp öltürüwéteyli, déyişti. Lékin Perwerdigarning julasi jamaet chédirida Israillarga ayan boldi. **11** Perwerdigar Musagha: — Bu xelq Méni qachan'ghiche mensitmeydu? Gerche ularning ottorisida shunche möjizilik alametlerni yaratqan bolsammu, lékin ular Manga qachan'ghiche ishinishmeydiken? **12** Men ularni waba bilen urup yoqitish, shuning bilen séni ulardin téximu chong we quğretlik bir el qilimen, — dédi. **13** Musa bolsa Perwerdigargha mundaq dédi: — «Bundaq bolidighan bolsa bu ishni misirlıqlar anglap qalidu, chünki Sen ulugh quğriting bilen bu xelqni ularning arisidin élip chiqqaniding; **14** we Misirlıqlar bu ishni shu zémindiki xelqlergimu éytidu. U zémindiki ahalimu Sen Perwerdigarning bu xelqning arisida ikenlikingni, Sen Perwerdigarning ularning aldida yüzmüyüz körün'genlikini, Séning buluting damı ulargha saye chüshürüp kelgenlikini, shundaqla Séning kündüzi bulut tüwrükide, kechisi ot tüwrükide ularning aldida mangghanlıqını anglichanidi. **15** Emdi Sen bu xelqni xuddi bir ademni öltürgendek öltürüwetseng, Séning nam-shöhritingni anglichan ellerning hemmisi: **16** «Perwerdigar bu xelqni Özi ulargha bérishke qesem qilghan zémín'gha bashlap baralmydighanlıqı üchüñ, shunga ularni eshu chöl-jeziride öltürüwétiptu» dep qalidu. **17** Emdi ötünimenki, Rebbim quğritingni jari qildurghaysen, Özüngning: **18** «Perwerdigar asanlıqche achchiqlanmaydu, Uning méhir-muhebbiti téship turidu; U gunah we itaetsizlikni kechürudu, lékin gunahkarları hergiz gunahsız dep qarimaydu, atilarning qebihlikini atısın balisighiche, hetta newre-chewrilirigiche ularning üstige yükleydu» dégingindek qilghaysen. **19** Mehriy-shepqitingning kengriliki boyiche, Misirdiki chaghdiin takı hazirgiche daim kechürüp kelginingdek, bu xelqning qebihlikini kechürgeysen!. **20** Perwerdigar: — «Boptu, sen dégendek ularni kechürdü. **21** Lékin Öz hayatım bilen qesem qilmenki, pütkül yer yüzü Men Perwerdigarning shan-sheripi bilen tolidu. **22** Halbuki, Méning julayimni, Misirda we chöl-jeziride körsetken möjizilik alametlirimni körüp turupmu Méni mushundaq on qétimlap sinap yene awazimha qulaq salmaghanlar, **23** Men qesem ichip ularning ata-bowlirriga miras qılıp bérímen dégen u zémimni hergiz körelmeydu; Méni mensitmigenlerdin birimu u yurtنى körelmeydu. **24** Lékin özide bashqıche bir rohning bolghını, pütün qelbi bilen Manga egeshkini üchüñ qulum Kalebni u kirgen yerge bashlap kirimen; uning ewladlirumu u yerge mirasxor bolidu. **25** (shu chaghda Amalekler bilen Qanaaniyalar [tagħlīq] jilghilarda turuwatatti) — Ete siler yolunglardın burulup, Qızıl Déngizgha baridighan yol bilen méngip chölge seper qilinglar! — dédi. **26** Perwerdigar Musa bilen Harun'gha söz qılıp mundaq dédi: **27** — Men Méning yaman gépimni qılıp ghotuldashlidighan bu rezil jamaetke qachan'ghiche chidishim kérék? Israillarning Méning yaman gépimni qilghanlıri, shu [toxtawsız] ghotuldashlırinining hemmisi angidim. **28** Sen ularsha: — Perwerdigar mundaq deydu: «Men hayatım bilen qesem qilmenki, xep, Men silerge quliqimgha kirgen sózliringlar boyiche muamele qilmaydighan bolsam! **29** Silerning ölüküngler mushu chölde yatıldı; silerning ichinglarda sanaqtın ötküzülgeler, yeni yeshi yigirmidin ashqan, Méning yaman gépimni qılıp ghotuldighanlarning

hemmisi pütün sani boyiche **30** Silerge qol kötürüp [qesem qılıp], turalghunglar qılıp bérímen dégen zémin'għa héch kirelmeydu; peqet Yefunnehning oghli Caleb bilen Nunning oghli Yeshuala kiridu. **31** Silerning kichik baliliringlar, yeni «Bulinip, dūshmenning oljisi bolup qalidu» déyilgengerni Men bashlap kirimen, ular siler kemsitken u zémindin behriment bolidu. **32** Biraq siler bolsanglar, siler yiqlilip, ölükünglar bu chölde qalidu. **33** Silerning baliliringlar buzuqluq-wapasizliqinglarning elimini tartip, ölükünglar chölde yoqalghuche, bu chölde qiriq yil sergerdan bolup yürüdu. **34** Silerning shu zémimni charlighan künlliringlarning sani boyiche, qiriq künnинг herbir künını bir yil hésablaq, qebihlikliringlarni qiriq yil öz üstünglarga elip yürisiler; shu chaghda Méning özünglardin yatlashqinimming néme ikenlikini bilip yétisiler» — dégin. **35** Men Perwerdigar shundaq dégenikenmen, yiqhilip Manga qarshi chiqqan bu rezil xelq jamaiteg Men choquム shundaq qilimes; ular mushu chöljeziride yewétilidu, shu yerde öldi. **36** Musa u zémimni charlap kélishke ewetkenler qaytip kelgende, u zémin togrhuluq yaman xewer elip kélish bilen pütün jamaetni ghotulditip, Musaning yaman gépini qilghuzghanlar, **37** yeni u zémim togrhuluq yaman xewer ekelgen bu kishilerning hemmisi waba késili tékip Perwerdigarning aldida öldi. **38** Zémimni charlap kélishke bargħan ademler ichidin peqet Nunning oghli Yeshua bilen Yefunnehning oghli Kalebla hayat qaldi. **39** Musa bu geplerni pütkül Israfil jamaiteg étyiwidi, hemmisi bek hesret chekti. **40** Ular etigen tang atqanda turup tagħha chiqip: — Mana biz kelduq! Perwerdigar éytqan yurtqa chiqip hujum qilayli; chünki biz gunah qilduq, — déyishti. **41** — Siler yene némishqà Perwerdigarning emriġe xilapliq qilsiler? — dédi Musa, — Bu ish ghelbilik bolmaydu! **42** Perwerdigar aranglarda bolmighachqa, dūshmenning qilichi astida ölüp, meghlup bolmasliqinglar üchün hujumha chiqmanglar. **43** Chünki Amalekler bilen Qanaaniylar u yurta, silerning aldinglarda turidu; siler qilich astida ölüp kétisiler; chünki siler Perwerdigardin ténip kettinqlar, Perwerdigar siler bilen bille bolmaydu. **44** Lékin, gerche Perwerdigarning ehde sanduqi we Musa bargahtin qozgħalmiġan bolsim, ular yenila óz myelike tagħha chiqip hujumha otti. **45** Shuning bilen Amalekler bilen shu tagħda turushluq Qanaaniylar chūshüp ularni taki Xormahgħiche qogħlap, bitchit qılıp qirghin qildi.

15 Perwerdigar Musagħa söz qılıp mundaq dédi: — **2** Sen Israillarrha mundaq dégin: — Siler makamlihishingħar üchün silerge teqdim qılıp bérídighan zémin'għa kirgen chéghingħlarda, **3** eger Perwerdigargħa atap otta sunulidighan, uningħha xushbuy bolsun dep birer hediye-qurbanliq qilmaqchi bolsanglar, qurbanliq kala yaki qoy-ōħcke padisidin bolsun. U köydürme qurbanliq bolsun, qesemni ada qilish qurbanliqi bolsun, ixtiyari qurbanliq yaki silerge békitalgen héytlardik iż-żorr qurbanliq bolsun, **4** qurbanliq sun'ghuchi kishi Perwerdigargħa atiġiñiha bir ashliq hediyesini qoshup keltiżi sun. Köydürme qurbanliq yaki bashqa qurbanliq qoza bolsa, undaqta ashliq hediyesi zeytun méyidin bir hinning töttin biri ilesħtūrlugen épil undin efahning ondin biri bolsun; uningħha yene sharab hediyesi süpitide töttin bir hin sharabni qushup sunsun. **6** Qurbanliqing qoħċar bolsa, sen uningħha ashliq hediyesi süpitide üchtin bir hin zeytun méyi ilesħtūrlugen épil undin efahning ondin ikkisi bolsun **7** we sharab hediyesi süpitide töttin bir hin sharabni qushup sunsun; bular Perwerdigargħa xushbuy chiqqarsun dep sunulsun. **8** Eger sen Perwerdigargħa köydürme qurbanliq, yaki qesem ada qilish qurbanliqi yaki inaqliq qurbanliqi süpitide torpaq

atīghan bolsang, **9** undaqta torpaqqa ashliq hediye süpitide yérim hin zeytun méyi ilesħtūrlugen épil undin efahning ondin üchini, **10** sharab hediye süpitide yérim hin sharabni qoshup sun'ghin; bular Perwerdigargħa atilip otta sunulup, xushbuy chiqqarsun dep keltiżi sun. **11** Herbir sunulħan torpaq, qoħqar, qoza yaki oħlaqqaq nisbeten mushundaq qilinsun. **12** Siler sunidighininglarning sani boyiche, herxil qurbanliqning sanigha qarap shundaq qilsiler. **13** Shu zémindha tughulħanlarning hemmisi Perwerdigargħa xushbuy chiqqarsun dep, otta sunulidighan qurbanliq qilmaqchi bolsa ene shundaq qilsun. **14** Shuningdek siler bilen bille turuwaqtqan musapir yaki ewladden-ewlad siler bilen bille turuwaqtqan bolsa, xushbuy chiqqarsun dep otta sunulidighan qurbanliq qilmaqchi bolsa, siler qandaq qilghan bolsanglar, ularmu shundaq qilsun. **15** Pütkiil jamaet, meyli siler bolungħar yaki siler bilen bille turuwaqtqan musapir bolsun, hemmingħar üchün oxhash bir belgilime bolidu; siler üchün dewrmu-dewr ebedi bir belgilime bolidu; Perwerdigar aldida siler qandaq bolsanglar, musapirlar mu shundaqtur. **16** Silergimu, aranglarda turuwaqtqan musapirlarġħimu oxhash bir qanun-belgilime, oxhash bir hökum bolsun. **17** Perwerdigar Musagħa söz qılıp mundaq dégi: — «Siler Men silerni ekiridighan zémin'għa yétip bargħanda, **19** shu yerdin chiqqan ashlijni yeydighan chéghingħlarda, Perwerdigargħa bir «kötturmé hediye» teqdim qilingar. **20** Siler herbir yéngi xémirdin pishqan nanlardin biniri «kötturmé hediye» qılıp teqdim qilingar; siler uni teqdim qilgħanda xuddi xamannning «kötturmé hediye»sego oxhash bolsun. **21** Dewrdin-dewrge siler deslepki hosuldin chiqqan xémirdin bir nanni «kötturmé hediye» süpitide Perwerdigargħa sunungħar. **22** Eger siler özünġlar bilmey ēzip gunah qılıp, Perwerdigarning Musagħa buyrugħan bu barliq emmirlirige emel qilmighan bolsanglar, **23** yeni Perwerdigar buyrugħan kündin étibaren barliq ewaldliringħargħiċċe Perwerdigarning Musaning wasti bilen silerge buyrugħan barliq isħlirigha emel qilmighan bolsanglar, **24** jamaet shundaq birer gunahning bilmey ötküzgenlikidin xewersiz bolsa, undaqta pütkiil jamaet Perwerdigargħa xushbuy chiqqarsun dep yash bir torpaqni köydürme qurbanliq süpitide sunsun hemde qaide-nizam boyiche uningħha munasiwetlik ashliq hediye bilen sharab hediysi qoshup sunsun, we uning üstige bir tékini gunah qurbanliqi süpitide sunsun. **25** Shu yol bilen kahin pütkül Israfil jamaiteg üchün kafaret keltiżi, bu gunah ulardin kechürüm qilinidu; chünki bu bilmey ötküzüp qoyghan gunah we ular özlirining bilmey ötküzüp qoyghan gunah üchtin qurbanliq, yeri Perwerdigargħa atap otta sunulidighan qurbanliq we gunah qurbanliqi birikte Perwerdigar aldigha sun'għan. **26** Bu gunah pütkül Israfil jamaiteg bilen ularnejn arisida turuwaqtqan musapirlarġħi hemmisi idha kechürüm qilinidu, chünki bu pütkiil xelq bilmey turup ötküzüp qoyghan gunah. **27** Eger bir kishi bilmestin gunah qılıp qoyghan bolsa, u bir yashliq bir chishi oħlaqqni gunah qurbanliqi süpitide sunsun. **28** Kahin shu yol bilen bilmey gunah qılıp qoyghan adem üchün kafaret keltiżi; uning üchün kafaret keltiżże uning Perwerdigar aldida bilmey ötküzgen gunah uningħin kechürüm qilinidu. **29** Bilmey biret sewenlik ötküzüp qoyghan barliq kishilerge, meyli shu zémindha tughulħan Israillar bolsun yaki ularnejn arisida turuwaqtqan musapirlarġħa bolsun, — silerning hemmingħarġħa oxhash bir qanun-belgilime tetbiqlini. **30** Lékin yūrikini qaptek qılıp ish kōrgen kishi, meyli u zémindha tughulħan bolsun yaki musapir bolsun, Perwerdigargħa haqaret keltiżżeġ bolidu; u haman öz xelqidin üzüp tashlinidu. **31**

U Perwerdigarning sözini mensitmigeniken, Perwerdigarning emrige xilapliq qilghaniken; shuning üchün u choqum üzüp tashlinidu; gunahı özining beshigha chüshidu. **32** Israillar chöl-jeziridiki waqtılrida, bir kishining shabat künide otun tergenlikli bayqalди. **33** Otun tériwitatqanlıqını bayqap qalghanlar uni Musa, Harun we pütükil jamaetning alдigha élip keldi. **34** Uni qandaq bir terep qılısh kéreklikli téxi körsitilmigechke, ular uni qamap qoydi. **35** Perwerdigar Musagha: — U adem öltürümise bolmaydu; pütün jamaet uni bargahning téshigha epchiqip chalma-kések qılıp öltürsun, — dédi. **36** Andin pütün jamaet u ademni bargah sırtığha epchiqip, xuddi Perwerdigar Musagha buyrughandek, chalma-kések qılıp öltürdi. **37** Perwerdigar Musagha söz qılıp mundaq dédi: — **38** Sen Israillargha mundaq dégin, ular ewladmu-ewlad kiyim-kécheklirining chörisige chuchilarini tutsun hem burjikidiki chuchiliring herbirige koh shyna tikip qoysun; **39** bu xil chuchilar silerning uni tikip turushunglar üchün bolidu; uni körgende Perwerdigarning barlıq emirlirini ésinglarda tutup, ulargha emel qilishinglar üchün bu silerge bir esletme bolidu; shuningdek silerning hazırlıqdek özünglarning könglünglar we közünglarning keynige kirip, qatirap buzuqluq qılıp ketmeslikinglar, **40** Méning barlıq emirlirimni este tutushunglar hem uningga emel qılıp, Xudayinglarga atap pak-muqeddes bolushunglar üçün bolsun. **41** Men Xudayinglar bolush üçün silerni Misir zémindin élip chiqqan Perwerdigardurmen; Men Perwerdigar Xudayinglardurmen.

16 Lawiyning ewrisi, Kohatning newrisi, Izharning oghli Korah we Rubenning ewladliridin Éliabning oghulları Datan bilen Abiram we Peleting oghli On **2** Israillar ichidiki jamaet emirliri bolghan, jamaet ichidin saylap chiqilghan mötiwerlerdin ikki yüz ellik kishini bashlap kélép Musagha qarshi chiqti. **3** Ular yighilip Musagha qarshi hem Harun'ga qarshi chiqip: — Siler heddinglardin bek ashtinglar, pütükil jamaetning hemmisi pak-muqeddes, Perwerdigarmu ularning arisida, shundaq turughluq siler néme dep özunglerni Perwerdigarning jamaitidin üstün qoysuler? — dédi. **4** Musa ularning gépini anglap düm yiqilip, Korah bilen uning guruhidikilerge söz qılıp: — Ete etigende Perwerdigar kimlerning Özige mensup ikenlikini, kimlerning pak-muqeddes ikenlikini ayan qılıdu; shu kishini Özige yéqinlashturudu; kimni tallighan bolsa, uni Özige yéqinlashturudu. **6** Siler mundaq qilinglar: — Sen Korah we séning guruhingdikiler hemmisi xushbuydanlarnı epkélinglar; **7** ete Perwerdigarning aldida xushbuydanlarga ot yéqip, xushbuynı uning üstige qoysunlar; Perwerdigar kimni tallisa, shu muqeddes-pak bolghan bolsun! Ey siler Lawiylar, heddinglardin bek ashtinglar! — dédi. **8** Musa yene Korahqa: — I Lawiylar, gépime qulaq sélinglar. **9** Israillining Xudasi Perwerdigar silerni Özining chédirining ishlirini qilsun dep hemde jamaetning aldida ularning xizmitide bolsun dep Özige yéqinlashturush üchün silerni Israıl jamaitidin ayrip chiqqan — yeni Perwerdigar séni we séning hemme qérindashliring bolghan Lawiyning ewladlirini birdek Özige yéqinlashturghanlıq silerche kichik ishmu? Siler yene téxi kahinliq wezipisini tama qiliwatamsiler? **11** Shu wejidin sen we séning guruhingdikiler hemmisi yighilip Perwerdigargha qarshi chiqiwétipssiler-de; Harun némidi, siler uning üstidin shunchilik aghrinip ghotuldiship ketküde? — dédi. **12** Musa Éliabning oghli Datan bilen Abiramni qichqirip kéléishke adem ewetiwidı, ular: — Barmaymız! **13** Séning bizni süt bilen hesel aqidighan zémindin bashlap chiqip bu chöl-jeziride oltermekchi bolghanlıqning özi kichik ishmu? Sen téxi özüngni padishah hésablap bizning

üstimidzin hökümranlıq qilmaqchimu? **14** Halbuki, sen bizni süt bilen hesel aqidighan yurtqa bashlap kelmidig, étiz we üzümzarlıqlarınımuz bizge miras qılıp bermidig. Sen bu xeqning közinimiz oyuwalmaqchimu? Biz barmaymız! — dédi. **15** Buni anglap Musa qattiq ghezeplinip Perwerdigarga: — Ularning sowghat-hedyesige étibar qilmighaysem; men ularning hetta birer éshikinimiz tariwalmidim, birer adimigimu héch ziyan-zexmet yetküzmidi, — dédi. **16** Musa Korahqa: — Ete sen we séning guruhingdikiler — sen, ular we Harun Perwerdigarning alдigha kélénglar. **17** Herbiringlar özünglarning xushbuydanliringlarnı ekip uning üstige xushbuynı sélinglar; herbiringlar özünglarning xushbuydanliringlarnı, yeni jemiy ikki yüz ellik xushbuydanni élip uni Perwerdigarning huzurida tutup turunglar; senmu, Harunmu herbiringlar öz xushbuydanliringlarnı élip kélénglar, — dédi. **18** Shuning bilen herbir adem özining xushbuydanını élip, otni yéqip, xushbu sélip, Musa we Harun bilen birlikte jamaet chédirining derwazisi alldida turushti. **19** Korah Musa bilen Harun'ga hujum qilgili pütün jamaetni yighip jamaet chédirining derwazisi alдigha kéliwidi, Perwerdigarning julasi pütükil jamaetke ayan boldi. **20** Perwerdigar Musa bilen Harun'ga söz qılıp: — **21** Siler bu xelqning arisidin néri turunglar, men köz yumup achquche ularni yutuwetim, — déwidı, **22** Musa bilen Harun düm yiqilip: — I Tengrim, barlıq et igilirining rohrlirining Xudasi, bir adem gunah qilsa, ghezipingni pütün jamaetke chachamsen? — dédi. **23** Perwerdigar Musagha söz qılıp: — **24** Sen jamaetke: «Siler Korah, Datan we Abiramming turar jayliridin ayrılip ulardin néri ketinglar» — dep buyruq ber, — dédi. **25** Shuning bilen Musa ornidin turup Datan bilen Abiram terepke qarap mangdi; Israel aqsaqallırımı uningga egisip mangdi. **26** Musa jamaetke: — Silerdin ötünimen, bu rezil ademlerning chédirliridin yiraq ketinglar, ularning barlıq gunahları sewebidin ular bilen bille weyran bolmaslıqınglar üchün ularning héchnersisige qol tegküzmenglər, — dédi. **27** Shuning bilen jamaet Korah, Datan, Abiramning chédirlirining töt etrapidin néri ketti; Datan bilen Abiram bolsa öz ayallırını, oghul-qızlırını we bowaqlırını élip chiqip öz chédirining ishiki alldida turdi. **28** Musa: — Buningdin siler shuni bilisilerki, bu ishlarining hemmisi méning könglümdin chiqqan emes, belki Perwerdigar ménii ularni ada qılışqa etwetken: **29** — eger bu ademlerning ölümi adettiki ademlerning ölmülige oxhash bolidighan yaki ularning beshigha chüshidighan qismetler adettiki ademler duchar bolidighan qismetlerge oxhash bolidighan bolsa, Perwerdigar ménii etwetmigen bolatti. **30** Eger Perwerdigar yéngi bir ishni qılıp, yer aghzini échip ularni we ularning pütün nersisini yutup kétishi bilen, ular tirikla tehtisaraghça chüshüp ketse, u chaghda siler bu ademlerning Perwerdigarnı mensitmigenlikini bilip qalısiler, — dédi. (**Sheol h7585**) **31** Musaning bu gépi axırlishishi bilenla ularning puti astidiki yer yérildi. **32** Yer aghzini échip ularni barlıq ailsidikiler bilen, shuningdek Korahqa tewe hemme ademlerni qoymay teelliqaqlıri bilen qoshup yutup ketti. **33** Shundaq qılıp, ular we ularning tewesidiklerning hemmisi tirikla tehtisaraghça chüshüp ketti, yer ularning üstide yépildi. Ular shu yol bilen jamaetning arisidin yoqaldi. (**Sheol h7585**) **34** ularning etrapida turghan Israillarning hemmisi ularning nalısını anglap: «Yer biznimiz yutup kétermikin!» déyiship qéchishti. **35** Andin Perwerdigarning alidin bir ot chiqip, xushbu sunuwatqan héliqli ikki yüz ellik ademnemu yutup ketti. **36** Perwerdigar Musagha mundaq dédi: — **37** Sen kahin Harunning oghli Eliazargha buyrughiin, u xushbuydanlarnı ot arisidin tériwélip, choghlırını yiraqlarha chéchiwetsun, chünki u xushbuydanlar

Xudagha atalghandur; **38** shunga özining jénigha özi zamin bolghan gunahkarlarning xushbuydanlirini tériwalghin; ular qurban'gahni qaplash üchün soqup népiz tünike qilinsun, chünki bu xushbuydanlar eslide Perwerdigarning huzurigha sunulup uningha atalip muqeddes qilin'ghan. Shundaq qilip ular keyin Israillarha ibret bolidigan ishareti-belge bolidu. **39** Shuning bilen kahin Eliazar otta köydürüwétílgeler sun'ghan mis xushbuydanlarni tériwaldi; ular qurban'gahni qaplitishqa népiz tünike qilip soqului. **40** Shuning bilen [qurban'gahnning bu qaplimisi] Harunning ewladlirigha yat ademlerning xuddi Korah bilen uning guruhidikilerge oxshash qismetke qalmasiqliq üçhün, Perwerdigarning huzurida xushbuy köydürüshke yéqinlashmasliqiga Israillar tünchun bir esletme boldi. Bu Perwerdigarning Musaning wastisi bilen Eliazargha buyrughanliridur. **41** Etisi pütkül Isral jamaaiti Musa bilen Harunning yaman gépini qilip: — Siler Perwerdigarning xelqini öltürdüngler, — dep ghotuldashti. **42** We shundaq boldiki, jamaet Musa bilen Harun'ga hujum qilishqa yighiliwatqanda, jamaet burulup jamaet chédirigha qariwidi, we mana, bulut chédirini qapliwaldi hem Perwerdigarning julasi ayan boldi. **43** Shuning bilen Musa bilen Harun jamaet chédirining aldigha bérüp turdi. **44** Perwerdigar Musagha sóz qilip: — **45** Men közni yumup achquche ularni yoqitip tashlishim üchün ikkinglar bu jamaettin chiqip néri kétinglar, — dep buyruwidi, ikkiylen yiqlip yerde düm yatti. **46** Musa Harun'ga: — Sen xushbuydanni élip uningga qurban'gahtiki ottin sal, uningga xushbuy qoyup, ular tünük kafaret keltürüşke tézlikte jamaetning arisigha apar; chünki qehr-gheze Perwerdigarning aldidin chiqti, waba basqılı turdi, — dédi. **47** Harun Musaning déginidek qilip, xushbuydanni élip jamaetning arisigha yügürüp kirdi; we mana, waba kishilerning arisida bashlan'ghanidi; u xushbuyni xushbuydan'ga sélip, xelq tünük kafaret keltürdi. **48** U ölüklər bilen tirikler otturisida turuwdi, waba toxtdidi. **49** Korahning weqesi munasivi bilen ölügenlerdin bashqa, waba sewebidin ölügenler on tööt ming yette yüz kishi boldi. **50** Harun jamaet chédirining derwazisi yénida turghan Musaning yénigha yénip keldi; waba toxtdidi.

17 Perwerdigar Musagha sóz qilip mundaq dédi: — **2** «Sen Israillarha sóz qilip, ulardin ata jemeti boyiche, her qebilining emiridin birdin on ikki hasa alghin; sen ularning herbirining ismini özining hasisigha yézip qoyghin. **3** Lawiy qebilisining hasisigha Harunning ismini yazghin, chünki herbir ata jemet qebile bashlıqı tünchü bir hasa wekil bolidu. **4** Sen bu hasilarini jamaet chédiridiki höküm-guwahliq [sanduqining] aldigha, yeni Men séning bilen körüshidighan yerge qoyghin. **5** We shundaq boliduki, Men tallighan kishining bolsa, uning hasisi bix süridü; shundaq qilip Israillarning silerge ghudurashqan geplirini toxtitip Manga anglanmaydighan qiliwétimen». **6** Shuning bilen Musa Israillarha shundaq sóz qildi; ularning hemme emirliri uningga birdin hasini, jemiy bolup on ikki hasini berdi; herbir ata jemetke bir hasa wekil boldi, Harunning hasisimu shularning ichide idi. **7** Musa hasilarini höküm-guwahliq chédirigha ekirip Perwerdigarning huzurigha qoysi. **8** We shundaq boldiki, Musa etisi höküm-guwahliq chédirigha kiriwidi, mana, Lawiy jemetige wekil bolghan Harunning hasisi bix sürtüp, ghunchilap, chécheklep, badam chüshkenidi. **9** Musa hasilarning hemmisini Perwerdigarning aldidin élip chiqip, Isral xelqige körsetti; ular kögəndin keyin herkim öz hasilarını élip kétishti. **10** Perwerdigar Musagha: — Shu asiyliq qilghuchi balilargha bir agah belgisi bolsun dep Harunning hasisini höküm-guwahning aldigha ekirip qoyghin. Shundaq qilsang sen ularning ghudurashqan geplirini toxtitip, Manga

anganmaydighan qilisen; ularmu shuning bilen ölüp ketmeydu, — dédi. **11** Musa shundaq qildi; Perwerdigar özige qandaq buyrughan bolsa u shundaq qildi. **12** Israillar Musagha sóz qilip: — Biz nepestin qalay dewatimiz, biz tügeshtuq, biz hemmimiz tügeshtuq! **13** Perwerdigarning ibadet chédirigha yéqinlashqanlar ölmey galmydu, shundaq iken, biz hemmimiz mutleq nepestin célishimiz kérekmü? — déyishti.

18 Perwerdigar Harun'ga mundaq dédi: — Sen, oghulliring we ata jemetidikiler séning bilen birlikte muqeddeses jayha munasiwetlik bolghan gunahni, shuningdek sen we oghulliring birlikte kahinliq wezipisige munasiwetlik bolghan gunahni üstünglerge alisiler. **2** Sen qérindashliring bolghan Lawiy qebilisidikilerni, yeni ata-bowliringning qebilisidikilerni özüng bilen birleshtür hem ularni xizmitingni qilishi tünchun bashlap élip kel; biraq sen bilen oghulliring séning bilen birlikte höküm-guwahliq chédiri alidda xizmetlerni qilsun. **3** Ular séning buyruqliringha teyyar turup, shundaqla chédirdiki barlıq xizmet-wezipisini öteydu; peget muqeddeses jaydiki qacha-qucha eswablarga we qurban'gahqa yéqinlashmisun; undaq qilsa, ularmu, silermu ölüp kétisiler. **4** Ular séning bilen birliship, jamaet chédiridiki wezipini ötep, qilidighan herbir ishini qilsun; pegetla héch yet kishiler silerge yéqinlashmisun. **5** Qehr-gheze yene Israillarning bésigha chüshmisun tünchün, siler muqeddeses jaydiki wezipi bilen qurban'gahdiki wezipini öteshke mes'ul bolunglar. **6** Mana, Men Özüm silerning qérindashliringlar bolghan Lawiyalarni Israillar ichidin tallap chiqtim; ular jamaet chédirining ishlirini qilishqa Perwerdigargha teqdim qilin'ghan bolup, silerge sowgha süpitide ata qilin'ghan. **7** Lékin sen we oghulliring séning bilen birlikte kahinliq wezipenglerde turup, qurban'gahtiki barlıq ishlarni hem perde ichidiki ishlarni békiringlar; silerning wezipengler shundaqla bolsun. Kahinliq wezipisini, xizmitimde bolushunglar tünchün silerge sowgha qilip berdim; yet ademler yéqinlashsa, öltürüwétisun. **8** Perwerdigar Harun'ga mundaq dédi: — Men Manga sunulghan kötürme hediyelerini, yeni Israillar Manga muqeddeses dep atighan barlıq nersilerni ültüsüngler bolsun dep, mana menggülük belgilime bilen sanga we séning ewladliringha teqdim qildim. **9** Israillar otta sunidighan, «eng muqeddes» nersilerdin silerge munular qaldurup bérildi: — ularning Manga atap sun'ghan barlıq nersiliri, yeni barlıq ashlıq hediyelerdin, barlıq gunah qurbanlıqlırıdin, barlıq itaetsizlik qurbanlıqlırıdin «eng muqeddes» hésablan'ghanlari, sanga we ewladliringha ata qilinidu. **10** Sen shu [ülüşüngni] «eng muqeddes» süpitide yégin, silerdin bolghan herbir er kishi uni yésun; u sanga «eng muqeddes» dep bilinsun. **11** Munularmu séning bolidu: — Israillarning sowghatlari ichidin kötürme hediyeler, barlıq pulanglatma hediyeler séning; Men ularni sanga, shundaqla oghulliring bilen qızlırlıq qazanmaq menggülük belgilime bilen teqdim qildim; séning öyüngdiki herbir pak adem uningdin yése bolidu. **12** Zeytun méyidin eng ésilini, yéngi sharabtin eng ésilini, shundaqla ashlıqliq eng ésilini, yeni Israillar Perwerdigargha atap sun'ghan desleki pishqan mehsulatlarning hemmisini Men sanga teqdim qilip berdim. **13** Ular yerdin élip Perwerdigargha atap ekelgen desleki pishqan nersilerning hemmisini séning bolsun; öyüngdiki herbir pak adem uningdin yése bolidu. **14** Israilda Xudagha mutleq atılıdighan herbir nerse séning bolidu. **15** Ular Perwerdigargha atap keltürigidighan barlıq janiwarlarning tunjiliri, meyli insan yaki ulagh-charpay bolsun séning bolidu; halbüki, insanlarning tunjilirini bolsa ularni tölem tölep yanduruwalsun we napak haywanlarning tunjilirini tölem tölep yanduruwalsun. **16** Tölem tölesh kerek bolghanlar

üchün yeshi bir ayligintin ashqanda tölem puli tölensun; ulargha sen toxtatqan baha boyiche, yeni muqeddes jaydiki shekelning ölhem birlikli boyiche (bir shekel yigirme gerahdur) baha qoyup, besh kümüş shekel al. **17** Peqet tunji kala, tunji qoy yaki tunji oghlaqqa tölem alsang bolmaydu; ularning hemmisi muqeddestur. Sen ularning qénini qurban'gahqa chéchip, méyini Perwerdigargha atap otta sunulidighan, Uninggħha xushbu keltüridighan qurbanlıq süpitide köyüdürjin. **18** Ularning göshi séning bolidu; xuddi «kötürme hediye» qilin'ghan tösh we ong arqa putigha oxhash, sanga tewe bolidu. **19** Israillar Perwerdigargha atap sun'ghan muqeddes nersiler ichidiki kötürme hediye-qurbanlıqning hemmisi Men sanga we séning bilen bille turuwatqan oghul-qizliringħha menggħiluk belgilime bilen teqdim qildim. Bu Perwerdigar aldida sanga wa séning bilen bille turuwatqan ewladliring üchün menggħi tuzluq ehde bolidu. **20** Perwerdigar Harun'għa mundaq dédi: — [Israel] zémindiha séning héchqandaq mirasing bolmaydu, ularning arisidimu héchqandaq nésiweng bolmaydu; Israillar arisida mana Men Özüm séning nésiweng, séning mirasingdurmen. **21** Lawiyarlha bolsa, ularning öteydighan xizmetliri, yeni jamaet chédiridiki xizmiti üchün, mana Men Israilda teqdim qilin'ghan barliq «condin bir ülħish»ning hemmisi ulargha miras qilip bergenmen. **22** Buningdin keyin, gunħak barlop olüp ketmesliki üchün, Israillar jamaet chédirigha yeqinlashmisun. **23** Jamaet chédiridiki xizmetni bolsa, uni ötigħiħiġ peqet Lawiyarlha bolidu we shu ishta bolghaq gunahini özlii tūstige aliud, bu siler üchün ewlādmu-ewlad menggħiżek bir belgilime bolidu; ularning Israillarning ichide héchqandaq mirasi bolmaydu. **24** Chünki Israillarning Perwerdigargha atap kötürme hediye süpitide sun'ghan «ondin bir ülħish»ni Lawiyarlha miras qilip teqdim qilidighan boldum; shunga Men ular togruluq: Israillar ichide héchqandaq mirasi bolsa bolmaydu, — dédim. **25** Perwerdigar Musagħha mundaq dédi: — **26** Sen Lawiyarlha éytqin: «Siler Israillarning qolidin Men silerge miras bолн dep teqdim qilghan «ondin bir ülħish»ni alħan ikensiler, siler shu ondin bir ülħishning yene ondin bir ülħishini ayrip, uni Perwerdigargha atap kötürme hediye süpitide sununglar. **27** Bu yol bilen silerning shu «kötürme hediye»ngħi silerge «xamandiki ashliqingħar»din hem «sharab kőlħikidiki tolup tashqan sharabingħar»din atalghanħar hésablinu. **28** Bundaq bolghanda, siler Israillarning qolidin alħan ondin bir ülħishning hemmisidin Perwerdigargha atap kötürme hediye sunisiler; siler Perwerdigargha atiġħan shu «kötürme hediye»ni kahin Harun'għa beringħar. **29** Silerge teqdim qilin'ghan barliq nersilerdin eng ēsilini élip shularni muqeddes hesablap «Perwerdigargha atalħan tolqu kötürme hediye» süpitide sununglar». **30** Shunga sen Lawiyarlha éytqinki, «Siler shularni eng ēsilini kötürüp sunsangular, bu siler Lawiyarlarning xamandiki ashliqingħar we sharab kőlħikidiki sharabingħarha oxhash hésablinu. **31** Shundaq qilgħandin keyin siler we öydikiliringħar shu «ondin bir ülħish»lerni xalighan yerde yēsengħar bolidu, chünki bu silerning jamaet chédiridiki xizmittingħar in'ami bolidu; **32** Siler [shu ülħishlerdin] eng ēsilini kötürüp sunsangular, mushu isħingħar sewebidin gunħakar bolmaysiler. Undaq qilsangular siler Israillar atiġħan muqeddes nersilerni bulghimaysiler, shuning bilen Ölmeysiler».

19 Perwerdigar Musa bilen Harun'għa söz qilip mundaq dédi: — **2** Men Perwerdigar emr qilghan qanun-belgilime shuki: — Sen Israillarha buyrugħin, ular bějrim, nuqsansiz, boyunturuq sélimmigraph qizil yash siyirdin birni séning yēningħha ekelsun. **3** Sen siyirni kahin Eliazargħa tapħshur, u uni chédīrgħahn sirtiġha epchiqsun, andin birsi siyirni uning allida bogħuzlisun. **4** Kahin Eliazar barmiqiġi qan'għa milep,

jamaet chédirining alđiġha qaritip yette mertem chachs. **5** Andin birsi Eliazarning köz alđida pütkül siyirni köyüdürsun, yeni uning térisi, göshi, qeni we tēzékklirini köyüdürsun. **6** Kahin kédir yaghichi, zofa ösümluki we qizil rextni siyir köyüdürtilidighan otqa tashlisun. **7** Andin kahin öz kiyimini yusun we bedinini suda yusun, andin keyin bargħaq kirishke bolidu; lékin kahin kech kirgħe napak sanalsun. **8** Siyirni köyüdürġen kishimu kiyimlirini su bilen yuyup, öz bedinini suda yusun, andin u kech kirgħe napak sanalsun. **9** Pak bir adem siyirning kūlini yighip bargħahn sirtidiki pak bir yerge qoysun; u Israel jamaiti üchün «napakliqni chiqargħuchi su»ni yasashqa shu yerde saqlansun, u bir «gunħni paklighiċċi»dur. **10** Siyirning kūlini yighishturghan adem özin kiyimlirini yusun we kech kirgħe napak sanalsun. Bu Israillarha we ularnejn arisida turuwaqtan musaparlarga menggħiluk qanun-belgilime bolidu. **11** — Ölkkie, yeni herqandaq ḥolgen kishining jesitige tēġip ketken herbier kishi yette kün napak sanilidu. **12** U adem ütchinchi kūni [ashu su] bilen özini paklisun, hemde yettinchi kūnumi paklisun, andin u pak sanilidu; eger u ütchinchi kūni hemde yettinchi kūni özini paklimisa, pak sanalmaydu. **13** Herqandaq adem örük, yeni herqandaq ḥolgen kishining jesitige tēġip ketse, hemde özini paklimisa, Perwerdigarni chédirini bulghighan bolidu; shu kishi Israel arisidin üzüp tashlini; chünki «napakliqni chiqargħuchi su» uningħha sépilmigechke, u napak sanilidu; uning napakliqi tēxieha ixtide turidu. **14** Eger birer kishi bir chédir ichide olüp qalghan bolsa, u togruluq qanun-belgilime mundaq bolidu: — shu chédirigha kirgen herbirwi se chédirda turup qalghanlarning herbiri yette kün napak sanilidu. **15** Herbir oħraq turghan, aghzi yépilmighan qacha-quċiħalarning hemmisi napak sanilidu. **16** Shuningdek dalada qilich-shemsher bilen öltürġenlerge, yaki özi olüp qalghanning örük, yaki ademming ustixxininiga yaki qebrisiġe tegken herbier kishi yette kün għiċċe napak sanilidu. **17** Kishilar bu napak kishi üchün «paklandurħu chiqargħuchi qurbanliq»ning kūlidin azraq élip komżekk sēlip, ularning tūstige équin su qoysun. **18** Andin pak bir kishi zofa ösümluki élip shu sugħha tegħküzip uni chédirigha we ichidha barliq qacha-quċiħalha hem shu yerde turghan barliq kishilerning tūstige sép qoysun, we yene uni ustixan'ha, öltürġiġi yaki qebrige tegken kishining tūstige sép qoysun. **19** Ütchinchi kūni we yettinchi kūni hēliġi pak adem [pak bolmgħan ademlerning] tūstige shu suni sép qoysun; shundaq qilgħanda, yettinchi kūnige kelgħende u kishi paklan'ħan bolidu; andin u kishi kiyimlirini yuyup, bedinini suda yusun, kech kirgħe u pak sanilidu. **20** Lékin napak barlop qélib, özini paklimiġħan kishi Perwerdigarni muqeddes jayini bulghighi tħieħi, jamaet arisidin üzüp tashlini; «napakliqni chiqargħuchi su» uning tūstige sépilmigen, shunga u napak sanilidu. **21** Bu Israillarha menggħiluk belgilime bolidu, «napakliqni chiqargħuchi su»ni sepken kishi bolsa özining kiyimlirini yusun we «napakliqni chiqargħuchi su»għha tegken kishi kech kirgħe napak sanalsun. **22** Napak kishi tegken herqandaq nersimu napak sanilidu; bu nersilerge tegken kishilermu kech kirgħe napak sanalsun.

20 Birinchi ayning ichide Israillar, yeni pütkül Israel jamaiti Zin chölägi yētip kēlip, Qadesħite turup qald; Meryem shu yerde wapat boldi we shu yerge depne qilindi. **2** Jamaetke ichidighan'ha su yoq id, ular yighilip Musa bilen Harun'għa hujum qilgħili turdi. **3** Xelq Musa bilen tegħiġip: — Qerindashlimiz Perwerdigarni alldida ḥolgen chaghda bizmu bille olsek boptiken! **4** Siler néme üchün biz we charpaylirimizni bu yerde olüp ketsun dep, Perwerdigarni jamaitini bu chöläjżejriġe bashlap keldingħar? **5** Siler néme üchün bizni Misirdin

élip chiqip bundaq dehshetlik yerge ekeldinglar? Bu yerde ya tériqchiliq qilgili yer bolmisa, ya enjür, üzüm, anar bolmisa, ichidighan'gha sumu bolmisa, — déyishti. **6** Shuning bilen Musa bilen Harun jamaettin ayrılip jamaet chédirining derwazisi aldigha kélip düm yiqiliwidi, Perwerdigarning julasi u ikkisiqe ayan boldi. **7** Perwerdigar Musagha sóz qilip mundaq dédi: — **8** Hasini qolunggha al, andin sen akang Harun bilen birlikte jamaetni yiqhip, ularning köz aldidila qoram tashqa buyruq qil; shundaq qilsang qoram tash öz süyini chiqiridu; shu yol bilen sen ulargha su chiqirip, jamaet we charpayliri ichidighan'gha su bérisen. **9** Shuning bilen Musa Perwerdigarning emri boyiche Perwerdigarning huzuridin hasini aldı. **10** Musa bilen Harun ikkisi jamaetni qoram tashning aldigha yighdi we Musa ulargha: — Gépmige qulaq séléngilar, i asiyalar! Biz silerge bu qoram tashtin su chiqirip béréylimu?! — dédi. **11** Andin Musa hasisi bilen qoram tashni ikki qétim uruwidi, nahayiti köp su épip chiqti, sudin jamaetmu, charpaylarmu ichishti. **12** Perwerdigar Musa bilen Harun'gha: — Siler Manga ishenmey, Israillar aldida Méni muqeddes dep hörmətlimigininglər üçün, ikkinglarning bu jamaetni Men ulargha teqdim qilip bergen zémén'gha bashlap kirishinglarga yol qoymaymen, — dédi. **13** Su chiqirilghan jay «Meribah sulirix» dep atalghan; Israillar shu yerde Perwerdigar bilen takallashqanlıqı tichün, U ularning otturisida Özining muqeddes ikenlikini körsetti. **14** Musa Qadeshtin Édom padishahi bilen köruşhüshke elchi ewetip uningga: «Qérindashılırlı Israıl mundaq deydu: — Biz tartıwatqan jebr-japalarıng qandaqlıqı özlerigie melum, **15** bizning ata-bowilirimiz Misirgha chüshken bolup, biz Misirda uzaq zaman turup kettug; misirliqlar bizgimu, bizning ata-bowilirimizghimu yaman muamile qildi; **16** biz Perwerdigargha yéliniweduq, U bizning zarimizgha qulaq sélip, Perishte ewetip bizni Misirdin élip chiqti. Hazır mana, biz özleriniring chégrisiga jaylashqan Qadesht dégen bir sheherde turuwatımız. **17** Endi bizning zéménliridin ötüshimizge ruxset qilghan bolsila, biz étiz-ériq we üzümzarıqlardın ötmeymiz, quduqliringladın sumu ichmeymiz; «Xan yoli» bilen ménçip chégriliridin ötüp ketküche ongsolgha burulmaymiz» — dédi. **18** Lékin Édomlар uningga: «Silerning bizning zéménimizdin ötüshünglerge bolmaydu, ötimen désenglar qılıch kötürlüp silerge jengje chiqimiz» — dédi. **19** Israillar uningga: «Biz «kötürülgən yol» bilen mangimiz, özimiz we mallirimiz stiyyünglarnı ichsek, nerxi boyiche heqqini bérimez; biz peqet piyade ötüp kétimiz, bashqa héch telipimiz yoq» déwidı, **20** Édom padishahi: «Yaq. Ötmeysiler!» dédi. Édom [padishahi] nahayiti köp admınını bashlap chiqip Israillargha zor heywe körsetti. **21** Shundaq qilip Édomlар Israillarning ularning tewelikidin ötüshige ene shu yosunda yol qoymidi; shuning bilen Israillar Édomlarning aliddin burulup ketti. **22** Ular Qadeshtin yolgha chiqti; pütkül Israıl xelqi Hor téghigha keldi. **23** Perwerdigar Édomning chégrisidiki Hor téghida Musa bilen Harun'gha sóz qilip mundaq dédi: — **24** Harun öz xelqlirige qoshulup kétidu; ikkinglar Meribah suliri dégen jayda Méning emrimge xilaplıq qilgininglar üçün, uning Men Israillargha teqdim qilip bergen zémén'gha kirishige bolmaydu. **25** Sen Harun bilen oghli Eliazarnı élip Hor téghigha chiqqin; **26** Harunning kiyimlirini saldurup, oghli Eliazargha kiydürüp qoy; Harun shu yerde ölüp, öz xelqlirige qoshulidu. **27** Musa Perwerdigarning déginidek qıldı, ücheylen pütkül jamaetning köz alıldı Hor téghigha chiqti. **28** Musa Harunning kiyimlirini saldurup uning oghli Eliazargha kiydürüp qoydı; Harun taghnning choqqisida öldi. Andin Musa bilen Eliažar taghdin chüshüp keldi. **29** Pütkül jamaet Harunning ölgənlilikini bildi; shuning bilen pütün Israıl jemeti Harun üçün ottu kün matem tutti.

21 Jenubta turushluq Arad memlikitining Qanaaniylardin bolghan padishahi Israillarning Atarim yoli bilen kéliwatqanlıqını anglap, chiqip ular bilen soquşup, nechcheylenni tutqun qilip ketti. **2** Andin Israillar Perwerdigargha qesem ichip: «Eger bu xelqni bizning qolimizgħa pütünley tapshuridigan bolsang, ularning sheherlirini weyran qilip tashlaymiz» — dédi. **3** Perwerdigar Israillarning peryadini anglap, Qanaanlıylarnı ularning qoligha tapshurdi, shuning bilen ular Qanaaniylarnı ularning sheherliri bilen qosup weyran qildi; shu sewebtin ular shu yerni «Xormah» dep atidi. **4** Ular Hor téghidin yolgha chiqip, Édom zémiminini aylinip ötüş tichün, Qızıl déngiz boyidiki yolni boylap mangdi; xelq mushu yol sewebidin könglidle tolimu taqetsiz bolup, **5** Xudagħa we Musagħa qarshi chiqip: — Siler néme tichün bizni chöл-jeziride ölsun dep Misir zémiminidin bashlap chiqqansiler? Bu yerde ya ashlıq, ya su yoq, könglimiz bu erzimes nanlardın bizar boldi, déyishti. **6** Shu sewebtin Perwerdigar ularning arisiga zeherlik yilanlarnı ewetti; yilanlar ularni chaqtı, shu sewebtin Israillardın nurghun adem ölüp ketti. **7** Xelq Musaning aldigha kélip uningga: — Biz aghzimizni buzup, Perwerdigargha hem sanga hujum qilip, yaman gep qilip gunah qılduq; Perwerdigargha tilawet qilsang, u bu yilanlarnı arimizdin élip ketkey, — déwidı, Musa xelq tichün dua qildi. **8** Perwerdigar Musagħa: — Sen bir zeherlik yilanning sheklini yasap xadigha épip qoqghin; yilan chéqwalghan herbiri uningga qarisila qaya hayataq qarishidu, — dédi. **9** Musa mistin bir yilan yasitip xadigha épip qoqydı; we shundaq boldiki, yilan birkimmi chéqwalghan bolsa, u bu mis yilan'gha qarisila, ular hayat qaldi. **10** Israillar yene yolgha chiqip Obotqa kélip chédir tiki. **11** Yene Obottin yolgha chiqip, Moab zémiminining ululida kün chiqish tereptiki Iye-İbarimħa kélip chédir tiki. **12** Ular yene u yerdin yolgha chiqip Zered jilghisida chédir tiki. **13** Yene u yerdin méngip Amoriylarning zémiminining chétidin chiqip chöл-bayawandin ötüp, épip turghan Arnon deryasining u qéтиda chédir tiki (čunki Arnon deryası Moabiyların chégrisi bolup, Moabiylar bilen Amoriylarning otturisida idi). **14** Shunga «Perwerdigarning jengnamisi» dégen kitabta: — «Sufahidki Waheb we derya-wadılırları, Arnon deryası we jilghilirin yanbagħiħi, Arnon turalħusīgħihe yétip, Moabning chégrisiga chüshidu» dep pütligenidi). **16** [Israillar] yene u yerdin méngip Beerge keldi; «[Beer]» quduq dégen menide bolup, ilgiri Perwerdigar Musagħa: «Sen xelqni yigh, Men ulargha ichidighan su bέrey» dégende shu quduqni közde tutqan. **17** Shu chaghda Israillar munu naxshini éytishqan: — «Ah quduq, chiqsun stiyyüng bulduqlap, Naxsha éytinglar, quduqqa bę́ghishlap: **18** Bu quduqni emirler, Xelqning kattiliri qazghan, Qanun chiqqargħuchining sözi bilen, Hasilri bilen qazghan». Israillar chöл-bayawandin yene Mattanħaqha, **19** Mattanħaqħin Nahaliyelge, Nahaliyeldeñ ħamotqa, **20** Ħamotqa Moab dalasidiki jilghīħiha, yene chöл-bayawan terepke qarap turghan Pisgħa téghining choqqisiga yétip bard. **21** Israillar Amoriylarning padishahi Sihonning aldigha elchilerni ewetip: **22** — Bizning öz zéménliridin ötiwélishimizge ijazet bergeyla; biz silining étizlirlirığha we üzümzarlıqlırlıgha kirmeymiz, quduqliridin sumu ichmeymiz; teweliridin ötüp ketküče «Xan yoli» din chiqmeymiz, — dédi. **23** Sihon Israillarnı öz chégrisidin ötki qoymaya qalmastin, eksice u Israillar bilen soquşimend, özining barlıq xelqini yiqhip chölge qarap atlandi. U Yahazgħa kélip Israılħaqha hujum qildi. **24** Israillar uni qılıch bilen chépyp öltürüp, uning yurtini Arnon deryasidin Yabbok deryasigħihe, yeni Ammoniylarning chégrisigħihe igilidi; Ammoniylarning chégrisi bolsa bek mustehkem idi. **25** Israillar bu yerdiki hemme sheherni igilidi hem Amoriylarning

sheherlirige, yeni Heshbon'gha we uningha tewe barliq yéza-qishlaqlarhimi kirip orunlashti. **26** Chünki Heshbon eslide Amoriylarning padishahi Sihonning merkizi shehiri idi; Sihon eslide Moabning ilgiriki padishahi bilen soqushqan, uning Arnon deryasigichie bolghan hemme zémiminini tartiwalghanidi. **27** Shu sewebtin shairlar: — «Heshbon'gha kélénglar! Mana Sihonning shehiri yéngiwashtin qurulsun, Sihonning shehiri mehkem qilinsun. **28** Chünki Heshbonning özidin chiqtı bir ot, Sihonning shehiridin bir yalqun yalqunlap, Yutuwetti Moabtiki Ar shehirini, Arnondiki egiz jaylarning emirlirini. **29** Way sanga ey Moabl Hey Kémoshning ümmiti, tügeshtinglar! Chünki [Kémosh] öz oghullirini qachqun'gha aylandurdi, Qizlirin esirlikke bérip, Amoriylarning padishahi Sihon'gha tutup berdi! **30** Biz ularni yiqitiwettuq, Heshbon taki Dibon'ghiche halak boldi; Biz hetta Nofahqice (Nofahtin Medebagha yétitudi) ularning yurtinai weyran qiliwettuq!» — dep shérir yézishqanidi. **31** Shuning bilen Israillar ene shu teriqide Amoriylarning yurtigha orunlashti. **32** Musa Yaazerni charlap kéléshke charlighuchilarni ewetti; andin Israillar Yaazerning yéza-qishlaqlarini ishghal qilip, u yerlerdi Amoriylarni yéridin qoghlifiwetti. **33** Shuningdin kéyin Israillar burulup, Bashanning yolini boylap mangdi; Bashanning padishahi Og we uning barliq xelqi chiqip Edreyde Israillar bilen jeng qilishqa sep tüzdi. **34** Perwerdigar Musagha: — Qorqma, Men uni, uning barliq xelqi hem zémiminin qolunggħha tapshurimen; sen uni ilgiri Heshbonda turushluq Amoriylarning padishahi Sihonni qilghandek qilisen, — dédi. **35** Shuning bilen ular Og bilen uning oghullirini hem barliq xelqining birini qoymay qirip tashlidi we uning zémiminini iglidi.

22 Israillar yene yolha chiqip Moab tüzenglilikliride, yeni Iordan deryasining sherq teripide, Yérixoning uledilida chédir tiki. **2** Israillarning Amoriylarhga qilghan ishlirining hemmisini Zipporning oghli Balaq körüp turghanidi. **3** Moablar xelqtin intayin qorqushti, chünki ular bek köp idi; Moabiylar Israillarning sewebidin bek alaqzade bolup kétishti. **4** Moabiylar Midiyan aqsaqalliriga: «Bu bir top adem etrapimizdiki hemme nersini, xuddi kala étizidiki otni yalmighamdek yalmap yep kétidighan boldi» — déyishti. U chaghda Zipporning oghli Balaq Moabning padishahi idi. **5** U elchilerni Béorning oghli Balaamning alidiga, Balaamning ana yurtidiki ulugh derya boyidiki Pétor shehirige bérip, Balaamni chaqirip kéléshke ewetip: padishahimiz: — «Qarisila, bir xelq Misirdin chiqqanidi; mana, ular pütün zémimin'gha yamrap ketti, mana ular bizning udulimizgha kélép chishti. **6** Ular ménedingin küchlük bolghachqa, emdi özli kélép bu xelqni men üchün bir qargħap bergen bolsila; belkim men ularni yéngip, bu zémindin qogħlap chiqirishim mumkin; chünki özli kimeg bext tilisile shuning bext quqidighanlıqini, kimni qargħisila, shuning qargħishqa qalidighanlıqini bilimen» deydu, denglar, — dédi. **7** Moabning aqsaqallirini bilen Midiyanning aqsaqallirini qollirida pal sélissen in'amlirni élip mangdi; ular Balaamning alidiga kélép Balaqning geplirini yetküzi. **8** Balaam ulargha: — Bügħin axsham mushu yerde qonup qélinglar, men Perwerdigarning manga qilghan sózi boyiche silerge jawap yetküzim, — dédi. Shuning bilen Moabning shu emirliri Balaamningkide qonup qaldi. **9** Xuda Balaamningkige kélép: — Séning bilen bille turghan bu ademler kim? — déwidi, **10** Balaam Xudaghha: — Moab padishahi Zipporning oghli Balaq elchilerni ewetip manga: **11** «Qarisila, Misirdin bir xelq chiqqanidi, ular pütün zémimin'gha yamrap ketti; bu yerge kélép ménинг üchün ularni qargħap bersile, shundaq qilsila belkim ularni yéngip, bu yerdin qogħliwetħelishim mumkin» — dédi, — dédi. **12** Xuda Balaamgha: Sen ular bilen bille barsang bolmaydu, u xelqni qargħisangmu

bolmaydu, chünki ulargha bext-beriket ata qilin'ghan, — dédi. **13** Balaam etigen turup Balaqning emeldarlrigha: — Siler öz yurtunglарha qaytip kéténglar, chünki Perwerdigar ménинг siler bilen bille bérishimgħa ruxset qilmidi, — dédi. **14** Moabning emeldarlrili qopup Balaqning yénigha kélép uningħha: — Balaam biz bilen bille kéléshke unimidi, — dédi. **15** Shuning bilen Balaq téximu köp we téximu mötiwei emeldarlarini ewetti, **16** Ular Balaamning alidiga kélép umingħha: — «Zipporning oghli Balaq mundaq deydu: — «Héchnéme silining yénimħha kéléshlirini tosumiħay; **17** chünki men özlirini zor shan-shħretke ige qilimen; néme désile maqul deyment; shunga manga esħu xelqni qargħap bersilia bolidu», — dédi. **18** Balaam Balaqning xizmetkarlirigha jawaben: — Balaq manga özining altun-kümüşke liq tolghan öz öyini bersimu, meyli chong yaki kichik ish qilay, Xudayim Perwerdigarning manga buyrughanliridin halqip kételmeymen. **19** Silerlu bügħin axħam mushu yerde qonup qélinglar, Perwerdigar yene shu isħlar togrisida manga néme deydkin, shuni biley, — dédi. **20** Shu kéchisi Xuda Balaamningkige kélép uningħha: — U kishiler séni teklip qilip kelgen bolsa, ular bilen bille bargħin, lékin sen Ménинг sanga éytidighanlirim boyiche ish qilishing kerek, — dédi. **21** Balaam etigen turup éshikini toqup Moabning emirliri bilen bille mangdi. **22** Xuda Balaamning mangħanlıqidin għezeplendi; Perwerdigarning Perishtisi uni tosħusqa yolda turatti. U shu chaghda ēshikige minip ikki ghulami bilen bille kétīwatati. **23** Mada ēshek Perwerdigarning Perishtisining qoliga qilich alħan halda yolda turghanlıqini körüp, yoldin chiqip étiziq bilen ménġiwid, Balaam ēsheknii yolħa chiqip ménġishqa dumbalap urdi. **24** Perwerdigarning Perishtisi ikki teripi tosma tam bilen tosalgħan üzümzarlıqti tar bir yolda turuwaldi. **25** Ēshek Perwerdigarning Perishtisini körüp, tamħa qistilip ménġip, Balaamning putini tangħha qistap yarilandurup qoysi; Balaam ēsheknii yene dumbalid. **26** Perwerdigarning Perishtisi bolsa yene alidħiraq bérip, ong ya solħa burulushqa bolmaydighan téximu tar bir yerde tüüp turdu. **27** Ēshek Perwerdigarning Perishtisini körüp mangħay, Balaamning astida yétiwalid; Balaam qattiq xapa bolup, ēsheknii hasisi bilen qattiq dumbalap ketti. **28** Bu chaghda Perwerdigar ēshkeke zuwan kırġiżi widdi, ēshek Balaamgha: — Méni üħi qétim dumbalaydighan'ha sanga néme yamanliq qiptimen? — déwidi, **29** Balaam ēshekkie: — Sen méni setlesħtürdüng, qolumda qilich bolghan bolsa id, séni chépik bolghinimdin tartip minip kelgen ēshiking men emesmu? Ilgiri men sanga mushundaq qilish aditim bolup baqqanmu? — déwidi, — Yaq, — dédi [Balaam]. **30** Ēshek Balaamgha: — Men séningki bolghinimdin tartip minip kelgen ēshiking men emesmu? Ilgiri men sanga mushundaq qilish aditim bolup baqqanmu? — déwidi, — Yaq, — dédi [Balaam]. **31** Ene shu chaghda Perwerdigar Balaamning közlini achi, Balaam Perwerdigarning Perishtisining qilichini ghilipidin chiqirip, yolda turghanlıqini kördi; u yerge beshini qoyup sejde qildi. **32** Perwerdigarning Perishtisi uningħha: — Sen ēshikingni néme üchün üħi qétim dumbalaysen? Qarighina, mangħan yolung Ménинг nezirimde tetu bolghachqa, séni tosħusqa chiqquchi Men Özüm idim. **33** Ēshek Méni körüp üħi qétim Ménинг aldimdin burulup ketti; eger ēshek Ménинг aldimdin burulup kettmigen bolsa, Men alliqachan séni öltürüp ēsheknii tirik qaldurghan bolattim, — dédi. **34** Balaam Perwerdigarning Perishtisige: — Men gunahkarmen, Özliniñi yolda méni tosħus turghanlıqirini körmeptimen; mubad emdi méning bérishim nezerliरide rezil körünse, men qaytip kétéy, — dédi. **35** Perwerdigarning Perishtisi Balaamgha yene: — Boptu, bu kishiler bilen bille bargħin, biraq pejet Men sanga dégen sönċila dègin, — dédi. Shuning bilen Balaam Balaqning emeldarlrili bilen bille mangdi. **36** Balaq Balaamni kéliwétiptu dep anglap, qarshi élisħ

üchün Moabning Arnon deryasining boyidiki, chégrining eng beshidiki shehirige keldi: **37** — Men silini chaqirishqa shunche jiddiy elchi ewetkenidim, néme üchün kéléishke unimidila? Men silini shan-shöhretke ige qilalmayttimu? — dédi Balaq Balaamgħa. **38** — Qarisila, mana keldimghu, emdi men öz aldimgħa birnémé déyeleyttimmu? — dédi Balaam, — Xuda aghzimħa néme għepni salsa, men shunila deyment. **39** Balaam Balaq bilen bille yolha chiqip Kiriat-Xuzotqa keldi. **40** Balaq kala, qoylarni soyup qurbanliq qilip, ularning göshidin Balaam we uning bilen bille bolghan emirlerge ewetip berdi. **41** Andin Balaq eti seherde Balaammi Baalning égiz jaylirigha élip chiqt; u shu yerdin Israil xelqining eng chettiki bir qismińi kördi.

23 Balaam Balaqqä: — Sili mushu yerge manga yette qurban'għaq yasitip bersile, mushu yerge yene yette buqa bilen yette qoshqarmu hazirlap bersile, — dédi. **2** Balaq Balaamming déginidek qilip berdi; Balaq bilen Balaam ikkisi herbir qurban'għaq qurbanliq qilishqa bardin buqa bilen birdin qoshqar sundi. **3** Balaam Balaqqä: — Sili öz köydürme qurbanliqlirining yénida tursila, men alidha barimen, Perwerdigar méninq bilen körüşħuše kélémdikin? U manga néme dep körsetme berse, men özlirige shuni dep bériment, — dédi we bir döngge chiqt. **4** Xuda Balaam bilen körüşti; Balaam Xudagħa: — Men yette qurban'għaq hazirlattim, herbir qurban'għaq qurbanliq süpitide birdin buqa bilen birdin qoshqar sundum, — dédi. **5** Perwerdigar Balaamming aghzigha bir sözni sélip: — Balaqning yénigha qaytip bérrip uningħha mundaq, mundaq dégin, — dédi. **6** Shuning bilen u Balaqning yénigha qaytip bardi. Mana, u we Moabning barliq emirliri uning köydürme qurbanliqingin yénida turatti. **7** Balaam kalam sözini aghzigha élip mundaq dédi: — Balaq méni Aram dégen yurttin, Moab shahi Balaq méni meshriq tagħliridin élip kélip, Mundaq dédi: — Kel, méninq ütchūn Yaquqna qargħighin. Kel, Israillni rasu bir süküp eybligin. **8** Tengri Özzi qargħimīgħan birawni men qandaq qargħay? Perwerdigar Özzi süküp eybligin birawni men qandaq süküp eybley? **9** Men qoram tashlarning choqqiñi turup uni körmektimen, Dönglerde turup uningħha nezer salmaqtimen; Mana, ular yekke yashaydighan bir qown, Ular bashqa qownlarning qatarida sanalmaydu. **10** Yaqupning topilirini kim hésablaq chiqalaydu? Hetta Israillning töttin birinim u sanap chiqalaydu? Méninq jénim heqqaniyning ölümidek ölsun, Méninq axixim uningkidek bolghay! **11** Balaq Balaamgħa qarap: — Sen manga néme qiliwatisen?! Men séni dūshmenlirimmi qargħap bérishke chaqiritan tursam, mana sen eksie püttenley ularġha amet tilidieg! — dédi. **12** — Perwerdigarni aghzimħa salghinini yetküzħuše köngħi qoymisam bolamt? — dep jawap berdi Balaam. **13** Balaq Balaamgħa: — Méning bilen bille bashqa bir yerge barsila, ularni shu yerdin koreleyla; biraq ularning hemmisi emes, ularning chégridiki bir qisminila koreleyla; sili shu yerde turup ularni men ütchūn qargħap bersile, — dédi. **14** Shuning bilen Balaq Balaammi «Zofimning dalasi»għa, Pisgħa tēgħincho qoqqisiga bashlap bérrip, shu yerde yette qurban'għaq saldurup, herbir qurban'għaq qurbanliq süpitide birdin buqa, birdin qoshqar sundi. **15** Balaam Balaqqä: — Sili mushu yerde özlirining köydürme qurbanliqlirining yénida turup tursila, men awu yaqqqa bérrip körüşħu kékly, — dédi. **16** Perwerdigar Balaam bilen körüşħu, uning aghzigha bir sözni sélip: — Sen Balaqning yénigha qaytip uningħha mundaq, mundaq dégin, — dédi. **17** Balaam Balaqning yénigha qaytip kelgende, mana, u we Moabning barliq emirliri uning köydürme qurbanliqingin yénida turatti. — Perwerdigar néme dédi? — dep soridi Balaq. **18** Balaam

kalam sözini aghzigha élip mundaq dédi: — «Hey Balaq, sen qopup anglicheen, Ah, Zipporning oħgli, manga qulaq salghin. **19** Tengri insan emestur, U yalghan éytmaydu, Yaki adem balismu emestur, U pushayman qilmaydu. U dégeniken, isħqa ashurmay qaladu? U sóz qilgħaniken, wujudja chiqarmaq qaladu? **20** Mana, manga «berikettle» dep tapshuruldi, U beriketligeniken, buni men yanduralmaymen. **21** U Yaqupta héch gunah körmigen, Israilda naheqlaqni uchratmighan. Xudasi Perwerdigar uning bilen bille, Padishahning tentene awazi uning arisididur. **22** Tengri uni Misirdin élip chiqqan; Uningda yawa kaliningkidek kuchi bardur. **23** Chünki Yaquplarħa epsu kargħa kelmeydu, Israillargħimu pal kargħa kelmeydu. Waqt-saiti kelgende, Yaqup bilen Israil toghrisida: — «Tengri neqeder karamet ish qilip bergen-hel! Dep jakarlanmay qalmaryu! **24** Mana, bu qowm chishi shirdek qopidu, Erkek shirdek qeddini ruslaydu; Özzi oħlighan owni yémigħu, Öltiġġenlernejn qénini ichmigħi, Hergiz yatmaydul!». **25** Balaq Balaamgħa: — Boldi, sili ularni azraqmu qargħimisila, ularġha ametrū tilimisile! — dédi. **26** Balaam Balaqqä jawab qilip: — Men silige: — «Perwerdigarni manga éytqanlirining hemmisige emel qilmisam bolmaydu» dégen emesmidim? — dédi. **27** Balaq Balaamgħa: — Kelsile, men silini bashqa bir yerge apiray, Xudaning neziride sili shu yerde turup ularni qargħashliri muwapiq tépilarmiñ? — dédi. **28** Shuning bilen Balaq Balaamni bashlap, chöl-bayawan'għa qaraydighan Pèor tēgħincho qoqqisiga keldi. **29** Balaam Balaqqä: — Sili bu yerde manga yette qurban'għaq saldurup bersile, yette buqa bilen yette qoshqarmu teyyarlap bersile, — dédi. **30** Balaq Balaamming déginidek qildi, herbir qurban'għaq bardin buqa bilen birdin qoħqar sundi.

24 Balaam Perwerdigarni Israillargħa bext-beriket ata qilishni muwapiq körgenlikini körüp yétip, aldinqi [ikk] qéttimqidikidek séħir isħlitishke barmidi, belki yuzini chöl-bayawan terepeq qaratti. **2** Balaam beshini kötürüp Israillarning qebile boyiche chédirlarda olturnaqħlanliqini kördi, Xudaning Rohi uning tūstige chħushti. **3** Shuning bilen u aghzigha kalam sözini élip mundaq dédi: — «Béorning oħgli Balaam yetküzidighan kalam sözi, Kożi ēchilmighan ademming étidighan kalam sözi, **4** Yeni Tengrining sözlirini angliħuchi, Hemmige Qadirning alamet körünüşini körgħi, Mana emdi kożi ēchilip düm yiqlgħan kishi yetküzgen kalam sözi: — **5** Ah Yaqup, chédirliring neqeder güzel, Turalghuliring neqeder güzel, ah Israill! **6** Goya kéngeygen derya wadilridek, Xuddi derya boyidiki bagħlardek, Goya Perwerdigar tipik östvur ud derexliridek, Derya boyidiki kédir derexliridek; **7** Sular uning soħħilidin ħaqiċċi, Ewladliji siġi mol jaylarda bolidu; Padishahi Agaddin ħażi kétidu, Uning padishħaliq iż-żistu qilip güllini. **8** Tengri uni Misirdin élip chiqqan, Uningda yawa buqining kuchi bardur; Dūshmen ellerni u yep kétidu, Ustixanlini ħażi tashlaydu, Oqya ħażi ularni tħeship tashlaydu. **9** U bagħirlap yatsa, erkek shirdek, Yatsa hem chishi shirdek, Kim uni qozghitħiṣha pétin? Kim sanga bext-beriket tilise, bext-beriket tapidu. Kim séni qarħħisa, qarħħiṣha kétidu». **10** Balaq Balaamgħa achchiqlinip, qolini qoligha urup ketti; Balaq Balaamgħa: — Men silini dūshminni qargħap bérishke qichqirtqanid we mana, sili ütch qéttim püttenley ularġha amet tilidieg! **11** Emdi tēzid yurtlirigha qéċċip ketsile; men eslide silinieg izzet-hörmetlini katta qilay dégenidim, mana Perwerdigar silini bu katta izzet-hörmetke nail bolushtin tosus qoysi, — dédi. **12** Balaam Balaqqä: — Men eslide özliriring elchilirige: **13** «Balaq manga özining altun-kümħiħke liq tolghaq öz öyini bersimu, Perwerdigarni buyrughinidin halqip,

öz meylimche yaxshi-yaman ish qilalmaymen; Perwerdigar manga néme dése, men shuni deymen» dégen emesmidim? **14** Emdi men öz xelqimge qaytimen; kelsile, men özlirige bu xelqning künlerning axirida silining xelqlirige qandaq muamile qildighanlıqını étip beréy, — dédi. **15** U kalam sózini aghzhiga élip mundaq dédi: — Béorning oghli Balaam yetküzidighan kalam sózi, Közliri échilmighan kishi éytqan kalam sózi, **16** Tengrining sózlerini anglighuchi, Hemmidin Aliyning wehiylirini bilguchi, Hemmige Qadirning alamet körünüşhini körguchi, Mana emdi közi échilghan düm yiqlighan kishi yetküzidighan kalam sózi: — **17** Men Uni körimen, lékin hazır emes; Men Uningha qaraymen, lékin yéqin yerdin emes; Yaqutin chiqar bir yultuz, Kötürüler Israildin bir shahane hasa; Chéqiwéter u Moabning chékisini, Barlıq Shéltarning beshini yanjiydu. **18** Edom uningga tewe bolidu, Téxi díshmini Síirlar uningga tewe bolidu; Israil bolsa baturluq qılıdu. **19** Yaqutin chiqqan biri seltenet süridü, Sheherde qalghan hemmeylenni yoqitidu». **20** Andin Balaam Amaleknı körüp, mundaq kalam sózini éytti: — «Amalek idi esli eller arisida bash, Emdi halakettur teqdir-qismiti». **21** Andin Balaam Kéniylerni körüp mundaq kalam sózini éytti: — «Séninq makanning mustehkem bolup, Changang qoram tash ichide bolsimu, **22** Lékin siler Kéniyler halak qelinip turisiler; Taki Ashur silerini tutqun qılıp ketküche». **23** Balaam yene kalam sózini dawam qılıp mundaq dédi: — «Ah, Tengri bu ishlarnı qılghan chéghida, Kim tırık qélışhqa qadir bolar? **24** Kittim terepliridin kémiler kélép, Zulum-zexmet salıdu Ashurgha, Zulum-zexmet salıdu Éberge; Lékin [Kittimdin kelgüchi] özimü halakketke yüzliner. **25** Shuning bilen Balaam ornidin qopup öz yurtığa qaytti; Balaqmu öz yoligha mangdi.

25 Israillar Shittimda turghan mezgilde, xelq Moab qızlırı bilen buzuqluq qılışqa bérilip ketti. **2** U qızlar Israillarnı öz ilahrlığha atalghan qurbanlıqlaragua qatnışhısha chaqirdı; [Israillarmı] qurbanlıqlardın yeydighan, ularning ilahrlığha birlikte choqunidighan boldı. **3** Israillar Baal-Péor bilen ene shu teriqhe baghlinip ketkenlikli tühün, Perwerdigarning Israillargha achchiqi qozghaldi. **4** Perwerdigar Musagha: — Perwerdigarning qattiq ghezipi Israillargha chüshmisun tühün, xelqning emirlirining hemmisini tutup, ularni Méning aldimda aptapta ésip qoyghın, — dédi. **5** Shuning bilen Musa Israillining soraqchilirığa: — Siler bérüp herbiringlar özünglarning Baal-Péor bilen baghlinip ketken ademlirini öltürüwétinglar, — dédi. **6** We Musa pütküll Israil jamaiti bilen jamaet chédirining derwazisi aldida yığha-zar qılıp turuwtaqanda, mana Israillardin bireylen kélép ularning köz aldidila Midiyani bir qıznı öz qérindashlirining yénigha élip mangdi. **7** Kahin Harunning newrisi, Eliazarning oghli Finihas buni körüp, jamaet ichidin qopti-de, qoligha neyze élip, **8** héliqi Israil ademning arqisidin chédirning ichkirige kirip, qiz bilen ikkisining qarnıgha neyze tiqwetti. Israillar arisida tarqalghan waba ene shu chaghídila toxtidi. **9** Shu chaghda waba tékip olğenler jemiy yigirme töt ming ademe yetkenidi. **10** Andin Perwerdigar Musagha mundaq dédi: — **11** — «Kahin Harunning newrisi, Eliazarning oghli Finihas Méni dep wapasızlıqqa bolghan hesitimi öz hesiti bilip, Méning Israillarga bolghan ghezipimni yandurdi. Shunga gerche Men wapasızlıqqa bolghan hesitimiñ ghezepler'gen bolsammu, Israillarnı yoqitiwtimidim. **12** Shunga sen: — «Man, Men uningga öz aman-xatirjemlik ehdemni teqdim qilimen! **13** Bu [ehde] uningga we uning ewladlirığha tewe bolidighan mengüllük kahinliq ehdisi bolidu, chünki u öz Xudasini dep wapasızlıqqa heset qılıp, Israillar tühün kafaret keltürdü» — dep jakarlıghın». **14** Öltürülgén yeni héliqi Midiyani qız bilen bille

öltürülgén Israil ademning ismi Zimri bolup, Saluning oghli, Shiméon qebilisidiki bir jemetning emiri idi. **15** Öltürülgén Midiyani qızning ismi Kozbi bolup, Zurning qizi idi; Zur bolsa Midiyani bır qebilining bashlıqı idi. **16** Perwerdigar Musagha: — **17** Sen Midiyaniylarǵha aram bermey zerbe bergin; **18** Chünki ular hiyle-mikir ishlitip silerge aram bermigen; Péordiki ishta, shundaqla ularning singlisi bolghan Midyannıng bir emirining qizi Kozbining ishidimu hiyle-mikir ishlitip silerni azdurghan, — dédi. Kozbi waba tarqalghan künide Péordiki ish sewebidin öltürüldi.

26 Wabadin kényin Perwerdigar Musa bilen Harunning oghli Eliazargha söz qılıp: — **2** Siler pütküll Israillarning jamaiti ichide yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighanlarnı ata jemeti boyiche hésablap sanaqtin ötküzüngler, — dédi. **3** Shuning bilen Musa bilen kahin Elazar Moab tüzenglikliride, yeni Yérixoning yénidiq Iordan deryasining boyida Israillar bilen sözliship ulargha: **4** «Perwerdigarning Musa we Misirdin chiqqan Israillarga buyrughini boyiche, silerden yigirme yashtin ashqanlarning hemmisi [tizimlinip] sanaqtin ötküzülfüshi kérek» dep uqturdi. [tizimlitilghan sanlar mundaq boldı]: — **5** Israillning tunji oghli Ruben idi. Rubenning ewladliri, yeni Hanuqning neslidin bolghan Hanuq jemeti; Palluning neslidin bolghan Pallu jemeti; **6** Hezron neslidin bolghan Hezron jemeti; Karmi neslidin bolghan Karmi jemeti. **7** Bular Rubenning jemetliri bolup, ulardin sanaqtin ötküzülgini jemiy qırıq üch ming yette yüz ottu kishi boldı. **8** Palluning oghli Eliab; **9** Éliabning oghulları Nimuel, Datan, Abiram idi. Datan bilen Abiram eslide jamaet ichidin chaqırılgan mötiwerler bolsimu, Korah guruhidikiler Perwerdigar bilen takallashqanda, ular bilen birliship Musa we Harun bilen takallashqanı. **10** Yer aghzını échip ularni Korah bilen birge yutup ketken; shu chaghda Korah guruhidikilerning hemmisi ölgən; bashqılargha ibret bolsun dep, ot uning ikki yüz ellik adimini yutup ketken. **11** Lékin Korahning ewladliri ölüp ketmigen. **12** Shiméonning ewladliri, jemet boyiche, Nemuelning neslidin bolghan Nemuel jemeti; Yamin neslidin bolghan Yamin jemeti; Yaqin neslidin bolghan Yaqin jemeti; **13** Zerah neslidin bolghan Zerah jemeti; Saul neslidin bolghan Saul jemeti. **14** Bular Shiméonning jemetliri bolup, jemiy yigirme ikki ming ikki yüz adem chiqtı. **15** Gad qebilisidin, jemet boyiche, Zefon neslidin bolghan Zefon jemeti; Haggi neslidin bolghan Haggi jemeti; shuni neslidin bolghan shuni jemeti; **16** Ozni neslidin bolghan Ozni jemeti; éri neslidin bolghan éri jemeti; **17** Arod neslidin bolghan Arod jemeti; Areli neslidin bolghan Areli jemeti. **18** Bular Gad ewladlirining jemetliri bolup, ular jemetliri boyiche sanaqtin ötküzülgende jemiy qırıq ming besh yüz adem chiqtı. **19** Yehudanıng oghulları Ér bilen Onan idi; bu ikkisi Qanaan zémindä ölüp ketken. **20** Yehudanıng ewladliri, jemeti boyiche, Shilahning neslidin bolghan Shilah jemeti; Perezning neslidin bolghan Perez jemeti; Zerahning neslidin bolghan Zerah jemeti. **21** Perezning ewladliri Hezronning neslidin bolghan Hezron jemeti; Hamulning neslidin bolghan Hamul jemeti. **22** Bular Yehudanıng jemetliri bolup, ular jemet boyiche sanaqtin ötküzülgende jemiy yetmish alle ming besh yüz adem chiqtı. **23** Issakarning ewladliri, jemet boyiche, Tolaning neslidin bolghan Tola jemeti; Puahning neslidin bolghan Puah jemeti; **24** Yashubning neslidin bolghan Yashub jemeti; Shimronning neslidin bolghan Shimron jemeti. **25** Bular Issakarning jemetliri bolup, ular jemet boyiche sanaqtin ötküzülgende jemiy atmış töt ming üch yüz adem chiqtı. **26** Zebulunning ewladliri, jemeti boyiche, Seredning neslidin bolghan Sered jemeti; Elon neslidin bolghan Élon jemeti; Jahliyelning neslidin bolghan Jahliyel jemeti. **27** Bular Zebulunning jemetliri bolup, ular jemet boyiche

sanaqtin ötküzungende jemiy atmish ming besh yüz adem chiqtı. **28** Yüsüpning oghulliri: — jemet boyiche, Manasseh bilen Efraim idi. **29** Manassehning ewladliri: — Makirning neslidin bolghan Makir jemeti (Makirdin Giléad törelgen), Giléadning neslidin bolghan Giléad jemeti idi. **30** Töwendikiler Giléadning ewladliri: — Yeezerner neslidin bolghan Yeezer jemeti; Helekning neslidin bolghan Helek jemeti; **31** Asriyelning neslidin bolghan Asriyel jemeti; Shekemning neslidin bolghan Shekem jemeti; **32** Shemidaning neslidin bolghan Shemida jemeti; Heferning neslidin bolghan Hefer jemeti. **33** Heferning oghli Zelofihad oghul perzent körmey qız perzent körgen; Zelofihadning qızlirining ismi Mahlah, Noah, Hoglah, Milkah, Tirzah idi. **34** Bular Manassehning jemetliri bolup, sanaqtin ötküzungende jemiy ellik ki ming yette yüz adem chiqtı. **35** Töwendikiler Efraimning ewladliri, jemeti boyiche: — Shutilahning neslidin bolghan Shutilah jemeti; Bekerning neslidin bolghan Beker jemeti; Tahanning neslidin bolghan Tahan jemeti. **36** Shutilaning ewladliri Éranning neslidin bolghan Éran jemeti. **37** Mana bular Efraim ewladlirining jemetliri bolup, herqaysi jemetler boyiche sanaqtin ötküzungende jemiy ottuz ikki ming besh yüz adem chiqtı. Jemetliri boyiche, ularning hemmisi Yüsüpning ewladliri idi. **38** Binyaminning ewladliri, jemeti boyiche, Bélaniq neslidin bolghan Béla jemeti; Ashbelning neslidin bolghan Ashbel jemeti; Ahiramning neslidin bolghan Ahiram jemeti; **39** Shefufamning neslidin bolghan Shufam jemeti; Hufamning neslidin bolghan Hufam jemeti. **40** Ard bilen Naaman Bélaniq oghulliri idi; Ardnинг neslidin bolghan Ard jemeti; Naamanning neslidin bolghan Naaman jemeti. **41** Bular Binyaminning ewladliri bolup, jemet boyiche sanaqtin ötküzungende jemiy qırıq besh ming alte yüz adem chiqtı. **42** Töwendikiler Danning ewladliri bolup, jemet boyiche, Shuhamning neslidin bolghan Shuham jemeti; jemet boyiche bular Danning jemetliri idi. **43** Shuhamning hemme jemeti sanaqtin ötküzungende jemiy atmış töt ming töt yüz adem chiqtı. **44** Ashirning ewladliri, jemet boyiche, Yimnahnning neslidin bolghan Yimnah jemeti; Yéshwinning neslidin bolghan Yéshí jemeti; Bériyahning neslidin bolghan Bériyah jemeti. **45** Bériyahning ewladliri, jemet boyiche, Heberning neslidin bolghan Heber jemeti; Malkielning neslidin bolghan Malkiel jemeti. **46** Ashirning qızining ismi Séräh idi. **47** Bular Ashir ewladlirining jemetliri bolup, ular jemet boyiche sanaqtin ötküzungende jemiy ellik üch ming töt yüz adem chiqtı. **48** Naftalining ewladliri, jemet boyiche, Yahzielning neslidin bolghan Yahziel jemeti; Gunining neslidin bolghan Guni jemeti; **49** Yezerner neslidin bolghan Yezer jemeti; Shillemming neslidin bolghan Shillem jemeti. **50** Bular Naftalining jemetliri bolup, jemet boyiche sanaqtin ötküzungende jemiy qırıq besh ming töt yüz adem chiqtı. **51** Yuqırıqlar Israillardın sanaqtin ötküzungeler bolup, jemiy alte yüz bir ming yette yüz ottu adem chiqtı. **52** Perwerdigar Musagha söz qılıp mundaq dédi: — **53** Zémín mushulargha royxetke élín'ghan san boyiche miras qılıp teqsim qilinsun. **54** Mirasni ademi sani köp qebilierge köprek, adem sani az qebilierge azraq ból; miras royxettin ötküzungen adem sanığha qarap herbir ademe bölpürsün. **55** Halbüki, zémín chek tashlinish yoli bilen bölpürsün; ular mirasqa özlirining ata jemet-qebilisining nami boyiche warislıq qilsun. **56** Miras ulargha chek tashlash yoli bilen adem sanining az-köplükige qarap herbir [aile-jemetke] bölpürsün. **57** Töwendikiler ata jemet boyiche sanaqtin ötküzungen Lawiyalar: — Gershonnining neslidin bolghan Gershon jemeti; Kohatining neslidin bolghan Kohat jemeti; Merarining neslidin bolghan Merari jemeti. **58** Bular Lawiyalarning jemetliri: — Libni jemeti, Hébron jemeti, Mahli jemeti, Mushi jemeti, Korah jemeti.

Kohattin Amram törelgen. **59** Amramning ayalining ismi Yokebed bolup, Lawiyining Misirda tughulghan qizi idi; u Amramgħa Harun, Musa we ularning achisi Meryemmi tughup bergen. **60** Harundin Nadab, Abihu, Eliazar, Itamar törelgen. **61** Lékin Nadab bilen Abihu Perwerdigarning aldigha għeyri bir otni sun'għanda ölüp ketken. **62** Lawiyalar ichide biq alyiqtin ashqan barliq erkekler sanaqtin ötküzungende jemiy yigħirre üch ming adem chiqtı. Ular Israillar ichide sanaqtin ötküzungi, chünki ularġha Israillar ichide hēchqandaq miras [zémín] bölp bérilmigen. **63** Yuqırıda éytighan ademler Moab tüzlenglikliride, Yérixonning udulidiki l-oħra deryasi boyida Musa bilen kahin Eliazar teripidin sanaqtin ötküzungen Israillardur. **64** Biraq bu ademler ichide Musa bilen kahin Harun ilgħi Sinay chölide sanaqtin ötküzgħende sanaqtin ötküzungen birmu adem yoq id. **65** Chünki Perwerdigar ular toghrisida: «Ular chölä olmeq qalmaydu» dep éyqanidi. Shunga, Yefunneħħning oghli Kaleb bilen Nunning oghli Yesħuadın bashqa birimu qalmiġan.

27 Yüsüpning oghli Manassehning neslidin bolghan jemetler ichide Manassehning chewrisi, Makirning ewrisi, Giléadning newrisi, Heferning oghli Zelofihadning qızliri bolup, ularning ismi Mahlah, Noah, Hoglah, Milkah, we Tirzah idi. **2** Ular jamaet chédirining derwazis aldigha kēlip, Musa bilen kahin Eliazar we emirler bilen pütkül jamaetning aldida turup: **3** — Bizning atimiz chölä ölüp ketken; u u yerde Perwerdigargħa hujum qilgħi yighthi qalib qalib, yeni Korah għuruhidikerdin emes; u belki öz gunah ichide ölägen, we uning oghul perzenti yoq id. **4** Néme üchħun atimizning oghli yoqluqi seweblik uning nami uning jemetidin öchħiġi w-tidli? Özlirining bizże atimizning qérindashliji qatarida miras bölp bérishħiġi ötünimiz, — dédi. **5** Musa ularning bu isħini Perwerdigarning alidha qoqdi. **6** Perwerdigar Musagħa söz qılıp mundaq dédi: — **7** Zelofihadning qızlirining éytqini durus, sen choquqm ularġha atisining qérindashliji qatarida miras ber; ularning atisining mirasini ularġha ötküzung berġin. **8** Sen Israillargħa éytqin: «Bir adem ölüp ketken chaghda uning oghli bolmisa, undaqta siler uning mirasini qiziga ötkiżżejjha béringlar. **9** Qizi bolmisa, mirasini qérindashlija béringlar. **10** Qérindashliji bolmisa, mirasini ata jemet tagħihirja béringlar. **11** Eger uning atisining qérindashliji bolmisa, undaqta uning mirasini uning jemetidiki eng yeqin bir tughqiniga béringlar; u adem uning mirasiga ige bolsun. Bu Perwerdigar Musagħa buyruqhandek, Israillargħa chūshħuriġen hökkum, qanunbelgilme bolup qalsun». **12** Perwerdigar Musagħa: — Sen mawu Abarim téghha chiqq, Men Israillargħa tqedim qilgħan zémín'ha qarap baq. **13** Körüp bolghandin kényin senmu akang Harun'ha oxħħash öz xelqliringg qoshulisen. **14** Chünki Zin chölide, jamaet jédel chiqargħan chaghda, ikkingħar Méning buyruqimha asylaq qılıp, suning iħsħida (Zin chölide, Qadeshtiki «Meribah suliř» dégen jayda) Méni jamaetning aldida muqeddes dep hörmetlimidinqar, — dédi. **15** Musa Perwerdigargħa söz qılıp: **16** — I Perwerdigar, barliq et igħirining roħlirining Xudasi, Öz jamaitining padieħiñ padibek bolup qelishinining aldini ēlħi üchħun jamaetni idare qilidighan, ularning aldigha kirip chiqalaydighan, ularni bashlap mangalaydighan bi ademni titkep bérishħingni tileymen, — dédi. **18** Sen Nunning oghli Yesħuani talliġħin, — dédi Perwerdigar Musagħa, — Uningda Rohim bar, sen qolunġni uning bésħiġha qoy, **19** uni kahin Eliazar we barliq jamaetning aldida turghuzup wezipiġe qoy. **20** Sen pütkül Israfil jamaite uning gépigie kirishi üchħun özüngning izzet-shħoħrittingdin bir qismi uningħha berġin. **21** U kahin Eliazarning aldida tursun, [Eliazar] urimming hökkumini wasite

qılıp turup, Perwerdigarning huzurida uning üchün yol sorisun; Israil xelqi, yeni pütkül jamaet uning buyruqi bilen chiqidu, uning buyruqi bilen kirishi kérék. **22** Shuning bilen Musa Perwerdigarning buyruqi boyiche ish köriüp, Yeshuani bashlap kélép, kahin Eliazarning we barlıq jamaetning alidda turghuzdu; **23** [Elazar] qolini uning beshigha qoyup, uni Perwerdigargha Musanıng wasitisi bilen buyrugħinidek wezipige qoysi.

28 Perwerdigar Musagħha söz qılıp mundaq dédi: — **2** Sen Israillarga buyrup: — «Manga sunulghan hediye-qurbanlıqlarnı, yeni Manga ozuq bolidighan, xushbuyp keltürigidihan otta sunulidighan hediye-qurbanlıqlarnı bolsa, siler herbirini békítiglen gerelide sunushqa köngül qoyunglar» — dégin. **3** Sen ulargha yene: «Silerning Perwerdigargha atap otta sunidighan köydürme qurbanlıqinglar mundaq bolidu: — her künü bějirim bir yashlıq erkek qozidin ikkini daimiy köydürme qurbanlıq qilinglar. **4** Etigini birni, gugumda birni sununglar; **5** yene töttin bir hindin soqup chiqırılgħan zeytun méyi ileshtürügen épil undin ondin bir efahni ashlıq hediye süpitide sununglar. **6** Sinay téghida belgilen'gen, Perwerdigargha atap xushbuyp chiqarsun dep, otta sunulidighan daimiy köydürme qurbanlıq mana shudur. **7** Herbir qoza üchün uningga qoshulidighan sharab hediyesi töttin bir hin sharab bolidu; échitma ichimlik bolghan sharab hediyesi muqeddes jayda Perwerdigargha sunup tökülsun. **8** Sen ikkinchi bir qozini gugumda sun'ghin; uni etigenkidek ashlıq hediyesi we sharab hediyesi bilen qoshup sun'ghin; u xushbuyp keltürüş üchün Perwerdigargha atap otta sunulidighan köydürme qurbanlıq bolidu. **9** — Shabat künü bějirim bir yashlıq ikki erkek qoza sunulsun; uningga qoshup zeytun méyi ileshtürüğen épil undin efahning ondin ikkisi ashlıq hediye süpitide sunulsun we sharab hediyesi sunulsun; **10** bu herbir shabat künidiki sunulidighan shabat künidiki qurbanlıqtur; uning bilen daimiy köydürme qurbanlıq we qoshumche sunulidighan sharab hediyesi bille sunulsun. **11** — Her ayning birinchı künü Perwerdigargha atılıdighan köydürme qurbanlıq sununglar; yeni ikki yash torpaq, bir qochqar, bir yashlıq bějirim yette erkek qozini sununglar. **12** Her torpaq beshigha zeytun méyi ileshtürüğen épil undin efahning ondin ikkisi ashlıq hediye süpitide, **13** herbir qoza beshigha zeytun méyi ileshtürüğen épil undin efahning ondin biri ashlıq hediye süpitide sunulsun; bu Perwerdigargha otta sunulidighan, xushbuyp chiqırılgħan bir köydürme qurbanlıqtur. **14** Ularning sharab hediyeliri bolsa: — herbir torpaq beshigha sharabtin ýerim hin, qochqar beshigha hinning üchtin biri, herbir qoza beshigha hinning töttin biri sunulsun. Bu her ayda sunulidighan aylıq köydürme qurbanlıq bolup, yılning her ýıida shundaq qilinsun. **15** Bularning üstige Perwerdigargha atılıdighan gunah qurbanlıq süpitide bir téke sunulsun; shularning hemmisi daimiy köydürme qurbanlıq we qoshumche sharab hediyesi bilen bille sunulsun. **16** Birinchı ayning on tötinchi künü Perwerdigargha atalghan «ötüp kétish» [qozisi sunulsun]. **17** Shu ayning on beshinchı künü héyt bashlinidu; yette kün pétir nan yéilsun. **18** Birinchı künü muqeddes yighilish ötküzülsün, héchqandaq ish-emgek qilmaslıqinglar kérék, **19** shu künü otta sunulidighan, Perwerdigargha atalghan köydürme qurbanlıq süpitide yash torpaqtin ikkini, bir qochqar we yette bir yashlıq erkek qoza sununglar; ular aldinglarda bějirim körünsun; **20** shulargha qoshulidighan ashlıq hediyeliri zeytun méyi ileshtürüğen épil un bolup, herbir torpaq beshigha efahning ondin üchi, qochqar beshigha efahning ondin ikkisi, **21** shu yette

qoza beshigha efahning ondin biri sunulsun; **22** shuningdek [gunahinglar] üchün kafaret keltürüşke gunah qurbanlıqi süpitide bir téke sunulsun. **23** Bularning hemmisi etigenlik köydürme qurbanlıq, yeni daimiy köydürme qurbanlıqtin ayrim sununglar. **24** Siler bu teriqide uda yette kün Perwerdigargha atap otta sunulidighan, xushbuyp keltürigidighan ashundaq hediye-qurbanlıqlarnı sununglar; shularning hemmisi daimiy köydürme qurbanlıq we qoshup sunulidighan sharab hediyesining sırtida sunulidu. **25** Yettinchi künü muqeddes yighilish ötküzüngħar, shu künü héchqandaq ish-emgek qilishqa bolmaydu. **26** «Deslepki orma» künü, yeni «heptiler hétyi»ngħarda siler yéngi ashlıq hediysi Perwerdigargħa sun'għan chaghda muqeddes yighilish ötküzüngħar, héchqandaq ish-emgek qilmangħar. **27** Siler Perwerdigargħa atalghan, xushbuyp keltürigidighan köydürme qurbanlıq süpitide yash torpaqtin ikkini, qochqardan birni, bir yashlıq erkek qozidin yettin sununglar. **28** Shulargħa qoshup sunulidighan ashlıq hediye zeytun méyi ileshtürüğen épil undin bolup, herbir torpaq beshigha efahning ondin üchi, qochqar beshigha efahning ondin ikkisi, **29** shu yette qoza beshigha efahning ondin biri sunulsun; **30** shuningdek silerning [gunahinglar üçün] kafaret keltürüşke [gunah qurbanlıqi süpitide] bir téke sunulsun. **31** Shularning hemmisi daimiy köydürme qurbanlıq we uning ashlıq hediyesige qoshup (bularning hemmisi aldinglarda bějirim körünsun), sharab hediyeliri bilen bille sunulsun.

29 Yettinchi ayning birinchı künü siler muqeddes yighilish ötküzüngħar, [u kün] héchqandaq ish-emgek qilmaslıqingħar kérék. Bu siler üchün kanaylar chélinidighan künibol. **2** Siler Perwerdigargħa atalghan, xushbuyp keltürigidighan köydürme qurbanlıq süpitide yash bir torpaq, bir qochqar, yette bir yashlıq bějirim erkek qozini sununglar. **3** Shulargħa qoshup sunulidighan ashlıq hediye zeytun méyi ileshtürüğen épil undin bolup, herbir torpaq beshigha efahning ondin üchi, qochqar beshigha efahning ondin ikkisi, **4** shu yette qoza beshigha efahning ondin biri sunulsun; **5** shuningdek silerning [gunahinglar üçün] kafaret keltürüşke gunah qurbanlıqi süpitide bir téke sunulsun. **6** Shularni ayning birinchı künidiki köydürme qurbanlıq we uningga qoshumche bolghan ashlıq hediyesi, daimiy köydürme qurbanlıq, uningga qoshumche bolghan ashlıq hediyesi we bularning hemmisi daimiy köydürme qurbanlıq, uningga qoshumche ashlıq hediyesi we bularning sharab hediyeliri bille sunulsun. **7** Yettinchi ayning oninichi künü siler muqeddes yighilish ötküzüngħar; nepsingħarni tartip özüngħarni töwen tutungħar. U kün héchqandaq ish-emgek qilishqa bolmaydu. **8** Siler Perwerdigargħa atalghan, xushbuyp keltürigidighan köydürme qurbanlıq süpitide yash bir torpaq, bir qochqar, bir yashlıq erkek qozidin yettin sununglar (bularning hemmisi aldinglarda bějirim körünsun). **9** Shulargħa qoshup sunulidighan ashlıq hediye zeytun méyi ileshtürüğen épil undin bolup, herbir torpaq beshigha efahning ondin ikkisi, **10** shu yette qoza beshigha efahning ondin birini, **11** shuningdek gunah qurbanlıqi süpitide bir téke sununglar; ularning hemmisi kafaret künidiki gunah qurbanlıqi, daimiy köydürme qurbanlıq, uningga qoshumche ashlıq hediyesi we bularning sharab hediyeliri bille sunulsun. **12** Yettinchi ayning on beshinchı künü muqeddes yighilish ötküzüngħar; u kün héchqandaq ish-emgek qilishqa bolmaydu. Perwerdigargħa atap yette kün héyt qilingħar; **13** siler Perwerdigargħa atap, xushbuyp keltürsun dep otta sunulidighan köydürme qurbanlıq süpitide yash torpaqtin on üchni, ikki qochqar, bir yashlıq erkek

qozidin on tötni sununglar (shular hemmisi békirim bolsun). **14** Shulargha qoshup sunulidighan ashliq hediye zeytun méyi ileshtürülgen ésil undin bolup, on üch torpaq bésigha efahning ondin üchi, ikki qochqar bésigha efahning ondin ikkisi, **15** on tötni qoza bésigha efahning ondin birini, **16** shuningdek gunah qurbanliqi süpitide bir téke sununglar; shularning üstige daimiy köydürme qurbanliq, uning qoshumche ashliq hediyesi we sharab hediyesi bille sunulsun. **17** Ükkinci kúni yash torpaqtin on ikkini, ikki qochqar, bir yashliq erkek qozidin on tötni sununglar (shular hemmisi békirim bolsun) **18** we shundaqla torpaqlar, qochqarlar we erkek qozilarining sanigha qarap belgilime boyiche qoshumche sunulidighan ashliq hediyerili bilen sharab hediyerilirini sununglar. **19** Shuningdek gunah qurbanliqi süpitide bir téke sununglar; shularning üstige daimiy köydürme qurbanliq, uning qoshumche ashliq hediyesi we shularning sharab hediyerili bille sunulsun. **20** Üchinchı kúni bir yash torpaqtin on birni, ikki qochqar, bir yashliq erkek qozidin on tötni sununglar (shular hemmisi békirim bolsun) **21** we shundaqla torpaqlar, qochqarlar we erkek qozilarining sanigha qarap belgilime boyiche qoshumche sunulidighan ashliq hediyerili bilen sharab hediyerilirini sununglar; **22** shuningdek gunah qurbanliqi süpitide bir téke sununglar; shularning üstige daimiy köydürme qurbanliq, uning qoshumche ashliq hediyesi we sharab hediyesi bille sunulsun. **23** Tötinchı kúni yash torpaqtin onni, ikki qochqar, bir yashliq erkek qozidin on tötni sununglar (shular hemmisi békirim bolsun) **24** we shundaqla torpaqlar, qochqarlar we erkek qozilarining sanigha qarap belgilime boyiche qoshumche sunulidighan ashliq hediyerili bilen sharab hediyerilirini sununglar; **25** shuningdek gunah qurbanliqi süpitide bir téke sununglar; shularning üstige daimiy köydürme qurbanliq, uning qoshumche ashliq hediyesi we sharab hediyesi bille sunulsun. **26** Beshinchı kúni yash torpaqtin toqquzni, ikki qochqar, bir yashliq erkek qozidin on tötni sununglar (shular hemmisi békirim bolsun) **27** we shundaqla torpaqlar, qochqarlar we erkek qozilarining sanigha qarap belgilime boyiche qoshumche sunulidighan ashliq hediyerili bilen sharab hediyerilirini sununglar; **28** shuningdek gunah qurbanliqi süpitide bir téke sununglar; shularning üstige daimiy köydürme qurbanliq, uning qoshumche ashliq hediyesi we sharab hediyesi bille sunulsun. **29** Altinchı kúni yash torpaqtin sekkizni, ikki qochqar, bir yashliq erkek qozidin on tötni sununglar (shular hemmisi békirim bolsun) **30** we shundaqla torpaqlar, qochqarlar we erkek qozilarining sanigha qarap belgilime boyiche qoshumche sunulidighan ashliq hediyerili bilen sharab hediyerilirini sununglar; **31** shuningdek gunah qurbanliqi süpitide bir téke sununglar; shularning üstige daimiy köydürme qurbanliq, uning qoshumche ashliq hediyesi we sharab hediyesi bille sunulsun. **32** Yettinchı kúni yash torpaqtin yettini, ikki qochqar, bir yashliq erkek qozidin on tötni sununglar (shular hemmisi békirim bolsun) **33** we shundaqla torpaqlar, qochqarlar we erkek qozilarining sanigha qarap belgilime boyiche qoshumche sunulidighan ashliq hediyerili bilen sharab hediyerilirini sununglar; **34** shuningdek gunah qurbanliqi süpitide bir téke sununglar; shularning üstige daimiy köydürme qurbanliq, uning qoshumche ashliq hediyesi we sharab hediyesi bille sunulsun. **35** Sekkizinchı kúni siler muqeddes yighilish ötküzunglar; u kúni héchqandaq ish-emgek qilmangar. **36** Siler Perwerdigargha atap, xushbuy keltürsün dep otta sunulidighan köydürme qurbanliq süpitide bir torpaq, bir qochqar we bir yashliq erkek qozidin on tötni (shular hemmisi békirim bolsun) **37** hemde torpaq, qochqar we erkek qozilarining sanigha qarap, belgilime boyiche qoshumche sunulidighan ashliq

hediyerili bilen sharab hediyerilirini sununglar; **38** shuningdek gunah qurbanliqi süpitidimu bir téke sununglar; shularning üstige daimiy köydürme qurbanliq, uning qoshumche ashliq hediyesi we sharab hediyesi bille sunulsun. **39** Belgilen gen héyliringlarda Perwerdigargha atap sunulidighan qurbanliq-hediyele ene shulardur; silerning qesemge baghliq yaki ixtiyaren sunidighanliringlar, köydürme qurbanliqliringlar, ashliq hediyliringlar, sharab hediyliringlar we inaqliq qurbanliqliringlar bolsa, ularning sirtididur. **40** Shundaq qilip, Musa Perwerdigarning özige buyrughanlirining hemmisini qaldurmay Israillargha uqturdi.

30 Musa Israillarning qebile bashliqliriga söz qilip mundaq dédi: — Perwerdigarning buyrughanli mundaq: — **2** Eger biraw Perwerdigargha qesem ichken bolsa yaki öz özini cheklimekchi bolup qesem ichken bolsa, lewzidin qaytishqa bolmaydu, haman aghzidin chiqqan hemme gep boyiche ish tutushi kérek. **3** Qiz bala yash bolup, téxi atisining öyidiki chaghda, öz-özini cheklesh togruluq Perwerdigargha qesem bergen bolsa, **4** emma atisi qizining qesimini yaki öz-özini cheklesh toghrisida bergen wedisini anglighan we qizining alidä ündimey shük turghan bolsa, undaqta uning barliq qesemliri we öz-özini cheklesh toghrisida qilghan hemme wedisi inawetlik bolidu. **5** Lékin qizning atisi anglighan chaghda uni tosqan bolsa, uning qilghan qesemliri yaki öz-özini cheklesh toghrisida qilghan wediliridin héchbiri inawetlik bolmaydu; atisi uni tosqan bolghachqa, Perwerdigarmu uni kechüridu. **6** — Eger u qesem qilghan yaki öz-özini chekleshke aghzida tenteklik bilen wede qilghan halette erge tegken bolsa, **7** éri shuni anglighan bolsa, lékin anglighan kúni ündimey shük turghan bolsa, undaqta uning qilghan qesemliri yaki öz-özini chekleshke qilghan gepliri inawetlik bolidu. **8** Eger éri anglighan kúni uni tosqan bolsa, uning qilghan qesimini we öz-özini cheklesh togruluq aghzidin chiqarghan tentek geplirini bikar qilsa, undaqta ular inawetsiz bolidu; Perwerdigar uni kechüridu. **9** Lékin tul xotun yaki éridin ajrishiň ketken xotunlar qilghan qesem, yeni uning özini cheklesh togruluq qilghan barliq wediliri bolsa inawetlik bolidu. **10** Eger u érining öyide qesem qilghan yaki öz-özini cheklesh togruluq qesem-wede ichken, **11** éri anglap turuqluq shük turuwélip tosmighan bolsa, undaqta uning barliq qilghan qesemliri we öz-özini cheklesh togruluq qilghan barliq wediliri inawetlik bolidu. **12** Lékin uning éri anglap turghan chaghda uning qesem-wedilirini éniq ret qilghan bolsa, ayal aghzidin chiqarghan wede bérish we öz-özini cheklep turush togruluq qilghan barliq wedilirining héchqaysisi inawetlik bolmaydu; uning éri bularni ret qilghan bolghachqa, Perwerdigar uni kechüridu. **13** Ayalning bergen wedisini we uning chidap turup özümni chekleymen dep qilghan qesem-wedisini uning éri inawetlikmu qilalaydu, inawetsizmu qilalaydu. **14** Eger uning éri herkúni uning aldida shük turuwélip gep qilmisa, undaqta uning bergen barliq qilghan qesemlirini we öz-özini cheklep turush togruluq qilghan hemme wedilirini inawetlik qilghanliqi hésablınıdu; chünki érining anglap turghan künide gep qilmay shük turghanliqi uning ayalining qesem-wedilirini kükche ige qilghanlıqidur. **15** Lékin éri ayalining qesem-wedilirini anglap nahayiti uzaq waqitlardın kényin andin uning qesem-wedilirini inawetsiz qilsa, undaqta u ayalining gunahini öz tüstige alghan bolidu. **16** Yuqırıqlar Perwerdigarning Musaga buyrughanlari, yeni éri bilen ayalı, ata bilen öz öyide turuwtqan, téxi yashlıqida bolghan qizi ottorisidiki nizam-belgimilerdur.

31 Perwerdigar Musagha söz qilip: — **2** Sen Midyanlardin Israillarning intiqamini al, andin öz xelqliringge qoshulisen, — dédi. **3** Musa xelqqe mundaq dédi: — Aranglardin jengge chiqishqa bir türküm ademlerni qorallandurunglar; andin ular Midyanlardin Perwerdigar üçhün intiqam elishqa atlansun. **4** Siler Israillarning herbir qebilisidin jeng qilishqa mingdin adem mangdurunglar. **5** Shuning bilen tümenligen Israil xelqining her qebilisidin mingdin, jemiy on ikki ming adem jeng qilishqa qorallanduruldi. **6** Musa her qebilidin mingdin ademni jeng qilishqa mangdurdı hemde Eliazarning ogli Finihasni ular bilen bille mangdurdı, Finihasning qolida muqeddes eswablар we agah kanay bar idi. **7** Ular Perwerdigarning Musagha buyrughini boyiche Midyanlar bilen soqushqili chiqip, erkeklerning hemmisini öltürüwettiler; **8** mushu öltürürlengerden bashqa, yene Midyanning Ewi, Rekem, Zur, Xur we Reba dégen besh padishahini öltürdi; yene Börning oglı Balaamni qılıch bilen chérip tashlıdi. **9** Israillar Midyanlarning xotun-qızlari we balilirini tutqun qılıp ketti, yene ularning pütün charwa malliri, qoy padiliri we mal-mülüklerini olja qildi; **10** ular turuwtaqan yerlerdiki barlıq sheher we barlıq bargahliriga ot qoyuwetti; **11** ular adem bolsun mal bolsun barlıq gheniyemt, barlıq oljini élip ketti; **12** ular tutqan esirlerni hem olja-gheniyemetni Moab tüzüengliliklirige, İordan deryasi boyigha jaylashqan Yérixoning uludulqila bargahqa ekilip, Musa bilen kahin Eliazargha, shundaqla Israillarning jamaitige tapshurdi. **13** Musa, kahin Eliazar we jamaetning barlıq emirliri bargahnig sirtigha chiqip ularni qarshi aldi. **14** Lékin Musa jengdin qaytqan herbiy serdarlarga, yeni mingbeshi, yüzbéshilarga xapa bolup: — **15** Siler ayallarning hemmisini tirk qaldurdunglarmu? **16** Qaranglar, del shular Balaamning hiyile-mesliheti bilen Péordiki ishta Israillarni Perwerdigar aldida gunahqa patquzushi bilen, Perwerdigarning jamaitige waba yaghdurulghan emesmut? **17** Emđi siler barlıq oghul balilarni öltürüwétinglar, erler bilen munasiwet ötküzeigen ayallarını qomyat öltürüwétinglar. **18** Biraq yash qızlar, yeni erler bilen munasiwet ötküzmigenlerni bolsa, özliringlarga tirk qaldurunglar. **19** Siler bargah sirtida yette kün chédir tikip turunglar; adem öltürgen we öltükke tegken herkim üchinchi künne we yettinchi künü özini paklusun; siler we siler esir qilghan kishilerning hemmisi shundaq qilsun. **20** Barlıq kiyim-kéchek, tére eswab üsküniler, tiwitta toqulghan barlıq nersiler hem yaghach eswab-üskünilerning hemmisini paklanglar, — dédi. **21** Kahin Eliazar jengge chiqip qaytqan leshkerlerge: — Mana Perwerdigar Musagha buyrughan qanun-belgilime: **22** altın, kümüş, mis, tömür, qoley, qogushun qatarlıq. **23** otqa chidamlıq nersilerning hemmisini ottin ötküzunglar, shundaq qilsanglar pak hésablinidu; shundaqtimu, yenila «napakliqni chiqargħuchi su» bilen pakizlanglar; otqa chidamsız nersilerni shu sudin ötküzunglar. **24** Yettinchi künı kiyimliringlarni yuyunglar, andin siler pak hésablinisiler; andin kényin bargahqa kirsenglar bolidu, — dédi. **25** Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **26** Sen kahin Eliazar we jamaet ichidiki qeble kattılıri bilen birlikte élín'ghan olja-ghenimetning, adem bolsun, charpay bolsun, shularning omumiy sanini hésablap chiqqin; **27** olja-gheniyemetni ikkige böl, yérimini jengge chiqqanlarga ber, qalghan yérimini barlıq jamaetke ber. **28** Sen yene chiqip jengge qatnashqan leshkerler alidighan adem, kala, éshek yaki qoy padiliridin besh yuzdün birini Perwerdigarga atalghan ilüsh bolsun dep ayrighin; **29** siler shuni leshkerlerge tewe bolghan yérimidin élip Perwerdigargha atalghan «kötürme hediye» süpitide kahin Eliazargha tapshurunglar. **30** Israillarga tewe bolghan yérimining adem, kala, éshek, qoy padiliri, shundaqla herxil haywanlardin elliktin birini Perwerdigarning jamaet

chédirigha qarashqa mes'ul bolghan Lawiylargha béringlar. **31** Shuning bilen Musa bilen kahin Eliazar Perwerdigarning Musagha buyrughinidek qildi. **32** Emđi olja-gheniyemet, yeni jengge chiqqan leshkerler éliwalghan nersilerden qalghini qoy jemiy alte yüz yetmish besh ming, **33** kala yetmish ikki ming, **34** éshek atmış bir ming, **35** erkekler bilen munasiwet ötküzmigen qızlar ottu ikki ming chiqti. **36** Jengge chiqqanlarning tiltishi, yeni ulargha tewe yérimi, qoy jemiy üch yüz ottu yette ming besh yüz; **37** bu qoy padiliridin Perwerdigargha atalghini alte yüz yetmish besh boldi; **38** kala ottu alte ming, buningdin Perwerdigargha atalghini yetmish ikki boldi. **39** Éshek ottu ming besh yüz chiqti, buningdin Perwerdigargha atalghini atmış bir boldi. **40** Adem on alte ming chiqti, buningdin Perwerdigargha atalghini ottu ikki adem boldi. **41** Musa Perwerdigar özige buyrughini boyiche Perwerdigargha sunulidighan «kötürme hediye» bolghan ilüishimi kahin Eliazargha tapshur berdi. **42** Israillarga tewe bolghan yérimi, yeni Musa jengge chiqip kelgenlerdin élip bütüp bergini — **43** jamaetke tewe bolghan shu yérimi — qoy üch yüz ottu yette ming besh yüz, **44** kala ottu alte ming, **45** éshek ottu ming besh yüz, **46** adem on alte ming idi. **47** Musa Perwerdigar özige buyrughini boyiche, Israillarga tewe bolghan shu yérimining, meylı adem yaki haywan bolsun, elliktin birini ayrip élip Perwerdigarning ibadet chédirigha qarashqa mes'ul bolghan Lawiylargha tapshurdi. **48** Pütküll qoshunning serdarliri, ming beshi, yüz beshiliri Musa bilen körüşkili kélip, **49** Musagha: — Xizmetkarlirining qol astida jeng qilghan leshkerlerning omumiy sanini sanaqtin ötküzsek birimi kem chiqmidi. **50** Shunga, mana Perwerdigarning huzurida özimizning gunahining kafariti üchün herqaysizim erişkenlerni Perwerdigargha atalghan hediye qilimiz — altun buyumlar, put-qol zenjirliri, bilezik, möhür üzük, zire-halqa, marjanlarning hemmisini élip kelduq, — dédi. **51** Shuning bilen Musa bilen kahin Eliazar ular ekelgen altunlarni, yeni altunda yasalghan herxil buyumlarni aldı. **52** Ularning ming beshi we yüz beshiliridin alghini Perwerdigargha atalghan «kötürme hediye» süpitide sunuldi; barlıq altun jemiy on alte ming yette yüz ellik shekel chiqti **53** (leshkerlerning herbiri özliri üchün mal-mülükli bulang-talang qilishqanidi). **54** Musa bilen kahin Eliazar ming beshi we yüz beshilirining qolidin altunni élip, jamaet chédirining ichige ekirip, uni Perwerdigarning huzurida Israillar üchün yadname qildi.

32 Rubenning ewladliri bilen Gadning ewladlirining kala padiliri tolimu köpeygenidi; ularning Yaazerning zémimi bilen Giléadning zémiginha közi chüshti; we mana, shu zémigin charwa bégishqa mas kéléidighan yer idi. **2** Shunga ular Musa, kahin Eliazar we jamaetning emirlirining alidigha kélip ulargha: — **3** Atarot, Dibon, Yaazer, Nimrah, Heshbon, Elealeh, Sebam, Nébo, Beon dégen yerler, **4** yeni Israil jamaiti aldida Perwerdigar meghlup qılıp bergen yerler bolup, charwa bégishqa bap yerler iken, qulliriningmu charwa méli bar, — dédi **5** we yene: — Eger silining aldilirida iltipatlirigha erişken bolsaq, bizni İordan deryasidin öt démye, bu yerni bizge miras qılıp bersile, — dédi. **6** Musa Gadning ewladliri bilen Rubenning ewladlirigha: — Qérindashlirınglar jengge chiqqan waqtida siler mushu yerde turamtinglar? **7** Siler néme tuchün Israillarning [deryadin] ötüp Perwerdigar ulargha ata qılıp bergen zémín'gha kirishige köngullirini sowutisiler? **8** Ilgiri men Qadesh-Barnéadin ata-bowliringlarnı shu zémimni charlap kélişke ewetkinimde ularmu shundaq qilishqanidi. **9** Ular Eshkol jilgisigha chiqip, u zémimni körüp, Israillarning könglini Perwerdigar ata qılıp bergen zémín'gha kirishtin

sowutqan. **10** Shu chaghda Perwerdigarning achchiqi kélép qesem qilip: **11** «Misirdin chiqqan yigirme yaşhtin yuqirilar chin könglidin Manga egeshmigechke, ular Men Ibrahim, Ishaq, Yaquplarga «Silerge ata qilimen» dep qesem qilghan zémimni körse, [Men Perwerdigar bolmay kétéy!]. **12** Peqet kenizziyerden bolghan Yefunnehning oghli Caleb bilen Nunning oghli Yeshuala Manga chin könglidin egeshken bolghachqa, zémimni köreleydu», dégenidi. **13** Shuning bilen Perwerdigarning Israillargha achchiqi qozghalghachqa, Perwerdigarning alida rezil bolghanni qilghan eshu bir ewlad ölüp tügigüche, u ularni chöl-bayawanda qırıq yil sergerdanlıqta yürgüzdi. **14** Emdi mana, gunahkarlarning ewladlari bolghan silermu atabowanglarning izini bésip Perwerdigarning Israillargha bolghan qattiq ghezipini téximu qozghimaqchi bopsiler-del! **15** Eger siler uningha egishishtin burulup ketsenglar, undaqtu U [Israillarni] yene chöl-bayawan'ga tashliwtidü, bu halda siler bu barlıq xelqni xarab qilghan bolisiler, — dédi. **16** Ikki qebilining ademli Musaning algida kélép uninggha: — Biz bu yerde mallirimizgha qotan, balilirimizgha qel'e-sheher salayli. **17** Biz bolsaq qorallinip, Israillarni özige tewe jaylirigha bashlap barghuche sepnig alida mangimiz; bu zémindiki yat xelqer seweblik, bizning kichik balilirimiz mustehkem sheherlerde turushi kerek. **18** Israillar öz miraslırigha ige bolmighuchue biz öyimizge herzg qaytmaymiz. **19** Chünki biz ular bilen İordan deryasining kün pétish teripidiki zémín'għa yaki uningdimmu yiraqtiki zémín'għa teng igidar bolmymiz, chünki mirasimiz İordan deryasining bu teripide, yeni kün chiqishtidur, — dédi. **20** Musa ulargha: — Eger shundaq qilsanglar, yeni Perwerdigarning alida qorallinip jengje chiqip, **21** silerdin qorallan'ghanlarning hemmisi İordan deryasidin ötüp, Perwerdigar Öz dushmanlirini ularning zémnidin qogħlap chiqirip bolghanda, **22** shu zémín Perwerdigar alida boysundurulup bolghanda andin qaytsanglar, siler Perwerdigar we Israillar alida gunahsiz hésablınisiler; bu zémimnu Perwerdigar alida silerge miras qilip bérilidu. **23** Lékin bundaq qilmsanglar, mana, Perwerdigar alida gunahkar bolisiler; shuni obdan bilishinglar kérékki, gunahinglar özünglarni qogħlap bésħinglarga chūshidu. **24** Emdi siler aghzinglardin chiqqan gépinglar boyiche ish tutunglar, baliliringlar üchtin sheher, qoy padiliringlar üchtin qotan sélinglar, — dédi. **25** Gadning ewladlari bilen Rubenning ewladlari Musagħa: — Qulliri għojam éytqinidek qilidu. **26** Xotun-bala chaqilirimiz, kalilar we barliq charpaylirimiz Giléadning herqaysi sheherliride qalidu; **27** Lékin qulliri, jengje teyyarlinip qorallan'ghanlarning herbiri għojam éytqandek [deryadin] ötüp Perwerdigarning alida jeng qiliğu, — dédi. **28** Shuning bilen Musa ular togrħulq kahin Eliazar bilen Nunning oghli Yeshuha we Israillining barliq qebile basħliqirığha tapilap, **29** ulargha: — Eger Gadning ewladlari bilen Rubenning ewladlari qorallinip Perwerdigarning alida jengje chiqishqa siler bilen birlitke İordan deryasidin ötse, u zémín silerning aldinglarda boy sundurulsa, undaqtu siler Giléad zémiminii ulargha miras qilip beringlar. **30** Eger ular qorallinip siler bilen bille ötmeymiz dése, undaqtu ularning mirasi aranglarda, yeli Qanaan zéminden bolsun, — dédi. **31** Gadning ewladlari bilen Rubenning ewladliri: — Perwerdigar qullirığha qandaq buyrugħan bolsa, biz shundaq qilimiz. **32** Biz qorallinip Perwerdigarning alida deryadin ötüp Qanaan zéminalha kirimiz, andin İordan deryasining bu yéqidiki zémín bizże miras qilip bérilidighan bolidu, — déyishti. **33** Shuning bilen Musa Amoriylarning padishahi Siħonning padishahliqi bilen Bashanning padishahi Ogning padishahliqini, zémín we tewesidiki sheherlerni, etrapidiki sheherler bilen qoshup, hemmisini Gadning ewladlirigha,

Rubenning ewladlirigha we Yüsüpning oghli Manassehning yérím qebilisige berdi. **34** Gadning ewladliri Dibon, Atarot, Aroer, **35** Atrot-Shofan, Yaazer, Yoghix, **36** Beyt-Nimrah, Beyt-Haran qatarlıq mustehkem sheherlerni saldi we shundaqla qotanlarni saldi. **37** Rubenning ewladliri [yéngidin] Heshbon, Elealeh, Kiriatayim, **38** Nébo, Baal-Méon (yuċiriqi isimlər özgirtilgen) we Sibmahni saldi; hem ular salghan sheherlerge yéngidin nam berdi. **39** Manassehning oghli Makirning ewladliri Giléadqa yürüsh qilip, u yerni élip, shu yerde turushluq Amoriylarni qogħliwetti. **40** Shuning bilen Musa Giléadni Manassehning oghli Makirha bériliwi, u shu yerde turup qaldi. **41** Manassehning oghli Yair Amoriylarning yéza-qışħaqlarini hujum qilip élip, bu yéza-qışħaqlarini Hawot-Yair dep atidi. **42** Nobah Kinat we uningħha qarashliq yéza-qışħaqlarini hujum qilip élip Kinatni öz ismi bilen Nobah dep atidi.

33 Töwendikiler öz qoshunliri boyiche, Musa bilen Harunning yétekchılık astida Misir zémnidin chiqqan Israillarning mangħan yolliridur; **2** Musa Perwerdigarning emri boyiche, özliniring seper qilghan yollirini pütüp qoysdi, ularning seper qilghan yolliri mundaq: — **3** Birinchi ayning on beshinħi kūni [Israillar] Ramses sheħiridin seperge chiqt; ötüp kétish hétyining etisi ular barliq Misirliqlarning köz alda merdanlik bilen yolgha chiqt. **4** Bu chaghda Misirliqlar ularning arisidiki Perwerdigar teripidin öltürülgenlerni, yeni barliq tunji oghulliniri depne qiliwatqanidi; Perwerdigar Misirliqlarning mebdulirining tistidin höküm chħusħurdi. **5** Israillar Ramsestim yolgha chiqip Sukkotqa bérip chédir tiki. **6** Ular Sukkottin yolgha chiqip chöl-bayawanning ayighidiki Étamha bérip chédir tiki. **7** Étamdin yolgha chiqip, aylini Baal-Zéfonning udulidiki Pi-Xaxirotqa bérip Migħolning alida chédir tiki. **8** Pi-xaxirottin yolgha chiqip, dégħiznning otturisidin ötüp, Étam chħolide iż-żekka yol yürup Marħada chédir tiki. **9** Marahdin yolgha chiqip Élimgħe keldi; Élimde on ikki bulaq bilen yetmish xorma derixi bar id; ular shu yerde chédir tiki. **10** Élimdin yolgha chiqip Qizil Déngiz boyida chédir tiki. **11** Qizil Déngizdin yolgha chiqip Sin chħolide chédir tiki. **12** Sin chħolidin yolgha chiqip Dofqahqa kélép chédir tiki. **13** Dofqahdin yolgha chiqip Alusħqa bérip chédir tiki. **14** Andin kéisin Alusħtin yolgha chiqip Rifiđimha kélép chédir tiki, u yerde xelqeqe ichidħiġan su tépil may qaldi. **15** Rifiđimdin yolgha chiqip, Sinay chħolige bérip chédir tiki. **16** Sinay chħolidin yolgha chiqip Qibrot-Hattawhaqha kélép chédir tiki. **17** Qibrot-hattawhaqin yolgha chiqip Hazirotta chédir tiki. **18** Hazirottin yolgha chiqip Ritmaħda chédir tiki. **19** Ritmaħdin yolgha chiqip Rimmon-Perezde chédir tiki. **20** Rimmon-Perezdin yolgha chiqip Libnahda chédir tiki. **21** Libnahdin yolgha chiqip Rissahda chédir tiki. **22** Rissahdin yolgha chiqip Kehelataħda chédir tiki. **23** Kehelataħdin yolgha chiqip Shafir tēħġidha chédir tiki. **24** Shafir tēħġidha yolgha chiqip Haradaha chédir tiki. **25** Haradahdin yolgha chiqip Makhilotta chédir tiki. **26** Makhilottin yolgha chiqip Tahatta chédir tiki. **27** Tahattin yolgha chiqip Terħadha chédir tiki. **28** Terħadha yolgha chiqip Mitqahda chédir tiki. **29** Mitqahdin yolgha chiqip Hashmonaħta chédir tiki. **30** Hashmonaħtin yolgha chiqip Mosherottta chédir tiki. **31** Mosherottin yolgha chiqip Bene-Yaakanda chédir tiki. **32** Bene-Yaakanda yolgha chiqip Xor-Hagidgadqa bérip chédir tiki. **33** Xor-Hagidgadtni yolgha chiqip Yotbataħha qilip chédir tiki. **34** Yotbataħtin yolgha chiqip Abronahqa kélép chédir tiki. **35** Abronaħtin yolgha chiqip Ezion-Geberge kélép chédir tiki. **36** Ezion-Geberdin yolgha chiqip Zin chħolide, yeli Qadesħte chédir tiki. **37** Qadesħtin yolgha chiqip Édom zémiminining chégrisidiki Hor

téghida chédir tiki. **38** Israillar Misir zéminidin chiqqandin keyinki qiriqinchi yili beshinchı aynıng birinchi künü, kahin Harun Perwerdigarning emri boyiche Hor téghigha chiqip shu yerde öldi. **39** Harun Hor téghida ölgen chéghida bir yüz yigirme türk yashita idi. **40** U chaghda, Qanaan zéminining jenubida turushluq Qanaaniylarning padishahi Arad Israillar hélwétiptu dep anglighanidi. **41** Israillar Hor téghidin yolga chiqip Zalmonahda chédir tiki. **42** Zalmonahdin yolga chiqip Punon'ga kélép chédir tiki. **43** Punondin yolga chiqip Obotqa kélép chédir tiki. **44** Obottin yolga chiqip Moabning chégrisidiki Iye-Abarimha kélép chédir tiki. **45** Iyimdin yolga chiqip Dibon-Gadqa kélép chédir tiki. **46** Dibon-Gadtin yolga chiqip Almon-Diblatayimga kélép chédir tiki. **47** Almon-Diblatayimdin yolga chiqip Néboning aliddiki Abarim taghliqiga kélép chédir tiki. **48** Abarim taghliqidin yolga chiqip Yérixoning udulida lordan deryasining boyidiki Moab tüzlenglikliride chédir tiki. **49** Moab tüzlenglikliride lordan deryasını boylap tikken chédirleri Beyt-Yeshimottin partip Abel-Shittinghiche bardı. **50** Perwerdigar Moab tüzlenglikliridiki lordan deryasi boyida Yérixoning udulida Musagha söz qılıp mundaq dédi: — **51** Sen Israillargha söz qılıp mundaq buyrughin: — «Siler lordan deryasidin ötiq Qanaan zéminiga kelgen chéghinglarda, **52** zémindiki barlıq turuwatqanları aldinglardın heydiwétinlar, ularning barlıq oyma, quyma butlirını chéqip tashlanglar hem barlıq «yuqirı jay»lirini weyran qılıp tashlanglar. **53** Siler shu zéminni igilep makanlishinglar; chünki Men u zéminni silerge miras qılıp bergenmen. **54** Siler jemet boyiche chek tashlap, zéminni özünglerge miras qılıp élinglar; adimi köpreklerge köprek miras böltüp béringlar; adimi azraqlarga azraq miras böltüp béringlar; chek tashlan'għanda kimlerge qeyer chiqqan bolsa, shu yer uning mirası bolsun; siler mirasqa ata qebile-jemet boyiche warisiq qilinglar. **55** Halbüki, eger u zéminda turuwatqanları aldinglardın heydiwetmisienglar, ulardin qélib qalghanilar choquqm közünglerje tiken, biqininqħargħa yantaq bulop sanjilidu, turghan zémininglarda silerni parakende qılıdu; **56** we shundaq boliduki, Men eslige ularġha qandaq muamile ojmaqchi bolgħan bolsam, silerge shundaq muamilde bolimen».

34 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **2** Sen Israillargha söz qilip mundaq buyrughin: «Siler Qanaan zéminigha kirgen chaghda, silerge miras bolushqa teqsim qilinidighan zémin Qanaan zémini bolidu; zéminding békítilgen jay-chégralri mundaq bolidu: — **3** Silerning jenub teripingler Zin chöldin bashlap Édom chégrisiga taqalsun; andin jenub tereptiki chégranglar «Shor déngizi»ning jenub teripining eng ayighiga yetsun; **4** shu yerdin chégranglar «Sériq Éshel dawini»ning jenub teripidin burulup zin'gha ötsun; uning ayighi toptoghra Qadesh-Barnéanining jenubida bolidu; andin u yerdin yene Hazar-Addargha bériz, Azmon'gha tutishidu; **5** andin chégra Azmondin burulup méngep, Misir eqinigha baridu we déngizgħiche tutishidu. **6** Kün pétish terepte chégranglar «Ulugh déngizi»ning özi bolidu, yeni uning boyliri bolidu; mana bu silerning kün pétish tereptiki chégranglar bolidu. **7** Shimal tereptiki chégranglar mundaq bolidu: — «Ulugh déngiz»din bashlap hor téghīgħiche pasil sizilsun; **8** pasil siziqi Hor téghidin bashlap Xamat éghizığha sozulup, andin chégra Zedadha tutashsun; **9** chégra yene Zifron'gha ötüp Hazar-Énanda axirlashsun; mana bu silerning shimali chégranglar bolidu. **10** Andin sherqiy chégrayinglarning pasil siziqi Hazar-Énandin Shéfamgħiche sizilsun. **11** Bu chégra Shéfamdin Ayinning kün chiqish teripidiki Riblahqa chūshidu; andin chégra shu yerdin chišħup Kinneret déngizining dawinidin ötüp kün chiqish terepké tutishidu. **12** Andin chégra tōwenlep

Iordan deryasını boylap chüşüp, Shor Déngizighiche yetsun. Mana bu chégralar bilen béktilgen zémininglar bolidu. **13** Musa Israillarga söz qılıp mundaq dep buyrudi: — «Mana bu Perwerdigar toqquz qabile we yérим qebilige teqdîm qilinsun dep buyrughan, chek tashlinish arqlıq özüngär warislıq qılıdığın zémininglar bolidu; **14** chünki Ruben qebilisidikiler ata jemeti boyiche we Gad qebilisidikiler ataya jemeti boyiche öz mirasığa illichagan warislıq qılıp uni igiligen, Manassehning yérim qebilisimus öz mirasığa warislıq qılıp uni igiligen; **15** Bu ikki qabile we yérim qabile Yérixoning udulida, Iordan deryasining sherqiy qırghıqidiki kün chiqish terepte öz miraslarını élip bolghan». **16** Perwerdigar Musagha söz qılıp mundaq dédi: — **17** Töwendikiler zémimni silerge teqsim qılıp bergüçhilarneñ isimlikti: — Kähin Elazar we Nunning oghlı Yeshua. **18** Silermu yene zémim teqsim qılıshqa yardenmişlich üchün her qebilidin birdin emir tallap béringerlar. **19** Bularning ismi mundaq: — Yehuda qebilisidin Yefunnehning oghlı Kaleb. **20** Shiméon qebilisidikilerdin Ammihudning oghlı Shemuel. **21** Binyamin qebilisidin Kislonning oghlı Elidad. **22** Dan qebilisidikilerdin Yollining oghlı, emir Bukki idi. **23** Yüsüpnıg ewladlıridin: — Manasseh qebilisidikilerdin Efodning oghlı emir Hanniyel **24** hem Efraim qebilisidikilerdin Shiftanning oghlı emir Kemuel. **25** Zebulun qebilisidikilerdin Parnaqning oghlı emir Elizafan; **26** Issakar qebilisidikilerdin Azzanning oghlı emir Paltiyel; **27** Ashir qebilisidikilerdin Shélomining oghlı emir Axihuđ; **28** Naftali qebilisidikilerdin Ammihudning oghlı emir Pedahel idi. **29** Mana bular Perwerdigar emri qılıp Israillarga Qanaan zémimidiki miraslarını teqsim qılıshqa békkitenler idi.

35 Perwerdigar Yérixoning udulida, Iordan deryasining boyidiği Moab tüzenglikliride Musagha söz qılıp mundaq dédi: — **2** Sen Israillargha mundaq emr qıl, ular miras qılıp érishken zémindiki bezi sheherlerni Lawiylarning olturushigha bersun; u sheherlerning öpchörisidiki yaylaqlarını Lawiylargha bersun. **3** Shundaq qılıp ularning turidighan sheherliri bolidu we shu sheherlerge tewe yaylaqlarqa ularning charpayliri, bashqa mal-müllikläri hemde barlıq haywanları orunlashturuldu. **4** Siler Lawiylargha bérídighan sheherlerdi yaylaqlar sépilidin bashlap hésablıghanda ming gez bolsun. **5** Siler yene sheher sirtidin kün chiqish terepke qarap ikki ming gez, jenub terepke qarap ikki ming gez, kün pétiş terepke qarap ikki ming gez, shimal terepke qarap ikki ming gez ölcħenglar, sheher otturida bolsun; sheherler etrapidiki mushu yerler ular üçhün yaylaqlar bolsun. **6** Siler Lawiylargha bergen sheherler ichide alte sheher «panahlıq shehri» bolsun; siler shularni adem öltürüp qoyghan kishilerning shu sheherlerge qéçip bériwélishigha bikiitinglar; bulardın bashqa ulararga yene qırıq ikki sheher béringerlər. **7** Siler Lawiylargha bérídighan sheherler jemiy qırıq sekkiz bolup, shu sheherler bilen ulararga tewe yaylaqlar ularnga bérilsün. **8** Siler ularqa bérídighan shu sheherler Israillara miras qılıghan teweliklerdin bolsun; adimi köprek bolghanlardın köprek, adimi azraq bolghanlardın azraq élinglar; herbir qabile özige teqsim qılın'ghan mirasqa asasen sheherlerdin bezilirini élip Lawiylargha teqsim qılıp bersun. **9** Perwerdigar Musagha söz qılıp mundaq dédi: — **10** Sen Israillargha mundaq dégin: «Siler Iordan deryasidin ötip Qanaan zémînigha kirgininglarda, **11** tasadiipyılıqtın adem öltürüp qoyghanlarning panahlinishi üçhün qéçip bériwélishigha birnechche sheher tallap bikiitinglar. **12** Shundaq qılıghanda bu sheherler adem öltürgüči takı jamaatı alıldı soraqqıa tartılguchе, qıskarnıng öltürüp qoyushidin panahlinidadıghan sheherler bolidu. **13** Siler békitekin bu sheherler silerge panahlinidadıghan alte sheher bolidu. **14**

Panahlıq shehiri üçün İordan deryasining kün chiqish teripide üch sheher, Qanaan zémindimu üch sheherni ayrip qoyungalar. **15** Bu alte sheher Israillar, yat eldikiler we ularning arisida ariliship olturghan musapirlar üçün panahlıq sheherliri bolsun; tasadipyliqtin adem öltürüp qoyghan herbir kishi shu yerlerge qéchishqa bolidu. **16** — Eger biraw tömür eswab bilen urup adem öltürüp qoyghan bolsa, u qesten adem öltürgen qatil bolidu; qesten adem öltürgüchi jezmen öltürülüshi kérek. **17** Eger biraw qol kötüüp adem öltürgüdek tash bilen urup adem öltürüp qoyghan bolsa, u qesten adem öltürgen qatil bolidu; qesten adem öltürgüchi jezmen öltürülüshi kérek. **18** Eger biraw adem öltürgüdek kaltek bilen urup adem öltürüp qoyghan bolsa, u qesten adem öltürgen qatil bolidu; qesten adem öltürgüchi jezmen öltürülüshi kérek. **19** Qan qisas alghuchi kishi shu qatilni öltürsun; u qatilni uchratqan yéride öltürsun. **20** Eger biraw öchmenlik bilen bırsini ittipi yiqitiwtip yaki mökiip turup birener nersé étip öltürüp qoyghan bolsa, **21** yaki öchekiship musht bilen urup öltürüp qoyghan bolsa, adem urghuchi jezmen öltürülüshi kérek, chünki u qatil bolidu; qan qisas alghuchi kishi qatilni uchrighan yerde öltürüwetsun. **22** Lékin u ademning öchi yoq, tasadipyi ittiwétish yaki meqsetsizla birer nersé étip, **23** yaki adem öltürgüdek herqandaq bir tashni ademni körmeye étip sélip, adem öltürüp qoyghan bolsa, uning eslide uningga héchqandaq öchi bolmisa, uningga ziyankeşlik qılısh niyitimu bolmisa; **24** bundaqa ewhalda, jamaet shu qanun-hökümleger asasen adem öltürgüchi bilen qan qisas alghuchi otturisida késim qilsun. **25** Jamaet tasadipyi adem öltürüp qoyghuchini qan qisas alghuchi kishining qolidin jezmen qutquzuwalsun; ular uni qéchip bériwalghan panahlıq shehirige [aman-ésen] qayturup bersun; andin muqeddes may bilen mesihlen'gen bash kahin ölüp ketküche u shu sheherde tursun. **26** Lékin tasadipyliqtin adem öltürüp qoyghan kishi eger qéchip bériwalghan panahlıq shehirining tewesidin chiqip ketken bolsa, **27** shundaqla qan qisas alghuchi kishi uni panahlıq shehirining pasillirining sırtida uchrıtip qélip öltürüwetken bolsa, undaqta qan qisas alghuchi qan töküsh gunahını tartmaydu; **28** chünki tasadipyliqtin adem öltürüp qoyghan kishi eslide bash kahin ölüp ketküche panahlıq shehiride turushi kérek idi; bash kahin ölüp ketkendin kéyin öz teweliki bolghan zémín'ha qaytip barsa bolidu. **29** — Bular siler turushluq hemme yerde ewladmu-ewlad qanun-belgilimiler bolsun. **30** Bashqa bırsini öltürgen qatilni bolsa, birnechche guwahching guwahlıqidin kéyin andin öltürüşke bolidu; lékin peqet bırla guwahching guwahlıqı bolsa, u uni öltürüşhing sewebi bolmaydu. **31** Ölüme layiq gunah ötküzgenlerge, yeni qesten adem öltürgenler üçün siler héchqandaq tölem pulini qet'iy qobil qilmanglar; undaq kishi jezmen öltürülüshi kérek. **32** Shuningdek panahlıq sheherge qéchip bériwalghan kishi üçün bash kahin ölüp kétishtin ilgiri öz yéridge qaytip kéliwélishigha héchqandaq tölem pulini qet'iy qobil qilmanglar. **33** Shundaq qilsanglar, özünglar turghan zéminni bulghigan bolmaysiler, chünki qan zéminni bulghaydu; zéminda tökülgén qan'gha del shu qanni tökkən kishining öz qénidin bashqa héchqandaq kafaret keltürüşke bolmaydu. **34** Özüngler olturghan zéminni, yeni Men Özüm makan qilghan zéminni bulghimanglar; chünki Men Perwerdigar Israillar arisida makan tutquchidurmen.

36 Yüsüp ewladlirining jemetlidirin Manassehning newrisi, Makirning ogli Giléadning ewladlirining jemet bashlıqları Musa we Israillarning kattılıri bolghan emirlerning aldigha kélip mundaq dédi: — **2** «Perwerdigar ilgiri ghojamgħa chek tashlap zéminni Israıl xelqige miras qılıp teqsim qılıp bérishni buyrughan; ghojammu Perwerdigar qérindishimiz Zelofihadning mirasini uning qızlırığha teqsim qılıp bérish-

toghrisidiki buyruqinimu alghan. **3** Lékin, ular Israillarning bashqa qebilisidikilerge yatlıq bolup ketse, ularning mirasimu ata-bowlirimizning mirasidin chiqip ularning erlirining qebilisining mirasiga qoshulup kétidu; undaq bolghanda biz chek tashlap érishken miras tügeyedu. **4** Israillarning «azadlıq yili» kelgende ularning mirası ularning erlirining qebilisining mirasiga qoshulup kétidu; bundaq bolghanda ularning mirasi bizning ata-bowlirimizning mirasidin élip kétildi». **5** Musa Perwerdigar sözi boyiche Israillargha söz qılıp mundaq emr qılıp: — Yüsüp qebilisidikiler toghra éytidu. **6** Zelofihadning qızlırılı toghrisida Perwerdigarning buyrughini mundaq: «Ular özürlü xalıghan erge yatlıq bolsa boluwérídu, lékin öz jemeti, öz ata qebilisidin bolghan birige yatlıq bolushi kérek. **7** Shundaq bolghanda Israillarning mirası bir qebilidin yene bir qebilige yótkılıp ketmeydu; Israillarning herbiri öz ata-bowlirining qebilisining mirasını ching tutup qoyup bermesliki kérek. **8** Israillarning herbiri öz ata-bowlirining mirasını iglesh üçün Israıl qebililiridin mirasqa warislıq qılghan herbir qız-ayal öz ata-bowlirining qebilisidin bolghan bırsige yatlıq bolushi kérek. **9** Mushundaq bolghanda, Israillarning mirası bir qebilidin yene bir qebilige yótkılıp ketmeydu; chünki Israıl qebililiri öz mirasını qolidin bermesliki kérek, — dédi. **10** Perwerdigar Musagħa qandaq emr qılghan bolsa, Zelofihadning qızlırimu shundaq qildi. **11** Zelofihadning qızlıridin Mahlah, Tirzah, Hoglah, Milkah we Noahlar öz tagħilirining oghullirığha yatlıq boldi. **12** Ular Yüsüpning ogħli Manassehning ewladlirining jemetidiklerge yatlıq boldi; ularning mirası yenila atisining qebilisi ichide qaldi. **13** Bular Perwerdigar Yérixoning udulida, İordan deryasining boyidiki Moab tützlenglikliride Musanıng wasitisi bilen Israillargha buyrughan emrler we hökümlerdur.

Qanun sherhi

1 Töwende xatirilen'gini Musaning Iordan deryasining sherkiy teripidiki Paran bilen Tofel, Laban, Hazirot, Di-Zahabning otturisida, yeni Sufning udulidiki chöl-tüzlenglilikte, pütkü'l Israileşha éytqan sözliridur: — **2** Horeb téghidin chiqip, Séir téghining yoli bilen Qadesh-barnéagha barghuche jemiy on bir künlikl yol idi. **3** Halbüki, Musa bu barlıq sözlerni Perwerdigarning ularni dep özige tapilighini boyiche Israillargha éytqan waqtı qiriqinchı yili, on birinchı aynıng birinchı künü boldı; **4** bu waqtı Musa Heshbonni paytext qılghan Amoriylarning padishahi Sihomni we Ashtarot we Edreyni paytext qılghan Bashanning padishahi Ogni meghlup qilgħandin kényinki mezgil idi. **5** Shuning bilen Iordan deryasining sherkiy teripidiki Moab zémindä Musa [peyghember] bu qanun-felimni sherhleske bashlap, mundaq dédi: — **6** «Perwerdigar Xudayimiz Horeb téghida bizge söz qilip: — «Silerning mushu tagħ etrapida turghaq waqtinqar yéterlik boldi; **7** emdi burulup seperge atlinip, Amoriylar tuwrutqan égizlikhe we uningga yeqin bolghan barlıq jaylarga, jümlidin Arabah tüzlenglikige, tagħliqlargħa, oymalinqqa, jenubqa, déngiz boylirigha, uluhi derya, yeni Efrat deryasighiche Qanaaniylarning zéminiga hem Liwan zéminiga béringlar. **8** Mana, Men shu zémimni silerning aldinglарha qoydum; kiringlar, Perwerdigar ata-bowliringlарha, yeni Ibrahim, Ishaq, Yaqup we ularning ewladlirigha: «Silerge bérímen» dep qesem qılghan zéminni igilenglar» — dégenidi. **9** Shunga Men shu chaghda silerge: — «Men yükünglarni yalghuz kötürelmeyten. **10** Perwerdigar Xudayinqlar silerni köpeyyti; mana, bugün siler asmandiki yultuzlарde nurgħunsiler. **11** Ata-bowanglarning Xudasi bolghan Perwerdigar derweqe silerni hazırqidin yene ming hesse köpeytkey, shundaqla wede qilghinidek silerge bext-beriket ata qilghay! **12** Lékin men özüm yalghuz qandaqmū silerning jalpaliringlarni, yükünglarni we talash-tartishinglarni kötüreleymen? **13** Özünglar üçün herqaysi qebiliringlardin danishmen, yorutulghan mötiwerlerni tallanglar, men ularni üstünglerge yolbashchi qilimen» — dédim. **14** Siler bolsanglar manga: — «Séninq éytqining yaxshi gep boldi», dédinglar. **15** Shuning bilen men qebiliringlardin munewwar ademlerni, yeni danishmen hem mötiwer ademlerni tallap, üstünglerge yolbashchi qilip, mingbəshi, yüzbəshi, ellikkəbəshi we onbəshi qilip teyinlep, qebiliringlər üçün herxil emellerni tutushqa tikiłdim. **16** Shu chaghda men aranglardiki soraqchilarha: «Qérindashliringlar arisidiki erz-dewalarni soranglar, qérindash bilen qérindashning otturisida we puqraying bilen qoshna olturghan yaqa yurtluqlar otturisida adil höküm chiqiringlar; **17** höküm chiqargħanda héchqandaq kishining yüz-xatirisini qilmanglar; meyli kichik bolsun, chong bolsun siler hemmisiningla ishlirini soranglar. Siler insanlarning sólitidin qorqmaslıqinqar kerek, chünki mushu höküm chiqirish ishi Xudagħa teis ihstur. Silerge tes chūħidighan ish bolsa, méning aldimgħa élip kēlinglar, men uni angļaymen» — dédim. **18** Eyni chaghda men qilishqa kerek bolghan barlıq isħlar toghru luq tapilighammen. **19** Biz Perwerdigar Xudayimiz bizżeq buyrugħandek Horebtin chiqip, Amoriylarning tagħliqīgha barduq we siler shu yoldiki bipayan, deħshetlik chölni körđunglar; biz uning hemmisidin ötüp, Qadesh-Barnéagħa kelduq. **20** We men silerge: — «Siler Perwerdigar Xudayimiz bizżeq aqilidighan, Amoriylarning téghha yétip kelduq. **21** Mana, Perwerdigar Xudayinqlar bu zémimni aldinglарha qoydi, ata-bowanglarning Xudasi

Perwerdigar silerge éytqandek, shu yerge chiqip uni igilenglär; qorqmanglar, héch hoduqmanglar — dédim. **22** Shuning bilen siler hemminglar yénimgha kélip manga: «Biz zémin'gha kirishtin ilgiri aldin ademlerni eweteyli; ular biz üchün u yerni közitip, chiqishimiz kérek bolghan yol we biz uchraydighan sheherler toghruluq xewer yetküzsun» — dédinglar. **23** Bu ish nezirime muwapiq körünüp, men aranglardın on ikki ademni, yeni herqası qebildiñ birdin ademni tallidim. **24** Ular yolgha atlinip tagħha bérüp, Eshkol jilgisiga chūshüp u yerni tekshürüp körüşti. **25** Ular qollırığha shu zémindiki mewilerdin élip bizge keltürdi we melumat bérüp: «Perwerdigar Xudayımız bizge teqdim qilghan bu zémin yaxshidur» — dédi. **26** Halbuki, siler zémin'gha chiqishqa unimidinglar, Perwerdigar Xudayinglarning emriġe qarshi chiqip Uningħha asiyliq qildinglar **27** we öz chédiringlarda qaqqash: «Perwerdigar bizge öch bolghanlıqidin bizni Amoriylarning qoligha tapshurup halak qilish üchün Misir zémindin chiqargħan». **28** Emđi biz nege bararmiz? Chünki qérindashlirimiz: «Shu yerdiki ademler bividin chong hem égiz bir xelq iken; ularning sheherliri intayin chong, sépilliri asman'gha taqishidiken; uning üstige biz shu yerde Anakiylarni bayqiduq», dep könglimizni parakende qiliwetti — dédinglar. **29** Shunga men silerge: «Qorqmanglar, ularning aldida dekke-dükkige chūshmenglar; **30** silerning aldinglarda mangidighan Perwerdigar Xudayinglар Misir zémindida köz aldinglarda barlıq qilghanlıridek siler üchün jeng qılıdu; **31** siler yene chöl-bayawandimu barlıq mangħħan yolliringlarda mushu yerge yétip kelgħče insan öz oghlini quċhiqda kötürginidek Perwerdigar Xudayinglarningmu silerni kötürgini kördunglar. **32** Shuningdek gerche U yene kēchide otta, kündüzde bulut ichide silerning aldinglarda ménġip, bargħ tikkudek yerlerni izdep tépish üchün yürjen bolsimu, bu ishta Perwerdigar Xudayinglarga ishenmidinglar. **34** Perwerdigar bu sözlerni qilghan awazinglarni anglap ghezeplinip: **35** «Bu rezil dwejrikilərdein héchbir adem herqandaq yol bilen Men atabwilirığha teqdim qilishni qesem qilghan bu yaxshi zéminni körgüchi bolmaydu! **36** Peqet Yefunnehning oghli Kaleb püttün qelbi bilen Perwerdigarha egeshkechke, shula zéminni körivid we u öz puti bilen kēzip chiqqan barlıq yerni uningħha we uning balilirığha bérimen» — dep qesem qıldı. **37** Shu chaghda Perwerdigar silerning sewebinglardin mendinmu achiqħiqlandi we: «Senmu shu yerge kīrgħi chi bolnaysen. **38** lékin aldingda xizmette turuwaqtqan Nunning oghli Yeshua kireleydu. Uni kücklendürgin, chünki u Israillarni uningħha miras qilduridu. **39** Shuningdek silerning: «Ular [düshmenlerning] oljis bopol qalidu» dégen kichik baliliringlar, yeni bügħi künne yaxshi-yamanni perq ételmeidighan baliliringlar bolsa, kirdi; Men u yerni ulargħha ata qilmen we ular uni igileydu. **40** Lékin siler bolsanglar, burulup Qızıl Dénigżiħha baridighan yol bilen chöl-bayawan'gha qayttingħar — dédi. **41** Shu chaghda siler manga jawab bérüp: «Biz derweqe Perwerdigar aldida gunah sadir qılduq. Shuning üchün biz hazir Perwerdigar Xudayımız bizge qilghan barlıq emri boyiche jeng qilghili chiqimiz» — dédinglar. Shuning bilen silerning herbiringlar öz bésħimħiliq qilip qoral-yaraqliringlarni ēsip, tagħha chiqmaqchi boldunglar. **42** Lékin Perwerdigar manga: Ulargħa: — «Chiqmanglar, jeng qilmanglar, chünki Men aranglarda emesmen; siler choquṁ dűshmenliringlar aldida meghlup bolisiler», dégin, dédi. **43** Men silerge söz qıldim, lékin siler qulqa salimidingga, belki Perwerdigarnej sozige qarshi chiqip asiyliq qilip, öz bésħimħiliq qilip tagħha chiqtinqar. **44** Lékin tagħda turghaq Amoriyarlар silerge qarshi atlinip, bir top herilerdek silerni taki Xormalħiġħiċċe qogħlap, Séirda silerni qilichlap öltürdi. **45**

Siler qaytip kelim Perwerdigar alidida yightha-zar kötürdüngalar, emma Perwerdigar peryadinglarni anglimidi, ya uninggha qulaq salmadi. **46** Shuning bilen siler Qadeshte nurghun künler turup qaldinglar — siler qanche künler shu yerde turdunglar!

2 Andin biz burulup, Perwerdigar manga éytqandek Qizil déngizgħha baridighan yol bilen seperse atlanduq; biz nurghun künler Sér tēghi etrapida aylinip yürduq. **2** Perwerdigar manga söz qilip: — **3** «Silerning mushu tagħni aylinip turghan waqtinqar yéterlik boldi; emdi shimal terepkie burulunglar. **4** Xelqqe: — Siler Sérida turuwaqtan qérindishingħar Eswalarning chérgisidin ötidighan boldunglar; ular silerdin qorqidu, shunga bek étiyat qilip, **5** ulargha jeng qozghimanglar; chünki men silerge ularning zémiminidin hetta tapanchiliq yernimmo bermeymen; chünki Sér tēghi Eswalha miras qilip berdim. **6** Siler ulargha pul tölep ozuq-tülliuk sétiwelingħar, pul tölep su sétiwelingħar. **7** Chünki Perwerdigar Xudayingħar qolunglardiki barliq ejirni beriketlep kelgen; U silerning bu bipayan chöl-bayawandin mēngip ötiwatqiningħar hemmini bildi; Perwerdigar Xudayingħar bu qiriq yil siler bilen bille boldi; héch nersidin kem bolmidingħar» — dédi. **8** Shuning bilen biz Sérida turuwaqtan qérindashlirimiz Eswalarning zémiminidin we Arabah tüzlemligidin, shundaqla Élat we Ézion-Geberdin ötüp, burulup Moabidi chöl-bayawawn yoli bilen mangduq. **9** Perwerdigar manga: «Moabiylarni aware qilmangħar yaki ulargha jeng qozghimanglar; chünki Men ularning zémiminini silerge miras qilip bermeymen; chünki Men Ar sheher-zémiminini Lutning ewladlirigha miras qilip berdim» — dédi **10** (Emiyler eslide shu yerde turatti; ular Anakiylargħa oxhash kuchi, sani köp, égiz boyluq bir xelq id). **11** Ular Anakiylardek «giantlar» dep hésablini; lékin Moabiylar ularni «Emiyler» dep ataydu. **12** Sérida eslide Horiyħar turatti; lékin Eswal Horiyħarni zémiminidin heydwiétip, ularni yoqitip ornigha olturaqlashti — xuddi Israillar Menki Perwerdigar ulargha teqdim qilghan, ularning tewelki bolghan zémim'ha qilgħiniga oxhash. **13** [Perwerdigar:] «Emdi hazir ornungħardin turup Zered éqinidin öttingħar» dédi. Buni anglap biz Zered éqinidin öttuq. **14** Qadesh-Barnéadin ayri�ip Zered éqinidin ötkihe bolghan künler ottu sekkiz yil boldi; bu del xuddi Perwerdigar ulargha qesem qilgħinidek, u dewrdiki jengħiġi bargahtin pütünley yoqitilghu bolghan ariliqtiki waqt id. **15** Derweqe Perwerdigarni qoli ularni bargaħtin yoqitip tügħekkue ularni halak qilishqa qarshi chiqqanidi. **16** We shundaq boldiki, shu jengħiġi olüp xelq arsisid pütünley tügħiġidin keyin, **17** Perwerdigar manga söz qilip: — **18** «Siler bügħiñ Moabning, yeni Arning chérgisidin ötisiler. **19** Shuning bilen siler Ammoniylargħa yéqin keliżi; emma ularni aware qilmangħar yaki ulargha jeng qozghimanglar; chünki Men Ammoniylarning zémiminini silerge miras qilip bermeymen; chünki Men uni Lutning ewladlirigha miras qilip berdim» — dédi. **20** (bu zémiminu «giantlarning zémimi» hésablini; chünki ilgħi gigantlar shu yerde turghanidi; Ammoniylar ularni «Zamzumlar» dep ataydu. **21** Ular Anakiylargħa oxhash kuchi, sani köp, égiz boyluq bir xelq id. Perwerdigar ularni [Ammoniylarning] alidha yoqitishi bilen [Ammoniylar] ularni zémiminidin mehrum qilip, ularning ornigha olturaqlashqanidi. **22** Perwerdigar Sérida turghan Eswalr üchiñmu oxhash ish qildi, ularning alidin Horiyħarni yoqattu; shuning bilen Eswalr ularni zémiminidin mehrum qilip, bügħiñ ge qeder ularning ornigha olturaqlashqanidi. **23** We Gaza shehirigħi kent-qışlaqlarda olturaqlashqan awwiylarni bolsa, Kaftordin chiqqan Kaftorijar yoqitip, ularning ornigha olturaqlashti). **24** — «Emdi ornungħardin qozghilingħar, sepingleħha chiqqi; Arnon deryasidin öttingħar; mana, Men

Heshbonning padishahi Amoriy Sihonni we uning zémiminim u qolungħarha tapshurdum; isħni bashlangħar, zémimni igħlesħke, uning bilen jeng qilishqa chiqqi; **25** Men bügħidin basħlap silerning qorqunchungħar we weħħsħitħingħar pütkul asman astidji xelqer iż-żejt chūħiġi; ular silerning xewiringħar angħap silerni tipey়ingħar titprex dekked-dikk ħi chūħiġi. **26** Shu chaghda men Heshbonning padishahi Sihon'ha Kedemot chölidin elchilerni ewetip, tinċħiqli salimi yollap: — **27** «Bizning zéminingħdin ötüşimizze yol qoqħaysen; ongħha, solħha burulmay, peqetla yoldin chiqmaj mangimiz. **28** Sem manga ozuq-tülliuk pulgħa sétip bérissen, suni pulgħa sétip bérissen; biex peqeta piyade mēngip öttem, xalas. **29** Sérida turuwaqtan Eswal, Arda turuwaqtan Moabiylar bixx muamile qilgħandek sennu biz Iordan deryasidin ötüp, Perwerdigar Xudayimiz bizżeq teqdım qilidighan zémim'ha kirkgieħ shundaq muamile qilgħaysen» — dédi. **30** Lékin Heshbonning padishahi Sihonning biznning u yerdin ötüşimizze yol qoqħusi yoq id; chünki Perwerdigar Xudayingħar uni silerning qolungħarha tapshurush üčħiun uning roħ-qelbini qattiq, könglini jahil qili wetken (biġġunki ewwal derweqe shundaq). **31** Perwerdigar manga: «Man, Men aldingħarda Sihonni we uning zémiminini silerge tapshurushqa bashħidim; isħni bashlangħar, uning zémiminini igħlesse tħiex uni isħgħal qilishqa kirishingħar» — dédi. **32** Sihon derweqe özzi we barliq xelqi biz bilen qarshilishish üčħiun jeng qilishqa Yahagħha chiqt. **33** Lékin Perwerdigar Xudayimiz uni biznning aldimidza qolimizħha tapshur; biz uning özini, oghullirini we barliq xelqini urup meglħup qilduq. **34** Shu chaghda biz uning barliq sheherlirini isħgħal qilip ularni pütünley halak qilduq; ularidki barliq erkek, qiz-ayal we balilarini birinim qoymay yoqattuq; ulardin héchqaysisini tirik qoymiduq. **35** Biz peqet özlirimiz üčħiun charwa mallirini we isħgħal qilghan sheherlervin olja għenijiet alduq. **36** Arnon deryasi boyidiki Aroerdin we shu yerdiki jilghidiki sheherdin tartip Gil-ead qiegħi héchqandaq sheher bizżeq teng kēlelmidi; Perwerdigar Xudayimiz biznning aldimidza hemmisi meghħlubijetke uħchratti. **37** Halbuki, siler Ammoniylarning zémminha, chérgi bolgħan pütkul Yabbok wadisigha, tagħdiki sheherlere yaki Perwerdigar Xudayimiz bizżeq men'i qilghan herqaysi yerge yéqinlashmidingħar.

3 Andin biz burulup, Bashan'ha baridighan yol bilen chiqqi mangduq; Bashanning padishahi Og we barliq xelqi bizżeq qarshi jeng qilishqa Edreyye chiqt. **2** Perwerdigar manga: «Uningħiñ qorqmigħin; chünki Men uni, uning xelqi we zémiminini silerge tapshurdum; Heshbonda turghan Amoriy larning padishahi Sihonni néme qilghan bolsa, unim u shundaq qilis» — dédi. **3** Perwerdigar Xudayimiz derweqe Bashanning padishahi Ogni we barliq xelqini qolimizħha tapshur; biz uningħha hujum qilip ulardin héch-kimmi qaldur may qirduq. **4** Shu waqitta biz uning barliq sheherlirini isħgħal qilduq; biz uning sheherliridin igħilimigen birsimu qalmidi. Bular Bashandiki Ognin padishahli, yeni pütkul Argob rayoni bolup, jemix atmish sheher id. **5** Bu sheherlerning hemmisi égiz sépilla we baldaqlaq qwoqqliri bilen mustehkem qilin'għanidi; ulargha qarashliq yéza-kentler intayin köp id. **6** Biz ularni Heshbonning padishahi Sihonni qilghinimizdek teltőküs yoqattuq — Barliq sheherler, erler, ayal-balbarri qoymay hemmisi teltőküs yoqattuq. **7** Biz peqet özlirimiz üčħiun barliq charwa-mallarni we sheherlervin olja għenijiet alduq. **8** Shu chaghda biz Iordan deryasining sherq teripide turushluq Amoriy larning ikki padishahining qolidin zémiminini, yeni Arnon deryasidin Hermon téghħiġi bolgħan zémiminini tariwalduq **9** (Hermon

téghini Zidoniylar «Sirion», Amoriylar «Sénir» dep ataydu); **10** Biz yene tüzlenglilikti barlıq sheherler, pütkül Giléad we Bashan padishahı ognıng padishahlıqıdiki Salıkah we Edrey sheherlirigiche, Bashanning barlıq zémiminı igiliduq **11** (shu chaghda gigantlarning qaldıqudın peqet Bashanning padishahı Og qalghanidi; uning kariwiti tömürdin yasalghanidi; mana, u Ammoniyarning Rabbah shehiride saqliniwatmadu? Uning uzunluqi toqquz gez, kengliki töt gez. «Gez» — adettiki ademning jeyniki ölcem qilin'ghan). **12** Biz shu chaghda igiligen zémim mundaq: — Arnon deryasi yénidiki Aroer shehiridin tartip, Giléad taghliqining yérimini we uningdiki sheherlerni Ruben we Gad qebilisidiklerge teqdim qildim; **13** Giléadning qalghan zémimi we Og padishahning zémimi bolghan pütkül Bashanni men Manassehning yérim qebilisige teqdim qildim (rüştük Argob rayoni, yeni pütkül Bashan «gigantlarning zémimi» déyili). **14** Manassehning oglisi Yair pütkül Argob rayonini, yeni Bashanni Geshuriylar we Maakatiylarning chégrisighiche igiligen we uni öz ismi bilen «Hawwot-Yair» dep atighan. Bugün'ge qeder u shundaq atalmaqta). **15** Giléadni bolsa men Makirha teqdim qildim. **16** Rubendikiler we Gadtikilerge men Giléadtin Arnon deryasighiche (wadining otturisi chégra idi), shundaqla Ammoniyarning chégrası bolghan Yabbok deryasighiche bolghan zémimni teqdim qildim; **17** yene Pisgah taghliqi astida yetqan Arabah tüzlenglilik (taghliq tüzlenglilikning sheriqy teripide) we Iordan deryasining Kinneret kölidin tartip Tuz dényigzhiche bolghan qismını ularga chégra qılıp berdim. **18** Men shu chaghda silerge: — Perwerdigar Xudayinglar özünglarning teelluqatinglar bolsun dep igilishinglar üçhün bu zémimni silerge ata qilghan; aranglardiki jengchiler jengge teyyarlinip qorallan'ghan halda qérindashliringlar bolghan Israillarning aldida deryadin ötüngler; **19** Peqet bala-chaqiliringlar we mal-charwiliringlar (mal-charwiliringlarning köplikini bilimen) men silerge teqsim qilghan sheherlerde qalsun; **20** Perwerdigar qérindashliringlarha silerning aram alghinlingarde aram bergüche, ular Perwerdigar Xudayinglar Iordan deryasining u teripide ularga teqdim qilghan zémimni igiligüche ular bilen birge [jeng qilingilar]; andin siler herbiringlar men silerge teqsim qilghan öz teelluqatinglarha qaytisiler» — dep tapilighanmen. **21** Shu chaghdim men Yeshuaghı: «Sen Perwerdigar Xudayinglarning mushu ikki padishahqa qilghanlirining hemmisini öz közüng bilen kördüng; Perwerdigar sen baridighan yerdiki padishahlıqlarnimu shuninggħha oxshash qılıdu. **22** Siler ulardin qorqmanglar; chünki Perwerdigar Xudayinglar özi siler üçhün jeng qılıdu» — dep tapilighanmen. **23** Shu chaghda men Perwerdigardin ötünüp: — **24** «I Reb Perwerdigar, Sen Öz qulungħha Öz ulugħluqung we kūchlük qolunġni ayan qilishqa kirishting; chünki meyli asmanlarda yaki zéminda bolsun Séning qilghanliringħha we kūch-qudrittinge teng kelgүdek shundaq ilah barmu? **25** Sendin ötünümkeni, méni lordan deryasidin ötüp, shu yerdiki yaxshi zémimni — Shu yaxshi tagħliqni we Liwanni körüşħke nésip qilghaysen», — dédim. **26** Lékin Perwerdigar silerning sewebinglar tüpeylidin manga ghezeplinip iltijayimħa qulaq salmidi, belki manga: «Boldi, bes! Bu isħni aldīmda ikkinchi tilha alghuchi bolma. **27** Sen Pisgahnning choqqisigha chiċċip bëshingni kötürp, öz közüng bilen meghħibke, shimaliġha, jenubqaj we meshriqqe tiklip qara; chünki sen mushu lordan deryasidin ötmeySEN. **28** Yeshuaghha wezipiñ tapilighin, uni righthetlendürüp yüreklik qıl; chünki u bu xelqning aliddin ötüp sen körigidhan shu zémim'gha ularni ige qilghuzidu» — dédi. **29** Shuning bilen biz Beyt-Péorning udulidiki wadida turup qalduq.

4 — Emdi, i Israel, men silerge ötigidigan mushu belgilimilerge hem hökümlerge qulaq sélinglar; ularilha emel qilsanglar hayatiq tapisiler we shundaqla ata-bowliringlarning Xudasi Perwerdigar silere teqsim qilidigan zémin'gha kirip uni igileysiler. **2** Men silere tapshuridighan Perwerdigar Xudayinglarning mushu emrlirige emel qilishinglar üçhün, men silerge emr qilghan sözge héchnémini qoshmanglar hemde uningdin héchnémini chiqiriwtmenglar. **3** Siler öz közlirngar bilen Perwerdigarning Baal-Péorning tüpeylidin qilghan ishlirini körgensiler; chünki Baal-Péorha egeskenlerning hemmisini Perwerdigar Xudayinglar aranglardın yoqatti; **4** Lékin Perwerdigar Xudayinglarga ching bağħlan'ghanlardın herbiringlar bugün'ge qeder hayat turwatisiler. **5** Mana, men Perwerdigar Xudayim manga emr qilghandek, kirip igleydighan zéminda turghanda ularha emel qilsun dep silerge belgilime hem hökümlerni ögettimi. **6** Siler ularni ching tutup emel qilinglar; chünki shundaq qilsanglar bu hökümlerning hemmisini angliche xelqlerning köz aldiha silerning dana we yorutulghan bir xelq ikenliklaring ispatlini; ular derweqe: «Bu ulugh el derheqiet dana hem yorutulghan bir xelq iken» — deydu. **7** Chünki Perwerdigar Xudayimizning bizning Uningħha nida qilghan herbir tileklirimizde bizżeq yéqin turghindek, özige yéqin turghan bir Xudasi bolghan bizżeq oxshash bashqa bir ulugh el barmu? **8** Men aldingħarha qoyingħan mushu pütkül qanundikidek adil belgħimler hem hökümlerje ige bolghan silerdek bashqa bir ulugh el barmu? **9** Öz közunglar bilen körġen isħlarni untumasliqinglar, hetta ömrüglarning barlıq künliride qelbinglardin chiqarmasliqinglar üçhün özünglargaht ehtiyyat qilinglar we ixlaslıq bilen qelbinglarni [ézishtin] saqlangħar; shuningdek siler körgininglarni baliliringlarga we baliliringlarning balilirigha yetküzingħar; **10** Siler Horeb téghida Perwerdigar Xudayinglarning aldida turghan kuni Perwerdigar manga: «Xelqni Méning sözlirimmi angħiżi üçhün yénimħa yiqħiġi; shuning bilen ular sözlirimmi őġinip, yer yuzidiki barlıq künliride Mendin eyminidu we balilirigha ötgidu» — dégenidi. **11** Siler yéqin kēlipp tagħnien tüwide turdunglar; bu tagħnien ot asmanlarning bagħrigħie köyp yetti, hemde qarangħħuluu, bulutlar we sur tagħni qappli; **12** Perwerdigar otning otturisidin silerge söz qildi; siler sözlerning sadasini anglidinlar, lékin héch shekilni körmidinlar; siler peqet bir awazni anglidinlar. **13** We shu chaghda silerge emr qilghan ehdisini, yene «on emr»ni ayan qildi we ularni ikki tash taxtay iż-istige pütti. **14** We shu chaghda Perwerdigar manga emr qılıp, siler deryadin ötüp igleydighan zéminda ularni ularga emel qilishinglar üçhün silerge belgħimler hem hökümlerni ötigħiñi tapilidi. **15** Özünglarningħa nahayti ehtiyyat qilinglarki (chünki Perwerdigar Horeb téghida ot otturisidin silerge söz qilghanda héchqandaq shekilni körmgensiler), **16** özünglarni bulghap, meyli erkek yaki ayal süritide, meyli yer yuzidiki herqandaq haywan yaki asmandu uħidighan herqandaq qush bolsun, meyli yer yuzide herqandaq ömiliġuchi haywan yaki yer astidiki sulardiki herqandaq běliq bolsun, ularning süritide héchqandaq shekil-qiyapettiki oyma butni özünglars üçhün yasimangħar, **19** yaki shuningdek, bëshinglarni kötürp asmanlарha qarap, quyash, ay, yultużlar, yene pütkül samawi qoshunni kötürp, köngħlūnlar mayil bolup ulharga bash ēgħi qulluqiga kirmengħar; chünki Perwerdigar Xudayinglar bularni pütkül asman astidiki barlıq xelqler üçhün orunlaşturghan. **20** Lékin silerni bolsa Perwerdigar Öz mirasi bolghan bir xelq bulħusungħar üçhün «tōnni tawħħid xumdanid din, yene Misirdin élip chiqtu». **21** Lékin Perwerdigar silerning wejenglardin manga ghezeplinip, Perwerdigar Xudayinglar silerge miras

bolush üçün ata qılıdığın yaxshi zémín toghrisida: — «Sen shu yerge kirishke İordan deryasidin ötmeyesen» dep qesem qıldı. **22** Shunga men mushu zémində ölüshüm muqerrer; İordan deryasidin ötmeyen; biraq siler bolsanglar uningdin ötüp shu yaxshi zéminni igileysiler. **23** Perwerdigar Xudayinglarning siler bilen tüzgen ehdisini untumaslıqinglar, shundaqla özüngler üçün Perwerdigar Xudayinglalar silerge men'i qılghan oyma butni yaki herqandaq nersining shekil-qiyapitini yasimaslıqinglar üçün özünglarga hész bolunglar. **24** Chünki Perwerdigar Xudayinglalar hemmini yutquchi bir ot, wapasızlıqqa heset qılghuchi bir Xudadur. **25** Siler percentler, perzentinglarning perzentlirini körpü, zémində uzaq waqıt turghandin kényin, bixil shekil-qiyapette bolghan oyma butni yasigan, shuningdek Perwerdigar Xudayinglarnı renjitiq uning neziride rezil bolghanni qılıp özünglarnı bulughıhan bolsanglar, **26** men asman-zéminni üstünglarga guwahchi bolushqa chaqırımen, siler İordan deryasidin ötüp, igileydighan shu zémindin tézla pütünley yoq qilinisiler; silerning uningda yashighan künliringler uzun bolmaydu, siler belki uningdin pütünley yoq qilinisiler. **27** Perwerdigar silerni barlıq xelqler arisiga tarqitidu, Perwerdigarning silerni heydishi bilen siler shu eller arisida kichik bir qaldıq bolisiler. **28** Siler shu yerlerde turup yaghachtın yaki tashtın yasalghan, ne körelmeydighan, ne anglyalmaydighan, ne yémeydighan, ne puralmaydighan, peget insanning qolining yasigını bolghan ilahlarning qulluqida bolisiler. **29** Siler shu yerlerde Perwerdigar Xudayinglarnı izdeysiler; pütün qelbingler we pütün jéningsler bilen uni izdisenglar, uni tapisipler. **30** Siler éghir azab-oqubet tartqininglarda, bu ishlarning hemmisi beshinglarga chüshkende, siler Perwerdigar Xudayinglarga yénip kélisiler we uning awazığha qulaq salisiler. **31** Chünki Perwerdigar Xudayinglalar rehimdiril bir Xudadur; U silerni tashliwetmeydu, ne halak qilmaydu, ne ata-bowliringler bilen qesem ichip tüzgen ehdisini héch untumaydu. **32** Endi, silerdin ilgiri, Xuda insannı yet yúzide yaratqan künidin tartip ötken künler toghruluq sürüşte qilinglar, shundaqla asmanlarning bir chétidin yene bir chétigiche sürüşte qilinglarki, mushuningha oxshash ulugh bir ish bolup baqqanmu? Uninggha oxshash bir ishni anglap baqqanmu? **33** Silerge oxshash, Xudanıng ot ichidin chiqqan awazını anglap tirkil qalghan bashqa bir xelq barmu? **34** Perwerdigar Xudayinglalar köz aldinglarda siler üçün Misir zémindida qilghanlırlar, qiyin sinaqlar bilen, möjizilik alametler bilen, karametler bilen, urush bilen, küchlük qol hem uzitilghan bilek bilen we dehşetlik wehimiler bilen silerdin bashqa bir xelqni yat bir elning arisidiñ chiqirip Özige xas qılısh üçün kélép urunup baqqanmu? **35** Perwerdigarla Xudadur, uningdin bashqa birsi yoqtur, dep bilishinglar üçün siler bu [ulugh] ishlarnı körüşke myuyesser qilin'ghansiler. **36** Silerge telim bérish üçün U asmanlardan silerge Öz awazını anglatti; U yet yúzide Özining ulugh otini körsetti; siler shu otning ottorisidimmu uning awazını anglidinlar. **37** Uning üstige, ata-bowliringlarga baghligan muhebbiti tüpeylidin hemde ularning kényiki ewladlirini tallighanlıq üçün, U silerni Misirdin shexsen Öz zor qudritti bilen qutquzup chiqardi; **38** U shuningdek silerning aldinglardin özünglardin köp we küchlük bolghan ellerni zémindin heydep, silerni uninggha kırğızüp, uni bügünkü kündikidek silerge miras qılısh tichińmu shundaqlıq handur. **39** Shunga bügün shuni bilip qoyunglarki we köngülgünlarnı shuningha böülüngärlär, Perwerdigar yuqırıdiki asmanlarda bolsun, astidiki yer-zémində bolsun Xudadur; Uningdin bashqa héchbiri yoqtur. **40** Shuningdek silerning we kényinki balilar-ewladliringlarning ehwali yaxshi bolush

üçün, Perwerdigar Xudayinglalar silerge ata qılıdığın zéminda künliringlarnı uzun, hetta menggültük qılısh üçün men bügünkü kündé silerge tapilawatqan Uning belgilimilişi we emrlirini tutunglar». **41** Andin Musa İordan deryasining shergi teripide üch sheherni ayrip bekitti; **42** meqsiti, héchqandaq öch-adawiti bolmay, tasadipy qoshnisini öltürüp qoysa, öltürgeñ kishi shu yerlerge, yeni shu sheherlerdin birige qéchip bérüp aman-ésen qélsichtin ibaret idi. **43** Bu sheherler bolsa: — Rubenlerning zémindin chöl-bayawandiki Bezer, Gadlarning zémindin Giléadtiki Ramot, Manassehlerning zémindin Bashandiki Golandin ibaret idi. **44** Musa Israillarning alıdığa qoyghan qanun mana töwendikidek: — **45** (bular bolsa Israillar Misirdin chiqqanda Musa [peyghember] ulargha jakarlıghan agah-guwahlar, belgilimiler hem hökümlerdu; **46** Musa we Israillar Misirdin chiqqanda Amoriylarning Heshbon shehiride turushluq padishahi Sihonni öltürgeñidi; Musa bu emrlerni Sihonning zémindida, İordan deryasining shergi teripide, Bety-Péorming udulidiki wadida Israillarga jakarlıghan. **47** Shu chaghda Israillar [Sihonning] we Bashanning padishahi Ogning zémindini, yeni İordan deryasining kün pétish teripidiki Amoriylarning ikki padishahining zémiminumu igiligenidi; **48** ularning zémini Arnon deryasining qırghıqdiki Aroerdin tartip Sion (yeni Hermon) téghigliche, **49** shundaqla İordan deryasining shergi teripidiki pütkül Arabah tüzlengliki we Pisgah téghining baghrıga jaylashqan «Tüzlenglilikti déngiz»ghiche idi.

5 Shuning bilen Musa pütkül Israilni chaqırılar ulargha mundaq dédi: — «İ Israil, men bugün qulaqlıringlarga anglılitwatqan bu belgilimierge hem hökümlerge qulaq sélinglar, ularni öginiñgr, ulargha emel qılıshqa köngül bölünglar! **2** Perwerdigar Xudayımız biz bilen Horeb téghida ehde tüzdi. **3** Bu ehdiini Perwerdigar ata-bowlirimiz bilen tüzgen emes, belki biz bilen, yeni bügünkü kündé tirik qalghan bizler bilen tüzdi. **4** Tagħda ot ichide turup Perwerdigar siler bilen yüz turane sözleşkenidi **5** (shu chaghda silerge Perwerdigarning söz-kalamini jakarlash üçün men siler we Perwerdigarning ottorisida turghanidim; siler otning aldida qorqup, tagħqa chiqiñni xalimidinglar). **6** U mundaq dédi: — «Men séni Misir zémindin, yeni «qulluq makani»nın chiqarğhan Perwerdigaring Xudadurmen. **7** Séning Mentin bashqa héchqandaq ilahing bolmaydu. **8** Sen özüng üçün meniye yuqırıdiki asmanda bolsun, meyli tōwendik zémində bolsun, yaki yet astidiki sularda bolsun, herqandaq nersining qiyapitidiki héchqandaq oyma sheklini yasına; **9** Sen bundaq nersilerge bash urma yaki ularning qulluqığha kirme. Chünki Menki Perwerdigar Xudaying wapasızlıqqa heset qılghuchi Xudadurmen. Mentin nepretlen'genlerning qebihliklerini özlırige, oghullirığha, hetta newre-chewrilirigiche chüshürimen. **10** Emma Méni sóyidighan we emrlirimi tutidighanlarga ming ewladighiche özgermes méhribanlıq körśitimen. **11** Perwerdigar Xudayingning namini qalaymiqan tilgha alma; chünki kimdekim namini qalaymiqan tilgha alsı, Perwerdigar uni gunahkar hésablimay qalmyadu. **12** Perwerdigar Xudaying sanga emr qilghandek shabat künini muqeddes dep bilip tut, uningħha emel qil. **13** Alte kün isħlep barlıq isħliringni tügetkin; **14** lékin yettinchi küni Perwerdigar Xudayingha atalghan shabat künidur. Sen shu küni héchqandaq ish qilmaysen; meyli sen yaki oglung bolsun, meyli qizing, meyli qulung, meyli dédiking, meyli buqang, meyli éshiking, meyli herqandaq bashqa uliħing, yaki sen bilen bir yerde turuwaqtqan musapir bolsun, héchqandaq ish qilmisun; shuning bilen qulung we dédiking sendek aram alalaydu. **15**

Sen özüngning eslide Misir zémindä qul bolghanlıqinqni, Perwerdigar Xudaying küchlük qoli we uzatqan biliki bilen séni shu yerdin chiqarghanlıqını ésingde tut; shu sewebtin Perwerdigar Xudaying sanga shabat künini tutushini emr qilghan. **16** Perwerdigar Xudaying sanga emr qilghandek atanangni hörmət qil. Shundaq qilsang Perwerdigar Xudaying sanga ata qilmaqchi bolghan zémindä uzun ömür körisen, haling yaxshi bolidu. **17** Qatilliq qilma. **18** Hem zina qilma. **19** Hem oghrılıq qilma. **20** Hem qoshnang togruluq yalghan guwahlıq berme. **21** Hem qoshnangning ayalini teme qilma we ne uning öyi, uning étizi, uning quli, ne uning dédiki, ne uning kalisi, ne uning éshikige yaki qoshnangning herqandaq bashqa nersisigé közdırıq qırıngını salma». **22** – bu sözlerni Perwerdigar tagħda, ot, bulut we sırluk qarangħħuluq ichidin küchlük awazi bilen silerning pütkül jamaitingħarha éytqan we ulargħa héch bashqa [sözlerni] qoshmigraph; u ularni ikki tash taxtayħha pütiup manga tapshurdi. **23** We shundaq boldiki, qarangħħuluqtin chiqqan awazni angħlinningħalda we otluq tagħ koygħinide siler, yeni qebile bashliqliringħar we aqsaqalliringħar yēnimgħa keliż: – **24** «Mana, Perwerdigar Xudayimiz öz shan-sheripi we ulugħluqini ayan qildi we biz uning awazini otturisidin angliduq, shuning bilen biz bügħi kündi Xuda insanbil bilen sözleşken bolsimu, ularning tirik qalghanlıqını kördouq. **25** Emdi bżi jénimizgħa tewekkül qilishimizning néme hajti? Chunksi mushu deħshetlik ot bizni yuttuwetidu. Eger biz Perwerdigar Xudayimizning awazini angławsekk öltip kétimiz. **26** Chunksi et igħiżiñin hayat iġi Xudanġen otning otturisidin sözigen awazini anglap, bizek tirik turuwaqtanlardin kim bar? **27** Sen özüng Perwerdigar Xudayimizħha yēqiniliship, uning sözigenlirinining hemmisini angħlin; andin Perwerdigar Xudayimiz sanga sözigenlirinining hemmisini bizeg ētqip bérissen; shuning bilen biz uni anglap emel qilimiz» – dédingħar. **28** Perwerdigar silerning bu manga ētqan sözliringħarri anglap manga: «Bu xelqning sanga ētqan sözlirini anglidim; ularning barliq ētqan sözlri durustu. **29** Kashki ularla Mendin qorquq, emrlirimni izħiġi tħididħan bir qelb bolsidi, ularning hali we baliliringħiñ hali mengħġie yaxshi bolatti! **30** Sen bérif ulargħa: «Chédiringħarha qaytingħar» – dégin. **31** Sen bolsang yēnima turghin; Men sénin ulargħa ögħitħishing kékre bolghan emrler, belgħilimier we hōkumlerning hemmisini sanga ētqip bérissen; shuning bilen ular Men ulargħa tewelik qilip bérividħan zémindä turup bulargħa emel qilidħan bolidu. **32** Emdi Perwerdigar Xudayingħar silerge emr qilghandek qilishqa köngħi l-böltingħar; uningdin ong we solgħa taymangħar! **33** Perwerdigar Xudayingħar silerge emr qilghaq barliq yollirri meħġengħiñ; shundaq qilsangħar hayatliq tépîp, halingħar yaxshi bolidu we siler igidarchiqliq qilidħan zémindä turup kūnliringħar uzun bolidu».

6 «Mana, bular Perwerdigar manga siler [deryadin] ötüp igileydīgħan zémindä turghiningħalda ulargħa emel qilishingħar üchħun silerge ögħitħishni tapilighan emrler, belgħilimier hem hōkumlerdur: – **2** (shuning bilen siler, yeni sen özüng, oħglung we newreng barliq tirik kūnliringħalda Perwerdigar Xudayingħardin qorquq, men silerge tapilawatqan uning barliq belgħime we emrillimi tutisier, shundaqla uzun künneri körösiler. **3** Sen, i Israel, ularni anglap emel qilishqa köngħi qoyunġar; shuning bilen ata-bowliringħalning Xudasi Perwerdigar silerge dégħinidek, süt bilen hesel ēqip turidħan munbet zémindä turup, halingħar yaxshi bolidu we saningħar intayin köpiyidu): – **4** – Angħħalgar, ey Israel: – Perwerdigar Xudayimiz, Perwerdigar bir birliktur; **5** sen Perwerdigar Xudayingni pütiup qelbing bilen, pütiup jéning bilen we pütiup

kūħiġi bilen söyin. **6** Men sanga bugiñ tapilighan bu küzħiġi bilen söyin. **7** Sen ularni baliliringħha singdürüp oħġet, meyli öyde olturghanda, yolda mangħħanda, ornundha yatqanda we ornundgiñ turuwaqħanda her waqt ular toghru luq soċċiġi; **8** ularni qolungħha [esletme]-belge qilip tēwġi, pēšħanengħe qashqidek simwol qilip ornitħiwal; **9** Sen ularni öyüngħi késhekkliringge we derwaziliringħha pütküzgi. **10** We Perwerdigar Xudaying séni qesem qilip ata-bowliringħha, yeni Ibrahim, Ishaq we Yaqupqa wede qilghaq zéminni sanga ata qilish üchħun séni uningħha bashlighanda, – özüng qurmighan uluħ we ēs il-sheherlerge, **11** özüng bisatliq qilħiġi alli qħażiħan ēs il-susatliq qilin għażiġ qalix, özüng kolimħan, alli qħażiħan kol-anġħi quduqlargħa, özüng tikmigen tüzimzarlar we zeytunzarrħa muesser qilinishing bilen sen yep toyon'għandin kέyin, **12** – eyni chaghda séni Misir zémindin, yeni «qulluq makani» din chiqarġħan Perwerdigarunti untushtin hezi bol. **13** Sen Perwerdigar Xudayingdin qorqqin, ibaditide bolghin we qesem qilsang uning nami bilenla qesem ichkin. **14** Siler bashqa ilahħar, yeni etrapingħi ellerning ilahħarini qet'iy izdimenglar; **15** Chunksi arangħlarda turuwaqħan Perwerdigar Xudaying wapasizliqqa heset qilghuchi Tengridur. [Eger shundaq qilsang] Perwerdigar Xudayingning għeżeppi sanga qozqħilip, U séni yer yuzidin yoqatmay qalma. **16** Siler Perwerdigar Xudayinglarni Massaħħa sinigħandek Uni sinimangħar. **17** Perwerdigar Xudayinglarning emrlirini, silerge tapilighan guwah-hökumli ħalli beqgħimilini köngħi qoyup tunħiġ. **18** Perwerdigar Xudayinglarning neziride durus we yaxshi bolghanni qilingħar; shundaq qilghanda halinqħar yaxshi bolidu we Perwerdigar ata-bowliringħalha bérishke qesem qilghaq zémmin ġha kirip uni igleyisier, **19** shundaqla Perwerdigar wede qilghandek barliq duħħmenliringħalni aldingħardin heydep chiqiriwéti. **20** Kelgħiude oħglung sendin: – «Perwerdigar Xudayimiz silerge tapilighan agħaq-għuwa, belgħilime hem hōkumli ném?» dep sorisa, **21** sen oħglungħha mundaq deysej: «Biz eslide Misirda Pirewwnning qulliri ikemmiz; biraq Perwerdigar bizni Misirdiñ kūchlük bir qol bilen chiqarġħan. **22** Perwerdigar köz al-dimizda uluħ hem deħshetlik möjżiżlik alametler we karametlerni korsiġit, Pirewwnning ixtiġ hem uning barliq aħlisidikilerning ixtiġi chħuħi; **23** U ata-bowlirimizħha qesem ichip wede qilghaq zémmin bizżeġ, aldingħi köp yat el-milletlerni, yeni Hittiyar, Għirgħiyyar, Amoriyyar, Qanaaniyyar, Perizziyar, Hiwiyyar, Yebusiyar – sendin kūchlük al-milletlerni heydwi. **2** Emdi Perwerdigar Xudaying aldingħa ularni qolungħha tapshurushi bilen sen ulargħa hujum qilħiningħda, sen ularni telfkūs yoqitħish kékre; ular bilen héch ehde tħażżejha we ulargħa héch rehim qilishingħha bolmaydu. **3** Séning ular bilen nikahlħiħiħingħha bolmaydu; sen qiziqn ularning oħġullirriha bérishħingimu we ularning qizini oħglungħha élip bérishħingimu bolmaydu; **4** chunksi ular oħglungħi Manga egħijshtin ézqit turidu we shuning bilen oħġullirriha bashqa ilahħarha choqni; u

7 Perwerdigar Xudaying séni hazir igħleshke kettawtqan zémmin ġha bashlap kirkiegħi kέyin, aldingħi köp yat el-milletlerni, yeni Hittiyar, Għirgħiyyar, Amoriyyar, Qanaaniyyar, Perizziyar, Hiwiyyar, Yebusiyar – sendin kūchlük al-milletlerni heydwi. **2** Emdi Perwerdigar Xudaying aldingħa ularni qolungħha tapshurushi bilen sen ulargħa hujum qilħiningħda, sen ularni telfkūs yoqitħish kékre; ular bilen héch ehde tħażżejha we ulargħa héch rehim qilishingħha bolmaydu. **3** Séning ular bilen nikahlħiħiħingħha bolmaydu; sen qiziqn ularning oħġullirriha bérishħingimu we ularning qizini oħglungħha élip bérishħingimu bolmaydu; **4** chunksi ular oħglungħi Manga egħijshtin ézqit turidu we shuning bilen oħġullirriha bashqa ilahħarha choqni; u

chaghda Perwerdigarning ghezipi silerge qozghilip, silerni tézla yoqitidu. **5** Sen ulargha shundaq muamile qilghinki, ularning qurban-gahlirini buzuwétinglar, but tüwrüklini chéqwétinglar, asherah butlirini késiwétinglar we oyma butlirini ot bilen köydirüwétinglar; **6** chünki siler Perwerdigar Xudayinglарgħa pak-muqeddes bir xelqtarsiler; Perwerdigar Xudayinglар silerni yer yüzdiki barlıq bashqa xelqlerin üstün qılıp, Özige xas bir xelq bolushqa talliwalghan. **7** Perwerdigarning silerge méhir chüshüp silerni talliwalghini silerning bashqa xelqlerden köp bolghanlıqinglar üçhün emes, emeliyyette siler barlıq xelqler arısida eng az idınglar, **8** Perwerdigarning silerni söygini sewebidin we ata-bowliringlar aldida bergen qesimige sadıq bolghanlıqi üçhün Perwerdigar silerni kütchlük qol bilen qutquzup, hörlük bedili tölep «qulluq makani» din, yeni Misir padishahi Pirewnning qolidin chiqargħan. **9** Shunga siler Perwerdigar Xudayinglarning berheq Xuda, wediside turghuchi Tengri ikenlikini bilișhinglar kerek; U Özini söyüp, emrlirini tutqanlارgħa ming dewrgiche özgermes méhir körśitip ehdiside turghuchidur; **10** lékin Özige öchmenlerning ishlirini öz bëshigha ochuq-ashkare chüshürüp, ularni yoqitidu; Özige öchmenlerning herbirige özı qilghan ishlirini ularning bëshigha ochuq-ashkare qayturushqa hayal qilmaydu. **11** Siler Men bugün silerge tapilighan emr, belgilimiler hem hökümlerje emel qilish üçhün ularni ching tutunglar. **12** Choqun shundaq boliduki, bu belgilimierge qulaq sélip, köngıl qoyup emel qilisanglar, Perwerdigar Xudayinglар ata-bowliringlарgħa qesem bilen wede qilghan ehde we méhirni silerge körśitip turidu; **13** Séni söyüp beriketlep, ata-bowliringha qesem bilen sanga bérishke wede qilghan zéminda turghuzup köpeytidu; shu yerde perzentliringni, yer-tupriqingdiki mehsulatlarni, bughdiyingni, yéngi sharabingni, zeytun méydingni, kaliliringning neslini we qoyliringning qozilirini beriketlep köpeytidu. **14** Sen barlıq ellerdin ziyeade bext-beriket körisen; arangda, er-ayal yaki mal-charwang arısida héch tughmaslıq bolmaydu; **15** Perwerdigar sendin barlıq késellerni néri qılıdu we sen özüng körgen Misirdiki dehshetlik wabalardan héchqaysini üstüngge salmaydu, belki sanga öch bolghanlارha salidu. **16** Sen Perwerdigar sanga tapshurghan barlıq xelqlerni yoqitishing kerek; sen ularni körgende, ulargha héch rehim qilmaslıqing kerek, sen ularning ilahlirining qulluqığha kirmesliking kerek; eger shundaq qilsang, bu ish sanga qiltaq bolidu. **17** Eger sen könglüngde: «Bu eller mendin kütchlük; men qandaq qilip ularni zémnidin qoghliwéteylen?» — déseng, **18** ulardin qorqma; Perwerdigar Xudayingning Pirewn hem barlıq Misirları qandaq qilghanlıqını esligeen, **19** — yeni Perwerdigar Xudaying séni shu yerdin chiqirish üçhün wasite qilghan, öz köözüng bilen körgen dehshetlik höküm-sinaqlar, möjizilik alameter we karametler, kütchlük qol we sozulghan bileknii mehkem ésingde tut; Perwerdigar sen qorquwatqan barlıq xelqni shundaq qılıdu. **20** Uning ištige Perwerdigar Xudaying taki ularning sendin yosħurun'għan qalduqliri yoqitilghuče ularning arisigha seriż herilerni ewetidu; **21** Sen ulardin qorqmaslıqing kerek; chünki Perwerdigar Xudaying arangdidur; U uluh we dehshetlik bir llahdur. **22** Perwerdigar Xudaying shu ellerni aldingdin peydinpey heydeydu; sen ularni biraqla yoqitiweltmeysen; biraqla yoqitiwetken teqdirdimu, daladiki haywanlar köpiyiip, üstüngge basturup kélishi mumkin. **23** Lékin aldingħha ilgħirleq mangħħiningda Perwerdigar Xudaying ularni qolunġha tapshuridu we ularni parakend qılıp, yoqitilghuče dekk-e-dükkige salidu. **24** U ularning padishahlini qolunġha tapshuridu, sen ularning namlirinimu asman astidin yoq qilisen; ularni yoqatquche héchbir adem aldingda turalmaydu. **25**

Siler ularning oyma butini ot bilen köydirüwétinglar; köz qiringlarni shularning üstdidiki altun-kümüşke salmanglar, ularni almagħar; bolmisa u silerge qiltaq bolidu; chünki u Perwerdigar Xudaying alidda yirginčlik bir nersidur. **26** Sen héchqandaq yirginčlik nersini öyüngge élip kelme; bolmisa sen uningħha oxhash lenetlik nerse bopol qalisen; sen uningdin qattiq virgen, uningħha mutleq nepretten; chünki u lenetlik bir nersidur.

8 Men silerge bugün tapilighan bu barlıq emrlerge emel qilishqa köngıl qoyunglar; shundaq qilghanda siler hayat bolisiler, köpiyisiler we Perwerdigar ata-bowliringlарgħa qesem qılıp wede qilghan zém'in'ha kirip uni igileysiler. **2** Perwerdigar Xudaying séni töwen qılıp, könglüngde néme barlıqini, uning emrlirini tutidighan-tutmaydighanlıqning biley dep séni sinash üçhün bu qiriq yil chöл-bayawanda ýetekligen yolni esligin. **3** Derweqe u séni töwen qılıp, séni ach qoyup, sen eslide bilmeydighan, shundaqla ata-bowliring köṛüp baqmighan «manna» bilen ozuqlandurghan; U sanga insan peqet yémeklik bilenla emes, belki Perwerdigar Xudayingning aghzidin chiqqan barlıq szözléri bilenmu yashaydighanlıqini bildürüş üçhün shundaq qıldı. **4** Bu qiriq yilda kiyim-kéchiking konirimidi, putung isħiship ketmidi. **5** Sen shuni bilip qoyghinki, adem öz oghlini terbiyiligidek, Perwerdigar Xudaying séni terbiyileydu; **6** Shunga sen Uning yollirida méngej we Uningdin qorqup, Perwerdigar Xudayingning emrlirini tutqin. **7** Chünki Perwerdigar Xudaying séni yaxshi bir zém'in'ha — ériq-éqinliri, bulaqliri we jilgħa-dönglerde urghup chiqidighan ulugh suliri bar bir zém'in'ha — **8** bugħday we arpa, üzüm talliri, enjur derexliji we anarliji bar bir zém'in'ha, zeytun derexliji we hesel bar bir zém'in'ha, **9** — sen héchnémidin kemlik tartmay ozuqluq yeydīghan bir zém'in'ha — tashliri tömür, tagħlirin mis kolaydighan bir zém'in'ha yéteklep kirdi; **10** sen shu yerde yep toyunisen we Perwerdigar Xudaying sanga ata qilghan shu yaxshi zém'in üçhün uningħha tesħekkür-medhiye éytisen. **11** Men sanga bugün tapilighan Perwerdigar Xudayingning emrliri, belgilimiliri hem hökümlirini tutmasliqtin, Uni untup qéishtin hézi bol; **12** bolmisa, sen yep toyun'għandin kényin, ēsli öylerni qurup ularda olturnaqħaqandin kényin, **13** kalaqqi padiliring köpiyip, altun-kümüşħüng, shundaqla séning barliqing köpeyġendin kényin, **14** könglüng megrħurlinip séni Misir zémnidin, yeni «qulluq makani» din chiqirip qutquzghan Perwerdigar Xudayingni untuysen; **15** (U séni bipawn we dehshetlik chöл-bayawandin, yeni zehherlik yilanlar we chayanlar qaplap ketken, susirap qagħjirap ketken bir chöл-bayawandin ýeteklep chiqqan, shu yerde sanga chaqmaq teshidin su chiqirip bergen, **16** séni özini töwen tutsun dep sinap, sanga axir rahet-berik körśitish üçhün chöл-bayawanda ata-bowliring köṛüp baqmighan «manna» bilen ozuqlandurghan) **17** — eger uni untusang, könglüngde: «Öz kütħium, öz qolumenting qđidit mieni mushu döletke érishtürgen» déyishing mumkin. **18** Shunga Perwerdigar Xudayingning Özı séni döletke érishtürgħuchi quğretni bergħi ikenlikini eslep, Uni ésingde tut; shuning bilen u ata-bowliringha qesem qılıp wede qilghan ehdini bügħi kündikidek meħkem qılıdu. **19** Eger sen Perwerdigar Xudayingni qachaniki untusang, bashqa ilahlarrha egħeshseng, ularning qulluqida bopol ulargha bash ursang, men silerge bugün shu agħnij bέreyki, shundaq boliduki, siler teltöküs halak bolisiler. **20** Perwerdigar köz aldingħħarha yoqitiwattqan ellerdek silermu yoqitilisiler; chünki siler Perwerdigar Xudayinglarning awazigha qulaq salmighansiler.

9 Angla, i Israill! Sen bugün özündin chong we küçlik ellerge ige bolush üchün, sépilliri asman'gha taqishidighan chong sheherlerni iglesh üchün, Anakiyarni qoghlap chiqirish üçün lordan deryasidin ötisen (sen ularni bilisen, ular toghruluq «kim Anakiyar alvida turalisun!» dep anglighansen). **3** Sen bugünkü künde shuni bilip qoyghinki, séning aldingda mangghuchi Perwerdigar Xudayingning Özidur, U yalmap yutquchi ottur; u mushu ellerni halak qılıdu, aldingda ularni tézdirn yiqtitud; sen ularning tewelikini igilep, Perwerdigar sanga éytqandek ularni tézdirn yoqitisen. **4** Perwerdigar ularni aldingdin heydigende sen könglüngde: «Heqqaniyligim sewebidin Perwerdigar méni zémimni iglesh üchün uningga ýetekley kirdi» déminig; belki shu ellerner rezilliki tüpeylidin Perwerdigar séning aldingda ularni teelluqatidin mehrum qılıdu. **5** Sen ularning zémimightha kirip uni igilishing séning heqqany bolghanlıqindin yaki könglüngning durusluqidin emes, belki bu ellerner rezillikidin we Perwerdigar ata-bowliring Ibrahim, Ishaq we Yaqpupqa qesem qilghan sözige emel qilish üchünmu Perwerdigar Xudaying ularni séning aldingda teelluqatidin mehrum qılıdu. **6** Emdi shuni bilip qoyghinki, Perwerdigar Xudaying bu yaxshi zémimni sanga miras qilgħini séning heqqaniylinqidin emes, chünki sen esli boyni qattiq bir xelqsen. **7** Emdi séning chöl-bayawanda Perwerdigar Xudayingni qandaq ghezeplendürgenlikingni ésingde tutqin — Uni untuma. Sen Misir zémimidin chiqqan kündin béri takı bu terge kelgħe Perwerdigaħha asiyliq qilip kelding. **8** Siler Horeb tēħġida Perwerdigan għeżeplendürjen we Perwerdigar silerge achchiqlinip, silerni halak qilmäqchi boldi. **9** Shu chaghda men tash taxtaylarni, yeni Perwerdigar siler bilen tüzgen ehde taxtaylirini tapshuruwélish üchün tagħha chiqqanidim; men tagħda qiriq kέche-kündüz turdum (men ne tamaq yémidim, ne su ichmidim); **10** Shuning bilen Perwerdigar manga Öz barmiqi bilen pütken ikki taxtayni tapshurdi; ularda Perwerdigar tagħda ot ichide silerge sózigen chaghda, jamaet yighilhan kūni étqan barlıq sózler pütlügenidi. **11** We shundaq boldiki, qiriq kέche-kündüz ötüp, Perwerdigar manga ikki tash taxtay, yeni ehde taxtaylirini berdi. **12** We Perwerdigar manga: «Ornungdin turghin, mushu yerdin chħiskin; chünki sen Misir din chiqargħan xelqing özlini bulghidi; ular tézla Men ularħha tapilighan yoldin chetnep özrlige quyma bir butni yasidi» dédi. **13** Perwerdigar manga söz qilip: «Men bu xelqni körüp yettim; mana, u boyni qattiq bir xelqtur. **14** Méni tosma, Men ularni yoqitimen, ularning naminı asmanning tégidin öchħürüwétimen we shundaq qilip, séni ulardin chong we ulugh bir xelq qilmen» — dédi. **15** Men burulup, tagħdin chħusztum; tagħi bolsa ot bilen yaqunlawatatti; ikki ehde taxtiyi ikki qolumda id. **16** Men kordium, mana siler Perwerdigar Xudayinglar alvida gunah qilipsiler; siler özüngħar üchün quyma bir mozayni yasapsiler; siler tézla Perwerdigar silerge tapilighan yoldin chetnep kētisiler. **17** Men ikki taxtayni ikki qolumħha élip, chörüp tashlap, ularni köz aldinglarda chéqwettim. **18** Siler Perwerdigan għeżeplendürüp barlıq ötküzgen gunahingħar, yeni Perwerdiganneq neziride rezil bolghanni qilghiningħar üchün, yene awwalqidek Perwerdigar alvida yiqliq, qiriq kέche-kündüz düm yattim (men héch nerse yémidim, su ichmidim) **19** chünki men Perwerdiganneq silerni yoqitidighan qattiq qheżi hem qehridin qorqtum. Perwerdigar shu chaghdimu ménning tilikimmi angli. **20** Perwerdigar Harundin għeżeplinip, unimu yoqatmaqħi boldi; men Harun üchħünmu dua qildim. **21** Men silerning gunahingħarni, yeri yasighan mozayni élip uni otta kóydürdum we uni yanjiuk kukum-talqan qilip éziewettim; uning topisini élip tagħdin chħusidighan ériq süjige chéchiwettim **22** (siler

yene Taberah, Massah, Kibrot-Hattawahdimu Perwerdigan għeżeplendürtingħar. **23** Perwerdigar silerni Qadesh-Barnéadin [Qanaan'gha] mangdurmaqchi bopol silerge: «Chiqip, Men silerge teqdim qilghan zémimni igilengħar» — dégħidim, siler Uning sözige qasri chiqip asiyliq qildingħar, ne Uningħha isħenmidingħar, ne awazigha héch qilaq salmidingħar. **24** Men silerni tonħu għan kündin tar tipart siler Perwerdigar Xudayinglарha asiyliq qilip keldingħar. **25** Shuning bilen men ashu chaghda Perwerdigar alvida özümni yerge étip yene qiriq kέche-kündüz düm yattim; derweq düm yattim; chünki Perwerdigar silerge qarap «ularni yoqitimen» dégenidi. **26** Shunga men Perwerdigaħha dua qilip: «I Reb Perwerdigar, Sen Öz ulugħluqung arqılıq Özüng üchħün hörlük bedili tħolep setiwalgħan, Misirdin kückluk qolong bilen chiqargħan Öz xelqing bolgħan mirasingni yoqatmighayen; **27** Öz qullir ħi Ibrahim, Ishaq we Yaqpupni ésingde tutqaysen; bu xelqning bashbashtaqliq ħi, ularning rezilliki yaki gunahiga qarimighayen; **28** bolmisa, sen bizni élip chiqqan shu zémindikler: «Perwerdigar bu xelqni ularħha wede qilghan zémimni igileske élip kirelmeydīgħanliq üchħün we ularħha nepretten'għi tüpeylidin ularni chöl-bayawanda yoqitishqa [Misirdin] chiqardi» — deydu. **29** Qandaqla bolmisu, ular zor kückħung we uzartilgħan biliking bilen [Misirdin] chiqargħan xelqing we séning mirasingħdur — dédim.

10 Shu chaghda Perwerdigar manga: «Özüng üchħün awwalqidek ikki tash taxtayni oyup chiqip, tagħha yéningha kel. Özüngge yaghactin bir sanduq yasighin. **2** Men bu taxtaylарha sen chéqwettken awwalqi taxtaylardiki sozżerni yażiment; sen ularni sanduqqa qoysien» — dédi. **3** Shuning bilen men akatsiye yaghidħin bir sanduq yasidim, awwalqidek ikki tash taxtay oyup chiqitm; ikki taxtayni qolumda kötürup tagħha chiqitm. **4** Perwerdigar eslidle ot ichidin tagħda jaamat yighilgħan kündie silerge éytqan shu on emrii awwalqi piittixek taxtaylарha yazid; Perwerdigar ularni manga tapshurdi. **5** Men burulup tagħdin chħusħup taxtaylarni özüm yasighan sanduqqa qoysum; Perwerdigar manga tapilighinidek ular téxi uningda turmaqta. **6** Shu chaghda Israillar Beerot-Bene-Yaakandin Moserahaq yol élip mangdi; Harun shu yerde öldi we shu yerde depne qilindi; uning oħgli Eliazar uning ornni bésip kahinliq qildi. **7** Israillar shu yerdin Gudgodahqa, andin Gudgodahin Yotbataħha seper qildi (Yotbataħ ériq-éjja mol yerdur). **8** Shu chaghda Perwerdigar ehde sanduqini kötürüşke, Perwerdiganneq alvida xizmitide turp uning namida bext-beriket tilesħke Lawi qebilisini özige tallap ayridi. We bugün'ge qedər shundaq boluwatidu. **9** Shunga Lawi qebilisining [Israel] qérindashliri ichide nésiwi yaki mirasi yoqtur; Perwerdigan uningga éytqandek, Perwerdigar Öz uning mirasidur. **10** Men emdi awwalqi künlerdikidek qiriq kέche-kündüz Perwerdigar alvida tagħda turdum; Perwerdigar shu chaghdimu tilikimġe qilaq saldi; u silerni yoqatmid. **11** Perwerdigar manga: «Ornungdin tur, xelqni bashlap alidda yol algin; shuning bilen ular Men ularħha teqdim qilishqa ata-bowlirigha qesem qilip wede qilghan zémimni iglesh üchħün uningga kirsun» — dédi. **12** Emdi, i Israel, Perwerdigar Xudaying sendin néme telep qilidu? — Haling yaxshi bolsun dep ménning bugün silerge mushu tapilighanlirim din bashqa nersini telep qilarmu? — Uning telep qilghini bolsa Perwerdigar Xudayingdin qorqup, Uning körsetken barlıq yollirida méngej, Uni söyp, pütkül qelbing we pütkül jeninq bilen Perwerdigar Xudayingning xizmitide bolup, Perwerdiganneq emrliri we belgilimilirini tutushtin ibaret emesmu? **14** Mana, asmanlar we

asmanlarning asmini Perwerdigar Xudayinggha mensuptur; yer yuzi we uningdiki hemme nersilermu Uninggha mensuptur. **15** Halbuki, Perwerdigar peqet ata-bowliringlardin soyinup, ularni soydi we shuning bilen buginkidek barliq eller arisidin ata-bowliringlarning keyinki neslini, yeni silerni tallidi. **16** Shunga konglilinglarni xetnilik qilinglar, boynunglarni yene qattiq qilmanglar. **17** Chunki Perwerdigar Xudayinglar xudalarning Kusadi, rebleering Rebbi, ulugh Ilah, Qudretlik we Dehshetlik Bolghuchi, insanlarning yuz-xatirisini qilmighuchi, hechqandaq parini almighuchidur; **18** U yetim-yesir we tul xotunlarning dewasini soraydu, musapirni soyup uninggha yemek-ichmek we kiyim-kechekni berguchidur. **19** Shunga silermu musapirni soyishunglar kerek; chunki silermu Misir zeminida musapir idinglar. **20** Sen Perwerdigar Xudayingdin qorqin; sen Uning ibaditide bolghin, Uninggha baghilan ghin we [peqet] Uning namidila qesem ichkin. **21** U sen tushun öz közüng bilen korg'en bu ulugh we dehshetlik ishlarni qilghan; U sen medhiyileydighan, sening Xudayingdur; **22** ata-bowliring jemiy yetmish jan Misirgha chuishkenidi; we hazir Perwerdigar Xudaying seni asmandiki yultuzlardek köp qildi.

11 Emdi sen Perwerdigar Xudayingni söygin, Uning tapilighini, belgilimilirini, hökümlerini hem emrlirini izhil tutqin. **2** Shu ishlarni bugün ésinglarda tutunglar, chünki men Perwerdigar Xudayingning jaza-terbiysi, ulugluqi, kuchiň qoli we uzartilghan bilikini, Misir zémindä Misir padishahi Pirewn'ge hem uning pütkül zémimi üstige körseten möjizilik alametliri we qilghanlirini körmigen baılıringlarga sözliyemeyen **4** (chünki ualar [Perwerdigar]ning Misirining qoshuni, ularning atliri, ularning jeng harwilirigha qilghan ishliri, yeni Qızıl Dénгizingin suluri bilen ularni gherq qilip, üzükésil halak qilghanliqi, **5** Uning siler mushu yerge kelgüche silerge néme qilghanliqi, **6** Uning Rubenning ewladi, Eliabning oghullari Datan we Abiramha néme qilghanliqi, yeni pütün Israillar arisida yer yüzining aghzini qandaq échip ularni ailisidikiliri we chédirliri bilen qoshup barlıq teelluqtatlari bileyen yutuwetkenlikini körmigenidi); **7** [men belki silerge söz qilimeni]; chünki silerning közliringlar Perwerdigar qilghan barlıq ulugh ishlarni kördi. **8** Emdi, men silerge bugün tapilighan barlıq emrlerini tutunglar; shundaq qilsanglar küchlinski, hazır ötüp ilimlekchi bolghan zémîn'ga kirip uni igileysiler **9** we Perwerdigar ata-bowliringlarga qesem qilip ulargha hem ewladlirigha bérishke wede qilghan zémindä, yeni süt bileyen hesel éqip turidighan munbet bir zéminda turup uzun ömür körisiler. **10** Chünki siler igileshke kirdighan shu zémin siler chiqqan Misir zémindäk emes; u yer bolsa, siler uningha uruq chachqandin kényin putunglar bileyen sughirdigihan köktatlıqlik zémîn idi; **11** biraq siler igleshke ötidighan shu zémin bolsa tagh-jilghiliri bolghan bir zémindür; u asmandiki yamghurdin su ichidu, **12** u Perwerdigar Xudaying Özï ezizleydighan bir zémindür; chünki Perwerdigar Xudayingning közliri yilning bëshidin yilning axırıghiche üzlüksiz uningga tikiliidu. **13** Shundaq bolduki, siler Perwerdigar Xudayinglarni söylep, pütktüllär qelbinglar we pütkül jéninglar bileyen ibaditide bolush üchün men silerge bugün tapilighan emrlerge köngül qoyup qulaq salsanglar, **14** U: «Men zémininglarga öz peslide yamghur, yeni deslepki we kényinki yamghurlarni ata qilimeni; shuning bileyen ashlıqliringlar, ýengi sharabinglar we zeytun méyingtonlarni yighthayasiler; **15** Men shundaqla mal-waranliring üchün ot-chöp bérinen; sen yep-ichip toyunisen - deydu. **16** Qelbinglar aldinip, basqha ilahlarning qulluqiga kirip, ularsha choounup ketmesliklinglar üçhün özüngläreha

hézi bolunglar; **17** bolmisa, Perwerdigarning ghezipi silerge qozghilip, yamghur yaghmasliqi üçün asmanlarnı etiwétip yamghur yaghdurmaydu, tupraq mehsulatlinı bermeydu we Perwerdigar silerge ata qılıdıghan munbet zémindin yoqitilisiler. **18** Siler ménинг bu sózlerimni qelblinglarga püküp jéninglarda saqlanılgar, qolunglarga [esletmel]-belge qılıp téngiwélinglar, peshanenglere qashqidek simwol qılıp ornitwiélinglar; **19** Siler ularnı baliliringlarga ögitisiler; öyde olтурghininglarda, yolda ménğıwtinqinlarda, yatqininglarda we orundın qopqininglarda ular toghruluq sózlenglar; **20** Ularnı öyunglerdiki keshklerge we derwaziliringlarga pütüp qoyunqlar. **21** Shuning bilen silerning Perwerdigar atabowliringlarga bérishke qesem qılıp wede qilghan zéminda turidıghan künliringlar we baliliringlarning künliri uzun bolidu, yer yüzidiki künliringlar asmañning künlirödek bolidu. **22** Men bügünü künde silerge tapılıghan bu pütkül emrni ixtas bilen tutsanglar, yeni Perwerdigar Xudayinglarnı söyüp, uning barlıq yollarıda ménğıshinglar bilen uningga baghlansanglar, **23** undaqta Perwerdigar silerning köz aldinglarda bu barlıq ellerni zémindenin mehrum qılıp heydedu we siler özünglardın chong we küchlük ellerning teellüqatını igilesiler. **24** Tapininglar dessigen herbir jay silerningki bolidu; chérganglar chölbayawandin tartıp, Liwan'ghiche we [Efrat] deryasidin Ottura Dénigizghiche bolidu. **25** Héchkim aldinglarda turalmaydu; Perwerdigar Xudayinglar silerge éytqinidek, silerdin bolghan qorqunch we dehşetni siler dessigen barlıq jaylar üstige salıdu. **26** Mana, men bügün aldinglarga bext-beriket we lenetni qoyımen; **27** Men silerge bügün tapılıghan Perwerdigar Xudayinglarning emrlirige itaat qılsanglar, bext-beriket bolidu; **28** Perwerdigar Xudayinglarning emrlirige itaat qilmışanglar, belki siler tonumığın bashqa ilahlarga egişip, men bügün tapılıghan yoldın chetnep ketsenglar, silerge lenet chüshidu. **29** Shundaq qılıshinglar kérékki, Perwerdigar Xudayinglar silerni siler igileşkhe kiridıghan zémín'gha élip kırğendin keyin, bext-beriketni Gerizim téghi üstide we lenetni Ebal téghi üstide turup jakarlaysiler. **30** Bu [tagħlarr] İordan deryasining qarşılı teripide, Gilgalning udulidiki Arabah tüzelgliklide turuwtqan Qanaaniylarning zémiminä, meghrib yolining arqısıda, Morehtiki dub derexlirige yéçin yerde emesmu? **31** Chünki siler Perwerdigar Xudayinglar silerge teqdim qiliwatqan zémiminä igileş üchün uningga kirishke İordan deryasidin ötisiler; siler derweze uni igilesiler we uningda olturnaqħiħisiler. **32** Siler men aldinglarga qoyghan bu barlıq hökümler we belgilimlerge emel qılıshqa köngıl qoyunqlar.

12 Ata-bowliringlarning Xudasi bolghan Perwerdigar silerning igilishinglarga bérídighan zéminda turghanda, yer yüzidiki barlıq künliringlarda köngül qoyup tutushunglar kérék bolghan belgilimiler hem hökümler mana munulardur: —
2 Siler heydech chiqarghan ellierning égiz tagħħar, döngler we herbir yéshil derex astidiki öz ilahħirin qulluqida bolghan ibadetgħalhirini teltöküs yoqitishinglar kék; **3** Ularning qurban-għahlirini buzunglar, but tüwriklirini chéqingħar we asherahlirini ot bilen köydürwétingħar; ilahħirining oyma mebuditlini késip tashlangħar; ularning isim-namlirinu shu yerdin yoqitishinglar kék. **4** Siler Perwerdigar Xudayinglarning xizmitide ulardek qilmangħar, **5** belki Perwerdigar Xudayingħar Öz namini tiklesh tħichūn barlıq qebbiliringlarning zemminli arisidin talliġħan, Öz turalghusi bolghan jayni idżdengħar, shu yerge kēlingħar; **6** shu yerge siler köydturmé we inaqliq qatarliq qurbanliqingħarni, meħsulatħirlingħarin ondin biri bolħan öħsrħerlori, oħolnagħad dik kőtfürme hedivelerni

qesemge baghliq hediyelemini, ixtiyariy hediyelemini we qoy-kala padiliringlarning tunji balilirini eklisiler; **7** Siler ailengidikler bilen qoshulup shu yerde Perwerdigar Xudayinglarning aldiq ziyapet qilinglar, siler Perwerdigar Xudayinglalar silerni berketligiñ qol emgikinglarning mewisidin shadlinisiler. **8** Siler biz bugün qilghinimizdek, yeni herbiringlar öz bilgininglarche qilghinlingardek qilmasiqliqning kerek; **9** Chünki Perwerdigar Xudayinglalar silerge bérídighan aramliq hem mirasqa téxi ýetip kelmidinglar. **10** Biraq siler lordan deryasidin ötüp, Perwerdigar Xudayinglalar silerge miras qilip bérídighan zémín'ha olturaqlashqandin keyin, shundaqla u silerni etrapinglardiki barliq dushmanliringlardin qutquzup aram bergendin keyin, siler tinch-aman turghanda, **11** shu chaghda Perwerdigar Xudayinglalar Öz namini qoyidighan bir jay bolidu; siler shu yerge köydürme we inaqliq qatarliq qurbanliqinglarni, mehsulatliringlardin ondin biri bolghan öshrilerni, qolunglardiki köttürme hediyelemini we Perwerdigargha atap qesem qilghan ésil hediyelemini eklisiler; **12** we Perwerdigar Xudayinglalar aldida shadlinisiler, yeni siler, ughul-qizliringlar, qul-dédekliringlar we siler bilen bir yerde turuwaqtqan Lawiylar (chünki ularning aranglarda héchqandaq nésiwi yaki mirasi yoqtur) hemminglar shadlinisiler. **13** Sen köydürme qurbanliqliringni udul kelgen jaylarda qilmasliq üchüñ köngül qoyghin; **14** Peqet Perwerdigar hemme qebiliringning zémirliri arisidin tallighan jayda köydürme qurbanliqliringni qil we shu jayda méning sanga barliq tapilighinimha emel qil. **15** Halbuki, sen köngülgü tartqiniche Perwerdigar Xudaying séni berketligini boyiche sheher-yéziliringda halal haywanlarni soyup (xuddi jeren yaki keyik göshidin yégen'ge oxshash), gösh yéseng bolidu; meyli pak, meyli napak kishiler bolsun ularning göshini yése bolidu. **16** Siler peqet uni qeni bilen qoshup yémeslikinglar kerek; siler qénini su tökkendek yerge töküwtishinglar kerek. **17** Sen ashliqtin, yéngi sharabtin, zeytun méyidin ondin biri bolghan öshriliringni yaki kala-qoy padiliringning tunji balilirini, yaki qesemge baghliq hediyeiringni, ixtiyariy hediyeiringni yaki qolungdiki köttürme hediyeiringni sheher-yéziliringda yémesliking kerek; **18** belki bularni Perwerdigar Xudaying aldida, Perwerdigar Xudaying tallaydighan jayda yéyishing kerek, yeni sen, oghlung, qizing, qul-dédeking we sen bilen bir yerde turuwaqtqan Lawiylar birge yéseng bolidu; we sen Perwerdigar Xudaying aldida emgikingning barliq mewisidin shadlinisen. **19** Özüngge hézi bolghinki, sen zéminda turghan barliq künlliringde Lawiylardin waz kechmesliking kerek. **20** Perwerdigar Xudaying sanga wede qilghandek chégraliringni kéngeytende, sen köngülgü tartip: «gösh yeymen» déseng, sen köngülgüning tartqiniche gösh yéseng bolidu. **21** Eger Perwerdigar Xudayinglalar Öz namini qoyushqa tallaydighan jay sendin bek yiraq bolsa, sen Perwerdigar sanga teqdim qilghan kala-qoylardin élip soyisen; men sanga tapilighandek ularni soyisen we sheher-yéziliring ichide köngülgüning boghuzlap yeysen. **22** Jeren yaki keyik yégendek ularni yeysen; meyli pak meyli napak kishiler bolsun uning göshidin yése bolidu. **23** Peqet shuningdin hézi bolghinki, ularning qénini yéme; chünki jan dégen qandidur; sen göshni jan bilen qoshup yémesliking kerek. **24** Sen qanni yémesliking kerek; belki uni suni yerge tökkendek yerge töküwt. **25** Sen uni yémesliking kerek; shundaqla qilsang haling we sendin keyinkı baliliringning hali yaxshi bolidu; chünki sen Perwerdigarning neziride durus bolghanni qilghan bolisen. **26** Biraq sendiki Perwerdigargha atighan we qesemge baghliq nersilerni bolsa, sen ularni élip Perwerdigar tallaydighan jaygha apirisen; **27** sen [shu yerde] Perwerdigar Xudayingning qurban'gahi üstide köydürme qurbanliqliringni,

gösh bilen qénini sun'ghin; bashqa qurbanliqliringning qéninimu Perwerdigar Xudayingning qurban'gahi üstide quyghin we göshini yegin. **28** Men sanga tapilighan bu barliq sözlerge qulaq sélip köngül bölgün. Shundaqla qilsang, Perwerdigar Xudayinglarning neziride yaxshi we durus bolghanni qilghan bolisen we öz haling we sendin keyinkı ewladliringning hali yaxshi bolidu. **29** Perwerdigar Xudaying sen baridighan yerdiki ellerning zémiminini igilishing üchün ularni séning aldingda yoqtitudu. Shu chaghda, sen ularning zémiminini igilep shu yerde turghiningda, **30** Shu eller aldingda yoqitilgħandin keyin, ularning izidin mēngħishqa éziqturulmasliqinq üchün özüngge hézi bol we: — «Bu eller öz ilahlirinining ibaditini qandaq tutqan bolghiydi? Menmu shundaqla qilip baqaychul!» dep ularning ilahlirini héch izdime. **31** Sen Perwerdigar Xudayingning xizmitide bolghiningda qet'iy ularning yoli boyiche ish tutmasliqinq kerek; chünki néme ish Perwerdigargħa yirginħlikliq bolsa, néme ish Uningħha nepretlik bolsa, ular öz ilahlirli üchün shu isħlarni qilghan; ular hetta öz oghullirini we qizlirinimu ilahlirigha atap otta köydürüp kelgen. **32** Men silerge tapilighanlik emmelleger emel qilishqa köngül bölunglar; uningħha héch néme qoshmangħar, uningdin héch nersini chiqriwetmengħar.

13 Eger aranglardin peyghember yaki chūsh körgüchi chiqip, silerge melum bir möjizilik alamet yaki karametni körsitip bérey dése **2** we u silerge aldin'ala dégen möjizilik alamet yaki karamet emelge ashurulsa, emma shuning bilen munasiwetlik «bashqa ilahlargħa (yeni siler tonumighan ilahlargħa) egisheyli» we «ularning qulluqida bolyali» dése, **3** shu peyghember yaki chūsh körgüchinining sözlirige qulaq salmangħar; chünki shu tapta Perwerdigar Xudayinglар silerning uni, yeri Perwerdigar Xudayinglarni püttin qelbingar we pütün jéningslar bilen sóyidhang-söymeydighininglarni bilish üchün sinawatqan bolidu. **4** Siler Perwerdigar Xudayinglarga egisħip mēngħishinglar kerek; siler Uningdin qorqunġlar, emrlirini tutungħar, Uning aważiha qulaq sélinqar; siler Uning xizmitide bolup Uningħha bagħlinningħar. **5** Shu peyghember yaki chūsh körgüchi bolsa özümge mehkum qilinshi kerek; chünki u silerni Misir zémindin qutquzup chiqargħan, yeni «qulluq makani»din hörlük bedili tölep qutquzgħan Perwerdigar Xudayinglarga asiyliq qilishni qutratti, shundaqla Perwerdigar Xudayinglars séni mēngħishqa emr qilghan yoldin éziqturushqa urundi; siler mushundaq rezillikni aranglardin yoqtishingħar kerek. **6** Qérindishing, meyli anangnien oghli yaki öz oħglung yaki qizing, jan-jigiring bolghan ayaling yaki jan dostung astirtni séni azdurmaqħi bolup: «Barayli, bashqa ilahlarning qulluqiga kireyli» dése, yeri özüng yaki ata-bowliring héch tonumaydighan, etrapingdiki ellerning ilahlirli bolsun, yéqin bolsun, yiraq bolsun, hetta yer yuzining bu chétida yaki u chétida bolsun, shularning qulluqiga kireyli dése, **8** undaqta sen uningħha qoshulma yaki uningħha qulaq salma; sen uni héch ayima, uningħha rehim qilma we uning gunahini héch yosħurha; **9** qandaqla bolmisun, uni öltürġin; uni öltürüşke tunji qol salghuchi sen bol, andin barliq xelqning qolliri egisħip shundaqla qilsun. **10** U séni Misir zémindin, «qulluq makani»din qutquzup chiqargħan Perwerdigar Xudayingni tashlashqa éziqturmaqħi boldi, shunga sen uni öltürüşħing, chalmakések qilishing kerek; **11** Shuning bilen pütkul Israel anglaydu, qorqidu, shuningdin keyin yene shundaqla rezil isħni aranglarda qilmaydu. **12** Eger Perwerdigar Xudaying olturaqlishħeqha sanga teqdim qilghan melum bir sheherde: «Arimizdin bezi rezil ademler chiqip: «Barayli, bashqa ilahlarning qulluqida

bolayli» dep siler héch tonumaydighan ilahlargha egishishke öz shehiridikilerni éziqturdi» dégen xewerni anglisang, **14** shu haman tekshirüp sürüshte qil; rast bolsa, derwege bu yirginchlik ish aranglarda yüz bergenlik i spatlanchan bolsa, **15** undaqda sen shu sheherdikilerni qılıch bilen öltürüp, bu sheherni we uning ichidiki barlıq nersilerni, jümlidin mal-waranlırını teltöküs halak tiliqet kek. **16** Uningdiki barlıq oljini otturidiki chong meydan'ga yigham, shu sheherni barlıq oljisi bilen qosup Perwerdigar Xudayinggħha atalghan köydürme qurbanlıqtek ot bilen köydürüwet; u menggħe xarabilik bolidu – qaytidin qurulmaslıqı kérek. **17** Teltöküs halaketke béktilgen héchbir nerse qolunghha chapplashmisun; shundaq qilsang Perwerdigar ghezpidin yénip sanga rehim körstidu; U sanga ichini aghrifitip, ata-bowliringħha qesem qilgħandek séni kopeytidu. **18** Sen men bügħiñ tapilighan Perwerdigar Xudayingning barlıq emrlirin tutup, uning neziride durus bolghanni qilish üčhūn awazigha qulaq salsang, haling shundaq yaxshi bolidu.

14 Siler Perwerdigar Xudayinglarning percentliridursiler; ölgħenler üchුn bedininglarni héch kesmeslikinglar kérek we yaki mangħ lay cheċċinglarni qirip taqir qilmaslıqinqar kérek; **2** chünki sen Perwerdigar Xudayinggħha atalghan muqeddes bir xelqtursen; Perwerdigar yer yūzidiki barlıq xelqler arisidin Özining alahide għohri bolghan bir xelq bolushi üčhūn séni tallighandur. **3** Sen héchqandaq yirginchlik nersini yémesliking kérek. **4** Tōwendikiler siler yéyishke bolidighan haywanlar: – kala, qoy, öħcke; **5** kékik, jeren, bugħa, yawa öħcke, ahu, böken, yawa qoy, **6** shundaqla haywanlar ichide tuyaqqli püttinley achimaq (tuyaqli püttinley yériq) hem kōshiguchi haywanlarning herxilini yéssengħat bolidu. **7** Lékin, kōshiguchi yaki achimaq tuyaqliq haywanlardin tōwendikilerni yémeslikinglar kérek: – Tōġe, toshqa we sughur (chünki ular kōshiguchi bolghini bilen tuyiqi achimaq emestħu. Shunga ular silerge haram bolidu). **8** Choshqha bolsa tuyaqqli achimaq bolghini bilen kōshimigini üčhūn silerge haram bolidu. Shundaq haywanlarning göshimi yémeslikinglar kérek we hem öltklirige tegħeslikinglar kérek. **9** Suda yashaydighan janiwarlardin tōwendikilerni yéyishke bolidu: – sudiki janiwarlardin qaniti we qasiraqliri bolghanlarni yéyiħke bolidu, **10** lékin qaniti we qasiraqliri bolmgħanlarni yémeslikinglar kérek; ular silerge nisbeten haram bolidu. **11** Barlıq halal qushlarni yéssengħar bolidu; **12** biraq tōwendiki uħar-qanatlarni yémeslikinglar kérek: yeni birküt, tapquħ-ġħeċċiħar, déngix birkütti, **13** qarlıghach quyuquq luqar, lachin, qorultaq-tapquħħar we ularning xilliri, **14** hemme qagħha-qozghunlar we ularning xilliri, **15** müshķiyapilaq, tögiqħu, chayka, sar we ularning xilliri, **16** huwqush, ibis, aq qu, **17** saqiyqush, bēlq' alghħuch, qarna, **18** leylek, turna we uning xilliri, höptüp bilen shepereng dégenler silerge haram sanalsun. **19** Herbir qanatlıq ömħilgħuchi hasharetler bolsa silerge nisbeten haram bolidu; ularni yémeslikinglar kérek. **20** Siler barlıq halal qushlarni yéssengħar bolidu. **21** Siler héchqandaq öltük janwarni yémeslikinglar kérek; siler undaq nersini sheher-yézangħar ichide turuwaqtqan musapirlargħa béringħar; ular uningdin yése bolidu yaki uni yat ellikkere sétiwtim bolidu; chünki sen Perwerdigar Xudayinggħha atalghan muqeddes bir xelqtursen. Sen oħlaqni anisining sütide qaynitip pishursang bolmaydu. **22** Sen jezmen her yili étizdiki hemme tēriqchiliq meħsusatliringħing ondin birini ayrishing kérek; **23** sen shularni, yeni ashliqing, yéngi sharabing, zeytun méyningħing ondin birini Perwerdigar Xudayingning alidda, yeni U Öz namini qaldurushqa tallaydighan jayda ye, shundaqla kala-qoy padiliridin ayrlighan tunji balilirini shu yerde ye; shundaq qilsang Perwerdigar

Xudayingdin daim qorquħni öginisen. **24** We Perwerdigar Xudaying séni beriketligende, U Öz namini qaldurushqa tallighan shu jay sendin intayin yiraq bolup, meħsusatliringni shu yergie apiralmighudek bolsang, **25** sen shu chaghda uni pulgħa setip, pulni qolunghha téngip, Perwerdigar Xudaying tallighan jayħha bargħi we **26** we könglüng német tartsa, meyli kala, qoy, mey-sharab, muselles bolsun, yaki shuningdek könglüng tartqan herqandaq nersini shu pulgħa alsang bolidu; andin sen we öyüngħidikiler shu yerde uningdin yep-ichip, Perwerdigar Xudaying alidda shad-xuram bolisiler. **27** Sheher-yéziliringda turuwaqtqan Lawiylarni untumasliqing kerek, chünki aranglarda uning héchqandaq nésiwi yaki mirasi yoq. **28** Her üch yilning axirida sen shu yildiki meħsusatliringdin ondin binnei öħre qilip chiqar; sen uni sheher-yéziliring ichide topla; **29** shuning bilen Lawiylar (chünki aranglarda uning héchqandaq nésiwi yaki mirasi yoq), musapir, yétim-yésirler we tul xotunlar keliq uningdin yep toyunsun; shundaq qilsang Perwerdigar Xudaying qolungdiki barlıq mewmi beriketleydu.

15 Herbir yette yilning axirida sen bir «xalas qilish» ni jakarliġin. **2** Bu «xalas qilish» mundaq bolidu: – barlıq qerz igħilri qosħnisiga bergen qerzni kechħürüm qilishi kérek; uni qosħnisidin yaki qérindishidin telep qilmaslıqı kérek; chünki Perwerdigar alidda bir «xalas qilish» jakarlandi. **3** Chetellikitin bolsa telep qilishqa bolidu; lékin qérindishingda bolghan qerzni kechħürüm qilishing kerek. **4** Halbuki, aranglarda hajetmenler bolmaydu; chünki Perwerdigar Xudaying silerge miras bolush üčhūn igħilishinglarrha bérídighan shu zéminda tħurbiningda séni ziade beriketleydu; **5** Peqet siler Perwerdigar Xudayinglarning awazigha qulaq selip, men silerge bügħiñ tapilighan ba pütn emrje emel qilishqa köngħiż bōlsengħar shundaq bolidu. **6** Chünki Perwerdigar Xudaying sanga wede qilgħandek u séni beriketleydu; sen kóp ellerge kapaletlik élip qerz bérissen, lékin ular din qerz almaysen; sen kóp elleri uistige hökum suri, lékin ular üstüngħdin hökum surmeydu. **7** Perwerdigar Xudaying sanga bérídighan zéminda sheher-yézangħar ichide turuwaqtqan qérindashliring arisidin kembegħel bir adem bolsa, sen uningħha könglüngni qattiq qilma yaki hajji chiħħen qérindishingħha qolunġni yumuwalma; **8** sen belki séxiyliq bilen uningħha qolunġni ochu qil we uningda német kem bolsa choqum hajjidin chiqqi uningħha ötne bérif tur. **9** Köngħiġde namrat qérindishingdin aghrinip: Yettinchi yil, yeni «xalas yili» yeqinlashti, dep rezil oyda bolusħu, uningħha héch nerse bermesliktin hézi bol; shundaq bolup qalsa u séning toħrangda Perwerdīgħargħha peryad kötürüshi bilen bu isħħa gunah hésablinu. **10** Sen choqum uningħha séxiyliq bilen bergin; uningħha Berginiegde könglüngde narazi bolma; chünki bu isħħa üčhūn Perwerdigar Xudaying séni barlıq isħliringda we qolungdiki barlıq emgik ingde beriketleydu. **11** Chünki kembegħellha zémindin yoqap kettmeydu; shunga men sanga: «Sen séxiyliq bilen zémindiki qérindishingħha, yeni séning namratliringħha we hajetmenliringħżeq qolunġni achqin» – dep tapilidom. **12** Séning qérindishing, meyli ibranij er yaki ibranij ayal bolsun sanga sétilgħan bolsa, u alte yil qulluqunġda bolidu, andin yettinchi yilla sen uni özungħdin xalas qilip qoyu wet. **13** Uni qoyuwetkende quruq qol qoyuwetseng bolmaydu; **14** sen choqum qoyliringdin, xaminingdin we sharab kólchikingħdin teqdīm qilishing kerek; Perwerdigar Xudaying séni beriketligini boyiche sen uningħha ber. **15** Séning eslide Misir zémindha qul bolghanliqingħni, shuningdek Perwerdigar Xudaying séni hörluk bedili tħolep qutquzgħanliqingħi yadingħda tut; shunga men bügħiñ bu isħħi sanga tapilidom. **16** Halbuki, shu qulung sanga: «men sendin

ketmeymen» dése (chünki u séni we ailengdikilerni söyidu, séning bilen hali yaxshi bolidu) **17** – shu chaghda sen bigizni élip uning quliqini ishkite tesh. Shuning bilen u menggüge séning qulung bolidu. Shuningdek dédikinggimu shundaq muamile qilghin. **18** [Qulungní] yéningdin qoyuwétilsh sanga éghir kelmisun; chünki u qulluqunda alte yil bolghachqa, qimmitti medikarningkidin ikki hesse artuq bolidu; [uni qoyuwetseng] Perwerdigar Xudaying barlıq ishliringda séni beriketleydu. **19** Kaliliring we qoyliring arisida tughulghan barlıq tunji erkek mozay-qoziliringni Perwerdigar Xudayinggħha ata; kaliliringning tunjisini héchqandaq emgekke salma, qoyliringning tunjisini qirqi. **20** Sen we öyüngdikiler her yili shu mélengni Perwerdigar Xudaying alidda, Perwerdigar tallaydighan jayda yenglər. **21** Biraq [shu] haywanlarning bir yeri méyip bolsa, meyli u mejruh, kor yaki uningga herqandaq nuqsan bolsa, uni Perwerdigar Xudayinggħha qurbanliq qilmasliqing kérék. **22** Belki uni sheher-yézanglar ichide yéseng bolidu; kishiler meyli pak yaki napak bolsun, uni jeren yaki kékyni yégendek yése bolidu. **23** Peqet sen uning qénini yéme; qénini suni yerge tökkendek töküwt.

16 Abib ýini alahide ésingde tut we ötüp kétish héytini Perwerdigar Xudayinggħha atap tebrikligin; chünki Perwerdigar Xudaying séni Abib ýida Misirdin kéchide chiqargħan. **2** Sen «ötüp kétish héytining mélini (meyli qoy yaki kala padisidin bolsun) Perwerdigar Xudaying tallap békítidighan jayda uningga atap qurbanliq qilghin; **3** shundaqla sen héchqandaq boldurulghan narni yémesliking kérék; sen uning bilen yette kün pétir nan, yeni «külpet néni»ni yéyishing kérék; chünki sen Misir zéminidin aldirashliqtäちqting; shuning bilen sen ömrüngħning barlıq kūnliride Misir zéminidin chiqqan shu kūnni yadingga tutqasen. **4** Yette kün chégraliring ichide, öyüngde héchqandaq échitqu tépilmus; sen birinch kūni kechke qilghan qurbanliq göshlerni etiġen'ge qaldurmasliqing kérék. **5** Sen ötüp kétish hétyi qurbanliqini Perwerdigar Xudaying sanga teqdim qilidighan sheher-yéziliringning herqandiqida qilsang bolmaydu; **6** belki ötüp kétish hétyi qurbanliqini sen Perwerdigar Xudaying Öz namini turghuzush üchün tallaydighan jaydila qil; uni kechqurun, kiin pétish waqtida, yeni Misirdin chiqqandiki waqtqa oxhash waqitta qilisen. **7** Uni Perwerdigar Xudaying tallaydighan jayda pishurup yégin; andin etigende chédirliringħha qaytsang bolidu. **8** Sen alte kün pétir nan yeysen; yettinchi kūni Perwerdigar Xudaying alidda tentenilik sorun kūni bolidu; sen héchqandaq ish-emgek qilmaysen. **9** Andin yette heptini sanaysen; ashliqqo orghaq salghandin bashlap yette heptini sanashqa bashlaysen; **10** andin sen «heptiler hétyi»ni Perwerdigar Xudaying alidda qolungdik ixtiyariy hedie bilen ötküzisen; Perwerdigar Xudaying sanga beriketliginige qarap uni ixtiyaren sunisen. **11** Shuning bilen sen Perwerdigar Xudaying alidda, U Öz namini turghuzushqa tallaydighan jayda shadlinisen; sen özüng, oghlung, qizing, qulung, dédiking, sen bilen bir yerde turuwatqan Lawiylar, aranglardiki musapirlar, yément-yésirler we tul xotunlar shadlinisiler. **12** Sen shuning bilen eslide Misirda qul bolghanliqingni ésingga keltürüp, bu barlıq belgilimilerni tutup emel qilghin. **13** Sen «kepiler hétyi»ni yette kün ötküzisen; sen xaman we sharab kölchikingni yiqħaqan chéghindha, oghlung, qizing, qulung, dédiking, sheher derwazisi ichide turidighan Lawiylar, musapirlar, yément-yésirler we tul xotunlar shu héytta shadlinisiler. **15** Perwerdigar tallaydighan jayda sen yette kün Perwerdigar Xudaying alidda héyt ötküzisen; chünki Perwerdigar Xudaying barlıq mehsulatiringda, qolung qilghan ishlarda séni beriketleydu we sen derweqe pütünley-

shadlinisen. **16** Yilda üch qétim, pétir nan héytı, heptiler héytı we kepiler héytida séning barlıq erkekliiring Perwerdigar Xudaying alidda, u tallaydighan jayda hazır bolushi kérék; ular Perwerdigar alidda quruq qol hazır bolsa bolmaydu; **17** belki Perwerdigar Xudayingning sanga teqdim qilghan beriki boyiche herbiri qolidin kéisliche sunsun. **18** Xelqning üstidin adalet yürgüzüp adil höküm chiqirish üchün, sen Perwerdigar Xudaying sanga teqdim qilidighan barlıq sheher-yéziliring ichide herbir qebilide soraqchi we emeldarlarni békítishing kérék. **19** Adaletni burmilisang bolmaydu; ademlerge yüz-xatire qilsang bolmaydu; para alsang bolmaydu; para bolsa aqilanilerning közlini kor qilid hem adillarning sözlirini burnilaydu. **20** Sen mutleq adaletni izdishing kérék; shundaq qilsang hayat körissen hemde Perwerdigar Xudaying sanga teqdim qilidighan zémieni igleyen. **21** Sen özüng üchün yasaydighan Perwerdigar Xudayingning qurban'għanining etrapigha «asherha» buti qilnidighan héchqandaq derex tikimesliking kérék **22** we özüng üchün héchqandaq but tüwrüki tiklimesliking kérék; undaq nersiler Perwerdigar Xudayinggħha yirginčlikt.

17 Perwerdigar Xudayinggħha herqandaq nuqsani yaki bashqa kemħilki bolghan kala yaki qoyni qurbanliq süpitide sunmasliqing kérék; chünki undaq qilish Perwerdigar Xudayinggħha yirginčlikt. **2** Perwerdigar Xudaying sanga teqdim qilidighan sheher-yézang ichide er bolsun, ayal bolsun, birsining Perwerdigar Xudayingning alidda birer rezil ishni qilghanliqi – Uning eħdisiġe xilapiq qilghanliqi, bashqa ilahlargħa (mesilen, Men sanga ibadet qilishqa men'i qilghan quyash, ay yaki pütükil samawi qoshun bolghan yultuzlargħa), ibadet qilip ulargħha bash urghanliqi bayqalsa, **4** – shundaq bir ishtin xewer tapqan yaki uni anglijan bolsang, undaqta sen estayidilliq bilen sürüştixx; bu ish ispatlinip rast chiqsa, derweqe Israilda shundaq yirginčlik ish qilin'għan bolsa, **5** sen shu rezil ishni qilghan er yaki ayalni derwaziliringħha élip chiqip, shu er yaki ayalni ölümge mehkum qilip chalma-kések qilishing kérék. **6** Birsini ölümge mehkum qilish üchün ikki-üch guwahchingħha sözlri bolushi kérék. Birsini birla guwahchingħha sözi bilen öltürüşke bolmaydu. **7** Öltürülidighanda awwal guwahħilar qol salsun, andin barlıq xelq qol salsun; shundaq qilsanglar siler rezillikni aranglardin heydiwteisiler. **8** Sheher-yézanglarda höküm chiqirishha sanga tes kēlidighan bir ish chiqsa, meyli xun dawesi, heq-telep dawesi yaki zorawaniq dawesida, herqandaq talash-tartish bolsa ornunglardin turup Perwerdigar Xudaying tallaydighan jayha béringħar. **9** Siler Lawi kahinlarning we shu chaghda bolidighan soraqchi begning yénigha barisiler we ulardin höküm soraysiler; ular siler üchün höküm chiqiridu. **10** Siler Perwerdigar tallaydighan ashu yerde turghanlarning silerge tapshuridighan höküm sözi boyiche ijra qilisiler; ularning silerge körsetkinining hemmisige emel qilip köngħi bōtliħsingħar kérék. **11** Siler ularning silerge körsetken qanun hökumi boyiche, chiqiridighan qarari boyiche qilisiler; ular silerge tapshuridighan sözid ong ya solgha chetnep ketmenglar. **12** We bashbashtaqliq qilip, Perwerdigar Xudayingning xizmitti üchün shu yerde turidighan kahin'ha yaki soraqchi begke qulaq salmighan kishi bolsa, shu adem ölümge mehkum bolidu; shuning bilen siler rezillikni Israildin heydep chiqirisiler. **13** Shundaqla, barlıq xelq bularni anglap qorqidu we yene bashbashtaqliq qilmaydu. **14** Sen Perwerdigar Xudaying sanga teqdim qilidighan zémien'ha kirip uni igilidge, shundaqla uningga turghanda: «Men etrapimdiki ellerningkidek özümge bir padishah tiklimekchimen» déseng, **15** shu chaghda sen özüngge peqet Perwerdigar Xudaying tallaydighinini tikleysen; üstüngge qérindash bolmighan

chetellikni békitesliking kérek. **16** [Padishah] bolsa özi üchün atlarnı köpeytmesliki yaki atlarnı köpeytimen dep xelqnı Misirgha qayturmazılıq kérék; chünki Perwerdigar silerge: «Siler shu yil bilen herzg qaytmaslıqınlar kérék» dégenidi. **17** Padishah köp ayallarnı öz emrige almaslıqı kérék; bolmisa uning köngli épip kétishi mumkin. U özı üchün altun-kümüşhni köpeytmesliki kérék. **18** Padishahlıq textige olturghinida u özı üchün Lawiy kahinlarning aldida mushu qanunni bir depterge köchürüp pütüshi kérék. **19** Shu depter uning yénida daim bolushi we uni ömrining barlıq künlliride oqushi kérék; shundaq qilsa u Perwerdigar Xudasidin qorqup, mushu qanunning sözliri we belgilimilirini tutup ularغا emel qılıshni öğinidu. **20** Shundaqla uning köngli qérindashlırları aldida hakawurlıship ketmeydu, we emrlerdin ong ya solgha chetnep ketmeydu we shuningdek Israil arısida uning we oghullırining padishahlıq künlli köp bolidu.

18 Lawiy kahinlar we shuningdek barlıq Lawiyalar qebilisining Israilda héchqandaq nésisi yaki mirasi bolmaydu; ular Perwerdigargha atap otta sunulidighan qurbanlıqlardın we [Perwerdigarning] mirasidin yéyishke bolidu, **2** Biraq ularning qérindashlırları arısida héchqandaq mirası bolmaydu; Perwerdigar éytqandek, U Özı ularning mirasidur. **3** Kahinlarning qurbanlıq qildighan xelqtin alidighan tülüshi mundaq: — (meyli kala yaki qoy bolsun) qol, éngek göshi we üchey-qérini kahinlarga bérilidu. **4** Silerning ashliqinglardın, yéngi sharabinglardın we zeytun méyinglardın deslepki pishqan hosulni we qoyliringlardın deslepki qırqilghan yungni uningga bérísiler; **5** chünki Perwerdigar Xudaying uni we uning ewladlirını Öz namida xizmitide daim turushqa barlıq qebililirinqlar ichidin talliwalghan. **6** Eger Lawiy bolghan bir adem pütükil Israildiki herqandaq sheher-yézidin, yeni özı makanlashqan jaydin chiqip, Perwerdigar tallaydighan jayha kelse **7** we shu yerde Perwerdigar alıda turghuchi barlıq qérindashlırlığa oxshash Perwerdigar Xudasining namida xizmette turghan bolsa, **8** undaqta (meyli u atisidin qalghan mirasini sétiwetken yaki sétiwetmigen bolsun) uning yeydighan tülüshi qérindashlırlariningkidek bolushi kérék. **9** Sen Perwerdigar Xudaying sanga bérídighan zémín'gha kirgen chaghda, sen shu yerdiki ellerning yirginçılık adetlerini ögrenmesliking kérék. **10** Aranglarda öz oglı yaki qızını ottin ötküzidighan, palçılık, remçılık, epsaniylik, jadugerlik **11** yaki demidichılık qılghuchi yaki jinkesh, sehîrger yaki ölgenerdin yol sorighuchi héchqandaq kishi bolmisun; **12** chünki bundaq ishlarnı qildighan herqandaq kishi Perwerdigargha nepretlik bolidu; bu yirginçılık ishlar tüpeylidin Perwerdigar Xudaying shu ellerni aldinglardın heydep chiqiridu. **13** Sen Perwerdigar Xudaying aldida eyibsiz mukemmel bolushung kérék; **14** chünki sen zémindin heydeydighan bu eller remchiler we palchilarqa qulaq salidu; biraq Perwerdigar Xudaying séni undaq qılışqa yol qoymaydu. **15** Perwerdigar Xudaying siler üchün aranglardın, qérindashlıringlar arısidiň manga oxshaydighan bir peyghember turghuzidu; siler uningga qulaq sélinglar. **16** Bu siler Horeb téghida yighilghan kündé Perwerdigar Xudayinglardın: «Perwerdigar Xudayimning awazini yene anglimaylu, bu dehshetlik otnı körmeyli, bolmisa ölüp kétimiz» dep telep qilghininglarga pütünley mas kéléidu. **17** Shu chaghda Perwerdigar manga: «Ularning manga dégen sözi yaxshi boldi. **18** Men ulargha qérindashlırları arısidiň sanga oxshaydighan bir peyghemberni turghuzimen, Men Öz sözlirimmi uning aghzığha salimen we u Men uningga barlıq tapilighinimmi ulargha sözleydu. **19** We shundaq boliduki, u Méning namimda

deydighan sözlirimge qulaq salmaydighan herqandaq kishi bolsa, Men uningdin hésab alimen. **20** Emma Méning namimda bashbashtaqlıq qılıp Men uningga tapilimihan birer sözliše yaki bashqa ilahlarning namida sóz qılıdighan peyghember bolsa, shu peyghember öltürülüsün. **21** Eger sen könglüngde: «Perwerdigar qilmighan sözni qandaq perq étimiz» déseng, **22** bir peyghember Perwerdigarning namida sóz qilghan bolsa we u besharet qilghan ish toghra chiqmisa yaki emelge ashurulmisa, undaqta bu sóz Perwerdigardin chiqmighan; shu peyghember bashbashtaqlıq bilen sözligin dep, uningdin qorqma.

19 Perwerdigar Xudayinglar silerge bérídighan zémindiki taipilermi silerning aldinglardın tüüp tashlıghan waqtida we siler shundaqla ularning sheherliri we ölyiride turghininglarda, **2** siler shu chaghda Perwerdigar Xudayinglar silerge bérídighan zéminda üch sheherni ayrim qılıshinglar kérék; **3** shundaqla, adem öltürgen herbir kishi shu yerlerge, shu sheherlarning birige qéchip bériwalsun dep yol hazırlap, Perwerdigar Xudayinglar miras bolushqa silerge bérídighan zémimni üch rayon'gha bólisiiler. **4** Tirik qélish üchün shu yerlerge qéchip bériwalghan, adem öltürgen kishi toghruluq belgilime mundaq: — u qoshnisini tasadiipyiliqtin urup öltürip qoyghan, shundaqla eslide uningga och-adawiti bolmighan bolsa, shu yerge qéchip bériwalsala bolidu. **5** Mesilen, u qoshnisı bilen otun késishke orman'gha kirgen bolup, derexni késishke paltini kötürgende palta bési sépidin ajrap kétip qoshnisiga tékip kétip uni öltürip qoysa, undaqta jawabkar kishi bu sheherlerdin birige qéchip bériweliş hayat qalidu; **6** bolmisa, qan qisasi alghuchi ghezipi qaynighanda adem öltürgen kishini qoghlaydu we yol uzun bolghachqa, uningga yétişhiwélip öltürüwtishi mumkin; emeliyette, u kishi öltümge laiq emes, chünki uning eslide qoshnisiga héchqandaq och-adawiti yoq idi. **7** Shunga men silerge: «Özunglар shundaq üch sheherni ayrishtırları kérék» dep emr qilimən. **8** Perwerdigar Xudayinglar ata-bowliringlارqha qesem qilghinidek chégrayinglarnı kéngeytishni, ata-bowliringlارqha wede qilghan barlıq zémimni silerge teqdim qilishni xalaydu; **9** siler Perwerdigar Xudayinglarnı soyüşh we uning yollırıda daim méngish üchün men silerge bügün tapilighan bu emrni tutsanglarla U shundaq qılıdu, undaqta silermu özünglər üchün bu üch sheherdin bashqa yene üch sheherni qoshisiler. **10** We shundaq qilsanglar Perwerdigar Xudayinglar silerge miras qılıp teqdim qılıdighan zémín arısida naheq qan tökülmeydu we shuningdek gedinlinglarga xun gunahı chüshmeydu. **11** Lékin borsi qoshnisiga och-adawit tutqan bolsa, paylap turup uningga hujum qılıp, urup öltürüwtexe shu sheherlerdin birige qéchip bériwalghan bolsa, **12** undaqta uning öz shehirdiki aqsaqallar adem ewetip uni shu yerdin yandurup kéléshi kérék, andin uni öltürlüsün dep «qan qisasi alghuchi»ning qolığa tapshurushi kérék. **13** Sen uni héch ayimighin, shundaq qilghanda Israildin tökülgən gunahsız qanning déghini tazilighan bolisiiler; andin halınlar yaxshi bolidu. **14** Perwerdigar Xudaying sanga iglesh üchün teqdim qılıdighan zémində burunqalar miras yérindegə békitesken, qoshnangning pasıl téshini yötükmesliking kérék. **15** Melum jinayet yaki gunah toghrisida birsige «U gunah qilghan» dep erz-shikayet qılışsata yalghuz birla guwahchi bolsa kupaye qilmaydu, belki hemme ish ikki yaki üch guwahching sözi bilen békitsilsün. **16** Birsı toghruluq «palanchi-pokunchi gunah qilghan» dep erz qılıdighan qara niyetlik bir guwahchi chıqsı, **17** dewaliship qalghan ikki adem Perwerdigarning aldida, shu künlerde bolidighan kahinlar we soraqchi begler aldida

hazir bolsun; **18** soraqchi begler estayidilliq bilen tekshürsun; eger héliqi guwahchi yalghan guwahchi bolup, öz qérindisheli toghrulıq yalghan guwahlıq bergen bolsa, **19** undaqta, siler del u qérindishigha qilmaqchi bolghinidek uninggihu shundaq qilinglar. Shundaq qilsanglar rezillikni aranglardan yoqisitiler. **20** Qalghan xelqmu bu ishni anglaydu we qorqidi we shundaqla, aranglarda undaq rezil ishni yene qilmaydu. **21** Siler héch rehim qilmanglar; jan'ga jan, közge köz, chishqa chish, qolgha qol, putqa put élinsun.

20 Eger sen düshmenliringge jeng qilghili chiqip, at we jeng harwilirini, shundaqla özüngdin köp bolghan bir elni körseng, ulardin héch qorqma. Chünki séni Misir zéminidin chiqirip kelgen Perwerdigar Xudaying Özi sen bilen billidur. **2** Siler jengge chiqish alidda kahin özi alidigha chiqip xelqqe sóz qilip **3** ulargha: Ey Israil, anglanglar! Siler bügün düshmenliringlar bilen soqushush alidda turuwatisiler. Köngülliringlar jür'etsiz bolmisun; qorqmanglar, titrimenglär, ularning sewebidin dekke-düttkige chüshmenglär; **4** chünki Perwerdigar Xudaying Özi düshmenliringlar üstidin ghelibe qilishinglar üçhün siler bilen bille jengge chiqidu» — dep éytsun. **5** Shu chaghda emeldarlar xelqe mundaq désun: — «Aranglarda bir yéngi öy sélip, uni [Xudagha] atimiganh birsi barmu? Undaqta u öz öyige yénip ketsun, bolmisa u jengde ölüp kétip, bashqa kishi kélép uni [Xudagha] atishi mumkin. **6** Tek sélip üzümzar berpa qilip, téxi uning méwisiyi yémigen birkim barmu? Bar bolsa öyige yénip ketsun, bolmisa u jengde ölüp ketse, bashqa kishi kélép uning méwisiyi yéyishi mumkin. **7** Bir qiz bilen wedileshken bolup, téxi uni öz emrige almiganh birkim bolsa, u öyige yénip ketsun, bolmisa u jengde ölüp ketse, bashqa kishi kélép uni özige xotunluqqa elishi mumkin». **8** Andin mensepdarlar xelqeq yene sözlep: «Qorqup ketken, jür'etsiz birkim barmu? U öyige yénip ketsun. Bolmisa qérindashlrinering yürükimu uningkidek jasartsız bolup qélishi mumkin» dep éytsun. **9** Emeldarlar xelqe shularni éytqandin kéyin ular xelqninq alidda yétekchilik qilishqa qoshunlarga serdarlarni tiklisun. **10** Siler hujum qilishqa melum bir sheherge yéqinlashqininglarda awwal uninggħha sūlhi toghrisida sóz qilinglar. **11** Eger ular sūlhini xalaymiz, dep jawab béríp öz derwazilirini silerge achsa, undaqta uningda turuwatqan hemme xelq silerge békinqip qulluq hasharda bolidu. **12** Lékin siler bilen sūlhi qilishqa unimay, belki siler bilen jeng qilmaqchi bolsa siler uni qorshanglar. **13** Perwerdigar Xudayinglar uni qolunglarga tapshurghanda uningdiki herbir erkekni qılıchláp öltürünglar; **14** lékin ayallar bilen baliliri, kala bilen sheherdiki hemme nersini, yeni barlıq gheniyemetni özünglarga olja qilip élinglar; Perwerdigar Xudayinglar öz düshmenliringlardan silerge élip bergen oljidin yep söyünisiler. **15** Silerdin yiraqta bolghan, [zémin'gha tewe bolmighan] ellerning sheherlirige shundaq qilinglar. **16** Lékin Perwerdigar Xudayinglar silerge miras qilip bérídighan zémindiki ellerning sheherlirini bolsa, ularning ichidiki tiniqi bar héch nersini tirk qoymay, **17** belki Perwerdigar Xudayinglar silerge buyrugħandek hittiyalar bilen Amoriylar, Qanaqayınlar bilen Perizziyer, Hiwiylar bilen Yebusiyarlarning hemmisini teltöküs yoqitishinglar kerek. **18** Bolmisa, ular öz ilahlirığha choqunushtiki hemme yirginçlik ishlirini silerge ögitip. Perwerdigar Xudayinglarga gunah qilidighan bolisiler. **19** Bir sheherni iglesh üçhün uzun waqit jeng qilip qorşap turushqa toghra kelse, uning etrapidiki derexlerni palta bilen késip weyran qilmanglar; chünki ularning méwisiyi yésenglar bolidu. Shunga ularni kesmenglär; chünki daladiki derexler qorshiwléish kerek bolghan ademmidni? **20** Lékin siler méwilik derex emes dep bilgen derexlerni késip

yogitip, siler bilen soqushqan sheherni hujum qilip ghulitishqa shu derexlerdin istikhkam-poteylerni yasisanglar bolidu.

21 Eger Perwerdigar Xudayinglar silerge miras qilip igleshke bérídighan zéminda, dalada öltürülgen bir jeset tépilsa, emma uni öltürgen adem melum bolmisa, **2** aqsaqalliringlar bilen soraqchi begliringlar chiqip öltük tépilghan yer bilen etrapidiki sheherlerning ariliqini ölchisun; **3** öltürülgüchining jesitige eng yéqin sheherning aqsaqallari bolsa ishqä sélinmigraph, boyuntoroqmu sélinmigraph inek tépik kelsun; **4** shu sheherning aqsaqallari inekni süyi toxtimay aqidaghan, heydilip térlimigraph bir jilgħiha élip béríp, shu jilgħiining özide inekning boynini sunduruwetsun; **5** shu chaghda Lawiwing ewladliri bolghan kahinlar ularning qéshiga kelsun; chünki Perwerdigar Xudayinglar ularni Özining alidda xizmette bolup, Perwerdigarning namida bext-beriket tileske tallighandur. Herbir dēwa we herbir tayaq jazasi ularning sózi boyiche késilsun. **6** Öltürülgüchining jesitige eng yéqin sheherdiki aqsaqallarning hemmisi shu jilgħiha kélip, boyni sundurulghan inekning üstide turup, qollirini yuyup **7** guwahlıq béríp: «Qollirimiz bolsa bu qanni tökmidi, közlirimiz bu ishni körmidi; **8** ey Perwerdigar, Sen Özüng hörlük bedili tölep qutquzghan xelqing Israelni kechürgeysen we naheq aqqan qanning gunahini Israel xelqingga artmighaysen» — désun; shundaq qilip bu qan gunahha kafaret keltürülgen bolidu. **9** Siler shundaq qilip Perwerdigarning neziride toghra bolghanni qilip naheq tökülgün qanning gunahini özünglardin chiqiriwtken bolisiler. **10** Eger siler düshmenliringlar bilen jeng qilghili chiqqininglarda Perwerdigar Xudayinglar ularni qolunglarga bergech, ulardin esir alghan bolsanglar, **11** bu esirlerning arisida chirayliq bir ayalni körüp, könglüng uninggħha chüshüp, uni emringge elishni xalisang, **12** undaqta uni öyungge élip bargħin; u chéchini chüshürüp, tirnaqlirini yasap, **13** esirlakte kiygen kiylimirini sélip, öyungħe olturup tolqaq biq ay ata-anisi üçhün matem totsun; andin sen uning qéshiga kirip uni özüngħe ayal qilip uningħha er bolsang bolidu. **14** Kéyin, egerde könglüng uningdin söyünmisse, u qeyerni xalisa, bargħili qoyushing kerek; uni pulħa satmigraph we uninggħha dédekket muamile qilmigraph, chünki sen uninggħha yéqinliq qilip uyat qilghansen. **15** Eger birsining ikki ayali bolup ularning birige amraqliq, yene birige öchtlük qilghan bolsa we amraq we öch bolghan her ikkisidin oghul tughħulghan bolsa, tunjisini öch ayalidin tapqan bolsa **16** undaqta u kishi oghħallirığha barini miras üçhün ülesħtirüp bergen künide öch ayalining oghli, yeni uning tunji oghħlining ornigha amraq ayalining oghlini tunji oghħalluqqa qoyushqa bolmaydu. **17** U belki öch ayalining oghlini tunji oghħluq dep ētirap qilsun; chünki bu uning kück-quwwati bar waqtidiki deslepk i-mewsidur; tunji oghħalluq hoquqi uningki bolghachqa, atisi barliq mal-mültkit uningħha ikki tilħush miras bersun. **18** Eger birsining bashbashtaq we itaatsiz oghli bolsa, u ne atisining sózige, ne anisining sózige qulaq salmay, hetta tayaq-terbiyimu kar qilmay, ularning gépini yenila anglimisa, **19** Uning ata-anisi uni tutup, sheherning derwazisigha élip béríp, sheherning aqsaqallirining qéshiga keltürsün; **20** ular sheherning aqsaqallirığha erz qilip: — «Bu oħġlimiz bashbashtaqi we itaatsizlik qilip, sözimizni anglimay yürudu; u nepsi yaman, sharabxor bolup qaldni» dep éytsun. **21** Shuning bilen sheherning hemme xelqi bir bolup uni chalmakések qilip öltürsün. Siler bu yol bilen özünglardin rezillikni chiqiriwtisiler; pütkil Israel bu ishni anglap qorqidighan bolidu. **22** Eger birsi ölüüm jazasiga layiq gunah sadir qilip, öltürülgen bolsa we jesitini bir derexke ésip qoyghan bolsanglar, **23** öltuki

kéchiche derexte qalmisun; qandaqla bolmisun, siler derexke ésilghuchini shu kündé kömüwétinglar (çünki kimdekim [derexke] ésilghan bolsa, Xuda teripidin lenetke qaldurulghan kishi hésablinidu). Shundaq qilsanglar, Perwerdigar Xudayinglar silerge miras qilip bergen zémimni bulghimighan bolisiler.

22 Sen qérindishingning kalisi ya qoysi ézip ketkinini körsgeng, chatiqing bolmay yürmé; qandaqla bolmisun, uni qérindishingning qéshiga yetküzüp ber. **2** Egerde qérindishing sanga yéqin olturmisa we yaki igisini tonumisang, shu haywanni öz öyünge élip kélép, qérindishing uni izdep kelgütche özüng saqlap andin uningga tapshurup bergen. **3** Sen oxhashla uning yitken éshiki yaki kiyimlirinimu shundaq qil; shundaqla qérindishingning herqandaq yitken nersisini tépiwalsang, unimu shundaq qilghin; sen özüngni bu ishtin qachurmighin. **4** Eger qérindishingning éshiki yaki kalisining yolda yiqlip chüshkinini körsgeng, sen bu ewhawdin özüngni qachurmighin; qérindishingha yardestiship ulighini tartip turghuzghin. **5** Ayal kishi bolsa erlernening kiyimini kiymisun; shuningha oxshashla er kishi ayal kishining kiyimini kiymisun; çünki kimki shundaq qilsa, Perwerdigar Xudayiningning alidda yirginchlik bolidu. **6** Eger sen yolda kétiwétip, bir derexte yaki yerde baliliri yaki tuxumliри bolghan quşnring uwisigha uchrisang, anisi tuxum yaki balilirini bésip yatqan bolsa, ana-balilirini biraqla almighin; **7** héch bolmighanda sen anisini qoyuwétip, balilirinila alsang bolidu; shundaq qilsang sanga yaxshi bolup uzun ömür körisen. **8** Yéngi bir öy salsang, öggengge bir tosma tam yasighin; bolmisa birsi uningdin yiqlip chüshse, özüngge qan töküllüsh gunahini keltürüshüng mumkin. **9** Öz üzümzarliqingga ikki xil uruq chachmighin; bolmisa térighiningning hemmisi we üzümzarliqning mehsulatlıri bulghan'ghan hésablinidu. **10** Sen kala bilen éshekni birge qoshup yer heydimigin. **11** Wong we kanaptin ibaret ikki xil yiptin toqolghan kiyimni kiyimigin. **12** Sen yépin'ghan tonungning töt burjikige pöpük qoyghin. **13** Eger biri xotun élip uningga yéqinchiliq qilgħandin keyin uningga öch bolup, **14** Uning yaman gépini qilip, uningga betnam chaplap, erz qilip: «Men bu xotunni aldim, lékin uningga yéqinchiliq qilsam uning qiz emeslikini bildim» dése, **15** undaqta qizning ata-anisi qizning pakliq ispatini élip sheher derwazisida olturghan sheherning aqsaqallirigha keltürsun, **16** andin qizning atisi aqsaqallargha söz qilip: «Men qizimmi bu kishige xotunluqqa berdim, lékin u uningga öch bolup qaldi; **17** we mana, u uning yaman gépini qilip, betnam chaplap erz qilip: «Qizingning qiz emeslikini bildim» deydu. Biraq mana qizimming pakliq ispati» dep, ispat rextni aqsaqallarning alidda yéyip qoysun. **18** U waqitta sheherning aqsaqalliri érini tutup uningga tayaq-terbiye béríp, **19** Israildiki bir pak qizning yaman gépini qilip, uningga betnam chaplidng dep, yüz shekel kümüsh töletsun; andin ular pulni qizning atisigha bersun dep békitsun. Emma qiz bolsa shu kishining xotuni bolup turiwérishi kérek; er pütün ömrilde uni qoyup berse bolmaydu. **20** Lékin bu söz rast chiqip, qizning pakliq ispati bolmisa, **21** qizni atisining öyining derwazisida aldigha aparsun we atisining öyide buzuqluq qilip Israılning ichide shermendilik qilghanlıqı üçhün uning shehirining ademliri shu yerde uni chalma-kések qilip öltürsun. Shundaq qilghinilarda siler özünglardin rezillikni chiqiriwétiler. **22** Eger birsi éri bar xotun bilen zina qilip tutulup qalsa, zina qilishqan er-xotun ikkilisini öltürüsün. Shundaq qilghanda Israılning ichidin rezillikni chiqiriwétiler. **23** Eger birsi sheherde biraw bilen wediliship qoysan bir qizni uchrítip, uning bilen bille bolsa, **24** ikkilisini sheherning derwazisigha élip chiqip chalma-kések

qilip öltürüngler; qiz bolsa sheherde turup warqirimighini üçhün, er bolsa bashqisining wedileshken qizi bilen yatqini üçhün öltürüsün. Shundaq qilip, siler özünglardin rezillikni chiqiriwétiler. **25** Eger er kishi bashqisi bilen wedileshken qizni dalada uchrítip, uni tutuwélip uning bilen yatsa, peqet qiz bilen yatqan er kishi öltürüsün. **26** Qizgha bolsa, héchnéme qilmanglar, çünki qizning özide öltümge layiq héch gunah yoq. Bu ish bolsa birsi qosnisisiga hujum qilip uni öltürwetken'e oxshash ishtur. **27** Çünki u bashqisigha wedileshken qizni dalada tutuwalghanda, qiz towlighan bolsimu uni qutquzghudek kishi tépilmighan. **28** Eger birsi birer er bilen wedileshmgien qizni tutuwélip, uning bilen ýetip her ikkisi tutulsa, **29** qiz bilen yatqan adem qizgha yéqinchiliq qilip xar qilghini üçhün qizning atisigha ellik shekel kümüsh bérishi kérek; andin qizni özige xotun qilip élishi kérek; u pütkül ömrilde uni qoyup berse bolmaydu. **30** Héchkim atisining xotunini almaslıqi kérek, atisining yotqinini achmaslıqi kérek.

23 Kimki soqlush yaki késilish tüpeylidin axta qiliwétilgen bolsa, Perwerdigarining jamaitige kirmisun. **2** Kimki haramdin tughulghan bolsa Perwerdigarining jamaitige kirelmes; oninchi ewladighiche mundaqlardin héchkim Perwerdigarining jamaitige kirmisun. **3** Héchbir Ammoniy we ya héchbir Moabiy Perwerdigarining jamaitige kirmisun; oninchi ewladighiche ulardin héchkim Perwerdigarining jamaitige hergiz kirmisun. **4** Seweb shuki, siler Misirdin chiqqininglarda ular aldinglarga yémeklik, su élip chiqmidi we silerge ziyankeshlik qilishqa silerni qarqhisun dep, Aram-Naharaimdiki Pétorluq Béorning oghli Balaamni yallidi. **5** Lékin Perwerdigar Xudayinglar bolsa Balaamning sözini anglimay, belki siler üçhün qarqishni berketke aylanduruwtu; çünki Perwerdigar Xudayinglar silerge muhebbet baghligħan. **6** Siler hemme künliringlarda [Ammoniyalar we Moabiyalar]ning aman-ésenlikи we bextini hergiz istimenglar. **7** Lékin Édomiyalar qérindishinglar bolghach, ulargha nepret bilen qarimanglar. Misirliqlar ghimu nepret bilen qarimanglar, çünki siler ularning zéminda musapir bolup turghanidnglar. **8** Bularning üchinchi ewladidin tughulghan balilar Perwerdigarining ibadet jamaitige kirse bolidu. **9** Dúshmenliringge qarshi jengge chiqip chédir tikseñg, herxil napakliqtin éhtiyat qilghin. **10** Eger aranglarda kéchisi birsi chüshide Sheytan atlap napak bolghan bolsa, u chédīrgahdin chiqip ketsun; chédīrgahqa udulla kirmisun; **11** kechqurun kergende u sugħa chüshüp, kün patqanda chédīrgahha yénip kirsun. **12** [Hajitinglar] üçhün chédīrgahning sirtida bir jayinglar bolsun; tereteke shu yerge béringlar. **13** Saymarliring ichide bir gürjek bolsun; sen sirtta teretke oltursang, uning bilen örek kolap teritingni kömüwtet. **14** Çünki Perwerdigar Xudaying séni qutquzushqa, dúshmenliringni aldinglarga tapshurushqa chédīrgahing otturisida yürüdu; shunga séning chédīrgahing pak bolsun. Bolmisa U séningkide birer paskinliq körse sendin ayrırilip kétishi mumkin. **15** Öz xojisidin qéchip yéningha kelgen qulni öz xojisigha tutup bermigin. **16** U aranglarda siler bilen bille turup, qaysi sheherning derwazisida ichide qaysi yerni tallisa, shu yerde tursun. Siler uningga zulum qilmanglar. **17** Israılning qızlırinining arisida héchbir pahishe bolmisun, Israılning oghullirining arisida héchbir pahishe hezilek bolmisun. **18** Bir qesemmi beja keltürmek üçhün Perwerdigar Xudayinglarning öyige pahisining pulini yaki hezilekning pulini keltürtmigin; çünki bu ikkisi Perwerdigar Xudayingning alidda yirginchlikтур. **19** Siler öz qérindishinglardin ösum almanglar; pulning ösumi bolsun, ashliqning ösumi bolsun yaki herqandaq ösum alghudek bashqa nersining ösumini alsanglar bolmaydu. **20** Emma

chetelliqtin ösüm alsangular bolidu, lékin qérindishinglardin héch ösüm almanglar. Shundaq qilsangular Perwerdigar Xudayinglар siler uni igleshke kirdighan zéminda, qolliringlarning barlıq emgikide silerge beriket bérider. **21** Sen Perwerdigar Xudaying alıda bir nersini atashqa qesem qılghan bolsang, uningga emel qılıshqa hayal qılma. Bolmisa, Perwerdigar Xudaying uni sendin telep qılghınıda gunahkar bolisen. **22** Lékin eger sen bir nersini atashqa qesem qılmışang, u sanga héch gunah bolmaydu. **23** Aghzingdin chiqqan'gha emel qılghan; Perwerdigar Xudayinggħha qesem qılıp atighiningni, yeni aghzinqning sózi boyiche ixtiyariy hediyyengni sunushung kérek. **24** Sen qoshnangning talliqiħha kirseng xalighiningche yep toyun, emma qacha-quchangħha élip mangmigraphin. **25** Qoshnangning pishqan ziraethlike kirseng, qolung bilen ziraetning běshini üzüp alsang bolidu; emma qoshnangning ziraethlike orghaq salghuchi bolma.

24 Eger birsi bir ayalni emrige alghandin kéyin uningga birer set ishni bilip, uningdin söyünmise, undaqta u talaq xéttini pütüp, uning qoligha bérishi kérek; andin uni öz öyidin chiqiriwetse bolidu. **2** Ayal uning öyidin chiqqandin kéyin bashqa erge tegse bolidu. **3** Bu ikkinchi ermū uni yaman körüp, talaq xéttini yézip qoligha bérüp uni öz öyidin chiqiriwetse yaki uni alghan ikkinchi éri ölüp ketse **4** uni qoyup bergen awwalqi éri uni napak hésablap, ikkinchi qétim xotunluqqā almisun; chünki undaq qilsa, Perwerdigarning alıda yirginçlik ish bolidu. Sen Perwerdigar Xudaying sanga miras qılıp bériderighan zéminning üstige gunah yüklimigìn. **5** Eger birkim yéngidin xotun alghan bolsa uningga ne jengge chiqish, ne bashqa birer ishqqa buyrulmisun; u belki alghan xotunini xush qılısh üchün bir yilghiche erkin-azad bolup öyide oltursun. **6** Héchkim yargħunqaq yaki tügħmenning üsti tħeshni kapaletke almisun; chünki bu ish birsinawen hayatini kapaletke alghandek bolidu. **7** Eger birkim Israillardin bolgħan qérindishining birini bulap kélip, uni quldeq isħletse we yaki uni sétiwtse shu bulangħi öltürulsun; siler shundaq qilsangular aranglardin rezillikni chiqiriwetisiler. **8** Pése-maxaw wabasi peyda bolsa, özüngħarha pexes bolungħar, Lawi kahinlarning silerge barlıq körsetkinini qilingħar; men ularħha qandaq emr qılghan bolsam shuningħha köngħu qoyup emel qilingħar. **9** Misirdin chiqqininglarda Perwerdigar Xudayinglarning yolda Meryemeġe qandaq qılghinini eske élingħar. **10** Eger sen öz burader-qoshnangħha qerz berseng, kapaletke élish üchün öyige kirmigin, **11** belki taħsqirida turup tur; sanga qerzdar kishiżi özi sanga bériderighan kapaletke taħsqirigha élip chiqsun. **12** Shu kishiyoqsul bolsa sen uningdin kapaletke alghan [kiyimni] yépinip uxlimiġħayse; **13** Héch bolmigraphanda sen belki kapaletnei kün patqanda uningga qayturup bergen; shundaq qilsang u öz tonini yépinip uxliġħanda, sanga bext-beriket tileydu. Shundaq qilsang bu ish sanga Perwerdigar Xudayingning alıda heqqaniyliq sanilidu. **14** Ajiz, namrat medikargħa naheqliq qilma, meylu u qérindashliringlardin bolsun yaki yéza-sheherliringħarda turghaq musapirlardin bolsun. **15** U namratliqtin öz heqqiġe intizar bolghachqa, u isħligen shu künī kün pétishtin burun heqqini choquq bergen; bolmisa, u séning toghrangda Perwerdigargħa peryad kötürüdu, bu ish gunah bolup běshingħha chiħishu. **16** Balilirining jinayiti üchün ata öltürulmisun, balilarmu atining jinayiti üchün öltürulmisun; belki jinayiti bar bolghaq herbir kishiżi öz gunahi üchün ölüm jazasini tartsun. **17** Sen musapir yaki yétim toghrisidiki hökumni burmilim; tul ayalning kiym-kécheklirinimu kapaletke alma, **18** belki özüngħning Misirda qul bolup Perwerdigar Xudaying séni shu yerdin hōr qılıp qutquzup kelginini yadingħha keltürġin.

Shunga men sanga buningħha emel qılghin dep buyruymen. **19** Sen étizliqingħning hosulini yighthinqingda bir bagħ öncħini untup qalghan bolsang, uni élip keliš üchün yénip barmigraphin; u öncħe musapir, yétim-yésir we tul xotun'gha tegsun. Shundaq qılghanda Perwerdigar Xudaying séning qolliringħning barlıq emgikini beriketleydu. **20** Zeytun derixingni qaqqiningdin kéyin shaxlirida qalghanlirini qayta qaqma; qalduqliri musapir, yétim-yésir we tul xotun'gha tegsun. **21** Üzümzarliqingħning üzümlirini yighthip bolghandin kéyin washang qilmigraphin. Qalduqliri musapir, yétim-yésir we tul xotun'gha tegsun. **22** Özüngħning Misir zéminda qul bolghinġġi yadingħha keltürġin; shunga men sanga buningħha emel qılghin dep buyruymen.

25 Eger ikki kishi birnersini taliship qélip, hökum bérishni telep qılıp sot aldiġha kelse, undaqta soraqħħilar dewagħha hökum chiqiρip heqdarni heq, gunahi bar ademni gunahkar dep jakarlisu. **2** Eger gunahkar adem derrige layiq bolsa, soraqchi uni özining alıda yerge yatquzup, uning qılghan gunahħha layiq sanap derrilisun. **3** Lékin peqet qiriq derrila urulsun; shuningdin ziġiade urulmisun, kóp urulsa shu qérindishing köz aldinga kemsitilgen bolidu. **4** Sen xaman tépiwatqan kalining aghzini bogħmigraphin. **5** Eger bir yerde turidighan qérindash aka-inilarning biri bala yuzi körmey ölüp ketse, ölgen kishining ayali yat bir kishige tegmisun; belki uning érinning birtugħqan qérindishi uning qéshiga kirip uni xotunluqqā élip, birtugħqan qérindashliq burchini ada qilsun; **6** ölgen qérindishining ismi Israildaın öħčurulmesliki üchün ayalning tunji balisigha uning ismi qoyulsun. **7** Lékin eger bu kishi yenggisini élishni xalimisa, yengħi [sheher] derwazisidiki aqsaqallarning qéshiga bérip: «Erinniġi birtugħqan qérindishi öz qérindishining ismini Israilda qaldurushqa unimidi; u men üchün birtugħqan qérindashliq burchini ada qilishqa unimidi», dep éytsun. **8** Andin uning sheħeridiki aqsaqallar uni chaqtip uninggaħha nesħħet qilsun; eger u: «Men uni xotunluqqā élishni xalimayen», dep ching turuwalsa, **9** yengħi aqsaqallarning köz alida uning qéshiga bérip, uning putidin keshni saldurup, yüzige töküṛup: «Bir tughħan qérindishi üchün aile qurushqa unimigan kishige shundaq qilinsun!» dep jakarlisu. **10** Shu kishining nami Israillning ichide: «Keshi sélin'ghuchining öyi» dep atalsun. **11** Eger ikki adem bir-biri bilen urushup qalghinida birining ayali öz érige yardenħiż ship érini urghuchining qolidin ajratnaqchi bolup, qolini uzitip urghuchining jan yérini tutuwa, **12** undaqta sen uningga héch rehim qilmay qolini késiwei. **13** Sérin xaltangħda chong-kichik ikki xil taraza tħesi bolmisun. **14** Öyüngħde chong-kichik ikki xl efah saqlima. **15** Taraza tħeshingħ toptogħra, durus bolsun; efahingmu toptogħra, durus bolsun. Shundaq qilsang Perwerdigar Xudaying sanga bériderighan zéminda ömrüng uzun bolidu. **16** Chünki kimki shundaq isħlar qilsa, kimki naheq isħ qilsa, Xudaying Perwerdigarning alıda yirginçlik sanilidu. **17** Misirdin chiqip kéliwatqininglarda Amaleklerning silerge néme qilghinini ēsingħarda tutungħar; **18** ular Xudadin qorqmaj, yolda silerge uħrap, siler hér-hip-charchap halinqar qalmigraphan chaghda, keyningħarda qalghan ajiz kishilerni urup yoqatmidu? U Xudadin héch qorqmidi. **19** Shunga, Perwerdigar Xudaying mirasingħ bolsun dep sanga igleshke bériderighan zéminda, Perwerdigar Xudaying etrapingdiki barlıq dušħmenliringdin amanliq bergenide, Amaleklerning namini asmanning tégide eslenmügiðek derijide öħtiruwet; bu isħni unutma.

26 Sen Perwerdigar Xudaying sanga miras qılıp bériderighan zéminden zemmin'ha kirip uni özüngħning qılıp igilep olturaqlashqanda, **2** Perwerdigar Xudaying sanga bériderighan

zéminning hosulini alghanda, sen yerning deslepki pishqan méwisińi élip, séwetke sélip Perwerdigar Xudaying Öz namini qoyushqa tallaydighan jaygha élip bérishing kerek; **3** andin shu waqtiki kahining qéshiga keltürüp, uningga: «Perwerdigar Özı bizge bérishke ata-bowilirimizgħa qesem qilghan zémin'gha kirdim, bugün men Perwerdigar Xudayingning aldida shundaq bolghinīha guwahmen», dep éytsen. **4** Kahin séwetni qolungdin élip uni Perwerdigar Xudayingning qurban'gahining aldida qoyidu; **5** andin sen Perwerdigar Xudayingning aldida söz qılıp mundaq deyseñ: — «Méning atam esli ghreib bir aramiy id; Misirgha chüshüp olturaqlashti; ular shu yerde sani az musapir bolsimu, bargħanséri köpijip ulugh, kuchiľuk, chong bir xelq boldi. **6** Lékin Misirliqlar bizżeq qattiq qolluq qılıp, zulum sélip bizni éghir emgekkie saldi. **7** Emma biz atabowilirimizning Xudas Perwerdīgargħa peryad qiliwiduq, Perwerdigar awazimizni anglap biz tartiwaqtan xarliq, japa we zulumgħa nezirini saldi. **8** Shuning bilen Perwerdigar kuchiľuk qol we uzartqan bilek, deħshetler we möjizilik alametler we karametler bilen bizni Misirdin chiqirip **9** bizni bu yerge élip keliż bu zémin'gha, yeni süt bilen hesel éqip turidighan bir zémin'gha ige qildi! **10** Emdi mana, ey Perwerdigar, sen Manga bergen bu zéminning méwisińing deslepki pishqinini séning qéshingħha ekeldim», deyseñ. Shularni dep, séwetni Perwerdigar Xudayingning huzurida qoyup, Perwerdīgar Xudayingning aldida sejde qilisen; **11** shundaq qılıp sen we öyüngdikiler Perwerdīgar Xudayingning silerge ata qilghan hemme némethiridin xush bolunglar; özüng, Lawiylar we aranglarda turidighan musapirlar qoshulup shadliniġi. **12** Sen her üchinchi yilda, yeni ondin biri bolghan öshre yilda hemme hosulungning ondin birini öshre ayrip bolghandin kéisin, sen Lawiy bilen musapirgha, ýetim-yésir, tul xotunlарha derwaziliringning ichide shulardin yep toyunsun dep bérissen; **13** we sen Perwerdīgar Xudayingning aldida söz qılıp shundaq deyseñ: «Men öýürmdin [Xudagh] muqeddes qilin'ghan nersilerni ayrip élip chiqip, sen Manga tapilighan emr boyiche bularni Lawiy bilen musapirgha, ýetim-yésir, tul xotunlарha berdim; men Séning emrliringning héchħibri ne buzmidim, ne héchħoħach unutmidim; **14** matem tutqanlırında shulardin héchnémimi yémidi, napak halette turup buningdin birnémimi almidim; ölgən kishige atap buningdin héchnéme bermidim, belki Perwerdīgar Xudayimning awazini anglap her ishta Sen manga emr qilghining boyiche qildim. **15** Emdi Sen muqeddes makaniġi bolghan asmanlardin nezer sélip Öz xelqing Israelħi, shundaqla ata-bowilirimizgħa qesem bilen qilghan wedeng boyiche, hesel bilen süt aqidighan, bizżeq bergen bu zéminni beriketligyeñ». **16** Bügün Perwerdīgar Xudaying bu belgilimierge hem hökümlerje emel qilishqa emr qildi; pütin qelbing, pütin jéninq bilen ularni tutup ulargha emel qil. **17** Sen bügħi Perwerdīgarni özüngħi Xudaying bolushqa, shundaqla Uning yollarida mēngħisħqa, Uning belgilimilirige, Uning emrlirige, Uning hökümlirige emel qılıp Uning awazigha qulaq sélishqa qobul qilding; **18** we Perwerdīgar bolsa bügħi silerni Özining xas xelqi bolushqa, Uning barliq emrlirini tutushqa (U silerge wede qilghandek) silerni qobul qildi. **19** Shundaq bolsa, U silerge izzet, nam-shöhret we shan-sherep bérip, Özi yaratqan barliq ellenid silerni ištün qildi. Buning bilen siler Uning éytqinidek, Perwerdīgar Xudayinglar üchün muqeddes bir xelq bolisiler.

27 Musa we Israelning aqsaqalliri xelqqe buyrup mundaq dédi: — «Men bügħi silerge tapilighan bu barliq emrni tutunġi. **2** Iordan deryasidin ötüp Perwerdīgar Xudayinglar

silerge bérídighan zémin'gha kirgen künde, siler chong-chong tashlarni tiklep ularni hak bilen aqartinglar; **3** andin ata-bowiliringħiġi Xudas Perwerdīgar silerge wede qilghinidek, Perwerdīgar Xudayingħar silerge bérídighan, süt bilen hesel éqip turidighan zémin'gha kirishħingar üchħun deryadin ötkininglerde, bu qanunning hemme sözlirini shu tashlarrha pütüp qoyunġlar. **4** Siler Iordan deryasidin ötüp, méning bügħiġi emrim boyiche shu tashlarni Ébal tēghidha tiklep, ularni hak bilen aqartinglar. **5** Siler shu yerde Perwerdīgar Xudayingħar üchħun tömür eswab tegmigen tashlardin qurban'għi yasangħar; **6** Perwerdīgar Xudayingħar bu qurban'għi yonulmighan, püttin tashlardin yasalsun; uning ütste köydürme qurbanliqlarni Xudayingħar Perwerdīgargħa atap sunungħar, **7** we shu yerde inaqlaq qurbanliqlirinu sunungħar, ulardin yep Perwerdīgar Xudayingħar huzurida shadliniġi. **8** Siler shu tashlhar üstige bu qanunning hemme sözlirini éniq pütüp qoyunġlar. **9** Andin Musa bilen Lawiylar püktül Israelgħa sóz qılıp: «Ey Israel, shük turup angħħal! Siler bügħi Perwerdīgar Xudayingħar bu qurban'għi xelqi boldunġlar. **10** Emdi Perwerdīgar Xudayingħar awazigha qulaq sélip, men bügħi silerge tapilighan uning emrri we belgilimilirige emel qilinġlar» — déyishti. **11** Shu kūni Musa xelqqe emr qılıp mundaq dédi: — **12** Siler Iordan deryasidin ötkendin kéisin, bular, yeni Shimón, Lawiy, Yehuda, Issakar, Yüsüp bilen Binyaminlar Gerizim tēghinnejn ütste turup, xelqqe bext-beriket tilisun. **13** Bular, yeni Ruben, Gad, Ashir, Zebulun, Dan bilen Naftali Ébal tēghinnejn ütste lenet qoqħiha tursun. **14** U waqitta Lawiylar Israillarri hemmisige uqqrir awaz bilen: — **15** «Kimki hünerwenning qoli bilen birer oyma yaki quyma mebdu ni yasap chiqsa (Perwerdīgar aldida virginġılık iſħtar!), uni yosħurunčhe tiklep qoysa lenetke qalsun» dep jakarlisun. Andin xelqning hemmisi jawaben: — Amin! désun. **16** «Kimki ata-anisini kōzge ilmisu lenetke qalsun» dep jakarlisun. Andin xelqning hemmisi jawaben: — Amin! désun. **17** «Kimki qoħnissining pasil tēshini yōtkise lenetke qalsun», dep jakarlisun. Andin xelqning hemmisi jawaben: — Amin! désun. **18** «Kimki bir korni yoldin azdura lenetke qalsun» dep jakarlisun. Andin xelqning hemmisi jawaben: — Amin! désun. **19** «Kimki musapir, ýetim-yésir we tul xotun toghrisidiki hökümni burmilisa, lenetke qalsun» dep jakarlisun. Andin xelqning hemmisi jawaben: — Amin! désun. **20** «Kimki atisining xotuni bilen yatsa, atisining yotqinimi achqan bolghachqa lenetke qalsun» dep jakarlisun. Andin xelqning hemmisi jawaben: Amin! — désun. **21** «Kimki haywan bilen munasiġet qilsa lenetke qalsun» dep jakarlisun. Andin xelqning hemmisi jawaben: Amin! — désun. **22** «Kimki atisining qizi yaki anisining qizi bolghan öz hemħiġi bilen yatsa lenetke qalsun» — dep jakarlisun. Andin xelqning hemmisi jawaben: Amin! — désun. **23** «Kimki qéyanisni bilen yatsa lenetke qalsun» dep jakarlisun. Andin xelqning hemmisi jawaben: Amin! — désun. **24** «Kimki qoħnissini paylap turup yosħurun öltürse lenetke qalsun» dep jakarlisun. Andin xelqning hemmisi jawaben: — Amin! désun. **25** «Kimki gunahsiz ademni öltürüp uning qéni üchħun heq alsu lenetke qalsun» dep jakarlisun. Andin xelqning hemmisi jawaben: — Amin! désun. **26** «Kimki bu qanunning sözlirige köngħi bōlmey, uningga emel qilishta ching turniġa, lenetke qalsun» dep jakarlisun. Andin xelqning hemmisi jawaben: — Amin! désun.

28 Eger sen Perwerdīgar Xudayingħar sözini anglap, Uning men bügħi sanga tapshuridighan emrlirige emel qilishqa köngħi bōlseng, Xudaying Perwerdīgar séni yer yūzidiki hemme ellerning üstige chong qildi; **2** Perwerdīgar Xudayingħar sözini

anglisang bu hemme bext-beriketler sanga egiship üstüngge chüshidu: — **3** Sen sheherde bext-beriketlik bolisen, sehradimu bext-beriketlik bolisen. **4** Balyyatqungning méwisi bilen yéringning méwisi, charpayliringning méwisi, yeni kalangning nesilliri we qoy padilirin tughqini bolsa, bext-beriketlik bolidu. **5** Séwiting bext-beriketlik bolidu, tengnengmu bext-beriketlik bolidu. **6** Sen kirsengmu bext-beriketlik bolisen, chiqsangmu bext-beriketlik bolisen. **7** Sanga qarshi chiqqan düshmenliringni Perwerdigar aldingda meghlup qilidu; ular bir yil bilen sanga hujumgħa kēlip, yette yil bilen aldingdin qachidu. **8** Séning ambarliringda we qolung bilen qilidigan barlıq ishliringda Perwerdigar üstüngge bext-beriket buyruyd; Perwerdigar Xudaying sanga bérídighan zéminda U séni beriketleydu. **9** Eger sen Perwerdigar Xudayingning emrlirini tutup yollirida mangsang, Özı qesem bilen sanga wede qilghanek Perwerdigar séni tiklep Özige muqeddes bir xelq qilidu. **10** Shuning bilen yer yüzdiki hemme xelqler séning Perwerdigaarning nami bilen atalghiningni körüp sendin qorqidu. **11** Perwerdigar séni yashnitidu; sanga bérishke ata-bowliringha qesem bilen wede qilghan zéminda séni öz bediningning méwisi bilen charpayliringning méwisi we yéringning méwisi mol we berketlik qilidu. **12** Perwerdigar séning zéminingħha öz waqtida Yamghur bérüp qolliringning hemme ishlirini beriketlesh üchün öz xezinisi bolghan asmanni sanga achidu; özüng héči kimdirid qerz almaysen, belki kōp ellerge qerz bériesen. **13** Perwerdigar séni quyruc emes, bash qilidu; sen peqet üsti bolup, asti bolmaysen. Eger men silerge bügħi tapilighan Perwerdigar Xudayingning emrlirige qulaq sélip, ularni tutup emel qilsang, **14** shundaqla men bügħin silerge buyrughan hemme sözlerning héč biridin ong yaki solħha chetnep ketmiseng, bashqa ilahlargħa egiship qulluqiga kirmseng, shundaq bolidu. **15** Lékin shundaq boliduki, eger Perwerdigar Xudayingning awazigha qulaq salmay, men bügħin silerge tapilighan uning barlıq emrliri bilen belgilimilirini tutmisangħar hem ulargħa emel qilmissangħar, bu lenetlerning hemmisi sanga egiship üstüngge chüshidu: — **16** Sen sheherde lenetke qalisen, sehradimu lenetke qalisen. **17** Séwiting lenetke qalidu, tengnengmu lenetke qalidu. **18** Balyyatqungning méwisi, yéringning méwisi, kalangning nesilliri we qoy padilirin tughqini lenetke qalidu. **19** Sen kirsengmu lenetke qalisen, chiqsangmu lenetke qalisen. **20** Séning Perwerdigaarning tashlighan rezil qilmishliring üchün u sen yoq qilin'ghuče, tézdin halak qilin'ghuče, qolung qilghan barlıq ishliringda séning üstüngge lenet, parakendilik we deshnem chüshüridu. **21** Perwerdigar sen igilesħke kirdiġħan zémindin séni yoqatqwe sanga waba chaplaşturidu. **22** Perwerdigar séni sil-waba késili, kékiz késili, yallugħluq késili we bezgħi késilige għiṛpart qilip, qurghaqħiliq, chawwirish apiti we hal apitige muptila qilidu. Bu apetler sen yoq qilin'ghuče séni qogħħaydu. **23** Béshingning üstidiki asman mistek, ayiħgħinnejn astidiki yer tömtürdek bolidu. **24** Perwerdigar séning zéminingħda yaghidighan Yamghurni topa-chang we qum qilidu; ular taki sen halak bolghuče asmandin üstüngge chüshidu. **25** Perwerdigar Özı séni düshmenliringning aldida meghlup qilidu. Sen ulargħa qarshi bir yil bilen bérüp, ularning aldidin yette yil bilen qachisen; yer yüzdiki hemme ellerni dekke-dükkgie salidighan objekt bopol qalisiler. **26** Öltükli ringlar asmandiki barlıq uchar-qanatlar bilen yer yüzdiki haywanlarga yem bolidu; ularni heydwiġidighan héčkim chiqmaydu. **27** Perwerdigar séni Misirdiki saqaymas yara-chaqilri, chiqan-hürrekler, temretke, qichishqaq bilen uridu. **28** Perwerdigar séni sarangħaq, korluq we parakendilik bilen uridu. **29** Sen küpkündüzde kor kishi qarangħħuda temtiligendek temtilep yürisen, barlıq yolliring

aqmaydu; sen kündin-kün'ge peqet zulum bilen bulangħchiliqq uchrighħuchi bolisen, séni qutquizidighan héčkim chiqmaydu. **30** Sen bir xotun bilen wedilehseng bashqa bir adem uning bilen yatiidu; öymi salsas uningda olturalmaysen, tek tikken bolsang méwisińi yéyelmeysen. **31** Kalang közliringning alldi soyulidu, lékin göshidin yéyelmeysen; qarap turup éshiking sendin bulap kétildi, sanga yénip kelmeydu. Qoyliring düshmenliringning qoligha chūshüp kétidi, ularni yandurup kéisħke yardemge héčkim chiqmaydu. **32** Oghul bilen qizliring bashqa bir elning qoligha chūshüp, közliring püttün kün ularġha telmürüş bilen charchaydu; lékin qolung ularni qutquzushaq amalsiz qalidu. **33** Yéringning meħsulatlin bilen emgikning barlıq méwisińi sen tonumaydighan bir el yep kétidi; sen barlıq künliringde eżiżi lulum tartisen; **34** Közliring körġen isħlardin sen sarang bulop kétisen. **35** Perwerdigar séni tapinjingdin choqqangħħiche, tizing bilen pachaq-putliringħħiche saqaymas dehsetlik yara-chaqil bilen uridu. **36** Perwerdigar séni öz üstüngge tikligen padishahingha qoshup özüng we ata-bowliring tonumighan bir elge tutup bérudu. Sen shu yerde turup yaghach we tashtin yasalghan bashqa ilahlarġha choqunis. **37** Sen Perwerdigar séni élip baridighan hemme eller arisida weħiġe, sóz-chöchek we tapa-tenining obyeqt bopol qalisen. **38** Sen étizliqq a bérüp kop uruq chachsen, lékin chéketkiler ularni yep kétip, uningdin az yiqhip kélisen. **39** Tallarni tipik perwħi qilsangmu, ularni qurtlar yep kétip, ne méwisińi yighalmaysen, ne sharab ichelmeysen. **40** Zéminingħha her yéride zeytun bagħliring bolsim, uning méyi bilen bediningni mesħlep mayliyalmassen; chünki derexlerdiki méwiler pishmayla chūshüp kétidi. **41** Oghul we qiz perzent kōrsengħu, lékin ular yéningda turmaydu; chünki ular sürgħu bopol kétidi. **42** Séning herbir derixing bilen yéringning barlıq meħsulatlini chéketkiler özining qilidu. **43** Aranglarda turuwaqtqan musapir sendin bargħanséri üstün bopol, sen bargħanséri töwen bopol qalisen. **44** U sanga qerz bergħuchi bolidu, emma sen uningħha qerz bérelmet. U bashi bolidu, sen quyruc bolisen. **45** Sen Perwerdigar Xudayingning awazigha qulaq salmay, U sanga tapilighan emr we belgilimilerni tutmighinny üchün bu lenetlerning hemmisi sen halak qilin'ghuče séni qogħlap yétip, üstüngge chüshidu. **46** Bu lenetler özüng we neslingħha tistige mengħiġlix chüshidighan möjizilik alamet we karamet bopol qalidu. **47** Sen kengrichilike shadliq we köngi xushluqi bilen Perwerdigar Xudayingning qulluqida bolmighachqa, **48** buning ornigha sen achliq we ussuzluq, yalingachliq we her nersining kemħiħlikide bopol Perwerdigar sanga qarshi ewetidighan düshmenliringning qulluqida bopol qalisen; U séni halak qilghuče boynungħha tömür boyunturuqni salidu. **49** Perwerdigar yiraqtin, yeni yer yuzinħha chetidin sen tilini bilmeydīħan, bürküttek shunġġup kélidighan bir elni sanga qarshi ewetidu. **50** U elpaži esħeddi, qerilargħa yüz-xatire qilmaydighan we yashlarrha méhir körsetmeydighan bir el bolidu. **51** U sen halak bolghuče, charwiliringħha nesli bilen yéringning meħsulatlini yep kétidi; chünki u séni yoqtip bolmighuče sanga ne ashliq, ne yéngi sharab, ne zeytun méyi, ne kalangning mozayliri ne qoy padilirin qoziliridin bir némini qoymaydu. **52** Sen tayan'għam pütkiil zéminingħi hemme ēgħiż, meħkem seppliġiñ örülüp chūshħuče, u pütkiil zéminingħi barlıq derwaziliring alidha kēlip, séni qoršiwalidu; u Perwerdigar Xudaying sanga bergen zéminingħha her yériddi hemme derwaziliring alidha kēlip, séni qoršiwalidu. **53** Shu waqita düshmenliringħha qistap kéisħli bilen bolghan qamal-qistangħħing azab-oqubbetli ichide, Perwerdigar Xudaying sanga ataq qilghan, öz téningħha méwisi bolghan oghulliringħha

göshini we qizliringning göshini yeysen. **54** We shundaq boliduki, aranglardiki nazuk, intayin siliq-sipaye bir adem qérindishi, quchiqidiki ayalı, shundaqla téxi tirik baliliridin qizghinip, ulargha yaman közi bilen qaraydu; **55** shunga, düshmenliringning qamal-iskenjisi sen öz derwaziliring ichide qiynalghiningda héchnéme qalmighanlıqı üçhün, u özi yewatqan balilirining göshidin ularning héchqaysisigha azraqmu bermeydu. **56** Aranglardiki eslide nazuk we siliq-sipaye bolghan, siliq-sipayılıki we nazukluqidin puti bilen yerge desseshnimu xalimaydighan ayal quchiqidiki éri, oghul-qız perzentliridin qizghinip, ulargha yaman közi bilen qaraydu; chünki düshmenliringning qamal-iskenjisi bilen sen öz derwaziliring ichide qiynalghiningda héchnerse qalmighachqa, u öz puti ariliqidin chiqqan bala hemrahi bilen öz tughqan balilirini yoshurunche yeydu. **58** Sen bu kitabta pütülgén bu qanunning barlıq sözlerigine emel qılışqa kóngül bölmiseng, Perwerdigar Xudayıning ulugh we heywetlik namidiñ qorqmışang, **59** Perwerdigar séning üstüngge chüshüridighan wabalar hem neslingning üstige chüshüridighan wabalarnı ajayib qılıdu; U dehshetlik, uzaqqa sozulidighan wabalarnı we éghir, uzaqqa sozulidighan késellerni üstüngge we neslingge chüshürudu; **60** Perwerdigar sen qordıqihan, Misirdiki barlıq késellerni üstüngge chüshürüp, sanga chaplashtırıldı. **61** Shuningdek bu qanuniy kitabta pütülmigen hemme késel we hemme wabanımı Perwerdigar taki sen halak bolghuche üstüngge chüshürudu. **62** Shuning bilen eslide asmandıki yultuzlardek surghun bolsanglarmu, emdilikte az bir türküm kishiler bolup qalısiler; chünki siler Perwerdigar Xudayınlarning awazığha qulaq salmidinglar. **63** We shundaq boliduki, Perwerdigar ilgiri silerge yaxshılıq qılıp, silerni awutqinidin söyün'gendek, U emdi silerni yoqitip halak qılıdighinidin söyünidu; shuning bilen siler igleshke kirdighan zémindin yulup tashlinisiler. **64** Perwerdigar silerni yer yüzining bu chétidin u chétigiche bolghan hemme ellernerin arisığa tarqtıtı; siler özüngler yaki ata-bowliringlar tonumığan yaghach bilen tashtın yasalghan ilahlarning qulluqida bolisiler; **65** Siler u ellernerin arisida ne aram tapalmaysiler, ne tapinangular tirep turghudek héch mezmüt jay bolmaydu; Perwerdigar belki shu yerde silerning könglügları ghuwalashturup titritip, közünglari qarangghulasheturup jéninglarnı solashtrıdu. **66** Siler qarap turup jéninglар qilda ésiqliqtek turidu; siler kéche-kündüz dekke-dükükde bolup jénimdin ayrılip qalarmenmu? — dep qorqisiler; **67** könglügnı basqan wehime we parakendichilik we közliring körgen körünüshler tüpeylidin etigini: «Kashki kech bolsidl!», kechte bolsa: «Kashki etigen bolsidl!» deyisen. **68** Perwerdigar silerge wede qılıp: «Siler bu yolni ikkinchi yene körmeye siler» dégen shu yol bilen silerni kémige chüshürüp Misirgha yandırıldı. Siler shu yerde düshmenliringlargaqlar quldédek bolushqa özünglarnı satisiler, lékin silerni alghili adem chiqmaydu.

29 Töwendikiler Perwerdigar Israillar bilen ehde baghlaş tükün Moab zémindida Musagha tapılıghan sözleridur. Bu ehde Perwerdigar ular bilen Horebede qilghan ehdidin bashqa bir ehde idi. **2** Musa püktül Israillni chaqırıp ulargha mundaq dédi: «Siler Perwerdigarning Misir zémindida Pirewn'ge, uning barlıq xizmetkarları we zéminning hemme yéride köz aldinglarda néme ish qilghinini kördünglar, **3** yeni shu chong apetler bilen ulugh möjizilik alamet we karametlerni öz közünglär bilen kördünglar. **4** Lékin Perwerdigar silerge bügün'giche chüshen'güdekköngül, körgüdekköz we anglıhudek qulaq bermidi. **5** Men qırıq yıl silerni bayawanda ýeteklep yürüdü; shu waqtılarda üstünglardiki kiymılringlar konirimidi, putulgardıki

keshinglarmu konırap ketmidi. **6** Xuda Özining silerning Perwerdigar Xudayınlar ikenlikini bilsun dep, silerge yéyishke nan, ichishke sharab yaki küchlük ichimlik nésip qilmidi. **7** Siler bu jaygha ýetip kelgininglarda Heshbonning padishahi Sihon bilen Bashanning padishahi Og biz bilen jeng qilghili chiqti; emma biz ularni urup meghlup qıldıq; **8** biz ularning zémirlarını élip Rubenler bilen Gadlar we Manassehning yérim qebilisige miras qılıp berdük. **9** Emdi siler hemme ishliringlarda rawaj tépish üchün bu ehdining sözlərini tutup, ulargha emel qilinglar. **10** Bugün hemminglar — kebile bashlıqliringlar, aqsalliringlar, emeldariringlar, shuningdek Israillning hemme erliri, **11** kichik baliliringlar, ayalliringlar, chédırgahinglarda turuwatqan musapirlar, shundaqla otun keskütchiliringlar we su toshughuchiliringlarmu, hemminglar Perwerdigarning alıda hazır turuwatisiler; **12** meqset shuki, Perwerdigar Xudayınlarning ehdisiye, yeni Perwerdigar Xudayınlar bugün silerge bergen qesimi bilen baghlıghan ehdige daxıl bolushunglar üchündür, **13** We shuning bilen teng U silerni bugün Özige xas bir xelq qılıp silerge wede qilghinidek, ata-bowliringlarga, yeni Ibrahim, Ishaq we Yaqupqı qilghan qesimi boyiche özı silerge Xuda bolushtur. **14** Lékin men bu ehde we qesemni yalghuz siler bilenla emes, **15** belki bugün biz bilen bu yerde Perwerdigar Xudayınlarning alıda turuwatqanlar, shundaqla bugün bu yerde biz bilen birge bolmığan kishilerning hemmisi bilenmu tüzüşimən. **16** (chünki siler bizning Misir zémindida qandaq turghanlıqımız we seprimizde ellernerin otturisidin qandaq ötüp kelgimizni obdan bilisiler; **17** Siler ularning arisidiki yırıncı nersilerni, ularning arisidiki yaghach, tash, altun we kümüshtin yasalghan butlarnı kördünglar). **18** Ehdining meqsiyi bolsa, silerning aranglardıki herbır er, herbır ayal, herbır aile we herbır qebiliringlardin bugün köngli Perwerdigar Xudayınlardın yénip, shu ellernerin ilahlirining qulluqığha kirip kétidighan héch kishi bolmusun, shundaqla aranglarda öt süy we emen chiqridighan yiltız peyda bolup qalmışun üchündür. **19** Derweqe shundaq boliduki, shu lenet sözlərini anglıhanda öz könglide öz-zöni bext-berketlik sanap: «Men qanche bashbashtaqlıq bilen mangsammu, tinch-amanlıqta turiwérímen», déğuchi shundaq bir kishi bolidu; netijide, nem yermu changaq yerge oxshashla weyran qilinidu. **20** Perwerdigar mundaq kishini epu qilmaydu, belki Perwerdigarning ghezipi bilen oltuq qehri tütündek shu kishigə chüshidu; bu kitabta pütülgén hemme lenetler uning bëshiga chüshidu; Perwerdigar uning ismini asmanning tégidin öchüridu. **21** Perwerdigar bu qanun kitabida pütülgén ehdining hemme lenetliri boyiche Israillning barlıq qebiliridin uni ayrip chiqıp, apetke muptila qıldı. **22** Kelgisi dewr bolsa, yeni silerdin kényin chiqidighan baliliringlar we shundaqla yiraq yurttan kelgen musapirlar Perwerdigar shu zéminnin üstige ewetken balayı'apetler bilen késellerni köridu; **23** Perwerdigar ghezipi we qehri bilen weyran qilghan Sodom, Gomorra, Admah we Zeboimlarning weyrançılıqidek zéminning hemme yéri güngürtlischip, shorliship, köyüp ketkinini, tériqchılıqmı, hosulmu bolmığınını, ot-chöpmü ümmiginini köridu; **24** buni körgenler, hetta hemme el-yurt: «Némishqa Perwerdigar bu zémín'gha mundaq qilghanu? Némishqa Uning ghezipi shunche qattıq, esheddiy bolghandu?» dep soraydu; **25** andın ulargha jawab bérilip: «Ular ata-bowliringin Xudası Perwerdigarning ularnı Misir zémindin qutquzup chiqargħinida ular bilen békiten ehdini tashlap, **26** bérip ularning nésiwita bolmığan, özimü tonumığan ilahlarning qulluqığha kirip, ulargha choqun'ghini üchün shundaq boldı. **27** Mana bu sewebtin Perwerdigarning ghezipi bu zémín'gha tutiship, bu kitabta pütülgén hemme lenetli uning

üstige keltirdi. **28** Shuning üchün Perwerdigar ghezep, achchiq we zor qehr bilen ularni yurtidin yulup, bashqa bir yurtqa tashlidii – déyiliidu. **29** Herbir yoshurun sirlar bolsa Perwerdigar Xudayimizningkidur; lékin herqandaq ashkarilan'ghan wehiyler bolsa bu qanunning sözlirige emel qilishimiz üçhün ebedigiche biz we balilirimizningkidur.

30 We shundaq boliduki, bu barlıq ishlar, yeni men séning aldingda qoyghan bu beriket bilen lenet beshinggha chüshkinide, Perwerdigar Xudaying séni heydiwetken ellerning arisida turup bularni ésingge élip köngül bölip, **2** özüng we baliliring Perwerdigar Xudayingning yénigha yénip Uning awazigha qulaq sélip, men bugün sanga emr qilghan barlıq ishlararga pütün qelbing we pütün jéning bilen itaet qilsang, **3** shu chaghda Perwerdigar Xudaying séni sürgünlükten qayturup, sanga ichini aghritip, Perwerdigar Xudaying Özi heydiwetken ellerdin yighip kéliidu. **4** Gerche aranglardin hetta asmanlarning chétigichimu heydilip ketkenler bolsimu, Perwerdigar Xudaying séni shu yerdin yighip jem qilip kéliidu. **5** Perwerdigar Xudaying séni ata-bowlirroringning teweliki bolghan zémín'ha keltirüdu we sen uni igileysen; U sanga yaxshiliq qilip ata-bowlirroringning sanidin ziyyade köp qilidu; **6** Perwerdigar Xudayingni pütün qelbing, pütün jéning bilen söyüshke Perwerdigar Xudaying qelbingni we nesillirroringning qelbini xetne qilidu; shuning bilen siler hayat yashaysiler. **7** Shundaqla Perwerdigar Xudayinglar bu hemme lenetlerni düshmenliringlarning üstige, silerge nepretilnidighanlarning üstige, silerge ziyankeshlik qilghanlarning üstige chüshüridu. **8** Siler bolsanglar yénip kéliip Perwerdigar Xudayinglarning awazigha qulaq sélip, men bugün silerge tapilghan hemme emrlirige emel qilisiler. **9** Shundaq qilsanglar, Perwerdigar Xudayinglar qolliringlarning hemme ishshi, bedininglarning méwisiini, charpay malliringlarning méwisiini we yéringning méwisiinumu awutup silerni zor yashnitidi. Chünki Perwerdigar silerning ata-bowliriringlarga yaxshiliq qilishtin söyün'gendek, silerge yaxshiliq qilishtin söyünüdu. **10** Siler Perwerdigar Xudayinglarning awazigha qulaq sélip, bu qanun kitabida pütülgén emrler bilen belgilimilerni tutup, pütün qelbinglar, pütün jéninglar bilen Perwerdigar Xudayinglarning teripige burulsanglarla, shundaq bolidu. **11** Chünki men bugün sanga tapilghan bu emr sen üçhün karamet ish emes yaki sendin yiraqni emes. **12** Bu emr asmanning üstide emes, séning: «Bizning uningga emel qilmiqimiz üçhün kim asman'gha chiqip uni élip chüshüp bizge anglitidu?» déyishingning hajiti bolmaydu. **13** We shuningdek bu emr déngizning teripidimü emestur, séning: «Bizning uningga emel qilmiqimiz üçhün kim déngizdin ötüp, uni kéliip bizge anglitidu» déyishingning hajiti bolmaydu. **14** Chünki bu söz bolsa uningga emel qilmiqing üçhün sanga bek yéqin, yeni aghzingda we könglüngde bardur. **15** Mana, men bugün aldinglarda hayat bilen yaxshiliq, ölüm bilen yamanligi qoydum; **16** chünki özüm sanga höküm béríp: – Siler Perwerdigar Xudayinglarni söyüp, Uning yollarida méngep, emrliri, belgilimili hem hökümlirige emel qilinglar dep bugün silerge tapilidim; shundaq qilsanglar siler yashap awup, uni igileshke kiridighan zémín'ha barghininglarda Perwerdigar Xudayinglar silerni beriketleydu. **17** Lékin eger könglüngni tetür qilip, qulaq salmay azdurulup, bashqa ilahlarhga bash urup choqun'ghili tursang, **18** men shuni bugün silerge agahlandurup étip qoyayki, siler halak bolmay qalmaysiler; siler uni igileshke Iordan deryasidin ötüp baridighan zémín'ha kirgininglarda uzun ömür körelmeyisiler. **19** Men bugün hayat bilen ölümni, beriket bilen lenetni aldingda qoyghinimha asman bilen

zéminni üstüngge guwah bolushqa chaqirimen; emdi özüng we nesling yashash désenglar, hayatni talliwal; **20** Perwerdigar Xudayingni söyüp, Uning awazigha qulaq sélip, Uningha baghlan'ghin; chünki U Özi séning hayating we ömrüngning uzunluqidur; chünki shundaq qilsang Perwerdigar ata-bowliriring bolghan ibrahim, Ishaq we Yaqupqo: «Men silerge uni bérímen» dep qesem qilip wede qilghan zéminda turisen».

31 Andin Musa béríp hemme Israilgha söz qildi; **2** u mundaq dédi: «Men bugün bir yüz yigirme yashqa kirdim; emdi silerge serdar yaki bashlighuchi bolalmaymen. Perwerdigar manga: Sen bu Iordan deryasidin ötmeyenis, dégenidi. **3** Lékin Perwerdigar Xudayinglar Özi silerni yéteklep [deryadin] ötüp, bu ellerni aldinglarda weyran qilidu; shuning bilen ularning mal-mülkini igileysiler; Perwerdigarning éytqinidek, Yeshua silerning aldinglarda bashlap [deryadin] ötidu. **4** Perwerdigar Sihon bilen Og dégen ikki Amoriy padishahi we ularning zémínini halak qilghandek, u bu ellergimu shundaq qilidu. **5** Emma Perwerdigar ularni qolunglarga tapsurghinida, men silerge tapilghan pütükil emr boyice ulargha muamile qilisiler. **6** Jür'etlik we qeyser bolunglar, ularning alida titrimenglar, ulardin héch qorqmanglar; chünki siler bilen birge barghuchi Perwerdigar Xudayinglar Özidur; U silerdin waz kechmeydu, sileren hergiz tashliwetmeydu!». **7** Andin Musa Yeshuani chaqirip pütükil Israilning köz alida uningga söz qilip: «Sen jür'etlik we qeyser bolghin; chünki bu xelq Perwerdigar ularning ata-bowlirigha qesem qilip bérishke wede qilghan zémín'ha kirkende sen ular bilen bille bérishing kêrek; sen ulargha uni igilitip miras qildurisen. **8** Mana, séning aldingda mangghuchi Perwerdigar Özidur; U sen bilen bille bolup sendin waz kechmeydu, séni hergiz tashliwetmeydu! Sen qorqmighin, parakende bolma!» – dédi. **9** Musa bu qanunni yézip bolup, uni Perwerdigarning ehde sanduqini kötürigidighan Lawiyning ewlardi bolghan kahinlar bilen Israilning barlıq aqsaqallırığa tapshurup berdi. **10** Musa ulargha mundaq buyrudi: – «Her yette yilning axirqi yilida, yeni azadlıq yili dep békítilgen waqitta, «kepiler héyi» bashlan'ghanda, **11** Israilning hemmisi kéliip Perwerdigar Xudayingning huzurida jem bolush üçhün u tallaydighan jaygha yighilghanda, uni anglisun dep pütükil Israilning alida bu qanunni oqup bérisen. **12** Shuning üçhün [shu chaghda] barlıq xelqni, er bolsun, ayal bolsun, bala bolsun, qowuqliringning ichide turuwtqan musapir bolsun, ularning hemmisi anglap, öginiip, Perwerdigar Xudayinglardin qorqup, bu qanunning barlıq sózlerini tutup uningga emel qilsun, dep ularni yighthin. **13** Shundaq bolsa, ularning bu qanunni tonumighan balılırimu uni anglap öginiip, siler igileshke Iordan deryasidin ötüp baridighan zéminda yashighan barlıq künliride Perwerdigar Xudayinglardin qorqidighan bolidu». **14** Andin Perwerdigar Musagha söz qilip: «Mana séning ölidighan waqting yéqinliship qaldi. Emdi Yeshuani chaqirghin, ikkinglar jamaet chédirigha béríp shu yerde hazır bolunglar. Men uningga wezipe tapshurimen» dédi. Shuning bilen Musa bilen Yeshua ikkisi béríp, jamaet chédirida hazır boldi. **15** Perwerdigar bulut tüwrükining ichide köründi; bulut tüwrüki chédirining derwazisining üstide toxtidi. **16** Perwerdigar Musagha mundaq dédi: «Mana, sen ata-bowliriringning qeshida uxlash alida turisen; andin bu xelq qozghilip, baridighan zémindiki yat ilahlarhga egiship buzuqchiliq qilip, Méni tashlap, Men ular bilen baghlichan ehdini buzidu. **17** Shu waqitta Méning ghezipim ulargha tutiship, Men ularnimu tashlap, ulardin yüzümni yoshurimen. Ular yutuwétilidu, köp bayayıpet we kùlpetler bésigha chüshidu we ular shu waqitta: «Shübhisiszki, Xudayimiz arimizda bolmighini

üchün, bu balalar beshimizgha chüshti» — deydu. **18** Lékin Men ularning bashqa ilahlartha mayil bolup egiship, qilghan hemme rezillikliri üçhün shu künü yütümni püttünley yoshurimen. **19** Emdi siler özünglar üçhün bu ghezelni püttüp, uni Israillargha ögingitlar; bu ghezelning keyin Israillarning eyibige Men üçhün guwahchi bolushi üçhün uni ularning aghzigha salghin. **20** Chünki Men ularni Men ata-bowilirigha qesem bilen wede qilghan, sit bilen hesel éqip turidighan yurtqa kirgüzimen; andin ular yep toyup, semrigende bashqa ilahlartha egiship, ularning qulluqiga kiridu we Méni közge ilmay ehdemni buzidu. **21** Emma shundaq boliduki, köp bayayı'apetler bilen külpetler ularning beshigha chüshkinide, bu ghezel ularni eyiblep guwah bérifu; chünki bu ghezel ularning ewladlirining aghzida untilmaydu. Chünki Men ularni ulargha qesem bilen wede qilghan zémín'gha téxi kirgüzmelya ularning néme xiyal qiliwatqinini obdan bilimen». **22** Shularni dep, Musa shu künü bu ghezelni yézip, Israillargha ögetti. **23** Andin [Perwerdigar] Nunning oghli Yeshuagh: «Jür'etlik we qeyser bolghin, chünki sen Men Israillargha qesem bilen wede qilghan zémín'gha ularni bashlap kirisen we Men sen bilen bille bolimen» dep emr qildi. **24** Musa bu qanunning sözlirini bir kitabqa püttünley yézip bolghandin kényin **25** u Perwerdigarning ehde sanduqını kötürüp mangghan Lawiylargha buyrup mundaq dédi: **26** — Bu qanun kitabini silerling eyibinglerge guwahchi bolup turushi üçhün Perwerdigar Xudayinglarning ehde sanduqining yénigha qoyunglar. **27** Chünki men silerling asiy we boynunglar qattiq ikenlikinglarni bilimen. Mana, men téxi aranglarda tirkursam Perwerdigargha asiyliq qilip keldinglar; ölümümdin kényin siler téximu shundaq qilisiler! **28** Men ularning qulaqlirigha bu sözlerning hemmisini anglitishim üçhün, shundaqla yer bilen asmanni ularning eyibige guwahchi bolushqa chaqirishim üçhün emdi méning aldimha qebiliringlarning hemme aqsaqallari we emeldarlini yighthinglar. **29** Chünki ölümümdin kényin silerning tüptin buzulup, men silerge emr qilghan yoldin chetnep kétidighininglarni bilimen. Shuning bilen künlerning axirida külpetler beshinglarga chüshidu; chünki siler Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilip, qollringlarning ishliri bilen uning ghezipini qozghaysiler». **30** Andin Musa Israillarning pütkül jamaiti aldida bu ghezelning tékistini bashtin-axirgiche oqup berdi: —

32 «Qulaq sélingerlar, ey asmanlar, men sözley; Aghzimning sözlirini angla, i yer-zémén! **2** Telimim bolsa yamghurdek yaghidu, Sözlirim shebnemdek tamidu, Yumran ot-chöp üstige chüshken sim-sim yamghurdek, Kökzarlıqning üstige chüshken xasiyetlik yamghurdek bolidu. **3** Chünki men Perwerdigarning namini bayan qilimen; Emdi Xudayimizni ulugh dep jakarlanglar! **4** U qoram tashtur, Uning emmelliri mukemmeldur; Uning barlıq yolliri heqqanlydur. U naheqliqi yoq, wapadar bir Xuda, Adil we diyaneliktur. **5** Emma [Öz xelqil] uningga buzuqluq qildi; Ularning qilmishliri Uning Öz baliliriningkidek bolmadi — mana bu ularning eyibidur! Ular egri we iplas bir nesildur! **6** Ey exmeg we nadan xelq, Perwerdigarning yaxshılıqini shundaq yanduramsen? U séni bedel tölep hör qilghan atang emesmu? U séni yaritip, séni tikilgen emesmu? **7** Ötken künlerni ésingga alghin, Dewrdin-dewrgiche ötken yillarni oylighin; Atangdin sora, u sanga dep bérifu; Aqsaqalliringgħha soal qoy, ular séni xewrelendüriru. **8** Hemmidin aliy bolghuchi ellerner ültishini ulargha üleshtürgende, Adem'atining perzentlirini bir-biridin bölgini, U xelqlerning chégrilirini Israil balilirining sanigha qarap békiten. **9** Chünki Perwerdigarning nésiwisi bolsa uningga xas bolghan xelqidur; Yaqup xuddi chek tashlinip

chiqqandek, Uning mirasidur. **10** U uni chöl bir zéminda, Shamal huwaydighan dehshetlik bir bayawanda uni tapti; Uni orap etrapida qoghdap turdi, Uni köz qarichuqidek saqlidi; **11** Xuddi bürküt öz changgisisi tewritip, Balilirining üstide perwaz qilip, Qanatlini yévip ularni peylirining üstige élip kötürгинidek, **12** Perwerdigarmu uningga shundaq yalghuz ýetekchilik qildi; Héchqandaq yat ilah uning bilen bille emes idi. **13** U uni yer yüzininégiz jaylirigha mindürdi, We u etízliqning mehsulatidin yédi, U uningga qiya tashtin hesel shoritip, Chaqmaq téshidin zeytun méyi shoratti; **14** Sanga kala qaymiqi bilen qoy süttini ichküütüp, Qozilarning yéghini, Bashandiki qoçqarlar we tékilerning göshini yégüzüp, Ésil bughdayning ésil danliridin yégüzdi, Sen bolsang tüzüm qeni bolghan sap sharabni ichting. **15** Lékin Yeshurun semrip tepkek bolup qaldı; Berheq, sen semrip ketting, Bordilip ketting, Toyunup ketting! U özini yaratqan Tengrini tashlap, Öz nijatinin Qoram Téshini közge ilmidi. **16** Ular bolsa yat ilahlartha egiship Uning wapsizliqqa bolghan hesitini qozghidi, Yırqinchlik ishlar bilen Uning ghezipini keltürdü. **17** Ular Ige-Tengrisi emes jinlarga, Özi bilmeydighan ilahlartha, Ata-bowilirimi qorqmaydighan, Yéngi peyda bolup qalghan ilahlartha qurbanlıq qildi. **18** Sen özüngni töredürgen Qoram Tashni könglüngdin chiqarding, Séni apiride qilghan Tengrini utundug. **19** Perwerdigar buni körüp, Oghul-qızlirining Uning achchiqini keltürginidin, ulardin bizar bolup mundaq dédi: — **20** «Men ulardin yütümni yoshurimen, Ularning aqiwitini körüp baqay; Chünki ular iplas bir nesildur, Qelbide wapadarlıq yoq balillardur. **21** Ige-tengrissi emesler bilen hesitimi keltürdü, Erzimes mebudliri bilen qehrimni qozghidi; Shunga «héch xelq emes» bolghan bir xelq arqılıq ularning hesitini qozghaymen, Nadan bir el arqılıq ularning achchiqini keltürimen. **22** Chünki Méning ghezipimdin bir ot tutashti; U tehtisaraning téigiche köyüp baridu, U yer bilen uning mehsulatini yep kétidü, We tagħlarning ullirinumu tutashturidu. (**Sheol h7585**) **23** Men ularning üstige bayayı'apetlerni döwileymen; Ya-oqlirimmi birni qoymay ulargha atimen. **24** Ular acharchiliqint yéglep kétidü, Tomuz issiq we wabaning neshterliri teripidin yep kétidü; Ulargħa qarshi yirtqħuq haywanlarning chishlirini, Topida ömiligħiħlerning zehirini ewetimen. **25** Tashqirida qilich ularni musibetke salidu, Ichkiride wehime basidu; U yigit bilen qizni, Emchektiki bala bilen aq chachliqni hemmisini yoqitud. **26** Men: «Ularni chépiwétimen, Insanlarning arisidin ularning namini öchürimen» — deyttim, **27** Biraq dūshmenning mesxire qilishidin qorqtum; Israillning reqibliri bu ishni xata chüshinip: — Bu ish biznq qolimizning kücklüklükidin bolghan bolsa kérek, Perwerdigar buni héch qilmidi» démisun dep, [bu ishni qilmidim]. **28** Israıl nesiħettin mehrum bolghan bir el, Ularning héch eqil-pemi yoqtot. **29** Ah, ular dana bolsidi! Shundaq bolsa buni chüshinip, Öz aqiwiti qandaq boldiġħinini oylaytta! **30** Eger ularning Qoram Téshi ularni sétiwetmigen bolsa, Perwerdigar ularni [dūshmenlirige] tashlap bermigen bolsa, Bir kishi qandaqmu ming kishini öz alidin heydiyeleytti?, İkki kishi qandaqmu on ming kishini qachralaytti? **31** Chünki bashqilarning qoram téshi bolsa bizning Qoram Téshimizdek emestur. Buningħha dūshmenlirimiz özliji guwahliq bersun! **32** Chünki ularning üzüm teli Sodomning üzüm télidin, Gomorraning etízliqliridin chiqqandur; Üzümliri zehherlik üzümlerdur, Ularning herbir sapiqi achchiqtur, **33** Sharabi bolsa ejħaldarling zehiridur, Kobralarning ejellj zehridur. **34** [Perwerdigar]: «Ularning [hemmisi] Méningkide saqlaqliq emesmu? Öz xezinilirimde möħürlen gen emesmu? **35** İntiqam Méningkidur, Yamanlıqni qayturushmu shundaq,

Bular ular putlishidighan waqtqiche saqlaqliq turidu, Chünki ularning balayi'apetlik kiuni yéqinlashmaqta, Ularning beshigha chüshidighan ishlar bolsa téz keliwatiitu. **36** Chünki Perwerdigar ularning küchi tügep ketkenlikini, ularning [aziyip], hetta ajiz yaki méyiplerningmu qalmighinini körgende, U Öz xelqining üstige höküm chiqiridu, Öz bendilirige méhir-shepqet körsitudu. **37** U waqitta U mundaq deydu: «Qéni, ularning ilahliri? Özige tayanch qilghan qoram téshi emdi qeyerdidur? **38** Ularning ötküzgen qurbanliqlirining yéghini yégen, Ularning sharab hediyeliridiki sharabini ichkenler qeyerge ketti? Emdi ular ornidin turup silerge yarden bérip, panahinglar bolsun! **39** Emdi Men Özüm, peqet Menla «Shu»durmen, Manga hemrah héchqandaq ilahning yoqluqini körüp bilinglar. Men öltürüp tirildürimen, Zeximlendürüp saqaytimen; We héchkim Méning qolumdin qutqazalmaydu. **40** Chünki Men qolumni asmanlarga köftürüp: — «Ebedigiche hayatturmen» dep étyip, **41** Chaqnap turidighan qilichimni ittik qilimen, Méning qolumni adaletni qoral qilip tutidi, Dushmanlirimdin intiqam alimen, Menden nepretlen'gúchilerning qilghanlirini ulargha yandurimen! **42** Men ya oqlirimni qan ichküzüp mest qilimen, Méning qilichim gösh yeydu, Men ularni öltürülgenler bilen esirlerning qénini, Dushmanning serdarlirining bashlirini yep-ichidighan qilimen». **43** Ey eller, Uning xelqi bilen bille shadlininglar, Chünki U Öz bendilirining qéniniñ intiqamini alidi, Öz dushmanlirige qisas yanduridu, Öz zémimi bilen xelqi üchün kechürüm-kafarat keltürüp bérídu». **44** Emdi Musa bilen Nunning oghli Yeshua kélip bu ghezelning barliq sözlerini xelqning aldida oqup berdi. **45** Andin Musa bu hemme sözlerni barliq Israil aldida axirlashturup **46** ulargha söz qilip: «Men bugün otturanglarda silerni agahlandurup guwahlıq bergen bu barliq sözlerge köngül bölüngalar; siler bularni baliliringlарha tapilap: «Bu qanunning hemme sözlerige emel qilishqa köngül qoyungilar» dep buyrushunglar kerek. **47** Chünki bu söz silerge munasiwetsiz, quruq söz emes, belki silerning hayatinglardur! Siler u zémimni igleshke Iordan deryasidin otisiler; ötkendin keyin u zémimni bu söz arqliq uzun ömür körisiler» — dédi. **48** Yene shu künü Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **49** Sen ushbu Abarim téghigha, yeni Yérixoning utturidiki, Moabning zémindiki Nébo téghigha chiqqin we shu yerde Men Israillargha öz teweliki bolush üçhün bérídighan Qanaan zémimini körgin. **50** Andin akang Harun Hor téghida ölüp öz xelqlirige qoshulghandek, senmu chiqidighan shu taghda ölüp xelqliringge qoshulghin; **51** chünki siler Zin chölidiki Meribah-Qadeshning sulirining yénigha barghanda, ikkinglar Israillarning arisida Manga wapsizliq körsitip, Israillarning arisida Méni «muqeddes» dep hörmetlimidinglar. **52** Shunga sen Israillargha bérídighan shu zémimni udulungda körisen, lékin uningga kirelmeysen.

33 Xudaning adimi bolghan Musaning ölümidin ilgiri Israillarni beriketleshke tiligen bext-tilekliri munular: — **2** U mundaq dédi: — «Perwerdigar Özı Sinay téghidin kélip, Séirdin chiqip [Israil] üstige parlidi; Paron téghidin peyda bolup chaqnidi, U tümenligiñ muqeddeslerning otturisidin chiqip keldi; Ong qolidin Israilga atalghan oltuq bir qanun chiqti. **3** Derheqitet, U xelqni soyidu; Sénin barliq muqeddes bendilirige qolungididur; Ularning herbiri ayighing altda olтурup, Sözliringge tuyesser bolidu. **4** Musa bizge bir qanun buyrup, Buni Yaqupning jamaitige miras qilip berdi; **5** Xelqning serdarlari jem bolup, Israilning qebililiri bir yerge yighilghanda, U Yeshurunning otturisida padishahdek boldi. **6** «Ruben bolsa, ademliри ölüp ketmey, hayat tursun; Uning ademliри az bolmisun». **7** [Musa]ning

Yehuda toghrisida tiligen bexti mundaq: — «Yehudaning awazini anglichaysen, i Perwerdigar; Uni öz xelqiye qobul qildurghaysen; Uning qolliri ular üçhün küresh qilsun; Emdi özini ezcüchilerge qarshi turushqa uningha medet bolghaysen». **8** U Lawiy toghrisida mundaq dédi: — «Séning urim we tummin tashliring Séning bu muqeddes bendengga tapshurulghan; Sen uni Massahda siniding, Meribahning sulirining yénida uning bilen talashting. **9** U öz ata-anisi toghrisida: «Ularga yüz-xatire qilmaymen», dep éytti, Öz qérindashlirining héch yüzini qilmay, Öz balilirinimu tonushni xalimay, Belki Séning sözungge emel qilip, ehdengni ching tutti. **10** Mana, [Lawiyalar] Yaqupqä hökümliringni uqturidu, Ular Israilga qanunungni ögiditu; Ular dimihinggħa xushbuyni sunidu, Qurban'gahingħha pütün köydürme qurbanliqlarni keltürüdu. **11** I Perwerdigar, uning teelluqatini beriketligeysen, Uning qollirining ejri Séni xush qilghudek bolghay, Uningħha qarshi chiqqanlar we uningdin nepretnen'genler bolsa, Ularni qopalmighudek halda bellirini sundurghaysen!» **12** U Binyamin toghrisida mundaq dédi: — «Perwerdigarning söygini bolsa, U Uning yénida bixeter makan qilidu, Perwerdigar saye bolup pütün kün uni saqlaydu, U uni mürisi otturisida makanlashturidu» **13** Yusüp toghrisida u mundaq dédi: — «Uning zémimi Perwerdigar teripidin beriketlik bolghay! Asmanlarning ésil németliri bilen, Shebnem bilen, Yer tégidiki németliri bilen, **14** Kündin hasil bolidighan ésil mehsulatli bilen, Aydin hasil bolidighan ésil németliri bilen, **15** Qedimki tagħlarning aliy németliri bilen, Menggħiġi dönglerning ésil németliri bilen, **16** Yerning ésil németliri we uningħha tolghan hemme mewjudatlri bilen, Azghanlıqta turghuchi Zatning shapaiti bilen beriketlensu! Bularning hemmisi Yusüpning beshigha, Yeni öz qérindashliridin ayrlighanning choqqisiga chūħsun. **17** Uning heywisi öz buqisining tunjisidektur; Uning müngħżliri yawa kalining müngħiżlirekktur, Ular bilen u el-yurtħarning hemmisini biraqla yer yuzining chetlirigħe üsidu. Mana Efraimning tümenligiñ ademliři, Manassehning minglighan ademliři shundaq bolidu». **18** Zebulun toghrisida u mundaq dédi: — «Ey Zebulun, sen chiqqiningda shadlan'ghin; Ey sen Issakar, öz chédīrliringda xush bolghin!» **19** Mana ular xelqlerni tagħha chaqridu, Shu yerde ular heqqaniylinq qurbanliqlarini sunidu, Chünki ular déngizdiki mol döletlerni, Qumħa kömūlgen goherlerni stümürüp ulargha tuyesser bolidu». **20** Gad toghrisida u mundaq dédi: — «Gadning zémimini kēnġeytkučiħe bext-beriket bolghay; Gad bolsa chishi shirdek olturaqlashti; U bilek hem bash térisini titma-titma qiliwétidu; **21** Shu yerde u eng ésil nésiwini talliwalid; Chünki shu yerdimu u höküm békittučiħining tħalliħi bolghan jay saqlaqiqtur; U xelqning serdarlari bilen kélip, Israel bilen birge Perwerdigarning adaliti bilen hökümlirini yürgħżi». **22** Dan toghrisida u mundaq dédi: — «Dan bolsa yash bir shirdur; U Bashandin taqlap ötidu». **23** Naftali toghrisida u mundaq dédi: — «Ey Naftali, iltipatqa toyun'ghansen, Perwerdigar teripidin kelgen bext-beriketke tolup, Megħrip bilen jenubni özunge mültük qilip igleyesen». **24** Ashir toghrisida u mundaq dédi: — «Ashir oghullar bilen beriketlinidu; U qérindashliri arisida iltipat körsun; Puti maygħa chilansun. **25** Derwaza baldaqliring tömür bilen mistin bolidu; Künliring qandaq bolsa, kückħungmu shuningħha muwapiq teng bolidu». **26** «— Ey Yeshurun, Tengringdek bashqa héchhim yoqtur; U sanga yardenme asmanlar üstige, Zor heywisi bilen bulutlarning üstige minip kéliu. **27** Ezeliy Xuda séning bashpanahingħdur, Astingda ebediż bielekler turidu. U séning aldingdin diħshmenni heydep: — «Ularni halak qilghin!» dep [saga] buyruyu. **28** Shuning bilen Israil ashliq bilen yéngi sharab mol bolghan bir zéminda turup,

Yalghuz aman-ésen maken tutidu, Yaqupning buliqi oxshashla aman-ésen bolidu; Uning asmanlirimu shebnem témitip turidu. **29** Bextliksen, i Israil! Sendek Perwerdigarning Özi qutquzghan xelqtin yene kim bar? U bolsa séning medetkar qalqining, Heywetlik qilichingdurl! Séning dişhmenliring sanga zeipliship boysunidu; Sen ularning égiz jaylirida dessep mangisen».

34 Andin Musa Moabning tüzlenglilikliridin chiqip Nébo téghining üstige, yeni Yérixoning utturisidiki Pisgah pütkül zémimni körsetti; Giléadtin Dan'għiche, **2** pütkül Naftali bilen Efraim we Manassehning zémiminini, Yehudaning pütkül zémimi bilen qoshup meghribtiki déngizghiche, **3** jenubtiki Negew zémiminini, «Xorma shehiri» dep atalghan Yérixo wadisidiki tüzlenglilikni Zoar shehirige qeder, hemmini uningha körsetti. **4** Andin Perwerdigar uningha söz qilip: «Men qesem qilip: «Bu zémimni séning neslingge bérimen» dep Ibrahim, Ishaq we Yaquqqa wede qilghan zémim mana mushudur. Emdi sanga uni öz közüng bilen körüşke nésip qildim, lékin sen shu yerge ötüp kirelmeysen» dédi. **5** Andin Perwerdigarning éytqinidek, Perwerdigarning quli Musa shu yerde, yeni Moabning zémiminida wapat boldi. **6** U uni Moabning zémimidiki tagħi jilghisida, Beyt-Péorning utturisida depne qildi; uning qebrisinin qeyerde ikenlikini bugün'għie héchkim bilmeydu. **7** Musa wapat bolghan waqitta bir yüz yigirme yashqa kirgenidi, lékin közliri héch torlashmighan we maghduridin héch ketmigenidi. **8** Israillar Musa üchün Moabdiki tüzlenglikte ottu kün'għie matem tutti. Shuning bilen Musa üchün matem tutup yighlaydīghan künler tügigenidi. **9** Musa qollirini uning üstige qoyghachqa, Nunning oħħi Yeshua danalij bergħuchi Roh bilen tolghanidi. Shuning bilen Israillar uningha itaat qilip, Perwerdigarning Musagħha buyrugħinidek qildi. **10** Musadin kéyin uningdek Perwerdigar bilen yüz turane sózleshken ikkinchi bir peyghember Israil ichide chiqmidi; **11** Perwerdigarning uni Misir zéminigha ewetħi bilen u shu yerde Pirewn'ge, uning xizmetkarli we pütkül zémimidikiler aldida körsetken hemme möjizilik alamet we karametlerge, **12** ayan qilin'ghan shu barliq ulugh quğretke we Musaning pütkül Israilning köz aldida körsetken barliq deħshetlik heywisige teng turghudek héchqandaq adem chiqmidi.

Yeshua

1 We Perwerdigarning quli bolghan Musa wapat bolghandin kényin shundaq boldiki, Perwerdigar Musaning xizmetkari, Nunning oghli Yeshuaghha söz qilip mundaq dédi: — **2** Méning qulom Musa wapat boldi. Emdi sen qozghilip, bu xelqninq hemmisini bashlap Iordan deryasidin ötüp, Men ulargha, yeni Israillargha teqqid qildighan zémin'gha kirgin. **3** Men Musagha éytqinimdek, putunglarning tapini qeyerge tegken bolsa, shu jayni silerge berdim; **4** chégranglar chól-bayawandin tartip Liwan'ghiche, Hittiylarning zéminini öz ichige élip, Efrat deryasidin kün pétishitki Ottura Dénigizgħiche bolidu. **5** Séning barlıq hayat künħirringde hēchkim sanga qarshi turallmaydu. Men Özüñ Musa bilen bille bolghandek séning bilen bille bolup, séni hergiz tashliwetmeymen. **6** Sen jür'etlik we qeyser bolghin; chünki sen bu xelqni Men ata-bowlirigha bérishke qesem bilen wede qilghan zémin'gha mirasxor qilip igilitisen. **7** Méning qulom Musa sanga buyrughan barlıq qanun'gha emel qilishqa köngül bólüp, qet'iy jür'etlik we tolimu qeyser bolghin; sen qeyergila barsang isħiliring ghelibilik bolushi üčhün uningdin ya ong ya solgħa chetnep ketme; **8** bu qanun kitabini öz aghzingdin néri qilmay, uning ichide pütliegħening hemmisini tutip, uni kéche-kündüt zikir kilip oyla; shundaq qilsang yolliringda ghelbilik bolup, özung ronaq tapisen. **9** Mana sanga: — Jür'etlik we qeyser bol, dep buyrughanidimghu? Shunga héch wehimige chūshme, yüreksiz bolma; chünki qeyerge barsang Perwerdigar Xudaying sen bilen birgidur. **10** Shuning bilen Yeshua xelqninq bashlirigha buyrup: — **11** Siler chédīrgahtin ötüp xelqqe: — Özünglar üčhün ozuq-tülükk teyyar qilinglar, chünki üch kün toshqanda siler lordan deryasidin ötüp Perwerdigar Xudayinglar silerge bériddihan zémimmi igilesh üčhün kirisiler, — denglar, dédi. **12** Yeshua Rubenler bilen Gadlar we Manassehning ýerim qebilisige söz qilip: — **13** Xudaning quli bolghan Musaning silerge buyrup: — Perwerdigar Xudayinglar silerge aramlıq ata qilip bu zémimmi silerge bergen, dep éytqinini ésinglarda tutunglar. **14** Xotun bala-chaqanglar we charpayliringlar Musa özı silerge teqsim qilghan, Iordan deryasining bu teripidiki zéminda qalsun, lékin aranglarda qanchilik batur palwan bolsanglar, siler öz qérindashliringlarning aldida septe turup ulargha yardem bérip jeng qilinglar; taki Perwerdigar Xudayinglar qérindashliringħa silerge ata qilghiniga oxhash aram ata qilip, qérindashliringħa ul ulargha miras qilip bériddihan zémimmi igilegtugħe shundaq qilinglar. Andin siler tewelikingħar bolghan zémimmi, yeni Xudaning quli bolghan Musa silerge teqsim qilghan, Iordan deryasining kün chiqish teripidiki bu zémimmi igilesh üčhün qaytip béringlar, — dédi. **16** Ular Yeshuaghha jawab bérip: — Sen bizżeġ emr qilghanning hemmisige emel qilimiz, sen bizni qeyerge ewetseng, shu yerge barimiz. **17** Biz hemme ishta Musaning sözige qulaq salghinimizdek sanga qulaq salimiz, birdinbir tilikimiz, Perwerdigar Xudaying Musa bilen bille bolghandek séning bilenmu bille bolghay! **18** Kimki séning emringte itaatsizlik qilip, sen bizżeġ buyrughan herqandaq sözliringge qulaq salmia, öltürülidu! Sen peqetla jür'etlik we qeyser bolghin, — dédi.

2 Andin kényin Nunning oghli Yeshua ikki charlighuchini Shittimdin ewetip ulargha: — Siler bérip u zémimmi, bolupmu Yériso shehirini charlap kéklingħar, dédi. Shuning bilen ular u yerge bérip, Rahab atliq bir paħiħining öyige kirip qondi. **2** Lékin birsti kélip Yériso padishahigha: — Bügħiñ kékhe Israillardin birneħċċe kishi bu zémimmi charlighili keptu, dep xewer yetküzzi. **3** Shuning bilen Yériso padishahi Rahabning

qéshigha adem ewetip: — Séning qéshingħha kélip, öyঁngge kirgen shu kishilerni bizżeġ tapshurup bergin, chünki ular bu zémimmin her yérini paylighili keptu, — dédi. **4** Lékin u ayal u ikki kishini kélip chiqip yosħurup qoyghanidi; u jawab bérip: — Derweġe bu kishilar meni qéshingħha keldi, lékin men ularning nedin kelgenlikini bilmidim; **5** qarangħu chūshüp, qowuqni étidighan waqt kelgende shundaq boldiki, bu ademler chiqip ketti. Men ularning qeyerge ketkinini bilmeymen. Ularni téz din qogħlisangħar, choqum yétihiwalisier, — dédi. **6** Lékin u ayal ularni öggie élip chiqip, öggzinin tüstid retlep yévip qoyħan zīgħir Paxallirining astiġħha yosħurup qoyħanidi. **7** U waqitta ularning keynidin idzeb qogħlighuchilar Iordan deryasining yoli bilen chiqip derya kēchiklirigħiċi qogħlap bardi. Ularni qogħlighuchilar sheherdin chiqishi bilenla, sheħerning qowuqi taqaldi. **8** Shu waqitta, u ikkiyen téxi uxlashqa yatmighanidi, Rahab öggie chiqip ularning qéshigha bérip **9** ularħha: — Perwerdigarning bu zémimmi silerge miras qilip bergenlikini, shundaqla silerdin bolghan wehimengħar bizlerje chūshüp, bu zémindikilerning hemmisi aldingħar halidin kétey déginini bilimen; **10** chünki biz siler Misirdin chiqqiningħarla Perwerdigarning aldingħar Qizil Dénigżi qorutqanliqini, shundaqla silerning Iordan deryasining u teripidiki Amoriylarning ikki padishahi Sihon bilen Ogn qandaq qilghanliqingħarni, ularni mutleq yoqatqanliqingħarni angliju. **11** Buni anglap yūrikimiz su bolup, silerning webiblardin herqaysimizn rohi chiqip ketti. Chünki Perwerdigar Xudayinglar bolsa yuqrida, asmanlarning hemde tōwende yerning Xudasidur. **12** Emdi silerdin ötūni menki, men silerge körsetken himmitim üčhün silermu méning atamning jemetige himmet qilishqa Perwerdigarning nami bilen manga qesem qilingħar, shundaqla ata-anamni, aka-uka, acha-singil qérindashlirimmi we ularħha tewe barliq ħa chéqilmalinqiġħar, jénimizni tirik qaldurup, ölümdin qutquzushungħar toghrisida manga bir kapalet belgħisini béringħar, — dédi. **14** Ikkien uningħha: — Eger sen bu ishimizni ashkarilap qoymisang, siler jéningħardin ayrlisangħar, bismu jénimizdin aylighaymiz! Shuningdek shundaq bolduki, Perwerdigar bizżeġ bu zémimmi ige qilghuzgħanda, biz jezmen silerge mħrabbanlarche we semimij muamilide bolimiz, — dédi. **15** Shuning bilen ayal ularni penjiridin bir tana bilen chūshürup qoysi (chünki uning öyi sheħerning sépilida bolup, u sépilning tüstid oltrattu). **16** Ayal u ikkisige: — Qogħlighuchilar silerge uħchr qalmasliqi üčhün, tagħha chiqip, u yerde üčh kün yosħurunup turunġar; qogħlighuchilar sheħerge qaytip kelgħendin kék, andin siler öz yolungħarha mangħħand bolidu, — dédi. **17** Ikkisi ayalħha: — Eger sen biznng déginimizdeq qilmisang, sen bizżeġ qilghuzgħan qesemdin xallas bolimiz: — **18** Mana, biżżeġ zémim'gha kirgen chaghħid, sen bizni chūshürħke isħletken bu qizil tanini penjirige bagħħap qoyħin; andin ata-anangni, aka-uka qérindashliringni, shundaqla atangħiġi barliq jemetidikilerni öyঁngge, özungħe yighip jem qilghin. **19** Shundaq bolduki, öyঁngħiñ isħikhliरidin tashqirigha chiqqan herkimiñ qéni öz běħšida bolidu; biz uningħha mes'ul emesmiz; lékin biraw öyঁngde sen bilen bille bolghan birsining tüstid qol salsa, undaqta uning qéni biznng běħimizħha chūshkey! **20** Eger sen bu ishimizni ashkarilap qoysang, sen bizżeġ qilghuzgħan bu qesemdin xallas bolimiz, — dédi. **21** Rahab jawab bérip: — Silerning déginininglerdek bolsun dep, ularni yolħha sélip qoysi. Ular ketkendin kék, ayal penjirige u qizil tanini bagħħap qoysi. **22** U ikkisi u yerdin ayrlip, tagħha chiqip, qogħlighuchilar [sheher] qaytip ketkukče u yerde üčh kün turdi. Qogħlighuchilar yol boyidiki hemme yerni iddep mu ularni tapalmi. **23** Andin bu ikkisi tagħdin chūshüp,

qaytip mangdi; ular deryadin ötüp, Nunning oghli Yeshuaning qéshiga kélip, beshidin kechürgenlirin hemmisini uningga dep berdi. **24** Ular Yeshuaghı: — Perwerdigar derweqe barlıq zéminni qolimizgha tapshurdi; zéminda turuwatqanlarning hemmisi bizning tüpeylimizdin rohi chiqip ketti, — dédi.

3 Yeshua etisi tang seherde turup, pütkül Israel bilen Shittimdin ayrılip Iordan deryasigha keldi; ular deryadin ötküche shu yerde bargah tikip turdi. **2** Üch kün toshup, serdarlar chédırqatın ötüp, **3** xelqqe emr qılıp: — Siler Perwerdigar Xudayinglarning ehde sanduqını, yeni Lawiyarlarning uni kötürüp mangghinini körgen haman, turghan ornunglardan qozghılıp, ehde sanduqining keynidin egiship ménginglar. **4** Lékin uning bilen silerning arılıqinqırlarda ikki ming gez arılıq qalsun; qaysı yol bilen mangidighininglarnı bilishinglar üçhün, uningga yéqinlashmanglar; chünki siler ilgiri mushu yol bilen méngip baqmighansiler, — dédi. **5** Yeshua xelqqe: — Özünglarnı pak-muqeddes qilinglar, chünki ete Perwerdigar aranglarda möjize-karametnleri körsitidi, — dédi. **6** Andin Yeshua kahinlarga: — Ehde sanduqını kötürüp xelqning aldida deryadin ötüngler, dep buyruwidi, ular ehde sanduqını élip xelqning aldida mangdi. **7** Perwerdigar Yeshuaghı söz qılıp: — Hemme Israillining Méning Musa биле bille bolghinimdek, séning benilemu bille bolidighanlıqimni bilishi üçhün bügündin étibaren séni ularning neziride chong qilimen. **8** Emdi sen ehde sanduqını kötürgen kahinlarga: — Siler Iordan deryasining süyining boyığha ýetip kelgende, Iordan deryasi ichide turunglar, — dégin, — dédi. **9** Yeshua Israillarga: — Bu yaqqı kélénglar, Perwerdigar Xudayinglarning sózini anganglar, dédi. **10** Andin Yeshua: — Mana, siler shu ish arqılıq menggülüç hayat Tengrining aranglarda ikenlikini, shundaqla Uning silerning aldinglardın Hittiylar, Gırgashiyalar, Amoriylar, Qanaaniylar, Perizziyalar, Hiwiylar, Yebusiyalarnı heydiwtidighanlıqını bilsiler — pütkül yer-zémiminig işisining ehde sanduqi silerning aldinglarda Iordan deryasi ichidin ötküzüldü. **12** emdi Israillning qebilisidiridin on ikki ademni tallanglar, herqaysı qebilidin birdin bolsun; **13** shundaq boldiki, pütkül yer-zémiminig Igisi bolghan Perwerdigarining ehde sanduqını kötürgen kahinlarning tapını Iordan deryasining süyige tegkende, Iordan deryasining süyi, yeni bash éqinidin éqip kelgen sular üzüp tashlinip, derya kötürülpel döng bolidu, — dédi. **14** Emdi shundaq boldiki, xelq chédirliridin chiqip Iordan deryasidan ötmekchi bolghanda, ehde sanduqını kötürgen kahinlар xelqning alidda mangdi; **15** ehde sanduqını kötüğüchiler Iordan deryasigha ýetip kélip, putliri sugha téğishi bilenla (orma waqtida Iordan deryasining süyi deryanıng ikki qırghıqidin téşip chiqidu), **16** yuqırı éqindiki sular xéli yiraqtıla, Zaretanning yénidiki Adem shehirining yénida toxtap, döng boldı; Arabah tüzleqliki boyidiki déngizgħa, yeni «Shor Déngezi»gha éqip chüshütqan kényinkı éqimi üzülüp qaldı; xelq bolsa Yérixo shehirining uludidin [deryadin] ötip mangdi. **17** Pütkül Israıl quruq yerni dessep, barlıq xelq Iordan deryasidan püttüney ötip bolghuchilik, Perwerdigarining ehde sanduqını kötürgen kahinlар Iordan deryasining otturisida quruq yerde mezmüt turdi.

4 Pütkül xelq Iordan deryasidin tamamen ötüp bolghanda, Perwerdigar Yeshuaghı söz qılıp: — **2** Xelqning arisidin on ikki ademni tallıghin, her qebilidin birdin adem bolsun, **3** ulargha: — Siler Iordan deryasining otturisidin, kahinlarning putliri mezmut turghan jaydin on ikki tashni élip, ularnı kötürüp kélip özüngler bugün kéche bargah tikidighan yerge qoyunglar, dégin, dédi. **4** Shuning bilen Yeshua her qebilidin birdin ademni, yeni Israillar arisidin tallıghan on ikki kishini chaqirdı; **5**

andin Yeshua ulargha: — Siler Iordan deryasining otturisigha chüshüp Perwerdigar Xudayinglarning ehde sanduqining alıgha bérıp, Israillning on ikki qebilisining sanığha mas halda birdin tashni élip mürenglerge qoyunglar. **6** Chünki bu aranglarda bir esletme-belge bolidu; kelgüsidi baliliringlar: — Bu tashlarning silerge néme ehmiyyiti bar? — dep sorap qalsa, siler ulargha: — **7** Iordan deryasining suliri Perwerdigarining ehde sanduqining alıda üzüp qoyuldu; [ehde sanduqi] Iordan deryasidin ötküzülgende Iordan deryasining suliri üzüp qoyuldu; shunga bu tashlar Israillargha menggülüç bir esletme-belge bolidu, — dep jawap bérísiler. **8** Shuning bilen Israillar Yeshua ulargha buyrugħandek qıldı. Perwerdigarining Yeshuaghı qilghan emri boyiche Israillning qebilisidirin sanığha muwapiq Iordan deryasining otturisidin on ikki tashni élip, qonidighan jaygha kötürüp bérıp, shu yerde qoyup qoydi. **9** Buningdin bashqa Yeshua Iordan deryasining otturisida ehde sanduqını kötürgen kahinlarning putliri mustehkem turghan jayda on ikki tashni tıklep qoydi. Bu tashlar bolsa bugün'għie shu yerde turidu. **10** Perwerdigar Yeshuaghı xelqqe éytishqa tapilighan barlıq isħħar orunlan'ghuchilik, yeni Musa eslide Yeshuaghha buyrugħanlirining hemmisi beja keltürulgħe, ehde sanduqını kötürgen kahinlар Iordan deryasining otturisida toxtap turdi. Xelq shu yerdin tézdin ötüwatatti. **11** Shundaq boldiki, barlıq xelq tamamen ötüp bolghanda, Perwerdigarining [ehde] sanduqi bilen kahinlар xelqning aliddin ötti. **12** Rubenler bilen Gadlar we Manassehning yérim qebilisidikilerni Musaning ularħha buyrugħinidek septe tüzüp Israillarning alidda deryadin ötti. **13** Jemij bolup qırıq mingħe qorallan'ghan kishi Perwerdigarining aliddin ötpū, Yérix tüzleqliklirige kélip, jeng qilishqa teyyar turdi. **14** U kùni Perwerdigar Yeshuani pütkül Israillning neziride chong qıldı; ular uning pütün ömrude Musadin qorqqandek uningdinmu qorqti. **15** Perwerdigar Yeshuaghı söz qılıp: — **16** Höküm-guwahlıq sanduqını kötürgen kahinlarga: — Iordan deryasidin chiqinglar, dep buyrugħin, dédi. **17** Shunga Yeshua kahinlarga: — Iordan deryasidin chiqinglar, dep buyrudi. **18** Shundaq boldiki, Perwerdigarining ehde sanduqını kötürgen kahinlар Iordan deryasining otturisidin chiqip, putlirining tapini quruqluqni dessiħi bilenla, Iordan deryasining süyi yene öz jayığha qaytip kélip, awwalqidek ikki qırghıqħiġħiċe téħsiep éqishqa bashħidi. **19** Xelq bolsa birinchi aynin oninchi kùni Iordan deryasidin ötpū, Yérixonning sherqining eng chet teripidiki Gilgalha kélip chédırgah tiki. **20** Ular Iordan deryasidin alghach kelgen on ikki tashni bolsa, Yeshua ularni Gilgalda tıklep qoydi; **21** andin Israillarga: — Kéyin baliliringlar öz atiliridin: — Bu tashlarning ehmiyyiti néme, dep sorisa, **22** siler baliliringlarga mundaq uqturup qoyunglar: — «Israel ilgiri quruq yerni dessep Iordan deryasidin ötkenid; **23** chünki Perwerdigar Xudayinglar biz Qızıl Déngezin ötküche aldimizda uning sulirini qurutup bergendek, Perwerdigar Xudayinglar siler ötküche aldinglarda Iordan deryasining sünyi qurutup berdi; **24** yer yüzdiki barlıq eller Perwerdigarining qolining qanchılık küchlüktilikini bilsun, shundaqla silerning Perwerdigar Xudayinglardin hemishe qorquhunglar üçhün U shundaq qıldı» — dédi.

5 Shundaq boldiki, Iordan deryasining għerb teripidiki Amoriylarning hemme padishahlı bilen déngizning yénidiki Qanaaniylarning hemme padishahlı Perwerdigarining Israillar ötpū ketküche ularning aliddin Iordan sulurini qandaq qurutup berginini anglighanda, yürekli su bolup, Israillarning sewebidin ularning rohi chiqay dep qaldi. **2** U waqifta Perwerdigar Yeshuaghı söz qılıp: — Sen chaqmaq tashliridin pichaqlarını yasap, Israillarni ikkinchi qétim xetne qilghin, dédi. **3** Shuning

ilden Yeshua chaqmaq tashliridin pitchaqlarni yasap, Israillarni «Xetnilik dönglüki»de xetne qildi. **4** Yeshuaning ularni xetne qilishining sewebi shu idiki, Misirdin chiqqan jengge yarighudek hemme erkekler Misirdin chiqqandin keyin chöllükning yolda ölüp tügigenidi. **5** Chünki Misirdin chiqqan barliq xelq xetne qilin'ghan bolsimu, lékin Misirdin chiqip chöllükning yolda yürgen waqitta Israil arisida tughulghanlarning hemmisi xetnisiz qalghanidi; **6** Chünki eslide Perwerdigarning awazigha qulaq salmigan, Misirdin chiqqan xelq ichidiki jengge yarighudek barliq erkekler ölüp tügigüche Israillar qiriq yil chölde yürgenidi; Perwerdigar ulargha: — Silerni Men ata-bowliringlarga bérishke qesem bilen wede qilghan zémimni, yeni süt bilen hesel aqidghan yurtini körgüchiler qilmaymen, dep qesem qilghanidi. **7** Lékin Perwerdigar ularning orninni basturghan ewladlirina bolsa, yolda xetne qilinmigraphqa, Yeshua özi ularni xetne qildi. **8** Barliq xelq xetne qilinip, saqayghuchilik chédirlirida, öz orunliridin chiqmay turdi. **9** U waqitta Perwerdigar Yeshuaghä: — Bugün Men Misirning ar-nomusini tüstünglardin yumilitiwettim, dédi. Shuning bilen u jaygha «Gulgäl» dep nam qoyulup, taki bügün'giche shundaq atalmaqta. **10** Shuning bilen Israillar Gilgalda chédir tikip turdi. Birinchi ayning on tötinchi künü axshimi Yérixo diyarining tüzleqliklaride «ötüp kétish héhti»ni ötküzdi. **11** «Otüp kétish héhti»ning etisi ular shu yerning ashliq mehsulatliridin yedi, jümlidin shu künü pétir nanlarni we qomacharni yedi. **12** Ular shu zémiminining ashliq mehsulatliridin yégendin keyin, etisi «mannan»ning chüshühi toxtidi. Shu waqittin tartip Israillargha héch manna bolmido; shu yilda ular Qanaan zémiminining mehsulatliridin yedi. **13** Emma Yeshua Yérixoga yéqin kelgende, beshini kötüüp qariwidi, mana uning aldida sughurulghan qilichni tutup turghan bir adem turatti. Yeshua uning qéshiga bérüp uningdin: — Sen biz terepitmu, yaki düshmenlirimiz terepitmu? — dep soridi. **14** U jawab bérüp: — Yaq, undaq emes, belki Men Perwerdigarning qoshunlirining Serdari bolup keldim! — dédi. Yeshua yerge düüm yiqlip sejde qilip uningga: — Rebbimming quligha néme tapshuruqları barkin? dep soridi. **15** Perwerdigarning qoshunlirining Serdari Yeshuaghä: — Putungidiki keshingni salghin, chünki sen turghan yet muqeddes jaydur, déwidı, Yeshua shundaq qildi.

6 Yérixo sépilining qowuq-derwaziliri Israillarning sewebidin mehkem étılıp, héchkim chiqalmaytti, héchkim kirelmeytti. **2** Perwerdigar Yeshuaghä sóz qilip: — Mana, Men Yérixo shehirini, padishahini hemde batur jengchilirini qolunggħha tapshurdum. **3** Emdi siler, yeni barliq jengchiler sheherni bir qétim aylinip ménginglar; alte kün'giche her künü shundaq qilinglar. **4** Hemde yette kahin ehde sanduqining aldida qochqar münggüzidin étilgen yette burghini kötüüp mangsun; yettinchi künige kelgende siler sheherni yette qétim aylinislær; kahinlar burghilarni chalsun. **5** Shundaq bolduki, ular qochqar burghiliri bilen sozup bir awaz chiqargħinida, barliq kishiler burghining awazini anglap, qattiq tentene qilip towlisun; buning bilen sheherning sépilliri tégidin örülüp chüshidu, herbir adem aldigha qarap étılıp kiridu, — dédi. **6** Shuning bilen Nunning oghli Yeshua kahinlarni chaqirip ulargha: — Siler ehde sanduqini kötüüp ménginglar; yette kahin Perwerdigarning ehde sanduqining aldida yette qochqar burghisini kötüüp mangsun, dédi. **7** U xelqqe: — Chiqip sheherni aylininglар; qoralliq leshkerler Perwerdigarning ehde sanduqining aldrada mangsun, dédi. **8** Yeshua buni xelqqe buyrugħandin keyidha, Perwerdigarning aldida yette qochqar burghisini kötürgen yette kahin aldigha méngip burghilarni chaldi; Perwerdigarning ehde sanduqi bolsa ularning keynidin élip méngildi. **9** Qoralliq

lesherler burgha chéliwatqan kahinlarning aldida mangdi; ehde sanduqining arqidin qoghdighuchi qoshun egiship mangdi. Kahinlar mangħħach burgha chalatti. **10** Yeshua xelqqe buyrup: — Men silerge: «Towlanglar» démigüče ne towlimanglar, ne awazinglarni chiqarmanglar, ne aghzinglardin héchbir sözmu chiqmisun; lékin silerge «Towlanglar» dégen künide, shu chaghda towlanglar, — dégenidi. **11** Shu teriqide ular Perwerdigarning ehde sanduqini kötürtüp sheherni bir aylandi. Xalayıq chédīrgahqa qaytip kélip, chédīrgahda qondi. **12** Etisi Yeshua tang seherde qopti, kahinlarmu Perwerdigarning ehde sanduqini yene kötürdi; **13** Perwerdigarning ehde sanduqining aldida yette qochqar burghisini kötürgen yette kahin aldigha méngip toxtimay chélip mangatti; [kahinlar] mangħħach burgha chalghanda, qoralliq leshkerler ularning aldida mangdi, arqidin qoghdighuchi qoshun egiship mangdi. **14** Ikkinci künimi ular sheherning etrapini bir qétim aylinip, yene chédīrgahqa yénip keldi. Ular alte kün'giche shundaq qilip turdi. **15** Yettinchi künii ular tang seherde qopup, oxhash hallette yette qétim sheherning etrapini aylandi; peqet shu künila ular sheherning etrapini yette qétim aylandi. **16** Yettinchi qétim aylinip bolup, kahinlar burgha chalghanda Yeshua xelqqe: — Emdi towlanglar! Chünki Perwerdigar sheherni silerge tapshurup berdi! **17** Lékin sheher we uning ichidiki barliq nersiler Perwerdigargħa mutleq atalghanliqi tħieb [silerge] «haram»dur; peqet paħihshe ayal Rahab bilen uning püttin oyidikilerla aman qalsun; chünki u biz ewetken elchilirkimizi yosħurup qoyghanid. **18** Lékin siler qandaqla bolmisun «haram» dep békitalgen nersilerdin özünglarni tartinglar; bolmisa, «haram» qilin'ghan nersilerdin élishinglar bilen özünglarni haram qilip, Israelning chédīrgahinimu haram qilip uning üstige apet chūshürisiler. **19** Emma barliq altun-kümüş, mis we tömürdin bolghan nersiler bolsa Perwerdigargħa muqeddes qilinsun; ular Perwerdigarning xezinisige kırkguzlusun, — dédi. **20** Shuning bilen xelq towlship, kahinlar burgha chaldi. Shundaq bolduki, xelq burgha awazini anglighinida intayin qattiq towliwidi, sépil tégidin örülüp chüshti; xelq uning üstidin otüp, herbiri öz aldigha atlinip kirip, sheherni isħgħal qildi. **21** Ular er-ayal bolsun, qéri-yash bolsun, qoy-kala we ēsħekar bolsun sheher ichidiki hemminki qilichlap yoqatti. **22** Yeshua u zémimni charlap kelgen ikki ademe: — Siler u paħihshe xotunning oyige kirip, uningga bergen qesiminglar boyiche uni we uningga tewe bolghanlarning hemmisini élip chiqinglar, dédi. **23** Shuning bilen ikki charlighuchi yash yigit kirip, Rahabni ata-anisi bilen qérindashliriga qoshup hemme nersilri bilen élip chiqt; ular uning barliq uruqtugħqanlirini élip kélip, ularni Israillining chédīrgahining sirtiġha orunlashturup qoqydi. **24** Xalayıq sheherni we sheher ichidiki hemme nersilerni ot yéqip köydürötti. Peqet altun-kümüş, mis we tömürdin bolghan qacha-qucha eswablarni yiqhip, Perwerdigarning oyining xezinisige ekipir qoqydi. **25** Lékin Yeshua paħihshe ayal Rahabni, ata jemetidikilerni we uningha tewe bolghanlirining hemmisini tirik saqlaq qald; u bügin'giche Israel arisida turuwaitidu; chünki u Yeshua Yérixonı charlashqa ewetken elchilerni yosħurup qoyghanidi. **26** U chaghda Yeshua agħ-bésharet bérüp: — Bu Yérixo shehiri qaytidin yasashqa qopqan kishi Perwerdigarning aldida qarġiħiħ astida bolidu; u sheherning ulini salgħanda tunji oghlidin ayrlidu, sheherning qowuqlirini orunlashturidighan chaghda kichik oghlidinmu ayrlidu, — dédi. **27** Perwerdigar Yeshua bilen bille idi; uning nam-shöhri pütkul zémim'ha keng tarqaldi.

7 Lékin Israıl «haram» nersiler üstide itaetsizlik qildi; chünki Yehuda qebilisidin bolghan Zerahning ewrisi, Zabdining

newrisi, Karmining ogqli Aqan dégen kishi haram dep béktilgen nersilerdin alghanidi. Buning bilen Perwerdigarning ghezipli Israilegha qozghaldi. **2** Yeshua Yérixodin Beyt-Elning sherg teripidiki Beyt-Awenning yénida bolghan Ayi shehirige birnechke adem ewetip ulargha: — U yerge chiqip u zémiminni charlap kelinglar, dep buyrudi. Shuning bilen u ademler chiqip Ayi zémiminini charlap keldi. **3** Ular qaytip kélép, Yeshuaghá: — Hemme xelqnung u yerge bérishining hajiti yoq iken, ikki-üch mingche adem bolsila ayigha hujum qilip [uni igiliyeleydu;] u yerde olturushluq kishiler az bolghachqa, pütkül xelqnii aware qilip u yerge ewetmigín, — dédi. **4** Shuning bilen xelqtni üch mingche kishi u yerge chiqqtı; lékin bular Ayining ademliri aldidin qéchip kétishti. **5** Ayining ademliri ulardin ottu altice kishini urup öltürdü; qalghanlarni sélip qowuqining aldidin Shébarıngħiche qogħlap béríp, u yerdicawandawa ularni urup meghlup qildi. Andin xelqnung yürüki su bolup, qattiq sarasimge chūshti. **6** Yeshua kiyimlirini yırtıp, Israileħha aqsaqalliri Perwerdigarning ehde sanduqingin alidda yerge düm yiqlip, bashlirığha topilarni chéchip, u yerde kech kirkgħe yétip qaldi. **7** Yeshua: — Ah, Reb Perwerdigar, sen bizni Amoriylarning qoliga tapshurup halak qilish üchün, bu xelqnii némisħqa Iordan deryasining bu teripige ötküzgensem? Biz Iordan deryasining u teripide turuwerġen bolsaq boptiken! **8** Ey Rebbim! Israil öz düshmenlirining aldidin burulup qachqan yerde men némmiú déyeleym? **9** Qanaaniylar, shundaqla zéminda barqliq turutwaqnar buni angla bizni qapsiwlip yer yúzidin namimizni üzüp tashlaydu; shu chaghda Sen ulugh nam-shöhritting üchün némilerni qilisen?! — dédi. **10** Lékin Perwerdigar Yeshuaghá jawab béríp mundaq dédi: — «Ornungdin qop! Némisħqa shundaq düm yatisen? **11** Israil gunah qildi! Ular yene Men ulargha tapilighan ehdemeġe xilapliq qilip, haram dep béktilgen nersilerdin élip, oghriqqi qilip, aldamchiliq qilip hem haram béktilgenni öz mallirining arisigha tiqip qoydi. **12** Shunga Israillar düshmenlirining alidda tik turalmaydu; ular özlerini «haram» qilip béktilip, mutleq yoqitilishqa yuzlen-gechke, düshmenlirining aldidin burulup arqisigha qachidu. Eger siler «haram» dep béktilgenni aranglardin tamamen yoq qilmisanglar, mundin kényin men siler bilen bille bolmaymen. **13** Emđi sen turup xelqnii pak-muqeddes qilip ulargha: — «Ete üchün özüngħarni pak qilingħar; chünki Israileħha Xudasi Perwerdigar shundaq deydu: — Ey Israil, sende «haram» dep béktilgen nerse bardur; bu haram nersini aranglardin yoq qilmighuchilik düshmenliringħarning alidda tik turalmaysiler. **14** Ete seherde siler qebile boyiche hazir qilinisiler; shundaq boliduki, Perwerdigar békkitken qebile jemet-jemeti boyiche bardin-bardin alidha kelsun; Perwerdigar békkitken jemet aile-aile boyiche bardin-bardin hazir bolup alidha kelsun; andin Perwerdigar békkiten ailidiki erkekler bardin-bardin alidha kélép hazir bolsun. **15** Shundaq boliduki, haram dep béktilgen nersini öz yénida saqlighan kishi tépilgħanda, Perwerdigarning eħdisige xilapliq qilghanliq üchün hem shundaqla Israil ichida rezillik sadir qilghini üchün u we uningga barliq tewe bolghanlar otta köydürulsun, — deydu», dep éytqin». **16** Yeshua etisi tang seherde turup Israileħha alidha yighip, qebile-qebilini hazir qiliwid, Yehuda qebilisi békkitildi; **17** u Yehudaningu jemetlirini hazir qiliwid, Zarhiylar jemeti békkitildi. U Zarhiylar jemeti aile-aile boyiche alidha keltüriwidi, Zabdi dégen kishi békkitildi. **18** Zabdi öz ailsisidiki erkeklerini bardin-bardin hazir qiliwid, Yehuda qebilisidin Zerahnin ewladi, Zabdinning newrisi, Karmining ogħli Aqan békkitildi. **19** Shuning bilen Yeshua Aqan'gha: — Ey oħġlum, Israileħha Xudasi Perwerdigargħha shan-sherepni qayturup béríp, [Uning hörmitti üchün] qilghanliringni

iqrar qilghin; mendin héchnémini yosħurmay, qilghiningning hemmisini manga éytqin, dédi. **20** Aqan Yeshuaghá jawab béríp:

— Men derweqe Israileħha Xudasi Perwerdigar alidda gunah qilip, mundaq-mundaq qildim: **21** men oljining arisidin Shinarda chiqqan chirliq bir ton'gha, ikki yüz shekel kümüş, ellik shekel āgħiqlikti altun taxtigha közüm qizip ularni ēliwalidim. Mana, bu nersilerni chédirimning otturisidiki yerge kömup qoydum, kümüş ularning astida, — dédi. **22** Shularni déwid, Yeshua elchilerni ewetti, ular chédirha yugiřup bardie we mana, nersiler derweqe chédirda yosħurugħu bopol, kümüş bularning astida idu. **23** Ular bu nersilerni chédirdin élip chiqip Yeshuaghá, shundaqla barqli Israillarning qéshiga keltürüp, Perwerdigarning alidha qoydi. **24** Andin Yeshua bilen pütkül Israil jamaiti qopup Zerahnin oħġiġi Aqanni, kümüş, ton we altun taxta bilen qoshup, uning oħġulli bilen qizlirini, uyliri bilen āshekkli, qoyliri, chédri bilen barqli teweliklini élip Aqor jilgħisiga keltürdi. **25** Yeshua Aqan'gha: — Sen bésħimizgħha qanchilik apet keltürding! Mana, bugiñ Perwerdigar séning üstüngge apet keltüridu, — dédi. Andin pütkül Israil jamaiti uni chalma-kések qilip öltürdü. Ular aħlisidikilernu chalma-kések qilip öltürgendin kényin, hemminni otta köydürūwetti. **26** Andin xalaliq bir chong döwe tashni uning üstige döwilep qoydi. Bügiñ ge qed u u yerde turmaqta. Buning bilen Perwerdigarning ghezipli yandi. Shuning bilen shu yerge «Apet jilgħi» [[«Aqor jilgħi»]] dep nam qoyulti we bu kün'għie shundaq atalmaqta.

8 Perwerdigar Yeshuaghá: — Sen héch qorqma, hem hoduq mighin. Turup, barqli jengħilerni ötzung bilen élip, Ayi shehirige chiqqin. Mana, Men Ayining padishahi, xelqi, shehiri we zémiminji qoshup séning qolunġha tapshurdum. **2** Sen Yérixo bilen uning padishahigha qandaq qilghan bolsang Ayi shehiri bilen uning padishahighimu shundaq qilisen. Peqet siler bu qéttim sheherdin olja we charpaylarni alsanglar bolidu. Emđi sen sheherning keyni teripige hujum qilishqa pistirma qoyghin, — dédi. **3** Shuning bilen, Yeshua bilen hemme jengħilier qozħilip, ayigha hujum qilishqa chiqti. Yeshua ottu ming batur jengħin il-ħlqap kēchide ularni mangduri **4** we ulargha mundaq tapilidi: — «Siler agħaq bopol, sheherdin bek neri ketmey sheherning keynide mōkünüp turup, hemmingħar bokturmee hujumha teyyar turungħar. **5** Men özüm bilen qalghan hemme kishilerni élip sheherje yeqin barimen; shundaq boliduki, ular baldurqidek aldimizgħa chiqip hujum qilghanha, biz ularning aldidin qachimiz; **6** ular jezzen biznning keynimizdin qogħlaydu; ular: «Israillar baldurqidek aldimizdin qéchip ketti» dep oħlaydu, biz ularni azdurup sheherdin yiraq élip chiqimiz. Shuning üchün biz ularning aldidin qachimiz. **7** U waqitta siler bokturmiedin qopup chiqip, sheherni isħgħal qilingħar; chünki Perwerdigar Xudayingħar bu sheherni silerni qolunġħarha tapshuridu. **8** Sheherni isħgħal qilghanid kényin Perwerdigarning tapilighini boyiche u sheherni ot yeqip köydürūwettingħar. Mana, men silerge emr berdiem». **9** Yeshua ularni yolgha saldi, ular béríp Beyt-El bilen Ayining otturisida, Ayining għerb teripide bokturmee sélip marap olturdi. Yeshua bolsa u kēchisi xelqninq arisida qondi. **10** Etisi seher Yeshua qopup, xelqnii yighip tekħiħi; andin u Israileħha aqsaqalliri bilen bille xelqninq aldida Ayiħha qarshi mangdi. **11** Uning bilen bille bolghan hemme jengħilermu uning bilen chiqip, sheherning alidha yeqin béríp, Ayining shimal teripide chédri tiktì. Ular chūshken jay bilen Ayining otturisida bir jilgħa bar idu. **12** Yeshua besh mingħe ademni tallap élip béríp, Beyt-El bilen Ayining otturisida, sheherning għerb teripide bokturmee turghuzgħanidi. **13** Shundaq qilip,

barlıq xelq, yeni sheherning shimal teripidiki bargahtiki qoshun bilen gherb teripidiki pistirma qoshun orunlashturup böldindi. Shu kchéchisi Yeshua özi jilghining ottorisiga chüshti. **14** Ayining padishahi shu ehwalni kördi we sheherdikiler aldirap seher qopusheti; padishah bilen barlıq xelqi Israil bilen soqushush üchün belgilen'gen waqitta Arabah tüzenglikige çiqti. Lékin padishahning sheherning keynidiki pistirma qoshundin xewiri yoq idi. **15** Yeshua bilen barlıq Israil bolsa özlerini ulardin yéngilgen'ge sélip, chöl terepke qachti. **16** Sheherde bar xelqninq hemmisi ularni qogħlashqa chaqirildi; ular kēlip Yeshuani qogħlighanda, ular azdurulup sheherdin yiraq qilindi. **17** Ayi bilen Beyt-Elniñ ichide Israilei qogħlashqa chiqmighan héchbir er kishi qalmiñ; ular sheherni ochuq qoyup, hemmisi Israilei qogħlap chiqip ketti. **18** U waqitta Perwerdigar Yeshuagħa: — Qolungdiki neyzini ayigha qaritip użatqin; chünki Men uni séning qolungħha taphshurdum, — déwid, Yeshua qolidiki neyzini sheherge qaritip użattu. **19** U qolidiki neyzini użatqan haman pistirmida yatqanlar jayidin tézla chiqip, yügħiġinieħha sheherge étılıp kirip, uni isħgħal qilip shuan ot yeqip köydüruwetti. **20** Ayining ademlirli burulup qariwidi, mana sheherdin asman-pelek örlewatqan tütünni kördi, ya u yaqqqa ya bu yaqqqa qachayli dése, héch hal qalmiħanidi; chöl terepke qachqan Israillar burulup özlerini qogħlap keliwatqanlarrha hujum qildi. **21** Yeshua bilen barlıq Israil pistirma qoshunning sheherni élip bolghaniqini, shundaqla sheherdin tütünning örlep chiqqinini körüp, yénip kēlip, Ayining ademlirini öltürgili turdi. **22** Shuning bilen bir waqitta sheherni alghanlarmu sheherdin chiqip ulargha hujum qildi. Shuning bilen ular Israillarning otturisida, beziliri bi tereptin, beziliri u tereptin qapsilip qaldi. Israillar ularning héchbirini qoymay, hemmisi öltüruwetti. **23** Ular Ayining padishahini tirik tutup, Yeshuaning aldigha élip bardi. **24** Israil dalada uchrighan barlıq ayliliqlarni, yeni özlerini chölgħie qogħlap kelgenlerni qirip yoqatqandin keyin (ularning hemmisi qilichlinip yoqitilgħanidi), barlıq Israil Ayigha yénip kēlip, u yerdiklerni qilichlap öltürdü. **25** Shundaq boldiki, shu künide öltürlgen er-ayallar, yeni ayliliqlarning hemmisi on ikki ming adem idu. **26** Chünki Yeshua Ayida turuwaqtan hemme adem yoqitilmigħuċċe qolidiki użutup turghan neyzisini qilghīnādi. **27** Halbuki, Perwerdigarning Yeshuagħa buyrughan sözi boyiche Israillar sheherdiki charpay bilen oljini özlerı ütchün aldi. **28** Andin Yeshua Ayi shehirini köydürüp, uni ebedgħie Xarabilik dōwijsige aylanduruwetti; taki biġġin'għie u shundaq turmaqta. **29** Ayining padishahini bolsa, u bir derexqe asturup, u yerde kechħieħa turghuzdi. Kün patqanda Yeshua emr qiliwidi, kishiler uning ölükkini derextin chūshħürüp, uni sheherning qowuqining aldigha tashlap, üstige chong bir döwe tashni döwiliwetti; bu tash döwisi bügħiġieha turmaqta. **30** Andin Yeshua Ébal téghida Israillarning Xudasi Perwerdigargħa qurban'għah yasidi. **31** Perwerdigarning quli Musanġġ Israilħa buyrughini boyiche, Musagħa nazıl qilin'għan qanun kitabida pütlengedek, qurban'għa héchbir tömür eswab tegħkiztūlmigen püttin tashlardin yasalghanidi. Uning üstide xelq Perwerdigargħa atap köydürme qurbanliqlar we inaqliq qurbanliqliri sunup turdi. **32** Shu yerde Yeshua uning tashlirining üstige pütkül Israillarning aldida Musa pütkenn qanunu köchħürüp püttüp qoysi. **33** Andin pütkül Israil xelqi, ularning aqsaqalliri, emeldarli bilen hakimliri, meyli musapırlar bolsun yakki ularning arisida tughħulħanlar bolsun, hemmisi Perwerdigarning ehde sanduqining ikki teripide, ehde sanduqini kötfürgen kahinlar bolghan Lawiylarning aldida örre turdi; Perwerdigarning quli Musanġġ deslepte buyrughini boyiche, Israillarning bext-berikitini tileshke xelqninq yérimi

Gerizim téghi aldida, yene bir yérimi Ébal téghi aldida turdi. **34** Andin Yeshua qanun kitabida püttilgenning hemmisige muwapiq qanundiki hemme sözlerni, jümlidin bext-beriket szözləri we lenet sözlerini oqup berdi. **35** Yeshua bularni pütkül Israil jamaitige, jümlidin ayallar, balilar we ularning arisida turuwaqtan musapirlargħa oqup berdi; Musanġġ barlıq buyrughanlıridin héchbir sözni qaldurmadi.

9 Emdi shundaq boldiki, Iordan deryasining gherb teripidiki, yeni tagħliq rayondiki, Shefelah oymaṇliqidiki, Ulugh Déngez boyidiki, Liwanning uduligħieħe sozulħan barlıq yurtlardik padishahlar we shuningdek Hittiylar, Amoriylar, Qanaaniylar, Perizziyer, Hiwiylar, Yebusiyarlarning padishahliri bu iſtixx xewer tapqanda, **2** hemmisi bir bulop Yeshua bilen Israileħha qarshi jeng qilghili ittipaqlaqshti. **3** Emma Gibéon ahaliliri Yeshuaning Yérixo bilen Ayigha néme qilghinini anglighanda, **4** ular hiylemikir iħslitip, özlerini [uzun] seperde bolghandek körsitip, ēsheklerje kona tagħar-xurjun bilen kona, yirtiġ-yamaq sharab tulumlinni artip, **5** putħirigha yamaq chūshken kona keshlerni kiyip, kona jid-jul-jul éginlerni üstige orighan idu; ular seperge alghan nanlarning hemmisi paxtiliship qurup ketkendi. **6** Ular Gilgal chédiegħagħha bérip Yeshuaning qéshiga kirip uning bilen Israillar: — Biz yiraq yurttin keldu; biz biren ehde tūzsengħar, dédi. **7** Lékin Israillar Hiwiylarha jawab bérip: — Siler biznq arimizda turuwaqtan mushu yerlikler bolushungħar mumkin; undaqta biz siler bilen qandaqmu ehde tūzimiz? — dédi. **8** Ular Yeshuagħa: — Biz séning qulliringim, dédi. Yeshua ulardin: — Siler kim, qeyerdin keldingħar? — dep soridi. **9** Ular uningħha jawab bérip: — Séning qulliringħa bolsa Perwerdigar Xudayiñning namin angliġħanliq üchħun nahayiti yiraq yurttin keldi. Chünki biz Uning nam-shħoritini we Uning Misidra qilgħan hemme iħslirini, **10** shundaqla Uning lordanning u teripidiki Amoriylarning ikki padishahi, yeri Heshbonning padishahi Sihon bilen Ashtarotta turuqluq Bashħanning padishahhi Ogqa néme qilghinini angliuq. **11** Shunga aqsaqallirimiz bilen yurta turghuchi hemme xelq bizżeq söz qilip: — Qolungħarha seperge lazimliq ozuq-tülliék élip, bérip Israillar bilen körüşüp ularħa: «Biz silerning qulluqngħarda bolimiz; shunga biz bilen ehde tūzengħar», dengħar, dep bizni ewetti. **12** Silerning qéshingħarha qarap yolgha chiqqan künide biz seprimiz ütčuñ öymidzin alghan nan issiq idu, mana hazir u qurup, paxtiliship kétipu. **13** Bu sharab tulumlini bolsa sharab qachilighanda yéngi idu, mana emdi yirtiħip kétipu. Biz kiyen bu kiyimler we keshler sepern ingħayha tħalli konirap ketti, — dédi. **14** Shuning bilen Israillar ularning ozuq-tülliķidin azraq aldi, lékin Perwerdigardin yol sorimidi. **15** Shundaq qilip, Yeshua ular bilen sūħi tūzüp, ularni tirik qoyushqa ular bilen ehed bagħħidi; jamaet emirli rimu ularħa qesem qilip berdi. **16** Ular ehde bagħħiġship ütch kündin keyin, bu xelqninq özliरe qoshna ikenlikini, özliरeining arisida oltrurħluq ikenlik ularħa melum boldi. **17** Israillar seprimini dawamlaşturup ütčinchha künī ularning sheherlirige yétip keldi; ularning sheherliri Gibéon, Kefirah, Beerot bilen Kiriāt-yeārim idu. **18** Jamaetning emirli īlgħi Israillarning Xudasi Perwerdigarning nami bilen ularħa qesem qilgħan bolghħaq, Israillar ularħha hujum qilmid. Buning bilen pütkü jamaat emirler istidin għotulħaqli turdi. **19** Lékin emirlerning hemmisi pütkül jamaetke: — Biz ularħha Israillarning Xudasi Perwerdigarning [nami] bilen qesem qilip bergechke, ularħha qol tekgħiżx kómet. **20** Biz ularħha qilgħan qesemimiz tüpeylidin, ütstimizze għeżepp chūshmesliki ütčuñ ularni tirik qaldurushmiz kerek; ularħha shundaq qilmisaq bolmaydu, dédi. **21** Andin emirler jamaetke yene: — ularni tirik

qoyunglar; halbuki, ular pütkül jamaet üchün otun yarghuchi we su toshughuchilar bolidu, dédi. Bu ish emirler jamaetke dégendek boldi. **22** U waqitta Yeshua ularni chaqirip ulargha: — Siler arimizdiki yerlikler turup, némishqa biz yiraqtin kelduq, dep bizni alditiongalar? **23** Buning tichün siler emdi lenetke qélip, aranglarda Xudayimning öyi üchün otun yaridighan we su toshuydighan qul bolushtin birer ademmu mustesna bolmaydu, — dédi. **24** Shuning bilen ular Yeshuaghha jawab bérip: — Perwerdigar Xudayingning Öz quli bolghan Musagha emr qilip, barlıq zéminni silerge bérishke, shundaqla zéminda turuwaqtanlarning hemmisini aldinglardin yoqitishqa wede qilghanlıqı qilliring bolghan péqirlargha éniq melum qılındı; shunga biz silerning tüpeyliringlardın jénimizdin jezmen ayırılıp qalımız dep wehimige chüshüp, bu ishni qilip salduq. **25** Emdi biz qolunggħha chüshtuq; neziringga néme yaxshi we durus körnuse shuni qilgħin, — dédi. **26** Yeshua eue shundaq qilish bilen ularni Israilning qolidin qutquzid; Israillar ularni öltürmidi. **27** Lékin shu kūni Yeshua Perwerdigar tallaydighan jayda jamaet üchün we Perwerdigarning qurban'gahi tichün ularni otun yarghuchilar we su toshughuchilar dep bekitti. Ular bügün'ge qeder shundaq qilip kelmekte.

10 Shundaq boldiki, Yérusalémning padishahi Adoni-zedek Yeshuaning Ayi shehirini ishghal qilip, uni mutleq yoqatqanlıqını, Yéríxo bilen uning padishahigha qilghinidek, Ayi bilen uning padishahighimu shundaq qilghinini, Gibéonda olturnghuchilarning Israil bilen sūlh tüzip, ularning arisida turuwaqtanlıqını anglap, **2** u we xelqi qattiq qorqti; chünki Gibéon bolsa Ayidin chong sheher bolup, paytext sheherliridek idi; uning hemme ademliri tolimu batur palwanlar idi. **3** Shuning bilen Yérusalémning padishahi Adoni-zedek Hébronning padishahi Hoham, Yarmutning padishahi Piram, Laqishning padishahi Yafiya we Eglonning padishahi Debirge xewer ewetip: — **4** Méning yénimığha kélip Gibónlарgha hujum qilishimiz üchün manga medet béringlar; chünki ular bolsa Yeshua we Israillar bilen sūlh tüziwaldi, — dédi. **5** Shundaq qilip Amoriylarning besh padishahi, yeni Yérusalémning padishahi, Hébronning padishahi, Yarmutning padishahi, Laqishning padishahi we Eglonning padishahi — ular özliri barlıq qoshunlari bilen bille chiqip, Gibónning udulida bargah tikip, uningħha hujum qildi. **6** Buning bilen Gibónlıqlar Gilgaldiki chédīrgahqa, Yeshuaning qéshiga adem ewetip: — Sen öz qulliringni tashliwetmey, derhal qéshimizħa kélip medet bérip, bizni qutquzghin; chünki tagħliq rayona olturnħluq Amoriylarning barlıq padishahliri birliship bizże hujum qildi, — dédi. **7** Buni anglap Yeshua barlıq jengħċikerni, jümlidin hemme batur palwanlari élip Gilgaldin yolgha chiqti. **8** Perwerdigar Yeshuaghha: — Ulardin qorqmighin; chünki Men ularni séning qolungħha tapshurdum, ularning héchbiri aldingda put tirep turalmaydu, — dédi. **9** Yeshua Gilgaldin chiqip pütün kéche méngep ularning üstige tuyuqsız chüshti. **10** Perwerdigar ularni Israilning alidda tiripiren qildi, Yeshua ularni Gibéonda qattiq meghlup qilip qirip, Beyt-Horón'għa chiqidighan dawaw yolda qogħlap, Azikah bilen Makkedahqice sürüp-toqay qildi. **11** Ular Israildin qéchip, Beyt-Horonning dawanidin chüshwuatqanda, Perwerdigar taki ular Azikahqa yetküče asmandin ularning üstige chong-chong möldür-tashlarni yaghħurdi. Ular öldi; mushu möldürler bilen öltürülgenler Israillar qilichlap öltüringenlerdin köp idi. **12** Andin Yeshua Perwerdigargħa söz qildi, — yeni Perwerdigar Amoriylarni Israilning aldigha tapshurghan künide u Israilning köz alidda Perwerdigargħa mundaq dédi: — «Ey quyash, Gibéon üstide

toxtap tur! Ey ay, Ayjalon jilghisi üstide toxtap tur!» **13** Shuni déwid, xelq dushmanlerdin intiqam élip bolghuchilik quyash mangmay toxtap turdi, aymu toxtap turdi. Bu weqe Yasharning kitabita pütligen emesmedi? Quyash texminen pütün bir kün asmanning otturisida toxtap oltrushqa aldirimidi. **14** Perwerdigar bir insanning nidasigha qulaq salghan shundaq bir kün ilgiri bolup baqmighan we keyinmu bolup baqmidi; chünki Perwerdigar Israil tichün jeng qildi. **15** Andin Yeshua bilen pütkül Israil Gilgaldiki chédīrgahqa yénip keldi. **16** Emma u besh padishah bolsa qéchip Makkedahtiki ghargħha yosħuruniwal. **17** Shuning bilen birsi Yeshuaghha melum qilip: — U besh padishah tépildi; ular Makkedahtiki ghargħha yosħuruniwaptu, dédi. **18** Yeshua: — Undaq bolsa għarning aghżiġha chong-chong tashlarni yumilitip qoqunġlar, andin uning aldī ademlerni kozketx qoqunġlar. **19** Lékin siler toxtap qalmaj dushmanliringlarni qogħlap keynide qalghanlarni qirinqlar; ularni öz sheherlirige kirgħiżmengħar, chunki Perwerdigar Xudayingħar ularni qolunglarga tapshurup berdi, — dédi. **20** Andin shundaq boldiki, Yeshua bilen Israillar bularni qirip qattiq meghlup qilip yoqatti; lékin qéchip qutulghan bir qaldug mustehkem sheherlirige kiriwal. **21** Andin barlıq xelq Makkedahtiki chédīrgahqa, Yeshuaning qéshiga tinch-salamet yénip keldi. Héchkom Israillargħa qarshi ēgħiż ēchisħqa jür' et qalimidi. **22** Yeshua: — Gharni aghżiġi éčhip, u besh padishahn iħarrid chiqirip ménien qéshimħha élip kelingħar, — dédi. **23** Ular shundaq qilip besh padishahn, yeni Yérusalémning padishahi, Hébronning padishahi, Yarmutning padishahi, Laqishning padishahi we Eglonning padishahini ħarrid chiqirip uning qéshiga élip keldi. **24** U padishahlar Yeshuaning qéshiga kelti rūlgende, Yeshua Israilning hemme ademlirini chaqirip, özı bilen jengħe chiqqan leshker serdarlirigha: — Kélip putliringlarni bu padishahlarning gedinige qoqunġlar, — dédi. Shundaq déwid, ular kélip putlirini ularning gedenlirige qoysi. **25** Andin Yeshua ularha: — Qorqmangħar we héch hoduqmangħar, qeyser we għeyretlik bolungħar; chünki Perwerdigar siler hujum qilghan barlıq dushmanliringlarni qogħlap shundaq ishni qilidu, — dédi. **26** Andin Yeshua padishahlni qilichlap öltürüp, jesetlerini besh derexke ésip qoysi; ular derexlarning üstide kekkheċċa ésiqliq turdi. **27** Kün patqanda Yeshuaning buyruqi bilen kishiler ölüklerni derexlerdin chüshħürup, ular ilgiri yosħurun'għan ghargħha tashlap, għarning aghżiġha chong-chong tashlarni qoyp qoysi. Bu tashlar taki bükün'ge qeder shu yerde turmaqt. **28** U kūni Yeshua Makkedahni ishghal qilip, uning padishahi bilen sheħiridiki hemme xelqning birinimu qoymay qilichlap mutleq yoqatti; u Yérixoning padishahigha qilghinidek Makkedahning padishahighimu shundaq qildi. **29** Andin Yeshua bilen barlıq Israillar Makkedahtin chiqip, Libnahqà bérip Libnah sheħirige hujum qildi. **30** Perwerdigar unimu padishahi bilen qoşup Israilning qoligha tapshurup berdi; Yeshua uni qilich bilen urup, sheħiridiki hemme xelqning birinimu qoymay qilichlap öltürdü; u Yérixoning padishahigha qilghinidek uning padishahighimu shundaq qildi. **31** Andin Yeshua bilen barlıq Israil Libnahdin chiqip, Laqishqa bérip, uni qamat qilip uningħha hujum qildi. **32** Perwerdigar Laqishni Israilning qoligha tapshurdi; ular ikkinctha kūnila uni qilich bilen élip, del Libnahqà qilghinidek, sheħiridiki xelqning birinimu qoymay qilichlap öltürdü. **33** U waqitta Gezerning padishahi Horam Laqish sheħirige medet bérish tichün chiqip keldi; lékin Yeshua uni barlıq ademliri bilen qoşup urup, ulardin hekkimmi tirik qoymay öltürdü. **34** Andin Yeshua bilen barlıq Israil Laqisħtin chiqip, Eglon'għa bérip uni qamat qilip, u sheherge hujum qildi. **35** Ular shu kūni sheħerni élip, uningdiki ademlerni qilichlidi; shu kūni

Yeshua sheherdiki barlıq kishilerni teltöküs yoqatti; u del Laqishqa qilghinidek, ularghimu shundaq qildi. **36** Andin Yeshua bilen Israilning hemmisi Eglondin chiqip Hébron'għa bérıp, u sheherge hujum qildi. **37** Ular uni élip, del Eglonda qilghandek uning padishahini qilichlap, uningga qarashlıq hemme yéza-kentlirimi élip, ularning ichide olturnushluq hemme ademning héchbirini qoymay qilichlap yoqatti. Yeshua sheherni we ichidiki barlıq ademlerni mutleq yoqatti. **38** Andin Yeshua bilen barlıq Israillar Debirge bérıp, u sheherge hujum qildi. **39** U sheherni élip we uningga qarashlıq hemme yéza-kentlirimi qilich bilen urup, padishahini tutup, bulardiki barlıq ademlerning héchbirini qoymay teltöküs yoqatti. Yeshua Hébron'għa qilghinidek, Libnahqa we uning padishahigha qilghinidek, Debir bilen uning padishahighimu shundaq qildi. **40** Bu teriqide Yeshua shu pütün yurtni, yeni tagħliq rayonni, jenubiy Negew yurtini, Shefelah oymanliqini, dawandiki yurtlarni hujum qilip élip, hemme yurtni isħgħal qilip barlıq padishahliri bilen meghlup qildi. Israilning Xudasi Perwerdigar buyrughinidek, u héchkimmi qoymay, belki nepesi barlarning hemmisini mutleq yoqatti. **41** Yeshua Qadesh-Barnéadin tartip Gazaghiche bolghan yurtlarni, shuningdek Goshenning pütkül yurtini taki Gibéon'għichimmi hujum bilen aldi. **42** Bu qetimqi urushta Yeshua bu padishahlarni meghlup qilip, ularning zémimini igilidi. Chünki Israilning Xudasi Perwerdigar Israıl terepte turup jeng qildi. **43** Andin Yeshua bilen barlıq Israıl Gilgaldiki chédīrgahqa yénip keldi.

11 Emma Hazorning padishahi Yabin bularni anglap Madonning padishahi Yobab bilen Shimronning padishahi we Aqsafning padishahigha adem ewetti, **2** shundaqla shimaldiki tagħliq rayondiki padishahlargħa, Kinnerotning jenubidiki tüzlenglik, oymanliq we għerbtik Dor ġeġiżlikidiki hemme padishahlargħa elchi ewetti; **3** U yene sherq bilen għerbertepki Qanaaniylar, Amoriyalar, Hittiyalar, Perizziyler bilen tagħliq rayondiki Yebusiyar we Hermon téghinhin étikidiki Mizpah yurtida turuwatqan Hiwiylarni chaqirdi. **4** Ular, yeni padishahliri we barlıq qoshunliri chiqt; ularning sani déngiz sahilidiki qumdek köp id, ularning nurghun at we jeng harwiliri bar id. **5** Bu hemme padishahlar bir bolup yighilip, Israıl bilen jeng qilish üchħün Merom sulirining boyida chédirlarni tikt. **6** Lékin Perwerdigar Yeshuaghha: — Sen ulardin héch qorqmighin; chünki Men ete mushu waqtılarda ularning hemmisini Israılning alidha halakketke tapshurimen. Sen ularning atlirining peylirini késip, harwilirini otta köydürūwetis, — dédi. **7** Buni anglap Yeshua bilen uning hemme jengħiħili Merom sulirining yénigha bérıp, ularning üstige tuyuqsız chūshüp hujum qildi. **8** Perwerdigar ularni Israılning qoliga tapshurdi; ularni urup Chong Zidon we Misrefot-Mayingħiche, shundaqla sherq tereptiki Mizpah wadisighiche sürüp bérıp, ulardin héchbirini qoymay qilichlap öltürdi. **9** Yeshua Perwerdigarning özige buyrughinidek qilip, ularning atlirining peylirini késip, harwilirini otta köydürūwetti. **10** Shu chaghda Yeshua qaytip bérıp, Hazorni isħgħal qilip, uning padishahini qilichlap öltürdi. Hazor bolsa shu dwejlerde ashu barlıq ellerni bésħi id. **11** [Israillar] sheher ichide olturnushluq hemmisini qilichlap öltürüp, héch nepes igisini qoymay hemmisini üzül-késil yoqatti; Hazorni Yeshua otta köydürūwetti. **12** Shu padishahlarning barlıq paytext sheherlirini élip, ularning padishahlirini meghlup qildi; Perwerdigarning quli bolghan Musa buyrughinidek, u ularni qilichlap üzül-késil yoqatti. **13** Lékin ġeġiżlikke sélin'ghan sheherlerni bolsa, Israıl köydürmüdi; Yeshua ulardin peqet Hazornila köydürūwetti. **14** Israillar bu sheherlerdiki għeniyemetlerni we charpaylarni özlırige olja qilip aldi, lékin

ichidiki hemme ademlerni qilichlap yoqatti; ular birmu nepes igisini tirik qoymidi. **15** Perwerdigar Öz quli bolghan Musagħa néme buyrughan bolsa, Musamu Yeshuaghha shuni buyrughanid we Yeshuamu shundaq qildi. U Perwerdigarning Musagħa buyrughinidin héchneminji qaldurmay hemminni shu boyice ada qildi. **16** Shu teriqide Yeshua shu zémminning hemmisini, yeni tagħliq rayondiki zémminlarni, barlıq jenubiy Negew zémminini, barlıq Goshen zémminini, oymanliqtiki zémminlarni, tüzlenglikti zémminlarni we Israılning tagħliq rayonlirini we Shefelah oymanliqtiki, **17** Séir dawinighiche sozulghan Halak téghidin taki Hermon téghinhin étikidiki Liwan jilgħisiga jaylashqan Baal-Gadgħiche bolghan zémminni igilidi; u ularning hemme padishahlirini tutup ularni öltümge mehkum qildi. **18** Shu teriqide Yeshua bu hemme padishahlarni bilen uzun waqt jeng qildi. **19** Gibéonda olturaqlaqħan Hiwiylardin bashqa, héchbir sheher Israıl bilen suli tħażżeż. Israıl ularning hemmisini jeng arqılıqla aldi. **20** Chünki ularning köngħlining qattiq qilinħi, Israıl bilen jeng qilish niyyitide bolushi Perwerdigardin id; buning meqsi, ularning üzül-késil yoqitilishi; yeni, ularġha héch rehim qilinmay, eksie Perwerdigar Musagħa buyrughinidek ularning yoqitilishi üchħün id. **21** U waqitta Yeshua kélip Anakiylarha hujum qilip ularni tagħliq rayondin, Hébrondin, Debirdin, Anabdin, Yehudanig hemme tagħliq rayonni yeqoq; Yeshua ularni sheherliri bilen qoshup üzül-késil yoqatti. **22** Shuning bilen Israılarning zémminida Anakiylardin héchbiru qaldurulmudi; peqet Gaza, Gat we Ashħodta birneħħihsa qalди. **23** Shu teriqide Yeshua Perwerdigar Musagħa wede qilghandek pütkül zémminni aldi; Yeshua uni Israılgha ularning qoshun-qebilisi boyiche miras qilip teqsim qildi. Andin zémien jengdin aram tapti.

12 Israıl Jordan deryasining u teripide, yeni kün chiqish teripide [ikki] padishahnı öltürdi. Ular ularning zémminini, yeni Arnon deryasidin tartip Hermon tagħliqiqha tutashqan zémien bilen sherq tereptiki barlıq Arabah tüzlenglikini igilidi. Shu [ikki] padishahlar bolsa: — **2** [birsi] Heshbona turuħluq Amoriyħarning padishahi Sihon; u Aroer (Aroer Arnon deryasining boyida) we Arnon jilgħisidiki sheherdin tartip, Giléadning yérīmīnī öz ichige alħan Yabbok deryasighiche (bu Ammoniylarning chégrisi id) bolghan yerlerde seltenet qilatti; **3** u seltenet qilghan zémien yene sherq tereptiki Kinnerot déngizidin tartip Arabah déngizigħiche, yeni Shor déngizigħiche sozulħan Arabah tüzlenglikini, shundaqla sherq tereptiki Beyt-Yeshimotq baridighan yolni we jenub teripide Pisgah téghinhin dawlanlirining chéttigħe sozulħan zémminni öz ichige alatti. **4** Uningdin bashqa Israıl Bashan padishahi Ogning zémminni aldi; u Refayiħar [déyilidighan gigantlarning] qalduqid biri id (ular Asħtarot we Edreyde turatti). **5** U Hermon téghidiki yurtlarga, Salkah we pütkül Bashan zémminīha, yeni Għeshuriyalar bilen Maakatiylarning chégrisighiċċe, shuningdek Giléadning yérīmīha, taki Heshbonning padishahi Sihonning chégrisighiċċe seltenet qilatti. **6** Perwerdigarning quli bolghan Musa bilen Israillar bulargħa hujum qilip meghlup qilghanidi we Perwerdigarning quli Musa shu zémminni Rubenlerge, Gadlarga we Manassehning yérīm qebilisige miras qilip bergenidi. **7** Tōwendikiler Yeshua bilen Israillar Jordan deryasining għerbertippe hujum qilip meghlup qilghan padishahlardur; ularning zémminli Liwan jilgħisidiki Baal-Gadtin tartip, Séirning dawlanlirining yénidiki Halak téghħiġiċċe bolghan zémminlardin ibaret id. Yeshua bu zémminlarni Israılning qoshun-qebililiri boyiche ulargħa miras qilip berdi, **8** jümlidin tagħliq yurtni, Shefelah oymanliqtiki, Arabah tüzlenglikini, ġeġiżlikidiki

dawanlarni, chöllükni we jenubtiki Negew zéminini, hittiyalar, Amoriyalar, Qanaaniyalar, Perizziyler, Hiwiylar we Yebusiyarlarning zéminlirini bólüp berdi: — **9** Ularning padishahliining biri Yérixoning padishahi, biri Beyt-Elning yénidiki Ayining padishahi, **10** biri Yérusalémunning padishahi, biri Hébronning padishahi, **11** biri Yarmutning padishahi, biri Laqishning padishahi, **12** biri Eglonning padishahi, biri Gezerning padishahi, **13** biri Debirning padishahi, biri Gederning padishahi, **14** biri Xormahnning padishahi, biri Aradning padishahi, **15** biri Libnahning padishahi, biri Adullamning padishahi, **16** biri Makkedahning padishahi, biri Beyt-Elning padishahi, **17** biri Tappauhnning padishahi, biri Heferning padishahi, **18** biri Afeckning padishahi, biri Lasharonning padishahi, **19** biri Madonning padishahi, biri Hazorning padishahi, **20** biri Shimron-Meronning padishahi, biri Aqsafning padishahi, **21** biri Taanaqning padishahi, biri Megiddonning padishahi, **22** biri Kedeshnning padishahi, biri Karmelning yénidiki Yoknéamning padishahi, **23** biri Dor égizlikidiki Dorning padishahi, biri Goyimning padishahi, **24** biri Tirzahning padishahi bolup, jemiy ottuz bir padishah idi.

13 Emma Yeshua yashinip, yéshi xéli bir yerge béríp qalghanidi. Perwerdigar uningga mundaq dédi: — «Sen emdi qérip qalding, yéshingmu chongiyip qaldi, lékin yene igilinishi kérék bolghan nurghun zémin bar. **2** Bu zéminlar bolsa munular: — Filistiyarning we Geshuriylarning barlıq yurtliri, **3** yeni Misirning sherk teripidiki Shihor deryasidin tartip, shimal teripidiki Ekron shehirining chégralirighiche sozulghan yerler (shu yurt Qanaaniyarlarning zémini hésablinatti), jümlidin Gaza, Ashdod, Ashkélon, Gat we Ekrondiki besh Filistiy emir bashquridighan yurtlar bilen Awuiylarning jenub tereptiki yurtliri; Zidoniylargha tewe bolghan Mearahdin tartip Afek bilen Amoriyarlarning chégrasighiche bolghan Qanaaniyarlarning barlıq zémini; **5** Gebalyarlarning zémini we barlıq Liwan zémini, yeni kün chiqish tereptiki Hermon téghining étikidiki Baalgadtin tartip, Xamat rayonigha kirish éghizighiche bolghan zéminlar; **6** Liwandin tartip Misreput-Mayimghiche sozulghan taghliqa barlıq olturuwatqanlarning, yeni Zidoniylarning zémini qatarliqlardin ibarettur. Bu zémindiki xelqninq hemmisini Men Israel aldidin qoghliewtimen. Shunga sen choqum Méning sanga buyrughnim boyiche buni chek tashlap Israilliqlargha miras qılıp teqsim qılıp bérishing kerek. **7** Sen emdi bu zéminlarni toqquz qebile bilen Manassehning yérím qabilisige miras qılıp bölgün». **8** Rubenler bilen Gadlar bolsa, [Manassehning yérím qabilisi] bilen birlikte Iordan deryasining u qeti, yeni sherk teripide Musaning ulargha bergen mirasiga ige boldi; buni Perwerdigarning quli bolghan Musa ulargha miras qılıp bergenidi: — **9** Ularning zéminliri Arnon jilghisining boyidiki Aroerdin tartip, jümlidin jilghining otturisidiki sheher we Dibon'ghiche sozulghan Medeba tüzlenglik, **10** Heshbonda seltenet qilghan, Amoriyarlarning padishahi Sihonning Amoriyarlarning chégrasighiche bolghan hemme sheherliri; **11** Giléad bilen Geshuriylar we Maakatiylarning chet yurtliri, Hermon téghining hemmisi we Salkahghiche sozulghan barlıq Bashan zémini; **12** [gigantlar bolghan] Refayiylarning qaldıq neslidin bolghan Ashtarot bilen Edreyde seltenet qilghan Ogning Bashandiki pütkül padishahliq zéminidin ibareti idi; mushu zémindikilerini Musa meghlup qılıp, zéminlirigha ige boldi. **13** Lékin Israillar Geshuriylar bilen Maakatiylarni öz yurtliridin qoghliewtimi; shunga Geshuriylar bilen Maakatiylar bügün'giche Israel arisida turmaqtga. **14** Lékin [Musa] Lawiy qabilisige héch miras zéminni bermigen; Israillning Xudasi

Perwerdigar ulargha éytqinidek, Perwerdigargha atap otta sunulghan qurbanliqlar ularning mirasidur. **15** Musa Rubenler qebilisige, jemet-aillilri boyiche yurtlarni miras qılıp berdi. **16** Ularning zémini bolsa Arnon jilghisining yénidiki Aroerdin tartip, jilghining otturisidiki sheher we Medebaran yénidiki pütkül tüzlenglik, **17** Heshbon we uningga qarashliq tüzlengliktili hemme sheherler, Dibon, Bamot-Baal, Beyt-Baal Méon, **18** Yahaz, Kedemot, Mefaat, **19** Kiriyatayim, Sibmah, we «Jilgha téghi»diki Zeret-Shahar, **20** Beyt-Péor, Pisgah téghidiki dawanlar, Beyt-Yeshmot, **21** tüzlengliktili barlıq sheherler we Heshbonda seltenet qilghan, Amoriyarlarning padishahi bolghan Sihonning pütkül seltenitining zéminini öz ichige aldi. Bu padishah we uning bilen shu yurtta olturnushluq, [Sihon'gha] békinq'han serdarlar Ewi, Rekem, Zur, Xur we Reba qatarliq Midyan emirliri bolsa Musa teripidin öltürülgendi. **22** Shu waqtta Israillar öltürgenler ichide Béorning oghli palchi Balaammu bar idi; unimu ular qılıchlap öltürgenidi. **23** Rubenlerning zéminining chégrasi Iordan deryasining özi idi. Rubenlerning jemet-aillilri boyiche ulargha bólün'gen mirasi mana bu sheherler bilen kent-qishlaqları idi. **24** Musa yene Gad qebilisige, yeni Gadlarning jemet-aillilri boyiche ulargha miras bólüp bergenidi. **25** Ularning zéminliri bolsa Yaazer bilen Giléadning barlıq sheherliri, Amoriyarlarning zéminining yérimi taki Rabbah aldidiki Aroergiche, **26** Heshbondin tartip Ramat-Mizpeh we Betonimghiche, Mahanayimdin tartip Debirning chégrasighiche, **27** jilghigha jaylashqan Beyt-Haram, Beyt-Nimrah, Sukkot we Zafonlar, Heshbonning padishahi Sihonning seltenitining lordan deryasining sherqiy qétidiki qalghan qismi, deryani yaqilap Kinneret Déngizining u bésighiche idi. **28** Gadlarning jemet-aillilri boyiche ulargha bólün'gen mirasi mana bu sheherler bilen kent-qishlaqları idi. **29** Musa Manassehning yérím qebilisigimu miras bergenidi; Manassehning yérím qebilisige jemet-aillilri boyiche bu miras bólüp bérilgenidi: — **30** zéminliri Mahanayimdin tartip, pütkül Bashan zémini, Bashanning padishahi Ogning pütkül seltenitining zémini we Yairning barlıq yéza-kentliri (bu yéza-kentler Bashanning özige jaylashqan bolup, jemiy atmış idi), **31** Giléadning yérimi bilen Bashan padishahi Ogning seltenitidiki Ashtarot we Edrey sheherliri Manassehning oghli Makirning ewladigha tewe qilin'ghan bolup, Makirlarning yérím qismigha jemet-aillilri boyiche miras qılıp bólüp bérilgenidi. **32** Musa Iordan deryasining sherk qétida, Yérixoning udulida, Moabning tüzlenglikliride bolghan waqtida bólüp bergen miraslar mana bu zéminlar idi. **33** Lékin Musa Lawiy qabilisige héch miras zéminni teqdim qilmidi; Israillning Xudasi Perwerdigar ulargha éytqinidek, U Özi ularning mirasidur.

14 Israillarning Qanaan zéminidin alghan miraslari töwendikidek; Eliazar kahin bilen Nunning oghli Yeshua we Israel qebililiridiki jemet-aile bashliqlirli mushu miraslarni ulargha bólüp bergen. **2** Perwerdigar Musaning wasitisi bilen toqquz yérím qebile togrhisida buyrughnidek, ularning herbirining lülishi chek tashlash bilen bólüp bérildi. **3** Chünki qalghan ikki qebile bilen Manassehning yérím qebilisining mirasını bolsa Musa Iordan deryasining u teripide ulargha teqsim qilghanidi; lékin u Lawiyargha ularning arisida héch miras bermigenidi **4** (Yüsüpning ewladlari Manasseh we Efraim dégen ikki qebilige bólün'genidi. Lawiyargha bolsa, turushqa bolidighan sheherler békítılıp, shundaqla shu sheherlerge tewe yaylaqlardin charpaylirini baqidighan we mal-mülüklerini orunlashturidighan yerlerden bashqa ulargha héch ültishlerni bermigenidi). **5** Perwerdigar Musagha qandaq buyrughan bolsa, Israillar shundaq qılıp zéminni bólüshüwaldı. **6** Yehudalar

Gilgalha, Yeshuaning qéshigha keldi, Kenizziy Yefunnehning oghli Kaleb Yeshuagha mundaq dédi: — «Perwerdigar Öz adimi bolghan Musagha men bilen séning toghrangda Qadesh-Barnéada néme dégenlikini bilisen’ghu; **7** Perwerdigarning adimi Musa ménii Qadesh-Barnéadin zémimni charlap kélishki ewetkende, men qiriq yasha idim; chin [étiqadlıq] könglüm bilen uningga xewer yetküzenidim. **8** Emma men bilen chiqqan qérindashlirim xelqning könglini su qiliwetkenidi. Lékin men bolsam pütün qelbim bilen Perwerdigar Xudayimha egeshtim. **9** U künü Musa qesem qilip: — «Sen pütün qelbing bilen Perwerdigar Xudayinggħha egeshkining tħchūn, séning putung dessigen zémien jezmin ebegħidie séning bilen neslingning mirasi bolidu» — dégenidi. **10** — Mana Israil chölde sergerdan bopol yürgende, Perwerdigar Musagħa shu szolerni dégen künidin keykini qiriq besh yil ichide Özzi éytqinidek méni tirik saqlidi. Mana men bügħin seksen besh yashqa kirdim. **11** Men mushu kündidmu Musa ménii charlashqa ewetken kündidikek kuchiżtkmen, meyli jeng qilish bolsun yaki bir yerge bérrip-kélish bolsun, méning yenila baldurqidek kuchi-dermanim bardur. **12** Emdi Perwerdigar shu künide wede qilghan bu tagħliq yurtni manga miras qilip bergen; chünki u kuni senmu u yerde Anakiyar turidīghanlıqini, shundaqla chong hem mustekhem sheherler barliqni anglidgħu. Lékin Perwerdigar men bilen bille bolsila, Perwerdigar éytqinidek men ularni qoghliwetimen». **13** Buni anglap Yeshua Yefunnehning oghli Kalebke bext-beriket tilep, Hébronni uningga miras qilip berdi. **14** Shunga Hébron taki bügħiġiċe Kenizziy Yefunnehning oghli Kalebning mirasi bopol turmaqt; chünki u pütün qelbi bilen Israelning Xudasi Perwerdigargħa egeshken **15** (ilgħi Hébron bolsa Kiriat-Arba dep atilatti. Arba dégen adem Anakiyar arisida eng dangqi chiqqan adem idi). Shundaq qilip zémien jengdin aram tapti.

15 Yehudalar qebilisining mirasi bolsa jemet-ailliri boyiche chek tashlinip erišken zémien bopol, jenubij terepning uchi Édomming chégrisiga we Zin chölige tutashti; **2** Jenubij chégris «Shor dengizi»ning ayighidin, yeni jenubij terepke choqchitip chiqqan qoltuqtin bashlinip, **3** «Sériq Īshek dawini»ning jenub teripidin ötüp, Zin’ha tutashti; andin Qadesh-Barnéaningu jenubini yaqilap Hezron’ha ötüp, Addargħa bérrip, Karkaahqa burulup, **4** Azmon’ha ötüp Misir ēqini bilen chiqip, uchi dengizgħha taqishatti. Bu ularning jenubij chégrisi idi. **5** Sherqij chégrisi bolsa Shor dengizidin lordan deryasining dengizgħha quylidīghan ēghixiġiċhe id; shimali chégrisi bolsa dengizgħin lordan deryasining dengizgħha quylidīghan ēghixidin bashlinip, **6** andin Beyt-Hoglahha bérrip, Beyt-Abrahamin shimalidin ötüp, Rubenning oghli Bohanning téshining qéshighiċhe id; **7** andin chégrä Aqor jilgħisidin Debirge qarap ötüp, u yerdin shimal teripige burulup, jilgħining jenub teripidiki Adummimgħa chiqdīghan dawannin uđulidiki Gilgalha yétip bérrip, andin En-Shemesh suliridin ötüp, En-Rogel buliqiġha tutishatti; **8** u yerdin «Ben-Hinnomning jilgħis» għa chiqip, Yebusiyar ēgħiżlikidin, yeni Yérusalémnning jenub teripidiki dawandin ötüp, andin Hinnom jilgħisining aldiġha, yeri għerb terepke, Refayiylarning jilgħisining shimali bésħiduki tagħnhin choqqisgħha chiqt; **9** chégrä bu tagħnien choqqisidin Neftoħa süjinyen buliqiġha bérrip, andin Efron tēghidiki sheherlinning yéni bilen chiqip, u yerdin Baalāh (yeni Kiriat-Yéarim) għa yétip bérrip, **10** andin Baalahtin ötüp, għerb teripige qayrilip Séir tēghha bérrip, Yéarim tēgħi (yeni Késalon) ning shimali bagħridin ötüp, Beyt-Shemeshke chūshüp, Timnahtin ötti; **11** andin shimalgħa qarap Ekronning dawini bilen chiqip Shikron’ha ötüp, Baalāh tēgħiñi yéniġha tutiship,

Yabneelge yétip, andin uchi déngizgħha taqashqanidi. **12** Għerb teripidiki chégrisi bolsa dengiz boyliri id. Yehudalarnej jemet-ailliri boyiche ulargħa toxtitilghan töt teripidiki chégrä mana shu id. **13** Yefunnehning oghli Kalebbeq bolsa, Perwerdigarning Yeshuagħa bergen emri boyiche, uningga Yehudalarnej arisida bixxlu, yeri Anakning ati Arbaning shehiri bolghaq Hébron ata qilindi. **14** Kaleb shu yerdin Shéshay, Ahiman we Talmay dégen uč Ānakiyni qoghliwetti; ular ičhi Anakning ewladi id. **15** Andin shu yerdin chiqip, Debirje turuwatqanlarrha hujum qildi (ilgħi Debirning nami Kiriat-Fefer id). **16** Kaleb: — Kimki Kiriat-Feferje hujum qilip uni alsa, uningga qizim Aksahni xotunluqqa bérinen, dégenidi. **17** Kalebning ukisi Kénazning oghli Otniex uni isħgħal qildi, Kaleb uningga qizi Aksahni xotunluqqa berdi. **18** Shundaq boldiki, qiz yatliq bopol uningga qéshigha barar chaghda, ērni atisidin bir parche yer sorashqa fündi. Aksa eshektin chūshħighe Kaleb uningdin: — Sénin néme teliping bar? — dep soridi. **19** U jawab bérip: — Méni alahide bir beriketligyesen; sen manga Negewdin [qaghjira] yer bergenikensen, manga birneħħċha bulaqnimu bergeyse, — dédi. Shuni déwidi, Kaleb uningga üstün bulaqlar bilen astin bulaqlarni berdi. **20** Tōwendikiler Yehuda qebilisige ularnej jemet-ailliri boyiche tegħken miras il-ħluħħler: — **21** Yehuda qebilisining eng jenubigha jaylashqan, Édom chégrisi tereptiki sheherler: — Kabzeel, Ĕder, Yagur, **22** Kinah, Dimonah, Adadah, **23** Kedesħ, Hazor, Yitħnan, **24** Zif, Telem, Bélat, **25** Hazor-haddat, Kériott-Hezron (yeni Hazor), **26** Amam, Séma, Moladah, **27** Hazar-Gaddah, Heshmon, Beyt-Pelet, **28** Hazar-Shual, Beer-Šéħba, Biziotiya, **29** Baalah, Ijim, Ézem, **30** Eltolad, Késil, Xormah, **31** Ziklag, Madmannah, Sansannah, **32** Libaot, Shilhim, Ayin we Rimmon qatarliqlar jemix yigırme toqquz sheher we ulargħa qarashli kent-qishlaqlar idi. **33** Shefelah oymanli qediki sheherler bolsa Eshtao, Zoréah, Ashnah, **34** Zanoah, En-Gannim, Tappuah, Enam, **35** Yarmut, Adullam, Sokoh, Azikah, **36** Shaarayim, Aditaim, Gederah bopol, jemix on töt sheher we ulargħa qarashli kent-qishlaqlar id. **37** Bulardin bashqa yene Zinah, Hadashah, Migdal-Gad, **38** Diléan, Mizpah, Yoqteel, **39** Laqish, Bozkat, Eglon, **40** Kabbon, Lahmas, Qitħiġi, **41** Gederet, Beyt-Dagon, Naamah we Makkedah bopol, jemix on alte sheher we ulargħa qarashli kent-qishlaqlar id. **42** Buningdin bashqa yene Libnah, Ĕter, Ashan, **43** Yeftah, Ashnah, Nezib, **44** Kélibah, Aqzib we Mareshah bopol, jemix toqquz sheher we yene ulargħa qarashli kent-qishlaqlar mu bar id; **45** yene Ekron bilen uningga qarashli yéza-kentler, **46** shundaqla Ekronning għerb teripidin tartip Ashdodning yénidiki hemme sheherler bilen ularnej kent-qishlaqlar id. **47** Ashħod we uningga qarashli yézilar we Ulugh Dēngizngħi qirghiqiġiċhe, uningga qarashli yézilar we kent-qishlaqlar bar id. **48** Tagħliq rayondiki sheherler: — Shamir, Yattir, Sokoh, **49** Dannah, Kiriat-Sannah (yeni Debir), **50** Anab, Esṭemoh, Anim, **51** Goshen, Holon we Giloh bopol, jemix on bir sheher we ulargħa qarashli kent-qishlaqlar id. **52** Buningdin bashqa yene Arab, Dumah, Éshan, **53** Yanim, Beyt-Tappuah, Afikah, **54** Humtah, Kiriat-Arba (yeni Hébron) we Zior bopol, jemix toqquz sheher we ulargħa qarashli kent-qishlaqlar bar id. **55** Buningdin bashqa yene Maon, Karmel, Zif, Yuttah, **56** Yizreel, Yokħdám, Zanoah, **57** Kayin, Gibéah we Timnah bopol, jemix on sheher we ulargħa qarashli kent-qishlaqlar bar id. **58** Buningdin bashqa yene Halħul, Beyt-Zur, Gedur, **59** Maarat, Beyt-Anot we Eltekoni bopol, jemix alte sheher we ulargħa qarashli kent-qishlaqlar bar id. **60** Buningdin bashqa yene Kiriat-Baal (yeni Kiriat-Yéarim) we Rabbah dégen ikki sheher we ulargħa

qarashlıq kent-qışlaqlar bar idi. **61** Chöldiki sheherler bolsa: — Beyt-Arabah, Middin, Sekakah, **62** Nibshan, «Shor Shehiri» we En-Gedi, jemiy alte sheher we ulargha qarashlıq kent-qışlaqlar idi. **63** Lékin Yérusalémada oltruqluq Yebusylarnı bolsa Yehudalar qoghiwételmigen; shunga ta bügün'giche Yebusylar Yehudalar bilen Yérusalénda bille turmaqtı.

16 Yüstpning ewladliriga chek tashlinip chiqqan miras zémimin bolsa Yérixoga tutash bolghan lordan deryasidin tartip, Yérixoning sherq teripidiki köllergiche bolghan yurtlar we Yérixodin chiqip, chöldin ötüp Beyt-Elning taghqli rayonigha sozulghan yurtlar idi. **2** Chégrisi Beyt-Eldin tartip Luzgha, andin Arkiylarning chégrisidiki Atarovqa yétip, **3** andin gherb teripige bérüp, Yafletiyerning chégrisiga tutishup, Astin Beyt-Horonning chéttige chüshüp, Gezerge bérüp déngizda axirlishatti. **4** Yüstpning ewladliri, yeni Manasseh bilen Efraimlar érishken miras ülüşü mana shu idi. **5** Efraimlarning jemet-ailiri boyiche alghan zémining chégrisi töwendikidek: — miras zéminning sherq tereptiki chégrisi Atarov-Addardin tartip üstün Beyt-Horon'giche yétip, **6** andin déngizha bérüp shimalgha qarap Mikmitatqa chiqti; andin yene sherq teripidiki Taanat-Shilohqa qayrilip, uningdin ötüp sherq terepke qarap Yanoahqa, **7** Yanoahdin chüshüp Atarov bilen Naaratqa yétip, Yérixoga tutishup lordan deryasigha chiqti. **8** Chégra Tappuahdin gherb terepke chiqip Kanah éqinigiche bérüp, déngizha yétip ayaghlashti. Efraimning qebilisige, yeni ularning jemet-aililirige tegken miras ülüşü shu idi. **9** Buningdin bashqa Efraimlar üçün Manassehning mirasining otturisida birnechche sheherler ayrılganidi; bu ayrılgan sheherlerning hemmisi qarashlıq kent-qışlaqları bilen qoshulghanidi. **10** Emma [Efraimlar] Gezerde olturushluq Qanaaniylarnı qoghiwétigmənidı; shunga Qanaaniylar ta bügün'giche Efraimning arısida turup, məxsus hasharchi medikarlar bolup turmaqtı.

17 Manasseh Yüstpning tunji oghli bolghachqa, uning qebilisigimu chek tashlinip miras bérilgen. Manassehning tunji oghli Makirning [ewladliri] (Makir Giléadning atisi idi) batır palwan bolghachqa, ulargha Giléad bilen Bashan miras qılıp bérildi. **2** Manassehning qalghan ewladlirimu, jümlidin Abiézerler, Helekler, Asrieller, Shekemler, Heferler bilen Shémidalar öz jemet-aililiri boyiche miras ülüşini aldı. Bular bolsa Yüstpning oghli Manassehning er jemet aililiri idi. **3** Emdi Manassehning chewrisi, Makirning ewrisi, Giléadning newrisi, Heferning oghli Zelofihadning oghul perzentliri yoq bolup, peqet qızlırlıa bar idi. Uning qızlırining isimli Mahlah, Noah, Hoglah, Milkah we Tirzah idi. **4** Ular kahin Elazar bilen Nunning oghli Yeshua we emirlerning qeshigha bérüp ularha: — Perwerdigar Musagha biz toghruluq qérindashlırimız qatarida miras bérishke emr qılghanidi, dédi. Shuni déwidı, [Yeshua] Perwerdigarning emri boyiche ularning atisining qérindashlıri qatarida ulargha miras berdi. **5** Buning bilen lordan deryasining u teripidiki Giléad bilen Bashan zémirliridin bashqa, Manassehke yene on tülüş yer bérildi. **6** Chünki Manassehning qızlırları uning oghullarını qatarida mirasqa ige bolghanidi; Giléad zémimi Manassehning qalghan ewladliriga tegkenidi. **7** Manassehning zémining chégrisi bolsa Ashirdin tartip Shekemning utturidiki Mikmitatqa bérüp, andin jenub teripige qayrilip, En-Tappuahda turghuchilarning jayığiché tutishatti. **8** Chünki Tappuahning zémimi bolsa Manassehge tegkenidi; lékin Manassehning chégrisidiki Tappuah shehiri Efraimgħa tewe idi. **9** Chégrisi u yerdin Kanah éqinigha chüshüp, jilghining jenub teripi bilen chiqti. U yerdiki sheherler bolsa Manassehning sheherlirining arısida bolsimu, Efraimha tegdi.

Manassehning chégrisi jilghining shimal teripi bilen bérüp déngizha yétip axirlishatti. **10** Jilghining jenub teripidiki zémimin Efraimha, shimal teripidiki zémimin Manassehke tewe idi; gherb teripining chégrisi déngiz idi. Ularning zémimi shimal teripide Ashirning ülüşigiche yétip, sherq teripi Issakarning ülüşighe tutashqanidi. **11** Manassehkumu Issakar bilen Ashirning ülüşili ichidin Beyt-Shéan we uningha qarashlıq kentler, Ibléam bilen uningha qarashlıq kentler, Dor ahalisi bilen Dorgha qarashlıq kentler, En-Dor ahalisi bilen En-Dorgha qarashlıq kentler, Taanaq ahalisi bilen Taanaqqa qarashlıq kentler we Mégiddo ahalisi bilen Mégiddogha qarashlıq kentler, yeni «Üch Égizlik» dégen yurt tegdi. **12** Lékin Manasseh bu şeherdikilerni qoghiwételmedi; Qanaaniylar shu yurtlarda turuwérisħke niyet bagħlighanidi. **13** Israiller bargħanséri kūċċegħe Qanaaniylarni özliरe hasharchi qılıp bēqindurid, lékin ularni öz yerliridin matleq qoghiwételmedi. **14** Yüsipler bolsa Yeshuagħa: — Bizler Perwerdigar hazirgħiċċe shundaq beriktelep kelgen, chong bir xelq tursaq, sen némishqa chek tashlash bilen bizże peqet bir ülüş miras, bir parche yerla berding? — dédi. **15** Yeshua ulargħa jawab bérüp: — Eger siler chong bir xelq bolsangħar, Efraimning tagħliq yurti silerge tar kelgen bolsa, orman 'għa bérüp u yerdiki Perizziyer bilen [giant] Refayiylar yurtida derexlerni késip, özüngħar üčħiñ bir jawni chiqiriwélingħar, dédi. **16** Lékin Yüsipler: — Tagħliq yurt bżżeġ yetmeydu; shuning bilen bir waqqitja jilgħida turuwaqtqanar, meļi Beyt-Shéan we uningha qarashlıq kentlerde bolsun yaki Yizreel jilgħisida turuwaqtan Qanaaniylar bolsun, hemmisining tömürdin jeng harwiliri bar iken, dédi. **17** Shundaq déwidı, Yeshua Yüstp jemeti bolghan Efraim bilen Manassehge söz qılıp: — Siler derweġe chong bir xelqsiler we zor kūċċiġħi bardur; shunga silerge peqet bir ülüşla miras bérilse bolmaydu; **18** ashu pütkül tagħliq yurtmu silerge bérilidu; gerče u ormanliq bolsimu, siler uni késip boshitisier we uning etraplirighi ige bolisier; Qanaaniylarning tömür jeng harwiliri bar, shundaqla kūċċiġħi bolsimu, siler ularni heydep chiqiriwiteleysiler, — dédi.

18 Pütkül Israiller jamaiti Shilohqa yighilip, u yerde ibadet chédiri tikt. Gerče zémien ularning aldida boysundurulħan bolsimu, **2** lékin Israiller arısida öz miras ülüşi téxi teqs iqilinmighan yette qebile qalghanidi. **3** Shunga Yeshua Israillargħa mundaq dédi: — «Ata-bowliringħarning Xudasi Perwerdigar silerge bergen bu zémimni qolunqalha ēlīħha susluq qılıp qachan'għiċċe keynige surisier? **4** Siler özüngħar üčħiñ her qebilidin üch admetti tallangħar; men ularni qozghilip bu pütkül zémimni aylinip chiqip, uni herbir qebile öz miras ülüşighe muwapiq sizip-xatirleshke, andin qeshimħa yénip kélishke ewetimen. **5** Ular zémimni yette ülüşke bösuns; lékin Yehuda qebilisi bolsa Jenubtiki öz ülüş zémimida turiwersun, Yüstpning jemetim u shimal tereptiki öz ülüş zémimida turiwersun. **6** Siler zémimni yette ülüşke bólüp, pasilini xatirilep sizip yénimħa kelingħar; andin men Perwerdigar Xudayimizning aldida bu yerde siler üčħiñ chek tashlaymen. **7** Emma Lawiylarning bolsa, aranglarda ülüşi bolmaydu, chünki Perwerdigarning kahinliqi ularning mirasidur. Gad bilen Ruben we Manasseh yérin qebilisi bolsa lordan deryasining u qéti, sherq teripide Perwerdigarning quli bolghan Musa ulargha miras qılıp bergen yerlerni alliqachan alghandur». **8** [Zémimni xatirileshke békkiten] kishiler qozghilip yolgha chiqqanda, Yeshua ulargha qattiq jékilep: — Siler bérüp zémimni aylinip, uni sizip-xatirilep méning qeshimħa yénip kelingħar; andin men mushu yerde, Shilohning özide Perwerdigarning aldida siler üčħiñ chek tashlaymen, dédi. **9**

Shundaq déwidi, bu ademler béríp zémimni aylinip, uni sizip-xatirilep, sheherler boyiche yette tülüshke bölüp, xatirige sizip, Shilohdiki chédirgahqa, Yeshuaning qéshigha yénip keldi. **10** Andin Yeshua Shilohda Perwerdigarning aldida ular üchün chek tashlidi we shu yerde qebile-jemeti boyiche zémimni Israillargha teqsim qilip berdi. **11** Binyaminlar qebilisige jemet-aïliliri boyiche chek tartildi; ular chek arqlıq érishken zémim Yehudalar bilen Yüstpulerning zémimi otturisidiki yurt boldi. **12** Ularning shimaliy chégrisi lordan deryasidin bashlap, Yérixoning shimal teripidiki dawanni yandap, gherb teripige qarap tagħlīq yurtqa chiqip we Beyt-Awemning chölige tutishatti; **13** andin Luzgha chiqip, luz, yeni Beyt-Elning jenub teripini yandap ötüp, astin Beyt-Horonning jenubidiki tagħha yeqin Atarot-Addargħa chūshti; **14** chégra shu yerdin ötüp għerbtin jenubqa qayrilip, Beyt-Horronning jenubining udulidiki tagħdin Yehudalarning sheherliridin biri bolgħan Kiriat-Baal (yeni Kiriat-Yéarim) għa tutashti. Bu għerb terepnin chégrisi idi. **15** Jenub terepnin chégrisi Kiriat-Yéarimning chétidin bashlap għerb teripige ménġip, Neftoħtiki su menbesige tutashti; **16** chégra andin Refayiħalarning jilghisining shimal teripige jaylashqan Ben-Hinnomning jilghisining udulidiki tagħnning bésħigha chūshüp, andin Hinnomning jilgħi bilen yene chūshüp, Yebusiyarlarning égizlikining jenub teripi bilen ménġip, andin En-Rogel buliqiġha yetti; **17** andin shimal teripige qayrilip En-Shemesh buliqidin ötüp, Adullam dawinining udulidiki Gelilotqa béríp, Rubeneng oħgli Bohanning tēshigha chūshüp, **18** we Arabah tūzlenglikining shimal teripidiki égizlikit ötüp, Arabah tūzlenglikig chūshti. **19** Andin chégra shimal teripige chiqip Beyt-Hogħlaħning dawinigha tutiship, lordan deryasining jenubiy ēghizida, yeni Shor déngizining shimaliy qoltuqida axirlashti. Bu jenub terepnin chégrisi idi. **20** Sherq chégrisi bolsa lordan deryasining özzi idi. Bu Binyaminlarning ülħiġi bolup, ulargħa jemet-aïliri boyiche toxxtitħiġħan miras zémiminining chégrisi shu idi. **21** Binyaminlar qebilisige jemet-aïliri boyiche tegken sheherler bolsa tōwendiklerdu: — Yérixa, Beyt-Hogħla, Émek-Keziz, **22** Beyt-Arabah, Zemarayim, Beyt-El, **23** Awwim, Parah, Ofrah, **24** Kefar-Haamonay, Ofni we Géba bolup, jemiy on ikki sheher we ulargħa qarashliq kent-qishlaqlar id; **25** Buningdin bashqa Gibéon, Ramah, Beerot, **26** Mizpah, Kefirah, Mozah, **27** Rekem, Irpeel, Taralah, **28** Zelah, Ha-Elef, Yebusi (yeni Yérusalém), Gibéah we Kiriat bolup, jemiy on töt sheher we uningħha qarashliq kent-qishlaqlarmu bar id. Bu bolsa Binyaminlarning miras ülħiġi bolup, jemet-aïliri boyiche ulargħa bérilgenidi.

19 Ikkinci chek Shiméon'għa chiqt, yeri Shiméonlar qebilisige jemet-aïliri boyiche tartildi; ularning mirasi bolsa Yehudalarning miras ülħiġiħing arisesa id. **2** Ularning érishken mirasi ichide Beer-Shéba, Shéba, Moladah, **3** Hazar-Shual, Balah, Ézem, **4** Eltolad, Bitul, Xormah, **5** Ziklag, Beyt-Markabot, Hazar-Susah, **6** Beyt-Libaot we Sharuhen bolup, jemiy on üch sheher we ulargħa qarashliq kent-qishlaqlar id. **7** Buningdin bashqa yene Ayin, Rimmon, Éter, Ashan bolup, jemiy töt sheher we ulargħa qarashliq kent-qishlaqlar **8** Hemde jenub tereptiki Baalat-Beer (yeni jenubdiki Ramah) ghieha bolgħan bu [töt] sheħerning etrapidiki hemme kent-qishlaqlarmu bar id. Bular Shiméonlar qebilisining ülħiġi bolup, jemet-aïliri boyiche érishken mirasi id. **9** Shiméonlarning miras ülħiġi Yehudalarning ülħiġiħing ichidin elip bérildi; chunki Yehudalarning miras ülħiġi özrlige köpluk qilghanidi, shunga Shiméonlarning miras ülħiġi ularning miras ülħiġiħing ichidin bérildi. **10** Üchinchi chek Zebulunlar qebilisige jemet-aïliri

boyiche tartildi; ularning miras chégrisi Saridqa baratti, **11** chégrisi għerb terepte Maréalahqa béríp Dabbeshetke yétip Yokennéamming udulidiki éqin'għa tutishatti; **12** U Saridtin sherq teripige qayrilip, kün chiqishqa burulup Kislot-Tabor yurtiġha tutiship, Dabiratqa ötüp, Yifiagħha bardi; **13** andin shu yerdin u sherq teripige kün chiqishqa [yene] burulup, Gat-Hefer we Et-Kazin'għa keliż Néahqa sozulghan Rimmon yurtiġha yétip bardi. **14** Andin u yerdin shimal terepk qayrilip, Hannaton'għa yétip béríp, Yiftah-Elning jilgħisida axirlashti. **15** Ularning ülħiġi yene Kattat, Nahalal, Shimron, Yidalah we Beyt-Lehemmim orap, jemiy on ikki sheher we ulargħa qarashliq kent-qishlaqlarnim u öz ichige alatti. **16** Bu bolsa, yeri bu sheherler we ulargħa qarashliq kent-qishlaqlar Zebulunlarning miras ülħiġi bolup, jemet-aïliri boyiche ulargħa bérilgenidi. **17** Tötinchu chek Issakarha chiqt, yeri Issakarlar qebilisige jemet-aïliri boyiche tartildi; **18** ulargħa bérilgeni yirtazzu Yizreelgħiċċe ból, Kesullot, Shunem, **19** Hafarayim, Shion, Anaharat, **20** Rabbit, Kishion, Ébeż, **21** Remet, En-Gannim, En-Haddah we Beyt-Pazzezni öz ichige aldi; **22** andin chégrisi Tabor, Shahazimah we Beyt-Shemeshke yétip, lordan deryasida axirlashti; ularning ülħiġi jemiy on alte sheher we ulargħa qarashliq kent-qishlaqlar id. **23** Bu bolsa, yeri bu sheherler we ulargħa qarashliq kent-qishlaqlar Issakarlarning miras ülħiġi bolup, jemet-aïliri boyiche ulargħa bérilgenidi. **24** Beshinchu chek Ashirlar qebilisige jemet-aïliri boyiche tartildi; **25** ulargħa bérilgeni yirtazzu Yizreelgħiċċe ból, Kesuliet, Allammelek, Améad we Mishalni öz ichige aldi; chégris għerber terepke Karmel bilen Shihor-Libnatqa tutiship, **27** andin sherq teripige qayrilip Beyt-Dagon'għa béríp, Zebulun [zémimi] bilen Yiftah-El jilghisining shimal teripidin ötüp, Beyt-Émek bilen Néielje yétip béríp Kabulning shimal teripige chiqt; **28** Ébron, Reħob, Hammon we Kanahni öz ichige elip Chong Zidon'għa yétip bardi. **29** andin chégrisi Ramah teripige qayrilip, Tur dégen mustehkem sheħirje béríp, Xosħħaq qayrilip, Aqzib bilen Hebelje tutash bolgħan dèngizda axirlashti; **30** zémimi Ummah, Afek we Reħobnimi öz ichige alghan; jemiy yigħirme ikki sheher we ulargħa qarashliq kent-qishlaqlar öz ichige alghanidi. **31** Bu bolsa, yeri bu sheherler we ulargħa qarashliq kent-qishlaqlar Ashirlarning miras ülħiġi bolup, jemet-aïliri boyiche ulargħa bérilgenidi. **32** Altinchu chek Naftaligha chiqt, yeri Naftalilar qebilisige jemet-aïliri boyiche tartildi; **33** ularning chégrisi bolsa Heleftin chiqip, Zaannimmdiki dub derixidin ötüp, Adami-Nekeb we Yabneelidin chiqip, Lakkumha yétip lordan deryasiga béríp axirlashti. **34** Andin għerb terepk qayrilip Aznot-Taborgħa béríp, shu yerdin Hukkokqa chiqip, jenubta Zebulunning ülħiġi zémimha tutiship, shimalda Ashirning ülħiġi zémimha yétip, kün chiqish teripide lordan deryasining yéni, Yehudaning ülħiġi zémimha ulashti. **35** Naftalining mustehkem sheherliri Ziddim, Zer, Hammat, Rakkat, Kinneret, **36** Adamah, Ramah, Hazor, **37** Kedesh, Edrey, En-Hazor, **38** Yiron, Migdal-El, Horem, Beyt-Anat we Beyt-Shemeshler bolup, jemiy on tqoqqus sheher we ulargħa qarashliq kent-qishlaqlar id. **39** Bu bolsa, yeri bu sheherler we ulargħa qarashliq kent-qishlaqlar Naftalilar qebilisining miras ülħiġi bolup, jemet-aïliri boyiche ulargħa bérilgenidi. **40** Yettinchi chek Danlarning qebilisige chiqt; u ularning jemet-aïliri boyiche tartildi. **41** ularning miras zémimi bolsa Zoréah, Eshtao, Ir-Shemesh, **42** Shaalabbin, Ajyalon, Yitħħa, **43** Élon, Timnatah, Ekron, **44** El-tekeh, Gibbenton, Baalat, **45** Yehud, Bene-Barak, Gat-Rimmon, **46** Me-Yarkon, Rakkon we Yafonning udulidiki yurtni öz ichige aldi. **47** Lékin Danlarning zémimi öz qolidin ketkeen bolgħachha, Danlar chiqip Leshemge hujum qilip uni isħgħal qildi; ahalisini qilichlap yoqtip, u yerni özining qilip makanlashti; andin ular Leshemge

atisi Danning ismini qoyup, uni Dan dep atidi. **48** Mana bular, yeni bu sheherler we ulargha qarashliq kent-qishlaqlar Danlar qebilisige, ularning jemet-aillirli boyiche miras qilip bérilgenidi. **49** Bu teriqide [Israillar] zéminni chégra-chégra boyiche böltüp boldi; andin ular Nunning oghli Yeshuaghä öz arisidin miras böltüp berdi. **50** Perwerdigarning buyruqi boyiche Yeshua tiliginidek uninggħha Efraim tagħliq yurtidiki Timnat-Sérah dégen sheherni berdi; buning bilen u sheherni qurup chiqip, uningda turdi. **51** Mana bular Elazar kahin bilen Nunning oghli Yeshuaghä we Israilning qebile-jemetlirining kattabashliri bir bolup Shilohda, jamaet chédirining derwazisining aldida turup, Perwerdigarning aldida chek tashlap böltüp teqsim qilghan miraslardur. Bu teriqide ular zéminning teqsimatini tügħetti.

20 Perwerdigar Yeshuaghä söz qilip mundaq dédi: — **2**

Sen Israillargħa mundaq dégin: — «Özüm Musaning wasitisi bilen silerge buyrughandek, özüngħar üchħin «panahliq sheherler»ni tallap békitingħar; **3** bilmey, tasadipliqtin adem urup öltürüp qoqħan herqanda kishi u sheherlerge qéchip ketsun. Buning bilen bu sheherler silerge qan intiqamini alghuchidin panahgħa bolidu. **4** [Ademi shundaq öltürġen] kishi bu sheherlerning birige qéchip bérip, sheherning qowuqigha kēlip, shu yerde sheherning aqsaqalliriga öz ewhalini ěytsun; ular uni özige qobul qilip sheherje kirközüp, uning özliri bilen bille turushigha uningħha jay bersun. **5** Emđi qan qisasini alghuchi uni qogħlap kelse, ular adem öltürġen kishini qisaskarning qoligha tapshurup bermisun; chünki shu kishining burundin öz qoshnisigha héch och-adawiti bolmighan, belki tasadipiy urup öltürüp qoqħan. **6** [Adem öltürġen] kishi jamaet aldida soraq qilin'għuche shu sheherde tursun; andin shu waqittiki bash kahin öltüp ketkende, u shu sheherdin ayrlip, öz shehirige, yeri qéchip chiqqaq sheherdiki öyige yénip kelsun. **7** Shuning bilen ular Naftali tagħliq yurtidiki Kedesħni, Efraimming tagħliq yurtidiki Shekhem we Yehudaningu tagħliq yurtidiki Kiriat-Arba, yeri Hébronni, **8** Yérixoning sherq teripidiki, Iordan deryasining u qétidiki Ruben qebilisining zéminidin tüzlenglikning chöldikli Bezerni, Gad qebilisining zéminidin Giléadtki Ramotni we Manasseh qebilisining zéminidin Bashandiki Golanni tallap békitti. **9** Mana bu sheherler barliq Israillar we ularning arisida turuwatqan musapirlar üchħin panahgħa bolusħqa béktilgen sheherlerdur; kimki bilmey, tasadipliqtin adem öltürġen bolsa, uning jamaet aldida soraq qilinħiżidin burun, qan qisaskarning qolida olmesliki üchħin shu sheherlerge qéchip kétishke bu sheherler béktilgen.

21 U waqitta Lawiy jemetlirining kattiwashliri kahin

Elazar, Nunning oghli Yesħua we Israil qebililirining kattiwashlirining qéshiga bérip, **2** Qanaan zéminidiki Shilohda ularħa: — Musaning wasitisi arqliq Perwerdigar biz togrħuluq: «Ularħa turushqa sheherlerni, malli ri üchħin yaylaqlarni qoshup bergen», dep ēyতqan, dédi. **3** Shuni déwid, Israillar Perwerdigarning emri boyiche öz miras iħluħiżidin munu sheherler bilen yaylaqlarni qoshup Lawiylargħa berdi: — **4** birinchi tashlan'għan chek Kohat jemetlirige chiqti; chek tashlinip, Lawiylar ichidiki kahin Harunning ewladlirigha Yehuda qebilisi, Shiméon qebilisi we Binyamin qebilisining zéminliridin on üch sheher békitti; **5** Andin Kohatning qalghan ewladlirigha chek tashlinip, Efraim qebile-jemetlirining zéminidin, Dan qebilisining zéminidin we Manasseh yérim qebilisining zéminliridin on sheher békitti. **6** Gershonning ewladlirigha chek tashlinip, Issakar qebile-jemetlirining zéminidin, Ashir qebilisining zéminidin, Naftali qebilisining

zéminidin we Manassehning yene bir yérim qebilisining zéminidin on üch sheher békitti. **7** Merarining ewladlirigha, jemet-aillirli boyiche chek tashlinip, Ruben qebilisining zéminidin, Gad qebilisining zéminidin we Zebulun qebilisining zéminidin on ikki sheher békitti. **8** Bu teriqide Perwerdigar Musaning wasitisi bilen buyrughinidek Israillar chek tashlap bu sheherler bilen yaylaqlarini qoshup, Lawiylargħa berdi. **9** Ular Yehudaningu qebilisi bilen Shiméonning qebilisining zéminidin töwende tizimlan'għan munu sheherlerni berdi: — **10** (chek tashlan'għandha, Lawiyarlarning nesli bolghaq Kohatlar jemetidiki Harunning ewladlirigha birinchi chek chiqqachqa munu sheherler békigli): — **11** ularħa Yehudaningu tagħliq rayonidiki Kiriat-Arba (Arba Anakning atisi id), yeri Hébron bilen etrapidiki yaylaqlarni qoshup berdi. **12** Lékin sheherje tewe étizlar bilen kent-qishlaqlarni Yefunnehning oħġi Kalekbe miras qilip berdi. **13** Shundaq qilip ular Harun kahinning ewladlirigha adem öltürġen kishilar panahlididħan sheher Hébron we yaylaqlarini, yene ularħa Libnah bilen yaylaqlarini, **14** Yattir bilen yaylaqlarini, Eshtemoa bilen yaylaqlarini, **15** Holon bilen yaylaqlarini, Debir bilen yaylaqlarini, **16** Ayin bilen yaylaqlarini, Yuttah bilen yaylaqlarini, Beyt-Shemesh bilen yaylaqlarini berdi; bu ikki qebilining zéminliridin jemiy toqquz sheheri berdi. **17** Mundin bashqa ularħa Binyamin qebilisining zéminidin Gibéon bilen yaylaqlarini, Géba bilen yaylaqlarini, **18** Anatot bilen yaylaqlarini, Almon bilen yaylaqlarini qoshup jemiy töt sheheri berdi. **19** Bu teriqide kahinlar, yeri Harunning ewladlirigha bérilgen sheherler on üch boldi; bular etrapidiki yaylaqlar bilen békigli. **20** Ular yene Lawiyarlarning neslidin bolghaq Kohatning qalghan jemetlirigu sheherlerni berdi. Chek tashlash bilen ularħa béktilgen sheherler munular: — ularħa Efraim qebilisining zéminidin **21** Efraimming tagħliq rayonidiki adem öltürġen kishilar panahlididħan sheher Shekem bilen yaylaqlarini, yene Gezer bilen yaylaqlarini, **22** Kibzain bilen yaylaqlarini we Beyt-Horoni bilen yaylaqlarini bulop, jemiy töt sheheri berdi; **23** buningdin bashqa Dan qebilisining zéminidin Eltekeh bilen yaylaqlarini, Gibbón bilen yaylaqlarini, **24** Ajyalon bilen yaylaqlarini we Gat-Rimmon bilen yaylaqlarini bulop, jemiy töt sheheri berdi. **25** Buningdin bashqa Manasseh yérim qebilisining zéminidin Taanaq bilen yaylaqlarini, Gat-Rimmon bilen yaylaqlarini bulop, jemiy ikki sheheri berdi. **26** Bu teriqide Kohatlarning qalghan jemetlirige bérilgen sheherler on boldi; bular etrapidiki yaylaqlar bilen békigli. **27** Lawiyarlarning jemetliridin bolghaq Gershonlargaħha bolsa ular Manassehning yérim qebilisining zéminidin adem öltürġen kishilar panahlididħan sheher Bashandiki Golani bilen yaylaqlarini, shundaqha Beesħterah bilen yaylaqlarini, jemiy ikki sheheri berdi; **28** yene Issakar qebilisining zéminidin Kishion bilen yaylaqlarini, Dabirat bilen yaylaqlarini, **29** Yarmut bilen yaylaqlarini we En-Gannim bilen yaylaqlarini bulop, jemiy töt sheheri berdi; **30** buningdin bashqa Ashir qebilisining zéminidin Mishal bilen yaylaqlarini, Abdon bilen yaylaqlarini, **31** Helkat bilen yaylaqlarini we Reħob bilen yaylaqlarini bulop, jemiy bulop töt sheheri berdi; **32** buningdin bashqa Naftali qebilisining zéminidin adem öltürġen kishilar panahlididħan sheher Galiliyediki Kedesħ bilen yaylaqlarini, yene Hammot-Dor bilen yaylaqlarini we Kartan bilen etrapidiki yaylaqlarini bulop, jemiy üch sheheri berdi. **33** Bu teriqide Gershonlargaħha bérilgen sheherler on üch boldi; bular etrapidiki yaylaqlar bilen békigli. **34** Qalghan Lawiylargħa, yeri Merarilar jemetlirige Zebulun qebilisining zéminidin Yokenām bilen yaylaqlarini, Kartah bilen yaylaqlarini, **35** Dimnah bilen yaylaqlarini we Nahalal bilen yaylaqlarini bulop, jemiy töt sheheri berdi. **36** Buningdin bashqa

Ruben qebilisining zéminidin Bezer bilen yayaqliri, Yahaz bilen yayaqliri, **37** Kedemot bilen yayaqliri we Mefaat bilen yayaqliri bolup, jemiy töt sheherni berdi. **38** Buningdin bashqa Gad qebilisining zéminidin adem öltürgen kishiler panahlidinidagun sheher Giléadtili Ramot bilen yayaqlirini, yene Mahanayim bilen yayaqliri, **39** Heshbon bilen yayaqliri we Jaazer bilen yayaqliri bolup, jemiy töt sheherni berdi. **40** Bular bolsa qalghan Lawiylarning jemetlirige, yeni Merarilar jemetlirige bérilgen barliq sheherlerdur; ulargha chek tashlinish bilen bérilgen ilüshi on ikki sheher idi. **41** Israillarning zémimi ichidin Lawiylargha békitim bérilgen sheherler jemiy qırıq sekkez idı; bular etrapidiki yayaqliri bilen bérildi. **42** Bu sheherlarning herbirining etrapida yayaqliri bar idı; sheherlarning hemmisi shundaq idi. **43** Perwerdigarn shu teriqide Israillarning ata-bowlirigha bérishke qesem bilen wede qilghan pütkül zémimini ulargha berdi; ular kélép uni igilep, u yerde olturdi. **44** U waqitta Perwerdigarn ilgiri ularning ata-bowlirigha qesem bilen wede qilghinidek, ulargha her etrapida tinch-aramliq berdi; ularning düshmenliridin héchqandıqi ularning aldida qeddini ruslap tik turalmaytti; belki Perwerdigarn hemme düshmenlirini ularning qoligha tapshurdi. **45** Perwerdigarning Israilning jemetige wede qilghan himmetliridin héchbiri qaldurulmay emelge ashurului.

22 U waqitta Yeshua Rubenler, Gadlar we Manasseh yérим qebilisidikilerni chaqırıp ulargha: — **2** Siler bolsanglar Perwerdigarning quli Musaning silerge buyrughinining hemmisige emel qıldinglar, ménинг silerge emr qilghan barliq sözlirimgimu qulaq saldinglar; **3** siler bu nurghun künlerde taki bügün'ge qeder qérindashliringlarni tashliwetmey, belki Perwerdigarn Xudayinglar [silerge] emr qilghan wezipini tutup keldinglar; **4** emdi Perwerdigarn Xudayinglar wede qilghinidek, qérindashliringlarga aramliq berdi; shunga siler Perwerdigarning quli Musa İordan deryasining un teripide silerge bergen miras zémimininglarga, öz chédirlirilinglarga qaytip béringerlar. **5** Peqetla Perwerdigarning quli Musa silerge buyrup tapshurghan qanun-emrlerge emel qılıshqa, yeni Perwerdigarn Xudayinglarnı söylep, Uning barlıq yollarıda ménigip, emrlirini tutup uningga baghlinip, püttün qelbinglar we püttün jan-dilinglar bilen Uning xizmitide bolushqa ixləs bilen köngül böülünlər, — dédi. **6** Shuning bilen Yeshua ularını bext-beriket tilep, yolgha saldı; ular öz chédirlirilinga qaytip kétishti. **7** Manasseh yérim qebilisige bolsa Musa ulargha Bashanni miras qılıp bergenidi; yene bir yérim qebilige Yeshua İordan deryasining bu qeti, yeni gherb teripide ularning qérindashlirin arısida miras berdi. Yeshua ularını öz chédirlirilinga qaytış yolığa salghan waqtida, u ularghimu bext-beriket tilep, **8** ulargha: — Intayın köp baylıqlar, intayın köp charpaylarnı, shundaqla köp miqdarda kümüş, altın, mis, tömür we kiyim-kécheklerni élip, öz chédirlirilinglarga qaytip béringerlar; düshmenliringlardin alghan oljini qérindashliringlarga üleshtürüp béringerlar, dédi. **9** U waqitta Rubenler, Gadlar we Manasseh yérim qebilisi Qanaan zéminidiki Shilohdin chiqıp Israillardin ayrılip, Perwerdigarning Musanıg wasitisi bilen qilghan emri boyiche ularning teelluqatı bolghan öz miras zémimi Giléad yurtığa qarap qaytip mangdi. **10** Rubenler, Gadlar we Manasseh yérim qebilisi Qanaan zéminidiki İordan deryasining boyidiki Gelilotqa yétip kelgende, u yerde İordan deryasining boyida bir qurban'gahni yasidi; qurban'gah nahayiti chong we heywetlik yasalghanidi. **11** Israillarga: «Mana Rubenler, Gadlar we Manasseh yérim qebilisi Qanaan zéminidiki İordan deryasining u qétidiki Gelilotta, yeni Israillarning ululida bir qurban'gahni yasaptu»

dégen xewer anglandi. **12** Israillar bu xewerni anglicheñ haman, ularning pütkül jamaiti ular bilen urushush üçhün Shilohqa toplandı. **13** U waqitta Israillar kahin Eliazarning oghli Finihasni Giléad zéminidiki Rubenler, Gadlar we Manasseh yérim qebilisige mangdurdı **14** we shundaqla uning bilen on emirni, Israilning herbir qebilisidin jemet bashlıqı bolghan birdin emirni uningga hemrah qılıp ewetti; herbir emir herqaysı ata jemettiki minglicheñ Israillarning kattiwéshi idi. **15** Bular emdi Giléad zémiminiga, Rubenler, Gadlar we Manasseh yérim qebilisige kelipli ulargha: — **16** Mana Perwerdigarning pütkül jamaiti silerge mundaq deydu: «Silerning Perwerdigargha egishihtin yénip, özünglargha qurban'gahni yasap, Israilning Xudasidin yüz örüp, Perwerdigargha asiyliq qılıp ötküzgen bu rezilliğinlar zadi qandaq ish? **17** Péorda burun ötküzgen qebihlikimiz bizge yétip ashmasmu? Gerche Perwerdigarning jamaitining bésigha waba chüshken bolsımı, biz téxi bügün'ge qeder bu ishtin özimizni paklandurmıduq. **18** Siler bügün Perwerdigargha egishihtin yandinglar; shundaq boldukı, siler bügün Perwerdigargha asiyliq qilghan bolghachqa, u jezmen ete Israilning pütkül jamaitige ghezeplinidu. **19** Halbuki, mubada siler miras qılıp alghan zémim napak bolup qalghan bolsa, Perwerdigarning teweliki bolghan zémim'gah, Uning chédiri ticken'gen yurtqa yénip kélép, arımidza miras élinglar. Peqet Perwerdigarn Xudayimizning qurban'gahidin bashqa özünglar üçhün qurban'gah yasash bilen Perwerdigargha we bizlerge asiyliq qilmangler. **20** Zerahing oghli Aqan haram béktiligen nersilerdin élip, itaetsizlik qilghan emesmu? Shu sewebtin qebilihi üçhün yalghuz ular öltürülüp qalmay, Perwerdigarning ghezipi yene pütkül Israil jamaitining üstige chüshken emesmu?». **21** Shuning bilen Rubenler, Gadlar we Manasseh yérim qebilisi minglicheñ Israillarning kattiwashlirigha jawab bérip mundaq dédi: — **22** «İlahlarning ilahi Perwerdigardur! İlahlarning ilahi bolghan Perwerdigarn Özi buni bilidu, Israilmu uni bilgey! Eger bu ish asiyliq bolsa yaki Perwerdigargha itaetsizlik bolsa, emdi bizlerni bugün ölümdin ayımganlar! **23** Eger bizning özümüz üçhün qurban'gahni yasashımız Perwerdigargha egishihtin yénish üçhün bolghan bolsa, shundaqla qurban'gahning üstide köydürme qurbanlıq sunush, ashlıq hediyelirilen sunush, inaqliq qurbanlıqlarını sunush üçhün bolghan bolsa, undaqta Perwerdigarn Özi bu ish togruluq bizdin hésab alsun; **24** eksicse bu ishni qilishimizning sewebi heqiqeten shuki, kelgüsidesi silerning baliliringlar bizning balilirimizgha: «Silerning Israilning Xudasi Perwerdigarn bilen qandaq munasiwitngar bar? **25** Ey Rubenler we Gadlar, Perwerdigarn biz bilen silerning otturumızda İordan deryasını chérga qılıp qoyghan emesmu? Shunga silerning Perwerdigardin héchqandaq nésiwenglar yoqtur!» déyishidin endishe qıldıq. **26** Shunga biz: «Qopup bir qurban'gah yasayı; lénkin bu köydürme qurbanlıqlar üçhünümü emes, bashqa xil qurbanlıqlar tükünmü emes, **27** belki kelgüsidesi Perwerdigarning aldida köydürme qurbanlıqlarımız bilen bashqa xil qurbanlıqlarımız we inaqliq qurbanlıqlarımız bilen uning ibaditide bolushımız üçhün, siler we bizning otturumızda, shundaqla kényinki dewririzimizde bir esletme guwahlıq bolsun üçhün uni yasidiq; baliliringlarning kelgüsidesi balilirimizgha «Perwerdigardin héchqandaq nésiwenglar yoq» démeslikü üçhün shundaqla qıldıq. **28** Eger ular kelgüsidesi biz bilen evladırılimizgha shundaqla dése, biz jawab bérip: «Mana, köydürme qurbanlıq sunush üçhün yaki bashqa xil qurbanlıqlarını sunush üçhün yasalghan emes, belki siler bilen bizning otturumızda bir guwahlıq bolsun dep yasalghan, bu Perwerdigarning ata-bowlirımız yasaghan qurban'gahining endizisidur!» déyeleymiz. **29** Perwerdigargha asiyliq qılıp, Perwerdigargha egishihtin yénip, Perwerdigarn

Xudayimizning chédirining alidda turghan qurban'gahtin bashqa ikkinchi bir qurban'gahni yasap, uning üstide köydürme qurbanlıq, ashlıq hediyeler we bashqa xil qurbanlıqlarnı ötküzüş niyiti bizdin néri bolghay!. **30** Kähin Finihas we uning bilen bille kelgen jamaet emirliri, yeni minglichan Israillarning kattiwashliri Rubenler, Gadlar we Manassehlerning éytqan sözlərini anglıghanda ular shuningdin xush boldi. **31** Eliazarning oghli kähin Finihas Rubenler, Gadlar we Manassehlerge: — Siler Perwerdigargha bu itaetslikni qilmighininglər üçün Perwerdigarning otturımızda turuwatqanlıqını emdi bildüq; siler bu ish bilen Israillarnı Perwerdigarning qolidin qutquzdunglar, dédi. **32** Andin Eliazar kahinining oghli Finihas bilen emirler Rubenler we Gadlarning yénidin, Giléad zémnidin chiqip Qanaan zémniniga Israillarning yénigha kélép bu xewerni ulargha dep berdi. **33** Bu ish Israillarning neziride yaxshi köründi; Israillar Xudagha hemdusana éytip, Rubenler bilen Gadlarga hujum qılıp, ular bilen urushup ularning turuwatqan zémminini weyran qilayli, dégen gepni ikkinchi tilgha almidi. **34** Rubenler bilen Gadlar bu qurban'gahqa «Guwahlıq» dep at qoydi; chünki ular: — «U arimizda Perwerdigarning Xuda ikenlikige guwahtur» dédi.

23 Perwerdigar Israilgha etrapidiki düshmenliridin aram béríp uzun zamanlar ötüp, shundaqla Yeshua qéríp, yéshimu chongiyip qalghanda, **2** Yeshua pütükül Israilni, ularning aqsaqallırını, bashlıqları, hakim-soraqchılırı bilen beg-emeldarlırını chaqırıp ulargha mundaq dédi: — «Men qéríp qaldım, yéshimu chongiyip qaldi. **3** Perwerdigar Xudayinglarning siler üçün mushu yerdiki barlıq taipilerge qandaq ishlarnı qilghinini özüngərlər kördüngərlər; chünki siler terepte turup jeng qılghuchi Perwerdigar Xudayinglar Özidur. **4** Mana, men özüm yoqtatqan hemme ellerning zémnlərini bilen qalghan bu taipilerning zémnlərini qoshup qabile-jemetinglər boyiche chek tashlap İordan deryasının tərtip kün pétish tərəptikü Ulugh Dénigzhiche, silerge miras qılıp teqsim qılıp berdim. **5** Perwerdigar Xudayinglar Özi ularını aldinglardın qoqlap chiqırıp, közünglardın néri qılıp, Perwerdigar Xudayinglar silerge éytqinidek siler ularning zémniniga ige bolisiler. **6** Shunga siler tolimu qeyser bolup Musanıng qanun kitabida pütülgənning hemmisini tutup, ong ya solgha chetnep ketmey, uningha emel qılışqa köngıl bölgünlər; **7** shundaq qılıp, aranglarda qélip qalghan bu taipiler bilen bardi-keldi qilmangalar; shuningdek ularning ilahırinin namlılarını tilgha almangalar yaki ularning nami bilen qesem qilmangalar; ulargha ibadet qilmangalar, ulargha bash urmangalar; **8** belki bügün'giche qılghininglərdek, Perwerdigar Xudayinglarga bagħlinip turunqlar. **9** Chünki Perwerdigar aldinglardın chong-chong we kückchlük ellerni qoqlap chiqırıwtendur; bügün'giche héchqandaq adəm aldinglarda put tirep turalmidi. **10** Perwerdigar Xudayinglar silerge éytqini boyiche siler terepte turup jeng qılghini üçün silerin bir adımlıq ularning ming adımini tiripiren qılıdu. **11** Shunga Perwerdigar Xudayinglarnı söyüsh üçün öz könglüngərlər qattıq segek bolungalar! **12** Chünki eger siler Uningdin yüz örüp aranglarda qalghan bu ellen bilen arılışip-bagħlinip, ular bilen qoda-baja bolup, ular bilen bérish-kélish qilsanglar, **13** undaqta silerge shu ish ayan bolsunki, Perwerdigar Xudayinglar aldinglardın bu ellerni ikkinchi qoqlap chiqarmaydu, belki bular silerge qapqan we qiltaq bolup, biqininqarlıqha qamcha bolup chüshüp, közünglerge tiken bolup sanjılıdu; axırdı Perwerdigar Xudayinglar silerge bergen bu yaxshi zémindin mehrum bolup yoqilisiler. **14** Mana, men bügün barlıq ademler muqerrər bésip ötidighan yolni mangiman;

silerning pütün dilinglar we wujudunglarga shu roshenki, Perwerdigar Xudayinglarning siler toghruluq qılghan mubarek wedilirining héchbiri emelge ashurulmay qalmidi; hemmis siler üçün beja keltürilüp, héchqaysisi yerde qalmidi. **15** Lékin siler Perwerdigar Xudayinglarning silerge emr qılıp toxtatqan ehdisini buzghanda, Perwerdigar Xudayinglar silerge wede qılghan hemme beriket üstünglerge chüshürulgendek, shundaq boliduki, Perwerdigar Xudayinglar silerni Özi silerge bergen zémindin yoqatqache barlıq agah qılghan ishni chüshüridi; siler béríp, [uning ehdisini buzup] bashqa ilahlargha ibadet qılıp bash ursangular, Perwerdigarning ghezipi silerge tutışip, silerni Özi silerge bergen yaxshi zémindin tézla yoq qıldı.

24 Andin Yeshua Israilning hemme qebililirini Shekemge yighip, Israilning aqsaqallırı, bashlıqları, hakim-sotchılırı bilen beg-emeldarlırını chaqırıdı; ular özürlərini Xudanıng huzurığa hazır qılghanda **2** Yeshua pütükül xelqqe: Israilning Xudası Perwerdigar: — «Qedimki zamanda ata-bowliringlar, jümlidin İbrahim bilen Nahorning atısı Terah deryanıng u teripide olтурattı; ular bashqa ilahlarning qulluqida bolatti. **3** Lékin Men atanglar İbrahimni deryanıng u teripidin élip kélép, uni bashlap pütükül Qanaan zémminini aylandurup, uning neslini awutup uningha Ishaqni berdim. **4** Andin Men Ishaqqa Yaqup bilen Esawını berdim; Esawha Séir tagħliq rayonunu tewelik qılıp berdim, Yaqup bilen oghulları bolsa Misirgħa chüshüp bardı. **5** Kéyinrek Men Musa bilen Harunni ewetip, Misirliqlar arısında emellirim bilen ulargha dehshetlik wabalarnı chüshürdüm; andin silerni shu yerdin élip chiqtim. **6** Men bu teripide ata-bowliringlarnı Misirdin élip chiqıp, ular [Qızıl] Dénigzha yétip kelginide, misirliqlar jeng harwiliri we atlıq eskerli bilen ata-bowliringlarnı qoqlap déngizgħiche keldi. **7** Israillar shuan Perwerdigargħa nida qiliwid. U siler bilen Misirliqlarning arisığha tum qarangħħu luq chüshürdi; andin déngizq ulnarng üstige basturup yapti. Siler Öz kożliringlar bilen Ménig Misirda néme qilghinimmi körđinglər; andin siler uzun waqitqiche chölde turundular. **8** Kéyinrek Men silerni İordan deryasining u teripide turghan Amoriylarning zémniniga bashlap keldim; ular siler bilen soqushqanda men ularnı qolunqlarha béríp, siler ularning zémminini igilidinqar. Men ularnı aldinglardın yoqitiwtim. **9** U waqitta Moabning padishahı, Zipporning oghli Balaq qopup, Israil bilen jengje chüshti we silerni qarhash üçün Béorning oghli Balaamnı chaqırıp keldi; **10** lékin Men Balaamning sózige qulaq salmidim; shuning bilen u silerge qayta-qayta bext-berket tilidi we Men silerni [Balaqnıng] qolidin qutquzdum. **11** Kéyinrek siler İordan deryasının ötüp Yérixogħa bargħanda Yérixoning ademliyar, Perizziyer, Qanaaniylar, Hittiyar, Girgashiyar, Hiwiylar we Yebusiyar siler bilen urushqa qopqini bilen Men ularnı qolunqlarha tapshurup berdim; **12** Men aldinglargaq sérinq herini ewettim, sérinq here Amoriylarning ikkila padishahini heydiwetkendek ularnimu heydiwetti; bu ish silerning qilichinglar yaki oqyayinglar bilen bolmido. **13** Men silerge öz qolunqlar bilen emek singdürmigen bir zémminni, özüngərlər yasimihan sheherlərini berdim, we siler shularda makan qıldingar; özüngərlər tikmigen üzümzarlıqlar bilen zeytunzarlıqlardın mewilirini yewatisiler» deydu, — dédi. **14** — Shunga emdi siler Perwerdigardin qorquq ixlasmenlik we heqiqet ichide uning ibaditide bolungalar; ata-bowliringlar deryanıng u teripide we Misirda choquŋ'han ilahlarnı tashlap, peqet Perwerdigarning qulluqida bolungalar. **15** Lékin eger Perwerdigarning ibaditi silerge yaman körünse, kimge ibadet qılıdighininglarnı talliweiġinglar — meyli ata-bowliringlar deryanıng u teripide turghanda choquŋ'han

ilahlar bolsun yaki siler turuwatqan zémindiki Amoriylarning ilahliri bolsun, ularni tallanglar; lékin men bilen öyümqidikler bolsaq Perwerdigarning ibaditide bolimiz, — dédi. **16** Xelq jawab béríp: — Perwerdigarni terk étip bashqa ilahlarning ibaditide bolush bizdin néri bolsun! **17** Chünki biz bilen atabowilirimizni «qulluq makani» bolghan Misir zémnidin chiqirip, közimizning aldida bu chong möjizilik alametlerni körsitip, qaysi yolda mangmayli, qaysi xelqning arisidin ötmeyli, bizni saqlighuchi Perwerdigar Xudayimiz Özidur! **18** Perwerdigar bu zéminda turghan barlıq taipilerni, jümlidin Amoriylarni aldımızdin qoghliewetti; shunga bizmu Perwerdigarning ibaditide bolimiz; chünki U bizning Tengrimizdur! — dédi. **19** Yeshua xelqqe: — Siler Perwerdigarning ibaditide bolalmaysiler, chünki U muqeddes bir Xudadur; U wapasizliqqa heset qilghuchi bir Tengri bolghachqa, itaetsizlikliringlar bilen gunahliringlarni kechürelmeydu. **20** Eger siler Perwerdigarni tashlap, yat ilahlargha choqun'ghan bolsanglar Umu silerdin yüz örüp, silerge yaxshılıq qılıp kelgenning ornida silerge bala keltürüp yoqitudu, — dédi. **21** Lékin xelq Yeshuaghá jawab béríp: — Hergiz undaq bolmaydu! Biz Perwerdigarning ibaditide bolimiz, — dédi. **22** Buni anglap Yeshua xelqqe: — Özünglarning Perwerdigarni, Uning ibaditide bolushni tallighanlıqinglarga öz-özünglarga guwahchi boldunglar, déwidı, ular: — Özimiz guwah! — dep jawab béríshi. **23** U: — Undaq bolsa emdi aranglardiki yat ilahlarnı chiqirip tashliwétip, könglünglarnı Israilning Xudasi Perwerdigargha intilidighan qilinglar, dédi. **24** Xelq Yeshuaghá jawab béríp: — Biz Perwerdigar Xudayimizning ibaditide bolup, uning awazighila qulaq salidighan bolimiz, dédi. **25** Shuning bilen Yeshua u künü xelq bilen ehde baghliship, Shekemde ular üçün höküm-belgilimilerni toxtitip berdi. **26** Andin Yeshua bu hemme sözlerni Perwerdigarning qanun kitabığha pütüp, yoghan bir tashni élip kélép, uni Perwerdigarning muqeddes jayining yénidiki dub derixining astığha tiklep qoysi. **27** Andin Yeshua xelqqe: — Mana bu tash bolsa bizge guwah bolup turidu; chünki u Perwerdigarning bizge qilghan hemme sözlerini anglap turdu; u Perwerdigar Xudayinglardin tanmaslıqinglar üçün üstünglerda guwahchi bolup turidu, — dédi. **28** Yeshua shularنى dep xelqni yolgha sélip, herbirini öz miras yéridge yandurdi. **29** Bu ishlardin kényin Nunning oghli, Perwerdigarning quli Yeshua bir yüz on yéshida wapat boldi. **30** Ular uni élip béríp, Efraim taghliq rayonida, Gaash téghining shimal teripidiki öz miras ülüshi bolghan Timnat-Sérah dégen jayda depne qildi. **31** Yeshuaning pütkül hayat künliride, shundaqla Yeshuadin kényin qalghan, Perwerdigarning Israil üçün qilghan hemme möjizilik emellirini obdan bildighan aqsaqallarning pütkül hayat künliridimu Israil Perwerdigarning ibaditide bolup turdi. **32** Yüüpning söngelkirini bolsa, Israillar ularni Misirdin élip kelgenidi. Ular bularni Shekemge élip béríp, Yaqup Shekemning atisi Hamorning oghulliridin yüz kesitah kümüşke sétiwalghan yerde depne qildi. Shu yer Yüüpplerning miras tülüshi bolup qaldi. **33** Harunning oghli Eliazarmu wapat boldi; ular uni oghli Finihasqa miras qılıp bérilgen Efraimning taghliq rayonidiki Gibeah dégen jayda depne qildi.

Batur Hakimlar

1 We Yeshua wapat bolghandin kényin shundaq boldiki, Israillar Perwerdigardin: — Bizdin kim awwal chiqip Qanaaniylar bilen soqushusun? — dep soridi. **2** Perwerdigar söz qilip: — Yehuda chiqsun; mana, Men zéminni uning qoligha tapshurdum, — dédi. **3** U waqitta Yehuda akisi Shiméon'għa: — Sen méning bilen bille Qanaaniylar bilen soqushushqa, manga chek tashlinip miras qilin'ghan zémien'għa chiqsang, menmu sanga chek tashlinip miras qilin'ghan zémien'għa sen bilen bille chiqip [soqushimen], déwid, Shiméon uning bilen bille chiqt. **4** Yehuda u yerde chiqqanda, Perwerdigar Qanaaniylar we Perizziyerni ularning qoligha tapshurdi. Shuning bilen ular Bézek dégen jayda ularni urup qirip, on ming adiminji öltürdi. **5** Ular Bézekte Adoni-Bézek dégen padishah bilen uchriship qélib, uning bilen soqushup Qanaaniylar bilen Perizziyerni urup qirdi. **6** Adoni-bézek qacthi, ular qogħlap bérrip, uni tutuwélib, qollirining chong barmiqi bilen putlirining chong barmiqini késiwetti. **7** Shuning bilen Adoni-Bézek: — Eyni chaghda qollirining chong barmiqi bilen putlirining chong barmiqi késiwétilgen yetmish padishah dastixinimming tégidiki uwaqlarni térip yégenidi. Mana emdi Xuda méning qilghanlirimmi özümge yandurdi, dédi. Andin ular uni Yérusalémgħa élip bardi, kényin u shu yerde öldi. **8** Yehudalar Yérusalémgħa hujum qilip sheherni isħgħal qildi; ular u yerde olturghuchilarini qilichlap qirip, sheherge ot qoyuwetti. **9** Andin Yehudalar chūshüp, tagħliq rayon, jenubdiki Negew we Shefelah oymanlıqida turuwatqan Qanaaniylar bilen soqushti. **10** Andin Yehudalar Hébrondiki Qanaaniylarha hujum qilip, Shéshay, Ahiman we Talmaylarni urup qirdi (ilgħi Hebron «Kiriat-Arba» dep atilatti). **11** Andin ular u yerdin chiqip, Debirde turuwatqanlарha hujum qildi (ilgħi Debir «Kiriat-Sefer» dep atilatti). **12** Kaleb: — Kimki Kiriat-Seferge hujum qilip uni als, uningga qizim Aksahni xotunluqqha bériment, dégenidi. **13** Kalebning ukisi Kénazning oħgli Otniel yun isħgħal qildi, Kaleb uningga qiz Aksahni xotunluqqha berdi. **14** We shundaq boldiki, qiz [yatliq bolup] uning qéshiga barar chaghda, érini atisidin bir parche yer sorashqa tündidi. Aksah éshektin chūshūħige Kaleb uningdin: — Séning néme teliping bar? — dep soridi. **15** U jawab bérrip: — Méni alahide bir beriketligyesen; sen manga Negewdin [qaghjiraq] yer bergenikensen, manga birnechhe bulaqnimu bergeyesen, dédi. Shuni déwid, Kaleb uningga tistu bulaqlar bilen astin bulaqlarini berdi. **16** Musanng qéynatisining ewladlirri bolghan Kéniyeler Yehudaghha qoshulup «Hormiliq Sheher»din chiqip Aradning jenub teripidiki Yehuda chölige bérrip, shu yerdiki xelq bilen bille turghanidi. **17** Yehuda bolsa akisi Shiméon bilen bille bérrip, Zefat sheheride turuwatqan Qanaaniylarini urup qirip, sheherni mutleq weyrān qildi; shuning bilen sheherning ismi «Xormah» dep atalghan. **18** Andin Yehudalar Gaza bilen uning etrapini, Ashkélon bilen uning etrapini, Ekron bilen uning etrapini igilidi. **19** Perwerdigar Yehuda bilen bille bolghach, ular tagħliq yurtni meghlup qilip alli; lékin jilgħidikilerni bolsa, ularning tömür jeng harwiliri bolghachqa, ularni zémminidin qogħliwetelmidi. **20** Ular Musanng buyrugħinidek Hébronnij Kalebke berdi. Shuning bilen Anakning ütch oħglini u yerdin qogħliwetti. **21** Lékin Binyaminlar bolsa Yérusalémda olturuwatqan Yebusiyarlari qogħlap chiqiriwetelmidi; shunga ta biegħi għieb Binyaminlar bilen Yérusalémda bille turmaqta. **22** Yüsüpning jemeti Beyt-Elge hujum qildi; Perwerdigar ular bilen bille id. **23** Yüsüpning jemeti Beyt-Elniġi ehwalini bilip kélishke charlighuchilarini ewetti (ilgħi sheherning nami Luz id). **24**

Charlighuchilar sheherdin bir kishining chiqip kéliwatqinini bayqap uningħha: — Sheherge kiridighan yolni bizże körssit qoysang, sanga shapaet körssitimid, — dédi. **25** Shuning bilen shu kishi sheherge kiridighan yolni ulargħa körssit qoysid. Ular bérrip sheherdikilerni urup qilichlidi; lékin u aden bilen aħlisidikilerni aman qoysi. **26** U aden kényin Hittiylarning zéminiga bérrip, shu yerde bir sheher berpa qilip, namini Luz dep atidi. Ta biegħi għie uningħha nami shundaq atalmaqta. **27** Lékin Manasseħħer bolsa Beyt-Shéanni we uningħha qarashliq kentlerni, Taanaqni we uningħha qarashliq kentlerni isħgħal qilmi; ular Dor we uningħha qarashliq kentlerdki xeljni, Ibléam we uningħha qarashliq kentlerdki xeljni, Mégiddo we uningħha qarashliq kentlerdki xeljni qogħliwetmidi, zémminni almidi; Qanaaniylar shu zémindha turuweřishke bagħlighanidi. **28** Israel bargħanséri kūċċejgekħe Qanaaniylarini özrlige hasharchi qilip bęqindurd, lékin ularni öz yerliridin pittuñley qogħliwetmidi. **29** Efraimlarni Gezerde turuwaṭqan Qanaaniylarini qogħliwetmidi; shuning bilen Qanaaniylar ular bilen bille turiwerdi. **30** Zebulun ne Qitronda turuwaṭqanlarni ne Naholda turuwaṭqanlarni qogħliwetmidi; shuning bilen Qanaaniylar ularning arisida olturaqlisħip, ulargħa hasharchi medikar boldi. **31** Ashir bolsa ne Akkoda turuwaṭqanlarni ne Zidonda turuwaṭqanlarni qogħliwetmidi, shundaqla Ahlab, Aqzib, Helbah, Afek Reħoblarda turuwaṭqanlarni qogħliwetmidi. **32** Shuning bilen Ashirħar shu zémindha turuwaṭqanlarning arisida, yeni Qanaaniylarning arisida olturaqlisħip qaldi; ular Qanaaniylarini öz yéridin qogħliwetmidi. **33** Naftalar ne Beyt-Shemeshte turuwaṭqanlarni ne Beyt-Anatta turuwaṭqanlarni qogħliwetmidi; shuning bilen ular shu zémindha turuwaṭqanlarning arisida, yeni Qanaaniylarning arisida olturaqlisħip qaldi; Beyt-Shemesh we Beyt-Anattiki xelq ularġha hasharchi medikar boldi. **34** Amoriyarl Danlarni tagħliq rayon'għa mejburij heydep chiqiżiwi, ularni jilgħa-tüzelgħikx chūshħukke yol qoymidi. **35** Amoriyarl Heres téghi, Ajjalon we Shaalbimda turuweřishke niyet bagħlighanidi; lékin Yüsüp jemetining qoli kūċċejgende, Qanaaniylar ularġha hasharchi medikar boldi. **36** Amoriyarlarning chégriszi bolsa «Sériq āšek dawwini» din qoram tēshīga töüp yuqiri teripige baratti.

2 Perwerdigarning Perishtisi Gilgaldin Bokimha kélip: — Men silerni Misirdin chiqirip, ata-bowliringħarha qesem qilip bergen zémien'għa élip kélip: «Men siler bilen qilghan ehdmni ebedgike bikar qilmaymen; 2 Lékin siler bu zémminning xelqi bilen héchqandaq ehde bagħlimangħar, belki ularning qurban'għalrinu bużup tashħiħingħar kérék» — dégenidim; lékin siler Méning aważiġha qulaq salmidingħar. Bu silerning néme qilghinħar? **3** Shunga Men [shu chaghda] silerge: «[Shundaq qilsangħar] ularni silerning aldinglardin qogħliwetmeyen; ular biqinħingħarha yantaq bolup sanjilidu, ularning ilahħiri silerge tor-tuzaq bolidu» — dep agħlandurдум, — dédi. **4** Perwerdigarning Perishtisi barliq Israillarha bularni dégħende, ular ün sélip yighthap kétishti. **5** Shuning bilen bu janing nami «Bokim» dep qoyuld; ular shu yerde Perwerdigarning ibaditide bolup qurbanliqlarini sundi. **6** Yeshua xeljni tarqitiwetidi, Israillar herqaysi özrlige miras qilin'ghan zémminni iglesh iċči qaytip kétishti. **7** Yesħuaning pütkul hayat künnliride, shundaqla Yesħuadın kényin qalħan, Perwerdigarning Israil ütčiħi qilħan hemme karamet emellirini obdan bilgen aqsaqallarning pütkul hayat künnliridu [Israil] xelqi Perwerdigarning ibaditide bolup turdi. **8** Emdi Nunning oħgli, Perwerdigarning quli Yeshua bir yuz on yéshida wapat boldi. **9** Ular uni élip bérrip, Efraim tagħliq rayonida, Gaash tēgħiġing shimal teripidiki öz miras ültihi bolghan Timnat-Sérah dégen jayda depne qildi. **10** Bu dwejrliklerning hemmisi [ölüp] öz ata-bowliringħa qoshulup

ketti; ulardin kéyin Perwerdigarnimu tonumaydighan, shundaqla uning Israil üchün qilghan emellirini bilmigen bir dewr peyda boldi. **11** Shuningdin tartip Israil Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilip Baal-butlarning ibaditige kirishti. **12** Ular özlerini Misir zémnidin chiqirip élip kelgen ata-bowlirining Xudasi Perwerdigarni tashlap, etrapidiki taipilerning ilahliridin bolghan yat ilahlargha egiship, ulargha bash urup, Perwerdigarning ghezipini qozghidi. **13** Ular Perwerdigarni tashlap, Baal we Asherahlarning qulluqigha kirishti. **14** Buning bilen Perwerdigarning ghezipi Israilegha tutiship, xarab qilinsun dep, u ularni talan-taraj qilghuchilarning qoliga tashlap berdi, yene etrapidiki dushmanlirining qoliga tapshurup berdi; shuning bilen ular dushmanlirining aldida bash kötürelmidi. **15** Ular qeyerge barmisun, Perwerdigarning qoli ularni apet bilen urdi, xuddi Perwerdigarning déginidek, we Perwerdigarning ulargha qesem qilghinidek, ular tolimu azabiq haletke chüshüp qaldı. **16** Andin Perwerdigar [ularning arisidin] batur hakimlarni turghuzdi, ular [Israillarni] talan-taraj qilghuchilarning qolidin qutquzup chiqti. **17** Shundaqtimu, ular öz hakimlirigha qulaq salmidi; eksiche ular yat ilahlargha egiship buzuqluq qilip, ulargha bash urup choqundi; ata-bowlirining manghan yolidin, yeni Perwerdigarning emrlirige itaat qilish yolidin tézla chiqip ketti; ular héch itaat qilmidi. **18** Perwerdigar qachaniki ular üchün batur hakimlarni turghuzsa, Perwerdigar haman shu batur hakim bilen bille bolatti, batur hakimning hayat künkliride ularni dushmanlirining qolidin qutquzup chiqtatti; chünki ularni xarlap ezgeler tüpeylidiñ kötürülgén ah-zarlarni anglichan Perwerdigar ulargha ichini aghritatti. **19** Lékin batur hakim ölüp kétishi bilenla, ular arqisigha yénip, yat ilahlargha egiship, ularning qulluqigha kirip, ulargha bash urushup, özlerini ata-bowliridinmu ziyyade bulghaytti; ular ne shu qilmishliriden toxtimaytti, ne öz jahil yolidin héch yanmattyti. **20** Shuning bilen Perwerdigarning ghezipi Israilegha qattiq tutashti, U: — «Bu xelq Men ularning ata-bowlirigha tapilighan ehdemni bузуп, awazimgha qulaq salmighini üchün, **21** buningdin kéyin Men Yeshua ölgende bu yurtta qaldurghan taipilerden héchbirini ularning alldidin qoghlitemeymen; **22** buningdiki meqset, Men shular arqliq Israilling ularning ata-bowliri tutqandek, Men Perwerdigarning yolini tutup mangidighan-mangmaydighanlıqını sinaymen» — dédi. **23** Shuning bilen Perwerdigar shu taipilerni qaldurup, ularni ne derhalla zémnidin mehrum qilip qoghlitemidi ne Yeshuaning qolighimu tapshurup bermigenidi.

3 Töwendikiler Perwerdigar Qanaaniylar bilen bolghan jengni bésigidin ötküzmigen Israilling [ewladlirini] sinash üchün qaldurup qoyghan taipiler **2** (U Israillarning ewladlirini, bolupmu jeng-urushlarni körüp baqmighanlarni peqet jengni ögünsün dep qaldurghanidi): — **3** — ular Filistylernen besh emirliliki, barqliq Qanaaniylar, Zidonluqlar we Baal-Hermon téghidin tartip Xamat éghizigiche Liwan taghliqida turuwatqan Hiwiylar idi; **4** Ularni qaldurup qoyushtiki meqseti Israileni sinash, yeni ularning Perwerdigarning Musanang wasitisi bilen ata-bowlirigha buyrughan emrlirini tutidighan-tutmaydighanlıqını bilish üchün idi. **5** Shuning bilen Israillar Qanaaniylar, yeni Hittiyalar, Amoriylar, Perizziyeler, Hiwiylar we Yebusiylar arisida turdi; **6** Israillar ularning qızlirigha ölylinip, öz qızlirını ularning oghullirigha béríp, ularning ilahlirining qulluqigha kirdi. **7** Israillar Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilip, öz Xudasi Perwerdigarni untup, Baallar we Asherahlarning qulluqigha kirdi. **8** Shuning bilen Perwerdigarning ghezipi Israilegha tutiship, ularni Aram-Naharaimning padishahi Qushan-

Rishataimning qoligha tapshurdi. Bu teriqide Israillar sekkit yilghiche Qushan-Rishataimha bégindi boldi. **9** Israillar Perwerdigargha peryad kötürgende, Perwerdigar ular üchün bir qutquzghuchini turghuzup, u ularni qutquzdi. U kishi Kalebning inisi Kénazning oghli Otniyel idi. **10** Perwerdigarning Rohi uning üstige chüshüp, u Israilegha hakimliq qildi; u jengge chiqiwidi, Perwerdigar Aramning padishahi Qushan-Rishataimni uning qoligha tapshurdi; buning bilen u Qushan-Rishataimning üstidin ghalib keldi. **11** Shuningdin kéyin zéminda qiriq yilghiche amanlıq boldi; Kénazning oghli Otniyel alemdin ötti. **12** Andin Israillar yene Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qildi; ular Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilgachqa, u Moabning padishahi Eglonni Israile bilen qarishilishishqa küchlendürdi. **13** U Ammoniyalar we Amalekiyerni özige tartip, jengge chiqip Israileni urup qırıp, «Hormiliq Sheher»ni ishghal qildi. **14** Buning bilen Israillar on sekkit yilghiche Moabning padishahi Eglon'gha bégindi boldi. **15** Shuning bilen Israillar Perwerdigargha peryad kötürdü; Perwerdigar ular üchün bir qutquzghuchi, yeni Binyamin qobilisidin bolghan Geranıng oghli Ehudni turghuzdi; u solxay idi. Israile uning qoli bilen Moabning padishahi Eglon'gha sowghat ewetti. **16** Emdi Ehud özige bir gez uzunluqta ikki bisliq bir shemsher yasatqanidi; uni kiyimining ichige, ong yotisining üstige qistorurawaldi; **17** U shu halette sowghatnı Moabning padishahi Eglonning aldigha élip keldi. Eglon tolimu sémiz bir adem idi. **18** Ehud sowghatni teqdim qilip bolghandin kéyin, sowghatni kötürüp kelgen kishiklerni ketküziwetti; **19** andin özi Gilgalning yénidiki tash oymilar bar jaydin yénip, padishahning qéshiga kélép: — Ey padishah, mende özlerige deydighan bir mexpiyetlik bar idi, — déwidi, padishah: — Jim tur! — dédi. Shuning bilen etrapidiki xizmetkarlarning hemmisi sirtqa chiqip ketti. **20** Andin Ehud padishahning aldigha keldi; padishah yalghuz salqın balixanida olturnatti. Ehud: — Mende sili üchün Xudadın kelgen bir söz bar, déwidi, padishah orunduqtın qopup öre turdi. **21** Shuning bilen Ehud sol qolını uitip ong yotisidin shemsherni sughurup élip, uning qorsiqigha tiqtı. **22** Shundaq qilip shemsherning destisimu tighi bilen qoshulup kirip ketti, sémiz éti shemsherni qisiwalghachqa, Ehud shemsherni qorsiqidin tartip chiqırıwalımidı; üchey poqı arqidin chiqti. **23** Andin Ehud dalan'gha chiqip, balixanining ishiklirini ichidin etip quluplap qoydi. **24** U chiqip ketkende, padishahning xizmetchiliri kélép qarisa, balixanining ishikliri quluplaqliq idi. Ular: — Padishah salqın öyde chong teretke olturghan bolsa kérek, dep oylidi. **25** Ular uzun saqlap kirmisek set bolarmu dep oylashti; u yenila balixanining ishiklirini achmighandin kéyin, achquchni élip ishiklerni échiwidi, mana, xojisining yerde ölüy yatqinini kördi. **26** Emdi ular ikkilinim qarap turghan waqtida, Ehud qéçip chiqqanidi; u tash oymilar bar jaydin ötüp, Síerahqa qéçip kelgenidi. **27** Shu yerge yetkende, u Efraim taghiq rayonida kanay chéliwidi, Israillar uning bilen birge taghiq rayonindan chüshti, u alidda yol bashlap mangdi. **28** U ulargha: — Manga egiship yürüngler, chünki Perwerdigar dushmaninglar Moabiyarni qolunglargha tapshurdi, — déwidi, ular uningha egiship chüshüp, Iordan deryasining kéchiklirini tosup, héchimni ötküzmidi. **29** U waqitta ular Moabiyardin on mingche eskerni öltürdi; bularning hemmisi tembel palwanlar idi; ulardin héchbir adem qéçip qutulalmadi. **30** Shu künü Moab Israilling qolida bésiqturuldi. Zémín seksen yilghiche amantıçılıqta turdi. **31** Ehuddin kéyin Anatning oghli Shamgar hakim boldi; u alte yüz Filistiyelikni biraqla kala sanjighuch bilen öltürdi; umu Israileni qutquzdi.

4 Emdi Ehud wapat bolghandin keyin Israillar Perwerdigarning neziride yene rezil bolghanni qilgili turti. **2** Shuning bilen Perwerdigar ularni Qanaaniylarning padishahi Yabinning qoliga tashlap berdi. Yabin Hazor shehiride seltenet qilat; uning qoshun serdarining ismi Sisera bołup, u Haroshet-Goyim degen sheherda turatti. **3** Israillar Perwerdigargha nale-peryad kötürdi, chünki Yabinning toqquz yüz tömür jeng harwisi bolup, Israillargha yigirme yildin buyan tolimu zulum qilip kelgenidi. **4** U waqitta Lapidotning xotuni Deborah degen ayal peyghember Israilekha hakim idi. **5** U Efraim taghliqidiki Ramah bilen Beyt-Elning otturisidiki «Deborahning xorma derixi»ning tüwide olturatti; barliq Israillar dewalari toghrisida höküm sorighali uning qéshiga kélétti. **6** U aden ewetip Naftali yurtidiki Kedeshtin Abinoamning oglisi Baraqni chaqirtip kélép, uningga: — Mana, Israilning Xudasi Perwerdigar [mundaq] emr qilghan emesmu?! U: — Sen bérip Naftalilar qebilisi hem Zebulun qebilisidin on ming ademni özüng bilen bille élip Tabor téghigha chiqqin; **7** shuning bilen Men Yabinning qoshun serdari Sisera jeng harwiliri we qoshunliri bilen qoshup Kishon équinining boyigha, séning qéshingha barghusi niyetke sélip, uni qolungha tapshurimen dégen, — dédi. **8** Baraq uningga: — Eger sen men bilen bille barsang, menmu barimen. Sen men bilen barsisang, menmu barmaymen! — dédi. **9** Deborah jawaben: — Maql, men sen bilen barsam baray; halbuki, sepirov sangha héch shan-sherek keltürmeydu; chünki Perwerdigar Sisera bir ayal kishining qoliga tapshurudu, — dédi. Shuning bilen Deborah qopup Baraq bilen bille Kedeshe mangdi. **10** Baraq Zebulunlar we Naftalilarni Kedeshe chaqirtti; shuning bilen on ming aden uningga egeshti; Deborahmu uning bilen chiqtı **11** (shu chaghda kényilerdin bolghan Heber özini Musaning qéynatisi Hobabning neslidin bolghan kényilerdin ayrip chiqip, Kedeshtning yénidiki Zaanaimming dub derixining yénida chédir tikkenidi). **12** Emdi Sisera: — Abinoamning oglisi Baraq Tabor téghigha chiqiptu, dégen xewer yetküzildi. **13** Shuni anglap Sisera barliq jeng harwilirini, yeni toqquz yüz tömür jeng harwisi we barliq eskerlirini yiqhip, Haroshet-Goyimdin chiqip, Kishon équinining yénida toplidi. **14** Deborah Baraqqa: — Qopqin; bugün Perwerdigar Sisera séning qolungha tapshuridigan kündür. Mana, Perwerdigar aldingda yol bashlighili chiqtı emesmu?! — dédi. Shuni déwidı, Baraq we on ming aden uningga egisip Tabor téghidin chüshti. **15** Perwerdigar Sisera, uning hemme jeng harwiliri we barliq qoshunini qoshup Baraqning qilichi aldida tiripiren qildi; Sisera özi jeng harwisdin chüshüp, piyade qéchip ketti. **16** Baraq jeng harwilirini we qoshunni Haroshet-Goyimgiche qogħlap bardı; Siséranning barliq qoshuni qilich astida yiqlidi, birimu qalmidi. **17** Lékin Sisera piyade qéchip, Kényilerdin bolghan Heberning ayali Yaelning chédirigha bardı; chünki Hazorning padishahi Yabin bilen Kényilerdin bolghan Heberning jemeti otturisida dostluq alaqisi bar idi. **18** Yael Sisera qarshi elishqa chiqip uningga: — Ey xojam, kirkine! Qorqma, méningkige kirkin, dédi. Shuning bilen Sisera uning chédirigha kirdi, u uning iüstige yotqan yéip qoydi. **19** U uningga: — Men ussap kettim, manga bir otlam su bergine, déwidı, ayal bérip süt tulumini échip, uningga ichküzüp, andin yene uni yéip qoydi. **20** Andin Sisera uningga: — Sen chédirning ishikide saqlap turghin. Birkim kélép sendin: — Bu yerde birersi barmu, dep sorisa, yoq dep jawab bergen, — dédi. **21** Emdi Heberning ayali Yael qopup, bir chédir qozuqni élip, qolida bolqini tutqiniche shepe chiqarmay uning qéshiga bardı; u hérüp ketkechke, qattiq uxlap ketkenidi. Yael uning chékisige qozuqni shundaq qaqtiki, qozuq chékisidin ötüp yerge kirip ketti. Buning bilen u öldi. **22**

Shu chaghda, Baraq Sisera qogħlap keldi, Yael aldigħa chiqip uningga: — Kelgin, sen izdep kelgen ademni sanga korsiye, — dédi. U uning chédirigha kirip qariwidi, mana Sisera ölük yatatti, qozuq téxiche chékisige qéqiqiqliq turatti. **23** Shundaq qilip, Xuda shu künü Qanaan padishahi Yabinni Israillarning aldiда töwen qildi. **24** Shu waqittin tartip Israillar bargħanséri kuchiyp, Qanaan padishahi Yabindin üstünlükni igilidi; axirda ular Qanaan padishahi Yabinni yoqatti.

5 Shu künü Deborah we Abinoamning oghli Baraq mundaq nezme oqudi: — **2** Israilda yétekħħiler yol bashlighini üchiū, Xelq ixtiyaren özlirini pida qilghini üchün, Perwerdigargha tesħekkür-medhiye oqunglar! **3** Ey padishahlar, anglangħar, Ey emirler, qulaq sélingħar! Men, men Perwerdigargha atap nezme oquymen, Men Israilning Xudasi Perwerdigargha kūj éytemen. **4** I Perwerdigar, sen Séirdin chiqqiningda, Édomning yayliqidin chiqip yürüş qilghiningda, Yer titrep, asmanlardin sular tamchidi, Shundaq, bulutlar yamghurlirini yaghqduri; **5** Tagħħar Perwerdigarning aldiда tewrendi, Ene Sinay téghimu tewrinip ketti, Israilning Xudasi Perwerdigarning aldiда. **6** Anatning oghli Shamgarining künliride, Hem Yaelning künliride, Chong yollar tashlinip qélip, Yoluchilar egrı-toqay chighir yollar biled mangatti; **7** Israilda ezimetler yoqap ketti, Taki menki Deborah qozghilip, Israilda bir ana süpitide peyda bolghinimħiche. **8** [Israillar] yéngi ilahlarni tallidi; Urush derwazilirigha yétip keldi. Qiriq mingħe Israilliinq arisida, Ya bir qalqan ya bir neyze tépilisichu?! **9** Qelbim Israilel emirlirige qayildur, Ular xelq arisida özlirini ixtiyaren pida qildi; Perwerdigargha tesħekkür-medhiye oqunglar! **10** I aq ēshekklerje min'genler, I nepis zilchilerning üstide olturghanlar, I yolda yürġenler, köngħi bōltingħar! **11** Su ekilidign hayjlarda olja bōlħiħ-watqanlarning jushqun awazilirini angħħar! Ular shu yerlerde Perwerdigarning heqqanji emellirini medhiyilep, Uning Israeldi ezimetlirining heqqanji emellirini triplishidu. Shu waqitta Perwerdigarning xelqi chüshüp derwazilargħa yétip kélép: — **12** «I Deborah, oyghan, oyghan! Oyghan, oyghan, għezel éytqin! Ornunddin tur, i Baraq, Esirħiringni yalap mang, i Abinoamning oghli!» — déyishidu. **13** Mana xelqning az bir qaldisi aliyyanablarga egishħiżiħi chüħi, Perwerdigarning xelqi yéningha palwan kebi chüħi keldi. **14** Mana, Efraimlardin Amalekte yiltiz tartip qalghanlar keldi; Mana, Binyaminlarmu qowmliringħha qoshulup egisip keldi; Makirdin emirler chüħi keldi, Zebulundin serdarliq hasisini tutqanlar yétip keldi. **15** Issakarning emirliri Deborahha qoshuldi; Baraq néme qilghan bolsa Issakarmu shundaq qilip, Uning keynidin jilgħiha tap basturup étilip chüħi! Rubenning aile-jemelitridikilerning arisida shunche ulugh niyetler qelblirige pükülgendi! **16** Sen néminħqa qotanlarning ichide turup, Qoylarga chélin'ghan neyning awazini angħħi xalap qalding? Rubenning aile-jemelitridikilerning arisida shunche ulugh niyetler qelblirige pükülgendi! **17** Giléadlar bolsa Jordan deryasining u teripide turup qald; Danilarmu néminħqa kémilerning yénida toxtap qald? Ashħiħar bolsa déngiz boyida [jim] olturuwalid, Déngiz qoltoqħiżira turup qald. **18** Zebulunlar janlirini ölümge tewekkül qildi; Naftalilarmujeng meydandikku yuqiri jaħda hem shundaq qildi! **19** Padishahlar hemmisi kélép, soqushti, Qanaaniylarning padishahlirimu urusħqa chiqtı; Taanaqta, Mégiddoning su boylirida urushti. Lékin bir'azmu kümħiħ olja alalmid! **20** Asmanlarda yultużżarmu jeng qildi, Orbitiliridin Sisera: — qarshi jengge atlanti. **21** Kishon deryasining éqini [düshmenni] éqitip ketti; Shu qedimiy derya, u Kishon deryasidur! Ey méning jénim, püttin kuchiyp bilen algha basqin! **22** Ularning atlirining

tuwaqliri takirang-takirang qilmaqta, Tolparliri chapmaqta, chapmaqta. **23** Merozha lenet oqunglar, deydu Perwerdigarning Perishtisi, U yerde olturghuchilargha lenet oqunglar, Qattiq lenet oqunglar; Chunki ular Perwerdigargha yardemge kelmidi, Zalimlarqha qarshi Perwerdigargha yardemge kelmidi. **24** Ayallar ichide keniylilik Heberning ayali Yael bext-beriketlensun, Chédirda turghan ayallar ichide bext-beriket tapsun! **25** Siséra su soriwidi, u uningga süt berdi, Ésildzadilerge layiq bir qachida qaymaq tutti; **26** U sol qolini chédir qozuqigha, Ong qolini tömürchining bolqisiga uzatti; Sisérani urup, Bash söngükini chéqip, Chékisidin yanjiip ötküziüwti. **27** Siséra uning ikki putining arılıqicha qiyasydi, U yiqlidi, u [öltükte] yatti, U uning ikki putining arılıqicha qiyasydi, u yiqlid, Qiyasyghan yerde u yiqlip, jan berdi. **28** Sisérangan anisi penjiridin sirtqa sep saldi, U penjirining rujikidin towlap: — «Uning jeng harwisi némishqa shunché uzaqqichelik kelmeydu? Jeng harwiliiring atlirining tuyaq sadasi némishqa shunché hayal bolidu? — dédi. **29** Uning dédekliri arisida danalar jawab bérifu, Shundaqla, u derweqe öz-özige jawab bérifu: — **30** «Ular oljilirini yighip bölüshüwatqan bolmisun yene?! Herbir erkekke [ayagh asti qilishqa] bir-ikkidin qiz tegkendu, Sisérarga rengdar kiyimler, Gül keshtilen'gen rengdar kiyimlerden olja tegkendu, Bulangchingin boynigha aldi-keyni keshitilen'gen rengdar kiyimler tegken bolsa kérék! **31** I Perwerdigar, Séning barlıq dushmanliring ene shundaq yoqtutulghay! Lékin Séni sóygenler quyashning örlewatqandiki qudruditiek küchlük bolghay!. Shuning bilen zémin qiriq yilghiche tinch-amaniqliqapti.

6 Israillar Perwerdigarning neziride rezil bolghannı qıldı; shuning bilen Perwerdigar ularnı yette yilghiche Midiyaniylarning qoligha tapshurup berdi. **2** U waqitta Midiyaniylar Israelning üstidin ghalib kélép, Israel Midiyaniylarning sewebidin özliri tüchün taghllardin, öngürlerdin we qoram tashlardin panah jaylarni yasidi. **3** Her qétim Israillar uruuq térighanda shundaq bolattiki, Midiyaniylar, Amalekiyler we meshriqtikiler kélép ulargha hujum qilatti. **4** Ulargha hujum qilishqa bargahlarni tipik, zémindiki hosulni weyran qilip, Gazaghiche Israelgha héchqandaq ashliq qaldurmuy, ularning qoy, kala, ésheklirinimu élip kétteli. **5** Chunki ular chéketkilerdek köp bolup, öz mal-charwiliri we chédirlirini élip kéletti; ularning ademliri we tögiliri sansaqsız bolup, zémimni weyran qilish üchün tajawuz qilatti. **6** Shuning bilen Israel Midiyaniylarning alidda tolimu xar halette chüshüp qaldi; andin Israillar Perwerdigargha nale-peryad kötürdi. **7** Midiyaniylarning destidin Israel Perwerdigargha peryad kötürginide shundaq boldiki, **8** Perwerdigar Israelgha bir peyghemberni ewetti. U kélép ulargha: — Israelning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: «Men silerni Misirdin chiqirip, «qulluq makani»din élip chiqqanidim; **9** silerni misirliqlarning qolidin, shundaqla silerge barlıq zulum qilguchilarining qolidin qutquzup, ularni aldinglardin qogqliwetip, ularning zémiminini silerge berdim **10** we silerge: «Man, Men Perwerdigar silerning Xudayinglardurmen; siler Amoriylarning zéminidad turghinings bilen ularning ilahliridin qorqamngalar» dégenidim. Lékin siler Méning awazimha qulaq salmidingilar», — dédi. **11** Andin Perwerdigarning Perishtisi kélép Ofrah dégen jayda Abiézer jemetidiki Yoashqa tewe bolghan dub derixining tüwide olturdi. U waqitta [Yoashning] oghli Gidéon Midiyaniylarning [bulangchiliqidin] saqlinish tüchün sharab kölchiki ichide bugħday tépiwatatti. **12** Perwerdigarning Perishtisi uningga körünüp: — Ey jasaretil palwan, Perwerdigar sen bilen billidur! — dédi. **13** Gidéon uningga jawab bérüp: — I xojam, eger Perwerdigar biz bilen bille bolghan

bolsa, bu körgülüklər némishqa üstimizge keldi? Atabowlirimiz bizge sözlep bergen uning barlıq möjiziliri qényi? Bular toghrisida ata-bowlirimiz: «Man, Perwerdigar bizni Misirdin chiqirip kelmigenmedi?» — dédi. Lékin bugünkü kündə Perwerdigar bizni tashlap, Midiyanning qoligha tapshurup berdi! — dédi. **14** Perwerdigar uningga qarap: — Sen mushu kühüngge tayinip, bérüp Israelni Midiyanning qolidin qutquzghin! Mana, Men séni ewetken emesmu? — dédi. **15** Gidéon Uninggħha: — I Reb, men Israelni qandaq qutquzalaymen? Méning ailem bolsa Manasseh qebilisi ichide eng namrili, özüm atamming jemetide eng kichikidurmen, — dédi. **16** Perwerdigar uningga: — Men jezmen sen bilen bille bolimen; shunga sen Midyanlarnı bir ademni urghandek urup qirisen, — dédi. **17** Gidéon Uninggħha ijtlaq qilip: — Men neziringe iltipat tapqan bolsam, men bilen sózleshkuchining heqiqeten Sen Özüng ikenlikige bir alamet körstkeysen; **18** ötünimen, men yénip kélép öz hediye-qurbanlıqimni aldingha qoyghuche bu yerdin ketmigeysen, — dédi. U jawab bérüp: — Sen yénip kelgüche kütimen, dédi. **19** Gidéon bérüp [öýge] kirip bir oghlaqni teyyarlap, bir efah ésil undin pétir nan pishurup, göshni séwetke sélip, shorpisini korigha usup bularni uning qéshiga élip kélép, uningga sundi (U téxiche dub derixining tüwide olturatti). **20** Andin Xudaning Perishtisi uningga: — Bu gösh bilen pétir nanlarnı élip bérüp, mushu yerdiki [qoram] tashning üstige qoyup, shorpini tökkin, — déwidu, u shundaq qildi. **21** Perwerdigarning Perishtisi qolidiki hasini üzitip uchini gösh bilen pétir nanlarrha tekküzüwidı, [qoram] tashtin ot chiqip, gösh bilen pétir nanlarnı yep ketti. Shu hamar Perwerdigarning Perishtisimus uning közidin ghayib boldi. **22** Shuning bilen Gidéon uning Perwerdigarning Perishtisi ikenlikini bilip: — Apla, i Reb Perwerdigar! Chataq boldi, chünki men Perwerdigarning Perishtisi bilen yüzmütüp körüşüp qaldım...! — dédi. **23** Lékin Perwerdigar uningga: — Xatirjem bolghin! Qorqmığħin, olmeySEN, — dédi. **24** Shuning bilen Gidéon Perwerdigargha atap u yerde bir qurban'gah yasap, uning ismini «Yahweh-shalom» dep atidi. Bu qurban'gah ta bügün'giche Abiézer jemetining Ofrah dégen jayida bar. **25** U kéchisi Perwerdigar uningga: — Sen atangning [chong] buqusi we yette yashlıq ikkinci buqusunu élip atangħha tewe bolghan Baal qurban'gahini örüp, uning yénidiki Asherah butini késiwetkin. **26** Andin mushu qorghanning üstige Perwerdigar Xudayingha atalghan, belgilən'gen resim boyiche bir qurban'gah yasap, ikkinci bir buqini élip, özüng késiwetken Asherahning parchilirini otun qilip qalap, uni köydürme qurbanlıq qilghin, — dédi. **27** Shuning bilen Gidéon öz xizmetchiliridin on ademni élip bérüp, Perwerdigarning özige étyqinide qildi; lékin u atisining öydikilerdin we sheher ademlidirin qorqını üchün, u bu ishni kündüzi qilmay, kéchisi qildi. **28** Etisi seherde sheher xelqi qopup qarisa, mana, Baal qurban'gahı öriùwetilgen, uning yénidiki Asherah buti késiwetilgeni we yéngi yasalghan qurban'gahning üstide ikkinci buqqa qurbanlıq qilin'għanidi. **29** Buni körüp ular bir-birige: — Bu ishni kim qilgħandu? — déyishti. Ular sürüşturiwidi, buni Yoashning oghli Gidéonning qilgħanlıq melum boldi. **30** Shuning tüchün sheherning ademli Yoashqa: — Oghlunġi chiqirip bergen! U Baal qurban'gahini örüp, uning yénidiki Asherahni késiwetkini üchün örtürülsun! — dédi. **31** Biraq Yoash özige qarshilishqha turghan köphilikkie jawab bérüp: — Siler Baal tüchün dewalashmaqchimuisler! Siler uni qutquzmaqħimui? Kimki uning toghrisida dewalashsa etige qalmya ölüngħe mehkum qilinsun! Eger Baal derweqe bir xuda bolsa, undaqta uning qurban'gahini birsi öriùwetkini üchün, u shu adem bilen özi dewalashsun! — dédi. **32** Bu sewebtin [atisi]

Gidéonni «Yerubbaal» dep atidi, chünki [atisi]: «U Baalning qurban'gahini öriüwtkini üchün, Baal özi uning bilen dewalashsun!» dégenidi. **33** Emma Midyan, Amalekler we meshriqtikilerning hemmisi yighilip, [lordan] deryasidin ötüp Yizreel jilghisida chédirlirini tikişti. **34** U waqitta Perwerdigarning Rohi Gidéonning üstige chüshti; u kanay chéliwidi, Abiézer jemetidikiler yighilip uning keynidin egiship mangdi. **35** Andin u elchilerni Manassehning zémínigha béríp, u yerni aylinip kélischke ewetiwidi, Manassehler yighilip uninggha egiship keldi. U Ashirlartha, Zebulunlарgha we Naftalilargha elchi ewetiwidi, ularmu uning aldigha chiqishti. **36** Gidéon Xudagha: — Eger Sen heqiqeten ýétqiningdek méning qolum bilen Israilni qutquzidighan bolsang, **37** Undaqta mana, men xaman'gha bir parche qoy térisi qoyup qoyimen; eger peqet térinig üstigila shebnem chüshüp, chörisidiki yerlerning hemmisi quruq tursa, men Özüng ýétqiningdek méning qolum arqılıq Israilni qutquzmaqchi bolghiningni bilimen, — dédi. **38** Ish derweqe shundaq boldi. Etisi seherde Gidéon qopup, yungni siqiwidı, liq bir piyale shebnem süyi chiqti. **39** Andin Gidéon Xudagha yene: Ghezipingni manga qozghimighaysen, men peqet mushu bir qétimla deymen! Sendin ötüney, men peqet yene bu qétim bu tére bilen sinap baqay; ittilja qilimenki, emdi bu qétim peqet tére quruq bolup, chörisidiki yerning hemmisige shebnem chüshkey, — dédi. **40** Bu kéchisimu Xuda shundaq qildi; derweqe peqet térlä quruq bolup, chörisidiki yerning hemmisige shebnem chüshkenidi.

7 Yerubbaal (yeni Gidéon) we özige qoshulghan hemme xelq etisi seher qopup, Harod dégen bulaqning yénigha béríp chédir tiki. Midyanıylarning leshkergahi bolsa uning shimal teripe, Moreh égizlikining yénidiki jilghida idi. **2** Emdi Perwerdigar Gidéon'gha: — Sanga egeshenk xelqning sani intayn köp, shunga Men Midyanıylarни ularning qoliga tapshuralmaymen. Bolmisa Israil: «Özimizni özimizning qoli qutquzdi» dep maxtimip kétishi mumkin. **3** Shuning üchün sen emdi xelqqe: «Kimler qorqup titrek basqan bolsa, ular Giléad téghidin yénip ketsun» dep jakarlichin — dédi. Shuning bilen xelqning arisidin yigirme ikki ming kishi qaytip kétip, peqet on mingila qélip qaldi. **4** Perwerdigar Gidéon'gha yene: — Xelqning sani yenila intayn köp; emdi sen bularni suning léwige élip kelgin. U yerde Men ularni sen üchün sinaqtin ötküzey; Men kimni körsitip: «U sen bilen barsun dësem», u sen bilen barsun; lékin Men kimni körsitip: «U sen bilen barmisun» dësem, u sen bilen barmisun, — dédi. **5** Shuning bilen Gidéon xelqni suning léwige élip keldi. Perwerdigar uninggha: — Kimki it su ichkendek tili bilen yalap su ichse, ularni ayrim bir terepte turghuzghin; hem kimki tizlinip turup su ichse, ularnimu ayrim bir terepte turghuzghin, — dédi. **6** Shundaq boldiki, ochumini aghzhiga tegküzip yalap su ichkenlerdin üch yüzi chiqti. Qalghanlarning hemmisi tizlinip turup su ichti. **7** Andin Perwerdigar Gidéon'gha: — Men mushu suni yalap ichken üch yüz ademning qoli bilen silerni qutquzup, Midyanı séninq qolunggha tapshurimen; lékin qalghan xelq bolsa hemmisi öz jayığha yénip ketsun, — dédi. **8** Shuning bilen bu [üch yüz adem] ozuq-tültük we kanaylirini qoliga élishti; Gidéon Israilning qalghan barlıq ademlirini öz chédirigha qayturuwétip, peqet shu üch yüz ademni élip qaldi. Emdi Midyanıylarning leshkergahi bolsa ularning töwen teripidiki jilghida idi. **9** Shu kéchisi shundaq boldiki, Perwerdigar uninggha: — Sen qopup leshkergahqa chüshkin, chünki Men uni séninq qolunggha tapshurdum; **10** eger sen chüshüshtin qorsang, öz xizmetkaring Purahni bille élip leshkergahqa chüshkin. **11** Sen unarning néme déyishiwatqinini

anglaysen, andin sen leshkergahqa [hujum qilip] chüshüshke jür'et qilalaysen, dédi. Buni anglap u xizmetkari Purahni élip leshkergahning chétidiki eskerlerning yénigha bardi. **12** Mana Midyan, Amalek we barlıq meshriqtikiler chékertkilerde köp bolup, jilghining boyığha yéylghanidi; ularning tögiliri köplikidin déngiz sahilidiki qumdek heddi-hésabsız idi. **13** Gidéon barghanda, mana, u yerde borsi hemrahigha körgen chüshini sözlep bériwatatti: — Mana, men bir chüsh kördüm, chüshümde mana, bir arpa toqichi Midyanning leshkergahiga domulap chüshüptudek; u chédirgha kélép soquluptidek, shuning bilen chédir örülüp, dum kömtürtüliп kétip — dewatatti. **14** Uning hemrahi jawaben tebir béríp: — Buning menisi shuki, u toqach Yoashning oghli, Israilliç adem Gidéonning qılıchidin bashqa nerse emestur; Xuda Midyan we uning barlıq qoshunini uning qoligha tapshurup, dédi. **15** Shundaq boldiki, Gidéon bu chüshni we uning bérilgen febirini anglap, sejde qildi. Andin u Israilning leshkergahiga yénip kélip: — Qopunglar, Perwerdigar Midyanning leshkergahini qolunglarga tapshurdi, — dédi. **16** Shuning bilen u bu üch yüz ademni üch guruppigha bölüp, hemmisining qoligha birdin kanay bilen birdin quruq komzekni berdi; herbir komzek ichide birdin mesh'el qoyuldi. **17** U ulargha: — Siler manga qarap, méning qilghinimdek qilinglar. Mana, men leshkergahning qeshigha barghanda, néme qilsam, silermu shuni qilinglar; **18** men we men bilen hemrah bolup mangghan barlıq ademler kanay chalsaq, silermu leshkergahning chöriside turup kanay chélinglar we: «Perwerdigar üchün hem Gidéon üchün!» dep towlanglar, — dédi. **19** Kéyinkı yérим kéchilik közetning bashlinishida, közetchiler yéngidin almasħqanda, Gidéon we uning bilen bille bolghan yüz adem leshkergahning qeshigha keldi; andin ular kanay chélip qolliridiki komzeklerni chaqtı. **20** Shu haman üch guruppikilerning hemmisi kanay chélip, komzeklerni chéqip, sol qollirida mesh'ellerni tutup, ong qollirida kanaylarni élip: — Perwerdigargha we Gidéon'gha atalghan qılıch! — dep towlashqiniche, **21** ularning herbiri leshkergahning etrapida, öz jayda turushti; yaw qoshuni terep-terepke pétirap, warqirap-jarqirighan péti qachqili turdi. **22** Bu üch yüz adem kanay chalghanda, Perwerdigar pütük leshkergahti yaw leshkerlirini bir-birini qılıchlashqa sélip qoysi, shuning bilen yaw qoshuni Zérerahqa baridighan yoldiki Beyt-Shittah terepke qacthi; ular Tabbatning yénidiki Abel-Meholahning chégrisighiche qacthi. **23** Andin Naftali, Ashir we pütük Manassehning qebililiridin Israillar chaqırıp kélindi we ular Midyanıylarnı qoghlidi. **24** Shuning bilen Gidéon Efraim pütük tagħliqini arilap kélishke elchilerni ewetip Efraimlarga: — «Siler chüshüp Midyanıylargha hujum qilinglar, Beyt-Barahqiche, shundaqla lordan deryasighiche barlıq éqin kéchiklirini igilep, ularni tosuwélingar», dédi. Shuning bilen Efraimning hemme ademlini yighilip, Beyt-Barahqiche we lordan deryasighiche barlıq éqin kéchiklirini igilidi. **25** Ular Midyanning Oreb we Zeeb dégen ikki emirini tutuwaldi; Orebni ular «Oreb qoram téshi» üstide, Zeebni «Zeeb sharah kölchiki»de öltürdi, Midyanıylarnı qogħlap béríp, Oreb we Zeebning bashlirini élip, lordan deryasining u teripige Gidéonning qeshigha keldi.

8 (Kéyin, Efraimlar uninggha: — Sen némishqa bizge shundaq muamile qilisen, Midyanıylar bilen soqushqa chiqqanda, bizni chaqirmidengħu, dep uning bilen qattiq déyiship ketti. **2** U ulargha jawaben: — Méning qilghanlirimni qandaqmu silerning qilghininglarga tengleshtürgili bolsun? Efraimning üzümlerni pasangdighini, Abiézerlerning üzüm üzginidin artuq emesmu? **3** Xuda Midyanning emirilri Oreb bilen Zeebni qolunglarga tapshurghan yerde, méning qolumdin kelginini qandaqmu silerning qilghininglarga tengleshtürgili

bolsun? — dédi. Shundaq déwidi, ularning uninggha bolghan achchiqi yandi). **4** Emdi Gidéon Iordan deryasining boyig'ha ýetip keldi. U we özige hemrah bolghan üch yüz adem hérip ketken bolsimu, ular yenila Midiyaniylarni qoghlap deryadin ötti. **5** Gidéon Sukkot shehiridikilerge: — Manga hemrah bolup kelgen kishilerge nan bersenglar, chünki ular hérip-charchap ketti. Biz Midyanning ikki padishahi Zebah we Zalmunnani qoghlap kétip barimiz, — dédi. **6** Lékin Sukkotning chongliri jawab béríp: — Zebah we Zalmunna hazir séning qolung'ha chüshtimu?! Biz séning mushu leshkerliringge nan béremduq?! — dédi. **7** Gidéon: — Xep! Shundaq bolghini üchün Perwerdigar Zebah we Zalmunnani méning qolumg'ha tapshurghanda, etliringlarni chöldiki yantaq we shoxa bilen xamanda tépimen, — dédi. **8** Gidéon u yerdin Penuelge béríp, u yerdiki ademlerimu shundaq déwidi, Penueldiki kishilerge uninggha Sukkotkilerdek jawab berdi. **9** U Penueldikilerge: — Men ghelibe bilen yénip kelginimde, bu munaringlarni örüwétimen, — dédi. **10** U chaghda Zebah we Zalmunna Karkor dégen jayda idi; ular bilen mangghan qoshunda on besh mingche leshker bar idi. Bular bolsa meshriqlilerning pütkül qoshunidin qélip qalghanlari idi, chünki ulardin qılıch tutqanlıridin bir yüz yigirme mingi öltürülgenidi. **11** Gidéon bolsa Nobah we Yobixahning shergidiki köchmenler yoli bilen chiqip Midyanning leshkergahiga hujum qilip, ularni tarmar qildi; chünki leshkergahtikiler tolimu endishsiz turghanidi. **12** Zebah we Zalmunna qéchip ketti; Gidéon keynidin qoghlap béríp, Midyanning bu ikki padishahi Zebah we Zalmunnani tutuwaldi; u pütkül leshkergahtikilerni alaqzade qilip tiripiren qiliwetti. **13** Andin Yoashning oghli Gidéon Heres dawinidin ötüp, jengdin qaytip keldi. **14** U Sukkotluq bir yash yigitni tutuwélip, uningdin sürüşte qiliwidi, yigit uninggha Sukkotning chongliri we aqsaqallirining isimlirini yézip berdi. Ular jemiy bolup yetmish yette adem idi. **15** Andin Gidéon Sukkotning ademlirining qéshiga ýetip barghanda: — Siler ménii zanglıq qilip: «Zebah we Zalmunna hazir séning qolung'ha chüshtimu? Biz séning bilen bille mangghan mushu harghin ademlirilingge nan béremduq?» dégenidinlar! Mana, u Zebah we Zalmunna dégenler! — dédi. **16** Shuni dep u sheherning aqsaqallirini tutup kélip, chöldiki yantaq bilen shoxilarни élip kélip, ular bilen Sukkotning ademlirini urup edipini berdi. **17** Andin u Penuelning munarini örüp, sheherdiki ademlerni öltürdi. **18** Gidéon Zebah we Zalmunnani soraq qilip: — Siler ikkinglar Taborda öltürgen ademler qandaq ademler idi? — dep soriwidi, ular jawab béríp: — Ular sanga intayin oxshaytti; ularning herbiri shahzadidek idi, — dédi. **19** U buni anglap: — Ular ménii bir tughqanlırimdur, biz bir anining oghullirimiz. Perwerdigarning hayati bilen qesem qilmenki, siler eyni waqitta ularni tirik qoyghan bolsanglar, men silerni hergiz öltürmeye ttim, — dédi; **20** shuning bilen u chong oghli Yetere: — Sen qopup bularni öltürgin, — dédi. Lékin oghul kichik bolghachqa qorqup, qilichini sughurmidi. **21** Shuning bilen Zebah we Zalmunna: — Sen özüng qopup bizni öltürgin; chünki adem qandaq bolsa küchimu shundaq bolidu, — dédi. Shundaq déwidi, Gidéon qopup Zebah we Zalmunnani öltürdü. U tögilirining boynidiki hilal ay shekillik békeleri éliwaldi. **22** Andin Israillar Gidéon'ga: — Sen bizni Midyanning qolidin qutquzhanikensen, özüng bizge padishah bolghin; oghlung we oghlungning oghlimu bizning üstümizge hökümi sürsün, — dédi. **23** Emma Gidéon ulargha jawab béríp: — Men üstünglerje seltenet qilmaymen, oghlummu üstünglerje seltenet qilmaydu; belki Perwerdigar Özi üstünglerje seltenet qilidu, dédi. **24** Andin Gidéon ulargha yene: — Silerge peget birla iltimasim bar: — Her biringlar öz oljanglardın halqa-zérilerni

manga béringlar, dédi (Midyanlar Ismaillardin bolghachqa, herbiri altun zire-halqilarni taqaytti). **25** Ular jawaben: — Bérishke razimiz, dep yerge bir yépinchini sélip, herbiri uning üstige oljisindin zire-halqilarni élip tashlidi. **26** U sorap yiqhan altun zirilerning éghirqliki bir ming yette yüz shekel altun idi, buningdin bashqa Midyan padishahlari öziga asqan hilal ay shekillik buyumlar, zunnar, uchisigha kiygen sösün éginler we tögilerning boynigha asqan altun zenjirlermu bar idi. **27** Gidéon bu nersilerdin bir efod yasitip, öz shehiri Ofrahta qoyup qoydi. Netijide, pütkül Israil uni izdep buzuqchiliq qildi. Buning bilen bu nerse Gidéon we uning pütin ailsige bir tortuzaq boldi. **28** Midyanlılar shu teriqidé Israillarning alidda boysundurulup, ikkinci bash kötürelmidi; zémén Gidéonning künliride qırıq yilgiche tinch-aramlıqapti. **29** Yoashning oghli Yerubbaal qaytip béríp, öz oyide oltdurdi. **30** Gidéonning ayalliri kóp bolghachqa, uning pushtidin yetmish oghul töreldi. **31** Shekemde uning bir kénizikumu bar idi; u uninggħha bir oghul tughup berdi, Gidéon uning ismini «Abimelek» dep qoydi. **32** Yoashning oghli Gidéon uzun ömür körtüp, qérip alemdin ötti. U Abiézerlerge tewe bolghan Ofrahda, öz atisi Yoashning qebrisige depne qilindi. **33** Gidéon ölgendin kényin Israillar keynige yénip, Baal butlirığha egiship buzuqchiliq qildi we «Baal-Bérít'ni özlirining ilahi qilip bekitti. **34** Shundaq qilip Israillar özlirini etrapidiki barlıq düshmenlirining qolidin qutquzhan öz Xudasi Perwerdigarni untudi **35** we shuningdek Gidéonning Israillarga qilghan hemme yaxshiliqlirini héch eslimey, Yerubbaal (yeni Gidéon)ning jemetige héchbir méhribanlıq körsetmidi.

9 Emdi Yerubbaalning oghli Abimelek Shekemdi anisining aka-ukilirining qéshiga béríp, ular we anisining atisining pütkül jemetidikilerge: — **2** Siler Shekemdi barlıq ademlerning qılıqığha sóz qilip ularsha: «Siler tıchün yetmish kishi, yeni Yerubbaalning oghulları üstünglerje höküm sürgini yaxshimu yaki birla ademning üstünglerdin höküm sürgini yaxshimu? Esinglarda bolsunki, men silerning qan-qérindishinglармен» — dégen gépmiñ yetküzünglar, — dédi. **3** Shuning bilen uning anisining aka-ukiliri u togruluq bu geplerning hemmisini Shekemdi kerner qulaqlariga ýetti. Ularning kóngli Abimelekke mayıl bolup: — U bizning qérindishimiz iken'ghu, diyiship, **4** Baal-Bérítning butxanisidin yetmish shekel kümüshni élip, uninggħha berdi. Bu pul bilen Abimelek birmunche bikar telep lükcheklerni yallap, ularha bash boldi. **5** Andin u Ofrahqa, atisining öyige béríp özining aka-ukiliri, yeni Yerubbaalning oghulları bolup jemiy yetmish ademni bir tashning üstide öltürüwti. Lékin Yerubbaalning kichik oghli Yotam yosħuruniwalghachqa, qutulup qaldi. **6** Andin pütkül Shekemdi kiler we Beyt-Millodikilerning hemmisi yighiliship béríp Abimelekni Shekemdi dub derixining tüwide padishah qilip tiklidi. **7** Bu xewer Yotamha yetküzüldi; u béríp Gerizim téghining choqqisiga chiqip, u yerde turup yuqiri awazda köphchilikke towlap: — Ey Shekem chongliri, ménin sözümge qulaq sélinglar, andin Xudamu silerge qulaq salidu. **8** Künlérden bir küni derexler özlirining tıstige hökümi süridighan bir derexnı mesihle padishah tikleshke izdlep chiqip, zeytun derixige: — Üstimizge padishah bolup bergen, deiptiken. **9** Zeytun derixi ulargha jawab béríp: — Xudagara we insanlarha bolghan hörmetni ipadileydighan méyimni tashlap, bashqa derexlerning üstide turup pulanglashqa kétemdim? — deuptu. **10** Buni anglap derexler enjur derixining qéshiga béríp: — Sen kélip üstümizge padishah bolghin, dep ijtia qiliptu; **11** Enjur derixi ulargha jawab béríp: — Men öz shirnem bilen yaxshi mewemni tashlap, bashqa derexlerning üstide turup pulanglashqa kétemdim? — deuptu. **12** Shuning bilen derexler üzüm talliqining qéshiga

bérip: — Sen kélép bizning üstümizge padishah bolghin, deptu, **13** üzüm téli ulargha jawab béríp: — Men Xuda bilen ademlerni xush qılıdighan yéngi sharabnii tashlap, bashqa derexlerning üstide turup pulanglashqa kétemdim? — deptu. **14** Andin derexlerning hemmisi azghanning qéshiga béríp: — Sen kélép bizning üstümizge padishah bolghin, deptu; **15** azghan ulargha jawab béríp: — Eger siler ménim semimiyy niyitinglar bilen üstünglerge padishah qilishni xalisanglar, kélép méning sayemning astida panahlininglar; bolmisa, azghandin bir ot chiqidu we Liwanning kédir derexlirini yep kétidu! — deptu. **16** Eger silernen Abimeleknii padishah qilghininglar rast semimiyy we durus niyet bilen bolghan bolsa, Yerubbaal we uning ailişidikilerge yaxshiliq qilghan, uning qilghan emelliri boyiche uningga qayturghan bolsanglar — **17** (chünki atam siler üchün jeng qilip, öz jénini xeterge tewekkul qilip silerni Midiyanning qolidin qutquzidl! **18** Lékin siler bügün atamning jemetige qarshi qozghilip, uning oghullirini, jemiy yetmish ademni bir tashning üstide öltürüp, uning dédikining oghli Abimelekni tughqininglar bolghini üchün Shekem xelqining üstige padishah qilip tiklepsiler!) **19** — emdi eger siler Yerubbaal we jemetige semimiyy we durus muamile qilghan bolsanglar, siler Abimelektin xushalliq tapqaysiler, umu silerdin xushalliq tapqay! **20** Lékin bolmisa, Abimelektin ot chiqip, Shekemdikiler we Beyt-Milloning xelqini yep ketsun; shundaqla, Shekemdikiler we Beyt-Milloning xelqidin ot chiqip, Abimeleknii yep ketsun! — dédi. **21** Yotam qérindishi Abimelektin qorqup, qéchip Beer dégen jaygha béríp, u yerde olturaqliship qaldi. **22** Abimelek Israfilga üch yil seltenet qildi. **23** Xuda Abimelek bilen Shekemning ademlirli otturisigha bir yaman roh ewetti; shuning bilen Shekemdikiler Abimelekké asiyliq qilishqa qozghaldi. **24** Buning meqsiti, Yerubbaalning yetmish oghligha qilin'ghan zorawanliq we qan qerzni ularni öltürgen qérindishi Abimeleknii boynigha chüshürüş, shundaqla öz aka-ukilirini öltürüşke uni qollap-quwwetligen Shekemdi kishilerning bésigha chüshürüştin ibaret idi. **25** Shekemdi kishiler Abimeleknii tutmaqchi bolup, taghlarning choqqiliriga paylaqchilarni böktürme qilip turghuzdi; ular u yerdin ötken yoluchilarning hemmisi bulang-talang qildi. Bu ish Abimelekké yetküzüldi. **26** Ebedning oghli Gaal öz aka-ukiliri bilen Shekeme köchüp kéliwidi, Shekemdi kishiler uningga ishinch baghlap uni öz yar-yöliki qildi. **27** Shundaq qilip ular sheherdin etizliqqa chiqip, üzümzarlarning üzümilirini üzüp siqip, sharab yasap, shadlıq qilip öz butining ibadetxanisigha kirip, yep-ichiship Abimelekninǵ üstidin lenet oqughili turdi. **28** Ebedning oghli Gaal: — Abimelek dégen kim idi? Shekem dégen néme idi, biz néme dep uningga xizmet qilghudekmiz? U Yerubbaalning oghli emesmu? Zebul uning nazatetchisi emesmu? Siler Shekemning atisi Hamorning ademlirining xizmitide bolsanglar boluid! Biz némisqa Abimelekninǵ xizmitide bolidikemiz? **29** Kashki bu xelq méning qol astimda bolsa idi! U chaghda men Abimeleknii heydiwtettim! Men Abimelekké: — Öz qoshuningni köpeytip, jengge chiqqin! — dégen bolattim. **30** Emdi sheher bashliqi Zebul Ebedning oghli Gaalning bu sözlirini anglichinida, achchiqi kélép, **31** elchilerni Abimelekninǵ qéshiga yoseturunche eweti: «Man, Gaalning oghli qérindashlari bilen Shekeme kéliwati; mana, sheherni silig qarshi chiqishqa qutritiwatidu; **32** Shunga sili ademlirini élip bügün keché [sheher] etrapidiki etizliqqa béríp marap olтурghayla; **33** ete kün chiqqan haman qozghilip sheherge hujum qilghayla; u we uning ademliri silige qarshi chiqqanda, sili ehwalqha qarap uningga taqabil turghayla, — dédi. **34** Buni anglap, Abimelek hemme ademlirini élip, kékchisi chiqip, töt topqa bölünüp, yoseturunup Shekeme

hujum qilishqa marap olturdi. **35** Ebedning oghli Gaal sirtqa chiqip sheherning derwazisida öre turghanda, Abimelek öz ademlirli bilen yoseturun'ghan jaydin chiqti. **36** Gaal xelqni körüp Zebulgha: — Mana tagh choqqlitridin ademler chüshüwatidu, dédi. Lékin Zebul uningga jawaben: — Taghlarning kölenggisi sanga ademlerdek köründi, — dédi. **37** Gaal yene söz qilip: Mana, bir top ademler dönglerdin chüshüp kéliwati, yene bir top ademler «Palchilaring dub derixi»ning yoli bilen kéliwati, — dédi. **38** Andin Zebul uningga: — Séning: «Abimelek dégen kim idi, biz uning xizmitide bolattuqmu?» dep chong gep qilghan aghzing hazir qéni? Mana bular sen közge ilmighan xelq emesmu? Emdi chiqip ular bilen soqushup baqqin! — dédi. **39** Shuning bilen Gaal Shekemdikiler bilen chiqip Abimelek bilen soqushushqa bashlidi. **40** Lékin Abimelek uni meghlup qilip qoghlidi; u uning aldidin qachtı, shundaqla nurnghun yarilan'ghan ademler sheherning derwazisighice yétiship ketkenidi. **41** Andin Abimelek Arumahda turup qaldı. Zebul bolsa Gaal we uning qérindashlirini qogħlap, ularning Shekemde turushigha yol qoymidi. **42** Etisi [Gaaldikiler] dalagha chiqti; bu xewer Abimelekké yetkende **43** u xelqini élip, ularni üch topqa bölüp, dalada yoseturunup marap turdi; u qarap turuwid, Shekem xelqi sheherdin chiqti. U qopup ulargha hujum qildi. **44** Abimelek we uning bilen bolghan birlinchi top atlini sheherning derwazisining aldiqha bésip béríp, u yerde turdi; qalghan ikki top etílip béríp dalada turghan ademlerge hujum qilip ularni qiriwetti. **45** Shu teriqide Abimelek pütün bir kün sheherge hujum qilip, uni élip, uningda turuwatqan xelqni öltürüp, sheherni xaniweyran qilip üstige tuzlarni chéchiwetti. **46** Shekem munaridiki ademlerning hemmisi buni anglap, Bérít dégen butning ibadetxanisidiki qorghanh'ga kiriwaldi. **47** Shekem munaridiki ademler bir yerge yighiliwaptu, dégen xewer Abimelekké yetti. **48** Shuning bilen Abimelek ademlirini élip Zalmon téghigha chiqti; u qoligha paltini élip derexning bir shéxini késip élip, öshnisige qoyup, andin özı bilen bolghan xelqqe: — Méning néme qilghinimni kördütinglar, emdi silermu tézdin shundaq qilinglar, — dédi. **49** Buni anglap xelqning herbiri Abimelektek birdin shaxni késip élip, uningga egiship béríp, shaxlarni qorghanning yénigha dówilep, ot qoyp qorghan we uningda bolgharlarni köydürwettti. Buning bilen Shekemning munaridiki hemme ademler, jemiy mingche er-ayal öldi. **50** Andin Abimelek Tebezke béríp, u yerde bargah qurup Tebezke qorshap, hujum qilip uni ishghal qildi. **51** Lékin sheherning otturisida mustehkem bir munar bar idi; barlıq er-ayal, jümlidin sheherning hemme chongliri u yerge qéchip béríp, derwazini ichidin taqap, munarning üstige chiqiwaldi. **52** Abimelek munargha hujum qilip, uningga ot qoysuqha munarning derwazisiga yéqinlashqanda, **53** bir ayal yarghunchaqning üstünlük tészini Abimelekninǵ bésigha etíp uning bash stüngikini sunduriwettti. **54** Andin Abimelek derhal öz yarighini kötögüchi yigitni chaqirip uningga: — Qilichingni sughurup ménî öltürüwetkin; bolmisa, xelq méning toghramda: «Bir ayal kishi uni öltürüwétiptu» déyishidu, — dédi. Buni anglap yigit uni sanjip öltürüwettti. **55** Andin Israillning ademlirli Abimelekninǵ ölginini körüp, ularning hemmisi öz jaylirigha qaytip kétishti. **56** Shundaq qilip Xuda Abimelekninǵ özining yetmish aka-ukisini öltürüp, atisigha qilghan rezillikini uning öz bésigha yandurdi; **57** shuningdek Xuda Shekemning ademlirli qilghan barlıq yamanlıqlarını ularning bésigha yandurup chüshürdü. Buning bilen Yerubbaalning oghli Yotam éytqan lenet ularning üstige keldi.

10 Abimelektin kéyin Issakar qebilisidin bolghan Dodoning newrisi, Puahning oghli Tola dégen kishi Israilni qutquzushqa turdi; u Efraimning taghliridiki Shamir dégen jayda turatti; **2** u Israilgha yigirme üch yil hakim bolup alemdin ötti we Shamirda depne qilindi. **3** Uningdin kéyin Giléadliq Yair turdi; u Israilgha yigirme ikki yil hakim boldi. **4** Uning ottuz oghli bolup, ular ottuz texege minip yüretti. Ular ottuz sheherge igidarchiliq qilatti; bu sheherler Giléad yurtida bolup, ta bügün'giche «Yairning kentliri» dep atalmaqta. **5** Yair wapat bolup, Kamonda depne qilindi. **6** Lékin Israillar yene Perwerdigarning neziride rezil bolghanни qilip, Baal bilen Asherah butlirigha bash urup, shundaqla Suriyening ilahliri, Zidondikilerning ilahliri, Moabning ilahliri, Ammoniyarning ilahliri we Filistiyarning ilahlirining ibaditige kirip, Perwerdigarni tashlap, uningga ibadette bolmidı. **7** Shuning bilen Perwerdigarning ghezipi Israilgha qozghilip, ularni Filistiylerning we Ammoniyarning qoligha tashlap berdi. **8** Bular bolsa shu yili Israillarni qattiq bésip ezdi; andin ular Iordan deryasining meshriq teripide Amoriyarning zémiminidiki Giléadta olturnushluq barlıq Israil xelqige on sekkiz yilgiche zulum qildi. **9** Ammoniyalar yene Iordan deryasidin ötüp, Yehuda, Binyamin we Efraim jemetige qarshi hujum qildi: shuning bilen pütkül Israil qattiq azablandı. **10** Shuning bilen Israillar Perwerdigargha peryad qilip: — Biz sanga gunah qilduq, öz Xudayimizni tashlap, Baal butlirining qulluqığha kirip kettuq, dédi. **11** Perwerdigar Israillarga: — Men silerni misirlinqardın, Amoriylardin, Ammoniyardin we Filistiylerdin qutquzghan emesmidim? **12** Zidoniylar, Amaleklar we Maonlar kélip silerge zulum qilghinida, Manga peryad qilghininglarda silerni ularning qolidin qutquzghan emesmidim? **13** Shundaqtimu, siler yene Méni tashlap, yat ilahlarning qulluqığha kirdinglar. Men silerni emdi qutquzmaymen! **14** Emdi béríp özünglar tallighan ilahlargha peryad qilinglar, qiyinchiliqqa qalghan chéghinglarda shular silerni qutquzsun, — dédi. **15** Emma Israillar Perwerdigargha yalwurup: — Biz gunah qilduq! Emdi nezirin ge néme yaxshi körtünse bizge shundaq qilghin, bizni peget mushu bir qétimla qutquzuwalghaysen! — dédi. **16** Shuning bilen Israil yat ilahlarni öz arisidin chiqirip tashlap, Perwerdigarning ibaditige kirishti; [Perwerdigar] Israillining tartiwaqtan azab-oqubetlirini körüp, köngli yérim boldi. **17** Shu waqitta Ammoniyalar toplinip Giléadta chédirkah tikti; Israillarmu yighthilip kélip Mizpahha chüshüp chédirkah tikti. **18** Giléadtiq xelqning chongliri özara: — Kim Ammoniyalar bilen soqushushqa bashlamchi bolsa, u barlıq Giléadttikilerge bash bolidu, dédi.

11 Shu chaghda Giléadliq Yeftah dégen kishi batur palwan idi. U bir pahishe ayalning oghli bolup, Giléadtin törelgenidi. **2** Lékin Giléadning öz ayali uningga birnechche oghul bala tugup bergenidi; bu ayaldin tugulghan oghullirli chong bolghanda Yeftahni öydiñ qogħlap: — Sen bashqa xotundin bolghan oghul bolghachqa, atimizning öyidin mirasqa ige bolmaysen, — dédi. **3** Shuning bilen Yeftah qérindashliridin qéchip, Tob dégen zéminda turup qaldi. Shu yerde birmunche bikar telepler Yeftahning etrapigha bir-birlep yighthildi. Ular uning bilen kirip-chiqip yüretti. **4** Emma birnechche waqit ötkende Ammoniyalar Israil bilen soqushqa chiqti. **5** Ammoniyalar Israilgha hujum qilghanda Giléadning aqsaqalliri Yeftahni Tob zémiminidin élip kelmekchi bolup uning yénigha bardı. **6** Ular béríp Yeftahqa iiltja qilip: — Bizning Ammoniyalar bilen urush qilishimiz tühün sen kélip bizge serdar bolup bergen, — dédi. **7** Yeftah Giléadning aqsaqallirigha jawaben: — Siler ménii och körüp atamning jemetidin heydiwetkeninglارghu,

emedi bésinglарgha bayali'apet chüshkende qandaqsige méning qéshimgha kélip qaldinglar, — dédi. **8** Giléadning aqsaqalliri Yeftahqa: — Durus, lékin séni biz bilen bille béríp Ammoniyalargha qarshi jeng qilip, Giléadta hemme olturnuwatqanlарgha bash bolsun dep, qéshingha kelduq, — dédi. **9** Yeftah Giléadning aqsaqalliridin: — Eger siler ménii Ammoniyalar bilen soqushushqa yandurup barghininglarda, Perwerdigar ularni méning columgha tapshursa, men silerge bash bolamdimen? — dep soridi. **10** Giléadning aqsaqalliri Yeftahqa jawab béríp: — Éytqiningdek qilmisaq, Perwerdigar Özii arimizda guwah bolup höküüm chiqarsun! — dédi. **11** Buni anglap Yeftah Giléadning aqsaqalliri bilen bardı; xelq uni özlirige hem bash hem serdar qilip tiklidı. Yeftah Mizpahha barghanda hemme sözlirini Perwerdigarning alidda bayan qildi. **12** Andin Yeftah Ammoniyarning padishahiga elchilerni ewetip, uningdin: — Méning zémiminha bésip kirip, men bilen soqushushqa mende néme heqqing bar idı? — dep soridi. **13** Ammoniyarning padishahi Yeftahning elchilirige jawab béríp: — Chünki Israillar Misirdin chiqip kelgende ular Arnon deryasidin tartip [shimaldiki] Yabbok éqinighiche we [gherbe] Iordan deryasighiche méning zémiminmi bulap igiliwalghanidi. Emdi sen bu yerlerni tinchliq bilen manga yandurup ber! — dédi. **14** Yeftah elchilerni Ammoniyarning padishahining qéshiga yene ewetip **15** uningga: — Yeftah söz qilip mundaq deydu: «Israil ne Moabning zémimin ne Ammonning zémiminigili midı, **16** belki ular Misirdin chiqip kelgende chöl-bayawanda méngip Qizil dengizden ötüp, andin Qadesh dégen jaygha ýetip kelgenidi; **17** shu chaghda Israilliqlar Édom padishahining qéshiga elchiler ewetip: «Zémimiridin késip ötüwélishqa ijazet bergeyela» dep soriwidi, Édom padishahi unimighanidi. Shuning bilen ular Moab padishahining qéshiga [iltija bilen] elchilerni ewetse, umu qoshulmighanidi. Shu sewebtin Israillar Qadeshte turup qalghan; **18** andin ular chöl-bayawan bilen méngip Édom zémimi bilen Moab zémiminini ayliniq ötüp, Moab zémiminining shergi teripidin kélip, axirida Arnon deryasining shu qétida chédir tikti. Ular Moabning chégrisi ichige kirmidi; chünki Arnon deryasi Moabning chégrasidur. **19** Andin Israil Ammoniyarning padishahi Sihon'gha, yeni Heshbonning padishahining qéshiga elchilerni ewetip: «Bizning zémimirinining ichidin ötüp öz jayimizha bériwélishimizgha ijazet bergeyela» — dédi. **20** Lékin Sihon Israilgha ishench qilalmay, yurtidin ötkili qoymidi; u belki xelqlirining hemmisini yighip, Jahzah dégen jaygha chüshüp chédirkah tikip, Israil bilen urushti. **21** Emma Israilning Xudasi Perwerdigar Sihonni barlıq xelqi bilen qoshup Israilning qoligha tapshurdi, Israillar ularni urup qirdi. Andin Israil shu yerde olturnushluq Amoriyarning hemme zémiminigili. **22** Arnon deryasidin tartip Yabbok éqinighiche, chöl-bayawandin tartip Iordan deryasighiche Amoriyarning pütkül zémiminigili. **23** Israillining Xudasi Perwerdigar Amoriylarnı Öz xelqi bolghan Israillining aliddin qogħlap chiqardi, emdi sen shu yurtqa ige bolmaqchimusen? **24** Séning ilahing Qémosh sanga igiletken yerge özüng ige boldungħħu? Shuningħha oxhash Perwerdigar Xudayimiz aldimizdin heydep chiqiriwetken xelqning yérige bolsa, bizmu shuningħha ige bolimiz. **25** Emdi sen derweqe Moabning padishahi bolghan Zipporning oghli Balaqtinmu kücklükmu? U qachan Israil bilen tirkeshken yaki Israil bilen jeng qilishqa jür'et qilghan? **26** Yene kélip, Israil Heshbon we uningga qarashliq yéza-qishaqlarda, Aroer we uningga qarashliq yéza-qishaqlarda hemde Arnon deryasining boyidiki barlıq sheherlerde üch yüz yil makan tutup olturnghan waqitlarda, némishqa siler shu yerlerni qayturuwalmidinglar? **27** Shunga men sanga gunah qilmidim,

belki manga tajawuz qilip, yamanlıq qilghuchi sen özüngdursen. Birdinbir adalaqちちqarghuchi Perwerdigar Özى bugün Israillar bilen Ammoniyarning otturisida höküm chiqarsun!» — dédi. **28** Lékin Ammoniyarning padishahi Yeftahning elchi ewetip éytqan sözlerini tingshimidi. **29** Shu waqitta Perwerdigarning Rohi Yeftahning üstige chüshüp, u [quwwetlinip] Giléad bilen Manassehlerning yurtidin ötüp Giléadtiki Mizpahqa béríp, andin Giléadtiki Mizpahdin Ammoniyalar terepe mangdi. **30** Shu chaghda Yeftah Perwerdigarga qesem ichip: — Eger Sen derweqe Ammoniyalarni qolumgħa tutup berseng, **31** undaqta men Ammoniyarning qéshidin tinch-aman yénip kelginimde, öyümning ishikidin chiqip manga tunji yoluqqini Perwerdigargha atalghan bolidu, men uni köydürme qurbanlıq qilimen, — dédi. **32** Shuning bilen Yeftah chiqip Ammoniyalar bilen soqushqınlar ular terepe ötti; Perwerdigar ularni uning qoligha tapshurdi. **33** Shuning bilen u Aroerdin tartip Minnitqiche ularni qattiq urup qirip, yigırme sheherni élip, Abel-Qéramingħichimu yétip bardı. Buning bilen Ammoniyalar Israilgha boysunduruldi. **34** Andin Yeftah Mizpahqa qaytip öyige kelgende öz qizi dap chélib ussl oynap uning aldığha körüşkili chiqti. Bu uning yalghuz qizi bolup, uningdin bashqa héch oghul-qizi yoq idi. **35** U uni körğende öz iginlirini yırtıp: — Ah, ah, méning qizim! Sen ménii intayin yaman halgha chüshürdüng, ménii derdek chüshürgüçhilerden biri bolup qalding; chünki men Perwerdigargha aghzimmi échip, éytqan gépimdin yéniwalalmaymen, — dédi. **36** Qizi uningħha: — Ey ata, Perwerdigargha aghzigni échip wede qilgħan bolsang, aghzingdin chiqqini boyiche, manga shuni qilghin; chünki Perwerdigar séning dushmanliring bolghan Ammoniyardin intiqamingni élip berdi, — dédi. **37** Andin u atisigha yene: — Méning shu iltimasimini qobul körginki, manga ikki aylıq möhlet berseng; men qiz dostlirini bilen béríp tagħlarda yürüp, qizliqm üchħun matem tutuwalay, — dédi. **38** Atisi jawab béríp: — Bargħin, dédi. Uningħha ikki aylıq möhlet béríp dagħha ewetti. U béríp, qiz dostlirini élip tagħlarrha chiqip, ikki aygħiċċe özining qiz péti qalghiniga ah-zar kötürüp yighlap yürdi. **39** Shundaq boldiki, u ikki aydin kéyin atisining qéshiga yénip kelgende, atisi uning üstige qilgħan qesimini beja keltürdi. Bu qiz bolsa héch er kishige yéqinlashmighanidi. Shuning bilen Israilda shundaq bir örġ-adet peyda boldiki, **40** her yili Israilning qızılıri öydiñ chiqip Yeftahning qizini töt kün eslep xatirileydīghan boldi.

12 Lékin Efraimiyalar bolsa topliship Zafon terepe ötüp Yeftahqa soal qoyp: — Sen Ammoniyalar bilen jeng qilgħili bargħiningda némishqa bizni bille bérishqa chaqirmaysen? Emđi biz öyungni özüng bilen qoshup otta köydürwéitimiz, — dédi. **2** Yeftah ularġha jawab béríp: — Men bilen xelqim Ammoniyargħa qarshi qattiq jeng qiliwatqanda, silerni chaqırsam, ménii ularning qolidin qutquzmiddingħar. **3** Silerning kélip ménii qutquzmaydīghān iqbalgħi larni kötüp, jénimni alqinimħha élip qoyp, Ammoniyargħa hujum qilishqa atländam, Perwerdigar ularni qolumgħa tapshurdi. Emđi siler némishqa bugiñ kélip manga hujum qilmaqħisiler? — dédi. **4** Lékin Efraimiyalar Giléadlarni [haqaretlep]: — Siler i Giléadlarni, Efraimning arisida we Manassehning arisida turuwaqtan musapirlar, Efraimding turuwaqtan qachqunsiler, xalas! — dédi. Shuning bilen Yeftah barliq Giléadtiklerni yighip Efraim bilen soqsushti. Ular Efraimlarni urup qirip meghlup qildi. **5** Andin Giléadtikiler Iordan deryasining kéchiklirini tosup, Efraimlarni ötküzmid. Shundaq boldiki, Efraimliq birer qachqon kéchikké kélip: — Ménii ötkili qoyghin, dése Giléadtikiler uningħin: — Sen Efraimiyumu?

— dep soraytti. U kishi «yaq» dése, **6** ular uningħha: — «Shiboleit» dégin! — deyyti. Eger u kishi natogħra teleppuz qilip «sibboleit» dep jawab béríp qalsa, ular uni tutup Iordan deryasining kéchikining yénida öltürwéwtid. Shu teriqide shu waqita qiriq ikki mingħe Efraimiy öltürwıldı. **7** Yeftah alte yil Israilħha hakim boldi. Andin Giléadliq Yeftah alemdin ötüp, Giléad sheherlirimbing biride depne qilindi. **8** Uningdin kéyin Beyt-Lehemlik Izban Israilħha hakim boldi. **9** Uning ottuq oħħli, ottuż qizi bolup, ottuż qizini sirtqa erge béríp, sirttin ottuż qizni oħħullirigha élip berdi. U yette yilgħiċċe Israilħha hakim boldi. **10** Andin Izban ölüp, Beyt-Lehemde depne qilindi. **11** Uningdin kéyin Zebulin qebilisidin bolghan Ċelon Israilħha hakim bolup, on yil Israilda höktum stürdi. **12** Andin Zebulun qebilisidin bolghan Ċelon ölüp, Zebulun zéminidiki Ajjalon dégen jayda depne qilindi. **13** Uningdin kéyin Piratonluq Hillelning oħħli Abdon Israilħha hakim boldi. **14** Uning qiriq oħħli we ottu newrisi bar id. Ular yetmish ēshekke minip mangatti. U Israilħha sekkiz yil hakim boldi. **15** Andin Piratonluq Hillelning oħħli Abdon ölüp, Efraim zéminida, Amaleklerning tagħliq rayonidiki Piraton dégen jayda depne qilindi.

13 Lékin Israillar Perwerdigarning neziride yene rezil bolghanni qildi; shuning bilen Perwerdigar ularni qiriq yilgħiċċe Filistiyerning qoliga tashlap qoysi. **2** Shu chaghda Zoréah dégen jayda, Dan jemetidin bolghan, Manoah isimlik bir kishi bar id. Uning ayali tughħas bolup, héch balisi yoq idi. **3** Perwerdigarning Perishtisi bu ayalha ayan bolup uningħha: — Mana, sen tughħas bolghining üchħin bala tughħidin; lékin emdi sen hamilidar bolup bir oghul tughħisen. **4** Emma sen segek bolup, sharab yaki küchlük haraq ichme, héch napak nersinim yémigin. **5** Chünki mana, sen hamilidar bolup bir oghul tughħisen. Bu bala anisining qorsiqidiki chagħdin tartip Xudagħa atalghan «nazarji» bolidiġħi üchħin, uning bésħiħa hergiz ustira sélini misun. U Israillni Filistiyerning qolidin qutquzuz isħimi bashlaydu, — dédi. **6** Ayal érining qéshiga béríp, uningħha: — Mana, Xudanir biu adimi yéniimgħa keldi; uning turqi Xudanir Perishtisidek, intayin deħħetħetlik iken; lékin men uningħin: «Nedin kelding» dep sorimidim, umu öz nam-sheripini manga dep bermidi. **7** U manga: — «Mana, sen hamilidar bolup bir oghul tughħisen; u bala anisining qorsiqidiki chagħdin tartip olidighan künigħiċċe Xudagħa atalghan bir nazari bolidiġħan bolghachqa, emdi sen sharab yaki küchlük haraq ichme we héch napak nersinim yémigin» dédi, — dédi. **8** Buni anglap Manoah Perwerdigargħa dua qilip: — Ah Rebbim, Ben su yerġe ewetken Xudanir adimi bizżeġ yene kélip, tughħididjan baligha néme qilishimiz kereklikini ḥiġi qoysun, dep iłtija qildi. **9** Xuda Manoahning duasini anglidi; ayal etiżliqtqa oltugħinida, Xudanir Perishtisi yene uning qéshiga keldi. Emma uning éri Manoah uning qéshida yoq idi. **10** Andin ayal derhal yugiřüp béríp, érige xewer béríp: — Mana, hēliqi kūni yéniimgħa kelgen adem manga yene köründi, déwid, **11** Manoah derhal qopup ayalining keynidin ménġip, u ademnning qéshiga kélip: — Bu ayalha kélip söz qilgħan adem semmu? — dep soridi, u jawaben: — Shundaq, mendurmen, dédi. **12** Manoah uningħha: — Éytqan sözliring beja keltürulgħe, bala qaysi teriqide chong qilinħi kék, u néme isħlarni qilidu? — dep soridi. **13** Perwerdigarning Perishtis Manoahqa jawab béríp: — Men bu ayalha éytqan nersilerning hemmisidin u hézi bolup özini tarġi; **14** u üzzi tħalli chiqqan hēchqandaq nersidin yémisun, sharab yaki küchlük haraq ichmisun, héch napak nersilerdin yémisun; men uningħha barliq emr qilgħinimni tutsun, dédi. **15** Manoah Perwerdigarning Perishtisige: —

Iltipat qilip, ketmey tursila, özlirige bir oghlaq teyyarlayli, déwidi, **16** Perwerdigarning Perishtisi Manoahqa jawab béríp: — Sen Méni tutup qalsangmu, Men néningdin yémeymen; eger sen birer köydürme qurbanlıq sunmaqchi bolsang, uni Perwerdigargha atap sunushung kérek, dédi (uning shundaq déyishining sewebi, Manoah uning Perwerdigarning Perishtisi ikenlikini bilmigenidi). **17** Andin Manoah Perwerdigarning Perishtisidin: — Özliniring nam-sheripi némidu? Étyp bergen bolsila, sözliri emelge ashurulghinida, silige hörmítimizni bildürettuq, — dédi. **18** Perwerdigarning Perishtisi uninggha jawaben: — Namimni sorap qaldingga? Méning namim karamet tilsimattur, — dédi. **19** Shuning bilen Manoah oghlaq bilen ashlıq hediyesini élip béríp uni qoram tashning üstide Perwerdigargha atap sundi. Perwerdigarning Perishtisi ularning köz alida ajayıp karamet bir ishni qılıp körsetti; Manoah we ayali qarap turdi. **20** Shundaq boldiki, ot yalquni qurban'gahtin asman'ga kötürülgende, Perwerdigarning Perishtisumu qurban'gahtin chiqqan ot yalquni ichide yuqirigha chiqip ketti. Manoah bilen ayali buni körüp, özlirini yerge tashlap yüzlerini yerge yéqip düm yatti. **21** Shuningdin kényin Perwerdigarning Perishtisi Manoahqa we uning ayaligha qayta körünmedi. Manoah shu waqitta uning Perwerdigarning Perishtisi ikenlikini bildi. **22** Andin Manoah ayaligha: — Mana, biz choqum ölimiz, chünki biz Xudani kördög! — dédi. **23** Lékin ayali uninggha jawab béríp: — Eger Perwerdigar bizni öltürüşke layıq körgen bolsa, undaqtı u köydürme qurbanlıq bilen ashlıq hediye niqolimizdin qobul qilmığhan bolatti, bu ishnimü körsetmigen bolatti we shundaqla bundaq sözlerini bizge éytmığhan bolatti, — dédi. **24** Shu ishtin kényin ayal bir oghul tughdi, uning ismini Shimshon qoydi. Bu bala ösüp, chong boldi we Perwerdigar uni beriketlidi. **25** Zoréah bilen Eshtaolning otturisidiki Mahaneh-Danda Perwerdigarning Rohi uninggha öz tesirini körsitishke bashlidi.

14 Bir waqitta, Shimshon Timnahqa chüshüp, u yerde bir qıznı kördi; u Filistiy qızlıridin biri idi. **2** U shu yerdin chiqıp ata-anisining yénigha qaytip: — Men Timnahda Filistiy qızlıridin birini kördüm, uni manga xotunluqqa élip béringlar, — dédi. **3** Biraq ata-anisi uninggha: — Qérindashliringning qızlırinining ichide yaki bizning pütkül qowmimizning arisidin sanga bir qız chiqmasmu? Némishqa xetnisiz bolghan Filistiylerning qeshiga béríp, ulardin xotun almaqchi bolisen? — dédi; emma Shimshon atisigha: — Uni manga élip bergin, chünki u manga bek yaqtı, — dédi. **4** Uning ata-anisi bu ishning Perwerdigar teripidin bolghinini bilmidi. Chünki Filistiyler shu chaghda Israıl üstidin höküm sürüp turghan bolghachqa, U Filistiylerge taqabil turushqa purset yaratmaqchi idi. **5** Emdi Shimshon ata-anisi bilen Timnahqa chüshti; ular Timnahdiki üzümzarlıqlarha ýetip kelgende, mana bi yash shir hörkirigen péti uninggha étildi. **6** Shuan Perwerdigarning Rohi uning tüstige chüshüp, u qolida héchnéme bolmığhan halette shirni tutup, uni oghlaqni yirtqandek yirtip titma-titma qiliwetti. Lékin u bu ishni ata-anisigha démedi. **7** Andin u [Timnahqa] chüshüp, u qız bilen paranglashti, u qız Shimshon'ga bek yarap ketti. **8** Birmezgildin kényin u qızni élip kélésh üchüñ qayta barghanda, shirning ölükini körüp baqay dep yoldın burulup qariwidi, mana shirning iskilitining ichide bir top hesel herilirli bilen hesel turatti. **9** U heseldin ochumığha élip yep mangdi; ata-anisining yénigha kelgende, ularghımı berdi, ularmu yédi, lékin özining heselni shirning iskilitining ichidin élip kelginini ulargha démedi. **10** Uning atisi [uninggha hemrah bolup] chüshüp qızning öyige keldi, u yerde Shimshon bir ziyanet berdi, chünki burundinla toy qılıdigan yigitler shundaq qılıdigan resm-qade bar idi. **11**

Ular Shimshonni körüp, uninggha hemrah bolushqa ottu yigitni tépíp keldi; ular uninggha hemrah boldi. **12** Shimshon ulargha: — Men silerdin bir tépishmaq soray, eger siler ziyaret qilinidighan yette kün ichide uning menisini manga dep bérélisenglər, men silerge ottuz dane kanap köynek bilen ottuz yürüş égin bérímen; **13** eger uni yéship bérélmisenglər, siler manga ottuz dane kanap köynek bilen ottuz yürüş égin béringlar, — dédi. Ular uninggha: — Maql, undaq bolsa tépishmiqingni éytqin, qéni angayli, — dédi. **14** U ulargha: — Yéylidighin yégüchining ichidin chiqti; tatlıq küchtünggürning ichidin chiqti, [bu néme]? — dédi. Ular üch kün'giche bu tépishmaqni tapalmidi. **15** Yettinchi kün shundaq boldiki, ular Shimshonning ayalining qeshiga béríp: — Sen éringni aldap-siylap, tépishmaqning menisini bizge étyp bérishke maql qilghin; bolmisa séni atangning öyi bilen qoshup köydürüwétimiz. Siler bizni yoqul qılıshqa bu yerge chaqırghanmu? — dédi. **16** Shimshonning ayalı uning alidda yighthap turup: — Sen manga öch, méní peqet söymeysen; sen méning qowmimning baliliridin bir tépishmaqni soriding, emma manga menisini étyp bermiding, dep yighthili turdi. Shimshon uninggha jawaben: — Mana, men uni ata-anamghimu dep bermigen tursam, sanga dep bérémdim? — dédi. **17** Ziyapet ötküzülgən yette künide u érinining alidda yighthaplă yürdi. Shundaq boldiki, yettinchi kün bolghanda ayali uni qıstap turuwalghachqa, uninggha tépishmaqning menisini étyp berdi. Andin ayal béríp öz xelqining ademlirige tépishmaqning menisini dep berdi. **18** Shuning bilen yettinchi kün kün patmasta, sheherning ademliri uninggha jawab béríp: — Heseldinmu tatlıqi barmu? Shirdinmu küchtünggüri barmu? — dédi. U ulargha jawab béríp: — Eger siler méning inikim bilen yer aghdurmığhan bolsanglar, tépishmiqimni hergiz tapalmaytinglar! — dédi. **19** U waqitta Perwerdigarning Rohi uning tüstige chüshti; u Ashkélón'ga chüshüp, Ashkélondikilerdin ottuz kishini öltürüp, ulardin olja élip, oljidiñ iğinlerni élip kélép, tépishmaqning menisini yéship bergenlerge berdi. Shuningdek Shimshonning ghezipli kélép, ata-anisining öyige yénip ketti. **20** Andin Shimshonning ayalı Shimshonning hemrahlıridin qoldash bolghan yigitke tewe qılındı.

15 Emma birnechche waqit ötüp bugħday orush meżgili kelgende shundaq boldiki, Shimshon bir oghlaqni élip öz ayalining öyige béríp: «Men xotunumning qeshiga uning hujrisığha kirimen» dédi. Lékin ayalining atisi uni ichkirige kirishiye yol qoymidi. **2** Qéynatisi uninggha: — Men heqiqeten sizni uninggha mutleq öch bolup ketti, dep oylidim; shunga men uni sizning goldishingizgha bériwetkenim. Halbuki, uning kichik singlisi uningdin téximum chirayliqqi? Uning ornigha shuni alghan bolsinqiz! — dédi. **3** Emma Shimshon ulargha: — Emdi men bu qétim Filistiylerge ziyan yetküzsem, manga gunah bolmaydu! — dédi. **4** Shuni dep Shimshon béríp üch yüz chilbörińi tutup kélép, otqashlarni teyyarlap, chilbörlerni jüpleq quyrqlarını bir-birige chétip, ikki quyriqining otturisigha bardin otqashni asti; **5** otqashlарgha ot yéqip chilbörlerni élip béríp, Filistiylerning étizdiki ormığhan ziraetlirige qoyup berdi. Shuning bilen u döwe-döwe öncħilerni, orulmığhan ziraetlerni, shundaqla zeytun bagħlirinimu köydürüwetti. **6** Filistiyler buni körüp: Buni kim qıldı, — dep sorisa, xelq jawab béríp: — Timnahliq ademming kuy'ogħli Shimshon qıldı; qéynatisi uning ayalini uning goldishingha bériwetkini üchün shundaq qıldı, — dédi. Shuning bilen Filistiyler chiqip, u ayal bilen atisini otta köydürüwetti. **7** Shimshon ulargha: — Siler shundaq qilghininglar üchün, men silerdin intiqam almay boldi

qilmaymen, — dédi. **8** Shuning bilen Shimshon ularni qir-chap qilip qetl qiliwetti; andin u béríp Étam qoram téshining öngkiride turdi. **9** U waqitta Filistiyler chiqip, Yehuda yurtida chédir tipik, Léhi dégen jayda yéildi. **10** Yehudalar bolsa: — Némishqa bizge hujum qilmaqchi bolisiler? — déwidü, ular jawab béríp: — Biz Shimshonni tutup baghlap, u bizge qandaq qilghan bolsa, bizmu uningha shundaq qilimiz, dep chiqtuq, — dédi. **11** Shuning bilen Yehuda yurtidiki üch ming kishi Étam qoram téshining öngkirige chüshüp, Shimshon'gha: — Sen Filistiylerning üstimizdin höküm sürüwatqinini bilmesen? Shuni bilip turup, sen némishqa bizge shundaq qilding? — dédi. U ulargha: — Ular manga qilghandek, menmu ulargha qildim, dep jawab berdi. **12** Ular uningga: — Biz séni baghlap Filistiylerning qoligha tapshurup bérish üchün bolduq, déwidü, Shimshon ulargha: — «Biz özimiz sanga hujum qilip öltürmeyez», dep manga qesem qilinglar, dédi. **13** Ular uningga: — Séni öltürmeyez; peqet séni ching baghlap, ularning qoligha tapshurup bérizim; hergiz ölümge mehkum qilmaymiz, dep jawab berdi. Shuni dep ular ikki yéngi arghamcha bilen uni baghlap, qoram tashning üstidin élip mangdi. **14** U Léhige kelgende, Filistiyler warqirashqiniche uning alidiga yügürüşüp keldi. Emma Perwerdigarning Rohi uning üstige chüshüp, qollirini baghlighan arghamchilar ot tutashqan kendir yiptek üzülp, tütgücher qollirin yéshilip ketti. **15** Andin u éshekning yéngi bir éngek söngikini körtüp, qolini üzitipla élip, uning bilen ademni urup öltürdi. **16** Shimshon: — «Éshekning bir éngek söngiki bilen ademlerni öltürüp, Ularni döwe-döwe qiliwettim, Éshekning bir éngek söngiki bilen ming ademni öltürdüml!» — dédi. **17** Bularni dep éshekning éngek söngikini tashliwetti. Shuningdek u shu jaygha «Ramot-Léhi» dep nam qoydi. **18** U intayin ussap Perwerdigarga peryad qilip: — Sen Öz qulungning qoli bilen bunche chong nusreti barliqqa keltürdüng, emdi men hazir ussuzluqtin ölüp, xetnisiżlerning qoligha chüshüp qalarmenmu? — dédi. **19** Shuning bilen Xuda léhidiki azgalni yarlı, su uningdin urghup chiqti. Shimshon ichip, rohi urghup jan kirdi. Bu sewebtin bu [bulaqqä] «En-Hakkore» dep nam qoyuldi; ta bügün'giche u Léhida bar. **20** Shimshon Filistiylerning dehydrate yigirme yilghiche Israligha hakim boldi.

16 Andin Shimshon Gazagha bardı, u yerde bir pahishe ayalni körtüp, kirip uning bilen yéqinchılıq qıldı. **2** Lékin Gazalıqlar birsining: — Shimshon bu yerge keldi, déginini anglap, [shehermi] qorşap, kéchiche sheherning qowuqida ün chiqarmay marap turdi we: Ete tang yorughanda uni öltürimiz, — déyishti. **3** Shimshon yérím kéchigiche yatti; andin ornidin turup sheher qowuqining ikki qanitini tutup, uni ikki késikli we baldaq-taqiqli bilen qoshup, biraqla qomurup, öshnisige artip Hébronnning uludidiki tagħha élip chiqip ketti. **4** Kéyin u Sorek jilghisida olturushluq Dililah isimlik bir ayalni körtüp, uningga ashiq bolup qaldi. **5** Buni bilip Filistiylerning emirliri u ayalning qéshiga béríp uningga: — Sen uni aldap, uning küchtünggürüklining zadi nedin bolghanlıqını kolap sorap, bizning qandaq qilsaq uni yéneleydighanlıqımızı, uni baghlap boysunduralaydighanlıqımızı étip berseng, biz herbirimiz sanga bir ming bir yüz kümüsh tengje bérimez, — dédi. **6** Shuning bilen Dililah Shimshondin: — Sen küchtünggürüklining zadi nedin bolghanlıqını, shundaqla qandaq qilghanada séni baghlap boysundurghili bolidighanlıqını étip bergin! — dédi. **7** Shimshon uningga jawaben: — Ademler méni yette tal qurutulmığan yéngi ya kirichi bilen baghlisa, men ajizlap bashqa ademlerdekk bolup qalimen, — dédi. **8** Shuning bilen Filistiylerning emirliri yette tal qurutulmığan yéngi ya kirichini

élip kélép, bu ayalgha bériwidi, u bu kirichler bilen uni baghlap qoydi. **9** Dililah birnechche ademni hujrida paylap turushqa yosħurup qoqhanidi). U Shimshon'gha: — Ey Shimshon, Filistiyler séni tutqili keldi! — dédi. U qopup kirichlerni chige shoyna otta köyüp üzülp ketkendek üzüwetti. Shuning bilen uning küchtünggürüklining siri ashkarilanmido. **10** Buni köṛüp Dililah Shimshon'gha: — Mana, sen méni aldap, manga yalghan étyipsen! Emdi manga séni néme bilen baghlisa bolidighanlıqını étip bergen, — dédi. **11** U jawap béríp: — Ademler méni héch ishletmigen yéngi arghamcha bilen baghlisa, men ajizlap bashqa ademlerdekk bolup qalimen, — dédi. **12** Shuning bilen Dililah yéngi arghamcha élip kélép, uni baghlap: — Ey Shimshon, Filistiyler séni tutqili keldi! — dédi (eslide birnechche adem hujrida yosħurunup, uni paylap turushqanidi). Lékin Shimshon öz qolidiki arghamchilarni yipni üzgedek üzüp tashlidi. **13** Buni köṛüp Dililah Shimshon'gha: — Sen hazırlighice méni aldapsen, manga yalghan étyipsen; emdi manga séni néme bilen baghlisa bolidighanlıqını étip bergen, — dédi. U jawap béríp: — Sen méning beshimdiki yette örüm chachni dukandiki örüşh yip bilen qoshup örüp qoysangla bolidu, — dédi. **14** Shuning bilen [Shimshon uxlıghanda u uning beshidiki yette tal chachni örüşh yip bilen qoshup örüp], qozuqqä baghlap qoyup uningga: — Ey Shimshon, Filistiyler séni tutqili keldi! — dédi. Shimshon uyqudin oyghinip, örüşh yip bilen qozuqqä biraqla tartip yuliwetti. **15** Andin ayal uningga: — Manga könglüng yoq turup, qandaqsige sanga aşıq boldum, deyßen? Sen méni üch qétim aldap, küchtünggürüklining nedin bolghanlıqını manga étip bermidingħu, — dédi. **16** Uning herküni sözli bilen uni qistashliri we yalwurushliri bilen Shimshonning ölügdekk ichi pushti we shundaq boldiki, **17** u könglidiki sirini qoymay uningga ashkara qilip: — Men anamning qorsiqidiki chaghdin tartip Xudagħha atilip nazariy bolghinim üchün, beshimħha hergiz ustira séliniq baqmigan; eger méning chéchim chüshürütileş, kuchiūn mendin kétip, men ajizlap bashqa ademlerdekk bolup qalimen, — dédi. **18** Dililah uning özige könglidiki hemme sirini dep bergenin köṛüp, Filistiylerning emirlirini charqirip kéisħiħi adem mangdurup: — «Bu qétim siler yene bir chiqinglar, chünki Shimshon könglidiki hemme sirini manga ashkara qıldı» dédi. Shuning bilen Filistiylerning emirliri qollırigha kümüşhlerni élip, uning qéshiga chiqti. **19** Andin Dililah uni öz yotisigha yatquzup, uxlitip qoyup, bir ademni chaqirip kirip uning beshidiki yette örüm chachni chüshürütelli; shundaq qilip u Shimshonning bozek qilinishini bashlighuchi boldi. Shimshon kuchiħidin ketkenidi. **20** U: — Ey Shimshon, Filistiyler séni tutqili keldi! — déwidü, u uyqudin oyghinip: — Men ornumdin turup, ilgirkli birqanqe qétimqidek, boshinip kétimén, dep oylidi. Lékin u Perwerdigarning özidin ketkinini bilmeytti. **21** Shuning bilen, Filistiyler uni tutuwélij, közlirini oyup, Gazagħa élip chüshüp, uni mis zenjirler bilen baghlap, zindanda un tarishqa saldi. **22** Lékin beshidiki chüshürütileşen chéchi yene ösüşke bashħli. **23** Kéyin, Filistiylerning emirliri öz ilahi bolghan Dagon üchün chong bir qurbanlıq ötküzüşke hem tebriklep shadliniħha yighthi. Chünki ular: — Mana, ilahimiz dūshminimiz bolghan Shimshonni qolimizħha tapshurup berdi, — déyishti. **24** Xelq Shimshonni körjende, öz ilahini danglap: — Ilahimiz bolsa, yurtimizi weyrān qilghuchini, ademlirimizni köp öltürgen dūshminimizni qolimizħha chüshürüp berdi! — déyishti. **25** Ular taza shad-xuramliq keypige chomüp: — Shimshon keltürülsün, u bizżeq bir oyun körtsit bersun, déyishti; ular Shimshonni zindandin élip chiqti. U ularning alidda oyun körsetti. Emdi ular uni ikki tüwrükning otturısida toxtitip qoqhanidi. **26** Shuning bilen Shimshon qolini tutup

turghan yigitke: — Méni qoyuwet, öyni kötüüp turghan tüwrükneri silap, ulargha yöliniwalghili qoyghaysen, — dédi. **27** U chaghda öy er-ayallar bilen liq tolghanidi, Filistiyerning emirlirining hemmisimi shu yerde idi; özgidimu Shimshonning körtsitiwatqan oyununu körtüwatqan texminen üch mingce erayal bar idi. **28** Shimshon Perwerdigargha nida qilip: — Ey Reb Perwerdigar, méni yad qilip peget mushu bir qétim manga küch ata qilghaysen; i Xuda, shuning bilen ikki közümning intiqamini Filistiyerlerin bir yolila alghuzghaysen! — dédi. **29** Shimshon shularni dep öyni kötüüp turghan otturidiki ikki tüwrükni tutuwaldi; birini ong qoli bilen, yene birini sol qoli bilen tutup, ulargha tayinip turdi. **30** Andin: «Filistiyer bilen birlikte ölüp ketsem!» dep bedinini épip kúchini yigip [ittiriwid], öy örtülp, u yerdiki emirler bilen barlıq xelqning üstigue chüshti. Buning bilen öz ölümü bilen öltürgen ademler uning tirik waqtida öltürgenliridin köp boldi. **31** Andin kéyin uning qérindashliri we atisingin barlıq jemeti chüshti, uni kötüüp, Zoréah bilen Eshtaolning otturisigha élip béríp, atisi Manoahnning qebriside depne qildi. U yigirme yil Israilga hakim bolghanidi.

17 Efraimning taghlirida Mikah isimlik bir kishi bar idi. **2** U anisiga: — Séning héliqi bir ming bir yüz kümüsh tenggeng oghrilap kétilegenidi; sen tenggilerni qarghiding we buni manga dep berding. Mana, kümüsh mende, uni men alghandim, déwidi, anisi: — Ey oglum, Perwerdigar séni beriketligey!, — dédi. **3** Mikah bu bir ming bir yüz kümüsh tenggini anisiga yandurup berdi. Anisi: — Men eslide bu pulni sen oghlumni dep Perwerdigargha bégishlap, uning biley oyma but we quyma but yasashqa atiwetenkidim; emdi yenila sanga bérey, dédi. **4** Lékin Mikah kümüshini anisiga qayturup berdi; anisi uningdin ikki yüz kümüsh tenggini élip bir zergere béríp, bir oyma but bilen bir quyma but yasatis; ular Mikahning öyige qoyup qoyuldi. **5** Mikah dégen bu kishi eslide bir butxana peyda qilghan, shuningdek özige bir efod bilen birnechche «terafim»ni yasighanidi; andin öz oghulliridin birini kahinliqqa mexsus teyinlep, uni özige kahin qildi. **6** Shu künlerde Israilda héch padishah bolmadi; herkim öz neziride yaxshi körün'genni qilatti. **7** Yehuda jemetining tewesidiki Beyt-Lehemde Lawiy qebilisidin bolghan bir yigit bar idi; u shu yerde musapir bolup turup qalghanidi. **8** Bu yigit bir jay tépíp turay dep, Yehudalarning yurtidiki Beyt-Lehem shehiridin chiqtı. U seper qilip, Efraim taghqliqiga, Mikahning öyige kélép chüshti. **9** Mikah uningdin: — Qeyerden kelding, dep soriwidi, u uningga jawaben: — Men Yehudalarning yurtidiki Beyt-Lehemlik bir Lawiyim, bir jay tépíp turay dep chiqtım, — dédi. **10** Mikah uningga: — Undaq bolsa men biley turup, manga hem ata hem kahin bolup bergin; men sanga her yili on kümüsh tengge, bir yürüsh égin we kündilik yémek-ichmikingni bérey, — dédi. Buni anglap Lawiy kishi uningkige kirdi. **11** Lawiy u kishi bilen turushqa razi boldi; yigit shu kishigé öz oghulliridin biridek bolup qaldı. **12** Andin Mikah bu Lawiy kishini [kahinliqqa] mexsus teyinlidı. Shuning bilen [Lawiy] yigit uningga kahin bolup, Mikahning öyide turup qaldi. **13** Andin Mikah: — Bir Lawiy kishi manga kahin bolghini üchiün, Perwerdigarning manga yaxshiliq qılıdighinini bilimen, — dédi.

18 Shu künlerde Israilda héch padishah bolmadi; shundaqla shu künlerde Danlarning qebilisi özlirige olturaqlishish üchiün jay izdewatqanidi, chünki shu kün'gicige ular Israil qebililigi arisida chek tashlinip béktilgen miras zémien'gha érishmigenidi. **2** Shuning bilen Danlar pütkül jemetidin Zoréah we Eshtaolda olturushluq besh palwanni zémimni charlap kéléishke ewetti we ulargha tapilap: — Siler béríp zémimni charlap

kélinglar, dédi. Ular seper qilip Efraim taghqli yurtigha kélép Mikahning öyige chüshtiup u yerde qondi. **3** Ular Mikahning öyining yénida turghinida Lawiy yigitning awazini tonup, uning qéshigha kirip uningdin: — Séni kim bu jayga élip keldi? Bu yerde néme ish qilisen? Bu jayda némige érishting? — dep soridi. **4** U ulargha jawaben: — Mikah manga mundaq-mundaq qilip, méni yallap özige kahin qildi, dédi. **5** Buni anglap ular uningga: — Undaq bolsa bizning mangghan sepirimizning ongushluq bolidigan-bolmaydighanlıqını bilmikimiz üçhün, Xudadin sorap bergen, — dédi. **6** Kahin ulargha: — Xatirjem bériwéringlar. Mangghan yolunlar Perwerdigarning aldididur, — dédi. **7** Shuning bilen bu besh adem chiqp, Laish dégen jayga ýetip keldi. Ular u yerdiki xelqning tinch-aman yashawatqinini, tırmushining Zidoniylarning örп-adetliri boyiche ikenlikini, xatirjemlik we rahet ichide turuwatqinini kordi; shu zéminda ularni xar qilghuchi héchqandaq hoquqdar yoq idı; ular Zidoniylardin yırqaqa turattı, shundaqla bashqilar bilenmu héchqandaq bardi-keldi qilishmaytti. **8** [Besh palwan] Zoréah we Eshtaolgha öz qérindashlirining qéshigha qaytip keldi. Qérindashliri ulardin: — Néme xewer élip keldinglar? — dep soridi. **9** Ular jawaben: — Biz qopup ulargha hujum qilaylı! Chünki biz shu zémimni charlap keldi, mana, u intayin yaxshi bi yurt iken. Emdi némishqa qimir qilmay jim olturnisiler? Emdi derhal béríp, u yurttni elishqa ezmenglerni ezmenglars, béríp hujum qilip zémimni igilenglar. **10** U yerge barghininglarda siler tinch-aman turuwatqan bir xelqni, her etrapığa sozulghan keng-azade bir zémimni kórisiler! Xuda u yerni silerning qolunglarga tapshurghandur. U yurta yer yüzide tépildighan barlıq nersilerdin héchbiri kem emes, dédi. **11** Shuning bilen Danlarning jemetidin alte yüz adem jengge qorallinip, Zoréah we Eshtaoldin chiqp mangdi. **12** Ular Yehuda yurtidiki Kiriyat-Yéarim dégen jayga béríp, chédir titki (shunga bu jay taki bügün'giche «Damning leshkergahi» dep atalmaqtı; u Kiriyat-Yéarimming arqa teripige jaylashqanidi). **13** Andin ular u yerdin Efraim taghqli rayonigha béríp, Mikahning öyige ýetip keldi. **14** Laish yurtigha charlash üchiün barghan besh kishi öz qérindashliriga: — Bilemsiler? Bu oyde bir efod tonı, birnechche terafim butliri, bir oyma mebud we quyma mebud bardur! Emdi qandaq qilishinglar kéréklékini oylishinglar! — dédi. **15** Ular burulup Lawiy yigitning öyige (Mikahqa tewe öyge) kirip uningdin hal soridi. **16** Dan qebilisidin bolghan jeng qorallirini körtürgen alte yüz kishi derwaza aldida turup turdi. **17** U zémimni charlashqa barghan besh adem [butxaniga] kirip, oyma but, efod tonı, terafim butliri we quyma butnı élip chiqtı. Kahin jeng qorallirini körtürgen alte yüz kishi biley bille derwazida turatti. **18** Bu besh adem Mikahning öyige kirip oyma but, efod tonı, terafim butliri we quyma butnı élip chiqqanda kahin ulardı: — Bu néme qilghininglar?! — dep soridi. **19** Ular uningga: — Ün chiqarmay, aghzingni qolung bilen etip, biz bilen méngip, bizge hem ata hem kahin bolup bergen. Séning peget bir ademning öyidikilerge kahin bolghining yaxshimu, yaki Israilning bir jemeti bolghan pütün bir qebilige kahin bolghining yaxshimu? — dédi. **20** Shundaq déwidi, kahinning kóngli xush bolup, efod, terafim butliri we oyma mebudni élip xelqning arisigha kirip turdi. **21** Andin ular burulup, u yerdin ketti; ular balılıri we charpaylarnı we yük-taqlırıning hemmisini alıda mangduruwetkenidi. **22** Mikahning öyidin xéli yaqlighanda Mikahning öyining etrapidiki xelqler yighilip, Danlarga qogħlap yétişti. **23** Ular Danlarnı towlap chaqirdi, Danlar burulup Mikahqa: — Sanga néme boldi, buncıwiła köp xelqni yighip kélép néme qilmaqchisen? — dédi. **24** U jawab béríp: — Siler men yasatqan mebularlari kahinim bilen qosup

aldinglar, andin kettinglar! Manga yene néme qalди?! Shundaq turuqluq siler téxi: «Sanga néme boldи?» — dewatisilerghу! — dédi. **25** Danlar uningga: — Ünungni chiqarma, bolmisa achchiqi yaman kishiler séni tutuwélip, séni we ailengdikilerni janlıridin juda qilmisun, yene, — dédi. **26** Bularni dep Danlar öz yoliga mangdi; Mikah ularning özidin küchlük ikenlikini körüp, yénip öz öyige ketti. **27** Ular Mikah yasatquzghan nersiler we uning kahinini élip, Laishqa hujum qildi; u yerdiki xelq tinch-aman we xatirjem turutwatanidi; ular ularni qılıchlap qırıp, sheherni otta köydürtüwetti. **28** Sheherni qutquzghudek héch adem chiqimidi; chünki bu sheher Zidondin yiraqta idi, xelqi héchkim bilen bardi-keldi qilishmaytti. Sheher Beyt-Rehobning yénidiki jilgihda idi. Danlar sheherni qaytidin qurup, olturaqlashti. **29** Ular bu sheherge Isralning oghulliridin bolghan, öz atisi Danning ismini qoyup Dan dep atidi. Ilgiri u sheherning nomi Laish idi. **30** Danlar shu yerde bu oyma butni özlirige tiklidı; Musanngoghli Gershomning ewladı Yonatan we uning oghullari bolsa shu zémimining xelqi sürgün bolushqa élip kétilgen kün'giche Danlarning qebilisige kahin bulup turghanidi. **31** Xudanining öyi Shilohda turghan barlıq waqtılarda, Danlar özliri üçhün tikligeni, Mikah yasatquzghan oyma mebud [Danda] turghuzuldi.

chong meydanigha kirip olturushti; lékin héchkim ularni qondurushqa öyige teklip qilmidi. **16** Halbuki, u kéchisi qéri bir adem ishini tügitip, étizliqtin yénip kéliwatqanidi. U eslide Efraim taghlij rayonılıq adem idi, u Gibéahda musapir bolup, olturaqlıship qalghanidi; lékin u yerdiki xelqler Binyaminlardın idi. **17** U bésihini köttürüp qarap, bu yolu chuning sheherning meydanida olтурghinimi körüp uningdin: — Qeyerdin kelding? Qeyerge barisen? — dep soridi. **18** U jawab béríp: — Biz Yehuda yurtidiki Beyt-Lehemdeñ Efraim taghlijining chet yaqılırığha kétip barımız; men esli shu jaydin bolup, Yehuda yurtidiki Beyt-Lehemge barghanidim; ishlirim Perwerdigarning öyige munasiwtelik idi; lékin bu yerde héch kim méni öyige teklip qilmidi. **19** Bizning ésheklirimizge bérídighan saman we boghuzimiz bar, özüm, dédekliri, shundaqla kemini liring bilen bolghan yigitkimu nan we sharablar bar, bizge héch néme kem emes, — dédi. **20** Buni anglap qéri kishi: — Tinçamman bolghaysen; silering mohtajliringlarning hemmisi méning üstüme bolusn, emma kochida yatmanglar! — dep, **21** uni öz öyige élip béríp, ésheklirige yem berdi. Méhmanlar putlirini yuyup, yep-ichip ghizalandı. **22** Ular könglide xush bolup turghinida, mana, sheherning ademliridin birnechcheylen, yeni birqanche lükchek kélép öyni qorshiwléip, ishikni urup-qéqip, öyning igisi bolghan qéri kishige: — Séning öyংgę kelgen shu kishini bizge chiqirip bergen, uning bilen yéqinchiliq qilimiz, — dédi. **23** Buni anglap öy igisi ularning qéshiga chiqip ularga: — Bolmaydu, ey buraderlirim, silerdin ötnüp qalay, mundaq rezillikni qilmanglar; bu kishi méning öyংgę méhman bolup kelgeniken, siler bundaq iplasliq qilmanglar. **24** Mana, méning pak bir qızım bar, yene u kishining kéniziki bar. Men ularni qéshinglarga chiqırıp béréy, siler ularni ayagh asti qilsanglar meyli, nezirinqlarga néme xush yaqsa ularni shundaq qilinglar, lékin bu kishige mushundaq iplasliq ishni qilmanglar, — dédi. **25** Lékin u ademler uningha qulaq salmidi; yoluchi kénizikini ularning aldigha sórep chiqırıp berdi. Ular uning bilen bille bolup kechtin etigen'giche ayagh asti qildi; ular tang yorughanda andin uni qoyup berdi. **26** Chokan tang seherde qaytip kélép, uning ghojisi qon'ghan öyning derwazisining bosughisiga kelgende yiqlip qélip, tang atquche shu yerde ýetip qaldi. **27** Etigende uning ghojisi qopup öyning ishikini échip, yolgha chiqmaqchi bolup téshigha chiqiwidi, mana, uning kéniziki bolghan chokan öyning derwazisi alıldı qolliri bosughining tüstige qoysiqluq halda yatatti. **28** U uningha: — Qopqin, biz mangayli, dédi. Lékin chokan héchbir jawab bermidi. Shuning bilen u chokanni éshekke artip, qozghilip öz öyige yürüp ketti. **29** Öz öyige kelgende, pichaqni élip kénizikining jesitini söngelkiri boyice on ikki parche qilip, pütkül Israıl yurtining chet-yaqılırığiche ewetti. **30** Shundaq boldiki, buni körgenlerning heimim: «Israıl Misirdin chiqqan kündin tartip bugün'giche bundaq ish bolup baqmaghanidi yaki körülüp baqmaghanidi. Emdi bu ishni obdan oyliship, qandaq qılısh kéréklikini meslihetlisheyli» — déyishti.

20 Shuning bilen Israillarning hemmisi chiqip, jamaet Dandin tartip Beer-Shébaghiche yighilip Giléad zémining xelqi bilen qoshulup Mizpahda, Perwerdigarning aldigha kélip bir ademdek boldi. **2** Pütkül qowmning chongliri, yeni Israilning hemme qebilisining bashliqlirli Xudanining xelqining jamaiti arisida hazir boldi. Jamaet jemiy bolup töt yüz ming qılıch tutqan piyade esker idi **3** (Binyaminlar Israilning Mizpahda men bolghinidin emdi xewer tappaqanidi). Israillar sürtüşte qilip: «Bu rezil ish qandaq yüz berdi?» — dep soridi. **4** Öltürülgen chokanning éri Lawiy kishi jawab bérüp mundaq dédi: — «Men

bolsam öz kénizikimni élip, Binyaminning Gibéah shehirige qon'ghili barghanidim; **5** Gibéahnning ademliri kéchide manga hujum qilmaqchi bolup, méni dep öyni qorshiwaldi. Ular méni öltürüşni uestlidiki, kénizikimni bolsa ular ayagh asti qilip öltürüwti. **6** Shuning bilen men kénizikimning jesitini parche-parche qilip, kishierge körtürtküüp Israilning mirası bolghan zémimining herbir yurtigha ewettim. Chünki ular Israil ichide pasiqqliq we iplasliq qildi. **7** Mana, ey barliq Israillar, siler hemminglar oylinip, meslihet körsitinglar». **8** Shuning bilen hemme xelq bir ademdek qopup: — Arimizdin ne héchkim öz chédirige barmisun ne héchkim öz öyige qaytmisun, **9** belki biz Gibéahqa shundaq qilaylikti: — Biz chek tashlap uningha hujum qilayli; **10** biz Israilning hemme qebilisidikilerdin yüzungin ichidin onni, mingdin yüzni, on mingdin mingni tallap chiqip, ularni xelq üchün ozuq-talqan yetküzüşke teyinleyli. Shundaq qilip xelq Binyamin yurtidiki Gibéah shehirige bérüp, ularning Israil ichide qilghan barliq iplasliqini ularning öz bésigha yandursun, — déyishti. **11** Shuning bilen Israilning hemme ademliri bir ademdek bolup, u sheherge hujum qilishqa toplandi. **12** Andin Israil qebililiri Binyaminning barliq jemetlirige elchi ewetip: — Aranglarda yüz bergen bu rezillik zadi néme ish? **13** Emdi Gibéahdiki bu lükcheklerni bizge tutup béringlar. Shuning bilen biz ularni ölünge mehkum qilip, Israildañ rezillikni yoq qilayli, — dédi. Lékin Binyaminlar öz qérindashliri bolghan Israillarning sózini tingshimidi, **14** belki Binyaminlar Israilegha qarshi jeng qilish üchün sheher-sheherlerdin kélip Gibéahda yighthildi. **15** U waqitta Binyaminlardin sheher-sheherlerdin tizimlan'ghanlar yigirme alte ming qilich tutqan erkek idi. Uningdin bashqa Gibéahdin xillan'ghan yette yüz esker bar idi. **16** Bu pütkül qoshun arısida xillan'ghan yette yüz solxay esker bolup, salghugha tashni sélip nishan'gha atsa, qilchimu qéyip ketmeytti. **17** Binyamin qebilisidin bashqa, Israilning ademliri sanaqtin ötküziüliwidi, qilich tutqanlar töt yüz ming erkek chiqtı; bularning hemmisi jengchiler idi. **18** Israil qopup Beyt-Elge chiqip Xudadin: — Bizning arimizdin kim awwal chiqip Binyaminlar bilen soquşhusun, dep soriwidi, Perwerdigar jawab bérüp: — Yehuda [awwal] chiqusun, dédi. **19** Shuning bilen Israillar etisi seher qopup Gibéahnning uludilida chédirgah tiktı. **20** Andin Israilning ademliri Binyamin bilen urushushqa chiqip, Gibéahnning yénida raslinip ulargha qarshi sep tüzdi. **21** Shu kúni Binyaminlar Gibéahdin chiqip, Israildañ yigirme ikki ming kishini öltürüp, yerge yeksan qiliwetti. **22** Lékin Israilning ademliri jasaretke kélip, awwalqi kúni sep tüzgen jayda ikkinchi kúni yene sep tüzdi. **23** [sep tüzüştin awwalqi axshimi] Israil Perwerdigarning aldiغا bérüp, kech kirgüche peryad qilip yighthap, Perwerdigidin yol sorap: — Biz öz qérindishimiz bolghan Binyamin nesilliri bilen yene urushushqa chíqsaq bolamdu, bolmandu? — dep soriwidi, Perwerdigar jawab bérüp: — Ulargha hujum qilinglar, dédi. **24** Shuning bilen Israillar ikkinchi kúni Binyaminlarga yéqin kélip hujum qildi. **25** Binyaminmu ikkinchi kúni Gibéahdin chiqip Israillar bilen soquşup, ularning on sekkitz ming admimini öltürüp, yerge yeksan qiliwetti; bularning hemmisi qilich tutqanlardan idi. **26** Andin Israillarning hemmisi, yeni pütün qoshun qopup Beyt-Elge chiqip yighthap, shu kúni Perwerdigarning alidida kechkiche roza tutup, Perwerdigarning alidida köydürme qurbanlıq bilen inaqqliq qurbanlıq ötküzdi. **27** Shu kúnlerde Xudaning ehde sanduqi shu yerde bolup, Harunning ewladı, Eliazarning oghlı Finihas uning alidda xizmet qilatti; shuning bilen Israillar Perwerdigidin yol sorap: — Biz öz qérindishimiz bolghan Binyaminning nesilliri bilen yene urushushqa chíqamduq yaki toxtap qalamduq? — dep soridi; Perwerdigar jawaben: — Chiqinglar, chünki ete Men ularni

séning qolunggha tapshurimen, dédi. **29** Buni anglap Israil xelqi Gibéahnning etrapigha eskerlerni pistirma qoydi; **30** üchinchi kúni Israilla ilgiriki ikki qétimqidek Binyaminlarga hujum qilishqa Gibéahnning uludiliga kélip sep tüzdi. **31** Binyamin [Israil] xelqige qarshi jengge chiqiwidi, xelq ularni sheherdin azdurup chiqtı. Ular Beyt-Elge chiqidighan yol we Gibéahqa baridighan yolning tüstide hem dalada xelqni ilgiriki ikki qétimqidek urup qırghili turdi. Israilning ademliridin ottuzche kishini öltürdi. **32** Binyaminlar: — Ular yenila awwalqidek meghlup boldi, — déyishti. Emma Israil: — Bizler qéchip ularni sheherdin egeshütürüp chiqip, yollargha élip chiqayli, dep meslihetlishiwalghanidi. **33** Shuning bilen Israilning hemme ademliri öz jayidin qopup Baal-Tamargha bérüp sep tüzdi, pistirmida turghan Israillarmu özyayidin, yeni Gébadiki chiminden chiqip keldi. **34** Israilning arısidan serxil on ming kishi Gibéahnning uludilidin uningha hujum qildi, jeng qattiq boldi. Lékin Binyaminlar özlırining üstige bala yéqinlashqınıni bilmey qaldi. **35** Perwerdigar Binyaminlar Israilning alidida meghlup qilgachqa, ular u kúni Binyaminlardin yigirme besh ming bir yüz qilich tutqan ademni öltürdi. **36** Emdi Binyaminlar özlırining meghlup bolghinini kördi. Israilning ademliri eslide Gibéahqa qoyghan pistirmidiki kishilirige ishench qilip, Binyaminlarni aldap, alidida chékin'genidi. **37** U waqitta pistirmidikiler tézdin atlınip Gibéahqa hujum qilip bésip kirip, sheherdikilerning hemmisi qilichlap qirdi. **38** Israillar eslide pistirmidikiler bilen aldin'ala nishan üchün belge bekkitenidi, yeni sheherge ot quyup, qélin tütin tüwrükining asman'gha kötürütlüshimi belge qilishqa kéléishiwalghanidi. **39** Shunga Israilning ademliri urushtin waqtinche chékin'gende, Binyaminlar Israilning ademlirini urup soqup, ottuzche kishini öltürüp: — Mana, Israil awwalqi jengdikidek aldimizda sheksiz tarmar bolidu, — déyishti. **40** Lékin sheherning ichidin tütin tüwrük örlep chiqqanda, Binyaminlar keynige burulup qariwidi, mana, pütkül sheher is-tütek bolup asmanlarga kötürülp kétawatati. **41** Shu haman Israilning ademliri burulup yénip keldi, Binyaminning ademliri bolsa: — Bizge bala yéqinlashti dep, wehimge chüshti. **42** Ular Israillarning alididin burulup chölliükke mangidighan yol bilen qéchip ketti; lékin jeng ularning keynidin iz bésip mangdi; etrapidiki herqaysi sheherlerdin ademler chiqip ularni arığa élip halak qildi. **43** Shu teriqide ular Binyaminlarni qorshiwaldi, ularni kün chíqışh teripidiki Gébaning uludilighiche toxtimay qogħlap bérüp, cheylep öltürdi. **44** Buning bilen Binyaminlardin on sekkitz ming kishi öldi, ularning hemmisi batur palwanlar idi. **45** Bashqılırları burulup chöl terepké qéchip, Rimmon qoram téshigha bardı; emma Israillar yollarda xuddi bashaq tergendek ulardan besh ming ademni öltürdi; andin ularning keynidin Gidomgħiche qogħlap bérüp, yene ikki ming ademni öltürdi. **46** U kúni Binyaminlardin öltürülgenler yigirme besh ming adem idi. Bularning hemmisi palwanlar bolup, qilich tutqanlar idi. **47** Halbüki, ulardin peget alte yüz adem qalghanidi, ular burulup chöl terepké qéchip, Rimmondiki tik yargħha bardı. Ular Rimmondiki tik yarda töt ay turdi. **48** Israillar yene Binyaminlarning zémīniga yénip kélip, hemme sheherlerdiki ademlerni, charpaylarni hem uchrighanlarning hemmisini qilich bilen qiriwetti, shundaqla ot quyup, udul kelgen sheherlirining hemmisini köydürüwti.

21 Eslide Israilning ademliri Mizpahda qesem qiliship: — Bizning ichimizdin héchkim öz qızını Binyaminlarga xotunluqqa bermisun, — déyishkenidi. **2** Shuning üchün xelq Beyt-Elge kélip, u yerde kech kirgüche Xudaning alidida peryad kötürüp qattiq yighthiship: — **3** Ey Israilning Xudasi Perwerdigar,

Israilda némishqa shundaq ish yüz bérídu, némishqa Israilning qebililiridin biri yoqap ketsun? — déyishti. **4** Etisi xelq seher qopup, u yerde qurban'gah yasap, köydürme qurbanliq we inaqlig qurbanliqliri sundi. **5** Israillar özara: — Israilning herqaysi qebililiridin jamaetke qoshulup Perwerdigarning aldida hazir bolushqa kelmigen kimler bar? — dep sorashti, chünki ular kimki Mizpahqa Perwerdigarning aldida hazir bolmisa, u sheksiz öltümge mehkum qilinsun, dep qattiq qesem qilishqanidi. **6** Israil öz qérindishi bolghan Binyamin toghruluq pushayman qilip: — Mana, emdi Israil arisidin bir qebile üzüwtildi. **7** Biz Perwerdigarning namida bizning ichimizdin héchqaysimiz öz qizimizni Binyaminlarga xotunluqqa bermeymiz, — dep qesem qilghaniduq; emdi qandaq qilsaq ulardin qalghanirini xotunluq qilalaymiz — déyishti. **8** Ular yene özara: — Israil qebililiridin qaysisi Mizpahqa, Perwerdigarning aldigha chiqmidi? — dep sorashti. Mana, Yabesh-Giléadning ademliridin u yerde héchkim yoq idi. **10** Shuning bilen jamaet on ikki ming palwanni u yerge ewetip, ulargha tapilap: — Yabesh-Giléadta turuwatqanlarni, jümlidin ayallar we balilarни urup-qirip qilichlap öltürüwétinglar; **11** shundaq qilinglarki, barliq erkeklerni we erler bilen bille bolghan barliq ayallarni öltürüwétinglar, dédi. **12** Ular shundaq qilip Yabesh-Giléadtki xelqining ichide téxi erler bilen bille bolup baqmighan töt yüz qizni tépip, ularni tutup Qanaan zéminidiki Shilohqa, chédiringhha élip keldi. **13** Andin pütkül jamaet Rimmondiki tik yardiki Binyaminlarga adem ewetip, ulargha tinchliq salimini jakarlidi. **14** Shuning bilen Binyaminlar qaytip keldi; Israillar Yabesh-Giléadtki hayat qalghan qizlarni ulargha xotunluqqa berdi, lékin bular ulargha yétishmidi. **15** We xelq Binyamin toghruluq pushayman qildi; chünki Perwerdigar Israilning qebililirining arisida kemtik peyda qilip qoyghanidi. **16** Bu waqitta jamaetning aqsaqalliri: — Binyaminning qiz-ayalliri yoqutiwétildi, emdi biz qandaq qilsaq qalghanirini xotunluq qilalaymiz, — dédi. **17** Andin yene: — Binyamindin qéchip qutulghan qaldisiga miras saqlinishi kérekki, Israilning bir qebilisimu öchüüp ketmesliki kérek. **18** Peqet bizla qizlirimizni ulargha xotunluqqa bersek bolmaydu, chünki Israillar: «Öz qizini Binyaminlarga xotunluqqa bergen kishi lenetke qalsun!» dep qesem qilishqan, — déyishti. **19** Ular yene: — Mana, Beyt-Elning shimal teripidiki, Beyt-Eldin Shekemge chiqidighan yolning sherk teripidiki, Libonahning jenub teripidiki Shilohda her yili Perwerdigarning bir héti bolup turidu, — dédi. **20** Andin Israillar Binyaminlarga buyrup: — Siler bérip, [shu yerdiki] üzümzarliqlarga yoshoruniwélinglar. **21** Közitip turunglar, qachaniki Shilohdiki qizlarning usul oynighili chiqqinini körsgengler, üzümzarliqlardin chiqip herbiringlar Shilohning qizliridin birini özünglarga xotunluqqa élip qéchinglar, andin Binyaminning zéminigha ketinglar. **22** Shundaq boliduki, eger ularning atiliri ya aka-ukiliri kélip bizge peryat kötürse, biz ulargha: «Bizge yüz-xatire qilip, ulargha yol qoyunlar, chünki biz jengde ularning hemmisige xotunluqqa toluq bardin qiz alalmiduq; uning üstige siler bu qétim qizliringlarni öz ixtiyarlıqinglar bilen ulargha bermidinglar; ixtiyaren bergen bolsanglar, gunahqa tartılattinglar», deymiz, — dédi. **23** Binyaminlar shundaq qilip sani boyiche usul oynaydighan qizlardan özligi xotunluqqa élip qéchip, öz miras zéminigha qaytip bérip, sheherlerni yene yasap u yerde turdi. **24** U waqitta Israil u yerdin ayrılıp, herbiri öz qebililiri we jemetige yénip bardi, andin herbiri öz miras zéminigha ketti. **25** Shu künlerde Israilda héch padishah bolmidi; herkim öz neziride yaxshi körün'genni qilatti.

Rut

1 [Batur] Hakimlar höküm sürgen mezgilde shundaq boldiki, zéminda acharchılıq yüz berdi. Shu waqitta bir adem ayali we ikki oglolini élip Yehuda zéminidiki Beyt-Lehemdin chiqip, Moabning sehralirida bir mezgil turup kéléshke bardi. **2** U kishining ismi Elimelek, ayalining ismi Naomi, ikki oglining ismi Mahlon bilen Kilyon idi. Ular Beyt-Lehemde olturuqluq, Efrat jemetidin idi. Ular Moabning sehrasiga kélip shu yerde olituraqlashti. **3** Kéyin Naomining éri Elimelek öldi; ayali ikki oglili bilen qaldı. **4** Ular Moab qizliridin özlirige xotun aldi. Birining éti Orpah, yene birining éti Rut idi. Ular shu yerde on yıldek tirdi. **5** Mahlon bilen Kilyon her ikkisi öldi; shuning bilen apisi éri hem oghulliridin ayrılip yalghuz qaldı. **6** Shuning bilen ayal ikki kélini bilen qopup Moabning sehrasidin qaytip ketmekchi boldi; chünki u Perwerdigarning Öz xelqini yoqlap, ashliq bergenlikи toghrisidiki xewerni Moabning sehrasida turup anglighanidi. **7** Shuning bilen u ikki kélini bilen bille turghan yériderin chiqip, Yehuda zéminaliga qaytishqa yolgha chiqti. **8** Naomi ikki kélini: — her ikkingilar qaytip öz ananglarning öýige béringilar. Silerning merhumlarga we manga méhribanlıq körsetkinlingardek Perwerdigarmu silerge méhribanlıq körsetkey! **9** Perwerdigar siler ikkinglarnı öz éringlarning öýide aram tapquzghay! — dep, ularni sóyüp qoydi. Ular hörkirep yighliship **10** uningga: — Yaq, biz choqum séning bilen teng öz xelqingning yénigha qaytimiz, — déyishti. **11** Lékin Naomi: — Yénip kétinglar, ey qizlirim! Némishqa ménинг bilen barmaqchisiler? Qorsiqimda silerge er bolghudek oghullar barmu? **12** Yénip kétinglar, ey qizlirim! Chünki men qérip ketkechke, erge tégishe yarimaymen. Derheqiqeten bügüñ kéche bir erlik bolushqa, shundaqla oghulluq bolushqa ümid bar déndim, **13** ular yigit bolghuche sewr qilip turattinglarmu? ularni dep bashqa erge tegmey saqlap turattınglarmu? Yaq, bolmaydu, qizlirim! Chünki Perwerdigarning qoli manga qarshi bolup méni azablaydighini üchüñ, men tartidighan derd-elem silerningkidin téximu éghir bolidu, — dédi. **14** Ular yene hörkirep yighlashti. Orpah qéynanisini sóyüp xoshlashti, lékin Rut uni ching quchaqlap turuwaldi. **15** Naomi uningga: — Mana, kélín singling öz xelqi bilen ilahırlining yénigha yénip ketti! Senmu kélín singlingning keynidin yénip ketkin! — dédi. **16** Lékin Rut jawaben: — Ménинг séning yéningdin kétishimmi we sanga egishish niyitidin yénishni ötümme; chünki sen nege barsang menmu shu yerge barimen; sen nede qonsang menmu shu yerde qonimeden; séning xelqing méningsmu xelqimdur we séning Xudaying méningsu Xudayimdur. **17** Sen nede ölseng menmu shu yerde ölimen we shu yerde yatimen; ölümdin bashqisi méni sendin ayriwetse Perwerdigar méni ursun hem uningdin ashurup jazalisun! — dédi. **18** Naomi uning özige egiship bérishqa qet'iy niyet qilghinini körüp, uningga yene éghiz achmidi. **19** Ikkisi méngip Beyt-Lehemge ýetip keldi. Shundaq boldiki, ular Beyt-Lehemge ýetip kelginide pütkül sheherdikiler ularni körüp zilzilige keldi. Ayallar bolsa: — Bu rasttinla Naomimidu? — déyishti. **20** U ulargha jawaben: — Méni Naomi démey, belki «Mara» denglar; chünki Hemmige Qadir manga zerdab yutquzdi. **21** Toqquzum tel halette bu yerdin chiqtim; lékin Perwerdigar méni quruq qaytzusdi. Perwerdigar méni eyiplew guwahlıq berdi, Hemmige Qadir méni xarlighaniken, némishqa méni Naomi deysiler? — dédi. **22** Shundaq qilip Naomi bilen kélini Moab qizi Rut Moabning sehrasidin qaytip keldi; ular ikkisi Beyt-Lehemge ýetip kélishi bilen teng arpa ormisi bashlan'ghanidi.

2 Naomining érige tughqan kélédighan Boaz isimlik bir adem bar idi. U Elimeleknинг jemetidin bolup, intayin bay adem idi. **2** Moab qizi Rut Naomigha: — Men étizliqqa baray, birerkimning neziride iltipat tétip, uning keynidin méngip arpa bashaqlarını tersem? — dédi. U uningga: — Barghin, ey qizim, dédi. **3** Shuning biley u chiqip étizliqlargha kélip, u yerde ormichilarning keynidin bashaq terdi. Bextige yarisha, del u kelgen étizliq Elimelekning jemeti bolghan Boazning étizliqliridi. **4** Mana, u waqitta Boaz Beyt-Lehemdin chiqip kélip, ormichilar bilen salamliship: — Perwerdigar siler bilen bille bolghay! — dédi. Ular uningga jawaben: — Perwerdigar sanga bext-beriket ata qilghay! — dédi. **5** Boaz ormichilarning üstige nazaretke qoyulghan xizmetkaridin: — Bu yash chokan kimning qizi bolidu? — dep soridi. **6**Ormichilarning üstige qoyulghan xizmetkar jawab bérip: — Bu Naomi bilen bille Moabning sehrasidin qaytip kelgen Moabiý chokan bolidu. **7** U: «Ormichilarning keynidin öncihilerning arisidiki chéchilip ketken bashaqlarnı tériwalaymu?» dep telep qildi. Andin u kélip etigendin hazirghiche ishlewati; u peqet kepide bir'az dem aldi, — dédi. **8** Boaz Rutqa: — Ey qizim, anglawatamsen?! Sen bashaq tergili bashaq bir kimning étizliqiga barmighin, bu yerindim ketme, méning dédeklirim bilen birge mushu yerde turghin. **9** Diqqet qilghin, qaysi étizada orma orghan bolsa, [dédeklerge] egiship barghin. Men yigitlerge: Uningga chéqilmanglar, dep tapilap qoydum! Eger ussap qalsang béríp, idishlardin yigitlim [quduqtin] tartqan sudin ichkin, — dédi. **10** Rut özini yerge étip tizlinip, beshini yerge tegküzip tezim qilip, uningga: — Men bir bigane tursam, némishqa manga shunché hemxorluq qilghudek neziringde shunchilik iltipat tapqamen? — dédi. **11** Boaz uningga jawaben: — Éring ölüp ketkendin kéyin qéynanangha qilghanliringning hemmisi, shundaqla séning ata-anangni we öz wetiningdin qandaq ayrılip, sen burun tonumaydighan bir xelqingin arisigha kelgining manga pütünley ayan boldi; **12** Perwerdigar qilghininingha muwapiq sanga yandurghay, sen qanatlirining téğide panah izdigen Israilning Xudasi Perwerdigar teripidin sanga uning toluq in'ami bérilgey, dédi. **13** Rut jawaben: — Ey xojam, nezirinde iltipat tapqaymen; men séning dédiking bolushqumu yarimisammu, sen manga teselli béríp, dédikinge méhribane sözlerini qılding, — dédi. **14** Tamaq waqtida Boaz uningga: — Qéni, buyaqqa kelgin, nandin ye, nanni sirkige töbürgin! — dédi. Rut ormichilarning yénigha kélip olturdu; Boaz qomachtin élip uningga tutti. U uningdin toyghuche yédi we yene azraq ashurup qoydi. **15** U bashaq tergili qopqanda, Boaz yigitlirige buyrup: — Uni hetta öncihilerning arisidi bashaq tergili qoyunglar, uni héch xijalette qaldurmanglar. **16** Hetta hem uning üchüñ azraq bashaqlarını öncihlerden etey ayrip, uningga tergili chíshürüp qoyunglar, uni héch eyiblimenglär, dédi. **17** Shundaq qilip u kechkhiche étizliqta bashaq terdi, tériwalghanlirini soqqanda, texminen bir efah arpa chiqti. **18** Andin u arpısını élip, sheherge kirdi, qéynanisi uning tergen [arpisini] kördi; u yene u yep toyun'ghandin kéyin saqlap qoyghinini chiqirip uningga berdi. **19** Qéynanisi uningga: — Sen bügüñ nede bashaq terding, nede ishlidin? Sanga hemxorluq qilghan shu kishige bext-beriket ata qilin'ghay! — dédi. U qéynanisiga kimningkide ish qilghinini ýetip: — Men bügüñ ishligen étizining igsisining ismi Boaz iken, dédi. **20** Naomi kélini: — Tiriklergimu, ölgenergimu méhribaniq qilishtin bash tartmighan kishi Perwerdigardin bext-beriket körgey! — dédi. Andin Naomi uningga yene: — U adem binzing yéqin tughqanımızdur, u bizni qutqazalaydighan hemjemetherlerden biridur, — dédi. **21** Moab qizi Rut yene: — U manga yene: «Ménинг yigitlimir, pütün hosulnumi yighip

bolghuche ular bilen birge bolghin» dédi, — dédi. **22** Naomi kélini Rutqa: — Ey qizim, birsining sanga yamanlıq qilmaslıqı üchün bashqisining étizliqigha barmay, uning dédekliri bilen bille chiqıp ishliseng yaxshidur, dédi. **23** Shuning bilen arpa we bughday hasulu yighilip bolghuche, Rut Boazning dédekliri bilen yürüp bashaq terdi. U qéyanisi bilen bille turuwerdi.

3 Shu künlerde, qéyanisi Naomi uningga: — Ey qizim, hal-ehwalingning yaxshi bolushi üchün, séning aram-bextingni izdimeymenmu? **2** Sen dédekliri bilen ishligen Boaz bizge tughqan kélédu emesmu? Mana, bügün axsham u xamanda arpa soruydu. **3** Emdi sen yuyunup-tarinp, özüngge etirlik may sürüp, [ésil] kiyimliringni kiyip, xaman gha chüshkin; lékin u er kishi yep-ichip bolmigraphue, özüngni uningga körsetmigin. **4** U yatqanda uning uxlaydighan yérini körtüwal. Andin sen kirip, ayagh teripini échip, shu yerde ýetiwalghin. Andin u sanga néme qilish kéreklikini éytidi, — dédi. **5** Rut uningga: — Sen néme déseng men shuni qilimen, — dédi. **6** U xaman'gha chüshüp, qéyanisi uningga tapılıghandek qildi. **7** Boaz yep-ichip, köglinci xush qilip cheshning ayighiga bérüp yatti. Andin Rut shepe chiqarmay kéléip, ayagh teripini échip, shu yerde yatti. **8** Yérим kécide Boaz chöchüp, aldigha éngishkende, mana bir ayal ayighida yatatty! **9** Kim sen?! — dep soridi u. Rut jawaben: — Men xizmetkaring Rut bolimen. Sen méning hemjemet-nijatkarim bolghining üchün xizmetkaringning üstige tonungning étikini yéyip qoyghaysen, — dédi. **10** U jawaben: — Ey qizim, Perwerdigardin bext-beriket tapqaysen! Séning kényin körsetken sadaqet-méhribanlıqıng ilgiri körsetkinindinmu artuqtur; chünki [séni izdigen] yigitler, meyli kembeghel bolsun, bay bolsun, ularning keynidin ketmiding. **11** I qizim, emdi qorqmighını Déginingning hemmisini orundap bérinen; chünki pütküл shehirimizdiki mötiwerler séni peziletilik ayal dep bilidu. **12** Durus, sanga hemjemet-nijatkar bolghinim rast; lékin séning menden yéqinraq yene bir hemjemeting bar. **13** Emdi kéciche bu yerde qalghin; ete seherde eger u hemjemetlik hoquqini ishlitip séni élishni xalisa, u alsun; lékin hemjemetlik hoquq boyiche séni almisa, Perwerdigarning hayatı bilen qesem qilimenki, men sanga hemjemetlik qilip séni alay. Tang atquche bu yerde yétip turghin! — dédi. **14** U uning ayighida tang atquche yétip, kishiler bir-birini tonughudek bolushtin burun qopti. Chünki Boaz: — bir ayalning xaman'gha kelginini héchkim bilmisun, dep ýeqtanidi. **15** U yene [Rutqa]: — Sen kiygen yépinchini échip turghin, dédi. U uni échip turuwidi, Boaz arpıdin alte kemchen kemlep bérüp, uning öshnisige artip qoydi. Andin u sheherge kirdi. **16** Rut qéyanisining yénigha keldi. U: — Ey qizim, sen hazır kim?! — dep soridi. Shuning bilen u qéyanisigha u kishining qilghanlirining hemmisini dep berdi. **17** U: — U bu alte kemchen arpini manga berdi, chünki u: «qéyanangnang yénigha quruq qol qaytip barmighin» dédi, — dédi. **18** Naomi: — Ey qizim, bu ishning axirining qandaq bolidighinini bilgüche mushu yerde texir qilghin; chünki u adem bügün mushu ishni pütküzney aram almaydu, dédi.

4 Boaz sheher derwazisigha chiqıp, shu yerde olturdi. Mana, u waqitta Boaz ýétqan héliqi hemjemetlik hoquqigha ige kishi kéliwatatti. Boaz uningga: — Ey burader, kéléip bu yerde olturghin, déwidü, u kéléip olturdi. **2** Andin Boaz sheherning aqsaqallırıdin on ademni chaqırıp, ularghimu: — Bu yerde olturunqlar, dédi. Ular olturghanda **3** u hemjemetlik hoquqigha ige kishige: — Moabning sehrsasidin yénip kelgen Naomi qérindishimiz Elimelekke tewe shu zéminni satmaqchi boluwaitidu. **4** Shunga men mushu ishni sanga xewerlendürmekchi idim, shundaqla mushu yerde

olturghanlarning aldida we xelqimning aqsaqallırıning aldida «Buni sétiwalghin» démekchimen. Sen eger hemjemetlik hoquqigha asasen alay déseng, alghin; hemjemetlik qilmay, almaymen déseng, manga ýýtqin, men buni biley; chünki sendin [awwal] bashqisining hemjemetlik hoquqi bolmaydu; andin sendin kényin méning hoququm bar, dédi. U kishi: — Hemjemetlik qilip uni alimen, dédi. **5** Boaz uningga: — Undaqtä yerni Naomining qolidin alghan künide merhumning mirasigha uning nami bilen atalghan birer ewladi qaldurulushi üchün merhumning ayali, Moab qizi Rutnimu élishing kerek, — dédi. **6** Hemjemet kishi: — Undaq bolsa hemjemetlik hoququmni ishlitip [étizni] alsam bolmigraphue; alsam öz mirasimgha ziyan yetküzgüdekmən. Hemjemetlik hoquqini sen özüng ishlitip, yerni sétiwalghin; men ishlitelmeyen, dédi. **7** Qedimki waqtılarda Israilda hemjemetlik hoquqiga yaki almashturush-tégishish ishığha munasiwtlik mundaq bir resim-qaida bar idi: — ishni kesmek üchün bir terep öz keshini sélip, ikkinchi terepe beretti. Israilda soda-sétinqi békitsithe mana mushundaq bir usul bar idi. **8** Shunga hemjemetlik hoquqigha ige kishi Boazgha: — Sen uni alghin, dep, öz keshini séliwetti. **9** Boaz aqsaqallarga we köpçhillik: — Siler bügün méning Elimelek ke tewe bolghan hemminı, shundaqla Kilyon bilen Mahlon'gha tewe bolghan hemminı Naomining qolidin alghinimgha guwahtursiler. **10** Uning üstige merhumning nami qérindashlıri arisidin we shehirining derwazisidin öchürlümesliki üchün merhumming mirasigha uning nami bolghan [birer ewladi] qaldurulsun üchün Mahlonning ayali, Moab qizi Rutni xotunluqqı aldim. Siler bügün buningha guwahtursiler, dédi. **11** Derwazida turghan hemme xelq bilen aqsaqallar: — Biz guwahturmız. Perwerdigar séning özüngge kirgen ayalni Israilning jemetini berpa qilghan Rahile bilen Léyah ikkisidek qilghay; sen özüng Efratah jemeti ichide bayashat bolup, Beyt-Lehemde nam-iziting ziyade bolghay; **12** Perwerdigar sanga bu yash chokandin tapquzidighan nesling tüpeylidin séning jemetidek bolghay! — dédi. **13** Andin Boaz Rutni emrige élip, uningga yéqinliq qildi. Perwerdigar uningga shapaet qilip, u hamilardı bolup bir oghul tughdi. **14** Qizayallar Naomigha: — Israilning arisida sanga hemjemet-nijatkar neslini üzüp qoymighan Perwerdigarqha teshekki-medhiye qayturulsun! Shu neslingning nami Israilda izzet-abruyluq bolghay! **15** U sanga jénigni yéngilighuchi hem qérighiningda séni ezilgighuchi bolidu; chünki séni sóyidighan, sanga yette oghuldin ewzel bolghan kélining uni tughdi, — dédi. **16** Naomi balını élip, baghrıgha bastı we uningga baqquchi ana boldı. **17** Uningha qoshna bolghan ayallar «Naomigha bir bala tughuldi» dep, uningga isim qoydi. Ular uningga «Obed» dep at qoydi. U Yessenin atisi boldı, Yesse Dawutning atisi boldı. **18** Perezning nesebnamis tówendikidektur: — Perezdin Hezron töreldi, **19** Hezronidin Ram töreldi, Ramdin Amminadab töreldi, **20** Amminadabtin Nahshon töreldi, Nahshondin Salmon töreldi, **21** Salmondin Boaz töreldi, Boazdin Obed töreldi, **22** Obedtin Yesse töreldi we Yessedin Dawut töreldi.

Samuil 1

1 Efraim taghliqidiki Ramataim-Zofimda Elkanah isimlik bir kishi bar idi. U Efraimliq bolup, Yerohamming oghli, Yeroham Élixuning oghli, Élixu Toxuning oghli, Toxi Zufning oghli idi. **2** Uning ikki ayali bar idi. Birsining ismi Hannah, yene birsining ismi Peninnah idi. Peninnahning baliliri bar idi, lékin Hannahnning balisi yoq idi. **3** Bu adem her yili öz shehiridin samawi qoshunlarning Serdar bolghan Perwerdigargha sejde qilip qurbanliq sun'gili Shilohgħha baratti. U yerde Elining Xofni we Finiħas dégen ikki oghli Perwerdigarning kahinlirli bolup isħleytti. **4** Her qétim Elkanah qurbanliq qilghan künide u [qurbanliqtin] ayali Peninnah we uning herbir oghlu-qizlirigha öz tħluħini bérretti. **5** Emma Hannahgħa bolsa u ikki hessilik tħluħ bérretti; chünki u Hannahnhi tolimu söyetti. Lékin Perwerdigar uni tughħmas qilghanidi. **6** Perwerdigarning uni tughħmas qilghanliqidin uning kündesh reqibi [Peninnah Hannahn] azablaħt üchħun uning bilen qattiq qérishatti. **7** We her yili, Hannah her qétim Perwerdigarning öýige chiqqanda, [Peninnah] uningħha azar bérretti. Peninnah shundaq qilghachha, u yighlap héch néme yémeytti. **8** Axiri uning éri Elkanah uningħha: — I Hannahn, némishqa yighthlays? Némishqa birnerse yémeysen? Némishqa könglūng azar yeys? Men özum sanga on oghuldin ewwel emesmu! — dédi. **9** Ular Shilohda yep-ichkendin kénij (Eli dégen kahin shu chaghda Perwerdigarning ibadetxanisining ishiki yénidiki orunduqta oltruratti) Hannah dastixandin turdi; **10** u qattiq azab ichide Perwerdigargħha dua qilip zar-ar yighthaytt. **11** U qesem ichip: — I samawi qoshunlarning Serdar bolghan Perwerdigar, eger dédikigning derdige yétip, méni yad étip dédikigni untumay, belki dédikingga bir oghlu bala ataq qilsang, uni pütün ömrining künliride Sen Perwerdigargħa bégħishħaymen; uning bésħiga ustira héchqachan sélinxmaydu, dédi. **12** U Perwerdigarning alidda duasini dawam qiliwatqanda, Eli uning aghzīha qarap turdi; **13** chünki Hannah duani ichide qilghachha lewliri midirlawatqini bilen awazi anglanġayatti. Shunga Eli uni mest bolup qaptu, dep oyldi. **14** Eli uningħha: — Qachan'għiche mest yürisen? Sharabingni özüngdin néri qil, dédi. **15** Lékin Hannah jawaben: — Undaq emes, i għojjam! Königli sunuq bir mezllumen. Men sharabmu, haraqmu ichmidim, belki jénim derdini Perwerdigarning alidda töktum; **16** dédekkirini yaman xotun dep bilmigħayla. Chünki ménin zor derdim we azabliरim din bi kün 'għie shundaq nida qiliwati, dédi. **17** Eli uningħha jawab bérrip: — Tinch-amān qaytqin; Israillining Xudasi Özidin tiligen iltijayingni ijabet qilghay, dédi. **18** Hannah: — Dédekkir köżi aldirliha iltpat tapqay, dédi. U shularni dep chiqqi, ghixa yédi we shuningdin kénij chirayida ilgirkidek hemmkinlik körönnumdi. **19** Ular eti tang seherde ornidin turup Perwerdigarning huzurida sejde qilip bolup, Ramahdiki öýige yénip keldi. Elkanah ayali Hannahgħa yéqinħiqli qildi; Perwerdigar uni esligeni. **20** Hannah hamilidar bolup, waqt-saiti toshup, bir oghlu tughħi. U: «Men uni Perwerdigardin tilep aldi» dep, ismini Samuil qoydi. **21** Uning éri Elkanah öydiki hemmisi bilen Perwerdigargħa atidighan her yilliq qurbanliqi qilghili we qilghan qesimini ada qilish üchħun Shilohgħha chiqt. **22** Lékin Hannah bille barmay ērige: — Bala emchechtin ayrilgħandha andin men uning Perwerdigarning alidda hazir bolushi üchħun uni élip barimen; shuning bilen u u yerde mengħi turidu, dédi. **23** Éri Elkanah uningħha: — Özüngge néme yaxshi körünse, shuni qilghin. Uni emchechtin ayriġħu he turup turghin. Perwerdigar Öz söz-kalamigha emel qilghay, dédi. Ayali öyde qélib balisi emchechtin ayrilgħu he emitti. **24**

Balisi emchechtin ayrilgħandin kénij u uni élip, shundaqla üch buqa, bir efah un we bir tulum sharabni élip Perwerdigarning Shilohdiki öýige apardi. Bala bolsa téxi kichik idu. **25** Ular bir buqini souyp balini elining qéshiga élip keldi. **26** Shuning bilen Hannah [uningħha]: — I għojja, özliride hayat rast bolghinidek, bu yerde silining qashlirida turup Perwerdigargħa nida qilghan meżlum men bolimen, dédi. **27** Men mushu oghlu bala üchħun dua qildim we mana, Perwerdigar ménin tiligen iltijayimmi ijabet qildi. **28** Emđi hazir men uni Perwerdigargħa tapshurup berdim. Ömrining hemme künliride u Perwerdigargħa bégħishlan'għan bolidu, dédi. Shuning bilen ular u yerde Perwerdigargħa sejde qildi.

2 Hannah dua qilip mundaq dédi: — «Méning qelbim Perwerdigar bilen yayraydu, Méning münggüzüm Perwerdigar bilen égiz kötürüldi; Aghżim dūshmenlirimming aldida tentenilikte échħildi; Chünki Séning nijatingdin shadlinimen. **2** Perwerdigardek muqeddes bolghuchi yoqtur; Chünki Sendin bashqa héch kim yoq, Xudayimizdek héch uyultash yoqtur. **3** I insanlar, kibirlik sözliringħarni kopeytıwerħengħar, Yogħan geplerni aghzinqi lardin chiqarmangħar; Chünki Perwerdigar bilim-hidayetke ige Xudadur. Insanlarning emelliri Uning teripidin tarazza tartilidu. **4** Palwanlarning oq-yaliri sundurildi; Lékin putlispit yiqlghanlarning bieħi bolsa quđret bilen bagħlandi. **5** Qorsiqi tqoq bolghanlar nan tépisħ üchħun özini yallanmiliqqa berdi; Lékin ach qalghanlar hazir ach qalmidi; Hetta tughħmas ayal yettini tughidu; Lékin köp balılıq bolghan soliship kétidu. **6** Perwerdigar hem öltürüdu, hem hayat bérifu; U ademni teħħisaragħha chiħħiürüdu, u yerdin yene turghuzidu; (**Sheol h7585**) **7** Perwerdigar ademni hem namrat qiliwitetidu, hem bay qilidu; U kishini hem pes qilidu, hem égiz kötürüdu. **8** U özi miskinno topidin qopuridu, Qiqħiqtin yoqsulni kötürüdu; Ularni esz-zażidiler arisida teng oltrugħiżu; Ularni shan-sherplik textiġi miras qilduridu; Chünki yerning tħwarrakli Perwerdigarningkidur; U Özi dunyani ularning tħalli salgħanidi. **9** Öz muqeddes bendiliringin putlirini U mezzut qilidu; Emma reziller bolsa, qarangħħuda šuķ qilinidu; Chünki héch-kim öz quđriti bilen nusret tapmaydu. **10** Perwerdigar bilen qarshilashqanlar pare-pare qiliwetidu; U Özi asmanlardin ulargħa qarshi güldürleydu. Perwerdigar yer yuzinng chetħrigħe höküm chiqiru; U Özi tikkligen padishha qodret bérifu, U Özi mesħħiġġinining münggüzini égiz kötürüdu». **11** Elkanah bolsa Ramahdiki öz öýige yénip bard. Bala bolsa elining qéshida Perwerdigargħa xizmet qilip qaldi. **12** Emma Elining oghħulli intayin yaman kishlerdin bolup, Perwerdigarni tonumaytti. **13** Kahinlarning xelqlerge mundaq aditi bolgħan: — Birs qurbanliq qilip, gösh qaynap pishiwatqanda kahinning xizmetkari kēlips tħalli tħalli changgakka qolida tutup **14** dash, qazan, dangħan yaki korining ichige sanjip, changgakka néme él-in'ghan bolsa kahin shuni özyige alatti. Ularning Shilohgħha [qurbanliq qilghili] kelgen hemme Israillargħa shundaq aditi bolgħan. **15** Shundaqla hetta yagħni köydürmeste kahinning xizmetkari kēlips qurbanliq qiliwataq ademge: — Kahin'għa kawap üchħun gösh bergen, chünki u sendin qaynap pishqan gösh qobul qilmaydu, belki xam gösh lazim, deyyti. **16** Eger qurbanliq qilghuchi uningħha: — Awwal yéghi köydürilup bolsun, andin néminni xalisang shuni alghin, dése, u: — Bolmaydu, manga derhal ber! Bolmisa mejburiy alimen, deyyti; **17** Shundaq qilip bu ikki yashning gunahi Perwerdigarning alidda tolimu éghir bolghanidi; chünki uning sewebidin xeq Perwerdigargħa atiġħan qurbanliqlar köżże ilinmaywatatti. **18** Emma Samuil

nareside bala bolup kanaptin toqulghan bir efodni kiyip Perwerdigarning aldida xizmet qilatti. **19** Buningdin bashqa uning anisi her yilda uningga bir kichik ton tikip, her yilliq qurbanlqnı qilgihli éri bilen barghanda alghach kéletti. **20** Eli Elkanah we ayaligha bext tilep dua qilip: — «Ayalingning Perwerdigargha bégishlighininining ornigha sanga uningdin bashqa nesil bergey, dédi. Andin bu ikkisi öz öyige yandi. **21** Shuning bilen Perwerdigar Hannahmi yoqlap beriketlep, u hamilidar bolup jemiy üch oghul we ikki qiz tughdı. Kichik Samuil bolsa Perwerdigarning aldida turup ösuwatatti. **22** Eli bek qéríp ketkenidi. U oghullirining pütkül Israileha hemme qilghanlirini angildi hem jamaat chédirining ishilike xizmet qilidigay ayallar bilen yatqinimnu angildi. **23** Ulargha: — Siler néme üchün shundaq ishlarni qilisiler? Chünki bu xelqnig hemmisidin silerning yamanliqninglari anglawatimi, dédi. **24** Bolmaydu, i oghullirim! Men anglighan bu xewer yaxshi emes, Perwerdigarning xelqini azdurupsiler. **25** Eger bir adem yene bir ademge gunah qilsa, bashqa birsi uning üchün Xudadin rehim sorisa bolidu; lékin eger birsi Perwerdigargha gunah qilsa, kim uning gunahini tiliyeleydu? — dédi. Lékin ular atisining sözige qulaq salmidı; chünki Perwerdigar ularni öltürushni niyet qilghanidi. **26** Emma Samuil dégen bala ösuwatatti, Perwerdigar hem ademlerning aldida iltipat tapqanidi. **27** Xudaning bir adimi Elining yénigha kélip mundaq dédi: — Perwerdigar shundaq deydu: «Misirda, Pirewmningkide turghanda Özünni atangning jemetige ochuq ayan qilmidimmu? **28** Men uni kahinim bolush, Öz qurban'gahimda qurbanliq qilish, xushbu yéqish we Méning aldimda efod tonini kényip xizmet qilishqa Israilning hemme qebililiridin tallimighanidimu? Shuningdek Men Israilning otta köydüridighan hemme qurbanliqlirini atangha tapshurup teqdim qilghan emesmu? **29** Némishqa Men buyrughan, turalghu jayimdiqi qurbanliqim bilen ashliq hediyeleterni depsende qilisiler? Némishqa xelqim Israillar keltüringen hemme hediyeleterni ésilidin özliiringlarni semritip, öz oghullirining hörmitini Méningkidin üstün qilisen?» **30** Uning üchün Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: «Men derheqiqat séning we atangning jemetidikiler Méning aldimda xizmitimde mengü mangidu, dep éytqanidim; lékin emdi Men Perwerdigar shuni deymenki, bu ish hazır Mentin néri bolsun! Méni hörmət qilghanlarni Men hörmət qilimen, lékin Méni kemsitkenler pes qarilidu. **31** Mana shundaq künler kéliduki, séning bilikingni we atangning jemetining bilikini teng késiwétimen; shuning bilen jemetinde birmu qérighan adem tépilmaydu! **32** Sen turalghu jayimda derd-qayghu körisen; Israillar herqandaq huzur-bextni körögini bilen, séning jemetinde ebedigiche birmu qérighan adem tépilmaydu. **33** We Men qurban'gahimning xizmitidin üzüp tashlimigan adiming bar bolsa, u közliringning xirelishishi bilen jéningning azablinishigha seweb bolidu. Jemetinde tughulghanlarning hemmisi balaghettin ötmey ölidu. **34** Sanga bu ishlarni ispatlashqa, ikki oglung Xofniy bilen Finihasnning beshigha chüshidighan mundaq bir alamet beshareti bolidu: — ularning ikkilisi bir künde ölidu. **35** Emma Özümge Rohim we dilimdiki niyitim boyiche ish körídighan sadiq bir kahinni tikleymen; Men uningga mezmüt bir jemet qurimen; u Méning mesih qilghinimning aldida mengü méngep xizmet qilidu. **36** Shundaq boliduki, séning jemetindikilerden herbir tirik qalghanlar bir ser kümüş we bir chishlem nan tileske uning alidiga kélip uningga tezim qilip: «Qahinliq xizmetliridin manga bir orun bersile, yégili bir chishlem nan tapay dep éytidighan bolidu» deydu.

3 Samuil dégen bala bolsa elining aldida Perwerdigarning xizmitide bolatti. Emdi Perwerdigarning sözi u künlerde kem idi; wehiylik körünüşhlermu köp emes idi. **2** We shundaq boldiki, bir künı Eli ornida yatqanidi (uning közlöri torliship körmes bolup qalay dégenidi) **3** Xudaning chirighi téxi öchmigen bolup, Samuil Perwerdigarning ibadetxanisida, Xudaning ehde sanduqigha yéqinla yerde yatatti. **4** Perwerdigar Samuilni chaqirdi. U: — Mana men bu yerde, dédi. **5** U Elining qéshiga yükürüp béríp: — Mana men, méni chaqirdingħħu, dédi. Lékin u jawab béríp: — Men chaqirmidim; qaytip béríp yatqin, dédi. Shuning bilen u béríp yatti. **6** Perwerdigar yene: «Samuill!» dep chaqirdi. Samuil qopup elining qéshiga béríp: Mana men, méni chaqirdingħħu, dédi. Lékin u jawab béríp: — Men chaqirmidim i oghlum, yene béríp yatqin, dédi. **7** Samuil Perwerdigarni téxi tonumghanidi; Perwerdigarning sözi uningga téxi ayan qilinmighanidi. **8** Lékin Perwerdigar yene üchinchí qétim: «Samuill!» dep chaqirdi; u qopup elining qéshiga béríp: — Mana men; sen méni chaqirding, dédi. U waqitta Eli Perwerdigar balini chaqiriptu, dep bilip yetti. **9** Shuning bilen Eli Samuilgha: — Béríp yatqin. U eger séni chaqirsra, sen: — I Perwerdigar, sóz qilghin, chünki qulung anglaydu, dep éytqin, déwidu, Samuil béríp ornida yatti. **10** We Perwerdigar kélip yéqin turup ilgirkidek: — «Samuil, Samuill!» dep chaqirdi. Samuil: — Söz qilghin, chünki qulung anglaydu, dep jawab berdi. **11** Perwerdigar Samuilgha: — Mana Men anglighanlarning ikki quliqini zingildatqudek bir ishni Israilning arisida qilmaqchimen. **12** Shu künide Men burun Elining jemetidikiler toghrisida éytqanimming hemmisi uning üstige chüshürimen; bashtin axirghiche ada qilimen! **13** Chünki özige ayan bolghan qebihlik tüpeylidin Men uningga, séning jemetindin menggülük höküm chiqarmaqchimen, dep éytqanmen: chünki u oghullirining iplasliqini bilip turup ularni tosmidi. **14** Uning üchün Elining jemetidikilerge qesem qilghanmenki, Elining jemetidikilerning qebihlik meyli qurbanliq bilen bolsun, meyli hediye bilen bolsun kafaret qilinmay, ebedigiche kechürüm qilinmaydu, dédi. **15** Samuil etisi tang ataqche ýetip, andin Perwerdigarning oyining ishiklirini achtı. Emma Samuil wehiylik körünüşhni Elige éytishin qorqı. **16** Lékin Eli Samuilni chaqirip: — I Samuil oghlum, dédi. U: — Mana men, dep jawab berdi. **17** U: — U sanga néme söz qildi? Sendin ötüney, uni mendin yoshurmighin. Eger Uning sanga éytqanlırinining birini manga éytmay qoysang, Xuda déginini séning beshingħha chüshürsun we uningdin artuq chüshürsun! — dédi. **18** Shuning bilen Samuil uningga héchnemini qaldurmay hemmini dep berdi. Eli: — Mana, U Perwerdigardur; U némini layiq tapsa, shuni qilsun, dédi. **19** Samuil ösyp chong boluwatatti we Perwerdigar uning bilen bille bolup, uning éytqan besharetlük sózlirini héchqaysisini yerde qaldurmayti. **20** Shuning bilen pütkül Israil Dandin tartip Beer-Shébagħiche Samuilning Perwerdigarning peygħembiri qilip titkien genlikini bilip yetti. **21** Shu waqitta Perwerdigar Shilohda Özini yene ayan qildi. Chünki Perwerdigar Shilohda Öz sözkalami arqliq Samuilgha Özini ayan qildi; we Samuil Uning sözini pütkül Israileha yetküzdi.

4 U waqitta Israil Filistiyler bilen jeng qilgħihi chiqip Eben-Ezereye yéqin jayda bargħaq-chédirlarni tikt. Filistiyler bolsa Afek dégen jayda bargħaq-chédirlarni tikt. Filistiyler Israillar bilen soqushqili sep tipiz turdi. Jeng kéngeygende Israil Filistiyler aldida tarmar boldi; Filistiyler ularning jeng sepliridin töt mingħe ademni öltürdi. **3** Xalayiq bargħaqha yénip kelgende, Israilning aqsaqalliri: — Némishqa Perwerdigar bugġi bizni Filistiyler teripidin tarmar qildur? Biz Shilohdin Perwerdigarning ehde sanduqini qéshimizħa élip kéleyli; u

arimizda bolsa, bizni dushmanimizning qoldin qutquzidu, dédi. **4** Shu geptin keyin xalayiq Shilohgħa adem mangdurup, shu yerdin kérublarning otturisida olthurghan samawi qoshunlarning Serdari Perwerdigarning ehde sanduqini élip kötürüp keldi. Shuningdek Elining ikki oghli Xofnij bilen Finiħasmu Xudaningu ehde sanduqi bilen bille keldi. **5** We shundaq boldiki, Perwerdigarning ehde sanduqi leshkergahqa élip kél'in gende pütkül Israil yerni tewretküdek kuchiħlu bir chuqan kötürüshti. **6** Filistiyer kuchiħlu tentene awazini anglap: — Ibraniylarning leshkergahidin anglan'ghan bu kuchiħlu chuqan néme wejdidin chiqqandu, dep éyitshti. Arqidina ular Perwerdigarning ehde sanduqining ularning leshkergahiga keltürulgħini bilip yetti. **7** Shuning bilen Filistiyer qorqup: — Ilħħalar ularning leshkergahiga keptu, halimizgħa way! Mundaq ish bu waqtiqhe héch bolgħan emes, déyishti. **8** Halimizgħa way! Bizni bu quđretli ilahħlarning qolidin kim qutquzidu? Mana bayawanda misirliqlarni türlük bala-wabalar bilen urghan ilahħlar del shulardur! **9** Filistiyer, özliringħarni jesur körśtitip erkekket turungħar. Bolmisa, ibrañiylar bizeg qul bolghandek biz-ulargħa qul bolimiz; erkekket bolup jeng qilingħar! — dédi. **10** Shuning bilen Filistiyer Israillar bilen jeng qildi. Israil tarmar qilinip, herbiri terep-terepke öz chédirige beder qachti. Jengde qattiq qirghinchiliq bolup, Israildin ottuz ming piyade esker öltürħildi. **11** Perwerdigarning ehde sanduqi olja bolup ketti we Elining ikki oghli Xofnij bilen Finiħasmu öltürħildi. **12** Shu kūni bir-Binyaminliq jeng meydanidin qéċhip kiyim-kéchekli riptyi, üstibéshi topa-chang halda Shilohgħa yugiřup keldi. **13** U yétip kelgende, mana Eli yolning chéttide öz orunduqida olthurġ taqiti-taq bolup küttuwatati; uning köngli Perwerdigarning ehde sanduqining ghémide perishan idi. U kishi xewerni yetküzgħi sheherje kiegħed, pütkül sheher peryad-chuqan köturdy. **14** Eli peryad sadasini anglap: — Bu zadi néme warang-churung? dep soridi. U kishi aldirap kēlipp elige xewer berdi **15** (Eli tqosan sekkiz yashqa kirgen, közlri qétpi qalghan bolup, körmeyyt). **16** U kishi Elige: — Men jengdin qaytip kelgen kishimen, bugi jeng meydanidin qéċchip keldim, dédi. Eli: — I oghlum, néme ish yūz berdi? — dep soridi. **17** Xewerchi jawab bérüp: — Israil Filistiyerlarning alldidin beder qachti. Xelq arisida qattiq qirghinchiliq boldi! Séninqi ikki oħġlung, Xofnij bilen Finiħasmu öldi hemde Xudaningu ehde sanduqimu olja bolup ketti, dédi. **18** We shundaq boldiki, xewerchi Xudaningu ehde sanduqini tilgha alghanda, Eli derwazining yénidiki orunduqtin keynige yiqlipli chūħiġ, bojni sunup öldi; chünki u qérip, bedinimu āġħi lish ketkenidi. U qiriq yil Israilning hakimi bolghandni. **19** Uning kélini, yeri Finiħasning ayali hamilidar bolup tughħushqa az-qałgħandni. U Xudaningu ehde sanduqining olja bolup ketkenliku we qiyinatisti bilen érimingu ölgenlik xewirini angliġandha, bardinla qattiq tolghaq tħutup, püküll balini tughħi. **20** U öley dep qałgħandha, chörri side turghan ayallar: — Qorqmighin, sen oħġul bala tughħid, dédi. Lékin u buningħha jawabmu bermidi hem köngħiż bōlgħi. **21** U: «Shan-shrep Israildin ketti» dep baligha «Ix-abod» dep isim qoysi; chünki Xudaningu ehde sanduqi olja bolup ketken hem qéyinatisti bilen érimu ölgenidi. **22** U yene: — Shan-shrep Israildin ketti; chünki Xudaningu ehde sanduqi olja bolup ketti! — dédi.

5 Filistiyer Xudaningu ehde sanduqini olja élip, uni Eben-Ezerdin élip Ashdodqa bardi. **2** U yerde Filistiyer Xudaningu ehde sanduqini élip Dagon butxanisiga ekirip, Dagon dégen butning yénigha qoysi. **3** Ashdoddikiler etisi seher qopup kelse, mana Dagon buti Perwerdigarning ehde sanduqining aldida yiqlighiniche düm yatatti. Shunga ular Dagon butni élip yene öz ornida turghuzup qoysi. **4** Lékin etisi seher

qopup kelse, mana, Dagon Perwerdigarning ehde sanduqining aldida yiqlighiniche düm yatatti; Dagonning bési hem qolliri bosughida chéqilgħanidi; Dagonning peqet běl-qijsman tenu qalghanidi. **5** Shunga bigiġn'ge qeder Ashdodta ya Dagonning kahinliji bolsun ya Dagonning butxanisiga kiegħiġi kieki, Dagonning bosughisiga dessimeydu. **6** Andin Perwerdigarning qoli Ashdoddikilerni iż-żejt qattiq chūħiġ, ularni weyran qilip, Ashdod bilen etrapidikilerni hūrrek késili bilen urdi. **7** Ashdoddikiler bularni körüp: — Israilning Xudasining ehde sanduqi bizixerde turmisu! Chünki uning qoli bizni we ilahimiz Dagonni qattiq bésiwalid, déyishti. **8** Shuning bilen ular adem mangdurup Filistiyerlarning hemme għojjaljirni chaqtip jem qilip ulardin: — Israilning Xudasining ehde sanduqini qandaq bir terep qilimiz? dep soridi. Ular: — Israilning Xudasining ehde sanduqi Għatqa chet yol bilen yötkelsun, dep jawab bérishti. Shuning bilen ular Israilning Xudasining ehde sanduqini u yerge chet yol bilen yötkid. **9** We shundaq boldiki, ular uni chet yol bilen yötkigħedn keyin Perwerdigarning qoli u sheherje chūħiġ kishilerni qattiq sarasmighe chūħiġ. U kiekkierderin tartip chongħargħiċċe sheherdikilerni urdi, ular hūrrek késilige giriptar boldi. **10** Shuning bilen ular Xudaningu ehde sanduqini Ekron'ha ewetti. Lékin Xudaningu ehde sanduqi Ekron'ha yétip kelgende, Ekrondikiler peryad qilip: — Biz bilen xelqimizni öltürħi učču ular Israilning Xudasining ehde sanduqini bizeg yötkidi! — dédi. **11** Ular adem mangdurup Filistiyerlarning għojjaljirni qichqartip jem qilip ularha: — Biz bilen xelqimizni öltürħmesliki učču Israilning Xudasining ehde sanduqini bu yerdin öz jayiha kettküzungħar, dédi; chünki qattiq weħi me sheherni basqanidi; Xudaningu qoli ularning iż-żejt qattiq weħi chūħiġ. **12** Ölħġien ademler bolsa hūrrek késili bilen urulup, sheħerning peryadi asman-ġha kötürüldi.

6 Perwerdigarning ehde sanduqi Filistiyerlarning yurtida yette ay turdi. **2** Filistiyer kahinliji bilen palħiġiġi chaqirip ularha: — Perwerdigarning ehde sanduqini qandaq qilimiz? Uni qandaq qilip öz jayiha ewetleylem? Yol körśitingħar, dédi. **3** Ular: — Eger Israilning Xudasining ehde sanduqini qayturup ewetsengħar, quruq ewetmengħar, héch bolmighanda uning bilen bir-«itaetsizlik qurbanliji» ni birżeġ ewetħiġħingħar zörġi, dédi. Shundaq qilgħanda shipa tapisi, shundaqla Uning qolining néme učču silerdin ayrlimqħanliqni bilisiler, dédi. **4** Ular: — Biz néminni itaetsizlik qurbanliji qilip ewetimiz? — dep soridi. Ular: — Filistiyerlarning għojjaljirin sani besh; shunga besh altu hūrrek we besh altu chashqan yasap ewetħiġħar, chünki silierge we għoġjant l-għadha oxshħasha bala-qaza chūħiġ. **5** Hūrrekliringħarnej sheklini we zémixiġġi lweġ-ġażi, weyran qilidighan chashqanlarning sheklini neqisħ qilip yasap, Israilning Xudasiga shan-shrep keltürħiġ. Shuning bilen u belkhem silerni, ilahħlir imzina we zémixiġġi larning iż-żejt basqan qoloni yéniklitermi: — **6** Misirliqlar bilen Pirewn öz köngüllirini qattiq qilgħandek silermu némishqa öz köngħiġġiġi qattiq qilisiler? U misirliqlarha zor qattiq qolluq körsetkendin keyin, ular Israillarni qoypu bermidimu, ular shuning bilen qaytip kelmidimu? **7** Emdi yéngi bir harwa yasap, tħixi boyuntur uqqqa köndürħilmigen moza liq il-ġaġnejha. **8** Andin Perwerdigarning ehde sanduqini kötürüp harwigħha qoshungħar, ulardin mozayħiġi ayriġ, oyde élip qelingħar; **9** Andin Perwerdigarning ehde sanduqini kötürüp harwigħha sēlingħar, we uningħha ewetid iġħiġ itaetsizlik qurbanliji qilidighan altu buyumlarni bir-qapqa sēlip sanduqqa yandap qoyungħar we sanduqni shu péti mangdurungħar; **10** Andin qarap turungħar. Eger harwa Israil chégrisidiki yol bilen Beyt-Shemeshke mangsa, bizżeġ kelgen shu chong bala-qazani

chüshürgüchining özi Perwerdigar bolidu. Undaq bolmisa, bizni urghan Uning qoli emes, belki bizge chüshken tasadipiliq bolidu, xalas, déyishti. **10** Shuning bilen Filistiyler shundaq qildi. Ular Mozayliq ikki inekni harwigha qoshup, mozaylirini öyde solap qoyup, **11** Perwerdigarning ehde sanduqını harwigha sélip, altun chashqan we quyma hürrekler qachilan'ghan qapni uningga yandap qoydi. **12** Inekler Beyt-Shemeshke baridighan yol bilen udul yürüp ketti. Ular kötürlügen yol bilen manggach möreytti, ya ong terepke ya sol terepke qéyip ketmidi. Filistiylerning ghojilirli ularning arqisidin Beyt-Shemeshning chégrisigiche bardi. **13** Beyt-Shemeshkiler jilghida bughday oruwatatti, ular bashlirını kötürlüp ehde sanduqını köprü xush bolushti. **14** Harwa Beyt-Shemeslik Yeshuaning étizliqiga kélép, u yerdiki bir chong tashning ýénida toxtap qaldı. Ular harwini chékip, ikki inekni Perwerdigargha atap köydürme qurbanlıq qildi. **15** Lawiylar Perwerdigarning ehde sanduqi bilen altun buyumlar bar qapni chüshürüp chong tashning üstige qoydi. Shu künü Beyt-Shemeshkiler Perwerdigargha köydürme qurbanlıqlar we bashqa qurbanlıqlarnı qildi. **16** Filistiylerning besh ghojisı bularnı köprü shu künü Ekron'ga qaytip ketti. **17** Filistiylerning Perwerdigargha itaetsizlik qurbanlıq qılıp bergen altun hürriki: — Ashdod üchün bir, Gaza üchün bir, Ashkélon üchün bir, Gat üchün bir we Ekon üchün bir idi. **18** Altun chashqanlarning sani bolsa Filistiylerning besh ghojisiga tewe barlıq sheherning sani bilen barawer idi. Bu sheherler sépiqliq sheherler we ulargha qarashlıq sehra-kentlerni, shundaqlaular Perwerdigarning ehde sanduqını qoysghan chong chimenzarghiche hemme jayni öz ichige alatti. Bu chimenzar hazirmu Beyt-Shemeshlik Yeshuaning étizliqida bar. **19** Emma Beyt-Shemeshkiler öz meyliche ehde sanduqining ichige qaraghini üchün Perwerdigar ulardin yetmish ademni, jümlidin chonglardan ellikni urdi. Perwerdigar xelqni mundaq qattıq urghanlıqı üchün pütün xelq matem tutti. **20** Beyt-Shemeshkiler: — Bu muqeddes Xuda Perwerdigarning alıldı kim öre turalaydu? Ehde sanduqi bizning bu yerdin kimming qéshiga apirlishi kérék? — dédi. **21** Andin ular Kiriyat-Yéarimdkilerge elchilerni ewitip: — Filistiyler Perwerdigarning ehde sanduqını qaytarup berdi. Bu yerge kélép uni özünglarga élip ketinglar, dédi.

7 Shuning bilen Kiriyat-Yéarimdiki ademler kélép Perwerdigarning ehde sanduqını élip chiqıp, döngning üstidiki Abinadabning öyide qoydi we uning oghlı Eliazarnı ehde sanduqığha qarashqa Perwerdigargha atap bekitti. **2** Ehde sanduqi Kiriyat-Yéarimda qoyulğhandan tartip uzun waqt, yeni yigirme yıl ötti. Israilning pütkül jemeti Perwerdigarnı séghindi. **3** We Samuil Israilning pütkül jemetige: — Eger pütün gelbinglar bilen Perwerdigarning ýenığa qaytip, yatlarning ilahilri bilen Ashtarotlarnı öz aranglardın yoqitip, könglünglarnı Perwerdigargha bagħlap, xas Uning ibaditidila bolsanglar U silerni Filistiylerning qolidin qutquzidu, dédi. **4** Shuning bilen Israil Baallar bilen Ashtarotlarnı tashlap xas Perwerdigarning ibaditidila boldi. **5** Andin Samuil: — Pütkül Israilni Mizpah shehirige jem qilsanglar, men siler üchün Perwerdigarning alıldı dua qilay, dédi. **6** Emdi ular Mizpahqa jem bolup, u yerde su tartip uni Perwerdigar alıdiga quydi we u künü roza tutup: — Biz Perwerdigarning alıldı gunah sadır qılduq, dédi. Shuning bilen Samuil Mizpahtta Israillarning erz-dewaliri üstidin hökm chiqardi. **7** Filistiyler Israillarning Mizpahda jem bolghinini angılıdi; Filistiylerning ghojilirli Israil bilen jeng qılghili chiqtı. Israillar buni anglap Filistiylerden qorqtı. **8** Israillar Samuilgha: — Biz üchün Perwerdigar Xudayımız bizni Filistiylerning qolidin qutquzushi üchün uningga nida qilishtin toxtimighin, dédi. **9**

Samuil anisini émiwatqan bir qozını élip toluq bir köydürme qurbanlıq qılıp Perwerdigargha sundı; Samuil Israilning heqqide Perwerdigargha peryad kötürdü; Perwerdigar duasını angiidi. **10** Samuil köydürme qurbanlıq qiliwatqanda Filistiyler Israil bilen sqoshqılıq yéqinlap keldi. Lékin Perwerdigar shu künü Filistiylerning üstige qattıq güldürmama güldürlitip ularnı alaqzade qiliwetti; shuning bilen ular Israil aldida tarmar boldı. **11** Israillar Mizpahtin chiqıp ularnı Beyt-Karning tüwigiche qogħlap qirdi. **12** U waqitta Samuil bir tashni élip, uni Mizpah bilen shenning otturisida tiklep: — «Perwerdigar bizge hazirħiche yarden bériwatidu» — dep uni Eben-Ezer dep atidi. **13** Shuning bilen Filistiyler bésicıp Israilning zémiminha yene tajawuz qılımdı; Samuil [hakim] bolghan barlıq künlerde Perwerdigarning qoli Filistiylerning üstige qarshi boldı; **14** shundaq qılıp Ekrondin tartip Gatqice Filistiyler Israildin ēliwalħan sheherlerning hemmisi Israileha yanduruldi; sheherlerge tewe zéminlarnimu Israil Filistiylerning qolidin yandurup aldi. Buningdin bashqa Israil bilen Amoriylar otturisida tinchliq boldı. **15** Samuil bolsa pütün ömrinde Israileli soridi. **16** Her yili u Beyt-El, Gilgal we Mizpahlarnı aylinip, mushu yerlerde Israil üstidin höküm yürgüzetti. **17** Andin u Ramahqa yénip baratti; chünki uning öyi shu yerde idi hem u u yerdimu Israil üstidin höküm yürgüzetti. U u yerdimu Perwerdigargha bir qurban'gah yasighanidi.

8 Shundaq boldiki, Samuil qérighanda oghullarını Israileħha hakim qılıp qoydi. **2** Uning tunjisining ismi Yoél bolup, ikkinchisining ismi Abiyah idi. Bular Beer-Shébada hakimliq qildi. **3** Lékin oghullarını uning yollırıda yürmeyti, belki menpeetni közlep ezip, parıllarını yep, heq-naheqni astin-üstün qildi. **4** U waqitta Israilning hemme aqsaqalları Ramahda jem bolup Samuılning qéshiga kélép **5** uningga: — Mana sen qéridding, oghulliring barla séning yollırıngda yürmeyti. Barlıq ellerde bolghandek üstimizge hökümlü süridiħan bir padishah békítkin, dédi. **6** Ulearning «Üstimizge hökümlü süridiħan bir padishah békítkin» dégini Samuılning könglige éghir keldi. Samuil Perwerdigargha dua qiliwidi, **7** Perwerdigar Samuılgha jawaben: — Xelq sanga hernéme ýtsa ularħa qulaq salghin; chünki ular séni emes, belki «Üstimizge padishah bolmisun» dep Méni tashħidi. **8** Men ularnı Misirdin chiqargħan kündin tartip bugünkü kün'għie ular shundaq isħħarri qılıp, Méni tashlap bashqa ilahlarħa ibadet qılıp kelgen. Emdi ular sanga hem shundaq qılıdu. **9** Shuning üchün ularning sözige unighin. Lékin ularnı qattıq agħalħandurup kelġuside ularning üstide seltenet qilidighan padishahning ularnı qandaq bashquridighanlıqini bildürgin, dédi. **10** Samuil özidin bir padishah sorighan xelq, Perwerdigarning éytqinining hemmisini dep berdi. **11** U: — Üstüngħarda seltenet qilidighan padishahning tutidighan yoli mundaq boldi: — U oghħalliringħarni öz isħħiga qoyup, jeng harwilirini heydeske, atliq eskerliri bolushqa salidu; ular uning harwiliriniring alidda yūgħiru; **12** ularnı özü üchün ming bésħi we ellik bésħi bolushqa, yérini heydeshke, hosulini orushqa, jeng qoralliri bilen harwa eswalbirini yaśashqa salidu. **13** Qizliringħarni etir yaśashqa, tamaq etiħishke we nan yeqihsqa salidu. **14** Eng ésil zémīnliringħar, üzümzarliringħar bilen zeytunluqliringħarni tartiwbéjip öz xizmetkarlirigha bérídu. **15** U uruqungħardin, üzümzarliringħar larning hosulidin ondin bir ülħiġħi özining għojidarlari we xizmetkarlirigha bólüp bérídu. **16** U qolliringħar, dédekħħiringħar, eng keliżken yigitliringħarni we ċeşkħiringħarni öz isħħiga salidu. **17** U qoystiringħardin ondin bir iltiħiġi özħi salidu; siler uning qul-xizmetkarliri bolisiler. **18** Siler u künde özünglarga talliġħan padishah tüpeylidin

peryad kötürisiler; lékin Perwerdigar u künide silerge qulaq salmaydu, dédi. **19** Xelq bolsa Samuilning sözige qulaq salmay: — Yaq, belki üstimizge seltenet qiliğihan bir padishah bolsun, dédi. **20** —Shundaq qilip biz bashqa herbir ellerge oxshash bolimiz; bizning padishahımız üstimizden höküm chiqirip, bizni bashlaydu we biz üchün jeng qılıdu, dédi. **21** Samuil xelqninq hemme sözlirini anglap, ularni Perwerdigarha yetküzdi. **22** Perwerdigar emdi Samuilgha: — Sen ularning sözige qulaq sélip, ulargha bir padishah békitkin, dédi. Samuil Israillargha: — Herbiringlar öz shehiringlarga qaytinglar, dédi.

9 Binyamin qebilisidin Kish atlıq bir kishi bar idi. U Abielning oghli, Abiel Zérorning oghli, Zéror Bikoratning oghli, Bikorat Afifyanıg oghli idi; Afiya bolsa Binyaminliq idi. U özi batur we döletmen kishi idi. **2** Kishning Saul isimlik, ésil we xushxuy bir oghli bar idi. Israillar arısida uningdin chiraylıq adem yoq idi; u shundaq égiz boyluq er idiki, xelqninq herqandiqi uning mürisigimu kelmeytti. **3** Sauluning atisi kishning éshekliri yetip ketkenidi. Buning bilen Kish oghli Saulgha: — Sen xizmetkarlardın birini özüng bilen bille élip, ésheklerni térip kelgin, dédi. **4** Ular bérüp Efraim édirliqidin ötüp, Shalishah zéminini kézip, ularni izdep tapalmidi; ular Shaalim zéminidinmü ötti, éshekler u yerdimu yoq idi. Andin Binyamin zéminini kézip ötti, ularni yene tapalmidi. **5** Ular Zuf zéminigha yetkende Saul özi bilen kelgen xizmetkarigha: — Bole, öye yanaylı; bolmisa atam ésheklerdin ensirmey, eksiche bizning ghémimizni yep kéttermiki, dédi. **6** Lékin u uningha: — Mana, bu sheherde Xudanıng bir adimi bar. U möhterem bir adem, her néme dése emelge ashmay qalmaydu. Emdi u yerge baraylı; u bizge baridığın yolimizni körsütip qoyarmıkin, dédi. **7** Shunga Saul xizmetkarigha: — Lékin uning ýenigha barsaq u kishige néme bérimit? Chünki xurjunlirimizda nan tügep qaldı, qolimizda Xudanıng adimige bergüdek sowghitimiz yoq. Yénimizda yene néme bar? — dédi. **8** Xizmetkar Saulgha jawab bérüp: — Mana qolumda charek shekel kümüş bar. Mangidıghan yolimizni dep bersun, Xudanıng adimige shuni béréy, dédi **9** (burun Israilda bir adem Xudadın yol sorımaqchi bolsa: — Kélinglar, aldin körgüchining qeshiga baraylı, deytti. Hazır «peyghember» déğenni ötken zamanda «aldın körgüchi» deytti). **10** Saul xizmetkarigha: — Mesliheting yaxshi boldi. Biz mangayı, dédi. Shuning bilen ular Xudanıng adimi turghan sheherge bardı. **11** Ular sheherge chiqidıghan yolda kétiwatqanda, su tartqılı chiqqan birneçche qızıq uchriddi we ularındı: — Aldın körgüchi mushu yerdimu? — dep soridi. **12** Ular jawab bérüp: — Shundaq. Mana u aldinglarda turidu; téz béringerlär, chünki xalayıq bügün [sheherning] yuqırı jayida qurbanlıq qılmaqchi, shunga u bügün sheherge kirdi. **13** U [qurbanlıqtın] yéyishke téxi yuqırı jaygha chiqmay turupla, siler uning bilen sheherde uchrishişiler. Xelq u kelmítüche taam yéneydu, chünki u awwal qurbanlıqni beriketleydu; andin chaqırılgan méhmanlar taamgha éghiz tégidü. Hazır chiqinglär, chünki bu del uñi tapqılı bolidıghan waqt, dédi. **14** Ular sheherge chiqıp sheher merkiziğe kelgendi, mana Samuil yuqırı jaygha chiqışqa ularغا qarap kéliwattati. **15** Perwerdigar Saul keliştiñ bir kün ilgiri Samuilgha: **16** — Ete mushu waqitlarda Men yéningha Binyamin zéminidin bir ademni ewetimen. Sen uni Méning xelqim Israillinq üstigue emir bolushqa mesih qilghin. U Méning xelqimni Filiştıylerning qolidin qutquzidu. Chünki Méning xelqimning peryadi Manga yetkini üchün ulargha iłtipat bilen qaridim, — dédi. **17** Samuil Saulni körgende Perwerdigar uningga: — Mana, Men sanga sóz qılghan adem mushudur. Bu adem Méning xelqimning üstide seltenet qılıdu, dep izhar qıldı. **18** Saul derwazida turghan Samuilning qeshiga bérüp: Silidin soray, aldin körgüchining öyi

nede, dep soridi. **19** Samuil Saulgha: — Aldın körgüchi men özüm shu. Mendin awwal yuqırı jaygha chiqqin. Bugün siler men bilen taam yeysiler; ete séni uzutup chiqqanda, könglüngdiki herbir ishlarnı sanga dep béréy, — dep jawab berdi. **20** Emma üch kün burun tipit ketken ésheklerdin bolsa, endishe qilmighin; ular tépildi. Emdi Israillinq hemme arzusi kimge mayıl? Sanga we atangning pütük jemetige emesmu? — dédi. **21** Saul jawab bérüp: — Men Israel qebililiri ichidiki eng kichik qabile bolghan Binyamindin, jemettimmu Binyamin qebilisi ichidiki eng kichiki tursa? Néme üchün bu sózlerni manga deyła? — dédi. **22** Samuil bolsa Saulnı we xizmetkarını bashlap, méhmanxana öyige kirdi we ularni chaqırılganlarning arısida tördे olтурghuzdı. Ular ottuzche adem idi. **23** Samuil ashpezge: — Men saqlap qoyghın dep, sanga tapşurghan héliqi taamni élip kelgin, dédi. **24** Shuning bilen ashpez saqlap qoyghan chong ajritilghan qolni élip Saulning aldiqha qoydi. Samuil: — Mana, [sanga] saqlap qoyulgħini shudur! Uni aldingħha élip yégħin; chünki u men xelqni chaqirghan chéghimda atayn sanga atap élip qoyghandin tartip bu béktilgen waqtqiche saqlandi, dédi. Shuning bilen u küní Saul bilen Samuil tamaqta bille boldi. **25** Ular yuqırı jaydin chħušüp sheherge kirdi, [Samuil] ögħzide Saul bilen sózleshti. **26** Etisi tang sheherde orundin turghanda Samuil Saulnı ögħidin chaqirip: — Ornungdin tur, men séni uzutup qoyay, dédi. Saul orundin turdi we ikkisi bille chiqti, — hem u Samuil bilen bille kochiħha chiqti. **27** Ular sheherning ayighħha kétiwaqtqanda, Samuil Saulgha: Xizmetkarha aldimizda mangħħach turghin, dep buyrughin, dédi. U shundaq qıldı. Andin Samuil: — Sen turup tur, Perwerdigarining sóz-kalamini sanga yetküze, dédi.

10 Samuil bir may komzikini élip uning bésħigha töküp uni sóyüp mundaq dédi: — «Mana bu, Perwerdigarining séni Öz mirasiga emir bolushqa mesih qilghini emesmu? **2** Sen bugün mendin ayrılgħandin kéyin Binyamin zéminining chégrisidiki Zelzahħha yétip bargħiningda Rahilening qebrisining yénida sanga ikki kishi uchradyu; ular sanga: «Sen izdep bargħan éshekler tépildi, we mana, atang ésheklerdin ghem qilmay, belki siler üchün: Oghlumni qandaq qilip taparmen, dep ensirimekte» dep éytidu. **3** Sen u yerdin méngip, Tabordiki dub derixige yetkende Perwerdigarining aldiqha bérish üchün Beyt-Elge chiqip kétiwaqtqan tħiċċi kishige uchraysen. Ulardin biri tħiċċi ogħlaq, biri üch nan we yene biri bir tulum sharabni kötürüp keliðu. **4** — Ular sanga salam qilip ikki nanni sunidu; sen beginini qolliridin alħġin. **5** Andin sen «Xudaqha [ataħġan] Gibéah sheherige barisen (u yerde Filistiylerning bir leshkerġaħi bar); sen shu sheherge kelseng chiltar, tembur, ney we lirilarni kötürüp yuqırı jaydin chħušken bir bölek peyghemberler sanga uchradyu. Ular bésħaretlik sózlerni qilidu. **6** Shuning bilen Perwerdigarining Rohi séning wujudungħha chħušidu, sen ular bilen birlitke bésħaretlik sózlerni qilisen we yéngi bir adem bolisen. **7** Musu alametler sanga kelgende, qolungħdin néme kelse shuni qilghin. Chünki Xuda sen bilen billidur. **8** Andin mendin ilgħi Gilgħalha chħušüp barisen, Mana, men hem yéningħha chħušüp köydürme qurbanlıqlar sunush we inaq qurbanlıqlar qilish üchün keliżem. Men yéningħha bérüp, néme qilishing kerekkli kini uqturmighu, mèni yettu kün saqlap turghin». **9** We shundaq boldiki, u burulup Samuieldin ayrılgħandha Xuda uningħha yéngi bir qelb ata qıldı; we bu alametlerning hemmisi ashu kün emelde korsitildi. **10** Ular Gibéahha yétip kelgende mana, bir bölek peyghemberler uningħha uchriddi; Xudanıng Rohi uning wujudiha chħušti, buning bilen u ularning arısida bésħaret qilishqa bashlidi. **11** Uni ilgħi tonuydīgħanlarning hemmisi uning peyghemberlerning arısida bésħaret qilghinini körgende ular bir-birige: — Kishning oghliha néme boptu? Saulmu

peyghemberlerdin biri boldimu néme? — déysishti. **12** Emma yerlik bir adem: — Bularning atiliri kimler? — dédi. Shuning bilen: «Saulmu peyghemberlerning birimidi?» deyidighan gap peyda boldi. **13** Emdi Saul besharetili sözlerni qilip bolup, yuqiri jaygha chiqip ketti. **14** Saulning taghisini uningdin we uning xizmetkaridin: — Nege béríp keldinglar? dep soridi. U: — Ésheklerni izdigili chiqtuq; lékin ularni tapalmay Samuilning qéshiga barduq, dédi. **15** Saulning taghisiga: — Samuilning silerge néme déginini manga ýtip bergine, dédi. **16** Saul taghisiga: — U jezni bilen bizge éshekler tépildi, dep xewer berdi, dédi. Lékin Samuilning padishahliq ishi toghruluq ýétqan sözini uningga dep bermidi. **17** Samuil emdi xelqni Perwerdigarning aldigha jem bolunglar dep, Mizpahqa chaqirdi. **18** U Israilgha: — Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydi: — «Men siler Israilni Misirdin chiqirip misirliglarning qolidin azad qilip, silerge zulum qilghan hemme padishahliqlarning qolidin qutquzdam. **19** Lékin bugünkü kündé silerni beshinglarga chüshken barliq bayali'apetlerdin we barliq musheqqetlerdin qutquzghuchi Xudayinglardin waz kéchip uningga: «Yaq. Üstimirizge bir padishah békítip bergeysen» — dédinglar. Emdi özünglarni qebilenglar boyiche, jemetinglar boyiche Perwerdigarning aldigha hazir qilinglar» — dédi. **20** Shuning bileni Samuil Israilning hemme qebililirini aldigha jem qilip, chek tashliwidi, chek Binyamin qebilisige chiqti. **21** U Binyamin qebilisini jemetinglerni boyiche öz aldigha keltürüp chek tashliwidi, chek Matrining jemetinge chiqti. Andin kényin yene chek tashliwidi, Kishning oghli Saulgha chiqti. Ular uni izdiwidi, emma uni tapalmidi. **22** Shunga ular Perwerdigardin yene: — U kishi bu yergé kélemdu? — dep soridi. Perwerdigar jawaben: — Mana, u yük-taqlarning arisigha yoshuruniwaldi, dédi. **23** Shunga ular yükürüp béríp uni shu yerdin élip keldi. U xelqning ottorisida turghanda xalayiqning boyi uning mürisigimu kelmidi. **24** Samuil barliq xelqqe: — Emdi Perwerdigar tallighan kishige qaranglar! Derweqe barliq xelqning ichidi uningga yétidighan birsi yoqtur, dédi. We xelqning hemmisi: — Padishah yashisun! — dep towlashti. **25** Samuil xelqqe padishahliq hoquq-qanunlirini uqturdi we uni oram yazma qilip yézip chiqip, Perwerdigarning aldigha qoydi. Andin Samuil hemme xelqni, herqaysisini öz öylirige qayturdı. **26** Saulmu hem Gibéahdiki öýige qaytti; köngülliri Xuda teripidin tesirlendürülgen bir türküm batur kishi uning bilen bille bardı. **27** Lékin birnechche rezil kishi: — Bu kishi qandaqmu bizni qutquzalisun? — dep uni kemsitip uningga héch sowhat bermidi; emma u anglimasliqqa saldi.

11 Shu waqitta Ammoniy Nahash chiqip Yabesh-Giléadni muhasirige aldi. Yabeshning hemme ademliri Nahashqa: — Eger biz bilen ehde tüzseng, sanga boysunimiz, dédi. **2** Lékin Ammoniy Nahash ulargha: — Pütktül Israilgha deshnem qilish üchün her biringlarning ong közini oyup andin siler bilen ehde qilay, dédi. **3** Yabeshning aqsaaqlarini uningga: — Bizge yette kün möhlet bergen; biz Israilning pütktül yurtığha elchilerni mangdurup andin kényin bizni qutquzidighan adem chiqmisa, özimiz chiqip sanga teslim bolimiz, dédi. **4** Emdi elchiler Saulning shehiri Gibéahha kélép mushu sözlerni xelqning quliqiga yetküzdi; hemme xelq peryad kötürüp yighthildi. **5** We mana, Saul étizliqidin chiqip kalilarni heydep kéliwatatti, u: — Xelq néme dep yighthaydu, dep soridi. Ular Yabeshting kelgen kishilerning sözlirini uningga dep berdi. **6** Saul bu sözlerni anglighanda Xudaning Rohi uning üstige kélép, uning ghezipi qattiq qozghaldi. **7** U bir jüp uyni chépiped parchilap, parchilirini elchilerning qoli arqiliq pütktül Israil zéménigha tarqitip: — Her kim kélép Saul bileni Samuilgha

egeshmise, ularning uylirimu mushuningha oxshash qilinidu, dédi. Shuning bilen Perwerdigarning qorqunchi xelqning üstige chüshti; shundaq boldiki, ular ittipaqliship bir ademdek jengje chiqti. **8** Saul ularni Bézek [dégen jaydal] sanighanda Israillar üch yüz ming, Yehudaning ademliри bolsa ottuz ming chiqti. **9** Ular kelgen elchilerge: — Giléadtki Yabeshning ademlirigre shundaq éytınglarki, ete kün chüsh bolghanda nijat silerge kéléidu, dédi. Elchiler béríp shuni Giléadtki Yabeshliqlargha yetküzdi; ular intayin xushal bolushti. **10** Shuning bilen Yabeshlikiler: — Ete biz qéshinglarga chiqip [teslim bolimiz], siler bizni qandaq qılıshqa layiq körsenglar, shundaq qilinglar, dédi. **11** Etisi shundaq boldiki, Saul xelqni üç bölek qıldı; ular kéche tötinchi jésekte leshkergahga kirip Ammoniyarlarni kün chüsh bolghuchue urup qirdi. Tirik qalghanlar bolsa shundaq parakende boldiki, ularlardan ikki ademmu bir yerge kélélmidi. **12** Xelq emdi Samuilgha: — Bizning üstimirizge Saul padishah bolmisun dep ýétqanlar kimler? Bu kishilerni keltirtüp, ularni öltüreyli, dédi. **13** Lékin Saul: — Bugün héchkim öltürülmisun. Chünki bugün Perwerdigar Israilgha nusret berdi, dédi. **14** Samuil xelqqe: — Qéni, Giléadqa béríp u yerde padishahliqni yéngibashtın tickleyli, dep ýetti. **15** Shuni déwidı, hemme xelq Giléadqa béríp Giléadta Perwerdigarning aldida Saulni padishah qıldı; ular u yerde Perwerdigarning aldida inaqliq qurbanliqlarını keltürdü. Saul hem shuningdek barlıq Israil shu yerde zor xushallıqqa çömdi.

12 Samuil pütktül Israilgha: — Mana, men silerning barliq ýétqan sözliringlarni anglap tästünglarga bir padishah qoydum; **2** Mana emdi padishah silerning aldinglarda yürmekte, men bolsam qérip beshim aqardi; mana, méning oghullirimmu aranglarda turidu. Yashlıqimdan tartip bu kün'giche silerning aldinglarda méngip keldim. **3** Mana bu yerde turuptimen. Perwerdigarning aldida we uning mesih qilin'ghinining aldida manga erzinglar bolsa deweringlar; kimning uyini tariwaldım? Kimning éshikini tariwaldım? Kimning heqqini yédim? Kimge zulum qildim? Yaki men közümni kor qilish tühün kimdin para aldim? Shundaq bolsa denglar, we men uni silerge tölep bériyem, dédi. **4** Ular jawab béríp: — Sen bizning heqqimizni yémiding, héchkimge zulum qilmiding we héch kishining qolidin birer nersinimu éliwalmiding, dédi. **5** U ulargha: — Mende héch heqqinglar qalmıghanlıqığha Perwerdigar silerge guwah bolup we uning mesih qilgını hem bügün guwahchi bolsun, déwidı, ular: — U guwahtur, dédi. **6** Samuil xelqqe mundaq dédi: «Musa bilen Harunni tiklep ata-bowliringlarnı Misir zéménidin chiqarghuchi bolsa Perwerdigardur. **7** Emdi ornunglardan turunqlar, men Perwerdigarning aldida Perwerdigarning silerge we ata-bowliringlarga yürgütgen heqqanıy emellirini silernen aldinglarga qoyushqa söz qilay. **8** Yaqp Misirgha kirkenden kényin ata-bowliringlar Perwerdigargha peryad qilghanda, Perwerdigar Musa bilen Harunni ewetti. Ular ata-bowliringlarnı Misirdin chiqirip bu yerde olturaqlasturdu. **9** Emma ular öz Xudasi Perwerdigarnı untudi; shunga u ularni Hazorning qoshunidiki serdar Siséraneq qoliga, Filistylerning qoliga hem Moabning padishahining qoliga tapshurup berdi; bular ular bilen jeng qilishi. **10** Shuning bilen ular Perwerdigargha peryad qilip: «Biz gunah qilip Perwerdigarnı tashlap Baäller we Ashtarotlarning ibadite bolduq; emma emdi bizni düshmenlirimizning qolidin qutquzghin, biz sanga ibadet qilimiz» dédi. **11** We Perwerdigar Yerubbaal, Bédan, Yeftah we Samuilni ewetip, etrapinglardiki düshmenliringlarning qolidin silerni qutquzdi, shuning bilen tinch-aman turuwtanqanidinglar. **12** Lékin Xudayinglar Perwerdigar Özى padishahinglar bolsimu, Ammonning padishahi Nahashning silerge qarshi qopqinini

körgünlarda siler: Yaq! Bir padishah üstimizge seltenet qilsun dep manga ýettingilar. **13** Emdi siler xalap tallighan, siler tiligen padishahqa qaranglar; mana, Perwerdigarn silerning üstünglarga bir padishah qoydi. **14** Eger siler Perwerdigardin qorqup, uning qulluqida bolup, Uning awazigha qulaqliringlarni sélip, Uning emrige asiyliq qilsanglar, siler hem üstünglarda seltenet qilghan padishah Xudayinglar Perwerdigargha egeshsenglar, emdi silerge yaxshi bolidu. **15** Lékin Perwerdigarning sözige qulaq salmay, belki Perwerdigarning emrige asiyliq qilsanglar, Perwerdigarning qoli ata-bowliringlarga qarshi bolghandek silergimu qarshi bolidu. **16** Emdi turunglar, Perwerdigar közliringlarning alidda qildigulan ulugh karametni körüngler! **17** Bugün bughday oridighan waqt emesmu? Men Perwerdigargha nida qilay, U güldürmama bilen yanmghur yaghduridu. Shuning bilen silerning bir padishah tiligininglarning Perwerdigarning neziride zor rezilik ikenlikini körüp yétiler». **18** Andin Samuil Perwerdigargha nida qildi; shuning bilen Perwerdigar shu künü güldürmama bilen yanmghur yaghdurdi. Xelq Perwerdigardin we Samuidin bek qorqti. **19** Xelqning hemmisi Samuilgha: — Xudaying Perwerdigargha bizni ölmisun dep keminiliring üchün dua qilghin; chünki hemme gunahlirimizning üstige yene yamanlıq ashurup özimizge bir padishah tilidiq, dédi. **20** Samuil xelqqe mundaq dédi: — Qorqmanglar; siler derweqe bu hemme rezillikni qilghansiler, lékin emdi Perwerdigargha egishishtin chetnimy, pütükül köngülliringlar bilen Perwerdigarning ibaditide bolunglar; **21** ademge payda yetküzmaydighan yaki ademmi qutquzalmaydighan bihude ishlarni izdep, yoldin ézip ketmenglär; chünki ularning tayini yoqtur. **22** Chünki Perwerdigar Öz ulugh namı üchün Öz xelqini tashlimaydu; chünki Perwerdigar silerni Öz xelqi qilishni layiq körgendur. **23** Manga nisbeten, siler üchün dua qilishtin toxtash bilen Perwerdigargha gunah qilish mendin néri bolsun; belki men silerge yaxshi we durus yolni öğitimen. **24** Peqet siler Perwerdigardin qorqup pütükül köngülliringlar we heqiqet bilen uning ibaditide bolunglar; chünki siler üchün qilghan ulugh karametlerge qaranglar! **25** Lékin yamanlıq qilsanglar, hem özünglar hem padishahinglar halak qilinisiler».

13 Saul [ottuz] yashta padishah bolup Israilling üstide ikki yıl seltenet qilghandin kényin **2** Özige Israildin üch ming ademni ilghap aldi. Ikki mingi Mikmashta we Beyt-El taghlirida Saulning qéshida, bir mingi Binyamin zémindiki Gibéahda Yonatanning qéshida idi. Emma u qalghan xelqning herbirini öz öylirige ketküziwetti. **3** Yonatan bolsa Filistiyerning Gébadiki leshkergahiga hujum qildi, Filistiyler buningdin xewerapti. Saul bolsa: — Pütükül zémindiki İbraniylar anglap oyghansun dep, kanay chaldurdi. **4** Pütükül Israil Saulning Filistiyerning leshkergahiga hujum qilghanlıqidin hemde Israilling Filistiylerge nepretlinidighanlikidin xewerapti. Xelq Saulning keynidin Gilgalha bérip yighthildi. **5** Filistiyerlerden Israil bilen jeng qilgili üch ming jeng harwisi, alte ming atlıq leshker we déngiz sahilidiki qumdek köp piyade leshker yighthildi. Ular kélip Beyt-Awenning sherq tipidiki Mikmashta bargah tiktı. **6** Israilling ademlişi özlirining qattiq xiyim-xeterde qalghanlıqını körüp għarlargħa, chatqalliqlārġa, qiya tashliqlargħa, yuqiri jaylārġħa we ażgallargħa yosħuruniwélishti; **7** [bezi] İbraniylar Iordan deryasidin ötüp, Gad we Giléadning zémīnigha qéchip bardi. Lékin Saul Gilgalda qaldi, ademlirining hemmisi uningga titrigen halda egeshti. **8** Emdi Saul Samuil uningga békiteken waqtiqhe yette kün kütüp turdi; lékin Samuil Gilgalha kelmidi, xelq uningga tarilip ketkili turdi. **9** Saul: — Köydürme qurbanlıq bilen inaqliq qurbanlıqlarını bu yerge — yéningha élip kelinglar, dédi. Andin u özi köydürme qurbanlıq ötküzdi.

10 We shundaq boldiki, u köydürme qurbanlıqni tügitishi bilenla, mana Samuil keldi. Saul uningga salam qilgħili aldigha chiqt. **11** Lékin Samuil: — Néme ishlarni qilding?! — dep soridi. Saul: — Xelq mendin tarilip ketkenlikini, silining békiteken waqitta kelmigenliklirini, Filistiyerning Mikmashta yighthilghinini körđum, **12** men ichimde: Emdi Filistiyler Gilgalha chūshüp manga hujum qilmaqchi, men bolsam téxi Perwerdigargha iltija qilmidim, dédim. Shunga köydürme qurbanlıq qilishqa özünni mejburlidim, dédi. **13** Samuil Saulgha: — Sen exmeqliq qilding; sen Xudaying Perwerdigar sanga buyrughan emrni tutmiding; shundaq qilghan bolsang Perwerdigar Israilning üstidiki seltenitingni menggu mustehkem qilatti, dédi. **14** Lékin emdi selteniting mustehkem turmaydu. Perwerdigar Öz könglidikidek muwapiq bir ademni izdep tapti. Perwerdigar uni Öz xelqining bashlamchisi qildi, chünki sen Perwerdigar sanga buyrughannı tutmiding, dédi. **15** Andin Samuil ornidin turup Gilgaldin kétip Binyamin zémindiki Gibéahha bardi. Saul bolsa öz yénidiki ademlerni sanidi; ular alte yüzche chiqt. **16** Saul bilen oghli Yonatan we ularning qéshida qalghan xelq Binyamin zémindiki Gébada qélip qalda, Filistiyler bolsa Mikmashta bargah tikkenidi. **17** Qaraqchilar daim Filistiyerning bargahidin chiqip üch bölekké bülünneti. Bir bölek Shual zémindiki Ofrahha baridighan yolgha atlınatti, **18** bir bölek Beyt-Horon'ha baridighan yol bilen mangatt, yene bir bölek chölning chétidiki Zeboim jilghisiga qaraydighan zémindiki yolgha mangatti. **19** Emma pütükül Israil zémindina héchbir tömürchi tépilmaytti; chünki Filistiyler: — İbraniylar özilich yaki neyze yasiyalmisun, dep oylyattı. **20** Bu sewebtin İsaillar hemmisi sapan chishliri, ketmenlirini, paltılirini we orgħaqlirini bislash üchün Filistiyerning qéshiga baratti. **21** Ular sapan chishliri we ketmenler üchün üchtin ikki shekel, jotu, palta we zixlarni bislash üchün üchtin bir shekelni töleytti. **22** Shunga urush bolghanda Saul we Yonatanning qéshidiki xelqning héchbiride qilich ya neyze yoq id; peqet Saul bilen oghli Yonatandila bar id. **23** U waqitta Filistiyerning bir qarawullar etriti Mikmashtiki dawan'ha chiqqanidi.

14 Bir künü Saulning oghli Yonatan yaragh kötögħüsise: — Kelgin, udolimizdiki Filistiyerning qarawullar etritining yénigha chiqayli, dédi. Emma u atisigha héchnére démudi. **2** Saul bolsa Gibéahning chétidiki Migronidiki anar derixining tégide qalda. Uning qéshidiki xelq alte yüzche idi **3** (u waqitta efodni Axitubning oghli, Ixabodning aksisi Axiyah kiyetti; u Shilohda turuwa tqan, Perwerdigarning kahini idi. Axitub Finihasning oghli, Finihas Eliniñ oghli idi). Xelq bolsa Yonatanning ketkinlikini bilmigenidi. **4** Yonatan Filistiyerning qarawullar etriti terepeke ötmekchi bolghan dawanning ikki teripide tüwrüktek tik qiya tashlar bar id. Birining nami Bozez, yene birining nami Seneh id. **5** Bir qiya tash shimali teripide bolup, Mixmash bilen qariship turatti, yene biri jebub teripide Gébaning udulida id. **6** Yonatan yaragh kötögħüsise: — Kel, bu xetrnisizlerning qarawullar etritige chiqayli; Perwerdigar biz üchün bir ish qilsa ejeb emes, chünki Perwerdigarning qutquzushi üchün ademlerning köp yaki az bolushi héch tosalghu bolmaydu, dédi. **7** Uning yaragh kötögħüsisi uningga: — Könglüngde her néme bolsa shuni qilghin; bargħin, mana, köngħiġing némini xalisa men sen bilen billimen, dédi. **8** Yonatan: — Mana, biz u ademler terepeke chiqip özimizni ulargha korsiye li; **9** eger ular bizże: — Biz silerning qéshingħargħa bargħuċe turup turunglar, dése ularning qéshiga chiqmay öz jayimizda turup turayli; **10** lékin ular: — Bizning qéshimizħa chiqingħar, dése, chiqayli. Chünki shundaq bolsa Perwerdigar ularni qolimizħa béríptu, dep bilimiz; mushundaq ish biżżeġ

besharet bolidu, dédi. **11** Ikkiyen özini Filistiylerning qarawullar etritte körsetti. Filistiyler: — Mana, Ibraniylar özini yosurghan azgallardin chiqiwatidu, dédi. **12** Etrettikiler Yonatan bilen yaragh kötürgüchisige: — Bizge chiqinglar, biz silger bir nersini körsitip qoyimiz, dédi. Yonatan yaragh kötürgüchisige: — Manga egiship chiqqin; chunki Perwerdigar ularni Israilning qoligha berdi, dédi. **13** Yonatan qol-putliri bilen ömulep chiqti, yaragh kötürgüchisi keynidin uningha egeshti. Filistiyler Yonatanning aldida yiqilishi; yaragh kötürgüchisi keynidin élip ularni geti qildi. **14** Shu tunji hujumda Yonatan bilen yaragh kötürgüchisi texminen yérim qoshluq yerde öltürgeñler yigirmidek adem idi. **15** Andin leshkerahdikikerni, dalada turuwaqtanlarni, barliq etretlerdikilerini we bulang-talang qilghuchilarni titrek basti. Ular hem titrep qorqtı, yermu tewrinip ketti; chunki bu chong qorqunç Xuda teripidin kelgenidi. **16** Emdi Binyamin zémindiki Gibéahda turuwaqtan paylaqchilar kördiki, mana, leshker topılıri tarmar bolup uyan-buyan yügürüşüp ketti. **17** Saul qéshidiki xelqe: Ademlirimizni sanap kimning bu yerdin ketkenlikini éniqlanglar, dédi. Ular saniwidi, mana, Yonatan bilen yaragh kötürgüchisi yoq chiqti. **18** Saul Axiyahqa: — Xudaning ehde sanduqini élip kelgin, dédi. Chunki u waqitta Xudaning ehde sanduqi Israilning arisida idi. **19** Saul kahin'ga söz qiliwatqanda Filistiylerning leshkerahida bolghan ghelwe barghanséri küchiyip ketti. Saul kahin'ga: — Qolungni yiqhqin, dédi. **20** Andin Saul we uning bilen bolghan hemme xelq yiqhilip jengge chiqti; we mana, Filistiylerning herbiri öz sepdishigha qarshi qilich kötürüp zor parakendilik boldi. **21** U waqittin ilgiri Filistiylerning arisida bolghan, ular bilen bille leshkerahning etrapiga chiqqan Ibraniylar bar idi; ularmu Saul we Yonatan bilen bille bolghan Israillargha qoshuldi. **22** Shuningdek Efraim taghlirida özini yosurghan Israillar Filistiylerning qachqinini anglighanda soqushqa chiqip ularni qoghlidi. **23** Shuning bilen Perwerdigar u kuni Israilgha nusret berdi. Sqosqu Beyt-Awenning uripiğe ötti. **24** Lékin Israilning ademliri u kuni zor bésim astida qalди. Chunki Saul ulargha qesem ichküzüp: — Men düshmenlirimdin intiqam almighuchue kech bolushtin ilgiri taam yégen kishige lenet bolsun, dep éytqanidi. Shuning üchiün xelqtin héchkim taam yémidi. **25** Emma barlıq zémindiki qoshun bir ormanlıqqa kirkende yer yüzide hesel bar idi. **26** Xelq ormanlıqqa kirkende, mana bu hesel épip turatti; lékin héchkim qolini aghzığha köturmidi, chunki xelq qesemdirin qorqatti. **27** Lékin Yonatan atisining xelqe qesem ichküzenlikini angligmaghanidi. Shunga u qolidiki hasini sunup uchinii hesel könökige tiqip qoli bilen aghzığha saldi. Shundaq qilip közliri nurlandi. **28** Emma xelqtin biri: Séning atang xelqe ching qesem ichküzüp: — Bügün taam yégen kishige lenet bolsun! dep éytqanidi. Shuning üchiün xelq halsizlinip ketti, dédi. **29** Yonatan: — Méning atam zémin'ga aazar berdi; qaranglar, bu hesedlin kichikkine tétilish bilenla közlinning shunche nurlan'ghinini körmidinqalarmu? **30** Xelq bügün düshmenlerdin tartaivalghan oljidin xalighinini yégen bolsa Filistiylerning arisidiki qırghinchılıq téximu zor bolmasmadi? — dédi. **31** Ashu kuni ular Mikmashtin tartip Filistiylerni qogħlap Ayjalon'ghiche urup qırıشتı; xelq tola hérip ketkenidi. **32** Shuning bilen xelq olja üstige étılıp béríp, qoy, kala we mozaylarni tutup shu yerdila soydi. Andin xelq göshni qanni adaliwetmeyla yédi. **33** Saulgha xewer kélip: Mana, xelq qanni adaliwetmeyla göshni yep Perwerdigargha gunah qiliwatidu, dep éytildi. U: Siler Perwerdigargha asiyliq qildinglar! Emdi bu yerge yéningha chong bir tashni domilítip kéklinglar, dédi. **34** Saul yene: Siler xelqning arisiga chiqip ulargha: Herbiri öz kalisini, öz qoyini qéshimga élip kélép

bu yerde soyup yésun; lékin gőshni qanni adaliwetmey yep, Perwerdigargha gunah qilmanglar, denglar, dédi. Bu kéche xelqning hemmisi herbiri öz kalisini élip kélép u yerde soydi. **35** Saul bolsa Perwerdigargha bir qurban'gah yasidi. Bu uning Perwerdigargha yasighan tunji qurban'gahi idi. **36** Saul: — Bu kéchide Filistiylerning pýäge chüshüp, ete tang atquche ularni talap héch birini tirik qoymayli, dédi. Xelq: — Néme sanga yaxshi körünse shuni qilghin, dep jawab berdi. Lékin kahin söz qilip: — Perwerdigarning yénigha kirip [yoloryuq sorap] chiqaylı, dédi. **37** Saul Xudadın: — Ya Filistiylerning keynidin chüshüymu? Sen ularni Israilning qoliga tapshuramsen? — dep soridi. Lékin u kuni U uningha héch jawab bermidi. **38** Saul: — I xelqning hemme chongliri, bu yerge chiqinglar. Bügnim gunah qilghanlıqını éniqlap bęqinglar. **39** Chunki Israilgha nusret bergen Perwerdigarning hayatı bilen qesem qilimkeni, bu gunah hetta oghlum Yonatanda tépilsimu u jezmen öltürülsün, dédi. Lékin pütkül xelqtin héchkim uningha jawab bermidi. **40** Andin u pütkül Israilgha: — Siler bir terepte turunlar, men oghlum Yonatan yene bir terepte turayli, dédi. Xelq uningha: — Néme sanga yaxshi körünse, shuni qilghin, dédi. **41** Saul Israilning Xudası Perwerdigargha: — Bu chek bilen eyni ewhalni ashkara qilghaysen, dédi. Chek bolsa Saul bilen Yonatanni körsetti, xelq qutuldı. **42** Saul: — Méning bilen oghlum Yonatanning ottorisigha chek tashlanglar, dédi. Shundaq qilividı, chek Yonatan'gha chiqti. **43** Saul Yonatan'gha: — Qilghinigni manga éytqin, dédi. Yonatan uningha: — Qolumdiki hasa bilen kichikkine hesel élip tétip baqtım we mana, shuning üçün men ölümge mehkum boldum! — dep jawab berdi. **44** Saul: — Sen choqum ölüshüng kérek, i Yonatan; undaq qilmisam, Xuda manga séning bëshingha chüshkendinmu artıq chüshürsun! — dédi. **45** Lékin xelq Saulgha: — Israilda bu ulugh nusretni qazan'ghan Yonatan öltürülemedu? Bundaq ish bizdin néri bolghay! Perwerdigarning hayatı bilen qesem qilimizki, uning bëshidin bir tal chach yerge chüshmeydu; chunki bügünkü ishni u Xudaning yardım bilen emelge ashurdy, dédi. Shundaq qilip xelq Yonatanni ölümdin xalas qıldı. **46** Andin Saul Filistiylerni qogħlashtin toxtidi; Filistiylermu öz jayığha qaytip ketti. **47** Shundaq qilip Saul Israilning seltenitini özining qıldı; andin u chörisidiki düshmenlirige, yeni Moablar, Ammoniyar, Édomiyar, Zobahdiki padishahlar we Filistiylerge hujum qıldı. U qaysi terepe yüzlense għalip kέletti. **48** U zor jasaret körsitip Amaleklerni urup Israilni bulang-talang qilghuchilardin qutquzdi. **49** Saulning oghulları Yonatan, Yishwi we Malqi-Shua idi; uning ikki qızining ismi bolsa — chongining Mérab, kichikining Miqal idi. **50** Saulning ayalining ismi Ahinoam bolup, u Aximaañzing qizi idi. Saulning qoshunining serdarı Abner idi; u Saulning tagħiġi Nerring oghli idi. **51** Saulning atisi Kish we Abnerning atisi Ner bolsa, ikkisi Abielning oghulları idi. **52** Saul pütkül ömrinde Filistiyler bilen qattiq jengde bolup turdi. Saul özi herqachan batur ya palwanlarni körse, uni öz xizmitige salatti.

15 Emdi Samuil Saulgha: — Perwerdigar séni Öz xelqi Israil tüstige padishah bolush üchiün mesih qilghili ménii ewetkenidi; emdi Perwerdigarning sözini anglighin. **2** Samawi qoshunlarning Serdarı bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Men Amaleklerning Israilgha qilghan muamilisini, yeni Israil Misirdin chiqqanda ularning yolda ulargha qandaq qarshılıq körsetkenlikini könglümge pükkenmen. **3** Emdi béríp Amaleklerni urup ularning hemmisini weyran qilip ularni héch ayimayla, er bolsun, ayal bolsun, ösmür bolsun, bowaq bolsun, kala-qoy, töge we ishek hemmisini yoqatqin, dédi. **4** Saul

xelqni jem qilip ularni Telaim shehiride saniwidi, ikki yüz ming piyade esker, Yehuda qebilisidin on ming adem chiqtı. **5** Saul Amaleklerning shehiringe kelgende shu yerdiki wadida böktürme qoysi. **6** Andin Saul Kényilerge: — Chiqip ketinglar, silerni ular bilen qoshup yoqatmaslıqim tichün Amaleklerning arisidin chiqip ketinglar; chunki Israil Misirdin chiqqanda siler ularning hemmisige méhribanlıq körsetkensiler, dédi. Shuning bilen Kényiler Amaleklerdin chiqip ketti. **7** Emdi Saul Amaleklerni Hawilahdin tartip Misirning uludilidi Shurghiche qogħlap urdi. **8** U Amaleklerning padishahi Agagni tirik tutti, emma barliq xelqni qılıch bisi bilen pütünley yoqatti. **9** Lékin Saul bilen xelq Agagni ayidi we qoy-kala, bordalghan mal wa qozılardın eng ésillerning hemmisini, jümlidin néme yaxshi bolsa shuni ayap ularni halak qılıshqa qoli barmidi; lékin néme yarimas we zeip bolsa shularning hemmisini ular yoqatti. **10** Shuning bilen Perwerdigarning sózi Samuilga kélip mundaq déyildi: — **11** «Saulni padishah qilgħi niimha pushayman qildim, chunki u manga egishishtin yénip Méning sözümge emel qilmidi». Samuil azar chékip pütükil bir kéche Perwerdigargha peryad kötürdi. **12** Etisi Samuil Saulning alidha chiqish üchün tang seherdila ornidin turdi. Samuilha: — Saul Karmelge bardi we mana, u özige bir abide turghuzup andin yénip Gilgalha chūshħuptu, dégen xewer bérildi. **13** Samuil Saulning qéshiga kelgende Saul uningga: — Perwerdigar séni mubareklige! Perwerdigarning sózlirige emel qildim, dédi. **14** Lékin Samuil: — Undaq bolsa qulinqimha anglan'ghan qoyning merishi bilen men anglatwatan kalining mörishi zadi nedin keldi? — dédi. **15** Saul jawab bérüp: — Ular Amaleklerdin élip kélindi; chunki xelq Xudaying Perwerdigargha qurbanlıq qılısh üchün qoy-kalining ésillirini ayap qaldurup qoysi; qalghinini bolsa pütünley yoqattuq, dédi. **16** Samuil Saulgha: — Qoy, bu gépingni! Men Perwerdigarning bu kéche manga néme déginini sanga éytip bérey, dédi. U uningga: — Éytqiñ, dédi. **17** Samuil mundaq dédi: — Öz neziringde kichik hésablın'ghan waqtindila Perwerdigar séni Israîlning üstige padishah bolsun dep, mesih qılıshi bilen sen Israil qebililirining beshi bolghan emesmid? **18** Andin Perwerdigar séni: — Sen bérüp gunahkar Amalekerni halak qilghin; ularni yoqatquche ular bilen soqushqin, dep ewetkenidi. **19** Emdi némissħaq Perwerdigarning sózige qulaq salmay, belki olja üstige düm chūshüp, Perwerdigarning neziride yaman bolghanni qilding? **20** Saul Samuilha: — Men heqiqeten Perwerdigarning sózige qulaq saldimħu! Perwerdigar méri etwetken yol bilen mangdim we Amaleklerning padishahi Agagni élip kélip Amaleklerning özini pütünley yoqattim. **21** Emma xelq bolsa oljidan qoy bilen kala, yeni yoqitishqa béktilgen nersilerdin eng ésilini élip Xudaying Perwerdigargha Gilgalda qurbanlıq qılısh üchün élip keldi, dédi. **22** Samuil: — Perwerdigar köydürme qurbanlıqlar bilen teshekkür qurbanlıqlarını keltürüştin söyünemu, ya Perwerdigarning sózige itaat qilishtin süyünemu? Mana itaat qilmaqlıq qurbanlıq qilmaqlıqtin ewzel, köngül qoyush qochqar yéghini sunushtin ewzeldur. **23** Chunki asiyqliq bolsa jağugerlik gunahi bilen oxshashtur, Bashpashtaqlıq qebihlik we butpereslikke barawerdur. Sen Perwerdigarning sózini tashlightining üchün, Perwerdigar séni tashlap padishahliqtin mehrum qildi, — dédi. **24** Saul Samuilha: — Men gunah sadir qildim, chunki men Perwerdigarning emridin we séning sözündinnum chiqtim; chunki men xelqtin qorqup ularning sózige kirdim. **25** Emdi gunahimi epu qilghin; néming Perwerdigargha sejde qilishim üchün ménинг bilen qaytip bargħin, dédi. **26** Samuil Saulgha: — Men séning bilen qaytip barmaymen; chunki sen Perwerdigarning sózini tashlightansen, we Perwerdigar séni tashlap padishahliqtin mehrum qildi, dédi.

27 Samuil kétishke burulghinida Saul uning tonining peshini tutuwaldi, u yirtılıp ketti. **28** Samuil uningga: — Perwerdigar bugün Israilning padishahliqini sendin yirtip élip sendin ewzel bolghan bir yeqiningħha tapshurdi. **29** Israilning Janabiy Aliysi Bolghuchi yalghan sózlimeydu yaki niyitidin yanmaydu; chunki u adem balisidek niyitidin yan'għuchi emestur, dédi. **30** Saul: — Men gunah sadir qildim. Lékin xelqimming aqsaqallirining we Israilning aldida manga izzet qilip ménинг bilen yénip bargħin; shuning bilen Xudaying Perwerdigargha sejde qilalaymen, dédi. **31** Shuning bilen Samuil Saul bilen yénip bardi we Saul Perwerdigargha sejde qildi. **32** Andin Samuil: — Amaleklerning padishahi Agagni méning aldimħha élip kelingħar, dédi. Agag bolsa xushluq bilen uning qéshiga bardi. Agag könglide: — Shübħisizki, ölm deħħshit kċiġi tħalli, dédi. **33** Emma Samuil: — Séning qiliching xotunlari balisiz qilghandek séning anangmu xotunlarning arisida balisiz bolidu, déwid, Samuil Agagni Gilgalda Perwerdigarning alidda chanap pare-pare qildi. **34** Andin Samuil Ramaha bardi. Saul bolsa «Saulning yurti Gibeah» dégen jaydiki öyige chiqip ketti. **35** Samuil ölgen kümigħie Saul bilen qayta körüşħmidi. Emma Samuil Saul üchün qayghurdi. Perwerdigar Saulni Israilning üstige padishah qilghanliqidin epsuslandi.

16 Perwerdigar Samuilha: — Sen qachan'għiche Saul üchün qayghurup yúri森? Men uni Israîlha seltenet qilishtin mehrum qilip tashlightan emesmu? Münggüzüngi zeytun méyi bilen toldurup bargħin. Men séni Beyt-Lehemlik Yessening qéshiga ewetimen. Uning oghulliridin padishah bolushqa özümge birni békittim, dédi. **2** Samuil bolsa: — Men qandaq barimen? Saul bu isħni anglisa méri öltirwéti! — dédi. Perwerdigar: — Özüng bilen bir inekni alghach bérüp Perwerdigargha qurbanlıq qılısh üchün keldim, dégin. **3** Yesseni qurbanlıqla qchaqħirħin, andin Men sanga qilidighinim ayan qilim; we Men sanga dégen birsini Özüm üchün mesih qilghin, dédi. **4** Samuil Perwerdigarning déginini ada qilip Beyt-Lehemje bardi. Yétip kelgħed sheherning aqsaqalliri titrigen halda chiqip: — Bizże tinch-amanlıq élip keldingmu? — dep soridi. **5** U: — Tinch-amanlıq élip keldim; Perwerdigargha qurbanlıq sunushqa keldim. Siler özünglarni haramdin paklap men bilen bille qurbanlıqla kelingħar, dédi. Shuning bilen u Yesse bilen oghullirin halal qilip qurbanlıqla qchaqħirdi. **6** Ular kelgħende Samuil Ċliabni körüp ichide: — Perwerdigarning mesih qilidighini shübħisizki Özining alidda turidu, dédi. **7** Lékin Perwerdigar Samuilha: — Uning teq-i-turqigha yaki boyigha qarimighin. Men uni shalliwwettin, chunki Xuda insan kōrgendek kormeydu; insan bolsa sirtqi qiyaptiğie qaraydu, lékin Perwerdigar qelbge qaraydu, dédi. **8** Andin Yesse Abinadabni chaqirip Samuilning aliddin ötküzdi. Emma Samuil: — Perwerdigar buni hem tallimidi, dédi. **9** Andin Yesse Shammahni uning aliddin ötküzdi. Emma Samuil: — Perwerdigar buni hem tallimidi, dédi. **10** Shuningha oxhash Yesse oghullirining yettisini Samuilning aliddin ötküzdi. Lékin Samuil Yessege: — Perwerdigar bularni hem tallimidi, dédi. **11** Samuil Yessedin: — Barliq yigitler mushularmu? dep soridi. U: — Hemmidin kichiki qald. Lékin mana, u qoy bęqiatidu, dédi. Samuil Yessege: — Uni chaqritip élip kelgin, chunki u kelmigħe dastixanda oltrumaym, dédi. **12** [Yesse] adem mangdurup uni keltürdi. U chirayida qan yürüp turidīħan, közliri chirayliq we kelişken yigit idi. Perwerdigar: — Qopup uni mesih qilghin, chunki [Méning tallighinim] shudur! dédi. **13** Samuil may münggüzini élip uni qérindashlirining arisida mesih qildi. U kündin tartip Perwerdigarning Rohi Dawutning wujudigha chūshti. Samuil

bolsa qopup Ramahgħha ketti. **14** Emđi Perwerdigarning Rohi Sauldin ketkenidi, we Perwerdigar teripidin bir yaman roh uni perishan qildi. **15** Saulning xizmetkarliri uningga: — Mana Xuda teripidin bir yaman roh séni perishan qilidu. **16** Emđi għojimiz özlri aldilirkidki xizmetkarlirini derhal buyrugħaylik, ular chiltar chélishqa usta ademni tapsun; we shundaq boliduki, Xuda teripidin yaman roh üstlirige kelse u chiltar chalsun, uning bilen halliri obdan bolidu, dédi. **17** Saul xizmetkarlirigha: — Méning üchün chiltar chélishqa usta bir ademni tétip qéshimha élip kéklingħar, dédi. **18** Ghulamlardin biri uningga: — Mana Beyt-Lehemlik Yessening chiltargħha usta bir oghlini körđum. U özi batur bir jengħi, gepte hoshyar we kēliskħiñ adem iken, shundaqla Perwerdigar uning bilen bille iken, dédi. **19** Shuning bilen Saul Yessege elchilerni mangdurup: — Qoy baqidīgħan oħglek Dawut mangħiġ, dep éytti. **20** Yesse bir-éseknej teyyarlar uningga nan bilen bi tulum sharab we bir oħlaqni artip, bularni oħgli Dawutning qoli bilen Saulħa ewetti. **21** Shuning bilen Dawut Saulning qéshiga kékli uning aldida turdi. Saul uningga tolimu amraq idu; u Saulning yaragh köturgħiċi boldi. **22** Andin Saul Yessege xewer ewetip: — Dawut méning aldimda tursun; chünki u nezirime yaqtí, dep éytti. **23** Emđi shundaq boliduki, u [yaman] roh Xuda teripidin Saulning üstige kelgħe Dawut chiltarni élip qoli bilen chaldi. Buning bilen Saul aram tétip hali obdan bolup yaman roh uningdin chiqip ketti.

17 Emma Filistiylar jeng qilish üchün qoshunlirini yighthi. Ular Yehudagħha tewe Sokohda jem bolup, Sokoh bilen Azikah otturisidiki Efes-Dammimda chédirlarni tiktik. **2** Saul bilen Israillarju jem bolup Elāh jilgħisida chédirlarri tipi Filistiylar bilen jeng qilgħili sep tħid. **3** Filistiylar bir tereptiki tagħħda, Israillar yene bir tereptiki tagħha turrit; otturisida jilgħa bar idi. **4** Shu waqt Filistiylar lerni leshkergħadidin Għatliq Goliat isimli bir chémpiyon palwan chiqip keldi. Uning ġiegżliki alteq bezir ghér. **5** Béshiga mis dubulgħa, uħiġiha qasiraqlaq sawut kiyegeni. Uning bu mis sawuti bolsa besh ming shekel kέletti. **6** Pachaqlirigha mistin tizliq bagħlighan, öħsnisige mis atma neyze qisturiwalghanidi. **7** Uning neyzisining sépi bolsa bapkarning xadisidek idu; neyzisining bésħi alte ming shekel kέletti; qalqan köturgħiċi uning aldida mangatti. **8** U ornida turup Israillning qoshunlirigha mundaq towlaytti: — «Siler némishqa jeng qilish üchün sep tħażġensiler? Men Filistit emesmu? Siler bongħol Saulning qullirighu? Aranglardin bir ademni tallap chiqingħar, u men bilen ēl iħiġiha chħuhsun! **9** U men bilen ēl iħiġiha méni urup ölti'relse, bix silerning qulliringħar bolimiz. Lékin men uni meghlup qilip ölti'resem, siler bizninq qullirimiz bolup bizninq xizmitimizde bolusiler». **10** Shu Filistit yene sóz qilip: — Men bugiñ Israillning qoshuniga haqaret qildingħu? Siler bir ademni chiqiġingħar, biz ēl iħiġiay! — dédi. **11** Saul bilen hemme Israel bu Filistiynning sözlirini anglap, alaqzade bolup bek qorġi. **12** Dawut Yehuda yurtidiki Beyt-Lehemde oltruquġġi Yesse dégen Efratliq ademniq oħgli idu. Yessening sekkiz oħgli bar idi. Saulning künnliride u xeli yashinip qalghanidi. **13** Yessening üch chong oħgli Saul bilen jengje chiqqanati. Jengħe chiqqan üch oħgleħuning tunjisining ismi Ċlabb, iċċinħisining ismi Abinadab we üchħinħisining Shammah idu. **14** Dawut hemmidin kichiki idu. Üch chong oħgli Saulħa egħiġi chiqqanidi. **15** Bezide Dawut Saulning qéshidin öz atisining qoqħirini békish üchün qaytip kέletti. **16** Ashu Filistit bolsa qiriq kün'għiċċiher etigen we kechta chiqip turdi. **17** Yesse oħgli Dawutqa: — Bu efah qomachni we bu on nanni élip leshkergħagħha tēz bérip akiliringħha bergen, **18** bu on parche qurutni ularning

mingbēshiga bérip akiliringħing ewhalini sorap ularning kóp xéttini élip kelgin, dédi. **19** Saul, shu [üch oħġul] we Israillning hemme ademli Elāh jilgħisida turup Filistiylierge qarshi jeng qilati. **20** Dawut bolsa eti seher qopup qoylarni biex baqquchining qoliga tapshurup, ashliq-tülükki élip Yesse uningga tapılıgħandek, qoshun istiħkamiga yetkende, jengħe chiqidīgħan leshkerler sören kötürüwatqanidi. **21** Israill we Filistiylar bir-birige udulmu'udul turup soqushqa sep tħid. **22** Dawut bolsa élip kelgen nersilerni yük-taqħarrha qarighuchining qoliga tapshurup sep arisigha yūgħi bérip akiliridin tinchliq soridi. **23** U ular bilen sózlisp turghanda, Filistiylerdin bolgħan Goliat dégen chémpion palwan Filistiylerning sépidin chiqip yene hēliq għepni qildi; Dawut uni angli. **24** Israillning hemme ademli bu ademni kōrgende qéchip kétishti we bek qorġi. **25** Israillning ademli bir-birige: — Chiqiwaqtan bu ademni kōrdungħlarmu? U Israillha haqaret qilish üchün chiqidu. Shundaq boliduki, uni öltiġen ademgħe padishah kóp mal-mülük in'ām qilidu, öz qizini uningga xotunluqqa bérudu hem atisining jemetini Israill teweside baj-alwandin xalas qilidu, dédi. **26** Dawut öz yénida turghan ademlerdin: — Bu Filistiyni öltiġen Israillha qilin'għan shu haqaretnej yoqatqan kishige néme qilinu? Chünki bu xetnisiż Filistiżi zadi kím? U qandaqsige mengħi hayat bolghuchi Xudanġ qoshunlirighha haqaret qilishqa pétinidu? — dédi. **27** Xalayiċ uningga aldinqaldaq dégen sózi boyiche jawab bérjp: — Uni öltiġen kishige mundaq mundaq qilinidu, dédi. **28** Lékin uning chong akisi Eliaħ uning u ademler bilen sözleşħkinni anglap qalid; Eliaħnning Dawutqa achchi qilip: — Némishqa bu yerge kelding? Chöldiki u azghinna qoqni kimme tashlap qoqdun? Men kibirklikingni we köngħlunning yamanliqini bilimen. Sen alayiten jengni kōrgħi kelding, dédi. **29** Dawut: — Men néme qildim? Peqet bir sóz qilsam bolmamdiķen? — dédi. **30** Dawut burulup bashqisidin aldinqaldek soridi, xelq aldida éytqandek uningga jawab berdi. **31** Emma borsi Dawutriġn éytqan sözlirini anglap élip Saulħa yetküžzu; u Dawutni chaqirtpi keldi. **32** Dawut Saulħa: — Bu kishinieg sewebidin héch-kimming yūrku su bolmisu. Silining qulliri fu Filistiyl bilen soqushqili chiqidu, dédi. **33** Saul Dawutqa: — Sen bu Filistiyl bilen soqushqili barsang bolmaydu! Sen téxi yash, emma u yashli qed idu tarta jengħi idu, dédi. **34** Dawut Saulħa: — Qulliri öz atisining qoqħirini békip keldim. Bir shir yaki éyi kékli padidin bir qozini élip ketse, **35** men uning keynidin qogħlap uni urup qozini aghħid din qutquzup allattim. Eger qopup manga hujum qilsa men uni yaylidin tutu-wélip urup ölti'rettim. **36** Qulliri hem shir hem éyiqni öltiġen; bu xetnisiż Filistiymu ulargħha oxhash bolidu. Chünki u mengħi hayat bolghuchi Xudanġ qoshuniga haqaret kelti — dédi. **37** Dawut sózini dawam qilip: — Meni shirning changħiġidin we éyiqnq changħiġidin qutquzgħan Perwerdigar oxħashla fu Filistiynning qolidin qutquzidu, dédi. Saul Dawutqa: — Bargħin, Perwerdigar séninx bilen bille bolħay, dédi. **38** Andin Saul Dawutqa öz jeng kiyimlirini kiygħiżżepp, bésħħi mis dubulghini taqap we uningga bir jeng sawutini kiygħid. **39** Dawut bolsa Saulħa qilichini kiyimminn üstige ēsip, mēnqip baqqi; chünki u bularni kiyip baqmighanidi. Shuning bilen Dawut Saulħa: — Men bularni kiyip mangħal-maidikenmen; chünki burun kiyip baqmighan, dep ularni sħelliwti. **40** U qoliga hasinis iélip, ériqtin besh siliq tash il-ġħap padidji xaltisining yanchuqigħha saldi; u salħusini qoliga élip Filistiye yeqin bardi. **41** Filistit bolsa chiqip Dawutqa yeqinlashti, qalqan köturgħiċċiħi uning aldida mangdi. **42** Filistit Dawutqa birkur sepsélpip qarap mesxire qildi. Chünki u téxi yash, bughday öngħi kwe kēliskien yigit idu. **43** Filistit Dawutqa: — Sen hasa kötürüp aldimħa kepsen? Sen

méni it dep oylap qaldingmu? — dep öz butlirining namlirini tilgha élip Dawutni qarghidi. **44** Filistiy Dawutqa yene: — Bu yaqq kel, men göshüngni asmandiki uchar-qanatlarga we dalalardiki yirtquchlarga yem qilimen, dédi. **45** Dawut Filistiyke: — Sen qılıch, neyze we atma neyzini kötürüp manga hujum qilgili kelding; lékin men sen haqaret qilghan, Israilning qoshunlirining Xudasi bolghan Perwerdigarning nami bilen aldingha hujumgha chiqtim — dédi. **46** «Del bugün Perwerdigar séni méning qolumha tapshuridu. Men séni öltürüp beshingni késip alimen; men leshkergahdiki Filistiylerning jesetlirinimu asmandiki uchar-qanatlarga we dalalardiki yirtquchlirigha yem qilimen. Buning bilen pütkül jahan Israilda bir Xudaning bar ikenlikini bilidu **47** we bu pütkül jamaet Perwerdigarning nusret bérishining qılıch, neyze bilen emes ikenlikini bilidu; chünki bu jeng bolsa Perwerdigarningkidur, U séni qolimizgha tapshuridu». **48** Filistiy Dawutqa hujum qilgili qopup yeqin kelgende Dawut uningga hujum qilgili Filistiy qoshunining sépige qarap yürürdi. **49** Dawut qolini xaltisığha tiqip bir tashni chiqirip salghuga sélip Filistiyge qaritip atti; tash Filistiyning péshanisige tegdi. Tash uning péshanisige pétip ketti, u düm chüshüp yerge yiqlidi. **50** Shundaq qılıp Dawut Filistiy salghu we tash bilen meghlup qılıp uni urup öltürdü; Dawutning qolida héch qılıch yoq idi. **51** Dawut yürüp bérüp, Filistiyning üstide turup, qılıchını qinidin tartip élip uni öltürüp, uning beshimi aldi. Filistiyler öz baturining olgınıni körüpla, beder qacti. **52** Israillar bilen Yehudalar bolsa ornidin qopup sören séliship Filistiylerni jilghighiche we Ekon derwazilrighiche keynidin qoghlap keldi; öltürülgen Filistiyler Shaaraimgha baridighan yolda Gat we Ekon'ghiche yétip ketkenidi. **53** Israil Filistiylerni qogħlashtin yénip kélip ularning leshkergahini bulang-talang qildi. **54** Dawut Filistiyning beshini Yérusalémgha élip bardı; uning yarighini bolsa öz chédirigha qoydi. **55** Saul Dawutning Filistiyning aldigha chiqqinini kögrende qoshunning serdarı Abnerdin: — I Abner, bu yigit kimning oghli? — dep soridi. Abner: — I padishah, hayatting bilen qesem qilimendi, bilmeymen, dédi. **56** Padishah: — Bu yigit kimning oghli iken dep sorap baqqin, dédi. **57** Dawut Filistiyni qırıp qaytip kelgende Abner uni padishahninq qésħigha élip bardı; Filistiyning beshi téxiche uning qolida turattı. **58** Saul uningdir: — I yigit, kimning oghlisen? dep soridi. Dawut: — Men silining qulliri Beyt-Lehemlik Yessening oghlimen, dep jawab berdi.

18 Dawut bilen Saulning söhbitti ayaghħlashqanda, Yonatanning köngli Dawutning könglige shundaq bagħlanduki, uni öz jénidek söydi. **2** Saul bolsa u kuni uni öz yénida élip qélib, uni atisining övige qaytqili qoymidi. **3** Yonatan Dawut bilen ehde qilishti; chünki u uni öz jénidek söyetti. **4** Yonatan uchisidiki tonni sélip Dawutqa berdi, yene jeng kiylimirini, jümlidin hetta qilichi, oqyasi we kemirinimu uningga berdi. **5** Saul Dawutni negila ewetse u shu yerge baratti, shundaqla isħlarni jayida qilatti. Shuning üchiün Saul uni leshkerlerning üstige qoydi. Bu ish barlıq xelqe we hem Saulning xizmetkarlirighimu yaqtı. **6** Dawut Filistiyi öltürüp köpçhilik bilen yan'għanda Israilning hemme sheherliridki qiz-ayallar Saulni naxsha éytip usul oynap qarshi alghali chiqti; ular xushluq ichide dap we üchtar bilen negħme chéolishti. **7** Qiz-ayallar negħme chalghanda: — Saul minglap öltürdü, we Dawut on minglap öltürdü, dep oqushatti. **8** Buni anglap Saul nahayiti xapa boldi; bu söz uning könglige tegdi. U: — Dawutqa on minglap hésablandi, emma manga peqet minglap hésablandi; emdi padishahliqtin bashqa uningga héchnerse kem emes, dédi. **9** Shu kündin tartip Saul Dawutni közlep yürdi. **10** Etisi

Xuda teripidin qabahetlik bir roh Saulning üstige chüshti we u öyide qalamqian jöyligili turdi. Emdi Dawut bashqa waqittikidek qoli bilen chiltar chaldi; Saulning qolida neyze bar idi. **11** Saul: — Dawutni tamgha neyze bilen qadiwetim dep, neyzini atti; lékin Dawut ikki qétim özini daldigha aldi. **12** Perwerdigarning Dawut bilerla bolup, özidin yiraqlap ketkini üchiün Saul Dawuttin qorqatti. **13** Shuning üchiün Saul Dawutni öz yénidin ayrip, uni leshkerlerge mingbési qılıp qoydi; u leshkerlerni élip jengge chiqip turattı. **14** Dawut bolsa hemme isħlarni pem bilen qilatti; chünki Perwerdigar uning bilen bille idi. **15** Saul uning pemlik ikenlikini köürüp uningdin bek qorqatti. **16** Emma pütkül Israıl bilen Yehuda xelqi Dawutni söyetti; chünki u ularni ýeteklej jengge chiqatti. **17** Saul Dawutqa: — Mana, chong qizim Mérab — men uni sanga xotunluqqa bergüm bar. Sen peqet xizmitinge jan-pida bolup, Perwerdigarning jengliride küresh qilghin, dédi. Chünki Saul ichide: — U méning qolum bilen emes, belki Filistiylerning qoli bilen yoqitsuns, dep xiyal qilghanidi. **18** Emma Dawut Saulgha: — Men kim idim, méning atamning jemeti Israıl arisida néme idi, men qandaqmu padishahninq kūy'oghli bolay? — dédi. **19** Lékin Saulning qizi Mérab Dawutqa bérilidighan waqitta, u Meholtatlıq Adrielge xotunluqqa bérildi. **20** Emma Saulning qizi Miqalning köngli Dawutqa chüshkenidi. Bashqilar buni Saulgha éytti, bu ishtin Saul xush boldi. **21** Saul: — Qizimni Dawutqa béréy, u uningga bir sirtmaq bolup, Filistiylerning qolida yoqitsuns, dep oyldi. Shuning bilen Saul Dawutqa: — Bugün ikkinchi qétim kūy'oghluq bolisen, dédi. **22** Saul öz ghulamlirigha: — Dawutqa astirtin: — Mana, padishah sendin söyüni, we hemme ghulamliri sanga amraq. Shuning üchiün padishahninq kūy'oghli bolghin, dep éytinglar, dep tapilidi. **23** Saulning ghulamliri bu sözlerni Dawutning quliqigha yetküzdi. Lékin Dawut: — Neziringlarda padishahninq kūy'oghli bolush kichik ishmu? Men bolsam bir kembegħel we etiwaris ademmen — dédi. **24** Saulning ghulamliri Saulgha Dawutning dégenlerini öz eyni yetküzdi. **25** Saul: — Siler Dawutqa: — Padishah sanga bashqa toluq alghuzmaydu, peqet padishah dushmanliridin intiqam élish üchiün yüz Filistiyning xetnilikinila alidu, dep éytinglar, dédi (Saulning meqṣiti bolsa Dawutni Filistiylerning qolida yoqitish idi). **26** Ghulamlar bu sözlerni Dawutqa yetküzdi; padishahninq kūy'oghli bolush Dawutqa yéqip qalди. Emdi békítilgen möhlet toshmaya, **27** Dawut turup öz ademliri bilen chiqip ikki yüz Filistiyi öltürdü. Dawut ularning xetnilikini késip élip padishahninq kūy'oghli bolush üchiün bularning hemmisini padishahqa tapshurdi. Saul qizi Miqalni uningga xotunluqqa berdi. **28** Saul Perwerdigarning Dawut bilen bille ikenlikini we öz qizi Miqalning uni sóyidighanlıqını köürüp **29** Dawuttin téximu qorqti. Shuning bilen Saul üzlüksüz Dawutqa dushman boldi. **30** Filistiylerning emirliri daim soquşqa chiqatti; emma her qétim chiqsila Dawutning isħliri Saulning hemme xizmetkarliriningkidin muweppaqietlyk bolatti; shuning bilen uning nami [xalayiq] teripidin tolimu hörmekke sazawer bolatti.

19 Saul öz oghli Yonatan we hemme xizmetkarlirige Dawutni öltürüşke buyruq qildi. Lékin Saulning oghli Yonatan Dawutqa bek amraq idi. **2** Yonatan Dawutqa: — Atam Saul séni öltürmekħi; emdi ete etiġen qattiq éhtiyat qilghin, bir mexpij jayni tétip özüngni yosħurghin; **3** men özüm chiqip sen yosħurun'għan étizliqqha bérip atamning yénida turup atam bilen séning tograngda sözlispħaq baqay; ewħali ēnq bilgħendin kényin sanga xewer qilay, dédi. **4** Yonatan atisi Saulgha Dawutning yaxshi gépini qılıp: — Padishah öz xizmetkarigha, yeni Dawutqa

yamanlıq qilmighthay! Chünki u sanga gunah qilmighan; belki uning emelliri özunge köp yaxshılıqlarnı élip kelgen: — **5** U öz jénimi alqinığha élip qopup héléqi Filistiyini öltürdi we shuning bilen Perwerdigar pütkül Israıl üchün chong nusret berdi. Shu chaghda sen özüng körüp xush bolghan emesmu? Emdilikte némisħqa Dawutni sewebsiz öltürüp naheq qan töküp gunahkar bolmaqchi bolisen? — dédi. **6** Saul Yonatanning sözige kirdi. U: — Perwerdigarning hayatı bilen qesem qilimkeni, u ölümge mehkum qilinmaydu, dédi. **7** Andin Yonatan Dawutni chaqirip, Dawutqa bolghan ishlarning hemmisini dep berdi. Andin kényin Yonatan Dawutni Saulning qéshiga élip keldi we u ilgirkidek uning xizmitide boldi. **8** Emma yene jeng boldi; Dawut chiqip Filistiyler bilen jeng qilip, ularni qattiq qırıp meghlup qıldı; ular uning alidin beder qéchisti. **9** Emdi Perwerdigar teripidin qabahetlik bir roh yene Saulni bastı. U öz ýyide qolida neyzisini tutup olturnatti; Dawut bolsa qoli bilen saz chélip turatti. **10** Saul neyze bilen Dawutni sanjip tamgha qadap qoymaqchi boliwidi, lékin Dawut özini qachuruwaldı, neyze tamgha qadilip qıldı. Dawut shu kéchisi qéchip qutuldi. **11** Saul birnechche chaparmenlerni Dawutning öyige ewetip uni paylap turup etisi tang yorughanda uni öltürüşke mangdurdı. Emma Dawutning ayali Miqal uningga: — Eger bu kéche jéningni élip qachmisang, ete öltürülsen, dédi. **12** Shunga Miqal Dawutni penjirdin chüshürtüp qoydi. Shundaq qilip u qéchip qutuldi. **13** Andin Miqal bir «terafim» butni élip kariwatqa yatquzup, bésigha öchke yungidin qilin'ghan bir yastuqni qoyup, ediyal belen yépip qoydi. **14** Saul Dawutni tutush üchün chaparmenlerni ewetkende Miqal: — U aghrip qaldı, dédi. **15** Saul chaparmenlerni [qayıtidın] ewetip: — Uni kariwat bilen qoshup élip kelinglar, uni öltürimen, dep buyrudi. **16** Chaparmenler kirgende, mana kariwatta bu but yattati, bésigha öchke yungidin qilin'ghan yastuq qoyulghanidi. **17** Saul Miqalga: — Némishqa méni bundaq aldap, düshminimmi qachuruwétsisen? — dédi. Miqal Saulgha jawab bérüp: — U: «Méni qoyuwetkin; bolmisa séni öltürüwétimen» dédi, dédi. **18** Dawut qéchip qutulup, Ramahqa Samuilning qéshiga bérüp, Saulning uningga qilghanlirining hemmisini dep berdi. Andin u Samuil bilen Nayotqa bérüp olturnaqlashti. **19** Birsi Saulgha: — Dawut Ramahdiki Nayotta bar iken, dep xewer berdi. **20** Saul Dawutni tutup kélishke chaparmenlerni mangdurdı. Emma ular yétip barghanda peyghemberlerning bir jamaite besharet bériwatqanlıqını we Samuilningmu ularning arisida turup ulargha nazaretcilik qiliwatqanlıqını kördi; shundaq boldiki, Xudanıng Rohı Saulning chaparmenlirining wujudighimu chüshüp, ularmu hem besharet bérishke bashlıdı. **21** Bu xewer Saulgha éytildi; u yene bashqa chaparmenlerni ewetti, lékin ularmu besharet bérishke chüshti. Andin Saul üchinchi qétim yene chaparmenlerni mangdurdı. ularmu hem besharet bérishke chüshti. **22** Andin Saul özı Ramahqa bérüp, Sequdiki chong quduqqqa yétip kelgende, «Samuil bilen Dawut nede?» — dep soridi. Birsi: — Ular Ramahdiki Nayotta bar iken, dep jawab berdi. **23** Shunga u Ramahdiki Nayotqa yétip keldi; Xudanıng Rohı uning wujudighimu chüshti; shuning bilen umu piyade méngep Ramahdiki Nayotqa barghuche besharet bérüp mangdi. **24** U hetta kiyimlirini séliwtip Samuilning alidä besharet berdi; pütün bir kéche we pütün bir kündüz u yerde yalingach yatti. Buning bilen: — «Saulmu peyghemberlerdinmu?» deyidighan gep peyda boldi.

20 Dawut Ramahdiki Nayottin qéchip Yonatanning qéshiga bérüp uningga: — Men néme qiliptimen? Néme qebihlik qiliptimen? Atang alidä néme gunah qiliptimen, u ménинг jénimni almaqchi boluwatidu? — dédi. **2** U uningga: — Yoqsu,

bundaq ish néri bolsun! Sen ölmeyesen. Chong ish bolsun, kichik ish bolsun atam manga démey qoymaydu. Némishqa atam bu ishni mendin yosħuridikine? Hergiz undaq bolmaydu, dédi. **3** Lékin Dawut yene qesem qilip: — Atang séning neziringde iltipat tapqinimni jezmen bilidu. Shunga u könglide: — Yonatan buni bilip qalmışun; bolmisa uningga azar bolidu, dégendu. Lékin Perwerdigarning hayatı bilen, jéning we hayating bilen aldingda qesem qilimkeni, manga ölümning arılıqi bir qedemla qaldı, dédi. **4** Yonatan Dawutqa: — Könglüng némini xalisa shuni qilay, dédi. **5** Dawut Yonatan'gha mundaq dédi: — Mana ete «yéngi ay» bolidu; men adettikidek padishah bilen hemdastixan bolmısım bolmaydu. Lékin méni qoyup bergen, men üchinchi künü axshimigliche dalada mökünüwalay. **6** Atang méning sorunda yoqluqimni körüp sorisa, sen uningga: «Dawut mendin öz shehiri Beyt-Lehemge tézraq bérüp kélishke jiddiy ruxset soridi, chünki u yerde pütkül ailsi üchün bir yilliq qurbanlıq ötküzidiken», dégin, dédi. **7** Eger u: — Obdan boptu, dése, qulung tinch-aman bolidu: — Lékin u achchiqlansa, uning manga yamanlıq qilishni niyet qilghanlıqidin guman qilmighthay. **8** Sen qulungha iltipat körsetkin; chünki sen özüng bilen Perwerdigarning alidä qulungni ehdleshtürgensen. Lékin eger mende bir yamanlıq bolsa sen özüngla méni öltürjin; méni élip bérüp atangħha tapshurushning néme hajiti? — dédi. **9** Yonatan: — Undaq xiyal sendin néri bolsun! Eger atamning sanga yamanlıq qilidighan niyeti barlıqını bilip qalsam, sanga deyttim emesup? — dédi. **10** Dawut Yonatan'gha: — Eger atang sanga qattiqi gep bilen jawab berse, kim manga xewer bérivid? — dédi. **11** Yonatan Dawutqa: — Kelgin, dalagħha chiqayli, dédi. Shuning bilen ikkisi dalagħha chiqti. **12** Yonatan Dawutqa mundaq dédi: — Israelning Xudasi Perwerdigar manga [guwahki], men ete yaki ögünlükke mushu waqitta atamning niyitini bilip, sanga iltipatlıq bolsa, men adem mangdurup sanga melum qilmamdim? **13** Eger atam sanga yamanlıq qilmaqchi bolsa, men séni tinch-aman yolgha sélħish üchün sanga adem ewetip xewer bermisem, Perwerdigar manga séning beshingħha chüshkendimnu artuq chüshħursun; emdi Perwerdigar atam bilen bille bolghandek séning bilen bille bolsun. **14** Hayatla bolsam méni ólmisun dep Perwerdigarning méħribanlıqini manga körsetkeysen. **15** Men ölüp ketken teqdirdim, öydikilirimdin hem héch waqt méħribanlıqinqi üzmişyeyen; Perwerdigar sen Dawutning hemme düshmenlirini yer yüzidin yoqatqandin kényinmu shundaq qilghaysen». **16** Shuning bilen Yonatan Dawutning jemeti bilen ehde qiliship: — Perwerdigar Dawutning düshmenliridin hésab alsun, dédi. **17** Andin Yonatan yene özining Dawutqa bolghan muhebbiti bilen uningga qesem qildurdi; chünki u uni öz jénidek söyetti. **18** Yonatan Dawutqa mundaq dédi: — Ete yéngi ay bolidu. Mana séning ornung bosh qalidu, kishiler séning yoqluqingħha diqqet qilidu. **19** Üchinchi künü sen chüshüp aldinqi qétim bu ishqa yoluqqiningda özüngni yosħurghan jayħa bérüp «Ezel» dégen tashning yénida turup turghin. **20** Nen tashning yénidiki bir jayħa xuddi nishanni qaralighandek üch pay ya oqi atay. **21** Andin ghulamni mangdurup: — «Ya oqlirini téipi kelgin» — deymen. Eger men ghulamħha: — Ene, oqlar arqa terepte turidu, ularni élip kel, désem, sen chiqip yénimħha kelgin; shundaq bolghanda, Perwerdigarning hayatı bilen qesem qilimkeni, sen üchün tinch-amanlıq bolidu, héch ish bolmaydu. **22** Lékin ghulamħha: — Ene, oqlar aldingda turidu, désem, sen ketkin, chünki undaq bolsa, Perwerdigar séni ketküzüweten bolidu. **23** Emdilikte men bilen sen sózleshken ish togruluq, Perwerdigar sen bilen méning otturimda guwahchidur. **24** Shuning bilen Dawut dalada mökünüwalid. Yéngi ay kelgende, padishah taam yégili dastixanda olturndi. **25** Padishah bolsa

burunqidekla öz ornida tamning yénidiki törde olturdi. Yonatan ornidin turdi, Abner Saulning yénida olturdi. Lékin Dawutning orni bosh qalди. **26** Emma Saul u künı héchméné démidи. Chünki u: — Dawutqa bir ish boldi, u napak bolup qalди. U jezmen napak bolup qaptu, dep oyldи. **27** Lékin Dawutning orni yéngi ayning etisimu, yeni ayning ikkinchi künimü bosh idи. Saul oghli Yonatandin: — Némishqa Yessening oghli yaki tünögün yaki bügüñ tamaqqqa kelmeydü, dep soridi. **28** Yonatan Saulgha jawab bérüp: — Dawut Beyt-Lehemge barghili mendin jiddiy ruxset sorap: — **29** Méning bérishimgha ruxset qilgihan, ailmizing shereerde bir qurbanlıq ishi bolghach akam ménинг bérishimni ýtípti; eger séning nezirindeň iňtip tapqan bolsam qérindashlirımlı bilen körtüshüp kelişke ruxset bergen, dédi. Shunga u padishahning dastixinigha kelmidi, dédi. **30** Saulning Yonatan'ga qattiq ghezipi kélip: — I buzuq, kaj xotunning oghli, némishqa Yessening oghlini özüngge tallap, özüngü shermendeh qılıp we anangni nomusqa qoyghiningi bilmemdimen? **31** Eger Yessening oghli yer yüzide tirik bolsila, sen hem séning padishahlıqıng mustehkem bolmaydu. Shunga emdi adem ewetip uni ménинг qéshimgha élip kelgin, chünki u ölümgə mehkemdur! — dédi. **32** Yonatan atisi Saulgha jawab bérüp: — U némishqa ölümgə mehkum qilinişi kérek? U néme qiptu? — dédi. **33** Andın Saul Yonatan'ga sanjish üchün uningga neyzini atti; buning bilen Yonatan atisining Dawutni öltürmekchi bolghanlıqını éniq bilip yetti. **34** Yonatan bolsa qattiq achchiqlap dastixandın qopup ketti we yéngi ayning ikkinchi künı héch taam yémidi. Chünki atisining Dawutni shundaq haqaretlişi uningga qattiq azar bolghanidi. **35** Etisi Yonatan dalagha chiqip Dawut bilen kelişken jaygha bardı. Uning bilen bir kichik ghulam bille bardı. **36** Ü ghulamgha: — Sen yügür, men atqan ya oqlırını térip kelgin, dédi. Ghulam yügürdü, u bir oqni uning aldi teripige attı. **37** Ghulam Yonatan atqan oq chüshken jaygha kelgende Yonatan ghulamnı chaqırıp: — Oq séning aldi teripinde turmadı? — dédi. **38** Andın Yonatan ghulamnı yene chaqırıp: — Bol, ittip bol, hayal bolmighın! — dédi. Yonatanning ghulamı ya oqını yighip qhojisığa élip keldi. **39** Lékin ghulamning bolghan ishtin xewiri uq idı. Buni yalghuz Yonatan bilen Dawutla bilette. **40** Andın Yonatan ghulamığha yaraghırlarını bérüp uningga: — Ularmı sheherge élip ketkin, dédi. **41** Ghulam ketkendin kényin Dawut [tashning] jenub teripidin chiqıp yerge yiqılıp üch qétim tezim qıldı. Ular bir-birini söyüşti, bir-birige ésiliship yighlashti, bolupmu Dawut qattiq yighthidi. **42** Yonatan Dawutqa: — Sepiring tinchaman bolsun; chünki biz ikkımız: — Perwerdigar ménинг bilen séning otturunda we ménинг neslim bilen séning nesling otturısında mengtgüje guwah bolsun, dep Perwerdigarning nami bilen qesem ichishken, dédi. Dawut ornidin qopup mangdi, Yonatanmu sheherge kirip ketti.

21 Dawut emdi Nobqa kélip Aximelek kahinming qéshigha bardı. Lékin Aximelek Dawutni körgende titrep qorqup uningga: — Némishqa birimu sen bilen kelmey yalghuz kelding? — dédi. **2** Dawut Aximelek kahin'għa: — Padishah manga melum bir ishni buyrup: — Men sanga buyrughan ish yaki sanga tapilghan yolyoruq toghrisidin héchkim birnème bilmisun, dégenidi. Öz ghulamlırmı bolsa melum bir jaygha bérishqa békítip qoydum. **3** Emdi qolungda néme bar? Besħ nan, yaki néme bolsa, shuni manga bergen, dédi. **4** Kähin Dawutqa jawab bérüp: — Qolumda adettiki nan yoq, peqet muqeddes nan bar. Eger ghulamlar ayallargha yéqinlashmigrapha bolsa yése rawa bolidu, dédi. **5** Dawut kahin'għa jawab bérüp: — Berheq, men bashqa waqtılarda chiqqinimgha oxshash, ayallar

bizdin yiraq bolghili üch kün boldi. Men [herqetim] chiqqanda, gerche adettiki seper bolsimu, ghulamlarlung qachiliri pak bolidighan yerde, bügün ular we qachiliri téximu pak bolmamdu, dédi. **6** Shuning bilen kähin uningga muqeddes nandin berdi, chünki bu yerde «teqdım nan»dın bashqa héchqandaq nan yoq idı. Bu nan Perwerdigarning huzurığha yéngi issiq nan qoyulghan künı almashturulghan nanlar idı **7** (lékin u künı Saulning xizmetkarlıridin melum birsi u yerde Perwerdigarning huzurida qaldurulghanidi. Uning ismi Doeg bolup Saulning padichilirining chongi idı). **8** Dawut Aximelekkę: — Qolungda neyze yaki qılıch yoqmu? Padishah tapshurghan ish jiddiy bolghach yaki qılıch yaki bashqa yaraghırlımı élip kélémidim, dédi. **9** Kähin: — Sen Élah jilgħisida öltürġen Filistiy Goliatning qılıchi bu yerde bar, u efodning keynide, bir parče rextke oraqlıq halda turidu. Xalisang alghin, uningdin bashqisi yoq, dédi. Dawut: — Bu tengħidhi yoq qılıchtur, shuni manga bergen, dédi. **10** Dawut u künı qopup Sauldin qéchip Gatning padishahi Aqishning qéshigha bardı. **11** Lékin Aqishning xizmetkarlıri uningga: — Bu zémiminng padishahi Dawut emesmu? Uning toghrisida qiz-ayallar bir-birige: — Saul minglap öltürdü, We Dawut on minglap öltürdü, — dep naxsha-għezel oqushup ussl oynighan emesmu, dédi. **12** Dawut bu sözlerni könglige püküp Gatning padishahi Aqishtin bek qorqtı. **13** Shuning üchün ularning köz alidda özining yürüš-turushlirini özgertip, ularning qolida turghan waqtida özini sarangdek körsett, u derwazilarning ishklirige jipjip, tüktürkini saqiligha aqturnati. **14** Aqish xizmetkarlırigħa: — Mana bu ademming saranglıqini körtemsiler? Uni némishqa ménинг aldimħha élip keldinglar? **15** Mende saranglar kembħilmidi? Siler bu kishini aldimħha saranglıq qilgħili élip keldinglarmu? Bu adem ménинг öy়ümge kirishi kérékmu? — dédi.

22 Dawut u yerdin kétip Adullamdiķi ghargħa qacthi. Uning qérindashliri bilen atisining pütkül jemeti buni anglap uning qéshigha bardı. **2** Ézilgen, qerzdar bolghan we derdmenlerning hemmisi yighilip uning yéñigha keldi we u ularning serdari boldi. Uningħha qoshulghan ademler bolsa töt yüzche idı. **3** Dawut u yerdin chiqip Moabdiķi Mizpahqa bérüp Moabning padishahidin: — Xudaning méni néme qildiğħinini bilgħe, ata-anamming bu yerge kélip aranglarda turushiga yol qoyħħayla, dep telep qildi. **4** Dawut atisi we anisini Moabning padishahining qéshigha élip keldi. Dawut qorħandha turghan pütkül künlerde ata-anisi uning bilen bille turdi. **5** Emma Gad peyghember Dawutqa: — Qorħandha turmay, bu yerdin chiqip, Yehuda zémiminha bargħin, dédi. Shuning bilen Dawut u yerdin aylirip, Heret ormanliqiqha bardı. **6** Saul Dawutning nedu turuwaqnaliqidin xewer täpti. Saul bu waqitta Ramahdiki Gibéahda égħiż bir jayda yulħun derixining tüwide olturatti. Uning qolida neyzisi bar idı, barliq xizmetkarlıri chöriside turatti. **7** Saul chöriside turghan xizmetkarlırigħa: — I Binyaminliqlar, qulaq sélinalar! Yessening oghli her biringħarha étizlar bilen tüzümzarlarnej teqsim qılıp béremu? Hemmingħarni ming bésħi we yús bésħi qilamdu? **8** Siler hemmingħar manga qest qildingħar, öz oħglumming Yessening oghli bilen ehde qilishqinini héchkim manga uqturmadi. Héch qaysingħar manga ich aghrithmidinglar yaki öz oħglumming ménинг xizmetkarlımi manga yosħurun hujum qilishqa qutratqinidin manga xewer bermidħingħar, dédi. **9** Andin Saulning xizmetkarlırinin iċċiġe kiriwalghan Doeg: — «Men Yessening oħġlini Nobqa Axitubning oghli Aximelekninq qéshigha kelginini körđum, **10** — Aximelek uning üchün Perwerdigardin yol soridi we uningga ozuq-tülikt bilen Filistiy Goliatning qilichini berdi» — dédi. **11** Padishah adem ewetip

Axitubning oghli kahin Aximelekni, shundaqla uning atisining pütkül jemetini, yeni Nobdiki kahinlarnimu chaqirtip keldi. Ularning hemmisi padishahning qéshiga keldi. **12** Saul: — I Axitubning oghli anglinhí, dédi. U: — I ghojam, mana men, dédi. **13** Saul uningga: — Némishqa siler, sen bilen Yessening oghli, manga qest qilisiler? Sen uningga nan we qilich béríp, uning üchün Xudadin yol soridingchu? Mana emdi u bugünkidek manga hujum qilmagchi bolup paylap yürmekte! — dédi. **14** Aximelek padishahqa jawab béríp: — Silining barlıq xizmetkarlirining arisida Dawutdek sadiq kim bar? U padishahning küt'oghli, silining mexpiy meslihetlirige ishtirak qilghuchi we ordiliri ichide izzetliq emesmid? **15** Men peqet uning üchün Xudadin yol sorashni bügňula bashlidimmu? [Asiyliq] qilish mendin néri bolsun! Padishah öz qulini we atamning pütkül jemetini eyibke buyrumighayla, chünki qullirining bu ishtin qilche xewiri yoq, dédi. **16** Lékin padishah: — I Aximelek, sen ölisen, sen we atangning pütkül jemeti choqum ölisiler, dédi. **17** Padishah öz chörisidiki chaparmenlirige: — Mang, Perwerdigarning kahinlirini öltürüshke qol kötürgili unimidi. **18** Emdi padishah Doegke: — Sen béríp kahinlarni öltürüwetkin, dédi. Édomluq Doeg béríp kahinlarni öltürdi; bu künii u kanaptin toqulghan efod kiygen seksen besh ademni öltürdi. **19** Andin u kahinlarning shehiri Nobda olтурghuchilarini qirdi, yeri er we ayallar, balilar we bowaqlar, kala, éshek, qoylar — hemmisini qilichlidi. **20** Emma Axitubning oghli Aximeleknинг Abiyatar dégen bir oghli tutulup Dawutning qéshiga qéchip keldi. **21** Abiyatar Dawutqa Saul Perwerdigarning kahinlirini öltürdi, dep xewer berdi. **22** Dawut Abiyatarga: — U künii Doegning u yerde ikenlikini körüp, uning jezmen Saulgha xewer bérídighinini bilgenidim. Men atangning pütkül jemetining öltürüllishige zamin boldum, dédi. **23** Men bilen bille turghin, héch qorqmighin. Chünki ménining jénimmi almaqchi bolghanlar séning jéniningnimu hem almaqchi. Ménining qéshimda bixeter turisen, dédi.

23 Birsi Dawutqa xewer béríp: — Mana Filistiylar Kélahgha hujum qilip xamanlarni bulap-talimaqtä, dédi. **2** Dawut Perwerdigardin: — Men béríp bu Filistiylerge zerbe bérímenmu? — dep soridi. Perwerdigar Dawutqa: — Béríp Filistiylerge zerbe béríp Kélahni azad qilghin, dédi. **3** Lékin Dawutning ademliri uningga: — Mana biz Yehuda zémínida turupmu qorqiwatqan yerde, Kélahgha béríp Filistiylerning qoshunliriga hujum qilsaq qandaq bolar? — dédi. **4** Shunga Dawut yene bir qétim Perwerdigardin soriwidi, Perwerdigar uningga jawab béríp: — Sen ornungdin turup Kélahgha bargħin; chünki Men Filistiylerni qolungħha tapshurimen, dédi. **5** Buning bilen Dawut öz ademliri bilen Kélahgha béríp Filistiylar bilen soquşup, mallirini olja qilip, ularni qattiq qirdi. Dawut shundaq qilip Kélahda turuwatqanlarni qutquzdi. **6** Emdi Aximeleknинг oghli Abiyatar Kélahgha qéchip kélip Dawutning qéshiga kelgende, uning qolida efod bar idı. **7** Birsi Saulgha, Dawut Kélahgha keptu, dep xewer berdi. Saul: — Emdi Xuda uni ménining qolumħha tashlap tapshurid. Chünki u derwaziliri we taqaqliri bar sheherge kirgechke solunup qaldı, dédi. **8** Emdi Saul Dawut bilen ademlirinu muhasirige élish üchün hemme xelqni Kélahgha béríp jeng qilishqa chaqirdi. **9** Dawut Saulning özini qestleydighanlıqını bilip, Abiyatar kahin'għa: — Efodni élip kelgin, dédi. **10** Andin Dawut: — I Israilning Xudasi Perwerdigar, menki Séning qulung Saulning bu sheherni ménining sewebimdin xarab qilish üchün Kélahgha kélishke qestlewatqanlıqını éniq anglidi. **11** Kélahdikiler méni uning

qoligha tutup bérermu? Saul öz bendeng anglichandek bu yerge kélermu? I Israilning Xudasi Perwerdigar, Sendin ötünimeni, öz bendengge bildürgeysen, dédi. Perwerdigar: — U bu yerge kéliudu, dédi. **12** Dawut yene: — Kélahdikiler méni we ademlirimni Saulning qoligha tutup bérermu, dédi. Perwerdigar: — Ular silerni tutup bérividu, dédi. **13** Emdi Dawut ademliри bilen (texminen alte yüzche) ornidin turup Kélahdin chiqip, özliarı baralaydighan terepke qarap ketti. Saulgha, Dawut Kélahtin qéchiptu dep xewer bérilgende u uni qogħlashqa chiqmidi. **14** Dawut bolsa chöldiki qorghan-qiyalarda hemde Zif chölining tagħlirida turid. Saul uni her kūni izdeyti; lékin Xuda uni uning qoligha tapshurmidi. **15** Emdi Dawut Saulning özini öltürgili chiqidaghlanlıqını bayqap qaldı. Shu chaghda u Zif chöldiki bir ormanlıqta turatti. **16** Saulning oghli Yonatan bolsa ormanlıqqa chiqip Dawutning qéshiga béríp, uni Xuda arqliq righbetlendürüp uningga: — **17** Qorqmighin; chünki atam Saulning qoli séni tapalmaydu. Sen belki Israilning üstide padishah bolisen, men bolsam séning weziring bolimen, buni atam Saulmu bilidu, dédi. **18** Andin ular ikkiyen Perwerdigarning alida ehde qilishti; Dawut bolsa, ormanlıqta turup qaldı, Yonatan öz öyige yénip ketti. **19** Shuningdin kényin Ziftikiler Gibéħta turuwaqtqan Saulning qéshiga kélip: — Mana, Dawut Xaqilahning égizlikidiki Yeshimonning jenubi teripige jaylashqan ormanlıqti qorghanlarda yosħurunwalid, bilmembida? **20** Shunga, i padishah, qachan köngülliri tartsa shu chaghda kelsile; biznix burchimiz uni padishahning qoligha tutup bérishir, dédi. **21** Saul: Manga ich aghrifqiningħar tħ�iħi Perwerdigar silerge bext ata qilghay. **22** Emdi silerdin ötünimeni, béríp zadi qaysi yerde turidighinini jezmllestüringħar, uning idérirkini éniqlap, we kimmung uni körġenlikini bilip kelingħar; chünki kishiler éytishiche u intayin hiyliger iken, dédi. **23** Shunga béríp, uning yosħurun'ghan barlıq mexpij jaylirini éniq körüp kelingħar, yéningħa yénip kélip manga eynini éytingħar. Andin men siler bilen bille barimen; we shundaq boliduki, eger u zéminda bolsila, men Yehudiyarlarning mingħaliqħarlarning adisidin uni izdep tapimen, dédi. **24** Ular qopup Sauldin ilgħi Zifqa bard; lékin Dawut öz ademliri bilen Maon chöllükidiki Yeshimonning jenub teripidiki Arabah tüzenglilikide turuwaqtati. **25** Saul ademliri bilen Dawutni izdep bardi. Kishiler bu xewerni Dawutqa étti; shuning bilen u chūħiup, qiyagħa béríp Maon chölide turdi. Saul buni anglap Dawutning keynidin qogħlap Maonning chölige chiqt. **26** Saul tagħnning bu teripide mangdi, emma Dawut ademliri bilen tagħnning u teripide mangdi. Dawut Sauldin qéchħiħi üchün adliriwatqanid; lékin Saul ademliri bilen Dawut we uning ademlirinu tutimiz dep ularni qorshighi turdi. **27** Emma bir xewerchi Saulning qéshiga kélip uningga: — Filistiylar zémiminizning jenub teripige kirip bulang-talang qiliwatidu, tézdin qaytsila, dédi. **28** Shuning bilen Saul yénip Dawutni qogħlashtin toxtap Filistiylar bilen soquħsqili chiqt. Shunga u yer Sela-Hammahléket dep ataldi. **29** Dawut bolsa u yerdin chiqip En-Gedining tagħ-qorghanlıqida turdi.

24 Saul Filistiylerni qogħlap chiqirip yan'għanda uningga: — Mana, Dawut En-Gedidiki chölde turuwétiptu, dégen xewer bérildi. **2** Saul emdi pütkül Israieldin xillan'għan üch ming ademni élip Dawut bilen ademlirinu idžigli «Yawa tékiler» qoram tashħiqliha chiqt. **3** U yolning yéndik qoy qotanliriga kelgende, shu yerde bir għar bar idı. U teret qilish üchün ghargħa kirdi; Dawut bilen ademliri gharning ichkkiriside oltratti. **4** Dawutning ademliri uningga: — Mana Perwerdigarning sanga: — Öz dushmaningni séning qolungħha bérimen, néme sanga layiq körnuse shuni qilghin, dégen kūni del mushu kün iken, dédi.

Dawut qopup Saulning tonining peshini tuydurmay kesiwalid. 5 Lékin Saulning tonining peshini keskini üçün Dawut könglide qattiq epsuslandi. 6 U öz ademlirige: — Perwerdigar meni Perwerdigar Özى mesih qilghan ghojamgħa bundaq qolumni uzartishint saqlisun, chünki u Perwerdigarning mesħilgini, dédi. 7 Shu söz bilen Dawut öz ademlirini tosup Saulgha chéqilgħili qoymidi. Saul bolsa qopup ghardin chiqip öz yoligha ketti. 8 Andin Dawutmu turup ghardin chiqip Saulning keynidin: — I għojam padishah! — dep chaqirdi. Saul keynige qarawidi, Dawut ēgilip yüzini yerge yaqqan halda tezim qildi. 9 Dawut Saulgha mundaq dédi: — «Man, Dawut séni qestħeshke purset izdewatidu, deydīgħan kishilerning sözige nérmishqa qulaq salila? 10 Mana btitġun öz közliri bilen kordilki, Perwerdigar biegun għarda silini öz qolumgħa bergenidi. Bezler manga uni öltürwetkin, dédi; lékin men silini ayap: — Għojamgħa qolumni uzartmaymen, chünki u Perwerdigarning mesħilgini, dédim. 11 Qarisila, iata, qolumdiki tonlirinen peshige. Silini öltürmey tonlirinen peshini keskenlikim din shuni bilsileki, könglümde silige ya yamanliq ya asiyliq yoq, silige gunah qilghinim yoq, lékin sili jénnimi alghili paylimaqtila. 12 Perwerdigar men bilen silining otturimizda höküm qilsun, méning hésabimni silidin Perwerdigar alsun; lékin ménning qolum silige kötürülmeydu. 13 Konilar: — «Rezill rezillerdin chiqidu» dep éytqaniken, lékin öz qolum silige kötürülmeydu. 14 Israilning padishahi kimmi tutqili chiqt? Kimni qogħlap yürüd? Bir örük itni, xalas! Yalghuz bir bürgini, xalas! 15 Perwerdigar soraqhi bulop men bilen silining otturimizda höküm chiqarsun! U heq-naheqni ayriq, dewayimni sorap méni silining qolliridin xalas qilip, adalet yürgürgey!» — dédi. 16 Dawut Saulgha bu sözlerni éytqanda Saul: — Bu séning awazingmu, i oħglum Dawut? — dédi. Andin Saul yuqiri awaz bilen yighthap ketti. 17 U Dawutqa: — «Sen mendin adilsen, chünki sen manga yaxshiliq qayturdum, lékin men sanga yamanliq qayturdum. 18 Sen biegun manga yaxshiliq qilghaniqinqi obdan körtsitp berding; Perwerdigar méni qolungħha tapshurghan bolsimu, sen méni öltürmiding. 19 Birsi öz dūshminini tapsa, uni aman-ésen ketkili qoymadu? Perwerdigar séning manga biegun qilghan yaxshiliqqin üçün sanga yaxshiliq yandurghay. 20 Emdi mana, shuni bildimki, sen jezmen padishah bolisen, Israîlning padishahliq séning qolunga tiklinidu. 21 Lékin hazir Perwerdigar bilen manga qesem qilghink, mendin kékien ménning neslimni yoqatmay, namimmi atamming jemetdin öchħürmigeyen», dédi. 22 Shuning bilen Dawut Saulgha qesem qildi. Saul öz öyige yénip ketti; Dawut ademliri bilen qorghan-qiyagħa chiqip shu yerde turdi.

25 Samuil öldi. Pütktül Israîl yighthil uning üçhün matem tutti; ular uni uning Ramahdiki öyide depne qildi. Dawut bolsa qopup Paran chölige bardi. 2 Emdi tirikħiluki Karmelde bolghan, Maonda olturuqluq bir adam bar id. Bu kishi bek bay bulop üch ming qoy, bir ming öchkisi bar id. U öz qoylirini Karmelde qirqiwallati. 3 U ademning ismi Nabal bulop, ayalining ismi Abigail id; ayal hem pem-parasettik hem ept-turqi chirayliq, lékin éri qattiq qol we rezil id; u Kalebning ewladden id. 4 Dawut chölde turup Nabalning öz qoylirini qirqiydhanliqini anglap 5 On yash yigitin u yerge mangdurul ulargha: — Siler Karmelje chiqip Nabalning qéshiga béríp, mendin uningħha salam éytingħar. 6 Uningħha: — «Yashighayen; size tinch-amanliq bolghay, öyinġżeże tinch-amanliq bolghay, hemme barliqingizha tinch-amanliq bolghay! 7 Men qirqighuchilarnergy sizde ish bashlightanliqini anglidim. Sizning padichiliringiz biz tereplerde turghanda ulargha héch zexme yetkümdigu; biz Karmelde turghan waqitta ularning

héch tersisi yitip ketmudi. 8 Öz yigitliringizdin sorisingiz ular sizge dep bérídu. Shunga biz qutluq bir künide keldu, shunga yigitlirimiz neziringizde iltpatapsun; öz qolinqizha néme chiqsa shuni kemini liringizze we oħgħlingiz Dawutqa néme chiqsa shuni bergeysiz», dengħar, — dédi. 9 Dawutning yigitliri u yerge béríp bu geplerning hemmisini Dawutning namida uningħha éytip andin jim turup saqlidi. 10 Nabal Dawutning xizmetkarlirigha jawab béríp: — Dawut dégen kim? Yessening oħgħi dégen kim? Bu künlerde öz għojjilirini tashlap kétiatqan xizmetkarlar tola. 11 Men özümning yémek-ichmeklirimmu we yung qirqu għuchħilimha soġħan għosħni kelgen jayi namelum bolghan kishilerge bérēmid? — dédi. 12 Dawutning yigitliri kelgen yoligha yénip ketti. Yénip kélip ular Dawutqa hemme ġepni dep berdi. 13 Dawut öz ademlirige: — Her biringlar öz qilchinglarni esingħar, dédi. Shuning bilen herbiri qżi qillich [tasmisiga] asti, Dawutmu öz qilichini asti. Andin töt̄ yūzze adem Dawut bilen chiqt, we ikki yūzze kishi jaħduqlar bilen qaldi. 14 Emma Nabalning xizmetkarliridin biri uning ayali Abigailha: — Dawut elchilerni chöldin għojimizha salam bérishke ewetken; lékin u ularni tillap kayip ketti. 15 Bu ademler bolsa, bizże kōp yaxshiliq qilghan. Biz dalda ularning yénida yūrġen waqitħimizda bizeg héch yamanliq kelmidi, biznun héch nersimizu yitip kettmigeni. 16 Biz ularħha yéqin jayda qoy baqqan waqitta ular kċeħ-kündüz bizeg sépildek bolghanidi. 17 Emdi bu isħtin xewderar boldila, qandaq qilish kérékklini oyli ship baqqayla. Bolmisa, għojimizha we pütkul öydikkirige bir bala-qaza kelmey galmyadu. U shunche kaj bir ademki, héch kien uningħha sóz qilishha pétinalmaydu, dédi. 18 Abigail derhal ikki yüz nan, ikki tulum sharab, besh pishurulħan qoy, besh seah qomach, bir yūz kishmish poshkili, ikki yūz enjur poshkili élip esheklerge artip 19 öz yigitlirige: — Méning aldīmda béringħar; mana, men keyningħardin baray, dédi. Lékin u öz ħalli Nabalha bu isħni démid. 20 U öz ēshikige minn tagħnning étikidin chūshkende, mana Dawut ademliri bilen uning uduligha chūshüp uning bilen uchrash. 21 Dawut eslide: — Men bu kishining mélini chölde birkardin bikar qogħdha, uning barliqidin hechnemini yittürgħiż minn; lékin u yaxshiliqqin ornida manga yamanliq qildi. 22 Uning ademliridin etiġie birer erkekn qaldurup qoysam, Xuda men Dawutni uningdinnu artuq jazalighay, dégenidi. 23 Abigail Dawutni körüp, aldirap eshektin chūshüp, Dawutning aldida yiqlip yūzini yerge yéqip tezim qildi; 24 uning putlirigha esilip mundaq dédi: — I għojam, bu qebħiħliq manga hésabla sun; emdi shuni ötünimenki, dédekkirin silige sóz qilishha ijazzet qilip, dédekkirinng sözige qulaq salghayha: — 25 ötünimenki, għojam bu rezil adem Nabalha pisent qilmaghħya; chünki uning mijezi xuddi ismighha oxħashtur; uning ismi [kaj], derweġe uningda kajjiq tolmu āgħid. Lékin men dédekkirli bolsa għojam ewetken yigitlerni körmid. 26 Emdi i għojam, Perwerdigarning hayati bilen we séning jéning bilen qesem ichimenki, Perwerdigar silini öz qolliri bilen qan töküp intiqam élisħtin saqlidi. Emdi dūshmenlirrimu, sili għojamgħa yamanliq qilmaqchi bolghanlar mu Nabalha oxħasħħ bolsun. 27 Emdi dédekkirli għojamgħa élip kelgen bu sowħat bolsa għojamgħa egħeshken yigitlerx teqsim qilinsun. 28 Silidin ötünimenki, dédekkirinng sewenlikini kechx-ġejla; chünki sili, i għojam Perwerdigarning jengħiġi qilip kelgeni tħix-xi tħallix, barliq künnejid silide yamanliq tēpilmighiñi üçħun Perwerdigar jezżem jemetlirini mezmut qilidu. 29 Birsi qopup silini qogħħal janlirini idzīse, sili għojamning jéni Perwerdigar Xudarlinning qéshidi tirikler xaltxi icħide orilip saqlinidu, lékin dūshmenlirining janlirini bolsa, u salghugħa sélip chörup tashlaydu. 30 Emdi Perwerdigar

sili ghojam toghrisida éytqan barlıq yaxshi wedilirige emel qılıp, silini Israilha bash qılghanda shundaq boliduki, **31** sili ghojamming naheq qan tökmigenlikliri yaki öz intiqamlırını almıghanlıqları üçün köngüllirige putlikashang yaki derd bolmuydu. We Perwerdigar ghojamgħa nusret bergenide sili öz dédeklirini yad qilghayla». **32** Dawut Abigailha: — Séni bugün méning bilen uchrishishqa ewetken Israilning Xudasi Perwerdigargħa teshekkr-medhiye qayturulghay! **33** Emdi eqil-parasitingge barikalla, sangimu barikalla! Chünki sen bugün méni öz qolqm bilen qan töküp intiqam élishtin tostung. **34** Lékin méni sanga ziyan-zexmet yetküzüştin saqlighan Israilning Xudasi Perwerdigarning hayatı bilen qesem qilmenki, sen méning aldimħha tézlinip kelmigen bolsang, Nabålning ademliridni héch erkeq etiġie tirk qalmas id, dédi. **35** Andin Dawut uning özige keltlurh nersilirigin qolidin tapshurup élip uningga: — Tinch-aman öyüngge bargħin, mana sozliringge qulaq sélip, könglüngni qobul qildim, dédi. **36** Abigail Nabålning qéshiga keldi; mana, u öyide shahane ziyapettek bir ziyapet ötküziwatatti. Nabal könglide xushal id, we intayin mest bolup ketkenidi. Shunga Abigail etisi tang atquche uningga héch néme démidi. **37** Lékin etisi Nabal mestliktin yéshilgende ayali uningga bolghan wegħelerni dep bériwidi, uning yüriki ölgendek bolup, özi tashtek bolup qaldi. **38** We shundaq boldiki, texminen kundin keyin Nabålni Perwerdigar urdi we u öldi. **39** Dawut Nabålning ölinjini anglap: — Perwerdigar mubarektur. Chünki U men Nabaldin tartqan haqaret üchün dewayimni sorap Öz qulini yamanlıqtin saqlidi; ekske Perwerdigar Nabålning yamanlıqini öz beshiga yandurdi, dédi. Andin Abigailni öz emrimge alay dep, uningga söz qilghili elchi mangdurdri. **40** Dawutning xizmetkarlari Karmelge Abigailning qéshiga kélip uningga: — Séni emrimge alay dep Dawut sanga söz qilghili bizni ewetti, dédi. **41** Abigail bolsa qopup yüzini yerge tegküdek tezim qılıp: — Mana, dédiking ghojamming xizmetkarlirining putlirini yuŷuşqqa qul bolsun, dédi. **42** Andin Abigail shu haman özige hemrah bolghan besh chörisi bilen eshekkie minip Dawutning elchilirining keynidin bérüp, uning ayali boldi. **43** Dawut Yizreelliç Ahinoamni hem xotunluqqa alghanidi. Shuning bilen bu ikkisi uningga xotun boldi. **44** Lékin Saul Dawutqa xotun qılıp bergen qizi Miqalni Gallimdiki Laishning oghli Faltigha xotunluqqa bergenidi.

26 Emdi Zifliqlar Gibeahha Saulning qéshiga kélip: — Dawut Yeshimon'gha yéqin Haqilah égizlikige yosħurunuawptu emesmu? — dédi. **2** Saul qopup Israildin xillan'ghan üch ming ademni élip, Zif chölidle Dawutni izdigili u yerge bardi. **3** Saul bolsa yol boyida, Yeshimon'gha yéqin Haqilah égizlikide chédir tiki. Dawut chölde turutwatati; u Saulning chölge öz keynidin chiqqinidin xewer tapqanda. **4** Dawut paylaqchilarni mangdurup Saulning rastla kelgenlikini bildi. **5** Dawut qopup Saul chédir tikken jayħha bardi; u Saul bilen qoshun serdari, Nering oghli Abner yatqan yerni kördi. Saul bolsa qoshun istihkami ichide uxlap yatqanidi, ademliри chédirlerini uning etrapīgha tikkenidi.

6 Dawut emdi Hittiyardin bolghan Aximelek we Yoabning inisi Zeruiyaning oghli Abishayha: — Kim men bilen leshkergahha chūshüp, Saulning yénigha baridu? — dep soridi. Abishay: — Men séning bilen baray, dédi. **7** Shuning bilen Dawut we Abishay kécide qoshun bar yerge bériwidi, mana Saul qoshun istihkami ichide uxlap yatqanidi; uning neyzisi tekiyisining yénida yerge qadaaqlıq turattu; Abner bilen ademliри uning etrapida yattatti. **8** Abishay Dawutqa: — Xuda bugün dūshminingni qolungħha tapshurdi. Sendin ötümimenki, manga neyze bilen birla sanjip uni yerge qadap qoyushqa ijaset bergeyse! Ikkı qétim sanjishimning

lazimi yoqtur, dédi. **9** Dawut Abishayha: — Uni yoqatmighin. Kim Perwerdigarning mesih qilghiniga qol uzitip gunahha tartilmighan? — dédi. **10** Dawut yene: — Perwerdigarning hayatı bilen [qesem qilmenki], Perwerdigar jezmen uni urudu; ya uning ölidighan künji kéléido ya u jengje chūshüp halak bolidu. **11** Perwerdigar méni Perwerdigarning mesihliginige qol uzitishidin saqlighay! Emma uning beshidiki neyze bilen su idishini alghin, andin kéteyli, dédi. **12** Shuning bilen Dawut neyze bilen idishni Saulning beshining yénidin élip, ikkisi chiqip ketti. Emma héchhim körmidi, tuyupmu qalmidi hem oyghinip ketmidi, belki hemmisi uxlawerdi; chünki Perwerdigar bi qattiq uyquni ularning üstige chūshürigenidi. **13** Dawut uduldiki terepkötüp yiraqraq bir döngning töpaside turdi; ularning arılıqi yiraq idi. **14** Dawut qoshun bilen nerning oghli Abner towlap: — Jawab bermemsen, i Abner! — dédi. Abner: — Padishahhaq towlighuchi kim sen? — dédi. **15** Dawut Abnerge: — Sen batur emesmu? Israilda sanga kim teng kéleleydu? Némishqa ghojang padishahni qogħidimiding? Chünki xelqtiñ bir kishi ghojang padishahni halak qilghili kiriptu. **16** Séning bundaq qilghining yaxshi emes! Perwerdigarning hayatı bilen [qesem qilmenki], Perwerdigar mesih qilghan ghojngħarni qogħidimiqħanliqingħar üchħun ölümge layiq boldungħar. Emdi padishahning neyzisi we beshining yénidiku si idishining qeyerdlilikqe qarap békqinlar, dédi. **17** Saul Dawutning awazini tonup: — Bu séning awazingmu, i oghlum Dawut! — dédi. Dawut: — I għojam padishah, bu méning awazimdr, dédi. **18** U yene: — Némishqa għojam öz qulini mundaq qogħlaydu? Men néme qilipti? Qolumda néme yamanlıq bar? **19** Emdi għojam padishah öz qulining sözige qulaq salghay. Perwerdigar silini manga qarshi qożgħatqan bolsa bir hediye-qurbanliq uning könglini razi qilghay; lékin insan baliliri bolsa, ular Perwerdigarning aldida lenetke qalsun, chünki ularning emdi méni Perwerdigarning mirasidin behrimen bolushtin mehrum qılıp, méni bashqa tlħallargħa ibadet qil, dégħi bolidu. **20** Emdi méning qénim Perwerdigarning huzuridin yiraq yerge tökülmisun; chünki tagħħidha bir kekklixi owlighandek Israileg padishahi bir yalghuz bürgini idžigħi chiqip, dédi. **21** Saul: — Men gunah qildim; yénip kelġin i oghlum Dawut; méning jénim bugħiż közliringde eżix sanalghini üchħun men sanga bundin kέyin héch ziyan-zexmet yetküzmeymen; mana, exmeqliq qildim, bek éziptiġen, dédi. **22** Dawut jawab bérüp: — Mana padishahning neyzisi, ghulamlardin biri kélip uni yandurup alsun. **23** Perwerdigar her ademming heqqaniyiqli bilen sadiqliqigha qarap yandurghay. Chünki bugün Perwerdigar silini méning qolumga tapshurdi, lékin men Perwerdigarning mesihliginige qol uzitishini xalimidim. **24** Mana, bugün silining janliri méning közliġimde eżix bolghandek méning jénim Perwerdigarning kóziede eżix bolghay, u méni hemmie awarichiliktin qutquzghay, dédi. **25** Saul Dawutqa: — Ey oghlum Dawut, beriketlen'geyse. Sen jezmen ulugh isħlarni qilisen, isħliring jezmen rawajliq bolidu, dédi. Andin Dawut öz yoligha ketti, Saulmu öz jayħha yénip bardi.

27 Dawut könglide: — Haman bir künji Saulning qolidha halak bolidighan oxshaymen. Shunga Filistylerning zéminigha tézdin qéċip kétéishidin bashqa amal yeq. Shundaq qilsam Saul Israfil zéminni ichide méni tépishtin ümidsizlini, izdeshtin qol üzidu, we men uning qolidin qutulimen, dep oylidi. **2** Shuning bilen Dawut qopup uningga egeshken alte yütz ademmi élip Gatning padishahi Maoqning oghli Aqishning qéshiga barda. **3** Emdi Dawut we ademli, yeni herbiri öz ailisidikiler bilen bille Gatta Aqish bilen turdi. Dawut ikki ayali, yeni Yizreelliç

Ahinoam we Nabalning tul xotuni Karmellik Abigail bilen bille shu yerde turdi. **4** Saul: — Dawut Gatqa qéchiptu, dégen xewerni anglighanda, uni yene izdep yürmidı. **5** Dawut Aqishqa: — Eger közlinirin alıldı iltipat tapqan bolsam, olturnushum üçün sehradıki bir sheherdin bizge bir jay bergeyä; qulung qandaqmu shahane sheherde silining qashlırida tursun, dédi. **6** U künü Aqish uninggha Ziklag shehirini berdi. Shuning üçün Ziklag bugünkü kün'giche Yehuda padishahlıriga tewe bolup kelmekte. **7** Dawut Filistiylerning zéminden turghan waqtı bir yıl töötay boldı. **8** Dawut bolsa öz ademlri bilen chiqip Geshuriylargha, Gezriylerge we Amaleklerge hujum qilip, ularni bulang-talang qilip turattı (chünki ular qedimdir tartip Shurigha kirish yolidin tartip Misir zémiminigich bolghan shu yurtta turattı). **9** Dawut [herqetim] zémindikilerni qırıp er yaki ayal bolsun, birnemu tırık qaldurmayıttı we qoy, kala, éshek, töge we kiyim-kéchéklerni élip Aqishning yénigha yénip kélétti. **10** Aqish: — Bugün qaysi jaylarni bulang-talang qildinglar, dep soraytti; Dawut: — Yehuda zémiminining jenub teripini, Yerahmeelliklerning jenub teripini we Kéniylerning jenub teripini bulang-talang qıldıq, deytti. **11** Dawut er yaki ayallarning birinimu Gatqa tırık élip kelmeytti; chünki u: — Ular bizning toghrimizdin, «Dawut undaq-mundaq qıldı» dep qep qılıshi mumkin, deytti. Dawut Filistiylerning zéminden turghan waqtida u daim shundaq qillati. **12** Shunga Aqish Dawutqa ishendi: — «Emdi u xelqi Israilni özidin seskendürüwetti; néming xizmitimde menggü qul bolidu», dep oylidi.

28 U künlerde Filistiyler Israilgha qarşı jeng qilish üçün öz qoshunlirını yığdı. Aqish Dawutqa: — Bilishing kérekki, ademlirigni élip néming bilen jezmen jenge chiqishing lazim, dédi. **2** Dawut Aqishqa: — Undaqtı sili qullirining néme qılalaydighanlıqını bilip qalila — dédi. Aqish Dawutqa: — Mana, séni özümme menggülük pasiban qılay, dédi. **3** (Samuil ölgənidə we pütkül Israil uning üçün matem tutup uni öz shehiri bolghan Ramahda depne qilghanı. Saul bolsa jinkeshler bilen palchiları zémindin qoqlap chiqardı). **4** Filistiyler topliship chiqip Shunemde chédir tiki. Saulmu hem pütkül Israilni yığıp, Gilboha chédir tiki. **5** Saul emdi Filistiylerning qoshun bargahını körğende qorqup, yürüki su bolup ketti. **6** Saul Perwerdigardin yol soridi; lékin Perwerdigar ya chüsh bilen ya «urim» bilen ya peyghemberler arqliq uninggaha jawab bermidi. **7** Shuning bilen Saul xizmetkarlıriga: — Manga palchi jinkesh bir xotunni tépib béringlar, men bérüp uningdin yol soray, dédi. Xizmetkarlıri uninggaha: — En-Dorda jinkesh bir xotun bar iken, dédi. **8** Saul niqablinip, bashqa kiyimlerni kiyip ikki ademni hemrah qılıp bardı. Ular kéchisi bérüp xotunning qéshiga keldi. U xotun'gha: — Manga jin chaqırıp pal échip, men dégen birsini qéshimha keltürjin, dédi. **9** Xotun uninggaha: — Mana, Saulning qilghanlarını, yeni zémindin jinkeshlerini we palchiları yoqatqanlıqını özüng bilisen; néminhqı méri öltürüşke jénimha tuzaq qoyisen, dédi. **10** Saul uninggaha Perwerdigar bilen qesem qılıp: — Perwerdigarning hayatı bilen qesem qılıməni, bu ish üçün sanga jaza bolmaydı, dédi. **11** Xotun: — Sanga kimini chiqirimen? — dep soridi. U: — Manga Samuilni chiqargħin, dédi. **12** Xotun Samuilni körğende qattiq awaz bilen chirqiridi, andin Saulgha: — Némishqa méri gollaysen? Sen özüng Saulghu! — dédi. **13** Padishah uninggaha: — Qorqmığın! Némimi kördüng? — dédi. U Saulgha: — Men bir ilahning yerdin chiqqinini kördüm, dédi. **14** U: — Uning qiyapiti qandaq iken? dédi. Xotun: — Qéri bir boway chiqiwatidu; u yépincha kiygeniken, dédi. Saul: — U Samuil iken, dep bilip, yüzini yerge yéqip

tezim qıldı. **15** Samuil Saulgha: — Némishqa méri aware qılıp chiqarding? — dédi. Saul: — Men tolimu perishan boldum; chünki Filistiyler manga qarşı jeng qiliyatıldı, we Xuda mendin yiraqlap, manga yaki peyghemberler arqliq yaki chüshler arqliq héch jawab bermeyeati. Shunga méri néme qilishim kéreklikini manga bildürgeyseñ dep, séni chaqirdim, dédi. **16** Samuil: — Perwerdigar sendin yiraqlap, düshmining bolghandin kényin néminhqı mendin meslihet soraysen? — dédi. **17** — Perwerdigar Özı üçün men arqliq éytqinini qıldı; Perwerdigar padishahlıqni qolungdin yırtıp élip, qoshnangħha, yeni Dawutqa berdi. **18** Sen Perwerdigarning sózige qulaq salmay, uning Amaleklerge qaratqan qattiq ghezipin yürgümigining üçün Perwerdigar bügün sanga shu ishni qıldı. **19** Perwerdigar özüng bilen Israilnimu Filistiylerning qoligha tapshuridu; ete sen we oghulliring néming bilen bille bolisiler; we Perwerdigar Israilning qoshuninimu Filistiylerning qoligha tapshuridu, dédi. **20** Saul shuan yerge düm yiqliddi, Samuılning sózliridin qattiq qorqup ketti; bir kéche-kündüz tamaqmu yémigechke, magħdurim qalmidi. **21** Ayal emdi Saulning qéshiga bérüp uning tolimu perishan bolghinini körüp, uninggaha: — Mana, dédekliri jénimi alqiniga élip qoyup tapilighanlıriga binaen qildim. **22** Emdi silidin ötünimen, dédiklirining sózige kirgeyla; méri silinen aldilirığha bir chishlem nan keltürüşke unighayla; shuning bilen sili yep quwwet tépip andin öz yollırıgha kétéleyla, dédi. **23** Lékin u ret qılıp: — Yéymeyen, dep unimidi. Uning xizmetkarlıri hem ayalmu yéyishni uninggaha dewet qilishti; u yerdin qopup kariwatta olturdi. **24** Ayalning öyide bir bordaq mozay bar idi. U derhal uni soydi; hem xémir yugħurup pétir nan pishürüp berdi. **25** U uni Saul bilen xizmetkarlırinin aldığha qoydi. Ular yep bolup, shu kéchisi ketti.

29 Filistiyler hemme qoshunlirını yığıp Afekte jem qıldı; Israiller Yizreeldiki bulaqning yénida chédir tiki. **2** Filistiylerning serdarları yüz yaki mingdin eskerni bashlap, sep tizi keldi; ularning keynidin Dawut öz ademlirini bashlap Aqish bilen chiqip sep tüzid. **3** Filistiylerning emirliri: — Bu İbraniylar bu yerde néme ish qılıdu? — dédi. Aqish Filistiylerning emirlirige: — Bu Israilning padishahi Saulning xizmetkari Dawut emesmu? U bu yerde birnechche kün, birnechche yillardın béri men bilen turghan emesmu? U manga kelgen kündin tartip bu kün'giche uningdin héch eyib bayqimidi, dédi. **4** Emma Filistiylerning emirliri uninggaha achħičiqlandi. Filistiylerning emirliri uninggaha: — Uni qayturuwet! Bu kishi sen özüng uninggaha orunlashturghan jaygha ketsun; biz bilen bille soqushqa chüshmisun, bolmisa, u soqushta bizge reqib bolup qelişti mumkin. Bu adem öz ghojisi bilen némisi arqliq yarishidu? Bu admelarning bashlırini élish bilen bolmandu? **5** Bu qız-ayollar burun uning toghrisida usul oynap qoshaq qetip: — Saul minglap öltürdü, we Dawut on minglap öltürdü, dégen Dawut emesmu? — dédi. **6** Aqish Dawutni chaqırıp uninggaha: — Perwerdigarning hayatı bilen [qesem qılıp éytimenki], sen durus ademsen, séning néming bilen leshkergahda xizmette bulushung közlirimde yaxshi ishtur; chünki manga kelgen kündin tartip bu kün'giche sendin héch yamanlıq bayqimidi. Lékin sen emirlerle yaqmapsen. **7** Shunga tinch-aman yénip ketkin, bolmisa Filistiylerning emirlirini narazi qılıp qoyisen, dédi. **8** Dawut Aqishqa: — Men néme qıldım? Silining qashlırida kelgen kündin tartip bu kün'giche qılghan qaysi [yamanlıqım] üçün méri ghojam padishahning düshmenlerli bilen soqushqili bargħuzmayla? — dédi. **9** Aqish Dawutqa jawab bérüp: — Közlinimde Xudanıng bir perishtisidek manga yaxshi ikenlikingi bilimen. Lékin Filistiylerning emirliri séni biz bilen bille jengge

chiqmisun dewatidu, dédi. **10** Shunga ete seherde qopunglar, özüng we bille kelgenler, yeni men xojangning xizmetkarliri; seherde qopunglar, tang yorushi bilenla chiqip kéttinglar, dédi. **11** Shunga Dawut öz ademliri bilen seherde turup Filistiylerning zéminigha mangdi. Filistiyler bolsa Yizreelge chiqtı.

30 Shundaq boldiki, Dawut we ademliri üchinchi küni Ziklagqa yétip keldi; mana, Amalekler jenub terekpe we Ziklagqa hujum qilip, Ziklagni weyran qilip ot qoyup köydürgenidi. **2** Ular sheherdiki qiz-ayallarni, chong bolsun, kichik bolsun, ularning hemmisini esirge aldi. Ulardin héchimni öltürmey, hemmisini élip, yoligha chiqqanidi. **3** Dawut öz ademliri bilen sheherge kelgende, mana, sheher alliqachan köyüp tütigenidi; ularning ayalliri we oghul-qizlari esirge élin'ghanidi. **4** Emdi Dawut we uning bilen bille bolghan xelq qattiq yightha-zar kötürüshü, taki maghduri qalmighuchue yighlashti. **5** Dawutning ikki ayali, Yizreellik Ahinoam bilen Karmellik Nabaldin tul qalghan Abigailmu esirge élin'ghanidi. **6** Dawut qattiq azablandi; chünki barlıq xalayıq, herbiri öz oghul-qizlari üçhün qayghurup ghezeplinip uni chalma-kések qilip öltüreyli, déyishiwatatti. Emma Dawut özini Xudasi Perwerdigardin kiuchi-quwwetlendürdi. **7** Dawut Aximelekning oghli kahin Abiyatargha: — Efodni yénimha élip kelgin, dédi. **8** Dawut Perwerdigardin: — Bu qoshunni qoghlaymu? Ulargha yéтиshelermenmu? — dep soridi. U: — Qogħla; sen jezmen ulargha yétihiwalisen hem hemmisini qayturup kéleleysen, dédi. **9** Dawut we uning bilen bille bolghan alte yüz adem béríp Bésor wadisiga yétip kelgende, keynide sörtilip qalghanlar shu yerde qaldi. **10** Dawut özi töt yüz adem bilen dawamlıq qogħlap mangdi; ikki yüz adem halsirap ketkechke, Bésor wadisidin ötelmey keynide qalghanidi. **11** Ular dalada Misirliq bir ademni uchrattı. Ular uni Dawutning qéshiga élip kélip, uningga nan béríp yégüzdi, su ichküzdı; **12** uningga bir parche enjür poshkili bilen ikki kishmish poshkilinimu berdi. U bularni yep, uningga qaytidin jan kirdi; chünki u üch kéche-kündüz nan yémigen, sumu ichmigenidi. **13** Dawut uningdin: — Sen kimge tewe? Sen qeyerliksen? — dep soridi. U: — Men Misirliq yigit bolup, bir Amalekning qulimen. Lékin men üch kün ilgiri késel bolup qalghachqa, ghojam méni tashliwetti. **14** Biz esli Keretylerning yurtining jenub teripige we Yehuda zéminigha we Kalebrning zéminining jenub teripige hujum qilip bulang-talang qıldı; shundaqla Ziklagni ködürüwetkeniduq, dédi. **15** Dawut uningdin: — Bizni u [düshmen] qoshunni terekpe bashlap baralamseñ, dédi. U: — Xudanıgħi nami bilen men séni öltürmeymen, séni għojxangn qolighimu tutup bermeyeñ dep qesem qilsila, silini u qoshunning qéshiga bashlap baray, dédi. **16** Uni u yerge bashlap bargħanda, mana ular pütkül yerge yéyilip, yep-ichip Filistiylerning zéminidin hem Yehuda zéminidin alghan chong oljiliridin xush bolup ussul oynishiwatatti. **17** Emma Dawut shu küni gugumdin tartip ikkinchu küni kechħiche ularni urup qirdi. Tögige minip beder qachqan töt yüz yigħiġtin bashqa héċċib adem qéchip qutulmid; **18** we Dawut Amalekler buluwalghan hemme nersini yandurup aldi; özining ikki ayalinu qutquzuwalid. **19** Amalekler élip ketken oghul-qiz, mal-müllukler we bashqa hemme nersini Dawut ulardin qayturuwaldi. Héchnéme, chong bolsun kichik bolsun chūshüp qalmighanidi. **20** [Dawutning ademlidi] qayturuwalghan mallirining aldhiga [olja alghan] bashqa qoy we kala padilarni sélip heydep kétiwatatti. [Uning ademliri] kétiwétip: — Bular Dawutning oljis, déyishti; Dawut ularning hemmisini özige aldi. **21** Dawut halsizlinip özi bilen bille baralmighan Bésor wadisining boyida qaldurup ketken ikki yüz ademning qéshiga yétip

keldi; ular Dawut we uning bilen kelgen ademlerning aldhiga chiqtı, Dawut xelqning qéshiga béríp ulargħa salam qildi. **22** Lékin Dawut bilen bargħanlarning arisidiki rezil ademler we erzimeslerning hemmisi qopup: — Bular biz bilen barmiħandin kénij biz yandurup alghan oljidin ulargħa héch néme bermeylei. Ular peqet herbiri öz xotun-balilirini élip ketsun, dédi. **23** Emma Dawut: — Yaq, i buraderlirim; Perwerdigar bizeq teqsim qilghanni [ularghimu teqsim] qilmisaq bolmaydu. Chünki U bizni qogħdip bizningkige tajawuz qilgħanlarni qolimizgħa tapshurdi. **24** Bu ishta kim silerge maqlu deydu? Chünki soquħha chħuħkenning tiluħi qandaq bolsa yük-taqħarrha qarighħuħi larningmu tiluħi shundaq boldi; hemme adem teng bőluħihsun — dédi. **25** Shu kündin tartip bu Israfil tħieb hōkum-belgilime qilip békittildi. Bügħi' għie hem shundaq. **26** Dawut Ziklagqa yétip kelgende, oljidin dostliri bolghan Yehuda aqsaqallirha eweti: — Mana, Perwerdigarni dħuħmenliridin alghan olja silergie bir sowghat bolsun, dédi. **27** U oljidin hem Beyt-Elđikilerge, jenubij Ramottikilerge, Yattiddikilerge, **28** Aroerdikilerge, Sifmottikilerge, Eshtemoadikilerge, **29** Raqdikkilerge, Yerahmeelliklerning sheherliridikilerge we Kéniylerning sheherliridikilerge, **30** Xormahtikilerge, Qorashandikilerge, Ataqtilerge, **31** Hébrondikilerge we Dawut we ademliri bille yúrgien hemme yerdikilerge sowghat ewetti.

31 Emdi Filistiyler Israfil bilen jeng qildi. Israillning ademliri Filistiylerning aldidin qéchip, Gilboa téghida qirip yiqtildi. **2** Filistiyler Saul we uning oghullirini tap bésip qogħlawatatti. Filistiyler bolsa Saulning oghulliri Yonatan, Abinadab, Melkishuani urup ölturdi. **3** Saulning etrapini urush qappli; oqyachilar Saulħa yétihsit; u ya oqi bilen ēghir yarilanduruldi. **4** Andin Saul yaragh kötbürgħisige: — Qilichingni sugħurup méni sanjip öltürüwetkin; bolmisa bu xetnisizler kélip méni sanjip, méni xorluqqa qoyushi mumkin, dédi. Lékin yaragh kötbürgħisici intayin qorquq kétip, unimidi. Shuning bilen Saul qilichni élip tüstige özini tashħħidi. **5** Yaragh kötbürgħisici Saulning ḥolġinini körtip, umu oxħashla özini qilichning tüstige tashħlap uning bilen teng öldi. **6** Shuning bilen Saul, üch oħgli, yaragh kötbürgħisici we uning hemme ademliri shu kündin biraqla öldi. **7** Emdi wadining u teripidiki hemde Iordan deryasining bu yéqidiki Israillar eskerlirining qachqanlıqini we Saul bilen oghulliriring ḥolġinini körginide, sheherlerni tashħlap qachti, Filistiyler kélip u jaylarda orunlashti. **8** Emdi shundaq boldiki, etisi Filistiyler öltürġenlerning kiyim-kécheklirini salduruwalgħili kelgħed. Gilboa téghida Saul bilen oghullirining öltük yatqanlıqini kordi. **9** Ular uning beshini késip sawut-yaraghħirini saldurup bularni Filistiylerning zéminining hemme yerlirige apipir butxanilirida we xelqning arisida bu xush xewerni tarqatti. **10** Ular uning sawut-yaraghħirini Ashtarot butxanisida qoyup ölkükni Beyt-Shan sheħiridiki sépilgha ēsip qoydi. **11** Emdi Yabesh-Gilēadta oltrughħuchilar Filistiylerning Saulħa néme qilghinini angliġħanda **12** ularning ichidiki hemme baturlar atlinip kécħiċhe ménġip, Saul bilen oghullirining ölküklini Beyt-Shandiki sépildin chūshürüp, ularni Yabeshke élip béríp u yerde köydürdi. **13** Andin ularning söngeklirini Yabesħtiki yulħunġġi tūwige depne qilip yette kün roza tutti.

Samuil 2

1 Saul ölgendin kényin, Dawut Amaleklerini qırghan qılıp yénip kelgende, u Ziklagda ikki kün turdi. **2** Üchinchi künü shundaq boldiki, mana Saulning leshkergahidin kiyimi yirtiq we beshigha topa-chang chachqan bir adem keldi. U Dawutning qéshigha kelgende, yerge yiqilip bash urdi. **3** Dawut uningdin: Nedin kelding? dep soridi. U jawap bérüp: Israilning leshkergahidin qéchip keldim — dédi. **4** Dawut umingdin: Ish qandaq boldi? Manga dep bergen, dédi. U Xelq jengdin qacthi, xelqtin bek jiç kishi soqsulta oldu. Saul bilen oghli Yonatanmu oldu, — dédi. **5** Dawut xewer élip kelgen yigittin: Saul bilen oghli Yonatanning ölinini qandaq bilding? — dep soridi. **6** Uningga xewer bergen yigit: Men tasadipiy Gilboa téghigha chiqqanidim, mana Saul neyzige yölinip turuptu; jeng harwiliri we atliqlar uningga hujum qılıp uni qoghlawatatti. **7** U keynige qarap méni körüp chaqirdi. Men «Mana men», dédim. **8** U: Özüng kim bolisen, dep mendin soriwidi, men Amaleklerdinmen, dédim. **9** U yene manga: Üstümde turup méni öltürüwetkin; gerche jénim mende bolsimu, men bek azaplinip kétiwatimen — dédi. **10** Shunga men uning üstide turup, uni öltürdüm, chünki, u shu halda yiqilsila, tirik qalmaydighanlıqını bilettim. Andin beshidiki tajni we bilikidiki bizezükni élip mushu yerge ghojamgħa élip keldim, — dédi. **11** Shuan Dawut öz kiyimlirini yirtip, tilma-tilma qiliwettı; uning bilen bolghan barlıq ademlermu hem shundaq qildi. **12** Ular Saul bilen oghli Yonatan üçhün, Perwerdigarning xelqi üçhün, shundaqla Israilning jemeti üçhün matem tutup ah-zar kötürüp kechħiche roza tutti; chünki ular qilich astida yiqilip qaza qilghanidi. **13** Dawut uning özige xewer bergen yigittin: Qeyerden sen? — dep soridi, U: Men bir Amalek musapirning oglimien — dédi. **14** Dawut uningga: Sen qandaqmu Perwerdigarning mesih qilghinini halak qilishqa qolunqin sozushtin qorqmiding? — dédi. **15** Andin Dawut öz għulamliridin birini chaqirip uningga: Buyaqqa kel, uningga élip bérüp, uni öltüring — dep buyrudi. Shuning bilen u uni uruwidi, [Amalek] oldu. **16** Dawut uningga: Qan qerzing bésingħħha chūħshun! Chünki öz aghzing Perwerdigarning mesih qilghinini öltürginingga guwahlq bérüp eyibidi, — dédi. **17** Shuning bilen Dawut Saul bilen oghli Yonatan üçhün matem tutup mundaq bir nezme oqudi **18** (u «Oqya» dep atalghan bu nezmini pütkül Yehuda xelqige öğitinglar, dep buyrudi. Derweqe u «Yashar» dégen kitaba pütlügenidi): — **19** — I Israel, séning güzel ezizing yuqiri jayliringda qırghan bolup yatidu! Palwanlar shundaq dehshetlik yiqıldighu! **20** Gat shehiribe bu xewerni bermenglar, Ashkélonnong kochilirida uni elan qilmanglar, Filistyining qızılıri shadlanmisun, Xetnisizlerning qızılıri tentene qilmisun! **21** I Gilboa tagħliri, üstünlərgħa ne shebnem bolmissun, ne yamghur chūħmisun, Ne silerde kötürülmə hediyeler üçhün hosul bérividighan étizlar yene körünmisun! Chünki u yerde palwanlarning qalqini bulghandi; Saulning qalqini yagh bilen sürümeydighan boldi. **22** Qırılıdighanlarning qénini tökmey, Palwanlarning ténidiki yéghini chapmay, Yonatanning oqyası héchqachan [jengdin] yan'ghan emes, Saulning qilichi héchqachan qiniga qaytqan emes. **23** Saul bilen Yonatan hayat waqtida söyümlük hem yeqimliq idi, Ular ölümidim u bir-biridin ayırlıdı; Ular bürkütlərden chaqqan, shirlardin küchlük idi. **24** I Israil qızılıri, Saul üçhün yighthanglar, U silerni bέzep qizghibek kiyimlerni kiydtürüp, Kiyimlirinqlarnı altun zibu-zinnet bilen zinnetligenidi. **25** Palwanlar keskin jengde shundaq dehshetlik yiqıldighu! Yonatan yuqiri jayliringda qırghan bolup yatidu! **26** Sen üçhün hesrette qaldım, i inim Yonatan! Manga shunche

söyümlük iding! Manga bolghan muhebbiting qaltsı idi, Hetta qız-ayallarning muhebbitidin artuq idi. **27** Palwanlar shundaq dehshetlik yiqıldighu! Jeng qorallılıri shundaq dehshetlik weyran qilindighu!

2 Andin kényin Dawut Perwerdigardin yol sorap: Yehuda sheherilirine birige chiqaymu? dédi; Perwerdigar uningga: — Chiqqin, dédi. Dawut, nege chiqay? — dep soriwidi, U: Hébron'ga chiqqin — dédi. **2** Shuning bilen Dawut ikki ayali bilen, yeni Yizreeli Ahinoam we esli Karmellik Nabalning aya bolghan Abigail bilen u yerge chiqtı. **3** Dawut uningga bilen birge bolghan ademlerning herbirini hem ularning herbirini öz öyidikilerni u yerge élip chiqtı; ular Hébronnong sheherliride oltaraqlaştı. **4** Yehudanıng ademlirimu u yerge kēlip Dawutni Yehuda jemetige padishah bolushqa mesih qildi. Dawutqa Saulni depne qilghanlar Yabesh-Giléadtilkiler, dep xewer bérildi; **5** Dawut Yabesh-Giléadtilkilerle elchiler eweti ularha: — «Għoħħanglar bolghan Saulha shundaq yaxshiliq qılıp, uni depne qilghininger üçhün Perwerdigar silerge bext-beriket ata qilghay. **6** Perwerdigar silergimu méħribanlıq we öz wapaliqini körsetkey; siler bundaq qilghininger üçhün mennu ba yaxshiliqingħarni silerge qayturimen. **7** Emđi hazir għeyretlik bolungħar; chünki għoħħanglar Saul oldu, Yehuda jemeti méni mesih qılıp, özlırige padishah qildi» — dep xewer yetküždi. **8** Emma Saulning qoshunining serdarı Nerning oghli Abner Saulning ughli Ishbosħetni Mahanainħha élip bérüp, **9** uni Giléadqa, Geshuriylargħa, Yizreelge, Efraimħa, Binyamin'għa we shundaqla pütkül Israilħha padishah qildi. **10** Saulning oghli Ishbosħet padishah bolghanda qiriq yashqa kirgenidi. U Israilning üstide ikki yil seltenet qildi. Halbuki, Yehuda jemeti Dawutqa egħisetti. **11** Dawutning Hébronda Yehuda jemeti üstide seltenet qilghan waqt qetta yil alte ay boldi. **12** [Bir künü] Nerning oghli Abner Saulning oghli Ishbosħetning ademlirimu bilen Mahanainħdin chiqip Gibéon'ha bardi. **13** Shu chagħħa Zeruiyaning oghli Yoab bilen Dawutning ademliri chiqip ular bilen Gibéondiki kölning yénida uchrashti. Ulardin bir terep kölning u yeqida, yene bir terep kölning bu yeqida oltrur. **14** Abner Yoabqa: Yigitler qopup aldimizda élisħip oynisun — dédi. Yoab: Qopsun — dédi. **15** Ular békkitilgen san boyiche Binyamin bilen Saulning oghli Ishbosħet tereptin on ikki kishi we Dawutning ademlirimid on ikki kishi chiqip otturigha ötti. **16** Ular bir-birining beshini qamallap tutup herbiri regibining biqinħha qillich bilen sanjsihsu, hemmisi yiqilip oldu. Shuning bilen u yer «Qilich bisiririning étizi» dep atal; u Gibéondidur. **17** U kündiki bolghan soqshush intayin eschedħi boldi; Abner bilen Israilning ademliri Dawutning ademliri teripidin meglħup qilindi. **18** Shu yerde Zeruiyaning oghħulliri Yoab, Abishay we Asahel dégen üħċeylen bar idi. Asahel xuddi daladki jerendek chaqqan idi. **19** Asahel Abnerning keyidin qogħlap yugişdu; Abner ġeġi shippon ongħha yaki solħha burulmay tap bésip qogħli. **20** Abner keynige qarap: Sen Asahelmusen? — dep soridi. U: — Shundaq, men shu, dep jawab berdi. **21** Abner uningga: Ya ongħha ya solħha burulup yigitlerning birige hujum qılıp uning yarħiġni özüngge tartiwalgħin, dédi. Lékin Asahel uni qogħlashtin burulushqa unimidi. **22** Abner Asahelge yene: Méni emdi qogħlimay burulup ketkien; men séni néme dep urup yiqitqudekmen? Undaq qilsam akang Yoabning alidda qandaqmu yüzümni kötürüleymen? — dédi. **23** Lékin Asahel yenila qogħlashtin toxtimek; shuning bilen Abner neyzisining tutquħiħi uning qorsiqiħha tiqiwetti. Neyze dūmbisini tiship chiqtı; u shu yerde yiqilip oldu. Shundaq boldiki, Asahel yiqilip olgen yerge hazir kēlidighan herbir kishiler u yerde toxtap

qalidu. **24** Shuning bilen Yoab bilen Abishay Abnerni qoghsashti. Kün patqanda ular Gibéonning chölige mangidighan yolning boyigha, Giah yézisimining udulidiki Ammah édirliqigha ýetip keldi; **25** Binyaminlar bolsa Abnerning keynide qoshundek sep bolup, bir döng töpisige chiqip turdi. **26** Abner Yoabni chaqirip; Qilich daim ademlerni yep turushi kérekmu? Bu ishlarining aqiwiti peget öch-adawettin ibaret bolidighanlıqını bilmemsen? Sen qachan'ghiche xelqlerlege: «Qérindashlirlarını qoghsashtin toxtanglar» dep buyrumay turiwérisen? **27** Yoab: Xudanıg hayati bilen qesem qilimkeni, eger sen mushu sözni qilmaghan bolsang, köpçilikning héchbirı qérindashlirlarını qoghsashtin etigen gichimu yanmayti - dédi. **28** Buning bilen Yoab kanay chaldi; hemme [Yehudalar] shuan toxtidi we qayta Israelni qoghsimidi, ular bilen qayta jeng qilishmid. **29** Abner bilen ademliри bolsa kékiche méngip, Arabah tüzlenglilikidin chiqip, Iordan deryasidin ötüp Bitron dégen pütkül yurtını kézip ötüp, Mahanayimnga ýetip keldi. **30** Yoab Abnerni qoghsashtin yénip barlıq ademlerni jem qildi. Asaheldin bashqa Dawutning ghulamliridin on toqquz adem yoq chiqti; **31** Lékin Dawutning ademliри Binyaminlardan we Abnerning ademliridin üch yüz atmış kishini urup öltürgenidi. **32** Ular Asahelni élip Beyt-Lehemde öz atisining qebriside depne qildi; andin Yoab bilen ademliри kékiche méngip, tang atqanda Hébron'ga ýetip keldi.

3 Halbuki, Saulning jemeti bilen Dawutning jemeti ottursidiki jeng uzun waqtqiche dawamlashti; Dawutning jemeti barghanséri kükcheydi, lékin Saulning jemeti barghanséri ajizlashmaqtı idi. **2** Hébronda Dawut bir qanche oghulluq boldi, uning tunjisı Amnon bolup, Yizreelliğ Ahinoamın tughuldı; **3** ikkinchisi Kileb bolup Karmellik Nabalinıg ayali bolghan Abigaildin tughuldı. Üchinchisi Abshalom idi. U Geshorning padishishi Talmayning qizi Maakahdin tughulghanı, **4** tötinchisi Adoniya bolup Haggittin tughulghan idi. Beshinchisi Shefatiya bolup Abitaldin tughulghan idi. **5** Altinchisi Yitram bolup Dawutning ayali Eglahdin tughuldı. Dawutning bu alte oghlining hemmisi Hébronda tughuldı. **6** Saulning jemeti bilen Dawutning jemeti otturisidiki jeng dawamida, Abner Saulning jemetide öz hoquqını kükcheytti. **7** Emdi Saulning bir kiniziki bar idi; u Ayahning qizi bolup, ismi Rizpah idi. Bir künı Ishboshet Abnerge: Némishqa atamning kéniziki bilen bille boldung? - dédi. **8** Abner Ishboshetning bu sözlirige intayin achchiqlinip mundaq dédi: - «Men bügünki kündim atang Saulning jemetige, uning uruq-tughanlırlığa we dostlırigha méhrıbarlıq körсitip, séni Dawutning qoliga tapşhurmıghan tursam, meni Yehudagha tewe bir itining bészidek körüp, bügün bu xotun üçhün meni gunahqa buyrumaqchimusen? **9** Men Perwerdigarnıng Dawutqa qesem bilen wede qilgħinidek qilmisam Xuda menki Abnerni qattiq ursun we uningdin artuq ursun! **10** - yeni, padishahlıqni Saulning jemetidin ýötkep, Dawutning textini Dandin Beer-Shébagħiche pütkül Israel bilen Yehudanıg üstige tiklimisem!». **11** Ishboshet Abnerdin qorqup, uningha jawaben bir éghiz sóz qilishqimu jür'et qılalmidi. **12** Abner bolsa özi üçhün elchilerni Dawutning qéshiga mangdurup uningha: Zémien kimmingki? Men bilen ehde tüzgin, méning qolum séning teripingde bolup, pütkül Israelni sanga mayil qilimen - dédi. **13** Dawut jawab béríp: - Bolidu, men sen bilen ehde qilay. Peget birla ishni telep qilay; méning qéshingha kelgende Saulning qizi Miqalni élip kelmiseng, yüzyünni körelmeyesen, dédi. **14** Andin Dawut Ishboshetning qéshiga elchilerni mangdurup: Men bir yüz Filistiyning xetniliki bedili bilen alghan ayalim Miqalni manga qayturup bergen - dédi. **15** Ishboshet adem ewetip Miqalni uning éridin, yeni Laishning

oghli Paltyedlin élip keldi. **16** Lékin uning éri Baxurimghiche uning keynidin yighthigan péti egiship mangdi. Axir béríp Abner uningha: - Yénip ketkin, déwidı, u qaytip ketti. **17** Emdi Abner Israılning aqsaqallırıgha: Siler burun Dawut tüstümizge padishah bolsun, dégen arzu-istekte boldunglar. **18** Medi hazır heriket qilinglar; chünki Perwerdigar Dawut toghrisida: - Qul-bendem Dawutning qoli bilen Israel xelqimni Filistiylerning qolidin, shundaqla barlıq dushmanlirlarını qolidin qutquzimən, - dégenidi. **19** Abner yene Binyaminlarning qulqıghımu mushu sözlerni ýetti. Andin Israel bilen Binyaminning pütkül jemetining arzu-isteklerini Dawutning qulqıgha ýetishqa Hébron'ga bardi. **20** shundaq qılıp Abner yigirme ademning hemrahlıqıda Hébron'ga Dawutning qéshiga kelgende Dawut Abner we uning ademlirige bir ziyanet teyyarlıdı. **21** Abner Dawutqa: Men qozghılıp pütkül Israelni ghojam padishahnıg alıdiga jem qilay, ular séning bilen ehde qilishsun, andin sen öz könglüng xalıghanning barlıqi üstidin seltenet qilalaydighan bolisen, dédi. Shuning bilen Dawut Abnerni yolha sélip qoydi, u aman-ésen qaytip ketti. **22** Mana, shu esnada Dawutning ademliри bilen Yoab bir yerge hujum qılıp nurghun olja élip qaytip keldi. Lékin Abner shu chaghda Hébronda Dawutning qéshida yoq idi; chünki Dawutning uzi tip qoyushi bilen aman-ésen qaytip ketkenidi. **23** Yoab we uning bilen bolghan pütkül qoshun ýetip kelgende, xelq uningha: Nering oghli Abner padishahnıg qéshiga keldi, padishah uni yolgha sélip qoyushi bilen u aman-ésen qaytip ketti - dédi. **24** Andin Yoab padishahnıg qéshiga béríp: Bu séning néme qilghining?! Mana, Abner qéshingha keptü! Némishqa uni yolgha sélip qoydung? U hazır kétiptü! **25** Sen Nering oghli Abnerni bilisen'ghu! Uning kéléshi jezmen séni aldash üçhün, séning chiqıp-kiridighan yolunġni, shundaqla barlıq ish-paaliyitingni biliwélish üçhündür, - dédi. **26** Yoab Dawutning qéshidin chiqishi bilen u xewerchilerni Abnerning keynidin mangdurdu. Ular uni Sirah quduqining yénidin yandurup élip keldi; lékin Dawut bu ishtin bixewer idi. **27** Abner Hébron'ga yénip kelgende Yoab uni sheher qowuqda uchrıtip, «Sanga deydighan mexpij sözüm bar idı» dep uni bir chetke ekilip u yerde inisi Asahelning qan qisasını élish üçhün qorsiqığha pichaq saldi, shuning bilen u öldi. **28** Kéyin, Dawut bu ishni anglap: Men we padishahlıqım Perwerdigarnıg alıdida Nering oghli Abnerning aqqan qeni üçhün menggü bigunahdurmız; **29** [uning qénini aqquzush] gunahi Yoabning bésigha we atisining jemetining bésigha qaynam bolup chūshsun; Yoabning aılısidin aqma yara késili, yaki maxaw késili, yaki hasığha tayan'ghuchi, qilichtin olğuchi yaki ash-tülüksizler öksümüsün! - dédi. **30** Shundaq qılıp, Abner Gibéondiki jengde ularning inisi Asahelni öltürгini üçhün, Yoab bilen inisi Abishay uni öltürdü. **31** Dawut Yoabqa we uningga egeshenek barlıq xelqe: Kiyimliringlarnı yirtıngar! Böz kiyim kiyinglar! Abnerning [ményit] alıdida matem tutunglar! dédi. Dawut padishah [Abnerning] jinazisining keynidin mangdi. **32** Ular Abnerni Hébronda depne qildi, padishah Abnerning qebrisining yénida awazını kötüüp yighthidi; xelqning hemmisimu yighthashti. **33** Padishah Abner üçhün mersiye oqup: - «Abnerning exmekteq ölçini toghrimu? **34** Qolliring bagħlagħliq bolmissimu, Putlurung ishkellik bolmissimu, Lékin sen kishilerning rezillerning qolida yiqlighinidek, yiqlip olğensen!» - dédi. Shuning bilen xelqning hemmisimi uning üçhün yene yighthashti. **35** Andin barlıq xelq Dawutning yénigha kéliп, uningha küt patquche tamaq yéyishni ötündi. Emma Dawut qesem ichip: Men kün patmasta ya nan ya bashqa herqandaq nersini téfissam, Xuda méni ursun yaki uningdin artuq jazalisun, - dédi. **36** Barlıq xelq buni bayqap, bu ishtin razi boldi; emeliyyette padishah qilghan herbir ish barlıq xelqni

razi qilatti. **37** Shuning bilen barlıq xelq, shundaqla pütkül Israel shu künü Nerning oghlı Abnerning öltürülüşhining padishahning körsətmisi emeslikini bılıp yetti. **38** Padishah öz xizmetkarlırığha: Bilemsiler? Bugün Israilda bir serdar, ulugh bir zat yıldı! **39** Gerche men Mesih qilinip padishah tiklen/gen bolsammu, men ajız bir bendim. Bu ademler, yeni Zeruiyaning oghullirining wehshiyilikini men kötürelmigüdekmən; Perwerdigar rezillik qılghuchining rezillikini öz beshigha qaytursun! — dédi.

4 Saulning oghlı Abnerning Hébronda ölgünini anglıghanda qoli boshıship ketti, barlıq Israel dekke-dükkige chüshti. **2** Saulning ogħliniñ qoshunining aldin yüler qismida ikki serdarı bolup, birining ismi Baanah, yene birining ismi Rekab idi. Ular Binyamin qebilisidin bolghan Beerotluq Rimmonning oghullirı idi (chünki Beerot Binyamin qebilisige tewe hésabinatti); **3** lékin Beerotluqlar Gittaimha qéchip bérıp u yerde bu kün'giche musapirdék yashawati). **4** Saulning oghlı Yonatanning bir oghlı bolup, puti aqsaq idi. Saul bilen Yonatanning ölgənlilik togrulug xewer Yizreelge yetkende, u besh yashqa kirgen idi. Inik anisi uni élip qachti; lékin shundaq boldiki, u aldirap yügürgechke, bala chüshup kétip, aqsaq bolup qalghanidi. Uning ismi Mefiboshet idi. **5** Emdi bir künî Beerotloq Rimmonning oghullirı Rekab bilen Baanah chingqi chüsh waqtida Ishboshetning öyige bardi. Ishboshet chütshtük uyquda uxlawatqanidi. **6** Ular bughday alımız dégermi bahane qılıp, öyining ichkirige kirip, Ishboshetning qorsiqığha [pichaql] sanjidi. Andin Rekab we Baanah qéchip ketti **7** (ular Ishboshet hujrisida kariwatta yatqinida, öyge kirip, uni öltürgenidi). Ular uning kallisini késip, andin kallisini élip kéciche Arabah tüzelengligidin méngep ötti. **8** Ular Ishboshetning kallisini Hébron'ga, Dawutning qéshiga élip bérüp, padishaha: Mana, bu janablirining jénimi izdigen düshmenliri Saulning oghlı Ishboshetning kallisi! Bügün Perwerdigar ghojam padishahni Saul bilen neslidin intiqam élishqa muyseser qıldı — dédi. **9** Dawut Beerotluq Rimmonning oghullirı Rekab bilen inisi Baanahgha: Méni barlıq qiyinchiliqlardin qutquzghan Perwerdigarning hayatı bilen qesem qilimənki, **10** burun birsi Dawutqa xush xewer élip keldim, dep oylap, manga: — Mana, Saul öldi, dep kelgende, men uni élip Ziklagta öltürüwettim. Berheq, mana bu uning yetküzen xewiriniring mukapati bolghanidi! **11** Emdi men shundaq qilghan yerde, rezil ademler öz öyide orunda yatqan bir heqqanı kishini öltürgen bolsa, men néme qilay?! Uning aqan qan qerzin silerning qolunglardan élip, silerler yer yüzidin yoqatmadımdı? — dédi. **12** Dawut ghulamlırığha buyruq qılıwidı, ular bularnı geti qıldı. Ularning qol-putlirini késip, ularnı Hébrondiki kölning yénida épip qoydı; lékin ular Ishboshetning beshini élip Hébronda Abnerning qebriside depne qıldı.

5 Andin kényin Israilning barlıq qebililiri Hébron'ga Dawutning qéshiga kélip: Qarisila, biz özlirinet et-söngekliridurmız! **2** Burun Saul bizning üstümizde seltenet qilghandımı Israel xelqige jengge chiqıp-kirishke yolbashchi bolghan özürlü idilə; Perwerdigar silige: Sen Méninq xelqim Israilning padichisi bolup, ularnı bağısen, Israilning emiri bolisen, dégenidi — dédi. **3** Shuning bilen Israilning hemme aqsaqalları Hébron'ga padishahning qéshiga keldi; Dawut padishah Hébronda, Perwerdigarning aldida ular bilen ehde tütüsühti. Andin ular Dawutni Israilgha padishah bolushqa mesih qıldı. **4** Dawut padishah bolghanda ottuz yashqa kirgen bolup, qırıq yıl seltenet qıldı. **5** U Hébronda Yehudanıng üstide yette yette yil alte ay seltenet qılıp, Yérusalémnda pütkül Israel bilen Yehudanıng üstide ottuz iüç yil seltenet qıldı. **6** Padishah öz ademliri bilen Yérusalémha chiqıp, shu zéminda turghan Yebusiyalar bilen

jeng qılghili bardi. Ular Dawutqa: Sen bu yerge kirelmeyßen, belki hetta korlar bilen aqsaqlar séni chékindirüdü! — dédi. Chünki ular: «Dawut bu yerge qet'iy kirelmeydü», dep oylayıttı. **7** Lékin Dawut Zion qorghanını aldı (bu yer Dawutning shehiri dep atılıdu). **8** Dawut u künî: Kimki Yebusiyaları uray dëse süngħiġ bilen chiqishi kérek, andin u Dawut qin-qinidin och körnidighan bu kor, aqsaqlar bilen [ħesabliħalaydu], dédi. Shuning bilen «Qorlar ya aqsaqlar öyge kirmisun» deydighan maqal peyda boldi. **9** Shundaq qılıp Dawut qorghananda turdi we u yerni «Dawutning shehiri» dep atidi. Dawut sheherning etrapıgha Millodin tartip ich terekkie imaret saldı. **10** Dawut bargħanséri quğret tafti; samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Xuda Perwerdigar uning bilen bille idi. **11** Turning padishahi Hiram Dawutning qéshiga elchilerni ewetti we ular bilen qoshup, kédir yaghachliri, yaghachħilar we tashħilarni ewetti; ular Dawut üčhün bir orda yasap berdi. **12** Dawut Perwerdigarning özini Israilgha padishah tiklep, öz xelqi Israel üčhün özining padishahlığını güllendürġenlikini bılıp yetti. **13** Dawut Hébrondin kelgəndin kényin Yérusalémdin yene ayallarni we kénizeklerni aldı; shuning bilen Dawutqa yene köp oghul-qizlar tughuldi. **14** Yérusalémda uningdin tughulgħalnarning isimlili mana mundaq idi: Shammua, Shobab, Natan, Sulayman, **15** Ibhar, Élisha, Nefeg, Yafiya, **16** Élishama, Éliada we Élifelet. **17** Filistiylar Dawutning Israilgha padishah bolushqa mesihlərinin anglıghanda, ular hemmisi Dawutni tutqili chiqti, Dawut buni anglapla, qorghan'ha chüshti. **18** Filistiylar kélip «Refayim jilgħisi»da yéyilip turdi; **19** Dawut Perwerdigidardin yol sorap: Filistiylere qarshi atlinaymu? ularni qolumħha tapshurarsenmu? — dédi. Perwerdigar Dawutqa: Chiqqin! Chünki, Men Filistiylerni jezmen qolungħha tapshurimen — dédi. **20** U waqitta Dawut Baal-Perazimha bardi. U yerde Dawut ularni tarmar qıldı, U: — «Perwerdigar méning alımda dūshmenlirim üstige xuddi kelkùn yarni élip ketkendek böṣüp kirdi» — dédi. Shuning bilen u yerni «Baal-Perazim» dep atidi. **21** Filistiylar u yerde öz mebudlirini tashlap ketti; Dawut bilen ademliri ularnı élip ketti. **22** Emdi Filistiylar yene chiqip «Refayim jilgħisi»da yéyilip turdi. **23** Dawut Perwerdigidardin yol soridi. Perwerdigar: Sen u yerge chiqmay, belki ularning keynidin aylinip ötüp üjme derexlirining udulidin hujum qilghin — dédi, **24** Shundaq boliduki, sen üjme derexlikining üstidin ayagh tiwħishini anglıshing bilenla derhal atlan; chünki shu tapta Perwerdigar Filistiylerning qoshunigha hujumħha chiqqan bolidu, — dédi. **25** Dawut Perwerdigarning uningħha emr qilghinidek qılıp, Filistiylerni Gibéondin Gezergiche qogħlap qirdi.

6 Dawut Israilning arisidin barlıq serxil ademlerni yighiwidi, bular ottuz ming chiqti. **2** Andin Dawut we uningħha egħeskienlerning hemmisi Xudanıng ehde sanduqini vötkep keliş üčhün Yehudadik Baalahha chiqti; sanduq [muqeddes] nam bilen, yeni kérublarning otturisida oltrurghuchi samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning nami bilen atalghanid. **3** Ular Xudanıng ehde sanduqini döngde oltrushluq Abinadabning öyide yéngi bir harwigha sélip, uni shu yerdin élip chiqti. Abinadabning oghullirı Uzzah bilen Ahiyo u yéngi harwini heydidi. **4** Ular harwini Xudanıng ehde sanduqi bilen döngde oltrushluq Abinadabning öyidin élip chiqti; Ahiyo ehde sanduqining aldida mangdi. **5** Dawut bilen pütkül Israil jemetidikiler Perwerdigarning aldida tentene qılıp kuiy oqup chiltar, tembur, dap, daqa-dumbaq we changlar chélib ussul oynidi. **6** Lékin ular Nakonning xaminightha kelgende, kalilar aldiġha müdurep ketkenlikı üčhün, Uzzah qoloni sozup Xudanıng ehde sanduqini tutiwalid. **7** Perwerdigarning għeqip Uzzahqa

qozghaldi; u xata qilghini üchün, uni Xuda shu yerde urdi. Shuning bilen Uzzah Xudanining ehde sanduqining yénigha yiqlip öldi. **8** Lékin Dawut bolsa Perwerdigarning Uzzahnning ténini böskenlikige achchiqlandi we u yerni «Perez-Uzzah» dep atidi; u yer bugünkü kün'giche shundaq atildi. **9** U künü Dawut Perwerdigardin qorrup: Perwerdigarning ehde sanduqini özümningkige qaysi yol bilen ekélermen? — dédi. **10** Shuning üchün Dawut Perwerdigarning ehde sanduqini «Dawut shehiri», öziningkige ýötkeshni xalimidi; Dawut uni élip béríp, Gatlıq Obed-Édomning ýöide qaldurdi. **11** Perwerdigarning ehde sanduqi Gatlıq Obed-Édomning ýöide üch ay turdi; Perwerdigar Obed-Édom we uning pütkül öyidikilerni beriketlidi. **12** Dawut padishahqa: —«Perwerdigar Öz ehde sanduqi wejidin Obed-Édom we uning barini beriketlidi» dep éytildi. Shunga Dawut Xudanining ehde sanduqini Obed-Édomning ýöidin élip chiqip, xushluq bilen Dawutning shehirige élip keldi. **13** Perwerdigarning sanduqini kötürgenler alte qedem méngip, shundaq boldiki, u bir buqa bilen bir bordaq mozayni qurbanlıq qildi. **14** Dawut bolsa kanap efodni kiyip Perwerdigarning alidda kühchingin bariche ussul oynaytti; **15** Dawut bilen Israilning pütkül jemeti tentene qilip warqırıship, kanay chéliship Perwerdigarning ehde sanduqini élip chiqiwatatti. **16** Perwerdigarning ehde sanduqi Dawutning shehirige élip kirliginde, Saulning qizi Miqal dérizidin qarap, Dawut padishahning sekrep Perwerdigarning alidda ussul oynawatqanlıqını körüp, uni öz könglige mensitmidı. **17** Ular Perwerdigarning ehde sanduqini élip kirip, Dawut uning üchün tiktürgen chédirning ottursida qoydi. Andin Dawut Perwerdigarning alidda köydürme qurbanlıq bilen inaqliq qurbanlıqlarını sundı. **18** Dawut köydürme qurbanlıq bilen inaqliq qurbanlıqlarını keltürüp bolup, xalayıqqa samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning namida bextberiket tilidi. **19** U pütkül Israil jamaitige, er bilen ayallarning herbirige birdin qoturmach, birdin xorma poshkili we birdin üzüm poshkilini teqşim qilip berdi. Andin xelqning herbiri öz öyige yénip ketti. **20** Dawut öz alyisidikilerni mubareklesh üchün yénip kelgende, Saulning qizi Miqal uning alidgah chiqip: Bügün Israilning padishahi özini shunche shereplik körsettimi, qandaq? U xuddi pes bir ademming nomussızlaçhe özini yalingachlıghiniga oxshash, xizmetkarlarining dédeklirining köz alidda özini yalingachlıdı! **21** Dawut Miqalga: Undaq [shadlan'ghinim] Perwerdigar alidda idi. U atang we uning pütkül jemetini örüp, méni Perwerdigarning xelqi bolghan Israil üstige bashlamchi qilip tikli. Shunga men Perwerdigarning alidda ussul oynaymen! **22** Emelyiette men özümni téximu erzimes qilip, öz nezirimde özüm töwen bolushqa razimen. Lékin sen éytqan u dédeklerning neziride bolsa, hörmetke sazawer bolimen — dédi. **23** Saulning qizi Miqal bolsa, ólidighan künigiche bala tughmida.

7 Padishah öz ordisida turatti, Perwerdigar uningha etrapidiki barlıq düshmenliridin aram bergendin kéyin, **2** padishah Natan peyghemberge: Mana qara, men kédir yaghichidin yasalghan öyde olturnımen, lékin Xudanining ehde sanduqi bir chidirning ichide turuwatidu — dédi. **3** Natan padishahqa jawap béríp: Könglüngde néme oylighining bolsa, shuni qilghin; chünki Perwerdigar séning bilen billidur — dédi. **4** Lékin kéchide shundaq boldiki, Perwerdigarning sözi Natan'gha kélip mundaq déyildi: **5** — Béríp qulom Dawutqa dégin: «Perwerdigar: — «Sen derweqe Manga turidighan'gha öy salmaqchimusen?» — déydu. **6** — «Men Israillarnı Misirdın chiqargħandin tartip, bu kün'giche bir öyde olturnımidim, belki bir chédirni makan qilip, kézip yurdüm. **7** Men Özüm barlıq Israillar bilen

yürgen hemme yerlerde, xelqim Israilni padichi bolup békishqa emr qilghanlarga, yeni Israilning herqandaq qebilisining bir [yétekchisige]: Némishqa Manga kédir yaghachtin bir öy yasimaysiler? — dep baqqanmu? **8** Emdi qulom Dawutqa mundaq dégin: — Samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar: — Séni xelqim Israilha bashlamchi qilip tiklesh üchün séni yaylaqlardın, qoy békishtin élip keldim, — deydu, **9** — we meylı qeyerge barmighin, Men haman séning bilen bille boldum we séning aldingdin barlıq düshmenliringga yoqitip keldim; yer yüzidiki ulugħlar nam-shöhretke ige bolghandek séni ulugh nam-shöhretke sazawer qildim. **10** Men xelqim bolghan Israilha bir jayni bekítip, ularni shu yerde tipik östürimen; shuning bilen ular öz zéminida turidighan, parakendichilikke uchrimaydighan bolidu. Reziller desleptidikidek, shundaqla Men xelqim Israil üstige hökümraniq qilishqa hakimlarni teyinleng künlerdikidek, ularilha qaytidin zulum salmaydu. Men hazir sanga hemme düshmenliridin aram berdim. Emdi Menki Perwerdigar sanga shuni étip qoyayki, Men séning üchün bir öyini qurup bérímen!» — deydu. **12** «Künliring toshup, ata-bowliring bilen [ölümde] uxlightiningda, Men öz pushtingdin bolghan neslingni séning ornungda turghuzup, padishahlıqını mezmüt qilim. **13** Méning namım üchün bir öyini yasighuchi u bolidu, we Men uning padishahlıq textini ebedigiche mustehkem qilim. **14** Men uningħha ata bolimen, u Manga oghul bolidu. Eger u qebihlik qilsa, uningħha insamlarning tayiçi bilen we adem balilirining sawaq-dumbalashli bilen terbiye bérímen. **15** Emma Men séning aldingda örtüwetken Sauldin méhir-shepqitimiñi juda qilghinimdek, uningdin méhir-shepqitimiñi juda qilmaymen. **16** Shuning bilen séning öyung we séning padishahlıqing aldingda hemishe mezmüt qilinidu; texting ebedigiche mezmüt turghuzulidu». **17** Natan bu barlıq sözler we barlıq wehiyi héchnéme qaldurmay, Dawutqa étip berdi. **18** Andin Dawut padishah kírip, Perwerdigarning alidda olтурup mundaq dédi: «I, Reb Perwerdigar, men zadi kim idim, méning öyüm néme idi, Sen meni mushi deriже köturgüdeк! **19** Lékin, i Reb Perwerdigar, [méniny bu mertiwem] Séning neziringde kichikkine bir ish hésablandi; chünki Sen men qulungning öyining yiraq kelgisi toghruluq sözlidng; bu hemmila ademge daim bolidighan ishmu, i, Reb Perwerdigar? **20** Emdi Dawut Sanga yene néme désun? Sen Öz qulungni tonuyesen, i, Reb Perwerdigar! **21** Sen söz-wedeng wejedin, Öz könglüngdikige asasen bu ulugh ishning hemmisini qulung bilsun dep bekítip qilghansen. **22** Shunga Sen ulughsen, i Perwerdigar; qulaqlırmızı barlıq anglıghinidek, Séning tengdishing yoq, Sendin bashqa héchqandaq ilah yoqtur. **23** Xelqing Israildek yene bashqa bir el barmu, ular jahanda alahide turidu? — Chünki [Sen] Xuda ularnı Misirdın qotquzup Özüngge xas bir xelq qilish üchün, shundaqla nam-shöhretke ige bolush üchün, Özüng barding; Sen Özüng üchün Misirdin, ellerdin we ularning ilahlıridin qotquzup chiqqan xelqing alidda zémining üchün ulugh we dehshetlik ishlarnı qılding. **24** Sen xelqing Israilni Özüng üchün ebedigiche bir xelq bolushqa bekitting; Sen, i Perwerdigar, ularning Xudasi boldung. **25** Emdi hazir, i Perwerdigar Xuda, Öz qulung we uning öyi toghrisida éytqan wedengge ebedigiche mezmüt emel qilghin; Sen dégenliring boyiche ishni ada qilghaysen! **26** Séning naming ebedigiche ulughlinip: — Samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar Israilning üstide turidighan Xudadur, dep éytisun, shundaqla Öz qulungning öy-sulalı séning aldingda mezmüt turghuzulsun. **27** Chünki Sen, i samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, Israilning Xudasi Öz qulungħha: Men sanga bir öy-sulale qurup bérímen, dep wehiy qilding; shunga qulung bu duani séning aldingda qilishqa jür'et qildi.

28 Emdi sen, i Reb Perwerdigar, bardinbir Xudadursen, Séning sözliring heqiqettur we Sen bu bext-iltipatni Öz qulunggha weder qilding; **29** shunga qulungning öy-jemetini Séning aldingda mengü turushqa nésip qilip beriketligeysen; chünki Sen, i Reb Perwerdigar, buni wede qilghansem; bu bext-iltipating bilen Öz qulungning öy-jemeti ebedigiche bext-iltipatqa nésip boldi».

8 Bu ishlardin kéyin shundaq boldiki, Dawut Filistiylerge hujum qilip, ularni boysundurdi. Shundaq qilip, Dawut Filistiylerning qolidin merkiziyy sheherning hoqiqini aldi. **2** U hem Moabiyargha hujum qilip, ularnimu meghlup qildi. U ularni yerge yatquzup, tana bilen ölcüp, ikki tana kelgenlerni öltürdi, bir tana kelgenlerni tırık qaldurdi. Moabiyalar bolsa Dawutqa békinqip, uningga séliq tapshurdi. **3** Andin Zobahning padishahi Rehobning oghli Hadad'ézer Efrat deryasigha chíqp, shu yerdiki hakimiyetni özige qaytidin tartiwalmaqchi bolghanda, Dawut uningga hujum qilip, meghlup qildi. **4** Dawut uning qoshunidin bir ming yette yüz atlıq eskerni we yigirme ming piyade eskerni esir qildi; Dawut harwa atlirining piyini kestürdi, lékin özige yüz harwiliq atni qaldurup qoydi. **5** Demeshqtiki Suriyeler Zobahning padishahi Hadad'ézerde yarden bérish üchün chíqti, lékin Dawut Suriylerdin yigirme ikki ming ademni öltürdi. **6** Andin Dawut birnechshe bargah eskerlerini Demeshqtiki Suriyeler Dawutqa békinqip uningga séliq tapshurdi. Dawut qeyerge barsa, Perwerdigar uningga nusret béretti. **7** Dawut Hadad'ézerning ghulamlirigha teminlen'gen altun qalqanni tartiwélip, Yérusalémgha keltürdi **8** we Hadad'ézerning sheherliri bolghan Bitah bilen Birotay sheherliridinmu intayin köp misni qolgha chüshürdi. **9** Xamatning padishahi Toy Dawutning Hadad'ézerning pütün qoshunini meghlup qilghinini anglap, **10** öz oghli Yoramni Dawutning halini sorashqa we Dawutning Hadad'ézer bilen jeng qilip uni meghlup qilghiniga uni tebrikleshke ewetti. Chünki Hadad'ézer daim Toy bilen jeng qilip keliwattati. Yoram bolsa kürmüş, altun we mis qacha-buyumlarini élip keldi. **11** Dawut padishah mushularni we özi békinqindurghan hemme ellerdin, jümlidin Suriylerdin, Moabiyardin, Ammoniyardin, Filistiylerdin we Amaleklerdin olja alghan altun-kümüshlerni Perwerdigargha atap béghishlidi. Bular Zobahning padishahi Rehobning oghli Hadad'ézerden alghan oljini öz ichige alidu. **13** Dawut Suriyelerni meghlup qilip, yoni on sekkiz ming ademni «Shor wadisi»da öltürüp yan'ganda, uning nam-dangqi xéli chíqqanidi. **14** U Édomda esker bargahlirini turghuzdi; pütün Édomda bargahlarni qurdi. Shuning bilen Édomylarning hemmisni Dawutqa békinqindi. Dawut qeyerge barsa, Perwerdigar uningga nusret béretti. **15** Dawut pütükil Israil üstige selenet qildi; u pütükil xelqini sorap, adil hökümler chíqirip adalet yürügzetti. **16** Zeruiyaning oghli Yoab qoshunning serdarı boldi; Ahiludning oghli Yehoshafat mirza boldi; **17** Axitubning oghli Zadok bilen Abiyatarning oghli Aximelek kahin boldi; Séraya diwan bégı boldi. **18** Yehoyadaning oghli Binaya Keretyiler bilen Peletiylerning yolbashchisi boldi; Dawutning oghullirimu kahin boldi.

9 Dawut: Saulning öyidin tirik qalghan birersi barmikin, bar bolsa men Yonatanning hörmitide uningga shapaet körssitey? — dédi. **2** Emdi Saulning ailisidiki Ziba dégen bir xizmetkar qalghanidi. Ular uni Dawutning qéshigha chaqirdi. Kelgende, padishah uningdin: Sen Zibamu? dep soridi. U: Péqir men shu! — dédi. **3** Padishah: Saulning ailisidin birersi tirik qaldımu? Men uningga Xudanıng shapaitini körssitey dewatimen, — dédi. Ziba padishahqa: Yonatanning bir oghli tirik qaldi; uning ikki puti aqsaydu — dédi. **4** Padishah uningdin: U

qeyerde, dep soridi. Ziba padishahqa: U Lo-Dibarda, Ammielning oghli Makirning öyide turidu — dédi. **5** Shunga Dawut padishah kishi ewetip uni Lo-Dibardin, Ammielning oghli Makirning öyidin élip keldi. **6** Saulning newrisi, Yonatanning oghli Mefiboshet Dawutning aldigha kelgende, yüzini yerge yiçip, tezim qildi. Dawut: [Sen] Mefiboshetmu? — dep chaqiriwidı, u: Péqir shu! — dep jawap qayturdı. **7** Dawut uningga: Qorqmighin, atang Yonatan üchün, sanga shapaet qilmay qalmaymen; bowang Saulning hemme yer-zéminlirini sanga qayturup bérey, sen hemishe méning dastixinimdin ghizalinisen — dédi. **8** Mefiboshet tezim qilip: Qulung néme idi, mendek bir öltük it alyılır qedirrigüdek néme idim? — dédi. **9** Andin padishah Saulning xizmetkari Zibani chaqirip uningga: Saulning we pütükil ailsining hemme teelluqatini mana men ghojangning oglining qoligha berdim. **10** Sen bilen oghulliricing we xizmetkarliricing uning üchün shu zéminda tériçhilic qilip, chíqqan mehsulatlirini ghojangning ogligha yéyishke tapshurunglar. Ghojangning oghli Mefiboshet men bilen hemishe hemdastixan bolup ghizalinidu, — dédi (Zibaning on besh oghli we yigirme xizmetkari bar idi). **11** Ziba padishahqa: Ghojam padishah qullırıgha buyrughanning hemmisige keminiłiri emel qiliği, — dédi. Padishah Dawut [yne]: Mefiboshet bolsa padishahning bir oghlidek dastixinimdin taam yésun — [dédi]. **12** Mefiboshetning Mika dégen kichik bir oghlı bar idi. Zibaning öyide turuwatqanlarning hemmisı Mefiboshetning xizmetkarlıri boldi. **13** Emdi Mefiboshet Yérusalémda turatti; chünki u hemishe padishahning dastixinidin taam yep turatti. Uning ikki puti aqsaq idi.

10 Kéyin shundaq ish boldiki, Ammoniyalarning padishahi öldi we uning Hanun dégen oghli ornida padishah boldi. **2** Dawut bolsa: Uning atisi manga iltipat körsetkendek men Nahashning oghli Hanun'gha iltipat körssitey, — dédi. Andin Dawut atisining petisige [Hanunning] könglini sorashqa öz xizmetkarlıridin birnechchini mangdurdi. Dawutning xizmetkarlıri Ammoniyalarning zéminaliga kelgende, **3** Ammoniyalarning emeldarlıri ghojisi Hanun'gha: Sili Dawutni rastla atılırinine hörmiti üchün qashlirigha köngül sorap adem ewetipti, dep qaramla? Dawutning xizmetkarlarını qashlirigha ewetkini sheherni paylap uningdin melumat élish, andin bu sheherni agdurush üchün emesmu? — dédi. **4** Shuning bilen Hanun Dawutning xizmetkarlarını tutup, saqallırınining yérimini chüshürüp, kiyimliriniñ beldin töwinini kestürüp, kötini échip ketküziwetti. **5** Bu xewer Dawutqa yetküzildi; u ularni kütüwélishqa aldigha adem mangdurdi; chünki ular intayin nomus hés qilghanidi. Padishah ulargha: Saqal-burutunglar öskichilik Yéríxo shehiride turup, andin yénip kelinglar, — dédi. **6** Ammoniyalar özlerinin Dawutning nepritige uchrighanlıqını bilip, adem ewetip Beyt-Rehobdiki Suriyeler bilen Zobahdiki Suriyelerdin yigirme ming piyade esker, Maakahning padishahidin bir ming adem we Töbdiki ademlerdin on ikki ming ademni yallap keldi. **7** Dawut buni anglap, Yoabning pütükil jenggiwar qoshunini [ularning aldigha] mangdurdi. **8** Ammoniyalar chíqp sheherning derwazisining aldiça sep tüzidi; Zobah bilen Rehobdiki Suriyeler we Tob bilen Maakahning ademleri dalada sep tüzidi; **9** Yoab jengning aldi hem keynidin bolidighanlıqığa közi yétip, Israildin bir qisim serxil ademlerini ilghap, Suriyelerge qarshi sep tüzidi; **10** qalghanlarnı Ammoniyargha qarshi sep tizghin dep inisi Abishayning qoligha tapshurp, uningga: **11** — Eger Suriyeler manga küchlük kelse, sen manga yarden bergeysen; emma Ammoniyalar sanga küchlük kelse, men bérüp sanga yarden bérey. **12** Jür'etlik bolghın! Öz xelqımız üchün we Xudayimizning sheherliri üchün baturluq qilayı. Perwerdigar Özige layiq

körtün'ginini qilghay! — dédi. **13** Emdi Yoab we uning bilen bolghan ademler Suriylerge hujum qilgili chiqtı; Suriyler uning alidda qactı. **14** Ammoniyalar Suriylerning qachqinini körgende, ularmu Abishaydin qéchip, sheherge kiriwaldı. Yoab bolsa Ammoniyalar bilen jeng qilishtin chékinip, Yérusalémha yénip keldi. **15** Suriyler bolsa özlirining Israillarning alidda meghlup bolghinini körgende, yene jem bolushti. **16** Hadad'ezér ademlerni ewetip, [Efrat] deryasining néri teripidiki Suriyerni [yardemge] chaqirip, ularni yötkep keldi; ular Xélam shehirige kelgende, Hadad'ezerning qoshununing serdari Shobak ulargha bashchiliq qildi. **17** Bu xewer Dawutqa yetkende, u pütkül Israillni yighdurup, Iordan deryasidan öttip, Xélam shehirige bardi. Suriyler Dawutqa qarshi sep tizip, uningga hujum qildi. **18** Suriyler yene Israildin qactı. Dawut bolsa yette yüz jeng harwiliqnı, qiriq ming atliq eskerni qirdi hem qoshunining serdari Shobakni u yerde öltürdü. **19** Hadad'ezerge bégin'ghan hemme padishahlar özlirining Israıl alidda yéngilginini körgende, Israıl bilen sühl qiliship ulargha békinqidi. Shuningdin kéyin Suriyler Ammoniyalargha yene yardem birishke jür'et qilalmadi.

11 Shundaq boldiki, yéngi yilning bészida, padishahlar jengge atlan'ghan waqitta Dawut Yoabni ademliri bilen hemde hemme Israillni jengge mangdurdı; ular Ammoniyarning zémimin weyran qilip, Rabbah shehirini muhasirige aldi. Lékin Dawut Yérusalémda qaldı. **2** Bir kúni kechte Dawut kariwattin qopup, padishah ordisining ögiziside aylinip yüretti; ögizidin u munchida yuyuniwatqan bir ayalni kördi. Bu ayal bek chiraylıq idı. **3** Dawut adem ewetip, ayalning xewirini soridi; birsı uningga: — Bu Éliamning qizi, Hittiy Uriyaning ayali Bat-Shéba emesmu? — dédi. **4** Dawut kishi ewetip, uni qéshigha ekeltürdi (u waqitta u adettin pakliniwatqanidi). U uning qéshigha kelgende, Dawut uning bilen bille boldı; andin u öz öyige yénip ketti. **5** Shuning bileni u ayal hamilidär boldi, hem Dawutqa: Ménинг boyumda qaptu, dep xewer ewetti. **6** Shuning bilen Dawut Yoabqa xewer yetküzip: Hittiy Uriyanı méning qéshimha ewetinglar, dédi. Yoab Uriyanı Dawutning qéshigha mangdurdı. **7** Uriya Dawutning qéshigha kelgende, u Yoabning halini, xelqning halini we jeng ehwalini soridi. **8** Andin Dawut Uriyagha: Öz öyungge béríp putliringni yughin, dédi. Uriya padishahning ordisisidin chiqqanda, padishah keynidin uningga bir sowgha ewetti. **9** Lékin Uriya öz öyige barmay, padishahning ordisisining derwazisida, ghojisining bashqa qul-xizmetkarlirining arisida yatti. **10** Ular Dawutqa: Uriya öz öyige barmidi, dep xewer berdi. Dawut Uriyadin: Sen yiraq seperdin kelding emesmu? Némishqa öz öyungge ketmiding? — dep soridi. **11** Uriya Dawutqa: Mana, ehde sanduqi, Israillar we Yehudalar bolsa kepilerde turup, ghojam Yoab bilen ghojamning xizmetkarliri ochuq dalada chédir tipik yétiwatsa, men yep-ichip, ayalim bilen yéтишqa öýümge baraymu? Séning jéning bilen we hayating bilen qesem qilimkeni, men undaq ishni qilmaymen — dédi. **12** Dawut Uriyagha: Bugün bu yerde qalghin, ete séni ketkützwétiminen, — dédi. Uriya u kúni we etisi Yérusalémda qaldı. **13** Dawut uni chaqirip hemdastixan qilip, yep-ichküzüp mest qildi. Lékin shu kechéhis Uriya öz öyige barmay, chiqip ghojisining qul-xizmetkarlirining arisida öz kariwitida uxldı. **14** Etisi Dawut Yoabqa xet yézip, Uriyaning alghach kétishige berdi. **15** Xette u: Uriyanı soqush eng keskin bolidighan aldinqi septe turghuzghin, andin uning öltürtülişi üçhün uningga chékinip turunglar, dep yazghanidi. **16** Shuning bilen Yoab sheherni közitip, Uriyanı palwanlar [keskin soqushqan] yerge mangdurdı. **17** Sheherdiki ademler chiqip, Yoab bilen soqushqanda xelqtin, yeni Dawutning ademliridin birnechchisi yiqlidi; Uriyanu öldi. **18** Yoab adem ewetip jengning hemme weqeliridin Dawutqa

xewer berdi. **19** U xewerchige mundaq tapılıdi: Padishahqa jengning hemme weqelirini dep bolghiningda, **20** eger padishah ghezeplinip séningdin: Soqushqanda némishqa sheher sépiligha shundaq yéqin bardinglar? Ularning sépildiň atidighanlıqını bilmentinglar? **21** Yerubbeshetning ogli Abimeleknı kim öltürginini bilmensen? Bir xotun sépildiň uningga bir parcha yarghunchaq téshini étip, u Tebez shehiride ölmidimu? Némishqa sépiligha undaq yéqin bardinglar? — Dése, sen: Silining qulliri Hittiy Uriyanu öldi, dep éytqin — dédi. **22** Xewerchi béríp Yoab uningga tapshurup ewetken xewerning hemmisini Dawutqa dep berdi. **23** Xewerchi Dawutqa: Dúshmenler bizdin kúchlük kélép, dalada bizge hujum qıldı; lékin biz ulargha zerbe béríp chékindürüp, sheherning derwazisighache qoghliduu. **24** Andin ya atquchilar sépildiň qul-xizmetkarliringga ya étip, padishahning qul-xizmetkarliridin birnechchini öltürdü. Qulliri Uriyanu öldi — dédi. **25** Dawut xewerchige: Yoabqa mundaq dégin: — Bu ish nezirinde éghir bolmısın, qılıch ya uni ya buni yeydu; sheherge bolghan hujuminglarnı qattıq qilip, uni ghulitinglar, dep étyip uni jür'etlendürğin — dédi. **26** Uriyaning ayali éri Uriyaning olgınını anglap, éri üchün matem tutti. **27** Matem künliri ötkende Dawut adem ewetip uni ordisiga keltürdü. Shuning bilen u Dawutning ayali bolup, uningga bir oghul tughdi. Lékin Dawutning qilghan ishi Perwerdigarning neziride rezil idi.

12 Perwerdigar Natanni Dawutning qéshigha mangdurdı. U Dawutning qéshigha kélép uningga mundaq dédi: «Bir sheherde ikki adem bar bolup, birsı bay, yene birsı kembeghel idı. **2** Bayning intayin tola qoy we kala padiliri bar idı. **3** Lékin kembeghelnin özü sétiwélip baqqan kichik bir sagħliq qozidin bashqa bir nersiyo yoq idı. Qoza kembeghelnin öyide baliliri bilen teng östüp chong boldi. Qoza uning yéginidin yep, uning ichkinidin ichip, uning quchiqida uxldı; uning neziride u öz qizidik idı. **4** Bir kúni bir yoluči bayningkige keldi. Emma u özige kelgen méhman üçhün özining qoy yaki kala padiliridin birini yégüzüşke teyyarlashqa közı qiymay, belki kembeghelnin qozisini tartiwélip soyup, kelgen méhman üçhün teyyarlidi». **5** Dawut buni anglap u kishige qattıq ghezeplendi. U Natan'gha: Perwerdigarning hayatı bilen [qesem qilimenkil], shuni qilghan adem ölümge layıqtur! **6** U héch rehimdilliň köersetmey bu ishni qilghini üçhün qozığha töt hesse tölem tölisun — dédi. **7** Natan Dawutqa: Sen del shu kishidursen! Israılning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: «Men séni Israılning üstide padishah bolghili mesih qildim we Saulning qolidin qutquzdum; **8** Men ghojangning jemetini sanga béríp, ghojangning ayallırını quchiqingħha yatquzup, Israılning jemeti bilen Yehudanıng jemetini sanga berdim. Eger sen buni az körgen bolsang, Men sanga yene hessilep béréttim; **9** Némishqa Perwerdigarning sözini közge ilmay, uning neziride rezil bolghannı qildi? Sen Hittiy Uriyanı qılıch bilen öltürgüzüp, uning ayalini özüngge ayal qilding, sen uni Ammoniyarning qılıchi bilen qetli qilding. **10** Emdi sen Méni közge ilmay, Hittiy Uriyaning ayalını özüngge ayal qilghining üçhün, qılıch séning öyüngdin ayırlımaydu». **11** Perwerdigar mundaq deydu: — «Mana öz öyungde sanga yamanlıq keltürüp, közliiringning alidda ayallırıngı élip, sanga yéqin birsige bérímen, u bolsa küpkündüzde ayallırıng bilen yatidu. **12** Sen bolsang u ishni mexpiy qilding, lékin Men bu ishni pütkül Israılning alidda kündüzde qilimen» — dédi. **13** Dawut Natan'gha: — Men Perwerdigarning alidda gunah qildim — dédi. Natan Dawutqa: Perwerdigar hem gunahingdin ötti; sen ölmeyesen. **14** Halbüki, bu ish bilen Perwerdigarning

düşmenlirige kupurluq qilishqa purset bergining üchün, séningdin tughulghan oghul bala choqum öldi, — dédi. **15** Shuning bilen Natan öz öyige qaytip ketti. Perwerdigar Uriyaning ayalidin Dawutqa tughulghan balini shundaq urdiki, u qattiq késel boldi. **16** Dawut bala heqqide Xudagha yélindi. U roza tutup, kéchilerde ichkirige kirip yerde düüm yattatti. **17** Uning jemetining aqsaqalliri qopup uning qéshiga béríp, uni yerdin qopurmaqchi boldi; lékin u unimidi we ular bilen tamaq yéishni ret qildi. **18** Yettinchı kúni bala öldi. Dawutning xizmetkarliribaala öldi, dégen xewerni uningha bérísttin qorqup: «Bala tirk waqtida padishah bizning sözlirimizge qulaq salmidi, emdi biz qandaqmá uningga bala öldi, dep xewer bérímis? U özini zeximlendürushi mumkin!» — déyishti. **19** Lékin Dawut xizmetkarlirining pichirlashqinini körüp, balining ölginini uqtı. Shunga Dawut xizmetkarliridin: Bala öldimu? dep soridi. Ular: Öldi, — dep jawab berdi. **20** Shuning bilen Dawut yerdin qopup, yuyunup, [xushbuy] may bilen mesihlinip, kiyimlerini yenggushlep, Perwerdigarning öyige kirip ibadet qildi; andin öz öyige qaytip özige tamaq ekeltürüp yédi. **21** Xizmetkarliri uningga: Silining bu néme qilghanliri? Bala tirk chaghda roza tutup yighlidila, lékin bala ölgendin keyin qopup tamaq yéilda, — dédi. **22** U: Men: «Kim bilsun, Perwerdigar manga shapaet körsitip, balini tirk qaldurarmikin» dep oylap, bala tirk waqitta roza tutup yighlidim. **23** Lékin emdi u ölgendin keyin néminshqa roza tutay? Men uni yandurup alayalaymenmu? Men uning yénigha barimen, lékin u yénigha yénip kélélmeydu, — dédi **24** Dawut ayalı Bat-Shébagha teselli berdi. U uning qéshiga kirip uning bilen yatti; u bir oghul tughiwidi, Dawut uni Sulayman dep atidi. Perwerdigar uni söydi, **25** we Natan peyghember arqliq wehiy yetküüp, uningga Perwerdigar üchtün «Yedidiya» dep isim qoydi. **26** Yoab Ammonylarning shahane paytexti Rabbahqa hujum qilip uni aldi. **27** Andin Yoab xewerchilerni Dawutning qéshiga mangdurup: Men Rabbahqa hujum qilip, sheherning su bar qismını aldim. **28** Hazir sen qalghan eskerlerini yighip, sheherni qamal qilip, uni ishghal qilgihan; bolmisa men sheherni alsam, méning iscmim bilen atilishi mumkin — dédi. **29** Shunga Dawut hemme xelqni jem qilip, Rabbahqa hujum qilip uni aldi. **30** U ularning padishahining tajini uning beshidin aldi. Uning üstidiki altunning éghirliche bir talant idi, we uning közide bir góher bar idi. Kishiler bu tajni Dawutning beshigha kiygüzdi, Dawut bolsa u sheherdin nurghun olja aldi. **31** Emma u yerdiki xelqni sheherdin chiqirip ularni here, xaman tépidighan tirnilar we tömür paltilar bilen ishletti yaki xumandaq qattiq emgekke saldi; Dawut Ammonylarning hemme sheherliride shundaq qildi; andin Dawut barlıq xelq bilen Yérusalémgha yénip keldi.

13 Dawutning oghli Abshalomning Tamar dégen chirayliq bir singlisi bar idi. Bu ishlardin keyin, Dawutning oghli Amnon uningga ashiq bolup qaldi. **2** Amnon singlisi Tamarning ishqida shunche derd tarttiki, u késel bolup qaldı. Emma Tamar téxi qiz idi; shuning bilen Amnon'gha uni bir ish qilish mumkin bolmaydighandek köründi. **3** Lékin Ammonning Yonadab isimlik bir dosti bar idi. U Dawutning akisi Mézáhnning oghli idi. Bu Yonadab tolimu hiyliger bir kishi idi. **4** U Amnon'gha: Sen padishahning oghli turup, néminshqa kündin kün'ge bundaq jüdep kétisen? Qéni, manga éytip ber, dédi. Amnon uningga: Men inim Abshalomning singlisi Tamargha ashiq boldum, dédi. **5** Yonadab uningga: Sen aghrip orun tutup, ýetip qalghan boluwal; atang séni körgili kelgende uningga: Singlim Tamar kélip manga tamaq bersun; uning tamaq etkinini körüşüm üchün, aldimda tamaq étip bersun, men uning qolidin tamaq yey, dep éytqin, dédi. **6** Shuning bilen Amnon yétiwélip özini késel

körsetti. Padishah uni körgili kelgende, Amnon padishahqa: Ötünimen, singlim Tamar bu yerge kélip, manga ikki qoturmach teyyar qilip bersun, andin men uning qolidin élip yey, dédi. **7** Shuning bilen Dawut ordisigha adem ewetip Tamargha: Sendin ötünimenki, akang Ammonning öyige béríp, uningga yégüdekkirice bir néme teyyarlap bergin, dep éytti. **8** Tamar Ammonning öyige bardi; u yatqanidi. U un élip yughurup, qoturmachlarnı köz aldida etti. **9** Andin u qoturmachni qazandin élip, uning aldigha qoydi. Lékin u yigili unimidi; u: — Hemme adem méning qéshimdin chiqip ketsun, dédi. Shuning bilen hemme kishiler uning qéshidin chiqip ketti. **10** Andin Amnon Tamargha: Taamni ichkiriki hujrığa élip kırigin, andin qolqundin élip yeymen, — dédi. Tamar özi etken qoturmachni ichkiriki hujrığha, akisi Ammonning qéshiga élip kirdi. **11** Tamar ularni uningga yégüzip qoymaqchi boluwidi, u uni tutuwélib: I singlim, kel! Men bilen yatqin! dédi. **12** Lékin u uningga jawab béríp: Yaq, i aka, ménî nomusqa qoymighin! Israïldä bundaq ish yoq! Sen bundaq peskeshlik qilmighin! **13** Men bu shermendichilikni qandaqmu kötüüp yüreleymen?! Sen bolsang Israîlning arisidiki exmeklerdin bolup qalisen. Ötünüp qalay, peqet padishahqa désengla, u ménî sanga tewe bolushtin tosimaydu, — dédi. **14** Lékin u uning sözige qulaq salmidi. U uningdin küchlük kélip, uni zorlap ayagh asti qilip uning bilen yatti. **15** Andin Amnon uningga intayin qattiq nepretlendi; uning uningga bolghan nepriti uningga bolghan eslidiki muhebbitindin ziyyade boldi. Amnon uningga: Qopup, yoqal! — dédi. **16** Tamar uningga: Yaq! Méni heydigen gunahing sen héli manga qilghan shu ishtin betterdur, dédi. Lékin Amnon uningga qulaq salmidi, **17** belki xizmitidiki yash yigitni chaqirip: Bu [xotunni] manga chaplashturmay, sirtqa chiqiriwet, andin ishikni taqap qoy, dédi. **18** Tamar tolimu rengdar bir köngleki kiygenidi; chünki padishahning téxi yatlıq bolmaghan qızlari shundaq kiyim kiyetti. Ammonning xizmetkari uni qogħlap chiqirip, ishikni taqwalid. **19** Tamar bészigha kül chéchip, kiygen rengdar könglikini yirtip, qolini bészigha qoyup yighthighan péti kétihatattı. **20** Akisi Abshalom uningga: Akang Amnon sen bilen yattimu? Hazirche jim turghin, singlim. U séning akang emesmu? Bu ishni köngħiġe almighin, — dédi. Tamar akisi Abshalomning öyide köngli sunuq halda turup qaldi. **21** Dawut padishahmu bolghan barlıq ishlarni anglap intayin achchiqlandi. **22** Abshalom bolsa Amnon'gha ya yaxshi, ya yaman héch gep qilmidi. Chünki Abshalom singlisi Tamarni Ammonning xorlighanlıqidin uni öch körretti. **23** Toluq ikki yıl ötüp, Efraimha yéqin Baal-Hazarda Abshalomning qırqighuchiliri qoylirini qırqıwatatti; u padishahning hemme oghullirini teklip qıldı. **24** Abshalom padishahning qéshiga kélip: Mana qulliri qoylirini qırqıwatidu, padishah we xizmetkarlirining silining qulliri bilen bille bérishini ötünim, — dédi. **25** Padishah Abshalom: Yaq, oghlum, biz hemmimiz barmayli, sanga éghirchiliq chüshüp qalmisun, — dédi. Abshalom shunche désimu, u bargħili unimidi, belki uningga amet tilidi. **26** Lékin Abshalom: Eger bérishqa unimisila, akam Amnonni biz bilen bargħili qoysila, — dédi. Padishah uningdin: Némishqa u séning bilen baridu? — dep soridi. **27** Emma Abshalom uni köp zorlighini üchün u Ammonning, shundaqla padishahning hemme oghullirining uning bilen bille bérishiga qoshuldı. **28** Abshalom öz ghulamlirigha buyrup: Segek turunglar, Amnon sharab ichip xush keyp bolghanda, men silerge Amnonni urunglar désem, uni derhal öltürüngrar. Qorqmanglar! Bularni silerge buyrugħuchi men emesmu? Jür'etlik bolup baturluq körśitinglar — dédi. **29** Shuning bilen Abshalomning ghulamliri Amnon għa Abshalom özi buyrugħandek qıldı. Shuan padishahning hemme oghulliri

qopup, her biri öz qéchirigha minip qactti. **30** Shundaq boldiki, ular téxi yolda qéchip kétiwatqanda, «Abshalom padishahning hemme oghullirini öltürdi. Ularning héch biri qalmidi» dégen xewer Dawutqa yetküzüldi. **31** Padishah qopup kiyimlirini yirtip yerde düm yatti; uning hemme qul-xizmetkarliri bolsa kiyimliri yirtiq halda yénida turattti. **32** Emma Dawutning akisi Shiméahning oghli Yonadab uninggħha: — Għojam, ular padishahning oghulliri bolghan hemme yigitlerni öltürdi, dep xiyal qilmisila. Chünki peqet Amnon öldi; u ish Amnonning Abshalomming singlisi Tamarni xar qilghan kündin bashlap Abshalomming aghżidin chiqarmiġħan niyiti id. **33** Emdi għojam padishah «Padishahning hemme oghulliri öldi» dégen oyda bolup köngħillirni biaram qilmisila. Chünki peqet Amnonla öldi — dédi. **34** Abshalom bolsa qéchip ketkeni. [Yérusalém diki] kōzċetħi ghulam qariwidi, mana, għeripidin tagħnien yénidi kiel bilen nurghun ademler keliwattni. **35** Yonadab padishahq: Mana, padishahning oghulliri keldi. Del qulliri dégħendek boldi — dédi. **36** Sözini tügħiġi turiwidi, padishahning oghulliri kēlip qattiq yığħiġa-zar qildi. Padishah bilen xizmetkarlirimu qattiq yighlashti. **37** Lékin Abshalom bolsa Geshurning padishahi, Ammihudning oghli Talmayning qéshiga bardi. Dawut oghli üčhūn her kūni haza tutup qayghurdi. **38** Abshalom qéchip, Geshurha bérip u yerde tħieb yil turdi. **39** Dawut padishahning qelbi Abshalomming yénigha bérishqa intizar boldi; chünki u Amnon'għa nisbeten teselli tapqanidi, chünki u ḥġenendi.

14 Emdi Zeruiyaning oghli Yoab padishah qelbinning Abshalomha tħelmuriwatqanliqini bayqidi. **2** Shuning üčhūn Yoab Tekoagħha adem ewetip u yerdin danishmen bir xotunni ekeldi, uningħha: Sendin ötūney, özüngni matem tutqan kishiddekk kōrsitip qarliq kiyimi kiyip, özüngni etirlik may bilen yaghlim, belki özüngni olġuchi üčhūn uzun waqt hazidar bolghan ayaldek qilip **3** [Dawut] padishahning qéshiga bérip uningħha mundaq dégin, — dédi. Shundaq qilip, Yoab démekħi bolghanlirini u ayalha ögett. **4** Shuning bilen Tekoaliq bu ayal padishahning aldīha bérip, tezim qilip, bash urup: I padishahim, méni qutquziwalghayla, — dédi. **5** Padishah uningdin: Néme derding bar? dep soridi. U jawap bérip: Men derweqe bir tul xotunnen! Ěrim ölop ketti; **6** Dédeklirining ikki oghli bar id. Ikkisi etízlqata urushup qélip, arigha chūħidighan adem bolmīghachqa, biri yene birini urup öltürüp qoydi. **7** Mana, hazir pütün oydikiler dédekkirige qarshi qopup, inisini öltürginini bizeġi tutup bergen; inisining jénini qopup, qalip qilghini üčhūn biz jan'għa jan alimiz. Shuning bilemmu miras alghuchini yoqitim, dewartid. Ular shundaq qilip yalghuz qalghan chogħumni öchürüp, érime ne nam ne yer yūzide ewlādnu qaldurghili qoymaydu, — dédi. **8** Padishah ayalha: Öyüngge bargħin, men ewhalha qarap sen togrħuluq hökum chiqirimen, — dédi. **9** Tekoaliq ayal padishahq: I, għojam padishah, bu isħta gunah bolsa, hemmisi méning bilen atamning jemeti üstide bolsun, padishah we uning texti bilen munasiwetsiz bolsun, — dédi. **10** Padishah: Birex kim sanga [bu togrħuluq] gep qilsa, uni ménix qéshimħa élip kelgin, u séni yene aware qilmaydighan bolidu, — dédi. **11** Ayal jawab bérip: Undaqta padishah Perwerdigar Xudalirini yad qilghayha, qan'għa qan antiqam alghuchilaring oghlummi yoqatmasliq üčhūn, ularning halak qilishīha yol qoymighayla, — dédi. Padishah: Perwerdigarning hayati bilen qesem qilmenki, Séning oħlunġning bir tal-ħebda yerge chūħmeydu, — dédi. **12** Lékin ayal: Dédekkirli għojam padishahq yene bir sözni dégħi qoqghayla, déwid, u: Éytqin — dédi. **13** Ayal yene mundaq dédi: Emdi sili némishqa Xudaning xelqige shuningħha oxħash

ziyanliq bir isħni niyet qıldila? Padishah shu gépi bilen özini gunahkar qilip békkitiwalidu, chünki u özi palighan kishish qayturup ekelmid. **14** Derweqe hemmimiz choqum ölop, yerge töktülgen, qaytidin yighiwalghil bolmaydighan sudek bolimiz. Lékin Xuda ademmien jénini élħiha emes, belki Öz palan'ghinini Özige qayturup ekilishke ilaj qilidu. **15** Emeliyyette, méning għojjam padishahqha shu ish toghrisidin söz qilgħi kělħišminn sewebi, xelq méni qorqat. Lékin dédekkli: Bu gejni padishahqha éy়! Padishah belkım öz chörisining iłtmassini beja kelturer, dégen oħra boldi. **16** Chünki padishah angliji mumkin, chörisini hem oħglummi Xudaning mirasidin teng yoqatmaqchi bolghan kishinnej qoldin qutquzup qalar. **17** Shunga dédekkli, għojjam padishahning sözi manga aramlu bérer, dep oyliđim. Chünki għojjam padishah Xudaning bir perishtisidek yaxshiyanu perq etküčħidur. Perwerdigar Xudaliri sili bilen bille bolħay! **18** Padishah ayalha jawab bérip: Sendin ötünimienki, men sendin sorimaqchi bolghan isħni mendin yosħurmīgħayse, dédi. Ayal: Għojam padishah söz qilsila, dédi. **19** Padishah: Bu gepliingning hemmisi Yoabning körsettmisim, qandaq? — dédi. Ayal jawab bérip: I, għojjam padishah, silinnej jaġi bilen qesem qilmenki, għojjam padishah éytqanlıri ongħimmu, solghimu qaymaydighan heqiqettur. Derweqe silinnej qulliri Yoab manga shuni tapilap, bu sożlerni dédekkirin aghażiha saldi. **20** Yoabning bundaq qilishi bu isħni hel qilish tħieb id. Għoġjannu danalqi Xudaning bir perishtisiningkidek iken, zémminn yūz bérivatqan hemme isħlarni bilidiken, — dédi. **21** Shuning bilen padishah Yoabqa: Maql! Mana, bu isħqa ijazet berdim. Bérip u yigit Abshalomni élip kelgin, dédi. **22** Yoab yerge yiqlip bash urup, padishahqha bext-beriket tilidi. Andin Yoab: I għojjam padishah, öz qulungning telipige ijazet berginingdin, öz qulungning séning aldingda iltipat tapqinini biġżeen bildim, — dédi. **23** Andin Yoab qozghilip, Geshurha bérip Abshalomni Yérusalémha élip keldi. **24** Emma padishah: — U méning yūzummi körmey, öz öyige barsun, dégenidi. Shunga Abshalom padishahning yūzini körmey, öz öyige ketti. **25** Emdi pütkül Israel teweside Abshalomdekk chirayliq dep maxtalghan adem yoq id. Tapinidin tارتip qoqqusighihe uningħha héch eyib qoy id. **26** Uning chéchini chūħiġende (u her yilning axirida chéchini chūħiġretti; chéchi éghirlisħi ketkechke, shunga uni chūħiġretti), chéchini padishahning «ölchem taraza»si bilen tartsa ikki yüz shekel chiqatti. **27** Abshalomdin tħieb oħlu we Tamar isimlik bir qiz tughħildi. Qizi tolimu chirayliq id. **28** Abshalom padishahning yūzini körmey, Yérusalémda toptogħra ikki yil toshħuqhe turdi; **29** Abshalom Yoabqa adem mangdurup, özini padishahning qéshiga ewetishini ötündi, emma u kelgħi unimidi. Abshalom ikkinchi qétim uning yénigha adem ewetti, lékin Yoab keliżi xalimidi. **30** Shuning bilen Abshalom öz xizmetkarlirigha: — Yoabning méningkige yandash arpa tħeqiżiż bir parče etízlqi bar. Bérip uningħha ot qoqunġar, dep buyrudi. Shundaq qilip, Abshalomming xizmetkarliri Yoabning bu bir parče etízlqiqha ot qoydi. **31** Andin Yoab qozghilip Abshalomming öyige kirip uningdin: Némishqa xizmetkarliring etízlqiqħha ot qoydi! — dep soridi. **32** Abshalom Yoabqa jawab bérip: Mana, men sanga adem ewetip: Qéshimħa kelsun, andin padishahning qéshiga manga wakaliten bargħuzup uningħha: Men némishqa Geshurdin yénip kelgħendien? U yerde qalsam, yaxshi bolattien, dep éytquzmaqchi id. Emdi padishah bilen didarlashsam deyhem; mende qebiħlik bolsa, u méni öltürsun, — dédi. **33** Shuning bilen Yoab padishahning qéshiga bérip, uningħha bu xewerni yetküzzi. Padishah Abshalomni chaqirdi; u padishahning qéshiga kēlip, padishahning aldida tezim qilip bash urdi; padishah Abshalomni soydi.

15 Bu ishlarдин көйин Abshalom özige jeng harwisi bilen atlarni teyyarlatti hem öz aldida yügürigidighan ellik eskerini békitti. **2** Abshalom tang seherde qopup, derwazigha baridighan yolning yénida turatti. Qachan birsi dewayimni kessun dep, padishahqa erz tutqili kelse, Abshalom uni chaqiriپ: Sen qaysi sheherdin kelding, — dep soraytti. U kishi: Qulung Israilning palanchi qebilisidin keldi, dése, **3** Abshalom uninggha: Mana, dewayinglar durus we heq iken, lékin padishah teripidin özige wakaliten erzingni anglashqa qoyulghan adem yoq, deytti. **4** Andin Abshalom yene: Kashki, men zéminda soraqchi qilinsam’idi, her kimning erzi yaki dewayi bolup, ménинг qéshimha kelse, uninggha adelet körsitettim! — deytti. **5** Birkim uningga tezim qilgili aldigha barsa, Abshalom qolini uzutup, uni tutup söyetti. **6** Abshalom shundaq qilip padishahnинг höküm chiqirishiga kelgen Israilning herbir ademlirining köngüllirini utuwatalli. **7** Töt yil ötkende, Abshalom padishahqa: Ménинг Hébronda Perwerdigargha ichken qesimimni ada qilishim üçhün, shu yerge bérishqa ijazet berseng; **8** chünki qulung Suriyediki Geshurda turghinimda qesem ichip: Eger Perwerdigar ménii Yérusalémha qaytursa, men Perwerdigargha ibadet qilimen, dep éytqanidi, — dédi. **9** Padishah uninggha: Tinch-aman béríp kelgin, déwidi, u qozghilip Hébron’gha ketti. **10** Lékin Abshalom Israilning hemme qebillirige mexpiy elchilerni mangdurup: Burgha awazini anglicheininglardá: «Abshalom Hébronda padishah boldi!» dep élán qilinglar, dédi. **11** Emdi ikki yüz adem teklip bilen Abshalom bilen birge Yérusalémdin barghanidi. Ular heqiqiy ewhaldin bixewer bolghachqa, saddiliq bilen barghanidi. **12** Abshalom qurbanlıq ötkützgende, u adem ewetip Dawutning meslihetchisi bolghan Gilohluq Ahitofeli öz shehiri Gilohdin élip keldi. Shuning bilen qest barghanséri kúcheydi, Abshalomha egeshkenler barghanséri köpüyüwatatti. **13** Dawutqa bir xewerchi kélip: Israilning ademlirining köngülliri Abshalomha mayil boldi, — dédi. **14** Shuning bilen Dawut Yérusalémda uning bilen bolghan hemme qul-xizmetkarliriga: Qopup qachayli! Bolmisa, Abshalomdin qutulalmaymiz. Ittik kéteylí; bolmisa, u tuyuqsız üstümizge bésip kélip, bizge bala keltürüp sheher xelqini qılıch bisi bilen uridu, dédi. **15** Padishahnинг qul-xizmetkarlari padishahqa: Ghojam padishah néme békite, shuni qilimiz, dédi. **16** Shuning bilen padishah pütün ailisidikilerni élip, chiqip ketti; emma padishah kénizekliridin onni ordigha qarashqa qoydi. **17** Padishah chiqip ketkende hemme xelq uninggha egeshsti; ular Beyt-Merhakta turup qaldi. **18** Hemme xizmetkarlari uning bilen bille [Kidron éqinidin] öttüwatatti; barlıq Keretiyyer, barlıq Peletiyer, barlıq Gatlıqlar, yeni Gat sheheridin chiqip uninggha egeshken alte yüz adem padishahnинг aldida mangatti. **19** Padishah Gatlıq Ittaghya: Sen némişhqä biz bilen barisen? Yéniп béríp padishahnıng qeshida turghin; chünki sen öz yurtundan musapir bolup palan’ghansen. **20** Sen peget tünügüňla kelding, men bugün qandaşsıge séni özüm bilen bille sersan qilay? Men bolsam, nege baralısam, shu yerge barimen. Qérindashliringni élip yéniп ketkin; Xudanıg rehim-shepqiti we heqiqiti sanga yar bolghay! — dédi. **21** Lékin Ittaghy: Emdi senmu béríp [éqinidin] ötkin, dédi. Shuning bilen Gatlıq Ittag hemme ademliri we uning bilen manghan barlıq bala-chaqılıri ötpük ketti. **22** Hemme xelq öttüwatqanda, püktül shu yurttıkları qattiq awaz bilen yighthi. Padishah özimü Kidron éqinidin ötkende, barlıq xelq chöllük teripige qarap yol aldi. **24** We mana, Zadok bilen Lawiyaları Xudanıg ehde

sanduqını kötüüp bille keldi; ular Xudanıg ehde sanduqını yerde qoysi. Barlıq xelq sheherdin chiqip ötküche Abiyatar bolsa, qurbanlıqlarını sunup turatti. **25** Padishah Zadokqa: Xudanıg ehde sanduqını sheherge yandurup élip kirgin. Men eger Perwerdigarning közliride iltipat tapsam, U choqum ménii yandurup kélélidu we U manga ehde sanduqını we Öz makanini yene körgüzidu; **26** lékin U méninq togranda: Sendin xursenlikim yoq, dése, mana men; U ménii qandaq qılıshni layiq körse, shundaq qilsun, — dédi. **27** Padishah kahin Zadokqa: Sen aldin körgüchü emesmu? Sen we öz oglung Aximaaz we Abiyatarnıg oglı Yonatan, yeni ikkinglarnıg ikki oglungular sanga hemrahdı bolup tinch-aman sheherge qaytqın. **28** Mana, men silerdin xewer kelgütche chöldelli ötkellerde kütüp turay, — dédi. **29** Shuning bilen Zadok bilen Abiyatar Xudanıg ehde sanduqını Yérusalémha qayturup béríp, u yerde qalди. **30** Lékin Dawut Zeytun tégħiha chiqqanda, bészini yépíp yalang ayagh bolup yighthawattati; uning bilen bolghan hemme xelqning herbiri bészini yépíp yighthap chiqiwatatti. **31** Birsi kélip Dawutqa: Ahitofelu Abshalomning qestige qatnashqanlar ichide iken, dédi. Shuning bilen Dawut dua qilip: I Perwerdigar, Ahitofelning meslihetini exmekanılıkke aylandurghaysen, dédi. **32** Dawut tagħning choqqisigha, yeni adette u məxsus Xudagħa ibadet qilidighan jaħġa yetkende, Arkiliq Hushay toni yirtiq, bészigha topa-chang chéchilgħan huda uning aldigha keldi. **33** Dawut uninggha: Méninq bilen barsang, manga yük bolup qalisen; **34** lékin sheherge qaytip béríp Abshalomha: I padishah, men bugiñge qeder atangning qul-xizmetkari bolghandek, emdi séning qul-xizmetkaring bolay, diseng, sen men üchün Ahitofelning meslihetini bikar qiliwételeysen. **35** Mana Zadok we Abiyatar dégen kahinlarmu shu yerde sen bilen bille bolidu emesmu? Padishahnıg ordisidin néme anglisang, Zadok bilen Abiyatar kahinlарgha éytqin. **36** mana, ularning ikki oqli, yeni Zadokning oqli Aximaaz bilen Abiyatarnıg oglı Yonatanmu shu yerde ularning yénida turidu. Hernéme anglisang, ular arqılıq manga xewer yetküzgin — dédi. **37** Shuning bilen Dawutning dosti Hushay sheherge bardı; Abshalommu del shu chaghda Yérusalémha kirdi.

16 Dawut tagħning choqqisidin emdila öttihige Mefiboshetning xizmetkari Ziba ikki yüz nan, bir yüz kishmish poshkili, yüz yazlıq méwe poshkili we bir tulum sharabni ikki éshekket apert uning aldigha chiqti. **2** Padishah Zibaghha: Bularni néme üchün ekelding? dédi. Ziba: Ésħeklerni padishahnıg ailisidikiler ménishi üchün, nanlar bilen yazlıq miwilerni ghulamlarning yéyishi üchün, sharabni chölde hérip ketkenlerning ichishi üchün ekeldim — dédi. **3** Padishah: Ghojangning oqli nede? — dep soridi. Ziba padishahqa jawab béríp: U yenila Yérusalémda qalди, chünki u: Bugün Israil jemetidikiler atamning padishahlığını manga yandurup bérídu, dep olturnu — dédi. **4** Padishah Zibaghha: Mana Mefiboshetning hemmisi sanga tewe bolsun, déwidi, Ziba: Men silige tezim qilimien; silinen aldılırida iltipat tapsam, i għojam padishah, — dédi. **5** Dawut padishah Bahurimha kelgendi, mana Saulning jemetidin bolghan, Géranson oqli Shimey isimlik bir alem shu yerdin uning aldigha chiqti; u bu yaqqa kelgech kimdu birini qarhawatatti. **6** U Dawutning özige we Dawut padishahnıg barlıq xizmetkarliriga qarap tashlarni atti; hemme xelq bilen barlıq palwanlar padishahnıng ong teripide we sol teripide turatti. **7** Shimey qarħħap: Yoqal, yoqal, hey sen qanxor, iplas! **8** Sen Saulning orniда padishah boldung, lékin Perwerdigar uning jemetining qénini séning bésħingħha qayturdı; emdi Perwerdigar padishahlıqni oglung Abshalomning qoliga berdi; mana, özüngning rezilliķing séning tüstünge chüshti,

chünki sen bir qanxorsen! — dédi. **9** Zeruiyaning oghli Abishay padishahqa: Némishqa bu öltik it ghojam padishahni qarhgisun? U yerge béríp uning beshini keskili manga ijazet bergeysen! — dédi. **10** Lékin padishah: I Zeruiyaning oghhlirli, méning bilen néme karinglar? U qarhisa qarhgisun! Eger Perwerdigar uningha, Dawutni qaraghigin, dep éytqan bolsa, undaqta kim uningha: Némishqa bundaq qilisen? — déyelisum? **11** Dawut Abishaygha we barlıq xizmetkarlirigha: Mana öz pushtumdin bolghan oghlum méning jénimni izdigen yerde, bu Binyamin kishi uningdin arturaq qilmamdu? Uni qaraghigli qoyghin, chünki Perwerdigar uningha shundaq buyruptu. **12** Perwerdigar belkim méning derdlirimni nezirige élip, bu ademning bügün méni qaraghiganlirining ornida manga yaxshılıq yandurar, dédi. **13** Shuning bilen Dawut öz ademliri bilen yolda méngiwerdi. Shimey bolsa Dawutning uduldiki tagh baghrida mangghach qaraghayıttı hem tash étip topa-chang chachatti. **14** Padishah we uning bilen bolghan xelqninq hemmisi hérip, menzilge barghanda u yerde aram aldi. **15** Endi Abshalom barlıq Israillar bilen Yérusalémgha keldi; Ahitofel uning bilen bille idi. **16** Dawutning dosti arkiliq Hushay Abshalomning qéshiga kelgende, u Abshalomgha: Padishah yashisun! Padishah yashisun! — dédi. **17** Abshalom Hushaygha: Bu séning dostungha körsitudigian himmitingmu? Némishqa dostung bilen barmidig? — dédi. **18** Hushay Abshalomgha: Yaq, undaq emes, belki Perwerdigar we bu xelq hemde Israillarning hemmisi kimni tallisa, men uningha tewe bolay we uning yénida turimen. **19** Shuningdin bashqa kimning xizmitide bolay? Uning oghlining qéshida xizmet qilmamdim? Séning atangning qéshida xizmet qilghandek, emdi séning qéshingda xizmet qilay, — dédi. **20** Andin Abshalom Ahitofelge: Meslihetlişip yol körsitinglar; qandaq qilsaq bolar? — dédi. **21** Ahitofel Abshalomgha: Atangning ordisiga qaraghili qoyghan kénizeklirli bilen bille yatqin; shuning bilen pütkül Israil séning özüngni atanggħha nepretlik qilgħanliqngi anglaydu; shundaq qilip sanga egeshkenlerning qolliri kücklendürħili, dédi. **22** Shuning bilen ular Abshalom üčhün ordinining ögziside bir chédır tiktி; Abshalom hemme Israillarning közlri alidza öz atisining kénizeklirli bilen bille boldi. **23** U künlerde Ahitofelning bergen mesliheti xuddi kishi Xudadin sorap érisken söz-kalamdek hésablinatti. Uning Dawutqa we Abshalomgha bergen hemme meslihetimu hem shundaq qarilatti.

17 Ahitofel Abshalomgha: Manga on ikki ming ademni talliwléshqa ruxset berseng, men bügün kéche qozghilip, Dawutni qogħlay; **2** Men uning üstige chūshkinimde u hérip, qolliri ajiz bolidu; men uni alaqzade qiliwétimen, shundaqla uning bilen bolghan barlıq xelq qachidu. Men pejet padishahnila urup öltürimen, **3** andin hemme xeljni sanga békindurup qayturimen. Sen izdigen adem yoqalsa, hemme xelq séning qéshingha qaytidu; shuning bilen hemme xelq aman-ésen qalidu, dédi. **4** Bu meslihet Abshalomgha we Israillning barlıq aqsaqallirigha yaqtı, **5** lékin Abshalom: Arkiliq Hushaynimu chaqinglар; uning sözünimu anglayı, — dédi. **6** Hushay Abshalomning qéshiga kelgede, Abshalom uningha: Ahitofel mundaq-mundaq éytти; u dégendek qilaylimu? Bolmisa, sen bir meslihet bergin, — dédi. **7** Hushay Abshalomgha: Ahitofelning bu waqitta bergen mesliheti yaxshi emes, — dédi. **8** Hushay yene mundaq dédi: «Sen atang bilen ademlirimi bilisen'ghu — ular palwanlardur, hazir daladiki baliliridin juda qilin'ghan chishi éyiqték peyli yaman. Atang bolsa heqiqiy jengchidur, öz ademliri bilen birge qonmaydu. **9** Mana u hazir bir gharda ya bashqa bir yerde mökünnüwalghan bolsa kérek. Mubada u awwal

xelqimiz üstige chūshse shuni anglicheñ herkim: Abshalomgha egeshkenler qirghinchiliqqa uchraptu, — deydu. **10** U waqitta hetta shir yürek palwanlarning yüreklirimu su bolup kétidu; chünki pütkül Israil atangning batur ikenlikini, shundaqla uningha egeshkenlerningmu palwan ikenlikini bilidu. **11** Shunga meslihetim shuki, pütkül Israil Dandin tartip Beer-Shébagħiche séning qéshingħha téz yighthils (ular déngizdiki qumlardek köptur!). Sen özüng ularni bashlap jengge chiqqin. **12** Biz uni qeyerde tapsaq, shebnem yerge chūshkendek uning üstige chūsheyli. Shuning bilen uning özi we uning bilen bolghan kishilerdin héč kimmu qalmaydu. **13** Eger u bir sheherge kiriwalsimu, pütkül Israil shu yerge arghamchilarni élip kélip, sheherni hetta uningdiki chicki shéghil-tashlarnimu qaldurmay sörep ekilip, derya jilghisiga tashliwétimiz? **14** Abshalom bilen Israillning hemme ademliri: Arkiliq Hushayning mesliheti Ahitofelning meslihetidin yaxshi iken, déyishti. Chünki Perwerdigar Abshalomning beshigha bala kelsun dep, Ahitofelning yaxshi meslihetining bikar qilinishini békitkenidi. **15** Hushay Zadok bilen Abiyatar kahinlarga: Ahitofelning Abshalom bilen Israillning aqsaqallirigha bergen mesliheti mundaq-mundaq, emma méning meslihetim bolsa mundaq-mundaq; **16** hazır siler derhal adem ewetip Dawutqa: Bu kéchide chölning kéchikliride qonmay, belki téz ötüp ketinglar, bolmisa padishah we uning bilen bolghan hemme xelq halak boluslu mumkin, dep yetküzunglar — dédi. **17** U waqitta Yonatan bilen Aximaaz En-Rogelde kütüp turatti; ular bashqilarining körüp qalmaslıqı üčhün sheherge kirmidi; bir dédekeining chiqqi ulargha xewer bérishi békitildi. Ular béríp Dawut padishahqa xewerni yetküzdi. **18** Lékin bir yash yigit ularni körüp qélip, Abshalomgha dep qoydi. Emma bu ikkiyen ittip béríp, Bahurimdi bir ademning öýige kirdi. Bu ademning hoylisida quduq bar idi; ular shuningha chūshüp yosħurundi. **19** Uning ayali quduqning aghzigha yapquchni yépíp üstige soqulghan bugħdayni töküp qoydi; shuning bilen héč isħiħ ashkarilanmudi. **20** Abshalomning xizmetkarli öýige kirip ayalning qéshiga kélip: Aximaaz bilen Yonatan qeyerde? — dep soridi. Ayal: Ular ériqtin ötüp ketti, dédi. Kelgenler ularni izdep tapalmary, Yérusalémgha qaytip ketti. **21** Ular ketkendin kéyin, bu ikkiyen quduqtu chiqqi, béríp Dawut padishahqa xewer berdi. Ular Dawutqa: Qopup, sudin ötkin; chünki Ahitofel séni tutush üčhün shundaq meslihet béríptu, — dédi. **22** Shuning bilen Dawut we uning bilen bolghan barlıq xelq qozghilip lordan deryasidin ötti; tang atquche lordan deryasidin ötmigen héčküm qalmidi. **23** Ahitofel öz meslihetini qobul qilmighanlıqını körüp éshikini toqup, öz shehiridiki öýige béríp, öyidikilerge wesiyyet tapshurghandin kéyin, ésilip öliwaldi. U öz atisining qebrisseide depne qilindi. **24** Shu ariliqta Dawut Mahanaimħa yétip kelgenidi, Abshalom we uning bilen bolghan Israillning hemme ademlirimu lordan deryasidin ötüp bolghanli. **25** Abshalom Yoabning ornida Amasani qoshunning üstige serdar qilip qoydi. Amasa bolsa Yitra isimlik bir Israilliq kishining oghli idi. U kishi Nahashning qizi Abigail bilen yéqinħiliq qilghanidi. Nahash Yoabning anisi Zeruiya bilen acha-singil idi. **26** Israel bilen Abshalom Giléadning zémindä bargħa tiktி. **27** Dawut Mahanaimħa yétip kelgende, Ammoniylarning Rabbah shehīridin bolghan Nahashning oghli Shobi bilen Lo-Dibarlıq Ammielħning oghli Makin we Rogelimdin bolghan Giléadliq Barzillay dégenler **28** yotqan-körpe, das, qacha-qucha, bugħid, arpa, un, qomach, purchaq, qizil mash, qurugħan purchaqlar, **29** hesel, qaymaq we qoylarni keltürüp, kala sütide qilin'ghan qurut-irimchik qatarliqlarni Dawut bilen xelqqe yéiħiš üčhün élip keldi, chünki ular: Shūħisizki, xelq chölde hérip-échip, ussap ketkendu, dep oylyghanidi.

18 Dawut özi bilen bolghan xelqni yighip éditlidi we ularning üstige mingbési bilen yüzbési qoydi. **2** Andin Dawut xelqni üch bölekke bólüp jengge chiqardi; birinchı bölekni Yoabning qol astida, ikkinchi bölekni Zeruiyaning oghli, Yoabning inisi Abishayning qol astida we üchinchi bölekni Gatliq Ittayning qol astida qoydi. Padishah xelqe: Berheq, menmu siler bilen jengge chiqimén, dédi. **3** Lékin xelq: Sili chiqmisila, eger biz qachsaq düshmen bizge perwa qilmaydu; hetta ýerimiz Ölüm ketsekmü bizge perwa qilmaydu. Chünki özürlü bizning on mingimizge barawer bolila. Yaxshisi sili sheherde turup bizge hemdem bolushqa teyyar turghayla, dédi. **4** Padishah ularqha: Silerge néme layiq körünse, shuni qilimen, — dédi. Shuning bilen xelq yüzdin, mingdin bolup sheherdin chiqiwatqanda, padishah derwazining yénida turdi. **5** Padishah Yoab bilen Abshay we Ittaygha: Men üchün Abshalomgħha yaxshi muamilde bolup ayanglar, dédi. Padishahnning [hemme serdarlirigha] Abshalom toghrisida shundaq tapilighinida, barlıq xelq tapilighinimi angłidi. **6** Andin xelq Israil bilen soqushqili meydan'gha chiqti; soqush Efraimning ormanlıqida boldi. **7** U yerde Israil Dawutning ademliridin meghlup boldi. U künü ular qattiq qirghin qilindi — yigirme mingi öldi. **8** Soqush shu zémín'gha yéyildi; ormanlıq yewetkenler qılıcta ölgenerdin köp boldi. **9** Abshalom Dawutning ghulamları bilen tuyusqız uchriship qaldı; Abshalom öz qéchirığha minip, chong dub derixining qoyp shaxlirining téğidin ötkende, uning bési derex shéxiga kepliship qélib, u ésilip qaldı; u min'gen qéchir bolsa alıdiga kétip qaldı. **10** Birsi buni körüp Yoabqa xewer béríp: Mana, men Abshalomning bin dub derixe sanggilap turghinini kördüm, dédi. **11** Yoab xewer bergen ademge: Némel Sen uni körüp turup, némishqa uni urup öltürüp yerge chüshürmidig? Shundaq qilghan bolsang, sanga on kümüş tengge we bir kemer béréttim, — dédi. **12** U adem Yoabqa: Qolumgħa ming kümüş tengge tegsimi, qolumni padishahnning oghligha uzatmayttim! Chünki padishahnning hemmimiz allida sanga, Abishaygha we Ittaygha: Méning üchün her biringlar Abshalomni ayanglar, dep buyrughinini anglıduq. **13** Eger men öz jénimni tewekkul qilip, shundaq qilghan bolsam (herqandaq ish padishaha yosħurun qalmaydu!) sen méni tashlap, düssħmining qatarida körettin, — dédi. **14** Yoab: Séning bilen bundaq déyishishke cholam yoq! — dédi-de, qoligha üch neyzini élip derexte sanggilaqliq halda tirk turghan Abshalomning ýürükige sanjidi. **15** Andin Yoabning yaragh kötürgħuchi bolghan on ghulam Abshalomning chörisige yighilip, uni urup öltürdi. **16** Andin Yoab kanay chaldi; xelq Israillni qogħlashtin yandi; chünki Yoab qoshunni chékiniske chaqardi. **17** Ular Abshalomni ormanlıqtiki chong bir azgalha tashlap üstige nurghun tashlarni döwilep qoydi. Israillar bolsa qéchip herbiri öz makaniġha ketti. **18** Abshalom tirk waqtida padishah wadissha özige bir abide turghuzħanidi. Chünki u: Méning namimni qaldurdighan'gha oghlum yoq dep, u tash abidini öz name bilen atighanidi. Shuning bilen bu tash bügħi'ge qedet «Abshalomming yadikari» dep atilidu. **19** Zadokning oghli Aximaaz [Yoabqa]: Perwerdigar séni dūshmenliringdin qutquzup sen üchün intiqam aldi, dep padishaha xewer bérishke méri derhal mangħħugħin, — dédi. **20** Lékin Yoab uningga: Sen bugün xewer bermeysen, belki bashqa bir künü xewer bériseen; padishahnning oghli olgini tüpeylidin, bugün xewer bermeysen, dédi. **21** Shuning bilen Yoab Kushiyyha: Béríp padishaha körgingin dep bergen, dédi. Kushiyyiqliq Yoabqa tezim qilip yügħi ketti. **22** Lékin Zadokning oghli Aximaaz Yoabqa yene: Qandaqa bolmisun bu Kushiyyining keynidin yugiřiške manga ijazet bergen, — dédi. Yoab: I oghlum, sanga héċċaqdaq söyünchi bergüde

xewer bolmisa, némishqa yugiřiħmi xalaysen? — dédi. **23** U yene: Qandaqla bolmisun, méri yugiřiżżeen, dédi. Yoab uningga: Mang, yugiř, déwid, Aximaaz lordan deryasidik tüzlenglik bilen yügħi Kushiyye yétiżiħi uningdin ötűp ketti. **24** Dawut ichki-tashqi derwazining otturisida oltratti. Közetchi derwazining ögzsidin sépilning üstige chiqip, beshini kötürüp qariwidi, mana bir ademning yugiři kéliwatqinini kördi. **25** Közetchi warqirap padishaha xewer berdi. Padishah: Eger u yalghuz bolsa uningda choqum xewer bar, dédi. Xewerchi bolsa yéqinliship kéliwatatti. **26** Andin közetchi yene bir ademning yugiři kelginini kördi. Közetchi derwaziwen'ge: Mana yene bi adem yalghuz yugiři kéliwatidu, — dédi. Padishah: Bumu xewerchi iken, dédi. **27** Közetchi: Awwalqisining yugiřiħi manga Zadokning oghli Aximaaz yugiřiħidek körnidu, — dédi. Padishah: U yaxshi adem, xush xewer yetküzidu, — dédi. **28** Aximaaz padishaha qawlal: Salam! dep padishaha qżiżi yergie tekķiżiż tħalli: Ghojam padishaha qżiżan yetkürüħshe kollirini kötürġen ademlerni meglħubiyetke muptila qilghan Perwerdigar Xudaliri mubarektur! — dédi. **29** Padishah: Abshalom salametmu? — dep soridi. Aximaaz jawab béríp: Yoab padishahnning quli we pégħiġiġi mangħurħanda, pégħi kishilerning chong qalaymiqanchiliqini körđum, lékin néme ish bolghānliqini bilmidim, — dédi. **30** Padishah: Boldi, buyaqta turup turghin, dédi. U bir terepk béríp turdi. **31** We mana, Kushiyyi yétip kedi; Kushiyy: Ghojam padishah xush xewerni angħiġayla. Perwerdigar biegħi asiyliq qilip qozgħalhom hemmisidin silini qutquzup, ulardin intiqam aldi, dédi. **32** Padishah Kushiyyha: Yigit Abshalom salametmu? dep soridi. Kushiyy: Ghojam padishahnning dūshmenliri we silini qestħesħke qozgħalħanlarning hemmisi u yigitke oxħħash bolus! — dédi. **33** Padishah tolimu azablinip, derwazining töpisidiki balixanigha yighħiġiġi péti chiqti; u mangħħach: I oghlum Abshalom! I oghlum, oghlum Abshalom! Kashki, men séning ornungda öлем bolmasmid! I Abshalom, méning oghlum, méning oghlum! dédi.

19 Birsi Yoabqa: Padishah Abshalom üchün yighlap matem tutmaqta, dep xewer berdi. **2** Shuning bilen shu kündiki nusret xelq üchün musibetke aylandi; chünki xelq shu künide: Padishah öz oghli üchün qayghu-hesret tartiġatidu, dep angħidi. **3** U kün xelq soqsuhtin qéchip xijalette qalghan ademlerdek, oħriliqche sheherje kirdi. **4** Padishah yúzip: I, oghlum Abshalom, i Abshalom, méning oghlum, méning oghlum! — dep qattiq awaz bilen peryad körtürdi. **5** Lékin Yoab padishahnning öyige kirip, uning qéshiga kélip: Öz jénimni, oħġulliring bilen qizliringning jénini, ayalliringning jéni bilen kénizekliringning jénini qutquzħan hemme xizmetkarlarning yüzini sen bugün xijalette qaldurdung! **6** Sen özüngge nepretlinidīgħanlarni sóyisen, séni sóyidīgħanlarrha nepretlinidīgħandek qilisen! Chünki sen bugün serdarliringni yaki xizmetkarliringni neziringde héċċnerse emes dégħejek qılding! Chünki bugün Abshalom tirk qélib, biz hemmimiz ḥolgen bolsaq, neziringde yaxshi bołlatkin, dep bilip yettim. **7** Emdi chiqip xizmetkarliringning kónglīgħi teselliż bergin; chünki men Perwerdigar bilen qesem qilmenki, eger chiqmisang, bugün kēċhe héċċi adem séning bilen qalmaryu. Bu bala yashliqingdin tartip bugħġi kün'giċċe iħstüngge chūħken herqandaq baladin ħażi bolidu, — dédi. **8** Shuning bilen padishah chiqip derwazida oltrudi, hemme xelqe: Mana, padishah derwazida oltrudu, dégen xewer yetküzilgħende, ularning hemmisi padishahnning qéshiga keldi. Emma Israillar bolsa hemmisi qéchip, öz öyige qaytip ketti. **9** Emdi Israel

qebilisidiki hemme xelq għulghaq qiliship: Padishah bizni dūshmenlirimizn qolidin azad qilghan, bizni Filistilerning qolidin qutquzgħanidi. Emma, u hazir Abshalom tūpeylidin zemmindin özini qachruwatidu. **10** Lékin biz üstimizge padishah bolushqa mesi qilghan Abshalom bolsa jengħe öldi. Emđi némishqa padishahni yandurup élip kélishke gep qilmaysiler? déyishti. **11** Dawut padishah Zadok bilen Abiyatar kahinlargaħha adem ewtet: Siler Yehudanig aqsaqallirigha: [Padishah mundaq deydu]: — Hemme Israillarning padishahni ordisigha qayturup kékleyli, déyishken telplirining hemmisi padishahning quliqiha yetken yerde, némishqa siler bu isħta ulardin kékyn qalisiher? **12** Siler ménienq qérindashlirrim, ménienq et-ustixanlirim turup, némishqa padishahni élip kélishte hemmisdin kékyn qalisiher? — denglar. **13** We shundaqla yene Amasaghimu: Padishah mundaq deydu: — Sen ménienq et-ustixanlirim emesmu? Eger séni Yoabning ornida ménienq qéshimira daimi turidīghaq qoshunning serdar qilmisam, Xuda méri ursun hem uningdin artuq jazalun — denglar, — dédi. **14** Buning bilen u Yehudadiki ademlerning köngüllirini bir ademning köenglidek özige mayil qildi. Ular padishahqa adem mangdurup: Sen özüng bilen hemme xizmetkarliring birge yénip kéklingħar, dep xewer yetküzdi. **15** Shuning bilen padishah yénip Iordan deryasigħiche keldi. Yehudadiki ademler padishahni Iordan deryasidin ötküzimiz dep, padishahning alidha Gilgalha bargħanidi. **16** Bahurimdin chiqqan Binyaminliq Géranning oħgli Shimey aldirap kékip, Yehudadiki ademler bilen chħiħup, padishahning alidha chiqt. **17** Shimyege Binyamin qebilisidin ming adem egħessi; ular bilen Saulning jemetide xizmetkar bolghaq Ziba, uning on besh oħġi we yigħir xizmetkarim u uningħha qoshulup keldi; bularning hemmisi Iordan deryasidin ötüp padishahning alidha chiqt. **18** Bir kékma padishahning ixtiyariga qoyulup, aile tawabitlirini ötküzüş üchħün uyan-buyan ötüp yüretti. Padishah Iordan deryasidin ötkende, Géranning oħġli Shimey kékip uning alidha yiqlip turup **19** padishahqa: Għojam qullirriha qebihlik sanimighajha; għojam padishah Yérusalémdin chiqqan künde qullirining qilghan qebihlikini eslirige kelturmigħejla; u padishahning köenglige kelmisun. **20** Chünki qulliri özining gunah qilghinnum obdan biliu; shunga mana, men Yüsüpning jemetidin hemmidin awwal biegħi għojam padishahni qarshi ēlħiha chiqtimmen, — dédi. **21** Zeruiyaning oħġiħi, silerning ménien bilen néme karingħar? Biegħi siler manga qarshi chiqmäqħimusiler? Bügħi kükde Israilda ademler öltumej meħkkum qilinishi krekku? Bügħi Israigħha padishah ikenlikimmi biebhemmennu? — dédi. **23** Andin padishah Shimyege: Sen olmeysen, — dédi. Padishah uningħha qesem qildi. **24** Emđi Saulning newrisi Mefibosħet padishahni qarshi alghili keldi. Padishah ketken kündin tartip saq-salamet qaytip kelgen kün'għiċċe, u ya putħirining tirniqini almighan ya saqlini yasimighan we yaki kiyimlirini yumīghanidi. **25** U padishahni qarshi alghili Yérusalémdin kelgende, padishah uningdin: I Mefibosħet, némishqa ménien bilen barmidieg? — dep soridi. **26** U: I, għojam padishah, qulliri aqsaq bolghaq, ēshikimmi toqup, minn ipadishah bilen bille baray, dédim. Emma xizmetkarim méri alħad qoyuptu; **27** u yene għojam padishahning alidha qullirining gewxwitini qildi. Lékin għojam padishah Xudaningu bir perishtisidektur; shuning ütčiñ silige néme layiħ qiegħi, shuni qilghayha. **28** Chünki atamming jemetinnej hemmisi għojam padishahning alidha öläġen ademlerdek idu; lékin sili öz qullirini özli bilen hemdastixan bolghaq arisida qoyda;

ménien padishahning aldida peryad qilghili néme heqqim bar? — dédi. **29** Padishah uningħha: Némishqa isħliring toghrisida sożliwérisen? Ménien hökümum, sen bilen Ziba yerlerni bħolihiwélingħar, — dédi. **30** Mefibosħet padishahqa: Għojam padishah aman-ésen öz oyige kelgħidin kékij, Ziba hemmisini alsimu raziġen! — dédi. **31** Giléadliq Barzillaymu Rogħelim din chħiħup padishahni Iordan deryasidin ötküzüp qoyushqa kékip, padishah bilen bille Iordan deryasidin ötti. **32** Emđi Barzillay xéli yashan'għan bir adem bolup, sekseñ yashqa kirgenidi. Padishah Mahanainda turghaq waqitta, uni qamidgħan del mushu adem idu; chünki u xéli katta bir kishi idu. **33** Padishah Barzillayha: Ménien bilen bargħin, men sendin Yérusalémda özümminġkide xewer alimen, dédi. **34** Lékin Barzillay padishahqa: Ménien birneħħe kienluk omrūm qalghanu, padishah bilen birge Yérusalémgħa baramdim? **35** Qulliri seksen yashqa kirdim. Yaxshi-yamanni yene perq ételeymennu? Yepi ċiġi minn temini tētalāmdim? Yigit negħmichiler bilen qiz negħmichilerning aważi angliyalāmdim? Némishqa qulliri għojjam padishagħha yene yük bolimen? **36** Qulliri pejet padishahni Iordan deryasidin ötküzüp andin azraq uzip qoyay dégen; padishah buning ütħün némishqa manga shunċha shapaet kōrsitidila? **37** Qullirining orgogħe öz sheħi rimde, atam bilen anamming qebrisining yénida yétilhim ütħün qaytip kétishige ijazet bergeyha. Emđi mana, bu yerde öz qulliri Kimħam bar emesmu? U għojjam padishah bilen ötüp barsun, uningħha ozlirri néme layiħ körnun shuni qilghayha, — dédi. **38** Padishah: Kimħam ménien bilen ötüp barsun; sanga néme layiħ körnun uningħha shuni qilay, shundaqla sen mendin her néme sorisang, sanga qilim, — dédi. **39** Andin xelqning hemmisi Iordan deryasidin ötti, padishahmu ötti. Andin padishah Barzillayni söyüp uningħha bext tilidi; Barzillay öz yurtiha yénip ketti. **40** Padishah Gilgalha chiqt, Kimħam uning bilen bard. Yehudadiki barliq ademler bilen Israelning xelqining yérimi padishahni deryadni ötküzüp uzip qoyħanidi. **41** Andin mana, Israelning barliq ademlri padishahning qéshiga kékip: Némishqa qérindashlirim Yehudanig ademlri oħriliqhe padishahni we padishahning aile-tawabitlirini, shundaqla Dawutqa egħesk hemme ademlerni Iordan deryasidin ötküzüşħke muyesser bolidu? — dédi. **42** Yehudanig hemme ademlri Israelning ademlirige jawap bérif: Chünki padishah bilen biznug tughqanchiliqim bar, némishqa bu isħ tħiħi bizzid xapa bolisiler? Biz padishahningk idin bir némini yiduqu, yaki u biżżeq bir in'am berdimu? — dédi. **43** Israelning ademlri Yehudanig ademlirige jawap bérif: Qebile boyiche alghanda, padishahning [on ikki] ülħushtin oni biżżeq tewedur, silerge nisbeten Dawut bilen tēximu chongraq buraderħi kimiti bar. Némishqa bizni köżżeq ilmaysiler? Padishahimizni yandurup élip kélishke awwal teshebbus qilghanlar biz emesmiduq? — dédi. Emma Yehudanig ademlirining sożli ħi Israelning ademlirining sożli idin tēxim u qattiq idu.

20 We shundaq boldiki, shu yerde Binyamin qebilisidin, Bikrinning oħġi Shéba isimlik bir iplas bar idu. U kanay chélib: — Biznug Dawutta héchqandaq ortaq nésiwimiz yoq; Yessenegħ oħġidin héchqandaq mirasimiz yoq! I Israel, herbirħiġingħar öz oyūnġerje yénip kététingħar, — dédi. **2** Shuning bilen Israelning hemme ademlri Dawuttin yénip Bikrinning oħġi Shébagħha egħeshti. Lékin Yehudanig ademlri Iordan deryasidin tartip Yérusalémgħiha öz padishahha ching bagħlinip, uningħha egħeshti. **3** Dawut Yérusalémgħha kékip ordisigha kirdi. Padishah ordiġha qarashqa qoyup ketken ashu on kénizekni bir öye qamap qoydi. U ularni baqt, lékin

ulargha yéqinchiliq qilmidi. Shuning bilen ular u yerde tul ayallardek ölgüche qamalghan péti turdi. **4** Andin padishah Amasaga: Üch kün ichide Yehudanıng ademlirini chaqırıp, yighip kelgin; özüngmu bu yerde hazır bolghın, dédi. **5** Shuning bilen Amasa Yehudanıng ademlirini chaqırıp yighıqlı bardi. Lékin uning undaq qılıshi padishah békitken waqtinn keyin qaldı, **6** u waqitta Dawut Abishaygha: Emdi Bikrining oghlı Shéba bizge chüshüridighan apet Abshalonning chüshürginidin téximu yaman bolidu. Emdi ghojangning xizmetkarlarını élip ularını qoqlıq bargıhnı. Bolmisa, u mustehkem sheherlermi igiliwélip, bizdin özini qachurushi mumkin, — dédi. **7** Shuning bilen Yoabning ademliri we Keretiylər, Peletiyler, shundaqla barlıq palwanlır uninggħha egisip chiqtı; ular Yérusalémdin chiqip, Bikrining oghlı Shébani qoqlıghılı bardi. **8** Ular Gibéondiki qoram tashqa yéqin kelgende Amasa ularıng aldiha chiqtı. Yoab üstibéshıgha jeng libasını kiyip, bégile għilaplıq bir qilichini asqan kemer bagħlighanidi. U aldiha ménġiwidi, qılıch għilaptin chüshüp ketti. **9** Yoab Amasadın: Tinchliqmu, inim? — dep soridi. Yoab Amasani söymekchi bolghandek ong qoli bilen uni saqlidin tutti. **10** Amasa Yoabning yene bir qolida qılıch barlighıha diqqet qilmidi. Yoab uning qorsiqığha shundaq tqitki, ücheyliri chiqip yerge chüshti. Ikkinci qétim sélishning hajiti qalmghanidi; chünki u öldi. Andin Yoab bilen inisi Abishay Bikrining oghlı Shébani qoqlıghılı ketti. **11** Yoabning għulamlıridin biri Amasanning yénida turup: Kim Yoab terepte turup Dawutni qollisa, Yoabqa egħeshsun, deytti. **12** Emma Amasa öz qénida yuminilip, yolning ottorsida yattat; uni körġen xelqning herbiri toxtaytti. U kishi hemme xelqning toxtighinini körüp, Amasanning jesitini yoldin étizliqqaq tartip qoydi hem bir kiyimni uning üstige tashħidi. **13** Jeset yoldin yötkelgendifin keyn xelqning hemmisi Bikrining oghlı Shébani qoqlıghılı Yoabqa egħesti. **14** Shéba bolsa Beyt-Maakahdikı Abelgħie we Bériyliklerning yurtining hemme yerlirini kézip Israîlning hemme qebilliridin ötti. [Bériyliklermu] jem bopol uninggħha egisip bardı. **15** Shuning bilen Yoab we ademliri kélip, Beyt-Maakahdikı Abelde uni muhasirige aldi. Ular sheherning chörisidiki sépilning ululida bir istiħkam saldi; Yoabqa egħeskienlerning hemmisi kélip, sépilni örüşke bazgħanlawatqanda, **16** Danishmen bir xotun sheherdin towlap: Qulaq sélinglar! Qulaq sélinglar! Yoabni bu yerge chaqırıp kelingħar, méning uning bilen sözleşmekchi bolghinimmi uninggħa éytingħar, — dédi. **17** U yéqin kelgende xotun uningdin: Sili Yoabmu? — dep soridi. U: Shundaq, men shu, dédi. Xotun uninggħha: Dédeklirining sözini angħiġayla, dédi. U: Anglawatimen, dédi. **18** Xotun: Konilarda Abelde meslihet tapqin, andin mesililer hel qilinidu, dégen gap bar; **19** Israîlning tinch we mömin bendiliridin birimen; sili hazir Israîlidi ana kebi chong bir sheherni xarap qiliwidati; némishqa Perwerdigarning mirasini yoqatmaqchi bolila? — dédi. **20** Yoab jawap bérüp: Undaq išħi mendin néri bolsun! Mendin néri bolsun! Méning héchnemini ytuwalghum yaki yoqatqum yoqtur; **21** ish undaq emes, belki Efrahimdiq édirliqtin Bikrining oghlı Shéba dégen bir adem Dawut padishahqa qarshi qolni kötürüptu. Peqet uni tapshursangular, andin sheherdin kétimin, dédi. Xotun Yoabqa: Mana uning bésħi sépildin silige tashlinidu, — dédi. **22** Andin xotun öz danaliqu bilen hemme xelqe meslihet saldi; ular Bikrining oghlı Shébaning bésħini késip, Yoabqa tashlap berdi. Yoab kanav chaldi, uning ademliri shuni anglap, sheherdin kétip, herbiri öz oyige qaytta. Yoab Yérusalémħa padishahning qéshīha bardi. **23** Emdi Yoab püttik Israîlning qoshunining serdarı idı; Yehoyadaning oghlı Binaya bolsa Keretiylər bilen Peletiylerning üstige serdar boldi. **24** Adoniram baj-alwan'għa

bash boldi, Ahiludning oghlı Yehoshafat bolsa diwan bégi boldi; **25** Shéwa katip, Zadok bilen Abiyatar kahin idı; **26** Yairliq Ira bolsa Dawutqa xas kahin boldi.

21 Emma Dawutning kūnliride uda tiech yil acharchiliq boldi. Dawut uning togruluq Perwerdigardin soridi. Perwerdigar uningħha: Acharchiliq Saul we uning qanxor jemetidikiler sewebidin, yeni uning Gibéonluqlarni qirghin qilghinidin boldi, dédi. **2** Padishah Gibéonluqlarni chaqırıp, ular bilen sözleshti (Gibéonluqlar Israillardin emes idı, belki Amoriyarlarning bir qaldisi idı. Israel eslide ular bilen ehde qilip qesem ichkenidi; lékin Saul Israel we Yehudalargħa bolghan qizghinliqi bilen ularni öltürüşke intilgenidi). **3** Dawut Gibéonluqlarha: Silerge néme qilip béréy? Men qandaq qilip bu gunahni kafaret qilip yapsam, andin siler Perwerdigarning mirasiga bext-beriket tiliveleysiler? — dédi. **4** Gibéonluqlarha uninggħha: Biznig Saul we uning jemetidikilerdin altun-kümħu sorash heqqimiz yoq, we biznig sewebimizdin Israieldin bir ademnunu ölümge mehkum qildurush heqqimiz yoq, dédi. Dawut: Siler néme désengħar, men shundaq qilay, dédi. **5** Ular padishahqa: Burun bizni yoqatmaqchi bolghan, bizni Israîlning barlıq pasilliri ichide turghudek yéri qalmusin dep, bizni halak qilishqa qestigen hēliqi kishining, **6** hazir uning erkek neslidin yettisi bizeq tapshurup bérilsun, biz Perwerdigarning talliġġi bolghan Saulning Gibéah sheħiride, Perwerdigarning alidha ularni öltürüp, ésip qoyayli, dédi. Padishah: — Men silerge choqum tapshurup bérinen, dédi. **7** Lékin Dawut bilen Saulning oghlı Yonatanning Perwerdigar aldida ichishken qesimi wejedin padishah Saulning newrisi, Yonatanning oghlı Mefibosħetni ayidi. **8** Padishah Ayahning qizi Rizpahning Saulha tugħup bergen ikki oghlı Armoni we Mefibosħetni we Saulning qizi Miqal Meholtaq Barzillayning oghlı Adriel tħuctin bēqwalghan besh oghulni tutup, **9** Gibéonluqlarning qoliga tapshurdi. Bular ularni döngħe Perwerdigarning alidha ésip qoydi. Bu yetteylen bir kündie öltüruld; ular öltürüllegħe arpa ormissi alldidi künler idı. **10** Andin Ayahning qizi Rizpah bőz rextni élip, qorar üstige yéyip saldi. U orma bashlan'għandin tartip asmandin yangħur chūshken waqitqiche, u yerde oltrurup kündüzi qushlarning jesetlerning üstige qonushīgha, kēchis yirtquchlarning ularni dessep cheyliħiġe yol qoymidi. **11** Birsi Saulning kéniziki, Ayahning qizi Rizpahning qilgħanlirini Dawutqa éyti. **12** Shuning bilen Dawut Yabesh-Giléadtilkerning qéshīha bérüp, u yerdin Saulning we uning oghlı Yonatanning söngeklirini élip keldi (Filistiyer Gilboada Saulni öltürġen künide ularning jesetlerni Beyt-Shandiki meydanda ésip qoqħanidi; Yabesh-Giléadtilkier eslide bularni shu yerdin oghriliqche élip ketkenidi). **13** Dawut Saul bilen uning oghlı Yonatanning söngeklirini shu yerdin élip keldi; ular ésip öltürülgen yetteylenning söngeklirinumu yighip qoydi, **14** andin shularni Saul bilen oghlı Yonatanning söngekliri bilen Binyamin zéminidiki Zélada, atisi kishning qebriside depne qildi. Ular padishah emr qilghandek qildi. Andin Uda [xelqning] zémin togruluq dualirini ibjet qildi. **15** Filistiyer bilen Israîlning ottorsida yene jeng boldi, Dawut öz ademliri bilen chūshüp, Filistiyer bilen soqushti. Emma Dawut tolimu charchap ketti; **16** Rafahning ewladliridin bolghan Ishbi-Binob Dawutni öltürmekħi idı; uning mis neyzisining ħegħiqliq tiech yüz shekel idı; uningħha yene yéngi sawut bagħlaqlaq idı. **17** Lékin Zeruiyaning oghlı Abishay uninggħha yardemge kétip Filistiyi qilichlap öltörtid. Shu kuni Dawutning ademliri uningħha qesem qilip: Sen yene biz bilen jengge chiqmighin! Bolmisa Israîlning chirighi öchüp qalidu, — dédi. **18** Bu ishtin keyin shundaq boldiki, Għobta Filistiyer bilen yene jeng boldi;

u waqitta Hushatliq Sibbkay Rafahning ewladidin bolghan Safni öltürdi. **19** Gobta yene bir qetim Filistiyler bilen jeng boldi; u chaghda Beyt-Lehemlik Yairning oghli El-Hanan Gatliq Goliyatning inisini öltürdi. Uning neyzisining sépi bapkarning xadisidek idi. **20** Yene bir jeng Gatta boldi; u yerde égiz boyluq bir adem bar idi, qollirining altidin barmaqlari, putlirining altidin barmaqlari bolup jemiyligir töt barmiqi bar idi. U hem Rafahning ewladi idi. **21** U Israillarning aldida turup ularni mazaq qildi; lékin Dawutning akisi Shimianyan oghli Yonatan uni öltürdi. **22** Bu töt kishi Gatliq Rafahning ewladi bolup, hemmisí Dawutning qolida yaki uning xizmetkarlirining qolida öltürlidi.

22 Perwerdigar uni barliq düshmenliridin hem Saul padishahning qolidin qutquzghanı küni, u Perwerdigargha bu küyni éytti: — **2** U mundaq dédi: — Perwerdigar méning xada téghim, méning qorghiñim, méning nijatkarimdur! **3** Xuda méning qoram téshimdur, men Uningha tayinimen — U méning qalqinim, méning qutquzghuchi münggizüm, Méning égiz munarim we bashpanahim, méning qutquzghuchimdur; Sen méni zorawanlardan qutquzisen! **4** Medhiyilerge layiq Perwerdigargha men nida qilim, Shundaq qilip, men düshmenlirimdin qutquzuliman; **5** Chünki ölümining asaretliri méni qorshiwaldi, Ixlazzislarning yamrap kétishi méni qorqitiwetti; **6** Teftisaraning taniliri méni chirimiwaldi, Ölüm sırtmaqları aldimgħa keldi. (**Sheol h7585**) **7** Qiynalghiniında men Perwerdigargha nida qildim, Xudayimha peryad kötürdüm; U ibadetxanisidin awazimni angliði, Méning peryadim Uning quliqigha kirdi. **8** Andin yer-zémin tewrep silkinip ketti, Asmanlarning ulliri dehshetlik tewrendi, silkinip ketti; Chünki U ghezeplendi. **9** Uning dimighidin is örlep turatti, Aghzidin chiqqan ot hemmisini yutuwetti; Uningdin kömür choghliri chiqtı; **10** U asmanlarini éngishtürüp égip chüshti, Piti astida tum qarangħħuluq idi. **11** U bir kérub üstide perwaz qildi, U shamalning qanatlinira köründi. **12** U qarangħħuluqni, shundaqla yighilghan sularni, Asmanlarning qoqyg bulutlirini, Öz etrapida chédri qildi. **13** Uning alidda turghan yoruqluqtin, Otluq chogħlar chiqip ötti; **14** Perwerdigar asmanda güldürli; Hemmidin aliy Bolghuchi awazini yangratti; **15** Berheq, U oqlirini étip, [düshmenlirimni] tarqitiwetti; Chaqmaqlarni chaqturup, ularni qiyqas-süren'ge saldi; **16** Shuning bilen déngizning tekti körünüp qaldi, Alemming ulliri ashkarilandı, Perwerdigarning tembihi bilesi, Dimiġħining nepisining zerbisi bilen. **17** U yuqiridin qolinn uzitip, méni tutti; Méni ulugh sulardin tartip aldi. **18** U méni küchlük düshminimindin, Manga öchmenlerdin qutquzdi; Chünki ular mendin küchlük idi. **19** Külpetke uchrighan künümde, ular manga qarshi hujumha ötti; Biraq Perwerdigar méning tayanchim idi. **20** U méni kengri-azade bir jayħha élip chiqardi; U méni qutquzdi, chünki U mendin xursen boldi. **21** Perwerdigar heqqaniqliqimha qarap manga iltipat körsetti; Qolumning halalliqini U manga qayturdı; **22** Chünki Perwerdigarning yollarini tutup keldim; Rezillik qilip Xudayimdin ayrilip ketmidim; **23** Chünki uning barliq hökümleri aldimidur; Men Uning belgilimiliridin chetnep ketmidim; **24** Men Uning bilen ghubarsız yıldurdum, Özümni gunahtin néri qildim. **25** We Perwerdigar heqqaniqliqimha qarap, Köz alidda bolghan halalliqim boyiche qilghanlirimmi qayturdı. **26** Wapadar-méħribanlarrha Özüngni wapadar-méħriban körsitisen; Ghubarsızlarrha Özüngni ghubarsız körsitisen; **27** Sap dilliqlargħa Özüngni sap dilliq körsitisen; Tetürlerge Özüngni tetür körsitisen; **28** Chünki Sen ajiz mömin xeljni qutquzisen; Biraq közliringni tekebbur üstige tipik,

Ularni shermende qilisen; **29** Chünki Sen Perwerdigar méning chiraghimdursen; Perwerdigar méni basqan qarangħħuluqni nurlanduridu; **30** Chünki Sen arqliq düshmen qoshuni arisidin yügürüp öttüm; Sen Xudayim arqliq men sépildin atlap öttüm. **31** Tengrim — Uning yoli mukemmeldur; Perwerdigarning sözi sinap ispatlan'għandur; U Özige tayar'għanlarning hemmisige qalqandur. **32** Chünki Perwerdigardin bashqa yene kim ilahthur? Bizning Xudayimizdin bashqa kim qoram tashtur? **33** Tengri méning mustehkem qorghinimdu; U yolumni mukemmel, tüp-tüz qilidu; **34** U méning putlirimmi kékikningkidek qilidu; U méni yuqiri jaylirimha turghuzidu; **35** Qollirimni urush qilishqa ögħidu, Shunqlaq biekkirrim mis kamann kéréleydu; **36** Sen manga nijatingdiki qalqanni berding, Séning mulayim kemterliking méni ulugh qildi. **37** Sen qedemlirim astidiki jayni keng qilding, Méning putlirim téyilip ketmid. **38** Men düshmenlirimmi qoħħlap yoqattim, Ular halak bolmgħuchie héch yanmidim. **39** Qayta turalmiħudek qilip, Ular ni halak qilip yanjidim, Ular putlirim astida yiċċildi. **40** Sen jeng qilishqa kuchi bilen bělimni bagħħlid; Sen manga hujum qilgharlarini putum astida ġiegħid; **41** Düshmenlirimmi manga arqini qilip qachquzdung, Shuning bilen men manga öchmenlerni yoqattim. **42** Ular telħġi, biraq qutquzidigan héchhim yoq id; Hetta Perwerdigargha qariwid, Umu ularha jawab bermidi. **43** Men ularni soqqu yerdiki topidek qiliwettim; Kochidiki patqaqtek men ularni cheylqwettim; Ularning üstidin pētiqdiewwettim. **44** Sen méni xelqimming nizaliridin qutquzghansen; Sen méni ellerning béshi bolusħha saqliding; Manga yat bolħan bir xelq xizmitimde bolmaqtä. **45** Yat eldikiler manga zeplihsip teslim bolidu; Angliski bilenla ular manga itaq qilidu; **46** Yat eldikiler chūshkünħiġħ kétidu; Ular öz istiħkamliridin titrigen halda chiqip keliżi; **47** Perwerdigar hayattur! Méning Qoram Téshim mubareklensu; Nijatim bolħan qoram tash Xuda aliydur, dep medhiyilensu! **48** U, yeni men tħ�iħun tolouq qisas alghuchi Tengri, Xelqerni manga boysundurghħuchidur; **49** U méni düshmenlirim arisidin chiqarħan; Berheq, Sen méni manga hujum qilghanolardin yuqiri kötürdüng; Zorawan ademdin Sen méni qutuldurdung. **50** MUSHU seweblik men eller arisida sanga tesħekkūr éytemen, i Perwerdigar; Nammingi ulugħlap kūlyerini éytemen; **51** U bolsa Özi tkikleng padishahqa zor qutquzushlarni bégħishlaydu; Özi mesih qilghiniga, Yeni Dawutqa hem uning neslige menggħe özgermes muhebbetni kōrsitudi.

23 Töwendikiler Dawutning axirqi sözliridur: — Yessening oghli Dawutning bésħariti, Yuqiri mertiwige kötürülgien, Yaqupning Xudasi terepidin mesihen'gen, Israelning söyümlük kūċihsining bésħaret sözlri mana: — **2** Perwerdigarning Rohi men arqliq söz qildi, Uning sözliri tilimdidur. **3** Israelning Xudasi söz qildi, Israelning Qoram Téshi manga shundaq dédi: — Kimki ademlerning arisida adalet bilen seltenet qilsa, Kimki Xudadin qorquš bilen seltenet qilsa, **4** U quyash, chiqqandiki tang nuridek, Bulutsiz seherdek bolidu, Yamħurdin kénja asman süzuk bolushi bilen, Yumran maysilar tupraqtin chiqidu, mana u shundaq bolidu. **5** Berheq, méning öyüm Tengri alidda shundaq emesmu? Chünki U men bilen menggħi l-ekhekk, Bu ehde hemm isħlarda mupessel hem mustehkemd; Chünki méning barliq nijatiq isħlirimmi, Hemme intizarliqimmi, U berq urghuzzamdu? **6** Lékin iplaslarning hemmisí tikenlerdek, Héchhim qolida tutalmiħħaqqa, chöriwétilidu. **7** Ulargħa qol uzatquchi özini tömür qoral we neyze sépi bilen qorallandurmisa bolmaydu; Ular haman turghan yéride otti köyđürwétilidu! **8** Dawutning palwanlirining isimlii tōwendikidek xatirilen'għendur: —

Taxkimonluq Yosheb-Bashsebet serdarlarning beshi idi. U bir qetimliq jengde neyze oynitip, sekkiz yüz ademni öltürgenidi. **9** Kéyinkisi Axoxiy Dodoning oghli Eliazar idi; Filistiyler yighilip jeng qilmaqchi boldi; shu waqtta Dawut we uningha hemrak bolup chiqqan üch palwan ularni jengge chaqirdi; Eliazar shu üchtin biri idi. Lékin Israillar chékindi; **10** u qozghilip, taki beliki télip, qoli qilichqa chapliship qalghuche Filistiylerini qirdi. U kuni Perwerdigar Israillarni chong nusretke érishtürdi. Xelq uning qéshiga qaytqanda peqet olja yighthish ishila qalghanidi. **11** We uningdin kéyinkisi Hararlıq Agiyuning oghli Shammah idi. Bir kuni Filistiyler qoshun bolup yighilghanidi; yéqin etrapta qoyuq ösken bir qızıl mashlıq bar idi. Kishiler Filistilerning aldidin qachqanidi, **12** Shammah bolsa qızıl mashlıq otturisida mezmut turup, uni qoghdap Filistiylerini qirdi; shuning bilen Perwerdigar [Israillargha] gayhet zor nusret ata qildi. **13** Orma waqtida ottuz yolbashchi ichidin yene üuchi Adullamning gharigha chüshüp, Dawutning yénigha keldi. Filistiylerning qoshunu Refayim wadisigha bargah qurghanidi; **14** u chaghda Dawut qorghanida idi, Filistiylerning qarawulgahi bolsa Beyt-Lehemde idi. **15** Dawut ussap: Ah, birsi manga Beyt-Lehemning derwazisining yénidiki quduqtin su ekilip bergen bolsa yaxshi bolatti! — déwidü, **16** bu üch palwan Filistiylerning leshkergahidin böslüp ötüp, Beyt-Lehemning derwazisining yénidiki quduqtin su tartti we Dawutqa élip keldi; lékin u uningdin ichkili unimidi, belki suni Perwerdigarga atap töküp: **17** — I Perwerdigar, bundaq ish mendin néri bolsun! Bu üch adenming öz hayatigha tewekkul qılıp bérüp ekelgen bu su ularning qénigha oxhash emesmu! — dédi. Shuning üchtin u ichishke unimidi. Bu üch palwan qilghan ishlar del shular idi. **18** Zeruiyaning oghli Yoabning inisi Abishay bu üchining beshi idi. U üch yüz adem bilen qarshiliship neyzisini piqiritip ularni öltürgen. Shuning bilen u bu «üch palwan» ichide nami chiqqanidi. **19** U bu ücheylenning ichide eng hörmətliki idi, shunga ularning beshi idi; lékin u awwalqi ücheylen'ge yetmeytti. **20** Yehoyadaning oghli Binaya Kabzeeldin bolup, bir batur palwan idi; u köp qaltis ishlarни qilghan. U Moabiy Arielning ikki oghlini öltürgen. Yene qar yaghqan bir kuni azgalgha chüshüp, bir shirni öltürgenidi. **21** U hem kückünggür bir misirlinqi öltürgenidi. Misirlinqing qolida bir neyze bar idi, lékin Binayaning qolida bir hasila bar idi. U misirlinqing qolidin neyzisini tartiwélip, öz neyzisi bilen uni öltürdi. **22** Bu ishlarni Yehoyadaning oghli Binaya qilghan bolup, u üch palwan arisida nam chiqarghanidi. **23** U ottuz yolbashchi ichide hörmətlik idı. Lékin u awwalqi üch palwan'ha yetmeytti. Dawut uni özining pasiban bégi qildi. **24** Ottuz yolbashchi ichide Yoabning inisi Asahel, Beyt-Lehemlik Dodoning oghli El-Hanan bar idi. **25** [Buningdin bashqa]: Harodluq Shammah, Harodluq Élika, **26** Patiliq Helez, Tekoaliq Ikkeshnung oghli Ira, **27** Anatoluq Abiézer, Hushatlıq Mibonnay, **28** Axohluq Zalmon, Nitofatlıq Maharay, **29** Nitofatlıq Baanahnung oghli Xelev, Binyaminlardın Gibeáhliq Ribayning oghli İttay, **30** Piratonluq Binaya, Gaash wadiliridin Hidday, **31** Arbatılıq Abi-Albon, Barhumluq Azmawet, **32** Shaalbonluq Eliyahba, Yashenning oghulları, Hararlıq Shammahnning [oghli] Yonatan, Hararlıq Shararning oghli Ahiyam, **34** Maakatiy Axasbayning oghli Elifelet, Gilonluq Ahitofelning oghli Éliyam, **35** Karmellik Hezray, Arbillıq Paaray, **36** Zobahdin bolghan Natanning oghli Igal, Gadlıq Banni, **37** Ammoniy Zelek, Beerotluq Naharay (u Zeruiyaning oghli Yoabning yaragh kötürgüchisi idi), **38** Yitriqliq Ira, Yitriqliq Gareb **39** we Hittiy Uriya qatarlıqlar bolup, ularning hemmisi ottuz yette kishi idi.

24 Perwerdigarning ghezipi Israilgħa yene qozghaldi. Shuning bilen U ularni jazalash üchün Dawutni qozgħiwi, u adem chiqirip, ulargha: — Israillar bilen Yehudaliqlarning sanini al, dédi. **2** Padishah öz yénida turghan qoshun serdari Yoabqa: Bargħin, Dandin tartip Beer-Shébagħiche Israillning hemme qebililirining yurtlirini kēzip, xelqni sanap chiqqin, men xelqning sanini biley, dédi. **3** Yoab padishahqa: Bu xelq hazir meyli qanchilik bolsun, Perwerdigar Xudaying ularning sanini yüz hesse ashurghay. Buni għojam padishah öz közi bilen körgey! Lékin għojam padishah némishqa bu ishtin xush bolidikin? — dédi. **4** Emma Yoab bilen qoshunning bashqa serdarliri unimismu, padishahning yarlıq ulardin kücklüt id; shuning bilen Yoab bilen qoshunning bashqa serdarliri Israillning xelqini sanighi padishahning qéshidin chiqt. **5** Ular lordan deryasidin ötű Yaazerge yéqin Gad wadisida Aroerde, yeni shehering jenub teripige, shu yerdiki Beer-Shébagħiche bardi. **8** Shundaq qılıp ular pütkül zémminni kēzip, toqquz ay yigırme kün ötkendin keyin, Yérusalémħha yénip keldi. **9** Yoab padishahqa xelqning sanini melum qilip: Israilda qılıch kötüreleydighan baturdin sekkiz yüz mingi, Yehudada besh yüz mingi bar iken, dédi. **10** Dawut xelqning sanini alghandin keyin, wijdani azablandi we Perwerdigargħa: Bu qilghinim ēgħir gunah boluptu. I Perwerdigar, qulnung qebiħlikini kötūrwetkeysen; chünki men tolimu exmekanilik qiptimen, dédi. **11** Dawut etigende turghanda Perwerdigarning sözi Dawutning aldin körgħiġi bolghan Gad peyghemberge kēlips: **12** — «Bérip Dawutqa éytqin, Perwerdigar: — Men üch [bala-qazan] aldingha qoyimen, ularning birini talliwalghin, men shuni üstungge chüshürimen, deydu — dégin» — déyildi. **13** Shuning bilen Gad Dawutning qéshiga kēlips buni uningħha dédi. U uningħha: «Yette yilgħiche zémminġda acharċħiliq sanga bolsunnu? Yaki duħmenliring üch aygħiċċa séni qogħlap, sen ulardin qachamen? We yaki üch kün'għie zémminġda waba tarqalsunnu? Emdi sen obdan oħlap, bir néme dégin, men mén Ewetkūħiġi néme dep jawap béréy?» — dédi. **14** Dawut Gadqa: Men tolimu tenglikte qaldim! Sendin ötünxejki, biz Perwerdigarning qoligha chüshejli; chünki Uning rehimdilliqi zordur; insanning qoligha peqet chüshüp qalmighaymen! — dédi. **15** Shuning bilen Perwerdigar etigendin tartip békítligi waqtqieħ waba chüshürdi. Dandin tartip Beer-Shébagħiche yetniħħi ming adem öldi. **16** Emdi perisħte qoloni Yérusalémħha uzutup sheheri halak qilay dégħiġe, Perwerdigar ēgħir hökümidiñ pushayman qılıp, xelqni halak qiliwatqan Perisħtie: Emdi boldi qilghin; qolunġi yiqħiġin, — dédi. U waqitta Perwerdigarning Perisħtie Yebusiy Arawnahning xaminining yénida idi. **17** Dawut xelqni yoqitiwatqan perisħtini kōrgende Perwerdigargħa: Mana, gunah qilghan men, qebiħlik qilghuchi mendurmen. Lékin bu qoħħar bolsa néme qildi? Sénin qolung méning tħstümme we tamming jemetining üstige chüħsun! — dédi. **18** Shu kuni Gad Dawutning qéshiga kēlips uningħha: Bérip Yebusiy Arawnahning xaminigħha Perwerdigargħa atap biq-qrba gal yasighin, dédi. **19** Dawut Gadning sözi boyiche Perwerdigar buyrugħandek qildi. **20** Arawnah qarap padishah bilen xizmetkarlarning öz teripige keliwatqinini körüp, aldiġha chiqip padishahning alddi yuzini yergek tekküzüp, tezim qildi. **21** Arawnah: Ghojjam padishah néme ish bilen qollurinng aldiġha keldilikin? — dep soridi. Dawut: Xelqning arisida wabani toxxtiħħi üchħün, bu xamanni sendin sétiwélip, bu yerde Perwerdigargħa

bir qurban'gah yasighili keldim, — dédi. **22** Arawnah Dawutqa: Ghojam padishah özliri némini xalisila shuni élip qurbanliq qilsila. Mana bu yerde köydürme qurbanliq üchün kalilar bar, otun qilishqa xaman tépidighan tirnilar bilen kalilarning boyunturuqliri bar. **23** I padishah, buning hemmisini menki [Arawnah] padishahqa teqdim qilay, dédi. U yeno padishahqa: Perwerdigar Xudaliri silini qobul qilip shepqet körsetkey, dédi. **24** Padishah Arawnahgha: Yaq, qandaqla bolmisun bularni sendin öz nerxide sétiwalmisam bolmaydu. Men bedel tölimey Perwerdigar Xudayimgha köydürme qurbanliqlarni hergiz sunmaymen, — dédi. Andin Dawut xaman bileden kalilarni ellik shekel kümüşke sétiwaldi. **25** Andin Dawut u yerde Perwerdigargha bir qurban'gah yasap, köydürme qurbanliqlar bilen inaqliq qurbanliqliri qildi. Perwerdigar zémin üchün qilghan dualarni qobul qilip, waba Israilning arisida toxtidi.

Padishahlar 1

1 Dawut padishah xéli yashinip qalghanidi; uni yotqan-ediyal bilen yapsimu, u issimaytti. **2** Xizmetkarlari uningga: — Ghojam padishah özliri üchüň, aldlirida turidighan bir pak qız tapquzaylı; u padishahtin xewer élip, silining quchaqlırıda yatsun; shuning bilen ghojam padishah issiyla — dédi. **3** Ular pütkül Israil zémiminini kézip güzel bir qıznı izdep yürüp, axırı Shunamlıq Abishagnı tétip padishahnıng aldığa élip keldi. **4** Qız intayın güzel idi; u padishahtin xewer élip uning xizmitide bolatlı, emma padishah uningga yéqinchiliq qilmayıttı. **5** Emma Haggitning oghlı Adoniya mertiwisini kötürmekchi bolup: «Men padishah bolimen» dédi. U özige jeng harwiliri bilen atılıqlarını we alıldı yüridighan elliğ eskerni teyyar qıldı. **6** (uning atisi héchqachan: «Némishqa bundaq qilisen?» dep, uningga tenbih-terbiye bérípmu baqmaghanidi hem u nahayiti kélishken yigit bolup, anisi uni Abshalomdin kéyin tughqanidi). **7** U Zeruiyanıg oghlı Yoab we kahin Abiyatar bilen meslihet qılışıp turdu. Ular bolsa Adoniyağha egisip uningga yardem bérötti. **8** Lékin kahin Zadok we Yehoyadanıg oghlı Binaya, Natan peygħember, Shimay, Rey we Dawutning öz palwanlıri Adoniyağha egeshimi. **9** Adoniya qoy, kala we bordighan torpaqlarını En-Rogelning yénidiği Zohelet dégen tashta soydurup, hemme aka-ukilirini, yeni padishahnıng oghulları bilen padishahnıng xizmitide bolghan hemme Yehudalarını chaqirdı. **10** Lékin Natan peygħember, Binaya, palwanlar we öz inisi Sulaymannı u chaqirmidi. **11** Natan bolsa Sulaymannıng anisi Bat-Shébagħa: — «Anglimidingmu? Haggitning oghlı Adoniya padishah boldi, lékin għojimiz Dawut uningdin xewersiz. **12** Emdi mana, öz jéning we oghlun Sulaymannıng jénini qutquzushaq meñi sanga biżi meslihet bérishimke iżjaset bergeyse. **13** Dawut padishahnıng aldığa béríp uningga: — Ghojam padishah özliri qesem qilip öz keminiñirige wede qilip: «Séning oghlun Sulayman mendin kéyin padishah bolup textimde oltridu» dégen emesmidile? Shundaq turuqluq némishqa Adoniya padishah bolidu? — dégin. **14** Mana, padishah bilen sözlişip turghiningda, mennu séning keyningdin kirip sözungni ispatlaymen, — dédi. **15** Bat-Shéba ichkiri öýge padishahnıng qéshiga kirdi (padishah tolimu qérip ketkenidi, Shunamlıq Abishag padishahnıng xizmitide boluwatfatti). **16** Bat-Shéba padishahqa éngisip tezim qıldı. Padishah: — Néme teliping bar? — dep soridi. **17** U uningga: — I għojam, sili Perwerdigar Xudaliri bilen öz dédekkirige: «Séning oghlun Sulayman mendin kéyin padishah bolup textimde oltridu» dep qesem qilghanidila. **18** Emdi mana, Adoniya padishah bolidi! Lékin i għojam padishah, silining uningdin xewerliri yoq. **19** U kóp kalilarini, bordaq torpaqlar bilen qoymarni soydurup, padishahnıng hemme oghullirini, Abiyatar kahinni we qoshunning serdarı Yoabni chaqirdi. Lékin qulliri Sulaymannı u chaqirmidi. **20** Emdi, i għojam padishah, pütkül Israileen közliri silige tikilmekte, ular għojam padishahnıng özliridin kéyin textliride kimming oltridighanlıq toghrisida ularġha xewer bérishlirini kütishiatidu; **21** bir qarargħa kelmisile, għojam padishah öz ata-bowliri bilen bille uxlashqa ketkendin keyin, men bilen oghlum Sulayman gunahkar sanilip qalarmizmikin, — dédi. **22** Mana, u téxi padishah bilen sózlispur turghinida Natan peygħembermu kirip keldi. **23** Ular padishahqa: — Natan peygħember keldi, dep xewer berdi. U padishahnıng aldığa kiripli, yüzini yerge yéqip turup padishahqa tezim qıldı. **24** Natan: — I għojam padishah, sili Adoniya mendin keyin padishah bolup meñi textimde oltridu, dep éytqanidilim?

25 Chünki u bugün chūshüp, köp buqa, bordighan torpaqlar bilen qoymarni soydurup, padishahnıng hemme oghullirini, qoshunning serdarlirini, Abiyatar kahinni chaqirdi; we mana, ular uning aldida yep-ichip: «Yashisun padishah Adoniylı» — dep towlaħħmaqt. **26** Lékin qulliri bolghan mèni, Zadok kahinni, Yehoyadanıg oghlı Binayani we qulliri bolghan Sulaymannı u chaqirmidi. **27** Ghojam padishah kimning özliridin kéyin għojam padishahnıng textile oltridighanlıqini öz qulliriga uqturmay u isħni buyrudilim? — dédi. **28** Dawut padishah: — Bat-Shébani aldimha qichqirinġlar, dédi. U padishahnıng aldığha kirip, uning aldida turdi. **29** Padishah bolsa: — Jénnim hemme qiyinchiliqtin qutquzgħan Perwerdigarni hayati bilen qesem qilmenki, **30** men eslige Israileen Xudasi Perwerdigar bilen sanga qesem qilip: «Séning oghlun Sulayman mendin kéyin padishah bolup ornumda meñi textimde oltridu» dep éytqinimdekk, bügħiġi künne men bu isħni choqu wujudqa chiqiġiġen, — dédi. **31** We Bat-Shéba yüzini yerge yéqip turup padishahqa tezim qilip: — Għojam Dawut padishah ebedi yashisun! — dédi. **32** Dawut padishah: — Zadok kahinni, Natan peygħemberni, Yehoyadanıg oghlı Binayani aldimha chaqirinġlar, dédi. Ular padishahnıng aldığha keldi. **33** Padishah ularġha: — Ghojanglarning xizmetkarlirini özüngħalha qoshup, Sulaymannı öz qéchiringe mindürüp, Għiġi'ha élip bérinqiġlar; **34** u yerde Zadok kahin bilen Natan peygħember uni Israileen tistige padishah bolushqa mesħi qilusn. Andin kanay chélib: — Sulayman padishah yashisun! dep towlangħi. **35** Andin u textimde oltrushaqha biex yergie kelgendi, uningga egisip méngejġi; u meñi ornumda padishah bolidu; chünki men uni Israileen Yehudanıng tistige padishah bolushqa teyinlidim, — dédi. **36** Yehoyadanıg oghlı Binaya padishahqa jawab bérip: — Amin! Għojam padishahnıng Xudasi Perwerdigarmu shundaq buyrusun! **37** Perwerdigar għojam padishah bilen bille bolghandek, Sulayman bilen bille bolup, uning textini għojam Dawut padishahnıng kien tħixmu ulugħ qilgħay! — dédi. **38** Zadok kahin, Natan peygħember, Yehoyadanıg oghlı Binaya we Keretiyyer bilen Peletiyyer chūshüp, Sulaymannı Dawut padishahnıng qéchiriga mindürüp, Għiġi'ha élip bard. **39** Zadok kahin ibadet chédridin may bilen tolħan bir münggħużni élip, Sulaymanni mesħi qıldı. Andin ular kanay chalди. Xelqning hemmisi: — Sulayman padishah yashisun! — dep towlashti. **40** Xelqning hemmisi uning keynidin egisip, sunay chélib zor shadliq bilen yer yérilghudek tentene qilishti. **41** Emdi Adoniya we uning bilen jem bolghan méħħmanlar ghatalin qiegħi, shuni anglidi. Yoab kanay awazini angliġandha: — Némishqa sheherde shunche qiyas-süren sélindu? — dep soridi. **42** U téxi sözini tügetmeyla, mana Abiyatar kahinning oghlı Yonatan keldi. Adoniya uningga: — Kırġiż, qeysar ademsen, choqum biżżeġ xush xewer élip kelding, — dédi. **43** Yonatan Adoniyağha jawab bérip: — Undaq emes! Għojimiz Dawut padishah Sulaymannı padishah qıldı! **44** We padishah öz uningga Zadok kahinni, Natan peygħemberni, Yehoyadanıg oghlı Binayani we Keretiyyer bilen Peletiyyerni hemra qilip ewtit, uni padishahnıng qéchiriga mindürdü; **45** andin Zadok kahin bilen Natan peygħember uni padishah bolushqa ġihonda mesħi qıldı. Ular u yerdin chiqq shadliq qilip, pütkül sheħerni qiyas-süren bilen l-żerzże saldi. Siz angławatqan sada del shudur. **46** Uning tistige Sulayman hazir padishahliq textile oltruriyatidu. **47** Yene kélip padishahnıng xizmetkarlir kélip għojimiz Dawut padishahqa: «Xudaliri Sulaymanning namini siliningkidin ewwel qilip, textini siliningkidin ulugħ qilgħay!» dep bext tilep mubareklesħke kelišti. Padishah özzi yatqan orunda sejde qıldı **48** we padishah: — «Bügħin meñi textimge

olturghuchi birlini teyinligin, öz közlirimge shuni körgüzgen Israilning Xudasi Perwerdigar mubareklensun!» — dédi — dédi. **49** Shuni anglap Adoniyaning barliq méhmanliri hoduqup, ornidin qopup herbiri öz yoligha ketti. **50** Adoniya bolsa Sulaymandin qorqup, ornidin qopup, [ibadet chédirigha] béríp qurban'gahning münggülzirini tutti. **51** Sulayman'ga shundaq xewer bérilip: — «Adoniya Sulayman padishahtin qorqidu; chünki mana, u qurban'gahning münggülzirini tutup turup: — «Sulayman padishah bugün manga shuni qesem qilsunki, u öz qulini qılıch bilen öltürmeslikke wede qilgay» dédi, — déyildi. **52** Sulayman: — U durus adem bolsa beshidin bir tal chach yerge chüshmeydu. Lékin uningda rezillik tépilsa, olıdu, dédi. **53** Sulayman padishah adem ewitip uni qurban'gahdin élip keldi. U kélip Sulayman padishahning aldida éngiship tezim qildi. Sulayman uningha: — Öz öyungje ketkin, — dédi.

2 Dawutning ölidighan waqtı yéqinlashqanda, oghli Sulayman'ga tapılal mundaq dédi: — **2** «Emdi yer yüzdikilerning hemmisi baridighan yol bilen kétimen. Yüreklik bolup, erkektek bolghin! **3** Sen barliq qiliwatqan ishliringda hemde barliq niyet qilghan ishliringda rawaj tépishing üchün Musagha chüshürülgen qanunda püttulgendek, Perwerdigar Xudayingning yollirida ménkip, Uning belgilimiliri, Uning emrliri, Uning hökümliri we agah-guwahlıqlırda ching turup, Uning tapshuruqini ching tutqin. **4** Shundaq qilghanda Perwerdigar manga: «Eger ewladliring öz yoligha köngül bölüp, Méning aldimda pütün qelbi we pütün jéni bilen heqiqette mangsa, sanga ewladlindin Israilning textile oltrushqa bir zat kem bolmaydu» dep éytqan sózige emel qilidu. **5** Emma Zeruiyaning oghli Yoabning manga qilghinini, yeni uning özi qandaq qilip Israilning qoshunidiki ikki serdarni, yeni Nériyaning oghli Abner bilen Yeterning oghli Amasani urup öltürüp, tinch mezgilde jengde tökülgendek qan töküp, bélige baghlichan kemerige we putiga kiygen keshige jengde tökülgendek qan chéchip, dagh qilghanlıqını bilisen. **6** Sen uni danalıqingga muwapiq bir terep qilip, uning aq beshining görge salamet chüshüshige yol qoymighaysen. (**Sheol h7585**) **7** Lékin Giléadlıq Barzillayning oghulliriga méhribanlıq körsitip, dastixiningdin nan yégüzgin; chünki men akang Abshalomdin qachqinimda, ular yénimgha kélip manga shundaq qilghan. **8** We mana Bahurimdin kelgen Binayamin qebilisidiń Gérانing oghli Shimay yéningda turidu. U men Mahanaimgha baridighanda, esheddiy lenet bilen ménî qarighdi. Kéyin u lordan deryasigha béríp ménig aldimgha kelgedge, men Perwerdigarning [namı] bilen uningha: «Séni qılıch bilen ölturmeymen» dep qesem qildimi. **9** Emma hazır uni gunahsız dep sanimighin. Özüng dana kishi bolghandin kényi uningha qandaq qilishni bilisen; herhalda uning aq beshini qanitip görge chüshürgin». (**Sheol h7585**) **10** Dawut öz ata-bowliri bilen bir yerde uxlidi. U «Dawutning shehiri» [dégen jayda] depne qilindi. **11** Dawutning Israilgha seltenet qilghan waqtı qırıq yıl idi; u Hébronda yette yıl seltenet qilip, Yérusalémnda ottuz üç yıl seltenet qıldı. **12** Sulayman atisi Dawutning textile oltrurdı; uning selteneti xéli mustehkemlendi. **13** Emma Haggitning oghli Adoniya Sulaymanning anisi Bat-Shébaning qéshiga bardi. U uningdin: — Tinçliq meqsitide keldingmu? — dep soridi. U: — Shundaq, tinçliq meqsitide, dédi. **14** U yene: — Sanga bir sözüm bar idi, dédi. U: — Sözungni éytqin, dédi. **15** U: — Bilisenki, padishahliq eslidle méninki idi, we pütün Israil ménî padishah bolidu dep, manga qaraytti. Lékin padishahliq mendin kétip, inimning ilkige ötti; chünki Perwerdigarning iradisi bilen u uningki boldi. **16** Emdi sanga bir iltimasim bar. Ménî yandurmighin, dédi. U: —

Éytqin, dédi. **17** U: — Sendin ötünimen, Sulayman padishahqa men üchün éytqinki — chünki u sanga yaq démeydu! — U Shunamliq Abishagni manga xotunluqqa bersun, dédi. **18** Bat-Shéba: — Maql; sen üchün padishahqa söz qilay, dédi. **19** Bat-Shéba Adoniya üchün söz qilghili Sulayman padishahning aldigha bardi. Padishah qopup aldigha béríp, anisigha tezim qildi. Andin textige béríp olturup padishahning anisigha bir textni keltürdi. Shuning bilen u uning ong yénida oltrup, uningha: — **20** Sanga kichikkine bir iltimasim bar. Méni yandurmighin, dédi. Padishah uningha: — I ana, sorawergin, men séni yandurmaymen, dédi. **21** U: — Akang Adoniyaghá Shunamliq Abishagni xotunluqqa bergüzin, dédi. **22** Sulayman padishah jawab béríp anisigha: — Némishqa Adoniya üchün Shunamliq Abishagni sorayensiz? U akam bolghaniken, uning üchün, Abiyatar kahin üchün we Zeruiyaning oghli Yoab üchün padishahliqınımu sorimamsen! — dédi. **23** Sulayman padishah Perwerdigar bilen qesem qilip mundaq dédi: — Adoniya shu sözni qilghini üchün ölmise, Xuda ménî ursun yaki uningdin artuq jalazisun! **24** Méning ornumni mustehkem qilghan, atamning textile oltrughuzghan, Öz wedisi boyiche manga bir önyi qurghan Perwerdigarning hayatı bilen qesem qilmenki, Adoniya bugün ölümge mehküm qilinidu, dédi. **25** Shuning bilen Sulayman padishah Yehoyadaning oghli Binayani bu ishqa ewetti; u uni chép öltürdi. **26** Padishah Abiyatar kahin'ga: — Mang, Anatottiki öz etízlinqingha barghın. Sen ölüme layıqsen, lékin sen Reb Perwerdigarning ehde sanduqını atam Dawutning alilda kötürgenliking tüpeylidin, we atamning tartqan hemme azab-oqubetliride uningha hemderd bolghining üchün, men hazir séni ölümge mehkum qilmaymen, dédi. **27** Andin Sulayman Abiyatarnı Perwerdigargha kahin bolushtin juda qilip heydidi. Shuning bilen Perwerdigarning Elining jemeti togruluq Shiholha éytqan sözi emelge ashuruldi. **28** Buning xewiri Yoabqa yetkende (chünki Yoab Abshalomgha egeshmigen bolsimu, Adoniyaghá egeshkenidi) Yoab Perwerdigarning chédirigha qéchip qurban'gahning münggülzirini tutti. **29** Sulayman padishahqa: «Mana, Yoab Perwerdigarning chédirigha qéchip béríp, qurban'gahning yénida turidu» dégen xewer yetküzüldi. Sulayman Yehoyadaning oghli Binayani shu yerge ewetip: — Mang, uni öltürüwetkin, dédi. **30** Binaya Perwerdigarning chédirigha béríp uningha: — «Padishah séni buyaqqa chiqsun!» dédi, dédi. U: — Yaq, mushu yerde ölimen, dédi. Binaya padishahning yénigha qaytip uningha xewer béríp: — Yoab mundaq-mundaq dédi, manga shundaq jawab berdi, dédi. **31** Padishah uningha: — U özi dégendek qilip, uni chép öltürigin we uni depne qilghin. Shuning bilen Yoab tökkən naheq qan mendin we atamning jemeticidin kötürüllip ketkey. **32** Shundaq qilip atam Dawut bixewer elhwalda u özidin adil we ésil ikki ademni, yeni Israilning qoshunining serdarı nerning oghli Abner bilen Yehudanıng qoshunining serdarı Yeterning oghli Amasani qılıchlıghını üchün, Perwerdigar u tökkən qanni öz beshigha yanduridu. **33** Ularning qeni Yoabning bési we neslining beshigha mengü yan'ghay; lékin Dawut, uning nesi, jemeti we textige ebedil'ebedigiche Perwerdigardin tinch-xatirjemlik bolghay, dédi. **34** Yehoyadaning oghli Binaya chiqıp uni chép, ölüme mehkum qildi. Andin u chöldiki öz öyide depne qilindi. **35** Padishah Yehoyadaning oghli Binayani uning ornığa qoshununing serdarı qıldı; padishah Abiyatarnıgħi Zadokni kahin qilip teyinlidi. **36** Andin kényi padishah Shimeyni chaqirip uningha: — Yérusalémda özüngge bir öy sélip u yerde oltrughin. Bashqa héch yerge chiqma. **37** Eger sen chiqıp Kidron jilghisinden ötseng, shuni éniq bilip qoysi, shu kündé sen sheksiz ölisen. Séning qéninq öz beshingha

chüşhidu, dédi. **38** Shimey padishahqa: — Ghojamning sözi berheqtur. Ghojam padishah éytqandek qulliri shundaq qilidu, dédi. Shuning bilen Shimey uzun waqtqiche Yérusalémda turdi. **39** Üch yıldın kényin shundaq boldiki, Shimeyning qulliridin ikkisi qéchip Maakahning oghli, Gatning padishahi Aqishning qéshigha bardi. Shimeyege: — Mana qulliring Gat shehiride turidu, dégen xewer yetküzüldi. **40** Shimey éshikini toqup qullirini izdigili Gatqa, Aqishning yénigha bardi. Andin u yénip öz qullirini Gattin élip keldi. **41** Sulayman'gha: — Shimey Yérusalém din Gatqa béríp keldi, dep xewer yetküzüldi. **42** Padishah Shimeyni chaqirtip uninggha: — Men séni Perwerdigar bilen qesem qildurup: — Shuni éniq bilip qoyki, sen qaysi kün chiqip birer yerge bargħan bolsang, sen shu künide sheksiz ölisen, dep agahlandurup éytmaghanmidim? Özüngmu, men anglihan söz berheq, dégenidengħu? **43** Shundaq bolgħaniken, némishqa özüng Perwerdigar alldi qilghan qesimningi buzup, men sanga buyruġħan buyruqumnu tutmiding? — dédi. **44** Padishah Shimeyege yene: Sen atam Dawutqa qilghan hemme rezillikni obdan bilisen, u könglūnġe ayandur. Mana Perwerdigar rezillikingni öz bésħingħha yanduridu. **45** Lékin Sulayman padishah bolsa beriketlinip, Dawutning texti Perwerdigarning aldida ebedil'ebed mustehkem qilnidu, dédi. **46** Andin padishahning buyruqi bilen Yehoyadaning oghli Binaya chiqip uni chépip öltürdü. Padishahliq bolsa Sulaymanning qolidha mustehkem qilindi.

3 Sulayman Mísirning padishahi Pirewn bilen ittipaq tüüp Pirewnning qızını xotunluqqa aldı. Öz ordisi, Perwerdigarning öyi we Yérusalémning chörisidiki sépiñi yasap pütkügzüħilik u uni «Dawutning sheheri»ge apirip turghudi. **2** Shu waqtılarda Perwerdigarning nami tħiġi bir ibadetxana yasalmighini tħiġi xelq «yuqiri jaylor»da qurbanliqlarini qilatti. **3** Sulayman Perwerdigarni sóyüp, atisi Dawutning belgiligenliride mangatti. Peqet «yuqiri jaylor»da qurbanliq qilip xushbu yaqatti. **4** Padishah qurbanliq qilghili Gibéon'gha bardi; chünki u yer «ulugħ yuqiri jay» idi. Sulayman u yerdiki qurban'għadha bir ming köydürme qurbanliq sundi. **5** Perwerdigar Gibéonda Sulayman'gha kēchisi chūshide köründi. Xuda uningga: — Ménинг sanga néme bérishimmi layiqtapsang, shuni tiligin, dédi. **6** Sulayman jawaben mundaq dédi: — Qulung atam Dawut Séning aldingda heqiqet, heqqaniqliq we köngliniñ semimiyliki bilen mangħħanliqi bilen Sen uningga zor mħrabianliqni körsetkeneding; we Sen shu zor mħrabianliqni dawam qilip, bugiunki kündikidek öz textile oltraghli uningga bir oghul berding. **7** Emidi i Perwerdigar Xudayim, qulungni atam Dawutning ornida padishah qilding. Emma men peqet bir gödekk bala xallas, chiqish-kirishnimu bilmeymen. **8** Öz qulung Sen tallighan xelqing, köplükidin sanap bolmaydighan hésabsiz ulugh bir xelq arisida turidu. **9** Shunga Öz qulungħha xelqingning üstide höküm qilishqa yaxshi-yamanni perq étidighan oyghaq bir qelbni bergeysem; bolmisa, kim bu ulugh xelqing üstige höküm qilalisun? — dédi. **10** Sulaymanning shuni tilikini Rebni xush qildi. **11** Xuda uningga: — Sen shuni tiligining tħiġi — Ya özüng tħiġi uzun ömür tilimey, ya özüng tħiġi dölet-bayliq tilimey, ya dushmanliringning janlirini tilimey, belki toghra höküm qilghili oyghaq bolushqa özüng tħiġi eqil-parasetti tiligining tħiġi, **12** mana, sözüng boyiche shundaq qildim. Mana sanga shundaq dana we yorutulghan qelbni berdimki, sendin ilgħi sanga oxshaydighini bolmighan, sendin kényinu sanga oxshaydighini bolmaydu. **13** Men sen tilimigen nersinimu, yeni dölet-bayliq we shan-shħoħretni sanga berdim. Shuning bilen barliq künliringde padishahlarning

arisida sanga oxshash bolidighini chiqmaydu. **14** Eger atang Dawut mangħħandek Méning yollirimda méngej, belgilimilirim we emrlirimmu tutsgħi künliringni uzartimen, dédi. **15** Sulayman oyghan'għanda, mana bu bir chūsh idu. U Yérusalém ġha kēlip Perwerdigarning ehde sanduqinqing alidha kēlip, öre turup köydürme qurbanliqlarni qilip, tesħekkū qurbanliqlarini ötküzüp, hemme xizmetkarlirigha ziżiżet qilip berdi. **16** Shuningdin kényin ikki pahishe ayal padishahning qéshigha kēlip uning aldida turidu. **17** Birinchi ayal: — I għojam! Men we bu xotun bir öyde oltrurim; u men bilen öyde turghinida bir balini tugħid. **18** Men balini tugħup üch kündin kényin u xotumu biex bala tugħid. Biz ikkiylem u yerde oltrurdu; öyde bizdin bashqa héch yat adem yoq idu, yalghu biz ikkiyen öyde idu. **19** Shu kēchide bu xotunning balisi öldi; chünki u balisini bésip öltürüp qoqħanidi. **20** U yérим kēchide qopup dédekkini uxlap qalghanda, yénimdin oghlumni élip öz quċiċiġha sélip, özining olgen oghlini ménning quċiċiġħa sélip qoquptu. **21** Etisi qopup balamni émittey désem mana ötlik turidu. Lékin etigende qarism, u men tugħqan bala emes idu, dédi. **22** Ikkinchi ayal: — Yaq, undaq emes. Tirik qalghini ménning oghlum, ölgini séning oghlum, dédi. Lékin birinchi ayal: — Yaq, ölgini séning oghlum, tirik qalghini ménning oghlum, ölgini séning oghlum, dédi. Ular shu halette padishahning alldha taliship turatti. **23** Padishah: — Biri: «Tirik qalghini ménning oghlum, ölgini séning oghlum» deydu. Emma yene biri: «Yaq, ölgini séning oghlum, tirik qalghini ménning oghlum» deydu, dédi. **24** Padishah: Manga bir qilich élip kelingħar, dédi. Ular qilichni padishahqa élip kelgħe **25** padishah: Tirik balini otturidin késip ikki parche qilip yérimini birige, yene bi yérimmi ikkinchisige beringħar, dédi. **26** U waqitta tirik balining anisi öz balisiga ichini aghrifit padishahqa: — Ah għojam! Tirik balini uningga bersile, hergiz uni öltürmigħejle! — dep yalwurdi. Lékin ikkinchis: — Uni ne ménningki ne séningki qilmaj, otturidin késingħar, dédi. **27** Padishah jawaben: — Tirik balini uningga beringħar, uni héch öltürmengħar; chünki bu balining anisi shudur, dédi. **28** Ptitkül Israel padishahning qilghan höküm toghrisida anglidi we ular padishahha qorħti, chünki ular Xudaning adil hökumlerni chiqiřish danalijinqing uningga barliqni körđi.

4 Sulayman padishah ptitkül Israelha padishah boldi. **2** Uning chong emeldarlıri munular: — Zadokning oghli Azarija kahin idu; **3** Shishaning oghħalluri Élīxoref we Axiyah katiplar idu; Ahiludning oghli Yehoshafat diwanbègi idu; **4** Yehoyadaning oghli Binaya qoshunning bash serdar idu. Zadok bilen Abiyatar kahinlar idu; **5** Natanning oghli Azarija nazaret begi, Natanning yene bir oghli Zubab hem kahin we padishahning meslihetchi idu. **6** Axishar ordining għojidari, Abdanġi oghli Adoniram baj-alwan bégħi idu. **7** Ptitkül Israel zémindha Sulayman padishahning özi tħiġi we ordidikilri tħiġi yémek-ichmek teminleydīgħan, on ikki nazarettchi teyinl'genidi; ularning herbiri yilda bir aydin yémek-ichmek teminleshke mes'ul idu. **8** Ularning ismi tōwende xatirilen'gen: Efraim tagħliq rayonigha Ben-Xur; **9** Makaz, Shaalbim, Beyt-Shemesh we Elón-Beyt-Hanan'gha Ben-Deker; **10** Arubotqa Ben-Xesed; u yene Sokoh we Xefer dégen barliq yurtqimu mes'ul idu; **11** yene Nafat-Dorgha Ben-Abinadab (u Sulaymanning qizi Tafatni xotunluqqa alħan); **12** Taanaq, Megiddo we Yizreelning tōweni teripidiki Zaretannin yénida bolghaq ptitkül Beyt-Shan'gha, shundaqla Beyt-Shandin tartip Abel-Meholahgħiċċe, Joknéadim ötküčhe bolghaq zéminlarrha Ahiludning oghli Baana; **13** Ramot-Giléadqa Ben-Geber; u yene Giléad yurtiġha jaylashqan, Manassehning oghli Yairħa tewe bolghaq kentler we hem Bashandiki yurt Argob, jümlidin

u yerdiki sépili, mis baldaqlıq qowuqları bolghan atmış chong shehergimu mes'ul idi. **14** Mahanaimgha İddoning oghlı Ahinadab; **15** Naftaligha Aximaaz (u Sulaymanning qızı Basimatni xotunluqqa alghanıdı). **16** Ashir we Alotqa Hushayning oghlı Baanah; **17** Issakargha Paruahnıng oghlı Yehoshafat; **18** Binyamin zéminigha Élanıng oghlı Shimey; **19** Giléad zéminigha (eslide Amoriylarning padishahi Sihon we Bashanning padishahi Ogning zémimi idi) Urining oghlı Geber. U shu yurtqa birdinbir nazaretchi idi. **20** Yehuda bilen Isralıning ademliri déngiz sahilidiki qumdek surghun idi. Ular yep-ichip, xushallıq qilatti. **21** We Sulayman bolsa [Efrat] deryasidin tartip Filistiylerning zéminigha we Misirning chégralırigħiche bolghan hemme padishahlıqlarning üstide seltenet qilatti. Ular ulpan keltürüp Sulaymanning pütün ömrıde uning xizmitide bolatti. **22** Sulaymanning ordisiga kétidighan künlikl teminat üchün ottuz kor tasqıghan aq un, atmış kor qara un, **23** on bordıghan uy, yaylaqtın keltürülgən yigirme uy, yüz qoy kétetti; buningdin bashqa bughilar, jerenler, kiyikler we bordıghan toxular lazımlı idi. **24** Chünki u Tıfsahdin tartip Gazaghiche, [Efrat] deryasining bu teripidiki hemme yurtlarning üstide, yeni [Efrat] deryasining bu teripidiki barlıq padishahıllarning üstide hökümlü süretti; uning töt etrapı tinch idi. **25** Sulaymanning pütkül künliklere Dandin tartip Beer-Shébagħiche Yehuda bilen Israil ademlirining herbiri öz üzüm téli we öz enjür derixining téğide aman-ésen olturnattı. **26** Sulaymanning jeng harwılırıning atlari üchün töt ming atxanisi, on ikki ming chewendizi bar idi. **27** Mezkur nazaretcilerning herbiri özige béktilgen ayda Sulayman padishahqa we uning dastixinigha kelgenlerning hemmisining yémek-ichmeklirini kémeytmey teminleytti. **28** Xelq bolsa herbiri özige béktilgen norma boyiche at-qeħċiħlar üchün arpa bilen samanlarni [nazaretcilere bar] yerge élip kétetti. **29** Kuda Sulayman'ha déngiz sahilidiki qumdek danalıq, intayin mol pem-paraset ata qılıp, uning qelbini keng qılıp zor yorutti. **30** Shuning bilen Sulaymanning danalıqi barlıq şerqitilerning danalıqıdını we Misirdiki barlıq danalıqını ashti. **31** Chünki u barlıq ademlerdin, jümlidin ezrahılıq Étan bilen Maxolning oghulları Héman, Kalkol we Darda dégenlerdin dana idi; we uning shöhriti etrapidiki hemme eller arısida yéyildi. **32** U éytqan pend-nesihet üch ming idi; uning shéir-küyları bir ming besh idi. **33** U Liwandiki kédir derixidin tartip tamda ösidighan lépekgülgħiche derex-giyahlarning hemmisini bayan qılıp xatririlgenidi; u yene mal we haywanlar, qushlar, hasharet-ömligħiçiler we beliqlar toghrisida bayan qılıp xatririlgenidi. **34** Sulaymanning danalıqını anglıghili kishiler barlıq ellerdin kétetti, shundaqla uning danalıqi togruluq xewer tapqan per yuzidiki hemme padishahlardın kishiler kelmekte idi.

5 Turning padishahi Hiram Sulaymannı atisining ornığħa padishah bolusħqa mesih qilin'għan dep anglap, öz xizmetkarlirini uning qéshiga ewetti; chünki Hiram Dawutni izħil sövgħi id. **2** Sulayman Hiramga adem ewitip mundaq uħumri yetküzdi: — **3** «Özung bilisenki, atam Dawutning dushmanlirini Perwerdigar uning puti astiġha qoqghuce, u etrapida her terepte jeng qilgħanliq tüpeylidin Perwerdigar Xudasning namīgha bir ibadetxana yasiyalmid. **4** Endi hazir Perwerdigar Xudayim manga hemme tereptin aram berdi; héchbi dushmaniñ yoq, héchbi bala-qaza yoq. **5** Mana, Perwerdigarning atam Dawutqa: «Men séning ornungħha öz textingħe olthurghuzħan oħglung bolsa, u ménien namīgha bir ibadetxana yasaydu» dep éytqinidek, men Perwerdigar Xudayimming namīgha bir ibadetxana yasay dep niyet qildim; **6** emdi men üchün [ademlirinġġ] Liwandin kédir derekxirini késinglar, dep yarliq chūshürġin; méning xizmetkarlirim séning

xizmetkarliringħha hemdemde bolidu. Séning békítiking boyiche xizmetkarliringħha bérilidighan ish heqqini sanga töleymen; chünki özünġe ayanke, derex késishtte arimizda héchkom Zidondikilerdek usta emes». **7** Hiram Sulaymanning sözini anglıghanda intayin xushal bolup: — Bugün bu ulugh xelq üstige höküm sürüşke Dawutqa shundaq dana bir oghul bergen Perwerdigargħha teshekķür éytisun! — dédi. **8** Hiram Sulayman'ha adem ewitip: — Sen manga qoqħan teleplirinġi anglap qobul qildim. Men séning kédir yaghichi we archa yaghichi togruluq arzu qilgħanliringħning hemmisini ada qilim; **9** Méning xizmetkarlirim shularni Liwandin déngizħha apiridu; men ularni sal qılıp bagħlap, déngiz bilen sen manga békítken yergie yetküzimien, andin shu yerde ularni yeshküzimien. Shuning bilen sen ularni tapshuruwélip, élip kétiesen. Buning hésabigha sen teleplirim boyiche ordidikilirum üčhün yémek-ichmek teminligeysen, — dédi. **10** Shundaq qılıp, Hiram Sulayman'ha barlıq telipi boyiche kédir yaghachliri we archa yaghachlirini berdi. **11** Sulayman Hiramha ordidikilirining yémek-ichmikige yigirme ming kor bughday we yigirme bat sap zeytun mémeyi ewetip berdi. Her yili Sulayman Hiramha shundaq béretti. **12** Perwerdigar Sulayman'ha wede qilgħandek uningħha danalıq bergenidi. Hiram bilen Sulaymanning arisida inaqqliq bolup, ikkisi ehde tütüsüsti. **13** Sulayman padishah pütün Israeldin hasħarha isħlemchilerni békitti, ularning sani ottu ming idi. **14** U bularni nöwet bilen her ayda on mingdin Liwan'ha ewettti; shundaq qılıp, ular bir ay Liwanda tursa, ikki ay övide turdi. Adoniram hasharchilaning üstide turatti. **15** Sulaymanning yetmish ming hammili, tagħlarda isħleydighan seksen ming tashħħis bar idi. **16** Uningħin bashqa Sulaymanning mensepdarlıridin ish üstige qoqħalha üch ming üch yüz ish bésħi bar idi; ular isħlemchilerni bashquratti. **17** Padishah yarliq chħiħürushi bilen ular ibadetxanining ulini sélishqa yonulħan, chong we qimmetlik tashħarni késip keltürdi. **18** We Sulaymanning tamchiliri bilen Hiramming tamchiliri we Geballiqliq qoshulup tashħarni oyup, öjni yasash üchħun yaghach hem tashħarni teyyarlap qoqy.

6 Israillar Misirdin chiqqandin kényink töt yüz sekseinchi yili, Sulaymanning Israeldin üstidiki seltenitining tötinchi yilining ikkinchi éyida, yeni Zif éyida u Perwerdigarning öjni yasashqa bashħidi. **2** Sulayman padishah Perwerdigargħa yaqisħan ibadetxanining uzunluqi atħiżm bez, kengliji yigirme gez we ēgħiżliOTTU geż id. **3** Ibadetxanidiki «muqeddes jay»ning aliddiki awyannin uzunluqi ibadetxanining kengliji bilen barawer bolup, yigirme gez id. Ibadetxanining aliddiki awyannin kengliji on geż id. **4** U ibadetxaniga rojeklik dérize-penjirilerni ornatti. **5** Ibadetxana tēmigha, yeni muqeddes jay we «kalamxana»ning tēmigha yandash [tħix qewtetli] bir imaretnej saldi we uning ichige hujjrillarni yasidi. **6** [Tashqiriqi imaretnej] tōwenki qewitining kengliji besh geż, ottura qewitining kengliji alte geż, üchinchi qewitining kengliji yetteq geż id. Chünki ibadetxanining tashħiġi tēmida limlarni ornatqan tħosħukler bolmasliq üchun u tamgħa tekħe chiqiřlighanidi. **7** Ibadetxana püttinley teyyar qılıp élip kelin'gen tashħardin bina qilin'għanidi. Shundaq qilgħanda, uni yaqisħan waqża ta' ne palqa ne bashħaq tħomr eswablarning awazi u yerde héch angħlanmaytti. **8** Tōwenki qewitnej hujjiriliringħen kirish isħiki ibadetxanining ong teripide id; bir ayanma pelempey ottura qewetke andin ottura qewettin üchinchi qewetke chiqatti. **9** Shundaq qılıp [Sulayman] ibadetxanini yasap püttürdi. Ibadetxanining üstige xar-limlarni békkitip, uni kédir taxtaylor bilen qappli. **10** U ibadetxaniga yandash imaretnej qewetliringin ēgħiżli kini besh gezdin qildi. Shu imaretnej qewetliri ibadetxaniga

kédir limliri arqliq tutushuqluq idi. **11** Perwerdigarning sözi Sulayman'għa kēlip mundaq déyildiki: — **12** «Sen Manga yasawatqan bu ibadetxaniga kelsk, eger sen belglimilimird meñġip, hökümlirime riaye qılıp, barliq emrlirimni tutup ularda mangsang. Men atang Dawutqa sen toghruq éytqan sözümge emel qilimen; **13** Men Israillarning arisida makan qılıp öz xelqim Israilni esla tashlimaymen». **14** Sulayman ibadetxanini yasap püttürdi. **15** Ibadetxanining tamlirining ich teripini u kédir taxtayliri bilen yasap, ibadetxanining tégidin tartip torusning limlirighiche yaghach bilen qaplidi; we archa taxtayliri bilen ibadetxanigha pol yatquzdi. **16** U ibadetxanining arqa témidin yigirme gez ölçep ara tam yasap, ichkiriki xanini hasil qildi; u tégidin tartip torus limlirighiche kédir taxtayliri bilen qaplidi. Bu eng ichkiriki xana bolup, yeni «kalamxana», «eng muqeddes jay» idı. **17** Uning aldidiki öy, yeni muqeddes xanining uzunluqi qırıq gez idı. **18** Ibadetxanining ichki tamlirigha qapaq we chéchekning nusxlilri neqish qilin ghanidi. Ibadetxana püttünley kédir taxtaylor bilen qaplan'ghanidi. Héch tash körümeytti. **19** Perwerdigarning ehde sanduqini u yerde qoyush üchün, u ibadetxanining ichkiridiki kalamxanini yasidi. **20** Kalamxanining uzunluqi yigirme gez, toghrisi yigirme gez, égizlik yigirme gez idı; u uni sap altundin qaplidi, shundaqla uning aldidiki kédir yaghachlıq qurban'gahnimu shundaq qaplidi. **21** Sulayman ibadetxanining ichini sap altun bilen qaplidi; u ichki kalamxanining aldimi altun zenjirler bilen tosidi; kalamxanini altun bilen qaplidi. **22** Shu teriqide u pütkül ibadetxanini, yeni pütkül ibadetxanining ichini altun bilen tolgu qaplighanidi. Kalamxanigha teelluq bolghan qurban'gahnimu püttünley altun bilen qaplighanidi. **23** Kalamxanigha u zeytun yaghichidin ikki kérubning sheklini yasidi. Herbirining égizlikli on gez idı. **24** Bir kérubning bir qanitining uzunluqi besh gez we yene bir qanitining uzunluqi hem besh gez bolup, bir qanitining uchidin yene bir qanitining uchighiche on gez idı. **25** Ikkinci kérubning ikki qaniti qoshulup on gez idı. Ikki kérubning chong-kichikliki we shekli oxhash idı. **26** Bir kérubning égizlikli on gez bolup, ikkinchi kérubning kimu hem shundaq idı. **27** U kérublarni ichkiriki xanida qoydi. Kérublarning qanatlari yéyilip turatti. Birsining bir qaniti bir tamgha tékip, ikkinchisining qaniti udulidiki tamgha tékip turatti; ikkisining ichidiki qanatlari xanining otturisida bir-birige tégisip turatti. **28** U kérublarni altun bilen qaplidi. **29** U ibadetxanining tamlirining pütkül ich chörsini, yeni ichkiriki xanining we hem tashqiriqi xanining chörisini kérub bilen xorma derexlirining shekllirini we chéchek nusxlilri bilen neqish qildi. **30** Ibadetxanining polini, yeni ichkiriki xanining hem tashqiriqi xaniningki altun bilen qaplidi. **31** Kalamxanining kirish éghiziga u zeytun yaghichidin étilgen qosh ishiklerni yasidi. Ishiklerning késhekliri we bési öyning toghrisining beshtin bir qismi idı. **32** Bu qosh ishikler yeztun yaghichidin étilgenidi; u ishiklerning üstige kérublar, xorma derexliri we chéchek nusxlilri neqish qilinip zinnetlen'genidi; u ishiklerni, jümlidin kérub bilen xorma derexlirining neqishlirini altun bilen qaplidi. **33** Ibadetxanining tashqi xanisining ishikining késheklirini zeytun yaghichidin yasidi; ular öyning toghrisining töttin bir qismi idı; **34** qosh qanatlIQ ishik bolsa archa yaghichidin yasaldi. Bir qaniti yéyilip qatlinati, ikkinchi qanitimi yéyilip qatlinatti. **35** U ularning üstige kérublar, xorma derexliri we chéchek nusxlilrini neqish qildi; andin ularning üstige, jümlidin neqishler üstige altun bilen qaplidi. **36** Ichkiriki hoyslining témini bolsa u iħiç qewet yonulghan tash bilen bir qewet kédir yaghichidin yasidi. **37** [Sulaymanning seltenitining] tötinchi yilining Zif éyida Perwerdigarning ibadetxanisining uli sélindi. **38** We on

birinchi yilining Bul éyida, yeni sekkezinchi ayda ibadetxanining héchyéri qaldurulmay, layihe boyiche püttünley tamam boldi. Shundaq qılıp uning öymi yasishigha yette yil ketti.

7 Sulayman öz ordisini bolsa, on üch yilda yasap püttürdi. **2** U yasighan bu «Liwan orminni sariyi»ning uzunluqini yüz gez, kenglikini ellik gez we égizlikini ottuz gez qildi. Kédir yaghichi tüwriükidin töt qatar we tüwriüklerning üstige kédir limliri qoyulghanidi. **3** Tüwriüklerning üstidiki lim kötürüp turghan ögzisumu kédir yaghichidin idı. Limlar jemiy qırıq besh bolup her qatarda on beshtin idi. **4** Uning üch qewet dérizisi bar idi, üch qewettiki dériziler bir-birige udulmu'udul idı. **5** Barlıq ishikler we késheklar töt chasılıq qilin'ghanidi; ishikler üch közneklik bolup, ishikler bir-birige udulmu'udul idı. **6** U uzunluqini ellik gez, toghrisini ottuz gez qılıp, tüwriüklik bir dehliz yasidi; uning aldida yene bir dehliz bar idi, we uning aldida yene tüwriüklik aywan bar idı. **7** Andin kényin u soraq soraydigham texti üchün «Soraq dehlizi» dep atalghan yene bir dehlizni yasidi. U dehlizning tégidin tartip torusning limlirighiche kédir yaghichi bilen qaplan'ghanidi. **8** [Sulayman] özı olturnidghan saray, yeni dehlizning arqa hoylisigha jaylashaqan sarayning layihisi «[soraq] öyi»ningkige oxshash idı. Sulayman öz emriġe alghan Pirewnning qizi tħieb shu dehlizige oxshash bir sarayni yasatti. **9** Bu imaretlerning hemmisi ichkiriki tamliridin tartip chong hoylining tamlirighiche, ulidin tartip ögžining pewazighiche qimmet tashlardin, yeni ölchem boyiche oyulup andin ich-téshi here bilen késilgen tashlardin yasalghanidi. **10** Ulliri bolsa chong we qimmet tashlardin, uzunluqi on gez we sekkez gez bolghan tashlardin qilin'ghanidi. **11** Ullarning üstige yene béktilgen ölchem boyiche oyulghan qimmet ésil tashlar we kédir limliri qoyulghanidi. **12** Chong hoylining chörisidiki tam üch qewet oyulghan tash we bir qewet yonulghan kédir limliridin yasalghanidi. Perwerdigarning ibadetxanisining ichkiriki hoylisining témi we yene ordidiki dehlizining téminu shundaq yasalghanidi. **13** Sulayman padishah adem ewetip Hiramni turdin keltürdi. **14** U kishi Naftali qebilisidin bolghan bir tul xotunning oghli bolup, atisi turluq bir misker idı. Hiram miskerchilikte türlik ishlarni qilishqa tolimu usta, pemparasetlik we bilimlik idı. U Sulayman padishahning qéshigha kēlip, uning hemme ishini qildi. **15** U özı ikki tüwriükni mistin yasidi. Herbir tüwriükning égizlikli on sekkez gez bolup, aylanması on ikki gez idı. **16** Bu tüwriüklerning üstige qoyush üchün mistin ikki tajni quyup yasap, uning üstige qoydi. Bir tajning égizlikli besh gez, ikkinchi tajning égizlikumu besh gez idı. **17** Tüwriüklerning töpisidiki tajlar torlarga oxshash zinnetlinip, zenjirler we torlan'ghan halqilar bilen toquqluq idı. Bir tajning shundaq yette qatar tor halqilari bar idı, ikkinchi tajningmu hem shundaq yette qar tor halqilari bar idı. **18** U yene anarlarni, yeni tüwriüklerning üstidiki herbir tajni yéip turidghan tor halqilarning üstige ikki qatar anarni yasidi. U birinchi we ikkinchi tajghimu oxshashla shundaq qildi. **19** Aywandiki tüwriüklerning üstidiki tajliri niluper shekkillik bolup, égizlikli töt gezdin idı. **20** İkki tüwriükning tajliri idiki tor halqiliriga yéqin tompiyip chiqqan jayning üstide qewetmuş chöriderigen ikki yüz anar nusxisi bar idı. İkkinci tajning chörisumu oxshash idı. **21** U tüwriüklerini ibadetxanining aldidiki aywan'ha tikli. Ong teripige birni tiklep, namini «Yaqin», sol teripige birni tiklep, namini «Boaz» atidi. **22** Tüwriüklerning üsti niluper sheklide yasalghanidi. Buning bilesi tüwriüklerning ishliri pütkenidi. **23** U mistin «déngiz» dep atalghan yogħan das yasidi. Uning bir girwikidin yene bir girwikigiche on gez kéletti. Uning aylamisi ottuz gez idı. **24** Dasning girwiki asti

chöridep qapaq nusxiliri bilen zinnetlen'genidi. Bular dasning chörisining herbir gézige undin, ikki qatar qoyulghan idi. Ular das bilen bir waqitta quyup chiqirilghanidi. **25** Das on ikki buqa shekli üstide turghuzulghanidi. Bularning üchi shimal terepke, üchi gherb terepke, üchi jenub terepke, üchi sherg terepke yüzlen'genidi. «déngiz» bularning üstide idi; ularning arqisi ich teripide idi. **26** Dasning qélinliqi aliqanning kenglikidek bolup, uning girwiki piyalining girwikidek, shekli échilghan niluperdek idi. Uningha ikki ming bat su sighatti. **27** Uningdin bashqa u mistin on teglikni yasidi. Herbir teglikning uzunluqi töt gez, kengliki töt gez bolup, égizlikli üch gez idi. **28** Bu teglikler shundaq yasalghanidiki, ularning [resimlik] taxtilirli bar idi; taxtilirli ramkilari ichige ornitilghanidi. **29** Ramkilarning otturisidiki resim taxtaylirida we ramkilarning özdümu shirlar, buqilar we kérublarning süretlik zinnetliri bar idi; shirlar we buqlarning asti we üsti zenjirsiman gül chembirek sheklide zinnetlen'genidi. **30** Herbir teglikning mis oqliri bilen töt chaqi bar idi; teglikning dasni kötüüp turidighan töt burjkide jazisi bar idi; das astidiki putlirining her teripide torlan'ghan quyma gül shaxliri ornitilghanidi. **31** Her teglikning ichide chongqurluqi bir gez kélidighan «kichik teglik» bolup, aghzi dügilek idi; kichik teglikning uzunluqi bir yérim gez idi; aghzining etrapida neqishlar bar idi; ularning ramkiliri dügilek emes, belki töt chasiliq idi. **32** Töt chaqi resimlik taxtaylari astida bolup, ularning oqliri teglikke béktilgenidi. Herbir chaqning égizlikli bir yérim gez idi. **33** Chaqlarning qurulmisi jeng harwilirining chaqliridek idi. ularning qazanliri, qasqanliri, chétigliri we oqlirining hemmisi mistin quyulghanidi. **34** Herbir teglikning töt burjkide birdin töt tutquchi bar idi; ular tegliktin chiqip turatti we ular teglik bilen teng quyulghan. **35** Herbir teglikning töpisiéégizlikli yérim gez kélidighan bir yumilaq jaza bar idi. Herbir teglikning töpisiéede tirek we resimlik taxtaylar bar idi. Ular teglik bilen teng quyulghan. **36** U mushu tirek we resim taxtayliridiki bosh orunlarga kérub, shir we xorma derexlirining nusxilirini we chörisige torlan'ghan gül shaxlirini neqish qildi. **37** Shu teriqide u mushu on teglikni yasap boldi. Hemmisi bir nusxida quyulup, oxhash chongluqta we shekilde idi. **38** U mistin on das yasighan bolup, herbir dasqa qırıq bat su sighatti; herbir dasning toghrisi töt gez idi. On teglikning herbirining töpisiéede birdin das bar idi. **39** U besh dasni ibadetxanining ong yénida we beshni ibadetxanining sol yénida qoydi; mis déngizni ibadetxanining ong teripige, yeni sheriqy jenub teripige qoydi. **40** Hiram shulargha teelluq das, kürek we qacha-quchilarnimu yasap teyyar qildi. Shundaq qılıp Hiram Sulayman padishah üchün Perwerdigarning öyining barlıq qurulush xizmitini pütküzdidi: — **41** ikki tüwrük, ikki tüwrüknüng üstidiki apqurisman ikki bash we bu ikki bashni yépüp turidighan ikki torni yasitip püttürdü, **42** shu ikki tor üstigue qaychilashturulghan töp yüz anarni yasatdı. Bir torda ikki qatar anar bolup, tüwruk üstidiki; apqurisman ikki bashni yépüp turatti. **43** U on das teglikli we das teglikige qoyulidighan on «yuyush dési»ni, **44** «mis déngiz» we uning astidiki on ikki mis buqini yasatquzdi, **45** qazanlarni, küreklerni we qacha-quchilarnimu teyyar qildi. Hiram Perwerdigarning öyi üchün Sulayman padishahnning emri bilen yasighan bu hemme nersiler parqiraydighan mistin idi. **46** Padishah ularni Jordan tüzleengliske, Sukkot bilen Zaretanning otturisida, [shu yerdiki] séghizlayda qélip yasap, quydurup chiqti. **47** Bu nersiler shunche köp bolghachqa, Sulayman ularning éghirliqini ölcimidı. Shuning bilen misning éghirliqi melum bolmadi. **48** Sulayman yene Perwerdigarning öyi ichidiki barlıq eswablarni yasatti: — yeni altun xushbuygahni, «teqdim nan» qoyulidighan altun shireni, **49** Kalamxana aldida

turidighan sap altun chiraghdanlarni (beshni ong yénida, beshni sol yénida) yasatti; we shularning gülsiman zinnetlirini, chiraghlırını, chiragh qisqulchırını altundın yasatti; **50** das-piyalılırını, pichaqlırını, qachılırını, texsilirini we küldənlarning hemmisi sap altundın yasatti; u ichikirki xanining, yeni eng muqeddes jayning qatlnidighan, qosh qanatlıq ishiklerning girelirini we öydi ki muqeddes jayning [ishiklirining] girelirini altundın yasatti. **51** Sulayman padishah Perwerdigarning öyi üchün qılduridighan hemme qurulushlar tamam bolghanda, u atisi Dawut [Xudagha] atığhan nersilerini (yeni kümüş, altun we türülü bashqa buyumlarnı) ekeltürüp Perwerdigarning öyining xezinilirige qoydurdı.

8 Shu chaghda Sulayman Perwerdigarning ehde sanduqini «Dawut shehiri» din, yeni Ziordin yótkep kéléş üchün Israil aqsaaqlarını, qebile beglirini we Israil jemetlirining beglirini Yérusalémha öz yénigha yighilishqa chaqirdı. **2** Buning üchün Israilning hemme ademliri Étanım eyida, yeni yettinchi aydiki béktilgen héytta Sulayman padishahnning qéshiga yighildi. **3** Israilning hemme aqsaaqları yétip kelgende Lawiyalar ehde sanduqını kötürüp [mangdi]. **4** Ular Perwerdigarning ehde sanduqını, jamaet chédiri bilen uning ichidiki barlıq muqeddes buyumlarnı kötürüp élip chiqti. Kahinlar bilen Lawiyalar mushulnarlı élip chiqti. **5** Sulayman padishah we uning aldhiga yighilghan barlıq Israil jamaiti ehde sanduqining aldida méngep, köplikidin sanini élip bolmaydighan sansanaqsız qoy bilen kalilarnı qurbanlıq qılıshattı. **6** Kahinlar Perwerdigarning ehde sanduqını öz jayığa, ibadetxanining ichki «kalamxana»sigha, yeni eng muqeddes jayığa élip kirip, kérublarning qanatlırinin astığa qoydi. **7** Chünki kérublarning yéyilip turghan qaniti ehde sanduqining orni üstide bolghachqa, ehde sanduqi bilen uni kötürüp turidighan baldaqlarını yépüp turatti. **8** Bu baldaqlar nahayiti uzun bolghachqa, kalamxanining aldiddiki muqeddes jayda turup, ehde sanduqining yénidiki ikki baldaqning uchlirını körgili bolatlı, biraq öyning sirtida ularnı körgili bolmaytti; bu baldaqlar taki bugün'ge qeder shu yerde turmaqtı. **9** Ehde sanduqining ichide Musa peyghember Horeb téghida turghanda ichige salghan ikki tash taxtidin bashqa héchnerse yoq idi (Israillar Misir zéminidin chiqqandin kényin Perwerdigar ular bilen horebde ehde tüzgenidi). **10** We shundaq boldiki, kahinlar muqeddes jaydin chiqishighila, bir bulut Perwerdigarning ibadetxanisini qaplıwaldı. **11** Kahinlar bulut tüpeylidin öz wezipirlarını öteske öre turalmayıttı; chünki Perwerdigarning julası Perwerdigarning öyini toldurghanidi. **12** Bu peytte Sulayman: — Perwerdigar tıun qaramghuluq ichide turimen, dep éytqanidi; **13** lékin, [i Perwerdigar], men derweq Séning tühün bir heywetlik makan bolsun dep, Sen menggü turidighan bir öyni yasidim, dédi. **14** Andin padishah burulup barlıq Israil jamaitige bext tilidi; Israilning barlıq jamaiti uning aldida turatti. **15** U mundaq dédi: — «Israilning Xudasi Perwerdigargha teshekkiür-medhiye bolgay! U Öz aghzi bilen atam Dawutqa wede qilghanidi we Öz qoli bilen uni emelge ashurdi. U Dawutqa yene: — **16** «Men Öz xelqim Israillni Misir zéminidin élip chiqqan kündin buyan namim tühün bu yerde bir öy salay dep Israilning herqaysı qebililirining sheherliridin héchqaysisini tallimidim; biraq xelqim bolghan Israilgha hökümralıq qilsun dep Dawutni tallidim» dégenidi. **17** Emdi atam Dawutning Israilning Xudasi Perwerdigarning namığha atap bir öy sélish arzu-niyiti bar idi. **18** Biraq Perwerdigar atam Dawutqa: «Könglüngde Méning namımgħa bir öy yasashqa qilghan niyiting yaxshidur; **19** emma shu öyni sen yasimaysen, belki séning pushtungdin

bolidighan oghlung, u Méning namimgha atap shu öyni salid», dégenidi. **20** Mana emdi Perwerdigar Öz sözige emel qildi. Men Perwerdigar wede qilghinidek, atamning ornini bésip, Israilning textige oltdurdum; Israilning Xudasi Perwerdigarning namigha atap bu öyni saldim. **21** Öyde ehde sanduqi üchün bir jayni rastlidim; ehde sanduqi ichide Perwerdigarning atabowilirimizni Misir zéminidin élip chiqqanda, ular bilen tüzgen ehde [taxtiliri] bardur». **22** Andin Sulayman Israilning barliq jamaitige yüzlínip, Perwerdigarning qurban'gahining alida turup, qollirini asman'gha qaritip kötürüp **23** mundaq dua qildi: — «İ Israilning Xudasi Perwerdigar! Ne yuqırıqi asmanda ne töwenki yerde sendek Xuda yoqtur; aldingda pütün qelbi bilen mangidighan qulliring üchün ehdengde turup özgermes muhebbitingni körsetkuchişen. **24** Chünki Sen Öz qulung atam Dawutqa bergen wedide turdung; Sen Öz aghzing bilen ýetqan sözungge mana bügünkidek Öz qulung bilen emel qilding. **25** Emdi hazır, i Israilning Xudasi Perwerdigar, Öz qulung atam Dawutqa: — «Eger séning ewladliring öz yollirigha segek bolup sen Méning aldimda mangghandek mangidighan bolsa, sanga ewladliringin Israilning textide olturidighan bir zat kem bolmaydu» dep bergen wedengde turghaysen. **26** Emdi hazır, i Israilning Xudasi, Sen qulung Dawutqa ýetqan sözliring emelge ashurulghay, dep ötünimen! **27** Lékin Xuda Özı rastla yer yüzide makan qilamdu? Mana, asmanlar bilen asmanlarning asmini séni sighduralmighan yerde, men yasighan bu öy qandaqmú Séning makanan bolalisin?! **28** Lékin i Perwerdigar Xudayim, qulungning duasi bilen iltijasiga qulaq sélip, qulungning bügün Sanga kötürgen nidasi we tilikini anglichaysen; **29** shuning bilen Öz közliringni kéche-kündüz bu öye, yeni Sen: «Méning namim u yerde ayan bolsun» dep ýetqan jaygha kéche-kündüz tikkeysen; Öz qulungning u jaygha qarap qilghan duasigha qulaq salghaysen. **30** qulung we xelqing Israil bu jaygha qarap dua qilghan chaghda, ularning iltijisigha qulaq sélip, Öz makanan qilghan asmanlardan turup anglichaysen, anglichiningda ularni kechürgeySEN. **31** Eger birsi Öz qosnarisigha gunah qilsa we shundaqla ishning rast-yalghanlıqını békítish üchün qesem ichküzüle, bu qesem bu öydiq qurban'gahining alidha kelse, **32** Sen qesemni asmanda turup anglap, amal qilip öz bendiliring otturisida höküm chiqarghaySEN; gunahi bar ademni gunahqa tartip, öz yolini öz beshigha yandurup, gunahsiz ademni aqlap, öz adilliqigha qarap uninggha heqqini bergeySEN. **33** Öz xelqing Israil Séning aldingda gunah qilghini üchiün dushmanin yéngilse, Sanga qaytip bu öyde turup, namingni étirap qilip, Sanga dua bilen iltija qilsa, **34** Sen asmanda anglap, Öz xelqing Israilning gunahini kechürüp, ularni Sen ata-bowilirigha teqdim qilghan zémín'gha qayturup kelgeySEN. **35** Ular Sanga gunah qilghini üchiün asman étilip yamghur yaghmaydighan qiliwétilegen bolsa, lékin ular bu jaygha qarap Sanga dua qilip namingni étirap qilip, Séning ularni qiyinchiliqqa salghining tüpeylidin öz gunahidin yénip towa qilsa, **36** Sen asmanda turup qulaq sélip, qulliringning we xelqing Israilning gunahini kechürgeySEN; chünki Sen ulargha méngish kérek bolghan yaxshi yolni ögitisen we Öz xelqingge miras qilip bergen zéminning üstige yamghur yaghdurisen! **37** Eger zéminda acharchılıq ya waba bolsa, ya ziraettler Dan almisa ya hal chüşse ya uni chéketkiler yaki chéketke lichinkılıri bésiwalsa, ya dushmanler ularning zémindiki sheherlirining qowuqlirigha hujum qilip qorshiwsala, ya herqandaq apet ya késellik bolsa, **38** Séning xelqing bolghan Israildiki herqandaq kishi öz könglidliki wabani bilip, ularindan herqaysi kishi qollirini bu öye sunup, herqandaq dua yaki iltija qilghan bolsa, **39** emdi Sen turuwatqan makanan asmanda turup anglap, kechürüm

qilghaySEN; Sen herbir ademning qelbini bilgechke, amal qilip özining yollirini özige yandurghaySEN (chünki Senla, yalghuz Senla hemme insan balilirining qelblirini bilgüchidursen); **40** shundaq qilip, ular Sen ata-bowilirimizgha teqdim qilghan zéminda olтурup ömrining hemme künnliride sendin qorqidighan bolidu. **41** Öz xelqing Israildin bolmighan, Séning ulugh naming tüpeylidin yiraq-yiraqlardin kelgen musapir bolsa **42** (chünki ular Séning ulugh naming, qudretlik qolung we sozghan biliking toghrisida angliyaydu), — undaq birsi kélép bu öy terepe qarap dua qilsa, **43** Sen turuwatqan makanan bolghan asmanlarda uninggha qulaq sélip, u musapir Sanga nida qilip tilligining hemmisige muwapiq qilghaySEN; shuning bilen yer yuzidiki barliq eller namingni tonup ýetip, Öz xelqing Israildek Sendin qorqidighan bolup, men yasighan bu öyning Séning naming bilen atalghinini bilidu. **44** Eger Séning xelqing Séning tapshuruqning bilen düshmini bilen jeng qilishqa chiqqanda, Sen tallighan bu sheherge, shundaqla men namingha atap yasighan bu öy terepe qarap Sen Perwerdigargha dua qilsa, **45** Sen asmanlarda turup ularning duasi bilen iltijasiga qulaq sélip, ularni nusretke érishtürgeySEN. **46** Eger ular sanga gunah sadir qilghan bolsa (chünki gunah qilmaydighan héchkishi yoqtur) Sen ulargha ghezeplinip, ularni dushmanlirining qoliga tapshurghan bolsang, bular ularni yiraq-yéqin'gha, özliniring zéminalı sürgün qilip élip barghan bolsa, **47** lékin ular sürgün qilin'ghan yurtta es-hoshini térip towa qilip, özı sürgün bolghan yurtta Sanga: — Biz gunah qilip, qebihlikke bérilip Sendin yüz örüp kettuq, dep yélinsa, **48** — eger ularni sürgün qilghan dushmanlirining zéminalı pütün qelbi we pütün jénidin Séning teripingge yénip, Sen ularning ata-bowilirigha teqdim qilghan zémín'gha, Sen tallighan sheher terepe we men namingha atap yasighan bu öy terepe yüzini qilip, Sanga qarap dua qilsa, **49** Sen turuwatqan makanan bolghan asmanlarda turup ularning duasi we iltijasini anglap ular üchün höküm chiqirip, **50** Öz xelqingning Sanga sadir qilghan gunahini, Sanga ötküzen hemme itatsızılıklarını kechürüm qilghaySEN we ularni sürgün qilghanlarning alida ulargha rehim tapquzhaysenki, shular ulargha rehim qilsun **51** (chünki ular Özung Misirdin, yeni tömür tawlash péçhidin chiqarghan Öz xelqing we Öz mirasingdur); **52** Séning közliring Öz qulungning iltijasiga we Öz xelqingning iltijasiga ochuq bolghay, ular her ishta sanga nida qilip tilliginde ulargha qulaq salghaySEN; **53** chünki Sen ata-bowilirimizni Misirdin chiqarghiningda Öz qulung Musa arqliq ýetqiningdek, Sen xelqingni Özungge xas mirasing bolsun dep, yer yuzidiki hemme eller arisidin ularni ayrim élip tallidir, i Reb Perwerdigar!. **54** Sulayman Perwerdigargha shu barliq dua we iltijalirini qilip bolghanda, qollirini asman'gha qarap kötürüp Perwerdigarning qurban'gahining alida tizlinip turghan yerdin qopup, **55** öre turup Israilning barliq jamaitige yuqırı awazda bext tilep mundaq dédi: — **56** «Uning barliq wede qilghini boyiche Öz xelqi Israilgha aram bergen Perwerdigar mubarektur! U Öz quli Musaning wasitisi bilen qilghan hemme méhribane wedilerning héchbiri yerde qalmidi! **57** Perwerdigar Xudayimiz ata-bowilirimiz bilen bolghandek biz bilen bille bolghay; U ne bizdin waz kechmisun ne bizni tashlimisun; **58** buning bilen U qelbimizni Uning yollirida méngishqa, Özı ata-bowilirimizcha buyrughan emriler, belgilimiler we hökümlerini tutushqa Özige mayıl qilghay; **59** méning Perwerdigarning alida iltija qilghan bu sözlirim kéche-kündüz Perwerdigar Xudayimizing yénida tursun; shuning bilen Öz qulung üchün toghra höküm qilip, xelqing Israil üchün toghra höküm qilip, her kündiki derdige yetkeySEN; **60** shuning bilen yer yuzidiki hemme eller Perwerdigar Özı Xudadur, Uningdin bashqisi héchqaysisi

yoqtur dep bilgey, **61** shundaqla bugün qilghininglarga oxshash Uning belgilimiliride ménghishqa we emrlirini tutushaq qelbinglar Perwerdigar Xudayimizga mukkemmel bolghay!». **62** We padishah pütün Israil bilen bille Perwerdigarning aldiqa qurbanliqlarını qıldı. **63** Sulayman Perwerdigargha inaqliq qurbanlıqli süpitide yigirme ikki ming kala we bir yüz yigirme ming qoy qurbanlıq qıldı. Padishah bilen barlıq Israilla shundaqla qılıp Perwerdigarning öyini uninggħa bégħishħildi. **64** Shu künî padishah Perwerdigarning öyining aldidiki hoylisining otturisini ayrip muqeddes qılıp, u yerde köydürme qurbanlıqlar, ashlıq hediyejileri we inaqliq qurbanlıqlarının yaghħilrini sundi; chünki Perwerdigarning aldiqa turgham mis qurban'għal köydürme qurbanlıqlar, ashlıq hediyejileri we inaqliq qurbanlıqlarının yaghħilrini qobul qilishqa kichik keldi. **65** Shuning bilen u waqitta Sulayman we uning bilen bolghan pütün Israil, yeni Xamat rayonigha kirish ēghidzin tar tip Misir éqinigħihe hemme yerlerdin kelgen zor bir jamaet Perwerdigar Xudayimizning aldiqa yette kün we yene yette kün, jemiy on töt kün'għiellik héjt ötküzzi. **66** Sekkizinch künide u xelqni qayturdı; ular padishahning bextini tilidi; andin ular Perwerdigarning Öz quli Dawutqa we xelqi Israileħha qilghan yaxħiliqliri tħchūn qelbde shad-xuram bolup öz öy-chedidirlirige qaytip ketti.

9 Sulayman Perwerdigarning öyi, padishah ordisi we shundaqla qurushni arzu qilghan bashqa qurulushlarni könglidikidek pütküzip bolghanda, **2** Perwerdigar Sulayman'ħa Gibéonda körün'gendek emdi ikkinchi qétim uninggħa körundi. **3** Perwerdigar uninggħha mundaq dédi: — «Sen Méning aldimda qilghan dua we iłtijayingni anglidim; Méning namim uningda ebedgiċhe ayan qilinshi üħčün, sen yasighan bu önyi Özümge muqeddes qildim. Méning köżlirim we könglüm shu yerde hemisże bolidu. **4** Sen bolsang, atang Dawutning aldimda mangħinidek, sennum sanga buyrughinimming hemmisige muwaqqi emel qilish üħčün, belgħimlirim we hōkümlimri tutup, pak köngi we durusluq bilen aldimda mangsang. **5** Men emdi atang Dawutqa: «Israilning textile sanga ewladdingin oltrushha bir zat kem bolmaydu» dep wede qilghinimdek, Men padishahliq textigni Israilning üstide ebedgiċhe meħkem qilimen. **6** Lékin özüng ya oghulliring Manga egħijshtin waz kēchip Men aldingħarda qoqħan emrlirim bilen belgħimlirimmi tutmay, belki bashqa īlahlarning qulluqiga kirip ularħha sejde qilsangħar, **7** shu chagħda Men Israelti ularħha tqedim qilghan zémindin üzip chiqirimen; we Öz namimni korsiħi kħe Özümge muqeddes qilghan bu önyi nezirim din tħallaymen we Israil hemme xelqler arisida sóz-ħöček we tapa-tening obyejt bolidu; **8** Bu öy gerche hazir körkem körünsimu, shu zamanda uningdin örtherlerning hemmisi zor heyran qélisħip üşhqirtip: «Perwerdigar bu zémmin'għa we bu öye némishqa shundaq qildi?» dep soraydu. **9** Kishiler: — Chünki [zémindiki xelqler] öz ata-bowlirini Misir zémindin chiqargħan Perwerdigar Xudasini tħallap, özlirini bashqa īlahlarga bagħlap, ularħha sejde qılıp qulluqida bolghaniħi üħči, Perwerdigar bu pütkül kūlpetni ularnejn bésħiħha chüshħiruptu, dep jawab bérifu. **10** Shundaq boldiki, yigirme yil ötup, Sulayman u ikki önyi, yeni Perwerdigarning öyi bilen padishah öyini yasap bolghandin kékien, **11** Turning padishahi Hiram Sulayman'ħa barlıq telepli boyiche kédir derexliri, archa derexliri we altun teminligini üħčün Sulayman padishah uninggħha Galiliye ölkisidin yigirme sheherlerni körüşħke Turdin chiqip keldi; lékin ular uninggħha héch yaqmidi. **12** U: — Hey buradim, sen mushu manga bergenning zadi qandaq sheherler?! — dédi. U ularni «Kabulning yurti» dep atidi, we ular

bügħi kün'għie shundaq atilidu. **14** Hiram bolsa padishahqa bir yüz yigirme talant altun ewetkenidi. **15** Sulayman padishah Perwerdigarning öyini, öz öyini, Milloni, Yérusalémning sépilini, Hazorni, Megiddoni we Gezer sheherlerni yasash üħčün hashħarha tutqan isħlighiħi lerning isħlħiri mundaq: — **16** (Misirning padishahi Pirewn chiqip Gezere hujum qılıp élip, uni otta köydürup, sheherde turuwa tħaqna Qanaaniyarni qirip, sheherni toy sowgħihi süpitide Sulaymanning xotuni bolghan öz qizħiha bergenidi) **17** Sulayman Gezer bilen tħawni Beyt-Horronni bina qıldı; **18** u Baalat bilen öz zémindikid chölge jaylashqan Tadmorrinu yéngidin yasidi, **19** shundaqla özige xas hemme ambar sheherlerni, «jeng harwisi sheherlerni», «atiq liq sheherlerni» ni we Yérusalémnda, Liwanda we özzi soraydīgħan barliq zémindha xalighinu bina qıldı. **20** Israillardin bolmighan Amoriyalar, Hittiyar, Perizziyar, Hiwiylar we Yebusiyardin [Israeil] zémindida qılıp qalghanlarning hemmisi bolsa, **21** Sulayman bularni, yeni Israillar pütünley yoqitalmighan ellerning qaldluq ewladliġiunu qulluq hashħarha tutti. Ular bügħi kün'għie shundaq bolup keldi. **22** Lékin Sulayman Israillardin hékkimni qul qilmay, belki ularni leshker, xizmetkar, hökündar-emeldar, harwa bilen atiqlarning serdarli qıldı. **23** Bulardin Sulaymanning isħlħirini bashquridīgħan, yeni isħlighiħi lerning üstige qoyulħan chong nazareħtħiler besh yüz ellik id. **24** Pirewwnning qizi Dawutning sheheridin köchħup Sulayman uning üħčün yasighan öyde oltrughinida, u Millo qel'sesini yasidi. **25** Sulayman Perwerdigħarha yasighan qurban'għadha yilda üħči qétim köydürme qurbanlıqlar bilen inaqliq qurbanlıqlarini sunatti we Perwerdigarning aldidiki [xushbuyaqta] xushbuy yaqatti. Shu teriqide u ibadetxanining isħlħirini pütküzzi. **26** Sulayman padishah Ézion-Geberde bir türkum kémilerni yasidi. U yer bolsa Édom zémindida, Qizil déngiz boyidiki Élatning yénida id. **27** Hiram öz xizmetkarliri, yeni déngizchilqni obdan bilidighan nechħe kémichilerni Sulaymanning xizmetkarlirigha qoshulup kéminder isħleħshek ewetti. **28** Ular Ofirha bérif, u yerdin töt yüz yigirme talant altunni élip kélip, Sulayman padishahqa apardi.

10 Shébaning ayal padishahi bolsa Sulaymanning Perwerdigarning nami bilen bagħliniħi liq bolħan dengħ-ħöħritini anglap, uni qiyin chigħi-soallar bilen sinighi keldi. **2** U xushbuy buyumlar, intayin tola altun we yaqut-għoherler artiġħan tħogħieli élip, chong debbebi bilen Yérusalémha keldi. Sulaymanning qéshħiha kelgħe öz köngħlie pükken hemme isħ toħruluq uning bilen sożleshti. **3** Sulayman uning hemme sorighanlirigha jawab berdi. Héchnéma padishahqa qarangħu emes id, belki hemmisse uninggħha jawab berdi. **4** Shébaning ayal padishahi Sulaymanning danaliqigha, yasighan orda-sarayħha, **5** dastixandiki taamlarha, emeldarlarning qatar-qatar olturushlirigha, xizmetkarlirining qatar-qatar turushlirigha, ularnejn kiygen kiyimlirige, uning saqiyħi lirha we uning Perwerdigarning öyide atap sun'għan köydürme qurbanlıqlirigha qarap, üni ichiex chüħiup ketti. **6** U padishahqa: — Men öz yurtumda silining isħlħiri we danaliqliri toħrisida angħiġan xewer rast iken; **7** Emma men kélip öz köżlirim bilen körmiġe bu sożlgerje isħemmienigid; we mana, men yérrim minnu anglimħiġħi ikenmen; silining danaliqliri bilen beriket-bayashatliġi men angħiġan xewerdin ziyade iken. **8** Silining ademliji némidégen bextlik-hel! Hemishe silining aldilirkida turup danaliqlirini angħlaydīgħan bu xizmetkarlar neqeder bextliktur! **9** Silidin soyūn'gen, silini Israileħha textiġe olturghuzgħan Perwerdigar Xudaliri mubarektur! Perwerdigar Israileħha mengħġi lük bagħħiġi muhebbiti üħčün, U silini toħgra hökum we adalet sürgili

padishah qildi, dédi. **10** U padishahqa bir yüz yigirme talant altun, intayin köp xushbuy buyumlar we yaqt-göherlerni sowgha qildi. Shébaning ayal padishahi Sulayman padishahqa sun'ghan shunche zor miqdardiki xushbuy buyumlar uningdin keyin héch körün'gen emes **11** (Hiramning Ofirdin altun epkélidighan kémilirimu Ofirdin yene intayin zor miqdardiki sendel yaghichi we yaqt-göherlerni élip keldi. **12** Padishah sendel yaghichidin Perwerdigarning öyi üchün we padishahning ordisi üchün pelempay-salasunlar yasatti hem neghme-nawachilar tichün chiltarlar we sazlarini shuningdin yasatti. Shu waqittin keyin shundaq zor miqdardiki ésil sendel yaghichi bu waqitqiche héch keltürülmidi ya körülüp baqmidi). **13** Sulayman padishah Shébaning ayal padishahiga öz shahane saxawitidin bergendin bashqa, ayal padishahning köngli tartqan hemmin - néme sorisa, shuni berdi; andin u xizmetkarlari bilen yolgha chíqip öz yurtığha qaytip ketti. **14** Sulayman'gha her yili keltürülgén altunning özi alte yüz atmish alte talant idi. **15** Bu kirimdin bashqa, tijaretcilerdin, oqetchilerning sodisidin, barliq Erebiye padishahliridin we öz zéminidiki emeldarlardin hem altun keltürüldi. **16** Sulayman padishah ikki yüz chong siparni soqturdi we her sipargha alte yüz shekel altun ketti; **17** shundaqla üch yüz qalqanni yapılaqlan'ghan altundin yasidi; herbir qalqanni yasashqa üch mina altun ishlitildi; padishah ularni «Liwan ormini sariyi»gha ésip qoydi. **18** Padishah pil chishliridin chong bir textni yasap, uni tavlan'ghan altun bilen qaplatti. **19** Textrning alte qewetlik pelempiyi bar idi. Textrning bash yólenchikü yumilaq bolup, orunduqning ikki yénida tayan'ghuchisi bar idi, herbir tayan'ghuchnung yénida birdin öre turghan shirning heykili bar idi. **20** Alte qewetlik pelempeyning üstide, ong we sol teripide öre turghan on ikki shirning heykili bolup, herbir basquchning ong-sol teripide bardin bar idi; bashqa héchqandaq elde uningha oxshash yasalghini yoq idi. **21** Sulayman padishahning barliq jamiyalilari altundin yasalghan; «Liwan ormini sariyi»diki barliq qacha-quchilar tavlan'ghan altundin yasalghan; ularning héchqaysisi kümüshtin yasalmighan; Sulaymanning künnliride kümüş héchnémine erzimeyetti. **22** Chünki padishahqa qarashqli dëngizda yüridighan, Hiramning kémilirige qoshulup «Tarshish kéme» etritimu bar idi; «Tarshish kéme etriti» üch yilda bir qétim kélip altun-kümüş, pil chishliri, maymunlar we tozlarni ekeletti. **23** Sulayman padishah yer yüzdikidi barliq padishahlardin bayliqta we danaliqta üstün idi. **24** Xuda Sulaymanning könglige salghan danalinqi anglash üchün yer yüzdikiler hemmisini uning bilen didarlishish arzusini bilen keletti. **25** Kelgerlerning hemmisi öz sowghitini élip keletti; yeni kümüş qacha-quchilar, altun qacha-quchilar, kiyim-kéchekler, dubulga-sawutlar, tétitqlar, atlar we qéchirlarini élip keletti. Ular her yili belgilik miqdarda shundaq qilatti. **26** We Sulayman jeng harwilri we atliq eskerlerni yighthi; uning bir ming töt yüz jeng harwisi, on ikki ming atliq eskiri bar idi; u ularni «jeng harwisi sheherliri»ge we özi turuwatqan Yérusalémgha orunlashturdi. **27** Padishah Yérusalémda kümüşhini tashtek köp, kédir derexlirini jenubiy tüzenglilikti tijme derexlirige oxshash nurguhun qildi. **28** Sulayman alghan atlar Misirdin we Kuwedin idi; padishahning tijaretcilari ularni Kuwedin békítilgen bahada alatti. **29** Misirdin élip kelgen bir jeng harwisingning bahasi alte yüz kümüş tengge, her at bolsa yüz ellik tengje idi; we ular yene Hittiylarning padishahliri hem Suriye padishahliri üchünmu oxshash bahada élip chíqtı.

11 Lékin Sulayman padishahning köngli Pirewnning qizidin bashqa köp chetellik ayallargha, jümlidin

Moabiy, Ammoniy, Édomiy, Zidoni, Hitti ayallirigha chüshkenidi. **2** Perwerdigar eslide mushu eller togruluq Israillargha: «Ularning qızlirini izdep barmanglar, we ularni silerkingilerge kirguzmenglар; chünki ular köngülliringlarni choqum öz mebdurligha azduridu» dep agahlandurghan. Biraq Sulaymanning köngli del shulargha baghlandi. **3** Uning yette yüz ayali, yeni xanishi we üch yüz kéniziki bar idi; ayalliri uning könglini azdurup buriwetkenidi. **4** Shundaq boldiki, Sulayman yashan'ghanda, uning ayalliri uning könglini bashqa ilahlargha azdurup buruwetti; shuning tichün uning köngli atisi Dawutningkidek Perwerdigar Xudasiga mutleq sadiq bolnidi. **5** Shunga Sulayman Zidoniylarning mebudi Ashtarotni, Ammoniyalarning yirginçlik mebudi Milkomni izdidi; **6** Shuning bilen Sulayman Perwerdigarning neziride rezillik qildi; u atisi Dawut Perwerdigargha egeshkendek icchiliq bilen egeshimi. **7** Andin Sulayman Yérusalém aliddiki édirliqta Moabiyalarning yirginçlik mebudi Kémosh hem Ammoniyalarning yirginçlik mebudi Milkom üchün bir «yuqiri jay»ni yasidi; **8** shuningdek özining mebudurligha xushbuy yaqidighan we qurbanlıq qılıdighan herbir yat ellik ayali üchünmu u shundaq qildi; **9** Shunga Perwerdigar Sulaymandin renjidi; gerche U uningga ikki qétim körün'gen bolsimu, shundaqla uningga del mushu ish togruluq, yeni bashqa ilahlarni izdimeslikini tapilighan bolsimu, uning köngli Israillining Udası Perwerdigardin aynip ketti; u Perwerdigarning tapilighiniga emel qilmidi. **11** Shuning tichün Perwerdigar Sulayman'gha mundaq dédi: — «Sen shundaq qılıwérip, Méning sanga buyrughan ehdem bilen belgilirimni tutmighining üchün, Men jezmen padishahliqni sendin yirtiwétip xizmetkaringha bérimen. **12** Lékin atang Dawutning wejidian séning öz künliringde Men shundaq qilmaymen, belki oglungning qolidin uni yirtiwétimen. **13** Lékin pütün padishahliqni uningdin yirtiwetmeymen, belki qulum Dawutning wejidian we Özüm tallighan Yérusalém üchün oglungha bir qebilini qaldurup qoyimen». **14** Emma Perwerdigar Sulayman'gha bir düshmen, yeni Édomluq Hadadni qozghidi, u kishi Édomning padishahining neslidin idi. **15** Eslide Dawut Édom bilen [jeng qilghan] waqitta, qoshunning serdari Yoab Édomming hemme erlirini yoqatqanidi (chünki Édomdiki hemme erlerni yoqatquche, Yoab bilen barliq Israillar u yerde alte ay turghanidi); u öltürülgenlerni kömgili chiqqanda **17** Hadad atisining birnechche Édomiy xizmetchilari bilen Misirgha qéchip ketkenidi. Hadad u chaghda kichik bala idi. **18** Ular Midyan zéminidin chíqip Paran'gha keldi. Ular Parandin birnechche ademni élip özlirige qoshup Misirgha, yeni Misirning padishahi Pirewnning qéshigha keldi. Pirewn uningga bir öy teqsim qilip, ouzuq-tülükmü teminlidi hemde bir parche yernimu uningga teqdim qildi. **19** Hadad Pirewnning neziride köp ittipat tapqan bolup, u öz xotunining singlisisini, yeti Tahpenes xanishing singlisisini uningga xotun qilip berdi. **20** Tahpenesning singlisi uningga bir oghul, Génubatni tugup berdi. Tahpenes Pirewnning ordisida uni özi chong qildi. Andin Génubat Pirewnning ailisi, yeni Pirewnning oghulları arisida turdi. **21** Hadad Misirda: «Dawut ata-bowlirining arisida uxlap qalди» we «Qoshunning serdari Yoabmu öldi» dep anglighanda Pirewn'ge: — Méning öz yurtumgha bérishimgha ijazet qilghayla, dédi. **22** Pirewn uningga: — Séning öz yurtumgha baray dégining néme dégining, méning qéshimda sanga néme kemlik qılıdu? — dédi. U jawaben: — Héch nerse kem emes, emma némita bolmisun ménî ketkili qoqhayla, dédi. **23** Xuda Sulayman'gha yene bir düshminini qozghidi; u bolsa ghojisi, yeni Zobahning padishahı Hadad'ezerning yénidin qéchip ketken Eliadaning oghli Rezon idi. **24** Dawut [Zobahliqlarnı] qetl qilghanda

Rezon ulardin bir top ademni özige toplap ularning serdari boldi. Andin keyin bular Demeshqqa bérüp u yerde turup, Demeshq üstidin höküm sürdi. **25** Shuning bilen Hadad Israilegha awarichilik tughdurghandin bashqa, Rezon Sulaymanning barliq künliride Israilening dushmanini idi; u Israileni öch körretti, özi Suriye üstide padishah idi. **26** Sulaymanning Yeroboam dégen bir xizmetkari bar idi. U Zeredahdin kelgen Efraimiyy Nibatning oghli bolup, anisi Zeruah isimlik bir tul ayal idi. Yeroboammu padishahqa qarshi chiqti. **27** Uning padishahqa qarshi chiqishtiki sewebi mundaq idi: Sulayman Millo qel'sesini yasighanda, atisi Dawutning shehirlidiki sépilning bir böslükini yasawatatty; **28** Yeroboam qawul qyser yigit idi; Sulayman yigitning ishchan we chaqqan ikenlikini körüp, uni Yüstpüning jemetige buyrulghan ishning üstige qoydi. **29** Shu künlerde Yeroboam Yérusalémindan chiqiwatqanda, uni izdewatqan Shilohluq Axiyah peygamber uni yolda uchrattı. Axiyah ýipyéngi bir tonni kiywalghanidi. İkkisi dalada yalghuz qalghanda **30** Axiyah üstidiki tonni qoligha élip, uni yirtip on ikki parche qilip. **31** Yeroboamgħa mundaq dédi: «Özungge on parchini alghin; chünki Israilening Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — «Mana, padishahliqni Sulaymanning qolidin yirtiwetip on qebilini sanga bérinen. **32** Biraq Qulum Dawutning wejdidin we Yérusalém, yeni Israilening hemme qebililiridin tallaghan sheher üçhün bir qebile uningga qalidu. **33** — Chünki ular Ménî tashlap Zidoniylarning ayal mebudi Ashtarotqa, Moabyilarning mebudi Kémoshqa we Ammoniyalarning mebudi Milkomha sejde qilip, uning atisi Dawutning qilin'ghinidek qilmay, Méning belgilimilirim bilen hökümlirime emel qilmay, nezirimde durus bolghanni qilmidi, Méning yollirimda mangmudi; **34** lékin pütküll padishahliqni uning qolidin tartiwalmaymen; chünki Men tallighan, Öz emrlirim we belgilimilirimni tutqan qulum Dawutni dep, uning ömrining barliq künliride uni höküm sürgüchi qilip qaldurimen. **35** Emma padishahliqni uning oglining qolidin tartip élip, sanga bérinen, yeni on qebilini bérinen. **36** Lékin Méning namimming shu yerde bolushigha Özüm tallaghan sheher Yérusalémda, Méning aldimda qulum Dawut üçhün hemishe youq bir chiragh bolsun dep, uning ogligha bir qebilini bérey. **37** Men séni tallap, séni barliq xalighan yerler üstide höküm sürgüzimeden, sen Israilegha padishah bolisen. **38** We shundaq boldi, eger sen hemme buyrughanlirimni anglap, Méning yollirimda méngip, nezirimde durus bolghanni qilip, qulum Dawut qilghandek Méning belgilirim bilen emrlirimni tutsang, emdi Men sen bille bolumen we Dawutqa bir jemet tikliginimdek, sangimu mustehkem bir jemet tikleymen we Israileni sanga teqdim qilimen. **39** Dawutning neslini shu ishlar tüpeylidin xarlap pes qilimen, lékin menggüllik emes». **40** Shuning üçhün Sulayman Yeroboamı öltürüshike purseit izdeyti. Lékin Yeroboam qéchip Misirning padishahi Shishakning qéshiga bardı; Sulayman ölgüche u Misirda turdi. **41** Sulaymanning bashqa ishliri, uning hemme qilghan emelliri we uning danaliqi bolsa «Sulaymanning Emelliri» dégen kitabqa pütlügen emesmedi? **42** Sulaymanning Yérusalémda Israilening üstide höküm sürgen waqtı qiriq yıl boldi. **43** Sulayman ata-bowlirining arısida uxlidı we atisi Dawutning shehirlide depne qilindi. Andin oghli Rehoboam onnda padishah boldi.

12 Rehoboam Sheqemge bardı; chünki pütküll Israile uni padishah tikligili Sheqemge kelgenidi. **2** Nibatning oghli Yeroboam shu ishni anglıghanda, shundaq boldiki, u téxi Misirda idi (chünki Yeroboam Sulayman padishahini qéchip Misirda turuwatatti). **3** Endi ular adem ewetip uni chaqırtıp keldi. Shuning bilen Yeroboam we pütküll Israile jamaiti kélép Rehoboamga söz qilip: **4** — Silining atiliro boynimizgha salghan

boyunturuqini éghir qildi. Sili emdi atilirining bizge qoyghan qattiq telepliri bilen éghir boyunturuqını yéniklitip bersile, silining xizmetliride bolimiz, déyişti. **5** U ulargha: — Hazırche qaytip üch kündin keyin andin qéshimga yene kelinglar, dédi. Shuning bilen xelq tarilip ketti. **6** Rehoboam padishah öz atisi Sulayman hayat waqtida uning xizmitide turghan moyisiptlardın meslihet sorap: — Bu xelqqe bérividighan jawabim toghrisida néme meslihet körsitisiler? — dédi. **7** Ular uningga: — Eger sili razılıq bilen bugün bu xelqning xizmitide bolimen désile, (we derweqe ularning xizmitide bolsila) ulargha yaxshi sözler bilen jawab qilsila, ular silining barliq künliride xizmetliride bolidu, dédi. **8** Lékin u moyisiptarlarning körsetken meslihetini qayrip qoyup, özı bilen chong bolghan, alidda xizmitide boluwatqan yashlardin meslihet sorap **9** ulargha: — Manga «Silining atiliro bizge salghan boyunturuqını yénikletkeyla» dep tiligen bu xelqqe jawab bérishimiz toghruluq qandaq meslihet bérisersi? — dédi. **10** Uning bilen chong bolghan bu yashlar uningga: — «Silining atiliro boyunturuqimizni éghir qildi, emdi sili uni bizge yénik qilghayla» dep éytqan bu xelqqe söz qilip: — «Méning chimchilaq barmiqim atamning bélidin tomraqtur. **11** Atam silerge éghir boyunturuqni salghan, lékin men boyunturuqungarni téiximu éghir qilimen. Atam silerge qamchilar bilen tenbih-terbiye bergen bolsa, men silerge «chayanlıq qamchilar» bilen tenbih bérinen», dégeyla, — dédi. **12** Rehoboam padishah ulargha: «Üch kündin keyin andin qéshimga yene kelinglar» déginidek, Yeroboam we barliq xelq üchinchi künü uning qéshiga keldi. **13** Padishah moyisiptarlarning uningga bergen meslihetini tashlap, xelqqe qattiqqliq bilen jawab berdi. **14** U yashlarning mesliheti boyiche ulargha: — Atam silerge éghir boyunturuqni salghan, lékin men boyunturuqungarni téiximu éghir qilimen. Atam silerge qamchilar bilen tenbih-terbiye bergen bolsa men silerge «chayanlıq qamchilar» bilen tenbih-terbiye bérinen, dédi. **15** Shuning bilen padishah xelqning sözünü anglımidı. Bu ish Perwerdigar teripidin bolghan; chünki buning bilen Perwerdigarning Shilohluq Axiyahning wasitisi Nibatning oghli Yeroboamha éytqan sözü emelge ashurulidighan boldi. **16** Pütküll Israile padishahning ularning sözige qulaq salmighinini körgende xelq padishahqa jawab bérüp: — Dawuttin bizge néme nésiye bar? Yessening oglida bizning héch mirasımız yoqtur! Öz öy-chédirliringlarga qaytinglar, i Israile! I Dawut, sen öz jemetinggila ige bol, — dédi. Shuning bilen Israillar öz öy-chédirlirigha qaytip kétishti. **17** Emma Yehuda sheherlidle olтурghan Israillargha bolsa, Yeroboam ularning üstige höküm sürdi. **18** Rehoboam padishah baj-alwan bégi Adoramni Israillargha etwetti, lékin pütküll Israile uni chalma-kések qilip öltürdü. U chaghda Rehoboam padishah aldirap, özining jeng harwisigha chiqıp, Yérusalémgha tikiwti. **19** Shu teriqide Israile Dawutning jemetidin yüz örüp, bugün'ge qeder uningga qarshi chiqıp keldi. **20** Israilening hemmisi Yeroboamming yénip kelgenlikini anglıghanda, adem ewetip uni xelqning jamaitige chaqirdi. Ular uni pütküll Israilening üstige resmiy padishah qildi. Yehuda qebilisidin bashqa héchkim Dawutning jemetige egeshmidi. **21** Rehoboam Yérusalémgha qaytip kélép, Israilening jemeti bilen jeng qilip, padishahliqni Sulaymanning oghli bolghan özige qayturup ekilish üçhün Yehudanıng pütküll jemetidin we Binyamin qebilisidin bir yüz seksen ming xillan'ghan jenggiwar eskerni toplidi. **22** Lékin Xudanıng sözü Xudanıng adımı Shémayagħa kélép: — **23** «Yehudanıng padishahi, Sulaymanning oghli Rehoboamha, pütküll Yehuda bilen Binyaminning jemetige we xelqning qalghanlirığha söz qilip: — **24** «Perwerdigar mundaq deydu: — Hujumħa chiqmangħar, qérindashliringħar Israillar bilen jeng qilmangħar;

herbingilar öz öyünglarga qaytip kétinglar; chunki bu ish Mendindur», dégin» — déyildi. Ular Perwerdigarning sözige qulaq saldi. Perwerdigarning sözi boyiche ular öylirige qaytip ketti. **25** Yeroboam bolsa Efraim taghliqidiki Sheqem shehirini yasap shu yerde turdi; keyin u yerdin chiqip Penuelni yasidi. **26** Rehoboam könglide öz-özige: — Emdu padishahliq Dawutning jemetige yénishi mumkin. **27** Eger bu xelq Perwerdigarning öyide qurbanliq qilishqa Yérusalémgha chiqsaga, bu xelqning qelbi öz ghojisi, yeni Yehuda padishahi Rehoboamgha yene mayil bolidu, andin ular ménii öltürüp yene Yehuda padishahi Rehoboamning teripige yanarmaykin, dédi. **28** Padishah meslihet sorap, altundin ikki mozay heykilini yasitip xelqqa: — Yérusalémgha chiqish silerge éghir kélélid. I Israil, mana silerni Misir zéminidin chiqarghan ilahlar! — dédi. **29** Birini u Beyt-Elde, yene birini Danda turghuzup qoydi. **30** Bu ish gunahqa seweb boldi, chunki xelq mozaylirining birining alida bash urgihli hetta Dan'ghiche baratti. **31** U hem «égit jaylar»da [ibadet] öylirini yasidi we hem Lawiydin bolmighan ademlerni kahin qilip teyinlep qoydi. **32** Yeroboam yene sekkitzinchi ayning on beshinchı künini xuddi Yehudaning zéminidiki héytke oxshash bir héyt qilip bekitti. U özi qurban'gah üstige qurbanliq qilgili chiqtı. Shundaq qilip u Beyt-Elde özi etkizgen mozay mebudlirige qurbanliq ötküzdı. U yene Beyt-Elde saldурghan shu «égit jaylar» üchün kahinlarni teyinlidi. **33** U Beyt-Elde yaşıghan qurban'gah üstige sekkitzinchi ayning on beshinchı künii (bu ay-künii u öz meylische tallighanidi) qurbanliqlarni sunushqa chiqtı; shu teriqide u Israillarغا bir héyt yaratti; u özi qurban'gah üstige qurbanliqlarni sundi we xushbuy yaqtı.

13 We mana, Perwerdigarning buyruqi bilen Xudaningu bir adimi Yehudadin chiqip Beyt-Elge keldi; shu peytte Yeroboam xushbuy yéqishqa qurban'gahnning yénida turatti; **2** shu adem qurban'gahga qarap Perwerdigarning emri bilen chaqirip: — I qurban'gah, i qurban'gah! Perwerdigar mundaq deydu: — Mana Dawutning jemetide Yosiya isimlik bir oghul tughulidu. U bolsa séning üstüngde xushbuy yaqqan «yuqiri jaylar»diki kahinlarni soyup qurbanliq qilidu; shundaqla séning üstüngde adem söngekliri köydürülidul — dédi. **3** U künii u bir besharetilik alametni jakarlap: Perwerdigarning mushu sözünü ispatlaydighan alamet shu boliduki: — Mana, qurban'gah yérilip, üstidiki küller töktülip kétidu, — dédi. **4** We shundaq boldiki, Yeroboam padishah Xudaningu admiring Beyt-Eldiki qurban'gahqa qarap jakarlighan sözünü anglichanda, u qurban'gahta turup qolini sozup: — Uni tutunglar, dédi. Lékin uningga qaritip sozghan qoli shuning bileyen shu péti qurup ketti, uni özige yene yighthalmidi. **5** Andin Xudaningu adimi Perwerdigarning sözi bilen éytqan möjizilik alamet yüz béríp, qurban'gah hem yérilip üstidiki küller töktülip ketti. **6** Padishah Xudaningu admidin: — Perwerdigar Xudayingdin mening heqqimde ötün'geysekeni, qolumni eslige keltürgey, dep yalwurdi. Xudaningu adimi perwerdigarning iltipatini ötün'ginide, padishahning qoli yene özige yighthilp eslige keltürdü. **7** Padishah Xudaningu adimige: — Mening bilen öyümge béríp özüngni qutlandurghin, men sanga in'am béréy, dédi. **8** Lékin Xudaningu adimi padishahqa jawab béríp: — Sen manga ordangning yérimini bersengmu, séning bilen barmaymen yaki bu yerde nan yep su ichmeymen. **9** Chunki Perwerdigar Öz sözünü yetküzip manga buyrup: «Sen ne nan yéme ne su ichme, barghan yolung bilen qaytip kelme» dégen, dédi. **10** Shuning bilen u Beyt-Elge kelgen yol bilen emes, belki bashqa bir yol bilen qaytip ketti. **11** Lékin Beyt-Elde yashan'ghan bir peyghember turatti. Uning oghullirli kélép Xudaningu admiring u künii Beyt-Elde qilghan barliq emellirini

uningha dep berdi, shundaqla uning padishahqa qilghan sözlirinimu atisiga étyp berdi. **12** Atisi ulardin, u qaysi yol bilen ketti, dep soridi; chunki oghullirli Yehudadin kelgen Xudaningu admiring qaysi yol bilen ketkinini körgenidi. **13** U oghullirigha: — Manga éshekni toqup bérínglar, dep tapildi. Ular uningga éshekni toqup bergende u uningga minip **14** Xudaningu admiring keynidin qoghlap ketti. U uni bir dub derixining astida olturghan yéridin térip uningdin: — Yehudadin kelgen Xudaningu adimi senmu? — dep soridi. U: — Men shu, dep jawab berdi. **15** U uningga: — Méning bilen öyümge béríp nan yégin, dédi. **16** U jawaben: — Men ne séning bilen qaytalmaymen, ne séningkige kirelmeymen; men ne bu yerde séning bilen nan yep su ichelmeymen; **17** chunki Perwerdigar öz sözi bilen manga tapilap: «U yerde nan yéme, su ichmig; barghan yolung bilen qaytip kelmig» dégen, dédi. **18** [Qéri peyghember] uningga: — Men hem sendek bir peyghemberdurmén; we bir perishe Perwerdigarning sözini manga yetküzip: — «Uningga nan yégürüp, su ichküzgili özüng bilen öyümge yandurup kel» dédi, dep éytti. Lékin u shuni dep uningga yalghan étyiatattı. **19** Shuning bilen [Xudaningu adimi] uning bilen yénip öyde nan yep su iichti. **20** Lékin ular dastixanda olturnghinida, Perwerdigarning sözi uni yandurup ekelgen qéri peyghemberge keldi. **21** U Yehudadin kelgen Xudaningu adimincha qaqirip: — Perwerdigar mundaq deydu: — «Sen Perwerdigarning sözige itaetsizlik qilip, Perwerdigar Xudayingning buyrughan emrini tutmay, **22** belki yénip, U sanga: — Nan yéme, su ichme, dep men'i qilghan yerde nan yep su ichkingin tiipeylidin, jesiting ata-bowliringning qebriside kömülmeydu», dep towlidi. **23** We shundaq boldiki, Xudaningu adimi nan yep su ichip bolghanda, uningga, yeni özi yandurup ekelgen peyghemberge éshekni toqup berdi. **24** U yolgha chiqtı. Kétiwatqinida, yolda uningga bir shir uchrap, uni öltürüwetti. Shuning bilen öltüki yolda tashlinip qaldı, éshiki bolsa uning yénida turatti; shirmu jesetning yénida turatti. **25** Mana birnechche adem öttip kétivétip, yolda tashlinip qalghan jeset bilen jesetning yénida turghan shirni kördi; ular qéri peyghember turghan sheherge kélép u yerde shu xewerni yetküdzi. **26** Uni yoldin yandurghan peyghember buni anglap: — U del Perwerdigarning sözige itaetsizlik qilghan Xudaningu admidur. Shunga Perwerdigar uni shirgha tapshurdi; Perwerdigar uningga qilghan sözi boyiche shir uni titma-titma qilip öltürdi, dédi. **27** U oghullirigha: — Manga éshekni toqup bérínglar, dédi; ular uni toqup berdi. **28** U yolda tashlaqliq jeset bilen jesetning yénida turghan éshek we shirniapti. Shir bolsa ne jesetni yémigenidi ne ésheknimur talimighanidi. **29** Peyghember Xudaningu admiring jesitini élip éshekke artip yandi. Qéri peyghember uning üchün matem tutup uni depne qilghili sheherge kirdi. **30** U jesetni öz qebristanlıqida qoydi. Ular uningga üchün matem tutup: — Ah buradırıml! — dep peryad kötürdi. **31** Uni depne qilghandin kényin u öz oghullirigha: — Men olğende ménii Xudaningu adimi depne qilin'ghan görge depne qilinglar; mening söngeklirimni uning söngeklirining yénida qoyunglar; **32** chunki u Perwerdigarning buyruqi bilen Beyt-Eldiki qurban'gahqa qarighan we Samariyediki sheherlerning «yuqiri jay»liridiki [ibadet] öylirige qarighan, uning jar qilghan sözi emelge ashurulmay qalmarydu, — dédi. **33** Lékin Yeroboam bu weqedin kényinu öz rezil yoldin yanmay, belki «yuqiri jaylar»gha herxil xelqtin kahinlarni teyinlidi; kim xalisá, u shuni «muqeddes qilip» [kahinliq mensipigé] béghishlaytti; shuning bilen ular «yuqiri jaylar»da [qurbanliq qilishqa] kahin bolattı. **34** Shu ish tiipeylidin Yeroboam jemetining hésabiga gunah bolup, ularning yer yüzidin tüüp élinip halak bolushigha seweb boldi.

14 U waqitta Yeroboamning oghli Abiyah késel bolup qaldi. **2** Yeroboam ayaligha: — Ornundin qopup, héchkim séning Yeroboamning ayali ikenlikning tonumighudek qilip öz qiyapitingni özertip, Shilohqa barghin. Mana manga: «Bu xelqning üstide padishah bolisen» dep éytqan Axiyah peyghember u yerde olturnidi. **3** Qolunggħha on nan, birnechhe poshkal, bir quṭa heselni élip uning qéshiga barghin. U yigitimizning néme bolidghanlıqini sanga dep bérídu, dédi. **4** Yeroboamning ayali shundaq qilip, Shilohqa bérüp Axiyahning ölige keldi. Axiyahning közliri qériliqtin kor bolup körelmeytti. **5** Lékin Perwerdigar Axiyahqa: — Mana, Yeroboamning ayali öz oghli toghrisida sendin sorighili kélidu, chünki u késeldur. Uningga mundaq-mundaq dégin; chünki u kelgende bashqa qiyapetke kiriwalghan bolidu, dep éytqanidi. **6** U ishiktin krigende Axiyah ayagh tiwishini anglap mundaq dédi: — «Hey, Yeroboamning ayali, kirgin; némishqa bashqa qiyapetke kiriwalding? Sanga bir shum xewerni bérish manga buyruldi. **7** Bérüp Yeroboamħha mundaq dégin: — «Israelning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — «Men séni xelqning arisidin élip kötürüp, öz xelqim Israilħa hökümran qilip **8** Padishahliqni Dawutning jemetidin yirtiwétip, sanga berdim; lékin sen Méning emrlirimi tutup, nezirimde peqet durus bolghannila qilishta pütün qelbidin manga egeshken qulum Dawutqa oxhash bolmiding, **9** Belki özüngħi ilgħi kielgenlerning hemmisini artuq rezillik qilip, méning ghezipim qozqħap, Méni arqangħha tashlap, bérüp özüngħe għeyri ilahlarni, quyma mebuddlarni yasatting. **10** Shuning üčhūn Men Yeroboamning jemetige bala chħiħürup, Yeroboamning Israeldiki xandanidin hemme erkejni, hetta ajiz yaki méjip bolsimu hemmisi üzüp tashlaymen, ademler poq-tézeklerni süpürgendek Yeroboamning jemetidin qalghinini yoq bolghuħe süpürimen. **11** Yeroboamdin bolghanlardin sheherde ölginini ittar yeydu; seħra da ölginini asmandiki qushlar yeydu. Chünki Perwerdigar shundaq sóz qilghandur. **12** Emdi sen bolsang, qopup öz özüngħe bargħin; ayiħing sheherge kirgen haman, bala ölidu. **13** Pütün Israil uning üčhūn matem tutup uni depne qilidu. Chünki Yeroboamning jemetidin qebrige qoyulidighan yalghuħ shula bolidu; chünki Yeroboamning jemetining arisida Israeilning Xudasi Perwerdigarining alidda peqet shuningda tépildi. **14** Emdi Perwerdigar Özige Yeroboamning jemetini üzüp tashlaydighan, Israeilning üstige höküm sūridighan bir padishahni tikleydu. Derheqiqet, u pat arida bolidu! **15** Perwerdigar Israeilni urup, xuddi suda lingship qalghan qumashtek qilip qoyidu, ata-bowlirigha teqđim qilghan bu yaxshi zémindin qomurup, ularni [Efrat] deryasining u teripige tarqitidu; chünki ular özige «Asherah butlar»ni yasap Perwerdigarining ghezipini qozqħidi. **16** Yeroboamning sadir qilghan gunahlii tüpeylidin, uning Israeilni gunah qildurghin tüpeylidin, Xuda Israeilni tashlap bérídu!». **17** Shuning bilen Yeroboamning ayali qopup, yolħa chiqqip Tirzahqa qaytip keldi. U öyining bosughisidin atlīħiha bala öldi. **18** Ular uni depne qildi. Perwerdigarining Öz quli Axiyah peyghember arqlaqq éytqan sözidek, pütün Israeil uning üčħūn matem tutti. **19** Emdi Yeroboamning bashqa isħħili, yeni jengħli we qandaq selenet qilghanlii toghrisida mana, «Israeil padishahlirin tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütlgendur. **20** Yeroboamning selenet qilghan waqt qayrige ikki yil bolup, u öz ata-bowlirining arisida uxli. Oghli Nadab uning ornida höküm sürdi. **21** We Sulaymanning oghli Rehoboam bolsa Yehudaningu üstige höküm sürdi. Rehoboam padishah bolghanda qirq bir yashqa kirgenidi; u Perwerdigarining Öz namini ayan qilish üčħūn, Israeilning hemme qebbiliori arisidin tallighan Yerusalém sheħriride on yette yil höküm sürdi; uning

anisining ismi Naamah bolup, Ammoniy id. **22** Yehudalar bolsa Perwerdigarining neziride yamanliq qildi; ular öz atabowlilri sadir qilghanlıridin ziade gunahlarni qilip, uning hesetlik ghezipini qozqħighanidi. **23** Chünki ular «yuqiri jaylar»ni, «but tüwrük»lerni we hem herbir égiz döngħar üstide, herbir kōk derexlerlerning astida «Asherah» butlarni yasidi. **24** We zéminda kespī bechchiwazlarmu bar id. Ular Perwerdigar eslide Israillarning aliddin heydep chiqargħan ellerning barliq yirginčlik haram isħlirini qilatti. **25** Rehoboam padishahning seletenitining beshinchi yilida shundaq boldiki, Misirning padishah Shishak Yērusalēmħa hujum qildi. **26** U Perwerdigarining oyidiki góher-bayliqlarni hem padishahning ordxisidiki góher-bayliqlarni élip ketti; u hemmisi, jümlidin Sulayman yasatqan altun siparlarniú élip ketti. **27** Ularning ornida Rehoboam padishah mistin birmunċe sipar-qalqanlar yasitip, ularni padishah ordisining kirish yolini saqlaydighan pasibar begħirining qoliga tapshurdi. **28** Shundaq qilip, padishah her qétim Perwerdigarining ölige kirdiġħan chaghda, pasibanlar u sipar-qalqanlarni kötürüp chiqatti, andin ularni yene pasibanaxiha ekirip qoyushatti. **29** Emma Rehoboamning bashqa isħħili we qilghinining hemmisi «Yehuda padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütlugen emesmedi? **30** Rehoboam bilen Yeroboam barliq künnliride bir-biri bilen jeng qiliship turghani. **31** Rehoboam öz ata-bowlirining arisida uxli we «Dawutning sheħiri» de depne qilindi. Uning anisining ismi Naamah bolup, bir Ammoniy id. Rehoboamning oghli Abiyam atisining ornida padishah boldi.

15 Nibatning oghli Yeroboam padishahning seletenitining on sekizincini yilida Abiyam Yehudaningu üstige padishah bolup **2** Yērusalēmda üch yil selenet qildi. Uning anisining ismi Maakah bolup, Abishalomning qizi id. **3** Abiyamming qelbi bowisi Dawutning könglidak Xudasi Perwerdigarha püttünley bégħishlan'għan emes idi, belki atis Rehoboamning uningdin ilgħi qilghan barliq gunahlirida mangatti. **4** Shundaqtu Dawutning sewebidin Xudasi Perwerdigar Yērusalēmda uningħha [yoruq] bir chiraghni qaldurush üčħūn, Dawutning ewladini uningdin kéisim tikkleb turghudi we Yērusalēmni qogħidni. **5** Chünki Dawut Perwerdigarining neziride durus bolghannni qilip, Hittiy Uriyahha qilghanlıridin bashħaqha ömrinnej hemme künnliride Perwerdigar uningħha emr qilghanlıridin chiqmidi. **6** Emdi [Abiyamming] pütün ömride Rehoboam bilen Yeroboam bir-biri bilen jeng qiliship turdu. **7** Abiyamning bashqa isħħili we qilghanlirining hemmisi «Yehuda padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütlugen emesmedi? Abiyam bilen Yeroboam bir-biri bilen jeng qiliship turatti. **8** Abiyam öz ata-bowlirining arisida uxli; ular uni «Dawutning sheħiri» de depne qildi. Andin oghli Asa ornida padishah boldi. **9** Israeilning padishah Yeroboam seletenitining yigħiġi minni yilida Asa Yehudaningu üstige padishah bolup **10** Yērusalēmda qirq bir yil selenet qildi. Uning chong anisining ismi Maaqah bolup, Abishalomning qizi id. **11** Asa atis Dawut qilghandek Perwerdigarining neziride durus bolghannni qildi. **12** U kespī bechchiwazlarni zemminn idher, atabowlilri yasatqan hemme yirginčlik mebuddlarni yoqitiwietti. **13** U yene chong anisi Maaqahni yirginčlik bir «Asherah» tüwrükni yasighini üčħūn xanishliq mertiwiśidin chħiħürüwietti. Asa bu yirginčlik butni kespī Kidron jilgħisida köydürütietti. **14** «Yuqiri jaylar» yoqitilmis, Asaning qelbi ömrinnej barliq künnliride Perwerdigarha püttünley bégħishlan'għanidi. **15** Hem atis hem u özi [Perwerdigarha] atap yasigan nersilerni, jümlidin kümħu bilen altunni we tūrluk qacha-quċċilarni Perwerdigarining ölige keltürdi. **16** Emdi Asa we Israeilning

padishahi Baasha barlıq künliride bir-biri bilen jeng qılıshıp turdi. **17** Israilning padishahi Baasha Yehudagha qarşı hujum qıldı; héchkim Yehudanıng padishahi Asa bilen bardi-keldi qılınırı dep, Ramah shehiri mehkem qılıp yasidi. **18** U waqıtta Asa Perwerdigarning öyidiki xezinilerde qalghan barlıq altun-küümüş we padishahnıng ordısidiki xezinilerde qalghan altun-küümüşni élip xizmetkarlırinı qolıgha tapshurdi; andin Asa padishah ularnı Demeshqe turushluq Suriye padishahi Hézionning newrisi, Tabrimmonning oghlı Ben-Hadadqa ewetti we shular bilen bu xewerni yetküzüp: — **19** «Méning atam bilen silining atılırinıng arısida bolghandek men bilen silining arılırida bir ehde bolsun. Mana, siltige küümüş bilen altundın hediye ewettim; emdi Israilning padishahi Baasha bilen bolghan ehdiiliridin qollırını üzsite; shuning bilen u ménii qamal qılışıntı qol özsun» — dédi. **20** Ben-Hadad Asa padishahnıng sözige kirip, öz qoshunıning serdarlarını Israilning sheherlirige hujum qılışqa eweti, Ijon, Dan, Beyt-Maaqahdiki Abel, pütükli Kinneret yurtı bilen Naftalining pütükli zémiminı bégindurdi. **21** Baasha bu xewerni anglap, Ramah istihkamını yasaştı qolını yığhip, Tirzahaqá bérıp turdi. **22** Asa padishah bolsa pütükli Yehudanıng ademlirini héchbirini qoymay chaqırıp yığdı; ular Baasha Ramah shehiri yasaşqa ishletken tashlar bilen yaghachlarnı Ramahtin toshup élip ketti. Asa padishah mushulurnı ishlitip Binyamin zémimidiki Gébani we Mizpahni mehkem qılıp yasidi. **23** Emdi Asanıng bashqa ishliri, uning zor qudriti, uning qılıginıñ hemmisi, shundaqla yaşighan sheherler toghrisida «Yehuda padishahlırinıng tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgen emesmidi? Lékin qérighanda, uning putida bir késel peyda boldi. **24** Asa öz ata-bowlırları arısida uxlıdi we Dawutning shehiride depne qılındı. Andin uning oghlı Yehoshafat ornida padishah boldi. **25** Yehudanıng padishahi Asanıng seltenitining ikkinchı yıldında Yeroboamning oghlı Nadab Israil üstige höküm sürüşke bashlıdı; u Israileha ikki yıl padishah boldi. **26** U Perwerdigarning neziride rezil bolghannı qılıp atısının yolda ménçip, atısının Israileñi gunahqa putlashturghan gunahlırıda mangdı. **27** Lékin Issakar jemetiñin bolghan Axiyahning oghlı Baasha uningga qest qılıp, uni Filistilyerlarning tewesidiki Gibbétonda öltürdü. Shu chaghda Nadab pütün Israillar bilen birlikte Gibbétón'għa qorshap hujum qiliwatatti. **28** Yehuda padishahi Asanıng seltenitining üchinchı yıldında Baasha Nadabnı öltürüp, özi uning ornida padishah boldi. **29** We shundaq boldiki, u padishah bolghanda Yeroboamning pütükli jemetini chépип öltürdü; Perwerdigarning quli Shilohluq Axiyahning wasitisi bilen éytqan sözü emelge ashurulup, u Yeroboamning jemetiñin nepisi barlarnı birinimü qoymay pütünley yoqtatti. **30** Bu ish Yeroboamning sadır qilghan gunahlıri hem uning Israileñi gunahqa putlashturghan gunahlıri tüpeylidin boldi; u shular bilen Israileñin Xudasi Perwerdigarning ghezipini qattiq qozghıghanıdi. **31** Nadabning bashqa ishliri bilen qilghanlırinıñ hemmisi «Israil padishahlırinıng tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgen emesmidi? **32** Asa we Israileñin padishahi Baasha barlıq künliride bir-biri bilen jeng qılıshıp turdi. **33** Yehudanıng padishahi Asanıng seltenitining üchinchı yıldında Axiyahning oghlı Baasha pütün Israil üstige Tirzaha höküm sürüşke bashlıdı; u yığırme tööt yil seltenet qıldı. **34** U Perwerdigarning neziride rezil bolghannı qıldı; u Yeroboamning yolda yürüp, Israileñi gunahqa patquzghan gunahida mangdı.

16 Perwerdigarning sözü Hananining oghlı Yehugha kélép Baashani eyiblep mundaq déyildi: — **2** «Mana, Men séni topa-chang ichidin chiqırıp, xelqim Israileha hökümranı qılıp qoydum. Lékin sen Yeroboamning yolda yürüp xelqim

Israileñi gunahqa putlashturdung, ular gunahlıri bilen ghezipimni qozghidi. **3** Mana, Men Baashani öz jemeti bilen süpürüp yoqitip, jemetingni Nibatning oghlı Yeroboamning jemetinge oxshash qilimen. **4** Baashadin bolghanlardın sheherde ölginini itlar yeydu; sehrada ölginini asmandıki qushlar yeydu». **5** Baashanıng bashqa ishliri we uning qilghanlıri bilen qudrıti toghrisida «Israil padishahlırinıng tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgen emesmidi? **6** Baasha öz ata-bowlırları arısida uxlıdi we Tirzatha depne qılındı; andin uning oghlı Elah ornida padishah boldi. **7** Baashanıng Perwerdigarning neziride qilghan barlıq rezilliki tüpeylidin, Perwerdigarning Baashanıng bészigha we uning jemetingin bészigha chüshürgini toghruluq sözü Hananining oghlı Yehu peyghember arqılıq bérilgenidi. Chünki u Yeroboamning jemeti qilghiniga oxshash qılıp öz qollarırıngı ishliri (jümlidin Yeroboamning jemeticin chépип öltürgenlik) bilen Perwerdigarning ghezipini qozghidi. **8** Yehuda padishahi Asanıng seltenitining yığırme altinchı yıldında, Baashanıng oghlı Elah Tirzatha Israileha padishah bolup, ikki yıl seltenet qıldı. **9** Lékin uning jeng harwilirinę yérimigħa serdar bolghan xizmetkari Zimri uningga qest qıldı; [Elah] Tirzatha Tirzahtiki ordısidiki għojidar Arzanıng öyide sharab ichip mest bolghanda. **10** Zimri kirip uni chépип öltürdü. Bu waqt Yehudanıng padishahi Asanıng seltenitining yığırme yettinchi yili idi. Zimri Elahning ornida padishah boldi. **11** U padishah bolup öz textile olturnu bilenla u Baashanıng barlıq jemeticin chépип öltürdü; u uning uruq-tughqanlıri we dostlirdin bir erkekknim tirik qaldurmidi. **12** Shundaq qılıp Zimri Perwerdigarning Yehu peyghember arqılıq Baashani eyibligen sözünü emelge ashurup, Baashanıng pütükli jemetini yoqattı. **13** Bu ish Baashanıng barlıq gunahlıri bilen uning oghlı Elahning gunahlıri, jümlidin ularning Israileñi gunahqa putlashturghan gunahlıri, erzimes butliri bilen Israileñin Xudasi Perwerdigarning ghezipini qozghap, shundaq boldi. **14** Elahning bashqa ishliri we qilghanlırinıñ hemmisi «Israil padishahlırinıng tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgen emesmidi? **15** Yehudanıng padishahi Asanıng seltenitining yığırme yettinchi yilda Zimri Tirzatha yette kün seltenet qıldı. Xelq Filistilyerlorge tewe bolghan Gibbétonti qorshiwlip bargħaq tikkenidi. **16** Bargħada turghan xalayiç: — «Zimri qest qılıp padishahni öltürdü» dep anglidi. Shuning bilen pütükli Israil shu kuni bargħada qoħħunning serdarı Omrini Israileha padishah qıldı. **17** Andin Omri Israileñin hemmisini yéteklep, Gibbétonti chiqip, Tirzahni qorshidi. **18** We shundaq boldiki, Zimri sheherning élin'għanlıqini körüp, padishah ordısidiki qorghan'għa kirip, ordiġha ot qojuwetti, özı köyüp oldi. **19** Bu ish özining gunahlıri tüčün, yenı Perwerdigarning neziride rezillik qılıp, Yeroboamning yolda yürüp, Israileñi gunahqa putlashturghan gunahta mangħħini üčhūn shundaq boldi. **20** Zimrining bashqa ishliri we qest qilghini toghrisida «Israil padishahlırinıng tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgen emesmidi? **21** Emma Israile xelqi ikkige böltünni, ularning yérimi Ginatning oghlı Tibnini padishah qilishqa uningga egeshti; bashqa yérimi bolsa Omriġe egeshti. **22** Emdi Omriġe egesħken xelq Ginatning oghlı Tibnige egesħken xelqtin kuchiżżeq chiqti. Tibni oldi; Omri padishah boldi. **23** Yehudanıng padishahi asanıng ottuz birinchi yıldında Omri Israileha padishah bolup on ikki yıl seltenet qıldı. U Tirzatha alte yil seltenet qıldı. **24** U Shemerdin Samariye ēgizlikini ikki talant kümüッシュke setiwi, shu ēgizlik üstige qurulushlarnı sélip bir sheher bina qılıp, uni ēgizliknessi esli igisi Shemerding nami bilen «Samariye» dep atidi. **25** Omri Perwerdigarning neziride rezil bolghannı qıldı, özidin ilgirki padishahlarning hemmisidin better bolup yamanlıq qıldı. **26** U Nibatning oghlı Yeroboamning hemme yollirida,

shundaqla jümlidin uning Israilni gunahqa putlashturghan gunahli ichide mangdi; ular erzimes butliri bilen Israilning Xudasi Perwerdigarning ghezipini qozghidi. **27** Omrining bashqa ishliri, uning qilghanlirining hemmisi, körsetken qudrat toghrisida «Israil padishahlirining tarix-tezkirilari» dégen kitabta pütlüngan emesmidt? **28** Omri ata-bowlirli arisida uxliki we Samariyede depne qilindi. Andin uning oghli Ahab orniда padishah boldi. **29** Yehuda padishahi Asaning seltenitining ottuz sekkizinchı yilda Omrining oghli Ahab Israilgħa padishah boldi. Omrining oghli Ahab Samariyede yigirme ikki yil Israilning üstide seltenet qildi. **30** Emma Omrining oghli Ahab Perwerdigarning neziride özidin ilgrikilerning hemmisdin ashurup yamanlıq qildi. **31** We shundaq boldiki, u Nibatning oghli Yeroboamming gunahlirida yürüsh anche ēghir gunah emestek, u Zidoniylarning padishahi Etbaalning qizi Yizebelni xotunluqqa aldi we shuning bileni u Baal dégen butnung qulluqida bolup, uningga sejde qildi. **32** U Samariyede yasighan Baalning butxanisi ichige Baalgha bir qurban'gah yasidi. **33** Ahab hem bir «Asherah but» nimu yasatti; Ahab shundaq qilip uningdin burun ötken Israilning hemme padishahlirining Israilning Xudasi Perwerdigarning ghezipini qozghighan ishliridin ashurup yamanlıq qildi. **34** Uning künlliride Beyt-Ellik Xiel Yéríxo shehiringini yasidi; lékin u uning ulini salghanda tunji oghli Abiram öldi; we derwazilirini salghanda uning kenji oghli Segub öldi; shuning bilen Perwerdigarning nunning oghli Yeshua arqliliq [Yéríxo toghruluq] éytqan sözi emelge ashuruldi.

17 Emdi Giléadta turuwatqanlardin bolghan Tishbiliq Ilyas Ahabqa: — Men xizmitide turuwatqan Israilning Xudasi Perwerdigarning hayatı bilen qesem qilimendi, ménинг sözümsiz bu yillarda ne shebhem ne yamghur chūshmeydü, dédi. **2** Andin Perwerdigarning sözi uningga kélép: — **3** Bu yerden kétip, meshriq terekpe bérrip, Iordan deryasining u teripidiki qérít éqinining boyida özüngni yosurghin; **4** we shundaq boliduki, sen éqinining süyidin ichisen; mana, sanga u yerde ozuq yetküüp bérishke qagħa-quzghunlarni buyrudum, déyildi. **5** Shuning bilen u Perwerdigar buyrugħandek qilip, Iordan deryasining u teripidiki qérít éqiniga bérrip, u yerde turdi. **6** Qagħa-quzghunlar etiġende nan bilen gösh, her kechthe yene nan bilen gösh yetküüp bérretti. U özi éqinining süyidin ichetti. **7** Lékin zéminda yamghur yaghmighini ütchun birmezgildin kéyin éqin su kurup ketti. **8** U waqitta Perwerdigarning sözi uningga kélép: — **9** Ornundin turup Zidondiki Zarefatqa bérrip, u yerde turghin; mana, Men u yerdiki bir tul xotunni séni bęqışha buyrudum, déyildi. **10** U ornidin turup Zarefatqa bérrip, sheherning derwazisigha kelgende, mana u yerde bir tul xotun otun térip turatti. U tul xotunni chaqirip: — Ötünimen, qachida manga ichkili azraq su élip kelgeysen, dédi. **11** U su alghili mangħanda, u yene: — Ötünimen, manga qolunġda bir chishlem nanmu alghach kelgeysen, dédi. **12** Emma u: — Perwerdigar Xudayingning hayatı bilen, sanga qesem qilimendi, mende héch nan yod, peqet idishtiha bir changgal un, kozida azghine may bar, mana ikki tal otun tériwitatmen; andin bérrip özüm bilen oglungħha nan étip, uni yep olímiz, dédi. **13** Ilyas uningga: — Qorqmighin; bérrip éytqiningdek qilghin; lékin awwal bir kichik toqach étip, manga élip kelgin; andin özüng bilen oglungħha nan etkin. **14** Chunksi Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — «Perwerdigar yer yüzige yamghur yagħduridigan kün'għiċċiħ idishtiki u tūgħimeydu we kozidiki may kémeymeydu», dédi. **15** Shuning bilen u bérrip, Ilyasning éytqinidek qildi we u, Ilyas we ayalning oyidikiler xeli künnergħie yédi. **16** Perwerdigarning Ilyas arqliliq éytqan sözi

boyiche, idishtiki un tūgħimidi we kozidiki maymu kémeymudi. **17** Shu isħlardin kékun shundaq boldiki, öyning igiżi bolghan bu ayalning oghli késel boldi. Uning késili shundaq ēghirlisħip kettiki, uningda nepes qalmidi. **18** Ayal Ilyasqa: — I Xudanġ adimi, ménning sen bilen néme alaqem bar id? Sen gunahimni yadqa keltürup, oħglumming jénigha zamin bolushqa keldingmu? — dédi. **19** U uningga: — Oħglungni qolumgħha bergen, dep uni uning quċċiqidin élip özi olturghan balixanigha élip chiqqiż öżi ornigha qoyup, **20** Perwerdigargħa peryad qilip: — I Xudayim Perwerdigar, men méħħan bolghan bu tul xotunning oħġlini öltürüş bilen uning bésħighiha bala chħiħurdungmu? — dep nida qildi. **21** U balining üstige uč ġejtini özini chaplap, Perwerdigargħa peryad qilip: — I Perwerdigar Xudayim, bu balining jéni özige yene yépin kirsun! — dep nida qildi. **22** Perwerdigar Ilyasning peryadini angli; balining jéni uningga yépin kirishi bilen u tirilli. **23** Ilyas balini balixanidin élip chħiħup, öyge kirip, anisigha tapshurup berdi. Ilyas: — Mana oħglung tiriktur, dédi. **24** Ayal Ilyasqa: — Men shu ish arqlīq emdi séning Xudanġ adimi ikenlikingni, aghzinqdin chiqqan Perwerdigarning sözi heqiqet ikenlikini bildim, dédi.

18 Uzun waqt ötüp, Perwerdigarning sözi [qurghaqchiliqning] ütchinchı yilda Ilyasqa kélép: — Sen bérrip ötžingni Ahabning aldida ayan qilghin, we Men yer yüzige yamghur yagħdurim, déyildi. **2** Shuning bilen Ilyas özini Ahabning aldida ayan qilghili chiqqiż ketti. Acharchiliq bolsa Samariyede qattiq idi. **3** Ahab ordisidiki għojidar Obadiyanı chaqirdi (Obadiya tolimu teqwadar kishi bolup Perwerdigardin intayn qorqatti. **4** Yizebel Perwerdigarning peyghemberlirini öltürup yoqitiwatqanda Obadiya yüz peyghemberni élip elliktin-elliktin ayrim-ayrim ikki għarrha yosħurup, ularni nan we su bilen baqqanidi). **5** Ahab Obadiyagh: — Zémminni kézip hemme bulaq we hemme jilgħilargħa bérrip baqqin; u yerlerde at-ċeċħiħarni tirik saqligħudek ot-čop běppli. Shundaq bolsa biznun ulaghħi rimizning bir qismi soymay turalarmi, dédi. **6** Ular herbiri jaġlaryha bölönüp mangi; Ahab öz aldigha mangdi, Obadiyamu öz aldigha mangdi. **7** Obadiya öz yolda kétip bargħanda, mana, uningga Ilyas uħchrudi. U uni tonup yerge yiqlip dūm yétip: Bu rast sen, għojjam Ilyasmu? — dep soridi. **8** U uningga: — Bu men. Bérrip öz għojangħha: — Ilyas qaytip keldi! dep éytqin, dédi. **9** U Ilyasqa mundaq dédi: — «Sen qandaqse kemienengni öltürgili Ahabning qoliga tapshurmaqchi bolisen, men zadi néme gunah qildim? **10** Öz Xudayim Perwerdigarning hayatı bilen qesem qilimendi, għojjam adem ewtit séni izdimigen héch el we memliket qalmedi. Shu el, memliket: «U bu yerde yoq» dése, padishah ularġha séni tapalmighan'ha qesem ichkūzzi. **11** Lékin sen manga hazir: — «Bérrip għojangħha: — Ilyas qaytip keldi! dégin» — deysem! **12** Men qéshingdin ketkendin kékun, Perwerdigarning Rohi séni men bilmieni yerge élip baridu; shundaqta men Ahabqa xewer yetküüp, lékin u séni tapalmisa, méni öltürividu. Emeliyyette, kemieneng yashliqim din tartip Perwerdigardin qorqup kelgħem. **13** Yizebel Perwerdigarning peyghemberlirini öltürgende ménix qandaq qilghin, yeni men Perwerdigarning peyghemberliridin yūzni elliktin-elliktin ayrim-ayrim ikki għarrha yosħurup, ularni nan we su bilen teminlep baqqanliqim sen għojjamha melum qilin'għan emesu? **14** Emdi sen hazir manga: — «Bérrip għojangħha: — Mana Ilyas keldi dégin», — déding. Shundaq qislams u méni öltürividu!. **15** Lékin Ilyas: — Men xizmitide turuwatqan samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning hayatı bilen qesem qilimendi, men jezmen bügħin uning aldida ayan

bolimen, dédi. **16** Shuning bilen Obadiya Ahabning qéshigha béríp uningha xewer berdi. Ahab Iliyas bilen körtüshkili bardi. **17** Ahab Ilyasni körgende uningha: — Bu semnu, i Israileha bala keltürgüchi?! — dédi. **18** U jawab béríp: — Israileha bala keltürgüchi men emes, belki sen bilen atangning jemetidikiler! Chünki siler Perwerdigarning emrlirini tashlap Baal dégen butlarga tayinip egeshkensiler. **19** Emdi adem ewetip Karmel téghida pütküls Israile yénimha jem qil, shundaqla Yizebelning dastixinidin ghizalinidighan Baalning töt yüz ellik peyghembiri bilen Asherahning töt yüz peyghembirini yighthur, — dédi. **20** Shuning bilen Ahab Israillarning hemmisige ademlerni ewetip, peyghemberlerni Karmel téghigha yighthurdi. **21** Iliyas barlıq xelqe yéqin kélip: — Qachan'għiche ikki pikir arisida arisaldi turisiler? Eger Perwerdigar Xuda bolsa, uningha egishinglar; Baal Xuda bolsa, uningha egishinglar, — dédi. Emma xelq uningha jawab bermey, ün-tin chiqarmidi. **22** Iliyas xelqe: — Perwerdigarning peyghemberliridin peqet men yalghuz qaldim. Emma Baalning peyghemberliri töt yüz ellik kishidur. **23** Emdi bizge ikki buqa bérilsun. Ular özlirige bir buqini tallap, soyup parchilap otunning üstige qoysun, emma ot yaqmisun. Menmu bashqa bir buqini teyyar qilip ot yaqmay otunning üstige qoysay. **24** Siler bolsanglar, öz ilahliringlarning namini chaqirip nida qilinglar. Men bolsam, Perwerdigarning namini chaqirip nida qilimem. Qaysi Xuda ot bilen jawab berse, shu Xuda bolsun, dédi. Hemme xelq: — Bu obdan gep, dep jawab berdi. **25** Iliyas Baalning peyghemberlirige: Siler kóp bolghaw awwal özünglar üchün bir buqini tallap teyyar qilinglar; andin héch ot yaqmay öz ilahinglarning namini qichqirip nida qilinglar, — dédi. **26** Ular uning déginib boyiche özlirige bérilgen buqini élip uni teyyar qildi. Etigendin chūshkiche ular Baalning namini qichqirip: — I Baal, bizge jawab bergen! dep nida qildi. Lékin héch awaz yaki héch jawab bolmidi. Ular raslan'ghan qurban'gah chöriside toxtimay sekreytti. **27** Chūsh kirgende Iliyas ularni zanglıq qilip: — Ünlükrek qichqirinqarlar; chünki u bir ilah emesmu? Belkim u chongqur xiyalgha chömüp ketkendu, yaki ish bilen chiqip ketkendu, yaki bir seperge chiqip ketkendu? Yaki bolmisa u uxlawatqan bolushi mumkin, uni oyghitishinglar kékri? — dédi. **28** Ular téximu ünlilik chaqirip óz qaidisi boyiche qan'gha milinip ketküche özlirini qilich we neyze bilen tilatti. **29** Chüshtin kényin ular «bésħaret bériwatqan» haletke chūshüp kechlik qurbanlıq waqtighiche shu halette turdi. Lékin héch awaz anglanmido, yaki jawab bergenči yaki ijabet qilghuchi melum bolmido. **30** Iliyas hemme xelqe: — Yénimha yéqin kelinglar, — dédi. Hemme xelq uningha yéqin kelgendifin kényin u Perwerdigarning shu yerdiki yiqtılghan qurban'gahini qaytidin qurup chiqtı. **31** Iliyas on ikki tashni aldi. Bu tashlarning sani Perwerdigarning «Naming Israile bolsun» dégen sözini tapshuruwalghan Yaqupning oghulliridin chiqqan qebililerning sani bilen oxhash idı. **32** Shu tashlardin u Perwerdigarning nami bilen bir qurban'gahni yasidi. U qurban'gahning chöriside ikki séah dan patqudeka azgal kolidi. **33** Andin u otunni rastlap, buqini parchilap otunning töpisige qoydi. **34** U: — Töt idishni sugha toshquzup uni köydürme qurbanlıq we otunning üstige tökünglar, — dédi. Andin: Yene bir qétim qilinglar! — déwid, ular shundaq qildi. U yene: — Üchinchi mertiwe shundaq qilinglar, — dédi. Ular üchinchi mertiwe shundaq qilghanda **35** su qurban'gahning chörisidin épip chūshüp, kolan'ghan azgalnimu su bilen toldurdi. **36** Kechlik qurbanlıqning waqtı kelgende Iliyas peyghember qurbanlıqqa yéqin kélip mundaq da qildi: — Ey Perwerdigar, Ibrahim bilen Ishaq we Israillining Xudasi, Özungning Israilda Xuda bolghinining ashkara qilghaysen, shundaqla méning Séning qulung bolup bularning hemmisini

buyruqning bilen qilghanlıqimni bugün bildürgeySEN. **37** Manga ijabet qilghaySEN, ey Perwerdigar, ijabet qilghaySEN; shuning bilen bu xelqe sen Perwerdigarning Xuda ikenlikingni hemde ularlaring qelblirini toghra yolgha yandurghuchi özüng ikenlikingni bildürgeySEN, — dédi. **38** Shuning bilen Perwerdigarning oti chūshüp köydürme qurbanlıqni, otunni, tashlarni we topini köydürüp azgaldı sunimu yoqitiwetti. **39** Xelqlerning hemmisi buni körüpla, ular düm yiqlip: — Perwerdigar, u Xudadur, Perwerdigar, u Xudadur, déyishti. **40** Iliyas xelqe buyrup: — Baalning peyghemberlirini tutunglar, héchqasını qoyp bermenglar, — dédi. Ular ularnı tutqanda Iliyas ularnı kishun jilgisigha élip béríp, u yerde qetl qıldurdi. **41** Iliyas Ahabqa bolsa: — Chiqip yep-ichkin. Chünki qattiq yamghurning shaldırılgan awazi anglanmaqta, — dédi. **42** Ahab qopup yep-ichish üçhün chiqtı. Emma Iliyas Karmelning choqqisiga chiqip yerge éngiship, bésħini tizining otturisiga qoyp tizlinip **43** xizmetkarıgha: — Chiqip déngiz terepe qarighin, — dédi. U chiqip sepselip qarap: — Héchnerse körünmeydu, — dédi. U jemiy yette qétim: — Béríp qarap baqqin, dep buyrudi. **44** Yettinchi qétim kelgende u: — Mana, déngizdin chiqiatqan, adem aliquinidek kichik bir bulutni kördum — dédi. Iliyas uningha: — Chiqip Ahabqa: — «Harwini qétip töwen'ge chūshkin, bolmisa yanġħur séni tosuwalidu», dep éytqin, — dédi. **45** Angghuče asman bulut bilen tutulup, boran chiqip qattiq bir yanġħur yaqħdi. Ahab harwigha chiqip Yizreelge ketti. **46** Perwerdigarning qoli Ilyasning wujjudida turgħach, u bélini bagħħap Ahabning aldida Yizreelning kirish éghizigħiche yugħiġi mangdi.

19 Lékin Ahab Ilyasning hemme qilghinini, jümlidin hemme peyghemberlerni qilichlap öltürginini Yizebelge étip berdi. **2** Yizebel bolsa Ilyasqa bir xewheri ewetip: — Eger ete mushu waqtiche sen shularning janlirığha qilghiningdek men séning jéningni oxhash qilmisam, ilahlar mangimu shundaq qilsun hemde uningdimu ziyade qilsun! — dep éytquzdi. **3** U buni bilgendi, öz jénini qutquzmaq üchün qéchip Yehuda tewesidiki Beer-Shébagħha bardi. U u yerde öz xizmetkarini qaldurup qoyp, **4** Özzi chōlning ichige qarap bir kün yol mangdi. U u yerdiki bir shiwaqning qéshigha kélip uning astida oltrup, özining ölümige tilek tilep: — I Perwerdigar emdi boldi, jénimni alghin; némla dégenbilien men ata-bowlirimdin artuq emesmen, — dédi. **5** U shu shiwaq astida yétip uxlap qaldı. Mana bir perisħe uni noqup uningha: — Qopup, nan yégin, — dédi. **6** U qarisa bésħida qiziż chogħlarda pishiatqan bir posħkal we bir koza su turatti. U yep-ichip yene uxlighili yatti. **7** Andin Perwerdigarning perisħtisi yene kélip ikkinchi qétim uni noqup uningha: — Qopup nan yégin. Bolmisa yolunġning éghirini kötürelmeysen, — dédi. **8** U qopup yep-ichti. Shu taamdin alghan quwwet bilen u qiriq kéče-kündüz méngip Xudaningu téghi Horebeġ yétip bardi. **9** U u yerdiki għargħha kirip qondi. We mana, Perwerdigarning sözi uningha kélip mundaq déyildi: — I Iliyas, bu yerde néme qiliwatisen? **10** U jawab béríp: — Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Xuda Perwerdigar tħixx żor oħlu muhibbet bilen heset qildim. Chünki Israillar Séning ehħengni tashlap qurban'għaliringni yiqtip, Séning peyghemberliringni qilich bilen öltürdi. Men, yalghuz menla qaldim we ular ménien jénimni alghili qestlewatidu, — dédi. **11** U uningha: — Chiqip, Perwerdigarning aldida tagħda turgħin, — dédi. Mana, Perwerdigar ötup kétiwa tħalli; [uning aldida] żor kücklū bir shamal chiqip, tagħlarni sundurup, qoram tashlarni parchilap chéqiwetti. Lékin Perwerdigar shamalda emes id. Shamaldin kényin bir yer tewresh boldi. Lékin Perwerdigar yer tewresħte emes id. **12** Yer tewresħtin kényin bir lawuldighan

ot kötürlüdi. Lékin Perwerdigar otta emes idi. Ottin kéyin boshqina, mulayim bir awaz anglandi. **13** We shundaq boldiki, Iliyas shuni anglap, yüzini yépinchisi bilen orap gharning aghzigha bérüp turdi. Mana, bir awaz chiqip uningga: — Iliyas, sen bu yerde néme qiliwatisen? — dédi. **14** U jawab bérüp: — Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Xuda Perwerdigar üçün zor otluq muhebbet bilen heset qildim. Chünki Israillar Séning ehdengni tashlap qurban'gahliringni yiqitip, Séning peyghemberliringni qilich bilen öltürdi. Men yalghuz menla qaldim we ular méning jénimni alghili uestlewati, dédi. **15** Perwerdigar uningga mundaq dédi: — Barghin, kelgen yolung bilen qaytip, andin Demeshninq chólige barghin. U yerge barghanda Hazaelnı Suriye üstige padishah bolushqa mesih qilghin. **16** Andin Nimshining oghlı Yehuni Israilning üstige padishah bolushqa mesih qilghin; öz ornunggħha peyghember bolushqa Abel-Meholahlıq Shafatning oghlı Élishanı mesih qilghin. **17** We shundaq boliduki, Hazaelnıng qilichidin qéchip qutulghan herbirini Yehu öltürüdü; Yehuning qilichidin qéchip qutulghan herbirini Élisha öltürüdü. **18** Lékin Israilda yette ming kishini, yeni Baalning aldida tizlirini pükmen we uningga aghzini sóygüzmigen herbirini özümge saqlap qaldurdum, — dédi. **19** U yerdin chiqip, Shafatning oghlı Élishaniapti. U chaghda u yer heydewatatti; uning aldida on ikki jüp uy bar idi, u on ikkinchisi bilen qosh heydewatatti. Iliyas kélip uning üstige öz yépinchisini tashlap artip qoydi. **20** U yalurni tashlap Iliyasning keynidin yürgürüp kélip: — Méni bérüp atam bilen anamni sóygili qoyghin, andin men kélip sanga egishey, — dédi. U uningga: — Qaytqin; men sanga néme qildim? — dédi. **21** U uningdin ayrılip, özi ishletken bir jüp uyni soyup, ularning jabduqini otun qılıp, göshini pishurup xelqqe bériwidi, ular yedi. Andin u ornidin qopup Iliyasning keynidin egiship, uning xizmitide boldi.

20 Suriyening padishahi Ben-Hadad pütkül qoshunini jem qıldı; u ottu ikki padishahni at we jeng harwiliri bilen élip chiqip, Samariyege qorshap hujum qıldı. **2** U elchilerni sheherge kirgüzüp Israilning padishahi Ahabning qéshiga ewetip uningga: — **3** «Ben-Hadad mundaq deydu: — Séning kümüş bilen altunung, séning eng chiraylıq xotunliring bilen balılıringmu méningkidur» dep yetküzü. **4** Israilning padishahi uningga: — **1** ghojam padishah, sili éytqanlırlıdek men özüm we barlıqım siliningkidur, dep jawab berdi. **5** Elchiler yene kélip: — «Ben-Hadad söz qılıp mundaq deydu: — Sanga derweqe: — Séning kümüş bilen altunungni, séning xotunliring bilen balılıringni manga tapshurup bérisen, dégen xewerni ewettem. **6** Lékin ete mushu waqtılarda xizmetkarlırlımmi yéningha ewetimen; ular ordang bilen xizmetkarlırlıring öylirini axturup, séning közliringde néme eiziz bolsa, ular shuni qoligha élip kélévidi» — dédi. **7** U waqitta Israilning padishahi zémindiki hemme aqsaqallarnıcha qırıp ulargha: — Bu kishining qandaq awarichilik chiqarmaqchi bolghanlıqını bilip qélinglar. U manga xewer ewetip mendin xotunlirim bilen balılırim, kümüş bilen altunlirimmi telep qilghinida men uningga yaq démidim, dédi. **8** Barlıq aqsaqallar bilen xelqning hemmisi uningga: — Qulaq salmığħin, uningga maql dèmeġin, dédi. **9** Buning bilen u Ben-Hadadning elchilirige: — Ghojam padishahqa, sili aden ewetip, öz keminiñlidin deslepte sorighanning hemmisini ada qilimen; lékin kékinkisige maql dέyelmeymen, dep béringlar, — dédi. Elchiler yénip bérüp shu sözni yetküzü. **10** Ben-Hadad uningga yene xewer ewetip: — «Pütkül Samariye shehiride manga egeshkenlerning qollırığha ochumlıghudek topa qélib qalsa, ilahlar mangimu shundaq qilsun we uningdin

ashurup qilsun!» — dédi. **11** Lékin Israilning padishahi jawab bérüp: — «Sawut-qorollar bilen jabdun'ghuchi sawut-qorallardin yéshin'għiçhiedek maxtinip ketmisun!» dep éytinglar, — dédi. **12** Ben-Hadad bu sözni anglighanda herqaysi padishahlar bilen chédirlirida sharab ichihiwatatti. U xizmetkarlırlıgha: — Sepke tizilinglar, dédi. Shuni déwidi, ular sheherge hujum qilishqa tizilishti. **13** U waqitta bir peyghember Israilning padishahi Ahabning qéshiga kélip: — Perwerdigar mundaq deydu: — «Bu zor bir top ademni kördüngmu? Mana, Men bu küni ularni séning qolungħha tapshurimen; shuning bilen sen Méning Perwerdigar ikenlikimi bilisen», dédi. **14** Ahab: — Kimming wasitisi bilen bolidu? dep soridi. U: — Perwerdigar mundaq deydu: «Waliylarning ghulamları bilen bolidu», dédi. U yene: — Kim hujumni bashlaydu? — dep soridi. U: — Sen özüng, dédi. **15** U waqitta waliylarning ghulamlarını saniwidi, ularning sanı ikki yüz ottu ikki neper chiqti. Andin kéyin u hemme xelqni, yeni barlıq Israilları saniwidi, ularning sanı yette ming neper chiqti. **16** Israillar sheherdin chūsh waqtida chiqti. Ben-Hadad bilen shu padishahlar, yeni yardımge kelgen ottu ikki padishah bolsa chédirlirida sharab ichip mest bolushqanidi. **17** Waliylarning ghulamları yürüşte awwal mangdi. Ben-hadad aden ewetiwi, ular uningga xewer bérüp: — «Samariyeden ademler keliwati» — dédi. **18** U: — Eger súlhi tüzüşke chiqqan bolsa ularni tirik tutunglar, eger soquşhqili chiqqan bolsimus ularni tırık tutunglar, dédi. **19** Emdi waliylarning bu ghulamları we ularning keynidiki qoshun sheherdin chiqip, **20** herbiri özige uchrıghan ademni chépüp öltürdi. Suriyeler qachti; Israil ularnı qoqlıdı. Suriyening padishahi Ben-Hadad bolsa atqa minip atlıqlar bilen qéchip qutuldi. **21** Israilning padishahi chiqip hem atlıqlarını hem jeng harwilirini bitchit qılıp Suriyelerni qattiq qır-chap qildi. **22** Peyghember yene Israilning padishahining qéshiga kélip uningga: — Özüngni mustehkemlep, özüngni obdan dengsep, néme qilishing kéreklikini oylap baqqin. Chünki keler yili etiyazda Suriyening padishahi sen bilen jeng qilghili yene chiqıdu, dédi. **23** Suriyening padishahining xizmetkarlırları uningga mundaq dédi: — «Ularning ilahi tagħi ilahi bolghaqha, ular bizże kücklük keldi. Lékin biz tüzelgliktə ular bilen soquşħaq, jezmen ularħha kücklük kelimiz. **24** Emdi shundaq qilghayliki, padishahlarning herbirini öz mensipidin chūshürüp, ularning orniħa waliylarni tiklīgħela. **25** Andin sili mehrum bolghan qoshunlirığha barawer bolghan yene bir qoshunni, yeni atning ornigha at, harwining ornigha harwa teyyar qildurup özlırige yighthaqya; biz tüzelgliktə ular bilen soquşħayli; shuning bilen ularħha kücklük kelmendu?». U ularning sózige qulaq sélip shundaq qıldı. **26** Kékinki yili etiyazda Ben-Hadad Suriyelerni éditlap tolguq yiqhip, Israil bilen jeng qilghili Afek shehirige chiqti. **27** Israillar muozzirini éditlap, ozuq-tüllük teyyarlap, ular bilen jeng qilishqa chiqti. Israillar ularning udulida bargħaq tikiłwid, Suriyelarning alidda xuudi ikki top kichik oghlaq padisidek köründi. Lékin Suriyeler pütkül zémimni qaplıghani. **28** Emma Xudaning adimi Israilning padishahining qéshiga kélip uningga: — Perwerdigar mundaq deydu: — «Suriyeler: Perwerdigar tagħi ilahidur, jilgħilarining ilahi emes, dep éytqini üčhūn, Men bu zor bir top ademning hemmisini séning qolungħha tapshurimen; shuning bilen siler Méning Perwerdigar ikenlikimi bilip yétilsiler», dédi. **29** Ikki terep yette kün bir-birining udulida bargħalirida turdi. Yettinchi kieni soquş bashlandi. Israillar bir künde Suriyelerni yüz ming piyade eskerni öltürdi. **30** Qalghanlar Afek shehirige qéchip kiriwalid; lékin sépili öriliüp ularlind yiġirre yette ming ademning üstige chūshüp bésip öltürdi. Ben-Hadad özi beder qéchip sheherge kirip ichkiridiki bir öyge möküwaldi. **31**

Xizmetkarliri uningga: — Mana biz Israilning padishahlirini rehimlik padishahlar dep angliduq; shuning üchün bellirimizge böz bagħħap bashlirimizha kula yögep Israilning padishahiga teslimge chiqayli. U silining janlırını ayarmikin? — dédi. **32** Shuning bilen ular bellirige böz bagħħap bashlirigha kula yögep Israilning padishahining qeshīgha bérip uningga: — Keminiliri Ben-Hadad: «Jénimni ayīghayla», dep iłtja qildi, dédi. U bolsa: — U téxi hayatmu? U méning buradirim, dédi. **33** Bu ademler bu sözni yaxshılıqning alamiti, dep oylap, derħalla uning bu sözini ching tutuwélip: — Ben-Hadad silining buraderliridur! — dédi. U: — Uni élip kélinglar, dep buyrudi. Shuning bilen Ben-Hadad uning qeshīgha chiqti; shuning bilen u uni qoldidin tartip jeng harwisigha chiqardi. **34** Ben-Hadad uningga: — Méning atam silining atiliridin alghan sheherlerni silige qayturup bérey. Atam Samariyede reste-bazarlirini tikligendek sili özliri üchün Demeshqte reste-bazarlarni tikleyla, — dédi. Ahab: — Bu shert bilen séni qoyup bérey, dédi. Shuning bilen ikkisi ehde qilishti we u uni qoyup berdi. **35** Peyghemberlarning shagirtliniring biri Perwerdigarning buyruqi bilen yene birige: — Sendin ötünimen, méni urghin, dédi. Lékin u adem uni urghili unimiði. **36** Shuning bilen u uningga: — Sen Perwerdigarning sözini anglimiħining üchün mana bu yerdin ketkiningde bir shir séni bogħup öltürudu, — dédi. U uning yénidin chiqqanda, uningga bir shir uchrup uni öltürdü. **37** Andin kénjien u yene bir ademni tépíp uningga: — Sendin ötünimen, méni urghin, dédi. U adem uni qattiq urup zexilmendür. **38** Andin peyghember bérip öz qiyapitini özgertip, közlirini téngiq bilen téngip yol boyida padishahni kütüp turdi. **39** Padishah shu yerdin ötkende u padishahni chaqirip: — Keminiliri keskin jeng meydaniqha chiqqanidim, we mana, bir adem manga burulup, bir kishini tapshurup: «Bu kishige ching qarighin, herqandaq sewebtin u yoqap ketse, sen öz jéniningni uning jénining ornigha töleysen; bolmisa bir talant kümüş töleysen», dédi. **40** Lékin men keminiliri ubu isħil bend bolup kétip, uni yoqittip qoydum, dédi. Israilning padishahi uningga: — Özüng békítikingdek sangha höküム qilinidu! — dédi. **41** U derhal közliriden téngiqni éliwetti; Israilning padishahi uni tonup uning peyghemberlinden biri ikenlikini kördi. **42** Peyghember uningga: — Perwerdigar mundaq deydu: — «Men halaketke békítken ademni qolungdin qutulghili qoqhining üchün séning jénining uning jénining ornida élinidu; séning xelqing uning xelqining ornida élinidu», dédi. **43** Shuning bilen Israilning padishahi xapa bolup, gheshlikke chömgħen halda Samariyeye qaytip ordisigha kirdi.

21 Bu isħlardin kénjien shundaq boldiki, Yizreelliq Nabotning Yizreelde, Samariyening padishahi Ahabning ordisining yénida bir üzümzarlıqi bar id. **2** Ahab Nabotqa söz qilip: — Öz üzümzarlıqning manga bergen, méning öyümge yéqin bolghach, uni bir sey-köktatlıq bagħ qilay. Uning ornida sanga obdanraq bir üzümzarlıq bérey yaki layiq körsgeng bahasini neq bérimenten, dédi. **3** Emma Nabot Ahabqa: — Perwerdigar méni ata-bowlirrimming mirasini sanga sétishni mendin néri qilsun, dédi. **4** Ahab Yizreelliq Nabotning: «Ata-bowlirrimming mirasini sanga bermeymen» dep éytqan sözidin xapa bolup gheshlikke chömgħen halda ordisigha qaytti; u kariwatta yétip yúzini [tam] terepkę örtp nanmu yémidi. **5** Xotuni Yizbel uningga qeshīgha kélip: Rohikeypiyatting némishqa shunche töwen, némishqa nan yémeysen? — dédi. **6** U uningga: — Men Yizreelliq Nabotqa söz qilip: «Üzümzarlıqning manga pulħa berseng, yaki layiq körsgeng uning ornigha bashqa üzümzarlıq bérey» dédim. Lékin u: «Sanga üzümzarlıqimni bermeymen» dédi, — dédi. **7** Xotuni Yizbel uningga: — Sen hazir Israilning

üstige seltenet qilghuchi emesmu? Qopup nan yep, könglüngi xush qilghin; men sanga Yizreelliq Nabotning üzümzarlıqını érishtürinen, dédi. **8** Andin u Ahabning namida bir xet yézip, üstige uning möħürüni bésip, xetni Nabotning shehiride bilen turuwaqtqan aqsaqallar we mötiwerlerge ewetti. **9** Xette u mundaq yazghanidi: — «Roza tutush kérék dep buyrup, xelqning arısida Nabotni törde olthurghuzghin; **10** ikki ademni, yeni Béliyalning balisini uning udulida olthurghuzup, ularni Nabotning üstidin erz qilghuzup: «Sen Xudagħha we padishahqa lenet oqudung» dep guwahlıq bergüzünqlar. Andin uni élip chiqip chalma-kések qilip öltürünqlar». **11** Sheherning ademliri, yeni uning shehiride turuwaqtqan aqsaqallar bilen mötiwerler Yizebelning ulargha ewetken xé tide püttigendek qildi; **12** ular rozini buyrup, xelqning arısida Nabotni törde olthurghuzdu. **13** Andin ikki adem, yeni Béliyalning balisli xelqning alidda Nabot üstidin erz qilip: «Nabot Xudagħha we padishahqa deshñim qildi» dep guwahlıq berdi. Shuning bilen ular Nabotni sheherning tashqirığha sörep élip chiqip, tashlar bilen chalma-kések qilip öltürdü. **14** Andin ular Yizebelge adem ewetip: «Nabot chalma-kések qilip öltürüldi» dep xewer berdi. **15** Yizebel Nabotning chalma-kések qilinip öltürülgenlikini anglighanda Ahabqa: Qopup, Yizreelliq Nabotning sanga pulħa bergili unimigħan üzümzarlıqini tapshurup algin; chünki Nabot hayat emes, belki öldi, dédi. **16** Shundaq boldiki, Ahab Nabotning ölgenlikini anglap, Yizreelliq Nabotning üzümzarlıqini iglesh üchün shu yerge bardi. **17** Lékin Perwerdigarning soċi Tishbiliq Ilyasqa kélip mundaq déyildi: — **18** «Qopup bérip, Samariyede oltrushluq Israil padishahi Ahab bilen uchrashqin; mana u Nabotning üzümzarlıqida turidu; chünki uni igiliwélish üchün u yerge bardi. **19** Uningha: — «Adem öltürdüngmu, yérini igiliwaldingmu?» — dégin. Andin uningga yene söz qilip: — Perwerdigar mundaq deydu: — «Nabotning qénini itlar yalıghan jaya séning qéniningnu itlar yalaydu» — dégin». **20** Ahab Ilyasqa: — I duħħimin, méni taptingmu? — dédi. U jawaben mundaq dédi: — Rast, men séniaptim; chünki sen Perwerdigarning neziride rezillik qilish üchün özüngni sétiwetting. **21** Perwerdigar: «Man, Men tüttunge bala chūshrüp neslingni yoqitip, sen Ahabning Israilda qalghaq jemetidiki hemme erkekki, hetta ajiz yaki méyip bolsun, hemmisini üzüp yoqitimen; **22** we sen Méning ghezipimmi qozghap Israilni gunahqa azdurghining üchün séning jemetingni Nibatning ogħli Yeroboamning jemeti we Axiyahning ogħli Baashaning jemetige oxhash qilimen» — deydu, — dédi. **23** — Yizebel toghrisidimu Perwerdigar söz qilip: «Yizreelning sépilining téħidha itlar Yizebelni yeudu. **24** Ahabning jemetidikilerdin sheherde ölgenerni itlar yeudu; seħraha ölgenerni bolsa asmandiki qushlar yeudu» dédi **25** (Berħeq, xotuni Yizebelning qutritishli bilen Perwerdigarning neziride rezillik qilghili özini satqan Aħabdekk héchkm yeq id). **26** U Perwerdigar Israillarning aliddin heydep qogħli wetken Amoriy larning qilghinidek qilip, yirginçlik butlarrha tayinip egiship, lenetlik isħlarni qilatti). **27** Lékin Ahab bu sózlerni anglighanda öz kiyimlirini yirtip bedinige böz yögep, roza tutti. U böz rextte yatatti, jimxit mangatti. **28** U waqitta Perwerdigarning sözni Tishbiliq Ilyasqa kélip: — **29** «Ahabning Méning alidmda özini qandaq töwen tutuwaqtqanlıqi tüpeyldin, bu balani uning künliride kelturmeymen, belki uning oghlining künliride uning jemetige keltürinen» — déyildi.

22 Üch yilghiche Suriye bilen Israilning otturisida jeng bolmighachqa, ular tinchliqtä ötti. **2** Üchinchi yilda bolsa Yehudan dan padishahi Yehoshafat Israilning padishahini

yoqlap bardi. **3** Israilning padishahi öz xizmetkarlirigha: — Giléadtilki Ramot bizningki ikenlikini bilisilerghu? Shundaq iken, némishqa biz jim olturup, téxiche Suriyening padishahining qolidin uni almaymiz? — dédi. **4** U Yehoshafatqa: — Jeng qilgili méning bilen Giléadtilki Ramotqa bérishqa maql bolamilda? — dep soridi. Yehoshafat Israilning padishahiga jawab béríp: — Biz silining-méning dep ayrimaymiz; méning xelqim özlirining xelqidur, méning atlirim silining atliridur, dédi. **5** Lékin Yehoshafat Israilning padishahiga: — Ötünimenki, bügün awwal Perwerdigarning sózini sorap körgeyla, dédi. **6** Shuning bilen Israilning padishahi peyghemberlerni, yeni töt yüzche ademni yighdurup ulardin: — Soqushqili Giléadtilki Ramotqa chiqsam bolamdu, yoq? — dep soriwidi, ular: — Chiqqin, Reb uni padishahning qoliga bérídu, déyishti. **7** Lékin Yehoshafat bolsa: — Bulardin bashqa, yol sorigheduk Perwerdigarning birer peyghembiri yoqmu? — dep soridi. **8** Israilning padishahi Yehoshafatqa jawab béríp: — Perwerdigardin yol soraydigan yene bir adem bar; lékin u méning toghramda qutluqni emes, belki balayı'petni körtsitip besharet bergechke, men uni öch körimen. U bolsa Imlahning oghli Mikayadur, dédi. Yehoshafat: — I alyliri, sili undaq démigeyla, dédi. **9** Andin Israilning padishahi bir chakirini chaqirip uninggha: — Chaqqan béríp, Imlahning oghli Mikayani chaqirtip kel, dep buyrudi. **10** Emdi Israilning padishahi bilen Yehudaning padishahi Yehoshafat shahane kiyimlirini kiyiship, Samariyening derwazisining aliddiki xamanda herbiri öz textile oltrushti. Ularning alidda peyghemberlerning hemmisi besharet bermeke idi. **11** Kenanahning oghli Zedekiya bolsa özi tömürdin münggüzlerni yasap chiqip: — Perwerdigar mundaq deydu: — «Mushu münggüzler bilen Suriyerni yoqatquche üsüp ursila», dédi. **12** Hemme peyghemberler shuningha oxhash besharet béríp: «Giléadtilki Ramotqa chiqip sözsiz muweppeqiyet qazinila; chünki Perwerdigar uni padishahning qoliga tapshuridiken», déyishti. **13** Mikayani qichqirghili barghan xewerchi uninggha: — Mana, hemme peyghemberler birdek padishahqa yaxshi xewer bermeke; emdi ötünimen, séning sözungmu ularning sózi bilen birdekk bolup, yaxshi bir xewerni bergin, dédi. **14** Emma Mikaya: — Perwerdigarning hayatı bilen qesem qilimkeni, Perwerdigar manga néme éytsa, men shuni éytemen, dédi. **15** U padishahning alidiga kelgende padishah uningdin: I Mikaya, jeng qilgili Giléadtilki Ramotqa chiqsaq bolamdu, yoq? — dep soriwidi, u uningha jawab béríp: — Chiqip muweppeqiyet qazinisen; chünki Perwerdigar sheherni padishahning qoligha bérídu, dédi. **16** Lékin padishah uninggha: — Men sanga qanche qétim Perwerdigarning namida rast geptin bashqisini manga éytmasliqqa qesem ichküzüshüm kérék?! — dédi. **17** Mikaya: — Men pütkul Israilning taghlarda padichisiz qoylardek tarilip ketkenlikini kördüm. Perwerdigar: «Bularning igisi yoq; bularning herbiri tinch-aman öz öyige qaytsun», dédi, — dédi. **18** Israilning padishahi Yehoshafatqa: — Mana, men silige «U méning toghramda qutluqni emes, belki haman balayı'petni körtsitip besharet bérídu», démigenmidim? — dédi. **19** Mikaya yene: — Shunga Perwerdigarning sózini anglichein; men Perwerdigarning öz textile olturghanlıqını, asmannıng pütkul qoshunlari uning yénida, ong we sol teripide turghanlıqını kördüm. **20** Perwerdigar: «Kim Ahabni Giléadtilki Ramotqa chiqip, shu yerde halak bolushqa aldaydu?» — dédi. Birsı undaq, birsı mundaq déyishti; **21** shu waqitta bir roh chiqip Perwerdigarning alidda turup: «Men béríp alday», dédi. Perwerdigar uningdin: «Qandaq usul bilen aldaysen?» — dep soriwidi, **22** u: — «Men chiqip uning hemme peyghemberlirining aghzida yalghanchi bir roh bolimən», dédi. Perwerdigar: — «Uni

aldap ilkingge alalaysen; béríp shundaq qıl» — dédi. **23** Mana emdi Perwerdigar séning bu hemme peyghemberlirining aghzigha yalghanchi bir rohni saldi; Perwerdigar séning toghrangda balayı'pet körtsitip sözlidii» — dédi. **24** Shuni anglap Kenanahning oghli Zedekiya kélép Mikayaning kachitigha birni sélip: — Perwerdigarning Rohi qaysi yol bilen mendin ötüp, sanga söz qilishqa bardi?! — dédi. **25** Mikaya jawab béríp: — Özüngni yoshurush üchün ichkiridiki öyge yükürgen künide shuni körisen, dédi. **26** Israilning padishahi emdi: — Mikayani élip qayturup béríp, sheher hakimi Amon bilen padishahning oghli Yoashqa tapshurup, **27** ulargha tapilap: «Padishah mundaq deydu: — Uni zindan'ha solap men tinch-aman yénip kelguchiçilik qiynap nan bilen suni az-az béríp turunglar» — dégin, dep buyrudi. **28** Mikaya: — Eger sen heqiqeten tinch-aman yénip kelseng, Perwerdigar méning wasitem bilen söz qilmighan bolidu, dédi. Andin u yene: — Ey jamaet, herbiringlar anglanglar, dédi. **29** Israilning padishahi bilen Yehudanıng padishahi Yehoshafat Giléadtilki Ramotqa chiqtı. **30** Israilning padishahi Yehoshafatqa: — Men bashqa qiyapteke kirip jengge chiqay; sili bolsila öz kiyimlirini kiyip chiqqayla, dédi. Israilning padishahi bashqa qiyapet bilen jengge chiqtı. **31** Suriyening padishahi jeng harwilirili üstidiki ottuz ikki serdargha: — Chongliri yaki kichikliri bilen emes, peqet Israilning padishahi bilen soqushungular, dep buyrudi. **32** we shundaq boldiki, jeng harwilirining serdarlari Yehoshafatni körgende: — Uni choqum Israilning padishahi depl, uningga hujum qilghili buruldi. Lékin Yehoshafat peryad kötdürdi. **33** jeng harwilirining serdarlari uning Israilning padishahi emeslikini körgende uni qogħlimaj, burulup kétip qéishtsi. **34** Emma bireylen qarisighila bir oqya étiwidi, og Israilning padishahining sawutining mürisidin töwenki uliqidin ötüp tegdi. U harwikéshige: Harwini yandurup ménî septin chiqqargħin; chünki men yaridar boldum, dédi. **35** U künî jeng bargħanséri qattiq boldi. Padishah bolsa Suriyerni qoshun arisida bir qattiq sada anglinip: — Her adem öz shehirige yansu! Herbiri öz yurtığha yénip ketsun! — déyildi. **37** Padishah öldi, kishiler uni Samariyegħe élip keldi; ular padishahni Samariyede depne qildi. **38** Birsı padishahning harwisini Samariyening kólida [yugħanda] (bu kól pahishe ayallar yuyunidighan jay id), Perwerdigarning éytqan sózi emelge ashurulup, itlar uning qénini validi. **39** Ahabning bashqa isħliri, qilghanlirining hemmisi, jümlidin uning yasighan «pil chish sariyy» we bina qilghan hemme sheherleret toghruluq «Israil padishahlirining tarix-tezkirilri» dégen kitabta pütlügen emesmedi? **40** Ahab ata-bowliru arisida uxldi. Andin uning oghli Ahaziya orniда padishah boldi. **41** Asanıng oghli Yehoshafat Israilning padishahi Ahabning seltenitining tötinchi yıldı Yehudagħha padishah boldi. **42** Yehoshafat padishah bolghanda ottuz besh yashta id, u Yérusalémada yigırme besh yil seltenet qildi. Uning anisining ismi Azubah bolup, u Shilhining qizi id. **43** U her isħta atisi Asanıng barliq yollirida yürüp, ulardin chiqmay Perwerdigarning neziride durus bolghanni qilatti. Peqet «yuqiri jaylar»la yoqitilmaghanidi; xalayiq yenila «yuqiri jaylar»da qurbanliq qilip xushbu yaqatti. **44** We Yehoshafat bilen Israilning padishahi otturisida tinchliq boldi. **45** Yehoshafatning bashqa isħliri, uning körsenet quğriti, qandaq jeng qilghanliri togrisida «Yehuda padishahlirining tarix-tezkirilri» dégen kitabta pütlügen emesmedi? **46** U atisi asanıng künirlide zémindin qoghliwétilmigen kespiv bechħiawzlarни zémindin heydep chiqardi. **47** U waqitta Édomning padishahi yoq id, belki bir waliy höküm süretti. **48** Yehoshafat Ofirdin altun élip kélish üchün bir «Tarshish

kéme» etritini qurdi. Lékin kémiler héchyerge baralmidi; chünki ular Ezion-Geberde urulup weyran bolghanidi. **49** U waqitta Ahabning oghli Ahaziya Yehoshafatqa: — Méning xizmetkarlirim séning xizmetkarliring bilen kémilerde barsun, dédi. Lékin Yehoshafat unimidi. **50** Yehoshafat öz ata-bowiliri arisida uxlidi we «Dawutning shehiri(de ata-bowilirining qebriside depne qilindi. Andin oghli Yehoram ornida padishah boldi. **51** Ahabning oghli Ahaziya Yehudaning padishahi Yehoshafatning seltenitining on yettinchi yilida Samariyede Israilning üstide padishah bolup ikki yil seltenet qildi. **52** U Perwerdigarning neziride rezil bolghanmi qilip atisining yolida we anisining yolida yürüp, shundaqla Israilei gunahqa putlashturghan Nibatning oghli Yeroboamning yolida mangdi; **53** u atisi qilghanning hemmisini qilip, Baalning qulluqida bolup, uninggħha sejde qilip, Israilning Kudasi Perwerdigarning ghezipini qozghidi.

Padishahlar 2

1 Ahab ölgendin kényin Moab Israilgha isyan kötürdi. **2** Ahaziya Samariyede turghanda [ordisidiki] balixanining penjirisidin yiqlip chüshüp, késel bolup qaldı. U xewerchilerni ewetip ulargha: — Ekron shehiridiki ilah Baal-Zebubdin mening toghramda, késilidin saqiyamdu, dep soranglar, dédi. **3** Lékin Perwerdigarning Perishtisi bolsa Tishbiliq Ilyasqa: — Ornundin tur, Samariye padishahining elchilirining aldigha bérip, ulargha: — Israilda Xuda yoqmu, Ekrondiki ilah Baal-Zebubdin yol sorighili mangdinglarmu? **4** Shuning üchün Perwerdigar hazır mundaq dédi: «Sen chiqqan kariwattin chüshelmeysen; sen choqum öliesen» dégin, — dédi. Shuning bilen Ilyas yolgha chiqtı. **5** Xewerchiler padishahning yénigha qaytip keldi; u ulardin: Némishqa yénip keldinglar, dep soridi. **6** Ular uningga: — Bir adem bizge uchrap bizge: — Silerni ewetken padishahning yénigha qaytip bérip uningga: «Perwerdigar mundaq deydu: — Israilda Xuda yoqmu, Ekrondiki ilah Baal-Zebubdin yol sorighili ademlerni ewettingmu? Shuning tükün sen chiqqan kariwattin chüshelmeysen; sen choqum öliesen» denglar, — dédi. **7** Padishah ulardin: Silerge uchrap bu sözlerni qilghan adem qandaq adem iken? — dep soridi. **8** Ular uningga: U tüklük, bélige tasma baghlighan adem iken, dédi. Padishah: U Tishbiliq Ilyas iken, dédi. **9** Andin padishah bir ellikkbeshini qol astidiki ellik adimi bilen Ilyasning qéshigha mangdurdı; bu kishi Ilyasning qéshigha barghanda, mana u bir döngning üstide olturnatti. U uningga: I Xudanıng adimi, padishah séni chüshüp kelsun! deydu, dédi. **10** Lékin Ilyas ellikkbeshigha: Eger men Xudanıng adimi bolsam, asmandın ot chüshüp sen bilen ellik adimining köydürsun, dep jawab berdi. Shuan asmandın ot chüshüp, uning özi bilen ellik adimini köydürüwti. **11** Shuning bilen padishah yene bir ellikkbeshini uning qol astidiki ellik adimi bilen uning qéshigha mangdurdı. U uningga: I Xudanıng adimi, padishah éytti: Séni derhal chüshüp kelsun! — dédi. **12** Lékin Ilyas ellikkbeshigha: Eger men Xudanıng adimi bolsam, asmandın ot chüshüp sen bilen ellik adimining köydürsun, dep jawab berdi. Shuan Xudanıng oti asmandın chüshüp uning özi bilen ellik adimini köydürüwti. **13** Padishah emdi üchinchi bir ellikkbeshini qol astidiki ellik adimi bilen uning qéshigha mangdurdı; ellikkbeshi bérip Ilyasning aldigha chiqip, tizlinip uningga yalwurup: I Xudanıng adimi, mening jénim bilen séning bu ellik qulungning janlıri neziringde eziz bolsun! **14** Derweqe, asmandın ot chüshüp, ilgiriki ikki ellikkbeshini ularning qol astidiki ellik adimi bilen köydürüwti. Lékin hazır mening jénim séning neziringde eziz bolsun, dédi. **15** Perwerdigarning Perishtisi Ilyasqa: Sen chüshüp uning bilen barghın; uningdin qorqmighın, dédi. U ornidin turup uning bilen chüshüp padishahning qéshigha bérip **16** padishahqa: Perwerdigar söz qılıp: «Israilda wehiy sorighili bolidighan Xuda yoqmu, Ekrondiki ilah Baal-Zebubdin yol sorighili elchilerni ewettingħu? Shuning tükün sen chiqqan kariwattin chüshelmeysen; sen choqum öliesen» deydu, — dédi. **17** Shuning bilen Ilyas dégendek, Perwerdigarning sózi boyiche Ahaziya öldi. Uning ogħli bolmighachqa, Yehoram uning ornida padishah boldi. Bu Yehoshafatning oħħili, Yehuda padishahi Yehoramming ikkinchi yili idi. **18** Emdi Ahaziyaning bashqa isħliri, uning qilghan emelliri bolsa, ular «Israil padishahlirinen tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütilgen emesmid?

2 Perwerdigar Ilyasiyi qara quyunda asman'gha köturmekħi bolghan waqitta Ilyas bilen Élisha Gilgaldin chiqip

kétiwatattu. **2** Ilyas Élishaghha: — Sendin ötünimen, bu yerde qalghin; chünki Perwerdigar méni Beyt-Elge mangħħuzi. Élisha: Perwerdigarning hayatı bilen, we séning hayating bilen qesem qilimenki, séningdin hergiz ayrlīmayen! dédi. Shuning bilen ular Beyt-Elge chüshüp keldi. **3** U waqitta Beyt-Eldiki peyghember shagirtliri Élishanıng qéshigha kélip uningga: Bilemsen, Perwerdigar bugün għojxangni sendin élip kétidu? — dédi. U: Bilimen; shük turunglar, dédi. **4** Ilyas Élishaghha: — Sendin ötünimenki, bu yerde qalghin; chünki Perwerdigar méni Yérixogħa mangħħuzi. Élisha: Perwerdigarning hayatı bilen, we séning hayating bilen qesem qilimenki, séningdin hergiz ayrlīmayen, dédi. Shuning bilen ular ikkisi Yérixogħa bard. **5** U waqitta Yérixodiki peyghember shagirtliri Élishanıng qéshigha kélip uningga: Bilemsen, Perwerdigar bugün għojxangni sendin élip kétidu? — dédi. U: Bilimen; shük turunglar, dédi. **6** Ilyas Élishaghha: — Sendin ötünimenki, bu yerde qalghin; chünki Perwerdigar méni Iordan deryasiga mangħħuzi, dédi. Élisha: Perwerdigarning hayatı bilen, we séning hayating bilen qesem qilimenki, séningdin hergiz ayrlīmayen, dédi, shuning bilen ular ikkisi mènġiwerdi. **7** Emdi peyghember shagirtliridin ellik kishi bérrip, ularning udulida yiraqtin qarap turatti. Emma u ikkiylen Iordan deryasining boyida toxtap turdu. **8** Ilyas yépinchisini qatlap, uning bilen suni urwidu, su ikkige bəlünüp turdu; ular ikkisi quruq yoldin ötti. **9** Ötüp bolghandin keyin Ilyas Élishaghha: Men sendin ayrlimsta, séning ütčung tükün mendin néme tiliking bolsa, dewergin, dédi. Élisha: Séning ütstüngde turghan Rohning ikki hessisi ütümge qonsun, — dédi. **10** U: Bu tilikingge érismek qiyindur; men sendin élip kétigħen waqtindu, méni körüp tursang, sanga shundaq bérilidu; bolmisa, bérilmeydu, — dédi. **11** We shundaq boldiki, ular sözlispħi mangħħanda, mana, otluq bir jeng harwisi bilen otluq atlar namayan boldi; ular ikkisini ayriwetti we Ilyas qara quyunda asman'gha kötürülp ketti. **12** Élisha buni körüp: I atam, i atam, Israelning jeng harwisi wa' atl iqsekerli! — dep warqiridi. Andin u uni yene körēlmidi. U öz kiyimini tutup, ularni yirtip ikki parče qiliwetti. **13** Andin u Ilyasning uħiġidin chüshüp qalghan yépinchisini yerdin élip, Iordan deryasining qirghiqiġha qaytip keldi. **14** U Ilyasning üstdidin chüshüp qalghan yépinchisini bilen suni urup: «Ilyasning Xudasi Perwerdigar nedidur?», dédi. Élisha suni shundaq urghanda su ikkige bəlünandi; Élisha sudin ötüp ketti. **15** Yérixodiki peyghember Shagirtliri qarshi qirgaqta turup uni körđi we: «Ilyasning rohi Elishanıng üstdidur» dep uning aldigha bérrip, bash urup tezim qildi. **16** Ular uningga: Mana séning kemini liring arisida ellik ezimet bar; ötünimiz, bular għojxangni izdigili barsun. Perwerdigarning Rohi belkım uni kötürüp tagħlarning bir yéride yakki jilgħilarning biex teripide tashlap qoydimi, dédi. Lékin u: Siler héch ademni ewtmetenglar, dédi. **17** Emma ularning uni qistawérishi bilen u xijalet bolup: Adem ewtingħar, dédi. Shunga ular ellik kishini ewetti; bular tħek kün uni izzidi, lékin héch tapalmidi. **18** Ular Elishanıng yénigha qaytip kelgħe (Yérixoda turuwa tattu) u ulargha: Men derweqe silergie «Izdep barmangħar!» démidimmu? — dédi. **19** Sheherdiki ademler Élishaghha: Ghajjam kōrgendek, sheher özi obdan jaiddidur, lékin su nachar we tupraq tughħmastur, dédi. **20** U: Yéngi bir koza élip kélip, ichige tuz qoyup, manga béringħar, dédi. Ular uni élip kélip uningga berdi. **21** U bulaqning beshigha bérrip uningga tuzni tökti we: Perwerdigar mundaq deydu: — «Men bu sularni saqayttim; emdi ulardin qayta ölüm bolmyad we yerning tughħasliji bolmyad» — dédi. **22** Xuddi Elishanıng éytqan bu sözidek, u su taki bugün'ge qeder pak bolup keldi. **23** Élisha Yérixodin chiqip Beyt-Elge bard. U yolda kétip bargħanda, bezi

balilar sheherdin chiqip uni zangliq qilip: Chiqip ket, i taqir bash! Chiqip ket, i taqir bash! — dep warqirashti. **24** U burulup ulargha qarap Perwerdigarning nom bilen ulargha lenet oqudi; shuning bilen ormanliqtin ikki chishi éyiq chiqip, balillardin qiriq ikkini yirtiwetti. **25** U u yerdin kétip, Karmel téghigha bérüp, u yerdin Samariyeye yénip bardi.

3 Yehuda padishahi Yehoshafatning seltenitining on sekkizinchı yili, Ahabning oghli Yehoram Samariyede Israilgħa padishah bolup, on ikki yil seltenet qildi. **2** U özi Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilatti, lékin atisi bilen anisi qilghan derijide emes idi. U atisi yasatqan «Baal tüwrüki»ni élip tashlidi. **3** Lékin u Israilni gunahqa putlashturghan Nibatning oghli Yeroboamning gunahlirida ching turup, ulardin héch yanmudi. **4** Moabning padishahi Mésha nahayiti chong qoychi idi; u Israilning padishahiga yüz ming qoza hem yüz ming qochqarning yungini olpan qilatti. **5** Emdi shundaq boldiki, Ahab ölüp ketkendin kényin Moabning padishahi Israilning padishahiga yüz örtü. **6** U waqitta Yehoram padishah Samariyeden chiqip hemme Israilni [jeng üchün] éditilli. **7** U yene adem ewtitip Yehudaning padishahai Yehoshafatqa xewer bérüp: Moabning padishahai mendin yüz öridi; Moab bilen soqushqili chiqamsen? — dédi. U: Chiqimien; bizde méning-séning deydighan gep yoqtur, méning xelqim séning xelqingdur, méning atlirim séning atliringdur, dédi. **8** U yene: Qaysi yol bilen chiqayli, dep soridi. Yehoram: Biz Édom chölining yoli bilen chiqayli, dep jawab berdi. **9** Andin Israilning padishahai bilen Yehudaning padishahai Édomning padishahiga qoshulup mangdi. Ular yette kün aylinip yürüsh qilghandin kényin, qoshun we ular élip kelgen at-ulaghħargħha su qalmidi. **10** Israilning padishahai: Apla! Perwerdigar biz üch padishahni Moabning qoligha chūhsun dep, bir yerge jem qilghan oxshaydu, dédi. **11** Lékin Yehoshafat: Perwerdigardin yol sorishimiz üchün bu yerde Perwerdigarning bir peyghembiri yoqmu? — dédi. Israilning padishahining chakarlıridin biri: Ilyasning qoligha su quyup bergen Shafatning oghli Élisha bu yerde bar, dédi. **12** Yehoshafat: Perwerdigarning sóz-kalami uningga bar, dédi. Shuning bilen Israilning padishahai bilen Yehoshafat we Édomning padishahai uning qéshiga chūshüp bardi. **13** Élisha Israilning padishahiga: — Méning séning bilen néme karim! Öz atangning peyghemberliri bilen anangniq peyghemberlirining qéshiga bargħin, dédi. Israilning padishahai: Undaq démigin; chünki Perwerdigar bu üch padishahni Moabning qoligha tapshurush üchün jem qilghan oxshaydu, — dédi. **14** Élisha: Men xizmeti turuwatqan Perwerdigarning hayati bilen qesem qilimenki, eger Yehudaning padishahi Yehoshafatning hörmittini qilmighan bolsam, séni közge ilmighan yaki sanga qarimighan bolattim. **15** Lékin emdi bérüp bir sazchini manga élip kelinglar, — dédi. Sazchi saz chalghanda, Perwerdigarning qoli uning üstige chūshti. **16** U: Perwerdigar sóz qilip: «Bu wadining hemme yérite ora kolanglar» dédi, — dédi andin yene: **17** — Chünki Perwerdigar mundaq deydu: «Siler ya shamal ya Yamghur körmisenglarmu, bu wadi sugha tolup, özünglar bilen at-ulaghħirinġlar hemmisi su ichisiler». **18** Lékin bu Perwerdigarning neziride kichik ish bolup, u Moab nimu silerning qolliringħargħa tapshuridu. **19** Siler barliq mustehkem sheherlerni we barliq ésil sheherlerni bösüp ötüp, barliq yaxshi derexlerni késip tashlap, hemme bulaqlarni tindurup, hemme munbet ékinzarliqi tashlar bilen qaplap xarab qilisiler» — dédi. **20** We etisi etigenlik qurbanliq sunulghan waqtida, mana, su Édom zémimi tereptin ékip kélip, hemme yerni sugħa toshquzdi. **21** Emma Moablarning hemmisi: Padishahlar biz bilen jeng qilħi chiqiptu, dep angliġħan bolup,

sawut-qalqan kötireligüdech chong-kichik hemmisi chégrada tizilip septe turdi. **22** Ular etisi seherde qopup qarisa, kün nuri ularning udulidiki su üstige chūshkenidi; künning sholisida su ulargha qandek köründi. Ular: — **23** Bu qan iken! Padishahlar urushup bir-birini qirghān oxshaydu. I Moablar! Derhal oljinng üstige chūshüp bölišiwalayli! dédi. **24** Lékin ular Israilning leshkerġagħha yetkende, Israillar ornidin qopup Moablarga hujum qilishi bilen ular beder qachti. Israillar ularni sürtüp-toqay qiliwetti. **25** Ular sheherlerni weyran qilip, herbir adem tash élip, hemme munbet ékinzarliqi tolduru wetküche tash tashlidi. Ular hemme bulaq-qudqugħarni tindurup, hemme yaxshi derexlerni késiwetti. Ular Kir-Hareset shehirkidki tashlardin bashqa héch némini qaldurmidi. Shu sheherge bolsa, salgħa atqūħiħar uningħha chörgilep hujum qildi. **26** Moabning padishahai jengneng özige ziade qattiq kelginini körüp özi bilen yette yüz qilħawzni élip Édomning padishahiga hujum qilip bösüp ötüşke atlandi; lékin ular bösüp ötēlmid. **27** Shuning bilen textige warisliq qilghuchi tunji oghlini élip, sépilning töpaside uni köydürme qurbanliq qildi. U waqitta Israil Perwerdigarning qattiq qehrige uchrighanidi. Shuning bilen bu tħiċċi padishah Moab padishahtin ayrilip, herqaysi öz yurtigha kétishti.

4 Peyghember shagħirliridin birining tul qalghan xotuni Élīshagħa peryad qilip: Séning qulung bolghan méning érim ölüptu. Bili senki, séning qulung Perwerdigardin qorqqan adem id. Emdi qerz igisi méning ikki ogħlumni qulluqqha alħili keldi. **2** Élisha uningdin: Séning üchün néme qilay? Dégine, öyüngde némeng bar? — dep soridi. U: Dédi kining öyide kieki bir koza maydin bashqa héchnerse yoq, — dédi. **3** U: Bérüp hemme qoshnilaringdin chögüñ-koza, yeri bosh chöġün-kozilarni ötne alħiġ, ular az bolmisun. **4** Andin özüng bilen oħħalliring oyge kirgin, isħikni yéip hemme chöġün-kozilargħa may qachilighin. Toshqanlirini biri chetke élip qoqħin, — dédi. **5** Shuning bilen u u yerdin ayrilip oħħalliri bilen oyge kirip isħikni yapti. Oħħalliri chöġün-kozilarni uning aldigha élip kelgħed, u may quydi. **6** We shundaq boldiki, chöġün-kozilarning hemmisi tolghanda u oħġliha: Yene bir koza élip kel, dédi. Emma oghli: Emdi koza qalmidi, dédi. U waqitta may toxtap qalda. **7** Emdi u bérüp Xudaningu adimige xewer yetküzzi. U: Bérüp mayni seti wet, qerzinqni tħugetkien; andin qalghan pul bilen özüng we oħħalliringning jénni bęqingħi, dédi. **8** Bir künii Élisha Shunem sheħriġe bardi. U yerde bir bay ayal bar idu we u uni öz öyide tamaqqa tutup qalda. Shuningdin kéisin herqachan u yerdin ötüp mangsa, u uning oyige kirip ghizalinnat. **9** Bir künii u öz érige: Bu yerdin daim tħidqan kishi Xudaningu bir muqeddes adimi ikenlikini bilip yettim. **10** Biz ögzide uningħha bir kiekkirek öysalayli. Uningħha öyde kariwat, shire, orunduq we chiraghda teyyarlap bèrejli; we shundaq bolsunki, u qachanla yérimizgħha kelse shu öyde tursun, — dédi. **11** Emdi peyghember bir kiuni u yerge kelgħende, shu balixanigha kirip yétip qalda. **12** U öz xizmetkari Gehażiġha: Sen u Shunemliks ayalni chaqirghin, dédi. U uni chaqirghanda, ayal uning qéshiga keldi. **13** Peyghember xizmetkarha: Sen uningħha: «Sili bizzinq ghémimizni yep mushundaq özlirini kop aware qildila; men sili üchün néme qilip bèrej? Padishahqa yaki qoshun serdariga birer teleplirini yetküzeymu?» — dégin, dédi. Ayal buningħha jawab bérüp: — Men öz xelqim arisida yashawatimen, boldi! dédi. **14** Emdi Élisha Gehażidin, uningħha néme qilip bérish kerek? — dep soridi. Gehazi: Uning oħġu balisi yoq iken, we érimu qéri iken, dédi. **15** U: Uni chaqirghin, dédi. Ayalni chaqiriwid, ayal isħikke kélip turdi. **16** Peyghember uningħha: Kéler yili texminn mushu

waqitta quchaqlırıda bir oghullıri bolıdu, dédi. U: Yaq, i ghojam! I Xudanıg adımı, dédikinge yalghan ýýtmighın, dédi. **17** Emdi Élisha uninggha dégendek u ayal hamılıdar bolup, ikkinchi yili békütlgen waqitta oghul tugħdi. **18** Bala östüp chong boldi. Bir künü shundaq boldiki, u atisi bar yerge, ormichilarning qeshiga chiqip ketti. **19** U atisigha: Way beshim, way beshim, dep waysidi. U xizmetkarıgha, uni anisining qeshiga élip bargħin, dédi. **20** U uni kötürlüp anisining yénigha apirip qoysi. Bala anisining étikide chūshkiche olturdi, andin ölüp qaldi. **21** Andin anisi chiqip, uni Xudanıg adiminig öyidiki kariwatqa yatquzup qoyp, ishikni yépип chiqip ketti. **22** U érimi chaqırıp uninggha: Ghulamardin birini mangdурghin, u bir ésheknı élip kelsun; men uni chapturup, Xudanıg adiminig qeshiga derhal bérıp kéley, dédi. **23** Éri uninggha: Némishqa uning qeshiga bügün barisen? Bügün ya yéngi ay ya shabat künü bolmisa, dédi. Ayalı uninggha, Hemme ish tinchliq — dédi. **24** U ésheknı toqtutup ghulamığha: Ittik heydep mang; men démigüche toxtimighın, dédi. **25** Shuning bilen u Karmel téghigha bérıp Xudanıg adımı aldığha keldi. We shundaq boldiki, Xudanıg adımı uni yiraqtınlı körüp öz xizmetkarı Gehazığha: Mana Shunemlik ayal kéliyatidu; **26** Sen uning aldığha yügürüp bérıp uningdin: Sili tinchliqmu? Erliri tinchliqmu? Balılıri tinchliqmu? — dep sorıghin, dédi. — Hemme ish tinchliq, dep ýettyi ayal. **27** Emdi tagħqa chiqip Xudanıg adiminig qeshiga kelgende, u uning putlurini quchaqlidi. Gehazi uning yénigha bérıp uni ittiwetmekħi boldi; lékin Xudanıg adımı: — Uni öz ixtiyarığha qoqħiġi; chünki uning köngħi intayin sunuq we Perwerdigar bu isħni manga démey yosħuruptu, dédi. **28** Ayal: Men għojam din bir oghul tilidimmu? Manga yalghan söz qilmighin, dep sendin ötünmidimmu? — dédi. **29** Peyghember Gehazığha: — Bélingni ching bagħlap, méning hasamni élip mangħin. Birsgie uchrisang, uningħha salam qilmighin, borsi sanga salam qilsa, sen uningħha jawab bermigin. Méning hasamni balining yüzige qoqħiġi, dédi. **30** Balining anisi: Perwerdigarning hayati bilen we séning hayating bilen qesem qilimkeni, sendin ayyrilmayen, dédi. Elisha ornidin turup uning keynidin egeseti. **31** Gehazi ulardin burun bérıp hasisini balining yüzige qoqħanidi. Emma héch awaz yaki tiwħiħ chiqmedi. Shuning bilen u yénip Élishanıg aldığha bérıp uningħha: Bala oyghanmido, dédi. **32** Élisha oyge kélip qarisa, mana, bala uning kariwitida ölük yatatti. **33** U bala bilen özini ayrim qaldurup, ishikni yépiwétip Perwerdigargħa dua qildi. **34** Andin u kariwatqa chiqip balining üstige özini qoyp aghżini uning aghżiġha, közlinni uning közħirige, qollirini uning qollirigha yéqip yatti. Shuning bilen balining bedini issishqa bashħidi. **35** U chūshüp öyre u yaq-bu yaqqba ménġip andin yene kariwatqa chiqip yene balining üstige égħildi. U waqitta bala yette qétim chūshkūrdi, andin közħirini acht. **36** Peyghember Gehazini chaqırıp uningħha: Shunemlik ayalni chaqirħiġ, dédi. U uni chaqırıp qoysi. U Élishanıg yénigha kelgende. U uningħha: Oghullirini kötürlüp alsila, dédi. **37** U oyige kiripla uning ayiħi aldığha yiqlip düm yatti, bési yerge tegħküdeq tezim qildi. Andin öz oghlini kötürlüp chiqip ketti. **38** Élisha Gilgalħa yénip bard. Shu chaghda yurta acharchiliq bolgħanidi. Peyghemberlerning shagħirli ēl Élishanıg yénida oltrugħanda u öz xizmetkarıgha: Sen chong qazannu ésip peyghemberlerning shagħirliħha sharpa pishurup bergen, dédi. **39** Ulardin borsi otyash tergli dalħha chiqip yawa qapaq pélirkini tépip, uningħen yawa qapaq üzüp étikini toldurup kélip, toghrap qazan'għa saldi; chünki ular bularning ziyanliq ikenlikini bilmeytti. **40** Andin ular yengħar dep ademlerge usup berdi. Lékin ular tamaqni yégili bashħiġħanda: I Xudanıg adımı,

qazanda ölüm bar, dep warqirashti. Héchkim uningdin yéyelmidi. **41** Élisha: Azraqqine un élip kelingħlar, dédi. U shuni qazan'għa tashħap: Xelqqe usup bergen, yésun, dédi. We mana, qazanda héch zeher qalmidi. **42** Emdi Baal-Shalishahdin bir adem kélip, Xudanıg adimige arpa hosulining tunji méwisdin ash-nan, yeni yiğirme arpa nanni we bir xalta kōk bashni élip keliwi, u: Xelqqe yégili aldığha qoqħiġi, dédi. **43** Uning xizmetkar: Shuni bir yüz ademning aldida qandaq qoyalaymen? dédi. Élisha: Xelqqe yégili bergen; chünki Perwerdigar mundaq deydu: Ular yeedu we uningdin éship qalidu, dédi. **44** Shuning bilen u shuni ularning aldida qoysi; ular yédi we del Perwerdigarning déginidek, uningdin éship qalidu.

5 Suriye padishahining qoshun serdarı Naaman öz għojisining aldida tolimu qedirlendi we izzettlendi, chünki Perwerdigar uning qoli arqliq Suriyege nusretler bergenidi. U batur jengħi bolghini bilen, lékin maxaw késilige giriptar bolup qalghanidi. **2** Emdi Suriyler top-top bolup, bulangħi liqqaq chiqip Israieldin bir kichik qizni tutup kelgenidi; bu qiz Naamanning ayalinining xizmitini qilatt. **3** U xanimħha: Kashki, méning għojam Samariyediki peyghemberning qeshida bolsidi! U uni maxaw késilidin saqaytatt, dédi. **4** Naaman bérıp xojisiga: — Israelning yurtidin bolghan kichik qiz mundaq-mundaq ýetti, dédi. **5** Suriye padishahi: Yaxshi! Sen bargħin, men Israelning padishahiga bir mektup ewetimen, dédi. Naaman on talant kümħiż bilen alte ming shekel altun we hem on kishilik kiyimni élip Israileħha bardi. **6** U mektupni Israelning padishahiga apirip tapshurup berdi. Mektputa: — «Bu mektup sanga yetkende bilgeysenki, men öz xizmetkarim Naamanni séning qeshingħha mangdurdum. Sen uni maxaw késilidin saqaytqasen», dep pütġleni. **7** Israelning padishahi xetnqi oqup bolup, öz kiyimlirini yirtip-yirtiwti we: — Men Xudamu? Kishini öltürüp hem tiridħureleymennu? Némishqa u kishi: — Bu ademni maxaw késilidin saqaytqin, dep hawale qilidu? Qéni, oylini körinx, u derweġe men bilen jeng qilgħi bahane izdeydu, dédi. **8** We shundaq boldiki, Xudanıg adımı Élisha Israelning padishahining öz kiyimlirini yirtqinini angħiġandha, padishahqa adem ewitip: Némishqa öz kiyimliringni yirtting? U kishi hazir bu yerge kelsun, andin u Israilda bir peyghember bar iken dep bilidu, dédi. **9** Naaman atliri we jeng harwisi bilen kélip, Élishanıg oyining isħiki aldida toxtidi. **10** Élisha bir xewerċini mangdurup Naaman'għa: — Bérıp lordan deryasida yette qétim yuyunup keljin; shundaq qilsang etħlirng eslige kélip pakiz bolisen, dédi. **11** Lékin Naaman achħiqliñi yénip kélip: — Mana, u choqum chiqip, méning bilen körishidu, ore turup Xudasi Perwerdigarning namigha nida qilip, [yara] jaġnejn ixtid qoloni silkip, maxaw késilini saqaytidu, dep oylap kelgenidim. **12** Demeshqnejn deryaliri, yeni Abarna bilen Farpar [deryasining suliri] Israelning hemme suliridin yaxshi emesu? Men ularda yuyunsam pakiz bolmamdīm? — dédi. U qattiq għeżeplinip burulup yolgha chiqti. **13** Lékin uning xizmetkarli uning qeshiga bérıp: — I atam, eger peyghember silige āġiħ bir isħni tapilighan bolsa, qilmasmidila? Undaq bolghan yerde, u silige sugħha chūshüp yuyunup, pakiz bolisila, dégen bolsa shundaq qilmamla? — déyishti. **14** Shunga u chūshüp, Xudanıg adiminig sózige binaen lordan deryasida yette qétim chomħaudi. Shuning bilen uning éti paklinip, kichik balining étidek bolup saqaydi. **15** Shuning bilen u barliq hemraħħli bilen Xudanıg adiminig qeshiga qaytip kélip, uning aldida turup: — Mana emdi pütktul yekk yuzide Israieldin bashqa yerde Xuda yoq iken, dep bilip yettim; emdi hazir, öz kemienengdin bir sowġħatni qobul qilgħiġi, dédi. **16** Lékin Élisha: Men xizmitide

turuwatqan Perwerdigarning hayatı bilen qesem qilmenki, héch némini qobul qilmasmen, dédi. [Naaman] tola ching turuwalismu, héch qobul qilmidi. **17** Andin Naaman mundaq dédi: — Eger qobul qilmisang, keminengge topidin ikki qéchir yük bérilsun; chünki kemineng bundin kényin Perwerdigardin bashqa héchqandaq ilahlarga köydürme qurbanlıq yaki inaqliq qurbanlıqını keltümyedu. **18** Lékin Perwerdigar keminengning shu bir ishini kechürüm qilgay: ghojamming özi Rimmonning butxanisiga sejde qilmaq üçhün krigende, méning qolumgha yölense men Rimmonning butxanisida tiz püksem, mushu amalsız tiz pükkinim üchün Perwerdigar men keminengni kechürgey, dédi. **19** Élisha uningga: — Sen aman-xatirjemlikte ketkin, dédi. U uningdin ayrılip azhine yol mangdi. **20** Lékin Xudanig adimi Élishaning xizmetkarı Gehazi könglide: — Mana, u Suriyelik Naaman élip kelgen nersiliridin ghojam héchnémini almay, uni bikar ketkizüwétipti. Lékin Perwerdigarning hayatı bilen qesem qilmenki, men uning keynidin yügürüp bérip, uningdin azraq bir nerse alay, dep oylidi. **21** Shuni dep Gehazi Naamanning keynidin bardı. Naaman bir kimning keynidin yügürüp kéliwatqinini körüp, harwisdin chüshüp uning aldigha bérip: Hemme ish tinchliqmu? — dep soridi. **22** U: — Tinchliq, — dédi, — emma ghojam méni mangdurup; Mana emdi Efraim taghliqidin peyghemberlerning shagirtliridin ikki yigit qéshimga keldi. Bularغا bir talant kümüş bilen ikki kishilik kiyim bersile, dep éytti, — dédi. **23** Naaman: — İkki talant kümüşni qobul qilghin, dep uni zorlap ikki talant kümüşni ikki xaltığha chéqip, ikki kishilik kiyimni chiqirip berdi. Bularni Naaman għulamliridin ikki yigitke yüdküzdzi; ular Gehazining aldida bularni kötürüp mangdi. **24** U turghan döngge yetkende bularni ularning qolliridin élip öýige tiqip qoydi; andin bu ademlerni ketkizüwti. **25** Andin u ghojisining aldigha kirip turdi. Élisha uningdin: — I Gehazi, nege bérip kelding? — dep soridi. U jawab bérip: Qulung héchyerge barmidi, — dédi. **26** Élisha uningga: — Melum bir kişi harwisiidin chüshüp, keynige yénip, séning aldinggħha kelgende, méning rohim shu chaghda séning bilen birge bargħan emesu? Bu kishiler kümüş bilen kiyim, zeytin bagħliri bilen üzümzarlar, qoy bilen kala, malayar bilen kénizeklerni qobul qildiġħan waqtimu? **27** Lékin hazır Naamanning maxaw késili sanga hem neslingge menggiğ chaplishidu, — dédi. Shuning bilen u Élishaning qéshidin chiqqanda qardek aq bolup qaldı.

6 Peyghemberlerning shagirtliri Élishagħa: — Mana bizżeq séning aldingda turuwatqan yérimiz tar keldi. **2** Iordan deryasining boyigha bérip, heribermiż birkien yaghach élip, shu yerde turidighan'ha bir turalghu öy yasayli, — dédi. — Béringlear, dep jawab berdi u. **3** Ularning biri yene: — İllipat qilip qeminiliring bilen birge bargħin, dédi. U: — Bille baray, dédi. **4** U ular bilen mangdi. Ular Iordan deryasigha bérip, derex készishke bashlidi. **5** Lékin ularning biri derex késiwatqanda paltining bésħi sugħha chüshüp ketti. U warqirap: — Way għojam, bu ötne alghan palta id, dédi. **6** Xudanig adimi: Nege chūshti, dep soridi. U chūshken yerni körsitip berdi. U bir shaxni késip, uni sugħha tashħilwid, Paltining bésħi leylep chiqt. **7** U: Uni qolunġħha algin, déwid, u kishi qolini uzutup uni tutuwaldi. **8** Suriyening padishahi Israel bilen jeng qiliwatatti. U öz xizmetkarlı bilen meslihetlişhip, palanchi-pokunchi yerde bargħa tikimen, dep békitteti. **9** Xudanig adimi Israelning padishahiga xewer ewitip: — Sen palanchi-pokunchi yerge bérishhtin éhtiyat qilgħin, chünki Suriyeler u yerge chūshmekħi, dédi. **10** U waqtılarda Israelning padishahi Xudanig adimi özige körsetken jayħha adem ewetip

u yerdiki ademlirige éhtiyat qilishni agħalandurdi. Bundaq ish birqanche qétim boldi. **11** Buning sewebidin Suriyening padishahi könglide qattiq achchiqlinip, öz xizmetkarlırini chaqirip ulardin: — Arimizdin kimning Israelning padishahini turidighanlıqını manga körsitip bermesilər?! — dep soridi. **12** Lékin xizmetkarlırining biri: — I għojam padishah undaq emes; belki Israilda turidighan Élisha dégen peyghember sen yatqan hujranga qilghan sözliringni Israil padishahiga étip bérivid, — dédi. **13** U: Bérip uning nedek ikenlikini paylap kelingħar, men adem mangdurup uni tutup kéley, dédi. Ular: — U Dotan shehiride iken, dep xewer qildi. **14** Shuning bilen u shu yerge atliqlar, jeng harwilri we zor bir qoshunni mangdurdi. Ular kēchis yétip kēlip sheherni qorshiwal. **15** Xudanig admiring malīyi seherde turup chiqsa, mana, bir atliqlar we jeng harwilri qoshuni sheherni qorshiwalghanidi. Malay uningga: Apla, i għojam, qandaq qilarim? — dédi. **16** Lékin u: Qorqmighiñ; mana biz bilen birge bolghanlar ular bilen birge bolghanlardin köptur, dédi. **17** Emdi Élisha dua qilip: I Perwerdigar, malayimming közlini köreleydighan qilip achqaysen, dédi. U waqtita Perwerdigar yigitning közlini achtí we u eyni ewħalni kōrdi; mana, pütkil tagħi Elishani chörudep turghan yalqunluq at we jeng harwilri bilen tolghanidi. **18** Suriyeler chūshüp u terepke kelgende, Élisha Perwerdigargħa dua qilip: Bu xelqni korluq bilen urghin, dédi. Shuning bilen U Élishaning tiliki boyiche ularni korluq bilen urđi. **19** Élisha ularġha: Bu [siler izdigen] yol emes we [siler izdigen] sheher emes; méning keynidin egħiġingħar, silerni siler izdigen ademming qéshiga bashlap baray, dep ularni Samariyege bashlap bardı. **20** We shundaq boldiki, ular Samariyege kiegħed Élisha: I Perwerdigar, ularning közlini köreleydighan qilip achqaysen, dédi. Perwerdigar ularning közlini achtí; we mana, ular Samariyening otturisida turatti. **21** Israelning padishahi ularni kōrgende Élishadin: I atam, ularni öltürüwétemu? ularni öltürüwétemu? dep soridi. **22** U: — Sen ularni öltürme; hetta özüng qilich we oqyaying bilen esir qilgħanliringi öltürmeydighan yerde, bularni öltürüshke bolamt? Eksie, ularning aldiġħan na, su qoqħin; shuning bilen ular yep-ichip öz għoġiġha yénip ketsun, dédi. **23** Shundaq qilip, u ularġha chong ziyapet berdi; ular yep-ichip bolghandin kényin, andin ularni yolħa saldi. Ular għoġiġingha yénigha qaytti. Shuningdin kényin Suriyedin bulangħħilar shaykiliri Israelning zéminiga qayta bésip kirmidi. **24** Kéyin shundaq boldiki, Suriyening padishahi Ben-Hadad pütkil qoshunini yighip Samariyeni muhasirige aldi. **25** Shuning bilen Samariyede zor aħħarċiqli boldi. Ular uni shunche uzun qamal qıldiki, bir ēshek bésħi seksen shekel kümüşke, we kepter mayiqin bir-chinisining töttin biri besh shekel kümüşke yearatty. **26** Israelning padishahi sépilning üstdin ötkende, bir ayal uningga: I għojam padishah, yarden bergħi! dep peryad köttdi. **27** U: Eger Perwerdigar sanga yarden bermise, men sanga qandaq yarden qilay? Ya xamandin ja üzüm kólchikidin yarden tépilamu?, — dédi. **28** Padishah emdi uningdin yene: Néme derding bar? dep soridi. U: Mana bu xotun manga: Oghlunġni bergen, biz uni bügħi yeyli. Ete bolsa méning oħglumni yeymiz, dédi. **29** U waqtita biz méning oħglumni qaynitip pishurup yédu. Etisi men uningga: Emdi sen oħglunġni bergen, uni yeyli désem, u öz oħglini yosħurup qoydi, — dédi. **30** Padishah ayalning sözini anglap kiyimlirini yirtip-yirtiwti. U sépilda kétiwaqtqanda, xelq uning kiyimining ichige, yeni étige böz kiygenlikini körüp qaldi. **31** [Padishah]: — Eger Shafatning oħgli Élishaning bésħi bügħi ténideq qalsa, Xuda méning bésħimmi alsun we uningdinmu artuq jazalislun! — dédi. **32** Emma Élisha öz öyide olturnati; aqsaqallarmu

uning bilen bille olturghanidi. Padishah uning aldigha bir ademni mangdурганиди. Лéкин xewerchi u yerge ýetip barmayla, Élisha aqsaqallargha: — Mana bu jallatring balisining beshimmi alghili adem mangdурганлигини кóрдүнгларму? Emdi xewerchi kelgende ishikni ching taqap ichidin tiriwélinglar. Mana uning keynidin kelgen ghojisining qedimining awazi angliniwatmadu? — dédi. 33 U ular bilen sözlishiwatqanda, mana xewerchi uning qéshiga chüshüp kéliп: «Padishah: «Mana bu bayalı'apetning özi Perwerdigar teripidin keldi; men zadi néme dep Perwerdigargha yene ümid baghliyalarmen?» deydu, dédi.

7 Élisha: Perwerdigarning sözini anglanglar! Perwerdigar mundaq deydu: — Ete mushu waqtılarda Samariyening derwazisida bir xalta aq un bir shekelge we ikki xalta arpa bir shekelge sétilidu, — dédi. 2 Emma padishah bélükini tutup mangghan qoshun emeldari bolsa, Xudanıng adimige: Mana, hetta Perwerdigar asman'għa tünglük achsimu, undaq ishning bolushi mumkinmu?! dédi. U: — Sen öz közung bilen körisen, lékin shuningdin yémeysen, dédi. 3 Emdi derwazining tiwide töt maxaw késili bar adem olturatti. Ular bir-birige: Néme üchün mushu yerde ölümmi tütip olturımız? 4 Sheherge kireyli dések, sheherde acharchiliq bolghachqa, u yerde ölimiz; bu yerde oltursaqmu ölimiz. Qopup Suriyelarning leshkergahiga kéteyli. Ular bizni ayisa tirk qalımız; bizni öltüreyil dése ölimiz, xalas, — déyishti. 5 Shuni dep ular kechqurun Suriyelarning leshkergahiga bargħili opti. Leshkergahining qéshiga ýetip kelgende, mana héch kishi yoq idi. 6 Chünki Perwerdigar Suriyelarning leshkergahiga jeng harwiliri, atlar we zor chong qoshunning sadasini anglatqanidi. Shuni anglap ular bir-birige: Mana, Israillıning padishahi bishek Hittiyelarning padishahlırını we Misirliqlarınning padishahlırını üstümizge hujum qilgħili yalliwaqt, déyishti; 7 kechqurun qozgħilip chédirlirini, at bilen ésheklirini tashlap leshkergahni shu péti qoyup, öz janlirini qutquzuh üchün beder qachqanidi. 8 Maxaw késili bar ademler leshkergahning yénigha kélip, bir chédirgha kirip, yep-ichip uningdin kümüş bilen alturni we kiyimlerni élip yosħurup qoysushti. Andin ular yénip kélip, yene bir chédirgha kirip u yerdiki oljinumu élip yosħurup qoysushti. 9 Andin ular bir-birige: Bizning bundaq qilghinimiz durus emes. Bugün qutluq xewer bar kiñdur, lékin biz tinmay turuwatimiz. Seherlige qalsaq bu yamanlıq beshimizħa chüshidu. Uning üchiń emdi béríp padishahnıng ordisidiklerge bu xewerni yetküzeysi, dédi. 10 Shuning bilen ular béríp sheherning derwazisidiki pasibanlarni chaqirip ulargħa: Biz Suriyelarning leshkergahiga chiqsaq, mana héchkim yoq iken, hetta ademning shespesimu yoqtur; belki atlar bagħlaqliq, éshekler bagħlaqliq bolup, chédirlar eyni péti turidu, dédi. 11 Derwazidiki pasibanlar shu xewerni towlap ēlan qilip, padishahnıng ordisigha xewer yetküzdi. 12 Padishah kéchisi qopup xizmetkarlirığha: — Men Suriyelarning bizżeq néme qilmaqchi bolghinini silerge dep béréy. Ular bizning acharchiliqta qalghinimizni bilip, leshkergahdin chiqip dalada mökünūwélip; — Israillar sheherdin chiqsa, biz ularni tirik tutup, andin sheherge kireleymiz, déyishken gep, dédi. 13 Xizmetkarliridin biri jawab béríp: — Birneħċhe kishini sheherde qalghan atlardin beshni élip (ularning aqiwitu bu yerde qalghan Israillıning barliq kishiliringinidin, hetta halak bolgħalnarmingidin better bolmaydu!), ularni körüp kēlħiske eweteyli, dédi. 14 Shuning bilen ular ikki jeng harwisi bilen ularha qatidighan atlarni teyyar qildi. Padishah ularni Suriyelarning qoshunningin keynidin ewetip: — Béríp ehwalni körüp kēlīngħar, dep buyrudi. 15 Bular ularning izidin lordan deryasighiċċe qogħlap bard; we mana,

pütkiż yol boyi Suriyeler aldirap qachqanda tashliwetken kiyim-kéchek we herxil eswab-üsküniler bilen tolghaniidi. Elchiler yénip kéliп padishahqa shuni xewer qildi. 16 U waqitta xelq chiqip Suriyelarning leshkergahidin oljilarni talidi; shuning bilen Perwerdigarning ýetqan sözidek, bir xalta aq un bir shekelge, ikki xalta arpa bir shekelge sétildi. 17 Emdi padishah bilikini tutup mangħħan hélio emeldarni derwazini bashqurushqa teyinlep qoqħanidi. Emdi xalayiq derwazidin [étılıp chiqqanda] uni dessep-cheysi w-ashu we shuning bilen u öldi. Bu ish padishah Xudanıng adimini tutmaqchi bolup, uning aldigha bargħanda, del Élisha ýetqandek boldi. 18 Shuning bilen Xudanıng adimi padishahqa ýetqan shu söz emelge ashuruld: «Ete mushu waqtılarda Samariyening derwazisida ikki xalta arpa bir shekelge we bir xalta aq un bir shekelge sétilidu. 19 Emma hélio emeldar Xudanıng adimige: — «Mana, hetta Perwerdigar asman'għa tüngħi aktħamu, undaq bir ishning bolushi mumkinmu?» dégenidi. U: — «Sen öz közung bilen körisen, lékin shuningdin yémeysen», dégenidi. 20 Uningħha hem del shundaq boldi; chünki xelq uni derwazida dessep öltürġenidi.

8 Élisha özi oħħlini tirildürgen ayalgha nesihet qilip: — Sen we öz öydikiliring bilen béríp, qeyerde olturghudek jay tapsang, u yerde turghin; chünki Perwerdigar: — Acharchiliq bolsun, dep békitti. Bu acharchiliq zéminda yette yilgħiche tütgimeydu, dédi. 2 Shuning bilen u ayal Xudanıng adimi ýetqandek öz öydikiliri bilen béríp, Filistiyelarning yurtida yette yilgħiche turid. 3 We shundaq boldiki, yette yil ötkende, ayal Filistiyelarning yurtidin yénip keldi; u padishahtin öyi bilen zéminini özige qayturup bérishni iltimas qilgħili bardi. 4 Shu waqitta padishah Xudanıng adimining xizmetkari Gehazi bilen söħlisħip uningga: — Élisha qilgħan hemme ulagh emmellerni manga bayan qilp bergen, dewatati. 5 We shundaq boldiki, u padishahqa Élishanıng qandaq qilip bir ölküni tirildürgenlikini dep bérīwatqanda, Élisha oħħlini tirildürgen shu ayal padishahtin öz öyi we zéminini qayturup bérishni iltimas qilgħili keldi. Gehazi: — I padishah għojjam, mana, bular men ýetqan ayal we Élisha ölümdin tirildürgen oħħli del shu, dédi. 6 Padishah ayaldin sorivid, u shu weġeni uningga dep berdi. Shuning bilen padishah bir aghwatni belglep: — Uning hemme teelluqatlini yandurup bergen we shuningdek öz yurtidin ketken kündin tartip bu waqtqieħe yéridin chiqqan hosulning barliq kirimini uningga bergen, dédi. 7 Emdi Élisha Suriyening padishahi Ben-Hadad késel yatqinida Demeshqke keldi. Padishahqa: Xudanıng adimi bu yerge keldi, dep xewer bérildi. 8 Padishah Hazaelge: — Özüng bir sowħha élip, Xudanıng adimining aldigha béríp uning bilen körħiħ, u arqiliq Perwerdigardin ménien toghramda: «U bu késeldin saqiyamdu, saqaymaydu» dep sorighin, — dédi. 9 Shuning bilen Hazael uning bilen körħiħ, — dédi. 10 Shuning bilen Hazael: — Özüng bir sowħha élip, Xudanıng adimi bu yerge keldi, dep xewer bérildi. 11 Padishah Hazaelge: — Özüng bir sowħha élip, Xudanıng adimining aldigha béríp uning bilen körħiħ, u arqiliq Perwerdigardin ménien toghramda: «U bu késeldin saqiyamdu, saqaymaymennu?» dep soraydu, — dédi. 12 Élisha uningga: — Béríp uningga: — Choqum saqiyisen, dep ýetqin. Lékin Perwerdigar manga qandaqla bolmissu u choqum olidu, dep wehiy qildi, dédi. 13 Xudanıng adimi taki Hazael xijil bolup ketkūche uningga tikilip qarap turdi, andin Xudanıng adimi yighħlashqa bashħidi. 14 Hazael: — Għojjam némishqa yighħayla! dep soridi. U: — Men séning Israillar qilidighan yaman isħħirlingni bilimen; chünki sen ularnej qorħanġi kóddi, yigħix qalha, — dédi. 15 Xudanıng adimi taki Hazael xijil bolup ketkūche uningga tikilip qarap turdi, andin Xudanıng adimi yighħlashqa bashħidi. 16 Hazael: — Għojjam némishqa yighħayla! dep soridi. U: — Men séning Israillar qilidighan yaman isħħirlingni bilimen; chünki sen ularnej qorħanġi kóddi, yigħix qalha, — dédi. 17 Hazael: — Menki ittek bir qulung néme idim, undaq ulagh isħħarri qilalatim? Élisha: — Perwerdigar manga séning Suriyening padishahi bolidiġħanliqngi melum

qildi, dédi. **14** U Élishaning qéshidin chiqip ghojisining yénigha bardi. Ben-hadad uningdin: — Élisha sanga néme dédi, dep soridi. U: — U manga silining toghriliririda, choqum saqydu, dep éytti, dédi. **15** Etisi Hazael bir parche bözni élip, sugha chilap padishahning yúzini etti. Shuning bilen u öldi; we Hazael uning ornida padishah boldi. **16** Israilning padishahi, Ahabning oghli Yoramning seltenitining beshinchı yilda, Yehoshafat téxi Yehudanıng padishahi waqtida, Yehoshafatning oghli Yehoram Yehudanıng padishahi boldi. **17** U padishah bolghanda ottuz ikki yashta bolup, Yérusalémda sekkinz yil seltenet qildi. **18** U Ahabning jemeti qilghandek Israil padishahlirining yolda yúrdi (chünki uning ayalı Ahabning qizi idi); u Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qildi. **19** Lékin Perwerdigar Dawutqa: — Séning bilen oghulliringha «menggú öchmeydighan chiragh» bérímen dégen wedisi tüpeyliden u Yehudani xarab qilishni xalimidi. **20** Uning künnliride Édom Yehudanıng idare qilishiga isyan kötüürüp, azad bolup öz aldigha bir padishahlıq tiklidi. **21** Shuning bilen Yoram hemme jeng harwiliri bilen yolgha chiqip Zair shehirige ötti. U kéchisi ornidin turup, özini we jeng harwilirining serdarlirini qorshiwalghan Édomlarga hujum qılıp, ularni meghlup qildi; lékin axirida [Yehuda] leshkerliri öz öylirige qéchip ketti. **22** Shuning bilen Édomlar Yehudanıng hökümranlıqidin bügün'giche azad boldi. U waqitta Libnahmu isyan kötürüp azad boldi. **23** Emdi Yoramning bashqa ishliri hem qilghanlirining hemmisi bolsa «Yehuda padishahlirining tarix-tezkirilri» dégen kitabta pütlügen emesmidı. **24** Yoram öz atabowlırları arısida uxıldı we «Dawutning shehiri»de ata-bowlırınning yénida depne qilindi. Oghli Ahaziya uning ornida padishah boldi. **25** Israilning padishahi, Ahabning oghli Yoramning seltenitining on ikinchi yili, Yehuda padishahi Yehoramning oghli Ahaziya Yehudagha padishah boldi. **26** Ahaziya padishah bolghanda yigirme ikki yashta bolup, Yérusalémda bir yıl seltenet qildi. Uning anisining ismi Ataliya idi; u Israil padishahı Omrining qizi idi. **27** [Ahaziya] Ahabning jemetining yolda yürüp Ahabning jemeti qilghandek, Xudanıng neziride rezil bolghanni qildi; chünki u Ahabning kük'oghlı bolup uningga hemjemet idi. **28** Ahabning oghli Yoram Suriyenig padishahi Hazaél bilen Giléadtiki Ramotta soquşqanda Ahaziya uningga hemdemliship soquşqqa chíqqanidi. Suriyler Yoramni zeximlendürdi. **29** Yoram padishah Ramahda Suriye padishahi Hazaél bilen soquşqanda Suriylerdin yégen zexmini dawalitish üchün, Yizreelge yénip keldi. Ahabning oghli Yoram késel bolghachqa, Yehudanıng padishahi, Yehoramning oghli Ahaziya uni yoqlighili Yizreelgimu bardı.

9 Élisha peyghember peyghemberlerning shagirtliridin biniri chaqırıp, uningga: — «Bélingni bagħlap bu may qachisini qolungħha élip, Giléadtiki Ramotqa bargħin. **2** U yergħe bargħanda Nimshining newrisi, Yehoshafatning oghli Yehuni tépip, öyige kirip, uni öz buraderliri arısidin ornidin turghuzup, ichkiriki öyge bashlap kir. **3** Andin qachidiki mayni bésigha quyup: Perwerdigar mundaq deydu: — Men séni Israileħha padishah bolushqa mesih qildim, dégin; shuni dep bolupla ishkni échip, qéchip chíqqin, hayal bolma» — dédi. **4** Shuning bilen shu yash peyghember yigit Giléadtiki Ramotqa bardı. **5** U yergħe kelgende, mana, qoħħunning serdarliri u yerde oltrattu. U: — I serdar, sanga bir sözüm bar, dédi. Yehu: — Qaysimizgha? — dep soridi. U: — Sanga, i serdar, dédi. **6** U qopup öyge kirdi. Yigit bésigha mayni quyup uningga mundaq dédi: Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — Men séni Perwerdigarning xelqige, yeni Israileħha padishah bolushqa mesih qildim. **7** Sen öz ghojang Ahabning jemetini yoqitsen; chünki

öz qullirim peyghemberlerning qéni üchün we Perwerdigarning hemme qullirining qéni üchün Yizebeldin intiqam alay. **8** Ahabning pütkül jemeti yoqlidu; Ahabning jemetidin Israileħha hemme erkekłerni hetta ajiz yaki méyip bolsun hemmisini halak qilimen. **9** Men Ahabning jemetini Nibatning oghli Yeroboamning jemetidek we Axiyahning oghli Baashanıng jemetidek yoq qilimen. **10** Itlar Yizebelni Yizreeldeki shu parche yerde yeedu. Héchkim uni depne qilmaydu. Shuni dep bolupla yigit ishikni échip qéchip ketti. **11** Yehu öz ghojisining xizmetkarlirining qéshiga yénip chíqqanda, ular uningdin: — Hemme ish tinchliqmú? Bu telwe séni néme ish bilen izdep keptu? — dep soridi. U ularilha: Siler shu kishi we uning sepsetelirini bilisiler, — dédi. **12** Ular: Yalghan éytma! Bizge dep bergeine! déwidu, u: — U manga mundaq-mundaq dep, Perwerdigar mundaq deydu: — «Séni Israilning üstide padishah bolushqa mesih qildim» dep éytti — dédi. **13** Shuning bilen ularning hemmisi tonlirini sélip, pelempye deyip uningga payandaz qildi. Ular kanay chélib: «Yehu padishah boldi!» dep jakarlashti. **14** Shuning bilen Nimshining newrisi, Yehoshafatning oghli Yehu Yoramni uestlimekchi boldi. U waqitta Yoram bilen barlıq Israillar Giléadtiki Ramotta turup, u jayni Suriyenig padishahi Hazaélning hujumidin muhapizet qiliwatatti. **15** Emdi Yoram padishah Suriyenig padishahi Hazaél bilen soquşqanda Suriylerdin yégen zexmidin saqiyish üchün Yizreelge yénip kelgenidi. Yehu bolsa [özige egeshenklerge]: Silerge layiq körünse, Yizreelge bérüp xewer bergiġude héchkimni sheherdin qachurmanglar, dégenidi. **16** Yehu bir jeng harwisini heydeq Yizreelge bardı, chünki Yoram u yerde késel bilen yatqanidi (Yehudanıng padishahi Ahaziya Yoramni yoqlighili chūshüp kelgenidi). **17** Emdi közetchi Yizreelning munarida turup, Yehu qatarlıq bir top ademlerni körди. U: «Bir top ademlerni körđum» dédi. Yoram: Bir atlıq kishini ularning aldigha ewettinglar, u ulardin: — Hemme ish tinchliqmú? — dep sorisun, dédi. **18** Shuning bilen atlıq bir kishi ularning aldigha bérüp: — Padishah, hemme ish tinchliqmú, dep soridi, dédi. Yehu: — Tinchliqmú, emesmu, buning bilen néme karing? Burulup méning keynimdin mang, — dédi. Közetchi [padishahqa] xewer bérüp: — Xewerchi ularning qéshiga bardı, lékin qaytip kelmidi — dédi. **19** Shuning bilen u yene bir atlıq kishini mangdurdı. U ularning aldigha bérüp: — Padishah, hemme ish tinchliqmú, dep soridi, dédi. Yehu: — Tinchliqmú, emesmu, buning bilen néme karing? Burulup méning keynimdin mang, — dédi. **20** Közetchi [padishahqa] xewer bérüp: — Xewerchi ularning qéshiga bardı, lékin qaytip kelmidi. Emdi ularning harwa heydishi Nimshining oghli Yehuning heydihidek iken, chünki u telwilerche heydeydu, dédi. **21** Yoram: — Harwini qétinglar, dep buyruwidı, uning jeng harwisini qétip teyyarlıdı. Andin Israilning padishahi Yoram bilen Yehudanıng padishahi Ahaziya, herbiri öz jeng harwisiha oltrurup, Yehuning aldigha bérishqa chíqtı; ular uning bilen Yizreellik Nabotning étizliqida uchrashти. **22** Yoram Yehuni körgende, «I Yehu, hemme ish tinchliqmú? dep soridi. U: — Anang Yizebelning qilghan buzuqchiliqları we judugerlikli shunche jiġi tursa, qandaqmu tinchliq bolidu?! — dédi. **23** Shuning bilen Yoram harwini yandurup Ahaziyaghha: «I Ahaziya, asiyliqlı» dep warqirap beder qachti. **24** Yehu oqyasını qoligha élip, oq sélip Yoramning [keyni teripidin] uning ikki mürüsining arılıqidin atti. Ya oqi uning yürükidin téship chíqtı we u öz harwisiha yiqlip chūshti. **25** Yehu öz yénidiki emeldari Bidkargħa: Uni élip Yizreellik Nabotning étizliqigha tashlighin. Yadingda bolsunki, men bilen sen uning atisi Ahabning keynidin bille mangħanda, Perwerdigar uning toghrisida mundaq bir höküm-wehiyni éytqan: — **26** «Men tüntügün Nabotning qéni

ilden uning oghullirining qénini kördüm, deydu Perwerdigar: Mana bu [qan qerzini] del bu étizliqtı sanga yandurimen, deydu Perwerdigar». Emdi Perwerdigarning shu sözi boyiche, uni élip shu yerge tashlighin, — dédi. **27** Yehudaning padishahi Ahaziya buni körgende «Baghdiki rawaq yoli» bilen qachti. Lékin Yehu uning keynidin qoghlap: «Uni étinglar!» dep buyruwidi, ular uni Ibléamning yénida, Gur égizlikige chiqqan yolda atti. U Megiddoghiche qéchip u yerde öldi. **28** Shuning bilen uning xizmetkarliri uning jesitini jeng harwisigha sélip, Yérusalémgha élip béríp, «Dawutning shehiri»de ata-bowlirining yénigha öz qebriside depne qildi **29** (Ahabning oghli Yoramning seltenitingin birinchi yilida Ahaziya Yehudagha padishah bolghanidi). **30** Yehu emdi Yizreelge keldi, Yizebel shuni anglap közlirige sürme sürüp, chachlirini tarap, dérizidin qarap turatti. **31** Yehu derwazidin kirkende uninggħha: I Zimri, öz għojangning qatili, hemm isħi tinchilqu? — dep soridi. **32** Yehu beshini kötürüp, dérizige qarap turup: — Men terepte turidighan kim bar? dep soridiwi, ikki-üch aghwat dérizidin uninggħha qaridi. **33** U: Shu ayalni töwen'ge tashlangħar, déyishigila, ular uni töwen'ge tashlidi. Shuning bilen uning qéni hem tamgha hem atlарgha chéchildi. U uni atlirigha dessitip üstdidn ötüp ketti. **34** Andin u öyge kirip yep-ichkendin keyin: Bu leniti ayalning jesitini tekshürup, uni depne qilingħar. Chünki némla bolmisun u padishahning melikisidur, dédi. **35** Lékin ular uni depne qiliwéteyl īstdep bérīwidi, uning bash sönġiki, ayaghħiri we qolining alqinidin bashqa héch yérini tapalmidi. **36** Ular yénip kēlip bu xewerni uninggħha dégħende u: — Bu ish Perwerdigar Öz quli Tishbiliq Ilyas arqliq éytqan munu sözining emelge ashurulushidur: — «Itlar Yizreeldiki shu parche yerde Yizebelning göshini yeudu. **37** Yizebelning ölüki sirtta, Yizreeldiki shu parche yerde qiegħdek yéyilip kétidu we shuning bilen héchkim: «U Yizebel iken» déyelmeydu — dédi.

10 Emdi Samariyede Ahabning yetmish oghli bar id. Yehu xetxerni yézip Samariyeye, yeni Yizreeldiki emeldaraqsaqallargħa we Ahabning jemetidiki pasibanlargaħha ewetti. Xetlerde mundaq déyildi: — **2** «Siler bilen bille għojanglarning oghulliri, jeng harwiliri bilen atlar, qorħanliq sheher we sawut-qorallarmu bardur; shundaq bolghandin keyin bu xet silerge tegħkende, **3** öz għojanglarning oghulliridin eng yaxxishisini tallap, öz atisining textxie olturghuzup, għojanglarning jemeti üchħun soquşha chiqinqi!». **4** Lékin ular dekk-e-dükkgħi chħiħup intayn qorquħup: Mana ikki padishah uning aldida put tirep turalmighan yerde, biz qandaqmu put tirep turalaymiz? — déyishti. **5** Shuning bilen orda bésħi, sheher bashliqi, aqsaqallar bilen pasibanlar Yehugħa xewer yetküžup: Biz séning qulliringħi; sen hernéma buyrusang shuni qilimiz; héchkimni padishah qilmaymiz. Sanga néme muwapiq körünse shuni qilghin, dep éytti. **6** Yehu ikkinchi xetni yézip, xette: — «Eger men terepte bolup, méning sözlirimge kirishke razi bolsangħar öz għojanglarning oghullirining bashlirini élip, ete mushu waqtta Yizreelge, méning qéshimħa ularni kelttirüngħar. Emdi padishahning oghħulliri yetmish kishi bolup, özlırini baqqan sheherning ulugħlirining qéshida turatti. **7** Xet ulargħa tegħkende ular shahzadilerni, yetmishyelenning hemmisiñi ötürüp, bashlirini sewwelgerje sélip, Yizreelge Yehugħa ewetti. **8** Bir xewerchi kēlip Yehugħa: Ular shahzadilerning bashlirini élip keldi, dep xewer bergende, u: Ularni ikki döwe qilip, derwazining aldida ete etigen'għiċċi qoyungħar, dédi. **9** Etigende u chiqip, u yerde turup pütkil xalayiċċa: Siler bigunahsiler; mana, men özüm għojjamha qest qilip uni öltürdüm; lékin bularning hemmisiñi kim chépik ötürüd? **10** Emdi shuni bilinglarki,

Perwerdigarning héch sözi, yeni Perwerdigar Ahabning jemeti toghrisida éytqinidin héchbir söz yerde qalmaryu. Chünki Perwerdigar Öz quli Ilyas arqliq éytqinigha emel qildi, — dédi. **11** Andin keyin Yehu Yizreelde Ahabning jemetidin qalghanlarning hemmisi, uning teripidiki barliq erbablar, dost-aġħinilri we kahinlirini héch kimni qaldurmay ötürüd. **12** Andin u ornidin turup, Samariyeye bardi. Yolda kétiwetip «padichilargħa tewe Beyt-Eked» ke yetkende **13** Yehu Yehuda padishahi Ahaziyaning qérindashli bilen uħrashti. U ular din: Siler kim? — dep soridi. «Ahaziyaning qérindashli, padishahning oghulliri we xanishning oghulliridin hal sorighi barimiz, dédi. **14** U: Ular ni tirik tutungħar! dep buyrudi. Andin ademli ularni tirik tutti, andin hemmisiñi Beyt-Ekedning quduqining yénida ötürüp, ularning héch birini qoymidi. Ular jemix qiriq ikki adem id. **15** U u yerdin kétip bargħanda uning alidha chiqqan Rekabning oghli Yehonadabq yoluqt. U uningħha salam qilip: Méning köngħlum sanga sadiq bolghandek, séning köngħlum manga sadiqmu? — dédi. Sadiq, dédi Yehonadab. Yehu: — Undaq bolsa qolunġni manga bergen, dédi. U qoloni bériwidi, Yehu uni jeng harwisigha élip chiqip, öz yénida jay béríp **16** uningħha: Men bilen béríp, Perwerdigargħa bolghaq qizgħiñi komi körġin, dédi. Shuning bilen u uni jeng harwisigha olturghuzup heydep mangdi. **17** U Samariyeye kelgende Ahabning jemetidin Samariyede qalghanlarning hemmisi qiriq tħejġi kuchihe ötürüd. Bu ish Perwerdigarning Ilyasqa éytqan sözining emelge ashurulushidi. **18** Andin Yehu hemme xalayiċi yighħurup, ularha mundaq dédi: — Aħab Baalning xizmitini az qilħan, lékin Yehu uning xizmitini köp qilidu. **19** Buning üchħun Baalning barliq peyghemberlirini, uning qulluqida bolghanlarning hemmisi bilen barliq kahinlirini manga chaqirinġar; héchkom qalmisun, chünki Baalħa chong qurbanliq sun'ghum bar; herkxin hazir bolmisa jénidin mehrum bolidu, dédi. Lékin Yehu bu isħni baalpereslerni yoqitish üchħun hiyligerli bilen qildi. **20** Shuning bilen Yehu: Baalħa xas biex béktingħarlar, déwid, ular shundaq élan qildi. **21** Yehu pütkil Israileħha teklip ewtekende, barliq baalperesler keldi; ulardin héchbi kien qalmay keldi. Ular Baalħing butxanisiga kirdi; shuning bilen Baalħing butxanis bu beshidin yene bir beshiġħiċċi liq toldi. **22** U [murasim] kiyimi běgiġe: Hemme Baalpereslerje [ibadet] kiyimlirini echiqip ber, déwid, u kiylimlerni ularha echiqip berdi. **23** Yehu bilen Rekabning oghli Yehonadab Baalħing butxanisiga kirip baalpereslerje: Tekħiħup békqinġar, bu yerde Perwerdigarning bendiliridin héchbi kien qalmissun, belki peqet baalperesler balsun, dédi. **24** Ular tesħekkū qurbanliqli bilen köydürme qurbanliqlarni ötküzgħi kirdi. Yehu seksen adiminji tħeshidha qoyp ulargħa: Men silerinx ilkingħarha tapshurghan bi ademerlin birsu qolunġardin qéchip ketse, jénining ornidja jan bérissi, dédi. **25** Ular köydürme qurbanliqni ötküzüp bolushighila, Yehu orda pasibanliri we serdarlarrha: Kirip ularni qetl qilip, héchkommi chiqqli qoymangħar, dep buyrudi. Shuning bilen orda pasibanliri bilen serdarlar ularni qilich bisi bilen qetl qilip, ölüklerni shu yerge tashliwietti. Andin Baalħing butxanisining ichkirige kirip **26** but tiwṛuklerni Baalħing butxanisidin élip chiqip köydürüwietti. **27** Ular yene Baalħing tiwṛiħ-heykilini chéqip, Baalħing butxanisini yiqtip uni biġġi għo qedet hajetxanigha aylandurdi. **28** Yehu shu yol bilen Baalni Israel ichidin yoq qildi. **29** Yehu Nibatning oghli Yeroboamming Israilei gunahha putlashtur ħażżeen gunahliridin, yeni Beyt-El bilen Dandiki altun mozay butliridin özni yighħimi. **30** Perwerdigar Yehugħa: Sen obdan qılding; Méning nezirimge muwapiq körün'għinini ada qilip, Ahabning jemetiġe köngħlumdi hemme niyetni

beja qilip pütküzgining üchün, séning oghulliring töinchi nesligeche Israilning textile oltridu, dédi. **31** Lékin Yehu pütün qelbidin Israilning Xudasi Perwerdigarning muqeedes qanunida méngishqa köngül bölmidi; u Israilin gunahqa putlashturghan Yeroboamming gunahliridin néri turmidi. **32** Shu künlerde Perwerdigar Israilning zéminini késip-késip azaytishqa bashlidi. Chünki Hazaél Iordan deryasining meshriq teripidin bashlap Israilning chégraliridin böstüp ötüp ulargha hujum qildi; u barlıq Giléad yurtini, Arnon jilghisining yénidiki Aroordin tartip Giléadtin ötüp Bashan'għiche, Gad, Ruben we Manassehning barlıq yurtlirini ishghal qildi. **34** Emdi Yehuning bashqa emelliri hem qilghanlirining hemmisi, jümlidin seltenitining hemme qudriti «Israil padishahlirinining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütlügen emesmidi? **35** Yehu öz ata-bowliri arisida uxliди we Samariye depne qilindi. Andin oghli Yehoahaz uning ornida padishah boldi. **36** Yehuning Israilning üstide Samariye selneten qilghan waqtı yigırme sekkiz yıl idi.

11 Emdi Ahaziyaning anisi Ataliya oghlining ölginińi körgende, barlıq shah neslini öltürüşke qozghaldi. **2** Lékin

Yoram padishahning qizi, yeni Ahaziyaning singlisı Yehoshéha öltürülüş alıldı turghan padishahning oghullirining arisidin Ahaziyaning oghli Yoashni oghriliqhe élip chíqip, uni we inik anisini yastuq-kirlik ambirigha yosħurup qoydi. Yoash shu yol bilen Ataliyadin yosħurup qélinip öltürülmedi. **3** Andin kényin [inik anisi] bilen Perwerdigarning öyide alte yilghiche yosħurunup turdi. Shu waqtılarda Ataliya zéminda seltenet qildi. **4** Yettinchı yili Yehoyada adem ewetip Kariylar hem orda pasibanlirining yüzbéshilarını Perwerdigarning öyige chaqirtip kélip, ular bilen ehde qilishi. U ulargha Perwerdigarning öyide qesem ichküütüp, padishahning oghlini körsitti. **5** Andin ulargha buyrup: Mana siler qilishinglar kérek bolghan ish shuki: — Shabat künide pasibanlıq nöwiti kelgen üchtin biri padishahning ordısında pasibanlıq köziti qilsun. **6** Üchtin biri Sür dégen derwazida tursun we üchtin biri orda pasibanlar hoylisining keynidiki derwazida tursun; shundaq qilip siler orda üchün pasibanlıq qilisiler. **7** Shabat künide pasibanlıq nöwitinı qilip bolghan üchtin ikki qismi Perwerdigarning öyide padishahning qeshida pasibanlıq qilsun. **8** Siler padishahning etrapida turup, herbirinqlar qolunglarga öz qoralinglarnı élip, kimdekim sépinglardin ötkili uruna uni öltürüngler; padishah chíqip-kirse uning bilen bille yürüngler, dédi. **9** Yüzbéshilar kahin Yehoyada barlıq tapılıghanlırinı beja keltürüshti; herbir yüzbéshi öz ademlirini, hem shabat künide pasibanlıq nöwitive kelgenlerni hem pasibanlıq nöwitudin yan'gharlarnı qaldurup qaldı; andin Yehoyada kahinninq qéshiga keldi. **10** Kahin bolsa Dawut padishahning Perwerdigarning öyide saqlaqlıq neye we qalqanlırını yüzbéshilargha tarqıtup berdi. **11** Orda pasibanlıri tizilip, herbiri öz qolida qoralını tutup, ibadetxanining ong teripidin tartip sol teripigiche qurban'gah bilen ibadetxanını boylap padishahning etrapida turdi. **12** Yehoyada shahzadını otturığa chíqırıp uning bészihha tajni kiytgüütüp, uningga guwahnamilerni bérüp, padishah bolushqa [xushbuq may bilen] mesih qildi. Hemmeylen chawak chélib: — «Padishah yashisun!» dep towlaştı. **13** Ataliya orda pasibanlıri bilen xelqning towlashlirini anglighanda, Perwerdigarning öyige kirip, köpcilikning arisigha keldi. **14** U qariwidı, mana padishah qaide-resim boyiche tüwrükning yénida turatti. Padishahning yénida emeldarlar bilen kanaychilar tizilghanidi; barlıq yurt xelqi shadlinip, kanay chélishatti. Buni körgen Ataliya kiyimlirini yirtip: — Asiyliq, asiyliq! — dep warqirdi. **15** Emma Yehoyada kahin qoshun'għa mes'ul bolghan yüzbéshilargha:

Uni sepliringlar otturisidin sirtqa chíqirwétinglar; kimdekim uningga egeshse qilichlansu, dep buyrudi. Chünki kahin: — U Perwerdigarning öyide öltürülmisun, dep éytqanidi. **16** Shuning bilen ular uningga yol boshitip berdi; we u padishah ordisigha kırıdigham at yoliga yétip kelgende, ular u yerde uni öltürdi. **17** Yehoyada: — «Perwerdigarning xelqi bolayli» dep Perwerdigarning we padishah bilen xelqning otturisida bir ehde toxtatti; padishah bilen xelqning otturisida hem bir ehde bagħlandi. **18** Andin barlıq zémindiki xelq Baalning butxanisigha bérüp uni buzup tashħidi; uning qurban'għahliri bilen mebudsirini chéqip pare-pare qilip, Baalning kahini Mattanni qurban'għallarning alđida öltürdi. Andin kényin [Yehoyada] kahin Perwerdigarning öyige pasibanlarni teyinlidi. **19** Andin u yüzbéshilar, Kariylar, orda pasibanlari we yurtning hemme xelqini özi bilen élip kélip, padishahni Perwerdigarning öyidin bashlap chħūħip, ordidiki «Pasibarlarning derwazisi» din padishahning ordisigha kirkizzi; Yoash padishahliq textige olturdi. **20** Yurtning barlıq xelqi shadlinatti; ular Ataliyani padishahning ordisining yénida qilichlap öltürgendin kényin, sheher tinch bulop qaldi. **21** Yehoash yette yashqa kirkende padishah boldi.

12 Yehuning seltenitining yettinchi yilda Yehoash padishah boldi; u qiriq yil Yérusalémda seltenet qildi. Uning anisi Beer-Shébaliq Zibiyah idi. **2** Yehoash Yehoyada kahin uningga nesħet qilip turhan barlıq künlerde, Perwerdigarning neziridur durus bolghannu qildi. **3** Peqet «yuqiri jaylar»la yoqitilmidi; xelq yenila «yuqiri jaylar»ha chíqip qurbanliq qilip xushbuy yaqatti. **4** Yehoash kahinlarga: — Perwerdigarning öyige Xudagħa atalghan hemme pul, jümlidin royxettin ötküzügen her kishining baj puli, qesem ichkenlerning puli we herkim ixtiyari bilen Perwerdigarning öyige béghishlap ekelgen hemme pulni **5** kahinlar xezinichilerdin tapshuruwélip Perwerdigarning öyining qaysi yéri buzulghan bolsa, shu pulni isħlitip shularni ongħisħun, dédi. **6** Lékin Yehoash padishahning seltenitining yigırme ütchinch iż-żiġie, kahinlar ibadetxanining buzulghan yerlirini těxie ongħlimħanid. **7** Andin Yehoash padishah Yehoyada kahin we bashqa kahinlarni chaqirip ularħa: — Némishqa ibadetxanining buzulghan yerlirini ongħimidinglar? Mundin kényin xezinichilerdin pul almanglar we özünġlar ibadetxanining buzulghan yerlirini ongħlat manglar, dédi. **8** Shuning bilen kahinlar maqlu bolushup: Biz buningdin kényin xelqtin pul almaymiz hem özimiz ibadetxanining buzulghan yerlirinim u ongħimaymiz, dédi. **9** Emdi Yehoyada kahin bir sanduqni élip chíqip, yapquċidin bir töshük téship uni qurban'għanhing yénigha qoydi; kishiler Perwerdigarning öyige kirkande, u ong terete turatti. Derwazigha qaraydighan kahinlar Perwerdigarning öyige keltürülgen barlıq pulni uningga salati. **10** We shundaq bolattiki, ular sanduqta köp pul chħuškenikini körse, padishahning katipi bilen bash kahin ibadetxanigha chíqip, Perwerdigarning öyidiki pulni xaltigha chíqip, sanap qoyatti. **11** Andin ular Perwerdigarning öyini ongħaydigan ish bashlirigha ölcəp-hésablaq bérretti. Ular bolsa uni Perwerdigarning öyini ongħaydigan yaghachchi bilen tamchilar, **12** tashħiħar bilen tasħħiħlarrha bérretti. Ular mushu pulni Perwerdigarning öyining buzulghan yerlirini ongħashhaq lazim bolghan yaghach bilen oyulghan tashħiħarri seti-wleħsqha, shuningdek ibadetxanini ongħashhaq we hemme bashqa chíqimha isħlitip. **13** Lékin Perwerdigarning öyige keltürülgen pul ibadetxanigha atilidighan kümuiħ qacha-qučħilar, pichaqlar, piyaliler, kanaylar, ya altundin yaki kümüħiñ yasalghan bashqa herqandaq nersilerni yasitishqa isħlitilmeytti. **14** Ular belki shu pulni ish bészħilirigha

bérip, Perwerdigarning öyini ongshitatti. **15** Ular pulni ish béjrgüchilerning ishlemchilerge teqsim qilip bérishi üchün tapshuratti; lékin uning hésawatini qilmaytti; chünki bular insap bilen ish qilatti. **16** Lékin itaetsizlik qurbanlıqı pulı bilen gunah qurbanlıqıgha munasiwtelik pullar Perwerdigarning öyige élip kelinmeytti; u kahinlарgħa tewe id. **17** U waqtitta Suriye padishahi Hazael Gat shehirige hujum qilip, uni ishghal qildi. Andin Hazael Yérusalémħha hujum qilishqa yüzlendi. **18** Shuning bilen Yehudanıng padishahi Yehoash öz ata-bowlirili bolghan Yehuda padishahliri Yehoshafat, Yoram we Ahaziya Perwerdigargħha teqdim qilghan hemme muqeddes buyumlarni, we özı teqdim qilghanlirini Perwerdigarning öyi hem padishahnıng ordisining xeziniliridin izdepl tapqan barliq altun'għa qoshup, hemmisni Suriyenıng padishahi Hazaelge ewetti; andin Hazael Yérusalémdin chékindi. **19** Yoashning bashqa emelliri hem qilghanlirining hemmisi «Yehuda padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütilgen emesmi? **20** Emdi [Yehoashning] xizmetkarliri uningħha qest qilip Silla dawini teripidiki Millo qel'eside uni öltürdi. **21** Uning xizmetkarliridin Shiméatning oghli Yozaqar we Shomerning oghli Yehozabad uni zeximlendürdi, shuning bilen u öldi. U öz ata-bowlirining arisida «Dawutnīng shehiri»de depne qilindi. Oghli Amaziya uning ornida padishah boldi.

13 Ahaziyaning oghli, Yehudanıng padishahi Yoashning seltenitining yigırme üchinchi yili, Yehuning oghli Yehoahaz Samariyede Israileħha padishah bolup, Samariyede on yette yil seltenet qildi. **2** U Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilip, Israileħha gunahqa putlashturghan Nibatning oghli Yeroboamning gunahlirığha egisħip mangdi; u ulardin héch chiqmidi. **3** Buning üchün Perwerdigarning għezipi Israileħha qozgħaldi; u ularni Suriyenıng padishahi Hazaelning we Hazaeling oghli Ben-Hadadning qoliga tapshurup berdi. **4** Yehoahaz Perwerdigardin reħim tilidi; we Perwerdigar Israileħha qisilip qalghanlıqini körtpi duasigha qulaq saldi. Chünki Suriyenıng padishahi ularħha zulum qiliwatatti. **5** Perwerdigar Israileħha bir qutquzgħuchi teyinlidi; shuning bilen ular Suriyelarning qolidin azad bolup qutuldi. Kéyin Israile yene burunqidek öz öy-chédirliride makanlashti. **6** Lékin ular Israileħha gunahqa putlashturghan Yeroboam jemetinġing gunahliridin chiqmidi; ular yenila shu yolda mangatt. Hetta Samariyede bir «Asherah» butmu qalghanidi. **7** [Suriyenıng padishahli] Yehoahazgħha peqet ellik atliq leshkerri, on jeng harwisi bilen on ming piyade eskirinila qaldurghanidi. Chünki u Yehoahazning [qoshunini] yoqtip xamandiki topa-changdek qiliwetenidi. **8** Emdi Yehoahazning bashqa isħliri hem qilghanlirining hemmisi, jümlidin seltenitining hemme qudriti «Israileħha padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütilgen emesmi? **9** Yehoahaz ata-bowlirining arisida uxlidi we Samariyede depne qilindi. Andin oghli Yoash ornida padishah boldi. **10** Yehudanıng padishahi Yoashning seltenitining ottu yettinċi yilida Yehoahazning oghli Yehoash Samariyede Israileħha padishah bolup, on alte yil seltenet qildi. **11** U Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qildi; u Israileħha gunahqa putlashturghan, Nibatning oghli Yeroboamning gunahlirining héchqasini tashlimi; u shu yolda mangatt. **12** Emdi Yoashning bashqa isħliri hem qilghanlirining hemmisi, jümlidin uning Yehudanıng padishahi Amaziya bilen jeng qilip körsetken qudriti «Israileħha padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütilgen emesmi? **13** Yoash ata-bowlirining arisida uxlidi we Yeroboam uning textiġe olturdi. Yoash Samariyede Israileħha padishahliri arisida depne qilindi. **14** Élisha öz ejilini

yetküzidighan késel bilen yatti. Israileħha padishahi Yoash uning qéshiga kélip uning yüziġe éngiship yighlap: I atam, i atam, Israileħha jeng harwisi hem atliq eskerliri!» dep peryad köttdi. **15** Élisha uningħha: Bir ya bilen ya oqlirini keltġurġin, dédi. U ya bilen ya oqlirini keltġurġende **16** Élisha Israileħha padishahigha: Qolunni yagħha sélip tutqin, dédi. U qoloni qoyghanda Élishamu qollirini padishahnıng qollirinígħi üstige qoyup, uningħha: **17** — Meshriq tereptiki dérizini achqin, dédi. U uni achqanda Élisha: Atqin, dédi. U étivid, Élisha uningħha: Mana bu Perwerdigarning nusret ya oqi, yeni Suriyenıng uestidin nusret qazinidighan ya oqidur. Sen Suriyelerni yoqatquch Afeqte ular bilen jeng qiliseñ, dédi. **18** Andin u: — Ya oqlirini golungħha algin, dédi. Ularni alghanda, Élisha Israileħha padishahigha: Ular bilen yerge urghin, dédi. U tħiġ qétim urup tox tide. **19** Xudanıng adimi uningħha achchiqlinip: Sen besh-alte qétim urushungħha toghha kέletti. Shundaq qilghan bolsan, sen Suriyelerni urup yoqtip tħiġi k-eż-żejjix meglup qilatting; lékin emdi Suriyelerni urup, peqet tħiġi k-eż-żejjix meglup qilalayen, dédi. **20** Élisha ölüp depne qilindi. Emdi her yili, yil běshida Moablardin top-top bulangħiħar yurtqa parakendichilik salatti. **21** Bir kūni shundaq boldiki, xelq bir ḥolgen ademni yerlikige qoyuwatqanda, mana, ular bir top bulangħiħar körtpi qaldi, ular jesetni Élishanıng görige tashħidi. Jesez Élishanıng ustixxiniga tegħkende, u tħiġi, qopup tik turdi. **22** Emma Suriyenıng padishahi Hazael bolsa Yehoahazning hemme künnlire Israileħha zalimliq qilatti. **23** Lékin Perwerdigar ularħha méħriban bolup ich aghriffit; Ibrahim bilen Ishaq we Yaqupqä bagħlighan ehdisi tüpejldin U ularħha iltipat qilip, ularni bugiġġe qeder halak qilmay, Öz huzuridin chiqiriwetħishni xalimiganidi. **24** Suriyenıng padishahi Hazael öldi we oghli Ben-Hadad uning ornida padishah boldi. **25** Andin kέyin Yehoahazning oghli Yehoash Hazaelning oghli Ben-Hadadning qolidin Hazael öz ati Yehoahazdin jengde tartiwalgħan sheherlerni yanduruwaldi. Yehoash uni urup, tħiġi qétim meglup qilip, shuning bilen Israileħha sheherlerni yandurwaldi.

14 Israileħha Yehoahazning oghli Yoashning seltenitining ikkinchi yilida [Yehudadiki] Yoashning oghli Amaziya Yehudagħha padishah boldi. **2** Padishah bolghanda u yigırme besh yashqa kirgenidi; u Yérusalémħa yigırme toqquz yil seltenet qildi. Uning anisi Yérusalémliq Yehoaddan id. **3** Amaziya Perwerdigarning neziride durus bolghanni qilatti, lékin ejjad Dawut qilħandek emes, belki atiyo Yashash barliq qilghanli boyiche ish körretti. **4** Peqet «yuqiri jaylor»ha chiqip qurbanlıq qilip xushbxu yaqatti. **5** We shundaq boldiki, selteniti uning qolida muqim bolghanda, u padishah atisini öltürġen xizmetkarlirini tutup öltürdi. **6** Lékin Musagħa chħusħürigen qanun kitabida Perwerdigarning: «Atilarni oghulliri üchün örümje meħkum qilishqa bolmaydu ya oghullirini atiliri üchün örümje meħkum qilishqa bolmaydu, belki herbiri öz gunah üchün örümje meħkum qilinsun» dep pütilgen emri boyiche, u öltürġiħilerning balilirini örümje meħkum qilmidi. **7** U «Shor wadis» da Edomiylardin on ming eskerni öltürdi we jeng qilip Selani ishghal qilip uni Yoqtnejt dep atidi; bugiġiċhe u shundaq atilip kelmetke. **8** Andin kέyin Amaziya Israileħha padishahie Yehuning newrisi, Yehoahazning oghli Yehoashning aldiġha elchilerni mangdurup: «Qéni, [jeng meydānida] yüz turane körüşħeyli» dédi. **9** Israileħha padishahie Yehoash Yehudanıng padishahie Amaziyahha elchi ewetip mundaq sözlerni yetküzdi: — «Liwandiki tiken Liwandiki kédir derixige söz ewetip: Öz qizingni oghlumħha xotunluqqha bergen, dédi. Lékin Liwandiki bir yawayi haywan ötüp kétiwiċtip,

tikenni dessiwetti. **10** Sen derweqe Édomning üstdin ghelibe qilding; könglüngde öz-özüngdin meghrurlinip ketting. Emdi yayrap pexirlen, biraq öyde qalghin; némishqa bésinggħha kūlpet keltürüp, özüngni we özüng bilen Yehudani balagħha yiqitisen?». **11** Emma Amaziya qulaq salmidi. Israilning padishahii Yehoash jengge chiqt; shuning bilen u Yehudaning padishahii Amaziya bilen Yehudadike Beyt-Shemeshte uchriship soqsushti. **12** Yehudaning ademliri Israilning ademliri teripidin tiripiren qilinip, herbiri öz öyige qéchip ketti. **13** We Israilning padishahii Yehoash Beyt-Shemeshte Ahaziyaning newrisi, Yeoashning oghli, Yehudaning padishahii Amaziyan esir qilip, Yérusalémgha élip bardı; u Yérusalémning sépilining Efraim derwazisidin tartip burjek derwazisighiche bolghan töt yüz gezlik bir bölkini örűwetti. **14** U Perwerdigarning öyidin hemde padishahning ordisidiki xezinidin tépilghan barlıq altun-kümüş, hem qacha-quchilarını bulıwaldi we képilik süpitide birnechhe tutqunni élip Samariyege yénip ketti. **15** Emma Yeoashning bashqa ishliri hem qilghanlirining hemmisi, jümlidin uning Yehudaning padishahii Amaziya bilen jeng qilip körsetken qudriti «Israil padishahlirining Tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütlügen emesmid? **16** Yeoash öz ata-bowlirining arısida uxliди we Samariyede Israilning padishahlirining arısida depne qilindi. Oghli Yeroboam uning ornicha padishah boldi. **17** Israilning padishahii Yeoahaznning oghli Yeoash ölgendigin keyin, Yeoashning oghli, Yehudaning padishahii Amaziya on besh yil ömür kördi. **18** Emdi Amaziyaning bashqa emelliri hem qilghanlirining hemmisi «Yehuda padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütlügen emesmid? **19** U Yérusalémnda beziler uni qestleske kirishkenidi, Laqish shehirige qéchip ketti; lékin qestligüchiler keynidin Laqishqa adem ewetip u yerde uni öltürdi. **20** Andin ular uni atlargha artip Yérusalémgha élip bardı. U Yérusalémnda ata-bowlirining arısida «Dawutning shehiri»de depne qilindi. **21** Yehudaning barlıq xelqi uning on alte yashqa kirgen oghli Azariyanı tıklep, uni atisi Amaziyaning ornida padishah qıldı **22** (padishah atisi ata-bowlirining arısida uxlihandın keyin, Elat shehirini qaytidin yasap, Yehudagħha yene tewe qilghuchi of Azariya idi). **23** Yehudaning padishahii Yoashning oghli Amaziyaning seltenitining on beshinchı yilda, Israilning padishahii Yeoashning oghli Yeroboam höküm sürüshke bashlap, Samariyede qiriq bir yil seltenet qıldı. **24** U Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qıldı; u Israilni gunahqa putlashturghan Nibatning oghli Yeroboamning gunahlirining héchbirini tashlimidi. **25** Israilning Xudasi Perwerdigarning öz quli Gat-Heferlik Amittayning oghli Yunus [peyghember] arqılıq éytqan sözi emelge ashurulup, u [shimalda] Xamat rayonığha kirish éghizidin tartip [jenubta] «Arabah déngiz»-ghiche Israilning chégralirini kéngeytip eslige keltürdi. **26** Chünki Perwerdigar Israilning tartqan azablırining intayin qattiq ikenlikini kördi; ajızar hem méyiplardin bashqa héchkim qalmidi, Israilħa medetkar yoq idi. **27** Perwerdigar: «Israilning namini asmanning astidin yoqitimen» dégen emes idi; shunga U Yeoashning oghli Yeroboamning qoli bilen ularni qutquzdi. **28** Emdi Yeroboamning bashqa ishliri hem qilghanlirining hemmisi, jümlidin uning seltenitining qudriti we qandaq jeng qilip, esli Yehudagħha tewe bolghan Demeshq bilen Xamatni yanduruwalghanlıqi «Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütlügen emesmid? **29** Yeroboam ata-bowliri, yeni Israilning padishahlirining arısida uxliди we oghli Zekeriya uning ornida padishah boldi.

15 Israilning padishahii Yeroboamning seltenitining yigırme yettinchi yilda Amaziyaning oghli Azariya Yehudaning

padishahi boldi. **2** On alte yashqa kirkende padishah bolup Yérusalémnda ellik ikki yil seltenet qıldı. Uning anisining ismi Yekoliya bolup, u Yérusalémliq idi. **3** U atisi Amaziyaning barlıq qilghanliridek Perwerdigarning neziride durus bolghanni qilatti. **4** Peqet «yuqiri jaylar»la yoqitilmedi; xelq yenila «yuqiri jaylar»gha chiqip qurbanlıq qilip xushbuy yaqatti. **5** Emma Perwerdigar padishahni urup, uning ölümigiche uni maxaw késilige muptila qilghach, u ayrim öyde turatti we padishahning oghli Yotam ordini bashqurup yurtning xelqining üstige höküm süretti. **6** Azariyaning bashqa emelliri hem qilghanlirining hemmisi «Yehuda padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütlüğen emesmid? **7** Azariya ata-bowlirining arısida uxliди; kishiler uni «Dawutning shehiri»de ata-bowlirining arısida depne qıldı. Oghli Yotam uning ornida padishah boldi. **8** Yehuda padishahii Azariyaning seltenitining ottuz sekkinzinchı yilda, Yeroboamning oghli Zekeriya Samariyede Israilħa padishah bolup, alte ay seltenet qıldı. **9** U ata-bowlirili qilghandek Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilatti; u Israilni gunahqa putlashturghan Nibatning oghli Yeroboamning gunahliridin chiqmidi. **10** Yabeshning oghli Shallum uningħha qest qilip, uni xelqning alidda urup öltürdi we uning ornida padishah boldi. **11** Zekeriyaning bashqa ishliri hem qilghanlirining hemmisi «Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütlüğen emesmid? **12** [Uning öltürülüşi] Perwerdigarning Yehuga: — Séning oghulliring tötinchi neslige Israilning textile oltridu, dégen sözini emelge ashurdi. Derweqe shundaq boldi. **13** Yabeshning oghli Shallum Yehuda padishahii Azariyaning seltenitining ottuz toqquzinchi yilda padishah bolup, Samariyede toluq bir ay seltenet qıldı. **14** Gadining oghli Menahem Tirzahdin chiqip, Samariyege kélip, Yabeshning oghli Shallumni shu yerde urup öltürdi we uning ornida padishah boldi. **15** Shallumning bashqa ishliri, jümlidin uning qest qilishliri, mana «Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütlüğendur. **16** Shu chaghda Menahem Tipsah shehirige hujum qilip, u yerde turuwaqtqanlarning hemmisisi öltürdi; u yene Tirzahdin tartip uningga tewe barlıq zéminlirini weyran qıldı. Ular ten bérüp derwazini achmighini tħuġħi sheherje shundaq hujum qildiki, hetta uningdiki jimi hamilidar ayallarnergy qarnini yırtıp öltürdi. **17** Yehuda padishahii Azariya seltenitining ottuz toqquzinchi yilda, Gadining oghli Menahem Israileħha padishah bolup, Samariyede on yil seltenet qıldı. **18** U Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilip, pütlün ömriðe Israilni gunahqa putlashturghan Nibatning oghli Yeroboamning gunahliridin chiqmidi. **19** Asuriyening padishahi Pul Israil zéminiga tajawuz qıldı; u waqitta Menahem: «Padishahlıqimning mustehkemli tħiċċu mangā yarden qilghayla» dep uningga ming talant kümüş berdi. **20** Menahem Asuriyening padishahihha bérividighan shu pulni Israilning hemme bay ademlirige baj séliss bilen aldi; u herbiridin ellik shekel kümüş aldi. Shuning bilen Asuriyening padishahii qaytip ketti we bu zéminda turup qalmidi. **21** Menahemning bashqa ishliri hem qilghanlirining hemmisi «Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütlüğen emesmid? **22** Menahem ata-bowlirining arısida uxliди we oghli Pekahiya ornida padishah boldi. **23** Yehuda padishahii Azariyaning seltenitining ellikinchı yilda, Menahemning oghli Pekahiya Samariyede Israileħha padishah bolup, ikki yil seltenet qıldı. **24** U Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilip, Israilni gunahqa putlashturghan Nibatning oghli Yeroboamning gunahliridin chiqmidi. **25** We uning serdari Remaliyaning oghli Pikah uningħha qest qilip uni Samariyede, padishah ordisidiki qel'eđe öltürdi; shu ishta Argob bilen Ariye we ellik Giléadliq kishi Pikah terete

turdi; u Pekahiyani öltürüp uning ornida padishah boldi. **26** Pekahianing bashqa ishliri hem qilghanlirin hemmisi bolsa, mana «Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütlgendur. **27** Yehudaning padishahi Azariyaning seltenitining ellik ikkinchi yilda, Remaliyaning oghli Pikah Samariyede Israilgha padishah bolup, yigirme yil seltenet qildi. **28** U Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilip Israilni gunahqa putlashturghan Nibatning oghli Yeroboamning gunahliridin chiqmidı. **29** Israilning padishahi Pikahning künliride Asuriyening padishahi Tiglat-Pileser kélép Lyon, Abel-Beyt-Maakah, Yanoah, Kedesha, Hazor, Giléad, Galiliye, jümlidin Naftalining pütkülmé zémiminini ishghal qilip, shu yerdiki xelqni tutqun qilip, Asuriyege élip bardi. **30** Elahning oghli Hoshiya Remaliyaning oghli Pikahgħa uest qilip uni öltürdi. Uzziyaning oghli Yotamming seltenitining yigirminchı yilda, u Pikahning ornida padishah boldi. **31** Pikahning bashqa ishliri hem qilghanlirin hemmisi bolsa, mana «Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütlgendur. **32** Israilning padishahi Remaliyaning oghli Pikahning seltenitining ikkinchi yilda, Uzziyaning oghli Yotam Yehudagħha padishah boldi. **33** U padishah bolghanda yigirme besh yashqa kirgen bolup, Yérusalémnda on alte yil seltenet qildi. Uning anisining ismi Yerusha idi; u Zadokning qizi idi. **34** Yotam atisi Uzziyaning barliq qilghanliridek Perwerdigarning neziride durus bolghanni qilatti. **35** Peqet «yuqiri jaylar»la yoqitilmidi; xelq yenila «yuqiri jaylar»gha chiqip qurbanliq qilip xushxbu yaqqati. Perwerdigarning öyinинг «Yuqiriqi derwaza»sini yaşıghuchi shu idi. **36** Yotamning bashqa ishliri hem qilghanlirin hemmisi «Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütlgen emesmi? **37** Shu chaghłarda Perwerdigar Suriyening padishahi Rezin bilen Remaliyaning oghli Pikahni Yehudagħha hujum qilishqa qozghidi. **38** Yotam ata-bowlirli arisida uxldi we ata-bowlirining arisida atisi Dawutning sheheride depne qilindi. Oghli Ahaz ornida padishah boldi.

16 Remaliyaning oghli Pikahning on yettinchi yilda, Yotamning oghli Ahaz Yehudagħha padishah boldi. **2** Ahaz padishah bolghanda yigirme yashqa kirgen bolup, Yérusalémnda on alte yil seltenet qilghanidi. U atisi Dawut qilghandek emes, eksiche Perwerdigarning neziride durus bolghanni qilmidi. **3** U Israilning padishahlirining yolda mangatti, hetta Perwerdigar Israilning aliddin heydep chiqargħan ellerning yirginčılık gunahlirigha egiship, öz oghlini ottin ötküzip köydürdi. **4** U «yuqiri jaylar»da, dönglerle we herbir kök derekxletern astida qurbanliq qilip, kuje köydürötti. **5** Shu waqitta Suriyening padishahi Rezin bilen Israilning padishahi, Remaliyaning oghli Pikah Yérusalémħa hujum qilip, [padishah] Ahazni muhasirige élip qorshiwalħġini bilen, lékin uni meghlup qilalmidi. **6** Ashu waqitta Suriyening padishahi Rezin Élat shehiriini Suriyege qayturuwalid we shu yerde turuwaqtqan Yehudalarni heydietti. Andin Suriyeler kélép u yerde oltruraqlashti; ular bügħiġ għieħ shu yerde turmaqtä. **7** Ahaz Suriyening padishahi Tiglat-Pilesere ēlchileri eweti: Men silining qulliri, silining oghħulliri bolimen; manga hujum qiliwataq Suriyening padishahining qolidin we Israilning padishahining qolidin qutquzushqa chiqqayla, dédi. **8** Shuni étip Ahaz Perwerdigarning öy we padishahning ordisidiki xezinierderki kümüħi bilen altunni sowħha qilip, Suriyening padishahigha ewetti. **9** Asuriyening padishahi uning telpiġe qoshuldi; shuning bilen Asuriyening padishahi Demeshqqe hujum qilip uni ishghal qildi; uningdiki ahalini tutqun qilip Kir sheherige élip bardi we Rezinni öltürdi. **10** Ahaz padishah emdi Asuriyening padishahi Tiglat-Pileser bilen körüşkili

Demeshqqe bardi we shundaqla Demeshqtiki qurban'għanni kördi. Andin Ahaz padishah shu qurban'għahnning resimini, uning barliq yasilish tepsilatliniring layihisini sizi, uni Uriya kahin'ha yetküzd. **11** Shuning bilen Uriya kahin Ahaz padishah Demeshqtin ewetken barliq tepsilatlar boyiche bir qurban'għa yasidi. Ahaz padishah Demeshqtin yénip kelmeste, Uriya kahin uni shundaq teyyar qilghanidi. **12** Padishah Demeshqtin yénip keliż, qurban'għaqi körüp, qurban'għaqha bérrip, uning iż-żejt qurbanliq sundi; **13** u qurban'għahnning iż-żejt köydürme qurbanliq we ashliq hediyesini köydürüp, «sharab hediye»sini töküp, «inqażi qurbanliqin qénini chachte. **14** Shundaq qilip u Perwerdigarning huzurining alldidlik mis qurban'għaqi élip uni Perwerdigarning öyi bilen özining qurban'għaqining otturisidin ötküzip, öz qurban'għaqħin shimal teripje qoqordur. **15** Ahaz padishah Uriya kahin'ha buyruq qilip: Musu chong qurban'għa iż-żejt etigeniżx köydürme qurbanliq bilen kechlik ashliq hediyesini, padishahning köydürme qurbanliq bilen ashliq hediyesini, hemme yurtning pütün xelqining köydürme qurbanliqi, ashliq hediye we sharab hediyejlerini köydürüp sunisen. Köydürme qurbanliqlarning barliq qanlıri we bashqa qurbanliqlarning barliq qanlırin u shubu qurbanliqin iż-żejt tōkisen. Mis qurban'għaqi bħala ménien yol sorishim üčħiun blosun, dédi. **16** Shuning bilen Uriya kahin Ahaz padishah buyrughannin hemmisi ada qildi. **17** Ahaz padishah das teglikliridin békítigen taxtaylarni késip ajritisip, daslarni tegħkliridin élīwettu; u mis «dèngiz»ni tégidiki mis uylarning iż-żejt iddixx köytüp élip, uni tash taxtaylbiq biex meydan'ha qoqordur. **18** U Asuriye padishahini razi qilish üčħiun Perwerdigarning öyige tutħiżidighan «Shabat künidiki aywanliq yol» bilen padishah tashqiridin kirdiġħan yolni étiwetti. **19** Ahazning bashqa ishliri hem qilghanlirin hemmisi «Yehuda padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütlgen emesmi? **20** Ahaz öz ata-bowlirli arisida uxldi; u ata-bowlirining arisida «Dawutning shehiri»de depne qilindi; oghli Hezkeja ornida padishah boldi.

17 Yehudaning padishahi Ahazning seltenitining on ikkinchi yilda, Elahning oghli Hoshiya Samariyede Israilgha padishah bolup, toqquz yil seltenet qildi. **2** U Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilatti; lékin uningdin ilgħi ötken Israilning padishahliridek undaq rezillik qilmaytti. **3** Asuriyening padishahi Shalmanezer uningħha hujum qilħiġi chiqqanda, Hoshiya uningħha bęqinip sowħha-salam berdi. **4** Emma Asuriyening padishahi Hoshiyaning asiyliq qilmaqchi bolghinini bayqidi; chünki Hoshiya burunqidek Asuriyening padishahigha yilliq sowħha-salam yollimay, belki Misirning padishahi soħħa elchilerni mangdurhanidi. Uning üčħiun Asuriyening padishahi uni tutup, bagħlap zindan'ha soliġietti. **5** Andin Asuriyening padishahi chiqip pütküll [Israil] zémiminji talan-taraj qilip, Samarijeni üch yilgħiċċe qamal qildi. **6** Hoshiyaning seltenitining toqquzinchi yilda, Asuriyening padishahi Samarijeni ishghal qilip, Israillarni Asuriyege sürgun qilip, ularni Xalah shehri, Gozanduki Xabor deryasining boyliri we Médialarning sheherlirige orunlaşturdi. **7** Mana, shundaq isħlar boldi; chünki Israillar özħlori Misirning padishahi Pirewwnning qolidin qutquzup, Misir zémimidin chiqqargħan Perwerdigar Xudasiga gunah qilip bashqa ilħlaldin qorqup **8** Perwerdigar Israillarning aliddin heydietten yat ellikklering qaide-belgilimiliride, shundaqla Israilning padishahlri özħlori chiqqargħan qaide-belgilimiliride mangħħanidi. **9** We Israillar öz Perwerdigar Xudasiga qarshi chiqip, yosħurunlarče toghra bolmīħan isħlarni qildi; ular barliq sheherliride köżet munaridin mustehkem qorħan'għiċċe «yuqiri jaylar»ni yasidi. **10** Ular

hemme égiz dönglerde we hemme kök derexlerning astida «but tüwrük» we «Asherah» buti turghuzdi. **11** Perwerdigar ularning alidin heydep chiqarghan [yat] ellikler qilghandek, ular hemme «yuqiri jaylar»da xushbuy yaqtatti we Perwerdigarning ghezipini keltürídighan herxil rezil ishlarni qilatti. **12** Gerche Perwerdigar ulargha: — «Bu ishni qilmanglар!» dégen bolsimu, ular butlarning qulluqiga bérilip ketkenidi. **13** Perwerdigar hemme peyghemberler bilen hemme aldin körgüchilerning wasitisi bilen hem Israelni hem Yehudani agahlandurup: Rezil yolliringlardir yénip, ata-bowiliringlarga tapilan'ghan we qullirim bolghan peyghemberler arqliq silerge testiqlighan pütün qanun'gha boysonup, Ménинг emrlirim we Ménинг belgilimilirmi tutunglar, dégenidi. **14** Lékin ular qulaq salmay, Perwerdigar Xudasigha ishenmigen ata-bowlirli qilghandek, boyunlirini qattiq qildi. **15** Ular Uning belgilimilirini, shundaqla U ularning ata-bowlirli bilen tüzgen ehdini we ulargha tapshurghan agah-guwahlarni chetke qaqqan; ular erzimes nersilerge egiship, özliri erzimes bolup chiqti; Perwerdigar ulargha: — Etrapinglardiki elliklerning qilghinidek qilmanglar, dégen del shu ellerge egiship, rezillik qilatti. **16** Ular Xudasi bolghan Perwerdigarning barlıq emrlirini tashlap, özliri üçhün quyma mebudlarni, yeni ikki mozayni quydurdi, bir «Asherah but» qildurdi, asmandiki nurghunlighan ay-yultuzlarga bash urdi we Baalning qulluqiga kirdi. **17** Ular öz oghullari bilen qızlirini ottin ötküzdü, palchılıq we judagerlik ishletti, shundaqla Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilish üçhün, özlirini sétip Uning ghezipini qozghidi. **18** Shuning üchün Perwerdigar Israilgha intayin achchiqlinip, ularni Öz neziridin néri qildi; Yehudaning qebilisidin bashqa héchqaysisi öz [zémiminida] qaldurulmadi. **19** Lékin Yehudamu öz Xudasi Perwerdigarning emrlirini tutmadi, belki Israil chiqarghan qaide-belgilimiler ichide mangdi. **20** Uning üçhün Perwerdigar Israilling barlıq neslini chetke qaqtı; ularni Öz neziridin tashlighan künigiche [zémiminida] xarlıqqa qaldurup, bulangchilarning qoligha tapshurup berdi. **21** U Israillni Dawutning jemetiidin tartiwalghanidi. Ular Nibatning oghlı Yeroboamni padishah qildi we Yeroboam bolsa Israillni Perwerdigarning yolidin yandurup, ularni éghir bir gunahqa patquzup azdurdi. **22** Israillar Yeroboamning qilghan hemme gunahlirida yürüp, ulardin chiqmadi. **23** Axır bérip Perwerdigar Öz qulliri bolghan peyghemberlerning wasitisi bilen éytqandek, Israillni Öz neziridin néri qildi; Israillar öz yurtidin Asuriyege élip kétilip, u yerde bügün'ge qeder turup keldi. **24** Emma Asuriyening padishahi Babil, Kuttah, Awwa, Xamat we Sefarwaimdin xelqni ýotkep Israilling ornigha Samariyening sheherlirige makanlashturdi. Ular shuning bilen Samariyege igidarchiliq qilip sheherlerde olturdi. **25** We shundaq boldiki, ular u yerde deslepte olтурghinida Perwerdigardin qorqmaghanidi; Perwerdigar ularni qiyma-jiyama qilidighan birnechche shirlarni ularning arisiga ewetti. **26** Shuning bilen Asuriyening padishahiga xewer yetküzlüüp: — Sili ýotkep Samariyening sheherliride makanlashturghan xelqler shu yurtnıgı ilahining qaide-yosunlirini bilmeydu; shunga U ularning arisiga shirlarni ewetti; mana bular ularni öltürmekte, chünki xelq yurtnıgı ilahining qaide-yosunlirini bilmeydu, déyildi. **27** Shuning bilen Asuriyening padishahi emr qilip: — Siler u yerdin élip kelgen kahnilarning birini yene u yerge apiringlar; u yerde turup, ulargha u yurtnıgı ilahining qaide-yosunlirini öğetsun, — dédi. **28** Uning buyruqi bilen ular Samariyedın ýöktigen kahnilarning biri kélip, Beyt-Elde turup Perwerdigarning qorqunchini ulargha ögetti. **29** Lékin shu xelqlerning herbiri öz ilahlirining butlirini yasap, Samariyelikler salghan «yuqiri jaylar»diki ibadetgahlar ichigę

turghuzdi; herbir xelq özı turghan sheherde shundaq qildi. **30** Babildin kelgenler Sukot-Binot dégen mebudni yasidi, Kuttin kelgenler Nergal butnı, Xamattin kelgenler Ashima butnı, **31** Awwiyalar Nibhaz bilen Tartak butlarnı yasidi; Sefarwiyalar Sefarwaimdiki butliri bolghan Adrammelebil Anammelekke öz balilirimi atap otta köydürdi. **32** Ular emdi mushundaq halette Perwerdigardin qorqup, öz arisidiki her türlük ademlerni özliri üçhün «yuqiri jaylar»diki butxanılarda qurbanlıqlarını sunidighan kahin qilip békitken. **33** Ular Perwerdigardin qorqatti we shuning bilen teng qaysi eldin kelgen bolsa, shu elning qaide-yosunlirida öz ilahlirining qulluqidimu bolatti. **34** Bugün'ge qeder ular ilgiriki adetler boyiche méngip kelmekte; ular Perwerdigardin qorqmay, Perwerdigar Israil dep atıghan Yaqupning ewladlirigha tapilghan belgilimiler we hökümler, qanun we emrlere muwapiq ish körmeydi. **35** Perwerdigar ular bilen bir ehde qiliship ulargha buyrup: — «Bashqa ilahlardın qorqmay, ulargha sejde qilmay yaki ulargha bash urmay we ulargha qurbanlıq qilmanglar — **36** peqet zor quğret we uzatqan biliki bilen silerni Misir zémiminidin chiqarghan Perwerdigardinla qorqungalar, uningga sejde qilinglar we uningga qurbanlıq sunungalar. **37** U siler üçhün pütküzgen belgilimiler, hökümler, qanun we emri bolsa, ularni ebedigiche köngıl bölüp tutunglar; bashqa ilahlardın qorqmangalar. **38** Men siler bilen qilghan ehdini untumanglar ya bashqa ilahlardın qorqmangalar, **39** belki Xudayinglar Perwerdigardin qorqungalar; we U silerni hemme dushmanliringlarning qolidin qutquzidu» — dégenidi. **40** Lékin ular qulaq salmay, ilgiriki qaide-yosunlarnı yürgütü. **41** Musu eller shu teriqide Perwerdigardin qorqatti hem oyma mebudlarning qulluqida bolatti; ularning baliliri bilen balilirining balilirımı shundaq qilatti; öz ata-bowlirli qandaq qilghan bolsa, ularmu bügünkü kün'giche shundaq qilip keldi.

18 Élahning oghli, Israilling padishahi Hoshiyaning seltenitining üçhinchı yıldı, Yehudanıng [sabiq] padishahi Ahazning oghli Hezekiya Yehudagha padishah boldı. **2** U padishah bolghanda yigirme besh yashta bolup, Yérusalémda yigirme toqquz yil seltenet qildi. Uning anisining ismi Abi idi; u Zekerianing qizi idi. **3** Hezekiya bolsa atisi Dawutning barlıq qilghinidek, Perwerdigarning neziride durus bolghanni qilatti. **4** U «yuqiri jaylar»nı yoqitip, «but tüwrükler»nı chéqip «Asherah»larıń késip tashlap, Musa yasatqan mis yilanni chéqip pare-pare qilip (chünki u chaghqıche Israillar uningga xushbuy yaqtatti), uningga «Nehushtan!» dep isim qoysi. **5** Hezekiya Israilling Xudasi Perwerdigarga tayandi. Bu jehette ne uningdin kelgen ne uningdin ilgiri ötken Yehuda padishahlirining arisidiki héchbirı uningga yetmeytti. **6** U Perwerdigarga ching baghlinip uningga egishishtin chiqmay, belki Perwerdigar Musagha buyrugham emrlerni tutatti. **7** Perwerdigar uning bilen bille idi; u qaysila ishqqa chiqsa shuningda rawajlıq bolatti. U Asuriye padishahining hakimiyitige qarshi chiqip uningga bégindi bolushtın yandi. **8** U Filistiylerge hujum qilip ularni Gaza shehiri we uning etrapidiki zémiminirıgħiche, közet munaridin mustehkem qorghan'ghiche bésip meghlup qildi. **9** We shundaq boldiki, Hezekiya padishahning seltenitining tötinchi yıldı, yeni Israillning [sabiq] padishahi Élahning oghlı Hoshiyaning seltenitining yettiči yıldı, Asuriyening padishahi Shalmanezer Samariyege hujum qilip uni qamal qildi. **10** Üch yıldın kényin ular sheherini aldı; Hezekianing seltenitining toqquzinchi yıldı, yeni Israill padishahı Hoshiyaning seltenitining toqquzinchi yıldı, Samariye ishghal qilindi. **11** Andin Asuriyening padishahi Israillarnı Asuriyege élip kétip, ularni Xalahda, Gozandiki Xabor deryasining boylirida we

Médialarning sheherliride makanlashturdi. **12** Chünki ular öz Xudasi Perwerdigarning awazigha itaet qilmidi, belki Uning ehdisige, yeni Perwerdigarning quli Musa buyrughanning hemmisige xilapliq qildi; ular yaki qulaq salmadi, yaki emel qilmidi. **13** Hezekiya padishahning seltenitining on tötinchi yili, Asuriyening padishahi Sennaxérib Yehudaning barliq qorghanlıq sheherlirige hujum qilip chiqip, ularni ishghal qildi. **14** U waqitta Yehudaning padishahi Hezekiya Laqishqa adem ewetip, Asuriyening padishahiga: Men gunahkar! Mendin chékin'gelya, üstümge hernéme chüshürsile shuni [töleymen], — dédi. Asuriyening padishahi Hezekiyagha tük yüz talant kümüş bilen ottuz talant altun toxtitip qoysi. **15** Hezekiya Perwerdigarning öyidiki we padishahning ordisining xezinisidiki barliq kümüşhni élip berdi. **16** Shuning bilen bir waqitta Yehudaning padishahi Hezekiya Perwerdigarning öyining ishkhiliridin we özi eslide qaplatqan ishik keshekliridin altunni ajritip élip, Asuriyening padishahiga berdi. **17** Shu chaghda Asuriye padishahi Sennaxérib Tartan, Rab-Saris we Rab-Shakehlirini chong qoshun bilen Laqish shehiridin Yérusalémha, Hezekiyaning yénigha ewetti. Ular Yérusalémha chiqip keldi. Chiqqanda, ular kir yughuchilarning étizining boyidiki yolda, yuqiri kölchekning norining bëshigha kélép turdi. **18** Ular padishahni chaqirghanda, Hilqiyaning oghli, ordini bashquridighan Éliakim, ordining diwanbégisi Shebna we Asafning oghli, orda mirzibégi Yoahlar ularning yénigha keldi. **19** We Rab-Shakeh ulargha mundaq dédi: — «Siler Hezekiyagha: — «Ulugh padishah, yeni Asuriye padishahi sanga mundaq dédi, denglar: — Séning mushu ishen'gen tayanching zadi némidi? **20** Sen: «Urush qilishqa tedbir-meslihetimiz hem kúchimiz bar, deysen — bu peqet bir quruq gep, xalas! — Sen zadi kimge tayinip manga qarshi ökte qopisen? **21** Mana emdi sen yériqi bar ashu qomush hasa, yeni Misirgha tayinisen. Borsi uningga yölense, uning qoligha sanjip kíridu; Misir padishahi Pirewn'ge tayari'ghanlarning hemmisi shundaq bolidu! **22** Eger siler manga: «Biz Xudayımız bolghan Perwerdigarga tayinimiz» — désenglar, Hezekiya özi Yehudadikilerge we Yérusalémdíklerge: «Siler peqet Yérusalémíki mushu ibadethag alididila ibadet qilishinglar kérék» dep, uningga atalghan «yuqiri jaylar»ni hem qurban'gahlarni yoq qiliwettighu? Ular ashu Perwerdigarning yuqiri jayliri emesmi? **23** Emdi hazır xojayinim Asuriye padishahi bilen bir toxtamgha kéklinglar: — «Eger silerde ulargha minelígüdek eskerliringlar bolsa, men silerge ikki ming atni bikargha bérey!» **24** Silerde undaqlar bolmisa, xojayinimning emeldarlarining eng kichiki bolghan bir leshker bëshini qandaqmu chékindüreleysiler?! Gerche siler jeng harwiliri we atlarni élish üchün Misirgha tayinisiler! **25** Men mushu yerni qalish üchün Perwerdigarsız keldimmi? Chünki Perwerdigar manga: «Mushu zémimni halak qilishqa chiqqin» — dédi!. **26** Éliakim, Shebna we Yoah Rab-Shakehge: — Péqirlerigha aramiy tilida sözlisile; biz buni chüshinimiz. Bizgeibraniy tilida sözlismise, gepliri sépilda turghanlarning quliqiqla kirmisun! — dédi. **27** Biraq Rab-Shakeh: — Xojayinim méni mushu gepni xojayinginlarga we silergila éytishqa ewetkenmu? Mushu gepni siler bilen birlikte sépilda olтурghanlارgħa déyishke ewetken emesmu? Chünki ular öz poqini yéguchi hem öz süydükini ichküchi bolidu!» — dédi. **28** Andin Rab-Shakehibraniy tilida yuqiri awaz bilen: «Ulugh padishah, yeni Asuriye padishahining sözlirini anglap qoyunglar!» — dep warqiridi. **29** — «Padishah mundaq deydu: — Hezekiya silerni aldap qoymisun! Chünki u silerni [padishahning] qolidin qutquzalmaydu. **30** Uning silerni: — «Perwerdigar bizni jezmen qutquzidu; mushu sheher Asuriye padishahining qoligha

chüshüp ketmeydu» dep Perwerdigargha tayandurushigha yol qoymanglar! **31** Hezekiyagha qulaq salmanglar; chünki Asuriye padishahi mundaq deydu: — Men bilen sülhiliship, men terepke ötinglar; shundaq qilsanglar herbiringlar özünglarning tüüm baringidin hem özünglarning enjür derixidin méwe yeysiler, herbiringlar öz su kölchikinglardan su ichisiler; **32** ta men kélép silerni bugħdayliq hem sharabliq bir zémin'għa, néni, üzümzarli we zeytun derexliri bar, hesel chiqiridighan bir zémin'għa, yeni zémininglarrha oxshash bir zémin'għa apirip qoyghu che yep-ichiwéringħar! Shuning bilen siler tirik qlép, ölmeyser! Hezekiya silerge: — «Perwerdigar bizni qutquzidu» dése uningga qulaq salmanglar! **33** El-yurtlarning ilah-butlirining biri öz zéminini Asuriye padishahining qolidin qutquzghanmu? **34** Xamat we Arpad dégen yurtlarning ilah-butliri qénii? Sefarwaim, Xéna we Iwħi sheherlirining ilah-butliri qénii? Ular Samariyeni ménинг qolumdin qutquzghanmu? **35** Musħu el-yurtlarning ilah-butliridin öz zéminini qutquzghan zadi kim bar? Shundaq iken, Perwerdigar Yérusalémni ménинг qolumdin qutquzalamdu?» — dédi. **36** Emma xelq sükküt qilip uningga jawaben héchqandaq bir söz qilmidi; chünki padishahning buyruqi shuki: — «Uningga jawab bermenglars». **37** Andin Hilqiyaning oghli, ordini bashquridighan Éliakim, orda diwanbégisi Shebna we Asafning oghli, orda mirzibégi Yoahlar kiyim-kécheklirini yirtiship, Hezekiyaning yénigha kélép, Rab-Shakehning geplirini uningga uqturdi.

19 Shundaq boldiki, Hezekiya buni anglighanda, kiyim-kécheklirini yirtip, özini böz bilen qaplap Perwerdigarning ibadetxansigha kirdi. **2** U Hilqiyaning oghli, ordini bashquridighan Éliakim, orda diwanbégisi Shebna we kahinlarning aqsaqallirini böz qaplan'ghan péti Amozning oghli Yeshaya peyghemberge ewetti. **3** Ular uningga: — Hezekiya mundaq deydu: — «Bilalar tughulay dep qalghanda anining tughqudeq hali qalmigħandek, mushu kün awarichlik, reswa qilinidighan, mazaq qilinidighan bir künidur. **4** Öz xojayini bolghan Asuriye padishahi tirik Xudani mazaq qilishqa ewetken Rab-Shakehning mushu barliq geplirini Perwerdigar Xudaying nezirige élip tingshisa, bularni anglighan Perwerdigar Xudaying shu gepler tħiġi uning dekkisini bérermiķin? Shunga qlép qalghan qaldisi tħiġi awazingni kötürüp, bir duayingni berseng» — dédi. **5** Shu gepler bilen Hezekiyaning xizmetkarliji Yeshayaning alidha keldi. **6** Yeshaya ularħaq: — «Xojayininglarga: — Perwerdigar mundaq dédi: — «Asuriye padishahining chaparmentiniring sen anglighan ashu Manga kupurlaq qilghuchi gepliridin qorqma; **7** Mana, Men uningga bir roħi kirküzimen; shuning bilen u bir ighwani anglap, öz yurtiġha qaytidu. Men uni öz zéminida turghuzup qilich bilen öltürgüzim» — denglar» — dédi. **8** Rab-Shakeh özi kelgen yoli bilen qaytip mangħħanda, Asuriye padishahining Laqish shehiridin chékin'genlikini anglap, Libnah shehirige qarshi jeng qiliwatqan padishahning yénigha keldi. **9** Chünki padishah: «Man, Éfiopiye padishahi Tirhakah size qarshi jeng qilmaqchi bolup yolgha chiqti» dégen xewwani anglighanidi. Lékin u yene Hezekiyagħa elchilerni mundaq xet bilen ewetti: — **10** «Siler Yehuda padishahi Hezekiyagħa mundaq dengarislidar: — «Sen tayinidighan Xudayingning sanga: «Yérusalém Asuriye padishahining qoliga tapshurulmaydu» dégħinej aldamma; **11** mana, sen Asuriye padishahliring hemme el-yurtlarni néme qilghanlirini, ularni öz ilah-butlirigha atap halak qilghanlqini anglighansen; emdi özüng qutquzulamsen? **12** Ata-bowlirim halak qilghan ellernerin öz ilah-butliri ularni qutquzghanmu? Gozan, Haran, Rezef shehridikilernichu, Télassarda turghan Édenlernichu? **13**

Xamat padishahi, Arpad padishahi, Sefarwaim, Xéna hem Iwwah sheherlirining padishahliri qéni?». **14** Shuning bilen Hezekiya xetni ekelgúchilerning qoldin élip oqup chiqtı. Andin u Perwerdigarning öyige kirip, Perwerdigarning alidiga xetni yéyp qoysi. **15** We Hezekiya Perwerdigargha dua qilip mundaq dédi: — «I kérublar otturisida turghan Perwerdigar, Israilning Xudasi: — Sen Özüngdursen, jahandiki barlıq el-yurtlarning üstdikи Xuda peqet Özüngdursen; asman-zémimni Yaratquchisen. **16** I Perwerdigar, quliqingni tówen qilip anglighaysen; közüngni achqaysen, i Perwerdigar, körgeysen; Sennaxéribning adem ewetip mengü hayat Xudani haqaretlep éytqan geplirini anglighaysen! **17** I Perwerdigar, Asuriye padishahliri heqiqeten hemme yurtlarni, shulargha békindi bolghan yurtlarnimu xarabe qilip, **18** ularning ilah-butlirini otqa tashliwetken; chünki ularning ilahlirli ilah emes, belki insan qoli bilen yasalghanliri, yaghach we tash, xalas; shunga asuriylar ularni halq qildi. **19** Emdi, i Perwerdigar Xudayimiz, jahandiki barlıq el-yurtlarga Séning, peqet Séningla Perwerdigar ikenlikingni bildürüş üchün, bizni uning qoldin qutquzghaysen!». **20** Shuning bilen Amozning oghli Yeshaya Hezekiyagha söz ewetip mundaq dédi: — Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — «Séning Manga Sennaxérib toghruluq qilghan duayingni anglidim. **21** Perwerdigarning uningga qarita dégen sözi shudurki: — «Pak qız, yeni Zionning qızı séni kemsitidu, Séni mazaq qilip külüdu; Yerusalémning qızı keyningge qarap beshini chayqaydu; **22** sen kimni mazaq qilip kupluruq qilding? Sen kimge qarşısı awazningi kötürüp, Nezirinǵı üstün qilding? Israildiki Muqeddes Bolghuchigha qarşılı! **23** Elchiliring arqlıq sen Rebni mazaq qilip; — «Men nурghunlighan jeng harwilirim bilen tagh choqqisigha, Liwan tagh baghrılırığa ýetip keldimki, Uning égiz kédir derexlirini, ésil qarighayırını késiwítemen; Men uning eng chet turalghusigha, Uning eng bük-barqaşsan ormanzarlıqigha kirip ýetimen. **24** Özüm quduq kolap yaqa yurtning süyini ichtim; Putumning uchidila men Misirning barlıq derya-östenglirini qurutiwettim — déding. **25** — Sen shuni anlap baqmiganhändig? Uzundin buyan Men shuni békitenmenki, Qedimdir tartip shekkendürğemmenki, Hazir uni emelge ashurdumki, Mana, sen qel'e-qorghanlıq sheherlerni xarabilerge aylandurdug; **26** Shuning bilen u yerde turuwatqarlar küchsizlinip, Yerge qaritip qoyuldi, shermende qilindi; Ular ösiwatqan ot-chöpte, Yumran kök chöplerdek, Öggidiki ot-chöpler ösmeye qurup ketkendek boldi. **27** Biraq séning olтурghiningni, ornungdin turghiningni, chiqip-kirginingni we Manga qarshi ghaljirliship ketkininingni bilimen; **28** Séning Manga qarshi ghaljirliship ketkenlikning, hakawurliship ketkenlikning quliqimha yetkenlik tüpeyliden, Men qarmiqimni burningdin ötküzimen, Yüginimni aghzinggħha salimen, We özüng kelgen yol bilen séni qaytirimen. **29** I [Hezekiya], shu ish sanga alamat besharet bolduk, Mushu yili özlükidin ösken, Ikkinchi yili shulardin chiqqarlar mu silerning rizqinglar bolidu; Üchinchi yili bolsa térisiler, orisiler, üzüm köcheltirini tikisiler; Ulardin chiqqan méwilerni yeysiler. **30** Yehuda jemetining qéchip qutulghan qaldisi bolsa yene tówen'ge qarap yiltiz tartidu, Yuqirığha qarap méwe bérivid; **31** Chünki Yerusalémdin bir qaldisi, Zion téghidin qéchip qutulghanlar chiqidu; Samawi qoshunlarning Serdarı bolghan Perwerdigarning otluq muhebbiti mushuni ada qilidu. **32** Shunga, Perwerdigar Asuriye padishahi toghruluq mundaq deydu: — U ne mushu sheherge ýetip kelmeydu, Ne uningga bir tal oqmu atmaydu; Ne qalqamni kötürüp alidiga kelmeydu, Ne uningga qarita qashalarnimu yasimaydu. **33** U qaysi yol bilen kelgen bolsa, U yol bilen qaytidu we mushu sheherge

kelmeydu — deydu Perwerdigar, **34** — Chünki Özüm üchün we Ménig qulum Dawut üchün uni etrapidiki sépildek qoghdap qutquzim». **35** Shu kéche shundaq boldiki, Perwerdigarning Perishtisi chiqip, Asuriyeliklerning bargahida bir yüz seksen besh ming eskeri uredi; mana, kishiler etigende ornidin turghanda, ularning hemmisining ölgənlikini kördi! **36** Shunga Asuriye padishahi Sennaxérib chékinip, yolgha chiqip, Ninewe shehirige qaytip turdi. **37** We shundaq boldiki, u öz buti Nisroqning butxanisida uningga choqunuwatqanda, oghulları Adrammelek hem Sharézer uni qilichlap öltüriwetti; andin ular bolsa Ararat dégen yurtqa qéchip ketti. Uning oghli Esarhaddon uning ornida padishah boldi.

20 Shu künlerde Hezekiya ejel keltürgüchi bir késelge muptila boldi. Amozning oghli Yeshaya peyghember uning qéshiga bérüp, uningga: — «Perwerdigar mundaq deydu: — Öyüng toghruluq wesiyyet qilghin; chünki ejel keldi, yashimaysen» — dédi. **2** [Hezekiya] bolsa yüzünü tam terepke qilip Perwerdigargha dua qilip: — **3** I Perwerdigar, Séning aldingda méning heqiqet we pak dil bilen méngep yürgenlikimi, neziring aldingda durus bolghan ishlarni qilghanlıqimni eslep qoyghaysen, — dédi. We Hezekiya yighthap écip ketti. **4** Yeshaya chiqip ordidika ottura hoylisha yetmeste, Perwerdigarning sözi uningga ýetip mundaq déyildi: — **5** Yénip bérüp xelqimming bashlamchisi Hezekiyagha mundaq dégin: — «Perwerdigar, atang Dawutning Xudasi mundaq deydu: — «Duayingni anglidim, köz yashliringni kördüm; mana, Men séni saqaytimen. Üchinchi künide Perwerdigarning öyige chiqisen. **6** Künliringge Men yene on besh yil qoshimen; shuning bilen Men séni we bu sheherni Asuriye padishahining qoldin qutquzim; Özüm üchün we qulum Dawut üchün Men bu sheherni etrapidiki sépildek qoghdaymen. **7** (Yeshaya bolsa: — «Enjür poshkili teyyarlanglar, dédi. Ular uni élip kélip, yarisigha chapliwidi, u saqaydi. **8** Hezekiya Yeshayadin: Perwerdigar ménî saqaytip, üchinchi kün uning öyige chiqidaghanlıqimni ispatlaydighan'gha qandaq besharettlik alamat bolidu? — dep sorighanidi. **9** Yeshaya: — Perwerdigarning Özi éytqan ishini jezmen qilidaghanlıqini sanga ispatlash üchün Perwerdigardin shundaq besharettlik alamat boliduki, sen quyashning pelempay üstige chüshken sayisining on basquch alidiga méngeishi yaki on basquch keynige yénishini xalamsen? — dédi. **10** Hezekiya: Quyash sayisining on basquch alidiga méngeishi asan; saye on bashquch keynige yansun, dégenidi. **11** Shuning bilen Yeshaya peyghember Perwerdigargha nida qildi we U quyashning Ahaz padishah qurghan pelempay basquchilri üstige chüshken sayisini yandurup, on basquch keynige mangdurdi). **12** Shu peytte Baladanning oghli Babil padishahi Mérodaq-Balandan, Hezekiyani késel bolup ýetip qaptu, dep anlap, xetler hedive bilen ewetti. **13** Hezekiya bolsa elchilering gépini tingshap, ulargha barlıq xezine-ambarlirini, kümüşhni, altunni, dora-dermanlarni, serxil maylarni, sawut-qorallar ambirdikli hemmini we bayqliririning barlıqini körsetti; ordisi we pütkül padishahlıqı ichidiki nersilerden Hezekiya ulargha körsetmigen birimi qalmidi. **14** Andin Yeshaya peyghember Hezekiyaning alidiga bérüp, uningdin: — «Mushu kishiler néme dédi? Ular séni yoqlashqa nedin kelgen?» — dep soridi. Hezekiya: — «Ular yiraq yurttin, yeni Babilin kelgen» dédi. **15** Yeshaya yene: — «Ular ordangda némini kördi?» dep soridi. Hezekiya: — «Ordamda bar nersilerni ular kördi; bayqlirimming arisidin men ulargha körsetmigen birimi qalmidi» — dédi. **16** Yeshaya Hezekiyagha: Perwerdigarning sözini anlap qoyghin: — **17** — Mana shundaq künler kéléndi, ordangda bar nersiler we bügün'ge qeder ata-bowliriling tolap,

saqlap qoyghan hemme Babilgħa élip kétildi; héchnerse qalmaryu – deydu Perwerdigar. **18** – Hemde Babilliqlar oghulliringni, yeni özüngdin bolghan ewladliringni élip kétidi; shuning bilen ular Babil padishahining ordisida aghwat bolidu. **19** Hezekiya emdi öz-özige «Öz künlirimde bolsa aman-tinchliq, Xudaning heqiqet-wapaliqi bolmamdu?», dep Yeshayaghha: – «Siz éytqan Perwerdigarning mushu sözi yaxshi iken» – dédi. **20** Hezekiyaning bashqa emelliri, jümlim uning seltenitining qduri, uning qandaq qilip sheherge su teminlesh üchün kıl, shundaqla su apirdigħan nor yasighanliqi «Yehuda padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta püttügen emesmidi? **21** Hezekiya ata-bowlirining arisida uxildi; ogħli Manasseh ornida padishah boldi.

21 Manasseh padishah bolghanda on ikki yashtha bolup, Yérusalémda ellik besh yil selenet qildi. Uning anisining ismi Hefzibah idi. **2** U Perwerdigar Israillarning aliddin heydep chiqiriwetken yat elliklerning yirginchlik adetlirige oxshash ishlar bilen Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qildi. **3** U atisi Hezekiya buzup yoqtqan «yuqiri jaylar»ni qaytidin yasatti; u Baalgha atap qurban'gahlarni saldurup, Israilning padishahi Ahab qilghandek bir Asherah mebud yasidi; u asmandiki nurghunlighan ay-yultuzlарgha bash urdi we ularning qulluqiga kirdi. **4** U Perwerdigarning öyidimu qurban'gahlarni yasatti. Shu ibadetxana toghruluq Perwerdigar: Men Yérusalémda Méning namimmi qoyimen, dégenidi. **5** U Perwerdigarning öyining ikki hoylisida «asmanning qoshuni»gha qurban'gahlarni atap yasatti. **6** Öz oghlini ottin ötküzdı; jadugerchilik bilen palchılıq ishletti, özige jinkeshler bilen epsunchilarни békitti; u Perwerdigarning neziride san-sanaqsız rezillikni qilip uning ghezipini qozghidi. **7** U yasatqan «Asherah» oyma mebudni [Kudanining] öyige qoysi. Shu öy toghruluq Perwerdigar Dawutqa we uning oghli Sulayman'gha: — «Bu öxde, shundaqla Israilning hemme qebililiriniring zéminliri arisidin Men tallighan Yérusalémda Öz namimni ebedighe qaldurimen; **8** eger Israil peget Men ulargha tapilghan barliq emrlerge, yeni Öz qulun Musa ulargha buyrughan barliq qanun'gha muwapiqi emel qilishqa köngül qoysila, Men ularning putlirini ata-bowlirigha teqsim qilghan bu zémindin qaytidin néri qilmaymen», dégenidi. **9** Lékin ular qulaq salmaytti; shunglashqimu, Manasseh ularni shundaq azdurdiki, ular Perwerdigar Israillarning aliddin halak qilghan yat ellikkelerdin ashurup rezillik qilatti. **10** Shunga Perwerdigar Öz qulliri bolghan peyghemberlerning wasitisi arqliq mundaq dédi: — **11** Yehudaning padishahi Manasseh bu yirginchlik ishlarни qilip, hetta uningdiñ ilgiri ötken Amoriyalar qilghan barliq rezilliktin ziyyade rezillik qilip, uning butliri bilen Yehudanimu gunahqa azdurginhini üchün **12** Israilning Kudasi Perwerdigar mundaq deydu: — «Man, Yérusalém bilen Yehudaning üstige shundaq balayi'apet keltürimenki, kimki uni anglisila qulaqları zingildap kétidu. **13** Men Samariyeni ölcöglen tana we Ahabning jemetini tekshürgen tik ölcögüt yip bilen Yérusalémni tekshürtimen; kishi qachini chayqap sürtkendin kényin düüm kömtürüp qoyghandek, Yérusalémni chayqap öriyimen. **14** Men mirasimning qalghanliridinmu waz kéchip, dushmanlirining qoligha tapshurimen; ularni hemme dushmanlirige bulang-talang obyekti we olja qilip bérímen; **15** Chünki ular Méning neziridime rezil bolghanni qilip, ularning ata-bowlili Misirdin chiqqan kündin tartip bügün'giche ghezipimi qozghap keldi». **16** Manasseh emdi pütkül Yérusalémni bir chéтиdin yene bir chéтиganie qan'gha toldurup, köp naheq qan tökküzdü we oxshasha özı qiliwatqan gunahi bilen Yehudalarни azdurup, ularning Perwerdigarning

nezirdiki rezillikni qilishiga seweb boldi. **17** Manassehning bashqa ishliri hem qilghanlirining hemmisi, jümlidin u sadir qilghan gunah «Yehuda padishahlirining tarix-tezkirilri» dégen kitabta pütilgen emesmi? **18** Manasseh ata-bowlirining arisida uxlii we öz öyining bégħida, yeni Uzzahnning bēghida depne qilindi. Andin oghli Amon uning ornida padishah boldi. **19** Amon padishah bolghanda yigirme ikki yashta bolup, Yérusalémda ikki yil seltenet qildi. Uning anisining ismi Meshullemet idi; u Yotbahliq Haruznung qizi idi. **20** Amon atisi Manasseh qilghandek Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilatti. **21** U atisi mangghan barlıq yollarda mangatti; u atisi qulluqida bolghan butlarning qulluqida bolup, ulargha sejde qilip, **22** Perwerdigarning yolda yürmeye, öz ata-bowlirining Xudasi Perwerdigarni terk qildi. **23** Emdi Amonning xizmetkarlari padishahni uestlep, uni öz ordisida öltürdü. **24** Lékin yurt xelqi Amon padishahni uestligenlerning hemmisisini öltürdü; andin yurt xelqi uning ornida oghli Yosiyani padishah qildi. **25** Amonning bashqa ishliri hem qilghanlirining hemmisi «Yehuda padishahlirining tarix-tezkirilri» dégen kitabta pütilgen emesmi? **26** U Uzzahnning bēghida öz qebriside depne qilindi. Andin oghli Yosiya uning ornida padishah boldi.

22 Yosiya padishah bolghanda sekkit yashta bolup, Yérusalémda ottuz bir yıl selenet qildi. Uning anisining ismi Yedidah idi; u Bozkatlıq Adayanıq qizi idi. **2** Yosiya Perwerdigarning neziride durus bolghanni qılıp, her ishta atisi Dawutning barlıq yolidə yürüp, ne onggha ne solgha chetnev ketmədi. **3** Padishah Yosiya selenetinining on sekkininchı yılıda, padishah Meshullamming newrisi, Azaliyanıq oghlı katip Shafanı Perwerdigarning öyige eweti: **4** «Bash kahin Hilqyanıng qészigha chiqıp shuni buyrughinkı, u Perwerdigarning öyige élip kelin'gen, derwaziwenler xelqintı yighthan pulni sanısun. **5** Andin ular Perwerdigarning öyini ongshaydigham ishlarnı nazaret qılghuchi ishchilargha tapshurup bersun. Bular hem Perwerdigarning öyidiki buzulghan yerlerni ongshashqa öyde ishligüchilerge, yeni yaghachchilar, tamchilar we tashtirashlarga bersun. Ular mushu pul bilen öyni ongshashqa lazım bolghan yaghach bilen oyulghan tashlarnı sétiwalsun, dégin» — dédi. **7** Lékin ularning qoliga tapshurulğan pulning hésabı qılınimidi. Chünki ular insap bilen ish qilatti. **8** Bash kahin Hilqiya katip Shafan'għa: — Men Perwerdigarning öyide bir Tewrat kitabınıaptımlı, dédi. Shuni éytip Hilqiya kitabnı Shafan'għa berdi. U uni oqudi. **9** Andin keyin katip Shafan padishahning qészigha bérüp padishahqa xewer bérüp: — Xizmetkarlıri ibadetxanidiki pulni yighthip Perwerdigarning öyini ongshaydigham ish beshilirininq qollırığha tapshurup berdi, dédi. **10** Andin katip Shafan padishahqa: Hilqiya manga bir kitabnı berdi, dédi. Andin Shafan padishahqa uni oqup berdi. **11** We shundaq boldiki, padishah Tewrat kitabining sözlərini anglighanda, öz kiyimlirini yirtti. **12** Padishah Hilqiya kahin bilen Shafanıng oghlı Ahikamıgha, Mikayanıng oghlı Akbor bilen Shafan katipqa we padishahning xizmetkari Asayagha buyrup: — **13** Bérüp men üchün we xelq üchün, yeni pütkül Yehudadikiler üchün bu tépilghan kitabning sözləri toghrisida Perwerdigardin yol soranglar. Chünki ata-bowlirimiz bu kitabning sözlirige, uningdiki bizlere pütilgenlirige emel qilishqa qulaq salmaghanlıqı tüpeylidin Perwerdigarning bizge qozghalghan ghezpi intayin dehşetlik, dédi. **14** Shuning bilen Hilqiya kahin, Ahikam, Akbor, Shafan we Asayalar Xarxsasnıg newrisi, Tikwahlıng oghlı kiyimkéchek begi Shallumning ayali ayal peyghember Huldahning qészigha bérüp, uning bilen sözleshti. U Yérusalém shehiringin

ikkinci mehelliside olturnatti. **15** U ulargha mundaq dédi: — Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — «Silerni ewetken kishige mundaq denglar: — **16** Perwerdigar mundaq deydu: — Mana Men Yehudaning padishahi oqughan kitabning hemme sözlirini emelge ashurup, bu jaygħha we bu yerde turghuchilargħa balayi'apet chiħürimen. **17** Ħiunki ular Meni tashlap, bashqa ilahlargħa xushbu yéqip, qollirining hemme ishliri bilen Méning achchiqimni keltürdi. Uning ütchun Méning qehrim bu yerge qarap yandi hem öchħürūlmeydu. **18** Lékin silerni Perwerdigidarın yol sorighili ewetken Yehudaning padishahiga bolsa shundaq denglar: Sen anglıghan sözler togrisida Israilning Xudasi Perwerdigar shundaq deydu: — **19** Ħiunki köngħtum yumshaq bolup, mushu jay we uningda turghuchilarning weyrane we leneteq aylandurulidghanliqi togrisida ularni eyibileq éytqan sözlirimni anglıghiningga, Perwerdigarning alldha özüngni tōwen qilip, kiyimliringni yirtip, Méning aldimda yighthiġin ütchun, Memnu duayingni anglidim, deydu Perwerdigar. **20** Buning ütchun séni atabowiliring bilen yighthiġaq, öz qebrenge aman-xatirjemlik ichide bérishqa nésip qilmen; séning közliring Men bu jay ütstige chiħüridghan barliq külpetlerni körmeydu». Ular yénip bérrip, bu xewerni padishahqa yetküdzi.

23 Padishah ademlerni ewetip, Yehuda bilen Yérusalémning hemme aqsaqallirini öz qéshiga chaqirtip keldi. **2** Padishah Perwerdigarning ölige chiqtı; barliq Yehudadik ier kishiler we Yérusalémda turuwatqanlarning hemmisi, kahinlar bilen peyhemberler, yeni barliq xelq, eng kichikidin tartip chongħiġħe hemmisi uning bilen bille chiqtı. Andin u Perwerdigarning öjide tépilgħan ehde kitabining hemme sözlirini ulargha oqup berdi. **3** Padishah tħwarrukning yénida turup Perwerdigarning alldha: — Perwerdigargħa egiship püttin qelbim we pütkül jémin bilen Uning emrlirini, höküm-guwalħiqliri we belgilimilirini tutup, usħbu kitabta püttülgħen ehdige emel qilmen dep ehdige özini bagħħidi. Shuning bilen xelqning hemmisi ehde alldha turup uningga özini bagħħidi. **4** Andin kékijin padishah bash kahin Hilqiya bilen orun basar kahinlарgħa we hem derwaziwenlerje: — Baalha, Asherah butiġha we asmanniñ barliq qoshuniga atap yasalghan barliq eswab-ħusknilerni Perwerdigarning öyidin chiqirwétingħar, dep emr qildi; ubalarni Yérusalémning sirtida, Kidron étizlija keldi, we külliñi Beyt-Elge élip bard. **5** U Yehuda padishahlinning Yehuda sheherliridiki «yuqiri jaylar»da hemde Yérusalémning etrapliridiki «yuqiri jaylar»da xushbu yandurishqa tikligen but kahinlirini, shuningdeq Baalha, quyashqa, aygha, yultuz türkumliże hemde asmanniñ barliq qoshuniga xushbu yaqquchilarni ishtin heydīwietti. **6** U Perwerdigarning öyidin Asherah butni élip chiqqip Yérusalémning sirtiġha élip bérrip, Kidron jilghisiga apirip shu yerde köydürüp kukum-talqan qilip ézip, topisini addiż puqralarning qebriliri ütstige chéchiwetti. **7** Andin u Perwerdigarning ölige jaylashqan bechħiawazlarning turalghħiżirini chéqip għħaliġ; bu öyerde yene ayllar Asherah butqa chédır toquyyti. **8** U Yehuda sheherliridin barliq kahinlarni chaqirtip, özige yighthi. Andin u Gebadin tartip Beer-Shébagħiċċe kahinlarni xushbu yaqidighan «yuqiri jaylar»ni buzup bulghiwetti; u «derwazilardiki yuqiri jaylar»ni chéqip bżu; bular «Sheher bashliqi Yeshuaning quwiqi»ning yénida, yeri sheher quwiqiga kirish yolinning sol teripide id. **9** (emdi «yuqiri jaylar»diki kahinlarning Yérusalémda Perwerdigarning qurban'għiha chiqqi cheklen'genidi; lékin ular dawamliq öz qérindashliri bilen birge pitir nanlardin yéyishige tuyesser id). **10** Yosiya hékkim öz ogħli yaki qizini Molekke atap ottin

ötküzmisun dep, Hinnomming oħħlini jilgħisidki Tofetnemu buzup bulghiwetti. **11** Perwerdigarning ölige kirkidjan yolning ēghixida Yehuda padishahli quyashqa tqeqim qilip qoyħan atlarni shu yerdin yōtkep, «quyash harwiliri»ni otta köydürdi (ular [ibadetxanining] hoylilirja jaylashqan, Natan-Melek dégen aghwatning öyining yénida turatt). **12** Padishah yene Yehuda padishahli Ahazning balixanisining özziżside saldurhan qurban'għahlarni we Manasseh Perwerdigarning öyining ikki hoylegħiha yasatqan qurban'għahlarni chéqip kukum-talqan qiliwietti; u ularnejn topisini u yerdin élip, Kidron jilghisiga chéchiwetti. **13** Israilning padishahli Sulayman Yérusalémning meshriq teripige we «Halak tēgħiġi nien ubigha Zidoniylarning yirginčlik buti Ashtarot, Moabiylarning yirginčlik buti Kémosh we Ammonlarning yirginčlik buti Milkomha atap yasatqan «yuqiri jaylar»ni padishah buzup bulghiwetti. **14** U but tħwarruklerni parchilap, Asheraħ butiġħi késip yiqtip, ular turghan yerlerni adem söngekliri bilen toldurdi. **15** U yene Israeli gunahqa putlashturghan, Nibatning oħħli Yeroboam Beyt-Elde saldurhan qurban'għa bilen «yuqiri jay»ni, ularni buzup chaqt, andin kékijin «yuqiri jay»ni köydürüp kukum-talqan qiliwietti, Asheraħ butinnum köydürwietti. **16** Yosiya burulup qarap, tagħdik qebrilerni körüp, adem eweti qebrilerdiki söngeklerni kolap chiqirip, qurban'għa iż-isti köydürdi, shu lill bilen uni bulghiwietti. Bu isħlar Perwerdigarning kalamini yetküzip, del ularni aldin'ala bésħaret qilip jakarliġ Xudaningu adiminġi sozjnem emelge ashurulushi id. **17** Andin Yosiya: Köz aldimdik bu qebre tħesi kimmung? — dep soridi. Sheherdikiler uningħha: Bu Yehudadik kelgen, silining Beyt-Eldiki qurban'għani buzgħan mushu ishlirini bésħaret qilghaq Xudaningu adiminġi qebrisi iken, dédi. **18** Yosiya: — Uni qoyungħar, hékkim uning söngeklirini midirlatmisun, dep buyrudi. Shuning bilen ular uning söngeklirini bilen Samariyed din kelgen peyhemberning söngeklirige hékkimmi tegħküzmid. **19** Andin Yosiya Israilning padishahli Perwerdigarning għezipini qozgħiġan, Samariyening sheherliride yasatqan «yuqiri jaylar»diki barliq oyħvern chaqt; u ularni Beyt-Elde qilgħandek qilip, yoqat. **20** U u yerlerdik «yuqiri jaylar»ha xas bolgħan hemme kahinlarni qurban'għaż-żejt iż-isti ölti, qurbanliq qildi, andin ularnejn tartip idha püttülgendek, Xudayingħar Perwerdigargħha «ötüp kétish héjti»ni ötküzünġar, dep buyrudi. **22** «Batur hakimlar» Israilning iż-isti din hökum sürgen künnerdin tartip, ne Israfil padishahlinning waqtitrida ne Yehuda padishahlinning waqtitrida undaq bir «ötüp kétish héjti» ötküzilip baqmighanidi; **23** Yosiya padishahning seltenitining on sekkizincu yilda, Perwerdigargħha atap bu «ötüp kétish héjti» Yérusalémda ötküzüldi. **24** Shuningdeq Yosiya Yehuda yurtida we Yérusalémda peydä bolgħan jinkeshler we palchilarni, terafim mebdiliri, herqandaq buttar we barliq bashqa lenetlik nersilerni zémindin yoqat. Uning shundaq qilishining meqsti, Hilqiya kahin Perwerdigarning öyidin tapqan kitabta xatirilen'gen Tewrattiki sozjerġe emel qilishtin ibaret id. **25** Uningdeq Musagħa chiħürülgen qanun'għa intilip püttin qelbi, püttin jéni we püttin kuchi bilen Perwerdigargħha qaytip, özini bę́għiħlighan biex padishah uningdin ilgħiġi bolmighanidi we uningdin kékijinmu uningga oxħħas birsi bulop baqmidi. **26** Lékin Perwerdigarning achħiċċi Manassehning Özini renjietken barliq rezillikkli tħueypidni Yehudaghha tutashqandin kékijin, Özining shiddetlik għezipidin yanmiddi. **27** Perwerdigar: — Israfil tashlighandek Yehudanumu Öz közümdin néri qilim we Özüm tallighan bu sheher Yérusalémni we Men: — «Méning

namim shu yerde bolidu» dégen shu ibadetxanini terk qilimen, dédi. **28** Yosyaning bashqa emelliri hem qilghanlirining hemmisi «Yehuda padishahlirining tarix-tezkirilri» dégen kitabta pütlügen emesmi? **29** Uning künliride Misirning padishahi Pirewn-Neko Asuriyening padishahiga hujum qilgili Efrat deryasigha bardi. U chaghda Yosiya padishah Pirewn bilen soqushushqa chiqtı; lékin Pirewn uni körüp Megiddoda uni öltürdü. **30** Xizmetkarliri uning ölükini jeng harwisisiga sélip Megiddodin Yérusalémha élip kélip, uni öz qebriside depne qildi. Yurt xelqi Yosyaning oghli Yehoahazni mesih qilip, atisining ornida padishah qildi. **31** Yehoahaz padishah bolghanda yigirme üch yashta bolup, üch ay Yérusalémda seltenet qildi. Uning anisining ismi Hamutal idi; u Libnahliq Yeremiyaning qizi idi. **32** Yehoahaz bowiliri barlıq qilghanliridek, Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qildi. **33** Emdi Pirewn-Neko uning Yérusalémda seltenet qilmaslıq üchün, uni Xamat yurtidiki Riblahda solap qoydi we [Yehuda] zéminingha yüz talant kümüş bilen bir talant altun séliq chüshürdi. **34** Andin Pirewn-Neko Yosyaning oghli Éliakimni atisining ornida padishah qilip, ismini Yehoakimgha özgertti. U Yehoahazni özi bilen Misirgha élip ketti; Yehoahaz Misirgha kélip shu yerde öldi. **35** Yehoakim kümüş bilen altunni Pirewn'ge berdi; lékin Pirewnning shu buyruqini ijra qilip pulni tapshurush üçhün yurtqa herbir ademning chamigha qarap baj-alwan qoyghanidi; altun we kümüşni u yurthning xelqidin, herbirige salghan ölhem boyiche Pirewn-Nekogha bérishke yighqanidi. **36** Yehoakim padishah bolghanda yigirme besh yashta bolup, on bir yil Yérusalémda seltenet qildi. Uning anisining ismi Zibidah idi; u Rumahliq Pedayaning qizi idi. **37** Yehoakim bowiliri barlıq qilghanliridek Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qillatti.

24 Uning künliride Babilning padishahı Néboqadnesar [Yehudagha] hujum qilishqa chiqtı; Yehoakim uningga üch yilgichke bęqindı boldı, andın uningdin ténip uning hökümränliqicha qarshi chiqtı. **2** Shu waqtılarda Perwerdigar uningga hujum qilishqa Kaldılyer bulangchilar shaykisi, Suriyler bulangchilar shaykisi, Moabiylar bulangchilar shaykisi, we Ammoniyalar bulangchilar shaykilirini qozghidi; u ularni Yehudani halak qilish üçhün, bu ishlar Perwerdigar Öz qulliri bolghan peyghemberler arqılıq agah qilghan söz-kalamining emelge ashurulushi idi. **3** Derweqe Perwerdigarning ýetqinidek, Manassehning gunahliri tüpeylidin Yehudani Öz közliridin néri qilish üçhün, bu ishlar ularning bészigha chüشتı. **4** Chünki [Manassehning] naheq qan töküp, Yérusalémni naheq qanlar bilen toldurghını tüpeylidin, Perwerdigar [Yehudalarnı] epu qilishqa köngli unimaytti. **5** Yehoakimning bashqa ishlirini hem qilghanlirining hemmisi «Yehuda padishahlirining tarix-tezkirilri» dégen kitabta pütlügen emesmi? **6** Yehoakim ata-bowlırıning arısida uxildı; oghli Yehoakin uning ornida padishah boldı. **7** Misirning padishahi bolsa öz yurtidin ikkinchi chiqmidi. Chünki Babilning padishahı «Misir éqini»dön tartıp Efrat deryasighiche bolghan Misir padishahiga tewe zémimni tartıwalghanı. **8** Yehoakin padishah bolghanda on sekiz yashta bolup, üch ay Yérusalémda seltenet qildi. Uning anisining ismi Nehushti idi; u Yérusalémlıq Elnatanning qizi idi. **9** Yehoakin atisining barlıq qilghanliridek Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qildi. **10** Babilning padishahı Néboqadnesarning serdarliri Yérusalémha jeng qilgili chíqp, sheherni qamal qildi. **11** Uning serdarliri sheherni qamal qilip turghanda Néboqadnesar özimu sheherning sirtığha chíqtı. **12** Andin Yehudanıng padishahı Yehoakin bilen anisi, barlıq xizmetkarliri, emeldarlari we aghwatlıri Babil padishahining alıdiga chíqp

uningha ten berdi. Shundaq qilip Babilning padishahı öz seltenitining sekkizinchı yılıda uni esir qilip tutti. **13** Néboqadnesar Perwerdigarning oyidiki barlıq xeziniler bilen padishahnı ordısidiki xezinilerni élip ketti; Perwerdigar agah bergenidek, u Israilning padishahı Sulayman Perwerdigarning ibadetxanisi üçhün yasatqan hemme altun qacha-eswablarnı késip sökti. **14** Yérusalémning barlıq ahalisini, jümlidin hemme emeldarlar, hemme batur palwanlar, jemiy bolup on ming esirni we barlıq hünerwenler we tömürchilernimü élip ketti; yurttiki xelqin eng namratlardın bashqa héchkim qalmadi. **15** U Yehoakinni Babilgha élip ketti we shuningdek padishahnı anisini, padishahnıng ayalılarını, uning aghwatlırı we yurttiki mötiwerlerni esir qilip Yérusalémđin Babilgha élip bardı. **16** U batur-palwanlarning hemmisi (yette ming idi), hünerwen we tömürchilerni (jemiy bir ming idi) — bularning hemmisi jenggiwar ademler bolup, Babilning padishahı ularını esir qilip, Babilgha élip ketti. **17** Andin Babilning padishahı Yehoakinnıng taghisı Mattaniyani uning ornida padishah qilip, uning ismini Zedekiya özgertti. **18** Zedekiya padishah bolghanda yigirme bir yashta bolup, on bir yil Yérusalémda seltenet qildi. Uning anisi Libnahliq Yeremiyaning qizi bolup, ismi Hamutal idi. **19** Zedekiya Yehoakimning barlıq qilghinidek, Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qillatti. **20** Perwerdigarning Yérusalémha hem Yehudagha qaratqan ghezpi tüpeylidin, Perwerdigar ularını Öz huzuridin heydiwetküche bolghan arılıqta, töwendiki ishlar yüz berdi: — awwal, Zedekiya Babil padishahiga isyan kötürdi.

25 Andin shundaq boldiki, uning seltenitining toqquzinchı yili, oninchı aynı oninchı künide Babil padishahı Néboqadnesar pütkül qoshuniga ýetekchilik qilip Yérusalémha hujum qilishqa keldi; hemde uni qorshiwlíp bargah qurup, uning etrapida qasha-poteylerni qurushti. **2** Shuning bilen sheher Zedekiyanıng on birinchı yilighiche muhasiride turdi. **3** Shu yili tötinchi aynıng toqquzinchı künı sheherde éghir qehetchilik hemmini basqan we zémindikiler üçhünmu héch ash-ozuq qalmighanidi. **4** Sheher sépili böstüldi; barlıq jenggiwar leshkerler qachmaqchi bolup, tün kéchide beder tikiwétishti. Ular padishahnıng baghchisiga yéqin «ikki sépil» arılıqidiki derwazidin kétishti (kaldılyer bolsa shehernıng heryénida turattı). Ular [İordan jılıghisidiki] «Arabay tüzlenglilik»nı boylap qéchishti. **5** Lékin kaldılyerning qoshuni padishahni qogħlap Yérixo tüzlenglükide Zedekiya yétiştisti; uning püttün qoshunı uningdin tarqılıp ketkenidi. **6** We ular padishahni tutup, Rıblah shehirige, Babil padishahnıng alıdiga apardı; ular shu yerde uning üstige höküm chiqardi. **7** [Babil padishahı] Zedekiyanıng oghullarını uning köz aldida qetl qildi; andın Zedekiyanıng közlirini oyuwetti; u uni mis kishenler bilen bagħlap, Babilgha élip bardı. **8** We beshinchı aynıng yettinchi künide (bu Babil padishahı Néboqadnesarning on toqquzinchı yili idi) Babil padishahnıning xizmetkari, pasiban bégı Nébozar-Adan Yérusalémha yétip keldi. **9** U Perwerdigarning öyini, padishahnı ordısını we sheherdiki barlıq öylerni köydürıwetti; barlıq beheywet imaretlerge u ot qoyun köydürıwetti. **10** We pasiban bégı ýetekchilikidiki kaldılyerning pütkül qoshuni Yérusalémning etrapidiki pütkül sépilini öriwetti. **11** Pasiban bégı Nébozar-Adan sheherde qalghan bashqa kishilerni, Babil padishahı terepké qéchip teslim bolghanlarnı we qalghan hünerwenlerni esir qilip ularnı élip ketti. **12** Lékin pasiban bégı zémindikı eng namratlarning bir qismını üzümzarlıqlarını perwısh qilishqa we tériqchiliq qilishqa qaldurdı. **13** Kaldılyer Perwerdigarning öyidiki mistin yasalghan ikki tüwrükni, das tegliklirini we Perwerdigarning öyidiki mistin yasalghan

«déngiz»ni chéqip, barlıq mislirini Babilgha élip ketti. **14** Ular yene [ibadette ishlitlidighan] idishlar, gürjek-belgürjekler, laxshigirlar, piyale-texsiler hem mistin yasalghan barlıq eswablarnı élip ketti; **15** xushbuydanlar we qachilarnı bolsa, altundın yasalghan bolsimu, kümüştin yasalghan bolsimu, ularning hemmisini pasiban bégi élip ketti. **16** We Sulayman [padishah] Perwerdigarning öyi üchün mistin yasatqanı ikki tüwrük we «déngiz»ni, shundaqla das tegliklirini élip ketti; bu mis saymanlarning éghirliqini ölçesh mumkin emes idi. **17** Birinchı tüwrükning égizlikli on sekкiz gez, uning üstidiki taji bolsa mis bolup, égizlikli üch gez idi; uning pütün aylanması tor sheklide hem anar nusxisida bészegenidi, hemmisi mistin idi; ikkinchi tüwrükmu uningha oxhash bolup, umu anar nusxisida bészegenidi. **18** Pasiban bégi Nébuzar-Adan bolsa bash kahin Séraya, orunbasar kahin Zefaniya we ibadetxanidiki üch neper ishikbaqarnimu esirge aldi. **19** U sheherdin leshkerlerini bashquridighan bir aghwat emeldarnı, sheherdin tapqan orda meslihetchiliridin beshini, yerlik xelqni leshkerlikke tizimlichuchi, yeni qoshunning serdarining katipini we sheherdin atmish neper yerlik kishini tutti. **20** Pasiban bégi Nébuzar-Adan bularni Babil padishahining aldığa, Riblahgha élip bardı. **21** Babil padishahi Xamat zémnidiki Riblahda bu kishilerni qılıchlalp öltürüwteti. Shu yol bilen Yehuda öz zémnidin sürgün qılındı. **22** Yehuda zémnidä qalghan kishilerni, yeni Babil padishahi Néboqadnesar qaldurghan kishilerni bolsa, u ularni idare qılısh üchün, ularning üstige Shafanning newrisi, Ahikamning oghli Gedaliyani teyinlidi. **23** Dalada qalghan Yehudaning leshker bashlıqları hem leshkerliri Babil padishahining Shafanning newrisi, Ahikamning oghli Gedaliyani zémín üstige hökümranlıq qılışqa belgiligenlikini anglap qaldi; shuning bilen [bu leshker bashlıqları ademliri bilen] Mizpah shehirige, Gedaliyanı yénigha keldi; bashlıqlar bolsa Netaniyaning oghli Ishmail, Karéahnıng oghli Yohanın, Netofatlıq Tanxumetning oghlı Séraya we Maakat jemetidin bırsining oghli Jaazaniya idi. **24** Gedaliya ular we ademlirige: «Kaldıylere béginiştin qorqmangalar; zéminda olturaqlıship Babil padishahıga béginqinqlar, shundaq qilsanglar silerge yaxshi boldıu» dep qesem qıldı. **25** Endi yettinchi ayda shundaq boldiki, shahzade Elishamanıng newrişi, Netaniyanıng oghlı Ishmail on adem élip kélép, Gedaliyani hem Mizpahda uning yénida turghan Yehudiylar we Kaldıylerni urup öltürdü. **26** Shuning bilen barlıq xelq, kichik bolsun, chong bolsun, we leshker bashlıqları ornidin turup Misirgha kirdi; chünki ular Kaldıylerin qorqattı. **27** We shundaq boldiki, Yehuda padishahi Yehoakin sürgün bolghan ottuz yettinchi yili on ikkinchi aynıng yigirme yettinchi küni munu ish yüz berdi; Ewil-Mérodaq Babilgha padishah bolghan birinchı yili, Yehuda padishahi Yehoakinning qeddiini kötüüp, uni zindandin chiqardi; **28** U uningha mulayım söz qılıp, uning ornını özı bilen birge Babilda turghan bashqa padishahlarning ornidin yuqırı qıldı; **29** Shuning bilen Yehoakin zindandiki kiyimlirini séliwétip, ömrining qalghan herbir künide herdaim padishah bilen bille hemdastıxan bolushqa muyesser boldı. **30** Uning nésiwisi bolsa, [Babil] padishahining uningha bégishlighan daimlıq iltipati idi; bu iltipat kündilik idi, yeni uningha ömrining herbir künü muyesser qılın'ghan.

Tarix-tezkire 1

1 Adem'ata, Shét, Énosh, **2** Kénan, Mahalalél, Yared, **3** Hanox, Metushelah, Lemex, **4** Nuh. Nuhtin Shem, Ham, Yafetler törelgen. **5** Yafetning oghulliri Gomer, Magog, Maday, Yawan, Tubal, Meshek we Tiras idi. **6** Gomerning oghulliri Ashkinaz, Difat we Togarmah idi. **7** Yawanning oghulliri Élishah, Tarshish idi, Kittiyalar bilen Rodaniylar uning ewladlirli idi. **8** Hamning oghulliri kush, Misir, Put we Qanaan idi. **9** Kushning oghulliri Séba, Hawilah, Sabtah, Raamah we Sabtika idi. Raamaning oghli Shéba we Dédan idi. **10** Kushtin yene Nimrod törelgen; u yer yüzide hayatiy zeberdes bir adem bolup chiqtı. **11** Misirning ewladlirli Ludiyalar, Anamiylar, Lehabiylar, Naftuiyalar, **12** Patrosiyalar, Kasluhiylar (Filistiyler Kasluhiylardin chiqqan) we Kaftoriylar idi. **13** Qanaandin tunji oghul Zidon törlip, keyin yene Het törelgen. **14** Uning ewladlirli yene yebusiyalar, amoriyalar, gurgashiyalar, **15** Hiwiylar, Arkiylar, Siniylar, **16** Arwadiylar, Zemariyalar we Xamatiyalar idi. **17** Shemning oghulliri Élam, Ashur, Arfaxshad, Lud, Aram; [Arramning oghulliri] Uz, Hul, Geter, Meshek idi. **18** Arfaxshadtin Shélah törelde, Shélahtin Éber törelde. **19** Éberdin ikki oghul törelgen bolup, birining ismi Peleg idi, chünki u yashighan dewrde yer yüzi böltünüp ketkenidi; Pelegning inisining ismi Yoqtan idi. **20** Yoqtandin Almodad, Shelef, Xazarmawet, Yéräh, **21** Hadoram, Uzal, Diklah, **22** Ébal, Abirmael, Shéba, **23** Ofir, Hawilah, Yobab törelde. Bularning hemmisi Yoqtanning oghulliri idi. **24** Shem, Arfaxshat, Shélah, **25** Éber, Peleg, Reu, **26** Sérug, Nahor, Terah, **27** andin Abram dunyagha keldi (Abram bolsa Ibrahimning özi). **28** Ibrahimning oghulliri Ishaq bilen Ismail idi. **29** Töwendikiler ularning ewladlirli: Ismailning tunji oghli Nébeyot bolup, qalghanliri Kédar, Adbeel, Mibsam, **30** Mishma, Dumah, Massa, Hadad, Téma, **31** Yetur, Nafish, Qedemah; bularning hemmisi Ismailning oghulliri idi. **32** Ibrahimning toqligi Keturahdin törelgen oghullari Zimran, Yoqshan, Médan, Midyan, Ishbak we Shuah idi. Yoqshanning oghulliri Shéba bilen Dédan idi. **33** Midyanning oghulliri Efah, Éfer, Hanox, Abida, Eldaah idi. Bularning hemmisi Keturahning ewladlirli. **34** Ibrahimindin Ishaq törelde. Ishaqning oghulliri Esaw bilen Israil idi. **35** Esawning oghulliri Élifaz, Réuel, Yeush, Yaalam we Korah idi. **36** Élifazning oghulliri Téman, Omar, Zefi, Gatam, Kénaz, Timna we Amalek idi. **37** Réuelning oghulliri Nahat, Zerah, Shammah bilen Mizzah idi. **38** Sérining oghulliri Lotan, Shobal, Zibion, Anah, Dishon, Ézer we Dishan idi. **39** Hori bilen Homam Lotanning oghulliri idi (Timna Lotanning singlisi idi). **40** Shobalning oghulliri Alyan, Manahat, Ebal, Shefi bilen Onam idi. Zibionning oghulliri Ayah bilen Anah idi. **41** Anahning oghli Dishon idi. Dishonning oghulliri Hamran, Eshban, Itran bilen Kérán idi. **42** Ézerning oghulliri Bilhan, Zaawan, Yaakan idi. Dishanning oghulliri uz bilen Arran idi. **43** Israillargha hökümranlıq qılıdighan padishah bolmighan zamanlarda, Édom zémindiga padishah bolghanlar munu kishiler: Béorning oghli Béla; uning paytexti Dinhbabah dep atilatti. **44** Béla ölgendin keyin Bozrahıq Zerahning oghli Yobab uning ornığha padishah boldi. **45** Yobab ölgendin keyin Temanlarning yurtidin bolghan Husham uning ornığha padishah boldi. **46** Husham ölgendin keyin Bédadning oghli Hadad uning ornığha padishah boldi; Hadad dégen bu adem Moab dalasida Midiyarlarni tarmar qilghan, uning paytextining ismi Awit idi. **47** Hadad ölgendin keyin Masrekahıq Samlah uning ornığha padishah boldi. **48** Samlah ölgendin keyin derya boyidiki Rehobottin kelgen Saul uning ornığha padishah boldi. **49** Saul ölgendin keyin Aksornining oghli Baal-Hanan uning ornığha padishah boldi. **50** Baal-Hanan

ölgendin keyin Hadad uning ornığha padishah boldi. Uning paytextining ismi Pay idi. Uning ayalining ismi Mehétabel bolup, Mey-Zahabning newrisi, Matredning qizi idi. **51** Andin Hadad öldi. **52** Édomluqlarning qebile bashliqları: Qebile bashliqi Timna, qebile bashliqi Aliya, qebile bashliqi Yetet, qebile bashliqi Oholibamah, qebile bashliqi Elah, qebile bashliqi Pinon, **53** Qebile bashliqi Kénaz, qebile bashliqi Téman, qebile bashliqi Mibzar, **54** Qebile bashliqi Magdiyel, qebile bashliqi Iram; bularning hemmisi Édomdiki qebile bashliqliridur.

2 Israelning oghulliri Ruben, Shiméon, Lawiy, Yehuda, Issakar, Zebulun, **2** Dan, Yüstp, Binyamin, Naftali, Gad we Ashirdin ibaret. **3** Yehudaning oghli Ér, Onan we Shilah idi. Bu ücheylen Qanaanlıq Shuyaning qızidin bolghan. Yehudaning tunji oghli Ér Perwerdigarning nezirizde rezil bolghanlıqidin Perwerdigar uning jénini alghan. **4** Yehudagha kéklini Tamardin Perez bilen Zerah törelgen. Yehudaning jemiy besh oghli bolghan. **5** Perezning oghulliri Hezron bilen Hamul idi. **6** Zerahning oghulliri Zimri, Étan, Héman, Kalkol bilen Dara qatarlıq besh idi. **7** Kärmining oghli Akar idi. Akar bolsa Xuda lenet qilghan nersini élip, «İsrailha bala-qaza keltürgüchi» bolup chiqtı. **8** Etanning oghli Azariya idi. **9** Hezrondin törelgen oghulları Yerahmiyel, Ram we Kaleb idi. **10** Amminadab Ramdin törelgen; Nahshon Amminadabtin törelgen; Nahshon Yehuda qebilisining bashliqi bolghan. **11** Salmon Nahshondin törelgen; Boaz Salmondin törelgen. **12** Obed Boazdin törelgen; Yesse Obeddin törelgen. **13** Yessening oghullirining tunjisı Éliab, ikkinchisi Abinadab, üçinchisi Shimiya, **14** törtinchisi Netanel, beshinchisi Radday, **15** altinchisi Ozem, yettinchisi Dawut idi. **16** Zeruiya bilen Abigail ularning singlisi idi. Zeruiyaning Abishay, Yoab we Asahel dégen üch oghli bar idi. **17** Amasa Abigaidin törelde; Amasanıng atisi Ismaillardin bolghan Yeter idi. **18** Kaleb Azubah (Yériot depmu atılıdu)tin oghul kördi; [Azubahtin] bolghan oghulları Yesher, Shobab we Ardon idi. **19** Azubah ölgendin keyin Kaleb yene Efratni aldı; Efrat uningha Xurni tughup berdi. **20** Xurdin Uri törelde; Uridin Bezalel törelde. **21** Keyin Hezron Giléadning atisi Makirning qızını élip bir yastuqqa bash qoyuwidi (u atmış yashqa kırkende uni alghan), uningdin Segub törelde. **22** Segubtin Yair törelde; Yairning Giléad zémindä yigirme üch shehiri bar idi. **23** Geshur bilen Aram shu yurttikilerden «Yairning yéza-qışlaqları»ni, Kinatni we uningga qarashlıq yézilar bolup jemiy atmış yéza-sheherni tartiwaldı. Yuqırıqlarning hemmisi Giléadning atisi Makirning ewladliridur. **24** Hezron Kaleb-Efratħada ölgendin keyin, ayali Abiyah uningha Ashxorni tughdi; Ashxor Tekoanıng atisi idi. **25** Hezronning tunji oghli Yerahmiyelning oghulları Ram, Bunah, Oren, Ozem we Axiyah idi. **26** Yerahmiyelning Atarah dégen yene bir ayali bar idi, u Onamning anisi idi. **27** Yerahmiyelning tunji oghli Ramning oghulları Maaz, Yamin we Éker idi. **28** Onamning oghulları Shammy bilen Yada idi; Shammayning oghulları Nadab bilen Abishur idi. **29** Abishurning ayalining ismi Abihayil bolup, Abihayilden uningga Ahbar bilen Molid törelde. **30** Nadabning oghulları Seled bilen Appayim idi; Seled ta olğucue oghul perzenz körmigen. **31** Yishi Appayimning oghli; Shéshan Yishining oghli; Axlay Shéshanning oghli idi. **32** Shammayning inisi Yadaning oghulliri Yeter bilen Yonatan idi; Yeter taki olğucue oghul perzenz körmigen. **33** Pelet bilen Zaza Yonattanning oghulliri idi. Yuqırıqlarning hemmisi Yerahmiyelning ewladliridur. **34** Shéshan qız perzent körtüp, oghul perzenz körmigenidi; Shéshanning Misirlıq Yarxa deydiğhan bir maliyi bar idi. **35** Shéshan qızını maliyi Yarxagha xotunluqqa bergen, uningdin Yarxagha Attay törelgen. **36** Attaydin Natan; Natandin Zabad törelgen. **37** Zabadtin Iflal;

Ifaldin Obed törelgen. **38** Obedtin Yehu; Yehudin Azariya törelgen. **39** Azariyadin Helez; Helezdin Elasah törelgen. **40** Elasaitin Sismay; Sismaydin Shallum törelgen. **41** Shallumdin Yekamiya; Yekamiyadin Elishama törelgen. **42** Yerahmiyeling inisi Kalebning oghulliri töwendikiler: Misha uning tunji oghli bolup, Zifning atisi idi; Marishahmu uning oghli bolup, Hébronning atisi idi. **43** Hébronning oghulliri Korah, Tappuah, Rekem we Shéma idi. **44** Shémadin Raham törelgen; u Yorkéamming atisi idi; Shammay Rekemdin törelgen. **45** Maon Shammayning oghli; Maon Beyt-Zurning atisi idi. **46** Kalebning toqili Efahdin Haran, Moza we Gazez törelgen. Harandin Gazez törelgen. **47** Yaxdayning oghulliri Regem, Yotam, Geshan, Pelet, Efah we Shaaflar idi. **48** Kalebning toqili Maakahdin Shéber bilen Tirxanah törlegin; **49** Uningdin yene Madmannahnning atisi Shaaf, Makbinaneg atisi we Gibéahning atisi Shiwa törelgen. Aksah Kalebning qizi idi. **50** Yuqirigilarning hemmisi Kalebning ewladlirli. Efratahning tunji oghli Xurning oghulliri: Kiriyat-Yéarimning atisi Shobal, **51** Beyt-Lehemning atisi Salma, Beyt-Gaderning atisi Xaref idi. **52** Kiriyat-Yéarimning atisi Shobalning ewladlirli: Xaroeh hemde Manaxatlarning yérimi idi. **53** Kiriyat-Yéarim jemetliridikiler itriyler, putiyalar, shumatiyalar, mishraiyalar bolup, bu jemetlerdin yene zoratiyalar bilen eshtayoliyalar ayrılip chiqqan. **54** Salmaning ewladlirli Beyt-Lehem bilen Nitofatlar, Atrot-Beyt-Yoablar, Manahatlarning yérим qismi, zoriyalar, **55** Yabeze olturaqliship qalghan Tewrat xettatlari, yeni tiratiyalar, shimiyatlyer bilen sukatiyalar idi. Bularning hemmisi kéniyler bolup, Rekab jemetining bowisi Xamatning ewladliridin idi.

3 Dawutning Hébronda tughulghan oghulliri: tunji oghli Amnon bolup, Yizreellik Axinoamdin bolghan; ikkinchi oghli Daniyal Karmellik Abigaidin bolghan; **2** üchinchı oghli Abshalom Geshurning padishahi Talmayning qizi Maakahdin bolghan; tötinchi oghli Adoniya bolup, Haggittin bolghanidi; **3** beshinchı oghli Shefatiya bolup, Abitaldin bolghanidi; altinchı oghli Itriyam bolup, uning ayali Eglahdin bolghanidi. **4** Bu alte oghul Dawuttin Hébronda törelgen; u Hébronda yette yil alte ay, Yérusalémda bolsa ottuz tich yil seltenet qilghan. **5** Yérusalémda uningha Ammiyelning qizi Bat-Shuadın bu tötyelen törelgen: ular Shimiya, Shobab, Natan we Sulayman idi. **6** Yene İbhar, Elishama, Elifelet, **7** Nogah, Nefeg, Yafiya, **8** Elishama, Eliyada, Elifelet qatarliq toqquz oghul bolghan. **9** Bularning hemmisi Dawutning oghulliri idi; uningdin bashqa toqalliridin bolghan oghullar bar idi; Tamar ularning singlisi idi. **10** Sulaymanning oghli Rehobaom, Rehobaomning oghli Abiya, Abiyaning oghli Asa, Asaning oghli Yehoshafat, **11** Yehoshafatning oghli Yoram, Yoramning oghli Ahaziya, Ahaziyaning oghli Yoash, **12** Yoashning oghli Amaziya, Amaziyaning oghli Azariya, Azariyaning oghli Yotam, **13** Yotamning oghli Ahaz, Ahazning oghli Hezekiya, Hezekiyaning oghli Manasseh, **14** Manassehning oghli Amon, Amonning oghli Yosiya idi. **15** Yosiyaning oghulliri: tunji oghli Yohanah, ikkinchi oghli Yehoakim, üchinchı oghli Zedekiya, tötinchi oghli Shallum idi. **16** Yehoakimning oghulliri: oghli Yekoniyah bilen oghli Zedekiya. **17** Sürgün qilin'ghan Yekoniyahning oghulliri: — Shéaltiel uning oghli idi; **18** yene Malqiram, Pedayah, Shenazzar, Yekamiya, Hoshama we Nebadiya idi. **19** Pedayahning oghulliri Zerubbabel bilen Shimey idi; Zerubbabelning perzentilri: — Meshullam bilen Hananiya we ularning singlisi Shélmot idi; **20** Uning yene Hashubah, Ohel, Berekiya, Hasadiya, Yushab-Hesed qatarliq besh oghli bar idi. **21** Hananiyaning oghulliri Pilatiya we Yeshaya idi; uning ewladlirli yene Réfayaning oghulliri, Arnanning oghulliri, Obadiyaning oghulliri we Shékaniyaning oghulliri idi. **22** Shékaniyaning ewladlirli munular: uning oghli Shémaya; Shémayaning oghulliri

Hattush, Yigéal, Bariya, Néariya, Shafat bolup jemiy alte idi. **23** Néariyaning oghulliri Elyoyinay, Hezekiya, Azrikam bolup jemiy tich idi. **24** Elyoyinayning oghulliri Xodawiya, Eliyashib, Pelaya, Akkub, Yohanah, Délaya, Anani bolup jemiy yette idi.

4 Yehudaning oghulliri Perez, Hezron, Karmi, Xur we Shobal idi. **2** Shobalning oghli Réayadin Jahat töreldi; Jahattin Axumay bilen Laxad töreldi. Bular Zoratiy jemetidin idi. **3** Étamming oghulliri Yizreel, Ishma, Idbası idi; ularning singlising ismi Hazililponi idi. **4** Gedorning atisi Penuel; Xushahnning atisi Efrat ahning tunji oghli Kurdin törelgen. **5** Tekoaning atisi Ashxurning Hélah we Naarah dégen ikki ayali bar idi. **6** Naarah Ashxurgha Axuzzam, Hefer, Temeni, Axashtarini tugup berdi; bularning hemmisi Naarahning oghulliri. **7** Hélahning oghulliri Zeret, Zohar bilen Etnan we **8** Koz idi; Kozdin Anob, Hazzibiba bilen Xarumming oghli Axarhelnинг jemetliri töreldi. **9** Yabez öz qérindashliri ichide hemmidin bek hörmətlik idi, anisi: «Tughuti üstide bek azaplandım» dep uningha Yabez dégen isimni qoysan. **10** Yabez Israilning Xudasigha nida qilip: «Méni nahayiti köp beriketligen bolsang, zémiminni kéngeytseeng, qolung bilen ménî yölep, bala-qazadin saqlap, manga azab-qubetni körsetmägeyisen!» — dep tilidi. Dusa uning tiligini ijabet eylidи. **11** Shuxahning inisi Kélibutin Mérix törelgen; Mérix Éştonning atisi idi. **12** Éştondin Beyt-Rafa, Paséah we Ir-Nahashning atisi Téxinnah töreldi; bularning hemmisi Rikahlıqlar idi. **13** Kénazning oghli Otniyel bilen Séraya idi; Otniyelning oghli Xatat bilen Méonotay idi. **14** Méonotaydin Ofrah töreldi. Sérayadin «Hünerwenler jılıgħi» dikelarning ejjadi bolghan Yoab töreldi (ular eslide hünerwenler idi). **15** Yefunnehning oghli Kalebning oghulliri Iru, Élah bilen Naam id; Élahning oghli Kénaz idi. **16** Yehallilelning oghulliri Zif bilen Zifah, Tiriya bilen Asariyel idi. **17** Ezraning oghulliri: — Yeter, Méréd, Éfer we Yalonlar; Méréd Pirewwing qizi Bitiyani aldi; u hamilidar bolup Meryem, Shammay bilen Éştēmoaning atisi Ishbahni tughdi. Bular Bitiyadin bolghan oghullar. Mérénding Yehudalardin bolghan ayali bolsa Gedorning atisi Yeredni, Sokohning atisi Heber bilen Zanoahning atisi Yekutielyn tughdi. **19** Nahamning singlisi Xodiyaning ayalidin Garmiliq Kélahning atisi bilen Maakat jemetidin bolghan Éştēmoaning atisi törelgen. **20** Shimonnning oghulliri Amnon we Rinnah, Ben-Hanan bilen Tilon idi. Yishining oghulliri Zohet bilen Bin-Zohet idi. **21** Shélah Yehudaning oghli idi; uningdin törelgen Lékahning atisi Ér, Mareshahnning atisi Laadah we Beyt-Ashbiyada olturaqlashqan chekmən toqughuchilarining jemetliri **22** we yene Yokin, Kozibaliqlar, Yoash bilen Saraf (bular ikkisi Moab yurtığa hökümrənliq qilghan) we Yashubi-Lehemlermu bar idi (bularning hemmisi qedimki xatirilerdur). **23** Bular Nétayim we Gederahda olturaqlashqan bolup, kulalchilar idi; ular shu yerde turup padishahnning xizmitide bolatti. **24** Nemuel we Yamin, Yarib, Zerah bilen Saul Shiméonning oghulliri idi. **25** Shallom Saulning oghli; Mibsam Shallomning oghli, Mishma Mibsamning oghli idi. **26** Mishmaning ewladlirli töwendikiler: — Mishmaning oghli Xammul; Xammulning oghli Zakkur; Zakkurning oghli Shimey idi. **27** Shimeyning on alte oghli, alte qizi bar idi; uning aka-inilirining perzentli köp bolmighachqa, ularning herqaysisining jemetining perzentilri Yehuda jemetiningkidek undaq köp bolmighan. **28** Ular Beer-shéba, Moladah, Hazar-Shual, **29** Bilxah, Ézem, Tolad, **30** Bétuel, Xormah, Ziklag, **31** Beyt-Markabot, Hazar-Susim, Beyt-Biri we Shaaraimha makandalashqanidi. Taki Dawut padishahnning dewrigiche bularning hemmisi ularning sheherliri idi. **32**

Ular olturaqlashqan jaylar Étam, Ayin, Rimmon, Token we Ashan qatarlıq besh shehernimu öz ichige alghan. **33** We bu sheherlerning öpchürisidiki barlıq yéza-kentler taki Baalgha qeder shulargha qarayt. Bular bolsa ular makanlashqan jaylar bolup, ularning öz nesebnamılırimu bar idi. **34** [Ularning jemet bashliri] Méshobab, Yamlek, Amaziyaning oghli Yoshah, **35** Yoél, Yosibiyaning oghli Yehu (Yosibya Sérayanıng oghli, Séraya Asielning oghli idi), **36** Elyoyinay, Yaakobah, Yeshohaya, Asaya, Adiel, Yesimiel, Binaya **37** we Shifining oghli Zizalar idi (Shifi Allonning oghli, Allon Yedayanıng oghli, Yedaya Shimrinning oghli, Shimri Shémayaning oghli idi). **38** Yuqırıda xatirilep ötülgén isimlarning hemmisi herqaysi jemet bashliri idi; bularning jemetlirining hemmisi nahayiti güllen'genidi. **39** Ular qoy padilirigiga otlaq izlep taki Gedor éghizigiche, yeni jilgħining kün chiqiż teripigiche bargħanidi. **40** Ular shu yerde yappyéshil, nahayiti munbet bir otlaq tapqan; u yer tolimu keng, hem taza hem tinch id. Ilgħi shu yerde olturaqlashqanlar Hamdikilerdin iken. **41** Yuqırıda tilħha élip ötülgén kishiler Yehudanıng padishahi Hezekiyaning zamanida shu [Hamdikilerning] chédirlirigha we u yerlerde olturushluq Mionluqlargħa hujum qilip ularni tamamen yoqatqanidi, taki bügün'ge qeder; ular shularning yerlirige makanlashti, chünki u yerlerde padilirini baqqudek otlaq bar idi. **42** Shu chaghłarda Shiméonlardin yene besh yüz kishi Séir téghighha qarap mangi, ularning yolbashchiliri Yishining oghulliri Pilatiya, Néarija, Réfaya bilen Uzriel idi; **43** ular qéchip tirik qalghan Amaleklerniu öltürtüp, bügün'ge qeder shu yerde makanliship öttuwatidu.

5 Israelning tunji oghli Rubenning oghulliri munular: — (Ruben gerche tunji oghul bolghini bilen, lékin [atısining toqili bilen] zina qilghanlıqı üchħün, uning chong oghulluq hoquqi Israelning oghli bolghan Yüstpüning oghulliriga ötküzüwétılgen, Shunga nesebname boyiche u chong oghul hésablanmaydu. **2** Yehuda qérindashliri ichide tüstünlükke ige bolghan bolsimu we idare qilghuchi uningdin chiqqan bolsimu, lékin chong oghulluq hoquqi Yüstpük tewe bolup ketken): — **3** Israelning tunjisi Rubenning oghulliri munular: — Hanox we Pallu, Hezron we Karmi. **4** Yoélning ewladliri munular: — [Yoélning] oghli Shémaya, Shémayaning oghli Gog, Gognign oghli Shimey, **5** Shimeyni oghli Mikah, Mikahnning oghli Réaya, Réayanıng oghli Baal, **6** Baalning oghli Beerah; Beerah Asuriye padishahi Tilgat-Pilneser teripidin tutqun qilip kétilgen. U chaghda u Ruben qebilisining bashliqi idi. **7** Uning iniliri nesebnamiside xatirilen'gendek, jemetlirining tarixi boyiche yolbashchi bolghan Jeiyel, Zekeriya we Béla dep pütlügenidi **8** (Béla Azazning oghli, Azaz Shémaning oghli, Shéma Yoélning oghli idi). Yoéllar Aroerde, Nébo we Baal-Méon'għiche sozulghan jaylarda turatti. **9** Ular yene kün chiqiżha qarap taki Efrat deryasining bu teripidiki chölning kirish éghizigħa qeder olturaqlashti; chünki ularning Giléad yurtidiki charwa malliri köpijip ketkenidi. **10** Saulning seltenitining künnliride ular Hagariylar bilen urush qılışti; Hagariylar ularning qolida meghlup bolghandin keyn ular Giléadning kün chiqiż teripidiki pütlün zéminda Hagariylarning chédirlirida makanlashti. **11** Ularning udulida Gadning ewladliri taki Salikahha qeder Bashan zémínigha makanlashqanidi. **12** Bashanda makanlashqanlardın qebile bashliqi Yoél, muawin qebile bashliqi Shafam bar idi; yene Yanay bilen Shafatmu bar idi. **13** Ularning uruq-tughqanlıri jemetnamiler boyiche Mikail, Meshullam, Shéba, Yoray, Yakan, Ziya we Éber bolup, jemiy yette idi. **14** Yuqırıdikilerning hemmisi Abihayilning oghulliri idi. Abihayil Xurining oghli, Xuri Yaroyahning oghli, Yaroyah Giléadning oghli, Giléad Mikailning oghli, Mikail

Yeshishayning oghli, Yeshishay Yahdonıng oghli, Yahdo buzning oghli idi; **15** Gunining newrisi, Abdielning oghli Axi ularning jemet bésħi idi. **16** Ular Giléadqa, Bashan'għa we Bashan'għa tewe yéza-kentlerge, shundaqla pütkül Sharon yayliqīgħa, taki töt chéтиġe makanlashqanidi. **17** Bularning hemmisi Yehuda padishahi Yotam we Israel padishahi Yeroboamming seltenitining künnliride nesebnamierge pütlügenidi. **18** Ruben, Gad qebililirining we Manasseh yérim qebilisining batur, qalqan-qilich tutalaydighan, oqya atalaydighan hem jengje mahir qiriq töt ming yette yüz atmish jenggiwar adimi bar idi. **19** Ular Hagariylar, Yeturlar, Nafishlar we Nodablar bilen jeng qilghan. **20** Ular jeng qilghanda medet tépíp, Hagariylar we ular bilen ittipaqdashlarning hemmisi ularning qoligaq tapshurulghan; chünki ular jeng üstide Xudagħa nida qilghan; ular Uningħha tāyan'għaqqa, Xuda ularning tiligini ijabet qilghan. **21** Ular yene dushmanning charwa-mallirini, jümlidin ellik ming töče, ikki yüz ellik ming qoy, ikki ming ēshikini olja alghan we yüz ming janni esir alghan. **22** Bu urush Xudanıng niyyitidin bolghachqa, dushmanin ölägenler nahayiti köp bolghan; sürgün qilin'għuche ular shularning yérini isħgħal qilip turghan. **23** Manassehning yérim qebilisidikiler Bashandin Baal-hermon, Sénir, Hermon téghha qeder bolghan zéminda yéwilip makanlashti. Ular zor kopeygen. **24** Ularning jemet bashliqli Ċefer, Ishi, Eliyel, Azriel, Yerimiya, Xodawia we Yahdiyel idi; ularning hemmisi nahayiti bater jengħiġi, meshħur mötiwerler, shundaqla herqaysi öz jemet bésħi idi. **25** Ular ata-bowlirining Xudasidin yüz öṛiġi, buzuqluq qilip Xuda eslide özliżi alidda yoqatqan shu yerdiki taipilerning ilahħiriga egiship ketti. **26** Shuning bilen Israelning Xudasi Asuriye padishahi Pul (yeni Asuriye padishahi Tilgat-Pilneser)ning rohini qozghishi bilen, u ularni, yeni Ruben qebilisidikilerni, Gad qebilisidikilerni we Manasseh yérim qebilisidikilerni Xalah, Xabor we Xaragħa hem Gozan deryasi boyiħha sürgün qilip élip ketti; ularning ewladiġi taki bügün'ge qeder tēxie shu yerde makanliship turmaqtä.

6 Lawiynning oghulliri Gershon, Kohat we Merari. **2** Kohatning oghli Amram, Izhar, Hébron we Uzziel idi. **3** Amramning perzentliri Harun, Musa we Meryem idi. Harunning oghli Nadab, Abihu, Eliazar we Itamar idi. **4** Eliažardin Finiħas, Finiħastin Abishua, **5** Abishuadın Bukki, Bukkidiñ Uzzi, **6** Uzzidin Zerahiya, Zerahiyyadın Mérayot, **7** Mérayottin Amariya, Amariyadın Axitub, **8** Axitubtin Zadok, Zadoktin Aximaaż, **9** Aximaażdin Azarija, Azariyadın Yohan, **10** Yohanandin Azarija (bu Azarija Yerusalémda Sulayman salghuzjan muqeddes ödye kahiniq xizmitide bolghan), **11** Azariyadın Amarija, Amariyadın Axitub, **12** Axitubtin Zadok, Zadoktin Shallum, **13** Shallumdin Hilqiya, Hilqiyyadın Azarija, **14** Azariyadın Séraya, Sérayadin Yehozadak töreldi; **15** Perwerdigar Néboqadnesarning wastisi bilen Yehudadikiler bilen Yerusalémdikilerni sürgün qilidighan chaghda, bu Yehozadakmu sürgün qilin'għan. **16** Lawiynning oghli Gershon, Kohat we Merari. **17** Gershomning oghullirinining ismi Libni we Shimey idi. **18** Kohatning oghulliri Amram, Izhar, Hébron we Uzziel idi. **19** Merarining oghulliri Mahli we Mushi idi. Bular Lawiylarga mensup herqaysi jemetler ichidiki ailier idi. **20** Gershomning ewladliri tōwendikiche: Gershomning oghli Libni, Libnining oghli Jahat, Jahatning oghli Zimmah, **21** Zimmahning oghli Yoah, Yoahning oghli Iddo, Iddoniq oghli Zerah, Zerahning oghli Yiyatiray idi. **22** Gohatning ewladliri tōwendikiche: Gohatning oghli Amminadab, Amminadabning oghli Korah, Korahning oghli Assir, **23** Assirning oghli Elkanah, Elkanahning oghli Ébiasaf, Ébiasafning oghli Assir, **24** Assirning oghli Tahat, Tahatning oghli Uriel, Urielning oghli Uzzija,

Uzzianing oghli Shaul idi. **25** Elkanahning oghulliri Amasay we Aximot, **26** Aximotning oghli Elkanah, Elkanahning oghli Zofay, Zofayning oghli Nahat, **27** Nahatning oghli Éliab, Éliabning oghli Yeroham, Yerohamning oghli Elkanah idi. **28** Samuilning oghulliri töwendikiche: tunji oghli Yoél, ikkinchi oghli Abiya idi. **29** Merarining ewladliri töwendikiche: Merarining oghli Mahli, Mahlining oghli Libni, Libnining oghli Shimey, Shimeyning oghli Uzza, **30** Uzzaning oghli Shimiya, Shimiyaning oghli Haggiya, Haggiyaning oghli Asaya idi. **31** Dawut ehde sanduqi obdan orunlashturulghandin kéyin Perwerdigarning öyide neghlichilik ishliriga mes’ul bolushqa töwendiki kishilerni qoydi. **32** Ular taki Sulayman Yérusalémda Perwerdigarning öyini yasatqan’gha qeder, «jamaet chédri»ning alidä küy éytish xizmitini ötep keldi. Ular wezipisine belgilen’gen tertipi bilen ötigenidi. **33** Töwendikiler wezipe ötigen ademler we ularning ewladliri: — Kohatning ewladliri ichide: — neghlichii Héman bar idi. Héman Yoérlining oghli, Yoél Samuilning oghli idi. **34** Samuil Elkanahning oghli, Elkanah Yerohamning oghli, Yeroham Eliyelning oghli, Eliyel Toahning oghli, **35** Toah Zufning oghli, Zuf Elkanahning oghli, Elkanah Mahatning oghli, Mahat Amasayning oghli, **36** Amasay Elkanahning oghli, Elkanah Yoérlining oghli, Yoél Azariyaning oghli, Azariya Zefaniyaning oghli, **37** Zefaniya Tahatning oghli, Tahat Assirning oghli, Assir Ébiasasnifning oghli, Ébiasas Korahning oghli, **38** Korah Izharning oghli, Izhar Kohatning oghli, Kohat Lawiyning oghli, Lawiy Israilling oghli idi. **39** [Hémanning] ong teripide xizmette turghan qérindishi Asaf idi. Asaf bolsa Berekiyaning oghli, Berekiya Shimianying oghli, **40** Shimiya Mikailning oghli, Mikail Baasiyaning oghli, Baasiya Malkiyaning oghli, **41** Malkiya Étnining oghli, Étni Zerahning oghli, Zerah Adayaning oghli, **42** Adaya Étanning oghli, Étan Zimmahning oghli, Zimmah Shimeyning oghli, **43** Shimey Jahatning oghli, Jahat Gershomning oghli, Gershom Lawiynning oghli idi. **44** [Héman bilen Asafning] sol teripide xizmette turghan qérindashliri Merarining ewladliridin Étanlar idi. Étan bolsa Kishining oghli idi, Kishi Abdining oghli, Abdi Malluqning oghli, **45** Malluq Hashabiyaning oghli, Hashabiya Amaziyaning oghli, Amaziya Hilqyaning oghli, **46** Hilqya Amzining oghli, Amzi Banining oghli, Bani Shémernerung oghli, **47** Shémér Mahlining oghli, Mahli Mushining oghli, Mushi Merarining oghli, Merari Lawiyning oghli idi. **48** Ularning qalghan Lawiy qérindashliri bolsa hemmisi Xudaning öyi, yeni ibadet chédiridiki [bashqa] xizmetlerni békirishke atalghanidi. **49** Harun we uning ewladliri bolsa Xudaning xizmetkari Musaning tapilighinidek köydürme qurbanliq sunulidighan qurban’gahta qurbanliqlar sunup, xushbuygahda xushbuy yéqip, muqeddesgahdiki barliq xizmetlerni ada qilatti, shundaqla Israillar üchün kechürüm-kafaret ishlirini qilatti. **50** Harunning ewladliri töwendikiche: Harunning oghli Elazar, Eliazaruning oghli Finihas, Finihasning oghli Abishuya, **51** Abishuyarning oghli Bukki, Bukkining oghli Uzzi, Uzzining oghli Zerahiya, **52** Zerahiyaning oghli Mérayot, Mérayotning oghli Amariya, Amariyaning oghli Axitub, **53** Axitubning ewladlirining öz zémini ichide makan tutup olturghan yerliri: — Kohat jemetining yerliri bolsa (mushu yerler chek tashlash arqliq ularnga teqsim qilin’ghan): — **55** Yehuda zéminidiki Hébron we Hébronnинг töt etrapidiki étizliqliri ularnga teqsim qilin’ghan **56** (lékin bu sheherning etrapidiki otluqlar we sheherge qarashliq yéza-kentler bolsa Yefunnehning oghli Kalebke bérildi). **57** Harunning ewladliriga «panahliq shehir» Hébron bérildi; buningdin bashqa Libnah bilen uningha tewe étizliqlar, Yattir, Eshtémoa we uningha tewe étizliqlar, **58** Hilen we uningha

tewe étizliqlar, Debir we uningha tewe étizliqlar, **59** Ashan we uningha tewe étizliqlar, Beyt-Shemesh we uningha tewe étizliqlar mu teqsim qilin’ghan; **60** Yene Binyamin qebilisidiki zémindin Géba we uningha tewe étizliqlar, Allemet we uningha tewe étizliqlar, Anatot we uningha tewe étizliqlar bólüp bérilgen. Ular jemetliri boyiche érishken sheher jemiy on üch boldi. **61** Kohatning bashqa ewladlirigha bolsa tashlan’ghan chekke chiqqini boyiche, Manasseh yérim qebilisining zéminidin on sheher bólüp bérildi. **62** Gershomning ewladlirigha, jemetige qarap, Issakar qebilisi, Ashir qebilisi, Naftali qebilisi we Bashan yurtidiki Manasseh yérim qebilisining zéminidin on üch sheher bólüp bérildi. **63** Merarining ewladlirigha, jemetige qarap, tashlan’ghan chekke chiqqini boyiche, Ruben qebilisi, Gad qebilisi we Zebulun qebilisidin on ikki sheher bólüp bérildi. **64** Israillar shundaq qilip bu sheherlerni we ularغا tewe étizliqlarning hemmisi Lawiylargha bólüp berdi. **65** Ular tashlan’ghan chekke chiqqini boyiche, yene yuqirida nami atalghan sheherlerni Yehuda qebilisidin, Shiméon qebilisidin we Binyamin qebilisidin élip ulargha berdi. **66** Kohatning ewladliridin bolghan bezi jemetlerge Efraim qebilisining zémini tewesidiki sheherlerdin bólüp bérilgenlirim boldi. **67** Israillar ularغا [yene ikki] «panahliq shehiri», yeni Efraim taghliqiga jaylashqan Shekem we uningha tewe étizliqlarni we Gezer we uningha tewe étizliqlarni, Beyt-Horon we uningha tewe étizliqlarni, **69** Ajalon we uningha tewe étizliqlarni, Gat-Rimmon we uningha tewe étizliqlarni ulargha berdi. **70** [Israillar yene] Manasseh yérim qebilisidin Anér we uningha tewe étizliqlarni, Biléam we uningha tewe étizliqlarni Kohatning qalghan jemetlirige berdi. **71** Gershomning ewladlirigha Manasseh yérim qebilisidiki jemetlerning zéminidin Bashandiki Golan we Golan’gha tewe étizliqlar, Ashtarot we uningha tewe étizliqlar bérildi; **72** Issakar qebilisidin Kedesh we uningha tewe étizliqlar, Dabirat we uningha tewe étizliqlar, **73** Ramot we uningha tewe étizliqlar, Anem we uningha tewe étizliqlar bérildi; **74** Ashir qebilisidin ulargha Mashal we uningha tewe étizliqlar, Abdon we uningha tewe étizliqlar, **75** Yukok we uningha tewe étizliqlar, Rehob we uningha tewe étizliqlar bérildi; **76** Naftali qebilisidin Galiliyediki Kedesh we uningha tewe étizliqlar, Hammon we uningha tewe étizliqlar, Kiriyatim we uningha tewe étizliqlarmu bérildi. **77** Merarining qalghan ewladlirigha bolsa Zebulun qebilisidin Rimmono we uningha tewe étizliqlar, Tabor we uningha tewe étizliqlar bérildi; **78** Yene Ruben qebilisiningkidin, Iordan deryasining u teripidin, Yérixoning sheriq uludilidi, yeni Iordan deryasining künchiqish boyidiki yerlerdin chöldiki Bezer we uningha tewe étizliqlar, Yahzah we uningha tewe étizliqlar, **79** Kedemot we uningha tewe étizliqlar, Méfaat we uningha tewe étizliqlar bérildi; **80** Gad qebilisidinu bolsa ulargha Giléadtilki Ramot we uningha tewe étizliqlar, Mahanaim we uningha tewe étizliqlar, **81** Heshbon we uningha tewe étizliqlar, Yaazer we uningha tewe étizliqlar bérildi.

7 Issakarning oghulliri: — Tola, Puah, Yashub we Shimron dégen töteylen idi. **2** Tolaning oghulliri: — Uzzi, Réfaya, Yériyel, Yahmay, Yibsam we Samuïldin ibaret, bularning hemmisi jemet bésyi idi. Dawutning zamanida Tolaning ademi sani nesebnamilerde yigirme ikki ming alte yüz batur jengchi dep xatirilen’gen. **3** Uzzining oghli Izraqiya idi, Izraqiyaning oghulliri Mikail, Obadiya, Yoél we Ishiya idi. Bu besheylenning hemmisi jemet bésyi idi. **4** Nesebnamiler boyiche ular bilen bille hésablan’ghanlardin jenggiwar ottuz alte ming adem bar

idi; chünki ularning xotun, bala-chaqiliri nahayiti köp idi. **5** Bularning Issakarning barlıq jemetliri ichidiki batur jengchi qérindashliri bilen qoshulup, neseb boyiche tizimgha élín'ghan jemiy seksen yette ming adimi bar idi. **6** Binyaminning Béla, Beker we Yediayel dégen üch oghli bar idi. **7** Bélaning Ézbon, Uzzi, Uzziel, Yerimot we Iri dégen besh oghli bolup, hemmisi jemet bésyi idı; ularning nesebnamilarige tizimgha élín'ghan jemiy yigirme ikki ming ottuz töt batur jengchi bar idi. **8** Bekerning oghulliri Zémirah, Yoash, Eliézer, Elyoyinay, Omri, Yeremot, Abiya, Anatot we Alamet idi. Bularning hemmisi Bekerning oghulliri bolup, **9** Jemet bashliri idı; ularning nesebnamilarige tizimgha élín'ghan jemiy yigirme ming ikki yüz batur jengchi bar idi. **10** Yediayelning oghli Bilhan idi; Bilhanning oghulliri Yeush, Binyamin, Exud, Kenaanah, Zétan, Tarshish we Axishahar idi; **11** Bularning hemmisi Yediayelning ewladliri, jemet bashliri we batur jengchiler idi. ularning nesebnamilarige tizimlan'ghanlarning jenge chiqilaydighanliri jemiy on yette ming ikki yüz idi. **12** Shuppiylar we Xuppiylar bolsa yene Irning ewladliri idi; Xushiyalar Axerning ewladliri idi. **13** Naftalining oghulliri: Yahziel, Gumi, Yezer, Shallom; bularning hemmisi Bilhahning oghulliri idi. **14** Manassehning oghulliri: — Uning Suriyelik toqlidin Asriel törelgen; uningdin yene Giléadning atisi Makir tughulghan. **15** Makir Shuppiylar we Xuppiylar arisidinmu ayal alghan (Makirning singlisining ismi Maakah idi). Makirning yene bir ewladining ismi Zelofihad idi; Zelofihadning peqet birneche qizila bolghan. **16** Makirning ayali Maakah oghul tughup, uningga Peresh dep at qoyghan; Pereshning inisining ismi Sherekh idı; Sherekhning oghli Ulam we Rakem idi. **17** Ulamning oghli Bédan idi. Bularning hemmisi Giléadning ewladliri; Giléad Makirning oghli, Makir Manassehning oghli idi. **18** Giléadning singlisi Hammolekettin Ishhod, Abiézer we Mahalah tughulghan. **19** Shémidaning oghulliri Axíyan, Shekem, Likxi we Aniam idi. **20** Efraimning ewladliri: Uning oghli Shutilah, Shutilahnning oghli Bered, Bereding oghli Tahat, Tahatning oghli Éliadah, Éliadahning oghli Tahat, **21** Tahatning oghli Zabad, Zababding oghli Shutilah idi (Ézer bilen Éliad Gatliqlarning charwa mallirini bulang-talang qilgili chüshkende, shu yerlik Gatliqlar teripidin öltürilgen. **22** ularning atisi Efraim bu balılıri üchün xéli künlergiche matem tutqachqa, uning buraderliri uningga teselli bergili kelgen. **23** Efraim ayali bilen bille qayta bir yastuqqqa bash qoyghan. Ayali hamildar bolup, bir oghul tughqan; Efraim uningga ailem bala-qazagha yoluqtı dep, Bériyah dep isim qoyghan. **24** Uning qizi Üstün Beyt-Horon bilen Töwen Beyt-Horoni we Uzzen-Sheerahni bina qilghan). **25** Bériyahnhing oghli Réfah bilen Reshef idi; Reshefning oghli Télah, Télahning oghli Tahan, **26** Tahanning oghli Ladan, Ladanning oghli Ammihud, Ammihudning oghli Elishama, **27** Elishamaning oghli Nun, Nunning oghli Yeshua idi. **28** Efraimlarning zémjni we makanlashqan yerliri Beyt-El we uningga tewe yéza-kentler bolup, künchiqish teripide Naraan, kümptéish teripide Gezer bilen uningga tewe yéza-kentler; Shekem we uningga tewe yéza-kentler, taki Gaza we uningga tewe yéza-kentlergiche sozulatti. **29** Manasseh qebilisining zémjiniga tutashqan yene Beyt-Shéan we uningga tewe yéza-kentler; Taanaq we uningga tewe yéza-kentler; Megiddo we uningga tewe yéza-kentler; Dor we uningga tewe yéza-kentlermu bar idi. Israilning oghli Yüstiupning ewladliri mana mushu yerlerge makanlashqanidi. **30** Ashirning oghulliri: — Yimnah, Yishwah, Yishwi we Bériyah; ularning Sérah dégen singlisumu bar idi. **31** Bériyahnhing oghli Xeber bilen Malkiel bolup, Malkiel Birzawitning atisi idi. **32** Xéberdin Yaflet, Shomer, Xotam we ularning singlisi Shuya

törelgen. **33** Yafletning oghulliri Pasaq, Bimhal we Ashwat; bular Yafletning oghulliri idi. **34** Shemerning oghulliri Axi, Rohgah, Xubbah we Aram idi. **35** [Shemerning] inisi Helemming oghli Zofah, Yimna, Shelesh we Amal idi; **36** Zofahning oghli Suah, Harnefer, Shual, Béri, Imrah, **37** Bézer, Xod, Shamma, Shilshah, Itran we Beerah idi. **38** Yeterner oghulliri Yefunneh, Pispah we Ara idi. **39** Ullaning oghulliri Arah, Xanniel we Riziyä idi. **40** Bularning hemmisi Ashirning ewladliri bolup, her qaysisi jemet bashliri, alamat batur jengchiler, yolbashchilar idi; ularning jemetliri boyiche nesebnamige tizimlan'ghanda, jengje chiqilaydighanliri jemiy yigirme alte ming idi.

8 Binyaminning tunji oghli Béla, ikkinchi oghli Ashbel, üchinchi oghli Axarah, **2** tötinchi oghli Noxah, beshinchı oghli Rafa idi. **3** Bélaning oghulliri Addar, Géra, Abihud, **4** Abishua, Naaman, Axoah, **5** Géra, Shéufan we Huram idi. **6** Töwendikiler Exudning ewladliri: — Naaman, Axiyah we Géra (eslide ular Gébalıqlarning jemet bésyi idı. Gébalıqlar Manahatqa köchürüwétılgenidi. Bularni köchürüwetküchi bolsa Géra idi; uningdin Uzza bilen Axhud törelgen). **8** Shaharaim Hushim bilen Baara dégen ikki ayalını qoyuwetkendin kényin Moab diýarida oghul perzent körgen. **9** Uning Xodesh dégen ayalidin Yobab, Zibiya, Mésha, Malkam, **10** Yeuz, Shaqiya, Mirmah dégen oghullar törelgen; uning bu oghullirining hemmisi jemet bésyi bolghanidi. **11** Hushimidimu uningga Abitub, Elpaal dégen oghullar törelgen. **12** Elpaalning oghulliri Éber, Misham we Shémed (Shémed Ono bilen Lod dégen ikki sheherni we ulargha tewe yéza-kentlerni bina qilghan), **13** Bériyah we Shéma idi. U ikkisi Ajyalondikiler ichide jemet bashliri bolup, Gat ahalisini qoghliewtkenidi. **14** Axiyo, Shashaq, Yeremot, **15** Zebadiya, Arad, Éder, **16** Mikail, Ishpah we Yoxa bolsa Bériyahnhing oghulliri idi. **17** Zebadiya, Meshullam, Hizki, Xéber, **18** Ishméray, Yézliya we Yobablarning hemmisi Elpaalning oghulliri idi. **19** Yakim, Zikri, Zabdi, **20** Elyenay, Ziltay, Eliyel, **21** Adaya, Béraya we Shimratlar Shimeyning oghulliri idi. **22** Ishpan, Éber, Eliyel, **23** Abdon, Zikri, Hanan, **24** Hananiya, Élam, Antotya, **25** Éfdéah we Penueller Shashaqning oghulliri idi. **26** Shamshiray, Shékariya, Ataliya, **27** Yaaréshiya, Eliya we Zikrilar Yerohamming oghulliri idi. **28** Yuqırıqlarning hemmisi nesebnamilerde xatirilen'gen jemet bésyi idi; bular hemmisi mötiwerler bolup, Yérusalémha makanlashqanidi. **29** Gibéonning atisi Jeiyel Gibéon'ga makanlashqanidi; uning ayalining ismi Maakah idi. **30** Uning tunji oghli Abdon, qalghan oghulliri Zur, Kish, Baal, Nadab, **31** Gédor, Axiyo, Zéker we Miklot idi; **32** Miklottin Shiméya törelgen. Bularmu qérindashliri bilen Yérusalémda qoshna olturnushati. **33** Nerdin Kish törelgen; Kishtin Saul törelgen; Sauldin Yonatan, Malkishua, Abinadab we Ésh-Baal törelgen. **34** Mérib-Baal Yonatanning oghli idi; Mikah Mérib-Baaldin törelgen. **35** Mikahning oghulliri Piton, Melek, Tariya we Ahaz idi. **36** Ahazdin Yehoaddah törelgen; Yehoaddahdin Alemet, Azmawet we Zimri törelgen; Zimridin Moza törelgen; **37** Mozadin Binéa törelgen; Binéanıning oghli Rafa, Rafanıning oghli Éliasah, Éliasahning oghli Azel idi. **38** Azelning alte oghli bar idi, ularning ismi Azrikam, Bokéru, Ishmail, Shéariya, Obadiya we Hanan idi; ularning hemmisi Azelning oghulliri idi. **39** Azelning inisi Yéshekning tunji oglinine ismi Ulam, ikkinchi oglinine ismi Yéush, üchinchi oglinine ismi Elifelet idi. **40** Ulanning oghullirining hemmisi batur jengchi, oqyachi idi; ularning oghulliri we newriliri nahayiti köp bolup, jemiy bir yüz ellik idi. Yuqırıqlarning hemmisi Binyamin ewladliridin idi.

9 Pütkül Israillar neseb boyiche tizimha élin'ghanidi. Mana, ular «Israil padishahlirining xatirisı» dégen kitabgha pütlündür. **2** Yehudalar bolsa asıylaq qilghanlıqjidin Babilgħa sürgün qilin'ghan. Hemmidin awwal qaytip kēlip öz zémimi we öz sheherlerlige makanlashqanlar bolsa bir qismi Israillar, kahinlar, Lawiylar we ibadetxana xizmetkarlıri idı. **3** Yérusalémgħa makanlashqanlar bolsa Yehuda qebilisi, Binyamin qebilisi, Efraim qebilisi we Manasseh qebilisidin bir qisimliri idı. **4** Ularning ichide Yehudanıng oghli Perezning ewladliridin Utay bar idı; Utay Ammihudning oghli, Ammihud Omrining oghli, Omri Irmining oghli, Imri Banining oghli idı. **5** Shilohning ewladliridin ichide uning tunji oghli Asaya we uning oghulları bar idı. **6** Zerahning ewladliridin Yeuél we ularning uruq-tughqanlırları bolup jemiy alte yüz toqsan adem bar idı. **7** Binyaminning ewladliridin ichide Hassinuahnıng ewrisi, Hodawiyaning newrisi, Meshullamning oghli Sallu bar idı; **8** yene Yerohamming oghli Yibniya, Mikrining newrisi, Uzzining oghli Elāh we Ibiniyanıng ewrisi, Réuelning newrisi, Shefatıyanıng oghli Meshullam **9** hemde ularning uruq-tughqanlırları bar idı; ular nesebnamisi boyiche tizimlan'ghanda jemiy toqquz yüz ellik alte adem idı. Yuqırıda tilgha élin'ghanlar öz jemetige jemet bési idı. **10** Kahinlар ichide Yedaya, Yehoyarib, Yaqin we **11** Azariya bar idı. Azariya Xudanıng öyini bashqurghuchi bolup, Hilqiyaning oghli, Hilqiya Meshullamning oghli, Meshullam Zadokning oghli, Zadok Mérayotning oghli, Mérayot Axitubning oghli idı. **12** Yene Malkiyanıng ewrisi, Pashxurnıng newrisi, Yerohamming oghli Adaya hemde Adiyelning oghli Maasay bar idı; Adiyel Yahzerahning oghli, Yahzerah Meshullamning oghli, Meshullam Meshillémítning oghli, Meshillémít Immerning oghli idı. **13** Ularning qérindashlıri hemmisi jemet bashlırı bolup, jemiy bir ming yette yüz atmış adem idı; ularning hemmisi Xudanıng öyidiki xizmetlerni qılışqa békítılgen iqtidarlıq kishiler idı. **14** Lawiy qebilisidin Merarining ewladliridin ichide Hashabiyaning ewrisi, Azrikamning newrisi, Hashshubning oghli Shémaya bar idı; **15** Yene Baqbaqqar, Heresh, Galal we Asafning ewrisi, Zikrinıng newrisi, Mikanıng oghli Mattaniya; **16** yene Yedutunning ewrisi, Galalıning newrisi, Shémayanıng oghli Obadiya hemde Elkanahnıng newrisi, Asanıng oghli Berekiya bar idı; bularning hemmisi Nitofatlıqlarınıng ýéza-kentlırlıge makanlashqanıdi. **17** Derwaziwenler Shallum, Aqqub, Talmon, Aximan we ularning qérindashlıri idı; Shallum ularning bési idı. **18** Ular taki hazırlıghıche şerq tereptiki «padishahning derwazısı»da [derwaziwenlik] qılıp kelmekte; ular ilgısı Lawiyların chédırgahıda derwaziwenlik qilghanıdi. **19** Korening ewrisi, Ébiasafning newrisi, Korahning oghli Shallum hemde uning atisining jemetidiki qérindashlıri bolghan Karahiyalar [Xudanıng öyinine] xizmitini bashquratty, chédırnıng ishiklirini baqattı; ularınrı ata-bowlırı eslide Perwerdigarning chédırgahını bashqurushqa qoyulghan, [ibadet] chédırnıning ishikini baqqanıdi. **20** Ilgırı Eliazarın oghli Firıñas ularning yolbashchısı bolghan; Perwerdigar uning bilen bille bolghan. **21** Meshelemiyanıng oghli Zekeriya bolsa jamaet chédırnıning derwaziweni bolghanıdi. **22** Derwaziwenlikke tallan'ghan bu kishiler jemiy iki yüz on iki kishi idı; ular öz ýéza-kentlırlıde, nesebliri boyiche tizimlan'ghan (eslide Dawut we aldin körgüči Samuil ularnı amanet qilin'ghan weziplirige békítkenidi). **23** Ular we ularning ewladliridin Perwerdigarning öyi, yeni muqeddes chédırnıng ishik-derwazılırını békışqıa békítgenidi. **24** Sherqiy, gherbiy, shimaliy we jenubiy ishik-derwazılırında derwaziwenler békítgenidi. **25** Ularning ýéza-kentlerde olturnushluq qérindashlıri bolsa her yette künde nöwet boyiche kēlip ular bilen birge xizmette bolatti. **26**

Töt derwaziwen bęgi Lawiylardin idi; ularıga tapshurulghini Perwerdigarning öyidiki ambar-xezinilerni béküp idi. **27** Békışqı mes'uliyiti ularning üstide bolghachqa, ular kéchéde Perwerdigarning öyinинг etrapidiki orunlırıda turatti hemde her künü etigende ishik-derwazılırını échishqa mes'ul idi. **28** Ulardin bir qismi [ibadetxana] xizmitide ishltitlidighan eswab-üskünlierge mes'ul idi; ular sanap epchiqip, sanap epkirip qoyatti. **29** Ularning yene bir qismi tapshurulghini boyiche qacha-quchilar we muqeddes jaydiki barlıq eswab-üskünliler, shundaqla aq un, sharab, zeytun méyi, mestiki we xushbuy buyumlargħa mes'ul idi. **30** Kahinlarning oghullarıdin beziler xushbuy buyumlardın etfir yaşıyetti. **31** Lawiylardin Mattityah, yeni Korahiyardin Shallumming tunji oghlining wezipsi qazan néni étishke mes'ul idi. **32** Ularning qérindashlıri, Kohatning ewladliridin ichide «teqdim nan»gha mes'ul bolup, her shabat künü tizidighan'gha nanlarni teyyarlaytti. **33** Lawiyların jemet bashlırı bolghan negħmichiler ibadetxanidiki öylinderde turup, bashqa xizmetlerni qilmay, kéče-kündüz öz ishılıri bilerla bolatti. **34** Yuqırıdiki kishilerning hemmisi Lawiylar ichidiki yolbashchilar bolup, hemmisi öz nesesi boyiche jemet bési idı; bularning hemmisi Yérusalémda turatti. **35** Gibéonning atisi Jejel Gibéon'gha makanlashqanıdi. Uning ayalining ismi Maakah idı. **36** Uning tunji oghli Abdon, qalghan oghulları Zur, Kish, Baal, Ner, Nadab, **37** Gédor, Axiyo, Zekeriya we Miklot idı. **38** Miklottin Shiméyam törelgen, Bularmu özlirining qérindashlırinin yénida Yérusalémda qoshna olturnushattı. **39** Nerdin Kish törelgen, Kishtin Saul törelgen, Sauldin Yonatan, Malkishuya, Abinadab we Ésh-Baal törelgen. **40** Mérib-Baal Yonatanning oghli idı; Mérib-Baaldin Mikah törelgen. **41** Mikahning oghulları Piton, Melek, Tahriya we Ahaz idı. **42** Ahazdin Yarah törelidi; Yarahdin Alement, Azmwet we Zimri törelgen. Zimridin Moza törelgen; **43** Mozadin Binéa törelgen; Binéanıng oghli Réfaya, Réfayanıng oghli Éliasah, Éliasahning oghli Azel idı. **44** Azelning alte oghli bar idı, ularning ismi Azrikam, Bokér, Ishmail, Shéariya, Obadiya we Hanan idı; bularning hemmisi Azelning oghulları. **10** Filistiyler Israillarha hujum qiliwidi, Israillar Filistiylerning aliddin qacthi, ular Gilboa téghida qırıp yoqitledi. **2** Filistiyler Saul bilen uning oghullarını tap bésip qoqlıdı; ular axiri Saulning oghullarıdin Yonatan, Abinadab, malki-shualarnı urup öltürdü. **3** Saulgha qarşı jeng intayin shiddetlik boldı; oqyachilar Saulgha ýetışip oqya étip uni yarilandurdi. **4** Andin Saul yaragh kötürgüçhisige: Qilichingni sugħurup méni sanjip öltürüwetkin; bolmsa bu xetnisiżler kēlip méni sanjip, méni xorluqqa qoyushi mumkin, dédi. Lékin yaragh kötürgüçhisı intayin qorqup kétip, unimidi. Shuning bilen Saul qilichni élip üstige özini tashħidi. **5** Yaragh kötürgüçhisı Saulning ölginini körüp, umu oxħashħla özini qilichning üstige tashħap uning bilen teng öldi. **6** Shuning bilen Saul, üch oghli hem pütün asila dikkilər shu künde biraqla öldi. **7** Endi wadida turghan Israillar eskerlirining qachqarlıqını we Saul bilen oghullarının ölginini körginide, ular sheherlirini tashħap qacthi, Filistiyler kēlip u Jaylarda orunlaştı. **8** Endi shundaq boldiki, etisi Filistiyler öltürülgenlerning kiyim-kéchéklirini salduruwalħili kelgende Gilboa téghida Saul bilen oghullarining ölük yatqanlıqını kördi-de, **9** kiyimlirini saldurup, kallisini we sawut-yaraghlırını élip ketti hemde bularni Filistiylerning zémīnining hemme yerlirige apirip, öz butlirığha we xelqeqe xush xewer yetküzdi. **10** Ular Saulning sawut-yaraghlırını ularning butxanısında qoyup, kallisini Dagon butxanısığha ésip qoydi. **11** Endi Yabesh-Giléadda olturghuchilar Filistiylerning Saulgha barlıq qilghanırlarını anglıghanda **12** ularning ichidiki

hemme baturlar atlinip, Saul bilen oghullirining jesetlirini élip, ularni Yabeshke qayturup kélip, Yabeshtiki dub derixining tüwige depne qildi we yette kün roza tutti. **13** Shuning bilen Saul Perwerdigargha qilghan wapasizliqi üchün öldi; u Perwerdigarning söz-kalamiga kirmey we hetta Perwerdigardin yol sorimay, belki palchi jinkeshning yénigha bérüp uningdin yol sorighanidi. Shunga Perwerdigar uni öltürüp, padishahliqini Yessening oghli Dawutqa ötküzüp berdi.

11 U chaghda barlıq Israil jamaiti Hébron'gha kélip Dawutning qéshiga yighiliship: «Qarisila, biz özlirining et-söngekliridurmız! **2** Burun Saul bizning üstümizde selneten qilghandimu Israil xelqige jengge chiqip-kirishke yolbashchi bolghan özliри idila. Özlerining Xudaliri bolghan Perwerdigarmu özlerige: — Sen Méning xelqim Israilning padichisi bolup ularni baqisen we Israilning emiri bolisen, dégenidi» — dédi. **3** Shuning bilen Israil aqsaqallırıning hemmisi Hébron'gha kélip padishah Dawutning qéshiga kéléşti; Dawut Hébronda Perwerdigarning alıldı ular bilen bir ehde tütüshti. Andin ular Perwerdigarning Samuilning wastisi bilen éytqini boyiche, Dawutni Mesih qılıp, Israillii idare qılışqa padishah qılıp tiklidı. **4** Dawut bilen barlıq Israil xelqi Yerusalémغا keldi (Yerusalém shu chaghda «Yebus» dep atılatti, zémindiki ahal bolghan Yebusiylar shu yerde turattı). **5** Yebus ahalisi Dawutqa: «Sen bu yerge héchqachan kirelmeysen!» dédi. Biraq Dawut Zion dégen qorghanı aldi (shu yer «Dawutning shehiri» depmu atılıdu). **6** Dawut: «Kim aldi bilen Yebusiylarǵha hujum qilsa, shu kishi yolbashchi we serdar bolidu» dédi. Zeruiyaning oghli Yoab aldi bilen atlinip chiqip, yolbashchi boldı. **7** Dawut qorghanı turatti, shunga kishiler u qorghanı «Dawut shehiri» dep atashti. **8** Dawut sheherni Millodin bashlap töt etrapidiki sépilihighe yéngiwashtın yassatı; sheherning qalghanı qismini Yoab yassatı. **9** Dawut kündin kün'ge quğretaptı, chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar uning bilen bille idi. **10** Töwendikiler Dawutning palwanlıri ichide yolbashchilar idi; ular Perwerdigarning Israilha éytqan sözi boyiche pütkül Israil bilen birliship, Dawutning padishahliqını mustehkem qılıp, birlikte uni padishah qılışqa kúchidi. **11** Töwendikiler Dawutning palwanlırinining tizimliki boyiche xatirlınen'gendur: — Hakmoniyardınlı bolghan Yashobiäm yolbashchilar ichide béshti idi; u neyzisini piqiritip bir qétimdirä üch yüz ademni öltürgen. **12** Uningdin qalsa Aoxyo Dodoning oghlı Eliazar bolup, u «üch palwan»ning biri idi; **13** Igırı Filistiyler Pas-Damimida jeng qılışqa yighilghanda, u Dawut bilen u yerde idi. U yerde arpa ösüp ketken bir étitqliq bolup, xelq Filistiylerning aliddin beder qachqanidi; **14** ular bolsa étitliqning otturisida turuwélip, hem étitliqni qoghdıghan, hem Filistiylerni tarmar qilghan; Perwerdigar ene shu yol bilen ularni ghayet zor ghelibige érishtürgen. **15** Ottuz yolbashchi ichidin [yene] tichyelen Qoram tashlıqtıki Adullamning gharıgha chıshıp Dawutning yénigha keldi. Filistiylerning qoshunu bolsa «Refayim jilgisi»da bargah qurghanidi. **16** Bu chaghda Dawut qorghanı, Filistiylerning qarawulgahi Beyt-Lehemde idi. **17** Dawut ussap: «Ah, bırsı manga Beyt-Lehemning derwazisining yénidiki quduqtı su ekiliq bergen bolsa yaxshi bolattı» déwidı. **18** bu üch palwan Filistiylerning leshkerghadıń böşüp ötüp, Beyt-Lehemning derwazisining yénidiki quduqtı su tarttı we Dawutqa élip keldi; lékin u uningdin ichkili unimidi, belki suni Perwerdigargha atap töküp: **19** «Xudayim bu ishni mendin néri qilsun! Men hayatining xewpte qélishiga qarımaghan bu kishilerning qénini ichsem qandaq boludu? Chünki buni ular hayatining xewpte qélishiga qarımay élip kelgen!» dédi. Shunga Dawut

bu suni ichkili unimidi. Bu üch palwan qilghan ishlar del shular idi. **20** Yoabning inisi Abishay üchining béshti idi; u üch yüz adem bilen qarshılıship neyzisini piqiritip ularnı öltürdi. Shuning bilen u bu «üch palwan» ichide hemmidin bek hörmetke sazawer bolghan bolsimu, lékin yenila awwalqı ücheylen'ge yetmeytti. **22** Yehoyadaning oghlı Binaya Kabzeeldin bolup, bir batur palwan idi; u köp qaltıs ishlarnı qilghan. U Moabiy Arielning ikki oghlini öltürgen. Yene qar yaghqan bir kiuni azgalgha chüshüp, bir shirni öltürgenidi. **23** U yene qolida bapkarning oqidek bir neyzisi bar, boyining égizlikli besh gez kéléğidighan bir Misirliqni qetl qıldı; u bir hasa bilen uningha hujum qılıp, uning neyzisini qoldırin tartiwélip öz neyzisi bilen öltürdi. **24** Yehoyadaning oghlı Binaya mana bi ishlarnı qilghan. Shuning bilen üch palwan ichide nam chiqarghanidi. **25** Mana, u héliqi ottuz palwandınnı bekrek shöhret qazan'ghan bolsimu, lékin alındıqı üch palwan'gha yetmeytti. Dawut uni özining pasiban bégi qılıp teyinligen. **26** Qoshundıki palwanlar bolsa: — Yoabning inisi Asahel, Beyt-Lehemlik Dodoning oghlı Elhanan, **27** Harorluq Shammot, Pilonluq Helez, **28** Tekoaliq ikkeshning oghlı Ira, Anatoluq Abiézer, **29** Xushatlıq Sibbekay, Axohluq İlay, **30** Nitofatlıq Maharay, Nitofatlıq Baanahning oghlı Xeleb, **31** Binyamin ewladlıridin Gibeahlıq Ribayning oghlı İttay, Piratonluq Binaya, **32** Gaash wadıliridin kelgen Xuray, Arbatlıq Abiyel, **33** Baharumlıq Azmawet, Shalbonluq Elyahba, **34** Gizonluq Hashemning oghulları, Hararlıq Shagining oghlı Yonatan, **35** Hararlıq Sakarning oghlı Ahiyam, Urning oghlı Élifal, **36** Mekeratlıq Hefer, Pilonluq Axiyah, **37** Karmelli Hezro, Ezbayning oghlı Naaray, **38** Natanning inisi Yoél, Hagrining oghlı Mibhar, **39** Ammonluq Zelek, Zeruiyaning oghlı Yoabning yaragh kötürgüchisi bolghan Beerotluq Naharay, **40** İtriliq Ira, İtriliq Gareb, **41** Hittiy Uriya, Ahlayning oghlı Zabad, **42** Ruben qebilisidin Shizanıng oghlı, Rubenler ichide yolbashchi bolghan Adına we uningha egeshekken ottuz adem, **43** Maakahning oghlı Hanan, Mitniliq Yosafat, **44** Ashtaratiq Uzziya, Aroerlik Xotamning oghlı Shama bilen Jeiyel, **45** Shimrining oghlı Yédiyayel bilen uning inisi tiziqliq Yoxa, **46** Mahawiliq Eliyel, Elnaamning oghulları Yeribay bilen Yoshawiya, Moablıq Yitma, **47** Eliyel, Obed we Mezobaliq Yaasiyellerdin ibaret idi.

12 Dawut kishning oghlı Saulning bésimi sewebidin Ziklagda yoshurunup yatqan chaghda munu kishiler Dawutning yénigha kéléşti (ularning hemmisi Dawutqa jeng qılışta yardem bergen baturlardın idi; **2** oqya bilen qorallan'ghan bolup, onq qoli bilenmü, sol qoli bilenmü oqya we salgha atalaytti; ular Saulning Binyamin qebilisidin bolghan tughqanlırı idi): **3** — ularning yolbashchisi Axiézer, andin qalsa Yoash bolup, ikkisi Gibeahlıq Shémaahnıng oghlı idi; yene Azmawetning oghlı Yeziyel bilen Peletmu; yene Berakah bilen Anatoluq Yehu, **4** Gibéonluq Yishmayamu bar idi. Yishmaya «ottuz palwan» ichide batur bolup shu ottuzığha ýetekchilik qılghuchi idi; yene Yeremiya, Yahaziyel, Yohanın we Gederatlıq Yozabad, **5** Eluzay, Yerimot, Bialiya, Shemariya, Xarufluq Shefatiya, **6** Korahliqlardin bolghan Elkanah, Yishiya, Azarel, Yoézer we Yashobiamlar; **7** yene Gedroluq Yerohamning oghlı Yoélah bilen Zebadiya bar idi. **8** Gad qebilisidin beziler chöldiki qorghan'gha bérüp Dawutqa békindi. Ularning hemmisi jengge mahir, qalqan we neyzı bilen qorallan'ghan batur jengchiler idi; ularning turqı beeyni shirgha, chaqqanlıqı beeyni tagħdiki böken'ge oxshaytti. **9** Ularning birinchisi Ézer, ikkinchisi Obadiya, üchinchisi Éliab, **10** tötinchisi Mishmannah, beshinchisi Yeremiya, **11** altinchisi Attay, yettinchisi Eliyel, **12** sekkizinchisi Yohanın, toqquzinchisi

Elzabad, **13** oninchisi Yeremiya, on birinchisi Makbannay idi. **14** Bularning hemmisi Gad qebilisidin, qoshun ichide serdarlar idi; eng kichiki yüz leshkerke, eng chongi ming leshkerke ýetekchi idi. **15** Birinchi ayda, Iordan deryasi teship qirgahqtin ashqan chaghda, deryadin ötüp, sherkqe we gherbek qaraydighan barlıq jilghillardiklerini tiripiren qılıp qachurghanlar del mushu ademler idi. **16** Binyamin qebilisi bilen Yehuda qebilisidinmu kishiler qorghan'gha kélip Dawutqa bégin'ghan. **17** Dawut chiqip ularni qarshi élip: «Eger siler tinchliq niyitide manga yardım bérishke kelgen bolsanglar, siler bilen bir jan bir dil bolimen, lékin qollirimda héch naheqliq bolmighan ménى düshmenlirimge sétiwtmekchi bolsanglar, ata-bowillirimning Xudasi buni nezirige élip höküm chiqarghay!» — dédi. **18** Bu chaghda Xudaning Rohi héliqi ottuz palwaning yolbashchisi Amasaygha chüshiwidi, u: «Ah Dawut, biz sanga békinduqmız; Ah Yessening oghlı, biz sen bilen billidurmız; Özingge aman-tinchliq, aman-tinchliq bolghay! Sanga yardım bergüçhlerigim aman-tinchliq bolghay! Chünki séning Xudaying sanga medetkardur» Shuning bilen Dawut ularni élip qélib, «zerbidar etret bashliqliri» qildi. **19** Dawut ilgiri Filistiyler bilen birlinke Saulgha qarshi urushqa atlan'ghanda, Manasseh qebilisidiki beziler Dawut terepke ötti (lékin ular [Filistiylergel] yardım bermidi, chünki Filistiylerning emirliri: «Dawut öz ghojisi Saul terepke ötüp kétishi mumkin, undaqta bésheimiz ketmey qalmaydu» dep meslihetiship ularni qayturup ketmekchi bolghanidi). **20** Dawut Ziklagqa qaytip barghanda, Manasseh qebilisidiki Adnah, Yozabad, Yediyyat, Mikail, Yozabad, Élixu, Ziltaylor kélip uningha qoshuldi. Bularning hemmisi Manasseh qebilisining mingbésziliri idi. **21** Ular Dawut qaraqchilarga qarshi jeng qilghanda uningha yardımleshti; ularning hemmisi batur palwanlar, qoshundiki yolbashchilar idı. **22** Chünki shu künlerde Dawutqa yardım bérish üchün her küni ademler kélip qoshulup, xuddi Xudaning qoshunidek zor bir qoshun bolup ketkenidi. **23** Perwerdigarning söz-kalamı emelge ashurulup, Saulning padishahliqini Dawutqa élip bermekchi bolghan qorallan'ghan jengchiler yolbashchilari bilen Hébron'gha, uning yénigha keldi. Ularning sani töwendikiche: — **24** Yehudalardin qalqan we neyze bilen qorallan'ghanlar jemiy alte ming sekkit yüz kishi bolup, hemmisi jengge teyyarlan'ghanidi. **25** Shiméonlardin jengge teyyarlan'ghan batur jengchiler jemiy yette ming bir yüz kishi, **26** Lawiyardin jemiy töt ming alte yüz kishi; **27** Yehoyada Harunlarning jemet bési bolup, uningha egeshkenler jemiy üch ming yette yüz kishi idi. **28** Yene yash bir batur jengchi Zadok we uning jemetidin yigirme ikki yolbashchi bar idi. **29** Binyaminlardin, Saulning uruç-tughqanlıridinmu üch ming kishi bar idi; shu chaghqa qeder bularning köpinchisi Saul jemetini qollap kelmekte idi. **30** Efraimlardin, öz jemetyliride yüz-abroy tapqan batur ezimtelr jemiy yigirme ming sekkit yüz kishi idi. **31** Manasseh yérim qebilisi ichide nami pütilgen, Dawutni padishah qılıp tikleshke kelgenler jemiy on sekkit ming kishi idi. **32** Issakarlardin zaman-weziyetni chüshinidighan, Israelning qandaq qılıshi kéreklikini bilidighan yolbashchilar jemiy ikki yüz kishi idi; ularning hemme qérindashlari ularning emrige boysunatti. **33** Zebulunlardin jengge teyyarlan'ghan, herxil qoral-yaraghlar bilen qorallan'ghan, ala köngüllük qilmaydighan, Dawutning yardimiga kelgen jemiy ellit ming kishi idi. **34** Naftalilardin yolbashchi bolghan ming kishi bar idi; ularga egiship qoligha qalqan we neyze alghanlar jemiy ottuz yette ming kishige ýetéti. **35** Danlardin jengge teyyarlan'ghan jemiy yigirme sekkit ming alte yiž kishi idi. **36** Ashirkardin jengge chiqip qoshun sépige atlinishqa teyyar bolghan jemiy qırıq ming kishi idi. **37** Iordan deryasining sherq teripidiki

Ruben qebilisi, Gad qebilisi we Manasseh yérim qebilisidin qoligha herxil qoral-yaragh élip jengge teyyarlan'ghan jemiy bir yüz yigirme ming kishi idi. **38** Yuqirida tilgha élin'ghan bu ezimetlerning herbiy yürüshi tekshi bolup, Dawutni pütkül Israel üstige padishah qılıp tiklesh üchün bir jan bir dil bolup, Hébron'gha kéléşkenidi; qalghan Israillaru bir niyet bir meqsette Dawutni padishah qılıp tiklimekchi bolushqanidi. **39** Ular shu yerde Dawut bilen üch kün bille yep-ichip ghizalandi, chünki ularning qérindashliri ulargha teyyarlap qoyushqanidi. **40** Ularning öpçhürisidiki xelqler, hetta Issakar, Zebulun we Naftalilarning zémiminidiler éshək, töge, qéchir we kalilarqha artip ulargha nahayıti köp ozuqluq élip kelgen; ular zor miqdarda un, enjür poshkili, üzüm poshkili, sharab, zeytun méyi we surghun qoy-kalilarni yetküzüp bérishkenidi; pütkül Israel shad-xuramliqqa chömgənidi.

13 Dawut mingbési, yüzbési we barlıq yolbashchilar bilen meslihetleshti; **2** andin püttün Israel ammisigha: «Eger siler maql körsenglar, shundaqla bu ishni Xudayımız Perwerdigardin dep bilsenglar, biz Israelning zémiminiring herqaysi jaylirığha shu yerde qalghan qérindashlirimizgħha hemde ular bilen bille sheherlerde we etízliqlirida turuwatqan kahin hem Lawiylargħa mushu yerge yighilish toghru luq adem ewetleyi. **3** Biz Xudayimizning ehde sanduqini meshege yötkep kékelyli; chünki Saulning künliride héchqasimiz [ehde sanduqi] alidda Xudadin yol sorap baqmiduq] dédi. **4** Bu ishni püttün amma toghra tapqachqa, hemmeyen maql bolushti. **5** Shunga Dawut Misirning Shihor deryasidin tartip Xamat éghizigħiche bolghan pütkül Israel xelqini chaqirtp kélip, Xudaning ehde sanduqini Kiriat-Yérimidin yötkep kelmekchi boldi. **6** Andin Dawut bilen pütkül Israel Xudaning ehde sanduqini yötkep kéléş üchün Baalhaq, yeni Yehudagħa tewe bolghan Kiriat-Yérimgħa keldi; ikki kérubning otturrisida oltrughuchi Perwerdigar bu ehde sanduqi üstige Öz namini qoyghanidi. **7** Ular Xudaning ehde sanduqini Abinadabning öyidin élin'ghan yéngi bir harwigħa qoġi; Uzzah bilen Axiyo harwini heydidi. **8** Dawut bilen barlıq Israel jamaiti Xudaning alidda he dep negħme-nawa qılıp, chiltar, tembur, dap, changlar we kanay-sunaylar chalatti. **9** Lékin ular Kidon xaminigha kelgende kalilar alidha müdürep kétip yiqlighthanda Uzzah ehde sanduqini yoliwalay dep qoloni uningha sozdi. **10** Uzzahnning ehde sanduqiga qoli tegħkenlikü üchün, Xuda uningħha għeżeplinip uni urup öltirdi. Shuning bilen Uzzah shu yerde Xudaning alidda öldi. **11** Lékin Dawut Perwerdigarning Uzzahnning ténini böskenlikige achħiqliand we u yerni «Perez-Uzzah» dep atidi; u yer taki hazirgħiche shu nam bilen atilip kelmekte. **12** Shu künni Dawut Xudadin qorup: «Men zadi qandaq qılıp Xudaning ehde sanduqini bu yerge yötkep kéléleymen?» dédi. **13** Shunga Dawut ehde sanduqini özi turuwatqan «Dawut shehiri»ge yötkep kelmey, Gatliq Obed-Edomning öyige apirip qoġi. **14** Xudaning ehde sanduqi Obed-Edomning öyide üch ay turdu; Perwerdigar Obed-Edomning ailisini we uning barlıq teelluqtarlini beriketlidi.

14 Tur padishahi Hiram Dawut bilen körüşħüşke elchilerni, shundaqla uning üchün orda selishqa kédir yaghichi, tashchi we yaghachbilarni ewetti. **2** Bu chaghda Dawut Perwerdigarning özini Israel üstige hökümraniq qılıdighan padishah bolusħqa jezmen tikleydīghanlıqini körüp yetti; chünki Perwerdigar Öz xelqi Israel üchün uning padishahlıqini għellendtūgenidi. **3** Dawut Yérusalémda yene birmunche xotun aldi hemde yene oghul-qızlarni kördi. **4** Tōwendikler uning Yérusalémda körġen perzentilrinning isimliri: Shammuya, Shobab, Natan, Sulayman, **5** Ibhar, Elishuya, Elpelet, **6** Nogah,

Nefeg, Yafiya, **7** Elishama, Beeliyada we Elifelet. **8** Dawutning mesih qilinip pütkül Israilning üstige padishah qilin'ghanlıqını anglıhan Filistiylerning hemmisi Dawut bilen qarshılıshish purisini izlep keldi; Dawut buni anglap ulargha qarshi jengge atlandı. **9** Filistiyler «Refayim jilghişi»ga bulang-talang qilgili kirdi. **10** Dawut Xudadin: «Men Filistiylerge qarshi jengge chiqsam bolamdu? Ularni méning qolumgha tapshuramsen?» dep soriwidi, Perwerdigar uningha: «Jengge chiq, Men ularni sözsiz qolungha tapshurimen» dédi. **11** Filistiyler Baal-Perazimha hujum qilgili kelgende, Dawut ularni shu yerde meghlup qildi we: «Xuda méning qolum arqliq düshmenlerim üstige xuddi kelkün yarни élip ketkendeł böşüp kirdi» dédi. Shunga u yer «Baal-Perazim» dep atalghan. **12** Filistiyler özlirining butlirini shu yerge tashlap qachqanlıqtin, Dawut ademlirige ularni köydürüwétilshni tapılıdı. **13** Filistiyler yene héliqi jilgigha bulang-talang qilgili kiriwidi, **14** Dawut yene Xudadin yol soridi. Xuda uningha: «Ularni arqisidin qoghlımay, egip öttüp, ulargha ijmilikning udulidin hujum qilghin. **15** Sen ijmé derexlirining üstidin ayagh tiwishi ni anglishing bilenla jengge atlan; chünki u chaghda Xuda séning aldingda Filistiylerning qoshunigha hujumgha chiqqan bolidi» dédi. **16** Shuning bilen Dawut Xudanıng dégini boyiche ish tutup, Filistiylerning qoshunigha Gibéondin Gezergiche qogħlap zerbe berdi. **17** Shu sewebtin Dawutning shöhriti barlıq yurt-zemīnlarha pur ketti, Perwerdigar uning qorquchını barlıq ellerninge üstige saldı.

15 Dawut shehiride özige öy-ordilar saldurdi, hem Xudanıng ehde sanduqığha jay hazırlıdi we uninggha chédir tiktürdi. **2** U chaghda Dawut: «Xudanıng ehde sanduqını Lawylardın bölek kishilerning kötürüşhige bolmayıdu, chünki Perwerdigar uni kötürüşke we menggü özining xizmitide bolushqa shularni tallighanidi» dédi. **3** Andin Dawut Perwerdigarning ehde sanduqını hazırlap qoqhan yerge yötkesi üchün pütkül Israillarnı Yérusalémgha yighthi. **4** Dawut yene Harunning ewladlirini we Lawylarnı yighthi: **5** Kohatning ewladliri jemet bésyi bolghan Uriyel we uning qérindashliri bir yüz yigirme kishi; **6** Merari ewladliridin jemet bésyi bolghan Asaya we uning qérindashliridin ikki yüz yigirme kishi; **7** Gershomning ewladliridin jemet bésyi bolghan Yoél we uning qérindashliri bir yüz ottu kishi; **8** Elizafanning ewladliridin jemet bésyi bolghan Shémaya we uning qérindashliri ikki yüz kishi; **9** Hébronnıng ewladliridin jemet bésyi bolghan Eliyel we uning qérindashliri seksen kishi; **10** Uzziyelning ewladliridin jemet bésyi bolghan Amminadab we uning qérindashliri bir yüz on ikki kishi idi. **11** Dawut kahinlardın Zadok bilen Abiyatarnı, shuningdek lawiliylardin Uriyel, Asaya, Yoél, Shémaya, Eliyel we Amminadabni chaqirtip kélip ulargha: **12** «Siler Lawiy jemetining bashlirisiler; özünglarnı we silerning qérindashliringlarnı Israilning Xudasi Perwerdigarning ehde sanduqını men teyyarlap qoqhan yerge kötürüp kélish üchün pak qilinglar. **13** Chünki ilgiri siler shundaq qilmaç, belgilən gen tertip boyiche uningdin yol sorimighinimizdin Xudayımız Perwerdigar bizge zerbe bergen» dédi. **14** Shuning bilen kahinlar bilen Lawylar Israilning Xudasi Perwerdigarning ehde sanduqını kötürüp méngeş üchün özürlünü pak qıldı. **15** Lawylar emdi Musanıng Perwerdigarning söz-kalamı bilen tapılıghını boyiche, Xudanıng ehde sanduqını baldaq bilen mürisige élip kötürdi. **16** Dawut yene Lawylarning yolbashchiliriga özlirining qérindashliridin neghmichilerni teyinlesni buyrudi; ular jümlidin tembur, chiltar, janglar qatarlıq herxil sazlarını chélib awazını yuqırı kötürüp shad-xuramlıq ichide kük-

éytishqa teyinlendi. **17** Shunglashqa, Lawylar Yoélning oghli Hémanni we uning jemetidiki Berekiyaning oghli Asafni hem ularning qérindashliridin bolghan Merarilardın Kushayahnıng oghli Étanni belgilidi. **18** Ular bilen birlikte yene qérindashliridin Zekeriya, Bin, Yaaziye, Shémiramot, Yehiyel, Unni, Éliab, Binayah, Maaséyah, Mattitiyah, Elifele, Méknıya hem derwaziwen Obed-Édom bilen Jeiyelni ikkinchi derjilik etret qilip teshkillidi. **19** Neghmichi Héman, Asaf we Étanlar mis changlar chélib, yangraq awaz chiqiratti; **20** Zekeriya, Yaaziye, Shémiramot, Yehiyel, Unni, Éliab, Maaséyah we Binayalar tembur chélib «Alamot uslubivda tengkesh qilatti; **21** Mattitiyah, Elifele, Méknıya, Obed-Édom, Jeiyel we Azaziyalar chiltar chélib bashlamchılıq qilip, «Sheminit uslubi»da tengkesh bolatti. **22** Lawylarning yolbashchisi Kenaniya muzikiga nahayıti pishshiq bolghachqa, mexus neghme-nawachılıqqa mes'ul bolup müzika öğitetti. **23** Berekiya bilen Elkanah ehde sanduqığha mes'ul ishikbaqarlar idi. **24** Shebaniya, Yehoshafat, Netanel, Amasay, Zekeriya, Binaya we Eliézer qatarlıq kahinlar Xudanıng ehde sanduqı aldida kanay chalatti; Obed-Édom bilen Yehiyahmu ehde sanduqığha mes'ul ishikbaqar qilinip qoyulghanidi. **25** Shuning bilen Dawut Israil aqsaqalları we mingbési qatarlıqlar bilen birge Obed-Édomning öyidin xushallıqqa chömgən halda Perwerdigarning ehde sanduqını kötürüp chiqqılıq bardı. **26** We shundaq boldiki, [Dawutlar] Xuda Perwerdigarning ehde sanduqını kötürüp mangħħan Lawylargha yarden bergenlikini körüp, yette buqa we yette qoqħar qurbanlıq qıldı. **27** Dawut we shundaqla ehde sanduqını kötüridighan Lawylar hemde negħmichiler hem negħme-nawa bésyi bolghan Kenaniyalarning hemmisi kanap libas kiyishkenidi; Dawut uning üstige yene kanap efod kiyenidi. **28** Pütkül Israil xelqi emdi shu teriqide tentene qilip, burgha, kanay, jangjang, tembur, chiltar qatarlıq türlük sazlar bilen yuqırı awazda muzika chélib, Perwerdigarning ehde sanduqını kötürüp kélishti. **29** Perwerdigarning ehde sanduqı Dawut shehirige ýetip kelgende Saulning qizi Miqal penjirdin töwen'ge qarap turattı; u Dawutning sekrep oynap-chélib tentene qiliwatqinini körüp ichide uni zanglıq qıldı.

16 Ular Xudanıng ehde sanduqını kötürüp kirip Dawut uningha hazırlap qoqhan chédirning otturisiga qoyp, andin Xudanıng alidda köydürme qurbanlıq bilen inaqlıq qurbanlıq sundı. **2** Dawut köydürme qurbanlıq bilen inaqlıq qurbanlıq sunup bolghandin keyin Perwerdigarning namida xelqe bext tilidi. **3** U yene er-ayal démey Israillarning her birige birdin nan, birdin xorma poshkili, birdin üzüm poshkili üleshtürtüp berdi. **4** Dawut bir qisim Lawylargha Perwerdigarning ehde sanduqı aldida xizmette bolush, yeni dua-tilawet oqush, Israilning Xudasi Perwerdigargha teshekkür-rehmet éytish we kiyy-munajat oqushni buyrudi. **5** Ularning yolbashchisi bolsa Asaf, andin Zekeriya idi; bashqılıri bolsa Jeiyel, Shémiramot, Yehiyel, Mattitiyah, Éliab, Binaya, Obed-Édom we Jeiyeller idi. Ular tembur-chiltar chélibsha qoyuldi; Asaf bolsa changlarnı chalatti. **6** Binaya bilen Yahaziyeldin ibaret ikki kahin Xudanıng ehde sanduqı aldida herdaim kanay chélibsha qoyuldi. **7** Shu künü Dawut Asaf we qérindashlirini Perwerdigargha teshekkür-rehmet éytishqa belgiləp ulargha birinchidin munu kuyńi tapshurdi: — **8** «Perwerdigargha teshekkür qilinglar, Uning namini chaqırıp nida qilinglar, Uning qilghanlırını eller arısida ayan qilinglar! **9** Uningha naxshilar éytip, Uni kiylenglər, Uning pütkül karamet möjiziliri üstide séghinip oylininglar. **10** Muqeddes namidin pexirlinip danglanglar, Perwerdigarnı idzgħichlerning köngli shadlansun! **11** Perwerdigarnı we Uning quğritini izdenglar, Uning yüz-huzurunu toxtimay izdenglar. **12** Uning yaratqan möjizilirini, Karamet alametlerini hem aghzidin

chiqqan hökümlirini este tutunglar, **13** I uning quli Israelning nesli, Özı tallighanliri, Yaqupning oghullari! **14** U, Perwerdigar — Xudayimiz, Uning hökümleri pütkül yer yüzididur. **15** U Özı tüzgen ehdini ebediy yadinglarda tutunglar — Bu uning ming ewladqiche wedilesken sözidur — **16** Ibrahim bilen tüzgen ehdisi, Yeni Ishaqqa ichken qesimidur. **17** U buni Yaqupqumu nizam dep jezmleshtürdi, Israilgħha ebediy ehde qilip bérüp: — **18** «Sanga Qanaan zéminini bérimenti, Uni mirasing bolghan nésiwiegħi qilimen» — dédi. **19** U chaghda siler ajżi idinglar, adiminglar az hem u yerde musapir idinglar; **20** Bu eldin u elge, bir qebilidin yene bir qebilige köchüp yürjen. **21** Perwerdigar herqandaq ademning ularni bozek qilishiga yol qoymidi, Ularni dep padishahlarhimu tenbih bérüp: — **22** «Men mesih qilghanlarga tegme, Peyghemberlirimge yaman ish qilma!» — dédi. **23** Pütün jahan, Perwerdigarni kūylenglар, Nijatini her kuni élan qilinglar! **24** Uning julasini ellerde bayan qilinglar, Uning möjizilirini barliq xelqler arisida jakarlanglar. **25** Chünki Perwerdigarim ulugħdur, Zor hemdusagna layiqtur; U barliq ilahlardin ištün, Uningdin qorquş kékretur; **26** Chünki barliq ellerning ilahliri — butlar xallas, Biraq Perwerdigar asman-pelekni yaratqandur. **27** Shanushekvet we heywet Uning aldida, Qudret we xushluq Uning jayididur. **28** Perwerdigargħa teelluqini bergeysiler, i el-qebililer, Perwerdigargħa shanshrep we qudretni bergeysiler! **29** Perwerdigarning namigha layiq bolghan shan-shöhretni Uningħha bergeysiler; Sowħa-salam élip Uning aldigha kiringħar, Perwerdigargħa pak-muqeddesliknejn güzellikide sejde qilinglar; **30** Pütkül yerbü, Uning aldida titrengħar! Dunya mezzut qilin'għan, u tewrenmes esla. **31** Asmanlar shadlansun, we yer-jahan xush bolsun, Eller arisida élan qilinsun: — «Perwerdigar höküm sūridul». **32** Dénig-okyan we uningħha tolghaq hemme chuqan sélip jush ursun! Dalilar hem ulardiki hemme yayrisun! **33** U chaghda ormandiki pütkül derexler Perwerdigar aldida yangritip naxsha éytidu; Chünki mana, U pütün jahanni soraq qilishqa keliud! **34** Perwerdigargħa teshekkür éytingħar! Chünki U méhribandur, Ebediyyur Uning méhir-muhebbiti. **35** We: Bizni qutquzghin, i nijatimiz bolghan Xuda! Bizni [yēningħha] yighiwalghaysen, Muqeddes namingħha teshekkür qilishqa, Yayrap Séni medhiyleshke, Bizni ellierrin qutquz qiqqasien! — denglar! **36** Israîlning Xudasi bolghaq Perwerdigargħa, Ezeldin ta ebiediġe teshekkür-medhiye qayturulsun! Pütkül xelq «Amin!» dédi hemde Perwerdigargħa hemdusana oqushti. **37** [Dawut] shu yerde, yeni Perwerdigarning ehde sanduqi aldida her kündiki wezipiġe muwapiq, ehde sanduqi aldidiki xizmette dawamliq bolushqa Asaf bilen uning qérindashlirini qaldurup qoysi; **38** ɻalarning ichide Obed-Édom bilen uning qérindashliridin atmish sekkiz kishi bar id; shuningdek Yedutunning ogħli Obed-Édom bilen Xosħat derwazżeñiwrlikke qoysuli. **39** Kahin Zadok bilen uning kahin qérindashli Gibéon egħiżliżidiki Perwerdigarning chédri alidda, **40** Perwerdigarning Israîlħa tapilħingan qanun-ehkamlirida barliq yelħiġi l-ħalli boyiche, herkünni eti-axxħimi köydürme qurbanliq qurban-ġahi u tistidde Perwerdigargħa atap köydürme qurbanliqlarri sunuħtqa qoysulti. **41** Ular bilen bille bolghanlar, yeni Héman, Yedutun we qalghan tallan'għanlar, shundaqla barliq ismi tizilgħanlar Perwerdigargħa teshekkür-rehmet éytiqħaq qoysulti (chünki Uning özgermes muhebbiti ebedgħidur!). **42** Héman we Yedutun bolsa negħmichillik, jümlidin kanay, jang-jang we barliq medhiye sazliżi chelishqa mes'ul qilindi. Yedutunning oghħalluri derwazħaqha qarashqa qoysulti. **43** Bu isħlardin keyin barliq xelq özzy lirige qaytisiti; Dawutmu özzy idikilgerje bext tilesħke gaġġi.

17 Dawut öz öyide turuwatqan chéghida, Natan peyghemberge: «Qara, men kédir yaghichidin yasalghan öyde turuwatimen, Perwerdigarning ehde sanduqi bolsa chédir perdiliri astida turuwatidu» dédi. **2** Natan Dawutqa: «Könglüngde pükkenliringge emel qilgħin; chünki Xuda sen bilen billidur» — dédi. **3** Shu künı kéchide Xudaning sözi Natan'gha kéisip yetti: **4** «Sen bérüp qulum Dawutqa mundaq dégin: — Perwerdigar mundaq deydu: Sen Men üchün turalghu öy salsang bolmaydu. **5** Chünki men Israillarni bashlap chiqqan kündin tartip bütgħiġe qeder bir öyde turup baqmigħammen, peqet bu chédirdin u chédirgħha, bir chédirgħadha bashaq birige yötkilip yürdüm, xalas. **6** Men Israil xelqi bilen bille meyli qeyerġe barmay, héchqachan Israeilning birer hakimigha, yeni Méning xelqimmi békışħni tapilighan birersige: Némishqa siler Manga kédir yaghichidin öy sélip bermeysiler? — dédimmu? **7** Emđi sen qulom Dawutqa mundaq dégin: — Samawi qoshunlarning Serdarì bolghan Perwerdigar éytiditi, Men séni emđi yaylaqlardin, qoyerling arqisidin élip, xelqim Israeilning tūstige emir bolush üchün chaqtip chiqtim. **8** Meyli qeyerġe barmigħin, Men hanan séning bilen bille boldum we séning aldingdin barliq dūshmenliringni yoqitet keldim; yer yüzdikli ulughlar nam-shöhretke ige bolghandek séni nam-shöhretke sazawer qildim. **9** Men xelqim bolghan Israeilha bir jayni békkitip, ularni shu yerde tikip östürimen; shuning bilen ular öz zéminida turidighan, parakendichilikke uchrīmaydighan bolidu. Reziller desleptidikkidek we men xelqim Israeil tūstige hökümranlıq qılıshqa hakimlarni teyinligen künlerdikkidek, ularħha qaytidin zulum salmaydu. Men barliq dūshmenliringni sanga békindürdimen. We menki Perwerdigar sanga shuni éytip qoyaki, men séning üchün bir öyni yasap bériment! **11** Séning künrliring toshup, ata-bowliringning yénigha qaytqan waqtindäg séning neslingdin, yeni oghulliringdin birini séning ornungni basidighan qilimen; Men uning padishahliqini mustehkem qilimen. **12** U Manga bir öy yasaydu, Men uning padishahliq textini mengġi mustehkem qilimen. **13** Men uningħha ata bolimen, u Manga oghul bolidu; méhrishep qitħimni séningdin awwal ötken [idare qilgħuchidin] juda qilgħinimdek uningdin hergiz jada qilmaymen; **14** uni Méning öyümde we Méning padishahliqimda mengġi turghuziżi; uning texti mengġi mezmut bopol turghuzulidu. **15** Natan bu barliq sożler we barliq weħiġi héchnéma qaldurmaj, Dawutqa éytip berdi. **16** Shuning bilen Dawut kirip Perwerdigarning aldida oltrur mundaq dédi: «I Xuda Perwerdigar, men zadi kim idim, méning öyüm néme idi, Sen méni mushu derrijże köturgüdek? **17** Lékin i Xuda Perwerdigar, [bu mertiwige köturgining] séning neziringde kichikkine bir ish hésablandi; chünki Sen men qulungning öyining yiraq kelgusi toghruluq sözliding we méni ulagh mertiwilik zat dep qarid, i Xuda Perwerdigar! **18** Sen keminiñ tūstige chħiħiġen shurdaq shan-sherep toghruluq Dawut Sanga néme diyelisun? Chünki Sen derweġe Öz qulungni Özung bilisen. **19** Ah Perwerdigar, pēqir qulung üchün hemde Öz könglüngdiki niyiting boyiche bu barliq ulugħluqni körsitip, bi chong isħallarning hemmisini ayan qilding. **20** Ah Perwerdigar, quliqimiz tolou angliġini boyiche Sanga teng kelgūdek héchkom yoq; Séningdin bölek héchbi ilah yoqtur. **21** Dunyada qaysi bir el xelqing Israeilha teng kélélisun? Əlarni Özünġġe xas birdinbir xelq bolush üchün qutuldurushqa barding hemde Misirdin qutuldurup chiqqan xelqing aliddin yat ellerni qogħlap chiqirip, ulaghwar we beheyyet isħlar arqiliq Öz namingni tikiłliding! **22** Sen xelqing Israeilni mengġi Özünġning xelqing qilding; ah Perwerdigar, Senmu ularning Xuđasi bolding. **23** Ah Perwerdigar, emđi pēqir qulung we

uning öyi togruluq qilghan wedeng menggüge emel qilinsun; Sen dégenliring boyicé ishni ada qilghayen! **24** Amin, wedeng emel qilinsun, shundaqla naming menggü ulughansun, kishiler: «Samawi qoshunning Serdari Perwerdigar Israilning Xudasi, heqiqeten Israilga Xudadur!» désun; we shundaql bolup, péqir qulung Dawutning öy-jemeti Séning aldingda mezmut turghuzulsun. **25** Ah Xudayim, Sen péqir qulunggħha sanga öy yasaymen, dégen wehiy keltürdüng; shunga qulung Séning aldingda mushundaq dua qilishqa jür'et qildi. **26** Ah Perwerdigar, Sen birdinbir Xudadursen, Sen péqir qulunggħha mushundaq ametni bérishni wede qilding; **27** Emđi péqir qulungning öy-jemeticę iltpat qilip, uning Séning aldingda menggü turushiga saqlighaysen. Chünki Sen, ah Perwerdigar, [péqirning öy-jemeticę] iltpat qilding we shuning bilen u menggüge bext-iltpatqa nésip boldiū».

18 Shu ishtin keyin shundaql boldiki, Dawut Filistylierge hujum qilip ularni boysundurup, ularning qolidin Gatni we uningħha tewe yéza-kentlerni tartiwalid. **2** U yene Moabiylargħa hujum qildi; Moabiylar uningħha békinqip, olpan töleydighan boldi. **3** Zobahning padishahi Hadad'ézer öz tewesini Efrat deryasigħihe kéngeytishke atlinip chiqqanda, Dawut taki Xamatqa qeder uningħha hujum qildi. **4** Dawut uning ming jeng harwisiñi olja aldi, yette ming atliq leshkirini, yigħirme ming piyade leshkirini esir aldi. Dawut barliq jeng harwilirining atlirining pěyin qirqitwiétip, peqet yüz harwigha qoshqidek atnila élip qalди. **5** Demeshqtiki Suriyler Zobahning padishahi Hadad'ézerje yarden bérishke keldi; Dawut Suriyelerdin yigħirme ikki ming eskerni öltürdi. **6** Dawut Suriyediki Demeshq rayonigha qarawul etretlirini turghuzuwi, Suriyler Dawutqā békinqip, uningħha olpan töleydighan boldi. Dawut qeyerje [jengge] chiqmisun, Perwerdigar uni qogħdap turdi. **7** Dawut Hadad'ézerning xizmetkarli isħlitidighan altun qalqanlarning hemmisińi Yérusaléngħa élip qaytti. **8** U yene Hadad'ézere tewe Tibħat bilen kundin ibaret ikki sheherdin nurghun mis olja aldi; keyinku zamanlarda Sulayman mushu mislarni isħlitip mis köl, mis tüwrükler we bashqa barliq mis eswablarni yasatqan. **9** Xamat padishahi Tow Dawutning Zobah padishahi Hadad'ézerning pütün qoshunini meghlup qighaliqini anglap, **10** Öz oghli Hadoramni Dawutqā salam bérip, uning Hadad'ézer bilen jeng qilip, uni meghlup qilghaq għelbissini tebrikleshke ewetti. Chünki Tow eslide Hadad'ézer bilen daim urushup turatti. Hadoram herxil altun, kümüşħ, mis eswab-jabduqlarni sowgħha qilip ekeldi. **11** Dawut padishah bu eswab-jabduqlarni herqaysi ċċierdin, jümlidni Ċedom, Moab, Ammonlardin, Filistylierdin we Amaleklerdin olja alghan altun-kümüşħler bilen qoshup hemmisińi Perwerdigargħa bégħishħli. **12** Zeruiyaning oghli Abishay «Shor wadisi»da Ċedomiylardin on sekkiz ming ademni öltürdi. **13** Dawut Ċedomda qarawul etretlirini turghuzdi; Ċedomlarning hemmisi Dawutqa békinci. Dawut qeyerje jengge chiqmisun, Perwerdigar uni qogħdap turdi. **14** Dawut padishah bolup pütün Israel ixtiġie hökümraniq qilip, barliq xelqige adaeħ we heqqaniqliq bilen muamle qildi. **15** Zeruiyaning oghli Yoab qoshun'ga serdar, Ahiludning oghli Yehoshafat mirza, **16** Axitbungni oghli Zadok bilen Abiyatarning oghli Abimelek [bash] kahin, Shawsha katip, **17** Yehoyadaning oghli Binaya Keretiylar bilen Peletiyerning yolbashchisi idu; Dawutning oghħulli uning yénidiki emelderlar boldi.

19 Keyinku waqtılarda shundaql boldiki, Ammonlarning padishahi Nahash öldi; oghli Hanun ornigha padishah boldi. **2** Dawut: «Nahash manga iltpat körsetkini üħčun, uning oghli Hanun'ga iltpat körssitimen» dep, atisining

petisige uning könglini sorashqa Hanunning yénigha elchilerni ewetti. Dawutning elchiliri Ammonlarning zémien'ha yétip kélip, könglini sorighili Hanun bilen körüşmekħi boldi. **3** Lékin Ammonlarning emelderliri Hanun'ha: «Dawutni rastla atilirining izzet-hörmitini qilip silige köngül sorighi aden ewetiptu, dep qaramla? Uning xizmetkarlirining özlırining aldilirigha kélishi bu yerni küzitish, aghdurmichiliq qilish, charlash üčħun emesmidu?» — dédi. **4** Shuning bilen Hanun Dawutning xizmetkarlirini tutup, ularning saqalburutlirini chħušiġġiwiétip hem kiymirinining beldin töwinini kestürüwétip andin ularni qoyuwetti. **5** Beziler kélip Dawutqa elchilerning ehwalini uqturdi; u ularni kütuwélishha aldigha aden ewetti, chünki ular tolimu iz-za hanette qalghanidi. Shuna padishah ulargha: «Saql-burutlар оськихлил Yériox shehiride turup andin yénip kélingular» dédi. **6** Ammonlar özlırining Dawutning nepritige uchrighanliqini bildi, Hanun we Ammonlar Aram-Naharain, Aram-Maakah we Zobahdin jeng harwisi we atliq leshker yallashqa aden ewetip ming talant kümüş berdi. **7** Ular ottu ikki ming jeng harwisi, shundaqla Maakah padishahi bilen uning qoshunini yalliwaldi; ular Medebaning aldigha kélip bargħaq quṛdi. Ammonlarmu jeng qilish üčħun herqaysi sheherliridin kélip jem bulushti. **8** Dawut buni anglap Yoab bilen barliq esker qoshunini [ularning aldigha] chiqard. **9** Ammonlar chiqip sheher derwazisining aldida sep tütüp turdi; jengge atlinip chiqqan padishahlarmu dalada ayrim sep tütüp turushti. **10** Yoab özining aldi-keynidin hujuġħha uchrayd qiegħi körüp, püttin Israeldin bir qism serxil ademlerni tallap, Suriyler bilen jeng qilishqa ularni septe turghuzdi; **11** u qalghan ademlirini inisi Abishayha tapshurdi, shuningdek ular özlırini Ammonlar bilen jeng qilishqa sep qilip teyyarli. **12** Yoab Abishayha: «Eger Suriyler manga kiċċi kelse, sen manga yarden bergeySEN; emma Ammonlar sanga kiċċi kelse, men bérrip sanga yarden bérrey. **13** Jür'etlik bolghin! Öz xelqimiz üčħun we Xudayimizning sheherliri üčħun baturluq qilayli. Perwerdigar Özige layiġ körün'għiñi qilghay! — dédi. **14** Emđi Yoab we uning bilen bolghan ademler Suriylerje hujum qilghaq chiqt; Suriyler uning aldiġin qacħti. **15** Suriyerning qachqalinqi körġen Ammonlarmu Yoabning inisi Abishayning aldiġin qéċċip, sheherje kiriwaldi. Andin Yoab Yérusaléngħa qaytip keldi. **16** Suriyler bolsa özlırining Israillarning aldida meghlup bolghinini kōrgende, elchi ewetip, [Efrat] deryasining u teripidiki Suriyerni chaqirtip keldi. Hadad'ézerning qoshunining serdari bolghan Shofaq ularġha yétekchi idu. **17** Buningdin xewer tapqan Dawut pütkti Israel xelqini yighip Iordan deryasidin ötüp, Suriyerning yénigha kélip ulaqha qarshi sep tütüp turdi. Dawutning sep tütgeniklini körġen Suriyler jengge atlanti. **18** Suriyler Israillarning aldiġin qacħti; Dawut Suriyelerdin yette ming jeng harwiliqni we qiriq ming piyade leshkerni öltürdi we yene Suriyerning serdari Shofaqni öltürdi. **19** Hadad'ézerning emelderliri Israel aldida yéngilgħini kōrgende, Dawut bilen sūlh qilip uningħha békindi; shuningdin keyin Suriyler ikkinchi Ammoniylargħa yarden bérishni xalimaydighan boldi.

20 Shundaql boldiki, yéngi yilning bésħida, padishahlar jenghe atlan'għan waqitta, Yoab kiċċi kisimmi bashlap kélip, Ammonlarning yerlirini weyran qilip, andin Rabbahni muhasirige aldi. U chaghda Dawut Yérusalémda turuwa tatt. Yoab Rabbahha hujum qilip sheherni weyran qilip tashħidi. **2** Dawut ularning padishahining bésħidin tajni ēliwid (altunining āġħiqliq biex talant chiqt, uningħha yaqutlar qondurulghanidi), kishiler bu tajni Dawutning bésħiġha kiydtürup qoqdi. Dawut sheherdin yene nurghun jeng għeniyetlirini élip ketti. **3** U yene

sheherdiki xelqni élip chiqip here, jotu we palta bilen ishleshke saldi; Dawut Ammonning herqaysi sheherliridiki xelqlernimu shundaq ishletti; andin Dawut köpchilik bilen Yérusalémgha qaytti. **4** Shu weqedin kéyin [Israillar] Gezerde Filistiyler bilen soqushti; u chaghda Xushatlıq Sibbikay Refayiyarlardan bolghan Sippay isimli birini öltürüwetti, Filistiyler tiz pükti. **5** Kéyinche [Israillar] bilen Filistiyler yene soqushti; Yairning oghli Elhanen Gatlıq Goliyatning inisi Laxmini öltürdü; bu ademning neyzisining destisi bapkarning oqidek tom idi. **6** Kéyinki waqtılarda Gatta yene soquş boldi; u yerde nahayiti bestlik bir adem bar idi, uning qolidimu, putidimu altidin barmaq bolup, jemiy yigirme töt barmiqi bar idi; umu Refayiyarlardan idi. **7** Bu adem Israillarni tillighili turuwidi, Dawutning akisi Shimiyaning oghli Yonatan chiqip uni öltürüwetti. **8** Bular Gatlıq Rafanıg boladılır bołup, hemmisi Dawut we uning xizmetkarlirininq qolida öldi.

21 Sheytan Israillargha zerbe bérish üchün, Dawutni Israillarni sanaqtın ötküzüşke éziqturdi. **2** Shunga Dawut Yoabqa we xelqning yolbashchilirigha: «Siler Beer-Shébadin Dan'ghiche arılap Israillarni sanaqtın ötkütüp kélip ménинг bilen körüşüngler, ularning sanini biley» dédi. **3** Lékin Yoab jawaben: —«Perwerdigar Öz xelqini hazır meyli qanchilik bolsun, yüz hesse ashuruwetkey. Lékin i xojam padishahim, ularning hemmisi özüngning xizmitinde turuwtanlar emesmu? Xojam bu ishni zadi néme dep telep qılıdu? Xojam Israillni némishqa gunahqa muptila qılıdila?» — dédi. **4** Lékin padishahnning sózi Yoabning sózini bésip chüshti; shunga Yoab chiqip pütün Israel zémiminini arılap Yérusalémgha qaytip keldi. **5** Yoab sanaqtın ötküzungel xelqning sanini Dawutqa melum qıldı; pütün Israilda qolida qılıch kötureleydighan ademler bir milyon bir yüz ming; Yehudalardin qolida qılıch kötureleydighan ademler töz yüz yetmish ming bolup chiqtı. **6** Biraq Liwylar bilen Binyaminlarla sanaqqa kirmidi; chünki padishahnning bu buyruqi Yoabning neziride yirginçlik idi. **7** Xuda bu ishni yaman körgechke, Israillargha zerbe berdi. **8** Dawut Xudagha: «Men bu ishni qılıp chong gunah ötküzungimen; emdi menki qulungning bu qebihlikini kechürüşhingni tileymen, chünki men tolimu exmiqane ish qiptimen» — dédi. **9** Perwerdigar Dawutning aldin körgüchisi bolghan Gadqa: **10** Sen bérip Dawutqa éytip: «Perwerdigar mundaq deyduki, Men sanga üch bala-qazani aldingda qoyim; shuningdin birini talliali, Men shuni beshinglarga chüshürimén» dégin, — dédi. **11** Shuning bilen Gad Dawutning yénigha kélip: «Perwerdigar mundaq deydu: **12** «Qéni tallighin: Ya üch yil acharchiliqta qélishtin, ya üch ya düshmenlerning aldidin qéchip, yawliring teripidin qoghlap qilichlinishidin we yaki üch kün Perwerdiganing qilichining urushi — yeni waba késilining zéminda tarqılıshi, Perwerdiganing Perishtisining Israilning pütün chégrisini xarab qilishidin birini tallighin». Emdi oqylinip kör, bir néme dégin; men ménî etwetküchige néme dep jawap béréy?» dédi. **13** Dawut Gadqa: «Men bek qattiq tenglikte qaldım; emdi Perwerdiganing qoliga chüshey deymen, chünki U tolimu shepqetliktur. Peqet insanlarning qoliga chüshümisem, deyamen» dédi. **14** Shu sewelik Perwerdigar Israilgha waba tarqatti; Israillardin yetmish ming adem öldi. **15** Xuda Yérusalémni weyran qılıp tashlash üchün bir Perishtini ewetti; u weyran qiliwatqanda, Perwerdigar ehwalni körüp özi chüshürgen bu bala-qazadin pushayman qılıp qaldı-de, weyran qilghuchi Perishtige: «Bes! Emdi qolungni tart!» dédi. U chaghda Perwerdiganing Perishtisi Yebusiy Ornanning xaminining yénida turatti. **16** Dawut beshini kötürüp, Perwerdiganing Perishtisining asman bilen yerning

arılıqida, qolidiki ghilaptin sughurghan qilichini Yérusalémgha tenglep turghanlıqını kördi. Dawut bilen aqsaqallarning hemmisi böz rextke oralghan halda yerge düm yiqlidi. **17** Dawut Xudagha: «Xelqning sanini élip chiqishni buyrughuchi men emesmu? Gunah qılıp bu rezilik ötküzgüchi mendurmen; bu bir pada qoylar bolsa, zadi néme qildi? Ah, Perwerdigar Xudayim, qolung Öz xelqingge emes, belki manga we ménинг jemetimge chüshkey, wabani Öz xelqingning tüstige chüshürmigeysen!» dédi. **18** Perwerdiganing Perishtisi Gadqa: Sen bérip Dawutqa éytqin, u Yebusiy Ornanning xaminigha chiqip Perwerdigarha bir qurban'gah salsun, déwidı, **19** Dawut Gadning Perwerdiganing namida éytqini boyice shu yerge chiqtı. **20** U chaghda Ornannı bugħday tépiwatatti; Ornann burulup Perishtini körüp, özi töz oghli bilen möküwalghanidi. **21** Dawut Ornanning yénigha kelgengen, u beshini kötürüp Dawutni körüp, xamandın chiqip keldi-de, beshini yerge tegküdek eġip Dawutqa tezim qoldi. **22** Dawut Ornann'ha: «Xelq ichide taralghan wabani tosup qélish üchün, mushu xamanni we etrapidiki yerni manga sétip berseng, bu yerde Perwerdigarha atap bir qurban'gah salay deyment. Sen toluq baha qoyup bu yéringni manga sétip berseng» dédi. **23** — Alsila, għojjam padishahimming qandaq qilghusi kelse shundaq qilghay; qarisila, qurbanliq qilishqa kalilarni béréy, xaman tépidiħan tirnilarni otun qılıp qalisa, bugħdayni ash hediyesige isħlemts; bularlung hemmisini men özlirige tuttum, dédi Ornann Dawutqa. **24** «Yaq», — dédi Dawut Ornann'ha, — «qandaqla bolmisun men toluq bahasi boyice sétiwalimen; chünki men séningkini élwiélip Perwerdigarha atisam bolmaydu, bedel tölimey köydürme qurbanliqni hergiz sunnaymen». **25** Shuning bilen Dawut alte yüz shekel altunni olčep Ornann'ha bérip u yerni sétiwaldi. **26** Dawut u yerge Perwerdigarha atap bir qurban'gah saldi we köydürme qurbanliq we inaqliq qurbanliqi sunup, Perwerdiganha nida qıldı; Perwerdigar uning tiligini qobul körüp, jawaben asmandin köydürme qurbanliq qurban'gahiga ot chüshürdi. **27** Perwerdigar Perishtisini buyruwidi, U qılıchini qaytidin ghilipığha saldi. **28** U chaghda, Dawut Perwerdiganing Yebusiyarlardan bolghan Ornanning xaminida uning tilikige jawab bergenlikini körüp, shu yerde qurbanliq sunushqa bħallidi. **29** U chaghda, Musa chħolde yasatqan Perwerdiganing chédiri we köydürme qurbanliq qurban'għi għibnejha. **30** lékin Dawut Perwerdiganing Perishtisining qilichidin qorqup, u yerning alidha bérip Xudadin yol sorashqa jür'et qilalmaytti.

22 Shunga Dawut: «Mana bu Perwerdigar Xudanıng öyi bolidiħan jay, mana bu Israill üchün köydürme qurbanliq sunidīħan qurban'għab bolidu» — dédi. **2** Dawut Perwerdiganing öyi saldurush üchün Israill zémindikti yat eldiklerni yighthi buyruди hem tashlarni oyushqa tashchilarni teyinlidi. **3** Ishikderwazilargħa isħlitishke miq we gire-baldaq yasash üchün nurghun tömür teyyarlıdi; yene nurghun mis teyyarlıdiki, uning éghirliqini tarazilap bolmaytti; **4** u yene san-sanaqsiz kédir yaghħiċċi teyyarlıdi, chünki Zidonluqlar bilen Turluqlar Dawutqa nurghun kédir yaghħiċċi yetküzip bergenidi. **5** Dawut könglide: «Oghlum Sulayman téxi yash, bir yumran kochet xalas, Perwerdigarha sélindighan öy nahayiti beheyyet we katta bolushi, shan-shħoṛi barliq yurtlарha yétilishi kék; shuning bilen bu öyre kétidighan matériyallarni hazırlap qoyushum kék» dep oylidi. Shunga Dawut ölüshtin ilgħi nurghun matériyal hazırlap qoydi. **6** Dawut oghli Sulaymanni qichqirip uningħha Israilning Xudasi bolghan Perwerdigarha öy sélishni tapilidi. **7** Dawut Sulayman'ha mundaq dédi: «I oghlum, men eslide Perwerdigar Xudayimning namigha atap bir öy sélishni

oylighan, **8** lékin Perwerdigarning manga: «Sen nurghun ademning qénini töktüng, nurghun chong jenglerni qilding; séning Méning naminqha atap öy sélishinggħa bolmaydu, chünki sen Méning adımda nurghun ademning qénini yerge töktüng. **9** Qara, séningdin bir oghul törülüdu; u aram-tinchliq adimi bolidu, Men uni her tereptiki dushmaneniridin aram tapquzimen; uning ismi derweqe Sulayman atilidu, u texttiki künliरide Men Israfilha aram-tinchliq we asayishliq ata qilimen. **10** U Méning namimqha atap öy salidu; u Manga oghul bolidu, Men uningħha ata bolimen; Men uning Israfil idisti dikti padishahliq textini mengħu mezmut qilimen» dégen sóz-kalami manga yetti. **11** I oghlum, emdi Perwerdigar séning bilen bille bolghay! Shuning bilen yolung rawan bolup, Uning séning togrħulug bergen wedisi boyiche Perwerdigar Xudayingning öyini salisen. **12** Perwerdigar sanga pem we eqil bergey we Israfilni idare qilishqa körsetme bergey, séni Perwerdigar Xudayingning muqeddes qanunigha emel qilidighaq qilghay. **13** Shu waqtta, Perwerdigar Israillar üchün Musagħa tapshurghan belgilime-hökümleger emel qilsang, yolung rawan bolidu. Qeyser, batur bol! Qorqma, hoduqupmu ketme. **14** Qara, men Perwerdigarning öyi ütħiġ japa-müsħeqqetlirim arqliq yüz ming talant altun, ming ming talant kümüş we intayin köp, san-sanaqsiz mis, tömür teyyarlidim; yene yaghach we tash teyyarlidim; buningħha yene sen qoshsgħan bolidu. **15** Buningdin bashqa séningde yene tash kesküči, tamchi, yaghachchi hem herxil xizmetnerni qilalaydighan nurghun ustilar bar; **16** altun-kümüş, mis, tömür bolsa san-sanaqsiz; sen ishqha tutuħushaqha ornungdin tur, Perwerdigarim séning bilen bille bolghay!» **17** Dawut yene Israildiki emeldarlargħa oghli Sulayman'ha yardem bérishni tapilap: **18** «Xudayinglar bolghan Perwerdigar siler bilen bille emesmu? Her etrapingħla silerge tinch-aramliq bergen emesmu? Chünki U bu zémindiki ahalini qolumgħa tapshurdi; zémin Perwerdigarning aldida we xelqining aldida tizginlendi. **19** Emdi siler pütün qelbingħar, pütün jéningħar bilen qet'iy niyetke kēlip, Xudayinglar bolghan Perwerdigarni izlengħar; Perwerdigarning ehde sanduqini we Xudaning muqeddesxanisidiki qacha-eswablirini Uning namigħha atap sél-i'għan oyige apipri qoyush ütħiħ, Perwerdigar Xudaning muqeddesxanisini sélħaqqha ornungħardin qopungħar!» dédi.

23 Dawut qerip künliři toshay dep qalghanda, oghli Sulaymanni Israilliż-żejtige padishah qilip tikħli. **2** Dawut Israildiki emeldarlarni, kahinlarni we Lawiylarni yighthi. **3** Lawiylardin ottu yashtin ashqanlarning hemmisi sanaqtin ötküzüldi; tizimlan'għini boyiche, ulardin erler jemix ottu sekkiz ming kishi id. **4** Dawut: «Bulnarni ichide yigirme töt ming kishi Perwerdigarning öyini bashqurush xizmitige, alte ming kishi emeldar we sotħċiliqq, **5** töt ming kishi derwaziwenlikke we yene töt ming kishi men yasighan sazlar bilen Perwerdigargħa hemdusana oqush isħiġha qoyulsun» — dédi. **6** Dawut ularni Lawiynning oghli Gershon, Kohat we Merari jemetli boyiche guruppilargħa böldi: — **7** Gershoniylardin Ladan bilen Shimey bar id; **8** Ladanning oghli: tunji oghli Yehiel, yene Zitam bilen Yoēldin ibaret ütħi kishi id; **9** Shimeyning oghħidin Shéloġġ, Hażiġi we Harandin ibaret ütħi kishi id; yuqriqilā Ladanning jemet bashliqħi id. **10** Shimeyning oghħulli Jahat, Zina, Yeush we Bériyah, bu töteylennin hemmisi Shimeyning oghli id. **11** Jahat tunji oghul, Ziza ikkinci oghul id; Yeush bilen Bériyahning ewladlirji köp bolmighaqha, bir [jemet guruppis] dep hésablan'għan. **12** Kohatning oghħulli Amram, Izhar, Hébron we Uzziyel din ibaret töt kishi id. **13** Amramming oghli Harun bilen Musa id. Harun bilen uning

ewladliri eng muqeddes buyumlarni pakħlash, Perwerdigarning aldida mengħu [qurbanliqlarni] sunu, uning xizmittini qilish, mengħu uning namidin bext tilep dua bérishke ayyrilgħanidi. **14** Xudaning adimi Musagħa kelsek, uning ewladliri Lawi qebliżiżidin dep hésablinip pūtilgen. **15** Musanġi oghli Gershom bilen Eliézer id. **16** Gershomning oghħulli idin Shebuġġ chong oħġli id. **17** Eliézerning oħġli Rehabiya id; Eliézerning bashqa oħġli bolmighan, lékin Rehabiyaning oħġulli nahayiti köp id. **18** Izħarning tunji oħġli Yériya, ikkinci oħġli Amarija, üchinċi oħġli Yahaziż, tötħiġi oħġli Jekamiyam id. **20** Uzziyelning oħġulli: tunji oħġli Mikah, ikkinci oħġli Yishya id. **21** Merarining oħġli Mahli bilen Mushi id; Mahlinning oħġli Eliażar bilen Kish id. **22** Eliażar ḥolgħe oħġli yoq, qizlirila bar id; ularning tughqanli, yeni Kishnning oħġulli u qizlarni emriġe aldi. **23** Muħinnej Mahli, Éder we Yeremot dégen ütħla oħġli bar id. **24** Yuqriqilarni hemmisi Lawiynning ewladliri bolup, jemetli boyiche, yeni jemet bashliri boyiche yigirme yashtin ashqan erkekler royxetke élin'ghan; ular Perwerdigarning öyidiki wezipilerni ötesħke ismili boyiche tizimlan'għanidi. **25** Chünki Dawut: «Israillning Xudasi Perwerdigar Öz xelqige aram bérrip, Özi mengħu Yérusalémda makan qilidu; **26** shuning bilen Lawiylarning muqeddes chédirni we uning ichidiki herqaysi qacha-eswablarni kötürüp yürüħħning hajiti yoq» dégenidi. **27** Shunga Dawutning jan tħażżeż aldi dikki wesiyyi boyiche, Lawiylarning yigirme yashtin yuqriżiżlirin hemmisi sanaqtin ötküzilgeni. **28** Ularning wezipiġi bolsa Harunning ewladlirining yénida turup, Perwerdigarning öyining isħlirini qilish id; ular hoyla-aramlarni bashqurush, barliq muqeddes buyumlarni pakiz tutuħ, qisqis, Perwerdigarning öyining xizmet wezipilirini békirishke mes'ul id; **29** yene «tizilħan teqđim nan», ash hediye unliri, pétir qoturmachlar, qazan nanlıri we mayliq nanlarrha, shundaqla herxil ölcħesh eswablirha mes'ul id; **30** ular yene herküni etiġże ħeġi tħalliha Perwerdigargħa teshekkur étyip hemdusana oqquetti, herküni kechlikimu shundaq qilatti. **31** Yene shabat künji, her yéngi ayda, shuningdek békitelgen héjt-bayrarni sunulidighan barliq köydürme qurbanliqlargħha mes'ul id. Özlırige qaritilħan belgilime boyiche, ular daim Perwerdigarning alidha békitteligen sani we nöwiti bilen xizmette turatti. **32** ular jamaet chédirini hem muqeddes jayni baqatti, shundaqla özlırining Perwerdigarning öyidiki xizmette boluwaqtqan qérindashliri, yene Harunning ewladlirigha qaraytti.

24 Harun ewladlirining nöwetchilikkie bölünħu tħwendikie: Harunning oħġli Nadab, Abihu, Eliażar we Itamar. **2** Nadab bilen Abihu atisidin burun ötliu ketken hem perzent körmigenidi; shunga Eliażar bilen Itamar kahinliqni tutatti. **3** Dawut we Eliażarning ewladliridin Zadok we Itamarning ewladliridin Aximelek ularning qérindashliri guruppilargħa bólüp, wezipi boyiche isħqo qoydi; **4** Eliażarning ewladliridin jemet bésħi bolghanar Itamarning ewladliridin jemet bésħi bolghanardin köp ikenklini bilip, ularni shuningħha asasen ayriq nöwet-guruppilargħa böldi. Eliażarning ewladliridin jemet bésħi bolghanar on alle kishi id; Itamarning ewladliridin jemet bésħi bolghanar sekķiz kishi id; **5** ular chek taħħħħaq yoli bilen tengħsep nöwet-guruppilargħa böldi. Shundaq qilip muqeddesxanidiki isħlarrha mes'ul bilogħan ular we Xudaning alidiki isħlarrha mes'ul bilogħan ular hem Eliażarning ewladliridin hem Itamarning ewladliridin boldi. **6** Lawi Netanelning oħġli Shéma katip bolsa padishah, emeldarlar, kahin Zadok, Abiyatarning oħġli

Aximelek, shundaqla kahinlarning we Lawiyalarning jemet bashliqlari alvida ularning ismini pütüp qoysi. Eliazarning ewladliri ichidin bir jemet tallandi, andin Itamarining ewladliri ichidinm bir jemet tallandi. **7** Birinchi chek Yehoyaribqa, ikinchi chek Yedaygha, **8** üchinchi chek Haringha, tötinchi chek Séorimgha, **9** beshinchı chek Malkiyagha, altinchı chek Miyamin'gha, **10** yettinchi chek Hakkozgha, sekkitinchi chek Abiyagha, **11** toqquzinchi chek Yeshuaghha, oninchi chek Shékaniyagha, **12** on birinchi chek Eliyashibqa, on ikinchi chek Yakimgha, **13** on üchinchi chek Huppaghha, on tötinchi chek Yeshebiabqa, **14** on beshinchı chek Bilgahqa, on altinchı chek Immerge, **15** on yettinchi chek Hézirgha, on sekkitinchi chek Happizezge, **16** on toqquzinchi chek Pitahiyagha, yigirminchı chek Yezhezelge, **17** yigirme birinchi chek Yaqin'gha, yigirme ikinchi chek Gamulgha, **18** yigirme üchinchi chek Délayaghha, yigirme tötinchi chek Maaziyagha chiqtı. **19** Mana bu ularning xizmet tertipi; bu Israilning Xudasi Perwerdigar ularning atisi Harunning wastisi bilen buyrughan nizam boyiche, Perwerdigarning öyige kirish nöwiti idi. **20** Lawiyning qalghan ewladliri munular: Amramming ewladliridin Shubayel; Shubayelning ewladliri ichide Yehdýea bar idi. **21** Rehabiyagha kelsek, uning oghulliri, jümlidin tunji oghli Yishiya bar idi. **22** Izharning oghulliri ichide Shéломот; Shéломотning oghulliri ichide Jahat bar idi. **23** Hébronnинг oghulliri: tunji oghli Yeriya, ikinchisi Amariya, üchinchisi Yahaziyel, tötinchisi Jekamiyam idi. **24** Uzziyelning oghulliri: Mikah; Mikahning oghulliridin Shamir bar idi. **25** Mikahning inisi Isshiya idi; Yisshiyaning oghulliri ichide Zekerya bar idi. **26** Merarining oghulliri: Mahli we Mushi; Yaaziyaning oghli Béno idi. **27** Merarining oghli Yaaziyadın bolghan ewladliri Béno, Shoham, Zakkur we ibri bar idi. **28** Mahlining oghli Eliazar idi; Eliazarning oghli yoq idi. **29** Kishke kelsek, uning oghulliri ichide Yerahmiyel bar idi. **30** Mushining oghulliri Mahli, Éder we Yerimot idi. Yuqiriqilarning hemmisi Lawiyning ewladliri bolup, jemetliri boyiche pütilgenidi. **31** Ularmu ularning qérindashliri Harunning ewladliriga oxshash, Dawut padishah, Zadok, Aximelek we shuningdek kahinlar we Lawiyalarning jemet bashliqlirining alvida chek tartti; herqaysi jemet bashliri we ularning tughqanliridin eng kichiklirimu oxshashla chek tartti.

25 Dawut bilen qoshunning serdarlari Asaf, Héman we Yedutunlarning oghullirighimu wezipe yüklep, ularni chiltar, tembur we jang-janglar chélip, besharet bérish xizmitige qoysi. Ulardin wezipige qoyulghanlarning sani töwendikiche: **2** Asafning oghulliridin Zakkur, Yüsüp, Nitanıya we Asharilah bar idi; Asafning oghullirining hemmisi Asafning körsetmisige qaraytti; Asaf padishahning körsetmisige boyiche besharet bérüp sözleytti. **3** Yedutun'gha kelgende, uning Gedaliya, Zéri, Yeshaya, Shimey, Hashabiya we Mattitiyah dégen alte oghli bolup, atisi Yedutunning körsetmisige qaraytti. Yedutun Perwerdigargha teshekkr étyp medhiye oqush üchün chiltar chélip besharet béretti. **4** Hémanning bolsa, uning Bukkiya, Mattaniya, Uzziyel, Shebuyel, Yerimot, Hananiya, Hanani, Eliyata, Giddalti we Romanti-Ézer, Yoshbikasha, Malloti, Hotir we Maxaziot dégen oghulliri bar idi. **5** Bularning hemmisi Hémanning oghulliri bolup, Xudagha bolghan medhiyisini yangritish üchün qoyulghan (Héman bolsa padishahqa Xudanıng söz-kalamin yetküzidighan aldin körgüchi idi); Xuda Héman'gha on töt oghul, üch qız ata qilghanidi. **6** Bularning hemmisi atilirining bashlamchiliqida bolup, Perwerdigarning öyide neghme-nawa qılış üchün, jang-jang, tembur we chiltar chélip Xudanıng öyidiki wezipisini öteytti. Asaf, Yedutun we Héman

[bu ishlarda] padishahning körsetmisige qaraytti. **7** Ular we ularning qérindashlirining sani jemiy ikki yüz seksten sekkiz idi (ular hemmisi Perwerdigarni medhiyilesh neghme-nawaliqida alahide terbiye körgen, kùy éytishqa usta idi). **8** Bular chong-kichikige, ustaz-shagirtliqiga qarimay hemmisi birdeke chek tartip gurupplariga bölün'genidi. **9** Birinchi chek Asafning oghli Yüsüpke, ikinchi chek Gedaliyagha chiqtı; u, uning iniliri we oghulliri bolup jemiy on ikki kishi idi; **10** üchinchi chek Zakkurgha chiqtı; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiy on ikki kishi idi; **11** tötinchi chek Izrigha chiqtı; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiy on ikki kishi idi; **12** beshinchı chek Netaniyagha chiqtı; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiy on ikki kishi idi; **13** altinchı chek Békkiyagha chiqtı; u, uning oghulliri we iniliri bolup on ikki kishi idi; **14** yettinchi chek Yesharilahqa chiqtı; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiy on ikki kishi idi; **15** sekkitinchi chek Yeshayagha chiqtı; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiy on ikki kishi idi; **16** toqquzinchi chek Mattaniyagha chiqtı; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiy on ikki kishi idi; **17** oninchi chek Shimeye chiqtı; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiy on ikki kishi idi; **18** on birinchi chek Azarelge chiqtı; u, we uning oghulliri, iniliri bolup jemiy on ikki kishi idi; **19** on ikinchi chek Hasabiyagha chiqtı; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiy on ikki kishi idi; **20** on üchinchi chek Shubayelge chiqtı; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiy on ikki kishi idi; **21** on tötinchi chek Mattitiyahqa chiqtı; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiy on ikki kishi idi; **22** on beshinchı chek Yerimotqa chiqtı; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiy on ikki kishi idi; **23** on altinchı chek Hananiyagha chiqtı; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiy on ikki kishi idi; **24** on yettinchi chek Yoshbikashagha chiqtı; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiy on ikki kishi idi; **25** on sekkitinchi chek Hananigha chiqtı; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiy on ikki kishi idi; **26** on toqquzinchi chek Mallotigha chiqtı; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiy on ikki kishi idi; **27** yigirminchı chek Elyatagha chiqtı; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiy on ikki kishi idi; **28** yigirme birinchi chek Hotirgha chiqtı; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiy on ikki kishi idi; **29** yigirme ikinchi chek Giddaltigha chiqtı; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiy on ikki kishi idi; **30** yigirme üchinchi chek Maxaziotqa chiqtı; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiy on ikki kishi idi; **31** yigirme tötinchi chek Romamtí-Ézergé chiqtı; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiy on ikki kishi idi.

26 Derwaziwenlerning gurupplinishi töwendikide boldi: Korah jemetidikilerdin Asafning ewladliri ichide Korening oghli Meshlemediya bar idi. **2** Meshlemediyaning birnechche oghli bolup, tunjisi Zekeriya, ikinchisi Yediyyat, üchinchisi Zebadiya, tötinchisi Yatniyel, **3** beshinchisi Élam, altinchisi Yehohanah, yettinchisi Elyoyinay idi. **4** Obed-Édomning oghulliri: tunji oghli Shémaya, ikinchisi Yehozabad, üchinchisi Yoah, tötinchisi Sakar, beshinchisi Netelan, **5** altinchisi Ammiyel, yettinchisi Issakar, sekkitinchi Péultay; derweqe Xuda Obed-Édomga bext-saadet ata qilghanidi. **6** Uning oghli Shémayamu birnechche oghul perzent körgen bolup, hemmisi at jemeti ichide yolbashchi idi, chünki ular batur ezimetler idi. **7** Shémayaning oghulliri: Otni, Réfayel, Obed we Elzabad idi. Elzabadning iniliri Élixu bilen Semakiyaning ikkisi batur idi. **8** Bularning hemmisi Obed-Édomning ewladliri bolup, ular we ularning oghulliri, qérindashlirining hemmisi [Xudanıng] xizmitide qolidin ish kéléidighan ademler idi. Obed-Édomning ewladi jemiy atmish ikki adem idi. **9** Meshelemiyaning oghulliri

we qérindashliri bar id; hemmisi batur bolup, jemiy on sekkiz adem id. **10** Merarining ewladi bolghan Xosahning birnechche oghli bar id, chong oghli Shimri (Shimri eslide tunji oghul bolmisimu, atisi uni chong oghul qılıp tikilgen), **11** ikinchi oghli Hilqiya, üchinchisi Tebaliya, tötinchisi Zekeriya id. Xosahning oghulları we qérindashliri jemiy bolup on tück adem id. **12** Yuqırıqlarning hemmisi jemet bashliri boyiche derwaziwenlerning guruppilarha bölünüshi id; ularning hemmisige qérindashliri bilen bille Perwerdigarning öyidiki xizmet wezipisi tapshurulghanidi. **13** Ular, meyli chong bolsun yaki kichik bolsun, öz jemeti boyiche chek tartip herbir derwazigha belgilendi. **14** Sherqiy derwazida derwaziwenlik qılışqa chek chiqqini Shelemini boldi; andin ular uning oghli Zekeriya (aqilane meslihetchi id) tückün chek tartti; uningga shimaliy derwazining derwaziwenlik chéki chiqti. **15** Jenubiy derwazining chéki Obed-Edomgħa chiqti. Uning oghulları ambar-xezinilerge mes'ul boldi. **16** Shuppim bilen Xosahqa gherbiy derwazining we shuningdek dawan yolidiki Shalleket derwazisining chéki chiqti; derwaziwenler yandiship turatti. **17** Sherqiy derwazigha herküni alte Lawiy derwaziwen mes'ul id; shimaliy derwazigha herküni töt adem, jenubiy derwazigha herküni töt adem mes'ul id; ambar-xezinilerning herbirige ikki adem bir guruppa bolup qaraytti. **18** Gherb terpekti dehlizning alidiki yolda töt kishi, dehlizning özide ikki kishi pasibaniqliq qilatti. **19** Yoqırıdiki kishiler derwaziwenlerning guruppilinishi bolup, Korħnning we Merarining ewladliridin id. **20** ULARNING [bashqa] Lawiy qérindashliridin Xudanıng öyidiki xezinilerni we muqeddes dep bę́ghishlan'ghan buyumlar xezinisini bashqurushqa Axiyah qoyuldi. **21** Gershon jemetidiki Ladanning ewladliridin, Gershoniyan Ladan jemetige yolbashchi bolghini: Jehiyeli id; **22** Jehiyelining oghulları Zétam bilen uning inisi Yoél id; ular Perwerdigarning öyidiki xezinilerge mes'ul id. **23** Amram jemeti, Izhar jemeti, Hébron jemeti we Uzziyel jemetidikilermu [wezipige qoyuldu]; **24** Musanıng newrisi, Gershomning oghli Shibuels bash xezinichi boldi. **25** Uning Eliézerin bolghan qérindashliri: Eliézerning oghli Rehabiya, Rehabiyaning oghli Yeshaya, Yeshayaning oghli Yoram, Yoramning oghli Zikri, Zikrining oghli Shélotim id. **26** MUSHU SHÉLOTIM bilen uning qérindashliri muqeddes dep bę́ghishlan'ghan buyumlar saqlnidighan barlıq xezinilerni bashquratti; bu buyumlarni eslide Dawut padishah, jemet bashliqları, mingbəshilar, yüzbəshilar we qoshun serdarlırı bę́ghishlighanidi. **27** Ular jenggahlarda bulang-talang qılıp kelgen mal-mülüklerdin we oljidiñ Perwerdigarning öyini puxta qılışqa bę́ghishlighanidi. **28** [Bularning ichidimu] aldin körgüči Samuil, Kishning oghli Saul, Nerning oghli Abner we Zeruiyaning oghli Yoabler muqeddes dep ayyrighan nersiler bar id; barlıq muqeddes dep ayyrighan nersilerni Shélotim bilen uning qérindashliri bashquratti. **29** Izhar jemetidin Kénaniya we uning oghulları [muqeddes öyning] sirtida Israilda mensepar we sotchilar qılıp qoyuldi. **30** Hébron jemetidin Hashabiya we uning qérindashliri, hemmisi batur bolup, Iordan deryasining gherbiy teripide Israilda mensep tutup, Perwerdigarning xizmitige we padishahnıng ishlirığha mes'ul bolushqa qoyulghan. Ular jemiy birming yette yüz kishi id. **31** Hébron jemeti ichide, jemetininq nesebnamisi boyiche Yeriya jemet bési id. Dawutning seltenitining qırıqinchi yili [nesebnamilemi] tekshürüş arqılıq Giléadning Yaazer dégen yérde bu jemettinmü batur ezimteler tépildi. **32** Yeruiyaning qérindashliridin yene jemiy bolup ikki ming yette yüz kishi bar id; ularning hemmisi batur bolup, shu jemet bashliri id; padishah Dawut ularni Ruben qebilisi, Gad qebilisi we Manasseh

yérim qebilisidiki Xudagħa we padishahnıng xizmitige dair barlıq ishlarni bashqurushqa qoydi.

27 Töwendikiler Israillar ichide padishahnıng xizmitide herbiy qisimlarga mes'ul bolghan herqaysi jemet bashliri, mingbəshi, yüzbəshi we barlıq menseparlar id. Ular saniga qarap qisimlarga bölün'genidi. Ular her yili ay boyiche nöwtliship turatti, her qisimda yigirme töt ming adem bar id. **2** Birinchi aydiki birinchi nöwtchi qoshun'ha Zabdiyelning oghli Yashobiam mes'ul bolghan, uning ashu qismida yigirme töt ming adem bar id. **3** U Perez ewladliridin bolup, birinchi aydiki ashu qoshun qismining serdarlırlarını bashquratti. **4** İkinchi aydiki nöwtchi qoshun'ha mes'ul kishi Ahohluq Doday bolup, uning qoshunining orunbasar serdarı Miklot bar id; bu qisimda yigirme töt ming adem bar id. **5** Üchinchi aydiki üchinchi nöwtchi qoshunning serdarı kahin Yehoyadaning oghli Binaya id; u uning ashu qoshunigha bash bolup, uningga yigirme töt ming adem bar id. **6** Bu Binaya «ottuz palwan»ning biri bolup, ashu ottuz ademni bashquratti; uning qismida yene uning oghli Ammizabad bar id. **7** Tötinchi aydiki tötinchi nöwtchi qoshunning serdarı Yoabning inisi Asahel id; uningdin kéyin oghli Zebadiya uning ornini basti. Uning qismida yigirme töt ming adem bar id. **8** Beshinchı aydiki beshinchı nöwtchi qoshunning serdarı Izrahıl Shamxut idı, uning qismida yigirme töt ming adem bar id. **9** Altıncı aydiki altıncı nöwtchi qoshunning serdarı Tekoalıq İkkeshming oghlı Ira idı, uning qismida yigirme töt ming adem bar id. **10** Yettinchi aydiki yettinchi nöwtchi qoshunning serdarı Efraim ewladliri ichidiki Pilonluq Helez bolup, uning qismida yigirme töt ming adem bar id. **11** Sekkizinchı aydiki sekkizinchı nöwtchi qoshunning serdarı Zerah jemetidiki Xushatlıq Sibbikay bolup, uning qismida yigirme töt ming adem bar id. **12** Toqquzinchı aydiki toqquzinchı nöwtchi qoshunning serdarı Binyamin qebilisidiki Anatoluq Abiezer bolup, uning qismida yigirme töt ming adem bar id. **13** Oninchı aydiki oninchı nöwtchi qoshunning serdarı Zerah jemetidiki Nitofatlıq Maheray bolup, uning qismida yigirme töt ming adem bar id. **14** On birinchi aydiki on birinchi nöwtchi qoshunning serdarı Efraim qebilisidiki Piratonluq Binaya bolup, uning qismida yigirme töt ming adem bar id. **15** On ikinchi aydiki on ikinchi nöwtchi qoshunning serdarı Otnielj yemeticidiki Nitofatlıq Helday bolup, uning qismida yigirme töt ming adem bar id. **16** Israillıng herqaysi qebilisidiki idare qılıp kelgenler töwendikiler: Rubeniyalar üçhün Zikrinning oghli Eliézer qebile bashlıqi idı; Shiméoniylar üçhün qebile bashlıqi Maakahning oghli Shefatı; **17** Lawiy qebilisi üçhün Kemuelning oghli Hasabıya qebile bashlıqi idı; Haruniylar üçhün jemet bési Zadok; **18** Yehuda qebilisi üçhün Dawutning akısı Elixu qebile bashlıqi idı; Issakariylar üçhün Mikailning oghli Omri qebile bashlıqi idı; **19** Zebuluniylar üçhün Obadiyaning oghli Yishmaya qebile bashlıqi idı; Naftali qebilisi üçhün Azriyelning oghli Yerimot qebile bashlıqi idı; **20** Efraimiyalar üçhün Azaziyaning oghli Hoshiya qebile bashlıqi idı; Manasseh yérim qebilisi üçhün Pidayanıng oghli Yoél qebile bashlıqi idı; **21** Giléadta makanlashqan Manasseh yérim qebilisi üçhün Zekeriyanıng oghli İddo qebile bashlıqi idı; Binyamin qebilisi üçhün Abnerning oghli Yaasiyel qebile bashlıqi idı; **22** Dan qebilisi üçhün Yerohamning oghli Azarel qebile bashlıqi idı. Yuqırıdikiler Israıl qebilliləri üçhün qebile bashlıqi idı. **23** Dawut Israillar ichide yigirme yashın töwenlerni tizimlimiğhan; chunki Perwerdigar Israillarning sanini asmandığı yultuzdekköp qılımen dégenidi. **24** Zeruiyaning oghli Yoab sanını élishqa kirishken, lékin tügimigen; chunki mushu ish wejedin [Xudanıng] ghezipi Israillarning

béshiga yaghdurulghan; shu sewebtin Israillarning sani «Dawut padishahning yilnamiliri» dégen xatirige kirgüzülmigen. **25** Padishahning ambar-xezinilirini bashqurghuchi Adiyelning oghli Azmawet idi; dala, sheher, ýéza-kent we munarlardiki ambar-xezinilerini bashqurghuchi Uzziyaning oghli Yonatan idi. **26** Ëtiz-ériqlarda tériqciliq qilguchilarни bashqurghuchi Kélubuning oghli Ezri idi; **27** Üzümzarliqlarnı bashqurghuchi Ramahlıq Shimey; üzümzarliqlardiki sharab ambarlirini bashqurghuchi Shifmiliq Zabdi; **28** Shefələt tülzlenglikdiki zeytun we üjme derexilirini bashqurghuchi Gederlik Baal-Hanan idi; may ambarlirini bashqurghuchi Yoash; **29** Sharonda bégilidighan kala padilirini bashqurghuchi Sharonluq Sitray; jılılhərdiki kala padilirini bashqurghuchi Adlayning oghli Shafat; **30** tögilerni bashqurghuchi İsmailardin Obil; éşeklerni bashqurghuchi Mironotluq Yehidi; **31** qoy padilirini bashqurghuchi Xagarqli Yaziz idi. Bularning hemmisi Dawut padishahning mal-mülkini bashqurghuchi emeldarlar idi. **32** Dawutning tagħişi Yonatan meslihetchi bolup, danishmen hem Tewrat xettatchisi idi; Xaqmonining oghli Yehiyel padishahning oghullirining ustazi idi. **33** Ahitofelmu padishahning meslihetchisi idi; Arkliq Hushay padishahning jan dosti idi. **34** Ahitofel dinkeyin Binayaning oghli Yehoyada bilen Abiyatar uning ornigha meslihetchi boldi; Yoab padishahning qoshun serdarı idi.

28 Dawut Israildiki barlıq emeldarları, herqaysı qabile bashlıqlırı, nöwetlişip padishahning xizmitini qılıdighan qoshun bəşி, mingbəşи, yüzbəşи, padishah we shahzadilerning barlıq mal-mü'lük, charwa mallirini bashquridighan emeldarları, shuningdek mehrem-ghojidarlar, palwanlar we barlıq batur jengchilerni Yérusalémha chaqırtıp keldi. **2** Padishah Dawut ornidin turup mundaq dédi: — I buraderlerim we xelqim, gépmige qulaq sélinglar: Könglümde Perwerdigarning ehde sanduqi üçhün bir aramgah, Xudayimizning textiperis bolidighan bir öy sélish arzuyum bar idı hemde uni sélishqa teyyarlıqmu körüp qoyghanıdim. **3** Lékin Xuda manga: «Sen Méning namıimha atap öy salsang bolmaydu, chünki Sen jengchi, adem öltürüp qan tökkensen» dédi. **4** Israelning Xudasi bolghan Perwerdigar atamming pütün jemetidin méni ebedil'ebed Israelgha padishah bolushqa tallidi; chünki U Yehudani yolbashchi bolushqa tallighan; U Yehuda jemeti ichide atamning jemetini tallighan, atamning oghullirı ichide mendin razi bolup, méni pütün Israelgha padishah qılıp tilkigen; **5** méning oghullirım ichidin (Perwerdigar derweqe manga köp oghul ata qilghan) U yene oglum Sulaymannı Perwerdigarning padishahlıqining textige olturnup, Israelgha hökümrən bolushqa tallidi. **6** U manga: «Séniny oghlhung Sulayman bolsa Méning öyüm we hoylirimmi salghuchi bolidu; chünki Men uni Özümge oghul bolushqa tallidim, Menmu uningga ata bolimen. **7** U Méning emr-belgilimilimagine bügünükdeq ching turup riaye qılıdighan bolsa, uning padishahlıqını menggü mustehkem qilimən» dégenidi. **8** Shunga bugün Perwerdigarning jamaiteki pütküll Isral xelqining, shundaqla Xudayimizning alidda [shuni éyitemen]: — Bu yaxshi yurtqa igidarchılıq qılısh üçhün we kelgüsilde balılıringlarga menggülüq miras qılıp qaldırush üçhün, siler Xudayinglara Perwerdigarning barlıq emrlirini izdebet tutunlar. **9** — I, sen oglum Sulayman, atangning Xudasi bolghan Perwerdigarnı bil, sap dil we pidakarlıq bilen Uning xizmitide bolghın. Chünki Perwerdigar jimi ademning könglini közitip turidu, barlıq oyniyetlirini perq étidi. Sen Uni izdiseng, U Özini sanga tapquzidu; Uningdin ténip ketseng, séni menggü tüüp tashlaydu. **10** Endi sen köngül qoyghın, Perwerdigar muqeddesxana qılısh üçhün

bir öyini sélishqa séni tallidi; batur bol, uni ada qill». **11** Dawut [muqeddesgahning] dehlizi, xanılıri, xezinılıri, balixanılıri, ichki öyliri we kafaret textidiki öyining layihisining hemmisini oghli Sulayman'gha tapshurdu; **12** [Xudanıng] Rohidin tapshuruwalghını boyiche we Perwerdigarning öyining høyilirili, töt etrapidiki kichik öyler, muqeddesxanidiki xezinler, muqeddes dep béghishlan'ghan buyumlar qoyulidighan xezinilerning layihilirini qaldurmay umingha körsetti. **13** Yene kahinlar bilen Lawiyarning guruppilinishi, Perwerdigarning öyidiki herxil wezipiler, shuningdek Perwerdigarning öyige étiyajlıq barlıq eswablар toghrisidiki belgilimilerni körsetti; **14** we herxil ishlargha kérélikl altun eswablarnı yasitishqa kétidighan altun, herxil ishlargha kérélik kümüsh eswablarnı yasitishqa kétidighan kümüsh, **15** altun chiraghdanlارgħa, ulargħa tewe altun chiraghlarha, yeni herbir chiraghdan we chiraghlarha kétidighan altun; kümüsh chiraghdanlارgħa, yeni herbir chiraghdan we shuningha tewe chiraghlar üçhün kétidighan kümüshni tapshurup berdi. U herbir chiraghdan'gha ishlitish ornigha qarap kéréliklını berdi; **16** nan tizidighan altun shirelerni yasitishqa, yeni herbir shire üçhün kérélikl altun berdi; kümüsh shirelerni yasitishqa kérélikl kümüsh berdi; **17** wilka-ilmekler, texse-piyele we chögünderni yasashqa, altun chiniler, yeni herxil chinini yasashqa kérélikl bolghan sap altun berdi; kümüsh chinilerni yasashqa, yeni herbir chine üçhün kérélikl kümüsh berdi; **18** xushbiyagh yasashqa kérélikl ésil altun berdi. U yene qanatlini kérüp Perwerdigarning ehde sanduqini yévip turidighan altun kérublar qaraydighan [kafaret] textining nusxisini tapshurup berdi. **19** «Bularning hemmisi, Perwerdigar Öz qolini tüstümge qoyghanda manga körsetken barlıq nusxa-endiziler bolghachqa, men yézip qoydum» dédi Dawut. **20** Dawut yene oghli Sulayman'gha: «Sen batur we jasaretlik bol, buni ada qıl; qorqma, alaqzadımu bolup ketme; chünki Perwerdigar Xuda, méning Xudayım séning bilen bili bolidu; taki Perwerdigarning öyidiki keyinkı ibadet xizmiti üçhün teyyarlıq ishliri tügigen'ge qeder U sendin héch aylırmaydu yaki tashlapmu qoymaydu. **21** Qara, Xudanıng öyidiki barlıq xizmitini bějiridighan kahinlar we Lawiyarning guruppiliri teyyar turidu; séning yéningda herxil hünerusta, herbir xizmetke teyyar turghan hünerwenlermu razılıq bilen turidu; uning üstige emeldarlar we barlıq xelq séning emringni kütidü» dédi.

29 Dawut pütküll jamaetke söz qılıp mundaq dédi: — Xuda Özı tallighan oghlum Sulayman téxi yash, bir yumran köchet, xalas, bu qurulush bolsa tolimu chong; chünki bu muqeddes orda insan üçhün emes, belki Perwerdigar Xuda üçhün yasılıdu. **2** Men Xudayımning öyi üçhün pütün küchümmi chiqırip, altun bilen yasılıdighanlırıga altun, kümüsh bilen yasılıdighanlırıga kümüsh, mis bilen yasılıdighanlırıga mis, tömür bilen yasılıdighanlırıga tömür, yaghach bilen yasılıdighanlırıga yaghach teyyarlap qoydum; yene aq héçiq, közlük yaqt, renglik tash we herxil ésil tashlärnı, yene nahayıti köp mermerni yiğhip qoydum. **3** Men Xudayımning öyidin söyünidighanlıqm üçhün Xudayımning öyini sélishqa teyyarlıghan barlıq nerslerdin bashqa, özümning telluqatidin altun-kümüshlerini Xudayımning öyige atidim; **4** yeni öyning tamlini qaplash üçhün Ofir altunidin tħich ming talant, sap kümüshtin yette ming talant teqdim qıldım; **5** altundin yasılıdighanlırıga altun, kümüshtin yasılıdighanlırıga kümüsh we hünerwenlerning qoli bilen herxil yasılıdighanlırıga kerek bolghimini teqdim qıldım. Bugün yene kimlerning Perwerdigargħa birnéma atighusi bar?». **6** Shuning bilen Israel qebililiridiki herqaysi jemet bashliri, qibile

bashlıqlırı, mingbəshi, yüzbəshi we padishahning ishlirığa mes'ul bolghan ghojıdarlarmu bégishlashqa kırısti. **7** Ular Xudanıng öyidiki ibadet xızmetliri üçhün besh ming talant altun we on ming darık altun, on ming talant kümüş, on sekzik ming talant mis we bir yüz ming talant tömür teqdim qıldı. **8** Yaqtı barlar yaqtıni Perwerdigarning öyining xezinisi, yeni Gershoni Yehiyelning qolıgha tapshurdi. **9** Xalayıq kishilerning mundaq öz ixtiyarlıqı bilen teqdim qılghanlıqlırıdin xushal bolup kétishti; chünki ular chin qelbidin Perwerdigargha teqdim qılıshqanidi. Dawutmu alamet xush boldı. **10** Shunga Dawut pütkül jamaet alıldı Perwerdigargha teshekkür-medhiye éytip mundaq dédi: — «Ah Perwerdigar, bowımız Israilning Xudasi, Sen ebedil'ebedigiche hemdusanaqha layiqsen. **11** I Perwerdigar, ulughluq, kütch-quddret, shan-sherep, shanu-shewket we heywet Sanga mensuptur; asmandiki we yerdiki bar-yoqi Séningkidur; i Perwerdigar, padishahlıq Séningkidur, hemmidin üstün bolghan idare qılgħuchisen. **12** Dölet bilen izzet Séningdinla kélédu, Sen hemmige hökümdarsen. Küch bilen qudret Séning qolungda; herkimi ulugh we qudretlik qılısh peqet qolungdindur. **13** Emdi, ah Xudayimiz, biz Sanga teshekkür oquymız, shan-shereplik namingha medhiye oquymız! **14** Mana mushundaq özlükümüzden teqdim qılalaydighan bolghan men kim idim, xelqim néme idi? Chünki barlıq nersé Sendin kélédu, biz peqet Öz qolungdin kelgindin Özüngge qayturdıq, xalas! **15** Biz Séning aldingda yaqa yurtluqlar, barlıq ata-bowlirimizgħa oxhash musapirmız, xalas; yer yuzidiki künlirimiz goya bir saye, ümidsiz ötküzüldi. **16** I Xudayimiz Perwerdigar, biz Séning namingha atap öy sélisħqa teyyarlap yighthaqn bu bayliq-dunyaning hemmisi Séning qolungdin kelgen, esli Séningkidur. **17** I Xudayim, shuni bilimenki, Sen insanning qelbini sinap, durusluqtin xursem bolisen; men bolsam durus qelbimdin bularni ixtiyaren teqdim qıldım; we bu yerde hazır turghan xelqingningmu Sanga teqdim qılghinini xushal-xuramlıq bilen körđüm. **18** I Perwerdigar, ata-bowlirimiz bolghan İbrahim, Ishaq we Israilning Xudasi, Öz xelqingning köngħidiki bundaq oy-niyeṭti mengġi mustehkem qılghaysen, köngħlini Özüngge tartquzghaysen! **19** Oghlum Sulayman'gha Séning emrliring, agah-guwahlıqliring we belgilimiliringni tutup, hemmini ada qılıp, men hazırlap qoqħanlırımı isħlitip ordini yasashqa durus bir qelb bergeyseñ. **20** Dawut püttin jamaetke: «Siler Xudayinqlar bolghan Perwerdigargha teshekkür-hemdusana oqup medhiyilengħarl» déwid, püttin jamaet ata-bowlirining Xudasi bolghan Perwerdigargha teshekkür-medhiye oqup sejde qıldı; ular Perwerdigar hem padishah alıldı bash urdi. **21** Etisi ular Perwerdigargha atap qurbanlıqlar we köydürme qurbanlıqlarni keltürdi; shu kūni ular ming buqa, ming qočqar, ming qozini sharab hediyeliri bilen qosħup teqdim qıldı, shundaqla yene püttin Israil üçhün nurghun qurbanlıqlarni teqdim qıldı. **22** Ular shu kūni Perwerdigarning alıldı alamet xushal bolup ghizalandi. Ular Dawutning oghli Sulaymanni ikkinchi qétim padishah tiklesh murasimi ötküzdi; uni Perwerdigarning alıldı shah bolushqa, Zadokni kahin bolushqa mesih qıldı. **23** Shuningdin keyin Sulayman Perwerdigargha tewe textke olturnap, atisi Dawutning ornigha padishah boldi we intayin rawaj tapti; pütkül Israil xelqi uningħha itaet qıldı. **24** Barlıq emeldarlar, palwanlar we shundaqla padishah Dawutning oghullirining hemmisi Sulayman'gha bęqinip boysundi. **25** Perwerdigar Sulaymanni Israil xelqi alıldı nahayiti ulugh qıldı; U uningħha ata qılghan shahane heywet shundaq yuqırkı, uningdin ilgiri ötken herqandaq Israil padishahlırida héch bolup baqqan emes. **26** Yessening oghli Dawut püttin Israilħa shundaq padishah bolghanidi. **27** Uning

Israilħa hökümraniq qilħan waqtı jemij qiriq yil boldi; u Hebronda yette yil, Yérusalémmda ottuz üch yil seltenet qildi. **28** U uzun ömür, dölet-bayliq we izzet-hörmət körüp, xeli köp yashap, alemdin ötti; ornigha uning oghli Sulayman padishah boldi. **29** Padishah Dawutning barlıq isħili, basħtin axirighiche mana aldin körgħuchi Samuılning xatiriliri, Natan peyghemberning xatiriliri we aldin körgħuchi Gadning xatiriliride püttulgendur. **30** Uning selteniti, körsetken kütch-quwwati, shundaqla uning, Israil we herqaysi dölet-memliketlerning beshidin ötken weqelermu shu xatirilerde püttulgendur.

Tarix-tezkire 2

1 Dawutning oghli Sulaymanning hökümränliqi mustehkemlendi; chunki uning Xudasi Perwerdigar uning bilen bille bolup, uni bek büyüt qildi. **2** Sulayman pütükül Israillarni, mingbési, yüzbési, soraqchi we pütükül Israillning qabile-jemet bashliqlari bolghan emeldarlarni chaqirtip ulargha söz qildi. **3** Sulayman barlıq jamaet bilen birlikte Gibéonning égizlikige bardı; chunki u yerde Xudanıng «jamaet chédiri», yeni Perwerdigarning qılı Musa bayawanda yasatqan chédir bar idi. **4** Xudanıng ehde sanduqını bolsa Dawut Kiriät-Yéarimdirin élip chiqıp, özi uningga teyyarlıghan verge ekelgenidi; chunki u Yérusalémda ehde sanduqi tüchün bir chédir tiktilgenidi. **5** Xurnıng newrisi, Urining oghli Bezalel yaşıghan mis qurban'gah bolsa [Gibéonda], yeni Perwerdigarning jamaet chédiri aldida idi; Sulayman jamaet bilen birlikte bérıp, shu yerde [Perwerdigardin] tilek tilidi. **6** Sulayman jamaet chédirining aldidiki mis qurban'gahning yénigha, Perwerdigarning alidiga kélip, qurban'gahta ming malni köydürme qurbanlıq qildi. **7** Shu kéchisi Xuda Sulayman'għa ayan bolup, uningga: — Sen némini tiliseng, shuni bérimen, dédi. **8** Sulayman Xudagħa: — Sen atam Dawutqa zor mérħi-muhebbet ata qilħan, méni uning ornigha padishah qilding. **9** I Perwerdigar Xuda, emdi Sen atam Dawutqa bergen wedengen puxta orunlıghaysen; chunki Sen méri yerdiki topidek nurghun xelqje hökümränliq qilidighan padishah qilding. **10** Emdi Sen manga bu xelqje yétekchilik qilghudek danalıq we bilim bergeysen; undaq bolmisa Séning munchiwa chong bu xelqingge kim höküm sürelisun? — dédi. **11** Xuda Sulayman'għa: — Men séni xelqimeg padishah qilip tiklidim. Emdi sen mushundaq niyetke kélip, ne bayliq, mal-mülük, ne izzet-hörmet we dushmanliringning janlirini tilimey, ne uzun ömür körüşni tilimey, belki bu xelqimeg höküm sürüşħke danalıq we bilim tiligen ikensen, **12** Danalıq we bilim sanga teqdim qilindi; we Men sanga bayliq, mal-mülük we izzet-hörmettu béréy; shundaq boliduki, séningdin ilgiri ötken padishahlarning héchbiride undaq bolmighan, séningdin kényin bolghusi padishahlardimu undaq bolmaydu, dédi. **13** Bu ishtin kényin Sulayman Gibéon égizlikidiki «jamaet chédiri» din Yérusalémha qaytip kélip, Israıl üstide seltenet qildi. **14** Sulayman jeng harwiliri bilen atlıq leshkerlerni toplidi: — uning bir ming töt yüz jeng harwisi, on iki ming atlıq leshkiri bar idi; u bularni ejeng harwisi sheherliri ge hem padishahning yénida turush tüchün Yérusalémha orunlaşturdu. **15** Padishah Yérusalémda altun-kümüshlerni tashlardek köp, kédir derexlirini tüzelenglilikti üjme derexliridek köp qildi. **16** Sulaymanning atlıri Misirdin hem kuwedin keltürlütteli; padishahning sodigerliri kuwedin toxtitilghan bahasi boyiche sétiwalatti. **17** Ular Misirdin sétiwalghan herbir harwining bahasi alte yüz kümüsh tengge, herbir atning bahasi bir yüz ellik kümüsh tengge idi; at-harwilar yene Hittiyarning padishahliri we Suriye padishahlirighimu ene shu [sodigerlarning wastisi] bilen sétiwelinatti.

2 Sulayman Perwerdigarning namığha atap bir öy hem padishahlıqı tüchün bir orda sélish niyatige keldi. **2** Shuningdin kényin Sulayman yetmish ming ademni hammalliqqa, seksen ming ademni tagħda tash késishke, üch ming alte yüz kishini nazarechilikk teyinlidi. **3** Sulayman Tur padishahi Huramħa adem ewetip: «Özliri atam Dawutning turalghusi bolsun dep orda sélishiha kédir yaghichi yetküzip bergen idiligu, mangimu shundaq qilghayla. **4** Mana, men emdi Perwerdigar Xudayıning namığha atap bir öy salmaqħimes; öy uning

aldida xushbu yéqish, «teqdim nanlar»ning üzülmey qoyulushi, herküni ete-axshamlirida, shabat künliridi, yéngi ayning birinchi künide we Perwerdigar Xudayımız békítip bergen hétayemlerde köydürme qurbanlıqların sunulushi üchün bolidu. Bu isħlar Israıl xelqige menggħi lük bir belgilime bolidu. **5** Men salmaqchi bolghan öy ajayip heywetlik bolidu; chunki biznig Xudayımız hemme ilahlardin ištundur. **6** Lékin asmanlar we asmanlarning üstidiki asmanmu Uni sighduralmaydigan tursa, kim Uningħha öy salalisun? Men kim idim, qandaqmu Uningħha öy saldурħudek quđretke ige bolay? Men peqet Uning alidda qurbanlıqlarini köydürgüdeklə ademmen, xalas! **7** Emdi özlii manga atam Dawut Yehudada we Yérusalémda teyyarlap qoqħam u stilar bilen bille isħlesh tħiċtin, alt-kümüşte, mis we tömürde isħlesħke pishħiġ, sösni, toq qizil we kök renglik yip isħlesħke puxta hem neqqashliqni bilidighan bir u stammi ewetkeyla. **8** Hem manga Liwandin kédir, archa-qarighay we sendel derexlirini yetküzip bergen bolsila; chunki özliniñ xizmetkarlirining Liwanda yaghachni késishke u stiliqini bilimen; mana, manga köplek yaghachlarni teyyarlap bérish tħiċċu méning xizmetkarlirim özliniñ xizmetkarlirini bilen bille isħlisun; chunki men salidighan öy intayin heywetlik we ajayib karamet bolidu. **10** Mana, men özliniñ yaghach késidighan xizmetkarlirigha yigırme ming kor bugħday, yigırme ming kor arpa, yigırme ming bat sharab, yigırme ming bat zeytun méyi bérinen» — dédi. **11** Turning padishahi Huram Sulayman'għa jawaben mektup yollap: «Perwerdigar Öz xelqini sőygechke U özlini ularning üstige padishah qildi» — dédi. **12** Huram yene: «Asman-pelek bilen yer-zémimni yaratqan Israillning Xudasi Perwerdigargħa Hemdusana bolghay! Chunki U padishah Dawutqa yorutulghan, pem-parasetlik, Perwerdigar tħiċċu bir öy, uning padishahliq ütchün bir orda salalaydighan bir danishmen oghul berdi. **13** Mana men hazir özlırige hūnerde kamaletket yetken, eqil-paraset bilen yorutulghan, Huram-Abi dégen bir ademni ewetkey. **14** Uning anisi Dan qebbilislik bir ayal, atisi Turluq iken. U altun, kümüş, mis, tömür, tashlar, yaghachchiliq isħlirigha mahir, sösni, toq qizil, aq we kök renglik yip isħlesħke puxta, herxil neqqashliq isħlirighimu usta, tapshurulhan herqandaq layihhe amalini qilalaydu. Bu kishi özliniñ hūnerwenli bilen we atiliri bolghan xojam Dawutning hūnerwenli bilen bille isħlisun. **15** Emdi xojam tilgha alħan bugħday, arpa, may we sharab bolsa, bularni öz xizmetkarlirigha yetküzip bergeyha. **16** Biz bolsaq silige qanche kékreks bolsa Liwanda shunče yaghach késip, sal qilip bagħlap, dengiz arqliq Yoppagħha yetküzip bérimeriz; andin sili u yerdin Yérusalémha toshop ketsile bolidu» dédi. **17** Atisi Dawut Israel zémiminidha turushluq yaqa yurtluqlarni sanaqtin ötktiżgħedek, Sulaymanmu ularni sanaqtin ötkuzzi. Ular jemix bi'r yüz ellik üch ming alte yüz adem chiqt. **18** U ularind yetmish ming kishini hammalliqqa, seksen ming kishini tagħda tash késishke we isħi qiliwatqarlar üstdiñ nazaret qilip turushqa üch ming alte yüz kishini teyinlidi.

3 Sulayman Yérusalémda Perwerdigar atisi Dawutqa ayan bolghan Moriya téghida, yeni Yebusij Ornanning xaminida, Dawut teyyar qilip qoqħan yerde, Perwerdigarning öyini sélish isħħini bashħidi. **2** Sulaymanning seltenitining tötinchı yili, ikkinchi ayning ikkinchi künni u qurulushni bashħidi. **3** Sulayman salħan Xudanıng öyining uli mundaq: — uzunluqi (qedimki zamanda qollan'għan ölchem boyiche) atmish gez, kenglikyi yigırme gez idi. **4** Öyning alidiki aywannning uzunluqi yigırme gez bolup, öyning kenglikige toghra kélétti; égizlikyi yigırme gez idi; u ichini sap altun bilen qapplati. **5** U öyning chong zélini

tamlarını archa-qarighay taxtaylı bilen qaplattı, andın kényin sap altun qaplattı we üstige xorma derixining shekli bilen zenjir neqishlirini oydurdi. **6** U öyni alamat chirayliq qılıp tamlarını yene ésil tash-yaqtular bilen zinnetletti. U ishletken altunlar pütünley parwayım altuni idi. **7** U pütün öyni, öyning limliri, ishik bosugha-késheklli, barlıq tamları we ishiklirini altun bilen qaplidi; u tamgħa kérublarning neqishlirini oydurdi. **8** Sulayman yene eng muqeddes jayni yasatti; uning uzunluqi yigirme gez bolup (öyning kenglik bilen teng idi), kenglikimu yigirme gez idi; u uning ichini pütünley sap altun bilen qaplattı; altun jemiy bolup alte yüz talalnt idi. **9** Altun miqning éghirliqi jemiy ellik shekel boldi. Balixanlırinin ichimü altun bilen qaplandı. **10** Eng muqeddes jay ichide u ikki kérubning heykilini yasap, ularnı pütünley altun bilen qaplidi. **11** Ikki kérubning qanitining uzunluqi jemiy yigirme gez idi; bir kérubning bir qanitining uzunluqi besh gez bolup, öyning témidha tékip turatti; ikinchi tereptiki qanitining uzunluqumu besh gez bolup, ikinchi bir kérubning qanitığha yéttetti. **12** Yene bir kérubning qanitining uzunluqumu besh gez bolup, umu öy témidha tékip turatti; ikinchi bir qanitining uzunluqumu besh gez bolup, aldinqi bir kérubning qanitığha yéttetti. **13** Bu ikki kérubning qanatlari yéyilghan halda bolup, uzunluqi jemiy yigirme gez kéletti; ikkila kérub öre turghuzulghan bolup, yüzlri öyning ichige qaraytti. **14** Sulayman yene kök renglik, sösün renglik, toq qızıl we aq renglik yip toqumiliridin we nepis kanaptin [öyning ichidik] perdisini yasatti, uning üstige kérublarnı keshte qılıp toqtu. **15** Öyning alidığa yene égizliki ottu besh gez kélidighan ikki tüwrük yasap qoydurdı; her tüwrükning beshiniring égizliki besh gez kéletti. **16** U yene (ichki kalamxanidikidek) marjansiman zenjir yasitip, tüwrük bashlırı üstige ornattı; u yüz dane anar yasitip ularnı zenjirlerge ornattı. **17** U bu ikki tüwrükni öyning alidığa, bırsini ong teripide, bırsini sol teripide turghuzdı; u ong tereptikisini Yaqin, sol tereptikisini Boaz dep atidi.

4 Uzunluqi yigirme gez, kenglik yigirme gez, égizliki on gez kélidighan bir mis qurban'gah yasatti. **2** U mistin «déngiz» yasatti; uning shekli düğilek bolup, u girwikidin bu girwikigiche on gez kéletti; égizliki besh gez, aylanmisi ottuz gez idi. **3** «Déngiz»ning sirtqi asta qismi buqining shekli bilen chörüldürüp bězelgen bolup, bugilar herbır gezege ondin, ikki qatar qilinip, mis «déngiz» bilen then quyup chiqilghanidi. **4** Mis «déngiz»ni on ikki mis buqa kötürüp turatti; uning üchi shimalgħa, üchi għerbke, üchi jenubqa, üchi sherqqe qarap turatti. «déngiz» buqining dümbsigie yatquzulghan bolup, bugilarning quyrugi ichi terepte idi. **5** Mis déngizning qéliliqi bir alqan bolup, chörissi chinining girwikidek nilüper sheklide qilin'ghan, uningħha ütch ming bat su patatti. **6** U yene on «yuyush dési» yasitip, beshini mis déngizning ong teripige, beshini sol teripige qoyghuzdu; köydürme qurbanlıqlargħa ishlitidighan buyum-eswablirining hemmisi shu daslarda yuyulatti; «déngiz» bolsa kahnınlarning yuyunushi ütchün ishlitetti. **7** U yene belgilən gen shekilde on altun chiraghdan yasitip muqeddes jayning ichige ornattı; uning beshini ong terepke, beshini sol terepke qoydurdı. **8** Yene on shire yasitip muqeddes jayning ichige qoyghuzdu; uning beshini ong terepke, beshini sol terepke qoyghuzdi. U yene yüz dane altun chine yasatti. **9** U yene «kahinlar hoiли», chong hoyla we chong hoylining derwazilirini yasatti we derwazilarning hemmisini mis bilen qaplattı. **10** U mis «déngiz»ni ibadetxanining ong teripige, yeni sherqiy jenub teripige qoyghuzdi. **11** Huram yene qazan, kürek we qacha-quchlarnı etküzdi. Huram shu teriqide Sulayman padishah ütchün Xudanıng öyining barlıq qurulush xizmitini püttürdü,

12 Yeni ikki tüwrük, ikki tüwrükning üstidiki apqursiman ikki bash we bu ikki bashni yép turidighan ikki torni yasitip püttürdü. **13** Shu ikki tor üstige qaychilashturulghan töy yüz anarni yasatti; bir torda ikki qatar anar bolup, tüwrük üstidiki apqursiman ikki bashni yép turatti. **14** U on das teglikli we das teglikige qoyulidighan on «yuyush dési»ni, **15** «mis déngiz» we uning astidiki on ikki mis buqini yasatquzzi. **16** Qazan, kürek, wilka-ilmeklär, we munasiġetlik barlıq eswablarni Huram-Abi Perwerdigarning öyini dep Sulayman padishahqa parqiraydighan mista yasitip berdi. **17** Padishah bularni lordan tüzenglilikde, Sukkot bilen Zeredatah ottorisida, [shu yerdiki] séghiz layda qélib yasap, quydurup chiqtı. **18** Sulayman yasatquzghan bu eswablarning sanı intayin köp idi; ketken misning éghirliqini ölchep bolmaytti. **19** Sulayman yene Xudanıng öyi ichidiki barlıq eswablarni yasatti – yeni altun xushbiyagħi, «teqdim nan» qoyulidighan shirelerni **20** we sap altunda qiliñ għan chiraghdanlar bilen chiraghlorini yasatquzzi; bu chiraghlar belgilime boyiche ichki «kalamxna» aldida yandurush üçhün boldi. **21** U yene chiragħdanning gülliri, chiragh we pilik qaychilirining hemmisini altundin qildurdi (ular sap aldundin idi). **22** U yene péchaqlar, tawaqlar, piyale-qacha we küldanlarning hemmisini sap altundin qildurdi. U öyning ishkılırları, yeni ichidiki eng muqeddes jayħa kirdiġħan ichki qatlima ishikler we öyning «muqeddes jay»ining tashqirıqi ishkılırları altundin qildurdi.

5 Shuning bilen Sulayman Perwerdigarning öyi üçhün qılıdighan barlıq qurulushlar tamam bolghanda, u atisi Dawut [Xudagħa] atap bę́għiħlighan nersilerni (yeni kümüş, altun we hemme bashed būjumlarri) élip keli, Perwerdigarning öyining xezinilirige qoydurdı. **2** Shu chagħda Sulayman Perwerdigarning ehde sanduqini «Dawut sheħiri»din, yeni Ziond in yötkep kélish üçhün Israfil aqsaqalliri, qebile beglirini we Israfil jemettirining beglirini Yérusalémħa yighilishqa chaqirdi. **3** Buning üçhün Israillining hemme ademliри Étanim éyida, yeni yettinchi ayda, béktilgen héytta padishahning qéshiga yighildi **4** Israillning hemme aqsaqalliri yétip kelgende Lawiylar ehde sanduqini kötürüp [mangdi]. **5** Ular ehde sanduqini, jamaet chédri bilen uning ichidiki barlıq muqeddes buymularni kötürüp élip chiqtı. Kahinlar bolghan Lawiylar mushularni élip chiqtı. **6** Sulayman padishah we barlıq Israfil jamaiti ehde sanduqining alidda méngip, köplikidin sanini élip bolmaydighan san-sanaqs qoy bilen kalini qurbanlıq qiliwatatti. **7** Kahinlar Perwerdigarning ehde sanduqini öz jayığha, ibadetxanining ichki «kalamxna»sigha, yeni eng muqeddes jayħa élip kirip kérublarning qanatlirining astiġħha qoydi. **8** Kérublarning yéyilip turghaq qaniti ehde sanduqining orni üstide bolghachqa, ehde sanduqi bilen uni kötürüp turidighan baldaqlarni yép turatti. **9** Bu baldaqlar sanduqning tutquqliridin nahayiti uzun chiqip turghachqa, kalamxanining alidda turup ehde sanduqining yénidiki ikki baldaqning uchlirini körgili bolatti, biraq öyning sırtida ularni körgili bolmaytti; bu baldaqlar taki bügħiġ-ge qeder shu yerde turmaqt. **10** Ehde sanduqining ichide Musa peygħember Horeb téghidha turghanda ichige salħġan ikki taxtaydin basħqa héchnerse yoq id (Israillar Misir zéminidin chiqqandin kényin Perwerdigar ular bilen Horebde ehde tüzgenidi). **11** Kahinlar muqeddes jaydin chiqishti (shu yerde hazir bolghan barlıq kahinlar, öz nöwtige qarimay özlirini Xudagħa atap pakizlighanidi; **12** negħme-nawachi barlıq Lawiylar, jümlidin Asaf, Héman, Yedutun we ularning oghulliri hem qırindashlıri chekmen tonlirini kiyiship, qurban'għażiġing sherqide turup chang, tembur we chiltarlar chélibhiwatqanidi;

ular bilen bille kanay chéliwatqan yene bir yüz yigirme kahin bar idi) **13** we shundaq bolduki, kanaychilar bilen neghmenawachilar hemmisi birdek chélip, bir awaz bilen Perwerdigargha teshekkür-hemudsana étiyatqanda, yeni kanaylar, janglar we herxil sazlarни chélip, yuqiri awaz bilen «Perwerdigar měhribandur, özgermes muhebbiti ebedil'ebedigichidur» dep Perwerdigarni medhiyelewatqanda — shu haman ibadetxana, yeni Perwerdigarning öyi bir bulut bilen tolduruldi; **14** kahinlar eshu bulut tüpeylidin wezipilirini ötüşke turalmaytti, chünki Perwerdigarning julasi Xudaning öyini toldurghanidi.

6 Bu peytte Sulayman: — Perwerdigar tum qarangghuluq ichide turimen, dep éytqanidi; **2** Lékin, [i Perwerdigar], men Séning üchün bir heywetlik makan bolsun dep, Sen mengü turidighan bir öyni yasidim, dédi. **3** Andin padishah burulup barliq Israil jamaitige bext tilidi; Israilning barliq jamaiti uning alidda turatti. **4** U mundaq dédi: — Israilning Xudasi Perwerdigargha teshekkür-medhiye bolghay! U Öz aghzi bilen atam Dawutqa wede qilghanida we Öz qoli bilen uni emelge ashurdi. U eslide Dawutqa: — **5** «Men Öz xelqim Israilni Misir zémindinden elip chiqqan kündin buyan namim üchün bu yerde bir öy salay dep Israilning herqaysi qebilibilirining sheherliridin héchqaysisini tallimidim, yaki xelqim Israilgha hökümränan bolushqa héchqaysi ademni tallimidim; **6** halbuki, Men namim shu yerde bolsun dep Yérusalémi tallidim we xelqim bolghan Israilgha hökümränliq qilsun dep Dawutni tallidim» dégenidi. **7** Emdi atam Dawutning Israilning Xudasi Perwerdigarning namigha atap bir öy sélish arzu-niyiti bar idi. **8** Biraq Perwerdigar atam Dawutqa: «Könglüngde Ménинг namiqha bir öy yasashqa qilghan niyiting yaxshidur, **9** emma shu öyni sen yasimaysen, belki pushtungdin bolidigon oghlung, u Ménинг namiqha atap shu öyni salidu», dégenidi. **10** Mana emdi Perwerdigar Öz sózige emel qildi. Men Perwerdigar wede qilghinidek, atamning orniini bésip, Israilning textige olturdum; Israilning Xudasi Perwerdigarning namigha atap bu öyni saldim. **11** Men bu öyde ehde sanduqini qoydum; ehde sanduqi ichide Perwerdigarning Israillar bilen tüzgen ehde [taxtiliri] bardur» dédi. **12** Andin Sulayman Israilning barliq jamaitige yüzlini, Perwerdigarning qurban'gahining alidda turup qollorını kötürüp: — **13** (chünki baya Sulayman mistin uzunluqi besh gez, kenglikli besh gez, egizlikli üch gez kélénidirin bir peshtaq yasitip, tashqiriqa hoylining otturisiga jaylashturghanidi. U ene shu peshtaq üstige chiqip turup, pütküll Israil jamaiti alidda üykünüp olтурup, asman'ga qarap għulichini yayghanidi) **14** — u mundaq dua qildi: — I Israilning Xudasi Perwerdigar! Ne asmanda ne zéminda Sendek Xuda yoqtur; Séning aldingda pütün qelbi bilen mangidighan Öz qulliring üchün ehdengde turup özgermes muhebbitingni körtsitsen. **15** Chünki Sen Öz qulung atam Dawutqa bergen wedide turdung; Sen Öz aghzing bilen éytqan sözungin mana bügündikdek Öz qulung bilen wujudqa chiqarding. **16** Emdi hazir, i Israilning Xudasi Perwerdigar, Öz qulung atam Dawutqa: — «Eger séring ewladliring öz yollarıgha segek bolup sen Ménинг alidmida mangħandek, qanunumgħa emel qilip mangsila, sanga ewladdingin Israilning textile olturidighan bir zat kem bolnaydu» dep bergen wedengde turghaysen. **17** Emdi hazir, i Israilning Xudasi, Sen qulung Dawutqa éytqan sözliring emelge ashurulghay, dep ötünimen! **18** Lékin Xuda Özi rastla yer yüzdile insanlar bilen makan qilamdu? Mana, asmanlar bilen asmanlarning asmini Sénii sighthuralmaydighan yerde, men yasighan bu öy qandaqmū Séning makanan bolalison?! **19** Lékin i Perwerdigar Xudayim, qulungning dua we iltjasigha qulaq sélip, qulungning Sanga kötürgen nidası we tilikini anglıghaysen. **20** Shuning bilen Öz közliringni kéche-kündüz bu öyge, yeni Sen:

«Ménинг namimni u yerde ayan qilimen» dep éytqan jaygha kéche-kündüz tikkeysen; Öz qulungning u jaygha qarap qilgha duasigha qulaq salghaysen. **21** Qulung we xelqing Israil bu jaygha qarap dua qilghan chaghda, ularning iltijalirığha qulaq sélip, Öz makaning qilghan asmarlardan turup anglıghaysen, anglıghiningda ularni kechürgeyen. **22** Eger birsi öz qoshnisigha gunah qilsa we shundaqla ishning rast-yalghanlıqini békítish üchün qesem ichküzelse, bu qesem bu öydiki qurban'gahining aldigha kelse, **23** Sen qesemni asmanda turup anglap, amal qilip Öz bendiliring otturisida höküüm chiqarghayen; gunahi bar admenning gunahini özige qayturup, öz yolini öz bészigha yandurup, gunahsiz ademni aqlap öz addiliqığha qarap uningha heqqini bergeySEN. **24** Öz xelqing Israil Séning aldingda gunah qilghini üchün düshmenlik yéngilse, yamanlıqidin qaytip bu öyde turup, namingni étirap qilip sanga dua bilen iltija qilsa, **25** Sen asmanda anglap, Öz xelqing Israilning gunahini kechürüp, ularni Sen ata-bowlirriga we özlerige teqđin qilghan zémien'għa qayturup kelgeySEN. **26** Ular Sanga gunah qilghini üchün asman étilip yamghur yaghmadidgħan qiliwétilgen bolsa, lékin ular bu jaygha qarap Sanga dua qilip namingni étirap qilip, Séning ularni qiyinchiliqqa salghining tüpeylidin öz gunahidin yénip towa qilsa, **27** Sen asmanda turup qulqa sélip, qulliringning we xelqing Israilning gunahini kechürgeyen; chünki Sen ularha méngeş kékreq bolghan yaxshi yolni ögitisen we Öz xelqingge miras qilip bergen zémminning üstige yamghur yaghdurisen! **28** Eger zéminda acharchiliq ya waba bolsa, ya ziraetler and almisa ya hal chiħse ya uni chéketkiler yaki chéketke lichinkiliri bésiwalsa, ya düshmenler ularning zémindiki sheherlirining qowuqlirığha hujum qilip qorshiwsa, ya herqandaq apet ya késellik bolsa, **29** undaqta barliq xelqing Israil bolsun, herqandaq kishi bolsun, özige kelgen apetni we öz derdini bilip, qollirini bu öyge sunup, meyli qandaq dua yaki iltija qilsun, **30** emdi Sen turuwaqtan makaning asmanda turup anglap, kechürüm qilghaySEN, Sen herbit admenni qelbini bilgechke, özining yollirini özige yandurghaySEN (chünki Senla, peqet Senla hemme insan balilirining qelblirini bilgħichidursen); **31** shundaq qilip, ular Sen ata-bowlirimizgha teqđim qilghan zéminda oltrup ömriniring hemme künnlidle Sendin qorquq yolliringda mangidighan bolidu. **32** Öz xelqing Israieldin bolmigraphan, Séning ulugh naming, qudretlik qolung we sozghan biliking tüpeylidin yiraq-qiraqlardin kelgen musapir bolsa, u kélip bu öy terepke qarap dua qilsa, **33** Sen turuwaqtan makaning bolghan asmanlarda uningga qulaq sélip, u musapir Sanga nida qilip tilgħiġinining hemmisige muwapiq qilghaySEN; shuning bilen yer yüzdiki barliq eller namingni tonup yétip, Öz xelqing Israilek Sendin qorqidighan bolup, men yasighan bu öyning Séning naming bilen atalghinini biliğu. **34** Eger Séning xelqing Séning tapshuruqning bilen düshmini bilen jeng qilishqa chiqqanda, Sen talliġħan bu sheherje, shundaqla men namingħha atap yasighan bu öy terepke qarap Sen Perwerdigargħha dua qilsa, **35** Sen asmanlarda turup ularning duasi bilen iltjasigha qulaq sélip, ularni nusretke érishtürgeySEN. **36** Eger ular Sanga gunah sadir qilghan bolsa (chünki gunah qilmaydighan héchħiski yoqtur) Sen ularha għezeplinip, ularni düshmenlirining qoligha tapshurghan bolsang, bular ularni yiraq-yéquin' għa, öz zémindigha surġġun qilip elip bargħan bolsa, **37** lékin ular stirgħun qilin'għan yurttta es-hoshni tépik towa qilip, özi stirgħun bolghen yurttta Sanga: — Biz gunah qilip, qebihlikke bérilip Sendin yüz örüp kettuq, dep yélinsa, **38** — eger ularni surġġun qilghanlarning zémindida püttin qelbi we püttin jénidin Séning teripinge yénip, Sen ularning ata-bowlirriga teqđim qilghan zémien'għa, Sen talliġħan sheher terepke we

men naminggha atap yasighan bu öy terepke yüzini qilip dua qilsa, **39** Sen turuwatqan makaning bolghan asmanlarda turup ularning duasi we iltijalirini anglap ular üchün hökümköchirip, Öz xelqingning Sanga sadir qilghan gunahini kechürüm qilghaysem; **40** emdi i Xudayim, Sendin ötünimen, bu yerde qilghan dualargha köözüng ochuq, quliqing ding bolghay! **41** Emdi ornungdin turghin, i Perwerdigar Xuda, Sen qudritingning ipadisi bolghan ehde sanduqung bilen, Öz aramgahingha kirgeysen! Kahinliring heqqaniqliq bilen kiydtürulsun, Mömin bendiliring yaxshiliqingdin shadlansun! **42** I Perwerdigar Xuda, Özüng mesih qilghiningning yüzini yandurmighaysem; Qulung Dawutqa körsetken özgermes muhebbitingni ésingde tutqaysen!».

7 Sulayman duasini tügitishigila, asmandin ot chüshüp köydürme qurbanliq hemde bashqa qurbanliqlarni qoymay köydürüwetti; Perwerdigarning shan-sheripi öyni toldurdi. **2** Perwerdigarning shan-sheripi öyni tolduruwetkechke, kahinlar Perwerdigarning öyige kirelmidi. **3** Ot chüshkenlikini we Perwerdigarning shan-sheripi öyning üstide toxtighanliqini körüp, Israillarning hemmisi tash yatquzulghan meydanda yükünüp bash urup: «Perwerdigar méhribandur, Uning özgermes muhebbiti menggüciche turid!» dep Perwerdigargha ibadet qilip teshekkür-medhiye oqushti. **4** Padishah we pütük xelq Perwerdigarning alidda qurbanliqlirini sundi. **5** Sulayman padishah yigirme ikki ming kala, bir yüz yigirme ming qoyni qurbanliq qilip sundi. Shundaq qilip padishah we pütük xelq Xudaning öyini [Xudagha] bégishlidi. **6** KAHINLAR we shundaqla Perwerdigargha atighan sazlarni tutqan Lawiylar öz orunlirida turatti (padishah Dawut bu sazlarни Perwerdigarning medhiyiside ishletkili yasighanidi, [u Perwerdigargha]: «Uning özgermes muhebbiti ebedgichidur» dep medhiye oqughinida ularni ishlitidi); kahinlar Lawiylarning uldulisa turup kanay chélibattı; Israillarning hemmisi shu yerde öre turushqanidi. **7** Sulayman Perwerdigarning öyining aliddiki hoylisingin otturisini ayrip muqeddes qilip, u yerde köydürme qurbanliqlar we inaqliq qurbanliqlirining yaghlarini sundi; chunki Sulayman yasatqan mis qurban'gah köydürme qurbanliqlar, ash hediyiliri we qurbanliqlarning yaghlarini qobul qilishqa kichik keldi. **8** Shuning bilen u waqitta Sulayman we uning bilen bolghan pütün Israil, yeni Xamat rayoniga kirish éghizidin tartip Misir éqinigichige hemme yerlerden kelgen zor bir jamaet héyt ötküzdi. **9** Sekkizinchı künı ular tentenilik bir ibadet yighilishi ötküzdi; ular yette kün qurban'gahni Xudagha atap bégishlighanidi andin ular yene yette kün héyt ötküzdi. **10** Yettinchi ayning yigirme türinchı künı padishah xelqni öz öy-chédirlirige qayturdı; ular Perwerdigarning Dawutqa, Sulayman'għa we Öz xelqi Israillha qilghan yaxshiliqliri üchün qelbide shad-xuram bolup qaytip ketti. **11** Shundaq qilip Sulayman Perwerdigarning öyini we padishahnin ordisini yasap püttürdi. Sulaymanning könglige Perwerdigarning öyide we özining ordisida néme qilish kelgen bolsa, shu ishlarning hemmisi ongushluq pütti. **12** Andin Perwerdigar kéchide Sulayman'għa ayan bolup uningga: «Men séning duayingni anglidim we Özümgimu bu jayni «qurbanliq öyi» bolushqa tallidim. **13** Eger Men asmanni yamghur yaghmxaydigan qilip étiwetseem yaki chéketkilerge zémindiki mehsulatlarni yep tashlashni buyrusam we yaki xelqim arisesha waba tarqitewsem, **14** [shu chaghda] namim bilen atalghan bu xelqim özini kemter tutup, dua qilip yüzümni izlep, rezil yolliridin yanssa, Men asmanda turup anglap, ularning gunahini kechürimen we zémindini saqaytimen. **15** Emdi bu yerde qilin'ghan dualargha Méning közlirim ochuq

we qulaqlirim ding bolidu. **16** Men emdi namim menggü bu yerde ayan qilinsun dep bu öyni tallap, uni Özümgə muqeddes qildim; közümmu, qelbimmu hemische shu yerde bolidu. **17** Sen bolsang, atang Dawutning aldimda mangghinidek senmu sanga buyrugħinimning hemmisige muwapiq emel qilish üchün belgilimilirrim we hökümlirimi tutup aldimda mangsang, **18** Men emdi atang Dawutqa: «Israilning textide sanga ewladingdin olturushqa bir zat kem bolmaydu» dep ehde qilghinimdek, Men séning padishahliq textingni Israilning üstide mehkem qilimem. **19** Biraq eger siler Méningdin yüz örüp, Men silerning aldinglarda jakarlıghan belgilimilirrim we emrlirimni tashlap, bashqa ilahllarning qulluqığha kirip choquqsangular, **20** shu chaghda Men Israillni ulargha teqdım qilghan zéminidin yulup tashlaymen; we Öz namimni körtsitishke Özümgə muqeddes qilghan bu öyni nezirindin tashlaymen we Israillni hemme xelqler arisida söz-chóchek we tapa-teninen obyekti qilimem; **21** bu öy gerche hazır ulugh bolsimu, shu zamanda uningdin ötkenlerning hemmisi qattiq heyran qiliship: «Perwerdigar bu zémin'għa we bu öyge némishqa shundaq qilghandu?» dep soraydu. **22** Kishiler: — Chünki [zémindiki xelqler] atab-wiliring Xudasi, yeni ularni Misir zéminidin chiqargħan Perwerdigarni tashlap, özlini bashqa ilarħlarrha bagħlap, ularħa sejde qilip qulluqida bolghanliq üchün, U bu pütük külpetni ularning bésħigha chūshürüptu, dep jawab bérudu.

8 Shundaq boldiki, yigirme yıl ötpi, Sulayman Perwerdigarning öyi bilen padishahnin öyini yasap bolghandin keyin, **2** u Hiram özige sowgha qilghan sheherlerni qaytidin qurup chiqtı; Israillar shu yerde olturaqlashti. **3** Sulayman Xamat-Zobah shehirige bérüp uni isħgħal qildi. **4** U yene chöldiki Tadmorni we özining Xamatta qurghaq barliq xezine sheherlerni yene ongsħitip qurdi. **5** U yene Üstünki Beyt-Horón bilen Astinqi Beyt-Horónni sépil, baldaqqliq qowuqliri bolghaq qorħanliq sheherlerje aylandurdi; **6** Baalatni, shundaqla özige xas hemme xezine sheherlerni, «ejġi harwisi sheherliri»ni, atliqlarni orunlashturghan sheherlerni we Yérusalémda, Liwanda we özi soraydighan barliq zéminda xalighinini bina qildi. **7** Israieldin bolmighan Hittiyar, Amoriyar, Perizziyer, Hiwiyar we Yebusiyardin [Israeil] zéminida qélip qalghanlarning hemmiseni bolsa, **8** Sulayman bularni, yeni Israillar pütünley yoqatmighan ellerning qalghan ewladlirini qulluq hashħagħa tutti. Ular bugiunki kün' għieše shundaq bolup keldi. **9** Lékin Israillardin Sulayman öz isħħiri üchün hēchħimmi qul qilmay, belki ularni leshker, hökümdar-emeldar, harwa bilen atliqlarning serdarli, qildi. **10** Bulardin padishah Sulaymanning isħlighiħilerning tistige qoqħan chong nazareħtħiliri bolup, ikki yüz ellik id. **11** Sulayman Pirewnning qizini «Dawutning shehiri»din özi uningga saldurhan ordigha ekeltürdi; chunki u: «Ayallimning Israil padishahi Dawutning ordisida turushi muwapiq emes; chunki Perwerdigarning ehde sanduqi bargħanliki jaylarning hemmisi muqeddestur», — dédi. **12** Sulayman bu chaghda Perwerdigarning qurban'għajda, yeni [muqeddes jayning] aywanining alidha saldurhan qurban'gaħta Perwerdigargħa atap köydürme qurbanliq teqdım qilatti; **13** — yeni Musa peygħemberni tapshuruqi boyiche, her künī, shabat künliरide, ayni birinchi künliरide we her yilda üch qétim ötkiżżejjidligħan alahide héyt künliरide — «pétin nan héyti», «heptiler héyti» we «kepiller héyti»diki künlerde béktilgen burchluq qurbanliqlarni qilatti. **14** Sulayman yene atisi Dawutning belgilep bergini boyiche kahinlarning xizmetlirining we Lawiylarning burchlirining ada qilinishi üchün nöwet-guruppilarni békitti; Lawiylarning her künī medhiye oqush we kahinlarning

aldida xizmetlerni ada qilish burchi bar idi. Sulayman yene derwaziwenlerni nöwiti boyiche her derwazining xizmitini qilishqa bekitti; chünki Xudaning adimi Dawutning buyruqi shundaq idi. **15** [Kahin-lawiyar] padishahnning kahinlarga we Lawylarga buyrughanlidirin, meyli qandaq ish bolsun yaki xezinilerge dair ish bolsun héch bash tartmaytti. **16** Perwerdigarning öyini sélishta, öy uli sélin'ghan kündin tartip pütküche Sulaymanning barliq qurulush ishliri puxta tamamlandi. Shundaq qilip Perwerdigarning öyi pütti. **17** Andin Sulayman Edom zéminida [Qizil] déngiz boyidiki Ezion-Geberga we Élatqa qarap mangdi. **18** Huram [padishah] öz xizmetkarlari arqlıq kémiler we déngiz yollariga pishshiq ademlirini Sulaymanning yénigha ewetti. Ular Sulaymanning xizmetkarlari bilen bille Ofirha béríp, u yerdin töt yüz ellik talant altun élip, uni padishah Sulaymanning qéshiga yetküzüp keldi.

9 Shébaning ayal padishahi bolsa Sulaymanning dang-shohritini anglap, uni qiyin chigish-soallar bilen sinighili Yérusalémha keldi. U xushbuy buyumlar, intayin tolta altun we yaqt-göherler artigelan togilerni élip, chong debdebe bilen keldi. Sulaymanning qéshiga kelgende öz könglige pükken hemme ish toghruluc uning bilen sözleshti. **2** Sulayman uning hemme sorighanlriga jawab berdi. Héchnéme Sulayman'gha qarangghu emes idi, belki hemmiside uningga jawab berdi. **3** Shébaning ayal padishahi Sulaymanning danaliqigha, yasighan orda-saraygha, **4** dastixandiki taamlargha, emeldarlarning qatar-qatar olturushliriga, xizmetkarlirining qatar-qatar turushliriga, ularning kiyimlirige, uning saqiyli we ularning kiygen kiyimlirige we uning Perwerdigarning öyide atap sun'ghan köydürme qurbanliqliriga qarap, üni ichige chüshüp ketti. **5** U padishahaq: — Men öz yurtumda silining ishliri we danaliqliri toghrisida anglighan xewer rast iken; **6** emma men kélip öz közlirim bilen körmigüche bu sózlerge ishemmigenidim; we mana, men hetta ýeriminim anglimaghan ikenmen; silining danaliqliri bilen beriket-bayashatqliri men anglighan xewerin ziyade iken. **7** Silining ademliri némidégen bextlik-he! Hemishe silining aldilirida turup danaliqlirini anglaydighan bu xizmetkarlari neqeder bextlikтур! **8** Silidin söyün'gen, silini özi üchün Israilning textige olturnghuzghan Perwerdigar Xudalir mubarektur! Xudaliri Israileha baghlighan muhebbiti üchün, ularni menggü mezmut tursun dep U silini toghra höküüm we adeta sürgili ular üstige padishah qildi, dédi. **9** U padishahaq bir yüz yigirme talant altun, intayin köp xushbuy buyumlar we yaqt-göherlerni sowgha qildi. Shébaning ayal padishahi Sulayman padishahqa sun'ghan shunche zor miqdardiki xushbuy buyumlar shuningdin kényin héch körün'gen emes **10** (Ofirdin altunlarni epkélidighan Huramning xizmetkarlari we Sulaymanning xizmetkarlari yene intayin zor miqdardiki sendel yaghichini we yaqt-göherlernimu élip keldi. **11** Padishah sendel yaghichidin Perwerdigarning öyi üchün we padishahnning ordisi üchün pelempeyler yasap hem neghme-nawachilar üchün chiltalarlar we sazlarini shuningdin yasatti. Shundaq ésil sendel yaghichi Yehuda zéminden bu waqtqiche héch körülüp baqmighanidi). **12** Sulayman padishah Shébaning ayal padishahiga uning özige qilghan sowghiliridin ashurup sowgha tutti, ayal padishahnning köngli tartqan hemmini — néme sorisa, shuni berdi; andin u xizmetkarlari bilen yolgha chiqip öz yurtigha qaytip ketti. **13** Sulayman'gha her yili keltürülgen altunning özi alte yüz atmish alte talant idi. **14** Bu kirimdin bashqa, oqetchi-tijaretciler, barliq ereb padishahlar we öz zémindiki emeldarlarmu altun-kümüshlerni

élip Sulayman'gha tapshuratti. **15** Sulayman padishah ikki yüz chong siparni soqturdi we her sipargha alte yüz shekel altun ketti. **16** Shundaqla üch yüz qalqanni yapılaqlan'ghan altundin yasidi; herbir qalqanni yasashqa üch yüz shekel altun ishlitildi; padishah ularni «Liwan ormini sariyi»gha ésip qoydi. **17** Padishah pil chishliridin chong bir text yasap, uni sap altun bilen qaplatti. **18** Textning alte qewetlik pelempiyi bar idi, uning bir altun putperisi text bilen tutiship turatti; orunduqning ikki yénida tayan'ghuchisi bar idi, herbir tayan'ghuchning yénida bardin öre turghan shirning heykili bar idi. **19** Alte qewetlik pelempeyning üstide, ong we sol teripide öre turghan on ikki shirning heykili bolup, herbir basquchning ong-sol teripide bardin bar idi; bashqa héchqandaq elde uningga oxshash yasalghini yoq idi. **20** Sulayman padishahnning barliq jam-piyalilari altundin yasalghan; «Liwan ormini Sarayı»diki barliq qacha-quchilar tavlan'ghan altundin yasalghan; Sulaymanning kiinliride kümüs héchnéme hésablinatti. **21** Chünki padishahnning kémiliri Huramning xizmetkarlari bilen bille Tarshishqa béríp turatti; «Tarshish kéké»ler her üch yilda bir qétim kélip altun-kümüs, pil chishliri, maymunlar we tozlarni ekéletti. **22** Sulayman padishah yer yüzidiki barliq padishahlardin bayliqta we danaliqta üstün idi. **23** Xudaning Sulaymanning könglige salghan danaliqini anglash üçün yer yüzidiki barliq padishahlar uning bilen didarlishish arzusi bilen kéletti; **24** kelgenlerning hemmisi öz sowghinti élip kéletti; yeni kümüs qacha-quchilar, altun qacha-quchilar, kiyim-kéchekler, dubulgha-sawutlar, tétitqular, atlar we qéchirlarni élip kéletti. Her yili ular belgilik miqdarda shundaq qilatti. **25** We Sulaymanning jeng harwisigha qatidighan atliri üçün töt ming éghili bar idi, shuningdek on ikki ming atlıq eskiri bar idi; u ularni «jeng harwisi sheherliri»ge we özi turidighan Yérusalémha orunlashturdi. **26** Sulayman [Efrat] deryasidin Filistiye zéminaligiche taki Misirning chégrisiga qeder bolghan barliq padishahliqlar üstidin hökmranlıq qildi. **27** Padishah Yérusalémda kümüsni tashtek köp, kédir derelexlirini jenubiy tüzlenglikti üjme derelexlirige oxshash nurghun qildi. **28** Kishiler atlarni Misirdin we herqaysi yurtlardan Sulayman'gha yetküzüp béríp turatti. **29** Sulaymanning bashqa emelliri bashtin axirighice «Natan peyghemberning bayanrı», «Shilohluq Axiyahning bishariti», shundaqla Nibatning oghli Yeroboam toghruluq «Aldin körguchi Iddo körgün alamet körüntüshler» dégen kitablarqha pütülgén emesmi? **30** Sulayman Yérusalémda turup pütün Israilning üstidin qırıq yıl seltenet qildi. **31** Sulayman ata-bowliri arısida uxlid; xalayıq uni atisi Dawutning shehiride depne qildi; uning oghli Rehoboam uning ornigha padishah boldi.

10 Rehoboam Sheqemge bardı; chünki pütükli Israel uni padishah tikligili Sheqemge kelgenidi. **2** Nibatning oghli Yeroboam shu ishni anglighanda shundaq boldiki, Misirdin qaytip keldi (chünki u Sulayman padishahtin qéchip Misirda turuwatattı). **3** Endi xalayıq adem ewetip uni chaqirtip keldi. Shuning bilen Yeroboam we pütükli Israil kélip Rehoboamgha: — **4** Silining atılıri boynımızha salghan boyunturuqını éghir qildi. Sili endi atılırinin bizge qoyghan qattiq telepliri bilen éghir boyunturuqını yéniklitip bersile, silining xizmetliride bolimiz, déyishti. **5** U ularşa: — Hazırche qaytip üch kündin kényin andin qéshimgha yene kelinglar, dédi. Shuning bilen xelq tarilip ketti. **6** Rehoboam padishah öz atisi Sulayman hayat waqtida uning xizmitide turghan moysiptlardın meslihet sorap: — Bu xelqqe bérídighan jawabım toghrisida néme meslihet körzsítisiler? — dédi. **7** Ular uningga: — Eger sili razılıq bilen bugün bu xelqni xush qilip ulargha méhriban muamile körsitip, ulargha yaxshi sözler bilen jawab qilsila, ular silining barliq

künliride xizmetliride bolidu, dédi. **8** Lékin u moysiptarlarning körsetken meslihetini qayriq qoyup, özi bilen chong bolghan, alidä xizmitde boluwatqan yashlardin meslihet sorap **9** ulargha: — Manga «Silining atiliri bizge salghan boyunturuqni yénikletkeyla» dep tiligen bu xelqe jawab bérishimiz toghruluq qandaq meslihet bérisiler? — dédi. **10** Uning bilen chong bolghan bu yashlar uningga: — «Silining atiliri boyunturuqimizni éghir qildi, emdi sili uni bizge yénik qilghayla» dep éytqan bu xelqe söz qilip: — «Méning chimchilaq barmiqim atamning bélidin tomraqtur. **11** Atam silerge éghir boyunturuqni salghan, lékin men boyunturuqunglarni téximu éghir qilimen. Atam silerge qamchilar bilen tenbih-terbiye bergen bolsa men silerge «chayanlıq qamchilar» bilen tenbih-terbiye bérinen», dégeyla, — dédi. **12** Rehoboam padishah ulargha: «Üch kündin keyin andin qéshimha yene kelinglar» dégindike, Yeroboam we barlıq xelq üchinchi künü uning qéshigha keldi. **13** Rehoboam padishah moysiptarlarning meslihetini tashlap köphilikke qattılıqlıq bilen jawab berdi. **14** U yashlarning mesliheti boyiche ulargha: — Atam silerge éghir boyunturuqni salghan, lékin men uni téximu éghir qilimen. Atam silerge qamchilar bilen tenbih bergen bolsa men silerge «chayanlıq qamchilar» bilen tenbih-terbiye bérinen, dédi. **15** Shuning bilen padishah xelqning sözini anglimidi. Bu ish Xuda teripidin bolghan; chünki buning bilen Perwerdigarning Shiloohluq Axiyahning wasitiside Nibatning oghli Yeroboamga éytqan sözi emelge ashurulidighan boldi. **16** Pütkül Israil padishahning ularning sózige qulaq salmaghanini körgende xelq padishahqa jawab bérip: — Dawuttin bizge néme nésiye bar? Yessening oghlidä bizning héch mirasımız yoqtur! Herbiringlar öz öy-chédirliringlarga qaytinglar, i Israill! I Dawut, sen öz jemettingila ige bol — dédi. Shuning bilen Israillar öz öy-chédirlirigha qaytip kétishti. **17** Emma Yehuda sheherliride olturghan Israillargha bolsa, Yeroboam ularning üstige höküm sürdi. **18** Rehoboam padishah baj-alwan bégi Adoramni Israillargha etwetti, lékin pütkül Israil uni chalmakések qilip öltürdi. U chaghda Rehoboam padishah aldirap, özining jeng harwisişa chiqip, Yérusalémha tikiwetti. **19** Shu teriqide Israil Dawutning jemetidin yüz örüp, bügüng'ge qeder uningga qarshi chiqip keldi.

11 Rehoboam Yérusalémha kélép, Israil bilen jeng qilip padishahliqi özige qayturup ekipish üchün Yehuda bilen Binyamin jemetidin bir yüz seksten ming xillan'ghan jenggiwar eskerni topıldı. **2** Lékin Xudaning sözi Xudaning adimi Shémayagha kélép: — **3** «Yehudanıng padishahi, Sulaymannıng oghli Rehoboamga, Yehuda bilen Binyamindiki Israillargha sóz qilip: — **4** «Perwerdigar mundaq deydu: — Hujumsha chiqmanglar, qérindashliringlar bilen jeng gilmanglar; herbiringlar öz öyünglarga qaytip kétinqalar; chünki bu ish Mendindür», dégin — déyildi. Wi ular Perwerdigarning sözlirige qulaq saldi, Yeroboamga hujum qilishtin yandi. **5** Rehoboam Yérusalémda turatti, we Yehudada qorghanlıq sheherlerni salghuzghanidi. **6** U Beyt-Lehem, Étam, Tekoa, **7** Beyt-Zur, Sokoh, Adullam, **8** Gat, Mareshah, Zif, **9** Adoram, Laqish, Azikah, **10** Zorah, Ajalon, Hébronni yasatti; bularning hemmisi qorghanlıq sheherler bolup, Yehuda we Binyaminnıng zéminden idi. **11** U barlıq qel'e-qorghanlarnı mustehkemliди we ularda serdarlarnı teyinli, zapas ashlıq, may we sharablarnı teyyarlıdı. **12** U yene herqaysı sheherlerni köpligen qalqan we neyziler bilen qorallandurup, alamat mustehkemliwetti. Yehuda bilen Binyamin uning teripide turatti. **13** Pütkül Israilda turuwatqan kahnılar bilen Lawiyalar qaysı yurtta bolmisun uning teripide turatti. **14** Chünki Yeroboam bilen uning oghulları Lawiyaları

chetke qéqip, ularning Perwerdigarning xizmitde bolup kahnılıq ötküzüshini chekligenlikü tichün, ular özlirining olaqları we mal-mülkini tashlap Yehuda zémin'ga we Yérusalémha kéléshkenidi **15** (chünki Yeroboam «yuqırı jaylar»diki xizmet tichün «téke ilahlıri» we özi yaşıghan mozay mebdüririning qulluqida bolushqa özi tichün kahnılnarnı teyinligendi). **16** We bu [Lawiyalarga] egiship, Israilning hemme qebililiridin könglide Israilning Xudasi Perwerdigarnı séghinip-izdesheke irade tikligenler ata-bowlirining Xudasi bolghan Perwerdigargha qurbanlıq qılış tichün Yérusalémha kéléşti. **17** Shundaq qilip ular Yehuda padishahlıqining küchini ashurup, Sulaymannıng oghli Rehoboamnı tich yil küchlendürdü; chünki [Yehudadikiler] tich yil Dawutning we Sulaymannıng yoldıa manghanıdi. **18** Rehoboam Mahalatni emrige aldi. Mahalat Dawutning oghli Yerimotning qizi; uning anisi Yessening oghli Éliabning qizi Abihayıl idi. **19** Mahalatın Rehoboamıga Yeush, Shémariya we Zaham dégen oghulları töreldi. **20** Kéyirki waqıtında Rehoboam yene Abshalomning [newre] qizi Maakahni emrige aldi; u uningga Abiya, Attay, Ziza we Shélomitlarnı tughup berdi. **21** Rehoboam Abshalomning [newre] qizi Maakahni emrige alghan barlıq ayalları we kénizekliridin bekrek söyletti; chünki u jemiy on sekkez ayal we atmış kénizeknı emrige alghan; u jemiy yigirme sekkez oghul, atmış qız perzent körgen. **22** Rehoboam Maakahdin bolghan oghli Abiyani qérindashlırı ichide hemmidin chong shahzade qılık tikiли, chünki u uni padishahlıqqa waris qılmaqçı idi. **23** Rehoboam aqilanlık bilen ish körüp, oghullarını Yehudanıng barlıq zémirları we Binyamining barlıq zémirliridiki barlıq qorghanlıq sheherlerge orunlaşturup, ularnı nahayıti köp zapas ozuq-tülüklü bilen teminliidi; u yene ulargha nurghun xotun élip berdi.

12 Rehoboamning padishahlıqı mustehkem bolghanda, shundaqla kücheygende, shundaq boldiki, u Perwerdigarning qanun-ehkamlarını terk qıldı we pütkül Israillarını uningga egiship ketti. **2** We ularning Perwerdigargha wapasılıq qılghını tüpeylidin, Rehoboam seltenitining beshinchı yıldida shundaq boldiki, Misirning padishahı Shishak Yérusalémha hujum qozghidi. **3** Shishak bir ming ikki yüz jeng harwisi, atmış ming atlıq eskerni bashlap keldi; u özi bilen bille Misirdin élip chiqqan leshkerler, jümlidin Liwyelikler, Sukkiyler we Efiopiylər san-sanaqsız idi. **4** U Yehudagha tewe bolghan qorghanlıq sheherlerni ishghal qıldı, andin Yérusalémha hujum qılışqa keldi. **5** Bu chaghda Shishak sewebidin Yehuda emeldarlırı Yérusalémha yighilishqanı; Shimaya peyghamber Rehoboam we emeldarlarining yéningha kélép ulargha: — Perwerdigar mundaq deydu: — «Siler ménindin waz kechkininqlar üchiün, Mennum silerdin waz kéchip Shishakning qolığa tapshurdum» deydu, dédi. **6** Shuni anglap, Israil emeldarlırı bilen padishah özlerini töwen qilip: — Perwerdigar adildur, déyishti. **7** Perwerdigar ularning özlerini töwen qilghanlıqını körüp Perwerdigarning sözi Shimayagha yétip kélép: — «Ular özlerini töwen qilghaniken, Men ularnı halak qılmay, belki ulargha azghine njat körşitimen we Ménin qaynap turghan ghezipim Shishakning qoli bilen Yérusalémha tökülmeydü. **8** Halbüki, ularning Manga béginish bilen dunyadiki padishahlıqlarqa béginishming qandaq perqi barlıqını bilip yétişi tichün, ular Shishakqa bégindi bolidü» — déyildi. **9** Shuning bilen Misir padishahı Shishak Yérusalémha hujum qilip, Perwerdigarning öyidiki xezine-baylıqlar bilen padishahning ordisidiki xezine-baylıqlarnı élip ketti. U hemmisini, jümlidin Sulayman yasatqan altun sipar-qalqanlarnı qoymay élip ketti. **10** Ularning ornida Rehoboam padishah

mistin birmunche sipar-qalqanlar yasitip, ularni padishah ordisining kirish yolini saqlaydighan pasiban beglirining qoligha tapshurdi. **11** Padishah her qetim Perwerdigarning öyige kirdighan chaghda, pasibanlar u qalqanlari élip tutup turatti, andin ularni yene pasibankxaniga ekélip qoyushatt. **12** Shuning bilen padishah özini töwen qilghanin keyin, Perwerdigarning ghezipi uningdin yénip, uni tamamen yoqitiwtmedi; Yehudadikiler ichidimu az-tola yaxshi ishlar tépildi. **13** Padishah Rehoboam Yérusalémda asta-asta quğret tépip, öz seltenitini sûretti. Rehoboam textke chiqqan chéghida qırıq bir yashta idi; u Yérusalémda, yeni Perwerdigar Öz namini tiklesh üchün pütkül Israil qebillilari ichidin tallighan sheherde on yette yil seltenet qildi; Rehoboamning anisining ismi Naamah bolup, u Ammoniy idi. **14** Rehoboam könglide Perwerdigarni izdeshni niyet qilmighanliqi tüpeylidin rezilliq qildi. **15** Rehoboamning barlıq qilghan ishliri bashtin-axirighiche neseb xatiriliridiki «Shimaya peyghemberning sözliri» we «Aldin körgüchi İddoning sözliri»de pütlügen emesmedi? Rehoboam bilen Yeroboam otturisida urushlar toxtimay bolup turatti. **16** Rehoboam ata-bowlirli arisida uxidi, «Dawutning shehiri»ge depne qilindi. Oghli Abiya uning ornigha padishah boldi.

13 Padishah Yeroboamning seltenitining on sekkizinchı yili Abiya Yehudanıgi üstigie padishah boldi. **2** U Yérusalémnda üch yil seltenet qildi; uning anisining ismi Mikaya bolup, u Gibeahliq Uriyelning qizi idi. Abiya bilen Yeroboam otturisida urush boldi. **3** Abiya jeng qilish üchün xillan'ghan jengchilerdin töt yüz mingni bashlap chiqti; Yeroboammu xillan'ghan batur jengchilerdin seküz yüz mingni bashlap chiqip, Abiyagha qarshi sep tütüp turdi. **4** Abiya Efraim taghiq rayonidiki Zemarayım téghigha chiqip mundaq dédi: — «I Yeroboam we Israil xelqi, gépimeq qulqaq sélinqlar! **5** Bilmemsiler, Israîlning Xudasi Perwerdigar «tuzluq ehde» qilip, Israîlning üstidiki padishahliqni Dawutqa we uning ewladliriga menggüge teqdim qilghan'gu? **6** Lékin Dawutning oghli Sulaymanning quli, Nibatning oghli Yeroboam qozghilip öz ghojisidin yüz öridi. **7** Shuning bilen bezi muttehemler, «Bélyalarning baliliri» uning yénigha yighilip, Sulaymanning oghli Rehoboam bilen qarshilishhqqa özlini kühclendirdi; Rehoboam u chaghda téxi yash, sebiy balidek bolghachqa, ularnga teng kelelmidi. **8** Emdi siler Perwerdigarning Dawutning ewladlirining qoligha tapshurghan padishahliqiga qarshi chiqip «özimizni körсitimi» deysiler; silerning adimlinglar derweqe köptür; silerde yene Yeroboam silerge yasap bergen, ilahlar dep qarildighan altun mozaylor bar. **9** Siler Perwerdigarning kahinlari bolghan Harunning ewladliri bilen Lawiyalarni qoghliewtip, yer yüzdiki bashqa eller qilghinidek özliringlarga [xalighanche] kahin tikliwalghan emesmidinglar? Kimdekim bir torpaq we yette qozini élip kélép özümni [kahinliqqa] béghishlaymen dése, u Xuda bolmighan butlарgha kahin bolalaydu! **10** Lékin biz bolsaq, Perwerdigar bizning Xidayimizdur, biz uningdin waz kechmiduq; Perwerdigarning xizmitide bolghan kahinlar bolsa Harunning ewladliridur, Lawiyalar ularning xizmitide turmaqta. **11** Ular her künü etisi-axshimi Perwerdigargha köydürme qurbanliqlarni sunup, épil xushbuy yaqidu. Pakiz shirege «teqdim nanlar»mu tizip qoyulidu, her künü kechte ular altun chiraghdan üstidiki chiraghlarни yandurulidu; chünki biz Xidayimiz Perwerdigarning tapshuruqiga emel qilip kéliwatişimiz. Biraq siler bolsanglar uningdin waz kechtinglar. **12** Qaranglar, Xuda bizni Bashliguchu bolup biz bilen billidur; qollırigha kanay alghan, silerge hujum qilishqa signal chilishqa

teyyar turidighan uning kahinlimu biz bilen billidur. I Israil balilari, ata-bowanglarning Xudasi bolghan Perwerdigar bilen jeng qilmanglar; chünki siler hergiz ghelibe qazinalmasiler». **13** Lékin Yeroboam ularning arqisidin hujum qilmaq üchün böktürme qoyghanidi. Shundaqki, Israillar Yehudalarning aldi teripide idi we böktürme qoshun ularning arqa teripide saqlap turatti. **14** Yehudalar burulup qarisa, mana özli aldi-arqidin hujumha uchrawatatti; ular Perwerdigargha peryad kötürdi, kahinlarmu kanaylarni chaldi. **15** Buning bilen Yehudalar qattiq chuan kötürüshhti; we shundaq boldiki, Yehudalar qattiq chuan kötürüshüwatqanda, Xuda Yeroboam bilen barlıq Israillarni Abiya bilen Yehudalarning aldidin urup tére-pereng qildi. **16** Israillar Yehudalarning aldidin qachti; Xuda ularni Yehudalarning qoligha tapshurdi. **17** Abiya bilen uning ademlii Israillarni qattiq qirghin qildi; Israillardan xillan'ghan besh yüz ming esker qetil qilindi. **18** Bu chaghda Israillar töwen qilindi; Yehudadikiler ata-bowlirining Xudasi Perwerdigargha tayan'ghanliqi üchün ghelibe qazandi. **19** Abiya Yeroboamning keynidin qogħlap mangdi; u uning ilkidin birqanche shehirini, yeni Beyt-El we uningħha qarashliq yéza-bazarlarni, Yéshanah we uningħha qarashliq yéza-bazarlarni tartiwalid. **20** Yeroboam Abiyaning künirlidle qaytidin kühclinelmid. Perwerdigarning uni urushi bilen u öldi. **21** Abiya bolsa özini quğret tapquği; u on töt xotun élip, yigirme ikki oghul, on alte qiz perzent kördi. **22** Abiyaning bashqa ishliri, uning mangħħan yolliri we éytqan sözliri «Iddo peyghemberning tehlili»de pütlögħendur.

14 Abiya ata-bowlirli arisida uxidi, kishiler uni «Dawut shehiri»ge depne qildi. Oghli Asa uning ornigha padishah boldi. Asa padishah bolghan künlerde on yil tinch ötti. **2** Asa Xudasi Perwerdigarning neziride durus we togħra bolghanni qildi. **3** U yat ellerdin kelgen but qurban gaħlirini we «yuqiri jaylar»ni yoqitip, «but tüwrük»lerni örüp chéqip, Asheraħ butlirini kisip tashħidi, **4** Yehudalargħa ata-bowlirining Xudasi bolghan Perwerdigarni izdeshni, muqeddes qanun-emrlerni tutushni emr qildi. **5** U yene Yehuda zéminidiki herbir sheherlerdin «yuqiri jaylar»ni we «küin tüwrükli»ni yoqatti. U chaghda püttin padishahliq uning hökümranliqida tinch-asayishliqtä ötti. **6** U yene Yehuda zéminida birneħċeħe qorħanliq sheherlerni saldurdri, chünki yurt-zémin aramliaqta boldi; Perwerdigar uningħha aramlaq bergechke, shu yillarda héch urush bolmedi. **7** U Yehudalargħa: — Zémin aldimizda tinch turghanda, bu sheherlerni sépil bilen qorħalghan, munarliq, baldaqliq qoquqliri bolghan sheherler qilip qurayli; chünki biz Xidayimiz Perwerdigarni izdiginimiz üchün U tinchlik berdi; biz Uni izdep kelduq we U bizninq töt etrapimizda bizże aramlaq berdi, dédi. Shuning bilen ular qurulushni bashħidi we ishliri ongushluq boldi. **8** Asaning qoshuni bar idi; Yehuda qebilisidin qalqan we neyze bilen qorallan'ghan üch yüz ming eskiri, Binyamin qebilisidin sipar we oqya bilen qorallan'ghan ikki yüz seksten ming kishilik; ularning hemmisi batur ezimmetler idi. **9** U chaghda Zerah isimliq bir Ċfoppiq milion kishilik qoshuni bilen üch yeng harwisiñi bashlap, [Asaga] hujum qozghap Mareshahha keldi. **10** Asa uning bilen qarshilishhqha atlandi; ular Mareshahha qeyin Zefatal jilghisiga kélép, bir-birige qarshi sep tütüp turushti. **11** Asa Xudasi Perwerdigargħa nida qilip: — I Perwerdigar, Öz bendengge yardım berseng, u kühclik bolsun, ajiz bolsun Sen üchün héchqanche ish emes. I Perwerdigar Xidayimiz, bizże yardım qilghaysen; chünki biz Sanga tayinimiz we Séninq namingda bu zor qoshun'ħa qarshi atlınip chiqtuq. I Perwerdigar, Sen bizninq Xidayimizdursen, insanlar Séninqdin għalip kelmisun! — dédi. **12** Shuning bilen Perwerdigar Asa we

Yehudalar alıldı Éfiopiylerni urup tiripiren qiliwetti, Éfiopiylер qacthi. **13** Asa öz ademliри bilen birlikte ularnı taki Gerarghiche qoghlidi; Éfiopiylер shundaq yiqitildiki, ulardin bir ademmu tirik qalmidi; chünki ular Perwerdigarning alıldı we uning qoshuni alıldı kukum-talqan qilindi. Yehudalar ghayet zor jeng ghenimetlirini qoligha élip ketti. **14** ular yene Gerar etrapidiki barlıq sheherlerge hujum qılıp ishghal qıldı; chünki Perwerdigardin zor bir qorqunch mushu sheherlerdikilerni basqanidi. Yehudalar yene hemme sheherni birnimu qoymay bulang-talang qıldı, chünki ularda tolimu köp mal-mülliük bar idi. **15** ular yene mal baqqan charwichilarlung chédir-gotanlırlighimu zerb qılıp, nahayiti köp qoy we tögilerni élip Yérusalémha qaytti.

15 Xudaning Rohi Odedning oghli Azariyaning üstige chüshti. **2** Shuning bilen u Asa bilen körüşhüshke chiqip uningga: — **1** Asa, pütkül Yehudalar we Binyaminlar, manga qulaq sélinglar! Siler Perwerdigar bilen bille bolghininglarda, Umu siler bilen bille bolidu. Siler Uni izlisenglar U silerge tapquzulidu; lékin siler Uningdin waz kechsenglar U silerdin waz kéchidu. **3** Israillar uzun künlergiche heqiqiy Xuda, telim bérídighan kahin we qanun-ehkamlardin juda bolup yürdi; **4** Lékin ular qiyinchiliqtı qalghan waqitlarda Israilning Xudasi Perwerdigarga qaytip, Uni iziddi we U larurga özini tapquzdu. **5** U waqitlarda chiqip-kirip turghanlarga hêch aramlıq bolmaghan, chünki herqaysi el-yurtlar malimanchılıq ichide turatti. **6** Xuda ularni herxil qiyinchiliq-malimanchılıq ichide qaldurghachqa, memliket bilen memliket, sheher bilen sheher özara soqushup weyran boldi. **7** Lékin siler bolsanglar, qeyser bolunglar, mezzut turup qolliringlarnı boshatmanglar, chünki emelliringlarning ejir-inami bardur, dédi. **8** Asa bu geplerni we Oded peyghember bergen besharetni anglichanda u dadilliship, pütün Yehuda we Binyamin zémirlirida, shundaqla Efraimning tagħħaq raylonirida qolqa chūshġuren herqaysi sheherlerdiki yirginçılık butlarnı yoqattı we yene Perwerdigarning öydiki aywan alıldı turghan Perwerdigar qurban'gahini yéngibashtın yasatti. **9** U barlıq Yehudalar we Binyaminlarnı, shuningdek ularning arisida olturaqlashqan barlıq Efraimi, Manassehiy, Shiméoniy musapırlırını yighthi (chünki nurghun Israillar Asanıng Xudasi Perwerdigarning uning bilen bille ikenlikini körgen bolup, Israıldın chiqip Asa terepe ötkenidi). **10** Asanıng seltenitining beshinchı yili üchinchi ayda ular Yérusalémha yighthi. **11** Shu künı ular élip kelgen jeng ghenimetliridin yette yüz buqa we yette ming qoynı Perwerdigarga atap qurbanlıq qıldı. **12** Ular yene ata-bowlirineng Xudasi bolghan Perwerdigarnı pütün qelbi we bütün jéni bilen izdeshke bir ehde tüzsüti; **13** ehdide, Israilning Xudasi bolghan Perwerdigarnı izdimigen qéri-yash, er-ayal démey hemmisi öltürülsün, déyildi. **14** Ular yuqiri awaz bilen warqirash we kanay hem burgha chélish bilen Perwerdigarga qesem bérishi. **15** Pütkül Yehuda jamaiti ichken qesimidin shadlandı; chünki ular pütün qelbi bilen qesem ichken bolup, Perwerdigarnı tolimu telmürip izdidi; we U laruga Özini tapquzdu. Perwerdigar ulargha töt etrapida aramlıq ata qıldı. **16** Asa padishah yene chong anisi Maaqahını yirginçılık bir «ashérah» tüwrükni yasığını üçün xanışlıq mertiwişidin chūshħuriwetti. Asa bu yirginçılık butni késip, ayagh astida cheylidi we Kidron jilgisida köydürütiwetti. **17** «Yuqiri jaylar» yoqitilmisimi, Asanıng qelbi [Perwerdigarga] pütünley béghishlan'ghanidi. **18** Hem atisi hem u özi Perwerdigargha atap yasığhan nersilerni, jümlidin kümüş bilen altunni we türlük qacha-quchilarnı Xudanıng

öyige keltürdi. **19** Shu waqittin tartip taki Asanıng seltenitining ottuz altinchı yili, Israilning padishahi Baasha Yehudagha qarşı hujum qıldı; héchkim Yehudaning padishahi Asa bilen bardi-keldi qilmisun dep, Ramah shehiri mehkem qılıp yasidi. **2** U waqitta Asa Perwerdigarning öydiki xezinilerdin we padishahning ordisidiki xezinilerdin altın-kümüşhni élip ularnı Demeshqe turushluq Suriye padishahi Ben-Hadadqa ewetip we bu xewerni yetküzip:

— **3** «Ménung atam bilen silining atilirining arisida bolghandek men bileri silining arilirida bir ehde bolsun. Mana, silige kümüş bilen altun ewettim; emdi Israilning padishahi Baasha bilen bolghan ehdiliridin qollirını üzsile; shuning bilen u ménı qamal qilishtin qol üzsun» — dédi. **4** Ben-hadad Asa padishahning sózige kirip, öz qoshuning serdarlarını Israilning sheherlerlige hujum qilishqa ewetip, Ijon, Dan, Abel-mayim, Naftalidiki barlıq ambar sheherlerini békindurdi. **5** Baasha bu xewerni anglap, Ramah istihkamini yasashtin qolini yighip, qurulushlarning hemmisini toxtattı. **6** Asa padishah bolsa pütkül Yehudaning ademlini bashlap, Baasha Ramah shehirińi yasashqa ishletken tashlar bilen yaghachlarnı Ramahtin toshop élip ketti. U mushularni ishlitip Gébani we Mizpahni mehkem qılıp yasidi. **7** U chaghda, aldin körgüči Hananı Yehuda padishahi asanıng yéningha kélip uningga: — Özüng Perwerdigar Xudayıngħha emes, belki Suriye padishahıgha tayan'ghanlıqing üçün Suriye padishahining qoshunu öz qolungdin qutuldi. **8** Éfiopiylер bilen Liwiyyelikler chong bir qoshun emesmedi? Jeng harwiliri we atlıq eskerliri intayin köp emesmedi? Lékin sen peqet Perwerdigarga tayan'għanda, u ularnı qolungħha tapshurghanidi. **9** Chünki Perwerdigar köngli Manga tamamen sadiq bolghanlarga yardemdem bopol, Özünni quğretlik körsitey dep, közlirin pütün yer yüzide uyan-buyan yügtüridu. Sen bu ishta bek exmeqliq qilding. Emdi buningdin keyn urushlardin xalas bolalmaysen, dédi. **10** Buni anglapla Asa aldin körgüçigue intayin għeżeppin, uni zindan'għa solap qoysi; uning bu sózige qehri qaynap ketti. U shu waqitlarda xelqtin bezilirige zulum sélisħqa bashlighanidi. **11** Mana, Asanıng qilghan isħliri bashtin axirighic «Yehuda we Israil padishahlirining tarixnamisi»da pütlögħendur. **12** Asanıng seltenitining ottuz tqoqqozinchı yilda putida bir késel peyda boldi; we késili bargħanséri ĝħirli ship ketti; lékin u aghriġħandim Perwerdigarni izdimidi, belki peqet téwiplardinla yadrem izdidi. **13** Asa seltenitining qirriq bincinch yilda öldi, ata-bowliri arisida uxlidi. **14** Xelqer uni «Dawut sheħiri»de özige atap teyyarlit kolihan qebrige depne qildi. Ular uni ettarlarng usul bilen tengħelgen hertürlük doradermandin bolghan bir arilashma pürkelgen jinazigħha yatquzdi hemi uningga atap nurghun xushbu yandurdi.

17 Oghli Yehoshafat Asanıng ornigha padishah boldi; u Israil padishahliqqa taqabil turush üchün özini kūcheyti. **2** U herbi kūchlirini Yehudaning hemme qorħanlıq sheherlerlige orunlashturdi hemde Yehuda zéminalha we atisi Asa isħħaq qilħan Efraimdiki herqaysi sheherlerge mudapie kūchlirini turghuzdi. **3** Perwerdigar Yehoshafat bilen bille boldi, chünki u atisi Dawutning bashta yürgützen yollirida mēngip Baal butlirini izdimidi, **4** belki atisining Xudasınına iddep, Uning emrliride mēngip, Israillarning qilmishlirini dorimidi. **5** Shunga, Perwerdigar uning padishahliqtiki hökümranlıqini mustehkemli; pütkül Yehudadikiler uningga salam-sowghilarni sunup turdi; shuning bilen uning mal-mülki nahayiti köp, shan-shōħrħiti nahayiti yuqiri boldi. **6** U Perwerdigarning yollirida mangħħachqa, għeyretlik boldi;

uning üstige u Yehuda zéminidin «yuqiri jaylar»ni we Asherah butlirini yoqatti. **7** Uning seltenitining tüchinchi yili özining emeldarliridin Ben-Hayil, Obadiya, Zekeriya, Netanel, Mikayalarni Yehudaning sheherliride xelqqe telim bérishke ewetti. **8** Ular bilen bille barghanlardin yene Shémaya, Netanya, Zebadiya, Asahel, Shemiramot, Yonatan, Adoniya, Tobiya, Tob-Adoniya qatarliq birqanche Lawiyalar, shundaqla yene Elishama bilen Yehoram dégen ikki kahinmu bar idi. **9** Ular Perwerdigarning Tewrat qanuni kitabini alghach bérip, Yehuda zéminidiki barliq sheherlerni arilap yürüp xelq arisida telim bérretti. **10** Yehudaning etrapidiki memliketlerning hemmisini Perwerdigarning qorqunchi basti we ular Yehoshafat bilen urush qilishqa péttinalmaytti. **11** Filistiylerdin beziliri Yehoshafatqa sowgha-salamlar we kümish olpanlirini tapshurdi; Ereblermu padiliridin uningga yette ming yette yüz qochqar, yette ming yette yüz téke sowgha qildi. **12** Yehoshafat barghanséri karamet qudret térip, Yehudada birnechche qorghan we ambar shehiri bina qildi. **13** U Yehudaning herqaysi sheherliride nurghun maddiy eshya zapisi teyyarlidi; Yérusalémdimu uning zeberdes batur jengchiliri bar idi. **14** Jemetliri boyiche ularning sani töwendikiche: — Yehuda qebilisidiki mingbashliri ichide Adnah serdar bolup, batur jengchilerdin üch yüz minggħha bashlamchiliq qilatti; **15** Adnahning qol astida Yehohanah serdar bolup, ikki yüz seksten ming ademge bashlamchiliq qilatti; **16** Yehohanninq qol astida Zikrining oghli Amasya bar idi; u Perwerdigarga özini atiweten adem bolup, ikki yüz ming batur jengchige bashlamchiliq qilatti. **17** Binyamin qebilisi ichide Éliyada dégen batur bi jengchi bolup, ogya we qalqan bilen qorallan'ghan ikki yüz ming batur jengchige bashlamchiliq qilatti; **18** Éliyadaning qol astida Yehozabad bolup, jengge teyyar qoshundin bir yüz seksten ming ademge bashlamchiliq qilatti. **19** Bularning hemmisi padishahnning xizmitide hazır turatti; padishahnning yene pütün Yehuda zéminidiki qorghanlıq sheherlerge orunlashturulghan ademliри bolsa, ularning sırtida idi.

18 Yehoshafatning mal-mülki nahayiti köp, shan-shöhriti nahayiti yuqiri boldi; u Ahab bilen qudliship ittipaqlashti. **2** Birnechche yıldın keyin u Ahab bilen körüşhüşke Samariyege bardi. Ahab bolsa uningga we uning hemrahliriga atap nurghun kala, qoy soydi; andin u uni Giléadtili Ramotqa bille hujum qilishqa unatti. **3** Israel padishahi Ahab Yehuda padishahi Yehoshafattin: — Özli meńing bilen bille Giléadtili Ramotqa bérishqa maqul bolamđila? — dep sorıwidi, u: — Biz silining-méning dep ayrimazmiz; méning xelqim özlirining xelqidur. Men özli bilen bille jeng qilishqa barnay turmaymen, dep jawap berdi. **4** Lékin Yehoshafat Israilning padishahiga: — Ötünimenki, bugün awwal Perwerdigarning sözini sorap körgeyla, dédi. **5** Shuning bilen Israilning padishahi peyghemberlerini, yeni töt yüz ademni yığhdurup ulardin: — Biz jeng qilghili Giléadtili Ramotqa chiqsaq bolamdu, yoq? — dep sorıwidi, ular: «Chiqqin, Xuda uni padishahnning qoligha bérivid, déyishti. **6** Lékin Yehoshafat bolsa: — Bulardan bashqa yol sorighudek, Perwerdigarning birer peyghembiri yoqmidi? — dep soridi. **7** Israilning padishahi Yehoshafatqa jawab bérip: — Perwerdigardin yol soraydighan yene bir adem bar; lékin u méning toghramda qutluqni emes, belki daim bayaliy'apetni körsitip bésahret bergechke, men uni öch körinen. U bolsa Imlahning oghli Mikayadur, dédi. Yehoshafat: — I ailyliri, sili undaq démigeyla, dédi. **8** Andin Israilning padishahi bir chakirini qichqirip uningga: — Chaqqan bérip, Imlahning oghli Mikayani chaqirtip kel, dep buyrudi. **9** Emdi Israilning padishahi bilen Yehudaning

padishahi Yehoshafat shahane kiyimlirini kiyiship, Samariyenig derwazisining aldidiki xamanda herbiri öz textile olturushti; ularning aldidika peyghemberlerning hemmisi bésahret bermekte idi. **10** Kenanahning oghli Zedekiya bolsa özi tömürdin münggüzlerini yasap: — Perwerdigar mundaq deydu: — «Mushu münggüzler bilen Suriyelerni yoqatquche tüsüp ursila», dédi. **11** Hemme peyghemberler shuninggħha oxhash bésahret bérip: «Giléadtili Ramotqa chiqip sözsiz muweppaqiyet qazinila; chünki Perwerdigar uni padishahnning qoligha tapshuridiken», déyishti. **12** Mikayani qichqirghili bargħan xewerchi uningħha: — Mana, hemme peyghemberler birdek padishahqa yaxshi xewer bermekte; emdi ötünimen, séning sözüngħu ularningki bilen birdek bolup, yaxshi bir xewerni bergen, dédi. **13** Emma Mikaya: — Perwerdigarning hayati bilen qesem qilimenki, Xudayim manga néme éytsa, men shuni éytimen, dédi. **14** U padishahnning alidha kelgħe padishah uningdin: — I Mikaya, jeng qilghili Giléadtili Ramotqa chiqsaq bolamdu, yoq? — dep sorıwidi, u uningga jawab bérip: — Chiqip muweppaqiyet qazinisiler; chünki [diuħħminingħar] qolliringħargħa tapshurulidu, dédi. **15** Lékin padishah uningħha: — Men sanga qanche qétim Perwerdigarning namida rast geptin bashqisini manga éytmasliqq qa qesem ichküüßiħum kékrek?! — dédi. **16** Mikaya: — Men pütküls Israilning tagħlarda padichisiz qoyerlarde tarilip ketkenlikini körđum. Perwerdigar: «Bularning igisi yoq, bularning herbiri tinch-aman öz öyige qaytsu» dédi, — dédi. **17** Israilning padishahi Yehoshafatqa: — Mana, men silige «U méning toghramda qutluqni emes, belki haman balayi'apetni körsitip bésahret bérivid», démigenmid? — dédi. **18** Mikaya yene: — Shunga Perwerdigarning sözini anglichin; men Perwerdigarning Öz textile olturghanlıqini, asmanning pütküls qoshunliri uning yénida, ong we sol teripide turghanlıqini körđum. **19** Perwerdigar: «Kim Aħabni Giléadtili Ramotqa chiqip, shu yerde halak bolusħqa aldaydu?» — dédi. Birsi undaq, birsu mundaq déyishti; **20** shu waqitta bir roh chiqip Perwerdigarning alidda turup: «Men bérip alday» dédi. Perwerdigar uningdin: «Qandaq usul bilen ałdaysen?» dep sorıwidi, **21** u: «Men chiqip uning hemme peyghemberlirining aghzha yalghanchi roħi saldi; Perwerdigar séning toghrangda balayi'apet körsitip sözlidi» — dédi. **23** Shuni anglap Kenanahning oghli Zedekiya keliż Mikayaning kachitħa birni sélip: — Perwerdigarning Rohi qaysi yol bilen mendin ötüp sanga söz qilishqa bardi?! — dédi. **24** Mikaya jawab bérip: Özungni yosħurush üchħün ichkiridiki öyge yūġiġen künide shuni körisen, dédi. **25** Israilning padishahi emdi: — Mikayani élip qayturup bérip, sheher hakimi Amon bilen padishahnning oghli Yoashqa tapshurup, **26** Ulargħa tapilap: «Padishah mundaq deydu: — Uni zindar'għa solap men tinch-aman yénip kelgħuchlik qiy nap, nan bilen suni az-az bérip turungħar» — dengħlar, dep buyrudi. **27** Mikaya: — Eger sen heqiqeten tinch-aman yénip kelseng, Perwerdigar méning wasitem bilen söz qilmighan bolidu, dédi. Andin u yene: — Ey jamaet, herbiringħar angħħingħar, dédi. **28** Israilning padishahi bilen Yehudaning padishahi Yehoshafat Giléadtili Ramotqa chiqti. **29** Israilning padishahi Yehoshafatqa: — Men bashqa qiyaptekke kirip jengge chiqay; sili bolsila öz kiyimlirini kiyip chiqsila, dédi. Israilning padishahi bashqa qiyapet bilen jengge chiqti. **30** chünki shundaq boldiki, Suriyening padishahi jeng harwisi serdarlirigha: — Chongħiri yakki kiechikli bernal emes, peqet Israilning padishahi bilen soquşhungħar, dep buyrudi. **31** We shundaq boldiki, jeng harwilirining serdarliri Yehoshafatni

körgende: — Uni choqum Israilning padishahi dep, uningga oliship hujum qilmaqchi boldi; lékin Yehoshafat peryad kötürdi, Perwerdigar uningga yarden berdi. Xuda ularni uningdin yiraqlashturdi; **32** chünki shundaq boldiki, jeng harwilirining serdarli uning Israilning padishahi emeslikini körgende uni qoghlimap, burulup kétip qélshti. **33** Emma bireylen qarisighila bir oqya étiwidi, oq Israilning padishahining sawutining mürisidin töwenki uliqidin ötüp tegdi. U harwikéshige: Harwini yandurup méni septin chiqarghin; chünki men yaridar boldum, dédi. **34** U künü jeng barghanséri qattiq boldi. Padishah kechkiche Suriylarning udulida öz jeng harwisigha yolinip öre turdi. Kün pétsishi bilen u öldi.

19 Yehuda padishahi Yehoshafat aman-ésen Yérusalém diki ordisiga qaytip keldi. **2** Aldin körgüchi Hananining oqli Yehu padishah Yehoshafatning aldiga chiqip: — Séning rezillerning yardımide bolup, Perwerdigargha öch bolghanlarni söyining durusmu? Shu sewebtin Perwerdigarning ghezipi béschingha chüshidighan boldi. **3** Halbuki, sen asherah butlirini zémindin yoqitip tashlighining we Xudani izdeshek niyet qilghining üchün sendimu yaxshiliq tépildi, dédi. **4** Yehoshafat Yérusalémda olturnatti; kényki waqtılarda u xelq arisigha chiqip, Beer-Shébadin tartip Efraim taghlirigiche seper qilip, xelqni towa qildurup ata-bowlirining Xudasi Perwerdigarga yandurdi. **5** U yene Yehuda tewesidiki barlıq qorghanlıq sheherlerde soraçchilarни teyinlidi; **6** u soraçchilarha: — Öz qilghanliringlarga éhtiyatchan bolunglar; chünki silerning hökümleri chiqirishinglar insan üchün emes, belki Perwerdigar üchündür; siler hökümleri chiqarghininglarda u choqum siler bille bolidu. **7** Emdi Perwerdigarning wehimisi köz aldinglarda bolsun; öz qilghanliringlarga éhtiyatchan bolunglar; chünki Perwerdigar Xudayimizda naheqliq yoq, yüz-xatir qılısh yoq, para yéyishmu yoqtur, dédi. **8** Yehoshafat Lawiyardın, kahinlardın we Israil jemetylirining bashlıridin bezilerni Yérusalémga qayturup kélip, ularni Yérusalém dimu Perwerdigarning hökümlerini chiqirish we xelqning erz-dewalirini bir terep qılıshqa teyinlidi. **9** Yehoshafat ulargha: — Siler bu ishlarni Perwerdigarning qorqunchida bolup sadaqetlik bilen chin könglünglardin béjiringlar. **10** Herqaysi sheherlerde turidighan qérindashliringlarning aldinglarga élip kelgen barlıq erz-dewasi, meyli u xun dewasi bolsun, qanun-emr we höküm-belgilimiler toghrisidiki erz-dewa bolsun, ularning Perwerdigar alidda gunahkar bolup qalmasiqli üchün, shundaqla Perwerdigarning ghezipi öz bésinglarga we qérindashliringlarning bésigha kélip qalmasiqli üchün, ularni haman agħandurup turunglar; shundaq qilsanglar, gunahkar bolmaysiler. **11** Perwerdigarga teuelluq ishlarda silerni bash kahin Amariya bashquridu; padishahqa dair ishlarda, silerni Yehuda jemetining yolbashchisi Ismailning oqli Zebadiya bashquridu; silerning xizmitinglarda turidighan Lawiyalar bar. Jasarethlik bolup ishliringlarni qilinglar we Perwerdigar ishni durus qilgħuchilar bilen bille bolidu! — dédi.

20 Kényki waqtılarda shundaq boldiki, Moabiylar, Ammoniyalar we Maoniylardin beziliri birliship kélip Yehoshafatqa hujum qilishqa chiqtı. **2** [Chaparmenler] kélip Yehoshafatqa: — [Öltük] déngizning u qétidin, yeni Édomdin silige hujum qilghili zor bir qoshun chiqip keldi; mana, ular Hazazon-Tamarda, dédi (Hazazon-Tamar yene «En-Gedi» depmu atilidu). **3** Buni anglighan Yehoshafat qorqup, Perwerdigarni izdeshek niyet bagħlap, pütün Yehuda teweside «roza tutuhsimiz kérek» dep jakarlidi. **4** Yehudalar emdi Perwerdigardin yarden

tiligili yighthildi; xelq Yehudanıng herqaysi sheherliridin chiqip Perwerdigardin yardım tileske kéishti. **5** Yehoshafat Yehuda we Yérusalém diki jamaat arisigha chiqip, Perwerdigar öyining yéngi hoylisining alidda öre turup **6** mundaq dua qilip: — «I Perwerdigar, ata-bowlirilimizing Xudasi, Sen ertshe turghuchi Xuda, barlıq el-memliketlarning üstidin höküm sürgüči emesmiding? Séning qolung kück-quđretke tolghandur, héchkim Séni tosalmaydu. **7** I Xudayimiz, Sen bu zémindiki ahalini Öz xelqing Israillar aliddin qogħlap, uni Öz dostung İbrahimning neslige menggħiġli miras qilip bergen emesmiding? **8** Ular shu yerde turdi hem shu yerde Séning namingha atap bir muqeddesxanx sélip: **9** «Mubada bésheimizha birer balayı' apet kelse, meyli u qilich, jaza, waba, acharchiliq bolsun, qiyinchiliqtä qalghan waqtimizda, mushu öy, yeni Séning aldingda turup, Sanga murajiet qilsaq (chünki Séning naming mushu öydidur), Sen anglaysen we qutquzien» dégenidi. **10** Emdi mana, bu yerge Ammoniyalar, Moabiylar we Séir téghidikiler bésip kéliwatidul Ilgiri Israillar Misir zémindiden chiqqan chaghda Sen Israillarning ulargha tajawuz qilishiga yol qoymiganid; u chaghda Israillar ularni yoqatmay u yerdin aylinip ötken. **11** Emdi qara, hazır ularning yaxshiliqimizni qandaq yol bilen qayturmächi boluwaqtinqiňha! Ular bizni Sen bizże miras qilip bergen bu zémindin qogħlap chiqarmaqħi boluwaqid. **12** I Xudayimiz, Sen ularning üstidin höküm chiqarmassen? Chünki bizincen bizże hujum qilishqa kéliwatqan bu zor qoshun bilen qarşılıklaşhudek kückimiz yoq; néme qilishimiznu bilney qaldyu; lékin biznien közimiz Sanga tiklip turmaqtä» — dédi. **13** Bu chaghda pütün Yehuda xelqi, ularning quchaqtiki balılıri, xotun bala-chaqilirining hemmisi Perwerdigarning alidda turattı. **14** We shu peytte Perwerdigarning Rohi jamaetning otturisida turghan Lawiyardın Asafning ewladi bolghan Mattaniyaning chewrisi, Jeiyeħlning ewrisi, Binayaning newrisi, Zekerianing oqli Yahaziyele chüshti; **15** U: — I pütün Yehuda xelqi, siler Yérusalémda turuwaqtanlar we padishah Yehoshafat, qulaq sélinglar! Perwerdigar silerge mundaq deydu: — «Siler bu zor qoshundin qorqup ketmenglar we alaqzade bolup ketmenglar; chünki bu jeng silerninki emes, belki Xudanıng Öziningkidur. **16** Ete ulargha hujum qilishqa chiqinglar; mana, ular Ziz dawanidin chiqip kéliudu we siler ularni Yeruel chölini aliddiki jilħa ēghidza uchrītisiler. **17** Siler bu dörem jengde urushushulgħarning hajiti bolmaydu; peqet sepket tizilip turunglar, siler bille bolghan Perwerdigarning nijat-nusritini körüngrar! I Yehuda, i Yérusalém diki, qorqmangħar, alaqzadim bolup ketmenglar; ete ulargha hujum qilishqa chiqinglar, Perwerdigar choqu siler bille bille bolidu!» — dédi. **18** Bu gepni anglap Yehoshafat bésħini yerge tegħkizüp tizlandi we barlıq Yehuda xelqi hem Yérusalém diki Perwerdigar alidda düm yiqlip Perwerdigarga sejde qildi. **19** Kohat ewladi we Korah ewladi ichidiki Lawiyardın bolghanlar orunliridin turushup intayin kücklük awaz bilen Israillning Xudasi Perwerdigarni medhiyileshti. **20** Pütün xelq etisi qaqq seherde turup Tekoa chölige qarap atlanti; ular atlinip kétiwaqtqanda, Yehoshafat ornidin turup ulargha: — I Yehuda xelqi, i Yérusalém diki, gépime qulaq sélinglar! Xudayinlar Perwerdigargha tayininglar, choquq mezzut turghuzlisiler; Uning peyghemberlirige ishininglar, yolunglar choquq rawan bolidu! — dédi. **21** Andin u xelq bilen obdan meslihetliš, Perwerdigarning muqeddes beheywetlikini medhiyilep, Uningha atap għezel-küyéytidighan larni: «Siler Perwerdigargha rehmet-teshkékür étyingħar, chünki Uning özgermes muhebbti menggħiġliktur!» dep oqusħha teyinlep, qoshunning alidda mangdur. **22** Ular tentene qilip hemdusana

oqushi bilen, Perwerdigar Yehuda xelqige hujum qilishqa chiqqan Ammoniyalar, Moabiyalar we Séir téghidiklerge pistirma qoshunni ewetip, ularni tarmar qildurdi. **23** Shuning bilen Ammoniyalar bilen Moabiyalar Séir téghidiklerge hujum qilishqa ötti, ularni birini qoymay qiriwetti; ular Séir téghidikilerni qırıp tügetkendin kényin yene özliri bir-birini qırghan qilishqa chüshkenidi. **24** Yehudalar chöldiki közetzgahqa kélip shu zor qoshun terepke qarisa, mana qéchip qutulghan birmu adem yoq bolup, hemme yerni ölüük qaplap ketkenidi. **25** Yehoshafat özining ademliri bilen dushmanin olja bulang-talang qilishqa kelgende, ular ölüklər bilen bille nurghun mal-mülük we köp qimmetlik buyumlarını taptı. Ular salduruwalghanlırinin toliliqidin élip kitelmay qaldı; olja shunche köp bolghachqa, uni yighiwélishqa üch kün ketti. **26** Ular tötinchi künü Berakah jilgisigha yihilip, Perwerdigargha hemususana oqup mubareklidi; shunga u yer taki bügün'ge qeder «Berakah jilgisi» dep atılıp kelmekte. **27** Andin barlıq Yehudadikiler we Yérusalém dikiler Yehoshafatning bashlamchılıqida xushal-xuram bolup Yérusalémha qaytti; chünki Perwerdigar ularni dushmanenliri üstidin ghalib qılıp xushallıqqa chömdürgenidi. **28** Ular Yérusalémha tembur, chiltar we kanaylar chélip kélip, Perwerdigarning öyige kirdi. **29** Barlıq el-memliketler Perwerdigarning Israılning dushmanlirige qarşılık chiqıp jeng qılghanlıqını anglıghanda, Xudanıg wehimisi ularning üstige bastı. **30** Shuning bilen Yehoshafatning padishahlıqı tinch-asayıshiqa boldı; uning Xudasi uning töt etrapını tinch qılghanidi. **31** Shundaqa qılıp Yehoshafat Yehuda üstige höküüm sürdü. U textke chiqqan chaghda ottuz besh yashta idi; u Yérusalémda yigırme besh yıl seltenet qıldı. Uning anisining ismi Azubah bolup, u Shilhining qizi idi. **32** Yehoshafat qaymay atisi Asanıg yolidə ménçip, Perwerdigarning neziride durus bolghannı qıldı. **33** Peqet «yuqırı jaylar»la yoqitilmaghanidi; xelq téxiche köngüllirini ata-bowilirinin Xudasığha mayıl qılghanı. **34** Yehoshafatning qalghan ishlini bolsa, mana bashtın axırıghıce «Yehuda we Israıl padishahlırinin tarixnamısı» gha kırğıztılgıne «Hananiyanı oghlı Yehuning bayan sözləri» de pütülgendur. **35** Bu ishlardın kényin Yehuda padishahi Yehoshafat tola rezil ishlarnı qılghan Israıl padishahi Ahaziya bilen ittipaq tüzü. **36** Yehoshafat Tarshishqa baridıghan kémilerni yasashqa uning bilen shirkleshti; shu kémilerni ular Ezion-Geberde yasatti. **37** U chaghda Mareshahlıq Dodawahuning oghlı Eliézer Yehoshafatni eyiblep uningha bésahret bérüp: — Ahaziya bilen ittipaq tüzgining üchün Perwerdigar séning yasighanlıringi buzuwtétidu» dédi. Derweqe, kényki waqtılarda u kémiler buzghunchılıqqa uchráp Tarshishqa mangalmidi.

21 Yehoshafat ata-bowiliri arısida uxlıdi we «Dawut shehiri»de depne qılındı; oghlı Yehoram uning ornığha padishah boldı. **2** [Yehoramning] birnechche inisi, yeni Yehoshafatning Azariya, Yehiyel, Zekeriya, Azariyahu, Mikail we Shefatiyá dégen oghulları bar idi; ularning hemmisi Israıl padishahı Yehoshafatning oghulları idi. **3** Ularning atisi ularǵha surghun altun, kümüş we qimmetlik buyumlarnı, shundaqla Yehuda zémindiki birqanche qorghanlıq sheherini sowgha qıldı; peqet padishahlıqı bolsa, Yehoram chong oghlı bolghachqa, uningha berdi. **4** Yehoram atisining padishahlıq textige chiqıp hoquqını mustehkemlidi. Andin u barlıq inilirini, shundaqla Yehudadikı birqanche emeldarlarnı qılıchlap qetl qıldı. **5** Yehoram textke olturghinida ottuz ikki yashta idi; u Yérusalémda seküz yıl seltenet qıldı. **6** U Ahab jemetidiklerge oxshash, Israılning padishahları manghan yolda mangdı, chünki u Ahabning qızını emrigre alghanıdi; u Perwerdigarning neziride rezil bolghannı qıldı.

7 Biraq Perwerdigar Dawut bilen tüzgen ehdisi seweblik, Dawutqa we uning ewladlırığa menggi öchmeydighan bir chiragh qalduray dep, wede qılghını boyiche Dawutning jemetini yoq qılıp tashlashnı xalimidi. **8** [Yehoramning] seltenitidiki künlerde Édomlar Yehudadın ayrılip chiqıp, öz alıdığa özlirige hökümrənlıq qılıdığın bir padışah tiklidi. **9** Yehoram, serdarlırı we barlıq jeng harwiliri [Iordan deryasidin] ötüp, kéchide qozghılıp chiqıp, özlirini qorshiwalghan Édomıylarlıqha we jeng harwisi serdarlırığa hujum qılıp għalib keldi. **10** Halbuki, Édomıylar shuningdin étiwaren Yehudagħa qarşılık chiqıp, taki bügün'ge qeder Yehudanıg hökümrənlıqidin ayrılip turdi. Yehoram ata-bowilirinin Xudasi Perwerdigarnı tashħiġħiñi üchün Libnahliqlaremu shu chaghda uningħha qarşılık chiqıp uning qolidin ayrılip chiqti. **11** Uning üstige, Yehoram yene Yehudanıg tagħlirlida «yuqırı jaylar»ni yaqṣitip, Yérusalémda turuwtqanlarnı buzuqchılıqqa putħlashturdi, Yehudalarnımu shundaq azdurdi. **12** Shu waqtılarda Ilyas peygħember teripidin yézilgħan bir mektup Yehoramha tegdi, uningda mundaq déyildi: «Sénign bowang Dawutning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: «Sen atang Yehoshafatning yollırıda mangmay, shuningdek Yehuda padishahi Asanıgmu yollırını tutmay, **13** belki Israıl padishahlırinin yollırıda ménçip, Yehudalarni we Yérusalémda turuwtqanlarnı xuddi Ahab jemetidikiler buzuqchılıqlar qılghandek buzuqchılıqlarħa putħlashturħanlıq üchün, shundaqla atangning jemetidikilerni, yeni özüngdin yaxshi bolghan iniliringni qetl qılghining üchün, **14** Perwerdigar sénign xelqingni, xotun bala-chaqiliringni we barlıq mal-mülküngge alamet zor zerb bilen uridu. **15** U sénimu éghir wabalar bilen urup, üchey-bagħringni éghir késelge muptila qılıduki, késiling kündin kün'ge éghirlišip, ücheyliring ékip chiqidu» déyilgenidi. **16** Kéyinki waqtılarda Perwerdigar Filistilarning we Ċfiopiylerning yénidiki Ereblerning rohini Yehoramha qarşılık qozghatti. **17** Shuning bilen ular Yehuda zémindigha zerb qılıp bésip ötti we padishah ordisidiki barlıq mal-mülküni bulang-talang qılıp, oghulları bilen xotunlını tutqun qılıp élip ketti; ular kenji oghlı Yehoħazdin bölek oghullarınını qaldurmidi. **18** Bu weqedin kényn Perwerdigar Yehoramı urup, ücheylirini saqymas éghir késelge giriptar qıldı. **19** We shundaq boldiki, uning késili kündin-kün'ge éghirlišip, ikki yil waqt ötüşke az qalghanda, késellik tüpeylidin ücheyliri téshilip chüshti, u tolimu azablinip öldi; uning xelqi ata-bowilirini izzetlep ularħha xushbuq yaqqandek, uningħha héchqandaq xushbuq yéqip olturni. **20** Yehoram textke chiqqan chéghida ottuz ikki yashta idi; u Yérusalémda seküz yıl seltenet qıldı we u dunyadın ketkende héchkim uningħha qayghu-hesret chekmidi. Xalayiq uni «Dawut shehiri»ge depne qıldı, lékin padishahlar qebristanlıqığha depne qilmidi.

22 Yérusalémda turuwtqanlar Yehoramning kenji oghlı Ahaziyanı uning ornığha padishah qılıp tiklidi; chünki Erebler bilen bille bargħaqqa bésip kirgen qaraqħħilar Ahaziyaning akilirini qoymay öltürütwenkenidi. Shuning bilen Yehuda padishahi Yehoramning oghlı Ahaziya seltenet qıldı. **2** Ahaziya textke chiqqan chéghida yigırme ikki yashta idi; u Yérusalémda bir yil seltenet qıldı. Uning anisining ismi Atalija bolup, Omrining [newre] qizi idi. **3** Ahaziyamu Ahab jemetining yollırıga mangdi; chünki uning anisi uni rezillikke ündeytti. **4** U Ahab jemeti qılghinidek, Perwerdigarning neziride rezil bolghannı qıldı; chünki uning atisi ölgendin kényin Ahab jemetidikiler uni halakette élip baridıghan rezil nesiħħetlerni bérretti. **5** U ularning nesiħħitige egiship, Israıl padishahı

Ahabning oghli Yehoram bilen birlikte Giléadtilki Ramotqa béríp Suriye padishahi Hazaél bilen soqushti; shu chaghda Suriyler Yehoramni zeximlendürdi. **6** Andin Yehoram Ramahda Suriye padishahi bilen soquşqan chaghdíki jarahetlirini dawalitish üchün Yizreelge qaytti. Andin Yehoramning oghli Yehuda padishahi Azariya Ahabning oghli Yehoramning késel bolup qalghanlıqi sewebidin uni yoqlighili Yizreelge bardı. **7** Halbüki, Ahaziyaning Yehoramni yoqlighili barghini del özini halaketke élip baridighan, Xuda békítken ish idi. Chünki u barghandin kéyin Yehoram bilen birlikte Nimshining oghli Yehugha qarshi soqushushqa chíqtı. Mushu Yehu eslide Perwerdigarnı teripidin Ahabning jemetini yoqitish üçhün mesih qilin' ghanidi. **8** We shundaq boldiki, Yehu Xuda békítken hökümni Ahab jemetingin üstige yürgüzgen waqtida, u Yehudadiki emeldarlarnı we Ahaziyaning xizmitide bolghan qérindashlirining oghullırını uchrıtip, ularnı qoymay öltürüwetti. **9** Yehu Ahaziyanimu izdidi; kishiler uni tutuwaldi (u Samariyegi yoshorunuwalghanidi). Ular uni Yehuning alďigha apirip öltürdü. Ular uni depne qıldı, chünki kishiler: «Bu dégen Perwerdigarnı chin könglidin izdigen Yehoshafatning newrisidur» dégenidi. Ahaziyaning jemetide padishahlıqni qoliga alghudek birer adem qalmidi. **10** Emdi Ahaziyaning anisi Ataliya oghlining ölginini körğende, Yehuda jemetidiki barlıq shah neslini öltürtüşke qozghaldi. **11** Lékin padishahning qızı Yehoshébiyat öltürtüliş alıldı turghan padishahning oghullırının arisidin Ahaziyaning oghli Yoashni oghrılıqche élip chíqpı, uni we inik anisini yastuq-kırlık ambirığha yoshorup qoydı. Shundaq qılıp padishah Yehoramning qızı, (yeni Ahaziyaning singlisi), [bash] kahin Yehuyadaning xotuni Yehoshébiyat Yoashni Ataliya öltürüwetmisun dep Ataliyadın yoshorup qoydı. **12** Andin kéyin Yoash ular bilen Perwerdigarning öyide alte yil yoshorunup turdu; u chaghda Ataliya Yehuda zéminden seltenet qilatti.

23 Yettinchı yili, Yehoyada jasaretke kélép, Yerohamning oghli Azariya, Yehohananning oghli Ismail, Obedning oghli Azariya, Adayaning oghli Maaséyah we Zikrinig oghli Elishafat qatarlıq birqanche yüzbéshini chaqırıp ular bilen ehde tündü. **2** Ular Yehuda zémiminini arılap, Yehudadiki herqaysı sheherlerdin Lawiyarlarnı we Israildiki chong yolbashchilarını yighthı; ular Yérusalémha kelişti. **3** Pütükül jamaet Xudanıng öyide padishah bilen ehdileshti. Yehoyada ulargha: — Padishahning oghli Perwerdigarning Dawutning ewladlıri toghruluq wede qılghinidek choqum seltenet qılıdu. **4** Mana siler qılıshıngar kérék bolghan ish shuki: — Shabat künide pasibanalıq nöwiti kelgen kahinlар bilen Lawiyarlarning üchtin biri herqaysı derwazilarını muhapizet qilsun; **5** üchtin biri padishah ordisini, üchtin biri «Ul derwazisi»ni muhapizet qilsun; bashqınlarning hemmisi Perwerdigar öyining hoylilikridə bolsun. **6** Lékin kahinlär hem wezipe öteydighan Lawiyarlardın bölek héchkimni Perwerdigarning öyige kırğızmısun (kahin-lawıylar pak-muqeddes dep hésablın'ghachqa kirishige bolıdu). Bashqa xelqning herbiri Perwerdigar özige békítken jaylarnı közet qilsun. **7** Lawiyarlarning herbiri qoliga qorallırını élip padishahni orap tursun; öz meyliche muqeddes öyge kirishke urun'ghan herkim öltürülsün; siler padishah kirip-chíqpı yürgünide uning yénidin ayırmangalar, — dédi. **8** Lawiyalar bilen Yehudalarning hemmisi kahin Yehuyadaning barlıq tapılıghanlırını beja keltürüshti. Lawiyarlarning herbiri shabat künü nöwetchilikke kirgen we nöwetchiliktin chüshkenlerni öz yénida qaldurup qıldı; chünki kahin Yehoyada héchkimni nöwetchiliktin chüshüşke qoymıdı. **9** Andin Yehoyada kahin Dawut padishahning Perwerdigarning öyide saqlaqlıq

neyze we qalqan-siparlırları yüzbehşilargha tarqıtıp berdi. **10** U yene köpçilikni, herbiri qolıga öz neyzisini tutqan halda, ibadetxanıning ong teripidin tartıp sol teripigiche, qurban'gah bilen ibadetxanını boylap padishahning etrapıda turghuzdü. **11** Andin ular shahzadını élip chíqpı, uning bészigha tajní kiygüzüp, uningha guwahnämilerini béríp, uni padishah qıldı; Yehoyada we uning oghulları [xushbuy may bilen] uni mesih qıldı we «Padishah yashisun!» dep towlashti. **12** Ataliya xelqlerning chépiship yürgenlikini we padishahni teriplewätqanlıqını anglap, Perwerdigarning öyige kirip, köpçilikning arisesiga keldi. **13** U qarisa, mana padishah öyning derwazisida, tüwrürkning yénida turattı; padishahning yénida emeldarlar bilen kanaychilar tizilghanidi, barlıq yurtning xelqi shadlinip kanay chélibishi, neghchimiler herxil sazlarnı chélip, jamaetni bashlap medhiye oqutuwatatty. Buni körğen Ataliya kiyimlerini yirtip: — Asiyliq, asiyliq! — dep warqirdi. **14** Emma Yehoyada kahin qoshun'għa mes'ul bolghan yüzbéshiları chaqırtıp ularğha: — Uni sepliringlar ottorisidin sirtqa chiqiriwtinglar; kimdekim uningha egeshse qılıchlansun, dep buyrudi. Chünki kahin: — Uni Perwerdigarning öyi ichide öltürmenglar, dep éytqanidi. **15** Shuning bilen ular uningha yol boshitip berdi; u ordining «At derwazisi» bilen padishahning ordisiga kirkende [leshkerler] uni shu yerde öltürdü. **16** Yehoyada, pütükül jamaet we padishah birlikte: «Perwerdigarning xelqi bolayı» dégen bir ehdini tütüshti. **17** Andin barlıq xelq Baalning butxanisiga béríp uni buzup tashħidi; uning qurban'għalher bilen mebudsirini chéqip parepare qılıp, Baalning kahini Mattanni qurban'għalharnıg alidda öltürdü. **18** Andin kéyin Yehoyada kahin Perwerdigarning öyidiki barlıq mes'uliyetlerni Lawiy qebilisining kahinlirining qoliga tapshurdi. Kahinlarnı bolsa, eslide Perwerdigarning öyishiriga nöwet bilen qarashqa, Perwerdigargha atap köydürme qurbanlıq sunuşha Dawut teyinligendi. Ular qurbanlıqlarını Dawutning körsetmiliри boyiche, xusal-xuramlıq ichide negħme-nawa oqaghan halda Musagħa tapshurulħan Tewrat-qanunida pütülgħinidek sunuħħa mes'ul id. **19** [Yehoyada] yene Perwerdigar öyining herqaysı derwazilirığha derwaziwienlerni teyinlidiki, herqandaq isħħardin napak qilin'ghan ademler kırġiżiilemmetty. **20** U yene yüzbéshiliri, aqsōngekler, xelq ichidiki yolbashchilar we yurtning hemme xelqini bashlap kélép, padishahni Perwerdigar öyidin élip chüshüp, «Yuqriqi derwaza» arqılıq ordıgha ekirip, padishahlıq textige olthurghuzdü. **21** Yurtning barlıq xelqi shadlinatti; ular Ataliyanı qılıchlaph öltürgendin kéyin, sheher tinch bolup qaldı.

24 Yoash textke chiqqan chéghida yette yashta idi, u Yérusalémda qırıq yil seltenet qıldı. Uning anisining ismi Zibiyah bolup, Beer-Shébaliq idi. **2** Yehoyada kahin hayat künliride Yoash Perwerdigarning neziride durus bolghannı qillatti. **3** Yehoyada uningha ikki xotun élip berdi, u birqanche oghul-qız perzent kördi. **4** Shuningdin kéyin Yoash Perwerdigarning öyini qayta yaśiħish niyyitige keldi, **5** u kahinlarnı we Lawiyarlarnı yiqhip ularğha: — Xudayinglarning öyini onglitip turush tħichn Yehuda sheherlerike béríp, barlıq Israilliardın yilliq iane toplanglar; bu isħni tézdin béisirringlar! — dédi. Lékin Lawiyalar bu isħni béisirishke anche aldirap ketmidi. **6** Buni uqqan padishah básh kahin Yehoyadani chaqırtıp uningha: — Özliř némishqa Lawiyarlarga Perwerdigarning quli Musa Israıl jamaitige Xudanıng guwahlıqı saqlaqlıq chédır üçhün belgiligen bajni Yehuda we Yérusalém din élip kelişke buyrumidila? — dédi **7** (chünki eslide rezil xotun Ataliya we uning oghulları Xudanıng öyige bösüp kirip, Perwerdigarning öyidiki barlıq muqeddes

buyumlarni élip Baal butlirigha atap teqdim qiliwetkenidi). **8** Shuning bilen padishah buyruq chüshürüp, bir sanduq yasitip Perwerdigar öyining derwazisining sirtigha qoymazdi; **9** andin: «Xudanig quli Musa chölde Israillarning üstige békiten bajni yighip ekilip Perwerdigarha tapshurunglar» dégen bir uqturush Yehuda bilen Yérusalém teweside chiqirildi. **10** Barlıq emeldarlar we barlıq xelq xushal halda bajni ekilip sanduq tolghuche uningga tashlidi. **11** Lawiyalar pul sanduqini padishah bu ishqä mes'ul qilghan kishining aldigha ekelgende, ular baj pulining köp chüshkenlikini körse, andin padishahning katipi bilen Bash kahinining adimi kélép pul sanduqini öngötürüp quruqdighandin keyin, yene esli orniga apirip qoyatti. Herküni shundaq bolup turdi; nahayiti köp pul yighthildi. **12** Padishah bilen Yehoyada pulni Perwerdigar öyidiki ish bégirguchilerge tapshurdi; ular [buning bilen] Perwerdigarining öyini ongshash we eslige keltirüsh üchün tashchilar bilen yaghachchilarни, tömürchiler biley miskerlerni yallidi. **13** Ishlemchiler toxtimay ishlidi, ongshash ishi ularning qolida ongushluq élip bérildi; shundaq qilip ular Perwerdigarining öyini eslidiki ölcemlahiyesi boyiche yasidi, shundaqla uni tolimu puxta qilip yasap chiqti. **14** Ular ishni püttürgendin keyin éship qalghan pulni padishah bilen Yehoyadaning aldigha ekilip tapshurdi. Ular buning bilen Perwerdigarining öyi üchün herxil eswab-buyumlarni, jümlidin ibadet xizmitidiki herxil buyumlar, köydürme qurbanliqlarga munasiwtlik qacha-qucha, qazan-texsiler we herxil altun-kümüş bashqa buyumlarni yasatti. Yehoyadaning barlıq künnliride, ular Perwerdigarining öyide köydtürme qurbanliqni daim sunup turdi. **15** Yehoyada qérip, yashaydigan yési toshup oldi; u ölgén chaghda bir yüz ottuz yashta idi. **16** Ular uni «Dawut shehiri»de padishahlar qatarida depne qildi, chünki u Israilgha hem Xudagha we uning öyige nisbeten nahayiti chong töhpe körsetkeni. **17** Yehoyada ölgendin keyin Yehudadiki yolbashchilar padishahning aldigha kélép uningga bash urdi; padishah ular körsetken meslihetni maql kördi. **18** Ular ata-bowlirining Xudasi Perwerdigarining öyidin waz kéchip, Asherah we buttlarning qulluqiga kirishti. ularning bu gunahı seweblik Xudanining ghezipi Yehuda bilen Yérusalémlikilerning bésigha keldi. **19** Shundaq bolsimu, Perwerdigar ularni Özige yandurush üchün yenila ularning arisigha peyghemberlerni ewetti; bu peyghemberler gerche ularni agahlandurghan bolsimu, lékin ular yenila qulaq salmadi. **20** U chaghda Xudanig Rohi bash kahin Yehoyadaning oghli Zekeriyaga chüshti, u xelqninq aldida öre turup ulargha: — Xuda mundaq deydu: «Siler némissiq Perwerdigarining emirlirige xilaplıq qilisiler? Siler héch rawajliq körmeysiler, chünki siler Perwerdigarin waz kechtinglar we Umu silerdin waz kechti», — dédi. **21** Xalayıq [Zekeriyanı] öltürüşke qestidi; axır ular uni padishahning emri boyiche Perwerdigar öyining hoylisida chalma-kések qilip öltürüwetti. **22** Padishah Yoash Zekeriyaning atisi Yehoyadaning özige körsetken shepqitini yad etmek tüğül, eksiche uning oglolini öltürüwetti. Zekeriya jan tüzüsh aldida: — Perwerdigar bu ishni nezirige élip, uning hésabini alsun! — dédi. **23** Shu yılning axirida Suriyening qoshuni Yoashqa hujun qilip keldi; ular Yehudagha we Yérusalémgha tajawuz qilip kirip, xelq ichidiki yolbashchilarni öltürüp, ulardin alghan püttün urush gheniyetlerini Demeshq padishahining aldigha élip bardı. **24** Derweqe Siyriye qoshunidin peqet az bir qisim eskerler kelgen bolsimu, lékin Yehudalar ata-bowlirining Xudasi Perwerdigarin waz kechkenlikü üchün Perwerdigar chong bir qoshunni ularning qoligha tapshurdi; ular Yoashqa jaza ijra qildi. **25** Suriyeler Yoashni tashlap ketken chaghda (chünki u qattiq aghrip qalghanidi) uning öz xizmetkarliri

bash kahin Yehoyadaning oghlinine qéni üçhün intiqam élish kérék dep uni qestidi; ular uni kariwitidila öltürüwetti. U shu yol bilen oldi; kishiler uni Dawut shehiride depne qilghini bilen, biraq padishahlarning qebristanlıqicha depne qilmidi. **26** Uni qestigenler munular: — Ammoniy ayal Shimiyatning oghli Zabad bilen Moabiy ayal Simritning oghli Yehozabad idi. **27** Yoashning oghulları, uningga qaritilghan qattiq we nurghun agah besharetler, shundaqla uning Xudanig öyini yéngibashtın sélibeq dair ishliri «padishahlarning tezkiriliri» dégen kitabning izahlirigha pütlügendor. Yoashning oghli Amaziya uning orniga padishah boldi.

25 Amaziya textke chiqqan chéghida yigirme besh yashta idi, u Yérusalémda yigirme toqquz yil seltenet qildi. Uning anisining ismi Yehoaddan bolup, Yérusalémliq idi. **2** Amaziya Perwerdigarining neziride toghra bolghan ishlarni qildi, lékin püttün köngli bilen qilmidi. **3** We shundaq boldiki, u padishahlıqını mustehkemliwalghandin keyin padishah atisini öltürgen xizmetkarlını tutup öltürdi. **4** Lékin Musagha chüshürülgən qanun kitabida Perwerdigarining: «Ne atilarni oghulları üçhün ölüngə mehkum qılışqa bolmayıdu ne oghullarını atılırı üçhün ölüngə mehkum qılışqa bolmayıdu, belki herbiri öz gunahı üçhün ölüngə mehkum qılınsun» dep pütlügen emri boyiche, u öltürgichilerning balilirini ölümgə mehkum qilmidi. **5** Amaziya Yehudalarını yighip, jemetylrigę qarap püttün Yehudalarını we Binyaminlarnı mingbəshi we yüzbəshilar astığha bekitti; ulardın yigirme yashtın ashqanlarning sanını eliwi, jengge chiqalaydighan, qoligha neyze we qalqan alalaydighan xil leshkerdin üch yüz ming adem chiqti. **6** U yene bir yüz talant kümüş serp qilip Israıldın yüz ming batur jengchi yallıwaldı. **7** Lékin Xudanig bir adimi uning aldigha kélép: — I padishahim, Israil qoshunını özürlü bilen bille barghuzmighayla; chünki Perwerdigar Israillar yaki Efraimiyarning héchqayısı bilen bille emes. **8** Hetta sili chocum shundaq qilimen, baturame küresh qilimen désilimu, Xuda özürlüne düşmen aldida yiqtidu, chünki Xuda insan'ha yarden bérishkumu qadirdur, insanni yiqtishqimu qadirdur, dédi. **9** Amaziya Xudanig adimige: — Emise men Israilning yallanma qoshuniga bergen yüz talant kümüşni qandaq qilsam bolidu? — dep soriwidi, Xudanig adimi uningga: — Perwerdigar özürligę buningdinmu ziyyade köp bérishke qadirdur, dep jawab berdi. **10** Shuning bilen Amaziya Efraimdin özige keltürülgən yallanma qoshunni ayrip chiqıp, öylirige qayturuwetti; shu sewebtin ular Yehudalarha bek ghezelplinip, qattiq qehr ichide öylirige qaytip kétitsi. **11** Amaziya jasaritini urghutup, özinjing xelqini bashlap «Shor wadisi»ga bérüp Séirlardin on ming ademni yoqatti. **12** Yehudalar yene on ming ademni tirik tutuwélip, tik yarning léwigha apirip, yardin ittiwidi, ularning hemmisi pare-pare qilinip tashlandı. **13** Halbüki, Amaziya özi bilen bille jeng qilishqa ruxset qilmay qayturuwetken yallanma eskerler Samariyeden Beyt-Horun'ghiche bolghan Yehudanig herqaysi sheherlirige hujum qilip kirip üch ming ademni qırıp tashlidi hem nurghun mal-mülükni bulap ketti. **14** Lékin shundaq boldiki, Amaziya Édomiyarlarnı meghlup qilip qaytip kelgen chaghda u Séirlarlarning butlirinimu élip kélép, ularnı özü üchün mebûd qilip, ulargha bash urdi we ulargha xushbu yaqtı. **15** Shu sewebtin Perwerdigarining ghezipi Amaziyaghqa qozghaldi, U uning aldigha bir peyghemberni ewetti. Peyghember uningga: — Öz xelqini séning qolqundan qutquzalmığhan bu xelqning ilahlırinini zadi néme dep izdeysem? — dédi. **16** We shundaq boldiki, u padishahqa téxi söz qiliwatqanda, padishah uningga: — Biz séni padishahning meslihetchisi qilip tikligemnu? Qoy,

bu gépingnil Ölgüng keldimu néme? — dédi. Shuning bilen peyghember geptin toxtidi-de, yene: — Bu ishni qilghining hem nesihitimge qulaq salmighining üchün Perwerdigar séni yoqitishini qarar qildi, dep bilimen, — dédi. **17** Shuningdin kényin Amaziya meslihetliship, Israilning padishahi Yehuning newrisi, Yehoahazning oghli Yoashning alidigha elchilerni mangdurup: «Qéni, [jeng meydanida] yüz turane körüşheyli» dédi. **18** Israilning padishahi Yoash Yehudanining padishahi Amaziyahga elchi ewetip mundaq sözlerni yetküzdi: «Liwandiki tiken Liwandiki kédir derixige söz ewetip: «Öz qizingni oghlumgha xotunluqqa bergen!» — dédi. Lékin Liwandiki bir yawayi haywan ötüp kétiwétip, tikenni dessiwetti. **19** Sen derweqe Édomning üstdin ghelibe qilding; könglüngde öz-özüngdin meghrurlinip yayrap ketting. Emdi öyüngde qalghining yaxshi; némishqa beshingha kulpel keltütür, özüngni we özüng bilen Yehudani balagha yiqtisens?». **20** Emma Amaziya qulqa salmidi. Bu ish Xudadin keldi; chünki ular Édomning ilahlirini izdigenidi, Xuda ularni [Yoashning] qoliga chüshsun dep ene shundaq orunlashturghanidi. **21** Shuning bilen Israil padishahi Yoash jengje atlinip chiqti; ikki terep, yeni u Yehuda padishahi Amaziya bilen Beyt-Shemeshte, jeng meydanida yüz turane uchrashti. **22** Yehudanining ademliri Israillning ademliri teripidin tiripiren qilinip, herbiri öz öyige qéchip ketti. **23** Israel padishahi Yoash Beyt-Shemeshte Yehoahazning newrisi, Yoashning oghli Yehuda padishahi Amaziyanı esir qilip Yérusalémغا élip bardı; we u Yérusalémning sépilining Efraim derwazisidin tartip burjek derwazisighiche bolghan töp yüz gezlik bir bölikini örtüwetti. **24** Uxudaning öyide, Obed-Édom mes'ul bolup saqlawatqan we padishahning ordidisidiki xeznidin tépilghan barlıq altun-küümüş, qacha-quchilarını buliwaldı we képillik süpitide birnechche tutqunni élip Samariyege yénip ketti. **25** Israel padishahi Yehoahazning oghli Yoash ölgendin kényin, Yoashning oghli, Yehudanining padishahi Amaziya on besh yıl ömür kördi. **26** Amaziyaning qalghanı emellirli bolsa, mana ularning hemmisati bashtın axirighiche «Yehuda we Israil padishahiring tarixnamisi»da pütülgén emesmidı? **27** Amaziya Perwerdigardın waz kechkindan bashlapla Yérusalémda beziler uni qestleske kirishkenidi; shuning bilen u Laqish shehirigę qéchip ketti; lékin qestligüchiler keynidin Laqishqa adem ewetip, u yerde uni öltürdü. **28** Andin ular uni atlargha artip Yérusalémgha élip bardı. U Yérusalémda ata-bowlirining arisida «Yehudanining shehiri»de depne qilindi.

26 Yehudanining barlıq xelqi uning on alte yashqa kirken oghli Uzziyani tiklep, uni atisi Amaziyaning ornida padishah qildi **2** (padishah atisi ata-bowlirining arisida uxlichandin kényin, Élat shehiringi qaytidin yasap, Yehudaghı yene tewe qilghuchi del Uzziya idi). **3** Uzziya textke chiqqan chéghida on alte yash idi; u Yérusalémda jemiy ellik ikki yıl padishahlıq qıldı. Uning anisining ismi Yekoliya bolup, Yérusalémliq idi. **4** U atisi Amaziyaning barlıq qilghanlırlaridek Perwerdigarning neziride durus bolghanni qıldı. **5** Xuda bergen alamet körünüşler bilen yorutulghan Zekeriya Uzziyagha telim bergechke, u hayat waqtida Uzziya Xudani izdi; we u Perwerdigarnı izdigen künlerde Xuda uning ishlirini rawan qıldı. **6** U chiqıp Filistiylerge hujum qıldı we Gatning sépilini, Jabnehnинг sépilini we Ashodning sépilini chaqturuwetti. Yene Ashdod etrapida, shundaqla Filistiyler arisida birnechche sheher berpa qıldı. **7** Xuda uning Filistiyler we Gur-baälde turuwatqan Erebler bilen Maonlarga qarşılık urushigha yarden berdi. **8** Ammoniyalar Uzziyagha olpan töldi; Uzziya tolimu qudretlik bolup, nam-shöhriti taki Misirning chégrisighiche tarqaldi. **9** Uzziya Yérusalémđiki «Burjek

derwazisi»da, «Jilgha derwazisi»da we sépilning qayrilidighan yéride munarlar saldi we ularni ajayıp mustehkem qıldı. **10** U yene chöllerde birmunche közet munarlrını salghuzdi we köp quduqlarnı kolatti; chünki uning Shefelaḥ tüzlengligkeitte we eğızlikte nurghun charwisi bar idi; u yene tériqchiliqqa amraq bolghachqa, taghlarda we étiz-baghlarla [nurghun] baghwenlerni we üzümchilerni yallap ishletti. **11** Uzziyaning yene urushqa mahir qoshuni bar idi. Qoshun katip Jeiyel we emeldar Maaséyah éniqlighan san'għa asasen qisim-qisimlar boyiche bölünüp, padishahning serdarliridin biri bolghan Hananıyaning ýétekchili astida sep bolup jengge chiqatti. **12** Bu batur jengchiler ichidiki herqaysi jemet bashlırı jemiy ikki ming allelde yüz kishi idi. **13** Ularning ýétekchili astidiki qoshun jemiy üç yüz yetmish yette ming besh yüz bolup, hemmisi ishta qabil, jengde mahir idi, ular padishahqa yardemlişip dushmanıge hujum qilalaytti. **14** Uzziya pütkül qoshunidiki leshkerlirini qalqan, neyze, dobulgha, sawut, oqya we salghilar bilenmu qorallandurghanidi. **15** U yene Yérusalémda ustilar ijad qilghan oq bési we yogħan tashlarni atquchi iż-żukiñilerni yasitip, ularni sépil munarlrığha we burjeklirige orunlashturghanidi. Uning nam-shöhriti yiraq-yiraqlargha ketkenidi, chünki u alamet yardemlerge érishkechke, karamet qudret tappqanidi. **16** Lékin u kūcheygendifin kényin, meghrurlinip ketti we bu ish uni halaketke élip bardı. U Xudası Perwerdigargħa itaetsizlik qilip, xushbuygħa üstide xushbuy yaqimen dep Perwerdigarning öyige kirdi. **17** Kahin Azariya bilen Perwerdigarning bashqa kahinliridin seksen ezimet uning arqidin kirdi; **18** Ular padishah Uzziyani tosus: — I Uzziya, Perwerdigargħa xushbuy yéqish sanga tewe ish emes, belki xushbuy yéqishqa muqeddes xizmetke atalghan kahinlar bolghan, Harunning ewladlirigha mensuptur; muqeddesxanidin chiqqin, chünki itaetsizlik qilip qoydung; sen Xuda Perwerdigardin izzet tapalmaydīghan bolup qalisen, dédi. **19** Uzziya qattiq għeżeplendi; u xushbuy yaqqili turghan halette, qolida bir xushbuydann tutup turatti; u Perwerdigarning öyidiki xushbuygħahnning yénida turup kahinlargħa għeżepliniwatqan chaghda, kahinlarning alidli unaq pishanisiga maxaw ḥorlep chiqti. **20** Bash kahin Azariya bilen bashqa kahinlar qarisa, mana, birlindla uning pishanisiga maxaw ḥorlep chiqqanidi; ular derhal uni chiqirwetishke itterdi; u özimu chiqip kétishke aldirridi, chünki Perwerdigar uni urghani. **21** Padishah Uzziyani taki ölgħe maxaw késili chirimiwalid; u maxaw késili bolghachqa, ayrim bir öyde turdi; shuning bilen u Perwerdigarning öyige kirishtin mehrum qilindi. Uning oghli Yotam ordining ishlirini bashqurup, yurt soridi. **22** Uzziyaning bashqa emellirli bolsa bashtin axirighiche Amozing oghli Yeshaya peyghember teripidin yézip qaldurulghandur. **23** Uzziya özining ata-bowliri arisida uxlid; beziler: — «U maxaw bolghan adem» dégechke, u ata-bowliri qatarida yatquzulghan bolsimus, padishahlar qebristanlıqicha tewe [chetrek] bir yerlikke depne qilindi. Andin oghli Yotam uning orniga padishah boldi.

27 Yotam textke chiqqan chéghida yigırme besh yaşta idi; u Yérusalémda on alte yil seltenet qıldı; uning anisining ismi Yerusha bolup, Zadokning qizi idi. **2** U atisi Uzziyaning barlıq qilghanlırlaridek Perwerdigarning neziride durus bolghanni qıldı (lékin u Perwerdigarning muqeddesxanisiga kirmidi). Lékin xelq yenila buzuq ishlarnı qiliwerdi. **3** Perwerdigar öyining yuqırıqi derwazisini yasatquchi Yotam idi; u yene Ofeldiki sépildimu nurghun qurulushlarnı qıldı. **4** U Yehudanining tagħliq rayonida sheherlerni bina qıldı, ormanlıqlardim u qel'e-qorghanlar we közet munarlrını yasatti. **5** U Ammoniyarning padishahı bilen urush qilip ularni yengdi; shu yili Ammoniyalar

uningha üch talant kümüssü, ming tonna bughday, ming tonna arpa olpan berdi; Ammoniyalar ikkinchi we üchinchi yilimi uningha oxshash olpan élip keldi. **6** Yotam Xudasi Perwerdigar alida yollarini toghra qilgini üchün qurdetapti. **7** Yotamning qalghan ishliri, jümlidin qilghan jengliri we tutqan yollarining hemmisi mana «Yehuda we Israil padishahlirining tarixnamisi»da pütülgendur. **8** U textke chiqqan chéghida yigirme besh yashta idi; u Yérusalémnda on alte yil seltenet qildi. **9** Yotam ata-bowiliri arisida uxldi we «Dawutning shehiri»ge depne qilindi; oghli Ahaz uning ornigha padishah boldi.

28 Ahaz textke chiqqan chéghida yigirme yashta idi; u Yérusalémnda on alte yil seltenet qildi. U atisi Dawutqa oxshash Perwerdigarning neziride durus bolghanni qilmay, **2** Belki Israillning padishahlirining yoligha kirip mangdi; u hetta Baallargha atap mebudlarni quydurdi; **3** Perwerdigar Israillar zéminidin heydep chiqqarghan ellerning yirginchlik gunahlarini dorap, Hinnom jilghisida küje köydürdi, özining perzentilirini ottin ötküzüp köydürdi; **4** Yene «yuqiri jaylar»da, dönglerde we herqaysi kökergen derex astida köydürme qurbanliq qildi we küje köydürdi. **5** Shunga, uning Xudasi Perwerdigar uni Suriye padishahining qoligha tapshurdi; Suriyler uni tarmar keltürüp, Yehudadin nurghun xelqni tutqun qilip Demeshqqe élip ketti. Xuda yene uni Israil padishahining qoligha tapshurdi, Israil padishahi [Yehudada] chong qirghinchiliq élip bardi. **6** Remaliyaning oghli Pikah Yehudada bir kün ichide bir yüz yigirme ming ademni öltürdi, ularning hemmisi ezimetler idi; buning sewebi, ular ata-bowilirining Xudasi Perwerdigardin waz kechkenidi. **7** Zikri isimlik bir Efraimiy ezimet bar idi; u padishahning oghli Maasiyahani, ordining bash ghojidari Azrikam we padishahning bash wezizi Elkanahni qetl qildi. **8** Israillar öz qérindashliridin ikki yüz ming ayal, oghul-qiz balilarini tutqun qilip élip ketti; ular yene Yehudadin nurghun urush gheniyetlirini bulang-talang qilip Samariyege eketti. **9** Lékin u yerde Perwerdigarning Oded isimlik bir peyghembiri bar idi; u Samariyege qaytip kelgen qoshunning aldigha chiqip ularغا: — Qaranglar, ata-bowanglarning Xudasi Perwerdigar Yehudalarini achchiqida silerning qolunglarga tapshurdi we siler pelekke yetken qehrigezepl bilen ularni öltürdüngilar. **10** Emdi siler yene Yehudalar bilen Yérusalémliqlarni mebjuriy özünglarga qul-didek qilmaqchi boluwatisiler. Lékin siler özünglarmu Xudayinglar Perwerdigar alidda gunah-itaetsizlikler ötküzunglарgħu? **11** Emdi gépime qulaq sélinglar! Qérindashliringlardin tutqun qilip kelgenlerni qayturuwetinglar, chünki Perwerdigarning qattiq ghezipi bëshinglarga chūshey dep qaldi, dédi. **12** Shuning bilen Efraimlarning birqanche yolbashchiliri, yeni Yohananning oghli Azariya, Meshillimotning oghli Berekiya, Shallumning oghli Hezekiya we Hadlayning oghli Amasa qozghilip chiqip jengdin qaytip kelgen qoshunni tosuwélip **13** ulargħa: — Bu tutqunlarni bu yerge élip kirsenglar bolmaydu; bizning Perwerdigarning alidda gunahimiz turup, yene téximu köp gunahlar we itaetsizliklerni aynitmaqchimusiler? Chünki bizning itaetsizlikimiz hélimu intayin éghirdur, Israillning bëshiga otluq qehr-ghezeb chūshey dep qaldi, dédi. **14** Shuning bilen leshkerler tutqunlar bilen urush gheniyetlirini yolbashchilar we pütük jamaet alidda qaldurup qoydi. **15** Yuqirida ismi tilgha élin'ghan kishiler qozghilip, tutqunlarni bashlap chiqtı, urush gheniyetliri ichidin kiyim-kéchek we ayaghlarini ularning arisidiki barlıq yalingach, yalang ayagh turghanlarga kiygüzüp, hemmisini yémek-ichmek bilen ghizalandurdi, üstibashlirini maylidi, barlıq ajizlarni esheklerge mindürüp, hemmisini «Xorma derexliri shehiri»

dep atilidigan Yéríxogha, öz qérindashlirining qéshiga apirip qoydi, andin Samariyege qaytti. **16** Bu chaghda Ahaz padishah Asuriyening padishahlirigha yarden tilep adem ewetti, **17** chünki Édomiyalar yene Yehudagha hujum qilip nurghun ademni tutqun qilip ketkenidi. **18** Filistiylermu Shefelah tüzenglikidiki we Yehudaning jenubidiki sheherlerge tajawuz qilip kirip, Beyt-Shemesh, Ajalon, Gederot, Sokoh we Sokohqa tewe yéza-qishlaqlarni, Timnah we Timnahqa tewe yéza-qishlaqlarni, Gimzo we Gimzogha tewe yéza-qishlaqlarni ishghal qilip, shu yerlerge jaylashqanidi. **19** Perwerdigar Yehudaning padishahi Ahaz tüpeylidin Yehudani xorluqqa qaldurdi; chünki Ahaz Yehudanitaetsilikke ézıqturdi we özı Perwerdigargħa éghir asiyliq qildi. **20** Asuriyening padishahi Tiglat-Pilneser derweqe uning yénigha keldi, lékin yarden bérishning ornigha, uningha köp awarichiliklerni keltürdi. **21** Chünki Ahaz Perwerdigarning öyidin, padishahnning ordisidin, shundaqla emeldarlarning ölyridin köp mal-dunyani chiqirip, Asuriye padishahigha bergen bolsimu, lékin uningha héch paydisi bolmadi. **22** Mushundaq intayin müshkü peytte bu padishah Ahaz Perwerdigar aldida téximu éghir qebihlikke chöküp ketti. **23** U özini meghlup qilghan Demeshqning ilahlarigha qurbanliq sundi, chünki u: «Suriyening padishahlirining ilahlari ulargha yarden qildi, shunga menmu ulargha qurbanliq sunup, ularni mangimu yarden bérividhan qilimen» dédi. Lékin eksiche bu butlar uning özini, shundaqla barlıq Israillarni halakethé élip bardi. **24** Ahaz Perwerdigarning öyidiki eswab-buyumlarni yiqhip élip chiqip, ularni késip-ézip pare-pare qiliwetti; we Perwerdigarning öyining derwazilirini péchetliwetti. Hem özü üchün Yérusalémning herbir doqmushida qurban'għalarni salghuzdi. **25** U yene Yehudaning herqaysi sheherliride bashqa ilahlargħa xushbuy yéqish üchün «yuqiri jaylar»ni salghuzdi, shundaq qilip ata-bowilirining Xudasi Perwerdigarning għezipi qozgħaldi. **26** Mana, uning qalghan ishliri, jümlidin barlıq tutqan yollorri bashtin-axirighie «Yehuda we Israil padishahlirining tarixnamisi»da pütülgendur. **27** Ahaz ata-bowiliri arisida uxldi; kishiler uni Yérusalém shehirige depne qildi, lékin uni Israil padishahlirining qebristanliqigha depne qilmidi. Oghli Hezekiya uning ornigha padishah boldi.

29 Hezekiya textke chiqqan chéghida yigirme besh yashta idi; u Yérusalémda yigirme toqqu yil seltenet qildi. Uning anisining ismi Abiya bolup, Zekerianing qizi idi. **2** [Hezekiya] atisi Dawut barlıq qilghanliridek, Perwerdigarning neziride durus bolghanni qildi. **3** U textke chiqqan birinchi yilining birinchi éyida Perwerdigar öyining derwazilirini acheturup, yéngibashtin yasatti. **4** U kahinlar bilen Lawiylarni [Xudaningu öyige] chaqirip kēlip, [al dinqi] hoylisining meydanining sherq teripige yiqhip, **5** ularغا: — I Lawiylar, gépime qulaq sélinglar; özünglarni Xudagħha atap pakizlangħar we ata-bowanglarning Xudasi Perwerdigarning öyini uningha muqeddes qilip pakizlangħar, muqeddesxanidin barlıq paskina nersilerni chiqirip tashlangħar. **6** Chünki bizning ata-bowilirimiz asiyliq qilip, Xudayimiz Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilip, Uningdin waz kechti, Perwerdigarning turalghusidin yúzini örüp, Uningħha arqini qildi. **7** Ular awnanning ishklinikini étiwetken, chiraghlarini öchħuriwetken, xushbuy yaqmīgħanidi we muqeddesxanida Israillning Xudasığħa héch köydürme qurbanliqlarni sunnaydighan bolup ketkenidi; **8** Shu sewebtin Perwerdigarning għezipi Yehuda bilen Yérusalém dikilerning üstige chūshüp, xuddi öz köztungħar bilen körüp turghiningar dekk, ularni deħshetke sēlip, weħi meħġi bulushqa hem zangħaq qilip ush-ush qilinidighan obyékktke aylandurup qoydi. **9** Shu sewebtin ata-bowilirimiz qilich astida qaldi; oghul-qizlirimiz we xotunlirimiz tutqun qilindi.

10 Emdi men Israelning Xudasi bolghan Perwerdigarning ghezipining bizdin yandurulushi üçhün, Uning bilen ehdilishish niyitige keldim. **11** I balilirim, ghapil bolmanglar; chünki Perwerdigar silerni Öz alidida turup xizmitide bolushqa, Uning xizmetkari bolup xushbuy yeqishqa tallighan, dédi. **12** Shuning bilen Lawiylardin töwendikiler ornidin turup otturigha chiqtı: — Kohatlardin bolghan Amasayning oghli Mahat we Azariyaning oghli Yoél, Merarilardin Abdining oghli Kish, Yehallelelning oghli Azariya, Gershonlardin Zimmahning oghli Yoah, Yoahning oghli Éden, **13** Elizafanning ewladliridin Shimri bilen Jeiyel, Asafning ewladliridin Zekeriya bilen Mattaniya; **14** Hémanning ewladliridin Yehiyel bilen Shimey, Yedutunning ewladliridin Shémaya bilen Uzziyeller. **15** Ular qérindashlirini yighip, özlirini [Xudagha] atap paklidi, padishahnning tapshuruq, Perwerdigarning emri boyiche Perwerdigarning öyni pakizlashqa kirdi. **16** Kahinlar Perwerdigarning öyniñ ichkirisige pakizlashqa kirdi; ular Perwerdigarning muqeddes jayidin tapqan barlıq napak-nijis nersilerni Perwerdigar öyining hoylisiga toshup chiqtı; andin ularni Lawiyalar élip chiqip, [sheher sirtidiki] Kidron jilghisiga apirip tökti. **17** Ular birinchi ayning birinchi künidin bashlap, öyni qaytidin Xudagha atap pakizlashqa kiriship, sekkzinchı künü Perwerdigar öyining aywiniga chiqtı; ular [yene] sekkiz kün waqt serp qılıp Perwerdigar öyni pakizlap, birinchi ayning on altinchı künigę kelgende ishni tügettı. **18** Andin ular Hezekiya padishahning alidiga kirip: — Biz Perwerdigarning pütüköl öyni, jümlidin köydürme qurbanlıq qurban'gahini we uningdiki barlıq qacha-qucha, eswablarnı, «teqdım nan» tizlidigha shireni we shire üstidiki barlıq qacha-qucha, eswablarnı pakizliwettuq; **19** Ahaz padishah texttiki chéghida asılıq qılıp tashliwetken barlıq qacha-qucha, eswablarnı teyyarlap tex qılıp, pakizlap qoyduq; mana, ular hazır Perwerdigarning qurban'gahi alidiga qoyuldi, dédi. **20** Hezekiya padishah etigende tang seher ornidin turup sheherdiki emeldarlarnı yighip Perwerdigarning öyige chiqtı. **21** Ular padishahlıq üçhün, muqeddesxana we pütün Yehudalar üçhün gunah qurbanlıqi qılıshqa yette buqa, yette qochqar, yette qoza we yette téke élip keldi; [padishah] Harun ewladliridi bolghan kahinlarga bularnı Perwerdigarning qurban'gahiga sunushni buyrudi. **22** Ular buqılları boghzuldı, kahinlar qénini élip, qurban'gahqa septi; andin ular qochqarlanımu boghzulap, qénini qurban'gahqa septi; qozıllanımu boghzulap, ularning qéninimu qurban'gahqa septi. **23** Axırıda gunah qurbanlıqi qılınidıghan tékilerini padishah we jamaet alidiga ýétilep kéliwidi, [padishah we jamaet] qollırını tékiler üstige qoyushti. **24** Kahinlar tékilerini boghzulap, qénini barlıq Israillarning gunahı üçhün kechürüm-kafaret süpitide qurban'gahqa septi; chünki padishah: «Köydürme qurbanlıq we gunah qurbanlıqi barlıq Israillar üçhün sunulsun» dégenidi. **25** Padishah yene Lawiyalarnı Perwerdigar öyide Dawutning, [Dawut] padishahnning alidin körgüchisi gadning we Natan peyghemberning buyrughnidek jangjang, tembur we chiltar qatarlıq sazlarnı tutup, sep bolup turushqa teyinlidi (chünki eslidi bu emr Perwerdigardin, öz peyghemberlinining wastisi bilen tapilan'ghanidi). **26** Shuning bilen Lawiyalar Dawutning sazlárını, kahinlar kanaylarnı tutqan halda turushti. **27** Hezekiya köydürme qurbanlıq qurban'gah üstige sunulsun, dep buyrudi. Köydürme qurbanlıq sunulghan haman, Perwerdigarga atalghan neghme-nawa qılınishqa, kanaylar chélinishqa we Israelning padishahı Dawutning sazları tengkesh qılınishqa bashlıdi. **28** Pütüköl köydürme qurbanlıq ötküzülüp bolghuche, pütüköl jamaet sejdige olтурushti, neghme-nawachilar neghme-nawa qilishi, kanaychilar kanay chélip turdi. **29** Köydürme qurbanlıq ötküzülüp bolghanda,

padishah we uning bilen hazır bolghanlarning hemmisi tizlinip sejde qilishi. **30** Hezekiya padishah we emeldarlar yene Lawiyalarga Dawutning we alidin körgüchi Asafning shéirliri bilen Perwerdigargha Hemdusana oqushini buyrudi; shuning bilen ular xushal-xuramlıq bilen Perwerdigargha hemdusana oqushup, bash égip sejde qilishi. **31** Hezekiya: — Siler emdi özüngarnı Perwerdigargha muqeddes bolushqa bégishlighanikensiler, aldığa kelinglar, qurbanlıqlar, teshekkür qurbanlıqlarını Rebning öyige keltürüp sununglar, déwidı, jamaet qurbanlıqlar we teshekkür qurbanlıqlarını keltürüşti; xalıghanlar köydürme qurbanlıqını keltürüşti. **32** Jamaet élip kelgen köydürme qurbanlıqlar töwendikiche: — yetmiş buqa, yüz qochqar, ikki yüz qoza; bularning hemmisi Perwerdigargha atap köydürme qurbanlıqlıqqa ekilin'genidi. **33** Bulardin başqa Perwerdigarga atalghan alte yüz buqa, üch ming qoyma bar idi. **34** Kahinlar bek az bolghachqa, köydürme qurbanlıq mallırıning térisini soyushqa tilgürelmeytti; shunga Lawiy qérindashlıri taki mallar soyulup bolghuche hem bashqa kahinlar özlerini [Xudagha] atap paklap bolghuche yardımleshti (chünki Lawiyalar özlerini [Xudagha] atap paklash ishida kahinlarga nisbeten bekrek ixlasmış idi). **35** Uning üstige köydürme qurbanlıqlar nahayiti köp idi, shundaqla inaqlıq qurbanlıqlarının méyi we köydürme qurbanlıqlarha qoshulghan sharab hediylirrimu nahayiti köp idi. Shundaq qılıp Perwerdigar öyidiki ibadet xizmetliri yéngibashtın eslige keltürüldi. **36** Xuda Öz xelqige bu ishlarnı orunlashturghanlıqı üçhün Hezekiya we pütüköl xelq tolimu xushal bolushti; chünki bu ishlar bek tézla békirilip bolghanidi.

30 Hezekiya pütün Israelgħa we Yehudagħa adem ewetip hemde Efraimlar bilen Manasseħlerge xet yézip, ularni Israelning Xudasi bolghan Perwerdigarni séghinip «ötüp kétish héjti»ni ötküzüş üçhün Yérusalémha, Perwerdigarning öyige yighilishni chaqirdi **2** (Padishah, emeldarlari we Yérusalémdiki barlıq jamaet bilen bille meslihetliship, ikkinchi ayda ötüp kétish héjtin ötküzeyli dep qarargħa kéishti. **3** Lékin paklan'ghan kahinlar yéтиħmigechke, xelqmu Yérusalémha yighilip bolmighachqa, héjtni waqtida ötküzelmidi). **4** Padishah we pütüköl jamaet bu pilanni nahayiti yaxshi boptu, dep qaridi. **5** Shuning bilen ular pütüköl Israelning Beer-Shébadin Dan'għiche barlıq xelqini Yérusalémha kéisip, Israelning Xudus Perwerdigarni séghinip ötüp kétish héjtin ötküzüşke chaqriqname ewetelyi, dep békitti; chünki ular héjtni uzun waqtılardın buyan pütilgen belgilime boyiche ötküzülmigenidi. **6** Chaparmenler padishah bilen emeldarlarning xetlirini élip, pütün Israel we Yehuda yurtini kézip, padishahnning yarlıqi boyiche mundaq xewerni jakarlıdi: «I Israillar, Ibrahim, Ishaq we Israelning Xudasi bolghan Perwerdigargħa yénip kelinglar, shundaq qilsanglar U Asuriye padishahlirining changgilidin qutulghan qaldingħarring yénigha yénip kélidu. **7** Ata-bowanglar we qérindishingħargħa oxhash bolmanglar; ular öz ata-bowliriring Xudasi Perwerdigargħa asılıq qilgħaqħha, U xuddi siler kōrgendek ularni xarabichilikke tapshurghan. **8** Ata-bowangħargħa oxhash boynungħarni qattiq qilmangħar; Perwerdigarning otluq ghezipining silerdin kötürüllip kétishi üçhün, emdi siler Perwerdigargħa békiningħar, U mengħżeże Ölige xas dep atighan muqeddesxaniga kéisip, Xudayinġlar bolghan Perwerdigarning xizmitide bolungħar. **9** Eger siler Perwerdigargħa qaytsangħar, qérindashliringħar we bala-chaqiliringħar özlerini tutqun qilgħanlarning alidha rehim-iltpatqa érisħip, bu yurtqa qaytip kélidu; chünki Xudayinġlar bolghan Perwerdigar shapaetlik we rehimliktur; siler Uning teripje ötsengħar, U silerdin yüz örumeypdu». **10**

Chaparmenler shehermu-sheher béríp, taki Zebulun'ghiche Efraim we Manassehning yurtlirini kézip chiqti; lékin u yerdikiler ularni zanglıq qılıp mesxire qilatti. **11** Halbüki, Ashir, Manasseh we Zebulunlardan beziliri özlerini töwen tutup Yérusalémha keldi. **12** Uning üstige, Xudaning qoli Yehudalarning üstide bolup, ularni bir niyette padishahning we emeldarlarning Perwerdigarning sözige asasen chiqarghan emrini ishqqa ashurushqa bir jan bir dil qildi. **13** Shuning bilen ikkinchı ayda nurghun kishiler pétir nan héytini ötküzüş üchün Yérusalémha yighilghanidi; toplan'ghan xelq zor bir türküm adem idi. **14** Ular qozghilip Yérusalém shehiri diki qurban'gahlarnı búzup yoqitip, isriqqahınlarnı élip chiqıp, Kidron jılıgħisiga apırıp tashħidi. **15** Ular ikkinchı ayning on tötinchi künü ötpük kétish héytığha atalghan [qozılarnı] soydı. Kahinlar bilen Lawiyalar buningħha qarap xijil bolup, özlirları [Xudagħa] muqeddes bolusħaq paklär, köydürme qurbanliqları Perwerdigarning öýige élip kéishtti. **16** Ular Xudanıng adimi bolghan Musagħa chūshürülgen Tewrat qanuniga asasen, belgilime boyiche öz orunlirığha kélip turushti. Kahinlar Lawiyalarning qoldin qanni élip [qurban'għaqqa] septi. **17** Jamaet ichide paklinip bolmīgħanlar xeli bolghachqa, Lawiyalar paklammigraph barlıq kishilerning ornida ötpük kétish héytığha bégħishlan'ghan qozılarnı Perwerdigargħa atash üchün soyushqa mes'ul idi. **18** Chünki Efraim we Manasseh, Issakar we Zebulundin kelgen köpincisi, xeli köp bir türküm kishiler paklan turupla, Tewrat belgilimisige xiłap halda ötpük kétish héytığha atap soyluhan qoza göħslirini yéyishke kirishti; biraq Hezekiya ular heqqide dua qılıp: — Kimki öz ata-bowisining Xudasi bolghan Perwerdigarni chin köngħlidin izlesh niyitige kelgen bolsa, gerche ular muqeddesxaniga ait paklinish belgilimisige muwapiq pak qilinmisimu, méħriban Perwerdigar ularni epu qilghay, dédi. **20** Perwerdigar Hezekiyaning duasigha qulaq sēlip xelqni epu qildi. **21** Yérusalémda turuwaqtan Israillar pétir nan héytini yette kün shundaq xushalliq ichide ötküzdi; Lawiyalar bilen kahinlar her künü Perwerdigargħa atalghan medhiye sazli bilen Perwerdigargħa hemdusana oqushti. **22** Hezekiya Perwerdigarning weħiylirini chiħħendürħiše mahir Lawiyalħha ilħam béríp turdu; xelq yette kün héjt qurbanliqlarini yédi; ular inaqliq qurbanliqlarini sunup, ata-bowiliring Xudasi bolghan Perwerdigarni medhiyili. **23** Barlıq jamaet yene yette kün héjt ötküzüş togruluq meslihetlišhip, yene xushal-xuramliqqha chömgħen halda yette kün héjt ötküzdi. **24** Chünki Yehudanıng padishahi Hezekiya jamaetke ming buqa we yette ming qoy hediye qildi; emeldarlarmu jamaetke ming buqa, on ming qoy hediye qildi. Nurghun kahinlar özlirları [Xudagħa] atap paklidi. **25** Piiktül Yehuda jamaiti, kahinlar, Lawiyalar, Israıldin chiqqan barlıq jamaet, jümlidin Israilda turuwaqtan musapırlar hemde Yehudada turuwaqtan musapırlarning hemmisi alamet xushal bolushti. **26** Yérusalémni ghayet zor xushalliq keypiyat qaplıdi; chünki Israilning padishahi Dawutning oħgli Sulaymanning zamanidin buyan, Yérusalémda mundaq tentene bolup baqmīgħanidi. **27** Axirida Lawiyalardin bolghan kahinlar ornidin qopup, xelqqe bext-beriket tilidi; ularning sadasi Xudagħa anglandi, duasi asmanlарha, Uning muqeddes turalħusiga yetti.

31 Bu ishlarning hemmisi tügigendin kényin, bu yerde hazir bolghan Israillarning hemmisi Yehudanıng herqaysi sheherlirige béríp, u yerlerdiki «but tüwrükloerni chéqip, Asherah butlirini késip tashħiġetti; yene Yehuda we Binyamin zéminda, shundaqla Efraim we Manasseh zémiminining herqaysi yerliridiki «yuqiri jaylar» we qurban'għalarni, hemmisińi búzup yoqatquchie söküp tashħidi. Shuningdin kényin Israel

xelqining herqaysisi öz tewelkigue, öz sheherlirige qaytip kétishti. **2** Hezekiya kahinlar bilen Lawiyalarnı nöwet-guruppilargħa böläp, kahinlar bilen Lawiyalarning herqaysisini özige xizmitige békkitip, köydürme qurbanliq we inaqliq qurbanliqları sunup, Perwerdigar oyining hoċċiħi idha, isħik-derwazilari ichide wezipe ötep, Perwerdigargħa teshekkür-medhiye oquydighan qildi. **3** Padishah yene öz mélidin bir ülħuħni élip köydürme qurbanliqlar üçħun isħlitishke buyrudi; bular Perwerdigarning Tewrat qanunida pütlilgini boyiche etigenlik we kechlik köydürme qurbanliqlar, shabat künji, yéngi ay we héyt-bayram künlinidiki köydürme qurbanliqlar üçħun ayrildi. **4** Padishah yene kahinlar bilen Lawiyalarning Perwerdigarning Tewrat qanunini ching iżra qilishi ütħu, teqdım qilishqa tègħishlik lüluħni ulħarha béringħar, dep Yérusalémda turuħluq xelqqe buyrudi. **5** Bu buyruq chiqirilishi bilenla, Israillar hosulmeħsulatlinning deslepli ēlin' għan qismi ashħaq, yéngi sharab, [zeytun] méyi we hesellerni hemde etiżliqtin chiqqan herxil meħsulatlinning hosulli idha eklishti, yene herxil nersilirining ondin birini öħsrige türkumlep eklishti. **6** Yehudanıng herqaysi sheherliride turuwaqtan Israillar bilen Yehudalarmu qoykalilirining ondin birini öħsrige we Perwerdigar Xudasiga atalghan muqeddes buyumlarning ondin birini öħsrige eklip, döwe-döwe döwiliwetti. **7** Üchinchi aydin bashlap döwilinip, yettinchi aygha kelgħe toxtidi. **8** Hezekiya emeldar bilen bille kélip, döwe-döwe bolghan ba meħsulatħarni körüp Perwerdigargħa teshekkür-medhiye oqudi we Uning xelqi bolghan Israillargħa bext-saadet tilidi. **9** Hezekiya kahinlar bilen Lawiyalardin bu döwe-döwe meħsulatħar toghruluq soriwidi, **10** Zadok jemetidin bolghan bash kahin Azariya uningga jawap béríp: — Xelq Perwerdigarning öýige hediye keltürgili bashlighandin buyan toyghudek yéduq, yene nurghun éship qaldi. Chünki Perwerdigar Öz xelqini beriketligen, shunga éship qalghinim u shunċe klop, dédi. **11** Hezekiya Perwerdigarning öýide ambarlarni teyyarlashni buyruwid, ular shundaq qildi. **12** Ular semimiy-sadaqatlik bilen hediyelerni, ondin bir öħsre we Xudagħa alahide atalghan nersilerni ambarlarga ekirdi. Lawiyalardin bolghan Kononiya bash ambarchi, inisi Shimey muawin bash ambarchi boldi. **13** Kononiya we inisi Shimeyning qol astida Yehiyl, Azariya, Naxat, Asahel, Yerimot, Yozabad, Eliyel, Yismaqia, Mahat we Binayalar nazaret qilish xizmitige mes'ul boldi; bularning hemmisi Hezekiya padishah bilen Xudanıng oyining bashqurghuchisi Azariyaning körsetmisi bilen isħleyti. **14** Sherqiy derwazining derwaziwini Lawiy Yimnahning oħgli Kore Xudagħa xalis qilin'għan hediye-sowgħatlarġha mes'ul idi; u Perwerdigargħa sunulġħan we «eng muqeddes» bolghan nersilerni teqsim qilatti. **15** Éden, Minyamin, Yeshua, Shémaya, Amarija we Shékanijalar uning qol astida bolup, ular kahinlarning herqaysi sheherliride, chong-kichikklike qaralmay, nöwet boyiche öz qérindashlirığha bularni üleshtürüp bérishke teyinlendi; **16** Buningdin bashqa, ular nesebnamige tizimlan'għan üčči yashtin yugħi erkeklerdin, her künji nöwiti boyiche Perwerdigarning öýige kirip, yüklen'gen wezipisini orunlaydighalnarning hemmisiġumu teqsim qilip bérretti. **17** Ular nesebi tizimlan'għan jemetlili boyiche kahinlarrhimu hemde yigħiġe yaştin ashqan Lawiyalħha nöwiti we wezipisige qarap teqsim qilip bérretti; **18** nesebnamide «[Lawiy jamait]» [dep], pütlilgħiġe qarap bularning barlıq kichik balilirığha, xotunli u we oħħul-qiz perzentlirigmu teqsim qilip bérretti; chünki ular sadaqatlik bilen özlirları Xudagħa atap paklinip, muqeddes bolusħaq bégħishlighanidi. **19** Herqaysi sheherlerning etraplirida oltraraqlashqan, Harunning ewladliri bolghan kahinlargaħha bolsa, herbir sheherde mexsus tizimlan'għan adem qoyulghānidi; ular

kahinlar ichidiki barlıq erkeklerge we shundaqla nesebnamide pütlügen barlıq Lawylargha tégishlik ilüshlirini bérretti. **20** Hezekiya pütün Yehuda zémindä shundaq qıldı; u öz Xudasi bolghan Perwerdigar alıda yaxshi, durus we heq bolghanni qıldı. **21** Meyli Perwerdigarning öyidiki xizmetlerge ait ishta bolsun, meyli Tewrat qanuniga hem emrlirige emel qılısh niyitide Xudasini izdeshte bolsun, u pütün qelbi bilen qıldı we ronaqaptı.

32 Bu barlıq ishlarnı we sadaqetlik emellerni békjergendin kényin, Asuriye padishahi Sennaxérib Yehudagha tajawuz qılıp, qorghanlıq sheherlirige hujum qılıp böşüp kirip, ularını ishghal qılısh üchün ularını qorshıwaldi. **2** Hezekiya Sennaxéribning kelgenlikini körüp, uning Yérusalémgha hujum qılısh niyitining barlıqını bilgende, **3** emeldarları we batur ezimetliri bilen sheher sirtidiki bulaq-ériqlarını tosuwétish toghrulıq meslihetleshti; ular uni qollidi. **4** Shuning bilen nurguhun kishiler yighilip: «Néme üchün Asuriye padishahlırığha mol su menbesini tépiwélishiga qalduridikeniz?» dep barlıq bulaq közlerini étiwim we u yurt otturisidin éqip ötidighan ériqni tosuwetti. **5** Hezekiya özini gheyretlendirüp, buzulup ketken sépillarınyýéngibashtın onglattı, üstige qarawulxanılarını saldurdi, yene bir tashqi séipmu yasattı hemde Dawut shehiridiki «Millo» qel'esini mustehkemlidı; u yene nurguhun qoral-yaragh we qalqanlarınyasatti. **6** U xelqning üstige serdarlarıny teyinlidi andin ularnı sheher derwazisidiki meydan'gha, öz aldığha yighdurup, ulargha ilham-righthet bérip: **7** — Iradenglarnı ching qılıp batur bolunglar, Asuriye padishahidin we uningga egeshken zor qoshundın qorqmangalar yaki alaqzad bolup ketmengler; chünki biz bilen birge bolghuchilar ular bilen birge bolghuchilardin köptür. **8** Uning bilen birge bolghını nahayit bir insanı etlik bilek, xalas; lékin biz bilen bille bolghuchi bolsa bizge medetkar bolup, biz üchün jeng qilghuchi Xudayımız Perwerdigar bardur! — dédi. Xelq Yehudanıng padishahi Hezekiyanıng sózlirige ishinip tayandi. **9** Shuningdin kényin Asuriye padishahi Sennaxérib pütkül kiich-qoshuni bilen Laqish shehirini muhasirige aldı; shu chaghda u xizmetkarlarını Yérusalémgha, Yehudanıng padishahi Hezekiyagha, shundaqla Yérusalémda turuwatqan barlıq Yehudalargha eweti, ulargha mundaq sózlerni yetküzip: — **10** «Asuriye padishahi Sennaxérib: «Yérusalém muhasire ichide turuqluq, siler zadi némige tayinip uningga téxiche turuwatisiler? **11** Hezekiya silerge: «Perwerdigar Xudayımız bizni Asuriye padishahining changgilidin qutuldurudu», dep ishendürüp, silerni achlıq we ussuzluqtınlıq tapsehurmaqchi boluwatmamdu? **12** Shu Hezekiya Perwerdigargha atalghan «yuqırı jaylar»nı hem qurban'gahlarnı yoq qiliwettigih? Andin Yehudadiki we Yérusalém dikilerge: — «Siler birla qurban'gah alıda sejde qılısiler we shuning üstigila xushbuy yaqisiler» dep emr qilghan emesmidi? **13** Ménинг we ménинг ata-bowilirrimming barlıq el xelqlirige néme qilghanlıqını bilmemisler? El-yurtlarning ilah-butlrı öz zémiminı ménинг qolumdin qutquzushqa birer amal qilalıghanmu? **14** Ménинг ata-bowilirim üzük-késil yoqatqan eshu el-yurtlarning but-ihahlirining qaysibiri öz xelqını ménинг qolumdin qutquzalıghan? Undaqta silerning Xudayinglar silerni ménинг qolumdin qutquzalamı? **15** Siler emdi Hezekiyagha aldanmanglar, silerni shundaq qayıl qılıshiga yol qoymanglar yaki uningga ishinipmu olturmanglar; chünki meyli qaysı elning, qaysı padishahlıqning ilahi bolsun, héchqaysısı öz xelqını ménинг qolumdin yaki ménинг ata-bowilirrimming qolidin héch qutquzup chiqalmidi; silerning Xudayinglar silerni ménинг changgilimdir.

téximu qutulduruwalalımaydu emesmu? — deydu! — dédi. **16** [Sennaxéribning] xizmetkarları dawamlıq yene Perwerdigar Xudani we Uning xizmetkari Hezekiyani haqaretleydighan geplernimü qıldı. **17** Andin Sennaxérib téxi yetip, Israelning Xudasi bolghan Perwerdigarnı haqaretlep, zanglıq qılıp: «Xuddi herqaysı el-yurtlarning ilahlırı öz xelqını méningo changgilimdir qutquzalmıghandek, Hezekiyanıng Xudasımı Uning xelqını méningo changgilimdir qutquzalmayıdu» dédi. **18** Ular sheherni élish gherizide Yérusalém sépilde turuwatqan xelqını qorqutup, patiparaqchiliqqa chöndürüştү üchiün Yehudiy tilida ünlük towlap turdi. **19** Ular Yérusalémning Xudasını xuddi yer yüzidiki yat xelqlerning insanning qolida yasalghan ilahlıriga oxshitip sözli. **20** Shuning tüpeylidin Hezekiya padishah we Amozning oghli Yeshaya peyghember duu qılıp asman'gha qarap nida qiliwidı, **21** Perwerdigar bir Perishte ewetti, u Asuriye padishahi qoshunining leshkergahıga kirip, pütkül batur jengchilerni, emeldalar we serdarları qoymay qırıwetti. Shuning bilen Asuriye padishahi shermende bolup öz yurtığa qaytip ketti. Özining butxanısığa kirgen chéghida öz pushtidin bolghan oghulları uni qılıch bilen chépип öltürdi. **22** Ene shu teriqide, Perwerdigar Hezekiyani we Yérusalém ahalisini Asuriye padishahi Sennaxéribning we bashqa barlıq düshmenlerning changgilidin qutquzup qaldı we ularnı her terepte qoghdidi. **23** Nurguhun kishiler hediyelerni Perwerdigargha atash üchün Yérusalémgha ekeldi, shundaqla nurguhun ésil nersilerni ekilip Yehuda padishahi Hezekiyagha sundı; shuningdin étiwaren Hezekiya barlıq el-yurtlarning izzet-hörmitige sazawer boldı. **24** Shu künlerde Hezekiya késel bolup sakratqa chüshüp qaldı; u Perwerdigargha tilawet qıldı we Perwerdigar söz qılıp, uningga bir möjizilik alamet körsitti. **25** Lékin Hezekiya özige körsitilgen iltipatqa muwapiq teshekkür éytmedi; u könglide tekebburlıship ketti. Shunga Xudanıng ghezipi uningga we shuningdek Yehuda we Yérusalém dikilerge qozghaldi. **26** Lékin Hezekiya we Yérusalém dikiler tekebburlıqidin yénip özlerini töwen tutup yürgechke, Perwerdigarning ghezipi Hezekiyanıng künliride ulارgħa chūshmidi. **27** Hezekiyanıng dunyasi tolimu köp, izzet-hörmiti qeweta yuqırı idi; u özige altun, kümüş, góher-yaqut, xushbu yora-dermek, qalqan we herxil qimmetlik buyumlarını saqlaydighan xezinlerini saldurdi; **28** u yene ashlıq, ýéngi sharab we zeytin méyi saqlaydighan ambarlarnı, yene her türlik mallar we padiliri üchün éghil-qotanılarını saldurdi. **29** U özige sheherler bina qildurdi we nurguhun qoy-kalilarha ige boldi, chünki Xuda uningga ghayet köp depine-dunya ata qilghanidi. **30** Hezekiyadın ibaret bu kishi Gihon éqinining yuqırı éqimidiki suni tosus, suni toptogħra Dawut shehirinining künpetiżtih teripige éqip kélidighan qilghanidi. Hezekiya barlıq qilghan emellişide ronaqaptı. **31** Halbuki, Babil emirlişining elchilirili kélép Hezekiya bilen körüşüp, Yehuda zémindä yüz bergen bu möjizilik alamet toghrulıq gap sorighan chaghda, uning könglide néme barlıqını melum qılışqa sinimaqchi, Xuda uni yalghuz qaldurup, uningdin ketti. **32** Hezekiyanıng qalghan ishliri we yaxshi emelliri bolsa, mana ular «Yehuda we Israel padishahlırinin tarixnaması»da, Amozning oghli Yeshaya peyghemberning körgen wehiylik xatriside pütlulgendur. **33** Hezekiya ata-bowiliri arisida uxli; ular uni Dawut ewladliri qebristanlıqı égizlikide depne qıldı; u olgen chaghda barlıq Yehuda xelqi bilen Yérusalém dikiler uningga hörmət bildürdi. Uning ornığa oghli Manasseh padishah boldı.

33 Manasseh padishah bolghanda on ikki yashta bolup, Yérusalémda ellik besh yil seltenet qıldı. **2** U Perwerdigar Israillarning alidin heydep chiqiriwetken yat elliklerning

yirginchlik adetlirige oxshash ishlar bilen Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qildi. **3** U atisi Hezekiya chéqip tashlighan «yuqiri jaylar»ni qaytidin yasatti; u Baallarga atap qurban'gahlarni saldurup, asherah mebudlarni yasidi; u asmandiki rurghunlighan ay-yultuzlarga bash urdi we ularning qulluqiga kirdi. **4** U Perwerdigarning öyidimu qurban'gahlarni yasatti. Shu ibadetxana toghruluq Perwerdigar: «Yérusalémda Méning namim mengü qalidu» dégenidi.

5 U Perwerdigarning öyining ikki hoylisida «asmanning qoshuni»gha qurban'gahlarni atap yasatti. **6** U Ben-Hinnomning jilghisida öz balilirini ottin ötküzdi; judgerchilik, palchiliq we demidichilik ishletti, özige jinkeshler bilen epsunchilarni bekitti; u Perwerdigarning neziride san-sanaqsiz rezillikni qilip Uning ghezipini qozghidi. **7** U yasatqan oyma mebudni Xudaning öyige tikkili. Shu öy toghruluq Perwerdigar Dawutqa we uning oghli Sulayman'gha: – «Bu öyde, shundaqla Israilning hemme qebililirining zémirlari arisidin Men tallighan Yérusalémda Öz namimni ebedigiche qaldurimen; **8** Eger Israil peget Men Musaning wasitisi bilen ulargha tapilighan barliq emrlerge, yeni barliq qanun, belgilimiler we hökümlerge muwapiq emel qilishqa köngül qoysila, Men ularning putlirini ata-bowilirigha békiteken bu zémindin qaytidin néri qilmaymen» – dégenidi. **9** Lékin Manasseh Yehudalarni we Yérusalémliklerni shundaq azdurdiki, ular Perwerdigar Israillarning aldidin halak qilghan yat elliklerning qilghinidinmu ashurup rezillik qilatti. **10** Perwerdigar Manasseh we uning xelqige agahlandurup sözligen bolsimu, lékin ular qulaq salmidi. **11** Shu sewebtin Perwerdigar Asuriye padishahining qoshunidiki serdarlarни ularning üstige hujumha salduri. Ular Manassehni ilmek bilen élip, mis zenjir bilen baghlap Babilgha ekeldi. **12** Manasseh mushundaq azabqa chüshkende Xudasi Perwerdigargha yalwurup, ata-bowilirining Xudasi alidida özini bek töwen tutti. **13** U dua qiliwidi, [Perwerdigar] uning duasigha qulaq sélip, tilikini qobul qilip, uni Yérusalémha qayturtup, padishahliqiga qaytidin ige qildi. Manasseh shu chaghdira Perwerdigarningla Xuda ikenlikini bilip yetti. **14** Bu ishlardan kéyin Manasseh «Dawut shehiri»ning sirtigha, jilgha ottorisidiki Gihonning künpétish teripidin takı Béliq derwazisi aghzhigiche, Ofelni chöridep sépil yasatti we uni nahayiti égiz qildi; Yehudaning herqaysi qorghanlıq sheherliride qoshun serdarlarini teyinlidi. **15** U yene Perwerdigar öyidin yat elliklerning mebudliri bilen [özi qoyghan] butni, özi Perwerdigar öyining téghi bilen Yérusalémda yasatquzghan barliq qurban'gahlarni éliwétip, sheher sirtigha tashlatquziwti. **16** [Manasseh] Perwerdigar qurban'gahini yéngibashtin tikitli, qurban'gahqa inaqliq qurbanlıqi bilen teshekür qurbanlıqlarını sundi we Yehudalargha Israilning Xudasi Perwerdigarning xizmitige kirishni buyrudi. **17** Shundaqtimu, xelq qurbanlıqni yenila «yuqiri jaylar»da ötküzetti; lékin ularning qurbanlıqları özlerining Xudasi Perwerdigarghila sunulatti. **18** Manassehning qalghan ishliri, jümlidin uning Xudasigha qilghan duasi we aldin körgüchilerning Israilning Xudasi Perwerdigarning namida uningha éytqan gepliri bolsa, mana ular «Israilning padishahlinining xatiriliri» dégen kitabta pütülgendor. **19** Uning duasi, Xudaning uning tileklirini qandaq ijabet qilghanlıqi, uning özini töwen qilishidin ilgiri qilghan barlıq gunahi we wapasılıqliq, shundaq uning qeyerde «yuqiri jaylar» saldurghanlıqi, Asherah mebudliri hem oyma mebudlarni tiklenligi bolsa, mana hemmisi «Aldın körgüchilerning xatiriliride» pütülgendor. **20** Manasseh ata-bowlilri arisida uxlidı; kishiler uni öz ordisiga depne qildi; oghli Amon ornigha padishah boldi. **21** Amon textke chiqqan chéghida yigirme ikki yashta idi; u Yérusalémda ikki yil seltenet qildi. **22** U atisi Manasseh qilghinidek Perwerdigarning

neziride rezil bolghanni qildi. U atisi Manasseh yasatqan barlıq oyma mebudlarga qurbanlıq sundi we ularning qulluqiga kirdi. **23** U özini Perwerdigar alidida atisi Manasseh özini töwen tutqandek töwen tutmidı; bu Amonning bolsa gunah-qebihlikliri barghanséri eship bardi. **24** Kéyin uning xizmetkarları uni uestlep öz ordısida öltürüwetti. **25** Lékin Yehuda zémnidikiler Amon padishahni uestligenlerning hemmisini öltürdü; andin yurt xelqi uning ornida oghli Yosiyani padishah qildi.

34 Yosiya padishah bolghanda sekiz yashta bolup, Yérusalémda ottuz bir yil seltenet qildi. **2** U Perwerdigarning neziride durus bolghanni qilip, her ishta atisi Dawutning yollarida yürüp, ne ongħha ne solħa chetnep ketmidi. **3** Uning seltenitining sekkizinchı yili, u téxi güdek chéghidila, atisi Dawutning Xudasini izleshke bashlidi; seltenitining on ikkinchi yılıgha kelgende Yehuda bilen Yérusalémidi «yuqiri jaylar», asherah mebudliri, oyma butlar we quyma butlarni yoqitip, zéminni pakizlashqa kirshti. **4** Xelq uning köz alidila: «Baallar»ning qurban'gahlarını chéqip tashlidi; u qurban'gahlarının üstige égiz qilip orunlashturulghan «küñ tüwrikkli»larni késip tashlidi; u yene Asherah mebudliri, oyma-quyma butlarni chéqip, uning topisini bu mebudlarga qurbanlıq sun'ghanlarning qebrilirige chéchieti. **5** [But] kahinlirining ustixanlirini qurban'gahlarining üstide köydürüwetti; shundaq qilip, u Yehuda bilen Yérusalémni pakizlidi. **6** U Manasseh, Efraim, Shiméon hetta Naftalığħiċċe ularning herqaysi sheherliride we etrapidiki xarabilerde shundaq qildi; **7** U qurban'gahlarını chéqip, asherah mebudliri we oyma butlarni kokum-talqan qiliwetti, püttin Israildiki «küñ tüwrikkli»ning hemmisini késip tashlap, Yérusalémha qaytti. **8** Uning seltenitining on sekkizinchı yili Yehuda zémimin we muqeddesxanini pakizlap bolghandin kéyin, Azalyianyan oghli Shafan, sheher bashliqi Maaséyah we Yoahazining oghli tezkirichi Yoahni Xudasi bolghan Perwerdigarning öyini onglashqa ewetti. **9** Shuning bilen ular bash kahin Hilqiyaning alidiga kéisip, uningha Perwerdigarning öyige béghishlap ekelgen pulni tapshurdi. Bu pulni eslide derwaziwen Lawiylar Manasseh, Efraim we Israilning qaldisidin, shuningdek Yehuda we Binyamin zémnidikiler we Yérusalémliklerdin yighqanidi. **10** Ular Perwerdigarning öyini ongshaydighan ishlarni nazaret qilghuchi isħchlargha tapshur berdi. Bular hem pulni Perwerdigarning öyini ongħash we mustehkemleshke isħlighiçħilerga berdi; **11** ular bolsa pulni Yehuda padishahli xarabilesħturen öy-imaretlerge lazimliq késip-oyulghan tashlarni we tüwrikk-limlārha yaghach sétiwalishqa yaghachchilar bilen tamchilargha tapshurup berdi. **12** Bu ademler sadaqetlik bilen ishlidi. Ularni bashquridighan, nazaretke mes'ul Lawi Merarining ewladliridin Jahat bilen Obadiya, Kohatning ewladliridin Zekeriya bilen Meshullam bar id; bu Lawiylarning hemmisi herxil sazlarhimu mahin id; **13** ular yene hammallar we herxil ishlar üstidiki nazarettħilerni bashquratti; Lawiylardin pütkħchlermu, emdarlarmu, derwaziwenlermu bar id. **14** Ular Perwerdigar öyige béghishlap ekelgen pullarni élip chiqidighan chaghda, Hilqiya kahin Perwerdigarning Musaning wastisi bilen bergen Tewrat qanuni kitabini tépiwaldi. **15** Hilqiya katip Shafan'gha: – Men Perwerdigarning öyide Tewrat-qanuni kitabini tépiwaldim, dédi. Shuni éytip, Hilqiya kitabni Shafan'gha berdi. **16** Shafan uni padishahning yénigha apardi we uningha: «Xizmetkarları tapshurulghan ishlarni bolsa, hemmisini ada qiliwatidu. **17** Ular Perwerdigar öyige [béghishlan'ghan] pullarni töküp, uni nazarettħiler we isħchlarning qoliga tapshurup berdi» dep

melumat berdi. **18** Shafan katip yene padishahqa: — Hilqiya kahin yene manga bir oram kitab berdi dep uni padishah alidda oqudi. **19** We shundaq boldiki, padishah Tewrat qanunidiki sözlerini anglap, öz kiyimlirini yirtti. **20** Padishah Hilqiya bilen Shafanning oghli Ahihamgħa, Mikahning oghli Abdon bilen Shafan katipqa we padishahning xizmetkari Asayagha buyrup: — **21** Bérip men üchün we Israilda hem Yehudada qaldurulghan xelq üchün bu tépilghan kitabning sözliri togrhisida Perwerdigardin yol soranglar. Chünki ata-bowlirizim bu kitabta barlıq pütlgenlerge emel qilmay, Perwerdigarning sözini tutmighanlıqı tüpeylidin, Perwerdigarning bizgħi töküldiġħan għezippi intayin deħshetlik boldi, dédi. **22** Shuning bilen Hilqiya we padishah teyinligien kishiler ayal peyghember Huldahninq qéshiga bard; Huldah Xasrahning newrisi, Tokihatnun oghli kiyim-kéchek begħi Shallumming ayali idu; u özi Yérusalém shehirinng ikkinchi meħelli siside oltrattu. Ular uning bilen bu isħlar togrħulraq sözleshtu. **23** U ularġha mundaq dédi: — Israelining Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — «Silerni ewetken kishige mundaq denglar: — **24** Perwerdigar mundaq deydu: — Mana Men Yehudaningu padishahi alidda oqulghan bu kitabtiki barlıq lenetlerni emelge ashurup, bu jayha we bu yerde turghuchilargħa balayi'apet chiħürimen. **25** Chünki ular Meni tashlap, bashqa ilahlargħa xushbay yéqip, qollirining hemme isħliri bilen Méning achħiqimni kelti. Uning üchün Méning qehrīm bu yerge töküldi, öħči rūlmeedu. **26** Lékin silier Perwerdigardin yol sorighi ewetken Yehudaningu padishahiga bolsa, mundaq denglar: — Sen anglighan sözler togrhisida Israelining Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — **27** Chünki köngħiġi yumshaq bolup, Xudaningu mushu jay we uningda turghuchilarni eyiblep éytqan sözlirini angliġħinġda, Uning aldida özünġi töwen qilding, shuningdek özünġi shundaq töwen qilghiningda, kiyimliringni yirtip, Méning aldimda iżgħiġħinġi üchün, Memmu duayingni anglidim, deydu Perwerdigar. **28** Mana, séni ata-bowlirring bilen yighiħishqa, öz qebrenge aman-xatirjemlik ichide bérishqa nésip qilimien; séning kőzliring Men bu jay tūstige chħiħüridigan barliq kūlperterni körmeudu. Ular yénip bérüp, bu xewerni padishahqa yetküdji. **29** Padishah adem ewetip, Yehuda bilen Yérusalémning hemme aqsaqallirini chaqirtip keldi. **30** Padishah Perwerdigarning öyige chiqt; barliq Yehudadik er kishiler we Yérusalémda turuwaqtqanlarning hemmisi, kahinlar bilen Lawiylar, shundaqla barlıq xelq, eng kichikidin tartip chongiġħihe hemmisi uning bilen bille chiqt. Andin Perwerdigarning öyide tépilghan ehde kitabining hemme sözlirini ularġha oqup berdi. **31** Padishah öz ornida turup Perwerdigarning alidda: — Perwerdigarga egisħip püttin qelbim we pütkiil jénn bilen Uning emrlirini, höküm-guwahliqliri we belgilimilirini tutup, usħbu kitabta pütlgen ehdige emel qilimien dep özini ehdige bagħħidi. **32** Shuning bilen xelqning hemmisimi ehde alidda turup uningħha özini bagħħidi. U yene Yérusalémda turuwaqtqanlarning hemmisini we Binyamindiki xelqnimu bu ehde alidda turghuzup uningħha özini bagħħatti. Shuning bilen Yérusalémda turuwaqtqanlar Xudaningu, yeni ata-bowliriningu Xudasining ehdixi boyiche isħ qilidighan boldi. **33** Yosiya Israillargħa qarashliq yurtlardin barliq yirġiñiż nersilerni chiqriż tħallap, Israilda turuwaqtqanlarning hemmisini Perwerdigar Xudasining xizmitige kiriđiġan qildi. [Yosianing] barliq künlini ride xelq ata-bowliriningu Xudasi bolghaq Perwerdigargħa egħijshtin héċċi yanmidi.

35 Yosiya Perwerdigarni séghinip ötüp kétish héjtin Yérusalémda ötküzmekħi boldi; birinchi ayning on tötinchi künji ular ötüp kétish héjtiga atalghan qozilarni soydi. **2** Padishah kahinlarning wezepi lirr belgħi, ularni Perwerdigarning öyidi xiżmetni qilishqa righbetlendür. **3** U yene pütkiil Israeil xelqige özilirini Perwerdigargħa atap pak-muqeddes bulusħqa telim bergħi Lawiylargħa: — Siler muqeddes ehde sanduqini Israeil padishahi Dawutning oghli Sulayman saldурħan öyge ekip orunlashturungħar; emdi uni mürenglerde kötürüp yürüş wezipi qalmidi. Emđi siler Xudayingħar Perwerdigarning xizmitide, shundaqla Uning xelqi Israelining xizmitide bolunġlar. **4** Shuning üchün jemitingħar we nöwet-guruppangħar boyiche, Israelining padishahi Dawutning qazgħini we uning oghli Sulaymanning yazgħiġiha asasen, özüngħarni obdan teyyarlangħar. **5** Siler öz ata jemetliringħarning nöwet-guruppa tertipi boyiche qérindashliringħardin ibaret shu addiż xelq-puqrarlar jemet-jemetrir wekil bolup, muqeddesaħha turisiler; herbir guruppida Lawi jemetidin birneħx ċhekk adem bolsun. **6** Siler ötüp kétish héjtiga atalghan qozilarni soyusier, özüngħarni pakħħandar, [Israeldiki] qérindashliringħar üchün, yeni ularning Perwerdigar Musaning wasti bilen tapilħan soz-kalamiga bęqinshi üchün, hemme isħni teyyar qilingħar, dédi. **7** Yosiya shu yerde hazir bolghaq barliq xelq-puqrarlar ötüp kétish héjtiga atighan qurbanliqq bolsun dep, jemix ottu ming qoza we oħlaq, we yene üch ming buqa hediye qildi; bu mallarnej hemmisi padishahning mélidin chiqriġħanidi. **8** Uning emeldarlırimu öz ixxtiaryaqi bilen xelqqe we kahinlar bilen Lawiylargħa qurbanliq méli «köttürme hediye» qildi; Perwerdigarning öyini bashqurghuchilardin Hilqiya, Zekerija we Yehielymu ikki ming altek jidu qoza-öħċek bilen üch jidu buqini kahinlarga ötüp kétish héjtiga atap qurbanliq qilish üchün hediye qilip tapshurdi. **9** Lawiylarning yolbħaħħħiġi bolghaq Konarija we uning qérindashliridin Shéma biled Netanel, shundaqla Hashabiya, Jeiġi we Yozabadmu besh ming qoza bilen besh yūz buqini Lawiylarning héjtqa atap qurbanliq qilishiga «köttürme hediye» qildi. **10** Shundaq qilip, ötılıdighan wezepi orunlashturup bolun'għandin kέyin, padishahning tapilħiġi boyiche, kahinlar öz ornida turdi, Lawiylar mużlirin nöwet-guruppa tertipi boyiche turushti. **11** Lawiylar ötüp kétish héjtiga atalghan qozilarni bogħuzlidi; kahinlar ularning qolidin qanni ēl ip-qrab qarbiha waqtaw sepi we shuning bilen bir waqitta Lawiylar qurbanliq malning térisini soydi. **12** Kōydürme qurbanliqqa sunulidighan mallarni bolsa, ular xelq-puqrarlar ġewiġi bolghaq jemeter boyiche xelqqe bóltpi bérüp, ularni Musaning kitabida yézilgħiġha muwapiġ, Perwerdigargħa sunuhsqa teyyarli. Sunulidighan buqilarni sunħħaq qildi. **13** Andin belgilime boyiche ular ötüp kétish héjtiga atalghan qoza-öħċiklerni otqa qaqlap kawap qildi; bashaq qurbanliqlardin qalghan, yeni Xudaghha atalghan qisimlarni qazanda, dangħanda yaki dasta pishurup tézdi xelq-puqrarlar ġħilesstħiġi berdi; **14** shuningdin kέyin oz-lirje we kahinlarga qurbanliqlardin teyyarli, chünki kahinlar, yeni Harunning ewladdriri kech kirkże kōydürme qurbanliq qilish we maylarni kōydürħi biled aldirash bolup ketkenidi; shunga Lawiylar oz-lirje we kahinlar bolghaq Harunning ewladdrir ħimtu qurbanliqlardin [għoġi] teyyarlap qoysushti. **15** Nawa-neħġħiħiħ, yeni Asafning ewladdrili Dawut, Asaf, Héman we [Dawut] padishahning aldin kōrgħiġi Yedutunning tapshuruqi boyiche öz orunlirida turushti; derwaziwenher herqaysi öz derwazis alidda turdi; ularnej isħiżżejjha qiegħi kieni tħalli, chünki ularnej qérindashliri bolghaq Lawiylar qurbanliqlardin teyyarlap

qoyatti. **16** Shundaq qilip, shu bir kün ichide Yosiya padishahning tapshuruqi boyiche, ötüp kétish héhti ötküzülpel qurbanlıqlar sunulushi bilen Perwerdigargha bégishlap ötküzülpel ibadet toluq orunlandi. **17** Shu chaghda hazır bolghan Israillar ötüp kétish héytini ötküzülp bolghandin keyin, yette kün pétin nan héytini ötküzdi. **18** Samuil peyghemberning zamanidin buyan Israilda ötüp kétish héti mundaq ötküzülp baqmighanidi; Israıl padishahlirining héchqaysisimu Yosiya, kahinlar, Lawiylar we shu yerde hazır bolghan Yehudalar bilen Israillar we Yérusalémda turuwtaqanlar ötküzgendek mundaq ötüp kétish héti ötküzülp baqmighanidi. **19** Bu qetimqi ötüp kétish héti Yosiyaning seltenitining on sekkezinchi yili ötküzıldı. **20** Yosiya [muqeddes] öyning hemme ishini mushundaq tertipe sélip bolghandin keyin, Misir padishahi Neqo Efrat deryasining boyidiki Karkémish shehiride urushqa chiqpi, Yosiya uning aldimi tosqili chiqti. **21** Neqo Yosiyaning alidiga elchilerni ewetip uningha: «! Yehuda padishahi, özlirining méning bilen néme karlari bar? Bugün men sili bilen urushqili emes, belki méning bilen urush qiliwatqan jemet bilen urushqili chiqqanmen; yene kélip, Xuda ménî téz hujum qil, dédi; Xudanıg silini halak qiliwetmeslikü üchün, Uning ishığha kashila qilmisila, chünki U méning bilen billidur» dédi. **22** Lékin Yosiya uning bilen qarshilishishtin yanmadi, eksiche özini niqablap uningha jeng qilgihili chiqti; u Xudanıg Neqoning wastisi bilen éytqan gépige qulaq salmay, Megiddo tüzleñgligike kélip Neqo bilen tutushti. **23** Oqaychilar Yosiya padishahqa oq étip uningha [tekgüzi]; padishah xizmetkarliriga: — Men éghir yarilandim, ménî élip kétinglar, dédi. **24** Uning xizmetkarliri uni jeng harwisdin yolep chüshürüp, uning ikkinchi jeng harwisiqha yatquzup Yérusalémha élip méngiwidi, u shu yerde öldi. U ata-bowlirining qebristanlıqicha depne qilindi; barlıq Yehuda we Yérusalém dikiler Yosiyagha teziye tutushti. **25** Yerimiya [peyghember] Yosiya üchün mersiye oqudi; neghme-nawachi erayallarning hemmisi taki bugün'giche Yosiyani terlep mersiye oqup kelmekte; u ish Israilda belgilimige aylandi. Mana bular «mersiye» dégen kitabqa pütulgendor. **26** Yosiyaning qalghan ishliri, uning Perwerdigarning Tewrat kitabida yézilghanliriga egeshken yaxshi emelliri, **27** qilghanliri bashtin-axirighiche hemmisi «Yehuda we Israıl padishahlirining Tarix-Tezkiriliri» dégen kitabta pütulgendor.

36 [Yehuda] zéminidiki xelq Yosiyaning oghli Yehoahazni tallap, Yérusalémda atisining ornigha padishah qilip tikli. **2** Yehoahaz textke chiqqan chéghida yigirme üch yashta idi; u Yérusalémda üch ay seltenet qildi. **3** Misir padishahi uni Yérusalémda padishahliqtin bikar qildi we Yehuda zéminiga bir yüz talant kümüsh, bir talant altun jerimane qoydi. **4** Andin Misir padishahi Yehoahazning ornigha uning inisi Éliakimni Yehuda bilen Yérusalém üstige padishah qilip, uning ismini Yehoakimha özgerti; andin Neqo inisi Yehoahazni Misirgha élip ketti. **5** Yehoakim textke chiqqan chéghida yigirme besh yashta bolup, u Yérusalémda on bir yil seltenet qildi; u Perwerdigar Xudasining neziride rezil bolghanni qildi. **6** Babil padishahi Nébuqadnesar uningha hujum qilgihili chiqip, uni mis zenjir bilen baghlap Babilha élip ketti. **7** Nébuqadnesar yene Perwerdigar öyidiki bir qisim eswab-buyumlarni Babilha apirip, özining Babildiki butxanisiga qoydi. **8** Yehoakimning qalghan ishliri, uning yirginçlik ishliri, uningdiki eyibler bolsa mana, «Israıl we Yehuda padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütulgendor. Uning oghli Yehoakin uning ornigha padishah boldi. **9** Yehoakin textke

chiqqan chéghida on sekkit yashta bolup, u Yérusalémda üch ay on kün seltenet qildi; u Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qildi. **10** Yéngi yil ötkende, Nébuqadnesar adem ewetip Yehoakinni Perwerdigar öyidiki ésil buyumlar bilen birlikte Babilga ekeldürüp, Yehoakinning taghisı Zedekiyanı Yehuda we Yérusalém üstünige padishah qilip tikli. **11** Zedekiya textke chiqqan chéghida yigirme bir yashta bolup, Yérusalémda on bir yil seltenet qildi; **12** u Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qildi; Yeremiya peyghember uningha Perwerdigarning sözlirini yetküzen bolsimu, u Yeremiyaning aldida özini töwen qilmidi; **13** u özini Xudanıg namida [bécinish] qesimini ichküzen Nébuqadnesardin yüz öridi; boyını qattiq qilip, Israılning Xudasi Perwerdigargha towa qilip yénishqa könglini jahil qildi. **14** Uning üstige, kahinlarning barlıq bashliri bilen xelqning hemmisi yat elliklerning hemme yirginçlik ishlirini dorap, asılıqlikrini ashurdi; ular Perwerdigar Yérusalémda Özige atap muqeddes qilghan öyni bulghiwetti. **15** Ularning ata-bowlirining Xudasi bolghan Perwerdigar Öz xelqige we turalghusigha ichini aghritqachqa, tang seherde ornidin turup elchilirini ewetip ularni izchil agahlandurup turdi. **16** Biraq ular Xudanıg elchilirini mazaq qilip, sözkalamlarını mensitmeyti, peyghemberlerini zanglıq qillati; axır bérüp Perwerdigarning gehri örlep, qutquzghili bolmaydigan derijide xelqining üstige chüshti. **17** Perwerdigar shuning bilen kaldiylerning padishahını ulararga hujumga séliwid, padishah ularning muqeddes öyide yashlirini qılıchlıdı; qız-yigitler, qerilar, bésyi aqarghanlarga héch ich aghritip olturnay, hemmimi öltürüwetti; [Xuda] bularning hemmisini [Kaldıye] padishahining qolığa tapshurdi. **18** Kaldıye padishahi Xudanıg öyidiki chong-kichik démey, barlıq qacha-buyumlarnı, shundaqla Perwerdigar öyidiki xezinilerni, shuningdek padishahning we emeldarlrining xezinilirini qoymay, Babilha élip ketti. **19** Kaldıyler Xudanıg öyini köydürüwetti, Yérusalémning sépilini chéqiwti, sheherdiki hemme orda-qorghanlarga ot qoyup köydürüp, Yérusalémdeki barlıq qimmetlik qacha-buyumlarnı chéqip kukum-talqan qildi. **20** Qilichtin aman qalghanlarning hemmisini [Kaldıye padishahi] Babilga tutqun qilip eketti; ular taki Pars padishahlıqining seltenitikche Babil padishahi we ewladlirining qulluqida bolup turdi. **21** Bularning hemmisı Perwerdigarning Yeremiyaning wastisi bilen [aldın] éytqan [agah] sözü ishqqa ashurulush üchün boldi. Shuning bilen zémin özige téğishlik shabat künlirige tuyesser boldi; chünki zémin yetmish yil toshquche xarabilikte turup «shabat tutup» dem élip rahetlendi.

Ezra

1 Pars padishahi Qoreshning birinchi yili, Perwerdigarning Yeremiyaning aghzi arqliq éytqan sözi emelge ashurulup, Perwerdigarning Pars padishahi Qoreshning rohini qozghishi bilen pütün padishahliqi teweside u mundaq bir jakarname chiqardi, shundaqla uni yazma qilip püküp: — **2** «Pars padishahi Qoresh mundaq deydu: — Asmanlarning Xudasi Perwerdigar yer yüzidiki barlıq padishahliqlarning igidarchiliqini manga berdi; u shundaqla méni Yehuda zéminiga jaylashqan Yérusalémda Özige bir öy sélishqa buyrudi. **3** Shuning üchün aranglarda Xudaning xelqi bolghanlardan herqaysinglarga bolsa, uning Xudasi [Perwerdigar] uning bilen bille bolghay, u Yehuda zéminidiki Yérusalémha chiqsun, Israelning Xudasi Perwerdigarning öyini salsun! U bolsa Xudadur, makani Yérusalémdidur! **4** [Sürgünlükte] qalghan xelq qeyerlerde makanlashqan bolsa, [u Yérusalémha chiqsun]; shu yerdiki ademler ulargha altun, kümüş, mal-mülük, charpaylarni teminlep yarden bersun we shuningdek Yérusalémda jaylashqan Xudaning shu öyi üchün xalis hediyelerini teqdim qilsun» — dédi. **5** Shuning bilen Yehuda we Biryamindiki qebile bashqliqlari, kahinlar, Lawiylar, shundaqla Xuda teripidin rohi qozghitilghan barlıq xelq orunliridin qopup Yérusalémdiki Perwerdigarning öyini [yéngiwashtin] sélishqa bérishqa teyvarlandi. **6** Etraptiki kishilarning hemmisi kümüş qacha-qucha, altın, mal-mülük, charpaylar we qimmet bahaliq buyumlar bilen ularni qollap quwwetlidi, buningdin bashqa sunulidighan herxil ixtiyari hediye-qurbanlıq süpitide herxil sowghatlarni teqdim qildi. **7** Padishah Qoresh Perwerdigarning öyidiki qacha-quchilirinimu, yeni ilgiri Néboqadnesar Yérusalémdin ekilip öz ilahining butxanisiga qoyup qoyghan qacha-quchilarnimu élip chíqtı. **8** Pars padishahi Qoresh xezine bégi Mitredatni buyrup bu qacha-quchilarini aldurup chíqtı; Mitredat shularni Yehudaning emiri Sheshbazargha sani boyiche sanap tapshurup berdi. **9** Qacha-quchilarning sani mundaq: — altun das ottuz, kümüş das ming, pichaq yigirme toqquz, **10** altın piyale ottuz, bir-birige oxshash bolghan kümüş piyale töp yüz on; bashqa qacha-quchilar bir ming. **11** Barlıq altın-kümüş qacha-qucha, besh ming töp yüz. Sürgün qilin'ghan xelq Babildin Yérusalémha élip kéljin'gen chaghda, Sheshbazar bu qacha-quchilarning hemmisini élip kelgenidi.

2 Töwendikiler Néboqadnesar teripidin Babilgħa sürgün qilin'ghan [Yehudiye] ölkisidikilerdin, ularning ewladliri qaytip kélip, Yérusalém we Yehudiye chiqip, herbiri öz shehirlirige ketkenler: — **2** — ular Zerubbabel, Yeshua, Nehemiya, Séraya, Reilaya, Mordikay, Bilshan, Mispar, Bigway, Rehum we Baanahlar bilen bille qaytip keldi. Endi Israil xelqining ichidiki erkeklerning sani töwendikiche: — **3** Paroshning ewladliri ikki ming bir yüz yetmish ikki kishi; **4** Shefatyaning ewladliri üch yüz yetmish ikki kishi; **5** Arahning ewladliri yette yüz yetmish besh kishi; **6** Pahat-Moabning ewladliri, yeni Yeshua bilen Yoabning ewladliri ikki ming sekkiz yüz on ikki kishi; **7** Élamming ewladliri bir ming ikki yüz élip töp kishi; **8** Zattuning ewladliri toqquz yüz qiriq besh kishi; **9** Zakkayning ewladliri yette yüz atmish kishi; **10** Banining ewladliri alte yüz qiriq ikki kishi; **11** Bibayning ewladliri alte yüz yigirme üch kishi; **12** Azgdadning ewladliri bir ming ikki yüz yigirme ikki kishi; **13** Adonikanming ewladliri alte yüz atmish alte kishi; **14** Bigwayning ewladliri ikki ming ellik alte kishi; **15** Adinning ewladliri töp yüz ellik töp kishi; **16** Hezekianying jemetidin bolghan Atérnning ewladliri toqsan

sekiz kishi; **17** Bizayning ewladliri üch yüz yigirme üch kishi; **18** Yorahnning ewladliri bir yüz on ikki kishi; **19** Hashumming ewladliri ikki yüz yigirme üch kishi; **20** Gibbarning ewladliri toqsan besh kishi; **21** Beyt-Lehemlikler bir yüz yigirme üch kishi; **22** Nitofaliqlar ellik alte kishi; **23** Anatotluqlar bir yüz yigirme sekiz kishi; **24** Azmawetlikler qiriq ikki kishi; **25** Kiriati-Arimliqlar, Kefirahliqlar we Beerotluqlar bolup jemiy yette yüz qiriq üch kishi; **26** Ramahliqlar bilen Gébalıqlar jemiy alte yüz yigirme bir kishi; **27** Mikmashliqlar bir yüz yigirme ikki kishi; **28** Beyt-Ellikler bilen ayılıqlar jemiy ikki yüz yigirme üch kishi; **29** Néboliqlar ellik ikki kishi; **30** Magbishning ewladliri bir yüz ellik alte kishi; **31** ikkinchi bi Élamming ewladliri bir ming ikki yüz ellik töp kishi; **32** Harimning ewladliri üch yüz yigirme kishi; **33** Lod, Hadid we Ononing ewladliri jemiy yette yüz yigirme besh kishi; **34** Yérixoluqlar üch yüz qiriq besh kishi; **35** Sinaahning ewladliri üch ming alte yüz ottuz kishi. **36** Kahinlarning sani töwendikiche: — Yeshua jemetidiki Yedayaning ewladliri toqquz yüz yetmish üch kishi; **37** Immerning ewladliri bir ming ellik ikki kishi; **38** Pashxurning ewladliri bir ming ikki yüz qiriq yette kishi; **39** Harimning ewladliri bir ming on yette kishi. **40** Lawiyarning sani töwendikiche: — Xodawiyaning ewladliridin, yeni Yeshua bilen Kadmiyelning ewladliri yetmish töp kishi; **41** Ghezelkesherlerdin: — Asafning ewladliri bir yüz yigirme sekiz kishi. **42** Derwaziyenlerning neslidin: — Shallumning ewladliri, Atérnning ewladliri, Talmonning ewladliri, Akkubning ewladliri, Xatitaning ewladliri bilen Shobayning ewladliri jemiy bir yüz ottuz toqquz kishi. **43** Ibadetxana xizmetkarlari töwendikiche: — Zixaning ewladliri, Xasufaning ewladliri, Tabbaotning ewladliri, **44** Kirosnинг ewladliri, Siyahaning ewladliri, Padonning ewladliri, **45** Libanahning ewladliri, Hagabahning ewladliri, Akkubning ewladliri, **46** Hagabning ewladliri, Shamlayning ewladliri, Hananning ewladliri, **47** Giddelning ewladliri, Gaharning ewladliri, Réayahning ewladliri, **48** Rezinning ewladliri, Nikodanening ewladliri, Gazzamning ewladliri, **49** Uzzanining ewladliri, Pasianing ewladliri, Bisayning ewladliri, **50** Asnahning ewladliri, Meunimning ewladliri, Nefusimning ewladliri, **51** Bakbukning ewladliri, Yakufaning ewladliri, Xarxurning ewladliri, **52** Bazlutting ewladliri, Mehidanining ewladliri, Xarshaning ewladliri, **53** Barkosning ewladliri, Siséraning ewladliri, Témahning ewladliri, **54** Neziyaning ewladliri bilen Xatifaning ewladliri. **55** Sulaymanning xizmetkarlirining ewladlirining sani töwendikiche: — Sotayning ewladliri, Soferetning ewladliri, Pirudanening ewladliri, **56** Yaalahnning ewladliri, Darkonning ewladliri, Giddelning ewladliri, **57** Shefatyaning ewladliri, Xattilning ewladliri, Poqueret-Hazzibaimming ewladliri bilen amining ewladliri. **58** Ibadetxana xizmetkarlari we Sulaymanning xizmetkarlari bolghanlarning ewladliri jemiy üch yüz toqsan ikki kishi. **59** Töwendiki kishiler Tel-Mélah, Tel-Xarsha, Kérub, Addan we Immerdin kelgen bolsimu, lékin ular özlerining ata jemetingin yaki nesebinining Israil adimi ikenlikini ispatlap bérélmidi. **60** Bular Délayaning ewladliri, Tobianing ewladliri we Nikodanening ewladliri bolup, jemiy alte yüz ellik ikki kishi; **61** kahinlarning ewladliri ichide Xabayaning ewladliri, Kozning ewladliri bilen Barzillayning ewladliri bar idi; Barzillay Giléadiq Barzillayning bir qızını alghachqa ularning éti bilen atalghanidi. **62** Bular jemetingin nesebnamisini izdep tapalmidı; shunga ular «napak» hésablinip kahinliqtin qalduruldi. **63** Walij ulargha: — Urim we tummmi kötürgüchi kahin arizimda xizmette bolghuche «eng muqeddes yimeklilikler» ge éghiz tegküzmeyssiler, dédi. **64** Pütün jamaet jemiy qiriq ikki ming üch yüz atmish kishi; **65** buningdin bashqa ularning yene yette ming üch yüz ottuz yette qul-dédiki bar idi;

yene ikki yüz er-ayal ghezelchisi bar idi. **66** Ularning yette yüz ottuz alte éti, ikki yüz qırıq besh qéchiri, **67** töt yüz ottuz besh tögisi we alte ming yette yüz yigirme éshiki bar idi. **68** Jemet kattiwashliridin beziliri Yérusalémgha we Perwerdigarning öyige kelgen chaghda, Xudaning shu öyi esli ornigha yéngiwashtin sélinishi üçhün chin könglidin sowghatlarni teqdim qildi. **69** Ular özlirining qurbığha qarap qurulush xezinisige atmish bir ming darik altun, besh ming mina kümüss we yüz qr kahin toni teqdim qildi. **70** Shuningdin kéyin kahinlar, Lawiyalar we bir qisim xelq qoshulup, ghezelkeshler, derwaziwenler, ibadetxana xizmetkarlari öz sheherlirige makanlashti; qalghan Israil xelqining hemmisi öz sheherlirige makanlashti.

3 Israel xelqi herqaysisi öz sheherliride makanlashqanidi; yettinchi aygha kelgende, xelq bir ademdek bolup Yérusalémgha yighthildi. **2** Yozadakning oghli Yeshua bilen uning kahin qérindashliri, Shéaltielning oghli Zerubbabel we uning qérindashlirining hemmisi orunliridin qopup, Xudaning adimi Musa pütken qanun kitabida pütlüginidek Perwerdigargaköydürme qurbanliq sunush üçhün Israilning Xudasining qurban gahini sélishqa kirishi. **3** Gerche ular shu yerlik xelqlerdin qorqsimu, lékin qurban gahni eslidiki uli üstige sélip, uningga Perwerdigarga atap etigenlik we kechlik köydürme qurbanliq ötküzüshke kirishi. **4** Ular yene [muqeddes qanunda] pütlügini boyiche «kepiler hétyi»ni ötküzüp, her künü belgilen'gen telepke muwapiq san boyiche künlük köydürme qurbanliqni sunushatti. **5** Shuningdin kéyin ular yene her künlük köydürme qurbanliqlar, yéngi ay qurbanliqi we Perwerdigarning barlıq muqeddes dep béktilgen héytłrları üçhün teqdim qilinidighan köydürme qurbanliqlarını, shuningdek herbir kishining könglidin Perwerdigarga atap sunidighan ixtiyariy qurbanliqlarını sunup turatti. **6** Shundaq qilip ular yettinchi ayning birinchı künidin bashlap, köydürme qurbanliqlarını Perwerdigarga atap sunushqa bashlıdi; lékin Perwerdigarning öyining uli téxi sélinmudi. **7** Ular tashchilar bilen yaghachchilarha pul tapshurdi we shundaqla Pars padishahi Qoreshning ijaziti bilen Zidonluqlar bilen Turluqlarha kédir yaghichini Liwandin [Ottura] déngiz arqliq Yoppagha ekeldürüş üçhün ulargha yimek-ichmek we zeytun méyini teminli. **8** Jamaat Yérusalémduki Xudaning öyige kelgendifin kényi ikkinchi yili ikkinchi ayda Shéaltielning oghli Zerubbabel, Yozadakning oghli Yeshua we ularning kahin we Lawiy qérindashlirining qaldisi, shuningdek sürgünlüktni qaytip Yérusalémha kelgenlerning hemmisi qurulushsa ish bashlıdi; ular yene yigirme yaşın ashqan Lawiyarlarnı Perwerdigarning öyini sélish qurulushigha nazarechilikke qoydi. **9** Yeshua we uning oghulları hem qérindashliri, Kadmiel bilen uning oghulları, yeni Yehudanıgħi ewladliri Xudanıgħi öyide isħleydīgħan isħħiħlarni nazaret qilishqa bin niyyette atlanti; Hénadadning oghulları, ularning oghullrimu we qérindash Lawiyalar ularħha yardmleshti. **10** Tamchilar Perwerdigarning öyige ul salidighan chaghda kahinlar xas kiyimlirini kiyip, kanaylirini chélip, Asafniq ewladliri bolghan Lawiyalar jangjān chélip, hemmisi qatar-qatar sep bolup turghuzuld; ular Dawut belgiligen körsetmiler boyiche Perwerdigarga Hemdusana oqushti. **11** Ular Perwerdigarga atap özara: — «Perwerdigar mēħribandur, uning Israilgħa bolghan mēħru-muhebbiti mengħġiell-kultur» dep hemdusana we rehemet-tesħekkuri éyishti. Bu chaghda Perwerdigarning öyining uli sélini bolghachqa, xalayiq Perwerdigarni medhiyilep towlap tentene qilishti. **12** Lékin kahinlardin, Lawiyardin we jemet bashliqliridin nurghunliri, yeni eslide ilgirki önyi körgen nurghun qéri

ademler köz aldida sélín'ghan bu öyning uligha qarap, ün sélip yighlap kétishti; nurghun bashqa kishiler xushal bolup tentete qilip towlashti; **13** we xelq hetta kimlerning tentene qilishiatqanlıq bilen kimlerning yighthawatqanlıqını ayriwalalmay qaldi; chünki jamaet tentene qilip qattiq towlishatti; we bu awaz yíraq-yíraqlارgha anglinatti.

4 Yehuda we Binyamindiki regibler sürgünlüktni qaytip kelgenler Israilning Xudasi Perwerdigarga atap önyi yéngiwashtin salmaqchiken, dégen gepni anglap, **2** Zerubbabel we jemet bashliqliri bilen körtüşüp: — Biz siler bilen bille salayı; chünki bizmu sileregħ oxshasha silerning Xudayingħlan izlep, bizni bu yerge ekelgen Asuriye padishahi Esar-Haddonning künliridin tartip uningħha qurbanliq sunup kéliwati, déyishti. **3** Lékin Zerubbabel, Yeshua bilen Israilning bashqa jemet bashliqliri ularħha: — Xudayimizħha öy sésishta silerning biz bilen héqquadaq alaqengħar yoq; belki Pars padishahi Qoresh bizże buyrughandek, peqeet biz özimizla Israilning Xudasi bolghan Perwerdigarga öy salimiz, déyishti. **4** Shuningdin kéyin shu yerdiki ahale Yehudalarning qolini ajiz qilip, ularning qurulush qilishigha kashla tughdurup turdi. **5** Ular yene Pars padishahi Qoreshning barlıq künliridin taki Pars padishahi Darius textke olturghan waqtqiche, daim meslihetchilerni setiwwelip, Yehudalar bilen qériship, qurulush nishanini buszħaqha urunup turdi. **6** Ahashwérosh textke chiqqan deslepkı waqtarda ular uningħha Yehudiye we Yérusalém ahalisi üstdin bir erzname yazdi. **7** Shuningdek Artaxshashta künliride Bishlam, Mitratid, Tabeel we ularning qalghan shérikirimu Pars padishahi Artaxshashtagħha aramiy tilida bir erz xéttini yazdi; xet aramiy tilidin terjume qilindi. **8** Wali Rehum bilen diwan begi Shimshay padishah Artaxshashtagħha Yérusalém üstdin töwendikidek erzname yazdi: — **9** «Mezkur mektupni yazghanlardin, waliy Rehum, katip begi Shimshay we ularning bashqa hemrahli ħolghan soraqħħilar, mupettishler, mensepħħarlar, katipħar, arqwiħiħilar, Babiliiħar, Shusharliqħar, yeni ēlāmiyar **10** we ulugħ janabji Osnappar Samariye shehirige we [Efrat] deryaning mushu teripidiki bashqa yerlerge orunlashturghan ahalim bar **11** (mana bu ularning padishahqa yazghan xéttining köchħürümisi) — özlirining deryaning mushu teripidiki xizmetkarliridin padishah aliliri Artaxshashtagħha salam! **12** Padishah aliylirige melum bolsunki, özlii tereptin biz terepke kelgen Yehudiylar Yérusalémha kéishti; ular ashu asiy we sésiq sheherni qurutwidu, ulini yaṣap püttürdi, sépliṇi yaṣap chiqtu we sépilning ullirini bir-birige ulap yaṣawatidu. **13** Emđi ulugħ padishah aliylirige shu melum bolghayki, mubada bu sheher onglansa, sépli pütküzzilse, ular baj tapshurmajdigan, olpan tölimeydīgħan we paraq tapshurmajdigan boluwalidu, bundaq kétiwerse padishahlarning xezinisige sözsiz ziyan bolidu. **14** Biz ordining tuzini yep turup, padishahimizning bundaq bihōrmet qilishigha qarap turushimizħha qet'iy toghra kelmeydu, shu sewebtin padishahimizħha melum qilishqa jür'et qildu. **15** Shuning üçhün [aliylirining] ata-bowlirinining tarixnamisini sürüşte qilishlirini teshebbus qilimiz; sili tarixnamidin bu sheherning ewħalini bilip, uning padishahlargħim, herqaysi ölkilergimi ziyan yetküzzep kien asiy bi sheher ikenlikini, qedimdin tartip bu sheherdikiler aghdurmichiliq tेरiġħħanliqini bilgħejla; del shu sewebtin bu sheher weyram qilin' għanid. **16** Shunga biz aliylirigha shuni uqturmaqħimizzi, eger bu sheher qurulsa, sépilliri pütküzzilse, undaqta silining deryaning mushu teripidiki yerlerge héqquadaq igidarchiliqli bolmay qalidu». **17** Padishah mundaq jawab yollidi: — «Wali Rehum, diwan begi Shimshayha we Samariye hem Deryaning shu teripidiki bashqa

yerlerde turushluq hemrahliringlarga salam! **18** Silerning bizge yazghan erz xétinglar méning aldimda éniq qilip oqup bérildi. **19** Tekshürüp körüşni buyruwidim, bu sheherning derweqe qedimdin tartip padishahlarga qarshi chiqip isyan qozghigan, sheherde daim asiyliq-qozghilang kötürüstek ishlarning bolup kelgenlikni melum boldi. **20** Igliriki waqtılarda qodretlik padishahlar Yérusalémgha hökümränliq qilip, Deryaning shu teripidiki pütün yerlerni idare qilip kelgen, ular shulargha békinqip baj, olpan we pariqini tapshurup kelgeniken. **21** Emdi siler buyruq chüshürüp u xelqni ishtin toxitinglar, mendin bashqa yarlıq chüshürülmigüche, bu sheherni yéngiwashtin qurup chiqishqa bolmaydighanlıq uqturunqlar. **22** Bu ishni ada qilmay qéislishtin pexes bolunglar; padishahlarga ziyan keltüridighan apet némishqa küchiyiwéridiken?». **23** Padishah Artaxhashtanıng yarlıqining köchürlimiş Rehumgħa, diwan begi Shimħay hem ularning hemrahlirığha oqup bérilişi bilerla, ular alman-talma Yérusalémđiki Yehudalarning qéshiga chiqip, herbiy kück ishlitip, ularni ishni toxtitishqa mejbur qildi. **24** Shuning bilen Yérusalémđiki Xudanıng öyidiki ishlar toxтиdi; ish taki Pars padishahi Darius textke chiqip ikkinchı yilighiche toxtagħliq qaldi.

5 Bu chaghda peyghemberler, yeni Hagay peyghember bilen İddoning oghli Zekeriya peyghember Yehudiye we Yérusalémđiki Yehudiyarlarga bésħaret bérishke bashlidi; ular Israîlning Xudasining namida ularlarga bésħaret bérishti. **2** Shuning bilen Shéaltielning oghli Zerubbabel we Yozadakning oghli Yeshua qopup Yérusalémđiki Xudanıng öyini yéngiwashtin sélishqa bashlidi; Xudanıng peyghemberliri ular bilen bille bolup ularlarga yarden berdi. **3** Shu chaghda Deryaning għerb teripining bash waliysi Tattinay bilen Shétar-Boznay hem ularning hemrahliri ularning yénigha kélip: «Kim silerge bu öy ni yéngiwashtin sélishqa, bu qurulushni püttürüşke buyruq berdi?» dep soridi. **4** Ular yene: «Bu qurulushqa mes'ul bolghuchilarining ismi néme?» dep soridi. **5** Lékin Xudanıng nezri Yehuda aqsaqallirining üstide idi, shunga bash waliyi qatarliqlar padishah Dariusqa melum qilgħucie, shundaqla uningdin bu heqte birer jawab yarlıq kelgħiċże ularning qurulush ishini tosmidi. **6** Deryaning għerb teripining waliysi Tattinay bilen Shétar-Boznay hem ularning hemrahliri, yeni Deryaning għerb teripidiki afarsaqliqlar padishah Dariusqa xet ewetti; xetninq köchürlimiš mana töwendikidek: **7** Ular padishahqa ewetken melumatta mundaq déyilgen: «Darius aliylirığha chongqur aman-ésenlik bolghay! **8** Padishahimizha shu ish yétip melum bolsunki, biz Yehudiye, ulug Xudanıng öyige bérirkördi, shu öy yogħan tashħar bilen yasiliwatidu, tamlirığha limħar tkökk il-imbaxxha limħar tkökk il-imbaxxha limħaż-za. **9** Andin biz u yerdiki aqsaqallardin: — Kim silerge bu öy ni sélishqa, bu qurulushni püttürüşke buyruq berdi? — dep soriduq. **10** We aliylirığha melum bolsun üħčin ularning isimlirini soriduq, shuningdek ularning bashqliqlarining ismılırini püttüp xatirilimekchi iduq. **11** Ular bizge: «Biz asman-zémminning Xudasining qulliri, biz hazir buningdin uzun yillar iż-ġiri sélin'għan öy ni yéngiwashtin séliwatim. Musu öy ni eslige Israîlning ulugh bir padishahi saldurghanidi. **12** Lékin ata-bowlilimiz asmandiki Xudanıng għeqzipi keltürüp qoyghachqa, Xuda ularni Kaldiyelik Babil padishahi Néboqadnesarning qoliga tapshurghan; u bu öy ni chaqturuwetip, xelqni Babilha tutqun qilip eketken. **13** Lékin Babil padishahi Qoreshning birinchi yili padishah Qoresh Xudanıng bu öyini yéngiwashtin sélishqa yarlıq chüshürjen. **14** We Néboqadnesar Yérusalémđiki bu ibadetxanidin élip Babil

butxanisigha apip qoyghan Xudanıng öyidiki altun-kümッシュ qacha-quchilarnimu padishah Qoresh ularni Babil butxanisidin epchiqturup, Sheshbazar isimlik bir kishige tapshurghan; u uni bash waliy qilip teyinligenidi **15** hem uningħha: — Bu qacha-quchilarni élip ularni Yérusalémđiki ibadetxanıha apip qoyghan; Xudanıng öyi esli jayığha yéngiwashtin sélin sun, dep buyrughan. **16** Andin shu Sheshbazar dégen kishi kélip, Yérusalémđiki Xudanıng öyige ul salghan; ene shu waqtinni bashlap hazirħiċċe yasiliwatidu, téxi pütmidi» dep jawap berdi. **17** Emdi aliylirığha layiq körünse, padishahimizning shu yerde, yeni Babilidiki xezzinini axturup békishini, u yerde padishah Qoreshning Yérusalémđiki Xudanıng öyini yéngiwashtin séliħ togrisida chüshürjen yarlıqining bar-yoqluqini tekshürüp békishini soraymiz hem padishahimizning bu ish togrisida öz iradisini bizge bildürüp qoyushini ötünimiz».

6 Andin padishah Darius Babilidiki dölet-bayliqlar saqlan'ghan «Arxiplar öyini tekshürüp chiqishqa yarlıqlarni chüshürdi. **2** Média ölkisidiki Axméta qel'esidin bir oram qiegħez tépildi, uningda mundaq bir xatire püttügen: **3** «Padishah Qoreshning birinchi yili, padishah Qoresh Yérusalémđiki Xudanıng öyige dair mundaq bir yarlıq chüshürudu: — «Qurbanliq sunulidighan orun boliștū tħiġi bu öy yéngiwashtin sélin sun, uli puxta sélin sun, öyning igżiżli atmish gez, kengħliki atmish gez bolsun. **4** Üħi qewet yogħan tash, biq qewet yéngi yaghach bilen sélin sun, barliq xirajet padishahliq xezzinisidin chiqim qilinsun. **5** Esli Néboqadnesar Yérusalémđiki ibadetxanidin élip Babilha apip qoyghan, Xudanıng öyidiki altun-kümッシュ qacha-quchilarning hemmisi qayturup kéllini, Yérusalémđiki ibadetxanıha qaytidin yetküzzilüp, herbiri öy jayığha qoyulsun; ular Xudanıng öyige quyulsun!». **6** [Dariustin yarlıq chüshürtilip]: «— Shunga, i deryaning shu teripining bash waliysi Tattinay we Shétar-Boznay hem silerning hemrahliringlar, yeni Deryaning shu teripidiki afarsaqliqlar, emdi siler u yerdin néri kéttingħar! **7** Xudanıng öyining qurulushi bilen karinġlar bolnisun; Yehudiyarlarning bash waliysi bilen Yehudiyarlarning aqsaqallirining Xudanıng bu öyini eslidiki orniha séliśħiha yol qoyungħar. **8** Shuningdek men Xudanıng bu öyining séliniħi tħiġi Yehudalarning aqsaqallirīr togruluq silerge buyruq chüshürdumki: — Deryaning għerb teripidin, padishahliq xezzinisige tapshurulghan baj kirimidin siler kékħiqturmey shu ademlerge tolqu xirajet ajritis béringħar, qurulush héch toxtap qalmisun. **9** Ulargħa néme krek bolsa, jümlidin asmandiki Xudagħha koydürmre qurbanliq sunuħħaq, meyli erkek torpaq bolsun, qoħqar yaki qozilar bolsimu, ular béril sun; yene Yérusalémđiki kahinlarning belgiligin boyiche buġħday, tuz, sharab yaki zeytin mayħar bolsun shularning birimu kem qilinmay, her kūni temin étip turulsun. **10** Shuning bilen ular asmandiki Xudagħha xushbuy qurbanliqlarini keltürüp, padishahqa we padishahning ewladrirığha uzun ömür tilisun. **11** Men yene buyruymenki, kimki bu yarlıqni özertse, shu kishining öyining bir tal limi sugħħurwélinip ticken'għedha kék, shu kishi uningħha ēsip mixlap qoyulsun, öyi exlextaniga aylanduruwétilsun! **12** We Özining namini shu yerde qaldurghan Xuda mušu Yérusalémđiki öyini özertishke yaki bużuħħaq qol uzartqan herqandaq padishah yaki xelqni halak qilsun! Men Darius mušu yarlıq chüshürdum, estayidilliq bilen beja keltürilisun!» déyildi. **13** Andin Deryaning għerb teripining bash waliysi Tattinay, Shétar-Boznay we ularning hemrahliri padishah Dariusning ewetken yolyoruqi boyiche estayidilliq bilen shu ishni beja keltürdi. **14** Yehudiyarlarning aqsaqallirīr qurulushni dawamlashturup, Hagay peyghember we İddoning oghli Zekerianing bésħaret bérishliri bilen shu ishta ronaq

tapti. Ular Israilning Xudasining emri boyiche, shundaqla Qoresh, Darius we Artaxshashta qatarliq Pars padishahliniring emri boyiche ishlep, öyni yéngiwashtin qurup chiqish ishini püttürdi. **15** Bu öy Darius padishahi seltenitining altinchi yili, Adar éyining üchinchi künı pütküzüldi. **16** Israillar — kahinlar, Lawiyalar we qalghan sürgünlüktn qaytip kelgen xelqlerning hemmisi Xudaning bu öyini uningga atash murasimini xushal-xuramliq bilen ötküzdi. **17** Öyni Xudaning Özige atash murasimida ular yüz torpaq, ikki yüz qochqar we töt yüz qoza sundi hem Israil qebillirilining sani boyiche barliq Israil üçhün gunah qurbanlıq süpitide on ikki tekini sundi. **18** Ular yene Yérusalémiddiki Xudaning ibadet-xizmittini öteshke, Musaning kitabida yézilghini boyiche, kahinlarnı öz nöwiti boyiche, Lawiyarnı guruppları boyiche turghuzdi. **19** Birinchı ayning tötinichi künı sürgünlüktn qaytip kelgenler «ötüp kétish héytiga» atighan [qozılırını] soydi. **21** Sürgünlüktn [yéngila] qaytip kelgen Israillar we shuningdek Israilning Xudasi Perwerdigarni izdep, özlirini zémindiki yat elliklerning bulghashliridin ayrip chiqqan barliq kishiler qoza göshlirini birlikte yéyisiti. **22** Ular pétr nan héytini xushal-xuramliq ichide yette kün ötküzdi; chünki Perwerdigar ularını xushalliqqa chömdürdi hem Asuriye padishahining könglini ularqha mayil qılıp, Özining öyini — Israilning Xudasining öyini qurushqa ularning qolını mustehkemlidi.

7 Shu ishlardin keyin Pars padishahi Artaxshashta seltenet sürgen mezgilde Ezra dégen kishi [Babildin Yérusalémha chiqti]. U Sérayaning oghli, Séraya Azariyaning oghli, Azariya Hilqyaning oghli, **2** Hilqiya Shallumming oghli, Shallum Zadokning oghli, Zadok Axitubning oghli, **3** Axitub Amariyaning oghli, Amariya Azariyaning oghli, Azariya Mérayotning oghli, **4** Mérayot Zerahiyahning oghli, Zerahiyah Uzzining oghli, Uzzi Bukkinining oghli, **5** Bukki Abishuaning oghli, Abishua Finihasnning oghli, Finihas Eliazarning oghli, Eliazar bolsa bash kahin Harunning oghli idi; **6** — Ezra dégen bu kishi Babildin qaytip chiqti. U Israilning Xudasi Perwerdigar Musagha nazıl qılghan Tewrat qanunigha pishqan tewratshunas idi; uning Xudasi bolghan Perwerdigarning qoli uningga bolghachqa, u némini telep qilsa padishah shuni bergenidi. **7** Padishah Artaxshashtaning yettinchi yili bir qisim Israillar, kahinlar, Lawiyalar, ghezelkeshler, derwaziwenler we ibadetxana xizmetkarları une ning bilen birlikte Yérusalémha qaytip chiqti. **8** [Ezra] emdi padishahning seltenitining yettinchi yili beshinchı ayda Yérusalémha yétip keldi. **9** Birinchı ayning birinchı künı u Babildin chiqishqa teyyarlandı; Xudaning shepaqtılık qoli uningga bolghachqa, u beshinchı ayning birinchı künı Yérusalémha yétip keldi. **10** Chünki Ezra köngül qoyup Perwerdigarning Tewrat-qanunini chüshinip tehsil qilishqa hem uningga emel qilishqa we shuningdek Israil ichide uningdiki hökümbelgilimlerni ögitishke niyet qilghanidi. **11** Mana bu padishah Artaxshashta kahin hem Tewratshunas Ezragha tapshurghan yarlıq xétingin köchürümisi: — (Ezra Perwerdigarning emrlirige ait ishlarga hem Uning Israillargha tapshurghan belgilimlirige pishqan tewratshunas idi): — **12** «Menki padishahlarning padishahi Artaxshashtadin asmanlardıki Xudaning mukkemmel Tewrat-qanunigha pishqan tewratshunas kahin Ezragha salam! **13** Emdi men shundaq yarlıq chüshürimenki, padishahlıqında turuwtan Israillardin, shundaqla ularning kahin we Lawiyiridin kimler Yérusalémha bérishni xalisa, hemmisi

séning bille bille barsa bolidu. **14** Chünki sen padishah we uning yette meslihetchisi teripidin teyinlen'gen ikensen, qolungdiki Xudaning qanun kitabida éytılghanlıri boyiche, Yehudiye we Yérusalémha tekshürüş-hal sorashqa ewetilgensen. **15** Sen padishah we uning meslihetchiliri öz ixtiyari bilen Israilning Xudasığa sun'ghan altun-kümüshlerni kötüüp bérüp uningga teqdim qil (uning makani Yérusalémiddidur); **16** Shuningdek qolung pütkül Babil ölkiside qanchilik altun-kümüshlerni tapalisa, shuni xelq we kahinlar Yérusalémiddiki Xudaning öyige teqdim qilishqa öz ixtiyari bilen bergen sowghatlargha qosup aparghin. **17** Sen bu pullargha éhtiyyatçanlıq bilen qurbanlıqlar üçhün torpaq, qochqar, qoza we qoshumche ashlıq hediyeliri hem sharab hediyeliri sétiwélip, bularnı Yérusalémiddiki Xudayinglarning öyidiki qurban'gahqa sun'ghın. **18** Qalghan altun-kümüshlerni sen we jemetingdikilere qandaq qılış muwapiq körfünse, Xudayinglarning iradisi boyiche shundaq qilinglar. **19** Séning Xudayingning öyidiki ishlargha ishlitishke sanga bergen qacha-quchilarnı Yérusalémiddiki Xudaning alidığa qoy. **20** Eger shuningdek sanga Xudayingning öyidiki qalghan ishlargha chiqim qılıdighan'għa néme xirajet kérek bolsa, sen padishah xezinisidin élip ishletkin. **21** Shuning bilen menki padishah Artaxshashtadin deryaning shu gherb teripidiki barliq xezine beglirige shundaq buyruq chüshürimenki, asmandıki Xudaning Tewrat-qanunining alimi bolghan kahin Ezra silerdin némini telep qilsa, siler estayidilliq bilen uning déginidek békiringlar. **22** Uning alidighin kümüsh yüz talantqiche, bughday yüz korghiche, sharab yüz batqiche, zeytun méyi yüz batqiche bolsun, tuzgha chek qoyulmusun. **23** Asmanlardıki Xuda némini emr qilsa, shu asmanlardıki Xudaning öyi üçhün estayidilliq bilen békirlisun; némishqa [Xudaning] ghezipini padishah we oghullirining padishahlıqığha chüshürgüdekmiz? **24** Biz shunumu silerge melum qilimizki, omumen kahinlar, Lawiyalar, ghezelkeshler, derwaziwenler, ibadetxana xizmetkarları we Xudaning bu öyide xizmet qılıdighanlarning héchqaysisidin baj, olpan we paraq élishqa bolmaydu. **25** Emdi sen ey Ezra, Xudayingning sende bolghan hékmitige asasen, Deryanı shu gherb teripide Xudayingning Tewrat-qanunini bilgen, barliq xelqning dewasini soraydiganı, ularnı idare qılıdighan soraqchi we hakimlarnı teyinligin; we Tewrat-qanununu bilmeydighanlargha bolsa, ularqha bularnı ögitinglar. **26** Xudayingning qanunigha we padishahlıqning qanunigha riaye qilmaydighanlar bolsa, uning üstidin adaletlik bilen höküm chiqırlısun; u ölümge, yaki sürgün'ge yaki mal-mülkini musadire qılıshqa we yaki zindan'gha tashlashqa höküm qılınsun». **27** [Ezra mundaq dédi] — Ata-bowlirimizning Xudasi bolghan Perwerdigargha Hemdusana bolghay! Chünki U padishahning könglige, Yérusalémiddiki Perwerdigarning öyini shundaq körkem bězesh niyitini saldı, **28** yene méni padishah we meslihetchiliri alıldı hem padishahning möhterem emirlirili alıldı iltipatqa érishtirdi. Perwerdigar Xudayimming qoli mende bolup, U méni gheyretlendürgechke, özüm bilen bille [Yérusalémha] chiqishqa Israillar ichidin birnechche mötiwerlerni yighdim.

8 Padishah Artaxshashta seltenet sürüp turghan waqitta, Babildin méning bilen bille qaytqanlarning ata jemet bashlıqları we ularning nesebnamılıtı töwendikiche: — **2** Finihasning ewladliridin Gershon, Itamarning ewladliridin Daniyal, Dawutning ewladliridin Hattush, **3** Shékanyanıng ewladliridin, yeni Paroshning ewladliridin Zekeriya we uning bilen nesebnamide tizimlan'ghan erkekler jemiy bir yüz ellik kishi; **4** Pahat-Moabning ewladliridin Zerahiyahning oghli Elyoyinay we uning bilen bille qaytqan erkekler ikki yüz

kishi; **5** Shékaniyaning ewladliridin bolghan Yahaziyelning oghli we uning bilen bille qaytqan erkekler üch yüz kishi; **6** Adimning ewladliridin Yonatanning oghli Ebed we uning bilen bille qaytqan erkekler ellik kishi; **7** Élamning ewladliridin Ataliyaning oghli Yeshaya we uning bilen bille qaytqan erkekler yetnish kishi; **8** Shefatiyaning ewladliridin Mikailning oghli Zebadiya we uning bilen bille qaytqan erkekler seksem kishi; **9** Yoabning ewladliridin Yehiyelning oghli Obadiya we uning bilen bille qaytqan erkekler ikki yüz on sekkit kishi; **10** Shéomitning ewladliridin Yosifiyaning oghli we uning bilen bille qaytqan erkekler bir yüz atmish kishi; **11** Bibayning ewladliridin Bibayning oghli Zekeriya we uning bilen bille qaytqan erkekler yigirme sekkiz kishi; **12** Azgadning ewladliridin Hakkatanning oghli Yohanah we uning bilen bille qaytqan erkekler bir yüz on kishi; **13** Adonikamning ewladliridin eng axirida qaytqanlarning isimliri Elifelet, Jeiyel we Shémaya bolup, ular bilen bille qaytqan erkekler atmish kishi; **14** Bigwayning ewladliridin Utay bilen Zabbud we ular bilen bille qaytqan erkekler yetnish kishi. **15** — Men ularni Axawagha aqidighan Deryaning boyigha yighthim; biz u yerde chédir tipik üch kün turduq. Xelqni we kahinlarni arilap qarisam u yerde Lawiyalar yoq iken. **16** Shunga men bashliqlardin Eliézer, Ariyel, Shémaya, Elnatan, Yarib, Elnatan, Natan, Zekeriya bilen Meshullamlarni we ulargha qoshup oqumushluq alimlardan Yoarib bilen Elnattanni chaqitip kélép, **17** ulargha hawale qilip Kasifiya dégen yerge, Iddo dégen Ataman bilen körüşhüshke ewettim. Men Kasifiya dégen yerde Iddogha we uning ibadetxana xizmetkarlari bolghan qérindashlirigha deydiqhan geplerni aghziga sélip, ularning bu yerge Xudayimizning öyi üchün xizmet qilidigan xizmetchilerni bizge ekélishni ötündum. **18** Xudayimizning shapaetlik qoli bizde bolghachqa, ular bizge Israilning ewrisi, Lawiyning newrisi Mahlining ewladliri ichidin oqumushluq bir ademni, yeni Sherebyani we uning oghullirli hem qérindashliri bolup jemiy on sekkit kishini bashlap keldi. **19** Ular yene Hashabiya we uning bilen bille Merarining ewladliridin Yeshaya hem uning qérindashliri hem ularning oghulliri bolup, jemiy yigirme kishini. **20** Yene ilgiri Dawut we uning emirliri Lawiyalarning xizmitide bolushqa teyinligén «Netinylar»dán ikki yüz yigirme kishini bashlap keldi, bularning hemmisi isimliri bilen tizimlandi. **21** Shu chaghda Axawa deryasi boyida men Xudayimizning aldida özümizni töwen qilip, özimiz we kichik balilirimiz hem barliq mal-mülkımız üçün Xudayimizdin aq yol tileske roza tutayli, dep jakarlidim. **22** Chünki biz eslide padishahqa: «Xudayimizning qoli Uni barliq izdigenlerning üstige iltipat körsitishke qoyulidu; lékin Uning qudrat bilen ghezipi Özini tashlighanlarga zerde bérishke teyyardur» dégeniduq, emdi yene uningdin yoldiki diúshmenlerge taqabil turushqa piyade we atliq leshkerler teyinlep bérishni telep qilghanliqimdin xijil bolup qaldim. **23** Shuning bilen biz roza tutup Xudayimizden shu ish togruluq ötündü, u duayimizni ijabet qildi. **24** Men kahin bashliri ichidin on ikki ademni we Sherebiya, Hashabiya we ular bilen bille bolghan aka-ukiliridin on ademni tallap, **25** ulargha altun, kümüş we qacha-quchilar, yeni padishah, uning meslihetchiliri, emirliri we shuningdek shu yerde turuwatqan barliq Israillar «köydürme hediye» süpitide Xudayimizning ölige hediye qilghan sowghatlarni tapshurdum. **26** Men kümüştin alte yüz ellik talant, yüz talant éghirliktiki kümüş qacha-qucha, yüz talant altunni ularning qoligha ölcüp tapshurdum. **27** Ulargha tapshurghanlirimindan yene altun das yigirme bolup, qimmiti ming darik, süpetlik we walildap parqiraydigham mis chong das ikki bolup, altundek qimmetlik idi. **28** Men ulargha: — Siler Perwerdigargha muqeddestursiler, qacha-quchilarmu

muqeddestur, altun-kümüşler ata-bowanglarning Xudasi Perwerdigargha ixtiyariy hediye qilin'ghan sowghattur. **29** Taki Yérusalémdiki Perwerdigarning öyidiki ambar-xezinlerge yetküüp, kahinlar we Lawiyalarning bashliri we Israillarning qabile-jemet bashliqlirining alida tarazidin ötküzgüche bularni obdan qarap qoghdanglar, dédim. **30** Shuning bilen kahinlar bilen Lawiyalar Yérusalémdiki Xudayimizning öyige apiridighan, tarazidin ötküzügen shu altun-kümüş we qacha-quchilarni tapshuruwaldi. **31** Shuning bilen birinchi ayning on ikkinchi künı biz Axawa deryasining boyidin qozghilip Yérusalémgħa chiqishqa mangduq. Xudayimizning qoli üstimizde bolghachqa, u bizni dushmanlirimizdin we yolda paylap turghān qaraçhilarindanmu qutquzdi. **32** Biz Yérusalémgħa kélép u yerde üch kün turduq; **33** tötinchi künı Xudayimizning öyide altun-kümüş we qacha-quchilar tarazida ölchinip kahin Uriyaning oghli Meremotning qoligha tapshurhuld; uning yénida Finihasning oghli Eliazar, yene Lawiyalardin Yesħuaning oghli Yozabad bilen Biñnuiyning oghli Noadiyahlar bar idi. **34** Hemme nerse sani boyiche we éghirliqi boyiche ölcendi we shuning bilen bille herbirining éghirliqi pütüp qoyuldi. **35** Shu chaghda esli élip kétigelgħerning ewladliri, yeni sürgünlükten qaytqanlar Israillarning Xudasiga «köydürme qurbanlıq» süpitide pütküll Israil tħčeñ on ikki torpaq, toqsan alteq qochqar, yetnish yette qoza sundi, yene gunah qurbanlıq süpitide on ikki téke sundi; bularning hemmisi Perwerdigargħa atalghaq köydürme qurbanlıq idu. **36** Ular padishahning yarlıq xetlirini padishahning waliylirigha we Deryaning bu għerbi teripidiki hökmdarlarha tapshuruwid, ular xelqeq we Xudanen öyining isħħirigha izħil yarden berdi.

9 Bu isħħar pütkendin kέyin emirler ménning bilen körüşħkili yéningha kélép: — Israillar, kahinlar we Lawiyalar özlirin mushu zéminlardiki taipilerdin, yeni ularning yirġinchlik adetliridin ayriq turmid, — démek, ular Qanaaniyar, Hittiyar, Perizziyer, Yebusiyar, Ammoniyar, Moabiylar, Misirliqlar we Amoriylarha egiship mangdi. **2** Chünki ular bu yat taipilerdin özlirige we oghullirigha xotun élip bérrip, [Xudagħa] xas muqeddes nesilni mushu zéminlardiki taipiler bilen arilashturwett; uning üstige, emirler bilen emeldarlar bu sadaqetsizlikning bashlamħiħiridur, — déyishti. **3** Men bu isħni anglapla kōnglek bilen tonumni yirtip, chach-saqallirimmu yulup qhem-qayghugha chħeşħip oltrup kettim. **4** We Israilning Xudasining sözliridin qorqup titrigenlerning herbiri sürgünlükten qaytip kelgenlerning sadaqetsizlikti tipeyolidin yéningha keldi. Men taki kechlik qurbanlıq sunulghuq ġhem-qayghugha chomħip oltrurdum. **5** Kechlik qurbanlıq waqtida men özümni töwen qilghan halettin turup, kōnglek we tonum yirtip halda Xudayim Perwerdigargħa yüzelinip tizlinip oltrup, qollirimni yéyip, **6** dua qilip: — «Ah Xudayim, shermendilikte yūzumni sanga qaritishtin iza tartmaqtimen, i Xudayim; chünki qebħiħliklirimiz toliliqidin bashlirimizdin ashti, asiyliq-itaetsizlikim asmanlарha taqashti. **7** Ata-bowlirimizning künliridin tartip bugiġġe qedor zor itaetsizlikte yürüp kelduq, shunga qebħiħliklirimiz tipeylidin biz, biznig padishahlirimiz we kahinlirimiz xuddi biġġi kündikidher herqaysi tħallatki padishahlarning qoligha chħeşħip, qilichqa, sürgünlükke, bulangtalangħha, nomusqa tapshurulduq. **8** Emđi hazir ażghine waqt Xudayimiz közlihimizni nurlandurup, qulluqimizda bizżeq aż-żebha aram bérilsun dep, qéchip qutulħan bir qaldini saqlap qilip, bizżeq özining muqeddes jayidin xuddi qaqqan qozoqtek muqim orun bérrip, bizżeq Xudayimiz Perwerdigardin iltipat korsitildi. **9** Chünki biz hazir qullarimiz; halbuki, Xudayimiz mushu qulluqimizda yenila bizni tashliwetmey, belki Pars padishahlirining aldida rehimgie erishtürüp, Xudayimizning

öyini sélip, xarabilesken jaylirini yéngiwashtin onglashqa bizni rohlandurdi, shundaqla bizni Yehudiye we Yérusalémda sépiliq qildi. **10** I Xuda, biz bu [iltipatlar] alidda yene néme déyeylemiz? Chünki biz yenila Séning mömin bendiliring bolghan peyghemberler arqliq tapilghan emrliringni tashliwettuq; Sen [ular arqliq]: «Siler kirip miras qilip igileydighan zémén bolsa, shu zémindiki taipilerning nijsilqi bilen bulghan'ghan bir zémén; chünki ular türlük napakliqlarni qilip, yirginchlik adetliri bilen bu zéminni bu chettin u chétighiche tolduruwetti. **12** Shunga siler qızlıringlarni ularning oghullırıgha bermenglar, oghullırınglarga ularning qızlırını élip bermenglar; siler kuchiyp, zéminning nazu-némeltridin yéyishke, zéminni ebedil'ebed ewladliringlarga miras qilip qaldurush üchün mengü ularning aman-tinchliqi yaki menpeitini hergiz izdimenglar» — dégenidir. **13** Bizning rezil qilmishlirimiz we nahayiti éghir itaetsizlikimiz tüpeylidin bu hemme bala-qaza beshimizgha kelgenidi we Sen, i Xudayımyz, qebihliklirimizge téghishlik bolghan jazayimizi yéniklitip, bizge bügünkidek nijatlıq iltipatni körsetken turuqluq, **14** biz qandaqmı yene emrliringge xilaplıq qilip, bundaqları yirginchlik qadilerni tutqan bu taipiler bilen nikahliniwérizim? Mubada shundaqları qılıdighan bolsaq, Sen bizge ghezeplinip, bizge bir qaldı yaki qutulgħudek birsinim qaldurmay yoqatmay qalamsen? **15** I Israillinig Xudası bolghan Perwerdigar, Sen heqqaniydurseni Shu sewebtin biz bügünkidek qutulup qalghan bir qaldımız. Qara, biz Séning aldinga itaetsizliklirimizde turuwatimiz, shunga Séning aldinga héchqaysızım tik turalmay qalduq» — dédim.

10 Ezra dua qilip, gunahini tonup yighthap Xudaning öyi alidda yiqlip düm yatqan chaghda, Israillardin nahayiti chong bir jamaat, er-ayallar we balilar uning yéniqha keliq yighthildi; köpçhilikmu qattiq yighthap kétishti. **2** Élamning ewladliridin, Yehiyelning oghli Shékaniya ezragha: — Biz Xudayımyzgha sadaqetsizlik qilip bu zémindiki yat taipilerdin xotun aptuq. Halbuki, Israil üchün yenila ümid bar; **3** biz emdi Xudayımyz bilen ehdilisheyli, xojamming we Xudayımyzning emrliridin qorqup titrigenlerning nesihitige asasen bu xotunlarni we ulardin törelgen perzentlerni yolgha sélip qoyayli. Hemme ish Tewrat qanuni boyiche qilinsun. **4** Tur! Bu ish sanga bagħliqtur, biz séni qollaymiz; jür'etlik bolup ishni ada qilghin, — dédi. **5** Shuning bilen Ezra ornidin qopup, kahinlarning Layiwylarning we pütküll Israil jamaitining bashliqlarını shu söz boyiche ish qilimiz, dep qesem ichishke ündidi, ular qesem ichti. **6** Andin Ezra Xudaning öyi aliddin qopup Eliyashibning oghli Yehohananning öyige kirdi; u u yerje kelgende ghizamu yémedi, sumu ichmidi, chünki u sürgünlüktil qaytip kelgenlerning sadaqetsizlikü üchün échinatti. **7** Shuning bilen Yehudiye we Yérusalémda sürgünlüktil qaytip kelgenlerning hemmisige jakarlinip, Yérusalémha yighthinglar, **8** emirler we aqsaqallarning nesihiti boyiche, kimki üch kün ichide ýetip kelmise, uning pütün mal-mülki musadire qilinidu, sürgündin qaytip kelgenlerning jamaitidinmu ayrıldi, dep, jakarname chiqirildi. **9** Shuning bilen Yehuda we Binyamindiki barlıq erler üch kün'giche Yérusalémha yighthip boldi. U toqquzinchı aynıng yigirminchı kün idi; barlıq xelq Xudaning öyining hoylisidiki meydan'gha keliq olturdu, köpçhilik bu ishtin qorqachqa, shuningdek qattiq yaghqan yamghur tüpeylidin, titrep kétishti. **10** Kahin Ezra ornidin qopup ulargha: — Siler Xudagha sadaqetsizlik qilip yat taipilerning qızlırını xotunluqqa élip Israillarning itaetsizlikini ashurdunglar. **11** Emdi siler ata-bowanglarning Xudası bolghan Perwerdigar alidda gunahinglarni tonup, uning neziride durus bolghanni qilip, özünglarni bu zémindiki taipilerdin we bu yat ellik xotunliringlardın arını ochuq qilinglar, dédi. **12** Pütün

jamaet yuqiri awazda jawap bérüp: — Maql, biz özlinining shu gepliri boyiche ish körimiz. **13** Biraq ademler bek köp, yene keliq yamghur pesli bolghachqa talada turalmaymiz; uning üstige bu dégen bir-ikki künde pütidighan ish emes, chünki bizde bu ishta itaetsizlik qilghanlar nahayiti köptür! **14** Xudaning mushu ish tüpeyli kelgen qattiq ghezipining bizdin ketküche, bashlıqlırımız pütküll jamaetke wekil bolup Perwerdigarning alidda tursun; bizning herqaysi sheherlirimizde yat ellerdin xotun alghanlarmu belgilen'gen waqitta shu sheherning aqsaql we hakimliri bilen birlikte keliq bu ishni bir terep qilsun, — dédi. **15** Bu ishqa peqet Asaheling oghli Yonatan bilen Tiqwahning oghli Yahziya qarshi chiqtı, Meshullam bilen Lawiy Shabbity ularni qollidi. **16** Shuning bilen stürgündin qaytip kelgenler ene shundaqları qildi. Kahin Ezra we ata jemetlirinishing bashlıqlırı bolghanlar jemeti boyiche bu ishqa ayrıldı; ularning hemmisi ismilri boyiche tizimlandı. Ular oninchi aynıng birinchi künı bu ishni tekshürüp bir terep qılışqa kirishi. **17** Ular yat ellik xotunlarnı alghan erlerning soriqini birinchi aynıng birinchi künı tügetti. **18** Kahinlarning ewladlari ichide yat ellik xotunlarnı alghanlardın mushular chiqtı: — Yozadakning oghli Yeshuaning we uning qérindashlirining ewladliridin: — Maaséyah, Eliézer, Yarib, Gedaliya. **19** Ular xotunlirimizni yolgha sélip qoyimiz dep [qesem qilip] qol bérisésti we gunahı üchün itaetsizlik qurbanlıqı süpitide qoy padisidin bir qoçqarnı sundı. **20** Immerning ewladliridin Hanani bilen Zebadija; **21** Harimning ewladlari ichide Maaséyah, Éliyah, Shémaya, Yehiyel we Uzziya; **22** Pashxurning ewladliridin Elyoyinay, Maaséyah, Ismail, Netanel, Yozabad we Elasar. **23** Lawiylar ichide Yozabad, Shimey, Kélaya («Kélita»mu déyilidu), Pitahiya, Yehuda bilen Eliézer; **24** għezelkeshler ichide Eliyashib; derwaziwenler ichide Shallum, Telem, Uri. **25** Israillardin: — Paroshning ewladliridin Ramiya, Yizziya, Malkiya, Miyamin, Eliazar, Malkiya, Binaya; **26** Élamning ewladliridin Mattaniya, Zekeriya, Yehiyel, Abdi, Yerimot bilen Éliyah; **27** Zattuning ewladliridin Elyoyinay, Eliyashib, Mattaniya, Yerimot, Zabad bilen Aziza; **28** Bibayning ewladliridin Yohohanana, Hananiya, Zabbay bilen Atlay; **29** Banining ewladliridin Meshullam, Malluq, Adaya, Yashub, Shéál bilen Ramot; **30** Pahat-Moabning ewladliridin Adna, Jilal, Binaya, Maaséyah, Mattaniya, Bezalel, Binnui bilen Manasseh; **31** Harimning ewladliridin Eliézer, Yishya, Malkiya, Shémaya, Shiméon, **32** Binyamin, Malluq we Shemariya; **33** Xashumning ewladliridin Mattinay, Mattatah, Zabad, Elifelet, Yeremay, Manasseh we Shimey; **34** Banining ewladliridin Maday, Amram, Uel, **35** Binaya, Bediya, Kéluhay, **36** Waniya, Meremot, Eliyashib, **37** Mattaniyah, Mattinay, Yaasu, **38** Bani, Binnuiy, Shimey, **39** Shelemya, Natan, Adaya, **40** Maknadibay, Shashay, Sharay, **41** Azarel, Shelemya, Shemariya, **42** Shallum, Amariya, Yüsüp; **43** Néboning ewladliridin Jeiel, Mattitiyah, Zabad, Zébina, Yadday, Yoél we Binaya. **44** Bularning hemmisi yat ellik xotunlarnı alghanlar idi, we shuningdek ulardin bezilerning xotunlari perzentmu körgenidi.

Nehemiya

1 Haqaliyaning oghli Nehemiya shundaq bayan qildiki: — Yigirminchı yili Kislew ýida, men Shushan qel'eside turattim, **2** Öz qérindashlirimdin biri bolghan Hanani bilen birnechche kishi Yehudiyeden chiqip keldi; men ulardin sürgünlüktn qutulup qalghan Yehudalar we Yérusalém toghrisida soridim. **3** Ular manga: — Sürgünlüktn qutulghan xelqning qaldisi [Yehudiye] ölkiside qattiq japa-musheqqet astida we ahanet ichide qaldi. Yérusalémning sépili bolsa örtuwétildi, qowuqlirimu köydüruwétildi, dep étyip berdi. **4** Men bu geplerri anglap olturnup yighalap kettim, birnechche kün'giche nale-peryad kötürüp, asmanlardiki Xuda alidda roza tutup, dina qilip **5** mundaq dédim: — « asmandiki Xuda Perwerdigar, Özini söyüp, emrlirini tutqanlarga özgermes méhir körsitip ehdiside turghuchi ulugh we dehshetlik Tengri, **6** emdi Séning aldingda mushu peytte qulliring Israillar üçhün péqir qulungning kéche-kündüz qiliwatqan bu duasigha quliqing sélin'ghay, közüng ochuq bolghay! Men biz Israillarning Séning aldingda sadir qilghan gunahlirimizni étirap qilimen; menmu, atamning jemetimu gunah qilduq! **7** Biz Séning yolungunga tetür ish qilip, Sen qulung Musagha tapilighan emrliring, belgilimiliring we hökümliringni héch tutmiduq. **8** Séning Öz qulung Musagha tapilap: «Eger siler wapsizliq qilsanglar, silerni pütün taipilerning arisiga tarqitiwétimen; lékin Manga yénip kélip, Méning emrlirimmi tutup emel qilsanglar, gerche aranglardin hetta asmanlarning eng chétige qoghiwétilgenler bolsimu, Men ularni shu yerdin yighip, Méning namimni tikleshke tallighan jaygha élip kéliimen» dégen sözüngni yad qilghaysen, dep ötünimen. **10** Bularning hemmisi Séning qulliring we Séning xelqing, Özüngning zor qudriting we küchlük qolung bilen hörlükke qutquzdung. **11** I Rebbim, qulungning duasigha hem Séning namingdin eyminishitn söyün'gen qulliringningmu duasını quliqing tingshighay; bügün qulungning ishlirini ongushluq qilghaysen, uni shu kishining alidda iltipatqa érishtürgeyseñ. Shu waqitta men padishahning saqisi idim.

2 We shundaq boldiki, padishah Artaxshashtanıng yigirminchı yili Nisan ýyi, padishahning alidgħa sharab keltürülgenidi; men sharabni élip padishahqa sundum. Buningdin ilgri men padishahning alidda héchqachan għemkin körün'gen emes idim. **2** Shuning bilen padishah ménedingin: — Birer késiling bolmisa, chiraying némishqa shunche għemkin körünü? Köglüngde choqum bir derd bar, déwidi, men intayin qorqup kettim. **3** Men padishahqa: — Padishahim mengġū yashighayla! Ata-bowlirimming qebriliri jaylashqan sheher xarabilikke aylan'għan, derwaza-qowuqliri köydüruwétilgen tursa, men qandaqmu għemkin körünmey? — dédim. **4** Padishah ménedingdin: — Séning néme teliping bar? — dep soriwidi, men asmandiki Xudaghha dua qilip, **5** andin padishahqa: — Eger padishahimming köngħiġe muwapiq körünse, qulliri özlırinning alidda iltipatqa ērishken bolsa, méni Yehudiyeden weħni bolsila, ata-bowlirimming qebriliri jaylashqan sheherje bérip, uni yéngiwashtin qurup chiqsam, dédim. **6** Padishah (shu chaghda xanish padishahning yénida olturnati) mendin: — Sepiringge qanchilik waqt kétidu? Qachan qaytip kéisisen? — dep soridi. Shuning bilen padishah méni ewetishni muwapiq kördi; menmu uningga qaytip kēlidighan bir waqtini békittim. **7** Men yene padishahtin: — Aliyirigha muwapiq körünse, manga [Efrat] deryasining u qétidiki waliylarha méni takī Yehudiyegħe bargħuħe ötkili qoyush togrħuluq yarlıq xetlirini pütüp bergen bolsila; **8** We yene padishahliq ormanliqiga

qaraydighan Asafqa muqeddes öyre tewe bolghan qel'ening derwaziliri, shuningdek sheherning sépili we özüm turidighan öyre kétidighan limlarni yasashqa kérklik yaghachlarni manga bérish togrħuluq bir yarlıqni pütüp bergen bolsila, dédim. Xudayimming shepqetlik qoli ištümde bolghachqa, padishah iltipat qilip bularning hemmisini manga berdi. **9** Shuning bilen men deryaning u qétidiki waliylarning yénigha bérip padishahning yarlıqlarini tapshurdum. Padishah yene birnechche qoshun serdarlari bilen atliq leshkerlernimu manga hemrah bolushqa orunlashturghanidi. **10** Horonluq Sanballat bilen Ammoniy Tobiya dégen emeldar Israillarning menpeetini izdep aden keptu, dégen xewerni anglap intayin narazi boldi. **11** Men Yérusalémha kélip tħi kün turdu. **12** Andin kέchisi men we manga hemrah bolghan birnechche adem ornimizdin turduq (men Xudayimming köglüngħe Yérusalém tħiħu nème isħlarni qilishni salghanliji togħrisida héchħimme birer néme démigenidim). Özüm min'gen ulaghdin bashqa héchħandaq ulaghmu almay, **13** kέchisi «Jilgħa qowuqi» din chiqip «Ejdiha buliqli» għa qarap méngej, «Tézek qowuqi» għa kélip, Yérusalémning buzuwétilgen sépilirini we köydüruwétilgen qowuq-derwazilirini közdin kechħirdum. **14** Yene alidħa méngej «Bulaq qowuqi» bilen «Shahane kōl» ge keldim; lékin shu yerde men min'gen ulaghning öttu shikej yol bek tar kelgeħke, **15** kέchide men jilgħa bilen chiqip sépilni közdin kechħuriq chiqħi. Andin yénip «Jilgħa qowuqi» din sheherje kirip, öyre qayttim. **16** Emeldarlarning héchħqaysi ménien neġe bargħanliqimni we néme qilgħanliqimni bilmeq qelishti, chħunki men ya Yehudiyarha, kahinlarha, ya emir-hakimlарha we yaki bashqa xizmet qilidighanlarha héchnéme éytmighanidim. **17** Kéyin men ularha: — Siler bésħimizgħa kelgen balay'i apetni, Yérusalémning xarabige aylan'għanliqini, sépil qowuqlining köydüruwétilgenlikini körđingħar; kēlingħar, hemmimiz haqaretke qeliwermeslikimiz tħiħu Yérusalémning sépilini qaytidin yasap chiqayli, — dédim. **18** Men yene ularha Xudayimming shepqetlik qolining ménien ištümde bolghanliqini we padishahning manga qilghan geplirini étywidim, ular: — Ornnumizdin turup uni Yasayli! — déyiship, bu yaxshi isħni qilishqa öz qollirini quwwetlendtirdi. **19** Lékin Horonluq Sanballat, xizmetkar Ammoniy Tobiya hem ereb bolghan Geshem bu isħni anglap bizni zangliq qilip mensitħey: — Silerning bu qilghinħingar néme isħ? Siler padishahqa asyliq qilmaqħimusiler? — déyishti. **20** Men ularha jawab bérip: — Asmanlardiki Xuda bolsa bizni ghelbibige érishtüridu we Uning qulliri bolghan bizer qopup qurimiz. Lékin silerning Yérusalémda héchħandaq nésiwengħar, hoququngħar yaki yadnamengħar yoq, — dédim.

3 Shu chaghda bash kahin Eliyashib we uning kahin qérindashliri qopup «Qoy qowuqi» ni yéngiwashtin yasap chiqti; ular qowuqliq qanatlırini ornitip, uni [Xudaghha] atap muqeddes dep békitti; ular «Yüzning munari» bilen «Hananiyelning munari» għiċċe bolghan ariliqtiki sépilni ongħshop, uni muqeddes dep békitti; **2** Uningħha tutash qismi Yéríxolujnar yasidi; yene uningga tutash qismi Imrining oħgli Zakkur yasidi. **3** «Bélio qowuqi» ni Senaħħning oħħulli yasidi; ular uning lim-keshklirini sélip, qanatlır, taqaqliri we baldaqlirini ornatti. **4** Uningħha tutash qismi Hakozning newrisi, Uriyaning oħħli Meremot yasidi; uningħha tutash qismi Meshezabelning newrisi, Berekiyaning oħħli Meshullam yasidi. Uningħha tutash qismi Baanħħning oħħli Zadok yasidi. **5** Uningħha tutash qismi Tekoalijqlar yasidi; lékin ularnej chongħli öz xojxisining isħni zimmisige ilishqa unimidi. **6** «Kona qowuq» ni Pasianying oħħli Yehoda bilen

Bésodiyaning oghli Meshullam yasidi; ular uning lim-késheklirini sélip, qanatlari, taqaqliri we baldaqlirini ornatti. **7** Ularning yénidiki tutash qismini Gibéonluq Melatiya, Mérondonluq Yadon hemde Deryanbing bu gherbiy teripidiki waliylarning bashqurushni astidiki Gibéonluqlar bilen Mizpahliqlar yasidi. **8** Ularning yénidiki tutash qismini zergerlerdin bolghan Xarhayaning oghli Uzziyel yasidi. Uningha tutash qismini xushbuy buyum yasadigihan etirchilerdin Hananiya yasidi. Ular Yérusalém [sépilimi] taki «Qélin tam»għiche ongħšap yasidi. **9** Ularning yénidiki tutash qismini Yérusalémning yérīmining hakimi bolghan Xurning oghli Réfaya yasidi. **10** Ularning yénida, Xarumafning oghli Yedaya özining öyining udulidiki qismini yasidi. Ularning yénidiki qismini Xashabniyaning oghli Hattush yasidi. **11** Harimming oghli Malkiya bilen Pahat-Moabning oghli Hashhub sépilning bashqa bir bōlikini bilen «Xumdanlar munari»ni yasidi. **12** Ularning yénidiki tutash qismini Yérusalémning yérīmining hakimi Xallohesħning oghli Shallom özi we uning qızliri yasidi. **13** «Jilga qowuqi»ni Hanun bilen Zanoah shehiringin ahalisi yasidi. Ular uni yasap, uning qanatlari, taqaqliri we baldaqlirini ornatti we yene «Tézek qowuqi»għiche ming gez sépilnimu yasidi. **14** «Tézek qowuqi»ni Beyt-Hakkerem yurtining bashliqi Rekabning oghli Malkiya yasidi; ular uni yasap, uning qanatlari, taqaqliri we baldaqlirini ornatti. **15** «Bulaq qowuqi»ni Mizpah yurtining bashliqi Kol-Hozeħning oghli Shallum yasidi. U uni yasap, ögħisini yepip, uning qanatlari, taqaqliri we baldaqlirini ornatti we yene shahane bagħning yénidiki Siloam kollining sépilimi «Dawutning shehiri»din chūħidighan pelempeygħie yéngiwashtin yasidi. **16** Uningdin kékinki tutash qismini Dawutning qebrilirining udulidiki we uningdin kékinki sunn'iy kôlge hem uning keynidiki «Palwanlarning öyi»ge qedet Beyt-Zur yurtining yérīmining hakimi, Azbukning oghli Nehemiya yasidi. **17** Uningdin kékinki tutash qismini Lawiylar — Yeni Banining oghli Rehum yasidi, uning yénidiki tutash qismini Kélahning yérīm yurtining hakimi Hashabiya öz yurtiġha wakaliten yasap chiqt. **18** Uning yénidiki tutash qismini ularning qérindashli — Kélahning ikkinchi yérīmining hakimi, Hénadadning oghli Baway yasidi. **19** Uning yénida, Mizpahning hakimi Yeshuyaning oghli Ězer qorral-yaragh ambirigha chiqish yolining udulida, sépilning doqmushidiki yene bir bōlikini yasidi. **20** Zabbayning oghli Baruq uningdin kékinki yene bir bōlikini, yeni sépilning doqmushidin takibash kahin Eliyashibning öyining derwazisighie bolghan bōlikini köngiľ qoyup yasidi. **21** Uning yénida Hakozning newrisi, Uriyaning oghli Meremot sépilning Eliyashibning öyining derwazisidin takibash hoylisining axirighie bolghan yene bir bōlikini yasidi. **22** Bulardin kékinki bir qismini lordan tüzlenglikidikler, kahinlar yasidi. **23** Bularning yénida, Binyamin bilen Hashhub öz öyining udulidiki bōlikini yasidi. Ulardin kékien Ananiyaning newrisi, Maaséyahning oghli Azariya öz öyining yénidiki qisimni yasidi. **24** Uning yénida, Azariyaning öyidin takibash hoylisining arċiġiġie bolghan yene bir bōlikini Hénadadning oghli Binnuij yasidi. **25** [Uning yénida], Uzayning oghli Palal padishah ordisining doqmushi, shuningdek ordidiki choqchiyip turghan, zindan hoylisining yénidiki égiz munarning udulidiki bōlikini yasidi. Uningdin kékinki bir bōlikini Paroshning oghli Pidaya yasidi. **26** Emdi Ofelde turidighan ibadetxana xizmetkarliki künčiqlik tereptiki «Su qowuqi»ning udulidiki we choqchiyip turghan munarning udulidiki sépilni yasidi. **27** Choqchiyip turghan chong munarning udulida Tekoalıqlar takibash sépilighie bolghan ikkinchi bir bōlikini yasidi. **28** «At qowuqi»ning yuqiri bir bōlikini kahinlar herbiri öz öyining udulidiki qismini yasidi.

29 Immerming oghli Zadok ularning yénida, kékinki qismini, öz öyining udulidiki bir bōlikini yasidi. Uning yénidiki tutash qismini «sheriqi derwaza»ning derwaziweni Shékaniyaning oghli Shémah yasidi. **30** Uning yénida, Shelemyianing oghli Hananiya bilen Zalnafling altinchi oghli Hanun ikkinchi bir bōlikini yasidi; ularning yénida, Berekyianing oghli Meshullam öz qorusining udulidiki bir bölekni yasidi. **31** Uning yénida, shu yerdin tartip ibadetxana xizmetkarliki bilen sodigerlerning qoruliridin ötüp, «Tekshürüş qowuqi»ning udulidiki sépil doqmushining balixanisighie bolghan bōlikini zergerlerdin bolghan Malkiya yasidi. **32** Doqmushining balixanisi bilen «Qoy qowuqi»ning ariiqidiki bölekni zergerler bilen sodigerler yasidi.

4 Shundaq boldiki, Sanballat biznng sépilni yéngiwashtin ongshawatqanlıqımızı anglap għeżeplinip, qehri bilen Yehudaları mesxire qildi. **2** U öz qérindashlırı we Samariye qoshunu aldida: — Bu zeip Yehudalar néme qiliwatidu? Ular özlərini shundaq mustekħemlikchim? Ular qurbanıqları sunmaqchim? Ular bir kün ichide püttürüşmekchim? Topa döwlilri ichidin köyüp ketken tashlarni kolap chiqirip ularha jan kirgüzemdeki? — dedi. **3** Uning yénida turuwaqtan Ammoniy Tobiya: — Ular herqanče yasisimu, bir tülk sépilning üstige yamiship chiqsaq, ularnar tash témini örütewidu! — dedi. **4** — I Xudayimiz, qulaq sélip angliħaysen, kemstilmektimiz, ularning qilgħan haqqaretlini öz beshiġha yandurghayns; ularni tutqun qilip élip bérilgħan yaqa yurta xeqninq oljisiga aylandurghaynsun! **5** Ularning qebħlikini yapmighayseñ, gunahları aldingdinmu öħčiürüwétilmisun; chünki ular sépilni ongshawatqanlarning köngħlie azar berdi! **6** Shundaqtumu sépilni yéngiwashtin ongshawerdu; uni ulap, egħiżlikeni yérīmiga yetküdu; chünki köpħiġli kóngiľ qoyup isħħidi. **7** Shundaq boldiki, Sanballat, Tobiya, Erebler, Ammoniyalar, Ashdodluqlar Yérusalém sépilirini yéngiwashtin ongħash qurulushining yenila élip bérilwatqanlıqini, sépil böslükliniġi etiwiġilgenlikini anglap qattiq għeżepp keliżisti-de, **8** birlitke Yérusalémgha hujum qilip uningda qalaymiqanchiqliq tughħidurushni uestleshti. **9** Shunga biz Xudayimizha ixtija qildu hem ularning sewebidin kēche-kündüz közetħi qoyup, özlihimiz ulardin mudapielendu. **10** Bu chaghda Yehudiyedikler: — Ishchi-hammallar halidin ketti, shuningdek chalma-kések exleħt yenila nahayi köp, biz sépilni ongħashha hetta sépilghimu yéqinħi salmidu! — déyishti. **11** Shuning bilen bir waqitta dħushmanlirimiz: — Ular seznemste, ular körmeste, ularning arisigha kiriwélij ularni öltürüp, qurulushni toxtiwiġimiz! — déyishti. **12** We shundaq boldiki, ularning etrapida turuwaqtan Yehudaları yénimizgħa on qétim keliż: — Qaysi terepkie qarisanġġar, ular shu tereptin keliż silerge hujum qilmaqħqi! — dep xewer yetkuzzuhsu. **13** Shunga men xeljni jemet-jemet boyiche, qoliga qilich, neyze we oqyalinri élip, sépili pes bolghan yaki hujumħha ochuq turghan yerlerde sépilning arqisida qarawulluqtu turushqa qoydum. **14** Közdin kechħiġi chiqqandin kékien ornumdin qopup mötiwerler bilen emeldarlar we bashqa xelqe: — Ulardin qorqmangħar; ulugħ we deħħsetli Rebni ēsingħiġi tutungħar, öz qérindashliringħar, oghul-qizliringħar, ayalliringħar we öy-makaningħar tħiġi jeng qilingħar, dédim. **15** Shundaq boldiki, özlirining suyigestini bilip qalghanlıqımız dħushmanlerning qılıqiga yétip bargħach, shuningdek Xuda ularning suyigestini bitchit qilgħħaq, biz hemmimiz sépilgha qaytip, herbirimiz esli isħi ornimizda isħni dawamlashturiwerdu. **16** Ene shu chaghdin bashlap xizmetkarlimmng yérīmi isħi bilen boldi, yérīmi qoliga neyze, qalqan, oqya tutqan, dobulħa-sawut kiyen halda

yürüşti. Serdar-emeldarlar sépilni ongshawatqan barlıq Yehuda jemetidikilerning arqısida turdi. Hem yüklerni toshuwatqanlar hem ularşa yük artıwatqanlarmu bir qolida ishlep, bir qolida yaraghlırını ching tutushqanidi. **18** Tamchilarlarning herbiri bellirige qılıç-xenjerlirini asqan halda [sépilni] yasawatħat; kanaychi bolsa yénimda turatti. **19** Men mötiwerler, emeldarlar we bashqa xelqe: — Bu qurulush nahayiti chong, dairisi keng; biz hemmimiz sépilda bölek-böleklər boyiche tarqılıp ishlep, bir-birimizdin yiraq turuwatimiz. **20** Shunga meylı qeyerde bolunglar, kanay awazini anglisangrlarla, biz bar shu yerge kélép yighilinglar; Xudayimiz biz üchün jeng qılıdu, — dédim. **21** Biz ene shu teriqide ishliðuq; xelqning yérimi tang atqandın tartip yultuz chiqquche neyzilirini ching tutup turushti. **22** U chaghda men yene xelqe: — Hemmeylen öz xizmetkari bilen kéchini Yérusalémgha kirip ötküzsun, shundaq bolsa ular kéchisi bizning muhapazetçılıklımızı qılıdu, kündüzi ishleydi, dédim. **23** Shundaq qılıp ya men, ne qérindashlırim, ya xizmetkarırim yaki manga egeshken muhapazetçılırlarning héchqaysisi kiyimlirini sélishimdi; herbiri hetta sugha bargħandimu özining yaraghlırını éliwalatti.

5 U chaghda xalayıq we ularning xotunlari öz qérindashlıri bolghan Yehudalar üstidin shikayet qılıp qattıq dad-peryad kötürlüşti. **2** Beziler: — Biz we oghul-qızlırimizning jan sanımı köp, kün kechürishimiz üchün toghħudek ashlıq almisaq bolmaydu, déyiști. **3** Yene beziler: — Biz acharchiliqtä qalghan waqtimizda ashlıq élip yeymiz dep étizlirimiz, üzümzarlıqlırimizni we öylirimizni renige bérishke mejbur bolduq, déyiști. **4** We yene beziler: — Padishahning étizlirimiz we üzümzarlıqlırimiz üstige salghan baj-seliqni tapshurushqa pul qerz alduq. **5** Gerche bedenlirimiz qérindashlırimizning bedenlirige, perzentlirimiz ularning perzentlirige oxshash bolsimu, lékin oghul-qızlırimizni qul-dédek bolushqa tapshurmaj amalımız bolmadi, emelyiette qızlırimizden bezilri alliqachan dédek bolupmu ketti; ularni bedel tölep hörlükke chiqirishqa qurbimiz yetmidi, chünki bizning étizlar we üzümzarlıqlırimiz hazır bashqılarning qolididur, — déyiști. **6** Men ularning dad-peryadlırin we éytqan bu geplirini anglıghandin keyin qattıq ghezeplendim. **7** Könglümde birer qur oyliniwalghandin keyin, mötiwerler bilen emeldarlarni eyiblep: — Siler öz qérindashlırlıqgħa qerz bérüp ulardin ösüm alidikensiler-hel! — dep tenibh berdim. Andin ularning sewebidin chong bir yighin échip **8** ularni: — Biz kükhimizning yétishiche yat taipilerge sétiwétilgen qérindishimiz Yehudalarını qayturup sétiwalduq, lékin siler bizni ularni qayturup sétiwalsun dep qérindashlırlırgħani yene sétiwetmekchi boluwatamsiler? — dep eyibiliwidim, ular deydīghan gap palmai, shük turup qaldi. **9** Andin men ularşa yene: — Silerning bu qilgħinġingħar qamlashmaptu. Siler düshmenlirimiz bolghan taipiler aldida bizni ahanetke qaldurmay, Xudayimizning qorqunchida mangsanglar bolmasmi? **10** Menmu, qérindashlırim we xizmetkarırim ularşa pul we ashlıq ötne bérüp turup ösüm alsaq alattu! Silerdin ötünimen, mundaq ösüm élishtin waz kékheyli! **11** Ötünüp qalay, siler del bügün ularning étizlirimizi, üzümzarlıq, zeytunzarlıq we öylirini qayturup béringlar, we shuningdek siler ulardin ündürüwalghan pul, ashlıq, yéngi mey-sharab we yéngi zeytun maylirining ösümmini ularsha qayturup béringlar, dédim. **12** Ular: — Qayturup bérizim, emdi ulardin héch ösüm almaymiz; sili néme désile, biz shundaq qilimiz, déyiști. Men kahinlarni chaqirtip kélép, ularni bu wede boyiche shundaq ijra qilishqa qesem ichküzdüm. **13** Men tonumming pészini qeqip turup: — Kim mushu wedini ada

qilmisa, Xuda shu yol biledi uning öz öyidin we mal-mülkidin mehrum qılıp qéqwetsun! Shu yol biledi uning hemme némisi quruqdılıp qalghuche qéqwétilsun! — dédim. Pütkül jamaat birdek: «Amin!» déyiști hem Perwerdigargħa Hemdusana oqushti. Andin köpçilik shu wedisi boyiche déginidek qilishi. **14** Shuningdek, Yehudiye zéminida ularsha waliy bolushqa tiklen'gen kündin buyan, yeni padishah Artaxħashtantanı yigirmiñchi yilidin ottu ikkinchi yilighiċċe bolghan on ikki yil ichide ne men, ne méning uruq-tughqanlirim waliyliq nénni héch yémidu. **15** Mendin ilgħi waliy bolghanlar xelqe éghirschilik sélip, ulardin [kündiħi] ashlıq, mey-sharab we shuningdek qiriq shekel kümüş élip kelgeniken; hetta ularning xizmetkarlirimu xelqning üstidin hoqquwlaq qılıp kelgeniken. Lékin men Xudadin qorqidighinim üchün unaqq qilmidim. **16** Men derweġi sépilning qurulushigha bérilgechke, biz hetta birer étiznimu sétiwalmiduq; méning barlıq xizmetkarlirimmu qurulushta ishlesħke shu yerge yighilatti. **17** Etrapimizdiki yat ellerdin bizning yénimizgħa kelgenlerdin bölek, méning bilen bir dastixanda ghiza yeydīghanlar Yehudiylar we emeldarlardin bir yüz ellik kishi idi. **18** Herküni bir kala, xillan'ghan alte qoy teyyarlinatti, yene manga bezi uchar qushlar teyyarlinatti; her on künde bir qétim herxil mol mey-sharab bilen teminlinetti. Shundaq bolsimu men yenila «waliy néni»ni telep qilmidim; chünki qurulush Ishi xelqning üstidiki éghir yük idi. **19** — Ah Xudayim, men mushu xelq üchün qilgħan barlıq ishimni yad etkeysen, manga shapaet körsetkeysen!

6 Shundaq boldiki, Sanballat, Tobiya, ereb bolghan Geshem we düshmenlirimizning qalghan qismi méning sépilni yéngiwashtin ongħap chiqqanlıqimni, sépilning emdi bostiklirin qalmighanlıqin anglap (lékin u chaghda men téxi sépil qowuqlirin qanatlini ornatmighanid), **2** Sanballat bilen Geshem manga: — Kelsila, biz Ono tūzlenglikidki Kefirim kentide körüşħeyli! — dep adem ewetiptu. Emelyiette ular manga qest qilmaqchi iken. **3** Shunglashqa men elchilerni eweti: — Men ulugh bir ish bilen shughulliniwatqanlıqimdin siler terepkie chūħmeymen. Men qandaqmu silerning qéshinglarga barimen dep, isħni tashlap uni toxtip qoyay? — dédim. **4** Ular uda töt qétim mushu teriqide adem ewetti, men her qétim shundaq jawap berdim. **5** Andin Sanballat beshinch qétim shu teriqide öz xizmetkarigha pēchetlenmigen xetni qoliga tutquzup ewetiptu. **6** Xette: «Herqaysi eller arisida mundaq bir gap tarqılıp yürüdi, we Geshemmu shundaq deydu: — Sen we Yehudalar birge isyan kötürmekħi ikensiler; shunga sen sépilnimu yéngiwashtin ongħashħaq kirishipsen; étishħarrha qarighanda sen özüngni ularsha padishah qilmaqchikensen. **7** Sen yene Yérusalémda özüng togrħuluq: «Man, Yehudiye özimizning bir padishahimiz bar!» dep jar sélip teshwiq qilishqa birneħħċċe peygħember qoyupsen. Emdi bu gepler sózsiz padishahning quliqiħha yétip bayan qilinidu. Shunga, kelgin, biz birlitke meslihetlišiwayli» déyiğeniken. **8** Men uningħha: «Sen éytqan isħlar héchqachan qilin'għan emes; bular belki idu köngħiġġid oydurup chiqargħħining, xalas» dep jawap qayturum. **9** Emelyiette, ular: «Mushundaq qilsaq ularning qoli magħdursiżlinip, qurulush ishi ada qilimay qalidu!» dep oylap bizni qorqatmaqchi idi. — «Emdi méning qolumni isħta téixi kücklendürgeySEN!». **10** Mehetabelning newrisi, Délawayning oglħi Shémaya özini öz öyige qamiwalghanidi; men uning öyige kelsem u: — Biz Xudaningu öyide, ibadetxanining ichide körüşħeyli we ibadetxanining derwaza qanatlini étip qoyayli; chünki ular séni öltürgili kéliu; shubħisizki, kέchis kélép séni öltürmekħchi boldi! — dédi. **11** Men: — Manga oxshash bir

adem qandaqmu qéchip ketsun? Mendek bir adem jénimni qutquzimen dep qandaqmu ibadetxanigha kiriwalghudekmen? Men hergiz u yerge kiriwalmaymen! — dep jawap berdim. **12** Chünki men qarisam, uning Xuda teripidin ewtelgen emes, belki Tobiya bilen Sanballat teripidin sétiwélinip, manga zéyan yetküzmekchi bolup bu besharet bergenlikige közümi yetti. **13** Uni sétiwélishidiki meqset, méni qorqutup, shularning déginidek qilghuzup gunah qildurushtin ibaret idi. Shundaq qilghan bolsam, namimni bulghap méni qarilashqa shikayet qilalaydigan bolatti. **14** — «Ah Xuda, Tobiya bilen Sanballatni ésingda tutup, ularning qilghanlirigha yarisha öz beshigha yandurghaysen, shundaqla méni qorqatmaqchi bolghan ayal peyghember Noadiya biler bashqa peyghemberlerningmu qilghanlirini öz beshigha yandurghaysen!». **15** Élul éyining yigirme beshinchı küní sép pütti, pütün qurulushqa ellik ikki kün waqt ketti. **16** Shundaq boldiki, düshmenlirimiz buningdin xewer tapti we etrapimizdiki barlıq eller qorqup kétishti; öz neziride heywiti bek chüshüp ketti we bu [qurulushni] Xudayimizning Özi élip barghan ish ikenlikini bilip yetti. **17** Shu künlerde Yehudiyediki mötiwerler Tobiyagha nurghun xet yazzi, Tobiyanu ulargha jawaben daim xet yézip turdi. **18** Chünki Yehudiyede Tobiyagha baghlinip qélip, qesem ichken nurghun kishiler bar idi; chünki u Arahning oghli, Shékanianying kuy'oghi idı, hemdi uning oghli Yohanan Berekiyaning oghli Meshullamning qızını xotunluqqa alghanidi. **19** Shuningdek ular yene méning aldimda pat-pat Tobiyaning yaxshi ishlirini tilgha élip qoyushattı hem méning geplirimnimu uningga yetküüp turushattı; Tobiya bolsa manga pat-pat tehdit sélip xet yézip turattı.

7 Sépil ongshilip bolup, men derwazilarни ornitip, derwaziwenlerni, ghezelkeshlerni we Lawiyarlari békítip teyinligendin keyin shundaq boldiki, **2** Men inim Hanani bilen qel'e serdarı Hananiyani Yérusalémni bashqurushqa qoydum; chünki Hananiya ishenchlik adem bolup, Xudadin qorqushta köp ademlerdin éship kétetti. **3** Men ulargha: — Kün issighuché Yérusalémning qowuqları échilmisun; qowuqlarning qanatlari étigende, baldaqlar taqalghan waqtılıridimu derwaziwenler yénida turup közet qilisun; shuningdek Yérusalémda turuwatqanlardın qarawullar közet nöwetlirige qoyulup béktilsun; herbir adem özining bir közitive mes'ul bolsun, shundaqla herbirining közü öz öyining ululida bolsun, dep tapılıdim. **4** Sheher chong hem kengri bolghını bilen ahale az, öyler téxi sélimmighanidi. **5** Xudayim könglümge mötiwerler, emeldarlar we xelqning herbirini nesebnamisi boyiche royxetke élishqa ularni yighthi niyitini saldi. Men awwal birinchi qétim qaytip kelgen ademlerning nesebnamisini taptim, uningda mundaq pütilgenidi: — **6** Töwendikiler Yehudije ölkisidikilerdin, esli Babil padishahi Néboqadnesar teripidin sürgün qilin'ghanlardın, Yérusalém we Yehudiyeye chíqıp, herbiri öz shehirlirige ketti: — **7** Ular Zerbabel, Yeshua, Nehemiya, Azariya, Raamiya, Nahamani, Mordikay, Bilshan, Misperet, Bigway, Nehum we Baanahlar bille qaytip keldi. Emdi Israel xelqining ichidiki erkeklerning sani töwendikiche: — **8** Paroshning ewladliri ikki ming bir yüz yetmish ikki kishi; **9** Shefatiyaning ewladliri üch yüz yetmish ikki kishi; **10** Arahning ewladliri alte yüz yetmish besh kishi; **11** Pahat-Moabning ewladliri, yeni Yeshua bilen Yoabning ewladliri ikki ming sekkiz yüz on sekkiz kishi; **12** Élamning ewladliri bir ming ikki yüz ellik töt kishi; **13** Zattuning ewladliri sekkiz yüz qırıq besh kishi; **14** Zakkayning ewladliri yette yüz atmish kishi; **15** Binnuiyning ewladliri alte yüz qırıq sekkiz kishi; **16** Bibayning ewladliri

alte yüz yigirme sekkiz kishi; **17** Azgadning ewladliri ikki ming üch yüz yigirme ikki kishi; **18** Adonikamning ewladliri alte yüz atmish yette kishi; **19** Bigwayning ewladliri ikki ming atmish yette kishi; **20** Adinning ewladliri alte yüz ellik besh kishi; **21** Hezekiyaning jemetidin bolghan Atérning ewladliri toqsan sekkiz kishi; **22** Hashumning ewladliri üch yüz yigirme sekkiz kishi; **23** Bizayning ewladliri üch yüz yigirme töt kishi; **24** Harifning ewladliri bir yüz on ikki kishi; **25** Gibéonning ewladliri toqsan besh kishi; **26** Beyt-Lehemlikler bilen Nitofaliqlar jemiy bir yüz sekzen sekkiz kishi; **27** Anatoluqlar bir yüz yigirme sekkiz kishi; **28** Beyt-Azmawtlikler qırıq ikki kishi. **29** Kiriat-yárimlıqlar, Kefirahlıqlar we Beerothroqlar bolup jemiy yette yüz qırıq üch kishi; **30** Ramahlıqlar bilen Gébaliqlar jemiy alte yüz yigirme bir kishi; **31** Mikmashlıqlar bir yüz yigirme ikki kishi; **32** Beyt-Ellikler bilen ayılıqlar jemiy bir yüz yigirme úch kishi; **33** ikkinchi bir Nébodikiler ellik ikki kishi; **34** ikkinchi bir Élamning ewladliri bir ming ikki yüz ellik töt kishi; **35** Harimning ewladliri üch yüz yigirme kishi; **36** Yérixoluqlar üch yüz qırıq besh kishi; **37** Lod, Hadid we Ononing ewladliri jemiy yette yüz yigirme bir kishi; **38** Sinaahning ewladliri üch ming toqquz yüz ottuz kishi. **39** Kahinlarning sani töwendikiche: — Yeshua jemetidiki Yedayaning ewladliri toqquz yüz yetmish üch kishi; **40** Immerning ewladliri bir ming ellik ikki kishi; **41** Pashxurning ewladliri bir ming ikki yüz qırıq yette kishi; **42** Harimning ewladliri bir ming on yette kishi. **43** Lawiyarning sani töwendikiche: — Xodawahnning ewladliridin, yeni Yeshua bilen Kadmiyelning ewladliri yetmish töt kishi. **44** Ghezelkeshlerdin: — Asafning ewladliri bir yüz qırıq sekkiz kishi. **45** Derwaziwenlerning neslidin: — Shallunning ewladliri, Atérning ewladliri, Talmonning ewladliri, Akkubning ewladliri, Xatitaning ewladliri bilen Shobayning ewladliri jemiy bir yüz ottuz sekkiz kishi. **46** Ibadetxana xizmetkarlari töwendikiche: — Zixanıng ewladliri, Xasufanıng ewladliri, Tabbaotning ewladliri. **47** Kirosnıng ewladliri, Siyanıng ewladliri, Padonning ewladliri, **48** Libanıning ewladliri, Hagabahning ewladliri, Shalmayıning ewladliri, **49** Hananıng ewladliri, Giddelning ewladliri, Gaharning ewladliri, **50** Réyahning ewladliri, Rezinning ewladliri, Nikodanıng ewladliri, **51** Gazzamning ewladliri, Uzzanıng ewladliri, Pasiyanıng ewladliri, **52** Bisayıning ewladliri, Meunınnıng ewladliri, Nefussestimıng ewladliri, **53** Bakbukning ewladliri, Xakufanıng ewladliri, Xarxurnıng ewladliri, **54** Bazlitning ewladliri, Mehidanıng ewladliri, Xarshanıng ewladliri, **55** Barkosnıng ewladliri, Sisérانıng ewladliri, Témahning ewladliri, **56** Nezyanıning ewladliri bilen Xatifanıng ewladliridin ibaret. **57** Sulaymannıng xizmetkarlirining ewladlirining sani töwendikiche: — Sotayning ewladliri, Soferetning ewladliri, Péridanıng ewladliri, **58** Yaalanıng ewladliri, Darkonning ewladliri, Giddelning ewladliri, **59** Shefetiyanıng ewladliri, Xattilning ewladliri, Poqeret-Hazzibamıning ewladliri bilen Amonning ewladliridin ibaret. **60** Ibadetxana xizmetkarlari we Sulaymannıng xizmetkari bolghanlarning ewladliri jemiy üch yüz toqsan ikki kishi. **61** Töwendiki kishiler Tel-Mélah, Tel-Xarsha, Kérub, Addon, Immerdin kelgen bolsimu, lékin ular özlinining ata jemetining yaki nesebinining Israel adimi ikenlikini ispatlap béréalmadi. **62** Bular Délayanıng ewladliri, Tobiyanıng ewladliri we Nikodanıng ewladliri bolup, jemiy alte yüz qırıq ikki kishi; **63** Kahinlardın Xabayanıng ewladliri, kozning ewladliri bilen Barzillayning ewladliri bar idi; Barzillay Giléadlıq Barzillayning bir qızını alghachqa ularning éti bilen ataghanidi. **64** Bular jemetining nesebnamisini izdep tapalmidi; shunga ular «napak» hésablınip kahinliqtin qaldurıldı. **65** Walıyı ulargha: — Urim we tummimni kötürgüchi kahin arımızda

xizmette bolghuche «eng muqeddes yimekkilker»ge éghiz tegküzmeysiler, dédi. **66** Pütün jamaet jemiy qırıq ikki ming üch yüz atmış kishi; **67** Buningdin bashqa ularning yene yette ming üch yüz ottu yette qul-dédiķi bar idı; yene ikki yüz qırıq besh er-ayal ghezelchisi bar idı. Ularning yette yüz ottu alte éti, ikki yüz qırıq besh qéchiri, **69** töt yüz ottu besh tögisi we alte ming yette yüz yigirme éshiki bar idı. **70** Jemet kattiwashliridin beziliri [ibadetxana] qurulushi üçhün hediylirini teqdim qıldı; walıy xezinige ming darik altun, ellik das we besh yüz ottu qur kahin tonı teqdim qıldı; **71** jemet kattiwashliridin beziliri qurulush xezinisige yigirme ming darik altun, ikki ming ikki yüz mina kümüssü; **72** xelqning qalghını yigirme ming darik altun, ikki ming ikki yüz mina kümüssü, atmış yette qur kahin tonını teqdim qıldı. **73** Shuningdin kényin kahinlar, Lawiyalar, derwaziwenler, ghezelkeshler we bir qisim xelq qoshulup, ibadetxana xizmetkarları, shundaqla qalghan Israil xelqining hemmisi öz sheherlirige makanlaştı.

8 Yettinchi aygha kelgende, Israillarning hemmisi öz sheherlirige kélip orunliship boldi. Bu chaghda pütün xalayıq xuddi bir ademdek bolup «Su qowuqi» alidiki meydan'gha yighthip, tewratshunas Ezradin Perwerdigarning Musanıng wastisi bilen Israilha tapılıghan Tewrat-qanun kitabını keltürüşni telep qıldı. **2** Yettinchi aynıng bireñchi künü kahin Ezra Tewrat-qanun kitabını jamaetke, yeni er-ayallar, shundaqla anglap chüshineleydighan barlıq kishilerning aldığha élip chíqtı; **3** «Su qowuqi»ning alidiki meydanda, etigendin chüshkiche, er-ayallarha, shundaqla anglap chüshineleydighan kishilerge oqup berdi. Pütükil jamaetning qulaqları Tewrat-qanun kitabidiki sözlerde idi. **4** Tewratshunas Ezra mesxus mushu ishqqa hazırlan'ghan yaghach munberge chíqp turdu; uning ong teripide turghini Mattitiya, Shéma, Anayah, Uriya, Hilqiya bilen Maaséyahlar idi; sol teripide turghini Pidaya, Mishał, Malkiya, Hashom, Hashbaddana, Zekeriya bilen Meshullamı idi. **5** Ezra pütükil xalayıqning köz aldida kitabını achtı, chünki u pütün xalayıqtıń egizde turattı; u kitabını achqanda, barlıq xalayıq ornidin qoptı. **6** Ezra ulugh Xuda bolghan Perwerdigargha medhiyeler oquwidı, barlıq xalayıq qollırını kötüüp jawaben: «Amin! Amin!» déyişti; andın tizlinip, pishanısını yerge yéqip, Perwerdigargha sejde qıldı. **7** Andın kényin Lawiyardin Yeshua, Bani, Sherebiya, Yamin, Akkub, Shabbitay, Xodiya, Maaséyah, Kéliita, Azariya, Yozabad, Hanan we Pélayalar xalayıqqa Tewrat qanunini chüshendürdü; jamaat öre turattı. **8** Ular jamaetki kitabtin Xudaning Tewrat-qanunını jaranglıq oqup berdi we oqulghanı chüshiniwélishi üçhün uning menisi we ehmiyiti toghrisida éniq tebir berdi. **9** Walıy Nehemiya bilen tewratshunas kahin Ezra we xelqqe qanunning menisini öğitidighan Lawiyalar pütükil jamaetke: – Bugün Xudayinglar bolghan Perwerdigargha atalghan muqeddes kündür, yığha-zar qilmanglar! – dédi. Chünki xalayıqning hemmisi Tewrat qanunidiki sözlerni anglap yığha-zar qılıp kétishkenidi. **10** Andın [Nehemiya] ularğası: – Siler bérıp nazu-németylerni yep, sherbettlerni ichinglar, özige [yimek-ichmek] teyyarliyalmışqanlarga yémek-ichmek bölpüp bérınglar; chünki bügün Rebbimizge atalghan muqeddes bir kündür. Ghemkin bolmanglar; chünki Perwerdigarning shadlıqi silerning küchünglardur, dédi. **11** Lawiyalarmı: – Bugün muqeddes kün bolghachqa, tinchlininglar, ghemkin bolmanglar! – dep jamaetni tinchlandurdi. **12** Jamaet qaytip bérıp, yep-ichishti, bashqılarhıma yimek-ichmek üleshtürüp berdi, shad-xuramliqqa chömdı; chünki ular bérilgen telim sözlərini chüshen'genidi. **13** Etisi xalayıq ichidiki qabile kattiwashliri, kahinlar we Lawiyalar tewratshunas Ezranıng yénigha yighthip,

Tewrat qanunidiki sözlerni téximu chüshinip pem-parasetke érishmekchi boldı. **14** Ular Tewrat qanunida Perwerdigar Musanıng wastisi bilen Israillargha yettinchi aydiki héytta keplerde turushi kéreklik pütülgelenkini uqtı, **15** shundaqla özürlü turuwatqan barlıq sheherlerde we Yérusalémde: «Siler tagħha chíqp, zeytun shéxi bilen yawa zeytun shaxlirini, xadas öjme shaxlirini, xorma derexlirining shaxlirini we yopurmaqlıbaraqsan derex shaxlirini eklip, Tewratta yézilghinidek kepilerni yasanglar» dégenlikini tarqitip jarkalashni buyruqhanlıqını uqtı. **16** Shuning bilen xalayıq chíqp shax eklip özürlü üçhün, herbiri öylirining ögziliride, hoylilirida, Xudaning öyidiki hoyllarda, «Su qowuqi»ning chong meydanida we «Efraim derwazis»ning chong meydanida kepilerni yasap tiktı. **17** Sürgünlükten qaytip kelgen pütükil jamaet kepilerni yasap tiktı we shundaqla kepilerge jaylashti; Nunning oghlı Yeshuaning künlirliden tartıp shu kün'giche Israillar undaq qılıp baqmighanidi. Hemmeylen qattıq xushal bolushti. **18** Birinchi kündün axırkı kün'giche [Ezra] herküni Xudaning Tewrat-qanun kitabını oqudi. Ular yette kün héyt ötküzdi; sekkinzinchı künü belgilime boyiche tentenilik ibadet yighthilişi ötküzüldi.

9 Shu aynıng yigirme tötinchi künü Israillar roza tutup, boz kiyip, üsti-béshiga topa chachqan halda yighthildi; **2** Israil nesli özürlü barlıq yat taipilerdin ayrip chíqtı, andın öre özürlirining gunahlarını we ata-bowlirining ötküzen qebihliklirini étırap qıldı. **3** Ular shu künning töttin biride öz yérilde turup özürlirining Xudasi bolghan Perwerdigarning Tewrat-qanun kitabını oqudi; künning yene töttin biride özürlirining gunahlarını tonudu we Xudasi bolghan Perwerdigargha sejde qıldı. **4** Lawiyardin Yeshua, Bani, Kadmiyel, Shebaniya, Bunni, Sherebiya, Bani we Kénanilar pelempelerde turup özürlirining Xudasi bolghan Perwerdigargha ünlük awaz bilen nida qıldı. **5** Lawiy Yeshua, Kadmiyel, Bani, Hashabiniya, Sherebiya, Xodiya, Shebaniya we Pitaiyalar: «Ornunglardın qopup Xudayinglar bolghan Perwerdigargha ebedil'ebedigie teshekkür-medhiye qayturlungar» – dédi we mundaq [dua-hemdisuna uqudi]: – «[İ Xuda], insanlar Séning shanu-shewketlik namingni ulughlisun! Berheq, barlıq teshekkür-medhiyiler namingħha yéтиsthemeydu! **6** Sen, peqet Senla Perwerdigardursen; asmanlarnı, asmanlarning asminini we ularning barlıq qoshunlırını, yer we yer üstidiki hemmini, déngizlar we ular ichidiki hemmini yaratquchidursen; Sen bularning hemmisige hayatlıq bergüçisen, asmanlarning barlıq qoshunlrı Sanga sejde qilghuchidur. **7** Sen berheq Perwerdigar Xudadursen, Sen Abramni tallidig, uni Kaldiyening Ur shehiridin élip chíqtı, uningga Ibrahim dégen namni ata qilding. **8** Sen uning qolbining Özüngge sadiq-ishençlik ikenlikini körüp, uning bilen ehde tüziüp Qanaanırların, Hittiyarning, Amoriyarning, Perizziyarning, Yebusiylarning we Gırgashiyarning zémiminı uning ewladlirığha teqdim qılıp bérishnii wede qilding; Sen heqqanıy bolghanlıqindin, sözliringni ishqqa ashurdung. **9** Sen ata-bowlirimizning Misirda jebir-zulum chékiwatqanlıqını körüp, ularning Qızıl déngiz boyidiki nalisığha qulaq salding. **10** Sen Misırıqlarının ularğası qandaq yoghanchılıq bilen muamile qilghanlıqını bilginingdin kényin Pirewn, uning barlıq xizmetçiliri we uning zémindiki barlıq xelqeq möjizilik alamet we karametlerni körsitip, Özüng üçhün bügün'ge qeder saqlınip kéliwatqan ulugh bir namshöretti tkilidring. **11** Sen yene [ata-bowlirimiz] alidda déngizni bölpüp, ular déngizning otturisidin quruq yer üstidin ménçip ötti; ularnı qogħlap kelgenlerni chongqur déngiz tégige tashlap gherq qiliwetting, xuddi jushqunluq déngizgħha tashlan'għan tashtek gherq qilding. **12** Sen ularni kündüzi bulut tüwrüki bilen, kēchisi

ot tıwrıki bilen ýeteklidig, bular arqılıq ularning mangidighan yolini yorutup berding. **13** Sen Sinay téghiga chüshüp, asmandı turup ular bilen sözliship, ulargha togrha höküm, heqiqiy ishenchlik qanunlar, yaxshi belgilimiler we emrlerni ata qilding. **14** Sen ulargha Özüngning muqeddes shabat kününgni tonuttung, qulung Musanıng wastisi bilen ulargha emrler, belgilimiler we Tewrat qanunini tapilidig. **15** Sen ulargha ach qalghanda yésun dep asmandin nan, ussighanda ichsun dep qoram tashtin su chiqirip berding; Sen ulargha bérishke qolungni kötürp qesem qilghan eshu zéminni kirip igilenglär, déding. **16** Lékin ular, yeni ata-bowlirimiz meghrulinip, boynı qattıqlıq qilip emrliringge qulaq salmidi. **17** Ular itaet qilishni ret qildi, Séning ularning otturisida yaratqan karamet möjiziliringni yad etmidı, belki boynı qattıqlıq qıldı, asiyqliq qilip, qul qilin'ghan jaygha ketmekchi bolup, öz aldigha yolbashchi tikli. Lékin Sen epuchan, méhir-shepgetlik hem rehimdil, asan ghezplenmeydighan, zor méhir-muhabbetlik Tengridursen; shunga Sen ularni tashliwetmiding. **18** Ular hetta téxi özlirige bir quyma mozayni yasap: «Mana bu silerni Misirdin élip chiqqan ilah!» dégen waqtida hem qattıq kupurluq qilghinida, **19** Sen tolimu rehimdil bolghanlıqıng üchün ularni yenila bayawanda tashlap qoymiding; kündüzi bulut tıwrıki ularning üstidin néri ketmey, ulargha yol bashlidi; kéchisi ot tıwrıkimu ulardin néri ketmey, ulargha nur bérip, mangidighan yolini körsetti. **20** Sen Özüngning méhrıbane Rohnıgi chüshürüp ulargha telim berding; Sen ularning yéyishi üchün «manna»ni ayimiding, ussuzuqını qandurush üchün suni berding. **21** Sen ularni bayawanda qırıq yıl qamdap kelding; héchnémisi kem bolmidi, kiyimliri konirimidi, putlirimu ishshimi. **22** Sen padishahlıqlar we taipilerni ularning qoligha berding, bularni ularning zémindikha chégralar qilip berding. Shuning bilen ular Sihon padishahning zémindin, Heshbonning padishahining zémindin we Bashan padishahi Ogning zémindini igildi. **23** Sen ularning perzent-evladırlarını asmandıki yultuzlарdek awuttung; Sen ularni ata-bowlirigha: «Siler bu zéminni igleshke uningga kiringlar» dep teqdım qilghan zémín'għa bashlap kirding. **24** ularning ewladlari kirip u zéminni igildi; Sen u zéminda turuwaqtan Qanaan ahalisini ulargha bégindurdug hem zémindiki padishahlarını we ularning qebile-qowmlarını: «Siler ulargha xalighanche muamide qilinglar» dep ularning qoligha tapshurdung. **25** Ular mustehkem sheherlerni, munbet yerlerni ishghal qilip, herxil ésil buyumlargha tolghan öylerge, kolap qoyulghan quduqlargha, tütümzarlıqlar, zeytunluqlar we intayin köp méwilik derexlerge ige boldi; yep-ichip semrip, Séning zor méhrıbanlıqıngdin söyüntüsü! **26** Lékin ular gedenkeshlik qilip Séningdin yüz örüp, Tewrat qanununı arqisiga tashlidi, ularni yéningħha yandurmaq üchün agah-guwalhiq yetküzen peyghemberliringni öltürüp esheddiy kupurluq qildi. **27** Shunga Sen ularni jebir-zulum salghuchilarıng qoligha tapshurdung, derweqe ular ularni qiyndidi; ular qiynalghan waqtılrida Sanga yalwurushqanidi, Sen asmanlarda turup ulargha qulaq salding, zor rehimdilliq boyiche ulargha qutquzghuchilarını ewetetting, ular bularni eżgħiħilerning qolidin qutquzzati. **28** Lékin ular aramliqqä eríshkendin kén yene Séning aldingda rezillik qilishqa bashliwid, Sen ularni yene dushmanlirining qoligha tapshurdung, ular ularning üstidin hökümraniqliq qildi; ular yene Séning aldingda nale-peryat qilishiwidi, Sen asmanlarda turup qulaq sélip, rehimdilliqliring boyiche ularnai yénish-yénishlap qotquzdug. **29** Sen ularni Özüngning Tewrat-qanunungha qaytishqa agħandurdung; lékin ular meghrulinip, emrliringge qulaq salmidi, hökümliring aldida gunah qildi (insan hökümliringge emel qilsa, ular shu sewebtin

hayatta bolidu). Ular jahilliq bilen boyını tolghap, gedenkeshlik qilip sanga qulaq sélishni ret qildi. **30** Ulargha uzun yıl sewrataqet qilding, Rohing peyghemberliringning wastisi bilen agah-guwalhiq bergen bolsimu, ular yenila qulaq salmidi; shunga Sen ularni herqaysi el-yurtlardiki taipilerning qoligha tapshurdung. **31** Halbüki, Sen zor rehimdilliqliring tüpeylidin ularning neslini pütünley qurutuwetmiding hem ularni tashliwetmiding; chünki Sen méhir-shepgetlik hem rehimdil Tengridursen. **32** Emdi ah Xudayimiz, ehdengde turup özgermes muhebbitingni kórsitidighan ulugh, qudretlik we dehshetlik Tengri, emdi Séningdin bizning, padishahlırimizning we emirlirimizning, kahinlirimizning, peyghemberlirimizning, ata-bowlirimizning shundaqla Özüngning barlıq xelqingning Asuriye padishahining zamanidin buyan bügün'għiċċe bésħimizħha chüshken barlıq azab-oqubetteli kichik ish dep qarimasliqinqi ötünimiz. **33** Bésħimizħha kelgen barlıq isħta adilsen; chünki Séning qilghinħeqi boyiche boldi, bizning qilghinim rezillik. **34** Padishahlırimiz, emirlirimiz, kahinlirimiz bilen ata-bowlirimizning hemmisi Séning Tewrat qanunungħha emel qilmay, emrliringge we Séning ulargha ispatlap bergen agah-guwalhiqliringħha héch qulaq salmidi. **35** Ular Sen ulargha mayesser qilghan padishahliqtä turushtin, ulargha ata qilghan zor memurħiliqtin we shuningdek ularning aldigħha yayghan bu keng munbet zémindiki turushtin behremen bolwatqan bolsimu, lékin ular Séning ibadet-xizmittingde bolmidi yakı özliriring rezil qilmishħiridin yanmid. **36** Mana, biz bügħi żuqallar Mizel men wébisi bilen nazu-némentħiridin yéyishke atabowlirimizħha teqdim qilip bergen zéminda tursaqmu, biz mana uningda qil bolup qaldug! **37** [Zémien] Sen bizning gunahlirimiz üchün bizni idare qilishqa békitken padishahlarġha mol meħsulatlini bérip turidu; ular bedenlirimizni hem charwa mallirimini öz meyliche bashqurup kéliwatidu; biz zor derdelemente boldu». **38** «— Biz mana mushu barlıq isħħar tipeyli muqim bir ehdmu tütüp yézip chiqtu; emirlirimiz, Lawiylirimiz bilen kahinlirimiz buningħha öz möħūlirini basti».

10 Buningħha birsti bolup möħür basqanlar Haqaliyaning oħgli, walij Nehemiya bilen Zedekiya idi; **2** Andin [kahinlardin] Séraya, Azarija, Yeremiya, **3** Pashxur, Amarija, Malkiya, **4** Hattush, Shebaniya, Malluq, **5** Harim, Meremot, Obadija, **6** Daniyal, Ginniton, Baruq, **7** Meshullam, Abiya, Miyamin, **8** Maaziyah, Bilgħay, Shémayalar; ular kahinlar idi. **9** Lawiylardin: — Azanīyaning oħgli Yeshua, Hénadadning ewladliridin Binnui bilen Kadmiel **10** we ularning qérindashħiridin Shebaniya, Xodiya, Kéleta, Pélaya, Hanan, **11** Mika, Rexob, Hashabiya, **12** Zakkor, Sherebiya, Shebaniya, **13** Xodiya, Bani, Béninu idi. **14** Jamaet bashħilqiridin: Parosh, Pahat-Moab, Elām, Zattu, Bani, **15** Bunni, Azgad, Bibay, **16** Adoniya, Bigway, Adin, **17** Atér, Hezekiya, Azzur, **18** Xodiya, Hashum, Bizay, **19** Harif, Anatot, Nébay, **20** Magpiyah, Meshullam, Hézir, **21** Mesħezabel, Zadok, Yaddua, **22** Pilatiya, Hanan, Anaya, **23** Hoshiya, Hananiya, Hashħub, **24** Halloxesħ, Pilxa, Shobek, **25** Rehum, Hashabnah, Maaséyah, **26** Axiyah, Hanan, Anan, **27** Malluq, Harim, Baanahlar idi. **28** Qalghan xelq: — Kahinlar, Lawiylar, derwaziwen, għezelkeshier, ibadet-xinanning xizmetkarli we shuningdek özlirini zémindardi taipilérden ayrip chiqip, Xudanıng Tewrat qanuniga qaytqanlarning herbiri we ularning ayalliri we oħġul-qiz perzentli qatarliq hidayet tépik yorutulghħanlarning hemmisi **29** öz qérindashħiri bolħan mōtiwerler bilen qoshulup: «Özimizni qaraghish quesimi bilen ehdige bagħlap, Xudanıng quli Musa arqiliq jakarlıgħan Tewrat qanunida mēngip, Rebbimiz Perwerdigarni barlıq emirliri,

höküm-belgilimilirini tutup emel qilimiz; **30** qizlirimizni bu yurttiki yat elliklerge yetliq qilmaymiz hem oghullirimizghimu ularning qizlirini élip bermeymiz; **31** bu yurttiki yat ellikler shabat künide mal-tawar we ashliqlirini ekipil satmaqchi bolsa, shabat künsliri yaki herqaysi basqa muqeddes künlerdimu ulardin qet'iy héchnéme sétiwalmaymiz; her yettinchi yili yerni tériqsiz aq qaldurimiz hem barlıq qerzlerni kechürüm qilimiz» — déyishti. **32** Biz yene özimizge herbir adem her yili Xudayimizning öyining xizmet xirajiti üchün üchtin bir shekel kümüş bérishke belgilimilerni békittuq; **33** bu pul «tizildigihan teqdim nan»lar, daimiy ashlıq hediye, daimiy köydürme qurbanlıqlar, shabat kün bilen yéngi aylardiki köydürme qurbanlıqlar, qereli béktilgen héytılarda qilnidighan köydürme qurbanlıqlar üçhün, herxil muqeddes buyumlar üçhün, Israilgha kafaret keltürigidighan gunah qurbanlıqliki tichün, shuningde Xudayimizning öyidiki barlıq xizmetlerning xirajiti üçhün ishlitilsun dep belgilendi. **34** Biz yene ata jemetlirimiz boyiche kahinlar, Lawiylar we xelq arisida chek tashlap, her yili belgiler'gen qerelde Xudayimizning öyige Tewrat qanunida pütluginidek Perwerdigar Xudayimizning qurban'gahida qalash üçhün otun yetküzüp bérish nöwetirini békittuq; **35** yene her yili étizimizdiki tunji pishqan hosulni, hemme mewlik derexlerning tunji pishqan méwilirini Perwerdigarning öyige yetküzüp bérishni, **36** shundaqla Tewrat qanunida pütluginidek, tunji oghlimizni we kala, qoy-oghlaq padiliridin tunji charpiyimizni Xudanıng öyige apirip, u öyde wezipe ötetwatqan kahnlargha epkélishni, **37** herbir yéngi xémirning deslep pishqan narlıridin birni, shundaqla barlıq «kötürme hediye»lirimizni teqdim qilishni, herxil derexlerdin deslepki pishqan méwilerni, yéngi sharab, yéngi zeytun méyini Xudayimizning öyining xezine-ambarlirigha apirip bérishni, yeni kahnlargha yetküzüp bérishni, shuningdek etizlirimizdikin chiqqan hosulning ondin biri bolghan öshrini Lawiylargha bérishni békittuq; Lawiylar bizning tériqchiliqqa taynidighan sheherlirimizdikin chiqqan hosulning ondin biri bolghan öshrini tapshuruwalsun dep békittuq; **38** shuningdek, Lawiylar chiqqan hosulning ondin birini tapshuruwalghan chaghda Harunning ewladliridin kahin bolghan bursi ular bilen bilesun, Lawiylar eshu ondin bir ülüşhning yene ondin bir ülüşhini ayrip Xudanıng öyige, uning xezine-ambarlirigha saqlashqa tapshursun dep belgiliduq. **39** Israillar bilen Lawiylar ashliqtin, yéngi sharabtin, yéngi zeytun méyidin «kötürme hediye» qilip muqeddeses jaydiki eswab-üsküniler saqlinidighan xezine-ambarlarga, yeni wezipe öteydighan kahin, derwaziwen we ghezelkeshler turidighan jaygha tapshurushi kérek. Biz Xudayimizning öyining hajetliridin hergiz özimizni tartmaymiz!

11 U chaghda xelq ichidiki emirler Yérusalémda turatti; qalghan puqlarlar chek tashlinish bilen ondin biri muqeddes sheher Yérusalémda olturaqlıship, qalghan ondin toqquşi bashqa sheherlerde olturaqlashti. **2** Öz ixtiyari bilen Yérusalémda olturaqlıshipqa otturığha chiqqanlarga bolsa, jamaet ularغا bext-beriket tilidi. **3** Yehudiye ölkisidin, Yérusalémha makanlıship qalghan beg-emirler tówendikidek (Israillar, kahinlar, Lawiylar, ibadetxana xizmetkarları we Sulaymannıng xizmetkarlirinining ewladlidi Yehudiye sheherliride, herbiri öz tewelikide makanlashqan bolsimu, Yehudalardin we Binyaminlardın beziliri Yérusalémda makanlashti): — Bularning ichide, Yehudalardin: — Perezning ewladidin bolghan Uzzıyanıng oghli Ataya; Uzzıya Zekeriyanıng oghli, Zekeriya Amariyanıng oghli, Amariya Shefatiyanıng oghli, Shefatiya Mahalalélnıng oghli idi. **5** Yene Baruqning oghli Maaséyah; Baruq Kol-Hozehnıng oghli, Kol-Hozeh Hazayanıng oghli, Hazaya

Adayaning oghli, Adaya Yoaribning oghli, Yoarib Zekeriyanıng oghli, Zekeriya Shilonining oghli. **6** Yérusalémha makanlashqan barlıq Perez jemetidikiler jemiy töp yüz atmış sekкkiz kishi bolup, hemmisı ezimetler idi. **7** Binyaminning ewladliridin: — Meshullamning oghli Sallu; Meshullam Yoedning oghli, Yoed Pidayanıng oghli, Pidaya Kolanıning oghli, Kolaya Maaséyahning oghli, Maaséyah Itiyelning oghli, Itiyel Yeshayanıng oghli. **8** Uninggħha egeshkenler, Gabbay we Sallay idi; shulargħa munasiwetlik jemiy toqquz yüz yigırme sekкkiz kishi idi. **9** Zikrining oghli Yoél ularni bashquridighan emeldar idi; Sinuahnıng oghli Yehuda sheherning muawin hakimi idi. **10** Kahinlardın: — Yoaribning oghli Yedaya bilen Yaqin, **11** shundaqla Xudanıng öyining bash għojidari Séraya; Séraya Hilqyanıng oghli, Hilqiya Meshullamning oghli, Meshullam Zadokning oghli, Zadok Mérayotning oghli, Mérayot Axitubning oghli idi; **12** yene uning qérindashliridin ibadetxanidiki xizmette bolghanlardın jemiy sekкkiz yüz yigırme ikki kishi bar idi; yene Yerohamning oghli Adaya bar idi; Yeroham Péraliyanıng oghli, Pérali Amzining oghli, Amzi Zekeriyanıng oghli, Zekeriya Pashxurnıng oghli, Pashxur Malkiyanıng oghli idi; **13** uning qérindashlirinining hemmisi jemet bashqliq bolup, jemiy ikki yüz qiriq ikki kishi idi; yene Azarelħning oghli Amashsay bar idi; Azarel Axzayning oghli, Axzay Meshillimotning oghli, Meshillimot Immerning oghli idi; **14** yene ularning qérindashliridin, palwan-ezimetlerdin, jemiy bir yüz yigırme sekкkiz kishi bar idi; Gédolimning oghli Zabdiyel ularni bashquridighan emeldar idi. **15** Lawiylardin: — Hashhubnıng oghli Shémaya bar idi; Hashhub Azrikamning oghli, Azrikam Hashabiyanıng oghli, Hashabiya Bunnining oghli idi; **16** yene Lawiyların qebile bashqlikları bolghan Shabbitay bilen Yozabad bolup, Xudanıng öyining téshidiki ishlargha mes'ul idi. **17** Yene Mikaning oghli Mattaniya dua waqtılırida teshekkür-rehmetler éytishqa yétekchilik qilatti; Mika Zabdining oghli, Zabdi Asafning oghli idi; Bakbukia qérindashlirı ichide muawinliq wezipsini öteytti; yene Shammuanıng oghli Abda bar idi; Shammua Galalning oghli, Galal Yedutunning oghli idi. **18** Muqeddes sheherde turuwtaqen Lawiyların hemmisi ikki yüz seksen töp kishi idi. **19** Derwaziwenlerdin: — derwazılarda közette turidighan Akkub bilen Talmon we ularning qérindashliri bar idi; ular jemiy bir yüz yetmiş ikki kishi idi. **20** Qalghan Israillar, kahinlar, Lawiylar Yehudiye sheherliride, herbiri öz mirasida makanlashti. **21** ibadetxanining xizmetkarları bolsa Ofel döngige makanlashti; ibadetxanining xizmetkarlarını Zixa bilen Gishpa bashqurdi. **22** Yérusalémda Lawiylarını bashqurghıčha Banining oghli Uzzi idi; Bani Hashabiyanıng oghli, Hashabiya Mattaniyanıng oghli, Mattaniya Mikaning oghli idi — démek, Uzza Asafning ewladliridin, yeni Xudanıng öyidiki xizmetke mes'ul bolghan ghezelkeshlerdin idi. **23** Chünki padishah ular togruluq yarlıq chüşħürġen bolup, ghezelkeshlerning her künlik ozuqtültükini, shundaqla öteydighan wezipsini békitkenidi. **24** Yehudanıng oghli Zerahning ewladliridin Meshezelabelning oghli Pitahiya puqlalarning barlıq ishlirida padishahning meslihetchisi idi. **25** Yéza-qishlarqlar we ulargha tewe etrapidiki jaylarda Yehudalardin beziliri turatti; Kiriat-Arba we uning tewesidiki yéza-kentlerde, Dibon we uning tewesidiki yéza-kentlerde, Yekabziyel we uning tewesidiki yéza-kentlerde, **26** shundaqla Yeshua, Moladah, Beyt-Pelet, **27** Hazar-Shual, Beer-Shéba we uning tewesidiki yéza-kentlerde, **28** Ziklag, Mikona we uning tewesidiki yéza-kentlerde, **29** En-Rimmon, Zorah, Yarmut, **30** Zanoah, Adullam we bu ikki yerge tewe qishlaqlarda, Laqish we uninggħha tewe yerlerde, Azikah we uningħha tewe yéza-kentlerde makanlashti; ular makanlashqan yerler Beer-

Shébadin taki Hinnom jilghisiga qeder sozului. **31** Binyaminlar bolsa Géba, Mikmash, Ayja, Beyt-El we uning tewesidiki ýéza-kentlerde, **32** beziliri Anatot, Nob, Ananiya, **33** Hazor, Ramah, Gittaim, **34** Hadid, Zeboim, Niballat, **35** Lod, Ono, shundaqla Hünerwenler jilghisida makanlashqanidi. **36** Eslide Yehudiyege teyinlen'gen Lawiyalar qisimliridin beziliri Binyamin qebilisining zéminalighe makanlashti.

12 Shéalitielning oghli Zerubbabel we Yeshua bilen birlikte [sürgünlükten] chiqqan kahin we Lawiyalar töwendikiler: — [kahinlar] Séraya, Yeremiya, Ezra, **2** Amariya, Malluq, Hattush, **3** Shékaniya, Rehum, Meremot, **4** Iddo, Ginnitoy, Abiya, **5** Miyamin, Maadiya, Bilgah, **6** Shémaya, Yoarib, Yedaya, **7** Sallo, Amok, Hilqiya we Yedaya. Bular bolsa Yeshuaning künlliride kahin bolghanlar we ularning qérindashlirining jemet bashliqlari idi. **8** Lawiyardin bolsa Yeshua, Binnuiy, Kadmiyl, Sherebiya, Yehuda, Mattaniyalar; Mattaniya we uning qérindashliri teshekkür-rehmetler éytishqa mes'ul boldi. **9** Ularning qérindashliri Bakbukiya bilen Unni nöwiti boyiche ular bilen udulmu'udul xizmette turatti. **10** Yeshuadın Yoyakim töreldi, Yoyakimdin Eliyashib töreldi, Eliyashibtin Yoyada töreldi, **11** Yoyadadın Yonatan töreldi, Yonatandin Yaddua töreldi. **12** Yoyakimning künlliride kahinlardan jemet bashliqi bolghanlar munular: — Séraya jemetige Méraya; Yeremiya jemetige Hananiya; **13** Ezra jemetige Meshullam; Amariya jemetige Yehohanani; **14** Méliku jemetige Yonatan; Shebaniya jemetige Yüstüp; **15** Harim jemetige Adna; Mérayot jemetige Helkey; **16** Iddo jemetige Zekeriya; Ginniton jemetige Meshullam; **17** Abiya jemetige Zikri; Miyamin bilen Moadiyalarning jemetige Piltay; **18** Bilgah jemetige Shammua; Shémaya jemetige Yehonatan; **19** Yoarib jemetige Mattinay; Yedaya jemetige Uzzi; **20** Sallay jemetige Kallay; Amok jemetige Éber; **21** Hilqiya jemetige Hasabiya; Yedaya jemetige Netelan. **22** Eliyashib, Yoyada, Yohanan we Yadduaning künlliride Lawiyalarning jemet bashliqlari tizimlan'ghan we oxshashla, Pars padishahı Darius texttiki chaghlarthicke kahinlarmu tizimlinip kelgen. **23** Jemet bashliqi bolghan Lawiyalar taki Eliyashibning newrisi Yohananning waqtighiche tezkirinamide tizimlinip kelgen. **24** Lawiyalarning jemet bashliqi bolghan Hasabiya, Sherebiya, Kadmielning oghli Yeshualar qérindashliri bilen udulmu'udul turup, Xudanıng adimi Dawutning emri boyiche novitàship medhiye-munajat, teshekkür-rehmetler éytip turatti. **25** Mattaniya, Bakbukiya, Obadiya, Meshullam, Talmon bilen Akkubalar derwaziwenerler bolup, sépil qowuqlirining ambarlirigha qaraytti. **26** Bu kishiler Yozadakning newrisi, Yeshuaning oghli Yoyakimning künlliride, shuningdek waliy Nehemiyalı bilen tewratshunas kahin Ezraning künlliride wezipige teyinlen'gen. **27** Yérusalém sépilini [Xudagħa] atap tapshurush murasimi ötküzlidighan chaghda, jamaet Lawiyarlari turghan herqaysi jaylardin izdep tépip, ularni teshekkür-rehmetler éytish, ghezel oqush, chang, tembur we chiltarlarni chélishqa, xushal-xuramlıq bilen atap tapshurulush murasimi ötküzüşke Yérusalémgha élip keldi. **28** Ghezelkeshlar Yérusalémming etrapidiki tüzlengliktin, Nitofatlıqlarning ýéza-kentlidir, **29** Beyt-Gilgaldin, Géba bilen Azmawet etízliliklridin yighilghanidi; chünki ghezelkeshlar Yérusalémming töt etrapigha özlirige mehelle-qishlaqlar quruwalghanidi. **30** Kahinlar bilen Lawiyalar özlirini pakli, andin xelqni we sépil derwazilirini hem sépilning özinimu pakli. **31** Men [Nehemiyalı] Yehudanıng emirlirini bashlap sépilgha chiqip, teshekkür-hemdušana oquydighan ikki chong etret ademni uyuşturdum, bir etret sépilning ong teripide «Tézek qowuqi»gha qarap mangdi, **32** ularning arqisidin Hoshaya bilen Yehudanıng emirlirining

yérimal mangdi; **33** yene Azariya, Ezra, Meshullam, **34** Yehuda, Binyamin, Shémaya, Yeremiyamu mangdi; **35** shuningdek kahinlarning oghulliridin beziliri qollırigha kanay alghan halda mangdi: — Ulardın Yonatanning oghli Zekeriya bar idi (Yonatan Shémayaning oghli, Shémaya Mattaniyaning oghli, Mattaniya Mikayaning oghli, Mikaya Zakkurning oghli, Zakkur Asafning oghli idi). **36** Uning qérindashliridin Shémaya, Azarel, Milalay, Jilalay, Maayı, Netanel, Yehuda, Hananiyalar bar idi; ular qollırigha Xudanıng adimi Dawutning sazlırını élischqanidi; tewratshunas Ezra ularning bëshida mangghanidi. **37** Ular «Bulaq qowuqi»gha kélip «Dawutning shehiri»ning pelempiyige chiqip, «Dawutning ordisi»din ötüp, künchiqish tereptiki «Su qowuqi»gha keldi. **38** Teshekkür-hemdušana oquydighan ikkinchi etret sol terep bilen mangdi, men we jamaatning yérimal ularning arqidin méngep, sépil üstide «Xumdanlar munari»din ötüp, ular «Keng sépil»ghicke méngep, **39** «Efraim qowuqi», «Kona qowuq», «Béliq qowuqi» üstidin ötüp, «Hananiyel munari» we «Yüzning munari»din ötüp, ular «Qoy qowuqi»gha kélip, andin «Qarawullar qowuqi»da toxtiduq. **40** Andin teshekkür-hemdušana oquydighan ikki etret adem Xudanıng öyide öz orunlırida turdu; men bilen emeldarlararning yérimalı shu yerde turduq; **41** kahinlardan Eliakim, Maaséyah, Miyamin, Migaya, Elyoyinay, Zekeriya bilen Hananiyalar karnaylirini élip turushti; **42** yene Maaséyah, Shémaya, Elazar, Uzzi, Yehohanan, Malkiya, Elám bilen Ézermur turushti; ghezelkeshler Yızraqıyaning ýétekchilikide jaranglıq ghezel oqushti. **43** Shu künü jamaet nahayiti chong kölemlik qurbanlıqlarını sundı hem bek xushal bolup kétishti, chünki Xuda ularnı zor shadlıq bilen shadlandurghanidi; ayallar bilen balılarmı shundaq shadlandı; Yérusalémdeki bu xushallıq sadalırı yiraq-yiraqlarha angları. **44** U chaghda bir qisim kishiler kötürmə qurbanlıqlar, deslepki pishqan hosullar we öşhriləri saqlaydığın xezine-ambarlарha mes'ul bolushqa teyinlendi; herqaysı sheherlerdikı étizliliklərdin, Tewrat qanunida kahinlarga we Lawiyalıgha bérishke belgilərin gen tilişlər shu yerde saqlinati. Chünki Yehuda xelqi öz xizmitide turuwtaqan kahinlar bilen Lawiyardan xushal idi. **45** [Kahinlara bilen Lawiyalar], ghezelkeshler bilen derwaziwenerlər, öz Xudasının tapılıghan wezipisini we shuningdek paklash wezipisining hemmisini Dawutning we uning oghli Sulaymannıng emri boyiche öteyti. **46** Chünki qedimde, Dawutning we Asafning künlliride, ghezelkeshlerge ýétekchilik qılışqa hem Xudagħa teshekkür-hemdušana kiylirini oqushqa ýétekchiler bolghanidi. **47** Zerbabelning künlliride we Nehemiyaning künlliride ghezelkeshlerning we derwaziwenerlərinin tilişlərini, her künllük teminatını pütkül Israel xelqi béretti; ular yene Lawiyalar üçün muqeddes hésablan'ghan nersilerni üleshtürüp béretti; Lawiyarlari muqeddes hisablan'ghan nersilerdin Harunning ewladlırlıgha bérüp turatti.

13 Shu kündede Musanıng kitabı jamaet aldida oqup bérildi, kitabta: Ammoniyalar bilen Moabiyalar menggü Xudanıng jamaitige kirmisun, **2** Chünki ular Israillarnı ozuqluq we su ekilip qarşı almay, eksice ularını qarqhashqa Balaamnı yallıwalghan; halbuki, Xudayımız u qarqashlarnı bext-beriketke aylandırıwetken, dep yézilghan sözler chiqtı. **3** Shundaq boldiki, jamaet bu qanun sözlərini anglap barlıq salhght kishilerni ilghap chiqırıwettili. **4** Bu ishtin awwal, XudayımızınNING öyinini xezinisini bashqurushqa mes'ul kahin Eliyashib Tobianıng tughqını bolup, **5** uningha kengri bir öyni teyyarlap bergenidi. Shu öyde ilgiri ashlıq hediyeler, mestiki, qacha-qucha, shuningdek Lawiyalar, ghezelkeshler we derwaziwenerlərge bérishke buyrulghan ashlıq

öshrilər, yéngi sharab we yéngi zeytun méyi, shundaqla kahinlərgə atalghan «kötürme qurbanlıq»lar saqlınətti. **6** Bu waqtılarda men Yérusalémda emes idim; chünki Babil padishahi Artaxhashtanıng ottu ikkinchi yili men padishahning yéngiha qayıtip ketkenidim; bir mezgildin kényin men yene padishahıntı ruxset élip **7** Yérusalémgha qayıtip barsam, Eliyashibning Xudanıng öyidiki hoyılarda Tobiyagha öy hazırlap bergenlikidek rezil ishni uqtum. **8** Bu ish ménı qattıq azablıdı, men Tobiyanıng öyidiki barlıq öy hazajlırını qoymay talagha tashlatquzıwettim. **9** Men yene emr qılıp, u öylerni paklatquzup, andın Xudanıng öyidiki qacha-qucha, ashlıq hediyeler bilen mestikni u yerge ekirgüzüp qoydum. **10** Men yene xeqlerning Lawiyalarning élishqə téğishlik ilüshlirını bermigenlikini, hetta wezipige qoyulghan Lawiyalar bilen ghezelkeshlerning herbirining öz yer-étizliqığha qéçip ketkenlikini bayqidım; **11** shunga men emeldarlar bilen soqushup, ularnı eyiplep: — Némishqa Xudanıng öy shundaq tashliwetildi?! — dep, [Lawiyalarını] yığıp ularnı ilgirik ornığha yéngiwashtıñ turghuzdum. **12** Andın barlıq Yehudiye xelqi ashlıq öshrisini, yéngi sharab we yéngi zeytun méyini xezine-ambarlırığa élip kélép tapshurdi. **13** Men xezine-ambarlarga mes'ul bolusqə xezinichi-ambarchıları teyinlidim; ular kahin Shelemya, tewratshunas Zadok bilen Lawiyardın bolghan Pidaya idi; ularning qol astida Mattaniyanıng newrısı, Zakkurnıng oghlı Hanan bar idi; chünki bularning hemmisi sadıq, ishenchlik depl hésablinatti; ularning wezipisi qérindashlırığa téğishlik ülüləhnləri tıleshtürp bérish idi. **14** — «Ah Xudayım, mushu ish yüzisidin ménı yad eyleyesen, Xudayimning öyi we uningha ait xizmetler üçhün körsetken méhrimmi öchürüwetmägeysen!» **15** Shu künlerdimu men Yehudiye bezilerning shabat künleride sharab kölcheklirini cheylewatqinini, öñchilerni baghlap, bularnı we shuningdek sharab, üzüm, enjür we herxil yükterni ésheklerge artıp, toshup yürgenlikini kördüm; ular bularnı Yérusalémgha shabat künide élip kirdi; ularning mushu ash-tülüklerni sétip yürgem künü ménı ularnı guwahlıq bérüp agahländurup qoydum. **16** Yene Yehudiye turutwataq bezi Turluqlar béliq we herxil mal-tawarlarnı toshup kélép shabat künü Yehudiye klerge satidiken, yene kélép bularnı Yérusalémda satidiken! **17** Shu sewebtin men Yehudiye emirliri bilen soqushup, ularnı eyiplep: — Silerning shabat künini bulghap, rezil ish qılghininger némisi? **18** Ilgiri ata-bowanglar oxhash ishni qılghan emesmu, shuning bilen Xudayımız bizning beshimizgha we bu sheherge hazırkı bu balayı'apetni yaghdurghan emesmu? Emdi siler shabat künini bulghap, Israılning beshigha Xudanıng ghezipiñi téximu yaghdurıdigan boldunglar, dédim. **19** Shunga, shundaq boldiki, shabat künidin ilgiri, gugum sayısı Yérusalém qowuqlarıgha chüshken waqtida, men sheher qowuqlırını étishni buyrudum we shuningdek shabat künü ötüp ketküche qowuqlarnı achmaslıq toghrisida buyruq chüshürdum. Men yene héchqandaq yükning toshulup qowuqlardin kırğızılmesliki üçhün xizmetkarlırının bezilirini sheher qowuqlırığa közetchi qılıp turghuzup qoydum. **20** Shundaq bolsimu sodigerler we herxil mal-tawar satidighanlar bir-ikki qétim Yérusalémning sırtida tündidi. **21** Men ularnı agahländurup: — Siler némishqa sépilning alidda tüneyisler? Yene shundaq qılıdighan bolsanglar, men üstünglərha qol salımen, déwidim, ular shuningdin bashlap shabat künide kelmidi. **22** Andın shabat künining muqeddeslikini saqlash üçhün, men Lawiyalarga: — Özünglərni paklanglar; andın kélép sépil derwazılırını békinqilar, dédim. — «I Xudayım, mushu ish yüzisidinu ménı yad eyleyesen, Özüngning zor özgermes muhebbiting bilen ménı ayıghayesen!» **23** Shu künlerde men yene Ashdod, Ammon we Moab qızılını xotunuqqı alghan bezi Yehudalarnı bayqidım. **24** Ularning perzentlirining yérimi

Ashdodche sözleydiken (we yaki yuqırıqı ellernerin birining tilida sözleydighan) we Yehudiye tilida şöhziyelmeydiken. **25** Men ularnı [soqushup] eylibildim, ularnı qarghidim, bir nechchisini urup chach-saqallırını yuldum, Xudanıng nami bilen qesem ichküzüp: — Silernen qızılırlarınları ularning oghullırıgha bermeyisler, oghullırıngırları, özünglərə hərdən qız almaysılar! **26** Israel padishahi Sulayman mushundaq ishlarda gunah sadır qılghan emesmu? Nurghun eller arısında uningha oxhash héchqandaq padishah yoq idi; u öz Xudasi teripidin söyləngen, Xuda uni pütkül Israel üstüge padishah qılıp tikligen bolsimu, lékin hetta unimus yat ellik ayallar azdurup gunahqa patquzghan. **27** Emdi silernen gépinglərgə kirip bundaq chong rezillik qılıp, yat ellik qızlarınlı élip Xudayımızıgha wapsızlıq qılımımız? — dédim. **28** Bash kahin Eliyashibning newrısı, Yoyadanıng oghullırıdin biri Horonluq Sanballatning küt'oghlı idi; men uni yénimdin qogħliwettim. **29** — «I Xudayım, Sen ularnı yadingda tutqaysen, chünki ular kahinliqqa dagħ tegkügħiħi, kahinliq hem Lawiyalarga tewe ehdinumu bulghighħuchilardur!». **30** Shuning bilen men ularnı yat elliklerning bulghashliridin néri qılıp paklandurdum we kahinlar bilen Lawiyalarning wezipilirinimu [yéngiwashtıñ] belgilep, herkimni özining ishiga ige qildim. **31** Men yene öz waqtida otun-yaghach élip kelinishi we deslepki hosulni yetküzüp turushqumu adem orunlashturdum. «Ah Xudayım, ménı yadingda tutup, manga shapaet körsetkeysen!».

Ester

1 Ahashwérosh (Hindistandin Hebeshistan'għiche bir yüz yigirme yette ölkige hökümraniq qilghan Ahashwérosh)ning texttiki künliride shundaq bir weqe boldi: — **2** Shu künlerde, u padishah Ahashwérosh Shushan qel'esidiki shahane textile olturghinida, **3** u seltenet sürüp üchinchı yili barlıq emirliri we beg-hakimlirığha ziyyapet berdi; Pars we Médianing qoshuni, shuningdek herqayı ölkilerning ésilzadiliri we beglirining hemmisi uning huzurigha hazir boldi. **4** U seltenitining bayliqining shanu-shewkki we heywittingen katta julasini köp künler, yeni bir yüz seksen kün körgezme qildi. **5** Bu künler ötip ketkendin keyin padishah yene Shushan qel'esidiki barlıq xelqqe chong-kichik démey, ordining charbégħidiki hoylida yette kün ziyyapet berdi. **6** U yer aq we kök kendir yiptin toqulghan perdiler bilen bészegen bolup, bu perdiler mermer tash tüwrüklerge béktilgen kümüş halqılargha aq renglik kendir yip we sösün yungluq shoynilar bilen ésilghanidi; aq qashtash we aq mermer tashlar, sedep we qara mermer tashlar yatqulzulghan meydān iż-żejt altun-kümüştin yasalghan diwanlar qoyulghanidi. **7** Ichimlikler altun jamlarda tutup ichiletti; jamlar bir-birige oxshimaytt; shahane mey-sharablar padishahning seltenitey yarisha mol idi. **8** Sharab ichish qaidisi boyiche, zorlaħha ruxset qilinmaytt; čünki padishah ordidiki barlıq qohojidarlarlgha, herkimming ichishi öz xahishi boyiche bolsun, dep békkitip bergenidi. **9** Xanish Washtimu padishah Ahashwéroshning ordisida ayallar üçhün ziyyapet berdi. **10** Yettinchi künü Ahashwérosh padishah sharabtin keypi chagh bolghinida, aldida xizmitide turghan Mehuman, Bızta, Harbona, Bigta, Abagta, Zétar, Karkas dégen yette heremaghisini **11** xanish Washtining puqralar we emirlerning aldida güzellikini körsetsun dep, uni xanishliq tajini kiyip kéléşke charqirghili ewetti; čünki u tolimu chirayiq idi. **12** Lékin heremaghiliri xanish Washtiga padishahning emrini yetküzzende, u kéléşni ret qildi; shuning bilen padishah intayin ghezeplinip, uning qehri örlidi. **13** Shu waqtılarda padishahning ishlili togrulug qanun-ehkamlarni pishshiqliq bilgenlerdin meslihet sorash aditi bar idi; shunga padishah weziyetni pishshiqliq chüshnidighan danishmenlerdin soridi **14** (u chaghda danishmenlerdin uning yénida Karshina, Shétar, Admata, Tarshish, Meres, Marséna, Memukan qatarlıq yette Pars bilen Médianing emirliri bar idi; ular daim padishah bilen körsühpü turattı, padishahlıqtı ular aldinqi qatarda turattı). **15** Padishah ulardın: — Xanish Washti menki padishah Ahashwéroshning heremaghilar arqlılıq yetküzen emrim boyiche ish qilmighini üchün uni qanun boyiche qandaq bir terep qilish kérek? — dep soridi. **16** Memukan padishah we emirlerning aldida jawap béríp: — Xanish Washti alylirining zitightha tégipla qalmay, belki padishahimiz Ahashwéroshning herqayı ölkiliridiki barlıq emirleri we barlıq puqlarningmu zitightha tegdi. **17** Čünki xanishning shu qilghini barlıq ayallarning quliqığha yetse, ular «Padishah Ahashwérosh: «Xanishi Washtini yénimħha élip kelingħlar» dep emr qilsa, u kelmeptu!» dep öz erlirini mensitmeidighan qilip qoyidu. **18** Pars we Média'diki melike-xanimlar xanishning bu ishini anglap, bügħiela padishahning barlıq beg-emirlirige shuningħha oxhash deydighan boldi, shuning bilen mensitmeslik we xapiliq üzülmeydu. **19** Padishahimha muwapiq körünse, alyiħliridin mundaq bir yarlıq chüshürulsun, shuningdek u Parslar we Médialarning mengħu özgertilmeydighan qanun-belgilimiliri ichige pütlugeyki, Washti ikkinchi padishah Ahashwéroshning huzurigha kelmigey; uning xanishliq mertiwi uningdin yaxshi

birsige bérilgey. **20** Aliylirining jakarlıghan yarlıqi pütün seltenitige yétip anglan'ghan haman (uning seltenitining zémimi bipayan bolsimu), ayallarning herbiri öz érige, meyli chong bolsun kichik bolsun ularlha hörmet qilidighan bolidu, — dédi. **21** Memukanning bu gépi padishah bilen emirlirini xush qildi; padishah uning gépi boyiche ish kördi. **22** U padishahning barlıq ölkilirige, herbir ölgige öz yézqi bilen, herqayı el-milletke öz tili bilen xetlerni ewetip: «Herbir er kishi öz alici aħżeżeek herqayı bilen, shundaqla öz ana tili bilen sözlisun» dégen emrni chühsürüdi.

2 Bu isħlar ötip, padishah Ahashwéroshning għeqi p-bésilgħanda, u Washtini séghinip, uning qilghinini hem uning üstidin chiqirilgħan yarlıqi heqqide eslep oylinip qaldi. **2** Shu sewiebti padishahning xizmitide turghan qohojidarlar uningħha: — Aliyliri üchħun sahibjamal yash qizlarni izdep tēp kelturgey; **3** aliyliri padishahliqidiki herqayı ölkilere barlıq güzel qizlarni yighip, Shushan qel'esidiki heremsarayha keltiġiħekke emeldarlarney teyin'għejja; qizl ordidiki qiz-ayallargħa mes'ul bolghan heremaghis Hégayning qoligha tapshurulħaj; ularha kéklik upa-englikler teminlen'għej. **4** Aliylirini sőyndürjen qiz Washtining ornini bésip xanish bolsun, dédi. Bu gep padishahni xush qildi we u shundaq qildi. **5** Shushan qel'eside Binyamin qebilisidin, Kishning ewrissi, Shimeyning newrisi, Yairning oħħali Mordikay isimlik bir Yehudiy bar idi **6** (Kish bolsa Babil padishahi Néboqadnesar Yehuda padishahi Yekoniyah bilen bir top kishilerni tutqun qilip Yérusalémdin eketkende, ular bilen bille esir qilinip kétligħenidi). **7** Mordikay özining tagħisining qizi Hadassahni (yenī Ester) békq chong qilghanidi, čünki uning ata-anisi yoqqidi. Bu qiz güzel, teqi-turqi kéléshkeni idu; at-a-anisi ölüp ketken bolghachqa Mordikay uni öz qizi qatarida békq chong qilghanidi. **8** Padishahning emri we yarlıqi jakarlan'għandin keyin nurghun qizlar Shushan qel'esige keltiġiħol Hégayning qoligha tapshurulđi; shundaq boldiki, Estermu ordiġha keltiġiħol ordidiki qiz-ayallargħa mes'ul bolghan Hégayning qoligha tapshurulđi. **9** Ester Hégayha yaqqan bolup, u uningħha iltipat körsetti; u tżela uningħha upa-englik we tégishlik yémekliklerni teminħi hem ordidin uningħha tallan'għan yette kénizekni berdi; andin uni kénizekkli bilen heremsarayning eng ésil jayidin orun berdi. **10** Ester özining milliti we tēgi-tektini héchximiqqie éytmi, čünki Mordikay uningħha buni ashkarlimasliqni tapilighanidi. **11** Mordikay Esterning hal-ehwalidin xewer tépis we uningħha qandaq muamile qilinidighanlıqni bilish üchħun, herküni heremsarayning hoħlixi aldida aylinip yüretti. **12** Qizlarga ait resmiyet boyiche, herbir qiznung ordiġha kirip padishah Ahashwérosh bilen bille bolush nöwritidin awwal, on ikki ay bedinini tazilishi kerek idu, čünki qizlarning «tazilish künliri» mundaq yol bilen ada qilinatti: — alte ay murmekki méyi bilen, alte ay etir-englik we shundaqla qizlarning bedinini pakizlaydighan bashqa buyumlar bilen perdaz qilinisti kerek idu. **13** Qiz padishahning huzurigha kridiġħan chagħda mundaq qaide bar idi: — Ordigha kirkende uning néme telpi bolsa, shular heremsaraydin uningħha bériletti. **14** Qiz axxħimi kirip kétip, eti siġġaq qaytip chiqqanda heremsarayning «ikkinchi bölüm»iġe qayturulup, tqoq-kénizekklerge mes'ul bolghan padishahning heremaghisi Shaashghażninq qoligha tapshurulatti; padishah u qizħha amraq bolup qélip, ismini atap chaqirmiġħu, u ikkinchi ordiġha kirip padishah bilen bille bolmajt. **15** Mordikayning tagħiġi Abixaileen qizi Ester, yenī Mordikay öz qizi qilip békwalħan qiznung padishah bilen bille bolushqa kirish nöwiti kelgende, u qizlargaħha mes'ul bolghan padishahning heremaghisi Hégay özige teyyarlap

bergen nersilerdin bashqa héchnersini telep qilmidi. Esterini körgenlerning hemmisi uni yaqturup qalatti. **16** Padishah Ahashwérósh seltenet sürüp yettinchi yilining oninchi éyigha, yeni Tebet éyigha kelgende, Ester uning bilen bille bolushqa shahane ordigha bashlap kırıldı. **17** Padishah Esterini bashqa barlıq qızlardın yaxshi kötüp qalghachqa, shundaqla Ester uning iltipati hem amraqlıqicha érishken bolghachqa, padishah xanish tajini uning bésigha kiydtürüp, uni Washtining ornigha xanish qılıp tikildi. **18** Andin padishah özining barlıq emirliri we beg-hakimlirigha Esterning izzet-hörmiti üçhün katta ziyanet berdi; u yene herqaysı ölklerge baj-alwandın azad mezgil bolsun dep elan chiqardi hemde shahane bayliqliridin séxiylıq bilen in'amlarni berdi. **19** Ikkinci qétim qızlar shundaq yighilghan waqitta Mordikayning orda derwazisida olturidighan orni bar bolghanidi **20** (Ester Mordikayning tapilighini boyiche, özining milliti we tégi-tektini yenila bashqılargha éytigmaghanidi; chünki Ester Mordikayning gépini ilgiri baqqan waqtida anglighandek anglaytta). **21** U kuinlerde, Mordikay orda derwazisidiki ornida olтурghan waqtida, padishahning Bigtan we Teresh dégen ikki derwaziwen heremaghisi padishah Ahashwéróshqa ghezeplinip, uninggaq gol sélishni uestlewatqanidi. **22** Bu suyiqestni Mordikay sézip qélip, uni xanish Esterge éytti; Ester bu ishni Mordikayning namida padishahqa sózlep berdi. **23** Bu ish sürüsüte qiliniwidı, rast bolup chiqti we u ikkisi dargha éisildi. Bu weqe padishahning köz aldida tarix-tezkire kitabida pütüldi.

3 Bu ishlardin kényin padishah Ahashwérósh Agagylardın bolghan Hammidataning oghlı Hamanning mensipini östürdü; padishah uning ornını östürüp, özi bilen bille ishleydighan barlıq emirlerningkidin yuqiri qıldı. **2** Padishah uning heqqide emr qilghachqa, orda derwazisida turghan padishahning barlıq emeldarlıri Hamanning aldida tezim qılıp bash uratty; lékin Mordikay bolsa Haman'gha ne tezim qilmidi, ne bash urmadi. **3** Orda derwazisida turghan padishahning xizmetkarlıri Mordikaydin: — Sili néminhqı padishahning emrige xilaplıq qılıdıl? — dep soraytti. **4** Shundaq boldiki, ular her künü nesihet qılıshqan bolsimu, u qulaq salmığhandın kényin, ular: — Qeni, Mordikayning qilghan bu ishiga yol qoyulamdu-yoq, bir köreylichu, dep buni Haman'gha éytti; chünki u ulargha özining Yehudiy ikenlikini éytqanidi. **5** Haman Mordikayning özige bash urup tezim qilmiganlıqını kötüp qattıq ghezeplendi. **6** Lékin u «Mordikayning üstige qol sélishni kichikkine bir ish» dep hésablidi; chünki ular Mordikayning millitini uninggaq dep qoyghanidi; shunga Haman Ahashwéróshning pütük padishahlıqidiki Yehudiylarnı, yeni Mordikayning xelqini biraqla yoqitish yolini izdep yürdı. **7** Padishah Ahashwéróshning on ikkinchi yili birinchi ayda, yeni Nisan éyida, birsi Hamanning aldida [qutluq] ay-künni békítish üçhün her kün, her ay boyiche «pur», yeni chek tashliwidi, on ikkinchi aygha, yeni «Adar éyigha» chiqti. **8** Haman padishah Ahashwéróshqa: — Padishahlıqlırining herqaysı ölkiliridiki el-milletler arısida chéchilip yashawatqan bir xelq bar; ularning qanun-belgilimilişi bashqa xelqlernerkingi oxshımaydu, ular aliyirining qanun-belgilimilirigimu boysunmaydu; shunga ularning yashishigha yol qoyush aliylırigha héch payda yetküzmeysi. **9** Eger padishahimha layıq körünse, ularni yoqitish togruluq yarlıq pütüp chüshürgeyä; mana men öz yénimdin on ming talant kümüşhini aliylırining xezinilirige sélish üçhün padishahlıqning ishlirini bashquridighan xadımlarning qoligha tapshurimen, dédi. **10** Shuning bilen padishah özining barmiqidin üzükni siyrip chiqirip, Yehudiylarning reqibi, Agagyl Hammidataning oghlı Haman'gha bérüp: **11** — Shu kümüşherni özüngge

in'am qildim, u xelqnemu sanga tapshurdum, ularni qandaq qılıshni xalisang, shundaq qıl! — dédi. **12** Andin birinchi ayning tünchinchı künü padishahning mirzilari chaqırılıp, yarlıq Hamanning barlıq tapilighini boyiche pütüldi; u herqaysı ölklerge öz yéziqida, herqaysı el-milletke öz tilida yazdurulup, herbir ölkilerning walyırlırigha, herbir el-milletne emirlirige ewetildi; yarlıq padishah Ahashwéróshning namida pütülgén bolup, uning üzük möhüri bilen péchetlendi. **13** Yarlıq mektuplari chaparmenlerning qoli bilen padishahlıqning herqaysı ölkilirige yetküzüldi; uningda bir kün ichide — On ikkinchi ayning, yeni Adar éyining on tünchinchı künü qéri-yash, balilar we ayallar démey, barlıq Yehudiylarnı qoymay qırıp, öltürtüp, nesli qurutuwétilsün, ularning mal-mülki olja qilinsun, déyilgenidi. **14** Shu yarlıq herbir ölkide jakarlinish üçhün, shundaqla shu künü herbir xelq shundaq qılıshqa teyyar bolup turushi tünch, mektupning köchürme nusxilriherib el-milletke elan qilinmaqchi boldi. **15** Chaparmenler padishahning emri boyiche derhal yolgha chiqti; yarlıq Shushan qel'esining özidimu elan qilindi. Bu chaghda padishah Haman bilen sharab ichishke olтурghanidi. Lékin Shushan shehirdikiler dekke-dükkgíe chomüp kétishti.

4 Mordikay boluwatqan ishlardin xewer tapqandin kényin éginirini yırtıp, üstige böz artip, we ustı-béshigha kül chéchip, sheherning otturisigha chiqıp nahayıti qattıq we elemlik peryad kötürüldi. **2** U orda derwazisi alidiga kélip toxtap qaldı; chünki boz yépin'ghan herqandaq ademning orda derwazisidin kirishige ruxset yoq idi. **3** Padishahning emri we yarlıqi yetküzülgén herqaysı ölkelerde Yehudiylar arısida qattıq nale-peryad kötürüldi; ular roza tutup, köz yéshi qılıp, yığha-zar qıldı; nurghun kishiler boz yépinip külde éghinap yétişti. **4** Esterning xizmitide bolghan dédekliri we heremaghiliri bu ishni uninggaq éytisiwi, xanishning köngli intayın éghir boldi; Mordikayning bozni tashlap, kiyiwélishigha kiyim-kéchék chiqartip berdi, lékin Mordikay qobul qilmidi. **5** Shuning bilen Ester özining xizmitide bolushqa padishah teyinlep ewetken heremaghiliridin Hataq isimlik birini chaqırıp, uni Mordikayning qéshigha bérüp, bu ishning zadi qandaq ish ikenlikini, néme sewebtin boluwatqanlıqını ting-tinglap kéléshke ewetti. **6** Shuning bilen Hataq orda derwazisi alidiki meydan'gha kélip Mordikay bilen körüsti. **7** Mordikay bésigha kelgen hemme ishni, Haman Yehudiylarning neslini qurutuwétilş üchün padishahning xezinilirige tapshurushqa wede qilghan kümüşhning sanını qaldurmuy étip berdi. **8** Mordikay yene Hataqqa Shushanda jakarlan'ghan, Yehudiylarnı yoqitish toghrisidiki yarlıqning köchürmisini Esterning kötüp bégishigha yetküzüp bérishke tapshurdu hemde uningga Esterge elhwali chüshendürüp, ordıgha kirip padishah bilen körüshüp öz xelqi üçhün padishahtın otturnüp iltija qılıp bégishqa ündeshni tapılıdi. **9** Hataq qaytip kélip Mordikayning geplirini Esterge yetküzdi. **10** Ester Hataqqa Mordikaygha éytidighan geplerini tapshurup, uni Mordikayning yénigha yene ewetti: — **11** «Padishahning barlıq xizmetkarlıri we herqaysı ölke xelqları, meyli er bolsun ayal bolsun, chaqırtılmay turup ichki hoylıgha, padishahning huzurigha öz meylische kirse, padishah uninggaq iltipat körsitip altun hasısını tenglep ölümdim kechürüm qılımsa, undaqta u kishige nisbeten bésigha chüshidighan bırla qanun-belgilime bardur: — u ölüm jazasını tartıdı. Hazır ménjing padishah bilen körüşhüshke chaqırtılmıghınıma ottuz kün boldı». **12** Esterning sözliri Mordikaygha yetküzülnüwi, **13** Mordikay munu gepleri Esterge yetküzüshni hawale qıldı: — «Sen könglünde men ordida yashawatimen, shunga barlıq

bashqa Yehudiylardin bixeter bolup qutulimen, dep xiyal eylime. **14** Eger bu chaghda sen jim turuwsang, Yehudiylargha bashqa tereptin medet we nijat chiqishi mumkin; lékin u chaghda sen öz ata jemeting bilen qoshulup yoqitilisen. Kim bilsun, séning xanishliq mertiwişige érishkining del bügünki mushundaq peyt üchüñ bolghanmu?». **15** Ester Mordikaygha mundaq dep jawab qayturdı: — **16** «Sen bérüp, Shushandiki barlıq Yehudiylarnı yighiqın; méning üchün roza tutup, üch kéche-kündüz héch yémenglar, héch ichmenglär; men hem dédeklirimmu shundaq roza tutimiz. Andin kényin men qanun'gha xilaplıq qılıp padishahning huzurigha kirimen, manga ölüm kelse, öley!». **17** Shuning bilen Mordikay u yerdin kétip, Esterning tapilighinidek qıldı.

5 Üchinchi küni Ester shahane kiyimlirini kiyip, ordining ichkiriki hoylisigha kirip, padishahning öylirining udulida turdi; padishah bolsa öz shahane öyidiki textile, öydin derwazığha qarap olтурattı. **2** Padishah xanish Esterning hoylida turghinini kördi; xanish uning neziride iltipat tapqach, u qolidiki altun hasisini uningga tenglidi. Ester aldığa kélip shahane hasinig uchığa qolını tegküdü. **3** Padishah uningdin: — I xanishim Ester, birer ishing barmidi? Néme teliping bar? Hetta padishahliqimming yérimini telep qilsangmu shu sanga bériliidu, dédi. **4** — Eger aliyirigha layıq körtünse, padishahimning Hamanni élip özlige teyyarlıghan ziyapitunge daxıl bolup qedem teshrip qılıshlirini ötünimen, — dédi Ester. **5** Padishah: — Téz bérüp Hamanni qichqırıp kéléngler, Esterning déginidek qilinsun, — dédi. Shuning bilen padishah Hamanni élip Ester teyyarlıghan ziyapetke bardı. **6** Dastıxan üstide sharab ichiliwatqanda padishah Esterge: — Néme teliping bar? U sanga bériliidu; néme iltijaying bar? Hetta padishahliqimming yérimini telep qilsangmu shundaq qilinidu, dédi. **7** Ester uningga jawab bérüp: — Méning telipim we iltijayım bolsa, — **8** Mubada men aliyirining neziride iltipatqa érishken bolsam, shundaqla padishahimha méning telimmi ijabet qılısh hem iltijayımnı orundash muwapiq körünse, aliyirining Hamanni birge élip ete silerge teyyarlaydighan ziyapitunge yene bir qétim daxıl bolushlirini ötünimen; ete men choqum padishahimning emri boyiche ish qilimen, — dédi. **9** Shu küni Haman könglide yayrap, xushal-xuram qaytip chiqtı; lékin Mordikayning orda derwazısida uning aldida ne ornidin qopmay ne midirlimay olturghanlıqını körğende, köngli uningga qattıq qehr-ghezepe toldı. **10** Lékin Haman ghezipini bésiwélip, öyige keldi-de, dost-aghinilirini we xotuni Zereshni chaqirtıp, **11** özining bayliqliruning shan-sheripi, perzentilirining köplüğü, shundaqla padishahning özini qandaq östürüp barlıq hörmət-izzetke sazawer qilghanlıqi, özini qandaq qılıp padishahning hemme emirliri we emeldarlıridın üstün mertiwişige ige qilghanlıqi toghrisida bir-birlep sözlep ketti. **12** Haman yene: — Silerge désem, xanish Ester méningdin bashqa méhman chillimay, peqet padishah bilen ikkimiznila özı teyyarlıghan ziyapetke chillighanidi, etimu ménii padishah bilen bille özı [teyyarleydighan ziyapetke] chillidi. **13** Shughinisi, orda derwazısida olturghan héliqi Mordikay dégen Yehudiynı körğinimde, bularning hemmisi manga tolimu menisiz tuyulidu, dédi. **14** Andin ayali Zeresh we barlıq dost-aghiniliri uningga jawab bérüp: — Ellik gez égizliktili dardin birni teyyarlap, ete etigende padishahı Mordikaynı dargha éisihni telep qilsila bolmidimu, shuningdin kényin xushal yayrıghan halda padishah bilen bille ziyapetke baridila, déyişti. Bu gep Hamanni xush qiliwetti, shuning bilen u dar yasitip qoydı.

6 Shu küni kéchisi padishahning uyqusi qéchip, tarix-tezkiraminı ekledürdi we bular uning aldida oqup bérildi. **2** Bir yerde: «Padishahning Bigtana, Teresh deydiğhan orda derwazisini baqidighan ikki heremagħisi bar idi, ular padishah Ashħwéroshqa qol sélħishqa qestligende, Mordikay bu isħni pash qılıp xewer yetküzen, dep pütülgeleni. **3** Padishah: — Bu isħ üchün Mordikaygha qandaq nam-shöhret we izzet-ikram nail qilindi? — dep soridi. — U héch némige érishmidi, — dep jawap bérishti padishahning yénidiki xizmette bolghan għulamliri. **4** — Orda hoylisida kim bar? — dep soridi padishah. Bu chaghda Haman padishahınt Mordikaynı özı teyyarlap qoqħan dargħa éisihni telep qilghili kélip, ordining tashqiriqi hoylisigha kirgenidi. **5** — Mana, Haman hoylida turidu, — déyişti padishahning għulamliri uningga. — Kirsun, — dédi padishah. **6** Haman kiriwidu, padishah uningdin: — Padishah izzet-hörmitini qilishni yaxshi körġen kishige néme isħlarni qilishi kékre? — dep sorivid, Haman könglide: «Padishah izzet-hörmitini qilishni yaxshi körġen kishiġe néme isħlarni qilishi kékre? — dep oylidi-de **7** padishahqa: — Padishah izzet-hörmitini qilishni yaxshi körġen kishige **8** padishahim daim kiyidighan shahane kiyim-kéchek we daim minidighan arghimaq, yeni bésħigha shahane taj-belge taqalghan arghimaq élip kelinip, **9** shahane kiyim bilen arghimaqni padishahning eng muhterem emirliridin birige tutquszun, u kiyimni padishahim izzet-hörmitini qilishni yaxshi körġen kishiġe kiygħiż we uni arghimaqqaq mindürüp sheher meydankochilirini aylandursun we uning aldida: «Qarangħar! Padishah izzet-hörmitini qilishni yaxshi körġen kishiġe mushundaq muamile qilinidu!» dep jakarlap mangsun, — dédi. **10** Shuning bilen padishah Haman'gha: — Téz bérüp déginingdek shahane kiyim bilen arghimaqni epkel, orda derwazisining aldida olturghan awu Yehudi Mordikaygha del sózungdek qilghin; séning dégenliringnig birersimu kem bolup qalmisun! — dédi. **11** Shundaq qılıp Haman shahane kiyim bilen arghimaqni ekélip, aldi bilen Mordikaygha shahane kiyimni kiygħżi, andin uni arghimaqqaq mindürüp, sheher meydankochilirini aylandurdi we uning aldida: — «Man, padishah izzet-hörmitini qilishni yaxshi körġen kishiġe mushundaq muamile qilinidu!» dep jakarlap mangdi. **12** Mordikay yenila orda derwazisining aldığha qaytip bardı; Haman bolsa għem-qayghugħha pétip, bésħini chūmkigen halda aldirap-téneq öz öyige qaytip ketti. **13** Haman xotuni Zeresħke we barlıq dost-agħinilirige bésħigha kelgenlirining hemmisini étyip berdi. Andin uning danishmenliri bilen xotuni Zeresħ buni anglap uningga: — Mordikayning aldida yéngilishha bashlaptila; u eger Yehudiylarning neslidin bolsa, uni yéngelmez, eksicse sözsiz uning aldida meghlup bolidila, déyişti. **14** Ular téxi Haman bellen sözlisiwatqan chéghida, padishahning heremagħiliri kélip Hamanni Ester teyyarlıghan ziyapetke bérishqà aldiratti.

7 Shuning bilen padishah bilen Haman xanish Esterning ziyapitunge daxıl bolushqa keldi. **2** Padishah ikkinchi qétimliq ziyapet üstide sharab ichiliwatqanda Esterdin: — I xanish Ester, néme iltimasing bar? U sanga ijabet qilinidu. Néme iltimasing bar? Hetta padishahliqimming yérimini iltimas qilsangmu shundaq qilinidu, — dédi. **3** — Eger nezerliride iltipatqa érishken bolsam, i aliyiri, we padishahimha muwapiq körünse, méning iltimasim öz jéimni ayighħaya, shuningdek méning telipim öz xelqimmi saqlighayla; **4** chünki biz, yeni men we méning xelqim birge yoqitilip, qırılıp, neslimizdin qurutulushqa setiwtildu. Eger biz qul we dédekklikke setiwtılgen bolsaq, stüküt qilghan bolattim; lékin padishahimning tartidighan ziyaninimü düshmen tölep bérilmeytti, — dep jawap berdi Ester.

5 Padishah Ahashwérosh xanish Esterdin: — Bundaq qilishqa pétin'ghan kishi kim iken? U qeyerde? — dep soridi. Ester jawaben: — **6** Bu düshmen we zehrxende mana mushu rezil Haman! — déwidi, Haman padishah bilen xanish alidda shu zamatlal dekke-diükke chüştü. **7** Shuning bilen padishah qehrigezepe kélép ziyanet-sharab üstdidin turdi-de, charibaghqa chiqip ketti; Haman bolsa xanish Esterdin jénini tileshke qaldı; chünki u padishahning özige jaza bermey qoymaydighan niyetke kelgenlikini körüp yetkenidi. **8** Padishah charibaghdin ziyanet-sharab dastixinigha qaytip kelginide Hamanning özini Ester yören'gen diwan'gha tashlightiniche turghinini kördi-de: — — Qara, uning ordida méning aldimdila xanishqa zorluq qilghiliwatqinini? — déwidi, bu söz padishahning aghzidin chiqishi bilenla ademler Hamanning bash-közini chümkep qoysı. **9** Padishahning alidda turuwaqtqan heremaghilirin Harbona isimlik bırsı: — Yene bir ish bar, mana, Haman alyiñirin hayati üçhün qılıghan Mordikaynı éish üchün, ellik gez igizlikte yasatqan dar teyyar turidu, u dar hazir mushu Hamanning hoylisida, déwidi, padishah: — Hamanni uningga ésinglar! — dédi. **10** Shuning bilen ular Hamannı u Mordikayha teyyarlap qoysı dargha astı; shuning bilen padishahning ghezipi bésildi.

8 Padishah Ahashwérosh shu künü Yehudiyarning düshmini Hamanning öy-zeminini iltipat qılıp xanish Esterge berdi; Mordikaymu padishahning huzurigha keltürüldi, chünki Ester özining Mordikay bilen tughqan ikenlikini padishahqa dep bergenidi. **2** Padishah özining Hamandin qayturuwalghan üzükini chiqirip Mordikayha berdi, Estermu Mordikayni Hamanning öy-jayini bashqurushqa qoysı. **3** Ester yene padishahning alidiga kélép ayighigha yiqlıip, közige yash alghan halda padishantı Agagıylardin bolghan Haman keltürüp chiqqan balayı'apetni hem uning Yehudiyarnı yoqitish suyiquestinı bikar qılıshni yélinip ötündi. **4** Padishah altun hasısını Esterge tengliwidi, Ester ornidin qopup padishahning alidda turdi. **5** — Eger alyiñiri maqlı körse, eger men padishahning alidda iltipatqa érisken bolsam, eger padishahim bu ishni toghra dep qarisa, shuningdek mendin memnun bolsa, yarlıq chüshürüp Agagıylardin Hammidataning oghlı Haman yazghan mektuplarnı, yeni padishahimining herqaysı ölkisidiki Yehudiyarnı yoqitish togrisidiki mektuplarnı bikar qılıdighan bir yarlıq yézilihini tileyem. **6** Chünki men öz xelqimge chüshidighan bu balayı'apetke qandaqmı chidap qarap turalaymen? Öz tughqanlırimming yoqitilishigha qandaqmı chidap qarap turalaymen? — dédi Ester padishahqa. **7** Padishah Ahashwérosh xanish Ester bilen Yehudiy Mordikayha: — Mana, Haman Yehudiyargha ziyankeshilik qilmäqchi bolghachqa, men uning öy-zeminini Esterge berdim we uning özini ular dargha astı. **8** Emdi siler özünglarning toghra tapqını boyiche méning namimda Yehudiyarlari üçhün bir yarlıq yézip, méning üzük möhürümni bésinglar; chünki padishahning namida yézilghan, padishahning üzük möhürü bésilghan yarlıqni héchkim bikar qılalmaydu, dédi. **9** Shu chaghda, üçinchı ayda, yeni Siwan éyining yigirme üçinchı künü, padishahning mirzilirining hemmisi chaqırıp kélindi. Ular Mordikayning barlıq buyrugħini boyiche yarlıq yazdı; yarlıq Yehudalarınning ishi toghruluq Hindistandın Hebesstan'għiche bir yüz yigirme yette ölkining walyrligha, olke bashqliqi we beglirige yézilghan bolup, mektuplar herqaysı ölkige öz yéziqi bilen, herqaysı el-milletlerge öz tili bilen, shundaqla Yehudiyargha öz yéziqi bilen, öz tilida pütülgenidi. **10** Mordikay yarlıqni padishah Ahashwéroshning namida yézip, uningga padishahning üzük

möhürini bastı; yarlıq mektuplirini padishahliqning atlıqları bilen, yeni tolparlarga, at qéchirlargha we tögilerge min'gen chwendazlar arqılıq herqaysı jaylarga yollidi. **11** Yarlıqta: «Padishah herqaysı sheherlerdiki Yehudiyarning uyushup, öz hayatını qogħdishiga, shundaqla özlırige düshmenlik qılıdighan her millet we her qaysı ölkilerdiki küchlerni, jümlidin ularning bala-chaqılırini qoymay yoqitishiga, qirishiga, neslini qurutushiga, shundaqla mal-mülkini olja qilishiga ijazet bérildi; **12** bu ish bir künde, yeni on ikkinchi ayning, yeni Adar éyining on üçinchı künü padishah Ahashwéroshning herqaysı ölkiliride ijrä qilinsun» dep pütülgenidi. **13** Yarlıq herqaysı ölkige ewetlip, perman süptüde élan qilinsun, Yehudiyarning eshu künü düshmenliridin intiqam élishqa teyyarlinip qoysu üçhün talyinqen köchürlümi herqaysı el-milletlerge uqturulsun, dep béktildi. **14** Shuning bilen chwendazlar tolparlarga we qéchirlargha minip padishahning buyruqi boyiche jiddi yolha atlanti; yarlıq Shushan qel'esidimu jakarlandı. **15** Mordikay kök we aq renglik shahane kiyim kiyip, beshigha katta altın tajni taqap, söstün reng kendir yépinchini yépinip, padishahning huzuridin chiqtı; Shushan sheherdiki xelq xusħalliqqa chomüp tentene qilishi. **16** Yehudiyalar yoruqluq, shad-xuramliq we izzet-ikramħa muysesser boldi. **17** Herqaysı ölke, herqaysı sheherlerde, padishahning emr-yarlıqi yétip bargħanliki yerlerde, Yehudiyalar shad-xuramliqqa chomüp, ziyanet qılıp mubarek bir künni ötküzüşti; nurgħun yerlik ahaliler özlini Yehudiy déyishiwalid; chünki Yehudiyardın qorquş wehimisi ularni bésivalghanidi.

9 On ikkinchi ay, yeni Adar éyining on üçinchı künü, padishahning emri bilen yarlıq ijrä qilinishqa az qalghan chaghda, yeni Yehudiyarning düshmenlirili ularning üstdidin għalib kelişke ümid qılıp kütken künü, eksicie Yehudiyarning öz düshmenlirining üstdidin għalib keliğihan künige aylin ketti. **2** Yehudiyalar padishah Ahashwéroshning herqaysı ölkiliridiki özlini turuħluq sheherlerde ulargħa qest qilmaqchi bolghanlарha hujum qilish üçhün yighthilshqa bashħidi; héchkom ularning alidda turałmaytti; ulardin bolghan qorqunch herbir el-milletni basqanidi. **3** Herqaysı ölkilerdiki begler, waliylar, olke bashqliqli, shundaqla padishahning isħħirini ijrä qilghuchilarinh hemmisi Yehudiyarni qollidi; chünki Mordikaydin bolghan qorqunch ularni basqanidi. **4** Chünki Mordikay dégen kishi ordida intayin nopuzluq bolup, nam-shöhrħi hemme ölkilerge tarqalghanidi; uning hoqqi bargħanséri chongħiyip kettawattati. **5** Shuning bilen Yehudiyalar özlirining hemme düshmenlirini qılıchlap, qirghin qılıp yoqatti; özlırige öħġi bolghanlārha qandaq qilishni xalisa shundaq qildi. **6** Shushan qel'esidila Yehudiyalar besh yüz ademni qetl qılıp yoqatti. **7** Ular yene Parshadata, Dalfon, Aspata, **8** Porata, Adaliya, Aridata, **9** Parmashta, Arisay, Ariday we Wayizatani qetl qildi; **10** bu on adem Hammidataning newrisi, Yehudiyarning düshmini bolghan Hamanning oghli idi; lékin ular ularning mal-mülkini olja qilishqa qol salmadi. **11** Shu künü Shushan qel'eside qetl qilin'ghan adem sani padishahqa melum qilindi. **12** Padishah xanish Esterge: — Yehudiyalar Shushan qel'eside besh yüz ademni qetl qılıp yoqitiptu, yene Hamanning on oghlini qetl qiptu; ular padishahning bashqa ölkiliride néme qildikin? Emdi néme iłtmasing bar? U sanga bérilidu. Yene néme teliping bar? Umu beja eylinidu, — dédi. **13** — Aliyiriga muwapiq körünse, Shushandiki Yehudiyarning etimu bügħinku yarlıqta déyilgħendek ish qilishiga hemde Hamanning on oghlini [jesetlirini] dargħa ēsip qoysu qoysu iżjed bergeyla, dédi Ester. **14** Padishah shundaq qilishqa buyruq chüshürdi; yarlıq Shushan qel'eside chiqiřilgħanda, kishiler Hamanning on oghlini dargħa ēsip qoysu. **15** Adar éyining on

tötinchi künı Shushandiki Yehudiylar yene yighthilip üch yüz ademni öltürdi; lékin ularning mal-mülkini olja qılıshqa qol salmadi. **16** Padishahning herqaysi bashqa ölkiliridiki qalghan Yehudiylar yighthilip öz janlırını saqlashqa septe turup özlirige öch bolghanlardan jemiy yetmish besh ming ademni öltürdi, emma ularning mal-mülkini olja qılıshqa qol salmadi. Shuning bilen ular düshmenliridin qutulup aramliqqa muyseser boldi. **17** Bu Adar éyining on üçinchi künidiki ish idi; on tötinchi künı ular aram aldi, shu künni ziyapet bérüp shadlinidighan kün qılıp békitti. **18** Lékin Shushandiki Yehudiylar bolsa on üçinchi, on tötinchi künləri topliship jeng qıldı; on beshinchı künı ular aram aldi, shu künni ziyapet bérüp shadlinidighan kün qılıp békitti. **19** Shu sewebtin sehradiki Yehudiylar, yeni ýéza-qışlaqlarda turuwatqan Yehudiylar Adar éyining on tötinchi künini ziyapet bérüp shadlinidighan mubarek kün béküp, bir-birige sowghasalam bérishidighan boldi. **20** Mordikay bu weqebereni xatirilep hemde Ahashwéroshtning herqaysi ölkilirining yiraq-yéqin jaylirida turuwatqan barlıq Yehudiylargha mektuplarnı yollidi. **21** Shundaq qılıp u ularning arısida heryili Adar éyining on tööt, on beshinchı künini bayram qılıp ötküzülsün dep békitti; **22** u bu ikki künni Yehudiylarning düshmendin qutulup aramliqqa érishken künı süpitide, shu aynı ularning qayghu-hesriti shadliqqa, yığħazarliri mubarek kün'ge aylan'ghan ay süpitide eslep, bu ikki künni ziyapet qılıp shadlinidighan, köpçilik bir-birige salamsowgha bérividighan, kembegħellere xeyr-éhsan qılıdighan kün qılıshqa buyrudi. **23** Shu sewebtin Yehudiylar deslep bashlıghan shu [héytni] dawamlashturushqa we shuningdek Mordikayning ulargha yazghanırınımu orunlaydighan'ħa wede bérishi. **24** Chünki eslidle barlıq Yehudiylarning kūshendisi bolghan Agagiy Hammidataning oghli Haman Yehudiylarnı halak qılıshni qestligen, shundaqla ularni neslidin qurutup yoqatmaqchi bolup «pur», yeni chek tashlighanidi. **25** Lékin bu ish padishahning qılıqığha yetkende, padishah mektuplarnı yézip, Haman qestligen rezil ish, yeni uning Yehudiylarnı qest qılıghan ishi uning öz bésħigha yansun, dep yarlıq chħiħürdi; hem kishiler uni we uning oghullirini dargħa asti. **26** Shunglashqa, kishiler «pur» (chek) dégen isim boyiche bu ikki künni «Purim bayrimi» dep atidi; shunga Yehudiylar eshu xette püttügenlili boyiche, hem körġen, hem bashtin ötküzgenlirige asasen, **27** özləri, ewladlari hemde özləri bilen birleşken barlıq kishilerning püttügen ehkamni tutup, belgilen'gen waqitta eshu ikki künni her yili mengħi üzüldürmey bayram qılıshini qarar qıldı, **28** shundaqla bu ikki kün herbir deward, herbir jemet-ailide, herqaysi örke, herqaysi sheherde xatirilinip tebriklnip tursun we «Purim bayrimi» bolidighan mushu kürlerning tebriklinishi Yehudiy xelqi ichide mengħi üzüllip qalmisun, xatirilesh paaliyetli ularning uruq-nesli arisidimnu yoqap ketmisun, dep qarar qıldı. **29** Andin Abixailning qizi, xanish Ester we Yehudiy Mordikay Yehudiylargha yazghan «Purim bayrimi» togrisidiki shu ikkinchi xetni toluq hoquqi bilen tekitlep, yene bi xetni yollidi. **30** Mordikay xatirjemlik we heqiqetning sözlirini yetküzidighan mektuplarnı Ahashwéroshtning padishahliqidiki bir yüz yigirme yette ölkidiki barlıq Yehudiylargha ewetip, **31** Shu «Purim» künleri belgilen'gen waqitlirida ötküzilsün, shuningdek Yehudiy Mordikay we xanish Ester ning tapilighanlıri boyiche, shundaqla ularning öz-özige we neslige békikenlili boyiche eyni waqittiki tutulghan rozilar we kötürülgən nida-peryadlar eslep xatirilensun, dep tekitlidi. **32** Esterning yarlıqi «Purim bayrimi»diki shu ishlarnı békítip berdi; bu ish tarixnamığhimu püttildi.

10 Padishah Ahashwérosht quruqluq we déngiz aralliridiki ahalilerning hemmisige alwan töligüzetti. **2** Uning nopuz-heywiti we qudritini ayan qılıghan barlıq qılıghan etkenliri, shundaqla Mordikayning padishahning östürüşi bilen érishken katta shöhrħi togrisidiki temsiliatlar Média we Pars padishahliniring tarix-tezkiriliride püttülgən emesmu? **3** Chünki Yehudiy Mordikayning mertiwişi padishah Ahashwéroshtin kénjalda ikkinchi orunda turattu; u daim öz xelq-millitining bextini közlep, barlıq neslidikilerge aman-ésenlik tilek sözlərini qılatdı, Yehudiylarning arısida zor izzet-hörmet tépıp, qérindashlırinin qedirlişhige érishkenidi.

Ayup

1 «Uz» dégen yurtta, Ayup isimlik bir adem yashighanidi. Bu adem bolsa qusursız, durus, Xudadin qorqidighan, yamanlıqtın özini yiraq tutidighan adem idi. **2** Uningdin yette oghul we üch qız tugbuldi. **3** Uning yette ming qoy, üch ming töge, besh yüz jüp kala, besh yüz mada éshək qatarlıq mal-mülki bar idi. Uning malayliri bek köp idi; u shergqliqler ichide hemminidin ulugh idi. **4** Uning oghulları nöwet boyiche békitizen künde öz öyide bashqılar üçhün dastixan sélip ziyanet qilatti. Bu künlerde ular adem ewetiip üch singlisini ular bilen bille tamaqlınlıqcha chaqırıttı. **5** Ularning shu ziyanet künlürü ayaghlılı bilen Ayup adem ewetiip ularını Xuda alıldı paklinışqa orunlashturattı. U tang seherde ornidin turup ularning sanığa asasen köydürme qurbanlıqlarını qilatti. Chünki Ayup: «Balılırim gunah qılıp qoyup, könglide Xudagha bihörmətlik qılıp qoyamdık!» dep oylayıtti. Ayup herdaim ene shundaq qılıp turattı. **6** Bir künü, Xudanıq oghulları Perwerdigarning huzurıgha hazır boldı. Sheytanın ularıning arisığa kiriwaldı. **7** Perwerdigar Sheytandıñ: — Nedin kelding? — dep soridi. Sheytan Perwerdigargha jawaben: — Yer yüzünü kézip paylap, uyaq-buyaqlarını aylinip chörgilep keldim, — dédi. **8** Perwerdigar uningga: — Méning qulum Ayupqa diqqət qılghanıñ? Yer üzüde uningdek mukemmel, durus, Xudadin qorqidighan hem yamanlıqtın yiraq turidighan adem yoq. Meyli sen Méni uni bikardin-bikar yutuwétişke dewet qılghan bolsangmu, u yenila sadaqetlikide ching turuwaitidu, — dédi. **9** Sheytan Perwerdigargha jawaben: — Ayup Xudadin bikardin bikar qorqmighthandı? **10** Özüng uning özi, ailsidikiliri hem uning hemme nersisining etrapıgha qasha qoyghan emesmu? Sen uning qolıgha beriket ata qılding, shuning bilen uning teelliqatı terep-terepçin güllinip awumaqta. **11** Eger Sen qolungni sozup, uning hemme nersisirige técip qoysang, u Sendin yüz örüp, Séni tillimisa [Sheytan bolmay kétéy]! — dédi. **12** Perwerdigar Sheytan'gha: — Mana, uning hemme nersisini séning qolunggħa tutquzdum! Biraq uning özige tegħkuchi bolma! — dédi. Shundaq qılıp Sheytan Perwerdigarning huzuridin chiqip ketti. **13** Bir künü, Ayupning oghul-qızlırları chong akisining öyide tamaq yep, sharab ichip olturnattı. **14** Bir xewerchi Ayupning yénigha kélip uningga: — Kalilar bilen yer heydewatattu, éshekler etrapta otlawatatti; **15** Shébalıqlar hujum qılıp kala-ésheklerni bulap ketti. Ishlewatqan yashlarnı qılıchlap öltürüwti. Yalghuz menla qutulup qélib, silige xewer yetküzüşke nésip boldi, — dédi. **16** Bu ademning gépi téxi tígiməy turupla, yene borsi yügürüp kélib Ayupqa: — Asmandın Xudanıq oti chüshüp qoylar we ishlewatqan yashlarnı köydürüwti; yalghuz menla qutulup qaldım, silige xewer yetküzüşke nésip boldum, — dédi. **17** Bu ademning gépi téxi tígiməy turupla, yene borsi yügürüp kélib Ayupqa: — Kaldılyer üch tereptin hujum qılıp töglerni bulap élip ketti, ishlewatqan yashlarnı qılıchlap öltürüwti; yalghuz menla qutulup qaldım, silige xewer yetküzüşke nésip boldum, — dédi. **18** Bu ademning gépi téxi tígiməy turupla, yene borsi yügürüp kélib Ayupqa: — Oghulları we qızlırları chong akisining öyide tamaq yep, sharab ichip olturnghinida, **19** tuyuqsız, chöldin qattiq bir boran chiqip öyning töt bulungını qattiq soqup, öy ghulap chüshüp yashlarnı öltürüwti; yalghuz menla qutulup qaldım, silige xewer yetküzüşke nésip boldum, — dédi. **20** Ayup bolsa buni anglap ornidin des turup, tonini yirtip, chéchini chüshüriwétip, özini yerge tashlap Xudagħa ibadet qildi: — **21** Men apamning qorsiqidin yalingach chüshken, u yergimu yalingach qayttimen; hemmini Perwerdigar [manga] bergen, emdi Perwerdigar [mendin] élip ketti; Perwerdigarning namığha teshekkür-medhiye qayturulsun! — dédi. **22** Bularning

hemmiside Ayup gunah qilmidi we yaki Xudanıq héchqandaq nalayıqlıq bilen eyiblimidi.

2 Yene bir künü, Xudanıq oghulları Perwerdigarning huzurıgha hazır bolushqa keldi. Sheytanın ularıning arisığa kiriwaldı. **2** Perwerdigar Sheytandıñ: — Nedin kelding? — dep soridi. Sheytan Perwerdigargha jawaben: — Yer yüzünü kézip paylap, uyaq-buyaqlarını aylinip chörgilep keldim, — dédi. **3** Perwerdigar uningga: — Méning qulum Ayupqa diqqət qılghanıñ? Yer üzüde uningdek mukemmel, durus, Xudanıq qorqidighan hem yamanlıqtın yiraq turidighan adem yoq. Meyli sen Méni uni bikardin-bikar yutuwétişke dewet qılghan bolsangmu, u yenila sadaqetlikide ching turuwaitidu, — dédi. **4** Sheytan Perwerdigargha jawaben: — Her adem öz jénini dep térisini bérishkumu razi bolidu, hetta hemme némisinimi bérishke teyyardur; **5** Biraq Sen hazır qolungni sozup uning söngeketlirige tegseng, u Sendin yüz örüp tillimisa [Sheytan bolmay kétéy]! — dédi. **6** Perwerdigar Sheytan'gha: — Mana, u hazır séning qolungda turuwaitidu! Biraq uning jénigha tegmel — dédi. **7** Shundaq qılıp Sheytan Perwerdigarning huzuridin chiqip, Ayupning bedinini tapinidin bészihigħe intayin azablıq hürek-hürek yarilar bilen toshquzıwti. **8** Ayup bolsa bedinini tatilash-ghirdash ücħtin bir sapal parchisini qoligha élip, külliükke kirip olturnti. **9** Ayali uningga: — Ejeba sen téxiche öz sadaqetlikinde ching turuwaitamen? Xudanı qarġha, ölüpla tügesh! — dédi. **10** Lékin Ayup uningga: — Sen hamaqet ayallardek gap qiliwatisen. Biz Xudanıq yaxħiliqini qobul qılghanikenmiz, ejeba uningdin kelgen külpetnemu qobul qilishimiz kerek emesmu? — dédi. Ishlarda Ayup éghażda héchqandaq gunah ötküzmdi. **11** Ayupning dostliridin ücheylen uningga chüshken külpettin xewerdar boldi. Ular, yeni Témanlıq Élifaz, Shuxaliq Bildad we Naamatlıq Zofar dégen kishiler bolup, öz yurtliridin chiqip, Ayupqa hésdashliq bildürüş hem teselli bérish ücħin uning yénigha bérishqa bille kelişħkenidi. **12** Ular kélib yiraqtinla uningga qarwidi, uni toniyalmay qaldı-de, awazlirini kötürüp tħallap tħallidi. Herbiri öz tonlirini yirtwétip, topa-changlarni asman'għa etip öz bashlirigha chéchishti. **13** Ular uning bilen bille daq yerde yette kéche-kündüz olturnti, uningga héchkim gap qilmidi; chünki ular uning derd-elimining intayin azablıq ikenlikini körüp yetkenidi.

3 [Yette kündin] kényin, Ayup éghiz échip [ehwaligha qarita] özining körüwatqan künige lenet oqup mundaq dédi: — **3** «Men tugħulhan ashu kün bolmighan bolsa boptiken! «Oghul bala apiride boldi!» déyilgen shu kéche bolmighan bolsa boptiken! **4** Shu künni zulmet qaplıghan bolsa boptiken! Ersħte turghan Tengri köz aliddin shu künni yoqitwetken bolsa boptiken, Quyash nuri uning tistige chüshürülmiše boptiken! **5** Shu künni qarangħħulu hem öltümning kőlenggisi öz qoyniga alsa boptiken! Bulutlar uni yutup ketse boptiken, Shu künni kün qarangħħal tqubbar qorxit ketkuzzietken bolsa boptiken! **6** Shu kechni — Zulmet tutup ketse boptiken; Shu kün il ichidiki [ħażra] künler bilen bille shatlanmissa boptiken! Shu kün aynning bir kün bolup sanalmisa boptiken! **7** Mana, shu kéchide tugħut bolmisa boptiken! U kéchide héchqandaq shad-xuramliq awaz yangrimisa boptiken! **8** Künlerge lenet qilghuchilar shu kün'ge lenet qilsa boptiken! Léwiatanni qozgħashqa pétinalaydīgħanlar shu kün'ge lenet qilsa boptiken! **9** Shu kün tang seherdiki yultuziż qarangħħalashsa boptiken! U kün quyash nurini bihude kütse boptiken! Shu kün sübħinhap qapaqlirining échilishini bihude kütse boptiken! **10** Chünki shu kün mèni kötürġen baliyatquning ishkirkirini etmigen, Méning közlirimmi derd-elemlni körelmes qilmighan. **11** Ah, némishqa anamming

qorsiqidin chüshüpla ölüp kettigendimen? Némishqa qorsaqtin chiqqandila nepestin qalmighandimen? **12** Némishqa méní qobul qılıdigan étekler bolghandu? Némishqa méní émitidigan emchekler bolghandu? **13** Mushular bolmighan bolsa, undaqta men menggü tinch yetip qalattim, Menggülük uygulugha ketken bolattim, shu chaghda aram tapqan bolattim. **14** Shu chaghda özliri üchünla xilwet jaylargha mazar salghan yer yüzidiki padishahlar hem meslihetchiler bilen, **15** Yaki altun yighqan, Öyliri kümüşke tolghan beg-shahzadiler bilen bolattim; **16** Qorsaqtin mezgilsiz chüshüp ketken yoshorun balidek, Nurnı körmeye chachrap ketken balidek hayat kechürmigen bolattim. **17** Ashu yerde reziller awarichiliktin xalıq bolidu, Ashu yerde halidin ketkenler aram tapidu; **18** Ashu yerde esirler rahette jem bolidu, Ular ezcüchilerning awazini anglimaydu; **19** Ghériblarmu hem ulughlarmu ashu yerde turidu, Qul bolsa xojayinidin azad bolidu. **20** Japa tartquchığha néme dep nur bérilidü? Némishqa derd-eleme chömgengerge hayat bérilidü? **21** Ular teshnaliq bilen ölmüni kütidu, Biraq u kelmeydu; Ular ölmüni yoshorun göherni kézip izdigendinmu ewzel bilidu, **22** Ular görni tapqanda zor xushal bolup, Shad-xuramliqqa chömidu. **23** Öz yoli éniqsiz ademge, Yeni Tengrining tosiqi sélin'ghan ademge néminshqa [nur we hayat] bérilidü? **24** Shunga tamiqimning ornigha nalilirm kélédu; Ménin qattiq peryadlirim sharqiratmidek sharqiraydu. **25** Chünki men del qorqqan wehşet öz bésşimgha chüshti; Men del qorqidighan ish manga keldi. **26** Mende héch aramliq yoqtur! Hem héch xatirjem emesmen! Héch tinch-amanlıqım yoqtur! Biraq parakendichilik haman üstümgə chüshmekte!».

4 Témanlıq Élifaz jawaben mundaq dédi: — **2** «Bírsi sen bilen sözleşmekchi bolsa, éghir alamsen? Biraq kim aghzığha kelgen gepni yutuwatalaydu? **3** Qara, sen köp ademlerge telimterbiye bergen ademensen, Sen jansız qollargha kúch bergensen, **4** Sözliring deldengenship aran mangidighanlarnı righbetlendürgen, Tızlıri pükülgelnerni yöligensen. **5** Biraq hazır nöwet sanga keldi, Shuningliq bilen halingdin ketting, Balayı'apet sanga téğishi bilen, Sen alaçzade bolup ketting. **6** Ixlasmenliking tayanching bolup kelmigenmu? Yolliringdiki durusluq ümidingning asasi emesmidt? **7** Esingga al, kim bigunah turup weyran bolup baqqan? Duruslarning hayati nede üzülp qalghan? **8** Men körгинимдек, gunah bilen yer aghdurup awarichilik térighanlar, Oxshashla hosul alidu. **9** Tengrining bir nepisi bilenler ular gumran bolidu, Uning ghezipining partılıshi bilen ular yoqılıp kétidu. **10** Shirning hörküreshliri, Hem esheddiy shirning awazi [bar bolsimu], Shir arslanlırinining chishliri sundurulidu; **11** Batur shir bolsa ow tapalmay yoqlishqa yüzlinidu, Chishi shirning kúchükliki chéchilip kétidu. **12** — Mana, manga bir söz ghayibane keldi, Quliqimgha bir shiwirlighan awaz kirdi, **13** Tün kéchidiki ghayibane körünüşlerdin chíqqan oylarda, Ademlerni chongqur uyqu basqanda, **14** Qorqunch we titrekmu méní basti, Söngék-söngeklirimmi titritiwetti; **15** Köz aldimdin bir roh ötüp ketti; Bedinimdiği tükkirim hürpiyp ketti. **16** U roh ornidä midirlimay turdi, biraq turqını körelmidim; Köz aldimda bir gewde turuptu; Shiwrınlıghan bir awaz anglidi: — **17** «Insan balisi Tengrining heqqanı bolalamdu? Adem öz Yaratquchisidin pak bolalamdu? **18** Mana, U Öz qullırigha ishenmigen, Hetta perishtilirinimu «Nadanlıq qılghan!» dep eyibligeñ yerde, **19** Uli topilardin bolghan insanlar, Laydin yasalghan öylerde turghuchilar qandaq bolar! Ular perwanidinmu asanla yanjılıdu! **20** Ular tang bilen kech arılıqida kukum-talqan bolidu; Ular héchkin nezirige almighan halda menggüye yoqlidu. **21** Ularning chédir tanisi yulup tashlan'ghan'ghu? Ular héch danalıqqa téxi érishmeyla ölüp kétidu!».

5 Qéni, iltija qılıp baq, sanga jawab qilghuchi barmikin? Muqeddeslerning qaysisidin panah tileysen? **2** Chünki exmeinqing achchiqi özini öltüridu, Qehri nadamning jénigha zamin bolidu. **3** Men öz közüm bilen exmeinqing yiltiz tartqanlıqini körgennen; Lékin shu haman uning makanini «Lenetke uchrayıdu!» dep bildim, **4** Uning balılıri amanlıqıtın yiraqtur; Ular sheher derwazisida sot qilin'ghanda basturuldu; Ulارgha héchkin himayichi bolmaydu. **5** Uning hosulunu achlar yep tügitidu; Ular hetta tiken arisida qalghanlirinimu élip tügitidu; Qıltaqchimu uning mal-mülüklerini yutuwélishqa teyyar turidu. **6** Chünki awarichilik ezeldin topidin ünüp chiqmaydu, Külpetmu yerdin ösüp chiqqanmu emes. **7** Biraq uchqun yuqırıgha uchidighandek, Insan külpet tartishqa tughulgandur. **8** Ornunda men bolsam, Tengrighıa murajiet qilatim, Men ishimni Xudayimgihla tapshuriwéttim. **9** U hésabsız karametlerni, San-sanaqsız möjizilerni yaritidu. **10** U yerge yamghur teqdim qılıdu; U dala üstige su ewetip bérifu. **11** U pes orunda turidighanlarning mertiwişini üstün qılıdu; Matem tutqanlar amanlıqqa kötürüldü. **12** U hiyligerlarning niyetlirini bikar qiliwétidu, Netijide ular ishini püttürelmeydu. **13** U mekkarlarnı öz hiyligerlikidin tuzaqqa alıdu; Egrilerning neyrengili éqitip kétildi. **14** Kündüzde ular qaranghuluqqa uchrayıdu; Chüshte tün kéchidek silashturup mangidu. **15** Biraq u miskinlerni mekkarlarning qılıchi we aghzidan qutquzidu, Ularnı kúchüklerning changgilidin qudretlik qoli bilen qutquzidu. **16** Shunga, ajızlar üchün ümid tughulidu, Qebihlik aghzini yumidu. **17** Qara, Tengri ibret bergen adem bektiklurt, Shunga, Hemmige Qadirning terbiyisige sel qarima jumu! **18** Chünki U ademni yarilanduridu, andin yarini tangidu; U sanjiydu, biraq Uning qolları yene saqaytidu. **19** U séni alte qiyinchılıqtn qutquzidu; Hetta yette kúlpette héchqandaq yamanlıq sanga tegmeydu. **20** Acharchiliqtı U séning tülümingge, Urushta U sanga urulghan qılıch zerbisige nijatkar bolidu. **21** Sen zeherlik tillarning zerbisidimu bashpanahlıq ichige yoshorunisen, Weyranchılıq kelgende uningdin héch qorqmaydighan bolisen. **22** Weyranchılıq we qehetchiliq alidda külüplä qoyisen; Yer yüzidiki haywanlardimma héch qorqmaysen. **23** Sen daladiki tashlar bilen ehdidash bolisen; Yawayi haywanlarmu sen bilen inaq ötidu. **24** Sen chédiringning tinch-amanlıqta bolidighanlıqını bilip yétişen; Mal-mülküngni éditliseng, hemme némengning tel ikenlikini bayqaysen. **25** Nesling köp bolidighanlıqını, Perzentliringning ot-chöptek köp ikenlikini bilisen. **26** Sen öz waqtidila yétilip yighilghan bir bagh bughdaydek, Peqet waqıt-saiting piship yétilgендila yerlikingge kirisen. **27** Biz özümüz buni tekshürüp körgenniz — ular heqiqeten shundaqtur. Shunga özüng anglap bil, bularnı özüngge təbtıqlap oylap baq».

6 Ayup jawaben mundaq dédi: — **2** «Ah, ménin derdlik zarlırim tarazida ölhense! Ah, bésşimha chüshken barlıq balayı'qaza bular bilen bille tarazilansa! **3** Shundaq qilinsa u hazir déngizdiki qumdin éghir bolup chiqıdu; Shuning tühün sözlirim telwilerche boluwatidu. **4** Chünki Hemmige Qadirning oqlıri manga sanjılıp ichimde turuwatidu, Ularning zehirini rohim ichmekte, Tengrining wehimili manga qarşısi sep tütüp hujuym qiliwati. **5** Yawa éshek ot-chöp tapqanda hangramdu? Kala bolsa yem-xeshek üstide möremdu? **6** Tuz bolmisa temsiz nersini yégili boladu? Xam tuxumning éqinинг temi barmu? **7** Jénium ulargha tegsimu seskinip kétidu, Ular manga yirginçlik tamaq bolup tuyulidu. **8** Ah, ménin teshna bolghinim kelsidi! Tengri intizarimni ijabet qilsidi! **9** Ah, Tengri méní yanjıp tashlisun! U qolını qoyuwétip jénimním üzüp

tashlashqa muwapiq körsidi! **10** Shundaq bolsa, manga teselli bolatti, Hetta rehimsiz aghriqlarda qynalsammu, shadlinattim; Chünki Muqeddес Bolghuchining sözliridin tamgihan bolattim! **11** Mende ölmuni kütükdek yene qanchilik maghdur qaldi? Méning sewr-taqetlik bolup hayatimni uzartishimning néme netijisi bolar? **12** Méning küchüm tashtek chingmu? Méning etlirim mistin yasalghanmadi? **13** Özümge yarden bergüdek maghdurum qalmidi emesmu? Herqandaq eqil-tedbir mendin qoghliewtigen emesmu? **14** Ümidsizlinip kétiwatqan kishige dosti méhribanlıq körsetmeki zöriürdүr; Bolmisa u Hemmige qadırın qorqushtın waz kéchishi mumkin. **15** Biraq buraderlirim waqtılıq «aldamchi ériq» stüyidek, Manga héligeerlik bilen muamile qilmaqta; Ular suliri éqip tütigén ériqqa oxshaydu. **16** Érigen muz suliri ériqqa kirgende ular qaridap kétidi, Qarlar ularning ichide qaridap kétidi, **17** Ular pesilning illishi bilen qurup kétidi; Hawa issip ketkende, izidin yoqilip kétidi. **18** Seperdashlar manghan yoldin chiqip, ériqqa burulidu; Ular ériqni boylap méngep, chölde ézip öldi. **19** Témaliq karwanlarumu ériq izdep mangdi; Shébalıq sodigerlermu ulargha ümid bilen qaridi; **20** Biraq ular ishen'ginidin ümidsizlinip nomusta qaldi; Ular ashu yerge kélishi bilen parakendichilikke uchriddi. **21** Mana siler ulargha oxshash [manga tayini] yoq bolup qaldinglar; Siler qorqunchluq bir wehimini körüpla qorqup kétiwatisiler. **22** Men serlige: «Manga béringlar», Yaki: «Manga mal-mülükiringlardan hediye qilinglar» — dégenni qachan dep baqqan? **23** Yaki: «Méni ézitquchingin qolidin qutquzungalar!» Yaki «Zorawanlarning qolidin görge pul bersengalar!» dep baqqanmu? **24** Manga ögitip qoyunqlar, süküt qilimen; Nede yoldin chiqqanlıqimni manga körsitip béringlar. **25** Toqhra sözler némidégen ötkür-he! Biraq eyibliringlar zadi némini ispatliyaydu?! **26** Ümidsizlen'gen kishining gepliri ötüp kétidighan shamaldek tursa, Peqet sözlernila eyiblimekchimusiler? **27** Siler ýetim-yésirlarning üstide chek tashlishisiler! Dost-buradirınglar üstide sodilishisiler! **28** Emdi manga yüz turane qarap békinqilar; Aldinglardıla yalghan söz qilalamidim? **29** Ötünim, boldi qilinglar, gunah bolmisun; Rast, qaytidin oylap békinqilar, Chünki özümning toghriliqim [tarazida] turidu. **30** Tilimda xataliq barmu? Tilim yamanlıqını zadi tétiyalmasmu?

7 Insan'ha zéminda jewre-japa chékidighan turmush békitelgen emesmu? Uning künliri bir medikarningkige oxshash emesmu? **2** Qul kechqurunning saysige teshna bolghandek, Medikar öz emgikining heqqini kütkendek, **3** Mana bihude aylar manga békitelgen, Gheshlikke tolghan kéchiler manga nésip qilin'ghan. **4** Men yatqinimda: «Qachan qoparmen?» dep oylaylaren, Biraq kech uzundin uzun bolidu, Tang atquche pütün bir kéche men tolghinip yatimen. **5** Etlirim qurtlar hem topa-changlar bilen qaplandı, Térilirim yérilip, yiringlap ketti. **6** Künlirim bapkarning mokisidimmi ittik ötidu, Ular ümidsizlik bilen ayaghlishay dep qaldi. **7** [Ah Xuda], méning jénim bir nepesla xalas. Közüm yaxshiliqni qaytidin körmeydighanlıqı ésingde bolsun; **8** Méni Körögüchining közi ikkinci qétim manga qarimaydu, Sen nezirigni üstümge chüshürginingde, men yoqalghan bolimen. **9** Bulut ghayib bolup, qayta körümğindegék, Oxshashla tehtisaragha chüshken adem qaytidin chiqmaydu. (**Sheol h7585**) **10** U yene öz öyige qaytmaydu, Öz yurti uni qayta tonumaydu. **11** Shunga men aghzimni yummay, Rohimning derd-elimi bilen söz qilay, Jénimning azabidin zarlaymen. **12** Némishqa Sen üstümdin közet qilisen? Men [xeterlik] bir déngizmu-ya? Yaki déngizdiki bir ejdihamumen? **13** Men: «Ah, yatqan ornum manga rahet bérídu,

Körpem nale-peryadimgha derman bolidu» — désem, **14** Emdi Sen chüshler bilen méni qorqutiwaseni, Ghayibane alametler bilen manga wehime salisen. **15** Shuning üçhün boghulushumni, ölmüm, Bu sögeklirime qarap olturnushtin artuq bilimen. **16** Men öz jénimdin toyдум; Méning menggiye yashighum yoq, Méni meylimge qoyiwetkin, Méning künlirim bihudidur. **17** Insan balisi némid? Sen néminhqı uni chong bilisen, Néme dep uningha köngül bérisen? **18** Her etigende uni sürüstürtüp kéislen, Her nepes uni sinaysen! **19** Qachan'ghiche méningdin neziringni almaysen, Manga qachan'ghiche aghzimdiki sériq suni yutuwalghudek aram bermeysen? **20** Men gunah qilghan bolsammu, i insan yetni Közteküchi, Sanga néme qiliptimen? Men Sanga yük bolup qaldımmu? Buning bilen méni Özüngge zerbe nishani qilghansenmu? **21** Sen néminhqı méning itaatsizlikimi kechürüm qilip, Gunahimni saqıt qilmaysen? Chünki men pat arida topining ichide ugraymen; Sen méni izdep kéislen, lékin men mewjut bolmaymen».

8 Andin Shuxaliq Bildad jawaben mundaq dédi: — **2** «Sen qachan'ghiche mushularni sözleyesen? Aghzingdiki sözler kücklük shamaldek qachan'ghiche chiqidu? **3** Tengi adaletni burmilighuchimu? Hemmige Qadir adilliqni burmilamdu? **4** Séning baliliring Uning alidda gunah qilghan bolsa, U ularnimu itaatsizlikining jazasiga tapshurghan, xalas. **5** Biraq eger özüng hazir chin könglüngdin Tengrini izdisenga, Hemmige Qadirgha iltilja qilsangla, **6** Eger sen sap dil hem durus bolghan bolsang, Shübhisiski, U sen üçhün oyghinidu, Choqum séning heqqaniyliqingha tolghan turalghungni güllendüridu. **7** Sen deslepte étibarsız qaralghan bolsangmu, Biraq sen axirda choqum téximu güllinen. **8** Shunga sendin ötüneyki, ötkeni dewrlerden sorap baqqin, Ularning atawaliringin izdinishlirigimu köngül qoyghin **9** (Chünki biz bolsaq tünüğüňla tughulghanımız; Künlirimiz peqet bir say bolghachqa, héchnémini bilmeymiz). **10** Sanga körsetme béríp ögeteleydighan ular emesmu? Ular öz könglidikini sanga sözlimedim? **11** Latqa bolmisa yékenler égiz öselemdü? Qomushluqtı ot-chöpler susiz öselemdü? **12** Ular yéshil péti bolup, téxiche orulmighan bolsimu, Herqandaq ot-chöptin téz tozup kétidi. **13** Tengrini untughan kishilerning hemmisining aqiwetli mana shundaqtur; Iplaslearning ümidi mana shundaq yoqqa kététer. **14** Chünki uning tayan'ghini chürük bir nerse, xalas; Uning ishen'gini bolsa ömüchükning toridur, xalas. **15** U öz uwisiga yolinidu, biraq u mezmut turmydu; U uni ching tutuwalghan bolsimu, biraq berdashlıq bérelmeydu. **16** U quyash astida kökligen bolsimu, Uning pilekliri öz béghini qaplıghan bolsimu, **17** Uning yiltizliri tash döwisiye chirmiship ketken bolsimu, U tashlar arısida orun izdigen bolsimu, **18** Lékin [Xuda] uni ornidin yuliwetse, Ashu yer uningdin ténip: «Men séni körmigen!» — deydu. **19** Mana uning yolinin shadlıqli! Uningdin kényin ornığha bashqılıri tupraqtin ünidü. **20** Qara, Xuda durus ademini tashlimaydu, Yaki yamanlıq qilghuchilarining qolını tutup ularını yólimeydu. **21** U yene séning aghzingni kubile bilen, Lewliringni shadlıq awazlıri bilen tolduridu, **22** Sanga nepretlen'genlerge shermendilik chaplinidu, Eskilerning chédiri yoqitilidu».

9 Ayup jawaben mundaq dédi: — **2** Way, séningla toghra, [dunya] heqiqeten sen dégendek dep bilimen! Biraq insan balisi qandaq qılıp Tengri alidda heqqanıy bolalısın? **3** Hetta eger birsı uning bilen dewalishishqa pétinalisa, Shu [kishili] mesililerning mingdin birigimu jawab bérelmeydu. **4** Uning qelbide chongqur danalıq bardur, U zor kück-qudrekte igidur; Kimmu Uninggha qarshi chiqıp, yürükini tom qilip, Kéyin

tinch-aman qalghan? 5 U taghlarni ghezipide ghulatqanda, Ularga héch bildürmeyelä ularnı yulup tashlaydu. 6 U yerzéminni tewritip öz ornidin qozghitidu, Shuning bilen uning tüwrükli titrep kétidu. 7 U quyashqa kötürülmə dep söz qilsila, u qopmaydu; U [xalisal] yultuzlarningum nurini pşchetlep qoyalaydu. 8 Asmanlarni keng yayghuchi peqet udur, U déngiz dolqunliri üstige dessep yürüdü. 9 U yette qaraqchi yultuz, Orion yultuz türkümi we qelb yultuz topini, Jenubiy yultuz türkümlirinim yaratqan. 10 U hésablıghusız ulugh ishlarni, Sanap tügitelmeydighan karamet ishlarni qılıdu. 11 Qara, U yénimdin ötidü, biraq men Uni körmeyeñ; U ötüp kétidü, biraq Uni bayqıylamaymen. 12 Mana, U élip kétidü, kim Uni Öz yolidin yanduralisun? Kim Uningdin: «Néme qiliwatisen» dep sorashqa pétilalisun? 13 Tengri ghezipini qayturuwalmaydu; Rahabning yardenchiliri Uning ayighiga bash égidü. 14 Shundaq turuqluq, men qandaqmu uningga jawab béréleyttim. Men munazire qilghudek qandaq sózlerini talliyalayttim? 15 Mubada men heqqaniy bolsammu, Men yenila Uninggha jawab bérelmeyttim; Men peqet sotchimha iltijala qilalayttim. 16 Men Uninggha iltija qilghan we U manga jawab bergen bolsimu, Men téxi Uning sadayimni anglichanlıqicha ishenç qilalmığhan bolattim; 17 U boran-chapqunlar bilen ménii ézidü, U yarilrimni sewebsiz awutmaqta. 18 U manga hetta nepes élishqimu ruxset bermeýdu, Eksiche U manga derd-elemni yükliweti. 19 Küch-qudret toghrisida gep qilsaq, mana, Uningdin küchlük [yene bashqa kim] bar? Adaleta kelsek, kim Uni sotqa chaqiralisun?! 20 Men özümni aqlımaqchi bolsam, öz aghzım özümmi gunahqa paturar, Qosursız bolghan bolsam, U yenila ménii egri dep bekiter. 21 Biraq men eslide éyibsz idim. Meyli, özümning qandaq bolidighanlıqim bilen perwayim pelekl! Öz jénimdin toydum! 22 Hemme ish oxhash iken; shunga men deyemenki, U duruslarnimu, yamanlarnimu oxshashla yoqitidu. 23 Tuyuqsız beshigha qaza kélép ölse, U bigunahlargha qilin'ghan bu sinaqqa qarap küldü. 24 Yer yüzü yamanlarning qoligha tapshuruldi; Biraq U sothilarining közlirini bu adaletsizlikni körelmeydighan qilip qoyidu; Mushundaq qilghuchi U bolmay, yene kim bolsun? 25 Ménin künlirim yelたpanning yügürüşnidimu téz ötidü; Ular mendin qéchip kétidü, Ularining héchqandaq yaxshılıqi yoqtur. 26 Ular qomush kémilerdek chapsan ötüp kétidü; Alghur bürküt owni tutqili shungghughandek téz mangidu. 27 Eger: «Nale-peryadtin toxtap, Chirayimni tutuldurmay xush chiray bolay» désemmu, 28 Men yenila azablirimning hemmisidin qorqup yürinen; Chünki Sénii ménii bigunah hésablimaydu dep bilimen. 29 Men haman eyiblik adem bolsam, Men bihude japa tartip néme qilay? 30 Hetta qar süyi bilen yuyunup, Qolumni shunche pakizlighan bolsammu, 31 Sen yenila ménii ewreze chömöldürisenki, Öz kiyimimnu mendin neprethnidighan bolidu! 32 Chünki U men Uninggha jawab béréligeüde, manga oxhashad adem emes. Ménin Uning bilen sotta dewalashquchilikim yoqtur. 33 Otturımızda her ikkimizni öz qoli bilen teng tutidighan keliştürgüchi bolsidi! 34 U Özining tayıqini mendin yiraq qilsun, Uning wehimisi ménii qorqatmisun; 35 Shundila men Uningdin qorqmay sözliyeleyttim; Biraq ehwalim undaq emestur!

10 Men öz jénimdin neprethnidinen; Öz derdimni töküwalay; Qelbimdiki ah-zarimni sözliwalay. 2 Men Tengrige: «Ménin gunahimni békite; manga körsetkinki, Sen zadi néme üchün men bilen dewalishisen? 3 Ademni ezgining, Öz qolung bilen yaratqiningi chetke qaqqining Sanga paydiliqmۇ? Yamanlarning suyiqestige nur chachqining yaxshimu? 4 Sénin közung insanningkidek ajizmu? Sen ademler körgendek xire köremsen? 5 Sénin künliring olidighan insanning künlirlidek

cheleklikmu? Sénin yilliring insanning yilliridek qısımı? 6 Sen ménin rezil adem emeslikimni bilip turup, Sénin qolungdin qutuldurghudek héchkimning yoqluqını bilip turup, Némishqa ménin xataliqimni sorap yürisen? Némishqa ménin gunahimni sürüştürisen?» — deymen. 8 — Sen Öz qolliring bilen ménii shekillendürüp, bir gewde qılıp yaratqansen; Biraq Sen ménii yeqatmaqchisen! 9 Sen layni yasigandek ménii yasighiningi ésingde tutqaysen, dep yélinimen; Sen ménii yene tupraqqa qayturamsen? 10 Sen [ustılıq bilen] ménii süttek quyup chayqap, Ménii irimchiktek uyutqan emesmu? 11 Sen tére hem et bilen ménii kiyindürgensen, Ustixan hem pey bilen birleshtürüp ménii toqughansen. 12 Sen manga hayat hem méhir-shepçet teqdim qilghansen, Sen söyging bilen rohmidin xewer alding. 13 Biraq bu ishlar Sénin qelbingde yoshuruqluq idi; Bularing eslide qelbingde püktüliklını bilimen. 14 Gunah qilghan bolsam, Sen ménii közütip yürgen bolatting; Sen ménin qebililikimni jazalimay qoymayttig. 15 Rezil hésablan'ghan bolsam, manga bala kéletti! Hem yaki heqqaniy hésablansammu, qattiq nomusqa chömüp, azabqa chömginimde, Béshimni yenila kötürushke jür'et qilalayttim; 16 Hetta [béshimni] kötürushke jür'et qilsammu, Sen eshediyy shirdek ménin pégimge chíshetting; Sen manga karamet küchüngni arqa-arqidin körkitting. 17 Sen ménii eyibleydighan guwahchiliringni qaytidin aldimha keltürisen; Manga qaritilghan ghezipingni zor qilisen; Küchliring manga qarshi dolqulap kelmekte. 18 Sen eslide néminsha ménii balyiatqudin chiqarghansen? Kashki, men chachrap ketken bolsam, héch adem ménii körmes idi! 19 Men héchqachan bolmighan bolattim! Balyiatqudin biwasite görge apirlighan bolattim! 20 Ménin azghine künlirim tügey dégen emesmu? Shunga men barsa kelmes yerge barghuche, — Qarangghuluq, ölüm saye bolghan zémin'gha, — Zulmet bir zémin'gha, yeni qarangghuluqning özining zéminigha, Ölüm sayisining zéminigha, Tertipsiz, hetta öz nuri qapqaranghu qilin'ghan shu zémin'gha barghuche, Manga azraq jan kirish üchün, Ihsingni bir deqiqe toxtat, mendin néri boll!».

11 Andin Naamatlıq Zofar jawaben mundaq dédi: — 2 «Gep mundaq köp tursa, uni jawabsız qaldurghili bolmas? Sözmen kishi özini aqlisa bolamdu? 3 Sénin sepsetelirip köphilikning aghzini tuwaqlisa bolamdu? Sen mazaq qılıp sözligendin keyin, héchkim bi ishni yüzüngge salmisunu? 4 Chünki sen: «Ménin eqidilirim saptur, Men sen [Xudanıng] alıda pakmen» — déding. 5 Ah, Tengri gep qılısıldı! Aghzini échip séni eyiblisi! 6 Shundaq qılıp U danalıqning sirlirini sanga échip bersidi! Chünki danalıq ikki terepliktur! Tengrining gunahingning xéli bir qismını kötüriwetip, uların ötídighanlıqını obdan bilip qoy! 7 Sen Tengrini izdigen teqdirdim U tüptin tonuyalamsen? Hemmige Qadirning cheksizlikini chíshinip ýetelemsen? 8 [Bundaq danalıq] asmandın égizdur, [uningha érisishike] néme amaling bar? U tehtisaradin chongqurdur, sen néminin bileylesen? (**Sheol h7585**) 9 Uning uzunluqi yer-zéminden uzundur, Kenglikli déngiz-okyanolardan kengdur. 10 U ötüp kétiwetip, ademni qamisa, uni soraqqa chaqırsa, kimmu Uni tosalisun? 11 Chünki U saxta ademlerni obdan bilidu, U tekshürmey turupla aldamqliqini alliqachan körüp bolghan. 12 «Insan tugħulup bir yawa eshekning texiyye aylan'ghuche, Nadan adem dana bolur!». 13 Biraq sen bolsang, eger qelbingni toghrilatsang, Qolungni Xudagha qarap sozsang, 14 Qolungdiki qebilikhni özüngdin néri qilsang, Chédirliringda héch yamanlıqni turghuzmisanla, 15 Sen u chaghda yüzüngni qusursız kötürüp yürisen, Tewrenmes, qorqunchisz bolisen; 16 Japayingni untuysen, Hetta ékip ötüp

ketken suni oylighandek ularni esleyen; **17** Künliring chüshtiki nurdin yoruq bolidu, Séni hazır qarangghuluq basqini bilen, tangdek parlaq bolisen. **18** Ümiding bar bolghachqa, sen himayige ige bolisen, Sen etrapinggha xatirjem qarap aram élip olturisen. **19** Rast, sen yatqiningda, héchkimning weswesisi bolmaydu, Eksiche nurghunlighan kishiler séning himmitingni izdep kélédu. **20** Biraq rezillerning közliri nurdin kétidu, Ulargha qéchishqa héch yol qalmaydu, Ularning ümidi nepisi toxtashtin ibaret bolidu, xalas.

12 Ayup jawaben mundaq dédi: — **2** Siler berheq el-ehlisler! Ölsenglar hékmetmu siler bilen bille kétidu! **3** Méningmu silerdek öz eqlim bar, Eqilde silerdin qalmaymen; Bunchilik ishlarni kim bilmeydu?! **4** Men öz dostlirimgha mazaq obýekti boldum; Mendek Tengrige iltija qilip, duasi ijabet bolghan kishi, Heqqaniy, durus bir adem mazaq qilindi! **5** Ralette olturghan kishiler könglide herqandaq külpetni nezirige almaydu; Ular: «Külpelir putliri teyilih aldida turghan kishigila teyyar turidu» dep oylaydu. **6** Qaraqchilarning chédirliri awatlishidu; Tengrige haqaret keltürigidanlar aman turidu; Ular öziniring ilahini öz alqinida kötürüdu. **7** Emdi haywanlardimma sorap baq, Ular sanga ögitidu, Asmandiki uchar-qanatlarmu sanga deydu; **8** We yaki yer-zémén'gha gep qilsangchu, Umu sanga ögitidu; Déngizdiki béliqlar sanga söz qilidu. **9** Bularning hemmisini Perwerdigarning qoli qilghanlıqini kim bilmeydu? **10** Barliq jan igiliri, barliq et igiliri, Jümlidin barliq insanning nepisi uning qolidir. **11** Éghizda taamni tétiqhandek, Qulaqmu sózining toghrılıqini sinap bağıdu emesmu? **12** Yashan'ghanlarda danalıq rast tépalidu? Künlirining köp bolushi bilen yorutulush kélemdu? **13** Uningdila danalıq hem qudret bar; Uningdila yolyoruq hem yorutush bardur. **14** Mana, U xarab qilsa, héchkim qaytidin qurup chiqalmaydu; U qamap qoyghan ademni héchkim qoyuwéltimyedu. **15** Mana, U sularni toxitiwalsa, sular surup kétidu, U ularni qoyup berse, ular yer-zéminni bésip weyran qilidu. **16** Uningda kütch-qudret, chin hékmetmu bar; Aldighuchi, aldan'ghuchimu uningha tewedor. **17** U meslihetchilerni yalingach qildurup, yalap élip kétidu, Soraqchilarни reswa qilidu. **18** U padishahlar [el-ehlige] salghan kishenlerni yéshidi, Andin shu padishahlarni yalingachlap, chatraqlirini lata bilenla qaldurup [shermende qilidu]. **19** U kahinlarni yalingayagh mangdurup élip kétidu; U kütch-hoquqdarlarni aghduridu. **20** U ishenchlik qaralghan zatlarning aghzini étidi; Aqsaqallarning eqlini élip kétidu. **21** U aqsöngéklerning üstüge haqaret töküdu, U palwanlarning belwéghini yéship [ularni kütchisz qilidu]. **22** U qarangghuluqtiki chongqur sirlarni ashkarilaydu; U ölümning sayisini yorutidu. **23** U el-yurtlarni ulughlashturidu hem andin ularni gumran qilidu; El-yurtlarni kéngeytidu, ularni tarqitidu. **24** U zémindiki el-jamaetning kattiwashlirining eqlini élip kétidu; ularni yolsız desht-bayawanda sersan qilip azduridu. **25** Ular nursizlandurulup qarangghuluqta yolni silashturidu, U ularni mest bolup qalghan kishidek galdisulgunduridu.

13 Mana, méning közüm bularning hemmisini körüp chiqqan; Méning quliqim bularni anglap chüshen'gen. **2** Silerning bilgenliringlarni menmu bilimen; Méning silerdin qélischqulikim yoq. **3** Biraq méning arzuyum Hemmige qadir bilen sözlisishtur, Méning Xuda bilen munazire qilghum kélédu. **4** Siler bolsanglar töhmet chaplighuchilar, Hemminglar yaramsız téwipsiler. **5** Siler peqeta stükütte turghan bolsanglar'idi! Bu siler üchün danalıq bolatti! **6** Méning munaziremge qulaq sélinglar, Lewlirimki muhakimilerni anglap béoqinglar. **7** Siler Xudaning wakaletchisi süpitide boluwélip biadil söz qilamsiler? Uning üchün hiyel-mikirlik gep qilmaqchimusiler? **8** Uningha yüz-

xatire qilip [xushamet] qilmaqchimusiler?! Uningha wakaliten dewa sorimaqchimusiler? **9** U ich-baghringlarni axturup chiqsa, siler üchün yaxshi bolattimu? Insan balisini alдighandek uni alдimaqchimusiler? **10** Siler ýuz-xatire qilip yoshurunche xushamet qilsanglar, U choqum silerni eyibleydu. **11** Buningdin köre Uning heywisining silerni qorqatqini, Uning wehimisining silerge chüshkini tüzük emesmu? **12** Pend-nesihetinglar peqet külge oxshash sözler, xalas; Siler [ishench baghlichan] istihkaminglar peqet lay istikhkamlar, xalas. **13** Méni ixtiyarimha qoyuwétip zuwan sürmenglär, méni gep qilgħili qoyunglar. Béshimha hernéme kelse kelsun! **14** Qandaqla bolmisun, jénim bilen tewkkul qilim, Men jénimni alqinimha élip qoyimen! **15** U jénimni alsimu men yenila Uni kütimen, Uningha tayinimen; Biraq qandaqla bolmisun men tutqan yollarimni Uning alidda aqlimaqchimen; **16** Bundaq qilishim manga nijatlıq bolidi; Chünki iplas bir adem uning alđidha baralmaydu. **17** Szözlirimmi diqqet bilen anglanglar, Bayanlirimha obdan qulaq sélinglar. **18** Mana, men öz dewayimni tertipliqlip teyyar qildim; Men özümning heqiqeten aqlinidighanlıqimni bilimen. **19** Men bilen bes-munazire qilidigan qéni kim barkin? Hazir süküt qilghan bolsam, tiniqtin toxtighan bolattim! **20** [Ah Xuda!] Manga peqet ikki ishnila qilip bergin; Shundaq bolghandila, men özümni Sendin qachurmaysen: **21** — Qolungni mendin yiraq qilghin; — Wehimeng méni qorqatmisun. **22** Andin méni tot qilishqa chaqir, men sanga jawab bérinen; Yaki men Sanga [dewayimdin] söz qilsam, Senmu manga jawab bérisen. **23** Méning qebihliklirim hem gunahlirim zadi qanchilik? Itaetsizlikim hem gunahimni manga körsitip ber! **24** Némishqa didaringni mendin yoshurisen? Némishqa méni Öz düshmining dep biling? **25** Uyaq-buyaqqa uchuruwétilidighan anchiki bir yopurmaqni wehimige salmaqchimusen? Qurup ketken paxalni qogħlimaqchimusen? **26** Chünki Sen méning üstümdin zeherdek erzlerni yazisen, Sen yashlīqimdi qebihliklirimni manga qayturuwatisen. **27** Men chirip ketken bin nerse, Men peqet kuye yégen bir kiymila bolghinim bilen, Lékin Sen méning putlirimni kishenleyen, Hemme yollirimni közitip yürisen; Tapanlirimha mangmasliq üchün chek sizip qoyghansen.

14 Anidin tughulghanlarning künliri azdur, Palaket uningha yardur. **2** U güldék dunyagha kélip andin tozyudu, U [quyash aliddin] sayige oxshash qéchip kétidu. **3** Biraq Sen téxi shundaq bir ajiz bolghuchiga közüngni tikip, Méni Öz aldingha soraqqa tarvitamsem? **4** Kim napak nerslerden pak nersini chiqiraydu? — héchkim! **5** [Insanning] künliri békítigendikin, Uning ayliniring sanı Séning ilkingde bolghandikin, Sen uning otse bolmaydighan cheklirini békítikendikin, **6** Uning bir'az dem élishi üchün uningdin közüngni élip qachqin, Shuning bilen medikardek uningha öz künliriden söyüñüş nésip bolsun! **7** Chünki derex késiwétilgendifin keyin, qayta ösüştin ümid bar; Buningliq bilen uning yumran bixliri tügep ketmeydu; **8** Uning yiltizi yerde qurup ketken bolsimu, Uning kötiki topida ölüp ketken bolsimu, **9** Biraq suning puriqi bilenla u yene kökiridu, Yumran ot-chöptek yégingi bixlarni chiqirudu. **10** Biraq adem bolsa olidu, ilásız ongda yatidu, berheq, Insan nepestin qalidu, andin nede bolidi? **11** Déngizdiki sular pargha aylinip tügep ketkendek, Deryalar qaghjirap qurup ketkendek, **12** Oxshasha adem ýetip qalsila qaytidin turmaydu; Asmanlar yoqimighuche, ular oyghanmaydu, uyuqdin turmaydu. **13** Ah, tehtisaragha méni yoshurup qoysang idi, Gheziping ötüp ketküče méni mexpiy saqlap qoysang idi, Méni ésingga alđidhan bir waqt-saetni manga békítip berseng idi! (*Sheol h7585*) **14** Adem olse, qayta yashamu? Shundaq bolsa manga shundaq özgirish waqt kelgүche, Mushu japaga tolghan künlirim ötküche, sewr-taqt

bilen küttetim! **15** Shundaq bolsa Sen méni chaqirsang, jawab béréttim; Sen Öz qolung bilen yaratqiningha ümid-arzuyung bolatti. **16** Biraq Sen hazir herbir dessigen qedemlirimni sanap, Gunahimni közitiwatisen'ghu! **17** Itaetsizlikim xaltigha sélénip pánchezlendi, Gunahlirimni döwe-döwe qılıp saqlap qoydung. **18** Derweqe taghmu yimirilip yoqalghandek, Tash öz ornidin tewrinip ketkendek, **19** Sular tash-shéghillarnı upritip yoqatqandek, Topanlar zémindiki topını süptürüp ketkendek, Sen ademning ümidini yoq qilisen. **20** Sen menggüge uning üstidin ghalib kéislen, Shunga u dunyadın kétidu; uning chirayini tutuldurisen, Uni Öz yéningdin yiraq qilisen. **21** Uning oghulları hörmekte érishidu, biraq u buni bilmeydu; Ular pes qilinsimu, Biraq uning bulardimnu xewiri bolmaydu. **22** U [peqet] öz ténidiki aghriqidinla azablinidu, U könglide özü üchünlə hesret-nademet chékidu.

15 Témanlıq Élifaz buningha jawaben mundaq dédi: — **2** Danishmen kishining quruq shamaldekk sepsete bilen jawab bérishi togrımu? [Danishmen] qorsiqini issıq meshriq shamili bilen toyghuzsa bolamdu? **3** Paydisiz sözler bilen, Tayini yoq gepler bilen munazirilishishi muwapiqmۇ? **4** Berheq, sen iman-ixlasni yoq qiliwetmekchisen, Xudanıg alidda dua-istiqametke tosالahı bulisen. **5** Chünki qebihliking aghzingha söz salidu, Sen mekkarlarning tilini tallap qollinen. **6** Men emes, belki öz aghzing özüngning gunahingni békitudu, Öz lewliring sanga qarshi guwahlıq bérodu. **7** Sen insanlar ichide tunji bolup tughulghanmu? Sen tagh-dawanlardın awwal apiride bolghanmu? **8** Tengrining mexpiy kégishini anglap kelgenmuseñ? Danaliq sen bilenla cheklinemdu? **9** Sen bilgenlerni bizning bilmeydighanlırimiz barmu? Sen chüshen'genni bizning chüshenmeydighinimiz barmu? **10** Aqsaqallar hem qérilar bizning teripimizde turidu, Ular séning atangdinmu yaşta chongdur. **11** Tengrining teselliliri, Yeni sanga mulayimqli bilen éytqan mushu söz sen üchün azlıq qılamdu? **12** Némishqa köngülinę keynige kirip kétisen? Közüngü nélige parqiritisen? **13** Shundaq qılıp sen rohingni Tengrige qarshi turghuzdung, Éghizingdin shundaq sözlerning chiqishigha yol qoyuwatisen! **14** Insan néme idi? Öz-özini pakliyalighudek? Anidin tughulghan adem balisi néme idi? Heqqanıy bolarighudek? **15** Qara, [Xuda] Öz muqeddeslerigimu ishenmigen yerde, Asmanlarmu uning neziride pak bolmaghan yerde, **16** Yirginçilik bolghan, sésip ketken, Qebihlikni su ichkendek ichidighan insan balisi zadi qandaq bolar? **17** Men sanga köresity, manga qulaq sal; Közüm körğenni bayan qılmaçchimen. **18** Danishmenler ata-bowlırıldıñ bularını anglichan, Yoshurmay bularını bayan qılghan: — **19** (Peqet shularghila, [yeni ata-bowlırıghıla] yer-zémien tapshurulghanidi, Ularning arisidin yat adem öttüşke pétinalmayı) **20** — Rezil adem barlıq künliride azablinidu, Zalim kishige yıllar sanaqlıqla békiltigendur. **21** Uning qulqıqha wehimilerning awazi kirdi, Bayashatlıqida bulangchi uning ustige bésip chüshidu. **22** Qarangghuluqtin qutulushqa uning közi yetmeydu, U qılıch bilen chépilishqa saqlan'għandur. **23** U ash izdep: «Zadi nedin tépilar?» dep yolda téneb yíridu, U zulmet küninung uningha yéqinlashqanlıqını bildi. **24** Derd-elem hem azab uningha wehime qılıdu, Hujumha teyyar bolghan padishahtek uning üstidin ghelibe qılıdu. **25** Chünki u Tengrige qarshi qolını kötürgen, Hemmige qadirgha kück körsetmekchi bolghan, **26** Shunga u boynimi qattıq qılıp, Köp qewetlik qalqannı kötürüp uningha qarap étildi. **27** Yüzünü yagh basqan bolsimu, Béqinliri semrep ketken bolsimu, **28** U xarabe sheherlerde, Adem qon'ghusi kelmeydighan, Kések düwiliri bolushqa békiltigen

öylerde yashaydu; **29** U héch býimaydu, Uning mal-mülki bolsa üzütlüp qalidu, Uning teeluqatlari zémien üstide kégymeyedu. **30** U qarangghuluqtin qéchip qutulalmaydu, Yalqun uning shaxlirini köydürüp qurutidu, [Xudanıg] bir nepisi bilen u [dunyadin] kétidu. **31** U saxtiliqqa tayanmışun! U aldinid ketken, shunga saxtilinqning özü uning in'ami bolidu; **32** Uning küni téxi toshmay turupla, Uning shéxi téxi kökirip bolmayla, bu ishlar emelge ashurulidu. **33** Üzüm téli silkinip, tong tüzümler chüshürwétilegendek, Zeytun derixining chéchiki échilipla tökülp ketkendek bolidu. **34** Chünki iplaslarining jemeti tughmas bolidu, Ot para yégenlerning chédirlirini köydürwétidu. **35** [Biraq] ular [herdaim] yamanlıqni oylap, qebihlik tughduridu, Könglide haman hiyle-mikir teyyarlaydu.

16 Andin Ayup jawaben mundaq dédi: — **2** Men mushundaq geplerni köp anglighanmen; Siler hemminglar azab yetküzidighan ajayib teselli bergüchı ikensiler-he! **3** Mundaq watıldap qilghan geplirinqlarning chéki barmu? Silerge mundaq jawab bérishke zadi néme qutratquluq qıldı? **4** Xalisama özüm silerge oxhash söz qılalayttim; Siler ménin ornumda bolidighan bolsanglar, Menmü sözlerni bagħħlashtirup étip, silerge zerbe qılalaytim, Béshimnimu silerge qaritip chayqiyalayttim! **5** Halbüki, men eksice aghzibilen silerni righbetlendürettim, Lewlirimning tesellisi silerge dora-derman bolatti. **6** Lékin ménin sözlismi bilen azabim azaymaydu; Yaki gépimni ichimge yutuwalisammu, manga néme aramchılıq bolsun? **7** Biraq U méni halsızlandırtıwetti; Shundaq, Sen püktül ailemni weyran qiliwetting! **8** Sen méni qamalliding! Shuning bilen [ehwalim manga] guwahlıq qılmaqta; Ménin oruq-qaqshal [bedinim] ornidin turup özümmi eyblep guwahlıq qılıdu! **9** Uning ghezipi méni titma qılıp, Méni ow oljisi qılıdu; U manga qarap chishini ghuchurlitidu; Ménin dushmanimindek közini alayitip manga tikiği. **10** [Ademler] manga qarap [mazaq qılıship] aghzini achidu; Ular nepret bilen mengzime kachatlaydu; Manga hujum qilay dep sep tüzidu. **11** Xuda méni eskilerge tapshurghan; Méni rezillerning qolığha tashliwetenkeni. **12** Eslide men tinch-amanlıqta turattim, biraq u méni pachaqlıdi; U boynumdin silkip bitchit qiliwetti, Méni Öz nishani qılghaniken. **13** Uning oqyachılıri méni qapsıwaldı; Héch ayimay U üchey-bagħrimni yirtip, Ötümni yerge töküwetti. **14** U yer-bu yérime üstü-üstüleq zexim qılıp böşüp kirdi; U palwandek manga qarap étildi. **15** Téremning üstige böz rext tikip qoydum; Öz izzet-hörmitimni topa-changħha sélip qoydum. **16** Gerche qolumda héchqandaq zorawaniqliq bolmissumu, Duayim chin dilimindol bolghan bolsimu, Yüzüm yığha-zaridin qızırıp ketti; Qapaqlırimni ölüm sayısı bastı. **18** Ah, yer-zémien, qénimni yapmığın! Nale-peryadim toxtyadighan'gha jay bolmighthay! **19** Biraq mana, asmanlarda hazırlıma manga shahit Bolghuchi bar! Erşlerde manga kapalet Bolghuchi bar! **20** Öz dostlirim méni mazaq qılghini bilen, Biraq közüm téxiche Tengrige yash tökmekte. **21** Ah, insan balisi dosti üchün kéishtürgüchi bolghandek, Tengri bilen adem otturisidumu kéishtürgüchi bolsidi! **22** Chünki yene birnechhe yıl ötüşü bilenla, Men barsa qaytmış yolda ménçip qalimen.

17 Ménin rohim sunuq, Künlirim tügey deydu, Görler méni kütmetke. **2** Etrapında aldamchi mazaq qılghuchilar bar emesmu? Közümming ularning échitquluqığha tikilip turushtin bashqa amali yoqtur. **3** Ah, jénim üchün Özüng xalıghan kapaletni élip Özüngning alidda manga borun bolghaysen; Sendin bashqa kim méni qollap borun bolsun? **4** Chünki Sen [dostlirimning] könglini yoruqluqtin qaldurghansen; Shunga Sen ularnı għelibidinmu mehrum qilisen! **5** Gheniymet alay

dep dostlirigha peshwa atqan kishining bolsa, Hetta balilirining közlirim kor bolidu. **6** U méní el-yurtlarning aldida söz-chöchekke qoydi; Men kishiler yüzümge tüküridighan adem bolup qaldim. **7** Derd-elemdin közüm torliship ketti, Barliq ezelirim kölenggidek bolup qaldi. **8** Bu ishlarni körip duruslar heyranuhes bolidu; Bigunahlar iplaslarga qarshi turushqa qozghildi. **9** Biraq heqqaniy adem öz yolda ching turidi, Qoli pak yüridighan ademning küchi toxawsiz ulghiyidu. **10** Emdi qéni, hemminglar, yene kélinglar; Aranglardin birmu dana adem tapalmaymen. **11** Künlirim axirlishay dep qaptu, Muddalirim, könglümdiki intizarlar üzildi. **12** Bu ademler kéchini kündütge aylandurmaqchi; Ular qarangghuluqqa qarap: «Nur yéqinlihiyatidu» déyishiwatidu. **13** Eger kitsem, öyüm tehtisara bolidu; Men qarangghuluqqa ornumni raslaysamen. (**Sheol h7585**) **14** «Chirip kéthisni: «Sen méning atam!», Qurtlarni: «Apa! Acha!» dep chaqirimen! **15** Undaqta ümidim nede? Shundaq, ümidimmi kim körelisun? **16** Ümidim tehtisaraning tömür penjiriliri ichige chüshüp ketidu! Biz birlikte topigha kirip kétimiz! (**Sheol h7585**)

18 Shuxaliq Bildad jawaben mundaq dédi: — **2** Sendek ademler qachar'giche mundaq sózlerni toxtatnaysiler? Siler obdan oylap békinqilar, andin biz sóz qilimiz. **3** Biz néminhqqa silerning aldinglarda haywanlar hésablinizim? Némishqa aldinglarda exmeq tonulimiz? **4** Hey özüngning ghezipide özüngni yirtquchi, séni depla yer-zémin tashliwétemdu?! Tagh-tashlar öz ornidin kötürülpel kétémedu?! **5** Qandaqla bolmisun, yaman ademning chirighi öchürüldi, Uning ot-uchqunlari yalqunlimaydu. **6** Chédiridiki nur qarangghuluqqa aylinidu, Uning üstige asqan chirighi öchürüldi. **7** Uning mezmüt qedemliri qisiлиdu, Özining neshitliri özini mollaq atquzidu. **8** Chünki öz putliri özini torgha etwetidu, U del torning üstige desseydighan bolidu. **9** Qiltaq uni tapinidin iliwalidu, Tuzaq uni tutuwalidu. **10** Yerde uni kütidighan yoshurun arghamicha bar, Yolida uni tutmaqchi bolghan bir qapqan bar. **11** Uni her tereptin wehimiler bésip qorqitiwatidu, Hem ular uni iz qoghlap qoghlawatidu. **12** Maghdurini acharchiliq yep tügetti; Palaket uning ýenida paylap yürüdu. **13** Ölümning chong balisi uning térisini yewatidu; Uning ezelirini shoraydu. **14** U öz chédiridiki amanlıqtin yulup tashlinidu, [Ölümning tunjisı] uni «wehimilerning padishishi»ning alidha yalap apirdi. **15** Öyidikiler emes, belki bashqilar uning chédirida turidi; Turalghusining üstige güngürt yaghdurulidi. **16** Uning yiltizi téigidin qurutulidi; Üstdiki shaxlari késilidu. **17** Uning eslimisimu yer yüzdikilerning ésidin kötürülpel kétidu, Sirtlarda uning nam-abruyi qalmaydu. **18** U yoruqluqtin qarangghuluqqa qoghliewtilgen bolup, Bu dunyadin heydwétilidi. **19** El-yurta héchqandaq perzentlirli yaki ewladliri qalmaydu, U musapir bolup turghan yerlerdimu nesli qalmaydu. **20** Uningdin kénykiler uning künige qarap alaqlazde bolidu, Xuddi aldinqlarunu chöchüp ketkendek. **21** Mana, qebih ademning makamları shihibisiz shundaq, Tengrini tonumaydighan kishiningmu orni choqum shundaqtur.

19 Ayup jawaben mundaq dédi: — **2** «Siler qachan'giche jénimni azablamaqchisiler, Qachan'giche méní sóz bilen ezmekchisiler? **3** Siler méní on qétim xarlidingga; Manga uwal qilishqa nomus qilmaysiler. **4** Eger méning sewenlikim bolsa, Men emdi uning [derdini] tartimen. **5** Eger siler méningdin üstünlük talashmaqchi bolsanglar, Yüzüm alida sherm-hayani körtsitip méní eyiblimekchi bolsanglar, **6** Emdi bilip qoyunglarki, manga uwal qilghan Tengri iken, U tori bilen méní chirmashturup tartti; **7** Qara, men nale-peryad

kötürüp «Zorawanlıq!» dep warqiraymen, Biraq héchkim anglimaydu; Men warqiraymen, biraq manga adalet kelmeydu. **8** U yolumni méní ötiwalmisun dep chit bilen tosus qoydi, Qedemlirimge qarangghuluq saldi. **9** U mendin shan-sheripimni mehrum qildi, Béshimdin tajni tartiwaldi. **10** U manga her tereptin buzghunchiliq qiliwatidu, men tugeshtim; Ümidimni U derexni yulghandek yuluwaldi. **11** Ghezipini manga qaritip qozghidi, Méni Öz düshmenliridin hésabldi. **12** Uning qoshunlari sep tüzüp atlandi, Pelempeylirini yasap manga hujum qildi, Ular chédirimmi qorshawha élip bargħa tikiwaldi. **13** U qérindashlirimmi mendin néri qildi, Tonushlirimming méhrini mendin üzdi. **14** Tughqanlırim mendin yatlıship ketti, Dostburaderlirim méní unutti. **15** Öyümde turghan musapirlar, hetta dédeklirimmu méní yat adem dep hésablaydu; Ularang neziride men musapir bolup qaldim. **16** Men chakirimni chaqırsam, u manga jawab bermeypdu; Shunga men uningha aghzim bilen yélinishim kérek. **17** Tiniqimdin ayalimming qusquisi kélidu, Aka-ukilirim sésiqliqimdin bizar. **18** Hetta kichik balilar méní kemsitidu; Ornumdin turmaqchi bolsam, ular méní haqaretleydu. **19** Méning sirdash dostlirimning hemmisi mendin nepretlinidu, Men sóygenler mendin yüz öridi. **20** Et-térlirim ustixanlırimha chaplıship turidi, Jénim qil üstide qaldı. **21** Ah, dostlirim, manga ichinglar aghrisun, ichinglar aghrisun! Chünki Tengrining qoli manga kélip tegdi. **22** Siler néminhqqa Tengridek manga ziyaneshlik qilisiler? Siler néminhqqa etlirime shunche toymaysiler! **23** Ah, méning sózlimir yézilsidi! Ular bir yazmığha püttüklük bolghan bolatti! **24** Ular tömür qelem bilen qogħushun ichige yézilsidi! Ebedi'ebet tash üstige oyup püttügen bolatti! **25** Biraq men shuni bilimenki, özümning Hemjemet-Qutquzghuchim hayattur, U axiret künide yer yüzdile turup turidi! **26** Hem méning bu tére-etlirim buzulghandin kényin, Men yenila ténimde turup Tengrini körimen! **27** Uni özümla eyni halda körimen, Bashqa ademning emes, belki özümning közi bilen qaraymen; Ah, qelbim buningha shunche intizardur! **28** Eger siler: «Ishning yiltizi uningdidur, Uni qandaq qilip qistap qogħliwételeyimiz?» — désenglar, **29** Emdi özünglar qilichint qorqininglar tüzük! Chünki [Xudaning] ghezpi qilich jazasini élip kélidu, Shuning bilen siler [Xudaning] sotining quruq gap emeslikini bilsiler».

20 Andin Naamatlıq Zofar jawaben mundaq dédi: — **2** «Méní biaram qilghan xiýallar jawab bérishke ündewatidu, Chünki qelbim biaramlıqta örtenmekte. **3** Men manga haqaret keltürüp, méní eyibleydighan sózlerni anglidim, Shunga méning roh-zéhnim méní jawab bérishke qistidi. **4** Sen shuni bilmemsenki, Yer yüzdile Adem'atimiz apiride bolghandin béri, **5** Rezillerning ghalibe tentenisini qisqidur, Iplaslarining xushalliqa birdemliktur. **6** Undaq kishining shan-sheripi asman'għa yetken bolsimu, Béshi bulutlارgha taqashsimu, **7** Yenila özining poqidek yoqap kétidu; Uni körgenler: «U nedidur?» deydu. **8** U chüshtek uchup kétidu, Qayta tapqili bolmaydu; Kéchidiki ghayibane alamettek u heydwétilidi. **9** Uni körgen köz ikkinchi uni körmeyeypdu, Uning turghan jayi uni qayta uchratmaydu. **10** Uning oghulliri miskinlerge shepqet qilishqa mejburlinidu; Shuningdek u hetta öz qoli bilen bayliqlarını qayturup bérider. **11** Uning ustixanlıri yashħiż magħduriġa tolghan bolsimu, Biraq [uning magħduri] uning bilen bille topa-changda yétip qalidu. **12** Gerche rezillik uning aghzida tatlıq téighan bolsimu, U uni til astiġha yosħurghan bolsimu, **13** U uni yutqusi kelmey méhrini üzelmisimu, U uni aghzida qaldursimu, **14** Biraq uning qarnidiki tamiqi özgirip, Kobra yilanning zeherige aylinidu. **15** U bayliqlarni yutuwétidu, biraq

ularni yanduridu; Xuda ularni ashqazinidin chiqiriwetidu. **16** U kobra yilanning zeherini shoraydu, Char yilanning neshtiri uni öltiridu. **17** U qaytidin ériq-östenglerge hewes bilen qarayalmaydu, Bal we sériq may bilen aqidighan deryalardin huzurlinalmaydu. **18** U érishkenni yutalmay qayturidu, Tijaret qilghan paydisidin u héch huzurlinalmaydu. **19** Chünki u miskinlerni ézip, ularni tashliwetken; U özi salmighan öyni igiliwalghan. **20** U achközlükten esla zérikmeydu, U arzulighan nersiliridin héchqaysisini saqlap qalmaydu. **21** Uninggha yutuwalghudek héchnerse qalmaydu, Shunga uning bayashatliqi menggülük bolmaydu. **22** Uning toqqizi tel bolghanda, tuyusqiz qisilchilqa uchraydu; Herbir ézilgüchining qoli uninggha qarshi chiqidu. **23** U qorsiqini toyghuziwtinqinida, Xuda dehshetlik ghezipini uninggha chüshüridu; U ghizaliniwtqanda [ghezipini] uning üstige yaghduridu. **24** U tömür qoraldin qéchip qutulsimu, Biraq mis oqya uni sanjiydu. **25** Tegden oq keynidin tartip chiqiriwélgini, Yaltiraq oq uchi öttin chiqiriwélgini, Wehimiler uni basidu. **26** Zulmet qarangghuluq uning bayliqlirini yutuwétishke teyyar turidu, Insan püwlimigen ot uni yutuwalidu, Uning chédirdida qélip qalghanlirinimu yutuwétidu. **27** Asmanlar uning qebihlikini ashkarilaydu; Yer-zemimnu uninggha qarshi qozghilidu. **28** Uning mal-dunyasi élip kétildi, [Xudanin] ghezeplik künide kelkün ulghiyip öybisatini ghulitidu. **29** Xudanin rezil ademge belgiligen nésiwisi mana shundaqtur, Bu Xuda uninggha békïtken mirastur».

21 Ayup jawaben mundaq dédi: — **2** «Geplirimge qulaq sélénglar, Bu silerning manga bergen «teselliliringlar»ning ornidra bolsun! **3** Söz qilishimha yol qoysanglar; Söz qilghinimdin keyin, yene mazaq qiliwéringerlar! **4** Ménинг shikayitm bolsa, insan'ha qaritiliwatamdu? Rohim qandaqmu bitaqet bolmisun? **5** Manga obdan qaranglarchu? Siler chocum heyran qasilar, Qolunglar bilen aghzinglarni étivalisiler. **6** Men bu ishlar üstide oylangsamlı, wehimige chömmimen, Pütün etlirimmi titrek basidu. **7** Némishqa yamanlar yashiwéridu, Uzun ömür köridu, Hetta zor kück-hoquqluq bolidu? **8** Ularning nesli öz aldida, Perzentli köz aldida mezmut ösidu, **9** Ularning öyliri wehimidin aman turidu, Tengrining tayiqi ularning üstige tegmeydu. **10** Ularning kaliliri jüplense uruqlimay qalmaydu, Iniki mozaylaydu, Moziyinimu tashlimaydu. **11** [Reziller] kichik balilirini qoy padisidek talagha chiqiriwéridu, Ularning percentliri taqlap-sekrep usul oy nap yürüdu. **12** Ular dap hem chiltargha tengkes qılıdu, Ular neyning awazidin shadlinidu. **13** Ular künlirini awatchılıq ichide ötküzidu, Andin közni yumup achquchila tehtisaraghä chüshüp kétidu. (**Sheol h7585**) **14** Hem ular Tengrige: «Bizdin néri bol, Bizning yolliring bilen tonushqimiz yoqturl!» — deydu, **15** — «Hemmige Qadirning xizmitide bolushning erziguek ner bardu? Uninggha dua qilsaq bizge néme payda bolsun?!». **16** Qaranglar, ularning bexti öz qolida emesmu? Biraq yamanlarning neshitini mendin néri bolsun! **17** Yamanlarning chirighi qanche qétim öchidu? Ularни özlirige layiq külpet basamdu? [Xuda] ghezipidin ulargha derdlerini böltip béremdu? **18** Ular shamal aliddiki éngizgha oxhash, Qara quyun uchurup kétidighan pangalgha oxhashla yoqamdu? **19** Tengri uning qebihlikini baliliriga chüshürüşke qalduramdu? [Xuda] bu jazani uning özige bersun, uning özi buni térisun! **20** Özining halakitini öz közü bilen körssun; Özi Hemmige Qadirning qehrini térisun! **21** Chünki uning békïtilgen yil-ayliri tügigendin keyin, U qandaqmu yene öz öydikiliridin huzur-halawet alalisu? **22** Tengri kattilarning üstidinmu hökümkilqandin keyin, Uninggha bilim ögiteleydigan adem barmidur? **23** Birsi saq-salamet, pütünley ghem-endishsiz,

azadilike yilliri toshqanda ölidu; **24** Béqinliri süt bilen sézim bolidu, Ustixanlirining yiliği xéli nem turidu. **25** Yene birsi bolsa achchiq armanda tügep kétidu; U héchqandaq rahet-paraghet körmigen. **26** Ular bilen bille topa-changda teng yatiudu, Qurutlar ulargha chaplishidu. **27** — Mana, silerning némini oyławatqarlıqinglarni, Méni qarilash niyetlirinlarni bilimen. **28** Chünki siler mendin: «Ésilzadining öyi nege ketken? Rezillerning turghan chédirliri nedidur?» dep sorawatisiler. **29** Siler yoluchilardin shuni sorimidinglarmu? Ularning shu bayanlirigha köngül qoymidalgarmu? **30** [Démek], «Yaman adem palaket künidin saqlınıp qalidu, Ular ghezepl künidin qutulup qalidul» — [deydu]. **31** Kim [rezilning] tutqan yolini yüz turane eyibleydu? Kim uninggha öz qilmishi üchtin tégislik jazasini yégizidu? **32** Eksiche, u heywet bilen yerlikige kötürüp méngilidu, Uning qebrisiz közet astida turidu. **33** Jilghining chalmlirli uninggha tatlıq bilinidu; Uning alididumu sansiz ademler ketkendek, Uning keynidinmu barlıq ademler egiship baridu. **34** Siler néminhq manga quruq gep bilen teselli bermekchi? Silerning jawabliringlarda peget saxtiliqila téplidu!

22 Andin Témanlıq Élifaz mundaq dédi: — **2** Adem Xudagha qandaqmu payda keltürelisun? Dana ademlermu Uningha néme payda keltürelisun? **3** Sen heqqaniy bolsangmu, Hemmige Qadirgha néme behre béréleytting? Yolliring eyibsiz bolghan teqdirdimu, sen Uninggha néme gheniyetlerni élip kéleleysen? **4** Uning séni eyibleydighanliqi, We Uning sanga shikayetler yetkizidighini séning ixlasmen bolghining üchünmü-ya? **5** Séning reziliking zor emesmu? Séning gunahliring hésabsız emesmu? **6** Sen qérindashlirindin sewebsiz képilih alghansen; Sen yalangtüşhlerini kiyim-kéchekliridin mehrum qiliwetkensen. **7** Halsizlan'ghanlarga su bermidig, Ach qalghanlarga ashnimu ayap bermidig, **8** Gerche sen yer-zeminkil bolghan qoli uzun adem bolsangmu, Yer-zemini tutup hörmelinip kelgen adem bolsangmu, **9** Sen tul xotunlarnimu quruq qol yandurghansen, Yétim-yésirlarning qolinimu yanjitiwetkensen. **10** Mana shu sewebtin etrapingda tuzaqlar yatidu, Ushtumtut peyda bolghan wehimimu séni basidu. **11** Shu sewebtinmu séni qarangghuluq bésip körelmes qıldı, Bir kelkün kélip séni gherq qıldı. **12** Tengri ershalaning choqqisida turidu emesmu? Eng égiz yultuzlarning neqeder aliy ikenlikige qarap baq! **13** Biraq sen: «Tengri néminி bilidu? U rast shunché zulmet qarangghuluqta birnemini perq ételemdu!» dewatisen. **14** Yene: «Qoysi bulutlar uni tosiwalidu, Shunga U pelek üstide aylinip mangghinida bizni körmyedu!» — deyisen. **15** Yaman ademler manghan kona yolni senmu tutiwéremsen? **16** Ular waqtı toshmay turupla élip kétilegen, Ularning ulliri kelkün teripidin éqitilip kétilegen. **17** Ular Tengrige: «Bizdin néri bol!» Hemmige Qadir bizni néme qilalısun? — deyetti. **18** Biraq ularning öylirini ésil nersiler bilen toldurghan del Uning Özidur, Men bolsam yamanlarning neshitidin yiraqlashqanmen! **19** Heqqanıylar ularning berbat bolghanlıqını körüp shadlinidu; Bigunahlar ularni mazaq qılıp: — **20** «Bizge qarshi chiqquchilar shübhisiz weyran bolidu, Ot ularning bayliqlirini yutuwetmemdu?» — deydi. **21** [Shunga] Xudagha boysunup Uni tonusang, Shu chaghda sen amar bolisen; Shuning bilen sanga amet kélidu. **22** Uning aghzidin kelgen neshitinmu qobul qıl, Uning sözlirini könglüngé püküp qoy. **23** Sen Hemmige Qadirning yénigha qaytip kelseng, muqerrerki, Qaytidin qurulup chiqalaysen; Eger sen qebihlikni chédirliringdin yiraqlashtursang, **24** Eger sen altununganı topa-chang üstige tashliyalisang, Ofirdiki altununganı shiddetlik éqinining tashlirığha qoshuwetseng, **25** Undaqtä Hemmige Qadirning Özi sanga altın bolidu. Séning üchün serxil kümüşmu bolidu. **26** U chaghda sen Hemmige Qadirin

söyünisen, Yüzüngüni Tengrige qarap kötüreleysen. **27** Sen Uningha dua qilsang, U qulaq salidu, Shundaqla sennum ichken qesemliringge emel qilisen. **28** Sen qarar qilghan ish emelge ashidu, Yolliring üstige nur chüshidu. **29** Ademler pes qilin'ghanda, sen ulargha: «Ornunglardın turunglar» deysen, Shuning bilen [Xuda] chirayı sun'ghanlarnı qutquzidu. **30** U hetta gunahı bar ademmiu qutquzidu, U olungdiki halalliqtin qutquzulidu.

23 Ayup jawaben mundaq dédi: — **2** «Bügümnu shikayitim achchiqtur; Uning méni basqan qoli ah-zarlırdımnı éghırdır! **3** Ah, Uni nedin tapalaydighanlıqımnı bilgen bolsam'ıdı, Undaqta Uning olturnıdighan jayığha barar idim! **4** Shunda men Uning alıda dewayımmı bayan qıllattı, Aghzımmı munazırıller bilen toldurattı, **5** Men Uning manga bermekchi bolghan jawabını bileylettim, Uning manga némini démekchi bolghanlıqını chüshineleyttim. **6** U manga qarşı turup zor kuchi bilen méning bileyen talishamtı? Yaq! U choqum manga qulaq salatı. **7** Uning huzurıda heqqanıyi baradı uning bileyen dewalishalaytti; Shundaqla bolsa, men öz Sotchım alıda menggücige aqlan'ghan bolattı. **8** Epsus, men algha qarap mangsammu, lékin U yerde yoq; Keynimge yansamsı, Uning sayısınım körelmeyen. **9** U sol teretepe ish qiliwatqanda, men Uni bayqiyalmaymen; U ong terepte yoshrun'ghanda, men Uni körelmeyen; **10** Biraq U méning mangidighan yolumnı bilip turidu; U méni tawlıghandin keyin, altundek sap bolımen. **11** Méning putlirim uning qedemlirige ching egeshken; Uning yolini ching tutup, héch chetnimidim. **12** Men yene Uning lewlırlırin buyruqıdin bash tartmidim; Men Uning aghzıdiki sözlerini öz köngüldikiliridin qimmetlik bilip qedirlep keldim. **13** Biraq Uning bolsa birla muddiasi bardur, kimmü Uni yolidin buryalısun! U könglide némini arzu qılghan bolsa, shuni qılıdu. **14** Chünki U manga némini irade qılghan bolsa, shuni berheq wujudqa chíqırıdu; Mana mushu xıldiki ishlar Uningda yene nurghundur. **15** Shunga men Uning alıda dekkedükkige chüshimen; Bularnı oylısamla, men Uningdin qorqup kétimen. **16** Chünki Tengri könglünni ajız qılghan, Hemmige Qadir méni sarasımigue salidu. **17** Halbuki, men qaranghuluq ichide ujuqturulmidim, We yaki yüzümni oriwalghan zulmet-qaranghuluqqımı héch stıktı qılımidim.

24 — Némishqa Hemmige Qadir [soraq] künlini békitmeydu? Némishqa Uni tonughanlar Uning shu künlini bikardıbıkar kütidu? **2** Mana, ademler pasıl qılın'ghan tashılnarı yöttikwétidu; Ular zorawanlıq bilen bashqırlarning padılırını bulap-talap özleri [ochuq-ashkara] bağıdu; **3** Ular yétmışırınlıng éshikini bulap heydep kétidu; Ular tul xotunning kalisını képilik üchün éliwalıdu. **4** Ular miskinlerni yoldın néri ittiriwétidu; Shuning bilen zémindiki ézilgenlerning hemmisi möküshüwalıdu. **5** Mana, ular desht-bayawanlardıki yawayı éshekerlerde, Tang seherde olja izdesh «xizmiti»ge chíqudu; Janggal ular we ularning balılırı üchün yémeklik teminleydu. **6** Ular yamanıng [kalılırı] tıchún dalada ot-chöp orıdu, Uning üchün ashqan-tashqan üzümlerini tériydu; **7** Ular kéchimi kiyimsız yalang ötküzidu, Soghuqta bolsa yépin'ghudek kiyimiyoqtur. **8** Ular tagħqa yaghqan yangħurlar bilen súzme bolup kétidu, Panahsızlıqıdin tashni quchaqlıshidu. **9** Ademler atısız balıllarıne emecktin bulap kétidu, Ular miskinlerdin [bowaqlarını] képilikke aliğu. **10** [Miskinler bolsa] kiyimsız, yéling ötidu, Bashqıllar üchün bughday bagħlirini kötürsimu, yenila ach qalidu; **11** Ular bashqırlarning öyide zeytunları cheylep yagh chíqargħan bolsimu, Hoylilirida sharab kölchikini cheyligen bolsimu, Yenila ussuzułquta qalidu. **12** Sheherdin ademlerning

ah-zarlıri chíqip turidu, Qılıch yégenlerning janlıri nale-peryad kötıridu; Biraq Tengri héchkimning iplasılıqını eyiblimeydu. **13** — Nurgha qarşı isyan kötüridıghanılarmı bar; Ular nurnıg yollarını bilmeydu, Uning teriqiliride turmaydu. **14** Qatıl tang nuri kélishi bilen ornidin turup, Kembegħeller we miskinlerni öltüridu; Kéchide u oghriderk yürüdu. **15** Zinaxormu «Méni héch köz körmeyeğu» dep zawal waqtini kütidu, Bashqıllar méni tonumisun dep ayalning chümbilini yüzige tarzialidu. **16** Qarangħuluqta [oğħriħar] öyning tamlırını kolap téshidu; Kündüzde ular özlerini öz öyige qamap qoyidu; Ular nurnı tonumaydu. **17** Ular tıchün tang seher ölüm sayısidek tuyulidu; Ular qap-qarangħħuluqning weħimilirini dost tutidu. **18** Ular sularning yüzidiki köpüklerde yoqap ketsun! Ularning yezémindiki nésivit lenet qılın'ghanki, Shunga ularindan héchkim üzümzarlıqqa yene mangmisun! **19** Qorghaqħchiliq hem tomuz issiq qar sulirinumu yep tügħidu; Teħtisaramu oxħashħla gunah qılghanlarnı yep tügħetsun! (**Sheol h7585**) **20** Uni, tughħan anisimuntus! Qurt sholgħeyrini eqitip uni yésun! Eske héch éllinmisun! Shuning bilen heqqaniysizliq derextek késilsun! **21** U balisi yoq tughħmaslardin olja alidu, U tul xotunlарghimu héch shepqet körsetmeydu. **22** Biraq [Xuda] Öz qudriti bilen mundaq kück-hoqquqı barlarning [künni] uzartidu; Ular hetta hayatidin ümidsizlensimu qaytiğin ornidin turidu. **23** [Xuda] yenila ularni amanlıqta muqimlashturidu, Shunga ular xatirjem bolidu; U ularning yollarını közde tutqan emesmu? **24** Ularning mertiwiși birdemlik östürülidu, Andin ular yoq bolidu; Ular onda qaldurulidu, andin bashqa ademlerge oxħashħla yiqhip élip kétildi; Ular peqetla pishqan serxil bughday bashaqlaridek késilip kétidu. **25** Bu isħlar mundaq bolmisa, qeni kim méni yalghanchi dep ispatliayaydu. Méning geplirimmi kim quruq gap déyeleydu?».

25 Shuxaliq Bildad jawaben mundaq dédi: — **2** «Uningda hökümraniq hem heybet bardur; U asmanlarning qeridiki ishlarınım tertipke salidu. **3** Uning qoshunlırını sanap tügħetkili bolandu? Uning nuri kimning üstige chüshmey qalar? **4** Emdi insan balisi qandaqmu Tengrining alıda heqqanıy bolalısun? Ayal zatidin tughħulħanlar qandaqmu pak bolalısun? **5** Mana, Uning neziride hetta aymu yoruq bolmighan yerde, Yultuzlarmu pak bolmighan yerde, **6** Qurt bolghan insan, Sazang bolghan adem balisi [uning alıda] qandaq bolar?».

26 Ayup [Bildadqa] jawaben mundaq dédi: — **2** «Magħdusz kishige qaltis yardsımlerni bériwetting! Bilekliри kuchsız ademni karamet qutquzwetting! **3** Eqli yoq kishige qaltis nesihetlerni qiliwetting! We uningħha alamet bilimlerni namayan qiliwetting! **4** Sen zadi kimning mediti bilen bu sözlerini qilding? Sendin chíqiwatqini kimning rohi? **5** — «Erwahlar, yeni su astidikiler, Shundaqla u yerde barlıq turuwaqtanlar tolghinip kétidu; **6** Berheq, [Xudanıng] alıda teħtisaramu yépinchisiz körünüdu, Halaknettingmu yapquċiyoqtur. (**Sheol h7585**) **7** U [yerning] shimaliy [qutupini] alem boshluqığha sozghan, U yer [sharini] boshluq ichide müelleq qılghan; **8** U sularlıq qoqy bulutliri ichige yighthidu, Bulut ularning éghırliqi bilenmu yirtılıp ketmeydu. **9** U ayning yüzünü yapıdu, U bulutliri bilen uni tosidi. **10** U sularning üstige chember sizip qoqyhan, Buning bilen U yoruqluq hem qarangħħuluqning chégrasını békitten. **11** Asmanlarning tħwarrukli rewrep kétidu, Uning eyibini anglapla alaqzadé bopolup kétidu. **12** U dégħizni qudriti bilen tinċħanduridu; Öz hékmiti bilen Rahabni pare-pare qilip yanjiwétidu. **13** Uning Rohi bilen asmanlar bżżeġġen, Uning qoli téz qachqan ejdihani sanjiyu. **14** Mana, bu isħlar peqet uning qılghanlırinining kichikkine bir qismidur, xalas; Uning söz-

kalamidin anglawatqinimiz nahayiti pes bir shiwirlash, xalas! Uning pütküll zor qodritining güldürmamisini bolsa kimmu chüshinelisun?!».

27 Ayup bayanini dawamlashturup mundaq dédi: — **2** «Méning heqqimni tartiwalghan Tengrining hayatı bilen, Jénimni aghritqan Hemmige Qadirdirn heqqi bilen qesem qilimenki, **3** Ténimde nepes bolsila, Tengrining bergen Rohi dimighimda tursila, **4** Lewlirimdin heqqaniyisiz sözler chiqmaydu, Tilim aldamchılıq bilen héch shiwirlimaydu! **5** Silerningkini toghra déyish mendin yiraq tursun! Jénim chiqqan'ga qeder durusluqumni özümdin ayrimaymen! **6** Adilliqimni ching tutuwérimen, uni qoyup bermeymen, Wijdanim yashighan héchbir künfümde méni eyiblimisun! **7** Méning düshminim rezillerge oxhash bolsun, Manga qarshi chiqqanlar heqqaniyisiz dep qaralsun. **8** Chünki Tengri iplas ademni üzüp tashlıghanda, Uning jénini alghanda, Uning yene néme ümidi qalar? **9** Balay'apet uni bésip chüshkende, Tengri uning nale-peryadini anglamdu? **10** U Hemmige Qadirdin söyüinemdu? U herdaim Tengrige iltija qılalama! **11** Men Tengrining qolining qilghanlari toghrisida silerge melumat bérey; Hemmige Qadırda néme barlıqını yoshrup yürmeymen. **12** Mana siler alliburun bularنى körüp chiqtinglar; Siler némishqa ashundaq pütünley quruq xiyalliq bolup qaldinglar? **13** Rezil ademlerning Tengri bekiten aqiwitı shundaqki, Zorawanlarning Hemmige Qadirdin alidighan nésiwisi shundaqki: — **14** Uning balılıri köpeye, qılıqlinish üchünlə köpiyidu; Uning perzentlirining néni yétishmeydu. **15** Uning özidin kényin qalghan ademliri ölüm bilen biwasite depne qilinidu, Buning bilen qalghan tul xotunlari matem tutmaydu. **16** U kümüshlerni topa-changdek yığhip döwilisimu, Kiyim-kécheklerni laydek köp yığsimu, **17** Bularning hemmisini teyyarlısimu, Biraq kiyimlerni heqqaniyilar kiyidu; Bigunahlarmu kümüshlerni bölibshidi. **18** Uning yasighan öyi perwanining ghozisidek, Üzümzarning közetchisi özige salghan kepidik bosh bolidu. **19** U bay bolup yétip dem alghini bilen, Biraq eng axırçı qétim kéliðuki, Kızını achqanda, emdi tügenştim deydu. **20** Wehimiler kelkündek beshiga kéliðu; Kechte qara quyun uni changgiligha alidu. **21** Sherq shamili uni uchurup kétidu; Shiddet bilen uni ornidin élip yiraqqa etip tashlaydu. **22** Boran uni héch ayimay, beshiga urulidu; U uning changgildiñ qutulush üchün he dep urunidu; **23** Biraq [shamat] uningha qarap chawak chalidu, Uni ornidin «ush-ush» qılıp qoghliewtidi».

28 — «Şühbisizki, kümüsh tépildighan kanlar bar, Altunning tavlinidighan öz orni bardur; **2** Tömür bolsa yer astidin qéziwélinidu, Mis bolsa tashtin éritlip élinden. **3** İnsanlar [yer astidiki] qarangghuluqqa chek qoyidu; U yer qerigiche charlap yürüp, Qarangghuluqqa tewe, ölümning sayısında turghan tashlarnı izdeydu. **4** U yer yüzüdikilerden yiraq jayda tik bolghan quduqni kolaydu; Mana shundaq adem ayagh basmaydighan, untulghan yerlerde ular arghamchını tutup bosholulta pulanglap yürüdü, Kishlerdin yiraqta ésilip turidu. **5** Ashlıq chiqidighan yer, Tekti kolan'għanda bolsayalqundek körünüd; **6** Yerdiki tashlar arisidin kök yaqtutar chiqidu, Uningda altun rudisimus bardur. **7** U yolni héchqandaq alghur qush bilmeydu, Hetta sarning közimü uningha yetmigen. **8** Hakawur yirtquchlarmu u yerni héch dessep baqmighan, Esheddiy shirmu u jaydin héchqachan ötip baqmighan. **9** İnsan balisi qolini chaqmaq téshining üstige tegküzidu, U tagħlarni yiltizidin qomuriwétidu. **10** Tashlar arisidin u qanallarni chapidu; Shundaq qılıp uning közi herxil qimmetlik nersilerni köridi; **11** Yer astidiki éqinlarni

téship ketmisun dep ularni tosuwalidu; Yoshurun nersilerni u ashkarilaydu. **12** Biraq danaliq nedin tépilar? Yorutulushning makani nedidu? **13** İnsan balılıri uning qimmetliklını héch bilmes, U tiriklerning zéminidin tépilmäs. **14** [Yer] tégi: «Mende emes» deydu, Déngiz bolsa: «Men bilenmu bille emestur» deydu. **15** Danaliqni sap altun bilen sétiwalghili bolmaydu, Kümüshnimu uning bilen bir tarazida tartqili bolmas. **16** Hetta Ofirda chiqidighan altun, aq héqiq yakı kök yaqt bilenmu bir tarazida tartqili bolmaydu. **17** Altun we xrustalnimu uning bilen sélişturghili bolmaydu, Ésil altun qacha-quchilar uning bilen héch almashturulmas. **18** U ünche-marjan, xrustalni ademning ésidin chiqirdi; Danaliqni élish qızıl yaqturları elishtin ewzeldür. **19** Éfiopiyediki sériq yaqt uningha yetmes, Sériq altumu uning bilen beslihelme! **20** Undaqta, danaliq nedin tépilidu? Yorutulushning makani nedidu? **21** Chünki u barlıq hayat igilirining közidin yoshrulaghan, Asmandiki uchar-kanatlardanı yoshrurun turidu. **22** Halaket we ölüüm peqeta: «Uning shöhritidin xewer alduq» deydu. **23** Uning mangħan yolini chüshinidighan, Turidighan yérini bilidighan peqeta bir Xudadur. **24** Chünki Uning közi yerning qerigiche yétidu, U asmanning astidiki barlıq nersilerni köridi. **25** U shamallarning kückini tarazığha salghanda, [Dunyaning] sulirini ölcħigende, **26** Yamgħurlargħa qanuniyet chüshürginide, Güldürmamining chaqmīqiga yolini békkitkinide, **27** U chaghda U danaliqu qarap uni bayan qilhan; Uni nemune qılıp belgiligen; Shundaq, U uning bash-ayiġħiha qarap chiqip, **28** İnsan'ga: «Mana, Rebdin qorquşu danaliqu; Yamanlıqtin yiraqlishish yorutulushtrur» — dégen».

29 Ayup bayanini dawamlashturup mundaq dédi: — **2** «Ah, ehwalim ilgiriki aylardikidek bolsidi, Tengri mendin xewer algham künlerdikidek bolsidi! **3** U chaghda Uning chirighi beshimha nur chachqan, Uning yoruqluqi bilen qarangghuluqtin ötip ketken bolattim! **4** Bu isħlar men qiran waqtimda, Yeni Tengri chédirimda manga sirdash [dost] bolghan waqitta bolghanidi! **5** Hemmige Qadir men bilen bille bolghan, Méning yash balılırim etrapimda bolghan; **6** Méning basqan qedemlerim sériq maygha chömiľgen; Yénimdiki tash men üčħun zeytin may deryasi bolup aqqan; **7** Sheher derwazisiga chiqqan waqtimda, Keng meydanda ornum teyyarlan'għanda, **8** Yashlar méni körüpla eyminip özliżi chetke alatti, Qérilar bolsa ornidin turatti, **9** Shahzadilermu geptin toxtap, Qoli bieb aghzini ētivalatli. **10** Aqsöngelkermu tinchilim, Tilini tangliyığha chapliwalatti. **11** Qulaq sözümnı anglisila, manga bext tileytti, Köz méni körsila manga yaxshi guwahlıq bérétti. **12** Chünki men manga himaye bol dep yelín'ghan ézilgħichilerni, Panahsiz qalghan yéitim-yéśirlarnimu qutquzup turattim. **13** Halak bolay dégen kishi manga bext tileytti; Men tul xotunning kōnglini shadlandurup naħħxa yangratquzzattim. **14** Men heqqaniyliqni ton qılıp kiyiwaldim, U méni öz gewdisi qildi. Adaletkim manga yépincha hem selle bolghan. **15** Men korħha köz bolattim, Tokurgha put bolattim. **16** Yoqsullarġha ata bolattim, Manga natonuš kishining dewasini mu tekshürüp chiqattim. **17** Men adalaetsizning hingaygħan chishlirini chéqip tashlayttim, Olijisini chishliridin élip kétettim. **18** Hem: «Méning künlirim qumdek köp bolup, Öz uwanda rahet ichide olímen» deyttim; **19** Hem: «Yiltizim sularġħiche tartilip baridu, Shebnem pütün kēchiche shéxingha chapliship yatidu; **20** Shöhritim herdaim mende yéngilinip turidu, Qolumdiki oqyayim herdaim yéngi bolup turidu» deyttim. **21** Ademler manga qulaq salatti, kütüp turatti; Nesiħetlirini angħay dep sükküt ichide turatti. **22** Men gep qilgħandin kényin ular qayta gep qilmaytti, Sözlirim ularning üstige shebnem bolup chüshetti. **23** Ular yamgħurlarni

kütkendek ménî kütetti, Kishiler [waqtida yaghqan] «kéyinki yanghur»ni qarshi alghandek sözlimini aghzini échip ichetti! **24** Ümidsizlen’ginide men ulargha qarap külümsireyttil, Yüzümdiki nurni ular yerge chüshurmeytti. **25** Men ulargha yolini tallap körtsitip béröttim, Ularning arisida kattiwash bolup olturattim, Qoshunliri arisida turghan padishahdek yashayttim, Biraq buning bilen matem tutidighanlarga teselli yetkügütchimu bolattim».

30 — «Biraq hazır bolsa, yashlar ménî mazaq qılıdu, Ularning dadilirini hetta padamni baqidighan itlar bilen bille ishleshke yol qoyushnimu yaman köröttim. **2** Ularning maghduri ketkendin kéyin, Qoldiki kuchi manga néme payda yetküzelisun? **3** Yoqsuzluq hem achqliqtin yiglep ketken, Ular uzundin buyan chölderep ketken desht-bayawanda quruq yerni ghajaydu. **4** Ular emen-shiwaqni chatqallar arisidin yulidu, Shumbyining yiltizlirinimu térip özlfirige nan qıldı. **5** Ular el-yurtlardin heydwétılgen bolidu, Kishiler ularni körüpla oghrini körgendeñ warqırap tillaydu. **6** Shuning bilen ular súrlük jilghilarqa qonup, Tashlar arisida, gharlar ichide yashashqa mejbür bolidu. **7** Chatqalliq arisida ular hangrap kétidü, Tikenler astida ular diigdiyip olturishidu; **8** Nadanlarning, nam-abruyiszıllarning balılıri, Ular zémindin sürtqay heydwétılgen. **9** Men hazır bolsam bularning hejwiy naxshisi, Hetta söz-chöchikining destiki bolup qaldım! **10** Ular mendin nepretlinip, Mendin yiraq turup, Yüzümge tükrüshtinmu yanmaydu. **11** Chünki [Xuda] ménîng hayat rishtimni üzüp, ménî jaqatha chömdürgen, Shuning bilen shu ademler aldimda tizgınlirini élivetken. **12** Ong ýénimda bir top chüpprende yashlar ornidin turup, Ular putumni turghan yéridin ittirwetmekchi, Ular sépilimha hujum pelempelirin kötürüp turidu; **13** Ular yolumni buzwétidu, Ularning héch yölençhüki bolmissimu, Halakitimini ilgiri sürmekte. **14** Ular sépilning keng böstik jayidin bösiüp kirgendek kirishidu; Weyranilikmidin paydilinip chong tashlardek domilap kirishidu. **15** Wehimiler burulup ménî öz nishani qilghan; Shuning bilen hörmítim shamal ötüp yoq bolhandek heydwétildi, Awatchiliqimmu bulut ötüp ketkendek ötüp ketti. **16** Hazır bolsa jénim qachidin töküüp ketkendek; Azablıq künler ménî tutuwaldi. **17** Kéchiler bolsa, manga söngelkirimicäge sanjimaqta; Aghriqlirim ménî chishlep dem almaydu. **18** [Aghriqlar] zor kuchi bilen manga kiyim-kéchikimdeñ boldi; Ular könglikimming yaqisidek manga chaplishwalidi. **19** Xuda ménî saziqqa tashliwetken, Men topa-changgha we külge oxhash bolup qaldım. **20** Men Sanga nale-peryad kötürmektimen, Biraq Sen manga jawab bermeysen; Men ornumdin tursam, Sen pegetla manga qarapla qoyisen. **21** Sen özgirip manga bir zalim boldung; Qolungning kuchi bilen manga zerbe qiliwatisen; **22** Sen ménî kötürüp Shamalgha mindürgensen; Boran-chapqunda teelluqatimni yoq qiliwetkensen. **23** Chünki Sen ménî axirida ölümge, Yeni barlıq hayat igilirining «yighthilish öyi»ge keltürüwatisen. **24** U halak qilghan waqtida kishiler nale-peryad kötürsim, U qolimi uzatqanda, duaning derweqe héchqandaq netijisi yoq; **25** Men künliri tes kishi üchün yighthap [dua qilghan] emesmu? Namratlar üchiün jénim azablannımidu? **26** Men özün yaxshiliq kütüp yürginim bilen, yamanlıq kélép qaldı; Nur kütkinim bilen, qarangghuluq keldi. **27** Ichim qazandek qaynap, aramliq tapmaywatidu; Azablıq künler manga yüzlendi. **28** Men quyash nurini körmeyeñ qaridap yürmektimen; Xalayıq arisida men ornumdin turup, nale-peryad kötürimen. **29** Men chibörilerge qéridash bolup qaldım, Huwqushlarning hemrahi boldum. **30** Térem qariyip mendin ajrap kétiatidu, Söngelkirim qiziqtin

köyüp kétiatidu. **31** Chiltarimdin matem mersiyesi chiqidu, Néymimng awazi haza tutquchilarning yighisiga aylinip qaldı».

31 «Men közüm bilen ehdileşken; Shuning üchün men qandaqmu qızlарha hewes qılıp köz tashlap yürey? **2** Undaq qilsam üstümdiki Tengridin alidighan nésiwem néme bolar? Hemmige qadirdin alidighan mirasim néme bolar? **3** Bu gunahning netijisi heqqaniyiszıllarga bala-qaza emesmu? Qebilik qılghanlarga kulpet emesmu? **4** U ménîng yollarırimni körüp turridu emesmu? Herbir qedemlirimmi sanap turidu emesmu? **5** Eger saxtiliqqa hemrah bolup mangghan bolsam’dı! Eger putum aldamchılıq bilen bille bolushqa aldirghan bolsa, **6** (Men adilliq mızanıgha qoyulghan bolsam’dı!) Undaqta Tengri eyibiszlikimdin xewer alalaytil! **7** Eger qedimim yoldin chiqqan bolsa, könglüm közüimge egisip mangghan bolsa, Eger qolumha herqandaq dagh chaplashqan bolsa, **8** Undaqta men térigħanni bashqa birsi yésus! Bixlirim yulunup tashliwétisun! **9** Eger qelbim melum bir ayaldin azdurulghan bolsa, Shu niyyete qoshnamming išikh alidda paylap turghan bolsam, **10** Öz ayalim bashqıllarning tügminini tartidighan kün’ge qalsun, Bashqıllar uni ayaq asti qilsun. **11** Chünki bu esheddiy nomusluq gunahtur; U soraqchilar teripidin jazalinishi kérektur. **12** [Bu gunah] bolsa ademim halak qilghuchi ottur; U ménîng barlıq tapqanlırimni yulup alghan bolattı. **13** Eger qulunning yaki dédikimming manga qarita erzi bolghan bolsa, Ularning dewasını közümge ilmighan bolsam, **14** Undaqta Tengri ménî soraqqa tartışqa ornidin turghanda qandaq qilimén? Eger U mendin soal-soraq alimen dep kelse, Men Uningħha qandaq jawab bérinen? **15** Ménî baliyatquda apiride qilghuchi ularnimu apiride qilghan emesmu. Men bilen u ikkimizni anilirimizning baliyatqusida törelđürgüči bir emesmu? **16** Eger miskinlerni öz arzu-ümidiridin tosqan bolsam, Eger tul xotunning köz nurini qarangghulashturghan bolsam, **17** Yaki özümning bir chishlem nénimmi yalghuz yégen bolsam, Uni yétim-yésis bilen bille yégenim bolsam **18** (Emeliyette yash waqtimden tartip oghli ata bilen bille bolghandek umu men bilen bille turghanidi, Apamning qorsiqidin chiqqandan tartaipla tul xotunning yölençhüki bolup keldim), **19** Eger kiyimkéchek kemlikidin halak bolay dégen birige, Yaki chapansız bir yoqsulgha qarap olturghan bolsam, **20** Eger uning belliri [kiyimsiz qélip] manga bext tilimigen bolsa, Eger u qozlirimning yungiда issinmighan bolsa, **21** Eger sheher derwazisi alidda «[Höküm chiqqarhanar arisida] ménîng yölençhüküm bar» dep, Yétim-yésirlarha ziyankeshlik qilishqa qol kötürgen bolsam, **22** Undaqta mürem taghiqidin ajrilip chüshsun! Bilikim ügisidin sunup ketsun! **23** Chünki Tengri chüshürgen balayı’apet işħallarni qet’iy qilalmaytim. **24** Eger altun’gha ishinip uni öz tayanchim qilghan bolsam, Yaki sap altun’gha: «Yölençhükümseñ!» dégen bolsam, **25** Eger bayliqlirim zor bolghanlıqidin, Yaki qolum alghan gheniyettin shadlinip ketken bolsam, **26** Eger men quyashning julasını chachqanlıqını körüp, Yaki ayning aydingda mangghanlıqını körüp, **27** Könglüm astirtin azdurulghan bolsa, Shundaqla [bularha choqunup] aghzim qolumni sóygen bolsa, **28** Bumu soraqchi alidda gunah dep hésablinatti, Chünki shundaq qilghan bolsam men yuqırıda turghuchi Tengrige wapasızlıq qilghan bolattim. **29** Eger manga nepretlen’gen kishining halakitige qarighinimda shadlinip ketken bolsam, Béshigha kulpet chüshkenlikidin xushal bolghan bolsam — **30** (Emeliyette u tügeshusn dep qarqhap, uning ölümmini tilep aghzimni gunah ötküzüşke yol qoymaghanmen) **31** Eger chédirimdikiler men toghruluq: «Xojayinimizning dastixinidin yep toyunnıghan qéni

kim bar?» démigen bolsa, **32** (Musapirlardin kochida qalghini ezeldin yoqtur; Chünki ishikimni herdaim yolu chilargha échip kelgemen) **33** Eger Adem'atimizdek itaetsizliklirimi yapqan, Qebihlikimni könglümge yosurghan bolsam, **34** Hemde shuning üchün pütükül xalayıq aldida uning ashkarilinishidin qorqup yürgen bolsam, Jemiyetning kemsitishiri manga wehime qilghan bolsa, Shuning bilen men talagha chiqmay yürgen bolsam, ... **35** — Ah, manga qulaq salghuchi birsi bolsidi! Mana, imzayimni qoyup bérey; Hemmige Qadir manga jawab bersun! Reqibim méning üstümdin erz yazsun! **36** Shu erzni zimmenege artattim emesmu? Choqum tajlardek beshimgha kiyiwaltattim. **37** Men Uningha qedemlirimning pütün sanini hésablap béröttim; Shahzadidek men Uning aldigha barattim. **38** Eger öz étizlirim manga qarshi guwah bolup chuqan kötürse, Uning chünekli bilen birge yighlashsa, **39** Chünki chiqarghan méwisiñi heq tölimey yégen bolsam, Höddigerlerni halsizlandurup nepisini toxtatqan bolsam, **40** Undaqta bughdayning ornida shumbuya össun! Arpining ornida mestek össun. Mana shuning bilen [men] Ayupning sözlari tamam wessalam!»

32 Shuning bilen bu üch kishi Ayupqa jawab bérishintin toxtdi; chünki ular Ayupning qarishida özini heqqanıñ dep tonuydighanlıqını bildi. **2** Andin Buziliq Ramning ailisidin bolghan Baraxelning oghli Élixu isimlik yigitning ghezipi qozghaldi; uning ghezipi Ayupqa qarita qozghaldi, chünki u Xudani emes, belki özini toghra hésablighanidi; **3** Uning ghezipi Ayupning üch dostlirighimu qaritildi, chünki ular Ayupqa reddiye bergüdek söz tapalmay turup, yenila uni gunahkar dep békítkenidi. **4** Biraq Élixu bolsa Ayupqa jawab bérishni kütkenidi, chünki bu töteylenning körgen künliñ özidin köp idi; **5** Élixu bu üch dostning aghzandaq jawabiyo yoqluqını körgendin keyin, uning ghezipi qozghaldi. **6** Shuning bilen Buziliq Baraxelning oghli Élixu éghiz échip jawaben mundaq dédi: — «Men bolsam yash, siler bolsanglar yashan'ghansiler; Shundaq bolghachqa men tartinip, bilgenlirimni silerge ayan qilishtin qorqup keldim. **7** Men: «Yéshi chong bolghanlar [awwal] sözlishi kérek; Yillar kópeyse, ademege danaliquń öigkeitid», dep qarayttim; **8** Biraq herbir insanda roł bar; Hemmige Qadirning nepisi uni eqil-idraklıq qılıp yorutidu. **9** Lékin chonglarning dana bolushi natayin; Qérilarning toghra hökütm chiqaralishimu natayin. **10** Shunga men: «Manga qulaq sélinglar» deymen, Menmu öz bilginimni bayan eyley. **11** Mana, siler toghra sözlerni izdep yúrgininglarda, Men sözliringlarnı kütkenmen; Silerning munazirenglargaq qulaq salattim; **12** Shundaq, silerge chin könglümdeñ qulaq saldim; Biraq silerdin héchqaysinglar Ayupqa reddiye bermidinlar, Héchqaysinglar uning sözlirige jawab bérelmidinglarki, **13** Siler: «Heqiqeten danalıqaptuq!» déyelmesiler; Insan emes, belki Tengri uningha reddiye qılıdu. **14** Uning jengge tizilghan hujum sözliri manga qaritilghan emes; Hem men bolsam silerning geplirinqlar boyiche uningha jawab bermeymen **15** (Bu ücheylen heyranunes bolup, qayta jawab bérishmid); Hemme sóz ularlidan uchup ketti. **16** Men kütüp turattim, chünki ular gep qilmidi, belki jimjöt öre turup qayta jawab bermidi); **17** Emdi özümning novitàde men jawab bérey, Menmu bilginimni körsitip bérey. **18** Chünki deyidghan sözlirim liq toldi; Ichimdiki Roh manga türkte boldi; **19** Mana, qorsiqim échilmighan sharab tulumığha oxshaydu; Yéngi sharab tulumlıri partlap kétidighandek partlaydighan boldi. **20** Shunga men sóz qılıp ichimni boshitay; Men lewlimrimni échip jawab bérey. **21** Men héchkiinge yüz-xatire qilmaymen; We yaki héch ademege xushamet qilmaymen. **22** Men xushamet qilishini ögenmigenmen; undaq bolidighan bolsa, Yaratquchum choqum tézla méni élip kétidu.

33 «Endilikte, i Ayup, bayanlırimha qulaq salghaysen, Sözlirimning hemmisini anglap chiqqaysen. **2** Mana hazir lewlimrimni achtim, Aghzimda tilim gep qılıdu. **3** Sözlirim könglümdeñ durus bolidu, Lewlirim sap bolghan telimni bayan qılıdu. **4** Tengrining Rohi méni yaratqan; Hemmige Qadirning nepisi méni janlanduridu. **5** Jawabing bolsa, manga reddiye bergen; Sözliringni aldingha sepke qoyup jengge teyyar turghin! **6** Mana, Tengri aldida men sanga oxshash bendimen; Menmu laydin shekillendürülüp yasalghanmen. **7** Berheq, men sanga héch wehime salmaqchi emesmen, We yaki men salghan yük sanga bésim bolmaydu. **8** Sen derweqe quliqimgha gep qildingga, Öz awazing bilen: — **9** «Men héch itaetsiz bolmay pak bolimen; Men sap, mende héch gunah yoq... **10** Mana, Xuda mendin seweb tétip hujum qılıdu, U méni Öz düshmini dep qaraydu; **11** U putlirimni kischenlerge salidu, Hemme yollırımlı közitip yürüdü, — dégenlikningi anglidim. **12** Mana, men sanga jawab béreyki, Bu ishtaq géping toghra emes; Chünki Tengri insandin ulughdur. **13** Sen némishqa uning bilen dewaliship: — U Özi qilghan ishliri togruluq héch chüshenche bermeydu» dep yürisen? **14** Chünki Tengri heqiqeten dep qılıdu; Bir qétim, ikki qétim, Lékin insan buni sezmeysi; **15** Chüsh körgende, kéchidiki ghayibane alamette, — (Qattiq uyqu insanlarrı basqanda, Yaki orun-körpiliride ügdek basqanda) — **16** — Shu chaghlarда U insanlarning quliqini achidu, U ularغا bergen nesihetni [ularning yürikige] möhürləydy. **17** Uning meqsiti ademlerni [yaman] yolidin yandurushtur, Insanni tekebburluqtin saqlashtur; **18** Buning bilen [Xuda] ademning jénini köz yetmes hangdin yandurup, saqlaydu, uning hayatini qılıqlenishtin qogħdaydu. **19** Yaki bolmisa, u orun tutup ýetip qalghinida aghriq bilen, Söngeklirini öz-ara soqushturup biaram qilish bilen, Terbiye qilinidu. **20** Shuning bilen pütün wujudi taamdin nepretlinidu, Uning jénii herxil nazunémenterden qachidu. **21** Uning éti közdin yoqılıp kétidu, Eslide körümneydighan söngekliri börtüp chiqidu. **22** Buning bilen jénii köz yetmes hangħha yéqin kélidu, Hayati halak qilghuchi perishtilerge yéqinlishidu; **23** Biraq, eger uning bilen bir terete turidighan kéisliştürgüchi bir perishte bolsa, Yeni mingining ichide birsi bolsa, — Insan balisigha toghra yolni körkitip bérividighan kéisliştürgüchi bolsa, **24** Undaqta [Xuda] uningha shepqet körsitip: «Uni hangdin chüshüp kétishtin qutquzup qoyghin, Chünki Men njat-qutulushqa kapalet aldim» — deydu. **25** Buning bilen uning etliri balılıq waqtidikidin yumran bolidu; U yashlıqığha qaytidu. **26** U Tengrige dua qılıdu, U shepqet qılıp uni qobul qılıdu, U xushal-xuram tentene qilip Uning didarini köridi, Hemde [Xuda] uning heqqanıylığını özige qayturdı. **27** U ademler alıldı kütty étip: — «Men gunah qıldım, Togħra yolni burmilighanmen, Biraq tégishlik jaza manga bérilmidi! **28** U rohimni hangħha chüshüshtin qutquzid, Jénim nurni huzurlinip köridi» — deydu. **29** Mana, bu emellerning hemmisini Tengri ademni dep, ikki hetta üch mertem ayan qılıdu, **30** Meqsiti uning jénini hangdin yandurup qutquzushtur, Uni hayatlıq nuri bilen yorutush üchündür. **31** I Ayup, manga qulaq salghaysen; Üninqni chiqarma, men yene sóz qilay. **32** Eger sözliring bolsa, manga jawab qiliwerġin; Sözligin! Chünki imkaniyet bolsila méning séni aqlighum bar. **33** Bolmisa, méningkini anglap oltur; Süküt qilgħin, men sanga danaliquń öigkeitip qoyay».

34 Élixu yene jawaben mundaq dédi: — **2** «I danishmenler, sözlirimmi anglanglar, I tejribe-sawaqliq ademler, manga qulaq sélinglar. **3** Éghiz taam tétip baqqandek, Qulaq sözning temini sinap baqidu. **4** Özümüz üchħün némining toghra bolidighanlıqını bayqap tallayli; Arimizda némining yaxshi

bolidighanlıqını bileyli! 5 Çünkü Ayup: «Men heqqaniydurmen», We: «Tengri méninq heqqimni bulap ketken» — deydu. 6 Yene u: «Heqqimge ziyan yetküzidighan, yalghan gepni qılıshım toghrimu? Héch asiyliqin bolmighini bilen, manga sanjilghan oq zexmige dawa yoq» — deydu, 7 Qéni, Ayupqa oxshaydighan kim bar?! Uningha nisbeten bashqırları haqqaretesh şı ichkendek addiy ishtur. 8 U qebihlik qilghuchilarqha hemrah bolup yürüdü, U reziller bilen bille mangidu. 9 Çünkü u: «Adem Xudadin söyüne, Bu uningha héchqandaq paydisi yoq» dédi. 10 Shunga, i danishmenler, manga qulaq sélinglar; Rezillik Tengridin yırqaqtı tursun! Yamanlıq Hemmige Qadirdın néri bolsun! 11 Çünkü U ademning qılghanlırını özige qayturıldı, Her bir ademge öz yoli boyiche téigkeitlik nésive tapquzidu. 12 Derheqiqet, Tengri héch eskilik qilmaydu, Hemmige Qadir hökümmi hergiz burmiliyadu. 13 Kim Uningha yer-zémimni amanet qılghan? Kim Uni pütkül jahanni bashqurushqa teyinildi? 14 U peqet könglide shu niyetni qılsıla, Özining Rohini hem nepisini Özige qayturuwalsıla, 15 Shuan barlıq et igiliri birge nepestin qalidu, Ademler topa-changgha qaytidu. 16 Sen danishmen bolsang, buni angla! Sözlirimning sadasığha qulaq sal! 17 Adaletke öch bolghuchi höküm sürelemedu? Sen «Hemmidin Adıl Bolghuchionı gunahkar békitemsen!» 18 U bolsa padishahı: «Yarimas», Mötiverlerni: «Reziller» dégúchidur. 19 U ne emirlerge héch yüz-xatire qilmaydu, Ne baylarnı kembeghellerindınu yuqiri körmeydu; Çünkü ularning hemmisini U Öz qoli bilen yaratqandur. 20 Közni yumup achquche ular ötip kétidu, Tün yérímida xelqlermu tewrinip dunyadin kétidu; Ademning qolısız ulughlar élip kétildi. 21 Çünkü Uning nezeri ademning yollarının üstide turidu; U insanning bar qedemlerini körüp yürüdü. 22 Shunga qebihlik qilghuchilarqha yoshurun'ghudek héch qarangghuluq yoqtur, Hetta ölümning sayisidimu ular yoshurunalmaydu. 23 Çünkü Tengri ademlerni alдigha höküm qılıshqa keltürish üchün, ularni uzun'ghiche közitip yürüshining hajiti yoqtur. 24 U küchlüklerni tekshürüp olturnayla pare-pare qiliwétidu, Hem bashqırları ularning ornigha qoyidu; 25 Çünkü ularning qılghanlıri uningha éniq turidu; U ularni kéchide öriwétidu, shuning ular yanjılıdu. 26 U yamanınları xalayıq alıldı kachatlıqhandek ularını urudu, 27 Çünkü ular uningha egishişhtin bash tartqan, Uning yollarından héchbirini héch etiwarlimışhan. 28 Ular shundaq qılıp miskinlerning nale-peryadını Uning alдigha kirgüzidu, Shuning bilen U ézilgúchilerning yalwurushını anglaydu. 29 U sükkütte tursa, kim aghrinip qaşqısun. Meyli eldin, meyli shexstın bolsun, Eger U [sheşpitini körsətmey] yüzini yosshuruwalsa, kim Uni körelisun? 30 Uning meqsiti iplaslar hökümrənlıq qılımsın, Ular el-ehlini damığa chüshürmisiş dégenliktr. 31 Çünkü buning bilen uların birsi Tengri: «Men tekebburluq qılghanımen; Men toghrını yene burmiliyamen; 32 Özüm bilmigimní manga öğitip qoyghaysen; Men yamanlıq qılghanı bolsam, men qayta qilmaymen» — dése, 33 Sen Uning békítkinini ret qılghanlıqıng üchün, U peqet séning pikring boyichila insanning qılghanlırını Özige qayturusı hérékemu. Men emes, sen qarar qılıshing kérektur; Emidi bilgenlirinğı bayan qılsangchu! 34 Eqli bar ademler bolsa, Gépimni anglıhan dana kishi bolsa: — 35 «Ayup sawatsızdek qep qıldı; Uning sözliride eqil-parasettin eser yoq» — deydu. 36 Ayup rezil ademlerdek jawab bergenlikidin, Axırghıche sinalsun! 37 Çünkü u öz gunahining üstige yene asiyliqni qoshidu; U arımızda [ahanet bilen] chawak chélip, Tengrike qarşı sozlerni köpeymekte».

35 Élixu yenila jawab béríp mundaq dédi: — 2 «Sen mushu gépingni, yeni «Heqqaniyliqim Tengriningkidin üstündür»

déginin ni toghra dep qaramsen? 3 Shundaq bolghanlıqı üçün sen: «Heqqaniyliqning manga néme paydisi bolsun! Gunah qilmighinimning gunah qilghini mingha qarighthanda artuqchılıqi nede?» dep soriding. 4 Özüm sözler bilen sanga [jawab béréy], Sanga hem sen bilen bille bolghan ülpetyliringe jawab béréy; 5 Asmanlарgha qarap baqqıı; Pelekkti bulutlарgha sepsalghıı; Ular sendin yuqırırdı. 6 Eger gunah qilghan bolsang, undaqta Tengrige qaysı ziyan keshlikni qılalaytting? Jinayetliring köpeysimu, undaqta uningha qandaq ziyanlarnı salalar iding? 7 Sen heqqaniy bolghan teqdirdimu, Uningha néme béréleytting? U séning qolungdin nérimi alar-he? 8 Séning eskiliklirin peqet sendek bi insan'ghıla, Heqqaniyliqing bolsa peqet insan balılırighıla tesir qılıridu, xalas. 9 Ademler zulum köpiyip ketkenlikidin yalwuridu; Küchlüklerning bésimi tüpeylidin ular nale-peryad kötürüdu. 10 Biraq héchkim: «Kéchilerde ularnalıgha naşxa ata qılghuchi yaratquchum Tengrini nedin izdishiñ kérék?» démyedu. 11 Uning bizge ögitidighini yezémindiki haywanlارgha ögitidighinidin köp, Hem asmandıki uchar-qanatlارgha ögitidighinidin artuq emesmu? 12 Ular nale-peryad kötürüdu, biraq rezil ademlerning hakawurluqining tesiri tüpeylidin, Uni Xuda ijabet qilmaydu. 13 Berheq, Tengri quruq duagha qulaq salmigrapha yerde, Hemmige Qadir mushulargha ehmiyet bermiginen yerde, 14 Sen: «Men Uni körelmeymen» déseng, [U qandaq qulaq salsun?] Dewayng téxi Uning alıda tirdi, Shunga Uni kütüp turghıı. 15 Biraq U hazır [towa qılısh pursuti béríp], Öz ghezipini téxi tökmigen ewhalda, Ayup özining tekebburluqını bilmemidighandu? 16 Çünkü Ayup quruq qep üchün aghzıni achqan, U tuturuqsız sözlerni köpeyten.

36 Élixu sözini dawamlashturup mundaq dédi: — 2 «Méni birdem sözligili qoysang, Men yene Tengrige wakaliten qılıdighan sözümüng barlıqını sanga ayan qilimen. 3 Bilimni yiraqlardın elip keltürimen, Ademlerni Yaratquchimni heqqaniy dep hésablaydighan qilimen. 4 Méning gépim heqiqeten yalghan emestur; Bilimi mukemmel birsi sen bilen bille bolidu. 5 Mana, Tengri dégen ulughdr, Biraq U héchkimni kemsitmeydu; Uning chüshinishi chongqurdur, meqsitele ching turidu. 6 U yamanınları hayat saqlımaydu; Biraq ézilgenler üchün adalet yürüzidu. 7 U heqqaniyılardın közini elip ketmeydu, Belki ularını menggüge padishahlar bilen textte olтурghuzidu, Shundaq qılıp ularning mertiwi üstün bolidu. 8 We eger ular kishenlen'gen bolsa, Japanning asaritige tutulghan bolsa, 9 Undaqta U uları qılghanlırını, ularning itaetsizliklerini, Yeni ularning körenglep ketkenlikini özlirige körsetken bolidu. 10 Shuning bilen U qulaqlarını terbiyige échip qoyidu, Ularnı yamanlıqtnı qaytishqa buyruyu. 11 Ular qulaq sélip Uningha boysunsıla Ular [qalghan] künlirini awatchılıqta, Yillirini xushluqta ötküzidu. 12 Biraq ular qulaq salmisa, qılıchlinip dunyadin kétidu, Bilimsiz halda nepestin toxtap qalidu. 13 Biraq könglige ipaslıqni pükkenler yemila adawet saqlaydu; U uları qılghanlıqıng uların yenila tilawet qilmaydu. 14 Ular yash turupla jan üzidü, ularning hayatı bechchiwalar arısida tügeydu. 15 Biraq U azab tartquchilarını azablardın bolghan terbiye arqılıq qutquzidu, U ular xar bolghan waqtida ularning qılıqını achidu. 16 U shundaq qılıp sénimu azarning aghzıdin qıstangchılıqı yoq keng bir yerge jelp qılghan bolatti; Undaqta dastixining maygha toldurulghan bolatti. 17 Biraq sen hazır yamanlارgha qaritilghan téigkeitlik jazzalıgha toldurulghansen; Shunga [Xudanıng] hökümmi hem adalitı séni tutuwaldi. 18 Ghezipingning qaynap kétishining séni mazaqqıa bashlap qoyushıdın hushyar bol; Undaqta hetta zor kapaletmu séni qutquzalmaydu. 19 Yaki bayliqliring, Yaki küchüngning zor tirishihliri, Özungni azab-oqubettin néri qılalamdu? 20 Kéchige

ümid baghlima, Chünki u chaghda xelq öz ornidin yoqilip kétidu. **21** Hushyar bol, eskilikke burulup ketme; Chünki sen [qeblilikni] derdke [sewr bolushning] ornida tallighansen. **22** Mana, Tengri kuchi-qudrutü tüpeylidin üstündür; Uningdek ögetküchi barmu? **23** Kim Uninggha mangidighan yolni bekítip bergenidi? We yaki Uninggha: «Yaman qilding?» déyishke pétilaydu? **24** Insanlar tebrikleydighan Xudanig emellirini ulughlashni untuma! **25** Hemme adem ularni körgendur; Insan baliliri yiraqtin ulargha qarap turidu». **26** « — Berheq, Tengri ulughdur, biz Uni chüshinelmeymiz, Uning yillirining sanini tekshürüp eniqligili bolmaydu. **27** Chünki U suni tamchilardin shümürtüp chiqirdu; Ular pargha aylinip andin yanqghur bolup yaghidu. **28** Shundaq qilip asmanlar [yamghurlarni] quyup béríp, Insan baliliri üstige molchiligi yaghduridu. **29** Biraq kim bulutlarning toqulushini, Uning [samawı] chédirining gümbürgümbür qildighanlıqını chüshinelisun? **30** Mana, U chaqmıqi bilen etrapini yoruq qılıdu, Hetta déngiz tekfinimü yoruq qılıdu. **31** U bular arqliq xelqler üstidin höküm chiqiridu; Hem ular [arqlıqmu] mol ashliq bérídu. **32** U qollırını chaqmaq bilen tolduridu, Uninggha uridighan nishanni buyruyu. **33** [Xudanig] güldürmamisi uning kéléidighanlıqını élan qılıdu; Hetta kalılarmu sézip, uni élan qılıdu.

37 Shundaq, yürikimmu buni anglap tewrinip kététiyatidu, Yürikim qépidin chiqip kétey, dédi. **2** Mana anglighinal Uning hörkirigen awazini, Uning aghzidin chiqiwatqan güldürmama awazini angla! **3** U awazini asman astidiki pütkül yerge, Chaqmıqini yerning qerigiche yetküzidu. **4** Chaqmaqtin kényin bir awaz hörkireydu; Öz heywitining awazi bilen u güldürleydu, Awazi anglinishi bilenla héch ayanmay chaqmaqlarını qoyuwétidu. **5** Tengri awazi bilen karamet güldürleydu, Biz chüshinelmeydighan surghun qalts ishlarnı qılıdu. **6** Chünki u qargha: «Yerge yagh!», Hem hól-yéghin'għa: «Küchlük yanghur bol!» deydu. **7** U barlıq insanni özining yaratqanlıqını bilsun dep, Hemme ademning qolini bular bilen tosus qoyidu; **8** Yawayi haywanlar öz uwisigha kirip kétidu, Öz qonalghusida turghuzulidu. **9** Boranchapqun kohiqaptin kélédu, Hem soghuq-zimistan taratquchi shamallardin kélédu. **10** Tengrining nepisi bilen muz hasil bolidu; Bipayan sular qétip qalidu. **11** U yene qoyuq bulutlarga mol nemlik yükleydu, U chaqmaq kötürigidighan bulutni keng yéyp qoyidu. **12** Ular pütkül yer-zémín yüzide U buyrughan ishni jra qılısh üchün, Uning yolyoruuqli bilen heryaqqa burulidu. **13** Yaki terbiye tayıqi bolushi üchün, Yaki Öz dunyasi üchün, Yaki Öz rehimdillikini körstish üchün U [bulutlirini] keltüridü. **14** I Ayup, buni anglap qoy, Tengrining karamet emellirini tonup yétip shük tur. **15** Tengrining bulutlarnı qandaq septe turghuzghanlıqını bilemsen? Uning bulutining chaqmıqını qandaq chaqturidighanlıqını bilemsen? **16** Bulutlarning qandaq qilip boshluqtı muelleq turidighanlıqını, Bilimi mukemmel Bolghuchining karametlirini bilemsen? **17** Hey, Uning qandaq qilip yer-zéminni jenubdiki shamal bilen tinchlandurup, Séni kiyim-kéchikkingning ottek issitqinini bilemsen? **18** Sen Uninggha hemrah bolup asmanni xuddi quyup chiqarghan eynektek, Mustehkem qilip yayghanmiding?! **19** Uninggha néminî déyishimiz kéréklükini bizge ögitip qoyghin! Qarangħuluqımız tüpeylidin biz dewayimizni jayida sepkę qoyalnaymiz. **20** Uninggha «Ménинг Sanga géimp bar» déyish yaxshimu? Undaq déguchi adem yutulmay qalmarydu! **21** Endi shamallar kélip bulutlarnı tarqitiwetidu, Biraq bulutlar arisidiki quyash nurigha ademler biwasite qarap turalmaydu. Quyashning altun renggi shimal tereptinmu peyda bolidu; Tengrining

huzurida dehshetlik heywet bardur. Hemmige Qadırıni bolsa, biz Uni mölcherliyelmeymiz; Qudriti qaltistur, Uning adalit ulugh, heqqaniyiliqi chongqur, Shunga U ademlerge zulum qilmaydu. **24** Shunga ademler Uningdin qorqidu; Könglide özini dana chaghlaydighanlارغا U héch étibar qilmaydu».

38 Andin Perwerdigar qara quyun ichidin Ayupqa jawab béríp mundaq dédi: — **2** «Nesihetni futuruqsız sözler bilen xireleshtürgen zadi kim? **3** Erkektek béligni ching bagħla; Shunda Men sendin soray, Andin sen Ménii xewerdar qill! **4** Men yer-zémimin apiride qilghinimda, sen zadi nede iding? Bularni chüshen'gen bolsang, bayan qiliwer. **5** Kim yer-zémimining ölcimini békkiten? — Sen buni bilmensen? Kim uning üstige tanu tartip ölcitizen? **6** Tang seherdiki yultuzlar bille küy éytishqan waqtida, Xudanig oghulları xushalliqtin tentene qilishqan waqtida, Yer-zémimining ulliri nege paturulghan? Kim uning burjek téshini salghan? **8** Balyatqudin chiqqandek, déngiz süyi böşüp chiqqanda, Kim uni derwazilar ichige bend qilghan? **9** Men bulutni déngizning kiyimi qilghanda, We qap-qarangħuhi uning zakisi qilghanda, **10** Men uning üchün pasil kesken waqitta, Uni cheklep baldaqlarni hem derwazilarni salghanha, **11** Yeni uningħha: «Mushu yergiche barisen, pasidin ötme, Séning tekebbur dolqunliring mushu yerde toxitisun» dégide, sen nede iding? **12** Sen tughulghandin béri seherni «Chiq» dep buyrup baqqanmusen? Sen tang seherge özı chiqidighan jayini körsetkenmusen? **13** Sen shundaq qilip seherge yer yüzining qerinimu yorutquzup höküm stürgüzüp, Shundaqla rezillerni titritip yer-zémindin qogħlatquzghanmusen? **14** Shuning bilen yer-zémín séghiz layħa bésilghan mōhür izliridek özgertili; Kiygen kiyimdek hemme éniq boldi; **15** Hem shuning bilen rezillerning «nur»i ulardin élip kétildi; Kötürülgen bilekler sundurulidu. **16** Déngizdiki bulaqlargħa seper qilip yetkenmusen? Okyanlarning qeride mēngip baqqanmusen? **17** Ölümning derwazilari sanga askharilan'ghamu? Ölüm sayısining derwazilirini körgenmusen? **18** Eqling yer-zémimining chongluqığha yetkenmu? Hemmisini bilgen bolsang éniq bayan qill! **19** Nur turushluq jayħa baridighan yol nede? Qarangħħuluqning bolsa, esliy orni nede? **20** Sen [buni bilip] ularni öz chégrasiga apiralamsen? Ularning öyige mangidighan yolları bilip yételemsen? **21** Hee, rast, sen bilisen, chünki sen ularning chaghliridin ilgħi tughulghansen, Künliringning sani derheqiet köptin köptur! **22** Qar qachilan'ghan xezinilerge kirip körđüngmu. Möldür ambirilimmi körüp baqtinqmu? **23** Bularni azab-oqubetlik zaman'ha qaldurdum, Jeng we urush künji üchün teyyarlap qoydum. **24** Chaqmaq dégen qandaq yol bilen yériliðu? Sherq shamili yer yüzide qandaq yol bilen tarqitilidu? **25** Yamghur kelkünining chüshidighan qanilini chéip teyyarlıghan kimdu? Güldürmamining chaqmıqı üchün yol teyyarlıghan kimdu? **26** Shundaq qilip yanghur héch adem yoq bolghan yer yüzige, Héch ademzatsiz desht-bayawan'gha yagħdurulmamdu? **27** Shuning bilen chölleshken, qurghaq tupaqlar qandurulidu, Ot-chöp bix urup köklep chiqmamdu? **28** Yamghurning atisi barmu? Shebnemmi kim tughħandu? **29** Muz bolsa kimning baliyatqusidin chiqidu? Asmandiki aq qirawni bolsa kim dunyaghha keltürüdi? **30** Shu chaghħda su qétip tasħtek bolidu, Chongqur déngizlarning yüzi qétip tutashturulidu. **31** «Qelb yultuzlar topi»ning bagħlimini bagħħliyalmasen? Orionning rishtilirini boshitalmasen? **32** «On ikki Zodiak yultuz türkumliri»ni öz peslide élip chiqiralamSEN? «Chong Ħyiq türkumi»ni Küchlükli bilen yéteklielemSEN? **33** Asmanning qanuniyetlirini bilip yetkenmusen? Asmanning yer üstige süridighan hökümlerini sen belgilep qoyghanmu?

34 Sen awazingni kötüüp bulutlаргычы yetküziп, Yamghur yaghdurup özüngi qıyan-tashqınlarǵha basturalımsen? **35** Sen chaqmaqlarnı buyrup öz yolığa mangduralamsen? Uning bilen ular: «Mana biz!» dep sanga jawab bérémedu? **36** Ademning ich-baghrıgha danalıq bégħishlap kırğızgen kimdu? Eqilge chüshinish qabılıyitini bergen kimdu? **37** Bulutlarnı danalıq bilen sanighan kim? Asmanlardıki su tulumlını tökidighan kim? **38** Buning bilen topa-changlarnı qaturup uyuł qıldurghan, Chalmılarnı bir-birige chaplashturghuzghan zadi kim? **39** «Chishi shir üçhün ow owlap yüremsen, Shir kütchüklirining ishtihasını qanduramsen? **40** Ular uwilirida zongziyip yürgen waqtida, Chatqallıq ichide turup tuzaq qoyup, [sen ulargha olja bérélemsen]? **41** Yémi kemchil bolup, épip kétip yiraqqä kétip qalghanda, Balılıri Tengrige iltija qılıp nale-peryad kötürgende, Tagh qaghiliri hem balılıri üçhün yemni teminligin kimdu?

39 Sen taghdiki yawa öchkilerning qachan tughidghanlıqını bileysem? Jerenlerning balılıghanlıqını közitip baqqanmusen? **2** Ularning bogħażi bolghili nechche ay bolghanlıqını saniyalımsen? Ularning balilaydighan waqtidin xewiring barmu? **3** Ular qeddini püküp, yétip balılırini tughidu, Ular özidiki tolghaqni chiqirip tashlaydu; **4** Ularning balılıri kücklinip yétilidu, Ular dalada östüp, [anisining] yénidin chiqip qaytip kelmeydu. **5** Yawa éshekni dalagħi qoyuwetip erkinlikke chiqargħan kim? Shash éshekning noxtılirini yéшиwetken kim? **6** Chöl-bayawanni uning öyi qilghanmen, Shorluqnimu uning turalghusi qilghanmen. **7** U sheherning qiyqas-sürenliridin yiraq turup uni mazaq qilidu; U éshekchining warqirishinimu anglimaydu. **8** U tagħlarni öz yayliqm dep keżidu, Shu yerdiki hemme gül-giyahni izdepl yürüdu. **9** Yawa kala bolsa xizmittinge kirishke razi bolandu? Séning oqurungħen yénida turushqa unamu? **10** Yawa kalini tana bilen bagħlap, tapqa chūshurelmen? U sanga egisħip jilghilarda mēnġip tirna tartamdu? **11** Uning kuchi żor bolghanlıqı tħuchi uningga tayinamsen? Emgikingu uningga amanet qilamsen? **12** Danliringni öye kötüüp eklishni uningga tapshuramsen? «[Danlirimni] xaminimħa yighthituru» dep uningga isħenemsen? **13** Tögħiġħu qanathlirini shadliq bilen qaqidu, Biraq bular leylekning qanat uchliri hem peylirige yémentu? **14** U tuxumlirini yerge tashlap qoyidu, Tuxumlirim topida issitilsun, deydu. **15** Ularning tasadiyp dessilip yanjlidighanlıqını, Dalidiki birer haywanning asanla ularni dessep-cheyħedighanlıqını untuydu. **16** Balilirini özining emestek bagħrini qattu qilidu; Uning tughutining ejri bikargħa kétidu, Biraq u pisent qilmigħandek turidu. **17** Čunki Tengri uni kem eqil qilghan, Uningga danalıqni bermigen. **18** Halbuki, u yügħiżiż aldiha meydinsi yuqirigha kötүrginide, At hem atliqlarni kemsitip mazaq qilidu. **19** Sen atqa kuchi bégħishlighanmied? Sen uning boynigha yelpūniż turidighan yaylini kiygħżenmied? **20** Sen uni heywetlik purqushliri bilen ademni qorquṭidighan, Chéketkidek sekreydighan qilalamse? **21** U esħeddiylik bilen yer tatilap-zoxchup, Öz kückidin shadlinip kétidu, Qoralliq qoshun bilen jeng qilishqa atlinidu. **22** U qorqunchqa nisbeten külüpla qoyidu, Héchnémidin qorqmadyu; Qilichning bisidin u yanmaydu. **23** Oqdan, julaliq neyze, Görzimu uning yénida sharaqħiyu, **24** U yerni achchiq hem għeżepp bilen yutuwetidu, [jeng] kanayini bir anglapla hayajalnīn ip qin-qinigha patmay kétidu. **25** Kanaylarning awazi bilenla u: «Ayħay!» deydu, U jengni yiraqtin purap bolidu. U serkerdilerning towħħislirini, jengħiġħlerning warqirashlirini xuħalliż biled anglaydu. **26** Sar séning eqling bilen uħamdu, Qanatlirini jenubqa qarap kéremu? **27** Bürküt

buyruqning bilen yuqirigha perwaz qılıp kötürülemdu, Uwisi yuqirigha salamdu? **28** U qoram tashning üstide makanlishidu, U tagħnieni choqqisiga qonidu, Tik qiyānimu turalghusi qilidu. **29** Shu yerdin u owni paylap bayqwalidu, KÖZLIRI yiraq-yiraqlarni közitidu. **30** Uning balılıri qan shoraydu; Öltürülgenler nede bolsa, u shu yerde bolidu.

40 Perwerdigar Ayupqa yene jawaben: — **2** «Hemmige Qadir bilen dewalashidighan kishi uningga terbiye qilmaqchimu? Tengrini eylibigħi kishi jawab bersun!» — dédi. **3** Ayup bolsa Perwerdigaħarga jawaben: — **4** «Mana, men héchnémige yarimaymen; Sanga qandaq jawab béréleymen? Qolum bilen aghzimmi étip geptin qalay; **5** Bir qétim dédim, men yene jawab bermeymen; Shundaq, ikki qétim désem men qayta sozlimeyment» — dédi. **6** Andin Perwerdigar qara quyun ichidin Ayupqa jawab bérrip mundaq dédi: — **7** «Erkektek béligni ching bagħla, Andin Men sendin soray; Sen Méni xewerdar qilghin. **8** Sen derweqe Méning hökümmi pütinley bikargħa ketkuzzmekħimusen? Sen özüngni heqqani qilimes dep, Méni natogħra dep eyiblimekħimusen? **9** Séning Tengrining bilikdek [kücklük] bir bilikħi barmu? Sen Uningdek awaz bilen güldürülielemen? **10** Qéni, hazir özüngni shan-sherep hem salapet bilen béziwall! Hey wet hem körkemli bilen özüngni kiyindürup, **11** Ghezipingħning geħrini chéchip tashlighin, Shuning bilen herbir tekebburning közige tiklip qarap, Andin uni peslesħtūrgin. **12** Rast, herbir tekebburning közige tiklip qarap, Andin uni boysundurghin, Rezillerni öz ornida dessep yer bilen yeksan qill! **13** Ularni birge topiġha kömup qoy, Yoshurun jayda ularning yüzlirini képen bilen étip qoqħiñ; **14** Shundaq qilalisaq, Men séni étirap qılıp maxtaymenki, «Ong qolung özüngni qutqżidu!» **15** Men séning bilen teng yaratqan bégémotni körüp qoy; U kalidek ot-chop yeydu. **16** Mana, uning bělidiki kückini, Qorsaq muskulliridik qodritin hazir körüp qoy! **17** U qoyruqini kédir derixidek égidu, Uning yotilridiki singiřliki bir-birige ching toqquq qoyulħan. **18** Uning söngékli mis turubidektur, Put-qolliri tömür choqmaqlarħa oxshaydu. **19** U Tengri yaratqan janiwarlarning běshidur, Pejet uning Yaratquchisila uningga Öz qilichini yéqinlashturalaydu. **20** Tagħħar uningga yémeklik teminleydu; U yerde uning yénida daladiki herbir haywanħar oynaydu. **21** U sedepġġil derexlikining astida yatidu, Qomushlu hem sazliqning salqinu yatidu. **22** Sedepġġulkukler öz sayisi bilen uni yapidu; Östengħdli tallar uni orap turidu. **23** Qara, derya tħeship kétidu, biraq u héch hoduqmaydu; Hetta lordanek bir deryamu uning aghzigha örķeshlep urulsimu, yenila xatirjem turiwéridu. **24** Uning aldiġha bérrip uni tutqili bolandu? Uni tutup, andin burnini tħeship chüllük ötküzgili bolandu?

41 Léwiatanni qarmaq bilen tartalamse? Uning tilini arħamcha bilen [bagħlap] basalamse? **2** Uning burnigha qomush chültknii kirkżelelmen? Uning éngikini tömür neyze bilen tħšelemse? **3** U sanga arqa-arqidin iltija qilamdu? Yaki sanga yawashliq bilen söz qilamdu? **4** U sen bilen ehde tützip, Shuning bilen sen uni mengħi malay süpitide qobul qilalamse? **5** Sen uni qushqachni oynatqandek oynitamsen? Dédekliringħning huzuri tħuchi uni bagħlap qoyamsen? **6** Tijareħtħiler uning üstide sodilishamdu? Uni sodigerlerge bħoliħtürup béremu? **7** Sen uning pütkul tħrisiġe atarneyzini sanjiyalamsen? Uning běshidha changgak bilen sanjiyalamsen?! **8** Qolungni uningga birla tegħkuzziegħen keyin, Bu jengni eslep ikkinci undaq qilghuchi bolmaysen! **9** Mana, «[uni boysundurimen]» dégen herqandaq ümid bihudiliktur; Hetta uni bir körupla, ümidsizlinip yerge qarap qalidu emesu?

10 Uning jénigha téghishke pétilaydighan héchkim yoqtur; Undaqta Méning aldimda turmaqchi bolghan kimdur? **11** Asman astidiki hemme nerse Méning tursa, Méning aldingha kim kélép «manga téghishlikini bergine» dep baqqan iken, Men uninggha qayturushqa téghishlikmu? **12** [Léwiatanning] ezaliri, Uning zor kuchi, Uning tüzüllüshining güzellikli toghruluq, Men süküt qilip turalmaymen. **13** Kim uning sawutluq tonini salduruwételisun? Kim uning qosh éngiki ichige kiriwalalisun? **14** Kim uning yüz derwazilirini achalalisun? Uning chishliri etrapida wehime yatidu. **15** Qasiraqlirining sepliri uning pekridur, Ular bir-birige ching chaplashturulghanki, **16** Bir-birige shamal kirmes yéqin turidi. **17** Ularning herbiri öz hemrahlirigha chaplashqandur; Bir-birige zich yépishturulghan, héch ayrlmastur. **18** Uning chüshkürüshliriden nur chaqnatydu, Uning közliri seherdiki qapaqtetke. **19** Uning aghzidin otlar chiqip turidi; Ot uchqunlari sekrep chiqidu. **20** Qomush gülxan'għa qoqyan qaynawatqan qazandin chiqqan hordek, Uning burun töshükidin tüttün chiqip turidi; **21** Uning nepisi kömürlerni tutasheturidu, Uning aghzidin bir yalqun chiqidu. **22** Boynida zor kück yatidu, Wehime uning aldida sekriship oynaydu. **23** Uning etliri qat-qat birleshtürülüp ching turidi; Üstdiki [qasiraqlir] yépishturulup, midirlimay turidi. **24** Uning yüriki beeyni tashtek mustehkem turidi, Hetta tügmenning asti téshidek mezmut turidi. **25** U ornidin qozghalsa, palwanlarmu qorqup qalidu; Uning tolghinip shawqunlishidin alaqzade bolup kétidu. **26** Birsi qilichni uninggha tegkütsimu, héch ünumi yoq; Neyze,atarneye we yaki changgaq bolsımı beribir ünūmsidur. **27** Tötmürni samandek, Misni por yaghachtek chaghlaydu. **28** Oqya bolsa uni qorqitip qachquzalmaydu; Salgha tashliri uning aldida paxalgha aylinidu. **29** Toqmaqlarmu paxaldek héchnéme hésablanmaydu; U neyze-sheshberning tenglinishige qarap kütlüp qoyidu. **30** Uning asti qismi bolsa öktür sapal parchiliridur; U lay üstige chong tirna bilen tatilighandek iz qalduridu. **31** U déngiz-okyanlarni qazandek qaynitwétidu; U déngizni qazandiki melhemdek waraqshitidu; **32** U mangsa mangghan yoli parqiraydu; Adem [buzhghunlarni körüp] chongqur déngizni ap'aq chachliq boway dep oylap qalidu. **33** Yer yüzide uning tengdishi yoqtur, U héch qorqmas yaritilghan. **34** U büyiklerning herqandiqiga [jür'et bilen] nezer sélip, qorqmaydu; U barlıq meghrur haywanlarning padishahidur».

42 Ayup Perwerdigargha jawab béríp mundaq dédi: — **2** «Hemme ishni qılalaydighiningni, Herqandaq muiddiayningni tosiwalghili bolmaydighinini bildim! **3** «Nesihetni tuturuqsız sözler bilen xireleshtürgen kim?» Berheq, men özüm chüshenmigen ishlarnı dédim, Men eqlim yetmeydighan tilsimat ishlarnı éyttim. **4** Anglap baqqaysen, sözlep béréy; Men Sendin soray, Sen méni xewerdar qilghaysen. **5** Men quliqim arqliq xewiringni anglighanmen, Biraq hazır közüm Séni körwatidu. **6** Shuning üçhün men öz-özümdin nepretlinimen, Shuning bilen topa-changlar we küller arisida towa qildim». **7** Perwerdigar Ayupqa bu sözlerni qilghandin kéyin shundaq boldiki, Perwerdigar Témanlıq Élifazgħa mundaq dédi: — «Méning ghezipim sanga hem ikki dostungħha qarap qozghaldi; chünki siler Méning toghramda Öz qulum Ayup toghra sözligidek sözlimidinglar. **8** Biraq hazır özüngħar üçhün yette torpaq hem yette qoħqarni élip, qulum Ayupning yénigha béríp, öz-özüngħar üçhün köydürme qurbanliq sununġar; qulom Ayup siler üçhün dua qilidu; chünki Men uni qobul qilimien; bolmisa, Men öz nadanlıqlirlingħarni özüngħarha qayturup béréy; chünki siler Méning toghramda qulom Ayup toghra sözligidek toghra sözlimidinglar». **9** Shuning bilen Témanlıq Élifaz, Shuxaliq

Bildad we Naamatliq Zofar üçheyen béríp Perwerdigar ulargha déginidek qildi; hemde Perwerdigar Ayupning duasini qobul qildi. **10** Shuning bilen Ayup dostliri üçhün dua qiliwid, Perwerdigar uni azab-qiyinchiliqliridin qayturup, eslige keltürdi; Perwerdigar Ayupqa burunqidin ikki hesse köp berdi. **11** Shuning bilen uning barlıq aka-uķa, acha-singil we uningħha ilgiri dostaghine bolghanlarning hemmisi uning yénigha keldi. Ular uning öyde olturup uning bilen bille tamaqlandi; uningħha hésdashliq qiliship, Perwerdigar uningħha keltürgen barlıq azab-oqubetler toghrisida teselli bérishiti; hemde herbir adem uningħha bir tenggidin kümüş, bardin altun halqa bérishiti. **12** Perwerdigar Ayupqa keyinki künliride burunqidin köprek bext-beriket ata qildi; uning on töt ming qoqi, alte ming tögi, bir ming qoshluq kalisi, bir ming mada ēshiki bar boldi. **13** Uningdin yene yette oghul, üch qiz tughuld. **14** U qizlirining birinchisining ismini «Yémimah», ikkinchisining ismini «Keziye», üchinchisining ismini «Keren-xapuq» dep qoysi. **15** Pütkül zéminda Ayupning qizliridek shunche güzel qizlarni tapqili bolmaytti; atisi ularni aka-ukiliri bilen oxhash mirasxor qildi. **16** Bu ishlaridin kéyin Ayup bir yüz qiriq yıl yashap, öz oghullirini, oghullirining oghullirini, hetta tötinchi ewladqiche, yeni ewrilirinimu körgen. **17** Shuning bilen Ayup yashinip, künliriden qanaet tépíp alemdin ötti.

Zebur

1 Rezillerning gépi boyiche mangmaydighan, Gunahkarlarning yolda turmaydighan, Mesxire qilghuchining ornida olтурмайдынада адем бектап! **2** Uning xursenlikи peqet Perwerdigarning tewrat-qanunidilidur; U Perwerdigarning qanunini кече-күндүз séghinip oylaydu. **3** U xuddi ériq boyigha tikilgen, Öz peslide méwisiň bérídighan, Yopurmägliri solashmaydighan derextekturn; U némita qilsa ronaq tapidu. **4** Rezil ademler bolsa undaq bolmas; Ular xuddi shamal uchuriwetken tozandekturn. **5** Shuning üchün reziller soraq künide tik turmaydu, Gunahkarlar heqqaniylar ning jamaitide héch beshini kötürüp turalmaydu. **6** Chünki Perwerdigar heqqaniylar ning yolini könglige pükken; Rezillerning yoli bolsa yoqılıdu.

2 Eller néminhq chuqan salidu? Néme üchün xelqler bikardin- bikar suyiquest oylaydu? **2** Duyadiki padishahlar sepeke tizilip, Emeldalar qara niyet eylischip, Perwerdigar we Uning Mesih bilen qarshılıshıip: — **3** «Ularning cheklimilirini chörüwéteyi, Ularning asaretlirini buzup tashlaylı!» — déyishidu. **4** Asmada olturghuchi külüdü, Reb ularnı mazaq qılıdu; **5** Hem achchiqida ulargha sözlep, Qehri bilen ularnı wehimige sélip: — **6** «Özüm bolsam Zionda, yeni muqeddes téghimda, Özüm mesih qilghan padishahni tiklidim». **7** «Men [ershtiki] permanni jakarlaymenki, Perwerdigar manga: — «Sen Méning oghlum; Özüm séni bügündi kiünde tughuldurdum; **8** Mendin sora, Men sanga miras bolushqa ellerni, Teelluqung bolushqa yer yüzünü chet-chetlirigiche bérímen; **9** Sen tömür tayaq bilen ularnı bitchit qiliwétsen; Sapal chinini kukum-talqan qilghandek, sen ularnı pare-pare qiliwétsen» — dédi. **10** Emdi, hey padishahlar, eqildar bolunglar! Jahaniki soraqchilar sawaq élinglar; **11** Perwerdigardin qorqush bilen uning xizmitide bolunglar; Titrek ichide xushallininglar! **12** Oghulning ghezipining qozghalmasiqli üchün, Uni söyঁnglar; Chünki uning ghezipi sella qaynisa, Yolunglardila halak bolisiler; Uningha tayan'ghanlar neqeder bextlikturn!

3 Dawut öz oghli Abshalomdin qéchip yürgen künlerde yazghan küy: — I Perwerdigar, méni qistawatqanlar neqeder köpiyip ketken, Men bilen qarshılıhiwatqanlar némidégen köp! **2** Nurghunlar men toghruluq: — «Xudadin uningha héch nijat yoqtur!» déyishiwatidu. (Sélah) **3** Biraq Sen, i Perwerdigar, etrapimdiki qalqandursen; Shan-sheripim hem beshimi yöligüchidursen! **4** Awazim bilen men Perwerdigargha nida qilimen, U muqeddes téghidin ijabet bérídu. (Sélah) **5** Men bolsam yattim, uxlidim; Oyghandim, chünki Perwerdigar manga yar-yólek bolidu. **6** Méni qorshap sep tüzen tümenliginen ademler bolsimus, Men ulardin qorqmeymen! **7** I Perwerdigar, ornungdin tur! Méni qutquz, i Xudayim! Méning barlıq dushmanlirimning testikige salghaysen; Rezillerning chishlirini chéqiwetkeysen! **8** Nijatlıq bolsa Perwerdigardindur; Berikingt Öz xelqingde bolusun! (Sélah)

4 Neghmičilerning beshiga tapshurulup, tarlıq sazlar bilen oqulsun dep, Dawut yazghan küy. — Men nida qilghinimda, manga jawab bergeysen, I manga heqqaniyliqim ata qilghuchi Xuda! Bésim astida qalghanda Sen méni kengrichilikke chiqardıq; Manga méhir-shepqt körtsitip, duayimni angla! **2** I insan balılıri, siler méning shan-sheripimni qachan'ghiche ahanette qaldurısiler? Qachan'ghiche bihudilikni söyüp, Yalghanni izdeп yürisiler? (Sélah) **3** Biraq shuni bilip qoyunglarki,

Perwerdigar ixlasmenlerni Özige xas qilghan; Men Uningha nida qilghinimda, Perwerdigar anglaydu. **4** Achchiqinglarga bérilip, gunah qilmanglar; Öz ornunglarda ýetip, qelbinglarda chongqur oylinip, Süküt qilinglar. (Sélah) **5** Heqqaniyliq bilen qurbanıqlarını qilinglar, We Perwerdigargha tayininglar. **6** Köp xelq: — «Kim bizge yaxshılıq körtsitelisun?» — dep sorımaqtı; Jamalingning nuri üstimizge chühsun, i Perwerdigar! **7** Ashlıq we yéngi sharablı molchılıq bolghanlarning xushallıqidinmu, Méning qelbimni bekrek xushallıqqa toldurdung. **8** Men yatay, hem xatırjemlikte uxliwalay; Chünki méni bixeterlikte yashatquchi peqetla Sen, i Perwerdigar!

5 Neghmičilerning beshiga tapshurulup, neyler bilen oqulsun dep, Dawut yazghan küy: — Méning sözlirimge qulaq salghaysen, i Perwerdigar, Méning ahlirimha köngül bölgəyesen. **2** Kötürgen peryadlırim angla, méning Padishahım, méning Xudayim, Chünki sangıla dua qilimen. **3** I Perwerdigar, seherde Sen awazimni anglaysen; Men seherde özümni Sanga qaritimen, Yuqırıgha köz tikimen. **4** Chünki Sen rezilliktin huzur alghuchi ilah emesdursen; Yamanlıq hergiz Sen bilen bille turmaydu. **5** Pochi-tekebburlar közüng aldida turalmayıdu; Qebihlik qilghuchilar ning hemmisi Sanga yirginçlikturn. **6** Yalghan sözligüchilerning hemmisi halak qilisen; Perwerdigar qanxor, aldamchi kishilere nepret qılur. **7** Biraq men bolsam, méhri-shepqtinqing kengrichilikidin öyüngge kirimesi; Sanga bolghan eyminishtin muqeddes ibadetxanangha qarap sejde qilimen; **8** Méni öch körgenler tüpeylidin Öz heqqaniyliqing bilen méni ýétekligyesen, i Perwerdigar; Yolungni aldimda tüz qilghin. **9** Chünki ularning aghzida héchqandaq semimiyilik yoqtur; Ularning ichki dunyasi bolsa pasıqlıqtur, Ularning galları échilghan qebridek sésiqtur, Ular tili bilen xushamet qiliwati. **10** Ularning gunahını békítkeysen, i Xuda; Ular öz pilanlırı bilen özlii mollaq atsun; Ularnı özlirineng nurghunlighan itaetsizlikliri bilen heydep chiqarghaysen; Chünki ular Sanga asiyliq qıldı. **11** Shundaq qilghanda Sanga tayan'ghanlarning hemmisi shadlinidu; Ular menggü shadlıq bilen tentene qılıdu; Sen ularnı qogħdaysen; Séning namingni söygenler séningdin yayraydu. **12** Chünki Sen, i Perwerdigar, heqqaniy ademge bext ata qilisen; Uni shapaiting bilen qalqan kebi oraysen.

6 Neghmičilerning beshiga tapshurulup, tarlıq sazlar hem sekiz tarlıq arfa bilen oqulsun dep, Dawut yazghan küy: — Perwerdigar, gheziping tutqanda méni eyiblime; Qehring kelgende méni edeplime. **2** Manga shapaet qilghin, i Perwerdigar, chünki men zeipliship kettim; I Perwerdigar, méni saqyatqın, chünki méning ustixanlırim wehimige chüshti. **3** Méning jénim dehşetlik dekke-dükke chüshti; I Perwerdigar, qachan'ghiche shundaq bolidu? **4** Yéningha qayt, i Perwerdigar, jénimni azad qilghaysen, Özgermes muhebbiting üchün méni qutquzghin. **5** Chünki ólümde bolsa Sanga séghinishlar yoq; Tehtisarada kim Sanga teshekkürleri ýétsun? (Sheol h7585) **6** Méning uh tartışlırlımdıñ magħdurum qalmidi; Tün boyi orun-körpmemi kőlchek qilimen; Yashlirim bilen kariwittimi chöktürmen. **7** Derdlerdin közüm xirelispish ketti; Barlıq kühendilirim tüpeylidin közüm kardin chiqiwatidu. **8** I qebihlik qilghuchilar, hemminglar mendin néri bolunglar; Chünki Perwerdigar yığha awazimni anglidi. **9** Perwerdigar tilawitimi anglidi; Perwerdigar duayimni ijabet qılıdu; **10** Dushmanlirimning hemmisi yerge qarap qalidu, ular zor parakendichilikke duchar bolidu; Tuyuqsız keynige yénip xijalette qalidu.

7 Dawutning «Shiggaon»ı: — Kush isimlik bir Binyaminliqning sözliri toghruluq éytqan küyi: — I Perwerdigar, méning

Xudayim, men Sanga tayandim; Ulardin biri shirdek méni titma-titma qiliwetmisun, Qutquzghuchi yoqluqidin paydilinip méni éziwetmisun, Méni barlıq qoghlichuchilardin qutquzghin, Ulardin xalas qilghin; **3** Perwerdigar Xudayim, eger qolumda qebihlik qilghan bolsam, Eger shundaqa qilghan bolsam: — **4** Eger men bilen inaq ötküchige yamanlıq qayturban bolsam, — (Eksiche men bilen bikardin-bikar düshmenleshkennimu qutquzdum) — **5** — Undaqta, düshmen méni qoghlap tutuwalısun, U jénimmi cheylep yer bilen yeksan qilsun, Shöhritimi tupraqqa kömsun! **6** Perwerdigar, gheziping bilen ornungdin turghin, Méni egezenlerning qehrige taqabil turushqa qeddingni ruslighin, We méning üçhün oyghan'ghin; Sen sot we hökümmi békitekinidenggħu! **7** Xelqlerden bolghan jamaet etirappingha olishidu; Sen ular üçhün pelekти ornunggha qaytip tughayhens. **8** Perwerdigar xelqlerning üstidin höküム chiqiridu; I Perwerdigar, öz heqqaniyliqim boyiche, We özümde bolghan durusliqim boyiche, Manga höküム chiqarghayhens. **9** Ah, rezillerning yamanlıqi axirlashsun! Heqqaniy ademni ching turghuzghayen; I, adem qelblirini hem ichlirini sinighuchi heqqaniy Xuda! **10** Méning qalqinim bolsa, Durus niyetliklerni qutquzghuchi Xudadidur; **11** Xuda adil sotchidur, U kün boyi gunahtin renjiyidighan ilahtur; **12** Birsi [yaman] yolidin yanmisa, U qılıchini bileydu. Ya oqini tartip betlep qoyidu. **13** Shundaqa ademler üchün U ölmü qorallırını teyyarlıdı; U oqlırını ködürgüči oq qıldı. **14** Mana, mushundaq kishiler tolghaqta qebihlik tughmaqchi, Uning boyida qalghini yamanlıqtur; Uning tughajini bolsa saxtiliqtar. **15** U bir orini kolap, uni chongqur qıldı; U özi kolighan origha yiqlip chüshti. **16** Özining yamanlıqi beshigha qaytip kélédi, Öz zorawanlıqi bolsa öz üstige qaytip chüshidi. **17** Men Perwerdigarni heqqaniyliqi bilen medhiyeleymen, Hemmidin yuqiri turghuchi Perwerdigarning namini yangritip, küt qilip ýetimen.

8 Negħmichilerning beshigha tapshurulup, «Gittif»ta orunlansun dep, Dawut yazghan küt: — **1**, Öz heywengni asmanlardinmu yuqiri tikligen Perwerdigar Rebbimiz, Pütkül yer yüzide naming shunche sherepliktur! **2** Öz reqibliring tüpeylidin, Düşmen we qisaschilarlung aghzini étishke, Bowaqlar we emgħichilerning aghzidin kuchi tiklidingsen. **3** Men barmaqliringning yasighini bolghan asmanlırliringħha, Sen mezmut békiten ay-yultuzlarga qarighinimda, **4** Sen insanni séghinidikensi, Emdi adem dégen néme id? Sen uning yéñigha kēlip yoqlaydikensi, Insan balisi qanchilik néme id? **5** Chünki Sen uning ornini perishtilerningkidin ażghine töwen békittingsen, Sen uningħha shan-sherep we shħretlerni taj qilip berding. **6** Uni qolnugħing yasighanlirini idare qilishqa tikliding, Sen barlıq nersilerni uning puti astigha qoyghansen, **7** Jümlidin barlıq qoy-kalilar, Daladiki barlıq janīwarlar, **8** Asmandiki uchar-qanatlar, Dénqidziki běliqlar, Dénqizlarning yolliridin ötküchilerning barlıqini puti astigha qoqdung. **9** I Perwerdigar Rebbimiz, pütkül yer yüzide naming némidégen shereplik-he!

9 Negħmichilerning beshigha tapshurulup, «Mut-Labben» dégen ahangda oqulsun dep, Dawut yazghan küt: — Men Sen Perwerdigarni püttin qelbim bilen medhiyeleymen; Men Séning qilghan barlıq karametliringni bayan qilay; **2** Men Sendin xushal bolup shadlinim; Séning namingni naxsha qilip ýetimen, i Hemmidin Aliy! **3** Méning düshmenlirimmin keynige yénishliri bolsa, Del ularning séning didarig alidda yiqlip, yoqilishidin ibaret bolidu. **4** Chünki Sen méninqe heqqim hem dewayimni soring; Sen textke olturnup, heqqaniylarche sotliding. **5** Sen ellerge tenib béríp, rezillerni halak qılding; Sen ularning namini

menggüge öchürüwetkense. **6** I düshminim! Halaketliring mengħiġi boldi! Sen sheherlirini yulup tashliwetting, Hetta ularning namlırimu yoqap ketti; **7** Biraq Perwerdigar mengġi olturnup [ħöküm suridu]; U Öz textini sot qilishqa teyyarlap békiten; **8** Alemni heqqaniyliq bilen sot qilghuchi Uđur; Xelqlerning üstidin U adilliq bilen höküム chiqiridu; **9** Hem U Perwerdigar ézilgħuchierge égiz panah, Shundaqla azabliq künlerde égiz panahdur. **10** Namingni bilgenler bolsa Sanga tayinidu; Chünki Sen, i Perwerdigar, Özüngi idžidenlerni hergiz tashlighan emessen. **11** Zionda turghuchi Perwerdigargħa kiyelerni yangriftingar! Uning qilghanlirini xelqler arisida bayan qilingħar; **12** Chünki [tötġiġen] qanning soriqini qilghuchi uđur, U del shundaq kishilerni esleydu, Xar qilin'għanlarning nale-peryadlirini U untuġħan emes. **13** Manga shepqet körsetkin, i Perwerdigar, Méning öħchenmenlerdin körjen xorluqlirimha nezer salghinki, Méni ölüm derwazilri aliddin köftürgeyen; **14** Shundaq qilghanda men Zion qizining derwazilirda turup, Sanga teelluq barlıq medhiyilerni jakarlaymen; Men nijatliq-qutquzushungda shadlinim. **15** Eller bolsa özli kolighan origħa özli chüshüp ketti, Özli yosħurup qoyghan torgha puti qapsilip qaldi. **16** Perwerdigar chiqargħan höküμi bilen tonular; Rezil ademler öz qolida yaşıghini bilen ilinip qaldi. Xigga (Sélah) **17** Reziller, Yeni Xudani untuġħan barliq eller, Yandurulup, teħitsaragħha tashlini. (**Sheol h7585**) **18** Chünki namratlar mengġi estiñ chiqiřilmaydu; Möiminlerning ümidi mengħiż ochħmey, turiwéridu. **19** I Perwerdigar, ornungdin turghin; Adem baliliringħen ghelibe qilishiga yol qoymighin; Huzurung alidda barliq eller sottlansun. **20** Ularri dekke-dükkgie chüshür, i Perwerdigar; Eller özlini biz peget adem baliliri xalas, dep bilsun! (Sélah)

10 Némishqa, i Perwerdigar, yiraqtu turisen? Némishqa azabliq künlerde özüngi yosħurisen? **2** Rezil ademler tekebburliqi bilen ajiz möiminlerni tap basturup qogħlap yürivid; Ular özli tapqan hiyliler bilen ilinip, bablinidu. **3** Chünki reziller öz arzu-hewesli bilen maxtinidu; Ach közler üchün bext tileydu; Perwerdigarni bolsa közige ilmaydu. **4** Ular chirayidin hakawurluq yagħdurup, Xudani izdimeydu; Ular barlıq xiyalidura: «Héchbir Xuda yoqtur!» deydu. **5** Ularning yolliri hemishe rawan bolidu; Séning hökümliring ularning neziridin yiraq we üstün turidu; ularning reqibliri bolsa, ulargha qarap «tūfil» dep mazaq qilidu. **6** [Rezil adem] könglide: «Men héch tewremnej turiwérimen! Dewrdin-dewrje héch musheqqetke uchrımaymen» — deydu. **7** Uning aghzi qarhash, aldamchili hem zulumuha tolghan; Tili astida eskilik we qebiħlyi yatiċi. **8** U meħħellierde yosħurunche marap olturnu; U piñhan jaylarda gunahsizlarni öltürūwetidu; Közliji yoqsullarni közleydu; **9** U chatqalliqiда yatqan shirdek yosħurunche paylap yatiċi; U möiminlerni tutuwélijip, ularni öz toriġha chüshüridu. **10** [Yoqsullar] ézilidu, püktilidu; Derdmenler uning yawuzluqliri bilen yiqlidu. **11** U könglide: «Tengri buni untup qaldi, U yüzini yépiwélip, qarimaydu; Buni hergiz körmeyeđu» — deydu. **12** Ornungdin turghin, i Perwerdigar; I Tengrim, qolunġni kötġir; Ézilgen möiminlerni untuma! **13** Rezil adem némishqa [Sen] Xudani közige ilmaydu? U könglide: «[Xuda] buni sūrishturmeydu!» — deydu. **14** Sen buni kōrgēsen; Sen öz qolun bilen yamanlıq hem zulumni özlırlige qayturush üchün, Özüng bularni közlep yürisen; Derdmenler özlini Sanga amanet qilidu; Chünki Sen yétim-yésirlerge yar-yóleq bolup kelgensen; **15** Rezil, yaman ademning bilikini sunduru wetkeysen; Uning rezillikini birmubir sūrishtürüp, üzül-késil yoqatqaysen. **16**

Perwerdigar ebedil'ebedigiche padishahdur; [Imansiz] eller bolsa [Perwerdigarning] zéminidin yoqilar. **17** Perwerdigar, Sen ajiz möminlerning armanlirini anglaysen; Ularning dilini tog qilisen; **18** Yétim-yésirlar we ézilgüchiler üçün adaletni yaqlap, Yer yüzidiki insanlarning [ajiz-möminlerge] qaytidin wehime salghuchi bolmasliqi üçün, Quliqingni ding tutisen.

11 Neghlichilerning bésigha tapshurulup oqulsun dep, Dawut yazghan küy: — Perwerdigarni bashpanahim qildim; Emdi sular qandaqmu manga: «Qushtek öz téghingga uchup qach! **2** Chünki mana, reziller kamanni tartip, Qaranghuluqtin köngli duruslarilha qaritip atmachači bolup, Ular oqni kirichqa sélip qoysi; **3** «Ullar halak qilinsa, Emdi heqqaniylar nénimu qilar?» — dewatisiler? **4** Perwerdigar Özining muqeddes ibadetxanisidur, Perwerdigarning texti asmanlardidur; U nezer salidu, Uning sezgür közliri insan balilirini közitip, sinaydu. **5** Perwerdigar heqqaniy ademni sinaydu; Rezillerge we zorawanliqqa xushtarlarilha u ich-ichidin nepretlinidu. **6** U rezillerge qapqanlar, ot we günggürni yaghdiridu; Pizhghirim qiziq shamal ularning qedehidiki nésisiwi bolidu. **7** Chünki Perwerdigar heqqaniydur; Heqqaniyliq Uning amriqidur; Köngli duruslar Uning didarini köritudi.

12 Neghlichilerning bésigha tapshurulup, shéminit bilen oqulsun dep, Dawut yazghan küy: — Qutquzghayesen, Perwerdigar, chünki ixlasmen aden tügep ketti; Ademler arisidin sadiq möminler ghayip boldi. **2** Herborsi öz yéqinliriga yalghan éytidi; Xushametchi lewlerde, aliköngüllük bilen sözlishidu. **3** Perwerdigar barlıq xushametchi lewlerni, Hakawurlarche sözleydigan tilni késiwetkey! **4** Ular: «Tilimiz bilen ghelibe qilimiz; Lewlirimiz bolsa özimizningkidur; Kim bizge Reb bolalisin?» — deydu. **5** «Ézilgüchi ajizlarni başqan zulum wejidin, Miskinlerning ahuzarlıri wejidin, Hazirla ornumdin turay» — deydu Perwerdigar, «Men ulargha, ular zariqip kütken azadlıqni yetküzimen». **6** Perwerdigarning sözliri bolsa sap sözlerdur; Ular yette qétim saplasturulghan, Sapal qazanda tawlan'ghan kümüshteketur. **7** Sen Perwerdigar, ularni saqlaysen; Sen [möminlerni] mushu dewrdin menggüre qoghdaysen; **8** [Chünki] rezil ademler heryanda għadip yürüshidu, Peskeshlik insan baliliri arisida aliyjanabliq dep maxtalmaqta!

13 Neghlichilerning bésigha tapshurulup oqulsun dep, Dawut yazghan küy: — Perwerdigar, qachan'ghiche? Sen méni menggüre untumseñ? Qachan'ghiche didaringni mendin yoshurisen? **2** Qachan'ghiche herküni qayghurup, qelbimde? Qachan'ghiche düshiminim mendin shadlinip għalib yürüdu? **3** Manga qara, manga jawab bergen, i Perwerdigar Xudayim! Ölüm uyqusi méni bésip kelgħe, Közümnı yorutqaysen, **4** Düshminimning: «Men kūchiyip uning üstidin ghelibe qildim» démesliki üçün, Reqiblirim sentürülgenlikimni körüp shadlanmasliqi üçün, [közümnı yorutqaysen]! **5** Biraq men bolsam Séning özgermes muhebbitinge özünni tapshurdum; Yürükim Séning nijatlıqingdin shadlinidu; **6** Men Perwerdigargha naxsha éytimen; Chünki U manga zor měhrbanlıqni körsetti.

14 Neghlichilerning bésigha tapshurulup oqulsun dep, Dawut yazghan küy: — Exmeq kishi könglide: «Héchbir Xuda yoq» — deydu. Ular chirikliship, Yirginçlik qebihlikni qilishti; Ularning ichide měhrbanlıq qilghuchi yoqtur; **2** Perwerdigar ershte turup, adem balilirini közitip: «Bu insanlarning arisida insapni chūshinidigan birersi barmidu? Xudani izdeydiqhanlar barmidu? **3** Hemme adem yoldin chiqtı, Hemme adem chirikliship ketti, Měhrbanlıq qilghuchi yoq, hetta birimu yoqtur. **4** Nanni yégendek Méning xelqimni yutuwalghan

bu qebihlik qilghuchilar héchnemini bilmemdu?» — deydu. Ular Perwerdigargha héchbir iltija qilmaydu. **5** Mana ularni ghayet zor qorqunch basti; Chünki Xuda heqqaniylarning dewrididur. **6** «Siler ézilgenlerning könglige pükken ümidini yoq qilmaqchi bolisiler; Biraq Perwerdigar uning bashpanahidur!» **7** Ah, Israilning nijatlıqi Ziondin chiqip kelgen bolsa idil! Perwerdigar Öz xelqini asarettin chiqirip, Azadlıqqa érishtürgen chaghda, Yaqup shadlinidu, Israil xushallini!

15 Dawut yazghan küy: — Perwerdigar, kim chédiringda turalaydu? Kim pak-muqeddes téghingda makanlıshidu? **2** Kimki tamamen durusluqta mangsa, Heqqaniyliqi yürgüzse, Könglide heqiqetni sözlise; **3** Tili bilen gep toshumisa, Öz yéqiniga yamanlıq qilmisa, Qoshnisining eyibini kolap achmisa, **4** Pes ademni közge ilmisa, Perwerdigardin eyminidighanlarni hörmetlise, Özige zyanlıq bolghan teqdirdimu ichken qesimini özgertmisse, **5** Pulni xeqlerge ösümge bermise, Bigunahlarning ziyanığha para almisa; Kimki mushularni qilsa, Menggüre tewrennes.

16 Dawut yazghan «Mixtam» küyi: Méni saqlighin, i Tengri, Chünki men Sanga tayinimen. **2** Méning jénim Perwerdigargha: «Sen méning Rebbimdursen; Sendin bashqa méning bext-saaditom yoqtur» — dédi. **3** Yer yüzidiki muqeddes bendiliring bolsa, Ular aliyjanablardur, Ular méning hemme xushaliqindur. **4** Kim bashqa ilahni izdeske aldirisa, Ularning derdli köpiyip kétidu. Għeyri ilahlargħa atap hediye qanlırini tökmeymen, Ularning namlirini tilimghimu almaymen. **5** Perwerdigar bolsa méning mirasim hem qedehimdiki nésiwemdur; Chek tashlinip érishken nésiwemni özüng saqlaysen; **6** [Nésiwemni belgiligen] siziqlar manga güzel yerlerni békirkendur; Berheq, méning güzel mirasim bardur! **7** Manga nesiħet bergen Perwerdigargha tesħekkū-medhiye qayturimen; Hetta kéchiderdimu wjidanim manga ögitudi. **8** Men Perwerdigarni herda im köz alidim din ketküzmaymen; U ong yénimda bolghachqa, Men hergiz tewremmeyen. **9** Shunga méning qelbim shadlandi, Méning rohim téiximu kötterlidu, Méning térim aman-ésenlikte turidu; **10** Chünki jénimmi teħisarada qaldurmaysen, Shundaqla Séning Muqeddes Bolghuchingni chirishtin saqlaysen. (**Sheol h7585**) **11** Sen manga hayat yolini körsitisen; Huzurungda tolup tashqan shad-xuramliq bardur; Ong qolungda menggülükk behre-lezzettlermu bardur.

17 Dawutning duasi: — Heqqaniy telepni angla, i Perwerdigar, méning nidayimha köngül qoqghin; Méning duayimha qulaq salghin, U yalghanchi lewlerdin chiqqan emes. **2** Huzurungdin hökümüm chiqirilghay! Közüng néme durus ikenlikini perq etkey! **3** Sen méning qelbimni sinighansen, Sen kéchidimu manga yéqinliship közetting; Sen méni tawlap közüngdin kechürdingen, Méningdin héchbir sewenlik tapalmidin; Könglümde: Aghzim itaetsizlik qilmisun! — dep niyet qildim. **4** Adem balilirining hayattiki ishlirida, Lewliringdin chiqqan sözler bilen zorawanlarning yolliridin özünni néri imdin. **5** Méning qedemlirim yolliringdin chiqmigraphan, Putlirim tēyilip ketmigen. **6** Men Sanga iltija qildim, Chünki tileklirimi jibbet qilisen, i Tengrim; Manga qulaq salghin, Sözlirimni anglighin. **7** I, Özüngge tayan'ghanlarni qarshi chiqquchilardin ong qolung bilen Qutquzghuchi, Karametliringni körsitip, özgermes muhebbitingni ayan qilghaysen! **8** Méni köz qarichuqungdek saqlighaysen; Qanatliring sayiside méni yosħurghaysen; **9** Méni bulimaqchi bolghan rezil ademlerdin, Méni qorshiwalghan eshdejj kūshendilirimden yosħurghin; **10**

Ularning baghrini may qaplap, qetip ketken; Ularning éghizliri tekebburlarche sözleydu; **11** Ular yolimizni toriwélip, Bizni yerge urushqa közini alaytip, **12** Olijgha ach közlük bilen tikilgen shirdek, Yoshurun jaylarda marap yüridighan yash shirdektur. **13** Ornundung turghayesen, i Perwerdigar, Uning yolini tosus, yer bilen yeksan qilghaysen, Jénimni rezil ademdin qutquzghin, qiliching bilen; **14** [Ménii] Öz qolung bilen kishilerdin, Yeni mushu dewrdiki kishilerdin qutquzghin; Ularning néisiwi bolsa mushu dunyadiladur; Sen ularning qarnini németliring bilen toldurisen; Ularning köngli perzentliri bilen qandi, Balilirigha bayliqlirini qalduridu. **15** Men bolsam, heqqaniylıqtä yüzungge qaraghuchi bolimen; Oyghan'ghinimda, Séning didaringdin söyünimen!

18 Neghlichilerning beshiga tapshurulup oqulsun dep, Perwerdigarning quli Dawut yazghan kütü; Perwerdigar uni barlıq düshmenliridin hem Saul padishahning qolidin qutquzghan künü, u Perwerdigargha munu ktiyning sözlirini étti: — Ah, Perwerdigarim, ménining kütch-qudratim, Men séni söyimen! **2** Perwerdigar ménining xada téghim, ménining qorghinim, ménining njatkarimdur! Ménining Tengrim, ménining qoram téshim, men Uningdin himaye tapimen; U ménining qalqinim, ménining qutquzghuchi münggüzüm, ménining égit qunarimdur! **3** Medhiyilerge layiq Perwerdigarga nida qilimen, Shunda düshmenlirimdin qutquzulimen; **4** Ölümning asaretliri ménii qorshiwaldi, Ixlassızlarning yamrap kétishi ménii qorqitiwetti; **5** Tehtisaraning taniliri ménii chirmiwal当地的，Ölüm sirtmaqları aldimha keldi. (**Sheol h7585**) **6** Qiynalghinimda men Perwerdigarga nida qildim, Xudayimha peryad kötürdüm; U ibadetxanisidin awazimmi angılıdi, Ménining peryadim Uning huzurigha keldi, Uning quliqigha kirdi. **7** Shu chagh yer-zémien tewrep, silkinip ketti, Taghlarining ulliri dehshetlik tewrendi, silkinip ketti; Chünki U ghezeplendi. **8** Uning dimigihidin is ölep turatti, Aghzidin chiqqan ot hemmisisini yutuwetti; Uningdin kömrür choghłırı chiqtı; **9** U asmanlarnı tezim qildurup chüshti, Puti astı tum qarangghuluq idi. **10** Bir kérubni minip perwaz qildi, Shamalning qanatlirida ghuyuldap uchup keldi. **11** U qarangghuluqni özining yoshurunidighan jayi qildi, Sularning qarangghusini, Asmanlarning qoysi bulutlirini, Öz etrapida chédiri qildi. **12** Uning aldidiki yoruqluqtı, Qoysi bulutlar, möldür, otluq chogħlar chiqip ötti; **13** Perwerdigar asmanda güldürli; Hemmidin Aliy Bolghuchi awazını yangratti, Möldür we otluq chogħlar bilen. **14** Berħeq, U oqlirini étip, [düshmenlirimni] tarqitiwetti; Chaqmaqlarnı chaqturup, ularnı qiyqas-chuqan'gha saldi; **15** Shuning bilen déngilarning tekti körünüp qaldi, Alemming ulliri ashkarlandi, Tembihing bilen, Dimigingdin chiqqan nepesning zerbisi bilen, i Perwerdigar. **16** U yuqiridin qolini uzitip, ménii tutti; Ménii ulugh sulardın tartip aldi. **17** U ménii kütchlük düshminimdin, Hem manga öchmenlik qilghuchilardin qutquzdi; Chünki ular mendin kütchlük idi. **18** Külpetke uchrighan künümde, ular manga qarshi hujumgha ötti; Biraq Perwerdigar ménining tayanchim idi. **19** U ménii kengri-azade bir jaygha élip chiqardi; U ménii qutquzdi, chünki U mendin xursem boldi. **20** Perwerdigar heqqaniylıqimgha qarap manga iltipat körsetti; Qolumning halalliqini U manga qayturdı; **21** Chünki Perwerdigarning yollırını tutup keldim; Rezillik qilip Xudayimdin ayrılip ketmidim; **22** Chünki Uning barlıq hökümleri aldimidur; Men Uning belgilimilirini özündim néri qilmidim; **23** Men Uning bilen ghubarsız yurdum, Özümni gunahtın néri qildim; **24** Shuning üchün Perwerdigar heqqaniylıqimgha qarap, Köz aldidiki qolumning halalliqigħha qarap, qilghanlirimni qayturdi. **25** Wapadar-méhribanlарда

Özungni wapadar-méhriban körsitesen; Ghubarsızlarga Özüngni ghubarsız körsitesen; **26** Sap dilliqlargha Özüngni sap dilliq körsitesen; Tetürlerge Özüngni tetür körsitesen; **27** Chünki ajiz mömin xelqni qutquzghuchi Özüngdursen; Biraq tekebbur közlerni shermende qilisen; **28** Chirighimni julaliq qilghan Sendursen; Perwerdigar Xudayim ménii basqan qarangghuluqni nurlandiridu; **29** Chünki Sen arqılıq [düshmen] qoshunu arisidin yürüp öttüm; Sen Xudayim arqılıq men sépildin atlap öttüm. **30** Tengrim — Uning yoli mukemmeldür; Perwerdigarning sözi sinap ispatlan'għandur; U Özige tayan'għanlarning hemmisige qalqandur. **31** Chünki Perwerdigardin bashqa yene kim ilahatur? Bizning Xudayimizdin bashqa kimmu qoram tashtur? **32** Yeni bělimni kütch-quwwet bilen origħuchi Tengri, Yolumni tüptüz, mukemmell qilgħuchi Tengridur; **33** U ménining putlirim kékyn kidek [uchqur] qilid, Shuning bilen ménii égiz jaylirimda turghuzidu; **34** Qollirmi urush qilishqa ögidit, Shunglashqa bileklirim mis kamanni kéréleydu; **35** Sen manga njatlıqing bolghan qalqanni ata qilding, Néning ong qolung ménii yöldi; Séning mulayim kemterliking ménii ulugh qildi. **36** Sen qedemlirim astidiki jayni keng qilding, Ménining putlirim téyilip ketmidi. **37** Men düshmenlirimni qogħlap yettim; Ular halak bolmgħu héch yanmidim. **38** Qaytidin ornidin turalmas qilip ularni yanjiwettim, Ular putlirim astida yiqlid. **39** Sen jeng qilishqa kütch bilen bělimni bagħħilding; Sen manga hujum qilghanlarni putum astida egħidurding; **40** Düshmenlirimni köz aldimda arqisiga yandurup qachquzdung, Shuning bilen manga öchmenlerni yoqattim. **41** Ular peryad kötürdi, biraq qutquzidighan héchkim yoq id; Hetta Perwerdigarga nida qildi, Umu ularħha jawab bermidi. **42** Men ularħha soqqa béríp, shamal uchurħan topidek qiliwettim; Kochidiki patqaqték, ularni töküwettim. **43** Sen ménii xelqning nizaliridin qutquzħansen; Sen ménii ellerning běshi qilghanġen; Manga yat bolghan bir xelq xizmitimde bolmaqta. **44** Sözünni anglaplà ular manga itaet qilidu; Yat eldikiler manga bieħarlerče teslim boldi; **45** Yat eldikiler chūshkūnlip kétidu; Ular öz istħikkamliridin titrigen halda chiqip kélidu; **46** Perwerdigar hayattur! Ménining Qoram Téshim mubareklensun! Nijatlıqim bolghan Xuda [hemmidin] aliydur, dep medhiyilensun! **47** U, men üchiün toluq qisas alghħuchi Tengri, Xelqlerni manga boysundurghan [Xudadur]; **48** U ménii düshmenlirimdin qutquzħan; Berħeq, Sen ménii manga hujum qilghanlardin yuqiri kötürding; Zorawan ademdin Sen ménii qutuldurdung. **49** Shuning üchün men eller arisida Sanga rehmet éytimen, i Perwerdigar; Namingni ulughħap kiyelerni éytimen; **50** [Perwerdigar] Özi tikligen padishahqa zor nusretlerni bēghishlaydu; Özi mesħi qilgħinīha, Yeni Dawutqa hem uning neslige menggħe özgermes muhebbitini körsitudi.

19 Dawut yazghan kütü: — Ershler Tengrining ulughħuqini jakarlaydu, Asman gümbizi Uning qoli yaşıghanlirini namayan qilidu; **2** Ularning sözlri kün-künlər deryadek éqiwatidu; Kéche-kéchilep ular bilimni ayan qiliwatidu. **3** Tilsiz hem awazis bolsimu, ularning sadasi [alemge] anglanmaqta. **4** Ularning öħleml tanisi yer yüzide tartsilmaqta; Ularning sözlri alemming chétigie yetmekte. Ularning ichide [Xuda] quyash üchün chédır ticken, **5** [Quyash] hujrisidin toygha chiqqan yigittek chiqidu, Beygħi chūshidighan palwandek shadlinidu; **6** Asmanlarning bir chétidin örleydu, Jahanning u chétigie chörgileydu, Uning hararitidin héchqandaq meļluqat yosħurunalmaydu. **7** Perwerdigarning tewrat-qanuni mukemmeldür, U insan wujudini yéngilaydu; Perwerdigar bergen höküm-guwaħħar muqim-ışħenħlik, U nadanlarni dana qilidu. **8** Perwerdigarning körsetmiliri durus, U qelbni shadlanduridu; Perwerdigarning permanlıri yoruqluqtur, U

közlerni nurlanduridu. **9** Perwerdigardin eyminish pak ishtur, u menggü dawamlishidu; Perwerdigarning hökümleri heqtur, Herbiri tamamen heqqanlyttur. **10** Ular altundin, berheq köp sap altundin qimmetliktur; Heseldin, hesel jewhiridin shérendür; **11** Ular bilen qulung oyghifilidu; İnsan ulargha riaye qilishta ching tursa chong mukapat bardur. **12** Kim öz xatalıqlırını bilip yételisun? Méni bilip-bilmey qilgħan gunahlirimdin saqit qilghaysen; **13** Öz qul-chakaringni bashbashtaq gunahlardin tartqaysen; Bu gunahlarını manga xojaín qildurmighayseñ; Shuning bilen men qusursız bolimen, Éghir gunaňtin xalij bolghaymen. **14** I Perwerdigar, méning Qoram Téshim we Hemjemet-Nijatkarim, Aghzimdiki sözler, qelbimdiki cylinishlar nezirinde meqbül bolghay!

20 Neghmičilerning beshigha tapshurulup oqulsun dep,
Dawut yazghan küy: — Külpetlik künde Perwerdigar
sanga ijabet qilghay! Yaqpuning Xudasining nami séni égizde
aman saqlighay! **2** U Öz muqeddes jayidin sanga medet
ewetkey, Ziordin sanga kich-quwwet bergey; **3** Barlıq «ashlıq
hediye»lirıngni yad qilghay, Köydürme qurbanlıqıngni qobul
qilghay! (Selah) **4** Könülgündiki teshnaliqlarnı sanga ata qilghay,
Könülgünge pükken barlıq arzuliringni emelge ashurghay. **5**
Bizler għelibengni tebriklep tentene qılımiz, Xudayimizning
namida tughlirimizni tikleymiz; Perwerdigar barlıq telepliringni
emelge ashurghay! **6** Hazır bildimki, Perwerdigar Özı mesih
qilghinini qutquzidu; Muqeddes ersħilridin uningħha qodrellek
qutquzgħuchi qoloni uzartip jawab bérídu. **7** Beziler jeng
harwilirığha, Beziler atlargħa [tayinidu]; Biraq biz bolsaq
Perwerdigar Xudayimizning namini yad étimiz; **8** Ular tizi
püklinip yiċċidi; Biraq biz bolsaq, qeddimizni ruslap tik turimiz. **9**
I Perwerdigar, padishahqa għelibe bergeysen; Nida qilgħinimizda
bizżejj iżjabet qilghaysen!

21 Negmichilerning beshigha tapshurulup oqulsun dep,
Dawut yazghan küy: — Padishah qudritidin shadlinidu,
i Perwerdigar; Ghelibe-nijatliqingdin u neqeder xursen bolidu!
2 Sen uning köngül tilikini uningga ata qilding, Lewlirining
telipini ret qilghan emessen. (Sélah) **3** Chünki Sen épil beriketler
bilen uni qarshi alding; Uning beshigha sap altun taj kiydürdüng.
4 U Sendin ömür tilise, Sen uningga berding, Yeni uzun
künlerni, taki ebedil-edbedige berding. **5** U Sénинг bergen
ghelibe-nijatliqingdin zor sherep quchti; Sen uningga izzet-
heywet hem shanu-shewket qondurdung. **6** Sen uning özini
menggülük beriketler qilding; Didaringning shadlıqi bilen uni
zor xursen qilding; **7** Chünki padishah Perwerdigargha tayinidu;
Hemmidin Aliy Bolghuchining özgermes muhebbiti bilen u
héch tewremeydu. **8** Sénining qolung barlıq düshmenliringni
tétip, ashkare qılıdu; Onq qolung Sanga öchmenlik qilghanlarını
tétip ashkare qılıdu; **9** Sénining didaring körün'gen künde, ularını
yalqunluq xumandan'ga salghandek köydürisen; Perwerdigar
derghezep bilen ularını yutuwétidu; Ot ularını köydürtüp tütigidu.
10 Ularning tuxumini jahandin, Nesillirini kishilik duniyadın
quritisen; **11** Chünki ular Sanga yamanlıq qılıshqa urundi; Ular
rezil bir neyrengi oylap chiqqini bilen, Emma ghelibe qılalmazı.
12 Chünki Sen ularını keynig burulushqa mejbur qilding; Sen
ularning yüzige qarap oqyayingni chenleysen. **13** I Perwerdigar,
Öz küchüng bilen ulugluqungni namayan qilghaysen; Shuning
bilen biz naxsha étip qudritidin medhiyileymiz.

22 Negh michilerning beshiga tapshurulup, «Ayjelet-xashshahar» (tang sehrde kelgen medet) dégen ahangda oqulsun dep, Dawut yazghan kuyi: — «Ah Ilahim, Ilahim, némishqa mendin waz kechting? Sen némishqa méní qutquzushtin

shunche yiraqsen? Némishqa qattiq peryadlirimdin shunche yiraq turisen, 2 Xudayim, kiündüzde nida qildim, lékin Sen héch jawab qilmaysen; Kéchidimu men shundaq peryad qilishtin aram alalmaymen. 3 Biraq i Israilning medhiyilirini öz makaning qilghuchi, Sen dégen pak-muqeddestursen! 4 Ata-bowillirimiz séni tayanchi qilghan, Ular sanga tayan'ghan, sen ularni qutquzghan. 5 Ular Sanga nida qilishliri bilen qutulghan; Sanga tayinish bilen ularning ümíd héch yerde qalghan emes. 6 Biraq men bolsam adem emes, bir qurtmen, Insan teripidin [töhmet bilen] reswayialeml qilin'ghanmen, Xalayiq teripidin kemsitilgenmen. 7 Méni körgenlerning hemmisi mazaq qilip külüdu, Bashlirini silkiship aghzilirini pürüshtürüp: 8 «U Perwerdigargha özini tapshurghan emesmu?! Endi Perwerdigar uni qutquzsun! Perwerdigar uningdin xursern bolsa eger, Uni qutuldursun!» – déyishidu. 9 Biraq méni apamning qorsiqidin chiqarghuchi özüngdursen; Hetta emchekti waqtimdimu méni özüngge tayandurghansen; 10 Tughulghinimdin tartipla, men özümni qoyunningha tashlighammen; Anamning baliyatqusidiki waqtimdila, Sen méning Tengrim bolup kelgensen. 11 Mendin yiraqlashma; Chünki riyazet méni qistap keldi; Manga yardeorde bolghuchi yoqtur. 12 Nurghun bugilar méni qorshiwaldi; Bashanning kücklük buqiliri méni oriwaldi; 13 Ular ademni titma qilghuchi hörkirewatqan shirdek, Aghzilirni chong échip manga tikilip turidi. 14 Men tökülen sudek boldum, Hemme söneklerim izidin chiqip ketti; Yürikim momdek érip ketti, Ich-baghrimda zeipliship érip ketti. 15 Qaghjirap ketken sapal parchisidek maghdurum qalmidi, Tilim tangliyimha chapshilik ketti, Sen [Perwerdigar] méni ölümming topachanglirigha qoqghansen. 16 Ghaljur itlar manga olashti, Bir top reziller méni qistap kélip, Méning qolum we putumni sanjip teshti. 17 Söngeklirimming hemmisini saniyalaymen, [Ustixanlim] manga tikilip qarap turghandek qiliudu. 18 Ular kiyimlirimni öz arisida üleshtürüwati, Könglikimge érishish tühün chek tashlishiwatidu. 19 Biraq, i Perwerdigar, mendin yiraqlashma! 1 Küch-Qudritim bolghuchim, yardemeg téz kelgesyen! 20 Jérinni qilichtin qutquzghin, Méning yalghuz jénimni itning changgilidin qutuldurghin. 21 Méni shirning aghzidin qutquzghin; Shundaq, Sen iltjalirimni ijabet qilip yawa kalilarning münggüzliridin qutquzghansen! 22 Men Séning namingni qérindashlirimgha élán qilimen; Chong jamaet ichide turup Sanga bolghan medhiyilirimni jakarlaymen; 23 Perwerdigardin eymen'güchiler, Uni medhiyilenglar! Yaqpuning barlıq nesilliri, Uningha shan-sherek keltürüngrar! Israilning pütün ewladliri, Uningdin eymininglar. 24 Chünki U ézilgüchining ashu xarlinishlirini nezirdin saqit qilghan emes, Yaki Uningdin héch yirgen'gen emes; Uningdin Öz wisalini héch yosburghan emes; Belki U iltija qilip awazini kötürginide, Uningha qulaq sélip angilghan. 25 Chong jamaet ichide manga oqulghan medhiyiler Özüngdindur, Xudadin eymen'güchilerning aldida ichken qesemlirimni ishqqa ashurimen; 26 Ajiz möminler qorsiqi toyghuche tamaqlinidu; Perwerdigarni izdigenler Uni medhiyeleydi; Silerner qelbinglar menggü yashnaydu! 27 Zémimining eng chétidikilermu bu ishni qilibde tutup, towa qilip Perwerdigarning alidgħa kélidu; El-milletlerning barlıq jemettili aldingda ibadet qilidu; 28 Chünki padishahliq Perwerdigargħila tewedur; U el-milletter arisida hökum sürgħichidur. 29 Jahandik baylarmu Uning alidin yep-ichip, ibadet qilidu; Tupraqqa kirey dep qalghanlarmu, hetta öz jénini saqlıyalmyadīqħiħanlarmu Uningha sejde qilidu; 30 Kelgūsidiči bir ewlad Uning xizmitide bolidu; Bu ewlad Reb tħuñ Öż perzentliji hesablinidu. 31 Kéyin ular kélip, shu chaghda tughulidighan bir qowmgha Uning

heqqaniyiqini jakarlap shuni élan qılıduki, «U buni emelge ashurdil»

23 Dawut yazghan küçü: — Perwerdigar ménii baqquchi Padichimdir, Mohtaj emesmen héch nersige; **2** U ménii yumran chöplerde yatqızup dem aldurar; Tinch aqidighan sularni boylitip bağıdu; **3** U wujudumni ýéngilaydu; U heqqaniyiq yoldıa Öz nami üchün ýétekleydu; **4** Hetta men ölüm sayisi bolghan jılıghidin ötsemmu, Héch yamanlıqtın qorqmayımen; Chünki Sen men bilen billidursen; Séning hasang hem tayıqıng manga tesellidur. **5** Ménii xar qılghuchilar köz aldida manga keng dastixan salisen; Ménii bésühimi may bilen mesih qılısen; Qedehim tashidu; **6** Berheq, barlıq künlirimde yaxshılıq we özgermes shepqet manga egiship hemrah bolidu; Menggüdin-menggüge Perwerdigarning dergahida yashaymen!

24 Dawut yazghan küçü: — Perwerdigargha mensüptür, jahan we uningha tolghan hemme mewjudatlar; Uninggħha teeluqtut yer yuzi we uningda turiatqanlarmu; **2** Chünki jahanning ulini chongqur déngizlar üstige orunlashturup, Yerni sular üstige ornatqan Udur. **3** Perwerdigarning téghīha kim chiqalaydu? Uning muqeddes jayığha kim kirip turalaydu? **4** — Qolliri gunahtin pakiz, dili sap, Quruq nersilerge telmürüp qarımighan, Yalghan qesem qilmighan kishi kireleydü. **5** Bundaq kishi bolsa Perwerdigardin bextni, Öz njatlıqi bolghuchi Xudadin heqqaniyiqni tapshuruwalidu we [uni] kötürüp yürüdu; **6** Bu dewr Uni izdigüchi dewrdur, Yeni Séning didaringni izdigüchiler, i Yaqupning [Xudasi]. (Sélah) **7** I qowuqlar, bésħinglarni kötürüngħar! [Keng échilingħar!] I menggħi l-iskħek, kötürüngħar! Shuning bilen shan-sherep igisi Padishah kirdi! **8** Shan-sherep igisi Padishah dégen kim? U Perwerdigardur, u kħchluk we qdretliktur! Perwerdigar, jeng meydana qdretliktur! **9** I qowuqlar, bésħinglarni kötürüngħar! Keng échilingħar! I menggħi l-iskħek, bésħinglarni kötürüngħar! Shuning bilen shan-sherep igisi Padishah kirdi! **10** Shan-sherep igisi Padishah dégen kim? Samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar bolsa, shan-sherep igisi Padishahtur! (Sélah)

25 Dawut yazghan küçü. Perwerdigar, jénim Sanga telmürüp qaraydu; **2** Sanga tayinimen, i Xudayim; Ménii yerge qaripit xijalette qaldurmighayse; We yaki dūshmenlirimmi üstümđin għalib qılıp qħadlandurmighayse; **3** Berheq, Séni kütküħħilerdin héchqaysi shermende bolmas; Biraq héchħbir sewebsiz xainliq qilghuchilar shermende bolidu. **4** Ménii Séning izliringni bilidighan qilghayse, i Perwerdigar; Yolliringni manga ögħiġi qoqħayse. **5** Ménii heqiqitngħe mangdurup, manga ögettoq keysen; Chünki özüng ménning njatliqim bolghan Xudayimdursen; Men kün boyi Sanga qarap telmürimen; **6** Öz rehimdilliqliringni, özgermes méħirħirlingni yadingħha kelturgeyen, i Perwerdigar! Chünki ular ezeldin tartip bar bolup kelgendur; **7** Ménien yashlīqimdiki gunahħiġġimi, Shundaqa ita'sizlikħiġġimi ēsingeg kelturmigħeyen; Özgermes muhebbiting, mēħriħanliqing bilen, ménii ēsingeg kelturgeyen, i Perwerdigar; **8** Perwerdigar mēħriħan we durustur; Shunga U gunahkarlarni durus yolgha salidu. **9** Möminlerni yaxshi-yamanni perq étishke U ýétekleydu; Möminlerge Öz yolini ögħitudu. **10** Uning ehdisi we höktim-guwahlirini tutqanlarning hemmisige nisbeten, Perwerdigarning barliq yolliri özgermes muhebbet we heqiqettur. **11** Öz naming üchün, i Perwerdigar, Qebħiħlikim intayin ēghir bolsimu, Sen uni kechħuriwetkensen. **12** Kimki Perwerdigardin eymense, Xuda Özi talliġħan yolda uningħha [heqiqetni] ögħitudu; **13**

Uning jéni azade-yaxshılıqta yashaydu, Uning nesi yer yüzige miras bolidu. **14** Perwerdigar Özidin eyminidighanlar bilen sirdashtur; U ularħha Öz ehdisi körsitip bérídu. **15** Ménii közlirim hemisie Perwerdigargħa tiklip qaraydu; Chünki U putlirimmi tordin chiqirwétidu. **16** Manga qarap mēħir-shepqt körsetkeysen; Chünki men ghérbane, derdmendurmen. **17** Köngluming azarlırları köpiyip ketti; Ménii basqan qismaqlardin chiqargħayse. **18** Derdliżimni, azablimi neziringge algin, Barliq gunahħiġġi kechħiġeyen! **19** Ménii dūshmenlirimmi neziringge algin, Chünki ular köptur; Ular manga chongqur öħħmenlik biled nepretlini. **20** Jénimni saqlighayse, ménii qutquzghayse; Ménii shermendilkte qaldurmighayse; Chünki men Séni bashpanahim qildim. **21** Kōngħi sapliqi we durusluq ménii qoqħidħay; Chünki men Sanga ümid bagħlap kütūmati. **22** I Xuda, Israfil barliq külpetliridin qutquzup hōrlükke chiqargħayse!

26 Dawut yazghan küçü: — Men üchün höküm chiqargħayse, i Perwerdigar; Chünki men öz durusluqumda turup mangdim; Men Perwerdigargħa tayinip kelgenmen; Men téyiłip ketmagem. **2** Ménii sinap baqqayse, i Perwerdigar, ménii tekħħiġi baqqin; Wijdanimni, qelbimni tawligħayse; **3** Chünki özgermes muhebbitingni köz alidma tutqanen; Men heqiqitngi özümge ýétekħi qılıp mangdimmen. **4** Men yalghanchilar biled hemdastixan olturmidim; Saxtipeżlerje hemrah bolushqa kirmeymen. **5** Yamanlıq qilghuchilar jamaitdin yirginimen; Reziller biledmu oltrumaymen. **6** Qollirimmi gunahsizliqtu yuyimen; Shunda, qurban'għażiexni aylinip yüreleymen. **7** We hem tesħekkūrlerni anglitimen; Barliq karametliringni jakarlaymen. **8** I Perwerdigar, makanner bolghan öjni, Shan-sheriping turghan jayni söyüp keldim; **9** Jénimni gunahkarlар bilen, Hayatimni qanxorlar bilen bille élip ketmigeysen; **10** Ularnejn qolida suyiqestler bardur, Ong qoli parilier toldi. **11** Men bolsam, durusluqumda mēngip yüriwérimen; Ménii hōrlükke chiqiřip qutquzghayse, Manga mēħir-shepqt körsetkeysen. **12** Putum bolsa tüptid jayda turidu; Jamaetler arisida turup Perwerdigargħa tesħekkūr medhiyiler qayturimen.

27 Dawut yazghan küçü: — Perwerdigar ménning nurum we njatliqimdu; Men yene kimdin qorqay? Perwerdigar hayatimming qorghiñidur; Men kimmung aldida titrey? **2** Yamanlıq qilghuchilar «Uning etlirini yeħli» dep manga hujum qilghanda, Reqiblirim, dūshmenlirim manga yeqinlashqanda, Putlispħ, yiċċildi ular. **3** Zor qoshun bargħaq qurup ménii qorshawħha alsimu, Qelbimde héch qorqunch yoq; Manga urush qozħiġi, yenila xatirjem turiwérimen. **4** Perwerdigardin birla nersini tilep keldim; Men shuningħha intilimktemi: — Öz boyi Perwerdigarning öyide bolsam, Perwerdigarning güzelikige qarap yürsem, Uning ibadetxanisa turup, ýétekħishige muyesser bolsam, deymen. **5** Bésħimħa kün chūħħkende, U ménii sayiġġi astiġħha aliđu; Ménii chédiranng ichide aman saqlaq yosħurhuwalidu. U ménii uyultash üstige muqim turghżidu. **6** Shunga hazir etrapimħi dūshmenlirim alidha bésħim yuqiri kötürüldu. Uning muqeddes chédirida tentene qılıp qurbanliqlar sunimen; Naxsha-küller éytimen, munajjalarni éytimen Perwerdigargħa! **7** Nida qilghinimda awazimni angħħayse, i Perwerdigar; Manga mēħir-shepqt körsitip, ijabet qilghayse. **8** Öz köngħi: «Uning didarini idżdengħar» deyydu; Didaringni, i Perwerdigar, özüm izdemyen. **9** Medin Özüngi qachur mighayse! Għeżeppen għenda qulunġi neri qoqħilimħayse; Sen ménningdin yardiminingni ayimay kelding; Sen medin aylmighayse, ménii tashliwetmigħeyen, i

Nijatkarim Xudal **10** Ata-anam méní tashliwetsimu, Perwerdigar méní quchiqicha alidu. **11** Manga Öz yolungni ögetkeysen, i Perwerdigar; Küshendilirim [paylap yürmekte], Méní tüz yolgha bashlighaysen. **12** Méní reqiblirimming meylige tapshurmighaysen, Chünki manga qara chaplashmaqchi bolghan yalghanchilar xéli köptur, Ularning nepeslirimu zorawanlıqtur. **13** Ah, Perwerdigarning méhribanlıqini tiriklerning zéminden körüşke közüm yetmigen bolsa...! **14** Perwerdigarni telmürip kütkin! Jigerlik bol, qelbing merdane bolsun! Shundaq qıl, Perwerdigarni telmürip kütkin!

28 Dawut yazghan küy: — I Perwerdigar, Sanga nida qilimen; I ménining Qoram Téshim, manga süküt qilmighaysen; Chünki Sen jimjit turuwalisang, Men chongqur hangha chüshidighanlargha oxshashla bolimen. **2** Sanga peryad kötürniminde, Séning muqeddes kalamxanangha qolumni kötürginimde, Méning iltjalirrimning sadasını angilghaysen! **3** Méní reziller we qebihlik qilghuchilar bilen bille tashliwetmigeysen; Ular aghzida yéqinliri bilen dostane sözleshsimu, Könglide öchmenlik bardur. **4** Ularning qilmishliriga qarap, Ishlirining yamanlıqicha qarap ish tutqaysen; Qolining qilghanlıri boyiche özlirige yandurghaysen; Tégishlik jazani özlirige qayturghaysen. **5** Chünki ular ne Perwerdigarning qilghanlırını, Ne qollirining ishligenlirini héch nezirige almaydu, [Perwerdigar] ularni ghulitip, qaytidin bash kötürgüzmeydu. **6** Perwerdigargha teshekkür-medhiye qayturusun; Chünki U ménining iltjalirrimning sadasını angilghan. **7** Perwerdigar méning küchüm, méning qalqinimdu; Méning könglüm uningha ishendi, Shuning bilen yardem taptim; Shunga könglüm zor shadlinidu, Öz käyüm bilen men Uni medhiyileymen. **8** Perwerdigar Öz [xelqining] kúchidur, Shundaqla mesih qilgħiniga qutquzghu qorghandur. **9** Öz xelqinqi qutquzghaysen, Mirasingin beriketlik qilghaysen; Ularni padichidek bęcip ozuqlandurghaysen, Menggüge ularni kötürüp yürgeysen.

29 Dawut yazghan küy: — Perwerdigargha bergeysiler, i Qudretlik Bolghuchining perzentrili, Perwerdigargha shanu-shewket, kúch bergeysiler! **2** Perwerdigargha Öz namığha layiq shanu-shewket bergeysiler; Perwerdigargha pak-muqeddeslikning güzellikide sejde qilinglar! **3** Perwerdigarning sadasi chongqur sular üstide höküüm süridu; Shan-sherep igisi bolghan Tengri güldürmamilarnı yangritidu; Perwerdigar büyük déngizler üstide höküüm süridu. **4** Perwerdigarning sadasi kúchlüktr; Perwerdigarning sadasi heywetke tolghandur; **5** Perwerdigarning sadasi kédir derelexirini sündüriwétidu; Berheq, Perwerdigar Liwandiki kédirlarnı sündüriwétidu. **6** U ularni mozay oynaqlawatqandek oynaqlıtıdu; Yawa kalining balisi oynaqlawatqandek, U Liwan we Sirion téghini oynaqlıtıdu. **7** Perwerdigarning sadasi chaqmaqlarının yalqunlirini shaxlitiwétidu; **8** Perwerdigarning sadasi chöl-jezirini zilzilige salidu; Perwerdigar Qedeshtiki chöl-jezirini zilzilige salidu; **9** Perwerdigarning sadasi dub derelexirini heryan tolghitidu, Ormanlıqlarnı yalingachlaydu; Uning muqeddes ibadetxanisida bolghan hemmisi «shanu-shewket!» dep tentene qıldı. **10** Perwerdigar topan üstige hökümrənlıq qılıp olturnidu; Berheq, Perwerdigar menggüge padishah bolup höküüm süriп olturnidu. **11** Perwerdigar Öz xelqige qudretni beşx etidu; Öz xelqini aman-xatirjemlik bilen beriketleydu.

30 Muqeddes ibadetxanini Xudagha atashni tebriklep, Dawut yazghan küy: — Men Séni aliy dep ulughlaymen, i Perwerdigar, Chünki Sen méní pestin yuqırı kötürdüng,

Düshmenlirimni üstündin xushallandurmiding. **2** I Perwerdigar Xudayim, men Sanga nale kötürdüng, Sen méní saqyattıng. **3** I Perwerdigar, Sen tehtisaradin jénimni élip chíqting, Hangha chüshidighanlar arısidiñ manga hayat bérüp saqlıding. (**Sheol h7585**) **4** Perwerdigargha küy éytinglar, i Uning ixlasmen bendiliri, Uning pak-muqeddeslikini yad etip teshekkür éytinglar. **5** Chünki Uning ghezipi deqiqide ötüp kétidu, Shapaiti bolsa ömürwayet bolidu; Yığha-zar kéciche qonup qalsimu, Xushaliq tang seher bilen teng kéliidu. **6** Men bolsam öz rahet-paraghitimde: «Menggüge tewrenmey muqim turimen» — dédim. **7** Perwerdigar, shapaiting bilen, ménining téghimni mustehkem turghuzghanıding; Emma Sen didarınını qachurup yoshurdug; Men alaqzade bolup kettim; **8** Men Sanga nale-pereyad kötürdüng, i Perwerdigar; Men [Sen] Rebke iltija qildim: — **9** — Méning qénim töktülp, hangha kirsch néme paydisi bardur? Topa-chang Séni medhiyilemdu? U heqiqitingni jakarliyalamdu? **10** Angilghaysen, i Perwerdigar, manga shepqet körsetkeysen; I Perwerdigar, manga yardımde bolghaysen! **11** Sen matem qayghusini ussul oynashlarga aylandurdug; [Hazılıq] böz kiyimimni salduriwétip, Manga xushalliqları belwagh qılıp bagħliding; **12** Shunga ménining rohim süküt qılmay, Sanga küyler oqusun! I Perwerdigar, ménining Xudayim, Sanga ebedil'ebedic̄e teshekkürlerni éytimen!

31 Negħmichilerning bésħiga tapshurulup oqulsun dep, Dawut yazghan küy: — Sen Perwerdigarni, men bashpanah qildim; Méní héchqachan yerge qaritip qoymighaysen; Öz heqqaniyliqing bilen méní azad qılıp qutquzghaysen; **2** Manga qulaq salghaysen, méní tézrek qutquzuwalghaysen; Manga qoram tash, Özümni qogħdaydigan qorġħanlıq qel'e bolghaysen. **3** Chünki Sen ménining uyultéshim, ménining qorġħinimdursen; Shunga Öz naming üchün méní yétekligeyen, méní bashlighaysen. **4** Manga yoshurun sélin'ghan tuzaqtin qedemlirimmi tartqaysen; Chünki Sen ménining bashpanahimdursen. **5** Men rohimni qolungħha tapshurdur; Sen manga nijatlıq qılıp hörlükke chiqargħansen, i Perwerdigar, heq Tengri. **6** Yalghan ilahlargħa choqunidighanlardin yirginip keldim; Men bolsam Perwerdigargha étihad qilimen. **7** Özgernes muhebbiting bilen xusal bolup shadlinimen; Chünki ménining xarliqmni kördüngsen; Jénimning azap-oqubetliridin xewer tapting. **8** Méní dushmanlirimning qoliga chüshürmiding, Belki putlirimmi kengri jaġħa turghuzdung. **9** I Perwerdigar, manga reħim-shepqt körsetkeysen, Chünki bésħingha kulpet chüshti; Derd-elemdin közüm tħiġiħaq dep qaldi, Jénim, wujudummu shundaq. **10** Hayatim qayghu-hesret bilen, Yillirim ghem-ħħusse bilen uprawatidu. Gunahim tħejplidin magħdurum kétey dep qaldi, Ustixanlirim sizip ketti. **11** Men reqiblirimming iza-ahnitige qaldim, Yéqinlirim alidda téximu shundaq; Tonushlirimghimu bir wehime boldum; Kochida méní körgenlermu mendin dajip qachidu. **12** Hemmeylen méní ölgən ademdek, könglidin chiqirip tashlashti; Puchuq chinidek bolup qaldim. **13** Chünki nurghunlarning töħmetlirini anglidim, Wehime terep-terepleർde turidu; Ular manga hujum qilishqa meslihetliwiyatidu, Jénimni élishqa qest qilishiatidu. **14** Biraq men Sanga tayinimen, i Perwerdigar; «Sen ménинг Xudayımlı!» — dédim. **15** Ménining kürnlirim Séning qolungdidur; Méní dushmanlirimning qolidin hem manga ziyankeşlik qilghuchilar din qutquzghaysen. **16** Qulungħha didarinqning jilwisini chüshürgeysen; Özgernes muhebbiting bilen manga nijatlıq ata qilghaysen. **17** I Perwerdigar, méní yerge qaritip qoymighaysen; Chünki men Sanga iltija qildim; Reziller yerge qarap qalsun; Ularning tehtisarada zuwani tutulsun; (**Sheol**

h7585) 18 Yalghan lewler zuwandin qalsun! Ular heqqaniylarni xalighanche mazaq qılıp tekebburluq bilen sözlimekte! **19** Özüngni bashpanah qilghanlar üçhün insan balilirining köz aldida körsetken iłtipatlıring, Yeni Özüngin qorqidıghanlar üçhün, saqlıghan iłtipat-németliring neqeder moldur! **20** Sen ularni insanlarning suyiqestliridin Öz huzurungdiki yoshorun daldar jaygha alisen; Sen ularni til-ahaneitlerdin sayiwiningde yoshorup qoyisen. **21** Perwerdigargha teshekkür-medhiyiler yollansun! Chünki U özgermes muhebbitini zulmetlik bir sheherde ajayib nimayen qıldı! **22** Chünki men dekke-dükkide hoduqup: — Séri, ménî közidin chiqırıp qoydimikin, dep qorqanıdim; Halbuki, men nale kötüüp yél'in qhınimda, peryadıminga qulaq salding. **23** Perwerdigarnı söyüngler, i Uning barlıq mömin bendilir! Perwerdigar Özige sadiqlarını qogħdaydu, Hem tekebburluq bilen ish qilghuchilarning qilmishlirini öz bëshiga hessilep qayturidu! **24** I Perwerdigarnı telmürüp kütkenler, Jigerlik bol, qelbing merdane qilinsun!

32 Dawut yazghan «Masqıl»: — Itaetsizlikliri kechürüm qilin'ghan, Gunahliri yépilghan kishi bextliktur! **2** Perwerdigar rezillilikliri bilen hésablashmaydigan, Rohida héchqandaq hiylilik yoq kishi bextliktur! **3** Men [gunahimni iqrar qilmay], sükütte turuwalghanıdim, Kün boyi ahu-pıghan ichide, Söngelkirim chirip ketti; **4** Chünki ménî basqan qolung manga kéche-kündüz éghir boldi; Yazdiki qurghaqchiliqtek yilikim qaghjirap ketti. (Sélah) **5** Emdi gunahimni Séning aldingda étirap qildim, Qebihlikimni Sendin yoshuriwermeydigan boldum; Men: «Perwerdigargha asılyıqlırimni étirap qilimen» — dédim, Shuning bilen Sen ménîng rezil gunahimni kechürüm qılding. (Sélah) **6** Shunga Séni tapalaydigan peytte, Herbir ixlasmen Sanga dua bilen iltija qilsun! Chong topanlar örlep, téship ketkende, [Sular] shu kishige herzíg yeqinlashmaydu. **7** Sen ménîng daldar jayimdursen; Sen ménî zulumdün saqlaysen; Etrapimni nijatlıq naxshılıri bilen qaplaysen! (Sélah) **8** — «Men sen méngishqa tégishlik yolda séni yétekleymen hem terbiyleylen; Méning közüm üstüngde bolushi bilen sanga nesihet qilimen. **9** Eqli yoq bolghan at yaki éshektek bolma; Ularni chekleshke tizginleydigan yügen bolmisa, Ular hergiz sanga yeqin kelmeydu». **10** Rezillerge chüshüdigan qayghu-hesretler köptür, Biraq méhir-shepqteler Perwerdigargha tayan'ghan kishini chörileydu; **11** I heqqaniylar, Perwerdigar bilen shadlinip xurşen bolunlar; Köngli duruslar, xushalliqtin tentene qilinglar!

33 Ey heqqaniylar, Perwerdigar üçhün tentene qilinglar! Medhiyilesh duruslar üçhün güzel ishtur. **2** Rawab bilen Perwerdigarnı medhiyilenglar; Ontargha tengkesh bolup, uningga külüterni étinglar. **3** Uningga atap yéngi bir munajat-naxshini étinglar; Mahirliq bilen chélip, awazenglarni yuqiri yangrtinglar. **4** Chünki Perwerdigarning sözi berheqtur; Uning barlıq ishliri wedilirige sadaqetliktur. **5** U heqqaniyet hem adaletni yaxshi körgüchidur; Yer-zémîn Perwerdigarning méhribanlıqi bilen tolghandur. **6** Perwerdigarning sözi bilen asmanlar yaritilghan, Uning aghzidiki nepes bilen ularning barlıq qoshunlirimuyaritilghandur; **7** U déngizdiki sularni bir yerge yığhip döwileydu; U okyanlarni ambarlar ichide saqlap turidu; **8** Pütkül yer yüzdikiler Perwerdigardin eymensun; Dunyadiki pütnün jan igiliri Uningdin qorqup, hörmetsisun; **9** Chünki Uning bir sözi bilenla ish püttürülgenidi; Uning bir emri bilenla dégenlirli berpa qilin'ghanidi. **10** Perwerdigar ellerning pilanini tosiwétidu; U qowmlarning xiyallırını bikar qiliwétidu. **11** Perwerdigarning nesiheti menggüje turidu; Qelbidiki oyliri dewrdin-dewrge ishqä ashurulidu. **12** «Perwerdigar bizning

Xudayimizdur» deydighan qowm bextliktur! Yeni Öz mirası bolushqa tallighan xelq bextliktur! **13** Perwerdigar ershitne yerge nezer salidu, U pütkül insanların körüp turidu. **14** Turalghusidin yer yüzidikilerning hemmisige qaraydu; **15** U ularning herbirining qelblirini Yasighuchidur; Ularning barlıq ishlirini dengsep chiqquchidur. **16** Padishah bolsa qoshunlirining köplüğü bilen ghalib bolalmaydu; Palwan özining zor küchi bilen özini qutquzalmaydu; **17** Tolpargha tayinip xewp-xeterdin qutquzulush bihudiliktur, U zor küchi bilen héchkimni qutquzalmaydu; **18** Mana, ularning jénini ölümdin qutquzush üçhün, Qeħetħchilikte ularni hayat saqlash üçhün, Perwerdigarning közi Özidin eymindıghanlarning üstide turidu, Özining özgermes muhebbitige ümid bagħlighanlarning üstide turidu. **20** Bizning jénimiz Perwerdigargha telmüridu; Bizning yardemchimiz, Bizning qalqinimiz U bolidu. **21** Shunga Uning bilen qelbim shadlinip kétidu; Chünki Uning muqeddes namigha tayinip ishenduq. **22** I Perwerdigar, biz Sangila ümid bagħlighinimizdek, Séning özgermes muhebbitingmu üstimizde bolghay!

34 Dawut yazghan kiyঃ — (Dawut Abimelek [padishahning] alidda yürüş-turushini bashqiche qiliwalghanda, [Abimelek] uni heydiwetken waqitta yazghan) Men herqandaq waqtılarda Perwerdigargha teshekkür-medhiye qayturimen; Uni medhiyilesh aghzimdin chūshmeydu. **2** Qelbim Perwerdigarnı iptixarlinip medhiyeleydu, Möminler buni anglap shadlıqta bolidu. **3** Men bilen bille Perwerdigarnı ulughħanglar, Birlikte Uning namigha medhiyiler yangritayli. **4** Perwerdigarnı ididim, U ménig duayimni ijabet qıldı, Ménî basqan barlıq weħieme-qorqunçlırlarınım qutquzdi. **5** [Möminler] Uningga telmürüp nurlandi; Yüzliri yerge qaritildi. **6** [Men] péqir-bichare [Uningga] nida qıldı, Perwerdigar anglap, ménî hemme awarichiliklerdin qutquzdi. **7** Perwerdigarning Perishtisi Uningdin eymindıghanlarni qogħdap etrapigha chédirini tikidu, Ularni qutquzidu. **8** Perwerdigarning méħribanlıqini tétip, bilgin, Uningga ishinip tayan'ghan adem némidégen bextliktur! **9** I Uning muqeddes bendilirli, Perwerdigardin eymininglar! Chünki Uningdin eymindıghanlarning héch nersisi kem bolmas. **10** Küchlük arslanlar ozuqsız qélip ach qalsimu, Emma Perwerdigarnı izdīgħiħilerning héchbir yaxshi nersisi kem bolmas. **11** Kélinglar balilirim, manga qulaq sélingsar; Men silereg Perwerdigardin eyminishni ötítip qoyay. **12** Hayatni etiwarlaydighan kishi kim? Kimming uzun we yaxshi kùnlerni körġişi bar? **13** Undaqta tilingni yamanlıqtiñ tar tipart yür, Lewliring mekkarliqtin néri bolsun; **14** Yamanlıqtiñ ayri�ip yiraq bolup, güzel emellerni qılıp yür; Aman-xatirjemlikni izdep, uni qogħlap yür. **15** Perwerdigarning közi heqqaniylarning üstide turidu, Uning qulipi ularning iltijaħliriga ochuq turidu; **16** Perwerdigarning chirayı rezillik qilghuchilarga qarshi chiqar, Ularning herqandaq nam-xatirilirin yer yüzidin élip tashlar; **17** Heqqaniylar iltija qilidu, Perwerdigar anglaydu, ularni barlıq azab-musheqqetliridin qutquzidu; **18** Perwerdigar köngli sunuqlarha yeqindur, Rohi eżiġlerni qutquzidu. **19** Heqqaniylar duch kelgen awarichilikler köptür; Biraq Perwerdigar ularni bularning hemmisidin qutquzidu. **20** [U heqqaniyning] söngelkirini saq qalduridu, Ulardin birsimu sunup ketmeydu. **21** Yamanlıqning özi rezillerni öltüridi; Heqqaniylarha nepretlinidıghanlar gunaħha qilidu. **22** Perwerdigar Öz qullirining janlırinı bedel tólep hörlükke chiqırıdu; Uningga tayan'ghanlardin héchkimge gunah bekitilmeydu.

35 Dawut yazghan kuy: — 1 Perwerdigar, men bilen élishqanlar bilen élishqaysen; Manga jeng qilghanlarga jeng qilghaysen! 2 Qolunggha sipar we qalqan alghin; Manga yardege ornungdin turghaysen; 3 Neyzini sughurup, méni qoghlawatqanlarning yolini tosqaysen; Méning Jémingha: «Men séning nijatliqingdurmur!» — dégeysen! 4 Méning hayatimha chang salmaqchi bolghanlar yerge qaritilip shermende bolghay; Manga qest eyligenler keynige yandurulup reswa bolghay. 5 Ular goya shamalda uchqan samandek tozup ketkey; Perwerdigarning Perishtisi ularni tarqitiwetkey! 6 Ularning yoli qarangghu we téylighaq bolghay, Perwerdigarning Perishtisi ularni qoghlawetkey! 7 Chünki ular manga orunsiz oratuzaq teyyarliidi; Jénimni sewebsiz élishqa ular uni kolidi. 8 Halaket tuydurmastin ularning beshigha chüshkey, Özi yoshurun qurghan torgha özi chüshkey, Halakete yiqlighay. 9 U chaghda jénim Perwerdigardin soyüniidu, Uning nijatliq-qutquzushidin shadlinidu! 10 Méning hemme ustixanirrim: — «! Perwerdigar, kimmu Sanga tengdash kélelisun?» — deydu, — «Sen ézilgen möminlerni kütchlüklerning changgilidin, Ézilgenler hem yoqsullarni ularni bulighuchilarin tartiwélip qutquzisen». 11 Yawuz, yalghan guwahchilar qopup, Xewirim bolmighan gunahlar bilen üstümđin shikayet qilmaqta. 12 Ular ménинг yaxshiliqimha yamanlıq qılıp, Ménii panahsız yetim qılıp qoyghanıdı! 13 Lékin men bolsam, ular késel bolghanda, Bözni yóge kiyiwaldim; Uların dep roza tutup, özümü töwen qildim; Emdi duayim bolsa hazır baghrimgha yénip keldi! 14 Men bu ishlardin dost yaki qérindishimning beshigha chüshken ishqqa oxshash meyüsünlip yürđum, Men öz anisigha haza tutqandek, beshimini sélip yürđüm. 15 Biraq men putlышip ketkinimde, Ular xushal bolushup ketkenidi, Bir yerge jem boldi; Derweqe jem bolushup mushu zorawanlar manga qarshi chiqishti, Biraq xewirim yoq idi. Ular ménii pare-pare qilish üchün toxtimay zerbe bérişti. 16 Xuddi bir chishlem poshkal üstide chaçqaq we talash qilghan xudasızlardek, Ular manga chishlirini ghuchurlitip xiris qilishi. 17 I Reb, qachan'għiche perwa qilmaysen? Jénimni ularning halakitidin qutquzghaysen, Méning birdinbir hayatimiň [mushu] yirttqech shirlarning aghzidin tartiwalghayen! 18 Zor jamaet arisida men Sanga teshkekkir éyitemen; Nurghunlighan xelq arisida Séni medhiyileymen. 19 Yalghan seweb bilen manga reqib bolghanlarni üstümđin shadlandurmighaysen; Mentin sewebsiz nepretlen'genlerni özara köz qisishturmighaysen! 20 Ular dostane söz qilmaydu, Zémindiki tinchliqperwerlerge pitne-ighwa toqumaqta. 21 Ular manga qarap éghizini yghan échip: «Way-way! Kütkünimizni öz közimiz bilen körtüwalduq!» — déyishidu. 22 I Perwerdigar, Sen bularni körüp chiqting, süktük qilmaghaysen; I Reb, mendin Özüngni yiraqlashturmighaysen; 23 Qozghalghaysen, Men üchün höküm chiqirishqa oyghan'ghaysen, I ménинг Xudayim — Rebbim! 24 Méning ishim üstide öz heqqaniyliq boyiche höküm chiqarghaysen, i Perwerdigar Xudayim; Uлarni ménинг [ongushsizliqimđin] shadlandurmighaysen! 25 Ular könglide: «Wah! Wah! Ejeb obdan boldil!» — déyishmisun; Yaki: «Uni yutuwettuq!» — déyishmisun. 26 Méning ziynimdin xushal bolghanlar yerge qaritilip shermende bolghay; Méningdin özlirini üstün tutquchilarining kiyim-kéchiki xijalet we nomussuzluq bolsun! 27 Méning heqqaniyliqimdin soyün genler tentene qılıp shadlansun! Ular hemishe: «Öz qulining aman-ésenlikegi soyün'gen Perwerdigar ulughlanus!» — dégey. 28 Shu chaghda ménинг tilim kün boyi heqqaniyliq togruluq sözleydi, medhiyilerini yangritidu.

36 Neghmičihilerning beshigha tapshurulup oqulsun dep, Perwerdigarning quli Dawut yazghan kuy: — Rezil ademning asiyiliqi ménинг qelbimde bir besharetni peyda qilidu: — «Uning neziride Xudadin qorqidigan ish yoqturl!». 2 Chünki u öz-özini maxtayduki, U öz-özige: — «Mende gunah tépilməs, qilginim yırqinchilik ish emestur!» — deydu. 3 Aghzidiki sözler qebihlik we hiyligerlik; Peziletilik ish qilish parasitidin u alliburun mehrumdur. 4 U ornida yatqandimu gunahni közleydu; U durus bolmighan yolha méngishni irade qilidu; Yamanlıqtıñ héch nepretlenmeydu. 5 I Perwerdigar, özgermes muhebbiting ershlerge taqishidu; Heqiqet-sadiqliqing bulutlарha yétidü! 6 Heqqaniyliqin büyük tagħħilardie, Hökümliring tilsmatiq chongqur déngizlardektur. I Perwerdigar, Sen ademler we haywanlarni saqlighichidursen; 7 Séning özgermes muhebbiting neqeder qimmetlikturn, i Xuda! Shunga insan balılıri qanatlıring sayiside panahlınıdu. 8 Ular öyüngdiki mol dastixandırın toyghuche behrimeen bolidu; Sen ulargha huzur-halawetliringning deryasidin ichküzisen. 9 Chünki Sendila bardur hayatlıq buliqi; Nurungda bolup nurni körimiz. 10 Ah, Özüngni tonup, bilgenlerge muhebbitingni, Königli duruslарghimu heqqaniyliqini körsitishni dawamlashturghayen. 11 Tekebburlarning putining manga hujum qilishiga yol qoymighayen; Rezillerning qoli ménii ornumđin qoghlawetmisun; 12 Mana, yamanlıq qilghuchilar yiqlid! Ghulitiwétildi, ornidin qayta turalmaydu!

37 Dawut yazghan kuy: — Yamanlıq qilghuchilar tüpeylidin özüngni köydürme, Nakeslerge heset qilma. 2 Chünki ular ot-chöplerdek tézla üzüp tashlinidu, Yumran ösümlüklerge oxshash tozup kétidu. 3 Perwerdigarga tayan, tiriship yaxshılıq qıl, Zéminda makanlıship yashap, Uning wapa-heqiqitini ozuq bilip huzurlan. 4 «Perwerdigarni xursenlikim» dep bilgin, U arzu-tilekliringge yetkizidu. 5 Yolungni Perwerdigargha amanet qıl; Uningħha tayan, U choqum [tilikingu] ijabet qilidu. 6 U heqqaniyliqini nurdekk, Adalitingni chüştiki quyashtek chaqnitudu. 7 Perwerdigarning alidda tinch bolup, Uni sewrchanlıq bilen küt; Haramdin ronaq tapqan adem tüpeylidin, Yaman niyetliri ishqqa ashidaghan kishi tüpeylidin özüngni köydürme. 8 Achchiqingdin yan, għezeptin qayt, Özüngni köydürme; U peqet séni yamarlıqqa élip baridu. 9 Chünki yamanlıq qilghuchilar zémindin üzüp tashlinidu; Perwerdigargha telmürüp kütkenler bolsa, Zemin'għa igidarchiliq qilidu. 10 : Közni yumup achquħila, rezil adem halak bolidu; Uning makanighha sepselip qarissang, u yoq bolidu. 11 Biraq yawash-möminler zemin'għa mirasliq qilidu, We cheksiz arambexħslilkintin huzurlinidu. 12 Rezil adem heqqaniyha qest qilidu; Uningħha chishlirini ghuchurlitip xiris qilidu; 13 Lékin Reb uningħha qarap külüldi; Chünki [Reb] uning beshigha kélidighan künni körudi. 14 Yawashlar we yoqsullarni yiqtish üchün, Yoli duruslarni qirip tashlash üchün, Reziller qilichini ghilipidin sughurup élip, Oqyasining kırichini tartip teyyarli. 15 Lékin qilich bolsa öz yürükige sanjilidu, Oqyaliri sunduruwétilidu. 16 Heqqaniylardiki «az», Kölpligen yamanlarning bayliqliridin ewzeldur. 17 Chünki rezillerning bileklii sundurulidu; Lékin Perwerdigar heqqaniyarni yolleydu; 18 Perwerdigar köngli duruslarning künlini bilidu; Uлarning mirası mengġęgħe bolidu. 19 Ular éghir künlerde yerge qarap qalnaydu; Qehethilikitmu ular toq yürividu. 20 Biraq reziller halak bolidu; Perwerdigar bilen qarshilashquchilar chimenzardiki gül-giyahdek tozup kétidu; Ular tügħeydu; Is-tütündek tarqilip tügħeydu. 21 Rezil adem ötne élip qayturmaydu; Emma heqqaniyad adem méħribanlıq bilen ötne béridu; 22 Chünki [Perwerdigar] rehmet qilghanlar

zémin'għa ige bolidu, Biraq uning lenitige uchrighanlar üzüp tashlinidu; **23** Merdane ademning qedemli Perwerdigar teripidindur; [Reb] uning yolidin xurser bolidu. **24** U téyilip ketsimu, yiqlip chūshmeydu; Chünki Perwerdigar uning qoloni tutup yolep turidu. **25** Men yash idim, hazir qérif qaldim; Lékin heqqaniylarning tashliwétilgenlikini, Yaki perzentlirining nan tiligenlikini esla körgen emesmen; **26** U kün boyi merdméhriban bolup ötne bérideru; Uning ewladlirimu xelqq beriket yetküzidu. **27** Yamanlıqni tashlangar, yaxshiliq qilinglar, Menggü yashaysiler! **28** Chünki Perwerdigar aadeletni söyüdu, U Öz mömin bendilirini tashlimaydu; Ular menggię saqlinidu; Lékin rezillerning ewladliri üzüp tashlinidu. **29** Heqqaniylar yer-jahan'għa ige bolidu, Ebedil'ebedigie uningda makan tutup yashaydu. **30** Heqqaniyad emdenning aghzi danalijq jakarlaydu; Uning tili adil hökümleri sözleydu; **31** Qelbide Xudaning [muqeddes] qanuni turidu; Uning qedemli týwil ketmes. **32** Reziller heqqaniyad emmni paylap yürüdu; Ular uni öltürgüdek peytnej idzeb yürüdu. **33** Lékin Perwerdigar uni dushmanning changgiligha chūshmeydu; Yaki hökümde uni gunahqa pütmeypu. **34** Perwerdigarni telmürüp küt, Uning yolini ching tutqin; U séning mertiwengni köttürüp, zémin'għa ige qildu, Reziller halak qilin'għanda, Sen buni körisen. **35** Men rezil ademning zomigerlik qiliwatqinini kördüm, U xuddi ayniħan baraqsan yappyeshil derextek ronaq tapqan. **36** Biraq u ötüp ketti, Mana, u yoq boldi; Men uni izdisemmu, u téplimaydu. **37** Mukemmell ademge nezer sal, Durus insan'għa qara! Chünki bundaq ademning axix körigidħini arambexsh xatirjemplik bolidu. **38** Itaetsizler bolsa birlitke halak bolishidu; Ularni kēlechiki üzülidu; **39** Biraq heqqaniylarning nijatliqi Perwerdigardindur; U éghir künlerde ularning küchlük panahidur. **40** Perwerdigar yarden qilip ularni saqlaydu; U ularni rezillerdin saqlap qutquzidu; Chünki ular Uni bashpanahi qilidu.

38 Dawut yazghan kūj: — (Eslime üchħün) I Perwerdigar għezipingde tenbih bermigħejsen, Qehringlek mieni jazalimīghayen! **2** Chünki oqliring mieni zeximlendürüp sanjidi, Qolung ixtiġidin qattiq basti. **3** Qattiq għeziping tüpeylidin etlirimde héch saqliq yoq, Gunahim tüpeylidin ustixanlirimda aram yoqtur. **4** Chünki gunahlirim boyumdin tashti; Ular köttürelmigħis ēghir yūtekk mieni bésivaldi. **5** Exmeqliqim din jarahetħiġim sésip, shelwerek ketti. **6** Azabtin bellirim tolimu pükülp ketti, Kün boyi ghemha pétip yürimen! **7** Chatiraqlim otqa toldi, Etħirrimming saq yéri yoqtur. **8** Men tolimu halsirap, ézilip kettim; Qelbimdiċi azab-qayħu tüpeylidin hōrkirey men. **9** Reb, barliż arzujun köz aldingdidur; Uh tartishħiġim Sendin yosħurun emes; **10** Yūrikim jighħidap, halimdin kettim; Közliरrimming nuri öchti. **11** Yar-buraderlirimmu mieni urghan waba tüpeylidin, özliżi menden tartri; Yeqinlirimmu menden yiraq qachti. **12** Jénimni almaqchi bolghanlar tuzaq quridu; Manga ziyanni qestigenler zehirini chachmaqtu; Ular kün boyi hiyle-mikirnelli oyliemaqtu. **13** Lékin men gas ademdek anglimaymen, Gacha ademdek aghzimmi achmaymen; **14** Berheq, men angliyal maydighan gaslardek bolup qaldim; Aghzimda qilidighan reddiye-tenbiż-żoq. **15** Chünki ümidimni Sen Perwerdigarga bagħħidim; Reb Xudayim, Sen iltijayimgħa ijabat qilisen. **16** Chünki men: — «Ular miening üstümge chiqip maxtanmighay; Bolmisa, putlirim týwil ketkende, ular shadlini» — dédim men. **17** Chünki men deldengħship, tūġisħey dep qaldim, Azabim köz aldimdin ketmeydu. **18** Chünki men öz yamanliqimni iqrar qilien; Gunahim üstide qayħurimen. **19** Lékin dushmanlirim jushqun hem küchlük; Qara chaplap, manga nepretlen'genlerning sani nurghundur. **20** Wapaghā

japa qilidighanlar bolsa, men bilen qarshilishidu; Chünki men yaxshiliqni közlep, intilim. **21** I Perwerdigar, mendin waz kechmigħejsen! I Xudayim, mendin yiraqlashmighayen! **22** I Reb, miening nijatliqim, Manga chapsan yarden qilghayen!

39 Negħmichilerning bëshi Yedutun'għa tapshurulghan, Dawut yazghan kūj: — «Tilim gunah qilmisun dep, Yollirimha diqqet qilmen; Reziller köz aldimda bolsa, men aghzimha bir kōshek salimen» — dégenidim. **2** Men sükti qilip, zuwan sürmidim, Hetta yaxshiliq toghrisidki sözlernimu aghzimdin chiqarmidim; Biraq dil azabżu tēxim qozgħaldi. **3** Kōnglümde zerdm qayñin, Oylan'ghanseri ot bolup yandi; Andin tilim ixtiyarsiz sözlep ketti. **4** I Perwerdigar, öz ejjilmi, Künlirrimming qanchilik ikenlikini manga ayan qilghin; Ajiz issan balisi ikenlikimi manga bildiġi. **5** Mana, Sen künlirrimni peqet nechhe ghérichla qılding, Séning aldingda ömrüm yoq hésabididur. Berheq, barliż insanlar tik tursimu, peqet bir tiniqla, xalas. (Sélah) **6** Berheq, herbir insanning hati xuddi bir kōlengħidur, Ularning aldirap-saldirashliji bihude awarichiliktur; Ular bayliqlarni toplaydu, lékin kέyin bu bayliqlarni kimmung qoligha jughlinidighanliqni bilmeydu. **7** I Reb, emdi men néminni kütimen? Méning ümidim sangila bagħliqtur. **8** Mieni barliż asiyliqliżi mdin qutquzghayen, Méni hamaqteliring mesxixiġe qaldurmighayen. **9** Sükti qilip zuwan sürmidim; Chünki mana, mushu [jazani] Özung yürgüzgħensen. **10** Mieni salghan wabayingni mendin néri qilghayen; Chünki qolunġning zerbisi bilen tūġisħey dep qaldim. **11** Sen tenbihliring bilen kishini öz yamanliqi üchħun terbiyiliginde, Sen xuddi nersilgera kүye qurti chūshkendek, uning izzet-ghururini yoq qiliwétesen; Berheq, herbir adem bir tiniqla, xalas. (Sélah) **12** I Perwerdigar, duayimmi anglighayen, Peryadimha qulaq salghayen! Köz yashlirimha sükti qilmighayen! Chünki men pütkul ata-bowlilimdek, Séning aldingda yaqa yurtluq, musapirmen, xalas! **13** Manga tikken kőzüngni mendin néri qilghayen, Men barsa kelmes jaġħa ketkue, Mieni bir'az bolsim ruhettin behrinen qilghayen.

40 Dawut yazghan kūj: — Perwerdigargħha telmürüp, küttüm, küttüm; U manga ēgħilip peryadimmi anglidi. **2** U mieni halaket orikidin, Shundaqla patħaq laydin tarta'wal, Putlirimmi uyultash ixtiġe turghuzup, Qedemlirimmi mustehkem qildi. **3** U aghzimha yēngi naxsha-munajatni, Yeni Xudayimizni medhiyileħħlerni saldi; Nurgħun xelx buni körüp, qorjiet, Hem Perwerdigargħha tayinidu. **4** Tekebburlardin yarden idzimeydighan, Yalghanchiliqqha ēzip ketmeydighan, Belki Perwerdigarni öz tayanchisi qilghan kishi bekti kħarr. **5** I Perwerdigar Xudayim, Séning biz-ħiġi qilghan karametliring we oy-niyyetliringni bargħanseri kópeytip, san-sanaqsz qilghansen, Kimmu ularni bir-birlep hésablap Özung [reħmet qayturup] bolaslisu! ularni sözlep basħtin-axir bayan qilay désem, ularni sanap tūġiż mumkin emes. **6** Ne qurbanliq, ne ash hediyeler Séning telep-arzuyung emes, Biraq Sen manga [seżgür] qulaqlarni ata qilding; Ne köydürme bawnarliq, ne gunah qurbanliqini telep qilmiding; **7** Shunga jawab berdimki — «Manu men keldim!» — dédim. Oram yazma desturda men togrħru l-püttiġen: — **8** «Xudayim, Séning kōnglündiki iradeng miening xurserlikim dur; Séning Tewrat qanunung qelbimge püttüklit. **9** Büyükk jamaet arisida turup men heqqaniyliqni jakarlidim; Mana bularni özümde qilča ēlīp qalghum yoqtur, I Perwerdigar, Özung bilisen. **10** Heqqaniyliqngi qelbimde yosħurup yürimidim; Wapadarliqingħi we nijatliqingħi jakarlidim; Özgermes muhebbiting we heqiqitħingi büyük jamaetke héch yosħurmastin

bayan qildim. **11** I Perwerdigar, méhribanlıqlıringni mendin ayimighaysen; Özgermes muhebbitig we heqiqiting herdaim méní saqlıghay! **12** Chünki sansız külpetler méní oriwaldı; Qebihliklirim méní bésiwélip, körelmeydighan boldum; Ular beshimdirik chéchimdirin köp, Jasaritım tügiship ketti. **13** Méní qutquzushni toghra tapqaysen, i Perwerdigar! I Perwerdigar, téz kélip, manga yarden qilghayse! **14** Méning hayatimha chang salmaqchi bolghanlar biraqla yerge qaritilip reswa qilinsun; Méning ziyanmdın xursen bolghanlar keynige yandurulup shermende bolghay. **15** Méní: — «Wah! Wahl» dep mesxire qilghanlar öz shermendiligidin alaqzade bolup ketsun! **16** Biraq Séní izdígüchilerning hemmisi Sende shadlinip xushal bolghay! Nijatlıqningi söygenler hemishe: «Perwerdigar ulughlansun» déyishkey! **17** Men ézilgen hem yoqsul bolsammu, Biraq Reb yenila méní yad étidu; Sen méning Yاردemchim, méning azad qilghuchim! I Xudayim, kékchim kelgeysen!

41 Neghmicilerning beshiga tapshurulup oqulsun dep, Dawut yazghan küyü: — Ghérib-ajızlarga ghemxorluq qilghan kishi neqeder bektlik-he! Éghir künlerde Perwerdigar uningga panah bolidu. **2** Perwerdigar uni qoghdap, uni aman saqlaydu; U zéminda turup bektiyar yashaydu; Sen uni dushmanlirining ixtiyariga chüshürmeyeş! **3** Orun tutup zeipliship yatqınıda, Perwerdigar uningga derman bolidu; Sen uning yatqan orun-körpilirini raslap tützeshtürüp turisen. **4** Men iltija qilip: — «I Perwerdigar, manga méhribanlıq körsetkeysen, Jénimgha shipaliq bergeySEN; Chünki men aldingda gunah qildim» — dédim. **5** Dushmanlirim men togruluq: — «U qachanmu ölüp, nami-nesli qurup kétére?» — dep manga yamanlıq tileydu. **6** Biri méní körgili kelgen bolsa, U aldamchi sözlerni qılıdu; Ular keynimdirin könglide shumluq toplap, Andin sirtlarcha chiqip shu ishlarni tarqitip po atidu; **7** Manga öch bolghanlarning hemmisi manga qarita özara kusurlishidu, Ular manga ziyankeşlik uestide bolidu. **8** Ular: «Urning beshiga jin-sheytantın bir késel chaplashti; Emdi u orun tutup ýetip qaldi; U qaytidin turalmaydu» — déyishidu. **9** Hetta sirdishim dep ishen'gen qedinas dostum, Men bilen hemdastixan bolup tuzumni ýegenmu manga put atti. **10** Biraq Sen Perwerdigar, manga rehim qilghaysen; Dushmanlirimdin intiqam élishqa, Méní turghuzhaySEN; **11** Dushmanlirimming üstümdin ghelibe qilip shadlanmigraphinidin, Séní mendin soyönündi, dep bilimen. **12** Biraq manga kelsek, durus bolghanlıqimdir, sen méníoleyseş; Sen méní mengü Öz huzurunda qed kötürüktüzip turghuzisen. **13** Israilning Xudasi Perwerdigargha ebedil'ebedigiche teshekkürmediye qayturulghay! Amin! Amin!

42 Neghmicilerning beshiga tapshurulup oqulsun dep, Korahning oghulları üçün yézilghan «Masqıl»: — Kéylí ériqlardığı sugha teshna bolghandek, Jénim sanga teshnadur, i Xuda. **2** Méning jénim Xudagha, hayat Tengrige intizardur; Ah, men qachanmu Xudaning huzurida körünüşke müyesser bolimen? **3** Méning kéche-kündüz yégimin köz yashlirim bolup kelgen; Xeqler kün boyi mendin: «Xudayim qeyerde?» dep soraydu. **4** Ötken künlerni eslep, Jénimning derdilirini töküwatiñen (Men köpçilik bilen kétiwétip, Xudaning öyige tentene qilip méngip, Xushallıqta Hemdusana oqup, naxşa ýtíp, Héytñi tebrikligen top-top qoshundek, jamaet bilen bille barattim!). **5** — I jénim, Sen ténimde némisħqa bundaq qayghurisen? Némisħqa ichimde bundaq meyüslinip kettiñ? Xudagha ümid bagħla; Chünki Uning jamalidan chiqqan nijatlıqtiñ, Men Uni yenila ulughlaymen, — Méning Xudayimmi! **6** Jénim ichimde meyüslinip ketti; Shunga men Séní séghinimen; Hetta musapırıqta Iordan deryasi boyidiki

wadılarda, Hermon tagħlirida, Mizar téghidimu Séní séghinimen. **7** Séning sharqiratmiliringning awazlirigha, Chongqur hang bilen chongqur hang maslıship hörkirimekte. Séning hemme dolqunliring hem qaynam-tashqinliring méní gherq qildi. **8** Kündüzi Perwerdigar özgermes muhebbitini [manga] buyruyu, Kéchiliri Uning naxxshi, We hem hayatim bolghan Tengrige qilghan dua manga hemrah bolidu. **9** Men Qoram Téshim bolghan Xudagha: — «Méní némisħqa untup qalding? Men némisħqa dushmanning zulumigha uchrapp, Hemishe azab chékip yürüwatiñ?» — deymen. **10** Söngelklirimiñi ezgendet reqiblirim méní mesxire qilip eyibleydu; Ular kün boyi mendin: «Xudayim qeyerde?» — dep sorimaqta. **11** I jénim, ténimde némisħqa bundaq qayghurisen? Némisħqa ichimde bundaq meyüslinip kettiñ? Xudagha ümid bagħla; Chünki men Uni yenila medhiyileylen, Yeni chirayimha salametlik, nijatlıq ata qilghuchi Xudayimmi medhiyileylen! U méning Xudayimdur!

43 I Perwerdigar, men togruluq höküm chiqargħaySEN, Dewayimni eqidisiz bin xelq alidda sorighaySEN; Méní hiyliger hem qebib ademdin qutuldurghaySEN. **2** Chünki Sen panahgħim bolghan XudadurSEN; Némisħqa méní tashlawtken? Némisħqa dushmanning zulumigha uchrapp, Hemishe azab chékip yürüwatiñ? — deymen. **3** Öz heqiqiting we nurungni ewetkin, Ular méní ýetekligej! Méní muqeddes téghingħha, Makanningha élip kelgey! **4** Shuning bilen men Xudanıng qurban'għali aldigħa baray, Yeni méning cheksiz xushluqum bolghan Tengrining yénigha baray; Berħeq, chiltar chélip Séní medhiyileylen, i Xuda, méning Xudayim! **5** I jénim, sen némisħqa bundaq qayghurisen? Némisħqa ichimde bundaq biaram bolup ketiñ? Xudagħa ümid bagħla! Chünki men Uni yenila medhiyileylen, Yeni chirayimha salametlik, nijatlıq ata qilghuchi Xudayimmi medhiyileylen!

44 Neghmicilerning beshiga tapshurulup oqulsun dep, Korahning oghulları üçün yézilghan «Masqıl»: — I Xuda, öz qulaqlarımız bilen angliduq, Atılımız bizge bayan qilip, Öz künleride, yeni qedimki zamanlarda Séning qilghan tor isħliringni uqturghānidi; **2** Sen [ata-bowlirimizning alidda] Öz qolung bilen yat ellerni qogħliwetip, Ularning [zémindha ata-bowlirimizni] orunlaşturdur; Yat qowmlarha apet chüshħürüp, ularni tarqitiwetting. **3** Berħeq, bowlirimiz zémimmi öz qılıchi bilen alghini yoq, Öz biliki bilen özlirini qutquzghimmi yoq; Bu belki Séning ong qolung, Séning biliking we jamalingning nurining qilghinidur; Chünki Sen ulardin xursenlik tafting. **4** Sen Özüng méning padishahimdurSEN, i Xuda, Sen Yaqub üçün ghelibiler buyrugħchidurSEN. **5** Sen arqliq biz reqiblirimizni heydiwetimiz; Nämning bilen özimizge qarshi turghanlarni cheyleyimiz; **6** Chünki öz oqayayimha tayanmaymen, Qilichimmu méní qutquzalmaydu. **7** Chünki Sen bizni reqiblirimizdin qutquzdung, Bizże öch bolghanlarni yergeq qaratting. **8** Xudani kün boyi ipixarlinip maxtayimiz; Nämningni ebedil'ebedigiche medhiyileyimiz. (Selah) **9** Biraq Sen [hazir] bizni tashlawtētip ahanetke qaldurdung; Qoshunlirimiz bilen jengge bille chiqmaysen. **10** Sen reqiblirimiz alidda bizni chékindürdüng; Bizni öchmenlerge xalighanche talantarraj qildurdung. **11** Soyushqa tapshurulghan qoylardek, bizni ularħha tapshurdung, Eller arisigha bizni tarqitiwetting. **12** Sen Öz xelqingni bikarġha sétiwetting, Uning qimmitidin Özüng héch bęiyip ketmid; **13** Sen bizni qosħna ellerning mesxirisige qaldurghansen; Etrapimizdikilerge ahanet, zangliq obyekti qildingen. **14** Sen bizni eller arisida söz-chöchekke qoqdungsen, Yat qowmlar bizżeq bash chayqiship qarashmaqta. **15** Mesxire hem kupurluq éytquchilarning awazi tüpeylidin,

Düshmenler we öch alghuchilar tüpeylidin, Kün boyi uyatim aldimdin ketmeydu, Yüzümning nomusı meni chirmiwalди. **17** Mana bularning hemmisi beshimizgha chüshti; Biraq biz Séni untumiduq. Yaki ehdengge héch asiyliq qilmiduq; **18** Qelbim héch yanmidi, Sanga sadaqetsizlik qilmiduq, Qedemlirimiz yolgundin héch ézip ketmadi. **19** Biraq Sen bizni chilböriler makanida ezding, Bizge ölüm sayisini chaplashturdung. **20** Eger biz Xudayimizning namini untughan bolsaq, Yaki yat bir ilahqa qol kötürgen bolsaq, **21** Xuda Sen choqum buni sürüshte qilmas idingmu, Qelbitki sirlarni bilip turidighan tursang? **22** Biraq Sen tüpeyliz biz kün boyi qırılmaqtımız; Boghuzlinishni kütüp turghan qoylar kebi hésablanmaqtımız. **23** Oyghan, i reb! Némishqa uxpath yatisen? Ornugndin tur, bizni menggüge tashlawetmigeysen? **24** Némishqa yüzüngi bizdin yoshrisen? Némishqa külpetirizmige, uchrighan zulumlirimizgha pisent qilmaysen? **25** Qarighina, jénimiz tupraqta bégħiħlap yiridu; Ténimiz yerge chaplashti; **26** Ornugndin turup bizge yarademde bolghaysen! Özungning özgermes muhebbiting sewebidin, Bızlerni hörlükke chiqarghaysen!

45 Neghlichilerning beshiga tapshurulup, «Niluperler» dégen ahangda oqulsun dep, Korahning oghullirigha tapshurulghan, «söyümlük tar üchün» dégen «Masqıl» munajat-naxsha: — Qelbirindin güzel ish toghrisida sözler urghup chiqmaqta; Padishahqa bégħiħlighan munajitimińi éytimen; Tilim goya mahir shairning qelimidur; **2** Insan balılıri ichide sen eng güzeldursen; Lewliring shapae bilen toldurulghandur; Shunga Xuda sanga menggüge rehmet qildi. **3** büyük bolghuchi, Qilichingni asin yéningħha, Heywiting we shanu-shewkiting bilen! **4** Heqiqet, kemterlik hem adaletni alħha sürüşħke atlan'ghiningda, Shanu-shewket ichide ghelibe bilen alħha bas! Shuning bilen ong qolung özüngge karamet qorquncluq isħlarni körsitudi! **5** Séning oqliring ötkürdūr, Ular padishahning dūshmenlirining yürīkige sanjılıdu; Pütün eller ayiħingħha yiqitilidu. **6** Séning texting, i Xuda, ebedil'ebedliktur; Padishahliqingdiki Shahane hasang, adaletning hasisidur. **7** Sen heqqaniyliqni söyüp, rezillikke nepretlinip kelgensen; Shunga Xuda, yeni séning Xudaying, séni hemrahħiringdin tistu qılıp shadlıq méyi bilen mesih qildi. **8** Séning kiyimliringdin murmekki, müetter we darchin hidi kélidu; Pil chishi sarayliridiki sazedilerning tarlıq sazlıri séni xurṣen qildi. **9** Padishaharning melikiliri hörmekti kénézkliringning qatarididur; Xanishing Ofirdiki sap altun [zibu-zinetlerni] taqop ong qolundu turidu; **10** «Anglighin, i qizim, körgin, sózlirmiġe qulaq salghin; Öz qebileng we ata jemetingni untup qal! **11** Shuning bilen padishah güzel jamalingħha meptun bolidu; U séning xojang, sen uningħha sejde qil». **12** Tur shehirining qizi [aldingga] sowħha bilen hazir bolidu; Xalayiq arisidiki baylar séning shapaitingni kütidu; **13** Shahane qizning ichki dunyasi pittħunley parlaqtur, Uning kiyimlirimu zer bilen keshtilen'gen; **14** U keshtilik kiyimler bilen padishahning huzurigha keltiřüldi; Keynidin uningħha goldash kénizeklermu bille yéningħha élip kelinidu; **15** Ular xusal-xuram, shadlıq ichide bashlap kelinidu; Ular birlikte padishahning ordisiga kirishidu. **16** «Ata-bowliringning ornigha oghulliring chiqidu; Sen ularni pütkul jahan'għa hakim qilisen. **17** Men séning namingni ewladdin-ewladqa yad etküzimen; Shunglashqa barliq qowmlar séni ebedil'ebedgħe medhiyileydu».

46 Neghlichilerning beshiga tapshurulup, «Pak qizlar üchün» dégen ahangda oqulsun dep, Korahning oghullirigha üchün yézilghan küy: — Xuda panahgħimiz we qdrithimizdur; Külpetler chħiħken hamar hazir bolidighan bir yar demchidur. **2** Shunga yer-zémin öngtürüllüp, tagħħar għumru lülp déngiz

teglirige chħiħup ketsimu, Uning dolqunliri shawqunlinip qaynam bolsimu, Örkeshliri bilen tagħħar silkinip ketsim, Qorqmajmiz. (Sélah) **4** Xudaning shehiri — Yeni Hemmidin Aliy Bolghuchi makanlashqan muqeddes jayni, Kurser qilidighan ēqinliri shaħlighan bir derya bardur. **5** Xuda uning otturisididur; U yer hergħiz tewrimeydu; Xuda tang ētish bilenla uningħha yardenme kélidu. **6** [Barliq] eller qaynap, padishahliq titrep ketti; U awazini qoyuwetken haman, Yer érip kétidu. **7** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar biz bilen bille, Yaqupning Xudasi égiz qorghiñimizdur! (Sélah) **8** Kelingħlar, Perwerdigarning qilgħanlirini körnungħar! U yer yüziżde qilgħan karamet weyranchiliq larni körnungħar! **9** U, jahanning u chettigħie bolghan urushlarni toxtidu; U oqyalarni sunduridu, Neyzilerni oshtuwetidu, Jeng harwilirini otta köydürwetidu. **10** U: «Toxtash, ménning Xuda ikenlikim biilip qoyush! Men pütkul eller arisida uluġħilim; Men yer yüziżde “büyük” dep qarilim» — deydu. **11** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar biz bilen bille, Yaqupning Xudasi bizning égiz qorghiñimizdur!

47 Neghlichilerning beshiga tapshurulup oqulsun dep, Korahning oghullirī üchün yézilghan küy: — Barliq qowmlar, Xudani alqışħlangħar! Uningħha yuqiri awazingħar bilen xuħalli tentenisini yangrittingħar! **2** Chünki Hemmidin Aliy Bolghuchi, Perwerdigar, deħshetlik we heywetliktur, Pütkul jahanni sorighuchi büyük Padishahħur. **3** U bizżeġ xelqerni boysundurup, Bizni el-milletler üstige hakim qilidu. **4** U biz üchün mirasimizni tallap, Yeni Özi söygen Yaqupning pexri bolghan zémimni békpit berdi. (Sélah) **5** Xuda tentene sadasi ichħe, Perwerdigar sunay sadasi ichħe yuqirigħa kötürüldi; **6** Xudagħa naxsha-ktiy éytingħar, naxsha-ktiy éytingħar! Padishahimizħha naxsha-ktiy éytingħar, naxsha-ktiy éytingħar! **7** Xuda pütkul jahanning padishahidur; Zéħningħar bilen uningħha naxsha-ktiy éytingħar! **8** Xuda eller üstide hökum suridu; U Özining pak-muqeddeslikining textile oltridu. **9** El-yurtlarning kattiliri jem bulop, Ibrahimning Xudasining xelqige qoshuldi; Chünki jahandiki barliq qalqanlar Xudagħa tewedur; U neqeder aliyydur!

48 Neghlichilerning beshiga tapshurulup oqulsun dep, Korahning oghullirī üchün yézilghan küy: — Ulugħdur Perwerdigar, Xudayimizning shehiride, Uning muqeddesliku turghan tagħda, U zor medhiyel ergez layiqtur! **2** Égħiżliġidin körkem, Zion tēħbi, Pütkul jaharning xurxenlikidur; Shimaliy terepliġi güzeldur, Büyük padishahning shehiri! **3** Xuda qorghanlirida turbu, Biye ħażiha U égiz panahgħa dep tonolidu; **4** Mana, padishahlar yighthildi, Ular sheherni bésip ötüp, jem boldi. **5** [Sheherni] körküpla ular alaqzade boldi; Dekke-diukkie chħiħup beder qeċċihshti. **6** U yerde ularni titrek basti, Tolħaqha yegħen ayaldek ular azablandi; **7** Sen Tarħishtiki kémilerni sherq shamili bilen weyran qiliwetting. **8** Quliqimiz angliħannni, Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning shehiri, Xudayimizning shehiri, Biz hazir öz közimiz bilen shundaq kördi; Xuda mengħġi uni mustehkem qilidu. (Sélah) **9** Biz séning muqeddes ibadetxanang ichide turup, i Xuda, Özgermes muhebbitingni séghħindu. **10** Namingħha layiqtur, Jahanning chet-chetħirigħiċċe yetkūzilgen medhiyiliring, i Xuda; Séning ong qolung heqqaniyliq bilen tolħan. **11** Séning adil hökümliringdin, Zion tēħbi shaddan'ghay! Yehu qizliri xusal bolghaq! **12** Zion tēħbi aylin pittiep, Etrapida sejli qilingħar; Uning munarħlarni sanap bęqingħar; **13** Kéyinki ewlada qwa uni bayan qilish üchün, Sépil-istikhkamlirini köngħi qoyup közitingħar, Qorghanlirini közdin kechħüringħar. **14** Chünki

bu Xuda ebedil'ebed bizning Xudayimizdur; U ömürwayet bizning ýetekchimiz bolidu!

49 Neghlichilerning beshigha tapshurulup oqulsun dep, Korahming oghulliri üçün yézilghan kүy: — 1 barlıq xelqler, köngül qoyup anglanglar! Yer yüzide turuwatqanlar, qulaq sélinglar! **2** Meyli addiy puqra, ya ésilzadiler, Ya bay, ya gadaylar bolsun, hemminglar anglanglar! **3** Aghzim danalıqni sözleydu, Dilim eqilge uyghun ishlarni oylap chiqidu. **4** Quliqim hékmetlik temsilni zen qoyup anglaydu, Chiltar chélip sirlıq özni échip bérímen. **5** Éghir künlerde, méni qittaqqqa chüshürmekchi bolgharlarning qebihlikliri etrapimda bolsimu, Men néminhqo qorqidimen? **6** Ular bayliqlirgha tayinidu, Mal-müllikräring zorluqi bilen chongchilq qılıdu; **7** Insan menggüge yashap, Gör-hangni körmesliki üçün, Héchkim öz buraderining hayatini pul bilen qayturuwalalmaydu; We yaki Xudagha uning jénini qutuldurghudek bahani bérelmeydu; (Chünki uning jénining bahasi intayin qimmet, We bu baha boyiche bolghanda, menggüge querz tapshurushi kérektur) **10** Hemmige ayanki, danishmen ademlermu ölidü; Hemme adem bilen teng, nadan we hamaqtelr bille halak bolidu, Shundaqla ular mal-dunyasını özgilerge qaldurup kétidu. **11** Ularning könglidiki oy-pikirler shundaqki: «Öy-imaritimiz menggüge, Makan-turalghulirimiz dewardin-dewrgiche bolidu»; Ular öz yerlirige isimlirine nam qılıp qoyidu. **12** Biraq insan özining nam-izzitide turiwermeydu, U halak bolghan haywanlardek kétidu. **13** Ularning mushu yoli del ularning nadanlıqidur; Lékin ularning keynidin dunyagha kelgenler, yenila ularning éytqan sözlirige apırın oquydu. (Sélah) **14** Ular qoylardek tehtisaraghya yatquzulidu; Ölüm ularnı öz ozuqi qılıdu; Etisi seherde duruslar ularning üstidin höküm yürgütidu; Ularning güzellikli chirthilishqa tapshuruludu; Tehtisara bolsa ularning heywetlik makanidur! (Sheol h7585) **15** Biraq Xuda jénimmi tehtisaraning ilkidin qutquzidi; Chünki U méni qobul qılıdu. (Sélah) (Sheol h7585) **16** Birsi býip kétip, Aile-jemetining abruyi ösüp ketsimu, Qorqma; **17** Chünki u ölgende héchnersisini élip kételmeydü; Uning shöhrithi uning bilen bille [görge] chüshmeydu. **18** Gerche u ömür boyı özini bextlik chaghlighan bolsimu, (Berheq, kishiler ronaq tapqiningda, elwette séni haman maxtaydu) **19** Axiri béríp, u yenila ata-bowlirining yénigha kétidu; Ular menggüge yoruqluqni körelmeydu. **20** Insan izzet-abruya bolup, lékin yorutulmisa, Halak bolidighan haywanlarga oxhash bolidu, xalas.

50 Asaf yazghan kүy: — Qadir Xuda, yeni Perwerdigar éghiz échip, Künchiqishtin künpétishqiche yer yüzidikilerge murajiet qildi. **2** Güzellikning jewhiri bolghan Zion téghidin, Xuda julalidi. **3** Xudayimiz kélidu, U hergizmu süküt ichide turmaydu; Uning alídida yewetküchi ot kélidu; Uning etrapida zor boran-chapqun qaynaydu. **4** Öz xelqini soraq qılısh üçün, U yuqirdıñ asmanlarnı, Yernimu guwahlıqqa chaqırıdu: — **5** «Méning mömin bendilirimi, Yeni Men bilen qurbanlıq arqliq ehde tüzgülchilerni huzurumgħa chaqirip yighthinglar!» **6** Asmanlar uning heqqaniylinqini élan qılıdu, Chünki Xuda Özi soraq qilhuchidur! (Sélah) **7** «Anglanglar, i xelqim, Men söz qilay; I Israel, Men sanga heqiqetni étip qoyayki, Menki Xuda, séning Xudayingdurmən. **8** Hazir eyibliginim séning qurbanlıqliring sewebidin, Yaki hemishe aldimda sunulidighan köydürme qurbanlıqliring sewebidin emes; **9** Men séning éghilingdin héchbir öküzni, Qotanliringdin héchbir tékini almaqchi emesmen. **10** Chünki ormanlıqlardiki barlıq haywanatlar Manga mensuptur, Minglighan taghdiki mal-

waranlarmu Méningkidur; **11** Tagħlardiki pütün uchar-qanatlarni bilimen, Daladiki barlıq janiwarlar Méningkidur. **12** Qarnim achsimu sanga éytmaymen; Chünki alem we uningha tolghan hemme nersiler Méningkidur. **13** Ejeba, Men öküzungn għošini yedimien? Tékining qénini ichemdien? **14** Qurbanlıq süpitide Xudagħha tesħekkūrerni éyt; Hemmidin Aliy Bolghuchigha qilghan wedengge wapa qil. **15** Béshingħha kün chüshkende Manga murajiet qil; Men séni qutuldurimen, Sen bolsang Méni ulughħighayen». **16** Lékin rezillerge Xuda shundaq deydu: — «Méning emirlirimmi bayan qilishqa néme heqqing bar? Ehdemni tilgħi alghuddek sen kim iding? **17** Sen Méning telimlirimidin yirgħeding, Sözlirimmi ret qilding emesmu? **18** Ogrħini kōrsieg, sen uningdin zoq alding, Zinaxorlar bilen śheri boldung: **19** Aghzingdin yaman gep chüshmeydu; Tiling yalghanchiliqni toquydu. **20** Öz qérindishning yaman gépin qılıp oltrisien, Anangning oghligha töħmet qilisen. **21** Sen bu isħlarni qilghiningda, Men ün chiqarmidim; Derweqe, sen Méni özünge oxhash dep oylding; Lékin Men séni eyblep, Bu isħlarni köz aldingda eyni boyiche sanga körsitimen. **22** — I, Tengrini untugħanlar, buni köngül qoyup anglanglar! Bolmisa, silerni pare-pare qiliwétimen; Héchkim silerni qutquzalmaydu. **23** Biraq qurbanlıq süpitide rehmet éytqanlarning herqaysi Manga sherep keltiřidu; Shundaq qılıp, uningha Öz nijatlıqimni körśitishime yol teyyarlıghan bolidu.

51 Neghlichilerning beshigha tapshurulup oqulsun dep, Dawut yazghan kүy. Bu [kүy] Natān peyghember uning yénigha kēlip, uni Bat-Sheba bilen bolghan zinaxorluq toghru luqeyibliginden kényin yézilghan: — Özgermes muhebbiting bilen, i Xuda, manga méħri-shepinq körsetkeysen! Rehimdilliqliringning köplüki bilen asiyqliqrimmi öchħürüwtkeysen! **2** Méni qebihlikimden yiltizimgħie yuwestkeysen, Gunahimdin méni tazilighayen. **3** Chünki men asiyqliqrimmi tonup iqarr qildim; Gunahim hemishe köz aldimda turidu. **4** Séning aldingda, peqet Séning aldingda gunah ötközüp, Neziringde rezil bolghan isħni sadir qildim; Shu wejdidin, Sen [méni eyblep] sözliseng, adilliqing ispatlinidu; [Méni] soraq qilghiningda, Özünning pakliqi ispatlinidu. **5** Mana, men tughulghinimdila, yamanlıqta idim, Anamning qarnida peyda bolghinimdila men gunahta boldum. **6** Berheq, Sen ademlerning chin qelbidin semimiyilik telep qilisen; Ichimdiki yosħurun jaylirimda Sen manga danaliqu bildişisen. **7** Méni [gunahlimidin] zofa bilen tazilighayen, Hem men pak bilomen; Méni pakpakkiz yugħayen, men qardimnu aq bolimen. **8** Manga shad-xuram awazlarni anglatqaysen; Shuning bilen Sen ezgen ustixxanlirim yene shadlinidu. **9** Gunahlimidin chirayingni yosħurup, Yamanlıqlirrimni öchħürüwtkeysen. **10** Mende pak qelb yaratqaysen, i Xuda; Wujunduki sadiq rohimni yéngilighayen. **11** Méni huzurungdin chiqişiwtmegyesen; Méningdin Muqeddes Rohingni qayturuwal mighayen. **12** Ah, nijatlıqinqidki shadliqni manga yéngibashtin hés qildurghayen; Itaetmen roh arqliq méni yölgeyen. **13** Buning bilen men itaetsizlerge yolliringni ögitey, We gunahkarlar yéningħha qaytidu. **14** Qan töküsh gunahidin méni qutuldurghayen, I Xuda, manga nijatlıq bergħi Xuda, Shuning bilen tilim heqqaniylinqi yangritip kūleydu. **15** I Rebbim, lewlirimmi achqaysen, Aghzim medhiyiliringni bayan qılıdu. **16** Chünki Sen qurbanlıqları xush körmeysen; Bolmisa sunar idim; Köydürme qurbanlıqlardimmu xurserenlik tapmaysen. **17** Xuda qobil qılıdighan qurbanlıqlar sunuq bir rohtur; Sunuq we ézilgen qeljni Sen kemsitmeysen, i Xuda; **18** Shapaiting bilen Zion'ga méħribanlıqları körsetkeysen; Yérusalémning sépillirini yéngibashtin bina qilghayen! **19** U chaghda Sen heqqaniylinqin

bolghan qurbanlıqlardın, köydürme qurbanlıqlardın, Pütünley köydürilgen köydürme qurbanlıqlardın xurşenlik tapisen; U chaghda ademler qurban'gahingha buqa-öküzlerni teqdim qılıshıdu.

52 Neghlichilerning beshigha tapshurulup oqulsun dep, Dawut yazghan «Masqıl»; Edomluq Doeg Saul padishahnı yénigha bérip: «Dawut Aximelekning ölige kirdi» dep ayghaqchılıq qılghandan kényin yézilghan: — I nochı batur, Néme üchiñ rezillikdingin maxtinsen? Tengrinen özgermes muhebbiti menggülüktür. **2** Ötkür ustira kebi, Tiling zeher chachmaqçı, U yalghanchılıq toquwatidu. **3** Sen yaxshılıqning ornida yamanlıqni, Heq sözleşning ornida yalghanchılıqni yaxshi kórisen; **4** Haman ademni nabut qılıdığınan sözlerini yaxshi kórisen, i aldamchi til! **5** Berheq, Tengri oxshashla séni menggüge yoqitidu; U séni tutuwalidu, yeni öz chédiringdin tartip chiqidu; Tiriklerning zémindin séni yiltizingdin qomurup tashlaydu. (Sélah) **6** Heqqaniylar buni körüp qorqushidu, We uni mesxire qılıp kılıp: — **7** «Qaranglar, Xudani öz yölenchisi qilmığan adem, Peqet öz bayliqlırining köplükige tayan'ghan adem; U achi közüliki biley kühclendi» — deydu. **8** Men bolsam Xudanıng öyide ösken baraqsan zeytun derextekmen, Men Xudanıng özgermes muhebbitige menggüge tayinimen. **9** Men Sanga ebedil'ebed teshekkrü ýetimere; Chünki Sen bu ishlarnı qildınsen; Momin bendilirip alıldı namingha telmürüp kütimen; Mushundaq qilish eladur.

53 Neghlichilerning beshigha tapshurulup oqulsun dep, Maxalat ahangida Dawut yazghan «Masqıl»: Exmeg kishi könglide: «Héchbir Xuda yoq» — deydu. Ular chirikliship, Nephretlik qebil ishlarnı qılıştı; Ularning ichide méhríbanlıq qilghuchi yoqtur. **2** Xuda ershte turup, insan balılırinı közütip: «Bu insamların arısında, insapni chüshinidighan birersi barmıdu? Xudani izdeyidighanlar barmıdu? **3** Hemme adem yoldın chiqti, Hemme adem chirikliship ketti, Méhríbanlıq qilghuchi yoqtur, hetta birimu. **4** Nanni yégendek Ménin xelqimni yutuwalghan, Qebihlik qilghuchiların bilimi yoqmidu?» — deydu. Ular Perwerdigarga héchbir iltija qilmaydu. **5** Qorquudek héch ish bolmısımı, Mana ularnı għayet zor qorqunch basti; Chünki Xuda séni qorshawħha alghanlarning ustixanlırını parchilap chéchiweti; Sen ularnı xijilliqqo qoydung; Chünki Xuda ularnı neziridin saqit qildi. **6** Ah, Israilning nijatlıqi Ziondon chiqıp kelgen bolsa id! Xuda Öz xelqini asaritidin chiqirip, azadlıqqa érishtürgen chaghda, Yaqup shadlinidu, Israil xushal bolidu!

54 Neghlichilerning beshigha tapshurulup, tarlıq sazlar bilen oqulsun dep, Dawut yazghan «Masqıl» (Zif shehiri diler Saul padishahnı yénigha bérip: «Dawut bizning mushu yurtimizha möküwalghan, sili bilmemdir?» dep ayghaqchılıq qılghandan kényin yézilghan): I Xuda, Öz naming bilen ménı qutquzghaysen; Zor qudritip bilen dewayimmi sorighaysen. **2** I Xuda, duayimmi anglıghaysen; Aghzimdiki sözlerge qulaq salghaysen. **3** Chünki yat ademler manga hujum qilishqa ornidin turdi; Zomigerler ménin jénimni owlimaqtı; Ular Xudani nezirige héch ilmaydu. (Sélah) **4** Qara, Xuda manga yarden qilghuchidur; Reb jénimni yöleydighanlar arisididur. (Sélah) **5** U dushmanlırimning yamanlıqını özige qayturidu; [I Xuda], Öz heqiqiting bilen ularnı üzüp tashlıghaysen. **6** Men Sanga xalis qurbanlıqlar sunimen; Namingni medhiyeleymen, i Perwerdigargha; Shundaq qilish eladur. **7** Chünki U ménin barlıq bala-qazaların qutquzı; Dushmanlırimning meglubiyitini öz közüm bilen körđüm.

55 Neghlichilerning beshigha tapshurulup, tarlıq sazlar bilen oqulsun dep, Dawut yazghan «Masqıl»: — I Xuda, duayimmi anglıghaysen; Tilikimdin özüngni qachurmıghaysen, **2** Manga qulaq sélip, jawab bergeyse; Men dad-peryad ichide kézip, Ah-zar chékip yürümen; **3** Sewebi dişħmenning tehditħi, rezillerning zulumliri; Ular beshimħha awarichiliklerni töküd; Ular għezeplinip manga adawet saqlaydu. **4** Ichimde yürük tolghinip ketti; Ölüm weħħsetħi wujjudumni qaplidi. **5** Qorqunch we titrek beshimħha chüshti, Deħħet méni chömküwal. **6** Men: — «Kepterdek qanitħim bolsichu kashki, Uchup bérip aramgħa tapar idim» — dédim. **7** — «Yiraq jaylargħha qéchip, Chölbayawanlarda makanlħar idim; (Sélah) **8** Boran-chapqunlardin, Qara quyundin qéchip, panahgħa aldiran idim!». **9** Ularni yutuwetkeysen, i Reb; Tillirini ból-luwtkeysen; Chünki sheher ichide zorawaniq hem jédelxloruqni kördum. **10** Ular kékċe-kündüz sépiller üstide ghadiyip yürmekte; Sheher ichini qabaħet we shumluq qaplidi. **11** Haram arzu-hewesler uning ichide turidu, Saxtiliq we hyle-mikirlik, kochiardin ketmeydu. **12** Eger dushman méni mesxire qilghan bolsa, uningħha sewr qilattim; Biraq méni kemsitip, özini maxtighan adem manga öħħmenlerdin emes idi; Eger shundaq bolghan bolsa, uningdin özünni qachurattim; **13** Lékin buni qilghan sen ikenlikingni — Ménin buradim, sirdishim, eżiż dostum bopolu chiqishingi oyliaptimint! **14** Xalayiċċa qétilip, Xudanıng öyige ikkımız bille mangħħanduq, Özara shérin paranglarda bolghanduq; **15** Mushundaq [satqunlarni] ólüm tuyuqsız chöchitiwetsun! Ular teħtieġi tħixxha tirik chūħkey! Chünki ularning makanlırida, ularning arisida rezillik turmaqta. (Sheol h7585) **16** Lékin men bolsam, Xudagħa niða qilimen; Perwerdigar méni qutquzidu. **17** Etigini, axħimi we chūħte, Derdimni töküp peryad kötürim; U jezmen sadayimħha qulaq salidu. **18** U manga qarshi qilin'ghan jengdin méni aman qilidu; Gerche kōp ademler méni qorshawħha alghanħa bolsim. **19** Tengri — ezeldin textte oltrur kelgħi! [U nalemni] anglap ularni bit terep qilidu; (Sélah) Chünki ularla héch özgħirish bolmedi; Ular Xudanid héch qorqmeydu. **20** [Héliqi buradim] özi bilen dost bolghanlarga musht kördi; Öz eħdisini buzup tashħidi. **21** Aghzi sérq maydinmu yumħaq, Biraq köngli jengdru uning; Uning sózliri yagħdinmu siliq, Emiliyette sugħurup alghan qilħichardur. **22** Yukiġġni Perwerdigargħa tashħlap qoy, U séni yolleydu; U heqqaniylarini hergiz tewretmeydu. **23** Biraq, sen Xuda ashu rezillerni halaket hangħha chūħürisen; Qanxorlar we hiyligerler ömrining yérīminu körmeyeđ; Biraq men bolsam, sanga tayinimen.

56 Neghlichilerning beshigha tapshurulup, «Xilwettiki dub derekli diki paxtek» dégen ahangda oqulsun dep, Dawut yazghan «Mixtam» kūj (Filistiyyer Gat shehiride uni esirge alghanda yézilghan): — I Xuda, manga shepqet körsetkeysen, Chünki insamların nepsi yogħinap méni qogħlimaqta; Kün boyi ular men bilen jeng qılıp méni basmaqt; **2** Méni közlien reqiblirimning nepsi yogħinap kün boyi méni qogħlimaqta; Manga ħejwe qılıp jeng qilghuchilar intayn köptur! **3** Men qorqcan künümde, Men Sanga tayinimen. **4** Men sóz-kalamini uluġ dep medhiyeleydighan Xudagħha, Xudaghila tayinimen; Men qorqmayen; Nahayati bir et igisi ménie néme qilasun? **5** Ular kiun boyi sózlirmi burmilaydu, Ularning barliq oyi manga ziyankeshlik qılıstħur; **6** Ular top bopolu ademni qestiliship, yosħurunidu; Péyimġe chūħüp, jénimni élishni kütidu. **7** [Gunah] bilen gunahni yépíp qachsa bolamdu? Għeziping bilen ellerni yerge urghaysen, i Xuda! **8** Ménin sersanqlirlirimni özüng sanap kelgen; Közdin aqqan yashlirimni tulumungħha toplap saqlighaysen; Bular deptiringde püttiķluk emesmu? **9**

Shuning bilen men Sanga nida qilghan künde, Düşmenlirim chékinidu; Men shuni bildimki – Xuda men terepitidur! **10** Xudani – Uning söz-kalamini ulughlaymen! Perwerdigarni – Uning söz-kalamini ulughlaymen! **11** Xudanila tayanchim qildim – Men qorqmaymen, nahayiti shu bir insan ménii néme qilalisin? **12** Sanga qilghan wedilirime wapa qilimen, i Xuda; Sanga teshekkr qurbanliqlirini sunimen. **13** Chünki Sen jénimmi ölümdin qutuldurghansen; Sen putlirimni putlisishtin saqlimamsen? Shuning bilen men Xudaning huzurida, tirikler turidighan yoruqluqta mangimen.

57 Neghlichilerning beshigha tapshurulup, «Halak qilmighayen» dégen ahangda oqulsun dep, Dawut yazghan «Mixtam» küyi, (u Saul padishahtin qéchip, öngürde yoshurunuwalghan chaghda yézilghan): – I Xuda, manga shepqet körsetkeysen, Manga shepqet körsetkeysen, Chünki jénim Séni panahim qildi. MUSHU BALAYI'APET ötüp ketküche, qanatliring sayiside panah tapimen. **2** Xudagha, yeni Hemmidin Aliy Bolghuchigha, Özüm üçün hemminin orunlaydighan Tengrige nida qilimen; **3** U ershtin yarden ewetip ménii qutquzidu; Manga qarap nepsi yoghinap, ménii qoghlawatqanlarni U reswa qilidi; () Xuda Öz mélir-shepqiti we heqiqitini etewidu! **4** Jénim shirlar arisida qaldi; Men nepisi yalqun kebi bolghanlar arisida yatimen! Adem baliliri – Ularning chishliri neyezoqlardur, Ularning tili – ötkür qilichtur! **5** I Xuda, ershlerdin yuqiri ulughlan'ghayen, Shan-sheriping yer yüzini qaplighay! **6** Ular qedemlirimge tor qurdi; Jénim élilip ketti; Ular ménig yolumha orek kolighanidi, Lékin özürlü ichige chüshüp ketti. **7** Iradem ching, i Xuda, iradem ching; Men medhiye naxshilarни étyip, Berheq Séni küleymen! **8** Oyghan, i rohim! I neghme-sazlirim, oyghan! Men seher quyashinimu oyghitimen! **9** Men xelq-milletler arisida séni ulughlaymen, i Reb; Eller arisida Séni küleymen! **10** Chünki özgermes muhebbiting ershlerge yetküde ulughdur; Heqiqiting bulutlarga taqashti. **11** I Xuda, ershlerdin yuqiri ulughlan'ghayen, Shan-sheriping yer yüzini qaplighay!

58 Neghlichilerning beshigha tapshurulup, «Halak qilmighayen» dégen ahangda oqulsun dep, Dawut yazghan «Mixtam» küyi: – I qudret igiliri, siler heqiqeten adaletni sözlewatsamiler? I insan baliliri, adil höküm chiqiramsiler? **2** Yaq, siler könglünglerde yamanlıq teyyarlasisler; Yer yüzide öz qolunglar bilen qılıdighan zorawanlıqni ölczewatisler. **3** Reziller anisining qorsiqidila ézip kétidu; Ular tughulupla yoldin adiship, yalghan sözleydu. **4** Ularning zehiri yılanning zehiridur; Ular öz qılıqını püttük qilghan gas kobra yilandek, **5** Meyli yilanchilar shunche chiraylıq séhirlisimu, U ney awazigha qet'iy qulaq salmaydu. **6** I Xuda, ularning aghzidiki chishlirini sunduruwetkeysen! MUSHU YASH shirlarning tongkay chishlirini chéqiwetkeysen, i Perwerdigar! **7** Ular écip ketken sulardek ötüp ketkey; Ular oglarni chenlep atqanda, Oqliri uchsız bolup ketkey! **8** Qulule yol mangghanda izi yoqılıp ketkendek, Ular yoqap ketsun; Ayalning chüshüp ketken hamilisidek, Ular kün körmisun! **9** Qazan yantaqlarning issiqini sezgүche, (Meyli ular yumran péti, yaki ot tutashqaq bolsun) U ularni tozutiwetidu. **10** Heqqanıy ademi [Xudanıng] intiqamını körgende xushal bolidu; Öz izlirini rezillerning qénida yuyidu. **11** Shunga ademler: «Derweqe, heqqaniylar üçün in'am bardur; Derweqe yer yüzide höküm yürgügüchi bir Xuda bardur» – deydu.

59 Neghlichilerning beshigha tapshurulup, «Halak qilmighayen» dégen ahangda oqulsun dep, Dawut

yazghan «Mixtam» küyi; (bu [küy] Saul padishah Dawutning öyini közleshke paylaqchilarini ewetip, uni öltürüwetmekchi bolghan chaghda yézilghan); – I Xudayim, düşhmenlirimming changgilidin qutquzghayen; Manga qarshi turghanlardan ménii égizde aman saqlighayen. **2** Ménii yamanlıq qilguchilar changgilidin qutquzuwalghayen, Qanxor ademlerdin ménii qutquzghayen. **3** Chünki mana, ular jénimni élish üchün paylimaqta, Zorawanlar manga qarshi top bolushup uestleshmekte; Bu [qilghini] mende bolghan birer asiyliq üchün emes, Yaki gunahim üçün emes, i Perwerdigar; **4** Mende héch sewenlik bolmisimu, ular yügürüp manga qarshi sep salidu; Ménig yardimimge kéléshke oyghan, [Halimni] neziringe alghayen. **5** I Perwerdigar, samawiy qoshunlarning Serdarı bolghan Xuda, Israilning Xudasi, Barlıq el-yurtlarni sotlap-jazalashqa ornungdin turghayen; uestleshni niyet qilgħūħilar larning hēchqaysisiga rehim qilmighayen. () **6** Ular kéchisi qaytip kēlip, għaljir ittek ghaz-hu qilip, Sheherni aylinip lagħayl yürmekte. **7** Qara, ularning aghzidin éqiwatqan shölgeylirini! Lewliridin qilichlar chiqip turidu; Ular: «Kim angliyalaydu?» – deydu. **8** Lékin Sen Perwerdigar ularni mesxire qilisen; Barlıq ellerni mazaq qilisen! **9** I ménig kücküm Bolghuchi! Men Sanga telmürüp qarap yürinen; Chünki Xuda ménig yuqiri panahgahimdur. **10** Manga özgermes muhebbitin körsetküchi Xuda ménig aldimda mangidu; Xuda manga düşhmenlarning meghħubiyitini korsiştidu. **11** Biraq, [i Xuda], bularni qetl qilmay turghay; Bolmisa ménig xelqin Séni untuwyu. Öz kücküm bilen ularni persans qilghayen, Ularning beshini éghirlashturghayen; I Reb, bizning qalqinimiz! **12** Ularning aghzining buzquluqi tüpeylidin, Lewlirining sözleri tüpeylidin, Ulardin chiqiwatqan qarħħashlar hem aldamlħiliqar tüpeylidin, Ular öz tekebburluqi ichide tuzaqqa chūshkey! **13** Gheziping bilen bu isħlarrha xatime bergeySEN, Xatime bergeySEN! Shuning bilen ular yoq bolidu; Shuning bilen yer yüzünining chet-chetħlrigiche Xudanıng heqiqeten Yaqupqä hökümüzdarlıq qılıdighanlıq ayan bolghay! () **14** Derweqe, ular hazirħiġe kékishi qaytip kēlip, għaljir ittek ghaz-hu qilip, Sheherni aylinip lagħayl yürudu. **15** Itlardek ular oozu izdep her yerde qatradu; Qarni toymigħuče huwlap yürmekte. **16** Lékin men bolsam qudrittingni küleymen, Berheq, seherlerde özgermes muhebbitingni naxsha qilip yangritimen; Chünki Sen men üçün yuqiri qorħan, Éghir künnlirimde panahgah bolup kelgensen. **17** I ménig kücküm Bolghuchi, Sanga küylerni éytimen; Chünki Xuda ménig yuqiri qorħinimdur, Manga özgermes muhebbet körsetküchi Xudayimdur.

60 Neghlichilerning beshigha tapshurulup, «Guhwaliq niluperi» dégen ahangda oqulsun dep, Dawut yazghan «Mixtam» küyi: – (Dawut Aram-Naharaim we Aram-Zobahdiki Suriyelikler bilen jeng qilghanda, [uning serdarı bolghan] Yoab jengge qayta bérip, «Shor wadisi»da Edomdikilerdin on ikki ming eskerni qilichlighan chaghda yézilghan) I Xuda, Sen bizni chetke qaqtinq; Bizni pare-pare qiliwetting, Sen bizdin renjiding; Emdi bizni yéningħha qayturghin! **2** Sen zémimni tewritip yéritwenkejding, Emdi uning bəsħklirini saqaytqaysen; Chünki u deldengħship ketti! **3** Sen Öz xelqingħe külpet-xarliqlarni körgüzdüng; Sen bizżeq alaqzadilikni sharabini ichküzdüng. **4** Sen Öztüngdin eyminidighanlарha tugh tiklep bergensem; U heqiqetni ayan qilishqa kötütüllidu. () **5** Öz söygenliring nijatlıq tépishi üçün, Ong qolung bilen qutquzghayen, [Duayimni] ijabet qilghayen. **6** Xuda Öz pak-muqeddeslikide shundaq dégen: – «Men tentene qilimen, Men Shekem diyarini bólüp bérimesen, Sukkot wadisini [teqsim

qilishqa] ölcheymen. **7** Giléad Manga mensuptur, Manassehmu Manga mensuptur; Efraim bolsa beshimdiki dubulghamdu, Yehuda Méning emr perman chiqarghuchimdu; **8** Moab Méning yuyunush jawurumdu; Édomgha choruqumni tashlaymen; Filistye, Méning sewebimidin tentene qilinglar!» **9** Kim Méni bu mustehkem sheherge bashlap kirelisun? Kim Méni Édomgha élip baralisun? **10** I Xuda, Sen bizni rasttinla chetke qaqtinqmu? Qoshunlirimiz bilen bille jengge chiqmamsen? **11** Bizni zulumlardin qutulushqa yardenmleshkeysen, Chünki insanning yardimi bikardur! **12** Xuda arqliq biz choqum baturluq körsitimiz; Bize zulum qilghuchilarni cheyliguchi del U Özidur!

61 Neghlichilerning beshiga tapshurulup, tarliq sazlar bilen oqulsun dep Dawut yazghan küy: — I Xuda, peryadimni anglyhaysen; Duayingha qulaq salghayesen! **2** Yerning chet-chetliride turup, Yürükim zeipliship ketkende, Men Sanga murajiet qilimen: — Sen méni özümdin yuqiri Qoram Tashqa ýétekleyesen! **3** Chünki Sen manga panahgah, Dúshminim aldida mustehkem munar bolup kelgensen. **4** Men chédiringni menggülük turalghum qilimen; Qanatliring sayiside panah tapimen. (Sélah) **5** Chünki Sen, i Xuda, qesemlirimni anglyding; Özüngdin eyminidighanlarga tewe mirasni magimiu berdingsen. **6** Padishahnning künlirige kün qoshup uzartisen; Uning yilliri dewrdin-dewrgiche bolidu. **7** U Xudanining aldida mengü höküm süridu; Uni aman saqlashqa muhabbet we heqiqetni békitim teminligeysen; **8** Shuning bilen aldingda ichken qesemlirimge her kuni emel qilimen; Men namingni mengü küyleymen!

62 Neghlichilerning beshi Yedutun'gha tapshurulghan, Dawut yazghan küy: — Jénim Xudaghila qarap sükütte kütidi; Méning nijatliqim uningdindur. **2** Peqet Ula méning qoram téshim we méning nijatliqim, Méning yuqiri qorghinidur; Men unchilik tewrinip ketmeyen. **3** Siler qachan'ghiche shu ajiz bir insan'ha hujum qilisiler? Hemminglar qinggaiyip qalghan tamni, Irghanglap qalghan qashani ghulatqandek, uni ghulatmaqchisiler? **4** Uni shöhret-heywitidin chüshürütétshtin bashqa, ularning héch mesliheti yoqtur; Yalghanchiliqlardin xursen ular; Aghzida bext tiligini bilen, Ular ichide lenet oquydu. (Sélah) **5** I jénim, Xudaghila qarap süküte kütkin; Chünki méning ümidim Uningdindur. **6** Peqet U méning qoram téshim hem méning nijatliqim, Méning yuqiri qorghinidur; Men tewrinip ketmeyen. **7** Nijatliqim hem shan-shöhritim Xudagha baghliqtur; Méning kücküm bolghan qoram tash, méning panahgahim Xudadidur. **8** I xalayiq, Uningha herdaim tayininglar! Uning aldida ich-baghringlarni tökünglar; Xuda bizning panahgahimizdur! (Sélah) **9** Addiy bendiler peqet bir tiniq, Èsilzadilermu bir aldama söz xalas; Tarazığha sélinsa ularning qilche salmiqi yoq, Bir tiniqtinmu yénikurt. **10** Zomigerlikke tayanmanglar; Bulangchiliqtin xam xiyal qilmanglar, Bayliqlar awusimu, bulgarha könglüglarni qoymanglar; **11** Xuda bir qétim éytqanki, Mundaq déginini ikki qétim anglidimki: — «Küch-qudret Xudagha mensuptur». **12** Hem i Reb, Sanga özgermes muhabbetmu mensuptur; Chünki Sen herbi kishige öz emilige yarisha qayturisen.

63 Dawut yazghan küy (u Yehudadiki chöl-bayawanda bolghan chaghda yézilghan): — I Xuda, Sen méning ilahimduksen, Teshnaliq bilen Sénii izdidim! Men qurghaq, changqaq, susiz zéminda turup, Jénim Sanga intizar, etlirim telmürüp intilarki — **2** Muqeddes jayingda Sanga köz tipik qarighinimdek, Men yene zor qudriting we ulughluqungni

körsem! **3** Özgermes muhebbiting hayattinmu ezizdur; Lewlirim Sénii medhiileydu; **4** Shu sewebtin tirik bolsamla, Sanga teshekkür-medhiye oquymen, Séning namingda qollirimni kötürmen. **5** Jénim nazunémetlerdin hem mayliq göshlerim qanaetlen'gendek qanaetlendi; Aghzim échilip xush lewlim Sanga medhiyierni yangritidu; **6** Ornumda yétip Sénii esliginimde, Tün kéchilerde Sénii séghinip oylinimen. **7** Chünki Sen manga yardenme bolup kelgensen; Séning qaniting sayiside shad-xuramliqta naxshilarini yangritimen. **8** Méning jénim Sanga ching chapliship mangidu, Séning ong qolung méni yólimekte. **9** Biraq jénimni yoqitishqa izdewatqanlar yer tektillirige chüshüp kétidi. **10** Ularning qeni qılıch tighida töküldü, Ular chilbörlerge yem bolidu. **11** Lékin padishah Xudadin shadlinidu; Uning nami bilen qesem qilghanlarning hemmisi rohlinip shadlinidu; Chünki yalghan sözlügichilerning zuwani tuwaqlinidu.

64 Neghlichilerning beshiga tapshurulup oqulsun dep, Dawut yazghan küy: — I Xuda, ahlirimni kötürgende, méni anglyhaysen! Hayatimni düshmenning wehshilikidin qughdighaysen! **2** Qara niyetlerning yoshurun suyiqestliridin, Yamanlıq eyliguchi qagha-quzghunlardin aman qilghaysen. **3** Ular tillirini qılıchtek ötkür bilidi; Mukemmel ademini yoshurun jaydin étish üchün, Ular oqini betligendek zeherlik sözini teyyarli. Ular qilche eymenmey tuyuqsız oq chiqirdu. **5** Ular betniyyete bir-birini righbetlendürüp, Yoshurun tuzaq qurushni meslihetlischip, «Bizni kim köreleytti?» — déyishmekte. **6** Ular qebihlikke intilip: — «Biz izdinip, etraplıq bir tedbir térip chiqtuq!» — deydu; Insanning ich-baghrı we qelbi derweqe chongqur we [bilip bolmas] bir nersidur! **7** Lékin Xuda ularغا öz atidu; Ular tuyuqsız zeximlinidu. **8** Ular öz tili bilen putlishidu; Ularnı körgenlerning hemmisi özini néri tartidu. **9** Hemme ademini qorqunch basıldı; Ular Xudaning ishlırlarını bayan qılıdu, Berheq, ular uning qilghanlарını oylinip sawaq alidu. **10** Heqqaniylar Perwerdigarda xushal bolup, Uningha tayinidu; Köngli durus ademler rohlinip shadlinidu.

65 Neghlichilerning beshiga tapshurulup oqulsun dep, Dawut yazghan küy-naxsha: — Zionsa, medhiye süküt ichide Sénii kütidi, i Xuda; Sanga qilghan wede emelge ashurulidu. **2** I, dua Anglyhuchi, Séning aldingha barlıq et igiliri kélédi. **3** Gunahlıq ishlar, asiyliqlirimiz, [Kelkün basqandek] menden ghalip kélédi; Lékin Sen ularını yépip kechürüm qilisen; **4** Sen tallap Özungé yéqinlashturghan kishi némidégen bextlik! U hoyliliringda makانlıshıdu; Bizler Séning makananıning, yeni muqeddes ibadetxanangning berikitidin qanaeta tapımız; **5** Sen heqqaniylıqni namayan qılıdigan karamet we dehşet ishlar bilen bizge jawab, I nijatlıqımız bolghan Xuda, Püktül yer-déngizlarning chet-chetliridikilergice tayanchı Bolghuchi! **6** Béling qudret bilen baghlan'ghan bolup, Küchiung bilen taghlarını berpa qilghansen; **7** Déngizlarning örkesħħiġen shawqunlirini, Dolqunlarning shawqunlirini, Hemde ellernerin chuanqanlirini tinjitzuchisen! **8** Jahanning chet-chetliride turuwatqanlar karametliringdin qorqidu; Sen künchiqıştikilerni, kümpétishtikilerni shadlandurisen; **9** Yer yüzining [ghémini yep] yoqlap kéléip, uni sughirisen, Uni tolimu munbetleshtürisen. Xudaning derya-ériqliri sugha tolghandur; Shundaq qılıp sularni teyyarlap, Kishlerni ashlıq bilen teminleyesen. **10** Térilghu étizlarning chöneklirini sugha qandurisen, Qırılını tarashlaysen, Tupraqni mol yéghinlar bilen yumshitisen; Uningda ün'gelerini beriketleyesen. **11** Sen németliringni yilning hosulığa taj qılıp qoshup bériesen; Qedemliringdin bayashatlıq heryan'gha tamidu; **12** Daladiki

yaylaqlarghimu tamidu; Tagh-dawanlar shat-xoramliqni özlirige belwagh qılıdu; **13** Köklemeler qoy padılıri bilen kiyin'gen, Jılgıhilar maysılargha qaplinidu; Ular xushallıq bilen tentene qılıdu, Berheq, ular naxshıharnı yangritishidu!

66 Neghichilerning beshigha tapshurulup, tarlıq sazlar bilen oqulsun dep, kiyü-naxsha: — Pütkül jahan, xushallıq bilen Xudagha tentene qilinglar! **2** Uning namining ulughluqını naxsha qılıp jakarlanglar, Uning medhiyilirini shereplik qilinglar! **3** Xudagha: «Séning qilghanliring neqeder qorqunchuqtur! Qudriten zor bolghach, Düşhmenliring aldinga zeipliship teslim bolidu; **4** Barlıq yer yüzdikiler Sanga sejde qılıp, Séni kiyülep, naxsha éytishidu; Ular namingni kiyülep naxsha qılıp éytidu» — denglari! (Sélah) **5** Kélinglar, Xudanıng qilghanlirini körüngler; İnsan balılıri aldida qilghan karametliri qorqunchuqtur. **6** U déngizni quruqluqqa aylandurdi; [Ejdadlırimiz] deryadinmu piyade ötti; Biz u yerde uningdin xursen bolduq. **7** U qudriti bilen mengü höküm sürüdu; Uning közliri ellermi közütip turidu; Asiyiq qilghuchilar meghrurlanmisun! (Sélah) **8** I qowmlar, Xudayimizha teshekkür-medhiye éytinqular; Uninggħha bolghan medhiye-hemdusanalarnı yangrittingar! **9** U jénimizni hayatlıq ichige titken, Putlirimizni téyildurushlarga yol qoymaydu. **10** Chünki Sen, i Xuda, bizni sinidin; Kümühni otta tawlıghandek bizni tawlıding. **11** Sen bizni torgħa chūshürdüng; Bélimizge éghir yükni yükliдин. **12** Xeqlerni beshimizha mindürdüng; Biz ot we kelkünni bésip öttuq; Sen axir bizni kengrichilikke chiqarding. **13** Men köydürme qurbanlıqlarnı élip öyungge kirey; Sanga qilghan qesemlirimge emel qilimen; **14** Berheq, beshimha kün chūshkende lewlimi chiqargħan, Éghizim éytqan wedilirimi emelge ashurimen. **15** Men Sanga bordaq mallarnı köydürme qurbanlıq qılıp sunimen, Qočqarlearning yéghini xush puritip köydürmen; Özük we öchkilerni ekip sunim. (Sélah) **16** Xudadın eymin'għi hemminglar, kelinglar, qulaq sēlinglar! Uning men üchün qilghan karametlirini bayan qilimen; **17** Aghżim échip uningħha peryad kötirdüm, Uning ulughluqını jakarlıghan medhiyiler tilimda boldi. **18** Konglümde gunahni közlep yūrgen bolsam, Reb [duayimni] anglimiħan bolatti. **19** Biraq Xuda anglidi; U duayimħa qulaq saldi. **20** Xudagħa teshekkür-medhiye yaghdurulsun! U méning duayimni yandurmidi, Hem menden özgermes muhebbitini élip ketmid!

67 Neghichilerning beshigha tapshurulup, tarlıq sazlar bilen chélinsun, dep yézilghan kiyü-naxsha: — Xuda bizge mēhir-shepqed körśtip, bizni beriketlep, Öz jamalining nurini üstimizge chachqay! (Sélah) **2** Shundaq qilghanda yolng pütkül jahanda, Qutuldurush-nijatlıqing barlıq eller arisida ayan bolidu. **3** Barlıq qowmlar Séni medhiyiligej, i Xuda; Barlıq qowmlar Séni medhiyiligej! **4** Jimi qowmlar xushallıq bilen tentene qılıp kiyligej, Chünki Sen xelq-milletlerge adilliq bilen höküm chiqirisen, Yer yüzdikisi taipilerni, Sen yétekleyesen; (Sélah) **5** Barlıq qowmlar Séni medhiyiligej, i Xuda; Barlıq qowmlar Séni medhiyiligej! **6** We yer-zémien köklirini ündüridu; Xuda, bizning Xudayimiz, bizni beriketleydu; **7** Xuda bizni beriketleydu; Shuning bilen yer yüzdikiler chet-yaqlırgħiche uningdin eyminishidu!

68 Neghichilerning beshigha tapshurulup oqulsun dep, Dawut yazgħan kiyü-naxsha: — Xuda ornidin turdi, dűshmenlirini tiripire qiliwétidu! Uningħha öchmenler Uning aliddin beder qachidu! **2** Is-tütekk uchurulgħandek, ularni uchurup yoqitisen, Mom otta éritilgħedek, Reziller Xudanıng aldida halak bolidu. **3** Biraq heqqaniylar xushallinidu, Ular Xuda aldida roħlinip, Tentene qılıp shadlinidu. **4** Xudagħa

küller éytinglar, Uning namini naxsha qılıp yangrittingar; Chölbayawanlарha Min'għiċċe bir yolni kötürüp yaṣangħar; Uning nami «Yah»dur, Uning alidda shadliniġħar. **5** Yétimlарha ata bolghuchi, Tul xotunlarning dewasini sorighiħu, Öz muqeddes makanida turghan Xudadur. **6** Xuda għeriblarni öy-ochaqliq qılıdu; U meħbuslarni awatliqqaq chiqiridu; Lékin asiyarni qaghjiraq yerde qalduridu. **7** I Xuda, Öz xelqingħning alidda mangħħiningda, Chölbayawandin ötüp seper qilghinħingda, (Sélah) **8** Xudanıng huzuri aldida, Yeni Israħlning Xudasining huzuri aldida, Yer-jahan tewrinip, Asmanlarmu yéghin yagħidurdi; Awu Sinay tēgħiġi tewrinip ketti. **9** Sen, i Xuda, Öz mirasing [bolghan zémien-xelq] üstige xasiyetliq bir yamghur yagħidurd; Ular halsizlan'għanda ularni kūchlendirtid. **10** Séning baqqan padang u yerge makħandal; Méħrabanliqing bilen mömīnlar üchün teyyarliq qilding, i Xuda! **11** Reb emr qıldı; Uni jakarlıghuchi qiz-ayallar némidégen zor bir qoshundur! **12** «Padishahlar hem qoshunliri beder qéchishti, beder qéchishti!» — [déyishti]; Öye olturghan qiz-ayallar bolsa oljilarni bōlišiwalidu; **13** Siler qoy baqqanda padilar arisida yatqan bolsanglarmu, Zéminingħar emdi qanatlırigha kümüş sepken, Peyliri parqiraq altun bilen bészegen paxtektek bolidu; **14** Hemmige Qadir Xuda padishahlarni zéminda tiripire qiliwetkende, Yer Zalmon tēgħidiki qarđe aqirip ketti. **15** Bashan téghi qudretlik bir tagħi, Bashan téghi ēgiz choqqiliri kóp bir tagħdur; **16** Ey ēgiz choqqil tagħħar, Néme üchün Xuda Öz makani qilishni xalighan tagħha heset bilen qaraysiñ; Derweqe, Perwerdigar shu tagħda mengü turidu! **17** Xudanıng jeng harwiliri tümen-tümen, Milyon-milyondur; Reb ular arisida turidu; Sinay tēgħidiki muqeddes jayda turidu. **18** Sen yuqiriga kötürülding, Insanlarni tutqun qilghuchilarni Özung esir qılıp élip ketting; Yah Xuda ularning arisida turushi üchün, Hetta asiyiq qilghanlar [arisida turushi] üchħiġi, Sen insan arisida turup ittpatnarni qobul qilding. **19** Reb medhiyilensun; Chünki U her künji yükħiġimizni köturmekte; Yeni nijatlıqimiz bolghan Tengri! (Sélah) **20** Biznign Tengrimiz bordinbir nijatkar Tengridur; Rebge, yeni Perwerdigar ghila, ölümge bagħliq isħlar tewwed. **21** Berheq, Xuda Öz dűshmenlirining beshiñi yaridu, Öz gunahlirida dawamlaq kétiweridīgħiħalarning chachliq kallissini U chaqidu. **22** Reb mundaq dédi: «[öz xelqimni] Bashan diyaridim, Déngizlarning chongħar jaylidinmu qayturup kélimen; **23** Shundaq qılıp [sen xelqim]ning puti qan'ha, Yeni dűshmenliringħning qénigha milinidu, Itħiringħning tili buningħinmu nesiwisini [yalaydu]. **24** Ular Séning mangħħanliringħni kórdi, i Xuda; Yeni méning Ilahim, méning Padishahimmin muqeddes jayigħi kirip mangħħanlirini kórdi; **25** Aldingda munajatchilar, keynngħe chalghuchilar mangi, Otturisida dapchi qizlar bar idu: **26** «Jamaetlerde Xuda Rebbe teshekkür-medhiye éytinqular, — Israħl bulaqliridin chiqqanlar!» — déyishti. **27** U yerde ularning bashlamchixi bolghan kiech Binyamin qebilis mangidu; Yehuda emirli, zor bir top ademler, Zebulunning emirli, Naftalining emirli bar. **28** Séning Xudaying kūchüngni buyrup békítken; Özung biz üchün qilghinħingni mustehkemligeysen, i Xuda! **29** Yérusalémdiki muqeddes ibadexxanang wejxin, Padishahlar Sanga atap hedieleri élip kéliðu; **30** Ah, hēliqi qomushluqtiki [yirtqu] janīwarri, Küchlüklering topini, Taipilerdki torpaqlarnimu eyibligeysen; Andin ularning herbiri kümüş tengħilerni kiekk Sanga tiz pükħishidu; Urushxumar xelqlerni tiripire qiliwetkeysen! **31** Mötiwer elchiler Misirdin kéliðu, Éfiopte bolsa Xudagħa qarap qollirini téz din kötürüd. **32** I yer yüzdikisi el-yurtar, Xudani naxsha bilen medhiyilengħar; Rebni medhiyilep kuylerni éytinqular! (Sélah) **33** Asmanlarning üstige, Qedimdin

bar bolghan asmanlarning üstige Min'güchi togruluq kuyéýtingler! Mana, U awazini anglitidu, Uning awazi küchlükтур! **34** Xudani küchlük dep bilip jakarlanglar, Uning heywisi Israil üstide, Uning küchi bulutlarda turidi; **35** I Xuda, muqeddes jayliringdin súrlük körünisen! Israilling birdinbir Tengrisi! Xelqqe kúch-qudqret bergüchi bolsa, Udur! Xudagha teshekkür-medhiye oqulsun!

69 Neghlichilerning beshigha tapshurulup, «Niluperler» dégen ahangda oqulsun dep, Dawut yazghan kiyü: — Méni qutquzghaysen, i Xuda! Sular jénimdir ötti; **2** Turghudek jay yoq chongqur patqaqliqqa chöküp kettim; Suning chongqur ýérige chüshüp kettim, Kelkün méni gherq qildi. **3** Peryadlirimdin halimdir kettim; Gallirim qurup ketti; Xudayimha telmürüp, közümdin kétey dep qaldim; **4** Sewebsiz manga öch bolghanlar chachlirimdinmu köptür; Méni yoqatmaqchi bolghanlar, Qara chaplap men bilen díshmenlishidighanlar küchlükтур; Shu chaghda özüm bulimighan nersini qayturimen. **5** I Xuda, méning nadanlıqıñ özüngge ayan; Méning qebihliklirim Sendin yoshurun emestur. **6** Méning sewebimdin, i Reb, samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, Özüngge umid baghlap kütkenler yerge qarap qalmighay; I Israilling Xudasi, Özüngni idzígüchiler méning sewebimdin shermende bolmighthay; **7** Chünki Séni dep men reswachiliqqa uchriddim; Shermendilik yüzunge chaplandi. **8** Men öz qérindashlirimha yat, Anamming balılırigha yaqa yurtluq boldum. **9** Chünki méni [muqeddes] öyungge bolghan otluq muhebbet chulghugalghanidi; Sanga haqaret qilghanlarning haqaretlirimu méning üstümge chüshti; **10** Men yighlidim, jénim roza tutti, Bumu manga eyib dep qaraldi. **11** Men bözni kiyimim qılıp kiysem, Shuning bilen ularning söz-chöchikige qaldim. **12** Sheher qowuqida olтурghanlarning tene gépige qaldim, Meyxolarning naxshisining témisi boldum. **13** Biraq men shepqitingni körsetken waftingda duayimmi sanga nishanlidim, i Perwerdigar; **1** Xuda, özgermes muhebbitingning zorluqidin, Nijatlıq ishenchide manga jawab bergeseyen; **14** Méni patqaqliqtin qutquzuwalghaysen, Méni chöktürmigeysen; Manga öchmen bolghanlardin, Suning chongqur ýeridin qutuldurghaysen; **15** Kelkün sulirigha méni gherq qildurmighthay; Déngiz teglirigimu méni yutquzmighthayse; [Tégil] yoq hangning méni hap étip aghzini yunuwmélisigha yol qoymighthay! **16** Duayimmi jabet qilghaysen, i Perwerdigar, Chünki özgermes muhebbeting yaxshidur; Mol rehimdilliqing bilen manga yüzlen'geysem; **17** Jamilingni qulungdin yoshurmighthaysen; Chünki bésheimha kün chüshti; Tézdirin manga jawab bergeseyen. **18** Jénimha yéqinlashqaysen, Uningha hemjemet-qutquzghuchi bolghaysen; Düshmenlirim altda méni hörlükke chiqarghaysen; **19** Özüng méning reswaliqta hem hörmetsizlikte qalghinimni, Qandaq haqaretlen'ginimni bilisen; Reqiblirimning hemmisi Özüngge ayandur. **20** Haqaret qelbimni pare qildi; Men qayghuga chomüp kettim; Azghine hésdashliqqa telmürgen bolsammu, yoq boldi; Teselli bergüçhilerimiñ iziddim, lékin birsinim uchralmidim. **21** Berheq, ular ozuqumgħa öt süyi, Ussuzluqumgħa sirkini berdi. **22** Ularning dastixini özlirige qiltaq, Ularning halawiti qapqan bolghay. **23** Közliri torliship körmeydighan bolup ketkey; Bel-puttlirini titrekke salghaysem; **24** Qehringi ularning üstige chüshürgayesen, Ghezipingning otliri ulargha tutashqay; **25** Ularning makani xarabe bolghay, Chédirliri chölderep qalghay; **26** Chünki ular Sen urghan'gha téximu ziyankeşlik qilmaqta; Sen zeximlendürgenlerning azabığha gep bilen azab qoshmaqta. **27** Ularning gunahiga gunah qoshqayesen, Heqqaniyliqingning nésiwisige ularni érishtürmigeysen. **28**

Ular hayatiq deptitridin ochürülgey; Heqqaniyilarning qatarigha pütiülmigey. **29** Biraq men bolsam bir ézilgen derdmən; Nijatlıq, i Xuda, méni yuqirigha köttürüp qutquzghay; **30** Men munajat oqqup Xudanıñ namini medhiyilemen; Teshekkürler bilen uni ulughaymen; **31** Bu bolsa Perwerdigarnı xursen qılısh üchün, Öküz teqdim qilgħandin ewzeldur; Münggüz-tuyaqliri saq torpaq bergendinmu artuqtur. **32** Yawash möminler buni körüp xushal bolidu; Xudani idžiġenler — Qelbinglar yéngilinidu. **33** Chünki Perwerdigar yoqsullarning iltijsasini anglaydu, Özige tewe esir qilin'ghanlarini u kemsitmeysu; **34** Asman-zémin Uni medhiyilisun! Déngiz-okeynar hem ularda yürgüchi barlıq janıwarlar Uni medhiyilige! **35** Chünki Xuda Zionni qutquzidu; Yehudanıng sheherlerini qayta bina qilidu; Ular ashu yerde olturaqlıship, igilik tikelleyd. **36** Uning qullirining nessilliri uningga miras bolidu, Uning namini söygenler u yerlerde makanlıshidu.

70 Neghlichilerning beshigha tapshurulup, «eslitish üchün» oqulsun dep, Dawut yazghan kiyü: — Perwerdigar, méni qutquzushqa aldirighayen! Perwerdigar, téz kélép manga yarden qilghayen! **2** Méning jénimmi idzwejtqanlар yerge qaritilip reswa qilinsun; Méning ziyinimdirn xursen bolghanlar keynige yandurulup shermende bolghay. **3** Méni: — «Wah! Wah!» dep mesxire qilghanlar öz shermendilikidin keynige yan'ghay! **4** Biraq Séni idzígüchilerning hemmisi Sende shadlinip xushal bolghay! Nijatlıqning söygenler hemishe: «Xuda ulughansun» déyishkey. **5** Biraq men ézilgenmen, hem yoqsumen; Yéningha tézdirin kel, i Xuda! Sen méning yardenimchim, méning azad qilghuchim; I Perwerdigar, kēchikmey kelgeysen!

71 Sendin, Perwerdigardin panah tapimen; Méni hergiz yerge qaratmighthayen. **2** Öz heqqaniyliqingda méni qutuldurghayse; Manga qulaq salghaysen, Méni qutquzghayen! **3** Manga özüm daim panahlinidighan turalghu qoram tash bolghayse; Sen méni qutquzushqa buyruq chüshürgeysen; Chünki Sen égiz téshim, qorghinimdursen. **4** Xudayim, méni rezillerning qolidin, Heqqaniyetsiz, rehimsiz ademdin azad qilghayen; **5** Chünki Sen méning ümidiimdursen, i Reb Perwerdigar, Yashlıqimdirn tartipla méning tayanchimdursen; **6** Balyatqudiki waqittin bashlap men Sanga tayinip keldim, Özüng méni anamming qarnidin chiqarughuchisen; Medhiyemming témisi bolsa herdaim Sen togruluqtur. **7** Men nurgħunlارha għejri yakı karamet sanalidim; Chünki Sen méning mustehkem panahgħajimdursen. **8** Aghżim kün boyi medhiyiliring hem shan-sheripingge tolidu; **9** Endi qérighinimda méni tashlimighthayen; Magħdurum ketkinide, mendin waz kechmigeysen. **10** Chünki düshmenlirim manga qarshi sozħishidu; Jénimmi élishqa közlewatqanlar qestliship: — **11** «Xuda umindin waz kechti; Uni qogħlap tutuwélingħar, Chünki qutulduridighanlar yoqtur» — déyishidu. **12** I Xuda, mendin yiraqlashmighthayen; I Xudayim, manga yardenmez téz kelgeysen! **13** Jénimha kūshidha bolghanlar shermende bolup yoqitolisun; Ziyinimha intilgenler reswaliq hem shermendilik bilen qaplansun; **14** Biraq men bolsam, izħil ümīdte bolimen, Séni téximu medhiyilemen. **15** Heqqaniyliqing, nijatlıq aghzimda kün boyi bayan qilinidu; Bular san-sanaqsizdurb, bilginimdirn köp artuqtur. **16** Men Reb Perwerdigarning büyük ishlirini jakarlıghan halda kélimen; Séning heqqaniyliqingni yad étip jakarlaymen — Pejet Séningkinil! **17** I Xuda, Sen yashliqimdirn tartip manga öğitip kelgense; Bügiñ'ge qeder Séning qilghan karamet ishliringni jakarlap keliwatiġen. **18** Endi hazır men qérip, aq chachliq bolghinimda, i Xuda, Men bu dwejre [küchlük] biliqngi [jakarlıghuche], Kéler ewladning hemmisige

qudritingni ayan qilghuchue, [Méni tashliwetmigeysen]! **19** I ulugh karamet ishlarni qilghan Xuda, Heqqaniqliqin pelekke taqashti; Sanga kimmu oxshash bolalisun! **20** Sen manga köp hem éghir külpetlerni körsetkenikenesen, Méni qaytidin yéngilaysen, yer tegliridin qayturup chélip chiqisen; **21** Sen ménинг izzet-hörmitimni téximu yuqiri qilip. Her tereptin manga teseli bérisen. **22** Men Séni rawab chélip medhiyileyмен, Séning heqiqitingni medhiyileyмен, i Xudayim; Chiltar chélip Séni küyleyмен, i Sen, Isralining Muqeddisi! **23** Sanga kuyler éytqinimda, lewlimir tentene qılıdu, Özüng hörlükke chiqarghan jénimmu shundaq rohlinip éýtitud; **24** Tilim kün boyi heqqaniqliqin toghrisida sözleydu; Chünki manga yamanlıq qilmaqchi bolghanlar yerge qaritilip reswa qilinidu.

72 Sulayman üchün: — I Xuda, padishahqa hökümliringni tapshurghaysen; Padishahning oghligha Öz heqqaniyiliqini bergeysen. **2** Shundaq bolghanda u Öz xelqing üchün heqqaniyliq bilen, Sanga tewe ézilgen möminler üchün adilliq bilen höküm chiqiridu; **3** Taghlar xelqqe tinch-amanlıq élip kéléidü, Édirliqlaremu heqqaniyliq bilen shundaq qılıdu. **4** Padishah xelq arisidiki ézilgenlerge adil hökümlerini chiqiridu; U namratlarning balilirini qutquzidu, Zalimlarni bitchit qılıdu. **5** Shundaq bolghanda kün we ay yoq bolup ketmisila, Ewladtingewlaqda xelq Sendin eyminidu. **6** U bolsa goya yéngidin orghan otlaqqqa yaghqan yanghurdek, Yer sughiridighan höl-yéghinlardek chüshidu. **7** Uning künnliride heqqaniylar ronaq tapidu; Ay yoq bolghuche tinch-amanlıq téşip turidu. **8** U déngizdin-déngizlarchighe, [Efrat] deryasidin yer yüzining chetlirigiche höküm süridü. **9** Chöl-bayawanda yashawatqanlar uning alıldı bash qoyidu; Uning düshmenleri topilarını yalaydu. **10** Tarshishning we arallarning padishahliri uningga hediyele teqdim qılıdu, Shéba we Sébaning padishahlirimu sowgħatlar sunidu. **11** Derweqe, barlıq padishahlar uning alıldı sejde qılıdu; Pütküll eller uning xizmitide bolidu; **12** Chünki u peryad köttürgen yoqsullarni, Panahsiz ézilgerneni qutulduridu; **13** U yoqsul-ajızlarga ichini aghritidu, Yoqsullarning jénimi qutquzidu; **14** Ularning jénimi zulum-zomigerliktin hörlükke chiqiridu, Ularning qéni uning neziride qimmetlikтур. **15** [Padishah] yashisun! Shébaning altunliridin uningga sunulidu; Uning üchün dua toxwatsız qilinidu; Uningga kün boyi bext tilinidu; **16** Yer yüzidiki hosul mol bolidu, Hetta tagħ choqqiliridim shundaq bolidu. [Migh-miġħ] chüshken mewiller Liwandik ormanlardeq tewrinidu; Sheherdikiler bolsa daladik ot-yéshilliqtek güllinidu; **17** Uning nami menggüe öchmeydi, Uning nami quyash yoqalghuche turidu; Ademler uning bilen özlirige bext tileydu, Barlıq eller uni bextlik dep atishidu. **18** Israilning Xudasi, Perwerdigar Xudagha teshekkiür-medhiye bolghay! Karamet ishlarni Yaratquchi yalghuz Udur! **19** Uning shereplik namığħa menggüe teshekkiür-medhiye oqulsun! Uning shan-shöhrħi pütküll dunyani qaqlighay! Amin! We amin! **20** Yessening oghli Dawutning dualiri shuning bilen tamam boldi.

73 Asaf yazghan kүй: — Derweqe Xuda Israilgha, Qelbi sap bolghanlarga méhribandur; **2** Lékin özüm bolsam, putliship yiqilip chüshüshke tasla qaldım; Ayaghırim tégilyip ketkili qıl qaldı; **3** Chünki rezillernen ronaq tapqanlıqını körtüp, Hakawurlarǵha heset qıldım; **4** Chünki ular ölümide azablar tartmaydu, Eksiche téni meznut we sagħlam turidu. **5** Ular insan'għa xas japani körmeydu, Yaki xeqlerdek balayı' apetke uchrımaydu. **6** Shunga meghrurluq marjandek ulargha ésilidu, Zorluq-zomigerlik tondekk ulargha chaplishidu. **7** Ular

semrip ketkenlikidin közliri tomipiip chiqti; Ularning qelbidiki xiyaletler heddidin éship kétidu. **8** Bashqilarni mesxire qilip zeherlik sözleydu; Halini üstün qilip diwinip, doq qılıdu. **9** Ular aghzini pelekke qoyidu, Ularning tilliri yer yúzini kézip yürüdu. **10** Shunga [Xudaningu] xelqi mushulargha mayıl bolup, Ularning dégenlirini su ichkendek axirigiche ichip: — **11** «Tengri qandaq bileyetti?», «Hemmidin Aliy Bolghuchida bilim barmu?» — deydi. **12** Mana bular rezillerdur; Ular bu dunyada rahet-paraghetni kóridu, Bayliqlarni toplaydu. **13** «Ah, heqiyeten bikardin-bikar könglümni paklanduruptimen, Gunahsiz turup columnni artuqche yuyup kepitmen; **14** Bikargha kün boyi japa chékiptimen; Shundimu her seherde [wijdanning] eyibige uchrap keldim!». **15** Biraq men: — «Bundaq [désem], Bu dewrdiki perzentliringge asiyliq qilghan bolmamdim?» — dédim. **16** Ularni kallamdin ötküzeý désem, Közüme shundaq éghir köründi. **17** Tengrining muqeddes jaylirigha kirgüche shundaq oylidim; Kirgendlä [yamanlarning] aqiwitini chüshendim. **18** Derweqe Sen ularni téylighaq yerlerge orunlashturisen, Ularnı yiqtip pare-pare qiliwétsen. **19** Ular közni yumup achquchila shunche parakende bolidu, Dehshetler ularnı bésip yoqitidu! **20** Sen i Reb, chüshtin oyghan'għandek oyghinip, Ornunding turup ularning siyaqini közge ilmaysen. **21** Yüreklirim qaynap, Ichlirim sanjilghandek bolghan chaghda, **22** Özümni héchnéme bilmeydighan bir hamaqet, Aldingda bir haywan ikenlikimni bilip yettim. **23** Halbüki, men hemishe Sen bilen bille; Sen ménii ong qolumnin tutup yölidig; **24** Öz nesiheting bilen ménii yétekleyesen, Shan-sheripngni namayan qilghandin keyin, Axirida Sen ménii özüngge qobul qilisen. **25** Ershte Sendin bashqa ménинг kimim bar? Yer yúzide bolsa Sendin bashqa héchkimge intizar emesmen. **26** Etlirim hem qelbin zeiplishidu, Lékin Xuda qelbimdiki qoram tash hem menggülük nésiwemdir! **27** Chünki mana, Sendin yiraq turghanlar halak bolidu; Wapasizliq qilghan pahishe ayaldek Sendin waz kechkenlerning herbirini yoqitisen. **28** Biraq men üchün, Xudagha yéqinlishish ewzeldur! Uning barlıq qilghan ishłirini jakarlash üchün, Reb Perwerdigarni tayanchim qildim.

74 Asaf yazghan «Masqil»: — I Xuda, Sen némishqa menggüge bizni tashliwetting? Némishqa ghezipingni tütin chiqarghandek Öz yaylıqingdiki qoyliringha chiqrisen? **2** Özüng rene tölep azad qilghan jamaitingni, Yeni Öz mirasing bolushqa qedimde ulargha hemjemet bolup qutquzghan qebilini, Özüng makan qilghan Zion téghini yadingha keltürgeyse! **3** Qedemliringni mushu menggülük xarabılıqlarha qaratqaysen, Düşhmenler muqeddes jayingda gumran qilghan barlıq nersilerge [qarighaysen]; **4** Reqibliring jamaetgahingning otturisida hör-pör qilidu; Möjizatlar saqlan'ghan orun'gha ular öz tugħlirini tiki. **5** Herbiri özlini körtsitiship, palta oyntip orman keskükchidek. **6** Ular hazır [muqeddes jayingdiki] neqishlernesi qaymay, palta-bolqilar bilen chéqiwti; **7** Ular muqeddes jayingha ot qoysi; Öz namingdiki makanni bulghap, yet bilen teng qiliwetti. **8** Ular könglide: «Biz bularning hemmisini yoqitaylı» dep, Tengrining zémindiki jamaetgahlirining herbirini köydürüwetti. **9** Bizge esletme bolghan möjizatlarni héch körelmeymiz; Peyghemberlermu kelmeske ketti; Arimizdimu bu ishlarning qachan'ghiche bolidighanlıqını bilidighan birsi yoqtur. **10** Qachan'ghiche, i Xuda, reqibing Séni messire qilidu? Düşhmen namingni menggüge haqaretlemdi? **11** Sen qolungni, yeni ong qolungni némishqa tartıwalisen? Qolungni qoynungdin élip, ularni yoqatqaysen! **12** Biraq Xuda qedimdin padishahim bolup kelgen, Yer yüzüning otturisida qutquzushlarни élip bargħuchi Udur. **13** Sen déngiz sıvini kückħing bilen höldung Sulardiċi ejjibalarning hashħirini

yarding. **14** Déngizdiki léwiatanning bashlirini chéqip, Uning göshini ozu qılıp chöldiki yawayilarqha bötüp berding. **15** Yerni yérip bulaqlarnı, ériqlarnı aqquzdung, Sen toxtimay éqiwatqan deryalarnı qurutuwetting. **16** Kün Séning, tünmu Séningkidur; Ay bilen quyashni orunlashturdung. **17** Yer yüzinjing chégralırını belgilidung; Yaz bilen qishni — Sen shekilledürdüng. **18** Shuni ésingde tutqaysen, i Perwerdigar: — Bir düshmen Séni mesxire qıldı, Hamaqet bir xelq namingni haqaretlidi. **19** Paxtingki yirtquch haywanlарgha tutup bermigeysen; Ézilgen möminliringning hayatını menggүi untumighaysen. **20** Öz ehdenge qarighaysen, Chünki zémindiki qarangghu bulung-puchqaqlar zorluq-zumbuluqning turalghulurı bilen toldi. **21** Ézilgichilerni nomus bilen yandurmighaysen; Ézilgenler, yoqsullar namingni medhiyilige. **22** Ornugdin turghin, i Xuda, Öz dewayingni sorighayen; Hamaqet kishining Özüngi kün boyi mesxire qiliwatqinini ésingde tutqaysen. **23** Düsħemliringning chuanlırını untumighaysen; Sanga qarshi qozghalghanlarning dawrangliri toxtimay kötürlimekte.

75 Neghchichilerning beshiga «Halak qilmaghayen» dégen ahangda oqulsun dep tapshurulghan, Asafning kük-naxshisi: — Sanga teshekkür éytimiz, i Xuda, teshekkür éytimiz! Chünki naming bizge yéqindur; Buni, qilghan karametliring ispatlap jakarlaydu. **2** [Menki Perwerdigar]: — «Men békitken waqtini ixtiyarimha alghinimda, Adalet bilen soraq qilimen; **3** Yer hem yerning üstide turuwaqtqanlar tewrinip tursimu, Uning tüwrüklini turghuzghuchi Özündurmen» — dédi. (Sélah) **4** Maxtan'ghanlarga: — «Maxtanmanglar», Hem rezillerge «Münggüzungni kötürme» — dédim; **5** «Münggüzungni yuqiri kötürme; Boynungni qattiq qılıp ghadiyip sözlime!» **6** Chünki kötürülüş sherqtin yaki gherbtin emes, Yaki jenubtinim kelmeydu; **7** Chünki Xuda sothcidur; U birlini kötürüdu, birlini chishürudu. **8** Chünki Perwerdigarning qolida bir qedeħ turidu; Uningdiki sharab köpükliшиyatidu; U ejbesh sharab bilen toldi; Xuda uningdin töküdi; Derweqe yer yüzidiki barlıq reziller uning dughini qoymay ichiwétidu; **9** Men bolsam, menggүe guwahliq bérímen: — Yaqupning Xudasığha küylerni éytimen. **10** «Men rezillering münggüzlirining hemmisini késip tashlaymen; Biraq heqqaniylarning münggüzliri kötürülidü!».

76 Neghchichilerning beshiga, tarlıq sazlarda chélin sun dep tapshurulghan, Asafning kük-naxshisi: — Yehudada Xuda tonulghandur; Uning nami Israilda ulughdur. **2** Uning panahiy jayı Salémda, Zion téghida Uning makani bar. **3** U yerde U otluq oqlarnı, Qalqan, qılıch hem jeng qorallırını chéqip tashlıdı. (Sélah) **4** Özüng ow-olja taghlıridın neqeder shereplik, neqeder elasen! **5** Baturlar bulandı; Ular uzun uyqugha ketti; Palwanlarning héchqaysısı öz qolını kötürelmedi. **6** Séning eyublishing bilen, i Yaqupning Xudasi, Jeng harwisi hem atlar ölütekit uxlitildi. **7** Sendin, Sendin qorqush kérektrüt; Ghezeplen giningde kim aldingda turalisun? **8** Yer yüzidiki barlıq yawash mömirlerni qutquzish üchiün, Sen Xuda soraq qılıshqa ornundıng turghan waqtıngda, Asmandın hökümmi chiqırıp anglatquzdzung; Yer bolsa wehimige chüshüp, süküt qıldı. (Sélah) **10** Chünki insanlarning qehri Sanga shöhret keltürüdu; Ularning qalghan qehri Sanga belwagh bolidu. **11** Perwerdigar Xudayinglarga qesem qılıp, emel qilinglar; Uning etrapidiki yurttikiler qorqushi kerek bolghuchığha hediyeler sunsun; **12** U emirlerningmu rohini sunduridu; U yer yüzidiki padishahlargha dehshetlikтур.

77 Neghchichilerning beshi Yedutun'gha tapshurulghan, Asaf yazghan kük: — Awazim Xudagha kötürüldi, men

peryad qilimen; Awazim Xudagha kötürüldi, U manga qulaq salidu. **2** Béshimha kün chüshkende, men Rebni izdidim; Kéchiche qolumni [duaghı] kötürüp, bosh qoymidim; Jénim tesellini xalimay ret qıldı. **3** Men Xudanı eslep séghindim, aħ-żar qıldim; Séghinip oylinip, rohim parakende boldi. (Sélah) **4** Sen méning közümü yundurmiding; Chongqur ghesħlik ilkide bolghanlıqimdin sözliyelmeyttim. **5** Men: «Kona zamandiki künłerni, Qedimki yillarnı xiyal qilimen; **6** Kéchilerde éytqan naxšhamni esleymen; Könlümde chongqur xiyal sürimen» — [dédim]; Rohim intilip izdimekte id; **7** — «Reb menggүe tashliwetemu? U qaytidin iltipat körsetmemdu? **8** Uning özgermes muhebbiti emdi menggүe tügep kettim? Uning wedisi ewladin-ewladqiche inawetsiz bolamdu? **9** Tengri möhir-shepqitini körsitishni üntidim? U ghezeplinip Öz rehimdilliqini toxtitiwetim?» (Sélah) **10** Andin men mundaq dédim: — «Bandaq désem bolmaydu, bu [étaqadimning] ajizliqi emesmu! Hemmidin Alij Bolghuchining ong qolining yillirini, Yeni Yahning qilghanlırını — yad étimen; Qedimdin buyanqi karametliringni esleymen. **12** Séning barlıq isħligenliring üstide séghinip oylinimen; Séning qilghanliring üstide istiqamet qilimen; **13** I Xuda, yolung bolsa pak-muqeddesliktidur; Xudadek uluh bir ilah barmidur? **14** Möjiziler Yaratquchi İlħadursen; El-milletler arxa Sen kückühningi namayan qilding. **15** Öz biliking bilen Öz xelqingini, Yeni Yaqup we Yusüpning perzentlirini hörlükke chiqarghanse; (Sélah) **16** Sular Séni kördi, i Xuda, sular Séni kördi; Titrek ularni basti, Déngiz tegliri patiparaq boldi. **17** Qara bulutlar sularni töküwetti; Asmanlar zor sadasını anglatti; Berheq, Séning oqliring terep-terepke étildi. **18** Güldürmamangning awazi qara quyunda idi, Chaqmaqlar jahanni yorutti; Yer yüzü alaqzade bolup tewrendi. **19** Séning yolung okyan-déngizlarda, Qedemliring chongqur sulardidur, Ayagh izliringni tapqili bolmaydu. **20** Sen qoy padisini baqqandek, Musa we Harunning qoli bilen Öz xelqingini yéteklidi.

78 Asaf yazghan «Masqıl»: — Méning xelqim, telimmi anganglar, Aghzimdiki sözlerge qulaq sélinglar. **2** Men aghzimni bir temsil bilen achimen, Qedimki tépishmaqlarnı élán qilimen. **3** Biz ularni anglıghan, bilgen, Atabowlirimiz ularni bizge éytip bergen. **4** Biz ularni ularning ewladlıridır yoshurmaymız, Kélidihan dəwrge Perwerdigarning medhiyilirini, Uning kück-qudrıtını, Uning qilghan karamet isħlirini bayan qılımız. **5** Chünki U Yaqupta bir agah-guwahni békitken, Israilda bir qanunu ornatqan; U ata-bowlirimizha ularını öz perzentlirige öğitishni buyrugħan; **6** Shundaq qılıp keler dəwr, Yeni tugholidiğħan balilarmu ularnarı bilsun, ularmu ornidin turup öz balilirığħa ularnarı öğetsun; **7** Perzentliri ümidiñi Xudagħa bagħlisun, Tengrining qilghanlirini untumisun, Belki Uning emrlirige kirsun; **8** Ular ata-bowlirimışha oxshimisun dep, Yeni jahil hem asiy bir dəwr, Öz qelbini durus qilmighan, Rohi Tengrige wapaliqa turmighan bir dəwrge oxshimisun dep, U shundaq [buyrugħandur]. **9** Mana Efraimning ewladlıri, Qorallan'ghan ogyachilar bolsımı, Jeng künide septin yandi. **10** Ular Xudanıng ehdisini tutmido, Belki Uning Tewrat-qanunida méngishni ret qıldı. **11** Ular Uning qilghanlırını, Özliरige körsetken karametlirini untudo. **12** U Misirning zéminden, Zoanning dalasida, Ularning atabowliriminiñ köz alidda möjizilerni körsetkenidi; **13** U déngizni böluwetip, ularni otturisidin ötküzgen; ularni döwe-döwe qılıp tikli. **14** U kündüzde bulut bilen, Kéchide ot nuri bilen ularni yéteklidi. **15** Chöl-bayawanda tashlarnı yériwetti, Chongqur surlardin urghup chiqqandek ichimlikni mol qıldı; **16** U xada tashtin östeng-éqinlarnı hasıl qıldı, Suni deryalardek

aqquzdi. **17** Biraq ular yene Uning aldida gunah qiliwerdi, Chölde Hemmidin Aliy Bolghuchigha asiyliq qildi. **18** Ular könglide Tengrini sinidi, Nepsini qandurushqa yémeklikni telep qildi. **19** Ular Xudani haqaretlep: — «Tengri chöl-deshtte dastixtan salalamdu? **20** Mana U qoram tashni uruwidi, Sular urghup, Éqinlar bulaqtek téship chiqtı; Emdi U bizge nammu bérelemedu? Öz xelqini gösh bilen teminlyelemedu?» — déyishti. **21** Shuning bilen Perwerdigar anglap, ghezeplendi; Yaqpupa ot tutashti, Israilgha achchiqi kötürüldi; **22** Chünki ular Xudagha ishenmidi, Uning nijatliqigha ular tayanmadi, **23** U ershtin bulutlarni buyrup, Asman derwazilirini achqanidi; **24** Ular üstige «mannanı» yaghdurup, Ulargha ershtiki ashlıqni bergenidi; **25** Shuning bilen insanlar kück igilirining nénimin yégenidi; U ulargha qan'ghuche ozuqni ewetkenidi. **26** Emdi U asmanda sherq shamili chiqirip, Küchi bilen jenub shamilinimini élip keldi; **27** U Göshni chang-tozandek ular üstige chüshürdi, Déngizlar sahilidiki qumlardek uchar-qanatlarni yaghdurdi. **28** U bularni ularning bargahining otturisigha, Chédirlirining etrapiga chüshürdi. **29** Ular bolushiche yep toyushti, Chünki ularning nepsi tartqinini [Xuda] ulargha keltürgenidi. **30** Lékin ular nepsi tartqinidin téxi zérkimeyla, Göshni éghizlirida téxi chaynawatqinidila, **31** Xudanining ghezipi ulargha qarita qozgħaldi; U ulardan eng qametliklirini qiriwetti, Israillning serxil yashlirini yerge uruwetti. **32** Mana, shundaq bolsimu, Ular yenila dawamlıq gunah qiliwerdi, Uning möjizilirige téxihla ishenmudi; **33** Shunga U ularning künlini bilhudikke, Yillirini dekke-dükkilik ichide tügetküzdi. **34** Ularни öltürgili turghanda, Andin ular Uni izdidi; Ular yolidin yénip, intilip Tengrini izdidi; **35** Ular Xudaning ularning uyulteshi ikenlikini, Hemmidin Aliy Bolghuchi Tengrining ularning hemjemet-qutquzgħuchisi ikenlikini ésige keltürdi. **36** Biraq ular aghzi bilen Uningħha xushmanet qildi, Tili bilen Uningħha yalghan söz qildi; **37** Chünki ularning köngli Uningħha sadiq bolmidi, Ular Uning ehdisini ching tutmid. **38** Biraq U yenila rehimidl id; Qebħlikini kechürüp, ularni yoqatmadi; U qayta-qayta Öz ghezipidin yandi, U qehrini qozgħighini bilen hemmini tökmidi. **39** U ularning peqet et igiliri, Ketse qaytip kelmes bir nepes ikenlikini yad etti. **40** Ular chöl-deshtte shunche köp qétim Uning achchiqini keltürdi. Shunche köp qétim bayawanda könglige azar berdi! **41** Berheq, ular qaytidin yoldin chetnep Tengrini sinidi, Israildiki Muqeddes Bolghuchining yürükini zéde qildi. **42** Ular Uning qolini [eslimidi]; Ularni zomigerning changgilidin hörlükke qutquzghan künini, Qandaq qılıp Misirda karametlerni yaritip, Zoan dalasida möjizilerni körsetknini ésidin chiqardi. **44** U [Misirlıqlarning] deryalirini, éqinlirini qan'ha aylandurup, Ularni ichelmes qılıp qoydi; **45** U ularning arisigha neshterlik chiwilarni top-topi bilen ewetti, Halak qilar paqilarni mangurdı; **46** U ularning ziraetlirini képekin qurtlirigha tutup bérüp, Mehsulatlini chéketkilerge berdi; **47** Üzüm tallirini möldür bilen urdurup, Enjürlirini qíraw bilen üsshütiwetti. **48** U kalilirini möldürge soqturup, Mallirini chaqmaq otlirida [köydürrewti]. **49** U ulargha ghezipining dehshetlikini — Qehrini, achchiqini hem éghir kielpetlerni, Balayı'apet élip kélidighan bir türküm perishtilernimu chüshürdi. **50** U Öz ghezipi üchün bir yolni tüzlep qoydi; U ularning jénimi ölümdin aymay, Belki hayatını wabagħa tapshurdi; **51** U Misirda barlıq tunji tughulghan balıllarnı, Hamning chédirlirida ularning għururi bolghan tunji oghul balıllirini qiriwetti. **52** U padichidek Öz xelqini Misirdin seperge atlandurup, Chöł-bayawandin ularni qoy padisidek bashlap mangdi; **53** Ularни aman-ésen yétekligechke, Ular qorqunchtin xaliy bolup mangdi; Düşħmenlirini bolsa, déngiz yutup ketti. **54** U ularni Öz muqeddes zémiminining

chégrasigha, Ong qoli igiwalgħan bu tagħliqq ēlip keldi. **55** U ellerni ularning aldidin qogħliwétpi, Zémin üstige tana tartquzup olčep, ulargha teqsim qildi; Isral qebililirini ularning chédirlirigha oltraqlashturdi. **56** Biraq ular Xudani, Hemmidin Aliy Bolghuchini sinap achchiqlandurdi, Uning tapshurghan guwah-agħaliżini tutmadi; **57** Belki ata-bowliridek yoldin téip asiyliq qildi, Xain oqyadek qéyip ketti. **58** Ular égħizlikte qurghan ibadetgħahlar bilen Uning għezipini qozghħidi, Oyma butliri bilen Uning yūrķini örtidi. **59** Xuda ularni anglap għezeplendi, Israildin intayin yirġendi. **60** U Shilohdiki makanini, Yeni U insan arisida turghan chédırni tashlap ketti, **61** Özining quđret belgħisini bulap kétishke, Shan-sheripini isħgħaliex il-ħolqha berdi; **62** Öz xelqini qilħeqha tapshurdi, Özining miriżi bolghanolardin intayin għezeplendi. **63** Ut ularning yigitlirini yalmidi, Qizliri toy naxxhilior ta'maltamxli. **64** Ularning kahinliri qillich astida yiqlid, Lékin tul xotunli haza tutmadi. **65** Andin Reb birsi uqyudin oyghandek oyghandi, Sharabtin jaśaretlen'gen palwandek towlidi. **66** U reqiblirini urup chékindürüp, Ularni tūgimes reswagħha qaldurdi. **67** Yüstipnning chédırini shallap, ret qildi; Efraim qebilisini tallimidi; **68** Belki Yehuda qebilisini, Yaxshi kōrgen Zion tēghini tallidi. **69** [Shu yerde] muqeddes jayini tagħi choqqi l-irek, Yer-zémimni ebiedi ornatqandek mezmut bina qildi; **70** U Öz quli Dawutni tallap, Uni qoy qotanliridin chaqirivaldi; **71** Qozilirini émitidighan sagħħiqliarni egisħi bęqıştini ayrip, Uni Öz xelqi Yaqupni, miriżi bolghan Israilei békışha chiqardi. **72** Dawut ularni qelbidi durusluqi bilen baqti, Qolining epċhilliġi bilen ularni yétekli.

79 Asaf yazghan kūy: — I Xuda, eller Öz mirasingħha bösi kirdi; Ular Séning muqeddes ibadetxanangni bulghidi; Yerusalémni döwe-döwe xarablerge aylandurdi. **2** Ular qulliringning jesetlirini asmandiki uchar-qanatlargħa yem qilip, Mömin bendiliringning etlirini daladiki haywanatlarrha tashlap berdi. **3** Ular xelqingning qanlirini Yérusalém etrapida sudek aqquzdi, Jesetlirini kömgili birer ademmu qaldurmidi. **4** Qoshnilarimiz aldida reswagħha qalduq, Etrapimzdikilerge mesxire we mazaq obyétki bolduq. **5** Qachan'għiche, i Perwerdigar? Sen mengħġe għezepli nemsen? Séning yūriking ot bolup örtiniwredu? **6** Qehringni Séni tonumighan eller ištige, Nämningi bilmigen padishħaliqlar ištige tħokkeysen! **7** Chünki ular Yaqupni yalmap, Uning makanini karakkibie aylanduruwetti. **8** Ata-bowlirimizning qebħiqliklini bizegħi hésablimgħaySEN; Reħimdilliq liring biznig yé nimizgħha chapsan kelgej! Chünki biz intayin pes ewhalha chüshürilduq. **9** Öz namingning shħorriti üchħün bizżeq yardem qilghaySEN, i nijatliqimizning Xudasi, Naming tħiġiżi bizni qutquzgħaySEN, gunħalimizn kafaret qılıp kechħurgeyen; **10** Eller némishqa: «U ularning Xudasi qeyerde?» dep mazaq qilishidu? Qulliring tħokken qan qerzining hésabi eller arisida, köz aldīmidza qilinsun. **11** Esirlering ah-zarliji aldingħha kelgej; Bilikning ulugħluqi bilen, ölüme buyrulghażlanli saqlgħaySEN. **12** I Reb, yat qoshnilarimizning Sanga qilħan zor haqaritini yette hesse qosħup öz̵lirige, Yeni ularning ichi-bagħrigħa qayturghaySEN; **13** Shundaq qılıp, Séning xelqing — Özüng baqqan qoyleiring bolghan bizler, Sanga mengħġe teshekķuler éytimiz, Ewladtin ewladiqhe Séning medhiyiliringni ayan qilimiz.

80 «Niluperler» dégen ahangda; bir guwahliq; Asaf yazghan kūy: — Qulaq salghaySEN, i Israillining padichisi, Yüsiġni qoy padisidek békip yétekligħi; I kérublar otturisida Olturghuchi, Nurlan'ghaySEN! **2** Efraim, Binyamin, Manasseħħlerning aldida quđrittingni qozgħighaySEN, Bizlerni qutquzgħili kelgeysen!

3 I Xuda, bizni Öz yéningha qayturgaysen! Jamalingning nurini chachqaysen, shunda biz qutquzulimiz! **4** I Perwerdigar, samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Xuda, Xelqingning dualiriga bolghan gheziping qachan'giche yalqunlap turidu; **5** Sen köz yashlirini ulargha ozuq ornida qilding, Köz yashlirini qacha-qachilap ulargha ichküzdung. **6** Bizni qoshnillirimizgha talashqa qoydung; Düshmenlirimiz bizni mesxire qilishidu. **7** I samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Xuda, Bizni Öz yéningha qayturgaysen! Jamalingning nurini chachqaysen, shunda biz qutquzulimiz! **8** Sen Misirdin bir tüp üzüm köchitini élip kelding; Yat ellerni heydiwétip, ornigha uni tikting. **9** Uning alidda yerni keng achtig; U chongqur yiltiz tartip, pütün zémén'gha yéyildi. **10** Uning sayisi taghlarni qaplidi; Gholliri qudretlik kédir derexiliride östi; **11** U shaxlirini déngizgiche, Pileklirini [Efrat] deryasi boylirigiche uzartidi. **12** Sen némishqa uning qashalirini buzup, Mewisini ötip kétiwatqanlarning üziip élishigha yol qoydung? **13** Mana ormanlıktiki yawa tongguzlar uni yériwati, Daladiki haywanatlar uningdin ozuqlinidu. **14** I samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Xuda, Sendin ötünimizki, Yénimizgha qaytqaysen! Ershtin halimizgha nezer salghayesen, Kélip bu üzüm télidin xewer alghaysen! **15** Yeni ong qolung ticken bu yiltizdin, Özüng üchün mezmüt yéitsitürgen bu oghlungdin xewer alghaysen! **16** Mana u otta köydürdüldi, Késiwétildi; Yüzüngdiki tenbihiq qarishingni kötürp ular halak bolmaqtı; **17** Qolungni ong qolungdiki ademge, Yeni Özüng üchün mezmüt yéitsitürgen Insan oghligha qondurghayesen; **18** Shundaq qilghanda biz Sendin hergiz chékinmeyim; Bizni yéngilighayesen, shunda biz namingchi chaqirip Sanga iltija qilimiz. **19** I Perwerdigar, samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Xuda, Bizni Öz yéningha qayturgaysen! Jamalingning nurini chachqaysen, shunda biz qutquzulimiz!

81 Neghlichilerning beshigha tapshurulup «Gittif»ta chélin sun dep, Asaf yazghan kuy: — Küch-quwwitimus bolghan Xudagha kuy éytip yangrittinglar, Yaqpuning Xudasigha shadlinip tentene qilinglar! **2** Naxshini yangritip, dapni élip, Yéqimliq chiltar hem rawabni chélinglar! **3** Yéngi ayda, belgilen'gen waqitta, Bayram-héyt künimizde naghra-sunay chélinglar! **4** Chünki bu Israil üchün békitilgen belgilime, Yaqpuning Xudasining bir permanidur. **5** U Misir zéminden yürüsh qilghanırıda, (Shu yerde biz chüshenmeydighan bir tilni anglap yürettiq) U buni Yüstpëke guwah qilip berdi; **6** — «Uning mürisini yüktiliň saqıt qildim, Uning qoli séwet kötürüştin azad boldi; **7** Qistaqchiliqtä nida qilding, Men séni azad qildim; Güldürümama chiqqan mexpiy jaydin sanga jawab berdim; «Meribah» suluri boyida séni sinidim». (Sélah) **8** — «Tingsha, xelqim, Men séni guwahlar bilen agahlandurmen; I Israil, Manga qulaq salsaq idi! **9** Arangda yat ilah bolmisun, Yat eldiki ilahqa bash egmigin! **10** Séni Misirdin élip chiqqan Perwerdigar Xudayingdurmen; Aghzingni yoghan ach, Men uni toldurimen. **11** — Biraq xelqim sadayimgha qulaq salmidi, Israilling Manga baghlan'ghusi yoq idi; **12** Shunga Men ularni öz tersaliqığha qoyuwettim; Ular öz meslihetliri bilen méngiwéretti. **13** — Ah, Méning xelqim Manga qulaq salsa idi! Israil Méning yollirimda yürse idi! **14** Ularning düshmenlirini tézla égildürer idim, Qolumni reqbilirige burap, ularni basar idim. **15** Perwerdigarga nepretlen'güchiler Uning alidda zeipliship boysunar idi; Ularning shu axiriti menggüge bolatti; **16** Sanga ash-bugħdayning eng ésilini yégüzer idim, Berheq, qoram tashtin hesel aqquzup séni qandurar idim».

82 Asaf yazghan kuy: — Xuda Öz ilahiy mejliside turup riyaşetçilik qilidi, U ilahlar arisida höküm chiqiridu; **2**

— Qachan'giche siler naheq höküm chiqirisiler, Qachan'giche rezillerge yüz-xatire qilisiler? (Sélah) **3** Gadaylar we yétim-yésirlarning dewasini soranglar, Ézilgenler hem hajjetmenlerge adealtni körsingitlar; **4** Miskinler hem namratlarni qutquzunqlar, Ularни rezilleringchanggilidin azad qilinglar! **5** Ular bularni bilmey we chüshenmey zulmette kézip yürmekte, Shunga yerning ulliri tewrenmekte. **6** Men éyttim: — «Siler ilahlarsiler, Hemminglar Hemmidin Aliy Bolghuchining oghulliri siler; **7** Shundaq bolsimu siler insan'gha oxshash ölisiler, Herqandaq emir-beqke oxshashla yiqlisiler». **8** — Turghin, i Xuda, yerbütün zérizini soraq qilghayesen! Chünki Sen barlıq ellerge waris bolghuchisen!

83 Asafning küy-naxshisi: — I Xuda, ün chiqarmay turuwalma, Jim turuwalma, süküt qilip turuwalma, i Tengrim! **2** Chünki mana, Séning düshmenliring dawrang qilmaqta, Sanga öchmenler bash kötürmekte. **3** Ular quwluq bilen Séning xelqingge suyiqest qilidu, Séning himaye qilip qedirlicheniring bilen qarshilishishni meslihetlishidu. **4** Ular: — «Yürünglar, ularni millet qataridin yoq qilayli! Israilning nami ikkinchi tilgha élimmisun!» — démekte. **5** Ular hemmepes, hemdil meslihetleshti; Ular Sanga qarshi ittipaq tüzdi. **6** Mana, Édom we Ismaillarning chédirli, Moab hem Hagriyalar; **7** Gebal, Ammon, we Amalek; Filistiye hemde Tur ahalilari, **8** Asuriyemu ulargha qoshuldı; Ular Lut oghullirigha yar-yöleq bolup kelgen. (Sélah) **9** Sen Kishon deryasida Midyanıylarilha, Siséragna we Yabin'gha qandaq taqabil turghan bolsang, Ularghimu shundaq qilghayesen; **10** Bular En-Dor yézisida qirilghanidi, Yer üchün tizek-oghutqa aylan'ghanidi. **11** Ularning emirlirini Oreb we Zéebke, Ularning dahiyilirini Zebah hem Zalmunnagha oxshash qilghayesen; **12** Chünki ular: «Xudaning chimen-yayaqlarini özimizge mülük qiliwalayli!» — dep éytqan. **13** I Xudayim, ularni domilnidighan qamghaqtek, Shamalda uchurulghan saman kebi soruwetkeysen. **14** OT ormanlıqqa tutashqan'gha oxshash, Yalqun taghlarni köydürgen'ge oxshash, **15** Sen yene ularni borining bilen qogħlighayesen, Qara quyuning bilen wehimige salghayesen; **16** Ularning Séning namingni izdishi üchün, Ularning yüzlirini sherm-haya bilen chömdürgeyesen, i Perwerdigar! **17** Ular nomustin ebediy shermende bolsun, Jahan'gha reswa bolup yoqitsun. **18** Ular bilsunki, Naming Perwerdigar bolghan Senla pütküll jahandiki Eng Aliy Bolghuchidursen.

84 Neghlichilerning beshigha tapshurulup, «Gittif»ta chélin sun dep, Korahning oghulliri üchün yézilghan kuy: — Makanliring neqeder eizidur, Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar! **2** Jénim Perwerdigarning hoylilirigha teshna bolup, Séghinip hetta halidin kétidu, Dilim we etlirim hayat Tengrige telmürtüp nida qilidu; **3** Mana, hetta mubarek quchqachma bir makarni tapqan, Qarlıghachmu özige hem bala tughidighan uwa yasaydighan jayni tapqan, — Yeni Séning qurban'għaliringdin, I samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, — Méning Padishahim, méning Xudayim! **4** Séning öyüngde turuwatqanlar bextliktur! Ular üzülsiz Séni medhiyiledu. (Sélah) **5** Küch-quwwitimu Sendin bolghan kishi bextliktur — Qelbide kötürülme yollar bolghanlar; **6** Yigha wadisidin ötkende, Ular uni bulaqliqqa aylandurar; Berheq, kúz yamħurli uni beriketlerge tolduridu. **7** Ular kückig-kück ulap méngiwéridu; Herbiri Zion'gha yétip kélip, Xudaningu huzurida hazır bolidu. **8** I samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, duayimni angliqħayesen; I Yaqupning Xudasi, qulaq salghayesen! (Sélah) **9** Qara, i qlaqinimiz bolghan Xuda, Özüng mesih qilghinining yüzige iltipat bilen qarighin! **10** Chünki Séning hoyliliringda ötken bir kün Bashqa yerde ötken

ming kündin eladur; Rezillerning chédirliride yashighandin köre, Xudayimning öyining bosughisida turghinim yaxshidur. **11** Perwerdigar Xuda quyash we qalqandur, Perwerdigar shapeta we shan-shöhret bexsh étidi; Durus mangghanlardan U herqandaq iltipatni héch ayimaydu; **12** Samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, Bextliktur Sanga tayan'ghan insan!

85 Neghmicilerning bésigha tapshurulup oqulsun dep, Korahning oghulliri üchün yézilghan küy: — Sen Öz zéminingha iltipat körsitip, Yaqpuni sürgünlüktni qayturghanidir, i Perwerdigar. **2** Xelqingning qebihlikini kechürüm qilip, Barlıq gunahlarını yapqaniding. (Sélah) **3** Sen pütün qehringni ichingge qayturuwélip, Ghezipingning eshediyligidin yan'ghanidingsen. **4** Emdi bizni Öz yéninggħha qayturgħaysen, i nijatlıqimiz bolghan Xuda! Bizze bolghan achchiqingħha hay bergeySEN! **5** Sen bizge ebediy ghezeplinemsen? Ewladtin-ewladqiche ghezipingni sozamsem? **6** Xelqing Özüngdin shadlinishi üchün, Bizni qaytidin yéngilimamsen? **7** Bizze özgermes muhebbitingni körsetkeysen, i Perwerdigar, Bizze nijatlıqingni ata qilghaysen! **8** Tengri Perwerdigarni némilerni deydiqħanliqīgħa qulaq salay; Chünki U Öz xelqige, Öz mömin bendilirige aman-xatirjemlikni sözleydu; Ular yene hamaqtlikke qaytmisun! **9** Zémiminizda shan-shöhretning turushi üchün, Derheqiet, Uningdin eyminidighanlarga Uning nijatlıqi yeqindur; **10** Özgermes muhebbet we heqiqet özara körüşti; Heqqaniyet we aman-xatirjemlik bir-birini söyüsti; **11** Heqiqet yerdin ünüp chiqmaqa, Heqqaniyet ershlerdin qaraydu. **12** Perwerdigar beriket bérídu, Zémiminiz hosulini bérídu; **13** Heqqaniyet Uning alidda mangidu, Uning qedemlirige yol hazırlaydu!

86 Dawutning duasi: Quliqingni men terepke tutqin, i Perwerdigar, manga jawab bergeySEN; Chünki men ézilgen we hajetmendurmen. **2** Jénimni saqlighaysen, Chünki men Sanga mömindurmen; I Sen Xudayim, Sanga tayan'ghan qulungni qutquzghaysen; **3** Manga mēhir-shepqed körsetkeysen, i Reb, Chünki men kün boyi Sanga nida qilimen. **4** Qulungning jénimi shad qilghin, Chünki jénim Sanga telmürüp qaraydu; **5** Chünki Sen Reb, méhriban, kechürümchan Sen! Özengge iltija qilghanlarning hemmisige zor mēhir-muhebbet körsetkūchidursen! **6** Méning duayimħha qulaq salgin, i Perwerdigar, Yélinishlirimming sadasini angliħaySEN; **7** Béshimħa kün chūshkende, Men Sanga iltija qilimen, Chünki Sen manga jawab bérisen. **8** Ilħħalar arisida Séning tengdishing yoqtur, i Reb; Qilghan ishliringningmu tengdishi yoqtur. **9** Sen yaratqan barlıq eller kēlip séning aldingda sejde qilidu, i Reb, Namingni ulughlaydu. **10** Chünki Sen nahayiti büyükseñ, Möjizilerni Yaratquchidursen; Sen Xudadursen, yalghuz Senla. **11** Öz yolungni manga ögetkeySEN, i Perwerdigar, We Séning heqiqitinde yürinen; Namingħha hörmət-eyminishte bolushum üchün, qelbimni pütün qilghaysen. **12** Ya Rebbim Xuda, pütün qelbim bilen Séni medhiyilemen, Ebedi'l bed namingni ulughlaymen. **13** Chünki manga bolghan mēhir-muhebbeting zordur, Sen tehtisaraning tegliridin jénimni qutquzisen; (**Sheol h7585**) **14** I Xuda, tekebburlar manga qarshi kötürlüdi, Esheddiylerning jamaiti jénimni izdimekte, Ular Séni nezirige almeydu! **15** Emma Sen, Reb, rehimdil we shepqetlik İlħassen, Asanlique achchiqlanmaysen, Mēhir-muhebbet hem heqiqet-sadiqliqing téship turidu. **16** Men terepke burulup, shepqet körsetkeySEN; Öz qulungħha kücktingni bergeySEN, Dédikingning oghlini qutquzghaysen! **17** Manga öchmenlerning uni körüp xiji bolushi üchün, Iltipatingni körsitidighan bir alametni manga

körsetkin; Chünki Sen Perwerdigar, manga yudem qilding, Manga teselli béríp kelgensen.

87 Korahning oghulliri üchün yézilghan küy-naxsha: — Uning uli bolsa muqeddes tagħlardiur. **2** Perwerdigar Zionning derwazilirini söyüdi, Yaqpuning barlıq makan-jayliridinmu ewzel körídi; **3** Séning sheringge ulugh isħlar éytilda, i Xudanıng shehiri! (Sélah) **4** «Méni tonup bilgenler arisida Rahab bilen Babilni tilgħi alimen; Mana Filistiye, Tur bilen Ċioppiye; Mana bu adem shu yerde tughulħan» — deymin. **5** Berheq, Zion togruluq shundaq éytildi: — «Bu adem, palanchi-pokunci uningda tughulħan, Hemmidin Aliy Bolghuchinining Özi uni mustehkemleydu». **6** Xelq-qowmlarni xatiriliginde Perwerdigar: — «Bu kishi bu yerde tughulħan» — dep alahide xatirige yézip qoyidu. (Sélah) **7** Naxxħichilar, ussulħilar shuni teng éytidi: — «Méning barlıq bulaq-menbelim sénindidur!»

88 Korahning oghulliri üchün yézilghan küy-naxsha: — Neghmicilerning bésigha tapshurulup, «Maxalat-léanot» ahángida oqulsun dep, Ezraliċ Héman yazghan «Masqil»: — **1** Perwerdigar, nijatlıqim bolghan Xuda, Kéche-kündüz Sanga nale qilip keldim. **2** Duayim Séning aldingħha kirip ijabet bolsun; Nidayimħha qulaq salghaysen; **3** Chünki derdlerdin jénim toyghan, Hayatim teħxisaragħha yéqinlashqan, (**Sheol h7585**) **4** Hangħha chūshħuwaqanlar qatarida hésablini; Küchmadari qurugħan ademdek bolup qaldim. **5** Ölükler arisesha tashlan'għanmen, Qirilip qebride yatqanlardek; Sen ularni yene eslimesen, Ular qolungdin üzüp éliniq yiraq qilin'għan. **6** Sen mérihang eng téġi, Zulmetlik jaylarraga, dengizning chongqr yerlirige chömdürdüng. **7** Qehringi üstüngé éghir yükket basti, Barlıq dolqunliring bilen mériq niyindig. **8** Mendin dost-buraderlirimi yiraqlashturdung; Ularni mendin yirgħidnir, Men qamalħamen, héch chiqalmaġyen. **9** Közli rim azab-oqubettin xireħeshti; Her kün Sanga nida qilimen, i Perwerdigar, Qollirimmni Sanga kötürüp keldim. **10** Ölüklerje möjize kösiteresnu? Merħumlar ornidin turup Sanga tesħekkixx éytarmu? **11** Özgermes muhebbiting qebride bayan qilinarmu? Halaket dijarida sadiqliq-heqiqitngi maxtilarmu? **12** Karametliring zülmette tonularmu? Heqqaniylinqing «untulush zémini» de bilinermu? **13** Biraq men bolsam, Perwerdigar, Sanga peryad kötürim, Tang seherde duayim aldingħha kirdi. **14** I Perwerdigar, némige jénimni tashliwetting? Némige jamalingni mendin yoshurdung? **15** Yashliqimdi tartip men ézilgen, bimardurmen; Weħshetliringi körwärép héch halim qalmidi. **16** Qehringi üstümdin ötti; Weħimiliring méri nabut qildi. **17** Ular kün boyi tashqin suliridek méri orawaldi, Tamamen méri chömdürdi. **18** Jan dostlirimmi, aghinilirimmi méninġdin yiraqlashturdung, Méning eziz dostum bolsa qarangħħu luqtur!

89 Ezrahliq Étan yazghan «Masqil»: — Perwerdigarning özgermes muhebbitini ebediy kūylemen, Aghzimda dewrın-dewrígħe heqiqet-sadaqitħi ayan qilimen. **2** Chünki men: Özgermes muhebbet mengħġi tikklini mangidu, Sen heqiqet-sadaqitħi ershielada mustehkemlewatien — dep bildim; **3** Sen dédingki: — «Men talliwalghinim bilen ehde tüzgenmen; Qulum Dawutqa gesem qildim: — **4** Séning ewladingni mengħi dawam qildurim, Textingni ewladtin-ewlada qurup chiqiġen». (Sélah) **5** Hem asmanlarmu Séning möjiziliringni tebrikleydu, i Perwerdigar, Muqeddeslerning jamaitide ular heqiqet-sadaqitħi medhiyileydu; **6** Chünki asmanlarda Perwerdigarning tengħħi barmu? Qudret Igisining oghulliri arisida Perwerdigargħa oxshaydigan kim bar? **7** Tengrining heywisi muqeddeslerning mejlisidikilerni

qattiq titritidu, Uning etrapidikilerning hemmisi üçün U qorqunchluqtur. **8** I Perwerdigar, samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Xuda, Qudretlik Yah, Sanga oxshaydighan kim bar? Etrapingda heqiqet-sadaqiting turuqluqtur. **9** Dénгizingning meghrurluq üstidin höküm süriesen, Dolqunliri örkeshligende, sen ularni tinchlandurisen; **10** Rahabni ölgüdeк yanjidingsen, Küchlük biliking bilen düshmenliringga tiripiren qılıp tarqitiwetting. **11** Asmanlar séningki, yermu Séningkidur, Jahan hem uningga tolghan hemmini berpa qilding. **12** Shimal we jenubni, ularni yaratqansen, Tabor we Hermon choqqiliri namingni yangritip kiyuler. **13** Qudretlik bileyk séningkidur; Küchlütktur Séning qolung, ong qolung hem kötürülükтур. **14** Textingning uli heqqaniyliq hem adalettur, Muhebbet hem heqiqet-sadaqet daim didaring alidda mangidu. **15** Tentene sadasini bilgen xelq bextiklurt; Ular Séning jamalingsning nurida mangidu, i Perwerdigar! **16** Ular namingda kün boyi shad bolar, Heqqaniyliqingda ular kötürüldi. **17** Chünki ularning küchining shan-sheripi özüngdursen, Séning iltipating bilen münggüzimiz kötürülidu. **18** Chünki Perwerdigar bizning qalqinimiz, Israildiki Muqeddes Bolghuchi Shahimizdur. **19** Sen burun Öz mömin bendengge ghayibane alamette körünüp söz qılıp shuni dégenidingsen: — «Men bir ezimet üstige yardımimmi qondurdum, El arisidin men talliwalghan birlini kötürdü; **20** Qulum Dawutniaptim, Muqeddes meýim bilen Men uni mesih qılıp tikildim. **21** Qolum uningga yar bolushqa béktilgen, Bilikim uni küchlendürirdi. **22** Düshmen uningdin héch alwanséliq almadyu, Peskesh adem uni qistimaydu; **23** Belki Men reqiblirini uning alidda yanjiymen, Uni öch körgenlerni yer bilen yeksan qilimen; **24** Öz heqiqet-sadaqitim hem méhir-muhebbitim uningga yar bolar, Hem Méning namim bilen uning münggüzi kötürülidu. **25** Men uning qolini déngiz üstide, Ong qolini deryalar üstide qoyimen. **26** U Méni chaqirip deyduki: — «Sen ménинг Atam, ménинг Tengrim, Nijatlıqim bolghan qoram teshimdursen!». **27** Men yene uni Méning tunji oghlum dep, Dunya padishahliridin eng yuqurisi qilimen. **28** Méning muhebbitimni uning üchün ebediy qaldurumen, Méning ehdem uning bilen mehkem turidu; **29** Men uning neslini ebedyleshtürinen, Uning textini asmanning künlirlidek dawam qildurumen. **30** Mubada oghulliri Tewrat-qanunumdin chiqip, Hökümlirim boyiche yürmise, **31** Belgilimilirimni buzsa, Emrlirimge itaet qilmisa, **32** — U waqitta itaetsizlikini tayaq bilen, Gunahini yara-jarahet bilen jazalaymen. **33** Lékin muhebbitimni uningdin üzüp qoymaymen, Heqiqet-sadaqitimga xiyaney qilmaymen; **34** Men tüzgen ehdemni esla buzmaymen, Lewlirimdin chiqqanlirini héch özgertmeymen. **35** Men bir qétim pak-muqeddeslikimge qesem ichtimi — Dawutqa qetiyalghan sözlimeyem: — **36** «Uning ewlidi ebediy dawamlıshar; Uning texti köz aldimdiki quyash kebi turar; **37** U ay kebi menggülük mustehkemliner, Asmandiki turghun guwahchidek mezmut turar». (Sélah) **38** Biraq Sen bularni chetke qéqip, ténip ketting; Sen mesih qilghan padishahqa qattiq ghezeplending. **39** Qulung bilen tüzgen ehdidin waz kechting, Uning tajini yerge tashlap dagh tegküzdung. **40** Uning barlıq tam-pasillirini yiğitip, Qel'elirini xarabilikke aylandurdung. **41** Yoldin ötüwatqanlarning hemmisi uni bulimaqtı, U barlıq qoshnları alidda reswa boldı. **42** Uni egezenlerning ong qolını yuqırı kötürdüng. Pütkül düshmenlirini xushal qilding. **43** Berheq, Sen uning qılıchingin bisini qayriwetting, Jengde uni tıktı turghuzmiding. **44** Uning jaluliqini yoqitip, Uning textini yerge örüwettingsen. **45** Yashlıq künlirini Sen qisqartting, Uni xijaletke chömdürdüng. (Sélah) **46** Qachan'għiche, i Perwerdigar? Özüngni ebediy yosħuriwemsen? Qehring ot kebi

menggü yanarmu? **47** Manga nisbeten, ömürning qis ikenlikini este tutqin! Némishqimu barlıq insan balilirini bihudilikke yaratqansen? **48** Qéni, qaysi adem yashap ölümü körmeydiyen? U jénini tehtisaraning changgilidin qutquzalamadiken? (Sélah) (**Sheol h7585**) **49** Sen heqiqet-sadaqitingde Dawutqa qesem ichken, Awwalqi méhir-muhebbetler qeyerde qaldı, ya Rebbim? **50** Qulliring uchrawatqan mesxirilerni yad etkeysen, i Reb — Men ichimde pütkül küchlük ellerning mazaqlarını kötüüp yürimen — **51** Düshmenliringga Özüng mesih qilghanning qedemlerini qanchilik mesxiriliginimi, I Perwerdigar, yad etkeysen! **52** Perwerdigargħha menggüe teshekkr-medhiye qayturulsun! Amin! Amin!

90 Xudaning adimi bolghan Musaning duasi: — Ya Rebbim, Sen barlıq dewardre bizge makan bolup kéliwatisen; **2** Tagħlar wujudqa kelmaestin burun, Sen yer we alemni shekillendürmestin burun, Ezeldin ebedigħe Tengridursen. **3** Sen insanni tupraqqa aylandurup: — «Hey, insan baliliri, qaytinglar!» — deyzen. **4** Mana, Séning nezirinde ming yıl — Ötüp ketken tünügħunki bir kün, Tündiki bir jésektur, xalas. **5** Sen ademlerni su tashqinidek elip kétisen, Ular ötüp ketken bir uqyudek, Tang seherde tünüp chiqqan ot-chöpke oxshaydu — **6** Etigende ular kökirip ünidu, Kéchisi bolsa késilip, soliħip kététer. **7** Chünki biz gheziping bilen yoqaymiz, Qehring bilen dekk-e-dükķide qalimiz. **8** Sen qebiħiġliġimizni köz aldingħha, Yoshurun qilmishlirimizni jamalingsning nuri alidħha qoqydung. **9** Barlıq künlirimiz dergħeziping astida ötüp kétidu, Yillirimizni bir uh tartish bilenla tügitimiz. **10** Ömrizning yilliri yetmish yıl, Magħdurimiz bar bolsa seksen yıl; Biraq ularning pexri japa we bihudilikur; Hayat tézlik bilen über, Mana, biz učup kettuq. **11** Sanga bolghan hörmet-eyminishming az-köplükige qarap hésablinidighan, Achchiqinqing shidditini kim bilsun? **12** Shunga könglimizni danalıqqa qoysuħimiz üchün, Künlirimizni sanashni bizżeq ḥetkeysen! **13** Yénimizħha qaytqaysen, i Perwerdigar, Séni qachan'għiche...?! Qulliringħha rehim qilghayse! **14** Bizni etigende özgermes muhebbiting bilen qandurghaysen; Undaqta barlıq künlirimizde kūylerni yangritip shadlinimiz. **15** Sen bizni jaġapha chōmgen künlerge asasen, Külpneti körgen yillirimizħha asasen yene xurser qilghin! **16** Ulugh ishliring qulliringħha körün'għej, Shanu-shewkitting ularning oghullirighimu ashkara bolghay! **17** Perwerdigar Xudayimizning shérin merhemeti üsttimide bolghay, Qolimizning isħlirini üsttimiżże beriketlik qilghaysen, Berheq, qolimizning isħlirini beriketlik qilghaysen!

91 Eng Aliy Bolghuchining mexpij jayida turghuchi, Hemmige qadirning sayiside aramxuda yashaydu. **2** Men Perwerdigarni: — «Méning bashpanahim, Méning qorghinim; Méning Xudayim, Uningħha tayinim» — deymen. **3** Berheq, U qlitaqħining toqiqidin séni qutulduridu, Shum waba-qazadin hem xalas étidu. **4** U peyliri bilen séni yapıdu; Qanathri astida panah tapisen; Uning heqiqiti sanga qalqan hem istiħkamdu. **5** Sen ne kēchidiki weħimidin, Ne kündizi uchuwatqan oqtin, **6** Ne qarangħħuluqa kezgħuchi wabdin, Ne chħu waqtida weyranchiliq qilghuchi halakettin qorqmaysen. **7** Séning yéningda mingi yiqlip, Ong yéqingga on mingi ghulap chħuħsimu, Lékin bala-qaza sanga yéqinlashmaydu. **8** Sen peqet közliring bilen bęqip, Pasıqlarġha bérilgen jazani körisen. **9** Perwerdigarni panahim dep bilgining üchün, Hemmidin Aliy Bolghuchini makan qilghining üchün, **10** Béshingħha héch palaket chiħħmeydu, Héch waba chédiringħha yéqinlashmaydu. **11** U Öz perishtilirige séning heqqingde emr qilidu, Shuning bilen

ular pütkül yolliringda séni saqlaydu. **12** Ayighing tashqa urulup ketmeslikü üchün, Ular séni qollırıda kötürüp yürüdü. **13** Shir we kobra yılan üstidin bésip ötisen, Arslan we ejdihani dessep-cheylesen. **14** «U Manga muhebbitini baghlighanlıqı üchün, Men uni qutuldurimen; U namimni ten alghını üchün yuqırıda saqlaymen. **15** U Manga nida qılıdu, Men uningga jawab bérímen; Éghir kün uni basqanda uning bilen bille bolímen; Men uni xalas qılıp, izzet-hörmetke sazawer qılımen. **16** Uzaq ömür bilen uni qandurímen, Hem nijatlıqimni uningga körsítimen».

92 Shabat künü üchün bir küy-naxsha: — Perwerdigargha teshekkür éytish, Namingni kiýleşle eladur, i Hemmidin Aliy Bolghuchil! **2** Özgermes muhebbitingni seherde, Kéchilerde bolsa, heqiqet-sadaqitungni jakarlash, **3** On tarlıq saz we rawabni chélip, Chiltar bilen mungluq ahanda chélish eladur! **4** Chünki Sen Perwerdigar, Öz qılghining arqlıq méni xursen qılding, Qolliringning qılghanlırı bilen men rohlinip naxsha ýítímen. **5** Perwerdigar, qılghan ishliring némidégen ulughdur! Oyliring nahayiti chongqurdur! **6** Bigham kishi buni bilmes, Hamaqet buni chüshenmes, **7** Reziller ot-chópteck aynighanda, Qebihlik qılghuchilarning hemmisi güllén'gende, Menggү halak bolup kétidighanlar shulardur! **8** Lékin Sen, i Perwerdigar, ebedil'ebed üstün turisen. **9** Chünki mana dushmanliring, i Perwerdigar, Mana dushmanliring yoqılıdu; Barlıq qebihlik qılghuchilar tiripire qiliwétildi! **10** Münggüzümni yawayi buqiningkidek kötürisen; Béshim yéngi may sürkep, mesih qilinidu. **11** Méni qest qılghanlarning [megħlubiyitini] öz közum köridi; Manga qarshılıshıshqa qozghalghan rezillik qılghuchilarning [ten bergenlikinumu] qulqıqm anglaydu. **12** Heqqanı adem xorma derixi kebi güllép-yashnaydu; U Liwandiki kédr deridek ösidi. **13** Perwerdigarning öyige tikilgenler, Xudayimizning hoylilirida güllinidu; **14** Ular qérighthandımu yene méwe bérídu, Suluq hem yéshil ular; **15** Shuning bilen ular Perwerdigar durustur, dep ispatlaydu; U méning qoram téshimdur, Uningda héch naheqlık yoqtur!

93 Perwerdigar höküm süridü! U heywetni kiyim qılıp kiyegen; Perwerdigar kiyin'gen, U bélini qudret bilen baghlighan; Berheq, shunga dunya mezmüt qilin'ghan, U tewrenmes esla. **2** Séning texting qedimida berpa qilin'ghan; Sen ezeldin bar bolghuchisen! **3** Kelkün-tashqınlar öz sadasını kötürdi, i Perwerdigar, Kelkün-tashqınlar öz sadasını kötürdi! Kelkün-tashqınlar urghuchi dolqunlırını yuqırı kötürdi! **4** Köp sularning shawqunlırıdin, Déngiz-okyandıki qudretlik dolqunlardın, Üstün turghan Perwerdigar qudretlikтур! **5** Séning agah-guwahlıqlıring némidégen ishenchlikтур! Künler yoq bolghuche, i Perwerdigar, Öyüngge pak-muqeddeslik ebedil'ebed rawadur.

94 I itiqamlar alghuchi Tengri, Perwerdigar! I itiqamlar alghuchi Tengri, parlıghaysen! **2** Kötürülgin, Özüngni kötürgin, i jahanni Soraq Qilghuchi, Meghrurlargha jazasını bergen! **3** Qachan'ghiche reziller, i Perwerdigar, Qachan'ghiche reziller tentene qılıp yüriwéridü? **4** Qachan'ghiche hakawurlarche sözlep walaqshiydu, Qebihlik qılghuchilarning hemmisi yoghan gep qılıp yüridü? **5** Ular xelqingni ézidü, i Perwerdigar, Séning mirasingha jebir-japa salmaqta. **6** Tul ayal we ghérip-musapırlarını qırıp, Yétim-yésirlerini öltürüp: — **7** «Yah körmeyeğu», «Yaqupning Xudasi köngöl bölmeyeğu», — deydu. **8** Siler köngöl qoyungalar, i elning hamaqetliril! Exmeqler, qachan dana bolisiler? **9** Qulaqni tikligüchining Özi anglimamdu? Közni Yasıghuchining Özi körmemdu? **10** Ellerni terbiyiliğuchi, İnsan'ga eqil-bilim ögetküchining Özi ademni eyiblimemdu? **11** Perwerdigar insanning oy-xiyallırining tutamı

yoqluqını bilidu. **12** Sen terbiyiligen adem bextliktur, i Yah, Yeni Sen Tewrat-qanunundıq eqil öğitudıghan kishi bextliktur! **13** Shundaq qılıp, taki pasıqlar üçhün orek kolan'ghuche — Sen uni yaman künlerden xatırjem saqlaysen. **14** Chünki Perwerdigar Öz xelqini terk etmeyeğu, Yaki Öz mirasidin waz kechmeydu. **15** Chünki höküm-perman hoquqi haman adaletke qayıtidu, Barlıq dili duruslar bolsa, uning keynidin mangidu. **16** Men üchün yamanlar bilen qarshılıshıshqa kim ornidin turidu? Men üchün qebihlik qılghuchilar bilen qarshılıshıshqa kim meydán'ga chiqidu? **17** Eger Perwerdigar manga yarademde bolmigrapha bolsa, Jénim baldur chíçip süküt diyarida yatar idi. **18** Ayighim putlisay dégínide, Özgermes muhebbiting, i Perwerdigar, méni yöldi. **19** Ichimdkı köpligen ghem-endishiler arısida, Séning tesellilirig jénimni söyündürdi. **20** Inspasızlıqni qanun'ga aylanduridıghan, Ach köz olтурghan bir text, Sen bilen alaçide bolamdu? **21** Ular heqqanıylarning jénigha hujum qılışhqı yighilidu, Bigunah qannı tökidıghan hökümlerni chiqarmaqta. **22** Biraq Perwerdigar méniň egiz qorghanım bolidu; He, méniň Xudayım panah Qoram Téshimdür. **23** U ularning qebihlikini öz beshiga salidu, Ularning öz yawuzluqları bilen ularnı tüzüp tashlaydu, Berheq, Perwerdigar Xudayımız ularnı tüzüp tashlar.

95 Kélinglar, Perwerdigarnı yangritip küyleyli, Nijatlıqımız bolghan Qoram Téshimizgha tentene qılayı! **2** Teshekkürler bilen uning aldıgha kéleyli, Uningha küyler bilen tentene qılayı! **3** Chünki Perwerdigar — büyük bir ilahtur, Pütkül ilahtar tüstidiki büyük bir Padishahtur. **4** Yerning tegliri Uning qolididur, Taghlarning choqqilirim Uningkidur. **5** Déngiz Uningki, U uni yaratqan; Quruqluqni Uning qolları shekillendürdi. **6** Kélinglar, Uningha bash urup sejde qılayı, Perwerdigar Yaratquchımız alındı tız pükeyli! **7** Chünki U bizning Xudayimizdur, Biz bolsaq Uning yaylıqidiği xelq, Uning qoli bağıdığın qoymızı. Bugün, eger Uning awazını anglisanglar, **8** Eyni chaghłarda Meribahda bolghandek, chölbayawandıki Massahda bolghan kündek, Yürükłarnı jahil qılmangalar! **9** Mana shu yerde ata-bowliringlar Méni sinidi, ispatlıdi hem qılghinimini kördi. **10** Men qırıq yıl shu dewrđin bizar bolup: — «Bular könglide adashqan bir xelqtur, Méning yollarırimni héch bilip yetmigen» — dédim. **11** Shunga Men ghezeplinip qesem ichip: — «Ular hergiz Méning aramgahimha kirmeydu» — dédim.

96 Perwerdigargha atap yéngi naxsha éytinglar! Pütkül yer yüzü, Perwerdigarnı külüenglər! **2** Perwerdigargha naxsha éytinglar, namığha teshekkür-medhiye qayturunglar, Nijatlıqını her künü élan qilinglar! **3** Uning shan-shöhritini eller arısida, Uning möjizilirini barlıq xelqlər arısida jakarlanglar! **4** Chünki Perwerdigar ulugh, zor medhiyelerge layitqur! U barlıq ilahlardın üstün, Uningdin qorquş kéréktur; **5** Chünki barlıq xelqlerning ilahları — Butlar xalas, Biraq Perwerdigar asman-pelekli yaratqandur. **6** Shanu-shewket we heywet Uning alıldı, Muqeddes jayıda qudret we güzelliğik körfenidu. **7** Perwerdigargha [teelluqını] bergeysiler, i el-qebiliiler, Perwerdigargha shan-shöhret we qudretni bergeysiler! **8** Perwerdigargha Öz namığa layıq shan-shöhreti bergeysiler; Sowgha-salam élip hoylilirığa kiringlar! **9** Perwerdigargha pak-muqeddeslikning güzelliğide sejde qilinglar; Pütkül yer-yüzü, Uning alıda titrengler! **10** Eller arısida élan qilinglar: — «Perwerdigar höküm süridü! Shunga mana, dunya mezmüt qilin'ghan, u tewrenmes esla. U adilliq bilen xelqlər üstide höküm chiqırıdu. **11** Asmarlar shadlansun, yer-jahan xush bolsun, Déngiz-okyan we uningga tolghan hemme chuan sélip jush ursun! **12** Dalalar hem ulardiki hemme yayrisun! U chaghda ormandıki pütkül derexler Perwerdigar

aldida yangritip naxsha éytidu; **13** Chünki mana, U kélédu! U jahanni soraq qılıshqa kélédu; U alemni adilliq bilen, Xelqlerni Öz heqiqet-sadaqitide soraq qılıdu.

97 Perwerdigar höküm süridü! Yer-zémin xush bolsun, Köpligen arallar shadlansun! **2** Bulutlar we qarangghuluq Uning etrapididur, Heqqaniyet we adalet textining ulidur; **3** Uning aldida ot yalquni yürüdü, Etraptiki düshmenlirini köydürüp tashlaydu; **4** Uning chaqmaqları jahanni yoruttı, Yer buni körüp titrep ketti; **5** Perwerdigarning aldida, Pütküll zéminning igisining aldida, Tagħħil momdek érip kétidu. **6** Asmanlar Uning heqqaniyitini jakarlaydu, Barlıq xelqler Uning shan-sheripini kóridu. **7** Oyma heykellere choquŋ'hanlar, Butlar bilen maxtinip yürgüchlerning hemmisi uyatta qalidu. Barlıq ilahlar, Uningha sejde qilinglar! **8** Séning hökümliring sewebidin, i Perwerdigar, Zion anglap shadlandi, Yehuda qızlıri xush boldi. **9** Chünki Sen Perwerdigar pütküll yer yüzi tüstidiki eng aliysidursen; Sen barlıq ilahlardin neqeder yuqırıdursen! **10** Perwerdigarnı söygener, yamanlıqtın nepretlininglar! U mömin bendilirining jénidin xewer alidu, Rezillerning changgildiñ xalas qılıdu. **11** Heqqaniylar üçhün nur, Dili duruslar üçhün shadlıq térilghandur; **12** Perwerdigardin shadlininglar, i heqqaniylar, Uning pak-muqeddeslikini yad étip teshekkür éytinglar!

98 Dawut yazghan küy: — Perwerdigargha atap yéngi naxsha éytinglar; Chünki U karamet möjizilerni yaratti; Uning ong qoli hem muqeddes biliki Özige zeper-nijat keltürdi. **2** Perwerdigar Öz njatlığını ayan qıldı; Heqqaniyitini ellernerin köz alıda ashkara körsetti. **3** U Israil jemete bolghan méhir-muhebbitini hem heqiqet-sadaqitini ésige aldı, Zémimin chet-yaqılırim Udayimizning njatlığını kordi. **4** Perwerdigargha awazinglarnı kötürlüngar, pütküll yer yüzi; Tentene qılıp awazinglarnı kötürlüngar, naxsha éytinglar! **5** Perwerdigargha chiltar chélip naxsha éytinglar, Chiltar bilen, kütyning sadasi bilen! **6** Kanay hem sunay awazlıri bilen, Padishah bolghan Perwerdigar aldida tentene qilinglar; **7** Déngiz-okyan hem uningga tolghan hemme jush urup, Jahan hem uningga yashawatqanlar shawqunlisun! **8** Kelkün-tashqınlar chawak chalsun; Perwerdigar aldida tagħħar qoshulup tentene qılıp naxsha éytsun; **9** Chünki mana, U yerni soraq qılıshqa kélédu; U alemni adilliq bilen, Xelqlerni Öz heqiqet-sadaqitide soraq qılıdu.

99 Perwerdigar höküm süridü! Xelqler titrisun! U kérublar otturısida olturnur; Yer-jahan zilzilige kelsun! **2** Perwerdigar Zionda büyütür, U barlıq xelqler üstide turidighan aliyydur. **3** Ular ulugh we sürülkü namingni medhiyileydi; U pak-muqeddestur! **4** Padishahning qudriti adaletke béghishlan'ghandur; Özüng durusluqni mehkem ornatqansen; Sen Yaqup arısida adalet we heqqaniyet yürgüzgen. **5** Perwerdigar Udayimizni ulugħlangar! Textiperi aldida égilip sejde qilinglar — U muqeddestur! **6** Uning kahinliri arısida Musa we Harun bar idi, Namini chaqırgharlar ichide Samuilmu hazır idi; Ular Perwerdigargha iltja qılıp, chaqirdi, U ularğha jawab berdi. **7** Xuda bulut tüwrukide ularğha sözlidi; Ular U tapshurghan agah-guwahliqlarha hem nizam-beğlimaliğe emel qılıshatti. **8** I Perwerdigar Udayimiz, Sen ularğha jawab berding; Yaman qılımshırlığa yarisha jaza bergen bolsangmu, Sen ularni kechürgüči İläh iding. **9** Perwerdigar Udayimizni ulugħlangar! Uning muqeddes téghida égilip sejde qilinglar! Chünki Perwerdigar Udayimiz muqeddestur!

100 Teshekkür éytish üçhün yézilghan küy: — I pütküll yer-jahan, Perwerdigargha awazinglarnı kötürlüngar! **2**

Xushalliq bilen Perwerdigarning xizmitide bolunglar, Huzurığa tentene-naxshilar bilen yéqinlishinglar! **3** Bilip qoyunglarki, Perwerdigar heq Xudadur; Bizni yaratqan Uning Özidur, biz emes! Biz uning xelqidurmiz, Öz yaylıqda baqqan qoylimdurmiz. **4** Derwazılırığa teshekkür éytishlar bilen, Hoylırlıriga medhiyeler bilen kiringlar; Uni medhiyilep, namıgha teshekkür-medhiye qayturunlar! **5** Chünki Perwerdigar méhribandur; Uning méhir-muhebbiti ebedil'ebedigiche, Uning heqiqet-sadaqıtı ewladtin-ewladqichidur!

101 Dawut yazghan küy: — Men özgermes muhebbet hem adalet toghruluq naxsha éytimen, Séri, i Perwerdigar, naxshilar bilen küyleymen. **2** Men mukemmel yolda éhtiyat bilen ish körimen; Sen qachanmu yénimha kéislen! Öz öy-ordamda sap köngül bilen yürimen. **3** Héch pasıq nersini köz aldimha keltürmeymen, Yoldın chetnigenlerning qilmışlırlığa nepretlinimi; Bundaqlar manga héch yépisimas esla. **4** Egri köngül ménedingdin yiraq kétidu, Héch rezillikni tonughum yoqtur. **5** Kimki öz yéqinining keynidin töhmet qilghan bolsa, Men uni yoqitim; Neziri üstün, dili tekebbur ademni men sighdurmaymen; **6** Közürim zémindiki möminlerididur, Ular ordamda men bilen bille tursun! Kim mukemmel yolda mangsa, u méninq xizmitimde bolidu. **7** Aldamchılıq yürgüzgenlerning öy-ordamda orni bolmaydu, Yalghan sözligener köz aldimda turmaydu. **8** Perwerdigarning shehirdiñ yamanlıq qılghuchilarını üzüp tashlash üçhün, Her seherde zémindiki barlıq rezil ademlerni yoqitim.

102 Ézilgenning duasi: U halidin ketkende, dad-peryadini Perwerdigar aldiġha tökkende: — Duayimni anglighaysen, i Perwerdigar; Peryadim aldingħha yétip kirsun! **2** Yüzüngni mendin qachurmighaysen; Qisilghan künümde manga qulaq salghaysen; Men nida qilghan künde, manga téz jawab bergin! **3** Mana, künlirim is-tütektek tügep kétidu, Ustixanlırim otun-chogħlarga oxshash köydi! **4** Yürükim zexme yep chöpler xazan bolghandek qurup ketti, Hetta nénimni yéyishni untudum. **5** Men ahu-zar tartqanlıqimdin, Etlirim süngeklirime chaplıship qaldi. **6** Chöl-bayawandıki saqiyusqıshək, Weyranchılıqta qonup yürgen huwqushqa oxshayen. **7** Uxlimaq segek turup közettim; Öğzide yalghuz qalghan qushqach kebimen. **8** Düşmenlirim kin boyi méni mesxire qılmaqta, Méni haqaretligenler ismimni lenet ornida isħletmekte. **9** Gehrinq hem achchiqing tüpeylidin, Külüni nan dep yewatimen, Ichimlikimni köz yéshim bilen arılashturimen; Chünki Sen méni kötürüp, andin yerge urduŋ. **11** Künlirim quyah uzartqan kölenggidek yoqulay dep qaldı, Özüm bolsam chöpler xazan bolghandek qurup kettim. **12** Lékin Sen, Perwerdigar, ebediy turisen, Séning man-shōħriting dewrdin-dewrgichidur. **13** Sen ornungdin turisen, Zion'ga rehim qilisen; Chünki uningga shepqet körtsiħħi waqtı keldi, He, waqt-saiti yétip keldi! **14** Chünki qulliring uning tashliridin xursenlik tapidu, Hem tupriqighimu ichini aghritidu; **15** Eller Perwerdigarning namidin, Yer yüzidiki shahlar shan-sheripingdin eyminidu. **16** Mana, Perwerdigar Zionni qaytidin qurghanda, U Öz shan-sheripide körünüdu! **17** U ghériv-miskinning duasığha étibar bérividu; Ularning duasını hergiz kemsitmeypdu. **18** Bular kelgüsü bir ewlad üçhün xatirilinidu; Shuning bilen kelgüsidi yaritilidighan bin xelq Yahni medhiyeleydu; **19** Chünki U esirlerning ah-zarlırlarını anglay dep, Ölümge buyrulgharlarnı azad qilay dep, Égizdiki muqeddes jayidin éngiship nezer saldı, Ershlerdin Perwerdigar yerge qaridi; **21** Shundaq qılıp, ular Perwerdigarning xizmitide boyali dégende, Yeni el-memliketler jem yighilghan waqtida — Perwerdigarning nami Zionda, Uning sherepli Yérusalémda

jakarlindu! **23** Biraq U ménî yolda maghdursizlandurup, Künlirimmi qisqartti. **24** Men: «Tengrim, ömrümning yérimida ménî élip ketmel!» — dédim. — «Séning yilliring dewrdin dewrgichidur, **25** Sen yerni elmsaqtinla berpa qilghans, Asmanlarni hem qolliring yasighandur; **26** Ular yoq bolup kétidu, Biraq Sen dawamliq turiwérisen; Ularning hemmisi kiyimdek konirap kétidu; Ularni kona ton kebi almashtursang, Shunda ular kiyim-kéchek yenggüşlen'gendek yenggüşlinidu. **27** Biraq Sen özgermigüchidursen, Yilliringning tamami yoqtur. **28** Qulliringning balilirimu turiwéridu, Ularning ewladi huzuringda mezmüt yashaydul».

103 Dawut yazghan kûy: — Perwerdigargha teshekkür qaytut, i jénim; I pütün wujudum, Uning muqeddes namigha teshekkür qaytut! **2** Perwerdigargha teshekkür qaytut, i jénim, Untuma uning barlıq méhribanlıq-beriketlirini; **3** U pütkü qebihlikiringni kechüridu, Barlıq késelliringge dawa qılıdu; **4** Hayatingni hangdin hörlükke qutquzidu, Béshingha méhir-muhebbet hem rehimdilliqlarni taj qılıp kiygızidu. **5** Könglüngni nazunémeter bilen qanduridu; Yashlıqıng bürkütüngkidek yéngilnidu. **6** Perwerdigar barlıq ézilgenler üçhün heqqaniylıq hem adaletni yürgüzidu; **7** U Öz yollarını Musagha, Qilghanlарını Israillarga namayan qilghan. **8** Perwerdigar rehimdil we shepqetlikturn, U asanlıqice achchiqlanmaydu, Uning méhir-muhebbeti téship turidu. **9** U uzun'ghiche eyiblewermeydu, Yaki ta menggüge ghezipide turiwermeydu. **10** U bizge gunahlirimizgha qarita muamilide bolghan emes, Bizge qebihlikirimizge qarita téğishlikini yandurghan emes. **11** Asman yerdin qanchilik égiz bolsa, Uningdin qorqidighanlarga bolghan muhebbitimu shunchilik zordür. **12** Sherq gherbtin qanchilik yiraqta bolsa, Bızdiki asiyliqlarını shunche yiraqlasturdu. **13** Ata balılırığa qandaq köyün'gen bolsa, Perwerdigarmu Özidin qorqidighanlarga shundaq méhribandur. **14** Chüriki U Özى bizning jismimizni bilidu, Tupraqtin ikenlikimizni U ésigé alidu. **15** Insan bolsa — uning künlini ot-chöpke oxshaydu, Daladiki güldek üntüp chiqip chéchekleydu; **16** Uning üstidin shamal uchup ötidu, U yoq bolidu, esliy makanimu uni qayta tonumaydu. **17** Lékin Özidin qorqidighanlarga, Öz ehdisige wapa qilghanlarga, Körsetmilirini orunlash üçhün ularni éside tutqanlarga, Perwerdigarning méhir-muhebbiti ezeldin ebedigiche, Heqqaniyi etwladtin ewladrigichidur. **19** Perwerdigar textini ershite qurghan, Uning selentini hemmining üstidin hökmü sırıldı; **20** I sózige qulaq salghuchi, Kalamini ijra qilghuchi, qudriti zor bolghan Uning perishtiliri, Perwerdigargha teshekkür-medhiye qayturunqlar! **21** I siler, Uning barlıq qoshunlari, İradisini ada qilghuchi xizmetkarlari, Perwerdigargha teshekkür-medhiye qayturunqlar! **22**, Uning barlıq yasighanlari, Hökümränliqi astidiki barlıq jaylarda Perwerdigargha teshekkür-medhiye qayturunqlar! I ménîng jénim, Perwerdigargha teshekkür qaytut!

104 Perwerdigargha teshekkür-medhiye qaytut, i jénim! **1** Perwerdigar Xudayim, intayin ulughsen; Shanushewket we heywet bilen kiyin'gensen; **2** Libas bilen pürken'gendek yoruqluqqa pürken'gensen, Asmanlarni chédir perdisi kebi yayghansen. **3** U yuqırıqı rawaqlırining limlirini sulargha ornatqan, Bulutlarni jeng harwisi qılıp, Shamal qanatlari üstide mangidu; **4** U perishtilirini shamallar, Xizmetkarlirini ot yalquni qılıdu. **5** Yerni U ulliri üstige ornatqan; U esla tewrinip kettmeydu. **6** Libas bilen oralghandek, uni chongqur déngizlar bilen orighansen, Sular tagħħar choqqilari üstide turdi.

7 Séning tenbihing biled sular beder qacthi, Güldürmamangning sadasidin ular tézdir yandi; **8** Tagħħar örlep chiqt, Wadilar chħišüp ketti, [Sular] Sen békítken jaygħa chħišüp ketti. **9** Ular téship, yerni yene qaplimisun dep, Sen ulargha cheklime qoyħansen. **10** [Tengri] wadilarda bulaqlarni ēchip urghutidu, Sulri tagħħar arisida aqidu. **11** Daladiki herbir janīwargħa ussuluq béridu, Yawayi éshekler ussuzluqini qanduridu. **12** Kóktiki qushħar ularning boyida qonidu, Derex shaxlari arisida sayraydu. **13** U yuqiridiki rawaqliridin tagħħarri sugħiridu; Yer Séning yasighanliringning méwiliridin qanduridu! **14** U mallat tħiġiñ ot-chöppleri, Insanlar üçhün köktatlarini östürüdu, Shundaqla nanni yerdin chiqiridu; **15** Ademming könglini xush qilidighan sharabni, Insan yüzini parqiritidighan mayni chiqiridu; Insanning yūrikige nan bilen quwwet bérividu. **16** Perwerdigarning derexliri, Yeni Özti tikken Liwan kédier derexliri [su ichip] qanaetlinidu. **17** Ene ashular arisiga qushħar uwa yasaydu, Leylek bolsa, archa derexlirini makan qılıdu. **18** Égiz choqqilar tagħiżx ochkilirining, Tik yarlar sugħurlarning panahi bolidu. **19** Pesillerni békítmek tħiġiñ U ayni yaratti, Quyash bolsa pétishini bolidu. **20** Sen qarangħħuluq chħišürisen, tün bolidu; Ormandiki janiwarlarning hemmisi uningda shipir-shipir kēzip yüridu. **21** Arslanlar olja izdep hōrkireydu, Tengridin ozuqtültük sorishidu; **22** Quyash chiqipla, ular chékinidu, Qaytip kirip uwilirida yatidu. **23** Insan bolsa öz isħiġha chiqidu, Ta kechħicke mħennet bolidu. **24** I Perwerdigar, yasighan herxil nersiliring neqeder köptur! Hemmisi hékmet bilen yaratqansen, Yer yúzi ijt-baylqirling bilen toldi. **25** Ene büyük bipany déngiz turidu! Uningda san-sanaqsiz ghuzzu-ghuzzu janiwarlar, Chong we kichik haywanlar bar. **26** Shu yerde kémiler qatnaydu, Uningda oynaqlisun dep sen yasighan lěwiatanmu bar; **27** Waqtida ozuq-tülükk Bergin dep, Bularning hemmisi Sanga qaraydu. **28** Ularħa berginingde, tériwalidu, Qolunni achiqiningdila, ular nazunémeterleger toyidu. **29** Yüzüngni yosħursang, ular dekkie-dükkgie chħišidu, Rohħlini alsang, ular jañ üzüp, Yene tupraqqa qaytidu. **30** Rohingni ewetkiningde, ular yaritilidu, Yer-yüzi yéngi [bir dwej bilen] almishidu. **31** Perwerdigarning shan-shöhröt ebiediyyur, Perwerdigar Öz yaratqanlıridin kurser bolidu. **32** U yerge baqqinida, yer titreyyu, Tagħħarha tegħkinede, ular tütün chiqiridu. **33** Hayatla bolidikenmen, Perwerdigargħa naxħħa éytimen; Wujjudum bolsila Xudayimni kūtyleyment. **34** U sūrgen oy-xiyyallirimdin söyinse! Perwerdigarda xuħallinen! **35** Gunahkarlar yer yúzidin tügħitilidu, Reziller yoq bolidu. I jénim, Perwerdigargħa teshekkür-medhiye qaytut! Hemdusana!

105 Perwerdigargħa teshekkür éytingħar, Uning namini chaqirip iltija qilingħar, Uning qilghanlirini xelqler arisida ayan qilingħar! **2** Uningħha naxħħilar éytip, Uni kuiylengħar; Uning pütkü karamet möjizilili üstide séghinip oyliniġħar. **3** Muqeddes namidin pexirlinip danglangħar, Perwerdigarni izdigħiħilerning köngli shadlansun! **4** Perwerdigarni hemde Uning kūċċini izdengħar, Didar-huzurini toxtimay izdengħar. **5** Uning yaratqan möjżiżilini, Karamet-alametlirini hem aghżidin chiqqan hökümlirini este tutungħar, **6** I Uning quli Ibrahim nesli, Özzi talliġħanli, Yaqupning oghulli! **7** U, Perwerdigar — Xudayim, Uning hökümlri pütkü yer yúzididur. **8** Özzi tūżġen ehdisini ebedi yadida tutidu — Bu Uning ming ewlaqgħiċċe wediħħħeskem sozidur, — **9** Yeni Ibrahim bilen tūżġen ehdisi, Ishaqqa ichken qesimidur. **10** U buni Yaqupqumu nizam dep jezmleshtürdi, Israfilha ebedi ehde qılıp bérīp: — **11** «Sanga Qanaan zéminini bérīmen, Uni mirasing bolħan nésiweng qılımen», — dédi, **12** — Gerche shu chaghda ularning sanu az, Etiwargħa ċelimmieq, shu yerdiki

musapırlar bolsimu. **13** Ular u yurttin bu yurtqa, Bu eldin u qebilige kézip yürdü; **14** U héchkimning ularını ézishige yol qoyımı, ularını dep padışhahlarqıma tenbih bérüp; — **15** Men mesih qılghanlırmıha tegme, Peyghemberlirime yaman ish qılma! — dédi. **16** U ashu yurtqa acharchılıqni buyrudi, Tirek bolghan ash-nanni qurutuwetti. **17** U ulardin burun bi ademni ewetkenidi, Yüsüp qul qılıp sétılghanidi. **18** Uning putliri zenjirde aghridi, Uning jeni tömürge kirip qisildi; **19** Shundaqla ta özige éytılghan wehiy emelge ashurulghuche, Perwerdigarning sözkalamı uni sinap tawlıdi; **20** Pirewn ademlirini ewetiپ uni boşhatquzdi, Qowmlarning hökümdarı uni hörlükke chiqardi. **21** Uni öz ordısigha ghojdar qılıp qoydı, Pütün mal-mülkige bashlıq qılıp teyinlep, **22** Öz wezirlerini uning ixtiyarıda bolup terbiyilinish, Aqsaqallırıgha danalıq öğitishke tapshurdi. **23** Shuning bilen Israil Misirgha keldi, Yaqulpar Hamning zéminden musapır bolup yashidi. **24** [Perwerdigar] Öz xelqini kópnesilik qılıp, Ezgüçhilaridin küchlük qıldı. **25** U [Misirliqlarning] qelbide Öz xelqige nepret hasıl qıldı, uları Öz qullırigha hiylemikirlik bolushqa mayıl qıldı. **26** U Öz quli bolghan Musani, Özining tallıghını Harunni yollidi. **27** Ular [Misirda] ilahiy alametlerini ayan qılıp, Ham zéminden uning möjizilirini ornattı. **28** Perwerdigar qarangghuluqni ewetiپ, [Zémimni] zulmetke qaplıtiewetti; [Misirliqlar] Uning emrige qarşıshi turghan emesmü? **29** U ularning sulirini qan'gha aylandurdi, Béliqlirini qurutiewetti. **30** U ularning yerlerini mızh-mızh paqırlar bastı, Shah-emirlirinin hujrilirighimu ular tolup ketti. **31** U bir söz bilenla, ghuzh-ghuzh chiwinlar bésip keldi; Hemme bulung-puchqaqlarda ghing-ghing uchar chümüller. **32** U yanghurning ornığha möldür yagħdurup, Bu zémín'gha yalqunluq ot chūshürdi. **33** U üzüm tallırını, enjur derexlirini urdi, Zémindiki derexlerni sunduruwetti. **34** U bir söz qılıshi bilenla, chéketkiler keldi, Sansiz yutqur hasharetlər mizħildap, **35** Zéminden bar bolghan giyahları yutuwestti, Étizlarning barlıq hosullerini yep tügettı. **36** [Axırdı] zémindiki barlıq tunji tughulghanları, U ularning ghururi bolghan birinchı oghul balılırlarını qırıwetti. **37** Öz xelqını bolsa, altun-kümüşherni kötürgüzüp chiqardi, Qebililiride birsimu yiqılıp chūshüp qalghın yoq. **38** U ularning chiqqıñıha Misir xusal boldı, Chünki ularning wehemisi [Misirliqlar] chüshti. **39** U ulargha bulutni sayıwen bolushqa, Otnı tündे nur bolushqa berdi. **40** Ular soridi, U bödiniłerni chiqardi, uları samawiy nan bilen qandurdi. **41** U tashni yardı, sular bulduqlap chíqtı; Qaqaslıqta deryadek aqtı. **42** Chünki U bergen muqeddes sözini, Öz quli İbrahimni este tutti. **43** U xelqını shad-xuramlıq bilen, Öz tallıghını shadiyane tenteniler bilen [azadlıqqa] chiqardi. **44** U ulargha ellerner zémindrini bérüp, uları xelqlerning ejir-méhnetlirige myesser qıldı, **45** Bu, ularning Uning belgilimilirini tutup, Qanunlırigha itaat qılıshi üchün idı! Hemdusana!

106 Hemdusana! Perwerdigargha teshekkür éytinglar! Chünki U méhribandur, ebediydur Uning méhir-muhebbiti. **2** Perwerdigarning quğretlik qılghanlırını kim sözlep béréleydu? Uning bar shan-shöhritini kim jakarlap béréleydu? **3** Bextliktur adaletni tutqan, Daim heqqaniylıqni yürgüzgen kishi! **4** Xelqingge bolghan himmiting bilen ménı esligeysen, i Perwerdigar, Nijatlıqıq bilen yéniimha kélip xewer alghin! **5** Shuning bilen, Sen tallıghanlıringning berikitini körey, Öz élingning shadlıqı bilen shad bolay, Öz mirasing [bolghan xelqing] bilen pexirlinip, yayrap yürey! **6** Biz ata-bowlırlırmız qatarida gunah ötküzduq, Qebihlik qılduq, yamanlıq eyliduq. **7** Misirda turghan ata-bowlırlırmız möjizilirıngı nezirige almay, Köp méhribanlıqlıringı esige almidi; Belki déngizda, Qızıl Déngiz

boyida isyan kötürdi. **8** Biraq U quğritimni namayan qılıy dep, Öz nomi üçhün ularnı qutquzdi. **9** Uning Qızıl Déngizgha tenbih bérishi bilen, U qupquruq boldı; Xuddi qaghjiraq chöllükten yéteklep manghandek, U ularnı déngiz tegliridin [quruq] ötküzdi. **10** ularnı öch körgerlernering qolidin hörlükke chiqardi, Ulargha hemjemet bolup düshmen changgilidin qutquzdi. **11** Yawlarnı solar bastı, U ularning héchbirsi saq qalmıdı. **12** Shundıla ular Uning sözlırige ishench qıldı; Ular Uni küçili. **13** Ular Uning qılghanlırını shunche téz untudi, Nesihetini kütmidi; **14** Belki dalada ach közlükke baladek bérildi, Chöl-bayawanda Tengrini sinidi. **15** Shunga U sorighinini ulargha berdi, Biraq jüdetküchi bir késeli janlıriga tegküzdi. **16** Ular bargahda Musagha heset qıldı, Xudanıng muqeddes bendisi Harunnumu körelmedi. **17** Yer échilip Datanni yutuwetti, Abiramı ademliri bilen qapsıwalı. **18** Egeshüküllirili arısida ot yeqildi; Yalqun rezillerni köydürüwetti. **19** Ular Horeb téghida mozay butni yasidi, Quyma heykelge sejde qılıp, **20** Özleriniring pexir-shöhriti bolghuchining ornığha, Ot-chöp yeydighan öküzung süritini almashturdi. **21** Misirda ulugh ishlarnı körsetken Nijatkari Tengrini ular untudi. **22** Derweqe, Ham diyarida möjiziler yaratqan, Qızıl Déngiz boyida qorqunchluq ishlarnı körsetken Xudani [untudi]. **23** U ularnı halak qılımen dégenidi — Öz tallıghını Musa qehrini yandurush üçhün Uning aldida arichi bolup tilturmığan bolsa, — Derweqe shundaq qılghan bolar idi. **24** Ular yene güzel zéminden kemisitp ret qıldı, Uning wedisige ishenmidı; **25** Belki chédirlirida qaqşap yürüp, Perwerdigarning awazığha qulaq saldı. **26** Shunga U ulargha qesem qılıp qol kötürüp: — Silerni chölde yiqtıtip tugeshtürmen — **27** Ewladlıringlarnı eller arısida yiqtıtip tugeshtürüp, Yaqqa yurtlarara tarqitiwétimen — dédi. **28** Ular Baal-Péor butqa özini étip choqunup, Ölüklerge atıghan qurbanlıqları yedi. **29** Ular qilmishliri bilen Uning achchiqını keltürdi, Ular arısida waba qozghaldi; **30** Finihas turdi-de, höküm yürüzdi, Shuning bilen waba tosuldı; **31** Bu ish [Finihasqa] heqqanıyet dep hesablandı, Uning nesligimü ewladidin ewladıghıche, ebediy shundaq hésablandı. **32** Ular yene [Perwerdigarnı] méribah suliri boyida ghezeplike keltürdi, U ularning sewebidin Musagħimu zerer yetti; **33** Chünki ular uning rohini térikürdi, Uning lewliri bixestilikle gep qılıp saldı. **34** Ular Perwerdigarning emrige xilaplıq qılıp, [Shu] yerdiki qowmlarnı yoqatmıdı; **35** Belki yat eller bilen arılıship, U ularning qılıqlarını ögendı; **36** U ularning butlirigha choqundi, Bular özlerlige bir tuzaq bolup chíqtı; **37** Chünki ular öz oghul-qızlırları soyup, jinlargha qurbanlıqqa béghishlidi. **38** Shundaq qılıp ular bigunah qanni, Yeni Qanaandıki butlарha atap qurbanlıq qılıp, öz oghul-qızlırların qénini tökti; Zémimi qan'gha bulghinip ketti. **39** Ular öz qilmishliri bilen bulghandi; Qılıqları bilen pahishe ayaldek buzuldi. **40** Shunga Perwerdigar Öz xelqidin qattiq ghezeplendi, U Öz mirasidin yirgendi; **41** U uları yat ellerner qolığa berdi, U ulargha öchmenler ular üstidin hökümraniq qıldı. **42** Düshmenlirli ularnı ezdi, Ular yaw qoli astida égilip püküldi. **43** Köp qétim [Perwerdigar] ularnı qutquzdi; Biraq ular bolsa, öz xahislırları bilen Uninggha asıyılıq qıldı, Ular öz qebihlik bilen pes halgha chüshti. **44** Shundaqtimu U ularning nale-peryadını anglıghanda, U ularning jebir-japalarıgha étibar berdi; **45** Hem ular bilen tüzgen ehdisini eslidı, Zor méhir-shepcıtı bilen, ghezipidin yandi, **46** U ularnı sürgün qılghanlarning qelbide rehim oyghatti. **47** Bizni qutquzghaysen, i Perwerdigar Xudayimiz! Muqeddes namingħha teshekkür éytishqa, Tentene qılıp Séni medhiyileşke, Bizni eller arısından yéngħiwalghaysen! **48** Israilning Xudasi bolghan Perwerdigargha, Ezeldin ta ebedigħe teşhekkür-medhiye qayturulsun! Pütkıl xelq «Amin» désun! Hemdusana!

107 Ah, Perwerdigargha teshekkür éytinglar! Chünki U měhribandur, ebediydur Uning méhir-muhebbiti! **2** Perwerdigar yaw qoldin qutquzghanlar, U hemjemet bolup qutquzghan xelqi buni dawamliq bayan qilsun — **3** Yeni U sherg bilen gherbtin, shimal bilen jenubtin, Herqaysi yurtlardin yighiwélin'ghanlar buni éytsun! **4** Ular chöl-bayawanni kézip pinhan yolda adashti, Adem makanlashqan héchbir sheherni tapalmastin. **5** Ach hemde ussuz bolup, Jéni chíqay dep qaldi. **6** Andin Perwerdigargha peryad qildi, U ularni musheqqetliridin azad qildi. **7** Makanlashqudek sheherge yetküche, U ularni tüz yolda bashlidi. **8** Ular Perwerdigargha teshekkür éytsun! Uning özgermes muhebbiti üchün, İnsan balılırığa körsetken möjiziliri üchün! **9** Chünki U changqihan köngülini qanduri, Ach qalghan janni ésil németler bilen toldurdi. **10** Zülmette, ólüm kölgendiside yashighanlar, Tömür kishen sélinip, azab chekkerneli bolsa, **11** (Chünki ular Tengrinin emirlirige qarsılıq qildi, Hemmidin Aliy Bolghuchining nesihetini kemsitti) **12** — U ularni jama-musheqqet tartquzup kemter qildi, Ular putliship yiqlidi, ulargha yardenme birmsu yoq idi. **13** Andin Perwerdigargha yélinip peryad qildi, U ularni musheqqetliridin azad qildi. **14** Ularни zulmet hem ölüm sayisidin chiqirip, Ularning zenjir-asaretlerini sundurup tashlidi. **15** Ular Perwerdigargha teshekkür éytsun! Uning özgermes muhebbiti üchün, İnsan balılırığa körsetken möjiziliri üchün! **16** Mana U mis derwazilarini parepare qilip, Tömür taqaqlarını késip tashlidi. **17** Hamaqetler öz itaetsizlik yollaridin, Qebihlikliridin azablarqha uchraydu; **18** Könglide herxil ozuq-tülükitinizar bolup, Ölüüm derwazilariga yéqinlishidu. **19** Andin Perwerdigargha yélinip peryad qildi, U ularni musheqqetliridin azad qildi. **20** U söz-kalamini ewetip, ularni saqaytiu, Ularni zawallıqliridin qutquzidu. **21** Ular Perwerdigargha teshekkür éytsun! Uning özgermes muhebbiti üchün, Adem balılırığa körsetken möjiziliri üchün! **22** Qurbanlıq süpitide teshekkürler éytsun, Uning qilghanlirini tentenilik naxshilar bilen bayan qilsun! **23** Kémilerde déngizgha chüshüp qatnighuchilar, Ulugh sularda tirkchilik qilghuchilar, **24** Bular Perwerdigarning ishlirığa guwahchidur, Chongqur okyanda körsetken karametlerni körgüchidur. **25** Chünki U bir sóz bilenla shiddetlik shamalni chiqirip, Dolqunlirini örkeshtlidü; **26** Kémichiler asman-pelek öreylidü, Sularning tehitirige chüshidu, Dehshettin ularning jéni érip kétidu. **27** Ular mest ademdek eleng-seleng irghanglaydu, Herqandaq eqilcharisi tügeydu; **28** Andin Perwerdigargha yélinip peryad qildi, U ularni musheqqetliridin azad qildi. **29** U boranni tinchitidu, Su dolqunlirimu jím bolidi. **30** Shuning bilen ular tinchliqidin shadlinidu; U ularni teshna bolghan aramgahiga ýeteklep baridu. **31** Ular Perwerdigargha teshekkür éytsun! Uning özgermes muhebbiti üchün, İnsan balılırığa körsetken möjiziliri üchün! **32** Ular xelqning jamatidimu Uni ulughisun, Aqsaqallar mejliside Uni medhiyilisun. **33** U deryalarını chólge, Bulaqlarını qaqaşlıqqa aylanduridu. **34** Ahalisining yamanlıq tüpeylidin, Hosulluq yerni shorluq qildi. **35** U yene chöl-bayawanni kólge, Changqaq yerni bulaqlarqha aylanduridu; **36** Achlarni shu yerge jaylashturup, Ular olturnaqlashqan bir sheherni berpa qildi; **37** Ular étilzarni heydep-térip, üzümzarlarını berpa qildi; Bular hosul-mehsulatni mol bérividu. **38** U ularqha beriket bérividu, Shuning bilen ularning sami xéfila éship baridu, U ularning mal-waranlırları héch azaytmaydu. **39** Ular yene jebir-zulum, bala-qaza hem derd-elemge yoluqup, Sani aziyip, pükülidü. **40** U énsizdaderi üstige kemsitishlirini töküd, Yolsız desht-sehrada ularni sergerdan qıldı; **41** Lékin miskin ademni jebir-zulumdin yuqiri kötürüp saqlaydu, Uning aile-tawabatini qoy padisidek köp qıldı. **42** Buni köngli duruslar kötürüp shadlinidu; Pasiqlarning aghzi étildi. **43** Kimki dana bolsa, bularni bayqisun, Perwerdigarning méhir-shepqetlirini chüshensun!

108 Dawutning küy-naxshisi: — İradem ching, i Xuda, iradem ching; Men medhiye naxshilirini éytip, Berheq, Séni küyleymen, pütün rohim bilen! **2** I neghme-sazlirim, oyghan! Men seher quyashinimu oyghitimen! **3** Xelq-milletler arisida Séni ulugħaymen, i Perwerdigar; Eller arisida Séni küyleymen! **4** Chünki özgermes muhebbiting ershlerge yetküdek ulugħtut; Heqiqiting bulutlarrha taqashti. **5** I Xuda, shan-shöħħriting ershlerdin yuqiri ulugħan'ghay, Shan-sheriping yer yüzini qaplıghay! **6** Öz söygenliringning nijatlıq tépihi üchün, Ong qolung bilen qutquzghaysen, Duayimmi ijabet qilghayen. **7** Xuda Öz pak-muqeddeslikide shundaq dégen: «Men tentene qilim, Men Shekem diyarini bölüp bérimes, Sukkot wadisini [teqsim qilishqa] ölc̥hemen. **8** Giléad Manga mensuptur, Manassehmu Manga mensuptur; Efraim bolsa bésimdiki dubulghamdur, Yehuda Méning emr-perman chiqargħuchimdur; **9** Moab Méning yuyunush jawurumdur; Édomha chorughumni tashlaymen; Men Filistiye üstidin tentene qilim!». **10** Kim Méni bu mustehkem sheherge bashlap kirelisun? Kim Méni Édomha élip baralison? **11** I Xuda, Sen bizni rasttinla chetke qaqtinqmu? Qoshunlirimiz bilen bille jengje chiqmamsen? **12** Bizni zulumlardin tutulushqa yardenleshkeysen, Chünki insanning yardımı bikardur! **13** Xuda arqliq biz choqum baturluq körssitimiz; Bize zulum qilghuchilarni cheyligüchi del U Özidur!

109 Negħmichilerning bēshīga tapshurulup oqulsun dep, Dawut yaqghan kūj: — I medħiġiemn Igisi Xudayim, jim turmal **2** Mana rezillerning aghzi, mekkarlarning aghzi köz alimda yogħan ēchildi; Ular yalghanchi til bilen manga qarshi sözli. **3** Nepretlik sözler bilen méni chulħap, Ular bikardib-kar maha zerbe bermekte. **4** Muhebbitim üchün ular manga qarshi shikayetħi boldi, Men bolsam — duagħa bérildim. **5** Yaxħiliqim üchün yamanlıq, Söġġum üchün nepret qayturd. **6** Herbirining üstide rezil bir adem teyinligeysen, Uning ong yénida bir dewager tursun. **7** U soraq qilin'għanda eyibdar bolup chiqṣun, Duası gunah dep hésablansun. **8** Künliri qisqa bolsun, Mensipin basħqisi igilisun. **9** Baliliri yétim qalsun, Xotuni tul bolsun. **10** Oghulliri sergerdan tilemħi bolsun, Turghan xarabilikliridin nan izdep. **11** Jazarixor uning igiliku tistige tor tħaliżun, Méħnet ejrini yatlar bulap-talismi. **12** Uningħha měhribanlıq körssitudiħan borsi bolmisun, Yétim qalghan balılırığa iltpat qilghuchi bolmisun. **13** Uning nesli qurutulsun; Kéler ewlađida namliri öchħürülus. **14** Atabowilirining qebħiħlikining eyibliri Perwerdigarning yadida qalsun, Anisining gunahi öchħürülus. **15** Bularning eyibliri daim Perwerdigarning köz aldida bolsun, Shuning bilen U ularning nam-emilini yer yuzidin öchħürüp tashlaydu. **16** Chünki [rezil kishi] měhribanlıq körssitudiħi héch esige keltürmid, Belki ézilgen, yoqsul hemi dili sunuqlarını öltürmekke qoqħlap keldi. **17** U lenet oqushqa amraq idi, Shunga lenet uning bēshīga kélidu; Bext tilesħke rayi yoq idi, Shunga bext uningdin yiraq bolidu. **18** U lenetlerni özige kiyim qilip kiyigen; Shunga bular aqqan sudek uning ich-bagħriġa, Maydek, sōnġeklirige kiridu; **19** Bular uningħha yépin'għan tonidek, Herdaim bagħlan'għan belwiegħidek chaplansun. **20** Bular bolsa méni eyiblígħiħilgerje Perwerdigarning békken mukapati bolsun! Méning yaman gépimmi qilghanlarning in'ami bolsun! **21** Biraq Sen, Perwerdigar Rebbim, Öz naming üchün ménig teripimde bir ish qilghaysen, Méhir-muhebbiting elā bolghachqa, Méni qutquzghayen; **22** Chünki men ézilgen hem hajetmendurmen, Qelbim xeste

boldi. **23** Men quyash uzartqan kölenggidek yoqilay dep qaldim, Chéketke qéqiwétilgendek chetke qéqiwétildim. **24** Roza tutqinimindin tizlirim kétidu, Etlimiz sizip kétidu. **25** Shunglashqa men ular alida reswa boldum; Ular manga qarashqanda, beshini silkishmekte. **26** Manga yardeleşmeskeysen, i Perwerdigar Xudayim, Özgermes muhebbiting boyiche ménii qutquzghaysen; **27** Shuning bilen ular buning Séning qolungdiki ish ikenlikini, Buni qilghuchining Sen Perwerdigar ikenlikini bilsun. **28** Ular lenet oquwersun, Sen bext ata qilghaysen; Ular hujum qilishqa turghanda, xijalette qalsun, Biraq qulung shadlangsун! **29** Ménii eyibligichiler xijalet bilen kiyinsun, Ular öz shermendilikini özlirige ton qılıp yépinsun. **30** Agzhimda Perwerdigarsha zor teshekkrü-medhiye qaytürimen; Berheq, köpçilik arısida turup Uni medhiyilemen; **31** Chünki hajetmenning jénini gunahqa békitmekchi bolghanlardan qutquzush üchün, [Perwerdigar] uning ong yénida turidu.

110 Dawut yazhang küyü: — Perwerdigar méning Rebbimge: — «Men séning dushmanliringni textiping qilghuchue, Ong yénimda olturghin» — dédi. **2** Perwerdigar qudrittingni körstitidighan shahane hasangni Ziondin uztitudu; Dushmanliring arısida höküm sürgin! **3** Küchüngni körstitidighan künde, Öz xelqing xalis qurbanlıq kebi pida boldu; Muqeddes heywitingde, Shu yashlıq dewrindikidek, Sanga hazirmu shebneñler seherning balyatqusidin yéngi chiqqandek chüshidu; **4** Perwerdigar shundaq qesem ichti, Hem buningdin yanmaydu: — «Sen ebedil'ebedgiche Melkizedekning tipidiki bir kahindursen». **5** Ong teripingde bolghan Reb ghezipini körsetken künde padishahlarни urup pare-pare qiliwéтиdu; **6** U ellen arısida sotlaydu; Jay-jaylarnı jesetler bilen tolduridu; Keng zémimining beshini yaridu; **7** U yolda ériqtin su ichidu; U shunga kishining beshini yölgüchi bolidu.

111 Hemdusana! Königli duruslarning meshripide, Hem jamaette turup, Perwerdigarsha pütün qelbim bilen teshekkrü éýtimen. **2** Perwerdigarning yasighanlari ulughdur; Bulardin xursen bolghanlar izdinip ularni sürüştürmekte. **3** Uning ejri sherep we heywettur, Uning heqqaniqliqi menggüje turidu. **4** U Öz möjizilirini yad etküzidu; Perwerdigar muhebbetlik hem rehimlidiklur. **5** U Özidin eyminidighanlari ash bilen teminleydu; Öz ehdisini hemishe yad étidu. **6** U emmeliridiki qudritimi Öz xelqige körsitip, Bashqa ellerner miras-zéminini ulargha teqdim qıldı. **7** Uning qoli qilghanlari heqiqet-sadaqet we adilliqtur; Uning barlıq körsetmiliri ishenchliktur. **8** Bular ebedil'ebedgiche inawetliktur; Heqiqette hem durusluqta chiqırılgandur. **9** U Öz xelqige nijatlıq ewetti; Öz ehdisini emr qılıp menggüje békitti; Muqeddes hem sürlükтур Uning nami. **10** Perwerdigardin qorqush danalıqning bashlinishidur; Uning hökümlerini tutqanlarning hemmisi yorutulghan ademlerdur; Uning medhiyisi menggü turidu.

112 Hemdusana! Perwerdigardin eyminidighan, Uning emirlirini zor xursenlik dep bildighan adenı bextiliktur! **2** Uning nesli zéminda turup kück-quğretlik bolidu; Duruslarning dewri bextlik bolidu. **3** Uning öyide dölet hem baylıqlar bolidu; Heqqaniqliqi menggüje turidu. **4** Qarangghuluqta turghan durus adenme nur peyda bolidu; U shepqetlik, rehimlid hem heqqaniyidur. **5** Xeyrxah, ötne béríp turidighan adenming bexti bolidu; U öz ishlirini adilliq bilen yürgüzidu. **6** Berheq, u ebediy tewritilmeydu; Heqqaniy adem menggüje eslinidu. **7** U shum xewerdin qorqmaydu; Uning köngli toq halda, Perwerdigarsha tayan'ghan. **8** Dili mehkem qilin'ghan, u qorqmaydu; Axirida u reqiblirining meglubiyitini köridu. **9** U öziningkini merdlerche

tarqatqan, Yoqsullarha bérídu; Uning heqqaniqliqi menggüje turidu; Uning münggizi izzet-shöhret bilen kötürüldi. **10** Rezil adem buni körüp chidimaydu, Chishlirini ghujurlitidi, u érip kétidu; Rezillarning arzu-hewisi yoqitilidu.

113 Hemdusana! Medhiyilenglär, i Perwerdigarning qulliri, Perwerdigarning namini medhiyilenglär! **2** Hazirdın bashlap, ebedil'ebedgiche, Perwerdigarning namığha teshekkrü-medhiye qayturulsun! **3** Kün chiqardin kün patargha, Perwerdigarning nami medhiyilinishke layiqtur! **4** Perwerdigar ellerdin yuqiri kötürüldi; Shan-sheripi ershlerden yuqiridur. **5** Kimmu Perwerdigar Xudayimizha teng bolsalısun — Öz makani yuqirida bolsimu, **6** Asmanlارgħa hem yerge qarash üchiün, Özini töwen qilghuchiga? **7** Namrat kishini U topa-changdin kötürüdu; Qighliqtin yoqsulni yuqirilitidu; **8** Uni ésilzadiler qatarigha, Yeni Öz xelqining ésilzadilari arisigha oltrughuzidu; **9** U tughmas ayalni öýge orunlashturup, Uni oghullarning xushal anisi qilidu. Hemdusana!

114 Israil Misirdin, Yaqup jemeti yat tilliq ellerdin chiqqanda, **2** Shu chaghda Yehuda [Xudanıŋ] muqeddes jayı, Israil uning seltiniti boldi, **3** Déngiz buni körüp beder qacthi, Iordan deryasi keynige yandi; **4** Tagħlar qoħqarlardek, Döngler qozilardek oynaqlıdi. **5** Ey déngiz, sen néme boldung qachqili? Iordan deryasi, yolungdin yan'għili? **6** Tagħħlar qoħqarlardek, Döngler qozilardek oynaqlighi? **7** 1 yer üzzi, Rebning jamalidin, Yaqupnıng Xudasining jamalidin tewren; **8** U qoram tashni kölchekke, Chaqmaq téshini mol bulaq sulirigha aylanduridu.

115 Bizże emes, i Perwerdigar, bizże emes — Özgermes muhebbiting üchiün, heqiqet-sadaqiting üchiün, Öz namingħha shan-shrep keltürgeysen. **2** Eller némisħqa «Ularning Xudasi qeyerde?» dep [mazaq] qilishidu? **3** Biraq Xudayimiz bolsa ershlerididur; Néminni xalisa, U shuri qilghandur. **4** Ularning butliri bolsa peqet kümüş-altundin ibaret, Insanning qolliri yaqṣiġħinidur, xalas. **5** Ularning aghzi bar, biraq soċċiyelemeydu; Közli bar, kormeydu; **6** Qulaqliri bar, anglimaydu, Burni bar, puriaylmaydu; **7** Qolliri bar, silyalmaydu; Putliri bar, mangalmaydu; Kaniyidin héchbir sada chiqarmaydu. **8** Ularni yaqṣiġħanlar ulargħa oxshashtur, Ulargħa tayan'ghanlarmu shundaqtur. **9** I Israfil, Perwerdigarha tayininglar; U silerge yardem qilghuchinglar hem qalqininglardur. **10** I Harun jemeti, Perwerdigarha tayininglar; U silerge yardem qilghuchi hem silerning qalqininglardur. **11** Perderdigardin eyminidighanlar, Perwerdigarha tayininglar; U silerge yardem qilghuchi hem qalqininglardur. **12** Perwerdigar bizni eslep keldi; U bext ata qilidu; U Israfil jemetige bext ata qilidu; U Harun jemetige bext ata qilidu; **13** Perwerdigardin eyminidighanlарha, Chongliri hem kichkiliriginu bext ata qilidu. **14** Perwerdigar silerge qoshlap bérídu, Silerge hem perzentliringlər; **15** Silerge Perwerdigar teripidin bext ata qilin'ghan, Asman-zéminni Yaratquchidin beriketen'gen! **16** Asmanlar bolsa Perwerdigarning asmanliridur; Biraq zémimni bolsa insan baliliriga tapshurghandur. **17** Ölükler Yahni medhiyiliyelmeydu, Süküt diyarigha chüshüp ketkenlermu shundaq; **18** Biraq bizler hazirdın bashlap Yahqa ebedil'ebedgiche teshekkrü-medhiye qayturımız! Hemdusana!

116 Men Perwerdigarni söyimen, Chünki U méning awazimni, yélinishlirimni anglıghan. **2** Chünki U qulqini manga saldi, Shunga men barlıq künlirimde

Uningha iltija qilip chaqirimen. **3** Ölüm asaretliri méní chirmiwaldi; Tehtisaraning derdliri méní tutuwaldi; Men péshkellikke yoluqtum, elem tarttim; (*Sheol h7585*) **4** Shuning bilen men Perwerdigarning namiga toxtimay nida qildim: — «Sendin ötünimen, i Perwerdigar, Jénimni qutulduorghayesen! **5** Shepqetliktur Perwerdigar, heqqaniyudur; Xudayimiz rehimdildur. **6** Perwerdigar nadanni saqlaydu; Men xarab ehwalgha chüshürdüld, U méní qutquzdi. **7** Hey jénim, qaytidin xatirjem bol; Chünki Perwerdigar séxiylik, méhribanlıq körsetti; **8** Chünki Sen jénimni öltümdin, közlirimni yashlardin, Ayaghirimni putlishishtin qutquzghansen. **9** Men Perwerdigar aldida tirklerning zéminden mangimen; **10** Ishen'ginim üchün mundaq söz qilghanman: — «Men qattiq xar qilin'ghanmen». **11** Jiddiyeshkinimdin: — «ademlerning hemmisi yalghanchil» — Dégénenmen. **12** Manga körsetken barliq yaxshılıqlarini men néme bilen Perwerdigargha qaytirumen? **13** — Nijatlîq qedehini qolumgha alimen, We Perwerdigarning namini chaqirip iltija qilimen; **14** Men qilghan qesemlirimni Perwerdigar aldida ada qilimen; Berheq, Uning barliq xelqi aldida ularni ada qilimen. **15** Perwerdigarning neziride, Öz mömin bendilirining ölümi qimmetlik ishtur! **16** Ah Perwerdigar, men berheq Séning qulungdurmen; Men Séning qulungdurmen, dédikingning oghli ikenmen; Sen méning asaretlirimni yeshkensen; **17** Men Sanga teshekkür qurbanlıqlarını sunimen, Perwerdigarning namini chaqirip iltija qilimen; **18** Men qilghan qesemlirimni Perwerdigar aldida ada qilimen; Berheq, Uning barliq xelqi aldida ularni ada qilimen; **19** Perwerdigarning öyining hoylirida, Séning otturungda turup, i Yérusalém, [Qesemlirimni ada qilimen!] Hemdusana!

117 Perwerdigarni medhiyilenglar, barliq eller; Hemme xelqler, Uni maxtanglar! **2** Chünki bizge baghlighan özgermes muhebbiti ghelibiliktur; Hem Perwerdigarning heqiqet-sadaqiti menggülüktur! Hemdusana!

118 Perwerdigargha teshekkür étinglar, chünki U méhribandur; Uning méhir-muhebbiti menggündür! **2** Israil: «Uning méhir-muhebbiti menggündür» — désun! **3** Harun jemeti: «Uning méhir-muhebbiti menggündür» — désun! **4** Perwerdigardin qorqidighanlar: «Uning méhir-muhebbiti menggündür» — désun! **5** Qistaqa qélip Yahgha nida qildim; Yah jawab bérüp, méní kengri-azadilike turghuzdi. **6** Perwerdigar men terpektidur, men qorqmaymen; Insan méní néme qilalısun! **7** Perwerdigar manga yarmed qilghuchilar arısida bolup, méning teripimdir; Öchmenlirimming meghlubiyitini körinen, **8** Perwerdigarni bashpanahim qilish, Insan'gha tayinishtin ewzeldur; **9** Perwerdigarni bashpanahim qilish, Emirlerge tayinishtin ewzeldur. **10** Barliq eller méní qorshiwaldi; Biraq Perwerdigarning nami bilen ularni halak qilimen; **11** Ular méní qorshiwaldi; berheq, qorshiwaldi; Biraq Perwerdigarning nami bilen men ularni halak qilimen; **12** Ular herilerdek méní qorshiwaldi; Ular yéqilghan yantaq otidek téza öchürüldü; Chünki Perwerdigarning nami bilen men ularni halak qilimen. **13** Sen [düşhem] méní zerb bilen itterding, Yiqilghili tas qaldim; Biraq Perwerdigar manga yاردeme boldi. **14** Küchüm we naxsham bolsa Yahdur; U méning nijatlıqini boldi! **15** Heqqaniylarning chédirlirida shadlıq we nijatlıqning tenteniliri yangritılmaqta; Perwerdigarning ong qoli zeper quchmaqta! **16** Perwerdigarning ong qoli egiz kötürülgel! Perwerdigarning ong qoli zeper quchmaqta! **17** Men ölmeymen, belki yashaymen, Yahning qilghanlirini jakarlaymen. **18** Perwerdigar manga qattiq terbiye bergen bolsimu, Biraq U méní ölümge tapshurmidi. **19**

Heqqaniyet derwazilirini manga échip bérинглар; Men kirimed, Yahni medhiyilemen. **20** Bu Perwerdigarning derwazisidur; Heqqaniylar buningdin kirdi! **21** Men sanga teshekkür éyitemen; Chünki Sen manga jawab qayturdung, Hem méning nijatlıqini boldung. **22** Tamchilar tashliwetken tash bolsa, Burjek téshi bolup tiklendi. **23** Bu ish Perwerdigardindur, Bu közümüz aldida karamet boldi. **24** Bu Perwerdigar yaratqan kündür; Biz uningda shadlinip xursen bolimiz. **25** Qutquzghayesen, i Perwerdigar, Sendin ötünimen; Sendin ötünimen, bizni yashnatqaysen! **26** Perwerdigarning namida Kelgütchige mubarek bolsun! Biz Perwerdigarning öyide turup sanga «Mubarek!» dep towlidüq. **27** Perwerdigar Tengridur; U üstimizge nur bergen; Héytliq qurbanlıqları tanilar biledi baghlangalar, — Qurban'gahning münggüzlirige ilip baghlangalar. **28** Sen méning İlahimduresen, Men Sanga teshekkür éyitemen; Méning Xudayim, men Séni ulughaymen. **29** Perwerdigargha teshekkür étinglar; Chünki U méhribandur; Uning méhir-muhebbiti menggündür!

119 (Alef) Yolda mukemmel bolghanlar, Perwerdigar Tewrat-qanunida mangidighanlar bextlikтур! **2** Uning agah-guwahlirini tutqanlar, Uni chin qelbi bilen izdigerler, **3** Héchbir heqsizliqni qilmaghanlar bextlikтур! Ular uning yollarida mangidu. **4** Körsetmiliringge estayidil emel qilishimiz üchün, Özüng ularni békkitkensen. **5** Ah, yollirimning yönilişi belgilimiliringge emel qilishqa békitley! **6** Shuning bilen barliq emr-permanliringni etiwarlisam, Men yerge qarap qalmaymen. **7** Séning heqqanı hökümliringni öginiip, Durus köngüldin Sanga teshekkür éyitemen. **8** Men belgilimiliringni choqum tutimen; Méní pütünley tashliwetmigeysen! **9** (Bet) Yash bir yigit qandaq qilip öz yolini pak tutalaydu! Séning söz-kalamingni anglap emel qilish bilen. **10** Pütün qelbim bilen men Séni izdigidim; Méní emrliringdin adashturmighayesen; **11** Gunah qilip Sanga qarşıchi qırmazılıq üchün, Sözungi köngülmäge melhkem püküwaldim. **12** Mubarekdursesen Perwerdigar, Manga Öz belgilimiliringni ögetkeysen. **13** Lewlirim bilen men bayan qilimen, Aghzingdiki barliq hökümliringni. **14** Türülük bayılqardin shadlan'għandek, Agah-guwahlıqliringha egesken yolda shadlandim. **15** Men körsetmiliring üstide séghinip oylinimen; Izliringħha qarap oylinimen. **16** Belgilimiliringni xurßenlik dep bilimen; Söz-kalamingni untumaymen. **17** (Gimel) Qulungħha méhribanlıqni körsetkeysen, shuning bilen men yashaymen, Kalamingħha boysunimen. **18** Tewrat-qanunundin karamet sirlarını köruħüm üchün, Közliimni achqaysen! **19** Men bu dunyada musapirmen; Emrliringni mendin yosħurmighayesen. **20** Hökümliringge herqachan intizar bolup, Yürikim ézilip kétey dep qaldi. **21** Sen lenetke buyrulħan tekebburlarha tenbih bérisen, Ular emrliringdin adiship kétidu. **22** Mentin ahanet hem mesxirini yiraqqä ketküzgeysen; Chünki agah-guwahlıqliringni tutimen. **23** Emirler olturup yaman gépimni qilishmaqta; Séning qulung bolsa belgilimiliring üstide séghinip oylaydu. **24** Séning agah-guwahlıqliring méning xurßenlikim, Méning meslihetchilimdir. **25** (Dalet) Ménin jénim tupraqqa yépishqan; Söz-kalaming boyiche méní yéngilandurghayesen. **26** Öz yollirimni aldinga ochuq bayan qildim, Sen manga jawab berding; Manga belgilimiliringni ögetkeysen. **27** Méní körsetmiliringning yolini chüshinidighan qilghaysen, Andin men karametliring üstide séghinip oylinimen. **28** Jénim qayghu bilen érip kétidu; Söz-kalaming boyiche méní kücklendürgeysen. **29** Mentin aldamchi yolini néri qilghaysen; Shepqet qilip manga Tewrat-qanunungi bégħishlighayesen; **30** Men heqiqet-sadaqet yolini talliwaldim; Hökümliringni aldimda qoydum. **31** Agah-guwahliringni ching tutimen; Perwerdigar, méní

uyatqa qaldurmighaysen. **32** Sen méning qelbimni keng-azade qilishing bilen, Emrliring yoliga egiship yükürimen. **33** (Xé) I Perwerdigar, belgilimiliringning yolini manga ayan qilghaysen; Men uni axirgħiche tutimen. **34** Méni yorutqaysen, men Tewrat-qanunungni tutimen, Shundaqla pütün qelbim bilen uningħha emel qilimen. **35** Méni emrliringning yolida mangidīghan qilghaysen; Chünki ularni xursenlik dep bilimen. **36** Méning qelbimni shexsiy menpeetke emes, Belki agħ-ġuwaħħiqliringha mayil qilghaysen. **37** Közlimiñi saxtini körüshtin yandurghaysen; Méni yolunga janlandurghaysen; **38** Sen qulungħha bolghan wedengni emelge ashurghaysen; Shuning bilen xeqler Sendin eymindu. **39** Men qorqqan shermendilikni néri ketküzgeysen; Chünki Séning hökümliring eladur. **40** Mana, men körsetmiliringge teshna bopol keldim; Öz heqqaniyitingde méni janlandurghaysen; **41** : (Waw) We mérhi-muhebbetliring yéningħha kelsun, i Perwerdigar; Wedeng boyiche njatliliqng yéningħha kelsun; **42** Shunda mende méni mesxire qilghuchigha bergüdek jawab bolidu; Chünki sözungge tayinimen. **43** We aghzimdin heqiqetnngi sözini ēl ip-tashlimiħaysen; Chünki hökümliringge ümid bagħħidim; **44** Shunda men Séning Tewrat-qanunungni her qachan tutimen, Berheq, ebedil-ebedighe tutimen; **45** Shunda men azadilikt mangimen; Chünki körsetmiliringni izdidim. **46** Shunda men padishahlar alidda agħ-ġuwaħħiqliring togrħulug sozleymen, Bu isħlarda men yergeq qarap qalmaymen. **47** We emrliringni xursenlik dep bilimen, Chünki ularni söyüp keldim; **48** Men söyüp kelgen emrliringge qollirimm sozup intilim, We belgilimiliring üzide séghinip oylinimen. **49** (Zain) Sen qulungħha bergen sözungni, Yeni manga ümid běgħiħlighan kalamingni eslīgħaysen. **50** U bolsa derdimge bolghan tesellidur; Chünki söz-wedeng méni janlandurdi. **51** Tekebburlar esheddi haqaretligini bilen, Lékin Tewrat-qanunungdin héch chetni midim. **52** Qedimde béktilgen hökümliringni yadimha keltürdum, i Perwerdigar, Shundaq qilip özümge teselli berdim. **53** Tewrat-qanunungni tashliwetken reziller wejħid, Otluq għezej mende qaynap tashti. **54** Musapir bopol turghan jayimda, Körsetmiliring méning naxħilim boldi. **55** Kéchide, i Perwerdigar, namingni eslep yírđum, Tewrat-qanunungni tutup keldim. **56** Men buningħha nésip boldum, Chünki men körsetmiliringke itaet qilip keldim. **57** (Xet) Özüng méning nésiwemdursen, i Perwerdigar; «Séning söz-kalamingni tutay» — dédim. **58** Men pütün qelbim bilen didaringħha intilip yéldim; Wedeng boyiche manga shapaet körsetkeysen. **59** Men yolliring üzide oylandim, Ayaghħirimmi agħ-ġuwaħħiqliringħha qaritip buridim. **60** Men aldiridim, héch kēchikmidim, Séning emrliringge emel qilishqa. **61** Rezillerning asasetli ri méni chirħwalgħini bilen, Men Tewrat-qanunungni héch untumidim. **62** Heqqaniy hökümliringiħi, Tün kēchide teshekku ēytqili qopimien. **63** Men Sendin qorqidhanlarning, Körsetmiliringge egħeskienlerning hemmisining ilpitidurmen. **64** Jahan, i Perwerdigar, Séning özgermes muhebbiting bilen toldi; Manga belgilimiliringni ögettokeysen. **65** (Tet) Söz-kalaming boyiche, i Perwerdigar, Öz qulungħha měħri班立q qilisien, Manga belgilimiliringni ögettokeysen. **66** Manga obdan perq ētishni we bilimi ögettokeysen; Chünki men emrliringge isħendim. **67** Men azabqa uchrashtin burun yoldin azghan, Biraq hazir sözungni tutimen. **68** Sen měħribandursen, měħri班立q qilisien, Manga belgilimiliringni ögettokeysen. **69** Tekebburlar manga qara chaplaشت; Biraq körsetmiliringge pütün qelbim bilen itaet qilimen. **70** Ularning qelbi tuymas bopol ketti; Biraq men bolsam Tewrat-qanunungni xursenlik dep bilimen. **71** Azabqa uchrighinim yaxshi boldi, Shuning bilen belgilimiliringni ögendim. **72** Men üħġi

aghzingħidi qanun-telim, Mingħiġan altun-kümüş tenggidin ewzeldur. **73** (Yod) Séning qolliring méni yaśiġan, méni mustehkemli; Méni yorutqaysen, emrliringni ḥogħiġi. **74** Sendin eymnidīgħiñanlar méni körüp shadlini; Chünki men söz-kalamingħha ümid bagħlap keldim. **75** I Perwerdigar, Séning hökümliringning heqqanji ikenlikini, Wapadarliqidin méni azabqa salgħiġiġi bilimen. **76** Ah, qulungħha bergen wedeng boyiche, Özgermes muhebbiting teselliyyim bolsun. **77** Méning yashishim üħġi, Rehimdilliqliring yéningħha kelsun; Chünki Tewrat-qanunung ménix xursenlikim duri. **78** Tekebburlar xi jalette qalsun; Chünki ular manga jaġi għall-halli bilen tet-tiġi kummal. **79** Sendin eymnidīgħiñanlar men terepke burulup kelsun; Agħ-ġuwaħħiqliringni bilgenneru shundaq bolsun. **80** Könglüm belgilimiliringe muķemmibolsun; Shuning bilen yergie qarap qalmaġjen. **81** (Kaf) Jénim nijatliqingħha telmürup halidin kétey dawwidu; Men söz-kalamingħha ümid bagħħidim. **82** Közüm söz-wedengge telmürup tūgħiġi dédi, «Sen qachanmu manga teselli bérseren» — dep. **83** Chünki men islinip qurup ketken tulumdek boldum, Biraq belgilimiliringni untumayen. **84** Qulungħing kūnliri qanche bolidu? Manga ziyankeshlik qilgħanlori qachan jazalayen? **85** Tekebburlar manga orilarni kolighan; Bu isħlar Tewratingħha malixiptur; **86** Séning barliq emrliring isħenħi l-kol; Ular yolsizliq bilen méni qistimaqt; Manga yardem qilghaysen! **87** Ular méni yer yuzidin yoqatqili qid qaldi; Biraq men bolsam, körsetmiliringdin waz kechmidim. **88** Özgermes muhebbiting boyiche méni janlandurghaysen, We aghzingħidi agħ-ġuwaħħiqliringni tutimen. **89** (Lamed) Mengħġi, i Perwerdigar, Söz-kalaming ersħlerde béktilgħidur. **90** Séning sadaqitngi dewrdin-dewrgħiċidur; Sen yer-zémminni muqim békirkensen, u mewjut bolup turidu. **91** Séning höküṁ-qanuniyetliring bilen bular bugiġi kündimu turidu; Chünki barliq mewjudatlar Séning xizmittingħidur. **92** Séning Tewrat-qanunung xursenlikim bolnighan bolsa, Azabimda yoqap kétér idim. **93** Men Séning körsetmiliringni herzig untumayen; Chünki mushular arqliq manga hayatiq berding; **94** Men Séningkidurmen, méni qutquzghaysen; Chünki men körsetmiliringni izdeep keldim. **95** Reziller méni halak qilishni küttekk; Biraq men agħ-ġuwaħħiqliringni könglümde tutup oħlaymen. **96** Men hemme mukemmellikning chéki bar dep biliq yettim; Biraq Séning emr-kalaming cheksiz kengdul. **97** (Mem) Ah, méning Tewrat-qanunungħha bolghan muhebbit im neqeder chongqrur! Kün boyi u méning séghinip oħlaydighiñim dur. **98** Emrliring herda imen bilen bille turghaqħha, Méni duħħmeni l-ix-xidha dana qilidu; **99** Barliq ustazlirim din köp yorutlighanmen, Chünki agħ-ġuwaħħiqliring séghinishim dur. **100** Men qérildan köprek chūshimien, Chünki körsetmiliringge itaet qilip keldim. **101** Söz-kalamingħha emel qilishim üħġi, Ayaghħirimmi hemme yaman yoldin tartiim. **102** Hökümliringdin héch chiqmied; Chünki manga ogħetken Sen özüngħursen. **103** Sözliring tilimħha shunche shérin tétiydul! Aghzimda heseldin tatliqtur! **104** Körsetmiliringdin men yorutuldum; Shunga barliq saxta yolni öħi köriment. **105** (Nun) Söz-kalaming ayiġħim alidiki chiragh, Yolumħha nundur. **106** Qesem iċhtim, emel qilimienki, Men heqqaniy hökümliringni tutimen. **107** Zor azab-oqubetlerni chekkim, i Perwerdigar; Söz-kalaming boyiche méni janlandurghaysen. **108** Qobul qilghaysen, i Perwerdigar, aghzimdi kaxlis qurbanliqlarni, Manga hökümliringni ögettokeysen. **109** Jénimmi aliqinimda daim ēl yúrinen, Biraq Tewrat-qanunungni peqet untumayen. **110** Reziller men üħġi qiltaq quṛdi; Biraq körsetmiliringdin adashmidim. **111** Agħ-ġuwaħħiqliringni miras qilip mengħġi

qobul qildim; Chünki ular könglümnin shadlıqidur. **112** Men könglünni belgilimiliringge menggüge [emel qilishqa], Yeni axirghiche emel qilishqa mayıl qildim. **113** (Sameq) Ala köngülleriň öch körüp keldim; Söyginim bolsa, Tewrat-qanunundur. **114** Sen méning dalda jayım, méning qalqanimdursen; Söz-kalamingha ümid bagħlidim. **115** Men Xudayimning emrlirige emel qilishim üchün, Məndin néri bolunlar, i rezillik qilghuchilar! **116** Yashishim üchün, Wedeng boyiche ménii yölgeySEN; Ümidimning aldida ménii yerge qaratmighaySEN. **117** Ménii qollap quwwetligeySEN, shunda men aman-ésen yürimen; We belgilimiliringni herdaim qedirleymen. **118** Belgilimiliringdin azghanlарнining hemmisini neziringdin saqit qılding; Chünki ularning aldamchiliqi quruqtur. **119** Sen yer yuzidiki barlıq rezillerni dashqaldek shallap tazilaySEN; Shunga men agah-guwahliqliringni sóyimen. **120** Etlirim Séningdin bolghan eyminishtin titreydu; Hökümliringdin qorqup yürimen. **121** (Ayin) Men durus hökümlerni we adaletni yürügzidüm; Ménii eżgħiherge tashlap qoymighaySEN; **122** Öz ulung üchün yaxshiliqqa kapalet bolghaySEN; Tekebburlaraghha ménii eżgħiżmigeySEN. **123** Közüm nijatliqingha teshna bolup, Hem heqqaniyiting togrħulq wedengge telmürüp tūgisheY dep qaldi; **124** Özgermes muhebbiting bilen qulunggħha muamle qilghaySEN; Belgilimiliringni manga ögetkeySEN. **125** Men Séning qulungdurmEN; Agah-guwahliqliringni bilip yéтиshim üchün ménii yorutqaysen. **126** Perwerdigar heriketek keliš waqt keldi! Chünki ular Tewrat-qanunungni bikar qiliwétidu. **127** Shu sewebtin emrliringni altundin artuq sóyimen, Sap altundin artuq sóyimen; **128** Shunga hemme isħlarni bashquridighan barlıq körsetmiliringni toghra dep bilimen; Barlıq saxta yolni öch körimen. **129** (Pé) Agah-guwahliqliring karamettur; Shunga jénim ulargha egishidu. **130** Sózliringning yéshimi nur élip kélidu; Nadanlarnimu yorutidu. **131** Aghzimmi échip hasirap kettim, Chünki emrliringge teshna bolup keldim. **132** Nämningni sóyengerlerge bolghān aditing boyiche, Jamalingin men terepe karitip shepqet körsetkeySEN. **133** Qedemlirimmi sözung bilen toghrilihaySEN; Üstümge héch qebihlikni höküm sürgüzmigeySEN. **134** Ménii insanning zulumidin qutuldurghaySEN, Shuning bilen Séning körsetmiliringge itaet qilimen. **135** Jamalingning nurini qulungning tistige chachturghaySEN; Manga belgilimiliringni ögetkeySEN. **136** Közlimirdin yash ériqliri aqidu, Chünki insanlar Tewrat-qanunungħha boy sunmaydu. **137** (Tsade) Heqqaniydursen, i Perwerdigar; Hökümliring toghridur. **138** Sen agah-guwahliqliringni heqqaniylıqta buyrughan; Ular tolimu ishenchlirkut! **139** Otluq muhebbitum özünni yoqitidu, Chünki ménii xar qilghuchilar sózliringphe pisent qilmaydu. **140** Sözung toluq sinap ispatlan' għandur; Shunga qulung uni sóyidu. **141** Men tériqturmen, kemsitgenmen, Biraq körsetmiliringni untumaymen. **142** Séning heqqaniyiting ebediy bir heqqaniyettur, Tewrat-qanunung heqqigettur. **143** Péshkellik we azab manga chirmishiwalid; Biraq emrliring méning xurserliklirimdur. **144** Séning agah-guwahliqliringning heqqaniylıq ebediydur; Yashighin dep, ménii yorutqaysen. **145** (Kof) Men pütün qelbim bilen Sanga nida qildim, i Perwerdigar; Manga jawab bergeySEN; Men belgilimiliringni tutimen. **146** Men Sanga nida qilimen; Ménii qutquzghaySEN; agah-guwahliqliringħha egishimen. **147** Men tang atmay ornumdin turup peryad kötürimen; Söz-kalamingha ümid bagħlidim. **148** Wediliring üstide séghinop oyliniñ üchün, Tündiki jéseklar alħażnejha turup közüm échilidu. **149** Özgermes muhebbiting boyiche awazimni anglighaySEN; I Perwerdigar, hökümliring boyiche ménii janlandurghaySEN. **150** Qebih niyetke egeshkenler

manga yéqinlashti, Ular Tewrat-qanunungdin yiraqtur. **151** I Perwerdigar, Sen manga yéqin turisen; Barlıq emrliring heqqigettur. **152** Uzundin béri agah-guwahliqliringdin ögendimki, Ularni menggüge inawetlik qilghansen. **153** (Resh) Méning xar bolghinimni körgeySEN, ménii qutuldurghaySEN; Chünki Tewrat-qanunungni untumidim. **154** Méning dewayimni sorighaySEN, hemjemet bolup ménii qutquzghaySEN; Wedeng boyiche ménii janlandurghaySEN. **155** Nijatlıq rezillerdin yiraqtur; Chünki ular belgilimiliringni izdimeyu. **156** Rehimdilliqliring köptur, i Perwerdigar; Hökümliring boyiche ménii janlandurghaySEN. **157** Manga ziyankeşlik qilghuchilar hem ménii xar qilghuchilar köptur; Biraq agah-guwahliqliringdin héch chetnimidim. **158** Men asiyliq qilghuchilargħa qarap yirgendim, Chünki ular sözungni tutmaydu. **159** Séning körsetmiliringni shunche sóygenlikimni körgeySEN; Özgermes muhebbiting boyiche ménii janlandurghaySEN, i Perwerdigar. **160** Söz-kalamingni mujessemilige andin heqqiqt bolur; Séning herbir adil hökümüng ebediydur. **161** (Shiyn) Emirlar bikardin-bikar manga ziyankeşlik qilidu; Biraq yürükim kalaming alddila titreydu. **162** Birsi zor olja tapqandek, Wedengdin xuħallinim. **163** Saxtiliqtin nepretlinip yirgininen; Söyginim Tewrat-qanunungdin. **164** Heqqanji hökümliring tüpeylidin, Künde yetti qétim Séni medhiyileySEN. **165** Tewratingni sóygenlerning zor xatirjemliki bar; Héch nerse ularni putliyalmas. **166** Men nijatliqingha ümid bagħlap kuttūm, i Perwerdigar, Emrliringe emel qılıp. **167** Jénim agah-guwahliqliringħha egishidu, Ularni intayin sóyimen. **168** Barlıq yollirim aldingda bolghach, Körsetmiliring hem agah-guwahliqliringħha egishimen. **169** (Taw) Méning peryadim aldingha yéqin kelsun, i Perwerdigar; Kalaming boyiche ménii yorutqaysen. **170** Yélinishim aldingha kelsun; Wedeng boyiche ménii qutuldurghaySEN. **171** Manga belgilimiliringni öğitishing üchün, Lewlirimdin medhiyiler urghup chiqidu. **172** Tilim sözungni kiylep naxsha éytidu, Chünki emrliringning hemmisi heqqaniyidur. **173** Qolung manga yardem yeṭṭayar bolsun; Chünki men körsetmiliringni talliwalidim. **174** Men nijatliqingħha telmürüp teshna bolup keldim, i Perwerdigar; Séning Tewrating ménien kursenlikimdur. **175** Jénim yashisun, u Séni medhiyileydu, Séning hökümliring manga yardem qilsun. **176** Men yoldin adashqan qoydek temtirep qaldim; Qulungni izdigeySEN; Chünki emrliringni untup qalghinim yoq.

120 «Yuqirığha chiqish naxħisi» Béshimha kün chħiħkende men Perwerdīgarha nida qildim; U manga jawab berdi. **2** I Perwerdigar, jénimmi yalghan sözleydīghan lewlerdin, Aldamchi tildin qutuldurghaySEN. **3** Sanga néme bérilidu, Sanga néme qoshulushi kerek, Ey aldamchi til? **4** – Palwan atqan ötkür oqlar, Archa chogħliri sanga tegsun! **5** Meshek diyarida musapir bolup yashighinimħa, Kédar chédirliri arisida turghinimħa halimħa way! **6** Men tinchliqqha öħħler arisida uzundin buyan turuwaitim; **7** Men tinchliqqperwermen; Biraq ġep qilsam, ular urushimizla, deydu.

121 «Yuqirığha chiqish naxħisi» Közlimirdi tagħħar terepe kötürüp qaraymen; Méning yardımim qeyerden kékur? **2** Méning yardımim Perwerdīgarindur; Asman-zémimni Yaratquchidindur. **3** U putungni héch tēyildurmeydu; Séni saqlighuċċi héch mügdimeydu! **4** Mana, qara, Israelni saqlighuċċi hem mügdimeydu, hem uxlimaydu! **5** Perwerdigar séning saqlighuchingdur; Perwerdigar ong yéningħi kawġi. **6** Quyash kündüzde, ay kēchide sanga zerer yetküzmeydu; **7** Perwerdigar barlıq yamanliqtin séni saqlaydu; U jéningħi

saqlaydu; **8** Perwerdigar chiqishingni, kirishingni, Buningdin keyin ebedil'ebedigiche saqlaydu.

122 «Yuqirigha chiqish naxshisi» Ular manga: «Perwerdigarning öyige chiqayli» — déginide, Shadlandim. **2** Putlirimiz derwaziliring ichide turushqa nésip boldi, i Yérusalém! **3** Yérusalém, sen jipsilashturulup retlik sélin'ghan bir sheherdursen; **4** Qobililer u yerge chiqidu, Yahning qebililiri chiqidu; Israilgha bérilgen körestme boyiche, Perwerdigarning namiga teshekkür ýtísh üchün chiqidu. **5** Chünki u yerde höküm chiqirishqa textler sélindi, Dawutning jemetidiklerge textler sélindi. **6** Yérusalémning aman-xatirjemlikini izdep dua qilinglar; Séni syogener ronaq tapidu. **7** Istihkamiring ichide aman-xatirjemlik bolsun, Ordiliring ichide awat-aramlıq bolsun! **8** Qérendashlirim hem buraderlerim üchtün, Men: «Aman-xatirjemlik ichingde bolsun» — deymen. **9** Perwerdigar Xudayimizning öyi üchün, Séning ronaq tépishingha intilimen!

123 «Yuqirigha chiqish naxshisi» I ershlerde Turghuchisen, Sanga beshimni kötüüp qaraymen; **2** Mana, qulliringning közi öz xojayining qollirigha qandaq qarighan bolsa, Dédéklerning közi öz sahibesining qollirigha qandaq qarighan bolsa, Bizning közimiz Perwerdigar Xudayimizgha shundaq qaraydu. Ta bizge shepqet körsetküche qaraydu. **3** Bizge shepqet körgüzgeysen, i Perwerdigar, Bizge shepqet körgüzgeysen; Chünki biz yetküche xorluq tartqanmiz. **4** Jénimiz ghojamlarning mazaqlirini, Hakawurlarning xorluqlarini yetküche tartqandur.

124 «Yuqirigha chiqish naxshisi» Eger biz terepte turghini Perwerdigar bolmighan bolsa, — Ah, Israil shundaq désun — **2** Biz terepte turghini Perwerdigar bolmighan bolsa, Kishiler bizge hujumha qozghalghanda, **3** Ularning ghezipi bizge tutashqanda, — Shu chaghda ular bizni tirk yutuwétti; **4** [Shu chaghda] sular bizni gherq qiliwétti; Kelkün beshimizdin ötetti; **5** Dawalghughan sular beshimizdin ötetti! **6** Perwerdigargha teshekkür-medhiye bolghay! Ularning chishlirigha ow bolushqa bizni qoyup bermidi. **7** Jénimiz tutquchilarning basmiqidin qéchip chiqqan qushtek qacthi; Basmaq sundurulup, biz qacthuq! **8** Érishken yardımımız Perwerdigarning namididur, Asman-zémin Yaratquchining namididur!

125 «Yuqirigha chiqish naxshisi» Perwerdigargha tayan'ghanlar Zion téghidektur; Uni tewretkili bolmaydu, U menggülük turidu. **2** Yérusalém! Taghlar uning etrapini orughan, Hem Perwerdigar hazirdin ta ebedigiche Öz xelqining etrapini oraydu. **3** Chünki rezillerning hoquq hasisi heqqaniylarning nésiwisini bashqurmaydu; Bolmisa heqqaniylarmu qollirini qebihlikke uzartishi mumkin. **4** Perwerdigar, méhribanlarga méhribanlıq qilghaysen; Köngli duruslarhiman shundaq bolsun. **5** Biraq egri yollarsha burulup ketkenlerni bolsa, Perwerdigar ularni qebihlik qilghuchilar bilen teng shallaydu. Israilgha aman-xatirjemlik bolghay!

126 «Yuqirigha chiqish naxshisi» Perwerdigar Zionində sürgün bolghanlarni qayturup kelgende, Biz chüsh körgendekla bolduq; **2** Aghzimiz külkige, Tilimiz shadlinishqa toldi; Shu tapta eller arisida ular: — «Perwerdigar ulargha zor ishlarni qilip berdi» — déyishti. **3** Perwerdigar derweqe biz üchün zor ishlarni qıldı, Biz bulardın shadlinimiz. **4** Jenubitiki quruq ériqlar [shar-shar sulargha] aylandurulghandek, Biz tutqunlarnimu öz erkimizge qayturgaysen, i Perwerdigar; **5**

Köz yashlirini équitip térighanlar shadlıq bilen orar; **6** Yighlap yürüp chachidighan uruqni kötügen kishi, Berheq, shadlıq-tentene bilen orighan baghlirini kötüüp qaytip kélédi.

127 «Yuqirigha chiqish naxshisi»; Sulayman yazghan küy: — Perwerdigar Özi öy salmisa, Salghuchilar bikardin-bikar uningga ejir singlürüdu; Perwerdigar sheherni saqlımisa, Kızetchiler bikardin-bikar oyghaq turidu. **2** Silerning seherde ornunglardan qopushunglar, Kech bolghanda ýétishinglar, Japamusheqqtini nandek yéginginlar bikardin-bikardur; Chünki U Öz söyngiye uyquni bérifu. **3** Mana, balilar Perwerdigardin bolghan mirastur, Balyiatquning méwisi Uning mukapatidur; **4** Yashliqtä tapqan balilar, Baturning qolidiki oqlardare bolidu. **5** Oqdéni mushular bilen tolghan adem bextliktur; [Sheher] derwazisida turup düshmenler bilen sözlisiwatqinida, Ular yerge qarap qalmaydu.

128 «Yuqirigha chiqish naxshisi» Perwerdigardin qorqidighanlar, Uning yollirida mangidighanlarning herbiri bextliktur! **2** Chünki sen öz qolungning ejirini yeysen; Bextlik bolisen, ronaq tapisen; **3** Ayaling bolsa öýüng ichide méwilik üzüm télidek bolidu; Baliliring dastixaningga chörider, zeytin derexiliridek tizilip olтурudu; **4** Mana, Perwerdigardin qorqidighan kishi shundaq bextni körildi. **5** Perwerdigar sanga Zion téghidin bext ata qilghay; Sen ömrüng boyiche Yérusalémning awatlıqını körgeysen; **6** Percentliringning percentlirlarını körgeysen; Israilgha aram-tinchliq bolghay!

129 «Yuqirigha chiqish naxshisi» «Yashliqimdin tartip ular köp qétim méni xar qilip keldi» — Ah, Israil hazir buni désun — **2** «Ular yashliqimdin tartip köp qétim méni xar qilip keldi, Biraq üstümdin ghelibe qilghan emes. **3** Qosh heydigüchiler dümbemde heydigen, Chöneklerini intayin uzun tartqan». **4** Perwerdigar heqqaniydu; U rezillerning asaretlerini sunduruwetti; **5** Ular shermende bolup arqisiga yandurulsun, Ziondin nepretilnidighanlarning hemmis! **6** Ular özgiče ünüt chiqqan chöpke bolsun; Üzülmey turup soliship kétidighan; **7** Ot-chöp orighuchigha uningindir bir tutammu chiqmaydu; Bagh baǵhlighuchigha bir quchaqmu chiqmaydu; **8** Ötüp kétiwatqanlarmu: «Perwerdigarning berikitı üstünlarda bolghay; Perwerdigarning nami bilen silerge bext tileymiz!» — dégen salamni héch bermeydu.

130 «Yuqirigha chiqish naxshisi» Chongqur yerlerden Sanga peryad kötişimen, i Perwerdigar; **2** Reb, awazimni anglichayesen; Qulaqliringni yélinish sadayimga salghayesen; **3** Eger Sen Yah, qebihlikerni sürüştürüp sanisang, Emdi Reb, kim tik turalaydu? **4** Biraq Sende meghpiret-kechürüm bardur; Shunga Sendin eyminishke bolidu. **5** Perwerdigarni kütüwatiñen; Jénim kütüwatiñidu; Uning sözige ümid bagħlidim. **6** Tün jésekchilirining seherge bolghan teshnasidin artuq, Berheq, tün jésekchilirining seherge bolghan teshnasidin artuq, Jénim Rebke teshna bolup kütmekte. **7** I Israil, Perwerdigargha ümid bagħlanglar; Chünki Perwerdigarda özgermes muhebbet bardur; Uningda zor nijatlıqlarmu bar; **8** U Israilei barlıq qebihlikliridin bedel tölep qutquzidu.

131 «Yuqirigha chiqish naxshisi»; Dawut yazghan küy: — I Perwerdigar, könglüm tekebbur emes, Nezirimmü üstün emes; Men chong ishlar bilenmu, Yaki chamim yetmeydighan karamet ishlar bilenmu meshghul bolmaymen; **2** Berheq, anisining quchiqida yatqan emchekeitin ayrılgħan balidek, Öz jénimni bésiwelip tinċħandurdum; Könglüm ichimde emcheikitin

ayrilghan balidektur. **3** Israil Perwerdigargha ümid baghlisun; Hazirdin bashlap, ebedil'ebedigiche!

132 «Yuqirigha chiqish naxshisi» I Perwerdigar, Dawut üchün u tartqan barlıq jebir-japaları yad etkeysen; **2** U Perwerdigargha qandaq qesem ichken, Yaquptiki qudret Igisige qandaq wede qılghan: — **3** «Perwerdigargha turar jayni, Yaqupning qudretlik Igisige makanni tapmighuche, Öyümdiki hujriga kirmeymen, Kariwattiki körpemege chiqmaymen, Közüme uyquni, Qapaqlırımgıha mügdeshni bermeymen». **6** Mana, biz uning xewirini Efratahda anglıduq; Uni ormanlıq etizlardinaptuq; **7** Uning turar jaylirigha bérip kireyli, Uning textiperi alıldıda sejde qılayı; **8** Ornundıng turghın, i Perwerdigar, Sen qudritingning ipadisi ehde sanduqung bilen, Öz aramgahingga kirgin! **9** Kahinliring heqqanlıq bilen kiyindürüsün, Mömin bendiliring tentenilik awazni yangratsun! **10** Qulung Dawut üchün, Özüng mesih qılghiningning yüzini yandurmighayesen; **11** Perwerdigar Öz heqiqiti bilen Dawutqa shu qesemni qıldı, U uningdin héch yanmaydu: — U: — Öz pushtingdin chiqqan méwidin bırsini textinge olturghuzimene; **12** Perzentliring Ménинг ehdemni, Hem Men ularǵha ögitidighan agah-guwahlırimni tutsa, Ularning perzentliri menggüge textinge olturnıdu» — dégen. **13** Chünki Perwerdigar Zionni tallıghan; U Öz makani üchün uni xalıghan. **14** Mana U: — «Bu menggüge bolıdighan aramgahımdır; Mushu yerde turimen; Chünki Men uni xalaymen. **15** Men uning rızqını intayın zor beriketleymen; Uning yoqsullırını nan bilen qandurımen; **16** Uning kahinlirığa nijatlıqni kiygüzimene, Uning mömin bendiliri shadlıqtıq tentenilik awazni yangritidu. **17** Men bu yerde Dawutning münggüzini bixlandurımen; Özümning mesih qılghınım üchün yoruq bir chiragh békitekmen; **18** Uning dushmanlırige shermendilikni kiygüzimene; Emma uning kiygen taji beshida ronaq tapıdu» — dédi.

133 «Yuqirigha chiqish naxshisi»; Dawut yazghan kuyi: — Qara, mana, qérindashlar birlitke turush némidégen yaxshi, némidégen shérindur! **2** U Harunning bésigha tökütlüp, saqılıdin aqqan awu qimmetlik maydek, U Harunning saqılıdin épip, Kiyim-kéchekning yaqısığa chüşken qimmetlik maygha oxshaydu; **3** U yene Hermon téghidiki shebnemning Zion tagħlirığa chħiħiħiġe oxshaydu; Chünki shu yerde Perwerdigar beriketni — Yeni menggülükk hayatni buyrughan!

134 «Yuqirigha chiqish naxshisi» Mana, Perwerdigargha teshekkür-medhiye qayturunglar, I, kéchiche Perwerdigarning öyide turidighan, Perwerdigarning barlıq qulliri! **2** Muqeddes jayda turup qolliringlarnı kötürlüp Perwerdigargha teshekkür-medhiye qayturunglar! **3** Asman-zémimni Yaratquchi Perwerdigar silerni Ziondin beriketlige!

135 Hemdusana! Perwerdigarning namini medhiyilenglər, Uni medhiyilenglər, Perwerdigarning qulliri! **2** Uni medhiyilenglər, Perwerdigarning öyide turghanlar, Xudayimizning hoylirıda turghanları! **3** Yahni medhiyilenglər, chünki Perwerdigar měhribandur; Uning namığha kuy éytinglar; Chünki mushundaq qılısh shérindur; **4** Chünki Yah Yaqupni Öziningki bolushqa, Israîlni Öz mirası bolushqa tallıwaldı. **5** Chünki özüm bilinenki, Perwerdigar ulughdur; Rebbimiz barlıq ilahlardin üstünür. **6** Perwerdigar néme ishni muwapıq körgen bolsa, U asmanlarda, Zéminda, Dénigzlarda hem uning barlıq tegliridimu shuni qilgħandur. **7** U yer chetliridin bulut-tumanlarnı örlitidu; Yamghurlarha chaqmaqlarnı hemrah qılıdu; Shamalni Öz xeziniliridin chiqiridu. **8** U Misirdiki tunji

oghullarnı halak qıldı, İnsanlarning bolsun, haywanlarning bolsun hemmini urup halak qıldı. **9** U alametlerni, möjizilerni aranglarga ewetti, i Misir; Pirewn we uning hemme qulları üstige ewetti. **10** U ulugh ellerni uruwetti, Qudretlik padishahları öltürüwti; **11** Amoriylarning padishahi Sihonni, Bashanning padishahi Ogni, Qanaandiki barlıq padishahlıqlarını uruwetti. **12** Ularning zémiminı miras qılıp, Öz xelqi Israilelha miras bolushqa teqdim qıldı. **13** Séning naming, Perwerdigar, menggüge, Shöhret-xatireng dewardin-dewrgichidur. **14** Chünki Perwerdigar Öz xelqining dewanısını soraydu; Öz qullirığa rehim qıldı. **15** Ellerning butliri bolsa peqeta kümüsh-altundın ibarettur, Ularnı insanning qolları yasığħandur, xalas. **16** Ularning aghzi bar, biraq sözlimeyd; Kożliri bar, biraq körmeyeğu; **17** Qulaqları bar, biraq anglimaydu, Aghzida héch nepes yoqtur. **18** Ularnı yasığħanlar ularħha oxshap qalidu, Ularħha tayan'għanlarnu shundaqtur. **19** Israile jemeti, Perwerdigargħa teshekkür-medhiye qayturunglar; Harun jemeti, Perwerdigargħa teshekkür-medhiye qayturunglar; **20** Lawiy jemeti, Perwerdigardin qorqidighanlar, Perwerdigargħa teshekkür-medhiye qayturunglar! **21** Yērusalēmda makanlashaqan Perwerdigargħa Ziondin teshekkür-medhiye éytisun! Hemdusana!

136 Perwerdigargħa teshekkür éytinglar, U měhribandur; Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; **2** İlahħlarning ilahīgha teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; **3** Reblerning Rebbige teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; **4** Zur karametlerni birkindbir Yürgħugħiġe teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; **5** Eqil-paraset arqılıq asmanlarni Yasighħuċiħa teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; **6** Zémimni sular üstide sozup Turghażgħuċiħa teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; **7** Ulugh nur jisimlirni Yasighħuċiħa teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; **8** Kündüzni bashqurdighan quashni Yasighħuċiħa teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; **9** Kéchini bashqurdighan ay hem yultuzlarni Yasighħuċiħa teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; **10** Ularning tunjilirini urup, Misirħa zerb bergħiċċe teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; **11** Israillni ular arisidin chiqarġħuċiħa teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; **12** Küchlük qol hem użatqan bilek bilen ularni Chiqarġħuċiħa teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; **13** Qizil déngizni bölek-bölek Bölgħiċċe teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; **14** Hem Israillni uning otturisidin Ötküzgħiċċe teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; **15** Qizil déngizda Pirewnni qoshunlari bilen süpürüp tashlighuċiħa teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; **16** Öz xelqini chöl-bayawandin Yétekligħiċċe teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; **17** Büyüklı padishahları Uruwetkūċiħe teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; **18** Hem meshħur padishahları Öltürġiċċe teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; **19** Jümlidin Amoriylarning padishahi Sihonni Öltürġiċċe teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; **20** — Hem Bašan padishahi Ogni Öltürġiċċe teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; **21** Ularning zémiminı miras üchün Bergħiċċe teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; **22** Buni bendisi Israilelha miras qılıp bergħiċċe teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti

menggülüktür; **23** Halimiz xarab ewhalda, bizlerni Esligüchige teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktür; **24** Bizni ezenlerdin qutuldurghuchigha teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktür; **25** Barlıq et igilirige ozu Bergüchige teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktür; **26** Ershlerdiki Tengrige teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktür!

137 Babilidiki derya-ériqlar boyida biz olturduq; Zionni esliginimizde, berheq yığha kötürdüq; **2** Chiltarimizni arisidiki sögetlerge épip qoysduq. **3** Chünki bizni sürgün qilghanlar bizdin naxsha telep qıldı; Bizni zarlatqıchilar bizdin tamasha telep qılıp: — «Hey, Zion naxshiliridin birni bizge éytqina» — déyishti. **4** Yaqa yurtta turup Perwerdigarning naxshisini qandaqmu éytayli? **5** Ey Yérusalém, men séni utanusam, Ong qolum [maharitini] utanusun! **6** Séni eslismisem, — Yérusalémni eng chong xursenlikimdin ewzel körmisem — Tilim tanglayimha chapliship qalsun! **7** I Perwerdigar, Édom baliliridin hésab alghanda, Yérusalémning beshigha chüşken künini yadinggħha keltürgeysen; Chünki ular: «Uni yer bilen yeksan qilinglar, Ulicheğe yer bilen yeksan qilinglar!» déyishti. **8** I bulinish alidda turghan Babil qizi, Bize qilghan qilmishliringni özüngge qayturgħuchi bextlkitur! **9** Bowaqliringni élip tashqa atquchi kishi bextlkitur!

138 Dawut yazghan kūj: — Pütün qelbim bilen Sanga teshekkür éytimeñ; Barlıq ilahlar aldida Séni kūyleymen. **2** Pak-muqeddeslikning ibadetxanisigha qarap bash urimın, Özgermes muhebbiting hem heqiqet-sadaqitung üchün namingni tebrikleymen; Chünki Sen pütün namshöhritindinmu bekrek, wedengde turidighiningni ulugh qilghanseñ. **3** Sanga nida qilghan künide, manga jawab bergensen; Jénimgha kütħi kirküzüp, méri righbettendürgensen. **4** Aghzingdiki sózlerni anglıghanda, i Perwerdigar, Jahandiki barlıq shahlar Séni medhiyileydi; **5** Ular Perwerdigarning yollırıda yürüp naxha éytidi, Chünki ulugħdur Perwerdigarning shan-sheripi. **6** Chünki Perwerdigar aliydur; Biraq U hali boshlarga nezer salidu; Tekebbularni bolsa U yiraqtin tonup yététidu. **7** Zulmet-musheqqetler arısida mangħan bolsammu, Sen méri janlandurisen; Dūshmenlirimming għeqipini tosushqà qolungni uzartisen, Ong qolung méri qutquzidu. **8** Perwerdigar manga tewe isħlarni pütküzidu; Méhir muhebbiting, i Perwerdigar, menggülüktür; **Öz** qolliring yasighanni tashlap kettmigeysen!

139 Negħmichilerning beshigha tapshurulup oqulsun dep, Dawut yazghan kūj: — **1** Perwerdigar, Sen méri tekshürüp chiqtinq, Hem méri bilip yetting; **2** Özüng olturghinimni, turghinimmu bilisen; Yiraqta turuqluq köenglümdikini bilisen. **3** Basqan qedemlirimni, yatqanlirimni ötkemengdin ötküzdung; Barlıq yollirim Sanga ayandur. **4** Berheq, tilingħha bir sój kele-kelmaestinla, i Perwerdigar, Mana Sen buni eyni boyiche bilmeq qalmaysen. **5** Sen méri aldi-keynimdin orap turisen, Qolungni méninġi üstümge qondurghansen. **6** Bundaq bilim manga shunchilik tilsimat bilinidu Shundaq yíksekk, men uni bilip yétemydikenmen. **7** Rohingdin néri bolushqà nelergimu baralayttim? Huzurundin özünni qachurup nelerge baralayttim? **8** Asmanlارha chiqsam, mana Sen ashu yerde; Tehtisarada orun salsammu, mana Sen shu yerde; (**Sheol h7585**) **9** Seherning qanatlirini élip uchup, Déngizning eng chet yerliride tursam, **10** Hetta ashu jayda qolung méri yétekleydu, Ong qolung méri yöleydu. **11** Men: «Qarangħħuluq méri yapsa, Etrapimdiki yoruqluq

choquq kéche boldi» — désem, **12** Qarangħħuluqmu Sendin yoshurunalmaydu, Kéchim u Sanga kündüzdek aydingdur, Qarangħħuluqmu [Sanga] yoruqtektur. **13** Berhek, Sen ménin ichlirimmi yasighħan; Anamning qorsiqida méri toqughansen; **14** Men Séni medhiyileymen, Chünki men şürlük we karamet yasalghanmen; Séning qilghanliring karamet tilsimattur; Buni jénim obdan bilidu. **15** Men yosħurun jayda yasalghinimda, Yer tegliride epħilllik bilen toqulup shekillendürġlinimde, Ustixanlirim Sendin yosħurun emes idu. **16** Ezalirim téxi apiride bolmighan künlerde, Ular yasiliwatqan künlerde, Közüng téxi shekilleñmien jismimmi körüp yetkenidi; Ularning hemmisi alliburun deptiringde yezilgħanidi. **17** Ah Tengrim, oylering manga neqeden qimmetliktur! Ularning yighthindisi shunche zordur! **18** Ularni sanay désem, ular déngizdiki qumardinmu köptur; Uyqdin közünni achsam, men yenila Sen bilen billidur. **19** Ah, Sen rezillerni öltürti-wetseng iding, i Xuda! Qanxor kishiler, mendin yiraq bolush! **20** Chünki ular Séning togrħulq hiylilik bilen sözleydu; Séning sheherliring ular teripidin azduruldi. **21** Sanga öchmen bolghanlarrha, i Perwerdigar, menmu öħċqu? Sanga qarshi chiqqanlarrha menmu yirginimen'ghu? **22** Ulargħha chish-tirniqimħiche öħčitturnen; Ularni öz dūshmenlirim dep hésablaymen. **23** Méri közitip tekħsürgeysen, i Tengrim! Méning qelbimni bilip yetkeysen! Méri sinap, ghemlik oyliżżeen; **24** Mende [Özüngħel] azar bergüdekk yolning bar-yoqluqini körgeysen; We méri menggülüktür yolunga yétekligeysen!

140 Negħmichilerning beshigha tapshurulup oqulsun dep, Dawut yazghan kūj: — Rezil ademdin, i Perwerdigar, méri azad qilghaysen; Zorawan kishidin méri saqlighaysen. **2** Ular könglide yamanliqlarni oylimaqta; Ular her künji jem bolushup urush chiqarmaqchi. **3** Tilini yilanningkidek ittik qilidu; Kobra yilanning zehiri lewliri astida turidu; (Sélah) **4** Rezil ademning qolliridin méri aman qilghaysen, i Perwerdigar; Putlirimmi putlashni uestleydīgħan zorawan kishidin saqlighaysen. **5** Tekebbulnar men tħiċċi qiltaq, tanilarni yoshurup teyyarli; Yol boyida tor yaydi, Men tħiċċi tuzaqlarni saldi; (Sélah) **6** Men Perwerdigargħha: «Sen ménin Tengrimdursen» — dédim; Yelminishlirim sadasiga qulaq salghaysen, i Perwerdigar; **7** Perwerdigar Rebnej nijatliqimming kūchidur; Sen jeng künide beshimmi yépif qogħdighansen. **8** Rezil ademning ümidini ijabet qilmighaysen, i Perwerdigar; Ularning hiylilirini aqquzmighaysen; Bolmisa özlini chong tutuwalidu. (Sélah) **9** Méri qorħiwalghanlarning bolsa, Lewliridin chiqqan shumluq ularning öz beshigha chūħsun; **10** Üstige chogħlar yaghħurulup; Ular otqa, Qaytidin chiqalmiġħudek hangħarrha tashliwéitsun; **11** Tili chéqimchi ademning yer yżżeże orni bolmisun; Balayi'apet zorawnlarni tügħeskük ħċċiħa owlaydu; **12** Men bilimenki, Perwerdigar ēżiġenlerning dewasini soraydu, Yoqṣulning heqqini élip bérivid; **13** Berheq, heqqaniylar namingħha teshekkür éytidi; Kōngli durusla huzurungda yashaydu.

141 Dawut yazghan kūj: — Perwerdigar, men Sanga nida qildim; Yenimħa téz din kelgeysen; Sanga nida qilghinimda awazimni anglıghaysen. **2** Duayimni anglıghiningda, Sanga sunulħan xuħbiyudek yéqimliq bolsun, Qolumning kötτürüli sunulħan kechlik qurbanliqték qobul bolsun. **3** Aghzim alidda közettchi turħużgħaysen, i Perwerdigar; Lewlirim derwazisini saqlighaysen; **4** Kōnglumni héch-qandaqha yaman isħqa, Qebiħlik qilghħuchilarrha shérifik boliq, rezillik qilħsqaq mayil qilmighaysen. Méri ularning németliridin héch yégħiżmigeysen! **5** Heqqaniylar adem méri ursun — Bu manga

méhribanlıqtur; Manga tenbih bersun — Bu bolsa, beshim ret qılmaydighan, qyulghan ésil maydek bolidu. Chünki ménin duayim yenila shularning rezililiklirige qarshi bolidu. **6** Ularning hakimliri tik yارлардин tashliwetilgende, [Xelq] ménin sözlirimni anglaydu; Chünki bu sözler shérindur. **7** Birsi otun yarghanda yerge chéchilghan yérindilardek, Mana, ustixanlırimiz tehtisara ishiki aldida chéchiwétildi; (**Sheol h7585**) **8** Berheq, közlerim Sangila tikilip qaraydu, Perwerdigar Rebbim; Sanga tayinimen; Jénimni xarab qılıp tashliwetmigeysen. **9** Ularning manga salghan qiltiqidin, Qebihlik qilghuchilarning tuzaqlırıdin ménii saqlighaysen; **10** Reziller özining torlirigha yiqilsun, Men bolsam — öttip kétimen.

142 Dawut gharda yoshurunup turghan waqitta yazghan «Masqıl»: — Men Perwerdigarha awazimni anglitip nale-peryad kötürimen; Perwerdigarha awazim bilen yélinimen; **2** Uning aldida dad-zarlırimni tökimen; Uninggha awarichilikimni ýitim. **3** Rohim ichimde tügishey dep qalghanda, Shu chaghda basqan yolumni bilgensen; Men mangghan yolda ular manga qıltaq saldi. **4** Ong ýenimha qarap baqqayesen; Etrapında ménii tonuydighan adem yoqtur; Panahgah yoqap ketti; Héch adem jénimha köyümeydu. **5** Men Sanga peryad kötürdüm, i Perwerdigar; Sanga: «Sen ménin Bashpanahimsen, Tiriklerning zéminden bolghan Nésiwendursen» — dédim. **6** Ménin peryadimha qulaq salghaysen; Chünki men intayin xarab ehwalqa chüshürlüdum; Ménii qoghlighuchilirimdin qutuldurghaysen; Chünki ular mendin küchlükтур. **7** Séning namingni tebriklishim üchün, Jénimni türmidin chiqarghaysen; Heqqaniylar etrapında olishidu; Chünki Sen manga zor méhribanlıq körtsiten.

143 Dawut yazghan kúy: — Perwerdigar, duayimni anglichaysen; Yélinishlirimha qulaq salghaysen; Heqiqet-sadaqitingde hem heqqaniyitingde manga jawab bergeyessen. **2** Öz qulungni soraqqa tartishqa turmighaysen; Chünki neziringde tiriklerning héchbiri heqqanıy ispatlanmaydu. **3** Chünki düshmen jénimha ziyanekshlik qılmaqta, U hayatimni depsende qıldı; Ménii xuddi ölgili uzun bolghanlardek, Qarangħu jaylarda turushqa mejbür qildi. **4** Shunga rohim ichimde tügishey dep qaldı; Ichimde qelbim sundı. **5** Men qedimi künlerini esleymen; Séning barlıq qilghanliring üstide séghinip oylinim; Qolliring ishlichenirini xiyalimdin ötküzimen. **6** Qollirimni Sanga qarap sozup intilimen; Jénim changqigan zémindek Sanga teshnadur. (Sélah) **7** Manga tézden jawab bergeyessen, i Perwerdigar; Rohim halidin kétidu; Didaringni mendin yoshurmighaysen; Bolmisa men hangħha chüshidighanlardek bolimen. **8** Méhir-muhebitingni tang seherde anglatqaysen; Chünki tayan'ghinim Sen; Mengishim kérek bolghan yolni; Manga bildürgeyessen; Chünki jénim Sanga telmürip qaraydu; **9** Ménii qutuldurghaysen, i Perwerdigar, düshmenlirimdin; Bashpanha izdep Séning yéningha qachimen. **10** Öz iradengge emel qilishimqa ménii ögetkeysen; Chünki Sen ménin Xudayindursen; Séning méhriban Rohingya ménii tüptüz zéminda yétekligey; **11** Öz nam-shöhriring üchün ménii janlandurghaysen, i Perwerdigar; Öz heqqaniyitingde jénimni awarichiliktin azad qilghaysen. **12** Hem méhir-shepinqitde düshmenlirimni tüüp tashliwetkeysen; Jénimni xar qilghanlarning hemmisini halak qilghaysen; Chünki men Séning qulundurmen.

144 Dawut yazghan kúy: — Qollirimha jeng qilishimi, Barmaqlirimha urushni ögiditidighan, Ménin Quram Téshim Perwerdigarha teshekkür-medhiye qayturulsun! **2**

Ménin özgermes shepqitim we ménin qorghinim, Ménin égiz munarim we nijatkarim, Ménin qalqinim we tayan'ghinim, men Uningdin himaye tapimen; U Öz xelqimni qol astidma boysundurghuchidur! **3** I Perwerdigar, Sen uningdin xewer alidikensen, adem dégen zadi néme? Uning toghruluq oylaydikensen, insan balisi dégen néme? **4** Adem bolsa bir nepesturla, xalas; Uning künliri öttüp kétiatwatan bir kólenggidur, xalas. **5** I Perwerdigar, asmanlarni égildürüp chūshkeysen; Tagħlarrha tégip ulardin is-tüték chiqargħaysen; **6** Chaqmaqlarni chaqquzup ularni tarqitiwetkeysen; Oqliringni étip ularni qiyas-süren'ge salghaysen; **7** Yuqiridin qolliringni uitip, Ménii azad qilghaysen; Ménii ulugh sulardin, Yaqa yurttikilerning changgilidin chiqargħaysen. **8** Ularning aghzi quruq gep sözleydu, Ong qoli aldamchi qoldur. **9** I Xuda, men Sanga atap yéngi naxxaħa ýitim; Ontarha tengħek bolup Sanga kuyłerni ýitim. **10** Sen padishahlarha nijatlıq-ghelibe bę́ghishlaysen; Qulung Dawutni ejellik qilichtin qutuldurisen. **11** Ménii qutuldurghaysen, yat yurttikilerning qolidin azad qilghaysen; Ularning aghzi quruq gep sözleydu, Ong qoli aldamchi qoldur. **12** Shundaq qılıp oghullirimiz yashlıqida puxta yétilgen köchtlegerje oxshaydu, Qızlirimiz ordiche neqishen/gen tüwruklerdek bolidu; **13** Ashlıq ambarlirimiz toldurulup, Türkülük-türkülük ozużlar bilen teminleydighan; Qoylirimiz otaqlırırmızda minglap, tümenlep qozilaydighan; **14** Kalılırimiz bogħaz bolidighan; Héchkim bésip kirmeydighan, héchkim [jengge] chiqmaydighan; Kochilirimizda héch jédel-ghowha bolmaydighan; **15** Ehwali shundaq bolghan xelq némidégen bextlikтур! Kudasi Perwerdigar bolghan xelq bextlikтур!

145 Medhiye: Dawut yazghan kúy: — Men Séni medhiyilep ulugħlayment, Xudayim, i Padishah; Namingha ebedil'ebedigħe teshekkür-medhiye qayturimen. **2** Herkünī Sanga teshekkür-medhiye qayturimen, Namingha ebedil'ebedigħe teshekkür-medhiye qayturimen! **3** Ulugħdur Perwerdigar, zor medhiyilerge layiqtar! Uning ulugħluqini sūrsiħtūrüp bolghili bolmas; **4** Bir diewr yéngi bir diewrge Séning qilghanliringni maxtaydu; Ular quđretlik qilghanliringni jakarlaydu; **5** Men heyyitwingħni shereplik jalaliqini, We karamet möjżiliringni séghinip sözleymen; **6** : Shuning bilen ular qorqunluq isħħirringning quđritini bayan qıldi; Menmu ulugh emmelliřingni jakarlaymen! **7** Ular zor méhribanlıqinqi eslep, uni mubarek tarqitidu, Heqqanlıqılıqing toghruq yuqiri awaza kūyleydu. **8** Perwerdigar méhir-shepinqetlik hem rehimdildur; Asan għeżepplemmeydu, U zor méhribanlıqħiħiħiħ; **9** Perwerdigar hemmige méhribandur; Uning rehimdilliqli ħi barche yaratqanliringning üstididur; **10** Séning barlıq yaśghanliring Séni medhiyileydu, i Perwerdigar, Séning mömin bendiliring Sanga teshekkür-medhiye qayturidu. **11** Ular padishahliqinqing sheripidin xewer yetkūzidu, Küch-quđrittingni sözleydu; **12** Shundaq qılıp insan baliliriga quđretlik isħħirring, Padishahliqinqing shereplik heywisi ayan qilinidu. **13** Séning padishahliqinqing edebiyy padishahliqħi, Selteniteng ewlādin-ewlādqħidur. **14** Perwerdigar yiqlay dégenlerning hemmisini yoleydu, ēgilip qalghanlarning hemmisini turghuzidu. **15** Hemmeylenning közliri Sanga tiklip kütidu; Ulargħa öz waqtida rizqini teqsim qılıp bérissen; **16** Qolungni échishing bilenla, Barlıq jan igilirining arzusini qandurisen. **17** Perwerdigar barlıq yollarida heqqaniyidur, Yasıghanliring hemmisige muhebbetlikтур. **18** Perwerdigar Özige nida qilghanlarning hemmisige yeqindur, Özige heqqiette nida qilghanlarning hemmisige yeqindur; **19** U Özidin eymindighanlarning arzusini emelge ashuridu; Ularning peryadini anglap ularni qutquzidu. **20** Perwerdigar Özini

söygenlerning hemmisidin xewer alidu; Rezillerning hemmisini yoqitidu. **21** Aghzim Perwerdigarning medhiyisini éytidu; Barlıq et igiliri ebedil'ebed uning muqeddes namigha teshekkür-medhiye qayturghay!

146 Hemdusana! I jénim, Perwerdigarni medhiyile! **2** Men hayat bolsamla, Perwerdigarni medhiyileyem; Wujudum bar bolsila Xudayimha kùy éyitemen. **3** Ésilzadlergimu, Insan balisighimu tayammanglar, Ularda héch medet-nijatlıq yoqtur. **4** Mana, uning nepisi kétidu, U öz tupriqiga qaytip kétidu; Shu kündila arzu-niyetliri yoqap kétidu. **5** Yaqupning Tengrisi medetkari bolghan adem, Perwerdigar Xudasini öz ümidi qilghan adem bektliktu! **6** U asmanlarni, zémimni, Déngizni hem uningda bar mewjudatlarni yaratqandur; U heqiqet-sadaqette mengü turidu; **7** Ézilgüchiler üçün U höküm süridu; Ach qalghanlarga nan bérideru. Perwerdigar mehbuslarni azad qılıdu; **8** Perwerdigar korlarning közlirini achidu; Perwerdigar égilip qalghanlarnı turghuzidu; Perwerdigar heqqaniylarnı söyidu. **9** Perwerdigar musapirlardin xewer alidu; Yétim-yésirlerni, tul xotunni yöleydi; Biraq rezillerning yolini egri-bügri qılıdu. **10** Perwerdigar menggüge höküm süridu; I Zion, séning Xudaying dewardin-dewrgiche höküm süridu! Hemdusana!

147 Hemdusana! Yahni medhiyilenglər! Berheq, bundaq qılısh shérindur; Xudayimizni küylenglər! Medhiye oqush insan'ga yarishidu. **2** Perwerdigar Yérusalémını bina qilmaqtı; Israilning sürgün qılın'ghanlarını U yığıp kélédi; **3** U köngli sunuqlarnı dawalaydu; Ularning yarılırını tangidi. **4** U yultuzlarning sanini sanaydu; Ularning hemmisige bir-birlep isim qoyidu. **5** Ulughdur Rebbimiz, zor qudretliktu; Uning chüshinishi cheksizdur. **6** Perwerdigar yawash möminlerni yöləp kötüridu; Rezillerni yergiche töwen qılıdu. **7** Perwerdigargha teshekkürler bilen naxsha éytinglar; Küylerni chiltargha tengshep éytinglar! **8** U asmannı bulutlar bilen qaplitidu, Zémín'ha yamghurnı békitudu, Tagħlarda ot-chöplerini östürüdu; **9** Mallargha ozuq, Tagħ qaghisingin chüjiliri zarlıghanda, ularha ozuq bérideru; **10** At kükidin U zoq almadyu; Ademning chebdes puttlirini xursenlik dep bilmeydü; **11** Perwerdigar belki Özidin eyminidighanlarnı, Özining özgermesi muhebbitige ümid bagħlighanlarnı xursenlik dep bilidu. **12** Perwerdigarni maxtanglar, i Yérusalém; Xudayingni medhiyile, i Zion. **13** Chünki U derwaziliringning taqaqlırını mehkem qılıdu; Séningde turuwtqan perzentliringge bekt-beriket berdi. **14** U chet-chégraliringda aram-tinchlıq yörgüzidu, Séni bughdayning ésili bilen qanaetlendürideru. **15** U Öz emr-bésharetlirini yer yüzyige ewetidu; Uning söz-kalamı intayin téz yiğürüdu. **16** U aq qarnı yungdek bérideru, Qirawni küllerdek tarçitidu. **17** Uning muzınınan uwaqlırıdek qılıp parchılıwidütu; Uning soğuqi alıda kim turalısın? **18** U sözünü ewetip, ularını éritidu; Uning shamolini chiqip, sularını aqqozidu. **19** U Öz söz-kalamını Yaqpqa, Belgilimilirini hem hökümlerini Israfilha ayan qılıdu; **20** U bashqa héchbir elge mundaq muamile qilmighthandur; Uning hökümlerini bolsa, ular bilip baqqan emes. Hemdusana!

148 Hemdusana! Perwerdigarni asmanlardın medhiyilenglər; Yuqırı jaylarda Uni medhiyilenglər; **2** Uni medhiyilenglər, barlıq perishtiliri; Uni medhiyilenglər, barlıq qoshunliri! **3** Uni medhiyilenglər, i quyah hem ay, Uni medhiyilenglər, hemme parlaq yultuzlar; **4** Uni medhiyilenglər, asmanlarning asmanılı, Asmandın yuqırı jaylashqan sular! **5** Bular Perwerdigarning namini medhiyilisun; Chünki U buyrughan haman, ular yaratilghandur; **6** U ularni

ebedil'ebedigiche turghuzdi; Ular üçün waqtı ötmeydigan begilimini buyrughan. **7** Perwerdigarni zémindin medhiyilenglər, Déngizdiki barlıq ejdihalar, déngizning barlıq tegliri; **8** Ot, möldüz, qar, tuman, Uning sözige emel qilidighan judunluq shamal; **9** Tagħħar hem barlıq döngler, Mewlik derexler, barlıq kédir derexliri, **10** Yawayi haywanlar, barlıq mal-wararlar, Ömiliğüchiler hem uchar-qanatlar; **11** Jahan padishahli we barlıq qowmlar, Emirler hem yer yüzdiksi barlıq hakim-sotčilar; **12** Hem yigitler hem qızlar, Bowaylar we yashlar, — **13** Hemmisi Perwerdigarning namini medhiyilisun; Chünki peqetla Uning nami aliydur; Uning heywiti yer hem asmandan üstün turidu. **14** Hem U Öz xelqining münggüzini, Yeni barlıq muqeddes bendilirining medhiyisini égiz kötürüzgen; Ular Israel balılırı, Özige yéqin bir xelqtur! Hemdusana!

149 Hemdusana! Perwerdigargha atap yéngi bir naxshini oqunglar; Mömin bendilerning jamaitide Uning medhiyisini éytinglar! **2** Israel öz Yaratquchisidin shadlansun; Zion oghulları öz Padishahidin xush bolghay! **3** Ular Uning namini usul bilen medhiyilisun; Uningħha küylerni dap hem chiltargha tengshep éytsun! **4** Chünki Perwerdigar Öz xelqidin söyüner; U yawash möminlerni nijatlıq bilen bězeydu; **5** Uning mömin bendiliri shan-sherepte rohlinip shad bolghay, Orunlırda yétip shad awazini yangratqay! **6** Aghzida Tengrige yüksek medhiyiliri bolsun, Qollırıda qosh bisliq qılıch tutulsun; **7** Shuning bilen ular eller üstidin qisas, Xelqlerje jaza beja yörgüzidu; **8** Ellerning padishahlirini zenjirler bilen, Aqsöngeklirini tömür kishenliri bilen bagħlaydu; **9** Ularning üstige pütülgən hökümni beja keltüridü — Uning barlıq mömin bendiliri mushu sherepeke nésip bolidu! Hemdusana!

150 Hemdusana! Tengrini Uning muqeddes jayida medhiyilenglər; Qudriti parlap turidighan ersherde Uni medhiyilenglər; **2** Uni qudretlik ishliri üçün medhiyilenglər; Ghayet ulugħluqi üçün Uni medhiyilenglər; **3** Uni burgha sadası bilen medhiyilenglər; Uni rawab hem chiltar bilen medhiyilenglər; **4** Uni dap hem usul bilen medhiyilenglər; Uni tarlıq sazlar hem ney bilen medhiyilenglər; **5** Uni jaranglıq changlar hem yangraq changlar bilen medhiyilenglər; **6** Barlıq nepes igiliri Yahni medhiyilisun! Hemdusana!

Pend-nesihetler

1 Israil padishahı Dawutning oghlı Sulaymanning pend-nesihetliri: — **2** Bu pend-nesihetler sanga eqil-paraset, edep-exlaqni ögítip, séni ibretlik sözlerni chüshinidighan qılıdu; **3** sanga danalıq, heqqaniyliq, pem-paraset we durusluqning yolyoruq-terbiyisini qobul qıldırıdu. **4** Bu [pend-nesihetler] nadanlarnı zérek qılıp, yashlarnı bilimlik we sezgür qılıdu; **5** bulargha qulaq sélishi bilen danalar bilimiñi ashuridu, yorutulghan kishiler téximu dana meslihetke érishiðtu, **6** shundaqla pend-nesihetler hem temsiliring menisini, danishmenlerning hékmetliri hem tilsim sózlirini chüshinidighan qılındı. **7** Perwerdigardin qorquş bilimning bashlinishidur; Exmegler danalıqni we terbiyini közge ilmaydu. **8** I oglum, atangning terbiyisige qulaq sal, anangning sóz-nesihetidin ayrılmı; **9** chünki ular séning bëshingha taqalghan gül chembirek, boynunggha ésilghan marjan bolıdu. **10** I oglum, yamanlar séni azdursa, ulargha egeshmigın. **11** Eger ular: — Yür, tuzaq qurup adem öltürelyi; Yoshuruniwélip, birer bigunah kelgenle uraylı! **12** Tehtisaradek ularnı yutuwéteylı, Saq bolsımu, hanggha chüshkenlerdek ularnı yiqitayı; (*Sheol h7585*) **13** Ulardın xilmuxil qimmetlik mal-dunyagha ige bolup, Ölyirimizni olja bilen toldırımsız. **14** Biz bilen shérık bol, Hemyanızmı bir bolsun, dése, — **15** I oglum, ulargha yoldash bolma, Özüngni ularning izidin néri qıl! **16** Chünki ularning putlrı rezillikke yügüridü, Qolını qan qılısh üchün aldirayıdu. **17** Herqandaq uchar qanat tuyup qalghanda tuzaq qoyush bikar awarichiliktür; **18** Lékin bular del öz qénini töküsh üchün saqlayıdu; Öz janlırığha zamin bolushni kütidü. **19** Nepsı yoghinap ketken herbir ademning yollırıning aqiwiti mana shundaq; [Haram mal-dunya] öz igilirining jénini alıdu. **20** [Büyük] danalıq kochida ochuq-ashkara xıtab qılmaqta, Chong meydarlarda sadasını anglatmaqta. **21** Kocha doqmushlırida ademlerni chaqırmaqta, Sheher derwazılrida sózlirini jakarlimaqta: — **22** I saddırlar, qachan'ghiche mushundaq nadanlıqqa bérilisiler? Mesxire qilghuchilar qachan'ghiche mesxiriliktiñ huzur alsun? Exmegler qachan'ghiche bilimdin nepretlensun?! **23** Tenbihlirimge qulaq sélip mangghan yoluñglardin yan'ghan bolsanglar idı! Rohimni silerge töküp bérettim, Sözlirimni silerge bildürgen bolattim. **24** Lékin chaqırsam, anglimidinglar; Qolumnı uzartsam, héchqaysıngılar qarımidinglar. **25** Nesihiłrimning hemmisige perwa qilmidinglar, Tenbihimni anglashıñ qilche xalimidinglar. **26** Shunga, bëshinglarga bayalı'qaza kelgende külimen, Wehime silerge yétishi bilen mesxire qılımen. **27** Halaket élip kelgen wehime tüstünglerge chüshkende, Weyranchılıq silerge quyuntazdet kelgende, Siler éghir qayghuga we azabqa muptila bolghininglarda — **28** U chaghda mushu kishiler mendin öttünüp chaqırıdu, Men perwa qilmaymen, Méni telmürip izdisimu, tapalmaydu. **29** Ular bilimge nepretlen'ginidin, Perwerdigardin eyminishni tallimighinidin, **30** Méning nesihitimi qilche qobul qilghusi yoqluqidin, Tenbihimgi perwa qilmighininglardın, **31** Ular öz bëshini yeydu, Öz qestiridin toluç azab tartıdu; **32** Chünki saddırlarning yoldın chiqishi öz jénigha zamin bolıdu; Exmegler rahetlik turmushidin özlırını halak qılıdu. **33** Lékin manga qulaq salghanlar aman-ésen yashaydu, Balayı'qazalardin, hem-endishlerdin xalyı bolup, xatirjem turidu.

2 I oglum, eger sózirimni qobul qılsang, Nesihiłrimni qelbinge pükseng, **2** Egerde danalıqqa qulaq salsang, Yoruqluqqa érishiñke köngöl berseng, **3** Eger eqil-parasetke teshna bolup iltija qılsang, Yoruqluqqa érishiñ üchün uyqırı awazda yélinsang, **4** Eger kümüshke intilgendek

intilseng, Yoshurun göherni izdigendek izdiseng, **5** Undaqtı Perwerdigardin [heqiqiy] qorquşnı bilidighan bolisen, We sanga Xudani tonush nésip bolıdu. **6** Chünki Perwerdigar danalıq bergüçhidur; Uning aghzidin bilim bilen yoruqluq chiqıdu. **7** U durus yashawatqanlar üchün mol hékmet teyyarlap qoyghandur, U wijdanlıq ademler üchün qalqandur. **8** U adilliq qilghuchilarıning yollırını asraydu, Ixlasmen bendilirining yolini qogħdaydu. **9** U chaghda heqqaniyliq, adilliq we durusluqni, Shundaqla herqandaq güzel yolni chüshinidighan bolisen. **10** Danalıq qelbinge kirishi bilenla, Bilim könglüngge yeqishi bilenla, **11** Pem-paraset séni qogħdaydu, Yoruqluq séni saqlaydu. **12** Ular séni yaman yoldın, Tili zeher ademlerden qutquzidu; **13** Yeni toghra yoldın chetnigenlerdin, Qarangħu yollarda mangidighanlardın, **14** Rezillik qılıshni huzur körigidighanlardın, Yamanlıqning ziyanlırını xushalliq depl bilidighanlardın, **15** Yeni egi yollarda mangidighanlardın, Qingghir yolda mangidighanlardın qutquzidu. **16** [Danalıq] séni buzuq ayaldın, Yeni shirin sözler bilen azdurmaqchi bolghan namehrem ayallardin qutquzidu. **17** [Bundaq ayallar] yash waqtida tegken jorisini tashlap, Xuda alididiki nikah qesimini untugħan wapasılardindur. **18** Uning öyige baridighan yol ölüme apiridighan yoldur, Uning mangidighan yolları ademni erwahlar makanıgha bashlaydu. **19** Uning qeshiga bargħanlarning birumu qaytip kelgini yoq, Ulardın birumu hayatiq yollırıgha érishiñkiyo. **20** [Shularni chüshenseng] yaxħilarning yolida mangiñ, Heqqaniylarning yollırını tutisen. **21** Chünki durus adem zéminda yashap qaladayu, Mukemmell kishi bu yerde makanlıshalaydu. **22** Lékin reziller zémindin üzü tashlinidu, Wapasızlar uningdin yuluwétilidu.

3 I oglum, telimimni untuma, Dégenlirimni hemishe könglünde ching tut. **2** Chünki u sanga beriketlik künler, uzun ömür we xatirjem qoshup bérídu. **3** Méħriban we heq-semmiñ bolusun waz kechme, Bularni boynungħha ēsiwal, Qelbinge pütiwal. **4** Shundaq qilghanda Xuda we bendilerning neziride iltipatqa layiq bolisen, danishmen hésablínisen. **5** Öz eqlinge tayanmay, Perwerdigarha chin qelbing bilen tayan'ghin; **6** Qandaqla ish qilsang, Perwerdigarni tonushqa intil; U sanga toghra yollarni körśitudi. **7** Özüngni eqilliq sanima; Perwerdigardin eyminip, yamanlıqin yiraq bol. **8** Shundaq qilghiningdu, bu isħlar derdinge derman, Ustixanliringħha yılık bolıdu. **9** Perwerdigar hörmítini qilip mal-dunyayıngdin hediyelerni sun'ghin, Etizingdin tunji chiqqan mehsulatliringdin Uningħha atighin; **10** Shundaq qilghiningda, ambarliring ashlıqqa tolup tashidu, Sharab kölcekliringde yéngi sharab éship-téship turidu. **11** I oglum, Perwerdigarning terbiyisige biperwaliq qılma, Uning tenbihidin bezme. **12** Chünki, ata eżiz körġen ogligha tenbih-terbiye bergendek, Perwerdigar kimni sóygen bolsa uningħha tenbih-terbiye bérídu. **13** Danalıqqa tuyesser bolghan kishi, Yoruqluqqa ige bolghan kishi némidégen bextlik-he! **14** Chünki danalıqning paydisi kümüşħning paydisidin köptür, Qimmiti sap altunningkidinmu ziyyadidur. **15** U leel-yaqtıllardin qimmetlikturn, Intizar bolghan herqandaq nersengdin héchbirumu uningħha teng kelnestur. **16** Danalıqning ong qolida uzun ömür, Sol qolida bayliq we shöhret bardur. **17** Uning yollırı sanga xush puraq tuyulur, Uning barliq teriqiliri séni aram tapquzur. **18** U özini tapqan ademge «hayatiq derixi»dur, Uni ching tutqan kishi némidégen bextlik! **19** Perwerdigar danalıq bilen yer-zémindi berpa qıldı, Hékmet bilen asmanni ornatti. **20** Uning bilimi bilen yerning chongqur qatlamlırları yérildi, Hemde bulutlardın shebnem chüshti. **21** I oglum! [Danalıq bilen bilimni] közündin chiqarma, Pishqan

hekmet we pem-parasetni ching tut. **22** Shuning bilen ular jéninggħha jan qoshidu, Boynungħha ésil marjandek sanga güzellik qoshidu. **23** Shu chaghda yolungda aman-ésen mangalaysen, Yolda putlashmaysen. **24** Yatqanda héch némidin qorqmaysen, Yéтишing bilerla tatlıq uxlaysen. **25** Béshingħha deħħetlik weħi me thieħi qorqmighin, Rezillerning weyranchiliqdin għem qilmighin! **26** Chünki Perwerdigar séning tayanchingħdur, U putungni qapqanlardin néri qilidu. **27** Peqet qolungdin kelsila, hajetmenlerdin yaxshiliqni ayimighin. **28** Qolum-qoshnilaring séningdin ötne sorap kisce, «Qaytip kētip, ete kelgin, ete bérēy» – démigin. **29** Qoshnangħha ziyankešħlik niyyitde bolma, Chünki u sanga isħinip yéningda xatirjem yashaydu. **30** Birsi sanga ziyān yetkūzmieni bolsa, Uning bilen sewebisx majralashma. **31** Zulumxor kishieħi heset qilma, Uning yol-tedbirliरin hēch-nemini tallima. **32** Chünki qingħiġi yollarni mangidighanlar Perwerdigarning neziride virginċliktur, Lékin Uning sirdash dosta lu durus yashawatqan ademnej teelluqtur. **33** Perwerdigarning leniti rezillik qilghuchining öyididur, Lékin U heqqaniy ademming ötige bext ata qilur. **34** Berheq, mesxire qilghuchilarni U mesxire qilidu, Lékin kichik pél kishilerge shepqed korsitidu. **35** Danalar shöhretke warisliq qilidu, Lékin hamaqetler reswa qilinidu.

4 I oghħollar, atanglarning nesihetlirini anglangħar, Kongħiġi qoysangħar, Yoruqluqqha érishihsiler. **2** Chünki silerga ögħid iż-żgħixha u xaxxha bilimbur, Körsetmilimridn waz-kechmengħar. **3** Chünki menmu atamning yumran balisi idim, Anamning arzu lu qal yalghuz oħġli idim, **4** Atam manga ḥeġġi tip mundaq dédi: – Sözlirimmi ēsingde tut; Körsetmilimriġe riaye qil, Shuning bilen yashnaysen. **5** Danaliqni alghin, eqil tap, Étqan sözlirimmi untuma, ulardin chiqma. **6** [Danaliqtin] waz-kechme, u séni saqlaydu; Uni sóygħi, u séni qogħidaydu. **7** Danaliq hemme isħning bésħidur; Shunga danaliqni alghin; Barliqningi serp qilip bolsangmu, eqil tapaqin. **8** [Danaliqni] eżżejjil, u séni kötürüdu, Uni ching quchaqħiġħanda, séni hörmekte sazawer qilidu. **9** Béshingħha taqalghan għid chembirektek [sanga güzellik élip kélidu], Sanga shöhretlik taj in'am qilidu. **10** I oħglum, qulaq salghin, sözlirimmi qobul qilghin, Shunda ömrüngħning yilliri kop bolidu. **11** Men sanga danaliq yolini ögitey, Séni durusluq yollirigha bashlay. **12** Mangħħiningda qedemliring chekkleymdu, Yügħiġi yiqlip chħiħmeyen. **13** Alghan terbiyengħi ching tut, Qolungdin ketkūzmin; Obdan saqligħun uni, Chünki u séning hayatingdur. **14** Yaman ademler mangħan yolgha kirmi, Rezillerning izini basma. **15** Ularning [yolidin] özüngni qachur, [Yoligha] yéquin yolina; Uningdin yandap ötüp ket, Néri ketkien. **16** Chünki [yamanlar] birer rezillik qilmighu u xlijalmas, Birersini yiqitmighu u uqusi kelmes. **17** Yamanliq ularning ozuqidur, Zorawaniq ularning sharabidur. **18** Lékin heqqaniy larning yoli goxa tang nuridur, Kün chħush bolghu bargeħiġi yoruydu. **19** Yamanlarning yoli zu met kēchidek qapqarangħu, Ular yiqlip, némiġe putlispit ketkinini bilmeydu. **20** I oħglum, sözlirimmi kongħiġi qoyub angla, Geplirime qulaq sal. **21** Ularni közünġe tutqin, Yürikingħi qétida qedirlep saqlighin. **22** Chünki sözlirim tapqanlar üçhūn hayattur, Ularning pütün ténige salametlikturn. **23** Qelbingni «hemmidin eziz» dep sap tut, Chünki barliq ħayat isħħiri qelbtin bashlinidu. **24** Aghzinqni egri geptin yiraq tart, Lewliring ézitquluqtin néri bolsun. **25** Közüngni aldingħha toghra tashla; **26** Mangidighan yolungni obdan oylan'ghin, Shundaq qilsang isħħliring puxta bolidu. **27** Onġħha, solħa qaymighin; Qedemliringni yamanliq yolidin néri tart.

5 I oħglum, danaliqimha kongħiġi qoyghin, Idraklik sözlirimme qulaq salghin. **2** Shundaq qilghiningda isħqa sezgħi luki bilen qaraydīghan boli sen, Lewliring pem-parasettin ajsilmaydu. **3** Chünki buzu xotunna aghħidin hasel tamidu, Lewliri zeytin yéħidin siliqtur; **4** Lékin uning aqiwit kekrikkie achħiġi, Ilki bisliq qillichtek ötkür. **5** Uning qedemliri ölüm girdawigha élip baridu, Tutqan yoli görge bashlaydu. (**Sheol h7585**) **6** Hayatliq yolini qilche bilgum yoq dep, Basqan qedemliri turaqsiz bolidu, Nege baridighanliqini héch bilmeydu. **7** Shunga, i oħħiġi, sözlirimmi kongħiġi qoyup anglangħar, Méning degenlirim idha chiqmqanġġar. **8** Undaq xotundin yiraq qach! Ishiki alidgħiha yéċin yolima! **9** Bolmissa, izzet-abruy়নি bashqilargħa tutquzup qoyisen, [Yashliq] yilliringni rehimsizlerning qoliga tapshurien! **10** Yat ademler baylilqir bilen özini tolduridu, Japaliq ejjirliringning méwisi yaqa yurtluqning ötige ötüp ketidu; **11** Ejilingde nale-perryad kötūrgħiningde, Ezayi-bedining yem bolghanda, **12** Shu chaghda sen: – «Ah, nesihetlerdin némanche nepretilen' għendimen! Kongħlum tenbihlerni némanche kemsitkendimen! **13** Némishqa ustazlirimminn sözini anglimħandimen? Manga terbiye bergenlerge qulaq salmighandimen? **14** Jemiyettimu, jamaet aliddiġi herxil nomusqa qalghandek boldum!» – dep qalisen. **15** Özüngħning kōlchikindi suni ichkin, Öz buliqingħdin éqiwatqan sudin huzurlan. **16** Bulaqliring urghup her yergie tarqilip ketse [bolamdu]? Ériqliringdiki sular kochċi l-ekip yürse bolamdu? **17** Bular sangha xas bolsun, Yat kishilerge tegħmisun! **18** Buliqing bext-beriketlik bolghay! Yashliqingda alghan xotunna bilen huzurlan. **19** U chishi kékietek chirayliq! Jerendek soyūmlük! Uning bagħridin hemiše qanaette bolghaysen, Uning qaynaq muhebbitidin daim xushalliqqa patqaysen. **20** I oħglum, némishqa yat ayalgha sheyda boli sen? Némishqa yat xotunna qoyniġha özüngni atisen? **21** Chünki insanning hemme qilghanhli Perwerdigarning köz aldida ashkaridur, U uning hemme mangħan yollirinni tarażiġha sħel turidu. **22** Yaman ademming öz qebiħlikli özini tuzqa qħiħi, U öz gunahi bilen sirtmaqqä elinidu. **23** U yolqoqtin mehrum bolghaniqidin jénidin ariżi, Chékidin ashħaq hamaqetliki tüpeylidin yoldin ēzip ketidu.

6 I oħglum, eger dostenħħingha borun bolghan bolsang, Yat kishining qerzini tħolëshke qol bériship wede bergen bolsang, **2** Eger öz özüngħdin ilin'għan bolsang, Öz wedeng bilen bagħlini qalsang, **3** U yéqiñiġi qoliga chħiħkenliking üčħi, Amal qilip özüngni uningħin qutquz – Derhal yéqiñiġing yéniġha bérip, özüngni kemter tutup [shu isħtin] xaliq qilishini ötünip sora. **4** Jeren shikarching qolidin qutulushha tirishqandek, Qush oħwinning qolidin chiqiħha tirishqandek, Qutulmighu u xlap yatma, Hetta tħiddep arammu alma. **6** I hurun, chħomilin yéniġha bérip [uningħin ögen], Uning tirikħiħi koll yollirigha qarap dana bol. **7** Ularning bashliqi, emeldari, hökħumdar, yoq boli, **8** Lékin ular yazda yilning ēħtiyaji üčħi, topliwalidu, Hosul peslide ozuq teyyarliwalidu. **9** I hurun, qachan'għiċċa u xlap yatisen? Qachan ornungħdin turis? **10** Sen: – Birdem köz yumuwalay, birdem u xliwalay, Birdem qolumni qosħturu yétiwalay, – deyseñ. **11** Lékin u xlap yatqanda, miskinik qaraqchidek keliż séni basidu, Yoqsulluq xuddi qoralliq bulangħidek hujumħha ötidu. **12** Erzimes, pejli buzuq adem hemmila yerde yalghan ēttyp, peslikni sħoleyd. **13** U köz qisip, Putliri bilen isħare qilip, Barmaqliri bilen korsitidu; **14** Kongħlide aldamħiċċi kati, U daim rezillikning koyida bolidu, Hemmila yerde jédel-majra tħalli. **15** Shunga uningħha békkitilgen balayi'qaza uni tuyuqsiz basidu, U biraqla dawaliġħusiz yanjiġi.

16 Perwerdigar nepretlinidighan alte nerse bar, Berheq, yette nerse Uninggha yirginchiklurt. **17** Ular bolsa, Tekebburluq bilen qaraydighan köz, Yalghan sözleydighan til, Bigunahlarning qénini töküzidighan qol, **18** Suyiqest oylaydighan köngöl, Yamanlıq qılıshqa téz yügüreydighan putlar, **19** Yalghan sözleydighan saxta guwalchi, Burader-qérindashliri arisiga bölgünçhilik salghuchi kishidur. **20** I oghlum, atangning emrige emel qıl; Anangning körsetmisidin chıqma. **21** Ularning sözini qelbinge téngip, Ularni boynunggha marjandek qılıp ésiwal. **22** Yolgha chıqqiningda ular séni ýétekleydu, Uxlicheiningda ular séni saqlaydu, Uyqudin oyghan'ghiningda ular séni xewerlendürüdu. **23** Chünki [Xudaning] permani yoruq chiragh, Uning muqeddes qanuni nurdur; Terbiyening tenbihliri bolsa hayatlıq yolidur. **24** Ular séni buzuq xotundin saqlighuchi, Yat xotunning shérin sözliridin yiraq qilghuchidur. **25** Uning guzellikige könglüngi baghlimighin, Uning qash-köz oynitishi séni esirge almısın. **26** Chünki buzuq ayallar tüpeylidin ademler bir parche nan'ghimu zar bolidu, Yat ademning [zinaxor] ayali bolsa kishining qimmetlik jénini özige ow qiliwalidu. **27** Otni qoynunggha salsang, Öz kiyimingni köydürmensem? **28** Choghnig üstide dessep mangsang putungni köydürmensem? **29** Bashqılarning ayali bilen bir orunda yatidighan kishi shundaq bolidu; Kim uningga tégip ketse aqiwitidin qutulalmaydu. **30** Ach qalghanda qorsiqını toyghuzush üchün oghrılıq qilghan kishini bashqılar kemsitmeydu; **31** Shundaq turuqluq tutulup qalsa, Igsige yettini töleshke toghra kélédi; U öz ýöidiki hemme nersisini tapshuridu. **32** Halbuki, bashqılarning xotuni bilen zina qilghuchi uningdinmu [better bolup], tolimu ghepletliktur; Undaq qilghuchi öz-özini halak qilidu. **33** U zexmet yeysü, shermende bolidu, Uning reswasi héch öchürülmeydu. **34** Chünki künlesh oti erni derghezeke keltüridü, Intiqam alghan künide u héch rehim qilmaydu. **35** Tólem puli bérey désengmu u qobul qilmaydu, Herqanche sowgha-salam bersengmu uni bésiqturgihili bolmaydu.

7 I oghlum, sözlirime emel qıl, Tapshuruqlirimni yürükingde saqla. **2** Tapshuruqlirimha emel qilsang, yashnaysen; Telimlirimni köz qarichuqungni asrighthandek asra. **3** Ularni barmaqliringha téngip qoy, Qelb taxtanggha yéziwal. **4** Danaliqui, sen hede-singlim, dégin, Pem-parasetni «tughqinim» dep chaqır. **5** Shundaq qilsang, ular séni yat xotundin yiraqlashturidu, Aghzidin siliq söz chiqidighan yochun ayaldın néri qilidu. **6** [Bir qétim] öýning dérize köznekliridin tashqırıga qarighinimda, **7** Birnechche yash, sadda yigitlerni kördüm, Ularning ichidin bir eqilsizni körüp qaldım, **8** U kocha boylap buzuq [xotun turushluq] doqmushtin ötüp, Andin uning öyi terepke qarap mangdi. **9** Kechqurun qarangghu chüshkende, Zulmet kéche, ay qarangghusida [ishiki aliddin ötti]. **10** Mana, öydiñ bir xotun chiqip uni kütüwaldi; Kiyimi pahishe ayallarningkidek bolup, Niyyiti hiyle-mikir idi. **11** Aghzi bishem-hayasız, nahayiti jahil bir xotun, U ýoxide turmaydu, **12** Birde mehellide, birde meydanlarda, U kochillardiki her doqmushta paylap yürüdü. **13** Héliqi yash yigitni tartip, uni soyüp, Nomussızlarche uningga: — **14** «Öyümde «inqaqliq qurbanlıq» göshi bar, Men bügün Xudagha qesem qilghan qurbanlıqı qıldım, **15** Shunga men sizni chaqırıghı chıqtım, Didaringizha telpünüp izdim. Endi sizni tépiwaldim! **16** Karwitingha Misirning keshtilik, yolluq libas yapquchlirini yaptım. **17** Orun-körpilirime xush puraq murmekki, muetter we qowzaq darchinlarni chactim. **18** Kéling, tang atquche muhabbetlişeyli, oynap huzurlinaylı, Könglimiz qan'ghuche özara eysh-ishret qilaylı, **19** Erim öyde yoq, yiraq seperge

chiqip ketti. **20** U bir hemyan pul élip ketti, Ay tolghuche u öye kelmeydu» — dédi. **21** Ayal köp shérin sözliri bilen rasa qiziqturdu, Chiraylıq gepliri bilen uni esir qiliwaldi. **22** Soyushqa élip manghan öktüzdek, Hamaqet kishi kishen bilen jazagha manghandek, Qultaqqa chüshken qushtek, Yigit uning keynidin mangdi. Jigirini oq tészhip ötmiguche, U bu ishning hayatiga zamin solidighanlıqını héch bilmeydu. **24** I oghullirim, sözlirimni köngöl qoyup anglanglar, Dégenlirimge qulaq sélinglar, **25** Qelbinglarni bundaq xotunning yoligha ketküzmenglär, Uning aldam xaltsığa chüshüp ketcimenglär. **26** Bundaq ayal nurnghun kishilerni yiqtip yarilandurghan, Uning boghuzlıghan ademliri tolimu köptür, **27** Uning öyi bolsa tehtisaraning kirish éghizidur, Ademni «halaket méhmanxanisi»ga chüshürtish yolidur. (**Sheol h7585**)

8 [Qulaq sal,] danalıq chaqırıwatmadu? Yoruqluq sada chiqırıwatmadu? **2** Yollarning égiz jaylidirin, Doqmushlardin u orun alidu, **3** Sheherge kirdighan qoquqlarning yénida, Herqandaq derwaza éghizlirida u murajet qılmaqta: — **4** «I mötiwerler, silerge murajet qilimen, Hey, adem balılıri, sadani siler üchün qilimen, **5** Gödek bolghanlar, zéreklikni öginiwélinger, Exmeg bolghanlar, yoruqluqqa érishinglar! **6** Manga qulaq sélinglar, Chünki güzel nersilerni dep bérímen, Aghzimni échip, durus ishlarni [silerge] yetküzímen. **7** Éytqanlırim heqiqettur, Aghzim rezilliktin nepretilini; **8** Sözlirimning hemmisi heq, Ularda héchqandaq hiyligerlik yaki egitimlik yoqtur. **9** Ularning hemmisi chüshen'genler üchün éniq, Bilim alghanlar üçhün durus-toğhrıdur. **10** Kümüsshe érishkendin köre, nesihetlirimmi qobul qilinglar, Sap altunni élishtin köre bilmimi élinglar. **11** Chünki danalıq leela-yaqtlardin ewzel, Herqandaq etiwarlıq nersengnu uningga teng kel mestur. **12** Men bolsam danalıqmen, Zéreklik bilen bille turimen, Istiqamettin kélip chiqqan bilmimi ayan qilimen. **13** Perwerdigarın eyminish — Yamanlıqqa nepretilish démektur; Tekebburluq, meghrurluq, yaman yol hem shum éghizini öch körimen. **14** Mende obdan meslihetler, pishqan hékmet bar; Men dégen yoruqluq, quğret mendidur. **15** Padishahlar men arqılıq höküm süridü, Mensiz hakimlar adil höküm chiqarmas. **16** Men arqılıqla emirler idare qilidu, Aliyanablar, yer yüzidiki barlıq soraqchilar [toghra] höküm qilidu. **17** Kimki ménii söyse, menmu uni söyimen, Méni telmürip izdigenler ménii tapalaydu; **18** Mende baylıq, shöhret, Hetta konırımas, köchmes dölet we heqqanıyetmu bar. **19** Mendin chiqqan méwe altundin, Hetta sap altundin qimmetlikтур, Mendin alidighan daramet sap kümüştinmu üstündür. **20** Men heqqanıyet yoligha mangimen; Adalet yolining otturısida yürümenki, **21** Méni söygenlerni emely nersilerge miras qildurımen; Ularning xezinilirini toldurımen. **22** Perwerdigar ishlirini bashlishidila, Qedimde yasighanlıridin burunla, Men uningga tewedurmen. Ezeldin tartipla — muqeddemde, Yerzemin yarıtilmastila, Men tiklen'genmen. **24** Chongqur hanglar, déngiz-ókyanlar apırıde bolushtın awwal, Men meydan gha chiqırıghanman; Mol su urghaw turidighan bulaqlar bolmastınlı, **25** Égiz tagħlar öz orunlirigha qoyulmastınlı, töpilikler skilleñin mestinla, [Perwerdigar] bipayan zémien, keng dalaları, Alemning eslyidiki topa-changlirinumu téxi yaratmastınlı, Men meydan gha chiqırıghanman. **27** U asmanlarni bina qiliwatqinida, Déngiz yüzige upuq siziqini siziwatqinida, Ershte bulutlarni orunlashturup, Chongqur déngizdiki bulaq-menbelerni mustehkemlewatqinida, Déngiz sulurini békítken dairidin éship ketcimisun dep perman chüshüriwatqinida, Bipayan zémiminning ullirini quruwatqinida, Men u yerde idim; **30** Shu

chaghda goya usta bir hünerwendedek Uning yénida turghanidim, Men herdaim Uning aldida shadlinattim, men Uning kündilik díl'aramı idim; **31** Men Uning alimidin, yer zémindin shadlinip, Duyadiki insanlardın xurseenlik tétip yürettim, **32** Shunga i balilar, emdi manga qulaq séligrar; Chünki yollirimni ching tutqanlar neqeder bext tapar! **33** Alghan nesihetke emel qılıp, Dana bolghin, uni ret qılma. **34** Sözümge qulaq sélip, Herküni derwazilirim aldidin ketmey, Ishklirrim aldida méni kütidighan kishi neqeder bextlikтур! **35** Kimki méni tapsa hayatni tapidu, Perwerdigarning shepqitige nésip bolidu. **36** Lékin manga gunah qilghan herkim öz jénigha ziyan keltüridi, Méni yaman körgeler ölünni dost tutqan bolidu».

9 Danaliq özige bir öy sélip, Uning yette tüwrükini ornattı. **2** U mallirini soyup, Ésil sharablirini arilashturup teyyarlap, Ziyapet dastixinini yaydı; **3** Dédeklirini [méhman chaqirishqa] ewetti, Özı sheherning eng égiz jaylirida turup: **4** «I saddilar, bu yerge kélinglar, — dep chaqiriwatidu; Nadanlarga: **5** Qéni, nanlırım din éghiz tégip, Men arilashturup teyyarlıghan sharablardın ichinglar; **6** Nadanlar qataridin chiqıp, hayatqa érishinglar, Yoruqluq yolda ménginglar», — dewatidu. **7** Hakawurlarha tenbih bergüchi ahanetke uchrayıdu, Qebihlerni eyibligüchi özige dagh keltüridi. **8** Hakawurlarni eyiblime, chünki u sanga öch bolup qualidu; Halbuki, dana kishini eybliseng, u séni sóyidu. **9** Dana ademge dewet qilsang, egli téximu tolqu bolidu; Heqqaniy ademge durus yol körsetseng, Bilimi téximu ashidu. **10** Perwerdigardin eyminish danaliqning bashlinishidur, Muqeddes bolghuchini tonush yoruqluqtur. **11** Men [danaliq] sende bolsam, künliringni uzartimen, Ömrüngning yilliri köpoyer. **12** Sende danaliq bolsa, paydını körídighan özüngsen, Danalıqni mazaq qilsang ziyan tartidighanmu özüngsen. **13** Nadan xotun aghzı biseremjan, eqilsizdur, Héchnéme bilmestur. **14** U ishik aldida olturnur, Sheherning eng égiz jaylirida orun élip, **15** Üdül ötüp kétiwatqanlارha: **16** «Kímki sada salsa, bu yerge kelsun!» — dewatidu, We eqilsizlerni: **17** «Oghriliqche ikchen su tatlıq bolidu, Oghrilap yégen nan temlik bolidu!» — dep charqiwatidu. **18** Lékin chaqırılguchi ölüklerning uning öyide yatqanlıqidin bixewerdur, Uning [burunqı] méhmanlırinining alliqachan tehtisaraning teglirige chüshüp ketkenlikini u sezməs, (Sheol h7585)

10 Padishah Sulaymanning pend-nesihetleri: — Dana oghul atisini shad qilar; Eqilsiz oghul anisini qayghu-hesretke salar. **2** Haram bayliqlarning héch paydisi bolmas; Heqqaniyet insanni ölümdin qutuldurar. **3** Perwerdigar heqqaniy ademning jénini ach qoymas; Lékin u qebihlerning nepsini boghup qoyar. **4** Hurulua kishini gaday qilar; Ishchanlıq bolsa bayashat qilar. **5** Yazda hosulni yighiwalghuchi — dana oghuldur; Lékin orma waqtida uxlap yatquchi — xijaletke qalduridighan oghuldur. **6** Beriket heqqaniy ademning bésigha chüsher; Emma zorawanlıq yamanlarning aghzığha urar. **7** Heqqaniy ademning yadikir mubarektur; Yamanlarning nami bolsa, sésiq qalar. **8** Dana adem yolyoruq-nesihetlerni qobul qilar; Kot-kot, nadan kishi öz ayighi bilen putlishar. **9** Ghubarsız yürgen kishining yürüsh-turushi turaqliqtur, Yollirini egri qilghanning kiri axiri ashkarlinidu. **10** Köz isharitini qılıp yürigidighanlar ademni dagħda qaldurar; Kot-kot, nadan kishi öz ayighi bilen putlishar. **11** Heqqaniy ademning aghzi hayatlıq buliqidur, Emma zorawanlıq yamanning aghzığha urar. **12** Öchmenlik jédel qozghar; Méhir-muhebbet hemme gunahlarni yapar. **13** Eqil-idraqlıq ademning aghzidin danaliq téplar; Eqilsizning dümbisige palaq téger. **14** Dana ademler bilimlerni ziyyade toplar; Lékin exmekinqi aghzi uni halaketke yéqinlashturar. **15** Mal-dunyaliri goya mezmüt

sheherdek bayning kapalitidur; Miskinni halak qılıdighan ish del uning namratlıqidur. **16** Heqqaniylarning ejirliri jan'gha jan qoshar, Qebihlerning hosuli gunahnila köpeytishtur. **17** Nesihetni anglap uni saqlıghuchi hayatlıq yoligha mangar; Tenbihlerni ret qilghan kishi yoldin azghanlardur. **18** Adawet saqlıghan kishi yalghan sözlimey qalmas; Töhmet chaplıghanlar exmektur. **19** Gep köp bolup ketse, gunahtin xaliy bolmas, Lékin aghzığha ige bolghan eqilliqtur. **20** Heqqaniy ademning sózi xuddi sap kiümüş; Yamanning oyłırı tolimu erzimestur. **21** Heqqaniy ademning sózleri nurghun kishini quwwetler; Exmekler eqli kemlikidin öner. **22** Perwerdigarning ata qilghan berikti ademni döletmen qilar; U beriktinge héchbir japa-msheqqet qoshmas. **23** Exmeq qebihlikni tamasha dep biler; Emma danaliq yorutulghan kishining [xurseenlikidur]. **24** Yaman kishi némidin qorqsası shuningha uchrar; Heqqaniy ademning arzusı emelge ashurular. **25** Yaman adem quyundek ötüp yoqar; Lékin heqqaniy adem menggülükt uldektur. **26** Adem achchıq su yutuwalghandek, Közige is-tütek kirip ketkendek, Hurun ademni ishqıa ewetkenmu shundaq bolar. **27** Perwerdigardin eyminish ömürni uzun qilar, Yamanning ömri qısqartilar. **28** Heqqaniy ademning ümidi xurseenlik élip keler; Lékin rezilning kütktini yoqqa chıgar. **29** Perwerdigarning yoli durus yashawatqanlарha bashpanahdur; Qebihlik qılghuchilargha bolsa halakettur. **30** Heqqaniylarning orni mustehkemdür; Yamanlar zéminda uzun turmas. **31** Heqqaniy ademning aghzidin danaliq chıgar; Lékin shumluq til késip tashlinar. **32** Heqqaniy ademning sózi kishigine mok xushyaqar; Yaman ademning aghzidin shumluq chıgar.

11 Yalghan taraza Perwerdigargha yirginchlikтур; Adil jing téshi Uri xurseri qilar. **2** Tekebburuq bilen birge shermendichilik egiship keler; Lékin danaliq kichik péillargha hemrah bolar. **3** Toğhrılarhıng semimilyki özini yétekler; Lékin kazzaplarhıng egriliği özini weyran qilar. **4** Xudaning ghezep künide mal-dunyaning paydisi bolmas; Lékin heqqaniyet ademni ölümdin qutquzdar. **5** Kamil ademning heqqaniqliqi özini tüz yolgha bashlar; Yaman adem öz yamanlıqidin yiqlar. **6** Durus ademlerhıng heqqaniqliqi özürlünü qutquzdar; Lékin kazzaplar öz hıyle-neyringidin tutular. **7** Rezil adem olse, uning ümidi yoqqa chıgar; Gunahkarnıng ümidi axiri quruq qalar. **8** Heqqaniy adem qiyinchılıqta xaliy qilinar; Rezil adem uning ornığha tutular. **9** Munapiqlar öz aghzi bilesi yéqinini bizar; Lékin heqqaniylar bilimi bilen qutquzular. **10** Heqqaniy adem ronaq tapsa, sheher xush bolar; Rezil adem halak bolsa, xelq tentene qilar. **11** Toğhrılarhıng beriket tileshliri bilen sheher gülliner; Lékin rezillerning tili bilen weyran bolar. **12** Öz yéqinini sökidighan kishi — eqilsizdur; Emma yorutulghan adem aghzini yighar. **13** Gep toshughuchi mexpiyetlerni ashkarilar; Sadiq adem amanetke xiyanet qilmas. **14** Yolyoruq kem bolsa, el-yurt yiqlar; Ulugh bir meslihetchi bolsa, el njihat tapar. **15** Yatqa borun bolghan kishi ziyan tarınmay qalmas; Qol bériship képil bolushni yaman körgen kishining qılıqı tinch bolar. **16** Shapaetlik ayal izzet-hörmetni qoldin bermes; Zorawanlar bayliqni qoldin bermes. **17** Rehimdil öz-özige bext yaritar; Rehimsiz öz téńini aghritar. **18** Yaman ademlerhıng alghan ish heqqi ularnı ałdar, beriketsiz bolar; Emma heqqaniyet téribghuchi adem emelyiñ in'am alar. **19** Heqqaniyet ademge hayatlıq tapquzar; Yamanlıqni közlep yürigidighan kishi ölümge yüz tutar. **20** Niyyiti buzuq kishi Perwerdigargha yirginchlikтур; Emma yoli diyanetlik kishiler uning xurseenlikidur. **21** Qol tutushup birleshsim, yamanlar jazagħha tartilmay qalmas; Lékin heqqaniylarning arzusı pejet yaxshi méwe élip keler; Yamanlarning kütktini

ghezep-neprettur. **24** Biraw merdlerche tarqatsimu, gülliner; Yene biraw bérishke tégishlikini ayisimu, peqet namratlishar. **25** Merd adem etliner; Bashqıllarnı sughargħuchi özimugħi salħiġi. **26** Ashqliqi satmat bésiwalghan kishi elning lenitige uchraydu; Lékin ashqliqi sétip berġüchige beriket tiliner. **27** Yaxħilqini izdepl intilgen adem shapaaet tapar; Yamanlıqni idžigen adem özı yamanlıq körer. **28** Öz mal-duniyasaiga tayan'għuchi yiqlar; Heqqaniy kishi yopurmaaqteq kökiser. **29** Öz öyige azarchiliq salħan kishi shamalha miras bolar; Eqilsiz adem aqilanining quli bolup qalar. **30** Heqqaniyning bériddiġħan mewi «hayatliq derixi»dur; Dana kishi kōngüllerni [hayatliqqa] mayil qilar. **31** Qarangħar, heqqaniy adem bu dunyada [sewenlik iħċiġi] bedel tőligen yerde, Reziller bilen gunahkarlarning aqiwiti qandaq bolar?

12 Kimki terbiyini qedirlise, bilimnemu söygħichidur; Lékin tenbihke nepretlen'gen nadan-hamaqettur. **2** Yaxshi niyetlik adem Perwerdigarning iltipatiga érisher; Emma Perwerdigar hiyle-mikurrik ademming gunahini békiter. **3** Ademler yamanlıq qılıp amanlıq tapalmas; Lékin heqqanilyarning yiltizi tewrennes. **4** Pezilettlik ayal érinining tajidur; Emma uni uyatqa salghuchi xotun uning ustixxini chiriter. **5** Heqqaniy ademming oy-pikri durus höküm chiqiżar; Yamanlarning nesihetli mekkarliqtur. **6** Yamanlarning sözlri qar töküdighan qiltaqtur; Lékin durusning sözi ademmi qiltaqtin qutuldurar. **7** Yamanlar aghdurulup, yoqilar; Lékin heqqanilyarning öyi mezmut turar. **8** Adem öz zérikliki bilen maxtashqa sazawer bolar; Egri niyetlik kishi közge ilinmas. **9** Péqir turup xizmetkari bar kishi, Özini chong tutup ach yürgen kishidin yaxshidur. **10** Heqqaniy adem öz ulighinimu asrar; Emma rezil ademming bolsa hetta rehimdilliqmu zalimliqtur. **11** Tiriship tériqchiliq qilghan déhqanning qorsiqi toq bolar; Emma xam xiayallarga bérilgen kishining eqi yoqtur. **12** Yaman adem yamanlıq tiltinqi közlep olturar; Emma heqqaniy ademming yiltizi méwe bérip turar. **13** Yaman adem öz aghzining gunahidin tutular; Heqqaniy adem musheqqet-qiyinchiliqtin qutular. **14** Adem öz aghzining mewiśidin qanaet tapar; Öz qoli bilen qilghanliridin uningga yandurular. **15** Exmeq öz yolini toghra dep biler; Emma dewetke qulaq salħan kishi aqilanidur. **16** Exmeqning achchiqi kelse, tézla biliner; Zérek kishi haqaretke sewr qilar, setčilikni ashkarilmas. **17** Heqiqetni éytqan kishidin adalet biliner; Yalghan guwahliq qilghuchidin aldamchiliq biliner. **18** Bezilerning yéniklik bilen éytqan gépi ademge sanjilghan qilħeqa oxshar; Biraq aqilanining tili derdke dermandur. **19** Rastchil mengħi turgħuzulidu; Lewzi yalghan bolsa birdemliktur. **20** Yamanlıqning koyida yürgħichining könglide hiyle saqlan'għandur; Amanlıqni dewet qilghuchilar xushliqqi chömer. **21** Heqqaniy ademming bésħiġħa héch kūlpet chiħħmes; Qebħiħer balayi'qazagħha chömuler. **22** Yalghan sözleydighanning lewliri Perwerdigargħa yirġinchliktur; Lékin lewzide turghanlarrha U apirin éytar. **23** Pemlik adem bilimini yosħurar; Biraq exmeq nadanlıqini jakarlar. **24** Tirishħan qol hoquq tatar; Hurun qol alwan'għa tutular. **25** Kōngülniñ ghem-endiħiš kishini mükċeħter; Lékin méħrabane bir söz kishini roħlandur. **26** Heqqaniy kishi öz dosti bilen birge yol izder; Biraq yamanlarning yoli özliरiñ adashtur. **27** Hurun özı tutqan owni pishurup yéyelmes; Biraq etiwarliq bayliqlar tirishħan-għa mensuptur. **28** Heqqaniyliqning yolda hayat tepli; Shu yolda öltüm körünmestur.

13 Dana oghul atiċiġi terbiyisige kōngūl qoyer; Mesxire qilghuchi tenbihke qulaq salmas. **2** Adem durus éghizining mewiśidin huzurlinar; Tuzkorlar zorawanliqqa hewes qilip

zorawanliqqa uchhar. **3** Sözde éhiyatħan kishi jénini saqlap qalar; Aghzi ittiq halakketke uchhar. **4** Hurunning arzu-tiliqi bar, lékin ériħħmes; Lékin tirishħan etliner. **5** Heqqaniy adem yalghanchiliqtin yirġiner; Qebiħ bolsa sésip, shermende bolar. **6** Yoli durusni heqqaniyit qogħdar; Lékin gunahkarni rezillik yiqtar. **7** Beziler özini bay körsetkini bilen emeliyyet quruq sőlettur; Beziler özini yoqṣul körsetkini bilen zor bayliqliri bardur. **8** Öz bayliqgi görże tutulħan bayning jénigha ara turar; Biraq yoqsullar héch wehimini anglimas. **9** Heqqaniy ademming nuri shadlinip parlar; Biraq yaman ademming chirghi öħčiħi. **10** Kibirliktin peqet jédel-majjrala chiqqar; Danaliq bolsa nesiħetni angħlanħar bilen billidur. **11** Ishlimey tapqan haram bayliq berkebsizdur; Ter töktip halal tapqan għiell. **12** Telmürginige kütüp ériħħemeslik kōngülni sunuq qilar, Lékin teshnaliqtä ēriħkini «hayatliq derixi»dur. **13** [Xudaning] kalam-sözige pisent qilmighan adem gunahnning tőlimiġe qerzdar bolar; Lékin permanni qedirliġen adem yaxħiliq körer. **14** Aqilanining telimi hayatliq bergħi bulaqtur, U séni ölüm tuzaqliridin qutuldurar. **15** Aqilanilik ademni iltipatqa ērishtürer; Biraq tuzkorlarning yoli egrı-biġri, jaqaliq bolar. **16** Pem-parasetlik adem bilimi bilen ish körer; Hamaqet öz nadanlıqini ashkarilar. **17** Rezil alaqiħi bala-qazagħha uchhar; Sadiq elchi bolsa derdke dermandur. **18** Terbiyeni ret qilghan adem namratħiġ uyatqa qalar; Emma tenbihni qobul qilghan ħormetke érisher. **19** Emelge ashqan arzu kishige shérin tuyular; Lékin exmeqler yamanlıqni tashħashi yaman körer. **20** Aqilaniler bilen bille yürġen Dan. bolar; Biraq exmeqlerge hemraħ bolghan nale-peryadta qalar. **21** Bala-qaza gunahkarlarning keynidin bésip mangar; Lékin heqqaniyiar yaxħiliqning ejrini tapar. **22** Yaxshi adem perzentlirining perzentlirige miras qaldur; Gunahkarlarning yighthaq mal-dunyalri heqqaniyiar iħċiġi toplinar. **23** Yoqsulħing tashlanduq yéri mol hosul bérer, Lékin adaletsizlirkut u weyran bolar. **24** Tayaqni aiyghan kishi oħġlini yaxshi körmes; Balini sögen kishi uni estayidil terbiyilep jażżalar. **25** Heqqaniy adem kongli qanaet tapquche ozuq yer; Yamanning qorsiqi aċċi qalar.

14 Herbir dana ayal öz ailsini awat qilar; Exmeq ayal ailsini öz qoli bilen weyran qilar. **2** Durusluq yolida mangidighan kishi Perwerdigardin qorqar; Qingħiġi yolda mangħħan kishi [Xudani] közgi ilmas. **3** Exmeqning tekebbur aghzi özige tayaq bolar; Aqilanining lewliri özini qogħdar. **4** Ulagh bolmisa, ġegħi pak-pakiz turar; Biraq okzūnning kuchi bolghandila [sanggħa] ashħiġi tolar. **5** Isħenħluk guwahchi yalghan ħeftas; Saxta guwahchi yalghan għepni nepestek tinar. **6** Hakawurlar danaliq idzepp tapalmas; Biraq yorutulħan ademge bilim élish asan'għa chūsher. **7** Birawning aghzida bilim yoqluqini bilip yetkende, Uningdin özüngni neri tart. **8** Eqil-parasetlik kishining danaliqi öz yolini oylinishtidur; Exmeqlerning eqilsizlikji bolsa özlirining aldinishidur. **9** Exmeqler bolsa «itaetsizlik qurbanliqi»ni közże il-maydu, Heqqaniyiar arisida bolsa iltipat tépilar. **10** Kōngüldiki derdni peqet özila kötüreler; Kōngüldiki xuħluqqimu bashqilar shérlik balomħas. **11** Yamanning öyi örölüp chūsher; Heqqaniy ademming chédri għiellin kēter. **12** Adem balisiga toghridex körünidighan biex yol bar, Lékin aqiwiti halakketke baridighan yollardur. **13** Oyun-külkele bolsa qelbetti ġhem-qayqħuni yaphar, Xuħħalliq ötüp ketkende, ġhem-qayqħu yenila qalar. **14** Toħġħra yoldin burulup yan'għan adem haman öz yolidin toyar; Yaxshi adem öz isħidin qanaetliner. **15** Saddilar hemme gepke isħinip kēter; Lékin pem-parasetlik kishi herbir qedemni awjalap basar. **16** Dana adem éhiyatħan bolup awarichilikit neri kēter; Exmeq hakawurluq qilip, özige isħinip alidha mangar. **17** Térikkek exmeqliq qilar; Neyrengwaz adem

nepretke uchrar. **18** Saddilar exmeqliqqa warisliq qilar; Pem-parasetlikler bilimni öz taji qilar. **19** Yamanlar yaxshilarning alidda igiler; Qebibler heqqaniyning derwaziliri alidda [bash urar]. **20** Namrat kishi hetta öz yéqinighimu yaman körüner. Bayning dosti bolsa köptur. **21** Yéqinini pes körgen gunahkardur; Lékin miskinlerge rehim qilghan beriket tapar. **22** Yamanlıq oylighanlar yoldin adashqanlardin emesmu? Biraq yaxshiliq oylighanlar rehim-shepqet, heqiqet-sadiqliqqa tuyesser bolar. **23** Hemme méhnnettir payda chiqar; Biraq quruq paranglar ademni mohtajliqa qaldurar. **24** Aqilaniler üçhün bayliqlar bir tajdur; Exmeqlerning nadanlıqidin peqet yene shu nadanlıqla chiqar. **25** Heqqaniy guwahlıq bergenü kishilerning hayatini qutquzar; Yalghan-yawidaq sözleydighan [guwahlchi] yalghan gepni nepestek tinar. **26** Perwerdigardin qorqidighanning küchlük yölenchüki bar, Uning balilirimu himayige ige bolar. **27** Perwerdigardin qorqush hayatning buliqidur; U kishini ejellik tuzaqlardin qutquzar. **28** Padishahning shan-sheripi puqrasiining köplikidindur; Puqrasiining kemliki emirning halakitidur. **29** Éghir-bésiq kishi intayin aqil kishidur; Chéchilghaq exmeqliqni ulughlar. **30** Xatirjem köngül tenning saqliqidur; Hesret chékish bolsa söngeklerni chiritar. **31** Miskinni bozek qilghuchi — Perwerdigarga haqaret qilghuchidur; Hajetmenlerge shapaet qilish Uni hörmetigenlikтур. **32** Yaman öz yamanlıqi ichide yiqtilar; Heqqaniy adem hetta sekratta yatqandimu xatirjem bolar. **33** Yorutulghan kishining könglide danalıq yatar; Biraq exmeqning könglidikisi ashkara bolmaq qalmas. **34** Heqqaniyert herqaysi elni yuqiri köftürer; Gunah herqandaq milletni nomusqa qaldurar. **35** Padishahning iltipati eqilliq xizmetkarning beshigha chüsher; Biraq uning ghezipi nomusta qaldurghuchi uyatsiz xizmetkarining beshigha chüsher.

15 Mulayim jawab ghezepni basar; Qopal söz achchiqni qozghar. **2** Aqilanlerning tili bilimni jari qilar; Exmeqning aghzi quruq gap töker. **3** Perwerdigarning közi her yerde yürer, Yaxshi-yamanlarni körüp turar. **4** Shipa yetküzungüchi til suddi bir «hayatlıq derixi»dur; Tili egrilik kishining rohini sundurar. **5** Exmeq atisining terbiyisige pisent qilmas; Lékin atisining tenbihige qulaq salghan zérek bolar. **6** Heqqaniyning öyide góherler köptur; Biraq yamanning tapawiti özige awarichilik tapar. **7** Dananing lewliri bilim tarqitar; Exmeqning könglidin héch bilim chiqmas. **8** Yamanlarning qurbanlıqi Perwerdigarga yirginchilikтур; Duruslarning duasi Uning xursenlikidur. **9** Yamanlarning yoli Perwerdigarga yirginchilikтур; Lékin heqqaniyetni intilip izdigüchini U yaxshi körer. **10** Toghra yoldin chiqqanlar azabiqliq terbiyini körer; Tenbihge öch bolghuchi öler. **11** Tehtisara we halaket Perwerdigarning köz alidida ochuq turghan yerde, Insan könglidiki oy-pikirni qandaqmu Uningdin yoshuralisun?! (**Sheol h7585**) **12** Hakawur tenbih bergenü yaqturmast; U aqilanlerdin nesihet élishqa barmas. **13** Köngül shad bolsa, xush chiray bolar; Derd-elem tartsa, rohi sunar. **14** Yorutulghan köngül bilimni izder; Eqilsizning aghzi nadanlıqni ozuq qilar. **15** Ézilgenlarning hemme künlleri teste öter; Biraq shad köngül herkünini héyttek ötküzer. **16** Zor bayliq bilen biaramlıq tapqandin, Azgha shükür qilip, Perwerdigardin eymeniñgen ewzel. **17** Nepret ichide yégen bordaq göshte qılın'ghan katta ziyanpettin, Méhir-muhebbet ichide yégen köktat ewzel. **18** Téríkkek kishi jédel chiqirar; Éghir-bésiq talash-tartishlarni tinçhlandurar. **19** Hurunning yoli tikenlik qashadur, Durus ademming yoli köttürülgen yoldek daghdamdur. **20** Dana oghul atisini shad qilar; Eqilsiz adem anisini kemsiter. **21** Eqli yoq kishi exmeqliqi bilen xushtur; Yorutulghan kishi yolini toghrilap mangar. **22** Meslihetsiz ish

qilghanda nishanlar emelge ashmas; Meslihetchi köp bolghanda muddiarlar emelge ashurular. **23** Kishige jayida bergen jawabidin xush bolar, Del waqtida qilghan söz neqeder yaxshidur! **24** Hayatlıq yoli eqilliq kishini yuqiriga bashlayduki, Uni chongqur tehtisaradın qutquzar. (**Sheol h7585**) **25** Perwerdigar tekebburning öyiñ yuluwéter; Biraq U tul xotunlарgħha pasillarni turghuzar. **26** Yamanlarning oy-pikri Perwerdigargħha yirginchilikтур; Biraq sap dilning sözlri söyümliktur. **27** Ach köz kishi öz ailsige awarichilik keltürer; Para élishqa nepretlen'gen kishi kün körer. **28** Heqqaniy adem qandaq jawab bérishte qayta-qayta oylinalar; Yaman ademming aghzidin shumluq töküler. **29** Perwerdigar yaman ademdin yiraqtur; Biraq U heqqaniyining duasini anglar. **30** Xush közler köngülüni shadlandurur; Xush xewer ustixanlarga gösh-may qondurur. **31** Hayatlıqqa elip baridighan tenbihke qulaq salghan kishi danalarning qataridin orun alar. **32** Terbiyeni ret qilghan öz jénini xar qilar; Tenbihge qulaq salghan yorutular. **33** Perwerdigardin qorqush ademege danalıq ögiter; Awwal kemterlik bolsa, andin shöhret keler.

16 Köngüldiki niyetler insan'ga tewedur; Biraq tilning jawabi Perwerdigarning ilkididur. **2** Insan özining hemme qilghan ishini pak dep biler; Lékin qelbdiki niyetlerni Perwerdigar tarazığha sélip tartip körer. **3** Niyet qilghan ishliringni Perwerdigarga tapshurghin, Shundaq qilghanda pilanliring piship chiqar. **4** Perwerdigar barlıq mewjudiyetning herbirini melum meqset bilen apiride qilghan; Hetta yamanlarnimu balayı'pet künii üçhün yaratqandur. **5** Tekebburluqqa tolghan köngülleringherbiri Perwerdigargħha yirginchilikтур; Qol tutushup birləshsimu, jazasız qalmas. **6** Muhebbet-shepqet we heqiqet bilen gunahlar kafaret qilinip yépilar; Perwerdigardin eyminish ademlerni yamanlıqtni xaliy qilar. **7** Ademning ishli Perwerdigarni xursern qilsa, U hetta dushmanlərinimü uning bilen inaqlashturur. **8** Halal alghan az, Haram alghan köptin ewzeldur. **9** İnsan könglide öz yolini toxittar; Emma qedemlirini toghrilaydighan Perwerdigardur. **10** Hetta padishahning lewlirige qaritip epsun oqulsimu, Uning aghzi toghra hökümdin chetnimes. **11** Adil taraza-mızanlar Perwerdigargħa xastur; Taraza tashlirining hemmisini U yasighthandur. **12** Padishah rezililik qilsa yirginchilikтур, Chünki text heqqaniyet bilerla mehkem turar. **13** Heqqaniy sözligen lewler padishahlarning xurserlikidur; Ular durus sözlígüchilerni yaxshi körer. **14** Padishahning qehri goya ölümmüng elchisidur; Biraq dana kishi [uning ghezipin] tinçhlandurar. **15** Padishahning chirayining nuri kishige jan kirgüzer; Uning shepqiti waqtida yaghqan «kéyinkı Yamghur»dur. **16** Danalıq élish altun élishtin neqeder ewzeldur; Yorutulushni tallash kümüishni tallashtin shunche üstündür! **17** Durus ademming égiz köttürülgen yoli yamanlıqtni ayrlishtur; öz yoliga éhtiyat qilghan kishi jénini saqlap qalar. **18** Meghrurluq halak bolushtin awwal keler, Tekebburluq yiqilishtin awwal keler. **19** Kemter bolup miskinler bilen bardı-keldide bolush, Tekebburlar bilen haram mal bolüşkendin ewzeldur. **20** Kimki ishni pem-paraset bilen qilsa payda tapar; Perwerdigargħa tayyan'ghan bolsa, bext-saadet körer. **21** Köngli dana kishi segek atilar; Yéqimliq sözler ademlerning bilimini ashurar. **22** Pem-paraset özige ige bolghanlarga hayatlıqning buliqidur; Eqilsizlerge telim bermeknning özi eqilsizlikтур. **23** Aqilane kishining qelbi aghzidin eqil chiqirar; Uning lewzige bilimni ziyyade qilar. **24** Yéqimliq sözler goya heseldur; Köngüllerni xush qilip ten'ge dawadur. **25** Adem balisigha toghridek körünidighan bir yol bar, Lékin aqiwiti halaketke baridighan yollardur. **26** Ishligüchining ishtiyi uni ishqqa salar; Uning qarni uningha heydekchilik qilar. **27** Muttehem kishi yaman gepni kolap yürer; Uning lewliri lawuldap turghan otqa oxshar. **28** Egri adem

jédel-majira tughdургhuchidur; Gheywetchi yéqin dostlarni ayriwéter. **29** Zorawan kishi yéqin adimini azdur; Uni yaman yolgha bashlap kiler. **30** Közini yumuwalghan kishi yaman niyetni oylar; Léwini chishligen kishi yamanliqqa teyyardur. **31** Heqqaniyot yolda aqarghan chach, Ademning shöhret tajidur. **32** Asan achchiqlimaydighan kishi palwandin ewzeldur; Özini tutuwalghan sheher alghandinmu tüstündür. **33** Chek étekke tashlan'ghini bilen, Lékin netijisi pütümley Perwerdigardindur.

17 Qurbanliq göshlirige tolghan jédellik öydin, Bir chishlem quruq nan yep, köngül tinchliqta bolghan ewzel. **2** Xizmetkar chéwer bolsa, xojisining nomusta qoyghuchi oglini bashqurur; Kelgüside u xojining oglhi qatarida turup uning mirasni teqsim qilar. **3** Sapal qazan kümüshni tawlar, chanaq altunni tawlar, Biraq adenning qelbini Perwerdigar sinar. **4** Qebih kishi yaman sözlerge ishiner; Yalghanchi pitnichilerning sözige qulaq salar. **5** Miskinlerni mesxire qilghuchi, özini Yaratquchini haqarlıgichidur; Bashqilararning bextsizlikidin xushal bolghan kishi jazasiz qalmas. **6** Qérilarning newrılıri ularning tajidur; Perzentilerning pexri ularning atiliridur. **7** Exmeq yarishiç qep qilsa uningga yarashmas; Mötiwer yalghan sözlise uningga téximu yarashmas. **8** Para – uni bergüchining neziride ésil bir góherdur; Goya uni negila ishletse muweppegitke érishidigandek. **9** Bashqilarning xataliqini yoputup kechürgen kishi méhir-muhabbetni közler; Kona xamanni sorighan kishi yéqin dostlarni düshmen qilar. **10** Aqilanige singgen bir éghiz tenbih, Exmeqqe urulghan yüz derridin ünümüktür. **11** Yamanlar pejet asiyliqni közler; Uni jazalashqa rehimsiz bir elchi ewteler. **12** Exmiqane ish qiliwatqan nadan kishige uchrap qalghanidin köre, Baliliridin ayrırlıghan ýíqqa yoluqup qalghan yaxshi. **13** Kimki yaxshiliqqa yamanlıq qilsa, Ishikidin bala-qaza néri ketmes. **14** Jédelning bashlinishi tosmi tu élip ketken'ge oxshaydu; Shunga jédel partlashtin awwal talash-tartıştinti qol üzgin. **15** Yamanni aqlighan, Heqqaniygha qara chaplighan, Oxshashla Perwerdigargha yirginchilik. **16** Exmeqning köngli danaliquni etiwarlimisa, Qandaqmu uning qolida danaliquni sétiwalghudek puli bolsun? **17** [Heqiqiy] dost herdaim sanga muhebbet körüler, [Heqiqiy] qérindash yaman kününg üchün yardenge dunyaghä kelgendur. **18** Eqilsiz kishi qol bérip, Yéqini üchün képil bolidu. **19** Jédelge amraq gunahqa amraqtut; Bosughini égiz qilghan halaketni izder. **20** Niyiti buzulghan yaxshiliq körmes; Tilida heq-naheqni astin-üstün qilghuchi balagha yoluqar. **21** Bala exmeq bolsa, ata qhem-qayghugha patar; Hamaqetning atisi xushalliq körmes. **22** Shad köngül shipaliq doridek ten'ge dawadur; Sunuq roh-dil adenning yilikini qurutar. **23** Chirik adem yeng ichide parini qobul qilar; U adaletning yolini burmilar. **24** Danalıq yorutulghan kishining köz aldida turar; Biraq eqilsizning közi xiyalkeshlik qilip qutupta yürer. **25** Galwang bala atini azabgha salar; Uni tughquchinginmu derdi bolar. **26** Heqqaniylargha jerimane qoyushqa qet'iy bolmas; Emirlerni adaletni qollighini üchün dumberlashqa bolmas. **27** Bilimi bar kishi kem sözlük bolar; Yorutulghan adem qaltis éghir-bésiq bolar. **28** Hetta exmeqmu az sözlise dana hésablınar; Tilini tizginligen kishi danishmen sanilar.

18 Köphiliktin ayrılip yalghuz yürgen kishi haman öz nepsige chogh tartar; Herqandaq chin hékmetke haman jan-jehli bilen qarshi chiqar. **2** Exmeq yorutulushqa qiziqmas; Qiziqidighini pejet öz oylighanlırinı köršítilsha, xalas. **3** Yaman kishi kelse, nepretmu peyda bolar; Nomussiz ish iza-ahanettin ayrılmış. **4** Ademning sözliri chongqur sulargha oxshar; Danalıq buliqi ériq siyidek örкeshlep aqar. **5** Yaman'gha yan bésishqa,

Soraqta heqqaniygha uwal qilishqa qet'iy bolmas. **6** Exmeqning lewliri uni jédelge bashlar; Uning aghzi «Méni dumbala» dep tekliq qilar. **7** Exmeqning aghzi öz bésigha halakettur; Uning lewliri öz jénigha qapqandur. **8** Gheywetxorning sözliri herxil nazunémétlerdeker, Kishining qelbige chongqur singdürüler. **9** Ishida hurun bolghan kishimu, Buzghunchi bilen ülpetdash bolidu. **10** Perwerdigarning nami mezmüt munardur; Heqqaniyalar uning ichige yükürtip kirip yuqirida aman bolar. **11** Bay adem mal-dunyasini «mustehkem shehirim» dep biler; Neziride özini saqlaydighan égiz sépildek turar. **12** Bitchit bolushtin awwal, köngülgé tekebburluq keler; Awwal kemterlik bolsa, andin shöhret keler. **13** Sözni anglimay turup, aldirap jawab bergen, Exmeqliqini körsitip özini xijalette qaldurur. **14** Tendiki aghriq azabığha adenning öz rohi berdashlıq bergüzer; Biraq rohi sun'ghan bolsa uni kim kötürür? **15** Yorutulghanning qelbi bilime érishmekte, Aqilanining qulaqları bilimni izdimekte. **16** Sowghat öz igisige ishnikni daghdam échip bérer; Uni chong erbablar alidigha yetküzer. **17** Dewa qilghanda, awwal sözlügichining sözlri orunluq körüner; Lékin qarshi terep soal qoyup ishni sürüştürer. **18** Chek tashlash jédellerni tügiter; Ghojilarning arisidiki ishnikni hel qilar. **19** Renjigen qérindashning könglini élish mustehkem sheherni élishtinmu tes; Jédel-majira qorghanning taqaq-baldaqlırıgha oxshashtur. **20** Adem [durus] sözligenerlikidin qorsiqi toq bolar; Öz könglidin chiqqan sözliridin mol hosul alar. **21** Hayamat tilinh ilkididur; Kimki uning tesirini etiwarlisa uning méwisdin yer. **22** Xotunni tallap alghan kishi yaxshılıq tapidu, U Perwerdigarning merhimitige érishtken bolidu. **23** Miskinler pes awazda yélinip sözler; Bay bolsa qopallıq bilen jawab bérer. **24** Dostni köp tutqan kishi xarab bolar; Lékin qérindashtinmu yéqin bagħlan'ghan bir dost bardur.

19 Peziletki yolda mangghan kembeghel, Hiyliger sözlük exmeqtin yaxshidur. **2** Yene, gheyriti bar kishi bilimsiz bolsa bolmas; Aldirangħu yoldin chiqar. **3** Kishining exmeqliqi öz yolini astin-üstün qiliwéter; Shundaq turuqluq u könglide Perwerdigardin renjin aghrinar. **4** Bayliq dostni köp qilar; Miskinler bar dostidinmu ayrılip qalar. **5** Yalghan guwahliq qilghan jazalanmay qalmas; Yalghan éytquchimu jazadin qutulalmas. **6** Tola adem séxiyidin iltipat közler; Sowghat bérip turghuchigha hemme kishi dosttur. **7** Namratlashqandin qérindashlirumu zériker; Uning dostliri téximu yiraq qachar; Yalwurup qogħlisimu, ular tépilmas. **8** Pem-parasetke érisħkuchi özige köyünar; Nurni saqlighan kishining bexti bolar. **9** Yalghan guwahliq qilghan jazalamay qalmas; Yalghan éytquchimu halak bolar. **10** Heshemetlik turmush exmeqqe yarashmas; Qulning emeldarlar üstidin höküm sürüshi téximu qamlashmas. **11** Danishmenlik igisini asanlıqche achchiqlanmaydighan qilar; Xataliqni yoputup kechürtish uning shöhritidur. **12** Padishahning ghezipi shirning huwligha oxshash dehshetlik bolar; Uning shepqitii yumran ot-chöpké chūshken shebnemdek shérindur. **13** Exmeq oghul atisi üchün bala-qazadur; Urushqaq xotunning zarlashliri toxtimay témip chūshken tamche-tamče yéghin'gha oxshashtur. **14** Öy bilen mal-mültük ata-bowlardin mirastur; Biraq pem-parasetlik xotun Perwerdigarning iltipatidindur. **15** Hurunluq kishini gheplet uyqugħa għerq qilar; Bikar telep acharchiliqning derdini tartar. **16** [Perwerdigarning] emriġe emel qilghan kishi öz jénini saqlar; Öz yolliridin hézi bolmighan kishi öler. **17** Kembegħellegera rehimdilliq qilghan, Perwerdigargha qerz bergen bilen barawerdur; Uning shepqitini [Perwerdigar] qayturar. **18** Perzentinqning terbiyini qobul qilishigha ümidwar bolup, Uni jazalap terbiye bérip

turghin; Lékin uni ölgüche xar bolsun déguchi bolma. **19** Qehrlik kishi jaza tartar; Uni qutquzmaqchi bolsang, qayta-qaya qutquzushung kérek. **20** Nesihetni anglichin, terbiyeni qobul qilghin, Undaq qilghanda kényki künliringde dana bolisen. **21** Kishining könglide surghun niyetler bar; Axirida peqet Perwerdigarning dalalet-hidayitidin chiqqan ish aşar. **22** Kishining yéqimliqi uning méhir-muhebbitudindur; Miskin bolush yalghanchiliqtin yaxshidur. **23** Perwerdigardin eyminish kishini hayatqa érishtürer; U kishi xatirjem, toq yashap, bala-qaza chüshürlüshidin xaliv bolar. **24** Hurun qolini sunup qachiga tiqqini bilen, Ghizani aghzigha sélishqimu hurunluq qilar. **25** Hakawurgha qilin'ghan tayaq jazasi saddigha qilin'ghan ibrettur; Yorutulghan kishige bérilgen tenbih, Uning bilimini téximu ziyyade qilar. **26** Atisining mélini bulighan, Anisini öyidin heydep chiqarghan, Reswaliq, iza-ahaneq qaldurghuchi oghuldur. **27** I oghul, nesihetke qılıqinqi yupuruwulsang, Eqilning telimliridin viraqlashqiningdur. **28** Peskesh guwahchi adaletni mazaq qilghuchidur; Yaman ademning aghzi rezillikni yutar. **29** Hakawurlar üchün jazalar teyyardur, Exmeqlerning dümbisige uridigan qamcha teyyardur.

20 Sharab kishini reswa qilar, Haraq kishini ghaljirlashtur; Kimki uningga bérilip épip ketse, eqilsizdur. **2** Padishahnning ghezipi shirning hörkirishige oxshash qorqunchluqtur; Uning achchiqini keltürgen, öz jénigha jaza chüshürer. **3** Özini majiradin néri qilish kishining izzitidur; Biraq herbir exmek özini basmas. **4** Hurun adem qishta yer heydimes; Yighim waqtida yoqluqta qélib ashliq tiler. **5** Kishining könglidiki oy-niyetliri chongqur sugha oxshastur; Yorutulghan adem ularni tartip alalaydu. **6** Özini sadiq deydighanlar köptür; Biraq ishenchlik bir ademni kim tapalısun? **7** Heqqanlıq adem diyanelik yolda mangar; Uning perzentlirige bext-beriket qaldrular! **8** Padishah adeta textile olтурghanda, Hemme yamanlıqni közü bilen qogħlaydu. **9** Kim özini gunahdin tazilandim, Wijdanim paklandi, déyeleydu? **10** İkki xil taraza téshi, ikki xil küre ishlitish, Oxshashla Perwerdigarga yirginchliktur. **11** Hetta bala öz xisliti bilen biliner; Uning qilghanlırinining pak, durus yaki emeslikи heriketliridin körünüp turar. **12** Körnidighan közni, anglaydighan qulaqni, Her ikkisini Perwerdigar yarattı. **13** Uyquga amraq bolma, namratlıqqa uchraysen; Közüngni échip oyghaq bol, néning mol bolar. **14** Xéridar mal alghanda: «Nuchar iken, nuchar iken!» dep qaqqaydu; Élip ketkendin kéyin [«Eşil nerse, erzan aldım»] dep] maxtinidu. **15** Altun bar, leel-yaqtılarımı köptür; Biraq bilimni béghishlighan lewler némidégen qımmetlik góherdur! **16** Yatqa képil bolghan kishidin qerzge tonini tutup alghin; Yet xotun'gha kapalet bergen kishidin kapalet puli al. **17** Aldap érishken tamaq tatlıqtur; Kéyin, uning yégini shéghil bolar. **18** Pilanlar meslihet bilen békitaler; Pishqan körsetme bilen jeng qilghin. **19** Gep toshughuchi sirlarınlı ashkarilar; Shunga walaqttekkür bilen arılashma. **20** Kimki ata-anisini haqaret qilsa, Uning chirighi zulmet qarangħħusida öcher! **21** Téz érishken miras haman beriketlik bolmas. **22** Yamanlıqqa yamanlıq qayturyay déme; Perwerdigarga tayinip küt, U derdingde yéter. **23** İkki xil taraza téshi Perwerdigarga yirginchliktur; Saxta ölcem qet'iy yarimas. **24** İnsanning hayatlıq qedemlerini Perwerdigar belgileydu; Undaqta insan öz musapisini nedin bilsun? **25** Bir nersisiń yénlik bilen [«Xudagħa] atalghan!» dep wede bérish, Qesemlerdin kéyin ikkilinip qayta cyllinish, öz jénini qiltaqqa chüshürgen'ge barawer. **26** Dana padishah yamanınları topanrı sorughandek soruwétidu, Xaman tepkendek tuluq bilen yanjiwéter. **27** Ademning roh-wijdani — Perwerdigarning

chirighidur, U qelbning herbir teglirini tekshürüp perq éter. **28** Méhir-shepqed we heqiqet padishahni saqlaydu; U méhir-shepqed bilenla öz textini mustehkemleydu. **29** Yash yigiltlernening qawulluqi ularning pxeridur; Qérilarning izziti aq chachliridur. **30** Terbiye yarılıri yamanlıqni tazilap chiqırar, Tayaq izliri ichbaghırnı taza qilar.

21 Padishahnning köngli ériglardıki sudek Perwerdigarning qolididur; [Perwerdigar] qeyerge toghrilisa, shu terepe mangidu. **2** İnsan özining hemme qilghan ishini toghra dep biler; Lékin Perwerdigar qelbdiyi niyetlerni tarazığha sélip tartip körer. **3** Perwerdigarning neziride, Heqqanlıq bilen adalet yürügüzüş qurbanlıq qilishtin ewzeldur. **4** Tekebbur közler, meghrur qelb, yamanlarning chirighi — hemmisi gunahtur. **5** Estayidil kishilerning oyłarı ularnı peqet bayashatlıqqa yétekler; Chéchilangħħularning oyłarı bolsa, ularnı peqet yoqsuzluqqila yétekler. **6** Yaghlima til bilen érishken bayliqlar, Ölümü izdep yúrgenler qoħħlap yürgen bir tütiňla, xalas. **7** Yamanlarning zalimliqi özlerini chirimiwal; Chünki ular adalet yolda méngishni ret qilghan. **8** Jinayetkar mangidighan yol nahayiti egridur; Sap dil ademning heriketi tüptüzdür. **9** Soqushqaq xotun bilen [azade] öyde bille turghandin köre, Ögzining bir bulungida [yalghuz] yétip opqopan yaxshi. **10** Yaman kishining köngli yamanlıqıla hérismendur; U yéqinighimu shapaeft körsetmes. **11** Hakawurming jazagħha tartilishi, bilimsizge ibret bolar; Dana kishi qobul qilghan nesihetlerdin téximu köp bilim alar. **12** Heqqanlıq Bolghuchi yamanning öyini közler; U haman yamanınları yamanlıqqa qoyup yiqtar. **13** Miskinlerning nalisığa qılıqını yoputup kari bolmighuchi, Axiri özi peryad kötürer, Biraq héchkiń perwa qilmas. **14** Yoshurun sowghat ghezepni basar; Yeng ichide bérilgen para qehr-ghezepni peseyter. **15** Adaletni beja keltürish heqqanlırların xushalliqidur, Biraq yamanlıq qilghilchilargħa wehimidur. **16** Hékmət yolidin ézip ketken kishi, Erwahlarning jamaiti ichidikklerden bolup qalar. **17** Tamashagħha bérilgen kishi namrat qalar; Yagh chaynashqa, sharab ichishke amraq býimas. **18** Yaman adem heqqanlıq adem üçün görü pulining ornida qalar; [Ézilgen] duruslarning ornığħa iplaslar qalar. **19** Soqushqaq we térikkek ayal bilen ortaq turghandin, Chöl-bayawanda yalghuz yashighan yaxshidur. **20** Aqilanining öyide bayliq bar, zeytun may bar; Biraq exmekler tapqinini utturaluq buzup-chachar. **21** Heqqanlıyet, méhrībanlıqni izdígħi adem, Hayat, heqqanlıyet we izzet-hörmetke érisher. **22** Dana kishi kuchiükler shehiringin sépiligha yamishar, Ularning tayanchi bolghan qorghanini ghulitar. **23** Öz tiligha, aghzigha ige bolghan kishi, Jénini awarichiliklerdin saqlap qalar. **24** Chongħiliq qilghanlar, «Hakawur», «ħali chong», «mazaqchi» atilar. **25** Hurun kishi öz nepsidin halak bolar, Chünki uning qoli ishqqa barmas; **26** Nepsi yaman bolup u kün boyi teme qılıp yürer; Biraq heqqanlıq adem héchnemini ayimay sediqli qilar. **27** Yaman ademning qurbanlıqı Perwerdigarga yirginchliktur; Rezil ghrezze epkeliń gen bolsa téximu shundaqtur! **28** Yalghan guwahliq qilghuchi halak bolar; Eyni ewħalni anglap sözligen kishining sözü ebiedgħe aşar. **29** Yaman adem yüzini qélin qilar; Durus kishi yolini oylap puxta basar. **30** Perwerdigarga qarshi turalaydighan héchqandaq danalıq, eqil-paraset yaki tedbir yoqtar. **31** Atlar jeng künji üchün teyyar qilin'ghan bolsimu, Biraq ghelibe-nijat peqet Perwerdigardindur.

22 Yaxshi nam zor bayliqqa ige bolushtin ewzel; Qedir-qimmet altun-kümüsintin üstündür. **2** Gaday bilen bay bir zémində yashar; Her ikkisini yaratqan Perwerdigardur. **3** Zérek kishi bala-qazani aldin körüp qachar; Saddilar alidgħa bérüp ziyan tartar. **4** Özini töwen tutup, Perwerdigardin

eyminshning berikiti – bayashatliq, izzet-hörmet we hayattur. **5** Hiylingerlerning yolda tikenler, tuzaqlar yatar; Öz yoligha hézi bolghan kishi ulardin yiraq bolar. **6** Baligha kichikide mijezige qarap durus terbiye berseng, Chong bolghanda u shu yoldin chiqmas. **7** Baylar miskinlerni bashqurur; Qerzdar qerz igisining qulidur. **8** Naheqliq uruqini chachqanning alidighan hosuli balay'apettur; Uning ghezepli-heywisi chüsher. **9** Séxiy adem beriket tapar; Chünki u miskinlerge öz nénidin böltüp bergüchidur. **10** Hakawurni qoghliewtseng, jédel-majira bésilar; Kélishmeslikler we shermendichilikler tüger. **11** Pak niyetni qedirleydighan kishining sözlri güzelurdur; Shunga padishah uning bilen dost bolar. **12** Perwerdigarning közi ilim-heqiqetni saqlar; U iplaslarining sözlirini échip tashlap bikar qilar. **13** Hurun adem: «Tashqirida bir shir turidu, Kochigha chiqsam öltürilmen!» – deydu. **14** Zinaxor ayalning aghzi chongqur bir oridur; Perwerdigar narazi bolghan kishi uningga chüshüp kéter. **15** Nadanlıq sebiy balilarining qelbige baghlaghliqtur; Biraq terbiye tayiqi buni uningdin yiraq qilar. **16** Miskinlerni ézish bilen bay bolghan, We baylarga sowghat sunidighan kishi, Axiri peqet yoqsulluqta qalar. **17** Qulaq sal, sanga aqilanlerning sözlirini ögitey; Köngül qoyup bilimimni ögen'gin. **18** Ularni qelbingde ching tutsan, Ular sanga shérin bolar, Lewliringde sep bolup teyyar turidu. **19** Chin qelbing bilen Perwerdigargha tayinishing üchün, Bügün [bu hékmetlik sözlerni] bashqa birsige emes, Belki sanga yetküzdum. **20** Uningdin mana ottuzni yazdim, Buning ichide nesihetler hem bilim bar. **21** Bular bilen heqiqetning sözlirining derweqe heqiqet ikenlikini bileleyesen, We shundaq qilip séni ewetküchilerge heqiqetning sözliri bilen jawab qayturalaysen. **22** Yoqsuldin bulap alma, u kembeghel tursa, Ajiz möminlerni soraq ornida bozek qilma. **23** Chünki Perwerdigar ularning dewasini kötürür, Ulardin bulap alghanlardan bulap alar. **24** Mijezi ittik adem bilen dost bolma, Qehrlik adem bilen arilashma, **25** Bolmisa, uning yaman yolini ögriip qélip, qultaqqa chüshisen. **26** Bashqıllargha [képil bolup] qol bergüchilerden bolma, Qerzlerni töleshke kapelet bergüchilerden bolma; **27** Séning qayturalighudek nerseng bolghan bolsa, Ular orun-köpürlirinagi bikardin-bikar astingdin élip ketmigen bolatti! **28** Ata-bowliring pasilni belgilep bergen kona chérga tashlirini yötkime. **29** Ishni estayidil we chaqqan béjiridighan kishini körgenmiding? U pes ademlerning xizmitide bolmas; Padishahlarning aldida turar.

23 Katta erbab bilen hemdastixan bolsang, Aldingdiki kim ikenlikini obdan oylan. **2** Ishtiyig yaman bolsa, Gélingha pichaq tenglep turghandek özüngni tart. **3** Uning nazunémetlirini tama qilma, Ular adem aldaydighan tamaqlardur. **4** Bay bolimen dep özüngni upratma; Özüngning zéhningni bu ishqqa qaratma. **5** [Bayliqlargha] köz tikishing bilenla, ular yoq bolidi; Pul-mal derweqe özige qanat yasap, Xuddi bürküttek asman'gha uchup kéter. **6** Ach köznig nénni yéme, Uning ésil nazunémetlirini tama qilma; **7** Chünki uning köngli qandaq bolghandek, özimi shundaq. U aghzida: – Qéni, alsila, ichsile! – désimu, Biraq könglide séni oylihgini yoq. **8** Yégen bir yutum taamnimu qusuwtiesen, Uninggħha qilghan chirayliq sözliringmu bikargha keten bolidu. **9** Exmeqqe yol körstip salma, Chünki u eqil sözliringni közge ilmas. **10** Qedimde békiten yerning pasil tashlirini yötkime, Yétimlarning étizlirighimu ayagh basma; **11** Chünki ularning Hemjemet-Qutquzgħuchisi intayin küchlükture; U Özi ular üchiün üstüngdin dawa qilar. **12** Neshetke köngül qoy, Ilim-bilimlerge qulaq sal. **13** Balangħha terbiye bérishtin érinme; Eger tayaq bilen ursang, u ölüp ketmeydu; **14** Sen uni tayaq bilen ursang, Belkum uni

tehtisaradin qutquziwalisen. (**Sheol h7585**) **15** I oglum, dana bol sang, Méning qelbim qanche xush bolar idi! **16** Aghzingda orunluq sözler bolsa, ich-ichimdin shadlinimen. **17** Gunah sadir qilghuchilargha reshk qilma, Herdaim Perwerdigardin eyminshe turghin; **18** Shundaq qilghininingda jezmen körigidhan yaxshi künting bolidu, Arzu-ümiding bikargha ketmes. **19** I oglum, sözümge qulaq sélip dana bol, Qelbingni [Xudan] yoligha bashlighin. **20** Meyxorlар arilashma, Nepsi yaman għošxorlar biledi bardi-keldi qilma; **21** Chünki haraqkesh biledi nepsi yaman axirida yoqsulluqta qalar, Gheplet uyqusiga patqanlарha jende kiyimmi kiyigżi. **22** Séni tapqan atangning sözini angla, Anang qérighanda uningga hörmetsizlik qilma. **23** Heqiqetni sétiwal, Uni hergiz sétiwtme. Danaliq, terbiye we yorutulushnu im. **24** Heqqaniy balining atisi chong xusħalliq tapar; Dana oħġulni tapqan atisi uningdin kurser bolar. **25** Ata-anangni söyündürüp, Séni tughqan anangni xush qil. **26** I oglum, qelbingni manga tapshur; Kőzirlingmu hayatlıq yollirimha tikilsun! **27** Chünki pahishe ayal chongqur oridur, Buzuq yat ayal tar zindandur; **28** Ular qaraqchidek mőküwélip, Insaniyet arisidiki waspasilarni köpeyter. **29** Kimde azab bar? Kimde derd-elem? Kim jédel ichide qalar? Kim nale-peryad kötörer? Kim sewebsiz yarilinar? Kimmung közi qizipr kéter? **30** Del sharab üstide uzun olturghan, Ebjesh sharabtin téttishqa aldirigan meyxorlar! **31** Sharabning ajayib qiziliqiqha, uning jamdik julaliqiqha, Kishining géldin shundaq siliq ötkenlikige meptun bolup qalma! **32** Axirida u zeherlik yilandek chéqivalidu, Oq yilandek neshtirini sanjiyu. **33** Köz aldingda ghelite menziriler körtinidu, Aghzingdin qalaymiqan sözler chiqidu. **34** Xuddi déngiz-okyanlarda leylep qalghandek, Yelkenlik kémining moma yaghichi üstide yatqandek bolisen. **35** Sen choqum: – Birsi méni urdi, lékin men yarilanmidim! Birsi méni tayaq bilen urdi, biraq aghriqini sezmidim! – deyzen. Biraq sen yene: «Hoshumħha kelsemla, men yenila sharabni izdemyen! – deyzen.

24 Yamanlарha reshk qilma, Ular biledi bardi-keldi qilishni arzu qilma; **2** Chünki ularning köngli zorawanlıqnila oylar; ularning aghzi azar yetküzħuñi sözler. **3** Aile bolsa danaliq asasida berpa qilinar; Chüshinist biledi mustehkemliner. **4** Bilim biledi önying xamliñi herxil qimmetlik, ésil góherlerge toldurular. **5** Dana adem zor kücke igidur; Bilimi bar adem qudritini ashur. **6** Puxta nesihetler biledi jeng qilghin; Ghelibe bolsa Birdinbir Ulugh Meslihetchi biledi bolar. **7** Danaliq eqilsiz ademge nisbeten tolimu égiz, chüshiniksizdur; [Chonglar] sheher derwazisi aldiha yighilghanda u zuwan achalmas. **8** Eskilknı niyetligen adem «suyiqestchi» atilar. **9** Exmeqliqtin bolghan niyet gunahdur; Hakawur kishi ademlerge yirginchliktur. **10** Béshingħha éghir kün chüshkende jasaresiz bolsang, Küchsiz hésablinisen. **11** [Sewebsiz] ölmäge tartilghanlarni qutquzghin; Bogħużliniħ xewpide turghanlardin yarden qolunġni tartma; **12** Eger sen: «Bu isħtin xewrimiz yoqtur» déseng, Her ademning köngli tarazigha Salghuchi buni körmesmu? Jéningni hayat Saqlighuchi uni bilmesmu? U herbir insan balsin öz qilghanlari bojche ularning özige yandurmasmu? **13** I oglum, hesel [tapsang] istimal qil, u yaxshidur. Here königidin alghan hesel bolsa tatlq tētjyllandu; **14** Danaliq biledi tonuhsang, umu könglüngge shuningdek bolar; Uni tapqininingda jezmen yaxshi körigidhan künting bolidu, Arzu-ümiding bikargha ketmes. **15** I rezil adem, heqqaniyning özige yosħurun hujum qilishni kütme, Uning turalħusini bulighuchi bolma! **16** Chünki heqqaniy yetteq qetim yiqlip chüsher, Biraq axiri yene ornidin turar. Lékin rezil kishi kūlpet ichige putlispit chüsher. **17** Reqibing yiqlip ketse

xush bolup ketme, Düşhmining putliship chüshse shadlanma; **18** Perwerdigar buni körgende, Bu qiliqinqni yaxshi körmey, Belkim ghezipini reqibingge chüshürmesliki mumkin. **19** Yamanlar [rawaj tapsal], biaram bolup ketme; Rezillerge reshk qilma. **20** Chünki yamanlarning kéléchiki yoqtur, Uning chirighimu öchürüller. **21** Oghlum, Perwerdigardin qorqqin, padishahnimu hörmét qil. Quatratuchilar bilen arilashma. **22** Bundaq kishilerge kélédigan balayi'apet ushtumtut bolar, [Perwerdigar bilen padishahning] ularni qandaq yoqtidighanlıqini bilemsen? **23** Bularmu aqilanlerning sözliridur: — Sot qilghanda bir terekpe yan bésish qet'iy bolmas. **24** Jinayetchige: «Eyibsiz sen» dep höküm chiqarghan kishige, Xelqler lenet éytar; El-yurtlar uningdin nepretliner. **25** Biraq ular jinayetchining gunahini échip tashlıghan kishidin kurşen bolar, Ular uninggħha bext-saadet tilisher. **26** Durus jawab bergen, Goyaki kishining lewlirige söygüchidur. **27** Awwal sırrta ishliringning yolini hazırlap, Étiz-ériqliringni teyyarla, Andin öyüngni salghin. **28** Yéqinishingha qarshi assasız guwahlıq qilma; Aghzingdin héch yalghanchılıq chiqarma. **29** «U manga qandaq qilghan bolsa, menmu uninggħha shundaq qilimen, Uning manga qilghinini özige yandurimen», dégħuchi bolma. **30** Men hurunning étizliqidin öttim, Eqilsizning üzümzarlıqi yénidin mangdim, **31** Mana, her yéridin tikenler ösyp chiqqaq, Xoxilar yer yüzini bésip ketken, Qoruq témi örülüp ketken! **32** Ularni köргeç, obdan oylandim; Körjinimdin sawaq aldim: — **33** Sen: «Yene birdem közümni yumuwalay, Yene birdem uxliwalay, Yene birdem put-qolumni almap yétiwalay» — déseng, **34** Namratlıq bulangchidek séni bésip kéler, Hajjetmenlik qalqanlıq eskerdek sanga hujum qilar.

25 Töwende bayan qilinidighanlirimu Sulaymanning pendnesihetliri; bularni Yehudaning padishahi Hezekiyaning ordidisidikiler köchürtüp xatiriligen: — **2** Perwerdigarning ulugluqi — Özining qilghan ishini ashkarilimighinida; Padishahlarning ulugluqi — bir ishning sirini yésheliginide. **3** Ersning égizilkini, Zéminning chongqurluqini, We padishahlarning könglikidiki mölcherlep bilgili bolmas. **4** Awwal kümüshning poqi ayrıril tawlansa, Andin zerger nepis bir qacha yasap chiqar. **5** Awwal padishahning aliddiki rezil xizmetkarlari qoghliwétise, Andin uning texti adalet tüstige qurular. **6** Padishahning alidda özüngni hemmining aldi qilip körsetme, [Uning aliddiki] erbablarining ornida turuwalma; **7** Ornungni özüngdin yuqiri janabqa béríp, uning alidda pegahqa chüshürülginginidin köre, Özgilerning séni törge teklip qilghini yaxshidur. **8** Aldirap dewagha barmighin, Mubada béríp, yéqining [üstün chiqip] séni let qilsa, qandaq qilisen? **9** Yéqining bilen munazirleshseng, Bashqilarning sirimi achma. **10** Bolmisä, buni bilgúchilar séni eyibleydu, Sésiq namdin qutulalmaysen. **11** Waqtı-jayida qilin'ghan söz, Kümüsh ramkilargha tizilghan altun almillardur. **12** [Qulaqqä] altun halqa, nepis altundin yasalghan zinet buyumi yaratşqandek, Aqilanining agahlandurushi köngil qoyghanning quliqiga yarishar. **13** Xuddi orma waqtidiki tomuza [ichken] qar süyidek, ishenchlik elchi özini ewetküchilerge shundaq bolar; U xojayinlirining köksi-qarnini yashartar. **14** Yamghuri yoq bulut-shamal, Yalghan sowghatni wede qilip maxtan'ghuchigha oxshashtur. **15** Uzun'ghiche sewr-taqet qilinsa, hökümdarmu qayil qilinar, Yumshaq til söngelerdimmu öter. **16** Sen hesel tépiwaldingmu? Uni peget toyghuchila ye, Köp yéscing yanduruwétisen. **17** Qoshnangning bosughisiga az desse, Ular sendin toyup, öch bolup qalmisun. **18** Yalghan guwahlıq bilen yéqiniga qara chaplichuchi, Xuddi gürz, qılıch we ötkür ooqqa oxshashtur. **19** Sunuq chish buren chaynash, Tokur put [bilem méngish], Külpet künide wapasız kishigę ümid baghligandektur. **20** Qish künide

kishilerning kiyimini salduruwétish, Yaki suda tüstige achchiq su quyush, Qayghuluq kishining aldida naxsha éytqandektrur. **21** Dúshminning qorsiqi ach bolsa, Nan ber; Ussighan bolsa su ber; **22** Shundaq qilsang, bésigha kömür choghini toplap salghan bolisen, We Perwerdigar bu ishni sanga yanduridu. **23** Shimal tereptin chiqqan shamal qattiq yanghur élip kelgendek, Chéqimchi shum chirayin keltürer. **24** Soqushqaq xotun bilen [azade] öyde bille turghandin köre, Öggzining bir bulungida [yalghuz] ýétip-qopqan yaxshi. **25** Ussap ketken kishige muzdek su bérilgendek, Yiraq yurttin kelgen xush xewermu ene shundaq bolar. **26** Pétqidilip süyi léyip ketken bulaq, Siyi bulghiwtílgen quduq, Rezillerge yol qoyghan heqqanji ademge oxshashtur. **27** Heseli heddisin ziyade yéyish yaxshi bolmas; Biraq ulughluqni izdeshning özi ulugh ishtur. **28** Özini tutalmaydighan kishi, Weyran bolghan, sépilsiz qalghan sheherge oxshaydu.

26 Yazda qar yéghish, Orma waqtida yamghur yéghish qamlashmighandek, Izzet-hörmet exmeqqe layiq emestur. **2** Leyleп uchup yürgen quchqachteк, Uchqan qarlıghach yerge qonmighandek, Sewebsiz qarlısh kishige ziyan keltürelmes. **3** Atqa qamcha, éshkekke noxta lazim bolghinidek, Exmeqning dümbisiгe tayaq layiqтур. **4** Exmeqning exmiqane gépi boyiche uningha jawab bermigin, Jawab berseng özüng uningha oxshap qélishing mumkin. **5** Exmeqning exmiqane gépi boyiche uningha jawab bergin, Jawab bermiseng u özining exmeqliqini eqilliq dep chaghlar. **6** Öz putini késiwetkendek, Öz beshigha zulmet tiligendek, Exmeqtin xewer yollashmu shundaq bir ishtur. **7** Tokurning kargha kelmigen putliridek, Exmeqning aghzigha sélin'ghan pend-nesihetu bikar bolur. **8** Salghigha tashni bagħħlap atqandek, Exmeqqe hörm̄et bildürüşmu exmiqane ishtur. **9** Exmeqning aghzigha sélin'ghan pend-nesihet, Mestning qoligha sanjilghan tikendekturu. **10** Öz yéqinlirini qarisigha zeximlendürgen oqyachidek, Exmeqni yaki uđul kelgen ademni yallap ishletken xojayinmu oxshashla zeximlendürğichidur. **11** It aylinip kēlip öz qusuqini yalighandek, Exmeq exmeqliqini qaytilar. **12** Özini dana chaghlap memnun bolghan kishish kördüngmu? Uningha ümid bagħlimaqtaн exmeqqe ümid bagħlimaq ewzeldur. **13** Hurun adem: — «Tashqirida deħshetlik bir shin turidu, Kochida bir shir yürüdu!» — dep [öydin chiqmas]. **14** Öz mujuqida échilip-yéphilip turghan ishikke oxshash, Hurun kariwatta yétip u yaq-bu yaqqaq örilmekte. **15** Hurun qolini sunup qachigha tiqqini bilen, Ghizani aghzigha sélishtinmu ériner. **16** Hurun özini pem bilen jawab bergħuchi yette kishidinmu dana sanar. **17** Kochida kēliwétip, özige munasiwetsiz majriragħa arilashqan kishi, Itning qulinqi tutup sozghan'ha oxshash xeterje duchar bolar. **18** Öz yéqinlirini aldap «Peqet chaqchaq qılıp qoydum!» deydiġhan kishi, Otqashlarni, oqlarni, herxil ejellik qorallarni atqan telwige oxshaydu. **19** Otun bolmisa ot öcher; Għeywet balom, jédel bésilar. **20** Chogħlar üstige chachqan kömürdek, Ot üstige qoqħan otundek, jédelchi jédelni ulghaytar. **22** Għeywetxorning sözlri herxil nazunémenterdek, Kishining qelbige chongħur singdürüller. **23** Yalqunluq lewler rezil köngüllerge qoshulgħanda, Sapal qachigha kümüş hel bergen'ge oxshashtur. **24** Adawet saqlaydīghan adem öchini gepli bilen yapsimu, Kōnglide qat-qat suyiquest saqlaydu. **25** Uning sózi chirayliq bolsimu, isħinip ketmigin; Qelbide yette qat iplasliq bardur. **26** U öchmenlikini chirayliq gep bilen yapsimu, Lékin rezilliki jamaatħar alidda ashkarlinar. **27** Kishīħa ora kolighan özi chūħer; Tashni domilatqan kishish tash dimilap qaytip kēlip uni yanjar. **28** Saxta til özzi ziyankehslik qilgħan kishilerge nepretlinier; Xushmet qilgħuchi ēghix ademni halakettek ittirer.

27 Etki künung toghruluq maxtanma, Chünki bir kün néme bolidighiningnimu bilmeysen. **2** Séri bashqilar maxtisun, öz aghzing mundaq qilmisun, Yat adem séni maxtisun, öz lewlliring undaq qilmisun. **3** Tash éghir, qum xéli jing basar, Biraq exmeg keltüridighan xapichiliq ikkisidin téximu éghirdur. **4** Ghezep rehimsizdur, Qehr bolsa kelkündek ademni équitip kéter, Biraq kim hesetxorluq aldida taqabil turalisum? **5** Ashkara eyiblesh yoshurun muhebbettin eladur. **6** Dostning qolidin yégen zeximler sadiqliqtin bolidu; Biraq düshmenning söyushliri hiyligerliktur. **7** Toq kishi hesel könikiidinmu bizardur, Ach kishige herqandaq achchiq nersimu tatlıq biliner. **8** Yurt makanidin ayrılgan kishi, Uwisdin ayrılip yúrgen qushqa oxshar. **9** Etir we xushbuy köngülini achar, Jan köyer dostning semimiyy mesliheti kishini righthetlendir. Jan köyer dostning semimiyy, xushxuy mesliheti kishini xush qilar. **10** Öz dostungni, atangning dostinimu untuma; Béschingha kiün chüshkende qérindishingning öýige kirip yélimma; Yégindiki dost, yiraqtiki qérindashtin ela. **11** Oghlum, dana bol, köngülmüni xush qil, Shundaq qilghiningda méni mesxire qilidighanlarga jawab béréleymen. **12** Zérek kishi bala-qazani aldin körüp qachar; Saddilar aldigha bérrip ziyan tartar. **13** Yatqa képil bolghan kishidin qerze tonini tutup alghin; Yat xotun'gha kapalet bergen kishidin kapaleti puli al. **14** Qaq seherde turup, yuqiri awazda dostiga bext tiligenlik, Özini qarghash hésablinar. **15** Yamghurluq kündiki toxtimay chüshken tamche-tamche yéghin, We soquşqaq xotun bir-birige oxshashtur. **16** Uni tizgenlesh boranni tosqan'gha, Yaki yaghni ong qol bilen changgallighan'gha oxshashtur. **17** Tömürni tömürge bilise ötkürleshkendek, Dostlarmu bir-birini ötkürleshtürer. **18** Enjür köchitini perwisch qilghuchi uningdin enjür yeysü; Xojayinini asrap kütken qul izzet tapidu. **19** Suda ademning yüzü eks etkendek, Insanning qelbining qandaqliq öz yénidiki kishi arqılıq biliner. **20** Tehtisara we halaket hergiz toymigandek, Ademning [ach] közléri qanaet tapmas. (**Sheol h7585**) **21** Sapal qazan kümüshni, chanaq altunni tawlar, Adem bolsa maxtalghanda sinilar. **22** Exmekni bugħday bilen birge sendelde talqan qilip soqsangmu, Exmekliqi yenila uningda turar. **23** Padiliringding ewhalini obdan bilip tur, Mal-waranlıringdin yaxshi xewer al; **24** Chünki bayliqning mengü kapaliti bolmas, Taj-textmu dewrdin-dewrgiche turandu? **25** Qurughan chöpler orulghandin keyin, Yumran chöpler ösüp chiqqanda, Tagħ bagħridinmu yawayi chöpler yighilghanda, **26** Shu chaghda qozilarning yungliri qırqlip kiyiming bolar; Öchkilerni satqan pulħa bir étit keler; **27** Hemde öchkilerning sütliri séning hem alidikiliringning ozuqluqini, Dédekiringning qorsiqini teminleshkumu yéter.

28 Yamanlar héchkim qogħlimisimu qachar; Biraq heqqaniylar shir yürek batur kéler. **2** Yurtta gunahlar kópeyse, uning emirliri köp almishar, Lékin uni sorighuchi yorutulghan we bilimlik bolsa, yurt aman-muqim uzun turar. **3** Miskinlerge zulum sélīwatqan bir kembegħel, Xuddi [ziraetlerni] yatquzup déniini qoymaydighan qara yamghurha oxshaydu. **4** Tewrat qanunidin waz kechkenler yamanlarni yaxshi dep maxtar; Biraq qanunni tutquħilar ularħha qarshi kūresh qilar. **5** Reziller adaletni chüshnem; Biraq Perwerdigarni idigħiħiħem hemme ishni chüshiner. **6** Peziletilk yolda mangħħan miskin kishi, Saxta, ikki yüzlime bay ademdin yaxshidur. **7** Tewrat-qanunigha itaet qilghan yigit eqilliq oghuldur; Biraq nan qépilargħa hemrah bolghuchi atisini nomusqa qaldurar. **8** Jazanixorluq qilip yuqiri ösüm arqılıq bayliqlar tapqan kishi, Axirida bularni miskinlerge xeyriyalħi qilghuchining qolığha ötküzüş üčhün topliġħandur. **9** Kimki Tewrat-qanunini anglimaymen dep quliqini yopursa, Hetta dualirrimu leniti bolup qalar. **10** Kimki duruslarni yaman

ylgha azdursa, Özı kolighan orisigha özı chüsher; Biraq pakdiyanetlik adem yaxshiliqqa mirasxor bolar. **11** Bay derweqe özini dana sanar; Biraq yorutulghan miskin uni haman körüp yéter. **12** Heqqaniylar għalibiyetlik bolsa, Jahanni tentive qaplar; Biraq yamanlar mertiwie chiqs, xalayiq özilrini qachurar. **13** Öz gunahlirini yosħurghan kishi ronaq tapmas; Biraq ularni tonup iqrar qilip, ulardin waz kechken kishi rehim-shepqedke érisher. **14** [Perwerdigardin] herdaim qorqup yúrgen kishi shunche bextliktu! Biraq könglini tash qilghan balayi'apetke qalar. **15** Hörkirep turghan shir, Yaki [owni izdep] kezċiwaqtan qiegħi qandaq bolsa, Yoqṣul puqralarning üstdidiki rezil hakimmu shundaqtur. **16** Yorutulmighan emir haman zor bir zalm bolup chiqar, Biraq haram bayliqlargħha nepretlense, textile uzun oltrar. **17** Qan tokken kishi qerz bilen hangħha qarap yūgħir; Uni héchkim tosmiun! **18** Semsimi, diyanetlik yolda mangħħan qutular; Ikkī yolda mangħan saxta kishi ularning biride haman yiqlip chüsher. **19** Öz yérige tiriship isħħilien dēħħannning néni yétip ashar; Biraq bikar yürüp xam xiayallarni qogħlighan kishining yoqsulluqi mol bolar! **20** Rastħil kishining bexti köpijer; Biraq bay bolushqa aldiriġħan kishi jazadin qéchip qutulalmas. **21** Birige yan bésish qet'iy bolmas; Chünki beziler hetta bir burda nan üħħnumu gunah ötküzher. **22** Nepsi toymas kishi bayliqlarni közlep aldirayu, U namratliqning öz bésigha chüħidighinidin bixwejer. **23** Bashqilarning xataliqini ochuq eyibligen kishi, Haman xushmet qilghuchigha qarighanda köprik iltpip tapar. **24** Ata-anisining telluqatini oghrilap, «Bu héchqandaq gunah emes» dégen kishi, Halak qilghuchining shérikidur. **25** Nepsi toymighur kishi jédel-majira tériyu; Biraq Perwerdigargħa tayan'ghan kishi etliner. **26** Özining könglige isħen'gen kishi exmeqtur; Biraq danaliq bilen mangħħan nijat tapar. **27** Namratlарha xeyrxahliq qilidighan kishi mohtajliq tartmas; Lékin hajetmenni körsimu körmeske salħġan kishi köpligen qarġishha uħchrar. **28** Yamanlar mertiwie chiqs, xalayiq özilrini qachurar; Lékin ular zawał tapsa, heqqaniylar rawajt tapar.

29 Qayta-qayta eyiblinip turup yene boyni qattiqliq qilghan kishi, Tuyuqsızdin dawalighusiz yanjilar. **2** Heqqaniylar għallense, puqrali shadlinar, Qebiħler hoqq tutsa puqra naleypred köttrur. **3** Danaliqni sögen oghul atisini xush qilar; Biraq pahishilerge hemrah bolħan uning mal-mulkini buz-piħħħar. **4** Padishah adala bilen yurtini tinch qilar; Biraq baj-séliq salħġan bolsa, uni weyran qilar. **5** Öz yeqinigha xushmet qilghan kishi, Uning putlirigha tor teyyarlap qoyghandur. **6** Rezil ademning gunahi özige qapqan yasap qurar; Biraq heqqaniy kishi naxħħilar bilen shadlinar. **7** Heqqaniy kishi miskinning dewasiga köngħi bólür; Biraq yamanlar bolsa bu isħni chüshenmes. **8** Hakawur kishiler sheħerni qutritip dawlgħħatar; Biraq aqilaniler achchiq għeżeplerni yandur. **9** Dana kishi exmeq bilen dewalashsa, Exmeq hürpiyidu yaki kūlidu, netiżi haman tinchliq bolmas. **10** Qanxorlar pakdiyanetlikgerre nepretliner; Duruslarning jénni bolsa, ular qestler. **11** Exmeq herda imħidiki hemminni ashkara qilar; Biraq dana özini bésiwal. **12** Hökümdar yaġħan sőzlerje qulaq salsa, Uning barliq xizmetkarli yaman ogemmey qalmas. **13** Gaday bilen uni egħġi kishi bir zéminda yashar; Her ikkisining közini nurlandur ghil-Perwerdigardur. **14** Yoqṣullarni diyanet bilen sorighan padishahning bolsa, Texti mengħiż meħkhem turar. **15** Tayaq bilen tenbiħ-nesihet balilargħa danaliq yetküzher; Biraq öz meylige qoyup bérilgen bala anisini xijaletke qaldurar. **16** Yamanlar għallin ketsse, naheqlik köpijer; Lékin heqqaniylar ularning yiqlighinini körer. **17** Oghlumni terbiyeliseng, u séni

aram tapquzar; U könglüngni söyündürer. **18** [Perwerdigarning] wehiysi bolmighan elning puqraliri yoldin chiqip bashpanahsiz qalar; Lékin Tewrat-qanunigha emel qılıdighan kishi bextlikturn. **19** Qulni söz bilenla tüzetkili bolmas; U sözungni chüşhen'gen bolsimu, étibar qilmas. **20** Aghzini basalmaydighan kishini körgennu? Uningdin ümid küttendin, exmeqtin ümid küttüsh ewzeldur. **21** Kimki öz qulini kichikidin tartip öz meylige qoyup berse, Künlerning biride uning beshigha chiqar. **22** Téríkkek kishi jédel-majira qozghap turar; Asan achchiqlinidighan kishining gunahliki köptur. **23** Meghrurluq kishini pes qilar, Biraq kemterlik kishini hörmekke érishtürer. **24** Oghri bilen shérik bolghan kishi öz jénigha düshmendur; U soraqchingin [guwah bérishke] agahlandurushini angilisimu, lékin rast gep qilishqa pétinalmas. **25** Insan balisidiñ qorqush ademni tuzaqqa chüshürudu; Biraq kimki Perwerdigargha tayanghan bolsa, u bixeter kötürüler. **26** Köp kishiler hökümdardan iltipat izdep yürer; Biraq adenming heq-riziqi peqet Perwerdigarningla qolididur. **27** Nahegler heqqaniylarغا yirginchlikturn; Durus yolda mangghan kishiler yamanlarga yirginchlikturn.

30 Töwendikiler Yakehning oghli Agurgha wehiyi bilen kelgen sözlerdur: Bu adem Itiyelge, yeni Itiyel bilen Ukalgha mundaq sözlerni dégen: — **2** Men derweqe insanlar arisidiki eng nadini, haywan'gha oxshasturmen; Mende insan eqli yoq. **3** Danalinqni héch ögenmidim; Eng Pak-Muqeddes Bolghuchi heqqidimu sawatim yoqtur. **4** Kim ershke kötürülgen, yaki ershtin chüshken? Kim shamalni qollırıda tutqan? Kim sularnı Öz tonigha yögep qoyghan? Kim yer-zémiminning chégralırını belgiligen? Uning ismi néme? Uning Oghlining ismi néme? Bilemsen-yoq? **5** Tengrining herbir sözi sinilip ispatlinip kelgendur; U Özige tayan'ghanlarning hemmisini qoghdagħidhan qalqandur. **6** Uning sözlerigé héch nerse qoshma; Undaq qilsang, U séni eyibleydi, Séning yalghanchiliqing ashkarlinidu. **7** [Xudayim], Sendin ikki nersini tileymen; Men ölgüche bularni mendin ayimghaysen: — **8** Saxtiliq we yalghanchiliqni mendin yiraq qilghaysen; Méni gadaymu qilmay, baymu qilmay, belki éhtiyajimha layiqla riziq bergeysen. **9** Chünki ziyade toyup ketsem, Sendin yéni: «Perwerdigar dégen kim?» — dep qélibish mumkin. Yaki gaday bolup qalsam, oghriliq qilip, Sen Xudayimming namigha dagħ keltürüşim mumkin. **10** Xojayinming aldida uning quli tüstidin shikayet qilma, Bolmisa u séni qarqhab lenet qilidu, eyibkar bolisen. **11** Öz atisini qarhqaydighan, Öz anisığha bext tilimeydighan bir dewr bar, **12** Özini pak chaghlaydighan, emeliyyette meynetħchlilikidin héch yuyulmighan bin dewr bar, **13** Bir dewr bar — ah, kibirlilikidin neziri némidégen üstün, Hakawurluqidin hali némidégen chong! **14** Uning ajizlar we yoqsullarni yalmap yutuwétdighan chishliri qilichtek, Éziq chishliri pichaqték bolghan bir dewr bar! **15** Zütlükning ikki qizi bar, ular herdaim: «Bergin, bergin» dep towlishar. Hergiz toyummaydighan üch nerse bar, hergiz qanaetlenmeydighan töt nerse bar, ular bolsimu: — **16** Gör, tughmas xotunning qarni, Sugha toyummayghan qurghaq Yer, We herzig «boldi, toydum» démeydighan ottin ibaret. (Sheol h7585) **17** Atisini messire qilidighan, Anisini kemsitidighan közni bolsa, Qagħa-quzghunlar choqlar, Bürkütning balilirumu uni yer. **18** Men üchün intayin tilsimat üch nerse bar; Shundaq, men chüshinelmeydighan töt ish bar: — **19** Bürkütning asmandiki uchush yoli, Yilanning tashta béghirlap mangidighan yoli, Kémining déngizdiki yoli we yigitning qizgha ashiq bolushtiki yolidur. **20** Zinaxor xotunning yolumu shundaqtur; U bir némini yep bolup aghzini sürtiwetken kishidek: «Men héchqandaq yamanlıqni qilmidim!» — deydu. **21** Yer-zémien üch nerse astida biaram bolar; U kötürelmeydighan töt ish bar: — **22** Padishah

bolghan qul, Tamaqqa toyghan hamaqet, **23** Nepretke patqan, erge tegken xotun, Öz xanimining ornini basqan dédek. **24** Yer yüzdé téni kichik, lékin intayin eqiliq töt xil janiwar bar: — **25** Chomüller küchlük xelq bolmisimu, biraq yazda ozuq teyyarliwélishni bolidu; **26** Sughurlar özı ajiz bir qowm bolsimu, xada tashlarning arisiga uwa salidu; **27** Chéketkilerning padishahi bolmisimu, lékin qatar tizilip retlik mangidu; **28** Keslenchükni qol bilen tutuwalghili bolidu, Lékin xan ordilirida yashaydu. **29** Qedemliри heywetlik üch janiwar bar, Kishige zoq bérüp mangidighan töt nerse bar: — **30** Haywanatlar ichide eng küchlük, héch némidin qorqmas shir, **31** Zilwa beyge iti, Téke, We puqraliri qollaydighan padishahdur. **32** Eger sen exmeqliq qilip özüngni bek yuqiri orun'gha qoyuwalghan bolsang, We yaki telwe bir oyda bolghan bolsang, Qolung bilen aghzigni yum! **33** Kala süti qochulsá seriq may chiqar; Birining burni mijilsa, qan chiqar; Adawet qozghap intiqam oylisa jédel-majira chiqar.

31 Töwendikiler, padishah Lemuelge uning anisi arqliq wehiyi bilen kelgen sözlerdur; anisi bu sözlerni uningha ögetken: **2** I oghlum, i méning amriqim, qesemler bilen tiligen arzuluqun, men sanga néme dey? **3** Küch-quwittingni ayalxotunlar teripige serp qilmighin; Yaki padishahlarnimu weyran qılıdighan ishlargha bérilguchi bolma! **4** I Lemuel, sharab ichish padishahlargha layiq emes, Emirlergimu haraqqä xumar bolush yarashmas. **5** Bolmisa ular sharab ichip, [muqeddes] belgilimilerni untup, Bozek bendilerning heqqini astin-üstün qiliwétihi mumkin. **6** Küchliuk haraq ölgüsü kelgenlerge, hesretke chomgenlerge bérilsun! **7** Ular sharabni ichip, miskinlikini untup, Qaytidin derd-elimini ésige keltürmisun! **8** Özliri üchün gepl qilalmaydighanlarga aghzigni aqchin, Halak bolay degenlerning dewaside gepl qil. **9** Süktü qilma, ular üchün lilla höküm qil, Ezilgenlerning we miskinlerning derdige derman bol. **10** Peziletlük ayalnı kim tapalaydu? Uning qimmiti leel-yaqtatlardinmu zor éship chüshidu. **11** Érinining köngli uningha tayinip xatirjem turidu, U bolghachqa érinining alghan oljisi kem emestur! **12** U ömür boyi érige wapadar bolup yaxshiliq qilidu, Uni ziyan'gha uchratmaydu. **13** U qoy yungi we kendir tépip, Öz qoli bilen jan dep ejir qilidu. **14** U soda kémilirige oxhash, [Ailini bégishtiki] ozuq-tütlükerni yiraq jaylardin toshuydu. **15** Tang yorumasta u ornidin turidu, Ailisidikilerge yémeklik teyyarlaydu, Xizmetkar-dédeklerge nésiwisi teqsim qilidu. **16** U bir parche étizni özi körüp alidu; Qoli bilen yiqħaqan daramettin u bir üzümzar bina qilidu. **17** [Ishqa qarap] u bélini kück bilen bagħħar, Bileklirini kücklendürer; **18** Öz ishining paydiliqliqiga közi yéter, Kéchiche chirighini öchürmey ish qilar. **19** U qolliri bilen chaqni chörer, Barmaqliri yip urchuqini tutar. **20** Ajizlarga yarden qolini uzitar; Hajetmenlerge qollirini sozár. **21** Qar yaghqanda u ailiş toghruluq endishe qilmaydu, Öyidikilerning hemmisige qizil kiyimler kiydürülgün. **22** Kariwat yapquchlirini özi toquydu; Özining kiyim-kéchekli kanap we sösün rexttindur. **23** Érinining sheher derwazilirida abruyi bar; Shu yerde u yurttiki aqsaqallar qataridin orun alidu. **24** U nepis kanaptin kiyim-kéchek tikip uni satidu; Belwagħħlarni tikip sodigerlerni temileydu. **25** Kiyimi kück-quğret we izzet-hörmettir; U kéléchekke ümid bilen külülp qaraydu. **26** Aghzini achsila, dana söz qilidu, Tilida méħrabane nesiħetler bar. **27** Ailisidiki isħlardin daim xewer alidu, Bikargħha nan yémeydu. **28** Perzentliri ornidin turup uningha bext-beriket tileyu; Érimu mubareklep uni maxtap: — **29** «Pezilet bilen yashighan ayallar köptur, Biraq sen ularning hemmisidinmu éship chüshisen» — deydu. **30** Güzellik séhri aldamchidur, Hösn-jamalmu peqet

bir köpük, xalas, Peqet Perwerdigardin qorqidighan ayalla
maxtilidu! **31** U öz méhnitining méwiliridin behrimen bolsun!
Ejirliri uni derwazilarда hörmet-shöhretke érishtürsun!

Hékmet toplighuchi

1 Yérusalémda padishah bolghan, Dawutning oghli «Hékmet toplighuchi»ning sözlari: — **2** «Bimenilik üstige bimenilik!» — dedyu «Hékmet toplighuchi» — «Bimenilik üstige bimenilik! Hemme ish bimenilikturl!» **3** Quyash astida tartqan jalapiridin insan néme paydigha érisher? **4** Bir dewr ötidu, yene bir dewr kéliud; Biraq yer-zémien menggüge dawam qilidu; **5** Kün chiqidu, kün patidu; We chiqidighan jaygha qarap yene aldirap mangidu. **6** Shamal jenubqa qarap soqidu; Andin burulup shimalgħa qarap soqidu; U aylinip-aylinip, Herdaim öz aylanma voligha qayti. **7** Barliq deryalar déngizgħa qarap aqidu, biraq déngiz tolmaydu; Deryalar qaysi jaygha aqqan bolsa, Ular yene shu qerge yegħi. **8** Barliq isħħarf jaġħa tolghandur; Uni étip tütġekkuchi adem yoqtur; Köz körüshtin, Qulaq anglaštin hergiz toymaydu. **9** Bolghan isħħarf yene bolidighan isħħarfur; Qilħan isħħarf yene qilinidu; Quyash astida héchqandaq yéngiliq yoqtur. **10** «Man, bu yéngi ish» dégħi bolidighan ish barmu? U beribir bizdin burunqi dwejrlerde alliqachan bolup ötkei isħħarfur. **11** Burunqi isħħarf hazir héch esleymeydu; We kelgħide bolidighan isħħarfumu ulardin keyin yashdighanlarning ésige héch kelmeydu. **12** Menki hékmet toplighuchi Yérusalémda Israileħha padishah bolghanmen; **13** Men danaliq bilen asmanlar astida barliq qilin'għan isħħarfri qéttirinqip izdeshekk köngħi qoydum — Xulasem shuki, Xuda insan balilirining öz-özini bend qilip upritish üchħin, ulargħha bu éghir Japani teqdim qilħan! **14** Men quyash astidiki barliq qilin'għan isħħarfri körüp chiqtim, — Mana, hemmisi bimenilik we shamalni qogħlighandek isħtin ibaretta. **15** Egrini tüz qilħihi bolmas; Kemni tolqu dep sanighihi bolmas. **16** Men öz könglümde oylinip: «Man, men ulugħlinip, mendin ilgħi Yérusalém üstige barliq hökum surgerlerdin köp danaliqqa ērishtim; méning könglüm nurghun danaliq we biliq ērishti» — dédim. **17** Shuning bilen danaliqni biliżżejjek, shuningdek telwilik we exmiqanlikni bilip yētishke köngħi qoydum; mushu isħnunu shamal qogħlighandek isħħaf bilip yettim. **18** Chünki danaliqning köp bolushi bilen azab-oqubetmu köp bolidu; bilimini köpeytkükħining derd-elimimu köpiyu.

2 Men könglümde: «Qéni, men özümge tamashining temini tētigħuzup baqimen; könglüm échilsun!» — dédim. Biraq mana, bumu bimenilikt. **2** Men külke-chaqchaqa «Telwilik!» we tamashigha «Uning zadi néme paydisi?» — dédim. **3** Könglümde öz bedinimni sharab bilen qandaq roħlandur ghili bolidighanliqini (danaliq bilen özümni yétekkligen halda) bilishke bérilip izdendim, shuningdek «sanaqlik künnliride insan balilirigha yaxħili yetküzidighan néme paydiliq isħħarf bar?» dégen tūgħiġi yeshsem dep exmiqanlikni qandaq tutup yētishim kérékkini intilp izdiddim. **4** Men ulugħ qurulushlarrha kirishtim; özüm üchħin öylerni salidim; özüm üchħin üzümzarlarnej tiktim; **5** Özüm üchħin shahane bagħ-bagħħilarni yasidim; ularda herxil mew ġe bérīdigan derexlexni tiktim; **6** Özüm üchħin ormandiċi baraqsan derexlexni obdan sugħiरish üchħin, kölcheklerni yasap chiqtim; **7** Qullargħha we dédekklerge ige boldum; ötymde ulardin tughulghanlarmu méningki idu; Yérusalémda mendin ilgħi bolghanlarning hemmisiningkidin köp mal-warar, qoy we kala padilim bar boldi. **8** Öz-özümge altun-kümħiħlerni, padishahlarning hem herqaysi ölkilerning herxil etiwarliq alahide goħberlini yighthim; qiz-yigit naxxħiħilarrha hemde adem balilirining dilkoyerlirige, yeni kopliġen güzel kénizeklerge ige boldum. **9** Ulugh boldum, Yérusalémda mendin ilgħi bolghanlarning hemmisidin ziyyade ronaq taqtim; shundaq bolghini bilen danaliqim mendin ketmid.

10 Köz lirimge néme yaqqan bolsa, men shuni uningdin ayimidim; öz könglümge héchqandaq xushalliqni yaq démidim; chünki könglüm barliq ejrimdin shadlandi; mana, bular öz ejrimdin bolghan nésiwim idu. **11** Andin öz qolum yasighanlirin hemmisige, shundaqla singdürjen ejrimming netjijsi qarism, mana, hemmisi bimenilik we shamalni qogħlighandek ish idu; bular quyash astidiki héch paydisi yoq isħħarfur. **12** Andin zéhnimni yighip uni danaliqqa, telwilik we exmiqanlikke qarashqa qoydum; chünki padishahtin keyin turidighan adem néme qiladlayu? — qilsimi alliqachan qilin'għan isħħarfur ibaret bolidu, xalas! **13** Shuning bilen nur qarangħħuluqtin ewwel bolghandek, danalinqing bigħerzelikin ewzellikini körüp yettim. **14** Dana kishining közlri beshididur, exmeq bolsa qarangħħulqtu mangidu; biraq ulargħha oxshash birla isħħarf bolidighanliqini chūħiñ yettim. **15** Könglümde: «Exmeqke bolidighan ish mangim oxshash bolidu; emdi ménien shundaq dana bolushumming zadi néme paydisi?!» — dédim. Andin men könglümde: «Bu isħmu oxshashla bimenilikt!» — dédim. **16** Chünki mengħġe dana kishi exmeqke nisbeten héch artuq eslenmeydu; chünki kelgħisidiki künnerde hemme ish alliqachan untulup kétidu; emdi dana kishi qandaq oli? — Exmeq kishi bilen bille! **17** Shunga men hayatqa öħġ boldum; chünki quyash astida qilin'għan isħħarfri mangi āġi kollha; hemmisi bimenilik we shamalni qogħlighandek ish idu. **18** Shuningdek men quyash astidiki barliq ejrimge öħġ boldum; chünki buni mendin keyin kelgen kishige qaldurmasliqqa amalim yoq idu. **19** Uning dana yaki exmeq ikenlikini kim bili? U beribir men jaqaliq bilen singdürjen hemde danaliq bilen ada qilħan quyash astidiki barliq ejrim üstige hökum suridu. Bumu bimenilikt. **20** Andin men rayim din yandim, könglüm quyash astidiki japa tartqan barliq ejrimdin ümidsizlinip ketti. **21** Chünki ejrini danaliq, bilim we ep bilen qilħan bir adem bar; biraq u ejrini uningħha héch isħħarfieni bashqa birsining nésiwisti bolusħha qaldurushi kerek. Bumu bimenilik we intayn achħiġ kūlpettu. **22** Chünki insan quyash astida özini upritip, özini barliq emgikidin we köngliniñ intilħiħliridin némmige ige bolidu? **23** Chünki uning barliq künnliri azabliqtur, uning ejri għeshliktur; hetta kēchide uning köngħi héch aram tapmaydu. Bumu bimenilikt. **24** Insan üchħin shuningdin bashqa yaxshi ish yoqki, u yéyishi, ichiħi, öz jenini öz ejridin huzzur aldurushidin ibaretta; buni Xudaningu qolidindur, dep körüp yettim. **25** Chünki uningsiz kim yéyelisun yaki bésip isħħarfien? **26** Chünki u öz nezirige yaqididha ademge danaliq, bilim we shadliqni ata qilidu; biraq gunahkar ademge u mal-mülliċi yighip-topplashqa jaqaliq emgħekni bérīdu, shuningdek u yighip-toplighinini Xudaningu neziride yaxħsi bolgħanha tapshuridighan qilidu. Bumu bimenilik we shamalni qogħlighandek isħtin ibaretta.

3 Herbir isħħarf muwapiq pesli bar, asmanlar astidiki hemme arzuning öz waqtimu bar; **2** Tughulushning bir waqt bar, ölüħħningmu bir waqt bar; Tikish waqt bar, tikelgħi sōķi waqt bar; **3** Öltürħi waqt bar, saqaytish waqt bar; Buzu waqt bar, qurush waqt bar; **4** Yighħi waqt bar, külüħ waqt bar; Matem tutush waqt bar, ussl oynash waqt bar; **5** Tashlarni chöriwetħi waqt bar, tashlarni yighip-topplash waqt bar; Quċċaqlash waqt bar, quċċaqlaştin özini tartish waqt bar; **6** Izħed waqt bar, yeqaldi dep waz kēchħi waqtimu bar; **7** Yirtish waqt bar, tikish waqt bar; Stüküt qelish waqt bar, söz qilish waqt bar; **8** Sötyiħi waqt bar, nepretliniħ waqt bar; Urush waqt bar, tinchliq waqt bar. **9** Ishligen öz isħħliginidin néme payda alid? **10** Men Xuda insan balilirigha yükkilgen, isħlep japa tartish kέrek bolghan isħni kōrgenmen. **11** U herbir

ishning waqtı kelgende güzel bolidghanlıqını békiteken; u yene menggültikni insanlarning könglige salghan; shunga, insan Xudanıng öz hayatıga bashtın axırghıche némini békitenlikini bilip yetmestur. **12** Insanlarga hayatıda shadlinish we yaxshılıq qılıştıntı bashqa ewzel ish yoq iken dep bilip yettim. **13** Shundaqla yene, herbir kishining ýeyish-ichishi, özining barlıq ejridin huzur élishi, mana bu Xudanıng sowghisidur. **14** Xudanıng qılghanlırinine hemmisi bolsa, menggültik bolidu, dep bilimen; uninggha héchnersini qoshushqa we uningdin héchnersini éliwétishke bolmaydu; Xudanıng ularnı qılghanlırinine sewebi insannı Özidin eymindürüştue. **15** Hazır bolghanlırı ötkendimu bolghandur; kelgüsüde bolidghan ish alliqachan bolghandur; Xuda ötken ishlarnı soraydu. **16** Men quyash astida yene shu ishni kördümki — soraq ornida, shu yerde hélim hem rezillik turidu; heqqanlıq turush kerek bolghan jayda, mana rezillik turidu! **17** Men könglümde: «Xuda heqqanji hem rezil ademni soraqqata tartıdu; chünki herbir arzu-meqset we herbir ishning öz waqtı bar» — dédim. **18** Men könglümde: — Bundaq bolushi insan balılırinine sewebidindur; Xuda ularnı sinimaqchi, [bu ishlar] ular özlirinige peget haywanlarga oxshash ikenlikini körüshi üçhün bolghan, dep oylidim. **19** Chünki insan balılırinine bésigha kélédigini haywanlарghimu kéléidu, ularning köridigini oxshash bolidu. Ulardın aldinçısı qandaq olgen bolsa, kénykisim shundaq olidu, ularda oxshashla birla nepes bardur. Insanning haywanlardan héch artuqchılıq yoq; chünki hemme ish bimeniliktu. **20** Ularning hemmisi bir jaygha baridu; hemmisi topa-changdin chiqqan, hemmisi topa-changgha qayıtdı. **21** Kim adem balılırinine rohini bilidu? U yuqırıgha chiqamdu, buni kim bilidu? Haywanlarning rohi, u yer tégige chüshemu, kim bilidu? **22** Shuning bilen men insanning öz ejridin huzurlinishidin artuq ish yoqtur, dep kördüm; chünki mana, bu uning nésiwisiidur; chünki uni özidin kényin bolidghanı ishlarnı körüşke kim elip kéléidu?

4 Andin men qaytidin zéhnimni yighip quyash astida daim boluwatqan barlıq zorluq-zumbuluqni kördüm; mana, ézilgenlerning köz yashlirlı! Ulargha héch teselli bergüchi yoq idi; ularnı ezenlerning küchlük yölençüki bar idi, biraq ézilgenlerge héch teselli bergüchi yoq idi. **2** Shunga men alliqachan ölüp ketken ölgüchilerni téxi hayat bolghan tiriklerdin üstün dep teriplidim; **3** shundaqla bu ikki xil kishilerdin bextlikli téxi apiride bolmighan kishidur; chünki u quyash astida qılın'ghan yamanlıqlarını héch körüp baqmaghan. **4** Andin men barlıq ejir we barlıq xızmetning utuqlırıdin shuni körüp yettimki, u insanning yéqinini körelmeslikidin bolidu. Bumu bimenilik we Shamalnı qoghligandek ishtur. **5** Exmeq qol qoshturup, öz göshini yeedu. **6** Japa chékip shamalnı qogħlap ochumini toshquzimen dègendifin, changgilini toshquzup xatirjemlikte bolush eladur. **7** Men yene zéhnimni yighip, quyash astidiki bir bimenilikni kördüm; **8** birsi yalghuz, tikendek bolsimu, shundaqla ne oghli ne aka-ukisi bolmisimu — biraq uning japasining axiri bolmaydu, uning közi bayliqlargha toymaydu. U: «Men bundaq jalalıq ishlep, jénimdin zadi kimge yaxshılıq qaldurimen?» — dégenni sorimaydu. Bumu bimenilik we éghir japadin ibarettur. **9** İkki bardın yaxshidur; chünki ikki bolsa emgikidin yaxshi in'am alidu. **10** Yıqılıp ketse, bursi hemrahını yolep köütüridü; biraq yalghuz halette yıqılıp ketse, yölgüdekel bashqa birsi yoq bolsa, bu kishining haligha way! **11** Yene, ikkisi bille yatsa, bir-birini illitidu; lékin birsi yalghuz yatsa qandaq illitilsun? **12** Yene, biraw yalghuz bir ademni ýéngiwalghan bolsa, ikkisi uninggha taqabil turalaydu; shuningdek üch qat arghamcha asan üzülməs. **13** Kembeghel emma aqil yigit yene

nesihetning etiwarini qilmaydigan qéri exmeq padishahtin yaxshidur; **14** Chünki gerche u bu padishahning padishahlıqida kembeghel bolup tughulghan bolsimu, u zindandin textke olturushqa chiqtı. **15** Men quyash astidiki barlıq tiriklerning ashu ikkinchin, yeni [padishahning] ornını basquchini, shu yigitni qollaydighanlıqını kördüm. **16** Barlıq xelq, yeni ularning aldiда turghan barlıq puqralar sanaqsız bolsimu, biraq ulardin kényinkiler yigittinmu razi bolmaydu; bumu bimenilik we shamalnı qoghligandek ishtur.

5 Xudanıng öyige barghanda, awaylap yürgin; exmeqlerche qurbanlıqlarını sunush üçhün emes, belki anglap boy sunush üçhün yéqinlashqin; chünki exmeqler rezillik qiliwatqını bilmeydu. **2** Aghzingni yéniklik bilen achma; könglüng Xuda aldiда birnémimi ýétishqa alдirmsun; chünki Xuda ershlerde, sen yer yüzididursen; shunga sözliring az bolsun. **3** Chünki ish kop bolsa chüshmu kop bolghandek, gep kop bolsa, exmeqning gépi bolup qalidu. **4** Xudagha qesem ichseng, uni ada qilishni kéchiktürme; chünki U exmeqlerdin huzur almaydu; shunga qesimningi ada qilgħin. **5** Qesem icħip ada qilmigħandin kōr, qesem ichmesliking tüzütuktur. **6** Aghzing téningni gunahning ixtiyarigha qoywetmisun; perishte aldiда: «Xata sözlep saldim» déme; néminhqa Xuda gépingdin għezeplinip qolliring yasighanni halak qılıdu? **7** Chünki chüsh kop bolsa bimenilikmu kop bolidu; gep kop bolsimu oxshastur; shunga, Xudadin qorqqin! **8** Sen namratlarning ézilgenlikini yaki yerlik mensepdarlarining heq-adaletni zorawanlarče qayrip qoyghanlıqını körseng, bu ishlardin heyran qalma; chünki mensepdardin yuqri yene birsi közlimekte; we ulardinmu yuqrisumu bardur. **9** Biraq némla bolmisun yer-tupraq hemme ademge paydilqitur; hetta padishahning özimu yer-tupraqqa tayinidu. **10** Kümüshke amraq kümüshke qanmas, bayliqlargha amraq öz kirimige qanmas; bumu bimenilikt. **11** Mal-mülük köpeye, ularnı yégħiħilermu köpiyidu; mal igisige ularnı közlep, ulardin huzur élishtin bashqa néme paydisi bolsun? **12** Az yésun, kop yésun, emgekchining uyquisi tatliqtur; biraq bayning toqluqi uni uxlatmas. **13** Men quyash astida zor bir külpetni kördüm — u bolsimu, igisi özige ziyan yetküzidighan bayliqlarını toplashtur; **14** shuningdek, uning bayliqliri balayı' apet tüpeylindin yoqilishidin ibarettur. Undaq ademning bir oghli bolsa, [ogħlinning] qoliga qaldurghudek héchnémisi yoq bolidu. **15** U apisining qorsiqidin yalingach chiqip, kettendimu yalingach péti kétéidu; u özining japatliq emgikidin qoligha alghudek héchnémimi épketelmeydū. **16** Mana bumu éghir elemlik ish; chünki u qandaq kelgen bolsa, yene shundaq kétéidu; emdi uning shamalgha érishish üçhün emgeq qilghinining néme paydisi? **17** Uning barlıq künnliride yep-ichkini qarangħħuluqtä bolup, gheshliki, késelliki we xapiliqi kop bolidu. **18** Mana némining yaramlıq we güzel ikenlikini kördüm — u bolsimu, insanning Xuda uningħha teqđim qilghan ömriniring herbir künnliride ýeyish, ichish we quyash astidiki barlıq mēnħitidin huzur élishtur; chünki bu uning nésiwisiidur. **19** Xuda herbirsini bayliqlargħa, mal-dunyaghha ige bolushqa, shuningdek ulardin yéyishke, öz rizqini qobul qilishqa, öz emgikidin huzur élisħqa muyesser qilghan bolsa — mana bular Xudanıng sowghħitidur. **20** Chünki u ömriddiki téz ötidighan künnlirü üstide kop oylanmaydu; chünki Xuda uni köngħlinning shadliqi bilen bend qılıdu.

6 Quyash astida bir yaman ishni kördum; u ish ademler arisida kop körülüdu — **2** Xuda birsige bayliqlar, mal-dunyawa we izzet-hörmet teqsim qıldı, shuning bilen uning öz köngli xalighinidin héchnersisi kem bolmildi; biraq Xuda uningħha bulardin huzur

élishqa tuyessher qılımdı, belki yat bir adem ulardin huzur alıdu; mana bu bimenilik we éghir azabtut. **3** Birsi yüz bala körtüp köp yil yashishi mumkin; biraq uning yil-künliri shunchilik köp bolsimu, uning jénii bextxi körmise, hetta górnii körmigen bolsimu, tughulup chachrap ketken bowaq unining ewzeldür deyment. **4** Chünki chachrighan bala bimenilik bilen kéléidu, qarangghuluqtu kétidu, qarangghuluq uning ismini qaplaydu; **5** U künnimü körmigen, bilmigen; biraq héch bolmighanda u birinchisige nisbeten aram tapqandur. **6** Berheq, héliqi kishi hetta ikki hesse ming yil yashighan bolsimu, biraq bextxi körmise, ehwali oxshastur – herbir kishi oxshash bir jaygha baridu emesmu? **7** Ademning tartqan barlıq japasi öz aghzi üchündür; biraq uning ishtiasi hergiz qanmaydu. **8** Shundaqta dana kishining exmeqtin néme artuqchiliqi bolsun? Namrat kishi bashqilar alida qandaq méngishni bilgen bolsimu, uning néme paydisi bolsun? **9** Közning köriishi arzu-hewesning uyabuyan yürüshidin ewzeldür. Bundaq qilishmu bimenilik we shamalni qoghlighandek ishtur. **10** Ötüp ketken ishlarning bolsa alliqachan nami béktilip atalghan; insanning néme ikenlikimu ayan bolghan; shunga insanning özidin quğretlik bolghuchi bilen qarshılıshishiga bolmaydu. **11** Chünki qep qanche köp bolsa, bimenilik shunché köp bolidu; buning insan'gha néme paydisi? **12** Chünki insanning ömrinde, yeni uning sayidek tézla ötidighan menisiz ömriddiki barlıq künliride uningha némining paydılıq ikenlikini kim bilsun? Chünki insan'gha u ketkendir kényin quyash astida néme ishning bolidighanlıqini kim dep bérélisun?

7 Yaxshi nam-abroy qimmetlik tutiyadin ewzel; ademning ölüsh künü tughulush künrinden ewzeldür. **2** Matem tutush ölige bérish ziyanet-toy ölige bérishtin ewzel; chünki ashu yerde insanning aqipiti ayan qilinidu; tirik bolghanlar buni könglige püükishi kérék. **3** Gheshlik külkidin ewzeldür; chünki chirayning perishanlıq bilen qelb yaxshilinidu. **4** Dana kishining qelbi matem tutush öyide, biraq exmeqninq qelbi tamashining öyididur. **5** Exmeqlarning naxshisini anglighandin köre, dana kishining tenbihini anglighin; **6** Chünki exmeqninq kükliqi qazan astidiki yantaqlarning paraslishidek, xalas; bumu bimenilkultur. **7** Jebir-zulum dana ademni nadan'gha aylandırıldı, Para bolsa qelbni halak qılıdu. **8** Ihsning ayighi bésheidin ewzel; Sewrataqtlik roh tekebbur rohtin ewzeldür. **9** Rohingga xapa bolushqa aldirima; Chünki xapılıq exmeqlarning baghrida qonup yatidu. **10** «Némishqa burunqı künler hazırkı künlerdin ewzel?» — déme; chünki séning bundaq sorighining danalıqtin emes. **11** Danalıq mirasqa oxshash yaxshi ish, quyash nuri körgüçhilerge paydılıqtur. **12** Chünki danalıq pul panah bolghandek, panah bolidu; biraq danalıqning ewzelliki shuki, u öz igilirini hayatqa érishtürdü. **13** Xudaning qilghanırını oylap kör; chünki U egri qilghannı kim tüz qılalısun? **14** Awat künide huzur al; we yaman künidimu shuni oylap kör: — Xuda ularning birini, shundaqla yene birinimtu teng yaratqandur; shuning bilen insan özii ketkendir kényin bolidighan ishlarnı bilip yételmeydu. **15** Men buning hemmisini bimene künlirimde körtüp yettim; heqqanıyi bir ademning öz heqqanılyqi bilen yoqilip ketkenkünliri kördüm, shuningdek rezil bir ademning öz rezillikli bilen ömrini uzaratqanlıqını kördüm. **16** Özüngni dep heddidin ziyyade heqqanıyi bolma; we özüngni dep heddidin ziyyade dana bolma; sen öz-özüngni alaçzade qilmaqchimusun? **17** Özüngni dep heddidin ziyyade rezil bolma, yaki exmeq bolma; öz ejiling toshmay turup olmekchimusun? **18** Shunga, bu [agahnı] ching tut, shuningdin u [agahnımu] qolungdin bermigining yaxshi; chünki Xudadın qorqidighan kishi her ikkisi bilen utuqluq bolidu. **19** Danalıq dana kishini bir sheherni bashquridighan

on hökümrändin ziyyade küchlük qılıdu. **20** Berheq, yer yüzdide daim méhribanlıq yürgütidighan, gunah sadır qilmaydighan heqqanıyi adem yoqtur. **21** Yene, xeqlerning hemmila gepsözlirige anche diqqet qilip ketme; bolmisa, öz xizmetkaringning sanga lenet oqughanlıqını anglap qélishing mumkin. **22** Chünki könglüngde, özüngningmu shuninggha oxshash bashqılargha köp qétim lenet qilghanlıqını obdan bilisen. **23** Bularning hemmisini danalıq bilen sinap baqtım; men: «Dana bolimen» désemmu, emma u mendin yiraq idi. **24** Barlıq yüz bergen ishlar bolsa eqlimizdin yiraq, shuningdek intayin sırlıqtır; kim uni idzep bilip yételisun? **25** Men chın könglümdin danalıq we eqly bilimi bilişke, sürüştürüşke we izdeske, shundaqla rezillikring exmeqlıqını, exmeqlıqning telwilik ikenlikini bilip yétishke zéhnimni yighthim. **26** Shuning bilen köngli tor we qiltaq, qollları asaret bolghan ayalanıg ölümdin achchiq ikenlikini bayqidım; Xudani xurşen qılıdighan kishi uningdi özini qachuridu, biraq gunahkar adem uningha tutulup qalıdu. **27** Bu bayqıghanlırimha qara, — deydu hékmet toplıghuchi — pakitlarnı bir-birige bagħlap sélishturup, eqil izdidim; **28** méning qelbim uni yenila izdimekte, biraq téxi tapalmidim! — Ming kishi arısida bir durus erkekniaptım — biraq shu ming kishi arısidiń birmu durus ayalni tapalmidim. **29** Mana körgin, méning bayqıghanırim peqet mushu birla — Xuda ademni esli durus yaratqan; biraq ademler bolsa surghunlıghan hylemkirlerni izdeydu.

8 Kim dana kishige teng kéleleydu? Kim ishlarnı chühendürüşni biliðu? Kishining danalıqi chirayını nurluq qılıdu, yúzining sürüni yorutidu. **2** Padishahning permanığa qulaq sélishtinini dewet qilimən; bolupmu Xuda alidda ichken qesem tüpeylidin shundaq qılıghin. **3** Uning aliddin chiqip kétishke aldirima; yaman bir dwani qollashta ching turma; chünki padishah némini xalisa shuni qılıdu. **4** Chünki padishahning sözü hoqquqtur; kim uningha: «Özlri néme qılıla?» — déyelisun? **5** Kim [padishahning] permanını tutqan bolsa héch yamanlıqni körmeydu; dana kishining köngli hem peytini hem yolni pemliyeleydu. **6** Chünki herbir ish-arzuning peyti we yoli bar; insan kényinki ishlarnı bilmigechke, uning derdeleli özini qattıq basıldı. Kim uningha qandaq bolidighanlıqını étýalisun? **8** Héchkim öz rohiga ige bolalmas, yeni héchimning öz rohini özide qaldurush hoquqı yoqtur; héchimning ölüsh künini öz qolida tutush hoquqı yoqtur; shu jengdin qéchishqa ruxset yoqtur; rezilikke bérilgüchilerni qutquzmás. **9** Bularning hemmisini körüp chiqtim, shundaqla quyash astida qilin'ghan herbir ishqqa, ademning adem üstige hoquq tutqanlıqı bilen ulargha ziyan yetküüzidighan mushu waqıtqa köngül qoydum. **10** Shuningdek rezillerning depne qilin'ghanlıqını kördüm; ular eslide muqeddes jaygha kirip-chiqip yüretti; ular [muqeddes jaydin] chiqipla, rezil ishlarnı qilghan shu sheher ichide maxtilidu téxi! Bumu bimenilkultur! **11** Rezilik üstidin höküm tézdirin beja keltürülmigechke, shunga insan balılırının köngli rezilikke yürgütüshke pütürley bérilip kététi. **12** Gunahkar yüz qétim rezilik qılıp, künlerini uzartsımu, Xudadın qorqidighanlarning ewhali ulardın yaxshi bolidu dep bilimen; chünki ular uning alidda qorqidu. **13** Biraq rezillerning ewhali yaxshi bolmaydu, uning künleri sayidek tézla ötüp, künleri uzartılmayıdu, chünki u Xuda alidda qorqmadyu. **14** Yer yüzdide yürgütülgén bir bimenilik bar; bésigha rezillerning qilghini boyiche kün chüshidighan heqqanıyi ademler bar; bésigha heqqanıyi ademlerning qilghini boyiche yaxshılıq chüshidighan rezil ademlermu bar. Men bu ishni bimenilik dédim. **15** Shunga men tamashini teriplidim; chünki insan üchün quyash

astida yéyish, ichish we huzur élishtin yaxsi ish yoqtur; shundaq qilip uning emgikidin bolghan méwe Xuda teqdim qilghan quyash astidiki ömrining barlıq künliride özige hemrah bolidu. **16** Könglümni danalıqni we yer yúzide qilin'ghan ishlarnı bilip yétilş üchün qoyghanda, shundaqla Xuda qilghan barlıq ishlarnı körginimde shuni bayqidim: — İnsan hetta kéché-kündüt közlirige uyquni körsetmisimu, quyash astidiki barlıq ishni bilip yételmeydu; u uni chüshinishke qanche intilse, u shunche bilip yételmeydu. Hetta dana kishi «Buni bilip yettim» désimu, emeliyyete u uni bilip yetmeydu.

9 Men shularning hemmisisini éniqlash üçhün köngül qoydum; shuni bayqidimki, meyli heqqaniy kishi yaki dana kishi bolsun, shundaqla ularning barlıq qilghanliri Xudanıng qolididur, dep bayqidim; insan özige muhebbet yaki nepretning kélidighanlıqını héch bilmeydu. Unıng aldida herqandaq ish bolushi mumkin. **2** Hemme ademge oxshash ishlar oxshash péti kélidü; heqqaniy we rezil kishige, méhrivan kishige, pak we napak, qurbanlıq qilghuchi we qurbanlıq qilmiguchighimu oxshash qismet bolidu; yaxshi ademge qandaq bolsa, gunahkarha shundaq bolidu; qesem ichkükchige we qesem ichishtin qorquchighimu oxshash bolidu. **3** Mana hemmige oxshashla bu ishning kélidighanlıqı quyash astidiki ishlar arısida kùlpeltek ishтур; unıng üstige, insan balılırinıng köngülleri yamanlıqqa tolghan, pütün hayatida könglide telwilik turidu; andin ular ölgengerle qoshulidi. **4** Chünki tiriklerge qoshulghan kishi üchün bolsa ümid bar; chünki, tirik it ölgən shirdin ela. **5** Tirikler bolsa özürlüning öldidighanlıqını biliidu; biraq ölgenger bolsa héchnémisi bilmeydu; ularning héch in'ami yene bolmaydu; ular hetta ademning ésidin kötürlülp kétidü, qayta kelmeysi. **6** Ularning muhebbiti, nepriti we hesetxorluqimu alliqachan yoqalghan; quyash astida qilin'ghan ishlarning héchqaysisidin ularning menggüge qayta nésiwisi yoqtur. **7** Barghin, néningni xushallıq bilen yep, sharabingni xushxuyluq bilen ichkin; chünki Xuda alliqachan mundaq qilishingdin razi bolghan. **8** Kiyim-kéchekliring herdaim ap'aq bolsun, xushbuy may beshindin ketmisun. **9** Xuda sanga quyash astida teqsim qilghan bimene ömrüngning barlıq künliride, yeni bimenilikte ötküzgen barlıq künliringe, söymlüly ayaling bilen bille hayattın huzur alghin; chünki tu séning hayatingdiki nésiweng we quyash astidiki barlıq tartqan jayıpayning ejridur. **10** Qolung tutqanni barlıq kühüng bilen qilghin; chünki sen baridighan tehtisarada héch xizmet, meqset-pilan, bilim yaki hékmet bolmaydu. (*Sheol h7585*) **11** Men zéhniymni yığhip, quyash astida kördumki, musabiqide ghelibe yeltapan'gha bolmas, ya jengde ghelibe palwan'gha bolmas, ya nan dana kishige kelmes, ya bayliqlar yorutulghanlarga kelmes, ya iltipat bilimliklerge bolmas — chünki peyt we tasadipiylıq ularning hemmisigé kélidü. **12** Berheq, insanmu öz waqtı-saitını bilmeydu; béliqlar rehimsiz torgha élín'ghandek, qushlar tapan-tuzaqqa ilin'ghandek, bulargha oxshash insan balılıri yaman bir künde tuzaqqa ilinidu, tuzaq beshiga chüshidu. **13** Men yene quyash astida danalıqning bu misalını kördüm, u méni chongqur tesirlendirdi; **14** Kichik bir sheher bar idi; uningga qarshi büyük bir padishah chiqip, uni qorşap, uningga hujum qılıdighan yoghan poteylerni qurdi. **15** Biraq sheherdin namrat bir dana kishi tépilip qaldı; u uni öz danalıqi bilen qutuldurdu; biraq kéyin, héchkim bu namrat kishini ésige keltürmidi. **16** Shuning bilen men: «Danaliq kúch-qudrəttin ewzel» — dédim; biraq shu namrat kishining danalıqi kéyin közge ilinmaydu, uning sözleri anglanmaydu. **17** Dana kishining jímjılıqta éytqan sözleri exmekler üstidin hoquq sürgüchining warqirashlıridin

éniq anglinar. **18** Danaliq urush qorallırıdin ewzeldur; biraq bir gunahkar zor yaxshılıqni halak qılıdu.

10 Xuddi ölük chiwinler ettarning etirini sésitiwétidighandek, azraqqine exmeqliq tarazida danalıq we izzet-hörmettinmu éghir toxtaydu. **2** Danalıqning köngli onggha mayıl, exmeqninqi solgha. **3** Exmeq kishi hetta yolda méngiwatqandimu, uning eqli kem bolghachqa, u exmeq ikenlikini hemmige ayan qılıdu. **4** Hökümdärning sanga achchiqi kelse, ornungdin istépa berme; chünki tinch-sewrchanlıq xata-sewenliktin bolghan zor xapılıqni tinchitidu. **5** Quyash astida yaman bir ishni kördumki, u hökümdardin chiqqan bir xata ishтур — **6** exmekler yuqiri mensepte, shuning bilen teng baylar pes orunda olтурdu; **7** men quyllarning atqa min'genlikini, emirlering qullardek piyade mangghanlıqını kördüm. **8** Orini kolıghan kishi uningga yiqılıshi mumkin; tamni buzghan kishini yilan chéqishi mumkin; **9** tashlarnı ýöktigen kishi tash teripidin yarilinishi mumkin; otun yaridighan kishi xewpke uchraydu. **10** Palta gal bolsa, birsi tighini bilimise, paltini kùçhep chépishqa toghra kélidü; biraq danalıq ademni utuq-muweppesiyetke érishtüridü. **11** Yılan cynitilmay turup, yilanchını chaqsı, yilanchığa néme payda? **12** Dana kishining sözleri shepqetlikтур; biraq exmekning lewliri özini yutidu. **13** Sözlirining bëshi exmeqliq, ayighi rezil telwilkurt; **14** emma exmeq yenila gejni köpeytidu. Biraq héchkim kelgisini bilmeydu; uningdin kényinki ishlarnı kim uningga ýetalisun? **15** Exmekler japasi bilen özürlini upritidu; chünki ular hetta sheherge baridighan yolnimu bilmeydu. **16** I zémin, padishahing bala bolsa, emirliring seherde ziyapet ötküzse, halingha way! **17** I zémin, padishahing mötiwerning oghli bolsa we emirliring keyp üchün emes, belki özini quwwetlesh üchün muwapiq waqtida ziyapet ötküzse, bu séning bexting! **18** Hurunluqtın öýning torusı għulay dep qalidu; qollarning boshluqidin öydin yangħur ötidu. **19** Ziyapet külke üchün teyyarlinar, sharab hayatni xush qilar, lékkin pul hemme ishni hel qilar! **20** Padishahqa lenet qılma, hetta oyungdimu tillima; hujrangdimu baylarnı tillima; chünki asmandiki bir qush awazingni taritudi, bir qanat igisi bu ishni ayan qılıdu.

11 Nanlıringni sulargħa ewet; kóp künlerdin kényin uni qaytidin tapisen. **2** Bir ilüshni yette kishige, sekkitigimu bergen; chünki yer yúzide néme yamanlıq bolidighanlıqını bilmeysen. **3** Bulutlar yamghurha tolghan bolsa, özürlini zémin üstige boshitidu; derex shimal terepe örülse, yaki jenub terepe örülse, qaysi terepe chüshken bolsa, shu yerde qalidu. **4** Shamalni közitidighanlar tériqchiliq qilmaydu; bulutlарha qaraydighanlar orma ormaydu. **5** Sen shamalning yolını bilmiginingdek yaki boyida barning hamilisining ustixanlirining balyatquda qandaq ösidiqhanlıqını bilmiginingdek, sen hemmini yaşıghuchi Xudanıng qilghinini bilmeysen. **6** Seherde uruqungni tériqħin, kechtimu qolungni ishtin qaldurma; chünki néme ishning, u yaki bu ishning paydılıq bolidighanlıqını we yaki her ikkisining oxshashla yaxshi bolidighanlıqını bilmeysen. **7** Nur shérin bolidu, aptapni körüşmu huzurluq ishtur. **8** Shunga birsi kóp yil yashighan bolsa, bularning hemmisidin huzur alsun. Halbuki, u yene qarangħħuluc künlirini éside tutsun, chünki ular kóp bolidu; kelgüsidi ki ishlarning hemmisi bimenilikтур! **9** Yashlıqingdin huzur al, i yigit; yashlıqing künliride könglüng özüngħe xushallıqni yetküzgey; könglüng xalighini boyiche we közliring körġini boyiche yürgin; biraq shuni bilginki, bularning hemmisi üçhün Xuda séni soraqqa tartidu. **10** Emđi könglüngdin għeshlikni élip tashla, téningdin yamanlıqni néri qil; chünki balılıq we yashlıqmu bimenilikтур.

12 Emdi yaman künler bésinggħha chüshmigüche, shundaqla sen: «Bulardin héch huzurum yoqtur» dégen yillar yéqinlashmighu che yashliqingda Yaratquchingni ésingde ching tut; **2** quyash, yoruqluq, ay we yultuzlar qarangghuliship, yamghurdin kényin bulutlar qaytip kelmigüche uni ésingde tutqin. **3** Shu kūni «öyning közethyliri» titrep kétidu; palwanlar égilidu, eżgħiħiżi azliqidin toxtap qalidu, dérizilerdin sirtqa qarap turghuchilar għuwaliship kétidu; **4** kochiġha qaraydīghan ishikler étildi; tügmenni awazi pesiydu, kishiler qushlarning awazini anglisila chöchüp kétidu, «naxshichi qizlarowning sayrashliri sus anglini; **5** kishiler égizdin qorqidu, kochilarda wehimiler bar dep qorqup yürudu; badam derixi chichekleydu; chéketke ademge yük bolidu, shindir mewi solishidu; chünki insan menggħiżi makaniġha kétidu we shuning bilen teng, matem tutquchilar kochida aylinip yürudu; **6** kümüş tana üzilgħiċċe, altun chine chéqilgħu, aptuwa bulaq yénida parepare bolghu, quduqtiki chaq kardin chiqqu, **7** topa-chang esli tupraqqa qaytqu, roh özini bergen Xudagħha qaytqu — Uni ésingde tutqin! **8** Bimenilik üstige bimenilik!» — deydu hékmet toplighuchi — «Bimenilik üstige bimenilik! Hemme ish bimenilik!» **9** Shuningdek, hékmet toplighuchi dana bolupla qalmastin, u yene xelqeq bilim ögħitetti; u oylinip, kóp pend-nisħetħerni tarażiġha sélip, retlep chiqt. **10** Hékmet toplighuchi yéqimliq sözlerni tépishqa intilgen; usħbu yézilgħini bolsa durus, heqiqet sözliridin ibarettur. **11** Dana kishining sözliri zixqa oxshaydu, ularning yighthindi ching béktilgen mixtektur. Ular Birla Padichi teripidin bérilgħendur. **12** Uning üstige, i oħġlu, bulardin sirt herqandaq yézilgħanlardin pexes bol; chünki kóp kitabħarning yézilħiħing ayiġhi yoq, shuningdek kóp ḥġien tenni upritidu. **13** Biz pütün ishqqa diqqet qilayli; Xudadin qorqqin we uning emr-permanlirigha emel qilghin; chünki bu insanning toluq mejburiytidur; **14** chünki adem qilgħan herbir ish, jümlidin barliq mexpiy isħħar, yaxshi bolsun, yaman bolsun, Xuda ularning soriqini qillidu.

Küylernerin küyi

1 «Küylernerin küyi» — Sulaymanning küyi. **2** «U otluq aghzi bilen méni söysun; Chünki séning muhebbeting sharabtin shérindur. **3** Xushpuraqtur séning etiriliring; Quylghan puraqlıq may séning namingdur; Shunglashqa qızlar séni sóyidu. Könglümni özüngge mehliya qilghaysen — Biz sanga egiship yügüreyil! — Padishah méni öz hujriririga ekirgey!» **4** «Biz sendin xusal bolup shadlinimiz; Séning muhebbetlirilingni sharabtin artuq eslep teripleymiz». **5** «Ular séni durusluq bilen sóyidu» — «Qara tenlik bolghinim bilen chiraylıqmış, i Yérusalém qızlari Berheq, Kédarlıqlarınching chédirliridek, Sulaymanning perdiliridek qarimen. **6** Manga tiklip qarımanglar, Chünki qaridurmen, Chünki aptap méni köydürdi; Anamning oghulları mendin renjigen; Shunga ular méni üzümzarlarını baqquchi qıldı; Shunga öz üzümzarını baqalmığħanmen». **7** «Hey, jénim sóygini, dégine, Padangni qeyerde baqisen? Uni kün qiyamida qeyerde aram alghuzisen? Hemrahliringning padiliri yénida chümperdili ayallardek yürüshümming néme hajiti?» **8** «I qız-ayallar arisidiki eng güzili, eger sen buni bilmiseng, Padamning basqan izlirini bésip méngep, Padichining chédiri yénida öz oghlaqliringni ozuqlandurghin». **9** «I sóyümlüküm, men séni Pirewnneng jeng harwiliriga qétılghan bir baytalgha oxshattim; **10** Séning mengziliring tizilghan munchaqlar bilen, Boynung marjanlar bilen güzeldur. **11** Biz sanga kümüş közler quylghan, Altundin zibu-zinnetlerini yasap bérimez. **12** «Padishah toy dastixinida olturghinida, sumbul melhimim puraq chachidu; **13** Méning sóyümlüküm, u manga bir monek murmekkidur, U kökslirim arisida qonup qalidu; **14** Méning sóyümlüküm manga En-Gedidiki üzümzarlarда ösken bir ghunche xéne gülüdektur». **15** «Mana, sen güzel, amriqim! Mana, sen shundaq güzel! Közliring paxteklerningkidektur!» **16** «Mana, sen güzel, sóyümlüküm; Berheq, yéqimliq ikensen; Bizning orun-körpimiz yéshildur; **17** Öyimizdiki limlar kédir dexfordin, Wasilirimiz archilardindur.

2 Men bolsam Sharun otliqidiki zepiran, xalas; Jilghilarda ösken bir niluper, xalas! **2** «Tiken-jighanlar arisidiki niluperdekk, Mana insan qızlari arisida méning amriqim shundaqtur!». **3** «Ormandiki derexler arisida ösken alma derixidek, Oghul balilar arisididur méning amriqim. Uning sayisi astida dilim alechme sóyinüp olturdum; Uning mewisi manga shérin tétid; **4** U méni sharabxanıgha élip kirdi; Uning üstümde kötürgen tughi muhebettur. **5** Méni kishmish poshkallar bilen quwwetlenglar; Almilar biledi méni yéngilandurunglar; Chünki muhebbettin zeipliship kettim; **6** Uning sol qoli beshim astida, Uning ong qoli méni silawatidu. **7** Yérusalém qızlari, Jerenler we daladiki marallarning hörmiti bilen, Silerge tapilaymenki, Muhebbetning waqt-saiti bolmigraphue, Uni oyghatmanglar, qozghimanglar!» **8** «Sóyümlükümning awazil! Mana, u kéliwatiadt! Taghlardin sekrep, Edirlardan oynaqlap kéliwatiadt! **9** Méning sóyümlüküm jeren yaki yash bushidektur; Mana, u bizning öyning témining keynide turidu; U dérizilerden qaraydu, U penjire-penjirlerdin marap bağıdu». **10** «Méning sóyümlüküm manga sóz qılıp mundaq dédi: — «Ornungdin tur, amriqim, méning güzilim, men biledi ketkin; **11** Chünki mana, qish ötüp ketti, Yamghur yéghip tütidi, u kétip qaldı; **12** Yer yüzide gülər köründi; Naxshilar sayrash waqtı keldi, Zémiminizda paxtekning sadasi anglanmaqta; **13** Enjür derixi qışlıq enjürlerini pishurmaqta, Üzüm tallırı chécheklep öz puriqini chachmaqta; Ornungdin tur, méning amriqim, méning güzilim, men biledi ketkin! **14** Ah méning paxtikim, Qoram tash yériqi ichide, Qiya

daldisida, Manga awazingni anglatqaysen, Chünki awazing shérin, jamaling yéqimliqturl!» **15** «Tüklerni tutuwalayı, Yeni üzümzarlarını buzghuchi kichik tüklerni tutuwalayı; Chünki üzümzarlarımız chécheklimekte». **16** «Sóyümlüküm ménigkidur, men uningkidurmen; U niluperler arisida padisini bégıwatidu». **17** «Tang atquche, Kölenggiler qéchip yoqighuche, Manga qarap burulup kelgin, i sóyümlüküm, Hijranlıq taghları üstidin sekrep kélidighan jeren yaki bughidek bolghin!».

3 «Orun-körpemde ýetip, kéche-kéchilerde, Jénimning sóygini izde telmürüp yattim; Izdidim, biraq tapalmayttim; **2** Men hazır turup, sheherni aylinay; Kochılarda, meydanlarda, Jénimning sóygini izdeymen» — dédim; Izdidim, biraq tapalmayttim; **3** Sheherni charlighuchi jésekchiler manga uchridi, men ulardin: — «Jénimning sóygini kördünglarmu?» — dep sordim. **4** — Ulardin ayrılipla jénimning sóygini taptim; Uni anamning öyige, Öz qorsıqida méni hamildar bolghanning hujrisığa élip kirmigüche, Uni tutuwélip qet'iy qoyup bermeyttim». **5** «I Yérusalém qızlari, Jerenler we daladiki marallarning hörmiti bilen, Silerge tapilaymenki, Muhebbetning waqt-saiti bolmigraphue, Uni oyghatmanglar, qozghimanglar». **6** «Bu zadi kim, chól-bayawandin kéliwatiqan? Is-tütek türwükliridek, Mürmekki hem mestiki bilen puritilghan, Etirpurushning herxil ipar-enberli bilen puritilghan?» **7** «Mana, uning textirawani, U Sulaymanning öziningduri; Etrapida atmish palwan yürüdi, Ular Israıldiki baturlardindur. **8** Ularning hemmisi öz qılıchi tutuqluq, Jeng qılıshqa terbiyilen'genlerdur; Tünlerdiki weswesilerge teyyar turup, Hemmisi öz qılıchini yanpisigha asıdu». **9** «Sulayman padishah özü üchün alahide bir shahane sayiwenkil kariwat yasigan; Liwandıki yaqaghachlardıñ yasigan. **10** Uning türwüklü kümüşhıt, Yölençhıktı altundın, Sélinchisi bolsa söstün rexettin; Ichi muhebbet bilen bészelen, Yérusalém qızlari teripidin. **11** Chiqinglar, i Zion qızlari, Sulayman padishahqa qarap béoqinglar, Toy bolghar künide, Köngli xusal bolghan künide, Anisi uningha tajni kiyüzgen qiyapette uningga qarap béoqinglar!»

4 «Mana, sen güzel, sóyümlüküm! Mana, sen güzel, Chümperdeng keynide közliring paxteklerdek iken, Chachliring Gilád téghi baghrıda yatqan bir top öchkileerdektur. **2** Chishliring yéngila yuyulushtin chiqqan qırqılghan bir top qoyalardek; Ularning hemmisi qoshkézek tughqanlardın, Ular arisida héchbir kem emestur. **3** Lewliring pereng tal yiptek, Gepliring yéqimliqtur; Chümbiling keynide chékiliring parche anardur. **4** Boynung bolsa, Qoraxana bolushqa teyyarlıghan Dawutning munariektur, Uning üstige ming qalqan eşiqliqtur; Ularning hemmisi palwanlarning siparlıdır. **5** İkki kökstüng xuddi ikki maraldur, Niluper arisida ozuqliniwatqan jerenning qoshkézekleridektur; **6** Tang atquche, Kölenggiler qéchip yoqighuche, Men özünni murmekke téghigha, Mestiki döngige élip kétimen. **7** Sen pütünley güzel, i sóyümlüküm, Sende héch dagh yoqtur». **8** «Liwandın men biledi kelgin, i jörem, Men biledi Liwandın kelgin — Amanah choqqisidin qara, Sénir hem Hermon choqqiliridin, Yeni shırlar uwiliridin, Yılpızlarning taghliridin qara!» **9** «Sen könglümni alamet sóyündürdüng, i singlim, i jörem, Közüngning bir lep qılıp qarishi biledi, Boynungdiki marjanning bir tal halqısı biledi, Könglümni sóyündürdüng. **10** Séning muhebbeting némidégen güzel, I singlim, i jörem! Séning muhebbetliring sharabtin shunche shérin! Séning etiriliringning puriqi herqandaq tétitqidin peyzidur! **11** Lewliring, i jörem, here könökidek témitidu, Tiling astida bal we süt bar; Kiyim-kéchekliringning puriqi Liwanning puriqidur; **12** Sen péchetlen'gen bir baghdursen, i singlim, i

jörem! Etiklik bir bulaq, yépiqliq bir fontandursen. **13** Shaxliring bolsa bir anarlıq «Éren bagchisi»dur; Uningda qimmetlik mewiler, Xéne sumbul ösümlükliki bilen, **14** Sumbullar we iparlar, Kalamus we qowzaqdarchin, Herxil mestiki derexliri, Murmekke, muetter bilen hemme ésil tétitular bar. **15** Baghlarda bir fontan sen, Hayatlıq sulurini bérídighan, Liwandin aqidighan bir bulaqsen». **16** «Oyghan, shimaldiki shamal; Kelgin, i jenubtiki shamal! Méning béghim üstidin uchup ötkey; Shuning bilen tétitulirli sirtqa puraq chachidu! Söyümlüküm öz béghigha kirsun! Özining qimmetlik méwilirini yésun!»

5 «Men öz béghimgha kirdim, Méning singlim, méning jörem; Murmekkemi tétitulirim bilen yighthim, Here könükimni hesilim bilen yédim; Sharabimni sütlirim bilen ichtim». «Dostirim, yenglar! Ichinglar, könglüngler xalighanche ichinglar, i ashiq-meshuqlar!» **2** «Men uxlawattim, biraq könglüm oyghaq idi: — Söyümlükümning awazi! Mana, u ishikni qéqiwatidi: — «Manga échip ber, i singlim, i amriqim; Méning paxtikim, méning ghubarsizim; Chünki beshim shebnem bilen, Chachlirim kéchidiki nemlik bilen hól-hól bolup kett!»

3 «Men töshék kiyimlirimni séliwetim, Qandaqmu uni yene kiyiwaly? Men putlirimni yudum, Qandaqmu ularni yene bulghay?» **4** Söyümlüküm qolini ishik töshükiden tiqtı; Méning ich-baghrilirim uningga telmürip ketti; **5** Söyümlükümge échishqa qoptum; Qollırımdın murmekki, Barmaqlırımdın suyuq murmekki témidı, Taqaqning tutquchlari üstige témidı; **6** Söyümlükünge achtım; Biraq söyümlüküm burulup, kétip qalghanidi. U söz qilganda rohim chíqip ketkenidi; Uni izdidiim, biraq tapalmidim; Uni chaqirdim, biraq u jawab bermidi; **7** Sheherni aylimidighan jésekchiler ménim uchrıttip ménim urdi, ménim yarilandurdi; Sépillardiki közetchiler chümperdemni mendin tartiwaldi. **8** I Yérusalém qızılı, söyümlükümni tapsanglar, Uningga néme deysiler? Uningga, sóygining: «Men muhebbettin zeipliship kettim! — dédi, denglar». **9** «Séning söyümlüküngin bashqa bir söyümlükintin qandaq artuq yéri bar, I, ayallar arisidiki eng güzili? Séning söyümlüküngin bashqa bir söyümlükintin qandaq artuq yéri bar? — Sen biżże shundaq tapilghan'ghu?» **10** «Méning söyümlüküm ap'aq we parqıraq, yüreklik ezimet, On ming arisida tughdek körürerliktur; **11** Uning beshi sap altundindur, Budur chachliri atning yaylidek, Tagħ qaghisidek qara. **12** Uning közlär éqinlar boyidiki paxteklerdek, Süt bilen yuyulghan, Yarishiqa qoyulghan; **13** Uning mengziliri bir teshtek puraqlıq ösümlüktektur; Aynihan yéqimliq gülliüktek; Uning lewliri niluper, Ular suyuq murmekkini témitidı; **14** Uning qolları altun turubilar, Ichige béril yaqtular quyulghan. Qorsiqi neqishlik pil chishliridin yasalghan, Kök yaqtular bilen bészegen. **15** Uning putliri mermer tüwrükler, Altun üstige tiklen'gen. Uning salapiti Liwanningidek, Kédir derexliridek körkem-heyweliktur. **16** Uning aghzı bekmu shérindur; Berheq, u pütünley güzeldur; Bu méning söyümlüküm, — Berheq, bu méning amriqim, I Yérusalém qızılı!»

6 «Séning söyümlüküng nege ketkendu, Qiz-ayallar arisida eng güzel bolghuchi? Séning söyümlüküng qeyerge burulup ketti? Biz sen bilen bille uni izdeyli!» **2** «Méning söyümlüküm öz béghigha chüشتı, Tétitqu otyashılıqlarha chüشتı. Baghlarda ozuqlınlıqsha, Niluperleri yighthiqsha chüشتı. **3** Men méning söyümlükümningkidurmen, We söyümlüküm méningkidur; U öz padisini niluperler arisida bağıdu!» **4** «Sen güzel, i söyümlüküm, Tirzah shehiridek güzel; Yérusalémdek yéqimliq, Tughlarnı kötürgen bir qoshundek heyweliktursen; **5** Ah, közliringni mendin ketküzgin! Chünki ular méning üstümdin

għaliha kéliwati; Chachliring Giléad téghi bagħrida yatqan bir top öchħilderdektur. **6** Chishliring yéngila yuyulushtin chiqqa qirqilghan bir top qoyerdekk; Ularning hemmisi qoshkézek tughħanlardindur; Ular arisida héċċibri kem emestur; **7** Chümbiling keynide chékiliring parche anardur. **8** Atmish xanish, sekseñ kénizekmu bar; Qizlar sanaqsiz; **9** Biraq méning paxtikim, ghubarsizim bolsa birdimbirdur; Anisidin tughulghanlar ichide tengħaż-żiżiż bolghuchi, Özini tughquching tallighinidur. Qizlar uni körüp, uni bextlik dep atashti, Xanishlar we kénizeklermu körüp uni maxtashti». **10** «Tang seher jahan'ha qarighandek, Aydek güzel, aydingdekk roshen, illiq quyashek yoruq, Tugħlarni kötürgen qoshunlardekk heywetlik bolghuchi kimdur?» **11** «Méghizlar béghigha chüştüm, Jilħidiki gül-giyahlarni körüşke, Üzüm tēlining bixlighan-bixlimghaniqkin körüşke, Anarlarning chéchekligen-chécheklimigenlikini körüşke; **12** Biraq bile-bilmey, Jénim méni kötürüp, Ésil xelqimming jeng harwiliri üstige qoġhaniken». **13** «Qaytqin, qaytqin, i Shulamit — Qaytqin, qaytqin, bizning sanga qarighumiz bardur!» «Siler Shulamitning némisige qarighunglar bar?» «Ikki bargħi usulħa chüħken waqtidikidek uningga qaraymiz!»

7 «I shahzadining qizi, Keshliringde séning qedemliring némidégen güzel! Tolħighan yampashliring góherlerdekk, Chéwer hünerwen qolining hüniridur. **2** Kindiking yumulaq bir qedehtur; Uning ebjesh sharabi kem emes; Qorsiqing bugħday dōwidur, Etrapiga niluperler olishidu. **3** Ikki köksüng ikki maraldek, jerennin qoshkézikidur; **4** Boynung pil chishliridin yasalghan munardur; Kozzirling Bat-Rabbim qowuqi boyidiki Heshbon kölchekliridek, Burnung Demeshqqe qaraydighan Liwan munaridektur; **5** Üstüngde bésħing Karmel téghidek turidu; Bésħingdiki örume chachliring sösni rengliktur, Padishah büdün chachliringning meħbusidur. **6** I sóygimin, huzurlar üchün shunche güzel, shunche yéqimliqtursen! **7** Séning boyung palma derixidek, Kóksüng üzüm ghunchillirektur. **8** Men: — «Palma derixi üstige chíqimen, Shaxlirini tutup yamishimen; Kóksiliring derweqe üzüm tal ghunchilliridek, Burnungning puriqi almirardek, tanglayliringning temi eng ésil sharabdektur...». **9** «...méning söyümlükümning gélidin siliq ötüp, Lewler, chishlardin téyilip chüħsun...» **10** Men méning söyümlükümningkidurmen, Uning teqazzasi manga qaritlidu». **11** «I söyümlüküm, kéleyli, Étizlargaħha chíqayli; Yézilarda tinep kéleyli, **12** Üzümzarlıqqa chíqishqa baldur orundin turayli, Üzüm tallirining bixlighan-bixlimghaniqini, Chécheklerning échilghan-échilmighaniqini, Anarlarning berq urghan-urmighaniqini köręyli; Ashu yerde muhebbetlirimni sanga béghishlaryen. **13** Muhebbetgüler ashu yerde öz puriqini puritidu; Ishkirimiz üstide herxil ésil méwe-chiwiher bardur, Yéngi hem konimu bardur; Sen tħiġi ularni toplap teyyarlidim, i söyümlüküm!»

8 «Ah, apamning köksini shorighan inimdek bolsang'idi! Séni talada uchritar bolsam, sóyettim, We héchhim ménim kemsitmejtti. **2** Men séni yétekkleytim, Apangning öyige élip kirettim; Sem manga telim béretting; Men sanga tétiq sharabidin ichküzzettim; Anarlırimming sherbitidin ichküzzettim. **3** Uning sol qoli beshim astida bolatti, Uning ong qoli ménim silaytti!» **4** «Silerge tapilaymenki, i Yérusalém qızılı — «Uning waqt-saiti bolmighu, Siler muhebbetni oyghatmanglar, qozghimanglar!» **5** «Daladin chíqiwatqan bu zadi kim? Öz söyümlükige yolini?» «Men alma derixi astida séni oyghatqanidim; Ashu yerde apang tolghaq yep séni dunyagħha chíqargħanidi; Ashu yerde séni tughquchi tolghaq yep séni chíqargħanidi. **6** «Méni köngħläng möħürdekk, Bilikinge

möhürdek basqaysen; Chünki muhebbet ölümdeк küchlükturen; Muhebbetning qızghinishi tehtisaradek rehimsiz; Uningdin chiqqan ot uchqunliri, — Yahning dehshetlik bir yalqunidur! **(Sheol h7585)** 7 Köп sular muhebbetni öchürelmeydu; Kelkünler uni gherq qilalmaydu; Birsı: «Öy-teelluqatlırımmıng hemmisini béríp muhebbetke érishimen» dése, Undaqtı u adem kishining neziridin pütünley chüshüp kétidu». 8 «Bizning kichik singlimiz bardur, Biraq uning köksi yoqtur; Singlimizgha elchiler kelgen künide biz uning üchüň néme qılımız?» 9 «Eger u sépil bolsa, Biz uningga kümüş munar salımız; Eger u ishik bolsa, Biz uni kédir taxtaylor bilen qaplaymız». 10 «Özüm bir sépildurmen, Hem méning köksilirim munarlardektur; Shunga men uning köз aldida xatirjemlik tapqan birsidek boldum». 11 «Sulaymannıng Baal-Hamonda üzümzarı bar idi, Üzümzarını baghwenlerge ijarige berdi; Ularning hemmisi méwisi üchün ming tengge apırıp bérishi kerek idi; 12 Özünnıng üzümzarım mana méning aldimda turidu; Uning ming tenggisi sanga bolsun, i Sulayman, Shuningdek ikki yüz tengge méwisińi baqquchilarǵha bolsun». 13 «Hey baghlıarda turghuchi, Hemrahlar awazingni anglighusi bar; Mangimu uni anglatquzghaysen». 14 «I söyümlüküm, téz bole, Jeren yaki yash bughidek bol, Tétitqular taghlırı üstide yügürüp!»

Yeshaya

1 Uzziya, Yotam, Ahaz we Hezekiyalar Yehudagha padishah bolghan waqtarda, Yérusalém we Yehuda toghrisida, Amozning oghli Yeshaya körgen ghayibane wehiy-alametler: — **2** «I asmanlar, anglanglar! I yer-zémin, qulaq sal! Chünki Perwerdigar söz ýetti: — «Men balilarни béoip chong qildim, Biraq ular Manga asiyliq qildi. **3** Kala bolsa igisini tonuydu, Éshekmu xojayinining oqurigha [mangidighan yolni] bilidu, Biraq Israil bilmeydu, Öz xelqin héch yorutulghan emes. **4** Ah, gunahkar «yat el», Qebihlikni toplap özige yüklichen xelq, Rezilerning bir nesi, Nijis bolup ketken balilar! Ular Perwerdigar din yiraqliship, «Israeldiki Muqeddes Bolghuchi»ni közige ilmidi, Ular keynige yandi. **5** Némishqa yene dumbalan'ghunglar kéléridu? Némishqa asiyliq qiliwérísiler? Pütün bashliringlar aghrip, Yürikinglar püttünley zeipliship ketti, **6** Béshinglardin ayighinglarchiche saq yéringlar qalmidi, Peqet yara-jarahet, ishshiq we yiring bilen toldi, Ular tazilanmighan, téngilmighan yaki ularغا héch melhem süriülmigen. **7** Wetininglar chölleshti; Sheherliringlar köyüp weyrane boldi; Yer-zémininglarni bolsa, yatlar köz aldinglardila yutuwéliyatdu; U yatlar teripidin depsende qilinip chölliship ketti. **8** Emdi üzümzargha sélin'ghan chellidek, Terxemelikke sélin'ghan kepidek, Muhasiruge chüshken sheherdek, Zionning qizi qalidurdu. **9** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar bize azghine «qaldisi»ni qaldurmighan bolsa, Biz Sodom shehirigre oxshap qalattuq, Gomorra shehirining haligha chüshüp qalattuq. **10** I Sodomming hökümränli, Perwerdigarning sözini anglap qoyunglar, «I Gomorranning xelqi, Xudayimizning qanunesihitige qulaq sélinglar! **11** Siler zadi néme dep Manga atap nurghunlichan qurbanliqlarni sunisiler?» — deydu Perwerdigar. — «Men köydürme qochqar qurbanliqinglardin, Bordaq malning yaqliridin toyup kettim, Buqlar, paqlanlar, tékilerning qanlıridin héch xursen emesmen. **12** Siler Méning aldimha kirip kelgininglarda, Silerdin hoyla-aywanlırrimni shundaq dessep-cheyleshni kim telep qilghan? **13** Bihude «ashliq hediye»lerni élip kélishni boldi qilinglar, Xushbuy bolsa Manga yirginchlik bolup qaldi. «Yéngi ay» héytliri we «shabat kün»lirige, Jamaet ibadet sorunlirigha chaqirilishlarchha — Qisqisi, qebihlikte ötküzülgén daghdughiliq yighilishlarchha chidighuchilikim qalmidi. **14** «Yéngi ay» héytinglardin, béktilgen héyt-bayriminglardin qelbim nepretlinidu; Ular manga yük bolup qaldi; Ularni kötüüp yürüştin charchap kettim. **15** Qolunglarni kötüüp duagha yayghininglarda, Közünni silerdin élip qachimen; Berheq, köplep dualarni qilghininglarda, anglimaymen; Chünki qolliringlar qan'gha boyaldi. **16** Özünglarni yuyup, paklininglar; Qilmishliringlarning rezillikini köz aldimdin néri qilinglar, Rezillikni qilishtin qolunglarni üzüngler; **17** Yaxshılıq qilishni ögininglar; Adilliqni izdenglar, Zomigerlerge tenbih béringlar, Yétim-yésirlerni naheqliqtin xalas qilinglar, Tul xotunlarning dewasini soranglar. **18** Emdi kélingslar, biz munazire qilishayli, deydu Perwerdigar, Silerning gunahinglar qip-qizil bolsimu, Yenila qardek aqiridu; Ular qizil qurutteq tooq qizil bolsimu, Yungdek ap'aq bolidu. **19** Eger itaetmen bolup, anglisanglar, Zémindiki ésil mehsulattin behremen bolisiler; **20** Biraq ret qilip yüz öriesenglar, Qilich bilen ujuqturulisiler» — Chünki Perwerdigar Öz aghzi bilen shundaq dégen. **21** Sadiq sheher qandaqmu pahishe bolup qaldi! Eslide u adalet bilen tolghanidi, Heqqaniyliq uni makan qilghanidi, Biraq hazir qatillar uningda turuwatidu. **22** Kümüşhüng bolsa dashqalgha aylinip qaldi, Sharabingha su

ariliship qaldi; **23** Emirliring asiyliq qilghuchilar, Oghrilargha ülpet boldi; Ularning herbiri parigha amraq bolup, Soghasalamlarni közlep yürmekte; Ular yétim-yésirlar üçhün adalet idzimeydu; Tul xotunlarning dewasi ularning alidiga yetmeydu. **24** Shunga — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Reb Perwerdigar — Yeni Israeldiki quğret Igisi ýitudi: — Men küshendilirimmi [jazalap] puxadin chiqimén, Düşhmenlirimdin qisas alimen; **25** Qolumni üstüngé tegküzip, Séni tawlap, sendiki dashqalni teltöküs tazilaymen, Sendiki barlıq arilashmilarni élip tashlaymen. **26** Hökümrän-soraqchiliringlarni awwalqidek, Meslihetchiliringlarni desleptikek halgħa keltürimen. Kévin sen «Heqqaniyliqning Makanı», «Sadiq Sheher» — dep atilisen. **27** Emdi Zion adilliq bilen, We uningga qaytip kelgener heqqaniyliq bilen qutquzulup hör qilinidu. **28** Biraq asiyalar we gunahkarlar birdek ujuqturulidu, Perwerdigarın yüz örigüchler bolsa halak bolidu. **29** Shu chaghda siler teshna bolghan dub derexlidirin nomus qilisiler, Tallighan bagħlardin xijil bolisiler. **30** Chünki özüngler xuddi yopurmaqlıri qurup ketken dub derixidek, Susiz quruq bir bagħdekk bolisiler. **31** Shu kuni küchi barlar otqa sham piliki, Ularning ejri bolsa, uchqun bolidu; Bular her ikkisi tengla köyüp kétidu, Ularni öchħürüşke héchkim chiqmaydu.

2 Bular Amozning oghli Yeshaya Yérusalém we Yehuda toghrisida körgen kalamdur: — **2** Axir zamanlarda, Perwerdigarning öyi jaylashqan tagħiġi tħalliñ bésħi bolup béktilidu, Hemme döng-égiżlktin tüstün qilip kötürülidu; Barliq eller uningga qarap ékip kélishidu. **3** Nurghun xelq-milletler chiqip bir-birige: — «Kélinglar, biz Perwerdigarning téghieha, Yaqupning Xudasining öyige chiqqayı; U Öz yolliridin bizżeq öğitudi, Biz Uning teriqiñiñi mangimiz» — déyishidu. — Chünki qanun-yoloryaq Ziondin, Perwerdigarning söz-kalami Yérusalémdin chiqidighan bolidu. **4** U eller arisida hökümkum chiqiridu, Nurghun xelqlearning heq-naheqlirige késim qilidu; Buning bilen ular qilchilirini sapan chishliri, Neyzilirini orghaq qilip soqishidu; Bir el yene bir elge qilich kötürmeypdu, Ular hem yene urushni ögenmeypdu. **5** — «Yaqup jemetidikiler, Kélinglar, Perwerdigarning nurida mangayil!». **6** — Sen Öz xelqing bolghan Yaqup jemetini tashlap qoystu; Chünki ular sherqtiki xurapatlar bilen toldurulidu; Ular Filistiyerdek pal salidu; Ular chef-ellikkler bilen qol tutuştidu; **7** Zémimi bolsa altun-kümüşke tolup ketti; Bayliqları tügimes; Yer-zémimi atlارghimu tolup ketti, Jeng harwilri hem tügimes; **8** Zémimi butlar bilenmu liq bolup ketti; Ular öz qollırı bilen yasığħanlirigha, Barmaqları bilen shekkilendürgenlirige sejde qilishidu. **9** Shuning bilen puqlarlar égildürülidu, Mötiwerlermu tówen qilinidu; Sen ularning qeddi ruslimaysen hem héch kechürüm qilmaysen. **10** Emdi Perwerdigarning weħħshitidin, Heywisiñin shansheripidin özüngni qachur, [Xada] tashħar ichige kiriwal, Topa-changlar ichige mökiwal! **11** Chünki ademning tekebbur közlri yerge qaritilidu, Insanlarning hakawurluqi pes qilinidu; Shu künide yalghuz Perwerdigarla tüstün dep medhiyilinidu. **12** Chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning shundaq bir kuni teyyar turidu: — Shu kuni herbir tekebbur we memedanlarning ištige, Özini yuqiri saniganlarning ištige chüshidu (Shuning bilen ularning hemmisi pes qilinidu), **13** Shuningdek Liwanning égiz, pelekke yétidighan barliq kédir derexlirining ištige, Bashandiki barlıq dub derexlirining ištige, **14** Égiz tagħlarning hemmisige, Yuqiri kötürülgén barliq dönglarning ištige, **15** Herbir heywetlik munarriq ištige, Herbir mustehkem sépilning ištige, **16** Tarshishtiki herbir soda kémisining ištige, Shundaqla barlıq güzel kéme

gewdisining üstige shu künü chüshüshke teyyar turidu. **17** Ademlerning körengqliki töwen qilinip chüshürülüp, İnsanlarning tekebburlıq pes qilinidu, Shu künide yalghuz Perwerdigarla üstün dep medhiyilinidu. **18** Butlar bolsa hemmisi közdin yoqıldı. **19** Perwerdigar yerni dehshtetlik silkindürüşke ornidin turidighan chaghda, Ular özlirini Uning wehshtitidin, Uning heywisiñ shan-sheripidin qachurup, Xada tash gharlirining ichige, Yer yüzdiki öngüklerge kiriwalidu; **20** Shu künide kishiler özige choqunushqa yasiganın kümüş butliri we altun butlirini qarighu hashqanlargha we sheperenglerge tashlap bérifu; **21** Perwerdigar yerni dehshtetlik silkindürüşke ornidin turidighan chaghda, Ular özlirini Uning wehshtitidin, Uning heywisiñ shan-sheripidin qachurup, Xada tash chaklirining ichige, Yarlarning yeriqlirigha kiriwalidu; **22** Ümidinglarnı nepisi dimighidila turidighan insandin üzüngler, Chünki insan zadi néme idi?

3 Chünki, qara! Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Reb Perwerdigar, Yérusalém we Yehudagha quwwet we yönchenlik bolghan [barlıq nersilerni yoq qilidu], — Yeni quwwet bolghan pütküll ash-nan, Yölenchük bolghan hemme su, **2** Palwan we leshker, Sotchi we peyghamber, Palchi we aqsaql, **3** Ellik bési, mötiwer we meslihetchi, Hünerwen ustilar we jadu qilghuchilarını yoq qilidu **4** — «[Ularning ornigha] yashlarını emeldar qilimen, Betxuy balilar ularning üstidin idare qilidu. **5** Puqralar bir-birini ézidu, Herbiri qoshnisi teripidin ézilidu; Balilar qérilargha, Muttehemler mötiwerlerge edepsizlik qilidu; **6** Shu künı birsi ata jemetidiki qérindishini tutuwélip, uningga: — «Sizing kiyim-kéchikingiz bar; bizge ýétekchi bolung, bu xarabiler qolinqiz astida bolsun», — deydu; U jawaben qolini kötürip [qesem ichip]: «Derdilargha derman bolalmaymen; Öyündim ya ashnan ya kiyim-kéchek yoq; Ménî xelqqe ýétekchi qilmanglar!» — deydu. **8** Chünki Yérusalém putlishidu-chüshünlüşidu, Yehuda bolsa yiqlılıdu; Sewebi, ularning tili we illetliri Perwerdigargha qarshi chiqip, Sherep Igisining közlirli alidda isyankarlıq qıldı. **9** Ularning chirayi özlirige qarshi guwahliq bérifu; Ular Sodom shehiridek gunahini héch yoshumay, Ochuq-ashkara jakarlaydu. Ularning jénigha way! Ular yamanlıqni öz beshiga chüshürgen! **10** Heqqaniylargha éytqinki, Ular aman-ésenlikte turidu, Ular öz emillirining méwisiñ yeydu; **11** Rezillerge way! Béshigha yamanlıq chüshidu, Chünki öz qoli bilen qilghanlari özige yanidu. **12** Méning xelqimde bolsa, balilar ularni xar qılıdu, Ayallar ularni idare qılıdu; I xelqim! Silerni ýeteklewatqanlar silerni azduridu, Ular mangidighan yolliringlarnı yoq qilidu. **13** Perwerdigar Öz dewasini sorashqa orun alidu, Xelq-milletler üstidin höküm chiqırışqqa öre turidu; **14** Perwerdigar Öz xelqining aqsaqalları we emirliri bilen dewaliship, ulargha: — Üzümzarnı yep tügetkenler siler özüngler, Ajız möminlerdin alghan olja özünglarda yatidu, deydu. **15** — Silerning xelqimni ashundaq ézip, Ajız möminlerning yüzlirige dessep zadi néme qilghininger? — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Reb Perwerdigar. **16** Perwerdigar yene mundaq dédi: — «Zion qız-ayalları tekebburluq qılıp, Qash-kirpiklirini süzüp, Közlerini oynıtıp, naz qılıp taytangliship, Putlirini jildirlitip méngep yürüshidu; **17** Shunga Reb Zion qız-ayallıringin bash choqilirini taz qılıdu, Perwerdigar ularning uyat yerlerini échiwétidu». **18** Ashu künü Reb ularni güzellikidin mehrum qilidu; — Ularning oshuq jıldırıqlarını, Bash jiyeklärini, ay shekillik marjanlarını, **19** Halqilirini, bilezüklerini, chümperde-chachwanlırını, **20** Romallarını, oshuq zenjirlirini, potilirini, etirdanlırını, tiltumarlırını, **21** Üzüklirini, burun halqılirini, **22** Héytılıq tonlirini, yopuqlarını, pürkenjilirini, hemyanlırını, **23**

Eyneklirini, ap'aq ich köyneklirini, sellilirini we tor perdilirining hemmisini élip tashlaydu. **24** Emdi shundaq boliduki, Etir puriqining ornigha betbuyluq; Potining ornida arghamcha, Chiraylıq yasiganın chachlirining ornida taz bési, Kélishken tonning ornida böz rextler, Güzellikining ornida dagħħal tamghisi bolidu. **25** Séning yigitliring qilichlinip, Baturliring jengde yiqlılıdu. **26** [Zionning] qowuqları zar kötüüp matem tutidu; U yalingachlan'ghan halda yerge olturnup qalidu.

4 Shu künı yette ayal bir erni tutuwélip, uningdin: — «Biz öz nénimizni yeymiz, öz kiyim-kécheklirimizni kiyimiz; peqet bizni reswaliqtin xalas qılış üçhün, bizni namingizgha tewe qilishingizni ötünimiz!» — deydu. **2** Shu künı «Perwerdigarning shéxi» uning güzellikli hem sherpini körsetküči bolidu, Zémin bergen méwe bolsa, Qéchip qutulghan Israildikilerge shöhret we güzellik keltiridu. **3** Hem shundaq ish boliduki, Zionda qalghanlar, Yérusalémda toxtilgħanlar, Yeni Yérusalémda hayat dep tizimlan'ghanlarning hemmisi pak-muqeddes dep atilidu. **4** Shu chaghda Reb adalaet yürgüzungħi roh hem köydürgħuchi roh bilen, Zion qizlirining pasiqliqini yuyup, Yérusalémming qan dagħlirini tazilaydu. **5** Shu chaghda Perwerdigar kündüzde Zion téghidiki herbir öy, Shundaqla barlıq ibadet sorunlarning üstige is-tütekk we bulut, Kechte bolsa ot yalquning julasini yaritidu; Chünki shan-sherepnin üstide sayıwen bar bolidu. **6** Shu künı, kündüzde tomuz issiqaq saye qilidigan, Xeterdin panahlinitidighan, boran-yamghurlargha dalda bolidighan bir sayıwenlik kepe bolidu».

5 Men öz söygen yarimgha, Méning söyümlüküm üçhün öz üzümzari togruluq bir kūy étip bérey; Söyümlükümning munbet bir döng üstide üzümzari bar idi; **2** U hemme yérini kolap tashlarni élip tashlidi, Eng ésil üzüm teli tiki; U üzümzar otturisığha közitish munari saldi, Üzümzar ichidimu sharap kölchiki qazdi, Andin üzümdin yaxshi hosul kütti; Biraq buning ornigha, üzümzar achchiq özümlerni berdi. **3** Qéni, i Yérusalém dikiler we Yehudanın ademliri, Men bilen üzümzarinning otturisidin höküm chiqiringlek! **4** Méning üzümzarinma qilghudek yene néme ishim qaldı? Yaxshi üzümlerni kütkinimde, Némishqa peqet achchiq özümlila chiqırıp berdi? **5** Emdi hazır Öz üzümzarinmi néme qilidighinimni silerge étip bérey: — Uning chitlaqlarını élip tashlaymen, u yutuwétilidu; Uning tamririni chéqip ghulitimen, u cheylinidu. **6** Men uni chöllükke aylandurimen; Héchkim uni chatap-putap, perwisch qilmaydu; Jighanlar we tikenler unında östüp chiqidu; Bulutlарha uning üstige héch yamghur yaghdmurmanglar dep buyruymen. **7** Chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning üzümzari — Israıl jemeti, Uning xushalliqli bolghan ösümlük bolsa — Yehudadikilerdur; U adalet méwisiñ kütken, Biraq mana emdi zulum kördi; Heqqaniylıqni kütken, Biraq mana emdi nale-peryad boldi! **8** Xeqlerge héch orun qaldurmay önyi-öye, étizni-étizgha ulighanlargha way! Özünglarnı yalghuz zéminda qaldurmaqchimusiler? **9** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar méning qılıqimgha mundaq dédi: — «Köpligen öyler, Derweqe heywetlik, heshemetlik öyler adematzisiz, xarab bolidu. **10** Berheq, qiriq moluq üzümzar peqet alte küp sharab bérifu, Ottuz kürə dan bolsa peqet üch kürə hosul bérifu. **11** Mey ichishke aldirap tang atqanda ornidin turghanolargha, Qarangħu chüshishige qarimay, sharabtin keyp bolghucie bésip olturnghalarga way! **12** Ularning ziyanetliride chiltar we lira, tembur we ney, sharabmu bar; Biraq ular Perwerdigarning qilghanlirigha we qol ishlirigha héch étiwar qilmaydu. **13** Shu sewebtin öz xelqim bilimdin

xewersiz bolghanliqi tüpeylidin sürgün bolup kétidu; Ésilzadiliri échirqiship, Puqlarli ussuzluqtin qurup kétidu. **14** Shunga tehtisara nepsini yoghinitip, Aghzini hang achidu; Ularning shöhretliri, top-top ademliri, qıqas-süren kötürgüchiliri we neghme oynighuchiliri biraqla ichige chüshüp kétidu. (**Sheol h7585**) **15** Puqlarlar egildürülidu, Mötiwerlermu töwen qilinidu, Tekebburlarning közliri yerge qaritildi; **16** Biraq samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar adalet yürgüzginide üstün dep medhiyilinidu, Pak-muqeddes bolghuchi Tengri heqqanılyqidin pak-muqeddes dep bilinidu. **17** Shu chaghda qozilar öz yaylaqlırıda turghandek otlaydu, Musapirlarmu baylarning weyrane öyliride ozuqlinidu. **18** Qebihlikni aldamchılıqning yipliri bilen, Gunahni harwa arghamchisi bilen tartqanlarga way! **19** Yeni: «[Xuda] aldirisun! Ishlirini Özi ittikrek ada qilsun, Shuning bilen biz uni köreleymiz! «Israildiki Muqeddes Bolghuchi»ning niyet qilgihini yéqinliship ishqqa ashurulghay, Biz unı biliwalaylı!» — dégenlerge way! **20** Yamanni yakshi, yakshını yaman dégúchilerge, Qaranghuluqni nurning, nurni qaranghuluqning ornığha qoyghuchilargha, Achchiqni tatlıqning, tatlıqni achchiqning ornığha qoyghuchilargha way! **21** Özlerini dana dep chaghlanlarlarga, Öz neziride özlerini eqilliq dep qarighanlarga way! **22** Sharab ichishke batur bolghanlarga, Haraqni ebjesh qilishta qehriman bolghanlarga, **23** Yeni para üchün rezilleri aqlap, Shuning bilen heqqanılyarning adalitini ret qilghuchilargha way! **24** Shunga, ot yalqunlari samarlarni yutuwetkendek, Yalqunlarda menggenler soliship yoqalghandek, Ularning yiltızılı chirip kétidu, Gülcéchékelri chang-tozangde tozup kétidu; Chünki ular samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning yolyoruq-qanunını chetke qaqqan, Israildiki Muqeddes Bolghuchining söz-kalamini közge ilmihanidi. **25** Shunga Perwerdigarning ghezipi Öz xelqige qarap qaynaydu, U ularغا qarap qolini kötürüp, ularni urup yiqitidu. Taghlar tewrinip kétidu; Ölüklər exletlerdek kochilar otturisida döwe-döwe bolidu. Mushundaq ishlar bolsimu, Uning ghezipi yenila yanmaydu, Sozhan qoli yenila qayturulmay turidu. **26** U yiraqtiki ellerni chaqırıp tughı kötüridu, U yer yüzining chet yaqisidin bir elni üşhqirtip chaqırıdu; Mana ular tézdiń adulrap kélélidu. **27** Ulardın héchbiri charchap ketmeydu, Putlishipmu ketmeydu. Héchbiri müjdimeydu, uxlimaydu, Baghlighan belwaghliridin héchbiri boshimaydu, Choruqlırının boghquchliridin héchbiri üzülmeydu; **28** Ularning oqları ittik, Barlıq oyojalırining kirichliri tartılıp teyyar turidu, Atlirining tuyaqları chaqmaq téshidek bolidu, [Jeng harwilirining] chaqları qoyuntazdek aylinidu; **29** Ularning hörkireshliri shirningkidek bolidu, Ular arslanlardek hörkirishidu, Derweqe, ular owgha érishkende ghazh-ghuzh qılıp hörpölyishidu; Owni qutquzghudek héchbim bolmay, Ular uni élip kétidu. **30** Shu küni ular déngizlar hörkürigendek owgha hörkirishidu; Eger birisri yer-zémín'gha qarighudek bolsa, Peqet qaranghuluq, derd-elemnila köridü! Herqandaq nur bulut-tumar terividin ehuwalishidu.

6 Uzziya padishah alemdin ötken yili men Rebni kördüm; U intayin yuqiri kötürlügen bir textte olturatti; Uning toni muqdeddes ibadetxanigha bir kelgenidi. **2** Uning üstide saraflar perwaz qilip turatti; Heribirining alte tal qaniti bar idi; Ikki qaniti bilen u yüzini yapatti, ikki qaniti bilen u putini yapatti, We ikki qaniti bilen u perwaz qilip turatti. **3** Ulardin biri bashqa birsige: — «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, muqdeddes, muqeddes, muqdestdur! Kylgar yer yuzi uning shan-sheripige tolghan!» — dep towlawattati. **4** Towlighuchining awazidin derwazining keshkekli tevrinip

ketti, Öy is-tütek bilen qaplandı. **5** Shuning bilen men: — «Özümge way! Men tügeshtim! Chünki men lewliri napak ademmen hem napak lewlik xelq bilen ariliship turup, öz közüm bilen Padishahqa, yeni samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigargha qaridim!» — dédim. **6** Shuning bilen saraflardan biri qolida qurban'gahtin bir choghami laxshigirgha qisip élip, yénimgha uchup keldi; **7** u ni aghzimgha tegkübzüp: — «Mana, bu lewliiringge tegdi; séning qebilihing élip tashlandi, gunahing kafaret bilen kechürüm qilindi» — dédi. **8** Andin men Rebning: — «Men kimni ewetimen? Kim Bizge wekil bolup baridu?» dégen awazini anglidim. Shuning bilen men: — «Mana men! Méni ewetkeysen» — dédim. **9** We U: «Barghim; mushu xelqe mundaq dep éytqin: — «Siler anglashni anglaysiler, biraq chüshhemnesiler; Körüşni körüsiler, biraq bilip yetmesiler. **10** Mushu xelqninq yürükini tash qilgihan; Ularning qulaqlirini éghir, Közlirini kor qilgihan; Bolmisa,ular közliri bilen köreleydighan, Qoliqi bilen anglyalaydighan, Königli bilen chüshineyldighan qilinip, Yolidin yandurulup saqaytilghan bolatti». **11** Andin men: — «Reb, bu ehwal qachan'ghiche dawamlishidu?» — dep soriwidim, U jawaben: — «Ta sheherler xarab qilinip ahalisiz, Öyler ademzatsiz, Zémín pütünləy chölge aylinip bolghuche, **12** Perwerdigar ademlirini yiraqlarqha yötkep, Zémindiki tashliwétilgen yerler köp bolghuche bolidi» — dédi. **13** «Halbüki, zéminda ademlerning ondin birila qalidu; Ular [zémín'gha] qaytip kélép yene yutuwétilidu, Késilgen bir dub yaki arar derixining kötikidek bolidu; Kötek bolsa «muqeddes nesil» bolur.

7 Yehuda padishahi Ahaz (Uzziyaning newrisi, Yotamning oghli) textke olturghan künliride, mundaq ish boldi: — Suriyening padishahi Rezin we Israel padishahi Remaliyaning oghli Pikah Yérusalémhga qarshi jeng qildi, lékin üstünlükke érishelmidi. **2** Dawutning jemetige: — «Suriye Efraim bilen ittipaqliship birleshma qoshun qurdi» — dégen xewer keldi. Shuning bilen padishah jemetidikilerning köngli we xelqining köngli ormanlar shamalda silkinip ketkendek silkinip ketti. **3** Andin Perwerdigar Yeshayagha mundaq dédi: — «Sen we oghlung Shéhar-Jashub chiqip, kir yughuchilarining étizining boyidiki yolgha, yuqiri kölchek norining beshiga béríp, ashu yerde Ahaz bilen körüşkhan. **4** Sen uningga: — «Sen éhtiyat bilen könglüngni toq tut! Bu ikki köymes otqashning kötikidin, yeni Rezin hem Suriyening we Remaliyaning oghlining deshti-ghezepliridin qorqma, yürekzadi bolup ketme! **5** Chünki Suriye, Efraim we Remaliyaning oghli séni uestlep: — **6** «Biz Yehudaghá bésip kirip, parakendichilik tughdurup, özimiz üchiń talan-taraj qılıp, uningga bir padishahni, yeni Tabeeleining oghlini tikleyili!» dégenidi. **7** Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «Bu söz aqmaydu, héch emelge ashmaydu; **8** Chünki Suriyening bési Demeshq shehiri we Demeshq shehirining bési Rezindur, xalas; We atmish besh yil ichide Efraim shundaq bitchit boliduki, ularni «bir xelq» dégili bolmaydu; **9** We Efraimning bési Samariye shehridur, Samariye shehirining bési Remaliyaning oghlidur, xalas; Siler bulargha ishenmisenglar, mustehkemlenmeyisiler» — dégin». **10** Perwerdigar yene Ahazha söz qılıp: — **11** «Özung üchün beshareti sora; meyli yerning téğide yaki pelekning qeride bolsun sorawer» — dédi. **12** Biraq Ahaz jawaben: «Men hem sorimaymen hem Perwerdigarni sinaqtä qoymaymen» — dédi. **13** Andin [Yeshaya]: — Emdi i Dawut jemetidikiler, anglap qoyunglar, ademlerning sewr-taqitini qoymighinoglarni az dep, siler Xudayimning sewr-taqitini qoymighiliwatsamsiler? **14** Shunga Reb Özi silerge bir besharet bérídu: — Mana, pak qız hamilidar bolup bir oghul tughidu; u uning ismini «Immanuel» dep ataydu. **15** Yaxshiliqni tallap, yamanlıqni ret qilishni bilgүче

u pishlaq we bal yeydu. **16** Chünki bu yash bala yaxshiliqni tallap, yamanliqni ret qilishni bilgüche, sen nepretilnidighan bu ikki padishahning yer-zémirliri tashlinip qalidu. **17** Chünki Perwerdigar séning we atangning jemetige Efraim Yehudadin aylighan kündin buyan bolup baqmighan qattiq künlerni chüshürudu. U künler bolsa Asuriyening padishahidin ibaretturn! **18** Shu kúni Perwerdigar Misirning pinhan ériqliridiki pashilarни we Asuriyediki herilerni üshqirtip chaqiridu; **19** ularning hemmisi kélip herbir xilwet jilghilargha, tashlarning herbir arachliriga, hemme yantaqlargha we hemme yaylaqlargha ghuzhzhide qonushidu. **20** Ashu kúni, Reb Efrat deryasining nérisidin ijarije afghan bir ustira bilen, yeni Asuriye padishahi bilen chach chüshürudu; mushu ustira bashning chéchini, putning tükrlirini we saqlanmu chüshürüp ghirdaydu; **21** shu künlerde bir kishi yash bir siyir we ikki qoy baqidu, **22** ularning shunche köp süt bergenidin u sériq may yeydu; derweze, zéminda qalghanlarning hemmisi sériq may we bal yeydu. **23** We shundaq bolduki, her téli bir kümüş tenggige yaraydighan, ming téli bar üzümzarlıq bolghan herbir jay jighanliqqa we tikkenlikke aylinip kétidu; **24** Ashu yerge ademler peget oqya kötürüp kélidu, chünki pütkül zémén jighanliqqa we tikenlikke aylinip kétidu. **25** Igíri ketmen chépilghan herbir taghqliq jilghilargha bolsa, — ular u yerlerge jighanlardin we tikenlerdin qorqup barmaydu; Bu yerler peget kalilarни otlitidighan, Qoyer dessep-cheleydighan jaylar bolup qalidu, xalas.

8 Perwerdigar manga: — «Chong bir taxtayni qolunggha élip, éniq herpler bilen: — «Maxar-Shalal-Xash-Baz» dep yazghin» — dédi. **2** Men shundaq qilip özümge «ishenchlik guwahchilar» süpitide mushuni xatirileshike kahin bolghan Uriya we Yerebeqiyaning oghli Zekeriyanı chaqiriwaldim. **3** Andin men ayal peyghember bilen bille yattim. Shundaq qilip u hamilardir bolup, bir oghul tughdı. Shuning bilen Perwerdigar manga: — «Uning ismini «Maxar-Shalal-Xash-Baz» dep atighin; **4** chünki bala «Dada, apa» dep chaqirishni bilgüche, Demeshq bayliqliri we Samariyediki olja Asuriye padishahi teripidin bulap élip kétildi» — dédi. **5** Perwerdigar yene manga sóz qilip mundaq dédi: — **6** «Mushu xelq Shiloah östingidiki lerzan éqiwatqan sularni ret qilip, Ularning ornida Rezin we Remaliyaning oghlidin xurxon bolghachqa, **7** Shunga mana, Reb ularning tüstige dolqunlap aqidighan, elwek Efrat deryasining sulirini, — Yeni Asuriyening padishahini toluq heywe-shöhriti bilen élip kélidu; U deryadek barlıq ériq-östengliridin téship kétidu, Hemme qirqaqlırınlı bösüp tashlaydu; **8** U taki Yehudaghiche shiddet bilen téship, hetta boynigiche kélidu; U qanatlirini yayghanda pütkül zéminingha saye bolup chüshidu, i Immanué! **9** — Ghezepliniwéringlar, i eller, biraq sundurulisiler! Jahanning barlıq chet jayliri qulaq sélinglar! [Jeng üchün] bélénglarni baghlawéringlar, sundurulisiler! [Jeng üchün] bélénglarni baghlawéringlar, sundurulisiler! **10** Pilaninglarni tüziwéringlar, u bikargha kétidu; Meslihetinglarni qiliwéringlar, umu aqmaydu; Sewebi — Immanué!. **11** Chünki Perwerdigar kücklüq qolini manga tegküzi, Mérning bu xelqning yolda mangmaslıqimha yolyoruq bérüp, mundaq sóz qıldı: — **12** «Mushu kishiler köp ishlarda «suysiquest bar» dése, siler bolsanglar «suysiquest bar» dep ýürmenglär; Ularning qorqinidin siler qormanglar, Yaki héch wehimige chüshmenglär; **13** Peget samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarnila hemmidin üstün dep bilinglar; U silerning Qorqidighininglar bolsun, Silerning wehimenglär bolsun! **14** U bir muqeddes panahgah bolidu, Hemde Israildiki ikki jemet üchün putlikashang tash, ademni yiqtidighan qoram tash, Yérusalémdikiler üchünmu qultaq we tapantuzaq bolidu;

15 Ulardin köpler [Uninggha] putliship, yiqilip, yanjilip, qiltaqqa chüshüp, esirge élinidu. **16** — «Bu guwahnamini yógep, Tewrat qanunini méning muxlisirim arisida pêchetlep qoyghin. **17** Men bolsam, yúzini Yaqup jemetidin yoshruwatqan Perwerdigari kütümen; We men Uni telmürüp saqlaymen. **18** Qaranglar, manga we Perwerdigar manga bergen balilargha, Biz Zion téghini Öz makani qilghan samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar Israilda namayan qilghan bésahret we karametlerning süpitidurmiz». **19** — Bashqilar silerge: — «Biz wishir-wichir, gudung-gudung qilidigan «erwahlarni chaqirghuchi»lar we daxanlardin yol sorayli» — dése, siler jawab bérüp: — «Bir xelqning öz Xudasini izdep yol sorishi kérek emesmu? Tiriklerning öltüklerdin yol sorishi toghrimu?!» — denglar. **20** — Tewrat qanuni we guwahname asas qilinsun! Mushulurni asas qilip sóz qilmsa, ulargha tang nuri chüshmeydu! **21** Eksiche, ular qisilghan, ach halda zémimni kézip yershidi; ach qalghan chaghda, ular ghezepliniq asman'gha qarap, padishahini hem Xudasini qarqap tillaydu; **22** ular yerge qarisa, mana, japa-musheqqet, qarangghu-zulmet, hesret-nademet we parakendichilik turidu; Ular qap-qarangghuluqqa heydiwétildi.

9 Biraq, hesret-nademetke qalghanlarga zulmet boliwermeydu; U ötken zamanlarda Zebulun zémimini we Nafta zémiminini xar qildurghan; Biraq kelgüside U mushu yerni, yeni «yat ellerning makani» Galiliyeye, jümlidin «déngiz yoli» boyidiki jaylar we Iordan deryasining qarshi qırqhaqlırigha shan-shöhret keltüridu; **2** Qarangghuluqta méngip yürgen kishiler zor bir nurni kördi; Ölüm sayisining yurtida turghuchilargha bolsa, Del ularning üstige nur parlidi. **3** — Sen elni awuttung, Ularning shadlıqini ziyyade qilding; Xelqler hosul waqtida shadlan'ghandek, Jeng oljisini üleshtürgen waqitta xushallıqqa chömgendek, Ular aldingda shadlinip kétidu. **4** Chünki Midiyanning [üstidin ghelibe qilghan] kún up oxhash, Sen uningga sélin'ghan boyunturuqni, Mürisige chüshken epkeshni, Ularni egzüchinining tayıqını sundurup tashliwetting. **5** Chünki [leshkerlerning] urushta kiygen herbir öttükli, Qan'gha milen'gen herbir tonliri bolsa peqetla ot üchün yéqilghu bolidu. **6** Chünki biz üchün bir bala tughuldı; Bize bir oghul ata qilindi; Hökümrانlıq bolsa uning zimmisige qoyuldu; Uning nami: — «Karamet Meslihetchi, Qudretlik Tengri, Menggülüük Ata, aman-xatirjemlik Igisi Shahzade» dep atılıdu. **7** U Dawutning textige olтурghanda we padishahliqiga hökümrانlıq qilganda, Shu chaghın bashlap ta ebedil'ebedigiche, Uni adalet hem heqqanlıqliq bilen tikleydu, shundaqla mezmüt saqlaydu, Uningdin kélidighan hökümrانlıq we aman-xatirjemlikning éshishi pütmes-tügimes bolidu. Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarnı oltluq muhebbiti mushulurni ada qilidu. **8** Reb Yaqup jemetige bir sóz ewetti, U pat arida Israilegha chüshidu, **9** Barlıq xelq, yeni Efraim we Samariyedikiler shu [sözning] togrılıqini bilgen bolsimu, Lékin könglide tekebburlıship yoghanlıq qilip, ular: — **10** — «Xishlar chüshüp ketti, Biraq ularning ornığha yonulghan tashlar bilen qayta yasaymız; Éren derexliri késilip boldi, Biraq ularning ornida kédin derexlirini ishlitmiz» — déyishidi; **11** Shunga Perwerdigar Rezinning kückhendilirini [Israilegha] qarshi kücklendürdü, [Yaqupning] dushmanlirini qozghidi. **12** Sherqın Suriyelikler, ghrebete Filistiyler, Ular aghzini hangdek échip Israile yutuwatidu. Ishlar shundaq déyligendek bolsimu, Uning ghezipi yenila yanmaydu, Sozghan qoli yenila qayturulmay turidu. **13** Biraq xelq özürlü Urghuchining yénigha téxi yénip kelmidi, Ular samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarnı izdimeywatidu. **14** Shunga Perwerdigar bir kün

ichide Israilning beshi we quyruqini, Palma shéxi we qomushini késip tashlaydu; **15** Moysipit we möhteremler bolsa bashtur; Yalghanchiliq ögítidighan peyghember — quyruqtur. **16** Chünki mushu xelqning ýétekchiliri ularni azduridu, Yéteken'güchiler bolsa yutuwelinip yoqlidiu. **17** Shunga Reb ularning yigitliridin xursenlik tapmaydu, Yétim-yésirliri we tul xotunligha rehim qilmaydu; Chünki herbiri iplas we rezillik qilghuchi, Hemme éghizdin chiqqini pasiqliqtur. Hemmisi shundaq bolsimu, Uning ghezipi yenila yanmaydu, Sozghan qoli yenila qayturulmay turidu. **18** Chünki rezillik ottek köyidu, U jighan we tikenlerni yutuwalidu; U ormanning baraqsan jayliri arisida tutishidu, Ular is-tütekkil türwük bolup purqirap yuqirigha öreyedu; **19** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning derghezibi bilen zémén köydürüp tashlinidu, Xelq bolsa otning yéqilghisu bolidu, xalas; Héchkim öz qérindishimi ayap rehim qilmaydu. **20** Birsı ong terepte gôsh késip yep, toymaydu, Sol tereptin yalmap yepmu, qanaetlemeydu; Herkim öz bilikini yeydu; **21** Menasseh Efraimni, Efraim bolsa menassehni yeydu; Uning üstige ikkisimu Yehudagha qarshi turidu. Hemmisi shundaq bolsimu, Uning ghezipi yenila yanmaydu, Sozghan qoli yenila qayturulmay turidu.

10 Qebihlik qanunlirini tüzgûchilerge, Azabliq perman-hökümlerni yazghuchilarha way! **2** Tul xotunlarni oljimiz qilayli, Yétim-yésirlarni bulap-talayli dep, Ular miskinlerge adaletni bermey, Xelqimdiki ajiz-bécharilerdin hoquqni bulap kétidu. **3** Hésab alidghan künide, Yeni yiraqtin kelgen tuyuqsız balayıpet künide, Néme qilisiler? Kimdin bashpanahliq izdep yürisiler? Bayliq-shöhritinglarni nege amanet qoyisiler? **4** Ularha esirler arisida zongziyip oltrushtin, Yaki öltürülgener arisida yiqlishtin bashqa héchnéne qalmidi! Hemmisi shundaq bolsimu, Uning ghezipi yenila yanmaydu, Sozghan qoli yenila qayturulmay turidu. **5** Qoliga ghezipimning toqmiqi tutquzulghan, Özümning derghezipimning tayiqi bolghan Asuriyelikke way! **6** Men uni xudasiz bir «yat el»ge, Derghezipim qaritilghan xelqimge zerbe bérishke etweten; Uninggha olja tutuwélishqa, Gheniyemetni bulashqa, [Xelqimni] kochillardiki lay-patqaqlarını dessigendek desseshke buyruymen. **7** Biraq [Asuriyelikning] közde tutqini mushu emes, U shundaq héch oylighan emes. Uning oylighini weyran qilish, Köp döleterni yoqitshtin ibarettur. **8** U: — «Méning serdarlirimmingmu hemmisi padishahlargha barawer emesmu? **9** Kalno shehiri Karkémish shehirige, Xamat shehiri Arpad shehirige, Samariye shehiri Demeshq shehirige oxhash emesmu? **10** Mebusdilri Samariyening we Yérusalémningkidin ulugh bolghini bilen, Méning qolum mushu mebudqa tewe bolghan padishahliqlarqha ige bolushqa yetküdektursa, **11** Samariye we uning mebudlirini qandaq qilghan bolsam, Yérusalém we uning mebudlirini oxhashla shundaq qilmamdimen?» — deydu. **12** Biraq Reb Zion téghi we Yérusalémda pütkül jaza ishini pütküzüp bolghandin keyin, U: — «Men Asuriye padishahining könglidiki bashbashtaqliqning aqiwitini [uningha chüshürimen], Uning közliridiki kibirlik nezerlirini jazalamyen» deydu. **13** Chünki u: — «Bu ishlarni öz qolumning küchi bilen, Öz danaliqim bilen men qilghanmen; Chünki men eqilliqturmen; Men ellernerin pasillirini yoqattim, Ularning xezinilirini buliwaldim, Textke olturghamlarni batur kebi chüshürüp tashlidimmen; **14** Men qolumni bir qush uwisigha uzatqandek ellernerin bayliqlirigha uzattim, Birsı tashliwétigen tuxumlarni tergendek men pütkül dunyani yighanmen; Ulardin héchbirimu qanatlirini palaqlatmidı, Tumshuqini achmidi, Yaki chuk-chuk qilip awaz chiqarmidi»

— deydu. **15** Palta özini ishletküsüsigə lap atsa bolamdu? Here heridigütiche pochiliq qilsa bolamdu? Shundaq ish iken, Xuddi tayaq özini kötürgüchisini oyntalisa bolidighandek, Xuddi hasa yaghach emes bolghuchini kötürgendek bolatti emesmu?! **16** Shunga samawi qoshunlarning Serdari bolghan Reb Perwerdigar shu [Asuriyelikning] palwanlıri arisesiga oruqlitish késilini ewetidu, Uning shan-sheripining astida lawuldap yalqunlaydighan bir otni yaqidu. **17** «Israilning Nuri»ning Özı ot, Uningdiki Muqeddes Bolghuchi yalqun bolidu, U bir kün ichide uning jíghanliri we tikenlirini köydürüp, yutuwalidu. **18** Hem uning ormanzarlıq we bagh-étizlirining shan-sheripini, jan we térinini köydürüp kül qılıwétidu; Ular beeyni jüdep kététiwatqan késel ademdek bolup qalidu. **19** Buning bilen ormanzarlıktıq derexlerning qép qalghini shunche az boliduki, Kichik bala ularni sanap xatiriliyeleydu. **20** Shu künı shundaq boliduki, Israilning qaldı xelqi, yeni Yaqupning jemietidin qéchip qaytqanlar özlerini urghuchigha ikkinchi tayanmaydu; belki ular heqiqeten Perwerdigar, yeni «Israildiki Muqeddes Bolghuchi»ga tayinidu. **21** Berheq, bir «qaldı» qaytip kélidu, Yeni Yaqupning «qaldısı» qudretlik Tengrining yénigha qaytip kélidu. **22** I Israel, xelqing déngizdiki qumdek köp bolghını bilen, Peqet bir qaldısi qaytidu; [Chünki] heqqanılyq bilen yürgütülgün, bir halaketning téship üstünglärgha chüshühi béktilgendifur; **23** Chünki bir halaketni — béktilgen bir halaketni samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar pütkül yer yüzide emelje ashuridu. **24** Shunga samawi qoshunlarning Serdari bolghan Reb Perwerdigar mundaq deydu: — « — I Zion téghida turghan xelqim, Asuriyedın qorqma! U séni tayaq bilen uridghan, We Misirlıqlardek sanga qarap hasisini kötüridighan bolsimu, **25** Peqet azghine waqt ötüşi bilenla, Silerge qaratqan mushu derghezipim tügep, Ghezipimni ulargha halaket chüshsun dep qaritimen. **26** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar bolsa, ulargha qamcha bilen hujum qozghaydu; Ularning hali «Orebnıng qoram teşhi»da bolghan Midiyā qırghinchılıqide halette bolidu; U hasisini déngizgha qaritip, Uni Misirlıqlarning üstige kötürgendek kötüridi; **27** Andin shu künide shundaq boliduki, Uning yükü mürengidin, Boyunturuq boynungdin élip tashlinidu; Mayliring webeidin, Boyunturuq sundurup yoqitilidu. **28** Mana, ular Ayataq yétip, Migrondin ötken, Mixmashta yük-taqlirini qoyup qoyidu; **29** Ular bosuga-dawandin ötken, Gébada qonup qalidu; Ramah titrep kétidu; Saulning yurti Gibáhdikiler bolsa qéchip ketken; **30** I Gallimining qizi, peryadıngni kötür! Hey Laish, anglap qoy! I bichare Anatot! **31** Madmenah bolsa qachtı; Gébimdikiler beder qachtı; **32** Shu kün ötmigüche ular Nob döngide toxtap qalidu; Ashu yerde u Zion qızining téghigha, Yeni Yérusalémidi döngę qarap mushtini oyntidu. **33** Mana, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Reb Perwerdigar chong shaxlarni shiddet bilen késiwétidu; Shuning bilen égiz öskenerler késip yiqitlidu; Hali üstüler peslestürülidu. **34** U tömür [qorallar] bilen ormanlıqning Baraqsan yerlirini késip qaqaşlıq qiliwétidu; Liwan bolsa ulugh birsi teripidin yiqitlidu.

11 We bir tal nota Yessening derixining kötikidin ünüp chiqidu; Uning yiltizidin ünüp chiqqan bir shax köp méwe bérivid. **2** We Perwerdigarning Rohi, Yeni danalıqning we yorutushning Rohi, Nesihet we kúch-qudretnıng Rohi, Bilim we Perwerdigardin eyminishning Rohi uning üstige chüshüp turidu; **3** Uning xursenlikı bolsa Perwerdigardin eyminish ibaret bolidu; U közi bilen körjinige asasen höküm chiqarmaydu, Yaki quliqu bilen anglichinigha asasen késim qilmaydu. **4** U namratlargahe heqqanılyq bilen höküm chiqırıdu, Yer yüzidiki

miskin-möminler üçhün adalet bilen késim qılıdu. U jahanni aghzidiki zakon tayıqi bilen uridu, Rezillerni lewlriderin chıqqan nepesi bilen öltürüdu. **5** Uning belwéghi heqqaniylıq, Chatraqlıqı bolsa sadıqlıq bolıdu. **6** Börе bolsa qoza bilen bille turidu, Yılpız oghlaq bilen bille, Mozay, arslan we bordaq kala bilen bille yatıldı; Ularnı ýetilgүchى kiçik bir bala bolıdu. **7** Kala éyiq bilen bille ozuqlınıdu, Ularning balılıri bille ýetishidu, Shir bolsa kalidek saman yeydu. **8** Emmeydighan bala kobra yilanning töshükige ýeqin oynaydu, Emchektiñ ayrlıghan bala qolını zeherlik yilanning owsıgha tiqidu; **9** Ménинг muqeddes téghimning hemme ýeride héch ziyankeşlik bolmaydu; Héch buzgunchılıq bolmaydu; Chünki xuddı solar déngizni qaplıghandek, Pütkül jahan Perwerdigarnı bilish-tonuş bilen qaplini. **10** Shu künide «Yessening Yiltizi» herqaysı el-milletler üchün tugh süpitide kötürülip turidu; Barlıq eller Uni izdep kélép yighılıdu; We U aramgahqa tallıghan jay shan-sherepke tolidi. **11** Shu künide Reb ikkinchi qétim Öz xelqining saqlan'ghan qaldısını qayturush üçhün, yeni Asuriye, Misir, Patros, Kush, Élam, Shinar, Xamat we déngizdiki yiraq arallardin qayturush üçhün Öz qolını yene uzartıdu. **12** U ellerni chaqırıştılık üçhün bir tugh kötürüdu; shundaq qılıp U yer yüzining chet-chetliridin Israilning ghéribilişini jem qılıp, Yehudadın tarqılıp ketkenlerni yighıdu. **13** Shuning bilen Efraimha bolghan hesetxorluq yoqaydu, Yehudani xarlıghanırmazı üzüp tashlini; Efraim Yehudagha heset qilmaydu, Yehuda bolsa Efraimi xorlimaydu. **14** Biraq ular gherb terepte Filistylerning mürisige uchup chüshidu; Ular birlikte sherkətli xelqlerdin olja alıdu; Ular Édom we Moab üstige qollırını uzartıdu; Ammoniyalırmazı ularğha bęqinidu. **15** Perwerdigar Misirdiki déngizning «tili»ni yoq qılıdu; U küchlük pizhghirin shamal bilen [Efrat] deryasining üstige qolını bégħirlitip uchuridu, Uni adem ayighi quruq halda méngep ötküidek yette ériq qılıp uridu; **16** Shuning bilen Öz xelqining qaldısı üçhün, Misirdin chıqqan künide Israil üçhün teyyarlıghan yolgha oxhash, Asuriyede qalghanılar üçhün ashu yerdin kélédighan bir kötürülgén égiz yol bolıdu.

12 — We shu küní sen: — — I Perwerdigar, men Séní medhiyilemen; Sen manga ghezeplen'gining bilen, Gheziping mendin ýötkilip ketti, We sen manga teselli berding. **2** Mana, Tengri méning nijatimdur; Men Uninggħa tayinimen, qorqmamen, Yah Perwerdigar méning küküm we naxshandur; U yene méning nijatim boldi, — deyßen. **3** — Shadlıq bilen siler nijatlıq quduqlıridin sun tarisiler. **4** Shu künide siler: — «Perwerdigargħa rehemet éytinglar, Uning namini chaqırıp nida qilinglar; Uning emellirini xelqler arisida ayan qilinglar, Uning naminig zor abrū tapqanlıqını jakarlanglar. **5** Perwerdigargħa kūyler éytinglar, Chünki U ulugħ ishlarnı qilghan; Mana bu pütkül jahan'ha ayan qilinsun! **6** Ziondikiler, tentene qılıp jar sélinglar; Chünki aranglarda turghan Israildiki Muqeddes Bolghuchi büyütktür! — deysiler.

13 Amozning ogħali Yesħaya körgen, shundaqla uninggaḥha yüklen'gen Babil toghrisidiki wehiy: — **2** [Babil] aqsöngelkirlining qowuqlardin ötüp kirishi üçhün, Qaqas tagħiżtide tugh kötürüngħar, Ularni yuqiri awazda chaqiringħar, Qolunġarni pulanglitip isħaret qilingħar. **3** Men bolsam, məxsus tallighanlirimha buyruq chüshürgenmen, Öz palwanlırimni, yeni tekebburluqtin yayrap ketken ademlirrimni ghezipimmi beja keltürüşke chaqirdim. **4** Anglangħar, büyük bir elning ademliridek top-top ademlerning tagħlarda yanqratqan qiyas-süreni, Hemme el-yurtlar we padishahliqlar [jengħe] yighilip dolqunlatqan qaynam-tashqinliqni! Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar qoshunlarni jengħe yighidu. **5** Ular,

yeni Perwerdigar we Öz ghezipining qoralliri, Yiraq yurttin, hetta asmanlarning qeridinmu pütkil jahanni halak qilishqa kelgen. **6** Peryad chékip huwlanglar! Chünki Perwerdigarning künı yeqinlashti; U Hemmige qadirdin kélédighan halakettek kélédu. **7** Buningdin herbir qol boshiship kétédi, Hemme adenming yürüki érip kétédi. **8** Ular wehimige chüshidu; Azab-oqubet we qayghu-hesret ularni qaplaydu, Tolghiqi tutqan ayaldekk ular tolghinip kétédi, Ular bir-birige wehime ichide tikilip qarishidu; Yüzliri bolsa yalqundek qizirip kétédi. **9** Mana Perwerdigarning künı kélédu, Shu kün jimi yer-jahanni weyran qilishqa, Rehimsiz bolup, ghezep we qehr bilen tolghandur; U gunahkarlarni jahandin yoqitidu. **10** Chünki asmandıki yultuzlar hem yultut türkümli nurini bermeyd; Quyash bolsa chiqipla qarangħulishidu, Aymu héch yorumaydu. **11** Men dunyani rezilliği üçhün, Qebihlerni gunahları üçhün jazalamyen; Hakawurlarning tekebburluqını tüfel yoqitimen; Zorawnlarning kibirlirini pes qilim. **12** Men insanlarni sap altundin az qilim, Ademni hetta Ofirdiki altundin az qilim. **13** Shunga samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning ghezipide, Uning qaynighan qehrlik künide, Men [Xuda] asmanlarni tewritimen, Yer bolsa öz ornidin ýötkilidu; **14** Shunga owlancıhan bir jerendek, Héchkim yighthaydighan bir padidek, Herbiġi öz el-jamaitini izdep ketmekħi bolidu, Herbiġi öz yurt-makaniga qachmaqchi bolidu; **15** Qéchip tutulgħanlarning hemmisi sanjipti öltürülidu; Esirge chüshkenlerni qilichlini. **16** Ularning bailişimtu köz alđida pare-pare qilinidu; Ularning öyliri bulang-talang qilinidu, Ayallirimu ayagh asti qilinidu. **17** Mana, Men ularħha qarshi turushqa Médialiqlarni qozgħaymen, Ular kümüşlerge héch qarimaydu, Altundin bolsa ular zoq almaydu. **18** Ularning oqyalıri yigitlerni ötme-töshük qiliwéтиdu, Ular baliyatquning méwisihe héch rehim qilmaydu, Közħli balilarni héch ayimaydu. **19** Padishahliqlarning għohri, Kaldiyerning pexirlinidighan güzelliği bolghan Babil bolsa, Xudanining Sodom we Gomorra sheherlerni örütwetkinje oxhash bolidu. **20** U yerde héchħim hergħi turmaydu, Dwejrdin-dewgħiċċa u adematsiz qalidu. Erebler bolsa shu yerde chédir tikmejd, Malchilar padilirini shu yerde yatqizmaydu. **21** Biraq chöl-bayawandiki janiwal lar shu yerde qoni, Ularning [xarab] öylirige huwilaydien mexluqlar tolidi, Huwquşħar shu yerde makanlıshidu, «Öchke jin»lar sekrep oynaqlishidu. **22** Yawayi itlar qel'e-qorħanlarda, Chilböriler uning heshemetlik ordilirida huwlħishidu, Berħeq, uning waqt toshushqa az qaldi, Uning kūnliri uzun'għa barmaydu.

14 Chünki Perwerdigar Yaqupqa rehimdillik körsitidu, Yene Israfilni tallaydu; U ularni öz yurt-zémindida makanlashturidu. Shuning bilen yat ademler ular biren birliship, Yaqup jemetige qoshulidu. **2** Herqaysı el-milletler ularni élip öz yurtiġha apiridu; Israfil jemeti bolsa Perwerdigarning zémindida ularħha qul we dédek süpitide igidarchiliq qılıdu; Ular özlirini tutqun qilgħanlarni tutidu; Özlirini eżenlerning iżtidin idare qılıdu. **3** We shundaq boliduki, Perwerdigar silerge azabtin, sarasimidin we esir bolup mejburlan'ghan musheqqet qulluqtin aramlıq bergen künide, **4** Siler Babil padishahi toghrisida mundaq maqal-temsilni éytisier: — «Qara, bu jazarixor qandaq halak boldi, Talan-taraj qılıp altun topiġħuchi qandaq yoqaldil! **5** Perwerdigar rezillerning hasisini, Hakimlarning zakon tayıqini, **6** Yeni xelq-milletlerni achiqi bilen üzlüksiz urghanni, Ellerge ghezep qılıp tizginsiz ziyankeşlik qilghanni sunduruwetti. **7** Pütkül yer yüzi aram tépik tinchlini; Ular naxsha éytip tentene qılıdu. **8** Qarighaylar bolsa halingdin shadlini, Liwandiki kédirlaremu:

— «Sen göründge yatquzulghandin kéyin, Héchbir kesküchi bizni qorqatmaydu!» — deydu. **9** Sen chüshüshüng bilen tehtisaradikiler séni qarshi élishqa sarasime bolup kétidü; Sen üchün öliklerning rohliri, Jahandiki jimiki «ochke jinlar» qozghilidu; Ellerning hemme padishahlii textliridin turghuzulidu; (**Sheol h7585**) **10** Ularning hemmisi sanga qarap mundaq deydu: — «Séning halıngmu bizlerningkidek boshap kettimu? Bizge oxhash bolup qaldingmusen!» **11** Séning shanuheywiting chiltariliringning awazliri bilen bille tehtisaragha chüshürüli tügidi; Astingga chiwin qurti mizhildap kétidü, Üstüngni sazanglar qaplap kétidü. (**Sheol h7585**) **12** I Cholpan, Seher balisi, Sen qandaq qilip asmandin yiqlip chüshkensen! I téxi ötkendila ellerni yerge yiqitquchi, Sen yer yüzige tashliwétilding! **13** Sen eslide könglüngde: — «Men asmanlarga chiqiqen, Textimni Xudanıng yultuzlirları üstün qilimen; Men jaamaetning téghida, Yeni shimal tereplerdimu olturnım; **14** Men bulutlarning égiz jayliridin yuqırığha öreylenim; Hemmidin Aliy bilen teng bolimen!» — déding. **15** Halbüki sen tehtisaragha, Chongqur hangning tégilirige chüshürüldung». (**Sheol h7585**) **16** Séni körgenler sanga yéqindin sincilap qarap: — «Jahanni zilzilige keltürgen, padishahliqlarni titretken adem mushumidi? **17** Yer yüzini chöl-bayawan qilip, Uningdiki sheherlerni ghulatqan, Tutqan esirlerni öz yurtigha héch qoyup bermigun mushumidi?» — déyishidu. **18** Mana ellerning shahliri birimu qalmay «shan-sherek»te, [qarangghuluqtiki] öz öyide yéтишиду, **19** Biraq sen kemisitgen [chirigen] bir shax kebi, Öltürügenlerning döwisi astida, Qilich bilen sanjilghan, hangning tehtige chüshidighanlarga oxhash, Ayagh astida dessep-cheylen'gen ölütek, Öz göründin mehrum bolup tashliwétilding. **20** Sen ashu padishahlar bilen birge depne qilinmaysen, Chünki öz yurtungni weyran qilghansen, Öz xelqingni öltürüwetkensen; Rezillik qilghuchilarning nesli hergiz yene tilgha élinmaydu. **21** Ata-bowlirining qebihlikliri tüpeylidin, Uning oghullarını qetil qılıshqa teyyar qilinglar; Shundaq qilghanda, ular ornidin turup yer-jahanni ishghal qilmaydu, Yer yüzini sheherge toshquzuwtelmeleydu. **22** Chünki Men ulargha qarshi chiqimén, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, — Men Babildin uning namini we uning qaldoqlarını, nesil-perzentlirini üzüp tashlaymen, — deydu Perwerdigar, **23** — We uni huwqushning makaniga, sazliqlaragua aylandurimen; Halaket stüpürgisi bilen uni stüpürüp tashlaymen, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. **24** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq qesem ichkenki, — Men qandaq oylysam, shundaq bolidu; Qandaq meqsetni könglümge püksem, shu teklinidu, **25** Meqsitim Öz zémiminada Asuriyelikni qiyima-chiyma qılıshitin ibaret; Öz taghliminda uni dessep-cheyleylen; U salghan boyunturuq xelqimming boynidin, U artqan yük mürisidin élip tashlinidu. **26** Mana bu piňtikül yer yüzi toghruluq irade qilin'ghan meqsettur, Mana bu barlıq ellerning üstige uzartilghan qoldur. **27** Perwerdigar mundaq meqsetni pükkeniken, Kim uni tosalisun? Uning qoli uzartilghaniken, kim uni yanduralisun? **28** Ahaz padishah ölgən yilda mundaq wehij yükleni: — **29** I Filistiye, hemminglar, «Bizni urghan tayaq sundı» dep shadlanmanglar; Chünki yılanning yiltizidin zehirlik bir yilan chiqidu, Uning nesi bolsa dehshetlik uchar yilan bolidu. **30** Shuning bilen yoqsullarning tunji baliliri ozuqlinidu, Möminler bolsa tinchamanlıqta yatidu; Biraq Men yiltizingni acharchiliq bilen yoqitimen Qalghan qismingu u terepin öltürülidü. **31** Shunga i qowuq, nale kötürgin, I sheher, peryad chekkin! I Filistiye, sen bolsang épip ketkensen! Chünki shimal tereptin is-tüteklük bir tüwruk örleydu; Uning yighilghan qoshunlirida héchkim

sepsiz qalmaydu. **32** Emdi bu elning elchilirige qandaq jawab bérish kérék? — «Zionni tikliguchi Perwerdigardur; Uning xelqi ichidiki ézilgüchiler uningdin bashpanah tapidi» — dégin!»

15 Moab toghrisida yüklen'gen wehij; Halaketlik bir kechtila, Moabtiki Ar shehiri weyran qilinidu; Halaketlik bir kechtila, Moabtiki Kir shehiri yoq qilinidu; **2** Yığha-zarlar kötürüş tühün, Mana u butxanisigha, Dibon'għa, shundaqla [barlıq] égizliklirige chiqti; Moab Nébo we Medeba sheherliri üchün peryad kötürüdu; Hemme bashlar taqir körünüdu, Jimiki saqallar késilip chüshürtüldi. **3** Kochilarda ular böz kiyidu; Öğziliride, meydänlidir, herbir adem köz yashlirini yaghdurup peryad kötürüdu. **4** Heshbon'għa, Eléalah sheherlirige yığħa olishidu, Awazliri Yahaz sheherigimu yétip baridu. Shunga Moabning eskerlirimu nida qilidu; Uning wujud-bagħrini titrek basidu. **5** Méning qelbimmu Moab üchün yığħa-zar kötürüdu; Ularning qachqunliri Zoargħa hem Eglat-Shéli-Shiħagħa beder qachidu; Mana ular topliship, yighthiġan péti Luhitqa chiqidigan dawani yoli bilen yuqırigha mangidu, Horona ħażra chüshidighan yolda turup halakettin nale-zar kötürüdu. **6** Chünki Nimrimdiki solar qurup kétidu, Ot-chöpler soliħip, Għil-għajnej tugep kétidu; Héch yap-yeħħilliq qalmaydu. **7** Shunga ular bayliqliri, tapqantergini yighip «Terek wadisi» din ötmekchi bolidu; **8** Ularning kötġen yihisi Moabning chégrasigha, Ahu-zarlii eglaimħa, Pighanliri Beer-ħelminha yéтиdu. **9** Dimonning suluri qan'għa tolup kétidu, Chünki Dimonning üstige téximu köp balayi' apetni toplaymen; Chünki Moabning qachqunliri hem zéminida qalghanliriningmu üstige bir shirni ewetimen.

16 «Emdi [ghelle-paraq] qozisini Séla [rayondin] élip, Chöl-bayawandin ötüp zémimlarning hökümranigha, Yeni Zion qizining téghīha ewetkin!» **2** Uwsidin chuwulup patiparaq bolup ketken qushlardek, Moab qızlırları Arnon deryasining kēchikliride [alaqzade] yürüdü. **3** «Paraset bilen höküm qilinglar!» **4** «[I Zion qizi], sayingizni chüshürüp chüştiki yoruqluqni tün qarangħusidek qiling, Shu ghériblarni yosħurup qoqhgħais; Qogħlan'ghanlarni ashkarilap qoymighajns! Méning Moabdiki musapirlirimi özingiz bilen bille turghuzħgħaysiz, Ular tühün weyran qilghuchining aldida bashpanah bolghajsiz!» **5** «Ötüniħħüngħar toghra, chünki eżgħi yoqolidu, Halaket yoqobolidu, Ezgħiħilerning hemmisi zémindin yoqolidu. Özgermes mēħir-shepqet bilen bir text teklinidu; «Dawutning chédiri» ichidiki shu text üstide birsi olturnidu. U bolsa, heqiqeten adala yürgizidighan, shundaqla adaletni izdeydidħan, Heqqaniyliqni ilgħi suridighan bolidu. **6** — Biz Moabning hakawurluq toghrisida angliðuq (u intayin hakawurl), Yeni uning hakawurluq, tekebburluq, nochiliq qılıdighanlıq toghrisida angliðuq; Biraq uning chong gepli bikar bolidu! **7** Shunga Moab Moab üchün zar yighthaydu; Ularning hemmisi zar-zar yighthaydu; Qayħu-hesretke chomħop Kir-Haresnetning «kishmish posħkalliri» üchün zar-zar yighthangħlar! **8** Heshbon rayonidiki etiżżejj, Sibmahdiki üzüm tallirumu yiglep kétidu; Ellerning emiřliri uning serxil ösümlüklerini buzup cheyleydu; Ular eslide Yaazergħie yétip, chöl-dalalarni kezgenidi; Pelekliji sozulup, «[Öltük] Dénigżi»ning nérisiġha yetti. **9** Shunga Men Yaazerning zar-yihisi bilen bille Sibmahning üzüm teli üchün yighthaymen; I Heshbon, Eléalah, Öz köz yashlirim bilen silerni sugħirimen! Chünki yażliq mewliringge, hosulung üstige tentene bir sada yangrittilidu. **10** Xushħaliq mewlilik bagħlardin mehrum qilinip, Shadliqmu yoq qilinidu; Üzümzarlıqlarda ne naħħxa awazliri angħanmaydu, Ne tentene qilinmaydu; Dessigħiħilier üzüm kölcheklirini cheylimeydu. Chünki Men üzüm kölchekliridi xushal warqirashlarni toxtattim. **11**

Shunga ich-baghrilirim Moab üçhün chalghan chiltardek aghrip mungluq yangraydu, Ichim Kir-Heresdikiler üchünmü shundaq; **12** Shundaq boliduki, Moab özini upritip dua qilghili özining «yuqiri orni»gha chiqip kelgende, Yaki dua qilghili «muqeddes öyi»ge kirkende, U muweppeqiyetke érishelmyedu. **13** Mana mushu sózlerni Perwerdigar Moab toghruluq burun éytqan. **14** Biraq hazır Perwerdigar shundaq deydu: — «Üch yil ichide medikar hésablıghandek, Moabning köpligen qoshun-ahalisi bolghini bilen, Uning pexirlen'gen shöhriti yeksan bolidu; Ularning qaldıqları bolsa intayin az we halsiz bolidu».

17 Demeshq toghruluq yüklen'gen wehiy: — Mana, Demeshq sheher bolup turuermey, nahayiti bir döwe xarabılıqqa aylandurulidu. **2** Aroerdiki sheherler ademzatsız bolup, Qoy padiliriga qaldurulidu, Ular tinch-aman yatidu, Ularnı qorquqtudek héchbir ademmu körümmeymi. **3** Efraimda bolsa, qorghanlıq sheherler yoqlıdu, Demeshqning shahane hoqqujı, Suriyening qaldıqları yoqlıdu; Ular «Israilning shöhriti»dek yoq bolidu. — deydu samawi qoshunlarning Serdarı bolghan Perwerdigar. **4** Shu künii shundaq boliduki, Yaqupping shöhriti susliship, Ténidiki sémiz etler sizip kétidu. **5** Ularning hali bolsa ormichi bughday orghandin kényin, Yeni biliki bilen yighip orghandin kényin, Hetta Refayim jilghisida ademler bashaqlarını tergendifen kényinki haletke oxshash, [qalghini yoq déyerlik bolidu]; **6** Halbüki, yene azraq tergüdek bashaq, Zeytun derixi silkin'gendifin kényin, Eng uchida ikki-üch tal méwe, Köp méwiligen shaxlirida tööt-besh tal méwe qaldurulidu, — deydu Israilining Xudasi bolghan Perwerdigar. **7** — Shu künii insan bolsa Yaratquchisiga nezirini tikidu, Közi Israildiki Muqeddes Bolghuchida bolidu. **8** Ular öz qurban'gahlıriga, yeni öz qoli bilen yasghanlıriga, Yaki barmaqları bilen shekillürgürnenlige héch qarimaydu, Ne «Asheraholargha ne «küñ tüwrükli»»re hech ümid baghlimaydu. **9** Shu künide uning qorghanlıq sheherliri, Eslidiki Israillarning aldida chatqallıqqa we taqır taghlargha aylandurulghan xarabe sheherlerdek, Hemmisi weyran bolup kétidu. **10** Chünki nijating bolghan Xudani untup qaldıng, Küchüng bolghan «Qoram Tash Bolghuchi»ni eslimidig; Shunga sen «serxil» ösümlüktikerni tikip qoyghining bilen, We yaqa yurttiki üzüm tallırını tilkkingen bilen, **11** Ularnı tikken künili yashartqining bilen, Tikken etisila ularnı chéchekletkining bilen, Hosuligha érishken künide, u peqet bir patman dawalighusuz qayghu-hesret bolidu, xalas! **12** Hey! Köp xelqlerning chuqan-sürenlili! Ular déngiz-ókyanlarnı urghutup dolqunlardek shawqunlarnı kötüridu, Ah, ellerning qaynam-tashqinliri! Dolqunlan'ghan küchlük sulardek ular qaynam-tashqinlarnı kötüridu. **13** Eller ulugh sularning qaynam-tashqinliridek dolqunlinip kétidu; Biraq U ularning dekkisini bérishi bilenla, ular yiraqqä beder qéçip kétidu. Ular taghdiki ot-chöplerning topa-topanlıri shamalda yiraqlargha uchuruwétligendek, Qara quyn alidda chang-tozanglar quyun bolghandek heydíwétiliidu! **14** Kechte — wehime! Tang seherde — yoq biraq! Mana bizni bulap ketkenlerning nésiwisi, Bizzind olja-gheniyemt éliwalghanlarning aqiwitidur!

18 Ah, Éfiopiye deryalirining boyliridiki qanatlarning wizhildighan awazliri bilen qaplan'ghan yer-zémin! — Sen qomush kémiler üstide elchilerini déngizdin ötküzip ewetisen; — I yel tapan xewerchiler, Ézg boyluq hem siliq térilik bir elge, Yiraq-yéqinlarga qorqunch bolidighan bir milletke, Zémini deryalar teripidin bólün'gen, Küchlük, tajawuzchi bir elge [qaytip] béringlar! **3** Jahanda turuwtqanlarning hemmisi, Jimiki yer yüzdikiler! Taghlarda bir tugh kötürülgendila, Körüngler! Kanay chélin ghandila, Anglanglar! **4** Chünki

Perwerdigar manga mundaq dédi: — Men tinchlıqta turimen, Nur üstide yalıldap turghan issıqték, Issıq hosul mezgildikli shebnemlik buluttek, Öz turalghumda közitim; **5** Chünki hosul elish alida, Üzüm chéchekligendin kényin, Chéchekler üzüm bolghanda, U putighuchi pichaqlar bilen bixlarnı késip, Hem shaxlirını késip tashlaydu. **6** Ular yighishturulup taghdiki alghur qushlarga, Yer yüzidiki haywanlarga qaldurulidu. Alghur qushlar ulardin ozuqlinip yazni ötküzidu, Yer yüzidiki haywanlar ular bilen qishni ötküzidu. **7** Shu künide samawi qoshunlarning Serdarı bolghan Perwerdigarha bir sowghat élip kelinidu; Yeni ézg boyluq hem siliq térilik bir millettin, Yiraq-yéqinlarga qorqunch bolidighan bir eldin, Zémini deryalar teripidin bólün'gen, Küchlük, tajawuzchi bir millettin bérilidu; Samawi qoshunlarning Serdarı Perwerdigarning nami bolghan jayga, Yeni Zion téghiga élip kelinidu.

19 Misir toghruluq yüklen'gen wehiy: — Mana, Perwerdigar téz uchidighan bulut üstige minip, Misirgha ýetip kélidu; Misirdiki butlar uning alıldı tewrinip kétidu, Misirning yürüki bolsa ichidin érip kétidu. **2** — «We Men Misirliqlarını birbirge qarşı qutritim; Ularning hemmisi öz qérindashlırlığa qarşı turishidu, Öz qoshniliri bilenmu soqishidu; Sheher bilen sheher, Padishahlıq bilen padishahlıq bir-birige qarşı urishidu; **3** We Misirning rohi öz ichidin yoqap kétidu; Men ularını meslihetsiz qaldurimen; Shunga ular butlarnı we erwahlarnı, Erwahlarnı chaqırghuchilarını hem palchilarını izdep meslihet soraydu; **4** Men Misirliqlarını rehimsiz bir hökümranning qolığa tapshurimen; Esheddyi bir padishah ularning üstidin hökümrانlıq qılıdu» — dep jakarlaydu samawi qoshunlarning Serdarı bolghan Reb Perwerdigar; **5** Hem sular «déngiz»din yoqaydu, Deryasi qaghjirap pütünley qurup kétidu; **6** Deryalarını sésiqchılıq qaplaydu, Misirning östeng-qanalları qaghjirap tügeydu; Qomushlar hem yeşenler solishidu; **7** Nil deryasi boyidiki yerler, Nil deryasining quylush aghzidiki yerler giyahsız qalidu, Nil deryası boyidiki ziraetlerning hemmisi qurup, tozup, yoqılıdu. **8** Béliqchilar bolsa zar qaşhaydu; Nil deryasığa qarmaq tashlıghuchilarıning hemmisi nale köttürüdu; Sularning üstige tor yayghuchilarıng bëshi sanggilap kétidu. **9** Zighircilar hem libas toqughuchiları xijaletchilikte qalidu, **10** Jemiyetning «tüwrük»liri pare-pare bolup, Medikarlarning könglimi yérin bolidu. **11** Tolimu exmeg Zoan shehirining emeldarları! Pirewnning eng dana meslihetchiliridin exmiqane mesliheter chiqidu! Siler qandaqmı Pirewn'ge: — «Men bolsam danalarning ewladi, Qedimki padishahlarıning neslidurumen!» — dewatqansiler téxi? **12** [Misir], séning danishmenliring hazir qéni? Ular danishmen bolsa, samawi qoshunlarning Serdarı bolghan Perwerdigarning Misir toghruluq némilerni könglige pükkenlikini sanga ayan qilsun! **13** Zoan shehirining emeldarları nadanlashti, Memfis shehirining emeldarları aldinip ketti; Misir qebililirining «burjek tash»liri bolsa ularını éziqturup qoysi. **14** Perwerdigar ularning arisığa bir qaymuqturghuchi rohni arılashturiwetti; Shunga borsi mest bolup öz qusuqida téyilip eleng-seleng bolghandek, Ular Misirdikilerni herbir ishida eleng-seleng qiliwetti. **15** Shuning bilen Misirgha, Bash, quyrug, palma shéxi yaki qomushlar qılalighudek héchqandaq amal qalmayıd. **16** Shu künii Misirdikiler qızayallargha oxşap qalidu, Samawi qoshunlarning Serdarı bolghan Perwerdigar qolını ularning üstige tenglishi bilen titrep qorqıdu, **17** Hemde Yehuda zémini bolsa Misirgha wehime bolup qalidu; Chünki samawi qoshunlarning Serdarı bolghan Reb Perwerdigarning békítken iradisi tüpeylidin, Yeni Uning özürlige qaritilghan iradisi tüpeylidin, Kimge Yehudanıng gépi qilinsila

shu chöchüydu. **18** Shu künü Qanaanning tili sözleydighan, We samawi qoshunlarning Serdarı bolghan Perwerdigargha bęqinip sadiqliq qesimi qılıdighan Misirning besh shehiri bolidu; Ulardin biri «Halak shehiri» dep atıldı. **19** Shu künü Misirning zémimi otturısida Perwerdigargha atalghan bir qurban'gah, Hem chégrasida Perwerdigargha atalghan bir tüwrük bolidu. **20** Bular bolsa samawi qoshunlarning Serdarı bolghan Perwerdigargha hem belge hem shahit bolidu; Chünki ezcögħiħer tūpeylidin ular Perwerdigargha nale kötürgen bolidu; U ularni erkinlikke chiqiridighan bir qutquzghuchi hem qoghdighuchini ewetidu. **21** Perwerdigar Misirliqlarqha tonutulup ayan qilinidu; Shu künü Misir Perwerdigarnı tonuydu; Ular uningga qurbanlıq ashlıq hediyeliri bilen ibadet qılıdu; Ular Perwerdigargha qesem ichidu we uningga emel qılıdu. **22** Perwerdigar Misirni uridu; U ularni uridu hem saqyatidu; Shuning bilen ular Perwerdigargha yénigha qaytidu, U ularning dua-tılawitini qobul qılıp ularni saqyatidu. **23** Shu künü Misirardin Asuriyege mangidighan, egiz kötürülgen tüz yol échilidu; Asuriyelikler Misirgha kiridu, Misirliqlar Asuriyege kiridu; Misir Asuriye bilen bille [Xudaning] xizmet-ibadite bolidu. **24** Shu künü Israil Misir we Asuriye bilen bir bolup, Üchisi, yer yüzidikilerge bext yetküzgħiħiler bolidu. **25** Samawi qoshunlarning Serdarı bolghan Perwerdigar ularqha bext ata qılıp: — «Xelqim bolghan Misirgha, Öz qolumning ijadi bolghan Asuriyege We Öz mirasim bolghan Israileħha bext yaqobsun!» — deydu.

20 Asuriyening [serdarı bolghan] «Tartan» Ashdod shehirige kēlip muhasire qilghan yili Asuriye padishahi Sargon uni ewetken (u Ashdodqa qarshi jeng qılıp uni ishghal qıldı): — **2** — Shu chaghda Perwerdigar Amozing oghli Yesħaya arqılıq söz qilghanidi. U uningga: — «Chatriqindin böz ich tambilngni sliwet, putungdiki keshngni sliwet» — dégenidi; U shundaq qıldı; yalingach we yalang ayagh méngep yürdi. **3** We Perwerdigar axirida mundaq dédi: — «Méning qulum Yesħaya Misir we Ċiopiyeli toghruluq xewer bérídighan besharetem hem karamet süpitide bolush üchün yalingach hem yalang ayagh üch yil méngep yürgendek, **4** Oxhashla Misirliq esirler we Ċiopiyelik sürgünler yash bolsun, qéri bolsun, yalingach hem yalang ayagh, kasisi ochuq halda Asuriye padishahi teripidin Misirni shermendilikte qaldurup, yalap épkektilidu. **5** Ular bolsa qorqushüp, öz tayanchisi bolghan Ċiopiyed in we pexri bolghan Misirdin ümidsizlinip kétidu. **6** Shuning bilen bu déngiz boyidikler: — «Mana bu Asuriye padishahining weswesidin qorqup bashpanahliq izdepl bargħan tayanchimizghu, bizler emdi qandaqmu qutulalaymiz?» — déyishidu».

21 «Déngizning chöl-bayawini» toghrisida yüklen'gen bir wehiy: — «Jenub terepte qoyuntazlar ötüp kétiwaqtandek, Deħħsetlik zémindin bir némiler kéliwatidu». **2** — Azabliq bir wehiy-körnüşħ mangā ayan qilindi; Xain xainliq qiliwatidu, Bulangħi bulangħchiliq qiliwatidu. «I Elām, ornungdin tur, chiq! Média, muħasire qılıp qorshiwal!» Uning sewebidin kötürülgen hemme nale-peryadlarni tügħiġiwtim. **3** — Shunga ich-bagħrim aghriq-azab bilen toldi, Tolħiġi tutqan ayalning azabliridek, Kōrgenlirimdin tolghinip kettim, Anglighinimdin parakende boldum. **4** Shunga könġlüm parakende bolup hasirap kettim, Méni deħħset qorqunċi basti; U men zoq alidghan kēchini sarasime bolidighan kēchige aylandurdi. **5** Ular dastixan we gilem-körpilernimu salidu; Ular yéyishidu, ichishidu; «Hey ēsilażider, ornunglardin turup qalqanni maylangħar!» **6** Chünki Reb manga: — «Bargħin, kōrgenlirini eyni boyiċhe ētýidighan bir közħetħini texlep qoyghin» — dégenidi. **7** — «U jeng harwilirini, jüp-jüp atliq eskerlerni, Jeng harwilirini éshekler

bilen, Jeng harwilirini tögħiġi bilen kōrgende, U diqqet bilen, nahayiti diqqet bilen közetsun!» **8** U jawaben shirdek towlidi: — «Reb, men közħi mararida üzliksiz kün boyi turimen, Her kēchide közette turimen; **9** — We mana, u jeng harwiliri jüp-jüp atliq eskerler bilen kéliwatidu!» We yene jawab bérüp shundaq dégen: — Babil bolsa yiċċildi, yiċċilip chūshti, We U ularning ilahlirining herbir oyma mebdulirini yerge tashlap pare-pare qiliwett!» **10** — I Méning tépilgen danlirim, Méning xaminimdi bughdaylirim, Israileħha Xudasi, samawi qoshunlarning Serdarı bolghan Perwerdigardin angliġanni silerge ētýip berdim! **11** «Dumah» toghruluq yüklen'gen wehiy; Birsie rdin kēlip mendin: — «I közħetħi, kēchining qanchilki ötti? I közħetħi, kēchining qanchilki ötti?» — dep soraydu. **12** Közħetħi jawaben mundaq deydu: — «Seher kēlidu, kēchimu kēlidu; Yene sorighing bolsa, yene kēlip sora; Yolundin qaytip manga yeqin kell» **13** Erebiening kēchisi toghruluq yüklen'gen wehiy: — «I Dédanliqlarning karwanlırları, siler Erebiyediki janggalda qonup qalisiler; **14** Ussap ketkenlerge su apirip béringlar! I Témadikiler, nanliringlarnı élip qachqanlarnı küttuwélinglar! **15** Chünki ular qilichlardin, Ghilaptin élīn'ghan qilichtin, Kérilgen oqyadin, Urushning azabidin qachidu. **16** Chünki Reb manga shundaq dégen: — Bir yil ichide medikar hésabligħandek, Andin Kédarning bar sheripi yoqilidu, **17** Oqayħiħalarning qaldugħi, Yeni Kédarning palwan-batur bolghan oghulliri az qalidu; Chünki Perwerdigar, Israileħha shundaq söz qilghan».

22 Alamat körnüşħ bérilgen jilgħa toghrisida yüklen'gen wehiy: — Siler hemmingħar özgħilerning üstige chiqiwalghinħingħar zadi néme qilghinħingħar? **2** Siler xushalliq debdebisini kötüridighan, Warang-churungħha tolghan yurt, Shadlinidighan sheher; Silerdin öltürülgen qılıch bilen chépilħan emes, Yaki jengħerde ዘġen emes; **3** Emirroringħal hemmisi biraqla qéchihsit; Ular oqyasiz esir boldi; Yiraqqa qachqan bolsimu, Silerdin tépiwélin'ghanlarning hemmisi birlitke esir boldi. **4** Shunga men: — «Neziringħalarni méningdin élħingħar; Méni qattiq yighthashqa qoqħungħar; Xelqimmin bulinip kétishi toghruluq manga teselli bérishke aldirap özüngħalni upratmangħar» — dédim. **5** Chünki samawi qoshunlarning Serdarı bolghan Reb Perwerdigardin «Alamat körnüşħ bérilgen jilgħa»ning beshigha bir kün chūshti, U bolsa awarichlik bolidighan, Ayagh asti qilinip pétiqdilidighan, Ademler qaymuqturulidighan, Sépil soqulup chéqilidighan, Tagħlarga qarap yalwurup chirqiraydighan bir künji bolidu. **6** Elām jeng harwiliri we ademli bilen, atliq eskerlerni bilen oqdannej kötürüp kēlidu, Kir bolsa qalqanni ēchip teyyar qılıdu. **7** We shundaq boliduki, Eng güzel jiġiħiħliring jeng harwilirini bilen tolup kétidu, Atliq eskerler derwazang aldida sep tartip turidu. **8** Ular Yehudanig üstidiki qalqanni élip tashlaydu; Biraq sen [Zion] shu künide «Orman sarayı»diki qorallarha tūmid bagħlighansen; **9** Siler Dawrunting shehirining bösülgħen jaylirining köp ikenlikini kötürüp, Pestiki kōlček sulurini bir yerge yiqhip su ambiri qildingħar; **10** Yérusalémendik oylyerni sanap, ulardin bezilirini buzup sépilni mustekħemħış ütčin isħħeħħħħħħħ, **11** Shundaqla kona kōlċhektiku sularni ikki sépil otturisiga yiqhip ambar qildingħar; Biraq mushularni Yaratquchigha héch qarimdingħar, Burundin burun bularni Shekillendürüp Békitkūħiġhe héch ümid bagħlimidħingħar! **12** Shu künī samawi qoshunlarning Serdarı bolghan Reb Perwerdigar silerni yighthap matem tutushqa, Chachni chūshħürüp paynekħbħa bolushqa, Böz kiym kiyishke murajiet qıldı. **13** Biraq bularning ornida, mana xushalliq we shadliq, Kalilarni soyush, qoħlarni bogħużlash, Göħsħlerni yéyish, sharablarni ichish, «yeħi, icħeyli, chünki ete dunyadın kétimiz»

— déyishler boldi! **14** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Reb Perwerdigar teripidin quliqimgha ayan qilindiki, «Berhe, mushu gunah siler olmigüche kechürilmeydu» — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Reb Perwerdigar. **15** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Reb Perwerdigar mana shundaq deydu: — «Barghin, mushu ghoidar, Ordini bashquridighan mushu Shebnaning yénigha kirgin, uningga: — **16** Sanga mushu yerde néme bar? Yaki mushu yerde kiming bar? Birsi égizlikke özi üchün bir gör qazhandek, Özi qoram tashtin bir qonalghuni yonughandek, Özüng üchün bir gör kolidingmu? **17** Mana hey palwan, Perwerdigar séni öz changgiligha élip, ching siqimda, **18** Andin pomdaqteli séni bipayan, yíraq bir zémín'ga tashlüwetidu. Sen ashu yerde olisen, Hem ashu yerde heywetlik jeng harwiliringmu qalidu, I ghojngning jemetige shermendilik keltürgüch! **19** Men séni mensipingdin éliwétimen, Shuning bilen séni ornungdin chüshüriwétimen. **20** Shu künim shundaq boliduki, Men Hilqiyaran ogqli Öz qulum bolghan Éliakimni chaqirimen; **21** Séning tonungni kiydürümen, Séning potang bilen uning bélini ching qilimen; Hökümränliqningni uning qoligha tapshurimen; Shuning bilen u Yérusalémdikilerge we Yehuda jemetige ata bolidu. **22** Dawut jemetining achquchini men uning müriside qoyimen; U achsa, héchkim ételmezdu, Etse, héchkim achalmaydu. **23** Men uni muqim bir jaygha qozuq qilip bekítimen; U bolsa atisining jemeti üchün shereplik hoquq-text bolidu; **24** Xelq uning üstige atisining jemetining barlıq shöhretlirini yükleydu; Yeni barlıq uruq-nesillirini, Barlıq kichik qacha-quchilarni, Piyale-jamlardin tartip barlıq küp-idishlарgiche asidu. **25** Shu künide — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar: — muqim jaygha bekítigen qozuq bolsa, égilip kétidu we késip tashlinidu; Uning üstige ésilghan yükler üzüp tashlinidu», — Chünki Perwerdigar shundaq dégenidi.

23 Tur toghruluq yüklen'gen wehiy: — — **1** Tarshishtiki kémiler, ah-zar kötüringlar! Chünki u xarab qilindi, Shu yerde öy yoq, portmu yoq. Séprus arılıdin bu xewer [kémidikiler]ge ayan qilinidu. **2** Zidondiki sodigerler déngizdin ötüp silerni teminlep keldi, i araldikiler, Emdi shük bolunglar! **3** Shihordiki bipayan sular üstidin ýötkigen danlar, Yeni Nil deryasining hosuli Turning daramiti bolghanidi; U ellerning baziri bolghanidi! **4** I Zidon, xijalet bol, Chünki déngiz — yeni Turgha qorghan bolghan déngiz deyduki: — «Mende héch tolghaq bolmazı, héch tughmidim, Yigitlerni yaki qızlarnı héch baqmighandekmen!» **5** Mushu xewer Misirgha yetkende, Ularmu bu xewer xuddi turgha kelgendek qattiq azablinidu. **6** — Siler déngizdin ötüp Tarshishqa ketinglar! I déngiz boyidikiler, ah-zar kötüringlar! **7** Silernen qedim eyyamdin bar bolghan, Shad-xuramliqa tolghan shehiringlar mushumu? Mana ularning putliri özlerini musapir qilishqa yiraqlargha kötürip baridu! **8** Tajlarni iltipat qilghuchi bolghan, Sodigerliri emirler bolghan, Dellalları jahanda abrulyuqlar hésablan'ghan turning bu teghdırını kim bekítken? **9** — Bularni bekítkuchi samawi qoshunlarning Serdari Perwerdigardur! Meqsiti bolsa shan-shöhrettin kélép chiqqan jimi tekebburluqni reswa qilish, Jahandiki jimiği yüz-abrulyuqlarnı pesleshtürüştin ibaret! **10** Tarshishqı qızı, Nil deryasidek öz zémindenägä erkin-azade yayral! Chünki [Turdin] kelgen tizgin hazır yoq. **11** Chünki Perwerdigar qolını déngiz üstige üzütip, Döletlerini tewritidu. U Qanaan toghruluq emr qilghan, Uningdiki qel'e-qorghanlarnı yoqutulsun dep perman chüshürgen. **12** We: — «İ basqunchiliqqa uchrıghan Zidon qızı, Sen ikkinchi héch tentene qilmaysen, Ornungdin turup, Séprus arılıgha ötüp ketkin, Hetta shu yerde

sen héch aram tapmaysen» — dédi. **13** Qaranglar, Babil-kaldiylerning zémininil Bu yerning xelqi bolup baqmighandek qilidu; Asuriye uni chöl-bayawan janiwarlari üçhün makan qilghan; Poteylerni yasap, ularning saray-ordilirini weyran qilip, xarablikke aylanduruwetken. **14** I Tarshishtiki kémiler, ah-zar kötüringlar! Chünki qorghinininglar xarab qilindi. **15** We shu künii boliduki, Padishahning künlerni hésablıghinidek, Tur yetmish yil untilidu. Yetmish yil ötkendin keyin, Turning ewhali pahishe ayalning naxshisidek bolidu; **16** Chiltarni élip, sheherni aylinip yür, I untilghan pahishe ayal! Özüngge yene xeinqing diqqitini tartay déseng, Yéqimliq bir pede chélip, köprek naxshiları eytl! **17** Emdi shundan boliduki, Yetmish yilning ötüşi bilen, Perwerdigar Turni yoqlaydu; Shuning bilen u yene özini ijarije bérüp, Yer yüzdiki hemme padishahlıqlar bilen yene buzuqchılıq qilidu; **18** Shuning bilen uning malları we özini sétip, tapqan pulı bolsa Perwerdigargha atılıp muqeddes bolidu; U xezinige sélinmaydu yaki toplanmaydu, Chünki uning mushu sodisi bolsa Perwerdigarning alidda turghanlar üçhün ayrim qilinidu; U ulargha qan'ghuche yep-ichishke, shundaqla ularning ésil kiyim-kéchekliri üchün ishlitilidu.

24 Mana, Perwerdigar yer yüzini berbat, weyran qilip, Uni astin-üstün qiliwetip, Uningda turuwatqanlarni terepterepke tarqitidu; **2** Shu waqitta shundaq boliduki, Xelqler qandaq bolsa, kahin shundaq bolidu; **3** Kul qandaq bolsa, xojayini shundaq bolidu; Dédék qandaq bolsa, ayal xojayini shundaq bolidu; Sétiwalghuchi qandaq bolsa, sétiwtükü shundaq bolidu; Ötne alghuchi qandaq bolsa, ötne bergüchi shundaq bolidu; Ösüm alghuchi qandaq bolsa, ösüm bergüchi shundaq bolidu. **3** Yer yüzü pütünley berbat qilinidu, Pütünley bulang-talang qilinidu; Chünki Perwerdigar mushu sózni qildi. **4** Yer yüzü matem tutidu, u zeiplishidu, Jahan halsizlinip zeiplishidu, Yer yüzdiki beg-törilermu halidin kétidu. **5** Yerzémin özide turuwatqanlar teripidin bulghinidu, Chünki ular körsetme-qanundin chetligen; [Tebietyl] qanuniyet-tertipini özgertiwetken, Menggülük ehdinimu yoqqa chiqiriwetken. **6** Shunga lenet yer yüzünü yutuwalidu, Uningda turuwatqanlar «gunahi bar» dep hésablinidu, Shunga yer yüzdikiler yutuwélinidu, İnsanlar az qalidu. **7** Yéngi sharab tügey dep qaldi, Üzüm talliri bolsa soliship kétidu; Keypliktin köngli xush ademlermu uh tartishidu; **8** Daplarning shox sadalari toxdaydu, Köngül échiwatqanlarning warang-churunglirimu tügeydu, Chiltarning shadlıq mungririmi toxdaydu. **9** Sharab ichkenlerningmu naxshisi yoqaydu; Haraq ichkenlerge haraq achchiq tuyulidu. **10** Tertipsiz, menisiz sheher buzulidu; Héchkim kirmisun dep hemme öyler étilidu; **11** Kochilarda sharab üchün nale-peryad kötürlüldi; Bar shad-xuramliq tütekke aylinidu; Yerzémindiki shadlıq yoqaydu. **12** Sheherde peqet weyranchılıqla qalidu, Derwaza bolsa chéqilghan, Hemmisi — xarab bolidu! **13** Chünki xelq-milletlarning arisida, Yer-jahanning otturisida shundaq boliduki, Zeytun derixini qaqqandin keyin qép qalghan zeytunlardek, Üzüm hosulini yighiwalghandın keyin tergüdekkir nechchila üzüm qalghandek, bir qaldisi qaldurulidu. **14** [Qaldilar] bolsa awazlirini yuqiri kötüridü; Perwerdigarning heywisisige qarap tentene qilidu; Ular déngiz tereptin süren salidu. **15** Shunga Perwerdigarni sherqtımı, Israilining Xudasi Perwerdigarning namini gherbtiki yíraq arallardimu ulugħlanglar; **16** Jahanning chet-chetliridin biz naxshiları anglıduq: — «Heqqanıj Bolghuchığha shan-sherep bolsun!» Biraq men shundaq dédim: — «Ah, méning yadangħħuluqu! Méning yadangħħuluqu! Halimgha way! Chünki xainlar xainliq qiliwati; Berheq, xainlar nomussizlarche xainliq

qiliwatidul! **17** Yer yüzdide turuwatqan insanlar! Wehime, ora we tuzaq beshingha chüshidu; **18** We shundaq boliduki, Wehime sadasidin qachqanlar origha chüshidu, Oridin chiqqan bolsa tazaqqat tulidu. Chünki asmandiki dériziler échilidu, Yer ulliri tewrep kétidu. **19** Yer mutlep dezlinip kétidu, Yer pütünley pare-pare bolup kétidu, Yer dehshetlik tewrinidu. **20** Yer mest ademdek ileng-sileng mangidu; Xuddi lapastek irghangship qalidu. Chünki uningdiki asiyliq gunahı özini qattiq basidu, U yiqlip, ikkinchi turalmaydu. **21** Shu künide shundaq boliduki, Perwerdigar yuqirida turghan qoshunlarni yuqirida, We yer yüzdikidi padishahlarni yer yüzdide jazalaydu. **22** Ular orekke yighilidighan bit top esirlerdek yighiwélinidu, Gundixanigha solap qoyulidu. Nurgun künlerdin keyin ular jazalinidu. **23** Ay uytalıqta qalidu; Kümmu xijil bolup körümeydu; Chünki samawi qoshunlarning Serdarı bolghan Perwerdigar Zion téghida, yeni Yérusalémda seltenitini yürgizidu; Uning shan-sheripi Öz aqsaqalları aldi parlaydu!

25 Perwerdigar, Sen méning Xudayim; Men Séni üstün dep medhiyilemen, Men Séning namingni mubarekleymen, Chünki Sen karamet ishlarni, Sadıqliq we heqiqet ichide qedimdin buyan qelbinge pükkenliringni beja keltürgensen. **2** Chünki Sen sheherni xarabilik, Qel'e-qorghanlıq yurttnı xarab, Yatlarning ordisini sheher bolalmas qilghansen, U ikkinchi hergiz qurulmaydu. **3** Shunga héliqi küchlük xelq Séni ulughlaydu, Esheddiy ellerner héliqi shehiri Sendin qorqidu; **4** Chünki Sen miskinlerge qorghan, Yoqsullarning derdi-hajitige qorghan, Boran'gha dalda, Issiqqa saye bolghansen; Chünki eshreddiylerning zerbe dolquni tamgha urulghan borandek, Qaghjiraj yerni basqan issiq hawadek boldi. Biraq issiq hawa bulut sayisi bilen tosulghandek, Sen yatlarning chuqansürenlirini peseytisen; Esheddiylerning ghelibe naxshisi pes qilinidu. **6** We mushu taghda samawi qoshunlarning Serdarı bolghan Perwerdigar barlıq qowmlar üçün ziyapet qılıdu — Maylıq yémeklikler, Süzdürülgen kona sharablar, Yılıki toq maylıq yémeklikler, Süzdürülgen, yaxshi saqlan'ghan kona sharablardan bolghan ziyapet bolidu; **7** We U mushu taghda hemme qowmlarni yapidighan chümperdini, Barlıq ellerni yapidighan yapquchni yoqitidu; **8** U ölünni menggüre yutup yoqitidu! Reb Perwerdigar herbir yüzdiki yashlarnı stürtwetidu; Pütkül yer-zémén aldiña Öz xelqining shermendilikini élip tashlaydu; Chünki Perwerdigar shundaq éytqan. **9** We shu künide déyliduki: — «Mana, Xudayimiz mushu, biz Uningha telmürüp kelgen, U bizni qitziquzidu; Mana, mushu Perwerdigidur, biz Uningha telmürüp kelgen, Biz shadlinip Uning nijat-qutuldurushidin xursen bolimiz». **10** Chünki mushu taghqa Perwerdigarning qoli qonup turidu; We saman azgalda tézek bilen cheyen'gendek, Moab Uning putliri astida cheylinidu; **11** [Moab] ashu [tézeklik] azgaldın üzüp chiqish üchiün qolını kéridu, Biraq uning qoli chéwer bolghini bilen, [Reb] uning tekebburluqini pes qılıdu. **12** U sépiliringning égiz mudapielik qorghanlirini ghulitip, Yer bilen yeksan qılıp, Topa-changgha aylanduridu.

26 Shu künide Yehudaning zéminida munu naxsha éytildi: — «Mustehkem bir shehirimiz bar; U nijatlıqni uningga sépil we tirekler qılıp békítip qoyidu. **2** Wapadarlıqta ching turghan heqqanı elning kirishi üchiün, Derwazilarnı échip bérингlar! **3** Kim özining eqide, oy-xiyali Sanga baghlighan bolsa, Sen uni mutlep xatirjemlikte saqlaysen; Chünki u Sanga ishensch-étaqbaghlighandur. **4** Menggüre Perwerdigarha tayininglar; Chünki Yah Perwerdigar heqiqeten ebedil'ebedlik bir qoram tashtur. **5** Chünki U yuqirida turghanlarni peske chüshüridu; Ashu aliy

sheherni, U pes qılıdu; Uni yerge chüshürüp, Topa-changgha aylanduridu. **6** U put bilen cheylinidu; U möminlerning putliri, Miskinlerning qedemli bilen cheylinidu! **7** Heqqaniyning yoli bolsa tüdzür; I Eng Tüz Yolluq Bolghuchi, Sen heqqanı adem üchün uning yolini ong qilisen. **8** I Perwerdigar, biz derheqiqet Séning hökümliringning yolda méngip, Séni kütüp keldi; Jénimizning teshnaliqi shudurki, naming we shöhring ashsun! **9** Wujudum bilen kéchilerde Sanga teshna boldummen; Berheq, tang seherlerdimu rohim bilen ich-ichimdin Séni izdidim; Chünki hökümliring yer yüzdide körn'gen bolsa, Yer yüzdikiler heqqanıylıqni ögini. **10** Rezil ademge rehim körtsiltsimu, U yenila heqqanıylıqni ögenmeye; Hetta durusluq turghan zémindim u yenila adilsızlıq qiliwéridu, Perwerdigarning shanu-shewkitini körmeye. **11** I Perwerdigar, qolung kötürüldi, Biraq ular körmeye. Halbuki, Öz xelqingge bolghan otluq muhebbitingin ular köridü hem xijil bolidu; Küshendiliring üchün [teyyarlan'ghan] ot ularni berheq yutuwetidu. **12** I Perwerdigar, Sen bizge xatirjemlik nésip qilisen; Chünki bizning emellirimizning hemmisini özüng wujuqa chiqarghansen. **13** Derweqe, i Perwerdigar Xudayimiz, ilgiri Sendin bashqa «rebler» üstimiridin hökümraniq qilghan; Emdilikte peqet Sanga tayinipla namingni eslep tilgha alimiz. **14** Ular bolsa öldi, qaytidin yashimaydu; Erwah bolup ketti, qayta tirilmeydu; Chünki Sen ularni jazalap yoqatting, Ularni ademlerning ésidimu qilche qaldurmiding. **15** Sen elni ulghaytqansen, i Perwerdigar; Elni ulghaytqansen, Özüngge shan-sherep keltürgensen; Zéminning chégralarını herterepe uzartqansen. **16** I Perwerdigar, ular derd-elem ichide qalghanda, Séni izdi; Terbiyilik jalazishing ularning beshigha chüshkende, Ular ah urup, pichirlap bir duani qıldı: — **17** «Boshinish aldida turghan, tolghiçi tutup, aghriqtin warqırighan bir hamilidar ayaldek, Biz Séning aldingda shundaq boldu, i Perwerdigar. **18** Biz ikki qat bolup, Tolghaqqa chüshtuq, Biraq peqet yella chiqardu; Yer yüzdikiler üchün héch nijat-qutquzushni yetküzmidiq; Dunyadiki ademler héch tughulmidı». **19** «Sanga tewe ölgən ademler yashaydu; Méning jesitimning [tirilishi bilen teng] ularmu tirilidu. I topa-changda yatqanlar, oyghinip naxsha yangritinglar! Shebniming tang seherning shebnimidektur; Yer-zémén özide ölgənlerni tugup bérirdi. **20** I xelqim, kelinglar, Öyünglärgha kirip, keyninglardan ishiklerni etip qoyunglar; Méning dergezhipim ötküche, özüngi bir demlik yoshrwuwal. **21** Chünki qara, Perwerdigar Öz jayidin chiqip, Yer yüzdikilerning gunahını özlırige qayturmaqchi; Yer bolsa tüstige tökülgən qanları ashkarilaydu, Özide öltürülgenlerni haman yépiwermeydu.

27 Shu künide Perwerdigar Özining dehshetlik, büyük we küchlük shemshiri bilen uchqur yilan léwiattanni, Yeni tolghan'ghuchi yilan léwiattanni jazalaydu; U yene déngizda turghan ejdihani öltürüdü. **2** Shu künü sap sharab bérividighan bir üzümzar bolidu! U toghruluq naxsha éytinqilar! **3** Özüm Perwerdigar uni saqlaymen; Men her deqiqe uni sughirimen; Birsı uningga ziyan yetküzmisün dep keche-kündüz saqlaymen. **4** Ghezep Mende qalmidi; Ah, Manga qarşı jeng qılıdighan tikenler yaki jighalanı bosalıdı! Undaq bolsa Men ulargha qarşı yürüş qılattı, ularnı yığhishturup köydüruwetim! **5** Bolmisa u Méni bashpanahlıq qılıp tutsun; U Men bilen birlilke xatirjemlikte bolsun, Derheqiqet, u Men bilen birlilke xatirjemlikte bolsun! **6** Kelgusi künlerde, Yaqup yiltız tartıdu; Israel bixlinip, chéchekleydu, Ular pütkül yer yüzini méwechewé bilen qaplaydu. **7** [Perwerdigar Israelni] urghanlarnı urghanchılık [Israelni] urup baqqanmu? U qırghanlardek [Israel] qırılıp baqqanmu? **8** Sen ularni eyibligende ölchemdin töwen

jazalap ularni paliwtkensen; Sherq shamili chiqqan künide U Nining zerblik shamili bilen ularni qoghliweten. **9** Emdi shu yol bilen Yaqupning qebihlik kechürüm qiliniduki, — Uning gunahining élip tashlan'ghanlıqining pishqan méwisi shu boliduki: — U qurban'gahtiki hemme tashlarni kukum-talqan qilidu, «Asherə»larni we «küñ tıwırıkları»ni zadila turghuzmaydu. **10** Chünki mustehkemlen'gen sheher ghérib bolup qalidu, Ademzatsiz makan hem tashliwétilem bayawandek bolidu; Shu yerde mozay ozuqlinidu, Shu yerde ýetip, uning shaxlirini yeysu. **11** Uning shaxliri solishish bilen üzüldü; Ayallar kélip ularni otun qılıp köydürüwétidi. Chünki bu bir yorutulmighan xelq; Shunga ularni Yaratquchi ulargha rehim qilmaydu; Ularni Shekillendürgüchi ulargha shepqet körsetmeydu. **12** We shu künü shundaq boliduki, Perwerdigar Efrat deryasining eqimliridin tartip Misir wadisigiche her yerni silkiydu. We siler bir-birlep térip yighiwélinisiler, I Israıl balarılı! **13** We shu künü shundaq boliduki, Büyüük kanay chélinidu; Shuning bilen Asuriye zéminda tūgishey dep qalghanlar, We Misir zéminda musapir bolghanlar kélédu; Ular Yérusalémda muqeddes tagh üstide Perwerdigargha ibadet qildi.

28 Efraimdiki meyxorlarning bésheidiki tekebburluq bilen taqiwalghan güllük tajigha way! Munbet jilghining bésigha taqiwalghan, Yeni ularning soliship qalghan «pexri» bolghan gülige way! I sharabning esiri bolghanlar! **2** Mana, Reb bir kúch we quğret igisini hazırlidi; U bolsa, möldürlük judun hem weyran qilghuchi borandek, Dehshet bilen tashqan kelkün suliridek, Esheddyilerche [tajni] yerge urudu. **3** Efraimdiki meyxorlarning bésheidiki tekebburluq bilen taqiwalghan güllük taji ayagh astida cheylinidu; **4** We munbet jilghining bésida taqiwalghan, Ularning «pexri» bolghan soliship qalghan güli bolsa, Baldur pishqan enjürdek bolidu; Uni körgen kishi körküpla, Qoliga élip kap étip yutuwálidu. **5** Shu künide, samawi qoshunlarning Serdarı bolghan Perwerdigar Öz xelqinig qaldisi üchün shereplik bir taj, Shundaqla körkem bir chembirek bolidu. **6** U yene höküm chiqirishqa olтурghanlarga toghra höküm chiqarghuchi Roh, We derwazida jengni chékindürgüchige kúch bolidu. **7** Biraq bularmu sharab arqliq xatalashti, Haraq bilen éziqip ketti: — Hem kahin hem peyghember haraq arqliq éziqip ketti; Ular sharab teripidin yutuwélin'ghan; Ular haraq tüpeylidin eleng-seleng bolup éziqip ketti; Ular aldin körüshtin adashti, Höküm qilishta éziqishti; **8** Chünki hemme dastixan bosh orun qalmay qusuq we nijaset bilen toldi. **9** «U kimge bilim ögetmekchidu? U zadi kimni mushu xewerni chüshnidighan qilmaqchidu?» **10** Éghizlandurulghanlarga emesmu? Emchekti ayrılıghan bowaqlarga emesmu? Chünki xewer bolsa wezmuwez, wezmuwezdr, Qurmuqur, qurmugurdur, Bu yerde azraq, Shu yerde azraq bolidu... **11** Chünki duduqlaydighan lewler we yat bir til bilen U mushu xelqege söz qilidu. **12** U ulargha: — «Mana, aram mushu yerde, Hali yoqlarni aram aldurunglar; Yéngilinish mushudur» — dégen, Biraq ular héchnémini anglashni xalimigan. **13** Shunga Perwerdigarning sözi ulargha: — «Wezmuwez, wezmuwezdr, Qurmuqur, qurmugurdur. Mushu yerge azraq, Shu yerge azraq bolidu; Shuning bilen ular alidiga kétiwétip, Putliship, ongda chüshidu, Sundurulup, Tuzaqqa chüshüp tutulup qalidu. **14** — Shunga hey siler mazaq qilghuchilar, Yérusalémda turghan mushu xelqni idare qilghuchilar, Perwerdigarning sözini anglap qoyunqar! **15** Chünki siler: — «Biz ölüm bilen ehde tüzduq, Tehtisara bilen bille bir kéléşim békittiq; Qamcha tashqindek ötüp ketkende, U bizge tegmeydu; Chünki yalghanchiliqni bashpanahimiz qıldıq,

Yalghan sözler astida mökünüwälduq» — dédinglar, (**Sheol h7585**) **16** Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Zionda ul bolush üchün bir Tash, Sinaqtin ötkütülgén bir tash, Qimmetlik bir burjek téshi, Ishenchlik hem muqim ul téshin salghuchi Men bolimen. Uninggha ishinip tayan'ghan kishi héch hoduqmaydu, aldirimaydu. **17** We Men adaletni ölcem tanisi qilim, Heqqaniyiqni bolsa tik ölcigüch yip qilim; Möldür bashpanahi bolghan yalghanchiliqni süpürüp tashlaydu, We kelküñ möküwalghan jayini téship epkétidu. **18** Shuning bilen ölüm bilen tüzgen ehdenglar bikar qiliwétılıdu; Silerning tehtisara bilen békítken kéléshimainglar aqmayıdu; Qamcha tashqindek ötüp ketkende, Siler uning bilen cheylwétisiler. (**Sheol h7585**) **19** U ötüp kétishi bilenla silerni tutidu; Hem seher-seherlerde, Hem keché-kündüzlerdimi u ötüp turidu, Bu xewerni peqet anglap chüshinishing özila wehimige chüshüsh bolidu. **20** Chünki kariwat sozulup yéтиşqa qisqılıq qilidu, Yotqan bolsa adem tügülüp yatsimu tarlıq qilidu. **21** Chünki Perwerdigar Öz ishini, Yeni Özining gheyrı emilini yürgüzüsh üchün, Özige yat bolghan ishni wujudqa chiqirish üchün, Perazim téghida turghinidek ornidin turidu, U Gibéon jilghisida ghezeplen'ginidek ghezeplinidu; **22** Shunga mazaq qilghuchilar bolmanglar; Bolmisa, kishenlirinqlar ching bolidu; Chünki men samawi qoshunlarning Serdarı bolghan Reb Perwerdigardin bir halaket toghrisida, Yeni pütkürl yet yüzige qet'iylik bilen békítken bir halaket toghrisidiki xewerni anglighammen. **23** — Qulaq sélinglar, awazimni anglanglar; Tingshanglar, sözlirmi anglanglar. **24** Yer heydigüchi déhqan térish üchün yerni kün boyi heydemdu? U püttün kün yerni aghdurup, Chalmilarni ézemdu? **25** U yerning yüzini tekshiligendin kényin, Qaraköz bediyanı tashlap, Zirini chéchip, Bughdayni taplarda sélip, Arpini térisqa békítgen jaygha, Qara bughdayni étit qırırlığa térimamdu? **26** Chünki uning Xudasi uni toghra höküm qilishqa nesihet qilidu, U uningħha ögitidu. **27** Berheq, qaraköz bediyan chishlıq tırna bilen tépilmeydu; Tuluq zire üstide heydelmeydu; Belki qaraköz bediyan bolsa qamcha bilen soqulidu, Zire bolsa tömrü-tayaq bilen urulup dan ajritilidu. **28** Un tartishqa danni ézish kérek, emma [déhqan] uni menggüge tépéwermeydu; U harwa chaqları yaki at tuyaqlı bilen uni menggüge tépéwermeydu; **29** Mushu ishmu samawi qoshunlarning Serdarı bolghan Perwerdigardin kélédu; U nesihet bérishte karamet, Danalıqta ulughdur.

29 Arielge, Dawut öz makani qilghan Arielge way! Yene bir yil yillargha qoshulsun, Héyt-bayramlar yene aylinip kelsun; **2** Biraq Men derd-elemni Arielge keltürimen; Dadaydarlar kötürülpanglinidu; U Manga heqiqeten bir «Ariel» bolidu. **3** Chünki Men séni qapsap chédirlar tiktürüp, Séni qamal qılıp muhasire istihkamlarını salımen, Poteyliri bilen séni qorshiwalimen. **4** Shuning bilen pes qilimisen, Sen yer tégidin sözleydighan, Gepliring pestin, yeni topa-changdin kélédighan, Awazing erwählarnı chaqırghuchiningkidek yer tégidin chiqidu, Sözliring topa-changdin shiwrılap chiqqandek bolidu; **5** Shu chaghda dushmanlirinngn topi xuddi yunshaq topa-changlardek, Yawuzlarning topi shamal uchurup tashlaydighan topandek tozup kétidu. Bu ish birdinla, tuyuqsız bolidu! **6** Emdi samawi qoshunlarning Serdarı bolghan Perwerdigar séning yéningha kélédu; Guldürmama, yer tewresh, küchlükshawqun, quyuntaz, boran we yutuwalghuchi ot yalqunlar bilen sendin hésab alidu. **7** Shundaq qılıp Arielge qarshi jeng qilidighan, Yeni uningħha we ql'e-qorghanlıq mudapielerge jeng qiliwatqan barlıq ellernerı nurghunlıghan qoshunliri kékhisı körgen chüshkti körünüshtek yoqap kétidu. **8** Ach

qalghan borsi chüsh körgende, Chüshide bir néme yeedu; Biraq oyghansa, mana qorsiqi quruq turidu; Changqighan borsi chüsh körgende, Chüshide su ichidu; Biraq oyghansa, mana u halidin kétidu, U yenila ussuzluqqa teshna bolidu; Mana Zion téghigha qarshi jeng qiliwatqan ellerning nurghunlighan qoshunliri del shundaq bolidu. **9** Emdi arisaldi boliwérip, Qaymuqup kétinglarl! Özünglarni qarigu qilip, qarigu bolunglar! Ular mest boldi, biraq sharabtin emes! Ular ilengliship qaldi, biraq haraqtin emes! **10** Chünki Perwerdigar silerge gheplet uyqusı basquchi bir rohni töküp, Közünglarni étiwetti; U peyghemberler we bash-közünglarni bolghan aldin körgüchilernimu chümkiwetti. **11** MUSHU KÖRGÜCHİLERNİMU
Mushu körgen pütükil wehiy bolsa, siler üchün péchetliwétilgen bir yögime kitabdekk bolup qaldı; Xeq kitabni sawatlıq birsige bérüp: — «Oqup bérishingizni ötünimen» — dése, u: — «Oquyalmaymen, chünki péchiti bar iken» — deydu. **12** Kitab sawatsız birsige bérilip: — «Oqup bérishingizni ötünimen» — déyilse, u: — «Men sawatsız» — deydu. **13** We Reb mundaq deydu: — «Mushu xelq aghzi bilen Manga yéqinlashqanda, Tili bilen Méni hörmətligende, Biraq qelbi bolsa Mendin yiraq turghachqa, Mendin bolghan qorqushi bolsa, peqet insan balisining petiwaliridinla bolidu, xalas; **14** Shunga mana, Men mushu xelq arisida yene bir karamet körsitimen; Karamet bir ishni karamet bilen qilimen; Shuning bilen ularning danishmenlirining danalıq yoqilidu; Ularning aqillirining eqilliri yoshurunuwalghan bolidu». **15** Özining pütkenni niyetlirini Perwerdigarın yoshurush üchün astin yerge kiriwalghan, Öz ishlirini qarangghuluqta qılıdighan, We «Bizni kim köründi» we «Kim bizni bilgen» dégenlerge way! **16** Ah, silerning tetürlükünglar! Sapalchini séghiz laygha oxshatqılı bolandu? Shundaqla ish özini Ishlıgħucie: «U méni ishlimigen», Yaki shekillendürügen özini Shekllendürgħucie: «Uning eqli yoq» dése bolandu?! **17** Chünki qisqa waqt ichidila, Liwan méwilik bagħha aylandurulmamdu? Méwilik bagħi bolsa orman hésablammamdu? **18** Shu künide gaslar shu yögime kitabning sozlirini anglaydighan, Qarighular zulmet hem qarangħuluqtin chiqip közli köridighan bolidu; **19** Möminler bolsa Perwerdigarın téximu xursen bolidu; Insanlar arisidiki miskinler Israildiki Muqeddes Bolghuchidin shadlini. **20** Rehimsiz bolghuchi yoqaydu, Mazaq qilghuchi ghayib bolidu; Qebħiqlik pursitini kütidighanlarning hemmisi halak qilinidu; **21** Mana [mushundaq ademler] ademni bir söz üchünla jinayetçi qilidu, Derwazida turup rezillikke tembih bergüchi üchün tuzaq teyyarlar qoyidu, Heqqaniq adenming dawasini sewebsiz bikar qiliwéti. **22** Shunga İbrahim üchün bedel tölep qutquzghan Perwerdigar Yaqupning jemeti toghrulug mundaq deydu: — «Hazar bolsa Yaqup xijilliqa qalmaydu, Hazir bolsa u tit-tit bolup chirayi tatirip ketmeydu; **23** Chünki [Yaqup] qolumning ishlichen emili bolghan, öz arisida turghan ewladlirini körgen waqtida, Ular namimni muqeddes dep ulughlaydighan, Yaqupning Muqeddes Bolghuchisini pak-muqeddes dep bilidighan, Israillning Xudasidin qorqidighan bolidu. **24** Rohi ézip ketkenler yorutulidighan, Qaqşap yürgenler nesihet-bilim qobul qılıdighan bolidu.

30 «Asiy oghullarning ewhaligha way!» — deydu Perwerdigar, — «Ular pilanlarni tüzmekchi, biraq Mendin almayıdu; Ular mudapie tosuqını berpa qılıdu, Biraq u Méning Rohim emes; Shundaq qilip ular gunahi üstige gunah qoshuwalidu. **2** Ular Mendin héch sorimayla Misirgha yol aldı; Pirewnning qaniti astidin panah izdep, Misirning sayisige ishinip tayinidu yene! **3** Chünki Pirewnning qaniti bolsa silerni yerge tashlap let qılıdu. Misirning sayisige ishinip tayinish silerge bash qétimchiliq bolidu. **4** Pirewnning emirliri Zoan shehiride

bolsimu, Uning elchiliri Hanes shehirige herdaim kélip tursimu, **5** Awam hemmisi özige paydisi bolmaydighan, Héch yardımı we paydisi tegmeydighan, Belki let qilip yerge tashlaydighan, Hetta reswa qılıdighan bir xelqtin nomus qılıdighan bolidu. **6** Negewdiki ulaghlar toghrisida yüklen'gen wehiy: — Ular japalıq, derd-elemlik zémindin ötidü; Shu yerdin chishi shirlar we erkek shirlar, Char yilan we wehshiy uchar yilanmu chiqidu; Ular bayliqlarını ésheklerner dümbisige, Göherlirini töge lokkilarıga yüklep, Özlerige héch payda yetküzmeidighan bir xelqninq yénigha kötürüp baridu. **7** Misir! Ularning yardımı bikar hem quruqtur! Shunga Men uni: «Héchnémini qilip bermeydighan Rahab» dep atıghannien. **8** — Emdi bu sözning kelgüsü zamanları üchün, Guwahlıq süpitide ebedil'ebedje turuwérisi üchün, Hazir bérüp buni hem tash taxtigha hem yögime kitabqa yézip qoqghin. **9** Chünki bular bolsa asiy bir xelq, Naeħli oghallar, Perwerdigarining Tewrat-terbiyisini angħlañi xalimaydighan oghullardur. **10** Ular aldin körgiçhilerge: — «Wehiyi körmenglər!», We peyghemberlerge: «Bize toghra besharetlerni körsetmenglər; Bizge ademni azade qılıdighan, yalghan besharetlerni körssitinglar; **11** Senler [durus] yoldin chiqish, Togħra teriqidin ayrılish! Israildiki Muqeddes Bolghuchini aldimizdin yoq qılısh!» — deydu. **12** — Emdi Israildiki Muqeddes Bolghuchi mundaq deydu: — «Chünki siler mushu xewerni chetke qeqip, Zulummni yölenčiük qilip, burmilan'ghan yolgha tayan'ghiningħar tūpeylidin, **13** Shunga mushu qebħiqli silerge égiz tamning bir yeriqidek bolidu, Tam pultiyip qalghanda, u biraqla uni chéqwétitud; **14** Xuddi sapal chine héch ayimay chéqwétigendek U uni chéqwétitud; Uningdin hetta ochaqtin chogh alghudek, Baktin su usqudek birer parchisimu qalmaryu». **15** Shunga Reb Perwerdigar, Israildiki Muqeddes Bolghuchi mundaq deydu: — «Yéningħa towa bilen qaytip kélip aram tapisiler, qutquzulisiler; Xatirjemlikte hem aman-ésenlikte kück alisiler!», — Biraq siler ret qilghansiler. **16** Siler: — «Yaq, biz atlارġha minip qachimiz» — dédinglar, Shunga siler rast qachisiler! We «Biz chapqur ulaghħargħa minip kétimiz» — dédinglar; — Shunga silerni qogħlighħuchilarum chapqur bolidu. **17** Mingħajnej birining wehimisidin qachisiler; Beshining wehimiside [hemmingħar] qachisiler; Qeċċip, tagħi üstidiki yēgħane bayraq xadisidek, Döng üstidiki tughdek qalisiler. **18** We shunga silerge méhir-shepqed körsitimen dep, Perwerdigar kütidu; Shunga U silerge rehim qilimen dep ornidin qozghilidu; Chünki Perwerdigar höküm-heqiqet chiqargħuchi Xudadur; Uni küttenlerning hemmisi bextliktur! **19** Chünki xalayiq yenila Zionda, yeni Yerusalémda turidu; Shu chaghda siler yene héch yighlimasiler; Kötürġen nałengħe U Özini sanga intayin shepqetlik körsitidu; U nałengni anglisila, jawab bérideri. **20** Reb silerge nan üchün müşkullikni, Su üchün azab-oqubetni bersimu, Shu chaghda séning Ustazing yene yoshuruniwermeidyu, Belki közüng Ustazingni köruidu; **21** Siler ong terepke burulsanglar, Yaki sol terepke burulsanglar, Qılıqing keyningdin: — «Yol mana mushu, uningda méngħingħar!» dégen bir awazni anglaysen. **22** Shu chaghda siler oyułgħan mebħidliringħlarrha bérilgen kümüş helge, Quyma mebħidliringħlarrha bérilgen altun helgimu dagħi tegħkūsiler; Siler ularni adet latiśini tashlighandek tashliwétip: — «Néri tur» — deysiler. **23** U sen téridiğħan uruqung üchün yamgħur ewetidu; Yerdin chiqidighan ashliq-meħsulat hem kück-quwwetlik hem mol bolidu; Shu künī malliring keng-azade yaylaqlarda yaylaydu; **24** Yer heydigen kalki we ēshekler bolsa, Gürjek we ari biren sorughan, tuzlan'ghan helep yeydu. **25** Chong qirghinchiliq bolghan künī, Yeni munarlar örülgen künī, Herbir ulugh tagħda we herbir égiz döngde

bolsa, Enharlar we ériqlar bolidu. **26** Perwerdigar Öz xelqining jarahitini tangidighan, Ularning qamcha yarisini saqytqan shu künide, Ay sholisi quyash nuridek bolidu, Quyash nuri bolsa yette hesse küchlük bolidu, Yeni yette kündiki surgha barawer bolidu. **27** Mana, Perwerdigarning nami yiraqtin kéléidu, Uning qehri yalqunlinip, Qoyuq is-tütekli kötürüldi; Lewliri ghezepke tolup, Tili yutuwalghuchi yan'ghin ottek bolidu. **28** Uning nepesi xuddi téship boyun'gha yétidighan kelkündek bolidu, Shuning bilen U ellerni bimenilikni yoqatqchi ghelwir bilen tasqaydu, Shundaqla xelq-milletlerning aghzhiga ularni azduridighan yügen salidu. **29** Muqeddes bir héyt ötküziilgen kéchidlikdek, könglünglardin naxsha urghup chiqdu, Israileha uyultash bolghan Perwerdigarning téghigha ney nawasi bilen chiqqan birsining xushalliqidek, könglünglar xushal bolidu. **30** Perwerdigar heywtielik awazini yangritidu; U qaynighan qehri, yutuwalghuchi yalqunluq ot, güldürmamılıq yanghur, boran-shawqun, möldürler bilen Öz bilikini sozup körsitudu. **31** Chünki Perwerdigarning awazi bilen Asuriye yanjılıdu, — Bashqıllarnı urush tayıqi [bolghan Asuriye] yanjılıdu! **32** We Perwerdigar teyyarlıghan kaltek bilen her qétim uni urghanda, Buningha daplar hem chiltarlar tengkesh qilinidu; U qolını oynıtıp zerb qılıp uning bilen küresh qılıdu. **33** Chünki Tofet qedimdin tartıp teyyar turghanidi; Berheq, padishah üchün teyyarlan'ghan; [Perwerdigar] uni chongqur hem keng qilghan; Otunlıri köp yalqunluq bir gülxan bar, Perwerdigarning nepesi bolsa güngürt éqmidek uni tutashturidu.

31 — Yardem izdep Misirgha barghanlarning haligha way! Ular atlarga tayinip, Köp bolghanlıqidin jeng harwiliırigha, Intayın küchlük bolghanlıqidin atlıq eskerlerge ishinip kettıl! Biraq Israileki Muqeddes Bolghuchigha qarimaydu, Perwerdigarnı izdimeydi. **2** Biraq Umu danadur! U külpet élip kéléidu, Dégenlerini qayturuwalmaydu; U buzuqlarning jemetic, Shundaqla qebiblik qilghuchilarha yardemdə bolghanlarga qarşı ornidin qozghılıdu. **3** Misirliqlar Tengri emes, ademler xalas; Ularning atlrı bolsa rohtin emes, ettin xalas; Perwerdigar bolsa qolını uzartıdu, Yardem bergenüchi bolsa putlishidu; Yardem bérilguchi bolsa yiqılıdu; Ular hemmisi biraqla yiqılıdu. **4** Chünki Perwerdigar manga mundaq dégen: — «Owni tutuwalghan shir yaki arslanni bir terep qılışqa top-top padichalar chaqırıghanda, Shir yaki arslan ularning awazlıridin héch qorqmay, Shawqunlırıdin héch hoduqmay, Belki owni astığha bésiwélip ghar-ghur talighinidek, Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarmu oxshashla Zion téghi we égizlikliri üçhün chüshüp jeng qılıdu. **5** Üstide perwaz qılıdighan qushlardek samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar Öz qaniti astığha Yérusalémni alıdu; Qaniti astığha élip, Zionni qutquzidu; Uning «ötüp kétishi» bilen Zion nijatlıqqa érishidu. **6** Siler dehshetlik asiyliq qilghan Igenglarning yénigha towa qılıp qayıtingilar, I israel balılırlı! **7** Chünki shu künide insanlar herbiri özi üçhün öz qoli bilen yaşıghan küümış butlarnı we altun butlarnı: — «Gunahtur» dep tashılıwetidu». **8** «Shu chaghda Asuriye qılıch bilen yiqılıdu, Biraq baturning qılıchi bilen emes; Bir qılıch uni yutuvalidu, biraq qılıch adettiki ademningki bolmaydu; U jénini élip qılıçtın qachmaqchi bolidu, Arisidiki yigitli alwan'gha sélinidu. **9** Wehimidin uning «ul téshi» yoqaydu; Uning serdarlıri jeng tughidin alaqzadilishidu» — dep jakarlaydu Zionda oti köyiwatqan, Yérusalémnda xumdéni yalqunlawatqan Perwerdigar.

32 Mana, heqqaniyliq bilen hökümränliq qilghuchi bir padishah chiqdu; Emirler bolsa toghra höküm chiqırıp idare qılıdu. **2** Hem shamalgha dalda bolghudek, Boran'gha

panah bolghudek, Qaghjiraq jaygha ériq-sulardek, Changqap ketken zémin'gha qoram tashning sayisidek bolghan bir adem chiqıldı. **3** Shuning bilen körgüchilerning közliri héch torlashmaydu, Anglaydighanlarning qılıqi éniq tingshaydu; **4** Bengbashning köngli bilimni tonup yétidü, Kékechning tili téz hem éniq sözleydi. **5** Pesendiler emdi peziletlilik dep atalmaydu, Piqsıq iplaslar emdi merd dep atalmaydu, **6** Chünki pesende adem peslikni sözleydi, Uning köngli buzuqcılıq teyyarlaydu, Iplaslıq qılışqa, Perwerdigargha dagh keltürüşke, Achlarning qorsiqini ach qaldurushqa, Changqıghanlarning ichimlikini yoqitiwtishke niyetlinidu. **7** Berheq, iplas ademning tedbirliri qebihtur; U uesterni pemlep olturnu, Möminlerni yalghan gap bilen, Yoqsulning dewasida gap qılıp uni weyran qılışni pemlep olturnu. **8** Peziletlilik ademning qilghan niyetliri berheq peziletlirkut; U pezilette muqim turidu. **9** Ornunglardan turup, i xatirjem ayallar, awazimni anglangalar! **10** Bir yıl öte-ötmeyla, i bighem ayallar, Parakende qilinisi! Chünki üzüm hosuli bikargha kétidu, Méwe yighthish yoq bolidu. **11** I xatirjem ayallar, titrengler! I endhisiz qızlar, patiparaq bolunglar! Kiyimlarnı séliwétinglar, özüngarnı yalang qilinglar, chatriqinglarga böz bagħħanglar! **12** Güzel étiz-bagħħarlačča tħieb, Méwilik üzüm talliri üçhün meydengħarha urup hesret chékingħar! **13** Üstide tiken-yantaqlar osidighan öz xelqimming zemini üçhün, Shad-xuram oyler, warang-churung qılıp oynaydighan bu sheher üçhün qayghurungar! **14** Chünki orda tashlinidu, Ademler bilen liq tolħan sheher adematzis bolidu, Istihkam we közet munarlıri uzun zaman'ghicke peqetla yawayi éshekler zoq alidighan, Qoy padilirli ozuqlinidighan boz yerler bolidu. **15** Taki Roh bizżeq yuqiridin tökülgħe, Dalalar méwilik bagħ-étizlar bolghuche, Méwilik bagħ-étizlar ormanzar dep hésablan'ghu shu péti bolidu. **16** Shu chaghda adalet dalani, Heqqaniyliq méwilik bagħ-étizlarni makan qılıdu. **17** Heqqaniyliqin chiqidighini xatirjemlik bolidu, Xatirjemlikning netijsi bolsa mengħġe bolidighan aram-tinchliq we aman-ésenlik bolidu. **18** Shuning bilen méning xelqim xatirjem makanlarda, Ishenchlik turalghularda we tinch aramgħalha turidu. **19** Orman késilip yiqitilgħandha möldür yaghsimu, Sheher pütinley ri bilen yeksan qiliwetilismu, **20** Su boyida uruq tērighħuchilar, Kala we ésheklerni keng dalagħha qoyuwetidighan bextliktur!

33 I özüng bulang-talang qilinniħan, bashqıllarni bulang-talang qilghuchi, Bashqıllar sanga asiyliq qilmighan, Özüng asiyliq qilghuchi, Séning halingga way! Sen bulang-talangni boldi qilishing bilen, Özüng bulang-talang qilinisen; Sen asiyliqni boldi qilishing bilen, Özüng asiyliqqa uchraysen; **2** I Perwerdigar, bizżeq mēħir-shepqed körsetkeysen; Biz Séni ümid bilen kütüp kelduq; Ötünimizki, Sen her seher [Israileha] küchlük bilek-qol, Qiyinchiliq peytliride nijatimiz bolghaysen. **3** Top-top ademlerning ghowgha-chuqanlıridin xelqler beder qachidu; Sen [Xuda] qeddingni tik qilishing bilen eller pitirap kétidu; **4** Chéketke lichinkiliri ot-kökklerni yighip yewalghandek, Silerge békítip bérilgen olja yighthi wélinidu; Chéketkiler uyan-buyan yügħurgendek ademler olja üstide uyan-buyan yügħiżi. **5** Perwerdigar üstün turidu, Berheq, Uning turalghus yuqirididur; U Zion'gha adala we heqqaniyliq tolduridu; **6** U bolsa künnliringlarning tinch-amanlıq, nijatlıq, danalıq we bilimming bayliqları bolidu; Perwerdigardin qorquš Uning üçhün göherdur. **7** Mana, ularning palwanlıri sırrta turup nale-peryad kötörüdu; Sūlh-ehde tüzgen elchiler qattiq yighliħidu; **8** Yollar ademsız qaldı; Ötkünchi yolħiħar yoq boldi; U ehdini buzup tashħidi; Sheherlerni közige ilmaydu,

Ademlerni héch etiwarlimaydu. **9** Zémin matem tutidu, zeiplishidu; Liwan xijalettin solishidu; Sharon chöl-bayawan'gha aylandı; Bashan we Karmel bolsa qirip tashlandı. **10** Mana hazır ornumdiñ turimen, — deydi Perwerdigar, — Hazır Özümni üstün körssitimen, Hazır qeddimiñ kötürimén. **11** — Silerning boyunglarda quruq ot-chöpla bar, Paxal tughisiler; Öz nepesliringlar ot bolup özünglarnı yutuwétidu; **12** Eller bolsa hak köydürlügendet köydürlidu; Orulghan jighantikenlerdeñ otta köydürlüwétildi. **13** — I yiraqtikiler, Méning qilghanlırimni anganglar; Yeqindikiler, Méning kück-qudritimni tonup yétinglar. **14** Ziondiki gunahkarlar qorqidu; Wehimе iplaslarrı bésiwalidu. [Ular]: «Arimizdiki kim menggülük yutqur Ot bilen bille turidi? Kim ebedil'ebed yalqunlar bilen bir makanda bolidu?» — deydi. **15** — «Heqqaniylıq yolda mangidighan, Durus-lilla gep qılıdighan, Zalimliqtin kelgen haram payidha nepretilnidighan, Parı�arnı sun'ghuchilarını qolını pulangshitip ret qılıdighan, Qanning gépi bolsla qılıqını yopurup anglimaydighan, Peslik-rezillikke qarashni ret qılıp, közini qachuridighan; **16** U yuqırını makan qılıdu; Qoram tashlar uning qorghını bolup, Yuqırı uning bashpanahi bolidu; Öz risqi uningha bérilidu, Uning süyi kapaletlik bolidu». **17** — «Közürliring Padishahnı güzellikide köridu; Közürliring uzun'gha sozulghan zémín'gha nezer salidu. **18** Könglüng wehimе toghrisida chongqur oygha patidu; Royxetchi beg qényi? Oljini ölcheydighan tarazichi beg qényi? Istihkmunarlarnı sanighuchi beg qényi? **19** Qaytidin esheddiy xelqni körmeysen, — Sen angqıralmaydighan, boghuzda sözleydighan, Duduqlap gep qılıdighan, gépini chüshinelmeydighan bir xelqni ikinchi körmeysen. **20** Ibadet héytirimiz ötküzüldidighan sheher Zion'gha qara; Séning közüng Yérusalémning tinchamanan makan bolghanlıqını, Qozuqları hergiz yulunmaydighan, Tanılıri hergiz tüzülmeydighan, Ikkinci yötkelmeydighan chédir bolghanlıqını köridu; **21** Shu yerde Perwerdigarning shansheripi bizge köründi, — U Özi deryalar, keng östengler épip turidighan bir jay bolidu; Palaqlar bilen heydelgen héchqandaq kéme u jayda qatnimaydu, We yaki héch heywetlik kéme u jaydin ötmeydu; **22** Chünki Perwerdigar bizning nijatkar-hakimimiz, Perwerdigar bizge qanun Bergüchidur, Perwerdigar — bizning Padishahımız, U bizni qutquzidu! **23** Séning tana-arghamchiliring boshighan bolsimu, [İsrail] yelken xadisining turumini mustehkem qılalmışımı, Yelkenni yéiyip chiqıralmışımı, U chaghda zor bir olja üleshtürülidu; Hetta aqsaq-tokurlarmu oljini alidu. **24** Shu chaghda shu yerde turghuchi: «Men késel» démeydu; Shu jayni makan qilghan xelqning gunahları kechürüm qilinidu.

34 Yéqin kelinglar, i eller, anganglar! I qowm-xelqler, qulaq sélénglar! Yer-zémin we uningdiki barlıq mewjudatlar, Jimi alem we uning ichidin chiqqan hemme mewjudatlar, Tingshanglar! **2** Chünki Perwerdigarning barlıq ellere qarita ghezipi bar, Uning derghezipi ularning barlıq qoshunlirığha qarshi turidi; U ularnı halaketle pütüp qoysghan, ularnı qirghinchiliqqa tapshuruweten; **3** Ulardin öltürülgenler sirtqa tashliwétilidu, Jasetliriden sésiqchılıq puraydu, Tagħħar ularning qényi bilen eritildi; **4** Asmanlardiki jimiki jisim-qoshunlar chirip yoq bolidu, Asmanlar yögime kitabdeñ türülidu; Üzüm télining yopurmaqları xazan bolup, soliship chüshkendek, Yiglep ketken enjür shéxidin chüshkendek, Ularning jimiki jisim-qoshunları yiqılıdu; **5** Chünki shemshirim asmanlarda [qan bilen] sughuruldi; Qaranglar, shemshirim Méning halaket lenitimgé uchrighan xelqqe, Yeni Édom üstige jazalash üchün chüshidu; **6** Perwerdigarning bir shemshiri bar; U qan'gha boyaldi; U yaghqliq nersilerning yéghi bilen, Öchke-qozilarlung qényi bilen,

Qochqar börikining yéghi bilen ozuqlandurulghan; Chünki Perwerdigarning Bozrah shehiride bir qurbanlıq, Édomda zor bir qirghinchiliqi bar. **7** Mushu qirghinchiliqlar bilen yawayi kalilar, Torpaqlar we kücklük buqilarmu yiqılıdu. Ularning zémimi qan'gha chomlulu, Topa-changliri yagh bilen mayliship kétidu. **8** Chünki Perwerdigarning qisas alidighan bir küni, Zion dewasidiki hésab alidighan yili bar. **9** [Édomdiki] éqinlar qarimaygha, Uning topiliri güngürtke aylandurulidu; Zémimi bolsa köyüwatqan qarimay bolidu. **10** Uning oti kéche-kündüz öchürülmeydu; Is-tütekli menggüge öreyedu; U dewrdin-dewrgiche xarabilike turidi; Héchkim ikinchi u yerge ayagh basmaydu. **11** Chöl huwqushi we chirqirighuchi huwqushlar uni igiliwalidu; Chong huwqush we qagħa-quzghunlar shu yerde uwilaydu; Xuda uningħha «tertipzil-bimenilknı ölcheydighan tana»ni, We «qup-quruqluqni ölcheydighan tik ölcħigüch»ni tartidu. **12** Birsi kélip [Édomning] ésilzadilirini padishahlıqini [idare qilishqa] chaqırsa, Ulardin héchkiń bolmaydu; Uning emirliri yoq qiliwétilgen bolidu. **13** Ordilirida tikenler, Qel'e-qorghanlırida chaqqaq-jighanlar ösüp chiqidu; U chilbörilerning makani, «Huwqushlarning ordisi» bolidu. **14** Shu yerde chöl-bayawandiki janiwarlar, yawayi itlar jem bolidu; Herbir «öchke jin» öz qerindishiga towlaydu; Tün mexluqları shu yerde makanlıshıdu, Uni özige aramah qılıp turidi. **15** «Oq yilan» shu yerde uwilaydu, Uning sayısında tuxumlaydu, Balilirini yiqhip bağıdı. Qorultaz-tapqıshlar herbiri öz jüpi bilen shu yerde toplinidu; **16** Perwerdigarning yögime kitabidin izdep oqup baqqin; Ulardin héchbiri chüshüp qalmayıdu; Héchqaysisining öz jorisi kem bolmaydu; Chünki Özining aghzi ularħa burugħan; Uning Öz Rohi ularni topliħan. **17** Chünki [Perwerdigar] Özi ular üchün chek tashlap, Öz qoli bilen zémín'gha tana tartip ularħa teqsim qılıp bergen; Ular uningha menggüge igidarlıq qılıdu, Dewrdin-dewrgiche shu yerni makan qılıdu.

35 — Dala hem qaghjirap ketken jaylar ular üchün xushal bolidu; Chöl-bayawan şadlinip zepirandek chéchekleydu; **2** U berq urup chéchekleydu, Shadliqqa şadlıq qoshulup tentene qılıdu; Liwanning shan-sheripi, Karmel we Sharondiki güzellik we sür uningha bérilidu; Ular Perwerdigarning shan-sheripini, Xudayimizning güzellikli we heywitin köridu. **3** Ajiz qollarnı kücklendürüngħar, Eġilip mangidighan tizlarni chingitingħar, **4** Yüriki aghqanlarga: — «Ching turunġar! Qorqmangar! Mana, Xudayingħarha qarap bęqingħar; Qisas kélidu — Xudanıng hésab eliš künü kélidu! U Özi kélidu, silerni qutquzidu!» — deng! **5** Andin qarighuning közi échilidu, Gasning qulaqları oħħaq qilinidu, **6** Andin aqsaq-tokurlar kékijek oynaqlap sekreydu; Gachining tili naxsha étyidu; Chünki dalada sular, Chöl-bayawnlarda derya-éqinlar urghup tashidu; **7** Pizghirin chöl-jezire kölchekke, Changqihan yerler bulaqlargħa aylinidu; Chilbörilerning makani — ular yatqan jay, Qomush we yékenler ösüp, chimenlikke aylinidu. **8** Shu yerde égiz kötürülgən bir yol, Tüptüz bir yol bolidu; U qpak-muqeddeslikning yoli» dep atılıdu; Napaklar uningdin ötiħske bolmaydu, Shu yol mexsus shular üchün béktilip yasalghanki, — Hetta nadanlarunu uningda ézip kettmeydu; **9** Shu yerde shir bolmaydu, Uning üstige héch yirtquch haywan chiqmaydu; (Ular shu yerde héch tépilmaydu) — Nijat arqlaq hörlükke chiqqanlar shu yerde mangidu! **10** Perwerdigarning bedel tölep qutquzghanlıri qaytip kélidu, Küylerni étyip Zion'gha yétip kélidu; Ularning bashlirigha menggülüq shad-xuramlıq qonidu; Ular xushalliq we shadliqqa chömgħen bolidu; Qayħu-hesret hem uh-nadmetler beder qachidu.

36 Hezekiyaning on tötinchi yili shundaq boldiki, Asuriye padishahi Sennaxérib Yehudanining barlıq qel'e-qorghanlıq sheherlirige hujum qılıp chíqıp, ularnı ishghal qıldı. **2** Andin Asuriye padishahi «Rab-Shakeh» [dégen serdarnı] chong bir qoshun bilen Laqış shehiridin Yérusalémha ewetti. U Kir yughuchilarning étizining boyidiki yolda, yuqırı kölchekning norining bëshigha kélip turdi. **3** Shuning bilen Hilqyaning oghlı, ordini bashquridighan Éliakim, ordining diwanbégı bolghan Shebna we Asafning oghlı, ordı mirzibégi bolghan Yoahlar uning yénigha keldi. **4** we Rab-Shakeh ulargha mundaq dédi: — Siler Hezekiyaga: — «Ulugh padishah, yeni Asuriye padishahi sanga mundaq dédi, denglar: — «Séninq mushu ishen'gen tayanching zadi némit? Sen: (u peqet gepla, xalas!) — «Urush qılış tedbir-meslihitimiz hem kúchimiz bar» — deyseñ; sen zadi kimge tayinip manga qarshi ökte qopisen? **6** Mana, sen yériqi bar ashu qomush hasa, yeni Misirgha tayinisen! Birsi uningga yölense, uning qolığha sanjıp kırıdu; mana Misir padishahi Pirewn'ge tayan'ghanlarning hemmisi shundaq bolidu! **7** Eger sen manga: «Biz Xudayımız bolghan Perwerdigargha tayinimiz» — déseng, Hezekiya özi Yehudadikilerge we Yérusalémlikilerge: «Siler peqet Yérusalémdiki mushu ibadetgah aldiçila Perwerdigargha ibadet qılıshinglar kérék» dep, shu [Perwerdigargha] atalghan «yuqırı jaylar»ni hem qurban'gahlarnı yoq qılıwettigihu? Ular ashu Perwerdigarning yuqırı jayliri emesimið? **8** Emdi xojam Asuriye padishahi bilen bir toxtamga kel: — «Eger sende atqa mineligidék eskerliring bolsa, men sanga ikki ming atni bikargha bérey!» **9** Sende undaqlar bolmisa, xojamning emeldarlırining eng kichiki bolghan bir leshker bëshini qandaqmu chékindüreleysiler?! Sen jeng harwiliri we atlarnı élish üchün Misirgha tayinisen téxi! **10** Men emdi mushu zémimni halak qılısh üchün Perwerdigarsız keldimmu? Perwerdigar derweqe manga: «Mushu zémimni halak qılıshqa chiqqin!» — dédi!» **11** Éliakim, Shebna we Yoah Rab-Shakehe: — «Péqırılırığa aramıty tilida sözlisile; biz buni chüshinimiz. Bize ibraniy tilida sözlimisile, gepliri sépilda turghanlarning qılıqığha kirmsun!» — dédi. **12** Biraq Rab-Shakeh: — «Xojam ménî mushu gepni xojanglarga we silergila éytishqa ewtkenmu? Mushu gepni siler bilen birlikte sépilda olтурghanlarga déyişke ewtken emesmu? Chünki ular siler bilen birlikte öz poqını yégüchi hem öz süydükini ichkiuchi bolidu!» — dédi. **13** Andin Rab-Shakeh ibraniy tilida yuqırı awaz bilen: — «Ulugh padishah, yeni Asuriye padishahining sözlirini anglap qoyungalar!» — dep warqiridi. **14** «Padishah mundaq deydu: — «Hezekiya silerni aldap qoymısun! Chünki u silerni qutquzalmayıdu. **15** Uning silerni: — «Perwerdigar bizni jezmen qutquzdu; mushu sheher Asuriye padishahining qolığa chüshüp ketmeydu» dep Perwerdigargha tayandurushiga yol qoymangar!». **16** Hezekiyaga qulaq salmanglar; chünki Asuriye padishahi mundaq deydu: — «Men bilen sülhiliship, men terekpe ötünglar; shundaq qilsanglar herbiringlar özünglarning üzüm baringidin hem özünglarning enjur derixidin méwe yeysiler, herbiringlar öz su kölcikinglardın su ichisiler; **17** ta men kélip silerni bughdaylıq hem sharablıq bir zémín'gha, néni bar hem üzümzarlıri bar bir zémín'gha, — zémininglarga oxshash bir zémín'gha apırıp qoyghuche yep-ichiwigéringar! **18** Hezekiyaning silerge: — «Perwerdigar bizni qutquzidu» dep ishendürüşlige yol qoymangar! El-yurtlarning ilah-butlirining biri öz zémimin Asuriye padishahining qolidin qutquzghanmu? **19** Xamat we Arpad dégen yurtlarning ilah-butliri qéni? Sefarwaim sheherlirining ilah-butliri qéni? Ular Samariyenı méninq qolumdin qutquzghanmu?! **20** Mushu el-yurtlarning ilah-butliridin öz zémimin qutquzghan zadi kim bar? Shundaq iken,

Perwerdigar Yérusalémni méninq qolumdin qutquzalamdu?»». **21** Anglighuchilar süküt qılıp uningga jawaben héchqandaq bir söz qilmidi; chünki padishahning buyruqi shuki: — «Uningga jawab bermenglar». **22** Andin Hilqyaning oghlı, ordini bashquridighan Éliakim, orda diwanbégı Shebna we Asafning oghlı, orda mirzibégi Yoahlar kiyim-kécheklirini yırtışip, Hezekiyaning yénigha kélip, Rab-Shakehning geplirini uningga uqturdi.

37 Shundaq boldiki, Hezekiya buni anglighanda, kiyim-kécheklirini yırtıp, özini böz bilen qaplap Perwerdigarning öyige kirdi. **2** U Hilqyaning oghlı, ordini bashquridighan Éliakim, orda diwanbégı Shebna we kahinlarning aqsaqallırını böz yépinchaqlıghan péti Amozning oghlı Yeshaya peyghemberge ewetti. **3** Ular uningga: — «Hezekiya mundaq deydu: — «Balilar tughulay dep qalghanda anining tughqudek hali qalmıghandek, mushu kún külpet chüshidighan, reswa we mazaq qilinidighan bir kündur. **4** Öz xojsı bolghan Asuriye padishahi tirk Xudani mazaq qılıshqa eweten Rab-Shakehning geplirini Perwerdigar Xudaying nezirige élip tingshisı, bularnı anglighan Perwerdigar Xudaying shu gepler üchün uning dekkisini bérermikin? Shunga qép qalghan qaldılar üchün awazingni kötüüp, bir duayingı berseng» — dédi. **5** Shu gepler bilen Hezekiyaning xizmetkarları Yeshayanı algıha keldi. **6** Yeshaya ulargha: — «Xojayinginlarga: — «Perwerdigar mundaq dédi: — «Asuriye padishahining chaparmenlirining sen anglighan ashu manga kupurluq qılghuchi gepliridin qorqma; **7** Mana, Men uningga bir rohni kırğızımen; shuning bilen u ighwani anglap, öz yurtığha qaytidu. U öz zémindıda turghanda uni qılıch bilen öltürgüzim» — denglar» — dédi. **8** Rab-Shakeh kelgen yoli bilen qaytip mangghanda, Asuriye padishahining Laqış shehiridin chékin'genlikini anglap, uning yénigha keldi; Asuriye padishahi Libnah shehiring qarşıtı qılıwataqanı. **9** Andin padishah: «Éfiopiye padishahi Tırhakah size qarşı jeng qılmaqchi bolup yolqa chíqtı» dégen xewerni anglidi. Shu xewerni anglighanda u yene Hezekiyaga elchilerni mundaq xet bilen ewetti: — **10** «Siler Yehuda padishahi Hezekiyagha mundaq denglar: — «Sen taynidighan Xudayingning sanga: «Yérusalém Asuriye padishahining qolığa tapshurulmaydu» déginige aldamma; **11** Mana, sen Asuriye padishahining hemme el-yurtlarnı néme qılghanlırını, ularnı ilah-butlirığa atap halak qılghanlıqını anglıhansen; emdi özüng qandaqmu qutquzulisen? **12** Ata-bowilirin halak qılghan ellerni bolsa, ularning ilah-butliri qutquzghanmu? Gozan, Haran, Rezef shehiridikernichu? Télassarda turghan Édenlernichu? **13** Xamat padishahi, Arpad padishahi, Sefarwaim, Xéna hem Iwwah sheherlirining padishahları qéni?»». **14** Hezekiya xetni ekelgüçilerning qolidin élip oqup chíqtı. Andin u Perwerdigarning öyige kirip, Perwerdigarning algıha xetni yéyp qoysi. **15** Hezekiya Perwerdigargha dua qılıp mundaq dédi: — **16** «I kérublar otturısida turghan, samawi qoshunlarning Serdarı bolghan Perwerdigar, Israïlning Xudasi: — Sen Özüngdursen, jahandiki barlıq el-yurtlarning üstidiki Xuda peqet Özüngdursen; asman-zémimni Yaratquchisen. **17** I Perwerdigar, qılıqını töwen qılıp anglıhaysen; közüngni achqaysen, i Perwerdigar, körgyesen; Sennaxéribning admı ewetip mengü hayat Xudani haqaretlep éytqan hemme geplirini anglıhaysen! **18** I Perwerdigar, Asuriye padishahları heqiqeten hemme yurtlarnı we shulargha békindi bolghan yurtlarnımı xarabe qılıp, **19** ularning ilah-butlirını otqa tashlıwetken; chünki ularning ilahlırı ilah emes, belki insan qoli bilen yasalghanlar, yaghach we tash, xalas; shunga Asuriyelikler ularnı halak qildi.

20 Emdi, i Perwerdigar Xudayimiz, jahandiki barlıq el-yurtlarga Séning, peqet Séningla Perwerdigar ikenlikingni bildürülüş üchün, bizni uning qolidin qutquzghaysen!». **21** Shuning bilen Amozning oghli Yeshaya Hezekiyagha sóz ewetip mundaq dédi: — Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — «Sen Manga Sennaxérib toghruluq dua qilishing bilen, **22** Perwerdigarning uningha qarita dégen sózi shudurki: — «Pak qiz, yeni Zionning qizi séni kemsitidu, Séni mazaq qılıp külidu; Yérusalémning qizi keyningge qarap beshini chayqaydu; **23** Sen kimni mazaq qılıp kupurluq qilding? Sen kimge qarshi awazingni kötürüp, Neziriningni üstü qilding? Israilli Müqeddes Bolghuchigha qarshi! **24** Qulliring arqlıq sen Rebni mazaq qılıp: — «Men nurgulnighan jeng harwilişim bilen tagh choqqiliriga, Liwan tagh baghirliriga ýetip keldimki, Uning égiz kédir derexlirini, ésil qaraghayirini késiwétimen; Men uning eng yuqiri égizlikige yamiship chiqip, Uning eng bük-baraqsan ormanzarlıqicha kirip ýetimen. **25** Özüm quduq kolap su içtim; Putumming uchidila men Misirning barlıq derya-östenglirini qurutuwettim — déding. **26** — Sen shuni anglap baqmighanmiding? Uzundin buyan Men shuni békitkenmenki, Qedimdin tartip shekillendürgenmenki, Hazir uni emelge ashurdumki, Mana, sen qel'e-qorghanlıq sheherlerni xarabilerge aylandurdung; **27** Shuning bilen u yerde turuwaqtanlar kuchsızlinip, Yerge qaritip qoyuldi, shermende qilindi; Ular étizdik ottek, Yumran kök chöplerdek, Ögzidiki ot-chöpler ösmez kurup ketkendek boldi. **28** Biraq séning olturnghiningi, ornungndi turhiningni, chiqip-kirgininingi we Manga qarshi ghajjirliship ketkininingi bilinen; **29** Manga qarshi ghajjirliship ketkenlikning, hakawurliship ketkenlikning quliqimingga yetkini tüpeylidin, Men qarmiqimni burningdin ötküzim, Yüginim aghzinggħha salimen, Özüng kelgen yol bilen séni qayturimen. **30** I [Hezekiya], shu ish sanga alamet bersharet boliduki, — MUSHU YILI ÖZLÜKİDİN ÖSKEN, İKKINCHI YILI SHULARDIN CHİQQANLARNU RİZİQİNGİLAR BOLIDI; Ulardın chiqqan méwilerni yeysiler. **31** Yehuda jemeditiki qutulghan qaldisi bolsa yene töwen'ge qarap yiltiz tartidu, Yuqirığha qarap méwe bérividu; **32** Chünki Yérusalémdin bir qaldisi, Zion téghidin qéchip qutulghanlar chiqidu; Samawi qoshunlarning Serdarı bolghan Perwerdigarning otluq muhebbiti mushuni ada qilidu. **33** Shunga Perwerdigar Asuriye padishahi toghruluq mundaq deydu: — U ne mushu sheherge ýetip kelmeydu, Ne uningha bir tal oqmu atmaydu; Ne qalqanni kötürüp alidha kelmeydu, Ne uningha qarita qashalarını yasimaydu. **34** U qaysi yol bilen kelgen bolsa, Shu yol bilen qaytidu we mushu sheherge kelmeydu, — deydu Perwerdigar. **35** — Chünki Özüm üchün we Méning qulum Dawut üchün bu sheherni etrapidiki sépildek qoghdap qutquzimen! **36** Shuning bilen Perwerdigarning Perishtisi chiqip, Asuriyeliklerning bargahida bir yüz seksen besh ming eskerini urdi. Mana, kishiler etigende ornidin turghanda, ularning hemmisining ölgénlikini kördi! **37** Shunga Asuriye padishahi Sennaxérib chékinip, yolga chiqip, Ninewe shehirige qaytip turdi. **38** Shundaq boldiki, u öz buti Nisroqning butxanisida uningha choqunuwatqanda, oghullirı Adrammelek hem Sharézer uni qılıchláp öltürüwetti; andin ular Ararat dégen yurtqa qéchip ketti. Uning oghli Ésarhaddon uning ornidá padishah boldi.

38 Shu künlerde Hezekiya ejel keltürgüči bir késelge muptila boldi. Amozning oghli Yeshaya peyghember uning qéshiga bérüp, uningha: — Perwerdigar mundaq deydu: — — Özüng toghruluq wesiyet qılghin; chünki ejel keldi, yashimaysen, — dédi. **2** Hezekiya yüzini tam terepke qılıp Perwerdigargha

dua qılıp: **3** — I Perwerdigar, Séning aldingda heqiqet we pak dil bilen méngep yúrgenlikimni, neziring aldingda durus bolghan ishlarni qilghanlıqimni eslep qoyghayen, — dédi. We Hezekiya yighlap éqip ketti. **4** Andin Perwerdigarning sózi Yeshayagha ýetip mundaq déyildi: — **5** Bérip Hezekiyagha mundaq dégin: — Perwerdigar, atang Dawutning Xudasi mundaq deydu: — «Duayingni anglidim, köz yashliringni kördüm; mana, künliringe yene on besh yil qoshimen; **6** Shuning bilen Men séni we bu sheherni Asuriye padishahining qolidin qutquzimen; Men sépil bolup bu sheherni qogħdaymen. **7** Shuning bilen Perwerdigarning Özı ýétqan ishini jezmen qildiğħanlıqini sanga ispatlashiħtūn Perwerdigardin mundaq bersharetlik alamet boliduki, **8** Mana, Men quyashning Ahaz padishah qurghan pelempey üstige chūshken sayisini on qedem keynige yandurimen! Shuning bilen quyashning chūshken sayisi on basquch keynige yandi. **9** Yehuda padishahi Hezekiya késel bolup, andin késilidin eslige kelgħendin kék'in mundaq xatirilerni yazdi: **10** — «Men: «Ömrümning otturisida tehtisaraning derwaziliriga bériwatiġen, Qalghan yillirim din mehrum boldum» — dédim. (**Sheol h7585**) **11** Men: — «Tiriklerning zéminida turup Xudayim Yahni, Yahni körelmeydīghan, Shundaqla «hemme nerse yoq bolghan» jayda turghanlar bilen bille turup, insannim körelmeydīghan boldum» — dédim. **12** Méning turalghum charwichinħing chédirek özümdin öytiklip ketti; Men bapkar öz toqughinini türütwetkinidek hayatimi türütwettim; U méni toquş destigħahidin késiwetti; Tang bilen kech arılıqida Sen [Xuda] jénimmi alisen; **13** Tang atquche men kütüp, özünni tinchlandurup yürimen, Biraq U shirgha oxħash hemme söngeklirimmi sundurghandek qilidu; Tang bilen kech arılıqida Sen [Xuda] jénimmi alisen. **14** Men qarlıghach yakki turnidek wiċċirlap yürimen; Paxtek tek ah-uh urimen; Közlırim yuqirığha qarash bilen ajiszlihip kétidu; I reb, méni zulum basti! Jénimha képil bolghin! **15** Néme désem bolar? Chünki U manga sóz qildi we Özı mushu isħni qildi! Jénim tartqan azab tüpeylidin men bar yillirimda qedemliġimmi sanap bésip awyঅল মাংগিমে। **16** I Reb, ademler mushundaq sawaqlar bilen yashishi kerek; Rohim mushu sawaqlardan hayatini tapidu; Sen méni eslimgħi keltürüp, méni hayat qilding! **17** Mana, özümmiñning bext-tinchliqim üchün azab tistigez azab tarġim; Manga bolghan söygüng tüpeylidin jénimmi halaket hangidin chiqardingsen; Sen hemme gunahlirimmi keyningge chörüwettingen. **18** Chünki tehtisara Sanga rehmet étıalmaydu; Ölüm Séni medhiyiliyelmeydu; Hangħha chūshiwaqtanlar Séning heqiqet-wapaliqingħha ümid bagħħiliyalmaydu. (**Sheol h7585**) **19** Özüm bugün qilghinimdek Sanga rehmet étıdiganlar tirikler, tiriklerdur; Ata bolghu oghulliriga heqiqet-wapaliqingħni bildürudi. **20** Perwerdigar méni qutquzushaq niyet bagħlighandur; Biz bolsaq, qalghan ömrümizde her kiuni Perwerdigarning öyide saz chéip medhiye naħxħlirimmi étymiz!». **21** (Yeshaya bolsa: — «Enjur poshkili teyyarlap, yarisığha chaplangħar, u eslige kélidu», dégenidi **22** we Hezekiya: — «Méning Perwerdigarning öyige chiqidīghanlıqimni ispatlaydīghan qandaq bersharetlik alamet bérilidu?» dep sorighanidi).

39 Shu peytte Baladanning oghli Babil padishahi Mérodaq-Baladan Hezekiyaning késel bolup ýetip qalghanlıqini hem eslige kelgenlikini anglighachqa, Hezekiyagħha xetlerni hediye bilen ewetti. **2** Hezekiya elchilerni xushalliq bilen kütüp, uning xezine-ambarlırida saqlan'ghan nersilirini körsetti; yeri kümüşħni, altunni, dora-dermanlarni, serxil maylarni, sawut-qorallarni saqlaydīghan önying hemmisini we bayliqlirining barlıqini körsetti; uning ordisi we yaki pütkül padishahliqi ichidiki nersilerdin Hezekiya ularġha körsetmigen birimu

galmidi. **3** Andin Yeshaya peyghember Hezekiyaning alidiga béríp, uningdin: — «Mushu kishiler néme dédi? Ular séni yoqlashqa nedin kelgen?» — dep soridi. Hezekiya: — «Ular yiraq bir yurttin, yeni Babildin kelgen», dédi. **4** Yeshaya yene: — «Ular ordangda némini kördi?» dep soridi. Hezekiya: — «Ordamda bar nersilerni ular kördi; bayliqlirimning arisidin ulargha körsetmigen birimu qalmidi» — dédi. **5** Yeshaya Hezekiyagha mundaq dédi: — Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning sözini anglap qoyghin: — **6** — Mana shundaq künler kéliduki, ordangda bar nersiler we bugün'ge qeder ata-bowiliring toplap, saqlap qoyghan hemme nerse Babilgha élip kétildi; héchnerse qalmaydu — deydu Perwerdigar, **7** — hemde [Babilliqlar] oghulliringni, yeni özüngdin bolghan ewladliringni élip kétidi; shuning bilen ular Babil padishahining ordisida aghwat bolidi. **8** Shuning bilen Hezekiya öz-özige: «Öz künlirimde bolsa aman-tinchliq, [Xudaning] heqiqet-wapaliqu bolidiken ghu» dep, Yeshayagha: — «Siz éytqan Perwerdigarning mushu sözü vaxshi iken» — dédi.

40 Xelqinge teselli béringlar, teselli béringlar, depla yürüdu Xudayinglar; **2** Yérusalémning qelbige söz qılıp uningga jakarlanglarki, Uning jebir-japalıq waqtı axırlashti, Uning qebihlikli kechürtüm qılındı; Chünki u Perwerdigarning qolidin barlıq gunahlırining ornığa ikki hessilep [měhir-shepqtini] aldi. **3** Anglanglar, dalada bırsining towlıghan awazını! «Perwerdigarning yolını teyyarlanglar, Chöl-bayawanda Xudayımız üçhün bir yolni kötürüp tüptüz qilinglar! **4** Barlıq jılıghılar kötürülidü, Barlıq tagh-döngler pes qılınidu; Egri-toqaylor tüzlinidu, Onggong-donggħul yerler tekħiñilidu. **5** Perwerdigarning shan-sheripi körünidu, We barlıq ten igiliri uni teng köridü; Chünki Perwerdigarning Öz aghzi shundaq söz qılghan!. **6** — Anglanglar, bir awaz «jakarla» deydu; Jakarlıghuchi bolsa mundaq sorap: — «Men némini jakarlaymen?» — dédi. [jawab bolsa: —] «Barlıq ten igiliri ot-chöptur, xalas; We ularning barlıq wapaliqi daladiki gülge oxshash; **7** Ot-chöp solishidu, gül xazan bolidu, Chünki Perwerdigarning Rohi üstige püwleydu; Berheq, [barlıq] xelqmu ot-chöptür! **8** Ot-chöp solishidu, gül xazan bolidu; Biraq Xudayimzning kalam-sözi menggüje turidu! **9** — I Zion'ga xush xewer élip kelgħuchi, yuqíri bir tagħha chiqqin; Yérusalémħa xush xewerni élip kelgħuchi, Awazingni kūchep kötürġin! Uni kötürġin, qorqmighin! Yehudaningu sheherlirige: — «Mana, Xudayinglарha qaranglar» dégin! **10** Mana, Reb Perwerdigar kück-qudrítide kéliwatidu, Uning biliki Özى üçhün hoquq yürgüzüdu; Mana, Uning alghan mukapati Özى bilen bille, Uning Özining in'ami Özige hemrah bolidu. **11** Qoychidek U Öz padisini baqidu; U qozilarни bilek-qoligha yighthidu, ularni quchaqlaq mangidu, Ĕmitkühilerni U mulayimliq bilen yétekleydu. **12** Kim derya-oķyanlarning sulurini ochumida ölp̄eq belgiligen, Asmanlarni ghérichlap békiten, Jahanning topa-changlirini misqallap salghan, Tagħħlarni tarazida tarazilap, Dönglerni jingda tartip ornatqan? **13** Kim Perwerdigarning Rohiga yolyoruq bergen? Kim Uningha meslihetchi bolup ögetken? **14** U kim bilen meslihetlesken, Kim Uni eqilliq qılıp terbiyeligen? Uningha höküm-heqiqet chiqirish yolda kim yétekligien, Yaki Uningha bilim ögetken, Yaki Uningha yorutulush yolını kim körsetken? **15** Mana, Uning aldida el-yurtlar Uningħha nisbeten chélekte qalghan bir tamcha sudek, Tarazida qalghan topa-changdek hesablindu; Mana, U arallarni zerriche nersidek qoligha alidu; **16** Pütkül Liwan bolsa [qurban'għ] otığha, Uning haywanlıri bolsa bir köydürme qurbanliqa yetmyedu. **17** El-yurtlar uning adila héchnerse emestur; Uningħha nisbeten ular yoqing arılıqida, Ouru-

menisiz dep hésablinidu. **18** Emdi siler Tengrini kime oxshatmaqchisiler? Uni némige oxshitip sélishturisiler? **19** [Bir butqimu?] Uni hünerwen qélipqa quyup yasaydu; Zerger uningha altun hel bérídu, Uningha kümüsh zenjirlerni soqup yasaydu. **20** Yoqsullarning bégishlighudek undaq hediyiliri bolmisa, chirimeydighan bir derexni tallydu; U lingship qalmighudek bir butni oyup yasashqa usta bir hünerwen izdeп chaqiridu. **21** Siler bilmemsiler? Siler anglap baqmaghanusiler? Silerge ezeldin éytilmaghanmidu? Yerzémien apiride bolghandin tartip chüshenmeywatamsiler? **22** U yer-zéminning chembirkining üstide olturidu, Uningda turuwatqanlar uning aldida chaqchiqirlardek turidu; U asmanlarni perdidek tartidu, Ularni xuddi makan qilidighan chédirdek yayidu; **23** U emirlerni yoqqa chiqiridu; Jahandiki sotchi-beglerni artuqche qilidu. **24** Ular tikildimu? Ular térildimu? Ularning gholi yiltiz tarttimu? — Biraq U üstigila püwlep, ular soliship kéтиду, Quyun ularni topandek élip tashlaydu. **25** Emdi Méni kime oxshatmaqchisiler? Manga kim tengdash bolalisinus? — deydu Muqeddes Bolghuchi. **26** Közliringlarni yuqiriga kötürüp, qaranglar! Mushu mewjudatlarni kim yaratqandu? Ularni kim türküm-türküm qoshunlar qılıp tertiplik epchiqidu? U hemmisini nami bilen bir-birlep chaqiridu; Uning küchinining ulugħluqi, qudritining zorluqi bilen, Ulardin birimu kem qalmaydu. **27** — Némishqa shuni dewérisen, i Yaqup? Némishqa mundaq sözlewérisen, i Israel: — «Ménинг yolum Perwerdigardin yoshrundur, Xudayim ménинг dewayimgha éren qilmay ötiwérifu!»? **28** Siler bilmigenmusiler? Anglap baqmaghanusiler? Perwerdigar — Ebedil'ebedlik Xuda, Jahanning qerilirini Yaratquchidur! U ya halsizlanmaydu, ya charchimaydu; Uning oy-bilimining tégige herzig yetkili bolmaydu. **29** U halidin ketkenlerge quğret bérídu; Maghdursızlarga U berdashliqni hessilep awitidu. **30** Hetta yigitler halidin kétip charchap ketsimu, Baturlar bolsa putship yiqlisimu, **31** Biraq Perwerdigargha telmüriп kiütkenlerning kuchi yéngilinidu; Ular bürkütlerdeк qanat kérip örleydu; Ular yürüüp, charchimaydu; Yolda méngip, halidin ketmeydu!

41 — «I arallar, süküt qilip Méning aldimha kélénglar; Xelqlermu küchini yéngilisun! Ular yéqin kelsun, söz qilsun; Toghra höküm qilish üchün özara yéqinlishaylil» **2** «Kim sherqtiki birlsini oyghitip, Uni heqqaniyliq bilen Öz xizmitige chaqirdi? U ellerni uning qoligha tapshuridu, Uni padishahlar üstidin hökümraniq qilduridu; Ularni uning qılıchığha tapshurup topa-changgha aylanduridu, Ularni uning oqyasi alda shamat uchurghan paxal-topandek qilidu. **3** U ularni qoghliewtip, Putin yerge tegküzmey dégiüdek mangidu, aman-ésenlik ichide ötiwérifu; **4** Elmisaqtin tartip dewrlerni «Barlıqqa kel» dep chaqırıp, Bularni békitim ada qilghan kim? Men Perwerdigar Awral Bolghuchidurmen, Axiri bolghanlar bilemmu bille Bolghuchidurmen; Men dégen «Uxdurmen. **5** Arallar shu ishlarmı körüp qorqishdu; Jahanning chet-chétidikiler titrep kétidu; Ular bir-birige yéqinliship, aldiga kéléidu; **6** Ularning herbiri öz qoshnisiga yardem qilip, Öz qérindishiga: «Yüreklik bol!» — deydu. **7** Shuning bilen neqqashchi zergerni righbetlendürüdu, Métalni yapılaqlap bolqa oynatquchi sendelni bazghan bilen soqquchını righbetlendürüp: «Kepsherligini yaxshıl!» deydu; Shuning bileni uni lingship qalmisun dep butning putini mixlar bilen békitudu. **8** Biraq sen, i qulum Israıl, I Özüm tallıghan Yaqup, Ibrahim Méning dostumning ewladi: — **9** Men jahanning qeridin élip kelgen, Yerning eng chetliridin chaqırıginim sen ikensem; Men sanga «Sen méning quludmursen, Men séni tallıghan, Séni hergiz chetke qaamaymen» — dégenidim. **10** — Qorgma; chünki

Men sen bilen billidurmen; Uyan-buyan qarap hoduqmanglar; Chünki Men séning Xudayingdurmen; Men séni kütcheytimen, Berheq, Men sanga yardeunde bolimen! Berheq, Men Özümning heqqaniyliqimni bildürgüchi ong qolum bilen séni ýoleyem. **11** Mana, sanga qarap ghaljirliship ketkenlerining hemmisi xijil bolup shermende bolidu; Sanga shikayet qilghuchilar yoq déyerlik bolidu, halak bolidu. **12** Sen ularni izdiseng, héch tapalmaysen; Sen bilen dewalashquchilar — Sanga qarshi urush qilghuchilar yoq déyerlik, héch bolup baqmighandek turidu. **13** Chünki Men Perwerdigar Xudaying ong qolungni tutup turup, sanga: — «Qorqma, Men sanga yardeunde bolimen!» deymen. **14** Qorqma, sen qurt bolghan Yaqup, Israilling balilir! Men sanga yardeunde bolimen! — deydu Perwerdigar, yeni séning Hemjemet-Qutquzghuching, Israildiki Muqeddes Bolghuchi. **15** Mana, Men séni köp hem ötkür chishliq yéngi bir dan ayriguchu tırra qilimes; Sen taghlarни yanjiп, ularni pare-pare qiliwétisen, Dönglernimu köküм-talqan'gha aylanduruwétisen. **16** Sen ularni soruysen, Shamal ularni uchurup kétidu, Quyun ularni tarqitiwétidu; We sen Perwerdigar bilen shadlinisen, Israildiki Muqeddes Bolghuchini iptixarlinip medhiyeleysen. **17** Bozekler we yoqsullar su izdeydu, lékin su yoq; Ularning tili ussuzluqtin qaghjirap kétidu; Men Perwerdigar ularni anglaymen; Men Israillning Xudasi ulardin waz kechmeymen. **18** Men qaqaş égizliklere deryalarni, Jilghilar ichide bulaqlarini achimen; Dalani kölchekke aylandurimen, Tatirang yerdin sularni urghutup su bilen qaplap bérímen. **19** Dalada kédir, akatsiye, xadas we zeytun derexlirini östürüp bérímen; Chöl-bayawanda archa, qarighay we boksus derexlirini birge tikimen; **20** Shundaq qılıp ular bularni körüp, bilip, oylinip: — «Perwerdigarning qoli mushularni qilghan, Israildiki Muqeddes Bolghuchi uni yaratqan!» dep teng chüshinishidu. **21** — Muhamiliringlarni otturigha qoyunglar, deydu Perwerdigar; — Küchlük seweblinglarni chiqiringlar, deydu Yaqupning Padishahi. **22** — [Butliringlar] élip kırilsun, Bizge némilerning yüz bérídighanlıqını éýtsun; Ilgiriki ishlarni, ularning ijürbüjürlirigc köz aldimizda körsetsun, Shundaqla bulardan chiqidigan netijilerni bizge bildürüş üchün éytip bersun; — Yaki bolmisa, kelgüsidiği ishlarni anglap bileyli; **23** Silarning ilahliq ikenliklarni bilishimiz üchün, Kéyinki yüz bérídighan ishlarni bizge bayan qilinglar; Qandaqla bolmisun, Bizni hangtang qılıp uni teng körídighan qılısh üchün, Birer yaxshi ish yaki yaman bir ishni qilinglar! **24** Mana, siler yoqning arılıqida, Ishligininglarmu yoq ishtur; Silerni tallighuchi bir lenitidur. **25** Birsini shimal tereptin qozghidim, u kéléidu; U künchiqishtin Méning namimni jakarlap kéléidu; U borsi hak layni dessigendek, sapalchi lay cheyligendek emeldarlarning üstige hujum qılıdu; **26** Bizge uqturush üchün, kim muqeddemdin buyan buni éytqan? Yaki Bizni «U heqiqettur» dégizüp bu ishtin burun uni aldin'ala éytqan? Yaq, héchkim éytmaydu; Berheq, héchkim bayan qilmaydu; Sözunglarni angliyalighuchi berheq yoqtur! **27** Men deslepte Zion'gha: — «Mushu ishlargha köz tikip turunglar! Köz tikip turunglar!» dédim, Yérusalémgha xush xewerni yetküzgüchini ewetip berdim. **28** Men qarisam, shular arısida héchkim yoq — Meslihet bergüdekk héchkim yoq, Shulardın sorisam, jawab bergüdekk héchkimmu yoq. **29** Qaranglar, ular hemmisi quruq; Ularning yasighanlıri yoq ishtur, Quyma mebudliri quruq shamaldek menisizdур.

42 Qaranglar, mana Men yöleydighan Öz qulumgha! Jénimning xushalliqi bolghan Méning tallighinim; Men Öz Rohimni uning wujudigha qondurimen, Shuning bilen u ellere höküm-heqiqetni yetküzüp bérídu. **2** U ne warqirap-

jarqirimaydu, ne chuqan kötürmeydu ne awazini kochilarda anglatmaydu. **3** Taki u ghelibe bilen toghra hökümlerni chiqarghuchue, Yanjilghan qomushni sundurmaydu, Tütep öchey dep qalghan pilik öchürmeydu; **4** Höküm-heqiqetni yer yüzide tiklimigüche, U halsızlanmaydu, köngli yanmaydu; Arallarmu uning perman-qanunini telmürip kutidu. **5** Asmanlarni yaritip ularni kergen, Yer-zémimni hem uningdin chiqqanlarni yayghan, Uningda turuwatqan xelqqe nepes, Uning üstide méngiwatqanlarga roh bergüchi Tengri Perwerdigar mundaq deydu: — **6** Menki Perwerdigar séni heqqaniyliq bilen shuningha chaqırghanmenki, — Séning qolungni tutimen, Séni qoghdap saqlaymen, Hem séni xelqqe ehde süpitide, Ellerge bir nur qılıp bérímen; **7** Qarighu közlerni échishqa, Zindandin mehbuslarni, Türmide qarangghuluq ichide olтурghanlarni qutquzushqa séni [ewetmen]. **8** Men Perwerdigidurmen; Méning namim shudur; Shan-sheripimni bashqa birsige, Manga tewe bolghan medhiyini oyma mebdulargha bermeymen. **9** Mana, aldinqi ishlars bolsa emelge ashurulghan; Silerge yéngi ishlarni jakarlaymen; Ular téxi yüz bermigüche, Men ularni silerge bayan qilimes. **10** — Perwerdigargha yéngi naxsha éytinglar, I déngizda yürgenler hem uning ichidiki hemme mewjudatlar, Arallar hem ularda turghanlarmu, Jahanning chet-chetliridin Uni medhiyilenglar! **11** Dala hem uningdiki sheherler, Kédar qebilisidikiler turghan kentler awazini kötürsun, Séladiķiler yuqiri awazda naxsha éýtsun, Taghlarning choqqılıridin tentene qilsun! **12** Ular Perwerdigarni ulughlisun, Uning medhiyiliri arallardimu jakarlansun. **13** Perwerdigar palwandeck chiqidu, Batur leshkerdek otluq muhebbitini qozghaydu; U warqiraydu, berheq shirdek hörkireydu; Düshmenliri üstige zor küchqudrítini körsitudu. **14** — «Men ebedil'ebed süktüte turup keldim; Jim turup özümni bésiwélip keldim; Biraq hazır tolghiqi tutqan ayaldekk inchiqlap towlaymen; Hem hasiraymen hem ingraymen! **15** Men taghlarни hem dönglerni chölderitimen, Ularning hemme yéshilliqlirini qurutiwétimen; Deryalarını arallargha aylanduruwétimen; Kölcheklernimu qaghjiritimen. **16** Qarighularni özi bilmigen bir yol bilen apirip qoyim, Ularnı ular bilmigen yollarda ýetekleymen; Ularning aldida qarangghuluqni nur, Egri-toqay yelerini tüptüz qilimes. Men mushu ishlarni qilmay qalmaymen, Ulardin héch waz kechmeymen. **17** Oyma mebdulargha tayan'ghanlar, Quyma mebdulargha: «Siler ilahlimizdur» dégenler bolsa, Ular yoldin yandurulmay qalmaydu, Qattiq shermende qilinidu. **18** — «Anglanglar, i gaslar! Qarighular, körüş üchün qaranglar! **19** Méning qulundin bashqa yene kim qarighu? Méning eweten «elchim»din bashqa yene kim gas? Kim Men bilen ehidleşkendek shunche qarighudu? Kim Perwerdigarning quidek shunche qarighudu? **20** Sen surghun ishlarni körginigen bilen, Biraq neziringe héch almaysen; Uning qılıqi échilghini bilen, U anglimaydu. **21** Perwerdigar Öz heqqaniyliq üchün layiq kördiki, Tewrat-qanunini ulugh hem shan-shereplik dep körsitti. **22** Biraq shular bolsa olja élin'ghan hem bulang-talang qılın'ghan bir xelqtur; Ularning hemmisi ora-tuzaqtta tutulghan, Gündixanlarda qamilip ghayib bolidu; Ular gheniyimet bolidu, Héchkim qutquzmaydu; Ular olja bolidu, Héchkim: «Qayturup bérish!» déneyedu. **23** Biraq aranglarda kim buningha qulaq salsun? Kim ularni anglap kelgüsü zamanlarga köngül qoysun? **24** Emdi kim Yaqupni olja qilghan? Kim Israillni bulangchilarha tapshurup bergen? Buni qilghini bolsa, biz gunah qılıp kemsitken Perwerdigar emesmu? Chünki ular Uning yollırıda méngishni xalimaytti; Yaki Uning qanunigha itaat qilmayıtti. **25** Shunga U ular üstige ghezep-qehrini, Urushning zorawanlıqını töküp

chüşhürdi; Bular uning etrapigha ot tutashturdi; Biraq u tonup yetmidi; Bular uni köydürdi, biraq u héch sawaq almidi.

43 Biraq hazir i Yaqup, séni Yaratuchi Perwerdigar, I Israil, séni Shekilledürgüchi mundaq deydu: — «Qorqma; chünki Men sanga hemjemet bolup séni qutquzghan; Séni Öz namim bilen atighanmen; Sen Méningkidursen! **2** Sen sulardin ötkiningde, Men sen bilen bille bolimen; Deryalardin ötkiningde, ular séni gherq qilmaydu; Sen otta méngip yürginингde, sen köymeyse; Yalqunlar üstündge ot almaydu. **3** Chünki Men bolsam Xudaying Perwerdigar, Israildiki Muqeddes Bolghuchi, Qutquzghuchingdurmene; Séni qutuldurush üchün Misirni bedel qilip berdim, Ornungga Éfiotiye hem Sébani almashturdum. **4** Sen nezirimde qimmetlik bolghachqa, Men sanga izzet-hörmet keltürigen hem séni söygen; Shunga Men yene ornunggha ademlerni, Jéninggha xelqlerni tutup bérímen; **5** Qorqma, chünki Men sen bilen billedurmen; Men neslingni sherqtin, Séni gherbtin yiqhip epkélimen; **6** Men shimalgħa: — «Tapshur ularnil!» We jenubqa: — «Ularni tutup qalmal Oghullirimni yiraqtin, qızlırimmi jahanning chet-chetliridin epkélip ber; **7** Méning namim bilen atalghan herbirsini, Men Öz shan-sheripim üçhün yaratqan herbirsini epkélip ber!» — deymen, «Men uni shekilledürdüm, Men uni apiride qildim!». **8** U «közi bar» qarighu xelqni, Yeni «qulqi bar» gaslarni aldigha élip keldi. **9** — «Barlıq eller yighthilsun, Xelqler jem bolsun! Ulardin kimmu mundaq ishlarni jakarliyalisun? Yeni kim mushundaq «ilgiriki ishlar»ni [aldin'ala] bizge anglitip baqqan? Bar bolsa, özlerini ispatlashqa guwahchilirini aldigha keltürsun; Bolmisa, ular bu ishlarni anglichandin kényin: — «Bu bolsa heqiqet!» dep étirap qilsun! **10** Siler [xelqim] Méning guwahchilirim, Hem Men tallighan qulum [men üchün] guwahchidur, Shundaq iken, siler Ménim tonup, Manga ishinip, Hem chüshinip yetkeysilerki: — «Men dégen «U»durmen, Mendin ilgiri héch ilah shekilleñmigen, Hem Mendin kényimmi héch shekilleñmeydu; **11** Men, Men Perwerdigardurmen; Mendin bashqa Qutquzghuchi yoqtur». **12** — Aranglarda «yat ilah» bolmighan waqitta, Men [meqsitimi] jakarlıghan, Men qutquzghan hem shu ishlarning dangqini chiqargħammen; Shunga siler Méning Tengri ikenlikimge guwahchisiler, — deydu Perwerdigar. **13** «Berheq, ezeldin buyan Men dégen «U»durmen, Méning qolumdin héchkim héchkimmi qutquzalmaydu; Men ish qilsam, kim tosalisun? **14** Hemjemet-Qutquzghuchinglar bolghan Perwerdigar, Israildiki Muqeddes Bolghuchi mundaq deydu: — Silerni dep Men Babilni jazalatquzup, Ularning hemmisini, jümlidin kaldiylerni, Qachquń süpitide özli xushaliq bilen peixrlen'gen kémilerge olturnushaq chüshüriwétimen. **15** Men bolsam Perwerdigar, silerge Muqeddes Bolghuchi, Israillni Yaratuchi, silerlen Padishahinglardurmen. **16** Déngizdin yolni chiqargħuchi, Dawalghughan sulardin yol achquchi Perwerdigar mundaq deydu: — **17** (U jeng harwisini we atni, qoshun-küchlerni chiqargħchidur: — Ular biraqla yiqlidu, turalmaydu; Ular öchüp qalghan, chiragh pilikidek öchürülgien) **18** — Musu ötken ishlarni eslimenglar, Qedimki ishlar togruluqmu oylanmanglar; **19** Chünki mana Men yéngi bir ishni qilime; U hazirla barliqqa kéliudu; Siler uni körmey qalamlsiler?! Men hetta dalalardimu yol achimi, Chöl-bayawanda deryalarını barliqqa keltürimen! **20** Daladiki haywanlar, chilböriler hem huwqushlar Ménim ulughlaydu; Chünki Men Öz xelqim, yeni Öz tallighinimgħa ichimliq temirleske, Dalalarda sularni, Chöl-bayawanlarda deryalarını chiqirip bérímen. **21** Men mushu xelqni Özüm üçhün shekilledürgenmen; Ular Manga bolghan medhiyilerni éytip ayan qilidu. **22** Biraq, i Yaqup, sen namimni chaqirghinining

bilen Özümni izdimiding, I Israil, eksiche sen Mendin könglüng yénip harsinding; **23** Sen elip kelgen «köydürme qurbanlıq» qoyliringni Manga qilghan emes, «Inaq qurbanlıq»liring bilen Ménim hörmətligi emessen; Men «ashlıq hediye»ni qılış bilen séni «qulluq»qa qoymaçchi emesmen, Xushbuy yéqip séni harsindurmaçchi bolghan emesmen! **24** Sen pulni xejelep Manga héch égir elip kelmigensen, Sen «Inaq qurbanlıq»liringning yéghi bilen Ménim razi qilip qanaetlendürgen emessen; Eksiche sen gunahliring bilen Ménim qulluqqa qoymaçchi bolghansen, Itaatsizliking bilen Ménim harsindurdug. **25** Men, Men Özüm üchünlə séninq asiyliqliringni öchüriwetküchimən, Men séninq gunahliringni ésime keltürmeymen. **26** Emdi ötmüşüng togruluq Ménim eslitip qoyghin, Munazire qılıshaylı, Özüngni aqlighudek géping bolsa dewergin! **27** Birinchi atang gunah qilghan; Séning shershchiliring bolsa Manga asiyliq qildi. **28** Shunga Men ibadetxanamidki ýetekligüchilerni napak qilim, Hemde Yaqupni halak lenitige uchrashqa, Israillni reswachiliqta qaldurushqa bekittim.

44 Biraq hazir, i Yaqup Méning qulum, I Méning tallighinim Israil, anglal! — **2** Séni yaşıghan, balyatqudin tartıpla séni shekilledürgen, sanga yardemde bolghuchi Perwerdigar mundaq deydu: — «Qorqma, i Méning qulum Yaqup, I Méning tallighinim «Yeshurun», qorqmal **3** Chünki Men ussap ketkenning üstige suni, Qaghjiraq yerning üstige kelkünlerini quyup bérímen; Nesling üstige Rohimni, Perzentliring üstige berikitimi quyimen; **4** Ular yumran chöpler arisidin, Ériq-östenglər boyidiki mejnun tallardek ösidü; **5** Birsi: «Men Perwerdigargha tewemen» — deydu, Yene birsi bolsa Yaqupning ismi bilen özini ataydu; Yene bashqa birsi qoli bilen: «Men Perwerdigargha tewemen» dep yazidu, Shundaqla Israillning ismini özining ismige yandash qoshidu. **6** Israillning hemjemet-qutquzghuchisi, samawi qoshunlarining Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — «Men bolsam Tunji hem Axiridurmen; Mendin bashqa héch ilah yoqtur. **7** Qéni, kim Méning qedimki xelqimni tiklep békítkinimdek bir ishni jakarlap, aldin'ala bayan qilip, andin uni Ménim aldimħha Mendek tiklep qoyalaydu? Qéni, kim kényinkı ishlarnı, kelgüsüde bolidighan ishlarnı aldin'ala bayan qilalısun! **8** Qorqmanglar, sarasimige chüshüp ketmengler! Men ilgiri mushularnı silerge anglitip, aldin bayan qilghan emesmu? Musu togruluq siler Méning guwahchilirimduśiřler. Mendin bashqa ilah barmu? Berheq, bashqa Qoram Tash yoq; héchbiridin xewrim yoqtur. **9** Oyulghan mebudni shekilledürgenlerining hemmisining ehmiyyet yoq; Ularning etiwarlıghan nersilirinen héch paydisi yoqtur; Musħulargħa bolghan «guwahchilar» bolsa, özli qarighu, héchnemini bilmes; Derweqe netijisi ularning özlırlige shermendilik. **10** Kim bir «ilah»ni shekilledürgen bolsa, Héch paydisi yoq bir mebudni quyghan, xalas! **11** [Mebudning] barlıq hemrahırları shermende bolid; Mebudni yaşıghuchilar bolsa ademdur, xalas; Ularning hemmisi yighilip, ornidin turup körsün, Ular qorquşup, shermendilikte qalidu. **12** Mana tömürchi saymanırını [qoliga élip], Chogħlar üstide [mushu nersini] bażgħalnırı bilen soqpu shekilledürid; Andin u kūchlük qoli bilen uningħha isħleydu; Biraq uning qorsiqi échip magħduridin qalidu; Si ichmey u halsizlinip kétidu. **13** Yaghachchi bolsa yaghħach üstige ölcħesh yipini tartidu; U qleml bilen üstige endize sizidu; Uni rende bilen rendileydu; U yene perka bilen sizip jijadu; Axirda u uni ademning güzellikige oxşshitip insan teq-i-turqini shekilledürid; Shuning bilen u öyde turushqa teyyar qilinidu. **14** Mana u bir kuni özi üçhün kédir derexlirini késishke chiqidu! (U eslide archa we dub derexlirini élip özi üçhün ormanlıq arisigha tikip chong qilghanidi; U

qarighaymu tikkenidi, Yamghur uni ündürdi). **15** Moshu yaghachlardin otun élinidu; Birsi uningdin élip, issinidu; Mana, u ot yéqip, nan yéqiwatidu; U yene uningdin élip bir ilahni yasaydu hem uningga ibadet qilidu; Uni oylulghan mebud qilip uningga bash uridu. **16** Démek, yérimini otta kóydüritidu; Yérими bilen gösh yeydu; U kawab qilip qan'ghuché yeydu; Berheq, u issinip, öz-özige: — «Ah, rahetlinip issindimmen, otni körüwatimen!» — deydu. **17** Biraq qalghini bilen u bir ilahni yasaydu; Bu uning mebudi bolidu; U uning aldigha yiqlip ibadet qilidu; U uningga dua qilip: «Méni qutquzghaysen; Chünki sen méning ilahimdursen» — deydu. **18** Bu [kishiler] héch bilmeydu, héch chüshemneydu; Chünki u ularni körmisun dep közlirini, Ularni chüshemmisun dep könglini suwaq bilen suwiwetken. **19** Ulardin héchbiride mushularni könglige keltürüp: — «Yaghachning yérimini men otta kóydürdüm, Yérimating choghliri üstide men nan yaqtim; Men kawabmu qilip yewaldim; Qalghinimi bir lenetlik nerse qilamtim? Men bi parche yaghachqa bash uramtim!» — dégudek héch bilim yaki yorutulush yoqtur. **20** Uning yégini küllerdur! Uning köngli éziqturulghan! U öz-özini azdurdı! Shuning bilen u özining jénini qutquzalmaydu, Yaki: «Méning ong qolumda bir saxtiliq bar emesmu?» — déyelmeydu. **21** Moshu ishlarni ésingde tut, i Yaqup, I Israil, chünki sen Méning qulumdursen; Men séni yasap shekillendürdülm; Sen Méning qulumdursen, I Israil, Sen Méning ésimdän héch chiqmaysen! **22** Itaetsiklikiringni bulutni öchürüwtendek, Gunahliringni tumanni öchürüwtendek öchürüwtessim; Méning énimingga qaytip kel; Chünki Men séni hemjemetlik qilip hörlükke sétiwaldim. **23** I asmanlar, naxsha étinglar, chünki Perwerdigar shu ishni qilghan! I yerning tégiliri, shadlinip, yangranglar! I taghlar, ormanlar we ulardiki herbir derexler, Yangritip naxshilar étinglar! Chünki Perwerdigar Yaqupni hemjemetlik qilip hörlükke sétiwaldi, I Israil arqliq güzellikini körsitudi!. **24** «Séning Hemjemet-Qutquzghuching bolghan, séni balyatquda yasap shekilledürgen Perwerdigar mundaq deydu: — Men bolsam hemminni Yaratquchi, Asmanlarni yalghuz kergenmen, Öz-özümdinla yer-zémimni yayghan Perwerdigidurmen; **25** (U bolsa yalghan [peygħebħarlerning] besharetlini bikar qilghuchi, Palchilarni qaymuqturghuchi, Danalarni yolidin yandurghuchi, Ularning bilimlirini nadanlıqqa aylandurghuchi; **26** Öz qulining sözini emelge ashurghuchi, Rosul-elchilirining nesihetlini muweppeqiyetlik qilghuchi, Yérusalémha: «Sen ahalilik bolisen», Yehuda sheherlirige: «Qaytidin qurulisiler; xarabenglarni eslige keltürimen» — déguchi; **27** Chongqur déngizha: «Quruq bol, Deryaliringni qurutimen» — déguchi; **28** Hem Qoresh togrhisida: «U Méning qoy padichim, u Méning könglümdikige toluq emel qilip, Yérusalémha: «Qurulisen», Hem ibadetxanigha: «Séning ulung sélinden» deydu — déguchiidur): —

45 Perwerdigar Özi «mesih qilghini»gha, Yeni ellerni uningga békindurush üçhün Özi ong qoldin tutup yölegen Qoreshek mundaq deydu: — (Berheq, Men uning aldida padishahlarning tambilini yeshtirüp yalingachlitimen, «Qosh qanatlq derwazilar»ni uning aldida échip bérinen, Shuning bilen qowuqlar ikkinchi étilmeydu) — **2** «Men séning aldingda ménçip égiziklerni tüz qilimen; Mis derwazilarını chéqip tashlaymen, Tömür taqaqlarını sunduruwétimen; **3** We sanga qarangħuluqtiki góherlerni, Mexpij jaylarda saqlan'ghan yosħurun bayliqlarni bérinen; Shuning bilen özüngge isim qoyup séni chaqirghuchini, Yeni Men Perwerdiganı Israîlning Xudasi dep bilip yétsien. **4** Men Öz qulum Yaqup, Yeni Öz tallighinin Israil üchün, Ismingni özüm qoyghan; Sen Méni

bilmigining bilen, Men yenila sanga isim qoydum. **5** Men bolsam Perwerdigar, Mendin bashqa biri yoq; Mendin bashqa Xuda yoqtur; Sen Méni tonumighining bilen, Men bélinci bagħlap chingittimi, **6** Künchiqshtin künpetiħiċżeq bolghanlarning hemmisi Mendin bashqa héchqandaq birining yoqluqini bilip yétidu; Men bolsam Perwerdigar, bashqa biri yoqtur. **7** Nurni shekillendürġuchi, qarangħħuluqni Yaratquchidurmen, Bext-xatirjemlikni Yasighuchi, balayi'apetni Yaratquchidurmen; Mushularning hemmisini qilghuchi Men Perwerdigidurmen». **8** — «I asmanlar, yuqiridin yagħdrup béringlar, Bulutlarmu heqqaniyliq töküp bersun; Yer-zémien échilsun; Nijat hem heqqaniyliq méwe bersun; Zémien ikkisini teng östürsun! Men, Perwerdigar, tunni yaratmay qoymaymen». **9** — «Öz Yaratquchisining tüstdit erz qilmaqchi bolghan'ha way! U yer-zémindiki chine parchiliri arisidici bir parchisi, xalas! Séghiz lay özini shekillendürġuchi sapalchığha: — «Sen néme yasawatisen?» dése, Yaki yasighining sanga: «Séning qolung yoq» dése bolamdu? **10** Öz atisiga: «Sen néme tughurmaqchi?» Yaki bir ayalgha: — «Séni némining tolghiqi tutti?» — dep sorighan'ha way! **11** Israildiki Muqeddes Bolghuchi, yeni uni Yasighuchi Perwerdigar mundaq deydu: — Emđi kelgusi isħlar togrħru luq sorimaqchimisler yene? Öz oħullirim togrħru luq, Öz qolumda isħliginim togrħru luq Manga buyruq bermekchimisiler? **12** Men peqet yer-zémimni yasighan, uningga insanni Yaratquchidurmen, xalas! Öz qolum bolsa asmanlarni kergen; Ularning samawi qoshunlirinu sepe salghammen. **13** Men uni heqqaniyliq bilen turghuzhan, Uning barliq yollirini tüz qildim; U bolsa shehirmi quridu, Ne heq ne in'am sorimay u Manga tewe bolghan esirlerni qoyup bérideru — deydu samawi qoshunlarning Serdarı bolghan Perwerdigar. **14** Perwerdigar mundaq deydu: — «Misirning meħsulatli, ēfiopiying we égiz boyluqlar bolghan Sabiylıqlarning malliri sanga ötidi; Ular özliri séningki bolidu, Sanga egisħip mangidu; Özli kishen-zenjirlen gen péti sen terepké ötidi, Ular sanga bash urup sendin iltija bilen ötünüp: — «Berheq, Tengri sende turidu, bashqa biri yoq, bashqa héchqandaq Xuda yoqtur» dep étirap qilidu. **15** «I Israîlning Xudasi, Nijatkar, derheqiet özini yosħurūwalghuchi bier Tengridursem». **16** Ular hemmisi istisnasiz xixil bolup, shermende bolidu; Mebduni yasighanlar shermende bolup, birlikte kétip qalidu; **17** Israel bolsa Perwerdigar teripidin mengħiġliuk nijat-qutulush bilen qutquzulidu; Ebedi'ebedigieħe xixil bolmäsiler, Héch shermendichilikni körmeysiler. **18** Chünki asmanlarni yaratqan, yer-zémimni shekilledürüp yasighan, uni mezmut qilghan Xuda bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — (U uni quruq-menisiz bolushqa emes, belki ademzatnien talurghusi bolushqa yaratqanidi) «Men bolsam Perwerdigar, bashqa biri yoqtur; **19** — Men mexpij halda yaki zémindiki birer qarangħu jayda sóz qilghan emesmen; Men Yaqupqa: «Méni idħiħingħar bħidu l-kidu» dégen emesmen; Men Perwerdigar heq sözleymen, Tüz ġep qilimen; **20** Yighthingħar, kēlingħar; I ċejjed, qachqanlar, jem bolup Manga yéqinlishingħar; Özi oyghan butni köttirüp, héch qutquzalmaydīghan bir «ilah»qa dua qilip yürividħanlarning bolsa héch bilimi yoqtur. **21** Emđi ular öz geplirini bayan qilish tħiċċu yéqin kelsun; Meyli, ular meslihetlihip baqsun! Kim mushu ishni qedimdrilla jakarlıghānid? Kim uzundin béri uni bayan qilghan? U Men Perwerdigar emesmu? Derweqe, Mendin bashqa héch ilah yoqtur; Hem adil Xuda hem Qutquzghuchidurmen; Mendin bashqa biri yoqtur. **22** I yer-zémimmin chet-yaqilidikiler, Manga telpūniq qutquzulungħar! Chünki Men Tengridurmen, bashqa héchħbi yoqtur; **23** Men Özüm bilen qesem ichkennen, Moshu sóz heqqaniyliq bilen aghżimdin chiqt, hergiz qaytmaydu:

— «Manga barlıq tızlardı püküldü, Barlıq tıllar Manga [itaet ichide] qesem ichidü». **24** Shu chaghda: «Heqqaniyliq we kuchi bolsa pejet Perwerdigardidur» — dýélidü, Kishiler del Uningla qeshigha kéléidü; Ghajjirliship, uningħha għezeplen'genlerning hemmisi shermende bolidu. **25** Israilning ewladlirining hemmisi Perwerdigar teripidin heqqaniy qilinidu, We ular Uni danglishidu.

46 Bel bolsa tiz pükti, Nébo éngishiwatidu; Ularning mebudliri ulaghlarining zémmisige, kalilarning zimmisige chüshti; Siler kötürgen nersiliringlar emdi ulaghlarha artilghan poussé, Halsiz ulaghlarha éghir yük bolidi! **2** Ular éngishidu, birlikte tiz pükishidu; Ular mushu yükni qutqazalmaydu, Belki özliri esirge chüshidu. **3** I Yaqupning jemeti, Shundaqla Israil jemetining qaldisi, Ananglarning qorsiqidiki chaghdin tartip üstümge artilghanlar, Balyatqudiki chaghdin tartip kötürüläp kelgenler; — Manga qulaq sélengħar! **4** Siler qérighuchimu Men yenila shundaqturmen, Chéchingħar aqargħuchimu Men silerni yüdüp yuriġen; Silerni yasigħan Mendumrmen, silerni kötūrmen; Silerni yüdüp qutquzimen. **5** Emdi Méni kimge oxshatmaqchi, Yaki kimmi Manga teng qilmaqħisiler? Uni Manga oxhash dep, Siler kimmi Men bilen sésilhturmaqħisiler? **6** Ular bolsa hemyanidin altunni chéchip bérüp, Kümüñħimnu tarazigha salidu, Bir zergerni yalliwalidu, U bir mebudni yasap béruidu; Ular yiqlidu, derweje choqunidu! **7** Ular uni mürisige artidu, Uni kötürüp, öz ornigha qoyidu; Andin u ashu yerde öre turidu; U ornidin qozghilalmaydu; Birsi uningga yeliniq tileydu, Lékin u jawab bermeydū; U kishini awarichilikitdin qutquzmaydu. **8** Mushu ishlarni ésinglarda tutungħar; Shundaqla özünglarni heqqiżi erkekkler körtsitħingħar; I, itaetsizler, Buni ésinglarga keltürüngrar; **9** Ilgħiqli ishlarni, yeni qedimdin bolghan ishlarni ésinglarga keltürüngrar; Chünki Men Tengridurmen, bashqa biri yoqtur; Men Xudadurmen, Manga oxshashlar yoqtur; **10** Men: «Méning békkinim orunlinidu, Könglümge barlıq pükkenlerni emege ashurmay qoymaymen» dep, Ishning netijsini bashtila, Aldin’ala téxi qilinmighan ishlarni ayan qılıp éytquchidurmen; **11** Künchiqishtin yirtqħu bir qushni, Yeni könglümge pükkinimini ada qilghuchi bir ademni yiraq yurttin chaqirghuchidurmen. Berheq, Men söz qilghan, Berheq, Men uni choqum emege ashurimen; Buni niyet qilghanmen, Berheq, Men uni wujudqa chiqiřmen. **12** I heqqaniyliqtin yiraq ketken jaħillar, Manga qala sélengħar; — **13** Men heqqaniyliqmni yéqin qilim, U yiraqlashmaydu; Shuningdek Méning nijatim hem kēchikmeydu; Men Zion’gha nijat yetküzip, Israilgħa julaliq-guzzelli kimmu tikleb bériment.

47 «I Babilning pak qizi, kēlip topa-changħha oltur; I kaldiylerning qizi, textsiz bolup yerge oltur! Chünki sen «latapetlik we nazuk» dep ikkinchi atalmaysen. **2** «Tügħi tħeshini chörüp, un tart emdi, Chiūperdengi échip tħasha, Könglikingni seliwet, Pachiqingni yalingachla, Deryalardin su kēchip öt; **3** Uyatliqng échili; Berheq, nomusungħha tégilidu; Men intiqam alimen, Héchkmim ayap qoymaymen. **4** Biznig Hemjemet-Qutquzghuchimiz bolsa, «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar» Uning nami; U Israildiki Muqeddes Bolghuchidur. **5** I kaldiylerning qizi, sükküt qēlip jim oltur, Qarangħħuluqq kirip ket; Chünki buningħdin kēyin ikkinchi «seltenetlerning xanishi» dep atalmaysen. **6** Men Öz xelqim din għeżeplendim, Shunga Özümminning mirasimni bulghiwettim, Shuning bilen ularni qolunġħha tashpur berdim; Sen bolsang ularha héċċaqandaq rehim körsetmidning; Yashan’għanlarning üstigħmu boyunturuqlarni intayin éghir qılıp salding; **7** Shuning bilen sen: — «Men mengħġe xanish bolimen» dep,

Mushu ishlarni könglümge hēch ötküzmiding; Ularning aqiwitini hēch oylap baqmidsen. **8** Emdi hazir, i endihsiz yashap kelgħi, Öz-özige: «Menla bardurmen, mendin bashqa hēch kom yeqfur, Men herġi tul ayalning japasini yakki balilardin mehrum bolħushing japasini tartmaymen» — dégħi, I sen eysh-ishretke bérilgħi, Shuni anglap qoy: — **9** «Del mushu ikki isħ, — Balilardin mehrum bolħu we tullu — Bir deqiqide, bir kün ichidila bésħingħha teng chūħidu; Nurħunlighan jaħdugherlikliring tħapejldin, Bek kōp epsunliring tħiġi ular toluk bésħingħha kéléidu. **10** Chünki sen özüngħning rezillikingge tħayān’għansen, Sen «Héchkom mieni körmeyeđu» — déding; Séning danalinq we biliming özüngni exiqtur, Sen könglümge: — «Menla bardurmen, mendin bashqa biri yoqtur» — déding. **11** Biraq balayi’apet séni bésip kéléidu; Sen uning kēlpi chiqishni bilmeysen; Halakat bésħingħha chūħidu; Sen héċċaqandaq «hami puli» bilen uni tosalmassen; Sen hēch kütmiġen weyranchiliq tuyuqsiz séni bésip chūħidu. **12** Emdi qéni, yashliqidin tartip özüngni upritip kelgen epsunliringni, Shundaqla nurħunlighan jaħdugherlikliringni hazir oqup turiwer; Kim bilsun, sen ulardin payda körüp qalamse? Birer némini tewritip qoyalarsen herqachan?! **13** Sen alħan meslihetliring bilen halsizlini ketting; Emdi asmanlarrha qarap tebir bergħiħi, Yultużlarrha qarap palchiliq qilghuchħi, Yéngi aylarni kötzip munejjimlik qılıp isħlarni «aldin’ala éytqħiħi» ornidin teng turp bésħingħha chūħidighanlardin séni qutquzsun! **14** Mana, ular paxaldek bolup kétéidu; Ot ularni köydürüwidu; ular özlirini yalquunning qoldin qutquzalmaydu; Biraq ularda ademni issitqudek hēch kömür, Yaki adem issin’ghudek hēch għul-xanxha yoqtur! **15** Séni aware qilghan, Yashliqingħin tartip sende soda qilghanlar sanga mushundaq paydisiz bolidi; Herbiri öz yoloni izdep kétip qalidu; Séni qutquzghudek héchkom yoqtur.

48 I Yaqupning jemeti, «Israil»ning ismi bilen atalghanlar, «Yehuda bulaqliri»din chiqqansiler, Perwerdigarning namini isħlitip qesem qilghuchħisiler, Israilning Xudasini tilħha alghuchħisiler, Biraq bular heqqiż hem heqqaniyliqtin emes! Munularni anglap qoyungħar: — **2** (Chünki ular «muqeddes sheher»ning namini isħlitip özliżże isim qilidu, Téxi Israilning Xudasiga «tayinā» mish! Uning nami bolsa samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar!) **3** Men burunla «ilgħiqli isħlar»ni aldin’ala bayan qildim; Ular Öz aghziżindir chiqqan, Men ularni anglattim; Men bularni tuyuqsiz wujudqa chiqiřip, Ular emege ashuruld; **4** Chünki Men séning jaħilliqingħi, boynungħi peylirining tömür, Yüzüngħning daptex ikenkini bildim; **5** Séni: «Méning butum mushularni qildi», Yaki «Oyma mebjudum, quyma mebjudum bularni buyrudi» — démesliking ütčiħi, Shunga Men baldur mushularni sanga bayan qildim; Ish yuż Bergħiħi ularni sanga anglitip turdu. **6** Sen bularni angħiġħi; Emdi ularning hemmisi körüp baq! Buni rast dep étirap qilnamsiler? Men bayatin «yéngi isħlar»ni, yeni saqlinip yosħurun’għan isħlarni bayan qildim, Sen bularni bilgen emessen. **7** Séni: «Derweqe, méning ulardin baldur xewiñ bar idu» démesliking ütčiħi, Ular burun emes, hazirja yaritilidu; Mushu kündin ilgħi sen ularni anglap baqmighansen. **8** Berheq, sen qulaq salmiding, Berheq, sen xewermu almiding, Berheq, séning qılıqing xeli burunla ēchilmay etiklik qaldi; Chünki Men séning wapsażiżli qiliwériddiħanliqqin, Balyatqudiki chéghingħdin tartip «asiy» dep atilidħanliqqin bildim. **9** Öz namim ütčiħi għezippmi kēchiktūrmen, Shħohritim ütčiħi séni üzup tashlimaymen dep għezippmi bésiwalidim; **10** Qara, Men séni tawlidim,

Biraq kümüşni tawlighandek tawlandurmidi; Men azab-oqubetning xumdanida séni talliwalidim; **11** Öz sewebimdin, Öz sewebimdin Men mushuni qilimen; Méning namimgha dagh tegse qandaq bolidu? Men Özümning shan-shöhritimni bashqa birsige ötküzüp bermeymen. **12** I Yaqup, I chaqirghinim Israill! Manga qulaq salghin; Men «U»durmen; Men Tunjidurmen, berheq hem Axirqidurmen; **13** Méning qolum yer-zémiminng ulini salghan, Ong qolum asmanlarni kergen; Men ularni chaqirsamla, ular jem bolup ornidin turidu. **14** Hemminglar, jem bolup yighthinglar, anglap qoyunglar; [Butlar] arisida qaysisi mushundaq ishlarni bayan qilghan? Perwerdigar yaxshi körgen kishi bolsa uning könglikidagi ishlarni Babilda ada qildi, Uning biley-qoli kaldiylerning üstige zerb bilen chüshidu; **15** Men, Men söz qilghanmen; Derheqiqet, Men uni chaqirdim; Men uni alidha chiqirwaldim; Uning yolu muweppeqiyetlik bolidu. **16** – Manga yégin kéléinglar, mushuni anglap qoyunglar; Men ezeldin sözünni yoshorun qilghan emes; [Sözünni] emelge ashurulghinidimu yenila shu yerde bolghanmen; Hazin bolsa Reb Perwerdigar we Uning Rohi Méni ewetti! **17** Hemjemet-nijatkaring Perwerdigar, Israildiki Muqeddes Bolghuchi mundaq deydu: – «Özungge payda bolsun dep sanga Ögetküchi, Sanga tégişlik bolghan yolda séni yétekliguchi Men Perwerdigar Xudayingdurmen; **18** Sen Méning permanliringha qulaq salghan bolsang’idi! Undaq bolghanda bext-xatirjemliking deryadek, Heqqaniqliq dengiz dolqunliridek bolatti! **19** Séning nesling bolsa uning qumqliridek, Ich-qarningindan chiqqan perzentlirning qum danchiliridek sansiz bolatti! Ulearning ismi Méning aldimda hergiz öchüriwétilmeydighan yaki yoqitiwétilmeydighan bolatti! **20** Babildin chiqinglar, kaldiylerdin qéchip ketinglar! Naxsha awazlirini yangritip mushuni jakarlanglar, Bu xewerni anglinglar, Jahanning chet-yaqilirighiche uni yetküzüp mundaq denglar: – «Perwerdigar Öz quli Yaqupni hemjemetlik qilip qutquzdi! **21** Ular chöl-bayawanlardan ötkende héch ussap qalmidi; U sularni tashtin aqquzup berdi; Berheq, U tashni yarghzudi, sular uningdin urghup chiqti!». **22** «Rezziller üchün» – deydu Perwerdigar, «bext-xatirjemlik yoqtur».

49 «I arallar, méning gépimni anglanglar, Yiraqtiki el-yurtlar, manga qulaq sélinglar! Balyatqudiki chéghimdin tartip Perwerdigar meni chaqirdi; Apamning qorsiqidiki chéghimdin tartip U méning isminni tilgha aldi; **2** U aghzimni ötkür qilichtek qildi; Öz qolining sayisi astida meni yoshorup keldi, Méni siliqlan’ghan bir oq qildi; U meni oqdenigha sélip saglidi, **3** We manga: «Sen bolsang özünde Méning güzellik-julaliquim ayan qilinidighan Öz qulut Israildursen» – dédi». **4** Emma men: – «Méning ejrim bikargha ketti, Héchnémige érishmey kütch-maghdurumni quruq serp qildim; Shundaqtimu bahalinishim bolsa Perwerdigardindur, Méning ejrimnimu Xudayimgha tapshurdum» – dédim; **5** Emdi meni Öz quli bolushqa, Yaqupni towa qilip uning yénigha qayturushqa meni baliyatqua shekilledürgen Perwerdigar mundaq deydu: – (Israel qayturulup yénigha toplanmaghan bolsimi, Men yenila Perwerdigarning neziride shan-sherepke ige boldum, Shuningdek Xudayim méning kütchümür) **6** – U mundaq deydu: – «Séning Yaqup qebililirini [gunahtin qutquzup] turghuzushqa, Hemde Israildiki «saqlan’ghan sadıqlar»ni bextke qayturushqa qulun bolushung sen üchün zerrichilik bir ishtur; Men téxi séni ellerge nur bolushqa, Yer yüzining chet-yaqilirighiche nijatim bolushung üchün séni atidim». **7** Emdi Israilning hemjemet-qutquzghuchisi, uningdiki Muqeddes Bolghuchi Perwerdigar mundaq deydu: – Ademler ich-ichidin nepretilnidighan kishige, Yeni köpçhilik lenituy dep qarighan, Emeldarlarga qul qilin’ghan kishige mundaq deydu: – «Sözide

turghuchi Perwerdigar, Yeni séni tallighan Israildiki Muqeddes Bolghuchining sewebidin, Padishahlar közlirini échip körüp ornidin turidu, emeldarlarlu bash urudu; **8** Perwerdigar mundaq deydu: – «Shapaet körtsilidighan bir peytte duayigni ijabet qilishni békitekenmen, Nijat-qutquzulush yetküzüldighan bir künide Men sanga yardemdir bolushumni békitekenmen; Men séni qogħdaymen, Séni xelqimge ehde süpitide bérimer; Shundaq qilip sen zémimni eslige kelturisen, [Xelqimni] xarabe bolup ketken mirasirigha warisliq qildurisen, **9** Sen meħbuslарha: «Buyaqqa kelinglar», Qarangħħuluqtu oltrurħanlарha: «Nurħa chiqingħlar» – deyseñ; Ular yollar boyidimu otlap yürüdu, Hetta herbit taqrir tagħlardin ozuqluq qapipu; **10** Ular ach qalmaryu, ußapp ketmeydu; Tomuz issiqmu, quyash teptimu ularni urmaydu; Chünki ulargha rehim Qilghuchi ularni yétekleydu, U ulargha bulaqlarni boylitip yol bashlaydu. **11** Shuningdek Men barlıq tagħlirimni qul qilim, Méning yollirim bolsa égiz kötürüldi. **12** Mana, mushu kishiler yiraqtin kéliwati, Mana, bular bolsa shimaldin we għerbtin kéliwati, Hem mushular Sinim zémimidinmu kéliwati. **13** Xushalliqtin towlangħar, i asmanlar; I yer-zémin, shadlan; Naxshilarni yangrittingar, i tagħħar; Chünki Perwerdigar Öz xelqige teselli berdi, Özining xar bolghan pēqir-möminlirige rehim qilidu. **14** Biraq Zion bolsa: – «Perwerdigar mendin waz kechti, Rebbim méni untup ketti!» – deydu. **15** Ana özi émitiwaqtan bowiqini untuvalamdu? Öz qorsiqidin tughqan oħlighha rehim qilmay turalamu? Hetta ular untuġħan bolsimu, Men séni untuvalmaymen. **16** Mana, Men séni Öz alqanlirimgħa oyup pħtekken; [Xarabe] tamirlingheraldim kozz aldimdidur. **17** Oghul baliliring [qaytishqa] aldrīwitatidu; Eslide séni weyrān qilghanlar, xarab qilghanlar séningdin yiraq kétiwalidu; **18** Béshingni égiz kötürüp etrapingħha qarap baq! Ularning hemmisi jem bolup qéshingħha qaytip kéliwati! Öz hayatim bilen qesem qilimkeni, – deydu Perwerdigar, Sen ularni özüngħe zibru-zinnetler qilip kiyisen; Toyi bolidiġħan qizdek sen ularni taqṣejn; **19** Chünki xarabe hem chölderep ketken jayliring, Weyran qilin’ghan zémining, Hazir kélip, turmaqchi bolghanhār tüpeylidin sanga tarchiliq qilidu; Eslide séni yutuwalghanar yiraqlap ketken bolidu. **20** Séningdin jada qilin’ghan baliliring bolsa sanga: – «Mushu jay turushumħa bek tarchiliq qilidu; Manga turghudek bir jawni boshitip berseng!» – deydu; **21** Sen köngħlunge: – «Men baliliridimn ayrlip qalghan, Ghérib-musapir we sūrguñ bolup, uyan-buyan heydiwétilgen tursam, Kim mushularni manga tughup berdi? Kim ularni békip chong qildi? Mana, men ghérib-yalghuz qaldurulghanmen; Emdi mushular zadi nedin kelgendur?» – deyseñ. **22** Reb Perwerdigar mundaq deydu: – «Mana, Men ellerge qolumni kötürüp isharet qilim, El-milletlerge körnitidighan bir tughni tieklyem; Ular oghulliringni quċiċċa élip kelišidu; Ular qizliringni hapash qilip keliżu. **23** Padishahlar bolsa, «Ataq dadiliring, » Xanishlar bolsa inik’ aniliring bolidu; Ular sanga békħini yerge tegħküzüp tezim qilip, Putliring aldidiki chang-topinimu yalaydu; Shuning bilen sen Méning Perwerdigar ikenlikim biqip yétesen; Chünki Manga ümid bagħlap kütkenler hergiz yerge qarap qalmaryu. **24** Oljini baturlardin ēliwalghili bolamdu? Heqqaniyet jazasi sewebidin tutqun qilin’ghan bolsa qutuldurghili bolamdu? **25** Chünki Perwerdigar mundaq deydu: – Hetta baturlardin esirlernumi qayturwalghili, Esheddylerdin oljini qutquziwalghili bolidu; We sen bilen dewalashanqar bilen Menmu dewalishimen, Shuning bilen baliliringni qutquzup azad qilim. **26** Séni eżgħiħilerni öz göshi bilen özini ozuqlandurim; Ular yéngi sharab ichkendek öz qéni bilen mest bolup kétidu; Shundaq qilip barliet iqgħi Men Perwerdigarning

séning Qutquzghuching hem Hemjemet-Nijatkaring, Yaquptiki qudret Igisi ikenlikimni bilip yétidu.

50 Perwerdigar mundaq deydu: — Men qoyuwetken ananglarning talaq xéti qéni? Manga qerz bergüchilerning qaysisiga silerni sétiwetkenmen? Mana, siler öz gunahlirinlar arqliq öz-özünglarni sétiwetkensiler; Silerning asiyqlirliringlar tüpeylidin ananglar qoyuwétigenidi. **2** Men silerdinmu soraymen: Men kelginimde, némishqa héch adem chiqmidi? Men chaqirghinimda, némishqa héchkim «Mana men» dep jawab bermidi? Hörlükke chiqirishqa qolum qısqılıq qilamdu? Qutquzghudek kuchiüm yoqmidi? Mana, Men bir eyiplepla déngizni qurutup, Deryalarni chölge aylanduruwétimen; Su bolmighachqa ularning beliqliri sésip kétidu, Ussuzluqtan ölidü; **3** Asmanlarni qarlıq bilen kiydiürmen, Ularning kiyim-kécheklirini [qara] bözdin qilimen». **4** «Reb Perwerdigar méning japa chekkelerning könglini yasashni bilishim üçün manga telim-terbiye alghuchilarning tilini teqdim qildi; U méri her seher oyghitip turidu, Terbiyilen'genlerning qatarida méning qulqimmi oyghitidi. **5** Reb Perwerdigar qulqimmi achi; Men bolsam itaetsizlik qilmidim, Yaki yolidin bash tartmidim. **6** Dümbemni sawighuchilarga, Mengzirimni tük yulghuchilarga tutup berdim; Xorluq hem tükürüşhlerdin yüzümni qachurmidim; **7** Biraq Reb Perwerdigar yardimimde bolidu; Shunga men yerge qarap qalmaymen; Shunga men [niyitimni qet'iy qilip] yüzümni almastek ching qıldım; Xijilliqqa qaldurulmaydighanlıqimni bilimen. **8** Méni Aqlighuchi yénimdir; Kim manga erz-shikayet qilalısın? Bar bolsa birlikte dewalishayli; Kim méning üstümdin eyblimekchi bolsa, Aldimha kelsun! **9** Manga yardenimde bolghuchi Perwerdigardur; Emdi méri erz qilalaydigan kimken? ULARNING HEMMİSİ BIR TAL KIYIMDE ESKIREP KÉTIDU; PERWANILER ULARНИ YUTUWÉTİDU». **10** — «Aranglarda Perwerdigardin qorqidighan, Uning qulining sözige itaet qiliidighan kim bar? Qarangghuluqa mangidighan, yoruqluq bolmighan kishi bolsa, Perwerdigarning namightha ishinip xatirjelmensun, Xudasığha yölenşün! **11** Mana, özliarı üçhün ot yaqidighan, Etrapinglarni mesh'eller bilen oraydighan hemminglär! Qéni, öz otunglarning nurida, Özünglär yaqqan mesh'eller arisida ménginglär; Biraq siler shuni qolumdin alisilerki: — «Azab-hesret ichide yatisiler!».

51 «*I heqqaniyiqqa intilgüchiler, Perwerdigarni izdigüchiler, Manga qulaq sélinglar: — Silerni yonup chiqarghan tashqa, Silerni kolap chiqarghan orekkne nezer sélinglar;* **2** Atanglar İbrahimha, silerni tughup bergen Sarahqa nezer sélinglar; Chünki Men uni yalghuz chéghida chaqirdim, Uninggha bext ata qıldım, Hem uni awundurdum. **3** Chünki Perwerdigar Zion'gha teselli bermey qoymadyu; Uning barlıq xarabe yerlirige choqum teselli bérifu; U choqum uning janggallırını Éren baghchisidek, Uning chöl-bayanlanırını Perwerdigarning béghidek qılıdu; Uningdin xushallıq hem shad-xuramlıq, Rehmetler hem naşxa awazlırı tépildi. **4** Méning xelqim, gépimni anglangalar, Öz élüm, manga qulaq sélinglar; Chünki Mendin bir qanun-telim kélédu, We Men höküüm-heqiqitimi el-yurtlar üçhün bin nur qılıp tikelmen. **5** Méning heqqaniyiqim silerge yéqin, Méning nijatim yolgha chiqti; Méning bileklirim el-yurtlarga höküüm-heqiqetni élip kélédu; Arallar Méni kütüp umid baghlaydu, Ular Méning bilikinge tayinidu. **6** Béshinglarni kötürlüp asmanlarga, Astinglarda turghan yer-zémim'ghimu qarap béginqar; Chünki asmanlar is-tütek chayib boldu, Yer-zémim bolsa bir tal kiyimdek konırap kétidu; Uningda turuatqanlarımı oxshashla ölidü; Biraq nijatim bolsa ebedil'ebedigichidur, Méning heqqaniyiqim hergiz yanjılmaydu. **7** heqqaniyiqimni bilgeler,

Könglige qanun-telimimni pükken xelq, Manga qulaq sélinglar; Insanlarning haqaretliridin qorqmanglar, Ulardiki kupurluq we ghaljirlashlardın patiparaq bolup ketmenglər; **8** Chünki kuye ularni kiyimni yewalghandek yewalidu, Qurt yung yewalghandek yewalidu; Biraq heqqaniyiqim ebedil'ebedigichidur, Méning nijatim dewrdin-dewrgichidur. **9** Oyghan, oyghan, küchni özüngge kiyim qılıp kiygesen, i Perwerdigarning Biliki! Qedimki waqtılarda, Ötken zamanlardiki dəwrlerde oyghan'ghiningdek oyghan! Rababni qiyma-chiyma qılıp chépiwetken, Ejdhani sanjip zeximlendürgen esli Sen emesmü? **10** Dénigzni, dehshetlik hanglardiki sularni qurutuwétip, Dénigzning tégilirini Sen hemjemetlik qılıp qutquzghanlarning ötlük yoli qilghan Özüng emesmü? **11** Shunga Perwerdigar bedel tölep qutquzghanlar qaytip kélédu, Ular naxshilarını étip Zion'gha yétip kélédu; Ularning bashlirığha menggülüq shad-xuramlıq qonidu; Ular xushallıq we shadlıqqa érishidu; Qayghu-hesret hem uh-nadamatler beder qachidu. **12** Silerge teselli bergüchi Özüm, Özümdurmen; Ölüsh aldida turghan bir insandin, Téni ot-chöplerge aylinip kétidighan insan balisidin qorqup ketkining némisü? **13** Asmanlarni kergen, Yer-zémimning ulini salghan Yasighuching Perwerdigarni untup yürisen, Shundaqla kün boyi halaket yürgüzmekchi bolghan zalimning qehridin toxawsız qorqup yürisen; Emdi zalimning qehri qéni? **14** Bash egken esir bolsa tézdin boshitlidu; U hangha chüshmeye, shuning bellen ölmeydu, Uning risqunu tügep qalmaydu. **15** Men bolsam déngizni qozghap, dolqunlarni hörkretküchi Perwerdigar Xudayingdurmen; «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar» Méning namimdr; **16** We asmanlarni tikleshke, Yer-zémimning ulini sélishqa, We Zion'gha: «Sen Méning xelqimdr» déyishke, Men sözümni aghzinggħha quyghanmen, Sen [qulumni] qolumning sayisi bilen yapqanmen. **17** I Perwerdigarning qolidiki qehrik qedehni ichiwetken Yérusalém, Oyghan, oyghan, ornungdin tur; Ademni wehimige salghuchi jam-qedehni sen ichting, biraqla kötürwetting; **18** Uning tughup bergen barlıq balılıri arisida uni yétekligüdeq héchkim yoq, Uning bęqip chong qılıghan barlıq balılıridin uning qolini tutup yölgüdeq héchbirumu yoq. **19** Bu ikki iştihashha chüshti — (Kim sen üchün ich aghritip yighlar?) — Bulangchılıq hem weyranchılıq, Acharchılıq hem qilich; Menmu sanga teselli béréleymenmikin? **20** Séning baliliring halsizlinip hoshidin ketti, Torgha chüshken jerendek herbir kochining doqmushida yatidu; Ular Perwerdigarning qehri bilen, Xudayingning tenbihi bilen tolduruldu; **21** Shunga hazır buni anglap qoy, i xar bolghan, — Mest bolghan, biraq sharab bilen emes: — **22** Öz xelqining dawasını yürgüzgüchi Rebbing Perwerdigar, Yeni séning Xudaying mundaq deydu: — «Mana, Men qolqundin ademni wehimige salidighan jam-qedehni, Yeni qehrime tolghan qedehni élwaldim; Sen ikkinchi uninqdin héch ichmeysen; **23** Men uni séni xarliwatqanlarning qolığha tutquzim; Ular sanga: «Biz üstüngdin dessep ötimiz, égilip tur» dédi; Shuning bilen sen téningni yer bilen teng qılıp, Üstüngdin ötküchiler üçhün özüngni kochidiki yol qıldingu».

52 — Oyghan, oyghan, i Zion, kühüngni kiyiwal, I Yérusalém, muqeddes sheher, güzel kiyim-kécheklirini kiyiwal; Chünki bundin bashlap sünnet qilinmaghanlar yaki napaklar ichingge ikkinchi kirmeydu. **2** Topa-changdin chiqip özüngni silkiwt; Ornungdin tur, olturuwal, i Yérusalém; Özüngni boynungdiki zenjirlerdin boshitwetkin, i tutqun bolghan Zion qizi! **3** Chünki Perwerdigar mundaq deydu: — «Siler özünglarni pulsız sétiwetkensiler; Pulsız qayturup sétiwélinisiler». **4** Chünki mundaq deydu Reb Perwerdigar: — Xelqim deslepte

Misirgha musapir süpitide chüshkeniken, Shundaqla yeqinda Asuriye ularni ezgen yerde, **5** (Emdi hazir xelqim pulsiz élip kelin'ginide, — deydu Perwerdigar) Méning karim bolmamdiyen? Ular üstidin hökümranlıq qilghuchilar ularni zar qaqsatqan, — deydu Perwerdigar, — Shundaqla namim bolsa kün boyi toxwatsız haqqareten'gen tursa, Méning karim bolmamdiyen?!

6 Shunga Öz xelqim Méning namimni bilidu; Shunga shu künü ular Méning «U» ikenlikimni, shundaqla ularilha: «Kör, Méni!» deydighanlıqimni bilidu. **7** Tagħħar üstide xush xewer élip kelgħuchining ayaghħiri némidégen güzel-he! U aram-xatirjemlikn jakarlaydu, Bextlik xush xewerni élip keliđu, Nijat-qutulushni élan qılıđu, U Zion'għha: «Xudaying hemmige höküm sūridu!» **8** Közetzħiliringning awazini angla! Ular awazini kötürudu, Nasxħilarni yangritip towladyu; Chünki Perwerdigar Zionni élip qayqtanda, ular öz közi bilen köridu!

9 I Yérusalémming xarabili, naxxħilarni yangṛit tentene qilingħar! Chünki Perwerdigar Öz xelqige teselli bergen, U Yérusalémni hemjemetlik qilip qutquzghan! **10** Perwerdigar ellerning hemmisining aldida Öz muqeddes Bilikini ēchip ayan qilħan; Shuning bilen yer-zémminning barliq chet-yaqiliri Xudayimizning nijat-qutulushini köridu. **11** Chiqip kétinglar, chiqip kétingħar; Héch napak nersige tegħmey shu yerdin chiqip kétingħar; Uning otturisidin chiqip kétingħar; Perwerdigarning muqeddes qacha-quċħilırini kötġrgħiħer, özüngħarri pak tutungħar; **12** Chünki siler aldiriħan péti emes, Patiparaq qachqan péti emes chiqip kétisier; Chünki Perwerdigar aldingħarda mangidu, Israîlning Xudasi arqa muhapżetħingħar bolidu. **13** « — Körungħlarki, Méning qulun danaliq bilen ish köridu, U [alem aldida] kötτurilidu, yugħi orun'għa chiqirilidu, nahayiti ali orun'għa érishtürilidu. **14** Lékin nurghun kishiler séni körħu, intayn heyran qelishidu, — Chünki uning chirayi bashqa herqandiqinígħidin köp zeximlen'gen, [Qulning] qiyapiti shu deriże buzuwétilgenki, uningda hetta adem siyaqimu qalmighan! **15** U shu yol bilen nurghun ellerning üstige [qan] chachidu. Hetta shah-padishħalarmu uning karamitidin aghzini tuplula qalidu; Chünki özliरeż ċezzeldi ēytilmighann ular koreleydu. Ular ezelidn angħla baqmighann chüħineleydu.

53 Bazingħi xewirimige kimmu isħen'gen? Hem «Perwerdigarning Biliki» bolghuchi kimgimu ayan qilin'għan? **2** U bolsa [Perwerdigarning] aldida xuddi yumran masidek, Yaki xuddi qaghjiraq turpaqtar tartqan bir yiltidzék ösidi; Uningda jezbidarliq yaki heyye yoq bolidu, Biz uni körġiniżimizde, uning bizni jeb qilħudek teqi-turqimu yoq bolidu. **3** U kishiler teripidin kemsitilidu, ular uningdin yiraqħishidu; U köp derd-elemlik adem bolup, Uningħha azab-oqubet tar bolidu; Shuning bilen uningdin yuzler qachurulidu; U kemsitilidu, biz uni héch nersige erzimes dep hésablidu. **4** Biraq emelyiette bolsa, U bazingħi qaygħu-hesritimizni kötürdi, Azab-oqubetlirimizni öz üstige aldi. Biz bolsaq, bu isħlarni u wabagħa uchrighanliqidin, Xuda teripidin jazarlinip urulħanliqidin, Shundaqla qiyin-qistaqqa élīn'għanliqidin dep qaridu! **5** Lékin u bazingħi asiyliqħimiz tüpeylidin yarilandu, Bazingħi gunħalirkim üčħiñ zeximlin; Uning jazalinh bedilige, biz aram-xatirjemliktaptu, Hem qamchidin bolghan yariliri arqliq biz shipamu taptuq. **6** Hemmimiz xuddi qoylardek yoldin ézip, Herbirimiz özimiz xalighan yolħha mangħanidu; Biraq Perwerdigar hemmimizning qebħiħlikini uning üstige yigħip yulkidi. **7** U qiyinilip, azab chekkien bolsimu ēghix achħidi; U xuddi bogħużlashqa élip mēngħildi, Shundaqla yung qirqħuħħiħar aldida qoy ün-tinsiz yatqandek, u zadila ēghix achħidi. **8** U qamap qoyulup, heq soraqtin mehrum bolup élip

kétildi, Emdi uning ewladini kimmu bayan qilalisiun?! Chünki u tiriklerning zéminidin élip kétildi, Méning xelqimming asiyliqi üčħu u waba bilen uruldi. **9** Kishiler uni rezżiller bilen ortaq bir għorje békkiten bolsimu, Lékin u lőmi idei bir bay bilen bille boldi, Chünki u héċċaqħan zorawaniq qilip baqmighan, Uning aghħidzin birer āgħiżmu hyle-mikirrik söz tépilmas. **10** Biraq uni ēzishni layiq körgen Perwerdigidur; U uni azabqa chomħidiegħi. Gerche u öz jénni gunahni yuyidighan qurbanliq qilħan bolsimu, Lékin u özining uruq-ewladlirini choqum körħup turidu, Shundaqla uning köriddiħan kūnliri uzartilidu; We Perwerdigarning köngli söyünidighan isħlar uning il-kiekk bopul, rawaj tēpib emelje ashurulidu. **11** U özi tartqan japaning méwissini körħup memnun bolidu; Heqqaniq bolghuchi Méning qulun özining bilimli bilen nurghun kishilher heqqaniyliqni yetküzidu. Chünki u ularnej qebħiħlikirini özige yüklialiwalidu. **12** Bu isħħili üčħu Men shu «nurghun kishilheroni umingħha hedi qilip nesiwisi qilim, Shuning bilen u özi kückħuklerni għenmet süpitide tħelsħiż bér-id; Chünki u ta ölti ksejjek qeder «[sharab hediye]» ni tökkendek, öz jénni tutup berdi, Shundaqla özining asiyliq qilħuchilar qatarida sanilishīha yol qoqdi. Shuning bilen u nurghun kishilerning gunahini öz üstige aldi, Özini asiyliq qilħuchilar qortiha qoqup ular üčħu dua qildi».

54 — Tentene qil, i perzent körmigen tughħas ayal! Naxxħilarni yangrat, shadlinip towla, i tolħaq tutup baqmighan ayal! — Chünki ghérrib ayalning baliliri éri bar ayalningkidin köptur! — deydu Perwerdigar, — **2** Chédiringning ornni kéngejt, Turalghuliringning étiklirini ular yaysun; Küchħungni héch aiyimay chédir taniliringni uzartqin, Qozuqħirringi chingaytqin; **3** Chünki sen ong we sol terepke kengiyisen; Sénning ewlading bashqa ellerni igeleydu; Ular ghérrib sheherlerni aħalilik qılıđu. **4** Qorħma, chünki sen héch xijallette bolħansen, Héch uqyat qaldurulmaysen, Chünki yerge héch qaritilip qalmarysen, Chünki yashliqingħi xixilchanliqni untuysen, Tulluqungħing ahanitini héch ēsinghe kelt-turelmeysen. **5** Chünki séni yaritip Shekkellendtūrgħiħing bolsa séning ēring, Samawi qoshunlarning Serdarı bolghan Perwerdigar Uning nami; Hemjemet-Qutquzghuching bolsa Israieldiki Muqeddes Bolghuchi, U barliq yer-zémminning Xudasi dep atilidu. **6** Chünki Perwerdigar séni chaqirdi, — Xuddi éri özidin waz kekkien, köngli sunuq bi ayaldek, Yashliqida yatiq bopul andin tasħħiżwétilgen bir ayalni chaqirgħandek chaqirdi! — deydu séning Xudaying; **7** Men bir deqiqe sendin ayirlip kettim, Biraq zor köy়মানিলিq bilen séni yéningħha yighim; **8** Għeqipimming tħeshħishi bilen Men bir deqiqila yūzumni sendin yosħurup qoqdu; Biraq mengħġi lix-xaqqa qiegħi, — deydu sanga köy়মানিলিq kōrsitimen» — deydu Hemjemet-Qutquzghuching Perwerdigar. **9** MUSHU isħħili xuddi Nuh [peyghember] dewridiki topan suliridek bolidu — Men Nuh dewridiki sular ikkinchi yer yuzini bésip ötmeydu dep qesem ichkinimdek, — Men shundaqla qesem ichkinmenki, Sendin ikkinchi għeżeppenmeyen, Sanga ikkinchi tenbi bermeyen. **10** Chünki tagħħar yqoq bolidu, Dönglermu yōtki lill-ketid, Biraq mēħir-muhebbit minn sendin hergħi ketmeydu, Sanga aram-xatirjemlikt Bergen ehdemmu sendin neri bollmaydu! — deydu sanga köy়মানিলিq qilħuħiħ Perwerdigar. **11** I xar bolghan, boranda uyan-buyan chayqalħan, héch teselli qilinmighan [qiz], Mana, Meni tashħiřingni rengdar sémont lay bilen qirrlaymen, Kōk yaqtar bilen ulungni salimen; **12** Parqiraq munarħiħingni lelleridin, Derwazħiħingni chaqnaq qaqta lardin, Barliq sépħiħiħingni jawħiħiħtardin qilip yasayen.

13 Séning baliliringning hemmisi Perwerdigar teripidin ögitilidu; Baliliringning aram-xatirjemliki zor bolidu! **14** Sen heqqaniyliq bilen tiklinisen; Sen zulumdin yiraq, (Chünki sen héch qorqmaysen) Wehshettinmu yiraq turghuchi bolisen, Chünki u sanga héch yéqinlashmaydu. **15** Mana, birersi haman yighilip sanga hujum qilsa, (Biraq bu ish Méning ixtiyarimda bolghan emes), Kimki yighilip sanga hujum qilsa séning sewebingdin yiqilidu. **16** Mana, kömür otini yelpütüp, Özige muwapiq bir qoralni yasighuchi tömürchini Men yaratqanmen, Hem xar qilish üchün halak qilghuchinimu Men yaratqanmen; **17** Sanga qarshi yasalghan héchqandaq qoral kargha kelmeydu; Sanga erz-shikayet qilghuchi herbir tilni sen mat qilisen. Mana shular Perwerdigarning qullirining alidighan mirasidur! Ularning heqqaniyliqi bolsa mendindur!

55 Hoy! Barlıq ussap ketkenler, Sugha kélinglar! Puli yoqlar, kélinglar, ash-nan sétiwélip yenglar; Mana kélinglar, ne pul ne bedel tölimeyla sharab hem sút sétiwélinglar; **2** Némishqa heqiqiy ash-nan bolnaydighan nersige pul xejesiler? Ejiringlarni ademli héch qanaetlendürmeye dighan nersiler üchün serp qilisiler? Gépimni köngül qoyup anglanglar, yaxshisidin yenglar, Könglünglar molchiliqtin qanaetlinidu; **3** Manga qulaq sélinglar, yénimgha kélinglar; Anglanglar, jéninglar hayatqa érishiðu; We Men siler üchün mengüllük bir ehde tütüp bérímen; — Shu ehde — Dawutqa wede qilin'ghan méhir-shepgetlerdurl! **4** Mana, Men uni el-yurtlarga guwahchi süpitide, El-yurtlarga yétekchi hem serkerde süpitide teqdim qildim — **5** — «Mana, sen özüngge yat bir elni chaqirisen, Séni bilmigen bir el yéningha yügürüp kélédu; Seweli bolsa Perwerdigar Xudaying, Israïldi Muqeddes Bolghuchining Özidur; Chünki U séni ulughlap sanga güzellik-julaliquń yar qildı». **6** — Izdenglar Perwerdigarni, Ü Ozini tapquzmaqchi bolghan peytte; U yéqin turghan waqtida uningga nida qilingilar! **7** Rezil adem öz yolini, Naheq adem öz oy-xiyallirini tashlisun, Perwerdigarning yénigha qaytip kelsun, U uningga rehimdilliq körtsitidu; Xudayimizning yénigha qaytip kelsun, U zor kechürüm qilidu. **8** Chünki Méning oylighanlirim silerning oylighanliringlar emes, Méning yollirim bolsa silerning yolliringlar emestur; **9** Chünki asman yerdin qanche yuqiri bolghinidek, Mana Öz yollirim silerning yolliringlardin, Méning oylighanlirim silerning oylighanliringlardin shunche yuqiridur. **10** Yamghur hem qar asmandin chüshüp, Yer yüzini sughirip uni kökertip, chécheklitip, Térighuchicha uruqnı, yégüçhige ash-namni teminligüche qaytmaydighandek, **11** Mana Méning aghzimdin chiqqan söz-kalamim shundaqtur; Öz köngülmüdkini emelge ashurmighuche, Uni ewetish meqsitime toluq yetmiygüche, U Özümge bikardin-bikar qaytmaydu. **12** Chünki siler shad-xuram halda chiqisiler; Aram-xatirjemlikte yétekinlip chiqisiler; Taghlar hem döneler silerning aldinglarda naxsha yangritidu, Dalalardiki barlıq del-derelexer chawak chéliship tentene qilidu; **13** Yantaqlıqning ornida qarighay, Jighanlıqning ornida xadas derixi ösidü; Mushular bolsa Perwerdigargha bir nam keltüridu, Menggüze üzülmescə karamet bolidu.

56 Perwerdigar mundaq deydu: — Adalet hem hidayette ching turunglar, Heqqaniyliqni yürgüziweringlar; Chünki Méning rijatim yéqinlashti, Heqqaniyliqim ayan qilinay dewatidu, **2** Mushularni qilghuchi kishi, Mushularda ching turghuchi insan balisi — Shabat künini bulghimay pak-muqeddes saqlighuchi, Qolini herqandaq rezilliktin tartquchi kishi némidégen bektiklatur! **3** Özini Perwerdigargha baghlighan yat yurtluq adem: — «Perwerdigar choqum ménii öz xelqidin ayriwtidu!», Yaki aghwat bolghan kishi: — «Mana, qaqshal bir

derexmen!» déguchi bolmisun. **4** Chünki Perwerdigar: — Men Öz «shabat künlim»ni saqlaydighan, Köngülmüdki ishlarni tallighan, Ehdemde ching turidighan aghwatlarga mundaq deyemenki: — **5** Men ulargha Öz öyümde, Yeni Öz tamririm ichide orun hem nam-ataq ata qilimen; Mushu nam-ataq oghul-qızılıri barlarningkidin ewzeldur; Men ulargha üzülmescə mengüllük namni bérímen. **6** Perwerdigarning xizmitide bolushqa, Uning namigha séghinishqa, Uning qulliri bolushqa Perwerdigargha özini baghlighan, Shabat künini bulghimay pak-muqeddes saqlighan, Ehdemni ching tutqan yat yurtluqning perzentlirini bolsa, **7** Ularnim ÖZ muqeddes téghimha élip kélimen, Méning duagah bolghan öyümde ularní xusal qilimen; Ularning köydürme qurbanlıqlırı hem teshekkür qurnanlıqlırı Méning qurban'gahim üstide qobul qilinidu; Chünki Méning öyüm «Barlıq el-yurtlar üchün dila qilnidigan öy» dep atılıdu. **8** Israïldin tarqılıp ketken ghériblarni yighip qayturdigian Reb Perwerdigar: — Men yene uningga bashqılarnı, Yeni yighilip bolghanlarga bashqılarımı qosup yighimen! — deydu. **9** — **1** dalalardiki barlıq haywanlar, kélip ozuqtin élinglar, Ormanlıqtıki barlıq haywanlar, kélinglar! **10** [Israîlning] közetçiliri hemmisi qarighu; Ular héch bilmeydu; Hemmisi qawashni bilmeydighan gacha itlar, Chüskep yatidighan, uyugha amraqlar! **11** Mushu itlar bolsa nepsi yaman, toyghanni bilmeydu, Ular bolsa [xelqimni] «baqquchi»lar mish téxil! Ular yorutulushni héch bilmeydu, Ularning hemmisi xalıghanche yol tallap qéyip ketken, Birsunu qalmay herbiri öz menpeitini közlep yürgüchiler! **12** Ular: «Qéni, sharab keltürimen, Haraqni qan'ghuche icheyli, Etimu bolsa bügünkidek bolidu, Téximu molchiliq bolidu yene!» — deweridu.

57 Heqqaniy adem alemdin ötidü, Héchkim buningha köngül bölmeydu; Méhriban ademler yighip élip kétilidu, Biraq héchkim oylap chüshinelmeyduki, Heqqaniy ademler yaman künlerni körmişün dep yighip élip kétilidu. **2** U bolsa aram-xatirjemlik icigue kiridu; Yeni özlirineng durus yolda mangghan herbir kishi, Öz ornida yétip aram alidu. **3** Biraq senler, i judager ayalning balılıri, Zinazor bilen pahishe ayalning nesli; Buyaqqa yéqin kélinglar; **4** Siler kimni mazaq qiliwatisiler? Yaki kimge qarshi aghzinglarni kalchaytip, Tilinglarni uzun chiqirisiler? Siler bolsanglar asiyliqtin törelgen balilar, Aldamchiliqning nesli emesmusiler? **5** Herbir chong derex astida, Herbir yéşil derex astida shehwaniyliq bilen köyüp ketkuchi, Kichik balilarını jilghilargha hemi xada tashlarning yériqliriga élip soyghuchisiler! **6** Ériqtiki siliqlan'ghan tashlar arisida séning nésiweng bardur; Shular, shularla séning teqsimatingdur; Shundaq, sen ulargha atap «sharab hediyesi»ni quyup, Ulargha «ashlıq hediyeye»nimu sunup berdingchu; Emdi mushulargha razi bolup Özümni bésiwalısam bolamtı? **7** Sen yuqiri, égiz bir tagh üstide orun-körpe sélip qoydung, Sen ashu yerdimum qurbanlıqlarnı qilishqa chiqting. **8** Ishiklerning keynige we keyni késheklerlige «esletmiliring»ni békítip qoydung, Chünki sen Mendin ayrlıding, Sen yalingachlinip ornungha chiqting; Orun-körpenni kéngeytip [xérídarliring] bilen özüng üchün ehdileshitung; Ularning orun-körpisige köngülgüng chüshti, Sen ularda kúch-hoquqni körüp qalding. **9** Sen zeytum méyi hediyisini élip, Etirilingni üstibeshingge bolushiga chéchip, Padishahning alidiga barding; Elchiliringni yiraqqa ewetip, Hetta tehtisaraghá yetküche özüngni pes qilding. (*Sheol h7585*) **10** Sen bésip manghan barlıq yolliringda charchighining bilen, Yene: «Poq yepitemen, boldi bes!» dep qoymiding téxi, Ézip yürüshke yenila kúchüngni yighthing, Héch jaq toymidig. **11** Sen zadi kimdin yürekzade bolup, qorqup yürisen, Yalghan cep qilip, Méni

ésingga héch keltürmey, Könglüngdin héch ötküzmiding. Men uzun'għiche sūkütte turup keldim emesmu? Sen yenila Mendin héch qorqup baqmíding! **12** Séning «heqqaniyliqing»ni hem «töhpliriring»ni bayan qilímen: — Ularning sanga héch paydisi yoqtur! **13** Chirqirghanliringda sen yipigh toplıghan [butlar] kēlip séni qutquzsun! Biraq shamal püw qılıp ularning hemmisini uchurup kétidu, Bir nepesla ularni élip kétidu; Biraq Manga tayan'ghuchi zémin'għa mirasliq qilidu, Méning muqeddes téghimha igidarchiliq qilidu. **14** [Shu chaghda]: — «Yolni kötürüngħar, kötürüngħar, uni teyyarlangħar, Xelqimming yolini boshitip barliq putliskashangħarri élip tashlangħar» dévíldu. **15** Chünki nami «Muqeddes» Bolghuchi, Yuqiri hem Aliy Bolghuchi, Ebedil'ebedgħieħe hayat Bolghuchi mundaq deydu: — «Men yuqiri hemde muqeddes jayda, Hem shundaqa rohi sunuq hem kichik pél adem bilen bilaq turimenki, Kichik pél ademning roħi yéngilaymen, Dili sunuqning kōnglini yéngilaymen. **16** Chünki Men hergiz menggiġe erz qılıp eyblimeymen, Hem ebedil'ebedgħieħ għeżeppenmeymen; Shundaq qilsam insanning rohi Méning aldimda suslisħip yoqaydu, Özüm yaratqan nepes igħilri tūgħishidu. **17** Uning öz neħsaniyetlik qebihlikide Men uningdin għeżeppen, uni urghamen; Men uningdin yosħurun turup, uningga għeżeppen'genlikim bilen, U yenila arqisiga chékin'għinejn öz yolini meñgiwerdi; **18** Men uning yollirini körħup yetken teqdirdimu, Men uni saqaytimen; Men uni yétekleymen, Men lewlerning mewiñi yaritimen, Uningga we uningdiki hesret chekkħiħilge yene tessei bermen; Yiraq turuwaqtan'għa, yeqin turuwaqtan'għimu mutleq araxatirjemlik bolsun! We Men uni saqaytimen! **20** Biraq reziller bolsa tinchilishni héch bilmeydīghan, Dolqunliri lay-latqilarni urghutuwaqtan, Dawalghuwatqan déngizdektur. **21** Rezillerge, — deydu Xudayim — héch aram-xatirjemlik bolmas.

58 — Nida qılıp jakarlighin, Awazingni qoyup bérip bolushiche towla, Awazingni kanaydek kötür, Méning xelqimġe ularning asiyliqini, Yaqupning jemetige gunahlirini bayan qilghin. **2** Biraq ular Méni her kūni izdeydīghan, Heqqaniyliqni yürgüzidīghan, Méning yollirimi bilishni xushalliq dep bilidīghan, Xudasining hökum-permanlirini tashliwetmeydīghan bir elge oxshaydu; Ular Mendin heqqaniyliqni békkitidīghan hökum-permanlarni soraydu; Ular Xudagħa yeqinlishishni xursenlik dep bilidu. **3** [Andin ular]: — «Biz roza tuttuq, Emđi némishqa sen közünġe ilmiding? Biz jénimizni qijniduq, Emđi némishqa buningdin xewring yoq?» — [dep soraydu]. — Qarangħar, roza kūni öz könglüngħardikini qiliwérisejħi, Xizmetħħiliringħarni qattiq isħlitħisier; **4** Silierung roza tutuħħliringħar jenggi-jédel chiqiřish üčħiñnu? Qebi qolliringħar musht bilen adem uruħni meqset qilgħan oxshimandu? Hazirqi roza tutuħħliringħarlingħarneq meqsiti aważiġlarni ersħlerde anglitish emestur! **5** Men talliġħan shu roza tutuħħ kūni — Ademlerning jénini qinaydīghan kūnmu? Béshini qomusħek égħi, Astiħha böz we kullerni yéyish kékrej bolghan kūnmu? Siler mushundaq isħlarni «roza», «Perwerdigar qobul qilghudek bir kūn» dewartamsi? **6** Mana, Men talliġħan roza mushuki: — Reżiżlik-zulumning asaretlirini boshitħi, Boyunturuqning tasmlirini yéshish, Éżilgħerni boshitħi hör qilish, Herqandaq boyunturuqni chéqip tashlash emesmi? **7** Ash-néningni achlarrha ules-tħuriħi, Hajetmen musapirlarni himaye qılıp öyংgħe apirishing, Yalingachlarni körginġingde, uni kiydürħi, Özüngni özüng bilen bir jan bir ten bolghān lardin qachurmasliqinqdin ibaret emesmu? **8** Shundaq qilgħanda nurung tang seherdek wallide échilidu, Salametliking tézdin eslige kēlip yashnayen; Heqqaniyliqning aldingda

mangidu, Arqangħdiki muhapizetħing bolsa Perwerdigarning shan-sheripi bolidu. **9** Sen chaqirsang, Perwerdigar jawab bérudu; Nida qilisen, U: «Manu Men!» deydu. Eger aranglardi boyunturuqni, Tengleydīghan barmaqni, Hem töħmet geplirini yoq qilsang, 10 Jéningni aħħar üħġi pida qilsang, Éżilgenlerning hajetliridin chiqsang, Shu chaghda nurung qarangħħuluqta kötürülidu; Zulmiting chüsħtek bolidu; **11** Hem Perwerdigar séning daimliq yétekligħiċċi bolidu, Jéningni qurghaqħiċċi bolghan waqtidimu qamdaydu, Ustixanliringni kūcheytidu; Sen sugħirilidīghan bir bagħ, Suliri urghup tūgħimeydīghan, ademni aldimaydīghan bir bulaq bolisen; **12** Sendin tōrelgenler kona xarabiblerni qaytidin qurup chiqidu; Nurghun dwejler qaldurghan ullarni qaytidin kötürüsen, Shuning bilen «Böstilgen tamħlarni qaytidin yaqisħu, Kocha-yol we turalgħurni eslige keltürgħi» dep atilien. **13** Eger sen shabat künide qedemli ħirlingni sanap mangsang, Yeni Méning muqeddes künümde özüngħingki könglüngħikilerni qilmay, Shabatni «xuħalliq», Perwerdigarning muqeddes künini «ħörmetlik kün» dep bilseng, Hem Uni ħörmetlep, Öz yolliringda mangmay, Öz bilginingni izdimey, Quruq parang salmisang, **14** Undaqta Perwerdigarni könglüngħi xuħalliqi dep bilisen, Hem Men séni yer yūzidiki yuqiri jaylarrha min'għiżup mangdurim; Atang Yaqupning mirasi bilen séni ozuqlandurim — Chünki Perwerdigar Öz aghzi bilen shundaq söz qildi.

59 — Qarangħar, Perwerdigarning qoli qutquzal mighudek kūchisiz bolup qalghan emes; Yaki Uning qulqi anglimi ħudek éghir bolup qalghan emes; **2** Biraq silerning qebiħlikingħar silerni Xudayingħardin yiraqlashtur, Gunahingħar Uning yūzini silerdin qachurup Uningga tilikingħarri anglatquzmi. **3** Chünki qolliringħar qan bilen, Barmaqliringħar qebiħlik bilen milen'gen, Lewliringħar yalghan gap ļyqtqan, Tilingħar kallardip qériship sözligen; **4** Heqqaniyliq terepte sözlügħi yoqtur, Heqqi terepte turidīghan hökum sorighu, Ular yoq bir nersige tayinip, aldamħiqliq qilmäta, Ularning qorsiqidikisi ziandash, Ularning tughuwaqtini qebiħlik; **5** Ular char yilanning tuxumlirini tōrelidur, Ömħiex kien tori torlaydu, Kim uning tuxumlirini yēse öldi; Ulardin biri chéqilsa zeherlik yilan chiqidu. **6** Ularning torliri kiyim bolalmaydu; Özli īshligenliri bilen özliरnīn yapalmaydu; Ishligenliri bolsa qebiħ isħlardi, Ularning qolida zorawaniq turidu; **7** Qedemli yamanliq terepek yūgħi, Gunahsiz qamni tōkku hke adiraydu, Ularning oħriji qebiħlik toghrisidiki oħillardur; Bargħanha yerde weyranchiliq we halaket tēpilidu. **8** Tinchliq-aramluq yolini ular héch tonumaydu; Yürüşħi l-riħżeq héch heqqiet-adalet yoqtur; Ular yollirini egri toqaq qiliwaldi; Kim bularida mangħha bolsa tinch-aramluqni körmeedu. **9** — Shunga heqqiet-adalet bizdin yiraq turidu; Heqqaniyliq yétip bizni chūmkigen emes; Nurni kütimiz, biraq yenila qarangħħuluq! Birla ghil-pal parlighan yoruqluqni kütimiz, Yenila zulmette mangimiz. **10** Qarighulardek biz tammi silashturup idzejmiz, Kōzsiz bolghandek silashturim; Gugħumda turghandek chūsħtimu putlisħip kētimm, Chet yaqilarda oħħlordek yūrimiz. **11** Ħyiqlardek nere tartimiz, Paxteklerdekk qattiq ah urimiz; Biz hökum-heqqietni kütup qarayqm, biraq u yoq; Nijat-qutulushni kütimiz, biraq u bizdin yiraqtur; **12** Chünki itaatsizliksim küttingħi aldingda kopyiġġi ketti, Gunahħiġi imbiżżejjek guwahliq bérudu; Chünki itaatsizliksim kħadher imbiżżejjek herħaim biz bilen billidur; Qebiħliksim bolsa, bizżejj roshħendur; **13** Chünki Perwerdigargħha itaatsizliq qilmaqtimiz, wapasizliq qilmaqtimiz, Uningdin yuz-riemek, Zulumni hem asiyliqni terghip qilmaqtimiz, Yalghan sözlerni oydurup, ich-ichimizdin

sözlimektimiz; **14** Adalet-xalisliq bolsa yoldin yénip ketti; Heqqaniqliq yiraqtu turidu; Chünki heqiqet kochida putlispit kétidu; Durus-dianetningmu kırğudek yéri yoqtur. **15** Shuning bilen heqiqet yoqay dep qaldi; Özünni yamanlıqtın néri qilay dégen adem xeinqing olja nishani bolup qaldı! **16** Hem Perwerdigar kördi; Höküm-heqiqetning yoqluqi Uning neziride intayin yaman bilindi. We U [amal qilghudek] birmu ademning yoqluqını kördi; [Gunahkarlargha] wekil bolup dua qilghuchi héchkimming yoqluqını körüp, azablınip köngli parakende boldi. Shunga Uning Öz Biliki özige njat keltürdü; Uning Öz heqqaniqliqi Özini qollap chidamlıq qıldı; **17** U heqqaniqliqni qalqan-sawut qıldı, Béshigue njatlıq dubulghisini kiydi; Qisas libasını kiyim qıldı, Muhebbetlik qizghinliqni ton qilip kiydi. **18** Ademlerning qilghanlıri boyiche, u ulargha qayturidu; Reqiblirige qehr chüshürudu, Düşmenlirige ishlirini qayturidu, Chet arallardikilerginu i ishlirini qayturidu. **19** Shuning bilen ular gherbte Perwerdigarning namidin, Künchiqishta Uning shan-sheripidin qorqidi; Düşmen kelkündek bésip kirginide, Emdi Perwerdigarning Rohi uningga qarshi bir tughni kötürlüp bérifu; **20** Shuning bilen Hemjemet-Qutquzghuchi Zion'gha kélidu, U Yaqup jemetidikiler arisidin itaetsizliktin yénip towa qilghanlarga yéqinlishidi, — deydu Perwerdigar. **21** Men bolsam, mana, Méning ular bilen bolghan ehdem shuki, — deydu Perwerdigar — «sénинг üstüngge qonup turghan Méning Rohim, shundaqla Men séning aghzingha quyghan söz-kalamıim bolsa, Buningdin bashlap edebil'ebedigice öz aghzingdin, neslingning aghzidin yaki neslingning neslining aghzidin hergiz chüshmeydu! — deydu Perwerdigar.

60 — Ornundin tur, nur chach! Chünki nurung yétip keldi, Perwerdigarning shan-sheripi üstüngde kötürlüdü!

2 Chünki qaranghuluq yer-zémimni, Qapqara zulmet el-yurtlarını basıldı; Biraq Perwerdigar üstüngde kötürlüdü, Uning shan-sheripi séningde körünüdü; **3** Hem eller nurung bilen, Padishahlar séning kötürlügen yoruqluqung bilen mangidu. **4** Béshingni kötü, etrapingha qarap baq; Ularning hemmisi jem bolup yighilidu; Ular yéninggha kélidu, — Oghulliring yiraqtin kélidu, Qızlıring yanpashlарgha artılıp kötürlüp kelinidu. **5** Shu chaghda körisen, Közlıring chaqnap kétidu, Yürekiring tipçeklep, ich-ichingge patmay qalisen; Chünki déngizdiki bayılıqlar sen terepe burulup kélidu, Ellerner mal-dunyalıri yéninggha kélidu. **6** Top-top bolup ketken tögiler, Hem Midian hem Efahdiki taylaqlar séni qaplaydu; Shébadikilerning hemmisi kélidu; Ular altun hem xushbuylıp kélidu, Perwerdigarning medhiyilirini jakarlaydu. **7** Kédarning barlıq qoy padılıri yéninggha yighilidu; Nébayotning qochqarlıri xizmitinde bolidu; Ular Méning qobil qılıshımgħa ériship qurban'gahimha chiqırılıdu; Shuning bilen güzellik-julaliqimni ayan qildiğhan öyünni güzelleshtürümien. **8** Keptexanlırlığha qayıt kelgen kepterlerdek, Uchup kéliwiatqan buluttek kéliwiatqan kimdu? **9** Chünki arallar Ménii kütidu; Shular arisidin oghulliringni yiraqtin elıp kelişke, Öz altun-kümüshlirini bille elıp kelişke, Tarhishtiki kémiler birinchı bolidu. Ular Xudaying Perwerdigarning namığha, Israïldiki Muqeddes Bolghuchining yéningha kélidu; Chünki U sanga güzellik-julaliq keltürdü. **10** Yat ademlerning balılıri sépillirinǵı quridu, Ularning padishahları xizmitinde bolidu; Chünki ghezipimde Men séni urdu; Biraq shapaitim bilen sanga rehim-méhribanlıq körsettim. **11** Derwaziliring herdaim ochuq turidu; (Ular kéche-kündiz étilmeydu) Shundaq qilghanda ellerner baylıqlarını sanga elıp kelgili, Ularning padishahlarını aldingha yéteklep kelgili bolidu. **12** Chünki sanga xizmette bolushni ret qılıdighan el yaki padishahlıq bolsa yoqılıdu; Mushundaq eller pütünley

berbat bolidu. **13** Méning muqeddes jayimni güzelleshtürüşke, Liwanning sheri, — Archa, qarighay we boksus derexlirining hemmisi sanga kélidu; Shundaq qilip ayighim turghan yerni shereplik qilim. **14** Séni xarlıghanlarning balılıri bolsa aldingha égilginiche kélidu; Séni kemsitkenlarning hemmisi ayighingha bash uridu; Ular séni «Perwerdigarning shehiri», «Israïldiki Muqeddes Bolghuchining Zion» dep ataydu. **15** Sen tashliwétilgen hem nepretke uchrighanlıqıng üçhün, Héchkim zéminingdin ötmigen; Emdilikte Men séni menggülük bir shan-shöhret, Ewlad-ewladlarning bir xursenlik qilim. **16** Ellerner sütini émisen, Padishahlarning emchikidin emgendek [méhîr-sheppitige] érishen; Shuning bilen sen Men Perwerdigarnı özüngning Nijatkaring hem Hemjemet-Qutquzghuching, «Yaquptiki qudret Igisi» dep bilisen. **17** Misning ornığa altunni, Tömürning ornığa kümüshni epkélip almashturımen; Yaghachning ornığa misni, Tashlarning ornığa tömürni epkélip almashturımen; Séning hakimliringni bolsa tinch-aramıq, Begliringni heqqaniqliq qilim. **18** Zéminingda zorawanlıqning héch sadasi bolmaydu, Chégraliring ichide weyranchılıq we halaketmu yoq bolidu; Sen sépillirinǵı «njat», Derwaziliringni «medhiye» dep ataysen. **19** Ne quyash kündüzde sanga nur bolmaydu, Ne aynıng julasi sanga yoruqluq bermeypdu; Belki Perwerdigar séning menggülük nurung bolidu, Séning Xudaying güzel julalıqıng bolidu. **20** Séning quyashing ikkinchi patmaydu, Eýing tolunluqidın yanmaydu; Chünki Perwerdigar séning menggülük nurung bolidu, Hesret-qayghuluq künliringge xatime bérilidü. **21** Séning xelqingning hemmisi heqqaniy bolidu; Yer-zémim'ga menggüge igidarchılıq qilidu; Ularning Méning güzel julalıqimni ayan qılıshi üçhün, Ular Öz qolum bilen tikken maysa, Öz qolum bilen ishliginim bolidu. **22** Sebiy bala bolsa mingha, Eng kichiki bolsa ulugh elge aylinidu, Menki Perwerdigar bularnı öz waqtida tézdir emelge ashurimen.

61 «Reb Perwerdigarning Rohi méning wujudumda, Chünki Perwerdigar méni ajiz ézilgenlerge xush xewerler yetkiüzishke mesihligen. U méni sunuq köngüllerni yasap saqaytishqa, Tutqunlarga azadlıqni, Chüshek qoyulghanlarga zindanning échiwétilidighanlıqini jakarlashqa ewetti; **2** Perwerdigarning shapaet körtsitidighan yilini, Hem Xudayimizning qisaslıq künini jakarlashqa, Barlıq qayghu-hesret chekkengerje teselli bérishke méni ewetti. **3** Ziondiki hesret-qayghu chekkengerje, Küllerner ornığa güzelliklilikni, Hesret-qayghuning ornığa súrkildighan shad-xuramlıq méyini, Gheshlik-meyüslük rohining ornığa, Medhiye tonini kiydürüshke méni ewetti; Shundaq qilip ular «heqqaniqliqning chong derexli», «Perwerdigarning tikken maysiliri» dep atılıdu, Ular arqlıq uning güzellik-julaliq ayan qilinidu. **4** Ular qedimki xarabzarlıqlarını qaytidin quridu, Eslide weyran qilin'ghan jaylarnı qaytidin tikleydu, Xarabe sheherlerni, dewrdin-dewrge weyranlıqta yatqan jaylarnı yéngibashtın quridu; **5** Yaqa yurtluqlar turghuzulup, padiliringni bağıdu; Yatlarining balılıri qoshchiliringlar, üzümchiliringlar bolidu. **6** Biraq siler bolsanglar, «Perwerdigarning kahinliri» dep atılısiler; Siler toghranylarda: «Ular Xudayimizning xizmetkarlırı» déyiliđu; Ozuqlırlıqlar ellerner baylıqları bolidu, Siler ularning shan-shereplirige ortaq bolisiler. **7** Xorlinip, shermendilikte qalghininglarning ornığa ikki hesse nésiwengler bérilidü; Reswa qilin'ghanlıqning ornığa ular teqsimatida shadlinip tentene qilidu; Shuning bilen ular zémim'ga ikki hessilep igidarchılıq qilidu; Menggülük shad-xuramlıq ularningki bolidu. **8** Chünki Men Perwerdigar toghra höküm, heqiqetni

ezizleymen; Köydürme qurbanlıq qılışta herqandaq bulangchılıq we aldamchılıqqa nepretlinim; Men ulargha heqiqet bilen tégishlikini qayturup bérímen; Men ular bilen menggül bir ehdini tüzümen. **9** Shundaq qılıp ularning neslining dangqi eller arisida, Perzentlirining dangqi xelqi-alem arisida chiqıdu; Ularnı körgenlerning hemmisi ularni tonup étirap qılıduki, «Ular bolsa Perwerdigar bext ata qilghan nesildur». **10** — «Men Perwerdigarnı zor shad-xuramlıq dep bilip shadlinimen, Jénim Xudayim tüpeylidin xushallınıdu; Chünki toy qılıdighan yigit özige «kahinliq selle» kiyiwalghandek, Toy qılıdighan qız leel-yaqtular bilen özini perdazlıghandek, U nijatlıqning kiyim-kéchikini manga kiydürdi, Heqqaniyılıq tonı bilen méni pürkendürdi. **11** Chünki zémén özining bixinı chiqargħinidek, Bagħ ozide tेrlighanlarni ündürġinidek, Reb Perwerdigar oxshashla barliq ellerning alda heqqaniyılıqni hem medhiyini ündürirdi».

62 — «Taki Zionning heqqaniyılıqı julalinip chaqnapsa chiqquche, Uning nijati lawuldawatqan mesh’eldek chiqquche, Zion üčhün héch aram almaymen, Yérusalém üčhün hergiz süktüq qilmaymen; **2** Hem eller séning heqqaniyılıqını, Barlıq padishahlar shan-sheripingni körigid; Hem sen Perwerdigar Öz aghzi bilen sanga qoyidighan yéngi bir isim bilen atilisen, **3** Shundaqla sen Perwerdigarning qolida turghan güzel bir taj, Xudayingning qolidiki shahane bash chembiriki bolisen. **4** Sen ikkinchi: «Ajrashqan, tashliwétigen» dep atalmaysen, Zémining ikkinchi: «Weyran qılıp tashliwétigen» dep atalmaydu; Belki sen: «Ménig xushalliğım del uningdal», dep atilisen, Hem zémining: «Nikahlan’ghan» dep atiliğu; Chünki Perwerdigar sendin xushallıq alidu, Zémining bolsa yatlıq bolidu. **5** Chünki yigit qizgħa bagħlan’ghandek, Oghħulliring sanga bagħlinidu; Toy yigit qizidin shadlan’ghandek, Xudaying séningdin shadlinidu. **6** Men séppliringga közċetħilerni békkitip qoydum, i Yérusalém, Ular kündüzmu hem kέchisimi aram almaydu; I Perwerdigarnı esletküchi bolghanlar, süktü qilmanglar! **7** U Yérusalémni tikligħie, Uni yer-jahanning otturisida rehmet-medhiyilerning sewebi qilghuche, Uningħha héch aram bermenglar!. **8** Perwerdigar ong qoli hem Öz küchi bolghan biliki bilen mundaq qesem ichti: — «Men ziraettiringga dűshmenliringge ozuq bolushqa ikkinchi bermeymen; Japa partip isħligen yéngi sharabnimu yatħarnejn perzentliri ikkinchi ichmeyd; **9** Ziraettlerni orup yiqħqanlar ozlirla uni yep Perwerdigarnı medhiyileydu; [Üzümħerni] üzgenler muqeddes öyümning seynalirida ulardin ichidu». **10** — Ötunglar, derwazilardin ötunglar! Xelqning yolini tüz qılıp teyyarlanglar! Yolni kötürünglar, kötürünglar; Tashlarni ēlip tashliwétingħar; Xelqmilletler üçhün [yol korsiitidighan] bir tughni kötürünglar. **11** Mana, Perwerdigar jahanning chet-yaqilirığha mundaq dep jakarlidi: — Zion qizığħa mundaq dep éytqin: — «Qara, séning nijat-qutulushung kéliwiyatidu! Qara, Uning Özı alghan mukapiti Özı bilen bille, Uning Özining in’ami Özige hemrah bolidu. **12** We xeqler ularni: «Pak-muqeddes xelq», «Perwerdigar hemjemetlik qılıp qutquzghanlar» deydu; Sen bolsang: «Intilip izdelgen», «Héch tashliwétilmigen sheher» dep atilisen.

63 «Bozrah sheħiridin chiqqan, üstibéshi qéniq qızıl renglik, Kiyim-kéchekliri qaltis-karamet, Zor küch bilen qol sélip méngiwatqan, Édomdin mushu yerge kéliwatquchi kim?» «Heqqaniyılıq bilen sözlüyü Men, Qutquzushqa küch-qudqretke İge Bolghuchidurnen». **2** «Üstibéshingdikisi némishqa qızıl, Qandaqsige kiyim-kéchekliring sharab kölchikini cheyligħichiningkige oxshap qald?». **3** «Men yalghuz sharab

kölchikini cheylidim; Bar el-yurtlardın héchkim Men bilen bille bolghini yeq; Men ularni ghezipimde cheylidim, Qehrimde ularni dessiwettim; Ularning qanlıri kiyim-kécheklirim üstige chachridi; Méning pütün üstibéshim boyaldi; **4** Chünki qelbime qisas künı pükülgendi, Shundaqla Men hemjemetlirimni qutquzidighan yil keldi; **5** Men qarism, yarđem qilghudek héchkim yeq idi; Héchkimning qollimaydighanlıqını körüp azablinip könglüm parakende boldi; Shunga Öz bilikim Özümge nijat keltürdi; Öz qehrim bolsa, Méni qollap Manga chidam berdi; **6** Shuning bilen el-yurtlarni ghezipimde dessiwetkenmen, Qehrimde ularni mest qiliwettim, Qanlırını yerge töküwettim». **7** «Men Perwerdigarning sheepetliri toghruluq eslitip sözleymen; Perwerdigarning medhiyeye laiq qilghanliri, Uning rehimdilliqliriga asasen, Uning ünghunħan sheepetlirige asasen, Perwerdigarning bizżeq qilghan iltipatlıri, Israıl jetmetje iłippat qilghan zor yaxħiliqli toghruluq eslitip sözleymen; **8** Ular: — «Ular Ménig xelqim, Aldamchılıq qilmaydighan balilar» dep, Ularning Qutquzghuchisi boldi. **9** Ularning barlıq derdlirige Umu derddash id; «Uning yúzidiki Perishtisi» bolsa ularni qutquzghan, U Öz muhebbiti hem rehimdilliqi bilen ularni hemjemetlik qılıp qutquzghan; Ashu qedimki barlıq künlerde ularni Özige artip kötürgen; **10** Biraq ular asiyılıq qılıp Uning Muqeddes Rohiħa azar berdi; Shunga ulardin yüz örüp U ularning dűshminne aylinip, Ularga qarşı qidli. **11** Biraq U: — «Musa peygħembirim! Méning xelqim!» dep eyni künlerni eslep toxtidi. Emdi Öz [padisi bolghanlarni] padichiliri bilen déngizdin chiqiriwalghuchi qén? Özining Muqeddes Rohini ularning arisigha turghuzup qoyghuchi qén? **12** Uning güzel shereplik biliki Musaning ong qoli arqılıq ularni ýeteklígħi boldi, Özı üčhün menggülükk bir namni tiklep, Ular aldida sularni böluwtöküchi, **13** ularni dalada erkin kézip yüridighan attek, Héch putħlashturmay ularni déngizning chongqur yerliridin ötküzgüchi qén? **14** Mallar jilgħigha ofħla qħażżeq chūħkendek, Perwerdigarning Rohi ularha aram berdi; Sen Özüng güzel-shereplik bir namħha érishish üčhün, Sen mushu yollar bilen xelqingħin ýeteklid. **15** Ah, asmanlardin nezirinġi chħiħiġ, Séning pak-muqeddesliking, güzellex-sheriping turghan makāningdin [halimizħaq] qarap baq! Qéni otluq muhebbiting we kück-qudrity? Ichingni agrithiħħliring, rehimdilliqliring qén? Ular manga kelgħende bésilip qaldimu? **16** Chünki gerche Ibrahim bizni tonumisimu, Yaki Israıl gerche bizni étirap qilmisimu, Sen haman bizning Atimiz; Sen Perwerdigar bizning Atimizdursen; Ezeldin partip «Hemjemet-Qutquzghuchimiz» Séning namingdur. **17** I Perwerdigar, némishqa bizni yolliringdin azdurħħansen? Némishqa Özüngdin qorquştin yandurup konglimizni tash qilghansen?! Qulliring üčhün, Öz mirasing bolghan qebilier üčhün, Yé nimizħaq yénip kelgesen! **18** Muqeddes xelq ingeżżeq aqħiż waqtla [tewelikige] ige bolalħiġan; Dűshmenlirimiz muqeddes jayingni ayagh asti qildi; **19** Shuning bilen biz uzundin buyan Sen idare qılıp baqmīghan, Séning naming bilen atilip baqmīghan bir xelqtek bolup qaldug!

64 **2** Ah, Sen asmanlarni yirtiwtip, Yerge chħiħken bolsang idi! Tagħħar bolsa yützung aldida érip kétetti! Mana mushħandaq bolghanda tuturuqqha ot yaqqandek, Ot suni qaynatqandek, Sen namingni dűshmenliringge ayan qilghan bolatting, Eller yützungdinla titrep kétetti! **3** Sen biz kütmigen deħħsetlik isħlarni qilghan waqtindu, Sen chħiħkenid; Yützungdin tagħħar rastla érip ketti! **4** Sendin bashqa Özige telmürüp kütkenler üčhün isħlígħi bir Xudani, Ademler ezeldin anglap baqmīghan, Qulaqqha yétip baqmīghan, Köz

körüp baqmighandur! **5** Sen heqqaniyliqni yürgüzüshni xursenlik dep bilgen ademning, Yeni yolliringda méngip, Séni séghin'ghanlarning hajitidin chiquchi hemrahdursen; Biraq mana, Sen ghezepte boldung, Biz bolsaq gunahta bolduq; Undaq ishlar uzun boliwerdi; Emdi biz qutquzulamduq? **6** Emdi biz napak bir nersige oxshash bolduq, Qiliwatqan barliq «heqqaniyetlirimiz» bolsa bi ewret latisighila oxshaydu, xalas; Hemmimiz yopurmaqtak xazan bolup kettuq, Qebihliklirimiz shamanlek bizni uchurup tashliwetti. **7** Séning namingni chaqirip nida qilganchi, Iltipatingni tutushqa qozghalghuchi héch yoqtur; Chünki Sen yüzüngni bizdin qachurup yoshurdung, Qebihliklirimizdin bizni solashturghuzzung. **8** Biraq hazir, i Perwerdigar, Sen bizning Atimizdursen; Biz séghiz lay, Sen bizning sapalchimizdursen; Hemmimiz bolsaq qolungda yasalghandurmiz; **9** 1 Perwerdigar, bizge qaratqan ghezipin zuq qilmaghaysen, Qebihlikni mengügige eslep yúrmingin; Mana, qarighin, hemmimiz Séning xelqingdurmiz! **10** Muqeddes sheherliring janggal, Zionmu janggal bolup qaldi; Yérusalém weyran boldi; **11** Ata-bowimiz Séni medhiyiligen jay, Pak-muqeddeslik, güzel-parlaqliq turalghusi bolghan öyimiz bolsa ot bilen köyüp kül boldi; Qedir-qimmetlik nersilirimizning hemmisi weyran qiliwétildi. **12** MUSHU ishlar aldida Özüngni chetke alamsen, i Perwerdigar? Stüküt qılıp turamsen? Bizni bolushiche xar qılıp uriwéremsen?»

65 Ezeldin Méni izdimigenlerge Méni sorash yolını achitim; Men Özümge intilmigenlerge Özünni tapquzendum. Méning namim bilen atalmighan yat bir elge Men: — «Manga qara, Manga qara» — dédim. **2** Biraq yaman yolda mangidighan, Özining pikri-xiyaliga egiship mangidighan, Asiyliq qilganchi bir xelqe bolsa Men kün boyi columni uxitip intilip keldim. **3** Yeni baghlarda qurbanlıq qılıp, Ularни xishliq supilar üstidimu köydürüp, Köz aldimda zerdemge tégidighan bir xelq; **4** ular qebriler arisida oltridu, Mexpij jaylardimu tünep oltridu; Ular choshqı göshini yeydu, Qazan-qachilirida herqandaq yırghinchlik nersilerning shorpisi bar. **5** Ular: «Özung biled bol, Manga yéqinlashquchi bolma; Chünki men sendin pakmen» — deydu; Mushular dimighimha kirgen is-tütek, Kün boyi öchmey turidighan ottur! **6** Mana, Méning aldimda püttüklü turiduki: — Men süküt qılıp turmaymen — deydu Perwerdigar — Belki hem silerning qebihliklirlarını, Shundaqla tagh choqqilirida isriq yaqqan, Döngler üstidimu Méni haqaretligem ata-bowliringlarning qebihliklirini birlikte qayturimen, — Shularını öz quchaqlırigha qayturimen; Berheq, Men ilgiriki qilghanlirini öz quchaqlırigha ölcəp qayturimen. **8** Perwerdigar mundaq deydu: — Sapaq üzümüng «sarqindi shirnessi körün'gende, Xeqlerning: «Uni cheyliewtip weyran qilmisun, chünki uningda beriket turidu» déginidek, Men Öz qullirimning sewebidinla shundaq qilimken, Ularning hemmisini weyran qilmaymen. **9** Shundaq qılıp Men Yaquptin bir nesilni, Yehudadinmu taghlimingha bir igidarni chiqirimen; Shuning bilen Méning tallighanlirim [zémín'gha] ige bolidu, Méning qullirim shu yerde makanlishidu. **10** Méni izdigen xelqim üchün, Sharon bolsa yene qoy padilirigha qotan, Axor bolsa kala padilirigha qonalghı bolidu. **11** Biraq Perwerdigni tashlap, Muqeddes téghimni untughuchi, «Teley» [dégen but] üchiňmu dastixan salghuchi, «Teqdir» [dégen but] üchiňmu ebjesh sharabni quyup qachilarını toldurghuchisiler, **12** Men silerni qilichqa «teqdir» qildim, Silerning hemminglar qırghinchiliqtash bash égisiler; Chünki Men chaqirdim, siler jawab bermidinlar; Men söz qildim, siler qulaq salmidinlar; Eksiche nezirimde yaman bolghanni qiliwatisiler, Men yaqturmaydighanni tallighansiler. **13** Shunga,

Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Méning qullirim yeydu, Siler ach qalisiler; Mana, Méning qullirim ichidu, Biraq siler ussuz qalisiler; Mana, Méning qullirim shadlinidu, Siler shermendilikte qalisiler; **14** Mana, köngüldiki shad-xuramliqin qullirim naxsha étidu, Siler köngüldiki azabtin zar-zar yighlaysiler, Roh-qelb sunuqluqidin nale-peryad kötürisiler. **15** Isminglarni Méning tallighanlirimha lenet bolushqa qaldurisiler. Reb Perwerdigar séni öltüridu, Hem uning qullirigha bashqa bir isimni qoyup bériodu. **16** Shuning üçün kimki özige bir bextni tilise, «Amin» déguchi Xudanıng nami bilen ashu bextni tileydu; Kimki qesem ichmekchi bolsa, Emdi «Amin» déguchi Xudanıng nami bilen qesem ichidi; Chünki burunqı derd-elemlek untilghan bolidu, Chünki ularnı közümdin yoshurdum. **17** Chünki qaranglar, Men ýengi asmanlarni we ýengi zéminni yaritimen; Ilgiriki ishlar héch eslenmeydu, Hetta eske kelmeydu. **18** Eksiche siler Méning yaritidighanlıqimdin xushallininglar; Mengüge shad-xuramliqta bolunglar, Chünki Men Yérusalémni shad-xuramliq, Uning xelqini xushallıq bergüchi qılıp yaritimen. **19** Özümmü Yérusalém din shad-xuramliqta bolimen, Shundaqla Öz xelqimdin xushallinimen; Uningda ne yığha awazi, Ne nale-peryadlar ikkinchi anglanmaydu; **20** Uningda yene birnechche künlik chachrap ketken bowaq bolmaydu, Yaki waqtı toshmay waqitsız ketken boway bolmaydu; Yüz yashqa kirgen bolsa «yigit» sanılıdu, Shuningdek gunahkar yüz yashqa kirip ölgən «Xudanıng lenitige uchrıghan» dep hésablinidu. **21** Ular öylerni salıdu, ularda turidu; Ular üzümzarları berpa qılıdu, ulardın méwe yeydu; **22** Ular yasighan öylərde, bashqa birsi turmaydu; Tikilgen üzümzarlardın, bashqa birsi méwe élip yemeydu; Chünki xelqimning künlürü derexning ömrider bolidu; Méning tallighanlirim özleri öz qoli bilen yasighanlıridin öz ömrider toluq behrimen bolidu. **23** Ularning qılghan emgiki bikargha ketmeydu; Yaki ularning ballılıri tughulganda kélechiki togruluq wehime mewjut bolmaydu; Chünki ular Perwerdigar bext ata qılghan nesildür, Ularning perzentlirimu shundaq. **24** We shundaq boliduki, Ular nida qılıp chaqirmastinla, Men ijabet qılımien; Ular dua qılıp sözlewatqinidila, Men ularnı englaymen. **25** Börə hem paqlan bilen bille ozuqlinidu; Shir bolsa kalidek saman yeydu; Yilanning rızqi bolsa topa-changla bolidu. Méning muqeddes téghimning hemme yérilde héch ziyankeşlik bolmaydu; Héch buzghunchılıq bolmaydu, deydu Perwerdigar.

66 «Perwerdigar mundaq deydu: — «Asmanlar Méning textim, Zémín bolsa ayaghırimha textiperimdür, Emdi Manga qandaq öy-imareti yasimaqchisiler? Manga qandaq yer aramagħ botalaydu? **2** Bularning hemmisini Méning qolum yaratqan, ular shundaq bolghachqı barlıqqa kelgen emesmidi? — deydu Perwerdigar, — Lékin Men nezirimni shundaq bir ademge salimen: — Mömin-kemter, rohi sunuq, Sözlirimni anglighanda qorqup titrek basidighan bir ademge nezirimni salimen. **3** Kala soyghan kishi ademnimü öltüridu, Qozini qurbanlıq qılghan kishi itning boynını sundurup öltüridu; Manga hediye tutquchi choshqı qéninimu tutup bermekchidur; Duasını eslitishke xushbuy yaqquchi mebudqumu medhiye oquydu; Berheq, ular özi yaqturidighan yollarını tallighan, Köngli yırghinchlik nersiliridin xursen bolidu. **4** Shunga Menmu ularning külpeltilerini tallaymen; ular del qorqidighan wehimlerini běshığha chüshürimen; Chünki Men chaqırghinimda, ular jawab bermidi; Men söz qilghinimda, ular qulaq salmidı; Eksiche nezirimde yaman bolghanni qıldı, Men yaqturmaydighanni tallidi». **5** «I Perwerdignarning sözi aldida qorqup titreydighanlar, Uning déginini anglangar: — «Silerni

namimgha [sadiq bolghanlıqlıqlar] tüpeylidin chetke qaqqanlar bolsa, Yeni silerdin nepretlinidighan qérindashliringlar silere: — «Qéni Perwerdigarning ulughluqi ayan qilinsun, Shuning bilen shadlıqlıqlarnı köreleydighan bolimiz!» — dédi; Biraq shermendilikte qalghanlar özliri bolidu. **6** Anglanglar! — sheherdin kelgen chıqan-sürenler! Anglanglar! — ibadetxanidin chıqqan awazni! Anglanglar! — Perwerdigar Öz düshmenlirige [yamanlıqlırını] qayturuwatidu!» **7** — Tolghiqi tutmayla u boshinidu; Aghriqi tutmayla, oghul bala tughidu! **8** Kimning mushundaq ish toghruluq xewiri bardu? Kim mushundaq ishlarnı körüp baqqan? Zémin bir xelqni bir kün ichidila tughidighan ish barmu? Deqiqe ichidila bir elning tughulushi mumkinmu? Chünki Zionning emdila tolghiqi tutushiga, u oghul balilirini tughdi! **9** Birsini boshinish halitlige keltürgen bolsam, Men balini chıqarghuzmay qalamtim? — deydu Perwerdigar, Men Özüm tughdurguhuchi tursam, baliyatquni étiwétemdimen? — deydu Xudaying. **10** Yérusalém bilen bille shad-xuramlıqta bolunglar; Uni söygüchiler, uning üchün xushallininglar! Uning üchün qayghu-hesret chekkenler, Uning bilen bille shadlıq bilen shadlininglar! **11** Chünki siler uning teselli bérídighan emcheklidirin épip qanaetlinisiler; Chünki siler qan'ghuchे ichip chıqisiler, Uning shan-sheripining zorluqidin könglünglar xursen bolidu». **12** Chünki Perwerdigar mundaq deydu: — Men uningga tashqan deryadek aram-xatirjemlikni, Téship ketken éqimdek ellerner shan-sherepririni sunup bérímen; Siler émisiler, Siler yanpashqa élinip kötürülisiler, Étekte ekilitilisiler. **13** Uziddi ana balisigha teselli bergendek, Men shundaq silerge teselli bérímen; Siler Yérusalémde tesellige ige bolisiler. **14** Siler bularnı körgende könglünglar shadlinidu, Söngekliringlar yumran ot-chöpteck yashnap kétidu; Shuning bilen Perwerdigarning qoli Öz qullirigha ayan qilnidu, U düshmenlirige qehrini körstidu. **15** Chünki ghezipini qehr bilen, Tenbihini ot yalqunlari bilen chüshürüshi üchün, Mana, Perwerdigar ot bilen kélidu, U jeng harwiliri bilen quyundek kélidu. **16** Chünki ot bilen hem qılıch bilen Perwerdigar barlıq et igilirini soraq qılıp jazalaydu; Perwerdigar öltürgenler nurghun bolidu. **17** «Bagħħilar»għa kirish üčħin pakizlinip, Özlerini ayrim tutup, Otturida turghuchining gépigē kirgħenler, Shundaqla chosħqa göħšini, yirginčlik bolghanji, jümlidin cashqarłarni yeydighanlar bolsa jimisi teng tūgħishidu — deydu Perwerdigar. **18** Chünki ularning qilghanlıri hem oylyghanlıri Méning aldimdidur; Biraq barlıq eller, hemme tilda sözleydighanlarning yighilidighan waqtı kélidu; Shuning bilen ular kélip Méning shan-sheripimni köridu; **19** We Men ularning arisida bir karamet belgini tikleymen; Hem ulardin qéchip qutulghanlarni ellerge ewetimen; Nam-shöhritimni anglimihan, shan-sheripimni körüp baqmığħan Tarshishqa, Liwyeġe, oqyachiliqta dangqi chıqqan Ludqa, Tubal, Grétsiyeġe hem yiraq chetlerdiki arallarġha ularni ewetimen; Ular eller arisida Méning shan-sheripimni jakarlaydu. **20** Shuning bilen Israillar «ashliq hediye»ni pakiz qachilargħa qoyup Perwerdigarning öyige élip kelgendek, Shular bolsa, Perwerdigargħa atap béghishlighan hediye süpitide qérindashliringlarning hemmisini ellerdin élip kélidu; Ularni atlarraga, jeng harwilirigha, sayiwenlik harwa-zembillerge, qéchirlargħa hem nar tögilerge mindürüp muqeddes tēgħimha, yeri Yérusalémha élip kélidu, — deydu Perwerdigar. **21** Hem Men ulardin bezilirini kahinlar hem Lawiylar bolushqa tallaymen — deydu Perwerdigar. **22** Chünki Men yaritidighan yéngi asmanlar hem yéngi zémin Özümning alidda daim turghandek, Séning nesling hem isming turup saqlinidu. **23** Hem shundaq boliduki, yéngi aymu yéngi ayda, Shabat künimu shabat künide, Barlıq et igiliri Méning aldimgha

ibabet qilghili kélidu — deydu Perwerdigar. **24** — Shuning bilen ular sirtqa chiqip, Manga asiyliq qilghan ademlerning jesetlirige qaraydu; Chünki ularni yewatqan qurtlar olmeydu; Ularni köydürūwatqan ot öchmeydu; Ular barlıq et igilirige yirginčlik bilinidu.

Yeremiya

1 Binyamin qebilisi zéminidiki Anatot yézisida turuwatqan kahinlardin bolghan Hilqiyaning oghli Yeremiyaning sözlari [töwende xatirilinidu]: — **2** Yehuda padishahi, Amonning oghli Yosiyaning künnliride, yeni u textke olturghan on üchinchı yilida [Yeremiyagha] Perwerdigarning sözi keldi; **3** Yehuda padishahi Yosiyaning oghli Yehoakimning künnliride hemde Yehuda padishahi Yosiyaning oghli Zedekiyaning on birinchı yilining axirighiche, yeni shu yilning beshinchı éyida Yérusalémnidikler sürgün qiliñ'ghuche uninggħa Perwerdigarning sözi yene kēlip turdi. **4** Perwerdigarning sözi manga kēlip: **5** — Anangning qorsiqida séni apiride qilishinq ilgirila Men séni bilettim; sen balyiatqudin chiqishtin burun séni Özümge atap, ellerge peyghember bolushqa tiklidim, — déyildi. **6** Men bolsam: — Apla, Perwerdigar! Men gep qilishni bilmeymen; chünki men gödek balidurmen, dédim. **7** Lékin Perwerdigar manga: — Özüngni gödek bala, déme; chünki Men séni kimge ewetsem, sen shulargha barisen; we Men séni néme de dep buyrusam, sen shuni deyesen. **8** Ulardin qorqma; chünki séni qutquzush üchün Men sen bilen billidurmen, — dédi. **9** We Perwerdigar qolini sozup aghzimgha tegküzdi; Perwerdigar manga: Mana, Öz sözlirmi aghzingħha qoydum; **10** Qara, mushu künī Men séni yulush, söküş, halak qilish we örtüş, qurush we tērip östürüş üchün eller we padishahlilqar üstige tiklidim, — dédi. **11** We Perwerdigarning sözi manga kēlip: «Yeremiya, némini körtüwatisen?» — déyildi. Men: «Badam derixining shéxini körtüwatimen» — dédim. **12** Perwerdigar manga: «Körgining yaxshi boldi; chünki Men sözümning emelylishishi üchün sözümni közitip turimen» — dédi. **13** We Perwerdigarning sözi manga ikkinchi qétim kēlip: «Némini körtüwatisen?» — déyildi. Men: «Poruq-poruq qaynawatqan, aghzi shimal teripidin qiyasayhan bir qazanni körдüm» — dédim. **14** Perwerdigar manga: — Külpet shimal tereptin kēlip bu zéminda turuwatqanlarning hemmisi üstige böüp kēlidu — dédi. **15** — Chünki mana, Men shimaliy padishahlilqlarning barlıq jemetlirini chaqirimen, — deydu Perwerdigar; — ular kēlidu, padishahlar herbiri öz textini Yérusalém qowuqları aldigha sélip, hemme sépillargha we Yehudanıng barlıq sheherlirige hujumgha teyyarlinidu; **16** shuning bilen Men [Yehudadikilerning] barlıq rezillikliri üchün ularning üstidin hökümlerini jakarlaymen; chünki ular Mendin waz kēchip, bashqa ilahlargha xushbuy yéqip, öz qolliri yasighanlirigha choqundi. **17** Sen emdi bēlingni bagħlap ornungdin turup, salsa buyrughanlirimming hemmisini ulargha eyt; ular alidda hoduqqup kettmigin; bolnisa Men séni ular alidda hoduqturimen. **18** Qara, Men bügün séni Yehudanıng padishahliriga, emirlirige, kahinliriga hem pütkül zémin xelqige qarshi turghuchi mustehkem sheher, tömür tüwrük we mis sépillarder tiklidim. **19** Ular sanga qarshi jeng qilidu, lékin séning üstüngdin ghelibe qilalmaydu — Chünki Men séni qutquzush üchün sen bilen billidurmen, — deydu Perwerdigar.

2 Emdi Perwerdigarning sözi manga kēlip mundaq déyildi: — **2** Bérip Yérusalémnidikilerning qulaqlırigha mundaq jar salghin: — «Perwerdigar mundaq deydu: — Men séning yash waqtindiki wapadarlıqningi, yeni qizning ashiqığha bolghan muhebbitidek séning chöl-bayawanda, yeni térlimihan yerlerde Manga egiship yürgenliringni séning üchün esleymen. **3** Shu chaghda Israel xelqi Perwerdigargha pak, alahide atalghan, ular uning öz hosulining tunji méwisi dep qaralghanidi; ularni yewalmaqchi bolghanlarning hemmisi gunahkar dep hésablan'ghanidi

hem ularning bashlirigha balayı'apet chūshkenidi, — deydu Perwerdigar. **4** Perwerdigarning sözini anglangar, i Yaqupning jemeti, Israel jemetining barlıq aile-tawabiatliri: — **5** Perwerdigar mundaq deydu: — Ata-bowliringlar Mende zadi qandaq adaletsizliklerni bayqaptu, ular Mendin shunche yiraqlishidu? Ular néminhqa bimene butlарgha bash urup, özliri bimene bolup ketti? **6** Ular héchqachan: «Bizni Misir zéminidin qutquzup chiqirip, bayawandin, yeni chöl-desht we tik azgallar bilen qaplan'ghan jaylardin, qurghaqchılıq we ölüm sayisi orap turghan yerlerdin, ademzat ötmeydighan hemde insan turmaydighan shu bayawandin bizni ötküzen Perwerdigar qénii?» dep sorap qoyushmaptighu? **7** Men silerni méwisi hem molchılıqidin huzurlinish üchün munbet bir zémin'gha élip kelgenmen; siler kēlip zéminimini bulghidinlar, Méning mirasimni yirginčılık bir nersige aylandurup qoydunglar. **8** Kahinlar: «Perwerdigar qénii?» dep héch sorap qoymudi; Tewrat-qanun ijrahilirli méni héch tonumidi; xelq padichilirli manga asiyliq qildi; peyghemberler bolsa Baalning namida besharet berdi, ularning hemmisi héch paydisiz bimene nersilerge egiship ketti. **9** Shunga siler bilen dewalashmaqchimen, baliliringlar hem baliliringlarning baliliri bilen dewalishimen, — deydu Perwerdigar; **10** — siler Siprustiki déngiz boylirigha ötüp békinqilar, Kédargħa tekshürüşke adem eweti békinqilar — mushundaq bir ish zadi bolup baqqanmu-yoq dep körüp békinqilar — **11** Qaysi bir el öz ilahlirini (ular héch ilah emes, elwette) özgertkenmu? Lékin Méning xelqim özlirining shan-sheripi Bolghuchisini bolsa paydisiz-bimene bir nersige almashturghan. **12** Buningħha ejeblinqlar, i asmanlar; hang-tang bolunglar! Sarasimige chüshünglar! Chöchünglar! — deydu Perwerdigar, **13** — chünki Méning xelqim ikki rezil ishni qildi; ular hayathiq su menbesi bolghan Mendin waz kechti; andin özliri üchün su azgallirini, yeni su turmaydighan yériq su azgallirini yonup chiqtı. **14** Israel esli qulmido? U xojayingin öyide tughulghan qulmido? Néminhqa emdi u oljigha aylinip qaldı? **15** Yash shirlar uni olja qilip hörkiridi; ular awazini qoyuwetti; ular [Israel] zémiminini weyrane qildi; sheherliri köydürüldi, ademzatsız qaldi. **16** Uning üstige hetta Nof we Taħpanes sheheridikilermu choqqangħi yeriwetti. **17** Bu isħlarni özüng keltürüp chiqarħan emesmu? — Chünki sanga yol bashlawatqinida Perwerdigar Xudayingdin waz kechkeniding. **18** Emdi bugiñki künde yene Shihor deryasining süyini ichish üchün Misirning yolini basqining némis? [Efrat] deryasining süyini ichish üchün Asuriyening yolini basqining némis? **19** Öz rezilliking özüngge sawaq élip kēlidu, özüngning yénimdirin chetnep ketkining özüngge tenbih bolidu; emdi séning Perwerdigar Xudayingdin waz kechkening we Méning qorqunchunning sende bolmaslıqining intayin rezil hemde zerdapqa tolghan ish ikenlikini bilip qoy, — deydu Reb, samawi qoshunlarning Serdarı bolghan Perwerdigar. **20** Chünki sen qedimindinla Men sanga salghan boyunturuqni buzup, uning rishtini üzüp tashliwetkensen; sen: «Qulluqunġda bolmaymen!» déding. Chünki barlıq döng-égizlikte we barlıq yéshil derex astida sen pahishe ayaldek kérilip yatqansen. **21** Lékin Men bolsam séni esli ésil sortluq üzüm télidin, serxil uruqtin tikkenidim; sen Manga nisbeten qandaqmu yat we yawa bir sésiq üzüm téliga aylinip qalding? **22** Chünki sen shulta bilen yuyunsangmu, köp aqartquch sopun ishletsengmu séning qebħiqlikgħi Méning alidmda téxi dagħi bulop turidu, — deydu Reb Perwerdigar. **23** Sen qandaqmu: «Men héch bulghan'ghan emesmen, men «Baallar»gha héch egesħmidim!» déyeleysen? Jilghida mangħan yolungni köṛüp baq, qilmishliringni iqrar qil — sen öz yollirida uyan-buyan qatrap yüridighan chaqqaq

hinggaandursen! **24** Sen chöl-bayawan'gha adetlen'gen, hewisi qozghalghanda shamalni purap yüridighan bir yawayi mada ésheksen! Küyligende kim uni tosalisun? Uni izdigen hanggilar özlerini héch upratmaydu; shu waqtılarda uni izdeq tapmaq asandur. **25** [I Israıl], [bikar yügüriپ], putungnı ayaghsız, gélingin ussuluqsız qılıp qoyma! Lékin sen buningha: «Yaq! Xam xiyal qımla! Chünki men bu yat [ilahlarnı] yaxshi körip qaldım, ularning keynidin mangimen!» — déding. **26** Oghri tutulup qélip xıjaletke qalghanek, Israıl jemetim xıjaletke qalıdu — yeni özlıri we ularning padishahlırları, kahnılırları we peyghemberləri — **27** ular yaghach kötikige: «Atamlı! we tashqa: «Sen méni tughdurdung!» deydu; chünki ular yüzünü Manga qaratmay, eksiche Manga arqısını qıldı; lékin külpet beshingha chüshkende ular: «Ornungdin turup, bizni qutquzghaysen!» deydu. **28** Emdi özunge yaşıghan ilahliring qénili? Külpet beshingha chüshkende séni qutquzalaydigan bolsa, ular ornidin tursun! — Chünki sheherliring qanche köpalsa butliringmu shunche köptür, i Yehuda! **29** Némishqa siler Men bilen dewaghha chüshmekhisiiler! Siler hemminglar Manga asılyıq qilghansiler, — deydu Perwerdigar. **30** Baliliringni bikardin bikar urup qoydum; ular héch terbiyiini qobil qilmidi. Öz qılıching yirtquch shirdek peyghemberliringni yewetti. **31** I bu dewr kishiliri! Perwerdigarning sözige köngıl qoyunqlar! Men Israılgha chöl-bayawan yaki qapqarangħħuluq basqan zémien bolup baqqanmu? Ménинг xelqim némishqa: «Negila barsaq öz erkimiz; emdi yéningha yene kelmeymiz!» — deydu? **32** Qız zibu-zinnetlirini untuyalamdu? Toy qılıdığın qız toy kiyimlerini untuyalamdu? Lékin öz xelqim san-sanaqsız künlirile Méni untudi. **33** Sen ishq izdeq baridighan yollargha shunche mahir bolup ketting! Berheq, hetta eng buzuq ayallargha yolliringni körsetting. **34** Uning üstüge tonungning peshliride gunahsız namratlarning qénii bar! Sen ularnı témingni téship oghriliqqa kirgını üchün öltürdingmu? Ishlarning hemmisi shundaq tursimu, **35** sen téxi: «Mende gunah yoq; [Reb] mendin renjiwermeydu!» deysen. Bilip qoy! Men üstüngdin höküm chiqirımen, chünki sen: «Men gunah sadır qilmidim!» — dewrisen. **36** Sen némishqa bunchiwalla uyan-buyan qatrap ala köngüllük qilisen? Sen Asuriye teripidin yerge qaritilghanek Misir teripidinmu yerge qaritilisen. **37** Berheq, sen Misirdin qolliringni beshingha alghan péti chiqisen; chünki Perwerdigar sen yölenchiük qilghanlarnı chetke qaqtı; sen ulardin héch payda körmeyeşen.

3 Shundaq déyiliduki, birsti ayalini qoyuwetse, ayal uningdin ajrashsa we keyin u bashqa erge yatliq bolghan bolsa, birinchı éri uning bilen qayta yarishiwalsa bolamdu? Bundaq ish bu zéminni mutleq bulghimamdu? Lékin sen shunche köp ashniliring bilen buzuqluq qılıp turup yene yénimha qaytay dewatamsen téxi? **2** Béshingni köttürtüp yuqırigha qarap baq; — Sen zadi nede yat ilahlar bilen buzuqluq ötkümigenseñ! — Sen chöl-bawandaya kütüp olтурghan erekdek ularni yollar boyi kütüp olтурghansen; zéminni buzuqluqliriling we rezilliking bilen bulghighansen. **3** Shuning üchiün qattiq Yamghurlar tutup qélinip sanga bérilmidi hemde «keyinki Yamghurlar» yaghmidi. Lékin sende téxi pahishe ayalning qélin yüzü bar, iza tartishni héch bilgüng yoqtur. **4** Hetta sen bayatin Manga: «I Atam, yashlıqimdin bashlap manga ýétekchi hemrah bolup kelding!» — deysem, we: — **5** «U herdaim ghezipini saqlamdu? U ghezipini axirghiche tutamdu?» — deysem. Mana, sen shundaq déginining bilen, lékin sen qolungdin kélishiche rezillik qilghansen. **6** Yosiya padishahning künliiride Perwerdiigar manga: «Wapasiz Israilning néma qilghanılıqını kördüngmü? U barlıq égiz taghqa chiqip hem barlıq yéshil derex astigha kirip shu yerlerde

pahishidek buzuqluq qilghan» — dédi. 7 — «Men: U bularning hemmisini qilghandin kényin, choqum yénimgha qaytip kélédu, — dédim; lékin u qaytip kelmidi. Uning asiy singlisi, yeni Yehuda buni kördi; 8 lékin wapasiz Israilning barlıq zina qilghanliri tüpeylidin uningha talaq xétini béríp uni qoyuwetkinimni körüp, asiy singlisi Yehuda qorqmidi, belki özimu béríp pahishilik qildi. 9 Shundaq boldiki, öz buzuqchiliqini shunche kichik ish dep qarighachqa, u hetta yaghach we tash bilen zina qilip zémimni bulghiwetti. 10 Bularning hemmisige qarimay Israilning asiy singlisi Yehuda téxi püttün köngli bilen emes, peqet saxtiliq bilen yénimgha qaytip kelgendek boluwaldi, — deydu Perwerdigar. 11 Perwerdigar manga mundaq dédi: — «Wapasiz Israil özini asiy Yehudadin heqqaniy körsetti. 12 Barghin, shimalgha qarap bu sözlerni jakarlap mundaq dégin: — «Qaytip kel, i yoldin chiqquchi Israil, — deydu Perwerdigar — we Men sanga qapiqimni qayta türmeymen; chunki Men rehimdil, — deydu Perwerdigar — Men gehzipimni menggüge saqlap turmaymen. 13 Peqet séning qebilihikingni, — Perwerdigar Xudayingga asiyliq qilghanliqningi, uyanbuyan qatrap yürüp özungi herbir yéshil derex astida yat ilahlartha béghishlighanlıqningi, shuningdek awazingha héch qulaq salmighanlıqningi iqrar qilsangla [Medin rehim-shepqet körisen] — deydu Perwerdigar. 14 Qaytip kélénglar, i yoldin chiqquchi balilar, — deydu Perwerdigar — chunki Men silerni heqiqiy söygüchidurmen; [siler shundaq qilsanglarla] Men silerden tallighanlarni, yeni herqaysi sheherdin birdin, herqaysi jemettin ikkidiň puqrani Zion'ga qayturup kélémen. 15 Men silerge könglümdikidek xelq padichilirini teqsim qilimen; ular silerni danalıq bilim, eqil-paraset bilen békip ozuqlandırıldı. 16 Shundaq boliduki, shu künlerde siler zémindä köpiliy, köp perzentlik bolghininglarda, — deydu Perwerdigar, — siler: «Perwerdigarning ehde sanduqi!» dep yene tilgha almaysiler; u héch ésinglarga kelmeydu, uni héch eslimeysiler we uni héch séghinimaysiler; siler bashqa bir sanduqmu yasimaysiler. 17 Shu tapta ular Yérusalémimi «Perwerdigarning texti» dep ataydu barlıq eller uningha yighthilidu, — yeni Perwerdigarning namigha, Yérusalémiga yighthilidu; ular qelbidiki rezil jahilliçiga qaytidin héch egiship mangmaydu. 18 Shu künlerde Yehuda jemeti Israil jemeti bilen birlirkte mangidu; ular shimal zémimidin bille chiqip Men ata-bowlirigha miras bolushqa teqdîm qilghan zémîn'ga kélédu. 19 Men: «Men séni balilirim qatirigha qoypup, sanga güzel zémimni, yeni köpligen ellernerin zémillirli arisidiki eng körkem jayni miras qilip ata qilishni shunchilik xalayttim!» — dédim, we: «Sen Méni «ménинг atam» deyseyn, we Medin yüz örümseysen!» — dédim. 20 Lékin berheq, asiyliq qilghan ayal öz jörisidin aylıqlandek, siler Manga asiyliq qilghansiler, i Israil jemeti, — deydu Perwerdigar. 21 Yuqiri jaylardin bir awaz anglinidu! U bolsa Israil jemetidikilerning yığha-peryadliri; chunki ular öz yolini burmilghan, Perwerdigar Xudasini untughan. 22 — Qaytip kélénglar, ey yoldin chiqquchi balilar; Men silerning yoldin chiqip kétishinglarga shipa bolimen. — «Mana, biz yéningha barımız; chunki Sen Perwerdigar Xudayimizdursen» — denglar! 23 — Berheq, eğızliklerde hem taghlarda anglitilghan [butpereslikning] qiyqas-sürenliri bühude ishtur! Berheq, Israilning qutquzush-nijati Perwerdigar Xudayimizdinladur. 24 Lékin yashlıqımızdan tartipla, ata-bowlirimizning ejrini, yeni ularning kala-qoy padilirini, qızıghullirını ashu uyat-nomus yep ketken; 25 Netijide biz uyat-xıjılıq ichide yattuq, qalaymiqanchılıq we alaqazadılık bizni qaplıwaldi; chunki yashlıqımızdan tartip bügünkü kün'ge qeder biz we ata-bowlirimiz hemmimiz Perwerdigar Xudayimiz alıldı.

gunah sadir qilip keldi, Perwerdigar Xudayimizning awazigha héch qulaq salmidu.

4 — «Bu yollirimdin burulay!» déseng, i Israil — deydu Perwerdigar — Endi Méning yéningha burulup qaytip kel! Eger bu yirginchlikliringni közümdin néri qilsang, we shundaqla yoldin yene téneb ketmiseng, **2** — eger sen: «Perwerdigarning hayatı bilen!» dep qesem ichkininge, u qesem heqiqet, adalet we heqqaniqliq bilen bolsa, undaqta yat ellermu Uning namida özlirige bext tilishidu we Uni özinining pekir-shöhriti qilidu. **3** Chünki Perwerdigar Yehudadikiler we Yérusalémnidikilerge mundaq deydu: — «Boz yéringlarni chép aghdurunglar; tikenlik arisiga uruq chachmanglar! **4** Özliringlarni Perwerdigarning yolida sunnet qilinglar; qelbinglarni sunnet qilinglar, i Yehudadikiler we Yérusalémnda turuwatqanlar! — Bolmisa, Méning qehrini partlap ot bolup silerni köydürüwétidu; qilmishliringlarning rezilliki tüpeylidin uni öchüreleydighan héchkim chiqmaydu. **5** — Yehudada mushularni élan qilip, Yérusalémda: — «Zémində kanay chélinglar!» — dep jakarlanglar; «Yighilinglar! Mustehkem sheherlerge qéchip kireylil!» — dep nida qilinglar! **6** Zionni körsitidighan bir tugnai tiklenglar; derhal qéchinglar, kéchikip qalmanglar! Chünki Men külpet, yeni zor bir halaketni shimaldin élip kelim. **7** Shir öz chatqalliqidin chiqti, «ellerni yoqatquchi» yolgha chiqti; u öz jayidin chiqip zémindining weyran qilishqa kéliidu; sheherliring weyran qilinip, ademzatsiz bolidu. **8** Bu sewebtin özliringlarga böz kiyim oranglar, dad-peryad köttürüp nale qilinglar! Chünki Perwerdigarning qattiq ghezipi bizdin yanmidu! **9** Shu kuni shundaq boliduki, — deydu Perwerdigar, — padishahning yürüki, emirlerning yürükumu su bolup kétidi, kahinlar alaqzade bolup, peyghemberler teejjüplinidu. **10** — Andin men: — Ah, Reb Perwerdigar! Berheq Sen bu xelqni, jümlidin Yérusalémäni: «Siler aman-tinch bolisiler» dep alidig; emiliyete bolsa qılıch jan'gha yétip keldi, dédim. **11** — Shu chaghda bu xelqqe we Yérusalémha mundaq délidilu: «Chölbayawandiki égizliklerden chiqqan issiq bir shamal xelqimning qizining yoliga qarap chüshidu; lékin u xaman sorushqa yaki dan ayrishqa muwapiq kelmeydu! **12** — Buningdin eshedi bir shamal Megin qichiqdu; mana, Men hazir ulargha jaza hökümlerini jakarlaymen. **13** Mana, u top bulutlardek kéliidu, uning jeng harwiliri qara quyundekut, uning atliri bürkütlerdin tézdr! — «Halimizha way! Chünki biz nabut bolduq!» **14** — «! Yérusalém, öz qutulushung üçhün qelbingni rezilliktin yuyuwet; qachan'ghiche könglüngge bühude oy-xiyallarni püküp turisen! **15** Chünki Dan diyaridin, Efraimdiki égizliklerdinim azab-külpeticin élan qilidighan bir awaz anglitilidu: — **16** Ular: Ellerge élan qilinglar, Yérusalémhimu anglingitarlar: — Mana, qorshawha alghuchilar yiraq yurttin keliwatidu! Ular Yehuda sheherlirige qarshi jeng chuqanlırını kötürushke teyyar! — deydu. **17** Étizliqni mudapie qiliwatqanlardek, ular Yérusalémni qorshiwalidu; chünki u Manga asiyliq qilghan, — deydu Perwerdigar. **18** Séning yolgung we qilmishliring mushularni öz beshingha chüshürdi; bu rezillikingning aqiwitidur; berheq, u azablıqtur, yürükinggimu sanjiydu!. **19** — [Men]: «Ah, ich-baghrim! Ich-baghrim! Tolghaqqä chüştüm! Ah, könglüm azablandı! Yürükim düpüldewatidu, sükküt qilip turalmaymen; chünki men kanayning awazinni anglaymen; jeng chuqanlıri jénimha sanjidi. **20** Apet üstige apet chüshti! Pütktül zémində weyran boldi; chédirlirim deqiqide berbat qilindi, perdilirim hayt-huytning ichide yırtip tashlandı! **21** Qachan'ghiche tughqa qarap turushum, jeng awazlirini anglishim kérek?» — [dédim]. **22** — «Chünki Méning xelqim nadandur; ular Méni héch

tonumighan; ular eqli yoq balilar, ular héch yorutulmighan; rezillikke nisbeten ular danadur, emma yaxshiliqqa nisbeten ular bilimsizdur». **23** — «Men yer yüzige qaridim; mana, u shekilsiz we qup-quruq boldi; asmanlарghimu qaridim, u nursiz qaldı; **24** taghlarha qaridim, mana, ular zilzilige keldi, barlıq döngler eshedi silkinip ketti. **25** Qarap turuwerdim, we mana, insan yoq idi, asmandiki barlıq uchar-qanatlarmu özlerini daldığa aldı. **26** Men qaridim, mana, bagh-étizler chölbayawan'gha aylandı, barlıq sheherler Perwerdigar aldida, yeni uning qattiq ghezipi aldida weyran boldi. **27** Chünki Perwerdigar mundaq deydu: — «Pütktül zémində weyran bolidu; emma Men uni pütütley yoqatmaymen. **28** Buning tüpeylidin pütktül yer yüzü matem tutidu, yuqırıda asman qarılıq bilen qaplinidu; chünki Men shundaq söz qildim, Men shundaq niyetke kelgenmen; Men uningdin ökünmeymen, uningdin héch yanmaymen; **29** atlıqlar we oqyalıqlarning shawqun-süreni bilen herbir sheherdikiler qéchip kétidi; ular chatqallıqlarha kirip möküwalidu, tashlar üstige chiqiwalidu; barlıq sheherler tashlinip ademzatsiz qalidu. **30** — Sen, i halak bolghuchi, néme qilmaqchisen? Gerche sen pereng kiyimlerni kiygen bolsangmu, altın zibu-zinnetlerni taqıghan bolsangmu, közqashliringni osma bilen perdazählighan bolsangmu, özüngni yaşighining bikardur; séning aşıqliring séni kemsitidu; ular jénigni izdewatidu. **31** Chünki men tolghaqqä chüshken aylanıngidik bir awazni, tunji balını tughqandikide azabda bolghan Zion qizining awazını anglawatimen; u qollirini sozup: «Halimgha way! Bu qatıllar tüpeylidin halimdin kettim!» dep hasırımaqta.

5 [Perwerdigar]: — Yérusalémning reste-kochilirida uyandan buyan aylinip yürüngürlar, obdan körüp biliwelinglar; meydanlıridin idzep körüngler; adalet bilen ish körigidighan, wediside turushqa intilidighan birla ademmi tapsanglar, shunda men bu [sheherni] kechürimen! **2** Gerche ular: «Perwerdigarning hayatı bilen!» dep qesem ichken bolsimu, ular yalghandin sözleydi, [dédi]. **3** — I Perwerdigar, közüng adalet-bitereplikni idzep yürüdü emesmü? Sen bularni urdung, lékin ular azablanmaydu; Sen ularni nabut qilip tugeshtürdüng, lékin ular terbiye qobul qilishni ret qilip keldi; ular yüzlerini tashtin qattiq qıldı, ular yolidin yénishni ret qıldı! **4** — men: «Şübhisizki, bundaq qilghanlar peqet namratlar, ular nadanlar; chünki ular Perwerdigarning yolini, Xudasining hökümkörsetmiliini bilmeydu» — dédim. **5** — «Men mötiwerlerning yénigha béríp ulargha sózleymen; chünki ular Perwerdigarning yolini, Xudasining höküm-körsetmiliini bilidu». Biraq ularnu boyunturuqni üzül-késil buzup, rishtilirini üzüp tashlıghan. **6** — Shunga ormandin chiqqan bir shir ularni öltürüdu, bayawandın chiqqan bir böre ularni weyran qıldı; yilpiz sheherlerge qarap paylaydu; sheherlerden chiqqan heribiri titma-titma qilinidu; chünki ularning asiyliqları köpiyi, wapasızlıqları awuydu. **7** Men zadi némine asasen séni kechürimen? Séning baliliring Mendin waz kéchip, Xuda emeslerge qesem ichmekte; Men hemme hajetliridin chiqqan bolsamru, lékin ular zinaxorluq qilip, pahishilerning öyige top-top bolup ménğıwtidu. **8** Ular semrigen ishqwaz aygırlar, ular herbiri öz yéqinining ayalığha hewes qilip kishnewatidu. **9** Bu ishlar tüpeylidin ularnı jazalimay qoyamidı? — deydu Perwerdigar, — Méning jénim mushundaq bir eldin qisas almay qoyamdu? **10** Uning jüzüm chünekliridin ötüp, tallırını weyran qilinglar; lékin ularni pütütley nabut qilmanglar; shaxlırını qırıp tashlanglar, chünki ular Perwerdigargha tewe emestur; **11** chünki Israil jemeti we Yehuda jemeti Manga mutleq wapasızlıq qıldı, — deydu Perwerdigar. **12** Ular: «U héchnéme qilmaydu! Bizge héch

apet chüshmeydu; ne qilich ne qehetchilikni körmeymiz!» — dep Perwerdigardin téniq ketti. **13** Peyghemberler bolsa peqet bir shamaldin ibaret bolidu, xalas; [Perwerdigarning] sözkalami ularda yoqtur; ularning sözliri öz beshigha yansun! **14** Shunga Perwerdigar, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Xuda manga mundaq deydu: — Bu xelq mushu sözni qilgini üçhün, mana, Men aghzinggħa salghan sözlirimni ot, bu xelqnii otun qilimenki, ot ularni köydürüp tashlaydu. **15** — Mana, Men yiraqtin bir elni élip kelimən, i Israel jemeti, — deydu Perwerdigar, — U kiçhlük bir el, qedimiy bir el, tilini sen bilmeydigan we geplirini sen héch chüshenmeydigan bir el bolidu; **16** ularning oqdéni yogħam ēchilgħan bir gördur; ularning hemmisi batur palwanlardur. **17** Ular hosullingni we néningni yep kétidu, oghul-qizliringni yep kétidu, kala-qoy padiliringni yep kétidu, üzüm talliringni we enjur derexiliringni yep kétidu; ular sen tayan'għan mustehkem sheherliringni qilich bilen weyran qilidu. **18** Halbuki, — deydu Perwerdigar, — shu künnerdimu silerni pütünley tugeshturmeymen. **19** Shu chaghda [xelqing]: «Perwerdigar Xudayimiz némishqa mushu ishlarning hemmisini beshimizgħa chüshħuren?» — dep sorisa, emdi sen [Yeremiya] ulargha: «Siler Mendin yüz örüp, öz zémininglarda yat ilahħarning qulluqida bolghininglardek, siler öz wetininglar bolmighan bir zémindha yat bolghanlarning qulluqida bolisiler» — dégin. **20** — Yaqupning jemetide shuni jakarlıghinki we Yehuda arisida shuni ēlan qilgħinki, **21** «Buni angħngħar, i nadan we eqli yoq, közzi turup körmeydīghan, qulqi turup anglimaydīghan bir xelq: — **22** Mendin qorqmamsiler? — deydu Perwerdigar, — Dénzig süyi üchħin saħħilni mengħġi lük cheklime qilip, «Bu yerdin ötme» dep békitken Méning aldimda tewrimemsiler? Mana, dolqunliri örķeshligini bilen ular sahil üstdidin héch ghelibe qilmaydu; shawqunlighini bilen bu chekkin hergiz halqip ötelmeydu. **23** Lékin bu xelqning jahil we asiyliq köngli bardur; ular yoldin chiqip öz beshimħil qilip ketti. **24** Ular köngħle: «Öz waqtida Yamgħurlarni, yeni awwalqi hem keyinki Yamgħurlarni Bergħuchi, bixżeq hosul peslini békkitip aman-ésen Saqlighuchi Perwerdigar Xudayimizdin eymineyl» dégħi héch démyedu. **25** Silerning qebħħiliringlar mushu ishlarni silerge nesip qilmighan; silerning gunahliringlar silerden beriketni mehrum qilghan. **26** Chunksi xelqim arisida reziller bardur; ular pistirmida yatqan qiltaqħiħardek paylap yürudu; ular tuzaq sélip, ademlerni tutuwalidu. **27** Tutqan qushlарha tolghan qepstek, ularning öyliri aldamchiliqtin érishken mallar bilen tolghan; ular shu yol bilen büyük hem bay bolup ketti. **28** Ular semriż, parqirap ketti; berheq, ular rezil ishlarni qilishqa mahir bolup ketti; ular öz menpeetini közlep xeqlerning dewanisini, yémentiċ-ċeċxel larning dewanisini sorimaydu; namratlarning hoqqu qogħdaydīghan hökumni ular chiqarmaydu. **29** Bu isħlar tüpejlidin ularni jazalimay qoymadni? — deydu Perwerdigar, — Méning jénim mushundaq bir eldin qisás almay qoymadu? **30** Zéminda intayin qorqunħluq we yirgħinchliq bir ish sadir qilin'għanki — **31** Peyghemberler yalghan-saxta besharetlerni bermekte; kahinlar bolsa öz hoqqu dairisini kēngeytip hökumranliq qilmaqtä; Méning xelqimmu bu ishlarni yaqturidu. Lékin bularning aqiwitde qandaq qilisiler?

6 Jéninglarni qutquzush üchħin Yérusalém shehiridin qéchingħar, i Binyamin jemetidikiler! Tekoa yézisida kanay chélingħar! Beyt-Hakkeremde is signalini kötürüngħar! Chunksi balayi'apet, yeni dehshetlik halaket shimal tereptin peyda bolidu. **2** Zion qizi, yeni nazin sahibjamalni, men nabut qilimen. **3** Yérusalémħa qarshi chiqiwaqtqan pada baqquchilarmu öz padilirini ép-kélidu; ular Yérusalémni qorshawgħa élip chédirlirini tikidu; ularning hemmisi özzi igiligen jayda pada

baqidu. **4** [Ular]: «Uningħha qarshi jengge teyyarliniġħi! Turungħar, chüsh waqtidin paydilinip hujum qilayl!», «Apla! Kün patay dep qaptu, kechtki sayiler uzirawatidu!» — [deydu], [andin]: **5** «Shunga, kēchicħe hujum qilip chiqayli, uning mustekhem ordilirini yoqxitayl!» — deydu. **6** — Chunksi samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar ularħha mundaq deydu: — Derexlerni késip, ular bilen Yérusalém etrapida döng-potejlyerni Yasangħar; chunksi u jazalanmisa bolmaydīghan sheherdur; uningda barliq isħlar zulum-zomigerlikturn. **7** Quduq öz sulirini urghutup chiqargħandek, umu rezillikkirini urghutup chiqarmaqtä; uningdin zulmet-zorawaniqli we halaket sadaliri anglanmaqtä; méning köz aldimda hemiši aghriq-késeller hem yarilan'għanlar peyda bolmaqtä. **8** I Yérusalém, telim-terbiye qobul qil; bolmisa jénim sendin waz kċedħu, — bolmisa, Men séni xarabilik, ademzatsiz bir zémien qiliwetmen. **9** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar manga mundaq deydu: — Ular üzüm télini pasangħiġħuči lardek Israelining qaldisini pasangħdaydu; shunga sen üzüm üzgüħiħidek üzüm télidiki shaxlar üstdidin yene bir qétim qolungni ötküzgin! **10** [Men]: — Men hazir kimge söz qilip agħalnduray? Ulardin angliħudek zadi kim bar? Mana, ularning qulaqliri sünnet qilinmigraphan, ular héch angliyālmaydu. Mana, Perwerdigarning sözi ularġha ēgħiर kélidu; ularġha héch xusħaqmaydu, — [dédim]. **11** — Qelbim Perwerdigarning għezeop ottli bilen tolup taħbi; uni ichimx sigrħurushtin halsirap kettim; uni kochidiki balilar, yigitlerning meshrep sorunlirha tōkkeysen. Er-ayallar, qérill hem yashan'għanlarmu buningdin mustesna bolmissu! **12** — Ularning öyliri, étizliri ayalliri bilen bille özgierge tapshurilidu; chunksi Men qolumni zémindikilerge sozimen, — deydu Perwerdigar. **13** — Chunksi eng kichikidin chongħiġħie ularning hemmisi achközlukke bérilgen; peyghemberdin kahin'għiċċe hemmisi oxħħashla aldħamħiliq qilidu; **14** ular: «Aman-ésenlik! Aman-ésenlik!» dep xelqimmin qizining yarissini susluq bilen qol uċċida chala tēnqip qoq. Lékin aman-ésenlik yoqtur! **15** Ular yirgħinchliq isħlarni sadir qilgħinidin xijil boldimu? — Yaq, ular héch xijil bolmedi, hetta qizirishnemu ular héch bilmeydu. Shunga ular yiqlip ḥġieni icħide yiqlip öldi; ularni jazalashqa kelgħimde ular putlisp kétidu, — deydu Perwerdigar. **16** Shunga Perwerdigar [Öz xelqige] mundaq deydu: — Siler töt aħxa yolda turuwatisi; shunga yolungħarni obdan körħu qoqunġlar, qedimki, yaxshiliqqi élip bargħan yollarni sorap, ularda méngħingħar; shundaq qilgħanda jéningħar obdan aram tapidu. Lékin ular: «Biz shularda mangħaymiz!» — deydu. **17** Men: Silerge «Kanayning agħaqwa sħażżeha qulaq sēlingħar!» deyidħiñ agħaq bergħuchi köżċħilerni tiklidim; lékin siler: «Qulaq salħamiz» dédingħar. **18** Shunga i ċiell, angħngħar; guwahħħilar bolup ular arisida bolidħan isħlarni bilip qoqunġlar! **19** Angla, i yer-zémien! Qara, Men bu xelqning beshigha kılpet, yeni ularning oyxiyallirining aqiwitini chħušħurem; chunksi ular sözlirim qulaq salħmigraphan; Méning Tewrat-qanunummi bolsa, ular chetke qaqqan. **20** — Emdi zadi ném meqsette Shébadin chiqqan xushbuy, yiraq yurttin élip kélin'gen ēgħi Mangħa sunulidu? Kōydürme qurbanliq liringlar qobul qilarliq emes, silerning «teshekkur qurnanliq» liringlar Méni xurser qilmaydu. **21** Shunga Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men bu xelq alidha putlikashħanġi saliġen; shuning bilen hem attar hem oghħarr bille putlispidu; qoshnilar we dostlar oxħħashla nabut bolidu. **22** Perwerdigar mundaq deydu: — Qara, shimaliż zémindin bir xelq kélidu, yer yizzining eng qerilidin ulagh bir el qozħiħildu; **23** ular oqga we qilich bilen qorallinu; ular zalim, héch rehim qilmaydu; ularning awazi déngiz dolqunidek

shawqunlaydu; ular atlargha minidu, jenggiwar ademlerdek sepsep bolup turidu; ular sanga qarshi jeng qilishqa kélidu, i Zion qizi! **24** «Biz ular toghruluq xewer angliduq; qolimiz boshiship ketti; gheshlik, tolghaqta qalghan ayaldek azab bizni tutti» — [dédim]. **25** «Dalagħa chiqmanglar, yollar bilen mangmanglar, chünki dūshmenning qilichi bar, terep-tereplerni wehime basidu. **26** I xelqimning qizi, sen özüngge böz kiyim kiyiwal, küller ichide éghinap yat; özüngning bir tal oglhungdin juda bolghandek qattiq yighlap matem tut; chünki bulang-talang qilghuchi bizge qarap tuyusqiz kélidu». **27** [Perwerdigar manga]: — Men séni roda sinighuchi qilip tiklidim, xelqim bolsa uddi tekshürildiġħam rodidek bolidu; séni ularning yollirini közitip sinashqa tiklidim, — [dédi]. **28** — Ularning herbiri asyining asysi, ular töħmet chaplap uyan-buyan qatrap yürmekte; ular mis we tómürning özidur, hemmisi chirip ketkendur; **29** tömürchingin körükimü köyiip ketti, qogħushun bolsa otta yem boldi; rodini éritip tawlash bikar boldi; xelqim yamarlardin xaliy bolmidi. **30** Ular «dashqal kümüş» dep atilidu; chünki Perwerdigar ularni ret qildi.

7 Perwerdigardin Yeremiyagħa mundaq bir söz keldi: — **2**

Perwerdigarning öyidiki derwazida turup mushu sözni jakarlap: «Perwerdigarning sözini anglanglar, i Perwerdigargħa ibadet qilish üchün mushu derwazilardin kiriwatqan barliq Yehudalar!» — dégin. **3** — «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israelning Xudasi mundaq deydu: — Yolliringlar hem qilmishliringlarni tüzitinglar; shundaq bolghanda Men silerni mushu yerde muqim turghuziemen. **4** «Perwerdigarning ibadetxanisi, Perwerdigarning ibadetxanisi, Perwerdigarning ibadetxanisi del mushhudur!» dep aldamchi sözlerge tayinip ketmenglар. **5** Eger siler heqiqeten yolliring hem qilmishliringlarni tüzetseŋlar, — eger kishiler we qoshnanglar arisida adalet yürgüsseŋlar, **6** — eger siler musapir, yétmeyésir hem tul xotunlarni bozeq qilishtin, mushu yerde gunahsiz qanlarni töküştin, — shundaqla özünglarga ziyan yetküzip, bashqa ilahlargħa egiship kétishtin qol üzsenglar, — **7** shundaq qilghininglarda Men silerni mushu yerde, yeni Men ata-bowliringlarga qedimdin tartip menggħiġiċe teqdim qilghan bu zéminda muqim turidighaq qilimes. **8** Lékin mana, siler héchqandaq payda yetküzmeydighan aldamchi sözlerge tayinip ketkensiler. **9** Emdi néme dégħi lük? Oħriliq, qatilliq, zinaxorluq qilip, saxta qesem ichip, Baalħa isriq yéqip we siler héch tonumighan yat ilahlargħa egiship, **10** andin Méning namimda atalghan mushu öygħi kirip Méning aldimda turup: «Biz qutquzulħan!» demsiler?! Mushu lenetlik ishlarda turuwérisħ üchün qutquzulħanmusiler?! **11** Méning namimda atalghan mushu öy silerning neziringlarda bulangħilarnejn uwisimu?! Mana, Men Özüm bu ishlarni körġenmen, — deydu Perwerdigar. **12** Shunga, Men eslide Öz namimda turalħu qilħan Shiloh dégen jayha bérif, xelqim Israħning rezillik tiepeylidin uni néme qiliwetkenlikim körüp bęqingħar! **13** Emdi hazir, siler mushundaq qilmishlarni sadir qilghininglар tiepeylidin, — deydu Perwerdigar, — Men silerge tang seherde ornumindu turup sóz qilip keldim, lékin siler héch qulaq salmidinglar; Men silerni chaqirdim, lékin siler Manga jawab bermidinglek — **14** emdi Men Shilohdiki öyni qandaq qilħan bolsam, siler tayan'għan, shundaqla namim qoyulħan bu öyni we Men silerge hem ata-bowliringlarga teqdim qilħan bu zémminnu shundaq qilimes; **15** Men silerning barliq qérindashliringlar, yeni Efraimming barliq neslini heydwekkinimdek silernimü közümmin yiraq heydeymen. **16** Emdi sen, [Yeremija], bu xelq üchün dua qilma, ular üchün naleperiyad kötürme yaki tilek tilime, Méning aldimda turup ularning

[gunahlirini] héch tilime, chünki Men sanga qulaq salmaymen. **17** Ularning Yehuda sheherliride we Yérusalém kochilirida néme qilghanlirini körütwatmamsen? **18** Balilar otun téridu, atilar ot qalaydu, ayallar qesten Méni renjitiħke «Asmanning Xanishi» üchün poshkallarni sélħiha xémirni yugħurid, shuningdek yat ilahlargħa «sharab hediye» lerni quyidu. **19** Azablinip ghezeplinidighi Menmu? — deydu Perwerdigar; — Öz yüzlirige sherm chaplap, azablinidighi özli emesmu? **20** Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Méning ghezipim we qehrim mushu jayha töküldu; insan üstige, haywan üstige, daladiki derexler üstige, tupraqtik mewiler üstige töküldu; u hemmni köydürigu, uni héch ochħurelmeydu. **21** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israelning Xudasi mundaq deydu: — Bériweringħar, köydürme qurbanliqliringlarni bashaq qurbanliqlargħa qosħup qoqunglar, barliq għosħlirini yewelingħar! **22** Chünki Men ularni Misir zéminidin qutquzup chiqqarħan künide ata-bowliringlarga «köydürme qurbanliq» lar yaki bashqa qurbanliqlar toghrisida gep qilmighan we yaki emr bermigenidim; **23** belki Men ulargħa mundaq emr qilip: «Awazimħa qulaq sēlingħar, shundaq qilip Men silerning Xudayingħar bolimen, siler Méning xelqim bolisiler; Men özünglarga yaxħħil qolsun dep buyrughan barliq yolda mèngħingħar» — dep buyrughanidim. **24** Lékin ular hemx anglimħan, Manga héch qulaq salmighan, belki öz rezil kōngolidi jahiliqi bilen öz xijal-xahisħlija egiship mèngiweren; ular aldiġha emes, belki keynnej mangħan. **25** Ata-bowliringħar Misir zéminidin chiqqandin tartip bugġinku kün'ge qeder Men qullirim bolghan peyghemberlerni yéningħarha eweti keldim; Men herkuni tang seherde ornumdin turup ularni eweti keldim. **26** Lékin xelqim anglimħan, héch qulaq salmighan; ular boynini qattiq qilħan; rezillikke ata-bowliridin ēship ketken. **27** Sen bu sözerni ularġha éytisen; lékin ular sanga qulaq salmaydu; sen ularni [towa qilħaq] chaqirise, lékin ular jawab bermeydu. **28** — Sen ularġha: — «Perwerdigar Xudasining awazini anglimħan we héch tütżihsni qobul qilmighan xelq del mushul!» — deyseñ. Uлardin heqiqet-wapaliq yoqap ketti; bu ularning ġegħidżidinum üzziżi ketti. **29** Chéchinqni chūshħürup uni tashiwi; yuqiri jaylarda bir mersiye oqghin; chünki Perwerdigar Öz ghezipi chūshħurmekhi bolghan bu dewrni ret qilip, uningdin waz kechti. **30** Chünki Yehudadikiler köz aldimda rezillik qilħan, — deydu Perwerdigar, — ular Méning namimda atalghan öyge virġinchlik nersilerni ekip uni bulgħighan; **31** we öz oħġul-qiziljirini otta qurbanliq qilip köydürish üchün «Hinnomming oħġli» ning jilgħisidiki Tofetnej yuqiridiki jaylarni qurghan; bundaq isħni Men héch buyrumiħanmen, u oyungħa héch kirip baqmiġħand. **32** Shunga, mana, shundaq künler kéliduki, — deydu Perwerdigar, — «Tofet» yaki «ibn-Hinnomming jilgħi» emdi héch tilha ċlenni maydu, belki «Qetl jilgħi» déyilidu; chünki ular Tofette jesetlerni yet qalmiġħu komidu. **33** Bu xelqning jesetlerni asmandiki uchar-qanatlarning we zémindiki janiwarlarning taami bolidu; ularni ölüklérden qorqutup heydeydighan héch kimm bolmaydu. **34** Men Yehuda sheherliriden hem Yérusalém sheherliriden oyun-tamashining sadasini, shaxxuramliq sadasini we toyi boluwaqtqan yigit-qizining awazini meħruim qilmen; chünki zémien weyrane bolidu.

8 Shu chaghda, — deydu Perwerdigar, — ular Yehudaning padishahliring u stixanlirini, ularning emirlirining stixanlirini, kahinlarning stixanlirini, peyghemberlerning stixanlirini we Yérusalémda turghālarning stixanlirini görliridin élip chiqiridu; **2** shundaq qilip ular bularni quyash,

ay we asmanlardiki barlıq jisimlар astida yayıdu; chünki ular bularnı söygen, bularning qulluqida bolghan, bularga egeshken, bularnı izdigen, bularga choquń'ghan; ularning jesetliri bir yerge héch yighilmaydu, héch kömülmeydu; ular zémien yüzide oghut bolup yatiğu. **3** Men bulardin qalghanırını heydigen jaylarda, bu rezil jemettin barlıq tırık qalghanlar hayatning ornigha mamatni tallaydu, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. **4** Emdi sen ularغا mundaq dégin: Perwerdigar mundaq deydu: — Ademler yiqlisa qaytidin turmamdu? Birsi yoldin chiqip ketse qaytip kelməmdu? **5** Némishqa Yérusalémndiki bu xelq hemishe yoldin chiqish bilerla yénimdin yiraqlap kétidu? Ular aldamchiliqni ching tutidu, yénimha qaytip kéléishni ret qılıdu. **6** Men köngül qoyup anglidim; lékin ular durusluqni sözlimeydu; ularning rezillikliridin: «Men zadi némilerni qılıp qoydum!» dep towa qildighan héchkim yoq; at jengge burulup étigħandek herbirsı öz yoligha burulup étidu. **7** Hetta asmandiki leylekmu özige béktilgen waqtılırını bilidu; paxtek, qarlıghach we turnilarmu köchüp kéléidighan waqtılırını éside tutidu; lékim Méning xelqim Men Perwerdigarning ularغا békkitkenlirimni héch bilmeydu. **8** Siler qandaqmu: «Biz danadurmız, Perwerdigarning Tewrat-qanuni bizde bardur!» deysiler? Mana, berheq, ölima-köchürgüchilerning yalghanı qelimi uni burmilighan. **9** Danishmenler xijil bolidu, ular yerge qarap qaldı; mana, ular Perwerdigarning sözini chetke qaqqandın keyin, ularda zadi néme danalıq qalidu? **10** Shunga Men ularning ayallırını bashqılargha, ularning étizlirini yéngi igilirige tapshurup bérímen; chünki eng kichikidin chongiğħiche ularning hemmisi achközlükke bérilgen; peyghemberdin kahin'għiche hemmisi saxta ish köridu. **11** Ular: «Aman-ésenlik! Aman-ésenlik!» dep xelqimning qizining yarısını susluq bilen qol uchida chala téngip qoydi. Lékin aman-ésenlik yoqtur! **12** Ular yirgħinchik isħlarni sadir qilghinidin xijil boldim? — Yaq, ular héch xijil bolmidi, hetta qizirishnimu ular héch bilmeydu. Shunga ular yiqlip ölgenler ichide yiqlip olidu; ularni jazalashqa kelginimde ular putlisip kétidu, — deydu Perwerdigar. **13** Men ularning hosulini élip tashlaymen, — deydu Perwerdigar; üzüm télida üzümler, enjür derixide enjürler héch qalnidu; yopurmaqlıri soliship ketti; Men ulargha néme béghishlighan bolsam, emdi shular ulardin ötküziwélinden. **14** «Biz némishqa mushu yerde bikar olturuwérímiz? Yighilayli, mustehkem sheherlerge kirip shu yerlerde [küresh qılıp] tūgisħeyl! Chünki Perwerdigar Xudayimiz bizni tugesħtürüp, bizegħi öt süiñi berdi; chünki biz Perwerdigar aldida gunah sadir qılduq. **15** Aman-tinchliqni ümid qılıp küttüp keldu, lékin héch yaxħiliq bolmidi; shipa waqtini küttuq, lékin mana, weħime basti! **16** Dūshmen atlirining xartildashliri Dan zémindin tartip anglanmaqt; aygħiřliniñ kishneshliri pütkül zémimmi qorqitip tewretmekte. Ular zémien we uningda turuwaqtan hemmini, sheheriñ we uningda turuwaqtan hemmisiño yoqitishqa kéléidu!. **17** — Mana, Men aranglарgha yilanlarni, yeni héchkim séħirliyel meydighan zeherlik yilanlarni ewetimen, ular silerni chaqidu» — deydu Perwerdigar. **18** [Men]: «Méning derd-elimim dawaliħusiz! Yürükim zeyipliship ketti!» — [dédim]. **19** «Mana, xelqimning qizining intayin yiraq yurttin kötürülgel peryadining sadas! [Ular] — «Perwerdigar Zionda emesmu? Zionnin padishahi u yerde turmamdu!» — [deydu]. «Némishqa emdi ular Ménii oyma mebuddiри bilen, erzimes yat nersiler bilen għeżeplendürudu?» **20** — «Orma waqtı ötüp ketti, yaz tügħi, lékin biz bolsaq yenila qutquzlmiduql!» **21** «Xelqimning qizining sunuq yarisi tūpeylidin özüm sunuqmen; matem tutimen; Dekke-dükke ménii bésiwaldi, — **22** Giléadta

tutiya tépilmamdiķen? U yerde téwip yoqmiken? Némishqa emdi méning xelqimning qizightha dawa tépilmaydu?!

9 Ah, méning bészim suning bésħi, Közüm yashning buliqi bolsiidi! Unaqtqa xelqimning qizi arisidiki öltürülgenler üçhün kéče-kündütz yighthayttim! **2** Ah, men üçhün chölbayawanda yoluchilar chūshkidek bir turalghu bolsiidi! Unaqtqa xelqimni tashlap, ulardin ayrilghan bolattim! Chünki ularning hemmisi zinaxorlar, Munapiqlarning bir jamaitidur!» **3** — Ular oqyachi leshkerler oqyayini ġiegħidürgek tilini yalghanchiliqqa ġiegħiħi teyyarlıghan; ular zéminda ixtiġieq qazan'ghan, biraq bu semimiylik bilen bolghan emes; ular rezillik üstige rezillik qilghan, Ménii héch tonup bilmgen» — deydu Perwerdigar. **4** — Herbirigħlar öz yeqininingħad hēzi bolunġlar, qérindashliringħargħa héch tayan mangħar; chünki herbis qérindash peqeta aldighuchi, xalas, herbis yeqinliring bolsa töħmetxorluqta yürmekte. **5** Ular herbiri öz yeqinliringħa aldamchiliq qilmaqta, héchkim heqiqetni sözlimeydu; ular öz tilini yalghan sözlesħke ögħitud, ular qebħiħlikte özħiġi upritidu. **6** Ular jebir-zulum üstige jebir-zulum qilmaqta, aldamchiliqtiż yene bir aldamchiliqqa ötmekte; ular Ménii tonushni ret qılıdu, — deydu Perwerdigar. **7** Shunga samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men ularni ēritip tħallap sinayen; xelqimning rezillikke Manga bashqa yol qalmidimu? **8** Ularning tili ejel oqidur; u aldamchiliqni sózleydu; herbis ēghix sózide yeqini bilen tħinch-amanliqni sózleydu, lékin köngħiġe qiltaq teyyarlaydu. **9** Bu isħlar tūpeylidin ularni jazalimay qoyamdim? — deydu Perwerdigar, — Méning jénim mushundaq bir eldin qisas almay qoyamu? **10** Tagħlardiķi yayaqlar üçhün yığħa we nale-perryad kötürinen, Daladiki oħlaqlar üçhün mersiye oqymen; Chünki ular köy়up kettiki, héchkim u yerdin ötmeydu; Kalilarning hörkireshliri angħanġaydu; Hem asmandiki uħarranqatħar hem wayħanatlaru qéċhip, Shu yerdin ketti!. **11** — Men Yérusalémni xarablaħħaqan top-top dőwe, chibbölīrerning bir turalghu qilim; Yehuda sheherlirini adem turmaydighan deriġiye wayrane qilim. **12** — Kim bi isħlarni chūshniskhe danishmen bolidu? Kim Perwerdigarning aghħidzin söz élip bularni chūshnireleydu? Némishqa zémien weyrane, héchkim ötmigħudek, köy়up chölbayawandek bolup ketti? **13** Perwerdigar deydu, — Chünki ular Men ular alidħha qoqħan Tewrat-qanunni tħalliwtken, Méning aważimha qulaq salmighan we uningda mangmighan, **14** Belki öz qelbiddi jahiliqqa egħeshken, ata-bowliri ularħa ḥaġekkerdek Baallarning keynige egisħip ketken, **15** Shunga samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, Israeilning Xudasi mundaq deydu: — Mana, Men bu xelqeq kekrini yégħiżżeen, ularħa öt süiñi ichħukżiġen, **16** ularni ular yaki ata-bowliri ilgħi rreħ héch tonu maydighan eller arisigha tarqitimen; Men ularni yoqatquch ħaġa keynidin qoqħlashqa qillichni ewetimen. **17** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Köngül qoyungħar, matemchi ayallarni kéisħke chaqirringħar, yighħlashqa eng usta bolghan qiz-ayallarni chaqirip kéisħke adem ewetiningħar! **18** — Berheq, ular téz kelsun, biex tħuñ zor yığħa kötursunki, bizneng közliरim idždinu yashħar taramlaq tökülsun, chanaqirrim idždinu yash tamčiliri aqṣun — **19** chünki Ziondin yığħa awazi anglinip: — «Biz qanċiħiħi bulang-talang qilinduq! Qanċiħiħi shermende bolduq! Ular turalghulimizni örwetti, biex zémiminim idždinu tħalliħu!» — déyilidu. **20** Perwerdigarning sözini angħħar, iż-żall, Uning aghħidżiħiħi sözge qulaq sélingħar; Qizinqħargħa yighħashni ögħiġingħar, Herbirigħlar yeqinliringħa mersiye oqutungħar; **21** Chünki ölüm bolsa dérizilirimizdin

yamiship kirgen, Orda-istihkamlirimizghimu kirgen; U balilarni kochillardin, Yigitlerni reste-meydanlardin yulup tashlighan. **22** [Yéqinliringlарга] uqturup: «Perwerdigar mundaq deydu: — Berheq, jeseter dalada tézektek yiqiliidu; Ular ormichining orghiining astigha yigilghan, Lékin héchkim yighthaydigan bashaqték yerge chéchilidu!» — denglar! **23** Perwerdigar mundaq deydu: — Dana kishi danaliqi bilen, küchlü kishi küchlükliki bilen, bay bayqlirları bilen pexirlinip maxtanmisun; **24** pexirlinip maxtighuchi bolsa shuningdin, yeni Méni, yer yüzdé méhir-muhabbet, adalet we heqqaniylinqi yürgüzguchi Men Perwerdigarnı tonup yetkenlikidin pexirlinip maxtansun; chünki Méning xursenlikim del mushu ishlardindur, — deydu Perwerdigar. **25** Mana, shundaq künler kéliduki, — deydu Perwerdigar, — Men xetne qilmaghanlarnı xetne qilin'ghanlar bilen bille jazalaymen; **26** yeni Misir, Yehuda, Édom, Ammoniyalar we Moabiyalar, jümlidin chöl-bayawanda turuwatqan, chéke chachlirını chüshüriwetken ellerni jazalaymen; chünki bu ellerner hemmisi xetnisizdur; Israelning barlıq jemetimü könglide xetnisizdur.

10 Perwerdigarning silerge ýqtan sözige qulaq sélinglar, i Israel jemeti: — **2** Perwerdigar mundaq deydu: — Ellerner yollirini ögenmenglär; gerche eller asmandiki hadise-alametlerdin qorqup dekke-dükkige chömgən bolsimu, siler bulardın héch chöchüp ketmenglar. **3** Chünki ellerner qaide-yosunlari bimeniliktur; hemmisi ormanlıqtıñ késilgen derextin, yaghachchingin iskinisi bilen oyułghan nersige asaslan'ghandur. **4** Ular buni altun-kümüş bilen hellelydu; uni yiqlımisun dep ular bolqa, mixlar bilen békitudu. **5** Bundaq butlar terxemeklikte turidighan bir qaranchuqtur, xalas; ular héch sözlileymeydu; ular bashqılar teripidin kötürüllüshi kérek, chünki ular mangalmaydu. Ulardın qorqmanglar; chünki ular rezillik qılalmayıdu, ularning qolidin yaxshılıq qılıshmu kelmeydu. **6** — Sanga oxshaydighan héchkim yoq, i Perwerdigar; Sen ulugh, kück-qudriting bilen naming ulughdur. **7** Kim Sendin qorqmay turalisun, i barlıq eller üstige hökümran padishah! Chünki bu Sanga tégishliktur; chünki ellerdiki danishmenler arısida we barlıq padishahlıqlar arısida Sanga oxshash héchkim yoqtur. **8** [Ellerner] hemmisi istisnaşız eqli yoq, nadanlardur; bu erzimesler yaghacturt, xalas! Ular temel béreleme! **9** Soqup yalpaqlarıghan kümüş Tarshishtın élip kélinidu; altunmu Ufazdin élip kélinidu; andin hünerwen we zerglerarning qoli bu yasighiniga kök we sösün next bilen kiyim kiygizdi — bularning hemmisi shübhisizki, danishmen ustilarning ejridur! **10** Lékin Perwerdigar Xudanıng Özi heqiqettur; U hayat Xudadur, menggülükning Padishahidur; Uning ghezipi aldida yer-zémén titreydu; eller Uning qehrini kötürelmeydu. **11** Ulargha mundaq dégin: «Asman bilen zéminni yaratmığhan ilahlar, ular zémín yúzidin we asman astidin yoqaydul». **12** [Perwerdigar bolsa] yer-zéminni kück-qudrity bilen yasighan, Alemni danaliqi bilen berpa qilghan, Asmanlarnı eqil-parasiti bilen yagħuchidur. **13** U awazini qoyuwette, asmanlarda sular shawqunlaydu; U yer chetliridin bulut-tumanlari örlitidu; U yangħurlaghha chaqmaqlarnı hemrah qilip békitudu, We shamalni öz xezinliridin chiqırırdı. **14** Mushu kishilerning herbiri eqilsiz, bilimdiñ mehrumlardur; Zergerlerning herbiri özli oyghan but teripidin shermendige qalidu; Chünki uning quyma heykili yalghanchiliq, ularda héch tiniq yoqtur. **15** Ular bimenilerdur, mazaq obýéktidur; Jazalinish waqtı ularning üstige kelgende, ular yoqitildi. **16** Yaqupning Nesiwişi Bolghuchi bulardek emestur, Chünki barlıq mewjudatni yasighuchi Shudur; Israel bolsa Uning Öz mirası bolghan qebilidur; Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar Uning namidur. **17** Zémindin chiqishqa yük-

taqningni yighishturup al, i muhasirige élin'ghuchi qız; **18** chünki Perwerdigar mundaq deydu: — «Mana, Men bu waqitta zémindikileri élip u yerdin chörïwetim we ularning köngli tonup yetküche azar bérinen!». **19** Jaraħitum üchün halimha way! Méning yaram dawalighusizdur! Biraq eslige men: «Bu peqet bi késellik, xalas, uningga chidighudekmən» — deptikenmen. **20** Méning chédirim halak boldi, barlıq tanılırım üzüldi; balilirim mendin juda bolup, ular yoq boldi; chédirimni qaytidin sozup tikküdekk, chédir perdilirini asqudekk héchkim qalmidi. **21** Chünki xelq padichiliri eqilsiz bolup, Perwerdigarnı izdep yol sorimaydu; shunga ular danishmenlerdek ish körelmeydu, ularning barlıq padisi tarqılıp ketti. **22** Anglanglar! Bir gepsin shepis! Mana, u kélédu, shimaliy zémindin chiqqan zor bir chuqan-süren! Yehudanıng sheherlirini bir weyrane, chilbörilerning turalghusiga aylandurghuchi kéliwatidu! **23** Bilimenki, i Perwerdigar, insanning öz yolini bekítishi öz qolida emestur; méngiwtaqan ademning özide qedemlirini xalighanche tashlash qudriti bolmastur; **24** Perwerdigar, méni tüzigeysen, lékin gheziping bilen emes, adil höküming bilen tüzigeysen; bolmisa Sen méni yoqqa barawer qilisen. **25** Qehringni Séni tonumaydighan eller hemde namingha nida qilmaydighan jemeter üstige tökkeysen; chünki ular Yaqupni yep ketken; berheq, ular uni yutup tügeshtürüp, turghan jayini mutleq weyran qilghan.

11 Yeremiyagħa Perwerdigardin kelgen söz mundaq idi: **2** — Bu ehdining sözlirige qulaq sélinglar; shundaqla Yehuda kishilirige, Yérusalémda turuwaqtqanlarga ularni yetkütinglar, **3** — sen Yeremiya ulargha mundaq ýqtin: — Perwerdigar, Israelning Xudasi mundaq deydu: — Bu ehdining sözlirige kim boysunmisa u lenete qalidu; **4** Men bu ehdini ata-bowliringlarnı Misir zémindin, yeni tömür tawlaidighan xumandan qutquzup chiqarhang künide ulargha tapilap: «Awazimħa qulaq sélip, bu sözler, yeni Men silerge tapshurħan barlıq emrlere emel qilinglar; shundaq qilgħiininglarda, siler Méning xelqim bolisiler, Men silerning Xudayinglar bolimen; **5** shundaq bolghinida Men ata-bowliringlarga: «Silerge siut hem bal éqip turidighan bir zémien teqdim qilimen» dep ichken qesemni emelge ashurimen» — dégenidim. Siler bugiñki kündे del shu zéminda turuwtasiler! Men bolsam jawaben «Amin, Perwerdigar!» — dédim. **6** Perwerdigar manga mundaq dédi: — Yehudanıng sheherliride, Yérusalémnning kochilirida bu sözlerni jakarla: — Bu ehdining barlıq sözlirige qulaq sélip emelge ashurungħar! **7** Chünki Men ata-bowliringlarga Misir zémindin qutquzup chiqarhang küniden bügħiñki kün'għie «Méning awazimħa qulaq sélinglar!» dep jékile agħlandurup kéliwitatmen; Men tang seherde ornundin turup ularni agħlandurup keldim. **8** Lékin ular héch anglimiġħan yaki qulaq salmighan; ularning herbiri rezil köngülliridiki jahiliqqa egiship mangħan; shuning bilen Men bu ehdidiku barlıq sözlerni ularning bëshīha chüshurdum; Men bularning hemmisi ulargha tapilighamen, lékin ular héch emelge ashurum ħiġan. **9** Perwerdigar manga mundaq dédi: — Yehudadikiler we Yérusalémda turuwaqtqanlarning arısida bir suyiqest bayqaldi; **10** ular sözlirimi angħlañ ret qilghan ata-bowlirining qebħiqlikrige qaytip ketti; ularning ibaditide bolayli dep bashaq ilahlarha egiship ketti. Israel jemeti hem Yehuda jemeti ata-bowliri bilen tüzgen ehdemni buzzi. **11** Shunga Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men ularning üstige héch qutulalmas apet chüshürimen; ular Manga peryad kötüridu, lékin Men ularni anglimayen. **12** Andin Yehudanıng sheherliri we Yérusalémda turuwaqtqanlar isriq yéqip choqun'ghan butlarni izdep ulargħa peryad kötüridu;

lékin apet chüshken waqtida ular bularnı héch qutquzmaydu. **13** Chünki sheherliring qanche köp bolghanséri, butliring shunche köp boldi, i Yehuda; Yérusalémning kochiliri qanche köp bolghanséri, siler «yirginchlik bolghuchi»għha shunche qurban' għahlarni qurdunglar, yeni Baalha isriq yeqish üčhūn qurban' għahlarni berpa qildinglar. **14** Emdi sen, [i Yeremiya], bu xelq üčhūn dua qilma, ular üčhūn héch peryad yaki tilawet qilma; chünki apet beshigha chüshħuhi bilen ular Manga nida qilghan waqtida Men ularni anglimaymen. **15** — Méning söyümlük xelqimming öyümdə turushigha néme heqqi? Chünki köpinchinglar özünglarning rezil meqsetlirige yéтишке orunisiler; siler rezilliliklar emelge ashqanda xursem bolsanglar, undaqta «muqeddes göshler» mushu asiyliqinglarni silerdin élip tashlyalamdu? **16** Perwerdigar ismingni «Yapyeşil, mol méwil, baraqsan zeutin derixi» dep atghanidi; lékin [Perwerdigar] derekxe shawqunlaydīhan zor bir otni salidu we shaxliri yoq qilinidu. **17** Chünki séni tikken samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar sanga qarap külpet békkitip jakarlıghan; sewebi, Israil jemeti we Yehuda jemeti özining menpeetini közlep rezillik qılıp, Baalha isriq yeqip, Méning ghezipimni keltürdü. **18** «Perwerdigar manga xewer yetküzi, shuning bilen men chüshendim; U manga ularning qilmishlirini ayan qıldı; **19** men bolsam xuddi bogħużlashhaq yétilip mangħan könük paqlandek idim; men esli ularning manga qarap: «Derekxi mewsi bilen yoqitayil, uning ismi qayta eske héch keltürilmisun, uni tirikler zémindin üzüp tashlayli» dégen uestirlarini héch bilmejjtim; **20** lékin Sen, i adil höküm Chiqargħuchi, ademning wijdan-qelbini Sinighuchi, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, Séning ularning üstige chüshüridīhan qisasingni öz közüm bilen körüşke nésip qilghaysen; chünki dewayimni Sangila ayan qılıp tapshurdum». **21** Shuning bilen Perwerdigar [manga] mundaq dédi: — «Perwerdigarning namida bészaret berme, bolmisa jéning qolimizda tügħishidu» — dep sanga doq qılıp yúrgen Anatottiki ademler jéningni izdep yürivid. Emdi ular toghrisida mundaq sózüm bar: — **22** bu ishqqa qarap samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq dédi: — Mana, Men ularni jazalaymen; yigħiġ liq bilen öldi, oghlu-qizliji bolsa qeħetħchilik bilen öldi. **23** Ulardin héchbir qaldisi qalmaydu; chünki Men ular jazalinidīhan yilda, shu Anatottiki ademler üstige apet chüshürimen.

12 Men dewayimni aldingħha élip kelsem, adil bolup kelding, i Perwerdigar; lékin Sen bilen Öz hökümliring toghrulug sözleşmekħchimen; némishqa rezillerning yoli ronaq tapidu? Asiyliq qilghuchilar ning hemmisi némishqa kengri-azadilikit turidu? **2** Sen ularni yer yüzigħe tikkensen, ularmu yiltiz tartqan; ular ösyp güllinidu, ular mewleydu; Sen ularning aghzigha yeqin oxshaysen, lékin wijdanidin yiraqsen; **3** lékin Sen, i Perwerdigar, méni bilisen; Sen méni körüp kelgensen, Özüngge bolghan sadiqliqimni sinighansen. ularni bogħużlashhaq békkitilgen qoyerdeq ayriq sōrep chiqqaysen, ularni qetl künige ayriqħaysen. **4** Zémien qachan'għiche qaghjiraydu, étizdiki ot-chöpler qachan'għiche qurghan halette turidu? Zéminda turuwaqnlarning rezilliki tüpeylidin haywanlar hem uħarranqatlar qachan'għiche yoqap tūgħejdu? Chünki bu xelq: «[Xuda] aqwiitimizni héch körmejdu» dewatidu. **5** — Sen yúrgugen leshkerler bilen besleshkende, ular séni halsiratqan bolsa, emdi sen atlar bilen besleshseng qandaq bolar? Sen peqet amantinħiqtura turghan zémindila xatirjem bolup [Manga] ishinisen, emdi lordan deryasi boyidiki qoqyq chatqalliqiqlarda qandaq yürisen? **6** Chünki hetta öz qérindashliring, atangnung jemetimu

sanga asiyliq qilghan. Ularmu séni yoqitish üčhūn awazini qoqyup bergen. Gerche ular sanga méhirlirk sözlerni qilghan bolsimu, ularha ishemmel! » **7** — Özüm ailemdin waz kέchim, mirasimni tashliwétimen, jan-jigirimni dushmanlirining qoliga tapshurimen. **8** Méning mirasim [bolghan xelq] bolsa Manga ormanlıqtiki bir shirge oxhash bolup qaldı; ular Manga qarshi awazini köttürdi; shunga Men ularni yaman körimen. **9** Méning mirasim Manga sar-bürküt yaki chilböridek bolup qaldı emesmu? Lékin uning etrapigha bashqa sar-bürkütler olashmaqt! Beringlar, ularni yewtishke barliq daladiki haywanlarni yiqhip kέlinglar! **10** Nurgeħuñlighan xelq padichilri üzümzarimmi halak qiliđi, ular Méning nésiwemni ayagh asti qiliđi, ular Méning yeqimliq nésiwemni ghérir bir chöl-bayawan'ha aylanduridu; **11** ular uni ghérir qiliwétidu; i Méning aldimda ghérir hem qaghjiraq turidu; pütkiż zémien ghérir qalidu; emma héch adem buningħha kónglini bölmeydu. **12** Chöl-bayawandiki barliq égizlikler tistige halak qilghuchilar ghuzħul-dap chiqip kéliđu; chünki Perwerdigarning qılıchi zémimining bir chétidin yene bir chétigħie hemmini yutidu; héch et igisining tinch-xatirjemu bolmaydu. **13** [Xelqim] bugħdayni tériġħan bolsimu, lékin tékenlerni oriydu; ular özlirini upratqini bilen, payda körmeydu; shunga [nachar] meħsulatirringħa tüpeylidin, Perwerdigarning qattiq għezipi tüpeylidin, yerge qarap qalisiler. **14** Menki Perwerdigar Öz xelqim Israilni waris qilghan mirasqa changħal salgħan, zémiminning hemme reżi qoshmili toghrulug mundaq deymen: — Mana, Men ularni öz zémindin yulup alimen, shuningdek Yehuda jemetini ular arisidin yuluwalimen; **15** lékin shundaq boliduki, ularni yuluwalghandin kέyin Men bu yoldin yénip, ularha ichimni aghritimen, ularning herbirini öz mirasiga, herbirini öz zémīniga qayturimen. **16** Shundaq qılıp, eger (ular ötkende xelqimme Baalning ismigha qesem ichishni ögettoekendek) köngħi qoqy xelqimming yollirini ögħense, jümlidin Méning namimha qesem ichishni ögħense, — emdi ularha xelqim arisidin [muqim] orun bérilip, ular għell-dur il-ġibbi. **17** Biraq ular anglimisa, Men shu elni mutleq yulup tashlaymen, — deydu Perwerdigar.

13 Perwerdigar manga mundaq dédi: — Bargħin, kanap ich tambalni al, bélingga bagħla; lékin uni sugħha chilima. **2** Shunga Perwerdigar manga dégħendek men bir ich tambalni alidm we bélimgie bagħlap qoqydum. **3** Emdi Perwerdigarning sozi ikkinci qétim manga kélip mundaq déyildi: — **4** «Sen pulga alħan, bélingga bagħlan'għan ich tambalni élip, ornundin tur, Fratqa béril shu yerde tashning yériqiga yosħurup qoqy». **5** Shunga men bardim we Perwerdigar manga buyrugħandek uni Fratqa yosħurup qoqydum. **6** Kop künner ötkendin kέyin, Perwerdigar manga: «Ornungdin tur, Fratqa béril, Men sanga shu yerge yosħurushqa buyruġħan ich tambalni qolungħha al» — dédi. **7** Shunga men Fratqa bardim; men yosħur han yerdin ich tambalni kolap chiqirip qolumħa alidm; mana, ich tħamal sésip chirip ketkenni, pütünley kiygħis zebha. **8** Perwerdigarning sozi manga kélip mundaq déyildi: — **9** Perwerdigar mundaq deydu: — Men Yehudanġing pexrin we Yérusalémning chong pexrin mušu halda yoqitimen; **10** Méning sozliġimmi angħla nni ret qilghan, köngħidli jahiliq idha mangidighan, bashqa ilħallarning qulluqida bolup, ularha ibadet qilishha intilidighan bu rezil xelq pütünley kardin chiqqan bu ich tambalha oxhash bolidu. **11** Chünki xuddi ich tambal ademning chatirjigħha ching bagħlan'għandek, ularmu Manga [yeqin] bir xelq bolsun, Manga nam-abru, medhiye we shan-sherep keltursun dep, Men Israġħing pütkiż jemetini we Yehudanġing pütkiż jemetini Özümge ching bagħlandur ġammen — deydu Perwerdigar, — lékin ular héch qulaq salmido. **12** Ulargħa

mushu sözni dégin: — Israilning Xudasi bolghan Perwerdigar mundaq deydu: «Hemme sharab idishi sharab bilen tolushi kérék». Ular sanga: «Ejeba, hemme sharab idishi sharab bilen tolushi kéréklilikni obdan bilmenduq?» — deydu; **13** Sen ularغا mundaq deysen: «Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, men bu zéminda barlıq turuwtanqlarnı, Dawutqa wekil bolup uning textige olтурghan padishahlarnı, kahinlarnı we peyghemberlernı hemde Yérusalémda barlıq turuwtanqlarnı mestlik-bihoshluq bilen toldurimen. **14** Men ularnı bir-birige, yeni ata bilen oghullirinimu oxshashla bir-birige soqushqa salımen, — deydu Perwerdigar; — Men ulargha ichimni aghrıtmaymen, ularnı aymaymen, ulargha rehim qilmaymen; ularnı nabut qılışhqı héchnerse méni tosumaydu. **15** Anglanglar, qulaq sélingerlär, hali chong bolmanglar; chünki Perwerdigar söz qılghan. **16** Emdi U bésinglarga zulüm chüshürgiche, putunglar zawał chüshken tagħlarda putlashedaqdek putlashedu, U siler izdiġen nurni ölümlə sayisigha, qapqarangħħuluqqa aylandurghu, Perwerdigar Xudayinglarga layiq shan-sherep qayturunqlar! **17** Buni anglimisanglar, silerning hakawurluqunqlar tüpeylidin jénim yoshurunche yighthaydu; achchiq yighthap köz yashlirim ékip tashidu; chünki siler, i Perwerdigarining padisi, sürgün qilinisi. **18** Padishah we xanışqası: «Textinglardin chüshüp yerge olturunqlar; chünki körkem tajliringlar bésinglardin chüshürülidi» — dégin. **19** Jenubdiki sheherler qorshiwalnıp taqlidu; ularni aħidīgħan héchkim bolmaydu; pütkül Yehuda sürgün bolidu; ularning hemmisi esirge chüshüp sürgün bolidu. **20** Bésingni kötür, [i Zion], shimaldin chiqqanlarga qara; sanga tapshurulghan pada, yeni yeqimliq padang nege ketkendu? **21** [Perwerdigar] séni bashqurushqa dostliringni békittinide sen néme déyeleytting? Esli özüng ulargha bashqurushni ögetken tursang! Shu tapta tolghaq tutqan ayaldek azab-oqubetler séni tutmamu? **22** Sen eger könglüngde: Bu isħlar némishqa bésimha chüshti? — dep sorisang, bu isħlar qebħiliking intayin éghir bolghaniqidin boldi — köyniking saldurup tashlandi, yotiliring zorawanlıqta ashkarilandı. **23** Īfiopielyaq qara térisini özgertelemdu? Yaki yilpiz chipar tengħiġiġini özgertelemdu? Undaq bolghanda siler rezillikni qılıshqa kön-gennermu yaxħiliqni qilalaydīghan bolisler! **24** Emdi chöl-bayawandiki shamatheydewken samandek Men silerni heydep chachimen. **25** Bu séning aqiwitwing bolidu, Men sanga békittken nésiweng, — deydu Perwerdigar; chünki sen Méni untughansen, yalghanchiliqqa tayan'ghansen. **26** Shunga Men köynikingning peshlirini yüzung üstige kötürüp tashlaymen, nomusung körülüdu. **27** Ah, séning zinaliring, aqghirningkidek pozux kishneshliring, égizliklerde we étizlarda bolghan buzuqchiliqliringning peskeshliki! — Barlıq yirginchiliqliringni körđum! Halingħha way, i Yérusalém! Sen pak qilinishni qachan'għiche ret qilmaqchisen?

14 Yeremiyya chüshken, Perwerdigarining qurghaqħiliqlar togrħruļu sözi: — **2** Yehuda matem tutidu, uning derwaziliri zawałha yüz tutmaqt, xelq yerge chapliship qarliq tutidu; Yérusalém din nale-perryad kötürülmekte. **3** Mötiverliri chaparmenlirini su eklishke ewetidu; ular su azgallirığha baridu, lekin héch su tapalmaydu; ularning kūpliqli quruq qaytip keliđu; ular yerge qarap qalidu, sarasimige chüshidu; ular bésħini yépíp töwen sanggilitidu. **4** Héch Yamħur bolmighachqa yer yuzi yérilip ketti; yer heydigħiħi yerge qarap bésħini yépíp töwen sanggilitidu. **5** Maral bolsa dalada bala qozilaydu, andin qozisidin waz kēchidu; chünki ot-chop yoq. **6** Yawa éshekler égizliklerde turup chilbörilerdek hasirap kétidu; ozuq izdep közliri qarangħħuliship kétidu, chünki

ozuq yoq. **7** — I Perwerdigar, qebħiqliklarız bizni eyiblep guwahliq bergini bilen, Özüngning naming üçhün bir isħni qilghaysen! Chünki bizning yolungdin chiqip kétishim intayin köptur; biz Séning aldingda gunah sadir qildu. **8** Israil Arzus, kūlpet chūshkende ularning qutquzgħuchis Bolghuchi, Sen némishqa bizżeż zéminimizdiki musapirdek, bir kēchila qonmaqchi bolħan bir yoluchidek bolisen? **9** Némishqa héch amalsiz kishidek, héch kimm qutquzalmaydigan bir palwan'għa oxhash bolisen? Lékin Sen, i Perwerdigar, arimizda turisen, biz Séning naming bilen atalghandurmiz; bizdin waz kēchip ketme! **10** Perwerdigar mushu xelqqe mundaq deydu: — Ular derheqiet [mendin] tézip, kēzishke amraqtur; ular qedemlerini [yaman yoldin] héch tizgħinlimeyd; Perwerdigarining ulardin héchqanda xurserenli yoq; emdi hazir ularning qebħiqliki esige keltürüp ularning gunahlini jazalaydu. **11** Andin Perwerdigar manga: — Bu xelqning bext-beriki tieħi dua qilma — dédi. **12** — Ular roza tutqanda, peryadini anglimaymen; ular köydürme qurbanliqlarini ashliq hedyeler bilen sun'għanda, Men ularni qobul qilmaymen; Men ularni qilich, qeħetħchilik we wabalar arqliq yoqitimen. **13** Men bolsam: — Ah, Reb Perwerdigar! Mana, peyghemberler ulargha: «Siler qilichni héch körmeysiler, qeħetħchilikkim u duch kelmeysiler; chünki Men bu yerde silerning aman-ésenliklarga kapaletlik qilim» deydu, — dédim. **14** Emdi Perwerdigar manga mundaq dédi: — Peyghemberler Méning namimda yałgħan bésħaretler bérivid; Men ularni ewetmigenmen, ularni buyrughan emesem, we ulargha gep qilghinim yoq. Ular silerge saxta körünüş, palchiliq, erzimes nersiler togrħuluq öz köngħidiki xam xiżallarni ēttyp bésħaret bermekte. **15** Shunga Perwerdigar: — Méning namimda bésħaret bériwatqan, Men ewetmigen, yen: «Qilich we qeħetħchilik bu zémien'għa héch kelmeydu» deyidhan peyghemberler togrħuluq: — bu peyghemberler qilich we qeħetħchilik bilen yoqitilidu; **16** ular bésħaret bergen xelqning bolsa, qilich we qeħetħchilik tüpeylidin jesetři Yérusalém kochiliriga tashliwtilidu; ularning özlırini, ayallirini, qizoġħħillirini kömgħudek héchkim qalmaryu; Men ularning rezillikini öz bésħigha tókmen. **17** Sen ulargha shu sözni ītyisen: — «Közħlirim din kēche-kündüz yash toxtimiun; chünki ménning pak qizim bolħan xelqim yarisi bösiġġendek qattiq bir zerb yep, intayin éghir yarilandu», — deydu. **18** Men dalagħha chiqsam, mana qilichtin öltürilgenler; sheherje kirsem, mana qeħetħchiliktin solišhip ketkenler! Chünki peyghember hem kahin her ikkisila bilimsiz-nadan bolup, ular zéminda öz sodisi bilenla bolup ketti. **19** Sen Yehudadin némishqa waz kechting? Jéning Ziondin Zériktimu? Sen némishqa bizni shunche dawalihusiz deriżeże urghanid? Biz aram-tinchliqi küttaq, lekin héch qutluq künler yoqqtu; shipaliq bir waqitni küttaq, lekin mana dekk-e-dükke ichididurmiz! **20** I Perwerdigar, rezillikimizni, ata-bowlirrimizning qebħiqliki tonup iqarr qilimiz; chünki Séning aldingda gunah sadir qildu. **21** Özüng naming üçhün [Yérusalém] közüngge ilmay qoymighaysen; shan-shereplik texting bolħan jaġni reswa qilmighaysen; ehdengni ésingże keltürgeyen, uni buzmighaysen! **22** Eller choqunidħan «erzimesler» arisida yamħur yagħdurbu, barmidu? Yéghinni asmanlar özlırlira béremu? [Bularni emelde körsetkuchi] Sen emesmu, i Perwerdigar Xudayimiz! Shunga Séni telpünüp kütmiz; chünki Senla bularni qilghuchidursen.

15 Perwerdigar manga mundaq dédi: — «Musa yaki Samuil [peyghemberler] aldimda turghan bolsimu, könglüm bu xelqqe héch qarimaytti. Ularni köz aldimdin ketküzüwt! Ular Mendin néri chiqip ketsun! **2** Eger ular sendin: «Biz nege

chiqip kétimiz?» dése, sen ularga: «Perwerdigar mundaq deydu: — Ölümge béktilgenler ölümge, qılıchqa béktilgenler qılıchqa, qehetchilikke béktilgenler qehetchilikke, sürgün bolushqa béktilgenler sürgün bolushqa kétidu! — deysem. **3** Chünki Men töt xil jaza bilen ularning üstige chüshimen, — deydu Perwerdigar, — öltürüş üchün qılıch, titma-titma qılısh üchün itlar, yutush we halak qılısh üchün asmandiki uchar-qanatlar we yer-zémindiki haywanatlarnı jaza bolushqa békittim; **4** Yehuda padishahi Hezekiyaning oghlı Manassehning Yérusalémda qılghanlıri tüpeylidin Men ularnı yer yüzidiki barlıq padishahlıqlar arısida wehimige salghuchi bıt obyéktil qılımen. **5** Chünki kim sanga ichini aghrittidu, i Yérusalém? Kim sen üchün ah-zar urudu? Kim ewhalingin sorashqa yolda toxtap yéninggħha baridu? **6** Sen Ménî tashliwtenkensen, — deydu Perwerdigar, — sen chékinip ketting; Men üstüngge columni sozup séni nabut qılıshqa turdum; Men [sanga] ichimmi aghritishtin halsirap kettim. **7** Shunga Men ularnı zémindiki sheher qowuqlırıda yelpügħi bilen soriwetimen; Men ularnı balilardin juda qılımen we xelqimni nabut qılımen; ular öz yolliridin héch yanmidi. **8** Köz aldimda ularning tul xotunliri déngiz qumliridin köpiyip kétidu; chüsh waqtida Men ulargha, yeni yigitlerning anisigha bir halak qilghuchini élip kélimen; Men ushtumtut ularning bésigha derd we wehimre chüshürimen. **9** Yette balini tughqan ana soliship tiniqidin qalay dep qalidu; kükündüzde bu anining quyashi tuyuqsız [megħriķ] patidu; u shermende bolup xorluq-haqaretlerge uchravay. Ulardın qalghanlarnı bolsa Men dushmaner alıldı qılıchqa tapshurimen, — deydu Perwerdigar. **10** Ah, ana, halimha way, chünki sen ménî pütküll zémìn bilen qarishilishidghan bir adem, ular bilen élishidghan bir adem süpitide tughqansen! Men ulargha östümge qerzmu bermidim, yaki ulardin östümge qerzmu almidim; lékin ularning herbiri ménî qarghaydu! **11** Perwerdigar mundaq dédi: — Berheq, Men bextingga séni azad qılımen; külpet we balayı'apet bolghan künide Men sanga dushmani chiraylıq uchrashurturim. **12** Tömür sunamdu? Shimaldin chiqqan tömür, yaki mis sunamdu? **13** Belki qılghan barlıq gunahliring tüpeylidin, u chétingindı bu chétinggiče Men bayılırlıring hem xeziniliringni olja bolushqa heqsiz tapshurimen; **14** Men séni dushmanliring bilen bille sen héch bilmeydigan bir zémín'ga ötküzimene; chünki ghezipinde bir ot qozghaldi, u üstüngge chüshüp séni köydürdü. **15** I Perwerdigar, Sen halimni bilisen; ménî ésingde tutqaysen, manga yéqin kélip mendin xewer alghaysen we manga ziyankeşlik qilghuchilardin intiqamimmi alghaysen; Sen ulargha sewrtaqet körsetküng bolsımı, ménî yoqatnighaysen! Ménîning Séni dep xorliniwaqanlıqimni bilgeysen. **16** Sözliringe ériship, ularnı yewaldim; sözliring hem ménî shadlandurghuchi we qelbimme xushaliqi bolghan; chünki men Séning naming bilen atalghanmen, i Perwerdigar, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Xuda! **17** Men bezme qılghuchilarning sorunida oynap-kültüp olturnidim; Séning ménî tutqan qolung tüpeylidin yalghuz olturdum; chünki Sen ménî [ularning qılghanlıri bilen] qattiq ghezeplendürdüng. **18** Ménîning azabım némishqa toxtimaydu, ménîning yaramning dawasi yoq, némishqa shipa tapmaydu? Sen manga xuddi «aldamchi ériq» we tuyuqsız ghayib bolidihan sulardek bolmaqchisen? **19** Shunga Perwerdigar mundaq deydu: — Sen hazırkı halitingdin yénip yéningha qaytsang, Men qaytidin séni aldimdiki xizmette turushqa yandurup kélimen; sen qimmetlik [sözler] bilen erzimes [sözlerni] perlendürrelseng, sen yene aghzimdek bolisen; bu xelq sen terepke qaytip kelsun, lékin sen ularning teripige hergiz qaytmalsıqing kérek; **20** We Men séni bu xelqqe nisbeten mistin qopurulghan, mustehkem bir sépil qılımen; ular

sanga hujum qıldı, lékin ular üstüngdin ghelibe qılalmaydu; chünki Men séni qutquzushqa, ulardin xalas qılıshqa sen bilen billidurmen, — deydu Perwerdigar. **21** — Berheq, Men séni rezillerner changgilidin qutquzimene; esheddiylerning changgilidin qutquzidighan nijatkaring bolimen.

16 Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — **2** Sen ayal zatini emringge almaysen, shundaqla mushu zéminda oghul-qiz perzent tapmaysen. **3** Chünki Perwerdigar bu yerde tughulghan oghul-qızlar, bu zéminda ularmı tughqan anilar we ularmı tughdурhan atan togrhisida mundaq deydu: — **4** Ular elemlik késeller bilen öldü; ular üchün héch matem tutulmaydu, ular kömülmeydu; ölükları tézektek tupraq yüzide yatidu, ular qılıch, qehetchilik bilen yep kétildi; jesetliri asmandiki uchar-qanatlar we zémindiki haywanatlarnı üchün ozuq bolidu. **5** Chünki Perwerdigar mundaq deydu: — Sen [Yeremiya], haza boluwatqan héchbir öyge kirme, yaki ölgeler üchün ah-zar kötıruş yaki öküñüşke barma; chünki Men bu xelqtin xatirjemlikimni, méhir-muhabbitimni we rehimdilliklirimni élip tashlidim, — deydu Perwerdigar. **6** Ulughlardın tartip peslergicke bu zéminda öldü; ular yerge kömülmeydu; héchkim ular üchün ah-zar kötürmeye, yaki ularnı dep, ya etlirini tilmaydu, ya chachlirini chüshürütwetmeydu; **7** ular qarılıq tutqanlarını yoqlap, nan oshtumaydu, ölgeler üchün köngöl sorimaydu; ata-anisi ölgeler üchün héchkim teselli qedehini sunmaydu. **8** Sen bolsang el-yurt bilen bille yep-ichishke toy-bezme bolghan öygimu kirme; **9** chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, Israilning Xudasi mundaq deydu: — Mana, Men öz künliringlarda we öz köz aldinglarda, bu yerdin tamashining sadasını, shad-xuramlıq sadasını we toyı boluwatqan yigit-qızning awazlırını toxtitimen. **10** Shundaq boliduki, sen bu xelqqe bu sözlerning hemmisisi éytqinqinda, ular sendin: «Némishqa Perwerdigar mushundaq zor bir külpetni bésimizha chüshürüşke békiten? Bizning qebihlikimiz zadi néme? Perwerdigar Xudayımız aldida zadi sadir qılghan néme gunahımız bardu?» — dep soraydu. **11** Endi sen ulargha mundaq deysem: — Chünki ata-bowliringlar Mendin waz kechken, — deydu Perwerdigar, — hemde bashqa ilahlargha egiship ularning qulluqida bolghan, ulargha choqun'ghan; ular Mendin waz kechken, Tewrat-qanunumni héch tutmığħan; **12** siler bolsanglar, ata-bowliringlardin téixmu better qilghansiler; mana, herbiringlar öz rezil könglidiki jahiliqning keyneġi kirip, Manga héch qulaq salmighansiler; **13** Shunga Men silerini bu zémindin élip, siler yaki ata-bowliringlar héch bilmeydigan bashqa bir zémín'ga tashlaymen; siler shu yerde kéche-kündüz bashqa ilahlarning qulluqida bolisiler; chünki Men silerle héch méhirni körsetmeymen. **14** Shunga mana, shu künler kéliðuki, — deydu Perwerdigar, — «Israillarnı Misir zémindin qutquzup chiqarqhan Perwerdigarning hayatı bilen!» dégen qesem qaytidin ishlitmeydu, **15** belki [shu künlerde] «Israillarnı shimaliy zémindin we Özi ularnı heydigen barlıq zémindelerin qutquzup chiqarqhan Perwerdigarning hayatı bilen!» dep qesem ichiliðu. Chünki Men ularnı ata-bowliringha teqdim qılghan zéminiha qayturimen. **16** Halbüki, mana hazir bolsa, Men nurghun béliqçılarnı ewetip ularnı tutquzushqa chaqırımen, — deydu Perwerdigar; — andin nurghun owhıclarına ewetip ularnı qogħlap owlashqa chaqırımen; ular ularnı herbır tagħidin, herbır égizliktin, qiya tashlarning għar-qisilchaqliridin tépiwalidu. **17** Chünki közlirim ularning barlıq yolliri üstide turidu; ular aldimda héch suqnalimdi, ularning qebihlikı közlirimdin héch yoshurulmido. **18** Lékin Men awwal ularning qebihlikini we gunahini bésigha hessilep qayturimen; chünki ular zémiminni

yirginchlik nersilerning ölükliri bilen bulghighan, Méning mirasimni lenetlik nersiliri bilen toldurghan. **19** — I Perwerdigar, Sen ménинг күчүм we qorghimisen, azab-oqubet künide bashpanahimsen. Eller bolsa yer yüzining chet-chetliridin yéningha kélidu we: «Berheq, ata-bowlirimiz yalghanchiliq hem bimenilikke mirasorluq qilghan; bu nersilerde héch payda yoqtur. **20** Insanlar öz-özige xudalarni yasiyaldu?!

Lékin yasighini Xuda emestur!» — deydu. **21** — Shunga, mana, Men bu qétim [bu rezil xelqqe] shuni obdan bildürimen, — ulargha Méning qolum we kück-qudritimni obdan bildürimen; shuning bilen ular Méning namimning Perwerdigar ikenlikini bildi!

17 Yehudaning gunahi almas uchluq tömür qelem bilen tashtaxtay kebi yüreklerlige we qurban'gahliridiki münggizlerge oyulghan; **2** balilirimu yéshil derexler boyida tiklen'gen, égiz döngler üstide yasigan [butlirining] qurban'gahlirini we «Asherah»lirini herdaim séghinidu. **3** Men taghliringlarda we étizliringlarda, hem bayqliringni hem xeziniliringni, — séning «yuqiri jaylar»ingmu buning sirtida emes — bu chétingdin u chétinggiche bolghan gunahing tüpeylidin olja bolushqa tapshurimen; **4** Özüningning shori, Men sanga teqdim qilghan mirasing qolungdin kétidu; Men sen tonumaydigan bir zéminda séni düshmenliringning qulluqiga tapshurimen; chünki siler ghezipime ot yéqip uni qozghighansiler; u menggiye köyidü. **5** Perwerdigar mundaq deydu: — — Ademte tayan'ghan, ademning et-küchini tayanchi qilghan, qelbi Perwerdigardin chetnigen ademning haligha lenet bolsun! **6** U chöl-bayawanda ösken qara archa chatqilidek bolidu; bext-yaxshiliq kelsimu u buni körmeye; u belki chöldiki qaghjiraq yerlerde, ademzatsiz shorluq bir zéminda turidu. **7** Perwerdigargha tayan'ghan, Perwerdigarni tayanch qilghan adem bext-beriketlik bolidu! **8** U sular boyida tiklen'gen, ériq boyida keng yiltız tartqan derexdek, pizhghirim issiqtin u qorqmaydu; uning yopurmägili hemishe yéshildur; qurghaqchiliq yili u slashmaydu we méwe bérishtin qalmaydu. **9** Qelb hemmidin aldamchi, uning dawasi yoqtur. Kimmu uni chüshinelisin? **10** Menki Perwerdigar insan qelbini közütip tekshürimen; herbirsige öz yolliri boyiche, qilghan emellirining méwisi boyiche teqsim qilish üchün, insan wijdanini sinaymen. **11** Xuddi özi tughmighan tuxumlarni bésiwalghan kekliktek, haramdin bayqliargha érishken kishimu shundaq bolidu; künlirining yérimi ötmeyla érishkinidin ayrırlidu, u axırıda exmeg bolup chiqidu. **12** Shan-shereplik bir text, ezeldin yuqirigha tiklen'gen, del bizning bashpanahimiz bolghan jaydur; **13** i Perwerdigar, Sen Israilning ümidisen! Sendin waz kechken hemmeylen yerge qarap qalidu; Sendin yiraqlashqanlar tupraqta yatqanlar arisida tizimlinidu; chünki ular hayatlı sulirining menbesi bolghan Perwerdigardin waz kechken. **14** Méni saqaytqin, i Perwerdigar, men shuning bilen jezmen saqaytilimen! Méni qutquzghin, shuning bilen jezmen qutquzulimen! — Chünki Özüng ménинг medhiyemdzursen! **15** Mana, ular manga: — Perwerdigarning söz-béshariti qeni?! Qéni, u emelge ashurulsun!» — deydu. **16** Lékin men bolsam, Sanga egeshkinimde «pada baqquchi» bolushtin héch qachqan emesmen, we ejel künini héch arzu qilmaghanmen, — Sen bilisen! Aghzimdin barlıq chiqqanlar Séning yüz aldingda bolghan. **17** Manga wehime bolmighaysen; külpetlik künide Sen ménинг bashpanahimdzursen. **18** Manga ziyankeshlik qilghuchilar yerge qarap qalsun, lékin méni yerge qaratmighaysen! Ular dekke-dükkgige chüshşun, lékin méni dekke-dükkgige chüshürmägeysen; ularning bésigha külpet künini chüshürgeysen; ularni ikki hessilik halaket bilen

üzül-késil pachaqlap tashlighayen! **19** Perwerdigar manga mundaq dégen: — Barghin, Yehuda padishahli sheherge kirdighan we chiqidighan «Xelqning baliliri» dégen derwazida, hemde Yérusalémning barlıq derwazilirida turghin, ulargha mundaq dégin: — **20** Perwerdigarning sözini anglanglar, i mushu derwazilardin kirdighan Yehudaning padishahli, barlıq Yehuda we Yérusalémda turuwatqan xalayıq! **21** Perwerdigar mundaq deydu: — Öz jéninglarga hézi bolunglar! «shabat» künide héchqandaq yükni kötürmenglär, Yérusalémning derwaziliridin héchnersini épkirmenglär; **22** shabat künliride öyliringlardan héch yükni kötürtüp élip chiqmanglar, we héchqandaq emgek qilmanglar; belki Men ata-bowliringlarga buyrughinimdek, shabat künini Özümge atalghan muqeddes bir kün dep qaranglar. **23** Lékin ular héch anglimighan yaki qulaq salmighan, belki anglimasliqa hem terbiyin qobil qilmasliqa boynini qattiq qilghan. **24** Shundaq boliduki, siler awazimni köngül qoyup anglisanglar, — deydu Perwerdigar, — yeni shabat künide sheher derwaziliridin héch yükni élip kirmisenglär we héch emgek qilmasliq arqılıq shabat künini Manga pak-muqeddes bir kün hésablisanglar, **25** bu sheher derwaziliridin Dawutning textige olturidighan padishahli we emirliri jeng harwilirigha olturnup we atlارgha minip kirdi; ular, ularning emirliri, Yehudadikiler we Yérusalémda turuwatqanlarımı kırıp-chiqishidu; bu sheher menggi awat bolidu. **26** Shundaq qilsanglar, xelqler Yehuda sheherliridin, Yérusalém etrapidiki yézilardin, Binyaminning zémindin, [gherbtili] «Shefelah» égizlikidin, jenubiti [taghliqtin], Yehudadiki jenubiy bayawanlardan Perwerdigarning öyige «köydürme qurbanlıq»lar, «inqaqliq qurbanlıqları», «ashlıq hediye»ler we xushbuylarni tutup, [Perwerdigargha bolghan] rehmetlirini éytishqa kirdighan bolidu. **27** Lékin siler Manga qulaq salmisanglar, yeni shabat künini Özümge pak-muqeddes hésablimaly, shabat künide Yérusalémning derwaziliridin yük kötürtüp kirsenglär, emdi Men derwazilargha bir ot yaqimen, u Yérusalémdeki ordilarını yewétidu, uni héch öchürelmeydu.

18 Bu söz Perwerdigardin Yeremiyagha kélip, mundaq déyildi: — **2** «Ornungdin tur, sapalchining öyige chüshkin, Men sanga sözslirimmi anglitimen». **3** Shunga men sapalchining öyige chüshtum; we mana, sapalchi ghaltek üstide bir nersini yasawatqanidi. **4** U séghiz laydin yasawatqan qacha turup-turup qoli astida buzulat. Shu chaghda sapalchi shu laydin özi läyiq körgen bashqa bir qachini yasaytti. **5** We Perwerdigarning sözü manga kélip mundaq déyildi: — **6** «I Israel jemeti, bu sapalchi qilgandek Men sanga qılalmamdim? — deydu Perwerdigar. — Mana, séghiz laying sapalchining qolida bolghiniga oxhash, siler Méning qolumdisiler, i Israel jemeti. **7** Bezide Men melum bir el, melum bir memliket togruluq, yeni uning yulunushi, buzulushi we halak qilinishi togruluq sözleymen; **8** shu chagh Men agahlandurghan shu el yamanlıqidin towa qılıp yansa, Men ulargha qilmaqchi bolghan yamanlıqtañ yanamen. **9** Men yene bezide melum bir el, melum bir memliket togruluq, yeni uning qurulushi we tikip östürülüşi togruluq sözleymen; **10** shu chagh shu el köz alındıma yamanlıq qılıp awazimni anglimisa, Men yene ulargha wede qilghan, ularnı beriketlimekchi bolghan yaxshiliqtın yanamen. **11** Emdi hazır Yehudadikilerge we Yérusalémda turuwatqanlarga mundaq dégin: — «Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men silerge yamanlıq teyyarlawatimen, silerge qarshi bir pilan tüziyatimen; shunga herbiringlar rezil yolunglardan yéninglar, yolliringlarnı we qilmışliringlarnı tüzitinglar. **12** — Lékin ular: «Yaq! Xam xiyal qılma! Biz öz pilanlırimizha egishiwérizim, öz rezil

könglimizdiki jahiliqimiz boyiche qiliwérímiz» — deydu. **13** Shunga Perwerdigar mundaq deydu: — Eller arisidin: «Kim mushundaq ishni anglap baqqan?» dep soranglar. «Pak qızı Israil dehshetlik yirginchlik ishni qilghan! **14** Liwan qarlıri aydaladiki qiyalıqtın yoqap kétémedu? Uning yiraqtıñ chüshken muzdeq suliri qurup kétémedu? **15** Lékin Méning xelqini bolsa Ménii untughan; ular yoq bir nersilerge xushbuy yağıdu; mana, bular ularnı yashawatqan yoldılin, yeni qedimdiń bolghan yollardin putlashturup, kötürlüp tüz qilinmigraphan bir yolda mangdurghan. **16** Shuning bilen ularning zémiminidehshet basidigraphan hem daim kishiler ush-ush qilidighan obýéktilidu; uningdin ötüwatqanlarning hemmisini dehshet bésip, beshini chayqishidu. **17** Men xuddi shergtin chiqqan shamatdekkularnı dushmanlarda tarqitwétimen; Men bayali'apet künide ulargha yüzümni emes, belki arqamni qilimen». **18** Kishiler: «Kélinglar, Yeremiya qest qayılaylı; chünki ya kahinlardın qanun-terbiye, ya danishmenlerdin eqıl-nesihet ya peyghemberlerdin sözbésharet kemlik qilmaydu. Kélinglar, tilimizni bir qılıp uning üstidin shikayet qayılaylı, uning sözliriden héchqaysisigha qulaq salmaylı» — déyishti. **19** — I Perwerdigar, manga qulaq salghaysen; manga qarşılıkshidigraphanlarning dewatqanlirını angılgıhayseñ. **20** Yaxshılıqqa yamanlıq qılısh bolandu? Chünki ular jénim üçhün ora kolıghan; men ulargha yaxshi bolsun dep, ghezipingi ulardın yandurush üçhün Sénin aldingda [dua qılıp] turghanlıqimmi ésingde tutqaysen. **21** Shunga balılıringin qehetchilikke tapshurghaysen, qılıching bisigha élip bergeysen; ayalılları balılıridin juda qılınlı tul qalsun; erlili waba-ólüm bilen yoqalsun, yigitler jengde qılıchłansen. **22** Ularning üstige basmichilarınlı élip kelginingde öyliridin nale-peryad anglansun; chünki ular ménii tutushqa ora kolıghan, putlirim üçhün qismaqlarını yoshurun salghan. **23** Emdi Sen, i Perwerdigar, ularning ménii qetl qılıshqa bolghan qestlirining hemmisini obdan bilisen; ularning qebihliklerini kechürmigesen, ularning gunahlırını közüng aldidin yumıghayseñ; belki ular Sénin aldingda yiqtitsun; gheziping chüshken künide ularni bir terep qılghayseñ.

19 Perwerdigar mundaq deydu: — Barghin, sapalchidin bir sapal kozını alghıı; andin elning aqsaqallırırdıñ we kahinlarning aqsaqallırırdıñ birnechchini apırıp, **2** «Sapal parchılıri» derwazisigha yéqin bolghan «Hinnomning oghlining jilghisi»gha bérüp shu yerde Men sanga éytidighan sözlerini jakarlıghın. **3** Mundaq dégin: — Perwerdiganing sözini anglangalar, i Yehudaning padishahlıri we Yérusalém dikiler! Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, Israilning Xudasi mundaq deydu: — Mana, Men mushu yerge bayali'apetni chüshürimenki, kimki uni anglisila qulaqlıri zingildap kétidi. **4** Chünki bu xelq Mendin waz kékchip, bu yerni Manga «yat» qilghan, uningga ne özürlü, ne ata-bowlırı, ne Yehuda padishahlıri héch tonumigraphan bashqa ilahlargha xushbuy yaqqan; ular bu yerni gunahsızlarning qanlırlı bilen toldurghan. **5** Ular Baalgha öz balılırını köydürme qurbanlıqlar süpitide köydürüş üçhün Baalning «yuqırı jaylar»ını qurghan; Men bundaq bir ishni héchqachan buyrup baqmığhan, héch éytmigraphan, u herzic oyumgha kirip baqmığhan. **6** Shunga mana, shundaq künler kéliduki, — deydu Perwerdigar, — bu yer kelgüsünde «Tofet», yaki «Hinnomning oghlining jilghisi» dep atalmaydu, belki «Qetl jilghisi» dep atılıdu. **7** Men bu yerde Yehuda hem Yérusalémning pilan-tedbirlerini quruq qiliwétimen; Men ularnı dushmanlirining qılıchi bilen, yeni janlırını izdigüchilerning qolida yiqtimen; Men jesetlirini asmandıki uchar-qanatlargha we yer-zémindiki haywanatlargha ozuq bolushqa bériwétimen. **8** Men bu sheherni dehshet basidigraphan hem kishiler ush-ush

qilidighan obýéktilidu; uningdin ötüwatqanlarning hemmisini dushman barlıq yara-wabalıri tüpeylidin dehshet bésip üshqirtidu. **9** Men ularnı dushmanlirining hem janlırını izdigüchilerning qattıq qistaydighan qorshawining bésimi astida oghullırıning göshini hem qızlırının göshini yeydighan qilimen, ularning herbiri öz yéqinining göshini yeydü. **10** Emdi sen özüng bilen bille aparghan hemrahliringning köz aldida héliqi kozını chéqiwetkin; **11** shundaq qılıp ulargha mundaq dégin: — Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Birsi sapalchining kozisini qaytidin héch yasiyalmıghudek derijide chéqiwetkindek Menmu bu xelq we bu sheherni shundaq chéqiwetimen. Ular jesetlirini Tofette kömidü, hetta kömgüdeker yer qalmıghuchı. **12** Men bu yerni we buningda turuwatqanlarnıñ mushundaq qilimen, — deydu Perwerdigar, — bu sheherni Tofetke oxshash qilimen. **13** Yérusalém dikiler öyler we Yehuda padishahlırinning öyli, — yeni ularning özgizlerine turup asmandıki barlıq yultuz-seyyarlerge xushbuy yaqqan we Mendin bashqa yat ilahlargha «sharab hediye»lerni tökken barlıq öyli, xuddi Tofet dégen jaydek bulghan'ghan jaylar bolidu. **14** We Yeremiya Perwerdigar uni bésharet bérishke ewetken Tofettin qaytip kélip, Perwerdiganing öyining hoylisigha kirip turup barlıq xelqqe mundaq dédi: **15** — Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, Israilning Xudasi mundaq deydu: — Mana, Men bu sheher we uning barlıq sheherlirige qarap éytqan bayali'apetning hemmisini ularning beshigha chüshürimen; chünki ular boynını qattıq qılıp Méning sözlirmiń héchqachan anglimigraphan.

20 Emdi Immerring oghlı, kahin Pashxur — u Perwerdiganing öyide «amanlıq saqlash begi»mu idi, Yeremiyanıñ bu bésharetlerni bergenlikini anglidi. **2** Pashxur Yeremiya peyghemberni urghuzdı we uning putini Perwerdiganing öyidiki «Binyaminning yuqırı derwazisi»ning yénidiki taqaqqı saldı. **3** İkkinci kün, Pashxur Yeremiyanı taqaqtıñ boshattı; Yeremiya uningga: — Perwerdigar ismingni Pashxur emes, belki «Magor-missabib» dep atidi, dédi. **4** — Chünki Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men séni özüngge we barlıq aghiniliringge wehime salghuchi obýéktilidu; ular dushmanlirining qılıchi bilen yiqlıdu; sen öz közüng bilen buni körisen; Men barlıq Yehudani Babil padishahining qolığa tapshurmen; u ularnı Babilgħa sürgün qılıp élip kétidu hemde ularnı qılıch bilen uridu. **5** Men bu sheherning hemme baylıqlıları — barlıq mehsulatlrı, barlıq qimmet nersilri we Yehuda padishahlırinning barlıq xezinilirini dushmanlirining qolığa tapshurmen; ular ularnı olja qılıp bulwiélp Babilgħa élip kétidu. **6** Sen bolsang, i Pashxur, hemme öydikiliring birge stırgün bolup kétisiler; sen Babilgħa kélisen; sen shu yerde dunyadin kétisen, shu yerge kömülsen; sen hem séning yalghan bésharetliringge qulaq salghan aghiniliringmu shundaq bolidu. **7** Perwerdigar, Sen ménii qayıl qılıp [peyghemberlikke] kondürdüng, men shundaqla kondürdülm; Sen mendin zor kelding, shundaqla ghelibe qılding; men pütün kün tapatenining obýekti bolimen; hemme kishi ménii mazaq qılıdu. **8** Men qachnala söz qılsam, «Zorawanlıq hem bulangchılıq kélidu» dep jakarlıshım kerek; shunga Perwerdiganing sözi ménii pütün kün ahanet we mesxirining obýekti qılıdu. **9** Lékin men: «Men uni tilgha almaymen, we yaki Uning nami bilen ikkinchi söz qılmaymen» désem, Uning sözü qelbimde lawuldap ot bolup, söngeklirimge qapsalghan bir yalqun bolidu; ichimge sighdurushqa halim qalmay, éytmay chidap turalmaymen. **10** Shundaq, qiliwérímen, gerche men nurghun kishilerning pichirlashqan qestlirini anglisammu; terep-tereplerni wehime basidu! «Uning üstidin erz qilinglar! Uning üstidin erz qayılay!»

dep, barliq ülpel-hemrahlirim putliship kétishimni paylap yürmekte; ular «U belkim aldinlar, shundaq bolghanda biz uning üstdin ghelibe qilimiz, uningdin intiqam alalaymiz» déyishiwatidu. **11** Lékin Perwerdigar bolsa qudretlik we dehshetlik bir palwandek men bilen billidur; shunga manga ziyanesklik qilghuchilar putliship ghelibe qilalmaydu; ular muweppeqiyet qazannighachqa, qattiq xijil bolup yerge qarap qalidu; ularning bu reswachiliqi menggültik bolup, hergiz untilmaydu. **12** Emdi Sen, i heqqanlyarlari sinaydighan, insanning wijdani we qelbini körnidighan samawi qoshunlarning Serdarı bolghan Perwerdigar, ularning üstige bolghan qisasingni manga körgüzgeysen; chünki men dewayimni aldingha qoyghanmen. **13** Perwerdigarni kùy éytip maxtanglar, Uni medhiyilenglər; chünki U namrat kishini rezillik qilghuchilarlardan qutquzghan. **14** Ménинг tughulghan künümge lenet bolsun; apam ménii tughqan künü mubarek bolmisun! **15** Atamha xewer elip: «sanga oghul bala tughuld!» dep uni alamet shadlandurghan ademge lenet bolsun! **16** Bu adem Perwerdigar rehim qilmay ghulatqan sheherlerdek bolsun; u etigende nale, chüshte alaqzadilik chuqanlrını anglisun — **17** chünki u ménii balyatqudin chüshkinimdila öltürüwetmigen; apam ménining görüm bolsiidi, uning qorsiqi men bilen teng hemishe chong bolsiidi! **18** Némishqa men jamausheqqet, azab-oqubetni körüşke, künlirimni xijalet-ahenet ichide ötküzüshke balyatqudin chiqqandimen?

21 Padishah Zedekiya Malkiyaning oghli Pashxurni hem Maaséyahning oghli, kahin Zefaniyani ewetkende, Yeremiyaqha Perwerdigardin töwendiki munu bir söz keldi: — **2** ([Ular]: «Biz tühün Perwerdigardin yarנדin sorighin; chünki Babil padishahi Néboqadnesar bizge hujum qılıdu; Perwerdigar Özining [ötkenki] karamet qilghan ishliri boyiche, bizgimu oxhash muamile qilip, uni yéniminidzin yandurarmik?») — [dep soridi]. **3** Yeremiya ulargha: — Zedekiyaqha mundaq denglar, — dédi) **4** — Israelning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men qolliringlar tutqan, silerni qorshiwalghan Babil padishahi hem kaldiylerge sépil sirtida jeng qilishqa ishlitidighan, jeng qoralliringlarni qayriwetimen we bularni bu sheherning otturisida yighiwalimen; **5** Men Özümmu sozulghan qolum we küchlük bilikim bilen, ghezipim bilen, qehrime bilen we hessilen'gen achchiqim bilen silerge jeng qilimen! **6** Men bu sheherde turutwatanqlarni, insan bolsun, haywan bolsun urimen; ular dehshetlik bir waba bilen öldü. **7** Andin kényin, — deydu Perwerdigar, — Yehuda padishahi Zedekiyanı, xizmetkarlarını, xelqni, yeni bu sheherde wabadin, qilichtin we qehetchiliktin qélip qalghanlar bolsa, Men ularni Babil padishahi Néboqadnesarning qoligha, ularning düshmenlirining qoligha we jénini izdigüchilerning qoligha tapshurimen; Néboqadnesar ularni qilich tighi bilen uridu; u ne ularni ayimaydu, ne ulargha ichini héch aghritmaydu, ne rehim qilmaydu. **8** Lékin sen bu xelqqe mundaq déyishing kérek: «Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men aldinglarda hayat yoli we mamat yolini salimen; **9** kim bu sheherde qalmaqchi bolsa, qilich, qehetchilik we waba bilen öldü; lékin kim sheherdin chiqip, silerni qorshiwalghan kaldiylerge teslim bolsa, u hayat qalidu; uning jénii özige alghan oljidek bolidu. **10** Chünki Men bu sheherge yaxshiliq tühün emes, belki yamanlıq qilish tühün yüzünni qaratquzdum, — deydu Perwerdigar; u Babil padishahining qoligha tapshurulidu, u uni ot sélip köydüriwetidu. **11** We Yehuda padishahining jemeti togruluq Perwerdigarning sözini anglanglar: — **12** I Dawutning jemeti, Perwerdigar mundaq deydu: — her etigende adeta bilen hökümler qiqiringlar, bulan'ghan kishini ezcüchining

qolidin qutquzunglar; bolmisa, qilghanliringlarning rezilliki tüpeylidin, qehrime partlap, ottek hemmini köydürudu; uni öchüreleydighan héchkim bolmaydu; **13** Mana, Men sanga qarshidurmən, i jilgha üstide, tüzenglilikti qiyada olturghuchi, yeri «Kim üstimizge chüshüp hujum qilalısın, kim öylirimizge bésip kirelisun?!» déguchi, — deydu Perwerdigar. **14** Men silerning qilmishinglarning méwisi boyiche silerge yéqinliship jazalaymen, — deydu Perwerdigar; we Men uning ormanlıqida bir ot yaqimen, u bolsa uning etrapidiki hemmini köydürüp tütigiditu.

22 Perwerdigar manga mundaq dédi: «Barghin, Yehuda padishahining ordisigha chüshüp bu sözni shu yerde qilgin: — **2** Perwerdigarning sözini angla, i Dawutning textige olturghuchi, Yehuda padishahi — Sen, elemdar-xizmetkarliring we mushu derwazilardin kirip-chiqidighan xelqing, — **3** Perwerdigar mundaq deydu: Adalet we heqqanlyiq yürgüzunglar; bulan'ghan kishini ezcüchining qolidin qutquzunglar; musapirlarni, ýetim-yésirlerni we tul xotunlarni héch xarlimanglar yaki bozek qilmanglar, gunahsiz qanlarni bu yerde tökmenglar. **4** Siler bu emrlerge heqiqeten emel qilsanglar, emdi Dawutning textige olтурган padishahlar, yeni ular, ularning emeldar-xizmetkarlari we xelqi jeng harwilirigha olturnup we atlarga minip bu öyning derwaziliridin kirip chiqishdu. **5** Biraq siler bu sözlerni anglimisanglar, Men Öz namim bilen qesem ichkenki, — deydu Perwerdigar, — bu orda bir xarabe bolidu. **6** Chünki Perwerdigar Yehuda padishahining öyi togruluq mundaq deydu: — Sen Manga xuddi Giléad, Liawning choqqisidek bolghining bilen, berheq Men séni bir chölbayawan, ademler waz kechken sheherlerdek qilim. **7** Men herbiri yaxshi qorallan'ghan weyran qilghuchilarını sanga qarshi ewetim; ular «ésil kédirliringni» késiwétip, otqa tashlaydu. **8** Nurghun eller bu sheherdin ötip, herbiri yéqinidin: «Némishqa Perwerdigar bu ulugh sheherni bundaq qilghandu?» dep soraydu. **9** We ular jawaben: «Chünki ular Perwerdigar Xudasining ehdisidin waz kéchip, bashqa ilahlargha choqunup ularning qulluqiga kirgen» — deydu. **10** Ölginige yighlimanglar, uning tühün ah-zarlimanglar; belki sürgün bolghini tühün qattiq yighlanglar, chünki u öz yurtigha héchqachan qaytip kelmeydu. **11** Chünki Yehuda padishahi Yosiyaning oghli, yeri atisi Yosiyaning ornigha textige olтурghan, bu yerdin sürgün bolghan Shallum togruluq Perwerdigar mundaq deydu: U hergiz bu yerge qaytmaydu; **12** chünki u esir qilinip apirlighan yurta öldü, u bu zémimni ikkinchi körmeydu. **13** Öýini adilsizlik bilen, balixana-rawaqlırını adaletsizlik bilen qurghanning haligha way! U qoshnisini bikar ishlitip, emgikige héchqandaq heq bermeydu; **14** u: «Özümge kengtasha bir ordini, azade rawaqlar bilen qoshup salimen; tamlırigha dérizilerni keng chiqirimen; tamlırını kédir taxtaylor bilen bázeymen, öylirini pereng sirlaymen» — deydu. [Uning haligha way!] **15** Sen kédir yaghichidan yasalghan taxtaylorını chaplap, [ata-bowliring] bilen besleshşeng qandaqmı padishah bolushqa layiq bolisen? Séning atang yep-ichishke teshekkür éytip, adalet we durus ishlarnı yürgüzen emesmu? Shunga u buning yaxshiliqini körgen. **16** U möminlerning we namratlarning dewasini toghra sorighan; shunga xelqning ewhali yaxshi idi. Bundaq ish Méni tonushtin ibaret emesmu? — deydu Perwerdigar. **17** — Biraq közüng we könglüng bolsa pejet öz jazane-menpeetingge érisħish, gunahsizlarning qénini töküsh, zorluq-zumbuluq we bulangchiliq qilish peytini közlep tikilgendor. **18** Shunga Perwerdigar Yehuda padishahi Yosiyaning oghli Yehoakim togruluq mundaq deydu: — Xelq uning ölümide: «Ah, akam! Ah, singlim!» dep ah-zarlar körtürmeyeğu; yaki uning tühün: «Ah,

bégim! Ah, uning heywisi!» dep ah-zarlar kötürmeydu; **19** u éshenkning depnisidek kömülidü, jesiti Yérusalém derwazilirining sirtigha chorüp tashlinidu. **20** Liwan'ga chiqip peryad qil, Bashanda awazingni kötür, Abarimming choqqiliridinu nale kötür; chünki séning «ashniliring»ning hemmisi nabut qilindi. **21** Men aman-ésen turghiningda sanga agahlandurdum; lékin sen: «Anglimaymen!» — déding, Yashliqingdin tartipla bundaq qilip Méning awazimingga qulaq salmaslıq del séning yolung bolup kelgen. **22** Shamal barlıq «baqquchi»liringgħha «baqquchi» bolup ularni uchurup kétidu, shuning bilen ashniliring sürgün bolushqa chiqidu; berheq, sen shu chaghda barlıq rezillikling tüpeylidin xijil bolup reswa bolisen. **23** I «Liwan»da turghuchi, kédir derexliri üstige uwilighuchi, sen tolghaq tutqan ayalning azablliridek, derd-elemler bésingħha chūshkende qanchilik ingrap kététes. **24** Öz hayatim bilen qesem ichimenki, — deydu Perwerdigar, — sen Yehoakimming oghli Koniya hetta ong qolumdiki möhürlük üzük bolsangmu, Men séni shu yerdin yulup tashlaymen; **25** Men séni jéningni izdgüchilerning qoligha we sen qorqqan ademlerning qoligha, yeni Babil padishahi Néboqadnesarning qoligha we kaldiylerning qoligha tapshurimen. **26** Men séni hem séni tughqan anang ikkinglarni özünglar tughilmigħan yat bir yurtqa chörwétimen; siler shu yerde olisiler. **27** Jéninglar qaytip kélishke shunche teshna bolghan bu zémien'għa bolsa, siler hergiz qaytip kélélmeyisiler. **28** Koniya dégen bu kishi chéqilgħan, nezzerje élīnmaydīnħan sapal kozimu? Héchqm karimaydīnħan bir qachimu? Emdi némishqa ular, yeni u we uning nesli bolghanlar chörwétilgen, ular tonumaydīnħan bir yurtqa tashliwétilidu? **29** I zémien, zémien, zémien, Perwerdigarining sózini angla! **30** Perwerdigar mundaq deydu: — Bu adem «perzentsiz, öz künide héch qilalmigħan bir adem» dep yazghin; chünki uning neslidin héchqandaq adem ghelibe qilip, Dawutning textige olturup Yehuda arisida höküm sürmeydu.

23 Méning yayliqimdiki qoylarni halak qilghuchi we tarqitwetküchi pada baqquchilarning haligha way! — deydu Perwerdigar. **2** Shunga Israilning Xudasi bolghan Perwerdigar Öz xelqini shundaq békawtqan baqquchilargħa mundaq deydu: «Siler Méning padamni tarqitwetkensiler, ularni heydietwetkensiler we ularni izdimgensiler we ulardin héch xewer almighansiler; mana, Men silerning qilmishliringlarning rezillikini öz bésingħlarga chūshürimen, — deydu Perwerdigar — **3** we padamning qaldisini bolsa, Men ularni heydietwen barlıq padishahliqlardin yighthim, ularni öz yayaqlirigha qayturimen; ular awup köpiyüd. **4** Men ularning üstige ularni heqiqiy baqidighan baqquchilarni tikleymen; shuning bilen ular ikkinchha qorqmaydu yaki parakende bolmaydu, ulardin héchqaysisi kem bolmaydu, — deydu Perwerdigar. **5** Mana, shu künler kéliduki, — deydu Perwerdigar, — Men Dawut üchün bir «Heqqaniy Shax»ni östürüp tikleymen; u padishah bolup danalıq bilen höküm sürüp, zéminda adalet we heqqaniyliq yürgüzidu. **6** Uning künliride Yehuda qutquzulidu, Israil aman-tinchliqtu turidu; u shu nami bilen atiliduki — «Perwerdigar Heqqaniyliqimiz». **7** Shunga mana, shu künler kéliduki, — deydu Perwerdigar, — «Israillarni Misir zéminden qutquzup chiqarghan Perwerdigarining hayatı bilen!» dégen qesem qaytidin isħlitilmeydu, **8** belki shu künlerde «Israillarni shimaldiki zémindin we Özi ularni heydigen barlıq padishahliqlardin qutquzup chiqarghan Perwerdigarining hayatı bilen!» dep qesem ichilidu. Andin ular öz yurtida turidu. **9** Peyghemberler togruluq: — Méning könglüm ich-bagħrimda sunuqtur; söngeklirimning hemmisi titreydu; men mest bolghan adem, sharab teripidin yéngilgen ademge

oxshaymen; bundaq bolushum Perwerdigar we Uning pak-muqeddes sözliri tüpeylidindur; **10** chünki zémien bolsa zinaxorlارgha tolghan; ularning yügħiżħi l-ġażżeq yoda emes; ularning hoquqi heqqaniyliq yolidha emes. Shunga [Perwerdigar] leniti tüpeylidin zémien qaghjiraydu; daladiki ot-chop solishidu; **11** chünki hem peyghember hem kahin haram boldi; hetta Öz öyündimu ularning rezil qilmishlirini bayqidim, — deydu Perwerdigar. **12** — Shunga ularning yoli özlırlige qarangħħu luqta mangidīn, téyilħaq yollardek bolidu; ular bu yollarda putħiship, yiqlidu; chünki ular jazalinidīn ħanu yilda Men ularning bésħiha yamanliq chūshürimen, — deydu Perwerdigar. **13** Men awwal Samariyediki peyghemberlerde exmeqliqni körgenmen; ular Baalning namida bésħareet bérrip, xelqim Israilni azdurghan; **14** biraq Yérusalémdiki peyghemberlerdiżżejjha yirginħlik bir iħni kordum; ular zinaxorluq qilidu, yaġħaliqta mangid, rezillik qilghuchilarning qolini kūċċeytidi, netiġże héchqaysi rezillikidin yanmaydu; ularning hemmisi Manga Sodomdek, [Yérusalémda] turuwatqanlar Manga Gomorradek boldi. **15** Shunga samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar peyghemberler togruluq mundaq deydu: — Mana, Men ularni emen bilen ozuqlandurimen, ularha öt süyini ichküzimen; chünki Yérusalémdiki peyghemberler haramliqning menbesi bolup, haramliq ulardin pütkül zémien'għa tarqilip ketti. **16** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Silerge bésħaret béríwatqan peyghemberlerning sözlirige qulaq salmangħar; ular silerni bimenilikke yétekleydu; ularning sözliri Perwerdigarining aħħidha qħiġġi emes, belki öz könglidle tesewwur qilgħan bir körnūnħni sözlewatidu. **17** Ular Perwerdigarining sózini közige ilmaydīħan l-ġaġra: «Siler aman-tinchliqtu turisiler» deydu we öz könglinning jahilliqida mangidīħanlarning herbirige: «Héchqandaq yamanliq bésħiha chūshmeydu» — deydu. **18** Biraq ulardin qaysi birsti Perwerdigarining kēnġishide Uning sóz-kalamini bayqap chūshinħi we anglħi üchün turghan? ulardin kim Uning sózini qulaq sélip anglijan? **19** Mana, Perwerdigarin chiqqan bir boran-chapqun! Uningdin qehr chiqt; berheq, deħsħetlik bir qara quyun chiqip keldi; u pinqirap rezillerning bésħiha chūshidu. **20** Uning könglidiği niyatlırin ADA qilip toluq emel qilghuche, Perwerdigarining għeżiżi yanmaydu; axiqli künnerde siler buni obdan chūshinip yétiśiler. **21** Men bu peyghemberlerni ewetmigenmen, lékin ular xewerni jar qilishqa qatrichtan; Men ularha sóz qilmidim, lékin ular bésħareet bergen. **22** Halbuki, ular Méning kēnġishimde turghan bolsa, Méning xelqimge sözlirimi anglatquzgħan bolsa, emdi xelqimmi rezil yolidin we qilmishlirining rezillikidin yandurghan bolatti. **23** Men peqet bir yerdila turidīħan Xudamu? — deydu Perwerdigar, — Men yiraq-yiraqlardik herjada turidīħan Xuda emesmu? **24** Birsi yosħurun jaylarda mōkħiwa Men uni körrelmendimen? — deydu Perwerdigar; — asman-zémien Men bilen toldurulghaq emesmu? — deydu Perwerdigar. **25** Men Méning namida yalghan bésħarettler bérídīħan peyghemberlerning: «Bir chūsh kördum! Bir chūsh kördum!» dégenlirini anglidim; **26** bundaq peyghemberler yalghan bésħarettlerni bérividu, ular özining könglidiği ézitqu tesewwurlidin peyghemberler bolushiwalgħan. Emdi ular bundaq isħħarri qħanu qħiġżekkie konglīgħi pükkidu? **27** Ular herbiri qħanu qħiġżekkie öz yeqinighha éytqan chūshliri arqiliq (xuddi ata-bowlirin Baalha choquun namimmi untugħiñiha oxħħas) xelqimge namimmi utuldurushni pemleydu? **28** Chūshni körjen peyghember, chūshni étyip bersu; Méning sözümni anglijan kishi bu sözümni estayidilliq bilen sözlisun; paxalning bughday bilen sélishturghuchilik némisi bardu? —

deydu Perwerdigar. **29** — Méning sözüm xuddi köydürgüchi bir ot we tashni chaqidighan bazghan emesmu? — deydu Perwerdigar. **30** Shunga mana, Men peyghemberlerge qarshidurmen, — deydu Perwerdigar, — ularning herbiri öz yéqinidin «Méning sözlirim»ni oghrilap doramchiliq qilidu. **31** Mana, Men peyghemberlerge qarshidurmen, — deydu Perwerdigar, — ular öz tillirini chaynap: «[Perwerdigar] deydu...» dep besharet bérídu. **32** Mana, yalghan chüshlerni besharet qilip bularni yetküziip, yalghanchiliqi we bashbashtaqlıq bilen Méning xelqimni azdurghanlarga qarshidurmen, — deydu Perwerdigar; — Men ularni ewetmigenmen, ularni buyrughan emesmen; ular bu xelqe héchqandaq payda yetküzmeydu, — deydu Perwerdigar. **33** Emdi yaki bu xelq, yaki peyghember, yaki kahin sendin: «Perwerdigarning sanga yükligen sözi néme?» dep sorisa, sen ularsha: «Qaysi yük?! Men silerni Özümdin yiraq tashlaymen, — deydu Perwerdigar. **34** «Perwerdigarning yükligen sözi» deydiqhan herqası peyghember, kahin yaki xelq bolsa, Men bu kishini öyidikiler bilen teng jazalaymen. **35** Emdi silerning herbiringlar öz yéqinidin we herbiringlar öz qérindishidin mushundaq: «Perwerdigar néme jawab berdi?» we «Perwerdigar néme dédi?» dep sorishinglar kérek. **36** Siler «Perwerdigarning yükligen sözi» dégenni qaytidin aghzinglarga almayasiler; chünki herbiringlarning öz sözi özige yük bolidi; chünki siler Xudayimiz, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, tirk Xudaning sözlirini burmilighansiler. **37** Herbiringlar peyghberdin mushundaq: «Perwerdigar sanga néme dep jawab berdi?» we «Perwerdigar néme dédi?» dep sorishing kérek. **38** Lékin siler: «Perwerdigarning yükligen sözi» dewergininglar tüpeylidin, mana Perwerdigar mundaq deydu: — Chünki siler: «Perwerdigarning yükligen sözi» dewerisiler we Men silerge: ««Perwerdigarning yükligen sözi» démengler» dep xewer ewetkenmen, **39** shunga mana, Men silerni pütünley untuymen, Men silerni silerge we ata-bowliringlarga teqdim qilghan sheher bilen teng yüzungdin yiraq tashlaymen; **40** Men üstünglarga menggü reswachiliq we hergiz unтуlmaydighan mengülik shermendilikni chüshürimen!

24 Babil padishahi Néboqadnesar Yérusalémdin Yehoakimning oghli, Yehuda padishahi Yekoniyah, Yehuda emir-shahzadiliri, hünerwenler we tömürchilerni esirge élip Babilga sürgün qilgandın keyin, Perwerdigar manga Öz ibadetxanisi alidiki ikki séwet enjürni «mana kör» dep körsetken. **2** Bir séwette deslepki pishqan enjürdek intayin yaxshi enjürler bar idi; ikkinchi séwette yégili bolmaydighan, intayin nachar enjürler bar idi. **3** Andin Perwerdigar manga: «Néme kördüng, Yeremiya?» — dep soridi. Men: «Enjürlerni kördüm; yaxhiliri bolsa intayin yaxshiken; nacharliri yégili bolmaydighan, intayin nachar iken» — dédim. **4** Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — **5** Israilining Xudasi bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Men Yehudadin sürgün bolghanlarni, yeni Méning bu yerdin kaldiylerning zémiriniga ewetkenlirrimi bu yaxshi enjürlerdek yaxshi dep qaraymen; **6** Men ularغا yaxshi bolsun dep közümni ulargha tikimen we ularni bu zémir'għa qayturimen; Men ularni ghulitip tashlimaymen, belki ularni qurimen; ularni yulup tashlimaymen, belki tipik östürimen. **7** Men ulargha Méning Perwerdigar ikenlikimmi bildighan, Méni tonuydighan bir qelbni teqdim qilimen; shuning bilen ular Méning xelqim bolidu, Men ularning Xudasi bolimen; chünki ular pütün qelbi bilen yénimha qaytidu. **8** Lékin nachar enjürler, yeni yégili bolmaydighan, intayin nachar enjürler qandaq bolghan bolsa, — deydu Perwerdigar, — Berheq, Men Yehuda padishahi Zedekiyanı, emir-shahzadilirini we Yérusalémdikilerning

qalghan qismini, bu zéminda qalghanlarni we Misirda turuwatqanlarni shuningha oxshash qilim; **9** Men ularni yer yúzidiki barlıq padishahlıqlarha wehime salghuchi bir obýekt bolushqa, külpetke chüshüşke tapshurimen; men ularni yediwetken barlıq jaylarda ularni reswachiliqning obýekti, söz-chöchek, tapa-tenining obýekti we lenet sözlri bolushqa tapshurimen. **10** Men ulargha hem ata-bowlirigha teqdim qilghan zéminden yoqitilghuche ular arisigha qilich, qehetchilik we wabani ewetimen.

25 Yosiyaning oghli, Yehuda padishahi Yehoakimning tötinchi yilda (yeni Babil padishahi Néboqadnesarning birinchı yilda) Yehudaning barlıq xelqi togruluq Yeremiyaghа kelgen söz, — **2** Bu sözni Yeremiyा peyghember Yehudaning barlıq xelqi we Yérusalémda barlıq turuwatqanlarga éytip mundaq dédi: — **3** Amonning oghli, Yehuda padishahi Yosiyaning on üchinchı yıldidan bashlap bugünkü kün'giche, bu yigirmə üch yıl Perwerdigarning sözi manga kélip turghan we men tang seherde ornumdin turup uni silerge sözlep keldim, lékin siler héch qulaq salmidinglar; **4** we Perwerdigar silierge barlıq xizmetkarliri bolghan peyghemberlери ewetip kelgen; U tang seherde ornidin turup ularni ewetip kelgen; lékin siler qulaq salmay héch anglimidinglar. **5** Ular: «Siler herbiringlar yaman yoluñlardın we qilmishlirinqarning rezillikidin towa qilip yansanglar, Men Perwerdigar silierge we ata-bowliringlarga qedimdin tartip menggücige teqdim qilghan zéminda turuwérisiler. **6** Bashqa ilahlargha egisip ularning qulluqida bolup choqunmanglar; Méni qolliringlar yaşığınlar bilen ghezeplendürmenglар; Men silerge héch yamanlıq keltürmeyeń» — dep jakarlıghan. **7** Lékin siler Manga qulaq salmidinglar, Méni qolliringlar yaşığınlar bilen ghezeplendürüp özünglarga ziyan keltürdünglar, — deydu Perwerdigar. **8** Shunga samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — «Siler Méning sözlirimge qulaq salmighan bolghachqa, **9** mana, Men shimaldiki hemme jemetlerni we Méning qulumni, yeni Babil padishahi Néboqadnesarni chaqirtimen, ularni bu zémir'għa, uningda barlıq turuwatqanlarga hemde etraptiki hemme ellerge qarshilishhqqa élip kélimen; Men [mushu zémindikiler we etraptiki ellerni] pütünley weyran qilip, ularni tolimu wehimlik qilimen hem ush-ush obýekti, daimliq bir xarabilik qilimen; **10** Men ulardin tamashining sadasini, shad-xuramlıq sadasini, toyi boluwatqan yigit-qizining awazini, tümen téshining sadasini we chiragh nurini mehrum qilimen; **11** bu pütükil zémir weyrane we dehshet salghuchi obýekti bolidu, we bu eller Babil padishahining yetmish yil qulluqida bolidu. **12** We shundaq boliduki, yetmish yil toshqanda, men Babil padishahining we uning élining beshightha, shundaqla Kaldiylerning zémimi üstige öz qebihlikini chüshürüp, uni menggüe xarabilik qilimen. **13** Shuning bilen Men shu zémir üstige Men uni eyiblegen barlıq sözlirimni, jümlidin bu kitabta yézilghanlarni, yeni Yeremiyaning barlıq ellerni eyiblegen beshartlirini chüshürimen. **14** Chünki köp eller hem ulugh padishahlar [bu padishah hem qownmırınum] qul qilidu; Men ularning qilghan ishliri we qolliri yaşığınları boyiche ularni jazalaymen. **15** Chünki Israillinig Xudasi Perwerdigar manga [alamet körönüşte] mundaq dédi: — Méning qolumdiki ghezipime tolghan qedehni élip, Men séni ewetken barlıq ellerge ichküzgin; **16** ular ichidu, uyan-buyan irghanglaydu we Men ular arisigha ewetken qilich tüpeylidin sarang bolidu. **17** Shunga men bu qedejni Perwerdigarning qolidin aldim we Perwerdigar méni ewetken barlıq ellerge ichküzdüm, **18** — yeni Yérusalémgħa, Yehudaning sheherlirige, uning padishahlirigha we emir-shahzadilirige, yeni ularni bugünki kündikidek bir xarabe, wehime, ush-ush obýekti bolushqa

hem lenet sözleri bolushqa qedechni ichküzdüm; **19** Misir padishahi Pirewn'ge, xizmetkarlirigha, emir-shahzadilirigha hem xelqige ichküzdüm; **20** barlıq shalghut eller, uz zémindiki barlıq padishahlar, Filistylerning zémindiki barlıq padishahlar, Ashkélondikiler, Gazadikiler, Ekrondikilerge we Ashdodning qaldoqlırıgha ichküzdüm; **21** Édomdikiler, Moabdikiler we Ammoniyalar, **22** Turning barlıq padishahliri hem Zidonning barlıq padishahliri, déngiz boyidiki barlıq padishahlar, **23** Dédandikiler, Témadikiler, Buzdikiler we chéke chachlirini chüshürütken eller, **24** Erebijediki barlıq padishahlar we chölbayawanda turuwatqan shalghut ellernerin barlıq padishahliri, **25** Zimirdiki barlıq padishahlar, Élamdiki barlıq padishahlar, Médialiqlarning barlıq padishahliri, **26** shimaldiki barlıq padishahlar, yiraqtiki bolsun, yeqindiki bolsun, bir-birlep ichküzdüm; jahandiki barlıq padishahlıqlarha ichküzdüm; ularning arqidin Shéshaqning padishahimu [qedechni] ichidu. **27** Andin sen ulargha: «Israilning Xudasi, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarn mundaq deydu: — Ichinglar, mest bolunglar, qusunglar, Men aranglarga ewetken qilich tüpeylidin yiqilip qaytidin des turmanglar» — dégin. **28** We shundaq boliduki, ular qolungdin élip ichishni ret qilsa, sen ulargha: «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarn mundaq deydu: — Siler choqum ichisiler!» — dégin. **29** Chünki mana, Men Öz namim bilen atalghan sheher üstige apet chüshürgili turghan yerde, siler jazalanmay qalamsiler! Siler jazalanmay qalmaysiler; chünki Men yer yüzide barlıq turuwatqanlarning üstige qilichni chüshüshke chaqirimen, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarn. **30** Emdi sen [Yeremiya], ulargha mushu besharetning sözlerining hemmisini jakarlichin: — Perwerdigarn yuqiridin shirdek hörkireydu, Öz muqeddes turalghusidin U awazini qoyuwétidu; U Özi turuwatqan jayı üstige hörkireydu; U üzüm cheyligüchiler towlighandek yer yüzide barlıq turuwatqanlarni eyiblep towlaydu. **31** Sadasi yer yüzining chetlirigiche yétidu; Chünki Perwerdigarning barlıq eller bilen dewasi bar; U et igilirining hemmisi üstige hökümi chiqiridu; Rezillerni bolsa, ularni qilichqa tapshuridu; — Perwerdigarn shundaq deydu. **32** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarn mundaq deydu: — Mana, bayali! apet eldin elge hemmisi üstige chiqip tarqılıdu; Yer yüzining chet-chetliridin dehshetlik buran-chapqun chiqidu. **33** Perwerdigarn öltürgenler yerning bir chétidin yene bir chétigiche yatidu; ulargha matem tutulmaydu, ular bir yerge yighthilmaydu, héch kömülmeydu; ular yer yüzide tézektek yatidu. **34** I baqquchilar, zarlanglar, nale kötürlüngar! Topa-chang ichide éghininglar, i pada ýetekchilir! Chünki qırghan qilinish künllirinqlar ýetip keldi, Men silerni tarqitiwétimen; Siler örülgen esil chinidek parche-parche chéqilisiler. **35** Pada baqquchilirining bashpanhi, Pada ýetekchilirining qachar yoli yoqap kétidu. **36** Baqquchilarning azablıq peryadi, Pada ýetekchilirining zarlashliri anglinidu; Chünki Perwerdigarn ularning yaylaqlirini weyran qilay dewanatidu; **37** Perwerdigarning dehshetlik ghezipi tüpeylidin, Tinchlik qotanliri xarabe bolidu. **38** Perwerdigarn Öz uwisini tashlap chiqqan shirdektur; Ezgütching wehshiyligi tüpeylidin, We [Perwerdigarning] dehshetlik ghezipi tüpeylidin, Ularning zémimi weyrane bolmay qalmaydu.

26 Yehuda padishahi Yosyaning oghli Yehoakim textke olurghan mezgilning bésihida shu söz Perwerdigardin kélép mundaq déyildi: — **2** Perwerdigarn mundaq deydu: — Sen Perwerdigarning öyining hoylısida turup ibadet qilish üchün Perwerdigarning öyige kirgen Yehudanıng barlıq sheherlidikilerge Men sanga buyrughan herbir sözlerni jakarlichin; eyen eytqin! **3** Ular belkim anglap qoyer, herbiri öz

rezil yoldin yanar; shundaq qilsa, Men qilmishlirining rezilliki tüpeylidin bésihiga kılpet chüshürmekchi bolghan niyitimdin yanamen. **4** Sen ulargha mundaq dégin: — «Perwerdigarn mundaq deydu: — Manga qulaq salmay, Men silerning aldinglarga qoyghan Tewrat-qanunumda mangmisanglar, **5** Men tang seherde ornundin turup ewetken xizmetkarlirim bolghan peyghemberlerning sözlerini anglimisanglar (siler ulargha héch qulaq salmay kelgensiler!), **6** undaqta, Men Shilohni qandaq qilghan bolsam, emdi bu öynimu shuningha oxshash qilimen, bu sheherni yer yüzidiki barlıq ellerge lenet sözü qilimen». **7** Shuning bilen kahinlar, peyghemberler we barlıq xelq Yeremiyaning bu sözlerini Perwerdigarning öyide jakarlichinqini anglidi. **8** Shundaq boldiki, Yeremiyi barlıq xelqqe Perwerdigarn uningha tapilighan bu sözlerning hemmisini éytip bergendin kényin, kahinlar we peyghemberler we barlıq xelq uni tutuwélip: «Sen choqum ölüshüng kérék! **9** Sen néminhqä Perwerdigarning namida beshareti béríp: «Bu öy Shilohdeki bolidu, bu sheher xarabe, ademzatsız bolidul!» — déding?» — dédi. Shuning bilen Perwerdigarning öyidiki barlıq xelq Yeremiyagha doq qilip uni oriwléishti. **10** Yehuda emirliri bu ishlarni anglidi; ular padishahlıq ordısidiñ chiqip Perwerdigarning öyige kirdi, Perwerdigarning öyidiki «Yéngi derwaza»da sotqa olturdi. **11** Kahinlar we peyghemberler emirlerge we xelqqe sözlep: «Bu adem ölümge layiq, chünki siler öz qulaqliringlar bilen anglichandek u mushu sheherni eyiblep beshareti berdi» — dédi. **12** Andin Yeremiyi barlıq emirlerge we barlıq xelqqe sözlep mundaq dédi: — «Perwerdigarn méni bu öyni eyiblep, bu sheherni eyiblep, siler anglichan bu barlıq sözler bilen beshareti bérishke ewetken. **13** Hazir yolliringlarni we qilmishinglarni tüzitinglar, Perwerdigarn Xudayinglarning awazini anglangar! Shundaq bolghanda, Perwerdigar silerge jakarlichan külpettin yanidu. **14** Lékin men bolsam, mana, qolliringlardimen; manga közünglerge néme yaxshi we durus körülse shundaq qilinglar; **15** pejet shuni bilip qoyunglarki, méni öltürwetsengler gunahsiz qanning jazasini öz beshinglarga, bu sheherge we uningda turuwatqanlarning bésihiga chüshürisiler; chünki déginim heq, Perwerdigar heqiqeten bu sözlerning hemmisini qulaqliringlarga dévishke méni ewetken». **16** Emirler we barlıq xelq kahinlarga we peyghemberlerge: «Bu adem ölümge layiq emes; chünki u Perwerdigarn Xudayimizning namida bizge sözlidi» — dédi. **17** Andin zémindiki bezi aqsaqallar ornidin turup xelq kengishige mundaq dédi: — **18** «Moreshetlik Mikah Yehuda padishahi Hezekiyańing künlliride barlıq Yehuda xelqige beshareti béríp: — Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarn mundaq deydu: — Zion téghi étizdek aghdurulidu, Yérusalém döng-töpleri bolup qalidu, «Öy jaylashqan tagh» bolsa, Ormanlıqning otturisidiki yuqiri jaylarla bolidu, xalas» — dégenidi. **19** Yehuda padishahi Hezekiya we barlıq Yehuda xelqi Mikahni ölümge mehukm qilghanmu? Hezekiya Perwerdigardin qorqup, Perwerdigardin ötün'gen emesmu? We Perwerdigarn ulargha qilmaqchi bolup jakarlichan külpettin yan'ghan emesmu? Biz [bu yoldin yannisaq] öz jénimiz üstige zor bir külpetni chüshürgen bolmadimiz?». **20** (Perwerdigarning namida Yeremiyaning barlıq dégeniridek bu sheherni we bu zéminni eyiblep beshareti bergen, Kiriat-Yéarimlıq Shemayaning oghlı Uriya isimlik yene bir adem bar idi. **21** Padishah Yehoakim we barlıq palwanlıri, barlıq emirliri uning sözlerini anglichanda, padishah uni öltürüşke intilgen; lékin Uriya buni anglichanda qorqup, Misirgha qacthi. **22** Lékin Yehoakim chaparmenlerni, yeni Akborning oghli Elnatan we bashqılları Misirgha ewetken; **23** ular Uriyani Misirdin élip chiqip padishah Yehoakimning aldığa aparghan; u uni qilichlap,

jesitini puqlarlunging görlükige tashliwetken). **24** — Halbuki, shu chaghda Shafanning oghli Ahikam ularning Yeremiyani ölüme mehkum qilip xelqning qoligha tapshurmasiqliq iüchün, uni qollidi.

27 Yehuda padishahi Yosiyaning oghli Zedekiyaning textke olтурghan deslepki mezgilide, shu söz Yeremiyagha Perwerdigardin kélip mundaq déyildi: — **2** Perwerdigar manga mundaq dédi: — Asareter we boyunturuqlarni yasap öz boynunggha sal; **3** bu boyunturuqlarni Édomning padishahiga, Moabning padishahiga, Ammoniyalarning padishahiga, Turning padishahiga we Zidonning padishahiga Yérusalémha, Yehuda padishahining alidiga kelgen yasap öz elchilirining qoli arqliq etwetkin; **4** herbirini öz xojayinlirigha shundaq bir xewerni yetküzüshke buyrughin: — Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Öz xojayinliringlarga mundaq denglar: — **5** Men zémin we zémin yüzide turuwaqtan ademler we haywanlarni zor qudritim we sozulghan bilikim bilen yaratqammen; we kim közümge layiq körünse, bularni shulargha teqdîm qilim. **6** Hazir Men bu zéminlarning hemmisini Babil padishahi, Méning qulom bolghan Néboqadnesarning qoligha tapshurdum; hetta daladiki haywanlarnimu uning qulluqida bolushqa teqdîm qildim. **7** Barliq eller uning, oghlining hem newrisining qulluqida bolidu; andin öz zéminining waqtı-saiti toshqanda, köp eller we ulugh padishahlar unimu qulluqqa salidu. **8** Shundaq boliduki, qaysi el yaki padishahliq Babil padishahi Néboqadnesarning qulluqida bolushni, yeni boynini Babil padishahining boyunturuqi astigha qoyushni ret qilsa, Men shu elni Néboqadnesarning qoli arqliq yoqatquzghuche qilich, qehetchilik we waba bilen jazalaymen, — deydu Perwerdigar.

9 — Siler bolsanglar, «Babil padishahining qulluqida héch bolmaysiler» dégen peyghemberliringlarga, palchiliringlarga, chüsh körgüchiliringlarga, rem achquchiliringlarga yaki jadugerliringlarga qulaq salmanglar; **10** chünki ular silerge yalghanchiliq qilip besharet bérirud; [geplirige kirsenglar], silerni öz yurtunglardin sürgün qilidu; chünki Özüm silerni yurtunglardin heydeymen, siler nabut bolisiler. **11** Lékin qaysi el boynini Babil padishahining boyunturuqi astigha qoyup qulluqığha kirse, shu elni öz yurtida turghuzimén, ular uningda tériqchiliq qilip yashaydu. **12** — Men Yehuda padishahi Zedekiaghimu shu sözler boyiche mundaq dédim: «Boynunglarni Babil padishahining boyunturuqi astigha qoyup uning we uning xelqining qulluqida bolsanglar, hayat qalisiler. **13** Emdi néminsha Perwerdigarning Babil padishahining qulluqığha boysunnigham herqaysi eller toghrisida déginidek, sen we xelqing qılıch, qehetchilik we waba bilen ölmekchi bolisiler? **14** Peyghemberlerning: «Babilning qulluqida bolmaysiler» dégen sözlirige qulaq salmanglar; chünki ular silerge yalghanchiliqin besharet qilidu. **15** Men ularni ewetken emes, — deydu Perwerdigar, — lékin ular Méning namimda yalghandin besharet bérirud; bu sözlerning aqiwiti shuki, Men silerni yurtunglardin heydîwetimén, shuningdek nabut bolisiler; siler we silerge besharet bergen peyghemberler nabut bolisiler». **16** Andin Men kahinlarga we bu barliq xelqqe mundaq dédim: — Perwerdigar mundaq deydu: — Silerge besharet bérídighan peyghemberlerning: «Mana, Perwerdigarning öyidiki qimmetlik qacha-quchilar pat arida Babildin qayturlidu» dégen sözlirige qulaq salmanglar; chünki ular silerge yalghanchiliqin besharet qilidu. **17** Ulargha qulaq salmanglar; Babil padishahining qulluqida bolsanglar, hayat qalisiler; bu sheher néminsha weyran bolsun? **18** Eger bular heqiqeten peyghemberler bolsa hem

Perwerdigarning sözi ularda bolsa, ular hazir Perwerdigarning öyide, Yehuda padishahining ordisida we Yérusalémning özide qalghan qimmetlik qacha-quchilar Babilga élip kétlimsun dep samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigargha dualtilat qilsun! **19** Chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar ikki [mis] tüwrük, [mis] «déngiz», das harwiliri we bu sheherde qalghan [qimmetlik] qacha-quchilar toghruluq mundaq deydu: — **20** (bularni bolsa Babil padishahi Néboqadnesar Yehoakimning oghli Yehuda padishahi Yekoniyahni Yehudadiki we Yérusalémduki barliq ésilzad-emirler bilen teng Yérusalémdin Babilga sürgün qilghanda u élip ketmigenidi) **21** Berheq, Israilning Xudasi Perwerdigarning öyide, Yehuda padishahining ordisida we Yérusalémda qalghan [qimmetlik] qacha-quchilar toghruluq samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — **22** ularlar Babilga élip kétildi; ular Men ularnidn qaytitin xewer alidigan kün'giche shu yerde turidu, — deydu Perwerdigar: — shu waqıt kelgende, Men ularni élip bu yerge qayturup bérímen.

28 Shu yilda, Yehuda padishahi Zekeriya textke olтурghan deslepki mezgilde, yeni tötinchi yılı, beshinchı ayda, Azzurning oghli, Gibéon shehiridiki Hananiya peyghember, kahinlar we barliq xalayıq alidda Perwerdigarning öyide manga: — **2** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — «Men Babil padishahining boyunturuqini sunduriwettim! **3** Babil padishahi Néboqadnesar mushu yerdin épketen, Babilga aparghan, Perwerdigarning öyidiki qacha-quchilarning hemmisini bolsa, ikki yıl ötmeyla Men mushu yerge qayturup épkekílim; **4** we Men Yehuda padishahi, Yehoakimning oghli Yekoniyahni Yehudadin Babilga sürgün qilin'ghanlarning hemmisi bilen teng mushu yerge qayturup bérímen, — deydu Perwerdigar, — chünki Men Babil padishahining boyunturuqini sundiriwetimén!» — dédi. **5** Andin Yeremiya peyghember kahinlar we Perwerdigarning öyide turghan barliq xalayıq alidda Hananiya peyghemberge söz qildi. **6** Yeremiya peyghember mundaq dédi: «Amin! Perwerdigar shundaq qilsun! Perwerdigar séning besharet bergen sözliringni emelge ashursunki, U Özining öyidiki qacha-quchilar we Yehudadin Babilga sürgün qilin'ghanlarning hemmisini mushu yerge qaytursun! **7** Lékin öz quliqingha we barliq xelqning quliqığha sélip qoyulidighan méning bu sözümni angla! **8** — Méning we séningdin burun, qedimdin tartip bolghan peyghemberlermu nurghun padishahliqlar we ulugh döletler toghruluq, urush, apet we wabalar toghruluq besharet béríp kelgen; **9** tinchliq-awatlıq toghruluq besharet bergen peyghember bolsa, shu peyghemberning sözi emelge ashurulghanda, u heqiqeten Perwerdigar ewetken peyghember dep tonulgandur!». **10** Andin Hananiya peyghember Yeremiya peyghemberning boynidiki boyunturuqni élip uni sunduriwetti. **11** Hananiya xelq alidda sóz qilip: «Perwerdigar mundaq deydu: — Men shuninggħha oxhash, ikki yıl ötmeyla Babil padishahi Néboqadnesarning boyunturuqini barliq ellerning boynidin élip sunduriwetimén!» — dédi. Shuning bilen Yeremiya peyghember chiqip ketti. **12** Hananiya peyghember Yeremiya peyghemberning boynidiki boyunturuqni élip uni sunduriwetkendin bir'az kényin, Perwerdigarning sözi Yeremiyagha kélip mundaq déyildi: — **13** Bargħin, Hananiyagha mundaq dégin: — Perwerdigar mundaq deydu: — «Sen yaghactin yasalghan boyunturuqni sundurghining bilen, lékin uning ornigha tömürdin bolghan boyunturuqni sélip qoydung! **14** Chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Men shuninggħha bu barliq ellerning boynigha tömürdin yasalghan boyunturuqni salimenki,

ular Babil padishahi Néboqadnesarning qulluqida bolidu; berheq, ular uning qulluqida bolidu; Men uningga hetta daladiki haywanlarnimu teqdim qilghanmen». **15** Andin Yeremiya peyghember Hananiya peyghemberge: «Qulaq sal, Hananiyal! Perwerdigar séni ewetken emes! Ben xu xelqni yalghanchiliqqa ishendürgensen! **16** Shunga Perwerdigar mundaq deydu: Mana, Men séni yer yüzidin ewetiwtémimen! Sen del mushu yilda öliesen, chünki sen ademlerni Perwerdigargha asiyliq qilishqa dewet qilghansen». **17** Hananiya peyghember del shu yili yettinchi ayda öldi.

29 Yeremiyaning Yérusalémdin sürgün bolghanlar arisidiki hayat qalghan aqsaqallargha, kahinlarga, peyghemberlerge we Néboqadnesar esir qilip Babilgha élip ketken barliq xelqe Yérusalémdin yollighan xéti: — **2** (xet padishah Yekoniyah, xanish, wezirler, Yehuda we Yérusalémdiki shahzade-emirler we hünerwener Yérusalémdini ketkendin keyin, **3** Shafanning oghli Elasahning we Hilqyaning oghli Gemariyaning qoli bilen yollan'ghan — Yehuda padishahi Zedekiya bu kishilerni Babil padishahi Néboqadnesarning alidha yollighan). Yollighan xet mundaq: — **4** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi Yérusalémdin Babilgha sürgün'ge ewetkenlarning hemmisige mundaq deydu: — **5** Öylerni qurunglar, ularda turunglar; baghlarni berpa qilinglar, ularning méwisiyi yenglar; **6** öylininglar, oghul-qizliq bolunglar; oghulliringlar üçhün qizlarni élip beringlar, qizliringlarni erlerge yatlıq qilinglar; ularmu oghul-qizliq bolsun; shu yerde köpiyinglarki, aziyip ketmenglar; **7** Men silerni sürgün'ge ewetken sheherning tinch-atqliqni izdenglar, uning üçhün Perwerdigargha dua qilinglar; chünki uning tinch-atqliqi bolsa, silermu tinch-awat bolisiler. **8** Chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Aranglardiki peyghemberler we silerning palchiliringlar silerni aldap qoymisun; siler ulargha körgüzen chüshlerge qulaq salmanglar; **9** chünki ular Méning namimda yalghandin besharet béridu; Men ularni ewetken emesmen, — deydu Perwerdigar. **10** Chünki Perwerdigar mundaq deydu: — Babilgha békitelgen yetmish yil toshqanda, Men silerning yeninglarga kélép silerge iltipat körsitimeni, silerni mushu yurtqa qayturushum bilen silerge qilghan shapaletik wedemni ada qilimes; **11** Chünki Özümning siler toghruluq pilanlırimmi, apet élip kélédighan emes, tinch-atqliq élip kélédighan, axirda silerga ümidwar kéléchekni ata qilidighan pilanlırimmi obdan bilimen, — deydu Perwerdigar. **12** Shuning bilen iler Manga nida qilip, yénimha kélép Manga dua qilisiler we Men silerni anglaymen. **13** Siler Méni izdeysiler we Méni tapisiler, chünki siler pütün qelbinglar bilen Manga intildighan bolisiler. **14** Men Özümni silerge tapquzimen, — deydu Perwerdigar — we Men silerni sürgünlüktni qayturup eslige keltürimen, Men silerni heydietken barliq ellerdin we heydietken barliq jaylardin yighiman, — deydu Perwerdigar, — Men silerni élip, esli sürgün qilip ayrighan yurtqa qayturimen. **15** Siler: «Perwerdigar bizge Babilda peyghemberlerni tiklidı» désenglar, **16** emdi Perwerdigar Dawutning textige olтурghan padishah we bu sheherde turuwaqtan barliq xelq, yeni siler bilen bille sürgün qilinmigan qérindashliringlar toghruluq shuni deydu: — **17** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men ularni azablaydighan qilich, qehetchilik we waba ewetimen; shuning bilen ularni xuddi sésigan, yégili bolmaydighan nachar enjürlerdek qilimen; **18** ularni qilich, qehetchilik we waba bilen qoghaymen, ularni yer yüzidiki barliq padishahliqlargha heydep apirimen; ularni shu ellerge wehime, lenet, dehshet,

ush-ush qilnidighan we reswa qilnidighan obýekt qilimen. **19** chünki Men tang seherde ornumdin turup, xizmetkarlirim bolghan peyghemberlerni ewetip sözlirimni ulargha ýqtinim bilen, ular qulaq salmighan; siler [sürgün bolghanlarmu] héch qulaq salmighansiler, — deydu Perwerdigar. **20** Lékin i siler sürgün bolghanlar, Men Yérusalémdin Babilgha ewetkenler, Perwerdigarning sözini anglanglar: — **21** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Méning namimda silerge yalghandin besharet bérídighan Kolayaning oghli Ahab toghruluq we Maaséyahning oghli Zedekiya toghruluq mundaq deydu: — Mana, Men ularni Babil padishahi Néboqadnesarning qoligasi tapshurimen, u ularni köz aldinglarda öltümge mehküm qilidu; **22** shuning bilen ular misal qilinip Babilda turghan Yehudadiki barliq sürgün qilin'ghanlarning aghzida: «Perwerdigar séni Babil padishahi Néboqadnesar otta kawab qilghan Zedekiya we Ahabdek qilsun!» dégen lenet sözü bolidu; **23** chünki ular Israil ichide iplasliq qilghan, qoshnilarning ayalliri bilen zina qilghan we Méning namimda yalghan sözlerimi, Men ulargha héch tapilmighan sözlerni qilghan; Men bularni Bilguchi we guwah Bolghuchidurmen, — deydu Perwerdigar. **24** «Sen Yeremiya Nehelemlik Shémayagha mundaq dégin: — **25** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Chünki sen öz namingda Yérusalémdiki barliq xelqe, kahin bolghan Maaséyahning oghli Zefaniyagha we barliq kahinlarga xetler yollighining tüpeylidin, — **26** ([sen Zefaniyagha mundaq yazghan]: «Perwerdigar séni kahin Yehuyadaning ornigha kahin tikligi emesmu? U séni Perwerdigarning öyide shuninggħha nazaretki qilghanki, besharet bérídighan peyghember boluwalghan herbir telwini bésish üçhün puti we boynigha taqqaq sélishing kerek. **27** Emdi sen némissiq silerge özini peyghember qiliwalghan Anatotluq Yeremiyani eyiblimiding? **28** Chünki u hetta Babilda turuwaqtan bizlerej: «Shu yerde bolghan waqtinqar uzun bolidu; shunga öyterni sélinglar, ularda turunglar, baghlarni berpa qilinglar, ularning méwisiyi yenglar» dep xet yollidi!» **29** — Zefaniya mushu xetni Yeremiyaga peyghember aldida oqudi. **30** Andin Perwerdigarning sözi Yeremiyagħa kélép mundaq déyidi: — **31** Barliq sürgün bolghanlарha xet yollap mundaq dégin: — Perwerdigar Nehelamliq Shemaya toghruluq munaq deydu: Chünki Men uni ewetmigen bolsammu, Shémayaning silerge besharet bérüp, silerni yalghanchiliqqa ishendürgenlikti tüpeylidin, **32** Shunga Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Nehelamliq Shémayani nesli bilen bille jazalaymen; mushu xelq arisida uning héchqandaq nesli tépilmaydu; u Men Öz xelqim üçhün qilmaqchi bolghan yaxshiliqni héch körmeydu, — deydu Perwerdigar: — chünki u ademlerni Manga asiyliqqa qutratti.

30 Perwerdigardin Yeremiyagħa kelgen söz: — **2** Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — Men sanga hazir deyidighan mushu barliq sözlirimni yazmigha yazghin; **3** Chünki mana, shundaq künler kéléduki, — deydu Perwerdigar, — Men xelqim Israil hem Yehudanı sürgünlüktni qayturup eslige keltürimen, ularni ata-bowlirirığha teqdim qilghan zémin'għa qayturimen, ular uningga īge bolidu. **4** Perwerdigarning Israil toghruluq we Yehuda toghruluq dégen sözliri töwendikidek: — **5** Chünki Perwerdigar mundaq deydu: — Anglitilidu alaqzadiluk hem qorqanchuqning awazi, Bolsun nede aman-tinchliq! **6** Soranglar, shuni körüp bēqinglarki, er bala tughamdu? Men némissiq emdi tolghaqqa chüshken ayaldek herbir er kishining chatiriqini qoli bilen tutqanlıqini körimen? Némissiq yüzlili tatirip ketkendu? **7** Ayhay, shu kūni dehshetliktur!

Uningha héchqandaq kün oxshimaydu; u Yaqunping azab-oqubet künidur; lékin u uningdin qutquzulidu. **8** Shu künide emelge ashuruliduki, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, — Men uning boyunturqini boynungdin élip sunduruwétimen, asaretiringini buzup tashlaymen, yat ademler uni ikkinchi qulluqqo chüshürmeydu. **9** Shuning ornida ular Perwerdigar Xudasining hemde Men ular üchün qaytidin tikleydighan Dawut padishahining qulluqida bolidu. **10** Emdi sen, i qulum Yaqup, qorqma, — deydu Perwerdigar; — alaqzade bolma, i Israel; chünki mana, Men séni yiraq yerlerdin, séning neslingni sürgün bolghan zémindin qutquzimen; Yaqup qaytip kélédu, aram térip azade turidu we héchkim uni qorqutmaydu. **11** Chünki Men séni qutquzush üchün sen bilen billidurmen, — deydu Perwerdigar; — Men séni tarqitiwetken ellerning hemmisini tügeshtürsemmu, lékin séni pütünley tügeshtürmeymen; peqet üstüngdin hökümk chiqirip terbiyesawaq bérímen; séni jazalimay qoyup qomyaymen. **12** Chünki Perwerdigar mundaq deydu: Séning zédeng dawalighusiz, séning yarang bolsa intayin éghirdur. **13** Séning dewayingnii soraydighan héchkim yoq, yarangni tangghuchi yoqtur, sanga shipliq dorilar yoqtur; **14** séning barlıq ashniliring séni untughan; ular séning halingni héch sorimaydu. Chünki Men séni düshmendek zerb bilen urghanmen, rehimsiz bir zalmidek sanga sawaq bolsun dep urghanmen; chünki séning qebihliking heddi-hésabsiz, gunahliring heddiin ziyyade bolghan. **15** Némishqa zédeng tüpeylidin, derd-eliming dawalighusiz bolghanlıqi tüpeylidin peryad kötürisen? Qebihliking heddi-hésabsiz bolghanlıqidin, gunahliring heddiin ziyyade bolghanlıqidin, Men shularni sanga qilghanmen. **16** Lékin séni yutuwalghanlarning hemmisi yutuwélinidu; séning barlıq kúshendiliring bolsa sürgün bolidu; séni bulighanlarning hemmisi bulang-talang qilinidu; séni ow qilghanlarning hemmisi owlindighan qilimen. **17** Chünki Men sanga téngiq téngip qoyimen we yarillirning saqayıtimen — deydu Perwerdigar; — chünki ular séni: «Ghérib-bichare, héchkim halini sorimaydighan Zion del mushudur» dep haqaretligen. **18** Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men Yaqunping chédirlerini sürgünlüktn qayturup eslige keltürimen, Uning turalghuluri üstige rehim qilimen; Sheher xarabılıri ul qilinip qaytidin qurulidu, Orda-qel'e öz jayda yene ademzatlıq bolidu. **19** Shu jaylardin teshekkür küyliri we shad-xuramliq sadalırı anglinidu; Men ularni köpeytimenki, ular emdi azaymaydu; Men ularning hörmitini ashurimen, ular héch pes bolmaydu. **20** Ularning balılıri qedimdiķidek bolidu; ularning jamaiti alımdıda mezmut turghuzulidu; Ularnı xorlıghanlarning hemmisińi jazalaymen. **21** Ularning bésyi özliridin bolidu, Ularning hökümk sürgüchisi özliri otturisidin chiqidu; Men uni öz yénimha keltürimen, shuning bilen u Manga yéqin kélédu; Chünki yénimha kelguchi [jénini] tewekkül qilghuchi emesmu? — deydu Perwerdigar. **22** — Shuning bilen siler Ménинг xelqim bolisiler, Men silerlarning Xudayınglar bolimen. **23** Mana, Perwerdigardin chiqqan bir boran-chapqun! Uningdin qehr chiqti; Berheq, dehshetlik bir qara quyun chiqip keldi; U pirqirap rezillerining beshigha chüshidu. **24** Könglikidi niyetlirini ada qılıp tolou emel qilghuche, Perwerdigarning qattıq ghezip yanmaydu; Axırkı künlerde siler buni chüshinip ýetisiler.

31 Shu waqitta, — deydu Perwerdigar, — Men Israilning jemetylirining Xudasi bolimen, ular Ménинг xelqim bolidu. **2** Perwerdigar mundaq deydu: — Qılıchtıń aman qalghan xelq, yeni Israel, chól-bayawanda iltipatqa ige bolghan; Men kélip ularni aram tapquzimen. **3** Perwerdigar yiraq yurta bizge körünüp: «Men séni menggü bir muhebbet bilen söyüp keldim; shunga Men özgermes méhribanlıq bilen séni Özümge tartip kelgenmen.

4 Men séni qaytidin qurimen, shuning bilen sen qurulisen, i Israil qizi! Sen qaytidin dapliringni élip shad-xuram qilghanlarning ussullirigha chiqisen. **5** Sen qaytidin Samariyening tagħliri üstige üzümzarlar tikisen; ularni tikküchiler özliri tikip, méwisiñi özliri yeyd. **6** Chünki Efraimning égizlikide turghan közħetchiler: «Turunlar, Perwerdigar Xudayimizgha ibadet qilishqa Zion'ga chiqayil!» — dep niða köttüridighan künī kélédu. **7** Chünki Perwerdigar mundaq deydu: — Yaqup üchün shad-xuramliq bilen naxsha étyinglar, Ellerner bésyi bolghuchi üchün ahyay kötürüngħar; Jakarlangħar, medhiye oqup: «I Perwerdigar, Séning xelqingin, Yeni Israileen qaldisini qutquzhayhsen!» — dengħar! **8** Mana, Men ularni shimali yurtlardin épkelimen, Yer yüzinjing chet-chetħiridin yighthi; ular arisida emalar we tokurlar bolidu; Hamilidar we tughay dégenier bille bolidu; ular ulugħ bir jamaet bolup qaytip kélédu. **9** ular yığħa-zarlar kötürüp kélédu, ular dua-tilawet qilghanda ularni yétekleymen; Men ularni ériq-östengħer boyida, héch putlashmaydighan tüz yol bilen yétekleymen; Chünki Men Israileħha ata bolimen, Efraim bolsa Méning tunji oglumdur. **10** Perwerdigarning sózini angħħal, i ells, Dégħi boyidiki yiraq yurtlarga: «Israillni tarqatquchi uni qaytidin yighthi, Pada baqquchi padisini baqqandek U ularni baqidu; **11** Chünki Perwerdigar Yaqupni bedel tlep qutuldurghan, Uningħha Hemjemet bolup özidin zor kūchluk bolghuchining changgilidin qutquzghan!» — dep jakarlangħar. **12** ular kélip Zionidiki égizliklerde shad-xuramliqta toawlida, Perwerdigarning iltipatidin, yeni yéngi sharabtin, zeytun méyidin, mal-warannning qozilħiridin berq uridu; Ularning jéni xuđi mol sugħirilħan bagħħedek bolidu, ular ikkinchi héch solashmaydu. **13** Shu chaghda qizlar ussulda shadlinidu, Yigitler we moysipitlarmu teng shundaq bolidu; Chünki Men ularning ah-zarlırin shad-xuramliqqa aylandurien; Men ularħha teselli béríp, derd-elimining orniga ularni shadliqqa chömdürinen. **14** Men kahinlarni molchiliq bilen toyghuziġen, Xelqim iltipatimha qanaet qildu, — deydu Perwerdigar. **15** Perwerdigar mundaq deydu: — Ramah shehirir bira sada, Achħiq yığħa-zarning pighani anglini, — Bu Rahilening öz balılıri üchün kötürigen az-zarli; Chünki u balılıri bolmighachqa, tesellini gobul qilmay pighan kötūridu. **16** Perwerdigar [uningħha] mundaq deydu: — Yığħa-zarningi toxtat, közliringni yashlardin tart; chünki munu tartqan jaipayingdin méwe bolidu, — deydu Perwerdigar; — ular düshmenning zéminidin qaytidu; **17** berheq, kélechiking ümidlik bolidu, — deydu Perwerdigar; — we séning balılıring yene öz chégrisidin kirip kélédu. **18** Men derweqe Efraimning özi toghrulug ökünüp: «Sen bisżeq hash torpaqqa terbiye bergendek sawaq-terbiye berding; Emdi bizni towa qildurghaysen, Biz shuning bilen towa qılıp qaytip kelimiz, Chünki Sen Perwerdigar Xudayimizduren; **19** Chünki biz towa qildurulushimiz bilen heqiqeten towa qilduq; Biz özimizni tonup yetkendin kékijn, yotimizni urduq; Biz yashliqimizdiki [qilmishning] sherm-hayasi tüpeylidin nomus qılıp, xijalette qalduql!» — dégenlikini anglidim. **20** — Efraim Manga nisbeten jan-jiger balam emesmu? Chünki Men uni eyibligen teqdirdimu, uni herdaim könglümde séghinimen; Shunga ich-bagħrim uningħha aghriwatidu; Men uningħha rehim qilmisam bolmaydu, — deydu Perwerdigar. **21** — Shunga özüngħe yol belgħirini békkit qoyghin; Sen sürgün ge mangħħan yolħha, shu köttürilgen yolħha köngħi qoyup diqqet qilghin; Hazir shu yol bilen qaytip kel, i jan-jigħiim Israel qizi, Musu ħeħberliringge qarap qaytip kel! **22** — Sen qachan'għiche tēnep yūrisen, i yoldin chiqquqi qizim? Chünki Perwerdigar yer yūzide yéngi isħish yaritidu: — Ayal kishi baturning etrapida yépisħip xewer alidu! **23** Samawi qoshunlarning Serdari

bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Men ularni sürgünlükting qayturup eslige keltürginimde Yehudaning zémindida we sheherliride xeqler yene [Yérusalém toghruluq]: «Perwerdigar séni bextliq qilghay, i heqqaniqliq turghan jay, pak-muqedesleslikning téghil!» deydiqhan bolidu. **24** Shu yerde Yehuda — sheherliridikiler, déhqanlar we pada baqquchi köchmen charwichilar hemmisi bille turidi. **25** Chünki Men hérüp ketken jan igilirining hajitidin chiqimén, herbir halidin ketken jan igilirini ýéngilandurimen. **26** — Men [Yeremiya] buni anglap oyghandim, etrapqa qaridim, nahayiti tatlıq uxlaptimen. **27** Mana, shu künler kéliduki, — deydu Perwerdigar, — Men Israil jemetide we Yehuda jemetide insan neslini we haywanlarning neslini térip östürimen. **28** Shundaq boliduki, Men ularni yulush, söküsh, halak qilish, aghdurush üchün, ulargha nezirimmi salghandek, Men ularni qurush we tikip östürüsh üchünüm ulargha nezirimmi salimen, — deydu Perwerdigar. **29** Shu künlerde ular yene: «Atilar achchiq-chüchük üzümlerni ýegen, shunga balilarning chishi qériq sézilidu» dégen mushu maqalni héch ishletmeydu. **30** Chünki herbisri öz gunahi üchün olidu; achchiq-chüchük üzümlerni ýegenlerning bolsa, özining chishi qériq sézilidu. **31** Mana, shu künler kéliduki, — deydu Perwerdigar, — Men Israil jemeti we Yehuda jemeti bilen ýéngi ehde tüziminen; **32** bu ehde ularning ata-bowlirili bilen tüzgen ehdiqe oxshimaydu; shu ehdini Men ata-bowlirilari qolidin tutup Misirdin qutquzup ýetekligimde ular bilen tüzgenidim; gerche Men ularning yoldishi bolghan bolsammu, Méning ular bilen tütüşken ehdemni buzghan, — deydu Perwerdigar. **33** Chünki shu künlerdin kényin, Méning Israil jemeti bilen tüzidighan ehdem mana shuki: — Men Öz Tewrat-qanunlirimmi ularning ichige salimen, Hemde ularning qelbigimu yazimen. Men ularning Ilahi bolimen, Ularmu Méning xelqim bolidu. **34** Shundin bashlap héchkim öz yéqiniga yaki öz qérindishiga: — «Perwerdigarni tonughin» dep öğitip yürmeyeypdu; chünki ularning eng kichikidin chongigichiche hemmisi Méni tonup bolghan bolidu; chünki Men ularning qebihlikini kechürimen hemde ularning gunahini hergiz ésige keltürmeymen, — deydu Perwerdigar. **35** Quyashni kündüzde nur bolsun dep bergen, ay-yultuzlarni kéchide nur bolsun dep belgiligen, dolqunlirini sharqiritip déngizni qozghaydighan Perwerdigar mundaq deydu (samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar Uning namidur): — **36** — MUSHU BELGILIGENLIRIM Méning aldimdin yoqap ketse, — deydu Perwerdigar, — emdi Israilning ewladlirimu Méning aldimdin bir el bolushtin menggüge qélishi mumkin. **37** Perwerdigar mundaq deydu: — Yuqırıda asmarlar mölcherlense, töwende yer ulliri tekshürülüp bilinse, emdi Men Israilning barlıq ewladlirining qilghan hemme qilmışlıri tüpeylidin ulardın waz kéchip tashlighuchi bolimen, — deydu Perwerdigar. **38** Mana, shu künler kéliduki, — deydu Perwerdigar, — sheher mexsus Manga atılıp «Hananiyelning munari»dین «Doqmush derwazasi»għiche qaytidin qurulidu; **39** elchem tanisi qaytidin ölclesh üchün shu yerdin «Gareb döngi»għiche, andin Goatqa burulup sozulidu; **40** Jersetler wa [qurbanliq] külliri tashlinidighan pütkül jilgha, shundaqla Kidron deryasigħiche hem sherke qaraydighan «At derwazisi»ning doqmushigħihe yatqan étizlarning hemmisi Perwerdigargħa pak-muqeddes dep hésablinidu; sheher qaytidin héch yulup tashlanmaydu, hergiz qaytidin aghdurup tashlanmaydu.

32 Yehuda padishahi Zedekianing oninchi yili, Yeremiya Perwerdigardin kelgen söz töwende xatirilen'gen (shu yil Néboqadnesarning on sekkizinchı yili idi; **2** Shu chaghda Babil padishahining qoshuni Yérusalémni qorshuwalghanidi;

Yeremiya peyghember bolsa Yehuda padishahining ordisidiki qarawullarning hoylisida qamap qoyulghanidi. **3** Chünki Yehuda padishahi Zedekiya uni eyibley: «Némishqa sen: «Man, Men bu sheherni Babil padishahining qoliga tapshurim; u uni ishghal qilidu; Yehuda padishahi Zedekiya kaldiylerning qolidin qéchip qutulalmaydu; chünki u Babil padishahining qoliga tapshurulmay qalmaydu; u uning bilen yüz turane sózlishidu, öz közi bilen uning közige qaraydu. U Zedekiyani Babilha apiridu, u men uningħha yéqinlisħip tolou bir terep qilghuche shu yerde turidu, deydu Perwerdigar; siler kaldiylar bilen qarshilashsanglarmu għelibe qilalmaysiler! — deydu Perwerdigar» — dep besharet bérisen?» — dep uni qamap qoyghanidi). **6** Yeremiya: — Perwerdigarning sözi manga keliq mundaq déyildi — dédi: — **7** Mana, tagħġaq Hallumming oħgli Hanameel yéningħha keliq: «Özung üchün Anatottiki étizimmi sétiwal; chünki uni sétiwéliħha séning hemjemet hoquqi séningkidur; özung üchün sétiwal» — dédi; andin men buning heqiqeten Perwerdigarning sözi ikenlikini bilip yettim. **9** Shunga men tagħġamming oħgli Hanameel, qarawullarning hoylisida yéningħha keliq manga: «Binyaminning zéminidiki méning Anatottiki étizimmi sétiwalghassen; chünki hemjemet hoquqi séningkidur; özung üchün sétiwal» — dédi; andin men buning heqiqeten Perwerdigarning sözi ikenlikini bilip yettim. **10** Men toxtam xétiġe imza qoyp, üstige möħġiġi bésip pächtetlidim; buningħha guwahchilarni guwah bergħid, kümħiġi tarazigha saldim; **11** toxtam xétiġi qolumħha aldim, — birside soda tüzümi we shertliri xatirilinip pächtetlen'gen, yene birsi pächtetlenmigenidi — **12** we men tagħġamming oħgli Hanameelning köz aldida, bu soda xétiġe imza qoyp han guwahchilar we qarawullarning hoylisida oltrurhan Yehudiyarlarning hemmisi aldida xetlerni Maaséyahning newrisi, Nériyaning oħgli bolghan Baruqqaq tapshurdum. **13** Ularning aldida men Baruqqaq mundaq tapilap dédim: — **14** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Bu xetlerni, yeri pächtetlen'gen we pächtetlenmigeni bu toxtam xetlerni élip, bular uzun waqtigħe saqlansun dep sapal idish ichige salghin; **15** Chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Kelġuside bu zéminda hem öyler, hem étizlar, hem üzümzarlar qaytidin sétiwélini. **16** Men toxtam xétiġi Nériyaning oħgli bolghan Baruqqaq tapshurghandin kényin, Perwerdigargħa dua qilip mundaq dédim: — **17** «Ah, Reb Perwerdigar! Mana, Sen asman-zémminni Özüngħing zor qudrithing we sozulghan bilikq bilen yaqsgħansen; Sanga héqqandaq ish tes emurst; **18** Sen mingħiġi kishilgerje rehim-shepqed kōrsitsen hemde atilarken qebihlikining jazasanimu kényin balilirining qoyniha qayturiṣen; ah Sen uluġ, Qudret Igisi Tengridursen — Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar Séning namingduri; **19** oy-nishanliringda ulugh, qilghan ishliringda qudretliksen; közliring bilen insan balilirining öz yolliri we qilghanlirining mewiċi boyiche herbirige [inam yaki jaza] qayturush üchün, ularning barlıq yollirini közligħiċidursen; **20** — Sen bugiġi kün'għiċċe Misir zémindida, Israil ichide hem barlıq insanlar arisida möjizilik alametlerni hem karametlerni ayan qilip kalgħensen; shunqlaqk bügħiġ għiċċe Séning naming éghizdin-éghizgħha tarqilip kelmek. **21** Sen möjizilik alametlerni, karametler qudretliq qolung, sozulghan bilikq we deħħshethil weħsħet arqilip Öz xelqing Israillini Misir zémindida chiqargħansen; **22** Sen ulargha ata-bowlirigha teqđim qilmen dep qesem qilghan, sūt hem bal ékip turidighan bu zémindni teqđim qilghansen.

23 Ular derweqe zémín'gha kirip uningga ige bolghan; lékin ular Séning awazingha qulaq salmighan, Tewrat-qanununda mangmighan; ulargha emr qilghanlarning héchqaysisiga emel qilmighan; shunga Sen bu külpetlerning hemmisini ularning beshiga chüshürgense. **24** Mana, sheherni bésip kirish üchün sépiilha sélip chiqirilghan dönglük-poteylerge qarighayen! Qilich, qehetchilik we waba tüpeylidin sheher hujum qiliwatqan kaldiylerning qoliga tapshurulmay qalmaydu; Sen aldin'ala éytqining hazir emelge ashuruldi; mana, Özüng körisen. **25** Lékin Sen, i Reb Perwerdigar, gerche sheher kaldiylerning qoliga tapshurulidighan bolsimu, manga: «Özung üchün étizni kümüşke sétwahlı wa buni guwahchılargha körgüzgin!» — déding. **26** Andin Perwerdigarning sözi Yeremiyaǵha kélip mundaq déyildi: — **27** Mana, Men Perwerdigar, barlıq et igilirining Xudasidurmen; Manga tes chüshidighan birer ish barındı? **28** Shunga Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men bu sheherni kaldiylerning qoliga we Babil padishahi Néboqadnesarning qoliga tapshurimen; ular uni igiliwalidu. **29** Bu sheherge hujum qiliwatqan kaldiylar uningga bésip kirip ot qoyup uni köydüriwetidu; ular sheherdikilerning öylirimiu köydüriwetidu; ular bu öylerning ögziliri üstide Méni ghezeplendürüp Baalgha isriq yaqqan, yat ilahlargha «sharab hediye»lerni quyghan. **30** Chünki Israillar we Yehudalar yashlıqidin tartip köz aldimda peget rezillikla qilip kelmekte; Israillar peqetla öz qolları yaşınhanalar bilen ghezipimni qozgħighandin bashqa ish qilmighan, — deydu Perwerdigar. **31** Chünki bu sheher qurulghan künidin tartip bügünkü kün'giche Méning ghezipim we qehrımmi shundaq qozgħighuchi bolup keldiki, Men uni Öz yüzüm aliddin yoqatmisam bolmaydu. **32** Israillar we Yehudalar — ular we ularning padishahliri, emirliri kahinliri, peyghemberliri, Yehuda ademliri we Yérusalémda turuwaqtanlarning méni ghezeplendürgen barlıq rezilliki tüpeylidin [sheherni yoqitimen]. **33** Ular Manga yüzünü qaratqan emes, belki Manga arqısını qılıp tetür qarighan; gerche Men tang seerde ornumdun turup ulargha ögettoñ bolsammu, ular anglimay telim-terbiyini qobul qılıshını ret qilghan. **34** Ular Öz namim bilen atalghan öyde yirginchlik butlirin sélip uni bulghighan; **35** ular öz oghul-qızlırları ottin ötküzüp «Molek»ke atap qurbanlıq qılısh üchün «Hinnomning oghliniŋ jilgħisi»diki, Baalgha bégħiħlan'ghan «yuqiri jaylar»ni qurup chiqqan; Men ularning bundaq ish qılıshini zadi buyrup baqmighanmen; ularning Yehudani gunahqa patquzup, mushundaq lenetlik ish qilsun dégen oy-niyette héchqachan bolup baqmighanmen. **36** Siler mushu sheher toghruluq: «Derheqiet, u qılıc, qehetchilik we waba arqılıq Babil padishahining qoliga tapshurulidu!» — dewatisse; lékin Perwerdigar — Israilning Xudası mushu sheher toghruluq hazır mundaq deydu: — **37** Mana Men, Men ularni ghezipim, qehrimek we zor achchiqim bilen heydiwetken barlıq padishahliqlardın yighimen; Men ularni qaytindan mushu yerge épkelemin, ularni aman-tinchliqtä turghuzimen. **38** Ular Méning xelqim bolidu, Men ularning Xudası bolimen. **39** Men ular we ulardin keyin bolghan balilirini barlıq künliride Mendin eyminip yaxshılıq körsün dep, ulargha bir qelb, bir yolni ata qilimen. **40** Men ulargha iltipat qılıştin qolumni ikkinchi üzmeslikim üchün ular bilen mengülüktir bir ehde tüzimem; ularning qaytidin yénimdin chetlimesleski üchün Men qelbige qorqunchummi salimen. **41** Men ulargha yaxshılıq ata qılıştin huzur élip sallinimen we pütün qelbim, pütün jénim bilen ularni mushu zémín'gha tipik turghuzimen! **42** Chünki Perwerdigar mundaq deydu: — Men xuddi bu xelqning beshiga bu dehsħetlik külpetlerning hemmisini chüshürginimdek, Men ular toghruluq wede qilghan barlıq bext-beriketlerni ularning

üstige chüshürimen; **43** Siler mushu zémín toghruluq: «U weyrane, ademzsiz we haywanatsizdur; kaldiylerning qoliga tapshurulghan!» deysiler. Lékin kelgüside uningga étizlar qaytidin sétiwélinden! **44** Binyaminning yurtida, Yérusalémning etrapidiki yézilirida, Yehudaning sheherliride, [jenubiti] tagħliq sheherliride, għerbtiki «Shefelah» egizlikidiki sheherlerde, [Yehudaning] jenubiy bayawanlıridiki sheherlerdimu kishiler qaytidin kümüşke étizlarni sétiwali, toxtam xetlirige imza qoyidu, möħürlep, guwahchılarni guwahaqha hazır qildu; chünki Men ularni sürgünlüktn qayturup eslige keltürimen — deydu Perwerdigar.

33 Yeremiya téxi qarawullarning hoysiда qamap qoyulghan waqtida, Perwerdigarning sözi uningga ikkinchi qétim kélip mundaq déyildi: — **2** Ishni qilgħuchi Men Perwerdigar, isħni shekillendürġuchi hem uni békkitküchi Menki Perwerdigar mundaq deyment — Perwerdigar Méning namimdr — **3** Manga itliaj qil, Men sanga jawab qayturimen, shundaqla sen bilmeydighan, büyük hem tilsimat isħlarni sanga ayan qilimen. **4** Chünki [dışħmenning] döng-poteylirige hem qilichha taqabil turushqa istħikkamar qilish üchħu chéqilgħan bu sheherdiki öyler we Yehuda padishahlirining ordiliri toghruluq Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — **5** «Kaldiyler bilen qarshilishim» dep sheherje kırgełkerning hemmici, peget Men ghezipim we qehrimek uriewtkenlerning jesetliri bilen bu öyerni toldurush üchün kelgenler, xalas. Chünki Men ularning barlıq rezilliki tüpeylidin yüzümni bu sheherdin örtp yosħurghanmen. **6** Halbuki mana, Men bu sheherge shipa qilip derdige derman bolimen; Men ularni saqaytimen, ulargha cheksiz arambexsh hem heqiqetni yéship ayan qilimen. **7** Men Yehudani hem Israilei sürgündin qayturup eslige keltürimen; ularni awwalqidek qurup chiqimen. **8** Men ularni Men bilen qarshiliship gunahqa pétip sadir qilghan barlıq qebħiħlikidin paklandurim, Méning aliddimda gunahqa pétip, Manga asyliq qilghan barlıq qebħiħlikirini kechürimen; **9** yer yúzidiki barlıq eller Men ulargha yetküzen barlıq iltipatni anglaydu, shuning bilen bu [sheher] kishini shadlandurup, Özümge medhiyelerni qozgħap, shan-sherep keltürüp namshöhret hasil qilidu; eller Men ulargha yetküzen barlıq iltipat we arambexħsliktin [Medin] qorquq titreydigan bolidu. **10** Perwerdigar mundaq deydu: — Siler mushu yer toghruluq: «U bir xarabilik, ademzsiz we haywanatsiz boldi!» deysiler — durus. Lékin xarabe bolghan, ademzsiz, ahalisiz, haywanatsiz bolghan Yehudaning sheherliride we Yérusalém kochilirida **11** yene tamashining sadasi, shad-xuramlıq sadasi we toyi boluwaqtan yigit-qizning awazi anglinidu, shundaqla Perwerdigarning öyige «tesħekkūr qurbanliqliri»ni apgarħalnarning «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdīgargħa tesħekkūr éytingħar, chünki Perwerdigar méħribandur, uning muhebbti mengħiġi kultur» deyдighan awazliri qaytidin anglinidu; chünki Men sürgün bolghanlarni qayturup zémindiki awatliqni eslige keltürimen, — deydu Perwerdigar. **12** Chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Xarabe bolghan ademzsiz we haywanatsiz bolghan bu yerde we uning barlıq sheherliride qoy baquchilarning öz padilirini yatquzidighan qotanliji qaytidin bar bolidu. **13** [Jenubiti] tagħliqtiki sheherlerde, [gherbtiki] Yehudaning «Shefelah» egizlikidiki sheherlerde, jenubiy bayawanlıridiki sheherlerde, Binyaminning yurtida, Yérusalémning etrapidiki yézilirida we Yehudaning sheherlerdimu qoy padiliri ularni sanigraphichining qoli astidin qaytidin ötidi, — deydu Perwerdigar. **14** Mana, shu künler kéliduki, — deydu Perwerdigar, — Men Israel jemettie

hem Yehuda jemetige éytqan shepqetlik wedemge emel qilimen. **15** Shu künler we u chaghda Men Dawut neslidin «Heqqaniy Shax»ni zéminda östürüp chiqirimen; U zéminda toghra höküm we heqqaniyliq yürüzüdu. **16** Shu künlerde Yehuda qalquzulidu, Yérusalém arambexshe turidu; [shu chaghda] Yérusalém: «Perwerdigar heqqaniyliqimizdur» dégen nam bilen atilidu. **17** Chünki Perwerdigar mundaq deydu: — Dawutning Israil jemetining textige olturnushqa layiq nesli üzülp qalmaydu, **18** yaki Lawiylardan bolghan kahinlardin, «köydürme qurbanlıq», «ashlıq hediye» we bashqa qurbanlıqlarnı Méning aldimda daim sunidighan adem üzülp qalmaydu. **19** Perwerdigarning sözi Yeremiya kélép mundaq déyildi: — **20** Perwerdigar mundaq deydu: — Siler Méning künditz bilen tüzgen ehdemni we kéche bilen tüzgen ehdemni buzup, kündüz we kéchini öz waqtida kelmeydighan qılıp qoysanglar, **21** shu chaghda Méning Qulum Dawut bilen tüzgen ehdem buzulup, uningga: «Öz textinge höküm süridighan bir oglunguq daim bolidu» déginim emelge ashurulmaydu we xizmetkarlirim, kahinlar bolghan Lawiyalar bilen tüzgen ehdem buzulghan bolidu. **22** Asmanlardiki qoshunlar bolghan yultuzlarnı sanap bolghili bolmighandek, déngizdiki qumlarnı ölcəp bolghili bolmighandek, men qulun Dawutning neslini we Özürme xizmet qılıdighan Lawiyalarını köpeytimi. **23** Perwerdigarning sözi Yeremiya kélép mundaq déyildi: — **24** Bu xelqninq: «Perwerdigar Özü tallighan bu ikki jemettin waz ketchup, ularnı tashlıdi» déginini bayqimidigmü! Shunga ular Méning xelqimmi: «Kolguside héch bir el-dölet bolmaydu» dep közge ilmaydu. **25** Perwerdigar mundaq deydu: — Méning kündüz we kéchini békitken ehdem özgirip ketse, yaki asman-zémindiki qanuniyetlerni békitmigen bolsam, **26** Men Yaqupning neslidin we Dawutning neslidin waz ketchup ularnı tashlaydighan bolimen, shuningdek İbrahim, Ishaq we Yaqupning nesli üstige höküm sürüşti, üchün [Dawutning] neslidin adem tallimaydighan bolimen! Chünki berheq, Men ularnı sürgünlükten qayteturup ularnı eslige keltürimen, ulargha rehimdilliq körsitim.

34 Babil padishahi Néboqadnesar, pütün qoshuni we hökümranlıqığha bégin'ghan barlıq padishahıqlar we ellerner hemmisi Yérusalémha we uning etrapidiki barlıq sheherlerge jeng qılghan waqtida, Perwerdigardin Yeremiya kelgen söz: — **2** Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — Zedekyaning yénigha bérüp uningga mundaq dégin: — Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, bu sheherni Babil padishahining qolığha tapshurimen, u uningga ot qoyup köydüriwétidu. **3** Sen bolsang, uning qolidin qachalmaysen; belki sen tutulup uning qolığha tapshurulisen; séning közliring Babil padishahining közlirige qaraydu, uning bilen yüz turane sözlishisen we sen Babilha sürgün bolup kétisen. **4** Lékin, i Yehuda padishahi Zedekiya, Perwerdigarning sözini angla; Perwerdigar séning tughrangda mundaq deydu: — Sen qılıch bilen ölmeysen; **5** sen aman-tinchliqta ölisen; ata-bowliring bolghan özüngdin ilgiriki padishahlar üçhün matem tutup xushbuy yaqqandek ular oxshashla sen üchünmu [xushbuy] yaqidu; ular sen üchün: «Ah, shahim!» dep matem titidi; chünki Men shundaq wede qılghanamen, — deydu Perwerdigar. **6** Andin Yeremiya peyghember bu sözlerning hemmisini Yehuda padishahi Zedekiya Yérusalémda étti. **7** Shu chaghda Babil padishahining qoshuni Yérusalémda we Yehudadiki qalghan sheherlerde, yeni Laqishta we Azikahta jeng qiliwatatti; chünki Yehudadiki mustehkem sheherler arısından peqet bularla ishghal bolmaghanidi. **8** Padishah Zedekiya [qullirimizgha] azadlıq jakarlaylı dep Yérusalém dikilerning hemmisi bilen

ehdini késip tüzgendifin kényin, Perwerdigardin töwendiki bu söz Yeremiya keldi **9** (ehde boyiche herbiri öz ibranıy qullırını, er bolsun, qız-ayal bolsun, qoyuwétiishi kérék idi; héchqayısi öz rindishdi bolghan Yehudiyni qulluqta qaldurmaslıq kérék idi. **10** Ehde qoshulghan barlıq emirler we barlıq xelq shuningha, yeni herqasymız öz quli yaki dédikini qoyuwéteyli, ularni qulluqta qalduruwermeyli dégen sözige boyusundi. Ular boysunup ularni qoyuwetti. **11** Lékin uningdin kényin ular bu yoldin yénip qoyuwetken qul-dédeklerni özige qayturuwaldi. Ular bularnı qaytidin mejburiy qul-dédek qiliwaldi). **12** — Shu chaghda Perwerdigarning sözi Yeremiya kélép mundaq déyildi: — **13** Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — Men ata-bowliringlarnı Misirning zémindin, yeni «qulluq öyi»din chiqarganımda, ular bilen ehde tüzgenidim; **14** [shu ehde boyiche] herbiringlar yettinchi yilda silerge özini satqan herqas qérindishinglär bolghan ibranıy kishilirını qoyuwétinglär kérék; u qulluqunda alte yil bolghandin kényin, sen uni azadlıqqa qoyuwétinghing kérék, dégenidim. Lékin ata-bowliringlar buni anglimay héch qulaq salmighan. **15** Lékin siler bolsanglar, [shu yaman yoldin] yénip, köz aldimda durus ishni körüp, herbiringlar öz yéqiniga «azad bol» dep jakarlıdinglar, shuningdek Öz namim bilen atalghan öyde ehde tüzüdinglar; **16** lékin siler yene yénip Méning namimga dagh keltürüp, herbiringlar öz rayığa qoyuwetken qulni hem ixtiyariga qoyuwetken dédeki qayturuwélip qaytidin özünglärha qul-dédek bolushqa mejburlidinglar. **17** Shunga Perwerdigar mundaq deydu: — Siler manga qulaq salmidinglar, herbiringlar öz qérindishinglärha, herbiringlar öz yéqinlinglärha azad bolunglar dep héch jakarlimidinglar; mana, Men silerge bir xil azadlıqni — yeni qılıchqa, wabagha we qehetchilikke bolghan bir azadlıqni jakarlaymen; silerni yer yüzidiki barlıq padishahıqlarha bir wehshet basquchi qilimen. **18** Shuning bilen Men ehdemni buzghan, köz aldimda késip tüzgen ehdingin sözlerige emel qilmaghan kishilerni bolsa, ular özürlü soyup ikki parche qılıp, otturisidin ötken héliqi mozaydeq qilimen; **19** Yehudanıng emirleri we Yérusalémning emirleri, ordidiki elemdarlar, kahinlar, shuningdek mozayning ikki parchisining otturisidin ötken barlıq xelqni bolsa, **20** Men ularnı dushmanlirining qolığha, jénini idzidigüchilerning qolığha tapshurimen; shuning bilen jesetliri asmandiki ucharqanatlarga we zémindiki haywanlarga ozuq bolidu; **21** Yehuda padishahi Zedekiya we uning emirlirinimu dushmanlirining qolığha, jénini idzidigüchilerning qolığha, shundaqla silerge hujum qılışthin chikinip turğan Babil padishahining qoshununing qolığha tapshurimen. **22** Mana, Men emr qilimen, — deydu Perwerdigar, we ular bu sheher alidiga yene kéléidu; ular uningga hujum qılıp ot qoyup köydüriwétidu; we Men Yehudanıng sheherlirini weyrane, héch ademzatsız qilimen.

35 Yehuda padishahi Yosiyaning oghli Yehoakimning künlüride, Perwerdigardin Yeremiya kélép: — **2** «Rekabning jemetidikilerning yénigha bérüp ular bilen sözlişip ularni Perwerdigarning öyige apırip, uning kichik öylirinen birige teklip qılıp ularıng alidiga sharab tutqın» — déyildi. **3** Shuning bilen men Xabazziniyaning newrisi, Yeremiyaning oghlı Jaazaniyani, uning ukilirını we barlıq bala-chaqılırını, shuningdek Rekabning püktül jemetini élip kéléishke chiqtı. **4** Men ularnı Perwerdigarning öyige, Igdalıyaning oghlı, Xudanıng adımı bolghan Hananning oghullırığha tewelik öyge apardım; bu öy emirlerning öyining yénida, Shallumning oghlı, ishikbaqar Maaséyahning öyining üstide idi; **5** men Rekabning jemetidikilerning alidiga sharabqa liq tolghan piyaliler we

qedehlerni qoyup ulargha: «Sharabqa éghiz téginglar!» — dédim. **6** Ular manga mundaq dédi: «Biz sharabını ichmeymiz; chünki ejdadımız Rekabning oghlı Yonadab bizge: «Siler we oghul-evladlirınglar zadi sharab ichmenglar; **7** yene kélip öylerni qurmanglar, ne uruq térimanglar, ne üzümzarlarnı tikmenglar, ne bulardin héchqaysisiga zadi ige bolmanglar; barlıq künlirlirgarda chédirlarda turunglar; shuning bilen siler turuwatqan zéminda uzun künlneni körisiler» — dep emr qaldurghan. **8** Shuning bilen bizning ejdadımız Rekabning oghlı Yonadabning: «Barlıq kününglerde zadi sharab ichmenglar» dégen awazığha qulaq sélip, biz we bizning ayallarımız hem oghul-qızlımız uning emrige tolouq emel qılıp kelgenimiz; **9** biz yene turghudek öylerni salmighan; bide héch üzümzar, étiz, uruq dégenler yoq; **10** belki bız chédirlarda turup kelduq, ejdadımız Yonadabning bizge barlıq emr qılghanırıgha emel qılıp kelduq. **11** Lékin Babil padishahı Néboqadnesar zémiginha bésip kirgende, shundaq ish boldiki, biz: «Baraylı, Kaldiylerning qoshuni hem Suriyening qoshunidim qéchip Yérusalém shehirige kireyli» — déduq. Mana shu sewebtin Yérusalémda turuwatımız». **12** Andin Perwerdigarning sözi Yeremiyagha kélip mundaq déyildi: — **13** «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigär — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Barghin, Yehudadikiler we Yérusalémdu turuwatqanlarqha mundaq dégin: — Buningdin terbiye almamsiler, shuningdek Ménинг sözlirime qulaq salmamsiler? — deydu Perwerdigär. **14** — Mana, Rekabning oghlı Yonadabning oghul-perzentlirige «sharab ichmenglar» dep tapilighan sözlirige emel qılınıp kelgen; bügünkü kün'giche ular héch sharab ichip baqmaghan, chünki ular atisining emrige itaet qilghan. Lékin Men tang seherde ornumdin turup silerge söz qılıp kelgen bolsammu, siler Manga héch qulaq salmighansiler. **15** Men tang seherde ornumdin turup qullirim bolghan peyghemberlerni ewetip: «Herbirinqlar hazır öz rezil yoluñlardın yénip, qilmishinglarnı tüzitingler, bashqa ilahlarqha egisip choquñmanglar; shundaq qilsanglar Men ata-bowiliringlarga teqdım qılghan zéminda turuwérisiler» dep kelgenmen; lékin siler Manga qulaq salmay héch anglımhansiler. **16** Berheq, Rekabning oghlı Yonadabning ewladlıri atisining ulargha tapilighan emrige emel qilghan; lékin bu xelq Manga héch qulaq salmighthandur. **17** Shunga samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigär — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Mana, Men Yehudaning üstige hem Yérusalémning üstige Men aldin'ala éytqan barlıq bayarı'apetni chüshürmen; chünki Men ulargha söz qilghan, lékin ular anglımghan; Men ularنى chaqırghan, lékin ular jawab bermigen». **18** Andin Yeremiyä Rekab jemetice mundaq dédi: — Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigär — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Chünki siler atanglar Yonadabning emrige itaet qılıp, barlıq yoluñqlarını tutup, silerge tapilighanırıning hemmisı boyiche ish körüp kelgensiler, — **19** emdi samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigär — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Rekabning oghlı Yonadabning neslidin aldimda xizmet qilghuchi hergiz üzülpü qalmaydu.

36 Yehuda padishahi Yosiyaning oghlı Yehoakimning tötinchi yili, Yeremiyagha Perwerdigardan töwendiki söz keldi: — **2** Özüngge oram qeqhez alghin; uningha Yosiyaning künlirlirde sanga sóz qılghinimdir tartip bügünkü kün'giche Men Israilni eyibligen, Yehudani eyibligen hem barlıq ellerni eyibligen, sanga éytqan sözlerning hemmisini yazghin. **3** Yehudaning jemeti belkim Men bésigha chüshürmekchi bolghan barlıq bayarı'apetni anglap, herbiri özlirine rezil yoldıñ yanarmakın; ular shundaq qilsa, Men ularning qebihlikini we gunahını

kechürüm qilmen. **4** Shuning bilen Yeremiyä Nériyaning oghlı Baruqni chaqirdı; Baruq Yeremiyaning aghzidin chiqqanlırını anglap Perwerdigarning uningha éytqan sözlirine hemmisini bir oram qeqheze yézip berdi. **5** Yeremiyä Baruqqa tapilap mundaq dédi: — Özüm qamap qoyulghanmen; Perwerdigarning öyige kirishime ruxset yoq; lékin özüng bérip kirgin; **6** Perwerdigarning öyide roza tutqan bir künide, sen aghzidin chiqqanlırını anglap yazghan, Perwerdigarning bu oram yazmida xatirilen'gen sözlerini xelqning qulaqlırıgha yetküzin; hemme sheherlerdin kelgen Yehudadikilerning quliqighimu yetküzin. **7** Ular belkim Perwerdigär alıdığa dua-tilawitini qılıp herbiri özlirine rezil yoldıñ yanarmakın; chünki Perwerdigarning bu xelqqe agahlandurghan ghezipi we qehri dehshetlikтур. **8** Nériyaning oghlı Baruq Yeremiyä peyghember uningha tapilighinining hemmisini ada qılıp, Perwerdigarning öyide Perwerdigarning sözlerini oqup jakarlıdı. **9** Yehuda padishahi Yosiyaning oghlı Yehoakim textke olturghan beshinchı yili toqquzinchi ayda shundaq boldiki, barlıq Yérusalémđikiler hemde Yehuda sheherleridin chiqip Yérusalémha kelgen barlıq xelq üchün, Perwerdigär alıdida bir mezgil roza tutushımız kérek dep élan qılındı. **10** Shu waqt Baruq Perwerdigarning öyige kirip, pütükchi Shafanning oghlı Gemariyaning öyide turup, Yeremiyaning sözlerini barlıq xelqning quliqigha yetküzip oqudi; bu öy Perwerdigarning öyining yuqırıqi hoylisidiki «Yéngi derwaza»gha jaylashqanıdı. **11** Shafanning newrisi, Gemariyaning oghlı Mikah bolsa yazmidın Perwerdigarning sözlerinin hemmisige qulaq saldı. **12** Andin u padishahnıng ordısığa chüshüp pütükchining öyige kiriwidı, mana, emirlerning hemmisı shu yerde olturattı; pütükchi Elishama, Shémayanıng oghlı Délaya, Akborning oghlı Elnatan, Shafanning oghlı Gemariya we Hananiyanıng oghlı Zedekiya qatarlıq barlıq emirler shu yerde olturattı. **13** Shuning bilen Mikah Baruqning sözligenerini xelqning quliqigha yetküzip oqughanda özı anglıghan barlıq sözlerini ulargha bayan qıldı. **14** Shuning bilen barlıq emirler Kushining ewrisi, Shelemyanıng newrisi, Netaniyanıng oghlı Yehudiyini Baruqning yénigha ewetip uningha: «Sen xelqning quliqigha yetküzip oqughan oram yazmini qolungha élip yénimizgha kel» — dédi. Shuning bilen Nériyaning oghlı Baruq oram yazmını qoligha élip ularning yénigha keldi. **15** Ular uningha: «Oltur, uni quliqimizgha yetküzip oqup ber» — dédi. Baruq uni ulargha anglıtip oqudi. **16** Shundaq boldiki, ular barlıq sözlerini anglıghanda, alaqzade bolup bir-birige qarışıp: «Bu sözlerning hemmisini padishahqa yetküzmisek bolmaydu» — dédi. **17** Andin Baruqtañ: «Bizde dégin emdi, sen bu sözlerning hemmisini qandaq yazdı? Ularnı Yeremiyaning öz aghzidin anglıdingmu?» — dep soridi. **18** Baruq ulargha: «Bu sözlerning hemmisini öz aghzi bilen manga éytti, men oram qeqheze siyah bilen yazdım» — dédi. **19** Emirler Baruqqa: «Barghin, sen we Yeremiyä möküwéléngler» — dédi. **20** Shuning bilen ular oram yazmini pütükchi Elishamanıng öyige tiqip qoyup, ordıgha kirip padishahnıng yénigha kélip, bu barlıq sözlerini uning quliqigha yetküzdı. **21** Padishah Yehudiyini yazmini élip kéléşke ewetti, u uni Elishamanıng öyidin épkeledi. Yehudiy uni padishahnıng quliqigha we padishahnıng yénida turghan barlıq emirlerning qulaqlırıgha yetküzip oqudi. **22** Shu chagh toqquzinchi ay bolup, padishah «qışlıq öy»ide olturattı; uning alidiki ochaqta ot qalaqlıq idi. **23** Shundaq boldiki, Yehudiy uningdin iúč-töt sehipini oqughanda, padishah qelemirishi bilen bu qismını késip, yazminıng hemmisini bir-birlep otta köyüp yoqıghuche ochaqtıki otqa tashlıdı. **24** Lékin bu barlıq sözlerini anglıghan padishah yaki xizmetkarlırinıng héchqaysisi

qorqmidi, ulardin kiyim-kécheklirini yirtqanlar yoq idi. **25** Uning üstige Elnatan, Délaya we Gemariyalar padishahtin oram yazmini köydürmeslikini ötün'genidi, lékin u ulargha qulaq salmadi. **26** Padishah bolsa shahzade Yerahmeel, Azrielning ogli Séraya we Abdeelning ogli Shelemyani püttikchi Baruqni we Yeremiya peyghemberni qolgha élishqa ewetti; lékin Perwerdigar ularni yoshurup saqlidi. **27** Padishah Baruq Yeremianing aghzidin anglap yazghan sözlerni xatiriligen oram yazmini köydürüwetkendin kéyin, Perwerdigarning sözi Yeremiyagha kélip mundaq déyildi: — **28** Yene bir oram qeqhezni élip, uningha Yehuda padishahi Yehoakim köydürüwetken birenci oram yazmida xatirilen'gen barlıq sözlerni yazghin. **29** We Yehuda padishahi Yehoakingha mundaq dégin: — Perwerdigar mundaq deydu: — Sen bu oram yazmini köydürüwetting we Méning togrhuluq: Sen buninggħha: «Babil padishahi choqum kēlip bu zémminni weyran qilidu, uningdin hem insanni hem haywannni yoqitidu» — dep yézishqa qandaqmu pétinding?» — déding. **30** Shunga Perwerdigar Yehuda padishahi Yehoakim togrhuluq mundaq deydu: — Uning neslidin Dawutning textige oltrushqa héch adem bolmaydu; uning jesiti sirtqa tashliwétilip kündütde issiqt, kēchide qirawda ochuq yatidu. **31** Men uning we neslini běshigha, xizmetkarlirining běshigha qebihlikining jazasini chūshürimen; Men ularning üstige, Yérusalémda turuwaqtqanlarning üstige hem Yehudaning ademliri üstige Men ulargha agħlandurghan barlıq kūlpetlerni chūshürimen; chünki ular Manga héch qulaq salmigan. **32** Shuning bilen Yeremiya bashqa bir oram qeqhezni élip Nériyaning ogli Baruqqa berdi; u Yeremianing aghzigha qarap Yehuda padishahi Yehoakim otta köydürüwetken oram yazmida xatirilen'gen hemme sözlerni yazdi; ular bu sözlerge oxshaydighan bashqa köp sözlerni qoshup yazdi.

37 Babil padishahi Néboqadnesar Zedekiyanı Yehudaning zémminiga padishah qildi; shuning bilen u Yosiyaning ogli Yehoakimning ogli Konyianing ornığha höküm süridi. **2** U, yaki xizmetkarliri, yaki zémindiki xelq Perwerdigarning Yeremiya peyghember arqılıq éytqan sözlirige héch qulaq salmadi. **3** Padishah Zedekiya Shelemyanıning ogli Yehukalni hem kahin Maaséyahning ogli Zefaniyanı Yeremiya peyghemberning yénigha ewetip uningħha: «Perwerdigar Xudayimizħa biz üchiun dua qilghaysen» — dégħiżi. **4** (shu chaghda Yeremiya zindanda qamaqlıq emes idi; u xelq arisesha chiqip-kirishke erkin idi). **5** Pirewnning qoshuni Misirdin chiqqanidi; Yérusalémlı qorshiwalghan Kaldiyer bulnaring xewirini anglap Yérusalémdin chékinip ketkenidi). **6** Andin Perwerdigarning sözi Yeremiya peyghemberge kēlip mundaq déyildi: — **7** Israelning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — Silerni manga iltija qildurup izdeshke ewetken Yehuda padishahiga mundaq denglar: — Mana, silerge yardım bérizim dep chiqip kelgen Pirewnning qoshuni bolsa, öz zémminiga, yeni Misirħa qaytip kétidu. **8** Andin Kaldiyer bu sheherge qaytip kēlip jeng qilip uni isħgħal qilidu, uni ot qoyup köydürüwetidu. **9** Perwerdigar mundaq deydu: — Öz-özüngħarni aldap: «Kaldiyer bizzidin chékinip ketken» — démengħar; ular ketken emes! **10** Chünki gerche siler özüngħarha jeng qilidighan Kaldiyerlarning tolouq qoshunini uruwetken bolsangħarlu we ularningkidin peqet yarilan'għanlarla qalghan bolsimu, ularning herbiri yenila öz chédiridin turup bu sheherni ot qoyup köydürüwetken bolatti. **11** Pirewnning qoshuni tüpeylidin Kaldiyerlarning qoshuni Yérusalémdin chékinip turghaq waqitta, shu weqe' yüz berdi: — **12** Yeremiya Binyamindiki zémīn'għa yol élip, shu yerdiki yurtdashħi arisidin öz nesiwissini igilesh üchħün

Yérusalémdin chiqqanda, **13** u «Binyamin derwazisi»għa yetkende, Hananiyaning newrisi, Shelemyanıning ogli közet begħi Iriya shu yerde turatti; u: «Sen Kaldiyerleġe chékinip teslim bolmaqħisien!» dep uni tutuwal. **14** Yeremiya: «Yalghan! Men Kaldiyer terepk qéchip teslim bolmaqħi emesmen!» — dédi. Lékin u uningħha qulaq salmidi; Iriya Yeremiany qolgha élip uni emirler alidha apardi. **15** Emirler bolsa Yeremiyadın għezzelinip uni urghuzup, uni diwanbęgi Yonatanning öyidiki qamaqxaniga solidi; chünki ular shu önyi zindan'għa aylandurghanidi. **16** Yeremiya zindandiki bir għundixaniga qamilip, shu yerde uzun künler yatqandin kēyin, **17** Zedekiya padishah adem ewetip shu yerdin ordisigha élip keldi. U shu yerde astirtin uningdin: «Perwerdigar din söz barmu?» dep soridi. Yeremiya: «Bar; sen Babil padishahining qoligha tapshurulisen» — dédi. **18** Yeremiya Zedekiya padishahha iltja qilip: — «Men sanga yaki xizmetkarlirringha yaki bu xelqqe néme gunah qilghinimgħa, bu zindan'għa qamat qoydungħar?» **19** Silerge besharet béríp: «Babil padishahi sanga yaki bu zémīn'għa jeng qilishqa chiqmaydul!» dégen peyghemberliringħar qéni?» — dédi **20** — «Emdi i padishah teqsir, sözlirimge qulaq sélishingni ötünim; iltijayim aldingda ijabet bolsun, dep ötünim; diwanbęgi Yonatanning öyige méni qaytquzmighaysen; sen undaq qilsang, shu yerde ölimen». **21** Zedekiya padishah perman chūshürup, Yeremiany qarawullarning hoylisida turghuzushni, shuningdek sheherdiki hemme nan tūġep ketmisa, uningħha herkti «Naway kochisi» din bir nan bérilishni tapilidi; shuning bilen Yeremiya qarawullarning hoylisida turdi.

38 Mattanning ogħi Shefatiya, Pashxurning ogħli Gedaliya, Shemelyanıning ogħi Jukal we Malkiyaning ogħli Pashxurlar bolsa Yeremianing xelqqe: — **2** «Perwerdigar mundaq deydu: — Bu sheherde qélip qalghan ademler bolsa qilich, qeħetchilik we waba bilen ölidu; lékin kimki chiqip Kaldiyerleġe teslim bolsa hayat qalidu; jéni özige oljidek qalidu; u hayat qalidu. **3** Perwerdigar mundaq deydu: — Bu sheherdechoqum Babil padishahining qoshunining qoligha tapshurulidu, u uni isħgħal qilidu — dewatqan sözlirini anglidi. **4** Emirler padishahha: «Silidin ötünimiz, bu adem ölümge mehkum qilinsun; chünki némiħħaq uning bu sheherde qélip qalghan jenggiwar leshkerlarning qollirini we xelqning qollirini ajiz qilishiga yol qoyulsun? Chünki bu adem xelqning menpeetini emes, belki ziyyinini izdeydu» — dédi. **5** Zedekiya padishah: «Mana, u silerning qolliringħargħa tapshuruld; silerning yolungħarri tosqudek men padishah qanchikli biex idim?» — dédi. **6** Shuning bilen ular Yeremiany tutup qarawullarning hoylisidiki shahzade Malkiyaning su azgiligha tashliwetti; ular Yeremiany arghamchilar bilen uningħha chūsherd; azgalda bolsa su bolmay, peqet patqaqla bar idi; Yeremiya patqaqqha pétip ketti. **7** Emma padishahning ordisidiki bir aghwat Ċfiopiyelik Ebed-Melek Yeremianing su azgiligha qamat qoyulħarraqi angħidi (shu chaghda padishahha bosa «Binyamin derwazisi»da oltrattu). **8** Ebed-Melek ordidin chiqip padishahning yénigha béríp uningħha: **9** «I padishahi alem, bu ademlerning Yeremiya peyghember barlıq qilghini, uni su azgiligha tashliwetkin intayin esebiż rezillikit; u ashu yerde qeħechħilikit tölüq qalidu; chünki sheherde ozuq-tülükk qalmidi» — dédi. **10** Padishah Ċfiopiyelik Ebed-Melek buyruq béríp: «Mushu yerdin ottu ademni özüng bilen élip béríp, Yeremiya peyghemberi ölüp ketmesliki üchħun su azgħidin élip chiqargħin» — dédi. **11** Shuning bilen Ebed-Melek ademlerni élip ularġha yétekkħilik qilip, padishahning ordisidiki xezzinining astidiki öyge kirip shu yerdin lata-puta we jul-jul kiyimlerni élip, shularni tanilar bilen azgalħha, Yeremianing yénigha chūshürup berdi. **12** Ċfiopiyelik

Ebed-Melek Yeremiyagha: — Bu lata-puta we jondaq kiyimlerni qoltuqliring hem tanilar arisigha tıqip qoyghin — dédi. Yeremiysha shundaq qildi. **13** Shuning bilen ular Yeremiyani tanilar bilen tartip, su azgilidin chiqardi; Yeremiysha yenila qarawullarning hoylisida turdi. **14** Padishah Zedekiya adem ewetip Yeremiysha peyghemberni Perwerdigarning öyidiki üchinchil kirish ishikige, öz yénigha aparghuzdi. Padishah Yeremiyagha: — Men sendin bir ishni sorimaqchimen; uni mendin yoshurmighaysen — dédi. **15** Yeremiysha Zedekiyyagha: «Men uni sanga ayan qilsam, sen ménî jezmen ölümge mehkum qilmamsen? Men sanga meslihet bersem, sen anglimaysen!» — dédi. **16** Padishah Zedekiya Yeremiyagha astirtin qesem ichip uninggha: «Bizge jan-tiniq ata qilghan Perwerdigarning hayati bilen qesem ichimenki, men séni ölümge mehkum qilmaymen, yaki séni jéningni izdigüchi kishilerning qoliga tapshurmaymen» — dédi. **17** Yeremiysha Zedekiyyagha: Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israelning Xudasi mundaq deydu: — Sen ixtiyaren Babil padishahining emirlirining yénigha chiqip teslim bolsang, jéning hayat qalidu we bu sheher otta köydürüwétilemeydu; sen we öydkiliring hayat qalisiler. **18** Lékin sen chiqip Babil padishahining emirlirige teslim bolmisang, bu sheher kaldiylerning qoliga tapshurulidi, ular uningga ot qoyup köydürüwétidi, sen ularning qolidin qachalmaysen — dédi. **19** Padishah Zedekiya Yeremiyagha: «Men Kaldiyierge chiqip teslim bolghan Yehudiylardan qorqimen; Kaldiyler belkim ménî ularning qoliga tapshurushi, ular ménî qiyinqistaq qılıshi mumkin» — dédi. **20** Yeremiysha mundaq dédi: — Ular séni tapshurmaydu. Sendin ötünimenki, gépimege kirip Perwerdigarning awazigha itaat qilghaysen; shundaq qilsang sanga yaxshi bolidu, jéning hayat qalidu. **21** Lékin sen chiqip teslim bolushni ret qilsang, Perwerdigar manga ayan qilghan ish mundaq: — **22** mana, Yehuda padishahining ordisida qalghan barliq qız-ayallar Babil padishahining emirlirining aldigha élip kétildi. Shuning bilen bu [qız-ayallar] sanga [tene qılıp]: «Séning jan dostliring séni éziqturdi; ular séning üstüngdin ghelibe qildi; emdi hazir putliring patqaqqa pitip ketkende, ular yüz örüp sanga arqisini qıldıl» — deydu. **23** Séning barliq ayalliring hem baliliring kaldiylierge élip kétildi. Sen özüng ularning qolidin qachalmaysen; chünki sen Babil padishahining qoli bilen tutuwélinisen, shundaqla sen bu sheherning otta köydürüwétishige sewebchi bolisen. **24** Zedekiya Yeremiyagha mundaq dédi: — Sen bu söhbitimizni bashqa héchkimge chandurmiggin, shundila sen olmeyesen. **25** Emirler ménîng sen bilen sózleshkinimni anglap yéninggha kélip sendin: «Séning padishahqa néme dégenliringni, shundaqla uning sangha qandaq sözlerini qilghanlıqını bizge ýét; uni bidzin yoshurma; shundaq qilsang biz séni öltürmeymiz» dése, **26** undaqtga sen ularsha: «Men padishahning aldigha: «Méni Yonatanning öyige qaytquzmighaysen, bolmisa, men shu yerde ölimen» — dégen iltijayimni qoyghanmen» — deyisen. **27** Derweqe emirlerning hemmisi Yeremiyaning yénigha kélip shuni soridi; ulargha padishah buyrughan bu barliq sözler boyiche jawab berdi. Shuning bilen ular jimip kétip uning yénidin chiqip ketti; chünki bu ish héchkimge chandurulmaghanidi. **28** Shundaq qilip Yérusalém ishghal qilin'ghuche Yeremiysha qarawullarning hoylisida turdi.

39 Yérusalém ishghal qilin'ghanda töwendiki ishlar yüz berdi: — Yehuda padishahi Zedekiyaning toqquzinchı yili oninchı ayda, Babil padishahi Néboqadnesar we barliq qoshuni Yérusalémha jeng qilishqa kélip uni muhasirige aldi; **2** Zedekiyaning oninchı yili, tötinchi ayning toqquzinchı

kündide, ular sheher sépilidin böşüp kirdi. **3** Shuning bilen Babil padishahining emirlirining hemmisi, yeni Samgarlıq Nergal-Sharezer, bash xezinichi Nébu-Sarséqim, bash séhirger Nergal-sharezer we Babil padishahliqining bashqa emeldarlarli kirip «Ottura derwaza»da olturdi. **4** Yehuda padishahi Zedekiya we barliq jenggiwar leshkerler ularni körüp qachmaqchi bolup, tün kéchide sheherdin beder tikiwéitishti; u padishahning baghchisi arqliq, «ikkı sépil» arqliqidiki derwazidin chiqip [Iordan jilghisidiki] «Arabah tüzlenglikı»ge qarap qéchishti. **5** Kaldiyelarning qoshunu ularni qoghalap Yéríxo tüzlenglikide Zedekiyyagha yétip uni qolgha élip Xamat zémindiki Riblah shehirige, Babil padishahi Néboqadnesarning aldigha apardı; u shu yerde uning üstidin höküm chiqardi. **6** Babil padishahi Riblah shehiride Zedekiyaning oghullarini köz aldida öltürwetti; Babil padishahi Yehudadik barliq mötiwerlernimu öltürüwetti. **7** U Zedekiyaning közliniri oyup, uni Babilgha apirish üchün mis kishenler bilen kishenlep qoydi. **8** Kaldiyeler padishahning ordisini we puqralarning öylirini ot qoyup köydürüp Yérusalémning sépillirini kömüürüp tashlidi. **9** Shahane qarawul bégi Nébuzar-Adan sheherde qélip qalghan bashqa xeljni, özige teslim bolup chiqqanlarni, yeni qalghan xelqninq hemmisi qolgha élip, Babilgha sürgün qildi. **10** Halbuki, qarawul bégi Nébuzar-Adan Yehuda zémindida héch teweliki bolmigan bezni namratlarni qaldurdı; shu chaghda u ulargha üzümzarlar we étizlarni teqsimlep berdi. **11** Babil padishahi Néboqadnesar Yeremiysha togruhuzdi qarawul bégi Nébuzar-Adan arqliq: «Uni térip uningdin xewer al; uningga héch ziyan yetküzme; u némini xalisa shuni uningga qilip ber» — dep perman chüshürgenidi. **12** Shunga qarawul bégi Nébuzar-Adan, shundaqla bash xezinichi Nébushazban, bash séhirger Nergal-Sharezer we Babil padishahining bashqa bash emeldarlarinining hemmisi adem ewetip **14** Yeremiyani «Qarawullarning hoylisi»din élip Shafanning newrişı, Ahikamning oghli Gedalyanıng öz öyige apirishi üchün uning qoligha tapshurghuzdi. Lékin Yeremiysha puqralar arisida turdi. **15** Yeremiysha «Qarawullarning hoylisi»da qamap qoyulghan waqtida, Perwerdigarning sözi uningga kélip mundaq déyilgenidi: — **16** Barghin, Éftiopiyelik Ebed-Melekke mundaq dégin: «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israelning Xudasi mundaq deydu: — Mana, Men öz sözlerimni mushu sheher üstige chüshürimen; awat-halawet emes, belki balayı'pet chüshürimen; shu künü bu ishlar öz közüng aldiça yüz bérifu. **17** Lékin shu künü Men séni qutquzimen, — deydu Perwerdigar; — Sen qorqidighan ademlerning qoliga tapshurlmaysen; **18** chünki Men choqum séni qutquzimen; sen qılıchlanmaysen, belki öz jéning özüngge oljidek qalidu; chünki sen Manga tayinip kelgensen — deydu Perwerdigar».

40 Qarawul bégi Nébuzar-Adan uni Ramah shehiridin qoyuwetkende, Perwerdigar Yeremiyagha söz qildi. U chaghda Nébuzar-Adan Yérusalém hem Yehudadik barliq esirlerni élip Babilgha sürgün qilmaqchi idi; Yeremiyamu ularning arisida zenjir bilen baghlan'ghan halda élip mençilghanidi. **2** Qarawul bégi Yeremiyani bir chetke tartip uningga mundaq dédi: «Perwerdigar Xudaying mushu yerge balayı'pet chüshürimen dep agahlandurdi; **3** Mana, Perwerdigar Öz dégini boyiche shundaq qilip uni keltürdi; chünki siler Perwerdigar aldiça gunah sadir qilghansiler we uning awazigha qulaq salmighansiler; shunga bu ish bésinghlangha chüshti. **4** Lékin men qolqunni ishkellen'gen zenjirlerdin yéship séni qoyuwétimen; men bilen bille Babilgha bérish sangha muwapiq

körünse, qéni kel, men sendin xewer alimen; emma men bilen bille Babilha bérishni muwapiq emes dep qarisang, kerek yoq. Mana, pütkül zémén aldingda turidu; qeyerge bérish sanga layiq, durus körünse shu yerge barghin». **5** Yeremiya téxi yénidin mangmay turup, Nébuzar-Adan uninggha: «Boldi, Shafanning newrisi, Ahikamning oghli Gedaliyaning yénigha qayt; Babil padishahi uni Yehudadiki sheherlerge hökümraniq qilishqa belgiligen; xelq arisida uning bilen bille turiwer, yaki herqandaq bashqa yerge baray déseng shu yerge barghin» — dédi. Shuning bilen qarawul bégi uninggha ozuq-tülüük hemde bir sowghat béríp uni qoyuwetti. **6** Shuning bilen Yeremiya Mizpah shehirige, Shafanning newrisi, Ahikamning oghli Gedaliyaning yénigha keldi; u uning bilen bille, puqralar arisida turdi. **7** Dalada qalghan Yehudanıg leshker bashliqliri hem leshkerleri Babil padishahining Shafanning newrisi, Ahikamning oghli Gedaliyan zémén üstige hökümraniq qilishqa belgiligenlikini, shuningdek uninggha Babilha sürgün bolmigan zémindiki yoqsul er-ayallar bala-chaqilri bilen tapshurulghanlıqını anglap qaldı; **8** shuning bilen bu leshker bashliqliri ademliri bilen Mizpah shehirige, Gedaliyaning yénigha keldi; bashliqliri bolsa Netaniyaning oghli Ishmail, Karéahning oghulları Yohanın hem Yonatan, Tanxumetning oghli Séraya, Netofatlıq Efayning oghulları we Maakatlıq bırsininq oghli Yezaniya idi. **9** Shafanning newrisi, Ahikamning oghli Gedaliyan ular we ademlirlige: «Kaldıylıgerle békinqishtin qorqmanglar; zéminda olturaqlıship Babil padishahıga békinqishtin qorqmanglar; shundaq qılsıngalar silerge yaxshi bolidu. **10** Men bolsam Kaldıylar zémín'għa kelgande [silergel] wekil bolup ularning aldida turush üchün Mizpah shehiride turimen; siler bolsanglar, sharab, enjür-xormilar we zeytun méyi mehsulatlırini élip küp-idishinglarga qoyunglar, özünglar tutqan sheherlerde turiweringlar» — dep qesem ihti. **11** Oxshashla Moabda, Ammonıylar arisida, Édomda hem bashqa herbir yurtlarda turghan Yehudiyarmu Babil padishahi Yehudada xelqning bir qaldısını qaldurghan we ular üstige hökümraniq qilishqa Shafanning newrisi, Ahikamning oghli Gedaliyanı belgiligen dep anglidi; **12** shuning bilen barlıq Yehudiyar heydep tarqitiwétilen hemme jay-yurtlardın qaytip, Yehuda zéménigha, Mizpah shehirige, Gedaliyaning yénigha keldi. Ular sharab, enjür-xormilarning mehsulatlırini zor kengrichilikte aldı. **13** Karéahning oghli Yohanın we dalada qalghan leshkerlerning barlıq bashliqliri Mizpah shehirige, Gedaliyaning yénigha kélip uninggha: **14** «Sen Ammonıylar padishahi Baalis Netaniyaning oghli Ishmailni séni öltürüşke ewetkenlikini bilmensen?» — déyishti. Lékin Ahikamning oghli Gedaliyanı ularning gépique ishenmidi. **15** Karéahning oghli Yohanın Mizpahda Gedaliyahagħa astirtin söz qılıp: «Manga ruxset qilghayse, bashqilar uningdin xewer tapquche men béríp Netaniyaning oghli Ishmailni öltürey; héchkim buni bilmeydu. Uning séni öltürüp, shuning bilen etrapingħha yighilgħan Yehudadikilerning hemmisi tarqitiwétilip, Yehudanıg qaldisi yoqitiwétilishining néme hajiti bar? — dédi. **16** Biraq Gedaliya Karéahning oghli Yohanın'għa: «Sen undaq qilma; chünki sen Ishmail togruluq yalghan étyiwatisen» — dédi.

41 Emdi yettinchi ayda shundaq boldiki, shahzade, shundaqla padishahning bash emeldarlıridin biri bolghan Elishamaning newrisi, Netaniyaning oghli Ishmail on adem élip Mizpahha, Ahikamning oghli Gedaliyaning yénigha keldi; ular shu yerde, yeni Mizpahda nan oshtup ghizalan'għanda, **2** Netaniyaning oghli Ishmail hem u épkelgen on adem ornidin turup, Ahikamning oghli Gedaliyahagħa qilich chapti; ularning shundaq qilishi Babil padishahi Yehuda zémini üstige hökümraniqqa belgiligeni öltürüshtin ibaret idi. **3** Ishmail

Mizpahda Gedaliyahagħa hemraħ bolghan barlıq Yehudiyar we shu yerde turuwaqtqan barlıq Kaldiy jenggiwar leshkerlerni öltürüwti. **4** Shundaq boldiki, Gedaliyanı öltürüwtkendin keyin, ikkinchi künigiech héchkim téxi uningdin xewer tapmighanidi, **5** mana Sheqem, Shiloh hem Samariyedın seksen adem yetip keldi. Ular saqlini chüshürgen, kiyimlirini vrtqan, etlirini tilghan, Perwerdigarning öyige sunushqa qolida hediyelerni hem xushbuyni tutqan halda kelgenidi. **6** Netaniyaning oghli Ishmail ularni qarshi élishqa mangħħinie yighilgħan'għa sēlip Mizpahdin chiqt; ularha: «Merhemet, Ahikamning oghli Gedaliya bilen körüşħiħke apirimen» — dédi. **7** Shundaq boldiki, ular sheher otturisiga yetkende, Netaniyaning oghli Ishmail we uning bilen bille bolghan ademler ularni öltürüp jesetlirini su azgiligha tashliwitti. **8** Halbüki, ular arisidin on adem Ishmailgħa: «Bizni öltürüwtieme, chünki dalada biznun yosħurup qoqħyan bughday, arpa, zeytun méyi we hesel qatarlıq ozuq-tülüükim bar» — dédi. Shunga u qoloni yighip, buraderliri arisidin ularni öltürmudi. **9** Ishmail öltürġen ademlerning jesetlirini tashliwetken bu azgal bolsa, intayin chong id; uni esli padishah Asa Israile padishahi Baashadin qorquq kolap yaqisħanidi. Netaniyaning oghli Ishmail bu azgalni jesetler bilen toldurdi. **10** Ishmail Mizpahtta turghan xelqning qaldisining hemmisi, jümlidin qarawul bégi Nébuzar-Adan Ahikamning oghli Gedaliyahagħa tapshurghaq padishahning qizilżi we Mizpahda qalghan barlıq kishilerni esirge élip ketti; Netaniyaning oghli Ishmail ularni esirge élip Ammonıylarning qeshħiga öttukshe yol aldi. **11** Karéahning oghli Yohanın we uning qeshidiki hemme leshker bashliqliri Netaniyaning oghli Ishmail sadir qilghan barlıq rezilliktin xewerapti; **12** shuning bilen ular barlıq ademlirini élip Netaniyaning oghli Ishmailha jeng qilishqa chiqt; ular Gibéondiki chong kól boyida uning bilen uchrashti. **13** Ishmailning qolida turghan barlıq xelq Karéahning oghli Yohanın hem uning hemraħliri bolghan barlıq leshker bashliqlirini kōrgende xusal boldi. **14** Ishmail Mizpahdin élip ketken barlıq xelq yoldin yénip, Karéahning oghli Yohanannin yénigha keldi. **15** Lékin Netaniyaning oghli Ishmail sekkiz adimi bilen Yohanandin qéchip, Ammonıylar teripige ötüp ketti. **16** Andin Karéahning oghli Yohanın hem uning hemraħliri bolghan barlıq leshker bashliqliri Netaniyaning oghli Ishmail Ahikamning oghli Gedaliyanı öltürġendin keyin Mizpahdin élip ketken xelqning qaldisining hemmisi öz qeshħiga aldi; u ularni, yeni jenggiwar leshkerler, qız-ayallar, balilar we orda emeldarlırini Gibéondin élip ketti. **17** Ular Kaldıylarerdin özürlini qachurush üchün Misirħa qarap yol élip Beyt-Lehemeg yeqin bolghan Gérut-Qimxanda toxtap turdi. **18** Sewbi bolsa, ular Kaldıylarerdin qorqatti; chünki Babil padishahi zémén üstige hökümraniqqa belgiligeni Ahikamning oghli Gedaliyanı Netaniyaning oghli Ishmail öltürüwtkenidi.

42 Barlıq leshker bashliqliri, jümlidin Karéahning oghli Yohanın hem Hoshayanıng oghli Yezaniya we eng kichikidin chongiġħiche barlıq xelq **2** Yeremiya peyghemberning yénigha kélip uningdin: «Telipimizni ijabet qilghayse, Perwerdigar Xudayingħha xelqning qaldisi bolghan bizler üchün dua qilghayseni (közüng körginidek burun köp bolghan bizler hazir intayin az qalduq), **3** Perwerdigar Xudayingħha mangidighan yol, qilidighan isħni körsetkey» — dep ittija qildi. **4** Yeremiya peyghember ularha: «Maq! Mana, men Perwerdigar Xudayingħha sözliringħar boyiche dua qilimem; shundaq boliduki, Perwerdigar silerge qandaq jawab berse, men uni silerge héchnemisini qaldurmay toluqi bilen bayan qilimem» — dédi. **5** Ular Yeremiya: «Perwerdigar Xudayingha séni ewetiż bizże-

yetküzidighan sönung hemmisige emel qilmisaq, Perwerdigar bize heqiqiy, gépide turudighan guwahchi bolup eyiblisun!» — dédi. **6** «Biz séni Perwerdigar Xudayimizning yénigha ewetimiz; jawab yaxshi bolsun yaman bolsun, uning awazigha itaat qilimiz; biz Xudayimizning awazigha itaat qilganda, bize yaxshi boldiku, on kündin keyin, Perwerdigarning sözi Yeremiyagha keldi. **8** U Karéahning oghli Yohanana, leshker bashliqlirining hemmisi we eng kichikidin chongighiche barliq xeljni chaqirip **9** ulargha mundaq dédi: — «Siler meni teliplinglarni Israilning Xudasi Perwerdigarning alidiga yetküzüshke ewetkensiler. U mundaq dédi: — **10** «Siler yenila mushi zéminda turiwersenglarla, Men silerni qurup chiqimene; silerni ghulatmaymen; Men silerni tipik östürimen, silerni yulmaymen; chunki Men beshinglarga chüshürgen balayı'petke ökünimen. **11** Siler qorqidighan Babil padishahidin qorqmanglar; uningdin qorqmanglar, — deydu Perwerdigar, — chunki Men silerni qutquzush üchün, uning qoldin qutuldurush üchün siler bilen bille bolimen. **12** Men silerge shundaq rehimdilliqni körsitimenki, u silerge rehim qilidi, shuning bilen silerni öz zémininglarga qaytishqa yol qoyidu. **13** Biraq siler Perwerdigar Xudayinglarning awazigha qulaq salmay «Bu zéminda qet'iy turmaymiz» — désenglar **14** we: «Yaq. biz Misir zémindiga barayli; shu yerde ne urushni körmeye, ne kanay-agah signalini anglimaymiz, ne nan'ga zar bolmaymiz; shu yerde yashaymiz» — désenglar, **15** emdi Perwerdigarning sözini anglanglar, i Yehudaning bu qaldisi bolghan siler: Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — «Siler Misirgha kirip, shu yerde olturaqlishishqa qet'iy niyetke kelgen bolsanglar, **16** emdi shundaq bolduki, siler qorqidighan qilich Misirda silerge yetishiwalidu, siler qorqidighan qehetchilik Misirda silerge egiship qoghlap baridu; shu yerde siler ölisiler. **17** Shundaq bolduki, Misirgha kirip shu yerde turayli dep qet'iy niyet qilghan ademlerning hemmisi qilich, qehetchilik we waba bilen ölidu; ularning héchqaysisi tirk qalmaydu we yaki Men beshigha chüshüridighan balayı'petken qutulmalaydu. **18** Chunki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Ghezipim we qehräm Yérusalémdikilerning beshigha chüshürlügendif, siler Misirgha kirgininglarda, qehräm beshinglarga chüshürlidu; siler lenetke qalidighan we dehshet basidighan obyekt, lenet sözi hem reswachiliqning obyekti bolisiler we siler bu zéminni qaytidin héch körmeysiler. **19** Perwerdigar siler, yeni Yehudaning qaldisi toghrulqu: «Misirgha barbamanglar!» — dégen. — Emdi shuni biliq qoyunglarki, men bugünkü künide silerni agahlandurdum!». **20** — Silerning meni Perwerdigar Xudayinglarning yénigha ewetkininglar «Perwerdigar Xudayimizha biz üchün dua qilghasen; Perwerdigar Xudayimiz bizge néme dése, bizge yetküzüp berseng biz shuning hemmisige emel qilimiz» dégüzginginlar özünglarni aldap jéninglarga zamin bolushtin ibaret boldi, xalas. **21** Men bugünkü künde silerge Uning déginini étip berdim; lékin siler Perwerdigar Xudayinglarning awazigha we yaki Uning meni silerning yéninglarga ewetken héchqaysi ishta Uninggħha itaat qilmidinqar. **22** Emdi hazir shuni biliq qoyunglarki, siler olturaqlishayli dep baridighan jayda qilich, qehetchilik we waba bilen ölisiler».

43 Shundaq boldiki, Yeremiyä ularning Xudasi Perwerdigarning hemme sözlerini barliq xelqe étip tügetti (Xudasi Perwerdigar Yeremiyani ulargha bu barliq sözlerni étish üchün ewetken), — **2** shuning bilen Hoshiyaning oghli Azariya we Karéahning oghli Yohanana we shundaqla

barliq hali chong ademler Yeremiyagha mundaq dédi: — «Sen yalghan étyiwatisen! Xudayimiz Perwerdigar séni bize: «Siler Misirda olturaqlishish üchün barbamanglar!» déyishke ewetken emes; **3** belki Nériyaning oghli Baruq choqum séni bize qarshilashitup, bizni Kaldiylerning qoligha tapshurushqa kükürtmekte; shuning bilen ular bizni ölümge mehkum qilidi yaki bizni Babilga sürgün qilidi». **4** Shuning bilen Karéahning oghli Yohanana, leshker bashliqlirining hemmisi we barliq xelq Perwerdigarning: «Yehuda zémindida turup qélinglar» dégen awazigha qulaq salmidı; **5** belki Karéahning oghli Yohanana we barliq leshker bashliqliri heydiwétigen barliq ellerdin Yehuda zémindida olturaqlishishqa qaytip kelgen Yehudaning pütün qaldısını, **6** yeni erler, qız-ayallar, balilar we padishahning qizlirini, jümlidin qarawul bégi Nébuzar-Adan Ahihamming oghli Gedaliyagha tapshurghan herbir kishini hemde Yeremiyä peyghember hem Nériyaning oghli Baruqni élip, **7** Misir zémindiga kirip keldi; ular Perwerdigarning emrije itaat qilmidi. Ular Tahpanes shehirige ýetip keldi. **8** Perwerdigarning sözi Yeremiyagha Tahpaneste kélip mundaq déyildi: — **9** Yehudiyarlarning köz aldidila, qolungħha birnechche chong tashlarni élip Pirewnning Tahpanestiki ordisining kirish yolinning yénidiki xishliq yoldiki séghiz laygha kömüp yosħurup, **10** ulargha mundaq dégin: — Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Mana, Men Méning qulum bolghan Babil padishahi Néboqadnesarni chaqirip épkelimen, u men kömüp yosħurhan bu tashlar ištige öz textini salidu; ularning ištige shahane chédirini yéyip tikidu. **11** U kélip Misir zémindida jeng qilidi; ölümge békitilgenler ölidu; sürgün bolushqa békitilgenler sürgün bolidi; qilichqa békitilgenler qilichlinidu. **12** Men Misirdiki butlarning öylirige ot yaqturghuzimen; u ularni kóydürüp, butlirini élip sürgün qilidi; qoy padichisi öz tonini kiygendek Néboqadnesarmu Misir zémiminin özige kiyiwalidu; u shu yerdin aman-ésen chiqidu. **13** U Misir zémindiki «Quyash ibadetxanisi»diki tüwrüklerni chéqwétidu; u Misirdiki butlirining öylirige ot qoyup köydüriwétidu.

44 Misirda turghan, yeni Migdolda, Tahpaneste, Nofta we [Misirning Jenubiy teripi] Patros zémindida turghan barliq Yehudati togrulruq bu söz Yeremiyagha kélip mundaq déyildi: — **2** «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Men Yérusalém hem Yehudadiki hemme sheherler ištige chüshürgen barliq balayı'petni körgensiler; mana, ularning sadir qilghan rezilliği tüpeylidin bügünkü künde ular xarabilik bolup, adematsiz qaldi; chunki ular ne özliri, ne siler, ne ata-bowiliringlar bilmeydighan yat ilahlarga choqunushqa, xushbu yéqishqa bérüp, Méni ghezeplendürgen. **4** Men tang seherde ornumdin turup qullirim bolghan peyghemberlerni silerge ewetip: «Men nepretlinidighan bu yirginsħlik isħni qilghuchi bol manglar!» — dep agħlandurghamnen. **5** Lékin ular itaat qilmighan, héch qulaq salmighan; ular rezilliikitidn, yat ilahlarga xushbu qishtin qoloni zadi üzümgien. **6** Shuning bilen qehräm hem ghezipim [ulargħa] tökkulen, Yehudadiki sheherlerde hem Yérusalémdiki reste-kochilarda yéqilghan, kögen; ular bugünkü künde weyrane we xarabilik bolup qaldi. **7** Shunga samawi qoshunlarning Serdari bolghan Xuda Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Siler némishqa öz-özünglarga zor külpet kelturmekchisiler, özünglarga héchqandaq qaldi qaldurmay özünglardin, yeni Yehudaning ichidin er-ayal, bala-bowaqlarni üzmechkisiler!?

8 Némishqa öz qolliringlarning yaśiġħini bilen, siler olturaqlashqan Misir zémindida yat ilahlarga xushbu yéqip Méni ghezeplendürisiler? Shundaq

qılıp siler halak bolup yer yüzdikisi barlıq eller arısında lenet sözü we reswa qılınidıghan bir obyékt bolisiler. **9** Siler Yehuda zémindıha hem Yérusalémning reste-kochilirida sadır qılın'ghan rezillikni, yeni ata-bowliringlarning rezillikini, Yehuda padishahlırıning rezillikini we ularning ayallırıning rezillikini, silerning öz rezilliklarnı hem ayallırıninglarning rezillikini untup qaldıngılmrı? **10** Bügünkü kün'ge qeder xelqinglar özini héch töwen tutmdı, Mendin héch qorqmıdi, ular Men silerning aldinglarga hem ata-bowliringlarning alıdıha qoyghan Tewrat-qanununda yaki belgilimilirimde héch manghan emes. **11** Shunga samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israılning Xudasi mundaq deydu: — Mana, Men bésinglarga külpel chüshürüp, barlıq Yehudanı halak qılghuchue silerge yüzümni qaritimen; **12** Men Misir zémindıha shu yerde olturaqlıshaylı dep qet'iy niyet qılghan Yehudanıng qaldısağı qol salımen, ularning hemmisi Misir zémindıha tütigishidü; Misir zémindıha yiqlılıdü; ularning eng kichikidin chongıghıche qılıch bilen, qehetchilik bilen ölidü; ular qılıch bilen we qehetchilik bilen ölidü, ular lenet oqlıdıghan we dehşet basquchi obyékt, lenet sözü hem reswa qılınidıghan bir obyékt bolidü. **13** Men Misir zémindıha turuwatqanınları Yérusalémni jazalıghandek qılıch bilen, qehetchilik bilen we waba bilen jazalaymen; **14** shuning bilen Misir zémindıha olturaqlıshaylı dep shu yerge kirgen Yehudanıng qaldısidıñ Yehuda zémindıha qayıtışqa héchqaysısi qachalmayı yaki héchkim qalmayıdu; shu yerge qayıtip olturaqlıshısha intizar bolsımı, qachalıghan az bir qısmıdin bashqılıri héchqaysısi qayıtmayıdu». **15** Andin öz ayallırıning yat ilahılgara xushbuy yaqidıghanlıqını bilgen barlıq erler, we yénida turghan barlıq ayallar, — zor bir top ademler, yeni Misirning [shimaliy teripi we jenubiy teripi] Patrostın kelgen barlıq xelq Yeremiyağha mundaq jawab berdi:

— **16** «Sen Perwerdigarning namida bizge éytqan sözge kelsek, biz sanga héch qulaq salmamız! **17** Eksiche biz choqum öz aghzımidın chıqqan barlıq sözlerge emel qılımız; özümüz, ata-bowlırımyz, padishahlırımyz we emirlırımyz Yehudadıki sheherlerde hem Yérusalémdeki reste-kochılarda qılghinidek bizler «Asmanlarning xanishi»gha xushbuy yeqwérímiz we uningga «sharab hediye»lerni quyuwérímiz; chünki eyni chaghda bizning nénimiz pütün bolup, toqqızımız tel, héch külpetni körmeye ötken. **18** Emma «Asmanlarning xanishi»gha xushbuy yeqishni we uningga «sharab hediye»lerni quyushni toxtatqınımızdzın bashlap, bizning hemme nersimiz kem bolup, qılıch bilen hem qehetchilik bilen halak bolup keldü. **19** Biz ayallar «Asmanlarning xanishi»gha xushbuy yaqqınımızda we uningga «sharab hediye»lerni quyghınımızda, bizning uningga oxshitip poshkallarıń étishimizni hem uningga «sharab hediye»lerni quyushımızı erlirimiz qollımığınmu?».

20 Yeremiya barlıq xelqqe, hem erler hem ayallaragua, mushundaq jawabnı bergenlerning hemmisige mundaq dédi: — **21** — «Perwerdigarning éside qélip könglige tekgen ish del siler, ata-bowlırıngılar, padishahlırıngılar, emirlırıngılar shundaqla zémindiki xelqning Yehudadıki sheherlerde hem Yérusalémdeki reste-kochılarda yaqqan xushbuysi emesmu? **22** Aixırıda Perwerdigar silerning qilmışinglarning rezillikige hem sadır qılghan yırıncılıq ishliringlarga chıdap turalmıghan; shunga zémindıngılar bügünkü kündikidek xarabilik, ademni dehşet basquchi, lenet obyékti we ademzsatzı bolghan. **23** Sewebi, siler xushbuy yaqqansıler, Perwerdigarning alıda gunah sadır qılıp, Uning awazığha qulaq salmay, Uning ne Tewrat-qanunıda, ne belgilimiliride ne agah-guwahlıqlırida héch mangmighansıler; shunga bügünkü kündikidek bu balayı'apet

béshinglarga chüshti». **24** Yeremiya barlıq xelqqe, bolupmu barlıq ayallargha mundaq dédi: — «I Misirda turghan barlıq Yehuda Perwerdigarning sözini anglangalar! **25** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israılning Xudasi mundaq deydu: — Siler ayallar öz aghzıngılar bilen: «Biz «Asmanlarning xanishi»gha xushbuy yeqish, uningga «sharab hediye»lerni quyush üchün ichken qesemlimizge choqum emel qılımız» dégensiler we uningga öz qollıringılar bilen emel qılghansıler. Emdi qesimlarda ching turiwérıngılar! Qesimlarga toluq emel qiliwérıngılar! **26** Lékin shundaq bolghanda, i Misirda turghan barlıq Yehuda Perwerdigarning sözini anglangalar! Mana, Men Özümining ulugh namımlı bilen qesem qılghanmenki, — deydu Perwerdigar, — Misirning barlıq zémindıha turuwatqan Yehudalıq héchqaysı kishi Méning namımlı tilga élip: «Reb Perwerdigarning hayatı bilen!» dep qayıtlı qesem ichmeydu. **27** Mana, Men ularning üstige awat-halawet emes, belki balayı'apet chüshürüş üchün ularnı közlewatımen; shunga Misirda turuwatqan Yehudadıki barlıq kishilerning hemmisi tütigüche qılıch we qehetchilik bilen halak bolidü. **28** Qılıchtıq qutulup qachqanırlar bolsa intayın az bir top ademler bolup, Misir zémindıha Yehuda zémindıha qayıtip kéléidü; shuning bilen Misir zémindıha olturaqlıshaylı dep kelgen Yehudanıng qaldısi kimming sözining, Méningki yaki ularning inawetlik bolghanlıqını ispatlap bilip yétidü. **29** Méning silerni bu yerde jazalaydıghanlıqımgıha, Méning sözlirriming choqum silerge külpel keltürmey qoymaydıghanlıqını bilishingılar üchün silerge shu aldin'ala béssharet boliduki, — deydu Perwerdigar, — Mana, Méning Yehuda padishahı Zedekiyanı uning düshmini, jénini qogħlap izdigen Babil padishahı Néboqadnesarning qolıgha tapshurghinimdek Men oxhashla Misir padishahı Pirewn Xofrani öz düshmenlirininq qolıgha hemde jénini izdigen kishilerning qolıgha tapshurimen — deydu Perwerdigar.

45 Yehuda padishahı Yeoakimning tötinchi yılı, Nériyanıng oghlı Baruq Yeremiyanıng aghzıgha qarap bu sözlerni oram qeqheze yazghinida, Yeremiya peygħember uningga bu sözni éytqan: — **2** «Israılning Xudasi Perwerdigar sen Baruq togruluq mundaq deydu: — **3** Sen: «Halimha way! Chünki Perwerdigar qayghumgħa derd-elem qosħup qoysi; men ah-zarlar qılıştin charchidim, zadila aram tapalmidim!» — déding. **4** — [Yeremiya], sen uningga mundaq dégin: — Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men qurup chıqqanlırmı hazırlıghı, Men tikkenlirrimi, yeni bu pütküll jahanni hazırlıghı, Men buntar tashlaymen. **5** Men bundaq qılghan yerde sen özüngüch üchün uluh ishlarnı idzħingge toghra kélémedu? Bularni izdime; chünki mana, Men barlıq et igilri üstige balayı'apet chüshürimen, — deydu Perwerdigar, — lékin jéniningi sen baridıghan barlıq yerlerde özüngę olja qılıp bérímen».

46 Yeremiya peygħemberge kelgen Perwerdigarning eller togruluq sözü töwende: — **2** Misir togruluq: Efrat deryası boyidiki Karkémish shehirining yénida turuwatqan, Pirewn-Neqoning qoshunu togruluq (bu qoshunni Babil padishahı Néboqadnesar Yehuda padishahı Yeoakimning tötinchi yılı bitchit qılghan): — **3** «Qalqan-siparlarnı élip sepep chüshüngılar! Jengge chiqishqa teyyarlinıngılar! **4** Atlarnı harwilargħa qétingħar! Atliringlarga miningħar! Bésinglarga dubulħa sélip septe turungħar! Neyziliringħarni bilep ittiklitingħar! Sawut-quyaqlarni kiyiwélingħar! **5** Lékin Men nénni körímen?! — deydu Perwerdigar; — Mana, mushu [leshkerler] dekke-diukkige chüshüp chékinidu; batur-palwanlır bitchit qılınip keynige qarimay beder qachidu! Terep-tereplerni wehime basidu! — deydu Perwerdigar. **6** — Emdi eng chaqqanırlar mu qachħalmaydu,

batur-palwanlarmu aman-ésen qutulup qalmaydu; mana, shimal teripide, Efrat deryasi boyida ular putliship yiqlidu! **7** Suliri deryalardek özlerini dolqunlitip, Nil deryasi [kelkün kebil] kötürlügdenek özini kötürgen kimdir? **8** Suliri deryalardek özlerini dolqunlitip, Nil deryasidek özini kötürgen del Misir özidur; u: «Men özümni kötüüp pütkül yer yüzünü qaplaymen; men sheherler hem ularda turuwtqanlarnı yoqitimen!» — deydu. **9** Etilinglar, i atlار! He dep algha bésip chépinglar, i jeng harwilir! Qalqan kötürgen Éfioopiye hem Liwiyedikiler, oqyalirini égildürgen Lidiyedikiler, palwan-baturlar jengge chiqsun! **10** Lékin bu kün bolsa samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning kündür; qisaslıq bir kün, yeni Öz yawliridin qisas alidighan künli bolidu; Uning qılıchi kishilerni toyghuchue yitudu; u qan'ghuche ularning qanlırını ichidu; chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Reb Perwerdigarning shimaliy zéminda, Efrat deryasi boyida qılmaqchi bolghan bir qurbanlıqı bar! **11** Giléadqa chiqip tutiya izdep tap, i Misirning qızıl Lékin sen özüngge nurghun dorilarını alsangnu bikar; sen üchün héch shipaliq yoqtur! **12** Eller xijaliting toghruluq anglaydu, séning peryadliring pütkül yer yüzige pur kétidü; palwan palwan'gha putlishidu, ikkisi teng meghlup bolup yiqlidu! **13** Perwerdigarning Babil padishahi Néboqadnesarning Misir zémínigha tajawuz qılıp kirishi toghruluq Yeremiya peyghemberge éytqan sözi: — **14** Misirda jakarla, Migdolda élan qıl, Nofta we Tahpanestimu élan qıl: Ching tur, jengge bel bagħħa; chünki qılıch etrapqidikilerni yutuwatidu; **15** Séning baturliring némishqa süpürüp tashlinidu? Ular ching turalnaydu; chünki Perwerdigar ularni septin ittipir yiqtítewéti. **16** U ulardin köplirini putlashturidu; berheq, ular qachqanda bir-birige putliship yiqlidu; shuning bilen ular: «Bole, turaylı, zomigerning qılıchidin qéchip öz xelqimizge we ana yurtimizha qaytip kéteylil!» — deydu; **17** Shu yerge [qaytqanda] ular: «Misir padishahi Pirewn peget bir qiyqas-süren, xalas! U peyt ni bilmey ötküzüwettıl!» — deydu. **18** Öz hayatım bilen qesem qilmenki, — deydu Padishah, nami samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, — tagħħar arisida Tabor téħi bolghandek, Karmel téħi déngiz boyida [asman'gha taqiship] turghandek birsik kélidu. **19** Emdi sen, i Misirda turuwtqan qız, sürgün bolumħaq layiq yük-taqlarni teyyarlap qoy; chünki Nof xarabe bolup köydtürili, héch ademzatsiz bolidu. **20** Misir bolsa chirayliq bir inekkut; lékin uni nishan qilghan bir köküün kéliyatidu, shimaldin kéliyatidu! **21** Uning arisidiki yallamma leshkerler bolsa bordaq torpaqlardek bolidu; ular mu arqığha burulup, birlakte qéchishidu; ular ching turuwalmaydu; chünki külpeltek kün, yeni jazalinish künli ularning beshiga chūshken bolidu. **22** [Misirning] awazi yilanningkidek «küsh-küsh» qılıp anlinidu; chünki [düşħmen] qoshunlri bilen atlinip, utes keskūħiħeklerdek uningga qarshi paltilarni kötürp kélidu. **23** Ormanlıqi qoyuqluqidin kırğızsız bolsımı, ular uni késip yiqtidit, — deydu Perwerdigar, — chünki keskūħiħekler chéketke topidin köp, sansanaqsız bolidu. **24** Misirning qizi xijalette qaldurulidu; u shimaliy elning qoligha tapshurilidu. **25** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Mana, Men No shehiriði but Amonni, Pirewnni, shundaqla Misir we uning ilahlili biley padishahlirini jazalaymen; berheq, Pirewn we uningħha tayan' għanlariñ hemmisini jazalaymen; **26** Men ularni ularning jénini izdigħiħek, yeni Babil padishahi Néboqadnesarning qoligha hem xizmetkarlirining qoligha tapshurim. Biraq keyin, [Misir] qedimki zamanlardek qaytidin aħħaliġ bolidu — deydu Perwerdigar. **27** Lékin sen, i qulqm Yaqup, qorqma, alaqzade bolma, i Israil; chünki mana, Men séni viraq yurttin, neslingi sürgün bolghan zémindin qutquzup

chiqirimen; shuning bilen Yaqup qaytip, xatirjempik we arambexshte turidu, héchkim uni qorqutmaydu. **28** Qorqma, i qulqm Yaqup, — deydu Perwerdigar, — chünki Men sen bilen billidurmen; Men séni tarqitiwken ellerner hemmisini tugeshtürsemmu, lékin séni pütünley tugeshtürmeymen; peqet üstüngdin höküm chiqirip terbiye-sawaq bérímen; séni jazalimay qoymaymen.

47 Pirewn Gaza shehirige zerbe béríshtin ilgiri, Yeremiya peyghemberge kelgen, Perwerdigarning Filistiylar toghrisidiki sözi: — **2** Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, shimaldin [dolqunluq] sular örleydu; ular téħip bir kelkün bolidu; u zémīn we uningda turuwtqanlarning üstidin tashqin bolup basidu; shuning bilen uning ademliri nale-peryad kötüridu, zéminda barliq turuwtqanlar [azabtin] nale-zar qilidu; **3** tolparlirining tuyaqlirining taraqħishħilirini, jeng harwilirining taraqħħalirini, chaqlirining güldürlesħħilirini anglap, atilar öz baliliridin xewer ēliskim qolliri boshap, arqighimu qarimaydu. **4** Chünki barliq Filistiylerni nabut qilidighan kün, hem Tur we Zidoni ulargħa yardemdem boliqħu barliq qalghan ademlerdin mehrum qilidighan kün yétip keldi; chünki Perwerdigar Filistiylerni, yeni Krét arilidin chiqip kelgenlerning qalduqini nabut qilidu. **5** Gazanining üsti taqriqli bolidu; Ashkélon shehiriðikiler dang qétip qalidu; qachan'għiche etliringlarni tilisiler, i Filistei kückħlidin aman qalghanlar? **6** Apla, i Perwerdigarning qılıchi, sen qachan'għiche timmaysen? Öz qiningħha qaytqin, aram élip tinċhan'għin! **7** Lékin u qandaqmu toxxtiyalism? Chünki Perwerdigar uningħha perman chūshħuren; Ashkélon shehirige hem dengiz boyidikilerge zerb qilishqa uni békkitkendur!

48 Moab toghruluq: Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Néboning haligha way! Chünki u xarabe qilinidu; Kiriyatim xijaletke qaldurulup, isħħal qilinidu; yuqiri qorghan bolsa xijaletke qaldurulup alaqzade bolup ketti. **2** Moab yene héch maxtalmaydu; Heshbonda kishiler uningħha: «Uni el qataridin yoqitayli» dep suyiqest qilidu; senmu, i Madmen, tugeshtürilisen; qılıch séni qogħħaydu. **3** Horonaimdin ah-zarlar kötürlidu: — «Ah, weyranchiliq, deħħsetlik patiparaqħiliq!» **4** Moab bitċiħ qilidu! Uning kichikkidin peryadli anglinidu. **5** Berheq, Luhitqa chiqidighan dawan yolidin toxtimay yighthilak kötürili; Horonaimħha chūshidighan yolda halakettin azabliq nale-peryadlar anglinidu. **6** Qéchingħar, jéninglarni élip yūġiġtungħar! Chöldiki bir chatqal bolungħar! **7** Chünki sen öz qilghanliringħha we baylqliiringħha tayan' għanliqing tüpeylidin, senmu esirge chūshisen; [butung] Kémosh, uning kahinliri hem emiřliri bilen bille sürgün bolidu. **8** Weyran qilghuchi herbir sheherje jeng qilidu; sheherlerdin héchqaysi qéchip qutulalmaydu; Perwerdigar dégħek jilghimu xarabe bolidu, tüzenglil ħalakettek yüžlinidu. **9** Daldigha bérip qéchħi füħi Moabqa qanatħarri béringħar! Chünki uning sheherli xarabilik, ademzatsiz bolidu. **10** (Perwerdigarning xizmitini köngħi qoyup qilmighan kishi lenetke qalsun! Qilħini qan töküştin qaldurħan kishi lenetke qalsun!). **11** Moab yashliqidin tartip keng-kushade yashap arzangliri üstide tin'għan sharabtek endishisiz bolup kelgen; u héchqachan küptin kükpe quyulħan emes, yaki héch sürgün bolghan emes; shunga uning temi bixxil bolup, puriġi héch özgermigen. **12** Shunga, — deydu Perwerdigar, — Men uning yēnigha ularni öz küpiedin tōkidighan tøkkħiħekler etwetmen; ular uning küppliġi quruqdaydu, uning chöġiġiġi chéqwéti. **13** Ötkende Israil jemeti öz tayanchisi bolghan Beyt-El tüpeylidin yergeq qarap qalghanek Moabmu

Kémosh tüpeylidin yerge qarap qalidu. **14** Siler qandaqmu: «Biz batur, jenggiwar palwanmiz!» — déyeleysiler? **15** Moabning zémini xarabe qilinidu; [diúshmen] ularning sheherlirining [sépíllirigha] chiqidu; uning ésil yigitliri qetl qilinishqa chüshidu, — deydu padishah, yeni nami samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. **16** — Moabning halakiti yéqinlashti, uning kúlpiti bésigha chüshüshke aldiraydu. **17** Uning etrapidiki hemmeylen uning üchün ah-zar kötürünglar; uning namshöhrötini bilgenler: «Küchlük shahane hasisi, güzel tayıqimu shunche sunduruldighul» — denglar. **18** Shan-shöhritingdin chüshüp qaghjirap ketken yerde oltur, i Dibonda turuwatqan qız; chünki Moabni halak qilghuchi sanga jeng qilishqa ýetip keldi; u istikhkam-qorghanliringni berbat qilidu. **19** Yol boyida közet qıl, i Aroerde turuwatqan qız; beder tikuwatqan erdin we qéchiwatqan qizindin: «Néme boldi?» dep sora; **20** «Moab xijaletke qaldı, chünki u bitchit qilindi!» [dep jawab bériliidu]. Ah-zar tarтип nale-perryad kötürünglar; Arnonda: «Moab halak qilindi» — dep jakarlanglar. **21** Jaza hökümü tüzenglilik jayliri üstige chiqirildi; Holon, Yahaz we Mefaat üstige, **22** Dibon, Nébo hem Beyt-Diblataim üstige, **23** Kiriyatayim, Beyt-Gamul hem Beyt-Méon üstige, **24** Kériot, Bozrah hem Moabdiki yiraq-yéqin barlıq sheherlerning üstige chiqirildi. **25** Moabning Münggüzi késiwétılıdu, uning biliki sundurulidu, — deydu Perwerdigar. **26** — Uni mest qilinglar, chünki u Perwerdigargha alidda hakawurluq qilghan; Moab öz qusuqida éghinap yatsun, shuning bilen reswa qilinsun. **27** Chünki sen [Moab] Israelni mazaq qilghan emesmu? U oghrilar qatarida tutuwélin'għannu, sen uni tilghax alsangla bésħingni chayqaysen?! **28** Sheherlerdin chiqip tash-qiyalar arisini turalħu qilinglar, i Moabda turuwatqanlar; għar aghzida uwilħan paxtektek bolunglar! **29** Biz Moabning hakawurluqi (u intayin hakawur!), yeni uning tekebburu, hakawurluqi, könglidiki meghrur-körengliki toghrisida angliduq. **30** Men uning nochiliq qilidighanlıqini bilimen, — deydu Perwerdigar, — biraq [nochiliq] kargħa yarimaydu; uning chong gepli bikar bolidu. **31** Shunga Men Moab üchün zar yighthamen, Moabning hemmisi üchün zar-zar kötürim; Kir-Xaresettikiler üchün ah-piġħan anglinu. **32** I Sibmahtiki üzüm teli, Men Yaazernerin zar-yighisi bilen teng sen üchün yighthamen; séning pélekħliring sozulup, eslide «Öltik déngiz»ning nériġha yetkenidi; ular eslide Yaazer shehirigħichimi yetkenidi. Lékin séning yaqliq mewliringe, üzüm hosulung üstige buzghuchi bésip kélidu. **33** Shuning bilen shadlıq we xushalliq Moabning bagħ-étilziridin we zéminidin mehrum qilinidu; Men üzüm kölcheklerdin sharabni yoqitimen; üzüm cheyligħiħlerning tentene awazliri qaytidin yangrimaydu; awazlar bolsa tentene awazliri emes, jeng awazliri bolidu. **34** Chünki nale-perryadlar Heshbondin kötürülfü, Yahazgħiche we Éléalahgħiche yétidu; nale awazliri Zoardin kötürülfü, Horonaimħiche we Eglat-Shéleħiyyagħiche yétidu; hetta Nimriduki salurmari kurup kétidu. **35** Men Moabta «yuqiri jaylar»da qurbanliq qilghuchilarni we yat ilahlargħa xushbuy yaqquchilarni yoqitimen, — deydu Perwerdigar. **36** — Shunga Méning qelbim Moab üchün neydek mungluq mersiye kötürüdu; Méning qelbim Kir-Herestikiler üchünmu neydek mungluq mersiye kötürüdu; chünki u igliwalħan bayliq-xeziniler yoqap kétidu. **37** Hemme bash taqir qildurulghan, hemme saqal chüshürülgen; hemme qol titma-titma késilgen, hemme chatiraqqä böz kiyilgen. **38** Moabning barlıq öy özgilliri üstide we meydandırıla matem tutusħtin bashqa ish bolmaydu; chünki Men Moabni héchkmige jaqaymdighan bir qachidek chéjip tashħaymen, — deydu Perwerdigar, **39** — ular piġħandin zarlishidu; [Moab] shunchılık pare-parę qiliwétılıdu, u xijalettin köpħillik arqisini qilidu; Moab etrapidiki hemme teripidin

reswa qilnidighan, wehime salghuchi obýékt bolidu. **40** Chünki Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, birsi bürkütteq qanatlırını kérip [perwaz qilip], Moab üstige shungħħup chüshidu. **41** Sheherliri isħgħal bolidu, istihkamlar igiliwélinidu; shu künji Moabdiki palwanlarning yúriki tolghaqqa chüshken ayalning yúrikidek bolidu. **42** Moab el qataridin yoqitilidu; chünki u Perwerdigar aldida hakawurluq qilghan; **43** weħsħet, ora we qiltaq bésħingħlarga chüshħuńi kütmekte, i Moabda turuwatqanlar, — deydu Perwerdigar. **44** — weħsħettin qachqan origħa yiqlidu; oridin chiqqan qiltaqqaq tutulidu; chünki uning tüstige, yeri Moab üstige jazalinish yilini chüshürinen — deydu Perwerdigar. **45** Qachqanlar Heshbon [sépíllining] daldidsida turup amalsiz qalidu; chünki Heshbondin ot, hem [mehrūm] Sihon [padishah]ning zémini otturisidin bir yalqun partlap chiqidu we Moabning chékkilirini, soquşħaqaq xelqninq bash chøqqilirini yutuwalidu. **46** Halingħha way, i Moabl Kémoshqa tewe bolħan el nabut boldi; oghħalliring esirge chüshidu, qizliring sürgün bolidu. **47** Lékin, axiqli zamanlarda Moabni sürgünlükidin qayturup eslige keltürim, — deydu Perwerdigar. Moab üstige chiqiridighan höküm mushu yergiche.

49 Ammoniylar togrħuluq. Perwerdigar mundaq deydu: — Israelin perzentliri yoqmien? Uning mirasxorliri yoqmidu? Emđi némishqa Milkom Gadning zéminiga warisliq qildi, Milkomħha tewe bolħan xelq némishqa Gadning sheherliride turidu? **2** Shunga mana, shu künler kélédduki, — deydu Perwerdigar, — Ammoniylarning Rabbah shehiride jeng sadalirini anglitimen; u xarabilik döng bolidu; tewe sheherliri ot qoyup kiġiġiġi; Israel qaytidin özilrini igiliwalħanlarrha igidarchiliq qilidu, — deydu Perwerdigar. **3** — Zarlanglar, i Heshbon! Chünki Ayi sheħiri xarabe qilin'ghan! Rabbah qizliri, özüngħlarga böz rextni bagħlap matem tutungħar; sép il-ħidha uyan-buyan patiparaq yugiřungħar; chünki Milkom we uning kahinliri, uningħha tewelik emirlii sürgün bolidu. **4** Némishqa kück-hewittingni danglaysen? Séning kückħug éqip kétéwidu, i: «Kim manga yéqinħishħaqqa pétitaliun?» dep öz bayliqliringħha tayan'ghan, asiyliq qilghuchi qiz! **5** Mana, Men barlıq etrapingdikilerdin weħsħet chiqirip üstüngħe chüshürinen, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolħan Reb Perwerdigar, — shuning bilen siler herbiringħar heydiwtilisiler, aldi-keybingie qarimay qachisiler; qachqanlarni yene yiqiegħi qiegħi hēch-kim bolmaydu. **6** Lékin kékijni künlerde, Ammoniylarni sürgünlükidin qayturup eslige keltürim, — deydu Perwerdigar. **7** Edom togrħuluq: Samawi qoshunlarning Serdari bolħan Perwerdigar — Israelin Xudasi mundaq deydu: — Témanda hazir danaliq tépilmamdu? Danishmeni l-riċċidin niesħet yoqap kettimu? Ularnejn danaliqini dat bésip qalghanmu?! **8** Burulup qéchħingħar, pinhan jaylardin turalħu tħejip turungħar, i Dédanda turuwatqanlar! Chünki Men Esawha tégħishlik balayi'apetni, yeri uni jazalaydighan künini bésigha chüshürinen. **9** Üzüm üzgħiħi yéningħha kelsim, ular azraq wasħġġarni qalduridu emesmu? Oghrilar kékħilep yéningħha kirsimu, ular ozlirige chushluqla buzup, oghrīlaydu emesmu? **10** Men Esawni yalingachliwetim, u yosħurun'ghudek jay qalmiġħuche dalda jaylirini échip tashħaymen; uning nesi, qérindashliji hem qoshnilliri yoqaydu; u özi qo bolidu. **11** Lékin yétim-yéssireliringni qaldur, Men ularnejn hayatini saqlaymen; tul xotuningħar Manga tayansu. **12** Chünki Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, [għeqipimming] qedehidin ichiħħek tégħishlik bolmighanlar choqum uningdin ichmey qalmaydighan yerde, sen jazalanmay qalamseñ? Sen jazalanmay qalmaysen; sen choqum uningdin ichisen. **13** Chünki Öz namim

bilen qesem ichkenmenki, — deydu Perwerdigar, — Bozrah dehshet basidghan hem reswa qilinidghan bir obyekti, xarabilik we lenet sözi bolidu; uning etrapidiki sheherliri daimliq xarabilik bolidu. **14** Men Perwerdigarдин shu bir xewerni anglashqa tuyesser boldum, — we bir elchi eller arisiga ewetilgenidi — U: «Uningga hujum qilishqa yighthinglar! Uningga jeng qilishqa ornunglardin turunglar!» — dep xewer bérídu. **15** Mana, Men séni eller arisida kichik, Insanlar arisida kemsitilgen qilimen. **16** Séning özgilerge dehshet salidghanliqing, Könglüngdiki tekebburluqung özüngni aldap qoysi; Hey tik qyananq yériqliri ichide turghuchi, Turalghung égizlikning yuqiri teripide bolghuchi, Gerche sen changgangni bürkütünningkidek yuqiri yasisangmu, Men shu yerdin séni chüshüriwétimen, — deydu Perwerdigar. **17** — We Édom tolimu wehimilik bolidu; Édomdin ötidighanlarning hemmisi uning barliq yara-wabaliri tüpeylidin wehimige chüshüp, ush-ush qolidu. **18** Sodom, Gomorra we ularning etrapidiki sheherliri bilen birge örüwétilegdenek Édommu shundaq bolidu, — deydu Perwerdigar, — héchkim shu yerde turmaydu, insan baliliri shu yerde olturaqlashmaydu. **19** Mana, Iordan deryasidiki chawar-chatqalliqtin chiqip, daim épip turidghan shu sular boyidiki yaylaqtiki [qoylarni] tarqatqan bir shirdek Men [Édomdikilerni] beder qachquzimen. Emdi kimni xalismen Men uni Édomning üstige tikleymen; chünki Manga kim teng kéleleydu? Kim Méningdin hésab élishqa Méni chaqiraydu? Méning aldimda turalaydighan pada baqquchi barmu? **20** Shunga Perwerdigarning Édomni jazalastiki meqsitini, shuningdek Témandikilerni jazalash niyitini anglanglar: ularning kichiklirimu tartip épketilidu; berheq, qilmishliri tüpeylidin Perwerdigar uning yayliqini weyrane qolidu. **21** Ularning yiqilip ketken sadasini anglap yer yüzdikiler tewrinip kétidu; nale-petyadliri «Qizil déngiz»ghiche anglinidu. **22** Mana, birsi bürküttek qanat yéyip perwaz qilip, Bozrah üstige shungghup chüshidu. Shu künü Édomdiki palwanlarning ýuriki tolghaqqa chüshken ayalning ýükidek bolidu. **23** Demeshq togruluq: — Xamat, Arpad shehiridikiler xijaletke qaldurulidu; chünki ular shum xewer anglaydu; ularning ýuriki su bolup kétidu; dawulghup ketken tashliwétilegdenek ular héch tinchinalmaydu. **24** Demeshq zeipleshti, qéchishqa burulidu; uni wehime basidu; azablar tolghaqqa chüshken ayalni tutqandek, azab we derd-qayghu uni tutidu. **25** Nam-dangqi chiqqan yurt, Men huzur alghan sheher shu derijide tashliwétilegdenek bolidu! **26** Shunga uning yigitliri kochilirida yiqilidu, jenggiwar palwanlar shu künü yoqitildi, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar; **27** — hem Men Demeshqning sépilige bir ot yaqimen, u Ben-Hadadning ordilirini yutuwalidu. **28** Babil padishah Néboqadnesar yenggen Kédar togruluq hem Hazoring padishahliqiri tughulq söz: — Perwerdigar mundaq deydu: — «Ornungdin tur, Kédargha hujum qilip, sherkiki ademlerni bulang-talang qill!» — déyilidu; **29** Hujum qilghanlar ularning chédirliri hem padilirini élip kétidu; ularning chédir perdilirili, barliq qacha-qucha, tögilirini bulap kétidu; xeq ulargha: «Terep-tereplerni wehime basidul!» dep warqiraydu. **30** Qéchip kététinglar, beder tikip pinhan jaylardin turalghu tétip turunglar, i Hazordikiler, — deydu Perwerdigar, — chünki Babil padishah Néboqadnesar silerge jeng qilishqa qest qilghan, silerge qarap niyiti buzulghan. **31** — Ornungdin tur, sépil-derwazilarga ige bolmighan aramxuda yashap, tinch-aman turghan elge jeng qilishqa chiq; ular yalghuz turidi — deydu Perwerdigar, **32** — ularning tögilirili olja, top-top mal-waranalri gheniyemt bolidu; Men chéke chachlirini chüshürgenlerni töt shamalgha tarqitimen, ularning bésishiga her etrapidin külpet chüshürimen, — deydu Perwerdigar; **33**

— Hazor bolsa chilbörilerning turalghusi, menggüe weyrane bolidu. Héchkim shu yerde turmaydu, insan baliliri shu yerde olturaqlashmaydu. **34** Yehuda padishahi Zedekiya textke olturghan deslepki waqitlirida, Yeremiya peyghemberge kelgen Perwerdigarining sözi mundaq idi: — **35** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men Élamning gholluq küchi bolghan oqyasini sundurimen. **36** Asmanlarning töt chétidin töt shamalni chiqirip Élamning üstige chüshürimen; Men ularni bu töt shamalgha tarqitimen; shuning bilen Élamdin heydelgenlerning barmaydighan el-memliketler qalmaydu. **37** Men Élamni düshmenliri aldida hem jénini izdigüchilerning aldida dekke-dükkiqe chüshürimen; dehshetlik ghezipimpi bésishiga töküp, külpetlerni chüshürimen; ularni berbat qilghuchue Men qilichni ularning keynidin qoglashqa ewetimen. **38** Men Öz textimni Élamda tikleymen, shu yerdin padishahi we shahzadilirini yoq qilimen, — deydu Perwerdigar. **39** — Lékin axirqi zamarlarda, Men Élamni sürgünlükidin qayturup eslige keltürimen, — deydu Perwerdigar.

50 Perwerdigar Yeremiya peyghember arqılıq Babil togruluq, yeni Kaldiylerning zémini togruluq éytqan söz: — **2** Eller arisida shu xewerni élan qilip jakarlanglar, tugh kötürünglar; jakarlanglar, uni yosur manglar! — «Babil ishghal qilindi; Bel bolsa xijaletke qalduruldi, Marduk patiparaq bolup ketti; Babilning oyma butliri xijaletke qalduruldi, yirginçlik nersiliri patiparaqchiliqa chüshtil!» — denglar. **3** Chünki shimaldin uningga jeng qilmaqchi bolghan bir el kéléidu; u uning zémimin weyrane qilidu, héchkim shu yerde turmaydu; insan hem haywanmu qéchip kétidu, ular yoq bolidu. **4** Shu künlerde, shu chaghda, — deydu Perwerdigar, — Israil xelqi kéléidu, ular hem Yehuda xelqi bishen bille kéléidu, ular yighthigan halda méngip Perwerdigar Xudasini izdesheke kéléidu. **5** Ular Zionning yolini soraydu, yüzlerini uningga qaritip: «Hergiz unutmas menggüllük bir ehde bilen özimizni Perwerdigargha bagħlayli!» — deydu. **6** — Méning xelqim azghan qoylardur; ularning baqquchiliri ularni azdurghan, ularni tagħlarda ténitip yúrġen; ular tagħdin döngge kēzip yürüp, öz aramgħani untugħandur. **7** ularni uchratqanlarning hemmisi ularni yep ketken, kūshendilri ular togruluq: «Bizde [bu isħlarda] héch gunah yoq, chünki ular ata-bowlirining ümidi bolghan Perwerdigar, yeni heqqaniyliqning yalaq-turalghusi bolghan Perwerdigarning aldida gunah sadir qilghan!» — dégen. **8** [I xelqim], Babil otturisidin qéchinglar, kaldiylerning zémimin tashlap chiqinglar, padini yétekligħi tékilerdek bolunglar. **9** — Chünki mana, shimaliy zémindin Babilha hujum qilmaqchi bolghan zor bir top ulugh ellerni qozghaymen; ular özlini uningga qarshi sepkə qoshidu; shuning bilen Babil shu yerdin chiqqanlar teripidin esirge chüshidu. Ularning oqlirining hemmisi batur mergenlerningkidek bolidu; ularning héchqaysisi jengdin quruq qol kelmejd. **10** Kaldiye bolsa olja bolidu; olja alghan barliq bulighuchilar uningdin qanaettlinidu, — deydu Perwerdigar; **11** — Chünki siler shadlan'ghansiler, siler yayrap kettkensiler, i mirasim bolghan [xelqimmi] bulang-talang qilghuchilar! Chünki siler chémende turghan mozaylardek sekrigensiler, ayghirlardek xushalliqtin kishnicensiler! **12** Emdi ana [yurtung] zo xijaletke qaldurulidu; reswachiliq séni tughħuchini qaplaydu; mana, u ellerning dashqili, — bir janggal, qaghjiraq yer we chöl-bayawan bolup qalidu. **13** Perwerdigarning ghezipi tüpeylidin, uning héch ahalisi bolmaydu, belki tolqu tashliwétilegdenek bolidu; Babilin ötidighanlarning hemmisi uning barliq yara-wabaliri tüpeylidin wehimige chüshüp ush-ush qolidu. **14** Babilha jeng qilish üchün uning etrapida sepke tizilinglar, barliq oqyachilar; uningga étinglar, oqlarni héch

ayimanglar; chünki u Perwerdigar aldida gunah sadir qilghan. **15** Uning etrapida jeng chuqanlirini kötürünglar; u teslim bolup qol kötürüdu; munarlii örülüdu, sépilliri ghulitildi; chünki bu Perwerdigarning alghan qisasidur. Uningdin qisas Élinglar; u bashqilargha néme qilghan bolsa uningga shuni qilinglar. **16** Babildin uruu térighuchi hem hosul waqtidiki orghaq salghuchilarni yoq qilinglar; zulumkarning qilichining qorqunchi tüpeylidin bularning herbiri öz élige qaytip, herbiri öz ana yurtigha qachsun! **17** Israel tarqitiwétilgen qoy padisidur; shirlar ularni heydiwtken; deslepte Asuriyening padishahi ularni yep ketken, axirida bu Babil padishahi Néboqadnesar uning ustixanlirini épip ghajilghan. **18** Shunga samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Mana, Men Asuriyening padishahining yénigha kélip, uni jazalighinimdek, men Babil padishahi hem zémimin jazalaymen. **19** Men Israilni qaytidin öz yayliqicha qayturimen, u Karmel téghida, Bashan zémimidä ozuqlinidu, uning jéni Efraim téghi üstige hem Giléad zémimidä qanaetlinidu. **20** Shu künlerde, shu chaghda, — deydu Perwerdigar, — Israilning qebihliki izdelse, héch tépilmaydu; Yehudaning gunahliri izdelse, héch tépilmaydu; chünki Men qaldurghan qaldisini kechürüm qilimen. **21** Mérataimning zémimidä zerb bilen jeng qilishqa, Pékodta turuwatqanlарghimu jeng qilishqa chiqinglar; ularni weyran qilinglar, qalduqinimu halak qilinglar, — deydu Perwerdigar, — Men néminи sanga buyrughan bolsam shuni ada qilinglar. **22** Jeng sadaliri [Babil] zémimidä anglinidu; u zor halaketenning sadasidur! **23** Eslide pütkül yer yuzini urghan bazghan shu derijide sundurup chéqiwteldighu! Babil eller arisida shunche bir dehshet basquchi bolup chiqqantighu! **24** Men sanga tuzaq qurdum; sen, i Babil, héch bilmeyla uningga tutuldung; Perwerdigar bilen qarshilishishing tüpeylidin sen tépilip tutuldung. **25** Perwerdigar qoral ambirini échip, ghezipidiki qorallirini élip chiqardi; chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Reb Perwerdigar kaldiylerning zémimidä qılıdighan ishi bardur. **26** Uning her chet-chetliridin kélip uningga hujum qilinglar, ambarlirini échiwétinglar; önchilerni döwligenedek uni xarabe-xarabe qilip döwilep weyran qilinglar; uning héchnémisini qaldurmanglar! **27** Uning barliq torpaqlarını öltürüwétünglar! Ular soyulushqa chühsun! Ularning haligha way! Chünki ularning küni, yeni jazalinish waqtı yétip keldi. **28** Anglanglar! Zion'ha kélip, Perwerdigar Xudayimizning qisasini, yeni ibadetxanisi üchün alghan qisasini jakarlaydigan, Babil zémimidä qachqan panah izdigüchilerning awazini anglanglar! **29** Babilgha hujum qilish üchün oqyachilarни, yeni barlıq kamannı egküchilerni chaqiringlar; Babilning etrapida bargah qurup qorshiwalınglar; héchkimmi qachqumanglar; öz qilmishini öz bésigha chüshürünglar; u némilerni qilghan bolsa, uningga shuni qilinglar; chünki u Perwerdigarga — Israildiki Muqeddes Bolghuchiga qarshi körenglep ketkenidi. **30** Shunga uning yigitlii kochilirida yiqlidu; shu künide uning barliq jengchi palwanliri yoqitilidu, — deydu Perwerdigar. **31** Mana, Men sanga qarshidurmen, i körenglep ketkuchi, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, — chünki séning künitung, yeni Men yéniningha yéqin kélip jazalaydigan kün yétip keldi; **32** körenglep ketkuchi putliship yiqlidu, héchkim uni qaytidin yólep turghuzmaydu; berheq, Men uning sheherlirige ot yaqimen, u uning etrapidikilerning hemmisini köydürüp yutup kétidu. **33** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Israillar Yehudalar bille élip xorluqni körgen; ularni esir qilghanlar ularni qattiq qamap tutqanidi; ularni qoyuwétishni ret qilghan. **34** Lékin ularning Hemjemet-Qutquzgħuchisi küchlükтур; samawi

qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar ularning dewanisini estayidilliq bilen soraydu, shuning bilen U ularning zémimidä aramliq bérifu, Babilidiklerge aramsızlıq yetküzidu. **35** Kaldiyler üstige, Babilda turuwatqanlar üstige hemde Babilning emirliri we danishmenliri üstige qilich chüshidu, — deydu Perwerdigar; **36** qilich palchilar üstige chüshkende, ular hamaqet-exmeqlerdek körünüdu; qilich ularning palwanliri üstige chüshüp, ular patiparaq bolup kétidu; **37** qilich ularning atliri üstige, jeng harwilri üstige, ularning sepliride turghan barlıq yat leshkerler üstige chüshidu, ular ayallardek bolidu; qilich xeziniliri üstige chüshidu, ular bulang-talang qilinidu. **38** Qurghaqchiliq ularning suluri üstige chüshüp, ular qurup kétidu; bularning sewebi zémimi oyma butlarcha tolup, ular qorqunchiluq mebudlar tüpeylidin telwisheset ketken. **39** Shunga chöldiki janiwarlar we chilbörler birlinke shu yerde turidu; shu yerde huwqushlar makanlishidu; u menggüge adematzatsi bolidu, dewdrin-dewrge héch ahalilik bolmaydu. **40** Xuda Sodom we Gomorrani etrapidiki sheherliri bilen bille örtüwetkinidek, héchkim shu yerde turmaydu, insan baliliri shu yerde olturaqlashmaydu, — deydu Perwerdigar. **41** — Mana, shimaldin bir xelq, ulugh bir el chiqip kélidu; yer yuzining chet-chetliridin nurghun padishahlar qozghilidu. **42** Ular oqya hem neyzini tutup qorallinidu; ular wehshiy, héch rehim körsetmeydighan bolidu; atliriga min'gende ularning awazliri déngizdek shawqunlaydu; ular jengje atlatqan ademlerdek sep-sep bolup, sanga hujum qilmaqchi, i Babil qizi! **43** Babil padishahi ularning xewirini anglapla qolliri titrep boshap kétidu; għem-qayghu uni tutidu, tolghaqqa chüshken ayaldek azablar uni bésivalidu. **44** Mana, Iordan deryasi boyidiki chawar-chatqalliqtin chiqip, daim épip turidighan shu sular boyidiki yaylaqtiki qoylarni tarqatqan bir shirdek Men Babilidikilerni beder qachquzimen. Emđi kimni xalisam Men uni uning üstige tikleymen; chünki Manga kim teng kéleleydu? Kim Méningdin hésab élishqa Méni chaqiraydu? Méning aldimda turalaydighan pada baqquchi barmu? **45** Shunga Perwerdigarning Babilni jazalashtiki meqsitini, shuningdek kaldiylerning zémimidä jazalash niyitini anglanglar: Ularning kichikkirunu tartip épktelidu; berheq, qilmishliri tüpeylidin [Perwerdigar] uning yayliqini weyrane qilidu. **46** Babilning ishghal qilin'gharlıqini anglap yer yüzü tewrinip kétidu; uning nale-peryadi barliq ellergiche anglinidu.

51 Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men Babilni soqidighan hem «Leb-kamay»da turuwatqanlarni soqidighan bitchit qilghuchi shamalni qozghap chiqirimen; **2** Men Babilha yat ademlerni ewetimen; ular uni soruwétidu, zémimidä yer bilen yeksan qiliwétidu; uning bésigha kùlpet chüshken künide ular uningga terep-terepinq qarshilishishqa kélidu. **3** Uning oqyachilirığha kirchni tartqudek, ornidin turghuchilargha dubulgha-sawut kiygүdek purset bermenglar; uning yigitlirining héchqaysisini ayap qoymanglar; uning pütkül qoshunini bitchit qilinglar. **4** Kaldiylerning zémimidä sanjilghanlar, kochilirida qilichlan'ghanlar yiqlisun! **5** Chünki Israfil yaki Yehudamu öz Xudasi teripidin, yeni samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdagar teripidin tashliwétüng emes; chünki [Babilning] zémimi Israildiki Muqeddes Bolghuchi alidda sadir qilghan gunah bilen tolghandur. **6** [Barliq eller], Babil ichidin qeħchinglar, öz jéniningarni élip beder qeħchinglar! Uning qebħilikige chétilip qélib halak bol manglar; chünki bu Perwerdigarning qisas alidighan waqtidur; U qilmishini öz bésigha qayturidu. **7** Babil Perwerdigarning qolidiki pütkül jahanni mest qilghuchi altun qedeh bolghan; eller uning sharibidin ichken; eller

shuning bilen sarang bolup ketken. **8** Babil tuyuqsız yiqlip bitchit bolidu; uningha ah-zar kötürtüngler! Uning azabılırı üchiün tutiya élinglar; u belkim saqaytilarmikin? **9** — «Biz Babilni saqaytmaqchiduq, lékin u saqaymidi; uningdin waz kéchip hemmimiz öz yurtimizgha qaytaylı; chünki uning üstige chiqirilidighan höküm jazasi asman'gha taqiship, kökké yétidu». **10** — «Perwerdigar heqqaniylıqımıznı barlıqqa keltürgendur; kéleyli, Zionda Perwerdigar Xudayimizning qılghan ishini jakarlaylı!» **11** — Oqlarnı uchlanylар! Qalqanlarnı tutunglار! Perwerdigar Médianıng padishahırlarını rohını urghutti; chünki Uning niyiti Babilgha qarşıdır, uni berbat qılısh tühündür; bu Perwerdigarning qisasıdır, yeni Uning ibadexanısı üchiün alghan qisasıdır. **12** Babilning sépilihırga qaritip jeng tughını kötürtüngler; közetni téximu chingraq qilinglär, közetchilerni [Babilni chöriderit] septe turghuzunglär; böktürme qoyunglär; chünki Perwerdigar Babilidikilerning jazası toghruluq némilerni dégen bolsa, U shuni könglide pemlep, uni ada qılıdu. **13** — I elwek sular üstide turghuchi, bayqliklärı nurghun bolghuchi, ejiling yétip keldi, jénim ölüchiniq üzülüş waqtı toshdı. **14** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar Özi bilen qesem qılıp: «Top-top chéketkilerdek Men séni ademler bilen tolđurımen; ular séning üstüngdin ghelibe tentenilirini kötüridü» dédi. **15** — U bolsa yer-zémimni kúch-qudrıti bilen yasap, Alemni danalıqi bilen berpa qılıp, Asmanlarnı eqıl-parasiti bilen yaqghuchidur; **16** U awazını qoyuwetse, asmanlarda sular shawqunlaydı; U yet chetliridin bulut-tumanları örlüttidü; U yanghurlargha chaqmaqları hemrah qılıp békitudu, Shamalnı Öz xeziniliridin chiqırıdu. **17** Bu [butpereslernen] herbiri eqilsiz, bilimdir mehrumlardur; Herbır zerger özi oyghan but teripidin shermendige qalidu; Chünki uning quyma heykili yalghanchılıq, Ularda héch tınıq yoqtur. **18** Ular bimenilerdur, mazaq obyéktidur; Ularning üstige jazalinish waqtı kelgende, ular yoqitilidu. **19** Yaqcupning nésiwisi Bolghuchi bulardek emestur; Chünki hemmimi yasiguchi Shudur; Isral bolsa Uning Öz mirası bolghan qebilisidur; Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar Uning namidur. **20** Sen [Israel] Méning görzem, Séning jeng qoralmıdursen; Séning bilen Men ellerni bitchit qilimen, Séning bilen padishahlıqlarını tamar qilimen; **21** Séning bilen hem at hem at min'guchi bitchit qilimen; Séning bilen hem jeng harwisi hem heydiğuchiñi bitchit qilimen; **22** Séning bilen hem er hem ayalni bitchit qilimen; Séning bilen hem qéri hem yashlarnı bitchit qilimen; Séning bilen hem yigit hem qıznı bitchit qilimen; **23** Séning bilen hem padichi hem qoy padisini bitchit qilimen; Séning bilen hem déhqan hem boyunturuqqa qétılghai kalılırını bitchit qilimen; Séning bilen hem waliylar hem hökümrənlərini bitchit qilimen. **24** — Men köz aldıngılarda Babilning hem barlıq kaldiylernen Zionda qılghan barlıq rezillikini öz beshigha chüshürüp yandurımen, — deydu Perwerdigar. **25** — Mana, Men sen [Babilgha] qarşımın, i pütükü yer yüzünü halak qılghuchi tagħ; Men qolumnı üstüngge sozup, Séni tik yarladın ghulitip, Domilitip chüshürüp, séni köyüp tügigen bir yanar tagħi qilimen, — deydu Perwerdigar. **26** Shuning bilen ular sendin bürjek chiqirish üchiünmu tash tapalmaydu, Yaki ul üchiünmu héchyerdin tash tapalmaydu; Chünki sen menggüge bit weyrane bolisen, — deydu Perwerdigar. **27** — Zéminda jeng tughını kötürtüngler, Eller arısida kanay chélinglär; Babilgha jeng qılıshqa ellerni teyyarlanglär; Ararat, minni we Ashkinaz padishahıqlırları chaqırıp yighthinglär; Uningha hujum qılghuchi qoshunlarga bir serdar békitinglär; Atlarnı top-top chéketke léchinkılırlıdik zémim'gha türkümləp chiqiringlär; **28** Uningha jeng qılıshqa ellerni teyyarlanglär, — Médialiqlarning padishahırları, waliyları we

barlıq hökümdarlırları, shundaqla u höküm sürgen zéminlarning barlıq ademlerini teyyarlanglär! **29** Shuning bilen yer yüzü tewrinip azablinidu; chünki Perwerdigarning Babilgha qarşılıqly niyetliri, yeni Babilning zémimini héch adem turmaydighan chöl-bayanwan qılıwétiş niyiti emelge ashmay qalmarydu. **30** Babilidiki palwanlar urushtın qol üzidu; Ular qorghanlırlıda amalsız olturnıdu; Ularning dermani qalmarydu, Ular ayallardek bolup qalidu; Uning turalghulırıgha ot qoyulidu; Derwaza salasunlrı sundurulidu. **31** Yügürüp kéliwatqan bir chaparmen yene bir chaparmen'ge, bir xewerchi yene bir xewerchige Babil padishahining alcidila uchriship qélip uningha: — «Silining pütük sheherliri u chettin bu chetkiche ishghal qılındı; **32** Derya kéchikliri igiliwélindi, Qomushluqlar ottaköydürdü, Palwanlırlar dekke-dükkgie chüshütsi!» — dep jakarlishidu. **33** Chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israileşen Xudasi mundaq deydu: — Babilning qizi tekshilinip chingdilidighan waqtı bolghan xamandek bésilidu; Birdemila, uning hosuli orulidighan waqtı yétip bolidu! **34** Zionda turghuchi qızı: — «Babil padishahı Néboqadnesar méni yutup, Méni ghajilap eżen; U ichimmi boshitilghan qachidek qılıp qoyghan; U ejidahed méni yutup, Özini nazu-németirim bilen toyghuzghan, Méni quruqdap pak-pakiz qılıwetken. Manga, méning ténimge qılghan zorawanlıqı Babilning beshigha chüshürülsün» — deydu, We Yérusalém: «Méning qanlırim Kaldıyede turghuchilarıng beshigha tökülsün» — deydu. **36** Shunga Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men séning dewayningi soraymen, Sen üchiün qisas alimen; Men uning déngizini qurutımen, buliqini qaghjiritımen. **37** Babil bolsa döwe-döwe xarabiler, Chilbörilerning turalghusı bolidu; Zémimi ademni dehshet basidighan hem daim ush-ush qilinidighan obyékt bolidu, Héch adem shu yerde turmaydu. **38** Ularning hemmisi yash shirlardek huwlıshidu, Arşınlardek bir-birige xırıs qılıshidu; **39** Ularning keypiyatı qızıp ketkende, Men ularilha bit ziyanet teyyarlap qoyımenki, ularnı mest qılıwetim; shuning bilen ular yayrap-yashnap kétidu, — andin menggüge uyqugha gherq bolup, qaytidin héch oyghanmaydu, — deydu Perwerdigar. **40** Boghuzlashqa yétilinen qozılardek we bille yétilen'gen qoçqarlar hem tékilerdek Men ularnı boghuzlashqa chüshürimən. **41** Shéshaqning ishghal qılın'ghanlıqığha qara! Pütükler yer yüzining pexrining tutulghanlıqığha qara! Babilning eller arısida ademni dehshet basidighan obyékti bolghanlıqığha qara! **42** Dégiz Babil üstidin örlep ketti; U nurghunlıghan dolqunlar bilen gherq boldı. **43** Uning sheherliri ademni dehshet basidighan obyékt, Qaghjiraq yer, bir chöl, héch kím turmaydighan zémim boldı; Héchqandaq insan balisi qaytidin shu yerlerdin ötmeydu. **44** Men Babilda Belni jazalaymen; Men uning aghzidin yutuwalghinini yanduriwalımen; Eller qaytidin uningha qarap eqip kéléshmeyeđu; Berheq, Babilning sépili ghulap kétidu. **45** Uning otturisidin chiqinglär, i xelqim! Herbiringlär Perwerdigarning qattıq ghezipidin öz jéninglemleri élip beder qéchinglär! **46** Siler zéminda angliniwatqan pitne-ighwadın yürükinglarnı su qılmanglar we qorqmanglar; Bu yıl bir pitne-ighwa, kéler yili yene bir pitne-ighwa chiqıdu; Zéminda zulum-zorawanlıq partlaydu, hökümdarlar hökümdarlarga qarşılıq chiqıdu. **47** Shunga mana, shu künler kéléduki, Men Babilidiki oyma mebudlarnı jazalaymen; Shuning bilen uning pütükü zémimi xijaletke qaldurulidu, Uningda öltürülgenler uning ichide yiqılıdu; **48** Shuning bilen asman we zémim we ularla bar bolghanlar Babil üstidin shadlıqtıň yangraydu; Chünki shimaldin halak qılghuchilar uningha jeng qılıshqa kélédu — deydu Perwerdigar. **49** Babil tüpeylidin pütükü yer yüzdikli öltürülgenler yiqılghandek, Babil Israilda öltürülgenler

tüpeylidin Babil yiqlimay qalmaydu. **50** Qilichtin qachqanlar, yiraq ketinglar, hayal bolmanglar; Chet yerlerdin Perwerdigarni séghininglar, Yérusalémni ésinglarga keltürüngrar. **51** «Biz xijaletke qaldquq, chünki haqarete uchruduq; Shermendichiliniknımız töküldi; Chünki yat ademler Perwerdigarning öyidiki muqeddes jaylarga bésip kirdi!». **52** Shunga shu künler kéléndi, — deydu Perwerdigar, — Men uningdiki oyma mebudlarni jazalaymen; Uning pütkül zémini boyida yarilinip jan helqumida ingrishidu. **53** Babil asmanlarga kötürülgen bolsimu, Uning yuqiri istihkam-qorghini mustehkemlen'gen bolsimu, Lékin Ménedingin uninggħha halak qilghuchilar yétip baridghan boldi, — deydu Perwerdigar. **54** Babilindı nale-perryadning awazi, Kaldiylerning zéminidin zor halaketning sadasi kötürüldi. **55** Chünki Perwerdigar Babilin halak qilmaqchi bolidu; U uningdin warang-churunlirini yoqtidu; Sularning dolqunlari örkehlewatqan sulardek sharqiraydu, Ularning awazi shawqunlap kélédu. **56** Chünki halak qilghuchi uninggħha, yeni Babilha jeng qilishqa kélédu, Shuning bilen uning palwanliri esirge chūshidu; Ularning oqyaliri sundurulidu; Chünki Perwerdigar — qislasr alghuchi Tengridur; U yamanlıqni yandurmay qalmaydu. **57** — Men uning emirliri, danishmenliri, waliyliri, hökümdarları we palwanlırını mest qilim; Ular menggüge uxlaydu we qaytidin héch oyghanmaydu — deydu Padishah, — Nami samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. **58** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Babilning keng sépilirri yer bilen yeksan qilinidu, Uning égiz derwazilari pütińley köydüriliđi; Shuning bilen ellerning jan tikip tapqani mēhniti bihude bolidu, El-yurtlarning özlirining japaliq ejiri peqet otqa yéqilghu bolidu. **59** Yehuda padishahi Zedekiya textke tulturghan tötinchi yili, Babilha bargħinida Mahséyahning newrisi, Nériyaning oqli Séraya Zedekiya qħażiha hemrah bolup bargħan (Séraya bash għojidar id). Yeremiya peyghember uninggħha söz tapilighan, **60** Yeremiya oram qeqhezze Babilning bésħiha chūshidghan barliq kūlpetlerni, — yeri Babil toghru luq püttülük bu barliq sózlerni yazghanidi; **61** we Yeremiya Séraya qħandaq dédi: — Sen Babilha yétip bargħanda, bu sózlerning hemmisi oqup chiqip we: — **62** «Perwerdigar, Sen bu jay toghru luq: — Men uni yeksan qilimenki, uningda héchkim, ne īnsan ne haywan turmaydighan, menggüge bir weyrane bolidu — dégensen» — deySEN; **63** shundaq qilip bu yazmini oqup chiqqandin keyin, uninggħha tash téngip, Efrat deryasining otturisiga chörü wet, **64** we: «Men uning üstige chūshürmekchi bolghan kūlpetler tüpeylidin, Babil [shu tashqa] oxshashla għerq bolup qaytidin örlimeyd; ular halidin kétidu» — deySEN. Yeremiyaning sózliri mushu yerde tügħi.

52 Zedekiya Yehudagħha padishah bolghanda yigħirme bir yéshida idu; u Yérusalémda on bir yil höküm sürdi. Uning anisi Libnahliq Yeremiyaning qizi bolup, ismi Hamutal id. **2** U [padishah] Yehoakimning qilghinidek, Perwerdigarning neziride rezil isħamlar qildi. **3** Perwerdigarning Yérusalémħha hem Yehudagħha qaratqan għezipi tüpeylidin, Perwerdigar ularni Öz huzuridin heydwiċ-ču bolghan arliqt, tōwendiki isħlar yūz berdi. Birinchidin, Zedekiya Babil padishahiga isyan kötürdi. **4** Shundaq boldiki, uning seltenitining toqquzinchi yili oninchi ayning oninchi künide Babil padishahi Néboqadnesar pütkül qoshunigha yétekkilik qilip Yérusalémħha hujum qilishqa keldi; ular uni qorshiwlip bargħaq qurup, uning etrapida qasha-poteylerni qurushti. **5** Shuning bilen sheher Zedekiyaning on birinchi yilghiche muhasiride turdi. **6** Shu yili tötinchi ayning toqquzinchi küní sheherde ēghix qheħetchilik hemmī basqan we zémindikiler üchħinmu héch

ash-ozuq qalmighanidi. **7** Sheher sépili böstüldi; barliq jenggiwar leshkerler qachmaqchi bolup, tün kékide sheherdin beder tikiwetishti. Ular padishah bagħchisiga yéqin «ikki sépil» ariliqidki derwazidin kétishti (Kaldiyer bolsa sheherning hemme teripide bar id). Ular [İordan jilghisidki] «Arabah tüzlenglik»ni boylap qéchishti. **8** Lékin Kaldiylerning qoshuni padishahni qogħlap Yérixo tüzlenglikide Zedekiya qħażiha yétsihi; uning püttün qoshuni uningdin tarqilip ketkenidi. **9** We ular padishahni tutup, Xamat zéminidiki Riblah shehirige, Babil padishahining alidha apardi; u [shu yerde] uning üstdin höküm chiqardi. **10** Babil padishahi Zedekiyaning oghullirini uning köz aldida qetl qildi; u Yehudanen barliq emirlirinumu Riblah shehiride qetl qildi; **11** andin Zedekiyaning kózlini oyuwetti; Babil padishahi uni mis kishenler bilen bagħlap Babilha élip kélip, ölgħie zindan'ha qamap qoydi. **12** Beshinchi aynin oninchi künide (bu Babil padishahi Néboqadnesar on toqquzinchi yili id) Babil padishahining xizmitide bolghan, pasiban bégi Nébuzar-Adan Yérusalémha yétip keldi. **13** U Perwerdigarning öyini, padishahning ordisini we sheherdiki barliq öyłerni köydürwetti; barliq beheywet imaretlerge u ot qoyup köydürwetti. **14** We pasiban bégi yétekchilikidiki Kaldiylerning pütkül qoshuni Yérusalémħha etrapidiki pütkül sépilini örwett. **15** Pasiban bégi Nébuzar-Adan zémindiki eng namrat kishilerni bir qismi, sheherde qalghan bashqa kishilerni, Babil padishahi terepk qéċip teslim bolghannarni we qalghan húnerwenħħeri esir qilip ularni élip ketti. **16** Lékin pasiban bégi Nébuzar-Adan zémindiki eng namrat larning bir qismi üzümzarliqlarni perwħi qilishqa we tériqħiqliq qilishqa qaldurdi. **17** Kaldiyer Perwerdigarning öyidiki mistin yasalghan ikki tüwrükni, das tegliklirini we Perwerdigarning öyidiki mistin yasalghan «déngiz»ni chéqip, barliq mislirini Babilha élip ketti. **18** Ular yene [ibadette isħilitlidighan] idishlar, għurjek-belgħurjekler, laxħigħiġi, qachilar, piyale-texsiler hem mistin yasalghan barliq eswablarni élip ketti; **19** daslar, xushbuydanlar, qachilar, küldanlar, chiraghħdanlar, piyaliżer we jam-qdeħħelhni bolsa, altundin yasalghan bolsimu, kümüştin yasalghan bolsimu, ularning hemmisi pasiban bégi élip ketti. **20** Sulayman padishah Perwerdigarning öyi üħčiñ mistin yasatqan ikki tüwrük we «déngiz», shundaqla uning tegħilki bolghan on ikki buqini u élip ketti; chünki bu mis saymanlarning āġħiqliqi ölcħesh mumkin emes id. **21** Ikki tüwrük bolsa, herbirining égħizliki on sekkiz gez, aylanmisi on ikki gez kelette; herbirining ichi kawak bolup, misnien qélini tqi tot barmaq id. **22** Tüwrükning üstdik bésħi bolsa mis bolup, égħizliki besh gez id; uning püttün aylanmisi tor sheklike hem anar nusxisi bilen bżżeġenidi, hemmisi mistin id; ikkinchi tüwrükmu uningħha oxħash bolup, umu anar nusxisi bilen bżżeġenidi. **23** Herbir tüwrükning beshining yanlirida toqsan alte anar nusxisi bar id; torda jemix bolup yüz anar nusxisi bar id. **24** Pasiban bégi Nébuzar-Adan bolsa bash kahin Séraya, orunbasar kahin Zefaniya we ibadetxanidiki üħi neper isħikkbaqarniṁ esirge alid. **25** U sheherdin leshkerlerni bashquridighan bir aghwat emeldarni, sheherdin tapqan orda meslihetchilidirin yettini, yerlik xeljni leshkerlikke tizimlighuchi, yeni qoshunning serdarinining katipini we sheherdin atmish neper yerlik kishini tutti. **26** Pasiban bégi Nébuzar-Adan bulnar Babil padishahining alidha, Riblahha élip bardi. **27** Babil padishahi Xamat zéminidiki Riblahha bu kishilerni qilichlap öltürwetti. Shu yol bilen Yehuda öz zémindini surġġun qilindi. **28** Néboqadnesar surġġun qilghaq kishilerning sanu mundaq id: — yettinchi yili üħi ming yigħirme üħi Yehudi; **29** Néboqadnesar on sekkizinchi yili u Yérusalémħdin sekkiz yüz ottu ikki kishini

sürgün qildi; **30** Néboqadnesarning yigirme üchinchı yili pasiban begi Nébuzar-Adan Yehudiylardın yette yüz qırıq besh kishini sürgün qildi; jemiy bolup sürgün qilin'ghanlarning sani töm ming alte yüz kishi idi. **31** Shundaq boldiki, Yehuda padishahi Yehoakin sürgün bolghan ottuz yettinchi yili on ikkinchi aynıng yigirme beshinchı küni shu ish yüz berdi: Ewil-Mérodaq Babilga padishah bolghan birinchı yili, u Yehuda padishahi Yehoakining qeddimi kötürüp, umi zindandin chiqardi; **32** u uningha mulayim söz qılıp, uning ornini Babilda uning bilen birge turghan bashqa padishahlarning ornidin yuqiri qildi; **33** shuning bilen Yehoakin zindandiki kiyimlirini séliwétip, ömrining qalghan herbir kündide herdaim padishah bilen bille hemdastixan bolushqa tuyesser boldi. **34** Uning nésiwisi bolsa, Babil padishahining uningha béghishlighan daimlıq iltipati idi; bu iltipat kündilik idi, yeni u uninggha taki alemdin ötkiche ömrining herbir künü tuyesser qilin'ghan.

Yeremiyaning yighazarliri

1 (Alef) Ah! Ilgiri ademler bilen liq tolghan sheher, Hazir shunche yigane olturidu! Eller arisida katta bolghuchi, Hazir tul xotundek boldi! Ölükler üstidin höküm sürgen melike, Hashargha tutuldi! **2** (Bet) U kéchiche achchiq yigha kötürmekte; Mengzide köz yashliri taramlimaqta; Ashniliri arisidin, Uningha teselli bérnidighan héchbiri yoqtur; Barliq dostliri uningha satqunluq qildi, Ular uningha düshmen bolup ketti. **3** (Gimel) Yehuda jebir-japa hem éghir qullug astida, Sürgünlükke chiqti; U eller arisida musapir boldi, Héch aram tapmaydu; Uni qoghlichughilarning hemmisi, Uningha yéтишиwélip, uni tar yolda qistaydu; **4** (Dalet) Héchkim héytlarga kilmegenlik tüpeylidin, Zion'gha bardighan yollar matem tutmaqta. Barliq qowuqlari chölderep qaldi, Kahnilliri ah-zar kötürmekte, Qizliri derd-elem ichididur; Özı bolsa, Qattiq azablanmaqta. **5** (Xé) Küshendiliri uningha xojayin boldi, Düşmenliri ronaq tapmaqta; Chünki uning köpligen asiyqliqliki tüpeylidin, Perwerdigar uni jebir-japagha qoydi. Uning baliliri kelmeske ketti, Küshendisige esir bolup sürgün boldi. **6** (Waw) Barliq hörmət-shöhriti Zionning qizidin ketti; Emirliri yaylaqni tapalmighan kiyiklerdek boldi; Ularning owchidin özini qachurghudek héch dermani qalmidi. **7** (Zain) Xarlan'ghan, sergerdan bolghan künliride, Xelqi küshendisining qoliga chüshken, Héchkim yarden qolini sozmigan chaghda, Yérusalém qedimde özige tewe bolghanlirini, Qimmetlik bayqliqlarini yadigha keltürmekte; Küshendiliri uningha mesxirilik qaraytti; Küshendiliri uning nabut bolghanlıqını mesxire qilishti. **8** (Het) Yérusalém esheddiy éghir gunah sadir qilghan; Shuning bilen u haram boldi; Uning yalingachlıqını körgechke, Uni hörmətligeler hazır uni kemsitudu; Uyatta, uh tartqiniche u keynige burului. **9** (Tet) Uning öz heyzliri éteklarini bulghiwetti; U aqiwitini héch oylimighthandur; Uning yiqilishi ajayib boldi; Uningha teselli bergenç yoqtur; «Ah Perwerdigar, xarlan'ghinimha qara! Chünki düşhmen [halimdin] maxtinip kettıl! **10** (Yod) Küshendisi qolini uning qimmetlik nersiliri üstige sozdi; Özining muqeddes jayığha ellerning bésip kirgenlikini kördi; Sen esli ularni ibadet jamaitingge «kirishke bolmaydu» dep men'i qilghan'ghu! **11** (Kaf) Bir chishlem nan izdep, Uning xelqining hemmisi uh tartmaqta; Jénimi saqlap qélish üchünlə, Ular qimmetlik nersilirini ashliqqa tégishti. «Ah Perwerdigar, qara! Men erzimes sanaldim. **12** (Lamed) Ey ötip kétiwatqanlar, Bu siler tühün héch ish emesmü? Qarap baq, méning derd-elimimdek bashqa derd-elem barmidu? Perwerdigar otluq ghezipini chüshürgen künide, Uni méning üstümge yükli. **13** (Mem) U yuqiridin ot yaghdurdi, ot söngeklirimdin ötip köydi. U ularning üstidin ghelibe qildi. U putligrım üçhün tor-tuzaqni qoyup qoydi, Méni keynimge yandurdu, U méni nabut qildi, Kün boyi U méni zeippleshtürdi. **14** (Nun) Asiyqlirim boyunturuq bolup boynumha baghlandı; Qolliri tanini ching chigip chemberchas qiliwetti; Asiyqlirim boynumha artıldı; U dermanimni mendin ketküdzi; Reb méni men qarshılıq körsitelmeydighanlarning qollırığa tapshurdu. **15** (Sameq) Reb barliq baturlırımmı otturumdıla yerge uruwetti; U méning xil yigitlirimmi ézishke, Üstümdin höküm chiqirishqa kéngesh chiqirdi. Reb goya üzüm kölchikidiki üzümlerni cheyligendeck, Yehudanıng pak qızını cheyliwetti. **16** (Ayin) Mushular tüpeylidin taramlap yighlimaqtimen; Méning közlirim, méning közlirimdin su éqiwatidu; Manga teselli bergenç,

jénimni eslige keltürgüchi mendin yiraqtur; Balilirimming köngli sunuqtur, Chünki düshmen ghelibe qildi. **17** (Pé) Zion qolini sozmaqta, Lékin uningha teselli bergüchi yeq; Perwerdigar Yaqup togruhluq perman chüshürdi – Qoshniliri uning küshendilirli bolsun! Yérusalém ular arisida njis nerse dep qaraldi. **18** (Tsade) Perwerdigar heqqaniydr; Chünki men Uning emrige xilaplıq qildim! Ey, barlıq xelqler, anglanglar! Derdirimge qaranglar! Pak qızlirim, yash yigitlirim sürgün boldi! **19** (Kof) Ashnilirimni chaqirdim, Lékin ular méni aldighanidi; Jan saqlighudek ozuq-tülük izdep yürüp, Kahnillirim hem aqsaqallırırmı sheherde nepestin qaldi. **20** (Resh) Qara, i Perwerdigar, chünki azar chékiyatımen! Hedidin ziyyade asılıq qilghinim tüpeylidin, Ich-bagħrin qiyinati, Türkım örtlip ketti. Sirtta qılıch [anisini balisidin] juda qildi, Öylirimde bolsa ölüm-waba höküm sürmektel. **21** (Shiy) [Xeqlər] ah-zarlırimni anglıdi; Lékin teselli bergençhim yoqtur; Düşmenlirimming hemmisi külpitimdin xewerdar bolup, Bu qilghinidin xushal boldi; Sen jakarlıghan künni ularning bészigha chüshürgeyse, Shu chagħda ularning hali méningkidek bolidu. **22** (Taw) ularning barliq rezillikini köz aldingha keltürgeyse, Barliq asiyqlirim üchün méni qandaq qilghan bolsang, Ulargħimu shundaq qilghaysen; Chünki ah-zarlırim nurghundur, Qelbim azabtin zeiplish ketti!

2 (Alef) Reb ghezep buluti bilen Zion qızını shundaq qaplidi! **U** Israilning sherep-julasını asmandin yerge chörütwetti, Ghezipi chüshken künide Öz textiperini héch ésida qaldurmidi. **2** (Bet) Reb Yaqupning barliq turalghulirini yutuwetti, héch ayimidi; U qehri bilen Yehudanıng qızining qel'e-qorghanlirining hemmisiñi għallatti; U padishahlinqi emirliri bilen nomusqa qoyup, Yer bilen yeksan qiliwetti. **3** (Gimel) U qattiq ghezepte Israilning hemme müngħiżlirini késiwetti; Düşhenni tosughan ong qoloni Uning aldidin tartiwalid; Lawuldap kögen öz etrapini yep ketkuchi ottek, U Yaqupni kōydürwetti. **4** (Dalet) Düşhendek U oqyasını kerdı; Uning ong qoli étishqa teyyarlan'ghanidi; Közige issiq körün'genlerning hemmisiñi küshendisi kebi qirdi; Zion qızining chédiri ichide, Qehrini ottek yaghħurdi; **5** (Xé) Reb düşhendek boldi; U Israilni yutuwaldi, Ordilirining hemmisiñi yutuwaldi; Uning qel'e-qorghanlirini yoqatti, Yehudanıng qızida matem we yığħa-zarlarini köpeyyti. **6** (Waw) U Uning kepisini bagħċini pachaqlatqandek pachaqlatti; U ibadet sorunlirini qoqitwetti; Perwerdigar Zionda héyt-bayramlar hem shabatlarini [xelqining] ésidin chiqiriwetti; Ghezep ot bilen padishah hem kahinni chetke qeqi wietti. **7** (Zain) Reb qurban'għinī tashliwetti, Muqeddes jayidin waz kechti; U Ziondiki ordilarning sépilirini düşhennin qoliga tapshurdi; Hetta Perwerdiganing öyide, Ular héyt-ayem künidikidek tentene qilishti! **8** (Het) Perwerdigar Zion qızining sépilini chéqwétishni qarar qilghan; U uningha [halak] ölcem tanisini tartip qoyghan; U qoloni chéqishtin héch üzmid; U hem istiħkamları hem sépilni zarlatti; Ikkisi tengħalsirap qayghurmaqta. **9** (Tet) Uning derwazilri yer tégi għerq bulup ketti; U uning tömür-taqaqlirini pare-pare qiliwetti. Padishah hem emirliri eller arisigha palandi; Tewrattiki terbiye-yoloryuq yoqapp ketti, Peyghamberliri Perwerdigañin wehiy-körünüşħlerni izdep tapalmaydu. **10** (Yod) Zion qızining aqsaqallırı, Yerde zuwan sürmey olturnaqta; Ular bashlirığha topa-chang chéchishti; Ular bēlige böz yōgiwélishti; Yérusalémning pak qızlirining bashliri yerge kirip ketküdekk boldi. **11** (Kaf) Méning közlirim taramlighan yashlirimdin halidin ketti; Ichi-bagħrilirim zerdapgha toldi; Jigirim yer yüzige tökölüp pare-pare boldi, Chünki xelqimning qizi nabut qilindı,

Chünki sheher kochilirida narsidiler hem bowaqlar hoshisz yatmaqta. **12** (Lamed) Ular sheher kochilirida yarilan'ghanlardek halidin ketkende, Anilirining quchiqida yetip jan talashqanda, Anilirigha: «Yémek-ichmek nede?» dep yalwurushmaqta. **13** (Mem) Men derdingge guwahchi bolup, séni némige oxshitarmen? Séni némige sélishturarmen, i Yérusalém qizi? Sanga teselli bérishete, némini sanga teng qilarmen, i Zionning pak qizi? Chünki séning yarang déngizdek cheksizdur; Kim séni saqaytalisun? **14** (Nun) Peyghemberliringning sen üchün körgenliri bimenilik hem exmeqliqtur; Ular séning qebihlikingni héch ashkare qilmidi, Shundaq qilip ular sürgün bolushungning aldini almidı. Eksiche ularning sen üchün körgenliri yalghan besharetler hem éitzquluqlardur. **15** (Sameq) Yéningdin ötüwatqanlarning hemmisi sanga qarap chawaklishidu; Ular üshqirtip Yérusalémming qizightha bash chayqashmaqta: — «Güzellikning jewhiri, pütkül jahanning xursenlik!» atdalghan sheher mushumidi?» **16** (Pé) Barlıq dushmanliring sanga qarap aghzini yoghan échip [mazaq qilmaqta], Ush-ush qiliship, chishlirini ghuchurlatmaqta; Ular: «Biz uni yutuwaldoq! Bu berheq biz kütken kündur! Biz buni öz közimiz bilen körüşke tuyesser bolduq!» — démekte. **17** (Ayin) Perwerdigar Öz niyetlirini ishqqa ashurdy; Qedimdin partip Özining bekitken sözige emel qildi; U héch rehim qilmay ghalatti; U dushmanni üstüngdin shadlandurdi; Küsħendiliringning münggüzini yuqiri kötürdi. **18** (Tsade) Ularning kónglı Rebge nida qilmaqta! I Zion qizining sépli! Yashliring deryadek kéche-kündüz aqsun! Özungge aram bermə; Yash tamchiliring taramlashtın aram almisun! **19** (Kof) Tün kéchide ornungdin tur, Kechte jések bashlinishi bilen nida qill Könglüngni Rebning alдigha sudek tök; Narsidiliringning hayatı üchün uningga qolliringni kötür! Ular barlıq kochiliring doqmushida qehetchiliktin halidin ketmekte. **20** (Resh) Qara, i Perwerdigar, oylap baqqaysen, Sen kimge mushundaq muamile qilip baqqan?! Ayallar öz méwiliri — erke bowaqlarını yéyishke bolandı? Kähin hem peygħemberni Rebning muqeddes jayida öltürüşke bolandı? **21** (Shiyn) Yashlar hem qérilar kochilarda yéтиshmaqta; Pak qızlirim we yash yigitlirim qılıchlilikn yiqlidi; Ularni gheziping chūshken künide qirdinges; Ularni héch ayim soydusgen. **22** (Taw) Sen héyt-bayram künide jamaetni chaqirghandek, Méni tereptereplerdin bésishqa wehimilerni chaqirding; Perwerdigarining ghezep künide qachqanlar yaki tirk qalghanlar yoq idi; Özüm erkilitip chong qilghanlarni dushmanim yep ketti.

3 (Alef) Men uning ghezep tayiqini yep jebir-zulum körgen ademdurmen. **2** Ménî U heydiewetti, Nurgħa emes, belki qarangħuluqqa mangdurdı; **3** Berheq, U kün boyi qolini manga qayta-qayta hujum qildurdi; **4** (Bet) Ettririmni we térialrimmi qaqqħal qiliwetti, Söngeklirimni sunduruwetti. **5** U manga muhasire qurdi, öt süyi we japa bilen ménî qapsiwalı. **6** U ménî ölgili uzun bolghanlardek qapqarangħu jaylarda turushqa mejbur qildi. **7** (Gimel) U ménî chiqalmaydighan qilip chitlap qorshiwalı; Zenjirimi éghir qildi. **8** Men warqipar nida qilsammu, U duayimni héch ishtimidi. **9** U yollirimni jipsilashqan tash tam bilen tosuhalli, Chighir yollirimni egrı-toqay qiliwetti. **10** (Dalef) U manga paylap yatqan éyiqtek, Pistirmida yatqan shirdektur. **11** Ménî yollirimdin burap témta-titma qildi; Ménî tügeshtürdi. **12** U oyqasini kérüp, Ménî oqining qarisi qildi. **13** (Xé) Oqdénidiki oqlarni börekliminge sanjitzudi. **14** Men öz xelqimge reswa obýekti, Kün boyi ularning mesxire naxshisining nishani boldum. **15** U manga zerdaabni toyghuché yutquzup, Kekre süyini toyghuché ichküzdi. **16** (Waw) U chishlirimmi shéghil tashlar bilen chéqiwetti, Ménî küllerde tüguldürdi; **17**

Jénim tinch-xatirjemliktin yiraqlasheturuldi; Arambexshning néme ikenlikini untup kettim. **18** Men: «Dermanim qalmidi, Perwerdigarın ümidim qalmidi» — dédim. **19** (Zain) Méning xar qilin'ghanlirimmi, sergedan bolghanlirimmi, Emen we öt süyini [yep-ichkinimmi] ésingge keltürgeyen! **20** Jénim bularni herdaim eslewatidu, Yerge kirip ketküdeq bolmaqta. **21** Lékin shuni könglüğe keltürüp esleymenki, Shuning bilen ümid qaytidin yanidu, — **22** (Xet) Mana, Perwerdigarining özgermes méħribanlıqlıri! Shunga biz tügeshmiduq; Chünki Uning rehimdilliqlırining ayighi yoqtur; **23** Ular her seherde yéngilinidu; Séning heqiqet-sadiqlıqıng tolimu moldur! **24** Öz-özüme: «Perwerdigar méning nésiwemdu; Shunga men Uningga ümid bagħlumen» — deymen. **25** (Tet) Perwerdigar Özini kütkenlerge, Özini izdigen jan igisige méħribandur; **26** Perwerdigarining nijatini kütħi, Uni sükti ichide kütħi yaxhidur. **27** Ademding yash waqtida boyunturuqni kötürüshi yaxhidur. **28** (Yod) U yégane bolup sükti qilip olturnusun; Chünki Reb buni uningga yüklidi. **29** Yüzini topa-tupraqqa tegħiżsun, — Éhtimal, ümid bolup qalar? **30** Mengzini urghuchigħa tutup bersun; Til-ahaneħterni toyghuch īshitsun! **31** (Kaf) Chünki Reb ebedil-ebed insandin waz kechmeydu; **32** Azar bergen bolsimi, Özgermes méħribanlıqlırining molluqi bilen ichini aghritidu; **33** Chünki U insan balilirini xar qilishni yaki azablashni xaligan emestur. **34** (Lamed) Yer yúziduki barlıq esirlerni ayagh astida yanjişqa, **35** Hemmidin Aliy Bolghuchining alidda ademni öz heqqidin mehrum qilishqa, **36** Insan'ha öz dewasida uwal qilishqa, — Reb bularning hemmisige guwahchi emesmu? **37** (Mem) Reb uni buyrumiħan bolsa, Kim déginini emelge ashuralisun? **38** Külpeter bolsun, bextsaadet bolsun, hemmisi Hemmidin Aliy Bolghuchining aghzidin kelgen emesmu? **39** Emdi tirik bir insan néme dep aghrinidu, Adem balisi gunahlirining jazasidin néme dep waysaydu? **40** (Nun) Yollirimizni tekħiħürup sinap bileyli, Perwerdigarining yéningha yene qaytayi; **41** Qollirimizni könglizm bilen bille ersħtiki Tengrige kötärelyi! **42** Biz itaatsizlik qilip sendin yüz öriduq; Sen kechürüm qilmidng. **43** (Sameq) Sen özüngni ghezep bilen qaplap, bizni qoghħidng; Sen öltürdüng, héch rehim qilmidng. **44** Sen Özüngni bulut bilen qapghanseñi, Dua-tilawet uningdin héch ötelmes. **45** Sen bizni xelqler arisida dashqal we njaset qilding. **46** (Pé) Barlıq dushmanlirimiz bizge qarap aghzini yogħan échip [mazaq qildi]; **47** Üstimirge chüshti alaqzadilik we ora-tuzaq, Weyranchiliq hem halaket. **48** Xelqimmin qizi nabut bolghini üchün, Közümdin yashlar östeng bolup aqmaqta. **49** (Ayin) Közüm yashlarni üzilmey töküwidat, Ular héch toxtiyalmaydu, **50** Taki Perwerdigar asmanlardin töwen'ge nezer sélip [halimizħha] qarighuc. **51** Méning közüm Rohimħa azab yetkizmekte, Shehirimming barlıq qizlirining Hali tüpeylidin. **52** (Tsade) Manga sewebisz dushman bolghanlar, Ménî qusħtek hedew opawl keldi. **53** Ular orida jénimni üzmeħkhi bolup, Üstümge tashni chöridi. **54** Sular beshimdin téship aqt; Men: «Üzüp tashlandim!» — dédim. **55** (Kof) Hangning tüwliridin namingni chaqirip nida qildim, i Perwerdigar; **56** Sen awazimni anglidng; Qutulđurushqa niadayimħha qiliqinqi yupuruwalmiġħin! **57** Sanga nida qilghan künide manga yéqin kelding, «Qorqma» — déding. **58** (Resh) I reb, jénimming dewasini özüng soridng; Sen manga hemjemet bolup hayatimni qutquzdung. **59** I Perwerdigar, manga bolħan uwalliqli kördüngsen; Men üchün höküm chiqargħayse; **60** Sen ularning manga qilghan barlıq öħħmenliklirini, Barlıq qestlirini kördüngsen. **61** (Shiyn) I Perwerdigar, ularning aħħanitlini, Ménî barlıq qestligenlirini anglidngsen, **62** Manga qarshi turghanlarning shiwrashlirini, ularning kün boyi keynimdin

kusur-kusur qilishqanlirini anglidingsen. **63** Olturghanlirida, turghanlirida ulargha qarighaysen! Men ularning [mesxire] naxshisi boldum. **64** (Taw) Ularning qolliri qilghanliri boyiche, i Perwerdigar, beshiga jaza yandurghaysen; **65** Ularning köngüllirini kaj qilghaysen! Bu séning ulargha chüshidighan leniting bolidu! **66** Ghezep bilen ularni qoghlighaysen, Ularni Perwerdigarning asmanliri astidin yoqtatqaysen!

4 (Alef) Ah! Altun shunche julasiz bolup ketti! Sap altun shunche tutuq bolup ketti! Muqeddes öydiqi tashlar herbir kochining beshiga tökütlüp chéchildi! **5** (Bet) Zonniong oghulliri shunche qimmetlik, Sap altun'ga téigishküsüz idi, Hazir sapal kozilardek, Sapalchingin qoli yaqisghanlirichilikmu [qimmitiyoq] dep qariliwatidu! **6** (Gimel) Hetta chilböriler emchikini tutup béríp balilirini émitidu; Lékin méning xelqim chöldiki tögiqushlarga oxshash rehimsiz boldi. **7** (Dalet) Bowaqning tili ussułzuqtin tanglyigha chaplishiwatidu; Kichik balilar nan tilimekte, Héchkim ulargha oshtup bermeywatidu. **8** (Xé) Nazunémetylerni yep kön'genler kochilarда sarghiyip yürüdu; Sösün kiyim kiydürütlüp chong qilin'ghanlar tézeklikni quchaqlap yétiwatidu. **9** (Wow) Xelqimning qizining qebihlikige chüshken jaza Sodomning gunahining jasasidin éghirdur; Chünki Sodom biraqla örümwétigenidi, héch ademning qoli uni qiynimighanidi. **10** (Zain) Xelqimning «Nazariy»liri bolsa qardin sap, süttin aq, téni qizil yaqtlardarin parqiraq idi, Teqiturqi kök yaqttek idi. **11** (Kaf) Hazir chirayliri kurumdin qara; Kochilarда kishiler toniyalmighudek bolup qaldı; Bir tére-bir ustixan bolup qaldi; U qaqlashliship yaghachtek bolup ketti. **12** (Tet) Qilichta öltürülgenler qehetchilike ölenlerden bextlikturi; Chünki ular qaqshal bolup ketmekte, Tupraqning méwilirli bolmighachqa yiqtirmaqta. **13** (Yod) Baghri yumshaq ayallar öz qolliri bilen balilirini qaynitip pishurdı; Xelqimning qizi nabut qilin'ghinida balilar ularning göshi bolup qaldi. **14** (Lamed) Perwerdigar qehrini chüshürlüp pighaninchıçıtı, Otluq ghezipini tökti; Zionda bir ot yéeqip, Uning ullirini yutuwetti. **15** (Sameq) Yer yüzidiki padishahlar we jahanda barlıq turuwtanqlar bolsa, Ne kúshende ne düshmenning Yérusalémning qowuqlırıdin böstüp kirdighanlıqığha ishenmeytti. **16** (Mem) Halbüki, peyghemberlerinining gunahliri tüpeylidin, Kahnlinining qebihlikliri tüpeylidin, Ularning [Zionda] heqqaniylarning qanlırını tökkelenlikü tüpeylidin, — Bu ish [beshiga] chüshti! **17** (Nun) Hazir ular qarghulardek kochilarда ténepr yürmekte, Ular qan'għa bulghan'ghanki, Héchkim kiyimlirige tegküchi bolmaydu. **18** (Tsade) Xeq ulargha: «Yoqulush! Napaklar! Yoqulush! Bizge tegküchi bolushma!» dep warqirishmaqta. Ular qéchip terep-terepke sergerdan bolup ketti; Lékin eller: «ularning arimizda turushiga bolmaydu!» — dewatidu. **19** (Pé) Perwerdigar Özı ularni tarqitiwetti; Ular qayta nezirige almaydu; Kahinlarning hörmitti qilinmidi, Yashan'ghanlarmu héch mēhrivanlıq körmidi. **20** (Ayin) Közimiz yardenmi bühude kütüp halidin ketti; Derweqe bizni qutquzalmığħan bir elni kütüp közet munarlimizda turup kelduq. **21** (Resh) Düşhmenlirimiz izimizdin qogħlap yürudi; Shunga kochilarda yürelmeytuq; Ejilimiz yéqinlashti, künlirimiz toshti; Chünki ejilimiz keldi! **22** (Kof) Péyimizge chüshkenler asmandika bürkülderin itti; Tagħlardimu bizni qogħlap yügħirdi, Bayawandimu bizni böktürmide paylashti. **23** (Shin) Jénimizning nepisi bolghan, Perwerdigarning Mesih qilghini ularning oratuzaqlirida tutuldi; Biz u togrisida: «uning sayiside eller arisida yashaymiz» dep oyliduq! **24** (Shiy) I uz zémindida turghuchi, Édomning qizi, xushal-xuram yayrighin! Lékin bu [jaza] qedehi sangimu ötidu; Senmu mest bolisen, yalingachlinisen! **25** (Taw)

Qebihlikingning jazasiga Xatime bérilidu, i Zion qizi; U séni sürgünlükke qayta élip ketmeydu; Lékin, i Édom qizi, u séning qebihlikingni jazalaydu; U gunahliringni échip tashlaydu!

5 Béshimizgha chüshkenlerni ésingge keltürgeyen, i Perwerdigar; Qara, bizning reswachiliqtä qalghinimizni neziringge alghaysen! **6** Mirasimiz yatlarga, Öylirimiz yaqa yurtluqlarha tapshuruldi. **7** Biz yéitm-yésirler, atisizlar bolup qaldıq; Anilirimizmu tul qaldı. **8** Ichidighan suni sétiwélishimiz kérek; Otunni peqet pulgħa alghali bolidu. **9** Bizni qogħlighuchilar tap basturup kéliwatidu; Halsirap, héch aram tapalmaymiz. **10** Jan saqlighudek bir chishlem nanni dep, Misir hem Asuriye qol béríp boysun'ghannej. **11** Atabowlirimiz gunah sadir qilip dunyadin ketti; Biz bosaq, ularning qebihlikining jazasini kötürüşke qaldıq. **12** Üstimidzin höküm sürgüħiġħi qullardur; Bizni ularning qolidin azad qilghuchi yoqtur. **13** Dalada qilich tüpeylidin, Nénimizni tépishqa jénimizni tewekkul qilmaqtimiz. **14** Térímiz tonurdek qiziq, Achliq tüpeylidin qizitma bizni basmaqta. **15** Zionda ayallar, Yehuda sheherleride pak qizlar ayagh asti qilindi. **16** Emirler qolidin dargħa ésip qoyuldı; Aqsaqallarning hörmitti héch qilinmiedi. **17** Yash yigitler yargħunchaqta japa tartmaqta, Oghul balilirimiz otun yükleri yüdüp deldengħist mangħaqta. **18** Aqsaqallar sheher derwazisida oltrumas boldi; Yigitler negħme-nawadin qaldı. **19** Shad-xuramlıq könglimidzin ketti, Ussul oynishimiz matemge aylandi. **20** Béshimizdin taj yiqlid; Halimizha way! Chünki biz gunah sadir qildoq! **21** Buning tüpeylidin yüreklerimiz mujuldi; Bular tüpeylidin közlirimiz qarangħħulashti — **22** — Zion téghīha qarap közlirimiz qarangħħulashti, Chünki u chölderep ketti, Chilbore uningda paylap yürmekte. **23** Sen, i Perwerdigar, menggħe hōkum surisen; Texting dewrdin-dewrge dawamliħidu. **24** Sen némishqa bizni daim untuysen? Némishqa shunče uzur'għiche bizdin waz kēchisen? **25** Bizni yéningħha qayturghaysen, i Perwerdigar! Shundaq bolghanda biz qaytalaymiz! Künlirimizni qedimkidek eslige keltürgeyen, Eger sen bizni mutleq chetke qaqmighan bolsang, Eger bizdin cheksiz għeżeppenmieni bolsang!

Ezakiyal

1 Ottuzinchı yili, tötinchi ayning beshinchi künide, men Kéwar deryasigha sürgün qilin'ghanlar arısida turghan mezgilde, mana asmanlar échilip, men Xudaning alamet körünüshlirini kördüm. **2** Tötinchi ayning beshinchi künı — Yehoakinning sürgün bolghanlıqining beshinchi yili idi — **3** Kaldılyerning zéminden, Kéwar deryasi boyida, Buzining oghlı Ezakiyal kahin'ga Perwerdigarning sözi keldi — shu yerde Perwerdigarning qoli uning wujudigha qondı. **4** Men kördüm, mana! Shimaldin boran-chapqun kötürüldi; yoghan bir bulut we uni orap turghan bir ot, uning etrapda bir yoruqluq julalinip turatti; otturisidin, yeni shu ot ichidin, issiqtin julalan'ghan parqırıq mistek bir körünüş köründi. **5** Yene uning otturisidin, töt hayat mexluq köründi; ularning körünüshi shundaq idiki: — ularda insanning qiyapiti bar idi; **6** ularning herbirining töttin yüzü bar idi; herbirining töttin qaniti bar idi. **7** Ularning tüptüz putliri bar idi; tapanlıri bolsa mozayning tuyaqlırığa oxshaytti; ular parqırıtilgħan mistek parlap turatti. **8** Töt yénida, qanatlari astida insanningkidek birdin qoli bar idi; tötsinining herbirining töttin yüzü we töttin qaniti bar idi; **9** ularning qanatlari bir-birige tutash idı; ular yürgende héchyäqqa burulmaytti; ular hemmisi udul aldigha yüretti. **10** Ularning yüz körünüshliri insanningkidek idi; u tötsinining ong teripide shirningkidek yüzü bar idi; tötsinining sol teripide buqiningkidek yüzü bar idi; tötsinining bürkütningkidek yüzim bar idi. **11** Ularning yüzliri ene shundaq idi. Qanatlari yuqırıda kérilip turatti; herbirining ikki qaniti ikki teripidiki mexluqning qanitığha tutishattı; yene ikki qaniti öz ténnini yéip turatti. **12** Ularning herbiri udulgha qarap mangatti; ularda bolghan roh nege barimen dése, ular shu yerge mangatti; ular mangħanda héchqası terepeke burulmaytti. **13** Hayat mexluqlarning qiyapiti bolsa, köyüp yalqunlap turghan otnıng chogħidek, mesh'ellerek idı; mushu ot uyan-buyan aylinip mexluqlar arısida yüretti; ot intayin yalqunluq idı, ottin chaqmaqlar chéqip turatti; **14** hayat mexluqlar chaqmaqtek pal-pul qilip uyaqtin-buyaqqa yürüp turatti. **15** Men hayat mexluqlarha qaridim, mana hayat mexluqlarning herbirining yénida yerde turidighan, ularning yüzige udullan'ghan birdin chaq turatti; **16** chaqlarning shekli we yasilishi béril yaqutning körünüşlide idı; tötsinining birkilla körünüshi bar idi; ularning shekli we yasilishi bolsa, chaqning ichide chaq bardekk idı. **17** Mexluqlar mangħanda, ular üzulen'gen töt teripining hemmisige udul mangatti; mangħanda ular héch burulmaytti. **18** Chaqlarning ultangħri bolsa, intayin égiz hem deħsetlik idı; ular tötsinining ultangħirining pütün etrapi közler bilen tolghandni. **19** Hayat mexluqlar mangħanda, chaqlar ulargha yandiship mangatti; hayat mexluqlar yerdin kötürülgende, chaqlar mu kötürülette. **20** Roh nege mang dése, ular shu yerge mangatti — démek, ularning rohi [Rohqa] egiship mangatti. Chaqlar ular bilen teng kötürülette; chünki mexluqlarning rohi chaqlirida idi. **21** Mexluqlar mangħanda, chaqlar mu mangatti; mexluqlar toxtightħanda, chaqlar mu toxtaytti; ular yerdin kötürülginide, chaqlar mu ulargha qoshulup teng kötürülette; chünki hayat mexluqlarning rohi chaqlarda idi. **22** Hayat mexluqlarning bashliri üstide bir yogħan köz yetküsi għimbeżżeq oxshaydighan bir nerse turatti; u xrustaldek deħshetlik parqirap, ularning bési üstide yéyilip turatti. **23** Bu għimbeżdek nersining astida ularning qanatlari kérilip, bir-birige tégiship turatti; herbir mexluqning öz ténnining ikki yénini yapıdighan ikkiddin qanit bar idi. **24** Ular mangħanda, men qanatlirining sadasini anglidim —

u ulugh sularning sharqirığħan sadasidek, Hemmige Qadirning awazidek — qoshunning yürüş qiliwatqan chaghidki süren-shawqunlirining sadasidek idı; ular toxtap turghan chaghla, ular qanatlirini töwen'ge chūshüretti. **25** We ularning bési üstidki għimbeżdek nerse üstidin bir awaz anglandi. Ular toxtap turghan chaghla, ular qanatlirini töwen'ge chūshüretti. **26** Ularning bési üstidki għimbeżdek nerse üstide, kók yaqut kebi bir textning siymasi turatti; bu text siymasining üstide, tolimu yuqirida, insan qiyapitide körün'gen bir zat turatti. **27** We men bu zatni bélining üsti teripining turqi mistek parqirghan, etrapini ot orap turghan qiyapettiki bir körünüshite kördüm; we bélining asti teripining turqi, otniñ qiyapitide idı, uning etrapida kħchluk yoruqluq turatti. **28** Bu etrapida turghan kħchluk yoruqluqning körünüşhi bolsa, Yamgħurluq künidik bulutta peyda bolghan hesen-hösenning körünüşidek idu. Bu bolsa Perwerdigarning shan-sheripining qiyapitining körünüşi idı. Buni körüpla men düm yiqlidim; we men sózlewatqan birsining awazini anglidim.

2 We U manga: I insan oghli, ornungdin des tur, we Men sanga söz qilimən, — dédi. **2** U manga söz qilghanda, Roh manga kirip, méni des turghuzdi; we men manga söz Qilghuchining awazini anglap turдум. **3** We U manga: — «I insan oghli, Men séni Israil balilirığha, yeni Manga asiyliq qilghan asiy «yat eller»ge ewetimen; bugün'ge qeder hem ular hem ularning atabowliri Manga yüz örüp asiyliq qilip kelmekte», — dédi. **4** — «Bu balilar bolsa nomussiz we köngli qattiqtur; Men séni ulargha ewetimen; sen ulargha: «Reb Perwerdigar shundaq deydu!» — dégin — **5** shuning bilen ular meyli qulaq salsun, salmisun (chünki ular asiyliq qildiğħan bir jemet) — özliри arisida heqiqiyy bir peyghemberning turghanlıqını tonup yéтиdu. **6** Emdi sen, i insan oghli, gerche sanga tiken-jiganlar hemrah bolsimu, we sen chayarlarning arısida tursangħu, ulardin qorqma, we sözliridinmu qorqma; shundaq, ularning sözliridin qorqma, we zeridlilik qarashliridin dekke-dükkgħe chūshme; chünki ular asiy bir jemettur. **7** Sen ular tingshisun, tingshimisun Méning sözlirimmi ulargha yetkuzz; chünki ular asiyliq qilghuchilardur. **8** We sen, i insan oghli, sanga éytqan sözlirimge qulaq sal; bu asiy jemettek tetür bolmighin; aghażingni échip, Men sanga bergenimmi yégin». **9** — Men qarisam, mana manga sozulħan bir qol turuptu; we mana, uningda bir oram yazma turuptu. **10** U köz aldimda uni échip yéip qoydi; uningha yézilgħanli rħies mersiye, matem sözliri we derd-elemlerdin ibaret idı.

3 We U manga: — I insan oghli, érishkinningni yégin; bu yazmini yep, bérip Israil jemetige söz qilghin, dédi. **2** Shuning bilen men aghzimmi achtim, U manga yazminni yégħidu. **3** U manga: — I insan oghli, qorsiqingni toq qilip, ichi-bagħringni Men sanga bergen bu oram yazma bilen toldurħiġi, — dédi. Shuning bilen men yédim, aghżimda u heseldek tatliq idı. **4** We U manga mundaq dédi: «I insan oghli, bargħin, Israil jemetige bargħin, Méning sözlirimmi ulargha yetkuzzin. **5** Chünki sen għeyriy yéziqtiki yaki tili tes bir elge emes, belki Israil jemetige ewetilding; **6** — għeyriy yéziqtiki hem tili tes, sözlirini chūshen'għi bolmaydighan kóp ellsurge ewetilmid; Men séni shularġaq etetken bolsam, ular sanga qulaq salat! **7** Biraq Israil jemeti sanga qulaq salmādu, chünki ularning héchbiri Manga qulaq sħelishni xalimaydu; chünki pütün Israil jemetining qapiqi tong we köngli qattiqtur. **8** Mana, Men yüzüngni ularning yüzlirige qarshi tashtek, we séning pésħanengni ularning pésħanilirığħa qarshi tashtek qildim. **9** Berheq, séning pésħanengni chaqmaq téħidin qattiq, hetta almastek qildim.

Ulardin qorqma, we ular tüpeylidin dekke-dükkgige chüshme; chünki ular asiy bir jemettur». **10** We U manga: — I insan oghli, Méning sanga ýýtmaqchi bolghan hemme sözlirimni könglüngge püküp qoyghin, ularni köngül qoyup anglighin. **11** We hazir barghin, sürgün bolghanlarga, yeni öz elingdiklerge söz qil, ular anglisun, anglimisun ulargha: «Reb Perwerdigar shundaq deydu!» — dégin! — dédi. **12** Shuning bilen Roh méni kötürdi, men arqamdin zor sharqirighan bir awazni anglidim — «Perwerdigarning shan-sheripige teshekkür-medhiye öz jaylirida oqulsun!» — **13** — Hayat mexluqlar ning qanatlirining bir-birige tégishtken awazi, we ularning yénidiki chaqlar ning awazlari beheywet sharqiraq bir sada idi. **14** We Roh méni kötürp, yiraqqapardı; we men qattiq azab, rohimdiki ghezep bilen bardim, we Perwerdigarning qoli méning wujudumda kuchiqlik idi. **15** Shuning bilen men Tel-Abib shehiride sürgün bolghanlar, yeni Kéwar deryasi boyida turghanlar ning yénigha ýetip keldim; men ular turghan jayda olturdum; ularning arisida yette kün hang-tang qétip olturdum. **16** Mana yette kün toshup, Perwerdigarning sözi manga kélép mundaq déyildi: — **17** «I insan oghli, Men séni Israil jemeti üchün közetchi qılıp tiklidim; sen Méning aghzimdin sözni anglap, ulargha Mendin bolghan agahni yetküzzgin. **18** Men rezillerge: «Sen jezmen ölisen» — désem, biraq sen uni agahlandurmısang — yeni bu rezil ademni hayatqa érishsun dep rezil yoldin yandurup, uni hayatqa érishsun dep agahlandurmısang, shu rezil adem öz qebihlikide olidu; biraq Men uning qéni üchün sendin hésab alimen. **19** Biraq sen ashu rezil ademni agahlandursangmu, u rezillikidin, yeni öz rezil yoldin yanmisa, u öz qebihlikide olidu; lékin sen öz jéningni qutquzup qalisen. **20** Yaki bolmisa bir heqqaniy adem öz heqqaniyliqidin yénip, qebihlik qılıdighan bolsa, uning aldigha chomaq salsam, u olidu; chünki sen uni agahlandurmiding, u öz gunahida olidu, we u qilghan heqqaniy ishlar eslenmeydu; biraq uning qéni üchün sendin hésab alimen. **21** We eger sen heqqaniy ademni gunah sadir qilma dep agahlandurup türsang, we u gunah sadir qilmisa, u chaghda u jezmen hayat qalidu, chünki u agahqa köngül qoydi; shuning bilen sen öz jéningni qutquzup qalisen». **22** We Perwerdigarning qoli méning wujudumda turatti; U manga: — Ornundin tur, tüzenglikke barghin, Men shu yerde sen bilen sözlishimen, — dédi. **23** Shuning bilen men ornundin turup, tüzenglikke chiqtım; we mana, men Kéwar deryasi boyida turup körgen shan-shereptek, Perwerdigarning shan-sheripi shu yerde turatti; körüpla men düm yiqlidim. **24** We Roh ichimeg kirip méni tik turghuzdi; U manga sóz qılıp mundaq dédi: — «Barghiń, öye kirip özüngni bend qilghin. **25** We sen, i insan oghli, mana, ular arghamchilarни üstüngge sélip, ular bilen séni baglaydu; buning bilen sen talagha chiqalmay, el-yurt ichige héch kirelmeyen. **26** Shundaqla ularغا tenbilbergüchi bolmaslıqıng üchün, Men séni gacha qılıp, tilingni tangliyinggħa chaplashturimen; chünki ular asiy bir jemettur. **27** We Men sen bilen sözleshkinimde, aghzigni échip, sen ulargha: «Reb Perwerdigar mundaq deydu!» deysem; kim anglaymen dése anglisun, kim anglimaymen dése anglimisun; chünki ular asiy bir jemettur.

4 Emdi sen, i insan oghli, bir kékseki élip öz aldingħha qoyghin; uning üstige bir sheherini — yeni Yérusalémni oyup qoyghin. **2** Andin uni muhasirige élip, uningħha poteylerni qurup, sépilgha chiqidighan bir döngluk yasap, uning etrapigha bargahlarni tikip we sépilni bösküchi bazghanlarni tiklep qoyghin. **3** Bir tömür taxtini élip, uni özüng bilen sheherning arisiga tikel; yüzungni uningħha qaritip tikel; u muhasirige élindu, sen özüng uni muhasirige alisen; bu ishning özi Israil jemetining besharet bolidu. **4** We sen, sol yéningħha yanpashlap

yatqin; Israil jemetining qebihlikini öz üstüngge qoy; solgha yanpashlap qanche kün yatsang, sen shunche kün ularning qebihlikini kötürisen. **5** Men sanga ýetish kérék bolghan künlerni ularning qebihlik qilghan yilliri boyiche, yeri üch yüz toqsan kün qılıp békítkenmen; shuning bilen sen Israil jemetining qebihlikini kötürisen. **6** Bu künler tügiginden keyin, sen yene ong yanpashlap ýetip, Yehuda jemetining qebihlikini kötürisen; sanga qırıq künni békítkenmen, herbir kün bir yilni ipadileydu. **7** We sen yüzungni Yérusalémning muhasirisige qaritip, yéngingni türgen halda, uni eyiblep besharet bérisem; **8** we mana, Men üstüngge arghamchilarını salimenki, sen muhasirining künlerini tügetmigüče uyan-buyan'ha héch örülmeysen. **9** We sen özüngge bugħday, arpa, purchaq, qızıl mash tériq we qara bugħdaylarni élip bir idish ichige sal; we buningdix özüng üchün tamaq teyyarlaysem; sen buni yanpashlap yetqan künlerde, yeri üch yüz toqsan kündi yeysen; **10** sen yedidhan tamaq bolsa miqdari boyiche her künü yigirme shekeldin bolushi kérék; sen uni belgilən'gen waqtılarda yeysen; **11** we [her künü] sunimu norma boyiche, yeri altidin bir hin ichisen; [her kündiki] belgilən'gen waqtılarda ichisen. **12** Sen uni arpa kómichi sheklide qılıp yeysen; sen uni ularning köz aldida insan nijasiti üstide pishurisen». **13** Perwerdigar: «Israillar Men ularni heydep chiqiridighan eller arisida turup shu haram yolda öz nénnini haram yeydu» — dédi. **14** Andin men: «I Perwerdigar! Men özümmi héchqachan bulghaq qoymidim, we yashljqimdin tartip bügn̄e qeder men özi ölgendin, yaki virtuqħlar bogħup qoyħan nersidin héch yémigenmen; héchqandaq yirgħinchlik għoške aghżim tēgħip baqmighan!» — dédim. **15** We U manga: «Mana, Men sanga insanning nijasiting ornigha kalining tézikini berdim; sen néningni shuning üstide pishurisen» — dédi. **16** We U manga: «I insan oghli, mana Men Yérusalémda ulargha yörenchičk bolghan nanni qurutiwetmen; ular nanni tarazigha sélip, uni teshwish ichide yeydu, suni ölcem bilen alaqżidilich ichide ichidu; **17** Chünki nan we su ulardin qalidu; ular bir-birige qariship deħshet basidu, öz qebihlikidin qurup kétidu».

5 «We sen, i insan oghli, özüng ötkür bir qilichni al; uni ustira süpitide isħlitip, chéċing we saqilingħha sürtüp qoy; andin tarazini élip alghaq chachlarni teng bölgan. **2** Muhasire künleri tügigende, üchtin birini sheher ichide köydürġin; yene üchtin birini élip sheher etrapigha chépiwetkin; yene üchtin birini shamalha soriwekkien; Men bir qilichni sugħħurup ularni qogħlajmen. **3** Sen yene ulardin birċeċċe talni élip tonunġing pésħige tiqip qoyghin; **4** bulardin yene neċċe talni élip ot ichige tashlap köydürüwetkin; bulardin pütün Israil jemetige ot tutiħip kétidu». **5** Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, bu Yérusalém; Men uni ellerner del otturisiga orunlashturдум; bashqa memliketler uning öpħċöriaside turidu; **6** Biraq u Méning hökümlirim me qarshiliship rezillikek ellerdinu ashuruwetti, belgilimilirim me qarshilishishta öpħċöriasideki memliketlerdinumu ashuruwetti; chünki Méning hökümlirimmi ular ret qildi, Méning belgilimilirim bolsa, ularda aqmaydu. **7** Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Chünki siler öpħċörenglerdiki ellerdinu bekrek bashbashtaqlıq qilghanliqinglardin, Méning belgilimilirimde mangħasliqinglardin we hökümlirimni tutmasliqinglardin, hetta öpħċörenglerdiki ellerner hökümliridimu mangħasliqingħar tuepeyldin, **8** Emdi Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «Mana, Men Özümkı sanga qarshimen, [i Yérusalém]; séning arangħha ellerner köz alidila jazalarni yürgūzimen; **9** We séning barliq yirgħinchlikliring tuepeyldin arangda Özüm qılıp baqmighan hemde kelgusi ikkinchi qilmaydīgħan ishni qilimen. **10** Shuning

bilen atilar öz balilirini yeydighan bolidu, balilar öz atilirini yeydighan bolidu; we Men sanga jazalarni yürgüzimen, we séning barliq qalghanliringning hemmisini her tereptin chiqqan shamalgha soriwétimen. **11** Shunga, Men hayatim bilen qesem qilimkeni, — deydu Reb Perwerdigar — chünki sen Méning muqeddes jayimni özüngning barliq lenetlik nersiliring hem barliq yirginchlikliring bilen bulghighining tüpeylidin, berheq, Men silerni qirghin qilimen; közüm sanga rehim qilmaydu, ichimnimu sanga aghritmaymen. **12** Sheherdikilerdin üchtin bir qismi waba késili bilen ölidu hemde aranglarda bolidihan acharchiliqtin beshini yeydu; üchtin bir qismi öpchörenglerde qilichlinidu; we Men üchtin bir qismimi her tereptin chiqqan shamalgha soriwétimen, andin bir qilichni ghilaptin sughurup ularni qoghlaymen. **13** Shuning bilen Méning ghezipim bésiqidu, Méning qehrinni ularning üstige chüshürüp qon'ghuzup, pighandin chiqim; Men Öz qehrinni ular üstige töküp tüketkendin keyin, ular Men Perwerdigarning rezillikke chidimaydighan otumdin söz qilghanlıqimni tonup yétidu. **14** We Men séning öpchörengdiki eller arisida hemde ötüp kétiwatqanlarning köz aldida séni weyrane qilimen we mesxire obýekti qilimen; **15** séning üstüngge ghezep hem qehr we qehrlik eyibler bilen jazalarni yürgüzginimde sen öpchörengdiki ellerge xorluq we tapa-tenining obýekti, bir ibret hem alaqazadilik chiqarghuchi bolisen; chünki Men Perwerdigar shundaq söz qildim! **16** Men ulargha halaket élip kelguchi, acharchiliq zeherlik oqlirini yaghdurghinimda, silerning üstünglardiki acharchiliqni kucheytimen, we yölenchük bolghan néningni quratiwétimen. **17** We üstünglarga öz baliliringlarni özünglardin juda qilidighan acharchiliq hem yirtquch haywanlarni ewetimen; waba késilliri we qan tökküchiler aranglarga yamrap kétidu; üstünglarga qilich chüshürimen; Menki Perwerdigar söz qildim!».

6 Perwerdigarning sözi manga kélép mundaq déyildi: — **2** i insan oghli, Israilling taghligiga yüzüngni qaritip ularni eyiblep mundaq dep besharet bergin: — **3** «Israilling taghligi, Reb Perwerdigarning sözini anglap qoyunglar: Reb Perwerdigar taghlar we egizliklerge, wadilar we jilghilarga mundaq deydu: — Mana, Men üstünglarga bir qilichni chüshürüp, «yuqiri jay»liringlarni weyran qilimen. **4** Shuning bilen silerning qurban'gahliringlar weyrane bolidu, «kün tüwrük»liringlar buzulidu; silerdin öltürülgenlerni butliringlarning aldigha tashlaymen. **5** Israillardin bolghan ölüklerni öz butliri aldigha yatquzimen; qurban'gahliringlar etrapiga ustixanlırını chéchiwétimen. **6** Siler turghan barliq jaylarda sheherler yer bilen yeksan qilinidu, «yuqiri jaylar» weyrane bolidu; shuning bilen qurban'gahliringlar halak bolidu, butliringlar chéqilip yoqıldı, «kün tüwrük»liringlar késilip ghulitildi, we hemme yasighininglar yoq qiliwétildi; **7** We öltürülgenler aranglarda yiqilishi bilen, siler Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler. **8** Biraq Men silerdin bir qaldini qaldurimen; chünki yat memliketlerge tarqitiwétilgininglarda, silerdin eller arisida qilichtin qutulup qalghanlar bolidu. **9** We silerdin [qilichtin] qutulup qalghanlar sürgün qilin'ghan memliketlerde Mendin yan'ghan wapsız qelbliri we butliriga pahishiwalzarde hewes qilghan közlü bilen baghrimni pare-pare qilghanlıqını ésige keltiridu; shuning bilen ular qilghan rezilliğlari hem yirginchlik qilmishliri tüpeylidin öz-özürlidin nepretlinidu. **10** We ular Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu; Men mushu külpetni silerning bésinglarga chüshürimen dégenlikim bikardin-bikar emes». **11** Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «Aliqiningni-aliqiningha urup, putung bilen yerni tepkin: «Israill jemetining barliq qebih, yirginchlik qilmishliri üçhün

way! Chünki ular qilich, acharchiliq we waba késili bilen yiqlidu» — dégin! **12** Yiraqta turghan wabadin ölidu; yéqinda turghan qilich bilen yiqlidu; hem tirik qalghan, yeni muhasirige chüshenk kishi acharchiliqtin ölidu; shuning bilen méning ulargha bolghan qehrimni chüshürüp pighandin chiqim. **13** Emdi ulardin öltürülgenler öz butliri arisida, ularning qurban'gahliri etrapida, öz butliriga xushbuq yaqqan her bir égiz döng üstide, tagh choqqilirida, barliq ýeshil derex we baraqsan dub astida yatqan chaghda, ular Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu. **14** We Men Öz qolumni ularning üstige sozimem, ular hem turghan jaylirida zémimni Diblattiki chöl-bayawandın better weyran qiliwétimen. Andin ular Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu».

7 Perwerdigarning sözi manga kélép mundaq déyildi: — **2**

«Sen angla, i insan oghli, Reb Perwerdigar Israil zémimiga mundaq dédi: Xatime! Zémimning töt bulungigha xatime bérilidu! **3** Sanga hazır xatime bérilidu! Öz ghezipimni beshingha chüshürimen, öz yolliring boyiche üstüngge höküm chiqirip jazalap, özüngning barliq yirginchlik ishliringni öz beshingha yandurimen. **4** Méning közüm sanga rehim qilmaydu hem ichimnimu sanga aghritmaymen; eksiche öz yolliringni beshingha yandurimen, öz yirginchlikliring öz arangda bolidu; andin siler Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler».

5 Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «Balayı'apet! Héch bolup baqmighan balayı'apet kéléidu Mana, u keldi! **6** Xatime, xatime! U sanga qarshi qozghaldi! Mana, u kéliyatidu! **7** Halaket yéningha keldi, i zéminda turghuchi; waqıt-saiti toshti, ashu kün yeqinlashti; xushallıq warqıraslırları emes, belki dawalghuluq bir qiyqas-süren taghlarda anglinidu. **8** Men tézla qehrimni üstüngge töküp, sanga qaratqan ghezipim bilen pighandin chiqim; Men öz yolliring boyiche üstüngge höküm chiqirip jazalap, özüngning barliq yirginchlikliringni beshingha qayturup chüshürimen. **9** Méning közüm sanga rehim qilmaydu hem ichimnimu sanga aghritmaymen; Men öz yolliringni beshingha yandurimen, we öz yirginchlik ishliring öz arangha chüshidu; shuning bilen siler özünglarnı urghuchining Men Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler. **10** Mana, ashu kün! Mana u keldi! Halaket chiqıp yürüyatidu! — tayaq bixlandı, hakawurluq chécheklidı! **11** Zorawanlıq yétılıp rezillik tayıqi bolup chiqtı; ularningkidin héchnerse qalmayıd — ularning ademler topidin, dölet-baylıqlırırdıñ yaki heywısidıñ héchnéme qalmayıdu. **12** Waqıt-saiti keldi, kün yeqinlashti; alghuchi xushal bolup ketmisun, satquchi matem tutmisun; chünki qattıq ghezep mushu bir top kishilerning hemmisining üstige chüshidu. **13** Chünki gerche alghuchi bilen satquchi tırık qalsımı, satquchi özi sétiwetkinige qaytidin ige bolmaydu; chünki bu top kishiler togruluq körtün'gen besharet inawetsiz bolmaydu; ulardin héchqaysısı qebihlik bilen öz hayatını saqlyalmaydu. **14** Ular kanayını chélip hemmini teyyarlıdı, biraq héchkim jengge chiqmaydu; chünki Méning ghezipim mushu bir top kishilerning hemmisigę qaritılghan. **15** Talada qılıch, ichide waba we acharchiliq turidu; dalada bolghan kishini qılıch, sheherde bolghan kishini bolsa, waba we acharchiliq uni yutuwétidu. **16** We ulardin qutulup qélib bulardın qachqanlar taghlarda yürüp herbiri öz qebihlik üçhün jilgidiki paxteklerdek buquldap matem titidu. **17** Herbirining qoli dermansızlinidu, tizliri siytdık bilen chılıq-chılıq höl bolup kétidu; **18** Ular özige böz kiyimini baghlaydu, wehşet ularını basıldı; herqaysining yüzide xijalet, bashılırı taqrı körünüdü. **19** Ular öz kümüşlürini kochilargha tashlaydu, ularning altunlırları bulghan'ghan nersidek bolidu; ularning altun-kümüşlür

Perwerdigar ghezipini körsetken künide ularni qutquzmaydu; ular bulardin achliqini qanduralmaydu, qorsiqini tolduralmaydu, chünki bu nersil ulargha ademlerni putlashturidighan qebihlik boldi. **20** U Nuning güzel békékini heywe bilen tiklidi; biraq ular uning ichide yirginchlik mebüdlarni hemde lenetlik nersilirini yasidi; shunga Men uni ular üçhün paskinchiliqqa aylandurimen. **21** Men uni olja süpitide yat ademlerning qoligha, ghenimet qilip yer yüzidiki rezillerge tapshurimen; ular buni bulghaydu. **22** Men yüzümni ulardin öriyumen, we kishiler Méning eziz jayimni bulghaydu; zorawanlar kirip u yerni bulghaydu. **23** Zenjirni teyyarlanglar; chünki zémmin qanlıq jinayetlerge, sheher zorawanliqqa tolghan. **24** Shunga Men eller ichidiki eng rezilini keltürimen, ular ularning öylirige ige bolidu; Men zomigerlerning hakawurluqini yoqitimen; ularning «muqeddes jayliri» bulghinidu. **25** Wehshet kéliwatidul Ular tinch-amaniqliki izdeyidighan bolidu, biraq héch tapalmaydu. **26** Apet üstige apet, shum xewer üstige shum xewer kéléidu; ular peyghemberdin besharet soraydu, biraq kahinlardin Tewratning bilimi, aqsaqallardin, moysipterlerin nesihet yoqap kétidu. **27** Padishah matem tutidu, shahzade ümidsizlikke chömlüidu, zémindiki xelqlerning qolliri titrep kétidu; Men ularni öz yolliri boyiche bir terek qilimen, öz hökümlirli boyiche ulargha höküm chiqirip jazalaymen; shuning bilen ular Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yéтиду.

8 Altinchi yili, altinchi ayning beshinchi künide shundaq emelge ashuruldi, men öz öyümde olтурghinimda, Israîlning aqsaqallirimu méning aldimda oltughinida, Reb Perwerdigarning qoli wujudumgha chüshti. **2** Men qaridim, mana, otning qiyapitide bir zatning körünüshi turatti; bélining töwini ot turqida turatti; bélining üstü bolsa jalulaghan yoruqluq, qizitilghan mis parqirigandek körünüsh turatti. **3** U qolning körünüshidek bir sheklini sozup, beshimdiki bir tutam chachni tutti; Roh meni asman bilen zémén otturisiga kötürüp, Xudaning alamet körünüshlide Yérusalémha, yeni ibadetxanining shimalgha qaraydighan ichki derwazisining bosughisiga apardi. Ashu yer «pak-muqeddeslikke qarshlashqan mebud», yeni Xudaning pak-muqeddes ghezipini qozghaydighan mebud turghan jay idi. **4** Mana, men tüzlenglite körgem alamet körünüshtek, Israîlning Xudasining shan-sheri pi shu yerde turatti. **5** U manga: — I insan oghli, bëshingni kötürüp shimal terepke qarap baq, dédi. Men bëshimni kötürüp shimal terepke qaridim, mana, qurban'gahning derwazisining shimaliy teripide, bosughida shu «pak-muqeddeslikke qarshilashqan mebud» turatti. **6** We u manga: — I insan oghli, ularning bundaq qilmishlirini — Israîl jemetining Méni muqeddes jayimdn yiraq ketküzidighan, mushu yerde qilghan intayin yirginchlik ishlirini kördüngsen? Biraq sen téximu yirginchlik ishlirni körisen, — dédi. **7** We U meni ibadetxana hoylisining kirish éghizigha apardi, men qaridim, mana, tamda bir töshük turatti. **8** U manga: — I insan oghli, tamni kolap teshkin, dédi. Men tamni kolap teshtim, mana, bir ishik turatti. **9** U manga: — Kirgin, ularning mushu yerde qilghan rezil yirginchlik ishlirini körtüp baq, dédi. **10** Men kirip qaridim, mana, etrapidiki tamlargha neqish qilin'ghan herxil ömiliğuchi hem yirginchlik haywanlarni, Israîl jemetining hemme butlirini kördüni. **11** We bularning alidâ Israel jemetining yetmish aqsaqili turatti. Ularning otturisida Shafanning oghli Jaazaniya turatti; ularning herbiri qolida öz xushbuydénini tutup turatti; xushbuy quyuq buluttek örlep chiqti. **12** We U manga: — I insan oghli, Israîl jemetidiki aqsaqallarning qarangghuluqta, yeni herbirining öz mebud neqish qilin'ghan hujrisida néme qilghanliqini kördüngmu?

Chünki ular: «Perwerdigar bizni körmeydu; Perwerdigar zémimni tashlap ketti» — deydu, — dédi. **13** We U manga: — Biraq sen ularning téximu yirginchlik qilmishlirini körisen, dédi. **14** U meni Perwerdigarning öyining shimaliy derwazisining bosughisiga apardi; mana, shu yerde «Tammuz üchün matem tutup» yighlawatqan ayallar olturnatti. **15** We U manga: — I insan oghli, sen mushularni kördüngmu? Biraq sen téximu yirginchlik ishlarni körisen, — dédi. **16** We U meni Perwerdigarning öyining ichki hoylisigha apardi. Mana, Perwerdigarning ibadetxanisining kirish yolda, peshaywan we qurban'gahning otturisida, yigirme besh adem, Perwerdigarning ibadetxanisigha arqisini qilip sherqe qarap quyashqa choquniyatatti. **17** We U manga: — I insan oghli, sen mushularni kördüngmu? Yehuda jemeti özi mushu yerde qilghan yirginchlik qilmishlirini yénik dep, ular yene buning üstige zémimni jebir-zulum bilen toldurup ménings achchiqimni qayta-qayta qozghatsa bolamdu? We mana, ularning yene shaxni burnigha tutiwatqiniga qara! **18** Shunga Men qehr bilen ularni bir terek qilimen; Méning közüm ulargha rehim qilmaydu, ichimnimu ulargha aghritmaymen; ular quliqimgha yuqiri awazda nida qilsimu, ularni anglimaymen, — dédi.

9 U quliqimgha küchlük bir awazda towlap: — Yéqin kelinglar, sheherge mes'ul bolghuchilar, herbiringlar öz halaket qoralinglarni qolunglarga tutunlar, — dédi. **2** We mana, alte kishining [ibadetxanining] shimaligha qaraydighan «Yuqiri derwaza» tereptin kéliwatqinini kördüni. Herbirisni qolida bitchit qilghuchi qoralini tutqan; ularning otturisida yénigha pütükchingin siyahdényi ésiqliq turghan, kanap kiyimlerni kiygen borsi bar idı; we ular [ibadetxanigha] kirip, mis qurban'gahning yénida turdi. **3** Shu chaghda Israîlning Xudasining shan-sheri pi esli turghan kérubtin kötürülüp öyning bosughisida turdi. Perwerdigar yénigha pütükchingin siyahdényi ésiqliq turghan, kanap kiyimlerni kiygen kishini chaqirip uningga: — **4** Sheherning otturisidin, yeni Yérusalémming otturisidin ötip, sheher ichide ötküzügen barlıq yirginchlik ishlar tüpeyliden ah-nadamat chekken kishilerning peshanlirige bir belge salghin, — dédi. **5** We manga anglitip bashqa kishilerge: — Bu kishining keynidin sheherni kézip, ademlerni qiringlar; közüngler rehim qilmisun, ulargha ichinglarni aghrit manglar! **6** Birnimu qoymay hemmini — qérilar, yash yigit-qizlar, bowaq-balilar we ayallarni qoymay öltürüwétinglar; peqet belge qoyulghan kishilerge yéqinlashmanglar; bu ishni öz muqeddes jayimdn bashlanglar, — dédi. Shunga ular Xudaning öyi aldida turghan héliqi aqsaqallardin bashlıghan. **7** We U ulargha: — Öyni bulghanglar, hoylilirini öltürülgenler bilen toldurunqlar; emdi béringlar! — dédi. Shuning bilen ular chiqip sheher boyiche ademlerni qirishqa bashlıdi. **8** We shundaq boldiki, ular ademlerni qirghinida, men yalghuz qaldim; özümni yerge düm tashlidim we: — Ah, Reb Perwerdigar! Sen Yérusalémha qaritilghan qehringni tökkende Israîlning barlıq qaldisini halak qilamsen? — dédim. **9** We U manga: — Israîl we Yehuda jemetining qebihlikli intayin rezil; chünki ular: «Perwerdigar zémimni tashlap ketti; Perwerdigar bizni körmeydu» — deydu. **10** «Men bolsam, Méning közüm ulargha rehim qilmaydu, ichimnimu ulargha aghritmaymen; Men ularning yolini öz bëshigha chüsürinen, — dédi. **11** We mana, yénigha pütükchingin siyahdénini asqan, kanap kiyimlerni kiygen kishi qilghan ishni melum qilip: «Manga Sen buyrughan ishni orundidim» — dédi.

10 Men qaridim, mana, kérublarning bëshi üstidiki gümbez üstide, kök yaqtuning qiyapitidek bir textning körünüshi turatti; **2** We [textke Olturghuchi] kanap kiyimlerni kiygen

kishige: «Kérublarning astidiki chaqlarning arisigha kir, qolliringni kérublar arisida köyütatqan choghlargha toldurup, ularni sheher üstige chéchiwet» — dédi. Men qaridim, u shundaq qilishqa bashlidi. **3** Bu kishi kirengende kérublar öyning ong teripide turatti; [shan-shereplik] bulut öyning ichki hoyolisini toldurdi. **4** We Perwerdigarning shan-sheripi kérub üstidin chiqip, öyning bosughisiga kelgenidi; öy bulutqa toldi, hoyla bolsa Perwerdigarning shan-sheripining julaliqicha chömgen. **5** Kérublarning qanatlirining sadasi hemmidin qadirning sözligen chaghdiqi awazidek bolup, sırttiki hoyligha anglinip turatti. **6** We shundaq boldiki, [Reb] kanap kiyimlerni kiygen kishige: «Chaqlar arisidin, yeni kérublar arisidin ot alghin» — dep buyrughinida, u kirip bir chaqning yénida turdi. **7** We kérublardin biri öz qolini kérublar otturisidiki otqa sozup uningdin ot élip, kanap kiyimlerni kiygen kishining qolliriga saldi; u buni élip chiqip ketti **8** (kérublarning qanatlari astida, ademning qollirining qiyapiti körünüp turatti). **9** Men qaridim, mana, kérublarning yénida töt chaq bar idi, bir kérubning yénida bir chaq, yene bir kérubning yénida yene bir chaq turatti; chaqlarning qiyapiti bolsa béril yaqtuning körüniühude idi. **10** Ularning shekli bolsa, tötilisining oxhash idi, yeni chaq ichide chaq bardek körünnetti. **11** Kérublar mangghanda, ular yüzlen'gen tötila terekpe udul qarap mangatti; mangghanda ular héch burulmaytti, belki beshi qaysi terekpe qarighan bolsa, ular shu terekpe mangatti; ular mangghanda héch burulmaytti. **12** Ularning pütün téni, dümbiliri, qolliri, qanatlari we ularning chaqlirimu, yeni tötsige tewe chaqlarning etrapı közler bilen tolghanidi. **13** Chaqlarni bolsa: «pirqiraydighan chaqlar!» — dep atighinini öz qulqim biley anglidim. **14** Herbir kérubnung töt yüzü bar idi; birinchisi kérubning yüzü, ikkinchisi ademning yüzü, üchinchisi shirning yüzü, tötinchisi bürkütning yüzü idi. **15** Kérublar yuqirigha örlidi. Bular del men Kéwar deryasi boyida körgen hayat mexluqlar idı. **16** Kérublar mangghanda, chaqlarmu ulargha yandiship mangatti; kérublar yerdin öresiske qanatlirini kötürгиниде, chaqlaremu ularning yénidin burulup ketmeytti. **17** Ular turghanda, chaqlarmu turatti; ular kötürulgende, chaqlaremu ular bilen kötürületti; chünki hayat mexluqlarining rohi chaqlarda idi. **18** We Perwerdigarning shan-sheripi öyning bosughisi üstidin chiqip, kérublar üstide turdi; **19** Kérublar qanatlirini kérip, köz aldimda yerdin kötürüldi; ular öyдин chiqqanda, chaqlarmu ularning yénida idi; ular Perwerdigarning öyining sherqiy derwazisida turatti; Israilning Xudasining shan-sheripi ularning üstide yuqiri turatti. **20** Bular bolsa del men Kéwar deryasi boyida körgen, Israil Xudasining astida turghan mexluqlar idı; ularning kérublar ikenlikini bildim. **21** Ularning herbirining töttin yüzü, herbirining töttin qaniti, qanatlari astida insan qoli siyaqidiki qolliri bar idi. **22** Ularning yüzlirining qiyapiti bolsa, ular men Kéwar deryasi boyida körgen yüzler idi; ularning turqi we yüzliri men körgen'ge oxhash idı; ularning herbiri öz uduligha qarap mangatti.

11 Roh ménî kötürüp, Perwerdigarning öyining sherqiy, yeni sherqqe qaraydighan derwazisiga apardı; we mana, derwazining bosughisida yigirme besh adem turatti; men ularning otturisida awamning aqsaqili bolghan, Azzurning oghli Jaazaniyi hem Benayaning oghli Pilatiyani kördüm. **2** We U manga: — I insan oghli, qebihlikni oylap chiqquchi, mushu sheherde rezil meslihet bergüchi ademler del bulardur. **3** Ular: «Öylerni sélish waqtı yéqinlashti emesmu? Bu sheher bolsa qazan, biz bolsaq, ichidiki gösh» — deydu. **4** Shunga ularni eyiblep béssharet bergen; — Béssharet bergen, i insan oghli! — dédi. **5** Shuning bilen Perwerdigarning Rohi wujudumgha

urulup chüshüp, manga söz qilghan: «Perwerdigar mundaq deydu» — dégin. «Silerning shundaq dégininqlarini, i Israil jemeti; könglünglerge pükken oy-pikringlarni, Men bilimen. **6** Siler mushu sheherde adem öltürüşhi köpeytksisiler; siler reste-kochiları öltürülergen bilen toldurghansiler». **7** Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «Siler öltürgen kishiler bolsa, del shu göshtur, sheher bolsa qazandur; biraq silerni bolsa uningdin tartiwalimen. **8** Siler qilichtin qorqup kelgensiler, we Men üstünglarga bir qilich chüshürimen» — deydu Reb Perwerdigar. **9** «Shuning bilen Men silerni sheherdin tartiwlip, yat ademlarning qoliga tapshurimien, silerning üstünglardin höküm chiqirip jazalaymen. **10** Siler qilichlinip yiqlisiler; Israil chégralirida üstünglarga höküm chiqirip jazalaymen; we siler Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler. **11** Bu sheher siler üçhün «qazan» bolmaydu, hem silerni uningki «gösh»i bolmaysiler; Men Israil chégralirida üstünglardin höküm chiqirip jazalaymen. **12** We siler Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler; siler Méning belgilimilirimde yürmigen, hökümlirim boyiche mangmighansiler, belki öpchörenglardiki ellernen hökümliri boyiche mangghansiler». **13** Shundaq boldiki, Men béssharet béssharetqinimda, Benayaning oghli Pilatiya jan üzdi. Men düm yiqlidim: «Ah, Reb Perwerdigar! Sen Israilning qaldısını pütünley yoqatmaqchimusen?» — dep qattiq awazda nida qildim. **14** Perwerdigarning sözi manga kélép mundaq déyildi: — **15** I insan oghli, Yérusalémda turuwaqtanlarning: «Perwerdigardin yiraq kétinglar! Chünki mushu zémén bizgila miras qilip teqdim qilin'ghan» dégen gépi, séning qérindashliring, yeni séning qérindashliring bolghan sürgünlerge hem Israillining pütkül jemetige qaritip éytılghan. **16** Shunga ulargha mundaq dégin: «Reb Perwerdigar mundaq deydu: Gerche Men ularni yiraq yerlerge, eller arisigha ýöktiwetken hem memliketler ichige tarqitiwetken bolsammu, ular barghan yerlerdimu Men Özüm ulargha kichikkine bir pak-muqeddes bashpanah bolimen». **17** Shunga mundaq dégin: «Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Men silerni ellerdin yighimen, tarqitiwétilgen memliketlerden silerni jem qilimen, andin Israil zémimin silerge qayturup teqdim qilimen. **18** Shuning bilen ular we yerge qaytip kélédu, ular barlıq lenetlik nersilerni hem barlıq yirginçlik ishlirini u yerdin yoq qılıdu. **19** Men ulargha bir qelbni bérímen, ichinglarga yéngi bit rohni salímen; Men ularning ténidin tashtek qelbni élip tashlaymen, ulargha méhrlik bir qelbni bérímen. **20** Shuning bilen ular Méning belgilimilirimde yürüdü, Méning hökümlirimni ching tutup ulargha emel qılıdu. Ular Méning xelqim bolide, Men ularning Xudasini bolímen. **21** Biraq köngüllüri lenetlik nersilerge we yirginçlik qilmışlırlığa béghishlan'ghanlar bolsa, Men ularning yollarını öz bésşigha chüshürimen», — deydu Reb Perwerdigar. **22** Kérublar qanatlirini yayıdı, ularning chaqları öz yénida turatti; Israilning Xudasining shan-sheripi ular üstide yuqiri turatti; **23** we Perwerdigarning shan-sheripi sheherning otturisidin chiqip, sheherning şerq teripidiki tagh üstide toxtidi. **24** Shuning bilen Roh ménî kötürüp, Xudanıng Rohi bergen bu körünüşhete ménî Kaldijege, yeni sürgün bolghanlarga apardi; shuan men körgen bu körünüş mendin ketti. **25** Shuning bilen men sürgün bolghanlarga Perwerdigar manga körsetken barlıq ishlarnı sözlep berdim.

12 Perwerdigarning sözi manga kélép mundaq déyildi: — **2** I insan oghli, sen asiy bir jemet arisida turisen; ularning körüşke közi bar emma körmeyeğu, anglashqa qulqı bar, emma anglimaydu, chünki ular asiy bir jemettur. **3** We sen, i insan oghli, sürgün bolghuchining yük-taqlırını teyyarlap qoyghın; we kündüzde ularning köz aldiça sürgün bolghuchidek öz jayingdin bashqa jaygha barghin. Gerche ular asiy bir jemet bolsimu,

éhtimalliqliq yoq emeski, ular chüshinip yétidu. **4** Kündüzde ularning köz alidda sürgün bolushqa teyyarlighan yük-taqlarderek yük-taqliringni élip chiq; andin kech kirey dégende ularning köz alidda sürgün bolidigan kishilerdek jayingdin chiqip ketkin; **5** tamni kolap téship, yük-taqliringni élip chiqqin; **6** ularning köz alidda buni müringge élip, gugumda kötürüp chiqip ketkin; yerni körelmesliking üçhün yüzungni yapqın; chünki Men séni Israil jemetige besharet qildim. **7** We men buyrulghan boyiche shundaq qildim; kündüzde men sürgün bolghuchi kishidek yük-taqlirimni élip chiqtim; we kech kirgende qolum bilen tamni kolap téship, yül-taqlirimni chiqirip, gügürme ularning köz alidda müremge élip kötürüp mangdim. **8** Etigende Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — **9** «I insan oghli, Israil jemeti, yeni asiy bir jemet, sendin: «Bu néme qilghining» dep sorighan emesmu? **10** Ulargha: «Reb Perwerdigar mundaq deydu: Bu yiğiken/gen wehiy Yérusalémidiki shahzade hem shu yerdiki barlıq Israil jemetidikiler togrulquqtur» — dégin. **11** Ulargha: «Men siler üchün besharet. Men qandaq qilghan bolsam, emdi ularghimu shundaq ishlar qildurulidi; ular esir bolup sürgün bolidu» — dégin. **12** Ular arisidiki shahzade öz yük-taqlirini gugumde müriside kötürüp chiqidu; ular tamni kolap téship töshüktin nersilirini chiqiridu; u öz yüzini yépip zémminni körelmeydighan bolidu. **13** Shuning bilen Öz torumni uning üstige yayimen, u Méning qılıltıqında tutulidi; Men uni Kaldiylerin zémmini bolghan Babylga apirimes, biraq u u yerni öz közi bilen körmeye; u shu yerde ölidu. **14** Uningga yarmeshken öpcöhörisidikilerning hemmisini hem barlıq qoshunlirini Men barlıq shamalgha tarqitiwétemen; Men qılıchni ghilaptin sughurup ularni qoghlaymen. **15** Men ularni eller arisigha tarqitiwetkinimde, memliketler ichige taratqinimda ular Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu. **16** Biraq ularning ichidiki az bir qismini, qılıch, acharchılıq hem waba késilidin xalas qilimen; meqsitim shuki, ulargha özliri baridighan elleerde özlirige yirginçilik qilmışlırını etírap qildurushtin ibaret; shuning bilen ular Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu». **17** Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — **18** «Insan oghli, öz néningni titrigen halda yégim, süyungni dir-dir qılıp ensirigen halda ichkin; **19** hem shu zémindiki kishilerge mundaq dep éytqin: «Reb Perwerdigar Yérusalémidikiler we Israil zéminden turuwatqanlar togruluq mundaq deydu: «Ular öz nénnini ensiresh ichide yeydu, süyini dekke-dükkip ichidu; chünki zéminden turuwatqanlarning jebir-zulumi tüpeylidin, u yer hemmisi yeksan qilinidi. **20** Ahalilik sheherler xarabe bolup, zémien weyrane bolidu; shuning bilen siler Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler». **21** Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — **22** «I insan oghli, Israil zéminden: «Künler uzartılıdu, herbir alamat körünüş bikargha kétidu» dégen maqalni éytqini némi? **23** Emdi ulargha: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Men bu maqalni yoq qilimen; Israilda bu maqal ikkinchi ishlitilmeydu; sen eksiche ulargha: «Künler yéqinlashti, herbir alamat körünüşning emelge ashurulushimu yéqinlashti» — dégin. **24** Chünki Israil jemetide yalghan «alamet körünüş» yaki ademni uchurudighan palchiliqlar qayta bolmaydu. **25** Chünki Men Perwerdigardurmen; Men söz qilimen, hem qilghan sözüm choqum emelge ashurulidi, yene kéchiktürümeydu. Chünki silerning künliringlarda, i asiy jemet, Men söz qilimen hem uni emelge ashurimen» — deydu Reb Perwerdigar». **26** Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — **27** «I insan oghli, mana, Israil jemetidikiler séning togruluq: «U körgen alamat körünüşler uzun küllerden kéyinki waqtlanı körsitudu, u bizge yiraq kelgusi togruluq besharet bériodu» —

deydu. **28** Shunga ulargha: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Méning sözlirimdin héchqaysisi yene kéchiktürümeydu, belki qilghan sözüm emelge ashurulidi, deydu Reb Perwerdigar» — dégin».

13 Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — **2** «I insan oghli, sen Israilning besharet bergüchi peyghemberliri, yeni öz tesewwuri bilen besharet bergüchilerni eyiple besharet bérip: «Perwerdigarning sözini anglanglar!» — dégin. **3** Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Öz rohiga egiship mangidighan, héch wehiyni körmigen hamaqet peyghemberlerring haligha way! **4** I Israil, séning peyghemberliring xarabiler arisida yürüwatqan tulkilerdek boldi. **5** Siler bösiügen jaylarga chiqmangansiler, uning Perwerdigarning künide bolidighan jengde puxta turushi üçhün Israil jemetining buzulghan témini héch yasimdinglar. **6** «Perwerdigar mundaq deydu» dégichiler bolsa peqet saxta bir körünüşni we yalghan palni körgenlerdin ibarettur; Perwerdigar ularni ewetmigen; biraq ular öz sözining emelge ashurulushini ümid qilidi. **7** Siler «Perwerdigar mundaq deydu» dégininglarda, Men héch söz qilmiganhun tursam, siler saxta bir «alamet körünüş»ni körgen, yalghan palni éytqan emesmu? **8** Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Siler oydurma sözligininglar, yalghan «alamet körünüş»lerni körgininger tüpeylidin, emdi mana, Men silerge qarşishem, — deydu Reb Perwerdigar, **9** — Méning qolum saxta «alamet körünüş»ni körgen we yalghan palni éytqan peyghemberler bilen qarshilishidi; ular öz xelqimning kéngishide olturmaydu, ular Israil jemetining nesebnamiside xatirilenmeydu; ular Israilning zéminingha héch kırğızılmeydu; shuning bilen siler Méning Reb Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler. **10** Berheq, ular tinch-amanlıq bolmigraphandimu «tinch-amanlıqlı» dep jar séléip, xelqimmi éziqturghanlıqi üçhün, birsti népiz ara tamni qopursa, ular kélip peqet uni hak suwaq bilen aqartıp qoyghanlıqi üçhün — **11** Tamni hak suwaq bilen aqartıwatqanlarsha: «Bu tam yiqlidil» dégin! Kelkündek bir yamghur yaghidu! I yoghan möldürler, siler chüshisiler! Dehshetlik bir shamal chiqidu; **12** we mana, tam örlülp chüshkende, xeq silerdin: «Siler bu tamni suwighan hak suwaq qénil» dep sorimamdu? **13** Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Öz qehrim bilen dehshetlik bir shamal partitip chiqirinen; Méning achchiqimdin kelkündek bir yamghur we hemmini halak qilidighan qehrlik möldürler yaghidu. **14** Shuning bilen Men siler hak suwaq bilen aqartqan tamni ghulitip, uning ulini ashkare qılıp, uni yer bilen qilimen; u ghulap chüshkende, siler uning arisida halak bolisiler; we Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler. **15** Shundaq qılıp Men qehrimni tam hem uni hak suwaq bilen aqartqanlarning üstige chüshürüp pighandin chiqimien; we: «Tam yoq boldi, shundaqla uni hak suwaq bilen aqartqanlar, yeni Yérusalém togruluq besharet bergüchi, héch tinch-amanlıq bolmigraphandimu u togruluq tinch-amanlıqni körsetken «alamet körünüş»ni körgen Israilning peyghemberlirimu yoq boldi» — deyment. **16** «Emdi sen, i insan oghli, öz tesewwuri boyiche besharet bergüchi öz xelqingning qızliriga yüzungni qaritip, ularni eyiple besharet bérip mundaq dégin: — **18** Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Öz béghishlirining herbirige [séhirlik] bileziklerini qadap, janlarni tuzaqqa elish üçhün herqandaq égiz-pakar ademlerning beshigha perenchini yasighanlartha way! Emdi siler öz xelqimning janlirini tuzaqqa chüshürüp, janliringlarni saq qaldurimiz dewatamsiler? **19** Nechche tutam arpa, nechche chishlem nanni dep siler Manga kupurluq qılıp, yalghan sözge qulaq salidighan Méning xelqimge

yalghanchiliqinglar arqliq ölmeske téigkeitliklerini öltürüp, tirk qalmasliqqa téigkeitliklerini hayat qaldurmaqchimusiler?

20 Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Man, Men silerning qushlarni tuzaqqaga chüshürgendek kishilerni tuzaqqaga chüshürgüchi séhirlik «téngiq»iringlarga qarshimen, Men ularni bilikinglardin yirtip tashlaymen; shuning bilen siler qushlarni tuzaqqaga chüshürgendek tutqan kishilerni erkinlikke uchuriwétimen. **21** Men silerning perenjiliringlarnimu yirtip tashliwétip, xelqimni qolunglardin qutquzimene; ular ne yene qolunglarda olja bolup turmaydu; shuning bilen siler Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler. **22** Siler yalghançılıq bilen, Özün azar bermigen heqqaniy ademlerning könglige azar bergenlikinglar üçhün, shundaqa rezil ademlerning hayatini saqlap qutquzushqa ularni rezil yoldin yandurmay, eksiche ularning qolini kütcheytininglar üçhün, **23** siler quruq «salamet közünish»lerni ikkinchi bolup körmeysiler, yaki yalghan palchiliq qilmaysiler; Men öz xelqimni qolunglardin qutquzimene; shuning bilen siler Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler».

14 Israil aqsaqallirining bezilri Méning yénimha kélip aldimda olturushti. **2** We Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — **3** «I insan oghli, mushu ademler öz butlirini könglige tiklep, ademlerni putlashturidighan öz qebihlikini köz alidiga qoyghanidi. Emdi ularning Méniz idep Mendin yol sorishini qobil qilamidimen? **4** Emdi ulargha sóz qilip mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Israil jemetidiki könglige öz butlirini tiklep, ademlerni putlashturidighan öz qebihlikini köz alidiga qoyup, andin peyghember alidiga kélidighan herbir ademni bolsa, Menki Perwerdigar uningga butlirining köplüki boyiche jawab qayturimen. **5** Shundaq qilip Men Israil jemetining könglini Özümge igildurumen; chünki ular barlıq butliri bilen Manga yat bolup ketti». **6** — Shunga Israil jemetige mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Towa qilinglar! Butliringlardin yénip [yénimha] qaytip kélinglar! Barlıq yirginchlik qilmishinglardin yüzunglarni öründalar! **7** Chünki Israil jemetidiki özlerini Mendin ayrip, öz butlirini könglige tiklep, ademlerni putlashturidighan öz qebihlikini köz alidiga qoyup, andin Mendin sorash üçhün peyghemberning alidiga kélidighan herqaysi adem yaki shuningha oxshash Isralilda turuwtanqan herqaysi musapirlar bolsa, Menki Perwerdigar Özüm ulargha jawab qayturimen; **8** Men mushu kishini bir agah béschariti qilip uni söz-chöchekke qaldurushqa yüzünni uningga qarshi qilimene; Men xelqimning arisidin uni üzüp tashlaymen; shuning bilen siler Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler. **9** Birraq peyghember özi éziqiturulup, bir besharetlik sóz qilghan bolsa, u chaghda Özüm Perwerdigar shu peyghembemi ézituguga uchratqanmen; Men uningga qarshi qolumni uzartip, uni xelqim arisidin halak qilimene. **10** Ular qebihlikining jazasini tartidu; peyghemberge bérildighan jaza bilen sorighuchiga bérildighan jaza oxshash bolidu. **11** Shuning bilen Israil jemeti yene Mendin chetnep ketmeydu, yaki yene asiyqliqliri bilen özlirini bulghimaydu; ular Méning xelqim, we Men ularning Xudasi bolimene» — deydu Reb Perwerdigar». **12** We Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — **13** «I insan oghli, melum bir zémén Manga asiyliq qilip gunah qilganda, Men shuning bilen qolumni uningga qarshi uzartip, ularning yölenchüki bolghan nénini qurutuwétip, uning üstige acharchiliqni ewetimen hem insan we haywanlarni uningdin üzimene; **14** emdi u chaghda Nuh, Daniyal we Ayuptin ibaret üch hezret uningda turuwtanqan bolsimu, ular öz heqqaniyliqi tüpeylidin peqet öz janlirinila saqlıyalghan bolatti — deydu Reb Perwerdigar. **15** Eger Men zémindin yirtquch

haywanlarni ötküzsem, ular uni baliliridin juda qilsa, haywanlar tüpeylidin uningdin ötküchi héchbir adem bolmay, u weyrane bolsa, **16** emdi Men öz hayatim bilen qesem qilimeni, — deydu Reb Perwerdigar — mushu üch hezret uningda turuwtanqan bolsimu, ular ne öz oghullari ne qızlarını qutquzalmayıttı; ular peqet öz janlirini qutquzalaytti, zéminning özı weyrane péti qalatti. **17** Yaki bolmisa Men shu zémén'ga qilichni chüshürup, uningdin insan hem haywanni üzüwtken bolsam, **18** emdi hayatim bilen qesem qilimeni, — deydu Reb Perwerdigar — mushu üch hezret uningda turuwtanqan bolsimu, ular ne öz oghullari ne qızlarını sağlam qutquzalmayıttı; ular peqet öz janlirini qutquzalaytti. **19** Yaki bolmisa Men shu zémén'ga waba késilini chüshürup, Öz qehrinni qan töktürlüshi bilen üstige töksem, uningdin insan hem haywanni üzüwtken bolsam, **20** emdi hayatim bilen qesem qilimeni, — deydu Reb Perwerdigar — Nuh, Daniyal we Ayuptin ibaret üch hezret uningda turuwtanqan bolsimu, ular ne öz oghlini ne qızını qutquzalmayıttı; ular peqet heqqaniyliqi bilen öz janlirini qutquzalaytti. **21** Emdi Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Emdi shundaq bolghandin keyin, insan hem haywanni üzüwtish üçhün Yérusalémha töt jazayimni, yeni qilich, acharchiliq, yirtquch haywan we waba késilini chüshürsem qandaq bolar? **22** Birraq mana, uningda qélib qalghanlar bolidu, yeni oghul-qızlar uningdin chiqırılıp qutquzulidu; mana, ular silerning yénimlarga chiqip, siler ularning yolliri hem qilmishlirini körüp yétisiler; shuning bilen siler Men Yérusalémha chüshürgen külpet, yeni uningga chüshürlüğen barlıq ishlar togruluq teselli alisiler; **23** emdi siler ularning yolliri hem qilmishlirini körgininglarda, ular silerge teselli épkekli; siler Méning uningda barlıq qilghan ishlarimni bikardin-bikar qilmaghanlıqimni tonup yétisiler, — deydu Reb Perwerdigar».

15 We Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — **2** «I insan oghli, üzüm teli yaghichining bashqa derex yaghachliriden néme artuqchiliqi bar, uning shéxingin ormandiki derexler arisida néme alahidilikli bar? **3** Uningdin birer jabduqni yasashqa matériyal alghanning paydisi barmu? Uningdin chinilerni asqudeq qozuqni yasighili bolamdu? **4** Mana, u otqa yéqilghu bolghanda, ot uning ikki uchini köydürgende, otturisimu ýerim köygende, emdi uni birer ishqa ishletkili bolamdu? **5** Mana, u saq bolghanda, héchqandaq ishqa ishletkili bolmaghan yerde, emdi ot uni köydürtüp yep ketkende, uni birer ishqa ishletkili bolamdu? **6** Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Men ormandiki derexler arisidiki üzüm télining yaghichini otqa tapshurghinimdek, Yérusalémda turuwtanqlarını otqa tapshurmen. **7** Yüzünni ulargha qarshi qilip qarítimen; ular bir ottin chiqsa, bashqa bir ot ularni yewétidu. Öz yüzünni ulargha qarshi bolup qaratqanda, siler Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler. **8** Ularning qilghan wapasızlıqları tüpeylidin men zéminni weyrane qilimene» — deydu Reb Perwerdigar».

16 We Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — **2** I insan oghli, özining yirginchlik qilmishlirini Yérusalémning yüzige sélip mundaq dégin: — **3** Reb Perwerdigar Yérusalémha mundaq deydu: «Séning esliy zating we tughulushung Qanaaniylarning zémindä bolghan; séning atang Amoriy, apang Xittiy qız idi. **4** Séning tughulushugha kelsek, sen tughulghan künündegé kindiking késilmigen, sen suda yuyulup pakiz qilinmaghan; héchkim sangı tuz sürkmigen yuki séni zakilimaghan. **5** Héchkimming közi mushu ishlar üçhün sangı rehim qilmaghan yaki ichini sangı aghritmığın; eksiche sen dalagha tashliwétilgensen, chünki tughulghan

künungde kemsitligensen. 6 Shu chaghda Men yéningdin ötüp kétiwétip, séni öz qéningga éghinap yatqiningi körgen; we Men öz qéningga yatqan halitingde sanga: «Yashighin!» — dédim. Berheq, sen öz qéningga yatqan halitingde Men sanga: «Yashighin!» — dédim. 7 Men séni daladiki ot-chöplerdek aynittim; sen östüp xéli boy tartip chirayliq bészilip wayigha yetting; köksiliring shekllendi, chachliring üzün östi; biraq sen téxi tughma-yalingach iding. 8 Men yene yéningdin ötuwétip sanga qaridim; mana, ishq-muhebbet mezgiling ýetip keldi; Men tonumming péshtiqni üstüngge yéyp qoyup, yalingachliqningi ettim; Men sanga qesem ichip, sen bilen bir ehde tüzendum, deydu Reb Perwerdigar, we sen Méninkti boldung. 9 Men séni su bilen yuyup, qéningga téningdin yuyuwétip, sanga puraqliq mayni sürttüm. 10 Men sanga keshtilik köngleknii kiygüzüp, ayighinggha delfin térisidin tikken keshlerni saptim; séni népis kanap bilen orap, yipek bilen yépip qoydum. 11 Séni zibu-zinneter bilen perdazlidim, qolliringha bileyeklerni, boynunggha marjannı taqap qoydum; 12 burnunggha halqını, qulaqliringha zirilerni, beshinggha güzel tajni kiygüzendum. 13 Shundaq qılıp sen altun-kümüsh bilen perdazlanding; kiyim-kéchekliring népis kapap, yipek we keshtilik rexttin idi. Yégingin aq un, bal hem zeytun méyi idi; sen intayın güzel bolup, xanish mertiwisiqe köttürdüng. 14 Güzelliking tüpeylidin ellerde dangqing chiqtı; chünki Men sanga körkemlikimni bégħiħliskim bilen güzelliking kamaletket yetti, — deydu Reb Perwerdigar. 15 — Biraq sen güzellikingge tayinip, dangqingdin paydilinip pahishe boldung; sen herbir ötküchi kishige pahishe muhebbetliringni töktüng; güzelliking uning boldi! 16 Sen kiyim-kéchekliringdin élip özüng üchün renggareng békzelgen «yuqiri jaylar»ni yasap, andin ularning üstide buzuqluq qilghansen. Bundaq ishlar yüz béríp baqmighan, we ikkinchi yüz bermeydu! 17 Sen Men sanga bégħiħlighan güzel zibu-zinnetlim we altunkümüshüm bilen erkek mebudlarni yasap ular bilen buzuqluq qilghansen. 18 Sen öz keshtilik kiyimliringni élip ularilha kiygüzdüng; Ménink meymim we Ménink xushbuyumni ularilha sunup bégħiħliding; 19 Men özüngge bergen némimni, Men sanga ozuqqqa bergen aq an, zeytun méyi we balni bolsa, sen ularning alidha xusħpuraq hediye süpitide atap sundung; ishlar del shundaq idi! — deydu Reb Perwerdigar. 20 — Uning üstige sen Özümge tughup bergen qiz-oghulliringni élip, mebudlarning ozuqi bolsun dep ularni qurbanlıq qılding. Séning buzuqluqung azlıq qilghandek, 21 sen Ménink balilirimni soyup ularni ottin ötküzip mebudlarga atap qoydungħu? 22 Séning barliq yirginčlik qilmishliring hem pahishe buzuqluqliringda, sen yashlıqında tughma-yalingach bolup öz qéningga éghinap yatqan künliringni héchqadan ésingga keltürmiding. 23 Endi séning bu rezillikliringdin keyin — (Way, halingga way! — deydu Reb Perwerdigar) 24 sen yene özüng üchün bir peshtaq qurup, herbir meydan'gha bir «yuqiri jay»ni yasidig; 25 sen herbir kochining beshida «yuqiri jay»ningi salding; sen öz güzellikingni yirginčlik qılıp, téningni herbir ötküchige tutup, putungni échip özüngni béríp pahishe buzuqluqungni köpeytting. 26 Sen ishqwaz erlikli chong qoshnang bolghan Misirliqlar bilen buzuqluq ötküzdüng; Ménink achchiqimni qozħaq, pahishe buzuqluqungni köpeytting. 27 We mana, Men Öz qolumni üstüngge uzartip, séning nesiwengni azaytip qoydum. Men séningdin nepretlinidighan, buzuq yolundigin nomus qılıp chöchigenlerning, yeni Filistiylerning qızlirining qolığha tapshurdum. 28 Sen yene qanmay yene Asuriylıklar bilen buzuqluq ötküzdüng; buzuqluq ötküzungendin keyin yene qanaet qilmidig. 29 Shunga sen sodigerning zémini, yeni Kaldiye bilen bolghan buzuqluqungni köpeytip, buningdin yene

qanaet qilmidig. 30 Mushundaq barliq ishlarni, yeni nomussiz pahishe ayalning ishlirini qilisen, némanche suyuq séning qelbing! — deydu Reb Perwerdigar. 31 Özüngning peshtiqingini her kochining beshida quiridighan, herbir meydanda «yuqiri jay»ningi yasaydighan! Uning üstige sen pahishe ayalde emes iding, chünki sen heqni neziringge almattyting! 32 I wapasiz ayal, érining ornda yat ademlerge köngül bérídighan! 33 Xeqler pahishe ayalgha hemişe heq bérídu; biraq sen ashniliringni buzuqluq muhebbetliridin huzur élishqa herebyndin yéningħha kelsun dep ularning hemmisigi üstek béríp in'am qilisen; 34 buzuqluqta sen bashqa ayllarning eksisen, chünki héchħim séning buzuq muhebbetingni izdeq kelmid; sen üstek berding, héch heq sanga bérilmidi — sen heqiqeten ularning eksisen! 35 Shunga, i pahishe ayal, Perwerdigarining sözini angla! 36 — Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Séning tengiliring tökülli, ashniliring bilen bolghan buzuqluqliring bilen séning uyat yéring ashkarilan'għanliq tüpeylidin, barliq yirginčlik mebudliring tüpeylidin, ulargha atap sun'għan baliliringning qéni tüpeylidin — 37 shunga mana, Men séning özüngge eysh-ishret menbesi qilghan, barliq sógen hem barliq nepretlen'gen ashniliringni yighimen — Men ularni sanga qarshi chiqirip etirappingin yighip, séning uyat yéringni ulargha ashkare qilmen, ular séning barliq uyat yéringni körudu. 38 Shuning bilen séni buzuqluq qilghan hem qan tökken ayallarni jazalighandek jazalaymen; Men qehr bilen, ottek għeżeppimming telipi bilen üstüngge qanlıq jazani chūshħurien; 39 We Men séni ularning qoligaħha tapshurien; ular séning peshtaqliringni ghulitidu, séning «yuqiri jay»liringni chéqip tashlaydu; ular kiyim-kéchikngi tüstüngdin saldurup tashlap, güzel zibuzzinnetliringni bulap-talap, séni tughma-yalingach qalduridu. 40 Ular sanga qarshi bir top kishilerni yighip épklidu, ular séni chalma-kések qilidu hem séni qilichliri bilen chépiwétidu. 41 Ular öyliringni ot bilen köydürigu, köp ularning köz aldida üstüngge jazalarni chūshħuridu; shuning bilen Men séni pahishe ayal bolumtien qaldurien; sen yene héchqandaq «muhebbet heqqi»ni bermeysejn. 42 Shuning bilen Men sanga qaratqan qehrimni toxítimen, Ménink muqeddeslikimden chiqqan għezeb sendin kétidu; Men tinchlinip qayta achħiġlanmaymen. 43 Sen yashħiġ künliringni ésingga keltürmiding, eksiche mushu qilmishliring bilen Ménink għeżeplendürdüng; shunga mana, öz yolungni öz beshingħha qayturien, — deydu Reb Perwerdigar, — shuning bilen bu buzuqluqni bashqa yirginčlik qilmishliring tistige qoshup ikkinchi qilmaysen. 44 Mana, maqallarni isħħitidīgħanlarning hemmisi sen togruluq: «Ani qandaq bolsa, qizi shundaq bolar» dégen bir maqalni tilha alidu. 45 Sen öz ēri hem balilirdin nepretlen'gen anangning qizidursen; hem öz erli hem balilirdin nepretlen'gen acha-singliringen ariliqidiksen; séning anang bolsa Hitti, séning atang Amoriy idi. 46 Séning achang bolsa sol teripindge turghan Samariye, yeni u we uning qizliri; singling bolsa ong teripindge turghan Sodom we uning qizliri. 47 Sen ne ularning yolliridida mangmighan, ne ularning yirginčlik qilmishliri boyiche ish qilmighansen; Yaq! Belki qisqihine bir waqt ichide sen barliq yolliringda ulardin buzuq bolup ketting. 48 Öz hayatim bilen qesem qilimenki, — deydu Reb Perwerdigar, — singling Sodom, yeni u yaki qizliri sen yaki séning qizliringning qilmishliridek qilmidi; 49 Mana, mushu singling Sodomming qebħiħli — we u qizliringin tekebbulu, nanlıri mol, endiħisiz azadilik künliridek ajżż-namrat larning qoloni héch kūċċeytmigenli idi. 50 Ular tekebburli, Ménink alidima yirginčlik ishlarni qildi; Men buni körginimde, ularni yoqattim. 51 Samariye bolsa séning gunahliringning yérimidekmu gunah sadir qilmidi; halbuki, sen

bolsang yirginchlik qilmishliringni ularningkidin köp awutup qilding; shundaq qilip sen yirginchlik qilmishliring tüpeylidin acha-singlingni xuddi heqqaniydek köründürgeoning. **52** Sen eslide öz acha-singlingning üstidin höküm qilghuchi iding; emdi semmu, öz shermendilikning kötürüp yur! Séning ularningkidin téximu nepretlik gunahliring tüpeylidin ular sendin heqqaniy körünidu; shunga semmu acha-singlingni heqqaniy körsetkining tüpeylidin xijaletke qélip shermendilikning kötürüp yur! **53** We men ularni sürgündin, yeni Sodom hem qizlirini sürgündin, Samariye hem qizlirini sürgündin chiqirip, shundaqla ularning arisigha sürgün bolghanliringni chiqirip sürgünlüktn eslige keltiriment; **54** shuning bilen ularga teselli berginingde, sen öz shermendilikning kötürisen, séning barlıq qilmishliring tüpeylidin xijaletke qalisen. **55** Séning acha-singling, Sodom hem qizlir esli haligha, Samariye hem qizlirimu esli haligha kélédu; semmu we séning qizliring esly halinglarga kélisiler. **56** Séning reziliiking pass qilimmay, tekebburluqta yûrgen kününgde, singling Sodom aghzingda söz-chöchek bolghan emesmi? Emdi hazir sen özüng Suriye qizliri we uning etrapidikilerning hemmisi hemde Filistiye qizliri, yeni séni közge ilmaydighan etrapingdikilerning mazaq obyékti bolup qalding. **58** Sen buzuqluqung, yirginchlik qilmishliringning jazasini kötürisen, deydu Perwerdigar. **59** Chünki Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Öz qilghanliring, yени ichken gesemgingni kemsitip, ehdini buzghanlıq boyiche séni bir terep qilimen; **60** Halbuki, Men séning bilen yashlıq künliringde tüzgen ehdemni esleymen, hem sen bilen menggülük bir ehde tüzimen. **61** Shuning bilen sen özüngdin chong achiliring hemde séningdin kichik singilliringni tapshuruwalghiningda, sen yolliringni ésingge keltürüp xijaletke qalisen; chünki mushu [acha-singliringni] sanga qizlar süpitide tapshurimen; biraq bu ishlar séningdiki ehde tüpeylidin bolmaydu. **62** Men Öz ehdemni sen bilen tüzimen, sen Méning Perwerdigar ikenlikimni bilisen; **63** shuning bilen séni kechürüm qilghanimda, sen qilmishliringni ésingge keltürüp xijil bolup, shermendilikning tüpeylidin qaytidin aghzingni héch achmaysen» — deydu Reb Perwerdigar.

17 We Perwerdigarning sözi manga kélip shundaq déyildi: — **1** insan oglhi, bir tépishmaqni otturiga qoyup, Israil jemetige bir temsiliň sözlep bérüp mundaq dégin: — **3** Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «Keng qanatlıq, zich renggareng uzun peylik chong bir bürküt Liwan'ga kélip, shu yerdiki égiz kédir derixining uchidiki shaxni aldi; **4** U eng yuqırı yumran bixinı üzüwélip, uni sodigerning zémínigha apirip, tijarechilerning shehirige tiktı. **5** U yene zémindin bashqa uruqni élip bagħlıq bir étizgha tiktı; uni mol sular boyida sélip, süget télidek tiklidi. **6** U ösüp, keng yéyilip, pes boyluq üzüm téli bolup chiqti; uning shaxliri [bürküt] terepe qarap östi, yiltizlirimu uning astığha sozldı. Shu yol bilen u üzüm téli bolup, shaxlandı, bixlandı. **7** Emdi keng qanatlıq, zich peylik yene bir chong bürküt peyda boldı; we mana, bu üzüm téli «U méri sugharsun» dep, tikilgen chönekleridin yiltizlirini uningga qarap tartı, shaxlirini uningga qarap sozdi; **8** Mana, u obdan shaxlap méwe bersun, ésil üzüm téli bolsun dep munbet théba, mol sular boyicha tikilgenidi». **9** Emdi Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «U ronaq tapamdu? Uni qaşhal qiliwétish üchün [bürküt] yiltizlirini yulup, méwisińi késiwetmemdu? Uning yumran yopurmaqları xazan bolidu; shu chaghda uni yiltizliridin yuluwélishqa küchlük bir bilek yaki nurghun xeqlerning héch kériki bolmaydu. **10** Emdi hetta qaytidin tikilgen bolsa, ronaq tapamdu? Sherq shamli uningga tegkendila taza qaghjirap ketmemdu? U tikilip ösken chönekleride qaghjirap kétidu». **11** We Perwerdigarning sözi manga kélip shundaq déyildi: —

12 «Asiy jemettin: «Mushu ishlarning menisini bilemsiler?» dep sorap, ulargha mundaq dégin: «Mana, Babil padishahi Yérusalémgha kélip, uning padishahi hem shahzadilirini élip özi bilen Babilgha qayturup apardi. **13** Shu waqitta u padishahning neslidin bir kishini élip uning bilen ehde tütüp uningga qesem ichküzdi. U yene zémindiki ésil-mötiver bolghanlarni uning bilen élip ketti; **14** meqset, padishahliqning töwen ajiz halette bolup, qeddi rusliyalmay, peqet uning ehdisini tutushi bilen jénini jan etküüzüş üchün idi. **15** Biraq u Misir bizge atlar hem chong qoshunni teminlisun dep elchilirini shu yerge ewetip, uningga asiyliq qildi. Emdi u ronaq tapamdu? Mundaq ishlar ni qilghuchi tirk qalamdu? U ehdińi buzup tirk qalamdu? **16** Men hayatim bilen qesem qilimenki, — deydu Reb Perwerdigar, — berheq u özini padishah qilghan padishahning zéminden, — yeni uning qesimini kemsitken, ehdisini buzghan héliqi padishahning zémindenide, — uning yénida, Babilning otturısida ölidu. **17** Bolidighan jengde, ular kélip nurghun kishilerni qirish üchün [sépilgha] chiqidighan dönglükterni sélip, poteylerni qurghanda, Pirewn küchlük qoshun hem nurghunlighan eskerlerni bashlap kelsimu, uning üchün héchnéme qilip bérelmeydu. **18** U qesemmi kemsitip, ehdini buzdi; mana, u qol éliship söz berdi, biraq u mushu ishlar ni qildi; shunga u tirik qéchip qutulalmaydu». **19** Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Men hayatim bilen qesem qilimenki, berheq, u kemsitken qesimim hemde buzghan ehdemni bolsa, bularını öz bésigha kiygüzimen. **20** Men Öz torumnu üstigue yéyip tashlaymen, u Méning qiltiqimda tutulidu; Men uni Babilgha apirimen hemde shu yerde Manga qilghan mutleq wapasılıqli üchün uning üstige höküm chiqirip jazalaymen. **21** Uning bilen bille barlıq qachqanlar, barlıq qoshunlrı qılıch bilen yiçılıdu; bulardin qalghanlar herbir shamalgha tarqitilidu; shuning bilen siler Menki Perwerdigarning söz qilghanlıqını tonup yétilsiler». **22** Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Menmu égiz kédirning uchidin bix élip tikimen; uning yapyash shaxchilirining uchidin yumran bırsını üzüp, égiz heywetlik tagħi tħtieġe tikimen; **23** Israıl égizlikidiki tagħha Men uni tikimen; u obdan shaxlap, méwe bérüp, ésil kédir derixi bolidu; uning astığha herqandaq uchar-qanatlar qonidu; uning shaxlirining sayisida ular qonup turidu; **24** shuning bilen daladiki barlıq derexler biliduki, Menki Perwerdigar égiz derexni pes qildim, pes derexni égiz qildim, yéshil derexni qaghjirattim, qaşħal derexni kókertip baraqsan qildim; Menki Perwerdigar mundaq söz qildim we shuni ada qilim».

18 We Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — **2** «Israıl zémimi togruluq siler: «Atilar achchiq-chüchük üzümlerni yése, balilarning chishi qeriq sézilidu» dégen mushu maqalni ishilitidighan kishiler zadi néme démekchisiler? **3** Men hayatim bilen qesem qilimenki, deydu Reb Perwerdigar, siler Israıl ichide mushu maqalni qaytidin ishletmeysiler. **4** Mana, barlıq janlar Méningkidur; atining jénii Méningkidek, balining jénimu Méningkidur; gunah sadir qilghuchi jan iğisi bolsa, u ölidu. **5** Birsı heqqaniy bolsa, adilliq we adalet yürgüzidighan bolsa, **6** — u ne tagħħar istide butqa atalghan taamni yémigen, ne Israıl jemetidiki butlarrha bash kötürüp ulardin tilimigen, ne qoshnisining ayalini héch buzmigan, ne ay körgende ayalgha yéqin kelmigen **7** ne héchbirige zulum-zumbuluq ishletmigen, belki qerzdardin kapalet alghanni qayturidighan, bulangchiliq qilmighan, öz nénini ach qalghanlarrha teqsim qilip bergen, yéling-yalingachqa kiyim kiygüzgen; **8** pulni ösümge bermeydighan, jazane almaydighan, belki qolini qebihliktin tartip, ikki adem arisida durus höküm chiqiridighan; **9** Méning

belgilimilirimde mangidighan, bashqilargha adil muamile qilish üchün hökümlirimni tutidighan bolsa — mana mushu kishi heqqanı, u jezmen hayat bolidu, deydu Reb Perwerdigar. **10** Egerde öz pushti bolghan, zorawanlıq qilghuchi, qan tökküchi bolghan, shundaq yamanlıqlarını birini öz qérindishiga qilghan, hemde yuqırıqi yaxshılıqning héchqaysisini qilmaghan, bir oghlı bolsa, — yeni tagħħar üstide butqa atalghan taamni yégen, qoshnisining ayalini buzghan, **12** ajiz-namratlарgħa zulum-zumbuluq isħletken, bulangchiliq qilghan, qerzdardin kapalet alghann iqturmighan, butlarrha bash kötürüp ulardin tiligen, yirginchiliq isħlarni qilghan, **13** pulni ösümge bergen, jazane alghan bir oghlı bolsa — emdi u hayat qalamdu? U hayat qalmarydu; u mushundaq yirginchiliq qilmishlarni qilghini üchün u jezmen ölidu; uning öz qéni öz bésħi üstige chūshidu. **14** Biraq mana, mushu kishimu bir oghlu tapsa, u atisining sadir qilghan barlıq gunahlirini körgen bolsımı, hem körġini bilen shundaq qilmisa **15** — yeni tagħħar üstide butqa atalghan taamni yémigen, Israel jemetidiki butlarrha bash kötürüp ulardin tilimigen, qoshnisining ayalini buzmighan, **16** héchbirige zulum-zumbuluq isħletmigen, qerzdardin kapalet élishni héch özige tutmighan, bulangchiliq qilmighan, öz nénni ach qalghanlarħa teqsim qilip bergen, yéling-yalingachqa kiyim kiyügen, **17** öz qolni qebihliktin tartidighan, pulni ösümge bermigen, ösüm-jazane almighan, belki Méning hökümlirimge emel qildiġħan, belgilimilirimde mangidighan bolsa — u öz atisining qebihliki tüpeylidin ölmeydu, u jezmen hayat bolidu. **18** Uning atisi bolsa, zulum-zumbuluq isħletken, öz qérindishiga bulangchiliq qilghan, öz xelqi arisida natogħra isħlarni qilghanliqi tüpeylidin, mana u öz qebihliki ichide ölidu. **19** Siler: «Némishqa oghul atisining qebihlikining jazasini köturmeydu?» dep soraysiler; biraq oghul adilliż hem adalaetni yürgüzgen, Méning barlıq belgilimilirimni tutup ularrha emel qilghan; u jezmen hayat bolidu; **20** gunah sadir qilghuchi jan igisi ölidu. Oghul atisining qebihlikining jazasını köturmeydu, we yaki ata oghliniq qebihlikining jazasını köturmeydu; heqqanı kishining heqqaniyliqi öz üstide turidi, rezil kishining rezillikti öz üstide turidi; **21** we rezil kishi barlıq sadir qilghan gunahliridin yénip towa qilip, Méning barlıq belgilimilirimni tutup, adilliż hem adalaetni yürgüzidighan bolsa, u jezmen hayat bolidu, u ölmeydu. **22** Uning sadir qilghan barlıq itaetsizlikliri uning hésabığha eslenmeydu; u qilghan heqqaniyliqi bilen hayat bolidu. **23** Men rezil ademning ölümidin huzur alamdimen? — deydu Reb Perwerdigar. Eksiche, mendiki huzur uning öz yoldin yénip towa qilghanlıqlıdin emesmu? **24** Heqqanı kishi öz heqqaniyliqidin yénip, qebihlik qilghan, rezil ademlerning yirginchiliq qilmishliri boyiche isħi qilghan bolsa, u hayat qalamdu? Uning qilghan heqqaniyliqlıridin héchqaysisi eslenmeydu; ötküzen asiyliqi, sadir qilghan gunah ichide, u ölidu. **25** Emma siler: «Rebning yoli adil emes» deysiler; emdi, i Israel jemeti, anglanlar; Méning yolum adil emesmu? Silerning yolliringlar adilsizlik emesmu? **26** Heqqanı kishi heqqaniyliqidin yénip, qebihlikni ötküzen bolsa, u ölidu; ötküzen qebihlik bilen u ölidu. **27** Hem rezil adem ötküzen rezillikidin yénip towa qilip, adilliż hem adalaet yürgüzidighan bolsa, u öz jénni hayat saqlaydu. **28** Chünki u oylinip, barlıq ötküzen itaetsizlikliridin yandi; u jezmen hayat bolidu, u ölmeydu. **29** Lékin Israel jemeti «Rebning yoli adil emes» deydu; i Israel jemeti, Méning yollirim adil emesmu? Adil bolmighini silerning yolliringlar emesmu? **30** Shunga Men üstünglarga, yeni herbirinqarnı öz yolliringlar boyiche höküüm chiqirip jazalaymen, i Israel jemeti, deydu Reb Perwerdigar. Qaytip yéningħha kélingħar, barlıq itaetsizlikliridin yénip towa qilingħar; shuning bilen

qebihlik silerge qiltaq bolmaydu. **31** Özünglardin barlıq ötküzen itaetsizlikliringħarni tashliwétingħar, özünglarga yéngi qelb we yéngi roħni tiklenglari, némishqa ölmekħisiler, i Israel jemeti? **32** Chünki olidighan kishining ölümidin manga huzur yoqt, deydu Reb Perwerdigar; shunga yolunglardin yénip towa qilip hayat bolungħar!».

19 — «Emdi sen, Israel shahzadilirige bir mersiġeni aghzingga elip mandaq dep oqugħin: — **2** «Shirlar arisida anang qandaq bir chishi Shir id! U yash shirlar arisida yatqan, u arslanlirini bęqip quwwetlidi. **3** U arslanliridin birini chong qildi, u yash Shir bolup chiqti; U owni tutup yirtishni ḥġendi; U ademlernimu yewetteti. **4** Eller uningdin xewer anglidi; U ularning ora toziqida tutuwélindi; Ular uning burnigha ilmekni sélip, Misir zéminiga épakti. **5** Chish Shir özining arminini bikar kütkinini, Ümidning yoqalghanliqini körüp, U bashqa bir arslanini elip, Uni bęqip yash Shir qildi; **6** U shirlar arisida uyanbuyan kezdi; U yash Shir bolup, Owni tutup yirtishni ḥġendi; U ademlernimu yewetteti. **7** U ularning istħikkamlirini buzup, Ularning sheherlirini xarabe qiliwetti; Zémien we uning üstidiki hemmisi uning hōrkirgen awazi bilen dekk-eḍlkige chūshti. **8** Andin ellsor uning etrapidiki rayonlardin kēlips uningħha qarshi chiqti; Ular uning üstige torini yévip tashħidi; U ularning ora toziqida tutuwélindi. **9** Ular burnigha ilmek sélip qepeske solidi; Uni Babilning padishahiga apardi; Ular uni torlirigha ēliwaldi; Shuning bilen uning awazi Israel tagħlirida qaytidin anglanmaydu. **10** Séning anang üzümzaringda bir üzüm teli id; U su boyida tiklen'genidi; Sularning molluqidin, U intayin mewlik, köp shaxlik boldi. **11** Uning küchlük shaxliri bar id, Höküm sürgħiħlerning shahane hasilirigha layiq id; Uning boyi bulutlardinnum égiz kökke taqashti, U égizlikli we shaxlirinining nurħunliqi bilen körnererlik id; **12** Biraq u qehr bilen yulundi, U yergie tashħandi, Sherq shamili méwissi qurutivetti; Uning küchlük shaxliri sunduruld, qaqħijrap ketti; Ot ularni yutuwaldi. **13** Hazir u chħol-bawawda, Changħaq, susiz biżżejjed tikkildi; **14** Uning shaxlirining birsidin ot chiqip, Uning bixliri hem mewissini yutuwaldi; Shuning bilen uningda hökümdarning shahane hasisi bolghudek küchlük shéxi qalmidi. Bu sözler mersiġedur, bular peqet mersiye üčħiñla isħlitilidu».

20 Yettinchi yili, beshinchi ayning oninchi kūni shundaq boldiki, Israillning bezi aqsaqalliri Perwerdigan izdep uningdin sorighili ménning aldimha kēlips mandaq déyildi: — **3** I insan oghli, Israillning aqsaqallirigha söz qilip mandaq dégin: — Reb Perwerdigar mandaq deydu: — Siler Mendin sorighili keldingħar? Öz hayatim bilen qesem qilimken, — deydu Reb Perwerdigar — Men silerning Mendin sorishingħarha yolha qoymaymen. **4** Emdi ularning üstige höküm chiqiramsen, i adem balisi, höküm chiqiramsen? Ularrha ata-bowilirining yirginchiliq qilmishlirini ayan qilip ularrha mandaq dégin: — **5** Reb Perwerdigar mandaq deydu: — Men Israilli talliġġ künide, Yaqup jemetining neslige qol kötürüp qesem qilip, Misir zéminida Özümni ularrha ayan qilghinimda, yeni ularrha qol kötürüp qesem qilip ularrha: «Men Perwerdigar séning Xudayingdurmen» déginimde **6** — shu kūni Men ularni Misir zéminidin chiqirip ular üchün alahide izdep tapqan süt hem bal éqip turidighan, hemme zémin arisidiki eng güzel zémminning güli bolghan zémin 'għażiex kirkuziż üchün, qol kötürüp qesem qildim; **7** Men ularrha: «Herbirinqar öz közüngħar alidiki nepretlik nersilerni tashliwétingħar, Misirning buti'li bilen özüngħarni bulghimangħar; Men Perwerdigar Xudaynglardurmen» — dédim. **8** Lékin ular Manga asiyliq qilip Manga qulaq sħelishni xalimaytt;

héchqasisi ne öz közi aldidi ki nepretlik nersilerni tashliwetmidi, ne Misirning butliridin héch ayirlimi. Andin Men qehrimni Misir zémimi ichide ulargha töküp, ulargha qaratqan achchiqimni basimen, dédim — **9** halbuki, namimming ular turghan eller arisida bulghanmasliqi üchün, Öz namim üchün heriket qildim; chünki Men bu ellerner köz aldida ularni Misirdin chiqirishim bilen Özümni ayan qilghanidim; **10** shunga Men ularni Misir zémiminidin [toluq] chiqirip, chöl-bayawan'gha apardim. **11** We Men belgilimilirimni bérüp, Öz hökümlirimni ulargha ayan qildim — ulargha emel qılıdighan kishi ularning sewebidin hayatqa érishi. **12** Özüm hem ular arisidiki beshareti bolsun dep, Méning ularni pak-muqeddes qılıdighan Perwerdigar ikenlikimni bilishi üchün «shabat kün»lirimni ulargha bégishlidim; **13** lékin Israil jemeti chöl-bayawanda Manga asiyliq qildi; chünki ular Ménинг belgilimilirimde mangmädi, Méning hökümlirimni chetke qaqtı (eger ademler bu emrlerge emel qilsa, u ularning sewebidin hayatqa érishi) we Méning «shabat kün»lirimni qattıq bulghidi; Men ularning üstige chöl-bayawanda ular halak qilin'ghuche qehrimni tökimen dédim — **14** halbuki, namimming eller arisida bulghanmasliqi üchün, Öz namim üchün heriket qildim; chünki Men bu ellerner köz aldida ularni Misirdin qutquzup chiqarghanmen. **15** Men yene chöl-bayawanda ulargha süt hem bal ekip turidighan, hemme zémimining güli bolghan zémîn'gha kirgüzmemen dep, qolumni kötürip qesem qilimen dédim **16** (chünki ularning qelbi butlirigha egiship ketkechke, Méning belgilimilirimni chetke qaqqan, Méning hökümlirimde mangmigan, Méning «shabat kün»lirimni buzghan); — **17** halbuki, közüm ulargha rehim qilip ularni halak qilmidim yaki ularni chöl-bayawanda tügeshtürmidim. **18** Men chöl-bayawanda ularning balilirigha mundaq dédim: «Ata-bowliringlarning belgilimiliride mangmanglar, ne ularning hökümlirini tutmanglar ne butliri bilen özünglarni bulghimanglar. **19** Men Perwerdigar Xudayinglardurmen; Méning belgilimilirimde ménçip, Méning hökümlirimni tutup ulargha emel qilinglar; **20** Méning «shabat kün»lirimni pak-muqeddes dep etiwarlanglar; u silerning Méning Perwerdigar Xudayinglar ikenlikimni bilishinglar üçün Men we siler otturimizdiki bir besharettur. **21** Lékin balilirunu Manga asiyliq qildi; ular ne Méning belgilimilirimde mangmigan ne Méning hökümlirimni tutmigan (biri ulargha emel qilsa, u ular bilen hayatqa érishi) ular Méning «shabat kün»lirimni bulghighan; shunga Men qehrimni ular üstige töküp ulargha qaratqan achchiqimni chüshürüp pighandin chiqimen, dédim; **22** lékin jazadin qolumni tartip, namimni ellerner köz aldida bulghanmisun dep Öz namim üchün heriket qildim; Men bu ellerner köz aldida ularni Misirdin qutquzup chiqarghanmen. **23** Chöl-bayawanda Men qolumni kötürip ulargha silerni eller arisiga tarqitimen, memliketler ichige taritimine dep qesem qilimen, dédim; **24** chünki ular Méning hökümlirimni ada qilmigan, belgilimilirimni chetke qaqqan, Méning «shabat kün»lirimni buzghan; ular közlirini ata-bowlirining butlirigha tikmekte idi; **25** shunga Men ulargha yaxshi bolmigan belgilimilerni, ularni hayatqa élip barmaydighan hökümlerni bégishlidim; **26** we ularni öz-özidin seskendürüp, Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétishi üçün, Men ularni öz hedyeliri arqılıq bulghidim, chünki ular hediye süpitide barlıq tunji balılırını atap qoyatti. **27** Shunga, i insan oghli, Israil jemetice söz qilip mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Ata-bowliringlar shu ishtimu Manga kupurluq qilghanki, ular Manga wapasızlıq qilghan; **28** ular Men Öz qolumni kötürip: «Mushu zémimni silerge bérinen» dep qesem qilghan yerge krigende, ular shu yerdiki udul kelgen herbir yuqiri döng hem baraqsan

derexni körüpla shu jaylarda ular qurbanlıqlarını qilip, Méni achchiqlanduridighan hedyelerini qilatti; ular shu yerdimi «xushpuraq hediye»lirini puritip, «şarab hediye»lirini töketti; **29** shuning bilen Men ulardin: «Siler chiqidighan bu yuqiri jay dégen néme?» dep soridim; shunga bugün'ge qeder uning ismi «Bamah»dur. **30** Shunga Israil jemetige mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Siler ata-bowliringlarning yolda özliringlarnim bulghimaqchimusiler? Ularning nepretlik qilmishlirigha egiship buzuqluq qilmaqchimusiler? **31** Emdi siler hedyeliringlarni sunup, öz oghulliringlarni ottin ötküzgende, siler yenila bügün'ge qeder özünglarni barlıq butliringlar bilen bulghawatisiler; emdi Men silerning Méni izdep sorishinglarga yol qoyamdimen, i Israil jemeti?! Men hayatim bilen qesem qilimenki, — deydu Reb Perwerdigar, — Men silerning Méni izdep sorishinglarga yol qoymaymen! **32** Shuningdek silerning könglünglerdiki «Biz yat ellerde, bashqa yurtlardiki jemeterde yaghach hem tash mebuldirlarga choquinimiz» dégen koyunglar emelge ashurulmaydu! **33** Men hayatim bilen qesem qilimenki, — deydu Reb Perwerdigar, Men berheq küchlük qol, uzartqan bilikim hem töküp yagħdурulghan qehrim bilen üstünglardin hökümraniq qilimen. **34** Men küchlük qol, uzartqan bilikim hem töküp yagħdурulghan qehr bilen silerni ellerdin chiqirip épkelimen, tarqitilghan memliketlerdin silerni yighimen; **35** silerni ellerge tewe bolghan chöl-bayawan'gha kircuziġġ, shu yerde üstünglardin yüz turane höküm chiqirip jazalaymen; **36** ata-bowliringlarning üstidin Misir zémiminidiki chöl-bayawan'gha höküm chiqirip jazalghinimdek, silerning üstünglardin yüz turane höküm chiqirip jazalaymen, deydu Reb Perwerdigar. **37** Men silerni hasa astidin ötküzüp, ehdining rishtisige bagħlandurimen. **38** Men aranglardin Manga wapasızlıq qilghan asylarni shallap chiqirimen; ularni turuwaqtqan jaylardin chiqirimen, biraq ular Israil zémimightha kirmeydu; shuning bilen siler Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler. **39** — Emdi siler bolsanglar, i Israil jemeti, Reb Perwerdigar silere mundaq deydu: — Manga qulaq salmymiz dësengħar, béríweringħar, herbiringħar öz butliringħarha choquwiéringħar! Biraq siler yene hedyeliringlar hem mebuldirlar bilen Méning namimni ikkinchi bulghimaisiler! **40** Chünki Méning muqeddes téghimda, yeni Israileen égizlikidiki tagħda, — deydu Reb Perwerdigar, — barlıq Israil jemeti, ularning hemmisi Manga zémimde turup xizmet qilidu; Men u yerde ularni qobul qilimen we u yerde Men silerden «kötürme hediye»lirinqarni, tunji hosul bolghan köktat-méwiliringlarni, shundaqla barlıq muqeddes dep ayriq bégishħighan nesriliringlarni telep qilimen. **41** Men silerni eller arisidin chiqirip, memliketlerdin élip yighiqinimda, ésil xushbuydek silerni qobul qilimen; shuning bilen ellerner köz aldida aranglarda Özümüng pak-muqeddes ikenlikimni körtsiten. **42** Ata-bowliringlarga qolumni kötürip: «Mushu zémimni silerge bérinen» dep qesem qilghan Israil zémimightha silerni kircuziġġimde, siler Méning Perwerdigar ikenlikimni bilip yétisiler. **43** Siler u yerde öz yolliringlarni we özünglarni bulghighan barlıq qilmishliringlarni esleysiler; shuning bilen ötküzgen rezil ishliringħar tüpeylidin siler öz-özünglarni kózże ilmaysiler, öz-özünglardin nepretlinisiler. **44** Men rezil yolliringlarga asasen emes, yaki buzuq qilmishliringlarga asasen emes, belki Öz namim üchün silerge shepqetlik muamile qilghandin keyn, i Israil jemeti, siler Méning Perwerdigar ikenlikimni bilip yétisiler, — deydu Reb Perwerdigar. **45** Perwerdigarning sözi manga kēlip mundaq déyildi: — **46** I insan oghli, yüzüngi Téman shehirige qaritip, jenubtitikilerni eyiplep, Negew ormanlıq dalasını eyibleydighan beshareti bérüp, — **47** Yeni Negew ormanlıq dalasığa mundaq dégin: —

Perwerdigarning sözini angla; Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Mana, Men sanga bir ot yaqimen; u sendiki hemme yéshil derexni hemde hemme qaqshal derexni yewtéitudi; yalqunluq ot héch öchmeydu, jenubin shimalgħiche pütkül yer yéli uning bilen köyüp kétidu; **48** barlıq et iġilri Merki Perwerdigar uni yaqqanlıqimni körük yéтиdu; u héchqachan ochürülmeydul!». **49** We men: — Ah, Perwerdigar! Ular men togrħuluq: «U peqet temsillernila sözlewatidu» deydu! — dédim.

21 We Perwerdigarning sözi manga kélép mundaq déyildi: — **2** I insan oghli, yüzungni Yérusalémgha qaritip, «muqeddes jaylar»ni eyiblep, Israil zéminini eyiblep besharet béríp, **3** Yeni Israil zéminigha mundaq dégin: — Perwerdigar mundaq deydu: «Mana, Men sanga qarshidurmen; qilichimni ghilaptin sughurup, sendin hem heqqaniylar hem rezillerni üzüp tashlaymen. **4** Men sendin hem heqqaniylar hem rezillerni üzüp tashlimaqchi bolghinim üchün, qilichim barlıq et igiliri, yeni jenubint shimalgħiche bolghan hemmeylen bilen qarshilishħgħa ghilaptin chiqidu; **5** shuning bilen barlıq et igiliri Menki Perwerdigarning Öz qilichimni ghilaptin sugħurħanliqimni tonup yétidu; qilich ghilapqa qaytidin yénip kirmeydu. **6** Emdi uh tartqin, i insan oghli; ich-bagħring ēchishqudek derd-elem bilen ularning köz aldida uh-zar qil. **7** We shundaq boliduki, ular sendin: «Némishqa uh tartisen?» dep sorighanda, sen ulargha: «Bolghan shum xewer tūpeylidin! Mana, u kélidu! Barlıq yürekler érip, barlıq qollar boshap kétidu, barlıq roħlar zeplišip, barlıq tizlar siudyňk bilen chilqiliq hól bolup kétidu; mana u keliwitatidu! U yétip keldi! — deydu Reb Perwerdigar» — dégin. **8** We Perwerdigarning sözi manga kélép shundaq déyildi: — **9** I insan oghli, besharet béríp mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, bir qilich, bir qilich, bislan'ghan, parqiritilghan! **10** U zor qirghinchiliq üchün bislan'ghan, uni yaltirashqa parqiratqan; Öz oglumming shahane hasisi herqandaq addiy tayaqni kemsitkenlikı tūpeylidin, xushal bolup kétishimizge toghra kélémedu? **11** U qilichni parqirittilishqa, qol bilen tutuhsqa békiten; Qilich bilen'gen, parqiritilghan, Qetl qilghuchining qoliga tutquzushqa teyyarlan'għandur! **12** Nale-peryad kötürüp pighan chekkin, i insan oghli, ħünkui [qilich] Méning xelqimpe qarshi chiqqan; U Israilning barlıq shahzadilirige qarshi chiqqan; Ular Öz xelqim bilen teng qilichqa tapshurulghan; Shunga yanpishingħha qattiq urup qoqghin! **13** Ħünkui sinaq keldi; emdi bu «shahane hasa» bashqa yaghchlarni kemsitkini bilen, u beribir tūgħishidu emesmu?! — deydu Reb Perwerdigar. **14** — Emdi sen, i insan oghli, besharet bergen, chawak chalghin! Qilich ikki qétim, üch qétim urup qirsun! U qirghuchi qilich, ularni her terep tin qorshiwalghen zor qetl qilghuchi qilichtur! **15** Ularning yüreklini érisun dep, ulardin nурghunluri putlispit ketsun dep, Men ularning barlıq derwaziliriga tehdit salghuchi qilichni qaritip qoqghin. Way! U chaqmaqtex parqiritilghan, u qirışħqa sugħurulghan; **16** i qilich, on terepke ötkür bol! Sol terepke burulup chap! Bisingni qeyerġe qaratqan bolsa shu yerge chap! **17** Menki Perwerdigar Öz qolum bilen chawak chalimen, Öz qehrimni töküp pighandin chiqimien; Menki Perwerdigar shundaq söz qildim. **18** We Perwerdigarning sözi manga kélép shundaq déyildi: — **19** Sen i insan oghli, Babil padishahining qilichining méngishħa teyyarlan'ghan ikki yolni békkitip qoqghin; ikkılısi bir zémindin chiqidħan bolsun; [Yérusalém] shehirige mangidīghan yolning beshida bir yol belgisini tikelip qoqghin; **20** yeni qilichning yétip keliši tħu Ammoniylarnejn Rabbah shehirige bir yol hemde Yehudagħha, yeni istiħkam mlestħkem Yérusalém shehirige yene bir yolni

békitip qoyghin; **21** chünki Babilning padishahi acha yolda, yeni ikki yolning beshida pal achquzidu; u oqlarni silkiydu, «köchme mebudlar»din soraydu, jigerni tekshüridu. **22** Emdi sépilni bösküchi bazghanlarni tikleshni, qan töküshke perman qilishni, jeng élan qilip towlashni, derwazilarga urulghuchi bazghanlarni tikleshni, sépilga chiqidighan dönöglüklerni yasashni, poteylernin qurushni, Yerusálémni [muhasirige élishini] körsitidighan pal uning ong qoligha chüshidu; **23** gerche bu pal ulargha yalghan körün'gini bilen, ular ichken qesemler tüpeylidin, Yehudadikilerni changgiligha alsun dep padishah ularning qebihlikini ésige keltüridu. **24** — Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: Silerning asiyiliqinglar ashkarilinip, barliq qilmishliringlarda gunahliringlar körün'gechke, qebihlikinglarni eske keltürgininglar tüpeylidin — yeni özünglar pasq qilinip eske élin'ghininglar tüpeylidin, siler qolgha elinisiler. **25** Emdi sen, i Israilning munapiq hem rezil shahzadisi, qebihlikingning jazalinish waqtı-saiti toshqinida, körigidigan künning kéléuid! **26** Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Sellini uningdin éliwet, tajni éliwet; ishlar öz pétiða turiwermeydu; pes turghanni égiz qil, égiz turghanni pes qil; **27** uning [textimi] örtüwet, örtüwet, örtüwet! Uning hoquqining Igisi kelmigüche, u yene mewjut bolmaydu; Men uni Uningga teqdim qilimen. **28** Emdi i insan oqli, besharet bérüp mundaq dégin: — Reb Perwerdigar Ammoniyalar we ularning mazaqliri toghrisida mundaq deydu: «Bir qılıch, bir qılıch geti qılıshqa sugurulghan; u ademni yewétishke, chaqmaqtek yaltirashqa parqırıtilghan!» — dégin! **29** Chünki palchilar sen qılıch toghrunda curuq alamat körünüşlerni körüp, sen üchün yalghandin bir pal salidu; rezillerning körigidigan kuni kelgende, qebihlikning jazalinish waqtı-saiti toshqanda, bular séni shu qırilghan rezillerning boyunlari üstige qoshup yatqızidu! **30** Bu qılıchni öz ghilapiga qayturup soll Men séning üstüngge özüng yaritilghan jayda, yeni sen törülgen jayda höküüm chiqirip jazalaymen. **31** Shuning bilen Men tüstüngge qehrinni töküp yaghdurup, Ghezipimning oti qılıp püwleymen; Men séni qatilliqa mahir yawuz admelerning qoliga tapshurup bérímen; **32** Sen otqa yeqılghu bolisen; Séning qénинг öz zéminingde tökülidu; Sen qaytidin eslemeyiesen; Chünki Menki Perwerdigar söz qilghan.

22 Perwerdigarning sözi manga kélép shundaq déyildi: —
2 Emdi sen, i insan oghli, qanlıq sheher üstige hökümlü
chiqarmamsen? Hökümlü chiqarmamsen? Emdi uning yirginçlik
qilmışlırını yüzüge sélip mundaq dégin: — **3** Reb Perwerdigar
mundaq deydu: «Öz jaza künining kéléshi üchün öz ichide
qan tökküchi sheher, özini bulghash türchün özige mebularnı
yasığın sheher — **4** Sen tökkem qan tüpeylidin gunahkar
boldung, yasığın mebulardı tüpeylidin özüngi bulghiding; sen
öz jaza künlüringni yeqinlashturdung, yilliringni toshasdurdung;
shunga Men séni ellerge reswa, barlıq memliketlerge mazaqning
oyéki qildim. **5** Sanga yéqindikiler hemde sendin yiraqtikler
séni mazaq qılıdıl, i qıya-chiyagha tolghan betnamlıq sheher!
6 Isrlailning shahzadiliri, her birinинг hoquqidin paydilinip
ichingde qandaq qan tökkenliklige qara! **7** Séning ichingde ular
ata-anisini közge ilmighan; aranglarda musapirlargha zulum-
zumbuluq qilghan, yétim-yésirler hem tul xotunlарgħa uwal
qilghan; **8** Ménинг pak-muqdeddes nersilrimni sen kemsitken,
Ménинг «shabat kün»lirimni bulghap buzghansen; **9** séning
ichingde qan'għa teshna töhmetxor ademler bolghan; ular
tagħħarru üstide butpereslik ēshini yégen; séning ichingde ular
buzuqluq pesendilik qilghan; **10** sende öz atisining nomusiga
tegħkenler bar; ay kōġien qiz-ayallarni ayagh asti qilgħanlarmu
bar. **11** Birsu għosħnisining avali bilen yirginçlik buzuqluq

qilghan; yene birsi öz kelinini buzup shehwaniyet qilghan; sende bolghan yene birsi öz singlisigha, yene atisining qizigha basqunchiliq qilghan. **12** Ular qan töküsh üchün arangda «sowghatlar»ni qobul qilghan; sen ösüm-jazane alghan; sen öz qoshnlirigindin haramni mejburiy yuluwélip, Ménii uttughansen – deydu Reb Perwerdigar. **13** We mana, Men haramni mejburiy yuluwélishingha we sen öz arangda tökken qanlargha qarap qolumni-qolumgħa urdu! **14** Men séni bir terep qilidighan künlerdimu yüriking yenila toq, qolliring ching turiwéremu? Menki Perwerdigar sóz qildim, Özüm uni ada qilimen. **15** Men séni eller arisigha tarqitimen, memliketler ichige taritimen, otturanda bolghan pesendilikinge xatime bérinen. **16** Emdi sen özüng arqlılıq ellernerin köz aldi bulghinisen, andin Ménig Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisen. **17** Perwerdigarning sózi manga kélip shundaq déyildi: – **18** I insan oghli, Israil jemeti Manga xuddi dashqal bolup qiqti; ularning hemmisi xumdanda qalghan mis, qeley, tömürl we qogħushunlardur; ular kümüşhning poqi bolup qiqti. **19** Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: – Hemminglar dashqal bolup chiqqachqa, mana emdi Men silerni Yerusalém otturisigha yighamien; **20** kishiler üstige ot püwlep, ularni éritip tawlash üchün kümüş, mis, tömürl, qogħushun we qeleyni xumdan ichige yiqħaqande, Men għeqipim we qehrim bilen silerni yiqhip [sheher] ichige sélip silerni éritimen. **21** Shundaq, Men silerni yiqhip, għeqipinning otini üstünglerge püwleymen, siler uning otturisida ērip kétisiler; **22** kümüşh xumdanda éritilgħedek, siler sheher otturisida éritilisiler; we siler Menki Perwerdigarning Öz qehrimni üstünglerge tökkenlikimni tonup yétisiler. **23** Perwerdigarning sózi manga kélip shundaq déyildi: – **24** I insan oghli, sheherge mundaq dégin: – Ghezep chūshken künde sen paklandurulmighan, yamghur chūshmigen bir zéminsen. **25** Öz oljisini titma qilidighan, hörkireydighan shirdek ularning peyghemberliri uningda suyiquest isħilitidu; ular janlarni yewetàtu; xezinilerni, qimmetlik nersilrini buliwalidu; ular uning otturisidiki tul xotunlarni köpeytmekte. **26** Uning kahinliri Tewrat-qanunumni buzup tashlap, pak-muqeddes nersilrimni bulghighan; ular pak-muqeddes bilen addiż nersilerni perq qilmaydu; ular «shabat künvlirime közini yumup yürividu; shuning bilen ular arisida Manga betnha chaplinidu. **27** Uning ichidiki shahzadiler xuddi oljisini titma qilidighan börilerdek; ular qan töküshidu, janlarni nabut qilishidu, haram menpeetni bulishidu. **28** Uning peyghemberliri ularning [qilmishlirini] «ħak suwaq» bilen aqartqan, «Reb Perwerdigar mundaq deydlu» dep saxta körünüshlerni körüwélip, pal sélip yalghanchiliq yetküzidu; lékin Perwerdigar ulargħa söz qilghan emes. **29** Zémindiki addiż puqralarju jebir-zulum qiliship, bulang-talang qilidu; ular ajżnaratħarni bozek qilip, musapirlarġha zulum sélip uwal qilidu. **30** Men ular arisidin tamni qaytidin yasitip bérnidighan, Ménii ularning zémiminid weyran qilishimdin yanduridighan, uning yériqini etküdekk, Ménig aldimda turidighan arichi bir ezimetni izdep keldim; biraq héchbirni tapalmidim. **31** Shunga Men qehrimni üstige tökimen; għeqipinning oti bilen Men ularni halak qilimen; Men ularning yollirini öz beshiga qayturimen, – deydu Reb Perwerdigar.

23 Perwerdigarning sózi manga kélip shundaq déyildi: – **2** I insan oghli, bir anidin tughulghan ikki ayal bar iken; **3** ular Misir zéminide pahishilik qilghan; ular yashliqtä pahishilik qilghan; shu yerde ularning köksiliri miqjilinip, qizliq emchek topchliri silan'ghan. **4** ularning isimliri bolsa, chongining Oholah, kichikining Oholibah idi; ular Ménigki idi; ular oghul-qizlarni tughqan. Samariye bolsa Oholah, Yerusalém Oholibahdur. **5** Oholah Ménigki bolghan

teqdirdimu yene buzuqluq qilghan – u ashiqlirigha, yene qoshnlirili bolghan Asuriylerge pes arzu-heweslerde bolghan; **6** kök kiyim kiygen, emeldar-hökümdarlar, hemmisi kelişishen yigitler, atqa min'gen chewendazlar idi. **7** U öz buzuqluqini ularning üstige bégħishlighan; ularning hemmisi Asuriyening esilzadilri id; öz arzu-heweslerini barlıq qozgħatqanlar bilen we ularning barlıq mebudliri bilen u özini bulghighan. **8** U yenila Misirda bolghan pahishilikliridin waz kechmidi; chünki uning yashliqida ashu yerdikiler uning bilen bille yatti, qizliq köksilirini silap, öz buzuqluqlarini uning üstige tókti. **9** Shunga Men uni öz ashnlirining, yeni uning arzu-heweslerini qozgħatqan Asuriyelarning qoligha tapshurdum; **10** ular uning nomusini ashkarilap, uning oghul-qizlirini élip kétip, uni qilichlap öltürwettu; u ayallar arisida [yaman] ataqqa qaldi; uning üstige höküm chiqiřip jazalandi. **11** Uning singlisi Oholibah buni körüp turupmu, arzu-hewesleride hedisidin téximu buzuq, pahishilikliri hedisiningkidin köp bolup ketti. **12** U öz qoshnlirili bolghan Asuriyelarge pes arzu-heweslerni qozgħatqan; ular emeldar-hökümdarlar, heshemetlik sawut, formilarni kiygen, atqa min'gen chewendazlar, ularning hemmisi kelişishken yigitler idi. **13** Men uning bulghinip ketkenlikini körđum; ular ikklilis bir yolluq id. **14** U uning pahishiliklirini ashurdy; chünki u tamda pereng bilen süretten'gen ademlerni, yeni Kaldiyelarning resimlirini kordi; **15** ularning belliri potilar bilen oraghān, beshiga quqruqluq sellier kiyilgen; ularning hemmisi leshker beshidek, yeni tughulhan yurti Kaldiyediki Babilliqlarnergy qiyaptide id. **16** U shuan ulargħa qarap ularning sheħwani hewsini qożgħighan, shuning bilen ularni izdep Kaldiyegħe elchilerni ewetken. **17** Shuning bilen Babilliqlar uningħha, yeni uning ashnliliq orun-körpilirige yēqin kélip, uni öz zinaliri bilen bulghighan; u özini ular bilen bille bulghighandin kénij ulardin biżżeq boldi. **18** U öz buzuqluqlarini ochuq qilip, nomusini ashkarilishi bilen, jénim hedisidin virgen'gendek uningdinno yirgendi. **19** Biraq u yene özining yashliq künlirini, yeni Misir zéminida buzuqluq pahishilik qilghan künlirini esige keltirop öz buzuqluqlarini téximu köpeyyti. **20** Uning erlikli ēsħek medekkilek, meniysi atlarningkidek bolghan Babilning pahishiwaz erkekklirige qarap hewesliri qożghaldi. **21** Sen yashliqingdiki buzuqluqliringħha, yeni yashliqingda Misirliqlarning emcheklärinx siłiġħiniga yene teshna bolun telmürdung. **22** Shunga, i Oholibah, – deydu Reb Perwerdigar – Mana, Men jéning hazir biżżeq bolghan ashnliriningi özüngge qarshi qożgħitimen, ularni sen bilen qarshilishħiha hemme teripingdin élip kélimen; **23** Babilliqlar, barlıq Kaldiyer, Pékodlar, Shaolar, Koallar hemde Asuriyelarning hemmisi ular bilen teng qożgħaymen; ularning hemmisi kelişishen yigitler, emeldar-hökümdarlar, uluġ begħer we janabla, hemmisi atqa min'gen chewendazlardur; **24** ular qoral-yaraqlar, jeng harwiliri,yük harwiliri hem zor bir top xelqer bilen sanga qarshi chiqidu; ular özlerini hemme teripingde sipar-qalqanlar we dubulghalarni kiyip sanga qarshi sepras bolidu; beshingħha chūshidighan tiegħiġħi jazani ulargħa tapshurimen, ular öz hökümliri boyiche jazalaydu. **25** Men muqeddeslikimdin chiqqan għezepni sanga qaritimen; shuning bilen ular qehr bilen séni bir terep qilidu. Ular séning burnung we qulaqliringni késiwtidu; sendin axiqli qalghanlar qilichlinidu; ular oghul-qizliringni élip kétidu, sendin yenila qalghanlar otta yuttuwétilidu. **26** Ular sendin kiyim-keċekliringni ēliwélip, güzel zibu-zinnetliringni bulaydu. **27** Shuning bilen Men sende Misir zéminida bashlan'ghan buzuqluqliringni we pahishiliklirini toxitimen; sen bu isħlarrha yene telmürmeysen, Misirni qayta eslimesyen. **28** – Chünki Reb Perwerdigar mundaq deydu: – Mana, Men séni özüng

nepretlen'genlerning qoligha, yeni jéning yirgen'genlerning qoligha tapshurimen; **29** ular séni öchmenlik bilen bir terek qilip, barliq ejirliringni élip kétip, séni tughma-yalingach qaldurup, pahishilikliringning nomusini ashkarilaydu. Sen eller bilen pahishilik qilghanlıqıng, ularning mebudliri bilen özüngni bulghighanlıqıng tüpeylidin, séning buzuqluqlıring hem pahishilikliring bularını bészühdür. **31** Hedengning yolda özüng mangghansen; shunga Men uningdiki qedejni séning qolungghimu tutquzdam. **32** — Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Hedengning qedejhini, chongqur we chong bir qedejni senmu ichisen; sen reswa bolup mazaq qiliseni, chünki uning hejimi chongdur; **33** sen dehshetlik we halaket qedehti, yeni hedeng Samariyening qedehti bilen mestlik hem derdelemege toldurulisen; **34** sen uni ichiwétip yene valayesen, hetta uning parchilirinim ughajilaysen, andin köksiliringnimu yulup tashlaysen; chünki Men shundaq sóz qildim, deydu Reb Perwerdigar. **35** Shuning üchün Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Chünki sen Méni untup arqanggħha tashliwetkenliking üchün, shunga öz buzuqluqung hem pahishilikliringning jazasini kötürisen. **36** We Perwerdigar manga mundaq dédi: — I insan oghli, sen Oholah we Oholibamah üstige höküm chiqiramsen? Emdi ulargha öz yirginchlik qilmishlirini ayan qilip körsetkin. **37** Chünki ular buzuqluq qildi; qolliri qan boldi; ular öz butliri bilen buzuqluq qilip, uning üstige Manga tughqan öz balilirini ularning ozuqi süpitide qurbanlıq qilip ötkütüp bęgħishħidi. **38** Uning üstige ular Manga shundaq ish qilghanki, oxhash bir künde ular Méning muqeddes jayimmi bulghap, «shabat kün»lirimni buzghan. **39** Chünki ular öz balilirimi butlirigha soyghan chaghda, ular oxhash bir künde muqeddes jayimmi bulghashqa kirdi; mana, ular Méning öyüm otturisida shundaq qilghan. **40** Uning üstige ademlerini yiraqtin chaqirdi, ularni élip kélishke elchi ewetti; mana, ular keldi; sen ularni dep yuyunup, köz-qashlıringha osma qoyup, özüngni zibu-zinnetler bilen perdazliding; **41** heshemetlik bir diwanda olturnud, uning alidiga üstige Méning xushbuyum hem zeytun méyim qoyulghan dastixanni qoydung; **42** ghemsiz yürgen bir top kishilerning awazi uningda anglandi; chüprende ademler bilen bille chölbayawandin Sébaiylarunu élip kélindi; ular [hedsingilning] qollırıgha bilezükler, bęsħiga chirayliq tajlarni saldi. **43** Emdi Men zina-buzuqluqlar bilen uprap qérighan pahishe toghrulqu: «Ular emdi uning bilen buzuqluq qiliwersun; chünki u heqiqeten [pahishe]» — dédim. **44** — Shuning bilen ular pahishe ayalgha yéqinlashqandek uningħha yéqin bérip bille yatti; ular shundaq qilip Oholah we Oholibamah bu ikki buzuq ayalgha yéqinliship bille yatti. **45** Biraq heqqanji ademler ularni zinaxor ayallarni we qan tökkuchi ayallarni jazalighan'gha oxhash, ularning üstige höküm chiqirip jazalaydu; chünki ular zinaxor ayallar, ularning qolliri qandur. **46** Chünki Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Bir top ademlerini ulargha qarshi chiqirip élip kélémen, ularni heryan'gha heydiwétişke we bulangchiliq qılışqa tapshurimen. **47** Bu top kishiler ularni tashlar bilen chalma-kések qilip, qilichliri bilen chépip soyidu; ular ularning oghul-qizlirini öltürudu, öylirini ot bilen köydürüwétiđu. **48** Shuning bilen Men zéminden buzuqluqqa xatime bérinen; shuning bilen barliq ayallar silerdin sawaq élip silerning buzuqluqlıringni dorimaydu. **49** Ular mebuqluqungni öz bęshingħha qayturup chüshürudu, we siler mebudliringlarga chétishliq bolghan gunahlarni kötürisiler; siler Méning Reb Perwerdigar ikenlikimni tonup yétilisiler.

24 Toqquzinchi yili, oninchi ayning oninchi künide, Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: —

2 I insan oghli, bu künni, del mushu künning chislasini yéziwalghin; chünki del mushu künde Babilning padishahi Yérusalémmi muhasirige aldi. **3** Asiy jemetning alidha bir temsilni qoyup mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «Qazanni otning üstige qoyunglar, ot üstige qoyunglar, uningħha su qoyunglar; **4** għoš parchiliri, herbir ésil għoš parchilirini, put we qolini uningħha yigham sélinqar; ésil ustixxanlarnimu qoshunglar; **5** qoy padisidin eng ésillirini élinglar; ustixxanlarni pishurushqa uning astiħha otun tolap qoyunglar; uni qattiq qaynitinglar, uningdiki ustixxanlar obdan qaynisun. **6** — Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Qanxor sheherning haligha, yemi dat basqan qazan'għa, héch déti ketmeydīgħan qazan'għa way! Uningdiki hemmīni birkind birkind al; uningħha niseħi cheki tashlanmisun! **7** Chünki u tökkien qan uning otturisida turidu; u qanni topa bilen kōngili bolghudek yerge emes, belki taqir tash üstige tökti. **8** Qehrimni qozgħash, intiqam ēlīsh üčħi, u tökkien qanning yépilmasliq üchħi taqir tash üstige qaldurdum. **9** Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Qanxor sheherning haligha way! Menmu uning otun döwisi yogħan qilimen! **10** Otunni döwlengħar, otni yiċip chuxchulangular, għoš obdan pishsun, dora-dermeklerni qoshunglar, ustixxanlar köyüp ketsun! **11** Andin qazanni qizitip, uningdiki misni qipqizil qilinglar, ichidki dagħ-kirla eritilip, uning déti chiqiriwétiħel üchħi uni quruq pēti chogħar üstige qoyunglar! **12** Uning qilghan warichilikkli Méni upratti; Lékin uning qélin déti uningdin ketmid; Shunga uning déti otta turiwersun! **13** Séning paskinichiliingde buzuq pahishlik bardur; Men séni pakizlimaqchi boldum, lékin sen paskinichiliqtin pakizlandurulmaymen déding; emdi gehrimni iħstüngge töküp toxxtatmighu sen paskinichiliqtin pakizlandurulmaysen. **14** Menki Perwerdigar shundaq sóz qildim; u emelge ashurulidu, Men uni ada qilimen; Men ne buningdin yanmaymen, ne héch sanga ichimmi aghriitmäymen, ne uningdin okġūmeyren; ular séning yolliring we qilmishliring boyiche iħstüngge höküm chiqirip jazalaydu — deydu Reb Perwerdigar. **15** We Perwerdigarning sözi manga kélip shundaq déyildi: — **16** «I insan oghli, Men séning söyimluk köz qarichuqungu bir urush bilen sendin élip kététim; biraq sen héch matem tutma, héch yighthima, héch köz yéshi qilma; **17** stüküt ichide uh-zar tartisen; ölgħi üchħi héch haza tutma; sellengni bęshingħha orap, keshliringni putungħha bagħlighin; yüzungħning töwinini yépiwetme, ademler épbergen nandin yémé». **18** Shuning bilen Men etigende xelqke sóz qildim; kechqurunda ayalim öldi. Ikkinci kūni etigende men buyrulgħini boyiche ish qildim. **19** Emdi xalayiqli manga: «Séning bu qilghan isħliringning némini korsetenlikini démemsen?» dédi. **20** Men ulargha mundaq dédim: — Perwerdigarning sözi manga kélip shundaq déyildi: — **21** Israel jemetige mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «Men Öz muqeddes jayimmi, yeni sen pexirlen'gen kück-tayanchingni, közüngħarni xushal qilghuchi, jéningħar teshna bolghan nersini bulghay dewartimen; silerning keyningħarda qalghan qiz-oghullar qilich bilen yoqilidu. **22** Shu tapta siler Men [Ezakiyal] hazir qilghinimdek qilisiler; siler yüzungħarning töwinini yapmaysiler, ademler épbergen nandin yémeynsiler; **23** sellengħar bęshingħarda, keshingħar ayaghħiħiringga boliwérudu; siler héch matem tutmasiher yakki héch yighthimayser; siler qebihħiħiringga ichide soliħip, bir-biringħal qariship uh-zar tartisiler. **24** Shundaq qilip Ezakiyalning özi silerge besharet boldi; u qandaq qilghan bolsa, siler shundaq qilisiler; bu ish emelge ashurulghanda, siler Méning Reb Perwerdigar ikenlikimni tonup yétilisiler. **25** — We sen, i insan oghli, Men ulardin kück-istihkamini, ular

pexrilen'gen güzel görhini, söylemlik köz qarichuqlarını, jan-jégiri bolghan qız-oghullarını ulardin mehrum qılıdighan künide, **26** — yeni shu künide, sanga bu xewerni qılıqinqıgha yetküzüsh üchün bir qachqun yéningha kelmədu? **27** Shu künide aghzing échilghan bolidı, sen bu qachqun bilen sözlishisen, yene héch gacha bolmaysen; shundaq qılıp ular Ménинг Perwerdigar ikenlikimi tonup yétidu.

25 Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — **2** 1 insan oghlı, yüzüngni Ammoniyargha qaritip, ularni eyiblep bésahet bérüp mundaq dégin: — **3** — Ammoniyargha mundaq dégin — Reb Perwerdigarning sözini anglangalar! Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Méning muqeddes jayim bulghan'għanda, Israıl zémmini weyran qilin'għanda, Yehuda jemeti sürgün qilin'għanda sen ulargha qarap: «Wah! Yaxshi boldi!» dégining tüpeylidin, **4** emdi mana, Men séni sherqtiki ellernerig igidarchiliq qħaqha tapshurimen; ular séning arangda bargħaq qurup, arangda chédirlarini tikiğu; ular mewliringni yep, süttungni ichidu. **5** Men Rabbah shehirini tögħiġ üchħun otlaq, Ammoniyarlarning yérini qoy padiluri üchħun aramgħaq qilimen; shuning bilen siler Ménинг Perwerdigar ikenlikimmi tonup yétisier. **6** Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Chünki Moab we Séirning: «Yehuda peqet barliq bashqa eller bilen oxħħash, xalas» dégini tüpeylidin, **9** shunga mana, Men Moabning yénini — chégrasidiki sheherlerni, zémiminining pexri bolghan Beyt-Yeshimot, Baal-Méon we Kiriyatim sheherlerni bashlap yérip achimen; **10** ularni Ammoniyarlarning zémmini bilen bille sherqtiki ellerge tapshurimen; Men Ammoniyarlarning yene eller arisida eslenmesliki üchħun, ularning igidarchiliq qħaqha tapshurimen; **11** we Moab üstige höküm chiqirip jazalaymen; ular Ménинг Perwerdigar ikenlikimmi tonup yétidu. **12** Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Chünki Ēdom Yehuda jemetidin öch élip yamanlıq qılıp, shuningdek ēgħiñ gunahkar bolghini tüpeylidin, intiqam alghnini tüpeylidin, **13** — emdi Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Men Ēdomha qolumni sozimen; shuning bilen uni zémimidin ademler hem haywanlardin mehrum qilimen; Men uni Téman shehiridin tartip weyran qilimen; ular Dédan shehirigħe qilich bilen yiqliğu. **14** Shuning bilen Men xelqim Israîlning qoli arqliq Ēdom üstidin Öz intiqamimmi alimen; ular Ménинг achchiqim hem qehrim boyiche Ēdomda ish qilidu; Ēdomiylar Ménинг intiqamimming néme ikenlikini bilip yétidu, — deydu Reb Perwerdigar. **15** Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Filistiyer intiqam niyiti bilen heriket qılıp, kona öchmenlikli bilen Yehudani yoqitayli dep ich-ichidin öch alghini tüpeylidin, **16** Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men Filistiyening üstige qolumni uzartimen; Men Keretylerni qiriwetim, dèngiz boyidikilerning qaldugluriniñu weyran qilimen. **17** Men ularning üstige qehrilik tenbihlerni chūshürüp qattiq intiqam alimen; ularning üstidin intiqam alghinimda ular Ménинг Perwerdigar ikenlikimmi tonup yétidu.

26 On birinchi yili, ayning birinchi künide shundaq boldiki, Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — **2** 1 insan oghlı, Turning Yérusalém toghruluq: «Wah! Yaxshi boldi! Ellernerig derwazisi bolghuchi weyran boldi! U manga qarap qayrilip échħildi; uning weyran qilinishi bilen özümni

toygħuziñ!» dégini tüpeylidin, **3** — Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, i Tur, Men sanga qarshimen, dèngiz dolqunlarni qozgħighandek, köp ellermi sen bilen qarshilishqa qozghaymen; **4** ular Turning sépillirin berbat qılıp, uning munarlarini chéqip yoqitidu. Uning üstidiki topilirini qirip tashlap, uni taqir tash qılıp qoymen. **5** U peqet dèngiz otturisidiki torlar yéyilidighan jay bolidu; chünki Men shundaq söz qıldim, deydu Reb Perwerdigar; u ells üchtin olja bolup qalidu. **6** Uning quruqluqta qalghan qizliri qilich bilen qirilidu; shuning bilen ular Ménинг Perwerdigar ikenlikimmi tonup yétidu. **7** — Chünki Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men Tur bilen qarshilishħihsa Babil padishahi Néboqadnesar, ularni «padishahlarning padishahi»ni, atlar, jeng harwiliri bilen, atliq chewendawl, qoshun we zor bir top ademler bilen shimal teripidin chiqirip épkkilmen. **8** U quruqluqta qalghan qizliri bilen qilich bilen soyidu, sanga muhasire poteylirini qiridu, sépilgħa chiqidighan döngħlkni yasaydu, sanga qarap qalqanlirini kötürüdu. **9** U séppliiringħha bōskuchi bazghanlarni qaritip tickleydu, qoral-paltili bilen munarlıringni chéqip ghulitidu. **10** Uning atlirining köplükidin ularning kötürigen chang-topisi séni qaplaydu; séppliiri böstilgen bir sheherge bösüp kirkendek u séning qowuqliringdin kirkende, séppliiring atliq eskerlarning, chaqlarning hem jeng harwilirining sadasi bilen tewrinip kétidu. **11** Atlirining tuyaqliri bilen barliq restekħoliringħi cheleydu; u puqraliringni qilich bilen qiridu, kückħi tħuṛiķliring yerge yiqliđu. **12** Ular bayliqliringni olja, mal-tawarlıringni għenimet qilidu; ular séppliiringni buzup ghulitip, heshemetlik öyliringni xarabe qilidu; ular séning tashliring, yaghach-limliring we topa-changliringni dèngiz suluri ichige tashlaydu. **13** Men naxħħliringning sadasini tütġitem; chiltarliringning awazi qaytidin anglanmaydu. **14** Men séni taqir tash qilimen; sen torlar yéyilidighan bir jay bolisen, xalas; sen qaytidin qurulmaysen; chünki Menki Perwerdigar shundaq dégenmen, deydu Reb Perwerdigar. **15** Reb Perwerdigar Turgha mundaq deydu: — Sen ghulap ketkiningde, yarilan'għanlar ah-zarligħinida, otturunda qirghin-chapqu qilin'għanda, dèngizning chet yaqiliri tewrinip ketmetmu? **16** Dèngizdiki shahزادilar textilridin chūshüp, tonlinni bixra qaqqa tashlap, kesħtilik kiylim-kċekelklarini sél-iwżejt; ular özlirini qorqunch-titrekk bilen pürkeydu; ular yerge olturup, héch toxawsiz titrep, sanga qarap sarasimige chūshidu. **17** Ular sen üchħun bir mersiyeni oqup sanga mundaq deydu: — «I ahaleng dèngizdikilerdin bolghan, dangqi chiqqan, Dèngiz üstidin kückħi lük Höküm sürgen, Öz weħshetliringni barliq dèngizda turuwaqtqanlarga salghan sheher! Sen we senda turuwaqtqanlar neqeder halak bolghan! **18** Hazir séning ghulap ketken künneġġe, Dèngiz boyidikiler titrep kétidu; Dèngizdikk arallar we qirghaqtkiler séning yeq bob ketkiningdin dekked-diekkige chūshüp qalid». **19** — Chünki Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «Men séni ademzatsiz sheherlerdek, xarabe sheher qilghinimda, Men üstungge dèngiz chongqurluqirini chiqirip séni chöktürġinimde, Ulugh sular séni bésip yapqanda, **20** Shu tapta Men séni hangħha chūshkenler bilen bille chūshürimen, Qedimki zamandikilerning qatarigha chūshürimen; Séni yerning tēgħiżi ride turghuziñ; Séningde qaytidin ademzat bolmasliqi üchħun, Séni qedimki xarabiler arisiga, Hangħha chūshkenler bilen bille bolushqa chūshürimen; Biraq tiriklerning zémiminidha bolsa güzelik tiklep qoymen; **21** Men séni bashqilargħa bir agħi -weħshet qilimien; Sen qaytidin héch bolmaysen; Ular séni izdeydu, biraq sen mengħiġe tépilmaysen» — deydu Reb Perwerdigar.

27 Perwerdigarning sözi manga kélép mundaq déyildi:

— 2 Sen, i insan oghli, Tur toghruluq bir mersiyeni aghzingha élip uningga mundaq dégin: — 3 I déngizlarning kirish aghzida turuqluq, déngiz boyliridiki köp eller bilen sodilashchuchi, Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «I Tur, sen «Méning güzellikim kamaletke yettil!» déding. 4 Séning chégraliring bolsa déngizlarning otturisida idi; Séni yasighanlar güzellikim kamaletke yetkizdi. 5 Ular barlıq taxtayliringni Sénirdiki qarighaylardin yasighan; Sanga moma üçhün ular Liwandin kédir derixini épkelgen; 6 Palaqliringni Bashandiki dub deryeliridin yasighan; Palubangni semshit deryeliridin yasap, Kupros déngiz boylidiki pil chishi bilen neqishlige. 7 Yelkining Misirdin keltürülgen keshtilik libastin yasalghan, u sanga tugh bolghan; Sayiwining bolsa déngiz boylidiki Élishahdiki kök we sösün rextlerdin idi; 8 Zidondikiler hem Arwadtilkiler séning palaq urghuchiliring idi; Sende bolghan danishmenler, i Tur, séning yol bashlighuchiliring idi. 9 Gebaldiki aqsaqallar we uning danishmenliri sende bolup, kawakliringni etti; Déngiz-okyandiki barlıq kémiler we ularning déngizchiliri mal almashturushqa yéninggħha kéletti. 10 Parslar, Lutkikiler, Liwyedikiler qoshun'gha tizimlinip, séning leshkerliring bolghan; Ular qalqandubulgħilirini üstüngħe ēsip, séni heywetlik qilghan; 11 Arwadtilkiler qoshuning bilen her teripingde sépiliringda turup kózette bolghan; Gammadtikilermu munarliringda turghan; Ular qalqan-qorallirini etrapengħha, sépiliringħha ēsip qoqħan; Ular güzellikim kamaletke yetküzgen; 12 Tawarliringħha mol bolgħanlıqidin Tarshish sanga xéridar bolghan; Meħsulatliringħha ular kümüş, tömür, qlej, qogħushun téğiship bergen. 13 Jawan, Tubal we Meshek sen bilen soda qilghan; Ular tawarliringħha ademlerning janliri, mis qacha-qazanlarni téğishken. 14 Torgamah jemetidikiler meħsulatliring üçhün atlар, jeng atliri we qéchirlarni téğiship bergen. 15 Dédandikiler sen bilen sodilashħan; Déngiz boylidiki köp xelq sanga xéridar bolghan; Ular sanga dendant, ebnus yaghichieni tōligen; 16 Suriye qol hünerliringħha mol bolgħanlıqidin sanga xéridar bolghan; Ular meħsulatliringħha mawi yaqtular, sösün rextlerni, keshtilerni, nepis kanap rextlerni, marjanlarni, qizil yaqtarlarni téğiship bergen. 17 Yehuda we Israel zéminidikilerdinmu sen bilen sodilashħučilar bolghan; Tawarliringħha ular Minnitning bughdayliri, pēchiniler, hesel, zeytun méyi, melhem dorilarni téğiship bergen. 18 Demeshq qol hünerliringħha mol bolgħanlıqidin, Herxil bayqliqring tüpeylidin sanga xéridar bolup sanga Xelbonning sharablini, aq yunglarni téğiship bergen. 19 Wédan we Uzaldin chiqqan Jawandikiler meħsulatliringħha soqulħan tömür, qowzaqdarchin, ēgħiñi téğishkenidi. 20 Dédan sanga at toqumlirini téğiship bergen; 21 Erebistan we Kédardiki barlıq shahzadiler sanga xéridar boldi; Sanga paxlanlar, qoħqarlar we öchkilerni téğiship bergen. 22 Shéba hem Raamahdiki sodigerler sen bilen tijaret qilghan; Meħsulatliringħha ular herxil serxil tétitqular, qimmetlik jawahiratlar we altun almashtur bergen. 23 Haran, Kanneh, Édendikiler we Shéba, Ashur, Xilmadtki sodigerler sen bilen tijaret qilghan; 24 Ular sanga heshemetlik kiyim-kéchek, sösün rextler we keshtilier, rengmureng gilemlerini téğiship bergen; Bularinen hemmisi tütġincheklini tana-argħamchilar bilen ching bagħlinip, bazarinġħha kirdi. 25 Tarshishtiki kémiler tawarliringni kötürgen karwanlardek bolghan; Shuning bilen sen déngiz-okyanning bagħrida mal bilen toldurul, intayn ēgħiरiħship ketkens; 26 Séning palaq orghuchiliring séni ulugh sulargħa apardi; Sherq shamili séni déngiz-okyanning bagħrida pare-pare qiliwetti;

27 Séning mal-mültükling, bazarliring, déngizchiliring we yol bashlighuchiliring, Kawakliringni etkūħiħi, sen bilen sodilashħan sodigerler, sende bolghan barlıq leshkerliring, Jümlidin arangda toplan'għan ademlerning hemmisi sen örülüp ketken künningde örülüp déngiz-okyanning qoyniħa għeqi bolup kétidu. 28 Yol bashlighuchiliringħha ah-zarliżidin daladikiler tewrep kétidu. 29 Palaq orghuchiliring hemmisi, Déngizħiħar, déngizda barlıq yol bashlighuchilar öz kémiliridin chħiħu; Ular quruqluqtu turidu; 30 Ular sanga qarap awazini anglitip, Qattiq ah-zar kötürüdu; Ular topa-chang chiqirip bésħiħha chachidu; Ular küller ichide ēgħinaydu. 31 Ular séni dep chaħħlirini chħiħi tħiġi taz qilip, böz kiyimlerge oraydu; Ular qattiq matem tutup sen üçhün zor derd-elem ichide yighthaydu. 32 Ular ah-zarliżi kötürginide sen üçhün bir mersiyei oqup, sen toghru luqha qilip mundaq deydu: — «Tur déngiz-okyanner otturisida, hazir jimpit qilin'għan! Esli kiñi uningga teng kέleleytti? 33 Meħsulatliring déngiz-okyanolardin ötüp ketkende, Sen köp xelqlerni qanaetlendürjen; Bayliqliring we tawarliringħha molluqi bilen yer yüzdikidi padishahlarni bέyitqansen. 34 Sen sularning chongħur tégide déngiz-okyanner teripidin pare-pare qilin'għanda, Tawarliring hem arangda bolghan top-top ademliringmu örülüp għeqi bolup ketti. 35 Barlıq déngiz boylidikiler sanga qarap alaqzade bolghan; Ularning padishahliri deħħet qorup, ularning yuzlirini sur basqan. 36 Xelqer arisidiki sodigerler sanga qarap «ush-ush» qildi; Sen özüng bir weħsħet iding, emdi qaytidin bolmaysen»».

28 Perwerdigarning sözi manga kélép mundaq déyildi: —

2 I insan oghli, turning shahzadisige mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «Séning özüngni chong tutup: «Men bir ilahturmen; Men Xudaning textige, yeri déngiz-okyanolarning bagħrida oltrumen», dégenseñ; (Biraq sen insan, Xuda emessen!) Sen öz köngħiġni Xudaning köngli dep oylap qalding. 3 Mana, sen Daniyal din danasen; Héchqandaq sir sendin yosħurun emes; 4 Danaliqing we eqling bilen sen bayliqlargħa ige boldung, Altun-kümüşni xeziniliringħha toplap qoqyd; 5 Tijarette bolghan zor danaliqing bilen bayliqliringni awtutt; Bayliqliring tüpeylidin özüngni chong tuttugħi: — 6 Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Sen öz köngħiġni Xudaning köngli dep oylap ketkenlikingdin, 7 Emđi mana, Men yat ademler, Yeni ellerning deħħištini üstüngħe épklimen; Ular danaliqingħn parlaqliqini yoqitishqa qillichlini sugħurup, Shan-sheripingni bulghaydu; 8 Ular séni hanġha chħiħi tħiġi; Shuning bilen sen déngiz-okyanolarning qoyniħa öltürülgenlerning ölümide ölis; 9 Emđi séni öltürgħiċiħing alidda: «Men Xuda» — demsen? Biraq sen özüngni sanjiż öltüridiġħann qoli astida Tengri emes, insan bolup chiqisen. 10 Sen yat ademlerning qolida xetne qilinmīgħanlarrha layiqli bolghan ölüm bilen ölis; Chħunki Men shundaq söz qilghan», — deydu Reb Perwerdigar. 11 Perwerdigarning sözi manga kélép mundaq déyildi: — 12 I insan oghli, Turning padishahi toghru luqha aważiġni kötürüp bu mersiyei aghzingħha élip uningga mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «Sen, kamaletnej jewħiri bolghan, Danaliqqaq tolħan, güzżekkie kamaletke yetkenid; 13 Sen Ċemer bagħchisi, yeri Xudaning bagħchisida bolgħansen; Herbir qimmetlik tashħar, yeri qizil yaqt, seriġ göher we almas, béril yaqt, aq héqiq, anartash, kök yaqt, zumret we kök qasħtash sanga yōgek bolghan; Yaqt közliring we neqqashliring altun ichige yasalghan; Sen yaritilgħan künningde ular teyyarlan'għanidi. 14 Sen bolsang mesħieni gen muhapizetçi kérub idingsen, Chħunki Men séni shundaq békkenidim; Sen Xudaning

muqeddes téghida bolghansen; Sen otluq tashlar arisida yüreting; **15** Sen yaritilghan kündin béri, sende qebihli peyda bolghuche, yolliringda mukkemmel bolup kelgenidir. **16** Qilghan sodiliringning köp bolghaniqliqinden sen zorluq-zumbuluq bilen tolup, gunah sadir qilghan; Shunga Men séni Xudaning téghidin haram narse dep tashliwetkenmen; Men séni, i muhapizetchi kérub, otluq tashlar arisidin heydep yoqatqanmen; **17** Séning köngüting güzelliqting bilen tekebburliship ketti; Parlaqliqing tüpeylidin sen danalıqinqni bulghighansen; Men séni yerge tashliwettim; Padishahlar séni körüp yetishi üçhün Men séni ular alidda yatquzdum. **18** Séning qebihlikliringning köplüki tüpeylidin, Qilghan sodangning adilsizliqi tüpeylidin, Öz muqeddes jayliringni bulghighansen; Men özüngdin bir otni chiqardim, U séni köydürüp yewetti; Shuning bilen sanga qarap turghanlarning hemmisingin köz alida, Men séni yerde qalghan küllerge aylanduruwettim. **19** Séni tonughanlarning hemmisi sanga qarap sarasimide qalidu; Sen özüng bir wehshet bolup qalding, emdi qaytidin bolmaysen». **20** Perwerdigarning sözi manga kélép mundaq déyildi: — **21** I insan oghli, yüzungni Zidon'gha qaritip uni eyiblep beshareti béríp mundaq dégin: — **22** Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «Mana, Men sanga qarshi, i Zidon; Özüm arangda ulughlinimen; Men uning üstige höküm chiqirip jazalighinimda, Özünni uningda pak-muqeddes ikenlimni körsetkinimde, Ular Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yéitudi. **23** Men ulargha wabani ewitip, reste-kochilirida qan aquzim; Uningha qarshi chiqqan qilichning her etrapida bolghaniqliqidin otturisida öltürülgenler yiqilidu; Shuning bilen ular Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yéitudi». **24** Ular yene Israil jemetini közge ilmighan etrapidikiler arisida, Israil üçhün ademni sanjighuchi jighan yaki derd-elemlik tiken bolmaydu; Shuning bilen ular Méning Reb Perwerdigar ikenlikimni tonup yéitudi». **25** Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Men ular tarqitilghan eller arisidin Israil jemetini qaytidin yighqinimda, ularda ellerner köz alida Özümming pak-muqeddes ikenlikimni körsetkinimde, emdi ular Men Öz qulum bolghan Yaqupqa teqdim qilghan, özining zémiminida olturnidu; **26** ular uningda tinch-amanlıq ichide yashap, öylerni sélip üzümzarlarni tikidi; Men ularni közge ilmodynam etrapidikilering hemmisingin üstige höküm chiqirip jazalighinimda, ular tinch-amanlıq ichide turidu; shuning bilen ular Méning Perwerdigar, ularning Xudasi ikenlikimni bilip yéitudi».

29 Oninchi yili, oninchi ayning on ikkinchi künide Perwerdigarning sözi manga kélép mundaq déyildi: — **21** insan oghli, yüzungni Misir padishahi Pirewn'ge qaritip uni we Misirning barlıq ehlini eyiblep beshareti béríp munu sözlerini dégin: — **3** Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «I öz-özige: «Bu derya özümmingki, men uni özüm üçhün yaratqanmen» déguchi bolghan, öz deryaliri otturisida yatqan yoghan ejdiha Misir padishahi Pirewn, mana, Men sanga qarshimen! **4** Men qarmaqlarni éngekliringge sélip, deryaliringdiki béliqlarni öz qasiraqliringha chaplashturup séni deryaliring otturisidin chiqirimen; deryaliringdiki barlıq béliqlar qasiraqliringha chaplishidu. **5** Men séni, yeni sen we deryaliringdiki barlıq béliqlarni chöl-bayanwan'gha tashlaymen; sen dalagha chüshidu yiqilisen. Héchkim séni yighthaydu, depne qilmaydu; Men séni yer yúzidiki hayvanlar, asmandiki uchar-qanatlarning ozuqi bolushqa teqdim qilimen. **6** Shuning bilen Misirda barlıq turuwtanlar Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yéitudi; chünki ular Israil jemetice «qomush hasa» bolghan. **7** Ular séni qol bilen tutqanda, sen yérilip, ularning pütkül mürlirilini tiliwetting; ular sanga tayan'ghanda, sen sunup, pütkül bellirini

mitkut qiliwetting». **8** Emdi Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Mana, Men üstüngge bir qılıch chiqirip, sendiki insan we haywanlarını qiriwétimen. **9** Misir zémimi weyrane we xarabiler bolup qalidu; shuning bilen ular Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yéitudi; chünki Pirewn: «Nil deryasi méningki, men uni yaratqanmen» dégenidi. **10** Shunga mana, Men sanga hem séning deryaliringha qarshimen; Men Misir zémiminini Migoldin Sewen'giche, yeni Éfioipiying chégrasighiche pütünləy xarabe-weyrane qiliwétimen. **11** Qiriq yil ichide, insanning yaki haywanning ayighi uni bésip ötmeydu we uningda héch adem turmaydu. **12** Men Misir zémiminini weyran qilin'ghan zéminalar arisida weyran qilimen; we uning sheherliri xarabe qilin'ghan sheherler arisida qiriq yil weyran bolidu; Men Misirliqların eller arisiga tarqitiwétimen, ularni memliketler arisiga taritiminen». **13** Biraq Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Qiriq yilning axirida Men Misirliqlarını tarqitilghan ellerdin yighip qayturimen; **14** Men Misirni sürgündin eslige keltürüp, ularni Patros zéminalığa, yeni tughulghan zémín'gha qayturimen; ular shu yerde töwen derijilik bir memliket bolidu. **15** U memliketler arisida eng töwen turidu; u qaytidin özini bashqa eller üstige köturmeydu; Men ularni peseytimenki, ular qaytidin bashqa eller üstidin höküm sürmeydu. **16** [Misir] qaytidin Israil jemetining tayanchisi bolmaydu; eksice ular daim Israil üçhün uningdin panah izdesh gunahining esletmisi bolidu; andin ular Méning Reb Perwerdigar ikenlikimni bilip yéitudi». **17** Yigirme yettinchi yili, birinchi ayning birinchi künide shundaq boldikli, Perwerdigarning sözi manga kélép mundaq déyildi: — **18** I insan oghli, Babil padishahi Néboqadnesar Turgha jeng qilishta qoshunini qattiq jalapiq emgekke saldi; shuning bilen herbir bash taqir bolup ketti, herbir müre sürkilip yéghir bolup ketti; biraq ne u ne qoshuni Tur bilen qarshilashqan emgekte héchqandaq heq almidi; **19** shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men Misir zémiminini Babil padishahi Néboqadnesargha teqdim qilimen; u uning bayliqlarını élip, oljisirri bulap, ghenimittini tutup élip kétidu; bular uning qoshuni üçhün ish heqqi bolidu. **20** Men uningha [Turgha] jeng qilghanning ish heqqi üçhün Misir zémiminini teqdim qildim; chünki ular Méni dep ejir qildi, — deydu Reb Perwerdigar. **21** — Men shu kündé Israil jemeti üçhün bir müngüz östürüp chiqirimen, we sen [Ezakiyalning] aghzingni ular arisida achimen; shuning bilen ular Méning Perwerdigar ikenlikimni bilip yéitudi.

30 Perwerdigarning sözi manga kélép mundaq déyildi: — **2** I insan oghli, beshareti béríp: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «Siler dad-peryad sélip: «Way shu kün!» — denglar!» — dégin. **3** Chünki kün yéqinlashti; berheq, Perwerdigarning künı, bulutlar qaplan'ghan kün yéqinlashti; u ellerner beshigha chüshidighan kündur. **4** Shuning bilen bir qılıch Misir üstige chüshidu; öltürülgenler Misirda yiqilghanda, uning zor bayliqları bulinip ketkende, uning ulliri örülüp chüshkende, Éfioipielykler derd-elem tartidu. **5** Éfioipy, Put, Lud, barlıq Erebije, Liwiye we elde qilin'ghan zémindikilermu Misir bilen bille qılıchlinidu. **6** Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Misirni qollaydighanlar yiqilidu; uning kúchidin bolghan pexri yerge chüshidu; Migoldin Sewen'giche bolghan xelq qılıchlinidu, — deydu Reb Perwerdigar. **7** — Ular weyran qilin'ghan zéminalar arisida weyran qilinidu; uning sheherliri xarabe qilin'ghan sheherler arisida yatidu. **8** Shuning bilen, Men Misirgha ot salghinimda, uning yardımide bolghanlar sundurulgħanda, ular Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yéitudi; **9** Shu künı elchiler Éfioipiying qorqitish üçhün kémilerde olturup mendin chiqidu; Misirning beshigha chüshk kündek

ularghimu azab-oqubet chüshidu; mana, u kéliwatidu! **10** Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Men yene Misirning top-top ademlirini Babil padishahi Néboqadnesarning qoli bilen tügitimen. **11** U we uning bilen kelgen xelqi, yeni ellerning arisidiki eng dehshetlikli zémimni halak qilishqa élip kelinidu; ular Misir bilen qarshilishqa qılıchlarni sughurup, zémimni öltürülgénler bilen tolduridu. **12** Men Nil deryalirini qurutimen, We zémimni rezil ademlerning qoligha sétiwétimen; Zémin we uningda turghan hemmini yat ademlerning qolida weyrane qilimen; Menki Perwerdigar shundaq sóz qilghan». **13** Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Men Nof shehirdin butlarni yoqitimen, oyghan mebüdлarnimu yoqitimen; Misir zémimidin qaytidin shahzade bolmas; Men Misir zémimini qorqunchqa chüshürimen. **14** Men Patros shehiriñey weyrane qilip, Zoan shehiride ot salimen, No shehiri üstidin höküm chiqirip jazalamen. **15** Misirning istihkami bolghan Sin shehiringin üstige qehrrimi tökimen; No shehiringin top-top ademlirini qiriwétimen. **16** Men Misirda bir ot salimen; Sin azablardin tolghinip kétidu; No shehiri böstülidu, Nof shehiri her künü yawlarga yüzlinidu. **17** Awen we Pibeset sheherliridiki yigitler qılıchlinidu; bu sheherler sürgün qilinidu. **18** Méning shu yerde Misirning boyunturuglirini sundurghinimda, Tahpanes shehiride kün qarangghulishidu; uningda öz küchidin bolghan pexri yoqilidu; bir bulut uni qaplaydu; uning qızlari sürgün qilinidu. **19** Men shundaq qilip Misir üstidin höküm chiqirip jazalamen; we shular Méning Perwerdigar ikenlimkni tonup yétidu». **20** On birinchi yili, birinchi ayning yettinchi künide shundaq boldiki, Perwerdigarning sözi manga kélép mundaq déyildi: — **21** I insan oghli, Men Misir padishahi Pirewnning bilikini sundurdum; we mana, u dawalinishqa téngilmidi, yaki qılıch tutushqa téngiq bilen kütcheytilmadi. **22** — Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Mana, Men Misir padishahi Pirewn'ge qarshimen; Men uning bileklirini, hem küchlük bolghinini hem sundurulghan bilikini üzüwétimen; shuning bilen qılıchini qolidin chüshürmen; **23** Misirlıqlarni ellerge tarqitiwétimen, memliketler arisigha taritimen. **24** Men Babil padishahining qolini kütcheytip, qılıchimni uning qoliga tutquzimen; Men Pirewnning bileklirini sundurimkeni, u Babil padishahi alidda ejili toshqan yarilan'ghan ademdek aharzarlar bilen ingraydu. **25** Men Babil padishahining bileklirini kütcheytimen, we Pirewnning bileklirini sanggilap qalidu; Men Öz qılıchimni Babil padishahining qoliga tutquzghinimda, u uni Misir zémimi üstige sozghinida, ular Méning Perwerdigar ikenlimni tonup yétidu; **26** we Men Misirlıqlarni eller arisigha tarqitimen, memliketler ichige taritimen; we ular Méning Perwerdigar ikenlimni tonup yétidu».

31 On bireinchi yili, üchinchi ayning bireinchi künide shundaq boldiki, Perwerdigarning sözi manga kélép mundaq déyildi: — **2** I insan oghli, Misir padishahi Pirewn'ge we uning top-top ademlirige mundaq dégin: — Emdi sen büyüklükündegide kim sen bilen teng bolaydu? **3** Mana, Asuriyemu Liwandiki bir kédir derixi idi; uning ormanlıqqa saye bergen güzel shaxlari bolup, u intayin égiz boyluq idi; uning uchi bulutlarga taqashqanidi; **4** Sular uni yoghan qilip, chongqur bulaqlar uni égiz qilip östürgendi; ériqliri uning tüwidin, etrapidin éqip ötetti, ular öz östenglirini daladiki barlıq derexlerlige ewetkenidi. **5** Shuning bilen, u bixlan'ghan waqitta, mol sular bilen égizlikli barlıq derexlerdin égiz bolghan, uning shaxlari köpeygen we shaxchiliri uzun bolghan; **6** asmandiki barlıq uchar-qanatlар uning shaxlirida uwilighan, shaxchiliri astida daladiki barlıq janiwarlar balilighan; uning sayisi astida barlıq ulugh eller yashighan. **7** Shundaq bolup uning shaxliri

kéngiyip, u büyülüklide güzelleshken; chünki uning yiltzilri mol sulargha yetken. **8** Xudaning baghchisidiki kédir derexlermu uni tosalmayti; qarighaylar uning shaxliridek, chinar derexliri uning shaxchiliridekmu kelmeyti; Xudaning baghchisidiki héchqandaq derex güzellikte uningha oxshimayti. **9** Men uni shaxlirining köplüki bilen güzel qilghanmen; Xudaning baghchisidiki bolghan barlıq derexler, yeri Éremdiki derexler uningdin heset qilghanidi. **10** Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Chünki u özini égiz kötürüp, uchini bulutlarga taqashturup uzartqanlıq, égizlikidin könglining tekebburlashqanlıq tüpeylidin, **11** emdi Men uni üzül-késil bir terep qılıshqa uni ellerning arisidiki mustebitning qoligha tapshurdum; Men uni rezillikli tüpeylidin heydeq chetke qaqqanıdim. **12** Yat ademler, yeri eller arisidiki eng wehshiler uni késip tashlıdi. Shaxlari tagħħar barlıq jilghalargha yiqlip, uning shaxchiliri zémindiki barlıq jirralgha sundurulup yatiid; yer yüzdiki xelqler uning sayısından chiqıp uningdin néri ketti. **13** Uning yiqlghan għoli üstige asmandiki barlıq uchar-qanatlar qonup yashaydu; daladiki barlıq janiwarlar shaxliri üstide turidu. **14** Buning meqsiti, sulardin sugħirilidighan derexlerning héchbiri özini égiz köturmisun, yaki uchini bulutlarga taqashturmisun, yaxshi sugħirilidighan derexlerning héchbiri undaq égizlikke kötürülmisun üchħundur; chünki ularning hemmisi ölümge béktilgen — yerning téglirige chüħiħek béktilgenlerning, ölidighan adem balilirining, hangha chüħidighanlarning qatarididur. **15** — Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: — U tehtisaraghha chüħken künide, Men uning üčhün bir matem tutquzghamen; chongqur sularni étiwétp uning bulaq-ériqlirini tosuwetkenmen; shuning bilen uning ulugh suliri tizginlen'gen. Men Liwanni uning üčhün qarılıq kiygħidüm; uning üčhün daladiki barlıq derexler soliship ketti. (**Sheol h7585**) **16** Men uni hangha chüħidighanlar bilen bille tehtisaraghha tashliwetkinimde, uning yiqlghan chaghidiki sadasi bilen ellerni tewritiwtim; shuning bilen Érem bagħchisidiki barlıq derexler, Liwandiki serxil we eng ésil derexler, yaxshi sugħirilgħan hemme derexler yer tégliride turup teselli tapqan. (**Sheol h7585**) **17** Uning sayiside turghanlar we eller arisida uni qollaydighanlar uning bilen teng tehtisaraghha, qılıch bilen öltürülgénler yénigha chüħken. (**Sheol h7585**) **18** Qéni étye, Érem bagħchisidiki derexlerning qaysisi shan-sherep we güzellikte sen [Misirħa] teng kēleyletti? Biraq senmu Érem bagħchisidiki derexler bilen teng yer téglirige chüħiħurilisen; sen xetne qilinmighanlar arisida, qılıch bilen öltürülgénler bilen bille yatisen; mana bu Pirewn we uning top-top ademlirining hemmisining nesiwisidur, deydu Reb Perwerdigar.

32 On ikkinchi yili, on ikkinchi ayning bireinchi künide shundaq boldiki, Perwerdigarning sözi manga kélép shundaq déyildi: — **21** I insan oghli, Misir padishahi Pirewn üčhün bir mersiyeni aghzinqħha élip uningha mundaq dégin: — Sen özüngi eller arisida bir shirgha oxshatqansen, biraq sen déngiz-ókyanlar arisidiki bir ejdhasen, xalas; sen palaqlıship ériqliringni éship tasħturup, sulirini ayaghħilring bilen chalqitip, deryalirini léytip qoydung. **3** — Emdi Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Köp ellerner top-top ademliri alidda Öz torumni üstüngge yéyip tashħayen; ular séni torumda tutup tartishidu. **4** Men séni quruqluqtqa qaldurup, dalagħha tashħayen; asmandiki barlıq uchar-qanatlarni üstüngge qondurup, yer yüzdiki janiwarlarni séningedin toyundurim; **5** göħsħungni tagħħarlaqtaq, jilghilarni pütküll ezaying bilen toldurim; **6** Men qéningning éqishliri bilen zémimni hetta tagħlarr ghichimu sughħirimen; jiralar sen bilen toshup kétidu. **7** Nurungni öħċiġim, Men asmanlarni tosuwetimen, yultużlarni qara qilimen; quyashni

bulut bilen qaplaymen, ay nur bermeydu. **8** Asmanlardiki barlıq parlaydighan nurlarnı üstüngde qara qılıp, zéminingge qarangghuluqni qaplaymen, deydu Reb Perwerdigar. **9** Men eller arisığa, yeni sen tonumığhan memliketler arisığa séning halaktin [galghan ademliringni] elip ketkinimde, köp ellerner yürükini biaram qılımen; **10** Men köp ellerni sen bilen alaqzade qılımen, ularning padishahları sanga qarap dehshetlik qorqışdı; Men qılıchimni ularning köz aldida oynatqınimda, yeni séning yiqlıghan künингde ularning herbiri öz jan qayghusıda her deqiqe tewrinidu. **11** — Chünki Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «Babil padishahining qılıchi üstüngge chıçıdu. **12** Palwanlarning qılıchları bilen Men séning top-top ademliringin yiqitimen; ularning hemmisi eller arisidiki mustebitlerdur; ular Misirning pexrini yoqitidu, uning top-top ademliri qurutuwétilidu. **13** Men zor sular boyidin barlıq haywanırınınu halak qılımen; insan aysihi qayıtidın ularını chalghatmaydu, haywarlarning tuyaqlıri qayıtidın ularını léitimaydu. **14** Shuning bilen Men ularning sulurını tindurimen; ularning ériqlerini süpsüzik maydek aqturimen, deydu Reb Perwerdigar. **15** — Men Misir zémiminini weyrane qılghınımda, zémín özining barlıqidın mehrum bolghınıda, Men uningdiki barlıq turuwaqtqanlarınu uruwtkinimde, emdi ular Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yététi. **16** — Bu bir mersiye; ular uni oquydu — Ellerner qızlır matem qılıp uni oquydu; mersiye ular Misir we uning barlıq top-top ademlirige oquydu, — deydu Reb Perwerdigar. **17** On ikkinchi yili, aynıg on beshinchı künide [yene] shundaq boldiki, Perwerdigarning sözi manga kélép shundaq déyildi: — **18** I insan oghli, Misirning top-top ademliri tükün ah-zar chekkin; shuningdek ularnı, yeni uni küchlük ellerner qızlır bilen bille töwen'ge, hangha chüshidighanlarga hemrah bolushqa yer tégilirige chüshürüp tashlıwet; **19** güzellikte sen kimdin artuq iding? Emdi chüshüp, xetne qilimghan bilen bille yat! **20** Ular qılıch bilen öltürülgenler arisığa yiqlıldı; qılıch sughurıldı; u we uning top-top ademlirininen hemmisi sorep apiriwétilsun! **21** Emdi palwanlarning arisidiki batur-ezimetler tehtisaranıng otturısida turup [Misir] we uni qollighanlarga söz qılıdu: — «Man, ular chüshti, ular jım yatiğu — xetne qilimghanlar, qılıch bilen öltürülgenler!». (Sheol h7585) **22** — Mana, shu yerdidur Asuriye we uning yighilghan qoshunu; uning görliri öz etrapididur; mana ularning hemmisi öltürülgen, qılıchlan'ghan. **23** Ularning görliri chongqur hangning tégididur; uning yighilghan qoshunu öz gör etrapida turidu; ular tiriklerning zémimida ademlerge wehşet salghanlar — bularning hemmisi öltürülgen, qılıchlan'ghan. **24** Mana Élam we uning göriniring etrapida turghan uning barlıq top-top ademliri; ularning hemmisi öltürülgen, qılıchlan'ghan, ular xetne qilimghan péti yer tégilirige chüshkenler — yeni tiriklerning zémimida ademlerge öz wehşitini salghanlar! Biraq hazır ular hangha chüshkenler bilen bille iza-ahanetke chömidu. **25** Kishiler uning tükün öltürülgenler arisida, top-top ademliri arisida bir orun raslıghan; xelqining görliri uning etrapididur; ularning hemmisi xetne qilimghanlar, qılıchlan'ghanlar; shunga ular hangha chüshkenler bilen bille iza-ahanetke qalıdu; ular öltürülgenler arisığa yatqızulidu — gerche tiriklerning zémimida ularning wehşiti ademlerge sélin'ghan bolsımı! **26** Mana shu yerde Meshek bilen Tubal barlıq top-top ademliri bilen turidu; ularning görliri öz etrapididur; ularning hemmisi xetne qilimghanlar, qılıchlan'ghanlar — gerche ular tirik turuwaqtqanlarning zémimida öz wehşitini ademlerge salghan bolsımı! **27** Ular jeng qoralları bilen tehtisaragha chüshken, qılıchları öz bési astığha qoyulghan, xetne qilinmay turup yiqlıghan palwanlar arisida yatmaydu;

ularning qebihliklari öz ustixanlırı üstide bolidu — gerche ular tiriklerning zémimida baturlarghimu wehşet salghan bolsımı! (Sheol h7585) **28** Sen [Pirewnmu] xetne qilimghanlar arisida tarmar bolup, qılıch bilen öltürülgenler arisida yatisen. **29** Mana shu yerde Édom, uning padishahları, barlıq shahzadılırum; ular küchlük bolsımı, qılıchlan'ghanlar bilen bille yatqızulidu; ular xetne qilimghanlar arisida, hangha chüshidighanlar bilen bille yatiğu. **30** Mana shimaldiki shahzadiler, hemmisi; mana barlıq Zidondikiler, öltürülgenler bilen bille chüshken; gerche öz küchi bilen wehşet salghan bolsımı, ular hazır xijalette qaldı; ular xetne qilimghanlar bolup, qılıchlan'ghanlar arisida ýetiп, hangha chüshidighanlar bilen bille xijalette qalıdu. **31** Pirewn bularını köridu, shuningdek özining qılıchlan'ghan top-top ademliri toghruluq, yeni özi we qoshuni toghruluq ulardın teselli alıdu, — deydu Reb Perwerdigar. **32** — Gerche Men uning wehşitini tırık turuwaqtqanlarning zémimiga saldurghan bolsammu, biraq u xetne qilimghanlar arisığa, qılıch bilen öltürülgenler arisığa yatqızulidu, — yeni Pirewn we uning barlıq top-top ademliri, — deydu Reb Perwerdigar.

33 We Perwerdigarning sözi manga kélép shundaq déyildi: **34** — **2** I insan oghli, el-yurtungdiklerge söz yetküzip ulargha mundaq dégin: — Men qılıchnı melum bir zémín üstige chiqarghınımda, zémindiki xelq öz arisidin bir ademni térip uni közetchi békétse, — **3** u qılıchning zémín üstige chiqqanlıqını körüp, kanay chélip xelqni agahlandursa, **4** kimdikim kanay awazını anglap, agahni almisa, qılıch kélép uni élip ketse, emdi uning qéní öz bési üstige bolidu. **5** U kanay awazını anglap, agahni almığan; shunga uning qéní özige bolidu; u agah alghan bolsa, jénini qutquzghan bolatti. **6** Biraq közetchi qılıchning kéliwatqını körüp, kanay chalmay, xelqni agahlandurmisa, emdi qılıch kélép ular arisidin birawni élip ketse, undaqtu öz qebihlikide élip kétılıdu; biraq uning qéní tükün Men közetchidin hésab alimen. **7** Emdi, i insan oghli, Men séni Israel jemeti tükün közetchi dep békítkenmen; sen Méning aghzimdin xewer anglap, ulargha Mendin agah yetküzisen. **8** Men rezil ademge: «I rezil adem, sen choqum öliesen» désem, we özüng bu rezilni yolidin yandurushqa söz qilmay uni agahlandurmısa, u rezil öz qebihlikide ölidü; biraq uning qéní tükün sendin hésab alimen. **9** Biraq sen rezilni yolidin yénish toghruluq agahlandursang, u yolidin yanmissa, u öz qebihlikide ölidü; biraq özüng öz jénining qutquz qalisen. **10** Emdi sen, i insan oghli, Israel jemetice söz qılıp: — Siler: «Bizning itaetsizliklerimiz we gunahlırimız bésimizdir, biz ular bilen zeipliship kétiwatımız; emdi biz qandaqmı hayatqa érishimiz?» deysiler. **11** Ulargha sözümni yetküzip: «Men hayatım bilen qesem qilimenki, — deydu Reb Perwerdigar, — Men rezil ademning ölüminden héch xurşenlikim yoqtur; peqet ularnı rezil yolidin yénip hayatqa érishsun deymen; rezil yolliringlardın yéninqlar, yéninqlar! Némishqa ölüngülar kéliđu, i Israel jemeti?!» — dégin. **12** We sen, i insan oghli, el-yurtungdiklerge mundaq dégin: — Heqqaniy ademning heqqaniyliqi asylıq qılghan künide uni qutquzmaydu; hem rezil adem bolsa, u öz rezillikidin yan'ghan künide rezillikidin yiqlımaydu; heqqaniy adem gunah sadır qılghan künide, u eslidiki heqqaniyliqi bilen havatta turiwermeydu. **13** Men heqqaniyঃ «Sen berheq hayatqa érishsen» déginimde, u öz heqqaniyliqiga tayinip qebihlik sadır qilsa, emdi uning heqqaniy ishliridin héchqaysısı eslenmeyeğu; eksiche u ötküzen qebihlikli tüpeylidin ölidü. **14** Emdi men rezilge: «Sen choqum öliesen» désem, biraq u gunahidin yénip, köz alımda adalet we heqqaniyliqi yürgürse — **15** Rezil adem qerzge kapaletke alghan nersini qayteturup berse, — bulangchılıqta alghanı

qayturup berse — qebihlik sadir qilmay, hayat belgilimiliride mangsa — emdi u berheq hayatqa ige bolidu, u ölmeydu. **16** Uning sadir qilghan gunahliridin héchqaysisi eslenmeydu; u adalet we heqqaniyliqni yürgürgen — u berheq hayatqa ige bolidu. **17** Biraq el-yurtungdikiler: «Rebning yoli hemmige barawer emes» deydu; emelyette ularning yoli bolsa hemmige barawer emes. **18** Heqqaniy adem öz heqqaniyligidin yénip, qebihlikni sadir qilsa, u buningda öldü. **19** Rezil adem öz rezillikidin yénip, adalet we heqqaniylıq yürgürse, bu ishlardin hayatqa ige bolidu. **20** Lékin siler: «Rebning yoli hemmige barawer emes» deysiler; i Israil jemeti, Men herqaysinglarga öz yolliringlar boyice üstünglerge höküm chiqirimen! **21** We shundaq boldiki, sürgün bolghan on ikkinchi yili, oninchı ayning beshinchı künide, Yérusalémdin qachqanı birsi yénimgha kélép: «Sheher böslüdlı!» — dédi. **22** Emdi qachqanı ademning yétip kéléshining aldinqi axshimida Perwerdigarning qoli ménинг wujudumgha qon ghanidi; shuning bilen U aghzimni échip qoydi; aghzim échilip, men yene gacha bolmidim. **23** We Perwerdigarning sözi manga kélép shundaq déyildi: — **24** I insan oghli, Israil zémindiki xarabe jaylarda turuwtanlar: «Ibrahim peqet bir adem turupmu bu zémín'għa miras bolghanidi; biraq biz köp ademmiż; emdi zémín beribir bizże teqdim qilindi» — dep étyiatidu. **25** Shunga ulargha mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Siler għoġġi qan bilen yeysiler; siler öz mebduliringarni bash kötürüp izdeysiler; siler qan töküwatisiler; emdi siler zémín'għa miras bolamsiler? **26** Siler qılıchinglarga tayinisiler, siler yirgħinchlik isħħar isiler, herbiringlar öz qoshnising ayaligha buzuqchiliq qilidu. Emdi siler zémín'għa miras bolamsiler?». **27** Ulargha mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: Men hayatim bilen qesem qilimenki, berheq, xarabe jaylarda turuwtanlar qılıchlinip yiqlidu; dalada qalghanni yawayi haywanlarning yewéttishke tapshurimen; istiħkamlar we għarġalla turghandarmu waba késilidin öldi. **28** Men zéminni weyrane we chöl-bayawan qilimes; uning kūcidin bolghan pexri yoqolidu; Israîlning tagħħiri weyrane boliduki, ulardin ötkuchi héchbir adem bolmaydu. **29** Ularning yürgüzgen yirgħinchlik qilmishliri tüpeylidin Men zémminni weyrane we chöl-bayawan qilghinimda ular Ménинг Perwerdigar ikenlikimi tonup yéтиdu». **30** — Emdi sen bolsang, i insan oghli, el-yurtungdikiler herdaim séni aghzigha élip öylirining tamririning yénida we derwazilarida sözlep bir-birige hem herbiri öz qérindishiga sen togrħuluq: «Qéni béríp, Perwerdigardin néme sóz barkin, anglap kéleyl!» — deydu. **31** Ular jamaet süpitide yéningħha kélép, Ménинг xelqimming süpitide aldingda olturidu; ular sözliringni anglaydu, biraq ulargha emel qilmaydu; ular aghz bilen sanga muhabbet körśitidu, biraq kōngli haram mnepetke tartidu; **32** mana, sen ular üchün peqet yéqimliq awaz bilen, sazliji obdan tengħilip éytigħan muhabbet naħxisiен, xalas; ular sözliringni anglaydu, biraq ulargha emel qilmaydu. **33** Emdi buning hemmisi emelge ashurulghinida (berheq emelge ashurulidu!) ular bir-peyghemberning ularning arisida bolghanlıqini tonup yéтиdu».

34 We Perwerdigarning sözi manga kélép shundaq déyildi: — **2** I insan oghli, bésħaret béríp Israîlni baqquchi padichilar ni eyblep mundaq dégin: — Padichilargħa mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Özliniña bęqwatqan Israîlning padichirining haligha way! Padichilarning padisini ozuqlandurush kerek emesmu? **3** Siler yéghini özünglar yeysiler, yungini özünglar kiysieler; bordalghan ésil malni soyusiler; lékin qoylarni baqmaysiler. **4** Ajizlarni kūcheytmidngħar, késellerni saqyatmidngħar, zeximlen'genlerni téngip qoymidngħar, tarqilip

ketkenlerni qayturup ekelmidingħar, ézip ketkenlerni izdep barmidngħar; eksie siler zorluq-zumbuluq we rehimsizlik bilen ular üstdin höküm sürüp kelgensiler. **5** Ular padichisiz bolup tarqilip ketti; ular tarqilip kétép daladiki barliq haywanlارha oзуq bolup ketti. **6** Méning qoylirim barliq tagħħar arisidin, her yuqri ēgħizlik iż-istide tēnep ketti; Méning qoylirim pütkül yer yüzige tarqip ketti, biraq ularni tépishqa tirishħučhi yakki iddigħi yoq id. **7** Shunga, i padichilar, Perwerdigarning sözini angħħar: — **8** Men hayatim bilen qesem qilimenki, — deydu Reb Perwerdigar, — Qoylirmiñning padichisi bolmighaxħaq, ular oħra bolup qaldi, daladiki herbir haywan'għa oзуq boldi; chienki Méning padichilim Öz padamni izdimeydu, ular peqet özlirini baqidu, Méning qoylirimmi baqmaydu. **9** — Shunga, i padichilar, Perwerdigarning sözini angħħar! **10** Reb Perwerdigar mundaq déyd: — Mana, Men padichilargħa qarshimen; Men Öz qoylirmiñning hésabini ulardin alimen, we ularni padini bęqishtin toxxitmen; shuning bilen padichilar özlirinu baqmaydu; we Men qoylirimmi ulargha yene oзуq bolmisuñi tħieb ularning aghżidin qutuldurimen. **11** Chienki Reb Perwerdigar mundaq déyd: — Mana, Men Özum öz qoylirimmi izdep ularning halini soraymen; **12** padichi özining qoyliri arisida, tarap ketken qoylarni tépib baqqandek, Menmu qoylirimmi izdep baqimen; ular bulutluq qarangħu kündie tarlip ketken herbir jaylardin Men ularni qutuldurimen. **13** Men ularni xelqlerdin épkkilien, ularni memliketlerdin yighiġen, öz zémīniga apirimen; Men ularni Israîl tagħħiri üzste, ériq-üstengħer boyida we zémindiki barliq turalgħu jaylarda baqimen; **14** Men ularni ésil chimenzarda baqimen; Israîl tagħħiri ularning yayliġi bolidu; ular shu yerde obdan yaylaqtu yatidu; Israîl tagħħiri üzste, munbet chimenzarda ozuqlinu. **15** Men Özum Öz padamni baqimen, ularni yatquziġen, — deydu Reb Perwerdigar. **16** — Men yoldin tēnep ketkenlerni izdeymen, tarqilip ketkenlerni qayturimen; zeximlen'genlerni téngip qoymen, ajizlarni kūcheytien; biraq semriġenler we kūchlukkni yoqitetten; padamni adalet bilen baqimen. **17** Emdi silerge kelsem, i Méning padam, Reb Perwerdigar mundaq déyd: — Mana, Men qoy we qoy arisida, qoħqarlar we tēk il-arisida höküm chiqirimen. **18** Emdi silerning yaxshi chimenzarna yégingħiġlar azziq qilip, chimendiki qalghan of-chöplerni ayaghħiringħar bilen cheyliwettishingħar kérékmu? Siler süpsütuk sulardin ichkendin keyin, qalghinini ayaghħiringħar bilen léyitiwettishingħar kérékmu? **19** Shunga Méning qoylirmiñha silerning ayaghħiringħar cheyliewt kenni yéisħiġtin, ayaghħiringħar dessep léyitiwett kenni ichishtin bashqa amal yoq. **20** Shunga Reb Perwerdigar ulargha mundaq déyd: — Mana Men, Men Özum semriġen qoylar we oruq qoylar arisida höküm chiqirimen. **21** Chienki siler müre-yanpasħliringħar bilen ittip, müngħażżejjix bilen ularni terep-terepke tarqitietkukkue üs-siler, **22** — Men ularni yene oħra obyekti bolmisu dep Öz padamni qutquziġen; we Men qoy we qoy arisida höküm chiqirimen. **23** Men ularning tħalliġi bir-padidini tikleymen, u ularni baqidu; u bolsa Méning qulun Dawut; u ularni bęqip, ulargha padichi bolidu; **24** we Menki Perwerdigar ularning Xudasi bolimen, Méning qulun Dawut ular arisida emir bolidu; Menki Perwerdigar shundaq sóz qildim. **25** Men ular bilen aman-xatirjemp kékki bégħishlaydīn ehdini tüzip, yirtqħuħ haywanlarni zémindin tügħiġi; ular bixxer bolup janggalda turid, ormanliq larda qonup uxlax. **26** Men ularni hemi ēgħizlik etrapidiki jaylarni beriketlik qoġieni; Yamgħur-yéghinħarri öz peslide yagħdrumen; bular beriketlik Yamgħur bolidu. **27** Daladiki dixerel mew-lirri, tuħraq ündürmiriñi bérividu; ular öz zémindija bixxer turid; Men ularning boyunturuq-asaretlirini sundurup, ularni qulluqqaq tutqanlarning

qoldin qutuldurghinimda, ular Méning Perwerdigar ikenlikimni bilip yéтиду. **28** Улар yene ellerge ow bolmaydu, yet yuzidiki haywanlar yene ularni yewetmeydu; ular bixeter turidu, héchkim ularni qorqatmaydu. **29** Men ular üchün dangqi chiqqan alahide bir bostanlıq jayni temirleymen; ular qaytidin zéminda acharchiliqtı yiglep qalmaydu, yaki qaytidin ellenring mazaq obyekti bolmaydu. **30** Andin ular Menki Perwerdigar Xudasining ular bilen bille bolidighanlıqimni we özlerining, yeni Israel jemetining Méning xelqim bolidighanlıqını bilip yéтиду, — deydu Reb Perwerdigar. **31** — Emdi siler bolsanglar, i Méning qoylirim, Méning chimenzarımdıki qoylirim, insanlardursiler, xalas; Men bolsam silernen Xudayinglardurmen» — deydu Reb Perwerdigar.

35 We Perwerdigarning sözi manga kélép shundaq déyildi: — **21** insan oghli, yüzungni Sér téghiga qaritip, besharet béríp uni eyiblep mundaq dégin: — **3** Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «Mana, i Sér téghi, Men sanga qarshimen; Men qolumni üstüngge uzartip, séni bir weyrane we chöl-bayawan qilimen. **4** Men sheherliringni xarabe qiliwétimen, we sen weyrane bolisen; andin sen Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétißen. **5** Chünki sen menggüge öchmenlik saqlap kelgenseñ, Israillarning beshigha kulpel chüshken künide, qebihlikning jazalishin waqtisi-saiti toshqanda, ularni qılıch kúchige tapshurup bergenliking tüpeylidin, **6** Shunga Men hayatim bilen qesem qilimenki, — deydu Reb Perwerdigar, — Men sanga qan töküllüshni bekittim; qan séni qoghlaydu. Sen qan töküştin nepretlenmigenliking tüpeylidin, emdi qan séni qoghlap yéridu. **7** Men Sér téghini weyrane we chöl-bayawan qılıp, uningdin bésip ötküchi hem uningga qaytquchini üzüp tashlaymen. **8** Men uning taghlini öltürilgenliri bilen toldurim; séning égizlikliringde, séning jilghiliringde, séning barlıq jiraliringda qılıch bilen öltürilgenler yiqılıdu. **9** Men séni menggüge weyrane qilimen; séning sheherliring ademzatsız bolidu; we siler Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétişiler. **10** — Chünki sen: «Bu ikki el, ikki memliket Méningki bolidu, biz ularga iga bolimiz» dégining tüpeylidin — gerche Men Perwerdigar shu yerde bolghan bolsammu —, **11** emdi Men hayatim bilen qesem qilimenki, — deydu Reb Perwerdigar, — Men séning nepritingdin chiqqan achchiqing boyiche we hesiting boyiche sanga muamile qilimen; Men üstüngge höküm chiqirip jazalishim bilen, Men ular arısida Özünni körsitimen. **12** Shuning bilen séning Israel taghliniqa qarap: «Ular weyran boldi, ular bizge yem bolushqa tecdim qilindi» dégen barlıq haqaretliringin Men Perwerdigarning anglichinimni senler tonup yétişiler. **13** Uning üstige aghzinglarda siler Manga qarshi chiqip özünglarni chong körsitip, Manga kupurluq qilghan sözunglerni köpeytksiler; Men ularni anglidim. **14** Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Pütkül yet yüzü shadlinip ketkinide, Men séni weyrane qilimen. **15** Israel jemetining mirasi weyran qilin'ghanda buningdin sen shadlan'ghiningdek, Menmu sanga shundaq qilimen; senmu, i Sér téghi we barlıq Édom — silernen barlıqinqilar weyrane bolidu; we [Édomiyalar] Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yéтиду».

36 Emdi sen, i insan oghli, Israel taghliniha besharet béríp mundaq dégin: — Israel taghlini, Perwerdigarning sözini anglanglar: — **2** Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Düşhmenning silerge qarap: «Wah! Mengü yuqiri jaylar bizge teelliq boldil» dégini tüpeylidin, **3** shunga besharet béríp mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Berheq, chünki ular silerni weyrane qılıp, ellerdin qalghanlırığa tewe qılıshqa heryandın silerni egezenlikli tüpeylidin, we siler eller arısida söz-chöchek

we töhmet obyekti bolup qalghanlıqgillardin, **4** emdi shunga, i Israel taghlini, Reb Perwerdigarning sözini anglanglar: — Reb Perwerdigar ellerdin qalghanlırığa olja hem mazaq obyekti bolup qalghan taghlar, égizlikler, jiralar we jilghilargha, weyran bolghan xarabilere we tashlıwétilgen sheherlerge mundaq deydu: — **5** Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Xushal bolushup qelbidiki pütün öchmenlikli bilen Méning zémiminin özligire teelliq bolushqa békítip, uni bulang-talang qiliwalaylı dégen ellerdin qalghanlırığa we Édomdikilerning hemmisige berheq, Men [Öz xelqimge] bolghan qizghinliqimdir chiqqan achchiq otida sóz qildim: — **6** Israel zémimi toghruluq besharet béríp, taghlar, égizlikler, jiralar we jilghilargha sóz qılıp mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men Öz [xelqimge bolghan] qizghinliqimdir qehrüm bilen sóz qildim — chünki siler ellenring mazaq-ahanetlirini yégensiler. **7** — Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Men qolumni kötüüp shundaq qesem ichkenki, berheq, etrapinglardiki eller özining mazaq-ahanetlirini özi ishitidu. **8** Lékin siler, i Israel taghlini, shaxlinisiler, xelqim Israeliga méwe bérísiler; chünki ular pat arida qaytip kélidu. **9** Chünki mana, Men siler teripinglardidurmen; Men silerge qaraymen, siler yumshitilisiler hem térisiler. **10** We Men üstünglerde ademlerni, yeni Israelning pütkül jemetini, ularning barlıqını köpeytimen; sheherler ahalilik bolidu, xarabilere qaytidin qurulidu. **11** Men üstünglerde adem hem haywanlarnı köpeytimen, ular awup nesil köridu; Men ötken zamanlardikide silerni olutraqliq qilimen; berheq, halinglarnı eslidikidin ewzel qilimen; siler Méning Perwerdigar ikenlikimni bilip yétişiler. **12** Men üstünglerge ademlerni, yeni xelqim Israelni mangdurimen; ular silerge igidarchılıq qılıdu, siler ularning mirasi bolisiler; siler yene ularni baliliridin juda qilmaysiler. **13** Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Chünki ularning silerge: «Siler ademlerni yeysiler, öz élinglarnı balilardin juda qilghansırlı!» dégini tüpeylidin, **14** emdi siler yene ademlerni yémeysiler, öz élinglarnı baliliridin yene juda qilmaysiler, deydu Reb Perwerdigar. **15** — Men silerge yene ellenring mazaq-ahanetlirini anglatqızmaymen; siler ellenring ta-patenisini yene kötürmeysiler, siler öz élinglarnı qaytidin yiqitmaysiler, — deydu Reb Perwerdigar. **16** Perwerdigarning sözi manga kélép shundaq déyildi: — **17** I insan oghli, Israel jemeti öz zémimida turghan chaghłarda, ular öz yoli hem qilmishliri bilen uni bulghighan; Méning aldimda ularning yoli ay körgen ayalning napaklıqığha oxshash. **18** Shunga zémim'ga tökken qan üchün, zémimni mebulidiri bilen bulghighanlıqı üchün, Men qehrimni ular üstige töktüm; **19** Men ularni eller arısığa tarqitiwttim, ular memliketler ichige tarlip ketti; Men ularning yollırı hem qilmishliri boyiche ularning üstige höküm chiqardım. **20** Ular baridighan herqaysı ellerge kelgende, ular toghrisida: «Bular Perwerdigarning xelqi, biraq ular Uning zémimidin chiqqan!» — déyilgende, ular yenila Méning pak-muqeddes namimni bulghighan; **21** Biraq Men Israel jemeti barghan herqaysı eller arısida bulghan'ghan pak-muqeddes namim üchün köngül böldüm. **22** Shunga Israel jemetige mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Men bu ishni silerni dep emes, i Israel jemeti, belki siler barghan herqaysı eller arısida siler bulghighan öz pak-muqeddes namim üchün qilimen. **23** Men eller arısida bulghan'ghan, Özünnin büyük namimni pak-muqeddes dep körsitimen; namimni del siler ular arısida bulghighan; ularning köz alida Men Özünni silernen aranglarda pak-muqeddes körsetkinimde, eller Méning Perwerdigar ikenlikimni bilip yéтиdu, — deydu Reb Perwerdigar. **24** Men silerni eller arısidiń élip, memliketler ichidin yiqhip, silerni öz zémininglarga qayturimen. **25** — Men süpsüzük suni

üstünlüklarha chachimen, buning bilen siler pak bolisiler. Silerni hemme paskiniliqinglardin we butliringlardin paklaymen. **26** Men silerge yéngi qelb bérímen, ichinglарghа yéngi bir roh salímen; téninglardiki tash yürekni élip tashlap, méhrlík bir qelbni ata qilímen. **27** Méning Rohimni ichinglарghа kirküzüp, silerni emr-permanlırmı boyiche mangghuzímen, hökümlirimni tutquzímen, shuning bilen ulargha emel qilisiler; **28** siler Men ata-bowliringlарghа teqdim qilghan zéminda yashaysiler; Méning qowmim bolisiler, Men silerning Xudayinglar bolímen. **29** Men silerni barlıq paskinichiliktin qutquzímen; Men bughdayní awun bolushqa buyruymen; üstünlgerge héch acharchılıqni qoymaymen; **30** Men derelexlering méwisiñi we étizdikí mehsulatlarnı awutimenki, siler acharchılıq tüpeyldin eller arısida shermende bolmaysiler. **31** Siler rezil yollırıngalar we nachar qilmışlırlarınları eslep, qebihliklirıngalar we yirginchılık qilghanlırlıngalar üçhün öz-özünlürgardın yirginisiler. **32** Silergemelum bolsunki, bu ishni qılıshım siler üçhün emes, — deydu Reb Perwerdigar, — öz yollırıngalar üçhün xijil bolup shermende bolungalar, i Israel jemeti. **33** — Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Men qebihliklirıngardin paklıghan künide, Men sheherlerni ahalilik qilimen, xarabe qalghan jaylarmu qaytidin qurulidu. **34** Weyran qilin'ghan zémín ötpü kétiwatqan herbirining köz aldida weyrane körünsimu, u qaytidin térlidu. **35** Shuning bilen ular: «Bu weyran qilin'ghan zémín xuddi Érem baghchisidek boldi; xarabe, weyran qilin'ghan sheherler hazır mustehkemlendi, ahalilik boldi» — deydu. **36** We etrapida qalghan eller Menki Perwerdigarning buzulghan jaylarnı qurghuchi hem weyrane qilin'ghan yerlerni qaytidin tériguchchi ikenlikimni bilip yétidu; Menki Perwerdigar söz qıldım, buningha emel qilimen. **37** Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Men yenila Israelning jemetining bu ishlarnı tileydighan dua-tilawetlirige ijabet qilghuchi bolímen; Men qoy padisidek ularning ademlirini awutimen; **38** Muqeddes dep ayrılgan qurbanlıq qoy padisidek, békítilgen héyt-bayramlırlıgha bégishlan'ghan qoy padisi Yerusalémgha toldurulghandek, xarabe bolghan sheherler qaytidin adem padiliri bilen toldurulidu; ular Méning Perwerdigar ikenlikimni bilip yétidu.

37 Perwerdigarning qoli wujudumgha qondı; Perwerdigar méni Rohi bilen köttürüp chiqıp, bir jilghining otturisigha turghuzdu; u yer söngelerge toldı. **2** U ménî söngeler etrapidin uyaq-buyaqqa ötküzdi; mana, bu ochuq jilghida [söngeler] intayın nurghun idi; we mana, ular intayın qurup ketkenidi. **3** Umendin: — I insan oghli, bu söngeler qaytidin yashnamdu? — dep soridi. Men: — I Reb Perwerdigar, sen bilisen, — dédim. **4** U manga: I insan oghli, bu söngeler üstige bészaret béríp mundaq dégin: «I quruq söngeler, Perwerdigarning sözini anglangalar! **5** Reb Perwerdigar bu söngelerge mundaq deydu: — Mana, Men silerge bir roh-nepes kirküzümen, we siler hayat bolisiler. **6** Men üstünlgerge pey-singirlerni salímen, silerni té bilen yapımen, silerge roh-nepes kirküzümen; we siler Méning Perwerdigar ikenlikimni bilip yétisiler». **7** Shunga men buyrulghını boyiche bészaret berdim; men bészaret bérishimge, birshawqun kötürüldi, mana jalaq-julaq bir awaz angländi, söngeler jipsiliship, bir-birige qoshuldi. **8** Men kördüm, mana, pey-singirler we et ularning üstige kélip ularni qaplidi; biraq ularda héch roh-nepes bolmidi. **9** U manga: — I insan oghli, roh-nepeske bészaret béríp mundaq dégin: «Reb Perwerdigar mundaq deydu: Töt tereptin shamal kelgeysiler, i roh-nepes, we mushu öltürülgenler tirilsün üçhün ularning üstige piwlengler» — dédi. **10** Shunga men buyrulghandek bészaret bériwidim, roh-nepes ulargha kirdi-de, ular hayat bolup tik turdi — büyük bir qoshun'ga aylandı. **11** We U manga: — I insan oghli, bu

söngeler bolsa Israelning pütün jemetidur. Mana, ular: «Bizning söngeklerimiz qurup ketti, ümidimiz üzüldi; biz tütgeshtuq!» — deydu. **12** Shunga bészaret béríp ulargha mundaq dégin: «Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men görngürlerni echip, silerni görngülerden chiqirimen, i Méning xelqim, silerni Israel zémínigha élip kirimen; **13** Men görngürlerni achqinimda, silerni görngülerden chiqarqchinimda, i Méning xelqim, siler Méning Perwerdigar ikenlikimni bilip yétisiler. **14** We Men Öz Rohimni silerge kirküzümen, siler hayat bolisiler; we Men silerni öz zémininglarda turghuzímen; siler Menki Perwerdigarnı shundaq sözni qılıp, shuni ada qıldı, dep bilip yétisiler». **15** Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — **16** 1 insan oghli, bir tayaqni élip, uning üstige «Yehuda we uning hemrahlıri bolghan Israillar üchün» dep yazghın; yene bir tayaqni élip, uning üstige «Efraim we uning hemrahlıri bolghan pütün Israel jemetidikiler üchün» dep yazghın; **17** 1 ularni bir-birige ulap qoy; ular qolungda bir bolsun. **18** Xelqimdikiler sendin: «Bu ishlar bilen némini chüshendürmekchi bizge dep bermemsen?» dep sorisa, **19** ulargha: «Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Mana, Men Efraimning we umingha hemrah bolghan Israel qebiliririning qoli tutqan Yüsüpnıng tayıqını élip, uni Yehudaning tayıqığha qoshup ulap, ularni birla tayaq qilimen; ular Méning qolumda bir tayaq bolidu. **20** Sen yazghan tayaqlarını ularning köz alida qolungda tutup ulargha shundaq dégin: — **21** «Reb Perwerdigar shundaq deydu: «Mana, Men Israel balılırını barghan eller arısının élip, ularni heryandin yighip öz zémínigha épkelimén. **22** Men ularni Israel tagħlirining üstide bi el qilimen; bir padishah ularning hemmisige padishah bolidu; ular qaytidin ikki el bolmaydu, yaki qaytidin ikki padishahliqqa héch bölümmevydu. **23** Ular özlərini qaytidin ularning mebudliri, lenetlik ishliri yaki asılıqlırinin héchqayisisi bilen héch bulghimaydu; Men ularni gunah ötküzgen olturaqlashqan jayliridin qutquzup, ularni paklandurımen; ular Méning xelqim bolidu, Men ularning Xudasi bolímen. **24** We méning qulum Dawut ulargha padishah bolidu; ularning hemmisining birla padichisi bolidu; ular Méning hökümlirimde méngip, Méning belgilimilirimni tutup ulargha emel qıldı. **25** Ular Méning qulum Yaqupqa teqdim qilghan, ata-bowliringlار turup kelgen zéminda turidu ular uningda turidu — ular, ularning balılıri, we balilarıng balılıri menggü turidu — Méning qulum Dawut ularning shahzadisi bolidu. **26** Men ular bilen aman-xatirjemlik bégishlaydighan bir ehde tüzimen; bu ular bilen menggülük bir ehde bolidu; Men ularni jayida makanlashturup awutimen; we Méning muqeddes jayimni ular arisiga menggüge tikleymen. **27** Méning turalghu jayim ularda bolidu; Men ularning Xudasi bolímen, ular Méning xelqim bolidu. **28** Méning pak-muqeddes jayim ular arısida menggüge tiklen'gende, emdi eller Özüm Perwerdigarning Israelni pak-muqeddes qilghuchi ikenlikimni bilip yétidu.

38 Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — **2** Insan oghli, yüzungni Magog zémínidiki Rosh, Meshek we Tubalning emiri Goggja qaritip uni eyiblep bészaret béríp shundaq dégin: — **3** Reb Perwerdigar shundaq deydu: «Mana, i Gog, — Rosh, Meshek we Tubalning emiri, Men sanga qarshimen; **4** Men séni arqinqeda yandurup, éngikingge ilmeklerni sélip, sen we pütün qoshunungni — atlar we atlıq eskerlerini, hemmisi tolqu qorallan'ghan, sipar-qalqanları kötürgen, qılıch tutqan top-top kishilerni jengge chiqirimen; **5** Pars, Éfioipiye we Put, hemmisi qalqan-dubulgha bilen qorallinidu **6** — Gomér we uning barlıq top-top ademliri, shimalning eng qeridin kelgen Torgamah jemeti we uning barlıq top-top ademliri, bu köp

eller sanga hemrah bolup bille bolidu. **7** Özüngi teyyarla; sen we sanga yighilghan barlıq top-top ademliring teyyarlan'ghan pétida bol; sen ulargha nazaretcilik qilisen. **8** Köp künlerdin kényin sen [jengge] chaqirilisen; sen axırqi yillarda qılıchlin qutquzulghan, köp elliñerin yighilghan xelning zéminigha, yeni uzundan béri weyran qélinip kelgen Israil taghlirığha hujum qilisen; uning xelqi elliñerin yighilghan bolup, ularning hemmisi aman-ésen turiwérifu; **9** sen, barlıq top ademliring we sanga hemrah bolghan nurghun eller bilen bille algha bésip, boran-chapqundek kélisen; sen yer yüzini qaplıghan buluttek bolisen». **10** — Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Shu künü shundaq boliduki, könglüngge başqıche xiyallar kirip, sen rezil hyle-neyrenglri oylap chiqisen; **11** sen: «Men sépilsiz yéza-kentler jaylashqan zémim'għa bésip kirimen; men aman-ésen turuwatqan bir xelqe qeyinlishimen — ularning hemmisi sépilsiz, taqaqsız we derwazisiz turuwatidu», deysem, — **12** «Shuning bilen oljilarnı élip, bulang-talang qilimes; qolumnı eslide weyran bolup emdilikte makanlıq bolghan jaylargha, elliñerin yighilghan, mal-dunyaghha ige bolghan, dunyaning kindikide yashawatqan xelqe qarshi qilimen». **13** Shu tapta Shéba, Dédan, Tarshishtiki sodigerler barlıq yash shirliri bilen sendin: «Sen olja elishqa keldingmu? Sen top-top ademliringni bulang-talang qiliwélishqa — altun-kümüşni élip kétishke, mal-dunyani élip kétishke, zor bir oljiga érishiwélishqa yighdingmu?» — dep soraydu. **14** Shunga bésahret bergen, i insan oghli, Gogqa shundaq dégin: — Reb Perwerdigar shundaq deydu: — Méning xelqim Israil aman-ésen bolidikan künini, sen bilip yetmemsen? **15** Sen öz jayingdin, yeni shimalning eng chet jayidin chiqisen, sen we sanga hemrah bolghan nurghun eller, hemmisi atlıq bolup, top-top ademler, chong qoshun bolisen. **16** Sen yer yüzini qaplıghan buluttek xelqim Israilgha qarshi chiqisen — bu axırqi zamanlarda bolidu — Men séni öz zéminimha qarshılıshishqa chiqirimen; shundaq qılıp Men sen arqılıq, i Gog, elliñerin köz alıda Özümninig pak-muqeddes ikenlikimi körsetkende, ular Méni tonuydu. **17** — Reb Perwerdigar shundaq deydu: «Men qedimki zamanlarda qullirim bolghan Israeldiki peygamberler arqılıq bésahret qilghan birsi sen emesmu? Ular shu künlerde, shundaqla köp yillardın béri, Méning séni xelqime qarshılıshishqa chiqiridighanlıqım togruluq bésahret bergen emesmu? **18** We shu künü, yeni Gog Israil zéminigha qarshi chiqqan künü shundaq boliduki, — deydu Reb Perwerdigar, — ghezipim bilen Méning qehrim örlep chiqidi. **19** Méning [Öz xelqime] bolghan qızıghınıqimdir, ghezep bilen shundaq söz qilghanmenki, Israil zéminida zor yer tewresh bolidu; **20** shuning bilen déngizdiki béléqlar, asmandıki uchar-qanatlar, daladiki haywanlar, yer yüzidiki ömiliğuchi haywanlar we yer yüzide turghan barlıq insanlar Méning yüzüm alıda tewrinip kétidu; tagħlar örülüp, tik yarlar ghulap kétidu, barlıq tamlar yerge örülüp chüshidu. **21** Men barlıq tagħlirimdä uning bilen qarshılıshishqa bir qılıch chaqirimen, — deydu Reb Perwerdigar, — herbirsining qılıchi öz qérindishige qarshi chiqidi. **22** Men waba késili we qan töküsh bilen uningħha höküm chiqirip jazalashqa kirishimen; Men uningħha, uning qoshunliri üstige, uningħha hemrah bolghan nurghun eller üstige deħshetlik yangħur, zor möldür tashħilri, ot we gün-gürt yagħdurien; **23** Men Özünni ulugħlap, Özünni pak-muqeddes dep körssitimen; we nurghun elliñerin köz alıda namayan barolim, ular Méning Perwerdigar ikenlikimi tonup yétidu».

39 «Emdi sen, i insan oghli, Gogni eyiblep bésahret bérip shundaq dégin: — Reb Perwerdigar shundaq deydu: — Mana, i Gog, — Rosh, Meshek we Tubalning emiri, Men sanga

qarshimen; **2** Men séni arqingħha yandurup, yétkilep, séni shimalning eng qeridin chiqirimen, Israilning tagħliri üstige tajawuz qildurien; **3** Men oqyayiringni sol qolungdin urup tashħiħużiwtien, oqliringni ong qolungdin chūshūriwtien; **4** sen Israil tagħlirining üstige yiqlisen; sen we séning barlıq qoshunliring, sanga hemrah bolghan ellen yiqlisiler; Men séni barlıq yirtquch uchar-qanatlارha gösh, daladiki barlıq haywanlارha ow bolusħqa teqdim qildim. **5** Sen dalada yiqlisen; chünki Men shundaq söz qildim, — deydu Reb Perwerdigar. **6** Men Magog üstige we déngiz boyida aman-ésen turghanlارha ot yagħdurien; ular Méning Perwerdigar ikenlikimi tonup yétidu. **7** Méning pak-muqeddes namimmi xelqim Israil arisida tonutien; pak-muqeddes namimming qaytidin bulghinħishqa qet'iy yol qoymamen; eller Méning Perwerdigar, Israeldha turghan Muqeddes Bolghuchisi ikenlikimi bilip yétidu. **8** Mana, u kélidu! Bu isħlar choquム bolidu, — deydu Reb Perwerdigar, — bu del Men éytqan künidur. **9** Israfil sheherliride turuwatqanlar chiqip qorallarni, jümlidin sipar-qalqanlar, oqyalar, tqoqmaqlar we neyzilerni köydürüp ot qalaydu — ular bular bilen yette yil ot qalaydu. **10** Daladin héch otun élinmaydu, ormanlardin héch yaghach késilmeydu; chünki ular qorallarni ot qalashqa isħlitidu; ular özliridin olja tutqanlarni olja tutidu, özlirini bulang-talang qilghanlarni bulang-talang qilidu, — deydu Reb Perwerdigar. **11** We shu künide shundaq boliduki, Israil zéminidin, yeni déngizning sheriġ qirghiqidin ötidiqħanlarning jilgħisidin Gogqa bir yerlik bolushi tħieħu bir orunni bérinen; bu yerlik ötküħilerning yolini tosidi; ular shu yerde Gog we uning barlıq top-top ademlirini kömidu; u «Hamon-Gog jilgħisi» dep atilidu. **12** Israfil jemeti zéminini halal qilish tħieħu, ularni yette ay kömidu; **13** zémindiki barlıq xelq ularni yerlikke qoyidu; shuning bilen Özüm ulugħlan'għan mushu künide bu isħ ulargha sherep bolidu, — deydu Reb Perwerdigar. **14** ular birrechke ademmi zéminni dawamliq arilap, tajawżuħi larning zémin üzże qalghan jesetlirini komiștek alahide isħni qilish tħieħu ayriyu; ular shu yette ay tügħigande, andin jesetlerni izdes xizmitti bashlaydu. **15** Bu «zémindin ötküħilier» aylipn yiridu; eger birsi ademming ustixxini körġen bolsa, u uning yēnigha bir belge tickleydu; «izdepl kömgħuchier» uni Hamon-Gog jilgħisigha depne qilghuħche belge turidu **16** ([jilgħida] «Hamonah» dep atalghan bir sheher bolidu). Ular shu yol bilen zéminni paklaydu. **17** — «We sen, i insan oghli, Reb Perwerdigar shundaq deydu: — Herqandaq uchar-qanatlar, daladiki barlıq haywanlارha mundaq dégin: «Yighiliship kēlingħar, Men silerge qilmaqchi bolghan qurbanliqimha, yeni Israil tagħliri üstide qilin'għan chong qurbanliqqa heryandin jem bolungħar! Siler shu yerde gösh yep, qan ichisiler. **18** Siler baturlarning göħšim, yer yüzidiki shahزادilarning qenini — qoħqarlarning, öħċikilerning, torpaqlarinq qenini ichisiler — ularning hemmisi Bashandik bordalħan mallardur! **19** Siler Men silerge qilmaqchi bolghan qurbanliqimdir, toqghuħe may yep, toqghuħe qan ichisiler! **20** Siler dastixnimda atlar we jeng harwisidikiler, baturħar, barlıq jengħi palwanlar bilen toyunisiler» — deydu Reb Perwerdigar. **21** — we Men Öz shan-sheripimni eller arisigha korsitimen, barlıq ellsor Méning yürgħżen jazalimmi we ularning üstige qoqħan qolumni körīdu. **22** We shu kündin tar tip Israfil jemeti Méning Perwerdigar, ularning Xudasi ikenlikimi bilip yétidu. **23** Eller Israfil jemetining qebħħiqli, Manga asiyliq qilghanliqi tüpeylidin sūrgun bolghanliqi bilip yétidu; mana, Men özünni ulardin yosħurup, ularni duħħmenlirining qoliga tapshurdum; ularning hemmisi qillichlinip yiqlid. **24** ularning paskinichiliqi we asiyliqlirlar boyiche Men ularni bir terep qildim, özünni ulardin yosħurđum. **25** Shunga Reb Perwerdigar shundaq deydu: —

Men hazir Yaqupni sürgün bolghanlıqidin eslige qayturup, pütkü'l Israil jemeti üstige rehim qilip, Öz pak-muqeddes namim üchün oltuq qizghinliqimni körsitmən. **26** Öz zémində aman-əsen turghinida, héchkim ularni qorqutmaydighan chagh kelgende, Men ularını ellerdin qayturup, díshmenlərinin zémindiridin yighthinimda, we köp ellerning köz aldida Özümming pak-muqeddes ikenlikimni körsetkinimde, shu chaghda ular xjalitini we Mendin yüz örüp qilghan asiyliqining barlıq gunahini kötüridü; **28** ular Ménin ularni eller arisiga sürgün qildurghanlıqım tüpeylidin, we andin ulardin héchqaysisini shu yerde qaldurmayı öz zémində yighthanlıqım tüpeylidin, ular Ménin Perwerdiğar ikenlikimni bilip yetidi; **29** we Men yüzümni ulardin qayta héch yoshurmaymen; chünki Men Israil jemeti üstige Öz Rohimni quyghan bolimen, — deydu Reb Perwerdiğar.

40 Bıñning sürgün bolghanlıqimızning yigirme beshinchı yili, yilning beshida, aynıng oninchı kündide, yeni sheher böslügendif on tööt yil keyin — del ashu kündide Perwerdiğarning qoli ménin wujudumha qondı, we U ménin [sheherge] apardi. **2** Xudanıng alamat körünüshliride U ménin Israil zémindığha apırıp, intayın égiz tagħi tħistige orunlaşturdi; tagħnien jenubiy teripide sheherdek bir qurulish turatti. **3** U ménin shu verge apardi; mana qolida kanap tanisi we ölchem xadisini tutqan, misning körünüshide bolghan bir kishi; u derwazida turatti. **4** Bu kishi manga: «Insan oghli, közliring bilen körüp, qulinqing bilen anglap, könglüngni men sanga körsitidighan barlıq ishlargħa bagħlighi; chünki buning sanga körsitilishi üchün sen mushu verge élip kēlinding, Israil jemeteğ barlıq körgininqni ayan qil». **5** We mana, ibadetxanining hemme teripide tam bar idi. U kishining qolida alteq gezelik ölchem xadisi bar idi; shu chaghdiķi «bir gez» bir gez bir aliqan'għa toghra kellekti. U tamming kenglikini ölcħidi, bir «xada» chiqt; égizlikli bolsa, bir «xada» chiqt. **6** U şerqqe qaraydighan derwazigha kēlipp, uning pelempesylirige chiqt; uning bosughisining kenglikini ölcħidi, u bir xada chiqt. Yene bir teripining kenglikli bir xada chiqt. **7** [Derwazining ichidiki] herbir «oyuq öy»ning uzunluqi bir xada, kenglikli bir xada idi; oyuq öylerning arılıqi besh gez idi; derwazining ichidiki bosugħa, yeni ichkirige qaraydighan dehľizning alididiki bosughining [ikki teripining] uzunluqi [ayrim-ayrim] bir «xada» chiqt; **8** u derwazining ichkirige qaraydighan dehľizni ölcħidi, [uzunluqi] bir xada chiqt. **9** U derwazining dalinining uzunluqini ölcħidi, sekkiz gez chiqt; uning keshkining yénidiki tamming qélinliqi ikki gez chiqt. Musu danal ichkirige qaraytta. **10** Şerqqe qarayhan derwazining ichide, u teripide üchtin, bu teripide üchtin oyuq öyler bar idi. Üchlisi oxhash ölcemde idi; üch öyning ikki yan témi oxhash qélinliqta idi. **11** U derwazini ölcħidi, kenglikli on gez chiqt; uning jemiy uzunluqi on üch gez idi. **12** Bu yandiki oyuq öylerning alidida bir gez qélinlikti bir tosma tam bar idi, we u yandiki oyuq öylerning alidida bir gez qélinliqtı bir tosma tam bar idi; heryandiki oyuq öylerning kenglikli alteq gez idi. **13** U derwazining jemiy kenglikini, yeni bu tereptiki oyuq öyning öğzisining [arpa léwidin] u tereptiki oyuq öyning öğzisining [arpa léwighike] yigirme besh gez chiqt; bu tereptiki oyuq öyning ishiki bilen u tereptiki oyuq öyning ishiki bir-birige qarishattu. **14** U ichki hoyligha kirish éghizidiki tüwriklerni ölcħidi; ularning égizlikli atmış gez chiqt; derwaza témi bu hoylining tüwriklirini orap turghanidi. **15** Derwazining tüwidin dalanning ichki éghizigħiche ellik gez chiqt. **16** Oyuq öylerning herbirining uldu témida, shundaqla oyuq öylerning arılıqda, dalanning yénida oxhashla rojekler bar idi; mushu rojekler

sirtığħa qarap tariyp mangħan idi; herbir arılıqtiki tam-tüwriklerge palma derexliri neqqishlen'genidi. **17** U méni sirtqi hoyligha apardi; mana, kichik xanilar, we sirtqi hoylimi chöridep yasalghan tash taxtayliq supa; supining tħistige ottu kichik xana sélin'għan. **18** Bu tash taxtayliq supa hoylimidki derwazilargħa tutashqan, uning kenglikli ularning uzunluqiga barawer idi; bu «pes tash supa» idi. **19** U töwenki derwazining ichi teripidin ichki hoylimi sirtqi témigħiċċe bolghan arılıqi ölcħidi; sherq we shimal tereplerningmu yüz gez chiqt. **20** Andin sirtqi hoyligha kirdiġħan, shimalgħa qaraydighan derwazining uzunluqi we kenglikini ölcħidi. **21** Uning bu teripide üchtin oyuq öy, u teripide üchtin oyuq öy bar idi; uning tüwriklir, dalanlırları birinchi derwaziningkige oxhash id; uning uzunluqi ellik gez, kenglikli yigirme besh gez. **22** Uning dérizilir, dalanlırları, palma derex neqışħli sherqqe qaraydighan derwaziningkige oxhash id; kishiler uning yette basquċħluq pelempiyi bilen chiqt; uning dalini ichkirige qaraytta. **23** Ichki hoylida shimal we sherqtiki derwazilargħa udul bardin derwaze turatti; u derwazidin derwazigħiċċe ölcħidi, yüz gez chiqt. **24** U méni jenub terepke apardi; mana, jenubqimu qaraydighan bir derwaza bar idi; u uning tüwriklir, dalanlırları ölcħidi, ular bashqiliriga oxhash id. **25** Derwazining we dalinining etrapidiki dérizilər bashqiliriga oxhash id; uning uzunluqi ellik gez, kenglikli yigirme besh gez id. **26** Uningħha chiqidighan yette basqučħbar id; uning dalini ichkirige qaraytta; uning tüwrikliride palma derinxinen neqışhi bar idi, u terepte biri, bu terepte biri bar idi. **27** Ichki hoyligha kirdiġħan, jenubqa qaraydighan bir derwaza bar idi; u jenubiy terepte derwazidin derwazigha ölcħidi, yüz gez chiqt. **28** U méni ichki hoyligha jenubiy derwazidin ekirdi; we jenubiy derwazini ölcħidi; uning ölcemħħiri bashqa derwazilerningkige oxhash id. **29** Uning oyuq öyliri, arılıq tamliri, dalinining ölcemħħiri bashqiliriningkige oxhash id; uning we dalinining etraplirida dérizilər bar idi; uning uzunluqi ellik gez, kenglikli yigirme besh gez id. **30** Etrapida uzunluqi yigirme besh gez, kenglikli besh gez etrapida dalini bar idi. **31** Uning dalini bolsa sirtqi hoyligha qaraytta; uning kirish éghizidiki ikki yan tüwriklide palma derexlerning neqışhi bar idi; uning chiqish yolinning sekkiz basquċħluq pelempiyi bar idi. **32** U méni ichki hoylida şerq terepke apardi; u tereptiki derwazini ölcħidi; uning ölcemħħiri bashqiliriga oxhash id. **33** Uning oyuq öyliri, arılıq tamliri, dalinining ölcemħħiri bashqiliriningkige oxhash id; uning we dalinining etraplirida dérizilər bar idi; uning uzunluqi ellik gez, kenglikli yigirme besh gez id. **34** Uning dalini bolsa sirtqi hoyligha qaraytta; uning [kirish éghizining] u we bu teripidiki tüwriklide palma derexlerning neqışhi bar idi; uning chiqish yolinning sekkiz basquċħluq pelempiyi bar idi. **35** U méni shimali derwazigha apardi, we uni ölcħidi; uning ölcemħħiri bashqiliriga oxhash id. **36** Uning oyuq öyliri, arılıq tamliri, dalanlırları [bashqiliriga] oxhash id; etrapida dérizilər bar idi. Uning uzunluqi ellik gez, uning kenglikli yigirme besh gez id. **37** Uning dalinidiki tüwriklər sirtqi hoyligha qaraytta; uning [kirish éghizidiki] ikki yan tüwriklide palma derexlerning neqışhi bar idi; uning chiqish yolinning sekkiz basquċħluq pelempiyi bar idi. **38** Herbir derwaza [ikki] tüwrikinning yénida ishikklik kichik öy bar idi; ular shu öylerde köydürme qurbanlıqlarını yuttu. **39** Derwazining dalinida uyanda ikkidan shire, buyanda ikkidan shire bar idi; ular shirelerning üstide köydürme qurbanlıq, gunah qurbanlıq we itatsizlik qurbanlıqlarını soyidu. **40** Shimaliy derwazining dalinining kirish éghizidiki pelempenning bir yénida ikki shire bar idi; dalanning kirish éghizining yene bir yénida ikki shire bar idi. **41** Shuningdek derwazining u yénida tööt shire, bu

yénida töt shire bar idi — jemiy sekkiz joza bar idi; ular ularning üstide qurbanliqlarni soyidu. **42** Yene tashtin yonup yasalghan, uzunluqi bir yérim gez, kenglikli bir yérim gez, égizlikli bir gez kéléidighan töt shire bar idi; ularning üstige köydürme qurbanliqlar we bashqa qurbanliqlarni soyidighan qoral-eswablar qoyulidu. **43** Derwaza ichide, tamlari üstige bir aliqan uzunluqtiki jüp ilmeklik kanarlar békitilgen. Shireler üstige qurbanlıq göshliri qoyulidu. **44** Ichki hoya ichide we ichki derwazining sirtida medhiye naxshichiliri üçhün ikki kichik öy bar idi; biri shimaliy derwazining yénida, jenubqa yüzlen'gen; yene biri jenubiy derwazining yénida, shimalgha yüzlen'genidi. **45** U manga: «Jenubqa yüzlen'gen öy kahinlar, yeni ibadetxaniga mes'ullar üchündür. **46** Jenubqa yüzlen'gen öy kahinlar, yeni qurban'gah wezipisige mes'ullar üchündür. Bular bolsa Zadokning jemetining oghul perzentlliri; shularla Lawiy jemetidiler arisidin Perwerdigarning yénigha xizmitide bolushqa kireleydu» — dédi. **47** U hoylini ölcidi; uzunluqi yüz gez, kenglikli yüz gez, töt chasılıq idi; qurban'gah bolsa muqeddesxana alidda turatti. **48** U ménii muqeddesxanining daliniga apardi; u dalan éghizining ikki yénidiki tamlarning uzunluqini ölcidi; bir tereptikisi besh gez, yene bir tereptikisi besh gez chiqtı; dalan éghizining [özi on töt gez idi]; dalan éghizidiki tamming [ichki teripining] kenglikli bu teripi üch gez, u teripi üch gez idi. **49** Dalanning kenglikli yigirme gez, uzunluqi on bir gez idi; uningha chiqidighan pelempay bar idi; tüwrükimu bar idi, u yénida biri, bu yénida biri bar idi.

41 U ménii [muqeddesxanidiki] muqeddes jayning aldigha apardi; u jayning kirish éghizining ikki teripidiki yan tamni ölcidi, her ikkisining qélinliqi alte gez chiqtı. **2** Kirish éghizining kenglikli bolsa on gez idi; muqeddes jayning kirish éghizidiki toghra tamming ichki teripining kenglikini ölcidi, her ikkisi besh gez chiqtı; u muqeddes jayning uzunluqini ölcidi, qırıq gez chiqtı; uning kenglikli yigirme gez chiqtı. **3** U ichkirige qarap mangdi, eng muqeddes jayga kirish éghizidiki toghra tamming kenglikli ikki gez; éghizining kenglikli alte gez idi; [ikki tereptiki] toghra tamming uzunluqi bolsa, yette gez idi. **4** U muqeddes jayning keynidiki «eng muqeddes jay»ning uzunluqini ölcidi, yigirme gez chiqtı; kenglikumu yigirme gez idi. U manga: «Bu eng muqeddes jay» — dédi. **5** U muqeddesxanining témini ölcidi, qélinliqi alte gez chiqtı; yandiki kichik xanilarning bolsa, kenglikli töt gez idi; kichik xanilar muqeddesxanini chöridep sélin'ghanidi. **6** Yénidiki kichik xanilar üch qewetlik, bir-birige üstileklik idi, her qewetle ottuzdin xana bar idi; kichik xanilarning limliri muqeddesxanining témightha chiqip qalmasiqli üçhün, limlar kichik xanilarning sirtqi témightha békitilgenidi. **7** Yuqirilighanséri muqeddesxanining etrapidiki kichik xanilar kéngiyip barghanidi; chünki muqeddesxanining etrapida qurulush bolghanlıqtın bina égizligenséri xanilar kéngeygen. Shu sewebtin muqeddesxanimu égizligenséri kéngeygen, Töwendiki qewettin yuqiridiki qewetkiche otturidiki qewet arqliq chiqidighan pelempay bar idi. **8** Men muqeddesxanining égiz ulluq supisi barlıqını kördüm; u hem yénidiki kichik xanilarning uli idi; uning égizlikli toptoghra bir «xada» idi, yeni alte «chong gez» idi. **9** Yénidiki xanilarning sirtqi témining qélinliqi besh gez idi. Muqeddesxanining yénidiki kichik xanilar bilen [kahinlarning] hujirliri arılıqidiki bosh yerning kenglikli yigirme gez idi; bu bosh yer muqeddesxanining hemme teripide bar idi. **11** Yénidiki kichik xanilarga kirish éghizi bolsa bosh yerge qaraytti; bir kirish éghizi shimalgha, yene biri jenubqa qaraytti. Supa üstidiki xanilarni chöridergen bosh yerning kenglikli besh gez idi. **12** Gherbke jaylashqan, bosh yerge qaraydighan

binaning uzunluqi yetmish gez idi; binaning sirtqi témining qélinliqi besh gez; uning kenglikli toqsan gez idi. **13** Héliqi kishi muqeddesxanining özini ölcidi; uning uzunluqi yüz gez idi. Bosh yerning kenglikli [yüz gez idi], binaning tamlari qoshulup jemiy kenglikli yüz gez idi. **14** Muqeddesxanining aldi teripi we sherqe jaylashqan hoylisining kenglikli yüz gez idi. **15** U [muqeddesxanining] keynidiki bosh yerge qaraydighan binaning kenglikini, jümlidin u we bu teripidiki karidorni ölcidi, yüz gez chiqtı. Muqeddesxanining «muqeddes jay»i bilen ichki «eng muqeddes jay»i we sirtqa qaraydighan dalini bolsa, yaghach taxtaylor bilen bézelgen; uning bosughiliri, ichidiki üch jaýning etrapidiki rojekliri hem dehlizlili bolsa, bosughisidin tartip hemme yer, poldin dérizilergiche yaghach taxtaylor bilen bézelgen (dériziler özi rojeklik idi). **17** Dalandin ichki «eng muqeddes jay»għiċċe bolghan torus, ichki we sirtqi «muqeddes jay»ning tamlirining hemme yeri kérub we palma derexliri bilen ölçemlik neqishlen'genidi. Her ikki kérub arisida bi palma derixi neqishlen'genidi; herbir kérubning ikki yüzü bar idi. **19** Kérubning insan yüzü bu tereptiki palma derixi neqishige qaraytti; shir yüzü u tereptiki palma derixi neqishige qaraytti; pütkiil muqeddesxanining [ichki] hemme teripi shundaq idi; **20** Dalanning poldin tartip torusighiche, shuningdek «muqeddes jay»ning tamlirigha kérublar we palma derexliri neqish qilin'ghan. **21** «Muqeddes jay»ning ishik keshelkiri bolsa, töt chasılıq idi; «eng muqeddes jay» alidiki ishik keshelkirimu oxshash idi. **22** «[Muqeddes jay]»ning égizlikli üch gez, uzunluqi ikki gez bolghan qurban'gahi yaghachtin yasalghan; uning burjekliri, yüzü we tamlirining hemmisi yaghachtin yasalghan; hélio kishi manga: «Bu bolsa Perwerdigarning alidda turidighan shiredur» — dédi. **23** [Muqeddesxanining] «muqeddes jay» hem «eng muqeddes jay»ining herbirining qosh qanatlıq ishiki bar idi. **24** Herbir qanitining ikki qatlimi bar idi; bu ikki qatlam qatlinatti; bu tereptiki qanitining ikki qatlimi bar idi; u tereptikisiningimku ikki qatlimi bar idi. **25** Ularning üstige, yeri «muqeddes jay»ning ishikliri üstige, tamlarning üstini neqishligendek, kérublar we palma derexliri neqishlen'genidi; sirtqi dalanning alidda yaghachtin yasalghan bir aywan bar idi. **26** Dalanning u we bu teripide rojekler we palma derex neqishlili bar idi. Muqeddesxanining yénidiki kichik xanilar we alidiki aywanning sheklimi shundaq idi.

42 U ménii sirtqi hoyligha, shimal teripige apardi; u ménii yene «bosh yer»ge tutashqan, ibadetxanining shimaliy uduligha jaylashqan kichik xanilargha apardi. **2** Xanilarning jemiy uzunluqi yüz gez idi; ularning kirish yoli shimalgha qaraytti; [xanilarning] jemiy kenglikli ellik gez idi. **3** Xanilar ichki hoyligha tewe yigirme gez kenglikti «bosh yer»ge qaraytti, shundaqla sirtqi hoyligha tewe «tash taxtaylıq supa»ning udulida idi. Üch qewetlik xanilarning karidorining bir teripidiki xanilar yene bir teripidiki xanilarning udulida idi. **4** Xanilarning alidda on gez kenglikte, yüz gez uzunluqta bir karidor bar idi. Xanilarning ishikliri shimalgha qaraytti; **5** Yuqiridiki xanilar töwendiki we otturisidiki öylerdin tar idi; chünki karidorlar köp orunni igiliwalghanidi. **6** Xanilar üch qewetlik idi; biraq hoyligha tutash xanilarningkede tüwrükli bolmighachqa, üchinchi qewettiki xanilar astinqi qewettiki we otturidiki xanilardin tar idi. **7** Sirttiki xanilarning yénidiki, yeri hoylini xanilardin ayrip turidighan sirtqi tamming uzunluqi ellik gez idi. **8** Sirtqi hoyligha tutashqan xanilarning bolsa, jemiy uzunluqi ellik gez idi; mana, muqeddesxaniga qaraydighan teripining uzunluqi yüz gez idi. **9** Bu xanilar astida, sirtqi hoylidin kirdighan, sherq terepke qaraydighan bir kirish yoli

bar idi. **10** Ibadetxanining jenubiy teripide, sherkly teripige qaraydighan ichki hoylidiki tamning kengligi bilen teng bolghan, «bosh yer»ge tutashqan, ibadetxanining özige qaraydighan xanilar bar idi; **11** Ularning alididimur bir karidor bar idi; ular shimalgħa qaraydighan xanilargħa oxshaytti. Ularning uzunluqi we kengligi, barliq chiqish yolliri, shekli we ishiklili oxshash idi. **12** Jenubqa qaraydighan bir yürtħu xanilarning ishiki alididiki karidorning beshida bir kirish yoli bar idi; bu kirish yolumu sherqqe qaraydighan tamning yénida idi. **13** We u manga: «[ibadetxanining hoylidiki] «bosh yer»ge tutashliq bu shimaliy we jenubiy yürħu xanilar bolsa, muqeddes xanilardur; Perwerdigargħa yeqinlħali salaydighan kahinlar shu yerlerde «eng muqeddes hediyeler»ni yeydu. Ular shu yerlerde «eng muqeddes hediyeler»ni, yeni ashlik hediyelerni, gunah qurbanliqlirini we itaetqas qurbanliqlirini qoyidu; chünki shu yerler muqeddestur. **14** Kahinlar Xuda alidha kirkendin kéyin, ular «muqeddes jay»din biwasite sirtqi hoyligha chiqmawdu, belki shu yerge xizmet kiyimini sélip qoyidu, chünki bu kiyimler muqeddestur. Ular peqet bashqa kiyimlerni kiyip, andin jamaet turghan yerge chiqidu — dédi. **15** U shundaq qilip ibadetxanining ichki kólímni ölcigendin kéyin, u méni sherqqe qaraydighan derwzidin chiqardi we etrapidiki tamni ölcidi. **16** U sherkly teripini ölcem xadisi bilen ölcidi; u besh yüz xada chiqti. **17** U shimaliyy teripini ölcem xadisi bilen ölcidi; u besh yüz xada chiqti. **18** U jenubiy teripini ölcem xadisi bilen ölcidi; u besh yüz xada chiqti. **19** U għerbiy teripige burulup, ölcem xadisi bilen ölcidi; u besh yüz xada chiqti. **20** U töt teripini ölcidi; etrapida awam bilen pak-muqeddes bolghan jaylarni ayriq turidighan, uzunluqi besh yüz [xada], kengligi besh yüz [xada] tam bar idi.

43 U méni derwazığha, yeni sherqqe qaraydighan derwazığha apardi; **2** Mana, Israillning Xudasining shan-sheripi sherp terepiñ keldi; Uning awazi uluġh sunarling sharqirighan sadasidek idi; yer yiże uning shan-sheripi bilen yorutuld. **3** Men körġen bu alamet körünüħu bolsa, u sheherni halak qilishqa kelgen qéitmäda körġen alamet körünüštek boldi; alamet körünüħħer yene men Kewar deryasi boyida turup körġen alamet körünüštek boldi; men düm yiqtildim. **4** Perwerdigarning shan-sheripi sherqqe qaraydighan derwaza arqiliq ibadetxaniga kirdi; **5** Roh méni kötürüp, ichki hoyligha apardi; mana, Perwerdigarning shan-sheripi ibadetxanini toldurdi. **6** Héliqi kishi yénimda turghanda, ibadetxanining ichidin Birsining sözligen awazini anglidim; **7** U manga: — I insan oghli, bu Méning textim sélin'għan jay, Men ayagh basidighan, Men Israillar arisida mengħġi turidighan jaydur; Israill jemetidikiler — ularning özliji yaki padishħalhri buzuqluqi bilen yaki «yuqiri jaylar»da padishħalning jesetlirri bilen Méning pak-muqeddes namimmi yene héch bulghimaydu. **8** Ular öz bosughisini Méning bosughimming yénigha, ishik keshikini Méning ishik keshikminn yénigha salghan, ular bilen Méni peqet bir tamla ayriq turatti, ular Méning pak-muqeddes namimmi yirginħi kliksi bilen bulghighan. Shunga Men għezipim bilen ularni yoqitiwettim. **9** Emdi hazir ular buzuqluqini, padishħalħarning jesetlirini Mendum yiraq qilsun; we Men ular arisida mengħġi turimen. **10** — Emdi sen, i insan oghli, Israill jemetining öz qebiblikliridin xijalet bolusħi üħčün bu öjni ularha korsi tip bergin; ular kallisida ibadetxanini ölcheq baqsun. **11** Egerde ular öz qilgħanliridin xixiż bolsa, emdi sen mushu önyng sheklini, uning sélinishini, chiqish yollirini, kirish yollirini we barliq layihisini we barliq belgilimilirini, — shundaq, barliq sheklini we barliq qanunlirini ayan qilip

bergin; ularning pütkül sheklini éside tutushi hem uning belgilimilirige emel qilishi üħčün, uni ularning köz aldigha yazghin. **12** Ibadetxanining qanuni shundaq bolidu: U turghan tagħnien choqqisining béktilgen pasilgħiche bolghan dairi «eng muqeddes» bolidu; mana, bu ibadetxanining qanunidur. **13** Qurban'għarning «[chong] gez»de ölcen'gen ölcemħli rridha shundaq id: — bu gez bolsa bir gez qoshulghan bir aliqan bolidu. Qurban'għarning etrapidiki ulining égizliki bir gez, kengligi bir gez, etrapidiki girwika bolsa bir aliqan id. Mana bu qurban'għarning uli id. **14** Uning ulidin astinqi tekħċigħie ikki gez, kengligi bir gez id; bu «kicħi tekche» din «chong tekče» għieha töt gez, kengligi bir gez id; **15** qurban'għarning ot supisining égizliki töt gez id; ot supisida töt münggħiż choqchiyip chiqiżi turatti. **16** Qurban'għarning ot supisining uzunluqi on ikki gez, kengligi on ikki gez bolun, u töt chasiliq id. **17** Yuqiri tekħċigħimu töt chasiliq id, uzunluqi on töt gez, kengligi on töt gez; etrapidiki girwika bolsa yérīm gez id; astin qengligi bir gez id; uningha chiqidighan pelempiyi sherqqe qarayti. **18** U manga shundaq dédi: — I insan oghli, Reb Perwerdigar shundaq deydu: Bu qurban'għah üstige köydürme qurbanliqlarri sunush we üstige qan sépish üħčün uni Yasighaq künide, shular uning belgilimilir bolidu: — **19** Sen Lawi qebilisidin bolghan, yeni Méning xizmitimde boliush üħčün Manga yeqinlħi salayd Zadok neslidikil ered bolghan kahinlarha gunah qurbanliqi süpitide yash bir torpaqni bérissen; **20** sen uning qénidin azraq ēl qurban'għarning müngħiżlirige, chong tekchning töt burjikige hem etrapidiki girwekkli üstige surisen; shuning bilen sen uni pakizlap we uningha kafaret qilisen. **21** Sen gunah qurbanliqi bolghan torpaqni ēl qurban jesitini «muqeddes jay»ning sirtida bolghan, ibadetxanidi alahide béktilgen jayda köydürisen; **22** ikkinchi künide sen gunah qurbanliqi süpitide bējirim bir tékini sunisen; ular qurban'għanni torpaq bilen paklandurghandek teke bilen uni paklaydu. **23** Sen uni pakligħandin kéyin, sen bējirim yash bir torpaq, qoy padisidin bējirim bir qoħqarni sunisen; **24** sen ularni Perwerdigarning alidha sunisen; kahinlar ularning üstige təsippid uwalarni Perwerdigħarga atap köydürme qurbanliqi süpitide sunidu. **25** Yette kün sen her künun gunah qurbanliqi süpitide bir tékini sunisen; ular bējirim yash bir torpaqni, qoy padisidin bējirim bir qoħqarni sunidu. **26** Ular yette kün qurban'għah üħčün kafaret qilip uni paklaydu; shuning bilen ular uni pak-muqeddes dep ayriyu. **27** Bu künner tūgħiġi, sekkizinchi künni we shu kündin kéyin, kahinlar silerning köydürme qurbanliqliringħarni we inaqliq qurbanliqliringħarni qurban'għah üstige sunidu; shuning bilen Men silerni qobul qilimen, — deydu Reb Perwerdigar.

44 We u méni ibadetxanining sherqqe qaraydighan derwazisiga apardi; u étiklik id. **2** Perwerdigar manga: — Bu derwaza étiklik turidu; u échilmaydu, héch kimi uningdin kirmeydu; chünki Perwerdigar, Israillning Xudasi uningdin kırġen; shunga u étiklik qalidu. **3** Peqet shahzade, shahzadlik süpiti bilen shu derwazining [karidorda] olturnu Perwerdigar alidda nan yéyishke bolidu; u [derwazining] dalinidin kíridu we shu yoldin chiqidu, — dédi. **4** U méni shimaliyy derwazidin chiqiř ibadetxanining alidha apardi; men kördum, mana, Perwerdigarning shan-sheripi Perwerdigarning öyini toldurdi; men düm yiqtildim. **5** Perwerdigar manga shundaq dédi: — Insan oghli, Méning sanga Perwerdigarning öyining barliq belgilimilir hem qanunliri toghrulux ēt-id-didu hemm isini köngħi qoypu köžiñ bilen kör, quliqin bilen angla; ibadetxanining kirish yoli we muqeddes jayning chiqish yollirini köngħi qoypu ésingde tut. **6** Andin asiyłargħha, yeni Israill

jemetige shundaq dégin: «Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Yirginchlik qilmishliringlarga boldi bes, i Israil jemeti! 7 Siler barlıq yirginchlik qilmishliringlardın sirt, Manga nan, qurbanlıq méyi we qénini sun'ghinenglarda, siler yat ademlerni, qelbide xetne qilinmığan, téniéde xetne qilinmığanlarnı ménинг muqeddes jayimda, yeni Méning öýümde turup uni bulghashqa kirgüzdunglar; ular ehdemni buzdi. 8 Siler Méning pak-muqeddes nersilirime mes'uliyet bilen sadiq bolmay, belki muqeddes jayimda özünglarning ornigha mes'ul bolushqa [yat ademlerni] ishqqa qoydunglar». 9 Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Israil arısida turghan yat ademlerdin, yeni qelbide xetne qilinmığan, téniéde xetne qilinmığan herqandaq yat adenning Méning muqeddes jayimha kirishige bolmaydu 10 lékin Israîlning Mendin ezip kétishi bilen, Mendin yiraqlıship azghan, mebduliriga intilgen Lawiy jemetidikiler öz qebihlikining jazasını tartıdu; 11 halbuki, ular yenila muqeddes ornumda, öý derwazilirida nazaretcilik qılıdghan we öý xizmitide bolidihan xizmetkarlar bolidu; ular xelq tichün köydürme we bashqa qurbanlıqlarnı soyidu; ular xelqning xizmitide bolup ularning alidda turidi. 12 Emma xelq mebduliriga choqun'ghanda, ular xelqning shu ishlirida, ularning xizmitide bolghanlıqi, shuning bileyen Israîl jemetini qebihlikke élip baridighan putlikashang bolghanlıqi tüpeylidin, shunga Men ulargha qolumnı köütüp qesem ichkenmenki, — deydu Reb Perwerdigar, — ular qebihlikining jazasını tartıdu. 13 Shunga ular Men üchün kahinliq wezipsini öteshike Méning yénimgha yéqin kelmeydü, yaki Méning muqeddes nersilirime, «eng muqeddes» nersilirime yéqin kelmeydü; ular belki öz xjalitini we yirginchlik qilmishlirining jazasını tartishi kerek. 14 Biraq Men ularni öýning özining mulazimitige, uning barlıq xizmitige we uningda qilinidighan barlıq ishlargha mes'ul qilimen. 15 Biraq Israîl Mendin ezip ketkende, Öz muqeddes jayimha qarashqa sadiq kahinlar, yeni Lawiyalar bolghan Zadokning ewladidir — ular xizmitimde bolushqa yénimgha yéqin kélédi; ular qurbanlıqlarınları meýini we qénini sunushqa Méning aldimda turidi, — deydu Reb Perwerdigar. 16 Ular muqeddes jayimha kirdi, Méning xizmitimde bolushqa dastixinimgha yéqin kélédi; ular Méning tapshuruqumgha mes'ul bolidu. 17 We shundaq boliduki, ular ichki hoyla derwaziliridin kirgende, kanap kiyimmi kiyishi kerek; ichki hoyla derwazilirida yaki muqeddesxana alidda xizmette bolghanda, ularla herqandaq yungdin bolghan nerse bolmaydu; 18 beshigha kanaptin tikilgen selle, bélining töwinige kanaptin tambil kiyidu; ular ademni terliditigan héchqandaq nersini kiyemesliki kerek. 19 Ular xelqning alidigha sirtqi hoyligha chiqqanda, ular xizmet kiyimlirini séliwétip, ularni muqeddes «kichik xanilar»ga qoyup qoyidu; ular xelqning bu kiyimlirine pak-muqeddeslikige tégip kétip ziyan'gha uchrımaslıqı tichün basqha kiyimlerni kiyishi kerek. 20 Ular chachlirini chüshürüwetmesliki, yaki chachlirini uzun qoyuwetmesliki lazim; ular peqet qısqa chach qoyushi kerek. 21 Ichki hoyligha kirgende héchqaysi kahin sharab ichmesliki kerek. 22 Ular tul yaki ajrashqan ayalni öz emirige almaslıqı kerek; ular Israîl neslidin bolghan pak qıznı, yaki kahindin tul qalghan ayalni élishqa bolidu. 23 Ular xelqimge pak-muqeddes bilen addiyning pergini öğitudu, ulargha halal bilen haramni qandaq perq étishni körstidu. 24 Erz-dewalarda ular hökümlü chiqirish ornida bolidu; ular bularning üstige öz hökümlirim boyiche hökümlü chiqiridu; Men békiten barlıq héyt-bayramlirim toghrisidiki qanun-belgilimilirimi tutidu; ular Méning «shabat kün»lirimi pak-muqeddes dep etiwarlishi kerek. 25 Özini napak qilmaslıqı tichün ular öltünking yénigha héch barmaslıqı kerek; halbuki, ölgən atisi, anisi, oghli, qizi, aka-ukisi yaki

éri yoq acha-singlisi tichün ular özini napak qilishqa bolidu. 26 Özini paklandurghandın kényin, uningga yene yette kün sanilishi kerek; 27 u muqeddes jaygha kirgende, yeni muqeddes jayda xizmette bolushqa ichki hoyligha kirgen shu künide, u özi tichün gunah qurbanlıqlını sunushi kerek, — deydu Reb Perwerdigar. 28 Bu ularlarga miras bolidu: — Men Özüm ularlarga miras bolimen; siler ularlarga Israîl zémindin héchqandaq igilikli teqsim qilmaysiler; Men ularning igiliki bolimen. 29 Ular ashlıq hediye, gunah qurbanlıqi we itaetsizlik qurbanlıqlırıdin yeğdu; Israîlda mexsus Xudagha atalghan herqandaq nerse ularningki bolidu. 30 Tunji chiqqan herqandaq mehsulatlarining éslisi, barlıq we herqandaq «kötürme hediye»ler kahinlar tichün bolidu. Siler [arpa-bughdiyinqların] hosulining tunji xémirini kahin'gha teqdim qilishinglar kerek; shuning bilen bext-beriket öyünglerge ata qilinidu. 31 Kahinlar özlüigidin ölgən, yaki yirtqıchlardıq boghup qoyghan héchqandaq haywan yaki ucharqanatlardın yéyishke bolmaydu.

45 Siler zémindin miras qilip bólüşt tichün chek tashlap teqsim qilghininglarda, siler «kötürme hediye» süpitide zémindiki muqeddes bir tilişhni Perwerdigarha atap sunisiler. Uning uzunułuqi yigirme besh ming [xada], kenglikli yigirme ming [xada] bolidu. Bu parche yer her tereptiki chigrisighiche muqeddes hésablınıdu. 2 U yerdin besh ming [xada] uzunułutki, besh ming [xada] kenglikti töt chasılıq yer muqeddes jaygha ayrlılıdu; uning etrapida bosh yer bolush tichün ellik gezlik kenglikti yer bülünidu. 3 Bu tilişhtin sen uzunułuqi yigirme besh ming [xada], kenglikli on ming [xada] bolghan yerni ölcəp bolişen; buning ichi muqeddes jay, eng muqeddes jay bolidu. 4 Bu yer zémiminin muqeddes tilişhi bolidu; u muqeddes jayning xizmitide bolghan, yeni Perwerdigarın xizmitide bolushqa yénigha yéqin kélétidighan kahinlar tichün bolidu; u ularning öyliri tichün, shundaqla muqeddes jayning orunlıshishi tichün muqeddes orun bolidu. 5 Uningdin sirt yene uzunułuqi yigirme besh ming gez, kenglikli on ming gez bolghan yer, öýning xizmitide bolidihan Lawiyalarning igiliki, yeni özli turidighan sheherliri tichün bolidu. 6 Siler bu «kötürme hediye» bolghan muqeddes tilişhning yénidin sheher tichün kenglikli besh ming [xada], uzunułuqi yigirme besh ming [xada] yerni böltüp békitsiler. Bu pütkül Israîl jemeti tichün bolidu. 7 Shahzadining tilişhi bolsa, bu muqeddes tilişhning ikki teripige tutishidu, shundaqla sheherge tewe jayning ikki teripige tutishidu, yeni gherbiy teripi gherbe qaraydighan, şerq teripi şerqqe qaraydighan ikki parche yer bolidu; bu parche yerlerning jemiy uzunułuqi qebililerning tilişhning uzunułuqi bilen parallel bolidu. 8 Bu yer shahzadining Israîl zémindiki igiliki bolidu; we Méning shahzadilirim xelqimni yene héch ezmeydu; zémîn Israîl jemetige, qebililiri boyiche bölpük teqsim qilinidu. 9 Reb Perwerdigar shundaq deydu: — Boldi bes, i Israîl shahzadiliri! Jebir-zulum we bulang-talangni özunglardin néri qılıp, toghra hökümlü chiqırıp adalet yürügüngalar; Méning xelqimni qayta yéridin heydiwetküchi bolmanglar, — deydu Reb Perwerdigar. 10 Silerde toghra mızan, toghra efah, toghra «bat» bolsun. 11 «Efah» we «bat» bolsa bir ölcəm bolsun; shuning bilen bat xomirning ondin birige, efah xomirning ondin birige barawer bolsun; xomir bolsa ular ikkisi tichün ölcəm balsun. 12 Bir shekel bolsa yigirme «gerah» bolsun. Yigirme shekel, yigirme besh shekel, on besh shekel qoshulup silerge «mina» bolidu. 13 Bu silerning [shahzade tichün] «kötürme hediye»nglär bolidu; bir «xomir» bughdayın altidin bir efah bughday, bir «xomir» arpidin altidin bir efah arpa sunisiler; 14 zeytun méyi bolsa, «bat» bilen ölcənidü, herbir «kor»din

ondin bir bat sunisiler (bir «kor» on «bat» yaki bir «xomir» bolidu, chünki on bat bir xomir bolidu). **15** Israilning süyi mol yayaqliridin, her ikki yüz tuyaq padigha birdin paxlan sunisiler – bular bolsa, «ashliq hediye», «köydürme qurbanliq», «inaqliq qurbanliq»lar bolup, Israillar üçhün kafaret qilish üçhün bolidu, – deydu Reb Perwerdigar. **16** Zémindiki xelqning hemmisining Israilning shahzadisige sun'ghan bu «kötürme hediye»ge töhpisi bolidu. **17** Shahzadining wezipisi bolsa, héytlerge, «yéngi ay»larga, «shabat kün»lerge, jümlidin Israil jemetining barliq «ibadet sorun»liriga köydürme qurbanliqlar, ashliq hediyelevi we sharab hediyelevi temirleshtin ibareti; Israil jemetti üçhün kafaret élip kétildigun gunah qurbanliqi, ashliq hediye, köydürme qurbanliq we inaqliq qurbanliqlirini teminligüchi del shu bolidu. **18** Reb Perwerdigar shundaq deydu: – Birinchi ayning birinchi künide sen békirim yash bir torpaqni alisen, uning bilen sen muqeddes jayni paklaysen. **19** Kahin bu gunah qurbanliqining qénidin élip ibadetxanining ishik késhekliriga, qurban'gahning yuqiri tekchisidki töt burjekke we ichki hoylining derwazisining kirish yolining késhekliriga sürüdu; **20** shuningdek yoldin azghanlar yaki nadanlar üçhün sen shu ayning yettinchi künide oxshash ish qilishing kérek; shuning bilen sen ibadetxana üçhün kafaret qilisen. **21** Birinchi ayning on tötinchi künide siler «ötüp kétish» héyeti, yette künlük bir høytni ötküzisiler; pétil nanni yéyish kérek. **22** Shu kün shahzade özi we zémindiki barliq xelq üçhün gunah qurbanliqi süpitide bir torpaqni sunidi. **23** Héytning yette künining herbiride u Perwerdigargha köydürme qurbanliqni, yeni yette künning herbiride yette torpaq we yette qochqarni, hemmisini békirim halda sunidi; her kün gunah qurbanliqi üçhün bir tékini sunidi. **24** U herbir torpaqqa bir efah ashliq hediye, herbir qochqargha bir efah ashliq hediye qoshup sunidi; herbir efah un'gha u bir xin zeytun méyini qoshup sunidi. **25** Yettinchi ayning on beshinchı künide bashlan'ghan hýetta, héytning yette künining herbiride u mushundaq gunah qurbanliqlari, köydürme qurbanliqlar, ashliq hediyelevi we zeytun méyi qatarliqlarni oxshash sunushi kérek.

46 Reb Perwerdigar mundaq deydu: – Ichki hoylining sherkqe qaraydigan derwazisi alte «ish kün»de étiklik bolidu; biraq shabat künide u échilidu; we «yéngi ay» bolghan künliride u échilidu. **2** Shahzade sirttin shu derwazining dalinining yoli bilen kiridu, u kirish éghizining késhek témi tüwide turidu; kahnilar bolsa uning üçhün köydürme qurbanliqini, inaqliq qurbanliqlirini sunidi; u derwazining bosughisida sejde qılıdu andin chiqidu; biraq derwaza kechkiche étilmeydu. **3** Zémindiki xelqmu shabat künliride we «yéngi ay»larda shu derwazining kirish éghizining tüwide turup Perwerdigar aldiada sejde qılıdu. **4** Shabat künide shahzade Perwerdigargha sun'ghan qurbanliq bolsa alte békirim paxlan, bir békirim qochqar bolidu. **5** Bularqha qoshulidighan ashliq hediyevo qochqargha bir efah, paxlanlargha bolsa chamingin yétishiche bolidu; herbir efah un'gha u bir xin zeytun méyini qoshup sunidi. **6** «Yéngi ay»ning künide u sun'ghan qurbanliq yash bir békirim torpaq, alte paxlan, bir qochqar bolidu; ularning hemmisi békirim bolidu. **7** Bularqha ashliq hediyelevi qushup sunidi; torpaqqa bir efah, qochqargha bir efah, paxlanlargha chamingin yétishiche bolidu; herbir efah un'gha bir xin zeytun méyini qoshup sunidi. **8** Shahzade kirkende, derwazining dalini bilen kiridu, we shu yol bilen chiqidu. **9** Zémindiki xelq héyt künliride békítilgen «ibadet sorun»liriga Perwerdigar aldigha kirkende, sejde qilishqa shimaliy derwazidin kirgen kishi jenubiy derwazidin chiqidu; jenubiy derwazidin kirgen kishi shimaliy derwazidin chiqidu; u kirgen derwazidin chiqmaydu, belki uduligha méngip chiqidu.

10 Xelq kirkende shahzade ular bilen bille kirdi; ular chiqqanda, bille chiqidu. **11** Héyt-bayramlarda we «ibadet sorun»lirida bolsa, u qoshumche sun'ghan ashliq hediyevo torpaqqa bir efah, qochqargha bir efah, paxlanlargha bolsa chamingin yétishiche bolidu; herbir efah un'gha u bir xin zeytun méyini qoshup sunidi. **12** Shahzade Perwerdigargha xalis köydürme qurbanliqi yaki xalis inaqliq qurbanliqlirini summaqchi bolsa, emdi sherkqe qaraydigan derwaza uning üçhün échilidu; shabat künide qilghandek, u öz köydürme qurbanliqini we inaqliq qurbanliqlirini sunidi; u qaytip chiqidu; chiqqandin kényin derwaza étilidu. **13** Her künide sen Perwerdigargha köydürme qurbanliq süpitide bir yashlıq békirim paxlananni sunisen; sen her etigini teyyarlap bérisen. **14** Her etigende sen uningga qoshup ashliq hediye, yeni undin altidin bir efah we unni maylashqa zeytun méyidin üchtin bir hin teyyarlaysen; bu Perwerdigargha ebediy belgilime bilen békítilgen ashliq hediye bolidu. **15** Ular her etigende paxlananni, uning ashliq hediyesini zeytun méyi bilen ebediy köydürme qurbanliq süpitide sunidi. **16** Reb Perwerdigar mundaq deydu: – Shahzade öz mirasidin oghullirining birsige sowgha qilghan bolsa, emdi u yene ashu oghlining öz oghul-ejjadlıri üçhün bolidu; miras yoli boyiche u ularning igiliki bolidu. **17** Biraq u öz mirasidin uning xizmetkarlirining birige sowgha bergen bolsa, u uningga «xalas qilish yili»gichike bolidu; shu chaghda u shahzadige qayturulidu; [shahzadining mirası] esli öz oghullirighila mensup bolidu. **18** We shahzade xelqqe jebir-zulum sélip, ularni mirasidin heydietwetmedu; u oghullirigha öz igilikidin miras teqsil qılıdu; shuning bilen Méning xelqim öz igilikidin tarqitilmaydu. **19** Andin [héliqi kishi] méni shimalqha qaraydigan, kahnilar üçhün bolghan muqeddes «kichik xanilar»gha derwazining yénidiki kirish yoli bilen apardi; mana, uning gherb teripide mexsus bir jay bar idi; **20** u manga: «Bu kahnilar itaetsizlik qurbanliqlirini we gunah qurbanliqlirini qaynitidighan hem ashliq hediyelevi pishuridighan jaydur; bu jayni békitsitlik meqset, xelqning bu ashlarning pak-muqeddeslikige tékip kétip ziyan'gha uchrimasliqi üçhün, ular bu [ashlarni] sirtqi hoyliga élip chiqmaydu. **21** U ménii sirtqi hoyliga apirip, ménii hoylining töt bulungidin ötküzdi; mana, hoylining herbir bulungida [kichik] hoyla bar idi. **22** Hoylining töt bulungida, uzunluqi qırıq gez, kenglikli ottuz gez bolghan tosma tamlik hoyllilar bar idi; bu töt hoylining ölcemlioxshash idi. **23** Bu töt hoyla ichide etrapida tash taxtayliq tekche bar idi; tekche astida hemme etrapida qazan qaynitidighan [ot qalaydighan] jayliri bar idi. **24** U manga: «Bular «gösh qaynitish öyliri», mushu yerlerde öyning xizmitide bolghanlar xelqning qurbanliqlirini qaynitidu» – dédi.

47 [Héliqi kishi] ménii öyning derwazisiga qayta apardi. Mana, ibadetxanining bosughisidin sular sherkqe qarap éqip chiqiwattati; chünki öyning aldi sherkqe qaraytti. Sular öyning astidin, ong teripidin, qurban'gahning jenubiy teripidin éqip chüşhetti. **2** U ménii shimalqha qaraydigan derwazisidin chiqardı; u ménii aylandurup sherkqe qaraydigan derwazining sirtqicha apardi; mana, sular ong teripidin éqip turatti. **3** Héliqi kishi qolida ölcigüch tanini tutup, sherkqe qarap mangdi; u ming gez ölcidi, andin ménii sulardin ötküzdi; sular ademning oshuqığha chiqatti. **4** U yene ming gez ölcidi; andin ménii sulardin ötküzdi; sular ademning tizlirigha yetti. U yene ming gez ölcidi; andin ménii sulardin ötküzdi; sular ademning bélige chiqatti. **5** U yene ming gez ölcidi; u men ötelmeydighan derya bolup chiqti; chünki sular örlep ketti; uningga su üzgili bolatti, u ötkili bolmaydighan derya bolup chiqti. **6** U mendin: «Insan oghli, buni körgensen?» dep soridi; andin ménii deryanıng

qırıqığıha qayturup apardı. **7** Qırqaqqıa qayttım, mana, deryanıq qırıqıda, u we bu qétida, intayın köp derexler bar idı. **8** U manga mundaq dédi: «Bu sular yurtning shergiqe chiqidu; shu yerdin ular Arabah tüzelenglige chüshüp, andin déngizgħa kiridu. Ular déngizgħa éqip kirishi bilen, déngiz suliri saqaytilidu. **9** We shundaq boliduki, bu «jüp derya» qaysi yerge éqip kelse, shu yerdiki barlıq su üzidighan janiwarlar yashaydu; déngizda nurghun béliqlar bolidu; chünki sular shu yerge éqip keliðu, we déngiz suliri saqaytilidu; derya nege aqsa, shu yerning hemmisi hayatqa ige bolidu. **10** We shundaq boliduki, béliqlchilar déngiz boyida turidu; En-Gedidin En-Eglaimigħe ularning torliri yéyllidighan jaylri bolidu; déngiz béliqlirining «Ottura déngiz»dikidek bek köp sortliri bolidu; **11** biraq uning zey-sazlıqları saqaytildiydu; ular shorluq bolushqa tapshurulidu. **12** Derya boyida, u we bu qétida, ozuq bolidighan herxil derexler ösidi. ularning yopurmaqları solashmaydu, ular mewiśis qalmarydu; ular her ayda yéngidin mewileydu; chünki uni sugħiridighan sular muqeddes jaydin chiqidu; ularning mewiśi ozuq, ularning yopurmaqları dora-dermanlar bolidu. **13** Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Töwende Israilning on ikki qebilisige zémén miras süpitide bölünüp teqsim qilinip chégralar ayrıldı; Yüstpinq qebilisige ikki ülüşh bölünidu. **14** Men qolumni kötürtüp ata-bowliringħargħa qesem ichkendek, siler bir-biringħargħa barawerlik bilen zémimni miras bolushqa bölisler; u silerge miras bolidu. **15** Zémimeng [töt] teripining chégrasi mundaq: Shimaliy teripi, «Ottura déngiz»din bashlinip Xetlonning yolini boylap, Zedad shehirining kirish ēghizigħiche bolidu; **16** u Xamat, Bérotah, Sibraim (Demeshq bilen Xamatning chégrisining otturisida), Hawranning chégrisida bolghan Xazar-Hattikon sheherlirini öz ichige alidu; **17** shuningdek «Ottura déngiz»din bashlan'ghan chégra Hazar-Énan'għiche sozulidu; u Demeshqning chégrisini boylap, Xamatning shimaliy rayonining chégrasiga tutishidu; bu bolsa shimaliy teripi bolidu. **18** Sherq teripining chégrisi, Hawran bilen Demeshqning otturisidin bashlinip, Giléad we Isral zémiminib bütüp turidighan Iordan deryasi bolidu. Siler buningdin «Ölük déngiz»għiche miraslarni bütüp olčheysiler. Bu bolsa sherg teripi bolidu. **19** Jenubiy teripi bolsa, Tamar sheherliridin Mérībah-Qedesħ deryasining ēqinlirgħiche, andin Misir wadisidin «Ottura déngiz»għiche sozulidu. Bu jenubiy chégra bolidu. **20** Għerbiy teripi bolsa «Ottura déngiz»ning özi, Xamat rayonigha kirish ēghizigħiche bolidu; bu għerbi chégrisi bolidu. **21** Siler bu zémimni Israilning qebili boyiche öz-aranglarda ülħiħiħungħar kék. **22** Shundaq bolush krekki, siler öz-aranglar we aranglarda olturaqlashqan, aranglarda balılıq bolghan musapirlargħa uni miras bolushqa chek tashlap bölisler; ular silerge nisbeten wetinide tughħulgan Israillargħa oxhash bolushi kék. Ular siler bilen teng chek tashlap Isral qebililari aristidan miras alsun. **23** Musapir qaysi qabile aristida olturaqlashqan bolsa, siler shu yerdin uningħha miras teqsim qilisiler, deydu Reb Perwerdigar.

48 Töwende qebililer nami boyiche tizimlinidu; shimal teripide Dan qebilisining bir ülħihi bar. Uning chégrisi Israil zéminining shimaliy chégrisimu bolidu; u Xetlonning yolini boylap, Xamat rayonigha kirish ēghizigħiche we Hazar-Énan shehirigħe sozulħan (Hazar-Énan Demeshq chégrisiga yandash bolup, Demeshqning shimaliy teripidiki Xamat sheherlirin yénila). Uning ülħihi sherqtin għerbklie sozulħandur. **2** Danning chégrisiga yandash bolghan, sherqtin għerbke sozulħan zémien Ashir qebilisining bir ülħiħidur. **3** Ashirning chégrisiga yandash bolghan, sherqtin għerbke sozulħan zémien Naftali qebilisining bir ülħiħidur. **4** Naftalining

chégrisiga yandash bolghan, sherqtin għerbke sozulħan zémien Manasseh qebilisining bir ülħiħidur. **5** Manassehning chégrisiga yandash bolghan, sherqtin għerbke sozulħan zémien Efraim qebilisining bir ülħiħidur. **6** Efraimning chégrisiga yandash bolghan, sherqtin għerbke sozulħan zémien Ruben qebilisining bir ülħiħidur. **7** Rubenning chégrisiga yandash bolghan, sherqtin għerbke sozulħan zémien Yehuda qebilisining bir ülħiħidur. **8** Yehudanig chégrisiga tutashqan, sherqtin għerbklie sozulħan zémien, silerning «kötürme hediye»ngħar bolidu; uning kengħlik yigħirme besh ming [xada], uning uzunluqi qebililerge teqsim qilin għan tħalli tħalli kċiex. Muqeddes jay uning del otturisida bolidu. **9** Siler Perwerdigargħa alahide atiġan «kötürme hediye» bolsa, uzunluqi yigħirme besh ming [xada], kengħlik on ming [xada] bolidu. **10** Bu muqeddes «kötürme hediye» kahilar ütchūn bolidu. Shimaliy teripining uzunluqi yigħirme besh ming [xada], għerbiy teripining kengħlik on ming [xada], sherqy teripining kengħlik on ming [xada], jenubiy teripining uzunluqi yigħirme besh ming [xada] bolidu; Perwerdigarning «muqeddes jay» i uning del otturisida bolidu. **11** Bu yer Zadok ew-ladliridin bolghan, pak-muqeddes dep ayrlghan kahinlar ütchūn bolidu. Israil ēzip ketkende, ular Lawiylar ēzip ketkendek ēzip kettigen, belki Men tapshurghan mes'ulijetke sadiq bolghanidi. **12** Shuning bilen bu alahide «kötürme hediye» bolghan yer bħolsa püttin «kötürme hediye» bolghan zémimminn ichidin bolup, ulargħa nisbeten «eng muqeddes bir nerse» dep bilinsun. U Lawiylarning ülħiġe tutashqan bolidu. **13** Kahiħlarning ülħiġħingħ chégrisiga tutash bolghan yer Lawiylarning ülħiġi bolidu. Uning uzunluqi yigħirme besh ming [xada], kengħlik on ming [xada]. Pütkul uzunluqi yigħirme besh ming [xada], kengħlik on ming [xada] bolidu. **14** Ular uningdin yerni héch satmaydu yaki almashturmaydu. ular bu zémimminn ēsillini bashqilargħa héch oħkūzmejjdu; chünki u Perwerdigargħa muqeddes dep atalghan. **15** Qalghan yer, kengħlik besh ming [xada], uzunluqi yigħirme besh ming [xada], adettiki yer bolup, sheher ütchūn, yeni öyler we ortaq bosh yer ütchūn bolidu. Sheher uning otturisida bolidu. **16** Sheherning ölħemliri mundaq bolidu; shimaliy teripi töt ming besh yüz [xada], jenubiy teripi töt ming besh yüz [xada], sherqy teripi töt ming besh yüz [xada], we għerbiy teripi töt ming besh yüz [xada] bolidu. **17** Sheherning bosh yerliri bolsa, shimalgħa qaraydighan teripi ikki yüz ellik [xada] kenglikte, jenubqa qaraydighan teripi ikki yüz ellik [xada] kenglikte, sherqy qaraydighan teripi ikki yüz ellik [xada] kenglikte bolidu. **18** Qalghan ikki parche yer muqeddes «kötürme hediye» bolghan yerge tutiħip uningħha parallel bolidu. Ularning uzunluqi sherqy qaraydighan teripi on ming [xada], għerbke qaraydighan teripi on ming [xada]; bular muqeddes «kötürme hediye» bolghan yerge tutishidu; bularning meħsulatlıri sheherning xizmitide bolgħanlarni ozuqlanduridu. **19** Uni tħaliex qabeli, jenubiy teripi töt ming besh yüz [xada], we għerbiy teripi töt ming besh yüz [xada] bolidu. **20** Pütkul «kötürme hediye» bolsa uzunluqi yigħirme besh ming [xada], kengħlik yigħirme besh ming [xada] bolidu; siler bu töt chasiliq muqeddes «kötürme hediye» ge sheherje tewe jaylarni qosħup sunisiler. **21** Muqeddes «kötürme hediye» bilen sheherning igidarchiċi qed yerni u we bu teripidiki qalghan zémien shahzade ütchūn bolidu. «Kötürme hediye» ge yandash sherqtin sherqy sozulħan yigħirme besh ming [xada] kengħliktei, u we għerbi tħalli tħalli kċiex. Muqeddes «kötürme hediye», jümlidin ibadtxanining muqeddes jayi ularning otturisida,

22 shuningdek Lawiyarning ülüshi we sheherning igilikimu shahzadining tewelikining otturisida bolidu. Yehudaning chégrisi we Binyamimning chégrisining otturisida bolghan bu zéminlar shahzade üchün bolidu. **23** Qalghan qebililerning iltüshliri bolsa: — Binyamin qebilisi üchün sherqtin gherb terepke sozulghan bir ülüshi bolidu. **24** Binyamimning chégrisigha yandash bolghan, sherqtin gherbke sozulghan zémin Shiméon qebilisining bir ülüshidur. **25** Shiméonning chégrisigha yandash bolghan, sherqtin gherbke sozulghan zémin Issakar qebilisining bir ülüshidur. **26** Issakarning chégrisigha yandash bolghan, sherqtin gherbke sozulghan zémin Zebulun qebilisining bir ülüshidur. **27** Zebulunning chégrisigha yandash bolghan, sherqtin gherbke sozulghan zémin Gad qebilisining bir ülüshidur. **28** Gadning yan teripi, yeni jenubiy teripi, pütkül zémiminning jenubiy chégrisi Tamar shehiridin Méríbah-Qedesh deryasining éqinlirighiche, andin [Misir] wadisini boylap «Ottura déngiz»ghiche sozulidu. **29** Bu siler Israilning qebililirige miras bolushqa chek tashlap bölidighan zémin bolidu; bular ularning iltüshliri, — deydu Reb Perwerdigar. **30** Töwende sheherning chiqish yolliri bolidu; uning shimaliy teripining kengligi töt yüz ellik [xada] bolidu; **31** sheherning qowuqları Israilning qebililirining nami boyiche bolidu; shimaliy teripide üch qowuq bolidu; biri Rubenning qowuqi bolidu; biri Yehudaning qowuqi bolidu; biri Lawiyning qowuqi bolidu; **32** sherqiy teripining kengligi töt yüz ellik [xada], uningda üch qowuq bolidu; biri Yüsüpnıng qowuqi bolidu; biri Binyamimning qowuqi bolidu; biri Danning qowuqi bolidu. **33** Jenubiy teripining ölcими töt yüz ellik [xada], uningda üch qowuq bolidu; biri Shiméonning qowuqi bolidu; biri Issakarning qowuqi bolidu; biri Zebulunning qowuqi bolidu. **34** Sherqiy teripining kengligi töt yüz ellik [xada], uningda üch qowuq bolidu; biri Gadning qowuqi bolidu; biri Ashirning qowuqi bolidu; biri Naftalining qowuqi bolidu. **35** Jemiy bolup uning aylanmisi on sekkiz ming [xada] bolidu; shu kündin bashlap sheherning nami: «Perwerdigar shu yerde» bolidu.

Daniyal

1 Yehuda padishahi Yehoyakim texteke olturnup üchinchı yılı, Babil padishahi Néboqadnesar Yérusalémgha hujum qılıp uni muhasire qiliwaldı. **2** Reb Yehudanıg padishahi Yehuyakimmi, shundaqla Xudanıg öyidiki qacha-quchilarıning bir qismini uning qolıgha tapshurup berdi. U esirlerni Shinar zéménigha, özi choqunidıghan mebüdnıg butxanısigha élip bardı we bulap kelgen qacha-quchilarıni butxanıning xezinisi qoysi. **3** Padishah Néboqadnesar bash aghwat ghojıdari Ashpinazgha esirge chüshken Israilları ichidin xan jemetidikilerin we ezsılade yigitlerin birnechchidin tallap élip chiqishni buyrudi. **4** Bu yashlar nuqsansız, kéléşken, danışmen-uqumuşluq, mol bilimlik, mutepakkur, orda xizmitide bolushqa layaqetlik, yene kélép kaldiylernen ilim-penlirini hem tilini ögineleydighan bolushi kérek idi. **5** Padishah ular toghrisida ular üch yilghiche her küni padishah yeydighan nazu-németler we sharablar bilen ozuqlandurulsun, muddet toshqanda padishahning alidıa xizmette bolsun dep bekitti. **6** Tallan'ghan Yehuda qebilisidiki yashlardı Daniyal, Hananiya, Mishaél we Azariyalar bar idi. **7** Aghwat bési ularغا yéngi isimler, yeni Daniyalıgha Belteshasar, Hananiyaghı Shadrak, Mishaélgha Mishak, Azariyaghı Ebednégo dégen isimlarnı qoysi. **8** Daniyal padishah belgiligen nazu-németler we shahane sharablıri bilen özini [Xuda alidıa] napak qılmaslıqqa bel bagħħidi; shunga u aghwat beshidin özining napak qılmaslıqığħa yol qoyushini iltimas qıldı. **9** Emdi Xuda aghwat beshini Daniyalıgha iltipat we shapaeet körsitidighan qilghanidi. **10** Lékin aghwat beshi Daniyalıgha: — Men öz għojam padishahtin qorqimen. Silerning yémek-ichmikinglarnı u özı belgiligen; u eger silerni bashqa qurdash yigitlerdek sagħlam chiray emes iken dep qarisa, undaqta siler padishahqa méninq kallamni aldurghuchi bolisiler, — dédi. **11** Shuning bilen Daniyal kélép aghwat beshi özige we Hananiya, Mishaél we Azariyalargħa teyinligeñ għojidardin telep qılıp: **12** — Keminilirini umach, köktat we su bilenla bęqip on kūnlük sinaq qilsila. **13** Andin biznign chirayimiz bilen padishahning ésil tamiqini yégen yigħitlerning chirayini sélishturup baqsila, andin közitishli boyiche keminilirige ish körgeyla! — dédi. **14** Għojidár ularning gépigie kirip, ularni on kün sinap körüşke maqul boldi. **15** On kündin keyin qarisa, ularning chirayılıri padishahning nazu-németlirini yégen yigħitlerning kidiñnu nurluq we tolġħan körundi. **16** Shuningdin keyin għojidár ularġha padishah belgiligen nazu-németlerni we ichiħke belgiligen sharabni bermey, ularning ornida umach, köktatħi l-bashħid. **17** Bu töt yigħitni bolsa, Xuda ularni herxil edebiyat we ilim-merippeti danışmen we uqumuşluq qıldı. Daniyalmu barliq ġħayibane alametler bilen chüshlerge tebir bérishke parasetlik boldi. **18** Padishah belgiligen muddet toshqinida, aghwat beshi yigħitlerning hemmisini Néboqadnesarning alidha élip bardı. **19** Padishah ular bilen bir-birlep sózleshti; yash yigħitlerning héċċaqiśsi Daniyal, Hananiya, Mishaél we Azariyalargħa yetmiedi. Shunga bu töteylen padishahning xizmitide qalda. **20** Padishahqa danaliqu-hékmet kérek bolghanda yakiyorutush kékre bolghan herqandaq mesilige jawab izdigende, ularning jawabi uning seltenitidiki barliq remchi-palchi yaki pir-ustazliriningkidin on hesse toghra chiqatti. **21** Daniyal Pars padishahi Qoresh texteke olturngan birinci yilghiche ordida dawamlıq turdi.

2 Néboqadnesar texteke olturnup ikkinchi yılı, birnechhe chüsh kördi; uning rohi parakende bolup, uyqusi qacthi. **2**

Shunga padishah remchi-palchi, pir-ustaz, jaduge we kaldi munejjimlerni chüshlirige tebir bérishke chaqirishni buyrudi. Ular kélép padishahning alidha turdi. **3** Padishah ularha: — Men bir chüsh kordüm, bu chüshning menisini bilishke könglüm nahayiti tit-tit boluwatidu, — dédi. **4** Andin kaldiylər padishahqa (aramiy tilida): — Aliyliri menggu yashighayla! Qéni keminilirige chüshlirini éytqayla, biz tebir bérizim, — dédi. **5** Padishah kaldiylerge: — Mendin buyruql Siler awwal körgen chüshümni éytip andin tebir bérishinglar kérek. Undaq qilmisanglar qiyma-chiyma qiliwétilisiler, öyüngħar hajetxaniga aylanduruwétildi! **6** Lékin chüshümni éytip, uningħha tebir bérēlisengħar mendin sowgħatlar, in'amla we alij izzettin mayesser bolisiler. Emdi chüshümni étyingħar, tebir béringħar! — dédi. **7** Ular padishahqa yene bir qétim: — Aliyliri chüshlirini éytqayla, andin özlırlige tebirini éytip bérizim, — dédi. **8** Bu chaghda padishah jawaben: — Shübhisiziki, siler permanimdin qaytnaydighinimmi bilgechke, waqtini keynige suruwatisiler. **9** Lékin chüshümni éytip bermisengħar, silerge peqet buyruqumla qalidu. Chünki siler waqt ehwalni özgertidu, dep bilip özara til biriktürüp, yalghanchiliq qılıp méni aldimaqchi bolisiler. Shunga chüshümni éytsangħar, andin chüshümge heqiqeten tebir bérēleydighan liqqalarni shu chaghħida bilimen, — dédi. **10** Kaldiylər padishahqa jawaben: — Dünaya aliylirining sorighan isħini éytip bérēleydighan héċċbir adem yoqtur. Héċċqanda padishah, uning qandaq ulugħ yaki kuchiħuk bolushidin qet'iyeżer, remchi-palchi, pir-ustaz yaki munejjimlere mundaq telepni qoqħiġi emes. **11** Chünki aliylirining sorighanliri heqiqeten alamet müşkü, ilahlardin bashqa héċċkim uni ayan qilalmaydu. Lékin ilahlarning makani insanlar arisida emes, — dédi. **12** Padishah qattiq għezeplinip achħiqlan'għan halda, Babil ordisidiki barliq danışmenlerni öltürħu sni emr qalda. **13** Shuning bilen padishahning barliq danışmenlerni öltürħu toghrisidki buyruqi chüshürildi. Shunga [xizmetkarli] Daniyal we uning dostlirinunu öltürħu üchħin izdidi. **14** Shu chaghda Daniyal Babilidki danışmenlerni öltürħu emrinji iżra qilgħihi chiqqan padishahning xususiy muhapiżetħiħi bashedi Arioqqa aqilane we danışmenlerche jawab qayturup **15** uningdin: — Padishahning chüshġuren permani néme üchtin shunċe jiddi? — dep soridi. Arioq ehwalni Daniyalıgha éytip berdi. **16** Daniyal derhal padishah alidħha kirip, padishahtin chüshige tebir bergüdekk waqt bérishni telep qalda. **17** Andin Daniyal öyige qaytip, ehwalni dostliri Hananiya, Mishaél we Azariyalargħa éytip berdi. **18** U ulardin ersħtiki Xudadin bu chüshning siri toghruluk rehim-sheppet iltija qılıp, men Daniyal we dostlirim tötmimizing Babilidki bashqa danışmenber bilen bille halak qılınmasliqimżi tilenglär, dep telep qalda. **19** Andin kēchide Daniyalıgha ġħayibane körünüsteħha shu sirning yéshimi weħi qilindi. Shuning bilen Daniyal ersħtiki Xudagħha hemdusnalar oqup mundaq dédi: **20** «Xudanıg nami ebed il-ebed medhiyien-gey! Chünki danaliqu we kuchi-quđret Uningkidur. **21** U waqt, pesillerni Özgertkuchiħidur; U padishahlarni yiqtidu, We padishahlarni tikleydu; U danalargħa danaliqu, aqilanilargħa hékmet bérīdu. **22** U chongqur we sirliq isħħali ashkaril ħuq, Qarangħħuluqqha yosħurun'għan isħħali yaxshi bilgħiċċidur, Nur hemiše Uning bilen billidur. **23** I mangħa danaliqu we kuchi bergen ata-bowlirrimming Xudasi, Sanga šķuktur we hemdusnalar éytay! Sen hazira biz duq il-ġilhan isħni manga ashkaril idding, Padishahning sorighan isħni bizże korsiġit berding». **24** Andin Daniyal padishah Babilidki danışmenlerni öltürħu teyinligeñ Arioqning alidha bérīp uningħha: — Babilidki danışmenlerni öltürħu migħela. Méni padishahning alidħha bashlap kirgeyla, men padishahning chüshige tebir béréy,

— dédi. **25** Arioq shuan Daniyalni padishah Néboqadnesarning aldigha bashlap kirip, padishahqa: — «Men Yehudiy esirler ichidin aliyirining chüshige tebir béréleydighan bir kishiniaptim» — dédi. **26** Padishah Daniyal (Belteshasar depmu atilidu)gha: «Sen ménинг кörгөн чүшүүмнү аян qılıp, uningga tebir bérélemesen? — dédi. **27** Daniyal padishahnning aldida turup shundaq jawab berdi: — I aliyliri, sili sorighan bu sirni danishmen, pir-ustaz, remchi-palchi we munejjimlar özlirige yéship bérelman. **28** Biraq ershte sirlarni ashkarilghuchi bir Xuda bar. U bolsa aliyirigha axırkı zamanning künliride néme ishlarning bolidighanlıqını ayan qıldı. Emdi özlirining chüshimi, yeni aliyliri uxlawatqanda körgen ghayibane alametlerini étyip béréy: — **29** — I aliyliri, sili uxlashqa yatqanda kelgüsidiķi ishlarni oylap yattıla. Sirlarni birdinbir Ashkarilghuchi özlirige yüz bérigan ishlarni körsetti. **30** Manga kelsek, bu sirning manga ayan qılın'ghin ménинг bashqa jan igiliriden artıq hékmekte ige bolghanlıqimdin emes, belki bu chüshning tebirinи, shundaqla shah aliyirining köngülliridiki oylirini özlirige melum qilish üchündür. **31** — Ey aliyliri, sili ghayibane alamette özlirining aldilirida turghan gigant bir heykelni kördile. Bu heykel nahayiti gewdilik bolup, zor nur chaqnap turidighan heywetlik hem qorqunchuq idi. **32** Heykelning bési ép altundin, kökriki we qolları kümüshtin, bel we saghrilisti mistic, **33** Yutapachiqi tömürdin, puti tömür bilen layingn arilashmisidin yasalghan. **34** Özli uni köriüwatqan chaghlırida, ademi qoli bilen qézilmaghan bir tash kélép heykelge urup uning tömür bilen layingn arilashmisidin yasalghan putini chéqiwetti. **35** Uningdiki tömür, lay, mis, kümüş, altunlar shuan parcheparche qilinip, shamal ularni beeyni yazılıq xamandiki topilarنى uchurghandek, qayta héch tépilmihudek qılıp uchuriwetti. Lékin héliqi tash yoghinap, pütük jahanni qaplıghan ghayet zor bir taghqa aylandı. **36** Körgen chüshliri mana shudur. Emdi biz özlirige bu chüshning menisini yéship bérimez, **37** Ey aliyliri, özli pütük padishahlarning bir padishahi, ershtiki Xuda silige padishahlıq, nopolz, kúch we shöhret ata qıldı. **38** Insan balılırlar, haywanatlar, uchar-qanatlar meyli qeyerde tursun, Xuda ularni qollırıgha tapshurup silini ularning hemmisige hakim qıldı. Sili u heykelning altun bëshidursila. **39** Özlidirin kényin yene bir padishahlıq kélidu. Lékin u silining padishahlıqlırığa yetmeydu. Uningdin kényin üchinchi bir padishahlıq, yeni mis padishahlıq kélép pütük yer yüzige hakim bolidu. **40** Uningdin kényinki töchinchi padishahlıq bolsa tömürdek mustehkem bolidu. Tömür barlıq bashqa nersilerni chéqiwetidu. **41** Özli körgendek tömür bilen séghiz layingn arilashmisidin yasalghan put we barmaqlar bu padishahlıqning bölmümne bolup kétidighinini körsitidu. Biraq bu padishahlıq tömürdek kúchke ige bolidu, chünki sili körgendek, tömür bilen lay arilashqan. **42** Tömür bilen layingn arilashmisidin yasalghan putting barmaqları u padishahlıqning bir qismining küchiyidighanlıqını, bir qismining ajizlishidighanlıqını körsitidu. **43** Özli tömür bilen layingn arilashqanlıqını kördile. Bu u [padishahlıqning hökümdarları padishahlıqning] puqraları bilen ittipaqlashmaqchi bolghanlıqını körsitidu. Lékin tömür lay bilen arilashmigandek, birliship kételmeýdu. **44** U [axırqı] padishahlar textte olturghan mezgilde, ershtiki Xuda yimirlmes bir padishahlıq berpa qılıdu. Bu padishahlıq hergiz bashqa bir xelqqe ötmeydu; eksiche u bu bashqa padishahlıqlarını üzül-késil gumran qılıp, özi menggü mezmut turidu. **45** Özli adem qoli bilen qézilmaghan bir tashning taghdin chiqqinini we uning heykeldiki tömür, mis, lay, kümüş, altunni chéqiwetkenlikini kördile. Shunga ulugh

Xuda aliyirigha kelgüside yüz bérigan ishlarni bildürgen. Körgen chüshliri choqum emelge ashidu, bérilgen tebir mutleq ishenchliktur. **46** Andin padishah Néboqadnesar özini yerge étip Daniyalgha sejde qıldı we uningga hediye béríp xushpuraq-sıraq sélishim emr qıldı. **47** Padishah uningga: — Derweqe, séning Xudaying ilahlar ichide eng ulugh ilah, padishahlarning xojisi we sirlarni ashkarilghuchi iken, chünki sen bu sirni yeshting! — dédi. **48** Andin padishah Daniyalning mertiwiisini yuqiri qılıp, uningga nurghun épil sowghatlarni teqdim qıldı. U uni pütük Babil ölkisige hakim bolushqa teyinlidi we uni Babildiki danishmen-eqildarlarning bash aşqsığı qıldı. **49** Daniyalning padishahıntı telep qılıshi bilen, padishah Shadrak, Mishak we Ebednégolarnı Babil ölkisining memuriy ishlirini idare qılıshqa teyinlidi. Daniyal özi orda xizmitide qaldı.

3 Padishah Néboqadnesar altundin égizliki atmiş gez, kengligi alte gez kélidighan bir heykel yasap, Babil ölkisining Dura tüzlenglige ornattı. **2** Padishah barlıq wezir, waliy, hakim, meslihetchi, xezinichi, sotchi, soraqchilarını shundaqla herqaysı ölkilerdiki bashqa emeldarlarning hemmisini padishah Néboqadnesar ornatqan bu altun heykelni öz ilahiga atash murasimiga qatnishishqa perman chüshürdü. **3** Shuning bilen wezirler, waliylar, hakimler, meslihetchiler, xezinichiler, sotchilar, soraqchilar, shundaqla herqaysı ölkelerdiki bashqa emeldarlarning hemmisı atash murasimiga jem boldı. Ular heykelning aldida turdi. **4** Jakarchi yuqiri awaz bilen: — Ey herqaysı el-yurt, herqaysı taipilerdin kelgenler, her xil tilda sózlishidighan qowmlar, **5** siler sunay, ney, qalun, lira, ziltar, bulman we bashqa herxil sazlararning awazını anglighan haman, yerge bash urup padishah Néboqadnesar ornatqan altun heykelge sejde qilinglar. **6** Kimki bash urup sejde qilmisa, shuan dehshetlik yalqunlap turghan xumdan'ǵha tashlinidu, — dep jakarlıdı. **7** Shunga, sunay, ney, qalun, lira, ziltar, bulman we bashqa herxil sazlararning awazını anglighan haman herqaysı el-yurt, herqaysı taipilerdin kelgen, herxil tilda sózlishidighan qowm yerge bash urup Néboqadnesar ornatqan altun heykelge sejde qilishti. **8** U chaghda, bezi kaldiylər aldigha chiqıp Yehudiylar üstidin erz qıldı. **9** Ular padishah Néboqadnesargha: — I aliyliri, menggü yashighayla! **10** Aliyliri sunay, ney, qalun, lira, ziltar, bulman we bashqa herxil sazlararning awazını anglighan haman hemmeylen yerge bash urup altun heykelge sejde qilsun, **11** shundaqla kimki yerge bash urup sejde qilmisa, u dehshetlik yalqunlap turghan xumdan'ǵha tashlansun dep perman qilghanidila. **12** Sili Babil ölkisining memuriy ishlirini basqurushqa teyinligen birnechche Yehudiy, yeri Shadrak, Mishak, Ebednégol bar; i aliyliri, bu ademler silige hörmetsizlik qiliwatidu. Ular padishahnning ilahlirining ibaditide bolmadi yaki padishah ornatqan altun heykelgimu sejde qilmaydu, — dédi. **13** Shuni anglap padishah Néboqadnesar derghezep bolup, Shadrak, Mishak, Ebednégolarnı öz aldigha keltürüşni emr qıldı. Shuning bilen ular bu ücheylenni padishah aldigha epkeldi. **14** Néboqadnesar ularǵha: — Shadrak, Mishak, Ebednégol, siler rasttin ménинг ilahlirimming xizmitide bolmidinglarmu hem men ornatqan altun heykelge sejde qilmidinqalmu? **15** Hazır siler sunay, ney, qalun, lira, ziltar, bulman we bashqa herxil sazlararning awazını anglighan haman, men yasatqan heykelge sejde qılıshqa teyyar tursanglar, yaxshi. Lékin sejde qilmisanglar, siler derhal dehshetlik yalqunlap turghan xumdan'ǵha tashlinisiler. Shu chaghda qandaq ilah kélép silerni changgilimdin qutquzuwalidikin, qeni?! — dédi. **16** Shadrak, Mishak, Ebednégol padishahqa jawaben: — I Néboqadnesar, bu ishta biz özimizni aqlishimiz hajetsiz.

17 Biz sejde qılıp kéliwatqan Xudayimiz bizni dehshetlik yalqunlap turghan xumdandin qutquzalaydu; i alyliri, U choqum özlirining ilkidan bizni qutquzidu. **18** Lékin bizni qutquzmighan teqdirdimu, alylirige melum bolsunki, biz yenila ilahlirining xizmitide bolmaymiz we sili ornatqan altun heykelge sejde qilmaymiz, — dédi. **19** Buni anglighan haman padishah Néboqadnesarning teri buzulup, Shadrak, Mishak, Ebednégolarga qattiq ghezeplendi. Shuning bilen ademlirike xumdanni adettikidin yette hesse qattiq qizitishni buyrudi. **20** U qoshunidiki eng qawul palwanlarga Shadrak, Mishak, Ebednégolarni baghlap, dehshetlik yalqunlap turghan xumdan'ga tashlashni buyrudi. **21** Shuning bilen ular tonliri, ishtanliri, selliliri we bashqa libas kiyimlari sélimmighan halda baghlinip dehshetlik yalqunlap turghan xumdan'ga tashlandi. **22** Padishahning emrining qattiqqliqi bilen xumdandiki ot intayin yalqunlap yénip turattı, shunglashqa xumdandin chiqiwatqan yalqun Shadrak, Mishak, Ebednégolarni kötürgen eskerlerni köydürüp tashlidi. **23** Shundaq qılıp Shadrak, Mishak, Ebednégo ücheylen baghlaqlıq halda dehshetlik yalqunlap turghan xumdan'ga chüshüp ketti. **24** Andin Néboqadnesar höchügen halda ornidin chachrap turup, meslihetchi wezirliriden: — Biz baghlap ot ichige tashlighinimiz üch aden emesmu? — dep soridi. — Ular jawaben «Shundaq, i alyliri! — dédi. **25** Padishah jawaben: — Mana, men töt ademning baghlaqsız halda ot ichide erkin méngep yürüwätqinini körüwatiimen'ghu, ular qilche köyendek emes; hemde tötinchi kishi ilahlarning oghlidek turidu! — dédi. **26** Shuning bilen Néboqadnesar dehshetlik yalqunlap turghan xumdanning aghzığha yéqin kélip: — Shadrak, Mishak, Ebednégo! Hemmidin Aliy İlahnıng qulliri, chiqinglar, mayaqqı kelinglar! — dep towlidi. Shuning bilen Shadrak, Mishak we Ebednégo ottin chiqti. **27** Barlıq wezirler, waliylar, hakimlar we padishahning meslihetchi wezirliri yighilip kélişip bu ücheylen'ge tikiliship qarashti; ularning qilche köygen yéri yoq idi, chach-saqallırımı köymigen, kiyim-kécheklirimu shu péti idi, üsti-béshidimu is-tütünning puriqi yoq idi. **28** Néboqadnesar mundaq dédi: — Shadrak, Mishak, Ebednégolarning Xudasığha shükür-sanalar bolghay! U Öz perishtisini ewetip, Özige tayan'ghan qullırını qutquzivaldi. Ular özliniring ilahidin bashqa héchqandaq ilahqa xizmet qılmışlıq üçhün we yaki bash urup sejde qılmışlıq üçhün, peqet öz Xudayimizningla ibaditide bolimiz dep padishahning permanıgha xilaplıq qılıp hayatini tewekkul qıldı. **29** Emdi men shundaq perman chüshürimenki: Qaysı el-yurt bolsun, qaysı taipilerdin kelgen bolsun, qaysı tilda sözlishidighanlar bolsun, Shadrak, Mishak, Ebednégolarning Xudasığha qara chaplaydiken, pütün téni qiyma-chiyma qılınsın, öyliri hajetxanıgha aylandurulsun! Chünki bundaq qutquzalıdyghan bashqa ilah yoq. **30** Shuning bilen padishah Shadrak, Mishak, Ebednégo ücheylenni östürüp, Babil ölkiside yuqırı mensepe teyinlidi.

4 «Menki padishah Néboqadnesardin yer yüzidiki herbir el-yurtqa, herqaysı taipilerge, herxil tillarda sözlishidighan qowmlarغا aman-ésenlik éship-téship turghay! **2** Hemmidin Aliy Xuda manga körsetken alametlerni we karametlerni jakarlashni layiqaptim. **3** Uning körsetken möjizilik alametli némidégen ulugh! Uning karametli némedégen qaltı! Uning padishahlıqi pütmes-tügimestür, Uning hakimliqi dəwrdin-dewrgiche dawamlıshıdu! **4** Menki Néboqadnesar öyümde bixaraman olтурghınımda, ordanda bayashat turmush köchüriwatqinimda, **5** ménî intayin qorqitwetken bir chüshni kördüm, ornumda yatqinimda bëshimdiki oylar we kallamdiq gayibane alametler ménî alaqzade qıldı. **6** Babilidiki barlıq

danhishmenlerni aldimgħa chaqirishqa perman bérıp, ularning chüshümge tebir bérishini buyrūdim. **7** Shuning bilen barlıq remchi-palchi, pir-ustaz, kaldiylar we munejjimlar kéishti. Men chüshümni étyp berdim, lékin ular manga tebirini bérlemdi. **8** Lékin axirda Daniyal kirdi (uning yene bir ismi Belteshasar bolup, méning ilahimning namıgha asasen qoyulghan). Muqeddes ilahlarning rohi uningda iken. Men chüshümni étyp, uningga: **9** — Ey palchilaring bashliqi Belteshasar, muqeddes ilahlarning rohi sende ikenlikini, sanga héchqandaq sir tes kelmeydighanlıqını bildim, shunga méning körgen chüshümđiki ghayibane alametlerni chüshendürgeyen, shundaqla uningħha tebir bergeySEN, — dédim. **10** — Men ornumda yatqinimda kallamda mundaq ghayibane alametlerni kördüm: Mana, yet yuzinjing otturisida bir tüp derex bar iken; u tolimu égizmish. **11** U bargħanseri chong hem mezmut ösüp, asman'gha taqishiptu, u dunyaning chetlirigimi körünidiken. **12** Uning yopurmaqlıri chirayliq, méwisi intayin mol iken. Uningda pütküll dunyagħha yetkiudek ozuq bar iken. Uning astida daladiki haywanlar saydashidiken, shaxlirida asmandiki uchar-qanatlar makan qildiken; méwisdin barlıq et igilirimu ozuqlinidiken. **13** Ornumda yétip, kallamda körgen ghayibane alametlerni körüwtimen, mana, asmandin bir közetzhi muekkel, yeni muqeddes bir perishte chüshüp, **14** mundaq jakarlidi: — «Derexni késip, shaxlirin qırqip, yopurmaqlırını we méwilirini qéqip chüshürüp chéchwiętinglar. Derex tüwidiki yawayi haywanlar uningdin yiraqlashsun, uning shaxliridiki qushlar tézip ketsun. **15** Yerde pejet kötükimila yiltizi bilen, mis we tömür bilen chemberlep, yumran ot-chöpler bilen bille dalada qaldurunglar. U asmandiki shebnedin chılıq-chılıq hól bolup tursun. Uning nesiwisi ot-chöp yeydighan yawayi haywanlar bilen bille bolsun. **16** Ademiy eqlidin mehrum qilinip, uningga yawayi haywanlarning eqli bérilsun, shundaqla shu halette «yette waqt» tursun. **17** Dunyadiki jan igiliri Hemmidin Aliy Bolghuchining insanlarning padishahlıqining hemmisini idare qılıdighanlıqı, shundaqla uning padishahlıq hoquqını özı tallıghan kishi (meyli u héchnémige erzimes abem bolsimus) bériddighanlıqını bilsun dep, bu höküm qarighuchi muekkellerning permani bilen, yeni muqeddes perishtilerning qarar buyruqi bilen belgilendur. **18** — Men padishah Néboqadnesar mana shundaq chöshni kördum. Ey Belteshasar, chüshümge tebir bergeySEN. Padishahlıqimdiki danishmenler ichide men üchün buningħha tebir bérleydighan birmu adem chiqmidi. Lékin sen tebir bérleyesen, chünki eng muqeddes ilahlarning rohi sende iken. **19** Shuning bilen Belteshasar depmu atalghan Daniyal bir haza heyranlıqta alaqzade boldi we chüsh toghrisida oylap tolimu biaram boldi. Padishah: — Ey Belteshasar, bu chüsh we uning tebiri séni alaqzade qilmisun, — dédi. Belteshasar jawaben: — I alyliri, bu chüsh silidin nepretlen'genlerje bolsun, uning tebiri özlirige emes, duşħmenlirige chüshkey! **20** Bargħanseri ösüp mezmut bolghan, égizlikı asman'gha taqishidighan, pütküll dunyagħha körünidighan, yopurmaqlıri chirayliq, méwisi intayin mol bolghan, pütküll dunyagħha yetkiudek ozuq bolidighan, sayisida yawayi haywanlar turidighan, shaxlirida uchar qushlar makan qılıdighan derex bolsa, yeni sen körgen derex — del özliridur, i alyliri! — Chünki sili chong we mezmut östila; silining heywetliri éship pelekke yetti; hökümraniqlirları yer üzüning chetlirige ýetip bardı. **22** — Chünki sili chong we mezmut östila; silining heywetliri éship pelekke yetti; hökümraniqlirları yer üzüning chetlirige ýetip bardı. **23** Alyliri qarap turghan waqtılırida asmandin bir qarighuchi, yeni bir muqeddes perishte chüshüp: «Bu derexnı késip, xarab qilinglar. Xalbuki, yerde kötükimila yiltizi bilen qaldurur, mis we

tümür bilen chemberlep, yumran ot-chöpler bilen bille dalada qaldurunglar. U asmandiki shebnemdin chiliq-chiliq höl bolup tursun. «Yette waqıt» beshidin ötkiche uning nésiwisi ot-chöp yeydighan yawayi haywanlar bilen bille bolsun, — deput. **24** — I aliyliri, chüshlirining menisi mana shu — Bular bolsa Hemmidin Aliy Bolghuchining permani bilen xojam padishahning bëshigha chüshidighan ishlar — **25** Özliki kishiler arisidin heydîwétılıp, yawayi haywanlar bilen bille yashaydila, kalilardek ot-chöp bileden ozuqlandurulidila, dalada asmandiki shebnemdin chiliq-chiliq höl bolup turidila. Taki sili Hemmidin Aliy Bolghuchining pütkül insan padishahlıqını idare qildighanlıqını we Uning hoquqını Özi tallıghan herqandaq kışigę bériddighanlıqını bilip yetküche, yette waqıt bashliridin ötidu. **26** «Derekuning kötikini yiltizi bileden yerde qaldurunglar» dep buyrulghaniken, özliki ershlerning hemminı idare qildighanlıqını bilip yetkendin keyin padishahlıqları özürlige qayturlidu. **27** Shunga i aliyli, ménинг nesilimti silige layiq körülgey, gunahliridin qol üzgeyla, ishta heqqaniy bolghayla, qebihlikliridin toxtap kembeghelleger rehimdillik qilghayla. Shundaq qilghandila belkim dawamliq güllep yashnimamda? **28** Bu ishlarning hemmisi padishah Néboqadnesarning bëshigha chüshti. **29** On ikki aydin keyin, u Babilidiki padishahlıq ordısining ögzsizde seyle qiliwétip; **30** — Qaranglar, men öz izzitim we shan-shöhritim namayan qilinsun dep, shahane ordamming jaylishishi üchün zor küchüm bileden yasiganhey wetlik Babil shehiri mushu emesmu? — dédi. **31** Uning sózi aghzidin téxi tüzülmeyla, asmandin bir awaz chüshüp: — Ey padishah Néboqadnesar, bu sóz sanga keldi: Padishahlıq sendin élindi. **32** Sen kishiler arisidin heydîwétılıp, yawayi haywanlar bileden bille makan qilisen we kalilardek ot-chöp yeysen; sen Hemmidin Aliy Bolghuchining insan padishahlıqını idare qildighanlıqını we Uning hoquqını Özi tallıghan herqandaq kışigę tutquzidighanlıqını bilip yetküche yette waqıt bëshingdin ötüp kétidi — déyildi. **33** Bu sóz Néboqadnesarda shuan emelge ashti. U kishiler arisidin heydîwétılıp, kalilardek ot-chöp yep, téni shebnemdin chiliq-chiliq höl bolup ketti. Uning chachliri bürkütning peyliridek, tırnaqları qushning tırnaqlaridek ösüp ketti. **34** Emdi shu künler toshqanda, men Néboqadnesar asman'ga köz tikip qariwidim, eqil-hoshum eslige keldi. Men Hemmidin Aliy Bolghuchigha hemdusana ýtíp, Menggü Hayat Turghuchini medhiyilep, hörmət eylidim. Uning hakimliqi menggültük hakimliqtur; Uning padishahliqi ewladtin-ewladqidur. **35** Uning aldida yer yüzdikli barlıq insanlar héchnéme hésablanmaydu; Ershtiki qoshunlar we zémindiki insanlar arisida U néme qilishni xalisa shuni qilidu; Uning qolini kim tosalisun yaki Uningdin «Néme qilisen?» dep sorashqa jür'et qilalisun? **36** Shuanla eqil-hoshum eslige keldi; padishahlıqimming shan-sheripi, izzitim, padishahlıq heywemmu eslige keltürüldi. Meslihetchi wezirlirim we emir-ésilzadilirmen méní izdep keldi. Padishahlıqım mustehlemlendi; burunqidimmu zor heywige yéngibashtin ige boldum. **37** Emdi menki Néboqadnesar ershtiki Padishahqa hemdusana oquymen, Uni téximu ulughlaymen we Uni izzetleymen: — Uning qilghanlıri heqtur, Uning yolliri toghridur; Uning tekebburluq yolida manghanlarning heywisisini chüshürüş qudrati bardur!».

5 Bir künü padishah Belshazar emir-ésilzadilerdin ming kishimi teklip qilip katta ziyanet bérrip, ularning aldida sharab ichip, eysh-ishret keypini sürdi. **2** Padishah Belshazar sharabni tétip körüp, özi, emir-ésilzadiliri, öz xotun-kénizekliring sharabni atisi Néboqadnesar Yérusalémdiki muqeddes ibadetxanidin oljığha alghan altun-kümüştin yasalghan jam-qachilarda ichishige shu jam-qachiları elip chiqishni buyrudi. **3** [Newkerler] derhal bérrip Xudanıng Yérusalémdiki muqeddes ibadetxanisidin elip

kélin'gen altun jam-qachiları élip chiqti; padishahning özi, emir-ésilzadiliri, uning xotunlari we kénizekliri ularda sharab içti. **4** Ular sharab ichkech, altun, kümüş, mis, tömür, yaghach we tashlardın yasalghan butlarnı medhiyileshti. **5** Del shu peytte adem qolining besh barmiqi peyda bolup, chiraghdanıng udulidiki ordining tam suwiçığha xet yézishqa bashlıdi. Padishah xet yazghan qolning körün'gen qismini körüp, **6** chirayı tatarıp, könglide intayın alaqzade bolup ketti. Putqollırı boshiship, putliri titrep ketti. **7** Padishah qattıq warqırap, pir-ustazlar, kaldiylar we munejjimlarnı chaqırışını buyrudi. Babilidiki danışmenler kelgen haman padishah ularğası: — Kimki tamdiki bu xetlerni oqup menisini manga dep bérilse, uningha sösün renglik bir ton kiygızılıp, boynigha altun zenjir épilip, padishahlıqta üchinchi mertiwe bérilidü, — dédi. **8** Padishahning danışmenlerinin hemmisi ordıgha hazır boldı; lékin ular ne xetlerni oquyalımaytti ne padishahqa menisini chüshendürüp bérilmeytti. **9** Belshazar téximu alaqzade bolup, chirayı téximu tatarıp ketti. Emir-ésilzadilermu qandaq qilishni bilemeye qaldı. **10** Padishah we emir-ésilzadilerning warqırasıqan awazını anglıghan xanish ziyanet zalığa kirip, padishahqa mundaq dédi: — I aliyli, menggü yashighayla! Alaqzade bolup ketmigeyla, chirayı tatarıp ketmigey. **11** Padishahlıqlırıda bir kishi bar, uningda muqeddes ilahlarning rohi bar, atılıri texttiki waqtida, bu kishide yoruqluq, danalıq we eqil-paraset, yeni ilahlargha xas eqil-paraset namayan qilin'ghanidi. Atılıri Néboqadnesar, yeni padishah atılıri uni pütün remchi-palcharı, pir-ustazlar, kaldiylar we munejjimlarning beshi qilip teyinligen. **12** Bu kishide alahide bir rohiy xususiyet, bilim, hékmet, chüshlerge tebir bérleydighan, tépishmaqları yésheleydighan we tüğünsirlarnı achalaydighan qabiliyet bar idi. Shu kishining ismi Daniyal bolup, padishah uningha Belteshasar depmu isim qoyghan. Shunga bu Daniyal chaqırtılsun, u choqum bu xetlerning menisini yéship bérirdü. **13** Shuning bilen Daniyal padishahning alıdığa elip kélindi, padishah Daniyal'dın: — Padishah atam Yehuda ölkisidin sürgün qilip kelgen Yehudiyalar ichidiki héliqi Daniyal sennum? — dep soriwidi, **14** — Sen toghruluq xewirim bar, sende muqeddes ilahlarning rohi, shundaqla yoruqluq, danalıq we alahide eqil-paraset bar iken dep anglidim. **15** Emdi danışmenler we pir-ustazlarnı tamdiki xetni oqup, menisini manga chüshendürüp bersun dep aldimşa chaqırtıp kélindi; lékin bu ishning sirini héchqaysisi yéship bérilmidi. **16** Biraq sen toghruluq anglıghanmenki, sen sirlarını chüshendüreydikensen we tüğünləri yésheleydikensen. Eger bu xetlerni oqup, menisini chüshendürüp bériliseng, sanga sösün renglik ton kiygızılıdu, boynıngħha altun zenjir épilidü, padishahlıqta üchinchi derijilik mertiwigé épishisen, — dédi. **17** Daniyal padishahqa mundaq jawab berdi: — Aliyliniring in'amliyi özürlidle qalsun, mukapatlırını bashqa kışigę bergeyla. Erdilidike men aliylinriga bu xetni oqup, menisini chüshendürüp béréy. **18** — I aliyli, Hemmidin Aliy Xuda atılıri Néboqadnesargha padishahlıq, ulugħluq, shan-sherep we heywet berdi. **19** Uningħha bérilgen ulugħluqtin herqaysi el-yurt, herqaysi taipiler we herxil tilda sözlisdigidħan qowmlarning hemmisi uning aldida titrep qorquq turatti; u kimni xalisa shuni öltüretti, kimni xalisa shuni tirik qoyatti; kimni xalisa shuni mertiwilik qilatti, kimni xalisa shuni pes qilatti. **20** Lékin u könglide tekebburlıship, roh-qbılbe megrurlinip mijexi tersaliship, padishahlıq textidin chüshürülüp, izzitidin mehrum qilindi. **21** U kishiler arisidin heydîwétılıp, uningħha yawayi haywanlarning eqli bérildi. U yawa ēşekler bileden bille makanlıship, kalilardek ot-chöp yégüzıldı, téni shebnemdin chiliq-chiliq höl bolup ketti, taki u Hemmidin Aliy Xudanıng insan padishahlıqını idare

qılıdighanlıqını we U padishahlıqning hoquqını Özi tallıghan herqandaq kishige bérídighanlıqını bilip yetküche shu halette boldi. **22** Ey Belshazar, Néboqadnesarning oghlı turup özliri bularning hemmisidin xewerliri bolsimu, lékin özlerini töwen qilmidila. **23** Eksiche tekebburlıship ershtiki Rebge qarshi turdila. Sili Uning muqeddes ibadetxanisidin olja alghan jam-qachilarmı élip kélép, özliri, emir-ésilzadiliri, öz xotunliri we kénizeklirimi ularda sharab ichtinglar andin körmeydighan, anglimaydighan we héchnemini chüshenmeydighan altun, kümüş, mis, tömür, yaghach we tashlardin yasalghan butlarni medhiyilidile. Halbuki, silining nepeslirini Öz qoldida tutqan we silining barlıq heriketlerini Öz ilkiде tutqan Xudani ulughlimidila. **24** Shunga, Xuda bu qolning körün'gen qismini ewetip bu xetlerni yazdurdı. **25** Bu xetler: «Méné, méné, tekel, upharsin» dégendifn ibaret. **26** Buning chüshendürülüshi: «Méné» – Xuda silining padishahlıqlırıning hésabını qılıp, uni ayaghlasfturdi. **27** «Tekel» – sili tarazida tartılıwidila, kem chíqtila. **28** «Peres» – padishahlıqları parchilinip, Médialıqlar bilen Parslarga tewe qilindi. **29** Shuning bilen Belshazar derhal newkerlirige emr qiliwidi, ular Daniyalgha sösün renglik tonni kiydürüp, boynığha altun zenjirni épip qoydi; u u togruluq: «Padishahlıq ichide üchinchı derijilik mertiwige ige bolsun» dep jakarlıdi. **30** Shu kéche kaldiylerning padishahi Belshazar öltürtüldi. **31** Padishahlıq bolsa Médialiq Dariusning qolığha ötti. U texminen atmış ikki yashta idi.

6 Padishah Darius pütün padishahlıqni idare qilish üçün bir yüz yigirme wezirni herqaysi yurtlarnı bashqurushqa teyinleshti muwapiq kördi. **2** Buningdin bashqa u bu wezirlerni nazaret qılıp, bu wezirlerner hésabını élish, shundaqla padishahning hoquq-menpeeti ziyan'għa uchrimisun dep Daniyal we bashqa ikki kishini nazaretcilikke teyinli. **3** Daniyalda alahide bir rohiy xususiyet bar bolghachqa, u bashqa nazaretcilerdin we wezirlerden iqtidarlıq chíqti. Shunga padishah uni pütkül padishahlıqni idare qilishqa teyinlimekchi boldi. **4** Shuning bilen bashqa nazaretcı we wezirler uning padishahlıqtıki memuriy ishliridin sewenlik izdidi. Lékin ular erz qilghudek héchqandaq bahane-seweb yaki sewenlik tapalmidi. Chünki Daniyal diyanetlik we ishenchlik bolup, uningdin qilche kemchiliz yaki sewenlik chíqıralmaghanıdi. **5** Shunga shu ademler özara: – Daniyalning Xudasining qanunığha munasiwelik ishliridin bashqa, uningdin eyibligüdek héchqandaq bahane tapalmaymız, – déyishti. **6** Shunga ular özara til birikträp padishahning alidha kirip: – Padishah Darius aliyılıri menggü yashighayla! **7** Aliylirining padishahlıqlırıdiki barlıq nazaretcı, waliy, wezir, meslihetchi, hakim we emeldarlar birlikte meslihetleshtuq; herqandaq kishi ottuz kün ichide herqandaq ilahqa herqandaq dua-tilawet qilishqa we yaki herqandaq kishidin bir nerse tileske ruxset bolmisun, i aliyılıri, peqet silidinla tilishi ruxset bolsun dégen shahane yarlıqning chüshürlüshini layiq kördü. Bu perman qet'iy bolsun, kimki bu perman'għa xilaplıq qilsa, u shırlar öngkürtige tashlansun! **8** Emđi, i aliyılıri bu permanni békítip chüshürgeyla, uning özgertilmesliki üçün yarlıqnamige imza qoyghayla; chünki Média we Pars qanuni boyiche, perman chíqırılıshi bilenla özgertishke bolmaydu, – dédi. **9** Shuning bilen Darius permanni békítip yarlıqnamığha qol qoydi. **10** Daniyal bu yarlıqnamige imza qoyulghanlıqını anglap, öyige qaytti. Uning öyining özgəsizde bir balixana bolup, dérizisi Yérusalémħa qaraydighan bolup, ochuq turatti. U aditi boyiche dérizining aldida tizlinip olturup, her künü üch qétim Xudagħa dua-tilawet qılıp shükür éytatti. **11** Lékin héliqi ademler

bille kélép Daniyalning Xudagħa dua we tilawet qiliwatqinini kördi. **12** Andin ular birlikte padishahning alidha bérıp perman toghrisida gep échip: – I aliyılıri, özli: Ottuz kün ichide özliridin bashqa herqandaq ilahdin yaki herqandaq insandın birer néminili tiligen herqandaq kishi shırlar öngkürtige tashlansun, dégen bir perman'għa imza qoyghan emesmu? – dep soridi. Padishah: – Derweqe shundaq qildim, Média we Pars qanuni boyiche permanni özgertkili bolmaydu, – dédi. **13** Andin ular padishahqa jawaben: – Yehudadin esir élip kelin'gen kishilerdin héliqi Daniyal, i aliyılıri, silini we sili imza qoyghan permanni közge ilmaydu, belki her künde üch qétim öz dua-tilawitini qiliwatidu, – déyishti. **14** Buni anglighan padishah öz-özige kayip, köngħi qoyup Daniyalni qutqushħaqqa amal tapmaqchi bolup, u kün patquche herxil qutquzush amali üstide izdinip yürdi. **15** Lékin axirda u kishiler yene özara til birikträp padishahning alidha jem bolup uningħha: – I aliyılıri, özlirige melumki, Médialar we Parslarning qanuni del shuki, padishahning békítken herqandaq qarari yaki permanini özgertishke bolmaydu, – déyishti. **16** Shuning bilen padishahning emr qilishi bilen Daniyal tutup kelinip, shırlar öngkürtige tashlandi. Padishah Daniyalgha: – Sen üzüldürmey ibadet qılıdighan Xudaying séni qutquziwalidu! – dédi. **17** Bir tash elinip, öngkürtning aghzi uning bilen étildi; Daniyalning ishlirığħa héchħim arilashmisun dep uni padishah öz möhūri we uning emir-emeldarlrinining möhūrliri bilen möhūrlidi. **18** Andin padishah ordigha qaytip kélép kēchini roza tutup ötküzdi; özinen toqal-kénizekliridin héchqaysisini öz yéningħa keltvürmi, u kēchicħe uxliyalmdı. **19** Tang étishi bilenla padishah ornidin turup, aldirap shırlar öngkürtige bardı. **20** Padishah öngkürgħe yeqinliship azablan'ghan halda Daniyalni chaqirip: – Ey Daniyal, Mengħu Hayat Xudaning quli, sen üzülm̚ ibadet qılıdighan Xudaying séni shırlardin qutquziwalidimu? – dep towlidi. **21** Daniyal jawaben: – I aliyılıri, mengħu yashighayla! **22** Xudayimning perishtisini ewetip shırlarning aghżini yumdurushi bilen ular manga héch ziyan-zexmet yetküzelmid; chünki U mendin héchqandaq eyib körmidi. Aliylirining alidimu men héchqandaq ziyan yetküzgħudek isħ qilmidim, – dédi. **23** Buni anglap padishah intayn xushal bolup, ademlirini Daniyalni öngkürdin élip chíqishni buyrudi. Shuning bilen ular Daniyalni öngkürdin élip chíqti. Uningdin qilche zédezexmet tapalmidi; chünki u Xudasigha tayan'għanidi. **24** Andin padishah buyruq chüshürdi, [newkerliri] Daniyalning üstidin shikayet qilghanlarning hemmisini tutup, ularni bala-chaqiliri we xotunliri bilen qoshup shırlar öngkürtige tashliwetti. ular öngkūr tégħi chüshüp bolmayla shırlar étılıp kélép, ularning ustixanlirinu chaynap qiyima-chiyma qiliwetti. **25** Shu ishtin kényin Darius padishah yer yuzide turuwaqtan herqaysi el-yurt, hemme taipiler, her tilda sózlisdigidħan qowmlarning hemmisige mundaq püttuk chüshürdi: – «Hemmīn larragħa amanliq éşpit-téħġie turghay! **26** Men usħbu yarlıqni chüshürimeni, padishahlıqlımdiki herbir yurttiki puqralar Daniyalning Xudasi aldida titrep qorqsun! – Chünki U Mengħu Hayat Xudadur, Mengħu mustehkem özgermestur, Uning padishahliqi halak qilinmas, Uning hakimiyiti ebedil'ebedgħe boldi. **27** U bala-qazadin qogħdaydu we qutquzidu, U asmanlardimu, yer yuzidimu alamet-karametlerni yaritidu, U Daniyal shırlarning changgilidin qutquzid». **28** Daniyalning bolsa shu isħlardin kényin Darius höküm sürgen mezgilde, shundaqla Pars padishahı Quresh höküm sürgen waqtılarda ishlirli rawan yürüshti.

7 Belshazar Babilgha padishah bolghan birinci yili Daniyal ornida yétip chüshide birneħechħe gayibane alametlerni

kördi. U chüshide körgenlirini mundaq yekünlep xatiriliwaldi: — **2** Kéchide körgen għayibane körnüşte menki Daniyal shuni kördümki, asmanning töt teripidin shamal chiqip, «Ulugh Déngez» yüzige urulmaqt idu. **3** Déngezidin shekkilli birbirige oxshimaydīghān töt zor mexluq chiqti. **4** Birinchi mexluq shirgha oxshaytti, lékin bürkütning qaniti bar idi. Men uningha qarap turghinimda, qanatlari yulundi; andin u yerdin kötürülp, ikki puti yerge dessitilip ademdek turghuzulup, uningha insani bir qelb bérildi. **5** Mana yene bir mexluq, yeni ikkinchisi éyiqa oxshaytti. Uning bir teripi ikkinchi bir teripidin égizlitledi. Uning chishliri üch qowurghini chishlep turatti, bin awaz uningha: «Ornungdin tur, għošni yēyishinghe yewall» — dédi. **6** Qarap turghinimda, mana yene bir mexluq peyda boldi. U yilpizqha oxshaytti, dūmbiside quşħningkidek töt qaniti bar idu; uning bésħi töt id. Uningħha hakimliq hoquqi bérildi. **7** Uningdin kέyin kέchidiki għayibane körnüşħlerde qarap turghinimda, mana tötinchi bir mexluq peyda boldi. U intayin qorqunħluq, deħshetlik we ajayib kħchluk idu. U yogħan tömür chishliri bilen owni chaynap ēzip yutup, qalduqini putliri bilen dessep-cheleyetti. U aldinqi barliq mexluqqa oxshimaytti; uning on münggħi bar idu. **8** Men bu müngħżerni közitiatwinqimda, mana müngħżerning arisidin yene bir kichik münggħi ösyp chiqti. Bu kichik müngħuzznign aldida eslidiki müngħżerlein üchi yuluwétildi. Bu kichik müngħuzznign adenningkidek kożi we chong sożleydīghā aghzi bar idu. **9** Men qarap turghinimda, u yerge birnechhe textxning qoyulghanliqini kördum; ularning biride, «Ezeldin Bar Bolghuchi» orun ēlīp oltruptu. Uning kiyimliri qardeck ap'aq, chachliri ap'aq qozza yungidek idu. Uning texti ot lawuldap turghan yalqunlar bolup, lawuldap köyüwatqan ot chaqlirining üstide idu. **10** Uning aldidin goya rawan éqip turghan deryadek ot yalquni lawuldap éqip turatti; Uning xizmitide turghuchilar tümen mingħiġħan idu, Uning aldida yüz milyonlighan hazir turghuchilar bar idu. Soraq bashlan għanlıq jaka rlinip, desturlar échħildi. **11** Héliqi kichik müngħuzznign yogħan geplerni qiliwatqan awazidin diqqit minn shuningha tartilip qarap turattim. Qarap turghinimda, tötinchi mexluq öltürülüp, uning jesiti halak qilinip, otqa tashlap ködürlütħiše tapshurildi. **12** Qalghan üch mexluq bolsa, hakimiyyitidin mehrum qilindi, lékin ularning ömri yene bir mezgħi uzarttildi. **13** Kέchidiki għayibane körnüşħlerde mana, men goxa Insan Oghligha oxhash bir zatning asmandiki bulutlar bilen kelginini kördum. U «Ezeldin Bar Bolghuchi»ning yénigha bérrip, uning aldigha hazir qilindi. **14** Her el-yurt, her taipe, her xil tilda sózlidīghā qowmlar uning xizmitide bolsun dep, seltenet, shħoret we padishahliq hoquqi uningħha bérildi. Uning seltenit mengħi solashnas seltenettur, uning padishahliq mengħi halak qillimma. **15** Menki Daniyalning wujjud, dil-rohim bek biaramlia qħodha chόmdī, kallamdiġi għayibane alametler méni intayin alaqzade qildi. **16** Men yéqin turghuchilardin birining aldigha bérrip, bu għayibane alametlerning heqiqi togrħulq soridim. U manga tebir bérrip chūshendürüp mundaq dédi: — **17** «Bu töt zor mexluq kelgħiseite dunyada bash kötürüdīghān töt padishahni korsitudi. **18** Lékin Hemmidin Aliy Bolghuchining muqeddes bendilirri padishahliq hoquqini qobul qilidu, ular uningha mengħi igidarchiliq qilidu, ebedi l'ebdegħiċċha shundaq bolidu». **19** Men bashqa iħix mexluqqa oxshimaydīghān tötinchi mexluq, yene zor qorqunħluq, tömür chishliq, mis tiraqliq, owni chaynap ēzip yutup, andin qalduqlirini ayaghħi bilen dessep-cheleydīghān héliqi mexluq togrħisidiki heqiqetni, **20** shundaqla uning bésħidiki on müngħuzznining we kέyin ösyp chiqqan kichik münggħi togrħisidiki heqiqetni téximu éniq bilmekħi boldum

— uning, yeni héliqi kichikining aldida eslide bar bolghan basħqa üch müngħiż yuluwétilgen, közli we yogħan gep qilidighan aghzi bar bolup, ene bashedha müngħiżlerge qarighandha téximu hyewtetlik idu. **21** Qarap turghinimda, u kichik müngħiż Xudaningu muqeddes bendilirri bilen jeng qilip ulardin iż-istilukk ige boldi; **22** «Ezeldin Bar Bolghuchi» kelgħende, hökum qılıfli hoquqi Hemmidin Aliy Bolghuchining muqeddes bendilirige bérildi. Shuning bilen békkitilgen waqt keliż, [Xudaningu] muqeddes bendilirri padishahliq hoquqini ötkużiwalid. **23** [Tebir bergħi] chūshendürüp yene mundaq dédi: — «tötinchi mexluq kelgħi sunyada bash kötürüdīghān tötinchi bir padishahliq bolup, u bashedha herqandaq padishahliqlargħa oxshimaydu. U pütkul dunyani yutup, uni ayagh asti qilip, kukum-talqan qilidu. **24** On müngħiż bolsa, bu padishahliqtin chiqidīghān hökumranliq qilidighan on padishahni korsitudi. Kέyin yene bir padishah meydān'ha chiqqu, u ilgħiġi padishahlgħara oxshimaydu; u üch padishahni özige boysunduridu. **25** U Hemmidin Aliy Bolghuchiga qarshi kupurluq sözlerni qilidu hemde Hemmidin Aliy Bolghuchining muqeddes bendilirini halsizlanduridu. U kaléndarni, héyt-ayemlerni we muqeddes qanunarni ozgertiwétiliquestleydu. Xudaningu muqeddes bendilirri «üch yériram waqt» uning hökumranliq qħadha tapshurulidu. **26** Andin Xudaningu soti échħildi, buning bilen uning idare qılıfli hoquqi tariwelinip, mengħiżluk üzzi-késil yoqitilidu. **27** Lékin uning padishahliqin hoquqi, yeni dunyadike herqaysi padishahliqlarning seltenit we shħorit Hemmidin Aliy Bolghuchining muqeddes bendilirige, yeni Xudaningu Öz xelqige ötküzilidu. Uning padishahliq mengħi bir padishahliqtur, dunyadiki püttin hökumdarlar Uning xizmitide bolup uningħha itaq qilidu». **28** Bu isħ manu mushu yergiche boldi. Menki Daniyal, öz oylirim özümni alaqzade qildi, chirayim tatirip ketti. Biraq bu isħmi qelbimde püküp saqlidim.

8 Padishah Belshazar textke oltrup tħinchxi yili, menki Daniyal ikkinchiki bir għayibane alametni kördum. **2** Għayibane körnüşte, özümni Élam ölkisidiki Shushan qel'eside kördum. Körnüşte men Ulay chong östingi boyida idim. **3** Béshimni kötürüp qarism, ikki münggħi bar bir qochqarning chong östeng aldida turghanliqni kördum. Uning münggħi ēgiz bolup, bir müngħiż yene biridin ēgiz idu; ēgizrek bolghan müngħiż yene birsidin kέyinrek östip chiqqanidi. **4** Men qochqarning għerbi, shimal we jenub tereplerge iż-istawqeq qarid. Héchqandaq haywan uningħha teng kέlelmeyti we héchħkim héchħkimmi uning changħiġidin qutqazżal maytti. U néme qılıfni xalisa, shuni qilatti, bargħanseri heywetlik bolup kétiwalat. **5** Men bu toghrulq oylawatattim, mana, għerbi tereptin bir teke putliri yerge tegmigen halda püttin jahanni kέzip yūgħi kerd. Uning ikki közzi arisigha körnerierlik chong bir müngħiż ösyp chiqqanidi. **6** U men deslep kórgen héliqi östeng boyida turghan ikki müngħżiżluk qochqargħha qarap qehri bilen shiddetlik étildi. **7** Men uning qochqargħha yéqin keliż, għeżepp bilen qochqarni ütspi ikki müngħiżi sunduri wetkenlini kördum. Qochqarning qarshiliq körsetküdekk madari qalmighanidi, teke uni yerge yiqtip, dessep-cheyledi, tékining changħiġidin uni qutqiziwalidighan adem chiqmid. **8** Téke bargħanseri heywetlik bolup ketti; lékin u xeli kħuchi ipol bolghanda, chong müngħiż sunup chħiħup, eslidiki jayidin asmandiki töt shamalha qarap turidīghān, kózże körnerierlik töt müngħiż ösyp chiqti. **9** Bu töt müngħuzznining ichidiki biridin yene bir müngħiż ösyp chiqti. U kichik müngħiż östip intayin heywetlik boldi, jenub, sherq tereplerge we «giżżeż zémin»ha qarap tesir kħuchi kέnejx. **10** U intayin heywetlik bolup, hetta samawiy qoshundikilgerje

hujum qilghudek derijige yetti, samawiy qoshundikilerdin we yultuzlardin birmunchisini yerge tashlap, ularning üstige dessidi **11** (u tolimu meghrurlinip, hetta samawiy qoshunning Serdari bilen teng bolmaqchi bolup, ibadetxanida Serdargha atap kündilik qurbanlıq sunushni emeldin qaldurdi, hemde Serdarining ibadetxanisidiki «muqeddes jay»ni weyran qiliwetti. **12** Asiyliq tüpeylidin Xudaning xelqi we kündilik qurbanlıq chong münggüzge tapshurulidu). U heqiqetni ayagh asti qildi; uning barliq ishliri nahayiti ongushluq boldi. **13** Keynidin, bir muqeddes [perishtining] söz qilghanlıqını anglıdim, shuning bilen yene bir muqeddes [perishte] söz qilghan [perishtidin]: — Ghayibane alamette körün gen bu weqeler, yeni «weyran qilghuchi» asiyliq, kündilik qurbanlıqning emeldin qaldurulushi, hemde muqeddes ibadetxanidiki «muqeddes jay»ning hem Xudaning xelqining ayagh asti qilinishi qanchilik waqit dawamlishidu? — dep sorighanlıqını anglıdim. **14** Héliqi perishte manga jawaben: — Bu ishlar ikki ming üch yüz kéche-kündütz dawamlishidu. Bu mezgildin keyin muqeddes ibadetxanidiki «muqeddes jay» pakizlinip eslige keltürülidu, — dédi. **15** Bu ghayibane körünüşhni körgedin keyin, menki Daniyal uming menisini oylawatqinimda, mana, aldimda ademning qiyapitide birsti peyda bolup öre turdi. **16** Ulay östingining otturisidin: — Ey Jebrail, bu ademege ghayibane alametni chüshendürüp ber, — dégen bir ademning küchlük awazini anglıdim. **17** [Jebrail] yéningha keldi. Kelgende, men nahayiti qorqup kétip yerge yiqlip düm chüştüm. U manga: — Ey insan oghli, sen shuni chüshinishing kérékki, bu ghayibane alamet axir zaman toghrisididur, — dédi. **18** U gep qiliwatqanda men bihos halda yerde düm yatattim. Lékin u manga shundaq bir yénik tégipla méri turghuzdi we manga mundaq dédi: — **19** «Men hazir sanga [Xudaning] gheziyi kelgen mezgilde kékinki ishlarning qandaq bolidighanlıqını körсitip bérey. Chünki bu ghayibane alamet zamanlarning békitelgen axırıq nuqtisi toghrisididur. **20** Sen körgeñ ikki münggülük qochqar Média bilen Pars padishahlarını körсitidu. **21** Yawa téke bolsa Grétsiye padishahlıqı bolup, közinjing otturisidiki közge körünerlik münggüz bolsa, uning birinchi padishahidur. **22** U münggüz sunup ketkendin keyin ornidin östüp chiqqan héliqi töt münggüz bu elning töt padishahlıqqa bölnünidighanlıqını körсitidu. Biraq ularning küchi birinchi padishahlıqqa yetmeydu. **23** Bu padishahlıqlarning axırıq mezgilide, asiyliq qilghuchilarining gunahi toshushi bilen tolimu nomussiz, chigish mesililerni bir terep qilalaydighan bir padishah meydan'gha chiqidu. **24** Uning küchi xéli zor bolidu, lékin emelyiette bu küch özükidin chiqmaydu; u misli körtülmigen weyranchılıqni keltürüp chiqırıldı. Uning ishliri jezmen ongushluq bolup, némini xalisa shuni qilalaydu. U küchlüklerni we [Xudaning] muqeddes mömin xelqini yoqitidu. **25** Öz ustatiqli bilen uning nazariti astida herqandaq hiylemikirlik xéli ronaq tapidu. U kónglide tekeburburliship özini chong tutidu; bashqilarining özlerini bixeter hés qilghan waqtidin paydilimip tuyuqsız zerb qilip nurghun kishilerni halak qildi; u hetta ochuqtin ochuq «Emirlerning Emiri»ge qarshi chiqidu. Lékin u axirda insanlarning qolisiz halak qilinidu. **26** Sanga ayan qilin'ghan, axshamdin etigen'giche dawamlashqan bu ghayibane alamet emelge ashmay qalmaydu. Lékin sen uni waqtinche mexpi tut. Chünki u köp künler kékinki kelgusi heqqididur». **27** Menki Daniyal maghdurumdin qélip, birnechche kün aghrip ýetip qaldim. Kéyin ornumdin turup yenila padishahnинг ishlirida boldum. Lékin bu ghayibane alamet könglümlü parakende qiliwtenidi. Uning menisini yésheleydighan adem yoq idi.

9 Médialiq Ahashwéróshning oghli Dariusning birinchi yilda (u kaldylernerin zémiminiga padishah qilindi) **2** Yeni textke olturghan birinchi yili menki Daniyal muqeddes yazmilarını oqushum bilen Perwerdigarning Yeremiya peyghemberge yetküzgen kalam-béshariti boyiche, Yérusalémning xarab bolidighan jaza mezgili yetmish yil ikenlikini chüshinip yettim. **3** Shuning üçhün men Reb Xudayimha roza tutup, böz rextke yöginip, kül-topida olturnup, uningha yélinip dua-tilawet qilish bilen izdinishke bel bagholidim. **4** Men Perwerdigar Xudayimha dua qilip, gunahlarımızı iqrar qilip mundaq dédim: — «Ah Reb, i Séni Öz emrliringge itaat qilghuchilarha wede-ehdengde wapadar bolup, özgermes méhriŋni üzülsiz körsətküchi ulugh, sürültük Tengrim! **5** Biz gunah sadir qilduq, qebihlik qilduq, rezillik bilen Séning emr-hökümliringdin waz kéchip, Sanga asiyliq qilduq, **6** Shundaqla Séning naming bilen padishahlarımız, emirlirimiz, ata-bowlirimiz we pütküll zémindiki xelqqe söz-kalamingni yeküzgen qulliring bolghan peyghemberlerge zadi qulaq salmiduq. **7** I Reb, heqqaniyet Sendila tépilidu, lékin Sanga asiyliq we wapsizliq qilghanlıqımız tüpeylidin, bizge, yeni Yehudalargha, Yérusalémđikilerge we barliq Israillargha, yéqinda bolsun, yiraqtä bolsun, Sen bizlerni sürgünlükke heydiwetken barlıq yurtlarda bolsun, peqet bügünkidek yúzimizni kötürelmigüdek shermendilikla qaldi. **8** I Reb, bizge, yeni padishahlarımız, emirlirimizge we ata-bowlirimizhimu yúzimizni kötürelmigüdek shermendilik qaldi; chünki biz Séning aldingda gunah sadir qilduq. **9** I Reb Xudayımız, biz Sanga asiyliq qilghan bolsaqmu, Sendin yenila rehimdillik we meghpiret-kechürrümler tépilidu. **10** Biz Sen Perwerdigar Xudayimizning awazığha qulaq salmay, qulliring bolghan peyghemberler arqılıq aldimizgha qoyghan qanun-hökümliringde héch mangmiduq. **11** Pütküll Israel Séning Tewrat-qanunungha xilaplıq qilip, awazingha qulaq salmay Séningdin yüz öridi. Derweqe, Séning qulung Musagha chüshürülgén Tewrat-qanunida pütlügen lenet hemde uning qesemyadidiki jazalar üstümizge yaghdurıldı; chünki biz Séning aldingda gunah sadir qilduq. **12** Sen Özüng bisge we üstümizdin hökümdarlıq qilghuchimizha qarita dégenliringe emel qilip bizge zor éghir külpetni keltürdüng; chünki Yérusalémda qilin'ghan ishlar asman astidiki herqandaq bashqa yurta ezeldin qilin'ghan emes! **13** Musagha tapilan'ghan Tewrat-qanunida pütlügdedek, bu pütlün külpet bizge chüshürülgén bolsimu, i Perwerdigar Xudayımız, lékin biz qebihliklirimizdin qol üzüp, heqiqitingni chüshinip yétidighan qilghaysen dep téixe Sendin iltipatingni ötmünuq. **14** Derweqe Sen Perwerdigar shu külpetni teyyarlap saqlap, bizning üstümizge chüshürdüng; chünki Sen Perwerdigar Xudayımız, barlıq qilghan ishliringda adil bolup kelding; biraq awazingha qulaq salmiduq. **15** Endi, Öz küchlük qolung bilen xelqingni Misirdin élip chiqting, shungleşqa bügünkidek Özüngge nam-shöhret tiklidig, i Reb Xudayımız, — biz gunah sadir qilduq, biz rezillik qilduq! **16** Ötünim, i Reb, pütküll heqqaniqliqingga uyghun, Yérusalém shehiringge, yeni muqeddes téghingha bolghan qehr-ghezipingni toxtatqaysen! Chünki bizning ötküzgen gunahlarımız we ata-bowlirimizning qilghan qebihliklirining wejidin, Yérusalém we xelqing barlıq etrapkilirimizning haqaret obyekti bolup qalduq. **17** Endi i Xudayımız, qulungning dua we teleplirige qulaq salghaysem, Özüng üçhün weyran qilin'ghan muqeddes jayingni jamalingni körсitip yorutqaysen. **18** I Xudayim, qulaq sélip anglichaysem! Bizning we Séning naming bilen atalghan sheherning bésigha kelgen külpetlerge nezer salghaysem! Bizning Sanga iltija qilghanimiz özimizning qandaqtur heqqani ish qilghanlıqımızdan emes, belki Séning zor rehimdilliqliringha

tayan'ghanlıqımız sewibidindur. **19** I Reb, anglighaysen! I Reb, kechürgeyen! Qulaq sélip anglap amal qilghaysen! Özüning nam-shöhriting üchiün emdi texir qilmighthayen! Çünkü Séning bu shehiring we bu xelqing Öz naming asasida atalghanidil!. **20** Men duayimni dawamlashturup, özüm we xelqim Israilning gunahlirini iqrar qilip hemde Xudayimning muqeddeses téghi üchiün Perwerdigar Xudayimha yélinip, **21** téxi dua qiliwatqinimda, deslepte manga ghayibane alamette körün'gen Jebrail dégen zat yéningha kélip manga qolni tegküzdi. Men shu chaghda tolimu charchap ketkenidim. U kechlik qurbanlıq sunush waqtı idi. **22** Jebrail manga eqil bérüp mundaq dédi: — «I Daniyal, men séni yorutup, ishlarni chongqur chüshineleydighan qilishqa keldim. **23** Sen Xudagha iltija qilishqa bashlishing bilenla, jawab-kalam bérildi; sen intayin sóylügen adem bolghachqa, men sanga uning jawab-kalamını yetküzgili keldim. Emdi bu jawab-kalam üstide puxta oylan'ghin, ghayibane körünüşhni köngül qoyup chüshen'gin: **24** — «[Xuda] teripidin «yetmish hesse «yette waqit»» séning xelqing bilen muqeddeses shehiring üstige békítilgen. Bu waqitlar itaetsizliklerni tizginlesh, gunahlarnı tütigkeit, qebihlik üçhün kafaret keltürüş, mengülüük heqqaniyliqni üstün orun'gha qoyush, bu ghayibane alamet bilen peyghemberlerning söz-kalamılarını emelge ashurush hemde muqeddeses ibadetxanidiki «eng muqeddeses jay» yéngibashtın mesihlinish üchiün békítilgendor. **25** Shuni bılıshing we chüshinishing kérékki, Yérusalémni yéngibashtın eslige keltürüp bina qılısh buyruqi jakarlan'ghandin tartip, Mesih dégen emir meydan'gha chiqquche yette hesse «yette waqit» qoshulghan atmish ikki hesse «yette waqit» ötidü. Yérusalém shehiri yéngibashtın bina qilinip, meydan-kochilar we sépil-istikhkam barlıqqa keltürilidü, emma bu biseremjan künlerde bolidu. **26** Bu atmish ikki «yette waqit» mezgili ötkendin kényin Mesih üzüp tashlinidu, uningga héchnerse qalmaydu. Kelgüside bolidighan emirning xelqi bu sheher bilen muqeddeses ibadetxanını gumran qıldı. Bu aqiwet kelkündek bésip kélédi; axırıghiche jengler dawamlıshıdu; u yerde bolidighan weyranchıllar békítilgendor. **27** U [emir Xudanıng] xelqining köp qismi bilen axırkı bir «yette waqit»ta bir [dostluq] ehdisi takamul qıldı, lékin bu «yette waqit»ning yérimiha kelgende, u [ibadetxanidiki] qurbanlıq we ashlıq hediyelerini sunushını emeldiñ qalduridu. U chaghda «weyran qilghuchi yirginçılık nomussızılıq» [muqeddeses ibadetxanining] eng égiz jayığa qoyuldu. Taki balayı'apet, [yeni Xuda] békítken külpət weyran qilghuchi kishining bésigha yaghdurulghuchue shu yerde turidu».

10 Qoresh Parsqa seltenet qilghan üchinchi yili, Daniyal (yene bir ismi Belteshasar bolghan)gha bir xewer wehiy qilindi. U xewer ishenchlikтур — lékin nahayiti qattiq jeng judunlari togrısiddidur. Daniyal bu xewerni chüshendi we ghayibane alamet togrısida chüshenchige ige boldi. **2** U chaghda menki Daniyal toluq üch hepta ah-zar kötürlüp matem tuttum. **3** Üch heftigiche héchqandaq nazu-német yémidim, gösh yémidim, sharab ichmidim we ténimge puraqlıq may surmidim. **4** Birinchi ayning yigirme tötinchi künü, men ulugh derya, yeni Dijle deryasining boyida turup, **5** beshimni kötürlüp közümni asman'gha tiktim, kanap kiyip, bélige Ufazdiki sap altun kemer bagħlighan bir ademni körđüm. **6** Uning téni sériq yaquttek julalinip, yüzliri chaqmaqteq yaltirlap, közliri yénip turghan ottek chaqnaytti; uning put-qolliri parqirap turidighan mistek walidaytti; awazi zor bir top ademning awazidek jaranglaytti. **7** Ghayibane körünüşhni yalghuz menki Daniyalla körđüm, yénimdikiler alametni körmigenidi. Emma zor bir

wehime ularni bésip, intayin titrep kétishti, mökünuwalghudek yerni izdeq qéchip ketti. **8** U yerde özüm yalghuz qélip bu karamet ghayibane körünüşhni körđüm. Qilche magħdurum qalmidi, chirayim qattiq özgirip öltik ademdek bolup qaldim, put-qollirimda bir'azmu magħdur qalmidi. **9** Lékin uning awazini anglidim. Uning awazini anglighan haman yerge yiqlip düm chüshtüm, hoshumdin kettim. **10** Mana, tuyuqsız bir qol manga tegdi, méni shuan yölep yerge töt putluq qilip turghuzdi. **11** Shu zat manga: — Ey Daniyal, intayin sóylügen adem! Sözlirimni köngül qoyup anglap chüshen'gin, öre turghin! Çünkü men séning yéningha ewetildim, — dédi. U bu sözni qılıshi bilen, men titrigen hálda ornumdín turidum. **12** Shuning bilen u manga mundaq dédi: — «Ey Daniyal, qorqma; çünkü sen Xudayingning alilda chüshinishke érishishke, özüngi tówen tutushqa köngül qoyghan birinchı kündin buyan séning dua-wilatting ijabet qilindi; éytqanlıring téhün men yéningha ewetildim. **13** Lékin, «Pars padishahlıqining emiri» manga qarşı chiqıp yolumni yigirme bir kün tosuwaldi. Men Pars padishahlırinin yénida özüm yalghuz qalghachqa, bash emirlerdin biri Mikail manga yarden qilgħili keldi. **14** Men sanga axırkı zamanlarda xelqingning bésigha kélédigħan ishlarni chüshendürgili keldim. Çünkü bu ghayibane alamet köp künler kényinkı kelgüsü togrısiddidur». **15** U manga bu gejni qiliwatqanda, peqetla yerge qargħinimče zuwan sürelym turup qaldim. **16** Mana, goya ademge oxshaydighan biri qolni üzitip lewħirimni silap qoywidi, men aghżimmi ēchip aldimda turghuchigha: — Teqsir, bu ghayibane körünüştin ich-ichimdin azablinimen, magħdurundin kettim. **17** Teqsirimming kemine qulliri qandaqmu sili teqsirim bilen sözlishishke pétinalaytt? Çünkü hazırla magħdurum tügħep, nepesim üzüldi, — dédim. **18** Andin goya ademge oxshaydighan biri méni yene bir qétim silap, magħdur kirküzdi. **19** we: — I intayin sóylügen adem, qorqmal Sanga aman-xatirjemuq bolghay. Għeyretlik bol, emdi għeyretlik boll! — dédi. U shu sözni déyishi bilenla manga téximu magħdur kirdi. Men: — Teqsir yene söz qilghayla, çünkü sili manga magħdur kirküzda, — dédim. **20** U mundaq dédi: — «Méning qéshingħha néminie kelgenlikimni bilemSEN? Men emdi qaytip bérpi, «Parstiki emir» bilen jeng qilim; men u yerge bargħandin kényin, «Grétsiyediki emir» meydan'gha chiqidu. **21** Lékin men bérishtin awwal heqiqetning kitabida pütulgħen wehiyerni men sanga bayan qilimen. Bu ishlarda silerning emiringlar Mikaildin bashqa, manga yarden bérīdighan héchkim yoq.

11 Men Médialiq Darius padishah bolghan birinchi yıldılida, uni mustehkemlesh hem kūcheytish üchtün ornumdín qozghalghanidim. **2** Emdi men sanga heqiqetni étyp béręy: — Buningdin kényin Parsqa yene üch padishah hökümranlıqqa chiqidu; kényin tötinchi padishah chiqıp, bashqa padishahardinmu köptin köp mal-dunyani toplaydu; u mal-dunyalırividin quğret tépip, hemme yurtlarni Grétsiyeghe jeng qilishqa qozghaydu. **3** Uningdin kényin küchlük bir padishah meydan'gha chiqidu. U zor padishahlıqni idare qilip, némini xalisa shuni qilidu. **4** Lékin u hoqq yürgüzüwatqinida, padishahlıqı parchilinip asmanning töt shamal teripige bönlüp kététi. Uning textiġe ewladliri warisliq qilalmaydu, kényinkı padishahlıq u höküm sürjen waqtidikidek küchlük bolmaydu; çünkü uning padishahlıqı aghdurulup, bashqılargħa tewe bulop kétidu. **5** Uningdiki serdarlarning ichidin biri «jenubiy padishah» bulup kūchiyidu; lékin yene bir serdar uningdinmu küchlük bolidu we özining téximu chong padishahlıqini soraydu. **6** Birnechħe yil ötkendin kényin, [jenubiy padishah shimaliy

padishah] bilen ittipaq tüzidü; jenubiy padishahning qizi shu ittipaqni mustehkemlesh üçhün shimaliy padishahning yénigha baridu. Lékin kétin bu qız érishten hoquqidan mehrum qilinidü; shimaliy padishah özüm hoquqini qolida tutalmay, mezmüt turalmaydu. Bu qız we uni élip kelgenler, uning balisi hem shu waqtılarda uni qollighuchilarning hemmisige satqunluq qilinidü. **7** Halbuki, uning [ata jemet] tughqinidim biri qoshunning hoquqini qoligha élip [padishah bolup], shimaliy padishahning qorghanigha bésip kirip, ulargha qarshi hujum qilip chong ghelibe qilidü. **8** U ularning ilah-butliri, quyma mebudliri we butxaniliridiki altun-kümüshtin yasalghan jam-qachilarни Misirgha élip kétidü. U birnechche yil shimaliy padishahtin özini néri qilidü. **9** Shimaliy padishah jenubiy padishahning zémiginha bésip kiridü, lékin axiri öz yurtığha chékinidü. **10** Shimaliy padishahning shahzadiliri qozghilip, zor qoshun teshkileydu. Shahzadilerden biri kelkündek kélip jenubqa bésip kiridü. Kéyin u yene jeng qilip, dişhmen qorghanighichimu bésip kiridü. **11** Jenubiy padishah qattiq ghezepte qoshun tartip jengge atlinip, shimaliy padishahqa hujum qilidü. Shimaliy padishah zor bir qoshunni jengge salidu, lékin uning shu zor qoshuni meghlup bolup esirge élindü. **12** Shu zor qoshunning esirge élinishi bilen jenubiy padishah intayin meghrurlinidü. U tümenligen ademlerni yoqtidu, biraq uning ghelibisi uzun dawamlashmaydu. **13** Chünki shimaliy padishah yurtığha qaytip, burunqidimnu köp we kuchiuk qoshun teshkileydu. Békitilgen yillardan toshqandin kétin u zor quadretlik qoshunni köp teminatlar bilen qoshup bashlap kélédi. **14** U chaghda nurghun kishiler jenubiy padishahqa qarshi turup uninggħha qarshi qozghilang kötüridü. [I Daniyal —] séning xelqing ichidiki zorawanlar mushu ghayibane alamettiki besharetni emelge ashurmaqchi bolup, yoghanchiliq qilidü, lékin ular meghlup bolidü. **15** Shimaliy padishah potey sélip mustehkem sheherni muhasire hujumi qilip bésiwalidu. Jenubdiki kuchi, hetta eng xil qoshunlarmu berdashlıq bérilemydu, ularning qarshılıq qilghudek kuchi qalmaydu. **16** Shimaldiki tajawuzchi bolsa özi xalighanche ish qilidü, uningħha héchkim qarshılıq qilamaydu. U «güzel zémin»ni ishghal qilidü; uning qolida uni weyran qilghuchi kuchi bolidü. **17** [Shimaliy padishah] bel bagħlap padishahlıqidiki barlıq kuchiħerni seperwer qilip [Misirgha] yol alidu; u [Misir] bilen ehde tüzidü, özi ehdide turghandek qilidü. Biraq [Misir] hakimiyitini aghdrurush üçhün u ayallirining bir qizini [Misir] padishahiga bérividu. Lékin [qizi] atisi terepte turmaydu, uni qollimaydu. **18** Kéyin u déngiz boyidiki yurtlarga hujum qilip, nurghun ademlerni esirge alidu. Lékin yat bir serdar uning kishilerini xar qilishlerini chekleydu we eksiks, uning bu xarlashlirini özige yanduridu. **19** U öz yurtidiki qorghanlarga chékinip kélédi. Lékin axrida u putlinip yoqilip kétidü. **20** Kéyin uning ornığha yene bir padishah texture oltridu; u padishahlıqning eng shan-shereplik jayığha bir zalim alwangbégini ewetidu. Lékin u uzun ötmeyla, malimanchılıqmı bolmay, jengmu bolmay öltürüldü. **21** — «Shuningdin kétin pes bir adem uning ornığha chiqip shimaliy padishahlıqını alidu; emma padishahlıqning hörmət-shöhriti uningħha héch tewe bolmaydu, dep qarildü; lékin u xelqning asayishliq peytidin paydilinip, yalaqchiliq wasitiliri bilen hakimiyetni tartıwalidu. **22** Zémiginha kelkündek bésip kirgen kuchiħerni u hem kelkündek hujum yoqitidu, shuningdek u hettaki [Xudaningu] ehdidesse békitalgen emir»nemu yoqitidu. **23** Shertname tüzüş arqliq u bashqa yurtlarnı aldaydu; ademliri kichik bir qoshun bolsımı, lékin uning kuchi awup-awup, quadret tapidu. **24** U xalayıqning asayishliq peytidin paydilinip, eng bay ölkilerge tajawuz qilip kirip, atiliri yaki atilirining atiliri zadi

qilip baqmighan ishlarni qilidu, yeni u oljini, ghenimetlerni we nurghun bayliqlarni qol astidikilirige üleshtürüp bérividu; melum bir mezgħilige qorghanlarrghimu hujum qilish qestide bolidu. **25** U öz kuchiħi ishqa sélip chong għeyret bilen qozghilip, zor qoshunu bashlap, jenubiy padishahqa hujum qilidü. Jenubiy padishahmu nahayiti zor quđretlik bir qoshun bilen jengge atlinidu. Lékin jenubiy padishah xainlarning yosħurun suyiqestige učħrap, muweppeqiyet qazinalmaydu. **26** Chünki uning nazu-németlirini yégenler uni yiqtidu. Uning qoshuni hemme yerge tarqilidu; nurghunliri öltürüldü. **27** Kéyin, bu ikki padishah bir-birini uestħiship, yaman niyet bilen bir dastixanda tamaq yéyiship, bir-birige yalghan gep qilishidu; lékin bu isħlar héch-kimje payda yetkütmeydu, chünki bu isħlarning axiri peqet belgilen gen waqitta bolidu. **28** [Shimaliy padishah] nurghun mal-mütlükerni élip öz yurtığha qaytidu. U köngħide Xudaningu xelqi bilen tüzgen muqeddes ehdige qarshi turidu; shuning bilen u ehdige qarshi heriketlerni qilip, andin öz yurtığha qaytidu. **29** Belgilen gen waqitta shimaliy padishah yenila jenubqa tajawuz qilidü; lékin bu qétimqi eħħwal ilgirkige we yene kélép eng axirqi qétimqisidiki bilenmu oxshimaydu. **30** Chünki Kittim arilidin chiqqan kémiler hujun qilip kélédi. Shunga u derd-elem bilen chékinidu we [Xudaningu] Öz xelqi bilen tüzgen muqeddes ehdisige qarap intayin għezeplinidu, uningħha qarshi xalighinini qilidü; shundaqla chékinip yan'għadha muqeddes ehdige asyliq qilghuchilarni etwarlaydu. **31** Uning teripide turghan birnechche kuchiħer qorħan bolgħan muqeddes ibadetxanini bulghaydu, «kündifik qurbanliq»ni emeldi qalduridu we «weyran qilghuchi yirginçlik nomuzzixliqni uning ornığha qoyidu. **32** U muqeddes ehdige xainliq qilghuchilarni xusħamet-hiylicherlik bilen chiriklestħiridu; lékin öz Xudasini dost tutquchi xelq bolsa qeyserset bilen heriket qilidü. **33** Xelq ichidiki aqillar nurghun qérindashlirigha telim yetküžidu; lékin birnechche künner ularning beziliri qilichta yiqtidu, otta köydürülüp öltürüldü, zindan'ha chūħidu yakि bulang-talangħha uħħraydu. **34** Yiqilgħan waqitħirida, Xudaningu xelqi azghine yardenme ige bolidu. Emma nurghun kishler ularning qatiriga xusħamet-hiylicherlik bilen soqunop kiridu. **35** Bezi aqillar yiqtidu. Lékin ularning yiqilishi özliniring sinilishi, tawliniż-tażżeżi, qiyamet künigħihe paklinishi üchħundur. Chünki axiret Xuda belgħilien waqittila kélédi. **36** Shimaliy padishah öz meyliche qiliwérifu; u tekebburliż, özini herqandaq ilahlardinmu ulugħlap üstün qoyup, hetta hemme ilahlarning Ilahi Bolghuchigha ajayib kupurluq söz qilidü; taki Xudaningu għeżeppi toluq tökkugen künigħie u dawamliq zor ronaq tapidu. Chünki Xudaningu békirkini emelge ashħam qalmarydu. **37** Bu padishah ata-bowlirli choquñ għan ilahlħarġim piṣent qilmaydu, ayallargħi hemq-héċċaq hewes qilmaydu. Emiliyyet u herqandaq ilahni hörmetlimeydu, chünki u özini herqandaq ilahni ulugħ ulħaq dep qaraydu. **38** Bulnarlung ornida u «kuchiħer ilahi»ni hörmetleydu; uning ata-bowlirimu ezeldin choqunnīgħan bu ilahni bolsa u altun, kümüş, yaqut we bashqa qimmetlik sowgħħalarni teqdim qilip hörmetleydu. **39** U eng mustehkem qorħanlarni shundaq bir għeyri ilahqa tayinip igileyyu. Kimki uning hökümranlıq iż-żebiex, u shulargħha sherplik mensep bérividu, ularni köpħiċċi kliki bashquridighan qilidü we in am süptide yer-zéminni teqsim qilip bérividu. **40** Axir zaman kelgħende, jenubiy padishah esker chiqirip uningħha hujum qilidü. Shimaliy padishah jeng harwiliri, atliq eskerler we nurghun kémiler bilen quyundek uningħha qaytura zerbe bérividu. U barliq yurtlarga tajawuz qilip, kelkündek fëß-hip keng yer-zémīnlarni basidu. **41** U hetta «güzel zémin»gha bésip kiridu; nurghun ellen azdurulup yiqitilidu. Lékin bular, yeni Ċedoliar,

Moablar we Ammonlarning chongliri uning qolidin qutulup qalidu. **42** Shimaliy padishah barliq döletlerge qolini sozidu, Misir zéminimu qéchip qutulalmaydu. **43** U Misirning altun-kümüş bayliqliri we bashqa qimmet bahaliq buyumlirini talantaraj qilidu. Liwiyelikler we Éftiopiylilikler uningha boysunup egishidu. **44** Kéyin sherq we shimaldin kelgen shepiler uni alaqzade qilidu. U téximu derghezep bolup nurghun kishini qirghinchiliq qılıp öltürimen dep jeng qozghaydu **45** We déngizlarning otturisida, körkem muqeddes tagh teripige orda chédiririni tikiğu. Lékin uning ejili shu yerde toshidu we héchkim uni qutquzmaydu».

12 — «U chaghda, qérindashliringni «qoghdighuchi ulugh emir» Mikail meydan'غا chiqidu. Bir azabliq mezgil bolidu; yurt-dölet barliqqa kelgendifin buyan, shundaq chong balayı'apetlik mezgil bolup baqmigan. Biraq shu chaghda xelqing qutquzulidu; ularning ichidiki nami hayatlıq deptirige pütilgenlerning hemmisi nijatliqqa érishidu. **2** Tupraqta yatqan ölkelerdin nurghunliri tirilidu. Ular menggülüük hayattin behrimen bolidu; qalghanliri nomusta hem menggülüük reswachiliqqa tirilidu. **3** Aqillar asmandiki gümbüzdek parlaq julalinidu; nurghun kishilerni heqqaniyliq yoligha bashlap kirgenler yultuzlarga oxshash ebedil'ebed parlap turidu». **4** U manga yene: — I Daniyal, sen emdi bu sözlerni toxtat; mezkur kitabning taki dunyaning axırkı künlirigiche shu péti turushi üchün uni pichetlep möhürlivetkin. Nurghun kishiler uyan-buyan yürüridu we bilim ashidu, — dédi. **5** Menki Daniyal kördümki, mana ikki zat, biri deryaning bu teripide, yene biri deryaning u teripide turuptu. **6** Ulardin biri derya süyi üstide turghan aq kanap kiyim kiygen zattin: — Bu karamet ishlar tügigiche qanchilik waqit kéтиду? — dep soridi. **7** U derya süyi üstide turghan, kanap kiyim kiygen zat ong we sol qolini asman'ga qaritip kötürüp, Menggü Hayat Bolghuchining nami bilen qesem qılıp: — Bir waqit, ikki waqit, qoshumche ýerim waqit kéтиdu. [Xudanıng] muqeddes xelqini parchilighuchi xorluq axirlashqanda, bu ishlar tügeydu, — dédi. **8** Uning sözini anglighan bolsammu, menisini chüshenmidim. Shunga men: — Teqsir, bu ishlarning aqiwiti qandaq bolidu? — dep soridim. **9** U manga mundaq dédi: — «Ey Daniyal, yolungha mang, chünki bu sözler axır zaman'għiche mexpiy tutulup yépiqliq turidu. **10** Nurghun kishiler tazilinidu, paklinidu we tawlinidu. Reziller bolsa, dawamliq rezillik qiliwéridu; ulardin héchkim buni chüshinelmeğu, biraq aqillar chüshinidu. **11** Kündilik qurbanliq sunushni emeldin qaldurghan kündin tartip, yeni «weyran qilghuchi yirginçlik nomussızlıq» qoyulghan waqittin bashlap, bir ming ikki yüz toqsan kün ötidu. **12** Axirghiche sadiq bolup, bir ming üch yüz ottuz besh künni küttüp ötküzgener némidégen bextlik-he! **13** Emma sen bolsang, axirghiche yolunda méngiwerġin. Sen aram tapisen, we künlerning axirida nésiwengge tuyesser bolushqa qayta tirlisen».

Hoshiya

1 Perwerdigarning kalami — Uzziya, Yotam, Ahaz we Hezekiyalar Yehudagha, Yoashning oghli Yeroboam Israilgha padishah bolghan waqtılarda, kalam Beerining oghli Hoshiyagha keldi; **2** Perwerdigarning Hoshiya arqılıq kelgen sözining bashlinishi — Perwerdigar Hoshiyagha: «Barghin, pahishilikke bérilgen bir ayalni emringge alghin, pahishiliktin bolghan baliların öz qolunggħa alghin; chünki zémin Perwerdigardin waz kēchipah pahishilikke pütünley bérildi» dédi. **3** Shuning bilen u bérip Diblaimning qizi Gomerini emrige aldi; ayal uningdin hamilidar bolup bir oghul tughdi. **4** Perwerdigar uningga: «Uning ismini «Yizreel» dep qoqghin; chünki yene azghina waqt ötkende, Men «Yizreel»ning qénining intiqamini Yehuning jemeti üstige qoyimen we Israel jemetining padishahliqiga xatime bérimen. **5** We shu künide emelge ashuruliduki, Men Israilning oqyasini Yizreel jilghisida sundiriwétimen». **6** [Gomer] yene hamilidar bolup, qiz tughdi. Perwerdigar Hoshiyagha: «Uning ismini «Lo-ruhamah» dep qoqghin; chünki Men Israil jemetige ikkinchi rehîm qilmaymen, ularni qet'iy kechürüm qilmaymen; **7** Biraq Yehuda jemetice rehîm qilim we ularning Xudus bolghan Perwerdigar arqılıq ularni qutquzimen; ularni oqyasiz, qılıchsız, jengsiz, atlarsız we atlıq eskersiz qutquzimen» — dédi. **8** Gomer Lo-ruhamahni emchektin ayriqhandan kényin yene hamilidar bolup oghul tughdi; **9** [Reb]: «Uning ismini: «Lo-ammi» dep qoqghin; chünki siler Ménéning xelqim emes we Men silerge [Perwerdigar] bolmaymen» dédi. **10** — Biraq Israilning balilirining sani déngizdiki qumdek bolup, uni ölcigili yaki sanighili bolmaydu; «Siler ménéning xelqim emessiler» déyilgen jayda shu emelge ashuruliduki, ularha: «[Siler] tirik Tengrining oghulları» — déyilidu. **11** Israil baliliri we Yehuda baliliri birge yighilidu, özlirige birla bashni tikleydu we turghan zémindin chiqıldı; chünki «Yizreelning künii» ulugħdur! Aka-ukiliringlارha «Ammi! ([Ménéning xelqim!]!)» we singilliringlارha «Ruhamah! ([rehîm qilin'ghan!]!)» — denglar!

2 — Ananglarga dewayimni yetküzüp, uning bilen dewalishinglar; chünki u Ménéning ayalim emes we Men uning éri emes; u pahishilik turqini chirayidin, zinaxorluq haletlirini köksiniring arisidin yaqatsun! **3** Bolmisa, Men uni qip-yalingach qilip qoyimen, tughulgħan künidlikdeq anidin tughma qilip qoyimen; Men uni suddi chôl-bayawan-ħha oxhash qilim, Uni bir qaghjiraq yerge aylandurimen, Uni ussuzluq bilen öltüremen; **4** Uning balilirığha rehîm qilmaymen, Chünki ular pahishiliklerdin törelgen balilardur. **5** Chünki ularning anisi pahishilik qilghan, Ularni qarnida kötögħuchi nomussizliq qilghan; Chünki u: «Men manga nan we süyümni, yung we kanapimni, zeytun méyim we ichimlik-sharablırimmi teminligħi chi ashnilirimgha intilip ularni qogħlħishimen» — dédi. **6** — Shunga mana, Men yolungni tiken-jghanliqlar bilen chitlap qorshiwalimen, [Israilning] etrapin tam bilen tosímen, u chighir yollarini tapalmaydighan bolidu. **7** Shuning bilen u ashnilirini qogħlaydu, biraq ularha yétiħelmejdu; Ularni izdeydu, tapalmaydu; Shunglashqa u: «Men bérip birinchi érimni tépíp, uning yéñigha qaytinen; chünki ewhalim bügħukindin yaxshi idu» — deydu. **8** — U ziraettlerni, yéñi sharab we zeytun méyini teminligħuchining Men ikenlikimni, Özli «Baal» butlarni yasashqa isħletken kümüş-altunni köp qilghuchining Men ikenlikimni zadi bilmidi. **9** Shunga Men qaytip kélimen, uningdiki ziraettlerimi öz waqtida, Yéñi sharablırimmi öz peslide élip kétimen, Özümđiki ularning yalingachliqini yépisħqa kereklik yung-kanaplirimmi bermey qayturup kétimen; **10** Hazir Men

uning nomussizliqini ashnilirining köz aldida ashkarilaymen, Héchkim uni qolumdin qutquzalmaydu. **11** Shundaq qilip uning tamashalirığha xatime bérimen; Uning héytħirığħa Uning «yéngi ay»lirığħa Uning «shabat»lirığħa Qisqisi, uning barliq «jamaet ibadet sorun»lirığħa xatime bérimen! **12** We Men uning zémindä tallirini we enjur derexlirini weyran qilimen; U bularni: «Bular bolsa ashnilirim manga bergen ish heqqilimirdur!» dégenidi; Men bularni janggalħa aylandurimen, yawayi haywanlar ularni yep kétidu. **13** Men uning bésħigha «Baal»larning künlirini chħuħħurim; Chünki u [shu künliride] ularha isriq salatti, U özini üzükli we zibu-zinnetli bilen perdażlap, Ashnilirini qogħlīship, Méni untudi — deydu Perwerdigar. **14** Shunga mana, Men uning könglini alimen, Uni dalagħha élip kélimen, köngħiġe sözleyem. **15** Shundaq qilip Men uningga shu yerde üzümkarlini qayturimen, «Aqor jilgħisni» «ümid isħiki» qilip bérimen; Andin u shu yerde yashħi künliridik, Misir zémindin chiqqa künidek kiyu-naxħħa éytidu. **16** We shu künide emelge ashuruliduki, — deydu Perwerdigar — «Sen Méni «érim» dep chaqrisen, Ikkinchi Méni «Baal» im démeysen. **17** Chünki Men «Baal»larning namlirini séning aghzingdin élip tashlaymen, Ular bu nami bilen ikkinchi héchqandaq eslenmeydu. **18** Shuning bilen Men ular üčħuñ daladiki haywanlar, asmandiki uchar-qaqatlar we yer yüzidiki ömülügħiħi bilen ehde tüzim; Men oqya, qilich we jengni sundurup zémindin élip tashlaymen; [xelqimni] aman-ésen yatquzimen. **19** Shundaq qilip Men seni ebedi l-ebed Özümge bagħlayment; heqqaniżliqt, mēħiri muhubbette, rehim-shepqedler séni Özümge bagħlayment; **20** Sadaqetlikte séni Özümge bagħlayment, shuning bilen sen Perwerdigarni bilip yétesen. **21** We shu künide emelge ashuruliduki, «Men angħlämen» — deydu Perwerdigar, — «Men asmanlarning telipini angħlämen, bular yer-zémminning telipini angħla; **22** Yer-zémien ziraettlering, yéñi sharab we zeytun méyining telipini angħla; we bular «Yizreel»ning telipini angħla; **23** We Men Özüm üčħuñ uni zéminda tèriymen; Men «Lo-ruhamah» għha rehîm qilimen; Men «Lo-ammi» għha: «Ménéning xelqim!» deyment; we ular Méni: «Ménéning Xudayim!» — deydu.

3 We Perwerdigar manga: — Yene bargħin, ashni teripidin sőylilgen, zinaxor bir ayalni sōygħin; gerche Israillar yat ilħħar teripige ēqhip ketken, «kishmish posħkal» larni sōygħen bolsimu, [Men] Perwerdigar ularħha körsetten sōygħumdek sen uni sōygħin, — dédi **2** (shunga men on besh kümüş tengħe, bir xomir bugħidha we yérим xomir arpigha uni özümge qayturuwaldim; **3** Men uningga: «Sen men üčħuñ uzun künler kütisen; sen pahishlik qilmassen, sen bashqa ċerningki bolmassen; mennu sen üčħuñ oxħashla séni kütimen» — dédim). **4** — «Chünki Israillar uzun künler padishahsiz, shahzadisiz, qurbanliqsiz, «tüwṛük»siz, «efod»siz we héch oy butlirisiz kütüb turidu. **5** We kényinrek, Israil baliliri qaytip kélidu we Perwerdigar bolghan Xudasini hem Dawut padishahini izdeydu; künlerning axirida ular tewrinip eyminip Perwerdigarning yéñigha, shundaqla Uning mēħriħbanliqja qarap kélidu».

4 Perwerdigarning sözini angħħing, i Israil baliliri; chünki Perwerdigarning zéminda turuwaqħanlar bilen qilidighan dewasi bar; chünki zéminda héch heqiqet, héch mēħriħbanliq, Xudani héch bilish-tonuħ yoqtur; **2** Qarħħash-tillash, yalghanchiliq, qatiliq, oħriliq, zinaxorluq — bular zéminda yamrap ketti; qan üstige qan tökħilu. **3** Mana shu sewebtin zémien matem titidu, uningda turuwaqħanlarning hemmisi jüdep kétidu; ular daladiki haywanlar hem asmandiki uchar-qaqatlar bilen bille jüdep kétidu; berheq, déngizdiki běliqlarmu yep kétidu. **4** Emđi héchkim dwea qilishmisun, héchkim

eyibleshmisun; chünki Méning dewayim del sen bilen, i kahin! **5** Sen kündützde putlishlistip yiqlisen; peyghembermu sen bilen kéchide teng putlishlistip yiqlidi; we Men anangni halak qilimen. **6** Méning xelqim bilimsizliktin halak qilindi; we semnu bilimi chetke qaqqanikensen, Menmu séni chetke qaqqimkeni, sen Manga yene héch kahin bolmaysen; Xudayingning qanun-körsetmisini untughanliq tüpeylidin, Menmu séning baliliringni untuyumen. **7** Ular köpeygenséri, Manga qarshi köp gunah sadir qildi; Men ularning shan-sheripini shermendichilikke aylanduruwétimen. **8** Ular xelqimning gunahini yeydighan bolghachqa, Ularning jéni [xelqimning] qebihlikige intizar bolidi. **9** We xelqim qandaq bolsa, kahinlarmu shundaq bolidu; Men [kahinlarning] tutqan yollarini öz tüstige chüshürimen, öz qilmishlirini bésigha qayturimen. **10** Ular yeydu, biraq toymaydu, Ular pahishilik qilidi, biraq héch köpeymeydu; Chünki ular Perwerdigarni tingshashni tashlap ketti, **11** Özlerini pahishilik, sharab we yéngi sharabqa béghishlidi; Bu ishlar ademning eqil-zéhnini bulap kétidu. **12** Xelqim öz tayiqidin yolyoruq soraydu, Ularning hasisi ulargha yol körsiter mish! Chünki pahishilikning rohi ularni azduridu, Ular Xudasining himayisi astidin pahishilikke chiqip, **13** Tagh choqqilirida qurbanlıq qilidi, Döng-égitiklerde, shundaqla sayisi yaxshi bolghachqa dub we térek we qariyaghachlar astidimu isriq salidu; Shunga qizliringlar pahishilik, kéliliringlarmu zinaxorluq qilidi. **14** Men qizliringlarni pahishilikliri üchün, Yaki kéliliringlarni zinaxorluqları üçün jazalimaymen; Chünki [atılırlı] özlirimu pahishiler bilen sirtqa chiqidu, «Butxana pahishe»liri bilen bille qurbanlıq qilidi; Shuning bilen yorutulmighan bir xelq yiqtildi. **15** Sen, i Israil, pahishilik qilishing bilen, Yehuda gunahqa chétlip qalmisun! Ne Gilgalqa kelmenglar, ne «Beyt-Awen»ge chiqmanglar, Ne «Perwerdigarning hayatı bilen!» dep qesem qilmanglar. **16** Chünki tersa bir qisir inektek, Israil tersaliq qilidi; Perwerdigar qandaqmu paxlananni baqqandek, ularni keng bir yaylaqta ozuqlandursun? **17** Efraim butlarcha chaplashti; Uning bilen héchkimming kari bolmisun! **18** Ularning sharabi tígishi bilenla, Ular özlerini pahishilikke béghishlidayu; Ularning ésilzadilari nomüssizliqqa esebiyelerche meptun boldi. **19** Bir shamal-roh ularni qanatlari ichige oriwaldi, Ular qurbanlıqları tüpeylidin iza-ahonetek qalidu.

5 Buni anganglar, i kahinlar, Tingshanglar, i Israil jemeti, Qulaq sélinglar, i padishahning jemeti; Chünki bu höküüm silerge béktilgen; Chünki siler Mizpah shehiride bir qiltaq, Tabor téghida yéylighan bir tor bolghansiler. **2** Asiy ademlermu qırghan-chapqun'ha chöküp ketti; Biraq Men ularning hemmisini jazalighuchi bolimen. **3** Efraimmi bilimen, Israil mendin yoshorun emes; Chünki i Efraim, sen hazir pahishilik qilding, Israil bulghan'għandur. **4** Ularning qilmishliri ularni Xudasining yénigha qaytishiga qoymaydu; Chünki pahishilikning rohi ular arisididur, Ular Perwerdigarni héch bilmeydu. **5** Israillning tekebburluqı özige qarshi guwahlıq bermeakte; Israil we Efraim öz qebihlikı bilen yiqlip kétidu; Yehudamu ular bilen teng yiqlidi. **6** Ular qoy padiliri we kala padilirini élip Perwerdigarni izdeshke baridu; Biraq ular Uni tapalmaydu; chünki U Özini tartip ulardin yiraqlashti. **7** Ular Perwerdigarga asiyliq qildi, Chünki ular balilarni haramdin tughdурhan; Emdi «yéngi ay» ularni nésiwilirini bilen yep kétidu. **8** Gibáhta sunayni, Ramahda kanayni chélinglar; Beyt-awende agah signalini angllitinglar; Keyningde! Qara, i Binyamin! **9** Efraim eyiblinidighan künide weyrane bolidu; Mana, Israil qebililiri arisida béktilgen ishni ayan qildim! **10** Yehudanı-

emirliri pasil tashlarni yötkgüçhige oxshashtur; Men ular üstige ghezipimni sudek tökiuwétimen. **11** Efraim xorlan'ghan, jazayimda ézilgen, Chünki u öz bésheimchiliq qilip «paskiniliq»ni qogħlap yürdi. **12** Shunga Men Efraimha kuye qurti, Yehuda jemetige chiritkuch bolimen. **13** Emdi Efraim özining késilini, Yehuda öz yarısını körgerde, Efraim Asuriyelkini izdep bardı, «Jédelxor padishah»gha telipini yollidi; Biraq u hem silerni saqyatlmayıtti, Hem yanglarnimu dawaliyalmaytti. **14** Chünki Men Efraimha shirdek, Yehuda jemetige arslandek bolimen; Men, yeni Menki, ularni titma-titma qiliwétip, kétip qalimen; ularni élip kétimen, qutquzalaydighan héchkim chiqmaydu; **15** Men kétimen, ular gunahini tonup yétip, yüzümü izdimigüche öz jayimha qaytip turimen; Bésigha kün chüshkende ular Méni intilip izdeydu.

6 «Kélinglar, Perwerdigarning yénigha qaytayli; Chünki U titma-titma qiliwetti, biraq saqaytiidu; Uruwetti, biraq bizni téngip qoysu. **2** U ikki kündin kétigin bizni janlanduridu; Üchinchi kün U bizni tirildüridu, Biz Uning yüzi alidda hayat yashaymiz! **3** We biz Uni bilidighan bolimiz! Biz Perwerdigarni tonush hem bilish üchün intilip qogħlaysimiz! Uning bizni qutquzushqa chiqishi tang sehering bolushidek muqerrer; U yénimizgħa yamghurdek, yer-zémminni sugħiridighan «kéyinki yamghur»dek chüshüp kélidu!. **4** I Efraim, séni qandaq qilsam bolar? I Yehuda, séni qandaq qilsam bolar? Chünki yaxshiliqinlar seherdiki bir parche buluttek, Tézdin yoqap kétidighan shebnemdektur. **5** Shunga Men peyghemberler arqliq ularni chépiwetken; Aghzimdiği sözler bilen ularni öltürtüwetenmen; Méning hökümüm tang nuridek chiqidu. **6** Chünki Men qurbanlıqlardın emes, belki méhîr-muhebbettin, Kóydürme qurbanlıqlardın köre, Xudani tonush hem bilishtin xurserlik tapimen. **7** Biraq ular Adem'atidek ehdige itaetsizlik qilghan; Ular mana shu yol bilen Manga asiyliq qilghan. **8** Giléad bolsa qebihlik qilghuchilarning shehiri; U qan bilen boyalghan. **9** Qaraçhilar ademmi paylighandek, Kahinlar topi Shekemge baridighan yolda qatilliq qilmaqtar; Berheq, ular iplasliq qilmaqtar. **10** Israil jemetide yirgħinchlik bir ishni kördüm; Efraimning pahishilik shu yerde tépilidu, Israil bulghandi. **11** Yene sangimu, i Yehuda, tériġan [gunahliringning] hosuli béktilgendur!

7 Men Öz xelqimning asaritini buzup tashlap, azadlıqqa érishtürey dégende, Men Israilni saqaytay dégende, Emdi Efraimning qebihlikı, Samariyening rezillikimu ashkarilinidu; Chünki ular aldamchiliq qilidu; Ogrılar bolsa bösti kiriwatidu, Qaraçhilar topi sırrta bulangchiliq qiliwatidu. **2** Ular könglide Méning ularning barlıq rezilliklerini ésimde tutqanlıqimni olyimaydu; Hazır ularning qilmishliri özlerini qistawatidu; Bu ishlar köz aldimdidur. **3** Ular padishahni rezillikleri bilen, Emirlerni yalghan gepliri bilen xurser qilidu; **4** Ularning hemmisini zinaxorlar; Ular naway ot salghan tonurdek; Naway xémirni yughurup, xémir bolghuce uning otini yene ulghaytmaydu; **5** Padishahimiz [tebriklen'gen] künide, emirler sharabning keypi bilen özlerini zeipleshtirdi; [Padishah] bolsa mazaq qilghuchilar bilen qol élishishqa intildi! **6** Chünki ular könglini tonurdek qizitip suyiqest püküp qoqghanidi; Kéchiche ularning ghezipi chogħlinip turidu; Seherdila u yan'ghan ottek yalqunlap kétidu. **7** Ularning hemmisini tonurdek qiziqtur, ular öz soraqchilirini yep kétidu; Ularning barlıq padishahlıri yiqlidi – Ulardin héchkim ménii nida qilip chaqirmaydu! **8** Efraim yat qowmlar bilen ariliship ketti; U «örülmigen bir qoturmach»dektur. **9** Yat ademler uning kückini yep ketti, biraq u héch sezmeydu; Berheq, [bésħining] u yer-bu yérilde aq chachlar köründi, biraq u héch

bilmeydi; **10** Shuning bilen Israilning tekebburluqi özige qarshi guwah bérídu; Ular Perwerdigar Xudasining yénigha qaytmaydu; Yaki shundaq ishlar [bésigha] chüshken bolsimu, yenila Uni izdimeydu. **11** Efraim héch eqli yoq nadan bir paxtektek; Misirgha qarap sayraydu, Asuriyeni izdeп baridu; **12** Ular barghanda, ularning üstige torumni tashlaymen; Xuddi asmandiki uchar-qanatlarni torgha chüshürgendek ularni chüshürimen; [Bu xewer] ularning jamaatige yétishi bilenla, ularni jazalaymen. **13** Ulargha way! Chünki ular Mendin yiraqliship ténip ketti! Ular halak bolsun! Chünki ular Manga wapasizliq qildi! Men ularni qutquzup hörlükke chiqiray dégende, Ular Men togruluq yalghan gep qildi! **14** Ular ornidä yétip nale qilgħanda, Manga könglide héch niða qilmidi; ularning jamaatke yighilishi pejet ash we yéngi sharab üchħundur, xalas; Ular Mendin chetlep ketti. **15** Berheq, Men esli ularni terbiyiligenmen, ularning bileklini chéniqturup kūcheytkiżżejjenid; Biraq ular Manga qarshi yamanlıq qestlewati. **16** Ular buruldi — biraq burulushi Hemmidin Aliy Bolghuchigha qaytish üchün emes; Ular aldamchi bir oqyagħha oxhash. ularning emirliri özliniring għaljirane til-anħetliri wejdidin qılıchlini; Bu ish Misir zémindä ularni mesxirje qalduridu.

8 Kanayni aghzingħha salghin! Perwerdigarning öyi üstide bir qorultaz aylini yürüdi! Chünki ular Ménig ehdmemi buzghan, Tewrat-qaqunumgħa itaetsizlik qilghan. **2** Ular Manga: «I Xudayim, biz Israfil xelqi Séni tonuymiz!» dep warqayı. **3** Israfil yaxshiliq-méħri banliqni tashliweten; Shunga dushman uni qogħlaydu. **4** Ular özliри padishahlarni tikligen, biraq Men arqliq emes; Ular bezilerni emir qilghan, biraq uningdin xewirin yoq; Ular öz jénigha zamin bolush üchħün, Özlırige butlarni kümüşh-altunliridin yaśiġħan. **5** Samariye, séning moziy়ing séni tashliwett! Ménig għeqip ularga qozgħaldi; Ular qachan'għieka paqliktin yiraq turidu? **6** Shu nerse Israildin chiqqan'għu — Uni bir hūnerwen yaśiġħan, xalas; u Xuda emes; Samariyening moziy়i derweq pare-pare chéq-wéjtidu. **7** Chünki ular shamal téridi, shunga qara quyunni oridu! ularning shadisida héch bashaqlar yoq, u héch ash bermeydū; Hetta ash bergen bolsimu, yat ademler uni yutuwalghan bolatti. **8** Israfil yutuwéltindi; Ular yat ellsar arisida yarimas bir qacha bolup qaldi; **9** Chünki ular yalghuz yürgen yawayi éshektek Asuriyeni izdeп chiqti; Efraim «ashna»larni yalliwaldi. **10** Gerche ular eller arisidin «yallīwalghan» bolsimu, Emđi Men ularni yiqhip bir terep qilim; Ular tézla «Emirlerning shahi»ning bésimi astida tolghinip kétidu. **11** Efraim «gunah qurbanliq»liri üchħün qurban'għalarni köpeytkeni bilen, Bular gunah qozghaydighan qurban'għalhar bolup qaldi. **12** Men uning üchħün Tewrat-qaqunumda kóp tereplime nersilerni yazgħan bolsammu, Ular yat bir nerse dep hésablanmaqta. **13** Ular qurbanliqlarha amraq! Ular Manga qurbanliqlarni qilip, göħidin yeypu, Biraq Perwerdigar bulardin héch xurserlik almaydu; U ularning qebihlikini hazir ésige keltürup, Gunħalrini öz bésigha chüshüridu; Ular Misirgha qaytidu! **14** Chünki Israfil öz Yasighuchisini untup, «ibadetxana»larni quridu; Yehuda bolsa istiħkamlashturulghan sheherlerni köpeytken; Biraq Men ularning sheherliri tistige ot ewetimen, Ot ularning qel-eordilirini yep kétidu.

9 Israfil, yat el-yurtlardek xusal bolup shadlinip kettmenglar; Chünki sen Xudayingdin chetnep pahishilikke bérilding; Herbir xamanda sen pahishe heqqige amraq bolup ketting. **2** Xaman we sharab kólchiki ularni baqalmaydu; Yéngi sharab uni yerge qaritip qoyidu. **3** Ular Perwerdigarning zémindä turiwermeydu; Efraim belki Misirgha qaytidu, Ular Asuriyede

haram tamaqni yeydu. **4** Ular Perwerdigargħa héch «sharab hediye»lerni quymaydu, ularning qurbanliqliri uningħha héch xurserlik bolmaydu; ularning néni matem tutquħi larning néndek bolidu; Uni yégen herkım «napak» bolidu; Bu nan hergħi Perwerdigarning öyige kirmeydu. **5** Emđi «jamaatlerning [ibadet] sorunliri» künide, «Perwerdigarning hétyi» bolghan künide qandaq qilarsiler? **6** Chünki mana, ular hetta halakettin qachqan bolsimu, Misir ularni yighiwi, Andin Mémfis shehiri ularni kömüp qoyidu. ularning qedirlik kümüşh buyumlirini bolsa, chaqqaqar igħiliwalidu; ularning chédirlirini yantaqtikenler basidu. **7** Emđi hésablishish künli keldi, Yamanlıq qayturidighan künler keldi; Israfil buni bilip yetṣun! Séning qebihlikning köpluki tüpeylidin, Zor nepriting bolghini tüpeylidin, Peyghember «exmeq», roħqa tewe bolghuchi «sarang» dep hésablini. **8** Peyghember bolsa Efraim üstige Xudayim bilen bille turghan kőzċetħidur; Biraq uningħha barliq yollirida qiltaqlar qoyulħan, Xudasining öyidimu nepret uni kütmetke. **9** Gibéahnung künli rirdikidek ular özli künnech chongqur bulghighan, U ularning qebihlikini ésige keltürudu, ularning gunħalrini jazalaydu. **10** — Chöl-bayawanda üzüm uħħar qalghandek, Men sen Israilli tapqan; Enjur derixide tunji pishqan méwini kōrgendek, ata-bowliringħarni yaxshi kōrgenmen; Andin ular «Baäl-Péor»ni izdeп bardi, Özliżi asu nomusluq nersiga bégħiħlidi, Ular ozlirining «söygħiċi»ge oxhash yirginčlik boldi. **11** Efraimming bolsa, shan-sheripi qushtek uħchup kétidu — Xuddi tughulush bolup baqmigħandek, Hamile bolup baqmigħandek, Boyida apiride boliș boliup baqmigħandek! **12** Hetta ular perzentlirini chong qilghan bolsimu, Men lékin ularni birini qaldurmay juda qilim; Berheq, ulardin ayrlip ketkini imdin kέyin, ularning haligha way! **13** Men kōrginimde, Efraimming ehwali chimenzarda tkien'gen bir «Tur sheħiħi» dek id; Biraq Efraim balilirini qetl qilghuchigha chiqirip bérídu. **14** Ulargħa bergin, i Perwerdigar — zadi néme bergenning tütük? — Ulargħa bala chüshüp kétidħan baliyatqu, quruq emċeklerni bergin! **15** Ularning barliq rezillikini Gilgaldin tapqili bolidu; Chünki Men shu yerde ulardin nepretlendim; ularning qilmishlirining rezilliki tüpeylidin, Ularri öyümdin hydiwietimen; Men ularni yene söymeymen; ularning emirlirining hemmisi tersalq qilidu. **16** Efraim emđi uruwétildi; ularning yiltizi qaghjirap ketti, ular héch méwe bermeydū; Hetta ular méwe bersimu, Balyatqusining söy়ümlik mewilirini öltürwétimen. **17** Ménig Xudayim ularni chetke qaqt, Chünki ular uningħha qulaq salmid; Ular eller arisida sersan bolidu.

10 Israfil baraqsan bir üzüm télidur; U özi üchħün méwe chiqiridu; Mewi köpeygenseri u qurban'għalħarni köpeytken; Zéminining éssilliqidin ular «ésil» but tüwrüklini yasidi. **2** ularning köngli ala; ularning gunħkarliqi hazir ashkarlini; U ularning qurban'għalħirini chéqip ghulitidu, ularning but tüwrüklini buzuwétilu. **3** Chünki ular pat arida: «Bizez padishah yoq, chünki Perwerdigardin qorqmidoq; Padishahim bar bolsimu, u bizez néme qilip bérídu? — deydiq han bolidu. **4** Ular geplerni qiliwéridu, ehdini tħalli qoyup yalghandin qesem ichidu; Shunga ular arisidiki dewaliħiħiħħar etidziki chönöklerge shumbyu tñi kettkendek bolidu. **5** Samariyede turuwaqħanlar «Beyt-Awen»ning moziy়ing üchħün ghem-endishige chüshidu; «[Beyt-Awen]»[dikiler] derweq uning üstige matem tutidu, Uning «butperes kahin»lirimu uning üchħün shundaq qilidu; Ular «Beyt-Awen»ning «shan-sheripi» üchħün azablini. Chünki u sūrgun qilindi! **6** Berheq, shu nerse «Jédelxor padishah» üchħün hediye qilinip, Asuriyegħe kötürüll

kétildi; Efraim iza-ahanetke qalidu, Israil öz «eqli» din xijil bolidu. **7** Samariyening bolsa, padishahi déngiz dolqunliri üstdikti xeshetek yoqilip ketti; **8** «Awen»diki «yuqiri jaylar», yeni «Israilning gunahı» bitchit qilinidu; Qurban'gahlirini tiken-jighanlar basidu; Ular taghlargha; «Üstimirizini yépinglar!», döngütlgerle: «Üstimirizge örtülp chüshüngarl!» – deydu. **9** – **1** Israil, Gibéahnning künliridin bashlap sen gunah qilip kelding; Ishlar shu péti turiwerdi; Rezillikning baliliri üstige qilin'ghan jeng ularni Gibéhta bésiwetmidimu? **10** Men xalighinimda ularni jazalaymen; Ular ikki gunahı tüpeylidin esirge chüshüshke toghra kelgende, Yat qowmlar ulargha hujum qilishqa yighilidu. **11** Efraim bolsa köndürülgen bir inektur, U xamari tépishek amraq; Men uning chirayliq gedinimi uprashtin ayap keldim; Biraq hazır uningga boyunturuq sélip heydeyem; Yehuda yer heydisun! Yaqp özi üchün yerni tirmilishi kerek. **12** Özünglarga heqqaniylıq bilen téringlar, Méhir-muhabbet ichide hosul alisiler; Boz yéringlarni chanap échinglar; Chünki Perwerdigarni izdesh waqtı keldi, – Ta U üstünglarga heqqaniylıqni yaghdurghuchel! **13** [Biraq] siler rezillikni aghdurdunglar, Qebihlik hosulini ordunglar, Yalghanchiliqning méwisiini yédinglar; Chünki sen öz yolunggha, yeni baturliringning köplükige ishinip tayanding; **14** Qowmliring arısida chuqan-süren kötürüldi; Shalman jeng künide Beyt-Arbelni berbat qilghandek, Barlıq qorghanliring berbat qilinidu; (shu künı [Beyt-Arbeldiki] ana-balilar tengla pare-pare qiliwétlimigenmu?) – **15** Emdi uchığha chiqqan rezilliking tüpeylidin, Oxhash bir kün séning bésinggħha chüshürüldi, i Beyt-El! Tang seherdila Israilning padishahi pütünley üzüp tashlinidu.

11 Israil bala chéghida, Men uni söydüm, Shuning bilen oghlumni Misirdin chiqishqa chaqirdim. **2** Biraq ular [xelqimni] chaqiriwidi, Ular derhal huzurundin chiqip ketti; Ular «Baab»larga qurbanlıq qilishqa bashlidi, Oyma mebudlarga isriq saldi. **3** Efraimha méngishni ögetküchi Özüm idim, Uning qolını tutup we yolep – Biraq özini saqaytquchining Men ikenlikimni ular bilmidi. **4** Men adimetchilikning köyünüş rishtiliri bilen, Söygiuning tarliri bilen ularning könglini tartiwaldim; Men ulargha xuddi éngikidin boyunturuqni éliwtükchi birsidet bolghanmen, Egilip Özüm ularni ozuqlandurghannen. **5** Ular Misirgha qaytidighan bolmamdu? Asuriyelik derweqe ularning padishahi bolidighan emesmu? – Chünki ular yénimgha qaytishni ret qildi? **6** Qilich uning sheherliride heryan oynitildi; [Derwazisidik] tömür baldaqlarni weyran qilip yep kétidu; Bu öz eqillirining kasapitidur! **7** Berheq, Méning xelqim Mentin chetlep kétishke meptun boldi; Ular Hemmidin Aliy Bolghuchigha nida qilip chaqrisimu, Lékin héchkim ularni kötürmeye. **8** Men qandaqmu séni tashlap qoyimen, i Efraim? Men qandaqmu séni [dışşmen'ge] tapshurimen, i Israil?! Qandaqmu séni Adnah shehiridek qilimeti? Séni qandaqmu Zeboim shehiridek bir terep qilimen?! Qelbim ich-baghrimda qaynap kétawitidu, Méning barlıq rehimdilliqm qozghiliyatidu! **9** Ghezipimning qehrini yürgüzmeymen, Ikkinci yene Efraimni yoqatmaymen; Chünki Men insan emes, Tengridurmen, – Yeni arangda bolghan pak-muqeddes Bolghuchidurmen; Men dergezep bilen kelmeymen. **10** Ular Perwerdigarning keynidin mangidu; U shirdek hörkireydu; U hörkirigende, emdi baliliri gherbtin titrigen halda kélidu; **11** Ular Misirdin qushtek, Asuriye zémindin paxtektek titrigen halda chiqip kélidu; Shuning bilen ularni öz öylirige makanlashturimen, – deydu Perwerdigar. **12** Efraim Ménii yalghan gepliri bilen kömüwétidu; Yehudamu Tengrige, yeni ishencilik, Pak-Muqeddes Bolghuchigha tuturuqsız boldi.

12 Efraimning yégini shamaldur, U sherq shamilini qogħlap yürüdu; U künlep yalghanchiliq, zulum-zorluqni köpeytmekte; Ular Asuriye bilen ehde tüzidu, Shuningdek Misirgha may «sogħilir» kötürp apirilidu. **2** Perwerdigarning Yehuda bilenin bir dewasi bar; U Yaqupni yolliri boyiche jazalaydu; Uning qilmishlirini öz üstige qayturidu. **3** U balyatqu turup akisini tapinidin tutuwalghan, Öz küchi bilen Xuda bilen élishqan; **4** U berheq Perishte bilen éliship, ghelibe qildi; U yighħidi, Uningħha dua-tilawet qildi; [Xuda] uni Beyt-Elde tépiwaldi, We shu yerde bizże söz qildi; **5** – Yeni Perwerdigar, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Xuda, – «Perwerdigar» bolsa Uning xatire namidur! **6** Shunga sen, Xudaying arqılıq, Uning yénigha qayt; Méħrabianlıq we adaletni qolungdin berme, Xudayingħha ümid bagħlap, Uni icħiż kükten. **7** Mana bu sodiger! Uning qolida aldamchiliq tarazisi bar; U bozeq qilishqa amraqtūr. **8** Efraim: «Men derweqe býigidim, Özümge köp bayliqlarni topplidim; Biraq ular barliq ejirlirimde mendin héch gunahiy qebihlikni tapalmaydul!» – deydu. **9** Biraq Misir zémindin tartip Men Perwerdigar séning Xudaying bolghanmen, Men séni yene «[kepiler] héjti» dikidek chédirlarda turghuzimen! **10** «Men peyghemberlerge söz qilghammen, Alamet körünüshlerni köpeytkenmen, Shundaqla peyghemberler arqılıq temsillerni körsetkenmen. **11** Giléad qebihmu? Ular berheq peqet yarimaslardur! Ular Gilgalda torpaqlarını qurbanlıq qilidu; Ularning qurban'għalihi derweqe étiz qırıldıkları tash döwlirilek köptür! **12** (Yaqp Suriyege qéchip ketti, Shu yerde Israil xotun élish üchün isħligen; Berheq, xotun élish üchün u qoylarni baqqanidi). **13** Perwerdigar yene peyghember arqılıq Israilni Misirdin chiqirip qutquzghan, Peyghember arqılıq uningdin xewermu alghan. **14** Efraim [Xudanıng] qehrini intayin qattiq qozgħighan; Uning Rabbi u tökkien qan qerzni uning gedinige artidu, Shermdendilik-ahanetini öz beshiga qayturidu.

13 [Burun] Efraim söz qilghanda, kishiler hörmetlep titrep ketteti; U Israil qebililiri arısida kötürülgən; Biraq u Baal arqılıq gunah qilip öldi. **2** Ular hazır gunahning üstige gunah sadir qilmaqtal Özlinige kümüshliridin quyma mebudiarni, Öz eqli oylap chiqqan butlarni yasidi; Bularning hemmisi hünerwenning ejri, xalas; Bu kishiler togruhruq: «Hey, insan qurbanlıqını qilghuchilar, mozaylarni söyüp qoyunglar!» déyilidu. **3** Shunga ular seherdiki bir parche buluttek, Tézden gayip bolidighan tang seherdiki shebnemidet, Xamandin qara quyunda uchqan paxaldek, Tüngħuktin chiqqan is-tütekket [tézdin] yoqap kétidu. **4** Biraq Misir zémindin tartip Men Perwerdigar séning Xudaying bolghanmen; Sen Mentin bashqa héch İlahni bilmeydighan bolisen; Mentin bashqa qutquzghuchi yoqtur. **5** Men chölbayawanda, qurghaqchiliqning zémindida sen bilen tonushtum; **6** Ular ozuqlandurulup, toyun'ghan, Toyun'għandin kéyin könglide tekebburliship ketken; Shunga ular Ménii untugħan. **7** Emdi Men ulargha shirdek bolimen; Yilpizdekk ularni yol boyida paylap kütim; **8** Küchħiliridin mehrub bolghan éyiqtek Men ulargha uchrapp, Yürek chawisini titiwétem; Ularne chishi shirdek neq meydanda yewtétem; Daladiki haywanlar ularni yirtiwtidu. **9** Séning halakiting, i Israil, del Manga qarshi chiqqanlıq, Yeni Yardemchinge qarshi chiqqanlıqindin ibarettur. **10** Emdi barlıq sheherliringde sanga qutquzghuchi bolidighan padishahing qéni? Séning soraqchi-hakimliring qéni? Sen bular togruhruq: «Manga padishah we shahzadilarni teqdim qilghaysen!» dep tiligen emesmu? – **11** Men ghezipim bilen sanga padishahni teqdim qilghanmen, Emdi uni ghezipim bilen élip tashlidim. **12** Efraimning qebihlikı ching orap-qachilan'ghan;

Uning gunahi jughlinip saqlan'ghan; **13** Tolghaq basqan ayalning azabliри uninggha chüshidу; U eqilsiz bir oghuldur; Chünki baliyatquning aghzi échilghanda, u hazir bolmighan! **14** Men bedel tölep ularni tehtisaraning küchidin qutuldurimen; Ulargha hemjemet bolup ölümdin qutquzimen; Ey, öltüm, séning wabaliring qéni?! Ey, tehtisara, séning halaketliring qéni?! Men buningdin pushayman qilmaymen! (**Sheol h7585**) **15** [Efraim] qérindashliri arisida «mewilik» bolsimu, Sherqtin bir shamal chiqidi, Yeni Perwerdigarning chöl-bayawandin chiqqan bir shamili kéléidu; [Efraimning] buliqi qurup kétidu, uning su bésyi qaghjirap kétidu; U [shamal] xezinisidiki barlıq nepis qacha-quchilarни bulang-talang qildu. **16** Samariyening öz gunahi öz zimmisige qoyulidu; Chünki u öz Xudasigha boynini qattiq qilghan; Ular qılıch bilen yiqlidu, Bowaqlıri pare-pare qilip chéqiwétilidu, Hamilidar ayalliri yériwétilidu.

14 Israel, Perwerdigar Xudayingning yénigha ikkilenmey qaytip kel! Chünki öz qebihliking bilen putliship yiqlghanseñ. **2** Özungılar bilen bille sözterni épkelinglar, Perwerdigarning yénigha qaytinglar; Uninggha: — «Barlıq qebihlikni kechürgeyßen, Shapaet bilen bizni qobul qilghaysen, Shuning bilen biz Sanga lewlirimizdiki «buqa [qurbanliqlar]»ni tutimiz — denglar. **3** — «Asuriye bizni qutquzmaydu, Atlargha minmeymiz; Biz hergiz öz qolimiz yasighinigha: — «Xudayımız!» démeymiz; Chünki Sendinla ýetim-yésirlar rehim-shepget tapidu». **4** — Men ularni «arqığha chékinishliri» din saqaytimen, Men ularni chin könglümdin xalap söyimen; Chünki Méning ghezipim uningdin yandi. **5** Men Israilgha shebnemdek bolimen; U niluperdek berq uridu, Yiltizliri Liwan [kédır] derixidek yiltiz tartidu; **6** Uning bixliri shaxlap yéyildu, Uning güzellikki zeytun deridek, Puriqi Liwan [kédiriningkidek] bolidu. **7** Xelq qaytip kélip, uming sayisi astida olтуриду; Ular ziraetlerdek yashnaydu, Üzüm télidek chéchekleydu; Liwanning sharabliri [aghzida qalghandek], éside shérin qalidu. **8** Efraim: «Méning butlar bilen yene néme karim!» — deydighan bolidu. «Men uninggha jawab bérímen, uningdin xewer alimen! «Men yappyéshil bir qarighaydurmen». «Séning meweng Mendindurl!» **9** Kim dana bolup, bu ishlarni chüshiner? Chéchen bolup, bularni biler? Chünki Perwerdigarning yolliri durustur, Heqqaniylar ularda mangidu; Biraq itaetsizler ularda putliship yiqlidu.

Yoél

1 Perwerdigarning Pétuélning oghli Yoélgħa chūshken sözi:
— 2 «I qérilar, anglanglar; Zéminda barlıq turuwatqan hemmeylen, qulaq sélénglar; Öz künliringlarda yaki atabowliringlarning künliridimu shundaq bir ish bolup baqqanmu? 3 Baliliringlarga shuni étip béringerlar, Baliliringlar öz balilirigha éysun, Ularmu keler dewrge éysun: — 4 «Chishligüchi qurt» qaldurghanni chéketke yep boldi, Chéketke qaldurghanni chéketke lichinkiliri yep boldi, Chéketke lichinkiliri qaldurghanni «weyranchi qurt»lar yep boldi. 5 Ey, haraqkeshler, oyghinip qattiq yighthanglar, Huwlishinglar, i sharab ichküchiler, Yéngi sharab tópeylidin — Chünki u aghziningdin élip tashlandi. 6 Chünki bir xelq, küchlük, sansizlighan xelq, Zémiminim üstige bésip keldi; Uning chishliri bolsa shirning chishliri, Uningda shirning hinggaq chishliri bardur; 7 U Méning üzüm tallirimni weyrane qiliwetti, Enjür deriximning qowzaqlarini siyriwetti, Ularni yalingachlap, tashliwetti; Ularning shaxliri aqliwetildi. 8 Yashlıqıdiki éri üchün matem tutup böz kiyimlerge oran'ghan newjuwandek qattiq pigħan chékinglar; 9 Perwerdigarning öyi «ashlıq hediye»den hem «sharab hediye»lerdin mehrum qilindi; Kahinlar, yeni Perwerdigarning xizmetchilari matem tutidu. 10 Étizlar chölderep ketti, Zémín matem tutidu; Chünki ziraetler ghazan boldi, Yéngi sharab qurup ketti, Zeytun méyi qaghjiridi. 11 Hey déhqanlar, uyułunqlar; Bugħħaydar hem arpilar üçhün yalwurunglar, i üzümchiler, Chünki étizlarning hosulliri qurup ketti. 12 Üzüm téli qaghjirap ketti, Enjür derixi soliship qaldi, Anar derixi, xorma palmisi hem alma deriximu, Daladiki barlıq derexler soliship ketti; Berheq, shadlıqmu adem balilirida soliship ketti. 13 Bélinglarni bagħħanglar, peryad oqunqlar, i kahinlar; Huwlanglar, i qurban'għanhing xizmetchiliri; Kéchiche böz kiyimlerni kiyip dum yétingħar, i Xudaning xizmetchiliri; Chünki Xudayinglarning öyidin «ashlıq hediye» hem «sharab hediye» üzülüp qaldi. 14 «Roza tutayli» dep [Xudagh] mexusx bir mezgħilni ayringħar, Jamaetke mexusx yighthilim, dep jakarlangħar; 15 Elni qillingar, jamaetni paklandurungħar, Aqsaqallarni jem qilingar, balilarni, émiwatqanlarnimi yiqħingħar; Toy qiliwatqan yigit öz öyidin, Yatlıq bolidiñ qiz hujrisidin chiqsun; 17 Kahinlar, yeni Perwerdigarning xizmetchiliri ayaw bilen qurban'għa otturrisida yığħa-zar kötürus, Ular éysunki, «Perwerdigar, Öz xelqingge ichingni aghħiġaqsen, Öz mirasingni xorluqtin saqlap, Ularni elliżżeq soċ-ċhöchek bulushqa qoymighayse; El-yurtlar arisida: «Ularning Xudasi qéni?» déyilmisun». 18 Andin Perwerdigar Öz zémīniga otluq muhebbitini, Öz xelqige rehim-shepqneti körsetti; 19 Perwerdigar jawaben Öz xelqige mundaq dédi: — «Man, Men silerge bughday, yéngi sharab we zeytun méyini ewetimen, Siler bulardin qandurulisiler; We Men silerni qaytidin eller arisida shermende qilip qoymaymen; 20 Hem shimaldin kelgħuchini silerdin yiraq qilip, Uning aldi qismi żerqij dengħiz, Keyni qismi għerbiy dengħiz qogħliwetimen; Uni chöl bir zémīn'ha heydiewtien; Uning sésiqliji purap turidu, Pasiq hidu chiqid; Chünki u «chong isħlarni qilgħuchim» dep özini ulugh qilmaqchi bolidu. 21 Qorqma, i zémín; Shadlinip xushal bol; Chünki Perwerdigar ulugh isħlarni qilghan. 22 I daladiki haywanlar, qorqmangħar; Chünki chölliiktiki ot-chöppler berq urmaqt; Derex mewiġini bermekte, Enjür derixi, üzüm téli toluq hosul bérídu. 23 Hem siler, Zionning baliliri, shadlinip Perwerdigar Xudayinglardin xursen bolungħar; Chünki U heqqaniyli boyiche silerge «awwalqi yaṁghurlar»ni bérídu; U silerge holl-yeğħin bérídu, Yeni basħta bolghandek «awwalqi yaṁghurlar» hem «kékijni yaṁghurlar»ni yagħidur. 24 Xamanlar bughdayha tolghaq bolidu, Idiš-küppler yéngi sharab hem maylarrha tolup tashidu. 25 We Men silerge chéketkiler, chéketke lichinkiliri, «weyranchi qurt»lar, «chishligüchi qurt»lar,

Kélishtin burun zémin «Éren bagħħisi»dekk, Biraq ularning tapini tegkedin kiejin għiġihsa chōl-bayawan bolidu; Berheq, ulardin héchnéme qéchip qutulalmaydu. 4 Ularning qiyapiti atqa oxħaydu, Atliq leshkerdek chapidu. 5 Jeng harwiliri güldiġiñ sada bilen ular tagħi choqqiliridin sekrep ötidi; Paxalni paraslap köydürjen ot awazidek taraslap mangidu, Debdeblik sep tüzepp turghaq kuchiuki qoshundek yürüdu, 6 Ularning aldida eller qattiq azablinidu, Hemme chiray tatirip kétidu. 7 Ular palwanlardek yūgħi idu; Jengħiġi kiekk tħalli kien, Sépli tħalli kien, Hemmxi öz alidha qarap yūrūħ qiliđu; Sepli rimi kien, qiegħi buzmaydu. 8 Héq qaysi, öz qérindishini qistimaydu; Herqaysi öz yoldi mangidu; Qorallargħa ētislimi, yarilanmay öt-pi mangidu; 9 Sheħerning hemme yérige chépishidu; Sépli tħalli kien, qiegħi buzmaydu; Öylerje yamiship chiqid; Dérizilerid oħgridek kirdi. 10 Ular aldida yerzémminni titrek basidu, Asmanlar tewrinip kétidu; Quyash hem ay qarangħu l-halli kétidu, Yultużżlar julasini qayturuwalidu. 11 Perwerdigar Öz qoshuni aldida awazini qoywétidu, Chünki Uning bargħi payansidur; Uning soċċi orunlighu kuchiuki; Chünki Perwerdigarning kūni ulugh, intayin deħħetħetlik; Kim uni kötūrelisun? 12 Biraq hetta hazirmu, — deydi Perwerdigar, — Chin köngħiġġi bilen, rozilar bilen, yighħar bilen matem tutup Méning yēnigmha qaytip kelingħar; 13 Kiyim-kéchiklarni emes, belki yürek-bagħriġiġi tilip, Perwerdigar Xudayinglarning yēnigmha qaytip béringerlar; Chünki U mēħir-shepqed li hem rehi mdid, Asan għeżepplem meydū, zor mēħir-muhebbetlik, Yamanliqtin yanidighan [Xuda]dur. 14 Kim bilidu, U jazalashtin yēnip, rehim qilip birer beriketni, Perwerdigar Xudayinglarning sun'ghudek birer «ashlıq hediye» hem «sharab hediye»ni qaldurup kétendu téxi? 15 Zion tēħġida kanay chélingħar, «Roza tutayli» dep [Xudagh] mexusx bir mezgħilni ayringħar, Jamaetke mexusx yighthilim, dep jakarlangħar; 16 Elni yiqħingħar, jamaetni paklandurungħar, Aqsaqallarni jem qilingar, balilarni, émiwatqanlarnimi yiqħingħar; Toy qiliwatqan yigit öz öyidin, Yatlıq bolidiñ qiz hujrisidin chiqsun; 17 Kahinlar, yeni Perwerdigarning xizmetchiliri ayaw bilen qurban'għa otturrisida yığħa-zar kötürus, Ular éysunki, «Perwerdigar, Öz xelqingge ichingni aghħiġaqsen, Öz mirasingni xorluqtin saqlap, Ularni elliżżeq soċ-ċhöchek bulushqa qoymighayse; El-yurtlar arisida: «Ularning Xudasi qéni?» déyilmisun». 18 Andin Perwerdigar Öz zémīniga otluq muhebbitini, Öz xelqige rehim-shepqneti körsetti; 19 Perwerdigar jawaben Öz xelqige mundaq dédi: — «Man, Men silerge bughday, yéngi sharab we zeytun méyini ewetimen, Siler bulardin qandurulisiler; We Men silerni qaytidin eller arisida shermende qilip qoymaymen; 20 Hem shimaldin kelgħuchini silerdin yiraq qilip, Uning aldi qismi żerqij dengħiz, Keyni qismi għerbiy dengħiz qogħliwetimen; Uni chöl bir zémīn'ha heydiewtien; Uning sésiqliji purap turidu, Pasiq hidu chiqid; Chünki u «chong isħlarni qilgħuchim» dep özini ulugh qilmaqchi bolidu. 21 Qorqma, i zémín; Shadlinip xushal bol; Chünki Perwerdigar ulugh isħlarni qilghan. 22 I daladiki haywanlar, qorqmangħar; Chünki chölliiktiki ot-chöppler berq urmaqt; Derex mewiġini bermekte, Enjür derixi, üzüm téli toluq hosul bérídu. 23 Hem siler, Zionning baliliri, shadlinip Perwerdigar Xudayinglardin xursen bolungħar; Chünki U heqqaniyli boyiche silerge «awwalqi yaṁghurlar»ni bérídu; U silerge holl-yeğħin bérídu, Yeni basħta bolghandek «awwalqi yaṁghurlar» hem «kékijni yaṁghurlar»ni yagħidur. 24 Xamanlar bughdayha tolghaq bolidu, Idiš-küppler yéngi sharab hem maylarrha tolup tashidu. 25 We Men silerge chéketkiler, chéketke lichinkiliri, «weyranchi qurt»lar, «chishligüchi qurt»lar,

Yeni Men aranglарgыha ewetken ulugh qoshunum yégen yillarnı qayturup bérímen; **26** Siler bolushiche yep, qandurulisiler, Shuningdek silerge karamet ishlarnı körsetken Perwerdigar Xudayinglarning namini medhiyileysiler; Shuning bilen Méning xelqim hergiz yene xijaletke qalmaydu. **27** Siler Méning Israil ichide turghanlıqimni, Shundaqla Menki Perwerdigar silerning Xudayinglar ikenlikimni, Mendin bashqa héchkim bolmaydighanlıqını bilisiler; Shuning bilen Méning xelqim hergiz yene xijaletke qalmaydu. **28** Hem keyin, Men Öz Rohimni barlıq et igiliri üstige quyim; Silerning oghul-qızlırlıqlar beshareti bérídu, Qériliringlar alamet chüshlerni köridü, Yigitliringlar għayibane alamet köṛünüşhlerni köridü; **29** Berheq, shu künlerde qullar üstigimu, dédeklar üstigimu Rohimni quyimen. **30** Men asmanlarda, zémində karametlerni, Qan, ot, is-tütek tüwrüklerini körsitimen. **31** Perwerdigarning ulugh hem dehsħetlik künü kelmigħiċhe, Quyash qarangħħuluqq, Ay qan'ha aylandurulidu. **32** Hem shundaq emelge ashuruliduki, Perwerdigarning namini chaqirip nida qilgħanlarning hemmisi qutquzulidu; Chünki Perwerdigar déginidek, Zion téghida hem Yérusalémda, Hemde Perwerdigar chaqirmaqchi bolghan «qaldisi»lar üčhün qutquzush-nijat bolidu.

3 Chünki mana, shu künlerde, shu peytte, Men Yehuda hem Yérusalémmi asarettin qutuldurup, azadliqqha érishtürjinimde, **2** Men barlıq ellernimu yighip, Ularni «Yehoshafat jilgħisi»ha chüshürim; Shuning bilen ularning xelqimmi eller arisigha tarqitwetkenlikidin, Zémiminni bölüp parchiliwetkenlikidin, Ularni ashu yerde Méning mirasim, yeni xelqim Israil tüpeylidin soraqqa tartimen. **3** Uning üstige ular Méning xelqimmi dogħha tikip chek tashlighan; Bir yigitni bir pahishe ayalgha almasheturghan, Bir qizni «sharab ichimiz» dep sharab üčhün almaseturghan. **4** Hey, Tur hem Zidon, Filistiyen barlıq rayonliri, Men silerni néme qiliptimen? Siler Mendin öch almaqchimusiler? (Biraq Mendin öch alimiz désengħar, ochni tézla öz beshinglарgħa qayturup bérímen!) **5** Kümüşħlirim, altunlirimmi buliwalghininglar tüpeylidin, Güzel góherlirimmi öz butxaniliringlарgħa apargħiningħat tüpeylidin, **6** Yehuda baliliri hem Yérusalémmiñn balilirini öz chégrasidin yiraq qilmaq üčhün ularni Gréklarha sétiwétkininglar tüpeylidin, **7** Mana, Men ularni siler sétiwetken jayda ornidin turghuzim, Hemde qilgħiningħarni öz beshinglарgħa qayturimen. **8** Oghul-qızlırlıqarni Yehuda balilirining qoliga sétiwétimen, Ular shularni yiraqtiki bir elge, yeni Shabiyaliqlarha sétiwétidu; Chünki Perwerdigar söz qilghan. **9** Shuni eller arisida jakarlanglarki, «Jengħe teyyarliniġħar, Palwanlarni qozħħangħar, Jengħi lerning hemmisi yéqinlashsun, Jengħe hazir bolsun; **10** Sapan chishlirini qılıch qilip, Orghaqliringħarni neyze qilip soqushungħar; Ajiz ademmu: «Men kicħchlük» désun; **11** Etraptiki hemme eller, tézdin kēlingħar, Hemmingħar shu yerge jem bolunġar!», «Özungnring kūchlük liringni ashu yerge chiħürgeyen, ah Perwerdigar!» **12** «Eller qozghilip «Yehoshafat jilgħisi»ha kelsun; Chünki Men shu yerde oltrup etrapptiki hemme ellerni soraqqa tartimen. **13** Orghaqni sélingħar, Chünki ziraet pishti; Kēlingħar, chüshüp chey lengħar, Chünki sharab kölchekliri liq tushuqtur, Idiš-küppler tolup tashidu. Chünki ularning rezilliki zordur» **14** Ah, nurghun, nurghun kishiler «Qarar jilgħisi»da! Chünki Perwerdigarning künü «Qarar jilgħisi»ha yéqinlashti. **15** Quyash hem ay qarangħħuliship kétidu, Yultuzlar öz julasini qayturuwalidu. **16** Perwerdigar Ziondin hōrkireydu, Yérusalémdin awazini qoyuwétidu; Asmanlar, zémindar silkinidu; Lékin Perwerdigar Öz xelqige bashpanah, Israil balilirigha kuchi-himaye bolidu. **17**

Shuning bilen siler Menki Perwerdigarning silerning Xudayinglar ikenlikimni, Öz muqeddes téghim Zionda turidighanlıqimni bilisiler; Yérusalém pak-muqeddes bolidu, Uningdin héch yat ademler yene ötmeydu. **18** Hem shu kūni emelge ashuruliduki, Tagħħar yéngi sharabni témitidu, Döng-églizlikerdin süt aqidu, Yehudadik barlıq ériq-östenglerde liq su aqidu; Perwerdigarning öyidin bir bulaq chiqidu, Shittim jilgħisini sugħiridu. **19** Misir bolsa bir chöllük, Édom ademzatsiz bir chöł-bayawan bolidu, Ularning Yehuda balilirigha qilgħan zulum-zorawaniqli tüpeylidin, Ular bularning zémindar bigunah qanlarni tökkensħi tüpeylidin. **20** Biraq Yehuda menggiętur turidu, Yérusalém dewrdin-dewrwieħi qalidu; **21** Hem Men ularni tökken qanlarning paklandurulmighan gunahliridin paklandurim; Chünki Perwerdigar Zionda makanlashqandur.

Amos

1 Uzziya Yehudagha, Yoashning oghli Yeroboam Israilgha padishah bolghan waqitlarda, yer tewreshtin ikki yil ilgiri, Tekoadiki charwichilar arisidiki Amosning Israil togrhuluq éytqan sözliri: — **2** U: «Perwerdigar Zion téghidin hörkireydu, Yérusalémdin awazini qoyuwétidu; Padichilarining otaqlirli matem tutidi, Karmel choqqisi ghazanglishidu» — dédi. **3** Perwerdigar mundaq deydu: — «Demeshqning üch gunahi, berheq töt gunahi üchün, uninggha chüshidighan jazani yandurmaymen, Chünki ular Gileádtikilerni tömür tırnılıq soremler bilen soqqanı; **4** Shundaqla Haæaelning öyige bir ot ewetimen, U Ben-Hadadning ordilirini yutuwalidu. **5** Demeshq derwazisidiki tömür baldaqni sunduriwétimen, Awen jilghiçida turghuchini, Beyt-Édende shahane hasisini tutquchini üzüp tashlaymen; Suriyening xelqi esirge chüshüp kirgha élip kétildi, — deydu Perwerdigar. **6** Perwerdigar mundaq deydu: — «Gaza shehirining üch gunahi, berheq töt gunahi üchün, uninggha chüshidighan jazani yandurmaymen, Chünki ular Édomgha tapshurup bérishke, barlıq tutqunlarni esir qılıp élip ketti. **7** Hem Men Gazaning sépiligha ot ewetimen, Ot uning ordilirini yutuwalidu; **8** Men Ashdodta turghuchini, Ashkélonda shahane hasini tutquchini üzüp tashlaymen, Ekron shehirige qarşishi qol kötürmen; Filistiylerning qaldıruq yoqılıdı, — deydu Reb Perwerdigar. **9** Perwerdigar mundaq deydu: — «Turning üch gunahi, berheq töt gunahi üchün, uninggha chüshidighan jazani yandurmaymen, Chünki ular barlıq tutqunlarni Édomgha tapshuruwetti, Shundaqla qérindashlıq ehdisini ésige almidi. **10** Hem Men Turning sépiligha ot ewetimen, Ot uning ordilirini yutuwalidu. **11** Perwerdigar mundaq deydu: — «Édomning üch gunahi, berheq töt gunahi üchün, uninggha chüshidighan jazani yandurmaymen, Chünki u barlıq rehim-shepinqeti tashliwétip, Qılıch bilen öz qérindishini qoqlıghan; U yırılgıhudek ghezepte bolup, Derghezpite bolghan halitini hemishe saqlayıdu; **12** Hem Men Téman shehirige ot ewetimen, Ot Bozrahning ordilirini yutuwalidu». **13** Perwerdigar mundaq deydu: — «Ammonning üch gunahi, berheq töt gunahi üchün, uninggha chüshidighan jazani yandurmaymen, Chünki ular chégrimizni kéngeytimiz dep, Gileádtiki hamilidár ayallarning qorsaqlarını yériwetti. **14** Hem Men Rabbahning sépiligha ot yaqimen, Jeng künide qiyachiylar ichide, Qara quyunning künide qattiq boran ichide, Ot uning ordilirini yutuwalidu; **15** Hem ularning padishahi esirge chüshidu, — U emirliri bilen bille esirge chüshidu, — deydu Perwerdigar.

2 Perwerdigar mundaq deydu: — «Moabning üch gunahi, berheq töt gunahi üchün, uninggha chüshidighan jazani yandurmaymen, Chünki u Édomning padishahining ustixanlırını köydürüp hak qiliwetti. **2** Hem Men Moab üstige ot ewetimen, Ot Kériotning ordilirini yutuwalidu; We Moab chuqan-sürenler bilen, qiya-chiyalar bilen, kanay sadasi bilen olidı. **3** We Men ularning hakimini arisidin üzüp tashlaymen, Uning emirlirini uning bilen bille öltürüwétimen, — deydu Perwerdigar. **4** Perwerdigar mundaq deydu: — «Yehudaning üch gunahi, berheq töt gunahi üchün, uninggha chüshidighan jazani yandurmaymen, Chünki ular Perwerdigarning Tewrat-qanunini kemsitti, Uningdiki belgilimilerge emel qilmidi; Ularning saxtilqlikleri özlirini adashturup qoysi; ularning ata-bowlirimu bulargha egiship mangghanidi. **5** Hem Men Yehuda üstige ot ewetimen, Ot Yérusalémning ordilirini yutuwalidu. **6** Perwerdigar mundaq deydu: — Israîlning üch gunahi, berheq töt gunahi üchün, uni jazasidin qayturmaymen, Chünki ular

heqqaniylarnı kümüşke sétiwetti, Yoqsul ademni bir jüp choruqqa sétiwetti; **7** Ular namratlarning beshidiki chang-topilirini bosh qoyuwetmeydu, Ajiz möminlerning nésiwsisini qayriwalidu; Ata-bala ikkisi Méning muqeddes namimi bulgap, oxshash bir qızning yénigha élip bérip, Qerzge renige qoyghan kiyim-kéchékler üstide ular bilen yatidu; Ular öz ilahining öyide jerimane bilen alghan sharabni ichmekte. **9** Biraq Men Amoriylarnı ularning aliddin halak qilghanmen, Amoriylar kédir derixidek égiz, dub derixidek kúchlük bolghan bolsimu, Men üstidin uning méwisini, astidin yiltizlirini halak qildim. **10** Hem Amoriylarning zémiminin igilishinglar üçün, Silerni Misir zémiminidin élip chiqip, Qırıq yil chölbawanda yétekildim. **11** Silerner qohulliringlardın bezilirini peyghember bolushqa, Yigitliringlardın bezilirini «Nazariy» bolushqa turghuzdu. Shundaqla emesmu, i Israel balılıri? — deydu Perwerdigar. **12** Biraq siler Nazariylarha sharab ichküzdunglar, Hem peyghemberlerge: «peyghemberlik qilmanglar» — dep buyrudunglar. **13** Mana, Men silerni basımen, Xuddi liq öncé bésilghan harwa yerni basqandek, silerni bésip turimen; **14** Hem chapqurlarningmu qachar yoli yoqaydu, Palwan öz kúchini ishilitelmeğu, Zeberdes batur öz jénini qutquzalmaydu. **15** Oqyani tutquchi tik turalmaydu; Yeltapan qachalmaýdu, Atqa min'guchi öz jénini qutquzalmaydu. **16** Palwanlar arisidiki eng jigerlik batırmu shu künide yalingach qéçip kétidi, — deydu Perwerdigar.

3 Perwerdigar silerni eyiblep éytqan bu söz-kalamni anglanglar, i Israel balılıri, Yeni Men Misir zémiminidin élip chiqarghan bu pütkül jemet: — **2** «Yer yüzidiki barlıq jemetler arisidin peqet silerni tonup keldim; Shunga üstünglarga barlıq qebihlikliringlarning [jazasını] chüshürim». **3** Ikki kishi bir niyyete bolmisa, qandaqnu bille mangalısun? **4** Oljisi yoq shir ormanda hörkiremdu? Arslan héchnémini almığhan bolsa uwısida huwlamdu? **5** Tuzaqta yemchük bolmisa qush yerge yiqılamdu? Alghudek nerse bolmisa, qısmaq yerdin étılıp chiqamdu? **6** Sheherde [agah] kaniyঁ chélinşa, xelq qorqmamdu? Perwerdigar qilmaghan bolsa, sheherge yamanlıq chüshemdu? **7** Reb Perwerdigar Öz qulları bolghan peyghemberlerge awwal ashkarılımay turup, U héch ish qilmaydu. **8** Shir hörkirigen tursa, kim qorqmaydu? Reb Perwerdigar söz qılghanda, kim [Uning] besharitini yetküzmay turalaydu? **9** Ashdodtiki qel'e-ordilardı, Shundaqla Misirdiki qel'e-ordılarda élán qılıp: — «Samarıye tagħħiri üstide yighthingħar, Uning otturisidiki zor qiyqas-sürenlerni, Uning ichidiki jebir-zulumlarnı körüp bęqingħlar» — denglar. **10** — Ular heq ish qilishni bilmeyeğ — deydu Perwerdigar, — Ular ordilirigha zulum-zorawanlıq bilen tartiwalghanırını hem oljilarnı jugħlighuchilar! **11** Shunga Perwerdigar mundaq deydu: — «Mana bir yaw! U zémimni qorshiwal! U mudapiengni élip tashlaydu, Qel'e-ordiliring bulang-talang qilinidu. **12** Perwerdigar mundaq deydu: — Padichi shirning aghzidin qoynıng ikki putini yaki quliqining bir parchisini qutquzup alghandek, Samariyide olturnghan Israillarmu shundaq qutquzulidu, — Sheherde peqet kariwatning bir burjiki, Diwandiki bir parče Demeshq libasla qalidu! **13** — Anglanglar, Yaqupning jemetide guwahlıq béringħar, — deydu Reb Perwerdigar, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Xuda, **14** — Men Israelning asiyılıqlarını öz beshigha chüshürügen künide, Beyt-El shehirining qurban'gahlirinimü jazalaymen; Qurban'gahnning burjeklidiki müngħiżler késiwétilip yerge chüshürülidu. **15** Men «Qishliq Saray» we «Yazlıq Saray»nı

biraqla uruwétimen; Pil chishi öylermu yoqilip kétidu, Köpligen öyler tütgishidu, — deydu Perwerdigar.

4 I Bashandiki inekler, Samariye téghida turup, namratlarni xarlawatqan, miskinlerni éziwatqanlar, Xojilirigha: «[Sharabni] élip kéklinglar, biz ichimiz» deydighanlar, Bu sözni anglanglar: — **2** Reb Perwerdigar Öz pak-muqeddeslik bilen qesem ichkenki, Mana, beshinglarga shundaq künler chüshiduki, U silerni ilmekler bilen, Neslinglarni changgaklar bilen élip kétidu. **3** Hem siler [ayallar] herbiringlar sépilning shoralridin qisilip ötüp, Udal méngep tikiwétiler; We siler Harmon terepe chörüwtétilisler, — deydu Perwerdigar. **4** Emdi Beyt-Elge kéklinglar, asiyliq qilinglar! Gilgaldimu asiyliqni köpeytinglar! Etigende qurbanliqliringlarni, Her üchinchı künü silerning «ondin bir» tiltüsh öshriliringlarni élip kéklinglar, **5** «Teshekkür qurbanliqi»ni xémirturuch bilen bille köydürtünglar — Siler «xalis qurbanliqlar»inglarni jakarlap maxtinip yürüngler; Chünki bundaq qilishqa amraqsiler, i Israillar! — deydu Reb Perwerdigar. **6** «Men hemme sheherliringlarda «chishning pakizliqi»ni chüshürdüüm, Hemme yéringlarda silerni ash-nan'gha bolghan hajetmen qildim; Biraq siler yenila yénimgha qaytmidinglar, — deydu Perwerdigar; **7** Hosulgha üch ayla qalghan bolismu, silerdin Yamghurni tartiwélip bermidim; Bir sheher üstige Yamghur yaghurdurdum, Yene bir sheherge yaghdurmidim; Bir parche yer üstige Yamghur yagħid; Yene bir parche yer Yamghursız qaghjirap qaldti; **8** Shuning bilen ikki, üch sheherning [puqralir] su tilep bashqa bir sheherge elengship bardı, Lékin qanmidi; Biraq siler yénimgha yenila qaytmidinglar, — deydu Perwerdigar; **9** Men silerni judun hem hal apiti bilen urdu; «Għajilighuchi qurt»lar nurghunlighan bégħinglar, üzümzarliringlar, enjür derexliringlar hem zeytün derexliringlarni yep ketti; Biraq siler yénimgha yenila qaytmidinglar, — deydu Perwerdigar; **10** Men aranglarchha Misirgha chüshürügen apetlerden apetni ewettim, Yigitliringlarni qılıch bilen öltürgüzdum, Atliringlarni olja bulushqa qoyuwettim; Men qarargahinglardin [jesetlerning] sésiqchiliqini purutuwettim, Uni dimiħingħingħarhimu kirkizzdum, Biraq siler yénimgha yenila qaytmidinglar, — deydu Perwerdigar; **11** Men aranglardin bezilerni Xuda Sodom we Gomorra sheherlirini örtüwetkinidek örtüwettim, Shuning bilen siler ottin tartiwélin'ghan bir chuchula otundek bolup qaldinglar; Biraq yénimgha yenila qaytmidinglar, — deydu Perwerdigar; **12** Shunga Men sanga shundaq qilishim kerek dawatimen, i Israıl; Men buni sanga qilidighanlıqim tüpeylidin, Xudaying bilen körüşħiħke teyyarlan, i Israıl! **13** Chünki mana, tagħħlarni Shekkendürġuchi, Shamalni Yaratquchi, Insan'gha özlirining oy-pikrinining néme ikenlikini Ayan Qilghuċċi, Tang seherni qarangħħuluqqa Aylandurghuchi, Yer yüzdikи yuqri jaylarning üstide dessep yürgħuchi del Shudur, Perwerdigar, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Xuda Uning namidur!

5 I Israıl jemeti, bu sözni, Yeni Men sen toghruluq oquydighan bir mersiyeni anglap qoy: — **2** «Pak qiz Israıl yiqlidi; U qaytidin ornidin turmaydu; U öz tupriqığha tashlan'ghan, Uni turghuzup yöligħiċhi yoqtur». **3** Chünki Reb Perwerdigar mundaq deydu: — [Israılning] ming [leshker] chiqqan bir sheherining yüz [leshkirila] tirik qalidu; Yüz leshker chiqqan bir sheherining Israıl jemeti üchün on [leshkirila] tirik qalidu; **4** Chünki Perwerdigar Israıl jemetige mundaq deydu: — Méni izdenglar, hayatqa érishisiler; **5** Beyt-Elni izdimenglar, Gilgalħimu barmanglar, Beer-Shébagħa seper qilmanglar; Chünki Gilgal esirge éljinip sürgün qilinmay qalmaryu, Beyt-El yoqqa chiqidu.

6 Perwerdigan izdenglar, hayatqa érishisiler; Bolmisa U Yüsüp jemeti ichide ot kebi partlap, uni yep kétidu, Hem Beyt-Elde otni öħčürgüdek adem tépilmaydu. **7** I adaletten emen'ge aylandurghuchi, Heqqaniyiqliq yerge tashlighuchilar, **8** Silor Orion yultuz türkümi we Qelb yultuz topini Yaratquchi, Ölüm kölenggисин tang nurigha Aylandurghuchi, Kündüzni qarangħħuluq bilen kēcige Aylandurghuchi, Déninizdiki sularni chaqirip, ularni yer yüzige Quyghuchini izdenglar; Perwerdigar Uning namidur. **9** U baturlar üstige tuyuqsız halaketni partlitidu, İstihkam üstige halaket chūshürudu. **10** Shu [Israillar] sheher derwazisida tenbil bérídighanlарgha och, Durus sözleydighanlardın yirginidu. **11** Emdi siler namratlarni épip, Ulardın bughday «hediye»lerni aldinglar! Oyulghan tashlardin öylerni saldinglar, Biraq ularda turmásiler; Siler güzel üzümzarlarni berpa qilghasiler, Biraq ularning sharabini ichelmesiler. **12** Chünki silerning asiyliqliringlarning qanchılık köplükini, Silerning gunahinglarning qanchılık zor ikenlikini obdan bilinen; Ular heqqanlıq ademni épizidu, Ular para yeydu, Sheher derwazisida miskinlerning heqqini qayriwalidu. **13** Shunga bundaq dewrde «pemlik adem» süküt qılıdu; Chünki u rezil bir dewrdr. **14** Hayat yashash üchün yamanlıqni emes, mēħribanlıq-yaxħiliqni izdenglar; Shundaq bolghanda siler dégininglarde, Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar heqiqeten siler bilen bille bolidu. **15** Yamanlıqin nepretilinglar, mēħribanlıq-yaxħiliqni söyüngħar, Sheher derwazisida adaletni ornitingħar; Shundaq qilghanda Perwerdigar, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Xuda belkim Yüsüpnin qaldisigha shapaeħ kōrsiter. **16** Shunga Perwerdigar, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Xuda Reb mundaq deydu: — «Barliq keng reste-bazarlarda ah-zarlar anglinidu; Ular hemme kochilarda «Way... way!...» dep awazini kötürüdu; Ular déħqanlarnimu matem tutushqa, Ah-zarlar kötürgħuchi «ustilar»ni yighlashqa chaqiridu. **17** Hem barliq üzümzarlardim u ah-zarlar kötürüldi; Chünki Men Özü aranglardin ötpi kétimen» — deydu Perwerdigar. **18** Perwerdigarning künü teqezza bolghan silerge way! Perwerdigarning künü sileregħi qandaq aqiwetlerni keltürer? U yoruqluq emes, belki qarangħħuluq élip kélidu. **19** U künü birsi shirdin qéchip, éyiqqa uchrapp, Andin öyige kirip, qoli bilen tamgha yolen'gende, Yilan uni chaqqandek bir ish bolidu! **20** Perwerdigarning künü yoruqluq emes, belki qarangħħuluqla élip kélidu emesmu? Uningda peqet qarangħħuluqla bolup, yoruqluq héch bolmaydigu?! **21** Héytħiringlarning nepretilinimen, ulardin bizar boldum, lbadet sorunliringlarning puriğini purighum yoq. **22** Chünki siler Manga «köydürme qurbanliq»lar hem «ash hediye»liringlarni sunup atisanguardru, Men ularni qobul qilmaymen; Silerning bordaq malliringlar bilen qilghan «inaqliq qurbanliqliringlarni»gha qarimaymen. **23** Mendiñ munajjaliringlarning sadalirini épkeitinlar, Chiltarlıringlarning küylirini anglimaymen; **24** Buning orında adalet xuddi sharqiratmidek, Heqqaniyiqli ebedi aqidighan eqimdek dolqunlisun! **25** Siler chöl-bayawandiki qırıq yilda qilghan qurbanliq-hediyelerni Manga élip keldinglarmu, i Israıl jemeti?! **26** Berħeq, siler «Sukkot» dégen padishahinglar, hem «Qiun» dégen butħiringlarni, yeni «Yultuz ilahi»lignarni kötürüp mangdinglar! **27** Emdi Men silerni esir qilip, Demeshqtin yiraqlarha sürgün qildurimen, — deydu «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Xuda» dégen nam bilen atalghan Perwerdigar.

6 I Zionda xatirjem olturghanlar hem Samariye téghiga tayinip aman-ésen yashighanlar! I ellerner kattisining erbabliri! Israıl jemeti silerni izddep kélidu — — Silerning

halinglarga way! 2 [Siler xelqqe]: — «Kalneh shehirige bérüp körtinglar; Shu yerdin «büyük Xamat» shehirige bérilingar, Andin Filistiylerning shehiri Gatqa chüshüp békinqilar; Bular silerning ikki padishahliqinglardan ewzemu! Ularning chégrisi silerningkidin kengmu?» — [dep maxtinip sözleysiler]. 3 I yaman künni kéchiktürmekchi bolghanlar! Siler jebir-zulunning hökümränliqini ornitip, uni özünglarga yéqin qilmaqchi bolisiler, 4 Pil chishida neqishlen'gen kariwatlar üstide yatisiler, Diwanlırlınglar üstide kérilip yatisiler, Pada topidin paxlanlarni, Kala qotanlıridin mozayni tallap yeysiler, 5 Chiltar ahangigha tengkesh qilip éytisiler, Dawuttekk özünglarga sazlarni ijad qilsiler, 6 Sharabni chinilep-chinilep ichisiler, Özünglarga serxil mayliq etirlerni sürsiler, — Biraq könglünglar Yüstüp jemetening ziyan-zexmitti üchün héch azablanmaydu! 7 Shunga ular tunji esirge chüshkenler arısida esirge élinitu; Kérilip yatqanlarning eysh-isirishi axırlıshidu. 8 Reb Perwerdigar Öz hayatı bilen qesem qilganki, — deydu Perwerdigar, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Xuda, — Men Yaqupning għururidin bizarre boldum, Uning orda-istihkamliridin nepretlinimen; Men bu sheherni, shundaqla uningdiki hemmini düshmen'ge tengla ötküzüp bériment; 9 We emelge ashuruliduki, Bir öxde on adem bolup qalsa, bu oneylenmu ölidu. 10 Eger melum bir ölgüchingin tughqini, yeni ölgüchingin jesitini köydürüşke mes'ul kishi ustixanlarni kötürtüp öydin chiqiwétip, öy ichidiki yene birsidin: — «Qéshingda yene borsi barmu?» dep sorisa, u «Yoq» deydu, Andin [tughqini] yene: «Süküt! Perwerdigarining namini tilgha ēlishimizgħa bolmaydu!» — deydu. 11 Sewebi, Perwerdigar buyruq chüshürüdu, We chong öyni pare-pare qiliwétidu, Kichik öýnimu chak-chékekin yérip chéqwétidu. 12 Atlar tash üstide chapalamdu? Ademler ashu yerni kalilar bilen aghduralamdu? Biraq siler adaletni öt siyige, Heqqaniylinqing méwissini emen'ge aylandurghansiler — 13 — Yoq bir nersidin shadlinip ketkensiler, «Öz kūchimizge tayinip quğretke ige bolghanniz» — dégensiler. 14 Chünki mana, i Israıl jemeti, — deydu Perwerdigar, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Xuda, — Men siler bilen qarshılıshidighan bir elni turghuzimen; Ular Xamat shehirining dawinidin Arabah éqmigħiche silerni xarlaydu.

7 Reb Perwerdigar manga körsetti — Kéyink ot-chöp bash tartqan waqtida, mana U chéketkilerni yasidi (bu padishah özige ot-chöp orghandin kényink, ikkinchi qétimliq ot-chöp ösken waqt id) 2 hem shundaq boldiki, chéketkiler zémindiki ot-chöpni qaldurmay yewetkendin kényin, men: — «I Reb Perwerdigar, ötünüp qalay, kechürgeyser! Yaqup qandaqmu chidiyalaydu? U kichik tursal» — dédim. 3 Perwerdigar emdi undaq qilishtin yandi: «Emdi undaq bolmaydu» — dédi Perwerdigar. 4 Reb Perwerdigar manga körsetti — Mana, Reb Perwerdigar [xelqi] bilen küresh qilishqa otni chaqirdi; Ot hetta chongqur déngiznemu qurutti, Miras bolghan zéminnimu yep ketti; 5 Emdu men: — «I Reb Perwerdigar, ötünüp qalay, toxtighayen! Yaqup qandaqmu chidiyalaydu? U kichik tursal» — dédim. 6 Perwerdigar shundaq qilishtin yandi: «Emdi undaq bolmaydu» — dédi Reb Perwerdigar. 7 Emdu U manga [mundaq bir ishni] körsetti — We mana, Reb tik ölcögħiuch yip bilen qopurulghan tam tüwide, Qolida tik ölcögħiuch yipni tutqinie turatti; 8 we Perwerdigar mendin: — «Amos, némini körđung?» dep soridi. Men: «Tik ölcögħiuch yipni — dédim. Reb: «Men yene Öz xelqim Israıl otturisiga tik ölcögħiuch yipni tikleymen; Men yene ularni jazalimay ötüp ketmeymen; 9 Hem Ishaqninq «yuqiri jayliri» halak boldu, Israılning tawapgahliri weyran qilinidu; Yeroboam jemetige qilich bilen hujum qilishqa

ornumdin turimen» — dédi. 10 Shuning bilen Beyt-Eldiki kahin Amaziya Israıl padishahi Yeroboamha xewer yollap: — «Amos Israıl jemeti arisida turupmu silige suyiqest qildi; zémim uning qilghan barlıq geplirini kötürelmeydu. 11 Chünki Amos: — «Yeroboam qilichta olidu, Israıl esirge éliniti öz zémindin sürgün bolmay qalmaydu!» — deydu» — dédi. 12 Andin Amaziya Amosqa: — Hey aldin körgüchi! Bes, yoqal, Yehuda zémindigha qach, ashu yerde besharet bérüp, shu yerde nan tépip ye! 13 Biraq Beyt-Elde yene besharet berme; chünki u padishahning tawapgahi, shahliq öydur, — dédi. 14 Amos Amaziyahga jawab bérüp mundaq dédi: — «Men esli peyghember emes idim, yakı peyghemberning oghlinu emesmen; belki men bir charwichi, shundaqla éren derexlirining méwissini terġuchi idim. 15 Biraq pada bęqwaqtan chéghimda Perwerdigar méni Öz ilkige aldi we manga: «Bargħin, xelqim Israılgha besharet ber» — dédi. 16 Emdu, i Amaziya, Perwerdigarining sózige qulaq sal! Sen manga: «Israılħi eyibleydīgħan besharetneri berme, Ishaq jemetini eyibleydīgħan sózlerni éytma», déding. 17 Shunga Perwerdigar mundaq deydu: — «Séning ayaling sheherde pahishe bolidu, oghul-qizliring qilich bilen qirilidu we zémining ölcħesh tanisi tartilishi bilen parchilinidu; sen napak bir zéminda ölisen; we Israıl esirge éliniti öz zémindin sürgün bolmay qalmaydu».

8 Reb Perwerdigar manga mundaq bir ishni körsetti; mana, bir séwet yazılıq méwe. 2 Andin U mendin: Amos, némini körđung? — dep soridi. Men: «Bir séwet yazılıq méwini» — dédim. Perwerdigar manga: Emdu xelqim Israılħa zawał yetti; Men yene ularni jazalimay ötüp ketmeymen, — dédi. 3 — Shu kūni ordidiki qizlarning naxħiliri qiya-chiyalarga aylinidu, — deydu Reb Perwerdigar; — Jesetler köp bolidu; ular jay-jaylarda sirtqa tashlinidu. Stüküt! 4 Buni anglangħar, hey miskinlerni egzübħiler, Zémindiki ajiz möminlerni yoqatmaqchi bolghanlar — 5 «Ashliqimżni satmaqħi iduq, yéngi ay qachamu axiřħiħar, Bughday yajmisi aħħattuq, shabat kūni qachan tūger?» — deyidħiñ, — Shundaqla «efah»ni kichik qilip, «shekel»ni chong élip, Aldamħiċċi üchħun tarazini yalghan qilghanlar! 6 — Namratnarri kümħiġħek, Miskin ademni bir jüp choruqqha sétiwalmaqchi bolghanlar, Bughdayni süptüründi bilen qoshup satmaqħi bolghanlar! 7 Perwerdigar Yaqupning għururi bilen shundaq qesem qildiki, — Berheq, Men hergiz ularning qilghanlарidin héchbirini untumaymen! 8 Zémim bu isħlardin tewrinip ketmemdu? We uningda turuwaqtqanlarning hemmisi matem tutħamdu? U Nil deryasidek örlep kétidu, U Misir deryasidek örħeshlep, andin chököp kétidu. 9 Shu kūni shundaq emelge ashuruliduki, — deydu Reb Perwerdigar, — Quyashni chüsħi patquzimen, Zémimmi shu oħcuq künne qarangħħulashturimen. 10 Héjtliingħarni musibetke, Hemme naxħiliringħarni ah-zarlargħa aylanduriwétemen; Hemme ademning chatriqi tūstini böz rext bilen orighuziġmen, Herbir ademning beshida taqirliq peyda qilim; Bu matemni yekke-yégħane bir oghulning matimidek, Héytning axirini derdelemlik bir kün qiliwétemen. 11 Mana, shundaq künler kéliðuki, — deydu Reb Perwerdigar, Zémim 'għaqda qeħetħiħilkn iżewti, — Nan'ha bolghan qeħetħiħilkn emes, yakı sugħha bolghan changħaqħmu emes, belki Perwerdigarining sóz-kalamini anglashqa bolghan qeħetħiħilkn iżewti. 12 Shuning bilen ular déngizdin déngizgħha, shimaldin sherqie kēzip mangidu, Ular Perwerdigarining sóz-kalamini izdepp uyan-buyan yürüp, uni tapalnaydu. 13 Shu kūni ġużeł qizlar hem yigitlermu ussuzluqtin halidin kétidu; 14 Hem Samariyenning gunahining [nami] bilen qesem ichkenler, Yeni «Ilħażnejha tirikliki bilen, i Dan», yakı

«Beer-Shébadiki [ilahiy] tirik yol bilen!» dep qesem ichkenler bolsa — Ular yiqlidu, ornidin hergiz qaytidin turalmaydu.

9 Men Rebnung qurban'gahning yénida turghinini kördum; U mundaq dédi: — Tüwrüklerning bashlirini urunglar, bosughilar silkin'giche urunglar, Ularni [ibadetxanidikilerning] bashlirigha chüshürüp, pare-pare qilinglar! Men shu [butperesler]din eng axirda qalghanlirinimu qilich bilen öltürimen; Ulardin qachay dégenler qachalmaydu, Ulardin qutulay dégenler qutulup chiqalmaydu. **2** Ular tehtisara ichige téship kirse, qolum ashu yerdin ularni tartip chiqiridu; Ular asmar'gha yamniship chiqsa, Men shu yerdin ularni tartip chüshürimen; (*Sheol h7585*) **3** Ular Karmel choqqisigha möküwalsimu, Men ularni izdep shu yerdin alimen; Ular déngiz tégide nezirimdin yoshrununuwalghan bolsimu, Men yilanni buyruymen, u ularni chaçıdu; **4** Düshmenlirige esirge chüshken bolsimu, Men shu yerde qilichni buyruymen, u ularni öltüridu; Men yaxshiliqni emes, belki yamanliqni yetküzüş üchün közlirimni ulargha tikimen. **5** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Reb Perwerdigar, Zémir'gha tegküchi bolsa del Uning Özidur; U tégishi bilenla, zémir érip kétidu, uningda turuwatqanlarning hemmisi matem tutidi; Zémir Nil deryasidek örlep kétidu — Misirning deryasidek [örkeshlep], andin chökiüp kétidu. **6** Rawaqlirini ershlerge sélip, asman gümbizini yer yüzige békítküchi Shudur; Déngizdiki sularni chaqirip, ularni yer yüzige quyghuchi Udur; Perwerdigar Uning namidur. **7** Siler Manga nisbeten Éfioopiye balilirigha oxshash emesmu, i Israil baliliri? Men Israilni Misirdin élip chiqarghan emesmu? Filistiyerni Krét arilidin, Suriyelikerni Kir shehiridin chiqarghan emesmu? **8** Qaranglar, Reb Perwerdigarning közi «gunahkar padishahliq» üstige chüshti — Men yer yüzidin uni yoqitimen; Lékin Men Yaqup jemetini toluq yoqitiwetmeymen, — deydu Perwerdigar. **9** Chünki qaranglar, Men buyruq chüshürimen, Shuning bilen xuddi birsi danni ghelwirde tasqighandek, Israil jemetini eller arisida tasqaymen, Biraq ulardin eng kichikimu yerge chüshüp ketmeydu. **10** [Halbuki], xelqimning barliq gunahkarliri, yeni: «Külpet bizge hergiz yéqinlashmaydu, bésheimizgha chüshmeydu» dégtüchiler qilich tégide ölidu. **11** Shu küni Men Dawutning yiqlghan kepsini yéngibashtin tikleymen, Uning yériqlirini étimen; Uni xarabiliktin ongshap, Eyni zamandiki pétidek qurimen. **12** Shuning bilen ular Édomning qaldisigha hemde namim bilen atalghan barliq ellerge igidarchiliq qildu, — deydu buni béjirgüchi Perwerdigar. **13** Mana shundaq künler kéléduki, — deydu Perwerdigar, — Yer heydigüchi hosul yighquchigha yétishiwalidu, Üzümlerni cheyligüchi uruq chachquchigha yétishiwalidu; Taghlar yéngi sharabni témitip, Barliq döng-égilzlikler érip kétidu. **14** We xelqim Israilni asarettin qutuldurup, azadlıqqa érishtürimen; Ular xarab sheherlerni qayta qurup, ularda makanlishidu; Ular üzümzarlarni tikip, ularning sharabini ichidu; Ular baghlarni berpa qılıp, méwisini yeysu. **15** Men ularni öz zémimi üstige tikimen, Ular Men ulargha ata qilghan zémindin hergiz qaytidin yuluwétilmaydu — deydu Perwerdigar séning Xudaying.

Obadiya

1 Obadiya körgen alamet körünüsh: — Reb Perwerdigar Édom toghruluq mundaq deydu: — (Biz Perwerdigardin bu xewerni anglashqa muyesser bolduq) — «Bir elchi eller arisigha etwetildi; U: «Ornunglardin turunglar, biz uningha qarshi jeng qilish üchün turaylit!» — dep xewer bérídu. **2** Mana, Men séni eller arisida kichik qildim; Sen [eller arisida] qattiq kemsitilgen xelq bolisen! **3** Hey tik qyaning yériqliri ichide turghuchi, Turalghusi yuqiri bolghuchi, Könglüngde: «Kim méni yerge chüshürelisun?» déguchi, Könglüngdiki tekebburluq özüngni aldap qoydi! **4** Sen bürküttek özüngni yuqiri kötörsengmu, Changangni yultuzlar arisigha tiszangmu, Men shu yerdin séni chüshüruwétimen, — deydu Perwerdigar. **5** Bulangchilar qéshingga kelsimu, Oghrilar kéchilep yéningha kirsimu, (Hey, shunche üzüp tashlinisen!) Ular özlirige chushluqla oghrilaytti emesmu? Üzüm üzgühiler yéningha kelsimu, azraq wasanglarni qalduridu emesmu? **6** Biraq Esawning teelluqati qandaq axturuldi! Uning yoshurun bayliqliri qandaq tépip chiqildi! **7** Barlıq ittipaqdashliring séni chégrayinggħiche heydwiétidu; Sen bilen inaq ötkenler séni aldap, üstüngdin ghelibe qilidu; Néningni yégenler sanga qiltaq quridu; [Sen] derweqe yorutulgħandursen! **8** Men shu kūni, — deydu Perwerdigar, — Édomdin danishmenlerni, Esawdin eqil-parasetni yoqatmamdimen? **9** Shuning bilen palwanliring parakende bolidu, i Téman, Shuning bilen Esawning téghidiki herbir adem qirghinchiliqtä qetl qilinidu. **10** Ukang Yaqupqa qilghan zulum-zorawanliqing tüpeylidin, Iza-ahanet séni qaplaydu; Sen menggüge üzüp tashlinisen. **11** Sen bir chette [perwasiz] qarap turghan kūni, Yeni yaqa yurttikiler [buradiringnng] mulkini bulap ketken kūni, Taipiler uning derwaziliridin kirip Yérusalém üstige chek tashlichan kūni, Sen ularning bir ezaigha oxhash bolghansen. **12** Biraq qérindishinqning apetlik künige perwasiz qarap turmasliqing kerek idi, Yehudaning balilirining halaket künide xushal bulop ketmesliking kerek idi; Külpetlik künide aghzingni yogħan qilmasliqing kerek idi; **13** Öz xelqimni apet basqan künide, ularning derwazisigha kirmesliking kerek idi; Ularni apet basqan künide ularning derd-elemige érensiz qarap turmasliqing kerek idi, Apet basqan künide qolunni mal-mulkige sozmasliqing kerek idi; **14** Sen sheherdin qéchip qutulghanlarni üzüp tashlash üchün acha yolda turmasliqing kerek idi; Külpet basqan künide uningdin qutulup qalghanlarni dushmanen'ge tapshurmasliqing kerek idi. **15** Chünki Perwerdigarning kūni barlıq eller üstige chüshūshke yéqin qalghandur; Séning bashqilargħa qilghiningdek, sangimu shundaq qilinidu; Sanga tégislik jaza öz bésħingħha chüshidu; **16** Chünki sen Öz muqeddes téghimda [għezipimmi] ichkininingdek, Barlıq ellermu shundaq toxawsiz ichidu; Berheq, ular ichidu, yutidu, Andin ular héch mewjut emestek yoqap kétidu. **17** Biraq Zion téghi üstide panah-qutquzulush bolidu, Tagħ pak-muqeddes bolidu; Yaqup jemetining teelluqatliri özige tewe bolidu; **18** We Yaqup jemeti ot, Yüsüp jemeti yalqun, Esaw jemeti ularha paxal bolidu; [Ot we yalqun] Esaw jemeti ichide yeqilip, ularni yutup kétidu; Esaw jemetidin héchborsi qalmaydu; Chünki Perwerdigar shundaq sóz qilghan. **19** [Yehudaning] jenubidikiler Esawning téghīha ige bolidu; Shefelah tüzenglikidikiler Filistiyerning zéminigha ige bolidu, Berheq, ular Efraimning dalası hem Samariening dalasigha ige bolidu; Binyamin Giléadqa ige bolidu; **20** Sürgün bolghanlardin qélip qalghan Israillardin terkib tapqan bu qoshun Qanaandikilerge tewe bolghan zémin'ha Zarefatqiche ige bolidu; Separadta sürgünde

turghan Yérusalémdikiler bolsa jenubtiki sheherlerge ige bolidu. **21** Andin Zion téghi üstige qutquzghuchilar chiqidu, Ular Esaw téghi üstidin höküm süridu; Shuning bilen padishahliq Perwerdigarcha tewe bolidu!

Yunus

1 Perwerdigarning sözi Amittayning oghli Yunusqa yétip kélip mundaq déyildi: — **2** «Ornungdin tur, derhal Nineve dégen ashu büyük sheherge béríp, awazingni kötürüp u yerdikilerni agahlandurghin; chünki ularning rezillilikleri Méning közümge qadilip turidu». **3** Biraq Yunus ornidin turup Perwerdigarning yüzidin özini qachurush üchüni Tarshish dégen yurtqa ketmekchi boldi. Shunga y Yoppa shehirige béríp, Tarshishqa baridighan kéme térip, kirasisi tölep uningha chüshti we kémichiler bilen birlikte Tarshishqa béríp, Perwerdigarning yüzidin özini qachurmaqchi boldi. **4** Perwerdigar bolsa zor bir boranni déngizgħa tashlidi; shunga déngizda dehshetlik qara boran chiqip, kέme parchilinip ketkili tas qaldi. **5** Kémichiler bolsa bek qorrup kétip, herqaysisi öz ilahlirigha xitab qılıp dua qilishti; ular kέmini yéniklusin dep uningdiki yük-taqlarni déngizgħa tashliwetti. Biraq Yunus bolsa, kémining asti qewítige chüshwélip, shu yerde ölütek uxlawatqanidi. **6** Kέme bashliqi uning yénigha kélip uningħha: «Ey, uxlawatqan kishi, bu qandaq qilighining? Ornungdin tur, ilahingni séghinap nida qill! Kim biliðu, ilahingning neziri chüshüp bizni halakettin qutquzup qalamdu téxi?» — dédi. **7** Ular bir-birige: — Kélinglar, bu kùlpneting kimning wejedin bésħimizgħa chūshkenlikini békithist üchħün chek tashlayli, — déyishti. Shundaq qılıp ular chek tashlaħti; axirda chekte Yunus chiqip qaldi. **8** Ular uningdin: — Qéni, éyt, bésħimizgħa chūshken bu kùlpet kimming sewebidin boluwatidu? Séning tirikħħiliking néme? Nedin kelding? Qaysi el, qaysi millettin sen? — dep soridi. **9** U ulargha: — Men bolsam ibranij millitidin, ersħerdiki Xudadin, yeni déngizni, yer-zémimmi yaratqan Perwerdigardin qorqquchimen, dédi. **10** Bu söz ularni intayin qorġiwti wett. Ular: «Sen zadi néme ish qilghan?» — dep soridi [chünki ular uning Perwerdigarning yüzidin qachqanlıqini bilgenid, chünki ular buni uning öz aghżidin anglinħanidi]. **11** Ular uningdin: — Emdi biz séni qandaq qilsaq déngiz biz üchħün tinċħlini? — dep soridi; chünki déngiz dolquni bargħanseri ewj élip kétiwallati. **12** U ulargha: — Méni kötürüp déngizgħa tashliwétingħar, shu chaghda déngiz siler üchħün tinċħlini; chünki bilimenki, bu zor boran méning sewebimdin silerge chüshti, — dédi. **13** Biraq bu ademler kūčep palaq urup qirghaqqa yétishke tirishti; emma yétemmudi, chünki déngiz qérishqandek téximu dolqunlap kétiwallati. **14** Ular Perwerdigargħa iłtjaq qılıp peryad kötürüp: — Ah Perwerdigar, Sendin ötünim, bu ademning jénimi alghanlıqimizn bizidn körmigeysen! Bigunah bir ademning qénini töküshing gunahini üstümizze qoymighaysen! Chünki Sen Perwerdigar Özüngning xalighinngi qilding! — dep nida qildi. **15** Shuning bilen ular Yunusni kötürüp élip déngizgħa tashliwetti; déngiz dolqunlinihsin shuan toxtidi. **16** Shuning bilen bu ademler Perwerdigardin qattiq qorqt; ular Perwerdigargħa atap qurbanliq qılıp qesem ichishti. **17** Biraq Perwerdigar Yunusni yutuwelishqa yogħan bir bēlqini ewetkenidi. Yunus bolsa bu bēlqinq qarnida üch kέche-kündiż turdi.

2 Yunus bēlqinq qarnida turup Perwerdigargħa mundaq dua qildi: — **2** «Men derd-elimindin Perwerdigargħa peryad köturdum, U manga ijabet qildi. Men tehtisaraning tektidin peryad qildim, Sen awazimħa qulaq salding. (*Sheol h7585*) **3** Chünki Sen méni déngiz tektige, déngiz qarniga tashliwetting, Kelkün ēqinli méni arisigha ēliwaldi, Séning barliq dolqunliring hem örķeshliring üstümdin ötüp ketti; **4** We men: «Men nezirindin tashliwétilgenmen; Biraq men yenila muqeddes

ibadetxanangħha qarap ümid bilen telmürimen» — dédim. **5** Sular méni yutup ketküdekk derrijide oriwaldi, Dénigżi tekti méni qapsiwalid; Dénigżi chöpliri bésħimħha chirmiwalid. **6** Men tagħlarning tegħirigie chüshüp kettim; Yer-zémien tégidki taqaqlar méni ebedil ebedkiche qamap qoydi; Halbuki, Sen jénimni hang ichidin chiqarding, i Perwerdigar Xudayim. **7** Jénim imchimde halidin ketkende Perwerdigarni ésimge kelturdum, Duayim Sanga yétip, Muqeddes ibadetxanangħha kirip keldi. **8** Bimene erzimes buttlarġha choquq' għanlar özige nésip bolghaq mēħrībanliqtin mehrum boldiu. **9** Biraq men bolsam tesħekkur sadayim bilen Sanga qurbanliq qilimen; Men ichken qesemli rimmi Séning aldingda ada qilimen. Nijat-qutquzuš Perwerdigardindur! » **10** Perwerdigar bēliqqa buyrudi, bēliq Yunusni quruqluqqa qey qildi.

3 Perwerdigarning sözi ikkinchi qétim Yunusqa yétip mundaq déyildi: — **2** «Ornungdin tur, Nineve dégen ashu büyük sheherge béríp, Men sanga tapshurghan xewerni ularha jakarla». **3** Yunus ornidin turup Perwerdigarning sözi boyiche Nineve shehirige bardi. Ninewe bolsa nahayati büyük bir sheher bulop, sheherning özila üch künnlük yol idu. **4** Yunus sheher ichige kirip bir kün mangdi, u: — Qiriq kündin keyin, Ninewe shehiri weyran qilinidu! — dep jakarli. **5** Ninewedikiler Xudaning sőzige ishendi. Ular roza tutulsun dep elān qılıp, mötiwerlerden tartip eng kichikigħe ularning hemmisi böz kiyim kiydi. **6** Bu söz padishahqa yetkende, umu textidin turup, tonini tashlap böz kiyim kiyip külliukkie kirip olturdi. **7** U yene emri arqiliq pütkil Nineve shehirige munularni jakarli: — «Padishah hem aqsongeklerning yarlıq boyiche, Nineve shehiri diki héchqandaq adem, at-ulagh, kala, qoy padiliri héchħersige égħiz tegħmisun; héchħersini yémisun, sumu ichmisun. **8** Herbi adem we haywan böz kiysun, herbiri Xudagħa qattiq peryad kötursun; herbiri yaman yoldin yansu, herbiri qoloni zorawanliqtin üzsun; **9** kim biliðu, buring bilen Xuda qattiq għeqżejjen yépin koll qilmasmikin? ». **10** Shuning bilen Xuda ularning emellirini, yeni yaman yollardin yan'għanliqini körüp, ularħha qaratqan balaqazani chūshürüshtin yénip, shu baliyaqazani chūshürmid.

4 Emma bu ish Yunusni intayin narazi qılıp, uni qattiq għeżeplendtirdi. **2** U Perwerdigargħa: — «Ah, Perwerdigar, öz yurtumdiċi chaghda shundaq qilidighanliqningi démigenmidim? Shunga men eslide Tarshishqa qachmaqchi bolghamen; chünki men bilimenki, Sen mēħr -shepqtik, rehimdil, asan għeżeplenmeydīgħan, chongqa mēħrībanliqqa tolħan, kishilerning bésħigha kùlpet chūshürüshtin yan'għuchi Xudadursen. **3** Emdi Perwerdigar, jénimni mendin élip ket, ölämm men üchħün yashaštin ewzel» — dédi. **4** Perwerdigar uningdin: — Bundaq achchiqlan'ghining togrim? — dep soridi. **5** Andin keyin Yunus sheherdin chiqip, sheherning sherqiy terippe béríp olturdi. U shu yerde özige bir chelle yasap, sheherde zadi néme isħlar bolarkin dep uning sayaside olturdi. **6** Perwerdigar Xuda Yunusni öz parakendichilikhidin qutquzuh üchħün, uning bésħigha saye chūħħsun dep uningħha bir kichik derexxi östüRp teyyarli. Yunus kichik derexxi intayin kurser boldi. **7** Biraq ikkinchi kün tang atqanda Xuda bir qurtni teyyarlap ewetti. Qurt bu kichik derexxi pilikige zerbe qılıp uni qurutuwetti. **8** Kün qizargħanda, Xuda intayin issiq bir sherq shamlini teyyarli; kün teptini Yunusning bésħigha chūshürdi, uni halidin ketküzzi. U özige ölämm tilep: — Ölämm men üchħün yashaštin ewzel, — dédi. **9** Biraq Xuda uningdin: — Séning ashu kichik derexx sewebidin shundaq achchiqlinishing togrim? — dep soridi. U jawab béríp: — Hee, hetta ölgüdekk achchiqim kelgħini toghridur, — dédi. **10** Perwerdigar uningħha

mundaq dédi: — «Sen héch ejringni singdürmigen hem özüng östürmigen bu kichik derexke ichingni aghritting; biraq u bir kéchidila özi ösüp, bir kéchidila qurup ketti; **11** Emdi Méning ong qoli bilen sol qolini perq ételmeydighan yüz yigirme ming adem olturaqlashqan, shundaqla nurghun mal-waranlirimu bolghan Ninewedek bundaq büyük sheherdiklerge ichimni aghritip rehim qilishimha toghra kelmemdu?».

Mikah

1 Perwerdigarning sözi – Yotam, Ahaz we Hezekiya Yehudaghga padishah bolghan künlerde Moreshetlik Mikahgha kelgen: — U bularni Samariye we Yérusalém toghrisida körgen. **2** Anglanglar, i xelqler, hemminglar! Qulaq sal, i yer yəzə we uningda bolghan hemminglar: — Reb Perwerdigar silerni eyiplek guwahlıq bersun, Reb müqeddes ibadetxanisidin silerni eyiplek guwahlıq bersun! **3** Chünki mana, Perwerdigar Öz jayidin chiqishi; U chüshüp, yet yuzidiki yuqiri jaylarni cheyleydu; **4** Uning astida tagħħar érip kétidu, Jilgħilar yerillidu, Xuddi mom otniġi alidda ċeġiedek, Sular tik yardin tökülgendek bolidu. **5** Buning hemmisi Yaqupning itaetsizliki, Israil jemetidiki gunahlar tüpeylidin bolidu; Yaqupning itaetsizliki nedin bashlan'ghan? U Samariyeden bashlan'ghan emesmu? Yehudadiki «yuqiri jaylar»[ni yasash] nedin bashlan'ghan? Ular Yérusalémdin bashlan'ghan emesmu? **6** Shunga Men Samariyeni étidziki tash döwisidek, Üzüm talliri tikishke layiq jay qiliwetim; Men uning tashlirini jilgħigha domil tip tashlayment, Uning ullirini yalingachlumen; **7** Uning barliq oyyna mebudliri para-para chéqiwétilidu; Uning pahishlikint érishken barliq hedyeliri ot bilen köydürillidu; Barliq butlirini weyrane qilimen; Chünki u pahishe ayalning heqqi bilen bularni yiqhip topplidi; Ular yene pahishe ayalning heqqi bolup qaytip kétidu. **8** Bular üchün men ah-zar köttürimen, Men huwlayment; Yalingayaq, yalingach déğüdek yürimen; Men chilbörilerdek huwlayment; Howqushlardek matem tutup yürimen. **9** Chünki uning yariliri dawalighusizdUR, U hetta Yehudaghichimu yétip, Xelqimming derwazisigha, yeni Yérusalémgħie yamridi. **10** Bu [apetni] Gat shehiride sözlimeenglar, qet'iy yighthlimanglar; Beyt-le-Afrah shehiride topa-changda éghinanglar! **11** I Shafirda turuwaqtan qiz, yalingachlıq we shermendilik ihide [esirlikke] öt; Zaananda turuwaqtan qizlar talagħha héch chiqqan emes; Beyt-Ézel ah-zarlar köttürmekte; «[Xuda] sendin muqmip jayingni élip kétidul!» **12** Marotta turuwaqtan qiz yaxshiliqqa telmürüp tit-tit boluwatidu; Biraq yamanlıq Perwerdigardin Yérusalém derwazisigha chüshti. **13** Tulparni jeng harwisigha qat, i Laqishta turuwaqtan qiz; (Laqish bolsa, Zion qizığha gunahning bashlan'ghan yéri idil) Chünki sende Israilning itaetsizliki tépilidu. **14** Shunga sen xušħishish hediyilirini Moreshet-Gat shehirige bérissen; Aqzibning dukandarlıri Israil padishahliriga yalghanchiliq yetküzidu; **15** Men téxi sanga bir «mirasxor» epkélimen, i Mareshah shehiride turuwaqtan qiz; Israilning shansheri Adullamghimu chüshüp kélidu. **16** Özüngni taqirbash qil, Zogħġaq bolghan balilar üchün chéchinqni chüshürütet; Qorultazdek aydingħashliqingni kéngeyt, Chünki ular sendin ayripli stiġġin bolushqa ketti.

2 Ornida yétip qebihlikni oylaydighanlarga we yamanlıq eyligüchilerge way! Peqet ularning qolidin kelsila, ular tang étishi bilenla uni ada qılıdu; **2** Ularning achköz közi étizlарgħa chūhsila, ular zorawanlıq qılıp buliwalidu; Öylergimu qiziqipla qalsa, bularnimu élip kétidu; Ular batur kishinimu jemeti bilen bulaydu, Ademmi öz mirasliri bilen qoshup changgiligha kirgüzüwalidu. **3** Shunga Perwerdigaq mundaq deydu: — Mana, Men bu alige qarap, boyunliringlardın chiqıralmaydighan yaman bir [boyuntururqin] oylap teyyarliyatimeni; Siler emdi gidiyip mangmäsiler; Chünki shu künler yaman künler bolidu. **4** Shu künii ular siler toghranglarda temsiliñ tilgha élip, Eħiñishliq bir zar bilen zarlaydu: — «Biz piittünley bulang-talang qilinduq; U xelqimning nésiwisini bashqılargħa böluwetti; Uni mendin shunche dehshetlik mehrum qıldı! U étizlirimizni munapiqa

teqsim qilip berdi! **5** Shunga Perwerdigarning jamaiti arisidin, Silerde chek tashlap zémin üstige tana tartip nésiwe bölgüchidin birsimu qalmaydu. **6** Ular: «bésharet bermenglari» — dep bésharet bérifu! Eger [peyghemberler] bu ishlar togrulug bésharet bermise, emdi bu ar-nomus bizdin hergiz ketmeydu! **7** I Yaqup jemeti, «Perwerdigarning Rohi sewr-taqetsizmu? Bu ishlar rast Uning qylghanlirimu? — dégli bolamdu? Méning sözlirim durus manghchichiga yaxshiliq keltürmemdu? **8** Biraq tünügünlü Méning xelqim hetta düshmendek ornidin qozghaldi; Siler xatirjemlikte yoldin ötüp kétiwatqanlarning tonini ich kiyimliri bilen salduruwalisilerki, Ularni xuddi urushtin qaytqanlardek [kiyimsiz] qaldurisiler. **9** Xelqim arisidiki ayallarnı özliniring illiq öyliridin qoghlaysiler; Ularning yash balisirini siler Méning güzel göhirimindı menggüge mehrum qilisiler. **10** Ornunglardın turup néri kétinglar; Chünki halaketni, Yeni azablıq bir halaketni keltüridighan napakliq tüpeylidin, Bu yer silerge tewe aramgah bolmaydu. **11** Eger bishuluklike, yalghançılıqtı yürgen birsi yalghan gep qilip: — «Men sharab we haraqqqa tayinip silerge bésharet bérinen» — dése, Mana, u shu xelqe peyghember bolup qalidu! **12** Men choqum séni bir pütün qilip uyuşturimen, i Yaqup; Men choqum Israîlning qaldısını yighimen; Men ularni Bozrahdiqi qoylardek, Öz yaylıcığda yighilghan bir padidek jem qilimen; Ular adimining köplükidin warang-churungluqqa tolidi. **13** Bir «böşüp ötküchi» ularning alidغا chiqip mangidu; Ular böşüp chiqip, qowuqqa yetip bérüp, uningdin chiqti; Ular böşüp chiqti, Yeni qowuqqa yetip bérüp, uningdin chiqti; Ularning Padishahi ularning alidida, Perwerdigar ularning alidiga ötüp mangidu.

3 Men mundaq dédim: «Anglanglar, i Yaqupning hakimliri, Israil jemetining emirliri! Adil hökümmi bilish silerge xas emesmu? **2** Yaxshiliqni öch körgüchi, Yamanliqni yaxshi körgüchiler — Siler Öz xelqimdin térisini, Ustixanliridin göshini yulidighan, Ularning göshini yeydighan, Térisi soyulghuche üstdigin sawaydighan, Ustixanlirini chaqidighan, Ularni qazan'għa teyyarlıghandek, Dashqazandiki göshni togrıghandek toghraysia! **4** Buningdin keyn ular Perwerdigarha nida qılınd, Biraq U ularni anglimaydu; Ularning qilmishliridiki her türlik qebiqliki üchün, U chaghda U yüzini ulardin qachurup yosħuridu!. **5** Perwerdigar Öz xelqini azdurghuchi peyghemberler toghru luq mundaq deydu: — (Ular chishliri bilen chishleydu, «Aman-tinchliq!» dep warqiraydu, Kimerkim ularning għelini maylimisa, Shulargħa qarshi urush hazirlaydu) **6** — Shunga silerni «alamet körünüñ»ni körmeydighan bir kċeċ, Pal salghili bolmaydighan qarangħħuluq basidu; Peyghemberler üchün qiyash patidu, Kün ular üstide qara bolidu; **7** «Alamet körünüñshi körgüchiler» shermende bolidu, Palchilar yerġe qaritilidu; Ularning hemmisi kalpuklirini tosup yürudu; Chünki Xudadin héch jawab kelmeydu. **8** Biraq men berheq Perwerdigarning Rohidin kückħe tolghanmen, Yaqupqa özining itaetsizlikini, Israilgħa uning gunahini jakarlash üchün, Togħra hökümlerje hem quđretke tolghanmen. **9** Buni anglanglar, ötünimen, i Yaqup jemetining hakimliri, Israil jemetining emirliri! Adil hökümejje öch bolghanlar, Barliq adaletni burmilaydighanlar, **10** Zionni qan tħokku bilen, Yérusalēmni heqqanijetsizlik benni quridghanolar! **11** [Zionning] hakimliri parilar üchün hökülm chiqiridu, Kahinlar «išh heqqix» üchün telim bérividu; «Peyghemberler» pul üchün palchiliq qılınd; Biraq ular «Perwerdigarha tayinar» mish téxi, We: — «Perwerdigar arimizda emesmu? Bizże héch yamanliq chūshmeydu» — déyishidu. **12** Shunga silerning wejenglardin Zion téghi étizdek aghdurulidu, Yérusalém döng-töplik bolup

qalidu, «Öy jaylashqan tagh» bolsa ormanliqning otturisidiki yuqiri jaylardekla bolidu, xalas.

4 Biraq axirqi zamanda, Perwerdigarning öyi jaylashqan tagh taghlarning beshi bolup béktilidu, Hemme döng-égitliktin üstün qilinip kötürülidu; Barliq xelqler uningha qarap épip kéléshidu. **2** Nurghun qowm-milletler chiqip bir-birige: — «kéelinglar, biz Perwerdigarning téghigha, Yaqupning Xudasining öyige chiqip kéleyli; U öz yollaridin bizge ögitudu, We biz uning izlirida mangimiz» — déyishidu. Chünki qanun-yoloruq Zionind, Perwerdigarning söz-kalamı Yérusalémind chiqidighan bolidu. **3** U bolsa köp xelq-milletler arisida höküm chiqiridu, U küçüllik eller, yiraqta turghan ellerning heq-naheqlirige késim qilidu; Buning bilen ular öz qılıchlirini sapan chishili, Neyzilirini orghaq qılıp soqushidu; Bir el yene bir elge qilich kötürmeyeşti. Ular hem yene urush qılıshni ögenmeyeşti; **4** Belki ularning herbiri öz üzüm teli we öz enjür derixi astida olturnidu, We héchkim ularni qorqatmaydu; Chünki samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar Öz aghzi bilen shundaq ýetti. **5** Barliq xelqler öz «ilah»ining namida mangsimu, Biraq biz Xudayimiz Perwerdigarning namida ebedil’ebedigiche mangimiz. **6** Shu künide, — deydi Perwerdigar, — Men méyip bolghuchilarni, Heydiwétilegnerni we Özüm azar bergenlerni yighamen; **7** We méyip bolghuchini bir «qaldı», Heydiwétilegnen kuchiqlik bir el qilimen; Shuning bilen Perwerdigar Zion téghida ular üstidin höküm süridu, Shu kündin bashlap menggúigiche. **8** We sen, i padini közetküchi munar, — Zion qızining égizlikli, [padishahliq] sanga kéléidu: — Berheq, sanga eslidiki hoquq-hökümranlıq kéléidu; Padishahliq Yérusalém qızığha kéléidu. **9** Emdi sen hazır néminhqı nida qılıp nale kötürisen? Sende padishah yoqmidi? Séning mushawiringmu halak bolghanmadi, Ayalni tolghaq tutqandek azablar séni tutuwalghanmadi? **10** Azabqa chüsh, tolghaq tutqan ayaldek tugushqa tolghinip tirishqin, i Zion qizi; Chünki sen hazır sheherdin chiqisen, Hazır dalada turisen, Sen hetta Babilghimu chiqisen. Sen ashu yerde qutquzulisen; Ashu yerde Perwerdigar sanga hemjeti bolup düshmenliringdin qutquzidu. **11** We hazır nurghun eller: — «U ayagh asti qilinip bulghansun! Közimiz Zionning [izasını] körsün!» — dep sanga qarshi jeng qılıshqa yighthilidu; **12** Biraq ular Perwerdigarning oylirini bilmeydu, Uning nishanini chüshenmeyeşti; Chünki önciherni xaman'gha yiqhgandek U ularni yiqhip qoysi. **13** Ornundin turup xamanni tep, i Zion qizi, Chünki Men münggüzungni tömür, tuyaqliringni mis qilimen; Nurghun ellerni soqup pare-pare qılıwétesen; Men ularning ghenimitini Perwerdigargha, Ularning mal-dunyalirini pütkül yer-zémín Igisige béghishlaymen.

5 Emdi özünglar qoshun-qoshun bolup yighthinglar, i qoshun qizi; Chünki birsi bizni muhasirige aldı; Ular Israillining hakim-soraqchisining mengzige hasa bilen urudu; **2** (Sen, i Beyt-Lehem-Efrat, Yehudadiki minglichan [sheher-yézilar] arisida intayin kichik bolghan bolsangmu, Sendin Men üchün Israileg Häkim Bolghuchi chiqidu; Uning [huzurumdin] chiqishlirii qedimdin, Yeni ezeldin bar idi) **3** Shunga tolghaq tutqan ayal tugup bolghuche, U ularni [düshmenlirige] tashlap qoyidu; Shu chaghda Uning qérindashliri bolghan qaldisi Israillarning yénigha qaytip kéléidu. **4** U bolsa Perwerdigarning küchi bilen, Perwerdigar Xudasining namining heywitide padisini békishqa ornidin turidi; Shundaq qılıp ular mezmut turup qalidu; Chünki U shu chaghda yer yüzining qerilirigiche ulugh dep bilinidu. **5** We bu adem aram-xatirjemlikimiz bolidu; Asuriyelik zéminimizha böşüp kírgende, Ordilirimizni dessep cheyligende, Biz uningha qarshi yette xelq padichisini, Sekkiz qabiliyetlik

yétekchini chiqirimiz; **6** Ular Asuriye zéminini qılıch bilen, Nimroding zéminini ötkelliride xarabe qilidu; We Asuriyelik zéminimizha böşüp kírgende, Chégrimiz ichimi cheyligende, U adem bizni uning qoldin qutquzidu. **7** We Yaqupning qaldisi nurghun xelqler arisida Perwerdigardin chüshken shebnemde bolidu, Chöp üstige yaghqan yamghurlardek bolidu; Bular insan üchün kéchikmeydu, Adem balilirining [ejirini] kütüp turmaydu. **8** Yaqupning qaldisi eller arisida, Yeni nurghun xelqler arisida ormandiki haywanlar arisidiki shirdek bolidu, Qoy padilirii arisidiki arslandek bolidu; Shir ötkende ularning arisidin, Héchkim qutquzup alalmighudek cheylep desseydu, Titma-tit qılıp yirtiwéтиdu. **9** Qolung kúshendiliring üstige kötürülidu, Barliq düshmenliring üzüp tashlinidu. **10** Shu künide shundaq boliduki, — deydi Perwerdigar, Men aranglardın barlıq atliringni üzüp tashlaymen, Jeng harwiliring halak qilimen. **11** Zéminingdiki sheherliringni yoqitimen, Barliq istihkamliringni għħilim. **12** Sēhirlerni qolungdin üzüp tashlaymen; Silerde palchilar bolmaydu. **13** Men oyma mebdiliringni, «But tüwrük»liringlarni otturungdin üzüp tashlaymen; Sen öz qolungning yasighiniga ikkinchi bash urmaysen. **14** Arangdin «Ashérah»liringni yuluwétemen, We sheherliringni halak qilimen; **15** We [Manga] qulaq salmighan ellerning üstige achchiq we derghezep bilen intiqamni yürgüzimen.

6 Perwerdigarning néme dewatqinini hazit anglanglar: — «Ornungdin tur, tagħħar aldida dewayingni bayan qil, Égizliklerje awazingni anglatqin». **2** «I tagħħar, We siler, yer-zéminning özgermes ulliri, Perwerdigarning dewanini anglanglar; Chünki Perwerdigarning Öz xelqi bilen bir dewasi bar, U Israel bilen munaziliship eybini körsetmekħi; **3** I xelqim, Men sanga zadi néme qildim? Séri néme ishta bizar qılıptimen? Ménning xataliqim toghruluq guwahliq bierishkin! **4** Chünki Men séni Misir zéminidin élip chiqardim, Séri qulluq makānidin hörlükke qutquzum; Aldingda yétkleshke Musa, Harun we Meryemlerni ewettim. **5** I xelqim, Perwerdigarning heqqaniyiqlirlarini bilip yéтиshinglar üçün, Moab padishahi Balakning qandaq niyitining barlıqini, Béorning oghli Balaamning uningha qandaq jawab bergenlikini, Shittimdin Gilgalghiche néme isħlar bolghanlıqini hazır ésinglarga keltürüngħar. **6** — Men emdi némini kötürüp Perwerdigar aldiġha kéléimen? Némem bilen Hemmidin Aliy Bolghuchi Xudaning alidda égilim? Uning alidha köydürme qurbanliqlarini, Bir yilliq mozaylarni élip kélémdim? **7** Perwerdigar minglighan qochqarardin, Tümenligen zeytun méyi deryalirinden huzur alamdu? Itaetsizlikim üchün tunji balamni, Ténimming pushitni jénimming gunahiga atamdimen? **8** I insan, U sanga néme isħning yaxshi ikenlikini körsetti, Berheq, Perwerdigar sendin néme telep qilghanlıqini körsetti — Adaletni yürgüzüş, Měhrībanlıqni söyüfħ, Séning Xudaying bilen bille kemterlik bilen méngishtin bashqa yene néme isħing bolsun? **9** Perwerdigarning awazi sheherge xitab qılıp chaqiridu; (Pem-danalıq bolsa namingħha hörmet bilen qaraydu!) Emdi höküm paliqini we uni Békitkinini anglanglar: — **10** Rezil ademning öyide rezilliktin alghan bayliqlar yene barmidu? Kem ölcheydigan yirginçlik ölçhem yene barmidu? **11** Biadil taraza bilen, Bir xalta saxta taraza tashħiri bilen pak bolalamdim? **12** Chünki sheherning bayliri zorawanlıq bilen tolghan, Uning ahalisi yalghan gep qilidu, Ularning aghzidiki tili aldachidur. **13** Shunga Men séni urup késel qilimen, Gunahliring tüpeylidin séni xarabe qilimen. **14** Yesen, biraq toyunmaysen, Otturangda ach-bosħluu qalidu, Sen mulküngni élip yótkimekħi bolisen, Biraq saqliyalmaysen; Saqlap

qaldurghining bolsimu, uni qılıchqa tapshurimen. **15** Tériysen, biraq hosul almaysen; Zeytunlarnı cheyleyseñ, biraq özüngni mýını sürtüp mesil qılalmayseñ, Yéngi sharabni cheylep chiqirisen, Biraq sharab ichelmeysen. **16** Chünki «Omрnining belgilimiliři»ni, «Ahabsıning jemetidikiler qılghanlıri»ni tutisen; Sen ularning nesihetliride mangisen, Shuning bilen Men séni xarabe, Sende turuwatqanlarning hemmisi isqirtish obýekti qilimen; Sen xelqimdiķi shermendichilikni kötürisen.

7 Méning halimha way! Chünki men xuddi yazdiki méwiler yighilip, Üzüm hosulidin kényinki wasangdin kényin ach qalghan birsige oxshaymen, Yégüdeк sapaq yoqtur; Jénim teshna bolghan tunji enjür yoqtur! **2** Ixlasmen kishi zémindin yoqap ketti, Ademler arisida durus birsimu yoqtur; Ularning hemmisi qan töküshke paylimaqta, Herbiri öz qérindishini tor bilen owlaydu. **3** Rezillikni puxta qilish üchün, ikki qoli uningha teyyarlan'ghan; Emir «inam»ni soraydu, Soraqchimu shundaq; Mötiwer janab bolsa öz jénining nepsini ashkara étip bérídu; Ular jem bolup rezillikni toqushmaqta. **4** Ularning eng ésili xuddi jighandek, Eng durusı bolsa, shoxiliq tosuqtin betterdur. Endi közetçilihiring [qorqup] kütken kün, Yeni [Xuda] sanga yéqinlap jazalaydighan künı yétip keldi; Ularning alaqzade bolup kétidighan waqtı hazır keldi. **5** Ülpitingge ishenme, Jan dostunggħha tayanna; Aghzingning ishikini quchiqingda yatquchidin yépíp yür. **6** Chünki oghul atisigha bihörmətlik qılıdu, Qiz anisigha, Kélin qéyn anisigha qarshi qozghilidu; Kishining düshmenliri öz öyidiki ademliridin ibaret bolidu. **7** Biraq men bolsam, Perwerdigargħha qarap ümid bagħlajmen; Nijatimmi bergüči Xudani kütimen; Méning Xudayim manga qulaq salidu. **8** Manga qarap xush bolup ketme, i düshminim; Gerche men yiqlip ketsemmu, yene qopimen; Qarangħħuluqtu olturnam, Perwerdirga manga yoruqluq bolidu. **9** Men Perwerdigarnieghe għezipiġe chidap turimien — Chünki men Uning aldida gunah sadir qildi — U méning dewayimni sorap, men üčhün höküm chiqirip yürgüzgüche kütimen; U méni yoruqluqqha chiqiridu; Men Uning heqqaniyliqini körimen. **10** We méning düshminim buni köridu, Shuning bilen manga: «Perwerdirga Xudayinq qéni» dégen ayalni shermendilili basidu; Méning közüm uning [megħlubiyitini] köridu; U kochidiki patqaqtek dessep cheylinidu. **11** — Séning tam-sépliiring qurulidighan künide, Shu künide sanga béktilgen pasiling yiraqlargħa yötkilidu. **12** Shu künide ular yéningħha kélidu; — Asuriyedin, Misir sheherliridin, Misirdin [Efrat] deryasigħiche, déngizdin déngizgħiche we tagħidin tagħgħiche ular yéningħha kélidu. **13** Biraq yer üzzi bolsa özining üstide turuwatqanlar tüpeylidin, Yeni ularning qilmishlirining mewsi tüpeylidin xarabe bolidu. **14** — Öz xelqingni, yeni ormando, Karmel otturisida yalghuz turuwatqan Öz mirasing bolghan padini, Tayaq-hasang bilen ozugħandurghaysen; Qedimki künlerdikidek, Ular Bašan hem Gileād chimenzarlırida qaytidin ozuqlansun! **15** — Sen Misir zémnidin chiqqan künlerde bolghandek, Men ulargha karamet isħlarni körstip bérímen. **16** Eller buni körüp barlıq heywisdin xijil bolidu; Qolini aghzi üstige yapidu, Qulaqliri gas bolidu; **17** Ular yilandek topachangni layadu; Yer yúzidiki ömiliġūħilerdek öz töshħukliridin titriġen péti chiqidu; Ular qorqup Perwerdirga Xudayimizning yéningħha kélidu, We séning tüpeylingdimmu qorqidu. **18** Qebħiqlikn kechürigidħan, Öz mirasi bolghanlarning qaldisining itaetsizlikidin ötidighan Tengridursen, U achchiqini mengħiġe saqlawermeyd, Chünki U méhir-muhebbetni xushalliq dep biliđu. Kim sanga tengħad ilahdur? **19** — U yene bizżeq qarap ichini aghħrividu; Qebħiqlikrimizni U dessep cheyleydu; Sen

ularning barlıq gunahlirini déngiz teglirige tashlaysen. **20** — Sen qedimki künlerdin béri ata-bowlirimizgħa qesem qilghan heqiqet-sadaqetni Yaqupqa, Özgermes muhebbetni Ibrahimgħa yetkūzüp korsitisen.

Nahum

1 Ninewe shehiri toghrisida yüklen'gen wehiy — Elkoshluq Nahum körgen alamet körünüsh xatirilen'gen kitab. **2** Perwerdigar otluq muhebbetlik, intiqam alghuchi bir Xudadur; Berheq, Perwerdigar bir intiqam alghuchi, Derghezep Igisidur; Perwerdigar yawliridin intiqam alidu, Düshmenliri üçün adawet saqlaydu. **3** Perwerdigar asanlıqche achchiqlanmaydu, Küch-qudrette ulughdur, Gunahi barnı héch aqlimaydu; Perwerdigar — Uning yoli qara quyunda we borandidur, Bulutlar Uning ayaghłarı purqırıqtan chang-tozangdur. **4** U déngizغا tenibih bérip uni quruq silidü, Barlıq deryalarnı qurutıwtıdu; Bashan qaghjirap kétidü, Karmelmu hem shundaq bolidu; Liwandiki gül-giyahmu qaghjiraydu. **5** Tagħħar uning aldida titrep kétidu, Döngler épip kétidu, Yer yüzü Uning huzuri alidiga kötürilidu, Jahan hem uningda barlıq yashawatqanlarmu shundaq bolidu. **6** Kim Uning ghezipi aldida tik turalisun? Kim Uning achchiqining dehshitide qeddini kérip turalisun? Uning derghezipi ottek töküldü, Uning aldida tashlar yérilidu. **7** Perwerdigar méhribandur, külpetlik künde bashpanahdur; Özige tayan'ghanlarnı U biliğu. **8** Biraq éship tashqan kelkün biled shu yerni pütünley tugeshtürüdu, Qarangħħuluq uning düshmenlirini qogħlaydu. **9** Siler Perwerdigar biled qarshilish néme oylawatisiler? U isħliringlarni pütünley tugeshtürüdu; Yamanlıq silerind ikkinchi qétem chiqmaydu. **10** Ular qamħaqtek bir-birige chirmiħwalghan bolsimu, Öz haraqliridin süzme bolup ketken bolsimu, Ular quruq paxaldek pütünley yep kétildi. **11** Sendin Perwerdigargħa rezillik oylighuchi chiqqanidi, U īblisning bir nesihetchisidur. **12** Perwerdigar mundaq deydu: — «Ularning teyyarlıqları toluq, sani zor köp bolsimu, Ular oxhashla üzüp tashlinidu, Shundaqla kelmeske kétidu; Men sanga azar qilghinim bilen, [i xelqim], Qaytidin sanga azar qilmaymen. **13** Hazir Men uning boyunturuqini boynungdin sundurup élwatiwem, We asaretliringni böstüp tashlaymen. **14** Perwerdigar sen togruluq perman chūshürgenki, Séning naming qaytidin térimleydu; Butungning öyidin Men oyma heykel, quyma heykelni yoqitimen; Men qebrēngni teyyarlawatimen, Chünki sen pesendidursen. **15** Mana tagħħar üstide, xush xewerni elip kelgħuchining ayaghħirigha, Aram-xatirjemlikni jakarlıghuchining ayaghħirigha qaral! Héytliringni tebrikle, i Yehuda, ichken qesemliringni ada qil; Chiunki u rezil bolghuchi zéminingdin ikkinchi ötmeydu; U pütünley üzüp tashlan'ghan bolidu.

2 Bitchit qilidigan birsı köz aldingħħila keldi; Emdi istihkam üstide közet qil, Yolgha qara, bēlingni bagħla, küchliringni yighip téximu kūcheyt! **2** (Chiunki Perwerdigar Yaqupning shan-sheripini eslige keltürdi, Uni Israilning shan-sheripige layiq derijide eslige keltürdi; Chiunki quruqdighuchilar ularni quruqdap qoqħanidi, Ularning üzüm tal shaxlirini weyran qilghanidi). **3** (Bitchit qilgħuchining) palwanlirining qalqanlıri qızıl boyaldi, Uning baturliri perengde kiyġüzungħi; Teyyarlıq künide, jeng harwilri polatnring julasida yaltipar kétidu, Neyziler oynitilidu; **4** Jeng harwilri kochilarda güldürlihip chépishawitatidu; Keng yollarda bir-birige soqulidu; Ularning qiyapiti mesh'ellerdek bolidu, Ular chaqmaqlardek yugiřuħidu. **5** [Serdar] emirlirige emr chūshüridu; Ular yürüş qilghinida aldirighinidin bir-birige putliship mangidu; Nineweeneying sépiligha qarap aldiraydu, [Bashlirigha] bolsa «muhasire qalqini» teyyarlinidu. **6** «Deryalarning derwaziliri» échilidu, [Padishahning] ordisi épip kétidu. **7** Xuzzabning bolsa uyatliri échilidu — [Düshmen] teripidin yalap épkečtilidu, Dédekliri

xuddi paxteklerning sadasidek ah-uh tartip, Meydilirini urup kétidu. **8** Ninewe apiride bolghandin béri köl süyidek [tinch] bolup keldi, Biraq ular hazir qéchip kétidu... Ey toxta! Ey toxta! — Biraq héchkim keynige qarimaydu. **9** Kümühlerni bulwiélinglar, altunlarnı bulwiélinglar; Chiunki uning shewketlik xexinisidiki qimmet qacha-quchilirining sani yoqtur. **10** U quruqdalghan, weyran qilin'ghan, berbat bolghan! Yüriki épip kétidu, Tizliri bir-birige jalaqlap tegmekte; Belliri tolghaq tutqandek tolghinidu, Barlıq yüzler tatirip kétidu. **11** Qéni, shirlarning uwisi? Yash shirlar ozuqlinidighan jay, Shir, chishi shir, shir arslini héchkindin qorqmay yürgen jay qéni? **12** Shir öz arslanlırını qandurusħqa owlarnı titma-titma qilghanidi, Chishi shirları tħ�enħ olwarni bogħqanidi; Öngkürlirini oħi bieq, uwilirini olja bilen toshquzghanidi. **13** Mana, Men sanga qarshimen, — deydu samawi qoshunlarning Serdarı bolghan Perwerdigar; Men séning jeng harwiliringni is-tütteke aylandurup köydüriwtiġi; Qilich yash shirliringni yewatidu, Owangni yer yüzidin elip tashlaymen; Elchiliringning awazliri qayta héch anglanmaydu.

3 Qanlıq sheherge way! U yalghanchiliq, zulum-zorawanlıq bilen tolghan, U olja élishtin héch qol üzgen emes! **2** Ah, qamchining qarsıdashlırlı! Chaqlırining daqangħsiwatqan, Atlarning chapchiwatqan, Pingildap kétiwaqtqan jeng harwiliringen sadalırı! **3** Qara, atlıq leshkerlarning qangqishlari, Qılıchlarning walıddashlırları, Neyzilerning palıddashlırları, Öltürülgerlerning köplüğü, Ölüklər döwe-döwe! Jesetlerning sani yoqtur; Ular jesetlerge putlishidu. **4** — Séhirlerning piri u, — Ellerni pahisiwazlıqi, Jemetlerni séhirları bilen setiwtidü; Sen shérinsuxen pahishining nurghun pahishiliklari tüpeylidin, **5** Mana, Men sanga qarshilish chiqqanı, — deydu samawiy qoshunlarning Serdarı bolghan Perwerdigar, Königlikning etikini qayrip yüztürge yepip, séni ashkarayılmayı, Ellerge uyat yerliringni, Padishahlıqlarha nomusungni körsitimen. **6** Üstüngħe nijasetni tashlaymen, Séni shermendichılıkta qaldurimen, Séni reswa qilimen. **7** We shundaq boliduki, Séni körgenlerning hemmisi sendin qéchip: — «Ninewe weyran qilindi! Uning tħ�enħ kim haza tutidu?» — deydu Men sanga teselli bergħiħlerni nedin tépib bérímen? **8** Sen deryalarning otturisida turghan, Etrapida sular bolghan, Istihkami déngiz bolghan, Sépi déngiz bolghan No-Amon sheheridin ewzelmusen? **9** Īfiopiyemu, Misirmu uning kūčħ-qudratı idi, Ularning kūčħi cheksiz idi; Put hem Liwiyelekler uningħha yardemħi idi; **10** Umu elip kétiħip, esirlikke chūshken; Barlıq kocha beshida bowaqħliri chörüp tashliwétidi; Ular uning mötiwerliri tħ�enħ chek tashħħidi, Uning barlıq erbabliri zenjirde bagħlan'ghanidi. **11** Senmu mest bolisen; Sen moktūnwalisen; Sen düshmenden himaye izdep yürisen; **12** Séning barlıq istihkamliring xuddi tunji méwige kirże enjur derixining enjūrlirige oxshaydu; Birla silkise, ular yégħiħuning aghzīha chūshħidu. **13** Mana, xelqing shehiringde qiz-ayallardek bolup qaldı; Zéminingning qowuqliri düshmenliringge keng ichħilidu; Ot tömür taqaqliringni yep kétidu. **14** Emdi muhasirige teyyarlıq qilip su tar tip qoy! Qorghanliringni mustekhem! Séghiz topidin lay etip, Hak layni cheylep qoy! Xumdanni raslap qoy! **15** Ot séni shu yerde yep kétidu; Qilich séni üzüp tashlaydu; U séni chéketke lichinkisidek yewatidu; Emdi özüngi chéketke lichinkiliridek köp qil, Chéketkidek özüngi zor köp qil! **16** Sen sodigerliringni asmandiki yultuzlardin köp qilding; Mana, chéketke lichinkisi qanat chiqqiřip, uchup kétidu! **17** Séning erbabliring chéketkilerdek, Serdarliring mijir-mijir chaqchiqizlardek bolidu; Mana ular soħħaq künide chitħar ichige kiriwélip makan qilidu; Quyash chiqqanda, ular qéchip kétidu,

Barghan yérini tapqili bolmaydu. **18** Chopanliring mügdep qaldi, i Asuriyening padishahi; Séning aqsöngekliring jim yatidu; Xelqing taghlar üstige tarqilip ketti, Héchkim ularni yighmaydu; **19** Séning yarang dawasiz, Séning zexming éghirdur; Xewiringni anglıghanlarning hemmisi üstüngdin chawak chalidu; Chünki toxtawsiz rezilliking kimning beshigha kelmigendu?

Habakkuk

1 Habakkuk peyghember körgen, uningga yüklen'gen wehiy:
— 2 Ah Perwerdigar, qachan'ghiche men Sanga nida qilimen, Sen anglimaysen? Men Sanga: «Zulum-zorawanlıq!» dep nale-peryad kötürimen, Biraq Sen qutquzmaysen. 3 Sen némishqa manga qebihlikni körgüzisen, Némishqa japa-zulumgha qarap turisen? Chünki bulangchılıq, zulum-zorawanlıq köz aldimdidur; Jenggi-jéderler bar, Dewalar köpeymekte. 4 Shunga qanun palech bolup qaldi, Adalet meydana'ga héch chiqmaydu; Chünki reziller heqqanı ademni qıstımaqtı; Shunga hökümler burmilin qısqırılıdu. 5 Eller arısida bolidigın bir ishni körüp bęqinglar, obdan qaranglar, heruanhus qéléngler! Chünki silerning dewringlarda bir ish qilimənki, Birsı silerge bayan qılghan teghdirdimu siler ishennneytinglar. 6 Chünki mana, Men héliqi mijesi osal hem aldiraqsan el kaldiylerni ornidin turghuzimen; Esli özige tewe emes makamları igileş üchün, Ular yer yüzining kengri jaylirini bésip mangidu; 7 Ular özlirining déginini hésab qılıdu hem özini xalıghanche yuqırı tutidu; 8 Ularning atılır yıldızlardın ittik, Kechte owgha chiqidighan börlərden esheddiydur; Atlıq leshkerler atılırını meghrurane chapchitidu; Atlıq leshkerler yiraqtın kéléidu, Ular owgha shung'hughan bütürkət uchup yürüdü. 9 Ularning hemmisi zulum-zorawanlıqqa kéléidu; Ularning top-top ademliyi yüzlerini aldigha békítip, algha basidu, Esirlerni qumdek köp yighthidu. 10 Berheq, u padishahlarnı mazaq qılıdu, Emirlernimü nezirige almaydu; U hemme istihkamları mesxire qılıdu, Chünki u topa-tupraqları döwe-döwe qılıp, ularnı ishghal qılıdu. 11 Shundaq qılıp u shamaldekh għuyuldap ötidu, Heddidiñ éship gunahkar bolidu; Uning bu kūch-qudratı özige ilah bolup sanildi. 12 Sen Ezeldin Bar Bolghuchi emesmu, i Perwerdigar Xudayim, méninq Muqeddes Bolghuchim? Biz ölmeyimiz, i Perwerdigar; Sen uni jazayigni beja keltürüş üchün békítkensen; Sen, i Qoram Tash Bolghuchi, uni [bizge] ibret qılıp tütizishke belgiligense. 13 Séning köžiün shunche ghubarsız idiki, Rezillikke qarap turmayting; Emdi némishqa Sen munapiqliq qılghanlarga qarap turisen, Reziller özidin adil bolghan kishini yutuwalghinida, némishqa süktü qilisen? 14 Sen ademlerni xuddi déngizdi běliqlardek, Xuddi özlii üstide héch ýetekligüchisi yoq ömiliğuchi haywanlarga oxshash qilisen; 15 Shu [kaldiy kishi] ularning hemmisini changikığha ilinduridu, Ularnı öz torı bilen tutuwalidu, Ularnı yightha torıgha yighthidu; Shuning bilen xusal bolup shadlinidu; 16 We torıgha qurbanlıq sunidu, Yightha torıgha isriq salidu, Chünki shular arqılıq uning nésiwisi mol, Némethiri lezzetlik boldi. 17 Emdi u shu teriqide torini toxawsız boshitiwse, Shu teriqide ellerni héch rehim qilmay qiriwerse bolamdu?

2 «Emdi men öz közitimde turiwíremen, Özümni munar üstide des tikleymen, Uning manga néme deydiqhanlıqını, Shuningdek özüm bu dad-peryadım togruluq qandaq téğishlik jawab tépishim kéreklikini bilishni kütüp turimen». 2 Hem Perwerdigar jawaben manga mundaq dédi: — «Oqughanlar yugişsün üchün, Bu körün'gen alametni yéziwal; Uni taxtaylor üstige éniq oyup chiq; 3 Chünki bu körün'gen alamet kelgüsidiği békítgen bir waqtı üchün, U ademlerge axiretni telpündüridu, U yalghan gep qilmaydu; Uzun'ghiche kelmey qalsimu, uni kütkin; Chünki u jezmen yétip kéléidu, héch kέchikmeydu. 4 Qara, tekebburlıship ketkükchini! Uning qelbi öz ichide tüt emes; Biraq heqqanı adem öz étıqad-sadiqliqi bilen hayat yashaydu. 5 Berheq, sharab uningga satqunluq qılıdu, — U tekebbur adem, öyde tinim tapmaydu, Hewisini tehtisaradek

yoghan qılıdu; U ölümdek héchqachan qanmaydu; Özige barlıq ellerni yighthidu, Hemme xelqni özige qaritiwalidu. (**Sheol h7585**) 6 Bularning hemmisi keyin u togruluq temsilni sözlep, Kinayilik bir tépishmaqni tilgha alidu: — «Özining emesin méninq dep qoshuwalghuchigha way! ([Bundaq ishlar] qachan'ghiche bolidu!) Görüge qoyghan nersiler bilen özini chingdighuchigha way!» 7 Sendin jazane-qerz alghuchilar biraqla qozghalmamdu? Séni titretkükchiler biraqla oyghanmamdu? Andin sen ulargha olja bolmamsen? 8 Sen nurghun ellerni bulang-talang qılghanlıqı tüpeylidin, Hem kishilerning qanlıri, zémien, sheher hem uningga turuwatqan hemmeylen'ge qılghan zulum-zorawanlıqı tüpeylidin, Saqlınıp qalghan eller séni bulang-talang qılıdu; 9 Halakət changgilidin qutulush üchün, Uwamni yuqırıgha salay dep, Nepsı yoghinap öz jemetige haram menpeet yighuchigha way! 10 Nurghun xelqlerni weyran qılıp, Öz jemetinge ahanet keltürdüng, Öz jéningha qarsır gunah sadır qıldıldı. 11 Chünki tamdin tash nida qılıdu, Yaghachlardin lim jawab bérideru: — 12 Yurtnı qan bilen, Sheherni qebihlik bilen qurghuchigha way! 13 Mana, xelqlerning jan tikip tapqan méhnitining peget otqa yeqilghu qılın'ghanlıqi, El-yurtlarning özlerini bihude halsiratqanlıqi, Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigañın emesmu? 14 Chünki xuddi sular déngizni qaplighandek, Pütün yer yürü Perwerdigañi bilip-tonush bilen qaplini. 15 Öz yéqinginħha haraqni ichkügzügħiche — Uning uyat yérige qarishing üchün, Tulumugħdin quyup, uni mest qılghuchi sanga way! 16 Shan-sherepning ornida shermendħiċċlikke tolisen; Özüngmu ich, Xetniliking ayan bolsun! Perwerdigañong oġġi qolidiki qedeh sen terepke burulidu, Shan-sheripingning üstini reswayipeslik basidu. 17 Liwan'ha qılghan zulum-zorawanlıq, Shundaqla haywanlarnı qorqıtıp ulargha yetküżgen weyranchılıqmı, Kishilerning qanlıri, zémien, sheher hem uningga turuwatqan hemmeylen'ge qılghan zulum-zorawanlıq tüpeylidin, Bular séning mijiqingni chiqırıdu. 18 Oyma mebuddning néme paydisi, Uni uning yasigħuchisi oyup chiqqan tursa? Quyma mebuddningmu we uningga tewe saxta telim bergħuchining néme paydisi — Chünki uni yasighħuchi öz yasighinħa tayinidu, Démek, zuwansiz «yoq bolghan nersiler»ni yasaydu? 19 Yaghachqa «Oyghan!» dégen ademge, Zuwansiz tashqa «Ture!» dégen'ge way! U wez éytamdu? Mana, u altun-kümüş bilen hellendi, Uning ichide héch nepes yoqtur. 20 Biraq Perwerdigar Öz muqeddes ibadetxanisididur! Pütkül yer yürü Uning alida süktü qilsun!

3 Habakkuk peyghemberning duasi, «Shiggao» ahangida: — 2 «Perwerdigar, men xewiringni anglidim, eyminiq qorqtum. I Perwerdigar, yillar arısida ishingni qaytidin janlandurghaysen, Yillar arısida ishingni tonutqaysen; Derghezepte bolghiningda rehimdilliqliqi ésingge keltürgeysen! 3 Tengri Témandin, Pak-Muqeddes Bolghuchi Paran téghidin keldi; (Sélah) Uning shan-sheripi asmanlarnı qaplidi, Yer yürü uning medhiyilları bilen toldi; 4 Uning parqıraqlıqı tang nuridek boldi, Qolidin chaqqmaq chaqqandek ikki nur chiqti; Shu yerde uning kūch-qudratı yosħurunup turidu. 5 Uning aliddin waba, Putliridin chogħdek yalqun chiqmaqtı idi; 6 U turup yer yüzini mölcherli; U qarīwid, ellerni dekke-diikkige saldi; «menggħi tagħħar» pare-pare qilindi, «ebedi köm-döng-égiżliķi» égildürtildi, Uning yolliri bolsa ebediyydur. 7 Men Kushan qebilisining chédirlinining parakendichılıkite bolghaniqliğini, Midiyan zéminidiki perdlerni titrek basqanlıqını kördum. 8 Perwerdigar deryalargħa achchiqlandimikin? Séning għeziping deryalargħa qaritildimikin? Qehring déngizha qaritildimikin?

Atliringha, nijat-qutquzushni épkelidighan jeng harwiliringha minip kelgen'ghusen! **9** Séning oqyaying ayan qilindi, Sözung boyiche, [Israil] qebililirige ichken qesemliring üchün ayan qilindi! (Sélah) Sen yer yüzini derya-kelkünlər bilen ayriwetting. **10** Tagħlar Séni körüp, azablinip tolghinip ketti; Dolqunlap aqqañ sular kelkündek ötüp ketti; Chongqur déngiz awazini qoyuwétip, Qollirini yuqirigha örletti. **11** Étilgħan oqliringning parqiraq nurini körüp, Palidighan neyzengnign yoruqluqini körüp, Quyash hem ay öz turalghusida jim turdi. **12** Sen achchiqingda yer yüzidin ötüp yürüsh qilding; Ellerni ghezipingde ziraetni soqqandek soqtung; **13** Öz xelqingning nijat-qutquzulushi üchün, Sen Öz Mesihing bilen bille nijat-qutquzush üchün chiqtinq; Ulini boynighiċċe échip tashlap, Rezilnning jemetining beshini urup-yanjip, uningdin ayriwetting; (Sélah) **14** Sen uning neyziliri bilen serdarlirinbing beshigha sanjiding; Ular dehshetlik qara quyundek méni tarqitiwéfishke chiqt, Ularning xushalliqi ajiz möminlerni yosħurun jayda yalmap yutushtin ibarettur! **15** Sen atliring bilen déngizdin, Yeni döwe-döwe qilin'ghan ulugh sulardin ötüp mangding! **16** Men bularni anglidim, ichi-bagħrimni titrek basti; Awazni anglap kalpuklirim dir-dir qildi, Ustixanlirim chirip ketkendek boldi, Putlirimni titrek basti; Chünki men külpetlik künide, Yeni öz xelqimge tajawuz qilghuchi bésip kirgen künidimu, Sewr-xatirjemlikte turushum kerek. **17** Chünki enjür derixi chécheklimisimu, Üzüm tallirida méwe bolmisimu, Zeytun derixige qilghan ejir yoqqa chiqqan bolsimu, Étizlar héch hosul bermigen bolsimu, Qotandin qoy padisi üzilgen bolsimu, Éghilda kala padisi yoqqolsimu, **18** Men haman Perwerdigardin shadlini men, Manga nijatimni bergenči Xudayimdin shadliqqha chommlimen, **19** Perwerdigar, Reb, ménинг күч-qudritimdu; U ménинг putlirimni kéyikningkidek qilidu; Méni yuqiri jaylirimda mangħħuzidu! (Bu kū negħmichilerning beshigha tapshurulup, tarqliq sazlar bilen oqulsun).

Zefaniya

1 Amonning oghli Yosiya Yehudagha padishah bolghan waqtarda, Hezekiyaning chewrisci, Amariyaning ewrisi, Gedaliyaning newrisi, Kushining oghli Zefaniyaga yetken Perwerdigarning sözi: — **2** Men yer yüzidin hemmini qurutuwétimen, — deydu Perwerdigar; **3** — Insan hem haywanni qurutuwétimen, Asmandiki uchar-qanatlar hem déngizdiki béliqlarni, Barliq putlikashanglarni rezil ademler bilen teng qurutuwétimen, Insaniyetni yer yüzidin üzüp tashlaymen, — deydu Perwerdigar. **4** — Shuning bilen Men Yehuda üstige, Barliq Yérusalémündikiler üstige qolumni sozimen; Mushu yerde «Baal»ning qalduqini, «Qémár»larning namini kahinlar bilen bille üzüp tashlaymen; **5** Shundaqla ögvide turup asmandiki jisimlarga bash uridighanlarni, Perwerdigargha bash urup, shundaqla Uning nami bilen qesem qilip turup, «Malkam»ning nami bilenmu qesem qiliqighanlarni, **6** Perwerdigardin tezgenlerni, Perwerdigarni izdimeydighan yaki Uningdin yol sorimighanlarnimu üzüp tashlaymen. **7** Reb Perwerdigarning huzuri alidda süktü qilinglar; Chünki Perwerdigarning künü yeqindur; Chünki Perwerdigar qurbanliqni teyyarildi, U mémhanlarni «taharet qildurup» halal qildi; **8** Perwerdigarning qurbanliqining künide shundaqla boliduki, Men emirlerni, padishahlarning oghullarini we yat ellerning kiyimlirini kiyiwalghanlarning hemmisini jazalaymen; **9** Shu künü Men bosughidin dessimey atlaydighanlarni, Yeni zulum-zorawanlıq hem aldamchiliqqa tayinip, xojayinlirining öylirini tolduridighanlarni jazalaymen. **10** Shu künide, — deydu Perwerdigar, «Béliq derwazisi» din «Waydad», «ikkinchı mehelle» din hörkireshler, Dóng-égitiliklerdin ghayet zor «gum-gum» qilip weyran qilin'ghan awazlar anglinidi. **11** «Hörkirengler, i «Oymalıq mehelliş» dikerler; Chünki «sodiger xelq»ning hemmisi qılıchlandı, Kümüsh bilen chingdalghanlar qırıldı! » **12** — We shu chaghda shundaqla boliduki, Men Yérusalémni chiraghlar bilen axturimen, Arzangliri üstide tin'ghan sharabtek turghan endishisiz ademlerni, Yeni könglide: «Perwerdigar héch yaxshiliqni qilmaydu, yamanliqnimu qilmaydu» dégenlerni jazalaymen. **13** Endi bayliqları olja, Öyliri berbat bolidu; Ular öylerni salghını bilen, Ularda turmaydu; Üzümzarları berpa qılghını bilen, Ularning sharabını ichmeydu. **14** Perwerdigarning ulughi künü yeqindur; Berheq yeqindur, intayın téz yétip kélédi; Angla, Perwerdigarning künining sadası! Yétip kelgende palwanmu elemlık warqiraydu. **15** Shu künü qehr elip kélédighan bir kün, Külpelik hem derd-elemlik bir kün, Weyranchılıq hem berbatlıq chüshidighan bir kün, Zulmetlik hem sürülk bir kün, Bulutlar hem qap-qarangghuluq bilen qaplan'ghan bir kün, **16** Istihkamlashqan sheherlerge, sépihning égiz poteylirige hujum qilidighan, Kanay chélinidighan, agah signalı kötürtüldighan bir kün bolidu. **17** Men ademler üstige külpelterni chüshürimen, — Ular qarighulardek yürüdü; Chünki ular Perwerdigargha qarshi gunah qildi; Ularning qanlırları topa-changdek, Ularning ütchey-qérinliri poqtel töküldü; **18** Perwerdigarning qehri chüshken künide altun-kümüshliri ularnı qutquzalmaydu; Belki pütkül jahan Uning ghezep oti teripidin yewétildi; Chünki U barliq yer yüzidikilerning üstige muttleq bir halaket, dehshetlik bir halaket chüshüridu.

2 Yighilinglar, özünglarni yighinglar, i nomussiz «yat el», **2** Yarlıq chiqquche, Kün topandek téz ötüp ketküche, Perwerdigarning achchiq ghezipi üstünglerge chüshküche, Perwerdigarning ghezipini elip kélédighan kün üstünglerge chüshküche, **3** Perwerdigarni izdenglar, i Uning

hökümlerini ada qilghan zémindiki kemterler; Heqqaniyliqni izdenglar, kemterlikni izdenglar; Éhtimal siler Perwerdigarning ghezipi bolghan künide panah tapqan bolisiler. **4** Chünki Gaza tashlan'ghan bolidu, Ashkélon weyrane bolidu; Ular Ashdodtilerni chüsh bolmayla heydiwétidu; Ekron yulup tashlinidu. **5** Déngiz boyidikiler, yeni Qéret élidikilerge way! Perwerdigarning sözi sanga qarshidur, i Qanaan, Filistiylerning zéminalı Ahaleng qalmighuchue Men séni halak qilimen. **6** Déngiz boyi padichilar üçhün chimenzar, Qoy padiliri üçhün qotanlar bolidu; **7** Déngiz boyi Yehuda jemetining qaldisi igidarchiliqida bolidu; Ashu yerde ular ozuqlinidu; Ashkélonning öyliride ular kech kirgende yatidu, Chünki Perwerdigar Xudası ularning yénigha bérüp ulardin xewer élip, Ularnı asarettin azadlıqqa érishtüridu. **8** Men Moabning deshminimi, Ammonylarning akeletirlini anglidim; Ular shundaqla qilip Méning xelqimni mazaq qilip, Ularning chégralırını paymal qilip maxtinip ketti. **9** Shunga Men Öz hayatını bilen qesem qilimkeni, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, Israeilining Xudası, Moab jezmen xuddi Sodomdek, Ammoniyalar xuddi Gomorradek bolidu — Yeni chaqqalar we shorluqlar qaplan'ghan jay, daim bir chöl-jezire bolidu; Hem xelqimning qaldisi ulardin olja alidu, Qowmimming qalghanlıri bulargha ige bolidu. **10** Ularning tekebburluqidin bu ish bésigha kélédi, Chünki ular samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning xelqini mazaq qilip maxtinip ketti. **11** Perwerdigar ularlarga dehshetlik bolidu; Chünki U yer yüzidiki butlarning hemmisini qurutuwéfidu; Shuning bilen eller, barliq chet araldikiler herbiri öz jayida Uninggħha ibadet qilidu. **12** I Efiopiyyer, silermu Méning qilichim bilen öltürülisiler. **13** U qolini sozup shimalgha tegküzip, Asuriyeni halak qilidu, Nineve shehirini weyrane, chöl-bayawandek qehetchilik jay qilidu. **14** Uning ottorisida charwa padiliri, Shundaqla haywanlarning herxilliri yatidu; Chöl huwqushi, chirqrıghuchu huwqushlar uning türük baslırlıda qonidu; Dérizilirdin sayrasħlar anglinidu; Bosughilirda weyranlıq turidu; Chünki U buning kédir yaghħaq neqışħilrini ochuqčiliqta qalduridu; **15** Mana bu endishisiz yashap kelgħuchi shad-xuram sheher, Könglide: «Menla bardurmen, mendin bashqa biri yoqtu» dégen sheher — U shunchılık bir weyrane, haywanlarning bir qonalghusi bolup qaldighu! Uningdin ötüwatqanlarning hemmisi tħsqirtidu, Qoloni silkiyu.

3 Asiyliq qilghuchi, bulghari'ghan, jebir-zulum yetküzungħü sheherge way! **2** U awazni anglimidi, terbiyini qobul qilmedi; Perwerdigargha tayanmudi, Xudasiga yeqinlashmid. **3** Uning ottorisida bolghan emirlirinining hemmisi hörkireydighan shirlar, Uning soraqchiliri bolsa kechlikli owlaidighan, etigini ghajilighudek héchnerse qaldurmaydighan börliderdu; **4** Uning peyghemberliri wezinsiz, asiy kishiler; Uning kahinliri muqeddes ibadetxanini bulghaydighanlar, Tewrat-qanunigha buzghunchılıq qilidighanlar. **5** Heqqaniy Perwerdigar uning ottorisididur; U héch heqqaniyetsizlik qilmaydu; Her etigende adil hökümini ayan qilidu; Hökümdide kemchilik yoqtur; Biraq namerd adem héch nomusni bilmeydu. **6** — Men ellerni üzüp tashliwetkenmen, Ularning istihkam poteylirige weyranidur; Kochilirini héchbir adem ötmigüdekk qilip xarabe qilghanmen; Sheherliri ademzatsiz, héch turghuchisi yoq qilinip halak bolghan. **7** Men: «Pejet Mendin qorqunqlar, terbiyini qobul qilinglar» — dédim. Shundaqla bolghanda uningħha hemme békkitkenlirim chüshürilmey, makani héch xaniweyran bolmas. Biraq ular baldurla ornidin turup, hemme isħħilrini haram qiliwetti. **8** Shunga Méni kütünglar, — deydu

Perwerdigar, Men guwahlıq bérishke ornumdin qozghalghan kün'giche — Chünki Méning qararım — ellerni yighish, Padishahlıqlarnı jem qılıştin ibaretki, Ularning üstige qehrimni, Hemme dehshetlik achchıqimni beshigha töküsh üchündür. Chünki yer yüzinig hemmisi achchıq ghezipimning oti bilen köydürwétildidu. **9** Chünki shu tapta barlıq ellerner Perwerdigarining namığha nida qılıp chaqırishi üchün, Uning xizmitide bir jan bir ten bolushi tichün, Men ularning tilini sap bir tilgha aylandurimen, **10** Chünki Éftiopiye deryalirining nérisidin Méning dua-tilawetchilirim, Yeni Men tarqatqanlarning qizi, Manga sunulghan hediyenı épkelidu. **11** Shu künü sen Manga asiyliq qılghanı barlıq qilmışlıring tüpeylidin iza tartıp qalmayısen; Chünki shu tapta Men tekebburluqungdin xushallınıp ketkenlerni arangdin élip tashlaymen, Shuning bilen sen muqeddes téghim tüpeylidin halingni ikkinchi chong qilmayısen; **12** We Men arangda kemter hem miskin bir xelqni qaldurimen, Ular Perwerdigańning namığha tayinidu. **13** Israilning qaldisi ne qebihlik qilmaydu, Ne yalghan sözlimeydu, Ne ularning aghzidin aldamchi til tépilmaydu; Ular belki ozuqlınip, yatidu, Héchkim ularni qorqutmaydu. **14** Yayrap-yashna, i Zion qızı! Tentene qılıp warqıra, i Israill! Pütün qelbing bilen xushal bolup shadlan, i Yérusalémning qızı! **15** Perwerdigar séni jazalaydighan hökümlerni élip tashlıdi, Düşhminingni qayturuwetti; Israilning padishahi Perwerdigar arangdidur; Yamanlıqni ikkinchi körmeysen. **16** Shu künü Yérusalémha éytılıduki, «Qorqma, i Zion! Qolliring boshap, sanggilap ketsmisun! **17** Perwerdigar Xudaying arangda, Qutquzidighan quğret Igisidur! U shadlıq bilen üstüngde shadlinidu; Öz méhir-muhabbitide aram alidu; Üstüngde naxshilar étip yayrap-yashnaydu. **18** Jemiyet sorunliridiki nomussız ibadet tüpeylidin aranglardın azablan'ghanlarnı yighimen; Bularning shermendilikliri ulargha éghir kéletti. **19** Mana, Men shu tapta séni xarlıghanlarning hemmisini bir terep qılımen, Aqsaq bolghan qıznı qutquzımen; Talagħha heydiwétilgen qıznı yighimen; Del ular xorlan'ghan barlıq zéminlarda ularni [Özümge] medhiye keltürgüči, shöhret bolghuchi qılıp tikleymen. **20** Men shu tapta, yeni silerni yighqan waqitta, silerni [öye] épkelimen; Chünki Men köz aldinglarda silerni asarettin azadlıqqa chiqargħinimda, Silerni yer yüzdikidi barlıq eller arisida shöhretlik, [Özemge] medhiye keltürgüči qılımen, — deydu Perwerdigar.

Hagay

1 Darius padishahning ikkinchi yili, altinchi ayning birinchı künı, Perwerdigarning sözi Hagay peyghember arqılıq Shéaltielning oghlı, Yehudanıng waliysi Zerubbabelge hem Yehozadakning oghlı, bash kahin Yeshuaghı keldi: — **2** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Bu xelq: «Waqtı kelmidi, Perwerdigarning öyini qurush waqtı téxi kelmidi» — deydu. **3** We Perwerdigarning sözi Hagay peyghember arqılıq kélép mundaq déyildi: — **4** Bu öy téxichila xarabe tursa, busiler taxtaydin bészegen ýoliringlarda yashaydighan waqtımu? **5** Mana, Perwerdigar mundaq deydu: — Qiliwatqininglar üstide köngül qoyup oylininglar! **6** Térighininger kóp, yighiwaldıghininglar az; Yeysiler, biraq toymaysiler; Ichisiler, biraq qanmaysiler; Kiyisiler, biraq héchqandaq illimaysiler; Ish heqqi alghuchi bolsa, Xuddi ish heqqini töshük hemyan'gha salghan'gha oxshastur. **7** — Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Qiliwatqininglar üstide köngül qoyup oylininglar! **8** Tagħqa chiqip, yaghachni élip kéklinglar, öyni qurunglar; shundaq qilsanglar Men uningdin xursen bolimen, shan-sherepe érishimen, — deydu Perwerdigar. **9** — Siler köpni küttünglar, mana, érishkininger az boldi; uni öyge épkelgininglarda, Men uni pülewle yoqattim; bu néme üchün? — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Chünki Méning öyümning xarabe bolghiniga qarımayı, öz öyünglarnı [sélibhqä] yügürüşüp yürüwatisiler. **10** Shunga üstünglarda asmanlar shebnemni bermeydu, zémimnu hosulini bermeydu; **11** Men zémin'gha, tagħqa, ziraetlerge, yéngi sharablargha, zeytun méyığha, tupraqning ündürmilarige, insanlarħha, mal-wararlarħha we qollardiki barlıq ejrlerge qurghaqchilini chaqirdim. **12** Shuning bilen Shéaltielning oghlı Zerubbabel hem Yehozadakning oghlı bash kahin Yeshua we xelqning qaldısining hemmisi Perwerdigar Xudasining awazığha, shuningdek Perwerdigar Xudasining Hagay peyghemberni ewetishi bilen, uning szözlirige qulaq saldi; xelq Perwerdigar aldida qorqtı. **13** Andin Perwerdigarning elchisi Hagay Perwerdigarning xewirini xelqe yetküzip: — «Men siler bilen billidurmen» — deydu Perwerdigar, — dédi. **14** We Perwerdigar Shéaltielning oghlı, Yehudanıng waliysi Zerubbabelning rohini, shundaqla Yehozadakning oghlı, bash kahin Yeshuhanıng rohini hem xelq qaldısining herbirining rohini qozghidi; ular samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar Xudasining öyige kélép ishlidi. **15** Bu Darius padishahning ikkinchi yili, altinchi ayning yigirme tötinchi künı idi.

2 Yettinchi ayning yigirme birinchı künı, Perwerdigarning sözi Hagay peyghember arqılıq kélép mundaq déyildi: **2** — «Shéaltielning oghlı, Yehudanıng waliysi Zerubbabelge, Yehozadakning oghlı, bash kahin Yeshuaghı hemde xelqning qaldısığa söz qılıp ulardin: — **3** «Aranglardın eyni chaghdíki shan-sherepte bolghan bu öyni körgenlerdin kim bar? Siler hazir uningħha qandaq qaraysiler? Nezirinġlarda u héchnémige erzimeydu, shundaqmu?» — dep sorighin. **4** — Biraq hazir, i Zerubbabel, jasaretlik bol, — deydu Perwerdigar, — Yehozadakning oghlı, bash kahin Yeshua, jasaretlik bol; zémindiki barlıq xelq, jasaretlik bolup ishlenglar, — deydu Perwerdigar. — Chünki Men siler bilen billidurmen, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. **5** — Misirdin chiqqan waqtınglarda silerge ehde qilghan sözüm we Méning Rohim aranglarda turup keldi; hergiz qorqmanglar. **6** Chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — — Yene peqet azghina waqittin kényin

Men asmanlar, yer yüzü, dengiz hem quruqluqni tewritimen; **7** Men barlıq ellerni tewritimen; netijide ellerner serxil etiwar nersiliri élip kelimidu. Men mushu öyni shan-sherepe toldurimen, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. **8** — Kümüş Méningki, altun Méningki, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. **9** — Bu öyning kényinki shan-sheripi eslidikidin zor bolidu, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, — we Men mushu yerde aramlık-xatirjemuñki ata qilimen, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar». **10** Darius padishahning ikkinchi yili, toqquzinchı ayning yigirme tötinchi künı, Perwerdigarning sözi Hagay peyghember arqılıq kélép mundaq déyildi: — **11** «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Kahinlarga söz qılıp ulardin Tewrat-qanuni togruluq: — **12** «Birsi tonining étikide «[Xudagħa] atalghan għosħ-ni kőtīri kétiwa tqinida, uning étiki nan'għa, umachqa, sharabqa, zeytun maygħa yaki herqandaq ash-ozuqqha mundaqla tékip ketse, undaqta u nersiler «[Xudagħa] atalghan» bolamdu?» — dep sorighin». Kahinlar jawaben: «Yaq» — dédi. **13** We Hagay: «Birsi jesetke tékip «napak» bolghan bolsa, u bu ash-ozuqning qaysibirige tegse, undaqta ash-ozuq napak bolamdu?» — dep soridi. Kahinlar jawaben: «U napak bolidu» — dédi. **14** Andin Hagay jawaben mundaq dédi: — «Perwerdigar: «Emdi bu xelq, bu «yat el» Méning aldimdima shundaqtur, ularning qollırıda isħlem genlirining hemmisimu shundaqtur, shuningdekk ularning shu yerde Manga herbir sun'għanlirimu napaktur» — deydu. **15** — Emdi hazır köngül qoyup oylininglar — Bügündin bashlap, mushu waqittin tartip körüngrar — taki Perwerdigarning ibadetxanisidiki tash üstige yene bir tal tash qoyulghuče, **16** shuningdin ilgħiriki künlerde, birsi «yigirme kūre» lik bir döwe ashliqni alghili kelgende, mana peqet on kürila chiqti; birsi sharab kūpidin ellik komżek alghili kelse, mana peqet yigirme komżek chiqti. **17** Men qolliringlar bilen isħligen barlıq isħliringlarda silerni judin, hal we mōldür apetli bilen urup keldim; biraq siler yénimħa qaytmidninglar. **18** Emdi ötünimienki, köngül qoyup oylininglar — bu kün, yeni toqquzinchı ayning yigirme tötinchi künidin bashlap, mushu waqittin tartip, — yeni Perwerdigarning ibadetxanisining qayta qurulushini bashligħan künidin kényinki isħlarga köngül qoyup oylininglar; **19** danlar ambargħa yighildimu? Üzüm talliri, enjür, anar hem zeytun derexliri héch méwe bermidi. Biraq Men bu kündin bashlap silerni beriketleymen». **20** We Perwerdigarning sözi shu ayning yigirme tötinchi künı Hagayħha ikkinchi qétim kélép mundaq déyildi: — **21** — Yehudagħa waliy bolghan Zerubbabelge söz qılıp mundaq dégin: — — «Men asmanlarni, zémimni tewritiske temħsilatiġen; **22** Padishahliqlarning textini örūwetim, ellerner padishahliqlirining kūčħi yoqitimen; jeng harwilri hem uning üstide olturghanolarni örūwetim; atlar we atliq eskerler, ularning herbirı öz qérindishning qılıchi bilen mollaq atquzulidu. **23** Shu künide — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Men séni, yeri Shéaltielning oghlı Zerubbabelni alimen, — deydu Perwerdigar — andin séni xuddi möħħiġluk üzükümdek qilimen; chünki Men séni talliwalidim, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar».

Zekeriya

1 Darius padishahning ikkinchi yili sekkizinchı ayda, Perwerdigarning sözi Iddoning newrisi, Berekiyaning oghli Zekeriya peyghemberge kélép mundaq déyildi: — **2** — «Perwerdigar ata-bowliringlardın intayin qattiq ghezeplendi. **3** Shunga sen ularha: «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar: — «Méning yénimingga qaytip kélinglar, Men silerning yéninqlarha qaytip kélimen» deydu», — dégin. **4** — Ata-bowliringlardek bolmanglar; chünki ilgiriki peyghemberler ularha: «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar: — Rezil yolliringlardın, rezil qilmishliringlardın yénip towa qilinglar, dégen», — dep jakarlighan. Biraq ular Manga qulaq salmighan, boy sunmighan, — deydu Perwerdigar. **5** — Silerning ata-bowliringlar hazır qényi? Peyghemberler bolsa, menggü yashamdu? **6** Lékin Méning peyghemberlerge buyrughan sözlirim we belgilimlirim, ata-bowliringlarning beshighimu chüshken emesmidi?». Shuning bilen ular yolidin yénip: — Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar yollirimiz we qilmishlirimiz boyiche bizni qandaq qilmen dése, shundaq qildi, — dégen. **7** Darius padishahning ikkinchi yili, on birinchi ay, yeni «Şébat éyi»ning yigirme tötinchi künü, Perwerdigarning kalamı Iddoning newrisi, Berekiyaning oghli Zekeriya peyghemberge keldi. U mundaq beshareti körди: — **8** Men kéchide [alamet körünüşlerni] kördüüm; mana, toruq atqa min'gen bir ademni kördüüm; u chongqur oymanlıqtiki xadas derexliri arisida turatti; uning keynide toruq, ala-taghil we aq atlar bar idi. **9** Men uningdin: «Teqsir, bular néme?» — dep soridim. Men bilen sözlishiwatqan perishte manga: «Men sanga bularning néme ikenlikini körsitimen» — dédi. **10** Xadas derexliri arisida turghan zat jawaben: «Bular Perwerdigarning yer yüzini uyan-buyan kézishke ewetkenliri» — dédi. **11** Bu atlar xadas derexliri arisida turghan Perwerdigarning Perishtisige jawab qılıp: «Biz yer yüzdide uyan-buyan kézip kelduq; mana, pütük yer yuzi tiptinch, aramliqtı turuwatidu» — dédi. **12** Perwerdigarning Perishtisi jawaben: «I samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, qachan'għiche sen bu yetmish yıldın béri achchiqlinip kéliwitatqan Yérusalém we Yehudaning sheherlirige rehim qilmaysen?» — dédi. **13** Perwerdigar men bilen sözlishiwatqan perishtige yéqimliq sözler, teselli bergüchi sözler bilen jawab berdi. **14** Shuning bilen men bilen sözlishiwatqan perishte manga mundaq dédi: «Sen mundaq jakarlighin: — Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar: «Yérusalém we Zion'ga bolghan otluq muhebbitimdin yürükim lawildap köyidu! **15** Shuning bilen Men erkin-azadilikte yashawatqan ellerge qattiq ghezeplinimen; chünki Men [xelqimge] sella ghezeplinip qoyiwidim, ular hedidin éship [xelqimge] zor azar qildi», deydu. **16** Shunga Perwerdigar mundaq deydu: «Men Yérusalémha rehim-shepqetler bilen qaytip keldim; Méning öyüm uning ichide qurulidu» — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, — «we Yérusalém üstige «ölchem tanisi» yene tartilidu». **17** — Yene mundaq jakarlighin: «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: Méning sheherlirim yene awatlishidu, Perwerdigar yene Zion'ga teselli bérídu we Yérusalémni yene talliwalidu». **18** Andin men beshimni kördüm, mana töt münggüzni kördüm. **19** Men bilen sözlishiwatqan perishtidin: «Bular néme?» — dep soridim. U manga: «Bu Yehuda, Israel we Yérusalémni tarqitiwetken münggüzlerdur» — dédi. **20** We Perwerdigar manga töt hünerwenni körsetti. **21** Men: «Bu [hünerwenler] néme ish qilgħili keldi?» — dep soridim. U: «Mana bular bolsa

Yehudadikilerni héchkim qeddini rusliyalmighudek derijide tarqitiwetken münggüzler; biraq bu [hünerwenler münggüzlerni] dekke-dükkiġe chüshürgili, yeni ellerner Yehudaning zémiminini tarqitiwétiş tħün kötürġen münggüzlirini yerge tashliwetkili keldi!» — dédi.

2 Andin men beshimni kötüüp, mana qolida ölcem tanisini tutqan bir ademni kördüüm **2** we uningdin: «Nege barisen?» — dep soridim. U manga: «Men Yérusalémni ölcigili, uning kenglik we uzunluqini [ölçep] bilgili barimen» — dédi. **3** Mana, men bilen sözlishiwatqan perishte chiqti; yene bir perishte uning bilen körüşħħuše chiqti **4** we uningga mundaq dédi: — Yügür, bu yash yigite sóz qil, uningga mundaq dégin: — «Yérusalém özide turuwatqan ademlerning we mallarning köplükidin sépilsiz sheherlerdek bolidu. **5** — we Men Perwerdigar uning etrapigha ot-yalqun sépili, uning ichidiki shan-sheripi bolimen. **6** — Hoy! Hoy! Shimaliy zémindin qeċċinglar, — deydu Perwerdigar, — chünki Men silerni asmandiki töt tereptin chiqqan shamaldekk tarqitiwetken, deydu Perwerdigar». **7** — «Hey! I Babil qizi bilen turghuchi Zion, qachqin! **8** Chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Öz shansheripini dep U Méni silerni bulang-talang qilghan ellerge ewetti; chünki kim silerge chéqilsa, shu Özining köz qarichoqiga chéqilghan bolidu. **9** Chünki mana, Men Öz columni ularning üstige silkiyem, ular özlırige qul qilin'ghuchilargha olja bolidu; shuning bilen siler samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning Méni ewetkenlikini bilisiler. **10** Naxshilarni yangritip shadlan, i Zion qizi; chünki mana, kéliwati men, arangda makanlishimen, deydu Perwerdigar, **11** — we shu künide köp eller Perwerdigargħa bagħlini, Manga bir xelq bolidu; arangda makanlishimen we siler samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning Méni ewetkenlikini bilisiler; **12** shuningdek Perwerdigar Yehudani Özining «muqeddes zémimi»da nésiwi bulusħqa miras qiliđu we yene Yérusalémni talliwalidu. **13** Barliq et igiliri Perwerdigar aldida sükküt qilsun! Chünki U Özining muqeddes makanidin qozghaldi!

3 Andin u manga Perwerdigarning Perishtisi aldida turuwatqan bash kahin Yesħuan, shuningdek Yesħuaning ong teripide uning bilen dushmanliħishke turghen Sheytanni körsetti. **2** Perwerdigar Sheytan'gha: «Perwerdigar séni eyiblisun, i Shaytan! Berheq, Yérusalémni talliwalghan Perwerdigar séni eyiblisun! Bu [kishi] ottin tarhiwélin'ghan bir chuchula otun emesmu?» — dédi. **3** Yesħua bolsa paskina kiyimlerni kiygen halda Perishtining aldida turatti. **4** U Uning aldida turuwatqanlارha: «Bu paskina kiyimni uningdin salduriwétinglar» — dédi we uningga: «Qara, Men qebihlikingni sendin élip kettim, sanga hétliq kiyim kiygħidu» — dédi. **5** Men: «Ular beshīħha pakiz bir sellini orisun!» — dédim. Shuning bilen ular pakiz bir sellini uning beshīħha orap, uningga kiyim kiydürdi; Perwerdigarning Perishtisi bir yanda turatti. **6** We Perwerdigarning Perishtisi Yesħuha mundaq jékklidi: — **7** «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Eger yollirimda mangsang, tapilighinimni ching tutsgħi, Méning öyümni bashqurisen, hoylilimqha qaraydighan bolisen; sanga yénimda turuwatqanlarning arisida turush hoquqini bérímen. **8** — I bash kahin Yesħua, sen we séning aldingda olturghan hemrahħiring anglanglar (chünki ular besharetilik ademler): — Mana, Men «Shax» — dep atalghan qulnum meydan'għa chiqiżimen. **9** Mana, Men Yesħuaning alidha qoqħan tashqa qaral — Bu bir tashning üstide yette köż bar; mana, Men uning neqışħlirini Özüm oyinen, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, — we Men bu zéminning qebihlikini bir kün ichidila

élip tashlaymen. **10** Shu küni, —deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, —herbirinlar öz yeqininglarni üzüm téli we enjür derixi astigha olturnushqa teklip qilisiler».

4 Andin men bilen sözlisiwatqan perishte qaytip kélép meni oyghitiwetti. Men xuddi uyqusidin oyghitiwétigen ademdek bolup qaldim; **2** U mendin: «Némini kördüng?» dep soridi. Men: «Mana, men pütünley altundin yasalghan bir chiraghanni kördüm; uning üsti teripide bir qacha, yette chirighi we yette chiraghqa tutishidighan yette neyche bar iken; **3** uning yénida ikki zeytun derixa bar, borsi ong terepte, borsi sol terepte», dédim. **4** Andin jawaben men bilen sözlisiwatqan perishtidin: «I teqsir, bular néme?» — dep soridim. **5** Men bilen sözlisiwatqan perishte manga jawaben: «Bularning néme ikenlikini bilmemsen?» — dédi. Men: «Yaq, teqsir» — dédim. **6** Andin u manga jawaben mundaq dédi: «Mana samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning Zerubbabelge qilghan sözi: «Ish küch-quqret bilen emes, iqtidar bilen emes, belki Méning Rohim arqliq pütiidu! —deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. **7** — I büyük tagh, sen zadi kim? Zerubbabel aldida sen tüzelenglilik bolisen; u [ibadetxanining] eng üstige jipsima tashni qoyidu, shuning bilen uningga: «Iltipatlıq bolsun! Iltipat uningga!» dégen towlashlar yanrap anglinidu». **8** Andin Perwerdigarning sözi manga kélép mundaq déyildi: — **9** «Zerubbabelning qoli mushu öyning ulini saldi we uning qolliri uni püttiridu; shuning bilen siler samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning Méni ewetkenlikini bilisiler. **10** Kim emdi mushu «kichik ishlar bolghan kün»ni közge ilmisun? Chünki bular shadlinidu, —berheq, bu «yette» shadlinidu, — Zerubbabelning qoli tutqan tik ölchem téshini körgende shadlinidu; bu «yette» bolsa Perwerdigarning pütkül yer yüzyige sepsélp qarawatqan közliridur». **11** Men jawaben perishtidin: «Chiraghanning ong we sol teripide turghan ikki zeytun derixa néme?» dep soridim; **12** we ikkinchi qetim soalni qoyup uningdin: «Ularning yénidiki ikki altun neyche arqliq ozlikidin «altun» quyuwatqan shu ikki zeytun shéxi néme?» dep soridim. **13** U mendin: «Bularning néme ikenlikini bilmemsen?» dep soridi. Men: «Yaq, teqsir» — dédim. **14** U manga: «Bular pütkül yer-zémiminig Igisi alilda turuwatqan «zeytun méyida mesih qilin'ghan» ikki oghul balidur» — dédi.

5 Andin men yene beshimmi kötürüp, mana bir uchar oram yazmini kördüm. **2** U mendin: «Némini kördüng?» dep soridi. Men: «Bir uchar oram yazmini kördüm; uzunluqi yigirme gez, kengliki on gez iken» — dédim. **3** U manga: «Bu bolsa pütün zémin üstige chiqirilghan lenettur; chünki herbir oghriliq qilghuchi bu teripige yézilghini boyiche üzüp tashlinidu; we qesem ichküchilerning herbiri u teripige yézilghini boyiche üzüp tashlinidu». **4** —«Men bu [yazmini] chiqirimen» — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, «we u oghriniring öyige hemde namim bilen yalghandin qesem ichküchining öyige kiridu we shu ýöde qonup uni yaghach-tashliri bilen qoshupla yewétidu». **5** Andin men bilen sözlisiwatqan perishte chiqip manga: «Emdi beshimni kötürgin, némining chiqiwatqinini kötürüp baq» — dédi. **6** Men: «U néme?» — dep soridim. U manga: «Bu chiqiwatqan «efah» séwiditür», we: «Bu bolsa [shu rezillerning] pütün zémindiki qiyapitidur» — dédi. **7** Efah séwitining aghzidin dumilaq bir qoghushun kötürüldi, mana, efah séwiti ichide bir ayal olturnatti. **8** U: «Bu bolsa, rezillik»tur — dep, uni efah séwiti ichige qayturup tashlap, efahning aghzigha éghir qoghushuni tashlap qoydi. **9** Beshimmi kötürüp, mana ikki ayalning chiqqanlıqını kördüm; shamal ularning qanatlirini yelpütüp turattı (ularning leylekningkidek

qanatliri bar idi); ular efahni asman bilen zéminning otturisiga kötürüd. **10** Men bilen sözlisiwatqan perishtidin: «Ular efahni nege kötürüp mangidu?» — dep soridim. **11** U manga: Ular efah üçhün «Shinar zémimi»da bir öy sélishqa ketti; öy berpa qilin'ghandin kényin, efah séwiti shu yerde öz turalghusigha qoyuludu, — dep jawab berdi.

6 Andin mana, men yene beshimmi kötürüp, ikki tagh otturisidin tööt jeng harwisining chiqqanlıqını kördüm. Tagħħar bolsa mis tagħħar idu. **2** Birinchji jeng harwisdik qizil atlar idu; ikkinchi jeng harwisdik qara atlar idu; **3** üchinchi jeng harwisdik aq atlar, tötinchi jeng harwisdik küchlük chipar atlar idu. **4** Men jawaben men bilen sözlisiwatqan perishtidin: «Teqsir, bular néme?» — dep soridim. **5** Perishte manga jawaben: «Bular pütkül yer-zémiminig Igisiining huzuridin chiqqan asmanlarning tööt rohi. **6** Qara atlar qétilghan harwa shimaliy zéminlar terepeke kiridu; aqlar ularning keynidin mangidu; chiparlar bolsa jenubiy zéminlar terepeke mangidu. **7** Andin mushu küchlük atlar chiqip yer yüzide uyaq-buyaq kézishke aldiraydu» — dédi. U ulargha: «Méginglar, yer yüzide uyaq-buyaq ménginglar» — dédi; ular yer yüzide uyaq-buyaq mangdi. **8** We U manga ünlük awazda: «Qara, shimaliy yer-zéminlar terepeke mangħħanlar Méning Rohimdiki achħiqni shimaliy zémin terepte bésiqturdji» — dédi. **9** Perwerdigarning sözi manga kélép mundaq déyildi: — **10** Sürgün bolup kelgenlerdin, yeni Heldorf, Tobiya we Yedayadin sowgħatłarni qobul qilghin; shu küni ular Babildin kélép chūshken öyge, yeni Zefaniyaning oghli Yosianing öyige kırigin; **11** shundaq, kümüş we altunni qobul qilghin, bulardin chembersiman bir tajni toqqup we tajni Yehozadakning oghli bash kahin Yesħuaning beshigha kiyġiġzin; **12** we Yeshuagħa: «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: Qaranglar, «Shax» dep atalghan insan! U öz tüwidin ornida shaxlinip, Perwerdigarning ibadetxanisini quridu» — dégin. **13** Berheq, Perwerdigarning ibadetxanisini qurghuchi del shu bolidu; u shu shahane shan-sherepni zimmissige élip, öz textige olturnup hökum süridu; u textke olturnidighan kahin bolidu; xatirjemlik-aramlıqni élip kélidighan hemkarlıq ular ikkisi arisida bolidu. **14** Musħu chembersiman taj Perwerdigarning ibadetxanisida Xelem, Tobiya, Yedayalarha we Zefaniyaning oghlining méħriħanlıqha bir esletme üçhün qoyuludu. **15** We yiraqtä turuwatqanlar kélép Perwerdigarning ibadetxanisini qurush xizmitde bolidu; shuning bilen siler samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning Méni ewetkenlikini bilisiler; eger Perwerdigarning awazini köngül qoyup anglisanglar bu ish emelge ashurulidu».

7 Darius padishahning tötinchi yili toqquzinchi ay, yeni «Xislew»ning tötinchi küni, Perwerdigarning sözi Zekeriyyagħa keldi. **2** Shu chaghda Beyt-El sheħiridikiler Shérezer we Regem-Meleklerini Perwerdigardin iltipat sorashqa ewetkenidi. **3** Beyt-Eldikiler: «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning öyidiki kahinlardin, shuningdek peygħbherlerdin: «Herbirimiz köp yillardin béri qilghinimizdek, beshinchi ayda herbirimiz yenila özimżni bashqilardin ayrip, yığha-zargħa olturnu kékremu?» — dep soranglar» dep tapılıgħanidi. **4** Perwerdigarning sözi manga kélép mundaq déyildi: — **5** «Zémindiki barlıq turuwatqan xelqqe hem kahinlarha söz qilip mundaq sorighin: — «Siler musħu yetmish yıldin béri beshinchi ay we yettinchi aylarda roza tutup yığħa-zar qilghininglarda, siler manga, heqiqeten manga roza tuttunglarmu? **6** Yéginginlar, ichkininglar, bu peqet özünġlar üçhünla yep-ichkininglardin ibaret boldi emesmu? **7** Bular Yérusalém we uning etrapidiki sheherliri ahalilik

bolghan, taza awatlashqan chagharda, jenubiy Yehuda we töwen tüzlenglik ahalilik bolghan chagharda, Perwerdigar burunqi peyghemberler arqliq jakarlıghan sözler emesmu? **8** Perwerdigarning sözi Zekeriyya kélép mundaq déyildi: — **9** «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — «Heqiqiy adaletni yürgütüngler, bir-biringlarga méméhir-muhebbet we rehim-shepqet körsitingler, **10** tul xotun we ýetim-yésirlarni, yat ademler we namratlarni bozok qilmanglar; héchkim öz qérindishigha könglide yamanlıq olylimisun. **11** Biraq [ata-bowliringlar] anglashni ret qilghan, ular jahilliq bilen boyonni tolghap, anglimasqa qulaqlarını éghir qilghan; **12** ular Tewrat qanunini we samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning Öz Rohi bilen burunqi peyghemberler arqliq etweten sözlərini anglimaslıq üçün könglini almastek qattiq qilghanidi; shunga samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigardin intayt qattiq ghezeq chüshken; **13** shundaq boldiki, Men ularni chaqırghanda ular anglashni ret qilghandek, ular chaqırghanda Menmu anglashni ret qildim» — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, **14** — «we Men ularni ular tonumaydigan barlıq eller arisiga qara quyun bilen tarqitiwettim; ularning kétishi bilen zémén weyran bolghan, andin uningdin ötkenlermu, qaytqarlar mu bolghan emes; chünki ularning sewebidin illiq zémén weyrane qilin'ghan».

8 We samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning sözi manga kélép mundaq déyildi: — **2** «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: «Méning Zion'gha bagħlighan otluq muhebbitit qaynap taṣhti; Méning uningħha bagħlighan otluq muhebbitit tüpeylidin [uning dūshmenlitrige] ghezipim qaynap taṣhti. **3** Perwerdigar mundaq deydu: «Men Zion'gha qaytip keldim, Yérusalémmin otturisida makanlıshimen; Yérusalém «Heqiqet shehiri» dep atılıdu, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning tegħi «Muqeddes Tagħ» dep atılıdu. **4** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: «Qéri bowaymomaylar yene Yérusalémmin kochilirida olturidighan bolidu; künliri uzun bulop, herbiri hasisini qolida tutup olturidu; **5** sheherning kochiliri oynawatqan oghul-qiz balilar bilen liq tolidu. **6** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — «Bu ish shu künlerde bu xelqning qaldisining közige ajayib karamet körünidighini bilen, U Méning közümme karamet körünendu?» — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. **7** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — «Man, Men Öz xelqimmi sheriqy zéminkardin, gherbiy zéminkardin qutquzimen; **8** Men ularni élip kélimen, ular Yérusalémda makanlıshidu; ular Méning xelqim, Men heqiqet we heqqaniylıqtə ularning Xudasi bolimen». **9** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning öyining uli sélín'ghan künide hazin bolghan peyghemberlerning aghzidin mushu künlerde bayan qiliniwatqan munu sözlerini ishiwatisiler, muqeddes ibadetxanining qurulushigha qolunglar küchlük qilinsun! **10** Chünki shu künlerdin ilgiri insan üchün ish heqqi yoq, at-ulagh üchiñnum ish heqqi yoq idi; jebir-zulum tüpeylidin chiqquchi yaki kirgħiuchi üchün aman-ésenlik yoq idi; chünki Men herbir ademmi öz yéqiniga dūshmenleshtürdüm; **11** biraq Men bu xelqning qaldisigha burunqi künlerdikidek bolmaymen, deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar; **12** chünki uruq hosulluq bolidu, üzüm teli méwileydu, tupraq ündürtülmirilir bérídu, asmanlar shebnemlirini bérídu; shuning bilen men bu

xelqning qaldisigha mushularning hemmisini ige qildurimen. **13** Shundaq emelge ashuruliduki, siler eller arisida lenet bulop qalghininglarning eksiche, i Yehuda jemeti we Israil jemeti, Men silerni qutquzimen, siler [ulargha] bext-beriket bolisiler; qorqmanglar, qolliringlar küchlük qilinsun! **14** Chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Silerner ata-bowliringlar Méning ghezipimni qozghighanda Méning silerge yamanlıq yetküzüsh oyida bolghinim we shu [jaza] yolidin yanmighinimdek — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — **15** Men hazır, mushu künlerde yene Yérusalém we Yehuda jemetige yaxshiliq yetküzüsh oyida boldum; qorqmanglar. **16** Mushu ishlargħa emel qilinglar: — Herbirinqlar öz yéqininglargaheq iqivetni sözlenglar; derwaziliringla heqiqetke, aman-tinchliqqa uyghun hökümlerini yürgütüngler; **17** héchkim könglide öz yéqiniga yamanlıq olylimisun; héchqandaq yalghan qeseme shérik bolmgħar; chünki Men del bularning hemmisige neprelini, deydu Perwerdigar. **18** We samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning sözi manga kélép mundaq déyildi: — **19** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — «Tötinchi aydiki roza, beshinchi aydiki roza, yettinchi aydiki roza we oninchi aydiki roza Yehuda jemetige xushaliq we shad-xuramliq, bextlik ibadet sorunli bolidu; shunga heqiqet we xatirjemlik-tinchliqni soyunglar. **20** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — «Nurghun qowmlar we köp sheherlerning ahalisi yene mushu yerje kéldu; **21** bir sheherde turuwaqtqanlar bashqa bir sheherge béríp ularħa: «Perwerdigardin iltipat tileske, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarni izdesħke téz barayi; menmu barimen!» — deydiq han bolidu. **22** Köp qowmlar we küchlük eller Perwerdigardin iltipat tileske, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarni izdesħke Yérusalémha kéldu. **23** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — «Shu künlerde herxil tilda sözleydighan ellerdin on neper adem chiqip Yehudiy bir ademming tonining tutuwélip uningħha: «Biz sen bilen barayi; chünki Xudani sen bilen billidur, dep angliduq» — deydu.

9 Perwerdigarning sözidin yüklen'gen besharet — Xadrak zémini we Demeshq üstige qonidu (chünki Perwerdigarning neziri ademler we Israillining barlıq qebililiri üstididur); **2** U bulqarha chégridash bolghan Xamatqa, Tur we Zidon üstigim qonidu. Tur tolimu «dana» bolghachqa, **3** özü üchün qorghan qurghan, kümüşħni topidek, sap altunni kochillardiki patqaqtek döwilek qoqhan. **4** Mana, Reb uni mal-dunyasidin ayriwetidu, uning kuchińi děngizda yoq qolidu; u ot teripidin yep kétidlu. **5** Ashkélon buni körüp qorqu; Gazamu körüp azablinip tolghinip kétidlu; Ekkronmu shunidaq, chünki uning arzu-ümidi tozup kétidlu; padishah Gazadin yoqap kétidlu, Ashkélon ademzatsiz qalidu. **6** Shuning bilen Ashdodta haramdin bolghan birsi turidu; Men Filistylerning megrħruLuqi we pexrini yoqitimen. **7** Men aghzidin qanłarni, uning haram yégen yirginçlik nersilerni chishħli arisidin élip kétimen; andin qélib qalghanlar bolsa, ular Xudayimizħha tewa bulop, Yehudada yolbashchi bolidu; Ekkronning orni Yebus qebilisidikilerga oxshash bolidu. **8** Men qoshun tüpeylidin, yeni ötüp ketkuchi we qaytip kelgħiuchi tüpeylidin Öz öyüm etrapida chédirimni tiktürimen; egħiex qaytidin uningdin ötmeydu; chünki Öz közüm bilen közitmen. **9** Zor shadlan, i Zion qizi! Tentenelik nida qil, i Yérusalém qizi! Qarangħar, padishahing yéningħha kékli; U heqqani we nijatliq bolidu; Kemter-mömin bolup, Mada ēshek, yeni ēshek texiyige

minip kéléud; **10** Shuning bilen Men jeng harwilirini Efraimdin, Atlarni Yérusalémdin mehrum qiliwétimen; Jeng oqyاسىمۇ ئەلىپ tashlinidu. U bolsa ellerge xatirjemlik-tinchliqni jakarlap yetküzidu; Uning hökümrانلىقى dëngizdin dëngizghiche, [Efrat] deryasidin yer yüzininger chetlirigiche bolidu. **11** Emdi séni bolsa, sanga chüshürülgen ehde qénى tüpeylidin, Men arangdiki mehbuslarni susiz orektin azadlıqqa chiqirimen. **12** Mustehkem jaygha qaytip kelinglar, i arzu-ümnidning mehbuslirlı! Bugün Men jakarlap éyitemkeni, tartqan jazaliringning eksini ikki hessilep sanga qayturimen. **13** Chünki Özüm üchün Yehudani oqyaadek égildürdü, Efraimni oq qılıp oqyaghagha saldim; Men oghul baliliringni ornidin turghuzimen, i Zion —ular séning oghul baliliringha qarsji jeng qilidu, i Grétsiye! Zion, Men séni palwanning qolidiki qılıchtek qilim. **14** Perwerdigar ularning üstide köründü; Uning oqi chaqmaqtek etilip uchidu. Reb Perwerdigar kanayarı chalidu; U jenubiti dehşetlik qara quyunlarni bille élip yürüsh qilidu. **15** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar ular üchün mudapie bolidu; ular salgha tashlirini kukum qılıp, dessep cheyleydu; ular ichiwlíp, sharab keypini sürgenlerdek qiyqas-süren kötürüd; ular [qan'gha] milen'gen qurban'gahning bürjekliridek, [qan'gha] toldurulghan qachilardek bolidu. **16** Shu küni Perwerdigar bolghan ularning Xudasi ularni Özüm baqqan padam bolghan xelqim dep bilip qutquzidu; chünki ular taj góherliridek Uning zémimi üstide kötürüldü. **17** Shunche zordur Uning méhrivanlıqı, shunche qaltistur Uning güzelliçkil Ziraetler yigitterni, yéngi sharab qızlarnı yashnitidu!

10 Perwerdigardin «kéyinki Yamghur» peslide Yamghurnı telep qilinglar; Perwerdigar chaqmaqlarını chaqturup, ulargha mol Yamghurlarını, shuningdek herbirige étizada ot-chöplerni bérider. **2** Chünki «öy butliri» bimene geplerni étqan, palchilar yalghan «alamet»lerni körgen, tuturuqsız chüshlerni sözligen; ular quruq teselli bérider. Shunga xelq qoy padisidek téneb ketti; ular padichisi bolmighachqa, azar yémekte. **3** Méning ghezipim padichilargha qozghaldi; Men mushu «téke» [yétekchilerni] jazalaymen; chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar Öz padisidin, yeni Yehuda jemetidin xewer élishqa keldi; U jengde ularni Özining heywetlik étidek qilidu. **4** Uningdin [yeni Yehudadin] «Burjek Téshi», uningdin «Qozuq», uningdin «Jeng Oqyası», uningdin «Hemmig hökümrانلىقى Qilghuchi» chiqidu. **5** Shuning bilen ular jengde, [düshmenlerni] kochilarlardı patqaqni dessigendek cheyleydighan palwanlardek bolidu; ular jeng qilidu, chünki Perwerdigar ular bilen billidur; ular atlıq eskerlernimu yerge qaritip qoyidu. **6** Men Yehuda jemetini kücheytimen, Yüsünping jemetini qutquzimen; Men ularni qaytidin olturnaqlishishqa qayturimen; chünki Men ulargha rehim-shepqetini körситиmen. Ular Men héchqachan tashliwetmigendek bolidu; chünki Men ularning Xudasi Perwerdigarmen; Men ulargha jawab bérímen. **7** Efraimdikiler palwandeck bolidu, köngülliri sharab keypini sürgenlerdek xushallini; ularning balılıri buni körüp xushallini; ularning köngli Perwerdigardin shadlinidu. **8** Men üshqirtip, ularni yighimen; chünki Men ularni bedel tólep hörlükke chiqirimen; ular ilgiri köpiyip ketkendek köpiyidu. **9** Men ularni eller arisida uruqtek chachimen; andin ular Ménى yiraq jaylarda esleydu; shuning bilen ular balılıri bilen hayat qélib, qaytip kéléud. **10** Men ularni qaytidin Misir zéminidin élip kélimen, Asuriyedimmi chiqırıp yighimen; ularni Giléad we Liwan zéminigha élip kırğızimen; yer-zémin ularni patquzalmay qalidu. **11** Shundaq qılıp, U jebir-japa dëngizidin ötüp, dëngizdiki dolqunlarnı urudu; Nil deryasining tegliri qurup kétidü; Asuriyening meghrurluqi we pexri pes qilinidu, Misirdiki

shahane hasimu yoqılıdu. **12** Men ularni Perwerdigar arqliq kücheytimen; ular Uning namida mangidu, deydu Perwerdigar.

11 I Liwan, ot séning kédir derexliringni yep kétihi üchün derwaziliringni ach! **2** Waysanglar, i qarighaylar, chünki kédir yiqlidi, ésil derexler weyran qilindi; waysanglar, i Bashandiki dub derexliri, chünki baraqsan orman yiqitildi! **3** Padichilarning waysighan awazini angla! Chünki ularning sheri pi [bolghan chimen-yayaq] weyran qilindi; arslanlarning hörkirigen awazini angla! Chünki İordan deryasining pexri bolghan [büük-baraqsanlıq] weyran qilindi. **4** Perwerdigar Xudayim mundaq deydu: — Boghuzlashqa béktilgen padini baqqin! **5** Ularnı sétiwalghanlar ularni boghuzliwetkende héch gunahkar dep qaralmydy; ularni sétiwetkenler: «Perwerdigarsha shükri! Chünki béyip kettim!» — deydu; ularning öz padichiliri ulargha ichini héch aghritmaydu. **6** Chünki Men zéminda turuwatqanlarqha yene ichimni héch aghritmaymen, deydu Perwerdigar; — we mana, Men ademlerni, herbirini öz yéqinining qoligha we öz padishahining qoligha tapshurimen; mana, bular zémimni xarab qilidu, Men ularni bularning qoldin héch qutquzmaymen. **7** Shunga men «boghuzlashqa béktilgen pada»ni békip turdum, bolupmu padining arisidiki miskin möiminleri baqtim. Men özümge ikki tayaqni aldim; birinchisini «shapaet», ikkinchisini «rishte» dep atidim; shuning bilen men padini baqtim. **8** Shuningdek Men bir ay ichide üch padichini halak qıldım; Méning jénim bu [xelqtin] bizär boldi we ularning jénî Ménî och kördi. **9** Men: «Men silerni baqmaymen; öley dep qalghanlıri ölüp ketsun; halak bolay dep qalghanlıri halak bolsun; tırık qalghanlarning hemmisi bir-birining göshini yésun» — dédim. **10** Men «shapaet» dégen tayıqimni élip sunduriwettim, shuningdek Méning barlıq eller bilen bolghan ehdemni sunduruwettim. **11** Ehde shu küni bikar qiliwétildi; shunga pada arisidiki manga diqqet qılghan miskin möiminler buning Perwerdigarning sózi ikenlikini békil yetti. **12** We men ulargha: «Muwapiq körsgenler, méning ish heqqimni bérínglar; bolmisa boldi qilinglar» — dédim. Shunga ular méning ish heqqimge ottu kümüsh tenggini tarazığha saldı. **13** We Perwerdigar manga: «Mana bu ular Manga békiteken qaltıs baha! Uni sapalchining aldigha tashlap ber!» dédi. Shuning bilen men ottu kümüsh tenggini élip bularni Perwerdigarning öyide, sapalchining aldigha chöríwettim. **14** Andin men Yehuda bilen Israilning qérindashlıqını üzüsh üchün, ikkinchi tayıqimni, yeni «rishte»ni sunduruwettim. **15** Andin Perwerdigar manga mundaq dédi: «Sen emdi yene erzimes padichining qorallırını al. **16** Chünki mana, Men zéminda bir padichini ornidin turghuzimken, u halak bolay dégenlerden xewer almydu, téneb ketkenlerni izdimeydü, yarılan ghanlarnı saqaytmaydu, sagħħamlarnımu baqmaydu; u belki semriġenlerning göshini yeydu, hetta tuyaqlırını yirip yeydu. **17** Padini tashliwetken erzimes padichining haligha way! Qılıch uning biliki we ong közige chüshidu; uning biliki pütünley yigileydu, uning ong közi pütünley qarangħħuliship kétidu.

12 Perwerdigarning Israil toghruluq sözidin yüklen'gen besharet: — Asmanlarnı yayghuchi, yerning ulini salghuchi, adenming rohini uning ichide Yasighuchi Perwerdigar mundaq deydu: — **2** Mana, Men Yérusalémnı etrapidiki barlıq ellerge kishilerni dekke-dükke salidighan apqr qilimen; Yérusalémgħa chüshidighan muhasire Yehudaghimu chüshidu. **3** Shu küni emelge ashuruliduki, Men Yérusalémnı barlıq ellerge éghir yük bolghan tash qilimen; kim uni özige yükse yarilanmay qalmaydu; yer yüzidiki barlıq eller uningha jeng

qılıshqa yighthilidu. **4** Shu künü Men hemme atlarnı sarasımigə sélip, atlıqlarını sarang qılıp urımen; biraq Yehuda jemetini közümde tutımen; ellerdiki herbir atrı bolsa korluq bilen uruwétimen. **5** Shuning bilen Yehudanıng yolbashchılırı könglide: «Yérusalémda turuwatqanlar samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, ularning Xudası arqılıq manga kück bolidu» deydu. **6** Shu künü Men Yehudanıng yolbashchılırı otunlar arisidiki otdandek, öñchiler arisidiki mesh'eldek qilimen; ular etrapidiki barlıq ellerni, yeni ong we sol teripidikilerni yewétidü; Yérusalémlikler yene öz jayida, yeni Yérusalém shehiride turidıghan bolidu. **7** Perwerdigar awwal Yehudanıng chédirlirini qutquzidü; sewebi — Dawut jemetining shansheripi hem Yérusalémda turuwatqanlarning shansheripi Yehudanıngkidin ulughlanmaslıqı üchtündür. **8** Shu künü Perwerdigar Yérusalémda turuwatqanları qoghdaday; ularning arisidiki elengılıq qalghanlarunu shu künü Dawuttek palwan bolidu; Dawut jemeti bolsa Xudadək, yeni ularning alididiki Perwerdigarning Perishtisidek küchlük bolidu. **9** Shu künü emelge ashuruliduki, Yérusalémha jeng qılıshqa kelgen barlıq ellerni halak qılıshqa kirishimen. **10** We Men Dawut jemeti we Yérusalémda turuwatqanlar üstige shapaet yetküzgüchi we shapaet tiligüchi Rohni quymınen; shuning bilen ular özürlü sanjıp öltürgen Manga yene qaraydu; bırsining tunji oghlı üçhün matem tutup yığha-zar kötürgendek ular Unıng üçhün yığha-zar kötürüdü; yekke-yégane oghlidin juda bolghuchining derd-elem tartqınıdeki ular unıng üçhün derd-elem tartıdu. **11** Shu künü Yérusalémda ghayet zor yığha-zar kötürülidü, u Megiddo jılgıhsidiki «Xadad-Rimmon»da kötürülgen yığha-zardek bolidu. **12** Zémien yığha-zar kötürüdü; herbir aile ayırmalı halda yığha-zar kötürüdü. Dawut jemeti ayırmalı halda, ularning ayalları ayırmalı, Natan jemeti ayırmalı halda, ularning ayalları ayırmalı halda; **13** Lawiy jemeti ayırmalı halda, ularning ayalları ayırmalı halda; Shimey jemeti ayırmalı halda, ularning ayalları ayırmalı halda; **14** barlıq tırık qalghan aililer, yeni herbir aile ayırmalı ayırmalı halda we ularning ayalları ayırmalı halda yığha-zar kötürüdü.

13 Shu künü Dawut jemeti hem Yérusalémda turuwatqanlar üçhün gunahnı we paskiniliqni yuyidıghan bir bulaq échilidu. **2** Shu künü shundaq boliduki, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, — Men mebüdlarning namılrını zémindin yoqitimenki, ular yene héch eslenmeydu; we Men peyghemberlerni we paskina rohnumu zémindin chiqırıp ýötkiwétimen. **3** Shundaq emelge ashuruliduki, bireylen yenila peyghemberchılık qılıp besharet béréy dése, unıng özini tughqan ata-anisi unınggħha: «Sen hayat qalmaysen; chünki Perwerdigarning namida yalghan gep qiliwatisen» deydu; andın özini tughqan ata-anisi uni besharet bériwatqinidala sanjıp öltüridü. **4** Shu künü shundaq boliduki, peyghemberlarning herbiri özürlü besharet bériwatqanda körgen köründüştin xijil bolidu; ular xeqni aldash üçhün ikkinchi chupurluq chapanni kiymeydu; **5** U: «Men peyghember emes, men peqet tériqhimen; chünki yashlıqimdan tartıp tupraq bilen tirikchılık qiliyatımen» — deydu. **6** Emdi birsi unıngdin: «Hey, emdi séning meydengidki zuexmetler néme?» — dése, u: «Dostlirimming öyide yarılınlıq qaldım» — dep jawab bérídu. **7** Oyghan, i qılıch, Ménin padichimħa, yeni Ménin shérikim bolghan ademe qarshi chiq, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar; — Padichini uruwet, qoylar patiparaq bolup tarqitiwétilidu; Men qolumni kichik pälliarning üstige chüshürüp turghuzımen. **8** Zéminda shundaq emelge ashuruliduki, — deydu Perwerdigar, — üchtin ikki qismi qırılıp olıdu; biraq üchtin bir qismi unıngda tırık qalidu. **9** Andın Men

üchtinchi qismini otqa kirgüzimən, ularnı kümüş tawlıghandek tawlaymen, altun sinalghandek ularnı sinaymen; ular Méning namımmi chaqırıp nida qılıdu we Men ulargha jawab bérímen; Men: «Bu Méning xelqim» deyamen; ular: «Perwerdigar méning Xidayım» — deydi.

14 Mana, Perwerdigaṛha xas kün kéléidu; [u kün] arangdin mal-mülküng bulang-talang qilinip bolüşüwelinidu.

2 Men barlıq ellerni Yérusalémha jeng qılıshqa yighthimen; sheher ishghal qilinidu, öýler bulang-talang qilinip, qız-ayallar ayağ-asti qilinidu; sheherning yérimi esirge chüshüp sürgün qilinidu; tirik qalghan xelq sheherdin élip kétilemeydu. **3** Andın Perwerdigar chiqıp shu eller bilen urushidu; U Unıng jeng qilghan künidikidek urushidu. **4** Unıng putliri shu kün Yérusalémning sheriqı teripining eng aldi bolghan Zeytun téghida turidu; shuning bilen Zeytun téghi otturidin sherk we gherb terepke yériliidu; zor yoghan bir jilgha peyda bolidu; tagħnining yérimi shimal terepke, yérimi jenub terepke yötkilidu. **5** We siler Ménin tagħlirimming del mushu jilgħisi bilen qachisiler; chünki tagħlarning jilgħisi Azelgħie baridu; siler Yehuda padishahi Uzzianing künnliride bolghan yer tewresħte qachqinilgardek qachisiler. Andin Perwerdigar Xidayim kéléidu; hemde Sen bilen barlıq «muqeddes bolghučilar» mu kéléidu! **6** Shu kün shundaq boliduki, nur toxtap qalidu; parlaq yultuzlarmu qarangħuħli ship kétéidu; **7** Biraq u Perwerdigargħha melum bolghan alahide bir kün, ya kéche ya kündüz bolmaydu; shundaq emelge ashuruliduki, kech kirgende, alem yorutulidu. **8** Shu kün shundaq boliduki, hayatlıq suliri Yérusalém din eqip chiqidu; ularning yérimi sheriqı déngizgħa, yérimi għerbiy déngizgħa qarap aqidu; yazda we qishta shundaq bolidu. **9** Perwerdigar pütküll yer yuzi üstide padishah bolidu; shu kün peqet bir «Perwerdigar» bolidu, [yer yüzide] birkindir Unıngla nami bolidu. **10** Gébadin Yérusalémming jenubidiki Rimmon'għiche bolghan pütün zémien «Arabah»dekk tüzlenglikke aylandurulidu; Yérusalém bolsa «Binyamin derwazisi»din «Birinchı derwaza»għiche we yene «Burjek derwazisi»għiche, «Hananiyelning munari»din padishahnin sharab kölcheklirigħe yuqiri kötürülidu, lékin sheher yenila öz jayida shu péti turidu; **11** Ademler yene uningda turidu. «Halak permani» yene héch chüshürilmeydu; Yérusalém xatirjemlikte turidu. **12** We Perwerdigar Yérusalémha jeng qilghan barlıq ellerni urushqa isħletken waba shundaq boliduki, ular öre bolsila göħsli chirip kétéidu; közliri chanaqlirida chirip kétéidu; tilli aghżida chirip kétéidu. **13** Shu kün shundaq boliduki, ularning arisigha Perwerdigardin zor bir alaqzadilik chüshidu; ular herbiri öz yeqinining qolli tutushidu, herbirining qoli yeqinining qoligha qarshi kötürülidu. **14** Yehudamu Yérusalémda jeng qılıdu; etrapidiki barlıq ellerning mal-mülkilri jem qılıp yighthilidu — san-sanaqsız altunkümtiħ we kiyim-kéchekler bolidu. **15** At, qéchir, töge, éshek, shundaqla ularning bargħalirida bolghan barlıq mal-warannlar üstige chüshken waba yuqirriq wabaghha oxhash bolidu. **16** Shundaq emelge ashuruliduki, Yérusalémha jeng qılıshqa kelgen hemme ellerdin barlıq tırık qalghanlar her yili Yérusalémha, padishahqa, yeni samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigargħha ibadet qılıshqa we «kepiller héyyi»ni tebriklesħke chiqidu. **17** Shundaq boliduki, yer yüzdiki qom-jemettlerdin padishahqa, yeni samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigargħha ibadetke chiqmiganlar bolsa, emdi ularning üstige yamghur yagħmaydu. **18** Misir jemeti chiqip hazir bolmisa, ularġħimu yamghur bolmaydu; biraq Perwerdigar «kepiller héyyi»ni tebriklesħke chiqmaydīgħan barlıq eller üstige chüshüridighan waba ularġħimu chüshürülidu. **19** Bu

Misirning jazasi, shundaqla «kepiler héyi»ni tebrikleshke chiqmaydighan barlıq ellernerin jazasi bolidu. **20** Shu künü atlarning qongghuraqliri üstige «Perwerdigargha atilip pak-muqeddes bolsun!» dep yézilidu; Perwerdigarning öyidiki barlıq qacha-quchilarmu qurban'gah aldidiki qachilarqha oxshash hésablinidu; **21** Yérusalémndiki we Yehudadiki barlıq qacha-quchilarmu Perwerdigargha atilip pak-muqeddes bolidu; qurbanlıq qilghuchilar kélép ularni élip qurbanlıq göshlirini pishuridu; shu künü samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning öyide «qanaanlıq-sodiger» ikkinchi bolmaydu.

Malaki

1 Perwerdigardin Malakigha yüklen'gen wehiy, u arqliq Israilgha kelgen: — **2** — Men silerni söyüp keldim — deydu Perwerdigar, — biraq siler: «Sen bizni qandaqmu söyüp kelding?» — deysiler. Esaw Yaqupqa aka bolghan emesmu? — deydu Perwerdigar, — biraq Yaqupni söydüm, **3** Esawgha nepretlendim; uning taghlirini chöl qildim, mirasini chölbayawandiki chilbörlerge tapshurup berdim. **4** Edom: «Biz weyran qilinduq, biraq biz xarableshken jaylarni qaytidin qurup chiqimiz» — dése, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — **5** Ular qiridu, biraq Men örtümen; xeqler ularni «Rezillikning zémmini», «Perwerdigar menggiye ghezeplinidighan el» dep ataydu. **6** Silering közliringlar buni körüp: «Perwerdigar Israil chégrasining sirtida ulughlandil!» — deysiler. **7** Oghul atisini, qul igisini hörmetyleydu; emdi Men ata bolsam, hörmitim qéni? Ige bolsam, Mendin bolghan eyminish qéni? — samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar silerge shundaq deydu, i Méning namimni kemsitken kahinlar! Biraq siler: «Biz néme qilip namingni kemsitiptuq?» — deysiler. **8** Siler qurban'gahim üstige bulghan'ghan ozuqni sunisiler; andin siler: «Biz néme qilip séni bulghap qoyduq?» — deysiler; emelyiette siler: «Perwerdigarning dastixining tayini yoqtur» — deysiler. **9** Kor malni qurbanliqqa sunsanglar, bu qebihlik emesmu? Tokur yaki késel malni qurbanliqqa sunsanglar, bu qebihlik emesmu? Hazir buni séning waliyingga sunup baq; u sendin xurseen bolamdu? Sanga yüz-xatire qilamdu? — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. **10** — Aranglardin derwazilarni étip qoyghudek birsti chiqmamdu? Shundaq bolghanda siler qurban'gahimda bikardin-bikar ot qalap yürmeyeetinglar. Méning silerdin héch xurseenlikim yoq, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, — we qolunglardin héchqandaq «ashliq hediye»ni qobul qilmaymen. **11** Kün chiqardin kün patargha Méning namim eller arisida ulugh dep qarilidu; herbir jayda namimga xushbuy sélinidighan boldu, pak bir «ashliq hediye» sunulidu; chünki namim eller arisida ulugh dep qarilidu, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. **12** Biraq siler bolsanglar: «Perwerdigarning dastixini bulghan'ghan, uning méwisi, yeni ash-ozuqi nepretlikтур» — dégininglarda, siler uni haram qilisiler; **13** we siler: «Mana, némidégen awarichilik!» — deysiler we Manga qarap dimiğhinglarni qaquisiler, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, — siler yarilan'ghan, tokur hem késel mallarni élip kélisiler. Qurbanliq-hediyilerni shu péti élip kélisiler; Men buni qolunglardin qobul qilamdimen? — deydu Perwerdigar. **14** Berheq, padisida qochqar turup, Rebke qilghan qesimini ada qilish üchün bulghan'ghan nersini qurbanliq qilidighan aldamchi lenetke qalidu; chünki Men ulugh Padishahdurmen, namim eller arisida hörmetlinidighan bolidu, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar.

2 — Emdi, hey kahinlar, bu emr-perman silerge chüshti: — **2** Siler anglimisanglar, namimga shan-sherep keltürüşke köngül qoymisanglar, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, — Men aranglarga lenetni chüshürüp ewetimen; silerning beriketliringlarchimu lenet qilimen. Berheq, Men alliqachan ulargha lenet oqдум, chünki siler [sheripime]

köngül qoymidinglar. **3** Mana, Men uruqliringlarga tenbih bérinen, silerning yüztünglerge poq, hýtinglardiki poqni sürimen; birsti silerni shu poq bilen bille apirip tashlaydu. **4** Shuning bilen siler Méning silerge bu emrni ewetkenlikimi bilisiler, meqset, Méning Lawiy bilen tüzen ehdemming saqliniwérishi üchündur, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. **5** — Méning uming bilen tüzen ehdem hayatiq hem aram-xatirjemlik élip kélédu; uni Mendin qorqsun dep bularni uningha berdim; u Mendin qorqup namim aldida tritigenidi. **6** Aghzidin heqiqetning telim-terbiyisi chüshmigen, lewliridin naheqliq tépilmighan; u aramliq-xatirjemlik hem durusluqa Men bilen bille mangghan, nurghun kishilerni qebihliktin yandurghan. **7** Chünki kahinning lewliri ilimbilimni saqlishi kérék, xeqler uning aghzidin Tewrat-qanunini izdishi lazim; chünki u samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning elchisidur. **8** — Biraq siler yoldin chetnep kettinglar; siler nurghun kishiler üchün Tewrat-qanunini putlikashangha aylanduruwettinglar; siler Lawiy bilen tüzülgén ehdini buzghansiler — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, **9** — shunga Men silernimu pütün xelq aldida nepretlik we peskesh qildim, chünki siler yollirimni tutmighan, shundaqla Tewrat-qanunini ijra qilghanda bir terepe yan basqan. **10** — Bizde bir ata bar emesmu? Bizni Yaratquchi peqet birla Tengri emesmu? Emdi némishqa herbirimiz öz qérindishimizga wapasizliq qilip, ata-bowlirrimiz bilen tüzen ehdisisi bulghaymiz? **11** Yehuda wapasizliq qildi, Israilda hem Yérusalémda yirginchlik bir ish sadir qilindi; chünki Yehuda Perwerdigar söygen muqeddes jayini bulghap, yat bir ilahning qizini emrige aldı. **12** Undaq qilghuchi, yeni azdurghuchi bolsun, azdurulghuchi bolsun, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigargha «ashliq hediye»ni élip kelguchi bolsun, Perwerdigar ularni Yaqupning chédirliridin üzüp tashlaydu. **13** Siler shuningdek shundaq qilisilerki, qurban'gahni köz yashılıri, yığha, ah-zarlar bilen qaplaysiler — chünki U qurbanliq-hediyilerge héch qarimaydighan boldi, uningdin héch razi bolmay qolunglardin qobul qilmaydighan boldi. **14** Biraq siler: «némishqa?» dep soraysiler. — Chünki Perwerdigar sen we yashiliqinda alghan ayaling otturisida guwahchi bolghanidi; sen uningha wapasizliq qilding, gerche u séning hemrahing we sen ehde tüzen ayaling bolsimu. **15** Xuda [er-ayalni] bir qilghan emesmu? Shundaqla, buningha Rohini qaldurghan emesmu? [Xuda] némishqa ularni bir qildi? Chünki U ulardin ixlasmen perzent kütkenidi. Emdi herbiringlar öz qelb-rohinglarga diqqet qilinglar, héchqaysisi yashlıqta alghan ayaligha wapasizliq qilmisun! **16** Chünki Men talaq qilishqa öchturmen, deydu Israilning Xudasi Perwerdigar, — shuningdek öz tonığha zomburluq chaplashturuwalghuchigha öchmen, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. — shunga qelb-rohinglarga diqqet qilinglar, héchqaysinglar wapasizliq qilmanglar! **17** — Siler sözliringlar bilen Perwerdigarning sewr-taqitini qoymidinglar, andin siler: «Biz néme qilip Uning sewr-taqitini qoymaptuq?» — deysiler. Sewr-taqitini qoymiganlıqinglar bolsa del: «Rezillik qilghuchi Perwerdigarning neziride yaxshidur, U ulardin xurseen bolidu; yaki «Adaletni yürgüzungüchi Xuda zadi nedidur?» — dégininglerde bolmamdu!

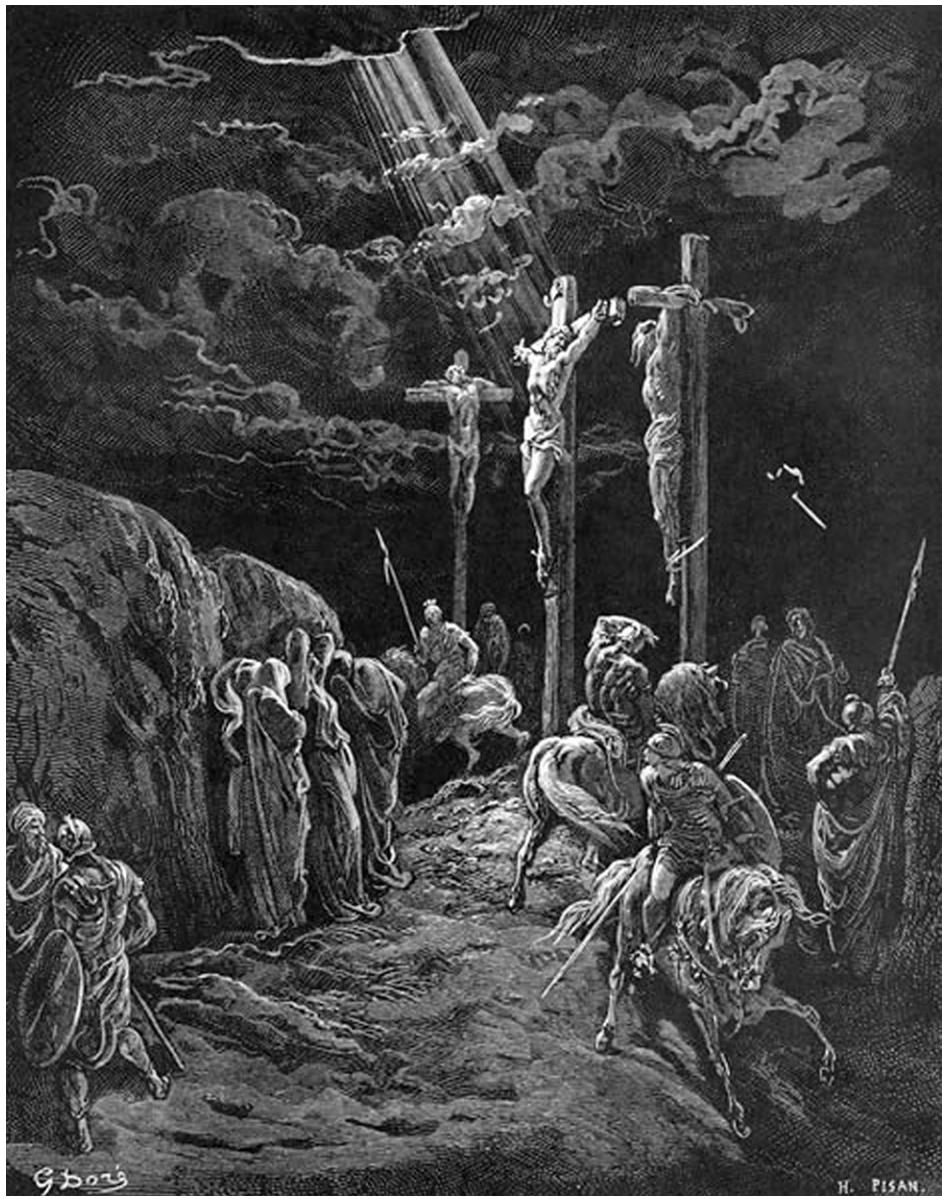
3 — Mana emdi Men Öz elchimni ewetimen, u Méning aldimda yol teyyarlaydu; siler izdigen Reb, yeni siler xurseenlik dep bilgen ehde Elchisi Öz ibadetxanisiga tuyuqsız kiridu; mana, U kéliyatidu, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. **2** — Biraq Uning kelgen künide

kim chidiyalisun? U körtün'gende kim turalisun? Chünki U tawlighuchining oti, kirchining aqartquch sholtisidek bolidu; **3** U kümüshni tawlighuchi hem érighdighuchidek tawlap olturnidu; Lawiyning balilirini saplashturidu, ularni altun-kümüshni tawlighandek tawlaydu; shuning bilen ular Perwerdigargha heqqaniqliqta qilin'ghan qurbanlıq-hediyi sunidu. **4** Andin Yehuda hem Yérusalémning qurbanlıq-hediyi Perwerdigargha kona zamanlardikidek, ilgiriki waqtillardikidek shérin bolidu. **5** Men hésab élishqa silerge yéqin kélimen; Men séhirgerlerge, zinaxorlarga, yalghan qesem ichküchilerge, medikarlarning heqqini tutuwélip bozek qilghuchilarqha, tul xotunlar hem yétim-yésirlarni xarlıghuchilarqha, yat ademlerni ö heqqidin ayriwetküchilerge, shuningdek Mendin héch qorqmighanlarga tézdin eyibligüchi guwahchi bolimen, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. **6** Chünki Menki Perwerdigar özgermesturmen; shunga siler, i Yaqupning oghulliri, tügeshmigensiler. **7** — Ata-bowliringlarning künliridin tartip siler belgilimilirimidin chetnep, ularni héch tutmighansiler. Méning yénimha qaytip kélinglar, Men yéninglarga qaytimen, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, — biraq siler: «Biz qandaqmu qaytip kélimiz?» — deysiler. **8** Adem Xudanıngkini bulisa bolamdu? — Biraq Manga Méningkini bulap keldinglar. Siler yene: «Biz qandaqsige Sanga bulangchiliq qiliwatimiz» — deysiler. Siler «ondin bir» ülüsh öshriliringlarni hem «kötürme hediyeler»ni sun'ghininglarda shundaq qilisiler! **9** Siler éghir bir lenetke qaldinglar, chünki Manga bulangchiliq qiliwatisiler — siler bu pütkül «yat el» shundaq qiliwatisiler! **10** Emdi öyümde ashlıq bolush üchün pütkül «ondin bir» ülüsh öshrini ambargha élip kélinglar we shundaqla Méni sinap békinqilar, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Men asmannıng dérizilirini chong échip silerge patquzalmighudek bir beriketni töküp bérídighanlıqimni körüp baqmamsiler? **11** Shundaq bolghandila Men silerni dep yene yalmıghuchini eybleyмен, u topriqinglardiki méwilerni weyran qilmaymen; silerning bagħ-étizliringlardiki tal üzümler waqitsiz töküüp ketmeydu, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. **12** — Shuning bilen barlıq eller silerni bextlik dep ataydu, chünki yéringlar ademni huzurlanduridigan bir zémien bolidu, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. **13** — Silerning sözliringlar Manga qattiq tegdi, deydu Perwerdigar, — biraq siler yene: «Biz sen bilen qarshılıshidighan néme söz qilduq?» — deysiler. **14** — Siler: «Xudanıng xizmitide bolush bihudilik» hem: «Uning tapshurqını ching tutushımız we samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar alidda matem tutqan kishilerdek yürüshimizning néme paydisı?» — deysiler, **15** hem shuningdek: «Tekebburlarına bextlik dep ataymiz; rezillik qilghuchilar ronaq tapidu; ular berheq Xudani sinaydu, biraq qutulup kétidu» — deysiler. **16** Perwerdigardin eyminidighanlar [buni anglap] pat-pat bir-biri bilen mungdashti; Perwerdigar uni nezirige aldı, sözlirini anglidi. Shuning bilen Perwerdigarning alidda Uningdin qorqup, Uning namini séghin'ghanlar üçhün esletme bolghan bir xatire kitab yézildi. **17** — Bu kishiler bolsa Özümning alahide góherimni yighthan künide Méningki bolidu — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — we Men xuddi adem öz xizmitide bolghan ogligha ichini aghritqandek ulargha ichimni aghritimən. **18** Siler qaytip kélisiler we heqqaniylar bilen rezillerni, Xudanıng xizmitide bolghanlar bilen bolmigraphanlarnı perq ételeysiler.

4 — Chünki mana shu kün, xumdandek köydürgüchi kün kélédi; herbir tekebburluq qilghuchi hem herbir rezillik qilghuchi

paxaldek bolidu; shu kélidighan kün ularni köydüriwétidu, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, — ulargha ne yiltız ne shax qaldurulmaydu. **2** Lékin namimdin eyminidighan siler üchün, qanatlrısha shipa-derman élip kélidighan, heqqaniylıqi partitidighan Quyash ornidiñ turidu; siler tagħha chiqip bordaq mozaylordeq qiyghitip oynaysiler; **3** siler rezillerni cheylep dessiwétiler; ular Men teyyarlıghan künide tapininglar astida kül bolidu, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. **4** — Men Horeb téghida pütkül Israel tħiġi qulum Musagħa buyrugħan qanunni, yeni belgilimiler hem hökümlerni yadinglarda tutunglar. **5** — Mana, Perwerdigarning ulugħ hem deħshetlik künî kéisħtin awwal Men silerge Ilyas peyghemberni ewetimen. **6** U atilarning könglini balilarga mayil, balilarning könglini atilargħa mayil qilidu; undaq bolmigraphan Men kélip yer yúzini qarhash bilen uruwétimen.

NEW TESTAMENT

Eysa: — I Ata, ularnı kechürgin, chünki ular özining néme qiliwatqanlıqını bilmeydu, — dédi.

[Leshkerler] chek tashlap, uning kiyimlirini bölüşhüwaldi.

Luqa 23:34

Matta

1 Bu Ibrahimning oghli we Dawutning oghli bolghan Eysa Mesihning nesebname kitabidur: — **2** Ibrahimdin Ishaq töreldi, Ishaqtin Yaqup töreldi, Yaqup Yehuda we uning aka-ukilirining atisi boldi; **3** Yehudadin Tamar arqliq Perez we Zerah töreldi; Perezdin Hezron töreldi, Hezrondin Ram töreldi, **4** Ramdin Amminadab töreldi, Amminadabdin Nahshon töreldi, Nahshondin Salmon töreldi, **5** Salmondin Rahab arqliq Boaz töreldi, Boazdin Rut arqliq Obed töreldi, Obedintin Yesse töreldi, **6** Yessedin Dawut padishah töreldi. Dawuttin Uriyaning ayali arqliq Sulayman töreldi, **7** Sulaymandin Rehaboam töreldi, Rehaboamdin Abiya töreldi, Abiyadin Asa töreldi, **8** Asadin Yehoshafat töreldi, Yehoshafattin Yehoram töreldi, Yehoramdin Uzziya töreldi, **9** Uzziyadin Yotam töreldi, Yotamdin Ahaz töreldi, Ahazdin Hezekiya töreldi, **10** Hezekiyadin Manasseh töreldi, Manassehdin Amon töreldi, Amondin Yoshiya töreldi; **11** Babilga sürgün qilin'għanda Yoshiyadin Yekoniyah we uning aka-ukiliri töreldi. **12** Babilga sürgün bolghandin keyin, Yekoniyahdin Shéaltiel töreldi, Shéaltieldin Zerubbabel töreldi, **13** Zerubbabedlin Abihud töreldi, Abihuddin Éliaqim töreldi, Éliaqimdin Azor töreldi, **14** Azordin Zadok töreldi, Zadoktin Aqim töreldi, Aqimdin Elihud töreldi, **15** Elihudtin Eliazar töreldi, Eliazardin Mattan töreldi, Mattandin Yaqup töreldi, **16** Yaquptin Meryemning éri bolghan Yüstp töreldi; Meryem arqliq Mesih atalghan Eysa tughuldi. **17** Shundaq bolup, Ibrahimdin Dawutqiche bolghan ariqlaqta jemiy on töt ewlad bolghan; Dawuttin Babilga sürgün qilin'għiche jemiy on töt ewlad bolghan; we Babilga sürgün qilinishtin Mesih kelgħe jemiy on töt ewlad bolghan. **18** Eysa Mesihning dunyagħha kēlishi mundaq boldi: — Uning anisi Meryem Yüstpke yatliq bulushqa wede qilin'ghanidi; lékin téxi nikah qilinmayla, uning Muqeddes Rohtin hamilidar bolgharliqi melum boldi. **19** Lékin uning [bolghusi] éri Yüstp, durus kishi bolup, uni jemiyt alidda xijaletke qaldurushni xalimay, uningdin astirtin ajriship kētishni niyet qildi. **20** Emma u mushu isħlarni oylap yūrginide, mana Perwerdigarning bir perishtisi uning chūshide körünüp uningħha: — Ey Dawutning oghli Yüstp, ayaling Meryemni öz emringje élishtin qorqma; chünki uningda bolghan hamile Muqeddes Rohtin kelgen. **21** U bir oghul tughidu, sen uning ismini Eysa dep qoqħin; chünki u öz xelqini gunahliridin qutquzidu — dédi. **22** Mana bularning hemmisi Perwerdigarning peyghember arqliq dégenliरinen emelge ashurulush üchħun bolghan, dēmek: — **23** «Pak qiz hamilidar bolup bir oghul tughidu; ular uning ismini Immanuél (meniš «Xuda biz bilen bille») dep ataydu». **24** Yüstp oyghinip, Perwerdigarning shu perishtisining dégħi boyiche qilip, Meryemni emrige aldi. **25** Lékin Meryem bosħan'għu u uningħha yeqinlashmidi. Bu Meryemning tunjis id; Yüstp uningħha Eysa dep isim qoqdy.

2 Eysa Hérod padishah höküm sürgen künlerde Yehudiye ölkisining Beyt-Lehem yézisida dunyagħha kelgħendin keyin, mana bez i-danishmeni meshriqtin Yérusalémħha yétip kēlip, puqraldin: **2** Yehudiyarning [yéngidin] tughulgin padishahi qeyerde? Chünki bin uning yultuzning köttürġenlikin körduq. Shunga, uningħha sejde qilghili kelduq, — dévishti. **3** Buni angliġan Hérod padishah, shuningdek pütkül Yérusalém xelqimu alaqzadilikk chūshti. **4** U pütkül bash kahinlar we xelqning Tewrat ustazlirini chaqirip, ulardin «Mesih qeyerde tughulushi kérek?» — dep soridi. **5** Ular: «Yehudiyedik Beyt-Lehem yézisida bolushi kérek, — chünki peyghember

arqliq shundaq pütlügen: — **6** «I Yehudiye zéminidiki Beyt-Lehem, Xelqing Yehudiye yétekchilirining arisida eng kichiki bolmaydu; Chünki sendin bir yétekchi chiqidu, U xelqim Israillarning baqquchisi bolidu» — déyishti. **7** Buning bilen, Hérod danishmelerni mexpiy chaqirtip, yultuzning qachan peyda bolghanliqini sürüştütüp biliwaldi. **8** Andin: «Bérip balini sürüşte qilip tépinglar. Tapqan haman qaytip manga xewer qilinglar, menmu uning aldiġha bérrip sejde qilip kέley» — dep, ularni Beyt-Lehemge yolgha saldi. **9** Danishmenler padishahnning sözini anglap yolgha chiqt; we mana, ular sherqte kōrġen hēliqi yultuz ularning aldida yol bashlap mangdi we bala turghaq yerġe kēlip toxxti. **10** Ular hēliqi yultuzni kōrġinidin intayin qattiq shadliniſti **11** hem öyge kirip, balini anisi Meryem bilen körüp, yerġe yiqlip uningħha sejde qilishti. Andin, xezinilirini ēchip, altun, mestiki, murmekki qatarliq sowghatarni sunushti. **12** Ularha chūshide Hérodning yēnigha barmasliq toghrisidiki wehiy kelgenlikü üchħun, ular bashqa yol biledi öz yurtiġha qaytishti. **13** Ular yolgha ketkendin kēyin, Perwerdigarning bir perishtisi Yüsüpning chūshide körünüp: Ornundin tur! Bala we anisi ikkisini ēlīp Misirgha qach. Men sanga uqturġħu u yerde turghin. Chünki Hérod balini yoqitishqa izdep kēlidu — dédi. **14** Shuning bilen u ornidin turup, shu kēchila bala we anisi ikkisini ēlīp Misirgha qarap yolgha chiqt. **15** U Hérod ölgħeċċe shu yerde turdi. Shundaq boldiki, Perwerdigarning peyghember arqliq aldin éytqan: «Oghlumni Misirdin Men chaqirdim» dégen sözi emelge ashuruldi. **16** Hérod bolsa danishmenlerdin aldan'għanliqini bilip, qattiq għezeplendi. U danishmenlerdin éniqħiġħan waqtqa asasen, ademlerni ewtemp Beyt-Lehem yézisi we etrapidiki ikki yash we uningdin töwen yashtiki oghlu balilarning hemmisini öltiġrguzi. **17** Shu chaghda Yeremiya peyghember arqliq étyilgħan munu söz emelge ashuruldi: — **18** «Ramah shehiride bir sada, Achħiġ yightharġa zarrin pighani anglinar, Bu Rahilening baliliri üchħun kötġiġen ah-zarli; Baliliringen yeqo qiliwetligi tüpelidin, Tesellini qobul qilmay pighan kötürüdu». **19** Emđi Hérod ölgħend kēyin, Xudaning bir perishtisi Misirda turghen Yüsüpning chūshide körünüp uningħha: — **20** Ornundin tur! Bala we anisini ēlīp Israel zémminha qayt! Chünki balinjing jenīni almaqchi bolghanlar öldi, — dédi. **21** Buning bilen Yüstp ornidin turup bala we anisini ēlīp Israel zémminha qayt. **22** U Arxéläusning atisi Hérod padishahnning ornigha textke olturnur Yehudiye ölkisige hökümranliq qiliwatqinidin xewer tépip, u yerġe qaytishtin qorqt; we chūshide uningħha bir wehiy kēlip, Galiliye zémminha bérrip, **23** Nasaret dep atilidighan bir yēzida olturnaqlashti. Shuning bilen peyghemberler arqliq: «U Nasaretlik dep atilidu» déyilgini emelge ashuruldi.

3 Shu chaghla, chomüldürġuchi Yehya Yehudiyedik chöl-bayawan għa kēlip **2** kishilerge: — Towa qilingħar! Chünki ersh padishaliq yeqinliship qaldil! — dep jakarlashha bashħidi. **3** Chünki [chomüldürġuchi Yehya] bolsa ilgħi Yesħaya peyghember bésħaritde körsetken kishining del özzi bolup: — «Bayawanda towlaidgħan bir kishining: Rebning yolini teyyarlangħar, Uning chighir yollarri tuptiż qilingħar! — dégen awazi anglinidu». **4** Yehya [peyghember] tōġe yungidin qilin'ghan kiym kiygen, bēlgi kon tasma bagħlighanidi. Yeydighini bolsa chéketkiler bilen yawa here hesli id. **5** Emđi Yérusalém sheħiri, püttuñ Yehudiye ölkisi we pütkül lordan derya wadisining etrapidiki kishiler uning aldiġha kēlisp, **6** gunahlirini iqrar qilishti we uning özliżi lordan deryasida chomüldürüşini qobul qilishti. **7** Lékin Perisi we Saduqji meħhipidiklerdin köplirining uning chomüldürüşini qobul qilghili kelgenlikini kōrġinide u ularha: — Ey yilamlarnej baliliri! Kim silerni [Xudaning] chūshħush

aldida turghan ghezipidin qéchinglar dep agahlandurdi? 8 Emdi towigha layiq méwini keltürüngrar! 9 We öz ichinglarda: «Bizning atimiz bolsa İbrahimdurl!» dep xiyal qılıp yürmenglär; chünki Men shuni silerge éytip qoyayki, Xuda İbrahimgħha mushu tashlardinmu perzentlerni apiride qilalaydu. 10 Palta alliqachan derexlerning yiltiziga tenglep qoyuldı; yaxshi méwe bermeydighan herqasısi derexler késilip otqa tashlinidu. 11 Men derweqe silerni towa qilishinglar üçhün sugħa chömöldürinen. Lékin mendin kényin kelgħuchi zat mendin quğretliktur. Men hetta uning keshini kötürüshkumu layiq emesmen; u silerni Muqeddes Rohqa hem otqa chömöldürüdu. 12 Uning sorughuchi kürki qolda turidu; u öx xaminini [topa-samandin] teltöküs tazilaydu, sap bughdayni ambargħa yighthu, emma topa-samanni öchmes otta köydürütewidu, — dédi. 13 Shu waqitta, Eysa Yehyadın chömöldürülüşni qobul qilish üçhün Galileja ölkisidin Iordan deryasi boyığħa, uning yénigha keldi. 14 Biraq Yehya chömöldürüşke unimay uni tosus: — Eslı chömöldürülüşni men sendin qobul qilishim kérek idi, biraq sen ménинг aldimħha kepsen'ghu? — dédi. 15 Lékin Eysa uningħha jawaben: — Hazirche shuningħha yol qoqħin; chünki heqqaniyliqning barliq [teleplirini] emelge ashurush üçhün, shundaq qilishimizħha toghra kélidu, — dédi. Shuning bilen, Yehya uningħha yol qoqħi. 16 We Eysa chömöldürülüp bolupla, sudin chiqtı; u sudin chiqishi bilen mana, ersħler uningħha échilip, Xudaning Rohi kepter qiyapitid ersħtin chiħsūp, üstige qonuwaqtqanlıqini körди. 17 We mana, ersħtin bir awaz: — «Bu Méning sóyümlük oghlum, Men uningdin toluq xurseenmen!» — dep anglandi.

4 Andin Eysa Rohning yétekchilikide Iblisning sinaq-azdurushlirığħa yuzliniħt üçhün chöł-bayawani' għa élip bérildi. 2 U qiriq kékhe-kündüz roza tutqandin kényin, uning qorsiqi échip ketkenidi. 3 Emdi azdurghuchi uning yénigha kélp uningħha: — Eger sen rasttinla Xudaning Oghli bolsang, mushu tashlarni nan'għa aylinishqa buyrugħin! — dédi. 4 Lékin u jawaben: — [Tewrattu]: «Insan peqet nan bilenla emes, belki Xudaning aghzidin chiqqan herbir söz bilenmu yashaydu» dep pütilgen, — dédi. 5 Andin Iblis uni muqeddes sheherje élip bérrip, ibadetxanining eng égiz jayığħa turghuzup uningħha: 6 — Xudaning Oghli bolsang, özünġni peske tashlap baqqiñ! Chünki [Tewrattu]: «[Xuda] Öz perishtilirige séning heqqingde emr qilidu»; we «putungnien tashqa urulup ketmesliki üçhün, ular séni qollirida köttürüp yürüdu» dep pütilgen — dédi. 7 Eysa uningħha: — Tewrattu yene, «Perwerdigar Xudayining sinighħuchi bolmal» depmu pütilgen — dédi. 8 Andin, Iblis uni nahayit égiz bir tagħha chiqirip, uningħha dunyadiki barliq padishahliqlarni sherepli bilen körsitip: 9 Yerge yiqlip manga ibadet qilsang, bularning hemmisini sanga bérwétimen, — dédi. 10 Andin Eysa uningħha: — Yoqal, Sheytan! Chünki [Tewrattu]: «Perwerdigar Xudayingħila ibadet qil, peqet Uningla ibadet-xizmitide boll» dep pütilgen, — dédi. 11 Buning bilen Iblis uni tashlap kétip qaldi, we mana, perishtiler kélip uning xizmeti boldi. 12 Emdi [Eysa] Yehyaning tutqun qilin 'ghanliqini anglap, Galiliyej ħol aldi. 13 U Nasaret yézisini tashlap, Zebulun we Naftali rayonidik [Galiliye] dēngiż boyidiki Kepernahum shehirige kélip orunlashti. 14 Shundaq qilip, Yeshaya peyghember arqliq éytigħan shu bésħareħ emelge ashuruldi, démek: — 15 «Zebulun zémini we Naftali zémini, Iordan deryasining nériqi teripidiki «dēngiz yoli» boyida, «Yat ellerning makani» bolghaq Galiliyede, 16 Qarangħuluqta yashīghaq xelq parlaq bir nurni kördi; Yeni ölüm kölenggisining yurtida olturngħuchilarrha, Del ularning üstige nur chihshti». 17 Shu waqittin bashlap, Eysa: «Towa qilingħar! Chünki ersħ padishahliq yéqinlišip qaldil!» — dep jar qilishqa bashħidi. 18 [Bir künji], u Galiliye dēngizi boyida

kétiwetip, ikki aka-uka, yeni Pétrus depmu atilghan Simon isimlik bir kishini we uning inisi Andiriyasni kördi. Ular bělqchi bopol, déngizħha tor tashlawatatti; 19 u ularha: — Méning keynimdin mēngħinglar — Men silerni adem tutqubi bělqchi qilim! — dédi. 20 Ular shuan bělqi torlirini tashlap, uningħha egiship mangdi. 21 U shu yerdin öttip, ikkinchi bir aka-ukini, yeni Zebediyni oghulliri Yaqup we inisi Yuhannani kördi. Bu ikkisi kémide atisi Zebediyy bilen torlirini ongshawatatti. U ular nimu chaqirdi. 22 Ular derhal kémini atisi bilen qaldurup uningħha egiship mangdi. 23 We Eysa Galiliyenning hemme yérini kézip, ularning sinagogħirida telim bérrip, Xudaning padishahliqinining xush xewirini jakarlaytti, xelq arisida herxil késellerni we ajż-żejjiplarni saqaytt. 24 U togrħulux xewer pütkil Suriye ölkisige tarqald; u yerdik xalayiħ herxil bimarlarni, yeni hertürlük késellix we aghriq-silaqlarni hemde jin claphashqanlarni, futqaqqi li we palech késilige giriptar bolghanolarni uning aldiha élip keliżti; we u ularni saqaytt. 25 Galiliye, «on sheher» rayoni, Yérusalém, Yehudiye we Iordan deryasining u qétidin kelgen top-top ademler uningħha egiship mangdi.

5 Moshu top-top ademlerni körüp u bir tagħqa chiqtı; u u yerde olturngħinida, muxlisliġri uning yénigha keldi. 2 U aghżini échip ularha telim bérishke bashħidi: — 3 Mubarek, roħta namrat bolghanol! Chünki ersħ padishahliq ularha tewedor. 4 Mubarek, pighan chekkenger! Chünki ular teselli tapidu. 5 Mubarek, yawash-mőmin! Chünki ular yer yūzige mirasxordur. 6 Mubarek, heqqaniyliqqa ach we teshnalar! Chünki ular toluq toyunidu. 7 Mubarek, rehimdillar! Chünki ular rehim kördu. 8 Mubarek, qelbi pak bolghanol! Chünki ular Xudani kördu. 9 Mubarek, tinċħi terepdarli! Chünki ular Xudaning perzentliri dep atilidu. 10 Mubarek, heqqaniyliq yolida ziyankeşlikke uchrighanlar! Chünki ersħ padishahliq ularha tewedor. 11 Mubarek, men üçhün bashqilarning haqaret, ziyankeşlik we hertürlük töħmitige uchrissangħar; 12 shad-xuram bolup yayrangħar! Chünki ersħlerde katta in'am siler üçhün saqlanma; chünki silerdin ilgirki peyghemberlergim ular mushundaq ziyankeşliklerni qilgħan. 13 Siler yer yūzidiku tuzdursiler. Halbuki, eger tuz öz temini yoqatsa, uningħha qaytid tużi temini qandaqmu kirkugħiġi bolidu? U chagħda, u héch-nemigej yarimas bolup, tashlinip kishilerning ayighi astida dessilishtin bashqa héch isħqa yarimaydu. 14 Siler dunyaning nuridżisiler. Tagħiżt sèlin'għan sheher yosħurnal maydu. 15 Héch-kiem chiraghni yéqip qoqyp, üstige séwetni kömtürüp qoymas, belki chiraghda nningiżt qoqyp; buning bilen, u öx ichidiki hemme ademlerge yoruqluq bérividu. 16 Shu teriqide, siler nurungħarni insanlar aldida shundaq chaqnitiegħlarki, ular yaxshi emmelliringħarni körüp, ersħtiki atangħarni ulughlisun. 17 Méni Tewrat qanunini yaki peyghemberlerning yazgħanlarni bikar qilghili keldi, dep oylap qalmangħar. Men ularni bikar qilghili emes, belki emelge ashurħiġi keldim. 18 Chünki men silerge shuni berħeq éytip qoqayki, asman-zémin yoqimigħu, uningda pütilgen emelge ashurulmighu Tewratikki «yod» bir ħerġ, hetta birer chékitu bikar qilin maydu. 19 Shu sewebtin, Tewrat qanunining eqidilirige, hetta uning eng kichikkiridin birini bikar qilip, we bashqilargħha shundaq qilishni öġitidighan herkım ersħ padishahliqida eng kichik hésablinu. Emma eksie, Tewrat qanuni eqidilirige emel qilgħanlar we bashqilargħha shundaq qilishni ögettox kichikkier bolsa ersħ padishahliqida uluġġ hésablinu. 20 Chünki men silerge shuni éytip qoqayki, heqqaniyliq qiegħi Tewrat ustazliri we Perisiylerning kidin ashmissa, ersħ padishahliq għa héch-qasħ kirelmejsi. 21 Burunqilargħha «Qatilliq qilma, qatilliq qilgħan herqandaq adem soraqqa tartilidu» dep buyrul-ġħażżeppi

anglıghansiler. **22** Biraq men özüm shuni silerge éytip qoyayki, öz qérindishiga bikardin-bikar achchiqlan'ghanlarning herbirimu soraqqa tartılıdu. Öz qérindishini «exmec» dep tillighan herkim aliy kéngeshmide soraqqa tartılıdu; emma qérindashlirini «telwe» dep haqaretligen herkim dozaxning otığha layiq bolidu.

(Geenna g1067) 23 Shuning üchün, sen qurban'gah aldiqha kélip [Xudagha] hediye atimaqchi bolghiningda, qérindishingning séningdin aghrin'ghan yéri barlıqi yadinggħha kelse, 24 hediyengni qurban'gah aldiqha qoyup turup, awwal qérindishing bilen yarishiwal, andin kélip hediyengni ata. 25 Eger iştüngdin dēwa qilmaqchi bolghan birsti bolsa, uning билen birge yolda bolghiningda uning bilen tézdin yariship, dost bolghin. Bolmisa, u séni soraqchığħa, soraqchi bolsa gundipaygħha taphuridu, sen zindan'ħha solitiwétilisen. 26 Men sanga shuni berqeq éytip qoyayki, [qerzinqning] eng axirqi bir tiyininim qoymay tölimigie, shu yerdin chiqalmaysen. 27 Siler «Zina qilmanglar» dep buyrulghanliqini angliħansiler. 28 Biraq men özüm shuni silerge éytip qoyayki, birer ayalgha shehwani niyet bilen qarighan kishi könglide u ayal bilen alliqachan zina qilghan bolidu. 29 Eger emdi ong közüng séni gunahqa azdursa, uni oyup tashliwet. Chünki püttin bediningning dozaxxa tashlan'ħinidin köre, bediningdiki bir ezaying yoq qilin'ħġini kop ewwel. **(Geenna g1067)** 30 Eger ong qolung séni gunahqa azdursa, uni késip tashliwet. Chünki püttin bediningning dozaxxa tashlan'ħinidin köre, bediningdiki bir ezaying yoq qilin'ħġini kop ewwel. **(Geenna g1067)** 31 Yene: — «Kimidikim ayalini talaq qilsa, uningħha talaq xéttini bersun» depmu buyrulghan. 32 Biraq men özüm shuni silerge éytip qoyayki, kimdikim öz ayalining buzuqluq qilmishidin bashqa [herqandaq ishni bahane qilip] uni talaq qilsa, emdi uni zinaghha tutup bergen bolidu; talaq qilin'ħan ayalni emrige alghan kishimu zina qilghan bolidu. 33 Siler yene burunqilargħa «Qesimingdin yanma, Perwerdīgħargħa qilghan qesimingge emel qil» dep buyrulghanliqini angliħansiler. 34 Biraq men özüm shuni silerge éytip qoyayki, qet'iy qesem qilmanglar; ershni tilgha elip qesem qilmanglar, chünki ersh Xudaning textidur; 35 yaki yerni tilgha elip qesem qilmanglar, chünki yer yuzi Xudaning textiperidur. Yérusalémni tilgha elipmu qesem qilmanglar, chünki u yer ulugh padishahning shehirirud. 36 Hetta öz beshinglarni tilgha elipmu qesem qilmanglar, chünki silerning chéchinglarning bir télilimnu aq yaki qara rengge özgertish qolunglardin kelmeydu. 37 Pejet déginingħar «Bolidu», «bolidu», yaki «Yaq, yaq, bolmaydu» bolsun. Buningdin zi�adisi rezil bolghuchidin kéliu. 38 Siler «Közge köz, chishqa chish» dep buyrulghinini angliħansiler. 39 Biraq men özüm shuni silerge éytip qoyayki, eski bilen teng bolmgħandar. Kimdekin ong mengzinġe ursa, sol mengżingnu tutup ber; 40 we birsti iştüngdin dēwa qilip, köngliklingni almaqchi bolsa, chapiningħi ber. 41 Birsi sanga [yük-taqini yüdküp] ming qedem yol yürüshke zorlisa, uning bilen ikki ming qedem mang. 42 Birsi sendin tilise, uningħha ber. Birsi sendin ötne-yérim qilmaqchi bolsa, uningħha boynungi tolghima. 43 Siler «Qoshnangni soyġin, diħħiġminnег nepretlen» dep éytilgħanni angliħan. 44 Biraq men özüm shuni silerge éytip qoyayki, silerge diħħmenlik bolghanolarha mēħir-muhebbet korsiingħar, silerden nepretlen genlerje yaxshiliq qilingħar, silerge ziyankešħlik qilghanolarha dua qilingħar. 45 Shundaq qilghanda, ershtiki Atangħlarning perzentilridin bolisier. Chünki U quayshining nurini yaxshilargħiむ we yamanlargħi muħarridi, yamgħurni heqqaniylargħi, heqqaniyetsizlergħi yagħidur. 46 Eger siler ötzingħi larġħa muhebbet körsetkenlergħi l-ġiżżeppi mħalli, buning qandaqmu in'amha érishkūħiċċi bolsun? Hetta

bajgirlar mu shundaq qiliwatmadu? 47 Eger siler pejet qérindashliringlar bilenla salam-sehet qilishsanglar, buning néme peziliti bar? Hetta yat elliklermu shundaq qilidighu! 48 Shunga, ershtiki Atanglar mukemmel bolghinidek, silermu mukemmel bolungalar.

6 Hézi bolunglarki, xeyr-saxawetlik ishshiringlarni bashqilarning aldida köz-köz qilmanglar. Bundaq qilsanglar, ershtiki Atanglarning in'amigha érishelmeysiler. **2** Shunga xeyr-saxawet qilghiningda, dawrang salma. Saxtipezlerla sinagoglarda we kochilarda ademlerning maxtishiga érishish üçün shundaq qildi. Men silerge shuni berheq ýtip qoyayki, ular közligiñ in'amigha érishken bolidu. **3** Lékin sen, xeyr-saxawet qilghiningda ong qolquning néme qiliwatqinini sol qolung bilmisun. **4** Shuning bilen xeyr-saxawiting yoshurun bolidu we yoshurun ishlarnı körgüchi Atang sanga buni qayturidu. **5** Dua qilghan waqtında, saxtipezlerdek bolma; chünki ular bashqilargha köz-köz qilish üçün sinagogları yaki töktö kocha éghizida turuwélip dua qilishqa amraqtur. Men silerge shuni berheq ýtip qoyayki, ular közligiñ in'amigha érishken bolidu. **6** Lékin sen bolsang, dua qilghan waqtında, ichkiri öyge kirip, ishnikni yépip, yoshurun turghuchi Atangha dua qilinglar; we yoshurun körgüchi Atang buni sanga qayturidu. **7** Dua tilawet qilghanda, [butpernes] yat elliiklerdikidek quruq geplerini tekralawmenglär. Chünki ular dégenlerimiz köp bolsa [Xuda] tiliginimizni choqum jibet qılıdu, dep oyalydu. **8** Shunga, siler ularنى dorimanglar. Chünki Atanglar silerlerng éhtiyajinglarni siler tilimestin burunla bilið. **9** Shuning üçün, mundaq dua qilinglar: — «I asmanlarda turghuchi Atımız, Séning naming muqeddes dep ulughlan'ghay. **10** Padishahliqing kelgey, Iradeng ershte ada qilin'ghandek yer yüzidimu ada qilin'ghay. **11** Bügünkü nénimizni bugün bizge bergeyseñ. **12** Bizge qerzdar bolgharlarnı kechürögümizdek, Semiu qerzlerimizni kechürgeyseñ. **13** Bizni azdurulushlarga uchratqızmighaysen, Belki bizni rezil bolghuchidin qutuldurghayensen». **14** Chünki siler bashqırların gunah-sewenliklirlarını kechürsenglär, ershtiki Atanglarmu silerni kechürirdi. **15** Biraq bashqırlarning gunah-sewenliklirlarını kechürmisenglär, ershtiki Atanglarmu gunah-sewenlikliringlarni kechürmeyedü. **16** Roza tutqan waqtılarda, saxtipezlerdek tatirangchu qiyapetke kiriwalmanglar. Ular roza tutqinini köz-köz qilish üçün chiraylirini solghun qiyapette körsitidi. Men silerge shuni berheq ýtip qoyayki, ular közligiñ in'amigha érishken bolidu. **17** Emdi sen, roza tutqiningga, chachliringi maylap, yüzungni yuyup yür. **18** Shu chaghda, roza tutqining insanlarga emes, belki peqet yoshurun turghuchi Atanghıla köründü; we yoshurun körgüchi Atang sanga qayturidu. **19** Yer yüzdé özünglarga baylıqlarını toplımlanglar. Chünki bu yerde ya küye yep kétidü, ya dat basidu yaki oghrilar tam téship oghrilap kétidü. **20** Eksiche, ershte özünglarga baylıqlar toplanglar. U yerde küye yémeydü, dat basmaydu, oghrimu tam téship oghriliyaydu. **21** Chünki bayliqing qeyerde bolsa, qelbingmu shu yerde bolidu. **22** Tenning chirighi közdür. Shunga eger közüng sap bolsa, pütün wujudung yorutulidu. **23** Lékin eger közüng yaman bolsa pütün wujudung qarangghu bolidu. Eger wujudungdi qyurulqluq emelyiette qarangghuluq bolsa, u qarangghuluq némidégen qorqunchluq-he! **24** Héchkim [birla waqitta] ikki xojayining qulluqida bolmaydu. Chünki u yaki buni yaman körüp, uni yaxshi körüdü; yaki buningha baghlinip, uningha étibarsız qaraydu. [shuninggha oxshash], silerlerng hem Xudanıng, hem mal-dunyanıng qulluqida bolushunglar mumkin emes. **25** Shunga men silerge shuni ýtip qoyayki, hayatinglarga kéreklik yémek-

ichmek yaki uchanglarga kiyidighan kiyim-kéchekning ghémimi qilmanglar. Hayatlıq ozuqtin, ten kiyim-kéchektin eziz emesmu? **26** Asmandiki uchar-qanatlarga qaranglar! Ular térimydu, ormaydu, ambarlarga yighthaydu, lékin ershtiki Atanglar ularnimu ozuqlandırıldı. Siler ashu qushlardın köp eziz emesmu? **27** Aranglarda qaysinglar ghem-qayghu bilen ömrünglarnı birer saet uzartalaysiler? **28** Silerning kiyim-kéchekning ghémimi qilishinglarning néme hajiti?! Daladiki néluperlerning qandaq ösidighanlıqığha qarap békinqilar! Ular emgekmü qilmaydu, chaq égirmeydu; **29** lékin silerge shuni éytayki, hetta Sulayman tolouq shan-sherepte turghandımu uning kiyiniishi niluperlerning bir güllichilikmu yoq idi. **30** Emdi Xuda daladiki bugün échilsa, etisi qurup ochaqqıa sélinidighan ashu gül-giyahlarını shunche bégizen yerde, silerini téximu kiyindürmesmu, ey ishenchi ajizlar! **31** Shunga «néme yeymiz», «néme ichimiz», «néme kiyimiz» dep ghem qilmanglar. **32** Chünki yat eldikler mana shundaq hemme nersige intiliğu, emma ershtiki Atanglar silerning bu hemme nersilerge mohtajlıqinglarnı bilidu; **33** shundaq iken, hemmidin awwal Xudanıng padishahlıqi we heqqaniyliqığha intilinglar. U chaghda, bularning hemmisi silerge qoshulup nésip bolidu. **34** Shuning üchün, etining ghémimi qilmanglar. Etining ghémii etige qalsun. Her kunning derdi shu kün'ge tushluq bolidu.

7 Bashqılarning üstidin höküm qılıp yürmenglär. Shundaqtı [Xudanıng] hökümige uchrımaysiler. **2** Chünki siler bashqıllar üstidin qandaq baha bilen höküm qılsıngalar, [Xudamu] silerning üstünglardin shundaq baha bilen höküm chiqırıdu. Siler bashqılları qandaq ölcem bilen ölcisenglar, [Xudamu] silerni shundaq ölcem bilen ölcheydu. **3** Emdi néme üchün buradiringning közidiki qılńı körüp, öz közündigidi limni bayqıyalmasen?! **4** Sen qandaqmı buradiringgħha: «Qéni, közündigidi qılńı élwétey!» déyelesen? Chünki mana, özüngning közide lim turidul? **5** Ey saxtipez! Awwal özüngning közidiki limni élwiet, andin éniq körüp, buradiringning közidiki qılńı élwételeysen. **6** Muqeddes nersini itlарha bermenglär, yaki ünche-merwayitliringlarnı tongguzlarning aldigha tashlap qoymanglar. Bolmisa, ular bularını putlirida dessep, andin burulup silerni talaydu. **7** Tilenglär, silerge ata qilinidu; izdenglär, tapisiler; ishikni chékinglar, échilidu. **8** Chünki herbir tiligüči tiliginige érishidu; izdigichi izdiginini tapidu; ishikni chekküchilere ishik échilidu. **9** Aranglarda öz ogħli nan telep qilsa, uningga tash bérídighanlar barmu?! **10** Yaki běliq telep qilsa, yilan bérídighanlar barmu? **11** Emdi siler rezil turupmu öz perzentliringlarga yaxshi iltipatlarnı bérishni bilgen yerde, ershtiki Atanglar Özidin tiligenlerge yaxshi nersilerni téximu iltipat qilmasma? **12** Shunga her ishta bashqılarning özünglarga qandaq muamile qilishini ümid qılsıngalar, silermu ulargha shundaq muamile qilinglar; chünki Tewrat qanuni we peyghemberlerning telimatlıri mana shudur. **13** Tar derwazidin kiringlar. Chünki kishini halakete élip baridighan derwaza keng bolup, yoli kengtasha we dagħħamdur, we uningdin kirdighanlar köptur. **14** Biraq hayatlıqqa élip baridighan derwaza tar, yoli qistang bolup, uni tapalaydighanlarımı az. **15** Aldinglarga qoy térisige oriniwélip kelgen, ichi yirtquč chilbördek bolghan saxta peyghemberlerden hoshiyar bolunglar. **16** Siler ularmı mewiliridin tonuwalalaysiler. Tikendin üzümler, qamqhaqtin enjürler alghili bolandu? **17** Shuningħha oxhash, her yaxshi derex yaxshi méwe bérídu, por derex nachar méwe bérídu. **18** Yaxshi derex nachar méwe bermeydu, por derex yaxshi méwe bermeydu. **19** Yaxshi méwe bermeydighan herbir derex késilip otqa tashlinidu. **20** Shuningdek, mushundaq kishilerni

mewiliridin tonuwalalaysiler. **21** Manga «Rebbim, Rebbim» dégenlerning hemmisila ersh padishahlıqığha kirelmeydu, belki ershte turghuchi Atamning iradisini ada qılghanlarla kireleydu. **22** Shu künide nurghun kishiler manga: «Rebbim, Rebbim, biz séning naming bilen wehiy-bésharetlerni yetküzdüz, séning naming bilen jinlarnı qoghlıduq we naming bilen nurghun möjizilerni körsettuq» deydu. **23** Halbüki, u chaghda men ulargha: «Silerni ezeldin tonumaymen. Közümdin yoqilinglar, ey itatsizler!» dep élan qilimen. **24** Emdi herbiri bu sözlirimni anglap emel qilghan bolsa, u öz öyini qoram tash üstige salghan pem-parasetlik kishige oxshaydu. **25** Yamghur yighthip, kelkün kélép, boran chiqıp soqsimu, u öy örülümid; chünki uning uli qoram tashning üstige sélin'ghan. **26** Biraq sözlirimni anglap turup, emel qilmaydighan herbiri öyini qumming üstige qurghan exmekqe oxshaydu. **27** Yamghur yaghqanda, kelkün kelgende, boran chiqqanda shu öy örülüüp ketti; uning örülüshi intayin dehşetlik boldi! **28** We shundaq boldiki, Eysa bu sözlirimni axirlashturghandan kényin, bu top-top xalayıq uning telimlirige heyranuhes bolushti. **29** Chünki uning telimliri Tewrat ustazliriningkige oxshimaytti, belki tolimu nopuzluq idi.

8 U tagħdin chūshkende, top-top kishiler uningga egiship mangi. **2** We mana, maxaw késili bar bolghan bir kishi uning aldiġha kélép, beshini yerge urup tizlinip: — Teqsir, eger xalisingiz, méni késilimdin pak qilalaysiz! — dédi. **3** Eysa uningga qolini tegħküzip turup: — Xalaymen, pak bolghin! — déwid, bu adenning maxaw késili shuan pak bolup saqaydi. **4** Eysa uningga: — Hazir bu isħni héchkiġe éytma, belki udul bérip kahin'ha özüngni körsitip, ularda bir guwahlıq bolush üchün, Musa bu isħta emr qilghan hediye-qurbanliqi sun'ghin, — dédi. **5** U Kepernahum shehirige bargħanda, [Irmlaq] bir yūzbéshi uning aldiġha kélép, uningdin yélinip: **6** — Teqsir, chakirim palech bolup qélib, bek azabliniyya oyde yatiidu, — dédi. **7** Men bérip uni saqaytip qoyay, — dédi Eysa. **8** Yūzbéshi jawaben: — Teqsir, torusumming astiġha kirishaging layiġ emesem. Peqet bir éghażla sóz qılıp qoysingiz, chakirim saqiyip kétidu. **9** Chünki menmu bashqa birsining hoqçi astidiki adenmen, méning qol astimda leshkerlirim bar Birige bar désem baridu, birige kel désem, kélidu. Qulumgħa bu isħni qil désem, u shu isħni qilidu, — dédi. **10** Eysa bu geplerni anglap, heyran boldi. Özi bille kelgenlerge: — Men silerge shuni berheq étyip qoayki, bundaq ishenchni hetta Israillar arisidimu tapalmighanidim. **11** Silerge shuni éytayki, nurghun kishiler künċiċiqliż we künċiċiqliż kélép, ersh padishahlıqida İbrahim, Ishaq we Yaquplar bilen bir dastixanda oltridu. **12** Lékin bu padishahlıqning öz perzentliring bolsa, sirtta qarangħħuluqqa tashlinip, u yerde yığha-zarlar kötıridu, chishlirini ghuchurliżtu, — dédi. **13** Andin, Eysa yūzbéshiga: — Öyüngje qayt, ishen'giningdek sen üchün shundaq qilinidu, dédi. Héliqi chakarni késili shu peytte saqaytildi. **14** Eysa Pétrusning öyige bargħanda, Pétrusning qéyananisining qizip orun tutup yétip qalghimini kördi. **15** U uning qolini tutiwi, uning qizitmisı yandi. [Ajal] derhal ornidin turup, Eysani kütuishke bashħidi. **16** Kech kiegħed, kishiler jin chaplħaqnur nurghun adenlerni uning aldiġha élip keliżisti. U bir éghaż sóz bilenla jinlarni heydwietti we barliq késellerni saqaytti. **17** Buning bilen, Yesħaya peyghember arqılıq yetküžilgen: «U özi aghriq-silaqlirimizni kötürdi, késellirimizni üstige aldi» dégen sóz emelje ashuruldi. **18** Eysa özini oriwalghen top-top kishilerni körüp, [Muxlislirħa] déngizning u qétiġha ötüp kétishni emr qildi. **19** Shu chaghda, Tewrat ustazliridin biri kélép, uningga: — Ustaz, sen qeyerġe barsang, menmu sanga egiship shu yerge barimen, — dédi. **20** Eysa uningga:

— Tülkilerning öngürлiri, asmandiki qushlarning uwiliri bar; biraq Insan'oghlining бешини qoyghudek yérimu yoq, — dédi. **21** Muxlisiridin yene biri uningga: — Reb, méning awwal bérüp atamni yerlikke qoyushumga ijazat bergeyseñ, — dédi. **22** Biraq Eysa uningga: — Manga egeshkin, we ölüklər öz ölüklərinə yerlikke qoysun, — dédi. **23** U kémige chüshti, muxlisirimu chüshüp bille mangdi. **24** We mana, déngiz üstide qattiq boran chiqip ketti; shuning bilen dolqunlar kémidin halqip kémini gherq qiliwétey dep qaldi. Lékin u uxlawatatti. **25** Muxlislar kélip uni oyghitip; — I ustaz, bizni qutuldurghayesen! Biz halaket aldida turımız — dédi. **26** — Némishqa qorqisiler, i ishenchi ajizlar! — dédi u wa ornidin turup, boran-chapqun'gha we déngizgħha tenbih bériwidi, hemmisi birdinia tinchidi. **27** Muxlislar intayin heyran bolup, bir-bririge: — Bu zadi qandaq ademdu? Hetta boran-chapqunlar we déngizmu uningga boysunidiken-he! — dep kétishti. **28** Eysa déngizning u qétidiki Gadaraqliarning yurtigha bargħinida, jin chaplashqan ikki kishi görfleridin chiqip uningga aldigha keldi. Ular shunche weħħishiy idiki, héchkim bu yerdin ötüşke jür'et qilalmaytti. **29** Uni körgende ular: — I Xudaning Oghli, séning biz bilen néme karing! Sen waqt-saiti kelmeyla bizni qiyñighili keldingmu? — dep towlidi. **30** Shu yerdin xéli yiraqtä chong bi top tongguz padisi otlap yüretti. **31** Jinlar emdi uningga: — Eger sen bizni qogħliwetmekchi bolsang, bizni tongguz padisi ichige kirkzüwetkeysen, — dep yalwurushti. **32** U ularha: — Chiqingħar! — déwid, jinlar chiqip, tongguzlarning ténige kiriwalid. Mana, pütkül tongguz padisi tik yardin etilip chüshüp, surlarda għerq boldi. **33** Lékin tongguz baqquchilar beder qéchip, sheherġe kirip, bu ishning bashaxirini, jümlidin jin chaplashqan kishilerning kechürimħilrini xalayiqqa étyip bérishiti. **34** We mana, püttin sheherdikiler Eysa bilen körüşkili chiqt. Ular uni körgende, uning özlirining shu rayonidin ayrilip kétishini ötündi.

9 Shuning bilen u kémige chüshüp déngizdin ötüp, özi turghan sheherge qaytip keldi. **2** We mana, kishiler zembilge yatquzulghan bir palechni uning aldigha élip keldi. Eysa ularning ishenchini körüp hēliqi palechke: — Oghlum, yüreklik bol, gunahliring kechürüm qilindi, — dédi. **3** Andin mana, Tewrat ustazliridin bezilri könglide: «Bu adem kupurluq qiliwatidul» dep oyldi. **4** Ularning könglide néme oylawatqanlıqını bilgen Eysa ulargha: — Néme üčhün könglüngħarda rezil oylarda bolisiter? **5** «Gunahliring kechürüm qilindi» déyish asanunu yaki «Ornungdin tur, mang!» déyishmu? — dédi we yene ulargha: — **6** Emma hazir silerning Insan'oghlining yer üzide gunahlarnı kechürüm qılısh hoquqığħa ige ikenlikini bilishħingar üčhün, — u palech késelje: — Ornungdin tur, orun-körpengni yighishturup öyungge qayt, — dédi. **7** Hēliqi adem ornidin turup öyige qaytti. **8** Buni körgen top-top ademler qorqushup, insarlarga bundaq hoquqni bergen Xudani ulugħlashti. **9** Eysa u yerdin chiqip aldigha kétiwetip, baj yighthidqan orunda olturghan, Matta isimlik bir [bajgħirni] kördi. U uningga: — Manga egeshkin! — dédi. We Matta ornidin turup, uningga egeshi. **10** We shundaq boldiki, Eysa [Mattanining] öyide mēħman bolup dastixanda olturghanda, nurghun bajgħirlar we gunahkarlarnu kirip, Eysa we uning muxlisirli bilen hemdastxan boldi. **11** Buni körgen Perisiyler uning muxlisirigha: — Ustazinglar némishqa bajgħi we gunahkarlar bilen bir dastixanda yep-ichip oltruridu? — dédi. **12** Bu gepni anglichan Eysa: — Sagħlam ademler emes, belki bimarlar téwipqä mohtajdur. **13** Siler bérüp [muqeddes yazmilardik]: «Izdeydighinim qurbanliqlar emes, belki rehim-shepħet» déyilgen shu sözning menisini öginingħar, chunki men heqqaniylarni emes, belki gunahkarlarni chaqirghili keldim,

dédi. **14** Shu waqtılarda, Yehya [peyghemberning] muxlisirli Eysanig yénigha kélip uningga: — Némishqa biz we Perisiyler pat-pat roza tutimiz, lékin siznun muxlisirlingiz tutmaydu? — dep sorasit. **15** Eysa jawaben: — Toyi boluwaqtqan yigit téxi toyda hemdastixan oltughan chaghda, toy méħmanlri haza tutup oltursa qandaq bolidu? Emma shu künner kéliduki, yigit ulardin élip kétildi, ular shu künne roza tutidu. **16** Héchkim kona könglekke yéngi rexttin yamaq salmaydu. Undaq qilsa, yéngi yamaq [kiriship], kiyimni tartip yirtiwtidu. Netijide, yirtiqt téxim u yorghinap kétidu. **17** Shuningdek, héchkim yéngi sharabni kona tulumlargħa qachilimaydu. Eger undaq qilsa, [sharabning échħi bilen] tulumlar yérilip kétidu-de, sharabmu töktülip kétidu hem tulumlarmu kardin chiqidu. Shuning üčhün kishiler yéngi sharabni yéngi tulumlargħa qachilaydu; shundaq qilgħanda, her ikklisi saqlinip qalidu. **18** U [Yehyaning muxlisirigha] bu sözlerni qiliwatqan waqtida, mana bi hökümüz kélip, uning aldigha bash urup: — Méning qizim hazirla ölüp ketti; emma siz bérüp uningga qolinqizni tegħküzip qoysingiz, u tirilidu, dédi. **19** Eysa ornidin turup, muxlisirli bilen bille uning keynidin mangdi. **20** We mana, yolda xun tewresh késilige giriptar bolghinħa on ikki yil bolghan bir ayal Eysanig arqisidin kélip, uning tonining pésħini silidi. **21** Chunki u ichide «Uning tonini silisala, quoqnum saqiyip kétimen» dep oylighanidi. **22** Emma Eysa keynige burulup, uni körüp: — Qizim, yüreklik bol, ishencingħ seni saqaytt! dédi. Shuning bilen u ayal shu saette saqaydi. **23** Emdi Eysa hēliqi hōkūmdarning öyige kirkgende, neħħeliwatqan we haza tutup waysawatqan kishiler topini körüp. **24** ularha: — Chiqip ketingħar, bu qiz ölmidi, belki uxlawatidu, dédi. [Shuni anglap] köphilik uni mesxire qildi. **25** Kishiler chiqiriwetilgħendin kétien, u qizning yénigha kirip, uning qolini tutiwi, qiz ornidin turdu. **26** Bu toghrisidiku xewer püttin yurta pur ketti. **27** Eysa u yerdin chiqqanda, ikki qarigu uning keynidin kélip: — I Dawutning oghli, bizegħi reħim qilgħasizl — dep nida qilishti. **28** U öyge kirkġendin kétien, shu ikki qarigu uning aldigha keldi. Eysa ulardin: — Siler méning bu isħaq qadir ikenlikimge isħinemsiler? — dep soridi. — I Rebbim, isħinimiz, — dep jawab berdi ular. **29** U qoloni ularlарнама körülleq körülħiżżejjha turup: — Ishħençħingħar boyiche bolsun! déwid, **30** Ularning közħli ēħċi. Eysa ularha: Bu isħni héchki me ēyt mangħar! dep qattiq tapilidi. **31** Lékin ular u yerdin chiqipla, uning nam-shħoħritini pütkül yurtqa yéyiwti. **32** Ular chiqip kétiwaqtqanda, kishiler jin chaplashqan bir għażiex, uning aldigha élip keldi. **33** Uningga chaplashqan jinning heydilħi bilenla, hēliqi adem zuwan'ħa keldi. Xalayiq intayin heyranuhes bolup: — Bundaq isħ-Israidera zadi körülip baqmighan, — déyisit. **34** Lékin Perisiyler: — U jinlarni jinlarning emirige tayinip qogħlaydi, déyisiti. **35** We Eysa barli sheher we yéza-qışħaqħalarni kēzip, ularning sinagogħirida telim bérüp, ersħad padishħali qeddi kuxx xewerni jakarli we herxil késellerni we herxil mēyip-ajżiżlarni saqaytti. **36** Lékin u top-top ademlerni körüp ularha ich aghritti, chunki ular xarlinip padichisiz qoy padilirek panahsiz id. **37** Shuning bilen u muxlisirigha: — Hosul derweġe kop iken, biraq [hosul élish üčhün] isħleydīgħanlar az iken. **38** Shunga hosulning Igħisidin, Öz hosulningi yiqhiwileħihsa isħlemchilerni jiddi ewetkeysen, dep tilengħar, — dédi.

10 U on ikki muxlisini yénigha chaqirip, ularha napak roħħarni qogħlash we herbir késellkn hem herbir mēyip-ajżiżni saqaytish hoquqini berdi. **2** On ikki rosulning isimliri tħowdik: Awwal Pétrus depmu atilidighan Simon we uning inisi Andriyas, andin Zebediyying oghli Yaqup we uning inisi Yuhanna, **3** Filip we Bartolomay, Tomas we bajgħi Matta, Alfayning oghli Yaqup we Lebbaus depmu atilidighan Taday, **4**

milletperwer dep atalghan Simon we keyin Eysaga satqunluq qilghan Yehuda Ishqariyot. **5** Eysa bu on ikkisini [xelinqing arisigha] mundaq tapilap ewetti: — Yat elliiklerning yollirigha chiqmanglar, yaki Samariyeliklerning sheherlirigimu kirmenglar, **6** belki ténigen qoy padiliri bolghan Israil jemetidikiler arisigha béringlar. **7** Barghan yéringlarda: «Ersh padishahliqi yéqinliship qaldı!» dep jakarlanglar. **8** Aghriq-silaqlarni saqaytinglar, öltükerni tirildürüngler, maxaw késellirini saqaytinglar, jinlarni heydiwétinglar. Silerge shapaet xalis bérilgendor, silermu xalis iltipat qilinglar. **9** Belwéghinglarga altun, kümüş we mis pullarni baghlap élip yürmenglar. **10** Seper üchün birla yektektin bashqa ne xurjun, ne kesh, ne hasa éltwalmanglar. Chünki xizmetkar öz iš heqqini élishqa heqliqtur. **11** Herqaysi sheher yaki yézigha barghan waqtlingarda, aldi bilen shu yerde kimming hörmetke layiq mötiwer ikenlikini soranglar; shundaq kishini tapqanda, u yerdin ketküche uning öyidila turunglar. **12** Birer öye kirgininglarda, ulargha salam béringlar. **13** Eger u ailidikiler [hörmekke] layiq mötiwer kishiler bolsa, tiligen amanlıqinglar ulargha ijabet bolsun; eger ular layiq bolmisa, tiligen amanlıqinglar özünglarga qaytsun. **14** Silerni qobul qilmigan, sözliringlarni anglimighan kimdekim bolsa, ularning öyidin yaki shu sheherdin ketkininglarda, ayighinglardiki topini qéqwétinglar. **15** Men silerge shuni berheq étyip qoyayki, qiyamet künide Sodom we Gomorra zéminidikilering hali shu sheherdikilerningkidin yénik bolidu. **16** Mana, men silerni qoqlarni börlerning arisesha ewetkendek ewetimen. Shunga, yilandek sezgür, paxtektek sap dilliq bolunglar. **17** İnsanlardin pexes bolunglar; chünki ular silerni tutuwélip sot mehkimirige tapshurup bérideru, sinagoglirida qamchilaydu. **18** Ular we shundaqla yat elliikler üchün bir guwahlıq bolushqa, siler méning sewebimdin emirler we padishahlar aldigha élip bérilip soraqqa tartilisiler. **19** Lékin ular silerni soraqqa tartqan waqtida, qandaq jawab bérish yaki néme jawab bérishtin ensirep ketmenglar. Chünki shu waqtı-saitide éytish téğishlik sözler silerge teminlinidu. **20** Chünki sözligüchi özünglар emes, belki Atanglarning rohi siler arqılıq sözleydu. **21** Qérindash qérindishiga, ata balisigha xainliq qilip, ölümge tutup bérideru. Balilarmu ata-anisigha qarshi chiqip, ularni ölümge mehkum qilduridu. **22** Shundaqla siler méning namim tüpeylidin hemme ademning neprigate uchraysiler. Lékin axirghiche berdashlıq bergenler bolsa qutquzulidu. **23** Ular silerge bu sheherde ziyankeshlik qilsa, yene bir sheherge qéchip béringlar. Chünki men silerge shuni berheq étyip qoyayki, Insan'oghli qaytip kelgüche siler Israilning barlıq sheherlirini arilash [wezipinglar] tügimeydu. **24** Muxlis ustazidin, qul xojayinidin üstün turmaydu. **25** Muxlis ustazigha oxshash bolsa, qul xojayinigha oxshash bolsa razi bolsun. Ular öýning igisini «Beelzibul» dep tillighan yerde, uning öyidikilirini téximu qattiq haqaretlimedu? **26** Shunga ulardin qorqmanglar; chünki héchqandaq yépiq qoyulghan išh ashkarilanmay qalmaydu, we héchqandaq mexpiy išh ayan bolmay qalmaydu. **27** Méning silerge qarangghuda éytidighanlimrimi yoruqta étyiwéringlar. Quliqinglarga pichirlap éytılghanlarnı özülerde jakarlanglar. **28** Tenni öltürsimu, lékin ademning jan-rohini öltürelmeydighanlardın qorqmanglar; eksiche, ten we jan-rohni dozaxta halak qılışqa qadir bolghuchidin qorqungalar. (**Geenna g1067**) **29** Ikki qushqachni bir tiyin'ge sétiwalghili bolidughu? Lékin ulardin birimu Atanglarsız yerge chüshmeydu. **30** Emma siler bolsanglar, hetta herbir tal chéchinglarmu sanalghandur. **31** Shunga, qorqmanglar. Siler nurguhunlighan qushqachtinmu qimmetliktsisiler! **32** Shunga, méni insanlarning aldida étirap qilghanlarning herbirini menmu ershtiki Atamning aldida étirap

qilimen; **33** Biraq insanlarning aldida mendin tan'ghanlarning herbirinden menmu ershtiki Atam aldida tanimen. **34** Méning dunyagha kélishimmi tinchliq élip kélish üchündür, dep oylap qalmanglar. Men tinchliq emes, belki qilichni yürgürüşke keldim. **35** Chünki méning kélishim «Oghulni atisigha, qızını anisigha, kélinni qéynanisigha qarshi chiqirish» üçhün bolidu. **36** Shuning bilen «Ademning düshmenliri öz ailisidiki kishiler bolidu». **37** Ata-anisini mendinmu eziz köridighanlar manga munasip emestur. Öz oghul-qızını mendinmu eziz köridighanlar mu manga munasip emes. **38** Özining kréstini kötürüp, manga egeshmigenlermu manga munasip emes. **39** Öz hayatini ayaqidighan kishi uningdin mehrum bolidu; men üchün öz hayatidin mehrum bolghan kishi uningha érishidu. **40** Silerni qobul qilghanlar ménimi qobul qilghan bolidu; méni qobul qilghanlar bolsa méni ewetkichinim qobul qilghan bolidu. **41** Bir peyghemberni peyghemberlik salahiyitide qobul qilghan kishi peyghemberge xas bolghan in'amgha érishidu. Heqqaniy ademni u heqqaniy iken dep bilip qobul qilghanlar heqqaniy ademge xas bolghan in'amgha érishidu. **42** Men silerge shuni berheq étyip qoyayki, méning bu shakichiklirimdin eng kichiki birini méning muxlisim dep bilip uningha hetta pejet birer chine soghuq su bergen kishimu jezmen özige layiq in'amin mehrum bolmaydu.

11 Eysa on ikki muxlisigha bu ishlarni tapilap bolghandin keyin, özimu shu yerdiki herqaysi sheherlerde telim bérish we [Xudanıng kalamını] jakarlash üchün u yerdin ketti. **2** Zindan'gha solan'ghan Yehya [peyghember] Mesihning qilghan emellirini anglap, muxlislirini ewetip, ular arqılıq Eysadin: **3** «Kélishi muqerrer zat özüngmu, yaki bashqa birsini kütüşhimiz kérekmu?» — dep soridi. **4** Eysa ulargha jawab bérip mundaq dédi: — Yehyanıng yénigha qaytip bérip, öz anglawatqanlırları we körülüwatqanlırları bayan qilip — **5** Korlar körelyedighan we tokurlar mangalaydighan boldi, maxaw késili bolghanlar saqaytildi, gaslar angliyalaydighan boldi, ölgenermu tırıldırıldı we kembeghellege xush xewer jakarlandı — dep étyinglar **6** we [uningha yene]: «Menden gumanlanmay putliship ketmigen kishi bolsa bektlikturl» dep qoyunlar, — dédi. **7** Ular ketkende, Eysa top-top ademlerge Yehya toghruluq sözleshke bashlıdı: — «Siler esli [Yehyani izdep] chölge barghininglarda, zadi némini kórgili bardıngar? Shamalda yelpüntüp turghan qomushnimu? **8** Yaki ésil kiyin'gen bir erbabnimu? Mana, ésil kiyimlerini kiyengerler xan ordiliridin téplidugħu! **9** Endi siler néme kórgili bardıngar? Bir peyghembernimu? Durus, emma men shuni silerge étyip qoyayki, [bu bolsa] peyghemberdinmū üstün bir bolghuchidur. **10** Chünki [muqdeddes yazmilardiki]: — «Mana, yüz aldingha elchimmi ewetimen; U séning aldingda yolungni teyyarlaydu» — dep pütülgén söz del uning toghrisida pütülgendür. **11** Men silerge shuni berheq étyip qoyayki, ayallardin tugħulghanlar arisida chomüldürgüchi Yehyadınmu ulughi turghuzulghini yoq; emma ersh padishahliqidiki eng kichik bolghinimu uningdin ulugh turidu. **12** Emma chomüldürgüchi Yehya otturığa chiqqan künlerdin bugünkü kün'għie, ersh padishahliqığha kirish yoli shiddet bilen échilde we kishiler uni shiddet bilen tutuwalidu. **13** Chünki barlıq peyghemberlerning besharet bérish xizmiti, shundaqla Tewrattiki yazmilar arqılıq besharet yetküzülüş xizmiti Yehya bilen axrılıshidu. **14** We eger shu sözni qobul qilalısanlar, «[qaytip] kéléshi muqerrer bolghan Ilyas [peyghember]» bolsa, [Yehyanıng] özidur. **15** Anglighudek qulqi barlar buni anglisun! **16** Lékin bu dewrdiki kishilerni zadi kimlerge oxshitay? Ular xuddi reste-bazarlarda olturnwélip, bir-birige: **17** «Biz silerge sunay chélip bersekmu, ussul

oynimidinglar», «Matem pedisige chélip bersekmu, yighazar qilmidinglar» dep [qaqshaydighan tuturuqsiz] balırlarha oxshaydu. **18** Chünki Yehya kélip ziyyapte olturmatty, [sharab] ichmeytti. Shuning bilen, ular: «Uninggha jin chaplishiptu» déyishidu. **19** Insan'oghi bolsa kélip hem yeydu hem ichidu we mana, ular: «Taza bir toymas we bir meyxor iken. U bajgırlar we gunahkarlarning dostix déyishidu. Lékin danaliq bolsa öz perzentliri arqlıq durus dep tonulidu». **20** Andin u özi köp möjizilerni körsetken sheherlerde turuwatqanlarni towa qilmighanlıqı tıchün eyiple, mundaq dédi: — **21** Halinglарgha way, ey Qorazinliqlar! Halinglарgha way, ey Beyt-Saidalıqlar! Chünki silerde körsitilgen möjiziler Tur we Zidon sheherliride körsitilgen bolsa, u yerlerdikler xéli burunla böz kiyimige yöginip, külge milinip towa qılghan bolatti. **22** Men silerge shuni étip qoyayki, qiyamet künide Tur we Zidondikilerning köridighini silerningkidin yénik bolidi. **23** Ey ershke kötürülgän Kepernahumluqlar! Siler tehtisaragha chüshürlisiler. Chünki aranglarda yaritilghan möjiziler Sodomda yaritilghan bolsa, u sheher bugün'giche halak bolmighan bolatti. (**Hadəs g86**) **24** Emma men silerge shuni étip qoyayki, qiyamet künide Sodom zémindikilerning köridighini silerningkidin yénik bolidi. **25** Shu waqtılarda, Eysa bu ishlargha qarap mundaq dédi: — Asman-zémii Igisi i Atal Sen bu [heqiqetlerni] danishmen we eqilliqlardın yoshurup, sebiy balırlarga ashkarilighanlıqıng üchün Sanga medhiyiler eqyumen! **26** Berheq, i Ata, nezirinde bundaq qılısh rawa idi. **27** Hemme manga Atamdin teqdim qilindi; Oghulni Atidin bashqa héchkim tonumaydu, we Atinimu Oghul we Oghul ashkarilashni layiq körgen kishilerdin bashqa héchkim tonumaydu. **28** Ey jakapeshler we éghir yük yüklen'gen hemminglar! Méning yéningha kelinglar, men silerge aramliq bérey. **29** Méning boyunturuqumni kiyip, mendin ögininglar; chünki men mömin we kemtermen; shundaq qılghanda, könglüngler aram tapidu. **30** Chünki méning boyunturuqumda bolush asan, méning artidighan yüküm yéniktur.

12 Shu chaghılda bir shabat künü, Eysa bugħdayliqlardın ötüp kétiwatatti. Qorsiqi échip ketken muxlisliri bashaqlarnı üzüp, yéyishke bashlidi. **2** Lékin buni körgen Perisiyler uningħha: — Qara, muxlisliring shabat künü Tewratta cheklen'gen ishni qiliwatidu, déyishti. **3** Biraq ulargħa: — Dawut we uning hemrahrlining ach qalghanha néme qilghanlıqını [muqeddes yazmilardin] oqumighthanmusler? **4** U Xudaning öyige kirip, [Xudagh] atalghan, shundaqla öz we hemrahrlığhanisbeten Tewrat qanuni boyiche yéyishke bolmaydighan «teqdîm nanlar»ni [sorap élip], ularni [hemrahrları] bilen bille yégen. Eslide bu nanlarni peqet kahinlarning yéyishigila bolatti. **5** Siler Tewrattin shuni oqup baqmighansilerki, ibadetxanida ishleydighan kahinlar shabat künlini ishlep shabat tertipini buzsimu, gunahqa buyrulmaydu. **6** Biraq men shuni silerge étip qoyayki, bu yerde ibadetxanidinmu ulugh birsti bar. **7** Endilikte eger siler [Xudaningu] «[muqeddes yazmilarda]: «İzdedygħinim qurbanliqlar emes, belki rehim-shepqa» déyilgen shu sözining menisini bilgen bolsanglar, bigunah kishilerni gunahkar dep békittmettingtar. **8** Chünki Insan'oghi shabat künining Igisidur. **9** U yerdin ayrılıp, ularning sinagogigħa kirdi. **10** We mana, u yerde bir qoli yégilep qalghan bir adem bar idi. Ular uning üstidin erz qılışhqqa sewieb tapmaqchi bolup uningdin: — Shabat künü késel saqaytish Tewrat qanuniga uyghunmu? — dep soridi. **11** Lékin ulargħa mundaq jawab berdi: — Birseringlarning qoyi shabat künü origħa chüshüp ketse, uni derhal tartip chiqiriwalmaydighan adem barmidu? **12** Insan bolsa qoydin shunche etibarlıqtur! Shunga, shabat künü yaxshiliq qilish

Tewrat qanuniga uyghundur. **13** Andin u héliqi késelge: — Qolungni uzat, — dédi. U qolini uzitishi bilenla qoli ikkinchi qoliga oxshash eslige keltürüldi. **14** Biraq Perisiyler tashqirigha chiqip, uni qandaq yoqitish heqqide meslihet qilishti. **15** Emma Eysa buni biliwélp u yerdin ayrıldi. Top-top kishiler uningħha egisħip mangdi. U ularning hemmisini saqaytti; **16** andin ulargħa özining salahyitini ashkarilimasliqni qattiq tapilidi. **17** Buning bilen Yeshaya peyghember arqlıq yetküzülgħen munu sözler emelge ashuruldi: **18** — «Qarangħar, mana Men talliġħan Öz qulum! Méning sóyümlükim, dilimming sóyun'gini! Men Öz Rohimni uning wujjudiha qondurimen, Shuning bilen u ellerge höküm-heqiqetni jakarlaydu. **19** U ne talash-tartish qilmaydu ne chuqan köturmeydu, Kochilarda uning kötürigen awazini héch angħlighuči bolmaydu. **20** Taki u ghelibe bilen toghra hökümlerini chiqargħuče, Yanjilghan qomuħni sundurmaydu, Tütəp öħċej dep qalghan pilfki öħċiurmeydu; **21** We eller uning namigha ümid bagħħaydu». **22** Shu chaghda, uning aldiġha jin chapliwalghan kor we gacha biri élip kélindi. U uni saqaytti, kor gachini sözliyeleydighan wa köreleydighan qildi. **23** Barliq xalayiq heyran bolushup: — Ejeba, bu Dawutning oghlimidu? — déyishti. **24** Lékin Perisiyler bu sözni anglap: — U peqet jinlarning emiri bolghan Beelzibubqa tayinip jinlarni qogħliwétiġiġen, déyishti. **25** Lékin u ularning néme oylawatqanlıqini bilip ulargħa mundaq dédi: — Öz ichidin bólünüp özara soqušħan herqandaq padishahliq weyran bolidi; herqandaq sheher yaki aile öz ichidin bólünüp özara soqušħa zawalliqaq yüz titidu. **26** Eger Sheytan Sheytanni qogħlisa, u öz-özige qarshi chiqqan bolidi. Undaqta, uning padishahliq qandaqmu put tirep turalisun? **27** Eger men jinlarni Beelzibulgha tayinip qogħlisam, silerning perzentliringlar kimge tayinip jinlarni qogħlaydu?! Shunga ular siler toghru lu höküm chiqarsun! **28** Lékin men Xudaningu Rohiġha tayinip jinlarni qogħlighan bolsam, undaqta Xudaningu padishahliq derweġe tüstünlärgħha chüshüp namayan boldi. **29** Bir kishi kücktungġür birsining öyige kirip, uning mal-mülkini qandaq bulap kételisun? Peqet u shu kücktungġurni awwal bagħħaliġa, andin öjni bulangtalang qilalaydu. **30** Men terepe turmighanlar manga qarshi turghħichidur. Men terepe [ademlerni] yighamgħiħħuħħar bolsa tozutu wetkükħidur. **31** Shuning üchħu men silerge shuni étip qoyayki, insalnarning ötküzgen hertürlük gunahliri we qilghan kupurluqlini hemmisini kechürüşke bolidi. Biraq Muqeddes Rohqa kupurluq qilish héch kechürülmeyd. **32** Insan'ogħiħa qarshi sóz qilghan kimdekkim bolsa kechürümge érisheleydu; lékin Muqeddes Rohqa qarshi gep qilghanlar bolsa bu dunyadimu, u dunyadimu kechürümge érisheleydu. (**aioñ g165**) **33** Derex yaxshi bolsa, méwissimu yaxshi bolidi — yaki derex por bolsa, méwissimu nachar bolidi; chünki herqandaq derex öz méwissidin bilinidu. **34** Ey yilanlarning perzentliri! Siler rezil tursanglar, aghzinqlardın qandaqmu yaxshi sóz chiqsun? Chünki ademning qelbide néme tolup tashqan bolsa éghidzin shu chiqidu. **35** Yaxshi adem öz yaxshi xezinisidin yaxshi nersilerni chiqiridu. Yaman adem yaman xezinisidin yaman nersilerni chiqiridu. **36** Men silerge shuni étip qoyayki, insaln qilghan herbir éghiz quruq sóz üchħu soraq künī hésab bérídu. **37** Chünki öz sózliring bilen ya heqqaniż ispatlinisen, ya sózliringlar bilen gunahkar dep békittilisen. **38** Shu chaghda bezi Tewrat ustazliri we Perisiyler uningħha jawaben: Ustaz, sendin bir möjizilik alamet körgümiż bar, — dédi. **39** Lékin ulargħa mundaq jawab berdi: — Rezil hem zinaxor bu dewr bir «alamet»ning körstilishini istep yiridu. Biraq bu dewr dikilerge «Yunus peyghemberde körülgen möjizilik alamet»tin bashqa héchqandaq möjirilik alamet körstilmeyd. **40** Chünki Yunus

peyghember yoghan béliqning qorsiqida üch kéche-kündüz yatqandek, Insan'oghlimu oxshashla üch kéche-kündüz yerning baghrida yatidu. **41** Soraq küni Nineve shehiridikiler bu dewrdikiler bilen teng qopup, bu dewrdikilerning gunahlirini békitudu. Chünki ular Yunus [peyghember] jakarlıghan xewerni anglap, [yamanlıqidin] towa qilghan; we mana, mushu yerde Yunus [peyghember] dinmu ulugh birsi turidu! **42** Soraq küni «Jenubtiki ayal padishah»mu bu dewrdikiler bilen teng tirilip, ularning gunahlirini békitudu. Chünki u Sulaymanning dana sözlirini anglash üchiün yer yuzining chétidin kelgen; we mana, hazin mushu yerde Sulaymandinmu ulugh birsi turidu. **43** Napak roh birawrana ténidin chiqiriwtigelgindin kényin, u qurghaq dalalarni chörgilep yürüp, birer aramaghni izdeydu, biraq tapalmaydu **44** we: «Men chiqqan makanimha qaytay» deydu. Shuning bilen qaytip kélép, shu makanimining yenila bosh turghanlıqını, shundaqla pakız tazilan'ghanlıqını we retlen'genlikini bayqaydu-de, **45** béríp özidinmu better yette jinni bashlap kéléidu; ular kirip bille turidu. Buning bilen héliqi ademning kényinki hali burunqidinmu téximu yaman bolidu. Bu rezil dewrdikilerning halimu mana shundaq bolidu. **46** U toplashqan xalayiqqa dawamliq sözlewatqanda, mana, anisi bilen iniliri kélép, uning bilen sózleşmekchi bolup tashqırıda turushti. **47** Shuning bilen bireylen uninggha: — Aningiz we iniliringiz siz bilen sózlishimiz dep tashqırıda turidu, — dédi. **48** Lékin u jawaben shu xewerni yetküzen kishidin: «Kim méning anam, kim méning inilirim?» — dep soridi. **49** Andin u qolini sozup muxlisirini körtsitip: — Mana méning anam, mana méning inilirim! **50** Chünki kim ershtiki Atamning iradisini ada qilsa, shu méning aka-inim, acha-singlim we anamdur, — dédi.

13 Shu küni Eysa öydin chiqip, déngiz boyida olturatti. **2** Etrapığha top-top ademler olishiwalghachqa, u bir kémige chiqip olturdi. Pütkül xalayiq bolsa déngiz boyida turushattı. **3** U ulargha temsiller bilen nurghur hékmetlerni étyip birip, mundaq dédi: — Mana, uruq chachquchi uruq chachqili [étizgha] chiqiptu. **4** Uruq chachqanda uruqlardin beziliri chighir yol üstige chüshüptu, qushlar kélép ularni yep kétiptu. **5** Beziliri téshi köp, topisi az yerlerge chüshüptu. Tupriqi chongqur bolmighachqa, tézla ünüp chiqiptu, **6** lékin kün chiqishi bilenla aptapta köyüp, yiltizi bolmighachqa qurup kétiptu. **7** Beziliri tikenlerning arisigha chüshüptu, tikenler ösüp maysilarını boghuwaptu. **8** Beziliri bolsa yaxshi tupraqqa chüshüptu. Ularning beziliri yüz hesse, beziliri atmish hesse, yene beziliri ottuz hesse hosul béríptu. **9** Quliqi barlar buni anglisun! **10** Muxlisirli kélép, uningdin: — Sen néme üchün ulargha temsiller arqliq telim bérisen? — dep soridi. **11** U ulargha mundaq jawab berdi: — Siler ersh padishahlıqining sirlirini bilishke myesser qilindinglar, lékin ulargha nésip qilinmedi. **12** Chünki kimde bar bolsa, uningha téximu köp bérilidu, uningda molchılıq bolidu; emma kimde yoq bolsa, hetta uningda bar bolghanlırimu uningdin mehrum qilinidu. **13** Ulargha temsil bilen sózlishimning sewebi shuki, ular qarışımı körmeyeğu, anglisimu tingshimaydu hem heqiqiy chüshenmeyeğu. **14** Buning bilen Yeshaya peyghember éytqan besharettiki munu sózler emelge ashuruldi: — «Siler anglashni anglaysiler, biraq chüshenmeysiler; Qarashni qaraysiler, biraq körmeysiler. **15** Chünki mushu xelqning ýürükini may qaplap ketken, Ular anglighanda qulaqlarını éghir qiliwalghan, Ular közlirini uxlighandek yumuwalghan; Undaq bolmisidi, ular közliri bilen körüp, Quliqi bilen anglap, Köngli bilen chüshinip, Öz yolidin yandurulushi bilen, Men ularni saqyatqan bolattim. **16** Lékin, közliringlar bextliktur! Chünki ular köridu; quliqinglar

bextliktur! Chünki ular anglaydu. **17** Men silerge shuni berheq étyip qoyayki, burunqi nurghur peyghemberler we heqqaniy ademler silerning körqininglarni körüşke intizar bolghan bolsimu ularni körmigen; silerning anglighininglarni anglashqa intizar bolghan bolsimu ularni anglimighan. **18** Emdi uruq chachquchi toghrisidiki temsiliň menisini anglangalar: **19** Eger biri [ersh] padishahlıqining sóz-kalamini anglap turup chüshenmise, Sheytan kélép uning könglige chéchilghan sózni élip kétidu. Bu del chighir yol üstige chéchilghan uruqlardur. **20** Tashlıq yerlerge chéchilghan uruqlar bolsa, ular sóz-kalamni anglap, xushallıq bilen derhal qobul qilghanları körtsitidu. **21** Halbüki, qelbide héch yiltız bolmighachqa, peqet waqtılıq mewjut bolup turidu; sóz-kalamning wejedin qiyinchılıq yaki ziyankeşlikke uchrighanda, ular shuan yoldın chetnev kétidu. **22** Tikenlerning arisigha chéchilghini shundaq ademlerni körsetkeni, ular sóz-kalamni anglighini bilen, lékin bu dunyaning endishiliri we bayliqning éziqturushi [qelbidiki] sóz-kalamni boghuwtidu-de, ular hosulsız qalidu. (**aión g165**) **23** Lékin yaxshi yerge chéchilghan uruqlar bolsa — sóz-kalamni anglap chüshen'gen ademlerni körtsitidu. Bundaq ademler hosul bérídu, birsi yüz hesse, birsi atmish hesse, yene birsi ottuz hesse hosul bérídu. **24** U ularning alidda yene bir temsiliň bayan qıldı: — — Ersz padishahlıqı xuddi étizığha yaxshi uruqni chachqan bir ademge oxshaydu. **25** Emma kishiler uyugqua chömgən chaghda, düshmini kélép bugħday arisesha kürmek uruqlarını chéchitip, kétiptu. **26** Emdi maysilar ösüp, bashaq chiqargħanda, kürmekmu ashkarliniħha qashlaptu. **27** Xojayinning chakarları kélép uningħha: — «Ependi, siz étizingizħha yaxshi uruq chachqan emesmidingiz? Kürmekler nedin kélép qaldı?» deptu. **28** Xojayin: «Buni bir düshmen qilghan» — deptu. Chakarlar uningdin: «Siz bizni béríp ularni otwétinglar démekchimu?» — dep soraptu. **29** «Yaq,» — deptu xojayin, «undaq qilghanda kürmeklerni yulghanda, bugħdaylarnim yuluwtiħingħar mumkin. **30** Bu ikkisi orma waqtīgħiċċe bille ossun, orma waqtida, men ormichilargħa: — Aldi bilen kürmeklerni ayrip yiqhip, bagħlap kōd-dürüşke qoyungħar, andin bugħdaylarni yiqhip ambirimħha ekingħar, deymin» — deptu xojayin. **31** U ulargha yene bir temsiliň étitti: — Ersz padishahlıqı xuddi bir aden qoliga élip étizığħha chachqan qicha uruqiga oxshaydu. **32** Qicha uruqi derweġe barliq uruqlarning ichide eng kichik bolsimu, u herqandaq ziraettin égiz ösüp, derex bolidu, hetta asmandiki qushlarmu kélép uning shaxlirida uwulaydu. **33** U ulargha yene bir temsiliň étitti: — Ersz padishahlıqı xuddi bir ayal qoliga élip üch jawur unning arisigha yosħurup, taki püttün xémix bolghuċċe saqlighan échitqqua oxshaydu. **34** Eysa bu isħlarning hemmisini temsiller bilen köphčilikke bayan qıldı. U temsilsiz héchqandaq telim bermetti. **35** Buning bilen peyghember arqliq aldin'ala éytılghan munu sózler emelge ashuruldi: — «Aghżimmi temsil sózlesh bilen achimen, Alem apiride bolghandin béri yosħurunup kelgen isħlarni élān qilim». **36** Shuningdin kényin, u köphčilikni yolħa séliwétip öye kirdi. Muxlisirli yénigha kélép uningdin: — Étizliqtiki kürmek toghrisidiki temsiliň bizże sherħlep berseng, — dep ötundi. **37** U emdi ulargha jawab béríp mundaq dédi: — Yaxshi uruqni chachqan kishi Insan'oghliidur. **38** Étizliq bolsa — dunja. Yaxshi uruq bolsa [ersh] padishahlıqining perzentliridur, lékin kürmek rezil bolghuchining perzentliridur. **39** Kürmek chachqan düshmen — iblistur. Orma orush waqt — zaman axiridur. Ormichilar — perishtilerdur. (**aión g165**) **40** Kürmekler yulunup, otta kōydürüwétilginidek, zaman axiridumu ene shundaq bolidu. (**aión g165**) **41** Insan'oghli perishtilirini ewetip, ular insanolarni gunahqa azdурghuchilarining hemmisini, shundaqla

barlıq itaetsizlik qilghuchilarını öz padishahlıqidin shallap chiqip, **42** xumdanning lawuldap turghan otığha tashlaydu. U yerde yığha-zarlar kötürülüdu, chishlirini ghuchurlitidu. **43** U chaghda heqqanıylar Atisining padishahlıqida xuddi quyastek julalini. Anglıghudek qılıqi barlar buni anglisun! **44** – Eersh padishahlıqı xuddi étizada yoshorulghan bir xezinige oxshaydu. Uni tépiwalghuchi xezinini qaytidin yoshorup, xezinining shad-xuramliqi ichide bar-yoqını sétiwetip, shu étizini sétiwalidu. **45** Yene kélép, ersh padishahlıqı ésil ünche-merwayitlarnı izdigen sodigerge oxshaydu. **46** Sodiger nahayiti qimmet bahaliq bir merwayitni tapqanda, qaytip bérüp bar-yoqını sétiwetip, urmerwaytnı sétiwalidu. **47** – Yene kélép, ersh padishahlıqı déngizgħa tashlinip herxil běliqlarnı tutidighan torgha oxshaydu. **48** Tor toshqanda, [běliqchilar] uni qirghaqqa tartip chiqiridu. Andin oltrup, yaxshi běliqlarnı ilgħiwlip, qachlارqha qachilap, erzimeslerini tashliwétidu. **49** Zaman axirida shundaq bolidu. Perishtiler chiqip, rezil kishilerni heqqanı kishiler arisidin ayriyu (**aïön g165**) **50** we xumdanning lawuldap turghan otığha tashlaydu. U yerde yığha-zarlar kötürülüdu, chishlirini ghuchurlitidu. **51** Eysa ulardin: – Bu ishlarning hemmisini chüshendinglarmu? dep soridi. Chüshenduq, – dep jawab berdi ular. **52** Andin u ulargħa: – Shunga, ersh padishahlıqining telimige myesser bolup muxlis bolghan herbir Tewrat ustazi xuddi xezinisidin yēngi hem kona nersileri elip chiqip tarqatquchi öy xojayingħa oxshaydu, – dédi. **53** Eysa bu temsillerni sózlep bolghandin kéyin, shundaq boldiki, u yerdin ayrılip, **54** öz yurtiġħa ketti we öz yurtidiki sinagogta xelqeq telim bérishke kirishi. Buni angliġħan xalayiq intayin heyran bolushup: – Bu ademning bunchiwalā danaliqu we möjize-karametliri nedin kelgendu? **55** U peqet héliqi yaghachħining oghli emesmu? Uning anisining ismi Meryem, Yaqup, Yüsüp, Simon we Yehudalar uning iniliri emesmu? **56** Uning singillirinen hemmisi bizning arimizdigu? Shundaq iken, uningdik bu ishlarning hemmisi zadi neddin kelgendu? – déyishetti. **57** Shuning bilen ular uningga heset-bizar bilen qaridi. Shunga Eysa ulargħa mundaq dédi: – Herqandaq peyghember bashqa yerlerde hörmetsiz qalmaydu, peqet öz yurti we öz öyde hörmetke sazawer bolmaydu. **58** Uldingħi iman-ishenħsizlikidin u u yerde köp möjize körsetmido.

14 U chaghłarda, Hérod hakim Eysaning nam-shöhritidin xewer téipi, **2** xizmetkarlirige: – Bu adem chomüldürġuchi Yehya bolidu, u ölmündin tirlgen bolsa kerek. Shuning üchħün mushu alahide qdretler uningda kūchini körsetmekte, – dédi. **3** Hérodning bundaq déyiħishin weċċebi, u [ögej] akisi Filipinġ ayali Hérodiyening wejiedin Yehyani tutqun qilip, zindanġha tashħiġanidi. **4** Čiunki Yehya Hérodqa [tenbiż bérüp]: «Bu ayalni tartiwiellish Tewrat qanuniga xilaptur» dep kelgenidi. **5** Hérod [shu sewebtin] Yehyani öltürmekħi bolghan bolsimu, biraq xalayiqtin qorqqanidi, čiunki ular Yehyani peyghember, dep biletti. **6** Emma Hérodning tughulghan kūni tebriklen'għende, ayali Hérodiyening qizi otturiga chiqip ussul oynap berdi. Bu Hérodqa bek yaqt; **7** shuning üchħün u uningga: – Hernéma tiliseng shuni sanga béréy, dep qesem qildi. **8** Lékin qiz anisining kūshkūrtiħi bilen: – Chomüldürġuchi Yehyaning kallisini elip, bir texsige qoyup ekelstile, – dédi. **9** Padishah buningha heset chekkien bolsimu, qesemliri tüpeylidin we dastixanda olturghanlar wejiedin, [kallisini] elip kēlingħar, dep buyrudi. **10** U adem ewtemp, zindanda Yehyaning kallisini aldurdji. **11** Shuning bilen kallisi bir texsige qoyulup, qizning aldigha elip kēlindi. Qiz buni anisining aldigha apardi. **12** [Yehyaning] muxlisliri bolsa bérüp, jesetni elip depne qildi; andin bérüp

Eysatha bu ishlarni xewer qildi. **13** Eysa bu xewerni anglap, öz yalghuz pinhan bir jayħa kétey dep bir kémige oltrup u yerdin ayyrildi. Xalayiq buning xewirini tapqanda, etraptiki sheherlerdin kélisħip, uming keynidin piyade mangdi. **14** U [qirghaqqa] chiqip ketkinide, zor bir top adtemplerni kōriwid, ularġha ich aghrif, ularning aghriqlarini saqaytt. **15** Kech kirkende, muxlisliri uning yénigha kélip: – Bu chöl bir jay iken, waqitmu bir yerge bérüp qaldi. Xalayiqni yolħa seliwetken bolsang, andin ular kentlerge bérüp özlırige ozuq sétiwalsun, – dédi. **16** Lékin Eysa ulargħa: – Ularning kétishining hajiti yoq, özüngħar ularġha ozuq béringħar, – dédi. **17** Lékin muxlislar: – Bize besh nan bilen ikki dane běliqtin bashqa héch nerse yoq, – déyishti. **18** U: – Ularni manga elip kēlingħar, dédi. **19** U xalayiqni chöplükning üstide oltrushqha buyrugħandin kékij, besh nan bilen ikki bělijni qolħiha elip, asman'għa qarap [Xudagh] tesħekkür etty. Andin nanlarni osħtpu muxlislirigha berdi, muxlisliri xalayiqqa ülesħtirüp berdi. **20** Hemmeylen yep toyundi. [Muxlislar] éship qalghan parchilarni liq on ikki séwetke tériwaldi. **21** Ozuqlan'għanlarning sani ayallar we balillardin bashqa texminen besh ming kishi id. **22** Arqidila, u muxlislirigha: Özüm bu xalayiqni yolħa seliwétimen, angħħuc siler kémige oltrup, déngizninq qarshi qirghiqiha ötüp turungħar, dep buyrudi. **23** Xalayiqni yolħa seliwetkendin kékij, u dua qilish üchħün özi xiwl tagħha chiqti. Kech kirkendim u yerde yalghuz qaldi. **24** Bu chaghda, kékme qirghaqtin xéli köp chaqirin yūrġenidi, lékin shamal qarshi yönħiħit chiqiwaqtachqa, kékme dolqunlar ichide chayqilip turatti. **25** Kéče tötinchie jések waqtida, u déngizninq üstide méngip, muxlisliri terepke keldi. **26** Muxlislar uning déngizninq üstide méngip kéliwatqanlıqini körüp, alaqzade bolup: – Alwasti iken! – dep qorqup chuqan sélishti. **27** Lékin Eysa derhal ularġha: – Yüreklik bolunġar, bu men, qorqmangar! – dédi. **28** Pétrus buningħha jawaben: – I Reb, bu sen bolsang, su üstide méngip yéningħha bérishimħha emr qilghasen, – dédi. **29** Kel, – dédi u. Pétrus kémidin chüħiup, su üstide méngip, Eysatha qarap kétiwallat; **30** lékin boranning qattiq chiqiwaqtqanlıqini körüp qorqup, sugħha chökħukhe bashli: – Reb, méni qutqunuwalghassen! – dep warqiridi. **31** Eysa derhal qolini użiżi, uni tutuwaldi we uningga: – Ey isħenchi ajiz bende, némišħqa guman qilding? – dédi. **32** Ular kémige chiqqanda, shamal tox tide. **33** Kémide olturghanlar uning aldiġha kélip sejde qilip: – Berħeq, sen Xudanġ Oħġli ikensen, – déyishti. **34** Ular déngizninq qarshi teripige ötkende, Ginnisaret yurtida [quruqluqqa] chiqti. **35** U yerdiki ademler uni tonup qilip, etraptiki barliq jaylarga xewer ewetti; shuning bilen kishiler barliq bimarlarni uning aldiġha elip keldi; **36** ular uningdin bimarlarning héchbolmighanda uning tonining pésħiġe bolsimu qolini tegħkizwēlishiha yol qoyushini öttdi. Uningħha qolini tegħkżenlerning hemmisi sellimaza saqaydi.

15 Bu chaghda, Tewrat ustazliridin we Perisiylerdin beziliri Yérusalémdin kélip Eysaning aldiġha bérüp: **2** – Muxlisliring némišħqa ata-bowlirrimiznning en'emilirige xilapliq qilidu? Čiunki ular qollirini yumat tamaq yeydiken'ghu, – dédi. **3** Lékin u ulargħa mundaq jawab berdi: – Silerchu, siler némišħqa en'enimizni saqlaymiz dep Xudanġ emriġe xilapliq qilisiler? **4** Čiunki Xuda: «Ata-anangni hörmet qil» we «Atisi yaki anisini haqaretligħen ölçümge meħkum qilinsun» dep emr qilghan. **5** Lékin siler: – Herqandaq kishi «Atisi yaki anisiga: – Men silerge yarden bergüdek nersilerni alliqachan [Xudagh] atiwettim – désila, **6** uning ata-anisiga hörmet-wapadarliq qilish mejburiyiti qalmaryu, – deysiler.

Buning bilen en'en'englarni dep, Xudaning emrini yoqqa chiqiriwettinglar. **7** Ey saxtipezler! Yeshaya peyghember bergen mushu besharet toptoghra siler toghruluq iken: — **8** «Mushu xelq aghzida meni hörmetligini bilen, Biraq qelbi mendin yiraq.

9 Ular manga bihude ibadet qilidu. Ularning ögetken telimliri peqet insanlardin chiqqan petiwalalarla, xalas». **10** Andin u xalayiqni yénigha chaqirip, ulargha: — Qulaq sélinglar hem shuni chüshininglarki, **11** Insanni napak qilidighini aghzidin kiridighini emes, belki aghzidin chiqidighinidur, — dédi. **12** Kéyin muxlisliri uning aldigha kélip: — Sénинг бу сўзингни Перисиoler anglap, uningdinizar bolup renjigenlikini bildingmu? — dédi.

13 Lékin u mundaq jawab qayturdı: — Ershtiki Atam tigmigen herqandaq ösümlü yiltizidin yulunup tashlinidu. **14** Siler ulargha pisent qilmanglar; ular korlarga yol bashlaydigan korlardur. Eger kor korgha yol bashlisa, her ikkisi origa chüshüp kétidu. **15** Lékin Pétrus uningga: — Baya éytqan temsili bizge chüshendirüp bergesyen, — dédi. **16** Lékin u: — Silermu téxiche chüshenchigé érishimidinqlar?! — dédi. **17** Éghizgha kirgen barliq nersilerning ashqazan arqliq teret bolup chiqip kétidighanliqini téxi chüshenmemsiler?

18 Lékin éghizdin chiqidighini qelbtin chiqidu, insanni napak qilidighinimu shudur. **19** Chünki yaman oyolar, qatiliq, zinaxorluq, buzuqchiliq, oghriliq, yalghan guwahlıq we töhmet qatarliqlar qelbtin chiqidu. **20** Insanni napak qilidighanlar manu shulardur; yuyulmiganollar bilen tamaq yéyish insanni napak qilmaydu. **21** Eysa u yerdin chiqip, Tur we Zidon sheherlirining etrapidiki yurtlarga bardi.

22 Mana, u chet yerlerden kelgen qananiy bir ayal uning aldigha kélip: — I Reb! Dawutning oghli, halimha rehim qilghaysiz! Qizimha jin chaplishwalghaniken, qynilip kétawitidu! — dep uningga nida qilip zarldi. **23** Lékin u ayalgha bir éghizmu jawab bermidi. Muxlisliri uning yénigha kélip: — Bu ayalni yolgħa salsang! Chünki u keynimizdin egiship yalwurup nida qiliwatidu, — dédi. **24** Emdi u jawab bérüp: — Men peqet yoldin téingen qoy padilri bolghan Israıl jemetidikilerge ewetilgemen, — dédi. **25** Emma héliqi ayal uning aldigha kélip sejde qilip: — Reb, mama yarden qilghaysen! — dep yalwurdi. **26** U uningga: — Balilarning nénni kichik itlarga tashlap bérish yaxshi emes, — dédi. **27** Lékin hélio ayal: — Durus, i Reb, biraq hetta itlartru xojayinining dastixinidin chüshken uwaqlarni yeydighu, — dédi. **28** Shuning bilen Eysa uningga: — Ey xanim, ishencing küchlük iken! Tiliginingdek bolsun! — dédi. U ayalning qizi shuan saqiyip ketti. **29** Eysa u yerdin chiqip, Galiliye déngizingin boyidin ötüp, tagħha chiqip olturdi. **30** Uning aldigha top-top xalaiq yighthildi. Ular tokur, qarighu, gacha, cholaq we nurghun bashqa xil késellernimu élip kélip, uning ayighi aldigha qoysutti; u ularni saqaytti. **31** Shuning bilen xalaiq gachilarning sözileydighan bolghanlıqını, cholaqlarning saqayghinini, tokurlarning manghanlıqını we qarighularning körigidighan bolghanlıqını körüp, heyran boldi we Israılning Xudasini ulughlidi. **32** Andin Eysa muxlislirini yénigha chaqirip: — Bu xalaiqqa ichim aghrydu; chünki ular üch kündin béri yénimdä boldi, yégudek bir nersisimu qalmidi. Ularni öylirige ach qayturushni xalimaymen, yolda halidin kétishi mumkin, — dédi. **33** Muxlislar uningga: — Bu chölde bunchiwala ademni toyghuzħudek köp nannu nedin tapimiz? — déysichti. **34** Eysa ulardin: Qanche néninglар bar? — dep soridi. — Yette nan bilen birneche tal kichik bēliq bar, — déysichti ular. **35** Buning bilen u xalaiqni yerde olturnushqa buyrudi. **36** Andin, yette nan bilen bēliqlarni qoligha élip [Xudagħha] teshekkré étip, ularni oshtup muxlislirigha berdi, muxlislar xalaiqqa ileshtürdi. **37** Hemmeylen toyghuče yédi; andin [muxlislar] éship qalghan parchilarни yighip yette chong séweti toshquzdi. **38** Tamaq

yégenlerning sani balilar we ayallardin bashqa töt ming kishi idi. **39** U xalayiqni yolga salghandin kényin, kémige chüshüp, Magadan yurtining chet yerlirige bardi.

16 Emdi perisioler bilen Saduqiylar uni sinash meqsitide yénigha kélip, uningdin bizge asmandin möjizilik bir alamet körsetseng, dep telep qilishti. **2** Biraq Eysa ulargha mundaq dédi: — Kechqurun siler qizil shepeqni körginginqarda, «Hawa ete ochuq bolidu» deysiler **3** we etigende: «Bügün boran chiqidu, chünki asmanning renggi qizil hem tutuq», deysiler. Asman renggi-royini perq ételeysiler-yu, lékin bu zamanda yüz bérirwatqan alametlerni perq ételmeysiler! **4** Rezil hem zinaxor bu dewr «möjizilik bir alamet»ning körstilishini istep yürüdu. Biraq bu [dewrдikilerge] «Yunus peyghemberde körülgen möjizilik alamet»din bashqa héchqandaq möjizilik alamet körstilimeydu. Andin u ularni tashlap chiqip ketti. **5** Muxlisliri [déngizning] u qétigha ötkinide, nan éliwéishni untugħanidi. **6** Eysa ulargha: — Hoshyar bolunglar, Perisioler bilen Saduqiylarning échitqusidin éhtiyat qilinglar, — dédi. **7** [Muxlislar] özara mulahiziliship: — Nan ekelmigenlikim üchün buru dewata kerek, — déysichti. **8** Eysa ularning néme [déyishiwatqanlıqını] bilip mundaq dédi: — Ey ishenchi ajizlar! Néme üchün nan ekelmigenliklар togrhisida mulahize qilisiler? **9** Téxiche chüshenmidinglarmu? Besh nan bilen besh ming kishining [toyghuzulghanlıq], qanche séwet ozuq yighiwalghanlıqinqalar ésinglardin chiqtimu? **10** Yette nan bilen töt ming kishining [toyghuzulghanlıq], yene qanche chong séwet ozuq yighiwalghanlıqinqalmu ésinglardin chiqtimu? **11** Siler qandaqmuméning silerge: «Perisioler bilen Saduqiylarning échitqusidin éhtiyat qilinglar» déginimming nan toghruluq emeslikini chüshenmeysiler? **12** Muxlislar shundila uning nandiki échitqudin emes, belki Perisioler bilen Saduqiylarning telimidin éhtiyat qilishni éytqanlıqını chüshinip yetti. **13** Eysa Qeyseriye Filippi rayonigha kelginide, u muxlisliridin: Kishiler men Insan'oghlini kim dep bilidiken? — dep soridi. **14** Muxlisliri: — Beziler séni chömüldürögħi Yehya, beziler Ilyas [peyghember] we yene beziler Yeremiya yaki bashqa peyghemberlerdin biri dep bilidiken, — dep jawab berdi. **15** U ulardin: — Emdi silerchu? Siler méni kim dep bilisiler? — dep soridi. **16** Simon Pétrus: — Sen Mesih, mengġūluk hayat Xudaning Oghli ikensen, — dep jawab berdi. **17** Eysa uningga: — Bextliksen, i Yunus ogħli Simon! Buni sanga ayan qilghuchi héch et-qan igisi emes, belki ershtiki Atamdur. **18** Men sanga shuni éytayki, sen bolsang Pétrudsursen. Men jamaitimni bu uyultash üstige qurimen. Uning üstidin tehtisaraning derwazilirimu għalib kéllelmeydu. (**Hadès g86**) **19** Ersh padishahlinqing achquchlirini sanga tapshurim; sen yer yüzdide nénni bagħlisang ershtimu bagħlan'għan bolidu, sen yer yüzdide nénni qoyp berseng, ershtimu qoyp bérilgen bolidu, — dédi. **20** Bu sözlerni étip bolup, u muxlislirigha özining Mesih ikenlikini héchkimje tinmasliqni tapilidi. **21** Shu waqittin bashlap, Eysa muxlislirigha özining Yérusalémgha kétishi, aqsaqallar, bash kahinlar we Tewrat ustazliri teripidin köp azab-oqubet tartishi, öltürülüshi muqarrer bolghanlıqını, shundaqla üchinchi kūni tiridürülidighanlıqini ayan qilishqa bashlidi. **22** Shuning bilen Pétrus uni b'chetke tartip, uni eyiblep: — Ya Reb, sanga rehim qilin'ghay! Béshingħha bundaq isħlar qet'iy chüshmeydu! — dédi. **23** Lékin u burulup Pétrusqa qarap: — Arqamħa öt, Sheytan! Sen manga putlikashengen, séning oyliqħanliring Xudaning isħliri emes, insanning isħliridur, — dédi. **24** Andin Eysa muxlislirigha mundaq dédi: Kimdekim manga egishishni xalisa, özidin waz kέchip, özining kréstini kötürüp manga egeshsun! **25** Chünki öz jénini qutquzmaqchi

bolghan kishi choqum jénidin mehrum bolidu, lékin men üchün öz jénidin mehrum bolghan kishi uningha érishidu. **26** Chünki bir adem pütün dunyagha ige bolup jénidin mehrum qalsa, buning néme paydisi bolsun?! U némisini jénigha tégisshun?! **27** Chünki Insan'oghlı Atisining shan-sheripli ichide perishtiliri bilen kélish aldida turidu; we u hemme ademning öz emrellirige tushluq jawab qayturidu. **28** Men silerge shuni berheq éytip qoyayki, bu yerde turghanlarning arisidin ölümnинг temini téitishtin burun jezmen Insan'oghlining öz padishahliqi bilen kelgenlikini körigidghanlar bardur.

17 We alte kündin keyin, Eysa Pétrus, Yaqup we Yaqupning inisi Yuhananni ayrip élip, égiz bir taghqqa chiqtı. **2** U yerde uning siyaqi ularning köz alidila özgirip, yüzü quyashtek parlıdi, kiyimliri nurdek ap'aq bolup chaqnidi. **3** We mana, [muxlislarqha] Musa we Ilyas [peyghemberler] uning bilen sözlisiwatqan halda köründi. **4** Shuning bilen Pétrus Eysaghı: — I Reb, bu yerde bolghinimiz némidégen yaxshi! Xalısang, birini sanga, birini Musagha, yene birini Ilyasqa atap bu yerge üch kepe yayşayı! — dédi. **5** Uning gépi tügimeyła, mana nurluq bulut ularını qaplıwaldı. Mana, buluttin: «Bu Méning söyümülü Oghlumdur, Men uningdin xursenen. Uningha qulaq sélinglar!» dégen awaz anglandı. **6** Muxlislar buni anglap özürlünü yerge tashlap düüm yétip wehimige chüshti. **7** Biraq Eysa kélép, ulargha qolını tegküzip: Qopunglar, qorqmanglar, — dédi. **8** Ular beshini kötürüp qariwidi, Eysadin bashqa héchkimmi körmedi. **9** Taghdin chüshüwétip, Eysa ulargha: — Insan'oghlı ölümdin tirildürülmigüche, bu alamet körünüşni héchkimge éytmganlar, — dep tapılıdi. **10** Andin muxlisliri uningdin: — Tewrat ustazliri néme üchün: «Ilyas [peyghember Mesih kéishtin] awwal qaytip kéléishi kérék» déyishidu? — dep sorashti. **11** U ulargha jawaben: — Ilyas [peyghember] derweqe [Mesih] awwal kélédu, hemme ishni orniga keltiridu. **12** Emma men silerge shuni éytip qoyayki, iylas alliqachan keldi, lékin kishiler uni tonumidi, belki uningha xalighanche muamile qildi. Shuningha oxhash, Insan'oghlımu ularning qollırıda azab chékish aldida turidu, — dédi. **13** Shu chaghda muxlislar uning chömöldürögüchi Yehya toghrisida sózlewatqanlıqını chüshendi. **14** Ular xalayıqning yénigha barghińda, biń kishi uning aldığha kélép, tizlinip: **15** Reb, oghlumga ichingni aghritqaysen! Chünki uning tutqaqlıq késili bar bolghachqa, zor azab chékiyatidu; chünki u daim otning yaki suning ichige chüshüp kététidu. **16** Uni muxlisliringgħha élip kelgenidim, saqaytalmidi, — dédi. **17** Eysa jawaben: — Ey étiqadsız we tetür dewr, siler bilen qachan'ghiche turay?! Men silerge yene qachan'ghiche sewr qilay? — Balini aldimgħa élip kelingħar — dédi. **18** Shuning bilen Eysa [jin'għa] tenbih bériwidi, jin balidin chiqip ketti, balimu shuan saqaydi. **19** Kéyin, Eysa ayrim qalghanda, muxlislar uning yénigha kélép: — Biz néme üchün jinni qogħliwételmiduq? — dep sorashti. **20** U ulargha: — Ishenchingħar bolmighanlıq üchün. Men silerge shun berheq éytip qoyayki, silerde qicha uruqidek zerrice isħenħa bolsila, siler awu tagħha: «Bu yerdin u yerge köch» désengħar, köchidu; shundaqla silere mumkin bolmaydīgħan héch isħiħ bolmaydu. **21** Biraq, bundaq jinlarni dua qilish we roza tutush bilen bolmisa heydigħi bolmaydu — dédi. **22** Ular Galiliye ólkiside aylinip yürginide, Eysa ulargha: — Insan'ogħli [satqunluqtin] insanlarning qoligha tapshurulidu; **23** ular uni öltüridu, lékin üchinchi kiuni u tirlidu, — dédi. Buni anglap muxlislar éghir għem-qayghugħha chomūp ketti. **24** Andin ular Kepernahum shehirige kelginide, [ibadetxan] «ikki draqma» [bęjini] yighthuqħiħar Pétrusning yénigha kélép: — Ustazingħar «ikki draqma»ni tölemdu? — dep soridi. **25** Toleydu, — dédi Pétrus. Lékin u öyge kirkishigila, téxi bir néme démlestila

Eysa uningdin: — Simon, séninqeche bu dunyadiki padishahlar kimlerdin baj alidu? Öz perzentliridinmu, yaki yatlardinmu, — dep soridi. **26** Pétrus uningħha: Yatlardin, — déwid, Eysa uningħha: — Undaqta, perzentler [bajdin] xaliq bolidu. **27** Biraq [baj yighthuqħiħar] putlikashang bolmasliqim ütčiħi, déngizħha bérif qarmaqni tashla. Tutqan birinchi béliqni élip, aghżini achsang, töt̄ draqmiliq bir tengge pul chiqidu. Uni élip men we sen ikkimizning [bęjji] üchün ulargha ber, — dédi.

18 Bu chaghda, muxlislar Eysanıng yénigha kélép: Ersh padishahliqida kim eng ulugh? — dep soridi. **2** Eysa yénigha kichik bir balini chaqirip, uni otturida turhuzup, mundaq dédi: **3** — Men silerge shuni berheq éytip qoyayki, öz yolnugħardin yénip, kichik balilardek sebiy bolmisangħar, ersh padishahliqiga herġiz kirelmeysiler. **4** Emđi kim özini bu kichik balidek kichik pél tutsa, u ersh padishahliqida eng ulugh bolidu. **5** Bundaq kichik bir balini méning namimda qobul qilsa, u méni qobul qilghan bolidu. **6** Lékin manga étiqad qilghan bundaq kichiklerdin birini [gunahqa] putlashturħan herqandaq ademni, u boyniha yogħan tūgħen tēshi ēsilghan halda déngizning tégħi chöktürwétilgħi ewwel bolatti. **7** Insamni gunahqa putlashturidighan isħħar tħixxew idher; l-kienha way! Putlashturidighan isħħar muqarrer bolidu; lékin shu putlashturħuchi ademning haligha way! **8** Eger emđi qolung yaki putung séni gunahqa putlashtursa, uni késip tashli wet. Chünki ikki qolung yaki ikki putung bar halda dozaxtiki otqa tashlan'għinidin kōre, cholaq yaki tokur halda hayatliqqa kirkining ewzeldur. (**aiōnios g166**) **9** Eger közüng séni gunahqa putlashtursa, uni oyup özüngdin neri tashli wet. Ikki közüng bar halda dozaxtiki otqa tashlan'għinidin kōre, birla közüng bilen bolsimi hayatliqqa kirkining ewzeldur. (**Geenna g1067**) **10** — Bu sejji kichiklerning héchbirigim sel qarashtin hézi bolunġar. Chünki shuni silerge éytayki, ularning ershtiki perishtiliri ershtiki Atamming jamalina herdaim körüp turidu. **11** Chünki Insan'ogħli halaketke azghanlarni qutquzħi keldi. **12** Qandaq qaraysiler? Birawning yüz tuyaq qoysi bolup, uningdin biri ézip toptin chüshüp qalsa, u tqoṣan tqoqz qoyni tagħlarrha qoyp qoyp, hēliqi azghan qoyni izdeyidigu? **13** We eger uni tépiwalsa, men silerge shuni berheq éytip qoyayki, u qoy üchün bolghan xuħalliċi azmighan tqoqquzinígħidin zor bolidu. **14** Shuningħha oxħash, bu sejji kichiklerning herqandiqin halakketke ézip qélishi ershtiki Atanglarning iradisi emestur. **15** — Emđi eger qérindishing sangha ziyan sélip gunah qilsa, uning yénigha bérif ikkingħar xaliq chaghda sewenlikini körśtitip qoq. Qérindishing sözüngni anglisa, uni [ézishtin] qayturuwalgħan bolisen. **16** Lékin anglimisa, yene bir-ikki [guwahchini] élip, uning yénigha bargħin. Shundaq qilip, hemme ish ikki-üch guwahcheinig sözi bilen qilinsun. **17** Lékin eger [qérindishing] ularning sözigmu qulaq salmsa, ewħħalli jamaetke yetkuzzup étyeqn. Eger u jamaettiklerge qulaq salmsa, uni yat ellik yakki bajgħi qatarida körnungħar. **18** Men silerge shuni berheq éytip qoyayki, siler yer yuzide némini bagħlisangħar, ershtimu shu bagħlan'għan bolidu we siler yer yuzide némini qoyp bersengħar, ershtimu qoyp bérilgħen bolidu. **19** Men yene shuni silerge berheq éytip qoyayki, yer yuzide aranglardin ikkisi özli tiligen bir isħi togrħuluq qelbi bir bolup herqandaq nersini tilep dua qilsa, ershtiki Atam ularning tilikini ijabet qilidu. **20** Chünki ikki yaki ütħeyen ménning namim bilen qeyerde yighamgħi bolsa, men shu yerde ularning arisida bolimen. **21** Andin Pétrus uning aldīha kélép: — I Reb, qérindishimning manga ziyan sélip ötküzgen qanče qétimliq gunahini kechħuriħi kérék? Yette qéttimmu? —

dédi. **22** Eysa uningga mundaq dédi: —Men sanga shuni étip qoyayki, yette qétim emes, yetmish hesse yette qétim! **23** Ersh padishahliqi chakarlıri bilen hésab-kitab qilmaqchi bolghan bir padishahqa oxshaydu. **24** Hésab-kitabni bashlighinida, uningga on ming talant pul qerzdar bolghan bir chakar keltürülüptu. **25** Chakarning tölgüdek héchnersisi bolmighachqa, xojisi chakarning özini, xotun bala-chaqisi we bar-yoqini sétip, qerzini töleshini buyruptu. **26** Shunga chakar uning aldida yerge yiqlip bash urup: «Xojam, manga kengchilik qilghayla, men pütün qerzimni choqum töleymen» dep yalwuruptu. **27** Chakarning xojisi uningga ich aghrítip, uni qoyup béríp, qerzini kechürüm qiliptu. **28** Lékin chakar u yerdin chiqip, özige yüz dinar qerzdar bolghan yene bir chakar buradırını uchrıtiptu. Uni tutuwélip, boynini boghup turup: «Qerzni töle!» deptu. **29** Buning bilen bu chakar buradırı yerge yiqlip uningdin: «Manga kengchilik qıl, qerzni choqum qayturimen» dep yalwuruptu. **30** Lékin u unimaptu we: «Pütün qerzni tölimigüche zindanda yatisen» dep uni zindan'għa tashlitiptu. **31** Bundaq ishning yüz bergenlikini körgen bashqa chakarlar intayin azablinip xojisining aldigha béríp, ewhalni bashtin-axir sózlep béríptu. **32** Buning bilen xojisi hēliqi chakarni chaqtıpti: «Ey rezil chakar! Manga yelín'ghanliqing üchün shunche köp qerzingning hemmisini kechürdülm. **33** Men sanga ich aghrítinqimdek, senmu chakar buradiringe ich aghrítishingha toghra kelmemdu?» deptu. **34** Buning bilen xojisi ghezeplinip uni pütün qerzini tölep bolghuchue adem qyিn'ghuchi gundipawlarning qolida turushqa tapshurup béríptu. **35** Shuningħha oxhash, eger herbiringlar öz qérindashliringlarni chin dilingardin kechürmisenglar, ershtiki Atammu silerge oxhash muamile qilidu.

19 Shundaq boldiki, Eysa bu sözlerni étip bolghandin kéyin, Galiliye ölkisidin ayrılip, Yehudiye ölkisining chet yerlirige, yeni Jordan deryasining u qétidiki yurtlarga bardi. **2** Top-top ademler uningga egisip kelgen bolup, u ularni shu yerdila saqaytti. **3** Emdi bezi Perisiyler uning yénigha kélip uni qiltaqqa chūshürüş meqsitide uningdin: — Bir adenming herqandaq sewebtin ayalini qoyuwéttishi Tewrat qanunığha uyghunmu? — dep soridi. **4** Shuning bilen u jawaben mundaq dédi: — [Tewrattin] shuni oqumidinglarmu, muqeddemde insanlarni Yaratquchi ularni «Er we ayal qilip yaratti» we **5** «Shu sewebtin er kishi ata-anisidin ayrılidu, ayali bilen birliship ikkisi bir ten bolidu». **6** Shundaq iken, er-ayal emdi ikki ten emes, belki bir ten bolidu. Shuning üchün, Xuda qoshqanni insan ayrimisun. **7** Perisiyler uningdin yene: — Undaqtu, Musa [peyghember] néme üchün [Tewrat qanunida] er kishi öz ayaligha talaq xéttini bersila andin uni qoyuwéttishke bolidu, dep buyrughan? — dep sorashti. **8** U ularħa: — Tash yürekliklarning Musa [peyghember] ayalliringlarni talaq qilishqa ruxset qilghan; lékin ademning bashlimida bundaq emes idi. **9** Emdi shuni silerge étip qoyayki, ayalini buzuqluqtin bashqa birer seweb bilen talaq qilip, bashqa birini emrige alghan herqandaq kishi zina qilghan bolidu. **10** Muxlislar uningga: — Eger er bilen ayali otturisidiki ehwal shundaq bolsa, undaqtu öylenmeslik yaxshi iken, — dédi. **11** U ularħa: — Bu sözni hemmila adem emes, peqet nésip qilin'ghanlarla qobul qilalaydu. **12** Chünki anisining balyatqusidin tughma bezi aghwatlar bar; we insan teripidin axta qilin'ghan bezi aghwatlarmu bar; we ersh padishahliqi üchün özini aghwat qilghanlarmu bar. Bu sözni qobul qilalaydighanlar qobul qilsun! — dédi. **13** Qolungni tegküzip dua qilghaysem dep, beziler kichik balılırinu uning aldigha élip keldi. Biraq muxlislar élip kelgenlerni eyibildi. **14** Emma Eysa: — Balilar méning aldimħha

keltürülusun, ularni tosmanglar. Chünki ersh padishahliqi del mushundaqlargħa tewduri, — dédi. **15** We qollirini ularħa tegħküzgħendin kékijin, u u yerdin ayrıldi. **16** Mana, bir kùni birsu uning aldigha kélip: — Ustaz, men qandaq yaxshi ishni qilsam, menggħi l-hayatqa érisħimen? — dep soridi. (**aiōnios g166**) **17** U uningga: — Némishqa mendin yaxshiliq toghrisida sorasen? «Yaxshi bolghuchilar» bolsa peqet birila bar. Emma hayatliqq kirimen déseng, emrlerge emel qil, — dédi. **18** Qaysi emrlerge deySEN? — dep soridi u. Eysa uningga: — «Qatilliq qilma, zina qilma, oghriliq qilma, yalghan guwahl iqber, **19** atanangħha hōrmet qil we qoshnangni özüngni sōygendek söy» — dédi. **20** Yash yigit uningga: — Bularning hemmisige emel qilip keliwatiġen. Emdi manga yene néme kem? — dédi. **21** Eysa uningga: — Eger mukkemmel bolushni xalisang, béríp bar-yoqungni sétip, pulini kembegħellerga bergen. Shuning bilen ersħte xezineng bolidu. Andin kélip manga egeshkin, — dédi. **22** Yigit mushu sözni anglap, qayghugħha chömöp u yerdin kétip qaldi. Chünki uning mal-mülki nahayiti köp id. **23** Eysa muxlisirigha: — Men silerge shuni berħeq étip qoyayki, baylarning ersh padishahliqiga kirishi tesliktila bolidu. **24** We yene shuni silerge étayki, tögħinnej yingnining közidin ötħusi bay adenning Xudaning padishahliqiga kirishidin asandur! — dédi. **25** Muxlislar buni anglap intayin bek heyran bolushup: — Undaqtu, kim nijatqa érisheleydu? — dep sorashti. **26** Emma Eysa ularħa qarap: — Bu ish insan bilen wujjudha chiqishi mumkin emes, lékin Xudagħha nisbeten hemme ish mumkin bolidu, — dédi. **27** Buning bilen Pétrus uningga: — Mana, biz hemmidin waz kēchip sanga qiegħi! Biz buning üchün némiġe érisħimiz? — dep soridi. **28** Eysa ularħa mundaq dédi: — Men silerge shuni berħeq étip qoyayki, alemdiki hemme qaytidin yéngilan'ghinida, Insan'oghli shanliq textile oltrurhan waqtida, manga egeshken siler on ikki textte oltrur, Israillarning on ikki qebilisige höküm chiqirisiler. **29** Méning namim dep öyler, aka-uka, acha-singil qérindashliri, ata-anisi, ayali, balilliri yakki-żemindarlin waz kechkenlerning hemmisi ularħa yüz hesse artuq érisħidu we menggħi l-hayatqa miras bolidu. (**aiōnios g166**) **30** Lékin shu chaghda nurghun alidda turghanlar arqigha ötidi, nurghun arqida turghanlar aldigha ötidi.

20 — Chünki ersh padishahliqi bir yer igisige oxshaydu. Igisi üzümzarlıqida ishleshke ademlerni yallah üchün tang seherde sirtqa chiqiptu. **2** U isħlemchiler bilen künlliuki üchün bi kümüş dinardin bérishke kéliship, ularni üzümzarlıqiga ewetipptu. **3** Saet toqquzlarda u yene sirtqa chiqip, bazarda bikar turghan bashqa kishilerni körüptu. **4** Ulارħa: «Silermu üzümzarlıqimha béringħar, heqqiñlarga tégħishlikini bérimen» — deptu. **5** Ular üzümzarlıqliqka béríptu. Chiħsħte we saet üchtimu u yene chiqip yene shundaq qilidu. **6** Lékin [kechqurun] saet beshlerde chiqqanda u yerde turghan yene bashqilarni körüp, ulardin: «Néme üchün bu yerde kün boyi bikar turisiler?» dep soraptu. **7** Ular: «Biziň héchkim yallimidi» dep jawab qayturuptu. U ularħa: «Undaqtu, silermu üzümzarlıqimha béríp ishlengħar» — deptu. **8** Kech bolghanda, üzümzarlıqliq igisi għojjadarrha: «Ishlemchilerni chaqirip, eng axirida kelgenlerni in bashlap eng awwal kelgenlergie hemmisining ish heqqini ber» deptu. **9** Awwal kechqurun saet beshte isħqa kelgenler kélip, herbiri bir kümüş dinardin élip. **10** Eng awwal yallap kélip genlerning nöwwi kelgħende, ular: Téximu klop isħeqqi alimizgħu, dep oylişħiptu; biraq ularmu bir kümüş dinardin élip. **11** Ular isħeqqi alħġini bilen yer igisidin aghrinip: **12** «Bu axirda kelgenler peqet bir saetla isħħidi, biraq siz ularni kün boyi jaħaliq we qattiq issiġni chekkien bizler bilen barawer hésablidngizħu,

dep ghudurishiptu. **13** Lékin [yer igisi] ularning birige jawab qayturup: «Burader, sanga naheqlıq qilghinim yoq! Sen bilen bir kümüş dinargha kélismigemiduq? **14** Heqqinqni élip qaytip ketkin. Bu axrida kelgen'gimu sanga oxshash bergüb bar. **15** Özünninkini özüm bilgenche ishlitish hoququm yoqmu? Séxiy bolghanlıqimga közüng qızırıwatamdu? **16** Shundaq qılıp «Aldida turghanlar arqığa ötidu, arqida turghanlar aldiga ötidu», chünki chaqırılganlar köp, emma tallan'ghanlar az bolidu. **17** Eysa Yérusalémha chiqiwétip, yolda on ikki muxlisini bir chetke tartip, ulargha mundaq dédi: **18** — Mana biz hazır Yérusalémha chiqıp kétiatimiz. Insan'oghı bash kahinlar we Tewrat ustazlirigha tapshuruldu. Ular uni ölümge mehkum qılıdu **19** andin uni mesxire qılıp, qamchilap we kréstleshke yat elliklerge tapshurdu. Lékin ütchinchi künü qayta tirilidu. **20** Shu chaghda, Zebediyying oghullirining anisi ikki oglını élip, Eysanıg aldigha kélip uningdin biri ishni telep qılmaqchi bolup sejde qıldı. **21** Néme teliping bar? — dep soridi u. Ayal uningga: — Shuni emr qilghaysenki, séning padishahlıqında bu ikki oglumdin biri ong yéningda, biri sol yéningda oltursun, — dédi. **22** Eysa ulargha jawaben: — Siler néme telep qiliwatqininglarnı bilmeywatisiler. Men ichishke temshelgen qedehni ichelemsiler? Ichelyemiz, — déyişti ular. **23** U ulargha: — Siler heqiqetenmu ménинг qedehimdin ortaq ichisiler. Biraq ong yaki sol yénimda olturush nésiwisi méning ixtiyarindan emes, belki Atam kimlerge teyyarlıghan bolsa, shulargha nésip bolidu. **24** [Qalghan] on muxlis buningdin xewer tapqanda, ikki qérindishidin xapa boldi. **25** Lékin Eysa ularni yénigha chaqırıp, mundaq dédi: — Silerge melumki, ellerdiki hökümrənlər qol astidikidikiler üstidin buyruqwazlıq qılıp hakimiyet yürgüzidu, we ularning hoquqdarları ularni xojayınlarche idare qılıdu. **26** Biraq silernen aranglarda shundaq bolmisun; belki silerdin kim üstün bolushni xalis, silernen xizmitinglarda bolișun; **27** we kim aranglardikilerning aldinqisi bolushni xalis, silernen qulungular bolișun. **28** İnsan'oghılimu derweqe shu yolda köpçilik xizmitimde bolișun démey, belki köpçilikning xizmitide bolay we jénimni pida qılısh bedilige nurgħun ademlerni hörlükke érishtürey dep keldi. **29** Ular Yérixo shehidirin chiqqanda, zor bir top ademler uningga egisħip mangdi. **30** We mana, yol boyida olturghan ikki ema Eysanıg u yerdin ötüp kétiatqinini anglap: — I Reb, Dawutning oghli, bizge rehim qilghaysen, — dep towlidi. **31** Köpçilik ularni «Ün chiqarmanglar!» dep eyiblidı. Lékin, ular: — Ya Reb, i Dawutning oghli, bizge rehim qilghaysen! — dep téximu qattiq towlidi. **32** Eysa qedimini toxtitip, ularni chaqırıp: — Siler üchün néme ish qılıp bérishimni xalisler? — dep soridi. **33** Ya Reb, közlirimiz échilsun! — déyişti ular. **34** Eysa ulargha ich aghritip, qolını ularning közlirige tegküziwidı, közliri shuan eslige kélip körnidighan boldi; ular derhal uningga egisħip mangdi.

21 Ular Yérusalémha yéqinliship, Zeytun téghining étikidiki Beyt-Fagi yézisigha kelginide, Eysa ikki muxlisigha munularni tapilap aldin ewetti: **2** — Siler udululgardiki yézigha béringlar. Barsanglarla, bagħlaqliq bir éshek we uning yénidiki bir texeyni körisiler. Ularni yéship aldimħa yétilep kéklinglar. **3** Eger birsi silerge bir néme dése, «Rebning bulgarha hajiti chūshti» denglar, u derhal ularni qoyup bérividu. **4** Bu pütün weqe peyghember arqliq éytılghan munu sózlerni emelge ashurush ütchein boldi: — **5** «Zion qizığha éytinglar: — Mana, Padishahing kéliyatidu, Kemter-mömin bolup, minip bir éshekke, Boyunturuqluq éshekning texiyige, Kéliyatidu yéningħha séning». **6** Emđi héliqi ikki muxlis bérrip Eysanıg

tapilighinidek qildi. **7** Éshek bilen texeyni yétilep kélip, üstige yépincha-chapanlirini saldi we u tüstige mindi. **8** Emđi top-top kishiler yépincha-chapanlirini yolgha payandaz qılıp saldi; yene bir qismi derex shaxlirini késip yolgha yayatti. **9** Aldida mangħan we keynidin egeshken top-top xalayıq: — «Dawutning oghligha hosanna bolghay! Perwerdigarning namida kelgħichige mubarek bolișun! Ershielada teshekķür-hosannalar oqulsun!» — dep warqirishatti. **10** U Yérusalémha kirkende, pütkül sheher lerzige keldi. Kishiler: — Bu zadi kimdu? — déyishetti. **11** Xalayıq: — Bu Galiliye olksididki Nasaretlik peyghember Eysa, dep jawab bérishetti. **12** Emđi Eysa ibadetxana hoylilirigha kirip, u yerde élüm-sétim qiliwatqanlarning hemmisi heydep chiqardi. Pul tégishküchilerning shirelirini we paxtek-kepter satquċħilarning orunduqlirini örüp, **13** ulargha: — [Muqeddes yazmilarda] [Xudaning]: «Ménинг ötüm dua-tilawetxana dep atilidu» dégen sözü pütlügen; lékin siler uni bulangħilarning uwişiga aylanduruwapsiler! — dédi. **14** Ibadetxana hoylilirida bolghanda qarigu we tokurlar uning aldigha keldi, u laruni saqaytti. **15** Lékin bash kahinlar bilen Tewrat ustazlirini uning yaratqan möjizilirini körüp we balilarning ibadetxanida: «Dawutning oghligha hosanna-teshekķürler bolghay!» dep towlighinini anglap għezeplendi. **16** Ular uningga: — Bu balilarning néme dewartqanlıqini angławatamsen? — dep soridi. U ulargha: — Anglawatimen! Siler [muqeddes yazmilardin] shuni oqup baqmighanki, «Özünge kichik balilar we bowaqlarning tilliridin medhiye sózlirini mukemmell qilding» dédi. **17** Andin u ulardin ayripli, sheherdin chiqip Beyt-Aniya yézisigha bérrip, shu yerde qondi. **18** Emđi seherde, sheherge qaytip kétiatqanda, uning qorsiqi achqanidi. **19** U yol boyidiki bir tüp enjur derixini körüp, uning yénigha bardi. Lékin derextin yopurmaqtin bashqa héch nerse tapalmay, uningga qarap: — Hazirdin bashlap sendin mengü méwa bolmisun! — déwid, enjur derixi shuan qurup ketti. (aiōn g165) **20** Muxlislar buni körüp teejülinip: — Enjur derixi némanche tézla qurup ketti! — dédi. **21** Eysa ulargha jawab berdi: — Men silerge shuni berheq étip qoyayki, eger héch guman bolmay isħençingħar bar bolsa, enjur derixide bolghan isħlar bulopla qalmary, belki siler hetta bu tagħha: «Bu yerdin kötürüllip dēngizgħa tħallix» désengħar, u shundaq bolișun, dédi. **22** Dua qılıp némini tħlisengħar, isħençingħar bolsila, shulargħa érisħisiler. **23** U ibadetxana hoylilirigha kirkendin keyin, kishilerge telim bériwatqanda, bash kahinlar we aqsaqallar uning aldigha kélip: — Sen qiliwatqan bu isħlarni qaysi hoquqqa tayinip qiliwatisen? Sanga bu hoquqni kim bergen? — dep sorashti. **24** Eysa ulargha jawab bérrip: — Men awwal silerge bi soal qoyay. Eger siler jawab bersengħar, mennu bu isħlarni qaysi hoquqqa tayinip qiliwatqanlıqimmi éytemen. **25** Yehya yúrgħen chomħuldürřuħ nedin kelgen? Ershtimmu, yaki insalardinmu? — dep soridi. Ular ózara mulahize qiliśhip: — Eger «Ershtin kelgen» dések, u bixże: «Undaqta, siler néme ütchein uningga isħenmidingħar?» deydu. **26** Eger: «Insalardin kelgen» dések, xelqin qorqimiz, chünki ular hemmisi Yehyani peyghember dep bolișun — déyişti. **27** Buning bilen, ular Eysagħa: Bilmeymiz, — dep jawab bérishti. — Undaqta, mennu bu isħlarni qaysi hoquqqa tayinip qiliwatqanlıqimmi éytmaymen, — dédi u ulargha. **28** Emđi bu isħqqa qandaq qaraysiler? Bir ademning ikki oghli bar iken. U birinchi oghlinning yénigha kélip: «Oghlum, bugiñ tüzümärlaqimgħha bérrip isħligin» deput. **29** «Barmaymen» deput u, lékin keyin pushayman qılıp yenila bérrip. **30** U ikkienchi oghlinning yénigha kélip uningħhimu shundaq deput. U: «Xop ependim, baray» deputu-yu, lékin barmaptu. **31** Bu ikkiylenning qaysisi atisining iradisini ada qilghan bolișun? — Birinchi oghli, — dep jawab berdi ular. Eysa

ulargha mundaq dédi: — Men silerge shuni berheq éytip qoyayki, bajgırlar bilen pahishiler Xudaning padishahliqiga silerdin burun kirmekte. **32** Chünki gerche Yehya [peyghember] silerge heqqanıty yolini ayan qilgılı kelgen bolsimu, siler uningga ishenmidinglar; lékin bajgırlar bilen pahishiler uningga ishendi. Siler buni körüp turup, hetta kéyinkı waqtılarda yolunglardın pushayman qilmay uningga ishenmidinglar. **33** Yene bir temsilni anganglar: Bir yer igisi bir üzümzarlıq berpa qılıp, etrapını chitlaptu. U uningga bir sharab kölchiki qéziptu we bir közet munari yasaptu. Andin u üzümzarlıqını baghwenlerge ijarije béríp, özi yaqa yurtqa kétiptu. **34** Üzüm pesli yéçinlashqanda, özige téğishlik hosulni élwélish tühün qullırını baghwenlerning yénigha ewetiptu. **35** Lékin baghwenler qullırını tutup, birini dumbalaptu, birini öltürüwétiptu, yene birini chalma-kések qiliptu. **36** U yene bir qétim aldinqidinmu köp qullırını ewetiptu, biraq baghwenler ularghunu oxhash muamile qiliptu. **37** Axırda, u «Oghlumnígh hörmət qilar» dep, oghlini ewetiptu. **38** Lékin baghwenler oghulni körüp, özä: «Bu bolsa mirasxor; kélinglar, uni öltürüwétip mirasını igiliwalayı» déyishiptu. **39** Shuning bilen ular uni tutup üzümzarlıqning sirtigha tashlap öltürüwétiptu. **40** Emdi üzümzarlıqning igisi kelgende, shu baghwenlerni qandaq qilar? **41** Ular uningga: — Bu rezil ademlerni wehshiylik bilen yoqitidu. Üzümzarlıqını bolsa méwilirini öz waqtida özige tapshuridighan bashqa baghwenlerge ijarije bérídu, — dep jawab béríshти. **42** Eysa ulardin soridi: — Muqeddes yazmildariku munu sózlerni oqup baqmigħammusiler?: — «Tamtħilat tashliwetken tash bolsa, Burjek téshi bolup tiklendi. Bi ish Perwerdigardindur, Bu közimiz aldida karamet bir isħtur». **43** Shu sewebtin silerge shuni éytip qoyayki, Xudaning padishahliqi silerdin tartiwlénip, uningga muwapiq méwilerni bérídighan bashqa bir elge ata qilinidu. **44** Bu «tash»qa yiqlghan kishi pare-pare bolup kétitud; lékin bu tash herkimming üstige chūħse, uni kukum-talqan qiliwétiđu. **45** Bash kahinlar we Perisiyler uning éytqan temsillirini anglap, ularni özlırlige qaritip éytqanlıqını chūħendi. **46** Uni tutush yolini izdigen bolsimu, lékin xalayiq uni peyghember dep qarighachqa, ulardin qorqushti.

22 Eysa ulargha yene temsiller bilen mundaq dédi: **2** Ersh padishahliqi xuddi öz ogħli tħichūn toy ziyyapitini teyyarlıghan bir padishahqa oxshaydu. **3** U chakarlırini toy ziyyapitek teklip qilin'għanlarni chaqirishqa ewetiptu, lékin ular kéislikhe unimpantu. **4** U yene bashqa chakarlırini ewetiptu, ulargha tapilap: «Chaqirilghanlarga: — Mana, men ziyyapitimi teyyar qildim; méning torpaqlirim, bordaq mallirim soyuldji, hemme nerse teyyar. Ziyyapetke merhemet qilghay, deydu, dep éytinglar, — deptu. **5** Biraq ular teklipini étibargħha almay, birsti étizliqgħha ketse, yene biri sodisiga kétipu. **6** Qalghanliri bolsa [padishahning] chakarlırini tutuwélip, xorlap öltürüwétiptu. **7** Padishah buni anglap qattiq għezeplinip, eskerlirini chiqirip, u qatillarni yoqtip, ularning shehirige ot qoyuwétiptu. **8** Andin u chakarlırigha: «Toy ziyyapiti teyyar boldi, lékin chaqirilghanlar [méħmanliqq] munasip kelmidi. **9** Emdi siler acha yollargħa béríp, udul kelgen ademlerning hemmisini toy ziyyapitek teklip qilingħar» deptu. **10** Buning bilen chakarlar yollargħa chiqip, yaxshi bolsun, yaman bolsun, udul kelgenlik ademlerning hemmisini yiqhip ekeptu. Toy soruni méħmanlar bilen liq toluptu. **11** Padishah méħmanlar bilen körüşkili krigende, u yerde ziyyapet kiyimi kiymigen bir kishini körüptu. **12** Padishah uningdin: «Burader, ziyyapet kiyimi kiymey, bu yerge qandaq kirding?» dep soraptu, biraq u kishi jawab bérelman qaptu. **13** Padishah chakarlırigha: «Uni put-qolliridin bagħħlap, tħeshidiki qarangħħuluqqha achiqip tashlangħar! U yerde

yığħa-zrar kötürüldi, chishlirini ghuchurlitidu» deptu. **14** Chünki chaqirilghanlar köp, lékin tallan'għanlar azdur. **15** Buning bilen Perisiyler u yerdin chiqip, qandaq qılıp uni öz sözi bilen tuzaqqa chūħürüş heqqide meslihetleshi. **16** Ular muxlislirini Hérodóng terepdarli bilen bille uning yénigha ewetipt: — Ustaz, silini semimiy adem, kishilerge Xudaning yolini sadiqliq bilen ögħit kéliwatidu we ademlerge qet'iy yüz-xatire qilmay héchkimge yan basmaydu, dep bilimiz. **17** Qéni, qandaq oylaya? [Rim impératori] Qeyserge baj-sélioq tapshurush Tewrat qanunigha uygħunmu-yoq? — déyishti. **18** Lékin Eysa ularning rezil niyitini bilip: — Ey saxtiepzlez, méni néminha sinimaqħiġi? **19** Qéni, baġħha tapshurulidighan bir tengħe manga kōrsitingħar, — dédi. Ular bir dinar pulini ekeldi. **20** U ulardin: — Buning üstdidki süret we nam-isim kimming? — dep soridi. **21** Qeyserning, — dep jawab berdi ular. U ularħa: — Undaq bolsa, Qeyserning heqqini Qeyserge, Xudaning heqqini Xudagħha tapshurungħar, — dédi. **22** Ular bu sözni anglap, heyran bolup qélishti-de, uning yénidin kétip qaldid. **23** Shu künji, «Ölgenler tirilmeydu» deydiq han Saduqiyar uning aldiġha kélip qistap soal qoysi: **24** — Ustaz, Musa [peyghember Tewratta]: «Bir kishi perzentsiz ölüp ketse, uning aka yaki inisi tul yenggisini emrige élip, qérindishī üchħun nesil qaldurushi lazim» dep tapilighan. **25** Burun arimizda yette aka-uka bar id. Chongi öylen' għend kétij ölüp ketti. Perzent körmiġenliktin, ayalini ikkinċi qérindishining emrige qaldurdi. **26** Biraq ikkinchisidiki ħewwalu uningkige oxhash boldi, andin bi ish üħinchinħisid taki yettinċi qérindashqie oxhash dawħħlashti. **27** Axirda, u ayalmu ölüp ketti. **28** Emdi tirilish künide bu ayal yette aka-ukining qaysisining ayali bolidu? Chünki uni hemmisi emrige alghan-de! **29** Eysa ularħa mundaq jawab berdi: — Siler ne muqeddes yazmilarne ne Xudaning qudritini bilmigenlikingar tħichūn azghansiler. **30** Chünki ölümdin tirilgħende insanar ölyemmeydu, ergo tegmeydu, belki Xudaning ershtiki perishtilirige oxhash bolidu. **31** Emdi ölümdin tirilish mesilisi heqqide Xudaning silerge éytqan: **32** «Men Ibrahim, Ishaq we Yaquplarning Xudasidurmen!» dégen shu sözini oqumidngħamu? Xuda ölklerning emes, belki tiriklering Xudasidur!. **33** Bu sözni angilħan xelq uning telimidin heyranħes qélishti. **34** Perisiyler uning Saduqiyarnejn aħġażżi tuwaqlgħanliq anglap, bir yergħi jem bulosħti. **35** Ularning arisidiki bir Tewrat-qanun ustazi uni sinash meqṣitide uningdin: **36** — Ustaz, Tewrat qanunidiki eng muhim emr qaysi? — dep qistap soridi. **37** U uningga mundaq dédi: — «Perwerdigar Xudayining pütün qelbing, pütün jéning, pütün zéħning bilen söyġin» **38** — eng ulugħ, birinchi orunda turidighan emr mana shu. **39** Uningga oxshaydigan ikkinċi emr bolsa «Qoshnangni özüngni söyġendek sħay». **40** Pütün Tewrat qanuni we peyghemberlerning sózliri bu ikki emrige ēsilħan halda mangidu. **41** Perisiyler jem bolup turghan waqitta, Eysa ulardin: **42** — Mesih toghrisida qandaq oylawatisiler? U kimmung oħgli? — dep soridi. Dawutning oħgli, — déyishti ular. **43** U ularħa mundaq dédi: Undaqta, néme üchħun [Zeburda] Dawut uni Roħta «Rebbim» dep atap, — **44** «Perwerdigar méning Rebbim» éyttiki: — «Men séning dušħmenliringni ayiħing astida dessetkūche, Ong yénimda olturghin!» — deydu? **45** Dawut [Mesihni] shundaq «Rebbim» dep atiġħan tursa, emdi u qandaqmu Dawutning oħgli bolidu? **46** We héchkim uningga jawaben bir āghixmu sóz qayturalmid; shu kündin étibaren, héchkim uningdin soal sorashqimu pétinalmid.

23 Bu sözlerdin kéyin, Eysa top-top xalayiqqa we muxlislirigha mundaq dédi: **2** — Tewrat ustazliri we

Perisiyler Musa peyghemberning [höküm chiqirish] ornida olтурghan bolidu. **3** Shunga, ularning silerge éytqan hemme sözlirige köngül qoyup, dégenirini qilinglar. Lékin ularning qilghanliridek qilmanglar; chünki ular özliniring déginige özli emel qilmaydu. **4** Belki ular kötiürelmigüdek éghir yükleri baglap ademlerning zimmissige artip qoyidu. Emma özli bu yükleri kötüürüşke birmu barmiqini midirlitishni xushyaqmaydu. **5** Ular hemme emellirini insanlarga köz-köz qilish üchünla qilidu; chünki ular «ayet qapliri»ni keng qilip chigiwélib, tonlirining chuchilirini uzun sanggilitip qoyidu; **6** ular ziyanetlerde tördé, sinagoglarda aldińqi orunlarda olturnusqa, **7** bazarlarda kishilering ulargha bolghan [uzun] salamirigha we özlinirina «Ustaz, ustaz» dep atashlirigha amraq kéléidu. **8** Biraq siler bolsanglar «Ustaz» dep atishni qobul qilmanglar; chünki silerling galghuz birla ustazinglar bar we hemminglar qérindashthursiler. **9** Yer yüzide héchqandaq kishini «Atam» démenglär, chünki peqet birla Atanglar, yeni ershte Turghuchi bardur. **10** Siler «muellim» dep atishnimu qobul qilmanglar, chünki peqet birla muellim, yeni Mesihning özi bardur; **11** belki aranglarda eng mertiwilik bolghan kishi silerning xizmitinglarda bolidu. **12** Özini yuqiri tutmaqchi bolghını töwen qilinidu, özini töwen tutqını yuqiri qilinidu. **13** Biraq halinglarga way, ey Tewrat ustazliri we Perisiyler, saxtipezler! Siler ersh padishahliqining ishkini insanlarga taqap kéliwatisiler! Ya özüngler kirmeyisiler, ya kirishni istgenlerning kirishige yol qoymasiler. **14** Halinglarga way, ey Tewrat ustazliri we Perisiyler, saxtipezler! Siler tul ayallarning mal-dunyasini yewatisiler, shundaqtimu bashqilar aldida teqwadar körünsek dep, uzundin-uzun dua qilisiler. Shunga, siler téximu éghir jazagha tartilisiler. **15** Halinglarga way, ey Tewrat ustazliri we Perisiyler, saxtipezler! Siler birla ademni étiqadinglarga kirgizüsh iichün, déngiz we quruqluqni kézip chiqisiler. Biraq u kishi kirgızulgändin kényin, siler uni özliringlardin ikki hesse better bolghan dozaxning perzentti qilip yetishtürüp chiqisiler. (**Geenna g1067**) **16** Halinglarga way, ey qarighu yolbashchilar! Siler: «Herqandaq kishi ibadetxana bilen qesem qilsa, héchnemisi yoq, biraq ibadetxanidiki altunni tilgha élip qesem qilghanlar qesimide turushqa qerzdar bolidu» deysiler. **17** Ey exemeqler, korlar! Altun ulughmu yaki altunni muqeddes qilghan ibadetxaniyu? **18** Siler yene: «Herkim qurban'gah bilen qesem qilsa, héchnemisi yoq, biraq qurban'gah üstidiki hediysi tilgha élip qesem qilghuchi bolsa hem qurban'gah bilen hem uning üstidiki barlıq nersiler bilen qesem qilghan bolidu. **21** Ibadetxanini tilgha élip qesem qilghuchimu hem ibadetxanini, hem «ibadetxanida Turghuchi»ni tilgha élip qesem qilghan bolidu. **22** Ershni tilgha élip qesem qilghuchi Xudaning texti we textte olturnghuchining nami bilen qesem qilghan bolidu. **23** Halinglarga way, ey Tewrat ustazliri we Perisiyler, saxtipezler! Chünki siler hetta yalpuz, arpibediyen we zirilerning ondin bir ülşüshini öshre qilip Xudagha ataysiler-yu, biraq Tewrat qanunining téximu wezinlik terepliri bolghan adalet, rehimdilik we sadiqiqni étibargha héch almayasiler. Awwal mushu ishlarni orundishinglar kerek, andin shu ishlarnimda ada qilmay qoymasliqinqular kerek. **24** Ey qarighu yolbashchilar! Siler [chinenglerdik] pashini süzüp éliwétisiler, lékin birer tögini pütün péti yutuwétisiler! **25** Halinglarga way, ey Tewrat ustazliri we Perisiyler, saxtipezler! Siler chine-qachilarning téshinila yuyup pakizlighininglar bilen ularning ichi hertürlük hérislik we ishretpereslikke tolghan. **26** Ey qarighu Perisiyl-

Awwal chine-qachining ichini pakla, shundaqtqa téshimu pak bolidu! **27** Halinglarga way, ey Tewrat ustazliri we Perisiyler, saxtipezler! Siler aqartip qoyulghan, sirti chirayliq köründighan lékin ichi ölüklerning ustixanliri we herxil napak nersilerge tolghan qebrlerge oxshasiler. **28** Shuningdek téshinglardin insanlarning aldida heqqaniy ademlerdek körünisiler, lékin ichinglar saxtipezlik we itaetsizlik bilen tolghan. **29** Halinglarga way, ey Tewrat ustazliri we Perisiyler, saxtipezler! Chünki siler peyghemberlarning qebrilirini yasap kéliwatisiler, heqqaniylarning mazarlirini bézep kéliwatisiler **30** we siler: «Ata-bowlirimizning zamana yashigan bolsaq iduq, ularning peyghemberlarning qénini töküshlirige shérik bolmayttuq» — deysiler. **31** Shunga siler öz sözünglar bilen özünglarning peyghemberlerni öltürgenlerning ewladliri ikenkinglarga guwahliq berdinglar. **32** Undaqtı, ata-bowliringlar bashlıghan qilmishlirini toluqlangalar! **33** Ey yılalar! Zehherlik yılalarning nesilliri! Dozax jazasidin qandaqmu qutulalsiler? (**Geenna g1067**) **34** Shunga mana, silerge peyghemberler, danishmenler we alimlarni ewetip turimen. Siler ularning bezilirini kréstlep öltürisiler, bezilirini sinagogliringlarda derrige basisiler, sheherdin sheherge qoghlaysiler. **35** Shundaq qilip, heqqaniy Habilning qan qerzidin tartip taki siler ibadetxanidiki muqeddes jay bilen qurban'gahning arılıqida öltürgen Berekiyaning oghli Zekeriyaning qan qerzicige, heqqaniylarning yer yüzide éqitilghan barlıq qan qerzli bu dewnring bésigha chüshürlidü. **36** Men silerge berheq shuni étip qoyayki, shu qilmishlarning jazasining hemmisini mushu dewnring bésigha chüshidü. **37** Ey Yérusalém, Yérusalém! Peyghemberlerni öltürigidighan, özige ewetilgen elchilerni chalma-kések qilidighan sheher! Mékiyan chüjilirini qanat astigha yighthandek perzentliringni qanche qétim qoynumga almaqchi boldum, lékin siler unimidinlar! **38** Mana, emdi özüngler silerge xarabe bolup qalidu! **39** Chünki men shuni silerge étip qoyayki, siler: «Perwerdigarning namida kelgüchige mubarek bolsun!» démigüche, siler méni qaytidin héch körelmeyisiler.

24 Eysa ibadetxanidin chiqip, alidiga kétiwtqanda, muxlisliri yénigha kélip uning diqqitini ibadetxana binalirigha tartmaqchi boldi. **2** U ularsha: — Mana bularning hemmisini körüwatamsiler? Men silerge berheq shuni étip qoyayki, bu yerde bir tal tashmu tash üstide qalmaydu, hemmisini qaldurulmay gumran qilinidu, — dédi. **3** U Zeytun téghida olturnghanda, muxlisliri astighina uning yénigha kélip: — Bizge éytqinchu, bu dégenliring qachan yüz bérídu? Séning [qaytip] kéléshing we zamanning axirini körsitudighan qandaq alamet bolidu? — dep sorashti. (**aión g165**) **4** Eysa ulargha jawaben mundaq dédi: — Hézi bolunglarki, héchkim silerni azdurup ketmisun. **5** Chünki nurghun kishiler ménинг namimda kélip: «Mesih men bolim» dep, köp ademlerni azduridu. **6** Siler urush xewerliri we urush shepilirini anglaysiler, bulardan alaqzade bolup ketmenglar; chünki bu ishlarning yüz bérishi muqerrir. Lékin bular axiret emes. **7** Chünki bir millet yene bir millet bilen urushqa chiqidu, bir padishahliq yene bir padishahliq bilen urushqa chiqidu. Jay-jaylarda acharchiliq, wabalar we yer tewreshler yüz bérídu. **8** Lékin bu ishlarning yüz bérishi «tughutning tolghiqining bashlinishi» bolidu, xalas. **9** Andin kishiler silerni tutup azab-oqubetke sélip, öltüridu, ménинг namim wejidin pütkül eller silerdin nepretlinidu. **10** Shuning bilen nurghunlar étiqadidin tanidu, bir-birini tutup bérídu we bir-birige öchmenlik qilidu. **11** Nurghun saxta peyghemberler meydan'ga chiqıp, nurghun kishilerni azduridu. **12** Itaetsizlik rezilliklerning köpiyishi tüpeylidin, nurghun kishilerdiki méhir-

muhebbet sowup kétidu. **13** Lékin axirgiche berdashliq bergenler qutquzolidu. **14** Barlıq ellerge agah-guwahlıq bolsun üchiün, [Xudanıng] padishahlıqı heqqidiki bu xush xewer pütkül dunyagha jakarlinidu; andin zaman axiri bolidu. **15** Daniyal peyghember qeyt qılghan «weyran qılghuchi yırghinchılık nomüssizliq»ning muqeddes jayda turghinini körginингlarda (kitabxan bu sözning menisini chüshen'gey), **16** Yehudiye ölkiside turuwatqanlar taghlarha qachsun; **17** özgide turghan kishi öydikini nerse-kéreklerini alghili chüshmeyla [qachsun]. **18** Etizliqtı turghan kishimu chapinini alghili öýige yanmisun. **19** U künlerde hamildar ayallar we bala émitiwatqanlarning haligha way! **20** Qachidighan waqtinqlarning qish yaki shabat künige togrha kélip qalmaslıqı tictün dua qilinglar. **21** Chünki u chaghda dunya apiride bolghandin mushu chaghqiche körtlüüp baqmighan hem kelgisidimu körilmeydighan dehshetlik azab-oqubet bolidu. **22** U künler azaytilmisä, héchqandaq et igisi qutulalmayıtti; lékin [Xudanıng] Öz tallighanlıri üchiün u künler azaytilidu. **23** Eger u chaghda birsi silerge: «Qaranglar, bu yerde Mesih bar!» yaki «[Mesih] ene u yerde!» dése, ishenmenglar. **24** Chünki saxta mesihler we saxta peyghemberler meydan'gha chiqidu, qaltis möjizilik alametler we karametlerni körsitidu; shuning bilen eger mumkin bolidighan bolsa, hetta [Xuda] tallighanlarnimu azdurattı. **25** Mana, men bu ishlar yüz bérishtin burun silerge uqturup qoydum. **26** Shuning üchiün, birsi silerge: «Qaranglar, u chöl-bayawand!» dése, u yerge barmanglar. «Qaranglar, u ichkiridiki öylerde!» dése, ishenmenglar. **27** Chünki chaqmaq sherqtin gherbke yalt-yult qilip qandaq chaqqan bolsa, İnsan'oghlining kéléishi shundaq bolidu. **28** Chünki jeset qaysi yerde bolsa, u yerdimu quzghunlar toplishidu! **29** U künlerdiki azab-oqubetler ötüp ketken haman, quyash qariyidu, ay yoruqluqını bermeydu, yultuzlar asmandın tökülp chüshidu, asmandiki küchler lerzige kélédu. **30** Andin İnsan'oghlining alamiti asmandin körinidu; yer yiziidiki pütkül qebililer yığazar kötürüşidu. Ular İnsan'oghlining kuch-quğret we ulugh shan-sherep ichide asmandiki bulutlar üstide keliwatqanlıqını köridu. **31** U perishtilirini zor jaranglıq bir kanay sadasi bilen ewetidu, ular uning tallighanlарını dunyaning töt bulungidin, asmannıng bir chéтиdin yene bir chéтиgiche heryerdin yighip bir yerge jem qilidu. **32** Enjur derixidin mundaq temsilni biliwélinglar: — Uning shaxlari kökirip yopurmaq chiqarghanda, yazning yéqinlap qalghanlıqını bilsiler. **33** Xuddi shuningdek, [men baya dégenlirimming] hemmisini körginингlarda, uning yéqinlap qalghanlıqını, hetta ishik aldida turuwatqanlıqını biliwélinglar. **34** Men silerge berheq shuni étip qoyayki, bu alametlerning hemmisi emelge ashurulmay turup, bu dewr ötmeydu. **35** Asman-zémín yoqıldı, biraq ménin sözlirim herzíg yoqalmaydu. **36** Lékin shu künü we waqt-saitining xewirini bolsa, héchkim bilmeydu — hetta ershtiki perishtilermu bilmeydu, uni peqet Atamlı bolidu. **37** Emdi Nuh peyghemberning künliridé qandaq bolghan bolsa, İnsan'oghli [qaytip] kelgendimu shundaq bolidu. **38** Chünki topan kéléshidin ilgiriki künlerde, Nuh kémige kirip olтурghan kün'giche, [shu zamandiki] kishiler yep-ichip, öylinip we yatlıq bolup kelgenidi. **39** Topan tuyuqsız kélip hemmisini gherq qılghuche, kishiler bu ishning uningdin xewersiz bolup turghan'gha oxshash, İnsan'oghlining qaytip kéléshimü shundaq bolidu. **40** U künü, etizda ikki kishi turghan bolidu; ulardın biri élip kétildi, yene biri qaldurulidu; **41** ikki ayal tügmen bészida turup un tartiwatqan bolidu; ulardın biri élip kétildi, yene biri qaldurulidu. **42** Shuning üchiün, hoshyar bolunglar, chünki Rebbinglarning qaytip kéléshidin waqtı-saitini bilmeyser. **43** Lékin shuni bilinglarki, eger öýigi oghrining kéchisi qaysi jésekte kéléshidinliqını bilgen

bolsa, segek turup oghrining öyni téship kirishige hergiz yol qoymaytti. **44** Shuningha oxshash, silermu teyyar turunglar. Chünki İnsan'oghli siler oylimighan waqt-saette qaytip kélédu! **45** Kojayini öz öyidikilerge mes'ul qilip, ularha ouzq-tültükini waqtı-waqtida teqsim qilip bérishke teyinligen ishenchlik we pemlik chakar kim bolidu? **46** Xojayin [öýige] qaytqanda, chakirining shundaq qiliwatqinining üstige kelse, bu chakarning bextidur! **47** Men silerge berheq shuni étip qoyayki, xojayin uni pütün igilikini bashqurushqa qoyidu. **48** Lékin mubada shu chakar rezil bolup könglide: «Xojayinim hayal bolup qalidu» dep oylap, **49** bashqa chakar buraderlirini bozek qilishqa we haraqkeshlerge hemrah bolup yep-ichishke bashlisa, **50** shu chakarning xojayin kütülmigen bir kün, oylimighan bir waqitta qaytip kélédi **51** we uni késip ikki parche qilip, uning nésiwişini saxtipzeler bilen oxshash teqdirde békitudu. Shu yerde yighazalar kötürüllidu, chishlirini ghuchurlitidu.

25 U waqitta, ersh padishahlıqı xuddi qollırıgha chiraghları élip toyı bolghan yigitin qarshi élishqa chiqqan on qız qoldashqa oxshaydu. **2** Bu qizlarning beshi pemlik, beshi bolsa pemisz. **3** Pemsiz qızlar chiraghlarını alghan bolsımı, yénigha may éliwalmaptu. **4** Pemlik qızlar bolsa chiraghları bilen bille qachılırida maymu éliawptu. **5** Yigit kéchikip kelgechke, ularning hemmisini uyqı bésip uxlap qaptu. **6** Yérim kéchide: «Mana, yigit keldi, qarshi élishqa chiqinglar!» dégen awaz angliniptu. **7** Buning bilen bu qizlarning hemmisi ornidin turup chiraghlarını perleptu. **8** Pemsiz qızlar pemlik qizlarcha: «Chiraghlarımız öchüp qalghiliwatidu, méyinglardın bérinqlarchu» deptu. **9** Biraq pemlik qızları: «Yaq. bolmaydu! Bersek, bizgimu hem silergimu yetmeslikim mumkin. Yaxshisi, özüngler [may] satquchilarning yénigha bérip sétiwélinger!» deptu. **10** Lékin ular may sétiwalghili kétiwatqanda, yigit kélip qaptu, teyyar bolup bolghan qızlar uning bilen birlükte toy ziyanıgitpe kiriptu. Ishik taqiliptu. **11** Kéyin qalghan qızlar qaytip kélip: «Ghojam, ghojam, ishikni échiwetkeyla!» deptu. **12** Biraq u: «Silerge berheq éytayki, men silerni tonumaymen» dep jawab béríptu. **13** Shuning üchiün segek bolunglar, chünki ne İnsan'oghlining kéléidighan künini ne saitini bilmeyser. **14** [Ersz padshahlıqı] xuddi yaqa yurtqa chiqmaichi bolup, öz chakarlirini chaqırıp dunyasını ulargha tapshurghan ademe oxshaydu. **15** U adam herbin chakarning qabiliyítige qarap, birsige besh talant, birsige ikki talant, yene birsige bir talant kümüş tengge bérip, yaqa yurtqa yol aptu. **16** Besh talant tengge alghan chakar bérip oqet qilip, yene besh talant tengge payda téiptu. **17** Shu yolda ikki talant tengge alghinimu yene ikki talant tengge payda aptu. **18** Lékin bir talant tengge alghini bolsa bérip yerni kolap, xojayini bergen pulni kömüp yoshorup qoyuptu. **19** Emdi uzun waqt ötkendin kéyin, bu chakarning ghojisi qaytip kélip, ular bilen hésablișiptu. **20** Besh talant tengge alghini yene besh talant tenggini qoshup élip kélip: «Ghojam, sili manga besh talant tengge tapshurghandila. Qarsila, yene besh talant tengge payda aldim» deptu. **21** Xojayini uningga: Obdan boptul Yaxshi we ishenchlik chakar ikensen! Men sanga hawale qılghan kichikkine ishta ishenchlik bolup chiqting, séni köp ishlargha qoyimen. Kel, xojayiningning xushalliqığha ortaq bol!» deptu. **22** Ikki talant tengge alghinimu kélip: «Ghojam, sili manga ikki talant tengge tapshurghandila. Qarsila, yene ikki talant tengge payda aldim» deptu. **23** Xojayini uningga: «Obdan boptul Yaxshi we ishenchlik chakar ikensen! Men sanga hawale qılghan kichikkine ishta ishenchlik bolup chiqting, séni köp ishlargha qoyimen. Kel, xojayiningning xushalliqığha ortaq bol!» deptu. **24** Andin, bir talant tengge alghinimu kélip: «Ghojam, silining ching

adem ikenliklirini bilettilim, chünki özliri térimihan yerdin hosulni oruwalayla, hemde uruq chachmighan yerdinmu xaman alila. **25** Shunga qorqup, silining bergen bir talant tenggilirini yerge kömüp yoshurup qoyghanidim. Mana pullirini alsila» deptu. **26** Ghójisi uninggha: «Ey, rezil, hurun chakar! Sen méní térimihan yerdin oruwalidigan, uruq chachmighan yerdin xaman alidigan adem dep bilip, **27** héch bolmighanda pulumni jazanixorlarga amanet qoyushung kérek idighu! Shundaq qilghan bolsang men qaytip kelgende pulumni ösumi bilen alghan bolmantim?!

28 Shunga, uning qolidiki talant tenggini élip, on talant tengge bar bolghan'ha béringlar! **29** Chünki kimde bar bolsa, uninggha téximu kop bérildi, uningda molchiliq bolidu; emma kimde yoq bolsa, hetta uningda bar bolghanlirimu uningdin mehrum qilinidu. **30** Bu yaramsiz chakarni téshidiqi qaranghuluqa achiqip tashlanglar! U yerde yığha-zarlar kötürlüdi, chishlirini ghuchurlitidu» deput. **31** Insan'oghli öz shan-sheripi ichide barlıq perishtiliri bilen bille kelginide, shereplik textile olturnu. **32** Barlıq eller uning aldigha yighilidu. Padichi qoylarni öchkilerdin ayyrighinidek u ularni ayriydu; **33** u qoylarni ong yénigha, öchkilerni sol yénigha ayriydu. **34** Andin Padishah ong yénidikilerge: «Ey Atam bext ata qilghanlar, kelinglar! Alem apiride bolghandin béri siler üchün teyyarlan'ghan padishahliqqa waris bolup ige bolunglar! **35** Chünki ach qalghinimda siler manga yémeklik berdinglar, ussuz qalghinimda ussuluq berdinglar, musapir bolup yúrginimde öz öyünglerle aldinglar, **36** yalingach qalghinimda kiydürdüngler, késel bolup qalghinimda halimdin xewer aldinglar, zindanda yatqinimda yoqlap turdunglar» — deydu. **37** U chaghda, heqqaniy ademler uninggha: «I Reb, biz séni qachan ach körüp ozuq berduq yaki ussuz körüp ussuluq berduq? **38** Séni qachan musapir körüp öytümizge alduq yaki yalingach körüp kiygüzduq? **39** Séning qachan késel bolghininingni yaki zindanda yatqinimda körüp yoqlap barduq?» dep soraydu. **40** We Padishah ulargha: «Men silerge berheq shuni éytayki, mushu qérindashlirimdin eng kichikidin birersige shularni qilghinininglarmu, del manga qilghan boldunglar» dep jawab bérividu. **41** Andin u sol yénidikilerge: «Ey lenitiler, közümdin yoqilinglar! Sheytan bilen uning perishtilirige hazırlan'ghan mengüy öchmes otqa kirinqlar! (aiónios g166) **42** Chünki ach qalghinimda manga ozuq bermidinlar, ussuz qalghinimda ussuluq bermidinlar; **43** musapir bolup yúrginimde öz öyünglerle almidinlar, yalingach qalghinimda kiydürmidinlar, késel bolghinimda we zindanda yatqinimda yoqlimidinlar» deydu. **44** U chaghda, ular: «I Reb, séni qachan ach, ussuz, musapir, yalingach, késel yaki zindanda körüp turup xizmitinde bolmiduq?» deydu. **45** Andin padishah ulargha: «Men silerge berheq shuni éytayki, mushulardin eng kichikidin birersige shundaq qilmaghininglar mangimu qilmaghan boldunglar» dep jawab bérividu. **46** Buning bilen ular menggülük jazagha kirip kétidu, lékin heqqaniylar bolsa menggülük hayatqa kiridu. (aiónios g166)

26 Eysa bu sözlerini qılıp bolghandin kényin, muxlisirigha: **2** — Silerge melumki, ikki kündin kényin «ötüp kétish hetyi» bolidu, shu chaghda Insan'oghli kréstlinish üchün tutup bérilidu, — dédi. **3** Bash kahinlar we aqsaqallar Qayafa isimlik bash kahinining sariyida jem bolushti. **4** Ular Eysani qandaq qılıp hiyile-neyreng bilen tutup öltürüş toghrisida meslihet qilishti. **5** Biraq ular: — Bu ish hety-ayem künliri qilinmisun. Bolmisa, xelq arisida malimanchılıq chíqishi mumkin, — déyişti. **6** Emdi Eysa Beyt-Aniya yézisida, «Simon maxaw»ning öyide bolghinida, **7** bir ayal uning yénigha kirdi. U aq qashteshi shéshide nahayiti

qimmetlik etirni élip kelgen bolup, Eysa dastixanda olтурghanda, etirni uning beshigha quydi. **8** Lékin muxlislar buni körüp xapa bolushup: — Zadi néminishqa bundaq israpchılıq qilinidu? **9** Chünki bu etirni kop pulga sétip, pulini kembeghellege sediqe qilsa bolattighu! — déyişti. **10** Lékin Eysa ularning könglidikini bilip ulargha: — Bu ayalning könglini néme dep aghritisiler? Chünki u men üchün yaxshi bir ishi qildi. **11** Chünki kembegheller daim silerning aranglarda bolidu, lékin méning aranglarda bolushum silerge daim nésip boliwermeydu! **12** Bu ayalning bu etirni bedinimge quyushi méning depne qilinishimha teyyar bolushum üchün boldi. **13** Men silerge berheq shuni éytip qoyayki, bu xush xewer pütükil dunyaning qeyréide jakarlanisa, bu ayal eslinip, uning qilghan bu ishi triplinidu, — dédi. **14** Bu ishtin kényin, on ikkiylendin Yehuda Ishqariyot isimlik biri bash kahinlarning alidiga bérip: **15** — Uni tutup berseme, manga néme bérisiler? — dédi. Ular uning aldigha ottuz kümüş tengge qoydi. **16** Yehuda shuningdin étibaren uni tutup bérishke muwapıq purset izdeshek bashlidi. **17** Pétr nan héytining birinchı künü, muxlislar Eysanıng yénigha kélip: — Ötüp kétish héytining tamıqini yéyishing üchün qeyerde teyyarlishimizni xalaysen? — dep soridi. **18** U ulargha: — Sheherge kirip palanchining öyige bérip uninggha: «Ustaz: — Waqit-saitim yéqinliship qaldi, ötüp kétish héytini muxlislirim bilen birlikte séning öyungde ötküze — deydu» dep éytinglar, — dédi. **19** Muxlislar Eysanıng tapılıghinidek ötüp kétish héytining tamıqini shu yerde teyyarlıdı. **20** Kechqurun, u on ikkiyliden bilen dastixanda olturdu. **21** Ular ghizationalatqanda u: — Men silerge berheq shuni éytip qoyayki, aranglardiki bireylen manga satqunluq qilidu, — dédi. **22** [Buni anglap] ular intayin qayghuga chomüp, bir-birlep uningdin: — Ya Reb, men emestimen? — dep sorashqa bashlidi. **23** U jawaben: — Qolidiki nanni men bilen teng tawaqqa töğürgen kishi, manga satqunluq qilghuchi shu bolidu. **24** Insan'oghli derweqe [muqeddes yazmilarda] özi toghrisida pütülginiçde [ölümge] kétidu; biraq Insan'oghlining tutup bérilishige wasitichi bolghan ademning haligha way! U adem tughulmighan bolsa yaxshı bolatı! — dédi. **25** Uningha satqunluq qilidighan Yehuda: — Ustaz, men emestimen? — dep soridi. U uninggha: — Özüng déding jumu, — dédi. **26** Ular ghizationalatqanda, Eysa bir nanni qoliga élip [Xudagħha] teshekkür-hemduşana éytqandin kényin, uni oshtup, muxlisirigha üleshtürüp berdi we: — Élinglar, yenglar, bu méning ténim, — dédi. **27** Andin, qoliga jamni élip [Xudagħha] teshekkür-hemduşana éytip, uni muxlisirigha tutup: — Hemmeylen buningdin ichinglar. **28** Bu méning nurghun ademlerning gunahlirining kechürüm qilinishi üchün tökülidighan, yéngi ehdini tüzidighan qénimdr. **29** Lékin men shuni silerge éytayki, Atamning padishahlıqida siler bilen birlikte yéngidin sharabtin ichmigüče, üzüm télinning sherbitini hergiz ichmeymen, — dédi. **30** Ular medhiye kütüni éytqandin kényin talagħha chíqip, Zeytun téghiga qarap kétishti. **31** Andin Eysa ulargha: — Bügün kéche siler hemminglar méning tüpeylimdin tandurulup putlisisler, chünki [muqeddes yazmilarda]: — «Men padichini uruwétimen, Padidiki qoyer patiparaq bolup tarqitiwtidu» dep pütülgén. **32** Lékin men tirligedin kényin Galliyege silerdin burun barimen, — dédi. **33** Pétrus uninggha jawaben: — Hemmeylen séning tüpeyldingin tandurulup putlashsimu, men hergiz putlashmaymen, — dédi. **34** Eysa uninggha: — Men sanga berheq shuni éytip qoyayki, bügün kéche xoraz chillashtin burun, sen mendin üch qétim tanisen, — dédi. **35** Pétrus uninggha: — Sen bille ölüshüm kerek bolsimu, sendin hergiz tannaymen, — dédi. Qalghan muxlislarning hemmisimu shundaq déyişti. **36** Andin Eysa ular

bilen bille Gétsimane dégen yerge keldi. U muxlislarga: «Men u yaqqa béríp dua-tilawet qilip kelgütche, mushu jayda olturnup turunglar» dédi. **37** U Pétrusni, shundaqla Zebediyning ikki oghlini birge élip mangdi we qattiq azablinip, köngli tolimu perishan bolushqa bashlidi. **38** U ulargha: — Jénim öldidighandek bekmu azablanmaqta. Siler bu yerde qélib, men bilen birlikte oyghaq turunglar, — déwidı, **39** We sel nériraq béríp, özini yerge étip düm ýetip dua qilip: — I Atam, mumkin bolsa, bu qedeh mendin ötüp ketsun! Lékin bu ish men xalighandek emes, sen xalighandek bolsun, — dédi. **40** U muxlislarning yénigha qayıtip kelginide, ularning uxlap qalghanlıqını körüp, Pétrusqa: — Men bilen bille birer saetmə oyghaq turalmidinglarmu?! **41** Éziqturulushtin saqlinish üçhün, oyghaq turup dua qilinglar. Roh pidakar bolsimu, lékin kishining etliri ajizdur, — dédi. **42** U ikkinchı qétim béríp, yene dua qilip: — I Atam, eger men bu qedehni ichmisem u mendin ketmisse, undaqta séning iradeng ada qilinsun, — dédi. **43** U ularning yénigha [qayıtip] kelginide, yene uxlap qalghanlıqını kördi, chünki ularning közliri uyqugha ilin'ghanidi. **44** Shuning bilen u ulardin ayrılip üchinchı qétim béríp, yene shu sözler bilen dua qıldı. **45** Andin u muxlislarning yénigha kélip ulargha: — Siler téxiche uxlawatamsiler, téxiche dem éliwatamsiler? Mana, waqtı-saitı yéqırılsatı; Insan'oghli gunahkarlarning qolığha tapshurulidu. **46** Qopunglar, kétéylı; mana, manga satqunluq qılıdighan kishi yéqin keldi! — dédi. **47** Uning sózi téxi tígimelya, on ikiyelindin biri bolghan Yehuda keldi; uning yémeyda bash kahinlar we xelq aqsaqalları teripidin ewetilgen, qılıch-toqmaqlarını kötürgen zor bir top adem bar idi. **48** Uninggha satqunluq qılghuchi ular bilen alliburun isharetni bekítip: «Men kimmi söysem, u del shudur. Siler uni tutunglar» dep kélishkenidi. **49** U uldu Eysanıng aldhiga béríp: — Salam, ustaz! — dep uni söylep ketti. **50** Eysa uningha: — Aghinem, néme dep kelding? — dédi. Shuning bilen, héliqi ademler yopurulup kélip, Eysagha qol sélip, uni tutqun qıldı. **51** We mana, Eysanıng yénidikilerdin bireylen qılıchini sughrup, bash kahinning chakirığa uruwidi, uning qılıqını shilip chüshürüwetti. **52** Eysa uningha: — Qılıchingni qinığha sal, qılıch kötürgerler qılıch astida halak bolidu. **53** Yaki ménî Atisiga nida qılmalmaydighan boldi, dep oylap qaldıngnu?! Shundaqlıqımsıla U manga shuan on iki qisimdin artıq perishte mangdurmamdu? **54** Biraq men undaq qılsam, muqeddes yazmildariki bu ishlar muqerrer bolidu dégen besharetler qandaqmu emelge ashurulsun? — dédi. **55** Shu peytte Eysa toplashqan ademlerge qarap: — Bir qaraçchini tutidighandek qılıch-toqmaqlarını kötürüp ménî tutqılı kepsilerghu? Men her kün ibadetxana hoylilirida siler bilen bille olturnup telim bérettim, lékin siler u chaghda ménî tutmidinglar. **56** Lékin bu pütün ishlarning yüz bérishi peygħemberlerning muqeddes yazmildariki aldin éytqanlırinining emelge ashurulushi üçhün boldi, — dédi. Bu chaghda, muxlislarning hemmisi uni tashlap qéchip kétishti. **57** Emdi Eysanı tutqun qılghanlar uni bash kahin Qayafanıng aldhiga élip bérishi. Tewrat ustazlıri bilen aqsaqallarmu yerde jem bolushqanıdi. **58** Pétrus uningha takı bash kahinning sariyining [hoylisighiche] yiraqtın egiship kélip, ishning aqiwéttini körüş üchün ichkirige kirip, qarawullarning arısida olturndı. **59** Bash kahinlar, aqsaqallar we pütün aliy kéngeshime ezalıri Eysanı ölüm jazasığa mehkum qılısh üçhün, yalghan guwah-ispat izdeytti. **60** Nurghun yalghan guwahchilar otturigha chiqqan bolsimu, ular bulardın héchqandaq ispatça érishelmedi. Axırda, iki yalghan guwahchi otturigha chiqıp: **61** — Bu adem: «Men Xudanıng ibadetxanisini buzup tashlap, üch kün ichide qayta qurup chiqqalaymen» dégen, dédi. **62** Bash kahin ornidin turup, uningha: — Qéni, jawab bermemsen?

Bular séning üstüngdin zadi qandaq guwahlıqlarnı bériwatidu? — dédi. **63** Lékin Eysa süktü qilip turiwerdi. Bash kahin uningha: — [Menggi] hayat bolghuchi Xuda bilen séning qesem qılıshıngni buyruymenki, bizge ýét, Xudanıng Oghlı Mesih senmu? — dédi. **64** Eysa mundaq jawab qayırtı: — Shundaq, séning déginingdek. Lékin shunumu silerge ýátykai, buningdin keyin siler Insan'oghlining Qadir Bolghuchining ong yénida olturnidighinini we köktiki bulutlar üstide kéléidighinini körüsiler. **65** Shuning bilen bash kahin tonlırını yirtıp tashlap: — U kupurluq qıldı! Emdi bashqa herqandaq guwahchining néme hajiti? Mana, özüngler bu kupurluqna anglidınglar! **66** Buningha néme deysiler? — dédi. — U ölüm jazasığha layıqtur! — dep jawab qayturusı ular. **67** Buning bilen ular uning yüzige tükürüp, uningha musht atqılı turdi. Beziliri uni kachatlap: **68** — Ey Mesih, peygħemberchilik qilmamsen, éytip baqqina, séni kim urdi? — déyishti. **69** Emdi Pétrus sarayning tashqırığı hoylisida olturnattı. Bir dédek uning yénigha kélip: — Sen Galiliyelik Eysa bilen birge idingħu, — dédi. **70** Lékin u hemmeylenning aldida inkar qilip: — Séning néme dewatqanlıqını chüshenmidim! — dédi. **71** Andin u dalan'gha chiqqanda, uni körgen yene bir dédek u yerde turghanlarga: — Bu ademmu Nasaretlik Eysa bilen birge idi, — dédi. **72** U yene inkar qilip: — Men u ademni tonumaymen! — dep qesem iichti. **73** Bir'azdin kényin, u yerde turghanlar Pétrusning yénigha kélip uningħha: — Shübhisizki, sen ularning biri ikensen, chünki teleppuzung séni pash qıldı, — déyishti. **74** [Pétrus] qattiq qaraghħashlar bilen qesem qilip: — U ademni zadi tonumaymen! — déyishigla xorax chillidi. **75** Pétrus Eysanıng: «Xorax chillashti burun, sen mendin üch qétim tanisen!» dégen sózini esiga aldı. U tashqırigha chiqıp, qattiq yığħa-zar kötürdü.

27 Tang atqandila, pütün bash kahinlar bilen xelq aqsaqalları Eysani ölümge mehkum qıldurush üçhün meslihetleshti. **2** Ular uni bagħħap apirip, walij Pontius Pilatusqa tapshurup berdi. **3** Uningga satqunluq qılghan Yehuda uning ölümge höküm qılın'ghanlıqını körüp, bu ishlarha pushayman qıldı we bash kahinlar bilen aqsaqallarha ottuz kümüş tenggini qayturup béríp: **4** — Men bigunah bir janning qéni töküllüşke satqunluq qilip gunah ötkütidüm, — dédi. Buningha bizning néme karımız? Öz ishingni bil! — déyishti ular. **5** Yehuda kümüş tenggilerni ibadetxanining ichige chöriwetti we u yerdin kétip, talagħha chiqip, ésilip ölüwaldi. **6** Bash kahinlar kümüş tenggilerni yighwiegħip: — Bu xun töltumi bolghan [tenggilerd], ularni ibadetxanining xezinisige qoysuħ haram, — déyishti. **7** Ular özara meslihetlišip, bu pullar bilen yaqa yurtluqlarha yerlik bolsun dep, sapalchinning bir parche étizliqini sétiwaldi. **8** Shunga bu yer hazirħigħice «qanlıq étiz» dep atilip kelmekte. **9** Shu ish bilen Yeremiya peygħember teripidin burun éytılħan munu besharet emelge ashuruldi: — «Israel xelqi uning üçhün bahalap békitken bahasini, Yeni ottu kümüş tenggini ular élishti, **10** We Perwerdigar manga körsetkendek, Sapalchinning étizini sétiwéħħaq jaħleshti». **11** Emdi Eysa waliyinä aldhiga turghuzuldi. Walij uningdin: — Sen Yehudiyalarning padishahim? — dep soridi. Éytqiningdek, — dédi Eysa. **12** Lékin bash kahinlar we aqsaqallar uning üstidin erz-shikayet qılghanda, u bir ēğħizmu jawab bermidi. **13** Buning bilen Pilatus uningħha: — Ularning séning üstüngdin qılghan shunče köp shikayetlirini anglimaywatamsen? — dédi. **14** Biraq u [Pilatusqal] jawaben [shikayetlerning] birsigimu jawab bermidi. Walij buningħha intayin heyran qaldi. **15** Her qétimliq [ötüp kétish] héjtida, waliyinä xalayıq telep qılghan bir meħbusni ularħha qoyp bérish aditi bar idi. **16**

Eyni waqitta, [rimliqlarning] Barabbas isimlik atiqi chiqqan bir mehbusi [zindanda] idi. **17** Xalayiq jem bolganda, Pilatus ulardin: — Kimni silerge qoyup bérishimni xalaysiler? Barabbasnimu yaki Mesih dep atalghan Eysanimu? — dep soridi **18** (chünki u [bash kahin qatarlıqlarının] hesetxorluqi tüpeylidin uni tutup bergenlikini bilettil). **19** Pilatus «soraq texti»de olturghanda, ayali uningga adem ewetip: — U heqqaniy kishining ishiga arilashmighin. Chünki tünüğün kéche uning sewebidin chüshümde köp azab chektim, — dep xewer yetküzdi. **20** Lékin bash kahinlar we aqsaqallar bolsa xalayiqni maqul qılıp, Barabbasni qoyup bérishni we Eysani yoqitishni telep qildurdu. **21** Waly jawaben ulardin yene: — Silerge bu ikkisining qaysisini qoyup bérishimni xalaysiler? — dep soridi. Barabbasni, — déyishti ular. **22** Pilatus emdi: — Undaq bolsa, Mesih dep atalghan Eysani qandaq bir terek qilay? — dédi. Hemmeyen: — U kréstlensun! — déyishti. **23** Pilatus: — Némishqa? U zadi néme yamanlıq ötküziptu? — dep soridi. Biraq ular téximu qattiq warqırıship: U kréstlensun! — dep turuwélishti. **24** Pilatus sözlîrîşning bihude ikenlikini, belki buning ornigha malimanchılıq chiqidighanlıqını körüp, su élip, köpçilikning aldida qolını yughach: — Bu heqqaniy ademning qénigha men jawabkar emesmen, buningha özüngler mes'ul bolunglar! — dédi. **25** Pütün xelq jawaben: — Uning qéni bizning üstümizge we balirrimizning üstige chüshsun! — déyishti. **26** Buning bilen Pilatus Barabbasni ulargha chiqırıp berdi. Eysani bolsa qattiq qamchılataqdanın kékiny, kréstleshke [leshkerlirige] tapshurdi. **27** Andin walyining leshkerliri Eysani uning ordisığa élip kirip, pütün leshkerler topini bu yerge uning etrapığha yighthi. **28** Ular Eysani yalingachlap, uchisığa pereng renglik ton kiydürüsti. **29** Tikenlik shaxchilarını örüp bir taj yasap, bêshigha kiydürüdi we ong qoligha bir qomushni tutquzdi. Andin uning alдigha tizlinip: «Yashighamyla, Yehudiylarning padishahil», dep mazaq qilishti. **30** Uningga tükürüshti, qomushni élip uning bêshigha urushti. **31** Uni shundaq mazaq qilghandın kékiny, tonni saldurup, uchisığa öz kiyimlirini kiydtirdi we kréstlesh üchün élip méngishti. **32** Ular tashqirığha chiqqinida, Kurini shehirilik Simon isimlik bir kishini uchrıtip, uni tutup kélép Eysanıng kréstini uningga mejburiy kötürgüdü. **33** Ular Golgota, yeni «Bash söngek» dégen yerge kelgende, **34** [Eysagħa] ichish üchün kekre süyi arilashturulghan achchiq sharab berdi; lékin u uni tétip baqqandın kékiny, ichkili unimidi. **35** Leshkerler uni kréstligendin kékiny, chek tashliship kiyimlirini özara böltüşüwaldi. **36** Andin u yerde olturup uningga közchilik qıldı. **37** Ular uning bêshining yuqiri teripige «Bu Eysa, Yehudiylarning padishahidur» dep yézilghan shikayetname taxtiyini békitti. **38** [Eysa] bilen teng ikki qaraqchimu kréstke mixlan'ghan bolup, biri ong teripide, yene biri sol teripide idi. **39** Bu yerdin ötkenler bashlirini chayqışırıp, uni haqaretlep; **40** — Qéni, sen ibadetxanini buzup tashlap, tûch kün ichide qaytidin yasap chiqidighan adem, emdi özüngni qutquze! Xudaning Oghli bolsang, krésttin chüshüp baqqina! — déyishti. **41** Bash kahinlarmu, Tewrat ustazliri we aqsaqallar bilen birge uni mesxire qılıp: **42** — Bashqıllarnı qutquzuptiken, özini qutquzalmaydu. U Israilning padishahimish! Emdi krésttin chüshüp baqsunchu, andin uningga étihad qılımiz. **43** U Xudaghə tayan'ghan! Xuda uni eziżlise, hazır qutquzup baqqay! Chünki u: «Men Xudaning Oghli» dégenidi, — déyishti. **44** Uning bilen teng kréstlen'gen qaraqchilarmu uni shundaq haqaretleshti. **45** Emdi künning altinchı saitidin toqquzinchı saitigiche pütkül zémimni qarangħħuluq basti. **46** Toqquzinchı saetlerde Eysa yuqiri awazda: «Eli, eli, lema sawaqtani?» yeni «Xudayim, Xudayim, mén némishqa tashliwetting?» dep qattiq

nida qıldı. **47** U yerde turghanlarning beziliri buni anglap: Bu adem Ilyas [peyghember]ge murajiet qiliwatidu, — déyishti. **48** Ularning ichidin bireylen derhal yugiüp béríp bir parche bulutin ekélip, uni achchiq sharabqa chilap, qomushning uchığa sélip uningga ichküzüp qoydi. **49** Biraq başqıllar: — Toxtal! Qarap baqaylı, Ilyas [peyghember] kélép uni qutquzup qalarmiķin? — déyishti. **50** Eysa yuqiri awaz bilen yene bir warqırıdi-de, rohini qoyuwetti. **51** We mana, shu deqiqide ibadetxanining [ichkiri] perdisi yuqırıdin töwen'ge ikki parche bölüp yirtildi. Yer-zémien tewrinip, tashlar yérilip, **52** Qebriler échildi (U tirilgendifin kékiny, [ölümde] uxlawatqan nurghun muqeddes bendilerning tenlirimu tırıldı; ular qebrilerden chiqtı we muqeddes sheherge kirip, u yerde nurghun kishilerge köründi). **54** Emdi Eysani közet qiliwatqan yüzbési hem yénidiki leshkerler yerning tewrishini we bashqa yüz bergen hadislerini körüp, intayn qorqushup: — U heqiqeten Xudaning Oghli iken! — déyishti. **55** U yerde yene bu isħlarrha yiraqtin qarap turghan nurghun ayallarmu bar idi. Ular eslide Eysanıng xizmitide bolup, Galiliyedın uningga egiship kelgenidi. **56** Ularning arisida Magdalliq Meryem, Yaqup bilen Yüṣüpning anisi Meryem, Zebediyning oghullirining anisumu bar idi. **57** Kechqurun, Arimatyalıq Yüṣüp isimlik bir bay keldi. Umu Eysanıng muxlislidirin idı. **58** U Pilatusning alдigha béríp, Eysanıng jesitini telep qıldı. Pilatus jesetni uningga tapshurushqa emr qıldı. **59** Yüṣüp jesetni élip, pakız kanap rest bilen orap képenlidı **60** we uni özi üchün qiyada oydurghan yéngi qebrisige qoydi. Andin qebrining aghzığha yogħan bir tashni domilitip qoyup, kétip qaldı **61** (shu chagħda Magdalliq Meryem bilen yene bir Meryemmu u yerde, qebrining udulida olturatti). **62** Emdi etisi, yeni «Teyyarlash küni» ötkendin kékiny, bash kahinlar bilen Perisiyler jem bolushup Pilatusning alдigha kélép: **63** — Janabli, héliqi aldamchining hayat waqtida: «Men ölüp üchinchi küni tirlimien» dégini ésimizde bar. **64** Shuning üchün, qebr üchinchi künigiche mehkem qogħdilishi üchün emr bergeysiz. Undaq qilinmis, muxlisliри kélép jesetni oghrilap kétip, andin xelqqe: «U ölümdin tirlidi» déyishi mumkin. Bundaq aldamchılıq aldininqisidinum better bolidu, — déyishti. **65** Pilatus ulargha: — Bir guruppa közħetli leshkeri silere tapshurdum. Qebrini qurbinglarning yéтиħiħe mehkem qogħdangar, — dédi. **66** Shuning bilen ular [közħetli leshkerler] bilen bille béríp, tashni pēchetlep, qebrini muhapizet astiġha qoydi.

28 Shabat küni ötiüp, heptining birinchi küni tang atay dégende, Magdalliq Meryem bilen yene bir Meryem qebrini körüşke keldi. **2** We mana, yerler tuyuqsız qattiq tewrep ketti; chünki Perwerdigarning bir perishtisi asmandin chüshüp, [qebrige] béríp, tashni bir chetke domilitip, üstide olturghandi. **3** Perishtining qiyapiti chaqmaqték, kiyimliri qardek ap'aq idı. **4** Közħetħiler uningdin shunče qorqushtiki, titrīship, ölüktek qétipli qaldı. **5** Perishte ayallarha qarap: — Qorqmangħar! Silerning kréstlen'gen Eysani izdewaqtinginlarni bilinen. **6** U bu yerde emes; u özi éytqandek tirıldırıldı. Kelingħlar, Reb yatqan jayni körünġlar; **7** andin derhal béríp uning muxlislirigha: «U ölümdin tirlip. We mana, u silerdin awwal Galiliyege baridiken, uni shu yerde köriddikensi» dengħar. Mana men bularni silere étiġip berdim, — dédi. **8** Shunga ayallar hem qorqunch hem zor xushalliq ichide qebrinden derhal ayrlip, uning muxlislirigha xewer bérishke yugişuşt. **9** Ular muxlislirini xewerlendürüşke mangħħanda, mana Eysa ularning alдigha chiqip: — Salam silerge! — dédi. Ularmu alдigha béríp, uning putiġha ésilip, uningga sejde qildi. **10** Andin Eysa ulargha: — Qorqmangħar! Béríp qérindashlirimħa: Galiliyege

béringlar, dep uqturunglar, ular méní shu yerde körídu, — dédi.

11 Ayallar téxi yolda kétiwatqanda, mana közetchilerning beziliri sheherge kirip, bolghan weqelerning hemmisi toghrisida bash kahinlарgha xewer qildi. **12** [Bash kahinlar] aqsaqallar bilen bir yerge yighilip meslihetleshkendin kényin, leshkerlerge bek köp pul béríp: **13** — Siler: «Uning muxlisliri kéchisi kélép, biz uxlawatqanda uning jesitini oghrilap ekétiptu» — denglar. **14** Eger bu xewer waliynning quliqigha yétip qalsa, biz uni qayil qilip silerni awarichiliktin saqlaymiz — dédi. **15** Shundaq qilip, leshkerler pulni aldi we özlirige tapilan'ghandek qildi. Shuning bilen bu gep bugün'giche Yehudiylar arisida tarqilip kelmekte.

16 On bir muxlis Galiliyege béríp, Eysa ulargha békítken tagħqqa chiqishti. **17** Ular uni körginide uningga sejde qilishti; lékin beziliri gumanlinip qaldi. **18** Eysa ularning yénigha kélép, mundaq dédi: — Ershte we yer yüzide barlıq hoquq manga bérildi. **19** Shuning tħchūn, béríp pütkül ellerni [özümge] muxlis qilip yéfishtürüngrar, shundaqla ularni Ata, Oghul we Muqeddes Rohning namigha tewe qilip chömüldürüp, **20** ulargha men silerge tapilighan barlıq emrlerge emel qilishni ögitinglar. We mana, men zaman axirighiche her küni siler bilen bille bolimen.

(aiðn g165)

Markus

1 Xudaning oghli Eysa Mesihning xush xewirining bashlinishi: **2** Yeshaya peyghemberning yazmısida xatirilen'gendek: — «Mana, aldingda elchimni ewetimen. U séning yolungni aldin'ala teyyarlaydu. **3** Anglanglar, dalada birsining towlighan awazini! U: «Perwerdigarning yolini teyyarlanglar, Uning üchün chighir yollırını tüptüz qilinglar!» — deydu». **4** Kishilerni chömöldürüş élip baridighan Yehya [peyghember] chöl-bayawanda peyda bolup, gunahlargha kechürüm élip kéléidighan, towa qilishni bildüridighan [sugha] «chömöldürüş»ni jakarlashqa bashlidi. **5** Pütün Yehudiye ölkisidikiler we pütkül Yérusalém shehiridikiler uning aldigha chiqip, gunahlirini iqrar qilishi bilen uning teripidin lordan deryasida chömöldürüldi. **6** Yehya bolsa töge yungidin qilin'ghan kiyim kiygen, bélige kön tasma baghlighanidi; yémeklikli chéketke bilen yawa here hesili idi. **7** U mundaq dep jakarlaytti: — Mentin qudretilik bolghan biri mendin kényin kéléidu. Men hetta éngiship keshlirining boghquchini yéshishkimu layiq emesmen! **8** Men silerni sughila chömöldürürmen, lékin u silerni Muqeddes Röhqa chömöldürüldi. **9** Shu künlerde shundaq boldiki, Eysa Galiliye ölkisining Nasaret shehiridin kélip, Yehya teripidin lordan deryasida chömöldürüldi. **10** U sudin chiqqandala, asmanlarning yérilip, Rohning kepter qiyapitide chüshüp, öz üstige qonuwatqanlıqını kördi. **11** Shuning bilen asmanlardın: «Sen Ménинг söyümlük Oghlum, Men sendin toluq xursemnen!» dégen bir awaz anglandi. **12** We Roh derhal uni chöl-bayawan'ga süylep chiqardi. **13** U chölde qiriq kiün turup, Sheytan teripidin sinilip turatti. U shu yerde yawayi haywanlar bilen bille idi; shu künlerde perishtiler uning xizmitini qildi. **14** Emdi Yehya solan'għandin kényin, Eysa Galiliye ölkisige bérıp: «Waqt-saiti toshi, Xudaning padishahliqi yéqinlashti! Towa qilinglar, xush xewerge ishininglar!» dep Xudaning padishahliqining xush xewirini jakarlashqa bashlidi. **16** [Shu künlerde] u Galiliye déngizi boyida kétiwétip, Simon bilen inisi Andriyasni kördi. Ular běliqchi bolup, déngizħa tor tashlawatatti. **17** Eysa ulargha: — Ménинг keynimdän ménginglar, men silerni adem tutquči běliqchi qilimen! — dédi. **18** Ular shuan torlirini tashlap, uningħha egiship mangdi. **19** U shu yerdin bir'az ötüp Zebediyning oghli Yaqupni inisi Yuhanna bilen kördi. Bu ikkisi kémide turup torlirini ongħshawatatti. **20** U shuan ularnimu chaqirdi. Ular atisi Zebediyni medikarlar bilen bille kémide qaldurup, özliri uning bilen mangdi. **21** Ular KeperNahum shehirige kirdi. Shabat kūni u udlu sinagogqa kirip, telim bérishke bashlidi. **22** Xalayıq uning telimige heyranuhes bolushti. Chünki uning telimliri Tewrat ustazliriningkige oxshimaytti, belki tolimu nopoluzluq idi. **23** Sinagoga napak roh chapplashqan bir adem bar idi. U: **24** — I Nasaretlik Eysa, biz bilen karing bolmisun! Sen bizni yoqatqili keldingu? Men séning kimlikingni bilimen, sen Xudaning Muqeddes bolghuchisisen! — dep towlattu. **25** Lékin Eysa [jin'gha] tenbih bérıp: — Aghzingni yum, bu ademdin chiq! — dédi. **26** Napak roh héliqi ademning ténni tartshturup, qattiq warqirginiche uningdin chiqip ketti. **27** Xalayıq hemmisi buningdin intayin heyran bolup, özara għulghula qiliship: — Bu qandaq ish? Yéngi bir telimghu! Chünki u hoquq bilen hetta napak roħlarrħimbu buyruq qilalaydiken, ularmu uning sózige boysunidiken, — déyishti. **28** Buningdin uning shħorħiha shu haman püttin Galiliye ölkisining etrapigha pur ketti. **29** Ular sinagogħdin chiqipla, Yaqup we Yuhanna bilen Simon we Andriyasning öyige bardi. **30** Emma Simonning qéyanisini qizitma ichide yétip qalghanidi. Ular derhal uning ewħalini [Eysagħa] éytti. **31** U ayalning qéshīha bérıp, qolidin

tutup, yólep öre turghuzdi. Uning qizitmisi derhal yandi we u ularni kiittħukhe kirishti. **32** Kechqurun kün patqanda, kishiler barliq aghriqlarni we jin chapplashqanlarni uning aldigha élip kéishtti. **33** Pütün sheherdikiler ishik aldigha toplashqanidi. **34** Shuning bilen u her türlik késellerge giriptar bolghan surghun kishilerni saqayttu we nurghun jinlarni kishilernin heydiwetti. Lékin u jinlarning gep qilishqa yol qoymidi, chünki ular uning kim ikenlikini bilishetti. **35** Etisi etigen tang téxi atmastinla, u ornidin turup, [sheherdin] chiqip, xilwet bir jayħha bérıp dua-tilawet qildi. **36** Simon bilen uning hemrahliuni uni izdep chiqti. **37** Uni tapqanda: — Hemme adem séni idždhiwatidu! — déyishti. **38** U ulargha: — Bashqa yerlerge, etraptiki yezilarlighimu söz-kalamni jakarlishim, üchün barayli. Chünki men del mushu ish üchün aklishim, — dédi. **39** Shundaq qilip, u pütkül Galiliye ölkisini aylinip, sinagogħirida söz-kalamni jakarlaytti hemde jinlarni kishilernin heydwietteti. **40** Maxaw késili bar bir kishi uning aldigha kélip yelínip, tizlinip turup: — Eger xalisin, méni késilim din pak qilalasiz! — dep ötundi. **41** Eysa ichi aghrighach qoloni sozup uningħha tegħküzip turup: — Xalaymen, pak qilin'ghin! — déwid, **42** shu söz bilenla maxaw késili derhal bimardin kétip, u pak qilindi. **43** U uningħha: — Hazir bu ishni héchħimġe éytma, belki uđul bérıp [mes'ul] kahin għa özüngi körssit, kahinlarda guwahl iqbalush üchün, Musa bu késeldin paklan'ghanlarga emr qilghan [qurbanilqarni] sun'ghin, — dep uni qattiq agħallandurup yolgha saldi. **45** Birqa u adem chiqip, u ishni köp yerlerde jar sélip, keng yéyiwti. Shuning bilen Eysa héċċandaq sheherje oħruq-ashkara kirelmey, belki sheherler sirtidiki xilwet jaylarda turushqa mejjbur boldi; xalayiq her tereptin uning yénigha toplishatti.

2 Birneħcheħħe kündin kényin u qaytidin Kepernahumgħa kirdi. **U** öydiken, dégen xewer tarqiliwidi, **2** shunče köp adem u yergie yighħildiki, hetta ishik aldidimu put dessiegħek yer qalmighanidi. U ulargha söz-kalam yetküżżiżatati. **3** Mana shu esnada, birneħħeħħe adem uning aldigha bir palechni élip keldi; uni ulardin töti köttürüp ekelgenidi. **4** Ademming köplükidin uningħha yéqinlishal may, ular uning üstidin özżini téship, tōshuk achqandin kényin palechni zembil bilen [Eysaning aldigha] chüshürdi. **5** Emdi Eysa ularning ishēnħi körüp palechke: — Balam, gunahliring kechürüm qilindi, — dédi. **6** Lékin u yerde olturghan bezi Tewrat ustazliri kōnglide gumanij soallarni qoyup: **7** «Bu adem néme üchün mundaq deydu? U kupurluq qiliwatidighu! Xudadin bashqa kimmu gunahlarni kechürüm qilalisun?» déyishti. **8** Eysa shuan roħida ularning kōngülliride shundaq gumanij soallarni qoyuwatqanlıqini bilip yétip, ulargha mundaq dédi: — Siler kōngiilde némishqa shundaq soallarni qoyisiler? **9** Musu palechke: «Gunahliring kechürüm qilindi!» déyish asanmu, yakki «Ornundin tur, zembil-körpengi yighishturup mang!» déyish asanmu? **10** Emma hazir silerning Insan'oghliniñ yer üzże gunahlarni kechürüm qilish hoquqiga ige ikenlikini bilishingħar üchün, — U palech késelge: **11** — Sanga éytayki, ornundin tur, zembil-körpengi yighishturup öyঁngge qayt! — dédi. **12** U derhal ornidin des turup, zembil-körpsini yighishturdi we hemmeylenning köz aldida [öyden] chiqip ketti. Hemmeylen qattiq heyran qéliep Xudani ulughħiship: — Musħundaq ishni ezdin körüp baqmighaniduq, — déyishti. **13** U yene déngiz boyigha qarap mangdi. Kishiler topi uning etrapigha oħliwalid. U ularġha telim berdi. **14** U yoldin ötüp kétiwaqtqanda, baj alidighan orunda olturghan Alfayning oghli Lawiyni körüp, uningħha: — Manga egesħkin, — dédi. U ornidin turup, uningħha egeshti. **15** We shundaq boldiki, u [Lawiyning] öyide dastixanda olturghanda,

nurghun bajgırlar we gunahkarlar Eysa we uning muxlisliri bilen hemdastixan boldi. Bundaq kishiler xéli köp idi, ularmu uningga egeshkenidi. **16** Emdi Tewrat ustazliri we Perisiyler uning gunahkarlar we bajgırlar bilen bir dastixanda olтурghanlıqını körüp, muxlislirigha: — U némisħqa bajgir we gunahkarlar bilen bir dastixanda yep-ichip olturnidu?! — déyishti. **17** Buni anglighan Eysa ulargha: — Sagħħlam adem emes, belki bimarlар téwipqa mohtajdur. Men heqqaniylarni emes, belki gunahkarlarni chaqirghili keldim, — dédi. **18** Emdi Yehyaning muxlisliri bilen Perisiyler roza tutuwatatti. Beziler uning alidha kēlip: — Némishqa Yehyaning muxlisliri we Perisiylerning muxlisliri roza tutidu, lékin séning muxlisliring tutmaydu? — dep sorashti. **19** Eysa jawaben mundaq dédi: — Toyi boluwatqan yigit téxi toyda hemdastixan olтурghan chaghda, méhmanlıro roza tutup oltursa qandaq bolidu? Toyi boluwatqan yigit toyda bolsa, ular héchqandaq roza tutalmaydu. **20** Emma shu künler kēliduki, yigit ulardin elip kētidilu, ular shu künde roza tutidu. **21** Héchkim kona könglekle yéngi rexttin yamaq salmaydu. Undaq qilsa, yéngi yamaq [kiriship], kona kiyimni tartsitetur yirtiwétidu. Netijide, yirtiq téximu yoghinap kētidu. **22** Héchkim yéngi sharabni kona tulumlarga qachilimaydu. Eger undaq qilsa, sharabning [échishi bilen] tulumlar yérilip kētidu-de, sharabmu tökülp kētidu hem tulumlarlu kardin chiqidu. Shuning üchün yéngi sharab yéngi tulumlarga qachilinishi kérek. **23** Bir shabat künü shundaq boldiki, u bughdayliqlardın ötüp kētiwattati. Uning muxlisliri yolda méngiwatqanda bashaqlarni üzüşke bashlidi. **24** Perisiyler uningga: — Qara, ular némisħqa shabat künü [Tewratta] cheklen'gen ishni qilidu? — déyishti. **25** U ulargha: — [Padishah] Dawutning özi we hemrahlıri hajetmen bolghanda, yeni ach qalghanda néme qilghanlıqını [muqeddes yazmilardin] oqumaghanmusiler? **26** — Démek, Abiyatar bash kahin bolghan waqtida, u Xudanıng öyige kirip, Xudagħha atalghan, Tewratta peqet kahinlarning yéyishigila bolidiğħan nanlarni [sorap] yégen, shundaqla hemrahlırlighimu bergen? — dédi. **27** U ulargha yene: — İnsan shabat künü üchün emes, shabat künü insan üchün yaritildi. **28** Shuning üchün, İnsan'oghli shabat küniningmu Iġisidur, — dédi.

3 U yene sinagogqa kirdi. Shu yerde bir qoli yigilep ketken bir adem bar idi. **2** [Perisiyler] Eysanıng tüstidin erz qilayı dep shabat künide késel saqyatidighan-saqyatmaydighanlıqını paylap yüretti. **3** Eysa qoli yigilep ketken ademe: — Ornundin turup, otturığa chiqqin! — dédi. **4** Andin, sinagogdikilerdin: — Tewrat qanunigha uyghun bolghini shabat künü yaxshılıq qilishmu, yaki yamanlıq qilishmu? Janni qutquzushmu yaki halak qilishmu? — dep soridi. Lékin ular zuwan sürüşħmidı. **5** U għezej bilen etrapigha nezer sélip ulargha köz yügiertüp, ularning tash yüreklikidin qayghurdi. Andin u késelge: — Qolungni uzat, — dédi. U qolni uzitiwid, qoli eslige keltürüldi. **6** Emdi Perisiyler derhal sirtqa chiqip, uni qandaq yoqitish togrisida Hérod [padishahn] terepdarlıri bilen meslihet qilishqa bashlidi. **7** Andin Eysa muxlisliri билen bile u yerdin ayri�ip déngiz boyigha ketti; Galiliye ölkisidin chong bir top ademler uningga egiship bardì; shundaqla uning qilghan emellirini anglighan haman, pütün Yehudiye ölkisidin, Yérusaléṁ shehiridin, İdumiya ölkisidin, Iordan deryasining qarshi teripidin, Tur we Zidon sheherlirining etrapidiki jaylardın zor bir top ademlermu uning yénigha kēlishti. **9** U ademlerning köplikidin özini qistap qoymisun dep muxlislirigha kichik bir kēmining uningga yéqin turushini tapildi. **10** Chünki u nurghun bimarlarni saqaytqini tüpeylidin herqandaq waba-késelliklerge giriptar bolghanlarning hemmisi uningga [qolumni] bir tegküütawlsam dep qistiship kēlishkenidi. **11** Napak roħlar [chaplišwalghanlar]

qachanla uni körse, uning aldigha yiqlip: «Sen Xudanıng Oghlisen!» dep warqirishatti. **12** Lékin u [napak roħlarrha] özining kim ikenlikini ashkarlimasliqqa qattiq tenbih bérıp aghalndurattu. **13** U tagħha chiqip, özi xalighan kishilerni yénigha chaqirdi; ular uning yénigha kēlishti. **14** U ulardin on ikkisini özi bilen bille bolushqa, söz-kalammı jakarlashqa, **15** késellerni saqaytish we jinlarni heydesh hoquqiga īge bolushqa tallap békitti. **16** U [békitten on ikki kishi]: Simon (u uningga Pétrus dep isim qoqhan), **17** Zebediyyen oħħli Yaqup we uning inisi Yuhanna, (u ularni «Birni-Regaz», yeni «Güldürħama oħħilluri» depmu atīħan), **18** Andriyas, Filip, Bartolomay, Matta, Tomas, Alfayning oħħli Yaqup, Tadav, milletperwer dep atalghan Simon **19** we uningga satqunluq qilghan Yehuda Ishqariyotlardin ibaret. **20** U öyge qaytip kelgħedin kējix, u yerge yene sunħe nurghun ademler toplandiki, ularning hettu ghizalangħu waqt qiqi. **21** [Eysan] aħlisidikiler buni anglap, uni tutup kēlħiske bérishsti. Chünki ular uni «Eqlini yoqitiptu» dégenidi. **22** Yérusalémdin chūħken Tewrat ustazliri bolsa: «Uningda Beelzibub bar», we «U peqet jinlarning emirige tayinip jinlarni qogħliwétdiken», déyishetti. **23** Shuning üchün u [Tewrat ustazlirini] yénigha chaqirip, ulargha temsillerni isħlitip mundaq dédi: — Sheytan Sheytanni qandaqmu qogħlisun? **24** Eger padishahliq öz ichidin bōlinnöp özara soquşqan bolsa shu padishahliq put tirep turalmaydu; **25** shuningdek eger bir aile öz ichidin bōlinnöp özara soquşha shu aile put tirep turalmaydu. **26** Eger Sheytan öz-özige qarshi chiqip bōlinnse, u put tirep turalmayu, yoqalmay qalmaydu. **27** Héchkim kücktunggür birsining öyige kirip, uning mal-mülkini bulap kētelmejd — peqet u shu kücktunggürni awwal bagħliyalisa andin öyini bulang-talang qilalaydu. **28** Shuni silerge berħeq éytip qoyakki, insan baliliri ötkiżżeñ tħiekk għadha hemmisi, shundaqla ular qilghan kupurluqlirining hemmisi kechħurħukse bolidu. **29** Biraq kimdkim Muqeddes Rohqa kupurluq qilsa, ebedil'ebediġże ħeċ-kechħurħum, belki mengħġi l-bir gunahning hökümi astida turidu. (**aiōn g165, aiōnios g166**) **30** [Eysanıng bu sózi] ularning «uningha napak roħ chaplišiptu» dégħi üchħun [éytilħanidi]. **31** Shu waqita uning anisi bilen iniltri keldi. Ular sirtida turup, uni chaqirishqa adem kirkizdi. **32** Bir top xalayi uning etrapida olturnati. Ular: — Mana, aningiz, iniliringiz sizni izdep sirtta turidu, — déyishti. **33** Eysa ulargha jawaben: — Kim ménning anam, kim ménning inilirim? — dédi. **34** Andin, u öpħčuriside olturghanlarga qarap mundaq dédi: Mana bular ménning anam we inilirim! **35** Chünki kimki Xudanıng iradisini ada qilsa, shu ménning aka-inim, acha-singlim we anamdr.

4 U yene déngiz boyida [xelqeq] telim bérishke bashlidi. Uning etrapigha zor bir top ademler oħshiwalghachqa, u bir kémige chiqip déngizda oltordi; püktül xalayi bolsa déngiz qirghiqa turushatti. **2** U ulargha temsil bilen nurghun isħlarni ögetti. U telim bérıp mundaq dédi: **3** — Qulaq sélingħar! Uruq chachquħi uruq chachqili [éteżgħha] chiqiptu. **4** Uruq chachqanda uruqlardin beziliri chighir yol boyigha chħušíptu, qushlar kēlip ularni yep kētiptu. **5** Beziliri tupriqi az tħażżeq chħušíptu. Topisi chongħur bolmgħanlıq, tħallix tħalli chiqiptu, **6** lékin kün chiqish bilenla aptapt kőyঃ, yiltizi bolmgħachqa qurup kētiptu. **7** Beziliri tikenlerning arisigha chħušíptu, tikenler ösüp maysilarni bogħu-wélip, ular héċ-ċosul bermepu. **8** Beziliri bolsa, yaxshi tupraqqa chħušíptu. Ular ösüp awup chong bolghanda hosul bérissu. Ularning beziliri ottu hesse, beziliri atrish hesse, yene beziliri yüz hesse hosul bérissu. **9** — Anglighudek qulqi barlar buni anglisun! — dédi u. **10** U uning etrapidikiler hem on ikkiyen bilen yalghuz qalghanda,

ular uningdin temsiller toghruluq sorashti. **11** U ulargha mundaq dédi: — Xudanining padishahliqining sirini bilishke siler nésip boldunglar. Lékin sırttikilerge hemme ish temsiller bilen uqturulidu; **12** buning bilen: «Ular qarashni qaryudu, biraq körmeye; Anglashni anglaydu, biraq chüshenmeydu; Shundaq bolmisidi, ular yoldin yandurulushi bilen, Kechürüm qilinatti» [dégén söz emelge ashurulidu]. **13** Andin u ulargha: — Siler mushu temsilnimu chüshenmidilarmu? Undaqta, qandaqmu bashqa herxil temsillerni chüshineleysiler? — dédi.

14 Uruq chachquchi söz-kalam chachidu. **15** Üstige söz-kalam chéchilghan chighir yol boyi shundaq ademlerni körsetkenki, ular söz-kalamni anglichan haman Sheytan derhal kélép ularning qelbige chéchilghan söz-kalamni élip kétidu. **16** Buninggħha oxhash, tashliq yerlerge chéchilghan uruqlar bolsa, söz-kalamni anglichan haman xushalliq bilen qobul qilghanlarni körtsitidu. **17** Halbüki, qelbide héch yiltiz bolmighaqqa, peqet waqtliq turidu; söz-kalamning wejidin qiyinchiliq yaki ziyaneshlikke uchrighanda, ular shuan yoldin chetnep kétidu. **18** Tikenlerning arisigha chéchilghini shundaq bezi ademlerni körsetkenki, bu ademler söz-kalamni anglichini bilen, **19** lékin könglige bu dunyaning endishiliri, bayliqlarning éziqturushi we bashqa nersilerge bolghan hewesler kiriwélip, söz-kalamni bogħuwetidu-de, u héch hosul chiqarmaydu. (**aiōn g165**) **20** Lékin yaxshi tupraqqa chéchilghan uruqlar bolsa — söz-kalamni anglishi bilen uni qobul qilghan ademlerni körtsitidu. Bundaq ademler hosul bérividu, birsti ottu hesse, birsti atmish hesse, yene birsti yüz hesse hosul bérividu. **21** U ulargha yene mundaq dédi: — Chiragh séwet yaki kariwat astigha qoyulush üchün keltürülemdu? U chiraghdanning üstige qoyulush üchün keltürülmemdu? **22** Chünki yosherulghan héchqandaq ish ashkarilanmay qalmaydu, shuningdek herqandaq mexpiy ish yüz bergendin kényin ayan bolmay qalmaydu. **23** Anglighudek qulipi barlar buni anglisun! **24** Anglighanliringħargħa kóngħi bóltingħar! Chünki silek [bashaqħiġħaq] qandaq ölcem bilen ölcisengħar, silergimu shundaq ölcem bilen ölcip bérilidu, hetta uningdinmu kop qoshup bérilidu. **25** Chünki kimde bar bolsa, uningga téximu kóp bérilidu; emma kimde yoqボs, hetta uningda bar bolghanlirimu uningdin mehrum qilinidu. **26** U yene mundaq dédi: — Xudanining padishahliqi yene birsining tupraqqa uruq chachqingħha oxshaydu: **27** u uxlaydu, orundin turidu, kéche-ktündüzler ötüwérip, uruq bix urup ösidu. Lékin chachquchi qandaq yol bilen ösídighanliqini bilmeydu. **28** Tupraq özlükidin hosul bérividu; uruq awwal bix uridu, kényin bash chiqridu, axirda bashaqlar toluq dan tutidu. **29** Dan pishqanda, [chachquchi] derhal orghaq salidu, chünki hosul waqt kelgen bolidu. **30** U yene mundaq dédi: — Xudanining padishahliqini némine oxshitimiz? Yaki qandaq bir temsil bilen suretlep béréleyimiz? **31** U goya bir tal qicha uruqiga oxshaydu. U yergie térlighanda, gerche yer yüzdikidi barliq uruqlarning ichide eng kichiki bolsimu, **32** térlighandin kényin, herqandaq ziraettin égiz ösüp shundaq chong shaxlayduki, asmandiki qushlarmu uning sayisige qonidu. **33** U shuninggħha oxshash xalayiq anglap chüshineligüdekk nurghun temsiller bilen söz-kalamni yetküzdi. **34** Lékin temsil kelturmey turup ulargha héchqandaq söz qilmaytti. Lékin öz muxlisliri bilen yalghuz qalghinida, ulargha hemminni chüshendürüp béretti. **35** Shukini kech kirkende, u ulargha: — Déngizning u qéttiga öteyl, — dédi. **36** Ular xalayiqni yolgha séliwetkendin kényin, uni kémide oltrurhan péti élip yürüp kétishti. Ular bilen bille mangħan bashqa kémimerlu bar idu. **37** We mana, esheddiq qara quyun chiqip ketti; shuning bilen dolqunlar kémimi urup, su halqip kirip, kémige toshay dep qalghanidi. **38** Lékin u kémining ayagh-

teripide yastuqqqa bash qoyup uyqugħha ketkenidi. Ular uni oyghitip: — I ustaz, halak boluwaqtinimizħha karing yoqmu? — dédi. **39** U ornidin turup, boran'ha tenbih bérrip, déngizgħha: «Tinchlan! Jim boll!» déwid, boran toxtap, chongqr bir jimjtliq hökum sürdi. **40** — Némishqä shunche qorqsiler? Silered qandaqsige téxiche ishencħ bolmaydu? — dédi u ulargha. **41** Ularni intayin zor bir qorqunchi basti, ular bir-birige: — Bu adem zadi kimdu? Hetta shamal we déngizmu uningħha itaet qilidiken-he! — dep kétishti.

5 Ular déngiznung u qéttiga, Gadaraliqlarning yurtighta yétip bardi. **2** U kémidin chüshħi bilenla, napak roh chapplashqan bir adem gör öngkūrliridin chiqip, uning alidha keldi. **3** U adem öngkūrlerni makan qilghan bolup, uni héchħim hetta zenjirler bilenmu bagħliyal maytti. **4** Chünki köp qétim put-qolliri kishen-zenjirler bilen bagħlan'għan bolsimu, u zenjirlerni üzziwétip, kishenlerni chéqiqetkenidi; héchħim uni boysunduralmighanidi. **5** U kékhe-kündüz mazarliqa we tagħħar arisida toxtawsiz warqirap-jarqirap yüretti, öz-özini tashlar bilen késip yarilandurati. **6** Lékin u Eysani yiraqtin körüp, uning alidha yügħiġ bérrip, sejde qildi **7** we qattiq awzada warqirap: — Hemmidin alij Xudanining Oħgli Eysa, sérin menning bilen néme karing! Xuda heqqi, sendin ötünüp qalay, méni qiyimal! — dédi **8** (chünki Eysa uningħha: «Hey napak roh, uningdin chiql» dégenidi). **9** U uningdin: — Isming néme? — dep soridi. — Isim «qoshun» — chünki sanimiz köp, — dep jawab berdi u. **10** We u Eysadin ularni bu yurttin heydi wetmigeysen, dep köp ötünüp yalwurdu. **11** Tagħiż bagħriha chong bir top tongguz padisi otlap yüretti. **12** Jinjar uningħha: — Bizni mushu tongguzlарha ewetkin, ularning ichige kirip kétishke yol qoqħayen, — dep yalwurushti. **13** Eysa derhal yol qoqħi. Shuning bilen napak roħħar chiqip, tongguzlarning ténige kirishi bilenla, tongguzlar tik yardin ettip chüshüp, déngizgħa għerq boldi. Ular ikki mingħha yēqin idi. **14** Tongguz baqquchilar bolsa u yerdin qéchip, sheher-yézilarda bu isħlarni pur qildi. Shu yerdikiler néme ish yüz bergenlikini körgili chiqishti. **15** Ular Eysanin yénigha keldi we ilgħi jinjar chaplišiwalghan hélioji ademning kiyimlerni kiyip, es-hoshi jayda oltrurħinini — yeni «qoshun jinjar» chapplashqan shu ademni körüp, qorqup kétishti. **16** Bu weqeni körġenler jinjar chapplashqan ademde néme yüz bergenlikini we tongguzlarning aqiwitini xelqeqe bayan qilip berdi. **17** Buning bilen xalayiq Eysagħa: Yurtirrimidzin chiqip kettkeysen, dep yalwurushaq bashħidi. **18** U kémige chiqiwaqtqanda, ilgħi jinjar chapplashqan hélioji adem uningdin: Memmu sen bilen bille baray, dep ötündi. **19** Lékin u buningħha unimay: — Öz öydikiliring we yurdashliringning yénigha bérrip, ulargha Perwerdigarning sanga shunchilik uluġħ isħlarni qilip bergenlikini, Uning sanga rehim-shepqed körsetkenlikini xewlerdendürġin, — dédi. **20** U qaytip bérrip, Eysanin özige qandaq uluġħ isħlarni qilghanliqini «On sheher rayoni»da jar qilishqa bashħidi. Buni anglighanlarning hemmisi tolimu heyran qelişti. **21** Eysa qaytidin kérne bilen déngiznung u qéttiga ötkende, zor bir top xalayiq uning yénigha yighthid; u déngiz boyida turatti. **22** Mana, melum bir sinagogining chongi Yairus isimliq bir kishi keldi. U uni körüp ayiħighha yiqilip: — Kichik qizim öley dep qaldi. Bérrip uningħha qolliringżi tektiżiż qoysingiz, u saqiyip yashīħay! — dep qattiq yēlindi. **24** Eysa uning bilen bille bardi. Zor bir top xalayiqmu olisħip qistashqan halda keynidin ménġishti. **25** Xun tewresh késilige griptar bolghinħa on ikki yil bolghan bir ayal bar bolup, **26** u nurghun téwiplarning qolida kop azab tartip, bar-yoqini xejjlep tügħiġi bolsimu, héchqandaq ünnümi bolmay, téximu āġħiġħiġ ketkenidi. **27** Bu ayal Eysa heqqidiki geplerni

anglap, xalayiqning otturisidin qistilip kélip, arqa tereptin uning tonini silidi. **28** Chünki u könglide: «Uning tonini silisamla saqaymay qalmaymen» dep oylighanidi. **29** Xun shuan toxtap, ayal késel azabidin saqaytilghanliqini öz ténidé sezdi. **30** Eysa derhal wujudidin qudretning chiqqanliqini sézip, xalayiqning ichide keynige burulup: — Kiyimimni silighan kim? — dep soridi. **31** Muxlisliri uningga: — Xalayiqning özüngni qistap méngiwatqanlıqını körüp turuqluq, yene: «Méni silighan kim?» dep soraysen'ghu? — déyishti. **32** Biraq Eysa özini silighuchini tépish üchün téxiche etrapiga qarawatatti. **33** Özide néme ishning yüz bergenlikini sezen ayal qorqup-titrigen halda kélip uning aldiga yiqlidi we uningga heqiqiy ehwalni pütünley étti. **34** U uningga: — Qizim, ishenching séni saqaytt! Tincharjemlikte qayt! Késilingning azabidin saqayghin, — dédi. **35** U bu sözni qiliwatqanda, sinagogning chongining öyidin beziler kélip uningga: Qizingiz öldi. Emdu ustazni némishqa yene aware qilisiz? — déyishti. **36** Lékin Eysa bu sözlerni anglap derhal sinagogning chongicha: Qorqmighin! Peqet ishenchte bol! — dédi. **37** U peqet Pétrus, Yaqup we Yaqupning inisi Yuhanna bilen yolha chiqtı; bashqa héchkimming özı bilen bille bérishigha yol qoymidi. **38** U sinagogning chongining öyi aldiga kelgende, qiyqas-chuqanni, xalayiqning qattiq naleperяд we ah-zar kötürgenlikini körüp, **39** öyge kirip ulargha: — Némishqa qiyqas-chuqan we ah-zar kötürisiler? Bala ölmepetu, uxlap qaptu, — dédi. **40** Ular uni mesxire qilishi; lékin u hemmylenni tashqirigha chiqiriwétip, balining ata-anisini we öz hemrahlirini élip, bala yatqan öyge kirdi. **41** U balining qolini tutup, uningga: «Talita kumi» dédi. Bu sözning menisi «Qizim, sanga éytemenki, ornungdin tur» dégenlik idi. **42** Qiz derhal ornidin turup mangdi (u on ikki yashta idi). Ular bu ishqa mutleq heyran qelishti. **43** U ulargha bu ishni héchkimge ýetmasliqni qattiq tapilidi, shundaqla qizgha yégüdek birnéme bérishni étti.

6 U yerdin kétip, öz yurtigha keldi. Uning muxlislirimu uningga egiship bardi. **2** Shabat küni kelgende, u sinagogda telim bérishke kirishi. Telimini anglighanlardin köp adem intayin heyran bolushup: — Bu adem bulargha nedin érishkendu? Uningha mushundaq danaliq qandaq bérilgen? Uning qolida mushundaq möjiziler qandaq yaritildigandu? **3** U héliqi yaghachchi emesmu, Meryemning oghli, shundaqla Yaqup, Yose, Yehuda we Simonlarning aksiguh? Uning singillirimu bu yerde arimizda turuwatmadu? — déyishti. Shuning bilen ular uningga heset-bizarliq bilen qaridi. **4** Shuning bilen Eysa ulargha: — Herqandaq peyghember bashqa yerlerde hörmetsiz qalmaydu, peqet öz yurti, öz uruq-tughqanlıri arisida we öz öyide hörmethet sazawer bolmaydu, — dédi. **5** Shuning bilen qollırını birqanche bimarning üstige tegküzüp, ularni saqyatqandın bashqa, shu yerde u héchqandaq möjize yaritalmadi. **6** We u ularning iman-ishenchiszlikidin heyran qaldı. **7** Andin u etrapiki ýéza-kentlerni aylinip telim berdi. U on ikkiylenmi yénigha chaqirdi we [xelq arisigha] ikki-ikkidin ewetishke bashlıdi. U ulargha napak rohlarini haydesk hoquqini berdi; **8** we ulargha: — Seperde yéninglarga hasidin bashqa nerse éliwalmanglar, ne xurjun ne nan éliwalmanglar, belwaghqa pulmu salmanglar, **9** putunglarga keshlerni kiyinglar, biraq ikki yektek kiyiwal manglar, — dep tapilidi. **10** U yene: — [Bir yurtqa barghininglarda], kimning öyge [qobul qilinip] kirsenglar, u yurttin ketküche shu öydila turunglar. **11** Qaysi yerdikiler silerni qobul qilmisa, shundaqla sözünglarni anglimisa, u yerdin ketkinninglarda, ulargha agah-guwah bolsun üchün ayighinglardiki topini qéqiwétinglar! — dédi. **12** Shuning

bilən ular yolha chiqip, kishilerni gunahlirigha towa qilishqa jar sélip tündidi. **13** Ular nurghun jımlarni heydidi, nurghun bimarlarni zeytun méyi bilen mesih qılıp saqayttı. **14** Uning name meshhur bolghachqa, Hérod padishah uning heqqige anglap: «Bu adem [choqum] ölümdin tilrilen Chömöldürgüchi Yehiadur. Shuning üchün mushu alahide qudretler uningda kúchini körsitudu» deytti. **15** Bashqilar: «U Ilyas [peyghember]» dése, yene beziler: «Burunqı peyghemberlerdek bir peyghember bolsa kérek» déyishetti. **16** Biraq bularni anglighan Hérod: — Men kallisini alghan Yehyaning özı shu — u ölümdin tilriliptu — dédi. **17** Hérodning bundaq déyishining sewebi, u [ögey] akisi Filipning ayalı Hérodiyening wejidin adem ewetip Yehyani tutup, zindan'għa tashlighanidi. Chünki u shu ayal bilen nikahlann-ghanġi; Yehya Hérodqa [tenbih béríp]: «Akangning ayalini tarwiżelishing Tewrat qanuniga xilap» dep qayta-qayta dégenidi. **19** Shuning üchün Hérodiye Yehyagħa adawet saqlaytt; uni öltürmekchi bolghan bolsimu, lékin shundaq qilalmaytti. **20** Chünki Hérod Yehyani diyanetlik we muqeddes adem dep bilip, uningdin qorqatti, shunglashqa uni qogħdaytti; u uning sözlirini anglighan chaghbirida alaqzade bolup kétetti, lékin yenila sözlirini anglashqa amraq idi. **21** Emma [Hérodiye kütken] peyt axir ýetip keldi; Hérod tughulghan künide öz emeldarli, mingbeshiliri we Galiliye ölkisidiki katta erbablarни ziyapet bilen kütüwaldi; **22** héliqi Hérodiyening qizi sorun' għi chūshüp usul oynap berdi. Bu Hérod we hemdastixan bolghanlارha beku yarap ketti. Padishah qizgha: — Mendin néme telep qilsang, shuni bérímen, — dédi. **23** Andin u qesem qilip yene: — Mendin néme telep qilsang, hetta padishahliqimning yérímini désengmu shuni bérímen, — dédi. **24** Qiz sirtqa chiqip, anisidin: — Néme telep qilay? — dep soriwidi, anisi: — Chömöldürgüchi Yehyaning kallisini telep qil, — dédi. **25** Qiz derhal padishahning aldiga aldirap kirip: — Chömöldürgüchi Yehyaning kallisini hazirla bir texsige qoyup eklilshirini xalaymen, — dédi. **26** Padishah buningha nahayit hesret chekkien bolsimu, qesemli teptyelidin we dastixanda olturngharlan wejdid, uningga bergen sözidin yan'ghusi kelmidi. **27** Shunga padishah derhal bir jallat ewetip, uning kallisini élip kélishni emr qildi. Jallat zindan'għa béríp Yehyaning kallisini élip, **28** uni bir texsige qoyup, qizning aldiga élip kélip uningga berdi. Qiz uni anisigha tapshurdi. **29** Bu ishni anglighan Yehyaning muxlisliri kélip, jesetni élip kétip bir qebrige qoydi. **30** Qaytip kelgen rosullar Eysanıng yénigha yighthildi, néme qilghanlari hem néme telim bergenlirini uningga melum qilishi. **31** Kélip-kétiwaqanlar nahayiti köplikidin ulargha tamaqlinşiqim u waqt chiqmidi. Shunga u ulargha: — Yürüngħar, men bilen xilwet bir jayħha béríp, birdem aram élingħar, — dédi. **32** Buning bilen ular kémie chūshüp, xilwet bir chöl yergħi qarap mangdi. **33** Biraq nurghun kishilerni ularning kétiwaqanlıqını bayqap, ularni tonuwéliwid, etrapтиki barliq sheherlerdin piyade yolha chiqip, yügħi ri, ulardin burun u yergħe béríp yighilishti. **34** Eysa kémidin chūshüp, zor bir top ademni körüp, ularning padichisiz qoy padisidek bolghanlıqigha ich aghritti. Shunga u ulargha köp ishlarini ögħitishke bashħidi. **35** Kech kirip qalghanda, muxlisliri uning yénigha kélip: — Bu chöl bir jay iken, kech kirip ketti. **36** Xalayiqni yolha sélīwetken bolsang, ular etrapiki kent-qishlaqlarha béríp, özlirige nan setiwal sun; chünki ularidha yégüdekk nerse yoq, — dédi. **37** Lékin u ulargha jawaben: — Ulargħa özüngħar ouzq béringħar, — dédi. Muxlislar uningdin: — Ikki yüz kümüş dinarha ulargha nan ekélip ularni ozuqlanduramdu? — dep soridi. **38** Eysa ularħa: — Qanche néningħar bar? Béríp qarap bęqingħar, — dédi. Ular qarap baqqandin kéisin: — Beshi bar iken, yene ikki béliqmu bar iken, — déyishti. **39** U ulargha kishilerni top-top qilip

yéshil chimende olturghuzushni buyrudi. **40** Xalayiq yüzdin, elliktin sep-sep bolup olturushti. **41** U besh nan bilen ikki béliqni qoligha élip, asman'għa qarap [Xudagh] teshekkür medhiye étti, andin namlarni oshtup, köpcilikke tutup bérish üchün muxlislirigha bérip turat; ikki béliqnimu hemmeylen'ge tarqitip berdi. **42** Hemmeylen yep toyundi. **43** [Muxlislar] éship qalghan nan we béliq parchilirini liq on ikki séwetke tériwaldi. **44** Namlarni yégen erlerning sanila besh mingche idi. **45** Bu ishtin kényinla, u muxlislirigha özüm bu xalayiqni yolgha séliwétimen, anggħieha siler kémige olturup, déngizning qarshi qirghiqidiki Beyt-Saïda yézisigha ötüp turunqlar, dep buyrudi. **46** Ularни yolghi séliwetkendin kényin, u dua-tilawet qilish üchün tagħha chiqt. **47** Kech kirkgende, kémē déngizning otturisigha yetkenidi, u öziż yalghuz quruqluqtta id. **48** U muxlislirining palaqni kūčep uruwtqanlıqini körđi; chünki shamat tetür yonilishite chiqqanidi. Kéche tötfinci jések waqtida, u déngizning üstide méngip, muxlisli terepke keldi we ularning yénidin ötüp kétidgħandek qilatti. **49** Lékin ular uning déngizning üstide méngip kéliwatqanlıqini körüp, uni alwasti oxshaydu, dep oylap chuqan sélishti. **50** Chünki ularning hemmisi uni körüp sarasimige chüshti. Lékin u derhal ulargha: — Yüreklik bolunglar, bu men, qorqmanglar! — dédi. **51** U kémige, ularning yénigha chiqqandila, shamat toxти. Ular buningdin hoshidin ketkudek deriże qattiq heyran qélisip, némini oyashni bilmeytt; **52** chünki ular nan bérish [mőjizisini] téxiche chüshenmigenidi, ularning qelbi bixud halette turatti. **53** Ular déngizning qarshi teripige ötüp, Ginnisart dégen yurutta [quruqluqq] chiqip, kékimi bagħlap qoysi. **54** Ular kémidin chüshħushi bilenla, [xalayiq] uni derhal tonuwélip, **55** etrapthi hemme jaylarrha yugiřħu bardi we «U palanchi yerge chüshħuptu» dep angliši bilenla, bimarlarni zembilge sélip, shu yerge [uning aldigha] élip bérishi. **56** U meyli yéza, meyli sheher yaki qishlaqlargħa barsu, xelq aghriqlarri bazarlarrha élip chiqip yatquzzati; ular uningdin aghriqlarri hečh bolumgħanda séning yépinchangning pésihego bolsimu qolini tegħküzwalsaq dep ötündi. Uningħha qolini tegħżiġenlerning hemmisi saqaydi.

7 Bu chaghda, Perisiyler we Tewrat ustazliridin beziliri Yérusalémdin kélip uning aldigha yighthi; **2** shu Perisiyler we Tewrat ustazliri uning muxlisliridin bezilirining tamaqni qolini yumay, yeni «napak» halda yewtatqanlıqini körüp, uningdin: — Muxlisliring némishqa ata-bowlirimizning en'enilirige riaye qilmay, belki yuyulmighan qolliri bilen tamaq yejud? — dep sorashti (chünki Perisiyler we püttün Yehudiylar ata-bowlirli teripidin qaldurulghan en'enini ching tutqachqa, awwal qollirini estayidilliq bilen yunisa, tamaq yémeedu. Uningdin bashqa, piyale-qedeh, das-chögħin we mis qachilar we diwanlarni yuyush toghrisida tapshurulghan nurghunlighan en'enilerdimu ching turidu). **6** U ulargha jawab bérip mundaq dédi: — Yeshaya peyghember siler saxtipezzer toghranglerda aldin'ala toptogħra besharet bergen! [uring] yazmisiða püttulgendek: — «Mushu xelq aghħida Méni hörmetligini bilen, Biraq qelbi Mendin yiraq; **7** Ular Manga bihuh ibadet qilidu. Ularning ögetken telimmliri peqet insarlardin chiqqan petiwalarrla, xalas». **8** Chünki siler Xudaningu emrini tashħlap qoyp, insarlarning en'enisini ching tutiwalidikensiler — das-chögħin, piyale-qedehlerni yuyush we shuningħha oxshap kétidgħan nurghan bashqa isħlarni en'ene qilip yúrisi. **9** U ulargha yene mundaq dédi: — Siler özirlingħarning en'enisini ching tutimiz dep Xudaningu emrini epċħillik bilen bir chetke qayrip qoqdungħar! **10** Chünki Musa [peyghember]: «Ata-anangni hörmet qil» we «Atisi yaki anisini haqaretligħen Ölümge mehkum qilinsun» dep emr

qilħan. **11** Lékin siler: — Birsi «Atisi yaki anisigha: — Men il serlige yardem bergüdekk nersilerni alliqachan «qurban qilip» Xudagħha atiwettim — désila, **12** shu kishining ata-anisining halidin xewer élishħha bolmaydu, dep ogħitisier. **13** Shundaq qilip, siler [ewladliringħarġha] tapshurghan en'en'engħieni dep Xudaningu emrini yoqqa chiqiriwettingħar, we shuningħha oxħħash kop isħlarni qilisiler. **14** Andin xalayiqni yene yénigha chaqirip, ulargha: — Hemmingħar manga qulaq séléingħar we shuni chħuħiningħar, **15** insanning sirtidin ichiġe kīridiġħan nersilerni héq qandiqi uni napak qilmaydu, belki öz ichidin chiqididħan nersiela bolsa, ular insanni napak qildu. **16** Anglighudek qulqi barlar buni anglisun! — dédi. **17** U xalayiqtin ayripli öyge kirkgende, muxlisliri uningdin bu temsil heqqid sordi. **18** U ulargha: — Silermu téxiche chħuħenmey yürüwatsmilar? — Sirttin insanning ichiġe kīridiġħan herqandaq nersiġġing uni napak qilħamid qħanlıqini tonup yetmeyw tatmamsi. **19** [Sirttin kirgen nersel] insanning qelbige emes, ashqaziniga kiridu, andin u yerdin teret bolup tashlini, — dédi (u bu għepni déyish bilen, hemme yémekliklerni halal qiliwetti). **20** U yene söz qilip mundaq dédi: — Insanning ichidin chiqidighinila, insanni napak qildu. **21** Chünki shular — yaman niyetler, zinaxorluq, jinsiy buzuqluq, qatilliq, oħriliq, achközlük, rezillikler, aldamħiliq, shehwaniyyi, hesetxorluq, til-ahnej, tekebburluq we hamaqetħekler insanning ichidin, yeni uning qelbidin chiqt. **23** — bu rezil isħlarning hemmisi insanning ichidin chiqt, özini napak qildu. **24** U ornidin turup u yerdin ayripli, Tur we Zidon etrapidiki rayonlarrha bardi we bir öyge kirdi. Gerche u buni héchhim bilmusn dégen bolsimu, lékin yosħurup qalalmi. **25** Derweqe, napak roħ chaplashqan kichik bir qizning anisi uning toghrisidku xewerni angliħan haman yétip kélip, uning ayighħha yiċi. **26** (ayal Yunanlıq bolup, Suriye ölkisidiki Fenikiy millistidin id). Uningdin qizidin jinni heydwi tħiġi. **27** Lékin Eysa uningħha: — Aldi bilin balilar qorsiqi toqghużsun; chünki balilarining nénini kichik itlarrha tashħlap bérish togrha emes, — dédi. **28** Lékin u buningħha jawaben: — Durus, i Reb, biraq hetta itlarju ixtel astida turup balillardin chħušken nan uwaqlirini yeydigu, — dédi. **29** Eysa uningħha: — Séning mušu sözüng tħixx-piġiżidin yolungħha qayt, jin qizidin chiqt ketti, — dédi. **30** Ayal öyige qaytip kelgħende, mana qiz kariwata yatatti, jin uningdin chiqt ketkenidi. **31** Eysa yene Tur we Zidon sheħirining etrapidiki rayonlardin chiqt, «On sheher» rayoni otturisidin ötüp, yene Galiliye déngizigħha keldi. **32** Xalayiq uning aldigha tili ēghir, gas bir ademni élip kélip, uning uchihsiga qolunġu tegħkizziq qoysang, dep ötünħu. **33** U ademni xalayiqtin ayripli bir chetke tartip, barmaqlirini uning qulaqlirha tqiġi, tükkür, [barmiqiñi] uning tilīha tegħķiżi. **34** Andin u asman'għa qarap uh tartip xorsin'għand kényin, u ademge: «Effata» (meni «échil») dédi. **35** U ademnning qulaqliri derhal ēchilip, tilimū ēchilip rawan, gep qilishqa bashħidi. **36** Eysa ulargha buni héchħim ge ħy়মসি তাপিলিডি বলিম, bu xewerni yenila shunche keng tarqitiw. **37** Xalayiq [bu isħqaq] mutleq heyran qélisip: — U hemme isħlarni qaltis qilidiken! Hetta gaslarni anglaydīghan, gachilarni sozleydīghan qilidiken, — déyishti.

8 Shu kümllerde, yene zor bir top xalayiq yighilgħanidi. Ularning yégħi kiekk nersiħi, u muxlislirini yénigha chaqirip: — Bu xalayiqqa ichim aghriju. Chünki ular méninx yémix idha tħalli tħalli, ularda yégħi kiekk nersiħi, u tħalli tħalli. **3** Ular niżi l-imbajiex, u tħalli tħalli. Chünki beziliri yiraqtin kelgeniken, — dédi. **4** Muxlisliri buningħha jawaben: — Bundaq xilwet bir jayda bu

kishilermi toydурghudek nanni nedin tapqili bolsun? — déyishti. **5** — Qanche néninglar bar? — dep soridi u. Yette, — déyishtilar. **6** Buning bilen u xelqni yerde olturushqa buyrudi. Andin yette nanni qoligha aldi we [Xudagha] teshekkür-medhiye éytip oshtup, köpçilikke tutushqa muxlisirigha berdi. Ular xalayiqqa üleshtürüp berdi. **7** [Muxlislar]da yene birqanche kichik béliqmu bar idi. U Xudagha teshekkür éytip ularni beriketlep, muxlisirigha üleshtürüp bérishni ýetti. **8** Xalayiq toyghuche yédi; ular éship qalghan parchilarни yette séwetke tériwaldi. **9** Yégenler töt mingchu kishi idi. U ularni yolgha saldi, **10** andin muxlisirili bilen bille derhal kémige chüshüp, Dalmanuta tereplirige bardi. **11** Perisiyler chiqip, uni sinaslı meqsitide uningdin bizge asmandan bir möjizilik alamet körsetseng, dep telep qiliship, uning bilen munazirileshkili tirdi. **12** U ichide bir ulugh-kichiklilik: — Bu dewr némisqqa bir «möjizilik alamet»ni istep yürüdü? Shuni silerge berheq éytip qoyayki, bu dewarde héchqandaq möjizilik alamet körstilmeydu, — dédi. **13** Andin ulardin ayrılip, yene kémige chiqip, déngizning u chétige ötüp ketti. **14** Muxlislar nan élip kélishni untughan bolup, kémide bir tal nandin bashqa yeydighini yoq idi. **15** U ularni agahlandurup: — Éhitiyat qilinglar, Perisiylerning échitquisi we Hérodning échitqusidin hézi bolunglar, — dédi. **16** Muxlislar özara mulahiziliship: — Uning bundaq déyishi nan ekelmegenlikimizden bolsa kerek, — déyishti. **17** Eysa ularning néme [déyishiwatqanlıqını] bilip: — Némishqa nan yoqluqi togrhisida mulahize qilisiler? Siler téxiche pemparaset yaki chüshençlige ige bolmidinglarmu? Qelbirinqlar téximu bixudliship kétiwatamdu? **18** Közünglar turup körmeywatamsiler? Qulicinglар turup anglimaywatamsiler? Ésinglarda yoqmu? **19** Besh ming kishige besh nanni oshtughinimda, parchilargha liq tolghan qanche kichik séwetni yighiwaldinglar? — dédi. — On ikkini, — jawab berdi ular. **20** — Yette nanni töt ming kishige oshtughinimda, parchilargha liq tolghan qanche séwetni yighiwaldinglar? — dédi u. — Yetti, — Jawab berdi ular. **21** U larharga: — Undaqtqa, qandaqsige siler téxi chüshenmeysiler? — dédi. **22** Ular Beyt-Saida yézisigha keldi; xalayiq bir kor ademni uning alidiga élip kélép, uningga qolungnu tegküzip qoysang, dep ötündi. **23** Ukor ademning qolidin tutup yézinining sırtığha yétilep bardı; uning közlirige tükürüp, üstige qollırını tegküzip: — Birer nerse körüwatamsen? — dep soridi. **24** U bészimi kötürüp: — Kishilerni körüwatimen; ular xuddi méngip yürüwatqan derexlerdek körünüwatidu, — dédi. **25** Andin u qaytidin qollırını u ademning közlirige tegküzdi. U közlirimi échiwidi, közliri eslige kélép, hemme nersini éniq kordi. **26** Eysa uni öyige qayturup: — Yézighimu kirme, yaki yézidiki héchkimge ba ishni uqturma, — dep tapilidi. **27** Eysa muxlisirili bilen chiqip Qeyseriye-Filippi rayonığha qarashlıq kent-yézilargha bardi. Yolda u muxlisiridin: — Kishiler ménim kim deydu? — dep soridi. **28** Ular uningha: — Beziler séni Chomüldürgüchi Yehya, beziler Ilyas [peyghember] we yene beziler ilgiriki peyghemberlerdin biri dep qaraydiken, — dep jawab bérishi. **29** U ulardin: — Emdi silerchu, siler ménim kim dep bilisiler? — dep soridi. Pétrus jawaben: — Sen Mesihdursen, — dédi. **30** U larharga özi toghruluq héchkimge tinmaslıqni jiddiy tapilidi. **31** Shuning bilen u Insan'oghlining nurghun azab-oqubet tartishi, aqsaqallar, bash kahinlar we Tewrat ustazlari teripidin chetke qéqlishi, öltürülüşü we üch kündin kényin tirildürülüşü muqerrer ikenlikini [muxlisirigha] öğitishke bashlidi. **32** U bu ishni ochuq-ashkara sözlep berdi. Buning bilen Pétrus uni bir chetke tartip, uni eyibleshke bashlidi. **33** Lékin u burulup muxlisirigha qarap, Pétrusni eyiblep: — Arqamgha öt, Sheytan! Séning oylighanliring Xudaning ishliri emes, insanning

ishliridur, — dédi. **34** Andin muxlisirili bilen xalayiqnimu chaqırıp mundaq dédi: — Kimdekim manga egishishni niyet qilsa, özidin kéchip, özining kréstini kötüüp manga egeshsurl! **35** Chünki kimdekim öz jénini qutquzay dése, choqum uningdin mehrum boludu; lékin kimdekim men üchün we xush xewer üchün öz jéninin mehrum bolsa, uni qutquzidu. **36** Chünki bir adem pütkül dunyaghı ige bolup, jéninin mehrum qalsa, buning néme paydisi bolsun?! **37** U némisini jénigha téğishsurl! **38** Chünki kimdekim zinaxor we gunahkar bu dewr aldida mendin we méning sözlirimden nomus qilsa, Insan'oghlimu atisining shan-sheripi icidhe muqeddes perishtiler bilen bille kelginide, uningdin nomus qildi.

9 U ulargha yene: — Men silerge shuni berheq éytip qoyayki, bu yerde turghanlarning arisidin ölüming temini téitishtin burun jezmen Xudanining padishahlıqining küch-quğret bilen kelgenlikini körídighanlar bardur. **2** We alte kündin kényin, Eysa Pétrus, Yaqup we Yuhananı ayrip élip, égiz bir taghqı chiqtı. U yerde uning siyaqi ularning köz aldidila özgirip, **3** kiyimliri yer yüzidiki héchbir aqartuchimu aqartalmaghudek derijide parqırap qardeck ap'aq boldi. **4** Ularning köz alıldı Musa we Ilyas [peyghemberler] tuyuqsız köründi; ular Eysa bilen sözlihiwatqanidi. **5** Pétrus bu ishqa jawaben Eysagha: — Ustaz, bu yerde bolghinimiz intayin yaxshi boldi! Birini sangı, birini Musagha, yene birini Ilyasaq atap bu yerge üch kepe yasayı! — dédi **6** (chünki Pétrus néma déyishini bilmey qalghanı, chünki ular qorqunchqa chömüp ketkenidi). **7** Tuyuqsız bir parche bulut ularni qaplıwaldi we buluttin: «Bu Méning söyümlük Oghlumdur; uningga qulaq sélinglär!» dégen awaz anglıdı. **8** Ular lappide etrapıgha qarishiwidı, lékin yene héchimmi körmedi, öz yénida peqet Eysanıla körde. **9** Ular taghdın chüshüwtaqanda, Eysa ulargha, Insan'oghli ölümdin tirildürülmigüche, körgenlerini héchkimge éytmaslıqni emr qılıp tapilidi. **10** Ular uning bu sözini könglige püktüp, «ölümün tırılış» dégenning zadi néme ikenlikli heqqide özara mulahizleshti. **11** Ular uningdin yene: — Tewrat ustazlari néme üchün: «Ilyas [peyghember] Mesih kéishtin] awwal qaytip kélishi kerek» déyishidu? — dep sorashti. **12** U larharga jawaben: — Ilyas [peyghember] derweqe [Mesihtin] awwal kélidu, andin hemme ishni ornığha keltüridu; emdi némisqqa muqeddes yazmilarda Insan'oghli köp azab-oqubet chékidu we xorlinidu, dep pütilgen? **13** Lékin men silerge shuni éytayki, Ilyas [peyghember] derheqiqet keldi we del muqeddes yazmilarda u heqqide pütlügendek, kishiler uningga némini xalisa shundaq qildı. **14** Ular muxlislarning yénigha qaytip bargħinida, zor bi top ademlerner ularning etrapıgha olishiwalqanlıqını, birneħħecce Tewrat ustazlirining ular bilen munazire qilishiwatqanlıqını körde. **15** Uni körigen pütün xalayiq intayin heyran bolushti we yügürüp kélép uning bilen salamlaştı. **16** U ulardin: — Ular bilen néme toghruluq munazire qilishiatisiler, — dep soridi. **17** Xalayiqtin bireylen uningga: — Ustaz, men oghlumni séning aldingha élip keldim, chünki uningga gacha qilghuchi bir roh chaplishiwalghan. **18** Her qétim roh uni chirimiwalsı, uni tartışhturup yiqtidu, shuning bilen balining aghzi köpüklihip, chishliri kiriship kétidu; qaqqal bolup qalidu. Muxlisiriringdin jinni heydiwetkeysiler dep tilidim, biraq ular qılalmıdi, — dédi. **19** U jawaben: — Ey étiqadsız dewr, siler bilen qachan'ghiche turay?! Men silerge yene qachan'ghiche sewr qilay? — Balini aldimha élip kelinglär — dédi. **20** Ular balını uning alidiga élip keldi. Eysani körüş bilenla roh balining pütün bedininı tartışhturuwetti. Bala yiqlip, aghzidin köpük chiqqan péti yerde yumilap ketti. **21** U balining atisidin: — Bu ish bészihiga kelginige qanche uzun boldi? —

dep soridi. U: — Kichikidin tartip shundaq, **22** jin uni halak qilish üchün köp qétim otqa we sugha tashlidi. Emdi bir amal qilalisan, bizge ich aghritip shapaeq qilghaysen! — dédi. **23** Eysa uningga: — «Qilalisiang!» deyseñ'ghu! Ishenchte bolghan ademge hemme ish mumkindur! — dédi. **24** Balining atisi derhal: — Men ishinimen; ishenschizlikime medet qilghaysen! — dédi yighlap nida qilip. **25** Emdi Eysa köpchilikning yügürüşüp kelgenlikini körüp, héliqi napak rohqä tenbih bérüp: — Ey ademni gas we gacha qilghuchi roh! Buyruq qilimenki, uningdin chiq, ikkinchi kirguchi bolma! — dédi. **26** Shu haman jin bir chirqiride, balini dehshetlik tartishtsurup, uningdin chiqiq ketti. Bala ölütek yetip qaldı, xalayiqning köpinchisi «U oldı!» déyishti. **27** Lékin Eysa balini qolidin tutup yoldı, bala ornidin turdi. **28** Eysa öye kirdgendifn keyin, muxlisliri uning bilen yalghuz qalghanda uningdin: — Biz néme üchün jinni heydiwételmiduq? — dep sorashti. **29** U ulargha: — Bu xil [jin] dua we rozidin bashqa yol bilen chiqirilmas, — dédi. **30** Ular shu yerdin ayrılip, Galiliyedin ötpü ketiwayattı. Biraq u buni héchkimning bilishini xalimaytti. **31** Chünki u muxlisliriga: — Insan'oghli insanlarning qoligha tapshurulup, ular uni öltürüdü. Öltürülüp üch kündin keyin u tirilidu, — dégen telimni bériwatatti. **32** Lékin [muxlislar] bu sözni chüshenmido hemde uningdin sorashqumu pétimalmido. **33** U KeperNahum shehirige keldi. Öye kirdgende u ulardin: — Yolda néme toghrisida mulahizleshtingar? — dep soridi. **34** Lékin ular shük turdi, chünki ular yolda qaysımız eng ulugh dep bir-biri bilen mulahizleshkenidi. **35** U ultiurup, onkeylenni yénigha chaqırıp, ulargha: — Kim birinchı bolushni istigen bolsa, shu hemmeylenning eng axırqisi we hemmeylenning xizmetkari bolsun, — dédi. **36** Andin u kichik bir balini otturida turghuzdi we uni quchiqığha élip turup, ulargha mundaq dédi: **37** — Kim méning namimda mushundaq kichik balini qobul qilsa, méni qobul qilghan bolidu. Kim méni qobul qilsa, u méni emes, belki méni ewetkuchińi qobul qilghan bolidu. **38** Yuhanma uningga: — Ustaz, séning naming bilen jinlarni heydewatqan birlenis kördüq. Lékin u biz bilen birge sanga egeshkenlerdin bolmighachqa, uni tostuq, — dédi. **39** Lékin Eysa: — Uni tosmanglar. Chünki méning namim bilen bir möjize yaratqan birsi arqidinla méning üstümdin yaman gep qilishi mumkin emes. **40** Chünki bizge qarshi turmighanlar bizni qollighanlardur. **41** Chünki men silerge shuni berheq étip qoyayki, Mesihke mensup bolghanlıqinqular üchün, méning namimda silerge hetta birer piyale su bergen kishimu öz in'amığha érishmey qalmaydu. **42** Lékin manga étiqad qilghan bundaq kichiklerdin birini gunahqa putlashturghan herqandaq ademni, u boynigha yogham tügmen téshi ésilghan halda déngizgħa tashliwétilgini ewzel bolatti. **43** Eger emdi qolung séni gunahqa putlashtursa, uni késip tashliwet. Chünki ikki qolung bar halda dozaxqa, yeni öchürülmes otqa tashlan'ghiningdin köre, cholaq halda hayatliqa kirgining ewzeldur. (*Geenna g1067*) **44** Chünki dozaxta shularni [yeydighan] qurt-qongħuzzar ölmeydu, yalqunluq ot öchmeydu. **45** Eger emdi putung séni [gunahqa] putlashtursa, uni késip tashliwet. Chünki ikki putung bar halda dozaxqa, yeni öchürülmes otqa tashlan'ghiningdin köre, tokur halda hayatliqa kirgining ewzel. (*Geenna g1067*) **46** Chünki dozaxta shularni [yeydighan] qurt-qongħuzzar ölmeydu, yalqunluq ot öchmeydu. **47** Eger közung séni [gunahqa] putlashtursa, uni oyup tashliwet. Ikki közung bar halda otluq dozaxqa tashlan'ghiningdin köre, singar közlük bolup Xudaning padishahliqiga kirgining ewzel. (*Geenna g1067*) **48** Chünki dozaxta shularni [yeydighan] qurt-qongħuzzar ölmeydu, yalqunluq ot öchmeydu. **49** Hemme adem ot bilen tuzlini we herbir qurbanliq tuz bilen tuzlini. **50** Tuz yaxshi

nersidur. Halbuki, eger tuz öz tuzluqini yoqatsa, uningga qaytidin tuz temini qandaqmu kirgüzili bolidu? Özünglarda tuz tépilsun we bir-biringlar bilen inaqliqtä ötünglar.

10 **U** u yerdin qozghilip, Yehudiye ölkisi terepliridin ötpü, Iordan deryasining u qétidiki rayonlarchimu bardı. Top-top ademler yene uning etrapigha olishiwalghanidi. U aditi boyiche ulargha telim bérishke bashlidi. **2** Bezi Perisiyler uning yénigha kélip uni qultaqqā chūshürish meqsitide uningdin: — Bir ademning ayalini talaq qilishi Tewrat qanuniga uyghunnu? — dep soridi. **3** Lékin u jawab: — Musa [peyghember] silerge néme dep buyrughan? — dédi. **4** Ular: — Musa [peyghember] kishining ayalini bir parche talaq xéti yézipla talaq qilishigha ruxset qilghan, — déyishti. **5** Eysa ulargha: — Tash yüreklikligrindan u silerge bu emrni pütken; **6** lékin Xuda alem apiride bolghinida [insanlarnı] «Er we ayal qilip yaratti». **7** «Shu sewebtin er kishi ata-anisidin ayrılıridu, ayali bilen birliship **8** ikkilisi bir ten bolidu». Shundaq iken, er-ayal emdi ikki ten emes, belki bir ten bolidu. **9** Shuning üchün, Xuda qoshqannı insan ayrimisun, — dédi. **10** Ular öye qaytip kélip kirgende, muxlisliri uningdin bu heqte soridi. **11** U ulargha: — Ayalini talaq qilip, bashqa birini emrige alghan kishi ayaligha gunah qilip zina qilghan bolidu. **12** Ériñi qoyuwétip, bashqa erge tegken aylamu zina qilghan bolidu, — dédi. **13** Qolungni tegküzegeyen dep, kishiler kichik balilirini uning aldiġha élip keliwattı. Biraq muxlislar élip kelgenlerni eyiblidi. **14** Buni körgen Eysa achchiqlinip, muxlisliriga: Balilar aldimha kelsun, ularni tosmanglar. Chünki Xudaning padishahliqi del mushundaqlargha tewedur. **15** Men silerge shuni berheq étip qoyayki, Xudaning padishahliqini sebiy balidek qobul qilmisa, uningga hergiz kirelmeydu, — dédi. **16** Shuning bilen u balilarni quchiqığha élip, ulargha qollirini tegküzip bext tilidi. **17** U yolga chiqqanda, borsi uning aldiġha yügürüp kélip, uning aldiča tizlinip uningdin: — I yaxshi ustaz, men qandaq qilsam mengħiġliuk hayatqa mirasliq qilim? — dep soridi. (*alönios g166*) **18** Lékin Eysa uningga: — Méni néminhqha yaxshi deyseñ? Peqet biridin, yeni Xudadin bashqa héchkim yaxshi emestur. **19** Sen Tewrattiki «Zina qilma, qatilliq qilma, oghriliq qilma, yalghan guwahliq berme, xiyanet qilma, atanangni hörmet qil» dégen perhiz-perzlerni bilisen, — dédi. **20** U adem jawaben: — Ustaz, bularning hemmisige kichikimdin tartip emel qilip keliwati, — dédi. **21** Eysaning uningga qarap muhebbiti qozghaldi we uningga: — Sende yene bir ish kem. Bérüp pütün mal-mülkingni setip, pulini yoqsullargha berġin we shundaq qilsang, ershte xezineng bolidu; andin kélip kréstni kötürüp manga egeshkin! — dédi. **22** Lékin mushu sözni anglap, uning chirayı tutulup, qayghugha chömüp u yerdin ketti. Chünki uning mal-dunyasi nahayiti köp idi. **23** Andin Eysa chörisige sepselip qarap, muxlisliriga: — Mal-dunyasi köplerning Xudaning padishahliqiga kirishi némidégen teslikte bolidu-he! — dédi. **24** Muxlislar uning sözlirige intayin heyran bolushti, lékin Eysa ulargha yene jawaben: — Balilirim, mal-mülükke tayan'ghanlar üchün Xudaning padishahliqiga kirish némidégen tes-he! **25** Tögining yingnining közidin ötüşi bay ademning Xudaning padishahliqiga kirishidin asandur! — dédi. **26** Ular buni anglap intayin bek heyran bolushup, bir-biridin: Unaqta, kim nijatqa érisheleydu? — dep sorashti. **27** Eysa ulargha qarap: — Bu ish insan bilen wujudqa chiqishi mumkin emes, lékin Xuda üchün mumkin emes bolmaydu; chünki Xudaghha nisbeten hemme ish mumkin bolidu, — dédi. **28** Buning bilen Pétrus uningga: — Mana, biz bolsaq, hemmini tashlap sanga egeshtuq! — dégħili turdi. **29** Eysa uningga jawaben mundaq dédi: — Men silerge berheq shuni étip qoyayki, men

üchün we xush xewer üchün öyi, aka-ukiliri, acha-singilliri, atisi, anisi, ayali, baliliri yaki yer-zéminliridin waz kechkenlerning hemmisi **30** bu zamanda bularning yüz hessisige, yeni öyi, aka-uka, acha-singil, ana, balilar we yer-zéminlарgha (ziyankeshlikler qoshulghan halda) muyses bolmay qalmaydu we kéléidighan zamandimu menggülük hayatqa érishmeq qalmaydu. (**aïon g165, aïonişs g166**) **31** Lékin shu chaghda nurghun aldida turghanlar arqiga ötidü, nurghun arqida turghanlar alidiga ötidü. **32** Ular Yérusalémgha chiqidighan yolda idi, Eysa hemmining aldida kétiwatatti. [Muxlisliri] bek heyran idi hemde uningha egeshkenlermu qorqunch ichide kétiwatatti. Eysa on ikkeylenni yene öz yénigha tartip, ulargha öz bésigha chüshidighanlirini uqturushqa bashlap: **33** — Mana biz hazir Yérusalémgha chiqip kétiwatimiz. Insan'oghli bash kahinlar we Tewrat ustazliriga tapshurulidi. Ular uni ölümge mehkum qildi we yat elliklerge tapshuridi. **34** Ular bolsa uni mesxire qilip, qamchilap, uning üstige töküridü we uni öltüridü. Lékin üch kündin kényi u qayta tirlidi, — dédi. **35** Zebediyining oghullari Yaqub bilen Yuhanна uning alidiga kéléip; — Ustaz, sendin néme tilisek orundap berseng, dep ötünimiz, — déyishti. **36** U ulargha: — Silerge néme qilip bérishimni xalaysiler? — dédi. **37** — Sen shan-sheripingde bolghiningda, birimizni ong yéningda, birimizni sol yéningda olтурghuzghaysen, — déyishti ular. **38** Eysa ulargha jawaben: — Néme telep qilghanlıqınları bilmeywatisiler. Men ichidighan qedeñmi ichelemsiler? Men qobul qilidighan chömüldürüşhni silermu qobul qilalamsiler? **39** — Qılalaymiz, — déyishti ular. Eysa ulargha: — Derweqe, men ichidighan qedeñimi silermu icisiler we men qobul qilidighan chömüldürülishen bilen chömüldürüslisiler. **40** Biraq ong yaki sol yénimda olturushqa nésip bolush méning ilikimde emes; belki kimlerge teyyarlan'ghan bolsa, shulargha bérilidü, — dédi. **41** Buningdin xewer tapqan [qalghan] on [muxlis] Yaqub bilen Yuhanнadin xapa bolushqa bashlidi. **42** Lékin Eysa ularni yénigha chaqirip, mundaq dédi: — Silerge melumki, yat eller üstidiki hökümrän dep hésablan'ghanlar qol astidiki xelq üstidin buyruqwazlı qilip hakimiyet yürgizüdü, we hoquqdarları ularını xojayinlarche idare qılıdu. **43** Biraq silerning aranglarda bundaq işl bolmaydu; belki silerdin kim mertiwilik bolushni xalisra, u silerning xizmitinglarda bolsun; **44** we kim aranglarda bîrinchi bolushni istise, u hemme ademning quli balsun. **45** Chünki Insan'oghlimu derweqe shu yolda köpchilik méning xizmitimde balsun démey, belki köpchilikning xizmitide bolay we jénimni pida qılısh bedilige nurghun ademlerni hörlükke chiqiray dep keldi. **46** Ular Yéríxo shehirige keldi. [Eysa] muxisliri we zor bir top ademler bilen bille Yéríxodin chiqqan waqitta, Timayning Bartimay isimliq qarighu oglhi yol boyida olturnur, tilemchilik qiliwatiatl. **47** U «Nasaretlik Eysa»ning u yerde ikenliklini anglap: — I Dawutning oghli Eysa, manga rehim qilghaysen! — dep towlashqa bashlidi. **48** Nurghun ademler uni «Ün chiqarma» dep eyiblidı. Lékin u: — I Dawutning oghli, manga rehim qilghaysen, — dep téximu ünlük towlidi. **49** Eysa toxtap: Uni chaqiringlar, — dédi. Shuning bilen ular qarighuni chaqirip uningha: — Yüreklik bol! Ornundin tur, u séni chaqiriwatidu! — déyishti. **50** U adem chapinini slip tashlap, ornnidin des turup Eysanıng alidiga keldi. **51** Eysa jawaben uningdin: — Sen méri néme qil deyisen? — dep soridi. Qarighu: — I igem, qayta körídighan bolsam'idi! — dédi. **52** Eysa uningha: — Yolunggha qaytsang bolidu, étigadıng séni saqayti, — déwidü, u shuan körleydighan boldi we vol boví Eysagħha egisħiġi mangdi.

mulxisigha aldin mangdurup ulargha: — Siler udulunglardiki yézigha béringlar. Yézigha kiripla, adem balisi minip baqmighan, baghlaqliq bir texeyni körisiler. Uni yéship bu yerge yétilep kéléngler. **3** Eger borsi silerdin: «Némishqa bundaq qilisiler?» dep sorap qalsa, «Rebning buninggħha hajti chüshti we u hélila uni bu yerge ewetip bérídu» — denglar, — dep tapilidi. **4** Ular kétip acha yoù tistidiki öyning derwazisi sirtida bagħlagħliq turghan biex tħejxni kótti. Ular tanini yeshti. **5** U yerde turghannardin beziler: — Texeyni yéship néme qilisiler? — déyisit. **6** Muxlislar Eysaning buyrugħinidek jawab berdi, hēlqi kishiler ulargha yol qoqdi. **7** Muxlislar texxejji Eysaning aldīha yétilep kēlip, iż-ṭustiġi öz yépinča-chapanlirini tashħidi; u iż-ṭustiġi mindi. **8** Emđi nurghun kishiler yépinča-chapanlirini yolgha payandaz qilip saldi; bashqiliri derexlerdin shax-shumbilarni késip yolgha yaydi. **9** Aldida mangħħan we keynidin egeshkenler: «Hosanna! Perwerdigarnam namida kelgħiġie mubarek bolsun! **10** Atimiz Dawutning kēlidighan padishahliqha mubarek bolsun! Ersħieldha tesħekkū-hosannar oqulsun!» — dep warqirishatt. **11** U Yérusalémħha bérip ibadetxana hoylilirigh kirdi; we etrapidiki hemmini közdin kechürġendin keyin, waqt bir yerge bérip qalaghachqa, on ikkeylen bilen bille yene Beyt-Aniyagħha chiqt. **12** Etisi, ular Beyt-Aniyadin chiqqanda, uning qorsiqi ēchip ketkenidi. **13** Yiraqtiki yopurmaqliq bir tüp enjür derixini bayqap, uningdin birer méwe tapalermenmikin dep yénigha bard; lékin tħuwi kielgħe yopurmaqtin bashqa héch nerse tapalmid. Chünki bu enjür pishidighan pesil emes id. **14** U derexke sóz qilip: — Buningdin keyin mengħi héchkiem sendin méwe yémigie! — dédi. Muxlislirimi buni anglidi. (**aioñ g165**)

15 Ular Yérusalémħha keldi; u ibadetxana hoylilirigha kirip, u yerde élīm-sétim qiliwatqanlarni heydeshke bashħidi we pul tiegħiski kħiħlerning shirelirini, paxtek-kepter satquħiħlarning orunduqlirini örūwetti; **16** we héchkimning héchqandaq mal-buyumlarni ibadetxana hoyliliridin kötürüp ötħiġie yol qoymidi. **17** U xelqqe: — Muqeddes yazmilarda: «Méning öyüm barliq eller tħuħiħi dua-tilawetxana dep atilidu» dep pütülgen emesmu? Lékin siler uni bulangħiħlarning uwiśiġha aylandurwettingħar! — dep telim bashħidi. **18** Bash kahinlar we Tewrat ustazliri buni anglap, uni yoqitishnning charisini izdeshke bashħidi; pütklū xalayi uning telimige teejjulipin qalaghachqa, ular uningdin qorqatti. **19** Kechqurun, u [muxlislir] [bilien] sheħħerning sirtiġha chiqqi ketti. **20** Etisi seherde, ular enjür derixining yénidin ötüp kétiwetip, derexnej yiltiżidin qurup ketkenlikini bayqashti. **21** [Derexni halitini] esige keltürġen Pétrus: — Ustaz, qara, sen qarġiġħan enjür derixi qurup kētiptu! — dédi. **22** Eysa ulargha jawaben mundaq dédi: — Xudaning isħenċiħa bolungħar. **23** Men silerge shuni berheq ēttyp qoqayi, kimdekkim bu tagħha: Bu yerdin kötürülp déngizgħha tashħan!» dése we shundaqla qelbide héch guman qilmay, belki éytqinining emelje ēshishha isħenč bar bolsa, u éytqan isħiħ uning tħuħiħi emelje ashidu. **24** Shu sewebtin men silerge shuni éytemenki, dua bilen tiligen herbir nerse bolsa, shuninggħha erishtim, dep isħinħinglar. Shunda, tiliginingħar emelje ashidu. **25** We ornungħardin turup dua qilgħiningħlarda, birersige ghumiġingħar bolsa, uni kechħiġġingħar. Shuning bilen ersħtiki Atangħarmu silerning gunħaliiringħarni kechħiġi qillidu. **26** Lékin siler bashqilarni kechħiġi qilmisangħar, ersħtiki Atangħarmu silerning gunħaliiringħarni kechħiġi qillmaydu. **27** Ular Yérusalémħha qaytindu kirdi. U ibadetxana hoylilirida aylinip yürgende, bash kahinlar, Tewrat ustazliri we aqsaqallar uning yénigha kēlip: **28** — Sen qiliwatqan bu isħlarni qaysi hoquqqa tayinip qiliwatisen? Sanga bu isħlarni qilish hoquqini kim bergen? — dep soridi. **29** Eysa ulargha jawaben: — Menmu

11 Ular Yérusalémha yéqinliship, Zeytun téghining étikidiki Beyt-Fagi we Beyt-Aniya yézilirigha yéqin kelginide, u ikki

silerdin bir soal soray. Siler uningga jawab bersenglar, menmu bu ishlarni qaysi hoquqqa tayinip qiliwatqanlıqimni éytip bérímen: **30** — Yehya yürügüzen chömüldürüş bolsa, ershtimnu, yaki insanlardınmۇ? Manga jawab bersenglarchul! **31** Ular özara mullahize qılışip: — Eger «Ershtin kelgen» dések, u bizge: «Undaqta, siler néme üchüñ Yehyagha ishenmidinglar?» deydu. **32** Eger: «Insanlardin kelgen» dések, ... bolmaydu! — déyishti (chünki barlıq xelq Yehyani peyghember dep qarighachqa, ular xelqtin qorqatti). **33** Buning bilen, ular Eysaga: — Bilmeymiz, — dep jawab bérísti. — Undaqta, menmu bu ishlarni qaysi hoquqqa tayinip qiliwatqanlıqimni éytmaymen, — dédi u ulargha.

12 Andin, u ulargha temsiller bilen sözleshke bashlidi: — Bir kishi bir üzümzarlıq berpa qılıp, etrapini chitlaptu; u bir sharab kölchiki qéziptu we bir közét munarını yasaptu. Andin u üzümzarlıqni baghwenlerge ijarije bérip, özi yaqa yurtqa kétiptu. **2** Üzüm pesli kelgende, baghwenlerdin üzümzarlıqtiki méwilerdin [téğishlikini] ekélish üçhün bir qulını ularning yénigha ewetiptu. **3** Lékin ular uni tutuwélip dumbalap, quruq qol qayturuptu. **4** Xojayin yene bir qulını ularning yénigha ewetiptu. Uni bolsa ular chalma-kések qılıp, bash-közini yérip, haqaretlep qayturuptu. **5** Xojayin yene bırsin ewetiptu. Lékin uni ular öltürüptu. U yene tola qullarnı ewetiptu, lékin ular bezilirini dumbalap, bezilirini öltürüptu. **6** Xojayinning yénida peqet uning söyümlük bir oghlila qalghachqa, ular oghlumnighu hörmət qilar dep, u uni eng axiri bolup baghwenlerning yénigha ewetiptu. **7** Lékin shu baghwenler özara: «Bu bolsa mirasxor; kélinglar, uni öltürüwéteyi, shuning bilen mirasi bizningki bolidul!» déyishiptu. **8** Shunga ular uni tutup öltürüp, üzümzarlıqning sirtığa tashlıwétiptu. **9** Emdi üzümzarlıqning xojayini qandaq qılıdu? U özi kélip baghwenlerni öltürüdu we üzümzarlıqni bashqırlarga bérídu. **10** Emdi siler muqeddes yazmılardın munu ayetni oqup baqmaghanmusiler? — «Tamchilar tashlıwetken tash bolsa, Burjek téshi bolup tiklendi. **11** Bu ish Perwerdigardindur, Kózimiz alidda karamet bi ishtur» **12** Ular uning bu temsilni özlirige qaritip éytqanlıqını chüshendi; shunga ular uni tutush yolini izdeshti; halbuki, xalayıqtın qorqushup, uni tashlap kétip qaldi. **13** Shuningdin kényin, ular birnechche Perisiy we Hérodning terepdarlırını uni öz sözi bilen qultaqqqa chüshürüş meqsitide uning aldiqa ewetti. **14** Ular kélip uningga: — Ustaz, silini semimiy adem, ademlerge qet'iy yüz-xatire qilmaydu, héchkinge yan basmaydu, belki kishilerge Xudanıng yolini sadıqlıq bilen ögítip kéliwatiđu, dep bilimiz. [Siliche], [Rim impératori] Qeyserge baj-séliq tapshurush Tewrat qanunigha uyghunmu-yoq? **15** Zadi baj tapshuramduq-tapshuramduq? — déyishti. Lékin u ularning saxtipelzlikini bilip ulargha: — Némishqa méni sinimaqchisiler? Manga bir «dinary» pulni ekelinglar, men körüp baqay, — dédi. **16** Ular pulni élip keldi, u ulardin: — Buning üstidiki süret we nam-isim kimning? — dep soridi. — Qeyserning, — déyishti ular. **17** Eysa ulargha jawaben: — [Undaq bolsa], Qeyserning heqqini Qeyserge, Xudanıng heqqini Xudagha tapshurungalar, — dédi. Shuning bilen ular uningga intayin heyran qéisisti. **18** Andin «Ölgenler tirlimedu» deyidighan Saduqiyalar uning aldiqa kélip qistap soal qoydi: **19** — Ustaz, Musa [peyghember] Tewratta bizge: «Bir kishi ölüp kétip, ayali tul qélip, perzent körmigen bolsa, uning aka yaki inisi tul qalghan yenggisini emrige élip, qérindishü üchün nesil qaldurushti lazım» dep yazghan. **20** Burun yette aka-uka bar idi. Chongi öylinip perzent qaldurmaya öldi. **21** İkkinci qérindishü yenggisini emrige élip, umu perzent körmeye öldi. Üchinchisining ewhalimu uningga oxhash boldi. **22**

Shu teriqide yettisi oxhashla uni élip perzent körmeye ketti. Axırda, u ayalmu alemdin ötti. **23** Emdi tirlish künide ular tirligende, bu ayal qaysisining ayali bolodu? Chünki yettisinin hemmisi uni xotunluqqa alghan-de! — déyishti. **24** Eysa ulargha mundaq jawab berdi: — Siler ne muqeddes yazmılarnı ne Xudanıng qudrıtını bilmigenliklinglar sewebidin mushundaq azghan emesmusiler? **25** Chünki ölümdin tirligende insanlar öylenmeydu, ergə tegmeydu, belki ershtiki perishtilerge oxhash bolodu. **26** Emdi ölgelerning tirlilihi mesilisi heqqide [Tewratta], yeni Musagha chüshürülgen kitabtiki «tikenlik» weqeside, Xudanıng uningga qandaq éytqinini, yeni: «Men İbrahimning Xudasi, Ishaqning Xudasi we Yaqupnıng Xudasidurmen!» déginini oqumıdırmalar? **27** U ölüklerning Xudasi emes, belki tirkilerning Xudasidur! Shunga siler qattıq ézıp ketkensiler! **28** Ulargha yéqin kelgen, munazirileşkilernirini anglighan we Eysanıng ulargha yaxshi jawab bergenlikini körgen bı Tewrat ustazı uningga: — Pütün emrlerning ichide eng muhim qaysi? — dep soridi. **29** Eysa mundaq jawab berdi: — Eng muhim emr shuki, «Anglighin, ey Israıl! Perwerdigar Xudayımız bolghan Reb bırdur. **30** Perwerdigar Xudayingni pütün qelbing, pütün jéning, pütün zéhning we pütün küchüng bilen söygin». Mana bu eng muhim emr. **31** Uningga oxshaydighan ikkinchi emr bolsa: — «Qoshnangı özüngni söygendek sóy». Xéchqandaq emr bulardın üstün turmadu. **32** Tewrat ustazı uningga: — Toghra éyttingiz, ustaz, heqip boyiche sözlidizingiz; chünki U bırdur, Uningga bashqısı yoqtur; **33** insanning Uni pütün qelbi, pütün eqli, pütün jéni we pütün kúchi bilen söyüshi hem qoshnisinumu özini söygendek söyüshi barlıq köydürme qurbanlıqlar hem bashqa qurbanlıq-hediyelerdinmu artuqtur. **34** Eysa uning aqilanlık bilen jawab bergenini körüp: — Sen Xudanıng padishahlıqidın yiraq emessen, — dédi. Shuningdin kényin, héchkim uningdin soal sorashqa pétilmildi. **35** İbadetxana hoylilirida telim bergende, Eysa bulargha jawaben mundaq soalnı otturıgha qoydi: Tewrat ustazlırinin Mesihni «Dawutning oghlı» déginini qandaq chüshinisiler? **36** Chünki Dawut özi Muqeddes Rohta mundaq dégen'ghu: — «Perwerdigar méning Rebbimge éyttiki: — «Men séning dushmanliringni textipering qilghuche, Méning ong yénimda olтурghını!». **37** Dawut [Mesih] shundaq «Rebbim» dep atığhan tursa, emdi [Mesih] qandaqmu [Dawutning] oghlı bolodu? U yerdiki top-top xelq uning sözini xursenlik bilen anglaytti. **38** U ulargha telim bergenide mundaq dédi: — Tewrat ustazlırinin hoshyar bolunlar. Ular uzun tonlarnı kiyiwalghan halda kérilip yürüshke, bazarlarda kishilerning ulargha bolghan [uzun] salamlırıgha, **39** sinagoglarda alındıq orunlarda, ziyanetlerde tördé olturnushqa amraq kélidu. **40** Ular tul ayallarning barlıq öý-bésatlirını yewalidu we köz-köz qılıp yalghandin uzundın-uzun dualar qılıdu. Ularning tartıdighan jazası téximu éghir boludu! **41** U ibadetxanidik sediqe sanduqining uludila olturnup, uningga pullırını tashlawatqan xalayıqqa qarap turattı. Nurghun baylar uningga xéli köp pul tashlashtı. **42** Namrat bir tul ayalmu kélip, tiyinning töttin biri qimmitidiki ikki leptonnı tashlıdi. **43** U muxlislerini yénigha chaqırıp, ulargha mundaq dédi: — Men silerge berheq shuni éytip qoyayki, bu namrat tul ayalning iane sanduqığha tashlıghını bashqırlarıning hemmisining tashlıghanlıridin köptür. **44** Chünki bashqırlar özlirining éship tashqanlıridin sediqe qıldı; lékin bu ayal namrat turupmu, özining bar-yoqını — tirikchilik qılıdighinin hemmisini sediqe qılıp tashlıdi.

13 U ibadetxanidin chiqıwatqanda, muxlislerinden biri uningga: — Ustaz, qara, bu némidégen heywetlik tashlar we imaretler-he! — dédi. **2** Eysa uningga jawaben: — Sen bu

heywetlik imaretlerini kördüngmu? Bir tal tashmu tash üstide qalmaydu, hemmisi qaldurulmay gumran qilinidu, — dédi. **3** U Zeytun téghida, yeni ibadetxanining uludila olтурghanda, Pétrus, Yaqup, Yuhanna we Andriyaslar uningdin astighina: **4** — Bizge éytqinchu, bu ishlar qachan yüz bérídu? Bu barlıq wegelerning yüz bérídighanlıqını körsítidighan néme alamet bolidu? — dep sorashti. **5** Eysa ulargha jawaben söz bashlap mundaq dédi: — Hézi bolunglarki, héchkim silerni azdurup ketmisun. **6** Chünki nurghun kishiler méning namimda kélip: «Mana özüm shudurmen!» dep, köp ademlerni azdurdu. **7** Siler urush xewerliri we urush shepilirini anglıghininglarda, bulardın alaqzade bolup ketmenglar; chünki bu ishlarning yüz bérishi muquerren. Lékin bu zaman axiri ýetip kelgenliki emes. **8** Chünki bir millet yene bir millet bilen urushqa chíqidu, bir padishahlıq yene bir padishahlıq bilen urushqa chíqidu. Jay-jaylarda terweshler yüz bérídu, acharchılıqlar we qalaymiqanchılıqlar bolidu. Mana bu ishlarning yüz bérishi «tughutning tolghiqining bashlinishi» bolidu, xalas. **9** Siler bolsanglar, özünglarga pexes bolunglar; chünki kishiler silerni tutqun qılıp sot mehkimirigire tapshurup bérídu, sinagoglarda qamchilinisiler. Siler méning sewebimdin emirler we padishahlar aldiga élip bérilip, ular tühün bir guwahlıq bolsun dep soraqqa tartilisiler. **10** Lékin bulardin awwal xush xewer pütkül ellerge jakarlinishi kérek. **11** Emdi ular silerni apirip [soraqqa] tapshurghanda, néme déyish heqqide ne endishe ne mulahize qilmangalar, belki shu waqt-saitide silerge qaysi gep bérilse, shuni étyinglar; chünki sözlígüchi siler emes, Muqeddes Rohtur. **12** Qérindash qérindishiga, ata balisigha xainliq qılıp ölümge tutup bérídu. Balilarmu ata-anisi bilen zitlisip, ularni ölümge mehkum qildurdu. **13** Shundaqla siler méning namim tüpeylidin hemme ademning neprítige uchraysiler, lékin axırghiche berdashlıq bergenler qutquzulidu. **14** «Weyran qılghuchi yırqinchilik nomussızlıq»ning özi turushşa téğishlik bolmaghan yerde turghinini körginlinglarda, (kitabxon bu sözning menisini chüshen'gęy) Yehudiye ölkiside turuwatqanlar tagħlarga qachsun. **15** Özgide turghan kishi öyige chüshmey yaki öydiki birer néminи alghili ichige kirmey [qachsun]. **16** Étizlarda turuwatqan kishi bolsa chapinini alghili öyige yanmisun. **17** U künlerde hamildaş ayallar we bala émitiwt-qanlarning haligha way! **18** [Qachidighan] waqtinqlarning qishqa toghra kélip qalmaslıqı tühün dua qilinglar. **19** Chünki u chaghda Xuda yaratqan dunyaning apiride qilin'ghandın buyan mushu chaghqiche körülüp baqmığhan hem kelgüsidi mu körülmeydighan zor azab-oqubet bolidu. **20** Eger Perwerdigar u künlerni azaytmisa, héchqandaq et igisi qutulalmaydu. Lékin U Öz tallighanlır tühün u künlerni azaytidu. **21** Eger u chaghda birsı silerge: «Qaranglar, bu yerde Mesih bar!» yaki «Qaranglar, u une u yerdel» dése, ishenmenglar. **22** Chünki saxta mesihler we saxta peyghemberler meydan'gha chíqidu, möjizilik alametler we karametlerni körsítidu; shuning bilen eger mumkin bolidighan bolsa, ular hetta [Xuda] tallighanlarni hem azdurdu. **23** Shuning tühün, siler hoshyar bolunglar. Mana, men bu ishlarning hemmisini silerge aldin'ala uqturup qoydum. **24** Emdi shu künlerde, shu azab-oqubet ötüp ketken haman, quyash qarıyidu, ay yoruqluqını bermeydu, **25** yultuzlar asmandan tökülp chüshidu, asmandıkı kükchler lərzige kélidu. **26** Andin kishiler Insan'oghlining ulugh kück-quğret we shanshrep bilen bulutar ichide keliwatiqanlıqını köridu. **27** U öz perishtilirini ewetidu, ular uning tallighanlirını dunyaning töteripidin, zémünnin chetliridin asmanning chetlirigice yihip jem qılıdu. **28** — Enjur derixidin mundaq temsilni biliwélinglar; — Uning shaxliri kökirip yopurmaq chíqarghanda, yazning

yéqinlap qalghanlıqını bilisiler. **29** Xuddi shuningdek, [men bayá dégenlirimming] yüz bériwatqanlıqını körginenglarda, uning yéqinlap qalghanlıqını, hetta ishik alida turuwatqanlıqını biliwélinglar. **30** Men silerge berheq shuni éytip qoyayki, bu alametlerning hemmisi emelge ashurulmay turup, bu dewr ötmeydu. **31** Asman-zémin yoqılıdu, biraq méning sözlirim hergiz yoqalmaydu. **32** Lékin shu künü yaki waqt-saiti togruluq xewerni héchkim bilmeydu — hetta ne ershtiki perishtilermu bilmeydu, ne oghul bilmeydu, uni peqet Atila biledi. **33** Hoshyar bolunglar, segek bolup dua qilinglar, chünki u waqt-saetning qachan kélidighanlıqını bilmeytsiler. **34** Bu xuddi yaqa yurtqa chíqmaqchi bolghan ademning ewhalığha oxshaydu. Yolgha chíqidighan chaghda, u qullirığha öz hoquqini békítip, herbirige öz wezipsini tapshuridu we derwaziwenningmu segek bolushuni tapilaydu. **35** Shuningdek, silermu segek bolunglar; chünki öyning igisining [qayıtip] kélidighan waqtining — kechqurunmu, tün yérimumu, xoraz chilliğhan waqitmu yaki seher waqtimu — uni bilelmeysiler; **36** u tuyuqsız kelgende, silerning uxlawatqinqlarning iüstige chüshmisun! **37** Silerge éytqinimni men hemmeylen'ge éyitemen: Segek turunglar!

14 «Ötüp kétish» hétyi we «pétir nan hétyi»gha ikki kün qalghanidi. Bash kahinlar we Tewrat ustazliri uni hylenereyring bilen tutup öltürüşhning charisini izdeyti. **2** Chünki ular: — Bu ish héyt-ayem künlri qilinmisun. Bolmisa, xelq arısida malimanchılıq chíqishi mumkin, — déyishetti. **3** Emdi u Betyl-Aniya yézisida, «Simon maxawning öyide dastixanda olturghanda, aq qashtéshi shishide nahayiti qimmetlik sap sumbul etirni kötürüp kelgen bir ayal uning yénigha kirdi. Ayal aq qashtéshi shéshini chéqip, etirni Eysanıng bésigha quydi. **4** Lékin beziler buningħha xapa bolushup, bir-birige: — Bu etir néme dep shundaq israp qilinidu? **5** Chünki bu etirni üch yüz dinardin artuq pulga satqili bolatti, puli kembegħellere sediġe qilinsa bolmamt! — déyishti. Ular ayalgha shundaq tapa-tene qilghili turdi. **6** Lékin Eysa ulارha: — Uning ixtiyarığha qoyunqlar, néme dep uning köngli aghritisiler? U méning üstümege yaxshi ish qildi. **7** Chünki kembegħeller daim aranglarda bolidu, xalihan waqtinglarda ularħa xeyr-saxawet körſiteleysiler; lékin méning aranglarda bolushum silerge daim nésip boliwermeysu! **8** Ayal chamining ýetishiche qildi; u méning bedinimning depne qilinishigha aldin'ala teyyarlıq qılıp, uningħha etir-may quyup qoydi. **9** Men silerge berheq shuni éytip qoyayki, bu xush xewer pütkül dunyaning qeyerde jakarlansa, bu ayal eslinip, uning qilghan bu ishi triplinidu, — dédi. **10** Shu waqitta, on ikkiyelidn biri bolghan Yehuda Ishqariyot uni ularħha tutup bérish meqṣitide bash kahinlarning aldiga bardi. **11** Ular buni anglap xushal bolup ketti we uningħha pul bérishke wede qilishti. Yehuda uni tutup bérishke muwapiq purset izdep yuretti. **12** Pétir nan héytining birinchi künü, yeni ötüp kétish héytining qurbanliq [qozisi] soyulidighan künü, muxlislar uningdin: — Ötüp kétish héytining [tamiqini] yéyishing üchün bizning qeyerge bérip teyyarlıshimiznay salaysen? — dep soridi. **13** U muxlisliridin ikkiyelenni aldin mangħuzzup ularħha: — Sheherge kiringlar, u yerde kozida su körtüwalħan bir er kishi silerge uħraydu. Uning keynidin mēngħingħar. **14** U aden nege kirse shu öyning igisige: «Ustaz: Muxlislirim bilen ötüp kétish héytining tamiqini yeydighan mēħmanxana qeyerde? — dep sorawatidu — denglar. **15** U silerni bashlap üstünki qewettiki retlen'gen seremjanlaşturulħan chong bir ēghiz önyi körsitidu. Mana shu yerde bizżeq teyyarlıq qılıp turunglar, — dédi. **16** Muxlislar yolgha chíqip sheherge kirip, yoluqqan ishlarining hemmisi u

éytqandek boldi. Shu yerde ular ötüp kétish héytining tamiqini teyyarlashti. **17** Kech kirkende, u on ikkeylen bilen öyge keldi. **18** Ular dastixanda olturnup ghizalan'ghanda Eysa: — Men silerge berheq shuni éytip qoyayki, aranglardiki bireylen, men bilen bille ghizaliniwatqan birsi manga satqunluq qılıdıl, — dédi. **19** Ular [bu sözdin] qayghugha chömöp, bir-birlep uningdin: — Men emestimen? — dep soridi. Yene birsi: — Men emestimen? — dédi. **20** Lékin u ulargha: — [Shu kishi] on ikkeylenning biri, yeni qolidiki nanni men bilen teng tawaqqqa töögügüchi bolidu. **21** Insan'oghli derweqe özى toghrisida [muqeddes yazmilarda] pütlündek alemdin kétidu; biraq Insan'oghlining tutup bérilishige wasitichi bolghan ademning haligha way! U adem tughulmighan bolsa uninggha yaxsi bolatti! — dédi. **22** Ular ghizaliniwatqanda, Eysa bir nanni qoligha élip teshekkrük éytqandin keyin, uni oshtup, muxlislirigha üleshtürüp berdi we: — Élinglar, bu méning ténim, — dédi. **23** Andin u qoligha jammı élip [Xudagha] teshekkrük éytqandin keyin, uni muxlislirigha sundi. Ularning hemmisi uningdin ichishti. **24** U ulargha: — Bu méning qénim, nurghun ademler üchün töküldighan, yéngi ehdini tüzidighan qénimdur. **25** Men silerge berheq shuni éytip qoyayki, Xudanıg padishahlıqida yéngidin sharabtin ichidighan kün'giche, üzüm télinning sherbitini hergiz ichmeymen, — dédi. **26** Ular bir medhiye kuyını éytqandin keyin talagha chiqip, Zeytun téghigha qarap kétishti. **27** Andin Eysa ulargha: Siler hemminglar tandurulup putlishisiler, chünki [muqeddes yazmilarda]: «Men padichini uruwétimen, Qoylar patiparaq bolup tarqitiwétilidu» dep pütlügen. **28** Lékin men tirligendin keyin Galiliyege silerdin burun barimen, — dédi. **29** Lékin Pétrus uninggha: — Hemmeylen tandurulup putlashsimu, men hergiz putlashmaymen, — dédi. **30** Eysa uninggha: — Men sanga berheq shuni éytip qoyayki, bügün, yeni bügün kéche xoraz ikki qétim chillighuche, sen mendin üch qétim tanisen, — dédi. **31** Lékin Pétrus téximu qet'iylik bilen uninggha: — Sen bilen bille ölidighan ish kérek bolsimu, sendin hergiz tanmaymen, — dédi. Qalghan hemmisimu shundaq déyişti. **32** Andin ular Gétsimane dégen bir jaygha keldi. U muxlislарgha: — Men dua tilawet qılıp kelgүche, mushu yerde olturnur turunglar, — dédi. **33** U Pétrus, Yaqup we Yuhananni birge élip mangdi we sür bésip, roh-qelbide tolimu perishan bolushqa bashlidi. **34** U ulargha: — Jénim ölidighandek bekmu azablannaqta. Siler bu yerde qélip, oyghaq turunglar, — dédi. **35** U sel nériraq béríp, özini yerge étip dum yatti we mumkin bolsa, u deqiqining öz beshigha chüshmey ötüp kétishi üchün dua qılıp: **36** — I Abba Ata, Sanga hemme ish mumkinder; bu qedechni mendin ötküütüwetkeysen! Lékin bu ish men xalighandek emes, sen xalighandek bolsun, — dédi. **37** U [üchyeleñning] yénigha qaytip kelginide, ularning uxlap qalghanlıqını körüp, Pétrusqa: — Ey Simon, uxlawatamsen! Bir saetmu oyghaq turalmidingmu? **38** Éziqturulushtın saqlinish üchün, oyghaq turup dua qilinglar. Roh pidakar bolsimu, lékin kishining etliri ajizdur, — dédi. **39** Andin u yene béríp, oxshash sözler bilen qaytidin dua qıldı. **40** U ularning yénigha qaytip kelginide, ularning yene uxlap qalghanlıqını kördi, chünki ularning közliri uyqugha ilin'ghanidi. Ular uninggha néme déyishini bilmey qaldı. **41** U üchinchi qétim ularning yénigha qaytip ulargha: — Siler téxiche uxlawatamsiler, téxiche dem élıwatsamiler? Emdi boldi bes! Waqıt-saiti keldi; mana, Insan'oghli gunahkarlarning qoligha tapshuruldu! **42** Qopunglar, kéteyli; mana, manga satqunluq qılıdighan kishi yéqin keldi! — dédi. **43** We shu deqiqide, uning sözi téxi tígimeyala, mana, on ikkeylendin biri bolghan Yehuda keldi; uning yénida bash kahinlar, Tewrat ustazliri we aqsaqallar teripidin ewetilgen qılıch-toqmaqlarnı kötürgen zor bir top adem bar idi. **44**

Uninggha satqunluq qilghuchi ular bilen alliburun isharetni békítip: «Men kimni söysem, u del shudur. Siler uni tutup, yalap élip kéttinglar» dep kélishkenidi. **45** U kélip udul [Eysanıg] alıdiga béríp: — Ustaz, ustaz! — dep uni söyüp ketti. **46** Ular uninggha qol sélip, uni tutqun qıldı. **47** We uning yénida turghanlardın bireylen qilichini sughurup, bash kahinning chakirigha uruwidi, uning quliqini shilip chüshürüwetti. **48** Eysa jawaben ulargha: — Bir qaraqchini tutidighandek qılıch-toqmaqlarnı kötürp meni tutqılı kepsilerghu? **49** Men her künü ibadetxana hoylilirida siler bilen bille bolup telim bérəttim, lékin siler u chaghda meni tutmidinglar. Lékin bu ishlarining yüz bérishi muqeddes yazmilarda aldın pütlügenlerning emelge ashurulushi üchün boldi, — dédi. **50** Bu chaghda, hemmeylen uni tashlap qéchip kétishti. **51** Peqet uchisigha kanap rest yépinchaqıwalghan bir yigit uning keynidin egiship mangdi. Yash eskerler uni tutuweliwidi, **52** lékin u kanap rexttin boshinip, yalingach péti ulardin qéchip ketti. **53** Emdi ular Eysani bash kahinning alıdiga élip bérishi. Bash kahinlar, barlıq aqsaqallar bilen Tewrat ustazlirimu u yerge uning yénigha yighthildi. **54** Pétrus uninggha taki bash kahinning sarayıdiki hoylining ichigiche yiraqtin egiship keldi; u qarawullar bilen bille otnıng nurida otsinip olturdu. **55** Bash kahinlar we pütnün aliy kéngeshme ezalırı Eysani ölümge mehkum qılısh üchün, guwah-ispat izdidi, emma tapalımadı. **56** Chünki nurghun kishiler uni erz qılıp yalghan guwahchiliq bergen bolsimu, ularning guwahliqları bir-birige udul kelmeytti. **57** Bezi ademler ornidin turup, uning üstidin erz qılıp yalghan guwahliq béríp: **58** — Biz uning: «Insan qoli bilen yasalghan bu ibadetxanini buzup tashlap, insan qoli bilen yasalmaghan bashqa bir ibadetxanini üch kün ichide yasap chiqimén» dégenlikini angliduq, — dédi. **59** Hetta ularning bu heqtiki guwahliqlrimu bir-birige mas kelmidi. **60** Andin bash kahin hemmeylenning alidda ornidin turup, Eysadin: — Qéni, jawab bermemsen? Bular séning üstüngdin zadi qandaq guwahliqlarını bériwatiidu? — dep soridi. **61** Lékin Eysa shük turup, héchqandaq jawab bermidi. Bash kahin uni qıstap yene uningdin: — Sen Mubarek Bolghuchining Oghlı Mesihmuseñ — dep soridi. **62** Shundaq, men özüm, — dédi Eysa, — we siler keyin Insan'oghlining Qudret Iğisining org yénida oltruridighanlıqını we asmandiki bulutlar bilen kélidighanlıqını körüsiler. **63** Shuning bilen bash kahin tonlirini yirtip tashlap: — Emdi bashqa herqandaq guwahchining néme hajiti? **64** Özünglar bu kupurluqı anglidinger! Emdi buningha néme deysiler? — dédi. Ularning hemmisi u ölüm jazasigha buyrulsun, dep höküm chiqırıshit. **65** Andin bezilirli uninggha tükürüşke bashlıdi, yene uning közlirini téngip, mushtlap: «Qéni, [peyghemberchilik] [qılıp] besharet béré!» déyişti. Qarawullarumi uni shapilaq bilen kachatlidi. **66** Pétrus sarayning tówenki hoylisida turghanда, bash kahinning dédekliridin biri kélip, **67** issinip olтурghan Pétrusni körüp, uninggha tikilip qarap: — Senmu Nasaretlik Eysa bilen bille idinghu, — dédi. **68** Lékin u ténip: — Séning néme dewatqanlıqını bilmidim hem chüshenmidim, — dédi-de, tashqırıgha, derwazining aywanığha chiqıp turdu. Shu esnada xoraz bir chillidi. **69** Uni yene körgen héliqi dédek yene u yerde turghanlar: — Bu ulardin biri, — dégili turdi. **70** [Pétrus] yene inkar qıldı. Bir'azdin keyin, u yerde turghanlar Pétrusqa yene: — Berheq, sen ularning birisen. Chünki semmu Galiliyelik ikensen'ghu? — déyişitsi. **71** Lékin u qattıq qaraghşalar bilen qesem qılıp: — Siler dewatqan héliqi ademini tonumaymen! — dédi. **72** Del shu chaghda xoraz ikkinchi qétim chillidi. Pétrus Eysanıg özige: «Xoraz ikki qétim chillighuche, sen mendin üch qétim tanisen» dégen sözini ésige aldı; we bularni oylap yighthap ketti.

15 Etisi tang étishi bilenla, bash kahinlar aqsaqallar, Tewrat ustazliri we pütküli aliy kéngeshmidikiler bilen meslihetlishlistip, Eysani baghlap apirip, [waliy] Pilatusqa tapshurup berdi. **2** Pilatus uningdin: — Sen Yehudiylarning padishahimu? — dep soridi. U jawaben: — Éytqiningdek, — dédi. **3** Bash kahinlar uning üstidin qayta-qaytidin erz-shikayetlerni qilishi. **4** Pilatus uningdin yene: — Jawab bermesmen? Qara, ular üstüngdin shunchiwala shikayet qiliwatiud! — dep soridi. **5** Biraq Eysa yenila héch jawab bermidi; Pilatus buniunggha intayin heyran qaldi. **6** Her qétimliq [ötüp kétish] héytida, xalayıq qaysibir mehbusni telep qilsa, waliy uni qoyup béretti. **7** Eyni waqitta, zindanda Barabbas isimlik bir mehbus bar idi. U özi bilen bille topilang kötürgen hemde topilangda qatilliq qilghan nechcheylen bilen teng solan'ghanidi. **8** Xalayıq chuqan-süren sélip walyidin burun hemishe ulargha qilghinidek yene shundaq qilishini tileshti. **9** Pilatus ulargha: — Siler Yehudiylarning padishahini qoyup bérishimni xalamisiler? — dédi **10** (chünki u bash kahinlarning hesetxorluqi tüpeylidin uni tutup bergenlikini bilettil). **11** Lékin bash kahinlar xalayıqni: «Buning ornigha, Barabbasni qoyup ber» dep telep qilishqa kükshürtti. **12** Pilatus jawaben ulardin yene: — Undaq bolsa, siler «Yehudiylarning padishahi» dep atighan kishini qandaq bir terep qil dewatisiler? — dédi. **13** — Ular yene awazini kötüüp: — Uni kréstligin! — dep warqirishatti. **14** Pilatus ulargha: — Némishqa? U néme rezillik ötküzüptu? — dédi. Biraq ular téximu ghajlirliship: — Uni kréstligin! — dep warqirashti. **15** Shunga Pilatus, xalayıqni razı qilmaqchi bolup, Barabbasni ulargha chiqirip berdi. Eysani bolsa qamchilatqandin keyń, kréstlesh üchün [leshkerlirige] tapshurdi. **16** Andin leshkerler Eysani waliy ordisidiki seynagha élip kırıp, pütün leshkerler topini bu yerge jem bolushqa chaqirdi. **17** Ular uning uchisiga sösun renglik ton kiydtürüsti, andin ular tikenlik shaxchilardin toqughan bir tajni bésigha kiygüzdi. **18** Andin uni mubareklep: «Yashighayla, i Yehudiylarning padishahil» déyishti. **19** Andin bésigha qomush bilen hedep urup, uninggha qarap tükürüşti we uning allida tiz püküp, sejde qilishi. **20** Ular uni shundaq mazaq qilghandin keyń, uningdin sösin tonni salduruwétip, uchisiga öz kiyimlirini kiydürüd; andin ular uni kréstlesh üchün élip chiqishti. **21** Kurini shehiridin bolghan, Simon isimlik bir kishi yézidin kélép, u yerdin ötüp kétiwattati (bu kishi Iskender bilen Rufusning atisi idi). [Leshkerler] uni tutup kélép, [Eysaning] kréstini uninggha mejburly kötgürzdi. **22** Ular Eysani Golgota (terjimi, «bash söngek») dégen yerge élip keldi; **23** andin ular uninggha ichish üchün murmekki arlashturulghan achchiq sharab berdi; lékin u uni qobul qilmidi. **24** Ular uni kréstliginden keyń, kiyimlirini özara bölibşüwélish üchün, herqaysisining ülüshini békítishke herbir kiyimning üstige chek tashlidi. **25** Uni kréstilgen waqt künning üchinchi saiti idi. **26** Uni eyiblegen shikayetnamide «Yehudiylarning padishahi» dep pütülgendi. **27** Ular uning bilen teng ikki qaraqchinimu kréstildi, biri ong teripide, yene biri sol teripide idi. **28** Shundaq qilip, muqeddes yazmilardiki: «U jinayetchilerning qatarida sanalди» dégen söz emelge ashuruldi. **29** U yerdin ötkenler bashlirini chayqiship, uni haqaretlep: — Uhuy, sen ibadetxanini buzup tashlap, üch kün ichide qaytidin yasap chiqidghan adem, **30** emdi özüngni qutquzup krésttin chüshüp baqqinal! — déyishti. **31** Bash kahinlar bilen Tewrat ustazlirimu özara shundaq mesxire qilip: — U bashqilar qutquzuptiken, özini qutqazalmady. **32** Israيلning padishahи bolghan Mesih emdi krésttin chüshüp baqsunchu, shuni körsekla uninggha étiqad qilimiz! — déyishti. Uning bilen teng kréstlen'genlermu uni shundaq haqaretleshti. **33** Emdi [künnin] altinchı saiti kelgende, pütküli zéminni qarangghuluq

aplidi we toqquzinchı saitigiche dawam qildi. **34** Toqquzinchı saette Eysa yuqırı awaz bilen: «Éloi, Éloi, lama shawaqtani?», menisi: — «Xudayim, Xudayim, méni némishqa tashliwetting?» dep qattiq nida qildi. **35** U yerde turuwatqanlarning beziliri buni anglap: — Mana, u Ilyas peyghemberge nida qiliwatidu, — déyishti. **36** Ulardan bireylen yügürüp bérüp, bir parche bulutni achchiq sharabqa chilap, qomushning uchigha sélip uningha ichküzüپ: — Toxtap turungal! Qarap baqaylı, ilyas [peyghember] uni chişhürgili kéklermikin? — dédi. **37** Eysa qattiq warqiridi-de, rohini qoyuwetti. **38** We [shu esnada] ibadetxanining ichkiri perdisi yuqiridin töwen'ge ikki parche bölpük yirtildi. **39** Emdi uning udulida turghan yüzbéshi uning qandaq nida qilip rohini qoyuwetkenlikini körüp: — Bu adem heqiqeten Xudanı ogħli iken! — dédi. **40** U yerde yene bu ishlargha yiraqtin qarap turuwatqan birneħħċhe ayallarmu bar id. Ularning arisida Magdalliq Meryem, kichik Yaqup bilen Yosening anisi Meryem we Salomilar bar id. **41** Ular eslidle Eysa Galiliye ölkiside turghan waqitta uningga egiship, uning xizmitide bolgharlar idi; burlardin bashqa uning bilen Yérusalémħa birge kelgen yene nurgħun ayallarmu [uning ewhaliga] qarap turatti. **42** Kechqurun kirip qalghanda («teyyarlash künii», yeni shabat künining aldinqi künii bolghachqa), **43** aliy kéngeshmining tolimu mötiwer ezasi, Arimatiyalıq Yüsüp bar id. Umu Xudanı padishahlıqini küttuwatqan bolup, jür'et qilip [waliy] Pilatusning alidħha kirip, uningdin Eysanıng jesitini bérishni telep qildi. **44** Pilatus Eysanıng alliqachan ölgənlige heyran boldi; u yüzbéshini chaqirip, uningdin Eysanıng ölginige xéli waqit boldimu, dep soridi. **45** Yüz beshidin ewħalni uqqandın kényin, Yüsüpke jesetni berdi. **46** Yüsüp ésil kanap rext sétiwélij, jesetni [krésttin] chiħħürüp kanap rextte képenlidi we uni qiyada oyulghan bir qebrige qoqdi; andin qebrining aghzīha bir tashni domilitip qoqdi. **47** We Magdalliq Meryem bilen Yosening anisi Meryem uning qoyulghan yérini körtüwalди.

16 Shabat künü ötüşı bilenla, Magdalliq Meryem, Yaqupning anisi Meryem we Salomilar bérüp Eysanıging jesitige sürüsh üchün xushpuraqlıq buyumlarnı sétiwaldı. **2** Heptining birinchi künü ular bek baldur, tang seherde ornidin turup, kün chiqishi bilen qebrige bardı. **3** Ular özara: «Bızge qebrining aghzidiki tashni kim domilitiship bérer?» déyişti. **4** Lékin ular bashlırını kötürüp qariwidı, tashning bir yan'għa domiliwétilginini kördi — eslide u tash nahayiti yogħan idi. **5** Ular qebrige kirkende, ong teretepti olturunġan, aq ton kiġyen, yashi b'ademiñ kördi, we qattiq dekkie-dükkgie chūshti. **6** Lékin u ularha: — Dekke-dükkgie chūshmenglar. Siler kréstlen'għuchi Nasaretlik Eysani izdewatisiler. U tirdi, u bu yerde emes. Mana ular uni qoyghan jay! **7** Lékin béringlar, uning muxlisirinha we Pétrusqa: «U Galiliyege silerdin awwal baridiken; u silerge éytqinidek, siler uni shu yerde kōridikensiler» denglar, — dédi. **8** Ular qebredin chiqipla beder qacti. Ularni titrek bésip hoshini yoqitay dégenidi; bek qorquq ketkechke, héchkimge héchnémini éytmudi.

9 (note: The most reliable and earliest manuscripts do not include Mark 16:9-20.) Eysa heptining birinchi künü tan seherde tirilgendifin kékyn, awwal Magdalliq Meryemge köründi. U eslide uningdin yette jinni heydiwetkenidi. **10** Meryem chiqip, matem tutup iqlighiship turghan, burun uning bilen bille bolghanlarga xewer berdi. **11** Uning tirik ikenlikini we Meryemge körün'genlikini anglıghanda, ular ishenmid. **12** Bu ishlardin kékyn, u ularning ichidiki yézigha kétiwaqtqan ikkiylen'ge bashqa siyaqta köründi. **13** Bularmu qalghanlarning yénigha qaytip, ularha xewer qilghan bolsimu, lékkin ular bulargħim u ishenmid. **14** Andin on bireylen dastixanda olturup ghizaliwiwatqanda, u ularha

köründi we ularning étiqadsızlıqi we tash yüreklikü üchün ularni tenbih bérip eyiblidi; chünki ular özining tirilginini körgenlerge ishenmigenidi. **15** U ulargha mundaq dédi: — Pütkül jahan'gha bérip, yaritilghuchilarning herbirige xush xewerni jakarlanglar. **16** Étiqad qılıp, chömiildürüşni qobul qilghanlar qutquzulidu. Étiqad qilmighanlar bolsa gunahqa béktilidu. **17** Étiqad qilghanlarning izlirigha mushundaq möjizilik alametler egiship hemrah bolidu: — ular Méning namim bilen jinlarni heydiwétidu; ular yéngi tillarda sözleydu, **18** ular yilanlarni qollırıda tutidu, herqandaq zeherlik nersini ichsimu, ulargha zerer yetküzmeydu; qollırını bimarlargha tegküzüp qoysa, késelliri saqiyip kétidu. **19** Shunga Reb ulargha bu sözlerni qılıp bolghandin kényin, asman'gha kötürüldi, Xudanıng ong yénida olturdi. **20** Muxlislar chiqıp, her yerge bérip xush xewerni jakarlap yürди. Reb ular bilen teng ishlep, söz-kalamığha hemrah bolup egeshken möjizilik alametler bilen uningga ispat berdi.

Luqa

1 Gerche nurghun ademler arimizda mutleq ishenschlik dep qaralghan ishlarni toplap yézishqa kirishken bolsimu, **2** (xuddi söz-kalamgha bashtin-axir öz közi bilen guwahchi bolghamlar, shundaqla uni saqlap yetküzungüchilerning bizge amanet qilghan bayanliridek), **3** menmu barlıq ishlarni bashtin tepsili tekshürüp éniqlighandin kényi, in hörmətlik Téofilus janabliri, silige bi ishlarni tertipi boyiche yézishنى layiq taptim. **4** Buningdin meqset, sili qobul qilghan telimlerning mutleq heqiqet ikenliklige jezm qilishliri üchündür. **5** Yehudiye ölkisige padishah bolğan Héród seltenet qilghan künliride, «Abiya» kahinliq nöwiditidin bir kahin bar bolup, ismi Zekeriya idi. Uning ayalimu Harunning ewladidin bolup, ismi Élizabit idi. **6** Ular ikkisi Xudanining alidida heqqaniy kishiler bolup, Perwerdigarning pütün emr-belgilimiliri boyiche eyibsiz mangatti. **7** Emma Élizabit tughmas bolghachqa, ular perzent körmigenidi. Uning üstige ular ikkisi xénila yashinip qalghanidi. **8** U öz türkümüdiki kahinlar arısida [ibadetxanada] nöwetchilik wezipisini Xuda aldida ada qiliwatqanda, **9** [shu chaghdkı] kahinliq aditi boyiche, ular Perwerdigarning «muqeddes jay»igha kirip xushbuy sélibishqa muyseser bolushqa chek tashlighanda shundaq boldiki, chek uningga chiqtı. **10** Emdi u xushbuy séliwatanqan waqtida, jamaat tashqırı turup dua qılıshwatatti. **11** Tuyuqsız Perwerdigarning bir perishtisi uningga xushbuygahnıng ong teripide köründi. **12** Uni körgen Zekeriya hoduqup qorqunchqa chömüp ketti. **13** Biraq perishte uningga: — Ey Zekeriya, qorqmığın! Chünki tiliking ijabet qılındı, ayalıng Élizabit sanga bir oghul tughup bériodu, sen uning ismini Yehya qoyghın. **14** U sanga shad-xuramlıq élip kéliodu, uning dunyaghı kéléshi bilen nurghun kishiler shadlinidu. **15** Chünki u Perwerdigarning neziride ulugh bolidu. U héchqandaq haraq-sharab ichmesizlik kérép, hetta anisining qorsiqidiki waqtidin tartıpmu Muqeddes Rohqa toldurulghan bolidu. **16** U Israilliardın nurghunlırını Perwerdigar Xudasining yénigha qayturıdu. **17** U [Rebnıng] alidida İlyas peyghemberge xas bolghan roh we kúch-qudratte bolup, atilarning qelblirini balıllargha mayıl qılıp, itaetsizlerni heqqaniylarning aqilanilikiga kirgütüp, Reb üchün teyyarlan'ghan bir xelqnı hazır qılış üçhün uning aldida mangıdu, — dédi. **18** Zekeriya bolsa perishtidin: Menmu qérip qalghan, ayalımmu xéli yashinip qalghan tursa, bu ishni qandaq jezm qılalaymen? — dep soridi. **19** Perishte jawaben: — Men Xudanıng huzurida turghuchi Jebrailmen. Sanga söz qılıshqa, bu xush xewerni sanga yetküzungüchke men ewetildim. **20** Waqitsaiti kelgende choqum emelge ashurulidighan bu sözlirimgə ishenmigenlikting tüpeylidin, bu ishlar emelge ashurulghan künigiche mana sen tiling tutulup, zuwan'ga kélélmeysem, — dédi. **21** Emdi jamaet Zekeriyanı kütüp turattı; ular u muqeddes jayda néme üçhün bunchiwala hayal boldı, dep heyran qalghılı turdı. **22** U chiqqanda ulargha gep qılalmıdı; uning ulargha qol isharetlirini qılıshıdin, shundaqla zuwan sürelmigenlikidin ular uning muqeddes jayda birer alamet körfünüşni körgenlikini chüshinip yetti. **23** Shundaq boldiki, uning [ibadetxanidikı] xizmet mudditi toshushi bilenla, u öyige qaytti. **24** Derweqe, birnechke kündin kékyn uning ayalı Élizabit hamilidar boldı; u besh aygħiche tala-tüzge chiqmay: **25** «Emdi Perwerdigar ménin halimħa nezirini chüshürüp, méni xalayiq arısida nomusqa qélishtin xalas qılıp, manga bu künlerde shunchilik shapaet körsetti» — dédi. **26** [Élizabit hamilidar bolup] alte ay bolghanda, perishte Jebrail Xuda teripidin Galiliye ölkisidikı Nasaret dégen bir sheherge, pak bir qızning qéshığha ewetildi.

Qız bolsa Dawut [padishahning] jemetidin bolghan Yüsüp isimlik bir kishige déyiship qoyulghanidi; qızning ismi bolsa Meryem idi. **28** Jebrail uning alidiga kirip uningga: — Salam sanga, ey shepinqekeye tuyesser bolghan qız! Perwerdigar sanga yاردur! — dédi. **29** U perishtini körgende, uning sözidin bek hoduqup ketti, könglide bundaq salam sözi zadi némini körsitudighandu, dep oylap qaldi. **30** Perishte uningga: — Ey Meryem, qorqmığın. Sen Xuda alidida shepinqe tapqansen. **31** Mana, sen hamilidar bolup bir oghul tughisen, sen uning ismini Eysa dep qoyisen. **32** U ulugh bolidu, Hemmidin Aliy Bolghuchining oghli dep atılıdu; we Perwerdigar Xuda uningga atısı Dawutning textini aqıldı. **33** U Yaqupning jemeti üstige mengü selenet qıldı, uning padishahlıqı tükimestur, — dédi. (**aión g165**) **34** Meryem emdi perishtidin: — Men téxi er kishige tegmigen tursam, bu ish qandaqmu mumkin bolsun? — dep soridi. **35** Perishte uningga jawaben: — Muqeddes Roh séning wujudungħha chūħidu we Hemmidin Aliy Bolghuchining kúch-qudrati sanga saye bolup yeqinlishidu. Shunga, sendin tughlidighan muqeddes [perzent] Xudanıng Oghli dep atılıdu. **36** We mana, tughqining Élizabitmu yashinip qalghan bolsimu, oghulgħha hamilidar boldi; tughmas déyilgħuchining qorsaq kötürġinige hazır alte ay bolup qaldi. **37** Chünki Xuda biley héqqandaq ish mumkin bolmay qalmarydu, — dédi. **38** Meryem: — Mana Perwerdigarning dédikimen; manga sözung boyiche bolsun, — dédi. Shuning bilen perishte uning yénidin ketti. **39** Meryem shu künlerde ornidin qopup aldirap Yehudiye tagħliq rayonidiki bir sheherje bardi. **40** U Zekeriyaning öyige kirip, Élizabitqa salam berdi. **41** We shundaq boldiki, Élizabit Meryemning salimini anglighandila, qorsiqidiki bowaq oynaqlap ketti. Élizabit bolsa Muqeddes Rohqa toldurulup, yuqiri awaz bilen tentene qılıp mundaq dédi: — Qiz-ayallar ichide bextliktursen, qorsiqingdiki méwimu bextliktur! **43** Manga shundaq [sherep] nedin keldikin, Rebbimming anisi bolghuchi méni yoqlap keldi! **44** Chünki mana, saliming quliqimħa kirengħi, qorsiqidiki bowaq söyünüp oynaqlap ketti. **45** Ishen'gen qiz neqeder bextliktur; chünki uningga Perwerdigar teripidin éytihan söz jezmen emelge ashurulidu! **46** Meryemmu xush bolup mundaq dédi: — «Jénim Rebni ulugħaylädu, **47** rohim Qutquzghuchim Xudadin shadlandi, **48** Chünki U dédikining miskin haligha nezer saldi; Chünki mana, shundin bashlap barlıq dewrler méni bextlik dep ataydu; **49** Chünki Qadir Bolghuchi men üçhün ulugh ishlarni emelge ashurdi; Muqeddestur Uning nami. **50** Uning rehim-shepqtı dewrdin-dewrgice Özidin qorqidighanlarning üstididur, **51** U biliki biley kúch-qudratini namayan qıldı, U tekebburlarni könglidiki niyet-xiyalları ichidila tarmar qıldı. **52** U kúchlük hökümdarları textidin chüshürdi, Péqirlarni égiz körtüdi. **53** U achlarnı nazi-némenter bilen toyundurdi, Lékin baylarnı quruq qol qayturdy. **55** U ata-bowlirimizħa éytqinidek, Yeni Ibrahim hem uning neslige mengü wede qilghinidek, U Öz rehim-shepqtini éside tutup, Quli Israilħa yardeuge keldi. (**aión g165**) **56** Meryem Élizabitning yénida üch ayche turup, öz öyige qaytti. **57** Élizabitning tughutining ay-küni toshop, bir oghul tughdi. **58** Emdi uning qolum-qoshnılıri we uruq-tughqanlıri Perwerdigarning uningga körsetken mēħir-shepqtini shunche ulghaytqanlıqını anglap, uning bilen teng shadlandi. **59** We shundaq boldiki, bowaq tughulup sekkiż kün bolghanda, xalayıq balining xetnisini qilgħihi keldi. Ular uningga Zekeriya dep atisining ismini qoymaqchi bolushti. **60** Lékin anisi jawaben: — Yaq! Ismi Yehya atalsun — dédi. **61** Ular uningga: — Biraq uruq-jemetingiz ichide bundaq isimdikiler youqqi! — déyishti. **62** Shuning bilen ular balining atisidin perzentingizge néme isim qoyushni xalaysiz, dep ishareti bilen sorashti. **63** U

bir parche [mom] taxtayni eklishni telep qilip: «Uning ismi Yehyadur» dep yazdi. Hemmeylen intayin heyran qélishti. **64** Shuan uning aghzi échildi, uning tili yéshilip, zuwan'gha keldi we shuning bilen Xudagha teshekkür-medhiye éytти. **65** Ularning öphürisidikilerning hemmisini qorqunch basti; Yehudiye taghlij rayonlirida bu ishlarning hemmisi el aghzida pur ketti. **66** Bu ishlardin xewer tapquchilarning hemmisi ularni könglige püküp: «Bu bala zadi qandaq adem bolar?» déyishti. Chünki Perwerdigarning qoli derweqe uningga yar idi. **67** Shu chaghda balining atisi Zekeriya Muqeddes Rohqa toldurulup, wehiy-bésharetni yetküziپ, mundaq dédi: — **68** «Israilning Xudasi Perwerdigarga teshekkür-medhiye oqulsun! Chünki U Öz xelqini yoqlap, ulardin xewer élip, bedel tölep ularni hör qildi. **70** U qedimində béri muqeddes peyghemberlirining aghzi arqliq wede qilginidek, Quli bolghan Dawutning jemeti ichidin bii tühün bir nijat münggizini östürüp turghuzdi; Bu zat bizni dushmanlirimizden we bizni öch köridighanlarning qolidin qutqazghuchi nijattur. (**aión g165**) **72** U shu yol bilen atabowilirimizgha iltipat eylep, Muqeddes ehdisini emelge ashurush üchün, Yeni atimiz İbrahimha bolghan qesimini éside tutup, Bizni dushmanlirimizning qolidin azad qilip, Barlıq künslirimizde héchkimdin qorqmay, Öz alida ixlasmalik we heqqaniqliq bilen, Xizmet-abidatle bolidighan qildi. **76** Emdi sen, i balam, Hemmidin Aliy Bolghuchining peyghembiri dep atilisen; Chünki sen Rebinning yollarini teyyarlash üchün Uning alidda mangisen. **77** Wezipeng uning xelqige gunahlirining kechürüm qilinishi arqliq bolidighan nijatning xewirini bildürüshtür; **78** Chünki Xudayimizning ichi-baghridin urghup chiqqan shepqetler wejidin, Qaranghuluq we ölüm kölenggisi ichide olтурghanlarni yorutush üchün, Putlirimizni amanlıq yoligha bashlash üchün, Ershtin tang shepiqi üstümizge chüshüp yoqlidi. **80** Bala bolsa ösüp, rohta kücklendürüldi. U Israil jamaitining alidda namayan qilin'ghuche chöllerde yashap keldi.

2 Emdi shu künlerde, [Rim impératori] Qeyser Awghustustin barlıq xelqtin baj élish üchün ularning royxéti tizimlansun dep perman chüshti. **2** Tunji qétimliq bu nopus tizimlash Kiriniyus Suriye ölkisini idare qilip turghan waqtida élip bérilghanidi. **3** Shuning bilen hemme adem nopusqa tizimlinish üchün öz yurtligha qaytish kérek boldi. **4** Yüstpum Dawut [padishahnning] jemetidin bolghachqa, shundaqa uning biwasite ewladi bolghachqa, Galiliye ölkisidiki Nasaret shehirdin ayrılip, Yehudiye ölkisidiki, Dawutning yurti Beyt-Lehem dégen sheherge ketti. **5** Nopusqa tizimlinish üchün layiqi, bolghusi ayali Meryemmu bille bardi. Meryem hamilidar bolup, qorsiqi xéliba yogninap qalghanidi. **6** We shundaq boldiki, ular Beyt-Lehemde turghan waqtida Meryemning tughutining ay-küni toshup qaldi. **7** Biraq sarayda ulargha orun bolmighachqa, Meryem shu yerde tunji oghlini tughqanda uni zakilap, éghildiki oqurgha yatquzdi. **8** Shu yerning etrapidiki bezi padichilar dalada turatti; ular kéchiche tünep, padisigha qaraytti. **9** We mana, Perwerdigarning bir perishtisi ularning aldida turatti; Perwerdigarning parlaq sheri pi ularning etrapini yorutuwetti. Ular intayin bek qorqup ketti. **10** Biraq perishte ulargha: — Qorqmanglar! Chünki mana, pütün xelqqe xushalliq bolidighan bir xush xewerni silerge élan qilimesi. **11** Chünki bügün Dawutning shehiriide siler üchün bir Qutqazghuchi tughildi. U — Reb Mesihdurl! **12** [Uni] tépishinglar [tühün] shu alamet boliduki, bowaqnı zakilan'ghan halda bir oqurda yatqan péttide tapisiler, — dédi. **13** Birdinla, perishtining etrapida zor bir top samawi qoshundikiler peyda bolup, Xudani medhiyilep: **14** «Ershielada Xudagha shan-sherepler bolghay! Yer yüzide bolsa u söyünidighan

bendilirige aram-xatirjemlik bolsun!» déyishti. **15** Perishtiler ulardin ayrılip asman'gha chiqip kétiviwi, padichilar birbirige: — Beyt-Lehemge yol élip, Perwerdigar bizge uqturghan, emelge ashurghan bu ishni körüp kéleyli, — déyishti. **16** Shuning bilen ular aldirap sheherge bérip, Meryem bilen Yüsüpnı we oqurda yatqan bowaqni izdep tapti. **17** Padichilar [bowaqnı] körgedin kényin, özlirige uning heqqide éytılghan sözlerini keng tarqitiwetti. **18** Buni anglichanlarning hemmisi padichilarining dégenlirige intayin heyran qélishti. **19** Meryem bolsa bu ishlarning hemmisini könglige püküp, chongqur oylinip yuretti. **20** Padichilar körgen we anglichanlirining hemmisi tühün Xudani ulugħlap, medhiye oqushqan péti qaytsitsi; barlıq ishlar del ulargha xewrelendürtülgendek bolup chiqqanidi. **21** Bowaqnı xetne qilish waqtı, yeni sekkizinchı künı toshqanda, uningga Eysa dep isim qoyuldi. Perishte bu isimni u téxi anisining balyatqusida apiride bolmayla qoyghanidi. **22** Emdi Musa [peyghemberge] chüshürülgen qanun boyiche Yüsüp bilen Meryemming paklinish waqtı toshqanda ular balini Perwerdigargha atap tapshurush üchün Yérusalémha élip bardi **23** (Perwerdigarning Tewrat qanunida: «Barlıq tunji oghul Perwerdigargha muqeddes mensup atilishi kérek» dep yézilghinidek) **24** we shundaqla Perwerdigarning Tewrat qanunida déyligini boyiche, bir jüp paxtek yaki ikki kepter bachkisini qurbanlıqqa sunush kérek idi. **25** We mana shu chaghłarda, Yérusalémda Siméon isimliki bir kishi turatti. U hem heqqaniyi we ixlasmen adem bolup, «Israileha Teselli Bergüchi»ni intizarlıq bilen kütkenidi. Muqeddes Roh uning wujudığa yar idi. **26** U Muqeddes Rohtin kelgen wehiyin özining Perwerdigarning Mesihini körmögüche ölüm körmeydighanlıqını bilgenidi. **27** U Muqeddes Rohning bashlishi bilen ibadetxanining [hoyllirigha] kirdi; ata-anisi Tewratta békítilgen adetni békirish tühün bowaq Eysani kötüüp krigende, **28** Siméon bowaqni quchiqiga élip, Xudagha teshekkür-medhiye oqup mundaq dédi: — **29** «Emdi, i Igem, hazır sözüng boyiche qulquning bu alemdin xatirjemlik bilen kétishige yol qoqghaysen; **30** Chünki öz közüm Séning nijatingin kördi, **31** Uni barlıq xelqler alidda hazırlighansen; **32** U ellerge wehiy bolidighan nur, We xelqing Israile shan-sheripidur!» **33** Balining ata-anisi bala heqqide éytılghanlıriga intayin heyran qélishti. **34** Siméon ulargha bext tilep, apisi Meryemge mundaq dédi: — Mana! Bu bala Israildiki nurghun kishilerning yiqlishi we nurghun kishilerning kötürülüşü üchün teyinlendi, shundaqla kishiler qarshi chiqip haqaretleydigan, [Xudaning] bésaretlek alamiti bolidi. **35** Shuning bilen nurghun kishilerning könglidiki gherezliri ashkarilinidu — we bir qılıchmu séning könglüngge sanjılıdu! **36** Shu yerde Ashir qebilisidin bolghan Fanuilung qizi Anna isimliki xeli yashan'ghan bir ayal peyghembermu bar idi. U qiz waqtida erge tegkendin kényin uning bilen yette yil bille yashap, **37** andin seksen töt yil tul turghan idi. U ibadetxana hoylliridin chiqmay, kéche-kündüz roza tutushlar we dualar bilen Xudagha ibadet qillati. **38** U del shu peytte yetip kélip Perwerdigargha teshekkür éytti, hemde Yérusalémda nijat-hörlükni küttüwtaqan barlıq xalayıqqa bala toghrisida söz qildi. **39** [Yüsüp] bilen [Meryem] Tewratta békítilgen barlıq ishlarnı ada qilghandı kényin, Galiliye, öz shehiri Nasaretke qaytti. **40** Bala bolsa ösüp, dana-aqlanılık bilen tolup, rohta kücklendürüldi, Xudanıng méhir-shepqitimu uning üstide idi. **41** Uning ata-anisi her yili «ötüp kétish héyti»da Yérusalémha baratti. **42** Eysa on iki yashqa kirgen yili, ular uni élip, héytning aditi boyiche yene chiqip bardi. **43** Héyt künnlirini ötküzungendin kényin, ular öyige qarap kétiwatqanda, bala Eysa Yérusalémda qaldı. Ata-anisining bu ishtin xewiri yoq idi, **44**

belki uni seperdash-hemrahli bilen bille kéliwatidu, dep oylap, bir kün yol yürüdi. Andin ular uni uruq-tughqanları we dostburaderliri arisidin izdeske bashlıdi; **45** izdepl tapalmay, ular keynige yépin Yérusalémgha bérüp yene izdidi. **46** We shundaq boldiki, üchinchı künü ular uni ibadetxana hoylisida Tewrat ustazlırinine arisida olтурup, ularning telimlerini angławatqan hem ulardin soal sorawatqanning üstide tapti. **47** Uning sözlirini anglıghanlarning hemmisi uning chüshenchisige we bergen jawablırığha intayın heyran qélishti. **48** Ata-anisi uni körüp nahayiti heyranuhes bolushti, uning anisi uninggħha: — Way balam! Némishqa bizżeġ shundaq muamile qilding? Atang ikkımız parakende bolup séni izdepl kelduq! — dédi. **49** U larħha: — Némishqa méni izdindilgar? Ejeba, méning Atamning ishlirida bolushum kéréklükimni bilmementinglar? — dédi. **50** Lékin ular uning ularħha éytqinimi chüshenmid. **51** Andin u ular bilen Nasaretke qaytti we ularning géppiż icħiżi boyusnatti. Lékin anisi bu isħlarning hemmisini köngħiġe püküp qoġi. **52** Shundaq qilip, Eysa aqilanilik-danaliqt we qamette yétilip, Xuda we kishiler aldida bargħanséri soyūlmekte idu.

3 Rim impératori Tibérius Qeyserning seltenitining on beshinchı yili, Pontius Pilatus Yehudiye ölkisining waliysi, Hérod xan Galiliye ölkisining hakimi, Hérod xanning inişi Filip xan Ituriye we Traxonitis ölkisining hakimi, Lisanyas xan Abiliniy ölkisining hakimi bolghanda, **2** Hannas hem Qayafa bash kahinliq qiliwatqanda, Xudanıng söz-kalamı chöldे yashawatqan Zekerianıng oħħli Yehyagħa keldi. **3** U Iordan deryasi wadisidiki barlıq rayonlarni kézip, kishilerge gunahlargħa kechürüm élip keliğighan, towa qilishni bildiřidħan [sugħha] «chömüldürüş»ni jakarlashni bashħidi. **4** Xuddi Tewrattiki Yeshaya peygħemberning sözlri xatirinigen qisimda pütliegħedek: «Bayawanda towlighuchi kif kishinġaq Rebninġ yolini teyyarlangħar, Uning yollirini tüz qilingħar! — dégen awazi anglandi. **5** Barlıq jilħiġħar toldurulidu, Barlıq tagħ-döngler peslitilidu; Egri-toqay jaylar tüžlinidu, Ongħħul-dongħħul yerler tekshi yollar qilinidu. **6** Shundaq qilip, barlıq et igiliri Xudanıng nijatini kōreleydighan bolidu! — dep towlaydu». **7** Yehya emdi alidha chömüldürüşni qobul qilishqa chiqqan top-top xalayiċċa: — Ey zeherlik yilan balilir! Kim silerni [Xudanıng] chüħiħ alidha turħan għezipidin qéchéngħar dep agħalandurdi?! **8** Emdi towiħha layiq mewilerni keltüringħar! We öz ichingħarda: «Biznng atimiz bolsa Ibrahimidur!» dep xijal eymlengħar; chünki men shuni silerga étyip qoġayki, Xuda Ibrahimha mushu tashlardinmu perzentlerni yaritip bèreleydu. **9** Palta alliqachan derexlerning yiltizigħha tengleq qoyuldi; yaxshi méwe bermeydighan herqandaq derexler késip otqa tashlinidu! — dédi. **10** [Uning etrapigha] toplashqan kishiler emdi uningdin: — Undaqta, biz qandaq qilishimiz kék? — dep soridi. **11** U jawaben: — İkki kur chapini bar kishi birini yoq kishige bersun, yeydighini bar kishimu shundaq qilsun, — dédi. **12** Bezi bajgħirlarha chömüldürüşni qobul qilghili uning alidha keliż: — Ustaz, biz qandaq qilimiz? — dep soridi. **13** U larħha: — Belgien'għend artuq baj almangħar, — dédi. **14** Andin bezi leshkerlernu uningdin: — Bizħu, qandaq qilishimiz kék? — dep sorashti. U larħha: — Bashoqħiarning pulini zorawanlıq bilen ēliwalmangħar, héchkimge yalghandin shikayet qilmangħar we isħ heqqinqlarrha razi bolungħar, — dédi. **15** Emdi xelq teqzezzalqta bolup hemmeylen köngħiġe Yehya togrħluq «Mesħi mushu kishimid?» dep oylashti. **16** Yehya hemmeylen gejawben: — Men silerni derweq seħħa chömüldürümien. Lékin mendin quğretlik bolghan borsi keliud; men hetta keshlirining bogħquċċini yéshishkumu layiq emesmen! U silerni Muqeddes Rohqa hem otqa chömüldürüridu.

17 Uning sorughuchi küriki qolida turidu; u öz xaminini topsamandin teltöküs tazlaydu, sap bugħdayni ambargħa yighidu, emma topa-samanni öħħmes otta köydürüwétidu, — dédi. **18** Emdi shundaq köp bashqa nesihetler bilen Yehya xush xewerni xelqe yetküzdi. **19** [Kéyin], hukim Hérod [ögey] aksinining ayali Hérodiyeni [tartiwal-ghanlıq] tüpeylidin we shuningdek uning barlıq bashqa rezil qilmishliri üchħün Yehya teripidin eyiblen'gen, **20** Hérod bu barlıq rezillikining üstige yene shuni qildiki, Yehyani zindan'għa tashħidi. **21** Shundaq boldiki, hemme xelq Yehyadın chömüldürüşni qobul qilgħanda, Eysamu chömüldürüşni qobul qildi. U dua qiliwatqanda, asmanlar yérilip, **22** Muqeddes Roh kepter siyaqida chüħüp uning üstige qondi. Shuning bilen asmandin: «Sen Méning söyümliuk Oghlum, Men sendin toluq xurensem!» dégen bir awaz anglandi. **23** Eysa öz [ixzmítini] bashħandha, ottużgħa kirip qalghanidi. U (xeqning neziride) Yüsüpning oħħli id; Yüsüp Xéliyning oħħli, **24** Xéliy Mattatħriġ oħħli, Mattat Lawiynning oħħli, Lawi Melkiyin oħħli, Melkiy Yannayning oħħli, Yannay Yüsüpning oħħli, **25** Yüsüp Mattatiyaning oħħli, Mattatiya Amosning oħħli, Amos Nahumming oħħli, Nahum Héslining oħħli, Hésl Naggayning oħħli, **26** Naggay Mahatħriġ oħħli, Mahat Mattatiyaning oħħli, Mattatiya Sémeyning oħħli, Sémey Yüsüpning oħħli, Yüsüp Yudanining oħħli, **27** Yuda Yoananning oħħli, Yoanam Résanining oħħli, Résa Zerubbabelning oħħli, Zerubbabel Salatiyelning oħħli, Salatiyel Nériyining oħħli, **28** Nériy Melkiyin oħħli, Melkiy Addinining oħħli, Addi Qosamning oħħli, Qosam Elmadamming oħħli, Elmadam Érning oħħli, **29** Ér Yosening oħħli, Yose Eliézerning oħħli, Eliézer Yorimming oħħli, Yorim Mattatħriġ oħħli, Mattat Lawiynning oħħli, **30** Lawi Siméonning oħħli, Siméon Yehudanining oħħli, Yehuda Yüsüpning oħħli, Yüsüp Yonanning oħħli, Yonan Eliaqimning oħħli, **31** Eliaqim Méléahning oħħli, Méléah Mennanining oħħli, Menna Mattataning oħħli, Mattata Natanning oħħli, Natan Dawutħning oħħli, **32** Dawut Yesseneing oħħli, Yesse Obedning oħħli, Obed Boazning oħħli, Boaz Salmonning oħħli, Salmon Nahšonning oħħli, Nahšon Amminadabning oħħli, **33** Amminadab Aramning oħħli, Aram Hézronning oħħli, Hézron Perezning oħħli, Perez Yehudanining oħħli, **34** Yehuda Yaqupning oħħli, Yaqup Ishaqning oħħli, Ishaq Ibrahimining oħħli, Ibrahim Terahning oħħli, Terah Nahorning oħħli, **35** Nahor Sérugning oħħli, Sérug Ragħunining oħħli, Ragħu Pelegħning oħħli, Peleg Ēberning oħħli, Ēber Shélahning oħħli, **36** Shélah Qainanning oħħli, Qainan Arpaxħadning oħħli, Arpaxħad Shemming oħħli, Shem Nuhning oħħli, Nuh Lemexning oħħli, **37** Lemex Metuħelahnning oħħli, Metuħelahn Hanoxning oħħli, Hanox Yaredning oħħli, Yared Mahalalilning oħħli, Mahalal Qénanning oħħli, **38** Qénan Ċnoħšning oħħli, Ċnoħš Sétning oħħli, Sét Adem'atining oħħli, Adem'ata bolsa, Xudanining oħħli id.

4 Andin Eysa Muqeddes Rohqa tolup, Iordan deryasidin qaytip keliż, Roh teripidin chöl-bayawan'għa élip bérildi. **2** U yerde qiriq kün iblis teripidin sinaldi. U bu künnerde héchnerse yémidi. Künler ayaghħlaħqanda, uning qorsiqi taza achqanidi. **3** Emdi iblis uningħha: — Sen eger Xudanıng Oħħli bolsang, mushu tashqa: «Nan'għa aylan!» dep buyrugħin — dédi. **4** Eysa uningħha jawaben: — [Tewrattu]: «Insan peqet nan bilena emes, belki Xudanıng herbir soxi bilenmu yashaydu» dep yézilgħan, — dédi. **5** Iblis yene uni egíz bir tagħha bashlap chiqip, bir-deqi qieħ idee dunyadiki barlıq döletlerni uningħha körsetti. **6** Iblis uningħha: — Men bu hakimietning hemmisini we uningħha tewe barlıq shanushewketlerni sanga teqdim qilimen; chünki bular manga tapshurulħan, men uni kimge

bérishni xalisam, shuningha bérinen. **7** Eger bash qoyup manga sejde qilsang, bularning hemmisi séningki bolidu, — dédi. **8** Eysa uningga jawab bérip: — [Tewratta]: «Perwerdigar Xudayingghila ibadet qil, peqet Uningla qulluqida bol!» dep yézilghan, — dédi. **9** Andin Iblis uni Yérusalémgha élip bardi we uni ibadetxanining eng égiz jayigha turghuzup: — Xudaning Oghli bolsang, özüngni peske tashlap baqqin! **10** Chünki [Tewratta]: «[Xuda] Öz perishtilirige séni qoghdash heqqide emr qilidu»; **11** we, «Putungning tashqa urulup ketmeslikü üchün, ular séni qollirida kötürüp yürüdu» dep yézilghan, — dédi. **12** Eysa uningga: — [Tewratta]: «Perwerdigar Xudayinggni sinighuchi bolmal» depmu yézilghan, — dédi. **13** Iblis barlıq sinashlarni ishlitip chiqqandın kéyin, uni waqtinché tashlap kétip qaldı. **14** Eysa Rohning kiuch-qudrutti icide Galiliye ólkisige qaytip keldi. Shuning bilen uning xewer-shöhriti etraptiki herib yurtlارgha tarqaldi. **15** U ularning sinagoglrida telim bégili turdi we ularning ulugħashlirığha sazawer boldi. **16** U özi bęcip chong qilin'ghan yurti Nasaretke kélip, shabat künı adettikidek sinagogqa kirdi we shundaqla [muqeddes yazmilarnı] oqushqa öre turdi **17** we Tewrattiki «Yeshaya» dégen qisim uningga tapshurldı. U oram yazmini échip, munu sözler yézilghan yerni térip oqudi: **18** — «Perwerdigarning Rohi ménинг wujudumda, Chünki U méni yoqsullargha xush xewerler yetküzüşke mesih qildi. Tutqunlarga azadlıqni, We korlarga körtüş shipasını jakarlashqa, Ezilgenlerni xalas qılışqa, Perwerdigarning shapata körstitidighan yilini jakarlashqa méni ewetti». **20** U yazmini türwétip, sinagog xızmetçisige qayturup bérip, olturdu. Sinagogta olturghanlarning hemmisining közlri uningga tikilip turatti. **21** U köpçilikke: — Mana bu ayet bügün qılıcqınlargħha anglan'ghinida emelge ashurulmaqta, — dédi. **22** Hemmisi uning yaxshi gépini qılıship, uning aghzidin chiqiwatqan shapaetlik sözlirige heyran qélisip: — Bu Yüsüpning oghli emesmu? — déyishti. **23** U ulargha: — Shühbisizki, siler manga «Ey téwip, awwal özüngni saqayıtl!» dégen temsilni keltürüp, «Xewer taqpinimizdek, Kepernahum shehiride néme ishlar yüz bergen bolsa, mushu yerdimu, öz yurtundımu shularni körsetmemsen?» dewatisiler, — dédi. **24** — Biraq shuni silerge berheq étyip qoynakı, héchqandaq peyghember öz yurti teripidin qobul qilin'ghan emes. **25** Men silerge shu heqiqetni eslitimenki, Ilyas [peyghember]ning waqtida, asman uda üch yil alte ay étılıp, dehshetlik bir qehetchilik barlıq zémimni basqanda, Israilda nurghun tul ayallar bar idi; **26** biraq Ilyas ularning héchqaysisining qéshiga emes, belki Zidonnig Zarefat shehiridiki bir tul ularning qéshighila ewetilgen. **27** We [shuningha oxhash], Élisha peyghemberning waqtida, Israilda maxaw késilige giriptar bolghanlar nurghun bolsimus, lékin Suriyelik Naamandin bashqa, héchqaysisi saqayıtlıghan emes! — dédi. **28** Sinagogdikiler bu sózlerni anglap, hemmisi qattiq ghezeplendi; **29** ornidin turushup, uni sheherdin heydep chiqırıp, shu sheher jaylashqan tagħning lěwige echiqip, tik yardin tashliwtmekchi bolushti. **30** Lékin u ularning arisidin bimalal ötip, öz yoligha chiqip ketti. **31** U Galiliye ólkisining Kepernahum dégen bir shehirige chüshti, u yerde shabat künlide xelqeq telim bérretti. **32** Ular uning telimige heyran qélishti, chünki uning sózi tolimu nopuzluq idi. **33** Emdi sinagogta napak jinninq rohi chaplashqan bir kishi bolup, [uningdiki jin] qattiq awazda: **34** — Ey Nasaretlik Eysa, séning biz bilen néme karing?! Bizni yoqatqılı keldingmu? Men séning kimlikning bilimin, Xudaning Muqeddes Bolghuchisisen! — dep towlap ketti. **35** Lékin Eysa jin'gha tenbih bérip: — Aghzingni yum! Uningdin chiq! — déwid, jin héliqi ademni xalayiq otturisida yiqtawetip, uningdin chiqip ketti. Lékin uningga

héch zerer yetküzmidi. **36** Hemmeylen buningdin qattiq heyran bolushup, bir-birige: — Bu zadi qandaq ish! U derweqe hoquq we quğet bilen napak rohlarha emr qilsila, ular chiqip kétidiken, — déyishti. **37** Shuning bilen uning xewer-shöhriti etraptiki herib yurtlارgha tarqaldi. **38** Eysa sinagogtın chiqip, Simonning öyige kirdi. Lékin Simonning qéynanisi éghir tep késili bolup qalghanidi; ular Eysadin uning hajtidin chiqishini ötündi. **39** U ayalning bészida turup, tepke tenbih bériwidi, tep shuan uningdin ketti. U derhal ornidin turup, ularni kütüşke bashlidi. **40** Kün pétishi bilenla, kishiler herxil késellergere giriptar bolghan yéqinliri bolsila, ularni uning aldigha élip kéishti. U ulargha birbirlep qolni tegħküzüp, ularni saqaytti. **41** Kishilerge chaplashqan nurghun jinlar ulardin chiqip: «Sen Xudaning Oghli!» dep towlap kétetti. Lékin u ulargha tenbih bérip, sóz qilishiga yol qoymido; chünki ular uning Mesih ikenlikini biletti. **42** Kün chiqishi bilen, u sheherdin chiqip, piñhan bir jaġħha ketti. Biraq top-top xalayiq uni izdep yüretti; ular uni taqpanda aldigha kélip, uni arimizda qalsun dep kétishidin tosmaqchi bolushti. **43** Lékin u ulargha: — Xudaning padishahliqining xush xewirini bashqa sheher-yézilargħimu yetküzħüm kérék; chünki men del bu ishqa ewetilgenmen, — dédi. **44** Shuning bilen u Galiliyediki sinagoglarda telim bérip yüriwerdi.

5 Shundaq boldiki, u Ginnisaret kölining boyida turghanda, xalayiq Xudaning sóz-kalamini anglash üchün uning etrapiga olisip qistiliship turatti. **2** U kól boyida turghan ikki kémimi kördi. Béliqchilar bolsa kémidin chūshüp, [qirghaqta] torlirini yuyushuatatti. **3** U kémilerdin birige, yeni Simonningkige chiqip, uningdin kémimi qirghaqtin sel yiraqlitishni iltimas qildi. Andin u kémide olturup top-top xalayiqqa telim berdi. **4** Sözi tügigendin kéyin, u Simon'ħha: — Kémimi chongqurraq verge heydep bérip, béliqlarini tutushqa torliringħnali séltingħar, — dédi. **5** Simon uningga jawaben: — Ustaz, biz pütün kēchike japa tartip héch nerse tutalmidu. Biraq séning sózüng bilen torni salsam salay, dédi. **6** Ular shundaq qiliwidi, nurghun béliqlar torgha chüshti; tor sökülüshke bashlidi. **7** Shuning bilen ular bashqa kémidiki shériklerini yardenge kélishke ishareti qilishti. Ular kélip, [béliqlarni] ikki kémige liq qachiliwidi, kémiler chöktip kétey dep qaldı. **8** Simon Pétrus bu ishni körüp, Eysaning tizliri aldida yiqlip: — Mendin yiraqlashqaysen, i Reb! Chünki men gunahkarmen! — dédi. **9** Chünki bunche köp béliq tutulghanlıqidin u we uningga hemrah bolghanlirini heyranlıq basqanidi. **10** We Simonning shérikli — Zebediyying oghulliri Yaqub bilen Yuhanġamu hem shundaq heyran qaldı. Emdi Eysa Simon'ħha: — Qorqmighin, buningdin kénien sen aden tutuqchi bolisen — dédi. **11** Ular kémilerdin qirghaqqa chiqırıp, hemme nersini tashlap qoyp, uningga egiship mangdi. **12** Shundaq boldiki, u sheher-yézilarning biride bolghanda, mana shu yerde, pütün bedinini maxaw bésip ketken bir adem bar idi; u Eysani körüpla uning ayighigha ózini étip uningdin: — Teqsir, eger sen xalisang, méni saqayıtpak qilalaysen! — dep yalwurdi. **13** Eysa qolni sozup uningga tegħküzüp turup: — Xalaymen, paklan'ghin! — déwid, bu ademning maxaw késili derhal uningdin ketti. **14** Eysa uningga: — Hazir bu ishni héchkimge éytma, belki udul bérip kahin'ħa özüngni körśtip, ularda bir guwahlq bolush üchün, Musa bu ishta emr qilgħandek özüngning saqayıtlighinng üchün bir [qurbanliqni] sun'ghin, — dédi. **15** Lékin u toghrisidiki xewer téximu tarqilip pur ketti; shuning bilen top-top xelq uning sózini anglash we öz aghriq-késellerrini saqayıtishi üchün uning aldigha yighilip kélétti. **16** Halbuki, u pat-pat ulardin chékinip chöllük yerlerge bérip dua qilatti. **17** Shu künlerning biride shundaq

boldiki, u telim bériwatqanda, yénida Perisiyler we Tewrat ehilirli olturatti. Ular Galiliye, Yehudiye ölkilirining herqaysi yéza-qışlaqları we Yérusalémdin kelgenidi. Perwerdigarning késellerni saqyatish küch-qudriti uningha yar boldi. **18** Shu peytte, mana birqanche kishi zembilge yatquzulghan bir palechni kötürüp keldi. Ular uni uning aldığha ekirishke intilishti. **19** Biraq ademlerning toliliqidin késelni ekirishke amal tapalmay, ular özgige élip chiqip, özgidiki kahishlarnı échip, késelni öning ichige zembilde yatqan halda xalayiqning otturisiga, Eysanıng aldığha chüshürdi. **20** U ularning ishenchini körüp [palechke]: — Burader, gunahliring kechürün qilindi! — dédi. **21** Tewrat ustazlari bilen Perisiyler köngülliride: — Bundaq kupurluq sözligin bu adem kimdir? Xudadin bashqa gunahlarnı kechüreleydighan kim bar? — dep oylashti. **22** Biraq Eysa ularning könglide eyib izdeshlirini bilip yétip, jawaben: — Siler könglünglarda némishqa eyib izdeysiler? **23** «Gunahliring kechürüm qilindil» déyish asanmu yaki «Ornungdin tur, mang!» déyishmu? **24** Emma hazir silerning Insan'oghlining yer yüzide gunahlarnı kechürüm qılısh hoquqığha ige ikenlikini bilishinglar üçhün, — U palech késelge: — Sanga éytayki, ornungdin tur, ornungni yighthishturup öyungge qayt! — dep buyrudi. **25** Héliqi adem derhal ularning aldida ornidin des turup, özyatqan zembilni élip, Xudani ulughlıghinicənne öyige qaytti. **26** Hemmeyleni dehshetlik heyranlıq bastı; ular Xudani ulughlıshı, qorqunçhqa chömgən halda: — Biz bugün tilsimat ishlarnı körduq! — déyishti. **27** Bu ishlardın kényin, u yolgha chiqip, Lawiy isimlik bir bajgırını kördi. U baj yighthidighan orunda olturatti. U uningga: — Manga egeshkin! — dédi. **28** U ornidin turup, hemmini tashlap, uningga egeshti. **29** Lawiy öyide uningga katta bir ziyanet berdi. Ular bilen zor bir top bajgırlar we bashqılar mu shu yerde hemdastıxan bolghanidi. **30** Biraq Perisiyler we ularning éqimidiki Tewrat ustazlari ghudungushup uningga muxlisliriga: — Siler némishqa bajir we gunahkarlar bilen bir dastixanda yep-ichip olturisiler?! — dep aghrinisti. **31** Eysa ulargha jawaben: — Sagħħlam ademler emes, belki késel ademler téwipqa mohtajd. **32** Men heqqaniylarnı emes, belki gunahkarları towiħha chaqirghili keldim, — dédi. **33** Andin ular uningdin: — Némishqa Yehanying muxlisliri daim roza tutup dua-tilawet qilidu, Perisiylerning muxlislirimu shundaq qilidu, lékin séning muxlisliriny yep-ichiplı yüridighu! — dep sorashti. **34** U ulargha: — Toyi boluwaqtqan yigit toyda toy mēħmanlıri bilen hemdastıxan olturghan chaghda ularni roza tutqazalsiler? **35** Emma shu künler keliðuki, yigit ulardin élip kétılıdu, ular shu künlerde roza tutidu. **36** U ulargha bir temsilim keltirdi: — Héchkim yéngi könglektin yirtip, uni kona könglekke yamaq qilmaydu. Undaq qilsa, yéngi köngleknimu yirtqan bolidu, shundaqla yéngidin alghan yamaqmı kona könglekke mas kelmeyd. **37** Shuningdek, héchkim yéngi sharabni kona tulumlarqha qachılımaydu. Undaq qilsa, yéngi sharabning [köpüşü bilen] tulumlar yérilidu-de, sharabmu tökütlüp kétidu; tulumlarmu kardin chiqidu. **38** Shunga yéngi sharab yéngi tulumlarqha qachılınish kerek, shundaqta ikkilisi saqlanıp qalidu. **39** Uning üstige, héchkim kona sharabtin kényin yéngisini ichishni xalimaydu, chünki u: «Boldi, konisi yaxshıl» deydu.

6 İkkinci «muhim shabat künü», u bughdaylıqlardin ötüp kétiwatatti. Uning muxlisliri bashaqlarnı üzüwélip, aqiqinida uwulap yewatattabi. **2** Lékin buni körgen bezi Perisiyler ulargha: — Siler némishqa shabat künü Tewratta cheklen gen ishni qılısiler? — déyishti. **3** Eysa ulargha jawaben: — Siler hetta Dawut [peyhember] we uning hemrahlırininach qalghanada néme qilghanlıqını [muqeddes yazmilardin] oqumıghanmusiler?

4 Démek, u Xudanıng öyige kirip, [Xudagħa] atalghan, [Tewratta] kahinlardın bashqa herqandaq ademning yéyeshi cheklen'gen «teqdım nanlar»ni [sorap] élip yégen we hemrahlıringħim u bergen — dep jawab berdi. **5** Axirida u ulargha: — Insan'oghli shabat küniningmu Igisidur, — dédi. **6** Yene bir shabat künü shundaq boldiki, u sinagogqa kirip telim bériwatatti. Sinagogta ong qoli yiğilep ketken bir adem bar idi. **7** Emđi Tewrat ustazlari bilen Perisiyler uning üstidin erz qilghudek birer ishni izdep tapayli dep, uning shabat künimu késel saqyatidighan-saqyatmaydighanlıqını paylap yürüshetti. **8** Biraq Eysa ularning könglidikini bilip, qoli yiğilep ketken ademge: — Ornundin tur, otturigha chiqqin! — déwid, héliqi adem ornidin qopup shu yerde turdi. **9** Andin Eysa ulargha: — Silerdin sorap baqaychu, Tewratqa uyghun bolghin shabat künü yaxshılıq qilishmu, yaki yamanlıq qilishmu? Janni qutquzushmu yaki jan'għa zamin bolushmu? — dep soridi. **10** Etrapidiklerning hemmisicce nezer salghandin kényin, u héliqi ademge: — Qolungni uzat, — dédi. U shundaq qilishi bilenla qoli eslige keltürülüp ikkinchi qoliga oxhash boldi. **11** Lékin ular ghezeptin hoshini yoqitip, Eysagħa qandaq taqabil turush toghrisida meslihetlishishke bashħidi. **12** Shu künlerde shundaq boldiki, u dua qilishiqa tagħha chiqtu we u yerde Xudagħa kēchiche dua qildi. **13** Tang atqanda, muxlislirini aldīħha chaqirip, ularning ichidin on ikkilyenni tallap, ularni rosul dep atidi. **14** ular: Simon (Eysa uni Pétrus depmu atiġħan) we uning inisi Andiriya; Yaqup we Yuhanna, Filip we Bartolomay, **15** Matta we Tomas, Alfañning oghli Yaqup we milletperwer dep atalghan Simon, **16** Yaqupning oghli Yehuda we keyin uningga satqunluk qilghan Yehuda Ishqariyotlar id. **17** Eysa [rosulliri] bilen tagħdin chüħip, bir tüzenglikte turatti. Shu yerde nurghun muxlislir hemde pütkül Yehudiye ölkisidin we Yérusalémdin, Tur we Zidon sheherlirige qaraydighan déngiz boyidiki yurtlardin top-top kishiler yighthi. Ular uning telimlirini anglash we késellirige shipaliq izdesh tħūħn kelgenidi. **18** Napak roħlardin azablan ġħarranli shipaliq tépishti. **19** Bu top-top ademlerning hemmisi qollirini uningga tegħżiżu-welishqa intelleti; chünki küch-qudrat uning wujjudidin chiqip ularning hemmisicce shipaliq bériwatattu. **20** Shuning bilen u běshini kötürüp muxlisliriga qarap mundaq dédi: — «Mubarek, ey yoqsullar! Chünki Xudanıng padishahliqi silerningkidur. **21** Mubarek, ey hazir ach qalghanar! Chünki siler toluq toyunisiler. Mubarek, ey yighthawatqanar! Chünki kūlidighan bolisiler. **22** Kishiler Insan'oghlining wejdidin silerdin nepretlense, silerni özliridin chetke qaqsia, silerge töħmet-haqaret qilsa, namingħarni rezil dep qargħisa, silerge mubarek! **23** Shu künji shadlinip tentene qilip sekrengħar. Chünki mana, ersħe bolħan in'ämimgħar zordur. Chünki ularning ata-bowliru [burunq] peyhemberlerġim u oxhash isħħamni qilghan. **24** — Lékin halinqarħha way, ey baylar! Chünki siler alliqħan rahet-paragħitingarħha ige boldunġlar! **25** Halinqarħha way, ey qarni toyun għħanar! Chünki siler ach qaliser. Halinqarħha way, ey kiċċiwaqtqanar! Chünki haza tutup yighthawatqar. **26** Hemmeylen silerni yaxshi dégħende, halinqarħha way! Chünki ularning ata-bowliru [burunq] saxta peyhemberlerge shundaq qilghan». **27** — Biraq manga qulaq salħan silerge shuni éytip qoyaki, dūħmenliringħarħha mēħir-muhebbet kōrsitħingħar; silerge öħġ bolħanlарha yaxshılıq qilingħar. **28** Silerni qarġiġħaqħarħha bext tilenglär; silerge yaman muamilide bolħanlарħim uwa dua qilingħar. **29** Birsi mengħingge ursa, ikkinci mengħingnemu tutup ber; birsi chapiningi ēliwalimen dëse, könglikingħim u ayimay bergin. **30** Birsi sendin birnémente tilise, uningga bergin. Birsi séning birer nersengni élip ketse, uni qayturup bérishni sorima. **31** Bashqilarning özüngħarħha qandaq muamile qilħishini

ümid qilsanglar, silermu ulargha shundaq muamile qilinglar. **32** Eger siler özünglarni yaxshi körgenlergila méhir-muhebbet körsetsenglar, undaqda silerde néme shapaet bolsun? Chünki hetta gunahkarlarmu özini yaxshi körgenlerge méhir-muhebbet körsitidighu. **33** Eger siler özünglарghа yaxshiliq qilghanlарghа yaxshiliq qilsanglar, undaqta silerde néme shapaet bolsun? Chünki hetta gunahkarlarmu shundaq qilidighu! **34** Eger siler qerzni «choqum qayturup bérídu» dep oylighanlарghа bersenglar, undaqta silerde néme shapaet bolsun? Chünki hetta gunahkarlarmu eynen qayturup alimiz dep bashqa gunahkarlарghа qerz bérídighu! **35** Lékin siler bolsanglar, dushmaninglарghimu méhir-muhebbet körсitinglar, yaxshiliq qilinglar, bashqilarqha ötne béringlar we «Ular bizge bérnéme qayturidu» dep oylimanglar. Shu chaghda, in'aminglar zor bolidu we siler Hemmidin Aliy Bolghuchining perzentliri bolisiler. Chünki u tuzkorlарghа we rezillergimu méhribanlıq qılıdu. **36** Atanglar méhriban bolghinidek silermu méhriban bolunglar. **37** Bashqilarning üstidin höküm qilip yürmenglар. Bolmisa, siler [Xudaning] hökümige uchraysiler. Bashqilarни gunahqa békitmenglar we silermu gunahqa békitmeyssiler. Bashqilarни kechürüngrar we silermu kechürüm qilinisiiler. **38** Béringlar we silergimu bériliü - hetta chong olchiqichke liq chingdap, silkip toldurulup üstidin téship chüshkidek derijide qoynunglарghа töküp bériliü. Siler bashqilarqha qandaq ölchem bilen ölchep bersenglar, silergimu shundaq ölchem bilen ölchep bériliü. **39** Andin u ulargha temsil éytip mundaq dédi: -قارىھۇنى يېتىلەپ مانگالامۇ؟ Undaq qilsa, her ikkisi orekke chüshüp ketmemdu? **40** Muxlis ustazidin üstün turmaydu; lékin takamullaşturulghini ustazığha oxhash bolidu. **41** Emdi néme üchün buradiringning közidiki qilni körüp, öz közungdiki limni bayqiymaysen?! **42** Sen qandaqmu öz közungde turghan limni körmey turup buradiringgha: «Qéni, közungdiki qilni éliwéteyl!» déyeleysen?! Egy saxtipez! Awwal özüngning közidiki limni éliwet, andin eniq körüp, buradiringning közidiki qilni éliweteleysem. **43** Chünki héchqandaq yaxshi derex yaman méwe bermeydü, héchqandaq yaman derexmu yaxshi méwe bermeydü. **44** Herqandaq derexni bergen méwisdin perq etkili bolidu. Chünki tikendin enjürüni üzgili bolmas, yantaqtın üzüm üzgili bolmas. **45** Yaxshi adem qelbidiki yaxshiliq xezinisidin yaxshiliq chiqirudu; rezil adem qelbidiki rezillik xezinisidin rezillikni chiqirudu. Chünki qelb némige toldurulghan bolsa, éghizdin shu chiqidu. **46** - Siler némishqa ménî «Reb! Reb!» deysiler-yu, biraq silerge éytqanliriringha emel qilmaysiler? **47** Emise, ménî aldimgha kélip, sözlirimmi anglap emel qilghan herkimming kimge oxshıghanlıqını silerge körsitip béréy. **48** U xuddi chongqur kolap, ulini qoram tashning üstige sélip öy salghan kishige oxshaydu. Kelkün kelgende, su éqimi u öyning üstige zerb bilen urulghini bilen, uni midir-sidir qılalmidi, chünki u puxta sélin'ghan. **49** Lékin sözlirimmi anglap turup, emel qilmaydighan kishi bolsa, quruq yerning üstigeulsiz öy salghan kishige oxshaydu. [Kelkün] éqimi shu öyning üstige urulushi bilen u örülüshü ketti; uning örülüshü intayin dehshetlik boldi!

7 Eysa köpchilikke bu sözlerning hemmisini qilip bolghandin kényin, Kepernahum shehirige [qayta] kirdi. **2** U yerde melum bir yüzbészining etiwarliq quli éghir késel bolup, sekratta yatatti. **3** Yüzbészhi Eysanining xewirini anglap, birnechche Yehudiy aqsaqalni uning yénigha béríp, uning kélip qulini qutquzushi üchiün ötünüşke ewetti. **4** Ular Eysanining alidiga kelgende uninggha: - Bu ishni tiliguchi bolsa, tilikini ijabet qilishingizha heqiqeten erzyidighan adem. **5** Chünki u bizning [Yehudiy] élimizni yaxshi köridu we hetta biz üchün bir sinagogmu

sélip berdi, - dep jiddiy qiyapette ötünüşti. **6** Eysa ular bilen bille bardi. Biraq öyige az qalghanda, yüzbészhi Eysanining alidiga birnechche dostini ewetiп uninggha mundaq dégüzdi: - «Teqsir, özlirini aware qilmisla, özlirining torusumming astigha kélishlirige erzimeygen. **7** Shunga özümmiui silining aldilirigha bérishqa layiq hésablimidim. Sili peget bir éghiz söz qilip qoysila, qulum saqiyip kétidu. **8** Chünki menmu bashqa birsining hoquqi astidiki ademmen, qol astimdimu leshkeririm bar. Birige bar désem baridu, birige kel désem, kélédu; qulumgħa bu ishni qil désem, u shu ishni qilidu». **9** Eysa bu gepni anglap [yüzbészigha] teejjübendi. U burulup keynige egeshken xalayiqqa: Derweqe, hetta Israildimu bundaq zor ishinchni tapalmighanidim! - dédi. **10** Yüzbészhi ewetken kishiler qaytip bargħanda, késel bolghan durning sellimaza saqayghanlıqini körđi. **11** Bu ishtin kényin u Nain dégen bir sheherje bardi. Uning muxlisliri we yene top-top kishiler uningħha egiship mangdi. **12** U sheher qowuqığha yégin lashqanda, mana kishiler jinaza kötürüp chiqiwatqanidi. Ölgüchi anisining yekke-yégane oghli idi, uning iştige anisi tul ayal idi. Sheherdin chong bir top adem ayalgha hemrah bolup chiqqanidi. **13** Reb uni körüp, uningħha ichini aghritip: - Yighthimighin, - dédi. **14** Shuning bilen u ötüp, tawutqa qoloni tegħkiziwid, tawut kötterġenler toxти. U: - Yigit, sanga ħejjien, oyghan! - dédi. **15** Ölgüchi bolsa ruslinip kilt olturdì we qep qilishqa bashħidi. [Eysa] uni anisigha tapshurup berdi. **16** Hemmeylenni qorqunch bésip, ular Xudani ulugħlap: - «Arimizda ulugh bir peygħember turghuzuld!» we «Xuda Öz xelqini yoqlap keldi!» - déyihsit. **17** Uning toghrisidiki bu xewer pütün Yehudie zémini we etrapptiki rayonlарgha tarqilip ketti. **18** Yehyaning muxlisliri emdi bi barlıq ishlarning xewirini uningħha yetküzdi. Yehya muxlisliridin ikkiyenni özige chaqirip, **19** Ularni Eysanining alidiga eweti: «Kélishi muqerrer zat özüngmu, yaki bashqa birsini küttuħimiz kérēkmu?» dep sorap kélishke ewetti. **20** Ular Eysanining alidiga béríp: - Chomüdürgüchi Yehya bizni sendin: «Kélishi muqerrer zat özüngmu, yaki bashqa birsini küttuħimiz kérēkmu?» dep sorap kélishke yéningħha ewetti - dédi. **21** Del shu waqitta [Eysa] aghriq-silaq we késel-waba basqan we yaman roħħar claphashqan nurghun kishilerni saqayitti we nurghun qarighularni körđidhan qildi. **22** Shuning bilen u [Yehyaning muxlislirigha]: - Siler qaytip béríp, Yehyatha öz anglihan we körgenliringħar toghruluq xewer yetküzip - «Korlar kōreleydighan we tokurlar mangalaydighan boldi, maxaw késili bolghanlar saqaytildi, gaslar angliyaydighan boldi, ölgenermu tirildiřiuldì we kembegħħellgerxe xush xewer jakarlandi» - dep éytingħar. **23** [Uningħha yene]: «Mendin gumanlamay putlispak kettmigen kishi bolsa bextliktur!» dep qoyunglar, - dédi. **24** Yehyaning elchiliri ketkendin kényin, u top-top ademlerge Yehya toghruluq söz échip: - «Siler [burun Yehyani izdep] chölge bargħiningħarda, zadi némimi kōrgili bardingħar? Shamalda yelpūn ip turghan qomushnim? **25** Yaki ésil kiyim kiygen bir erbäbnim? Mana, ésil kiyimlerni kiygen, eysh-ishħret ichide yashaydighanlar padishħalarning ordiliridin téplidighu! **26** Emdi siler néme kōrgili bardingħar? Bir peygħembernimu? Durus, emma men shuni silerge éytip qoayki, [bu bolsa] peygħemberdinmu üstün bir bolghuchidur. **27** Chünki [muqeddes yazmilardik]: - «Man, yüz aldingħha elchimmi ewetimen; U séning aldingħa yolungni teyyarlaydu» - dep yézilgħan söz mana del uning toghrisida yézilgħandur. **28** Chünki men silerge shuni éytip qoayki, ayallardin tughħulħanlar arisida Yehyadimnu ulughi yoq; emma Xudaningu padishħaldaq idha qiegħi kiel kohol qiegħi, hetta bajgħi larmu Xudaningu yolli toghra dep Yehyaning

chömüldürüşü bilen tömürdürlüğünü. **30** Lékin Perisiyler we Tewratshunaslar Yehyaning tömürdürlüğünü qobul qilmay, Xudanig özlirige bolghan meqset-iradisini chetke qaqqanıdi). **31** Lékin bu zamanning kishilirini zadi kimlerge oxshayit? Ular kimlerge oxshaydu? **32** Ular suiddi reste-bazarlarda olturnuwelip, bir-birige: «Biz silerge sunay chélip bersekmu, ussul oynimidinglar», «Matem pedisige chélip bersekmu, yighazar qilmidinglar» dep [qaqshaydighan tuturuqsız] balılgarha oxshaydu. **33** Chünki Chömüldürgüchi Yehya kélép ziyyapette olturnaytti, [sharab] ichmeytti. Shuning bilen siler: «Uninggha jin chaplishiptu» déyishisiler. **34** İnsan'oghli bolsa kélép hem yeydu hem ichidu we mana siler: «Taza bit toymas we meyxor iken. U bajgırlar we gunahkarlarning dostidur» déyishisiler. **35** Lékin danalıq bolsa özining barlıq percentliri arqlıq durus dep tonuldu. **36** Perisiylerdin biri uningdin öyümdé méhman bolsingiz dep ötiundi. Emdi u Perisiyning öyige kirip dastixanda olturnu. **37** We mana, u sheherde buzuq dep tonulghan bir ayal Eysanıng bu Perisiyning öyide dastixanda olturnghanlıqını anglap, aq qashteshidin yasalghan bir qutida murmekki élip keldi. **38** U yighthigan péti uning keynide, putığha yéqin turup, köz yashlıri qılıp, putlirini höl qiliwetti; andin chachlıri bilen uning putlirini értip qurutti hem putlirini toxtimay söyüp, üstige etir sündi. **39** Emdi uni chaqırghan Perisiy bi shını körüp, ichide: «Bu adem rast peygamber bolghan bolsa, özige tégiwatqan bu aylanıng kim we qandaq ikenlikini billeti. Chünki u bir buzuq!» dep oylidi. **40** Shuning bilen Eysa uningha jawaben: — Simon, sanga deydighan bir gépim bar, — dédi. — Éytig, ustaz, — dédi Simon. **41** — İkki adem melum bir qerz igisige qerzdar iken. Biri besh yüz kümüsh dinargha, yene biri bolsa ellik kümüsh dinargha qerzdar iken. **42** Lékin her ikkisining qerzni qayturgıhlı héchnersisi bolmighachqa, qerz igisi méhribanlıq qılıp her ikkisining qerzini kechürüm qiptu. Séningche, ularning qaysisi uni bekrek söyüdi? — dep soridi Eysa. **43** Simon jawaben: — Méningche, [qerzi] köprek kechürüm qılın'ghan kishi, — dédi. — Toğra höküm qilding, — dédi Eysa. **44** Andin héliqi ayalıgha burulup, Simon'ga: — Bu ayalni kördüngmu? Men öyঁgęge kiriginim bilen, sen putlirimmi yuyushqa su bermigenidig; lékin u köz yéshi bilen putlirimmi yudi we chéchi bilen értip qurutti. **45** Sen méni salam bérüp söymiding; lékin u men kirgendifin tartip putlirimmi söyüshtin toxtimidi. **46** Sen beshimghimu may sürkimigenidig; biraq u méning putlirimha murmekkini sürkep qoydi. **47** Shunga shuni sanga éytip qoyayki, uning nurghun gunahlıri kechürüm qilindi. Chünki mana, uning körsetken méhir-muhebbiti chongqur emesmu? Emma kechürümü az bolghanlarning méhir-muhebbeti körşitishimu az bolidu, — dédi. **48** Andin u ayalıgha: — Gunahliring kechürüm qilindi, — dédi. **49** Ular bilen hemdaştıxan olturnghanlar könglide: «Kishilerning gunahlırınım kechürüm qilghuchi bi adem zadi kimdu?» déyishti. **50** Eysa héliqi ayalıgha: — Étiqading séni qutquzdi; aman-xatirjemlik bilen qaytqin! — dédi.

8 Kéyin, [Eysa] shu yurtlarnı kézip, shehermu-sheher, yézimu-yéza Xudanig padishahlıqining xush xewirini elan qilip jakarlidi; on ikkiyenemu uning bilen birge bardı. **2** Uning bilen bille barghanlardın yene yaman rohıllardın we aghırıq-silaqlardın saqayılgan bezi ayallarmu bar idi; ularning arısida özidin yette jin heydep chiqırılgan Meryem (Magdallıq dep atalghan), **3** Hérod [xan]ning saray għojidari Xuzanıng ayali Yoanna, Suzanna we bashqa nurghun ayallarmu bar idi. Bular öz mal-mülükli bilen u [we uning muxlisirin] hajetliridin chiqatti. **4** Chong bir top ademler yighilghanda, shundaqla herqaysi sheherlerdin kishiler uning yénigha kelgende, u ulargha bir temsil sözlep

berdi: **5** — «Uruq chachquchi uruq chachqili [étizgha] chiqiptu. Uruq chachqanda, uruqlardin beziliri chighir yol tistige chüshüp, dessilip kétéptu we asmandiki uchar-qanatlar kélép ularni yep kétéptu. **6** Bashqa beziliri tashlıq yerge chüshüp. Yerde nemlik bolmighachqa, ünüp chiqqini bilen qurup kétéptu. **7** Bashqa beziliri tikenlerning arisesha chüshüp, tikenler maysilar bilen teng ösüp maysilarni boghuwaptu. **8** Bashqa beziliri bolsa yaxshi tupraqqa chüshüp. Ün'gedin kényin, yüz hesse hosul béríptu». Bularni dégendin kényin u yuqiri awaz bilen: — Anglighudek qulqi barlar buni anglisun! dep towlidi. **9** Kéyin uning muxlisirli uningdin: — Bu temsilning menisi néme? — dep soridi. **10** U ulargha mundaq dédi: — Xudanig padishahlıqining sirlirini bilish silerge nésip qilindi. Biraq bu ishlar qalghan bashqıllarha temsiller bilenla éytildi. Meqşiti shuki, «Ular qarısımı körmeyeğu, anglisumu chüshenmeydu». **11** Emdi temsilning menisi mundaq: — Uruq bolsa, Xudanig söz-kalamidur. **12** Chighir yol boyidikiler bolsa mushular: Ular söz-kalamni anglaydu; lékin iblis kélép, ularning ishinip qutquzulushining aldini élishi üchħün ularning qelibidi sözni kélép kététi. **13** Tashlıq yerge chüshken uruqlar söz-kalamni angliche hanan xushallıq bilen qobul qilghanlarga temsil qilin'ghan. Ularda yiltiz bolmighachqa, peqet bir mehel ishinip, andin sinaq-müşküllit waqt kelgende, [étiqadit] téyilip kététi. **14** Tikenlikke chüshken uruqlar bolsa shundaq ademlerni körsetkeni, sözni anglighan bolsimu, yolgha chiqqandin kényin bu paniy hayattiki endishiler, baylıqlar we halawetlerning éziqturushılıri bilen bogħulup, uruq pishmay hosul bermeydu. **15** Lékin yaxshi tupraqqa chéchilghan uruqlar bolsa — söz-kalamni anglap, semimiwy we yaxshi qelbi bilen uni tutidighanlarni körseritidu; bundaq ademler sewrchanlıq bilen hosul bérídu. **16** Héchkim chiraghni yéqip qoyup tistige idishni kömtürüp qoymas yaki kariwat astiħha turghuzmas, belki chiraghdanning tistige qoyidu; buning bilen öyge kirgenler yoruqluqni körividu. **17** Chünki yosħurulghan héchqandaq ish ashkarilanmay qalmaydu, we héchqandaq mexpiy ish ayan bolmay, yoruqluqqa chiqmay qalmaydu. **18** Shuning üchħün, anglingħlarning qandaq ikenlike köngiľ qoyunglar! Chünki kimde bar bolsa, uningha téximumi köp bérilidu; emma kimde yoq bolsa, hetta bar dep hasabliġħiunu uningdin mehrum qilindu. **19** Emdi uning anisi we iniliri uning bilen körüşkili keldi. Lékin adem nurghun bolghachqa, yénigha kélelmigenidi. **20** Shuning bilen birsi uningha: — Aningiz we iniliringiz siz bilen körüşhimiz dep, sirtta turidu, — dédi. **21** Lékin u jawaben: — Méning anam we aka-uka qérindashlirim bolsa Xudanig sözini anglap, uningha emel qilghuchilardur, dédi. **22** We shundaq boldiki, shu künlerdin biri, u muxlisirli bilen bir kémige chüshüp, ulargha: — Kölning u qétiġha barayli, — dédi. Shuning bilen ular yolgha chiqti. **23** Kémē kétiwaqtqanda u yuqgha ketkenidi. Kölge tuyuqsız qara boran kélép, kémige su toshup kétip, ular xewpte qaldı. **24** Muxlislar kélép uni oyghitip: — Ustaz, ustaz, tūgħishidhghan bolduq! — dédi. Lékin u ornidin turup, boran'ga we dawalghughan dolqunlارha tenbih berdi; hemmisi toxtap, tinch boldi. **25** U muxlisirigha qarap: — Ishenchinglar nege ketti? — dédi. Ular hem qorquşup, hem bekmu heyran bolup, bir-birige: — Bu adem zadi kimdu, buyruq qilsa, hetta shamallar we dolqunlarmu uningha boysunidiken-he! — dep kétishti. **26** Shuning bilen ular Galiliyengen udulidik Gérasalıqlarnergy yurtiġha yétip bardı. **27** U qirghaqqa chiqishi bilenla, uzundin béri jinlar chaplashqan, sheherdin kelgen melum adem uning alidha keldi. Bu adem kiymiy kiymey, héch öyde turmay, görler arısida yashaytti. **28** Lékin u Eysani körüpla warqirap, uning ayighiha yiqlip qattiq awaz bilen: — Hemmidin Aliy Xudanig

Oghli Eysa, séning men bilen néme karing! Sendin ötünimenki, ménii qiyrima! — dep towlap ketti. **29** Chünki Eysa napak rohning uningdin chiqishini buyruwatatti (chünki jin nurghun qétim uni tutuwalghanidi; u chaghlarida kishiler uning put-qollirini kishen-zenjirler bilen baghlap uni qamap qoyghan bolsimu, u zenjirlerni üzüp qéchip chiqqan we jin teripidin chölbayawarlarga heydiwétilgenidi). **30** Eysa bu ademdin: — Isming néme? — dep soriwidi, u: — Ismin «Qoshun», — dédi. Chünki nurghun jinlar uning ichige kirip chaplishiwalghanidi. **31** Emdi ular Eysadin özlirini tégi yoq hangha ketküzmeslikni ötütüp yalwurdi. (*Abyssos* g12) **32** Shu yerde tagh baghrida chong bir top tongguz padisi ozuqliniwatatti. Jinlar Eysagha yalwurup, tonguzlarning téneige kirishke ijazet bérishini ötündi. U ulargha ijazet berdi. **33** Jinlar shu ademdin chiqip, tonguzlarning téneige kiriwaldi; shuning bilen pütkül tongguz padisi tik yardin etilip chüshüp, kólge gherq boldi. **34** Tonguzlarni baqquchilarmu bu weqeni körüp u yerdin qéchip, sheher-yézilarda bu xewerni tarqatti. **35** Xalayıq zadi néme ish bolghanlıqını körgili chiqti; Eysanıng aldığha kelgende, shu yerde özidin jinlar chiqqan héliqi ademning kiyim-kéchekni kiyip, es-hoshi jayida halda Eysanıng ayighi aldida olturghinini kördi; ular qorqup kétishti. **36** Bu weqeni körgenlermu jinlar chaplashqan ademning qandaq saqaytılıghını köpçilikke etswirlep berdi. **37** Andin Gérasaliqlarning yurtidikiler we etrapidiki barlıq kishiler uning ularning arisidin kétishini ötünüşti. Chünki dehşethlik qorqunch ularni basqanidi. Shunga u kémige chüshüp, qaytışqa yol aldı. **38** Emma jinlar özidin chiqip ketken héliqi adem uningha, Men sen bilen bille kétey, — dep yalwurdi. Lékin u uni yolgha sélip: **39** — Öyungge qaytip béríp, Xudanıng sanga shunche chong ishlarnı qılıp bergenlikini yetküzin, — dédi. U adem qaytip béríp, pütkül sheherni arılap, Eysanıng özige shunche chong ishlarnı qılıp bergenlikini élan qıldı. **40** Eysa qaytip kelginide, shundaq boldiki, xalayıq uni xushallıq bilen qarshi élishti; chünki hemmeylen uning qaytip kélishini kütüp turattı. **41** We mana, bir kishi, sinagogning chongi bolghan Yairus isimlik kishimu Eysanıng aldığa kélip ayighigha özini étip, uning öyige bérishini ötündi. **42** Chünki uning on ikki yashlıq yalghuz qızı sekratta idi. Eysa u yerge barghindı, top-top kishiler uning etrapıgha zich olışip uni qistishatti. **43** Arısida xun tewresh késilige giriptar bolghiniga on ikki yıl bolghan bir ayal bar idi; u bar-yoqını téwiplargha xelep tügetken bolsimu, héchqaysisidin shipa tapmaghaniken. **44** U [Eysanıng] arısidin kélip, uning tonining péshini siliwidı, shuan xun toxtidi. **45** Eysa: — Manga qol tegküzen kim? — dep soridi. Hemmeylen inkar qılghanda, Pétrusmu we uning bilen bolghanlarmu: — Ustaz, xalayıq top-top bolup töt etrapingni oliship, séni qistishiwatqar yerde, sen «Manga tegken kim?», dep soraysen'ghu? — dédi. **46** Lékin Eysa: — Yaq! Birsi manga tegdi; chünki wujjudumin qudretning chiqip kétiwatqinini sezdim, — dédi. **47** Héliqi ayal özining yoshorup qalalmaydighanlıqını bilip, titrigen halda uning aldığa yiqildı we köpçilik alıldı özining néme sewebtin Eysagha qol tegküzenlikini, shundaqla shuan qandaq saqayghanlıqını étti. **48** Eysa uningha: — Yüreklik bol, qizim, ishenching séni saqaytti! Aman-xatirjemlik bilen mangghı! — dédi. **49** U sóz qiliwatqanda, sinagog chongining öyidin chiqqan bireylen kélip sinagog chongıgha: — Qizingiz jan üzdi. Emdi ustazni kayitmighın, — dédi. **50** Lékin Eysa buni anglap uningha: — Qorqmighın! Pejet ishencħe bol, u saqiyip kétidu, — dédi. **51** U öyge bargħanda Pétrus, Yuhanna, Yaqup we qizning ata-anisidin bashqa héchkimming özı bilen bille öyge kirishige ruxset qilmidi. **52** U ularṅikler xemmisi qizgha matem tutup yığħa-zar kötüyüwatatti. Lékin u: — Boldi, yighlimanglar!

Chünki qız olmido, peqet uxlap qaptu! — dédi. **53** Ular bolsa qizning alliqachan jan üzdi dep bilgechke, uni mesxire qıldı. **54** Lékin u ularni chiqiriwétip, qizning qolidin tartip: — Balam, ornundin tur, — dep chaqirdi. **55** [Qizning] rohi qaytip kélip, u derhal ornidin turdi. U qizgha yégude birnème bérishni étti. **56** Qizning ata-anisintayn heynar qéisilisti. Lékin u ulargha bu ishni héchkimge éytmaslıqni tapılıdi.

9 Eysa on ikkiyenni chaqirip, ulargha barlıq jinlarnı heydiwétish we késellerni saqaytışqa quğret we hoquq berdi. **2** Andin ularni Xudanıng padishahlıqını jar qılış we késellerni saqaytışqa ewetti. **3** U ulargha: — Siler seper tühün héch nerse almanglar, ne hasa, ne xurjun, ne nan, ne pul éliwalmanglar; birex artuq yektekmu éliwalmanglar. **4** We qaysi öyge [qobul qilinip] kirsenglar, u yurttin ketküche shu öyde turunglar. **5** Emdi qaysi yerdiki kishiler silerni qobul qilmisa, u sheherdin chiqqininglarda ulargha agah-guwah bolsun üchün ayighinglardıki topinimi qéqwétinglar! — dédi. **6** Muxlislar yolgha chiqip, ýéza-qışlaqlarnı arılap xush xewerni élan qılıp, hemme yerde késellerni saqaytti. **7** Emdi Hérod hakim uning barlıq qılghanlıridır xewer tépíp, qaymuqup qaldı. Chünki beziler: «Mana Yehya ölümdin tırılıptu!» dése, **8** yene beziler: «İlyas peyghember [qaytal] peyda boldi» we yene bashħajar: «Qedimki peyghemberlerdin biri qaytidin tırılıptu!» deyti. **9** Hérod: «Men Yehyanıng kallisini aldurghanımid, emdi men mushu gépini anglawatqan zat zadi kimdu?» — dédi. Shuning bilen u uni körüşh pursitini izdidi. **10** Rosullar bolsa qaytip kélip, özlirining qılghan ishlirining hemmisini Eysagha melum qıldı. U ularni élip, xupiyane halda Beyt-Saida dégen sheherdik xilwet bir yergé keldi. **11** Biraq xalayıq buningdin xewer tépíp uningħha egiship keldi. U ularni qarshi élip, ulargha Xudanıng padishahlıqı toghrisida sözlidi we shipaghha mohtajlarnı saqaytti. **12** Kün olturay dégde, on ikkiylen uning aldığa kélip uningħha: — Xalayıqni yolgha salangs, ular etrapıkti ýéza-qışlaqlarha we étizlарha béríp qon'ghudek jaylar we ozuq-tülükk tapsun; chünki mushu yer chöllük iken, — dédi. **13** Lékin u ulargha: — Ulargħa özünġlar ozuq béringlar, — dédi. — Bizde peqet besh nan bilen ikki bélinqin bashqa nerse yoq. Bu barlıq xelqke ozuq-tülükk sétiwélip kélémeduq?! — déyihsit ular. **14** Chünki shu yerde yighilgħan erlerinenga sani besh mingħe id. U muxlislарha: — Xalayıqni elliktin-elliktin bölp oltipurħuzungħar, — dédi. **15** Ular uning déginiche qılıp hemmeyleni oltipurħuzdi. **16** Eysa besh nan bilen ikki bélinqi qoligha élip, asman'ħa qarap [Xudagh] teshekķür éytip bularni beriketlidi. Andin ularni osħtup, xalayıqqa sunup bérish üchün muxlislirigha berdi. **17** Hemmeylen yep toyundi. Andin shulardin éship qalghan parchilirini on ikki séwetke yighip qachilidi. **18** We shundaq boldiki, u özi yalghuz dua qiliwatqanda, muxlisliri yénida turatti. U larġdin: — Xalayıq méni kim deydu? — dep soridi. **19** Ular jawaben: — Beziler séni Chomüldürġuchi Yehya, beziler Ilyas [peyghember], we yene beziler qedimki peyghemberlerdin biri tırılıptu deydu, — dédi. **20** U larġdin: — Silerchu? Siler méni kim dep bilisiler? — dep soridi. Pétrus jawab béríp: — Sen Xudanıng Mesihidursen, — dédi. **21** U ulargha qattiq jékilep, bu ishni héchkimge tinmanglar, dep tapılıdi. **22** — Chünki Insan'ogħlinning nurghun azab-oqubet tartishi, aqsaqallar, bash kahinlar we Tewrat ustazliri teripidin chetke qélibi, öltürtüliši we üch kündin kényin tirildürüliši muqerrer, — dédi. **23** Andin u ularning hemmisige mundaq dédi: — Kimdekim manga egishishni niyet qilsa, özidin kélip, her kūni özining kréstini kötürüp manga egesħsun! **24** Chünki kimdekim öz hayatini qutquzimen deydiken, choqum

uningdin mehrum bolidu, lékin men üchün öz hayatidin mehrum bolghan kishi hayatini qutquzidu. **25** Chünki bir adem pütün dunyagha ige bolup, özini halak qilsa yaki özidin mehrum qalsa, buning néme paydisi bolsun?! **26** Chünki kimdekim mendin we ménинг sözlirimdin nomus qilsa, Insan'oghli özining shansheripi ichide, uning Atisining we muqeddes perishtilerning shan-sheripi ichide qaytip kelginide uningdinmu nomus qilidu. **27** Lékin men derheqiqet silerge shuni éytip qoyayki, bu yerde turghanlarning arisidin ölümning temini téritishtin burun jezmen Xudanining padishahliqini körigidhanlar bardur. **28** Bu sözlerdin texminen sekкiz kün keyin shundaq boldiki, u Pétrus, Yuhanna we Yaqupnii élip, dua qılısh tükün bir taghqa chiqtı. **29** U dua qiliwatqinida, uning yüzining qiyapiti özgerdi we kiyimliri ap'aq bolup chaqmaqtet chaqnidı. **30** We mana, ikki adem peyda bolup uning bilen sözlishiwatqanidi; ular Musa we Ilyas [peyghemberler] idi. **31** Ular parlaq jula ichide ayan bolup, uning bilen Yérusalémda ada qılıdighan «dunyadin ötüp kétish»i toghrisida söhbetleshti. **32** Emdi Pétrus we uning hemrahlirini xéli ügidek basqanidi; lékin ularning uyqusi toluq échilghanda ular uning shan-sheripini we uning bilen bille turghan ikki ademzatni kordi. **33** We shundaq boldiki, bu ikkisi Eysadin ayrlıwitatqanda, Pétrus özining némini dewanatqanlıqını bilmigen halda Eysaga: — Ustaz, bu yerde bolghinimiz intayin yaxshi boldi! Birini sanga, birini Musagha, yene birini Ilyasqa atap bu yerge üch kepe yasaylı, — dédi. **34** Lékin u bu geplerini qiliwatqanda, bir parche bulut peyda bolup ularni qaplıwaldı; ular bulut ichige kirip qalghinida qorqushup ketti. **35** Buluttin tuyuqsız bir awaz anglinip: — Bu Méning söyümlükk Oghlumdur. Uningha qulaq sélinglar! — dédi. **36** Awaz anglan'ghandın keyin, qarisa, Eysa özi yalghuz qalghanidi. Ular stüküt qılıp qélishti we shu künlerde özliri körgen ishlardın héchqaysısını héchkimge éytmedi. **37** Etisi, ular taghdin chüshken waqtida, zor bir top kishiler uni qarshi aldi. **38** Mana, topning arisidin bireylen warqırıp: — Ustaz, öttünüp qalay, oghlumgha ichingni aghritip qarap qoyghaysen! Chünki u ménинг birla balaм idi. **39** Mana, uni daim bir roh tutuwélip, u özichila warqırıp-jarqırıp kétidighan bolup qaldı; u uning bedinini tartışturdyup, aghzidan aq köpük keltürwétidu. [Jin] uni daim dégüdek qiynap, uningha héch aram bermeydu. **40** Men muxlisiringizdin rohni heydewétishni öttünüwidim, biraq ular undaq qilalmidi, — dédi. **41** Eysa jawaben: — Ey étiqadsız we tetür dewr, siler bilen qachan'ghiche turup, silerge sewr qilay? — Oghlungni aldimgha élip kelgin — dédi. **42** Bala téxi yolda kéliwitatqanda, jin uni yiçitip, pütün bedinini tartışturdy. Eysa napak rohqan tenbih bérıp, balini saqaytti we uni atisigha qayturup berdi. **43** Hemmeylen Xudaning shereplik kuchi-qurditige qin-qiniga patmay teejüplendi. Hemmisi Eysanıng qilghanırigha heyran qéliship turghanda, u muxlisirigha mundaq éytti: **44** — Bu sözlerni qulaqlırınlarga obdan singdtürüp qoynular. Chünki Insan'oghli pat arida [satqunluqtı] insanlarning qolığa tapshurup bérilidu, — dédi. **45** Biraq ular bu sözni chüshinelmedi. Buning menisi ular chüshinip yetmisun üchün ulardin yoshurulghanidi. Ular uningdin bu söz toghruluq sorashqimu pétinalmadi. **46** Emdi muxlislar arisida ulardin kimning eng ulugh bolidighanliqi toghruluq talash-tartish peyda boldı. **47** Emma Eysa ularning könglidiki oylarını körüp ýetip, kichik bir balını élip yénida turghuzup, **48** ulargha: — Kim ménинг namimidu bu kichik balını qobul qilsa, ménii qobul qilghan bolidu we kim ménii qobul qilsa, ménii ewetküchini qobul qilghan bolidu. Aranglarda özini eng töwen tutqını bolsa ulugh bolidu, — dédi. **49** Yuhanna jawaben uningha: — Ustaz, séning naming bilen jinlarni heydewatqan birsini kördüq. Lékin

u biz bilen birge sanga egeshmigenlikti tüpeylidin, uni tostuq, — dédi. **50** Lékin Eysa uningha: — Uni tosmanglar. Chünki kim silerge qarshi turmisa silerni qollighanlardindur, — dédi. **51** We shundaq boldiki, uning asman'gha élip kétildighan künlirinining toshushigha az qalghanda, u qet'iylilik biledi yúzini Yérusalémha bérishqa qaratti. **52** [Shuning tükün] u aldin elchilerni ewetti. Ular yolgha chiqpı, uning kéléshige teyyarlıq qılısh tükün Samariye ölkisidiki bir yézigha kirdi. **53** Biraq u yúzini Yérusalémha qaratqanlıqı tüpeylidin yézidikiler Eysani qobul qilmidi. **54** Uning muxlisiridin Yaqup bilen Yuhanna bu ishni körüp: — I Reb, ularni köydürtüp yoqitish üchün Ilyas peyghemberdeks asmandan ot yéghishini chiqirishimizni xalamsen? — dédi. **55** Lékin u burulup ularni eyipleb: «Siler qandaq rohtin bolghanlıqınları bilmeyeğikensiler» — dédi. **56** Andin ular bashqa bir yézigha ötüp ketti. **57** We shundaq boldiki, ular yolda kétiwatqanda, birsti uningha: — I Reb, sen qeyerge barma, men sanga egiship mangimen, — dédi. **58** Eysa uningha: — Tüklilerning öngürliri, asmandiki qushlarning uwiliri bar. Biraq Insan'oghlining beshini qoyghudek yérimu yoq, — dédi. **59** U yene bashqa birsige: — Manga egeshkin! — dédi. Lékin u: — Reb, awwal bérıp atamni yerlikke qoyghili ijazet bergeysem, — dédi. **60** Lékin Eysa uningha — Ölüklez öz öliklirini kömsun! Biraq sen bolsang, bérıp Xudanining padishahliqini jakarlıghın, — dédi. **61** Yene birsti: — Ey Reb, men sanga egishimen, lékin awwal öyümge bérıp, öydikilirim bilen xosllihişimha ijazet bergeysem, — dédi. **62** — Kim qolida qoshning tutquchini tutup turup keynige qarisa, u Xudanining padishahliqiga layiq emestur, — dédi.

10 Bu ishlardın keyin, Reb muxlislardın yene yetmishini teyinlep, özi barmaqchi bolghan barlıq sheher-yézilargha ikki-ikkidin özidin burun ewetti. **2** U ulargha mundaq tapılıdı: — Yighilidighan hosul derweqe köp, lékin hosulni yighuchi ishlemchiler az iken. Shunga hosul Igisidin köprek ishlemchilerni Öz hosulungni yighishqa ewetkeysen, dep tilenglar. **3** Ménginglar! Men qozıłarnı börlilerning arisigha ewetkendek silerni ewetimen. **4** Hemyan, xurjun we keshler almanglar; yolda kishiler bilen salamışlıshqa [toxtimanglar]. **5** Qaysı öyre kirsenglar, aldi bilen: «Mushu öydikilerge aramlıq bolghay!» denglar. **6** U öyde «aramlıq igisi» bolsa, tiligen aramlıqınglar shu öyre qonidu; eger bolmisa, u aramlıq özünglärgha yanidu. **7** Andin chüshken öyde turup yótkelmengler, shu öydikilerning bergenini yep-ichinglar, chünki ishlemchi öz ish heqqini élishqa heqliqtur. U öyden bu öyre yótkilip yürmenglar. **8** Siler qaysı sheherge kirsenglar, ular silerni qobul qilsa, ular aldinglarga namé qoysa shuni yenglar. **9** U yerdiki késellerni saqayıtip, ulargha: «Xudanining padishahliqi silerge yéqinlashti!» denglar. **10** Biraq siler qaysı sheherge kirsenglar, ular silerni qobul qilmisa, ularning restekochkilirigha chiqpı köpçilikke: **11** «Silerge agah bolsun tükün hetta shehiringlarning ayighimizha chaplashqan topisiniñu qéqip chüshürewetimiz! Halbuki, shuni bilip qoynularki, Xudanining padishahliqi silerge [rasttinla] yéqinlashti!» — denglar. **12** Men silerge éytip qoyayki, shu künii hetta Sodom shehirdikilerning körigidighini bu sheherdikilerningkidin yénik bolidu. **13** Halinglargha way, ey qorazinliqlar! Halinglargha way, ey Beyt-Saidaliqlar! Chünki silerde körsitilgen möjiziler Tur we Zidon sheherliride körsitilgen bolsa, u yerlerdikler xeli burunla bözge yögünip, külge milinip towa qilghan bolatti. **14** Qiyamet künide Tur we Zidondikilerning körigidighini sileringkidin yénik bolidu. **15** Ey ershe kötürülgən Kepernahumluqlar! Siler tehtisaragha chüshürülüsiler! (**Hadès g86**) **16** [U muxlisirigha yene]: — Kimdekim silerni tingshisa, ménimu tingshigan

bolidu; kimdekim silerni chetke qaqsqa, ménimu chetke qaqqan bolidu; kim méni chetke qaqqan bolsa, méni ewetküchinimu chetke qaqqan bolidu, — dédi. **17** Yetmish muxlis xushal-xuramliq ichide qaytip kélép: — I Reb! Hetta jinlarmu séning naming bilen bizge boysunidiken! — dep melum qildi. **18** U ulargha: — Men Sheytanning asmandin chaqmaqték chüshüp ketkenlikini körgennen. **19** Mana, men silerge yılan-chayanlarni dessep yanjishqa we düshmenning barlıq kück-qudrítini bésip tashlashqa hoquq berdim. Héchqachan héchqandaq nerse silerge zerer yetküzelmeedu. **20** Lékin siler rohlarining silerge boysun'ghanlıq tüpeylidin shadlanmanglar, belki naminglarning ershlerde pütülgénlikü tüpeylidin shadlininger, — dédi. **21** Shu waqitta, Eysa rohta xushallinip mundaq dédi: «Asman-zémén Igisi i Ata! Sen bu heqiqetlerni danishmen we eqilliqlardin yoshurup, sebiy balılgarda ashkarılganlıqing üchün séni medhiyilemen! Berheq, i Ata, nezirinde bundaq qılısh rawa idi. **22** Hemme manga Atamdin teqdim qılındı; Oghulning kimlikini Atidin bashqa héchkim bilmeydu, we Atiningmu kimlikini Oghul we Oghul ashkarılashni layıq körgen kishilerdin bashqa héchkim bilmeydu». **23** Andin u muxlisirigha burulup, ulargha astighina: Siler körüwatqan ishlarnı körgen közler neqeder bextixktür! **24** Chünki men silerge shuni étyip qoyayki, nurghun peyghemberler we padishahlar siler körgen ishlarnı körtüşke intizar bolghını bilen ularnı körmigen; we siler anglatwatqan ishlarnı anglashqa intizar bolghını bilen, ularnı anglap baqmığhan, — dédi. **25** We mana, Tewrat ustazlıridın biri ornidin turup Eysani sinimaqchi bolup: — Ustaz, menggülüük hayatqa waris bolmaq üchün néme ishni qılıshim kérék? — dep soridi. (**aionios g166**) **26** U jawaben: — Tewrat qanunida néme pütülgén? Buningha özüng qandaq qaraysen? — dédi. **27** Héliqi kishi jawaben: — «Perwédigar Xudayingni pütün qelbing, pütün jéning, pütün kücküng we pütün zéhninq bilen söygin»; we «Qoshnangni özüngni söygendek söy» — dédi. **28** Eysa uninggha: — Toğhra jawab berding. Mana shundaq qilsang hayat bolisen, — dédi. **29** Lékin özini heqqanı dep ispatlimaqchi bolup, Eysadin yene sorap: — Emdi «Méning qoshnam» kimdir? — dédi. **30** Eysa jawaben mundaq dédi: — Bir adam Yérusalémdin Yéricho shehirige chüshiwétip, yolda qaraqchilarning qolığa chüshüp qaptu. Qaraqchilar uning kiym-kécheklirini salduruwélip, uni yarilandurup, chala öltük halda tashlap kétiptu. **31** We shundaq boldiki, melum bir kahin shu yoldin chüshiwétip, héliqi ademni körüp, yolning u chéti bilen méngip ötpü kétiptu. **32** Shuningdek bir Lawiliq [rohaniy] bu yerge kelgende, yénigha kélép qarap qoyup, yolning u chéti bilen méngip ötpü kétiptu. **33** Lékin seperde bolghan bir Samariyelik héliqi ademning yénigha kelgende, uni köripli ich aghriritip **34** we alidiga béríp, jarahetliige may we sharab quyup, téngip qoyuptu. Andin uni öz ulighıqa mindürüp, bir saraygha élip béríp, u yerde halidin xewer aptu. **35** Etisi yolgha chiqqanda, ikki kümüş dinarnı élip saraywen'ge béríp: «Uningha qarap qoyung, buningdin artuq chiqim bolsa, qaytishimda sizge töleymen» deput. **36** [Emdi Eysa héliqi ustazdin]: — Séningche, bu üch adam ichide qaysisi qaraqchilarning qolığa chüshken héliqi kishige [heqiqiy] qoshna bolghan? — dep soridi. **37** — Uningha méhribanlıq körsetken kishi, — dep jawab berdi u. Eysa uninggha: — Undaq bolsa, sen hem béríp shuningha oxshash qilghin, — dédi. **38** We shundaq boldiki, u [muxlisiri bilen bille] yolda kétiwétip, melum bir yézigha kirdi. U yerde Marta isimlik bir ayal uni öyige chaqırıp méhman qildi. **39** Martanıng Meryem isimlik bir singlis bar idi. U Eysanıng ayighı alidda olturnup, uning söz-kalaminı tingshiwatatti. **40** Emdi méhmanlarnı kütüsh ishlirining köplükidin köngli bölünüp ketken Marta Eysanıng

aldığha kélép: — I Reb, singlimning méni méhman kütkili yalghuz tashlap qoyghinigha karing bolmadu? Uni manga yardenlishishke buyrugħin! — dédi. **41** Lékin Eysa uningha jawaben: — Ey Marta, Marta, sen köp ishlarning ghémini yep aware bolup yürüwatisen. **42** Biraq bira ish zörürdür; we Meryem shuningdin özige nésiye bolidighan yaxshi ülüshni tallidi; bu hergiz uningdin tartiwiellinmaydu — dédi.

11 Emdi shundaq boldiki, u bir yerde dua qiliwatatti; dua ayaghlaşqanda, muxlisiridin biri uningdin: — I Reb, Yehya öz muxlisirigha ögetkinidek, senmu bizge dua qılıshni ögetseng, — dédi. **2** U ulargha mundaq dédi: — Dua qılghininglarda, mundaq denglar: «I Ata, Séning naming muqeddes dep ulughlan'ghay. Séning padishahliqing kelgey. **3** Her künlük nénimizni bizge herküni bergeysem. **4** Bizge qerzdar bolghan herkimni kechürginimizdek, Senmu gunahlirimizni kechürgyessen. Bizni azdurulushlartha uchratquzmighayesen». **5** U sózini [dawam qılıp] ulargha mundaq dédi: — Silerning ichinglardın biringlarning bir dosti bolup, ýerim kéchide uning qeshigha béríp: Ey dostum, manga üch nan ötne bergin; **6** chünki manga seperdin bir dostum keldi we uning alidiga qoyghudek bir nersem qalmaptu, dése, **7** u öyining ichide turup: «Méni aware qilmighin, ishik taqaqliq, balılar orunda yénimda yatiğu. Sanga élip bérishke qopalmaymen», déyişi mumkin. **8** Silerge shuni éytemenki, gerche u uning dosti bolush süpiti bilen bérishke ornidin turmisimu, uning xijil bolmay qayta-qayta yalwurushi bilen u choqum ornidin turup, qanche lazım bolsa uningha bérídu. **9** Shuning üchün men silerge éytayki, tilenglär, silere ata qilinidu; izdenglar, tapisiler. Ishikni chékinglar, échilidur. **10** Chünki herbir tiliguchi tilinige érishidu; izdgüchi izdiginini tapidu; ishikni chekküchilerge ishik échilidur. **11** Aranglarda ata bolghuchilar öz oghli nan telep qilsa, uningha tash bérídighanlar barmu?! Yaki béliq telep qilsa, yilar bérídighanlar barmu? **12** Tuxum telep qilsa, chayan bérídighanlar barmu? **13** Emdi siler rezil turup öz perzentliringlarga yaxshi iltipatlarını bérishni bilgen yerde, ershtiki Ata Özidin tiligenlerge Muqeddes Rohni téximu ata qilmasmu? **14** Emdi u bir kishidin «ademni gacha qilghuchi» jinni heydiwetkende, shundaq boldiki, jin uningdin chiqqanda, gacha zuwan'gha keldi. Xalayıq buningha intayin heyran bolushti. **15** Biraq ulardin beziliri: «U jinlarni jinlarning emiri bolghan Beelzebulgha tayinip heydiwétitudu» — dédi. **16** We bashqa beziler uni sinash meqsitide uningdin bizge asmandin bir möjizilik alamat körsetseng, dep telep qilghili turdi. **17** Lékin u ularning néme oylawatqanlıqını bilip ulargha mundaq dédi: — Öz ichidin böltünüp özara soqushqan herqandaq padishahlıq weyran bolidu; we herqandaq aile öz ichidin böltünüp özara soqushsa zawalliqqa yüz tutidu. **18** Shuningha oxshash, eger Sheytan öz-özige qarşı chiqqan bolsa, undaqta, uning padishahlıq qandaqmu put tirep turalisun? Chünki siler méni, «jinlarni Beelzebulgha tayinip heydeydiken» deysiler. **19** Eger men jinlarni Beelzebulgha tayinip qogħlisam, silerning perzentliringlar kimge tayinip jinlarni qogħlaydu?! Shunga ular siler togrhuluq höküm chiqarsun! **20** Lékin men Xudanıng padishahlıq tüstünlüglarha chüshüp namayan bolghan bolidu. **21** Toluq qorallan'ghan kücktunggür öz öyini qogħdap turghanda, uning mal-mülki aman qalidu; **22** lékin uningdin kücktunggür biri uning üstige hujum qılıp uni yengse, uning tayan'ghan qorallırını tartiwalidu we mal-mülüklerini olja qılıp özidikilerge teqsim qılıp bérídu. **23** Men terepte turmighanlar manga qarşı turghuchidur. Men terepke [ademlerni] yighthigmichuchilar

bolsa tozutuwetküchidur. **24** Napak roh birawning ténidin chiqiriwétlishi bilen, u qurghaq jaylarni chörgilep yürüp birer aramgahni izdeydu; biraq tapalmighandin kényin, «men chiqqan makanimingga qaytay!» deydu. **25** Shuning bilen qaytip kélép, shu makanining pakız tazilan'ghanlıqını we retlen'genlikini bayqaydu-de, **26** bérüp özidinmu better yette rohni bashlap kélélidur; ular kirip bille turidu. Buning bilen héliqi ademning kényki hali burunqidinmu téximu yaman bolidu. **27** We shundaq boldiki, u bu geplerni qiliwatqanda, köpçilik arisida bir ayal awazini kötüüp: — Séni kötürgen qorsaq we émitken emchek bextlikтур! — dédi. **28** Biraq u jawaben: — Belki Xudaning sözini anglap, Uninggħha itaet qılıdighanlar bextlikтур! — dédi. **29** Shu chaghda, top-tap ademler uning etrapigha olashqanda, u mundaq sözleshke bashlidi: — Bu dewr derweqe rezil bir dewrdur; u möjizilik bir alametning körüstilishni istep yürüridur. Biraq buningħha «Yunus peyghemberde körülgen möjizilik alamet»tin bashqa héchqandaq ikkinchi bir alamet körüstilmeydu. **30** Chünki Yunus peyghemberning özi Nineve shehiridikilerge alamet-karamet bolghiniga oxshash, Insan'oghlimu bu dewrge yene shundaq bolidu. **31** Qiyamet küni «Jenubtin kelgen ayal padishah»mu bu dewrdikiler bilen teng tirlip, ularning gunahlirini békitudu. Chünki u Sulaymanning dana sózlirini anglash üchün yer yüzining chétdin kelgen; we mana, Sulaymandinmu ulugh bisri mushu yerde turidu. **32** Qiyamet küni Ninewelikiler bu dewrdikiler bilen teng qopup, bu dewrdikilerning gunahlirini békitudu. Chünki Ninewelikler Yunus peyghember jakarlighan xewerni anglap towa qlighan; we mana, Yunus peyghemberdinmu ulugh bisri mushu yerde turidu! **33** Héchkim chiraghni yéqip qoyup, uni yosħurun jayda qoymas, yaki üstige séwetni kömtürüp qoymas, belki chiragħdannung üstige qoyidu; buning bilen öýe kirgenler yoruqluqnı körvidu. **34** Tenning chirighi közdur. Shunga eger közüng sap bolsa, pütün wujjudung yorutulidu. Lékin eger közüng xunük bolsa, pütün wujjudung qarangħu bolidu. **35** Shuning üchün hézi bolghinki, wujjudungdiki «yoruqluq» qarangħħuluq bolmisun! **36** Emdi eger barče wujjudung yoruq bolsa we uning héch yéri qarangħu bolmisa, wujjudung xuddi chiragh parlaq nuri bilen séni yorutqandek tamamen ayding bolidu. **37** Eysa sóz qiliwatqanda, bir Perisiy uni öýige għiżagħa teklip qildi. Shuning bilen u öýe kirip, dastixanda olturdi. **38** Lékin héliqi Perisiy uning tamaqtin ilgħiġi qol yumīghinini körüp, intayin heyran boldi. **39** Lékin Reb umingħha: — Emdi siler ey Perisiyler, chine-qachilarnejn tħeshinila yuyup pakizlighinnejn bilen ichinglar hertürlik hérisslik we rezillikkie tolghandur. **40** Ey nadanlar, tħeshin Yaratquchi ichinimu yaratqan emesmu! **41** Emdi öz ich-ichinglardin xeyrxahl qilingar we mana, hemme nerse silerge pakız bolidu. **42** Halinglарга way, ey Perisiyler! Chünki siler hetta yalpuz bilen suzapping we herxil dora-dermanlarning ondin birini öshre qilip Xudagħha ataysier-ju, biraq adala we Xudaning muhebbitini héch étibargħa almay kétiwrisiler. Derweqe, awwal mushu isħlarni orundishinglar kérek, andin shu isħlarnimu ada qilmay qoymasliqinqar kérek. **43** Halinglарга way, ey perisiyler! Chünki siler sinagogħlarda aldinqi orunlarda oltrushqa, bazarlarda kishilerning silerge bolħan [ħormetlik] salamlirığha amraqsiler. **44** Silerge way! Chünki siler xuddi kishilər kétiwetip, üstige dessep sélipmu sezmey ötüp ketken görlerge oxshaysiler! — dédi. **45** Tewrat ehliiridin biri uningħha: — Ustaz, bularni éytqin bizgħu haqaret boldi! — dédi. **46** U uningħha mundaq jawab berdi: — Silergimu way, ey Tewrat ehliiri! Chünki siler kötürelmigjüdek éghir yüklerni ademlerning zimmissige artip qoysiler-ju, emma özünglar bu yüklerni kötüřiħk birmu barmiqingħlarni tegküzmejsiler! **47** Silerge

way! Chünki peyghemberlerning qebrilirini yasap kéliwatisiler, lékin ata-bowliringlar ularni öltürdi. **48** Shuning bilen siler ata-bowliringlar qilgħanlırığha razi bolgħanliqqalha guwahliq bérisiler. Chünki ular peyghemberlerni öltürdi we siler ularning qebrilirini yasayisiler. **49** Bu sewebtinum Xudaning danaliqu deyduki: «Men ularħha peyghemberler we rosullarni ewetimen we bulardin bezilirini ular öltürido we bezilirini ziyankešlik bilen qogħliwietidu». **50** Shuning bilen dunja apiride bolgħandin buyanqi barliq peyghemberlerning tökülgħen qan qerzli, yeni Habilning tökülgħen qénidin tartip taki [ibadetxanidiki] qurban'għa bilen muqeddes jay arilqida qetl qilin'għan [kahin] Zekriyaning tökülgħen qénighiċċe barliq qan qerzler üchħun mushu dwejdikilerdin hésab ēlini. Men silerge berheq shuni éytip qoyaki, bularning hemmisi mushu dwejrin ēlinidighan bolidu! **52** Halinglарга way, ey Tewrat ehliiri! Chünki hēkmet xexinisining achquċċini élip turup, özünglar uning ichiġe kirmidindar we kirey dégenlerni kirkizzidningħi. **53** U shu yerdin chiqqandin kényin, Tewrat ustazli bilen Perisiyler uningħha qattiq qarshiliship, uningħha köp isħlarni muzakirilishħek qistidi **54** we uning üstidin shikayet qilishqa sözidin birer eyib tépiweliħħaq paylap yüretti.

12 Shu chaghħarda, mingħiġan kishiler yighthil, biriġi dessiwtukdeq qista-qistang bolushup ketkende, u awwal muxlisirığħha sóz qilip mundaq dédi: — Perisiylerning échquqsidin, yeni saxtieżliżiż idher hoxħar bolunġlar. **2** Chünki yoshurulħan héchqandaq isħiħkarlan may qalmaydu, we héchqandaq mexpiy isħiħ ayan bolmay qalmaydu. **3** Shunga silerning qarangħħuda éytqanliringħar yoruqtu anglini; önying ichkiride xupiyanne pichirħaqħanliringħar óżgilerde jakarlini. **4** Men siler dostlirimha shuni éytemi, tenni öltürüp, baħsha héch isħiħ qalmaidgħanlardin qorqmangar. **5** Lékin men silerge kimdin qorquħungħar krekklini körkitip qoqay: Öltürgendin kényin, dozaxqa tashħasha hoquqluq bolghuchidin qorquħungħar; berheq silerge éytagħi — Uningħin qorquħungħar! (**Geenna g1067**) **6** Besh qushħaq ikki tiyin'ge sétilididu? Lékin ularning héchbiru Xuda teripidin untulup qalghini yoq. **7** Lékin hetta herbir tal chéchingħar muqarran sanalghandur. Shundaq iken, qorqmangar; siler nurghunlighan qushħaqħiñ qimmetliksiler! **8** — Biraq men silerge shuni éytip qoqayki, kim méni insanlarning aldida étirap qilsa, Insan'oghlimu uni Xudaning perishtiliri aldida étirap qilidu. **9** Biraq insalnarring aldida mém tonumighan kishi, Xudaning perishtiliri aldidmu tonulmaydu. **10** Insan'oghliha qarshi żiġi qilħan herqandaq kishi kechürümge ērisiheleydu; lékin Muqeddes Rohqa kupurluq qilghuchi bolsa kechürümge ērisħelmejdu. **11** Lékin kishilər silerni sinagogħlarga yaki hōkumdarlar we emeldarlarning alidħha élip bérüp soraqqa tartqanda, «[Erzge] qandaq jawab berse?» yaki «Néme désem bolar?» dep endishe qilmangar. **12** Chünki néme déyish krekklini shu waqt-saitide Muqeddes Roh silerge ögħidu. **13** Kopčilik arisidin birsi uningħha: — Ustaz, akamha [atimizdin] [qalghan] mirasni men bilen teng tilħiħishke buyrugħhayla — dédi. **14** Lékin u uningħha jawaben: — Burader, kim méni silerning üstüngħlarha sotchi yaki tħiesħtūgħi qildi? — dédi. **15** U kopčilikke qarap: — Pexes bolup özüngħarni herxil tamaxorluqtin saqlangħar. Chünki insanning hayati uning mal-mülukiġiñ köpli kigħi bagħliq emestur, dédi. **16** Andin u ularħha mundaq bir temsilni éytip berdi: — «Bir bayning yéri mol hosul béríptu. **17** U köngħlide «Qandaq qilay? Chünki banchiwalha hosulni qoqħudek yérim yoq» — dep oylaptu. **18** Andun u: — «Mundaq qilay: — Hazirqi ambarlirimmi chwuwwetip,

téximu chongini yasap, barlıq mehsulatlırim we bashqa mal-mülüklerimni shu yerge yighip saqlay! **19** Andin öz-özümege: «Ey jénim, yighip saqlıghan, köp yil yetküdek németliring bar, rahet ichide yep-ichip xush bolghı!» deyidighan bolimen» dep oylaptu. **20** Lékin Xuda uninggha: «Ey exmeg, bügün kchéchila jéninq sendin telep qılıp élinidu; undaqta bu toplıghining kimge qalidu?» deptu. **21** Xudaning aldida dölemtmen bolmay, özige xezine yighqanning hali shundaq bolar». **22** Andin u muxlisirigha mundaq dédi: – Shuning üchün men silerge shuni éytip qoyayki, turmushunglar toghruluq, néme yermiz yaki néme kiýermiz, dep endishe qilmanglar. **23** Chünki hayatlıq yémekliktin, ten kiýim-kéchektin eizzdur. **24** Quzghunlарgha qaranglar! Ular térimaydu we yighmaydu, ularning ambar, iskilatlırimu yoq. Lékin Xuda ularnımı ozuqlanduridu. Siler qushlardın qanchılık eziz-he! **25** Aranglarda qaysinglar ghem-qayghu bilen ömrünglarnı birer saet uzartalaysiler? **26** Eger shunchilik kichikkine ishmu qolunglardın kelmise, néme üchün qalghan ishlar toghrisida ghem-endishe qilisiler? **27** Néluperlerning qandaq ösidiqhanlıqığha qarap békinqıllar! Ular emgekmü qilmaydu, chaqmu égirmeydu; lékin silerge shuni éytayki, hetta Sulayman toluq shan-sherepte turghandimu uning kiyinishi niluperlening bir güllichilikimu yoq idi. **28** Ey ishenchi ajızlar! Emdi Xuda daladiki bügün échilsa, etisi qurup ochaqqa sélinidighan ashu gül-giyahlarnı shunche bégizen yerde, silerni téximu kiyindürmesmu?! **29** Shundaq iken, néme yeymiz, néme ichimiz dep bash qaturmanglar, héchnémidin endishe qilmanglar. **30** Chünki herqaysı eldikiler mana shundaq hemme nersilerge intilidu. Biraq Atanglar silerning bu nersilerge mohtajlıqlarnı bolidu; **31** shundaq iken, Uning padishahlıqığha intilinglar wu u chaghda, bularning hemmisi silerge qoshulup nésip bolidu. **32** Qorqmanglar, i kichik pada! Chünki Atanglar padishahlıqını silerge ata qilishni xush körди. **33** Mal-mülkünglarnı sétip, [kembeghellergel] xeyrxaqliq qilinglar. Özünglarga uprimaydighan hemyan, ershlerde hergiz tügep ketmeydighan bir xezine hazırlanglar; – shu yerde oghri yéqin kelmeydu, kiiye yep yoqap ketmeydu. **34** Chünki bayliqning qeyerde bolsa, belginglarnı shu yerde bolidu. **35** Siler bélinqlarnı ching bagħlap, chiraghiringlarnı yandurup turunqlar; **36** xuddi xojayining toy ziypitidin qaytip kéléshini kütüp turghan chakarlardek, herdaim teyyar turunqlar. Shuning bilen xojayin kélip ishknı qaqqanda, chakarlar derhal chiqıp ishknı achidighan bolidu. **37** Xojayin qaytip kelgende, chakarlrininq oyghaq, teyyar turghanlıqını körse, bu chakarlarning bextidur! Men silerge berheq shuni éytip qoyayki, xojayin özi bélini bagħlap, ularni dastixan'gha olturnghuzup, ularning aldigha kélip shexsen özi ularni küttüwalidu! **38** We eger xojayin ikkinchi yaki üchinchi jésekte kelsimu, chakarlrininq shundaq oyghaqlıqını körse, bu ularning bextidur! **39** Lékin shuni bilip qoynuglarki, eger öy igisi oghrining kéchide qaysı waqitta kélédighanlıqını bilgen bolsa, u oyghaq turup oghrining öye téship kirishige hergiz yol qoymayı! **40** Shuning üchün silermu herdaim teyyar turunqlar; chünki Insan'oghli siler oylimighan waqt-saette qaytip kélédu. **41** Pétrus uningdin: – I Reb, sen bu temsilni bizgila qaritip éyttingmu yaki hemmeylen'ge qaritipmu? – dep soridi. **42** Reb mundaq dédi: – Xojayini öz öyidikilerge mes'ul qılıp, ularşa téğishlik bolghan ashlıqını waqtı-waqtı teqsim qılıp bérishke teyinleydighan ishençlik we pemlik ghojdar kim bolidu? **43** Xojayin öyige qaytganda, chakarlrin shundaq qiliwatqinining üstigue kelse, bu chakarning bextidur! **44** Men silerge berheq shuni éytip qoyayki, xojayin uni püttün igilikini bashqurushqa qoyidu. **45** Lékin mubada shu chakar könglide: «Xojayinim hayal bolup

qalidu» dep, bashqa chakarlar we dédeklerni bozek qilishqa we yep-ichip, mest bolushqa bashlisa, **46** Shu chakarning xojayini kütülmigen bir künü, oylimighan bir waqita qaytip kélédu we uni késip ikki parche qılıp, uning nésiwisini étiqadsızlar bilen oxshash teqdirde békitudu. **47** Emdi xojayining iradisini bilip turup, teyyarlinip turmighan we xojayininin iradisi boyiche qilmighan chakar bolushigha tayaq yeydu. **48** Biraq xojayining iradisini bilmey turup, tayaq yéyishke téğishlik ishlarnı qilghan chakar azraq tayaq yeydu. Kimge köp bérilse, uningdin telep qilnidighini köp bolidu. Chünki ademler kimge köp amanot qoyghan bolsa, uningdin telep qilidighinimu köp bolidu. **49** Men yer yüzige ot tashlap tutashturushqa keldim we bu otning tutishishiga neqeder teqezaamen! **50** Lékin men aldi bilen bir chomildürüş bilen chomildürülüşüm kérék we bu chümlürlüslüm emelge ashurulgħucie intayin qiynilimen! **51** Siler méni yer yüzige tinchliq élip keldimikin, dep oylap qaldinglarmu? Yaq, men shuni silerge éytayki, tinchliq emes, bönüňsh élip keldim! **52** Chünki buningdin kényin, bir öydiki besh kishi bölünidu; üchi ikkisige qarsi we ikkisi üchige qarshi bölünidu. **53** Ata oghlıgha we oghul atisigha, ana qızığha we qız anisigha, qeynana kéléninge we kelin qeynanisigha qarshi turidu. **54** Eysa yene toplashqan ademlerge mundaq dédi: – Siler künpetiħ tereptin bulutning chiqqinini körsgenlar, derhal «yamghur yagħidu» deysiler, we derweqe shundaq bolidu. **55** Jenub tereptin shamalning chiqqinini körsgenlar, «ħawa issiyyu» deysiler we derweqe shundaq bolidu. **56** Ey saxtiplez! Siler yer bilen kökning renggini perq ételeysiler-yu, qandaqsige bu zamanni perq ételmeysiler?! **57** Emdi némishqa qaysı ishlarning durus ikenlikige özünglar höküm qılıp baqmaysiler?! **58** Chünki dewagiring bilen birge sotchi aldigha bargħiningda, uning bilen yolda kétiwaqtqiningda, uning bilen yariship dost bolushqa intilgin; bolmisa, u séni sotchiga, sotchi bolsa gundipaygħha tapshuridu we gundipay séni zindan'gha tashlaydu. **59** Men sanga shuni éytip qoyayki, [qerzinqning] eng axirqi bir tiyinimtu qoymay tölimigħu, shu yerdin hergiz chiqalmayens.

13 Shu chaghda, birneħċże adem uningħha [waliy] Pilatusning bir qisim Galiliyeliklerning qénini töküp, ularning qanlırini ular qiliwatqan [ibadetxanidiki] qurbanliqning qanlırı bilen arlasħturghanlıqını melum qildi. **2** U ularħha jawaben mundaq dédi: – Ularning bu azablarni tartqini üchün ba Galiliyeliklerni basħqa Galiliyeliklérden gunahi ēgħir dep qaramsiler? **3** Men silerge éytayki, undaq emes! Belki siler towa qilmisanglar, hemminglarnu oxshash aqiwetta halak bolisiler. **4** Siloam meħellisidiki munar örülüp chūshüp, on sekķiz kishini bésip öltürüp qoqghan, siler ularni Yérusalémda turuwatqan bashqlardin qebih, dep qaramsiler? **5** Men silerge éytayki, undaq emes! Belki siler towa qilmisanglar, hemminglarnu oxshash aqiwetta halak bolisiler. **6** Andin u bi temsilni sözlep berdi: – Melum bir kishining üzümzarlıqida tikilgen bir tüp enjur derixi bar iken. U u derextin méwe izdeq keptu, lékin héch méwe tapalmaptu. **7** U bagħwien'ge: «Qara, üch yıldın béri bu enjur deridinx méwe izdeq kéliwatiġen, biraq bir talmu méwe tapalmidim. Uni késiwt! U néme dep yerni bikardin-bikar igilep turidu?» deptu. **8** Lékin bagħwen: «Xojayin, uningħha yene bir yil tegmigħela. Bu waqt ichide uning tüwidiki topilarni boshitip, oghħutlap baqay. **9** Eger keler yili méwe berse, yaxshi xop! Biraq bermise, kési wetkeyla» deptu bagħwen. **10** Bir shabat künü, u bir sinagogta telim bérīwatatti. **11** Mana shu yerde on sekķiz yıldın béri zeipleshtürgħuchi bir jin teripidin tutulup, dōmchiyp öre turalmaydighan bir ayal bar id. **12** Eysa uni körgende, yénigha chaqirip: – Xanim, sen bu zeiplikingdin azad boldung!

— dédi. **13** Andin u qolini uning uchisiga qoyuwidi, ayal derhal ruslinip tik turup, Xudani ulughlidi. **14** Biraq sinagogning chongi Eysaning shabat künı késel saqaytqinidin ghezeplinip, köpçhilikke: — Ademler ish qilish kérip bolghan alte kün bar, shu künlerde kélip saqaytilinglar; lékin shabat künide undaq qilmanglar, — dédi. **15** Shunga Reb uningha mundaq jawab berdi: — Ey saxtipezler! Herbiringlar shabat künı torpaq we éshikinglarni oqurdin yéship, sugharghili bashlimamsiler? **16** Emdi Sheytan mana on sekkiz yil boghup kelgen, Ibrahimning bir qizi bolghan bu ayal del shabat künide bu sirtmaqtin boshitilsa, bu shabat künining yarishiqi bolmamdu? **17** U mushu sözni qilghanda, uningha qarshi chiqqanlar xijaletké qaldi; biraq xalayiq uning qiliwatqan hemme ajayib ishliridin shadlinip yayridi. **18** U sözini [dawamlashturup] mundaq dédi: — Xudaning padishahliqi nérmige oxshitay? Men uni nérmige oxshitay? **19** U goya bir tal qicha uruqigha oxshaydu; birsí uni élip öz béghida térighanidi; u ösüp yoghan derex boldi; asmandiki uchar-qanatlari kékliq mundaq jawab berdi: **20** U yene: — Xudaning padishahliqi nérmige oxshitay? U xuddi échitqugha oxshaydu; bir ayal uni qoligha élip, üch jawur unning arisiga yoshyrup, taki püttün xémir bolghuche saqlidi, — dédi. **22** [Eysa] Yérusalémha qarap sepiрini dawamlashturup, bésip ötken herqaysi sheher-yézilarda telim béríp mangdi. **23** Bireylen uningdin: — I teqsir, qutquzlidighanlarning sani azmu? — dep soridi. Eysa köpçhilikke mundaq jawab berdi: **24** — Siler tar ishiktin kirishke küresh qilinglar. Chünki men silerge shuni éytayki, nurghun ademler kirey dep izdensimu, emma kirelmeydu. **25** Öyning igisi ornidin turup ishikni taqighandin kéyin, siler tashqirida turup ishikni qéqip: «Reb, bizge achqin!» dep yalwurghili turghininglarda, u silerge jawaben: «Silerning nelikinglarni bilmeymen» — deydu. **26** Andin siler: «Biz séning aldingda yégen, ichken, senmu bizning kochilirimizda telim bergen» désenglar, **27** u yene jawaben: «Silerning nelikinglarni bilmeymen, mendin néri kétinglar, ey qebihlik qilghuchilar!» deydu. **28** Siler Ibrahim, Ishaq, Yaqup we barlıq peyghemberlerning Xudaning padishahliqi ichide ikenlikni, özünlarning sirtqa tashliwétilgininglarni körginginlarda, yığha-zarlar kötürlidu, chishlar ghuchurlaydu. **29** U chaghda, kishiler meshriq bilen meghribtin we shimal bilen jenubtin kéléship, Xudaning padishahliqida dastixanda olturnidu. **30** Shuning bilen mana, shu chaghda aldida turghamlardin arqigha ötidighanlar, arqida turghamlardin aldigha ötidighanlar bar bolidu. **31** Del shu waqitta birnechche Perisiyler Eysaning aldigha kékliq uningha: — Mushu yerdin chiqip özüngni nériǵha al. Chünki Hérod séni öltürmekchi, — dédi. **32** U ulargha: — Béríp shu tükligé éytiglar: Mana men jinlarni heydiwétip, bügün we ete shipa bérermen we üchinchı künı takamullashurulim, denglar. **33** Halbuki, bügün we ete we ögünlükke méngip yürüshüm kéréktur; chünki héch peyghemberning öltürülüshi Yérusalém din bashqa héchqandaq jayda mumkin bolmas. **34** Ey Yérusalém, Yérusalém! Peyghemberlerni öltürigidan we sanga ewetilgenlerni chalma-kések qılıdighan sheher! Men qanche qétimlap mékiyan öz chüjilirini qanat astigha alghanedek séning balisiriringni qoynumgha almaqchi boldum, lékin siler xalimidinglar. **35** Mana öyunglar tashlinip weyrane bolup qalidu; we men silerge shuni éytip qoyayki, siler «Perwerdigarning nami bilen kelgütchige mubarek bolghay!» démigte, meni yene körelmeyisiler.

14 We shundaq boldiki, bir shabat künı u Perisiylerdin bolghan bir hökümdarning öyige ghizagha bardı; emdi ular uni paylap yürüwatatti. **2** We mana, u yerde suluq ishshiq

késilige giriptar bolghan bir adem bar idi. **3** Eysa Tewrat ehliliri we Perisiylerdin: — Shabat künı késel saqaytish Tewrat qanunigha uyghunmu-yoq? — dep soridi. **4** Biraq ular lam-jim démidı. U héliqi késelge qolini tegküzip, saqaytip yolgha saldi. **5** Andin u ulardin yene: — Aranglardin biringlarning mubada shabat künide éshiki ya kalisi quduqqa chüshüp ketse, uni derhal tartip chiqarmaydigan zadi kim bar? — dep soridi. **6** We ular uning bu sözlirige héch jawab bérelmanı. **7** Eysa chaqırılgan méhmanlarning özürlige tördin orunlarni qandaq tallighinini körüp, ulargha mundaq bir temsilni étip berdi: **8** — Birsi séni toy ziyyapítige teklip qilsa, tördे olтурmigraphin. Bolmisa, sendin hörmetlikreki birsi teklip qilin'ghan bolsa, **9** U chaghda séni we uni chaqırıghan sahibxana kékliq sanga: «Bu kishighe orun bergeysiz» dep qalsa, sen xijalette qélib pegahha chüshüp qalisen. **10** Lékin sen chaqırılganda, béríp pegahda olтурghin. Shuning bilen séni chaqırıghan sahibxana kékliq: «Ey dostum, yuqiriga chiqing» déyişi mumkin we shuning bilen séning bilen dastixanda olтурghanlarning hemmisining aldida sanga izzet bolidu. **11** Chünki herkim özini üstün tutsa töwen qilinidu we kimdekim özini töwön tutsa üstün qilinidu. **12** U özini méhman'gha chaqırıghan sahibxaniga mundaq dédi: — Méhmanni tamaqqa yaki ziyyapetke chaqırıghiningda, dostburader, qérindash, uruq-tughqan yaki bay qolum-qoshnilarının qachaqirmigraphin. Chünki ularmári séni méhman'gha chaqırıp, merhemitingni qayturushı mumkin. **13** Shuning üchün ziyyapet béréy déseng, ghérib-ghurwa, méyip-nakar, aqsaq-cholaq, kormalarmi chaqırıghın **14** we bext-beriker körisen; chünki u kishilerning yaxshılıqningi qayturushning amali yoqtur. Shuning bilen heqqaniylarning qayta tilrilgen künide qilghining özüngge qayturulidu. **15** Uning bilen hemdastixan olтурghanlardan biri bu sözlerni anglap, uningha: — Xudaning padishahliqida ghizalan'ghuchilar némidégen bextlik-he! — dédi. **16** Biraq u uningha jawaben mundaq dédi: — Bir kishi katta ziyyapetke tutush qilip, nurghun méhmanlarını chaqırıp qoyuptu. **17** Dastixan sélin'ghan shu saette, chakirini ewetip, chaqırılgan méhmanlarga: «Merhemet, hemme nerse teyyar boldıl!» dep étiptu. **18** Biraq, méhmanlarning hemmisi barmasliqqa bir-birlep özre-bahane körsetkili turuptu. Birinchisi uningha: «Men hélila bir parche yer sétiwalghanidim, béríp körüp kelmisem bolmaydu. Méní epu qilghayla, baralmaymen» deptu. **19** Yene biri: «Men besh qoshluq öküz sétiwaldim, hazır béríp ularni sinap körüşüm kerek. Méní epu qilghayla, baralmaymen» deptu. **20** Yene biri: «Men ýengi öylen'gen, shunga baralmaymen» deptu. **21** Chakar qaytip kékliq, bu ishlarni xojayinigha melum qiptu. Xojayin ghezeplen'gen halda chakirigha: «Derhal sheherning chong-kichik kochilirigha kirip, ghérib-ghurwa, méyip-nakar, aqsaq-cholaq we kor-emalarmi mushu yerge yíghip kel» deptu. **22** Andin chakar qaytip kékliq: «Xojayin, emr berginingdek ada qilindi, we yene bosh orun bar!» deptu. **23** Shuning bilen xojayin chakargha: — «Öyüm méhmanlarga tolush üchün yézilardiki chong-kichik yollarni, mehellilerni arılap, uled kelgen adimingni zorlap élip kelgin! **24** Chünki men silerge shuni éytayki, bashta chaqırılgan ademlarning héchqaysisi dastixinimdin tétimaydu», deptu. **25** Emdi top-top ademler uningha hemrah bolup kétiwatatti. U burulup ulargha qarap mundaq dédi: **26** — Manga egeshkenler [manga bolghan soyüshliridin] öz atisi we anisi, ayali we balılıri, aka-ukilirli we acha-singilliri, hetta öz jéninimu yaman körmise manga muxlis bolalmas. **27** Kimdekim özining kréstini yüdüp manga egeshmisse u manga muxlis bolalmas. **28** Aranglardin borsi munar salmaqchi bolsa, aldi bilen olturnup bu qurulushni piütküügüdeki xirajet özümde barmu-yoq dep hésab qilmasmu? **29** Undaq

qilmighanda, ulni sélip pütküzelmise, körgenlerning hemmisi mazaq qılıp: «Bu adem binani bashlap qoyup pütküzelmedi» — démey qalmaydu. **31** Yaki bir padishah yene bir padishah bilen jeng qılghılı chiqsa alıdı bilen olturup: — Ménинг üstünge kélidighan yigirme ming kishilik qoshun igisige men on ming eskirini bilen taqabil turalarinemmu? dep mölcherlep körmemdu? **32** Eger u «Soqushalmaymen» dep oylisa, düshmen téxi yiraqtiki chaghda elchi ewetip, sulu shertlirini soraydu. **33** Shuninggħha oxshash, silerdin kimdekim [könglide] özining bar-yoqi bilen xosħlashmisa, manga muxlis bolalmas. **34** Tuz yaxshi nersidur; halbuki, tuz öz temini yoqatsa, uningħha qaytidin tuz temini qandaqmu kirkizgħili bolidu? **35** U tupraqqqa isħilitishke yaki oħġutqa arilashturushqimu yarimay, talagħha tashlinidu. Anglighudek qulqi barlar buni anglisun!

15 Emdi bajgħirlar we bashqa gunahkarlarning hemmisi uning sözini anglaħħaq uning etrapigha olašhmaqta idi. **2** Lékin Perisiyler bilen Tewrat ustazliri għudungħup: — Bu adem gunahkarlarni qarshi alidu we ular bilen hemdastixan oltruridu! — déyishti. **3** Shunga u ularħha munu temsilni sözlep berdi: **4** — Eger arangħiela bireylenning yüz tuyaq qoyi bolup, ulardin biri yitip ketse, toqsan toqquzini chölde qoyup qoyup yitip ketkinini tapquche izdimesmu? **5** Uni tépiwalgħanda, shadlan'għand halda mürsisige artidu; **6** andin öýige élip kélip, yar-buraderli bilen qolum-qoshmilirini chaqirip, ularħha: «Men yitken qoyummi tépiwaldim, méning bilen teng shadliningħar!» deydu. **7** Men silerge shuni éytayki, shuningħha oxshash, towa qiliwatqan bir gunahkar üchün ershte zor xursenlik bolidu; bu xursenlik towigha moħejt bolmighan toqsan toqquz heqqanji kishidin bolgħan xursenliktin köp artuqtur. **8** — Yaki bir ayalning on kümüş dinari bolup, bir dinarni yoqtip qoysa, chiraghni yēqip, taki uni tapquche önyi süpṛiż, zen qoyup izdimesmu? **9** Uni tapqanda yar-burader, qolum-qoshmilirini chaqirip, ularħha: «Méning bilen teng shadliningħar, chünki men yoqip qoqħan dinarimmi tépiwaldim» — deydu. **10** Men silerge shuni éytayki, shuningħha oxshash towa qiliwatqan bir gunahkar üchün Xudaningu perishtilirining arisida xursenlik bolidu. **11** U sözini dawam qilip mundaq dédi: — Melum bir ademming ikki oħgli bar iken. **12** Kichik oħgli atisiga: «Ey ata, mal-mülkütin tégħishlik ül-luhsimmi hazırla manga bergen» dep éytiptu. We u öz mal-mülkürini ikkisige teqsim qilip béríptu. **13** Uzun ötmeyla, kichik oħgli bar-yoqini yighishturup, yiraq bir yurtqa seper qiliptu. U u yerde eysħ-ışħretlik ichide turmu kċekhürup mal-dunyasini buzup-chéchiptu. **14** Del u bar-yoqini serp qilip tügħeten waqtida, u yurta qattiq acharchiqliq bolup, u xelixa qisilchilqha qaptu. **15** Shuning bilen u bérip, shu yurtning bir puqrasilgħa medikar bolup yallinipu; u uni étizliqgħha choshħqa békqisħha ewetiptu. **16** U hetta qorsiqini choshqilarning yémi bolgħan purchaq posti bilen toyghuzzu qeqxa boptu; lékin héch-kim uningħha hēch-nerse bermeptu. **17** Axir béríp u hoshni tép̊ip: «Atamning shunche köp medikarlirining alldidin yémek-ichmek ēš-hip tħalli; lékin men bolsam bu yerde achiqliqtin öley dep qaldim! **18** Ornundin turup, atamning alldigha béríp uningħha: Ey ata, men ersħning alldidimu we séning aldingdimu gunah qildim. **19** Emdi séning oħġlungħu tapshur? **20** Shuning bilen ornidin turup atisining alldigha qaytip méngeptu. Lékin atis yiraqtinla uni körüp uningħha ichi aghrifit, alldigha yūgħi körüp chiqip, uning boyniha ésilip uni söyüp kétipu. **21** Oħġli: «Ata, men ersħning alldidimu, séning aldingdimu gunah qildim. Emdi séning oħġlungħu tapshur? **22** Biraq atis chakarlirigha: «Derhal

eng ésil tonni ekelip uningħha kiydürüngħar, qoliga üzük sélingħar, putlirigha ayagh kiydürüngħer; **23** we bordaq torpaqni ekelip soyungħar; andin obdan yep, rawurus tebrikleyli! **24** Chünki méning bu oħġluq olgenidi, tirildi, yitip ketkenidi, tépildi! — deptu. Andin ular tebriklesħkili bashlaptu. **25** Emdi chong oħġli étizgħha ketkeni. U qaytip kéliwetip ögye yéqin kelgħende negħme-nawa bilen ussulning awazini anglaptu. **26** U chakarlardin birini chaqirip, uningħdin néme isħolwatqinini soraptu. **27** Chakar uningħha: Ukang keldi we atang uni saq-salamet tépiwalgħanhliq iħiċċiħ bordaq torpaqni soydi? — deptu. **28** Lékin [chong oħġli] xapa bolup, ögye kirkigli unimaptu. We atis chiqip uning ögye kirishini otti nütpu. **29** Emma u atisigha jawab béríp: «Qara! Men shunče yıldin béri quldek xizmitingde boldum, esla hēchbi emringdin chiqip baqmidim. Biraq sen manga el-agħinilim bilen xush qilgħili hēch-qachan birer oħġlaqmu bermidinq! **30** Lékin séning mal-miilukiġrin ni pahishilerge xejjleq tügħetken bu oħġlungħu qaytip kelgħende, sen uning üchħun bordaq torpaqni soyupsen» — deptu. **31** Biraq atis yene uningħha: «Ey oħġlu, sen herdaim méning yénimdisen we méning barliqim séningkidur. **32** Emdi tebriklep shadliniħha layiqtur; chünki bu séning ukang olgenidi, tirildi, yoqlip ketkenidi, tépildi! — deptu.

16 U muixlislirigha yene mundaq dédi: — Bir bayning bir-ghojidari bar iken. Birsu bayha: «Bu ghøjdarinígħiżi mal-mülküngħiżi buzup chacti» dep shikayet qiptu. **2** U ghojidarni chaqirip, uningħha: «Méning séning toghrangda anglighanlirim zadi qandaq gep? Ghojidariqinqiżi hésab-kitabni éniq tapshur; chünki mundin kénien sen ghøjdar bolmaysen» — deptu. **3** Ghøjdar emdi öz ichide: «Néme qilay? Chünki xojayinim méni ghøjdarliqtin mehrum qillidu. Ketmen chapay désem unchilik magħduri yaq, tilemchlil qilay désem nomus qilimem. **4** He, taptimi! Ghojidariqtin qalghinimda kishilerning méni öylirige qarshi ħel-ħi üchħun, néme qilishimni emdi bildim» dep **5** öz xojayinigha qerzdar bolgħanlarni bardin-bardin chaqirip kélip, biringħisidin: «Xojayinimha qanchilik qerzingiz bar?» dep soraptu. **6** We qerzdar: «Yüz tung zeytun méyi» dep jawab béríptu. Ghøjdar uningħha: «Hésabat deptiringinzi élip, bu yerde oltrup ellik tungħha özgertiwéting!» — deptu. **7** Andin u yene biriġe: «Sizħru, qanchilik qerz boldingiz?» dep soraptu. **8** U: «Yüz küre bughday» dep jawab béríptu. Ghøjdar uningħha: «Hésabat deptiringinzi élip seksen kürige özgertiwéting!» — deptu. **9** Shuning bilen uning xojayini semimiyetsi ghøjdarinġi bu ishtiki pemplikli üchħun uningħha qayil bolup maxtaġħu. Chünki bu dunyaning perzentli öz dewride nurning perzentliरin pempliktur. **10** Kimki kichikkine ishta sadiq bolsa, chong isħtimu sadiq bolidu; we kimki kichikkine ishta semimiyetsi bolsa, chong isħtimu semimiyetsi bolidu. **11** Shunga eger «naħeq dunyaghha tewe mal-dunja» arqilq özüngħarha dost tutungħar; shundaq qilsangħar, mal-dunja karġha kelmeydīgħan bolgħan [künide] shu dostlar silerni ebedi makanlarrha qarshi alidu. **12** We bashqilarning nersiliride sadiq bolmisangħar kim silerge özüngħarla nersisini bersun? **13** Hēch-kim ikki xojayin'ha teng xizmet qilalmaydu. Chünki u yaki buni yaman körüp, uni yaxshi köridu; yaki buningħha öznici püttürnej bę́għishħlap, uningħha étibarsiz qaraydu. [Shuningħha oxshash], silerningmu birla waqitta hem Xudaningu, hem mal-dunyaning qulluqida bulushungħar mumkin emes. **14** Emdi Perisiyler (ular pulgħa amraq id) bulnarling hemmisini anglap Eysani mesxire qilishti. **15** We u

ulargha mundaq dédi: — «Siler özünglarni ademlerning aldida heqqaniy qilip körsetküchidursiler; lékin Xuda qelbinglarni bilid. Chünki ademlerning arisida qedirlinidighini Xudaning neziride yirginchliktur. **16** Tewrat qanuni we peyghemberlerning yazmiliри [чомюлдүргүчі] Yehyaghiche hadiyet bolup keldi; shu waqittin bashlap Xudaning padishahliqining xush xewiri jakarlinip kéliwitatidu; [padishahliqqa] kirmekchi bolghanlarning herbiri uningha böşüp kiriwélishi kérektur. **17** Lékin asman bilen zémìnning yoq qiliwtılıshi Tewratning bir chékiti bikar qilinishtin asandur. **18** — Her kim öz ayalini talaq qilip bashqa birini alsa zina qilghan bolidu we kimki öz éridin talaq qilin'għanni also zina qilghan bolidu». **19** — Burun bit bay adem bar idı; u sösün renglik ton we kanap kiymilerni kiyip, herküni eysh-ishret ichide tentene qilatti. **20** We pütün ezayini chaqa-jaharet bésip ketken Lazarus isimlik bir yoqsul bar idı; u bayning derwazisining alidha [herküni] yatquzup qoyulat. **21** Uning dastixinidin chüshüp qalghan parchi-puratlardın qorsiqini toyghuzghushqa teshna idi. Halbüki, itlar kéisip uning yarılırını yalaytti. **22** Emdi shundaq boldiki, yoqsul öldi we perishtiler uni İbrahimning quchiqığha apardi. Bay hem ölüp depne qilindi; **23** we tehtisarada qattiq qiyñilip, beshini kötürüp, yiraqtın İbrahimni we uning quchiqidiki Lazarusni körüp: (**Hadès 986**) **24** «Ey ata İbrahim, manga rehim qilghaysen! Lazarusni ewketkeyse, u barmiqiñi uchini sugha chilap, tilimgħa témitip sowtqay. Chünki men bu o yalqundu qattiq azabliniwaitmen» dep warqirap yalwurdu. **25** Lékin İbrahim mundaq dédi: «Ey oghlum, hayat waqtindga halawetni yetküche körğiningni we Lazarusning derd-bala tartqinini yadingħha keltürġin. Hazir u teselli tapti, emma sen azab tartiwa tisen. **26** We bulardin bashqa, biz bilen silerning arılıqmızda yogħan bir hang béktilgendorki, bu yerdin siler terepke öteyli dégenler ötelemes we andin biz terepke ötimiz dégenler ötelemes». **27** Emdi bay yene: «Undaqta, i ata, sendin [Lazarusni] atamning öjige ewtishingni ötüninem. **28** Chünki méning besh aka-ukam bar; ularning bu azab-oqubetlik yerge kelmesliki tħichūn [Lazarus] ularni qattiq agħal landurup qoysun» — dédi. **29** Biraq İbrahim jawab bérüp uningħha: «Ularda Musa we [bashqa] peyghemberlerning [agħaw-guwalhiq] bar; ular shularni anglisun» — dédi. **30** Lékin u: «Yaq, i İbrahim ata, eger ölägenlerdin biri tħiril ularning alidha barsa, ular towa qilidu» — dédi. **31** Emma İbrahim uningħha: «Eger ular Musa we [bashqa] peyghemberlerning [guwahlhqini] anglimisa, hetta ölägenlerdin birsi tħirsimu, ular yenila ishinishni ret qilidu» — dédi.

17 U muxlisirigha mundaq dédi: — Insanni putlashturidighan isħħar bolmay qalmaryu; lékin shu putlashturush wasitħiċi bolghan ademning haligha way! **2** Bundaq ademning bu kichik balilardin birini [gunahqa] putlashturghan bolsa, boyniħa tħġieni tħalli halda déngizgħa tashliw-tilgħini ewzel bolatti. **3** Özünglarni agħah bolungħar! Eger qérindishing gunah qilghan bolsa, uningħha tenib-nesiħet qilgħin. U towa qilsa uni epu qilgħin. **4** Mubada u bir kün ichide sanga yette mertiwe gunah qilsa we yette mertiwe yéningħha kéisip: Towa qildim, dëse, uni yenila epu qilgħin. **5** Shuning bilen rosullar Rebge: Ishenč-etiqađimżni ashurghin, — déyiști. **6** We Reb ulargħha mundaq dédi: — Silerde qicha uruqidek zerriche isħenč bolsa idı, siler awu tħejme derixige: «Yiltizingdin qomurulup, déngizgħa köchüp tikil!» désengħar, u söyünglarni anglap kochetti. **7** Lékin aranglardin kimming yer heydeydighan yakki mal baqidighan bir quli bolsa we u étizliqtin qaytip kelgende, uningħha: «Tézrek kéisip dastixanda olturghin», deydgħanlar barmu? **8** U belki uningħha: «Méning tamiqimni teyyar qil, men

yep-ichip bolghuče bél Lingni bagħlap méni kütkin, andin özüng yep-ichkin, démesmu? **9** Qul emr qilin'għinidek qilgħini üchħun xojaj uningħha reħmet éytamu? Méningħe, éytmaydu. **10** Shuningħha oxshax, sileren özünglarni ħamra emr qilin'għannha hemmisini ada qilgħining lardin kieyin: Biz erzimes qullarmiz; biz peqet tégħiżliq burjmizni ada qilduq, xalas», deydgħan bolisiler. **11** We shundaq boldiki, u Yerusalémħa chiqip kétiwa tħandek, Samariye bilen Galiliyenning otturisidin ötüp, **12** bir kentke kirginide maxaw késilige giriptar bolghan on adem uningħha uħchap, yiraqta toxtap, **13** awazlirni kötüriup: Ey Eysa, ustaz, bizżeġ reħim qilgħay森, dep tööndi. **14** Ularni körġende u ulargħa: Bérip özünglarni kahinlarni körtsitħingħar, dédi. We shundaq boldiki, ular yolda kétiwa tħandek, [maxawdin] paklandi. **15** Ulardin bireylen ozining saqaygħinini körġende yuqiqi awaz bilen Xudani ulugħlap, keynige burulup, qaytti. **16** U kéisip Eysaning ayiħiġha yiqlip diu yétip teshekkur éyetti. U Samariyelik idu. **17** Eysa bu isħqa qarap: Pak qilin'għanlar on kishi emesmi? Qalghan toqqużeyen qeni? **18** Bu yat ellik musapirdin bashqa, Xudagħha hemdusana oqghili héch kħim qaytip kelmeptiħu? — dédi. **19** Andin u hēliqi ademge: — «Ornungħin tur, yolungħha mangħin! Etiquading séni saqaytt!» — dédi. **20** [Bir kün] Perisiyler uningħdin: «Xudaning padishahliqi qachan kélidu?» dep sorgħanda u ularġha jawab bérip mundaq dédi: — Xudaning padishahliqining keliħiñi köz bilen kōrgili bolmas, **21** kishiler: «Qarangħar, u mana bu yerde!» yaki «U yerde!» déyelmeyd. Chünki mana, Xudaning padishahliqi aranglaididur. **22** Kieyin u muxlisirigha yene mundaq dédi: — «Shundaq künler keliħuki, siler īnsan'ogħlinning künliरidin birer künini bolsim körüşke teshna bolisiler, lékin körlemeysiler. **23** Shu chaghda kishiler silergie: «Manu u bu yerde!» we yaki «Manu u bu yerde!» déydu; siler ne barmangħar ne ularning keynidin yūgħiġiengħar. **24** Chünki goxa asmanniñ bir chétiðin chaqmaq chéqip yene bir chétiġiye yorutidigħandek, īnsan'ogħlinning öz künide hem shundaq bolidu. **25** Lékin u awwal kōp azab-oqubetlerini tartishi bi dewrdikiler teripidin chetħi qeqiħi muixerredur. **26** We Nuħ [peyghemberning] künliरide hem shundaq bolghan bolsa, īnsan'ogħlinning künliरide hem shundaq bolidu. **27** Taki Nuħ kémige kirip olturghan kün'giċċe, kishiler yep-ichip, öyliniip we yatliq bolup kétiwa tħandek; andin topan kéisip hemmisini halak qildi. **28** Hem yene, Lutning künliरide qandaq bolghan bolsa shundaq bolidu — kishiler yep-ichip, soda-sétiq qilip, tériqħiħi qilatti we öylerni salatti. **29** Lékin Lut Sodom sheheriñin chiqqan künni, asmandin ot bilen güggürt yéħip, [bu sheherdikilerning] hemmisini halak qildi. **30** Emdi īnsan'ogħli ashkara bolidiġan künide ene shundaq bolidu. **31** Shu künni, herkım öggħide turup, nerse-kérekli ri xi idejja bolsim, alghili chħuħmisun; we shuningħha oxshax kimi étizliqt qalba [öjige] héch yanmisun. **32** Lutning ayalini yadingħarr għall-kettürüngħar! **33** Kimki öz hayatini qutquzmaqħi bolsa, uningħdin mehrum bolidu, lékin öz hayatidin mehrum bolghan kishi uningħha eriħidu. **34** Silerge shuni éytayki, u kēchide ikki adem bir orunda yatiġi; ulardin biri ēlīp kétiħi, yene biri qaldurulidu. **35** Ikkī ayal yarġħun qalha beshida turup un tartiwa tħanġi bolidu; ulardin biri ēlīp kétiħi, yene biri qaldurulidu». **37** We ular uningħha jawaben: Ey Reb, bu isħħar qeyerde yüz bérivid? — dep soridi. U ulargħha: Jesejt qasiji yerde bolsa, quzghunlar shu yergħi toplishidu!

18 We u larġħha, boshashmay, herdaim dua qilip turush kékrekli toghrisida bir temsil kettürüp mundaq dédi: **2** — «Melum sheherde bir sotchi bar iken. U Xudadinmu qorqmajdiķen, ademlergħi perwa qilmaydiķen. **3** Shu sheherde

bir tul ayal bar iken we u daim sotchingin aldigha kēlip: «Eyibkardin heqqimni élip bergen» dep telep qilidiken. **4** U xéli waqtqiche uni ret qiptu; biraq kényin könglide: Xudadimu qorqmaymen, ademlergimu perwa qilmaymen, **5** lékin bu tul xotun méní aware qiliq kétiwatidu, uning manga chaplishiwélip méní halimdin ketküzwetmesliki üchün herhalda uning dewayini sorap qoyay! — dep oylaptu. **6** Reb: Qaranglar, adaletsiz bu sotchingin néme dégenlirige! **7** U shundaq qilghan yerde, Xuda Özige kéche-kündüz nida qiliwatqan tallighan bendilirige qandaq qilar? Gerche Xuda Öz bendilirige hemderd bolush biley birge [rezillikke] uzun'ghiche sewr-taqet qilsimu, axirida bendilirining derdige yetmesimu? **8** Men silerge éytayki: U ularning derdige ýetip nahayit tézla heqqini élip bérivid! Lékin Insan'oghli kelgendiye yer ýüzide iman-ishenç tapalamdu? — dédi. **9** U özlirini heqqanji dep qarap, bashqilarни közige ilmaydigan bezilerge qaritip, mundaq bir temsiliň ýetti: **10** — İkki adam dua qilgili ibadetxanigha bériptu. Biri Perisiy, yene biri bajir iken. **11** Perisiy öre turup öz-özige mundaq dua qiliptu: — «Ey Xuda, méning bashqa ademlerdek bulangchi, adaletsiz, zinazor we hetta bu bajirdek bolmighinim üçhün sanga shükür! **12** Her heptide ikki qétim roza tutimen we tapqanlirimning ondin bir ülüshini sediqe qilimen». **13** Biraq héliqi bajir yiraqta turup beshini kötürüp asman'gha qarashqimu pétinalmay meydisiqe urup turup: «Ey Xuda, men mushu gunahkargha rehim qilghaysen!» — deptu. **14** Men silerge shuni éytayki, bu ikkiyelendin [Perisiy] emes, belki [bajir] kechürümge ériship öyige qaytiptu. Chünki herkim özini üstün tutsa töwen qilinan, lékin kimki özini töwen tutsa üstün kötürüller. **15** Emdi qolini tegküzsün dep, kishiler kichik balılırinim uning aldigha élip kéletti. Lékin buni körgen muxlislar ularni eyiblidi. **16** Emma Eysa balılları yénigha chaqırıp: Kichik balılları aldimha kelgili qoyungalar, ularni tosushmanglar. Chünki Xudaning padishahlıqı del mushundaqlardan terkib tapqandur. **17** Men silerge berheq shuni étip qoyayki: Kimki Xudaning padishahlıqını sebiy balidek qobil qilmisa, uningga hergiz kirelmeydu, — dédi. **18** Melum bir hökümdür Eysadin: I yaxshi ustaz, menggülükti hayatqa waris bolmaq üchün néme ishni qılıshım kerek, — dep soridi. (aiōnios g166) **19** Lékin Eysa: Méní néme üchün yaxshi deyseyn? Yaxshi bolghuchi peqet birla, yeni Xudadur. **20** Emrlerni bilisen: — «Zina qilma, qatilliq qilma, oghrılıq qilma, yalghan guwahliq berme, atangni we anangni hörmət qıl!» — dédi. **21** — Bularning hemmisige kichikimdin tartip emel qiliq keliwati, — dédi u. **22** Eysa buni anglap uninggha: — Sende yene bir ish kem. Pütkiil mal-mülkingin sétip, pulini yoqsullargha üleshtürüp bergen we shundaq qilsang, ershte xezineng bolidu; andin kélép manga egeshkin! — dédi. **23** Emma u bu gephni anglap tolimu qayghuha chomüp ketti; chünki u nahayit bay idi. **24** Tolimu qayghuha chomüp ketkenlikini körgen Eysa: — Mal-dunyasi köplerning Xudaning padishahlıqığa kirishi némidégen tes-he! **25** Tögining yingnining közidin ötüşü bay ademning Xudaning padishahlıqığa kirishidin asandur! — dédi. **26** Buni anglichanlar: — Undaq bolsa, kim nijatqa érishelisun? — déyişti. **27** Emma u jawaben: — İnsanlarga mumkin bolmaghan ishlar Xudagha mumkindur — dédi. **28** Emdi Pétrus: — Mana, biz bar-yoqimizni tashlap sanga egeshtuq! — dédi. **29** U ulargha: — Men silerge berheq shuni éytayki, Xudaning padishahlıqı üchün öy-waq ya ata-anisi ya qérindashlıri ya ayali ya balılıridin waz kechkenlerning herbiri **30** bu zamanda bularğha köp hessilep myesser bolidu bu kélidighan zamandımu menggiliq hayatqa érismey qalmaydu. — dédi. (aiōn g165, aiōnios g166) **31** Andin u on ikkeylenni öz yénigha élip ulargha mundaq dédi: — Mana, biz hazır Yérusalémha chiqiwatimiz

we peyghemberlerning Insan'oghli toghrisida pütkenlirining hemmisi [shu yerde] emelge ashuruldu. **32** Chünki u yat ellerning qoliga tapshuruldu we ular uni mesxire qilip, xarlaydu, uning iştige tüktürüdu; **33** ular uni qamchilighandin kényin öltürütewidü; we u üchinchi künü qayta tirilidu, — dédi. **34** Biraq ular bu sözlerdin héchnémini chüshenmidi. Bu sözning menisi ulardin yoshurulghan bolup, uning néme éytqinini bilemey qaldi. **35** We shundaq ish boldiki, u Yérixo shehirige yéqinlashqanda, bir kor kishi yolning boyida oltrup tilemchilik qiliwatatti. **36** U köpçhilikning ötüp kétiwatqanlıqini anglap: — Néme ish bolghandu? — dep soridi. **37** Xeq uningha: — Nasaretlik Eysa bu yerdin ötüp kétiwatidu, — dep xewer berdi. **38** — I Dawutning oghli Eysa, manga rehim qilghaysen! — dep warqirap ketti u. **39** We Eysaning alidda méngiwatqanlar uni: — Shük olтур! dep eyibleshti. Biraq u: — I Dawutning oghli, manga rehim qilghaysen! — dep téximu qattiq warqiridi. **40** Eysa qedimini toxtitip, uni aldigha bashlap kelişhni buyrudi. Qarigu uningga yéqin kelgendiye uningdin: **41** — Sen méní néme qilip ber, deysem? — dep soridi. — I Rebbim, qayta körigidihan bolsam'idi! — dédi u. **42** Eysa uningha: — Körigidihan bolghin! Etıqading séni saqytti, — dédi. **43** We uning közi shuan échildi; u Eysagha egisip, yol boyi Xudani ulughlap mangdi. We barlıq xalayıqmu buni kötürüp Xudagha medhiye oquди.

19 U Yérixo shehirige kirip uningdin ötüp kétiwatatti. **2** Mana shu yerde Zakay isimlik bir kishi bar idi. U «bash bajir» bolup, intayin bay idi. **3** U Eysaning qandaq adem ikenlikini körüşkhe purset izdewatatti, lékin boyi pakar bolghachqa, xelqning tolılıqidin uni körelmeytti. **4** Shunga u aldi terepe yükürüp bérüp, uni körüş üchün bir tüp üjme derixige yamışhip chiqtı; chünki Eysa u yol bilen ötetti. **5** We Eysa u yerge kelgendiye yuqirığa qarap uni körüp uningga: — Zakay, chapsan chüshkin! Chünki men bütün séning öyündäge qonushum kerek, — dédi. **6** U aldrırap chüshüp, xushallıq bilen uni [öyide] méhman qildi. **7** Bu ishni körgen xalayıqning hemmisi: U gunahkar kishiningkide qon'ghili kirip ketti! — dep ghotuldiship ketti. **8** Lékin Zakay ornidin turup Rebge: — I Rebbim, mana, mülkümning yérimini yoqsullargha bérinen; eger birawni yalghandin shikayet qiliq uningdin birnéme ündürtüwalghan bolsam birige tötni qayturimen, — dédi. **9** Buning bilen Eysa uningga [qarap]: — Bugün nijat bu öyge kirdi. Chünki bu kishi hem Ibrahimning oghlidur! **10** Chünki Insan'oghli épip ketkenlerni izdep qutquzghili keldi, — dédi. **11** Xalayıq bu sözlerni tingshawatqanda u yene öz qiliq bir temsili qoshup ýetti. Chünki u Yérusalémha yéqinlashqanidi we ular: «Xudaning padishahlıqı derhal namayan bolidighul?» — dep oyashqanidi. **12** Shunga u mundaq dédi: Bir aqsöngék padishahlıq textige ériship keliş üchün yiraq bir yurtqa qarap yolga chiqiptu. **13** [Awwal] u özining on qulini chaqırıp, ulargha on tillani üleshtürüp bérüp: «Men qaytip kelgüche [buning bilen] oqet qilinglar» — deptu. **14** Biraq öz yurt puqralları uningga och bolghachqa, keynidin elchilerni etweti: «Bu kishining üstümizge padishah bolushini xalimaymız!» deptu. **15** We u padishahlıq mensipiye ériship qaytip kelgendiye shundaq boldiki, herbirining tijaret bilen qanche payda tapqinini bilmekchi bolup, pulini tapshurghan héliqi qullırını öz aldigha chaqırtıptu. **16** We awwalqisi kélip: «I xojam, sili bergen tilla on tilla payda qıldı» deptu. **17** «Yarayesen, ey yaxshi qull! Sen kichikkine ishta ishençlik chiqqanlıqıng üchün on sheherge hakim bolghin» — deptu xojayin uningga. **18** İkkinchisi kélip: «I xojam, sili bergen tilla besh tilla payda qıldı» deptu. **19** Xojayin uningga hem: «Sen hem besh sheherge hakim bolghin» deptu. **20**

Lékin yene birsi kélip: «I xojam, mana sili bergen till! Buni yaghliqqa chigip bir jayda qoyup saqlidim. **21** Chünki sili qattiq adem ikenla, sili amanet qilmighanlıridin payda ündürüp, özliri térimihanlıridin hosul yighthila. Shuning üchün silidin qorqtum» deptu. **22** Emma [xojayini] uningga: «Ey eski qul, sanga öz aghzindin chiqqan sözliring boyiche höküm qilay. Sen méninq amanet qilmay ündürüwalidighan, térimay turup yighivalidighan qattiq adem ikenlikimini bilip turup, **23** néme üchün méninq pulumni xezinchilere amanet qoymıdını? Men qaytip kelgende, uni östüni biler almasmidim?» — deptu. **24** Andin u yénidikilerge: «Uningdiqi tillani élip on tilla tapqan qulgha béringlar!» dep buyruptu. **25** Ular uningga: «I xoja, uning on tillasi tursa!» — deptiken, **26** [hojayin yene mundaq deptu]: «— Chünki men silerge shuni éytayki, kimde bar bolsa, uningga téximu köp bériliid; emma kimde yoq bolsa, hetta uningga bar bolghanlırimu uningdin mehrum qilinidu. **27** Emdi üstige padishah bolup höküm sürüshümni salımaghan düshmenlirimi bolsa, ularni keltürüp, méninq alımdıra getl qilinglar». **28** U bu ishlarnı éytqandin keyin, Yérusalémgha chiqishqa aldığha qarap mangdi. **29** We shundaq boldiki, u Zeytun téghining étikidiki Beyt-Fagi we Beyt-Aniya yéziliriga yéqin kelginide, ikki muxlisigha munularni tapılap aldin ewetti: **30** — Siler udululgardiki yézigha béringlar. U yerge kiripla héch adem balisi minip baqmaghan, baghlaqliq bir texeyni körisiler. Uni yéship bu yerge yétillep kelinglar. **31** Eger birsi silerdin: «Némishqa buni yéshisiler?» dep sorap qalsa, siler uningga: «Rebrning buningha hajiti chüshti» — denglar. **32** Shuning bilen ewetilgenler bériwidi, ish del u ulargha éytqandek boldi. **33** Ular texeyni yéshiatwanda, uning igiliri ulardan: — Texeyni némishqa yéshisiler? — dep soridi. **34** Ular: — Rebrning uningga hajiti chüshti, — dédi. **35** Ular uni Eysanıgaldığa yétillep keldi; we yépincha-chapanlırını texeyning üstige sélip, Eysanı yólep üstige mindürdi. **36** U kétip barghinida, xelqler yépincha-chapanlırını yolgha payandaz qılıp saldı. **37** We u Zeytun téghidin chüshüsh yolgha yéqinlashqınıda, pütkül muxlisilar jamaiti shadlinip, öz közü bilen körgen quğretlik möjiziler üchün awazını kötürüp: «Perwerdigarning namida kelgen padishah mübarektur! Asmanlarda tinch-inaqlıq tiklen'gey, ershielada shan-sherep ayan bolghay!» dep towliship Xudagha medhiye oquşhqı bashlıdi. **39** Lékin topning ichide bezi Perisiyler uningga: — Ey ustaz, muxlisliringha [mushu gepliri üchün] tenbih ber! — déyişti. **40** Biraq u ulargha jawaben: — Silerge shuni éytayki, bular jim turghan bolsa, hetta bu tashlarmu chuqan sélishqan bolatti, — dédi. **41** Emdi u sheherge yéqinliship uni körüp, uning üchün yighthlap mundaq dédi: **42** — [I Yérusalém!] Sen bugün, bu kününge, tinch-amaniqliq üchün néme kérek bolghinini bilseng idı! Kashki, bu ishlar hazır közliringdin yoshrundur. **43** Chünki shundaq künler beshingha kélékdi, düshmenliring etrapingni qasha-istihkam bilen qorşap séni qamap tööt tereptin qistaydu. **44** Ular séni we [sépiling]ning ichingdiki baliliringni yet bilen yeksen qılıp, hetta tashni tashning üstidimu qaldurmayıdu; chünki [Xudal]ning séni yoqlıghan peytini bilip yetmiding. **45** We u ibadetxana hoylilirigha kirip, u yerde élim-sétim qiliwatqanları heydep chiqirip, **46** ulargha: — Muqeddes yaznilarda: «Méninq öytüm dua-tilawetxana bolidu» dep pütlügen bolsımı, lékin siler uni «bulangchilarıng uvisi» qiliwaldinglar! — dédi. **47** Shu waqtılarda u herkünü ibadetxanida telim bérəti. Bash kahinlər, Tewrat ustazlıri we yurt changlıri uni yoqitishqa amal izdi. **48** Lékin ular qandaq qol sélishni bilmeyti, chünki barqli xelq uning sözini tinghash üchün uningga qattıq yépişqanıdi.

20 We shu künlerdin bir künü u ibadetxanining hoylilirida xelqqe telim béríp xush xewerni élan qiliwatqanda, bash kahinlar we Tewrat ustazliri bilen aqsaqallar uning alidha kélip uningdin: **2** — Bize éytqin: Sen qiliwatqan bu ishlarni qaysi hoquqqa asasen qiliwatisen? Sanga bu hoquqni kim bergen? — dep soridi. **3** U lar遣ha jawab béríp: — Menmu silerdin bir ishni soray; siler manga étyip bérínglarchu, **4** — Yehya yürgütgen chömöldürüş ershtinmu, yaki insanlardinmu? — dep soridi. **5** Ular özara mulahizé qılıshıp: — Eger «Ershtin kelgen» dések, u bizge: «Undaqta, siler néme üchün [Yehyagh] ishemmidinlar?» deydu. **6** Eger: «Insanlardin kelgen» dések, bu barlıq xalayıq bizni chalma-kések qılıp öltürüdu. Chünki ular Yehyaning peyghember ikenlikige ishendürülgen, — déyishti. **7** We ular: — [Uning] [hoquqining] qeyerdin kelgenlikini bilmeymiz, — dep jawab bérishi. **8** Eysa ularqha: — Undaqta, menmu bu ishlarni qaysi hoquqqa asasen qiliwatqanlıqimni éytymamen, — dédi. **9** U xalayıqqa munu temsili sózleshke bashlıdi: — «Bir kishi bir üzümzarlıq berpa qılıp, uni baghwenerlige ijarije béríp, özi yaqa yurtqa béríp u yerde uzun waqt turuptu. **10** Üzümlerni yighthidighan mezzil kelgende baghwenerlenring üzümzarlıqtiki méwidin uningga bérishke qulliridin birini ularining yénigha ewetiptu. Lékin baghwenerler uni urup-dumbalap quruq qol yanduruwétiptu. **11** U yene bashqa bir qulni ewetiptu. Lékin ular unimu dumbalap, xarlap, yene quruq qol qayturuwétiptu. **12** U yene üchinchisini ewetiptu; ular unimu urup yarilandurup, talagha heydep chiqiriwétiptu. **13** [Axirda] üzümzarlıqning xojayini: «Qardaq qılsam bolar? Söyümlük oghlumنى ewetey; ular uni körse, héch bolmighanda uning hörmítini qilar?» deptu. **14** Birraq baghwenerler uning oghlini körüp bir-biri bilen meslihetliship: «Bu bolsa mirasxor; kéléngler, uni jayliwéteyli, andin miras bizningki bolidu» déyishti. **15** Shuning bilen ular uni üzümzarlıqning sirtigha achiqip öltürüwétiptu. Emdi bundaq ehwalda üzümzarlıqning xojayini ularni qandaq qılıdu? **16** U kélip u baghwenerlerni yoqitip üzümzarlıqni bashqılargha tapshuridu». Xalayıq buni anglap: — Bundaq ishlar hergiz bolmisun! — déyishti. **17** Lékin u lar遣ha közlirini tikip mundaq dédi: — Undaq bolsa, muqeddes yazimillarda «Tamchilar tashliwetken tash bolsa, Burjek téshi bolup tiklendi» dep yézilghan söz zadi néminin körsitudi? **18** Bu «tash»qa yézilghan kishi pare-pare bolup kétidü; lékin bu tash herkimming üstige chühse, uni kukum-talqan qiliwéti. **19** Bash kahinlar we Tewrat ustazliri uning bu temsili özlırlige qaritip éytqanlıqını bilip shu haman uningga qol sélish yolini izdidi; lékin ular xalayıqtin qorqushti. **20** Shunga ular uning keynidin marap, uni [Rim] waliysiining hökümränliqida soraqqatartışqa tapshurush üchün birnechche ademlerini setiwlép, soqunup kirishke ewetti. Ular semimiy qiyapetke kiriwélip, uning sözidin yochuq izdеп yüretti. **21** Ular uningga mundaq soal qoydi: — Ey ustaz, silini durus söz qildighan we durus telim bérídighan, héchqandaq ademning yüz-xatirisini [qet'iy] qilmaydighan, belki Xudanıng yolini sadiqliq biley öğitip keliwatqan adem dep bilimiz. **22** [Rim impératori] Qeyserge baj-séliq tapshurush Tewrat qanunigha uyghunmu-yoq?». **23** Emma u ularning hiylisini körüp ýetip ularqha: — Némishqa méni sinimaqchisiler? **24** Manga bir kümüş dinar körsitinglar. Buning üstidiki sûret we nam-isim kimning? — dédi. Ular uningga: Qeyserningki, — dédi. **25** We u lar遣ha: — Undaq bolsa, Qeyserning heqqini Qeyserge, Xudanıng heqqini Xudagha tapshurunglar, — dédi. **26** Ular xalayıqning alida uning sózliridin uni tutuwalghudek héchqandaq yochuq tapalmazı. Ular uning bu jawabığa heyranuşsabap, zuwani tutuldi. **27** We «ölgenler tirilmeydu» dep inkar qılıdighan Saduqiyarlarning bezilri uning alidha kélip soal qoyup mundaq

dédi: **28** — Ustaz, Musa [peyghember Tewratta] bizge: «Ayali bar, emma perzent körmigen kishi ölüp ketse, ölgüchinin aka yaki inisi tul qalghan yenggisini emrige élip, qérindishi üçhün nesil qaldurushi kérek» — dep yazghan. **29** Emdi yette aka-uka bar idi. Chongi öyler'gendifin kékinyen perzent körmey alemdin ötti. **30** Ikkinchı qérindishi ayalını emrige élip, perzent körmey alemdin ötti. **31** Andin üchinchisi uni aldı; shundaq qılıp, yettisi uni emrige élip perzent körmey öldi. **32** Hemmisidin kékinyen ayalmu öldi. **33** Emdi tırılısh künide bu ayal ularning qaysisininki bolar? Chünki yettisi uni xotunluqqal qalghan-de?!

34 Eysa ulargha mundaq jawab berdi: — Bu alemning perzentlili öylinidu, yatlıq bolidu. (**aión g165**) **35** Lékin u alemdin nésiwe bolushqa, shundaqla ölüklərden tırılıshqa layıq sanalghanlar öylenmeydu, yatlıq bolmaydu. (**aión g165**) **36** Chünki ular yene ölmeydu, perishtilerge oxshash bolidu; «öltümđin tıghulghan perzenter» bolghashqa, ular Xudanıng oghullarıridur.

37 Emdi ölgənlerning tırıldırılışını hetta Musa [peyghember] özimu ayan qılghan; chünki [Tewrattiki] «tikenlik» dégen weqeninq xatiriside u Perwerdigarnı: «Ibrahimning Xudasi, Ishaqning Xudasi we Yaqupning Xudasi» dep bayan qılghan.

38 U ölüklerning Xudasi emes, belki tırıklerning Xudasidur; chünki uningga nisbeten hemmeylen tırıktur! **39** Shuning bilen Tewrat ustazlıridın birqanchısı baha bérüp: — Ustaz, yaxshi ýytting, — dédi. **40** Chünki ularlardı héchkim yene uningdin soal sorashqa jür'et qılalmıdi. **41** Emdi u ulargha soal qoydı: — Kishiler Mesihni qandaqsıge Dawutning oghlı deydu? **42** Chünki Dawut özi Zeburda: Perwerdigar méninq Rebbimge ýyttiki: — «Men séning dushmanlirningi textipering qılghuche, Méning ong yénimda olтурghın!» — dégen'għu? **44** Emma Dawut uni «Rebbim» dep chaqirghan yerde, undaqta u qandaqmu uning oghlı bolidu? **45** We barlıq xalayıq qulaq sélip anglawatqanda, u muxlislirığha mundaq dédi: — **46** — Tewrat ustazlıridın hoshyar bolungalar. Ular uzun tonlarnı kiyiwalghan halda ghadiyip yürüşke, bazarlarda kishilerning ulargha bolghan salamlıriga, sinagoglarda alındıqı orunlarda, ziyanetlerdimi tördə olturnushqa amraq kélélidu. **47** Ular tul ayallarning barlıq öý-bésatlırını yewalidu we köz-köz qılıp yalghandın uzundin-uzun dualar qılıdu. Ularning tartidighan jazazı téximu éghir bolidu!

21 U beshimi kötürüp qariwidi, baylarning öz sediqilirini [ibadetxanidikı] iane sanduqığha tashlıghinini kördi. **2** U yene sanduqqa ikki tiyinni tashlawatqan bir namrat tul ayalnimu kördi. **3** Shuning bilen u: — Men silerge berheq shuni ýtip qoyayki, bu namrat tul ayalning tashlıghını hemmeylenningkidin köptür. **4** Chünki ularning hemmisi özürlüning ashqanlıridın iane qılıp, Xudagha atıghan sadıqlerqe qoshup tashlı; lékin bu ayal namratlıqığha qarımıq, özining tırıkhılık qılıdighinining hemmisińi iane qılıp tashlıdi. **5** We beziler ibadetxanining nepis tashlar we Xudagha sunulghan hediyeler bilen qandaq bészəlgenlikli toghrisida sözliştiwatıttı. U: **6** — Siler körüwatqan bu barlıq nersilerge nisbeten, shu künler kélélduki, hetta bir tal tashmu tash üstide qaldurulmay, hemmisi gumran qılınidu, — dédi. **7** Ular uningdin: — Ustaz, bu dégenliring qachan yüz bérivid? Bu ishlarning yüz bérividighthanlıqını ayan qılıdighan qandaq alamat bolidu? — dep sordı. **8** U mundaq dédi: — Azdurulup kétishtin hézi bolungalar. Chünki tola kishiler méninq namimini sétip: «Mana özüm shudurmen!» we «Ashu waqt yéqinlashtı!» deydu. Shunga ularning keynige kirmenglər. **9** Siler urush we topılanglarning xewirini anglıghan waqtinqlardımu wehimige chüshmenglər; chünki bu ishlarning awwal yüz bérishi muqerrer. Lékin bular, zaman axiri ýtip keldi, dégenlik emes. **10** Andin u yene mundaq dédi: — Bir millet yene bir millet

bilen urushqa chiqıdu, bir padishahlıq yene bir padishahlıq bilen urushqa chiqıdu. **11** Jay-jaylarda shiddetlik yer tewreshler, acharchılıqlar we wabalardı bolidu, [yer yüzide] wehshteler we asmanda heywetlik alametler köründü. **12** Biraq bu herbir weqeler yüz bérishin ilgiri, kishiler silerge qol sélip tutqun qılıdu we silerge ziyankeşlik qılıp, silerni sinagoglarning soraqlırığha tapshurdu, zindanlارgha tashlaydu; ular méninq namıim tüpeylidin silerni padishah we hökümdarlarining alıdığa élip baridu, **13** we buning bilen [ularning alıdida] guwahlıq bérish pursitınglar chiqıdu. **14** Uning üçhün erze qandaq jawab bérish toghrisida aldin'ala héch oylanmaslıqqa qelbinglarda qet'iy niyet qilinglar. **15** Chünki men silerge barlıq dushmanlirinqlar reddiye we ret qılmıghudek pasahetlik til we danishmenlik ata qilim. **16** Hetta ata-ana, aka-uka, uruq-tughqan we yar-buraderliringlarmu silerge xainlıq qılıp tutup bérivid we ular arangaldıki beziliringlarnı öltürüdü. **17** Siler méninq namıim tüpeylidin hemme ademning neprigite uchraysiler. **18** Halbüki, beshinglardıki bir tal chachmu halak bolmaydu! **19** Sewr-chidamlıq bolghininglarda, jéninglarga ige bolalaysiler. **20** — Lékin Yérusalémning [dushman] qoshunlrı teripidin qorshiweiń'ghanlıqını körögininglarda, uning weyran bolush waqtı yéqinliship qaptı, dep bilinglar. **21** U chaghda Yehudiye olksıside turuwatqanlar tagħlarga qachsın, sheher ichide turuwatqanlar uningdin chiqıp ketsun, yézildara turuwatqanlar sheherge kirmisun. **22** Chünki shu chagh «intiqam jazasını tartidighan künler»dur; shuning bilen [muqeddes yazmilardı] barlıq pütlüngler emelge ashurulidu. **23** Emdi shu künlerde hamilidar ayallar we bala émitidighthanlarning halıgha way! Chünki bu zéminda éghir qıschılıq bolidu we [ershtiki] ghezep bu xelqning beshigha chūshidu; **24** Ular qılıchning bisida yiqitilidu we tutqun qılınip, barlıq ellerge élip kétılıdu; «yat ellerning waqtı» toshquche, Yérusalém yat ellerning ayagh astida qalidu. **25** — Quyash, ay, yultuzlardımu alametler bolidu; yer yüzidiki eller arısında déngiz-ókyanlarning güldürlişidin we dolqunlarning dawalghushlıridin parakendichilik bolidu. **26** Ademler qorqup, yer yüzige kéléldighan apetlerni wehimie ichide kütüp es-hoshini yoqitidu; chünki asmandıki kükħler lerzige kélélidu. **27** Andin kishiler İnsan'oghlining kück-qudret we ulugh shan-sherep bilen bir bulut ichide kéliwatqanlıqını köridu. **28** Lékin bu alametler körünüşke bashlıghanda, qeddinglarnı ruslap beshinglarnı kötürtünglar, chünki bu silerni azad qılıştiki nijat yéqinlashti, dégenlikturnur. **29** U ulargha mundaq bir temsilni sözlep berdi: — Enjür derixi we bashqa barlıq derelexge qaranglar. **30** Ularning yéngidin bixlan'għanda ulargha qarap, özüngħar yaznin yétip kéléshige az qalghanlıqını bilisiler. **31** Shuningdek, baya déyilgen alametlerning yüz bériwatqanlıqını körögininglarda, Xudanıng padishahlıqining yéqin qalghalnılığını bilinglar. **32** Men silerge berheq shuni ýtip qoyayki, bu alametlerning hemmisi emelge ashurulmay turup, bu dewri ölmeydu. **33** Asman-zémien yoqılıdu, biraq méninq sözlirim hergiz yoqalmaydu. **34** — Lékin özüngħarha agħaq bolunglarki, köngülliringlar eysh-ishret, meyxorluq we tırıkhılıkning ghem-endishılı bilen bixudlashmisun, shu künii tüstüngħarha tuyuqsız chūshmisun. **35** Chünki u goya tuzaqtek barlıq yer yüzide herbir turuwatqanlarning beshigha chūshidu. **36** Shunga herqandaq waqtılarda hoshyar bolunglar, yüz bérish alidda turuwatqan bu ishlardin özüngħarni qachurup İnsan'oghli alidda hazır bolup turushqa layıq hésablinish üçhün herdaid mu qilinglar, — dédi. **37** Emdi u kündüzlüri ibadetxanida telim béretti, aksamħali sheherdin chiqıp, kēchni Zeytun téğħi dep atalghan tagħda ötküzetti. **38** We barlıq xelq uning telimini

anglighili tang seherde ibadetxanigha kirip, uning yénigha kéletti.

22 Emdi pétir nan héyti («ötüp kétish héyti» depmu atilidu) yéqinliship qalghanidi. **2** Bash kahinlar we Tewrat ustazliri uni ölümge mehkum qilishqa amal izdep yüretti; chunki ular xelqtin qorqatti. **3** Shu peytte on ikkiylendin biri bolghan, Ishqariyot dep atalghan Yehudanıg könglige Sheytan kirdi. **4** U béríp bash kahinlar we ibadetxana pasiban begliri bilen Eysani qandaq qılıp ulargha tutup bérish üstide meslihetleshti. **5** Ular intayin xush bolup, Yehudagha pul bérishke kéléşti. **6** Yehuda maqlı bolup, uni xalayıqtın ayrim qalghanda ulargha tutup bérishke muwapiq purset izdeshke kırıshi. **7** Emdi pétir nan héytingin [birinchı] küni yétip kelgenidi. Shu küni «ötüp kétish héyti»gha atap qurbanlıq [qoza] soyulattı. **8** Shuning bilen Eysa Pétrus bilen Yuhanaghıa: — Béríp bizge ötüp kétish héytingin [qozisini] birge yégili teyyarlanglar, — dep ularni ewetti. **9** — Qeyerde teyyarlıhimizni xalaysen? — dep soridi ular. **10** U ulargha mundaq dédi: — Sheherge kirsenglar, mana u yerde kozida su kötüyüwalghan bir er kishi silerge uchraydu. Uning keyridin méngip u kirgen öye kiringlar. **11** We öy igisige: «Ustaz: — Muxlisirim bilen ötüp kétish héytingin tamiqini yeydighan méhmanxana öy qeyerde? — dep sorawatidu» denglar. **12** U silerni bashlap üstünki qewettiki retlen'gen seremjanlashturulghan chong bir éghız öyni körstitidu. Mana shu yerde teyyarlıq qılıp turunqlar. **13** Shuning bilen ikkisi bériwidi, hemme ishlar uning éytqinidek bolup chiqtı. Ular shu yerde ötüp kétish héytingin tamiqini teyyarlaştı. **14** Emdi waqtı-saiti kelgende, Eysa dastixanda olturdi; on ikki rosul uning bilen bille olturushti. **15** Andin u ulargha: — Men azab chékeshtin ilgiri, siler bilen ötüp kétish héytingin bu tamiqığha hemdastixanda bolushqa tolimu intizar bolup kelgenidim. **16** Chünki silerge éytayki, bu héyt ziyanıtining [ehmiyiti] Xudanıg padishahlıqida emelge ashurulmigraphue, men buningdin qayta yémeymen, — dédi. **17** Andin u bir jamni qolıgha élip, teshekkré éytti we muxlisirigha: — Buni élip aranglarda teqsim qılıp [ichinglar]. **18** Chünki shuni éytayki, mundin kényin Xudanıg padishahlıqi kelmigüche, hergiz üzüm sherbitidin qet'iy ichmeymen, — dédi. **19** Andin u bir tal nanni qolıgha élip, Xudagha teshekkré éytti we uni oshtup, ulargha üleshtürüp béríp: — Bu méning siler üçhün buningdin yenglar, — dédi. **20** U shuningdek tamaqtın kényinki jamni qolıgha élip mundaq dédi: — Bu jamdiki sharab méning siler üçhün tökülidighan qénimda bolghan yéngi ehfidur. **21** Lékin mana, méni tutup bergençin qoli méning bilen bir dastixandidur. **22** We Insan'oghli derweqe özi toghrisida békítigendek [alemdin] kétitudu; biraq Insan'oghlining tutup bérilishige wasitichi bolghan adenming haligha way! **23** Andin muxlislar bir-biridin: — Arimizda zadi kim mushundaq ishni qilishi mumkin? — dep munazirige chüshüp kétishti. **24** Emdi ularning arısida qaysımız eng ulugh sanılıhimiz kerek dégen talash-tartish peyda boldi. **25** U ulargha mundaq dédi: — Ellerdiki padishahlar qol astidiki xelq üstidin buyruqwazlıq qılıp idare qılıdıl, ularning üstidiki hoquqdarları «xelqperwer» dep atilidu. **26** Biraq siler shundaq bolmanglar; belki aranglardıki eng mertiwilki özini eng kichikidek hésabislusun we ýetekchi bolghanlar [hemmeylen'ge] xizmetkardek bolsun. **27** Kim mertiwilik, dastixanda olтурghanmu yaki dastixandı kütüküchimü? Dastixanda olтурghını emesmu? Biraq men bolsam aranglarda xizmitinglarda bolghuchi kütüküchidekturmen. **28** Siler bolsanglar, bészimgha sinaqlar kelgende bashtin-axisir men bilen bille hemrah bolghansiler. **29** We xuddi Atam

manga padishahlıq hoquqi békítendek, men silergimu shundaq békitim. **30** Shuning bilen siler méning padishahlıqında men bilen bir dastixanda yep-ichisiler we textlerde olturur, Israilning on ikki qebilisi üstidin höküm chiqirisiler. **31** Reb yene [Pétrusqa]: — «Ey Simon, Simon! Mana, Sheytan hemminglarni xuddi bugħday tasqighandek tasqap sinashni tiligen. **32** Lékin etiqading yoqimisun dep sanga dua qildim. Emdi sen towa qılıp tüz yolgha qaytqandin kényin, qérindashliringni mustehkemligin» — dédi. **33** — I Reb, — dédi Pétrus, — Men sen bilen bille zindan'gha tashlinip, bille ölümge bérishqa teyyarmen! **34** U uningħha: — I Pétrus, sanga éytayki, bügħi xoraz chillichu, sen «Uni tonumaymen» dep mendin tħieq qétim tanisen, dédi. **35** Andin, u ulardin: — Silerni hemysisz, xurjunsiz we keshsiz [seperge] ewetkinimde silerning birer nersenglar kem bolup qalghanmu? — dep soridi. Ular: — Yaq, dédi. **36** Shuning bilen u ulargha: — Lékin hazir her kimning hemysani bolsa, uni alsun; shundaq hem xurjuni bolsa, uni alsun we bir kimning qılıchi bolmisa, chapinini sétip birdin qılıch alsun. **37** Chünki men silerge shuni éytayki, [muqeddes yazmilar]: «U jinayetchiler qatarida sanilidu» dep pütülgən söz mende choqum emelge ashurulidu. Chünki méning toghramdiki barlıq ishlar toluq emelge ashmay qalmaryu — dédi. **38** — I Reb, qarighin, bu yerde ikki qılıch bar iken, dédi ular. — Boldi, yétidu! — dédi u ulargha. **39** Andin u chiqip, aditi boyiche Zeytun téghigha yol aldi; uning muxlisliri uningħha egiship bardi. **40** U yerge yétip bargħanda u ulargha: — Azdurulmaslıqingħar üčhün dua qilingħar, — dédi. **41** Andin, ulardin bir tash étimiche nérriraq béríp, tizlinip turup: **42** — I Ata, xalisang, bu qedehni mendin élip ketkeysen. Lékin méning emes, belki Séning iradeng ada qilinsun — dep dua qildi; **43** we asmandin bir perishte uningħha körünüp uni quwwetlendürdi. **44** U qattiq azabta tolghinip téximu ixlaslıq bilen dua qiliwerdi. Buning bilen uning terliri yerge tökülgən qan tamchiliridek chüshħushke bashħidi. **45** Andin duasini tügħiġi, ornidin turup, muxlislirining yéningħa keldi. Ularning ghemhe chököp halsizlinip mügħid qalghanlıqini körüwid, ulargha: — **46** — Uxlax qalghiningħar némisi? Azdurulusħt qasliniħ tħiġi qopup dua qilingħar, — dédi. **47** Uning sözi téxi ayaqħlashmastinla, bir top ademler peyda boldi. Ularni bashlap kelgħuchi on ikkeylendin biri bolghan Yehuda dégen kishi idu; u Eysagħha [salam béríp] söyili qéshigha bardi. **48** Eysa uningħha: — Ey Yehuda, bir söyħħu bilen Insan'oghlini tutup bérersenmu? — dédi. **49** We Eysanıg etrapidikiler néme ish yús bérividħanlıqini bilip yétip: — I Reb, qılıch bilen uraylimu? — dédi. **50** We ulardin biri [qılıchin kötürüp], bash kahinning chakirigha urup, ong quliqini shiliwieti. **51** Biraq Eysa buningħha jawaben: — Boldi, toxta! — dédi; u qolini użitip quliqiħha tegħkizüp, uni saqayti. **52** Eysa özini tutqif kelgen bash kahinlar, pasiban begliri we aqsaqallarga qarap: — Bir qaraqchini tutidīghandek qılıch-toqmäqlarni kötürüp kepsilergħu? **53** Muqeddes ibadetxanida her küni siler bilen bille idim, siler qol salmidingħar. Hazir bu silerge tewu bolghan waqitsaettur we qarangħħuluqning höküm sürüħidur — dédi. **54** Ular Eysani tutuwélip, bash kahinning öyige élip kéléşti. Pétrus yiraqtin egiship mangdi. **55** Emdi ular hoylining otturisida ot qeqip chörisside [issinip] olturghanda, Pétrus ularning arisiga kirip olturdi. **56** Andin otniq nurida uning olturghinini körġen bir dédek uningħha tikilip qarap turup: — Bu ademmu Eysa bilen bille idi, — dédi. **57** Lékin u ténip: — Ey xotun, uni tonumaymen! — dédi. **58** Andin uzun ötmey, yene bireylen uni körüp: — Senmu ulardin ikensen, — dédi. Lékin Pétrus: — Ey burader, undaq emesmen! — dédi. **59** Andin bir saetche ötkende bashqa bireylen: — Derheqiet, bu hem uning bilen bille idi;

chünki umu Galiliyelikтур, — dep ching turuwaldi. **60** Lékin Pétrus: — Hey burader, néme dewatqiningi bilmeymen! — dédi. We uning sózi ayaghlashmastinla, xoraz chillidi. **61** Emdi Reb keynige burulup, Pétrusqa tikilip qarap qoydi. Shuning bilen Pétrus Rebnинг sózini, yeni: «Bügün xoraz chillashlat ilgiri sen mendin üch qétim tanisen» dégenlikini yadigha keltürdi. **62** We u tashqirigha chiqip qattiq yighthap ketti. **63** Emdi Eysani tutup turuwaqtqanlar uni mesxire qilishqa we sawap-dumbilashqa bashlidi; **64** uning közlirini téngip uningdin: — Séni urghan kimdu? Qéni, besharet bergin! — dep sorashti **65** we uningga buningdin bashqa yene nurghun haqaretlerni yaghdurdi. **66** Tang atqanda, xelq aqsaqalliri, yeni bash kahinlar we Tewrat ustazlari yighilishi. Ular uni öz kengeshmisige élip béríp **67** uningdin: — Éyte, sen Mesihmu? — dep sorashti. U ulargha jawabem: — Silerge éýtsammu, qet'iy ishenmeysiler. **68** Silerdin birer soal sorisam, héch jawab bermeysiler. **69** Lékin bu waqittin bashlap Insan'oghli Hemmige Qadirning ong yénida olturidu, — dédi. **70** — Undaqta, sen Xudaning Oghli ikensen-de? — déyishti ular. U: — Dégininglardek men shudurmen! — dep jawab berdi. **71** Shuning bilen ular: — Emdi bashqa guwahchiliqning bizge néme hajiti? Chünki özimiz uning öz aghzidin chiqqinini angliqudú — déyishti.

23 Andin [kéngeshmidikilerning] hemmisi ornidin turushup, uni [waliy] Pilatusning aldigha élip bérishsti. **2** U yerde ular uning üstidin shikayet qilip: — Özini Mesih, yeni padishah dep atiwélip, xelqimizni azdurup we qutritip, Qeyserge baj-séliq tapshurushni tosqan bu ademni bayqap uni tuttuq, — déyishti. **3** Pilatus uningdin: — Sen Yehudiylarning padishahimuse? — dep soridi. U: — Éýtqiningdek, — dep jawab berdi. **4** Andin Pilatus bash kahinlar biley köpchilikke: — Bu ademdin birer shikayet qilghudek ishni tapalmidim, — dédi. **5** Lékin ular téximu qet'iy halda: — U Galiliyedimu tartip takı bu yergiche, pütük Yehudiylimu telim bérish bilen xelqni qutritidu. **6** Pilatus «Galiliye» dégen sózni anglap: — Bu kishi Galiliyelikmu? — dep soridi **7** we uning Hérod [xanning] idare kilghan ölkidin kelgenlikidin xewer térip, uni Hérodqa yollap berdi (künlerde Hérodmu Yérusalémada idi). **8** Hérod Eysani körgende intayin xushal boldi. Chünki u uzundin béri uningga dair köp ishlarni anglap, uningdin bir möjize körüşh tümidide bolup, uni körüşh pursitini izdewatatti. **9** U Eysadin köp soallarni soridi, lékin u Hérodqa bir éghizmu jawab bermidi. **10** Bash kahinlar we Tewrat ustazlari yéqin turup uning üstidin he dep erz-shikayet qiliwatatti. **11** Hérod xan we uning leshkerliri uni xarlap mesxire qilish, uningga shahane ton-kiyim kiydtürüp, uni yene Pilatusning aldigha qaytarup yollidi. **12** Mana shu kündin bashlap, Pilatus bilen Hérod dost bolup qaldı; chünki ilgiri ular arisida adawet bolghanidi. **13** Waliy Pilatus bash kahinlarni, [Yehudiy] hökümdarlarni we xalayıqni yighip, **14** ulargha: — Siler bu ademning üstidin «Xelqni azduridu we qutritidu» dep shikayet qilip uni aldimga tartip keldinglar. Mana, men silerning aldinglarda uni soraq qilghinim bilen, uningdin siler shikayet qilghan jinayetlerdin birinimi tapalmidim. **15** Hérodmu tapmidi; chünki men silerni uning aldigha ewettim. Mana, uningda öltümge layiq héchqandaq jinayet yoq iken. **16** Shunga men uni jazalap, andin qoyup bérímen, — dédi **17** (uning her qétimliq [ötüp kétilish] héytida, [Yehudiy] [mehbuslardin] birini ulargha qoyup bérish mejburiyyiti bar idi). **18** Lékin köpchilik tengla chuan séliship: — Buni yoqiting! Bizge Barabbasni qoyup béring! — déyishti **19** (Barabbas bolsa sheherde topilang kötürgenlikи we qatilliq qilghanlıqı üchün zindan'gha tashlan'ghan mehbus idi). **20** Shuning bilen Pilatus

Eysani qoyup bérishni xalap, köpchilikke yene söz qilghili turdi. **21** Lékin ular jawaben yene chuan séliship: — Kréstligin, uni kréstligin! — dep warqırashti. **22** [Pilatus] üchinchi qétim ulargha: — Némishqa? U zadi néme yamanlıq qilghan? Men uningdin öltümge layiq héch jinayet tapalmidim. Shuning üchü men uni jazalap, qoyup bérímen, — dédi. **23** Biraq ular yenila he dep chuan séliship: «U kréstlensun!» dep telep qilip ching turuwaldi. Ularning hemde bash kahinlarning chuanlırları axır küchlük keldi. **24** Pilatus ularning telipi boyiche ada qilinsun dep höküm chiqardi. **25** We ularning tiliginini, yeni topilang kötürüsh we qatilliq üchün zindan'gha tashlan'ghanı qoyup béríp, Eysani ularning xahisigha tapshurup berdi. **26** We ular uni élip kétiwatqanda, yolda Kurini shehirilik Simon isimlik bir kishi sehrardin keliwatatti; ular uni tutuwélip, kréstni uningga köttürgüzüp, Eysanıg keynidin mangdurdı. **27** Eysanıg keynide zor bir top xelq, shundaqla uningga échinip yığha-zat kötürüshiwatqan ayallarmu egiship keliwatatti. **28** Lékin Eysa keynige burulup ulargha: — Ey Yérusalémanning qızılı! Men üchün yighlimanglar, belki özüngler we baliliringlar üçün yighlanglar! **29** Chünki silerge shundaq éghir künler kéléduki, kishiler: «Tughmaslar, bala kötürmigen qorsaqlar we émitmigen emchekler bextliktur!» — déyishidu. **30** Shu chagħda kishiler tagħlarrha: «Üstimizge örül!,» döngluklerge: «üstimmizn yap!» dep nida qilishidu. **31** Chünki ademler yappyeshil derexke shundaq ishlarni qilghan yerde, qurup ketken derexke néme isħħar bolar?! — dédi. **32** İkki jinayetchimu öltümge mehkum qilin'ghili uning bilen teng élip kelin'genidi. **33** We ular «bash söngék» dep atalghan jayħa kelgħe, u yerde uni we yene ikki jinayetchini, birini uning ong yénida we yene birini sol yénida kréstke tartti. **34** Eysa: — I Ata, ularni kechürgin, chünki ular özining néme qiliwatqanlıqını bilmeydu, — dédi. [Leshkerler] chek tashlap, uning kiyimlirini bólħiħi waldwi. **35** Xalayıq qarap turatti, Yehudi hökümdarlarlu yénida turup uningga dimighini qéqip mesxire qilip: Bashqılarni qutquzuptiken! Eger u rasttin Xudanig Mesihi, Uning talliwalghini bolsa, özini qutquzup baqsun! — déyishti. **36** Leshkerlernu uni mesxire qiliship, yénigha béríp uningga sirke tengleq: **37** — Eger sen Yehudiylarning Padishahi bolsang, özüngi qutquzup baq! — déyishti. **38** Uning üstidiki [taxtayħha] grékkie, latinie we ibraġiċċie herpler bilen: «Bu kishi Yehudiylarning Padishahidur» dep yézip qoyulghanidi. **39** Uning bilen bille kréstke tartilħan ikki jinayetchining biri uni haqaretlep: — Sen Mesih emesmiding? Emdi özüngnimu, biznunu qutquze! — dédi. **40** Biraq yene biri uning gépigé tenbih béríp: Sen özüng oxshash hökümnining tégiđe turup Xudadin qorqmamsin? **41** Bizning jazalinishim höħeq, chünki öz qilmishlirimizning tégiħish jazasini tarttuq; lékin bu kishi héchqandaq natogħħra ish qilmighan'ghu! — dep jawab berdi. **42** Andin, u Eysagħa: — I Reb, padishahilinq bilen kelginingde, méni yad qilghin, — dédi. **43** Eysa uningga: — Berħeq, men sanga éytagħi, bugġi sen men bilen bille jennette bolisen, — dédi. **44** Hazir altinchi saet bolup, pütün zémminni toqquzinchi saetkiche qarangħħuluq basti. **45** Quyash nurini bermidi we ibadetxanining perdisi tosattin otturisidin yirtılıp ikki parche bolup ketti. **46** Eysa qattiq awaz bilen nida qilghandin kényin: — I Ata! Rohimni qolunġħha tapshurdum, — dédi-de, timqi toxtap, jañ üzzi. **47** U yerde turghan yüzbési yüz bergen ishlarni körüp: — Bu adem heqiqeten durus adem iken! — dep Xudani ulugħħidi. **48** We bu menzirini körüşħke yighilghan barliq xelq yüz bergen ishlarni körüp kökreklirige urup öylirige qaytishti. **49** We uni tonuydighan barliq kishiler we Galiliyedien uningga egiship kelgen ayallar yiraqtä turup, bu wegħelge qarap turdi. **50** We mana shu yerde kéngeshmidikilerdin Yusup isimlik biri bar idi.

U özi aqköngöl we adil adem bolup, ularning meslihetige we qilghiniga qoshulmighanidi. Özi Yehudiye ölkisidiki Arimatiya dégen bir sheherdin bolup, Xudanining padishahliqini telmürüp kütetti. **52** U özi Pilatsuning aldigha bérüp Eysanining jesitini bérishni telep qildi; **53** We uni kreştin chüshürüp kanap bilen képenlep, qoram tashtin oyup yasalghan, héchkim qoyulmighan bir qebrige depne qildi. **54** Bu «teyyarlıq küni» bolup, shabat küni yéqinliship qalghanidi. **55** We uning bilen Galiliyedon kelgen ayallar [Yüstpke] egiship, qebrini we uning jesetining qandaq qoyulghinini kördi. **56** Andin yénip bérüp etirler we xush puraqliq buyumlarni teyyar qildi we [Tewrattiki] emr boyiche shabat küni aram élishti.

24 Emdi heptining birinchi künide tang yuray dep qalghanda, ayallar özliyi teyyarlıghan etirlerni élip, qebrige keldi. **2** Ular qebrining aghzidiki tashning domilitiwétilgenlikini kördi; **3** we qebrige kirip qariwidi, Reb Eysanining jesiti yoq turatti. **4** We shundaq boldiki, ular buningdin patiparaq bolup turghanda, mana, nur chaqnap turidighan kiyimlerni kiygen ikki zat ularning yénida tuyuqsız peyda boldi. **5** Ayallar qattiq wehimge chüshüp, yüzlirini yerge yéqishti. Ikki zat ularsha: — Néme üchün tirik bolghuchini ölgenerning arisidin izdeysiler? **6** U bu yerde emes, belki u tirildi! U téxi Galiliyede turghan waqtida, uning silerge némini éytqinini, yeni: «Insan'oghlining gunahkar ademlerning qoligha tapshurulup, kréstlinip, üchinchi küni qayta tirlishi muqerrerdur» dégenlerini eslep békinqilar! — dédi. **8** We ular uning [del] shundaq déginini ésige élishti; **9** we qebridin qaytip, bu ishlarning hemmisini on bireylen'ge, shundaqla qalghan muxislarning hemmisige yetküzdi. **10** Rosullarha bu ishlarni yetküzgúchiler bolsa Magalliq Meryem, Yoanna we Yaqupnining anisi Meryem hemde ular bilen bille bolghan bashqa ayallar idi. **11** Lékin [ayallarning bu éytqanlıri] ulargha epsanidek bindili, ular ularning sözlirige ishenmidi. **12** Biraq Pétrus ornidin turup, qebrige yürüp bardı. U éngiship qeble ichige qariwidi, yalghuz kanap képenlikning tilim-tilim parchilirini körüp, yüz bergen ishlargha teejüplinip öye qaytip ketti. **13** We mana, shu künde ulardin ikkiyilen Yérusalémdin on bir chaqirin yiraqlıqtı. Émayus dégen kentke kétip baratti. **14** Ular yüz bergen barlıq ishlar toghrisida sözlischip kétiwatatti. **15** We shundaq boldiki, ular sözlischip-mulahiziliship kétiwatqanda, mana Eysa özi ularsha yéqinliship kélép, ular bilen bille mangdi; **16** lékin ularning közlöri uni tonushtin tutuldi. **17** U ulardin: — Kétiwétip néme ishlar toghrulug munazire qılıshiwatiler? — dep soridi. Ular qayghuluq qiyapette toxtap, **18** ulardin Kliyopas isimlik biri jawab bérip: — Yérusalémda turupmu, mushu künlerde shu yerde yüz bergen wegelerindir birdinbir xewer tapmığhan masapır sen oxshimamsen?! — dédi. **19** We u ulardin: — Néme wegeler boldi? — dep soridi. «Nasaretlik Eysagha munasiwitlik wegeler!» — dédi ular, — «U özi Xudanining aldimu, barlıq xelqning aldimu emelde we sözde qudretlik bir peyghember bolup, **20** bash kahinlar we hökümdarımız unı ölüm hökümlüge tapshurup, kréstletti. **21** Biz eslide uni Israılgha hemjemet bolup azad qılıdighan zat iken, dep ümid qilghaniduq. Lékin ishlar shundaq boldi, hazır bu wegeler yüz bergenige üchinchi kün boldi; **22** yene kélép, arimizdiki birnechche ayal hem bizni hang-tang qalduruwetti. Chünki ular bügün tang seherde qebrige bériskenti, **23** uning jesitini tapalmay qaytip kélép: «Bizge birnechche perishte gayibane körünüşte ayan bolup, «U tirik!» dédi» dep éyiptu. **24** Buning bilen arimizdin birnechheylen qebrige bérüp, ehwalning del ayallarning éytqinidek ikenlikini bayqaptu. Lékin uni ularmu körmeptu». **25** Eysa ularsha: — Ey nadanlar,

peyghemberlerning éytqanlırinine hemmisige ishinishke qelbi gallar! **26** Mesihning özige xas shan-sheripige kirishin burun, mushu japa-musheqqetlerni bésheidin ötküzüshi muqerrer emesmi? — dédi. **27** Andin pütün Tewrat-Zeburdin, Musa we bashqa barlıq peyghemberlerning yazmiliridin bashlap u özi heqqide aldin pütülgénlerini ulargha sherh bérüp chüshendürdü. **28** Ular baridighan kentke yéqinlashqanda, u yiraraq bir yerge baridighandek turatti. **29** Lékin ular uni tutuwélip: — Kech kirip qaldi, hélila kün olturnidu. Biz bilen bille qonup qalghin, — dep ötündi. Shuning bilen u ular bilen qon'ghili öye kirdi. **30** We shundaq boldiki, u ular bilen dastixanda olturghanda, nanni qoligha élip, Xudagha teshekkür étti, andin nanni oshtup ulargha tutti. **31** ularning közlöri shuan échilip, uni tonudi; shuning bilen u ularning aliddin gayib boldi. **32** Ular bir-birigé: — U yolda biz bilen parangliship, bizge muqeddes yazmilarha sherh bergende, yürek-baghrimiz goya ottek yanmidimi?! — déyishti. **33** We ular shu haman turup Yérusalémha qaytip keldi. Ular ikkisi on bireylen bilen ularning hemrahlırinining bir yerge yighilip turghinining üstigila chüshti, ular: «Reb rasttin tirlipstu. U Simon'gha körünüptü!» déyishiwatatti. **35** Shuning bilen ular ikkiyelenmu yolda yüz bergen ishlarni we u nanni oshtuwaqtqanda uning özlırlige qandaq tonulghinini köpçhilike sözlep berdi. **36** We ular bu ishlar üstide sözlisihiwatqanda, [Eysa] özi tosattin ularning otturısida peyda bolup: — Silerge aman-xatirjemlik bolghay! — dédi. **37** Ular birer rohni uchrattuqmu néme, dep xiyal qılıp, alaqzade bolushup wehimge chüshti. **38** U ularsha: — Némige shunche alaçzade bolup kettiglar? Némishqa qelbinglarda shek-guman chiqip turidi? **39** Qolliringha we putlirimha qarap békinqilar! Méning özüm ikenlikimni bilinglar! Méni tutup körünglar, rohning et bilen söngiki yoq, lékin mende barlıqını körüsiler, — dédi. **40** We shundaq dégech ulargha put-qolını körsitti. **41** Ular xushluqtin [közlişige] ishen'gisi kelmey heyranuhes turghinida u ulardin: — Silerner bu yerde yégüdekl nersenglar barmu? — dep soridi. **42** Ular bir parche bélíq kawipi we bir parche hesel könikini uningha sunuwidi, **43** u élip ularning alidda yédi. **44** Andin u ularsha: — Mana bu men siler bilen bolghan waqtında silerge éytqan: «Musa xatiriligen Tewrat qanuni, peyghemberlerning yazmiliri we Zeburda méning toghramda pütülgenning hemmisi choqum emelge ashurulmay qalmarydu» dégen sözlirim emesmu? — dédi. **45** Shuning bilen u muqeddes yazmilarni chüshinishi üchün ularning zéhinlirini achi **46** we ularsha mundaq dédi: — [Muqeddes yazmilarda] shundaq aldin pütülgénki we shu ish Mesihning özige toghra keldiki, u azab chékip, üchinchi künide ölgener arisidin tirlidu, **47** andin uning nami bilen «Towa qilinglar, gunahlarning kechürümige myesser bolunglar» dégen xewer Yérusalémdin bashlap barlıq ellerge jakarlinidu. **48** Siler emdi bu ishlargha guwahchidursiler. **49** We mana, men Atamming wede qilghinini wujudunglargaq ewetimen. Lékin siler yuqırıdin chüshidighan kück-qudret bilen kiygüzülgüche, sheherde kütüp turunglar». **50** We u ularni Beyt-Aniya yézisighiche bashlap bardı we qollırını kötürüp ularni beriketlidi. **51** We shundaq boldiki, ularni beriketligende u ulardin ayrılip asman'gha kötürdi. **52** Ular uningha sejde qilishi we zor xushal-kuramlıq ichide Yérusalémha qaytip kélép, **53** herdaim ibadetxanida turup Xudagha shükür-sana oquşup turdi.

Yuhanna

1 Muqeddemde «Kalam» bar idi; Kalam Xuda bilen bille idi hem Kalam Xuda idi. **2** U muqeddemde Xuda bilen bille idi. **3** U arqliq barlıq mewjudatlar yaritildi we barlıq yaritilghanlarning héchbirı uningsiz yaritilghan emes. **4** Uningda hayatlıq bar idi we shu hayatlıq insanlarga nur élip keldi. **5** We nur qarangghuluqta parlaydu we qarangghuluq bolsa nurnı héch bésip chüshelgen emes. **6** Bir adam Xudadın keldi. Uning ismi Yehya idi. **7** U guwahlıq bérish üchün, yeni hemme insan özı arqliq ishendürüsün, dep surgha guwahlıchi bolushqa kelgenidi. **8** [Yehyanıng] özı shu nur emes, belki peqet shu surgha guwahlıq bérishke kelgenidi. **9** Heqiqiy nur, yeni pütkül insanni yorutquchi nur dunyagha kéliwatqanıdi. **10** U dunyada bolghan we dunya u arqliq barlıqqa keltürülgən bolsimu, lékin dunya uni tonumidi. **11** U öziningkilerge kelgen bolsimu, biraq uni öz xelqi qobul qilmidi. **12** Shundaqtımu, u özini qobul qilghanlar, yeni öz namığha etiqad qilghanlarning hemmisige Xudanıng perzenti bolush hoquqını ata qıldı. **13** Uni qobul qilghan mushular ya qandın, ya etlerdin, ya insan iradisidin emes, belki Xudadın törelgen bolidu. **14** Kalam insan boldi hem arimizda makanlashti we biz uning shan-sheripige qariduq; u shan-sherep bolsa, Atining yénidin kelgen, měhir-shepinqet we heqiqetke tolghan birdinbir yégane Oghlininingkidur. **15** (Yehya uningga guwahlıq bérip: — Mana, men [silergel]: «Menden kényin kelguchi menden üstündür, chünki u men dunyagha kéishtin burunla bolghanıdi» déginim del mushu kishidur! — dep jar qıldı) **16** Chünki hemmimiz uningdiki tolup tashqanlardın iltipat üstigue iltipat alduq. **17** Chünki Tewrat qanuni Musa [peyghember] arqliq yetküzülgənidi; lékin méhir-shepinqet we heqiqet Eysa Mesih arqliq yetküzüldi. **18** Xudani héchkim körüp baqqan emes; biraq Atining quchiqida turghuchi, yeni birdinbir Oghul Uni ayan qıldı. **19** Yerusalémdiki Yehudiylar Yehyadın «Sen kimse?» dep sürüşte qılışqa kahinlar bilen Lawylarnı uning yénigha ewetkende, uning ulargha jawaben bergen guwahlıqi mundaq idi: **20** U étipaq qılıp, héch ikkilemney: — «Men Mesih emesmen» — dep éniq étipaq qıldı. **21** Ular uningdin: — Undaqa özüng kim bolisen? Ilyas [peyghember]musen? — dep soridi. — Yaq, men u emesmen, — dédi u. — Emise, sen héliqi peyghembermusen? — dep soridi ular. U yene: — Yaq! — dédi. **22** Shunga ular uningdin: — Undaqa, sen zadi kim bolisen? Bizni ewetkenlerge jawab bérishimiz üçhün, [bizge éytqınlı], özüng togrulug néme deysen? — dep soridi. **23** Yehya mundaq jawab berdi: — Yesaya peyghember burun éytqandek, chölde «Rebning yolini tüz qilinglar» dep towlaydighan awazdurmen! **24** Emdi [Yérusalémdin] ewetilgenler Perisiyerdin idi. Ular yene Yehyadın: — Sen ya Mesih, ya Ilyas yaki héliqi peyghember bolmisang, néme dep kishilerni sugha chömüldürisen? — dep soridi. **25** Yehya ulargha mundaq dep jawab berdi: — Men kishilerni sughila chömüldürimen, lékin aranglarda turghuchi siler tonumigan birsi bar; **27** u mendin kényin kelguchi bolup, men hetta uning keshining boghquchini yéshishkimu layiq emesmen! **28** Bu ishlar Jordan deryasining sherkıy qétidiki Beyt-Aniya yézisida, yeni Yehya peyghember kishilerni [sugha] chömüldürütqan yerde yüz bergenidi. **29** Etisi, Yehya Eysanıng özige qarap kéliwatqanlıqını körüp mundaq dédi: — Mana, pütkül dunyaning gunahlırını élip tashlaydighan Xudanıng qozısı! **30** Mana, men [silergel]: «Menden kényin kelguchi birsi bar, u mendin üstündür, chünki u men dunyada bolushtın burunla bolghanıdi» déginim del mushu kishidur! **31** Men burun uni bilmisemmu, lékin uni Israilgha ayan bolsun

dep, kishilerni sugha chömüldürgili keldim. **32** Yehya yene guwahlıq bérip mundaq dédi: — Men Rohning paxtek halitide asmandın chüshüp, uning üstige qon'ghanlıqını kördüm. **33** Men eslide uni bilmigenidim; lékin méni kishilerni sugha chömüldürüşke Ewetküchi manga: «Sen Rohning chüshüp, kimning üstige qon'ghanlıqını körseng, u kishilerni Muqeddes Rohqa chömüldürgüchi bolidu!» dégenidi. **34** Men derweqe shu ishni kördüm, shunga uning heqiqeten Xudanıng Oghlı ikenlikige guwahlıq berdim! **35** Etisi, Yehya ikki muxlisi bilen yene shu yerde turatti. **36** U [u yerden] méngip kétiwatqan Eysanı körüp: — Qarangular! Xudanıng qozısı! — dédi. **37** Uning bu sözini anglighan ikki muxlis Eysanıng keynidin méngishti. **38** Eysa keynige burulup, ularning egisıp kéliwatqinini körüp ulardın: — Néme izdeysiler? — dep soridi. Ular: — Rabbi (bu [ibraniyche söz bolup], «ustaz» dégen menide), qeyerde turisen? — dédi. **39** — Bérüp körüngrələr, — dédi u. Shuning bilen, ular bérip uning qeyerde turidighanlıqını kördi we u küni uning bilen bille turdi (bu waqt shu künning oninchı saiti idi). **40** Yehya [peyghemberning] yuqırıqı sözini anglap, Eysanıng keynidin mangghan ikkiylenning biri Simon Pétrusning inisi Andriyas idi. **41** Andriyas awwal öz akisi Simonni tépip, uningga: — Biz «Mesih»niaptuq! — dédi («Mesih» ibranıyche söz bolup, grék tilida «Xristos» dep terjime qilinidu) **42** we akisini Eysanıng alıdığa élip bardi. Eysa uningga qarap: Sen Yunusning oghlı Simon; buningdin kényin «Kifas» dep atılısen, — dédi (menisi «tash»tur). **43** Etisi, Eysa Galiliye ölkisigə yol almaqçı idi. U Filipi tépip, uningga: — Manga egisiph mang! — dédi **44** (Filip Beyt-Saidalıq bolup, Andriyas bilen Pétrusning yurtdishi idi). **45** Filip Nataniyelən tépip, uningga: — Musa peyghember Tewratta we bashqa peyghemberlermu [yazmılırida] besharet qılıp yazghan zatniaptuq. U bolsa Yüsüpnıng oghlı Nasaretlük Eysa iken! — dédi. **46** Biraq Nataniyel: — Nasaret dégen jaydin yaxshi birnème chiqamdu?! — dédi. Kélip körüp baq! — dédi Filip. **47** Eysa Nataniyelning özining alıdığa kéliwatqanlıqını körüp, u togrulruq: — Mana, ichide qılche hiyle-mikrisi yoq heqiqiy bir Israilliq! — dédi. **48** Nataniyel: — Méni qeyrimdin! — dep soridi. Eysa uningga jawab bérip: — Filip séni chaqırıshitin awwal, séning enjur derixining tüwide olturghanlıqıngı körgenidim, — dédi. **49** Nataniyel jawaben: — Ustaz, sen Xudanıng Oghlı, Israilning Padishahisen! — dédi. **50** Eysa uningga jawaben: — Séni enjur derixining tüwide körgenlikimni éytqanlıqım üchün ishiniwatamsen? Buningdimu chong ishlarnı körisen! — dédi **51** we yene: — Berheq, berheq silerge éytip qoymayı, siler aşmanlar échilip, Xudanıng perishtiliğiniring Insan'oghlining üstidin chiqıp-chüshüp yürüdighanlıqını körisiler! — dédi.

2 Üchinchi küni, Galiliyediki Kana yézisida bir toy boldi. Eysanıng anisi [Meryem] u yerde idi **2** hem Eysa we uning muxlislirimi toygha tekliq qılın'ghanidi. **3** Toyda sharab tügep qalghanda, Eysanıng anisi uningga: — Ularning sharablari tügep qaptu, — dédi. **4** Eysa uningga: — Xanim, méning sen bilen néme karım? Méning waqtı-saitim téxi kelmidi, — dédi. **5** Anisi chakarlarga: — U silerge néme qıl dése, shuni qilinglar, — dédi. **6** Emdi shu yerde Yehudiylarning taharet aditi boyiche ishlitlidighan, herbirige ikki-iüch tungdin su sighidighan alte tash kúp qoyulghanıdi. **7** Eysa chakarlarga: — Küplerge su toldurunglar, — dédi. Ular küplerni aghzighiche toldurushti. **8** Andin u ulargha yene: — Emdi buningdin usup toy bashqurghuchıga bérinqilar, — dédi. Ular uni apırıp berdi. **9** Toy bashqurghuchısha sharabqa aylandurulghan sudin tétip körgende (u uning qeyerden keltürülgənlikini bilmidi, emma buni su toshughan chakarlar biletti) toy bashqurghuchı toyı

boluwatqan yigitni chaqirip, **10** uninggha: — Herbir [toy qilghuchi] yaxshi sharabni toyning beshida quyidu, andin mehmanlar qan'ghuche ichkendin keyin, nachirini quyidu. Ejeba, sen yaxshi sharabni mushu chaghqiche saqlapsin! — dedi. **11** Bu bolsa, Eysa körsetken möjizilik alametlarning deslepksisi bolup, Galiliyening Kana yézisida körsitilgenidi. Buning bilen u özining shan-sheripini ayan qildi, we uning muxlisliri uninggha étiqad qildi. **12** Bu ishtin keyin u, anisi, iniliri we muxlisliri bilen Kepernahum shehirige chüshüp, u yerde birnechche kün turdi. **13** Yehudiylarning «ötüp kétish héytigha yeqin qalghanda, Eysa Yérusalémha bardi. **14** U ibadetxana [hoyllirida] kala, qoy we kepter-paxtek satquchilarни hem u yerde olturghan pul téigishküchilerni kördi. **15** U tanidin qamcha yasap, ularning hemmisini qoy-kalilari bilen qoshup ibadetxanidin heydep chiqardi. Pul téigishküchilerning pullirini chéchip, shirelirine öriwetti **16** we paxtek-kepter satquchilariga: — Bu nersilerni bu yerdin élip kétish! Atamning öyini soda-sétiq öyi qilishiwalma! — dedi. **17** Buni körgen muxlisliri [Zeburda] mundaq püttülginiñ esige élishti: «Séning [muqeddes] öyungge bolghan otluq muhebitim özümni chulghiwaldi!». **18** Shuning bilen Yehudiylar u ishlargha inkas bildürüp uningdin: — Bundaq ishlarni qilghanikensen, qéni, bizge néme möjizilik alametni körsitip bérissen! — dep soridi. **19** Eysa ulargha jawab béríp: — Ushbu ibadetxanini chuwyutwensenglар, men üch kün ichide uni yéngiwashtin qurup chiqimeni, — dedi. **20** Shuning bilen bu Yehudiylar yene uningga: — Bu ibadetxanini yasawatqili hazırlighice chiqiqla? — dedi. **21** Halbuki, uning «ibadetxana» dégini uning öz ténini körsetkenidi. **22** Shunga, u ölümdin tirligedin keyin, muxlisliri uning bu déginini esige aldi we shundaqla muqeddes yazmilardiki bu heqtiki besharetké hemde Eysanining éytqan sözige ishendi. **23** Ötüp kétish héytida, nurghun kishiler uning Yérusalémda körsetken möjizilik alametlerni körgen bolup, uning namığha étiqad qilishi. **24** Lékin Eysa püttükü insanlarning [qelbining] qandaq ikenlikini bilgechke, özini ulargha tapshurmatty. **25** Insan toghruluq héchkimning uningga guwahliq bérishining hajiti yoq idi; chünki u insanlarning qelbide néme bar ikenlikini öziblette.

3 Yehudiylar [kéngeshmisining] Perisylerdin bolghan Nikodim isimlik bir yolbachishi bar idi. **2** Bu adam bir kéchisi Eysanining aldigha kélip: — Ustaz, séning Xudadin kelgen telim bergüchi ikenlikningmi bilimiz. Chünki Xuda uning bilen bille bolmisa, héchkimning sen körsetken bu möjizilik alametlerni körsitishişti qet'iy mumkin emes, — dedi. **3** Eysa uningga jawaben: — Berheq, berheq, men sanga shuni étip qoyayki, héchkim yuqiridin tughulmighiche, Xudaning padishahliqini körelmes! — dedi. **4** Nikodim: — Adem qérighinida qandaqmu qaytidin tughulsun? Anisining qorsiqiga qayta kirip tughulushi mumkinmu?! — dep soridi. **5** Eysa mundaqjawab berdi: — Berheq, berheq, men sanga shuni étip qoyayki, hem sudin, hem Rohtin tughulmighiche, héchkim Xudaning padishahliqiga kirelmes! **6** Ettin tughulghan bolsa ettur; rohtin tughulghan bolsa rohtur. **7** Sanga: «Yuqiridin tughulushunglar kérék» déginimeye heyran qalma. **8** Shamal xalighan terepke soqidu, sen uning awazini anglaysen, lékin qeyerdin kélip, qeyrege baridighinini bilmeysen. Rohtin tughulghan herbirimu shundaqtur. **9** Nikodim yene jawaben Eysagha: — Bu ishlar qandaqmu mumkin bolar? — dedi. **10** Eysa uningga jawaben mundaq dédi: — «Sen Israilning ölimasi turup, bunimu bilmensem? **11** Berheq, berheq, men sanga shuni étip qoyayki, biz bilginimizni éytimiz we körginimizge guwahliq

bérizim, lékin siler bizning guwahliqimizni qobul qilmaysiler. **12** Silerge zémindiki ishlarni éýtsam ishenmigen yerde, ershtiki ishlarni éýtsam qandaqmu ishinisiler? **13** Özi ershte bolup, ershtin chüshkükchidin, yeni İnsan'ogholidin bashqa héchkim ersh chiqmidi. **14** Musa chölide [tuch] yilanni köftürgendek, İnsan'oghili muoxashla shundaq éğiz köftürlüshi kerek. **15** Shundaq bolghanda, uninggha étiqad qilghanlarning hemmis halak bolmay, menggüllük hayatqa érisheleydu». (*aiónios g166*) **16** Chünki Xuda dunyadiki insanlarni shu qeder soyiduki, özining birdinbir yégane Oghlini pida bolushqa berdi. Meqsiti, uninggha étiqad qilghan herbirining halak bolmay, menggüllük hayatqa érisishi üchündür. (*aiónios g166*) **17** Xuda Oghlini dunyadiki insanlarni gunahqa békítish üchiň emes, belki ularning u arqliq qutquzulushi üchün dunyagha ewetti. **18** Kimki uningga étiqad qilghuchi bolsa, gunahqa békítilemydu; lékin étiqad qilmighuchi bolsa alliqchan gunahqa békítilendür; chünki u Xudaning yekke-yégane Oghlining namığha étiqad qilmighan. **19** We gunahqa békítish sewebi mana shuki, nur dunyagha kelgen bolsimu, insanlar nurni emes, belki qarangghuluqni yaxshi kördi; chünki ularning emelliri rezil idi. **20** Chünki rezillik qilghuchi herbiri nurni yaman körüp we özining qilghan- etkenlirining ashkara qilinmaslıqı üchün surgha kelmeydu; **21** lékin heqiqetni yürgüzungüchi bolsa, emellirini Xudagha tayinip qilghanlıqı ayan bolsun dep, surgha kélévidi. **22** Bu ishlardin keyin, Eysa muxlisliri bilen Yehudiye zéminingha bardi; u u yerde alyar bilen bille turup, kishilerni chomüldürdü. **23** Shu chaghda Yehya [peygambermu] Salim yézisining yénidiki Aynon dégen yerde kishilerni chomüldürüwatattı. Chünki u yerning süyi mol idi. Kishiler uning aldigha kélisip, chomüldürüshini qobul qilishatti **24** (chünki shu chaghda Yehya téxi zindan'ga tashlanmighanidi). **25** [shu waqtarda] Yehyaning muxlisliri bir Yehudi kishi bilen taharet qaidiliri toghrisida bes-munazire qiliship qaldi. **26** Andin muxlislar Yehyaning yénigha kélip: — Ustaz, İordan deryasining u qetida sen biley birge bolghan, öztüng [teriplep] guwahliq bergen héliqi kishi mana hazır özi kishilerni chomüldürüwatidu, we hemme adem uning yénigha kétishiwatidu, — dedi. **27** Yehya mundaq jawab berdi: — Eger uningga ershtin ata qilinmigrapha bolsa, insan héchnersige ige bolalmaydu. **28** Ménin silerge: «Men Mesih emes, peqet uning aldiça ewetilgenmen» déginimeye özüngler guwahchisiler. **29** Kélinchekni emrige alghuchi yigittur; qoldishi yigitning awazini kütidu; qoldash uning awazini anglap, qelbide tolimu xursenlik tolup tashidu. **30** Uning yüksilişi, ménin ajlizlishishim muqerrerdur. **31** Üstündin kelgüchi hemmidin üstündür. Zémindin kelgüchi zémín'ga tewe bolup zémindiki ishlarni sözleydi. Ershtin kelgüchi hemmidin üstündür; **32** özinig [ershte] körgen we anglichanlır bolsa, u bular toghruluq guwahliq bérividü; biraq héchkim uning guwahliqini qobul qilmaydu. **33** [Halbüki], kimki uning guwahliqini qobul qilghan bolsa, Xudaning heq ikenlikigimu möhürünü basqan bolidu. **34** Chünki Xuda ewetkini Xudaning sözlirini sözleydi; chünki Xuda Rohni [uninggha] ölchem bilen kemlep bermes. **35** Ata Oghulni soyidu we hemme ishlarni uning qoligha tapshurghandur. **36** Oghulgha étiqad qilghuchi menggüllük hayatqa igidur. Lékin Oghulgha itaat qilmighuchi hayatni héch körmeydu, belki Xudaning ghezipi shundaqlarning üstide turidu. (*aiónios g166*)

4 Emdi Perisylerning «Eysanining muxlis qilip chomüldürgenliri Yehyaningkidin köp iken» dégen xewerni anglichinini Reb uqqandin keyin **2** (emelyiette Eysa özii emes, muxlisliri chomüldüretti) **3** u Yehudiye ölkisinden chiqip yene Galiliyege

ketti. **4** Emdi u yol üstide Samariye ölkisidin ötüşü kérek idi. **5** Shuning bilen u Yaqup öz oghli Yüsüpke bergen yerge yéqin bolghan Samariyening Sixar dégen bir shehirige keldi. **6** Shu yerde «Yaqupning quduqi» bar idi. Eysa sepirice charchighiniñ quduqning qéshiga kélip olturdi. Bu texminen altinchı saet idi. **7** Eysanıñ muxlisliri yémeklik sétiwélish üchün sheherge kirip ketkenidi. Shu chaghda, Samariyelik bir ayal su alghili keldi. Eysa uningha: — Manga ichkili su bergen, — dédi. **9** Ayal uningdin: — Özingiz Yehudiy tursingiz, mendek Samariyelik bir ayaldın qandaqlarche ichkili su telep qılıp qaldıqız? — dep soridi (chünki Yehudiyalar Samariyelikler bilen héchqandaq bardi-keldi qilmaytti). **10** Eysa uningha jawaben: — Eger sen Xudanıng sowgħitħin némiluki we sendin su sorighuchining kim ikenlikini bilsengħi, undaqta sen uningdin tileytt we u sanga hayatiq süyini bérretti. **11** Ayal uningdin: — Teqsir, su tartqudek héchħensirng bolmisa, uning ištige quduq chongqur tursa, hayatiq süyini nedin alisiz? **12** Ejeba, bu quduqni bizżeġ [miras] qaldurghan atimiz Yaquptin ulughmusiz? Bu quduqtin özi, oghulliri we mal-warlanlırimu su ichken — dédi. **13** Eysa uningha jawaben: — Bu suni ichken herkim yene ussaydu. **14** Emma men bérividħan suni ichküči herkim menggüe ussimaydīghan bolidu we belki men uningha bérividħan su uning icħide uni menggħiżl hayatiqqa élip baridħan, urghup chiqidħan bir bulaq bolidu, — dédi. (**aiōn g165, aiōn g166**) **15** Ayal: — Teqsir, manga bu sudin bergeysizki, men yene ussimaydīghan we mushu yerge su tartaq ilkinchi kelgħi bolmaydīghan bolay! — dédi. **16** Eysa: — Bérip éringni bu yerge chaqirip kelgin, — dédi. **17** — Érim yoq, — dep jawab berdi ayal. — Érim yoq dep, rast étutting. **18** Chünki besh erge tegħid we hazir sende bolghini séning éring emes. Buni toghra étutting! — dédi Eysa. **19** Ayal uningha: — Teqsir, emdi körđumki, siz eslige peygħember ikensiz! **20** Ata-bowlirimiz bu tagħda ibadet qılıp kelgen, lékin siler [Yehudiyalar] «ibadetni Yérusalémnda qilish kékrl!» dewali silerghu? — dédi. **21** Eysa uningha mundaq dédi: — Xanim, manga ishen'gin, shundaq bir waqt-saiti kélidu, silerning Atigha ibadet qilħishlingar üchün ne bu tagħda yaki ne Yérusalémda bolushunglarning hajiti qalmaydu. **22** Siler ibadet qilħinġingarni bilmseysi; biraq biz kimeġġ ibadet qilħinġimizni bilimiz. Chünki nijat-qutqulush Yehudiyalar arqliq bolidu. **23** Lékin shundaq bir waqt kélidu — we shundaqla hazır keldiki, heqiqi ibadet qilħuchilar Atigha roh we heqiqet bilen ibadet qilidu. Ata Özige ene shundaq heqiqi ibadet qilħuchilarini izdimekte. **24** Xuda roħt we uningha ibadet qilħuchilar roh we heqiqet bilen Uningħha ibadet qilishi kérektur. **25** Ayal uningha: — Mesihning, yeni «Xristos» dégenning kélidħanlıqini bilimen. U kelgħed, biżże hemme isħlarni étip bérdu — dédi. **26** Eysa uningha: — Sen bilen sożlihiwat quchi men del shudurmen! — dédi. **27** Shu chaghda uning muxlisliri qaytip keldi. Ular uning bir ayal bilen sożlihiwat qarqliqiga hang-tang qélishti; lékin héchqaysi uningdin: «Uningdin néme izdeyßen?» yaki «Némishqa uning bilen sożlihisen?» depmu sorimidi. **28** Shuning bilen ayal kozisini tashlap qoyup, sheherge qaytip bérrip, kishilerge: **29** — Yürüngħar, hayatimda qilħanlır imming hemmisini manga étip bergen bir kishini körüp kélingħar. Ejeba, Mesih shumiðu? — dédi. **30** Buning bilen xalayiq sheherdin chiqip, Eysanıñ alidha kelişti. **31** Shu ariliqtä muxlisliri uningha: — Ustaz, bir nerse yewalsangħu? — dep ötñusht. **32** Lékin u ularha: — Méning siler bilmeydīghan bir yémeklikim bar, — dédi. **33** Muxlislar bir-birige: — Ejeba, birsu uningha yégħi bir nerse ekélip bergenmidu? — déyihsht. **34** Eysa ularha mundaq dédi: — Méning yémeklikim — méni Ewtukħuchining

iradisini emelge ashurush we uning [manga tapshurghan] xizmitini tamamlashtur. **35** — Siler: «Hosul yéghishqa yene töt ay qalди» dewatmamsiler? Mana, silierge étayki, bésħingħarni kötüp étizlарha qarangħar, ziraetler sargħiyip oruħħaq teyyar boldi! **36** We ormichi isħiħeqqini aliđu we menggħiżl hayatqa toplan'għan hosulni yighidu, shuning bilen tériġħiħu bilen ormichi teng shadlini. (**aiōn g166**) **37** Chünki bu isħta «biri tériyu, yene biri yighidu» dégen söz emelge ashurulidu. **38** Men silerni özüngħar emgek singdurmien hosulni yighishqa ewwettim; bashqilar emgek qildi we siler ularning emgikining mewiśini elišqa nésip boldunġlar. **39** Shu sheherdiki nurħun Samariyelikler héliġi ayalning: «U hayatimda qilħanlır imming hemmisini manga étip berdi» dégen guwahliq sözini anglap, Eysagħa étiqad qildi. **40** Shunga, ular uning alidha kélip, uning özliri bilen bille turushini ötünħuħkili turdi; shuning bilen u u yerde ikki kün turdi. **41** Uning söz-kalamni arqliq téximu kop adem uningha étiqad qildi. **42** Ular ayalha: — Biznig étiqad qilħishim emdi séning sożliring sewebidin emes, chünki özimiz uni angliduq we bilduqki, dunyaning Qutquzgħuchisi del shu kishidur! — déyihsht. **43** Bu ikki kündin keyin u shu yerdin chiqqi Galiliyege qarap mangdi (**44** chünki Eysa özi: «Héċċib peyghemberning öz yurtida izzit yoqtur» dep guwahliq bergenidi). **45** Shuning bilen u Galiliyege kelginide, Galiliyelikler uning [ötüp kétish] héytida Yérusalémda qilħan emellirining hemmisini körgegħke, uni qarshi elišti (chünki ularmu héjtqa chiqqanidi). **46** Emdi Eysa bu qétim Galiliyediki Kana yézisigha yene bardi (u del shu yerde suni sharabqa aylandur hanid). [Shu künnerde], Kepernahum shehriðe oghli késel bolup yatqan bir orda emeldari bar idi. **47** U Eysanıng Yehudiyed in Galiliyege kelgenlikini anglap, uning alidha bardi we: — [Öyümge] chūħüp, sekratta yatqan oghlumni saqaytip bergeyħla! — dep toxxtim ijtija qildi. **48** Shuning bilen, Eysa uningha: — Siler [Galiliyelikler] möjizilik alametler we karametlerni körmiġiġče, héch étiqad qilmaysiler! — dédi. **49** Orda emeldari Eysagħa: — Teqsir, balam ḥolmeste chūħkeyla! — dédi. **50** Eysa uningha: — Bargħin, oghlun hayat qalди! — dédi. Héliġi adem Eysanıng étqan sözige isħinip, öyige qarap mangdi. **51** Yolda kétip bargħinida, uning qulliri alidha chiqqi, baliliri hayat, dep uqturdi. **52** Emeldar ulardin oghlinning qaysi saettin bashlap yaxħilinħaqta üzzen' genlikini soriwid, ular: — Tünugħi yettinchi saette qizitħmisi yandi, — déyihsht. **53** Balining atisi buning del Eysanıng özige: «Oghlun hayat qaldi!» dégen saet ikenlikini bilip yetti. Shuning bilen özi pütkül aılıssidikiler bilen bille étiqad qilishti. **54** Bu Eysanıng Yehudiyed in Galiliyege kelgħdin keyinki körsetken ikkinchi möjizilik alamiti idu.

5 Bu isħlardin keyin, Yehudiyelarning bir héjt yétip keldi we Eysa Yérusalémha chiqt. **2** Yérusalém diki «Qoy derwazis» ning yénida ibranij tilida «Beyt-Esda» dep atilidħan bir kólħek bolup, uning etrapida besh pészħawjan bar idi. **3** Bu pészħawjanlar astida bir top bimarlar, yeni qarighu, tokur we paleħħlor yétiħħatti. Ular u yerde yetip kólħeknejnxi siuyining chayqħiħi küttej. **4** Chünki bir perisħte melum waqtidla kólħekke chūħüp suni urghutidien; su urghugħanda kólħekke birinchi bolup chūħkeen kishi özini basqan herqandaq késeldin saqiyidiken. **5** Emdi u yerde ottu sekkiz yıldin béri aghriq azabbi tartqan bir bimar bar idi. **6** Eysa bu ademning shu yerde yaqinini kördi we uning uzundin shu halette ikenlikini bilip, uningdin: — Saqiyishni xalamse? — dep soridi. **7** Bimar uningha jawaben: — Teqsir, su chayqalħgħanda méni sugħha chūħüridħan adimim yoq. Men chisħey dégiġi, bashqilar ménin alidħi qiegħi adi, — dédi. **8** Eysa uningha: — Ornundin tur, orun-körpengni yighishturup mangħiin!

dédi. **9** Héliqi adem shuan saqiyip, orun-körpisisini yighishturup kötüüp mangdi. Shu künü shabat künü idi. **10** Shunga [bezi] Yehudiylar saqayghan kishige: — Bugün shabat künü tursa, orun-körpengni kötüürüş [Tewrattha] sanga men'i qilin'ghan! — dédi. **11** Lékin u ulargha jawaben: — Méni saqaytqan kishi özü manga: «Orun-körpengni yighishturup mangghin» dégenidi! — dédi. **12** Ular uningdin: — Emdi sanga: «Orun-körpengni yighishturup mangghin» dégen kishi kim iken? — dep sorashti. **13** Biraq saqayghan adem uning kim ikenlikini bilmeyti. Chünki u yerde adem köp bolghanlıqtı, Eysa özini daldığa élip, astighina kétip qaldi. **14** Bu ishlardın kényin Eysa héliqi ademini ibadetxanida tétip uningga: — Mana, saqayding. Emdi qayta gunah sadır qılma, bésħingħha téximu éghir külpet chūshüp qalmisun! — dédi. **15** Héliqi adem Yehudiylarning qeshiga bérüp, özini saqaytqan Eysa ikenlikini uqturdi. **16** Eysa bu ishlarnı shabat künü qilghanlıqi üchün, Yehudiylar uningga ziyankeshlik qılışqa bashlıdı. **17** Lékin Eysa ulargha: — Atam ta hazirgħiche toxtimastin ish qilip kelmekte, menmu ishleymen! — dédi. **18** Shu sewebtin Yehudiylar uni öltürüşke téximu urunattı; chünki u shabat künining qaidisini buzupla qalmastın, yene Xudani «Atam» dep chaqirip, özini Xudagħha barawer qilghanidi. **19** Shunga Eysa ulargha jawaben mundaq dédi: — Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoyayki, Oghul özlükidin héchnéme qılalmayıd, belki peqet Atining néme qiliwatqanlıqını körüp, andin shu ishni qildi. Ata néme ish qilsa, Oghulmu shu ishni oxhashħla qildi. **20** Chünki Ata Oghulni söyüd we Özining qılıdığħan barlıq ishlirini uningga ayan qilidu hemi silerni heyran qaldurushqa bulardin téximu zor we ulugh ishlarnı uningga ayan qilidu. **21** Chünki ölgenlerni Ata qandaq tirildürüp, ulargha hayatlıq ata qilghan bolsa, Oghulmu shuningħha oxħashħa özı xalighan kishilerge hayatlıq ata qilidu. **22** Shuningdek, Ata Özı héchkmİning üstidin höküm chiqarmaydu, belki barlıq höküm ishlirini Oghulħha tapshurghan. **23** Buningdin meqset, — insanlarning hemmisi Atığħa hörm̚et qilghandek, Oghulħim u oxħashħla hörm̚et qilishi üchündur. Kimki Oghulni hörm̚etlimise, uni ewetkuchi Atinimū hörm̚etlimigenlerden bolidu. **24** — Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoyayki, sózünni anglap, méni Ewetkuchige ishen'gen herkim menggülüq hayatqa érisken bolidu; u adem soraqqা tartilmaydu, belki ölümdin hayatlıqqa ötken bolidu. (**aiōnios g166**) **25** — Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoyayki, ölüklerning Xudanıñ Oghliniñ awazini anglaydighan waqt-saiti ýetip kelmekte, shundaqla hazır keldiki, anglıghanlar hayatlıqqa ige bolidu. **26** Chünki Ata Özide qandaq hayatlıqqa ige bolsa, Oghulħim u özide shundaq hayatlıqqa ige bolushni ata qildi **27** we yene uningga soraq qilish hoquqinimu berdi, chünki u Insan'ogħlid. **28** Buningħha teejju qilmanglar; chünki barlıq görde yatqanlar uning awazini anglaydighan waqt kélédi **29** we ular shuan yerlikliridin chiqishidu, yaxħiliq qilghanlar hayatqa tirlidu, yamanlıq qilghanlar soraqqা tartilishqa tirlidu. **30** Men özlükümdin héchnéme qılalmaymen, peqet [Atamdin] anglıghinim boyiche höküm qilimen; we méning hökümüm heqqaniyidur, chünki méning izdigimın özümning iradisi emes, belki méni ewetkuchining iradisini emelge ashurushtur. **31** — Eger özüm üchün özüm guwahlıq bersem guwahlıqım heqiqet hésablanmaydu. **32** Lékin men üchün guwahlıq bérídighan bashqa borsi bar. Uning manga bérídighan guwahlıqining rastlıqını bilimi. **33** Siler Yehyaghha elchi ewetkinninglarda, u heqiqetke guwahlıq bergen **34** ([lemeliyyette], manga insanning guwahlıqını qobil qilishminning kériki yoq; méning [Yehya toghrulua] shundaq étyiwaqinim peqetla silerning qutquzulushunglar üchündur). **35** [Yehya]

bolsa köyüp nur chéchip turghan bir chiragh idi we siler uning yoruqida bir mezgil shadlinishqa razi boldunglar. **36** Lékin Yehyaning men üchün bergen guwahlıqidim u ulugħ bir guwahlıq bar. U bolsimu, ata manga ada qilishqa tapshurghan emeller, yeni men qiliwatqan emeller, bular méning toghramda Atining méni ewetkinige guwahlıq bérídu. **37** We méni ewetken Ata Özimu men üchün guwahlıq bergendur. Siler héchqachan uning awazini anglimidinglar, qiyapitini körmidinqar **38** we uning söz-kalami silerning ichinglardın orun almidi; chünki Uning ewetkini bolsa, uningga ishenmeysiler. **39** Muqeddes yazmilarnı qétfirqénip oqup olturnisiler; chünki ulardin menggülüq hayatqa ige bolduq, dep qaraysiler. Del bu yazmilar men üchün guwahlıq bergħichidur. (**aiōnios g166**) **40** Shundaqtimu siler yenila hayatlıqqa érishish üchün méning yénimħha kélħishni xalimaysiler. **41** Men insanlarning maxtishini qobul qilmaymen; **42** lékin men silerni bilinenki, ichinglarda Xudanıñ muhebbiti yoq. **43** Men Atamning nami bilen kelgenmen, emma siler méni qobul qilmaysiler. Halbuki, bashqa borsi öz nami bilen kelse, siler uni qobul qilisiler. **44** Siler bir-biringlardin izzet-shöhret qobul qilisiler-yu, yégane Xudadin kelgen izzet-shöhretke intilmisengler, undaqta siler qandaqmu étihad qilalaysiler?! **45** Biraq méni üstimizdien Atığħa shikayet qilidu, dep oylimanglar. Üstünglardin shikayet qilghuchi men emes, belki siler ümid bagħlighan Musa [peyghemberdur]. **46** Chünki eger siler rasttin Musa [peyghember] ishen'gen bolsanglar, mangimu ishen'gen bolattinglar. Chünki u [muqeddes yazmilarda] men toghrulug pütkendur. **47** Lékin uning pütkenlirige ishenmisenglar, méning sözlirimge qandaqmu ishinisiler?!

6 Bu ishlardın kényin, Eysa Galiliye déngizi (Tibériyas déngizi depmu atılıdu)ning u qétigha ötti. **2** Zor bir top xalayıq u késellerni saqaytqan möjizilik alametlerini kördi we uning keynidin egiship mangdi. **3** Eysa tagħha chiqip, u yerde muxlisliri bilen bille olturdi. **4** U chaghda Yehudiylarning héyi, yeri «ötüp kétish héyi»gha az qalghan waqt id. **5** Eysa beshini kötürüp, zor bir top xalayıqning özining aldigħha kélħis qilishi körüp, Filiptin: — Bularha yeydīgħan'ha nanni nedin alimiz? — dep soridi **6** (lékin u bu sózni Filipni sinash üchün éytqanidi. Chünki u özining néme qılıdīgħanlıqını biletti). **7** Filip jawaben: — Ikkī yüz dinarha nan alsaqmu, herbirige kichikkine bir chishlemdin yéyishkumu yetmeydu! **8** Muxlislardin biri, yeni Simon Petrusning inisi Andriyas Eysagħa: **9** — Bu yerde kichik bir oghul bala bar, uningga besh arpa nan bilen ikki kichik bēliq bar. Lékin shunche kóp xelqe bu néme bolidu?! — dédi. **10** Eysa: — Kopčhilikni olturghuzunglar, — dédi (u yerde ot-chöp mol öskenidi). Shuning bilen er kishiler olturdi; ularning sani besh mingħe bar id. **11** Eysa nanlarni qoligha élip, [Xudagħha] tesħekkür éytqandin kényin, olturghanlарha tħiesħtirüp berdi. Bélgħarni shundaq qildi; kopčhilik xalighancie yédi. **12** Hemmelen yep toyun'għanda, u muxlislirigha: — Ashqan parchilarni yighthingħar, héch nerse zaye bolmissun, — dédi. **13** Shuning bilen ular besh arpa nénidin yep ashqan parchilinor on ikki sèwetke toldurup yighiwal. **14** Emdi xalayiq Eysanıñ körsetken bu möjizilik alamitini körüp: «Dunyagara kélħiši muqarrer bolghan peyghember heqiqeten mushu iken!» déyishti. **15** Shuning bilen Eysa ularning kélip özini padishah bolushqa zorlimaqħi bolghanlıqını bilip, ulardin ayrlip, qaytidin tagħha yalghuz chiqip ketti. **16** Kechqurun, Eysanıñ muxlisliri déngiz boyigha chūshħi. **17** Ular bir kémige olturup, déngizning u qétidiki Kepernahum shehirige qarap yol élisħi (qarangħu chūshüp ketkenidi we Eysa téxieħe ularning yénigha kelmigenidi). **18** Qattiq boran chiqip, déngiz dolqunlap kötürüllüwatatti. **19** Muxlislars palaq urup on-on

bir chaqirimche mangghanda, Eysaning déngizning üstide méngep kémige yéqinlishiwatqanlıqını körtüp, qorqushup ketti. **20** Lékin ulargha: — Bu men, qorqmanglar! — dédi. **21** Shuni anglap ular uni kémige chiqriwalghusı keldi; u kémige chiqipla, kême derhal ular baridighan yerge ýetip bardi. **22** Etisi déngizning u teripide qalghan xalayiq [aldinqı künü] u yerde Eysaning muxlisliri chiqqan kémidin bashqa kémining yoqluqını, Eysaning muxlisliri shu kémige chiqqanda, Eysaning ular bille chiqmaghanlıqını, belki muxlisirining özlirliri ketkenlikini körgenidi. **23** Halbuki, birnechche kême-qolwaq Tibériyas shehiridin Reb teshekkiür ýétqandin kényin xelq nan yégen yerge yéqin kélip toxtidi. **24** Shuning bilen xalayiq Eysaning we muxlisirining u yerde yoqluqını körtüpla, kémilerge olturup, Eysani izdigili Kepernahum shehirige mangdi. **25** Ular uni déngizning u teripide tétip uningga: — Ustaz, bu yerge qachan kelding? — dep sorashti. **26** Eysa ulargha jawaben: — Berheq, berheq, men silerge shuni ýetip qoyayki, siler ménii möjizilik alametlerni körgenlikinglar üçhün emes, belki nanlardın yep toyun'ghininglar üçhün izdeysiler. **27** Buzulup kétidighan ozuqluqqa emes, belki menggü hayatliqqa baqiy qalidighan ozuqluqqa intilip ishlengler; buni Insan'oghli silerge bérividü, chünki uni Ata, yeni Xuda Özi möhürlep testiqlighan, — dédi. (**aiónios g166**) **28** Shuning bilen ular uningdin: — Némige intilip ishlisek andin Xudaning ish-xizmitide ishligen bolimiz? — dep sorashti. **29** Eysa ulargha jawab bérüp: — Xudaning ish-xizmiti del shuki, U ewetkinige étiqad qılıshinglardur, — dédi. **30** Shuning bilen ular yene: — Undaq bolsa sen bizni körip özüngge ishendürgüdek qandaq möjizilik alamet yaritisen? Zadi néme ish qilip bérisen? **31** Ata-bowlirimiz chöldé yürgende, [Zeburda]: «U ulargha ershtin chüshürülgen nan teqdim qıldı» dep pütülgendek, «manna»ni yégen — déyishti. **32** Eysa ulargha mundaq dédi: — Berheq, berheq, men silerge shuni ýetip qoyayki, silerge asmandin chüshken nanni bergüchi Musa emes, belki ménig Atamdur; U [hazirmu] silerge asmandin chüshken heqiqiy nanni bériwati. **33** Chünki Xudaning néni bolsa pütükül dunyaghya hayatlıq ata qılıdighan, ershtin chüshküchidur. **34** — Teqsir, hemishe bizge shu nanni bérüp turgayşen! — déyishti ular. **35** Eysa ulargha mundaq dédi: — Hayatlıq néni özümdurmen! Ménig yénimha kelgen herkim héchqachan ach qalmaydu, manga étiqad qılghan herkim héchqachan ussimaydu. **36** Lékin silerge ýetqinimdek, siler ménii körgen bolsanglarmu, étiqad qilmaywatisiler. **37** Ata manga tapshurghanlarning herbiri yénimha kélédu we ménig yénimha kelgenlerdin héchqaysisini hergiz tashliwetmeymen. **38** Chünki öz irademni emes, belki ménii Ewtéküchingin iradisini emelge ashurush üçhün ershtin chüshtüm. **39** Ménii Ewtéküchingin iradisi bolsa del shuki, uning manga tapshurghanlidin héchbirini yittürmeye, belki axırqi künü ularning hemmisini tirildürüşüm din ibaret. **40** Chünki ménig Atamning iradisi shuki, Oghulga köz tikip qarap, uningga étiqad qılghanlarning herbirini menggülükt hatatqa érishtürüshtur; we men axırqi künü ularni tirildürimen. (**aiónios g166**) **41** Emdi Yehudiylar Eysaning: «Ershtin chüshken nan özümdurmen!» dégini üçhün uningga narazi bolup ghotuldishishqa bashlidi: **42** — «Bu Yüstpńning oghli Eysa emesmu? Atisnimu, anisnimu tonuydighan tursaq, yene qandaqlarche: — «Ershtin chüshtüml» désun?» — déyisetti ular. **43** Eysa jawaben ulargha mundaq dédi: — [Ménig toghramda] özä ghotuldashmanglar. **44** Ménii ewetken Ata Özii kishilerning qelbini tartqumzisa, héchkim ménig yénimha kélélemeydu; ménig yénimha kelgen herbirini axırqi künü tirildürimen. **45** Peyghemberlarning yazmilirida: «Ularning hemmisige Xuda teripidin ögitilidu» dep pütülgendur. Shunga, Atining [sözini]

tıngshigan we uningdin ögen'gen herbiri ménig yénimha kélédi. **46** Biraq bu birerkim Atini körgen dégenlik emes; peqet Xudaning yénidin kelguchi bolsa, u Atini körgendur. **47** Berheq, berheq, men silerge shuni ýetip qoyayki, manga étiqad qılghuchi menggülükt hatatqa igidur. (**aiónios g166**) **48** Hayatlıq néni özümdurmen. **49** Ata-bowlirilinglar chöllerde «manna» yégini bilen yenila öldi. **50** Lékin mana, ershtin chüshken nan del shundaqki, birsi uningdin yégen bolsa ölmeydu. **51** Ershtin chüshken hayatlıq néni özümdurmen; kimdekim bu nandin yése, ebedil'ebedigiche yashaydu. Men bérividighan shu nan bolsa ménig et-ténimdir, pütükül dunyadikiler hayatqa ige bolsun dep, men uni atımaqchimen. (**aiónios g165**) **52** Bu söz bilen Yehudiylar özara talash-tartış qılıshıqa bashlap: — Bu adem bizning yéyishimizge özining et-ténini qandaq bérileşin! — déyisetti. **53** Shunga Eysa ulargha mundaq dédi: — Berheq, berheq, men silerge shuni ýetip qoyayki, siler Insan'oghlining et-ténini yémigüche we qénini ichmigüche, silerde hayatlıq bolmaydu. **54** Et-ténimmi yégüchi we qénimmi ichküchi menggülükt hatatqa érishken bolidu we men uni axırqi künü tirildürimen. (**aiónios g166**) **55** Chünki et-ténim heqiqiy ozuqluq, qénim bolsa heqiqiy ichimliktur. **56** Et-ténimmi yégüchi we qénimmi ichküchi mende yashaydu we memmu uningda yashaymen. **57** Hayat Ata ménii ewetken we men Atining bolghanlıqidin yashawatqinimdek, ménii yégüchi kishi hem ménig wasitem bilen yashaydu. **58** Mana bu ershtin chüshken nandur. Bu nan ata-bowlirilinglar yégen «[manna]»dek emes; chünki ular «[manna]»ni yéyishi bilen öldi; biraq bu nanni istémal qılghuchi bolsa menggü yashaydu! (**aiónios g165**) **59** Bu sözlerni u Kepernahumdi sinagogda telim bergenide ýétqanidi. **60** Shuning bilen uning muxlisliridin nurghunliri buni anglighanda: — Bu telim bek éghir iken! Buni kim anglap kötürelisun? — déyishti. **61** Biraq öz ichide muxlisirining bu toghrisida ghotuldashqinini bilgen Eysa ulargha: — Bu sözüm silerni taydurdumu? **62** Emdi mubada Insan'oghlining esli kelgen jaygha kötürülliwatqını körsenglar, qandaq bolar! **63** [Insan'gha] hayatlıq bergüchi — Rohtur. Insanning etliri bolsa héchqandaq payda bermeydu. Men silerge étyqan sózlerim bolsa hem rohtur we hem hayatlıqtur. **64** Lékin aranglardın étiqad qilmığhan beziler bar, — dédi (chünki Eysa étiqad qilmığhanlarning we özige satqunluq qılıdighanning kim ikenlikini bashtıla bilet). **65** Shuning bilen u mundaq dédi: — Men shu sewebtin silerge shuni ýettimki, Atamdin ata qilinmisa, héchkim ménig yénimha kélélmeydu! **66** Shu waqittin tartip muxlisliridin xeli köpi chékinip chiqip, uning bilen yene mangmaydighan boldi. **67** Shunga Eysa on ikkiylendin: — Silermu, hem [menden] kétishni xalamisiler? — dep soridi. **68** Simon Pétrus uningga jawab qilip: — I Reb, biz kimming yénigha kétettuq? Menggü hayatlıq sózleri sendiliur! (**aiónios g166**) **69** We shuningha ishendüq we shuni bılıp yettuqki, sen Xudaning Muqeddes Bolghuchisidursem! — dédi. **70** Eysa ulargha jawaben: — Men siler on ikkinglarni tallidim emesmu, biraq aranglardarda birsı Iblistur! — dédi **71** (uning bu dégini Ishqariyotluq Simonning oghli Yehudani körsetkenidi, chünki Yehuda on ikkiylenning biri bolghini bilen, kényin özige satqunluq qılıdu).

7 Bu ishlardın kényin, Eysa Galiliyede aylinip yürüdü. U Yehudiye aylinip yürüshni xalimaytti, chünki [shu yerdiki] Yehudiylar uningga qest qılmaqchi idi. **2** Bu chaghda, Yehudiylarning «kepiler héyi»gha az qalghanidi. **3** Shunga Eysaning iniliri uningga: — Mushu yerdin ayrılip Yehudiyege bargħin, shuning bilen muxlisiringu [karamet] emelliringni koreleydu! **4** Chünki özini xelq-alemge tonutmaqchi bolghan héchkim yosħurun jayda ish qilmaydu. Bu emellerni

qiliwatqanikensen, özüngni dunyagha körset! — déyishti. 5 Chünki uning inilirimu uningha étiqad qilmighanidi. 6 Shunga Eysa ulargha: — Méning waqt-saitim téxi kelmedi. Lékin silerge nisbeten herwaqt munasiptur. 7 Bu dunyadiki kishiler silerge hergiz öch bolmaydu; lékin ménii öch köridu. Chünki men ularning qilmishlirini rezil dep guwahliq bériwatiimen. 8 Siler bu héytqa bériweringlar. Men bu héytqa barmaymen, chünki méning waqt-saitim téxi yétip kelmedi, — dédi. 9 Eysa bu sözlerni qilip, Galiliyede qaldi. 10 Eysanining iniliri héytqa chiqqandin kényin, u özimu uningha bardi. Emma ashkara emes, yoshurun bardi. 11 Héytta Yehudiylar uni izdep: «U qeyerdiridur?» dep sorawatatti. 12 Kishiler arisida uning toghrisida kopi ghulgulhola boldi. Beziler uni: «Yaxshi adem!» dése, yene beziler: «Yaq, u xalayiqni azduruwatidu!» déyishti. 13 Biraq Yehudiylar [chongliridin] qorqup, héchkim ochuq-ashkare uning gépini qilmaytti. 14 Héytning yérими ötkende, Eysa ibadetxana hoyliliriga kirip xelqqe telim bérishke bashlidi. 15 Yehudiylar: — Bu adem héchqandaq telim almighan turuqluq, uning qandaqmu munche köp bilimi bolsun? — dep hang-tang qélishti. 16 Eysa ulargha: — Bu telimler méning emes, belki ménii Ewtüküchinginigidur. 17 Uning iradisige emel qilishqa öz iradisini baghlighan herkim bu telim toghruluq — uning Xudadin kelgenlikini yaki özlükümdin étyiatqanlıqimni bilidu. 18 Öz alidiga sözligeni kishi öz shan-sheripini izdeydi, lékin özini ewtüküching shan-sheripini izdeydiñ kishi heq-sadiqtur, uningga heqqanıysızlıq yoqtur. 19 Musa [peyghember] silerge Tewrat qanunini tapshurghan emesmu? Lékin héchqaysinglar bu qanun'ga emel qilmayatisiler! Némishqa ménii öltürmekchi bolisiler? — dédi. 20 Köpchilik: — Sanga jin chaplishiptu! Séni öltürmekchi bolghan kim iken? — déyishti. 21 Eysa ulargha mundaq jawab berdi: — Men bir karametni yaritishim bilen hemminglar hang-tang qélishtinglar. 22 — Emdi Musa [peyghember] silerge xetne qilish toghruluq emr qaldurghan (emelyiette bolsa xetne qilish Musa peyghemberdin emes, ata-bowlardin qalghan), shunga siler shabat künige [toghra keliq qalsimu] shu künide ademming xetnisini qiliwrerisiler. 23 Emdi Tewrat qanuniga xilaplıq qilimmisun dep shabat künide adem xetne qilin'ghan yerde, men shabat künide bir ademmi sellimaza saqaytsam, siler néme dep manga achchiqlinisiler? 24 Sirtqi qiyaptek qarap höküüm qilmanglar, belki heqqanıy höküüm qilinglar! 25 U waqitta Yérusalémlıqlarning beziliri: — [Chonglar] öltürmekchi bolghan kishi bu emesmidi? 26 Ashkara sözlewatsimu, uningga qarshi héch nerse démidighu! Derweqe, aqsaqallarning uning Mesih ikenlikini bilip yetkenmu? 27 Halbuki, bu ademning qeyerdin kelgenlikini biz éniq bilimiz. Lékin Mesih kelgendi, uning qeyerdin kelgenlikini héchkim bilimestihu, — déyishti. 28 Shunga Eysa ibadetxana hoylisida telim bériwetiip, yuqiri awaz bilen mundaq dédi: — Siler ménii tonuyimiz hemde méning qeyerdin kelgenlikimnimu bilimiz, [dewatisiler]?! Biraq men özlükümdin emes, men ménii Ewtüküchidin [keldim], U heqtur; biraq siler Uni tonumaysiler. 29 Men Uni tonuymen. Chünki men Uning yénidin keldim, ménii U ewetti. 30 Shunga ular uni tutush yolini izdeyti, lékin héchkim uningga qol salmidi; chünki uning waqt-saiti téxi yétip kelmigenidi. 31 Lékin xalayiq arisidiki nurghun kishiler uningga étiqad qildi. Ular: «Mesih kelgende bu kishi köersetken möjizilik alametlerdin artuq [möjize] yaritalarmu?» déyishti. 32 Perisiyler xalayiqning u toghruluq ghulgulha boluwtatqan bu gep-sözlirini angildi; shuning bilen Perisiyler bilen bash kahinlar uni tutush üchün birnechche qarawullarni ewetti. 33 Shuning bilen Eysa: — Yene bir'az waqt siler bilen bille bolimen, andin ménii Ewtüküchingin yénigha kétimen. 34

Ménii izdeysiler, lékin tapalmaysiler. Men baridighan yerge baralmaysiler, — dédi. 35 Buning bilen, Yehudiylar bir-birige: — U biz tapalmighudek qeyerlerge barar? Gréklar arisidiki tarqaq Yehudi muhajirlarning yénigha bérüp, gréklargha telim béremdigandu? 36 [Ménii izdeysiler, lékin tapalmaysiler. Men baridighan yerge baralmaysiler] dégini némisidi? — déyishti. 37 Héytning axırqi hem eng katta kuni, Eysa ornidin turup, yuqiri awaz bilen: — Kimdekim ussisa, méning yénimgha keliq ichsun! 38 Manga étiqad qilghuchi kishining xuddi muqeddes yazmilarda étyilghinidek, ich-baghridin hayatiq süyining deryalari éqip chiqidu! — dep jakarli 39 (u bu sözni özige étiqad qilghanlارgha ata qilnidighan Muqeddes Rohqa qarita éytqanidi. [Xudanıng] Rohi téxi héchkimge ata qilinmighanmadi, chünki Eysa téxi shan-sheripige kirmigenidi). 40 Xalayiq ichide beziler bu sözni anglap: — [Kélishi muqerrer bolghanj] peyghember heqiqeten mushu iken! — déyishti. 41 Beziler: «Bu Mesih iken!» déyishtetti. Yene beziler bolsa: «Yaq, Mesih Galiliyedin kélettimi? 42 Muqeddes yazmilarda, Mesih [padishah] Dawutning neslidin hem Dawutning yurti Beyt-Lehem yézisidin kélédu, déýilmigenmidi?» — déyishti. 43 Buning bilen, xalayiq uning wejidin ikkige bölünüp ketti. 44 Beziliri uni tutayli dégen bolsimu, lékin héchkim uningga qol salmadi. 45 Qarawullar [ibadetxanidin] bash kahinlar bilen Perisiylerning yénigha qaytip kelgende, ular qarawullargha: — Néme üchün uni tutup kelmidinglar? — dep sorashti. 46 Qarawullar: — Héchkim héchqachan bu ademdek sözligem emes! — dep jawab bérishi. 47 Perisiyler ulargha jawaben: — Silermu azduruldunglarımı? 48 Aqsaqallardin yaki Perisiylerdin uningga étiqad qilghanlar bolghanmu? 49 Lékin Tewrat qanunini bilmeydighan bu chüprendiler netek qalidu! — déyishti. 50 Ularning arisidin biri, yeni burun axshamda Eysanining alidiga kelgen Nikodim ulargha: 51 — Tewrat qanunimiz awwal kishining néma qilghinini özidin anglap bilmez turup, uningga höküüm chiqıraqmu! 52 Ular jawab qilip: — Senmu Galiliyedinmnu? [Muqeddes yazmilarnı] kör, qétiqrinop oqup baq, Galiliyedin héchqandaq peyghember chiqmaydu! — dédi. 53 Shuning bilen [ularning] herbiri öz öyige ketti.

8 Eysa bolsa Zeytun téghigha chiqip ketti. 2 Etisi seherde, u yene ibadetxana hoyliliriga kirdi we xalayiqning hemmisi uning yénigha kéléshkenidi. U olturup, ulargha telim bérishke bashlidi. 3 [Shu chaghda], Tewrat ustazlari bilen Perisiyler zina qilip tutulup qalghan bir ayalni uning alidiga élip kéishti. Ular ayalni otturigha chiqırıp, 4 uningdin: — Ustaz, bu ayal del zina üstide tutuwélindi. 5 Musa [peyghember] Tewrat qanunida bizge mushundaq ayallarni chalma-kések qilip öltürüşni emr qilghan. Emdi senche, uni qandaq qilish kérék? — dep sorashti. 6 Emdi ularning bundaq déyishtiki niyiti, uni tuzaqqa chüshürüp, uningga üstidin erz qilghudek birer bahane izdesh idi. Emma Eysa éngiship, barmiqi bilen yerge bir némilerni yazghili turdi. 7 Ular shu soalni toxtimig sorawatatti, u ruslinip ulargha: — Aranglardiki kim gunahsız bolsa, [bu] [ayalgha] birinchı tashni atsun! — dédi. 8 Andin u yene éngiship, yerge yézishni davamlashturdı. 9 Ular bu sözni anglap, aldi bilen yashan'ghanliri, andin qalghanliri bir-birlep [hemmisi] u yerdin chiqip kétishti. Axırıda Eysa otturida öre turghan héliqi ayal bilen yalghuz qaldı. 10 Eysa ruslinip turup, shu ayaldın bashqa héchkimni körmen bolup, uningdin: Xanim, sanga héliqi shikayet qilghanlar qéni? Séni gunahqa békítidighan héchkim chiqmidim? — dep soriwidi, 11 — Hezretliri, héchkim chiqmadi, — dédi ayal. Eysa: — Menmu séni gunahqa békitmeymen. Barghin, buningdin kényin yene gunah qilmighin! — dédi. 12 Shunga Eysa yene köpçhilikke

söz qilip: — Dunyaning nuri özümdurmen. Manga egeshkenler qarangghuluqta mangmaydu, eksiche hayatlıq nurığha érishidu, — dédi. **13** Perisiyler: — Sen özüngge özüng guwahliq bériwatisen. Shunga séning guwahliq rast hésablanmaydu, — déyishti. **14** Eysa ulargha jawaben mundaq dédi: — Hetta men özümge guwahliq bersemmu, guwahliqim heqtur, chünki men özümning qeyerdin kelgenlikimi we qeyerge baridighanlıqimni bilimen. Lékin siler qeyerdin kelgenlikimi we qeyerge baridighanlıqimni bilmeyisiler. **15** Siler et igilirinen ölcchimi boyiche höküm qilisiler. Biraq men héchkimming üstige höküm qilmaymen. **16** Men höküm qilsammu, hökümüm heqiqiydur; chünki men yalghuz emes, belki méni ewtewken! Ata [bu ishta] men bilen billidur. **17** Silerge tebe woghan Tewrat qanunida: «İkki ademning guwahliqi bolsa rast hésablinidu» dep pütülgendur. **18** Rast, men özüm toghramda özüm guwahliq bérinen, we méni ewtewken Atimu ménинг toghramda guwahliq bérider. **19** Ular uningdin: — Atang qeyerde? — dep sorashti. Eysa ulargha jawab bérüp: — Siler ya méni tonumaysiler, ya Atamni tonumaysiler; méni tonughan bolsanglar, Atamnimu tonuyttunglar, — dédi. **20** Eysa bu sözlerni ibadetxanida telim bergenide, sediqe sanduqining aldida turup ýqtanidi. Biraq héchkim uni tutmudi, chünki uning waqt-saiti téxi ýetip kelmigenidi. **21** Shuning bilen u ulargha yene: Men bu yerdin kétimen; siler méni izdeysiler, lékin öz gunahinglar ichide ölisiler. Men kétidighan yerge siler baralmaysiler, — dédi. **22** Buning bilen Yehudiylar: — U: «Men kétidighan yerge siler baralmaysiler» deydu. Bu uning özini öltürüwalımen déginimedu? — déyishti. **23** Eysa ulargha: — Siler töwendindursiler, men yuqiridindurmen. Siler bu dunyadindursiler, men bu dunyadin emesmen. **24** Shuning üchün silerge: «Gunahliringlar ichide ölisiler» dédim. Chünki siler ménинг «[Ezeldin] Bar Bolghuchi» ikenlikimge ishenmisenglar, gunahliringlar ichide ölisiler, — dédi. **25** Sen zadi kim? — dep sorashti ular. Eysa ulargha: — Bashta silerge néme dégen bolsam, men shu. **26** Özümning silerning toghranglarda we üstünglardın höküm qildighan nurghun sözlirim bar; lékin méni Ewtükuchi heqtur we men Uningdin némini anglichan bolsa, bularnilla dunyadikilere uqturup ýtimumen, — dédi. **27** Ular uning özlirige ýqtanırırinining Ata toghrulq ikenlikini chüshinelmedi. **28** Shunga Eysa mundaq dédi: Siler Insan'oghlini kötürgendin keyin, ménинг «[Ezeldin] Bar Bolghuchi» ikenlikimmi bilisiler we shundaqla héch ishni özlükümdin qilmighthanlıqimni, peqet Atining manga ögetkininila sözligelenliknimu bilisiler. **29** Méni Ewtükuchi men bilen billidur, U méni esla yalghuz qoymidi, chünki men hemishe Uni xurser qildighan ishlarni qilimen. **30** Eysa bu sözlerni qiliwatqan chaghning özide, nurghun kishiler uninggaq etiqad qildi. **31** Eysa özige etiqad qilghan Yehudiylarha: — Eger ménинг söz-kalamimidin chiqmay tursanglar, ménинг heqiqiy muxlislim bolghan bolisiler, **32** we heqiqetni bilisiler we heqiqet silerni azadlıqqa érishtiridu, — dédi. **33** Ular jawaben: — Biz Ibrahimning neslimiz, — héchqachan héchkimming qulluqida bolmiduq. Sen qandaqsige: Azadlıqqa érishtisiler, deysen? — dédi. **34** Eysa ulargha jawab bérüp: — Berheq, berheq, men silerge shuni ýtip qoyayki, gunah sadir qilghan kishi gunahning qulidur. **35** Qul ailide mengü turmaydu, lékin oghul mengü turidi. (**aion g165**) **36** Shuning üchün Oghul silerni azad qilsa, heqiqiy azad bolisiler. **37** Silerning Ibrahimning nesli ikenliklarni bilimen. Biraq méni öltürmekchi boluwatisiler, chünki ménинг sözüm ichinglardın orun almdi. **38** Men Atamning yénida körgenlirimmi ýtwitimen; siler bolsanglar öz atanglardın körgenliringlarni qiliwatisiler! **39** Ular jawab bérüp: — Bizning atimiz Ibrahimdur, — dédi. Eysa ulargha: —

Eger Ibrahimning percentliri bolsanglar, Ibrahimning emellirini qilghan bolattinglar! **40** Biraq hazir eksiche méni, yeni Xudadin anglichan heqiqetni silerge yetküzen ademni öltürüşke qestleysiler. Ibrahim undaq ishni qilmighan. **41** Siler öz atanglarning qilghinini qiliwatisiler! — dédi. — Biz haramdin bolghan emesmiz! Bizning peqet birla atimiz bar, U bolsa Xudadur! — déyishti ular. **42** Eysa ulargha: — Atanglar Xuda bolghan bolsa, méni söygen bolattinglar; chünki men Xudanı baghridin chiqip, bu yerge keldim. Men özlükümdin kelgen emesmen, belki Uning teripidin ewteligennen. **43** Sözlirimni néminishqa chüshenmeysiler? Éniqli, ménинг söz-kalamam qulinqırlarha kirmeywatidu! **44** Siler atanglar iblistin bolghansiler we uning arzu-heweslirige emel qilishni xalaysiler. U alem apiride bolghandin tartip qatil idi we uningda heqiqet bolgaghachqa, heqiqette turgihan. U yalghan sözlidle, öz tebittidin sözleydi, chünki u yalghanchi we shundaqla yalghanchılıqning atisidur. **45** Lékin men heqiqetni sözliginin üchün, manga ishenmeysiler. **46** Qaysinglar méni gunahi bar dep delilliyeleysiler, qéni? Heqiqetni sözlisem, néme üchün manga ishenmeysiler? **47** Xudadin bolghan kishi Xudanıng sözlirini anglaydu; siler ularni anglimaysiler, chünki siler Xudadin bolghan emessiler! **48** Yehudiylar uningha jawaben: — Ejeba, bizning séni: «Samariyelik hem jin chaplashqan ademsose déginimiz toghra emesmu? — déyishti. **49** Eysa jawaben: — Manga jin chaplashqini yoq, belki men Atamni hörmət qilim; lékin siler manga hörmetsizlik qiliwatisiler. **50** Men öz shan-sheripimni izdimeymen; lékin buni idigzüchi hem [uning üstidin] höküm qilghuchi Birsi bar. **51** Berheq, berheq, men silerge shuni ýtip qoyayki, ménинг söz-kalamamni tutidighan kishi ebedil'ebed ölüm körmeye. (**aion g165**) **52** Shuning bilen Yehudiylar uningha: — Sanga derweqe jin chaplashqanlıqını emdi bilduq! Hetta [hezriti] Ibrahim we peyghemberlermu ölgən tursa, sen qandaqsige: «Ménинг söz-kalamamni tutidighan kishi ebedil'ebed ölüm tétimaydu» deyisen? (**aion g165**) **53** Ejeba, sen atimiz Ibrahimdin ulughmusun? U öldi, peyghemberler hem öldü! Sen özüngni kim qilmaqchisen? **54** Eysa jawaben mundaq dédi: — Eger men özümni ulughlisam, undaqta ulughluqum héchnerse hésablanmatty. Biraq méni ulughluqchi — siler «U bizning Xudayımız» dep ataydighan Atamning Özidur. **55** Siler Uni tonumidinglar, lékin men Uni tonuymen. Uni tonumaymen désem, silerdek yalghanchi bolattim; biraq men Uni tonuymen we Uning söz-kalamamni tutimen. **56** Atanglar Ibrahim ménинг künümni körigidighanlıqidin yayrap-yashnidi hem derweqe uni aldin'ala körtüp shadlandi. **57** — Sen téxi ellik yashqa kirmey turup, Ibrahimni kördüngmu? — déyishti ular. **58** Eysa ulargha: — Berheq, berheq, men silerge shuni ýtip qoyayki, Ibrahim tughulmaستila, men Bar Bolghuchidurmen! — dédi. **59** Buning bilen ular uni chalma-kések qilghili qollırıgha yerdin tash aldi; lékin Eysa ulargha körünmey, ularning otturisidin ötüp ibadetxanidin chiqip ketti.

9 We u yolda kétiwétip, tughma qarigu bir ademni kördi. **2** Muxlisiri uningdin: — Ustaz, kim gunah qilip uning qarigu tughulghiniga seweb bolghan? U özümu ya ata-anisimu? — dep sorashti. **3** Eysa mundaq jawab berdi: — Öz yaki atanisining gunah sadir qilghanlıqidin emes, belki Xudanıng Öz emelliri uningda ayan qilinsun dep shundaql bolghan. **4** Künning youraqda, méni Ewtüküchingin emellirini ada qilishim kérek. Kech kirse, shu chaghda héchkim ish qılalmaydu. **5** Men dunyada turghan waqtimda, dunyaning nuri özümdurmen. **6** Bu sözlerni qilghandin keyin, u yerge tükürüp, tükürükten lay qilip, layni héliqi ademning közürligine sürüp qoysi: «Siloam

kölchiki»ge béríp yuyuwetkin» dédi («Siloam» [ibraniyche söz bolup], «ewetilgen» dégen menini bildüridü). Shuning bilen héliqi adem béríp yuyuwidi, közi körídighan bolup qaytip keldi. **8** Qoshnlirili we u ilgiri tilemchilik qilghinida uni körgenler: — Bu olturup tilemchilik qildighan héliqi adem esmesu? — déyiship ketti. **9** Beziler: «Hee, shu iken» dése, yene beziler: «Yaq. u emes, lékin uninggħha oxshaydiken» déyishti. Biraq u özi: — Men del shu kishi bolimen! — dédi. **10** — Undaqta közliring qandaq échildi? — dep sorashti ular. **11** U jawaben mundaq dédi: — Eysa isimlik bir kishi [tükürükidin] lay qilip közlirimge sürüp qoyuwidi, manga: «Siloam kölchikige béríp yuyuwetkin» dégenidi. Men béríp yuyuwidim, köreleydighan boldum. **12** — U hazir qeyerde? — dep sorashti ular. — Bilmeymen, — dédi u. **13** Xalayiq ilgiri qarighu bolghan bu ademni Perisiylerning alidiga élip béríshi **14** (eslide Eysa lay qilip bu ademning közlirini achqan kün del shabat künidi). **15** Shuning bilen Perisiyeler qaytidin bu ademdin qandaq köreleydighan bolghinini soriwidi, ulargha: — U közlirimge lay [sürüp] qoydi, men yuyuwidim we mana, köreleydighan boldum! — dédi. **16** Shuning bilen Perisiyelerdin beziliri: — U adem Xudanıng yénidin kelgen emes, chünki u shabat künini tutmaydu, — déyishti. Yene beziliri: — U gunahkar adem bolsa, qandaqlarche bundaq möjizilik alametlerni yaritalaytt? — déyishti. Buning bilen ularning arisida böltünüş peyda boldi. **17** Ular qarighu ademdin yene: — U közliringni échiptu, emdi sen u toghrulju néme deyßen? — dep sorashti. U: — U bir peyhember iken, — dédi. **18** Yehudiylar köreleydighan qilin'ghan kishining ata-anisini tékip kelmigħie, burun uning qarighu ikenlikige we haziz köreleydighan qilin'ghanliqiga ishenmeytti. Shunga ular uning ata-anisini chaqirtip, **19** ulardin: — Bu silerning oħglunglarmu? Tugħma qarighu, dewartattinglar? Emdi hazir qandaqlarche köreleydighan bolup qald? — dep sorashti. **20** Ata-anisi ulargħa: — Uning biznng oħglimiz ikenlik, shundaqla tughulushidinla qarighu ikenlikini bilim; **21** lékin hazir qandaqlarche köreleydighan bolup qalghanliqini, közlirini kim achqanlıqini bilmeymiz. U chong adem tursa, [buni] özidin soranglar, u özi dep bersun, — dep jawab berdi. **22** Ata-anisining shundaq déyishi Yehudiylardin qorqqanlıq iħiħu id; chünki Yehudiylar kimdekkim Eysani Mesih dep étirap qilsa, u sinagog jamaifidin qogħlap chiqirilsun dep qarar qilghanidi. **23** Shu sewebtin uning ata-anisi: «U chong adem tursa, [buni] özidin soranglar» dégenidi. **24** Perisiyeler eslide qarighu bolghan ademni yene chaqirip uningħha: — Xudagħa shan-sherep bérip [qesem qil!] Biz bu ademning gunahkar ikenlikini bilimiz, — déyishti. **25** U mundaq jawab berdi: — U gunahkarmu, emesmu, bilmeymen. Biraq men shu birla isħni bilimenki, qarighu idim, hazir köreleydighan boldum. **26** Ular uningdin yene bir qétim: — U séni qandaq qildi? Közliringni qandaq acht? — dep sorashti. **27** U jawaben: — Silerge alliqachan ħeftim, biraq qulaq salmidingħar. Siler néme dep qaytidin angħla l-xalap qaldingħar? Silermu uning muxlisli boly dewartamsiler? — dédi. **28** Buning bilen, ular uni qattiq tillap: — Sen hēliqining muxlis! Biz bolsaq Musa [peyhemberning] muxlislirimiz. **29** Xudanıng Musagħa sözligienlikini bilimiz; lékin bu némining bolsa qeyerdin kelgenlikinimu bilmeymiz, — déyishti. **30** Héliqi adem ulargħa mundaq jawab qayturdī: — Ajayip isħqu bu! Gerche siler uning qeyerdin kelgenlikini bilmiginingħar bilen, u méning közlirimmi acht. **31** Biz bilimizki, Xuda gunahkarlarning tilekklirini anglimaydu; biraq Özige ixlasmen bolup iradisige emel qilgħuchilariningkini anglayd. **32** Dunja apiride bolghandin tartip, birersining tugħma qarighunign közini achqanlıqini angħlap baqqan emes. (**aioñ għiex**) **33** Eger bu adem Xudadin kelmigen bolsa, héchnéme qilalmighan bolatti.

34 Ular uni: — Sen tüptin gunah ichide tughulghan turuqlu, bizżeq telim bermekchimusen? — déyiship, uni [sinagogtin] qogħlap chiqiriwétsihs. **35** Eysa ularning uni [sinagogtin] qogħlap chiqargħanliqini angħap, uni izdep tépib: Sen, Xudanıng Oghligha étiqad qilamsen? — dep soridi. **36** U jawaben: — Teqsir, u kim? Men uningħha étiqad qilay, — dédi. **37** — Sen hem uni körding hem mana, hazir sen bilen sożlihiwatqan del shuning özi, — dédi Eysa uningħha. **38** Héliqi adem: — I Reb, étiqad qilim! — dep, uningħha sejde qildi. **39** — Men korlarni körídighan bolsun, körídighanlarni kor bolsun dep bu dunyaghha höküm chiqirishqa keldim, — dédi Eysa. **40** Uning yénidiki bezi Perisiyeler bu sożlerni angħap uningdin: — Bizmu kormu? — dep sorashti. **41** Eysa ulargħa: — Kor bolghan bolsangħar, gunahingħar bolmaytti; lékin siler hazir «körüwatimiz» déginingħar tħochi silerge gunah hésabliniwériddi, — dédi.

10 Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoyayki, qoy qotinħha isħiktin kirmey, bashedha yerdin yamiship kirgen kishi ogħri we qaraqchidur. **2** Isħiktin kırídighan kishi bolsa qoħlarning padċċisidur. **3** Išikh baqar uningħha isħkni ēchip bérídu we qoylar uning awazini angħap tonuydu; u öz qoylirining isimlirini bir-birleq chaqirip ularni sirtqa bashlap chiqidu. **4** U qoylirining hemmisini sirtqa chiqirip bolup, ularning alidda mangidu, qoħlarmu uning keynidin egħiġip mēngħishidu; chünki ular uning awazini tonuydu. **5** Lékin ular yat ademning keynidin mangmaydu, belki uningdin qachidu; chünki ular yatlarning awazini tonumaydu. **6** Eysa bu temsilni ulargħa sożlep bergini bilen, lékin ular uning özlırige néme dewartaqniliqini héch chħušenmidi. **7** Shunga Eysa ulargħa yene mundaq dédi: — Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoyayki, qoħlarning isħkhi özümdurmen. **8** Mendi ilgħiġi kelgenlerning hemmisi oħġri we qaraqchidur, lékin qoylar ulargħa qulqa salmadi. **9** Išikh özümdurmen. Men arqilq kirkini qutquzilu hem kirkip-chiqi, ot-chöplerni tétip yéyeleydu. **10** Oħġri bolsa peqet oħṛilash, öltüriżi we buzush üħħurla kélidu. Men bolsam ularni hayatliqq ħażiż sun we shu hayatliqi mol bolsun dep keldim. **11** Yaxshi padichi özümdurmen. Yaxshi padichi qoylar üħħū öz jénini pida qilidu. **12** Lékin medikar undaq qilmiaydu. U belki ne qoħlarning igħiġi ne padichisi bolmighachqa, bőrining kelgħinji körse, qoħlarni tashlap qachidu we bōre kēlips qoħlarni tipi tiripien qiliwéti. **13** Emdi medikar bolsa peqet heqqini dep isħlep, qoħlarga kóngħi bólmez beder qachidu. **14** Yaxshi padichi özümdurmen. Ata méni toniġħinidek men atini tonuġħinimdekk, men özümmingħiklerni tonuymen we özümmingħiklermu méni tonuydu; qoħl üħħu jénim pida. **16** Bu qotandin bolmighan bashqa qoħlirimma bar. Ularnimu élip bashlishim kékrek we ularmu awazimni angħlaydu; shuning bilen bir pada bolidu, shundaqla ularning bir padichisi bolidu. **17** Ata méni shu sewebtin söyiduki, men jénimmi qayturwélishim üħħu uni pida qilim. **18** Jénimmi héch kím mendin alalmaydu, men uni öz ixtiyār bilen pida qilim. Men uni pida qilishqa hoquqluqmen we shundaqla uni qayturwélishim hoquqluqmen; bu emri Atamdin tapshuruwalgħanmen. **19** Bu sożller tüpeyldin Yehudiylar arisida yene böltünüş peyda boldi. **20** Ulardin köp ademler: — Uningħha jin chaplišiptu, u jöyliwati, néme üħħu uning sözige qulaq salghudkesier? — déyishti. **21** Yene beziler bolsa: — Jin chapplashqan ademning sożliri bundaq bolmaydu. Jin qandaqmu qarighularning közlirini achalisun?! — déyishti. **22** Qish pesli bolup, Yérusalémda «Qayta bégħishlash héjti» ötküzilüwatatti. **23** Eysa ibadetxanidiki «Sulaymanning pészawwini»da aylinip yüretti. **24** Yehudiylar uning etrapiga olishi wélib: — Bizni qachan'għiche tit-tit

qılıp tutuqluqta qaldurmaqchisen? Eger Mesih bolsang, bizge ochuqını éyt, — déyishti. **25** Eysa mundaq jawab berdi: — Men silerge ýttim, lékin ishenmeyiler. Atamning name bilen qılghan emellirimning özi manga guwahlıq bérider. **26** Biraq men silerge ýtqinimdek, siler étiqad qilmidinglar, chünki méning qoylirimdin emessiler. **27** Méning qoylirim méning awazimni anglaydu, men ularni tonuyuen we ular manga egishidu. **28** Men ulargha menggülüq hayat ata qilimen; ular esla halak bolmaydu. Héchkim ularni qolumdin tartıwalalmaydu. (**aïön g165, aïönios g166**) **29** Ularnı manga teqdim qılghan atam hemmidin üstündür we héchkim ularni atamning qolidin tartıwalalmaydu. **30** Men we Ata [lesidinla] birdürmiz. **31** Buning bilen Yehudiylar yene uni chalma-kések qılıshmaqchi bolup, yerdin qollırıga tash élishti. **32** Eysa ulargha: — Atamdin kelgen nurghun yaxshi emellerni silerge körsettirm. Bu emellerning qaysisi üchün ménii chalma-kések qılımaqchisiler? — dédi. **33** — Sériy yaxshi bir emel üchün emes, belki kupurluq qılghining üchün chalma-kések qılımiz. Chünki sen bir insan turuqluq, özüngni Xuda qılıp körsetting! — dédi Yehudiylar jawaben. **34** Eysa ulargha mundaq jawab berdi: — Silerge tewe muqeddes qanunda «Men ýttim, siler ilahlarsiler» dep pütilgen emesmu? **35** Xuda öz söz-kalamını yetkügenlerni «ilahlar» dep atıghan yerde (we muqeddes yazmılarda ýýtilghını hergiz kúchtın qalmayıdu) **36** néme üchün Ata Özige xas-muqeddes qılıp panıy dunyaghа ewetken zat «Men Xudanı Oghlimen» désе, u toghrulıq «kupurluq qılding!» deysiler? **37** Eger Atamning emellirini qılımsam, manga ishemmenglar. **38** Biraq qılsam, manga ishemmigen halettim, emellerning özlirige ishininglar. Buning bilen Atining mende ikenlikini, méningmu Atida ikenlikimni heq dep bilip étiqad qılıdighan bolisiler. **39** Buning bilen ular yene uni tutmaqchi boldi, biraq ularning qollırıdin qutulup, u yerdin ketti. **40** Andin u yene lordan deryasining u qétığha, yeni Yehya [peyghember] deslipide ademlerni chömüldürgen jaygha bérip, u yerde turdi. **41** Nurghun kishiler uning yénigha keldi. Ular: — Yehya héch möjizilik alamat körsetmigen, lékin uning bu adem toghrisida barlıq ýýtqanlırast iken! — déyishti. **42** Shuning bilen nurghunlighan kishiler bu yerde uningga étiqad qıldı.

11 Lazarus dégen bir adam késel bolup qalghanidi. U Meryem we hedisi Marta turghan, Beyt-Aniya dégen kentte turattı **2** (bu Meryem bolsa, Rebbe xushbuy mayni sürkigen, putlirinen öz chachliri bilen értip qurqtan héliqi Meryem idi; késel bolup yatqan Lazarus uning inisi idi). **3** Lazarusning hediliri Eysagha xewerchi ewetip: «I Reb, mana sen söygen [dostung] késel bolup qaldi» dep yetküzdi. **4** Lékin Eysa buni anglap: — Bu késeldin ölüp ketmeydu, belki bu arqılıq Xudanı Oghlı ulughlinip, Xudanıng shan-sheripi ayan qilinidu — dédi. **5** Eysa Marta, singlisi we Lazarusni tolimu söyletti. **6** Shunga u Lazarusning késel ikenlikini anglıghan bolsimu, özi turuwtaqan jayda yene ikki kün turdi. **7** Andin kényin u muxlislirigha: — Yehudiye qayta baraylı! — dédi. **8** Muxlisleri uningga: — Ustaz, yéqindila [u yerdiki] Yehudiylar séni chalma-kések qılımaqchi bolghan tursa, yene u verge qayta baramsen? — déyishti. **9** Eysa mundaq dédi: — Kündüzde on ikki saet bar emesmu? Kündüzü yol mangghan kishi putlashmas, chünki u bu dunyaning yoruqını kóridu. **10** Lékin kéchisi yol mangghan kishi putlishar, chünki uningga yoruqluq yoqtur. **11** Bu sózlerni ýýtqandın kéyin, u: — Dostımız Lazarus uxlap qaldi; men uni uyqusidin oyghatqılı barimen, — dep qoshup qoydi. **12** Shunga muxlislar uningga: — I Reb, uxlıghan bolsa, yaxshi bolup qalidu, — dédi. **13** Halbüki, Eysa Lazarusning ölümi toghrulıq ýýtqanıdı, lékin ular u dem élishtiki uyzuni dewatidu, dep oylashti. **14** Shunga Eysa ulargha ochuqını ýtíp: — Lazarus öldi, — dédi.

15 — Biraq silerni dep, silerning étiqad qilishinglar üçhün, [uning qeshida] bolmighanlıqimha xushalmen. Emdi uning yénigha baraylı, — dédi. **16** «Qoshkézek» dep atılıdighan Tomas bashqa muxlisdashlirigha: — Bizmu uning bilen bille barayha hem uning bilen bille öleyli, — dédi. **17** Eysa muxlisliri bilen Beyt-Aniyagha barghanda, Lazarusning yerlikke qoyulghiniga alliqachan töt kün bolghanlıqı uningga melum boldi. **18** Beyt-Aniya Yérusalémgha yéqin bolup, uningdin alte chaqırımcı yiraqliqtı idi, **19** shuning bilen nurghun Yehudiylar Marta bilen Meryemge inisi toghrisida teselli bergili ularning yénigha kelgenidi. **20** Marta emdi Eysanıng kéliwatqınıni anglapla, uning aldhıga chiqtı. Lékin Meryem bolsa öyide olturnup qaldı. **21** Marta emdi Eysagha: — I Reb, bu yerde bolghan bolsang, inim ölmigen bolatti. **22** Hélihem Xudadın néminí tiliseng, Uning sanga shuni bérídighanlıqını bilim, — dédi. **23** — Ining qayta tirildi, — dédi Eysa. **24** Marta: — Axırkı künide, yene tirilish künide uning jezmen tirilidighanlıqını bilim, — dédi. **25** Eysa uningga: — Tirilish we hayatlıq men özümđurmen; manga étiqad qılghuchi kishi ölsimu, hayat bolidu; **26** we hayat turup, manga étiqad qılghuchi ebedil'ebed olmes; buningha ishinemsen? (**aïön g165**) **27** U uningga: — Ishinimən, i Reb; séning dunyaghа kélishi muqerrer bolghan Mesih, Xudanıng Oghlı ikenlikinge ishiniñem. **28** Buni dep bolup, u bérip singlisi Meryemni astıghına chaqırıp: — Ustaz keldi, séni chaqırıwatıdu, — dédi. **29** Meryem buni anglap, derhal ornidin turup, uning aldhıga bardı **30** (shu peyti Eysa téxi yézigha kirmigen bolup, Marta uning aldhıga ménüp, uchrışırıp qalghan yerde idi). **31** Emdi [Meryemge] teselli bériwatqan, öyde uning bilen olturnghan Yehudiylar uning aldirap qopup sırtqa chiqıp ketkinini körüp, uni qebrige bérip shu yerde yığha-zar qılghılı ketti, dep oylap, uning keynidin méngeşisti. **32** Meryem emdi Eysa bar yerge barghanda uni körüp, ayighıha özini étip: — I Reb, bu yerde bolghan bolsang, inim ölmigen bolatti! — dédi. **33** Eysa Meryemning yığha-zar qılghinini, shundaqla uning bilen bille kelgen Yehudi xelqninq yığha-zar qılıshqını körgende, rohida qattıq pıghan chékip, köngli tolimu biarım boldı we: **34** — Uni qeyerge qoymadılar? — dep soridi. — I Reb, kélép körgin, — déyishti ular. **35** Eysa köz yéshi qıldı. **36** Yehudiylar xelqi: — Qaranglar, u uni qanchılık söygen! — déyishti. **37** We ulardin beziliri: — Qarighuning közini achqan bu kishi késel ademni ölümdin saqlap qalalmasmıdi? — déyishti. **38** Eysa ichide yene qattıq pıghan chékip, qebrinip aldhıga bardı. Qebri bir ghar idi; uning kirish aghzıgha chong bir tash qoysiqluq idi. **39** Eysa: — Tashni éliviétingler! — dédi. Ölgüchning hedisi Marta: — I Reb, yerlikke qoymılı töt kün boldı, hazır u purap ketkendu, — dédi. **40** Eysa uningga: — Men sanga: «Étiqad qılsang, Xudanıng shan-sheripi körisen» dégenidimghul! — dédi. **41** Buning bilen xalayıq tashni élivetti. Eysa közlürini asman'gha tipik mundaq dua qıldı: — I Ata, tilikimni anglıghining üchün sanga teshekkür ýetimén. **42** Tileklirimi hemishe anglaydighanlıqıñı bilim; lékin shundaq bolsimu, etrapımdıki mushu xalayıq séning ménii ewetkenlikke ishensun dep, buni ýýtiyatımen! **43** Bu sózlerni qılghandin kéyin, u yuqırı awazda: — Lazarus, tashqırıgha chiq! — dep towlidı. **44** Ölgüchi qol-putliri képenlen'gen, éngiki téngilghan halda tashqırıgha chiqtı. Eysa ulargha: — Képenni yéshiwétip, uni azad qilinglar! — dédi. **45** Meryemning yénigha pete qılıp kélép, uning emillirini körgen Yehudiylar ichidin nurghunliri uningga étiqad qıldı. **46** Lékin ularning ichide beziliri Perisiylering yénigha bérip, Eysanıng qılghan ishlirini melum qılışıtı. **47** Shunga bash kahinlär we Perisiylér Yehudiylarning kéngeshmisini yığhip: — Qandaq qılıshımız kérék? Bu adem nurghun möjizilik alametlerni yaritiwatidu.

48 Uningha shundaq yol qoyup bériwersek, hemme adem uningga étiqad qılıp kétidu. Shundaq bolghanda, Rimliqlar kélip bu bizning jayimiz we qowmimizni weyran qiliwétidu! — déyishti. **49** Ularning ichide biri, yeni shu yili bash kahin bolghan Qayafa: — Siler héchnémini bilmeydikensiler! **50** Pütün xelqning halak bolushining ornigha, birla ademning ular üchün ölüshining ewzelliñini chüshinip yetmeydikensiler, — dédi **51** (bu sözni u özlükidin éytmighanidi; belki u shu yili bash kahin bolghaniqli üchün, Eysaning [Yehudiy] xelqi tüchün, shundaqla peqet u xelq tüchünlə emes, belki Xudanining her yan'ga tarqılıp ketken percentilirin hemmisini bir qılıp uyuşturush üchün öldigħanlıqidin aldin besharet bérüp shundaq dégenidi). **53** Shuning bilen ular meslihetlispip, shu kündin bashlap Eysani öltürüwetishni qestlidi. **54** Shuning üchün Eysa emdi Yehudiylar arısida ashkara yürmeytti, u yerdin ayrırilp chölgé yeqin rayondiki Efraim isimlik bir shehiringe bérüp, muxlisliri bilen u yerde turdi. **55** Emdi Yehudiylarning «ötüp kétish hétyiqha az qalghanidi. Nurghun kishiler taharetni ada qılısh üchün, héyttin ilgiri yézilardin Yérusalémgha kéisli. **56** Shuning bilen bille shu kishiler Eysani izdeshti. Ular ibadetxanida yighilghanda birbirige: — Qandaq oylawatisiler? U héyt ötküzgili kelmesmu? — déyishti. **57** Bash kahinlar bilen Perisiyler bolsa uni tutush üchün, herkimming uning qeyerdirilikini bilse, melum qılıshı togruluq perman chiqarghanidi.

12 Ötüp kétish hétyidin alte kün ilgiri, Eysa özı ölümdin tirildürgen Lazarus turuwaqtan jay — Beyt-Aniyagħa keldi. **2** Shu wejdidin ular u yerde uningga ziyapet berdi. Marta mēħmarlarni kütuwatatti; Lazarus bolsa Eysa bilen hemdastixan bolghalarning biri idi. **3** Meryem emdi nahayiti qimmet bahaliq sap sumbul etirdin bir qadaq ekilip, Eysaning putlirigha quydi andin chachliri bilen putlirini értip qurutti. Etirning xush puriqi önyi bir aldi. **4** Lékin uning muxlisliridin biri, yeni uningga pat arida satqunluq qılıghuchi, Simonning oghli Yehuda Ishqariyot: **5** — Némishqa bu [qimmet bahaliq] etir kembegħellerge sediçe qılıp bérilishke üch yüz dinargħa sétilmidi? — dédi **6** (bu sözni kembegħellerning ghémini yégenlikü üchün emes, belki oghri bolghaniqli üchün dégenidi; chünki u [muxlislarning ortaq] hemyanini saqlighuchi bolup, daim uningga sélin'ghinidin oghriliwalatti). **7** Emdi Eysa: — Ayalni öz ixtiyarigha qoqħiñ! Chünki u buni méninq depne künüm üchün teyyarlıq qılıp saqlighandur; **8** chünki kembegħell hemishe siler bilen bille bolidu, lékin men hemishe siler bilen bille bolmaymen, — dédi. **9** Zor bir top Yehudiylar uning shu yerde ikenlikidin xewer tétip, shu yerge keldi. Ularning keliši yalghuz Eysani depla emes, yene u ölümdin tirildürgen Lazarusunu körüş üchün idi. **10** Lékin bash kahinlar bolsa Lazarusunu öltürüshni meslihetleshkenidi; **11** Chünki uning sewebidin nurghun Yehudiylar özliridin chékinip Eysagħa étiqad qiliwatatti. **12** Etisi, «[ötüp kétish] hétyi»ni ötküzüşke kelgen zor bir top xalayıq Eysaning Yérusalémgha kéliwatqanlıqini anglap, **13** qollırigha xorma shaxlirini tutushqan halda uni qarshi alghili chiqishti we: «Teshekkür-hosanna! Perwerdigarning namida kelgħuchi, Israîlning padishahiga mubarek bolghay!» dep warqirashți. **14** Eysa bir texeyni tétip, uningga mindi; xuddi [muqeddes yazmilard] mundaq püttulgendek: — **15** «Qorqma, i Zion qızıl Mana, Padishahing éshek texiyeġe minip kéliwatiidu». **16** Eyni chaghda uning muxlisliri bu isħlarni chūšenmeytti, lékin Eysa shan-sherepte ulugħlan'għandin keyin, bu sözlerning uning togruluq püttgenlikini, shundaqla bu isħlarning derweqe uningda shundaq yüz bergenlikini ésige keltirdi. **17** Emdi u Lazarusni qebridin chaqirip tirildürgen chaghda uning bilen

bille bolghan xalayıq bolsa, bu isħqa guwahlq bériwatatti. **18** Eysa yaratqan bu möjizilik alametnemu anglighachqa, uni qarshi élisħqa shu bir top ademler chiqishqanidi. **19** Perisiyler bolsa birbirige: — Qaranglar, [barliq] qilghinqlar bikar kett! Mana emdi püttkül jahan uningga egeshmekte! — déyishti. **20** Ötüp kétish héytida ibadet qılıghili kelgenler arısida birneħechche gréklar mu bar id. **21** Bular emdi Galiliyenning Beyt-Saida yézisidin bolghan Filipning yénigha kélib: — Ependim, biz Eysa bilen körüşsek, — dep telep qilishti. **22** Filip bérüp buni Andriyasqa étti. Andin Andriyas we Filip ikkisi Eysagħa melum qildi. **23** Lékin Eysa ulargha jawaben mundaq dédi: «Insan'oghlinning shanshrepte ulugħlinidighan waqt-saiti yétip keldi. **24** Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoqayki, bughday déni tupraq ichige chūshüp olmigħe, özi yenila yalghuz qalidu; lékin olse, mol hosul bérideru. **25** Kimdekim öz hayatini ayisa uningdin meħrum bolidu; lékin bu dunyada öz hayatidin nepretlense, uni mengħiġliuk hayatiqqa saqliyalaydu. (*aionis għ166*) **26** Kimdekim xizmitimde bolħusni xalisa, manga egħesħsun. Men qeyerde bolsam, méning xizmetħchimmu shu yerde bolidu. Kémdekim méning xizmitimde bolsa, Ata uningga izzet qilidu. **27** Hazir jénim qattiq azabliniwaitidu. Men néme déyishim kékrek? «Ata, méni bu saettin qutquzghin!» deymu? Lékin men del mushu waqt-saet üchün keldim. **28** Ata, namingha shanshrep keltürgin!. Shuan, asmandin bir awaz anglinip: — Uningga shan-sherep keltürdum we yene uningga shanshrep keltürimen! — déyildi. **29** Buni anglighan shu yerde turghan xalayıq: — Hawa güldürli, — déyishti. Yene beziler bolsa: — Bir perishtie uningga gep qildi, — déyishti. **30** Eysa bolsa jawaben: — Bu awaz méni dep emes, silerni dep chūshti. **31** Emdi dunyaning üstige höküm chiqirilish waqt keldi; hazir bu dunyaning hökümdarining tashqirığha qogħlinish waqt keldi. **32** We men bolsam, yerning üstidin kötürülgiminde, püttkül insanlarni özümje jelp qılıp tartimen, — dédi. **33** (uning buni dégini özining qandaq ölüm bilen öldigħanlıqini körsetkini idi). **34** Xalayıq buningħha jawaben uningdin: — Biz muqeddes qanundin Mesihning ebediġie qalidighinini anglighan; sen qandaqsige «Insan'oghli kötürüluhi kékrek» deysem?! Bu qandaqmu «Insan'oghli» bolsun? — dep soridi. (*aionis għ165*) **35** Shunga Eysa ularħa: — Nurni aranglarda bolidiħan waqt użun bolmaydu. Shunga qarangħħuluqning silerni bésiwalmasliqi üchün, nur bar waqtida [uningda] méngingħar; qarangħħuluqta mangħan kishi özining qeyerġe kétiwaqtqanlıqini bilmeydu. **36** Nur aranglarda bar waqitta, uningga isħiningħar; buning bilen nurning percentilri bolisiler, — dédi. Eysa bu sözlerni qilgħandin keyin, ulardin ayrıril yosħurunuwal. **37** Gerche u ularning köz aldida shunċha tola möjizilik alamet körsetken bolsimu, ular téxi uningga étiqad qilmid. **38** Shuning bilen Yeshaya peyghemberning yazmisida aldin'ala körtsitgen besharet del emelge ashurdi: «Perwerdigar, biznha yetkūgen xewrimizze kimmu isħen'gen? Hem «Perwerdigarning biliki» Bolghuchi kimġimu ayan qilin'għan?» **39** Xalayıqning étiqad qilmighinining sewebi del shuki (xuddi Yeshaya peyghember yene aldin'ala éytqandek): «[Perwerdigar] ularning közlini kor, Qelbini tash qildi; Meqset, ularning közliniining körüp, Qelbining chūshinip, [Gunahliridin] yénishining aldin'ala eliš üchħandur; Bolmisa, Men ularni saqaytqan bolattim, — [deydu Perwerdigar]». **40** Bu sözlerni Yeshaya [peyghember] [Mesihning] shan-sheripini körüp umingħha qarita aldin'ala söz qilghinida éytqanidi. **42** Wehalenki, gerche hetta Yehudi aqsaqalliridin nuurħunħiġi ademler uningga étiqad qilghan bolsimi, ular Perisiyler wejdidin qorqup, özlinning sinagogtin qogħlap chiqiriwetilmesliki üchün uni étirap qilmidi. **43** Buning sewebi,

ular insanlardan kéléidighan izzet-shöhretini Xudadin kéléidighan izzet-shöhrettin yaxshi köretti. **44** Biraq Eysa yuqiri awaz bilen mundaq dédi: — Manga étıqad qilghuchi mangila emes, belki méni Ewetküchige étıqad qilghuchidir. **45** Kimki méni körgüchi bolsa, méni Ewetküchini körgüchi bolidu. **46** Men manga étıqad qilghuchilar qarangghuluqa qalmısın dep, nur süpitide dunyاغha keldim. **47** Birsi sözlirimni anglap, ularni tutmisa, uni soraqqa tartmaymen; chünki men dunyadikilerni soraqqa tartqılı emes, belki dunyadikilerni qutquzghili keldim. **48** Biraq méni chetke qaqquchini, shundaqla sözlirimni qobul qilmighanni bolsa, uni soraqqa tartquchi birsi bar. U bolsimu, men éytqan söz-kalamımdur. U axırı künü uni soraqqa tartıdu. **49** Chünki men özlükümdin sözligimni yoq, belki méni ewetken Ata méning némini déyishim we qandaq sözlishim kéreklikige emr bergen. **50** Uning emrining menggültük hayatlıq ikenlikini bilinen. Shunga néminni sözlisem, Ata manga buyrugħinidek sözleymen. (aiōnios g166)

13 Ötüp kétish héytidin ilgiri, Eysa bu dunyadin ayrılip, Atining yénigha baridighan waqt-saetning ýetip kelgenlikini bildi we shuning üchün bu dunyadiki öz ademlirige körсitip kelgen méhir-muhebbitini axirghiche tolug körсitip turdi. **2** Emdi kechlik tamaq yéyiliwatqanidi; İblis alliburun Simonning oghli Yehuda Ishqariyotning könglige Eysagħa satqunluq qilish weswesini salghanidi. **3** Eysa Atining her ishni uning qoligha tapshurghinini, we özining Xudanıng yénidin kélip, Xudanıng yénigha qaytidighanlıqını bilgechke, **4** dastixandın turup, ton-könglikini yéship, bir löngege bilen bélini bagħħlidi. **5** Andin jawurgha su quyup, muxlislarning putlirini yuuyushqa we bélige bagħlighan löngege bilen sürtüp qurutushqa bashħidi. **6** Nöwet Simon Pétrusqa kelgende, Pétrus uningħha: — I Reb, putumni sen yusang qandaq bolghini?! — dédi. **7** Eysa uningħha: — Néme qiliwatqinimi hazir bilmeyen, lékin kékyn bilisen, — dédi. **8** Pétrus: — Sen méning putumni yusang hergiz bolmaydu! — dédi. Eysa uningħha jawaben: — Séni yumisam, méning bilen teng nésiweng bolmaydu, — dédi. (aiōn g165) **9** Simon Pétrus: — I Reb, undaqta peqet putlirimnila emes, qollirimnimu, beshimnimu yughaysen! — dédi. **10** Eysa uningħha: — Bedini yuyulup, tamamen pakiz bolghan adem peqet putlirini yusila qayta yuyunushining hajiti bolmaydu. Siler pakiz, lékin hemminglar emes, — dédi **11** (chünki u özini kimning tutup bérnidighanlıqını biletti; shuning üchün u «Hemminglarla pakiz emes» dégeni). **12** Shuning bilen u ularning putlirini yuyup bolghandin kékyn, ton-könglikini kiyip, yene dastixan'ha olturnup ulargħa mundaq dédi: — Silerge néme qilghinimi uqtunglarmu? **13** Siler méni «Ustaz» we «Reb» deysiler we rast éytisiler, men shundaqturmen. **14** Eger men Reb we ustazinglar turuqluq, putliringlarni yughanikenmen, silermu bir-biringlarning putlirini yuyushunglar kerek. **15** Men silerge qilghandek silerlarningmu hem shundaq qilishinglar üchün bu ülgini qaldurdum. **16** Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoyayki, qul xojayinidin üstün turmaydu, elchimu özini ewetküchidin üstün turmaydu. **17** Bu isħlarni bilgenkisiler, shundaq qilsanglar bextliksiler! **18** Men bularni hemminglarga qaritip éytidim. Men talliġħanlırinni bilimen, lékin [muqeddes yazmilarda] aldin pütilgen: «Men bilen hemdastixan bolup nénimni yégenmu manga put atti!» dégen bu söz emelge ashurulmay qalmaryu. **19** Men bu ish yüz bérisshtin awwal uni silerge éytip qoyayki, u isħlarni bilgenkisiler, Bar Bolghuchi ikenlikime ishinisiler. **20** Berheq, berheq, silerge shuni éytip qoyayki, kimki men ewetken herqandaq birsini qobul qilghan bolsa, méni qobul qilghan bolidu; we méni

qobul qilghuchilar méni Ewetküchini qobul qilghan bolidu. **21** Eysa bu sözlerni éytqandin kékyn, rohta qattiq pighan chékip, mundaq guwahlıq berdi: — Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoyayki, aranglarda bireylen manga satqunluq qilidu! **22** Muxlislar kimni dewatqanlıqını bilelmey, bir-birige qarashti. **23** Emdi dastixanda muxlisliridin biri Eysanıng meydisige yőlinip yatqanidi; u bolsa «Eysa sóyidighan muxlis» idi. **24** Simon Pétrus uningdin [Eysanıng] kimni dewatqinini sorap békishini isharet qildi. **25** Shuning bilen u Eysanıng meydisige yőlinip turup uningdin: — I Reb, u kimdur? — dep sordi. **26** Eysa jawab béríp: — Bu bir chishlem nanni ashqa tögrürup kimge sunsam, shudur, — dédi. Shuning bilen u bir chishlem nanni [ashqa] tögrürup, Simonning oghli Yehuda Ishqariyotqa sundi. **27** Yehuda nanni ēliwini, Sheytan uning ichige kirdi. — Qilidighinigni chapsan qil, — dédi Eysa uningħha. **28** (Emdi dastixanda olturghanlarning héchqajisini uning [Yehudagħa] bu sözlerni néme üchün déginini bilmidi. **29** Yehuda ularning ortaq hemyanini tutqini üchün, beziler Eysa uningħha: «Bizże kékreklik héytliq nersilerni élip kel» yaki «Kembegħellergie birer nerse ber» dewatsa kérek, dep oylashti). **30** Yehuda bu bir chishlem nanni élipa tashqirigha chiqip ketti (bu chagh kékhe idi). **31** Yehuda tashqirigha chiqip ketkendin kékyn, Eysa mundaq dédi: — Emdi Insan'oghli ulughlinidighan waqt-saet ýetip keldi we Xuda u arqılıq ulughlinidu. **32** We eger Xuda uningda ulughlansa, Xudam Özide uni ulughlaydu, shundaqla deħħal uni ulughlaydu. **33** Balilirim, siler bilen bille bolidighan yene azghina waqtin qaldi. Siler méni izdeysiler, lékin méning Yehudiylarha: «Men baridighan yerge siler baralmaysiler» dep éytqinimdek, buni silergimu éytimen. **34** Silerge yéngi bir emr tapshurimenki, «bir-biringlarni söyüngħar». Silerni sögħinimdek, silermu bir-biringlarni söyüngħar. **35** Aranglarda bir-biringlarga méhir-muhebbitinglar bolsa, hemme adem silerlarning méning muxlislirim ikenlikinglarni bilden. **36** Simon Pétrus uningdin: — I Reb, qeyerge barisen? — dep sordi. Eysa jawaben: — Men kétéidighan yerge hazirche egiship baralmaysen, lékin kékyn manga egiship barisen, — dédi. **37** Pétrus uningħha: — I Reb, néme üchün hazir séning keyningdin egiship baralmaymen? Sen üchün jénimmi pida qilay! — dédi. **38** Eysa jawaben mundaq dédi: — Men üchün rasttinla jéningni pida qilamsen? Berheq, berheq, sanga éytip qoyayki, xoraz chillighuche, sen mendin üch qétim tanisen!

14 Könglünglarni parakende qilmanglar! Xudagħa ishinisiler, mangiż išħininger. **2** Atamning öyide nurghun makanlar bar. Bolmighan bolsa, buni silerge éytqan bolattim; chünki men herbirinqlarga orun teyyarlash üchün shu yerge kétip barimen. **3** Men silerge orun teyyarliġħi baridighanikenmen, choquq qaytip kélip, silerni özümge alimen; shuning bilen, men qeyerde bolsam, silermu shu yerde bolisiler. **4** Siler méning qeyerge kétidighanlıqimni we u yerge baridighan yolni bilden. **5** Tomas uningħha: — I Reb, séning qeyerge kétidighanlıqinqi bilinem. Shundaq iken, yolni qandaq bilimiz? — dédi. **6** Eysa uningħha: — Yol, heqiqet we hayatlıq özümđurmen. Méningsiz héchħim Atining yénigha baralmaydu. **7** Eger méni tonuħħan bolsangħar, Atamnunu tonuħħan balattingħar. Hazirdin bashlap uni tonudungħar hem uni körđdüngħar, — dédi. **8** — I Reb, Atini bizże körśtip qoysangla, shu kupaye, — dédi Filip. **9** Eysa uningħha mundaq dédi: — «I Filip, siler bilen birge bolghinimha shunċhe waqt boldi, méni téxiche tonumidingmu? Méni körġen kishi Atini körġen bilden. Shundaq turuqluq, sen némishqa yene: «Bizże Atini körsetkeysen» deysen? **10** Men Atida, Ata mende ikenlikige ishemmense? Silerge éytqan sözlirimni

özlükümdin éytqinim yoq; belki mende turuwatqan Ata Öz emellirini qiliwatidu. **11** Méning Atida bolghanlıqimha, Atining mende bolghanlıqıgha ishininglar. Yaki héchbolmighanda, méning qilghan emellirimidin manga ishininglar. **12** Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoyayki, manga ishen'gen kishi méning qiliwatqan emellirimi qilalaydu; we bulardinmu téximu ulugh emellerni qilidu, chünki men Atining yénigha [qaytip] kétimen. **13** We Atining Oghulda ulughlinishi üçhün, hernémimi méning namim bilen tilisenglar, shularni ijabet qilimen. **14** Méning namim bilen herqandaq nersini tilisenglar, men silerge shuni ijabet qilimen». **15** — «Méni söysenglar, emrlirime emel qilsiler. **16** Menmu Atidin tileymen we U silerge bashqa bir Yardemchi ata qilidu. U siler bilen ebedigiche birge bolidu. (**aïon g165**) **17** U bolsimu Heqiqetning Rohidur. Uni bu dunyadikiler qobul qılalmaydu, chünki Uni ne körmeye, ne tonumaydu. Biraq siler Uni tonuysiler, chünki U siler bilen bille turuwatidu hem silerde makan qilidu. **18** Men silerni yétim qaldurmeymen, yénighalarga yene qaytip kélimen. **19** Azghina waqtin kényin, bu dunya méni körmeye, lékin siler körüsiler. Men hayat bolghanlıqim üçhün, silermu hayat bolisiler. **20** Shu kündé méning Atamda bolghanlıqim, silerning mende bolghanlıqıngar we menmu hem silerde bolghanlıqımmi bilisiler. **21** Kim emrlirime ige bolup ularni tutsa, méni söygüchi shu bolidu. Méni söygüchini Atammu sóyidu, menmu uni sóyim we özünni uningga ayan qilimen». **22** Yehuda (Yehuda Ishqariyot emes) uningdin: — I Reb, sen özüngin bu dunyadiklerge ayan qilmay, bizgila ayan qilishing qandaq ish? — dep soridi. **23** Eysa uningga jawaben mundaq dédi: — «Birkim méni sóyse, sózünni tutidu; Atammu uni sóyidu we [Atam] bilen ikkimiz uning yénigha bérip, uning bilen bille makan qilimiz. **24** Méni sóymeydighan kishi sözlirimni tutmaydu; we siler anglawatqan bu söz bolsa méning emes, belki méni ewetken Atiningkidur. **25** Men siler bilen bille boluwatqan chéghinda, bularni silerge éyttim. **26** Lékin Ata méning namim bilen ewetidighan Yardemchi, yeni Muqeddes Roh silerge hemmin öğitudi hem méning silerge éytqan hemme sözlirimni ésinglarga keltüridu. **27** Silerge xatırjemlik qaldurur, öz xatırjemlikimni silerge bérímen; méning silerge bergenim bu dunyadikilerning bergenidek emestur. Könglüngarni parakende qilmanglar we jür'etsiz bol manglar. **28** Siler méning: «Men [silerdin] ayrılip kétimen, kényin yénighalarga yene qaytip kélimen» déginimmi anglidinlar. Méni sóygen bolsanglar, Atining yénigha kétidighanlıqim üçhün xursen bolattingilar. Chünki Ata mendin ulughdur. **29** Silerning bu ishlar yüz bergenide ishininglar üçhün bu [ishlar] yüz bérishsin awwal silerge éyttim. **30** Mundin kényin siler bilen köp sözleshmeymen; chünki bu dunyaning hökümdarı kélish alıldı turidu we mendin kırğıdék héch yochuq tapalmyadu. **31** Lékin bu dunyaning ademlirining méning Atını sóyidighanlıqımmi bilishi üçhün Ata manga néme emr qilghan bolsa, men del shuni emelge ashurimen. Turunglar, bu jaydin kéteylı».

15 — «Heqiqi üzüm téli» özümdurmen, Atam bolsa baghwendur. **2** Baghwen mendiki méwe bermeydighan herbir shaxni késip tashlaydu. Méwe bergenlirini bolsa téximu köp méwe bersun dep, pak qılıp putap turidu. **3** Endi siler men silerge yetküzen sózüm arqlıq alliburun pak boldunglar. **4** Siler mende izchil turunglar, menmu silerde izchil turimen. Shax talda turmay, özi méwe bérelmeydighinidek, silermu mende izchil turmisanglar, méwe bérelmeysiler. **5** «Üzüm téli» özümdurmen, siler bolsanglar shaxliridursiler. Kim mende izchil tursa, menmu shundaqla unında turghinimda, u köp

méwe bérifu. Chünki mensiz héchnémini qilalmaysiler. **6** Birsi mende turmisa, u [kéreksiz] shaxtek tashlinip, qurup kétidu. Bundaq shaxlar yighip kélip otqa tashlinidu. **7** Siler mende izchil tursanglar we sózürligil silerde izchil tursa, némini telep qilsanglar, silerge shu ijabet bolidu. **8** Silerning köp méwi bérishinglar, shundaqla méning muxlisirim ikenliklarnı ispatlishinglar bileyen shan-sherep Atamga keltürülidu. **9** Atam néni söyginidek, menmu silerni söydüm; méning méhir-muhebbitinde izchil turunglar. **10** Eger emrlirimni tutsanglar, xuddi men Atamning emrlirini tutqan we hemishe uning méhir-muhebbitiide turghinimdek, silermu hemishe méning méhir-muhebbitinde turisiler. **11** Méning xushallıqım silerde bolsun we shuningdek xushallıqınlar tolup tashsun dep, men bularni silerge éyttim. **12** Méning emrim shuki, men silerni söyginidek, silermu bir-biringlarnı sóyünglar. **13** İnsanlarning öz dostlili üçhün jénini pidä qilishtin chongqur méhir-muhebbiti yoqtur. **14** Silerge buyruughan emrlirimni ada qilsanglar, méning dostlirim bolisiler. **15** Endi mundin kényin men silerni «qul» dep atimaymen. Chünki qul xojayinining néme qiliwatqinini bilmeydu. Uning ornığa silerni «dost» dep atidim, chünki Atamdin anglighanlırimming hemmisini silerge yetküzdüm. **16** Siler méni tallighinlingar yoq, eksiche men silerni tallidim we silerni béríp méwe bersun hemde méwiliringlar daim saqlansun, méning namim bilen Atidin néme tilisenglar, u silerge bersun dep silerni tiklidim. **17** Silerge shuni emr qilimeni, bir-biringlarnı sóyünglar. **18** Bu dunyadikiler silerdin nepretlense, silerdin awwal mendin nepretlen'genlikini bilinglar. **19** Silermu bu dunyadikilerdin bolghan bolsanglar, bu dunyadikiler silerni özimizningki dep, sóygen bolatti. Biraq siler bu dunyadin bolmighachqa, belki men silerni bu dunyadin ayrip tallighanlıqim üçhün, endi bu dunyadikiler silerdin nepretlinidu. **20** Men silerge éytqan sózni ésinglarda tutunglar: «Qul xojayinidin üstün turmaydu». Ular manga ziyaneshlik qilghan bolsa, silergimu ziyaneshlik qilidu. Méning sózünni tutqan bolsa, ular silerningkinumu tutidu. **21** Biraq méning namim tüpeylidin ular silergimu shu ishlarning hemmisini qilidu, chünki ular némi Ewtükchini tonumaydu. **22** Eger men kélip ulargha söz qilmaghan bolsam, ularda gunah yoq dep hésablinatti. Lékin hazır gunahı üçhün ularning héch bahanisi yoqtur. **23** Kimdekim mendin nepretlense Atamdinmu nepretlen'gen bolidu. **24** Men ularning arisida bashqa héchkim qılıp baqmaghan emellerni qilmaghan bolsam, ularda gunah yoq dep hésablinatti. Lékin ular hazır [emellirimni] körgen turuqluq, yenila hem mendin hem Atamdin nepretlendi. **25** Lékin bu ishlar ulargha tewe bolghan Tewrat qanunida: «Héchqandaq sewebsizla mendin nepretlendi» dep pütülgén söz emelge ashurulushi üçhün shundaq yüz beridi. **26** Lékin men silerge Atining yénidin ewetidighan Yardemchi, yeni Atining yénidin chiqquchi Heqiqetning Rohi kelgende, U manga guwahlıq bérifu. **27** Silermu manga guwahlıq béríssiler, chünki siler bashtin tartip men bilen bille boldunglar.

16 Silerning putliship ketmesliklingar üçhün bularni silerge éyttim. **2** Ular silerni sinagoglarning jamaetliridin qogħlap chiqiriwétidu; hemde shundaq bir waqt-saet kélékidi, silerni öltürgüchi özini Xudagħa xizmet qiliwatiem, dep hésablaydu. **3** Ular bularni ya Atini, ya néni tonumighanlıqı üçhün qilidu. **4** Lékin men bu ishlar ni silerge éytimki, waqt-saiti kelgende, men shundaq aldin'ala éytqinimmi ésinglarga keltüreleysiler. **5** — Men bashta bularni silerge éytmidim, chünki men siler bilen bille idim. Lékin endi néni ewetkühining yénigha qaytip kétimen. Shundaq turuqluq, aranglardan héchkim mendin:

«Nege kétisen?» dep sorimaywatidu. **6** Eksiche, silerge bularnı éytqinim üçün, qelbinglar qayghuga chomüp ketti. **7** Emma men silerge heqiqetni éytip qoyayki, méning kétishim silerge paydiliqtur. Chünki eger ketmisem, Yاردемчи silerge kelmeydü. Emma ketsem, Uni silerge ewetimen. **8** U kelgende, bu dunyadikilergə gunah toghrisida, heqqaniyliq toghrisida we axiret soriqi toghrisida heqiqetni bilgizidu. **9** U ularni gunah toghrisida bilgizidu, chünki ular manga étiqd qilmidi. **10** Ularnı heqqaniyliq toghrisida [bilgizidu], chünki Atamning yénigha qaytip barimen we siler ménı yene körelmeysiler. **11** Ularnı axiret soriqi toghrisida [bilgizidu], chünki bu dunyaning hökümdarı üstüge höküm chiqirıldı. **12** Silerge éytidigun yene köp sözlirim bar idı; lékin siler ularni hazırlche köturelmeysiler. **13** Lékin U, yeni Heqiqetning Rohi kelgende, U silerni barlıq heqiqetke bashlap baridu. Chünki U özlükidin sözlimeydu, belki némini anglighan bolsa, shuni sózleydü we kelgiside bolidigandı ishlardın silerge xewer bérifu. **14** U ménı ulughlaydu; chünki U mende bar bolghanni tapshuruwélip, silerge jakarlaydu. **15** Atida bar bolghanning hemmisi hem méningkidur; mana shuning üchün men: «U mende bar bolghanni tapshuruwélip, silerge jakarlaydu» dep éyttim. **16** Az waqittin keyin, ménı körmeyisiler; we yene bir az waqit ötkendin keyin, ménı qayta körüsiler, chünki men Atamning yénigha kétimen». **17** Shunga muxlislarning beziliri bir-birige: — Bizlerge: — «Az waqittin keyin, ménı körmeyisiler; yene bir'az waqit ötkendin keyin, ménı qayta körüsiler» we yene «Chünki men Atamning yénigha kétimen» déginine néme déginidu? **18** «Az waqittin keyin» dégen sózining menisi néme? Uning némilerni dewatqanlırını bilmidü, — déyishidu. **19** Eysa ularning özidin némini sorimaqchi bolghinini bilip ulargha mundaq dédi: — «Méning «Az waqittin keyin, ménı körmeyisiler; yene bir'az waqit ötkendin keyin, ménı körüsiler» déginimning menisini bir-biringardin sorawatamsiler? **20** Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoyayki, siler yighthazar kötürüsiler, lékin bu dunyadikiler xushal bolushup kétidü; siler qayghurisiler, lékin qayghuliringlar shadlıqqa aylinidu. **21** Ayal kishi tughutta alçanlıdu, chünki uning waqit-saiti éytip kelgen; lékin bowiqi tughulup bolghandın keyin, bir perzentning dunyagha kelgenlikining shadlıq bilen tartqan azabını untup kétidü. **22** Shuningha oxshash, silermu hazır azabliniwatisiler, lékin men siler qayta körüşimene, qelbinglar shadlinidu we shadlıqlıqlarnı héchkim silerdin tartıwalalmaydu. **23** Shu künde siler mendin héchnerse sorimayisiler. Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoyayki, méning namim bilen Atidin némini tilisenglar, u shuni silerge bérifu. **24** Hazirghiche méning namim bilen héchnéme tilimindırlar. Emdi tilenglär, érishisiler, buning bilen shadlıqlıqtolup tashidu! **25** Silerge bularnı temsiller bilen éytip berdim. Biraq shundaq bir waqit kéliduki, u chaghda silerge yene temsiller bilen sózlimeyem, Ata toghruluq silerge ochuq éytimen. **26** Shu künii tileklliringlarnı méning namim bilen iltija qilisiler. Men siler üchün Atidin telep qilimen, dep éytmaymen; **27** chünki Ata özimu silerni sóyidü; chünki siler ménı sóyisiler we méning Xudanıng yénidin kelgenlikime ishendinglar. **28** Men Atining yénidin chiqıp bu dunyagha keldim; emdi men yene bu dunyadin kétip Atining yénigha barimen». **29** Muxlisliri: — Mana sen hazır ochuq éytawatise, temsil keltirüp sózlimidı! **30** Biz séning hemmimi bilginigni, shundaqla héchkimning sendin soal sorishining hajiti yoqluqını emdi bilip yettuq. Shuningda séning Xudanıng yénidin kelgenlikinge ishendü, — déyishti. **31** Eysa jawan ulargha: — Hazır ishendinglarmu? **32** Mana, shundaqla waqit-saiti kéley dep qaldi, shundaqla kélép qaldiki, hemminglar ménı yalghuz tashlap herbiringlar öz yolliringlарha tarqılıp kétisiler.

Biraq men yalghuz emesmen, chünki Ata men bilen billidur. **33** Silerning mende xatirjemlikke ige bolushunglar üçün bularnı silerge éyttim. Bu dunyada turup azab-oqubet tartisiler, emma gheyretlik bolunglar! Men bu dunya üstidin ghelibe qildim!

17 Eysa bu sözlerni qilgandın keyin, közliriniershake tipi, mundaq dua qildi: — I Ata, waqit-saet yétip keldi; Sen Oghlungni ulughlatquzghaysen; buning bilen Oghlungmu Séni ulughlatquzidu; **2** yeni, uning Sen uninggħha tapshurghan insarlarga mengħġiluk hayat ata qilishi üchün, uningħha püt̄k il-igiliridin üstün hoqqu ata qilghiningdek, uni ulughlatquzghaysen. (**aিনিয়োস গীত০৬**) **3** Mengħġiluk hayat shuki, bardinbir heqiqi Xuda — Séni we Sen ewetken Eysa Mesihini tonushtin ibarettur. (**aিনিয়োস গীত০৬**) **4** Men Séning emel qilishim üchün tapshurghan ishingni orundishim bilen Séni yer üzide ulughlatquzendum. **5** I Ata, Séning alem apiride bolushtin burun men Özüngning yéningda ige bolghan shan-sherep bilen ménı Özüngning yéningda ulughlatquzghaysen. **6** Sen bu dunyadin manga tallap bergen ademlerge Séning namingni ayan qildim. Ular Séningki idi, Sen ularni manga berding we ular Séning sóz-kalamingni tutup keldi. **7** Ular hazir Sen manga bergen hemme nersilerning Séningdin kelgenlikini bildi. **8** Chünki Sen manga tapshurghan sózlerni ulargha yetküzdi; ularmu bularnı qobul qıldı, shuning bilen Sendin chiqqinimi heqiqeten bilip yetti hemde Séning ménı ewetkenlikingimu ishendi. **9** Bulargha dua qilimen; bu dunyadiki ademlerge emes, belki Sen manga bergen ademlerge dua qilimen; chünki ular Séningkidur. **10** Méning barlıqim Séningkidur we Séning barlıqing bolsa méningkidur we men ularda sherepaptim. **11** Men emdi bu dunyada turiwermeymen; lékin ular bu dunyada qaldı we men Séning yéningħha kétiwaitimen. I muqeddes Ata, Sen manga bergen naming arqılıq ularni saqlighinkı, biz ikkımız bir bolghimizdek, ularmu bir bolghay. **12** Men ular bilen bille bolghan waqtımda, Sen manga bergen naming bilen ularni saqlidim hem qogħidim; we muqeddes yazmilardiki besharetning emelge ashurulushi yolid, ularning ichidin halaketke xas bolghan kishidin bashqa birimu yoqalmidi. **13** Mana emdi séning yéningħha barimen. Méning shadlıqim ularda tolup tashsun dep, bu sózlerni dunyadiki waqtımda sózlidim. **14** Men ulargha sóz-kalamingni tapshurdum. Men bu dunyadin bolmighinimdek, ularmu bu dunyadin bolmighini üchün, bu dunyaning ademlri ulardin nepretilnidu. **15** Ularnı bu dunyadin ayriwetkeysen dep tilimeyten, belki ularni rezil bolghuchidin saqlighayen, dep tileymen. **16** Men bu dunyadin bolmighinimdek, ularmu bu dunyadin mestur. **17** Ularnı heqiqet arqılıq Özüngge muqeddes qılıp atighuzghaysen, chünki sóz-kalaming heqiqettur. **18** Sen ménı dunyagha ewetkingindek, menmu ularni dunyagha ewettim. **19** ularmu heqiqette muqeddes qılınip Özüngge atalsun dep, özümni Sanga xas ataymen. **20** Men yalghuz ular üchünlə emes, yene ularning sózi arqılıq manga étiqd qılıdiganlar üchünmu dua qilimen. **21** ularning hemmisi bir bolghay; i Ata, Sen mende, men Sende bolghandek, ularmu Bizde bir bolghay; shundaq bolghanda, bu dunyadikiler ménı Séning ewetkenlikingge ishinden. **22** Sen manga ata qilghan shan-sherepi ulargha ata qildimki, biz ikkımız bir bolghandek, ularmu bir bolghay; **23** yeni men ularda, sen mende bolup, ular birlikte kamil qilin'ghay. Shu arqılıq bu dunyadikiler ménı ewetkenlikingni hem ménı sóyiningdek ularnimu sóygenlikingni bilidu. **24** I Ata, Sen manga bergenliringning hemmisining men bolghan yerde men bilen birge bolushini, shundaqla méning shan-sheripimni, yeri Sen alem apiride bolushtin burun ménı sóygenliking üchün,

manga bergen shan-sherepni ularning körüşini xalaymen. **25** I heqqaniy Ata, bu dunyadikiler séni tonumigan, emma men Séni tonuymen we bularmu méni Séning ewetkenlikningi bildi. **26** We men Séning namingni ulargha ayan qildim we yene dawamlıq ayan qilimen. Shuning bilen, Séning manga körsetken méhir-muhebbiting ularda bolidu we menmu ularda bolay.

18 Eysa bularni éytqandin keyin, muxlisliri bilen bille tashqiriga chiqip Kidron jilgisisining u qétigha ötti. U yerde bir baghche bar idi. Eysa bilen muxlisliri u baghchige kirdi. **2** Uningha satqunluq qilidigan Yehudamu u yerni biletta, chünki Eysa muxlisliri bilen pat-pat u yerde yighilip olturnatti. **3** Shuning bilen Yehuda bir top Rim lesskerliri bilen bash kahinlar hem Perisiyler ewetken qarawullarni bashlap bu yerge keldi. Ularning qollirida panus, mesh'el we qorallar bar idi. **4** Eysa beshiga chüshidighanlarning hemmisini bilip, ularning aldigha chiqip: — Kimni izdeysiler? — dep soridi. **5** Nasaretlik Eysani, — dep jawab bérishti ular. Eysa ulargha: — Mana men bolimen, — dédi. (Uningha satqunluq qilghan Yehudamu ularning arisida turatty). **6** Eysa: «Mana men bolimen» déwidu, ular arqisiga yénip yerge yiqlishti. **7** Shuning bilen Eysa ulardin yene bir qétim: — Kimni izdeysiler? — dep soridi. — Nasaretlik Eysani, — déyishti ular. **8** Eysa: — Silerge éyttinghu, men shu bolimen. Eger izdigininlar men bolsam, bularni ketkili qoyunglar, — dédi. **9** Buning bilen özining: «[Ata], Sen manga bergenlerdin héchqaysisini yittürmidim» dégen sözi emelge ashuruldi. **10** Simon Pétrusning yénida bir qilich bolghach, u shuan uni sughurup, bash kahinning chakirigha birni urup, ong qulinqini shilip chüshürüwti. Chakarning ismi Malkus idi. **11** Eysa Pétrusqa: — Qilichni ghalapqa sal! Ata manga tapshurghan qedehni ichmemdim? — dédi. **12** Shuning bilen, leshkerler topi bilen mingbési hem Yehudiyalarning qarawulliri Eysani tutip baghlashti. **13** Andin uni aldi bilen Annasning aldigha élip bérishti. Annas bolsa shu yili bash kahin bolup turghan Qayafanq qéynatisi idi. **14** Burun Yehudiy kéngeshmisidikilerge: «Pütün xelqnning [halak bolushining] ornigha, birla ademning ular üçhün halak bolushi yaxshi» dep meslihet bergen kishi del shu Qayafa idi. **15** Emdi Simon Pétrus bilen yene bir muxlis Eysaning keynidin egiship barghanidi. U muxlis bash kahin'gha tonush bolghachqa, bash kahinning sariyigha Eysa bilen teng kirdi. **16** Lékin Pétrus bolsa derwazining sirtida qalди. Shunga bash kahin'gha tonush bolghan héliqi muxlis tashqiriga chiqip, derwaziwen qiz bilen sözlüşip, Pétrusni ichkirige bashlap kirdi. **17** Derwaziwen bolghan shu dédek Pétrustin: — Senmu bu ademning muxlisliridin emesmu? — dep soridi. Yaq, emes, — dédi Pétrus. **18** Endi hawa soghuq bolghanlıqi üçhün, chakarlar we qarawullar shaxardin gülxan yaqqan bolup, uning chöriside issinip turushatti. Pétrusmu ularning yénida turup issindi. **19** Bash kahin bolsa Eysadin muxlisliri toghruluq we telimi toghruluq soal sorashqa bashlidi. **20** Eysa uningha jawaben mundaq berdi: — Men xelq-alem aldida ashkara sóz qilghanmlar, barlıq Yehudiyalar yighilidighan sinagoglarda we ibadetxanida daim telim bérip keldim, men yoshurun héchnéme démidim. **21** Bularni néminsha mendin soraysen? Éytqan sözlirimni angghanlardan sorighin; mana, ular néme dégenlikinni bilidi. **22** Eysa bu sözlerni qilghanda, yénida turghan qarawullardin biri uni bir kachat urup: — Bash kahin'gha mushundaq jawab qayturmase? — dédi. **23** — Eger yaman sóz qilghan bolsam, uning yaman ikenlikini köphilikning aldida körsetkin. Emma éytqanlirim durus bolsa, méni néme üçhün urisen? — dédi Eysa uningha. **24** Buning bilen Annas uni baghlaqliq péti bash kahin Qayafagha yollidi. **25** Simon

Pétrus [otning] aldida issinip turuwatqanidi. [Yénidikiler]: — Senmu uning muxlisliridin emesmid? — déyishti. — Yaq, emesmen, — dep tandi Pétrus. **26** U yerde bash kahinning chakarlıridin, Pétrus qulqini késip tashlıghan kishige tughqan birsı bar idi. U Pétrusqa: — Baghchide séni uning bilen bille körgenidinghu?! — dédi. **27** Pétrus yene tandi. Del shu chaghda xoraz chillidi. **28** Andin ular Eysani Qayafanq yénidin rimliq waliyning ordisiga élip keldi (shu chaghda tang atqanidi). Uni élip kelgen [Yehudiyalar] bolsa özimizni napak qilip bulghimayli dep, ordigha kirmidi. Bolmisa ötüp kétish héytining dastixinidin ghizalinalmaytti. **29** Shunga [waliy] Pilatus sırtqa chiqip, ularning aldigha bérip ulargha: — Bu ademning üstdidin néme erz qilisiler? — dep soridi. **30** Ular: — Bu adem jinayetchi bolmisa, uni sizge tapshurmighan bolattuq, — dep jawab bérishti. **31** — Uni özüngler élip kétip, öz qanununglar boyice höküm chiqirinqlar! — dédi Pilatus ulargha. Yehudiyalar: — Bizning héchkmii ölüümge mehkum qilish hoquqimiz yoq tursa, — déyishti. **32** Bu ishlar Eysanıng özi qandaq ölüm bilen ölüdighini toghrisidiki aldin éytqan besharetlük sözining emelge ashurulushi üçhün yüz berdi. **33** Andin Pilatus yene ordisiga kirip, Eysani chaqirtip, uningdin: — Sen Yehudiyalarning padishahimu? — dep soridi. **34** Eysa uningha: — Bu soalni özüng sorawatamesen, yaki bashqilar men toghruluq sanga shundaq éytqanmu? — dédi. **35** — Men bir Yehudiymu?! Séni manga tapshurghanlar öz xelqing we bash kahinlарghu! Néme [jinayet] ötküzenigid? — dédi Pilatus. **36** Eysa jawaben: — Ménинг padishahliqim bu dunyagha tewe emestur. Eger bu dunyaga tewe bolghan bolsa, xizmetchilirim ménинг Yehudiyalarga tapshurulmasılıqin üçhün jeng qiliwatqan bolatti. Halbuki, ménинг padishahliqim bu yerge tewe emestur, — dédi. **37** Shunga Pilatus uningha: — Undaqta, sen padishahmu? Eysa jawaben: — Shundaq, éytqiningdek, padishahmen. Men shuningha tughulghanmen, we shuningha dunyagha keldim: — heqiqetke guwahlıq bérishim üçhündin ibarettur. Heqiqetke tewe bolghan herbir kishi bolsa méning awazimgha qulaq salidu, — dédi. **38** Pilatus umingdin: — «Heqiqet» dégen néme? — dep soridi. Pilatus mushulnarı dep, yene tashqiriga, Yehudiyalarning aldigha chiqip ulargha: — Men uningdin héchqandaq jinayet tapalmidim. **39** Lékin her yili ötüp kétish héytida siler tichün [mehbuslardın] birni qoyup bérish qaider bar. Shunga bu «Yehudiyalarning padishahı»ni silerge qoyup bérishimni xalamlsiler? — dédi. **40** Ularning hemmisi jawab bérip: — Bu ademni emes, Barabbasni qoyup bérinq! — dep qiyqas-süren sélishti (Barabbas bolsa bir qaraqchi idi).

19 Shuning bilen, Pilatus Eysani élip bérip qamchilatti. **2** Leshkerler tikenlik shaxlarni örüp, bir taj yasap, uning beshigha kiydtürşti we uningha [shahane] sösun renglik bir ton kiydtürüp, **3** uning aldigha kélip: — Yashighayla, i Yehudiyalarning «padishahı»! — dep mesxire qiliship, uning yüzige qayta-qayta kachat saldi. **4** Pilatus bolsa yene ordisidin chiqip, xalayıqqa: — Mana! Uningdin héchqandaq jinayet tapalmaghanlıqını bilishinglar üçhün, uni silerning aldinglargha élip chiqtim, — dédi. **5** Buning bilen Eysa beshiga tikenlik taj we uchisiga sösun ton kiygızülgen halda tashqiriga élip chiqıldı. Pilatus ulargha: — Qaranglar, u ademge! — dédi. **6** Bash kahinlar we qarawullar uni körüp: — Uni kréstleng, kréstleng! — dep warqirashti. Pilatus ulargha: — Uni élip bérip özüngler kréstlenglär! Chünki men uningdin héchqandaq jinayet tapalmidim! — dédi. **7** Yehudiyalar uningha jawaben: — Bizde shundaq bir qanun bar. Shu qanunimizha asasen u ölümgə mehkum qilinishi kérek, chünki u özini Xudanıng Oghlı dep atiwalı. **8** Pilatus bu sózni anglap téximu qorqup,

9 yene ordisigha kirip, Eysadin: — Sen zadi qeyerdin kelgen? — dep soridi. Lékin Eysa uningha jawab bermidi. **10** Shunga Pilatus uningha: — Sen manga gep qilmamser? Séni qoyup bérishke hoququn barlıqını, shundaqla kréstleshkini hoququn barlıqını bilməmsem? — dédi. **11** Eysa jawaben: — Sanga ershtin bérilmigen bolsa, ménинг üstümđin héchqandaq hoququng bolmighan bolatti. Shuning üchün méni sanga tapshurup bergen ademning gunahi téximu éghirdur, — dédi. **12** Shu chaghdin tartip, Pilatus uni qoyuwetishke amal izdeyti. Lékin Yehudiylar warqiriship: — Bu ademni qoyuwetsingiz, siz Qeyserning dosti bolmighan bolisizl Özini padishah dégen herbir kishi Qeyserge qarshi chiqqan bolidul! — dep chıqan selishti. **13** Pilatus bu sözlerni anglat, Eysani tashqirigha chiqardı we «tash taxtayliq hoya» dep atalghan, ibraniy tilida «Gabbata» dep atalghan yerde «soraq texti»ge otturdu. **14** (u waqt ötüp kétish héytining teyyarlıq kiünining altıncı saiti etrapida idi). Pilatus Yehudiylarqha: Mana bu silerning padishahinglardur! — dédi. **15** Lékin ular warqiriship: — Yoqiting, yoqiting, uni kréstengl! — dédi. Pilatus ularqha: — Méni padishahinglarni kréstligin, demsiler? — dédi. Bash kahinlar jawaben: — Qeyserdin bashqa héchqandaq padishahimiz yoqtur! — dep [towlashti]. Buning bilen Pilatus uni kréstleshke ulargha tapshurup berdi. **16** [Leshkerler] Eysani élip mangdi. U öz kréstini yüdüp, «Bash söngék jayı» (ibraniy tilida «Golgota») dégen yerge bardi. **18** Ular uni shu yerde yene ikki kishi bilen teng kréstke tarttı; bu teripide birsi, u teripide birsi we Eysa ularning otturısida kréstke tartıldı. **19** Pilatus taxtigha elan yézip kréstke békítip qoysi. Uningha: — «Nasaretlik Eysa — Yehudiylarning padishahi» dep yézilghanidi. **20** Eysa kréstlinidighan yer sheherge yéqin bolghachqa, nurgun Yehudiylar taxtidiki sözlerni oqudi. Taxtidiki sözler ibraniyche, latinche we gréckhe yéziqta yézilghanidi. **21** Shunga Yehudiylarning bash kahinliri Pilatusqa: — «Yehudiylarning padishahi» dep yazmang, belki «U özini men Yehudiylarning padishahi, dégen» dep yézing, — déyişti. **22** Biraq Pilatus jawaben: — Yazidighanni yézip boldum! — dédi. **23** Leshkerler Eysani kréstligindən keyin, uning kiyimlirini élip, töktə bölp, herbir leshker bir ilöshtin elishti; ular hem ichidiki uzun köngleknimü elishti; lékin bu könglektikilmigen, üstidin ayighighiche bir pütün toqulghanidi. **24** Shuning üchün leshkerler bir-birige: — Buni vırtmaylı, belki chek tartışhaylı, kimge chiqsa shu alsun, — déyişti. Bu ishlar muqeddes yazmilardiki munu sözler emelge ashurulush üchün yüz berdi: — «Ular ménинг kiyimlirimni öz arısida üleshti, Ménинг könglikimge érisihish üchün chek tashlashdı». Derweqe, leshkerler shundaqlıq qılışta. **25** Eysanıng kréstining yénida anisi, anisining singlis, Klopsnıng ayali Meryem we Magdallıq Meryemler turatı. **26** Eysa anisi bilen özi sóyidighan muxlisining birge turghanlıqını körüp, anisığa: — I xanim, mana séning oghlung! — dédi. **27** Andın u bu muxlisqa: — Mana séning anang! — dédi. Shundın étibareni, u muxlis uni özining öyide turghuzdzi. **28** Andın Eysa hemme ishlarning tamam bolghinini bilip (muqeddes yazmilardiki bésħareti emelge ashurulush üchün): — Ussap kettim! — dédi. **29** U yerde sirke sharab bilen toldurulghan bir koza bar idi. Ular bir parche bulutni sirke sharabqa chilap, bir lépekgül gholigha bagħlap, Eysanıng aghzigha tenglidi. **30** Eysa sirke sharabni ichkendin keyin: — Tamam boldi! — dédi-de, bésħini töwen qilip, rohini tapshurup berdi. **31** U künü [ötüp kétish héytining] teyyarlıq künü bolghachqa, kréstlen'genlerning jesetlirini shabat künide kréstte qaldururmaslıq üchün (shabat künü «kulugh kün» hésablan'għachqa) Yehudiylar Pilatustin kréstlen'genlerning putlirini chéqip andin jesetlirini krésttin tézrek chüshüruwetishni telep qildi. **32** Shuning bilen leshkerler

bérip Eysa bilen bille kréstlen'gen birinchi andin ikkinchi ademning putlirini chaqtı. **33** Lékin Eysagha kelgendi, uning alliqachan ölgənlilikini kördi, shuning bilen uning putini chaqmidi. **34** Emma leshkerlerden biri uning biqiniga neyzini sanjividı, shuan qan we su écip chiqti. **35** Buni körgüči silerning ishinishinglar üchün gwahliq bérifu; körgüčining gwahliqi heqtur, u özining éytqarlırlarını heq dep biliğu. **36** Bu ishlarning hemmisi muqeddes yazmilarda: «Üning bir tal söngikimu sundurulmaydu» we yene bir bészarete: «Ular özliri sanjighan ademge qaraydu» dep aldin éytılghanlarnı emelge ashurush üchün yüz berdi. **38** Bu ishlar din kévin, Arimatyalıq Yüsüp Pilatustin Eysanıng jesitini élip kétishni telep qıldı (Yüsüp Eysanıng muxlisleridin idi, lékin Yehudiylardin qorqqını üchün buni mexpiy tutatı); Pilatus ruxset berdi, shuning bilen Yüsüp bérip Eysanıng jesitini élip ketti. **39** Burun bir kéchisi Eysanıng yénigha kelgen héliqi Nikodimmu murmekki bilen sebре arılaştırułgħan xushbu y dora-dermandin yüz jingche élip, [uning] [bilen bille] keldi. **40** İkkiylen Eysanıng jesitini Yehudiylarning depne qılısh aditi boyiche dora-dermanlarnı chéchip, kanap rextler bilen orap képenlidı. **41** Eysa kréstlen'gen yerde bir bagħ bolup, bagħnien ichide téxi héchkim yerlenmigen yéngi bir bosh yerlik bar idi. **42** Bu Yehudiylarning héytining teyyarlıq künü bolghachqa hem bu yerlik yéqin jayda bolghanlıq üchün, ular Eysanı shu yerlikke qoysi.

20 Heptining birinchi künü tang seher, Magdallıq Meryem qebrige bardi we qebrining aghżidiki tashning éliwétılgenlikini kördi. **2** Shunga u yügürginiche kélip Simon Pétrus we Eysa söygen héliqi muxlisning yénigha kélip, ularqha: — Ular Rebni qebridin ýotkiwétiptu, uni qeyerge qoqghinini bilmiduq! — dédi. **3** Pétrus bilen héliqi muxlis tashqirigha chiqip, qebrige qarap yol aldi. **4** İkkiylen teng yürüp mangdi, lékin héliqi muxlis Pétrustin téz yürüp, qebrige birinchi bolup yétip bardi. **5** U éngiship ichige qarap, kanap képenlerning u yerde yéyiqliq turghanlıqını kördi, lékin ichkkirige kirmidi. **6** Uningha egiship kelgen Simon Pétrus yétip kélip, qebrige kirdi we u yerde yéyiqliq turghan kanap képenlerni, **7** shundaqla Eysanıng bészigha oralghan yaghliqinumu kördi. Yaghliq képenler bilen bir yerde emes, belki ayrim yerde yögekklik turatti. **8** Andin qebrige awwal kelgen héliqi muxlismu qebrige kirip, eħwalni körüp isħendi **9** (chünki ular uning ölümdin qayta tħirilishning muqerrerlikie heqqide muqeddes yazmilardiki bészaretni téxiche chüshiemmeytti). **10** Shuning bilen ikkiylen öz turaghħilirigha qaytishti. **11** Emma Meryem bolsa qebrining sirtida turup yighławatati. U yighlap turup qebrining ichige éngiship qariwidi. **12** mana aq kiyim kiyen ikki perishte turatt; ularning biri Eysanıng jesiti qoyulghan yerning bash teripide, yene biri ayagh teripide otturatti. **13** Ular Meryemin: — Xanim, némishqa yighthlaysen? — dep soridi. — Rebbimni élip kétipti, uni nege qoqghanlıqını bilelmeywatimen, — dédi u ularqha. **14** U shu sözlerni qilipli, keynige buruluwidı, Eysanıng shu yerde turghanlıqını kördi. Lékin u uning Eysa ikenlikini bilmidi. **15** Eysa uningdin — Xanim, némishqa yighthlaysen, kimni izdeyseñ? — dep soridi. Meryem uni bagħwun shu, dep oylap: — Teqsir, eger uni siz shu yerdin ýotkiwetken bolsingiz, qeyerge qoqghanlıqinizi étyip bergeysiz. Men uni élip kétimen, — dédi. **16** Meryem! — dédi Eysa uningha. Meryem burulupla, ibraniy tilida: — Rabboni! — dédi (bu söz «ustaz» dégen menide). **17** Eysa uningha: — Manga ēsilmighin! Chünki men téxi atamning yénigha chiqmidim. Bérip qérindashlirimha: Méni «Silerningu Atanglarning, yeni ménинг Atamning, silerning Xudayıglarning, yeni ménинг Xudayımming yénigha chiqimén!»

deydu, — dep yetküzgin, dédi. **18** Shuning bilen Magdalliq Meryem muxlislarning yénigha béríp, ulargha: «Rebni kördüm!» dédi we shundaqla Eysa özige ýytqan u sözlerni ulargha yetküzdi. **19** Shu künü kechte, yeni heptining birinchi künü kechte, Yehudiyäldärin qorqqanlıqı türhün muxlislär yighilghan öýde ishiklirini him taqıwalghanidi; shu waqitta, Eysa kélip ularning otturisida [körtünüp], öre turghan halda ulargha: — Silerge aman-xatirjemlik bolghay! — dédi. **20** Buni dep, qollirini we biqinini ulargha körsetti. Shuning bilen muxlislär Rebni körginidin shadlandı. **21** Shunga Eysa ulargha yene: — Silerge aman-xatirjemlik bolghay! Ata méni ewetkinidek, menmu silerni ewetimen, — dédi. **22** Bu sözni ýytqandin kéyin, ul arnang üstige bin püwlep: — Muqeddes Rohni qobul qilinglar. **23** Kimming gunahlirini kechürsenglar, uning gunahı kechürüm qilinidu; kimming gunahlirini tutuwalşanglar, shuning gunahı tutuwlénidu! — dédi. **24** Emma on ikkiylenning biri, yeni «qoshkézek» dep atalghan Tomas Eysa kelgende ularning yénida emes idi. **25** Shunga bashqa muxlislär uningga: — Biz Rebni kördüq! — déyişti. Lékin Tomas ulargha: — Uning qollirida mixlarning izini körmigüche, mixlarning izığha öz barmiqimni we biqiniga öz qolumni tiqip baqmighuche, hergiz ishenmeymen, — dédi. **26** Sekkiz kündin kéyin, muxlislär yene shu öy ichide jem bolghanda, Tomasmu ular bilen bille idi. Ishikler taqaqlıq tursimu, Eysa kélip ularning arısida turup: — Silerge aman-xatirjemlik bolghay! — dédi. **27** Andin u Tomasqa: — Barmiqinqni bu yerge tegküzüp, qolliringha qara. Qolungni uzitip, biqinimgha tiqip, gumannda bolmay, ishen'güchi bolghin! — dédi. **28** Tomas uningga: — Méning Rebbim hem méning Xudayimsen! — dep jawab berdi. **29** Eysa uningga: — Méni körgenliking türhün ishending. Körmeye turup ishen'güchiler bextlikтур! — dédi. **30** Eysa muxlislirinинг alidda bu kitabta xatirilenmigen bashqa nurghun möjizilik alametlernimü körsetti. **31** Lékin mushular silerne Eysanıg Mesih, shundaqla Xudanıg Oghli ikenlikige ishensun hem bu arqılıq [uninggħa] étiqad qılıp, uning nami arqılıq hayatlıqqa érihsun, dep yézildi.

21 Bu ishlardin kéyin, Eysa Tibériyas déngizining boyida muxlislirığa yene bir qétim körndi. Uning bu qétimqi körünüshı mundaq boldi: **2** Simon Pétrus, «qoshkézek» dep atalghan Tomas, Galiliyediki Kanalıq Nataniyel, Zebediyying oghulları we bashqa ikki muxlis bille idi. **3** Simon Pétrus: Men béliq tutqılı barimen, — dédi. Köpçilik: Bizmu sen bilen bille barımız, — déyişti. Ular tashqırıgha chiqıp, kémige olturdi, lékin shu bir kéche héchnerse tutalmadi. **4** Tang atay déginide, Eysa qirghaqta turatti, biraq muxlislär uning Eysa ikenlikini bilmidi. **5** Shunga Eysa: — Balilar, silerde yégüdek bir nerse yoqqu? — dep soridi. — Yoq, — dep jawab berdi ular. **6** Eysa ulargha — Torni kémining ong teripige tashlanglar, shundaq qilsanglar tutisiler, — dédi. Shuning bilen ular torni [shu yaqq] tashlap, shundaq köp béliq tuttiki, hetta torni tartip chiqıralmay qaldi. **7** Eysa söygen muxlis Pétrusqa: — Bu Rebqul! — dédi. Simon Pétrus uning Eysa ikenlikini anglap, tonini özige yögep (chünki [bélining astı] yalingach idi) özini déngizha tashlıdi. **8** Qirghaqtañ anche yiraq emes bolup, texminen ikki yüz gez yiraqlıqta bolghachqa, qalghan muxlislär béliq bilen tolghan torni tartip kichik kémisi bilen qirghaqqa keldi. **9** Ular qirghaqqa chiqqanda, shaxardin yeqilghan, üstide béliq qoyuqluq gülxanni we nanni kördi. **10** Eysa: — Emdi tutqan béliqinglardın ekélinglar, — dédi. **11** Simon Pétrus [kémige] chiqıp, torni qirghaqqa tartip chiqardi. Tor chong béliqlar bilen tolghan bolup, jemiy bir yüz ellik türhün béliq bar idi. Béliq shunche köp bolghini bilen, tor vırtilmaghanidi. **12** Eysa: — Kélinglar, nashta qilinglar, — dédi.

Muxlislarning ichidin héchkim uningdin: — Sen kim bolisen? — dep sorashqa péttinalmidi. Chünki ular uning Reb ikenlikini bildi. **13** Eysa nanni eklip ulargha berdi hem béliqlarnimü shundaq qıldı. **14** Mana bu Eysanıg ölgendin kéyin tirilip, özini muxlislirığa türhinchı qétim ayan qılıshı idi. **15** Ular nashta qılghandın kéyin, Eysa Simon Pétrustin: — Yunusning oghli Simon, sen méni bulardınnu chongqur söylemsem? — dep soridi. — Shundaq Reb, méning séni sóydighanlıqimni bilisen! — dédi Pétrus. Eysa uningga: Undaqta, qozılırımmi otlitip baq! — dédi. **16** U ikkinchi qétim yene uningdin: — Yunusning oghli Simon, méni söylemsem? — dep soridi. Pétrus yene: — Shundaq, Reb, méning séni sóydighanlıqimni bilisen, — dédi. Eysa uningga: — Undaqta, qozılırımmi baq, — dédi. **17** Türrhinchı qétim uningga yene: — Yunusning oghli Simon, méni söylemsem? — dep soridi. Pétrus Eysanıg türhinchı qétim özidin: «Méni söylemsem?» dep sorighanlıqıga köngli ýerim bolup: — Reb, sen hemmimi bilisen, séni sóydighanlıqimni bilisen, — dédi. Eysa uningga: — Undaqta, qozılırımmi otlat. **18** Berheq, berheq, sanga shuni ýtíp qoyayki, yash waqtında béligni özüng bagħlap, qeyerge baray déseng shu yerge mangatting; lékin yashan'ghanda, qolliringni użitisen we bashqa birsi séni bagħlap, sen xalimaydīghan yerge élip kétidu, — dédi. **19** Eysa bu sözni Pétrusning qandaq ölüsh arqliq Xudagħa shan-sherep keltüridighanlıqını éniq bildürüş türhün ýetti. Andin, uningga yene: — Manga egeshküchi bolghin, — dédi. **20** Pétrus keynige burulup, Eysa sóydighan muxlislaring egiship keliwatqanlıqını kördi (bu muxlis kechlik tamasha Eysanıg quchiqha yolinip: «I Reb, séni tutup bérividhan kimdu?» dep sorighan muxlis idi). **21** Pétrus uni körüp, Eysadin: — I Reb, bu adem kéyin qandaq bolar? — dep soridi. **22** Eysa uningga: — Eger men qayta kelgüche uning turup qélishini xalisammu, séning buning bilen néme karing?! Manga egeshküchi bolghin, — dédi. **23** Buning bilen qéridashlar arısida «Héliqi muxlis olmeydu» dégen gep tarqaldı. Lékin Eysa Pétrusqa: «U olmeydu» démigenidi, belki peqet: «Eger men qayta kelgüche uning turup qélishini xalisammu, séning buning bilen néme karing?!» dégenidi. **24** Bu ishlargħa guwahlıq bergüchi hemde bu ishlarni xatirılıgħuchi ene shu muxlistur. Uning guwahlıqining heqiqet ikenlikini bilimiz. **25** Eysa bulardın bashqa nurghun ishlarnimü qilghanidi; eger ularning hemmisi bir-birlep yézilghan bolsa, méningche yézilghan kitablar pütkül alemning özige sighthayti!

Rosullarning paaliyetliri

1 [hörmetlik] Téofilos, men deslep yazghan bayan Eysa özi tallighan rosullargha Muqeddes Roh arqliq emrlerni tapshurup asman'gha kötürülgen kün'güche bolghan uning barliq emelliri hem barliq telim bérishlirining bashlamissi toghrisida idi. **3** U azab-oqubetlerni tartqandin kényin, ulargha köp ispatlar bilen özining tirik ikenlikini körsetken; u ulargha qiriq kün ichide körün'gen bolup, Xudaning padishahliqiga ait ishlar toghruluq sözlep bergen; **4** we ular bilen jem qilin'ganda mundaq emr qildi: — «Yérusalémdin ayrılmay, siler mendin anglichean, Atining wedisini küttünglar. **5** Chünki Yehya suda chömöldürgen, lékin kuls bolanglar köp künler ötmey Muqeddes Rohta chömöldürüleriler». **6** Rosullar [uning bilen] jem qilin'ganda, uningdin: — I Reb, sen mushu waqtta Israillning padishahliqini eslige keltürmekchimusen? — dep sorashqa bashlidi. **7** U ulargha mundaq dédi: — Ata Öz hoquqiga asasen békitchen waqt-peytlerni silerning bilish nésiwenglar yoq. **8** Biraq Muqeddes Roh üstünglarga chüshkende siler kück-qudretke ige bolisiler, Yérusalém, pütün Yehudiye we Samariye boyiche hem jahanning chetlirigiche manga guwahchi bolisiler. **9** U bu sözlerni qılıp bolup, ular qarap turghanda kötürüldi, bir parche bulut uni arıgha aldi-de, u ularning neziridin ghayib boldi. **10** U asman'gha kötürülgende, ular közlerini kökké tipik qarashqanda, mana tuyuqsız ularning yénida aq kiyim kiygen ikki adem peyda bolup: **11** — Ey Galiliyelikler, némishqa öre turghininglarche asman'gha qarap qaldinglar? Siler silerden ayrılip ershke kötürülgen shu Eysanining asman'gha qandaq kötürüljinini körgen bolsanglar, yene shu halda qaytip kélédi, — dédi. **12** Andin ular Yérusalémha yéqin, uningdin bir chaqırımcı yiraqlıqtı Zeytun téghidin Yérusalémha qaytip keldi. **13** Ular sheherge kirip, özliri turuwtatqan öyning üstüntü kewitidiki bir öye chiqtı. Shu yerde Pétrus, Yuhanna, Yaqup, Andiriyas, Filip, Tomas, Bartolomay, Matta, Alafyaining oghlı Yaqup, «milletperwer» Simon we [yene bir] Yaqupning oghlı Yehuda bar idi. **14** Bular bir jan bir dil bolup üzüldürmeberlip dua-tilawet qilishti; bu ishta bir yerge jem bolghanlardan bıraqanche ayal, jümlidin Eysanining anisi Meryem hemde Eysanining inilirimu bar idi. **15** Shu künlerning biride, Pétrus qérindashlar otturisida öre turup (jem bolushqanlar bir yüz yigirmige yéqin idi) mundaq dédi: **16** — Qérindashlar, Eysani tutqanlarga yol bashlıghuchi bolghan Yehuda heqqide Muqeddes Rohning burun Dawut arqliq aldin éytqan muqeddes yazmılardıki sözliri emelge éshishi muqerrer idi. **17** Chünki [Yehuda]mu arımızdan biri hésablın'ghan we [Xudaning] bu xizmitidin nésiwisi bar idi **18** (u qilghan qebihlikin'm amidin érishken pulga bir parche yer sétiwalghanidi, u shu yerde beshichilap yiqlip, úchey-qérini chuwulup ketti; **19** bu ish pütkül Yérusalém dikilerga melum bolup, ular u yerni öz tili bilen «Haqeldema» dep atashti. Buning menisi «qan tökülgan yer» dégenlikтур) **20** Chünki Zeburda [Yehudagħa] [qaritilghan] munu sözler pütlugen: — «Uning turalghusi chölge aylansun, Uningda héch turghuchi bolmisun!» We: — «Uning ýetekchilik ornığha bashqa birsi chiqsun!» **21** Shuning üchün, Reb Eysanining tilirgenlikige biz bilen teng guwahlıq bérishi üchün, bir kishini tallishimiz kérek. Bu kishi Eysa arımızda yúrgen künlerde, Yehya [peyghember]djin chömöldürüşni qobul qilghan kündin bashlap taki asman'gha kötürülgen kün'giche biz bilen bashtin-air bille bolghan kishilerdin bolushi kérek, — dédi. **23** Shuning

bilen ular Yüsüp (yene Barsabas depmu atalghan, yene bir ismi Yustus) bilen Mattiyas dégen ikki kishini békítip, mundaq dua qilishti: **24** — Sen, i hemme ademning qelbini bilguchi Perwerdigar! Yehuda téyilip bu xizmet we rosulluqtin mehrum bolup özige xas bolghan yerge ketti. Emdi u tashlap qoyghan xizmet we rosulluqning nésiwisiäge ige bolushqa bu ikkiyilendin qaysisisi tallighanlıqını körsetkeysen! **26** Andin ular bu ikki kishige chek tashliwidi, chek Mattiyasqa chiqtı. Shuning bilen u on bir rosul bilen bir qatardin orun alghan hésablandi.

2 Emdi «orma héyt» künining waqtı-saiti toshqanda, bularning hemmisi Yérusalémda bir yerge jem bolghanidi. **2** Asmandin tuyuqsız küchlük shamal soqqandek bir awaz anglinip, ular olturuwatqan öyni bir aldi. **3** Ot yalqunidek tillar ulargha körünüp, ularning herbirining üstige tarqılıp qondi. **4** Ularning hemmisi Muqeddes Rohqa toldurulup, Roh ulargha söz ata qılıshi bilen ular namelum tillarda sözligli turdi. **5** U chaghda, asman astidiki barlıq ellerdin kelgen surghun ixlasmen Yehudiye erlermu Yérusalémda turuwtatqanidi. **6** Emdi [étiqadchilarning] bu awazi anglinip, topstar ademler shu yerge jem bolushti hemde [étiqadchilarning] özleri turushluq jaydiki tillarda sözlisiwatqanlıqini anglap, téngirqap qélishti. **7** Ular heyran bolup teejüplinip: — Qaranglar, sözlisiwatqanlarning hemmisi Galiliyeliklerghu? **8** Qandaqlarche ularning bizning ana yurtimzdiki tillirimizda sözlisiwatqanlıqini anglawatqandımız? **9** Arimizda Partiyalar, Médialar, Éamlar, shundaqla Mésopotamiye, Yehudiye, Kapadokiya, Pontus, Asiya, **10** Frigiye hem Pamfiliye, Misir, Liwyening Kurinige yéqin jayliridin kelgenler, shuningdek mushu yerde musapır bolup turuwtatqan Rim shehiridin kelgenler — Yehudiyalar bolsun, Tewrat étiqadigha kirgenler bolsun, Kréltar we Ereblar bolsun, hemmisi ularning Xudaning qilghan ulugh emellirini bizning ana tillirimizda sözləwətqanlıqını anglawatimiz! — déyishti. **12** Ular hang-tang qélip alaqzadılık bilen bir-birige: — Bu zadi qandaq ishtu? — déyishti. **13** Emma beziler: — Bular yéngi sharab bilen obdanla mest bolup qaptu! — dep mesxire qilishti. **14** Emma Pétrus qalghan on bireylen bilen ornidin turup, awazini kötürtüp köpçhilikkе mundaq dédi: — Ey Yehudiyedikiler we Yérusalémda barlıq turuwtatqanlar! Bu ish silerge melum bolghayki, sözlirimge qulaq sélinglar! **15** Bular siler oylighandek mest emes, chünki hazır peget etigen saet toqquz boldi. **16** Emiliyette bu del Yoél peyghamber arqliq aldin éytılgan shu ishtu: **17** — «Xuda mundaq dédi: «Men axırkı künlerde Öz Rohimni barlıq et igiliri üstige quyimen; Silerning oghul-qızlırlıqlar wehiylik beshareti yetküzüdi, Silerning yigitliringlar ghayibane alamet körünüşlerni körüdi; Silerning qériliringlar alamet chüshlerni körüdi; **18** Berheq, shu künlerde qullirim üstigimu, dédeklirim üstigimu Rohimni quyimen, ular beshareti yetküzüdi. **19** Men yuqırıda asmanlarda karamet ishlar, töwende, zéminda möjizilik alametlerni, Qan, ot, is-tütek tüwrüklerini körsitimen. **20** Rebnıng ulugh hem karamet-shereplik künü bolmigraphue, Quyash qarangħħuluqqqa, Ay qan'ha aylandurulidi. **21** Hem shu chaghda shundaq emelge ashurulidi, Rebnıng namini chaqırıp nida qilghanlarning hemmisi qutquzulidi». **22** Ey Israillar, mushu sözlerni anglanglar. Nasaretlik Eysa bolsa, Xuda aranylarda u arqliq körsetken qudretlik emeller, karametler we möjizilik alametler bilen silerge testiqlıghan bir zat — bu ishlar hemminglarcha melum — **23** u kishi Xudaning békitchen meqsiti we aldin'ala bilishi boyiche satqunluqqqa uchrap tutup bérilgendifin kényin, siler uni Tewrat qanunisiz yúrgen ademlerning qoli arqliq kréstlep öltürgüzdüngler. **24** Lékin Xuda uni ölümning azablarning ilkidin azad qılıp qayta

tirildürdi. Chünki ölümning uni tutqun qılıshi hergiz mumkin emes. **25** Dawut [Zeburda] u toghruluq mundaq aldin éytqan: «Men Perwerdigarni herdaim köz aldimda körüp kéliwatiimen; U ong yénimda bolghachqa, Men hergiz tewrenmeymen. **26** Shunga méning qelbin xushallandi, Méning tilim shadlinip yaridi; Méning ténim ümid-arzu ichide turidu; **27** Chünki Sen jénimni tehtisarada qaldurmaysen, Shundaqla Séning Muqeddes Bolghuchunggha chirishlerni körgüzmeysen. (**Hades g86**) **28** Sen manga hayat yollırını körsetkensen; Huzurung bilen méni shad-xuramliqqa tolup tashquzisen». **29** Qérindashlar, men atımız [padishah] Dawut toghruluq héch ikkilenmey shuni éytemenki, u öldi we uning qebrisi bügüñki kün giche arımızda bar. **30** Emdi u peyghember bolup, Xudaning uning textige olturnushqa öz pushtidin bireylenni turghuzushqa qesem bilen wede bergenlikini biletti. **31** U Mesihning «olgendin kéyin» tirildürülidighinini aldin’ala körüp yetken we bu munasiwit bilen Mesihning tehtisarada qaldurulmaydighinini we téningin chirimeydighinini tilgha alghan. (**Hades g86**) **32** Xuda del bu Eysani ölümdin tirildürdi, we hemmimiz bu ishning guwahchilirimiz. **33** U Xudaning ong yénida shan-sherep ichide olturghuzulup, shundaqla Ata wede qilghan Muqeddes Rohni qobul qılıp, hazır körüwatqan hem anglawatqanliringlarnı töküp [bizlerge] chüşhürdi. **34** Chünki Dawut özi ershke chiqqan emes; lékin u munu sezllerni [Zeburda] éytqan: — «Perwerdigar méning Bibringe éyttiki: — «Men séning dushmanliringini textipering qilmiguchı, Méning ong yénimda olтурghın!». **36** Shuning üchüñ, pütküл Israil jemetidikiler shuni qet’iy bilsunki, Xuda siler kréstligiñ del ushbu Eysani hem Reb hem Mesih qılıp tiklidil!». **37** Bu sözler anglichanlarning yürikiga sanjilghandek qattiq tegken bolup ular Pétrus we bashqa rosullardin: — I qérindashlar, undaqta biz néme qılıshimiz kérek? — dep sorashti. **38** Pétrus ularga: — Towa qilinglar, herbiringlar Eysa Mesihning namida gunahliringlarning kechirüm qilinishi üçhün chömtürlürşini qobul qilinglar we shundaq qilsanglar Xudaning iłtipati bolghan Muqeddes Roh silerge ata qilinidu. **39** Chünki bu wede silerge we silerlerni baliiringlarga, yiraqta turuatqanlarning hemmisige, yeni Perwerdigar Xudayimiz özige chaqırghanlarning hemmisige ata qilinidu. **40** Pétrus yene nurguhun bashqa sözler bilen ularını agahlandurup ulارgha: — Siler özünglarnı bu iplas dewrdin qutquzunglar! — dep jékildi. **41** Shuning bilen uning sözini qobul qilghanlar chömtürlürşünti. Shu künü [jamaetke] qoshulghanlar üch mingche kishi idi. **42** Ular özürlini izchil halda rosullarning telimige, [étaqadchilarning] birlük-hemdemlikige, nanni oshtushqa we dualarga bégħishlidi. **43** We qorqunch ularning herbirining üstige chüshti we rosullarning wasitisi bilen nurguhun karametler we möjizilik alametler yüz berdi. **44** Pütün étiqadchilar dawamlıq jem bolup bille yashap, barlıqını ortaq tutushti. **45** Ular mal-müllüklerini sétip, pulını herkimning éhtiyajığha qarap hemmisige teqsim qılıshatti. **46** Ular her künü ibadetxana hoylisigha bir niyette jem bolushatti, öy-öylerde xushal-xuramlıq we aq köngüllük bilen ortaq ghizationalip, nanni oshtup yéyiship, **47** Xudagha medhiye oqushatti; ular pütküл xalayiqning izzitige sazawer boldi. Reb her künü qutquzuluwatqanlarnı jamaetke qoshatti.

3 Bir künü ibadetxanida dua qilinidighan waqitta, yeni chüshtin kényin saet üchte, Pétrus bilen Yuhanname ibadetxanigha chiqip barghanidi. **2** Shu peytte bir tughma tokur ademmu bu yerge élip kéliniwatqanidi. Her künü, kishiler uni ibadetxanigha kirgenlerden sediqe tilisun dep, ibadetxanidiki «Güzel derwaza» alдigha ekélip qoyatti. **3** U Pétrus bilen Yuhaninanı ibadetxanigha kirip kétiwatqinini körüp, ulardin sediqe tilidi. **4** Pétrus bilen Yuhanна uningha nezirini saldi. Pétrus uninggha:

— Bizge qara! — dédi. **5** Ulardin bir nerse kütüp, közlirini üzmey qarap turatti. **6** Biraq Pétrus uninggha: — Mende altun yaki kümüş yoq; lékin qolumda barını sanga bérey. Nasaretlik Eysa Mesihning nami bilen, ornundin turup mang! — déwidı, **7** uni ong qolidin tartip, yolep turghuzdi. U ademning put we oshuq bégħishliri shuan küchlendürülüp, **8** ornidin des turup méngishqa bashlidi. U méngip we sekrep, Xudagha medhiye oqughan halda ular bilen bille ibadetxana hoylisigha kirdi. **9** Barlıq xalayıq uning méngip Xudagha medhiye oqughanlıqını körüp **10** uning ibadetxanidiki «güzel derwaza» alдida sediqe tilep olturnidighan héliqi adem ikenlikini tonup, uningda yüz berginige heyranıhes bolup dang qétip qélishti. **11** [Saqayghan kishi] Pétrus bilen Yuhanaghaga ching esilip turvalıghanda, heyran bolushqan barlıq xelq ularning yénigha [ibadetxanidiki] «Sulayman peshaywini» dégen yerge yügürüp kelişti. **12** Bu ewhwalı körgen Pétrus xalayıqqa mundaq dédi: — I Israiller! Bu ishqqa némanche heyran bolisiler? Biz xuddi öz kück-kudritimiz yaki ixlasmenlikimizge tayinip bu ademni mangdурghandek bizge némanche tikilip qaraysiler? **13** Emiliyette bolsa, ata-bowlirimizning Xudası, yeni İbrahim, Ishaq we Yaqupning Xudası Öz xizmetkari bolghan Eysanı shan-sherep bilen ulugħiġħan. Biraq siler bolsanglar uni [rimliqlarha] tutup berdinglar; andin [waliy] Pilatus uni qoyup bérishni höküm qilghandın kéyin, siler Pilatusning alдida uningdin tépin ret qılıshtinglar. **14** Mana siler Muqeddes we Heqqaniy Bolghuchidin tépin, uni ret qılıp [Pilatustin] uning ornigha bir qatilini qoyup bérishni telep qıldinglar. **15** Shundaq qılıp, hayatiqni barlıqqa Keltürgüchini öltürdünglar! Biraq Xuda uni ölümdin tirildürdi, biz mana buningha guwahchidurmiz. **16** Mana uning namigha qilghan étiqad arqılıq, uning nami siler körüwatqan we tonuydighan bu ademge derman kırğızdı; uning arqılıq bolghan étiqad u kishini köz aldinglarda sellimaza saq-salamet qıldı. **17** Emdi qérindashlar, silerning we shuningdek silerning bashılıqliringlarningmu bu ishni gheplette qilghanlıqınları bilinen. **18** Lékin Xuda barlıq peyghemberlerning aghzi bilen aldin’ala karlıqhanlırını, yeni uning Mesihning azab-oqubet tartidighanlıqını shu yol bilen emelge ashurdi. **19** Shuning üchün gunahlarning öchürüwétılıshi üçhün hazır towa qılıp yolliringlardın burulunqlar! Shundaq qilghanda, insanlarning jénini yéngilanduridighan pesil-künler Perwerdigarning huzuridin chiqip kélédi **20** we u siler üchün aldin tiklen’gen Mesih, yeni Eysani qéshinglarga qaytidin ewetidu. **21** Hazırche bolsa, Xudaning desleptiki zamanlardın tartip muqeddes peyghemberlirining aghzi bilen étyqinidek, hemme mewjudatlar yéngilinidighan waqıt kelmigüche, ershler uni qobul qılıp, uninggha makan bolidu. (**aiōn g165**) **22** Musa derweqe mundaq dégenidi: — «Perwerdigar Xudayinglar öz qérindashliringlar arisidin manga oxhash bir peyghember turghuzidu. Uning silerge éytqan barlıq sözlərini anglap, uningha tolug itaat qılıshinglar kérék! **23** Chünki bu peyghemberning sözini anglimaydighanlarning herbiri xelq qataridin üzüp tashlinidu». **24** Derweqe, Samuil [peyghember] we uningdin kéyin kélép bésħaretlerni yetküzgen peyghemberlerning hemmisı bu künler toghrisida aldin éytqan. **25** Siler bu peyghemberlerning perzentlirisiler we Xuda ata-bowanglar bilen tüzgen ehdining perzentliridursiler — bu ehde boyiche Xuda İbrahimga: «Séning nesling arqılıq yer yüzdikli barlıq aile-jemetlerge bext-beriket ata qilinidu» dep wede bergen. **26** Shunga Xuda herbiringlarnı öz rezillikliringlardın qayturup, silerge bext-beriket ata qilish üchün, xizmetkari Eysanı turghuzup, uni awwal silerge ewetti.

4 Pétrus bilen Yuhanna xalayiqqa gep qiliwatqanda, kahinlar, ibadetxana qarawullirining bashliqi we Saduqiyalar ularning yénigha kélip qaldi. **2** Ular [rostullarning] xalayiqqa telim bérishi, jümlidin «Eysaning wasitisi bilen ölgeler tirildürülüdi» dep jakarlıghini tühün intayin esebiyleshti. **3** Ular ularni tutqun qilip, etisigiche türmige solap qoydi, chünki kech kirip qalghanidi. **4** Lékin jar qilin'ghan söz-kalamni anglighanlarning köpi etiqad qildi; shuning bilen etiqad qilghan erlerning sanila besh mingha yetti. **5** Etisi, [Yehudiyarning kéngeshmisidiki] bashliqlar, aqsaqallar we Tewrat ustazlari Yérusalémenda toplandi. **6** Ularning arisida bash kahin Annas, Qayafas, Yuhanna, Iskender we bash kahinning bashqa jemetidikiler bar idi. **7** Ular [Pétrus bilen Yuhannani] arisiga turghuzup: — Siler bu ishni qaysi kúch-qudretke tayinip yaki kimning nami bilen qildinglar? — dep soridi. **8** Pétrus Muqeddes Rohqa toldurulghan halda ulargha mundaq dédi: Xelqning hökümränlii we Israilling aqsaqallir! **9** Eger biz bügün bu tokur ademge körsetken yaxshi emel hem uning qandaq saqaytilghanliqi seweblik soraqqa tartilghan bolsaq, **10** siler we pütüköl Israil xelqi shuni bilsunki, siler kréstlichen, emma Xuda ölümdin tirildürgen Nasaretlik Eysa Mesihning nami bilen, uning [kúch-qudriti] arqliq bu kishi mushu yerde aldinglarda pütünləy saq-salamet turidu! **11** Bu [Eysa] bolsa, [muqeddes yazmilarda] [pütülgendek], del siler tamchilar étibarsız del tashliweten, biraq burjek téshi bolup tiklen'gen tashtur. **12** Uningdin bashqa héchkimde nijatlıq yoq, chünki pütük asman astida insanlar arisiga teqdim qilin'ghan, Eysadin bashqa bizni qutquizidighan héchqandaq bir nam yoqtur. **13** Pétrus bilen Yuhannanıng bu jüritini körgen hökümränlar ularning oqumığhan adettiki ademlerdin ikenlikini bilip, heyran bolushti; ularning burun Eysa biledi bolghanlıqını bildi. **14** Uning üstige, saqayghan héliqi ademning ularning yénida turuwatqanlıqını körüp, ular héchqandaq gep yanduralmidi. **15** Shuning bilen hökümränlar ularni kéngeshmidin chíqışhqı buyrudi. Andin bir-biri biledi meslihetliştip: **16** — Bularnı qandaq qılımız? Chünki ularning wasitisi biledi xeli körünerlik möjizilik bir alamat yüz bergenlikli pütük Yérusalémädkilere ayan boldi we biz uni inkar qılıshqa amalsızımız. **17** Lékin bu ishning xelq ichide téximu keng yéylip ketmesliki tühün, ulargha bundın kényin bu ademning namida héchkinge héchnéme démeslikke agah-tehdit salaylı! — déyişti. **18** Shuning bilen ularni chaqirtip, bundın kényin Eysanıng namida héch sözlimeslik yaki telim bermeslikni qet'iy buyrudi. **19** Lékin Pétrus bilen Yuhanna: — Xudanıng alidda silerge itaet qılısh toghrimu yaki Xudaghımu, buningha özüngler bir néme denglərlə! **20** Emma biz bolsaq, körgen we anglichanırılmıznı éytym turalmaymız! — dep jawab berdi. **21** [Hökümranlar] bolsa xalayıqtın orqup, ularni jazalashqa layiq seweb tapalmay, ulargha téximu tehdit sélip, qoyup berdi. Chünki xalayıq bolghan weqe tüpeylidin Xudani ulughlıghanidi. **22** Chünki bu saqaytılısh möjizilik alamiti körtsitilgen kishining yéshi qırıqtıq ashqanidi. **23** Ular qoyup bérilgendifin kényin, öz hemrahırinıng yénigha qaytip kélip, bash kahinlar we aqsaqallarning qilghan sözlirini bashtın-axır köpçilikke uqturdi. **24** Ular buni anglichanda, awazını bir niyet bir dil bilen Xudagha kötürüp mundaq nida qıldı: — I Igımız, Sen asman-zémin, déngiz-okyanınları we ulardiki barlıq mewjudatlarına yaratqan Xudadursen. **25** Sen Muqeddes Roh bilen xizmetkaring bolghan Dawutning aghzi arqliq mundaq dégen'ghu: «Eller némishqa chuanı saldu? Néme tühün bikardin-bikar suyiqest oylaydu? **26** Dunyadiki padishahlar sep tartıp, Emeldarlar yighiliship, Perwerdigar we Uning Mesihi bilen qarshılıshqa jem bolushti». **27** — Chünki derwege del bu sheherde Hérod hem Pontius

Pilatus, yat ellikler hem Israil xelqliri birliship, Sen mesihligen muqeddes xizmetkaring Eysagha qarshi chíqip toplan'ghanidi, **28** shuning bilen kúch-qudriting we iradeng boyiche Sen burunla némining emelge ashurulushini békiten bolsang, ular shularni qilghan. **29** Emdi in Perwerdigar, ularning séliyatqan tehditlini körgeyseñ, qulliringni söz-kalamıngni tolug yüreklik bilen sözlep yetküzidighan qilghaysen; **30** késellerni saqaytışhqı qolungni uzitip, muqeddes xizmetkaring Eysanıng namida möjizilik alametler we karametlerni yaratqaysen. **31** Ularning duasi ayaghlashqanda, ular turghan yer tewrinip ketti. Ular hemmisi Muqeddes Rohqa toldurulup, Xudanıng söz-kalamını yüreklik sözlep yetküzüşke bashlıdı. **32** Top-top etiqadçılara bir jan-bir dil, bir meqsette idi. Héchkim özige teellüq pul-mélini «özümming» démyetti, belli hemmisiq ortaqtı idi. **33** Rosullar zor kúch-qudret bilen Reb Eysanıng tırılgenlikige guwahlıq bérətti. Xudanıng zor měhrı-shepqıti ularning hemmisiqin üstige qondı. **34** Ularning arisidikilerning héchnémige hajiti chüshmeyetti. Chünki yer-zémin, öy-jay igidarlıri bolghanlar ularni sétip, pulini élip kélip **35** rosullarning ayighı alıdığa qoyatti; andin herkimning éhtiyaqıjığa qarap teqsim qilinatti. **36** Ularning ichide Lawiy qebilisidin bolghan, Siprusta tughulghan Yüsüp isimlik birsı bar idi (rosullar uni Barnabas, yeni «Rıghbetlendürgüchı oghul bala» dep atıghan); **37** uningmu bir parche étizi bar idi; u shu yolda uni sétip, pulini élip rosullarning ayighı alıdığa tapshurdi.

5 Emdi Ananiyas isimlik yene bir ademmu ayali Safira bilen bir parche yérini sattı. **2** Ananiyas pulning bir qismini özige qaldurdı, yeni bir qismini élip kélip, rosullarning ayighı alıdığa qoydi. Ayalımu buningdin tolug xewerdar idi. **3** Biraq Pétrus uninggha: — Ananiyas, némishqa qelbingni Sheytanning ilkige tapshurup, Muqeddes Rohqa yalghan éytip, yer satqan pulning bir qismini özüngge qaldurdung? **4** Yer sétilmighanda, séningki emesmidı? Sétılghandin keyin, pulmu öz ixtiyaringga bolmamıtı? Shundaq turuqluq, némishqa qelbingde bu ishni niyet qıldığ? Sen insanlarqha emes, belki Xudagha yalghan éytting! — dédi. **5** Ananiyas bu sözlerni anglichan haman yiqlıip jan üzdi. Bu ishni anglichuchiları qattıq qorqunch bastı. **6** Emdi yash yigitler ornidin turup jesetni képenlep, sirtqa apırıp depne qıldı. **7** Texminen üch saettin keyin, [Ananiyasning] ayali kirip keldi; biraq u bolghan weqedin xewersiz idi. **8** Pétrus uningdin: — Manga éytqin, siler yerni mushu pulgha sattinglarmu? — dep soridi. — Shundaq, mushunchilik pulgha sattuq, — dep jawab berdi u. **9** Pétrus: — Siler néme tühün Muqeddes Rohni sinashqa til biriktürdüngär? Qara, éringin depne qılıp kelgenlerning putliri ishik tütwide turidu, ular sénimu eketidü! — dédi. **10** Umu shuan uning ayaghırları alıdığa yiqlıip, jan berdi. Héliqi yash yigitler kirip, uning ölgənlikini kördi; ular unimu élip bérüp éringin yénigha depne qıldı. **11** Pütün jamaetni, shundaqla bu ishni anglichanlarning herbirini qattıq qorqunch bastı. **12** Rosullarning qoli arqliq xelq ichide nurghun möjizilik alametler we karametler körtsitildi. (Barlıq [etiqadçılara] bir niyetle bolup ibadetxanidiki «Sulayman pészaywini»da daim jem bolatti. **13** Biraq bashqa kishilar ulargha qoshulushqa jür'et qılalmayttı; emma xalayıq ularni intayin hörmetleyti. **14** Shundaqtımı, etiqad qilghuchilar barghanséri köpiyi, hem erler hem ayallar top-top bolup Rebbe qoshulghılı turidı). **15** Shuning bilen kishilar hetta Pétrus ötüp kétiwatqanda héchbolmighanda uning sayisi bolsimu üstige chühsun dep, késellerni kochilargha élip chíqıp körpe we zembillerge yatqızup qoyatti. **16** Yene top-top kishilar Yérusalém etrapidiki sheher-yézilardın késellerni we napak rohlar chaplishiwalghan kishilerni élip kélétti. Ularning hemmisi

saqiyip qaytishatti. **17** Bash kahin we uning terepdarli, yeni Saduqiy mezhepidikiler qozghilip bu ishlargha ghezeplinip, **18** rosullarni tutqun qilip, qamaqsaniga qamidi. **19** Lékin shu kέche, Rebning bir perishtisi qamaqsanining derwazilirini échip, rosullarni élip chiqip, ularlarga: **20** — Siler ibadetxana hoylisigha kirip, xalayiqqa bu hayatliq toghrisidiki hemme sözlerni jakarlanglar — dep tapildi. **21** Rosullar bu sözni anglap, tang atqanda ibadetxana hoylisigha kirip, kishilerge telim bérishke bashlidi. Bash kahin we uning terepdarli kelgende, aliy kέngeshmidikiler we Israillarning barliq aqsaqallirini jem bolushqa chaqirdi. Andin [rosullarni] élip kelsun dep qamaqsaniga adem ewetti. **22** Lékin sipahlar zindan'ha yétip barghanda, rosullarning u yerde yoqluqini bayqap qaytip bérip, kέngeshmidikilerge: **23** — Biz barsaq, zindan mehkem taqaqliq turuptu, qarawullarmu derwazilirida közette turuptu. Lékin derwazilarni échip qarisaq, ichide birmu adem yoq! — dep melumat berdi. **24** Bu xewerni anglighan ibadetxanidiki [mes'u] kahin hem qarawullarning bashliqi we bash kahinlar: — «Emdi bu ish zadi qandaq bolup kététer?» déyiship alaqzadilikke chömdi. **25** Del shu chaghda, bir kishi kirip: — Qaranglar, siler zindan'ha qamiganh ademler ibadetxana hoylisida turup xalayiqqa telim bérivatidighu! — dep xewer qildi. **26** Buning bilen, héliqi qarawullar bashliqi sipahlirini bashlap bérip, [rosullarni] élip keldi. Biraq ular xalayiq bizni chalma-kések qilishi mumkin dep qorqup, ularlha xorluq ishletmidi. **27** Ular [rosullarni] élip kelgendifin kéyin, ularni kέngeshmidikiler alida turghuzdi. Bash kahin ularni soraq qilip: **28** — Biz esli silerni bu namda kishilerge telim bermenglar, dep qattiq agahlandurghaniduq. Lékin mana, siler yene shu teliminglar bilen pütkül Yérusalémni qaplidinglar hemde bu kishining qan qerzini bizge artmaqchi boluwatisiler! — dédi. **29** Lékin Pétrus we [bashqa] rosullar jawab bérip mundaq dédi: — Insan'ha emes, Xudagha itaat qilish kérek! **30** Siler tutup yaghachqa ésip öltürgen Eysani, ata-bowimizning Xudasi tirildi. **31** Xuda Israil xelqini towa qilishqa we gunahlirining kechürülishike tuyesser qilish üchün, uni ulugħlap Yétekchi hem Qutquzghuchi stiptiye Özining ong yénigha kötürüp oltrurghuzdi. **32** Biżi ishlargha guwahchilarımız; shundaqla Xuda Özige itaat qilghuchilargha ata qilghan Muqeddes Rohmu bu ishlargha guwahchidur. **33** Ular bu sözlerni anglap qelbige sanjilghandek bolup [rosullarni] öltürüşke meslihetleshti. **34** Lékin kέngeshme ichide püttün xelqning hörmitige sazawer bolghan Perisiy mezhipidiki Gamaliel isimlik bir Tewrat olımasi bar idi. U ornidin turup: — Ularni birdem sırtqa chiqirip turunqlar, — dep buyrudi. **35** Andin u [kέngeshmidikilerge] mundaq dédi: — Ey Israillar, siler bu kishilerni bir terek qilishta özünglarga éhtiyat qilinglar! **36** Ilgiri, héliqi Twedas isimlis özini chong tutup otturığha chiqqanidi. Uningga texminen töt yüz adem qoshuldi. Biraq u özi öltürüldi we barliq egeshküchiliri tarqilip kétip, uning ishi yoqqa chiqti. **37** Andin kéyin nopus tizimlash künliride, Galiliyelik Yehudamu bash kötürüp chiqip, bir top kishini tolap özige egeshtürgen. Umu yoqitilip, barliq egeshküchilirimu tarqitiwétilgen. **38** Emdu silerge nesihitim shuki: Bu kishiler bilen karinglar bolmisun! Ularni ixtiyarigha qoyup béringlar. Chünki eger bu éqim yaki bu ish pejet insandin kelgen bolsa, jezmen yoqqa chiqidu. **39** Lékin eger Xudadin bolsa, siler ularni yoqitalmaysiler! Hetta özünglar Xudagha hujum qilghuchilar bolup chiqisiler! **40** Aliy kέngeshmidikikiler nesihetni qobul qildi; ular rosullarni chaqirtip kirip, ularni qamchilitip, ularlha hergiz Eysanining namida sózlimeslikni agahlandurdi. Andin ularni qoyup berdi. **41** Rosullar emdi kέngeshmining otturisidin chiqip, özlirining mubarek nam üchün xorluq azabi chékishke layiq körülgenlikidin shadlandi.

42 Ular yenila her küni ibadetxana hoylisida we öymu-öy bérip telim bérishtin we «Eysa — Mesihdur!» dégen xush xewerni jakarlashtin héch toxtimidi.

6 Shu künlerde, muxislarning sani barghanséri köpiyiip, grékche sözleydighan Yehudiyilar yerlik ibraniy qérindashlarga: — Kündilik ozuq-tülük teqsim qilinishta arimizdiki tul ayallar étibarha élinnimi, dep narazılıq bildürüşti. **2** Shunga, on ikkiyen pütkül muxislarni chaqirip yighip, ularlha mundaq dédi: — Bizning Xudaning söz-kalamini yetküzüsh xizmitini tashlap qoyup, ozuq-tülük teqsim qilish bilen bolup kétishimiz toghra bolmaydu. **3** Shuning üchün, i qérindashlar, aranglardiki nam-abruyi bar, Muqeddes Rohna we danaliqqa tolghan yette kishini ilghap tallanglar, we biz ularni bu ishqha mes'ul qilimiz. **4** Biz bolsaq, özimizni dua qilish we sözkalamning xizmitide bolushqa béghishlaymiz. **5** Bu meslihet xalayiqning hemmisini xush qildi. Shuning bilen ular imanishenchke we rohqa tolghan Istipan isimlik bir ademni tallidi, we yene Filip, Prokorus, Nikanor, Timon, Parménas hemde burun Tewrat étiqadigha kirgen Antakyaliq Nikolasini tallap, **6** ularni rosullarning aldiqha élip chiqti. Rosullar ularning [bu xizmetni qilishi üchün] qollirini ularning tüstige tegküzip turup, dua qilishti. **7** We Xudaning söz-kalamı dawamlıq tarqaldi; Yérusalémidki muxislarning sanimu barghanséri zor derijide köpeydi. Nurghun kahinlarmu [Mesih] étiqadigha itaat qilishqa kirishiwatatti. **8** We Istipan [Xudanin] méhîr-shepqiti we kütch-qudrigate tolghan bolup, xelq ichide karametler we zor möjizilik alametlerini körsetti. **9** Biraq «Qulluqtin chiqqan hörler» dep atalghan sinagogtiki beziler, yeni Kurini we Iskenderiye sheherliri we Kilikiye hem Asiya ölkiliridin kelgen bezi [Yehudiyalar] Istipan'ha qarshi chiqip, uning bilen munazire qilishqa bashlidi. **10** Lékin ular u söz qilghanda uningda bolghan danaliq we rohqa taqabil turushqa amalsız qalди. **11** Buning bilen ular bezi ademlerning aghzini maylap: — Biz bu ademning Musa we Xudagha qarita kupurluq sózligeni angliduq, — dégenni ularning aghzihadı saldi. **12** Ular mushundaq qilip xalayiqni, aqsaqallarni we Tewrat ustazlirini qutratti; andin Istipanning aldini tosun uni tutqun qilip, aliy kέngeshmige élip bardı. **13** Ular saxta guwahchilarını otturığha chiqirip mundaq dégüzdi: — Bu adem bu muqeddeses jaygha we Tewrat qanunigha qarşı sözlerni qilishtin toxtimaydu. **14** Chünki biz uning héliqi Nasaretlik Eysa toghruluq: «U bu Jayni weyran qilidu we Musa peyghember bizge tapshurghan en'enwi qaide-yosunlirimizni özgertidu!» dégenlikini angliduq. **15** Kέngeshmide oltrurghanlarning hemmisi Istipan'ha köz tipik qarighinida, uning chirayining perishtiningkidek parqırıp ikenlikini kördi.

7 Bash kahin Istipardin: — Bularning éytqanlı rastmu? — dep soridi. **2** Istipan mundaq jawab berdi: — Qérindashlar we ata-bowilar, sözümge qulaq sélinglar! Atimiz Ibrahim téxi Mésopotamiye rayonida turuwtqanda, yeri Haran shehirige köchüp makanlıshıstıñ ilgiri, shan-sherepning Igisi Xuda uningga ayan bolup: **3** «Sen öz yurtung we uruq-jemetingdin ayriylip chiqip, Men sanga körtsitidighan zémín'gha bargħin» dégenidi. **4** Buning bilen u Kaldylarning zémínini tashlap, Haran shehirige bérip olituraqlashtı. Atisi ölgendin kéyin, Xuda uni bu zémín'gha, yeri siler hazır turuwtqan zémín'gha yötkep keldi. **5** U waqitta, [Xuda] uningga bu zémindin miras bermidi, hetta uningga tewe put qoyghudekmu bir yer bermigenidi. Gerche u téiche perzent körmgien bolsimu, [Xuda] bu zémindin uningga we uning neslige igiliki bolush üchün bérishke wede qildi. **6** Andin Xuda uningga mundaq dédi: «Séning nesilliring yaqa yurtta musapir bolup turidu, shu yurttikiler ularni qul

qilip tööt yil xorlaydu. 7 Biraq ularni qulluqqa salghan elni jazalamen», dédi Xuda, «we uningdin keyin, [nesilliring] u yerdin chiqip, bu yerde Méning ibadet-xizmitimde bolidu». 8 Kéyin Xuda Ibrahim bilen belgisi xetne bolghan ehdini tüzgen, shuning bilen Ishaq uningdin töreldi; [Ibrahim] uni sekkininchı künü xetne qildi; shundaq qilip Ishaqtin Yaqup [töreldi], Yaquptin on ikki «qebile atisi» [töreldi]. 9 Kéyin, «qebile atiliri» inisi Yüstpik heset qilip, uni Misirgha qulluqqa sétiwetti. Lékin Xuda uning bilen bille bolup, 10 uni barliq jebir-japalar din qutquzup, uni Misir padishahi Pirewnning neziride iltipatqa ige qilip, uningha danishmenlik ata qildi. Padishah uni Misirgha bash wezir, ordisiga bash ghojdar qildi. 11 Kéyin, éghir acharchiliq pütküll Misir we Qanaan yerlirini bésip, zor qiyinchiliq boldi. Atabowlirimiz ozuq-tüllük tapalimdi. 12 Yaqup emdi Misirda ashliq barliqini anglichan bolup, [oghullurini], yeni ata-bowlirimizni u yerge birinchı qétim ewetti. 13 Ikkinchı qétim barghanda, Yüstpik akiliriga özini ashkarilidi. Shuning bilen Yüsüpnинг jemetidikiler Pirewn padishahqa melum boldi. 14 Andin Yüstpik atisi Yaqupning alidiga xewer yetküziip, uni pütün aile-jemeti bilen, jemiy yetmish besh kishini Misirgha özige chaqirdi. 15 Shuning bilen Yaqup Misirgha chüshti we shu yerde öldi; kéyin [uningdin bolghan] ata-bowlirimizmu shu yerde öldi. 16 Ularning jesetliri keyin Shekem shehirige qayturulup, Ibrahim burun Hamorning oghulliridin melum pulga sétiwalghan, Shekemidiki bir yerlikke qoyuldi. 17 Lékin Xuda Ibrahimiga esli qilghan wedining waqtı yéqinlashqanda, Misirda turuwatqan [Israil] xelqining nopusi xéli köpeygenidi. 18 U waqitta, Yüsüptin xewiri bolmighan yéngi bir padishah Misirda textke chiqtı. 19 Bu padishah qowmimizgha hiyle-mikirler bilen muamile qilip, ata-bowlirimizni épip xorlidi, hetta ularni öz bowaqlarini hayat qaldurmasılıq üçhün tashliwéтишке mejbur qildi. 20 Musa mana shu chaghłarda tughulghanidi. U Xudanıng aldida alahide yéqimliq bala bolup, atisingning öyide üch ay bégıldı. 21 Kéyin u sırtqa qoyup qoyulghannda, Pirewnning qizi uni [sudin] épip, öz oghli qilip chong qildi. 22 Musa Misirliqlarning barliq bilim-hékmiti bilen terbiyilinip, sözde we emelde intayn qabiliyetlik adem bolup chiqtı. 23 Lékin uning tughulghiniga qiriq yil toshqanda, öz qérindashlıri bolghan Israillargha halığa yéтиш niyitige keldi. 24 U ulardin birining uwal qilinip bozek qiliniwatqanlıqını körüp, uni qoghdap, xarlan'ghan kishi üçhün intiqam épip xarlıghuchi Misirliqni öltürdü. 25 Chünki u öz qérindashlırını: — Xuda méning qolum arqliq bizge qutquzush yolini achqan dep chüshinidighu, dep oylighanidi. Lékin ular buni chüshenmidi. 26 Eftisi, Musa ularning arisidiki bir urush-jédelni körüp, arisesiga kirip yarashturmaçchi bolup: Siler qérindash turup, nérmishqa bir-biringlarga yolsızlıq qiliwatisiler? — dédi. 27 Biraq qérindashını yolsız bozek qilghan kishi uni chetke ittiriwétip: — Kim séni bizge bash hem soraqchi bolsun deput? 28 Ménimu tünüğüñki Misirliqni öltürgendek öltürmekchimusen? — dédi. 29 Musa bu söñni anglap qorqup, Misirdin qéchip Midyan zémínigha bérüp, u yerde musapip bolup turup qaldı. U shu yerde ikki oghul perzent kördi. 30 Qiriq yil toshqandin kéyin, Sinay téghining yénidiki chölde, köyüwatqan bir chatqalliqning ot yalqunida bir perishte uningha köründi. 31 Bu ghayibane körünüşhni körgen Musa uningha intayin heyran bolup qaldı; buning qandaq ish ikenlikini biley dep yéqinraq barghanda Perwerdigarning awazi anglinip: 32 «Men séning ata-bowliringning Xudasi, yeni Ibrahim, Ishaq we Yaqupning Xudasidurmen» dédi. Musa qorqunchta titrep, qarashqimu jür'et qılgalmıdı. 33 Perwerdigar uningha yene: — Ayighingni sélíwet; chünki sen turuwatqan yer muqeddestur. 34 Men derheqiqet Misirda turuwatqan xelqimning xarliniwatqanlıqını

kördüm, ularning nale-peryadlirini anglidim. Shunga men ularni élip chiqqili chüştüm. Emdi barghin, men séni Misirgha ewetey!» dédi. 35 Mana héliqi kishiler: «Kim séni bizge bash hem soraqchi bolsun deput?» dep ret qilghan del mushu Musani, Xuda uningha chatqalliqta körün'gen perishtining qoli bilen Israillargha hem bash hem qutquzghuchi bolushqa ewetti. 36 Ene shu Musa xelqe yétekchilik qilip, ularni [Misirdin] chiqardi hemde Misir zémínida, Qizil déngizning boyida we qiriq yilni ötküzen chölde karametlerni we möjizilik alametlerni körsetti. 37 Ene shu Musa özü Israillargha: «Xuda qérindashlırlırlar arisidin manga oxshash bir peyghemberni tikleydu» dégenidi. 38 Chöl-bayawandıki jamaetke hemrah bolghan, Sinay téghida özige söz qilghan perishte bilen bille bolghan, ata-bowlirimiz bilen bille bolghan hemrah del ene shu idi; hayatlıq bexsh yetküzidighan wehiyelri bizge yetküzüsh tühün qobul qilghuchi bolghan del ene shu idi; 39 shundaq bolsimu, ata-bowlirimiz uningha itaet qilishni xalimay, uni chetke qéqip, könglide Misirgha qaytishni arzu qildi; 40 shunga ular Harun'ga: — «Bizge yol bashlaydighan ilahlarnı yasap bergen! Chünki bizni Misir zémínidin élip chiqqan héliqi Musanıg néme bolup ketkenlikini bilemlidu» dédi. 41 Shuning bilen shu künlerde ular mozay sheklide bir but yasap, bu mebudqa atap qurbanlıq sundı. Shundaq qilip ular öz qollırı bilen yaşınan bir nersini xushal-xuramlıq bilen tebrıkleshke kırıshi. 42 Lékin Xuda ulardın yüzünü örüp, ularnı asmandıki yultuz qoshunlıriga choqunushqa qoyup berdi. Shuning bilen peyghemberlerning muqeddes yazmısında pütülgedek, [Xuda ularını mundaq eyiblidı]: — «Siler chöl-bayawanda bolghan qiriq yil jeryanida qilghan qurbanlıq-hediyeleleri heqiqeten Manga élip kelgenmusiler, i Israel jemeti? 43 Berheq, siler choqunush tühün yaşıghan mebuqlar, yeni «Moloq»ning chédiri hem butung bolghan «Remfan»ning yultuz belgisini kötürüp mangdinglar; emdi Men silerni esir qilip Babildin yırqaqa sürgün qıldırımen». 44 Ata-bowlirimiz chöldin kezgen waqtida, «höküm-guwahliq» chédiri ularning ottorisida tiklen'genidi; u del Musagha söz-kalam Yetküzüchining buyrughinidek, körşitilgen örnök boyiche yasalghanidi. 45 Shu ibadet chédirini ata-bowlirimiz ilgiridiklerindim igidarchiliqiga tapshurup, Yeshuaning yétekchilikide, Xuda ularning aldidila qogħlighan ellernerin zémínirini bésiwalghinida, uni bu yerge élip kelgen; chédir shundaqla [padishah] Dawutning zamanighiche turghan. 46 Dawut Xudanıng shapaitige érishop, Yaqupning Xudasi tühün bir muqim makan sélishqa ijazet sorighan. 47 Biraq kéyin, [Xuda] tühün ibadetxana salghan [Dawut emes], emeliyyette Sulayman boldı. 48 Halbüki, Hemmidin Aliy Bolghuchi insanning qollırı bilen yaşıghan makamlarda turmaydu; xuddi peyghember mundaq déginidek: — 49 «Asmanlar Méning textim, Zémín bolsa ayaghbirimgħa textiperdu, Emdi Manga qandaq öy-imaret yasinaqchisiler? Manga qandaq yer aramgħa baloladay? 50 Bularning hemmisini Méning qolum yaratqan emesmedi?» 51 — Ey, boyni qattiq, yürüki we qulqi xetnisiz bolghanlar! Siler Muqeddes Roh bilen daim qarshilishisiler; siler ata-bowliringlar néme qilghan bolsa, shuni oxshash qiliwatisiler! 52 Peyghemberlerdin zadi qaysisigha ata-bowliringlar ziyankeşlik qilip baqmighan? Shundaq qilip ular «Heqqanji Bolghuchi»ning kéléidighanlıqını aldin jakarlıghuchilarını öltürüşken. Emdi u özi hazir kelgende, siler uningha satqunluq qilghuchi we qatil bolup chiqtılar, 53 I siler Tewrat qanunini perishtilerning emri-tapılıqlınlari bilen tapshuruwélip turup, uningha emel qilmighthichilar». 54 [İstipanning] bu sözlərini anglichan [aliy kéngeshmidikiler] yürükige [xenjer] sanjilgħandek bolup, uningha chishlirini ghuchurlatti. 55 Lékin u bolsa Muqeddes

Rohqa tolghan, közlirini kökke tikip, Xudanining julasini, shundaqla uning ong yénida Eysanining turghanlıqını körüp, **56** — Qaranglar! Asmanlar échilip, Insan'ogħlinning Xudanining ong yénida turghanlıqını körwütamen! — dédi. **57** Ular buningħha qulaqlarini qollari bilen étiwelip, awazini qattiq köttürüp warqiriship birlitke uningħha yopurulup kéliwidi, **58** uni sheherning sirtiġha ittipr chiqirip, chalma-kések qilishqa bashlidi. [Uni erz qilgħan] guwahħiħar [uni chalma-kések qilishtin awwal] chapanlirini Saul isimlik bir yashning puti aldida qoyup qoysu. **59** Ular Istipanni chalma-kések qilghinida u — I Reb Eysa, ménien rohimni qobul qilghaysen! — dep nida qildi. **60** Andin u tizlinip turup qattiq awaz bilen: — I Reb, bu gunahning hésabini ulardan almighaysen, — dédi. U bu sözni qilip bolupla jan üzüp uxlap ketti.

8 Istipanning öltürülüşhini Saulmu qollaytti. Shu kündin bashlap, Yérusalémdiki jamaetke qaritilghan dehshetlik ziyankeşhlik qozghaldi. Rosullardin bashqa barliq jamaettikiler Yehudiye we Samariyening herqaysi yurtliriga tarqilip kétishti. **2** Bezi ixlasmen kishiler Istipanni depne qilip, uningħha qattiq yığħa-zarłarni köttürushti. **3** Lékin Saul jamaetke weyranchiliq sélip, öymu-öy axturup, er-ayalgha qarimay ularni sörrep chiqip zindan'għha tashħidi. **4** Emđi tarqilip ketkenler tarqalghan yurtlarda kézip söz-kalamming xush xewirini jakarlidi. **5** Ularnergych ichidin Filip bolsa Samariyening melum bir shehirige bérüp, yerlik kishilerge Mesihni jakarlidi. **6** Top-top kishiler uni anglap hemde u körsetken möjizilik alametlerni körüp, bir jan bir dili bilen uning sözlirige qulaq saldi. **7** Chünki napak roħħar bolsa, chapliħwalghan kishilerdin qattiq warqirighinieħe chiqip ketti. Nurgeħu palech, tokurłarmu saqaytildi; **8** zor shad-xuramlaq shu sheħerni qappli. **9** U sheherde esli jađuger-séħirgerlik bilen shugħalliniwatqan Simon isimlik bir adem bar idu; u shu yol bilen pütküll Samariyedikilerni hang-tang qaldurup, özini qaltis zat körsemekħi bolup kelgenidi. **10** Pégħirdin tartip ambalgieħhe ularnergych hemmisi uningħha ixlas qilip qaraytti we «Xudanining ulugh kiech-qudrati mana shu» déyishetti. **11** Xalayiq uningħha shundaq ixlas qilishi uning uzundin béri jađuger-séħirgerlik bilen ularni hang-tang qaldurup kelgenlikti tüpeylidin idu. **12** Lékin emđi Filip Xudanining padishahliqi we Eysa Mesihning nami togrisidiki xush xewerni jakarlighinida ular uning sözlirige ishendi we erler bolsun, ayallar bolsun chömöldürüşni qobul qildi. **13** Simon özümu ishendi. U chömöldürülgen bolup, hemishe Filipning yénida yürdi hemde [Filip] körssitwatqan möjizilik alametler we qdurekk isħlarga qarap, intayin heyran boldi. **14** Yérusalémdiki rosullar Samariyeliklerning Xudanining sözini qobul qilghanlıqini anglap, Pétrus bilen Yuhannani ularħha ewetti; **15** ikkiyen le yerge chūħiħi bilenla, ularni Muqeddes Rohning ata qilin'għuchisi bolsun dep dua qildi. **16** Chünki Muqeddes Roh téxi ularning héchqaysisiga chūħmigenidi; ular peqet Reb Eysanining nami bilen chömöldürülgenidi. **17** Pétrus bilen Yuhanna ularning üstige qoloni tegħküzhi bilen, Muqeddes Roh ularħha ata qilindi. **18** Lékin Simon Muqeddes Rohning rosullarning qoloni tegħküzip qoysu bilen at qilin'għanlıqini körüp, ularħha pul tenglep: **19** — Bu kiech-qudrat minn mangim béringlarki, mennu herkimmung ustige qollirimmi tegħkżem, uningħha Muqeddes Roh ataq qilinsun, — dédi. **20** Lékin Pétrus uningħha mundaq jawab berdi: — Xudanining bu iłtpatini pulgħa sétiwalħi bolidu, dep oyliġħining üčħi, pulung sen bilen teng halaketke barsun! **21** Séning bu isħta héch hesseng yakini nesiweng yoqtur! Chünki séning niyiting Xuda aldida durus emes! **22** Shunga, bu rezillikingdin towa qilip, Rebtin, mumkin bolsa könglümäldiki bu niyitħim kechħürüm qilin'għay, dep ötün!

23 Chünki séning achħiġ hesetke tolup, heqqanijsizliqning asaritida ikenliking manga melum. **24** Simon ularħha: — Men üčħi Rebdin ötününgħlarki, siler éytqan isħlardin héchħibri beshimha kelmigie! — dédi. **25** Pétrus bilen Yuhanna yene shu yerde agħ-ġuwaħħi bérip Rebning sóz-kalamini yetküzgħendin keyin, Samariyening nurghun yéza-kentlirige bérip xush xewer yetküzgech, Yérusalémħha qaytip ketti. **26** Shu waqitta, Xudanining bir perishtisi Filipqa: — Ornunddin turup jenubqa qarap Yérusalémdin Gaza sheħirige mangidīgħan yol bilen mang! — dédi (shu yol chöldiki yoldur). **27** Shunga Filip ornidin turup yolħha chiqt. We mana, yolda ēfiopiye ayal padishahhi Kandasning biu emeldar, pütkü xezinige més'ul ēfiopiye aly aghwath weżiż turatti. U Yérusalémħha Xudagħha ibadet qilgħili barchanidi; hazir qaytish yolda özining jeng harwisa oltrur, Yeshaya peyghemberning yazmisi oquwatqat. **29** Roh Filipqa: — Bu harwining yénigha bérip uningħha yeqinlashqin, — dédi. **30** Filip yűġiřüp bérip, [weżżejrin] Yeshaya peyghemberning yazmisi oquwatqanlirini anglap, uningħin: — Oquwatqinnejni chūħiniwatamsiz? — dep soridi. **31** Weżir uningħha: — Biri manga chūħendürüp bermise, men qandaqmu chūħineleymen?! — dep, Filipni harwijsiha chiqip yénida oltrurħsha ottundi. **32** U oquwatqan yawna qismi bolsa: «U goxa bogħużlaħħha yétilip méngħiġan qoydek bogħużlaħħha élip méngħiġi, Qirqighuchi alidda ün-tinsaq yatqan qozidek, u zadha ēgħiżi achmid. **33** U xorlini, u heq soraqiñ mehrum boldi, Emđi uning ewladiġi kimmu bayan qilalisin? Chünki hati yer yuzidin el-ipp kéttili». **34** Aghwat Filiptin: — Dep bersingiz, peyghemberning bu sozi kimeġġi qaritip éytílghen? Özigu yaki bashqa birsigimu? — dep soridi. **35** Filip aghżini ēchip shu yazminning shu qismidin bashlap, uningħha Eysa togrisidiki xush xewerni jakarlap berdi. **36** Ular yolda kétiwtip, su bar bir yerge kelgħende, aghwaw: — Mana bu yerde su bar iken. [Mushu yerdila] chömöldürülüşümge qandaq tosalħħu bar? — dédi. **38** U harwini toxitiżiżi buyru. Filip we aghwaw ikkisi bille sugħha chūħiup, uni chömöldürħi. **39** Ular sudin chiqqanda, Rebning Rohi Filipni köttürüp élip ketti. Aghwaw uni qayta körmid, emma u shadlini yolini dawlamħasturdi. **40** Filip bolsa Ashħod sheħiride peyda boldi; u shu yurtini kézip, shu yerdin Qeyseriye sheħirige kelgħue bolgħan hemme sheherlerde xush xewer jakarlidi.

9 Emma [shu chaghlar] Saul her nepiside Rebning muxlisirrigha t-texiċċe izħiżi qirghinchiliq teħdiħħi sélīwatqan peyt idu. U Bash kahinning alidha bérip, **2** Demeshq sheħiridiki sinagogħalhera tewsiye xéti yézip bérishni soridi. Shundaq bolghanda, u Demeshq [Mesħi] yolidikkilerni birersini, meyi er bolsun, ayal bolsun tēpiwalsila, bagħlap tutqun qilip, Yérusalémħha élip keliżħke ruxset bolatti. **3** Saul yolħha chiqip, Demeshq sheħirige yeqinlashqanda, tuyuqsiz asmandin kiechħuk bir nur chūħiup, uning etrapini yorutuwetti. **4** U yerge yiċċildi we özige: — Saul, Saul! Manga némishqa ziyankeşhlik qilisen? — dégen bir awazni anglidi. **5** — I Reb, sen kimsen? — dep soridi u Awaz: — Men sen ziyankeşħlik qiliwatqan Eysadurmen. **6** Ornunddin tur, sheherje kir, néme qilishing kékrekli sanga éytip bérilidu» — dédi. **7** Uning bilen bille mangħan ademer aważni angliżi, héch kimiġi körrelmigeħek, shu yerde ün chiqralmay turupla qaldi. **8** Saul yerdin turup, közlini ēchip qaridi, lékin héch nersini körrelmidi. Hemrahli uni qolidin yétilip Demeshqqie élip kirdi. **9** U üch kün'għiċċe közzi körmes bolup ne yémidi ne ichmidi. **10** Demeshqte Ananiyas isimlik melum bir muxlis bar idu. Reb uningħha bir ghayibane körnūniste körnūnū uni: — Ananiyas! — dep

chaqirdi. — Mana men, i Reb, — dep jawab berdi u. **11** Reb uningga: — Sen derhal «Tüz» dep atalghan kochigha bérip, Yehudaning öyidin Tarsusluq Saul isimlik birini sorap tap; chünki mana, u dua-tilawet qiliwatidu. **12** U dua qiliwatqinida, ghayibane körtünüşte Ananiyas isimlik bir kishining kélip, közini körigidigan qilish üchün üstige qolini tegküzenlikini kördi, — dédi. **13** Ananiyas: — I Reb, men bu ademning xewirini surghun kishilerdin anglidim, u Yérusalémdu muqeddes bendiliringge shunche köp ziyan-zexmet yetküzgen! **14** Hazir u mushu yerde namingha nida qilghanlarning hemmisini tutup baghlash üchün bash kahinlardan hoqquq aptu — dédi. **15** Lékin Reb uningga: — Bariwer! Chünki u namimni ellerning we ularning padishahlirining hem Israillarning alida ayan qilish üchün özümge alahide tallighan bir eswabtur. **16** Chünki men uningga namim üchün qanchilik azab-oqubetlerni tartishining muqerrer ikenlikini ayan qilimen, — dédi. **17** Buning bilen Ananiyas bérip, shu öyge kirdi; u qollirini Saulning üstige tegküzüp uningga: — Qérindash Saul, Reb, yeni bu yerge kéliwatqan yolunda sanga körün'gen Eysa, közliringni köreleydigan bolsun dep we séning Muqeddes Rohqa todurulushung üchün ménii shexsen özii ewetti, — déwid. **18** Saulning közliridin xuddi béléj qasiriqidek bolghan bir nersiler chüshüp, közliri échilip köreleydigan boldi. U ornidin turup, chömüldürüşhik qobul qildi. **19** U ghizalan'ghandin kényin, quwwetlinip maghdurgha kirdi. **20** [Saul] Demeshqtiki muxislardan yénida birnechke kün turdi we waqtini ötküzmay sinagoglartha kirip, «U kishi Xudanig Oghlidur» dep Eysani jakarlashqa bashlidi. **21** Uni anglichanlar sözliridin intayin heyran bolushup: — Bu adem Yérusalémda bu namgha nida qilghuchilar qattiq weyran qilghan héliqi adem emesmu? Bu yergimu mushundaqlarni baghlap bash kahinlarga tutup bérish meqsitide kelgenmidu? — déyishti. **22** Lékin Saulning qayil qilish küchi barghanséri éship, Eysanining Mesih ikenlikini ispatlap Demeshqtiki Yehudiylarni parakendichilikke chömdürdü. **23** Köp künlerden kényin, Yehudiylar Saulin yoqatmaqqa qest qilmaqchi boldi. **24** Lékin Saul ularning suyiqestidin xewer tapti; uni tutup öltürüş üchün ular kéche-kündüz sheheringin qowuqlarida paylap yúrdu. **25** Lékin muxislardan bir künii kéchide uni chong séwetke olturghuzup, sépil [kamaridin] chüshürdi. **26** Saul Yérusalémha ýetip bérip, u yerdiki muxislargha qoshulmaqchi boldi, lékin ularning hemmisi uning muxlis ikenlikige ishenmey, uningdin qorqti. **27** Biraq Barnabas uni élip bérip, rosullar bilen körüshtürdü. U ulargha Saulning Demeshqning yolda Rebnii qandaq körgenlikini, Rebniningmu uningga gep qilghanlıqını chüshendürdü we uning Demeshqte Eysanining namida qandaq jür'etlik bilen söz-kalam yetküzgenlikini uqturdı. **28** Buning bilen, Saul Yérusalémda rosullar bilen bille ochuq-ashkare yürüp, yüreklik halda Rebnining namida söz-kalam yetküzeti. **29** U yene gréckche sózlischidighan Yehudiylar bilenmu sózlışip munazirlishetti; netijisi, ular uningga qest qilmaqchi boldi. **30** Qérindashlar bu ishtin xewer téip, uni Qeyseriye shehirige élip bérip, andin u yerdin Tarsus dégen sheherge yolgha saldi. **31** U chaghda, pütükü Yehudiye, Galiliye we Samariyediki jamaather [bir mezgil] tinchliqqa ériship, [étiqaqta] quruldı; Rebnin qorqunchida méngip, Muqeddes Rohning righthettessellisi bilen ularning sanlırimu barghanséri köpeymekte idi. **32** Shu waqtılarda shundaq boldiki, Pétrus herqaysi jaylarni arılap yürgende, Lidda shehiridiki muqeddes bendilernimu yolqashça chüshti. **33** U yerde u Enéyas isimlik bir ademni uchrattı. Bu adem palech bolup, orun tutup yatqılı sekkez yil bolghaniken. **34** Pétrus uningga: — Enéyas, Eysa, yeni Mesih bolghuchi séni saqaytidu. Ornundin turup, palisingni yighishtur! — dédi. U

derhal ornidin turdi. **35** [Enéyasını] körgen Lidda shehiridiki we Sharon rayonidikilerning hemmisi towa qilip Rebge baghlandı. **36** Yoppa shehiride bolsa Tabita isimlik bir ayal muxlis bar idi (uning ismi gréckchide «Dorkas» idi). U herdañ yaxshi emeller we xeyr-saxawetlik ishlargha bériletti. **37** Shu künlerde shundaq boldiki, u késel bolup, ölüp ketti. Kishiler jesetni yuyup, üstünki qewettiki bir öyge yatquzup qoydi. **38** Yoppa shehiri Lidda shehirige yéqin bolghachqa, Yoppadiki muxlislar Pétrusning Liddada ikenlikini anglap, uning aldigha ikki adem ewetti. Ular: «Hayal bolmay yénimizgha kelseng!» — dep yélindi. **39** Pétrus ornidin turup ular bilen bille Yoppagha bardi. Yoppagha ýetip keliishi bilen ular uni üstünki qewettiki öyge bashlap chíqtı. Barlıq tul ayallar Pétrusning etrapığha olıship, yığha-zar qiliship uningga Dorkasning ular bilen bille bolghan waqtida özlirile tipki bergen könglekl-kiyimlirini körsitishti. **40** Lékin Pétrus hemmeyleni chíqırıwtıp, tizlinip olturup dua qildı. Andin u jesetke qarap: — Tabita, ornundin tur! — dédi. Tabita közini échip, Pétrusni körüp, ornida olturdu. **41** Pétrus uningga qolini uzitip uni yolep turghuzdi we muqeddes bendiler bilen tul ayallarni chaqırıp, Dorkasni ulargha tirk tapshurup berdi. **42** Bu xewer pütktül Yoppagha tarqılıp, surghun kishiler Rebge étiqad qildi. **43** Shundaq boldiki, Pétrus Yoppada Simon isimlik bir könchingin öyide uzun künler turdi.

10 Qeyseriye shehiride Korniliy isimlik bir adem bolup, u [Rim] qoshunidiki «Italiyelikler» qismining yüzbési idi.

2 U ixlasmen adem bolup, özi we pütükü öyidikiliri Xudadin qorqatti. U merdlik bilen namratlarga xeyr-saxawet qilip, daim Xudagha dua-tilawet qilatti. **3** Bir künii chüshtin kényin saet üchlerde, u ghayibane bir körtünüşte Xudanig bir perishtisining özining yénigha kelgenlikini ochuq kördi. Perishte uni: — Korniliy! — dep chaqirdi. **4** Korniliy uningga közliрini tipki qattiq chöchüp: — Teqsir, néme ish? — dep soridi. Perishte uningga: — Séning dualiring we xeyr-saxawetlik ishliring Xuda aldigha esletme qurbanlıqtek bérip yetti. **5** Emdi sen Yoppagha adem ewetip, Pétrus depmu atilidighan Simon isimlik ademni chaqirtip kel. **6** U Simon isimlik bir könchingin öyide méhman bolup turuwaitidu. Simonning öyi déngiz boyida, — dédi. **7** Uningga sózligen perishte ketkendin kényin, Korniliy öydiki xizmetçiliderin ikkini we daim yénida turup xizmet qilghuchilar ichidiki ixlasmen bir leshkerni chaqirdi. **8** Barlıq ishlarnı chüshendürgendin kényin, ularnı Yoppagha ewetti. **9** Etisi ular seper qilip sheherge yéqinlashqarda, chüsh waqtı bolup, Pétrus dua qilish üchün özgige chíqtı. **10** Uning qorsiqi échip kétip, bir nerse yey dédi. Biraq ular ghiza teyyarlawlatqanda, ghayibane bir alamat Pétrusni oruwalı. **11** U asman échilip, töt burjikidin baghlan'ghan halda yer yüzige chüshürültüwatqan keng dastixandek bir nersini kördi. **12** Dastixanda herxil töt putluq haywanlar, yer béghirlighuchilar, asmandiki uchar-qanatlarımı bar idi. **13** Uningga bir awaz anglandi: — «Ornungdin tur, Pétrus, ulardin soyup yel». **14** — Yaq, Reb, hergiz bolmaydu! Men héchqachan héchqandaq napak yaki haram nersini yégen emesmen! — dédi Pétrus. **15** Awaz ikkinchi qétim kélip uningga: — Xuda halal dep paklighannı sen haram déme! — déyildi. **16** Bu ish üch qétim yüz bérip, andin dastixandek bolghan shu nerse derhal asman'gha élip chíqıp kétildi. **17** Pétrus körgen ghayibane alametning menisi toghrisida qaymuqup turghanda, mana Korniliy ewetken kishiler Simonning öyini téip, derwaza aldida turattı. **18** Ular birsini chaqırıp, uningdin Pétrus depmu atilidighan Simon dégen birsi bu yerde turamdu? — dep soridi. **19** Pétrus téxiche shu ghayibane alametning menisi üstide oyliniwatqanda, Roh uningga: — Mana, séni

üch adem izdep keldi. **20** Ornungdin tur, peske chüsh, héch ikkilenmey ular bilen bille barghin. Chünki ularni ewetküchi Men! — dédi. **21** Pétrus peske chüshüp, héliqi ademlerge: — Siler izdigen kishi mana men bolimen. Bu yerge kéléş sewebinglar néminikin? — dédi. **22** Ular jawaben: — Heqqanıy bir adem, Xudadin qorqidighan, shundaqla pütükül Yehudiy xelqi teripligen Korniliy isimlik rimliq yüzbési muqeddes bir perishte teripidin sizni öyige chaqirtip, sizdin söz-kalam anglashqa emr qilin'ghan! — dédi. **23** Shunga Pétrus ularni öyge teklip qılıp, qondurup méhman qıldı. Etisi ornidin turup u ular bilen bille yolgha chiqtı. Yoppadiki qérindashlardın beziliri ulargha hemrah bolup mangdi. **24** Ikkinchı künü, ular Qeyseriye yetip bardı. Emdi Korniliy tughqanlıri we yéqin yar-buraderlirini öyige chaqırıp, Pétruslarnı teqeqzarlıq bilen kütüp turattı. **25** Pétrus öyge kirengde, Korniliy aldiqha chiqıp, ayighiga özini étip sejde qıldı. **26** Lékin Pétrus [derhal] uni yölep turghuzup: — Ornungdin turghin! Menmə bir insan, xalas! — dédi. **27** U Korniliy bilen gep qilgach öyge kiriwidi, öyning ichige yighilghan top-top ademlerni kördi. **28** U ulargha: — Silerge melumki, biz Yehudiylarning yat elliklerdin birsi bilen bardı-keldi qılıshi yaki öylirige kirishi Tewrat qanuneqidilirimizge xilap. Lékin Xuda manga héchqandaq ademmi napak yaki haram dèmeslikim kéréklərini ayan qıldı. **29** Shuning üchün siler adem ewetiq ménii chaqırıghanda, héch ret qilmay aldinglərə keldim. Emdi soray, ménii néme dep chaqirdinglər? — dédi. **30** Korniliy mundaq dédi: — Töt künning aldida bügünkü mushu waqtıqiche roza tutqanıdim; saet üchlerde men öyde dua qiliwatıttı. Tuyuqsız kiyimliridin nur chaqnap turidighan bir adem aldimda peyda bolup öre turdu: **31** «Korniliy! Duaying ijabet qılındı we xeyr-saxawetlik ishliring Xuda aldiqha esletme qurbanlıqtek yetti. **32** Shunga Yoppagha adem ewetiq, Pétrus depmu atılıdighan Simon isimlik ademni chaqirtip kel. U déngiz boyida olturnaqluq Simon isimlik bir könchnining öyide méhman bolup turuwaitidu» dédi. **33** Shuning üchün, derhal özürini chaqırıp kéléşke adem ewetkenidim. Özürlü külbemge kélip yaxşı qıldı! Emdi biz hemmeyen Xuda özürligine emr qılghan barlıq sözlerini anglash üchün Xudaning aldida hazır turuwaitımız. **34** Pétrus aghzını échip mundaq dédi: — Berheq, men Xudani héchqandaq ademge yüz-xatire qilmayıd, dep chüshinip yettim; belki her eldin bolghanlar ichide Uningdin qorqidighan we heqqanıyet yürgüzidighan kishi bolsila, Uning aldida meqbuldur. **35** Xuda Israil xelqige yetküzgen söz-kalam, yeni Eysa Mesih arqliq (u pütükül mewjudalargha Rebdur) inaq-jatirjemlik jakarlan'ghan xush xewer silerge melumghu; **37** Silerningu Yehya [peyghember] chömüldürüş chaqırıqını yetküzgendifn tartıp, Galiliyedin bashlap pütükül Yehudiy zémirlirida Nasarethlik Eysa toghrulq guwahlıqtı — yeni Xudaning qandaq qılıp uni Muqeddes Roh we kütch-qudret bilen mesihligənlik, shuning bilen u hemme yerni kézip, yaxşı emellerni qılıp, Iblisning ilkide bolghanlarning hemmisini saqaytqanlıqidin xewiringlar bardur. Chünki Xuda uning bilen bille idi. **39** Bizmu uming hem Yehudiylarning zéminderi hem Yérusalémda qılghan pütün emellirining guwahlıchlari. Ular uni yaghachqa éishi bilenmu öltürdi. **40** Biraq üchinchı künü, Xuda uni qayta tirildürüp namayan qıldı. Biraq hemme kishilerge emes, peqet Xuda Özüaldi bilen tallıghan guwahlıchlari, yeni u ölümdin tirligendin keyin uning bilen hemdastixan bolghan bizlerning arimizda namayan qıldı. **42** U bizge xelqqe xush xewer yetküzüñi we özining Xuda teripidin tirikler we ölgənlerning soraqchısı qılınip teyinlen'guchi ikenlikini jakarlashın emr qıldı. **43** Barlıq peyghemberler uningha guwahlıq bérividiki, herkim uningha étiqad qılghan bolsa uning nami arqliq gunahları

kechürüm qilinidu. **44** Pétrus téxi bu sözlerni qiliwatqanda, Muqeddes Roh söz-kalamni anglatatqan hemme kishige chüshti. **45** Pétrus bilen bille kelgen xetnilik bolghan ishen'güchilerning herbiri Muqeddes Rohning yat ellerdikilergimu ata qilinip tökülgənlilikini körüp bek heyran bolushti. **46** Chünki ularning [karamet namelum] tillarda sözlüşip Xudani ulughlıqhanlıqını anglıdi. Shunga Pétrus: **47** — Moshu kishiler bizge oxhash Muqeddes Rohni qobul qılghuchi bolghan bolsa, kim ularning sugha chömüldürüşni qobul qılıshını tosalisun?! — dédi. **48** Shuning bilen u ularning Rebning namida chömüldürülüşini buyrudi. Andin ular Pétrusning ular bilen birnechche kün turushini öttündi.

11 Rosullar we pütükül Yehudiyediki bashqa qérindashlar [yat] elliklerningmu Xudaning söz-kalamini qobul qılghanlıqını anglıdi. **2** Shunga, Pétrus Yérusalémha qaytqanda, xetnilik bolghan [ishen'güchiler] uni eyibke buyrup: **3** — Sen xetne qilinmigraph ademlerning öyide méhman bolup, ular bilen hemdastixan boldung?! — dédi. **4** Biraq Pétrus pütün ishni bashtın-axirighicə ulargha bir-birlep chüshendürüp **5** mundaq dédi: — Yoppa shehrinde dua qiliwatqinimda, għayibane körünüş méni oriwlip, bir alametni kördüm. Keng dastixand bir nerse töt burjikidin bagħlan'ghan halda asmandin chüshüp, méning yénimda toxtidi. **6** Uningha köz tipik qarism, ichide herxil töt putluq haywanlar, wawayi haywanaflar, yer béghirlihgħuchilar, asmandiki uchar-qanatlarunu bar iken. **7** Andin: «Ornungdin tur Pétrus, ulardin soyup ye!» dégen bir awazni anglidim. **8** Men: «Yaq Reb, hergiz bolmaydu! Men héchqachan herqandaq napak yaki haram nersini aghzimħa alghan emesmen!» dédim. **9** Biraq manga yene: «Xuda halal dep paklighan nersini sen haram démel!» dégen awaz anglandi. **10** Bu ish üch qétim shundaq tekrarlinip, axir bularning hemmisi asman'gha qaytidin tartip kétidli. **11** Mana del shu chaghda, Qeyseriyein ménii chaqırışqa ewetilgen üch kishi men turghan öyning aldiqha keldi. **12** Muqeddes Roh méni héch ikkilenmey ular bilen bille bérishqa buyrudi. Moshu alte qérindashmu men bilen bille bardı. [Qeyseriye yetip kélip], héliqi ademning öyige kirdu. **13** Bu kishi bizge özining öyide payda bolup turghan bir perishtini qandaq körgenlikini éytti. Perishte uningha: «sen Yoppagha adem ewetiq, Pétrus depmu atılıdighan Simon isimlik bir ademni chaqirtip kel, **14** u sanga séni we pütükül ailengge nijatlıq yetküzidighan bir xewerni étip bérividu» dégeniken. **15** Men gepni bashlıghinimda, Muqeddes Roh xuddi bashta bizning üstimizge chüshkinidek, ularghimu chüshti. **16** Shu chaghda, Rebning söz-kalamini, yeni: «Yehya kishilerni sugħa chömüldürügen, lékin siler bolsanglar Muqeddes Rohqa chömüldürülisiler» déginini ésimge aldim. **17** Shunga, eger Xuda emdi mushulargħa biz Reb Eysa Mesihke étiqad qilghinimizdin keyin bizże bergen iltipatqa oxhash iltpat ata qılghan bolsa, Xudani tosalghudek men zadi kim idim? **18** Ular bu sözlerni anglighanda, eyibleshtin toxtap, Xudagħha medhiye oqup: — Berheq, Xuda ellergimu hayatliqqā elip baridighan towa qılıshni nésip qılıptu! — déyishti. **19** U chaghda, Istipanning ishi bilen ziyankeshlikke uchrap herqaysi jaylarga tarqılıp ketkenler Fenikiye rayoni, Siprus arili we Antakya shehiri qatarlıq jaylārghiche yétip bérüp, bu jaylarda söz-kalamni peqet Yehudiyalṛığħa yetküzetti. **20** Lékin ulardin Siprus arili we Kurini shehirdin kelgen beziler Antakya shehiringe bargħanda, Reb Eysaningu xush xewirini Gréklergimu yetküzdi. **21** Rebning qoli ular bilen bille bolup, tolimu nurghun kishiler ishinip towa qılıp Rebge bagħlandi. **22** Bu xewer Yérusalémdeki jamaetning quliqiġha yétip keldi. Shuning bilen ular Barnabasni Antakyaghiche arilap ötüşke

ewetti. **23** Barnabas yétip béríp, Xudanıng méhir-shepqitini körüp, xushal boldi. U ularning hemmisini jan-dilidin qet'iyili bilen Rebge ching baghlinishqa righbetlendürdi. **24** Chünki u Muqeddes Rohqa we iman-ishençke toldurulghan bolup, yaxshi bir adem idi. Shuning bilen zor bir top ademler Rebge qoshuldi. **25** Shuning bilen Barnabas Tarsus shehirige Saulni izdep bardi. **26** Uni térip Antakyagha élip keldi; shundaq boldiki, ikkiyen jamaet bilen bille saq bir yıl yighilip, nurghun ademge telim berdi. Muxlislarning «Xristianlar» dep tunji atilishi Antakyadın bashlandı. **27** U künlerde bezi peyghemberler Yérusalémdu Antakyagha chüshüp keldi. **28** Bulardin Agabus isimlik bireylem otturigha chiqip, Rohning wehiyini yetküzüp, qattiq bir acharchiliqning pütktül dunyani basidighanlıqını aldin étti (bu acharchiliq derwezi «Klawdiyus Qeyser» hökmüdür sürgen waqitta yız berdi). **29** Buning bilen [Antakyadik] muxlislarning herbiri öz qurbığha qarap pul yighip, Yehudiye turuwaqtan qérindashlarqa yarden bérishni qarar qildi. **30** Ular bu qararnı ada qılıp, ianini Barnabas we Saulning qoli arqlıq [Yehudiyejiki jamaet] aqsaqallırıgha yetküzüp berdi.

12 shu chagharda, Hérod padishah jamaettikilerdin bezilirige ziyankeşlik qılmaqchi bolup ulargha qol saldı. **2** U

Yuhananıng akisi Yaqupni qılıchlap öltürdi. **3** Özining bu qılghan ishining Yehudiylarha yaqqanlıqını körüp, u Pétrusnimu tutqun qildurudi (shu chaghda «pétrir nan héyy» mezgili idi). **4** Pétrusni tutqandin kényin, uni zindan'gha tashlap, töt leshker bir guruppa qilin'ghan töt qarawwul topığha tapshurdi. Pasxa héyttin kényin, Hérod uni xalayıq alıldı soraq qılmaqchi idi. **5** Shunga Pétrus zindanda tutup qélindi. Lékin jamaet Xudagha jan-dil bilen uning üchün dua qılıshiwattı. **6** Emdi Hérod uni élip chiqip sot qılıshning alındıq készisi, Pétrus ikki zenjir bilen bagħlaqlaq péti, ikki qarawulning otturisida uxlawatatty; ishkiniň sırtidimu birneħħeħħe qarawul zindanni közet qiliwatatti. **7** We tuyuqsız Rebning bir perishtisi körünüp, bir nur kamérni yorutti. Perishte Pétrusning biqinightha noqup: — Téz tur! — dep oyghatti. Uning qolliridiki zenjir shu haman boshap chüshüp ketti. **8** Perishte uningga: — Bélingni bagħiwal! Keshningim kiy! — dédi. Pétrus uning déginini qildi. Andin u: — Chapiningni yépinchaqlap keynimdiñ mang! — dédi. **9** Pétrus uningga egiship [kamérdin] chiqti. Biraq u perishtining wasitisi bilen boluwaqtan bu ishlarning rastlıqını bilmey, belki bir ghayibane körünüş körüptimen, dep oyławatatty. **10** Ular birinchı we ikkinchi közettin ötüp, zindanning sheherge chiqidighan tömür derwazisiga bargħanda, derwaza ular üçün özlükidin échilip ketti. Ular chiqip, bir kochidin ötkende, perishte tuyuqsız uning yénidin ketti. **11** Shu chaghda, Pétrus ésige kélép, öz-özige: «Derweqe emdi Reb Öz perishtisini ewetip, méni Hérodning qolidin we Yehudi yelqining kütkenlirinen hemmisidin qutquzuptu, dep bildim» — dédi. **12** Heqiqiyy ehwalni chüshinip yetkende, u Markus depmu atlidighan Yuhananıng anisi Meryemning öyige bardı. U yerde nurghun kishiler yighilip dua-tilawet qiliwatatti. **13** U derwazining ishkini qaqqanda, Roda isimlik bir dédek awazni anglap chiqti. **14** U Pétrusning awazını tonup, xushalliqidin ishkini échishqını ülgürmey yügürüp kélép, hemmeylen'ge: — Pétrus derwaza alidda turidu! — dep xewer qildi. **15** Lékin ular: — Sarang bolup qaldingga! — déyişti. Biraq u: — Rast shundaq, dep turuwaldi. Ular: — U uning perishtisi bolsa kérek! — déyişti. **16** Biraq Pétrus derwazini qéqiwerdi. Ular chiqip derwazini échip, uning özini körğende hemmeylen hang-tang bolushti. **17** Pétrus ulargha ün chiqarmaslıqqa qol ishariti qılıp, ulargha Rebning özini zindandan qandaq élip chiqqanlıqını étip berdi. Andin kényin, u: — Bu xewerni Yaqupqa we qérindashlarga

yetküzüp qoyunlar, — dep, özi u yerdin bashqa yerge ketti. **18** Tang atqanda, qarawullar Pétrus zadi néme boldi dep sarisimige chüshti. **19** Hérod uni izdep uning iz-dérikini tapalmighachqa, qarawullarına soraq qılıp, ularni ölümge mehkum qılıshni buyrudu. Bu ishtin kényin, u Yehudiyejini chüshüp Qeyseriye shehirige béríp shu yerde turdi. **20** Eslide Hérod [xan] bilen Tur we Zidondikiler arısida qattiq jédel bar idi. Halbuki, Tur we Zidondikiler birliship, Hérodning aldigha keldi. Uning bilen yarishiwlısh üçhün ular aldi bilen xanning Bilastus isimlik shexsiy ghojjarini özlırige yar-yölek bolushqa qayıl qilghanidi. Chünki bu yurttikiler ashlıqni xanning ilkidiki jaylardın alatti. **21** Belgilgen gen körüşhüs künide Hérod shahane tonlunuńri kiyp, soraq textile olturup, ulargha nutuq sözlidi. **22** Anglighan xelq: — Bu ademming awazi emes, belki bir ilahning awazidur! — dep warqırashti. **23** Shuan Perwerdigarning bir perishtisi xanni urdi; chünki u shan-sherepni Xudagħa bégħiħlimidi. Netijide, u qurtqa yem bolup öldi. **24** Emma Xudanıng sözkalami dawamliq berq urup kéngeydi. **25** Barnabas bilen Saul Yérusalémda ianilirini tapshurush xizmittini ada qılhandin kényin, Antakyagha qaytip ketti. Ular Markus depmu atlidighan Yuhananni bille élip bardı.

13 Antakyadik jamaet ichide bezi peyghemberler we telim bergħūħiħiħ bar idi. Ular Barnabas, «Qara» depmu atlidighan Shíméon, Kurinilik Lukius, Hérod xan bilen bille chong bolghaq Manaen we Saullar idi. **2** Ular Rebning ibaditide bolup roza tutuwaqtan bir mezgilde, Muqeddes Roh ulargha: — Barnabas bilen Saulni Men ularni qılıshqa chaqirħan xizmet üçhün Manga ayrip qoyunlar, — dédi. **3** Shuning bilen, ular yene roza tutup dua qilgħandin kényin, ikkiylenning üstige qollirini tegħküzip użxitip qoydi. **4** Ular Muqeddes Roh teripidin ewetilgen bolup, Selyukiye shehirige béríp, u yerdin kémige chiqip Siprus ariligha qarap yolgha chiqti. **5** Salamis shehirige yétip kélép, ular Yehudiylarning sinagoglirida Xudanıng sözkalamini yetküzüşke bashħidi. Yuhanна ularning yardenħiħi idu. **6** Ular pütin aralni arilap chiqip, Pafos shehirige keldi. Ular u yerde Baryeshua isimlik bir kishi bilen uchriship qaldı. U séħirger bolup, saxta peyghember bolghaq bir Yehudi idi. **7** U kishi bu [aralning] rimliq waliysi Sérgiyus Pawlusning hemrahi idu. Walij uqumushluq bir kishi bolup, Barnabas bilen Saulni chaqirtip, Xudanıng söz-kalamini anglimaqħi boldi. **8** Lékin hēliq séħirger (uning grékkie ismi Elimas bolup, «séħirger» dégen menide) ularħha qarshi chiqip, waliyning rayini étihadin qayturushni urunmaqtu idu. **9** Biraq Muqeddes Rohqa toldurulghan Saul (yene «Pawlus» depmu atlidu) hēliq séħirgerje tikilip qarap **10** uningga: — Ey, qelbing herxil hiyligerik we aldamħiliq bilen tolħan iblising oħgli, hemme heqqaniylinqun dħušminni! Perwerdigarning tüz yollarini burmilashni zadi toxtatmansen? **11** Emdi Rebning qoli üstüngge chüshti! Közliring kor bolup, bir mezgħi künning yoruqini körelmeysen! — dédi. Shuan, bir xil tuman we qarangħħluq uni basti. U yolni silashturup, kishilerdin méni qolumni yétilengħar, dep iłtja qilatti. **12** Yüz bergen isħni körġen walij Rebning telimige qattiq heyran bolup, Uningha étiqad qildi. **13** Pawlus bilen uning hemraħħli kémige chiqip, Pafostin Pamfiliye ölkisidiki Perge shehirige bardi. U yerde Yuhanña uлardin ayrlip Yérusalémħha qayt. **14** Pawluslar bolsa Perge shehiridin chiqip, dawamliq ménqip Pisidiye rayonidiki Antakyā shehirige béríp, shabat künji sinagogqqa kirdi. **15** Tewrat qisimliridin we peyghemberlerning yazmilaridin oqulħandin kényin, sinagogħnej chongħli ularni chaqirtip: — Qérindashlar, eger xalayiqqa birer nesħħet sözungħar bolsa, éytingħar, — dédi. **16** Pawlus ornidin turup, qol isħiritti qılıp, xalayiqqa mundaq

dédi: — Ey Israillar we Xudadin qorqqanlar, qulaq sélinglar!

17 Bu Israil xelqining Xudasi ata-bowlirimizni tallidi; ular Misirda musapir bolup yashighan waqitlarda ularni ulugh qildi, Özining égiz kötürgen biliki bilen ularni Misirdin qutquzup chiqtı. **18** U chölde ulargha texminen qiriq yil ghemxorluq qildi **19** andin Qanaan zéminidiki yette elni yoqitip, ularning zéminlirini ulargha miras qilip berdi. **20** Bu ishlargha aldikeyni bolup texminen töt yüz ellik yil ketti. Kéyin, taki Samuil peyghember otturigha chiqqiche, ulargha batur hakimlarni tiklep berdi. **21** Andin ular bizge bir padishahni bersiken, dep [Samuil peyghemberdin] tilidi. Shuning bilen Xuda ulargha Binyamin qebilisidin Kish isimlik ademning ogli Saulni tiklep berdi. U qiriq yil höküm sürdi. **22** Biraq [Xuda] Saulni seltentidin chüshürüp, ulargha Dawutni padishah qilip turghuzup berdi. Xuda uning heqide guwahlıq béríp: «Könglümdikidek bir ademni, yeni Yessening oglli Dawutniaptit. U Ménings tolıq irademge emel qılıdu», — dédi. **23** Özi wede qilgandek Xuda bu ademning neslidin Israil xelqige bir Qutquzghuchi tiklep berdi — u bolsa Eysaning özidur! **24** U xelqning otturisigha chiqishtin alwwal, Yehya [peyghember] chiqip, barlıq Israil xelqini towa qilishni [bildüridighan] chomüldürüşni qobul qilinglar, dep jakarlidi. **25** Yehya [peyghember] wezipini tamamlighanda, xalayiqqa mundaq dégenidi: «Siler ménî kim dep bilisiler? Men siler kütken zat emesmen. Biraq mana, mendin kényin birsi kélidu, men hetta uning ayagh keshlirini yéshishkimu layiq emesmen!» **26** Ey qérindashlar, Ibrahimning jemetingin nesilliri we aranglardiki Xudadin qorqqanlar, bu nijatliqning söz-kalamı silerge ewetildi! **27** Yérusalémnda turuwtarqanlar we ularning hakimliri [Eysani] tonumay, uning üstidin gunahkar dep höktüm chiqarghini bilen, her shabat künü oqlidighan peyghemberlerning aldin éytqan sözlirini emelge ashurdi. **28** Gerche ular uningdin ölüm jazasigha hökümler qilishqa téigishlik birer gunah tapalmighan bolsimu, waliy Pilatustin yenila uni ölüme mehkum qilishni ötti. **29** Ular [bu] [ishlarnı qılıp] muqeddes yazmilarda uning heqide aldin püttigelnerning hemmisini [özleri bilmigen halda] emelge ashurghandin kényin, uning jesitini krésttin chüshürüp, bir qebrigə qoydi. **30** Lékin Xuda uni ölümdin tirildürdü! **31** Tirilgendifin kényin, uburun özi bilen Galiliyedin Yérusalémghiche egiship kelgenlerge köp künler ichide [nechche qétim] körünüp turdi. Bu kishiler hazır [Israil] xelqige uning guwahlıchılıri boluwatidu. **32** Bizmu ata-bowlirimizgha qilin'ghan wedining xush xewirini silerge hazır jakarlaymiz — Xuda Eysani [arimizda] tiklep, bu wedini ularning ewladlari bolghan bizlerge emelge ashurdi. Bu heqte Zeburning ikkinchi kuyide aldin'ala mundaq püttülgén: «Sen Ménings Oghlum, Özüm séni bügünti künide tughdurdum». **34** Emdilikte Xudanıng Eysagha chirishni qayta körgüzmey ölümdin tirildüridighanlıqı heqquide u [muqeddes yazmilarda] mundaq aldin éytqan: «Dawutqa wede qilghan méhir-shepqetlerni silerge ata qilimen!» **35** Shunga yene bu heqte yene bir ayette: — «[I Xuda], Séning muqeddes Bolghuchunggha téinining chirishini körgüzmeyen». **36** Chünki Dawut derweqe Xudanıng iradisi boyiche öz dewri üçhün xizmet qilip, öz ata-bowlirigha qoshulup ölümdə uxlap uning téni chirip ketkenidi. **37** Lékin Xuda ölümdin tirildürgüchı bolsa chirishni héch körmedi. **38** Emdi shunga siler shuni bilishinglar kérekki, i qérindashlar, hazır gunahlardin kechürüm qilinish yoli del shu kishi arqılıq silerge jakarliniwatidu. **39** Musa peyghemberge chüshürülgen Tewrat qanuni bilen siler xalas bolalmywatqan ishlandan uningga étiqad qilghuchilar u arqliq xalas qilinip heqqanıq qilinidu! **40** Shunga, peyghemberler aldin éytqan shu balayı'pet bëshinglarga chüshmesliki üçhün éhtiyyat qilinglar! — **41**

«Qaranglar, i mazaq qilghuchilar, heyranuhes bolup halak bolunglar! Chünki silerning künliringlarda bir ish qilimenki, Uni birsti silerge élan qilsimu siler shu ishqqa hergiz ishemmeysiler!» **42** Pawlus bilen Barnabas sinagogdin chiqiatqanda, jamaet ulargha kélékerki shabat künü bu ishlar heqqide yene sózleshiń yélindi. **43** Sinagogtiki jamaet tarqalghanda, nurghun Yehudiylar we Xudadin qorqqan Tewratqa étiqad qilghan Yehudiy emeslermu Pawlus bilen Barnabasqa egeshti. Ikkisi ulargha söz qilip, ularni Xudanıng méhir-shepqitide ching turushqa dewet qildi. **44** Kéyinki shabat künü, püttün sheher xelqi dégüdek Xudanıng sózkalamini anglıghili kéléşti. **45** Biraq bundaq top-top ademlerni körgen Yehudiylar hesete chömiüp, Pawlusning sózlirige qarshi tetür gep qilip, uningga töhmet qildi. **46** Emdi Pawlus bilen Barnabas téximu yüreklik halda mundaq dédi: — Xudanıng sózkalaminialdi bilen siler [Yehudiy xelqige] yetküzish kérék idi. Lékin siler uni chetke qeqip özünglarnı menggülük hayatqa layiq körmingedin kényin, mana bíz [silerdin] burulup ellerge yüzlinimiz! (**aïónios g166**) **47** Chünki Perwerdigar [muqeddes yazmilarda] bizge mundaq buyrughan: — «Men Séni [yat] ellerge nur bolushqa, Yer yüzinining chet-yaqılırighiche nijatlıq bolushung üçhün Séni atidim». **48** Ellerdikiler bu sózni anglap, xushal bolushup Rebning sóz-kalamını ulugħlashti; menggülük hayatqa érishishke béktilgenlerning hemmisi étiqad qildi. (**aïónios g166**) **49** Shundaq qilip, Rebning sóz-kalamı pütkül zémien'ga tarqaldi. **50** Biraq Yehudiylar Xudadin qorqqan yuqırı tebqılık ayallarnı hem sheher mötiwerlerini qutritip, Pawlus bilen Barnabasqa ziyanekshlik qilghuzup, ular ikkisini öz yurtliridin qogħlap chiqardi. **51** Emma Pawlus bilen Barnabas ulargha qarap ayaghlıridiki topini qéisisheturuwétip, Konya shehirige qarap mangdi. **52** [Antakyadiki] muxlislar bolsa xushalliqqa hemde Muqeddes Rohqa tolduruldi.

14 Konya shehiride shundaq boldiki, Pawlus bilen Barnabas Yehudiylarning sinagogiga kirgende, jamaetke shundaq sózlidiki, netijide Yehudiylar we Gréklardinmu nurgħan kishiler étiqad qildi **2** (halbüki, ishemmien Yehudiylar [yat] elliklerning köngüllirini zehерlep, ularni qérindashlarga qarshi turushqa qutratti). **3** Shunga [Pawlus bilen Barnabas] u yerde xeli uzun turup, Rebege tayinip yüreklik halda [xush xewerni] jakarlidi; Reb ularning qolliri bilen möjizilik alametler we karametlerni körtsitip öz méhir-shepqitining sóz-kalamığha guwahlıq berdi. **4** Buning bilen sheher xelqi ikkige böltünüp kétip, beziliri Yehudiylar terepte, beziliri bolsa rosullar terepte turdi. **5** Axirda, bir qisim yet ellikler bilen Yehudiylar arisida (öz bashılıqlı bilen birlikte) rosullarnı qiynap, chalma-késék qilish qutratquluqi bash körtüdi. **6** Lékin ular bu ishtin xewer téip, shu yerdin qéçip Likawunya rayonidiki Listra we Derbe sheherliri hemde etraptiki yurtlarga qarap mangdi. Ular shu yerlerde xush xewerni dawamlıq jakarlawerdi. **8** Shu chaghda, Listra shehiride putlirida magħduri yoq, héch méngip baqmighan bir tughma palech olturnati. **9** Pawlus sóz qiliwatqanda, bu adem uningga qulaq sélip olturnati. Pawlus uningga köz tikip uning saqyatilishigha ishenchi barlıqını körüp yétip, **10** yuqırı awaz bilen: — Ornundin des tur! — dédi. Héliqi adem shuan ornidin des turup méngishqa bashlıdi. **11** Lékin Pawlusning bu ishini körgen top-top ademler Likawunya tili bilen: — Ilħħalq insan qiyapitge kipir arimizgħa chüshüptu! — dep warqiriship ketti. **12** Ular Barnabasni «Ilħaq Zéus» dep atashti we Pawlusni sózleshtke bashlamħi bolghachqa uni «Ilħaq Hérmis» dep atashti. **13** Sheherning sirtida «Zéus Ilħaq»ning butxanisi bar id. Shu [butxanidiki] kahin sheher derwazisigha öküz we gül chembireklni élip kélip, xelq bilen bille rosullargha atap qurbanliq qilmaqchi boldi. **14** Lékin rosullar

Barnabas bilen Pawlus bu ishni anlap, kiyim-kécheklirini yirtqan halda, köpçilikning arisigha yugiürüp kirip, warqırap mundaq dédi: **15** — Xalayiq, bu ishlarni néme dep qiliwatisiler?! Biz silerge oxshash héssiyattiki insanlarımız! Biz silerge bu erzimes nersilerni tashlap, asman-zémén, déngiz-okyan we ulardiki barlıq mexluqlarni Yaratquchi hayat Xudaghila ibadet qilishinglar kérek dep jakarlawatımız! **16** Burunqı dewanlerde, u herqaysi ellerni öz yollırıda méngishqa yol qoyghan. **17** Shundaq bolsimu, U Özini ispatlaydighan guwahlıqni qaldurmığhan emes. Chünki U hemişe silerge shapaet körsitip, yanghurnı öz waqtida ershtin yagħdurup mol hosul ata qılıp, ash-tamaq bilen silerni toghuzup, qelbinglarnı xushallıqqa chömdürüp keldi. **18** Hetta ular bu sözlerni qilghan bolsimu, xalayiqning ulargha atap qurbanlıq qilishini aranla tosuwalı. **19** Lékin Antakya we Konya sheherliridin bezi Yehudiylar kélip, kishilerni özlirige qayıl qilishi bilen, xelq Pawlusni chalma-kékəs qıldı, andin uni öldi dep qarap, sheher sırtığha sörep achiqip tashliwetti. **20** Lékin muxlislar uning etrapıgha olashqanda, Pawlus ornidin turup, sheherge qaytip kirdi. Etisi, u Barnabas bilen bille Derbe shehirige ketti. **21** Emdi ular Derbe shehiride xush xewer jakarlap, nurgħun ademlerni [Mesihge] muxlis bolushqa kirküzgendifin kényin, ikkiylen Listra, Konya we Antakya sheherlirige qaytip bardi. **22** Ular u yerlerde muxlislarning qelblirini kucheytip, ularni étıqadta ching turushqa righbetlendürüp, shundaqla:

— Biz Xudanıng padishahliqığha kirishte nurgħun jamausheqqetlerni beshimizdin ötküzüshimiz muqerrer bolidu, — dep nisħet qıldı. **23** Ular yene herqaysi jamaet ichide aqsaqallarnı tallap belgilep, dua qilish we roza tutush arqılıq ularni özlri étıqad bagħlighan Rebge tapshurdi. **24** İkkiylen Pisidiye rayonidin ötüp Pamfiliye ölkisige keldi. **25** Ular Perge shehiride söz-kalamnı yetküzungedin kényin, Attalya shehirige bardi. **26** Andin u yerdin kémige chiqıp, [Suriyedik] Antakyagħha qarap ketti. Ular eslide shu yerde özlri hazır tamallıghan bu wezipin ada qilishqa [jamaettikler teripidin] Xudanıng méħri-sheppitige tapshurulghanid. **27** Qaytip kelgende, ular jamaetni bir yerge jem qilghanda, ulargħa Xudanıng özlri arqılıq qilghan barlıq emellirini, shundaqla Xudanıng qandaq qılıp illegera étıqadning bir ishkini achqanlıqini sózlep berdi. **28** Ular u yerde muxlislar bilen bille uzun mezgil turdi.

15 Shu chaghłarda beziler Yehudiye ölkisidin kélip, [Antakyadik] qérindashlарha: — Siler Musa [peyghemberge] tapshurulghan yosou boyiche xetne qilinishni qobul qilmisanglar, qutquzulmaysiler! — dep telim bérishke bashħidi. **2** Bu ish toghrisida chong majira chiqqan bolup, Pawlus bilen Barnabas ikkiylen shu kishiler bilen keskin munazire qilishqandin kényin, [qérindashlar] Pawlusni, Barnabasni, shundaqla ularning arisidin birneħċħeylenni bu mesile toghrisida rosullar we aqsaqallar bilen körüşħiħke Yérusalémħha barsun dep békiten. **3** Shundaq qılıp ular jamaet teripidin yolħa sélinin, sepiride Fenikiye rayoni we Samarije ölkisini bésip ötüp, bargħanla yéride ellerningmu towa qılıp [étıqad] yolħiġa kirgenlikini tepsiliy sózli. Bu xewer barlıq qérindashlarni zor shadliqqa chömgħuzdi. **4** Pawluslar Yérusalémħha kelginide, ular jamaettikler, rosullar we aqsaqallar teripidin qarshi elinip, köpçilikke Xudanıng özlri arqılıq barlıq qilghan emellirini bayan qılıp berdi. **5** Lékin Perisiy mezhidipidikilerdin étıqad yolħiġa kirgen beziler ornidin turushup: — MUSHU [yat ellikkerni] xetne qilish kérek, shundaqla ulargħa Musagħha chūħiħiż-Tewrat qanunigha emel qilishi kéreklikini jékilesh kérek! — dédi. **6** Shunga rosullar bilen aqsaqallar bu mesilini muzakire qilish üħġun jem

bolushti. **7** Uzun söħbetlishishtin kényin, Pétrus ornidin turup mundaq dédi: — Qérindashlar, desleptiki künlerde Xudanıng ichinglardin méni tallap méninq aghzim arqılıq xush xewerdiki söz-kalamnı yat elliklerge anglitip ularning étıqad qilishida wasite qilishqa békitenkenlikidin xewringlar bar. **8** We insanlarning qelbini bilgħiċhi Xuda Muqeddes Rohni bizżeġe ata qilghinidek, ularghimu ata qildi. **9** Shundaq qılıp, Xuda ularni biz bilen héqħandaq perqlendürmey, ularning qelblirini étıqad arqılıq pak qıldı. **10** [Eħwal mana shundaq iken], emdi siler néme üħġiñ özimiz we ata-bowlirimizム kötürelmigen bir boyunturuqni muxlislarning boyniha artmaqchi bolup, Xudani sinimaqchi bolisiler? **11** Emdilikte, biz bolsaq Reb Eysanining méħir-sheppitige tayinip ulargħa oxshash qutquzulimiz, dep ishinimiz. **12** [Bu sözdin kényin], Barnabas bilen Pawlus chiqip, Xuda özlri arqılıq yat elliklerning arisida körsetken barlıq möjizilik alametlerni we karametlerni bayan qılıp berdi; köpçilik ulargħa qulaq sélip sükkute turdi. **13** ularning sözi tügiginden kényin, Yaqup mundaq dédi: — Qérindashlar, manga qulaq sélinglar! **14** Bayatin Shiméon Xudanıng yat elliklernim bashtinla shapaet bilen yoqlap, ularning arisidin Öz nami üħġiñ bir xelq chiqiridīħanlıqini chħuħendürüp ötti. **15** Peyghemberlerning étıqanlırimu buningħha uyghun kélidu, xuddi [muqeddes yazmilarda] munu sözler püttigendek: — **16** — ««MUSHU isħħardin kényin, Men qaytip kélip, Dawutning yiqilghan chédirini yéngibashtin qurup tikleymen, Uning xarabiliklirini qayta bina qılıp, eslige keltürim». **18** Shundaq qılıp, jahandiki bashqa insanlarımı, yeni Méning namim bilen atalghan barlıq eller Méni izdep tapidu» deydu bu isħħarri emelge Ashurghuchi we shundaqla ularni ezzelin ayan qılıp kelgen Perwerdigar!» (**aioñ g165**) **19** — Shuning üħġiñ xulaset shuki, yat ellikler arisidin towa qılıp Xudagħha étıqad bagħlighanlarrha aware-éghirschilik sélip qoymasliqimiz kérek; **20** peqet ularħha: «Butlarrha atilip bulgħan'ghan nersilerni yéyishtin, jinsy buzuqluqtin, qanni we bogħup soyulħan haywanlarning göħsliridinum yéyishtin néri bolungħar» dep tapilap, bir parche xet yazayli. **21** Chünki qedimki dewanlerdin tartiħ her shehera sabhat künide sinagogħarda Musa [peyghember]ning étıqanlıri oqulup, uning körsetmilri ögħitip kelgen. **22** Shuning bilen rosullar, aqsaqallar, shundaqla Yérusalémħa pütkül jamaettikiler öz arisidin birneħħche ademni tallap, ularni Pawlus we Barnabas bilen bille Antakyagħha ewetishni layiq körđi. Eslide qérindashlар ichide bashħamchi bolħan Yehuda (Barsabas depmu atilidu) bilen Silaslar buningħha tallandi. **23** Xet bolsa ularħha tapshuruld, uningda mundaq yézilgħanidi: — «I Antakya, Suriye we Kilikeye terutuwaqan yat ellik qérindashlar, — [Yérusalémħa] qérindashliringħardin, rosullar bilen aqsaqallardin silege salam! **24** Arimizdin bezi kishiler chiqip yéningħarha bérrip, sózlri bilen silerni biaramliqqha sélip köngħiġlarni parakende qılıp qoqħanlıqini anglidu. Lékin biz ularħha héqħandaq söz-emr qilmiduq. **25** Shu sewebtin, biz bu ishta oylihimiz bir yerdin chiqqandin kényin, arimizdin tallan'għan birneħċċheylenni söy়মলুক Barnabas we Pawlusimiz bilen bille yéningħarha ewetishni qarar qıldıq. **26** Bu ikkiylen Rebbimiz Eysa Mesihning nami üħġiñ hayatini xeterge tewekkül qilħan kishihierdu. **27** Shunga biz Yehuda bilen Silasni yazgħanlirrimi silerge öz aghħiż bilenmu sózlep bersun dep, yéningħarha ewettuq. **28** Gepnix poskallisiga kelsek, Muqeddes Rohqa, shundaqla bizlerrim u shu layiq körün'genki, tōwendiki zörür bolħan isħħarri sirt, silerge héqħandaq baħħaq isħni yüklimeslikimiz kérek: **29** — Butlarrha atalghan nersilerni, qanni we bogħup soyulħan haywanlarning göħsliridin yéyishtin we jinsy

buzuqlutin néri bolush — siler mushu birnechche ishtin saqlansanglar, yaxshi qilghan bolisiler. Aman-xatirjem bolunglar!» **30** Shundaq qılıp, ular [qérindashlar] teripidin yolgha sélinip, Antakyaghı bardi. U yerde pütün jamaettikilerni yighip, xetni ulargha tapshurdi. **31** Ular xetni oqquq, uningdin bolghan righthet-tesellidin zor shadlandı. **32** Yehuda we Silaslar özlerimu peyghemberlerdin bolup, qérindashlarni nurghun söznesihetler bilen righthetlendürüp, ularni quwwetlendirdi. **33** [Yehuda we Silaslar] u yerde bir mezgilni ötküzgendifin keyin, Antakyadiki qérindashlarning sepirige amanlıq tiligen halda uxitishi bilen, ular özlerini ewetken [Yérusalémdikilerning] qéshiga qaytti. **34** Lékin Pawlus we Barnabas Antakyada qélip, bashqa nurghun qérindashlarning hemkarlıqida telim bérüp Rebning sóz-kalamidiki xush xewirini jakarlap turdi. **36** Lékin yene birnechche künlerden keyin Pawlus Barnabasa: Biz burun Rebning sóz-kalamini yetküzgen hemme sheher-yézilargha bérüp, qérindashlarning yénigha bérüp, halini sorap kéleyli, — dédi. **37** Barnabas bolsa Yuhanна (Markusmu déyilidü)ni bille élip barmaqchi bolghanidi. **38** Biraq Pawlus aldinqi qétim Pamfiliye ölkiside ulardin ayrılık ketken, Rebning xizmitide ular bilen bille [dawamliq] seper qilmigan Markusni yene élip bérishini aqilanilik emes dep qaridi. **39** Shuning bilen ikkiylen otturisida bek keskin ixtilap bolup, axir bérüp ular bir-biridin ayrılık kétisiti. Barnabas Markusni élip, kémige olturnur Siprus arılıgha ketti. **40** Pawlus bolsa Silasna tallidi; qérindashlarning ikkiylenni Xudanıng shapaitige amanet qilishi bilen u ikkisi yolgha chiqtı. **41** U emdi Suriye we Kılıkiye ölkilirini arılap ötüp, [herqaysi jaylarda] jamaetlerini quwwetlendirdi.

16 Andin u Derbe we Listra sheherlirigimu bardi. Mana, shu yerde étiqadchi Yehudiy bir ayalning oghli, Timotiy isimlik bir muxlis bar idi. Uning atisi bolsa grék idi. **2** Listra we Konya sheherliridiki qérindashlarning hemmisi uning toghruluq yaxshi guwahliq béretti. **3** Pawlus uni özi bilen bille élip mangmaqchi boldi. Biraq bu yerdiki Yehudiyarning hemmisi [Timotiyning] atisining grék ikenlikini bilgechke, Pawlus uni élip xetne qildurdi. **4** Ular sheher-yézilardin ötkech, Yérusalémdiki rosullar bilen aqsaqallar [yat ellerge] békítken belgilimilerni ularning riaye qilishi üçhün tapshurdi. **5** Shundaq qılıp, jamaetler étiqadta kúcheytilip, sanlırimu kündin-kün'ge köpeyi. **6** Muqeddes Roh ularning Asiya ölkiside sóz-kalamını jakarlishigha yol qoymığın bolup, Pawluslar emdi Frigiye we Galatiya rayonliridin ötüp, **7** Misije rayonigha kelgendifin keyin, Bitiniye ölkisige kirmekchi boldi. Biraq Eysanıng Rohı ulargha bundaq qilishiqumu yol qoymidi. **8** Shuning bilen ular Misiyedın ötüp, déngiz boyidiki Troas shehirigire chüshti. **9** Shu künü kechte, Pawlusqa bir ghayibane körünüsh körünüp, Makédoniyelik bir kishi uning aldida öre turup: — [Déngizdin] ötüp, Makédoniyeye kélip, bizge yardım bergeysen! — dep ötindi. **10** U bu körünüshni körgendin keyin, Reb bizni jezmeni u kishilerning qéshiga bérüp, ulargha xush xewer jakarlashqa chaqırghan, dégen xulasige kélip, derhal Makédoniyeye bérishqa teyyarlandı. **11** Biz kémige chiqpı, Troastin yolgha chiqpı, Samodrak arılıgha qarap yol alduq we etisi [Makédoniyedikı] Néapolis shehirigire ýetip barduq. **12** U yerdin Makédoniyening shu rayonidiki Filippi dégen muhim shehirigire öttuq. Bumu Rimdiki bir mustemlike sheher idi. Biz bu yerde birnechche kiün turduq. **13** Shabat künü, [sheher] derwazisidin chiqpı derya sahilige barduq; chünki biz u yerde dua-tilawet qilidighan bir jay bar dep oyliduq; derweqe shundaq boldi. Biz olturnur, u yerge yighilghan ayallargha sózleshke bashliduq. **14** Ularning ichide söstün rext sodisi qilidighan, Tiyatira shehirilik, Xudadın qorqidighan Lidya isimlik bir ayal bar idi. Reb uning qelbini Pawlusning éytqanlırını qobul qilishqa

achtı. **15** U ailisidikiler bilen chomüldürlügen bolup bizdin ötünüp: — Eger siler ménî [heqiqeten] Rebge étiqad qilghuchi dep bilsengler, méning öyümge bérüp turunglar! — dep ching turup bizni maqlatlatti. **16** Bir künü biz shu dua qilidighan jaygha kétip barghinimizda, bir dédek bizge yoluqtı; bu qızgha pal salghuchi bir jin chaplishwalghanidi; dédek xojayinlirığha pal sélish yoli bilen nurghun payda térip bergenidi. **17** U yol boyi Pawlus we bizge egiship: — Bu kishiler Hemmidin aliý Xudanıng qulliri, ular silerge nijatlıq bir yolini jakarlaydu! — dep warqirap mangdi. **18** Uuda köp künler shundaq warqiridi. Bu ish Pawlusning qelbini azablap, u qızgha burulup, jin'gha: — Eysa Mesihning nami bilen buyruymenki, uningdin chíq! — déyişigila, jin shuan chíqip ketti. **19** Dédekin xojayinliri uningha baghılgan pul tépish ümidining yoqqa chiqqanlıqını körüp, Pawlus bilen Silasqa qol sélip, ularni bazar meydaniňha sorep, hökümardarlarning alıdiga élip bardi. **20** Lárik ikkiylenni soraqchi emeldarlarlarning alıdiga chíqırıp: — Bu ademler Yehudiyalar bolup, shehirimizni qalaymicanlashturuwtmekte. **21** Biz bolsaq rimliqlarmız, ular qanunimizha xilap bolghan we qobul qilishqa yaki yürgüzhükke bolmaydighan qaide-yosunlarnı terghib qiliwatidu! — dep shikayet qıldı. **22** Toplan'ghan xalayıqmu ulargha hujum qilishqa qozghaldi; soraqchi emeldarlar ularlarning kiyimlirini yirtip yalingachlap, kaltek bilen dumbilashqa emr chühürdü. **23** Ikkiylenni kaltek bilen köp dumbilighandin keyin, ularni zindan'gha tashlıdi we shundaqla gundipayı qattıq közitishke buyrudi. **24** U buyruqni tapshuruwélish bilen ularni zindanning ichkiridiki kamérgha solap, putlirığha ishkel saldı. **25** Tün yérimda, Pawlus bilen Silas dua qılıp, Xudagha medhiye küylirini étyiwatatti. Bashqa mehbuslar bolsa qulaq sélip anglawatatti. **26** Tuyuqsız qattıq yer tewresh yüz berdi; zindanning ullirimu tewrinip ketti we zindanning hemme ishikliri shuan échilip, herbir mehbusning kishenirimi chühüüp ketti. **27** Gundipay uyqudin oyghinip, zindanning ishiklirining ochuq turghanlıqını körüp, mehbuslar qéchip kétipü dep oylap, qılıchını sughurup élip, özini öltürüwalmachaqı boldı. **28** Lékin Pawlus qattıq awazda: — Özüngge zerer yetküzme, hemmizim bar! — dep warqiridi. **29** Gundipay: Chiraghları keltürüngler dep towlap ichkirige élüp kirip, titrigen halda Pawlus bilen Silasning ayighiga yiğildi. **30** Andin ularni tashqiriga élip chíqıp: — Qutquzulushum üçhün néme qilishim kérék? — dep soridi. **31** Reb Eysagha étiqad qilghin, we shundaq qilsang, özüng hem ailendikilermu qutquzulidu! — dédi ular. **32** Shuning bilen, ikkiylen uningha we uning barlıq ailisidikilerge Rebning sóz-kalamini yetküzdi. **33** Kéche shu saetning özidila [gundipay] ularni bashlap chíqıp, yarılırını yuyup tazilidi; andin u derhal ailisidikiler bilen chomüldürüşni qobul qıldı; **34** ikkiylenni öz öyige bashlap kélip, ularning alıdiga dastixan saldı. U pütükil ailisidikiler bilen Xudagha étiqad qilghanlıqını zor shadlandı. **35** Etisi etigende, soraqchi emeldarlar yasawullarnı zindan'gha ewetip: — U ikkiylenni qoyuwétinglar! — dep buyrudi. **36** Gundipay Pawlusqa bu sözni yetküzüp: — Soraqchi emeldarlar ikkinglarnı qoyuwétiş yarlıqını chühürdü. Siler emdi zindandin chiqpı, tinch-aman yolunglarga chíqinglar, — dédi. **37** Biraq Pawlus yasawullarha: — Biz Rim puqralları bolsaqmu, emeldarlar bizni soraq qilmayla xalayıqning aldida kaltek bilen dumbalap, zindan'gha tashlıdi. Emdi ular hazin bizni yoshurunche qoghlamaqchımı? Yaq, bunda qilsa bolmaydu! Emeldarlar özlür kélip bizni chiqarsun! — dédi. **38** Yasawullar bu sözlerni soraqchi emeldarlarga yetküdzi. Ular ikkiylenning Rim puqrası ikenlikini anglap qorqup ketti; **39** ularning kónglini élishqa [zindan'gha] bérüp, ularni zindandin élip chíqqandı keyin, sheherdin chíqıp kétishni qayta-qayta ötündi. **40** İkkiylen

zindandin chiqishi bilen Lidyaning öyige bardi; andin u yerde qérindashliri bilen köruşüp, ularni righthetlendürgendin keyin, yolgha chiqip ketti.

17 Ular sepirini dawam qilip Amfipolis we Apolloniya sheherliridin ötip, Tésalonika shehirige keldi. U yerde Yehudiylarning sinagogi bar idi. **2** Pawlus aditi boyiche ularning arisigha kirip, uda üch shabat künü u yerde jem bolghanlar bilen muqeddes yazmilarни sherhlep munaziriship, **3** ularغا Mesihning azab-oqubetler tartqandın keyin öltümđin tirlishi muqerrer dep chüshendürdi hem ispatlidi we: — Men silerge jakarlıghan mushu Eysa del Mesihning Özi shu! — dédi. **4** [Yehudiylarning] ichidin beziler qayil bolup ishinip, Pawlus bilen Silasqa qoshuldi; shundaqla Xudadin qorqidighan Gréklерden zor bir top ademler we az bolmighan yuqiri tebiqidiki grék ayallarmu shundaq ishendi. **5** Biraq Yehudiylar buningha heset qilip, birnechche qebih ademlerni yighip, bir top kishilerni toplap, sheherni astin-tüstün qiliwetti. Yehudiylar Pawlus bilen Silasni sheher xelq [kéngeshmisige] tapshurup bérish üçhün ularni tutush meqsitide Yason isimlik birsining öyige basturup bardi. **6** Lékin ular ikkiylenni tapalmay ular Yason we bashqa birnechche qérishdashni sheher emeldarlrinining alidiga tartip apirip: — Jahanni astin-üstün qiliwetken ashu ademler mushu yergimu ýetip keldi; **7** Yason ularni öyide qobul qildi. Ular Eysa isimlik bashqa bir padishah bar dep jakarlap, Qeyserning permanlirigha qarşılık chiqiwatidu! — dep chugan sélishti. **8** Ular bu sözler bilen xalayiqni we sheher emeldarlrinini dekke-dükkgie sélip qoydi. **9** Emeldarlar Yason we bashqa tutup kélin'genlerdin kapalet puli alghandin keyin, ularni qoyuwetti. **10** Qérindashlar hayal bolmay Pawlus bilen Silasni shu künü kéchide Bériya shehirige ewetiwti. Ular u yerge ýetip barghanda, Yehudiylarning sinagogiga kirdi. **11** U yerdiki [sinagogdikiler] Tésalonikadikilerge qarighanda esil xisletlik bolup, söz-kalamni qiziqip angldi we ularning ýetqanlırinining toghra yaki xataliqini éniqalap bilish üçhün, herküni muqeddes yazmilarını qétiqrinip izlendi. **12** Netijide, ulardin surghun Yehudiylar, ésilzade grék ayallardin bir qismi we shundaqla xéli köp grék erler etiqad qildi. **13** Lékin Tésalonikadiki Yehudiylar Xudanıng söz-kalamining Pawlus arqılıq Bériyadimu jakarliniwtqinini anglap, u yergimu bérüp topilang köturmekchi bolup, ammini qutratti. **14** Shuning bilen qérindashlar Pawlusni derhal déngiz boyigha ewetiwti. Silas bilen Timotiy bolsa Bériyada qaldi. **15** Pawlusni uzitip mangghanlar uni Afina shehirigiche élip bardi. Andin ular Pawlusning: — «Siler Silas bilen Timotiygha mumkinqeder mening yémimgha tézraq kelsun dep yetküzip qoyunglar» dégen tapshurquiní élip, [Bériyagh] qayıtip keldi. **16** Pawlus Afina shehiriye Silas bilen Timotiyını kütüp turghanda, pütkül sheherdikilerning butpereslikke bérilip ketkenlikini körüp, rohi qattiq azablandı. **17** Shunga u sinagogda Yehudiylar we Xudadin qorqidighanlar bilen hem shuningdek herküni bazarda uchrighanla kishiler bilen munazirishetti. **18** «Épikurlar» we «Stoiklar» dep atalghan bezi peylasoplarımı uning bilen munazirishishke bashlıdı. Ulardın beziler: — Bu bilermen pochi néme dep jöylüwatidu? — déyishti. Yene beziler Pawlusning Eysa we ademlerning öltümđin tirildürülidighanlıqı heqqidiki xush xewerni jakarlıghanlıqidin: — U yat ilahlarining terghibatchisi oxshaydu! — déyishti. **19** Shunga, ular Pawlusni élip «Aréopagus» dégen [kéngesh] meydaniqiga apirip: — Sen tarqitiwatqan yéngi telimining néme ikenlikini bizmu bilsek qandaq? **20** Chünki sen bezi gheyriy ishlarni qulqimizgha yetküziwatisen, biz ularning menisi zadi néme ikenlikini bilgümüz bar, — déyishti **21** (emdi Afinalıqlar we u yerde

turuwatqan chet'elliklerning hemmisi waqtini birer yéngiliqni yetkiüzish yaki anglashitin bashqa ishqqa serp qilmaytti). **22** Shunga Pawlus Aréopagus meydaniqining otturisiga chiqip mundaq dédi: Ey Afina xelqi! Silering her jehettin jin-ilahlarga choqunushqa qattaq bérilgenliklarnı kördüm. **23** Chünki hemme yerni arilap, silering tawapgahliringlarnı közdin kechürginimde, tüstige «Namelum bir Xudagha atalghan» dep pütlügen béghishlimisi bar yene bir qurban'gahını kördüm. Emdi men siler tonumay turup ibadet qiliwatqan shu [Xudani] mana hazir silerge tonushturup jakarlay. **24** Pütkül alemni we uningdiki barlıq mewjudatlarnı yaratqan Xuda asman-zémimning Igisi bolup, insanlarning qoli bilen yasalghan ibadetxanılarda turmaydu, **25** yaki birer nersige hajiti chüshenkend insanlarning qollirining ejrire mohtaj emestur, chünki U Özi hemme jin-iwargha hayatlıq, nepes, shundaqla [éhtiyajlıq bolghan] hemme nersini ata qılıdu. **26** U birla ademdi insaniyettiki barlıq milletlerni barlıqqa keltürdi, ularni pütnün yer yüzyige orunlashturup, ularغا xas bolghan peyt-pesiller hemde turidighan jaylirining pasillirini aldin belgilep berdi. **27** Bularning meqsiti «Insanlar méni izdisun, belkim silashturup tapsun» dégenliktur. Emelyette, u héchqasymızdırın yiraq emes. **28** Chünki biz Uningda yashaymız, herik qılımımız we Uningda wujudimiz bardur; aranglardıki bezi shairlar éýtqinidek: «Biz Uning neslidurmız!». **29** Shunga, Xudanıng nesli bolghachqa, biz Tengri Bolghuchini altun-kümüsh yaki tashtın yasalghan, hünerwenning mahariti we tesewwuri bilen oyulghan birer nersige oxshaydu, dep olyimaslıqımız kerek. **30** Shunga Xuda burunqı zamanlardıkilerning shundaq ghepletlik waqitlerini neziridin saqıt qilghini bilen, lékin bugünkü kündə U hemmila yerde pütnün insanları gunahlıriga towa qılıshqa emr qılmaqtı! **31** Chünki U Özi tikligiñ insan arqılıq pütkül dunyani heqqanlıq bilen soraq qılıdigan bir künini belgilidi; U uni ölümdin tirildürgenlik bilen bu ishning muqerrer ikenlikige ispat bergenidi. **32** [Pawlusning] «ölgenlerning tirlilihi» heqqide ýetqanlırinangi anglighanda beziler uni mesxire qılıshqa bashlıdı. Yene beziler: — Bu ish heqqide sendin yene anglaylı, — dédi. **33** Buning bilen, Pawlus meydandın chiqip ketti. **34** Biraq beziler uningha qoshulup, etiqad qıldı. Bularning ichide «Aréopagus» kéngeshme hey'etliridin biri bolghan Diyonisius we Damaris isimlik bir ayal, shuningdek bashqa birqanche kishimu bar idi.

18 Bu ishlardin keyin, Pawlus Afina shehiriñin ayrılip Korint shehirige bardi. **2** U u yerde Pontus olksıside tughulghan Akwila isimlik bir Yehudiy bilen uning ayali Priskillani uchratti. Ular [Rim] [imperatorı] Klawdiyusning barlıq Yehudiylar Rim shehiriñin chiqip kétishi kerek, dégen yarlıqi seweblik yeqinda Italiyedın kelgenidi. Pawlus ular bilen tonushup, **3** ular bilen kesipdash bolghachqa, bille turup ishlidi (chünki ular chédırchılıq bilen shughullinatti). **4** Herbir shabat künide u Yehudiylarning sinagogiga kirip, Yehudiylar we gréklar bilen munaziriship ularni [Xudanıng söz-kalamığa] qayıl qılıshqa tirishatti. **5** Biraq Silas bilen Timotiy Makédoniyedın kelgendifin keyin, Pawlus söz-kalamını yetkiüzishke alındı, jan köydirüp Yehudiylarğı: — Eysa — Mesihning Özidur, dep guwahlıq berdi. **6** Lékin, ular uningha qarşılık chiqıp uni haqaretli. Buning bilen Pawlus pészini qéçip, ularğı: — Öz qéninqlar öz bëshinglarga chüshsun! Men buningha jawabkar emesmen! Bügündin bashlap, men [silerdin burulup] yat elliklerge barımen, — dédi. **7** Buning bilen Pawlus ulardin ayrılip, Tityus Yustus isimlik, Xudadin qorqidighan bir kishining öyige bérüp turdi. Uning öyi sinagogning yénida idi. **8** Emdi sinagogning chongi Krispus pütnün ailisidikiler bilen Rebge

étaqid qildi. Nurghun Korintliqlaremu bu xewerni anglap, étaqid qilip chomüldürüşhini qobul qildi. **9** Reb kékchide Pawlusqa bir ghayibane körünüş arqliq wehiy yetküzüp uningga: — Qorqma, stüküt qilmay sözle, **10** chünki Men sen bilen bille. Héchkim sanga qol selip zerer yetküzmeydu, chünki Méning bu sheherde nurghun kishilirim bar, — dédi. **11** Shuning bilen Pawlus u yerde bir yil alte ay turup, u yerdiki kishiler arisida Xudanıng söz-kalamını ögettı. **12** Emma Galliyo Axaya ölkisining waliysi bolghan waqtida, Yehudiylar birliship Pawlusni tutup Galliyoning «soraq texti»ning alidiga apirip, uning üstidin: Bu adem kishilerni qanun'għa xilap halda Xudagħha ibadet qilishqa qayil qiliwatidu! — dep shikayet qildi. **14** Pawlus aghzini achay dep turushigha, waliy Galliyo Yehudiylarha: — Derweqe, i Yehudiylar, bu shikayitngħi birer naheqlaq yaki ēgħi jinayet togrisida bolghan bolsa, sewrħanliq bilen silerge qulaq salsaq orunluq bolatti. **15** Biraq bu ish [peqet] bezi namisimlar, sözler we özünglarning [Tewrat] qanuninglar üstide talash-tartishlарha chétishliq iken, uni özünglar bir terep qilinglar! Men bundaq isħlарha soraqchi bolmaymen! — dédi. **16** Shuning bilen u ularni soraq texti aldidin heydep chiqardı. **17** Xalayiq sinagogning chongi Sosténismi tutuwélip, soraq textining alidha qattiq urghili turid. Biraq [waliy] Galliyo bu isħlарha héchqaysisiga qilche pisen qilmidi. **18** Pawlus Korint shehiride yene köp kūnlerni ötküzgendifin kényin, qérindashlar bilen xosħlıship, Priskilla we Akwilalarning hemrahliqida kémige olturup, Suriyege qarap ketti. [Yolgha chiqishtin ilgħi] u Kenriya shehiride Xudagħha ichħen bir qesimidin chachħlirini chħiħürwetkenidi. **19** Ular Efesus shehirige bargħandin kényin, u Priskilla we Akwilani qaldurup qoyp özzi [shu yerdiki] sinagogqa kirip, Yehudiylar bilen munazireshti. **20** Ular uni uzunraq turushqa telep qiliwidi, u qoshulmay, **21** «Men qandaqla bolmisun kéler héjtni Yérusalémda ötküzimen; andin Xuda buyrusa, silerning yéninglарha yene kélimen», — dep ular bilen xosħlıship, Efesustin kémie bilen yolgha chiqti. **22** U Qeyseriye shehiride kémidin chħiħtup, [Yérusalémħa] chiqip jamaet bilen hal sorashqandin kényin, Antakya shehirige chħiħtup ketti. **23** Antakjada bir mezgil turghandin kényin, u yene yolgha chiqip Galatiya we Frigiye yurtlinni bir-birlep arilap, bargħanla yéride barlıq muxlislarning étaqidini quwwetlidi. **24** Bu arida, Iskenderiye shehiride tughulghan Apollos isimlik bir Yehudi Efesus shehirige keldi. U natiq adem bolup, muqeddes yazmilardin xélila chongħur sawati bar adem idi. **25** U Rebning yoli toghru luq telim alghan bolup, otluq roh bilen Eysa heqqide eynen sózlep telim bérretti. Biraq uning xewiri peqet Yehya [peyghember]ning yürgüzgen chomüldürüşi bilen cheklinetti. **26** U sinagogda yüreklik sózleshke bashħidi. Uni anġlihan Priskilla bilen Akwila uni öýige élip bérrip, uningga Xudanıng yolini tixemu tepsili chħiħendür. **27** Kéyin, Apollos Axaya ölkisige barmaqçi bolghanda, [Efesusluq] qérindashlar [Axayadiki] muxlislарha xet yézip, ulardin Apollosni qarshi élishni beknu telep qildi. U shu yerge bérrip, Xudanıng méħiresh-piqti arqliq étaqid qilghanlарha qoshulup, ularħa zor yاردemde boldi. **28** Chünki u xelq-alem aldida Yehudiylar bilen munazirılıship, ularħa küchlük reddiye bérrip, muqeddeses yazmilarni sherħlisi bilen Mesihning Eysa ikenlikini ispatla berdi.

19 Apollos Korint shehiridiki waqtida, Pawlus seper qilip, ichki quruqluq arqliq Efesus shehirige keldi. U yerde bezi muxlislar bilen uchriship, **2** ulardin: — Siler étaqid qilghininglarda, Muqeddes Roh silerge ata qilin'għannu? — dep soridi. — Yaq, biz hetta Muqeddes Roh bar

dégenni zadi anglimaptikenmiz, — dep jawab berdi ular. **3** Pawlus yene: — Undaqta, siler qandaq chomüldürülüsħte chomüldürülgensiler? — dep soridi. — Biz Yehya [peyghember] yetküzen chomüldürülüsħni qobul qildu, — dédi ular. **4** Pawlus: — Yehya [peyghember] xelqeq yetküzen chomüldürülüsħni qobul qildi. **5** Ular buni anglap, Reb Eysanıng namida chomüldürülüsħni qobul qildi. **6** Pawlus qoloni ularning üstige tegħküz turushi bilen, Muqeddes Roh ularħha chħushti. Buning bilen ular namelum tillarda sözleşke hem peyghemberlerche wehiy-besharetni yetküzishke bashħidi. **7** Ular texminen on iki erkek kishi id. **8** Pawlus üch ay dawamida [Efesus shehiridiki] sinagogqa kirip, yüreklik bilen sóz qilip, ular bilen Xudanıng paħidahliqidi isħlar togrisida munazirılıship qayil qilishqa tirishti. **9** Lékin bezirli jahiliq qilip isħiñiñ ret qilip, xalayiq aldida [Rebning] yoligha haqaret kelturgende, Pawlus ulardin chiqip, muxlislarni ayrip chiqti. U herküni Tirannus isimlik ademning léksiyixanisa munazire-muzakire ötküzdi. **10** Bu ish ikki yil dawamlashti. Netijide, Asiya ölkisidiki pütün xelq, Yehudiylar bolsun, Grékler bolsun hemmeyen Rebning sóz-kalamini anglidi. **11** Xuda Pawlusning qolliri arqliq karamet möjizilerni yarattı. **12** Kishiler hetta qol yaghliq we pertuqlarni Pawlusning téneġe tegħküz, andin késellerning yéningha apirip, ularning üstige yappati. Netijide, késeller saqiyip, yaman roħħlar ulardin chiqip kététti. **13** Lékin shu ertrapa yüridħan, «jinkesh» Yehudiyların bezilrimu Reb Eysanıng namini isħlitip baqqusi kélép, jin chaplashqanlar üstide turup jinlарha: «Pawlus jakarlawatqan Eysanıng namidin sanga qattiq buyruq bérímen!» deydīħan boldi. **14** Bu isħni qilidighanlarning arisida Skéwa isimlik bir Yehudi bash kahinning yette ogħlimu bar id. **15** Lékin [ular qogħliwetmekħi bolghan] yaman Roh ularħha jawaben: — Eysani tonuyem, Pawlustin xewixim bar, biraq özünglar kim bolisiler? — déwid, **16** yaman Roh chaplisiwalħan kishi ulħarha étılıp chiqip, ularni urup shama qilip, ularning üstidin għalib keldi. Ular yalingach we yarilan'għan halda öydin qéechip chiqip ketti. **17** Bu ish Efesus shehiride turuwaqtan barliq Yehudiylar we Gréklerġimu melum bolup, qorqun hemmisi basti we Reb Eysanıng nami ulħugħlandi. **18** Netijide, nurghun étaqidħiħi burunqi qilghanlirini iqarr qilip, alidha chiqti. **19** Sérigerlik qilghanlardin nurghun ademler özlırining sérigerlik kitab-palnamilirini ekklip [bir yerge döwilep], köphċilikknejn alidha kóyđürüşti. Bu kitablarnejn qimmi tiejji ellik ming kümħiż tettiggié yetett. **20** Shundaq qilip, Rebning sóz-kalamı kückge ige bolup, berq urup üstünlükke ött. **21** Bu isħlar yúz bengħidin kényin, Pawlus konglida, Makédoniye we Axaya ölkisidin ötup Yérusalémħa bérishqa niyet bagħħidi. U: — U yerge bargħandin kényin, Rim shehirini körp keliżhim krék, — dédi. **22** Shuning bilen, u özige yardeende boluwaqtanlardin Timotij bilen Ċrastus ikkiyleni Makédoniyege ewetiwetip, özi yene bir mezgil Asiya ölkiside turdi. **23** Del shu chaghda, [Efesus shehiride] [Rebning] yoli toghru luq ēgħi malimachiliq kötürüldi. **24** Ayal ilah Artémisni süretlep kümħiż tekche-heykellerni yasighħuchi Dimitriy isimlik bir zerger bar id. Uning bu ishi hūnerwenlerje kop payda tapquzzati. **25** Dimitriy hūnerwenlerni we shuningga oxħħash isħlar bilen shugħħliniwaqtan bashqa ustilarni yighip, ularħha: — Buraderler, bizninq għallin isħim, u isħi bilen bagħħiż qienek, — **26** hazir hēliqi Pawlusning néme isħlarni qilip yürgenlikini angħlan hem kōrgen bolushungħar krék. U: «Qol bilen yasiwalħan nersi, ilahlar emes» déyish bilen, peqet Efesusta emes, belki pütkul

Asiya ölkiside déguedek nurghunlighan kishilerni qayil qılıp, azdurup burawatidu. **27** Emdi hazır bizning bu sodimizgħa betnam chaplash xewpi bolupla qalmay, belki büyük ayal ilah Artémisning butxanisumu erzimes dep qarilip, hetta Asiya ölkisi we pütkül jahan ibadet qilidighan [bu ayal ilahimizn] shan-sheripimu yoqilish xewpige duch kéliwati! — dédi. **28** Bu sözlerni anglighan köpçilik ghezeppke chörüm, qayta-qaya: — Efesusuqlarning Artémisimiz büyuktur! — dep chuqan kötürlüşke bashlıdi. **29** Buning bilen pütkül sheher malimatang bolup ketti. Xalayıq Pawlusning seperdashliridin Makédoniyelik Gayus we Aristarxuslarnı tutup sörəp, sérli meydaniqha tengla yopurulup mangdi. **30** Pawlus xalayıq arisığħa kirmekħi bolghanidi, lékin muxlislar uning kirishge yol qoymidi. **31** Hetta Pawlusning dostliri bolghan örke emeldarlıridin bészilirimu uningga xewer yetküzüp, uni sérli meydaniqha bérishix tewekkül qilmasliqqa jékildi. **32** Emdi beziler buni dep warqirisa, beziler uni dep warqiriship, püttün sorun warang-churungħha toldi; kishilerning köpinchisi özlirining némige yighamgħanliqinu bilmeytta. **33** Yehudiylar Iskender isimlik ademni aldīgha ittripp chiqiriwid, köpçilik uni aldīgha turghuzdi. Iskender köpçilikke qol isħariti qılıp, [yehudiylar] aqlimaqchi boldi. **34** Birraq köpçilik uning Yehudiy ikenlikini bilip qılıp, hemmisi tengla: — Efesusuqlarning Artémisimiz büyuktur! — dep ikki saetche chuqan kötürlüp turushti. **35** Axirda, sheherining bash mirizzi xalayıqni tinchlandurup mundaq dédi: — Ey Efesusuqlar! Biz Efesusuqlarning sheheriniring büyik Artémisining butxanisining we uning asmandin chħišken süritining qogħdighuchisi ikenlikini bilmeydighan kim bar! **36** Bu isħlarni inkar qilalmiħaniken, özüngħarni bésiwlħingħar, bashbashtaqliq qilmasliqingħar kérek. **37** Ħiġi siler bu kishilerni bu yerge [soraqqatartışqa] élip keldingħar, lékin ular ya butxanilarni bulghuchilar ya bizning ayal ilahimizħa kupurlu qilghuchilardin emes. **38** Eger Dimitriy we uningga qoshulħan hünerwenlerning melum bir kishining üstdidn shikayit bolsa, soraqxanlor oħruq turmaqta we soraqchi waliylamu bar. Ular sha yerlerde bir-biri bilen dewalħħusun; **39** we baqsha birer mesililiringħar bolsa, resmiy sorunda bir terep qilinħi lazim. **40** Biz emdi yene biġġunki weqeni topilang dep erz qilinħish xewpide turuwatim; ħiġi kbi malimanchi linqing héch sewbi körtsitilmigħecke, hesabinimu bérelmeymiz-de! **41** Bu sözlerni qılıp bolup, u yighamgħan xalayıqni tarqitewti.

20 Topilang bésiġqandin kényin, Pawlus muxlislarni chaqirip, ularni righbetlendürdi we ular bilen xosħlisip, Makédoniyege qarap ketti. **2** U shu etrapтиki yurtlarni arilap, étiquadħilarni nurghun sóz-telmler bilen righbetlendürġindin kényin, Yunan'għa bérip, **3** u yerde iħi ay turdi. Pawlus kémige oltrur Suriyege mangay dep turghanda, Yehudiylarning uni öltürħu suyiqesti bilinip qılıp, u Makédoniye arqiliq [quruqluq bilen] qaytip kétish qararigha keldi. **4** Uningħha hemraħ bolghanlar Bérialiż. Pırro'suning ogħli Sopatér, Tésalonikaliqlardin Aristarxus bilen Sékundus, Derbelik Gayus, Timotiy we Asiya ölkisidin Tikikus bilen Trofimuslar id. **5** Ular awwal Troas shehirige bérip, bizning yétip bérishimizni küttüp turdi. **6** Biz bolsaq «pétir nan héjti» künnliridin kényin, Filippi shehiridin kémige oltrur, besh kündin kényin Troasqa qılıp, ular bilen uħrashtuq we u yerde yette kün turduq. **7** Heptining birinchi kūni, biz nan oshtuhsaq jem bolghanda, Pawlus etisi ketmekħi bolghachqa, jamaetke söz qilishqa bashħidi; sözini tün yérimgħie uzartti. **8** Biz jem bolghan yuqriqi qewettiki öyde nurghun qara chiraghlar yénip turatti. **9** Ewtikus isimlik bir yigit dérizide olturghanidi. Pawlus sözlep xéli bir yerge

bargħanda, uni mügdekk bésiwaqtqanidi. Andin u għerq uygħu kétip, u tħiċċi qewettin yerge yiqlip chħushti. Kopčilik uni yerdin kötürlüp qarisa, u ölüp bolghanidi. **10** Pawlus peske chħusħip, uning üstige étip, quchaqlap turup: Azablan mangħar, u tirrikken! — dédi. **11** Qaytidin öygħi chiqip, nanni osħtup yégħidin kényin, Pawlus ular bilen tang atquċe uzun sözsħefti we u bu yerdin yolħha chiqt. **12** [Troastikiler] bolsa hēliq yigitni öyige ħayat apirip qoysi. Ular buningdin cheksiz teselliapti. **13** Biz bolsaq Pawlustin burun Assos sheħirige kême bilen barduq. Ħiġi Pawlus shu yerge piyade baray, siler mendin awwal yétip bérip, u yerde méni kémige eliwlisħni kütüngħar, dep orunħashturghanidi. **14** Assosta u biz bilen uħcrashqandin kényin biex uni kémige élip Mitulin sheħirige kelduq. **15** Andin shu yerdin chiqip, eti Xiyo arilining uduliga kélip turduq. Üħiñchi kūni Samos ariligha yétip kelduq we Trogillium sheħiride qonduq; uning eti Miléteus sheħirige barduq. **16** Ħiġi Pawlus Asiya ölkiside köp waqitni ötküzü wetmeslik üchħün, déngiz sepride Efesusta toxtimay ötüp kétishni qarar qilghanidi. Sewebi, u «orma héjti» kūnini mumkinqeder Yérusalémda ötküzüsh üchħün aldirayti. **17** Emdi Miléteus sheħiridin Efesusa adem eweti, jamaettiki aqsaqallarni chaqirid. **18** Ular kelgħendin kényin, u ularha mundaq dédi: — Men Asiya ölkisige ayagh basqan birinchi kündin tartip, siler benda qandaq orteñkin herbiringħargħha melum. **19** Rebning xizmitte her teretept kemter bolup, köz yashlirim tħolügenlikini, shundaqla Yehudiylarning suyiqestli tiepplidin beshimdin ötken sinaqħalda chidighanliqmi bilisier, **20** we yene meyi ammiwi soruñlarda bolsun yaki öy-öylerde bolsun, silerge telim bergenimde, silerge paydiliq bolsila héchnemini ayimaj jakarlap, **21** Yehudiylar hem Gréklarġimu Xuda aldida towa qilish we Rebbimiz Eysa Mesihge étiquad qilish kékreklikige guwahlq bérip jekkigenlikim hemmingħargħha melum. **22** Hazir mana, roħta bagħlan'għan halda Yérusalémgħha kétiwatimen. U yerde néme isħlarning beshimħha chħusħidgħanliqni uqmmayen; **23** Peqet shun bilimenki, Muqeddes Roh men bargħanla sheherlerde zindan kishenli we azab-oqubetlerning méni kütüp turidighanliqini aldin éniq yétip kelmekte. **24** Lékin men öz musapemni tamamlisħim, Reb Eysadın tapshuru walħan xizmetni ada qilishim, yeni Xudaning méħir-shepqit toghrisidiki xush xewnering toluq guwahlħihi bolushum üchħün, öz hayatim qilħe ayimaymen. **25** Men siler bilen ariliship, hemmingħar arisida yürüp Xudaning padishħaqi jekkarlidim; emdi mana manga melumki, buningdin kényin silerdin hēch-kim yuzumni qayta körelleysiler. **26** Shuning üchħün, bugi silerge guwahlq qılıp yétip qoayki, men héchbirining qénigha qerzdar emesem. **27** Ħiġi sifer Xudaning toluq meqset-iradisini qilħe élip qalmaq silere bayan qılıp yetküzushtin bash tarġimid. **28** Muqeddes Roh silerni Xudaning jamaita békħiħ üchħun Nading padisxi ichide yekk'chi qılıp tikħligieni; emdi özüngħarha hem Öz Oghlinning qéni bilen sétiwalghan barliq padisiga segek bolunġar! **29** Ħiġi manga ayanki, men ketkendin kényin, chilböriler arangħargħa kirip, padini héch ayimaydu, **30** hemde hetta arangħardinmu beziler muxlislarni özlirige tartiwl-ħiġi üchħün heqiqetni burmilħan tħoluk isħlarni sözleydu. **31** Shunga, segek bolunġar, ménixx iħi kóz yashlirim bilen toxtimay nesiħet bérip turghanhliqimni ēsingħalda tutqungar. **32** Emdi men silerni Xudagħha we Uning méħir-shepqet yetküzidighan sóz-kalamigħha tapshurim. Bu sóz-kalam étiquadġilarni qurushqa hem pak-muqeddes qilin'għan barliq xelqi arisida iłłipt qilinidighan mirastin silerni nesis qilishqa qadirdur. **33** Men héchqachan hēch-kim din kiyim-kéchek yakki altun-kümüşħ tama qılıp

baqmighanmen. **34** Silerge melumki, men ikki bilikimge tayinip, özümning we hemrahlimming hajitidin chiqtim. **35** Bundaq qilip herbir ishlarda men silerge mushundaq ejir-emgek arqligq ajiz-hajetenlerge yardım bérish lazimiqini, shundaqla Reb Eysa özi étqan: «Bermek almaqtinmu bektlikturn» déginini ésinglardin chiqarmaslıqinglar kéreklini körsettir. **36** Bu sözterni qilip bolup, u hemmeylen bilen birlikte tizlinip olturup dua qildi. **37** Hemmeylen qattiq yighthiship ketti; Pawlusning boynigha ésilip quchaqlap, qizghin soyüshti. **38** Ularni eng azablıghini Pawlusning, «Buningdin keyin yüzümnı qayta körelmeyiler» dégen sözi boldi. Keyin, ular uni kémige chiqirip uzitip qoydi.

21 Andin biz ulardin ajrilip chiqqandin keyin, keme bilen udul Qos ariligha qarap yol aldu. Etisi, Rodos ariligha, u yerdin Patara shehirige barduq. **2** Patarada Fenikiye rayonigha baridighan bir kékmini térip, uningga olturup yolga chiqtuq. **3** Siprus arili körün'gendifin keyin, uni sol teripimizde qaldurup ötip, Suriyege qarap méngep, Tur shehiride quruqluqqa chiqtuq. Chünki keme bu yerde yüh chüshürmekchi idi. **4** U yerde muxlislarni térip, ularning yénida yette kün turduq. Ulargha Muqedes Rohning wehiysi kélép, ular Pawlusqa ayighing Yérusalémgha basmisun, dep nesihet qildi. **5** Biraq biz u yerde turush waqtimiz toshqanda, sepirimizni dawamlashturduq. ularning hemmisi, jümlidin xotun-balılırni bizni sheherining sirtighiche uzitip chiqti. Hemmimiz déngiz boyida tizlinip olturup bille dua qıldıq. **6** Quchaqliship xoshlashqandin keyin, biz kémige chiqtuq, ular öylirige qaytisiti. **7** Tur shehiridin déngiz sepirimizni dawamlashturup, axirida Pitolimays shehirige kelduq. U yerdiki qérindashlar bilen körüşüp, ularning yénida bir kün turduq. **8** Etisi, u yerdin ayrılip, Qeyseriye shehirige kelduq. Biz burun [Yérusalémđik] «yette xizmetkar»din biri bolghan, xush xewerchi Filipning öyige béríp qonduq. **9** Bu kishining téxi yetliq qilimmihan, besharet-wehiyerni yetküzidighan töp qizi bar idi. **10** Biz u yerde birnechke kün turghandin keyin, Agabus isimlik bir peyhember Yehudiye ölkisidin chüshti. **11** Bu kishi bizning aldimizgha kélép, Pawlusning belwéghini qoliga élip, özining put-qolini baglap: — Muqeddes Roh mundaq deydu: — Yehudiylar bu belwaghning igisini Yérusalémda mushundaq baglap, yat ellikklerning qoligha tapshuridu! — dédi. **12** Bularni anglap, hem biz hem shu yerlik kishiler bilen birlikte Pawlustin Yérusalémgha barmighin dep öttenduq. **13** Lékin Pawlus jawaben: — Sile néminishqa banchiwala yighthip, yürükimni ézisiler? Men Yérusalémda Reb Eysanıg nami üchün tutqun bolushla emes, shu yerde ölüshkimu teyyarmen, — dédi. **14** Biz uni qayıl qılalmay, axirda süküt qilip: — Rebnıg iradisi ada qilinsun! — déduq. **15** Bu künlerdin keyin, yük-taqimizni yighishturup, Yérusalémgha chiqip barduq. **16** Qeyseriyelik muxlislardin birnechchisi biz bilen seperdash boldi; ular Minason isimlik bir kishining öyide qonimiz dep uni birge élip mangdi; bu kishi Siprusluq, qéri muxlis idi. **17** Yérusalémgha yetkende qérindashlar bizni xushalliq bileyen qarshi aldi. **18** Etisi, Pawlus biz bileyen Yaqupin körgili bardı. Yaqup bileyen aqsaqallarning hemmisi u yerge yighilghanidi. **19** Pawlus ular bileyen salamlashqandin keyin, Xudanıng özining xizmiti arqlıq eller arısida qilghan ishlirini bir-birlep ulargha tepsiliy étip berdi. **20** Bularni anglichanda, ular Xudagha medhiye oqudi, andin Pawlusqa: — Körülüwatisen, i qérindishim, Yehudiylar ichide qanche minglighan étiqad qilghuchilar bar! Ularning hemmisi Tewrat qanunigha [emel qilishqa] intayin qizghin iken. **21** Ular séning tograngda: «U ellerner arısida yashighan pütün Yehudiylarha Musa

[peyhemberge] tapshurulghinidin yénishni, yeni balilirini xetne qildurmaslıqni, Yehudiylarning en'emilirige riaye qılmışlıqni öğitudu» dep anglidi. **22** Emdi qandaq qılısh kérék? Chünki xalayıq choqum séning bu yerge kelgenliktingi anglap qalidu. **23** Shunga bizning déginimizdek qilghin: Arimizda qesem ichken töt adem bar. **24** Sen ularni élip, ular bileyen birlikte [Tewrattiki] tazilinish qaidisidin ötüp, ularning [qurbanlıq] chiqimlirini özüng kötürjin, andin ular chachlirini chüshüreleydu. Buning bileyen, hemmeylen sen toghruluq anglıghanlirining hemmisining rast emesikini we séning özüng Tewratqa tertipi boyiche riaye qiliwatlıqingni bilip yététidu. **25** Emma ellerdin bolghan étiqadchilargha kelsek, biz ularqha peçetla butlarga atalghan nersilerni yémeslik, qanni we boghup soyulghan haywanning göshinimu yéyishtin we jinsiñ buzuqluqtin özlini saqlash toghruluq qararamızni ötkenki xet arqlıq uqturduq. **26** Buning bileyen, Pawlus u kishilerni élip, etisi özi ular bileyen bille tazilinish qaidisini ötküzüshti; andin u ibadetxanigha kirip, [kahinlarga] özliniring paklinish mudditining qachan toshudighanlıqi, yeni herqasisi üçhün qurbanlıq qilinishingning qaysi künü bolidighanlıqini uqturup qoydi. **27** Yette künlük muddet toshushqa az qalghanda, Asiya ölkisidin kelgen bezi Yehudiylar Pawlusni ibadetxanıda körüp, xalayıqni qutritip, uningga qol sélip: **28** — Ey Israillar, yardeinde bolunglar! Hemme yerdila, hemme ademge xelqimizge, Tewrat qanunigha we ibadetxanigha qarsı sözlerini öğitiwatqan adem del shu. Uning üstige, u yene Gréklerni ibadetxanımizha bashlap kirip, bu muqeddes Jayni bulghidil — dep chuqan kötürdi **29** (ularning bundaqla déyishining sewebi, eslide ular sheherde Efesusluq Trofimusning Pawlus bileyen bille bolghanlıqını körgenidi we Pawlus uni ibadetxanigha bashlap kirgen, dep oylyghanidi). **30** Shuning bileyen, pütün sheher zilzilige keldi. Xalayıq tereptereptin yürüüp kélép, Pawlusni tutup, ibadetxanidin sörep élip chiqti. Ibadetxanining derwaziliri derhal taqiwétildi. **31** Bu top adem Pawlusni [urup] öltürüwetmekchi bolup turghanda, pütküll Yérusalémni malimanchıq qaplap ketkenlikli toghrisidiki bir xewer u yerde turushluq [Rim] qismining mingbésigha yetküzüldi. **32** Mingbési derhal leshker we birnechche yüzbésini élip, top-top ademlerni basturushqa yürüüp keldi. Mingbési we eskerlerni körgen xalayıq Pawlusni urushtın toxtdi. **33** Mingbési aldigha ötip, leshkerlerni Pawlusni tutup ikki zenjir bileyen baghplashqa buyrudi. Andin u: — Bu adem kim? U néme gunah qildi? — dep soridi. **34** Lékin [toplangchilaring] ichide beziler uni dése, beziler buni déyiship warqirishatti. Malimanchıq tüpeylidin mingbési heqiqiy ehwalni éniqlashqa amalsız qelip, axir Pawlusni qel'ege élip kétishni buyrudi. **35** Lékin Pawlus qel'ening pelemiyige kelgendi, toplangchilar téxim zuorawanliship ketkechke, leshkerler uni kötürüşke mejbur boldi. **36** Chünki ularning keynidin top-top ademler egiship méngep: — U yoqitsun! — dep warqirishatti. **37** Kelege ekirilishige az qalghanda, Pawlus mingbésigha: — Sizge bir éghiz söz qilsam bolamdkin? — dep soridi. Mingbési: — Grékche bilemsen? **38** Undaqtı, ilgiri isyan kötürüp, «xenjerchi qatıllar»din tööt ming ademni bashlap chölge qéchip ketken héliqi Misirliq emesmusen? — dep soridi. **39** Lékin Pawlus: — Men Yehudiy, Kilikkiye ölkisidiki ulugh sheher Tarsusning puqrasimen. Xalayıqqa birnechke éghiz söz qilishmingha ijazet qilishingizni ötünimen, — dédi. **40** [Mingbési] ijazet bériwidi, Pawlus pelempeyde turup, xalayıqqa qol ishariti qildi. Qattiq jimjiltiq basqanda, u ibriani tilida sözleshke bashlap: —

22 — Qérindashlar we ata-bowilar! Emdi özümnı aqlash sözlirimge qulaq salghaysiler, — dédi. **2** Ular Pawlusning

ibraniy tilida sözliginini anglap, téximu jim bolushti. U sözini dawam qildi: **3** — Men bir Yehudiy, Kilikeyediki Tarsus shehiride tughuldum; lékin bu sheherde békip chong qilindim, Gamaliyelning qol astida ata-bowliririmizgha tapshurulghan Tewrat qanuning zir-zewerlirinini qoymay öginiq telim-terbiye aldim. Men silerning bügün bolghininglarga oxhash, Xuda yoligha intayin qizghin idim. **4** Men bu yoldikilerni hetta öltürüşkiche ziyankeşlik qılıp, ularni er-ayal démey tutqun qılıp zindan'gha saldurdum. **5** Bu togruluq bash kahin we aliy kéngeshmidiki barlıq aqsaqallarmu manga guwahchidur. Men ulardin Demeshqtiki [Yehudiy] qérindashlarqha yézilghan xetlerni tapshuruwélip, shu yerde turuwaqtqan bu [yoldikilerni] jazalash üchün, ularni tutqun qılıp Yérusalémgha apirimen dep yolgha chiqqanidim. **6** Emdi shundaq boldiki, seper qılıp Demeshqke yéqinlashqanda, chüshke yéqin, tuyuqsz asmandın küchlük bir nur chüshüp, etrapimni yorutuwetti. **7** Men yerge yiqlip kettim, andin manga: «Saul, Saul, Manga néminshqa ziyankeşlik qilisen?» dégen awazni anglidim. **8** «I Reb, sen kimsen?» dep sorisam, U manga: — «Men sen ziyankeşlik qiliwatqan Nasaretlik Eysadurmen!» dédi. **9** Men bilen bille méngiwatqanlar u nurni körgen bolsimu, lékin manga qilghan sözlerni chüshenmidi. **10** Men yene, «I Reb, néme qilishim kérek?» dep sorisam, Reb manga, «Ornungdin tur, Demeshqke kir, shu yerde sen ada qilish béktilgen ishlarning hemmisi togruluq sanga ýtíp bériliód!» dédi. **11** Héliqi nuring julaliquidin közlirim körmes bolup qaldı. Yénimdikiler qolumnin ýéteklep, Demeshqke élip kirdi. **12** U yerde Tewrat qanuniga ixlas baghlichan, Demeshqtiki barlıq Yehudiylarning hörmítige sazawer bolghan Ananiyas isimlik bir kishi bar idi. **13** U kélip, yénimda turup: «Qérindash Saul, beshingni kötürüp qara!» dédi. Men shuan beshimni kötürüp qarap uni körđum. **14** U manga: «Ata-bowlirimizning Xudasi séni iradisini bilishing, Heqqaniy Bolghuchini körüshüng we uning aghzidin chiqqan awazni anglishing üchün alliqachan tallidi. **15** Chünki sen pütün insanlar alidda körgen-anglighanliringgħha Uning guwahchisi bolisen! **16** Shundaq iken, sen yene némige halay bolisen! Ornunding turup, Uning namigħa nida qılıp chomildürülüp, gunahliringni yugħuzgħin!» dédi. **17** Shundaq boldiki, Yérusalémgha qaytip kelginimdin kényin, ibadetxanida dua qiliwatqinimda, bir ghayibane körünüħ méni oruwaldi **18** we [Rebning] manga: «Chapsan bol, Yérusalémdin derhal ket. Chünki ular séning manga qilghan guwahliqingni qobul qilmaydu» dewatqanlıqını kördüm. **19** Men, «I Reb, ular méninq Sanga étiqad qilghanlarni zindan'gha solap, herbir sinagoglарha kirip ularni urghanlıqimni bilidu. **20** Séning guwahching bolghan Istipanning qéni tökülginide, menmu yénida turup uni öltürgenlerning qilmishlirığha qoshulup, ularning kiyimlirige qarap berdim!» — dédim. **21** Biraq u manga: «Ketkin! Séni yiraqtiki ellerge ewetimen!» — dédi. **22** Pawlus mushu sözni dégūche xalayiq uningħha qulaq séliwatatti. Lékin buni anglap ular awazini kötürüp: — Undaq bir kishi yer yüzidin yoqitsulsu! U tirik turushqa layiq emes! — dep chuqan sélishti. **23** Ular chirqiriship, chapan-yépinçhilirini sélip tashlap, topa-chang soruwaqtqanda, **24** mingbési Pawlusni qel'ege élip kirip kétishke emr qiliwidı, xalayinqning uningħha néme üchün bundaq chuaqan salidighanlıqini éniqlash üchün leshkerlirige uni qamchilap soraq qilişishni buyrudi. **25** Lékin ular Pawlusni qamchilash üchün ghulachlitip baghlichanda, u yénida turghan yüzbészigha: — Bir Rim puqrasini jinayit béktilmeyla qamchilishinglar qanun'gha uyghummu? — dédi. **26** Bu sözni anglighan yüzbészhi mingbésħining aldigha béríp: — Siz néme ish qilay dewatisiz? Chünki u kishi Rim puqrası iken! — dédi. **27**

Mingbési Pawlusning aldigha béríp, uningdin: — Manga éytqin, sen rasttinla Rim puqrasimu? — dep soridi. — Rast, dédi u. **28** — Men nahayiti yuqiri bahada mushu puqrålqia ige boldum, — dédi mingbési. Pawlus: Emma men tughulushumdiňla shundaq! — dédi. **29** Shuning bilen, uni soraqqa tartmaqchi bolghan leshkerler derhal uningdin özllerini chetke aldi. Mingbésħimu uning Rim puqrası ikenlikini bilip, uni bagħlatqanlıq tüpeylidin qorqup ketti. **30** Mingbési Yehudiylarning Pawlusning üstidin qilghan shikayitining heqiqiy sewebini bilish üçħün, etisi uni yéship, bash kahinlar we pütün aliy kéngeshmidikilerning bir yerge yighthishini buyrudi. Andin Pawlusni élip kélip, ularning aldigħha turghuzzi.

23 Pawlus aliy kéngeshme hey'etlirige tikilip turup: Qérindashlar, men bügün għie Xudaningu aldida pak wijdanda méngip keldim, — dédi. **2** Buni anglighan bash kahin Ananiyas [Pawlusning] yénida turghanhargħa uning aghzigha urushni buyrudi. **3** Pawlus uningħha: — Xuda séni uridu, ey aqartilghan tam! Sen u yerde méni Tewrat qanuni boyiche soraqqa tartışha olturisen, lékin Tewrat qanuniga xilap halda méni urungħar dep buyrudingħħu?! — dédi. **4** — Sen Xudaningu bash kahiniga ashundaq haqaret keltüremsen?! — dérisihti yénida turghanlar. **5** Pawlus: — I qérindashlar, men uning bash kahin ikenlikini bilmepimenti. Chünki Tewratt: «Xelqigni idare qilgħuchining yaman géppini qilma» déviljen, — dédi. **6** Lékin Pawlus ularning bir qismining Saduqiy, yene bir qismining Perisiyler ikenlikini bilip, aliy kéngeshmidie yuqiri awaz bilen: — Qérindashlar, men bolsam Perisiylerdin bolimen we Perisiylerning percentimen. Men olgenler qayta tħiġi l-kbira qiegħi, — dédi. **7** Lékin Pawlus uningħha qiegħi, — dédi. **8** Lékin Pawlus uningħha qiegħi, — dédi. **9** Buning bilen qattiq bir chuqan-süren kötürülp, Perisiy terepdari bolghan bezi Tewrat ustazliri ornidin turup: — Biz bu ademdin héċhqandaq eyib tapalmidu! Bir roħ yaki perisħte uningħha sóz qilghan bolsa néme boptu! — dep qattiq munazireshi. **10** Chuqan-süren téximu kuchiyp ketkechke, mingbési [Yehudiylarning] Pawlusni tartishturup titma-titma qiliwetishidin qorqup, qismingha zalgha chüshüp uni ularning arisidin zorluq bilen tar tippi, qel'ege ekip kétishini buyrudi. **11** Shu künji kēchisi, Reb Pawlusning yénida turup: — Jasaretlik boll Chünki Yérusalémda Men toghramdiki isħlarrha toluq guwahliq berginingdek, Rim sheħridim u shundaq guwahliq qilişing muqerrer bolidu! — dédi. **12** Etisi etiġende, Yehudiylar Pawlusni öltürüşħni qestlep, uni öltürmiġiħe héchnerse yémeyniz, ichmeyniz, dep özlırige leniti bir qesemni qilishti. **13** Bu suyiqest qesimini ichkenler qiriq nechħe kishi id. **14** Ular bash kahinlar we aqsaqallarning aldigha béríp: — Biz Pawlusni öltürmiġiħe héchnerse tētimasliqqha qattiq qesem ichtuq. **15** Hazir siler we aliy kéngeshme uning isħlarrini téximu tepsili tekshuriżħi bahane qılıp, wekk ewi tip uni kéngeshmige élip keliħshi mingbésħidin telep qilingħar. U bu yerge yeqin kelmeya uni jayliwetishke teyyar turimiz, — dédi. **16** Lékin Pawlusning singlisining oħgli böktürmidin xewer tépíp qel'ege kirip, Pawlusqa melum qılıp qoydi. **17** Buning bilen Pawlus yüzbehħilidin birini chaqirtip, uningħha: — Bu balini mingbési bilen körüsħtirüp qoysingiz. Chünki uningħha melum qlidighan ishi bar iken, — dédi. **18** Yüzbészhi uni élip mingbésħining aldigha bashlap kirip: — Mehbus Pawlus méni chaqirtip, bu balini siz bilen

körüشتürüp qoyushumni telep qıldı. Chünki uning sizge melum qılıdighan ishi bar iken, — dédi. **19** Mingbési uni qolidin tutup, bir chetke tartip: — Manga melum qılıdighan néme ishing bar? — dep soridi. **20** U jawaben mundaq dédi: — Yehudiylar Pawlusning ishlirini tepsiliy tekshürelyi dep seweb körsitip özliridin ete uni aliy kéngeshmige élip bérishni telep qilish üçhün til birikrtürüşti. **21** Ulargha qayil bolmighayla, chünki qırıqtın artuq adem uni paylap turidu. Ular Pawlusni öltürmigüche héchnerse yémeymiz, ichmeymiz, dégen qarghish qesimige baghliniptu. Ular hazır özlirining ularning telipige maqlı bolushlirini kütüp turidu. **22** Mingbési uningga: — Bu ishni manga melum qılghanlıqını héchkiäge timmal! — dep tapılap, balını qayturdy. **23** Mingbési yüzbehşidin ikkini chaqirtip: — İkki yüz piyade leshker, yetmish atlıq leshker we ikki yüz neyziwaz leshkerni bügün kέche saet toqquzda Qeyseriye shehirige qarap yolga chíqışqa hazirlanglar! **24** Shuning bilen bille, Pawlusni waly Féliksning yéningha saq-salamet yetküzüsh üchün, uning minishige ulaghłarnı teyyarlanglar! — dep buyrudi. **25** Mingbési [Félikske] mundaq bir xet yazdı: — **26** «Hörmetlik waliy Féliks janabliriga Klawdiyus Lisiyastin salam! **27** Ushbu ademni Yehudiylar tutuwalghan bolup, uni öltürmekchi bolghanda, uning Rim puqrasi ikenlikini bilip yétip, qisimni bashlap bérip uni qutquzdum. **28** Men ularning bi kishi üstidin qılghan shikayitining néme ikenlikini éniqlimaqchi bolup, uni Yehudiyarning aliy kéngeshmisige élip bardım. **29** Emelyiette ularning uning üstidin qılghan shikayitining özlirining Tewrat qanuniga dair detalash mesilierge munasiwtelik ikenlikini bayqidim, biraq uningdin ölüm jazası bérishke yaki zindan'gha tashlashqa layiq birer shikayet qılghudek ishi tapalmidim. **30** Kéyin, Yehudiyarning uni öltürüwétish qestide yürüwatqanlıqi heqqidiki axbarat manga melum qilin'ghanda, derhal uni silige yollattim we shuning bilen bille, uningga erz qilghuchilarining özlirining aldida shikayetlerini éytishini buyrudum. Xeyr!». **31** Leshkerler emdi buyruq boyiche Pawlusni kéchilep Antipatris shehirige yetküzdi. **32** Etisi, atlıq leshkerler Pawlusni élip méngishqa qaldurulup, qalghan leshkerler [Yérusalémdiki] qel'äge qaytip keldi. **33** Atliqlar Qeyseriye kirip, xetni waliygha tapshurdi we Pawlusnimu uning aldida hazır qıldı. **34** Waliy xetni oqughandıń kéyin, Pawlusning qaysı ölkidin ikenlikini sorap, uning Kilikiyedın kelgenlikini bilip, **35** Uningga: — Üstündin erz qilghuchilar kelgende ishliringni toluq anglaymen, — dédi we uni Hérod xanning ordisida nezerbend qılıp qoyushni buyrudi.

24 Besh kündin kéyin, bash kahin Ananiyas aqsaqallardin birnechcheyen we Tertullus isimlik bir adwokat bilen Qeyseriye chüshüp, Pawlus toghrisidiki resmiy shikayetlerini waliygha sundı. **2** Pawlus chaqirtılıp, Tertullus uning üstidin shikayet qılıp mundaq dédi: — Hörmetlik Féliks janablir! Biz özlirining qol astılırida her tereptin aman-ésenlikke nésip bolup kelmektimiz we aldin körerlikliri bilen xelqımız arısında dana islahatlar barlıqqa keltürümekte, biz bu ishlardın her waqıt, her jayda toluq minnetdarlıq bilen behriman boluwatımız. **4** Biraq öz waqitlirini köp élip qoymaslıqım üçhün, shepqetliri bilen sözimizni qisqıla anglashırlarını ötümüp soraymen. **5** Chünki biz shuni tonup yettuqki, bu adem balaxor bolup, pütkül jahandiki Yehudiylar arısında majara-topılang peyda qılıshını küshkürtküchi, shundaqla «Nasaretlíkler» dep atalghan mezhepning kattiwashlıridın biridur. **6** U bizning ibadetxanımızı bulghımaqchi bolghanidi. Shunga, biz uni tutuwalduq we uni öz qanunımız boyiche sotlayttuq. Lékin mingbési Lisiyas eshediyy zorluq bilen uni qollirimizden tartiwaldı we uningga erz qilghuchilarını özlirining aldığa

kélishke buyrughanidi. **8** Uni soraq qılıp körsile, bizning uningga qılghan erzlerimizning toghrılıqını bilip ýetidilal **9** Sorunda bolghan Yehudiylarmu uning ýýtqanlırlıgha qoshulup: Rast, rast, dep shikayetni kúcheytti. **10** Waliy Pawlusqa söz qılghan dep qol isharitini qılghanda, u mundaq dédi: — Men silining uzun yillardın béri bu xelqni sorap kelgenliklerini bilgechke, xatirjemplik bilen aldılırida özüm toghramda jawab bérímen. **11** Asanla bileleydiliği, men Yérusalémha ibadet qılıshqa barghinimdin hazırlıghıche peqet on ikki künla ötti. **12** Ular méning ibadetxanida birer adem bilen munazirileshkinimni körmigen, yaki sinagoglarda yaki sheherde ammini topılanguha quatratqanlıqimnemu héch körmidi. **13** Ular yene hazır janabliriga méning üstündüm qılghan shikayetlirige héch ispatmu keltürelmeydu. **14** Biraq silige shuni étitrap qilimenki, men ular «mezhep» dep atıghan yol bilen méngip, Tewratta we peyghamberlerning yazmırılda pütilgenlerningmu hemmisige ishiniip, ata-bowlırimning Xudasığha ibadet qilimen. **15** Méning Xudagha baghlıghan ümidim barkı (bu kishilermu bu ümidni tutdu), kelgüside hem heqqaniylarning hem heqqanıysızlarning ölümdin tırılıshi bolidu. **16** Shu sewebtin, özüm hemishe Xuda alındımu, insanlar alındımu pak wijdanlıq bolushqa intilim. **17** Men [Yérusalémdin] ayrılhıgli xéli yıllar bolghan bolup, bu qétim u yerge öz xelqimeq xeyr-sediye yetküzüp bergili we Xuda aldığha hediye sun'ghılı barghanıdim. **18** Men bu ishlarda boluwatattım, beziler méni tazilinim qadisini ada qılıp bolghan chaghda ibadetxana hoylısida uchrattı; lékin men etrapımgħa adem toplighinimmu yoq, malimanchılıq chíqargħinimmu yoq. **19** Emelyiette méni uchratqanlar bolsa Asya ölkisidin kelgen bezi Yehudiylar idi; ularning üstümdin shikayetliri bar bolsa, esli ular özleri kélip, silining aldılırida erz qılıshqa toghra kéletti. **20** Bolmisa, mushu sorundikiler aliy kéngeshme aldida turghinimda, méningdin qandaq jinayet tapqanlıqını ýtíp baqsun! **21** Peqet mundaq bir ish bolghanidi: — Men ularning aldida, «Bügünkü künde olgenlerning qayta tırılıshi toghruluq silerning soriqinglarga tartılganman!» dep warqirighanidim. **22** [Rebning] yoli toghruluq tepsiliy xewiri bar bolghan Féliks soraqni toxtip, ularħa: — Mingbési Lisiyas kelgengen dewayingħar toghrisidiki hökümmi chíqirimen, — dédi. **23** U yüzbehşihha Pawlusni nezerbend astıgha élip, emma uningga bir'az kengchilik qılıp, dost-buraderlirining herqaysisining uning hajetliriden chíqishini tosmiġħin, dep buyrudi. **24** Birnechche kiündigin kéyin, waliy Féliks ayali Drusila bilen bille keldi (Drusila Yehudiy idi). U Pawlusni chaqirtip, uningdin Mesih Eysagħa étıqad qılısh yoli toghruluq anglidi. **25** Pawlus heqqanı yashash, özini tutuwlésh, qiyamet künidiki soal-soraq qılınlıħar toghrisida sözlewatqanda, Féliks wehimige chüshüp uningga: — Hazırche qaytip tursaq bolidu. Kéyin manga peyt kelgende, yene chaqirtimen, — dédi. **26** U shuning bilen bir waqitta Pawlusning para bérishini ümid qilatti. Shuning üçhün, uni imkan qeder pat-pat chaqirtip, uning bilen sözlissetti. **27** Lékin ikki yıl toshqanda, Féliksning ornigha Porkiyus Féstus waliy boldi. Féliks Yehudiylarha iltipat körsitip ularning könglini élish üçhün Pawlusni solaqta qaldurdi.

25 Féstus [Yehudiye] ölkisige kirip, üch kündin kéyin Qeyseriye chiqıp Yérusalémha barghanidi. **2** Bash kahinlar bilen Yehudiylarning mötiwerliri uning aldida Pawlusning üstidin resmiy shikayet qılıp, uningdin iltipat sorap, adem ewitip Pawlusni **3** Yérusalémha élip kélishni ötündi. Meqsiti, ular yol üstide böktürme teyyarlap Pawlusni öltürüş idı. **4** Féstus buni anglap ularħa: — Pawlus hazır Qeyseriye solaqta turiwersun. Men yéqinda u yerge qaytip kettmekchimen. **5** Aranglardın hoquqdar bolghanlar men bilen

bille chüshsun. Eger uning birer eyibi bolsa, ular shu yerde shikayet qilsa bolidu, — dep jawab berdi. **6** Féstus ularning ichide sekкkiz on kündin artuq turmay, Qeyseriyeye qaytip chüshti. Etisi soraq textige olturup, Pawlusni élip kélishni buyrdu. **7** Pawlus kelgende, Yérusalémndin chüshken Yehudiylar uning etrapigha oliship, uningha surghun éghir jinayetler bilen qarilap shikayetlerni qildi. Biraq bularning héchqaysisiga ispat körsitip bérélmidi. **8** Pawlus özini aqlap: — Men héchqaysi ishta Yehudiylarning qanunigha, ibadetxanisiga yaki [impérator] Qeyserge qarshi birer jinayetmu sadir qilmidim, — dédi. **9** Lékin, Féstus Yehudiylarning könglini élishqa, ulargha iltipat körsetmekchi bolup Pawlustin: — Yérusalémgha bérip, u yerde méning aldimda bu shikayetlerge asasen sotlinishqa razi bolamsen? — dep sordi. **10** Lékin Pawlus jawab bérip mundaq dédi: — Men hazir Qeyserning soraq texti alida turimen. Méni soraq qilishqa téghishlik yer mana mushu. Özlirige éniq melum bolgandek, men Yehudiylarga héchqandaq naheqliq qilmidim. **11** Eger jinayitim bolsa, shundaqla öltümge layiq birer ish qilghan bolsam, men özümni ölümdin qachurmaymen. Biraq ularning méning üstümdin qilghan shikayetlirining asasi bolmisa, héchkmuning méni ulargha tapshurup bérishke heqqi yoq. Men Qeyserge murajiet qilimen! **12** Andin Féstus meslihetchiliri bilen sözleshkendin kényin, Pawlusqa: — Sen Qeyserge murajiet qilding — uning aldigha emdi barisen! — dédi. **13** Birnechche kündin kényin, Agrippa xan bilen [singlis] Berniki Féstusqa tebrík-salamgha Qeyseriyeye keldi. **14** U yerde uzun künler turghandin kényin, Féstus Pawlusning ishimi xan'gha melum qilip: — Bu yerde Féliks qaldurup ketken bir mehbus bar. **15** Men Yérusalémgha barghınimda, Yehudi bash kahinlari bilen aqsaqalliri uning üstidin shikayet qilip, mendin uni jazagha mehkum qilishimni telep qilishi. **16** Men ulargha, erz qilin'ghuchi erz qilghuchilar bilen yüzleshtürülüp, uningha özini aqlash pursiti bérilmigüche, uni jazagha tapshurush rimiliqlarning aditi emestur, dep éyttim. **17** Shunga ular men bilen bille bu yerge kelgendifin kényin, men waqitni keynige sozmay, etisila soraq textige olturup u kishini ekilishni buyrudum. **18** Erz qilghuchilar orunlıridin turghanda, ularning uning üstidin shikayet qilghanlari méning oylighinimdek rezil ishlar emes idi, **19** Belki ularning öz ibadet tütümi toghruluq we Eysa isimlik bir kishi heqqide melum talash-tartish mesililiri bar iken. U kishi öлgen bolup, Pawlus bolsa u tirildi deydi. **20** Bu mesililerni zadi qandaq éniqlashni bilelmey, men Pawlustin Yérusalémgha bérip, u yerde bu ishlar toghruluq soraqqa tartilishqa razi bolush-bolmasliqini sorighanidim. **21** Pawlus solaqta turup impérator janablirining soraq qararını chiqirishini murajiet qilghanidan kényin, men uni Qeysernerin aldigha ewetküche, solaqta tutup turushni buyrudum. **22** Agrippa Féstusqa: — Méningmu bu kishining sözlirini anglap baqqum bar, — dédi. — Ete anglaysiz, — dédi u. **23** Shuning bilen etisi, Agrippa bilen Berniki heywet bilen ammiwiy yighthin zaligha kirip keldi, mingbeshilar we sheher kattiwashlirimu ular bilen bille kirip kéishti. Féstus emr qiliwidi, Pawlus élip kirildi. **24** Féstus mundaq dédi: — Agrippa padishah aliyili we mushu sorun'gha yighilghan janablar! Bu kishini körüwatisiler. Hem Yérusalémnda hem bu yerde pütün Yehudiylar ahalisi uning toghruluq erz qilip manga murajiet qilip, u tirik qaldurushqa bolmaydu! — dep churqirashqanidi. **25** Lékin men uningdin ölüm jazasi bérishke téghishlik birer jinayet tapalmidim. Hazir bu kishi impérator janablirigha murajiet qildi. Shuning bilen uni [Rimgha] ewetishni qarar qildim. **26** Biraq uning heqqide ghojamgha melum qilip yazghudek ish yoq. Shuning bilen ewhwalni resmiy tekshürüp birer yazghudek melumatqa ige bolush meqsitide uni herbirlirining

aldığha, bolupmu sili, Agrippa padishah aliyirining aldığha élip keldim. **27** Chünki mehbusni sotqa ewetkende, uning üstidin qilin'ghan shikayetlerni éniq körsetmeslik manga nisbeten orunluq emestek bilinidu.

26 Shuning bilen, Agrippa Pawlusqa: — Özüngning gépingni qilishingha ruxset, — dédi. Pawlus qolini sozup özini aqlashqa bashlidi: **2** — Agrippa xan, bugün aldılırında Yehudiylar méning üstümdin shikayet qilghan pütün ishlar toghruluq jawab bérish pursigte nésip bolghanlıqım üçhün, bolupmu özlirining Yehudiylarning adetliri we ularning arisidiki talash-tüzhiliridin xewerli bolghanlıqi üçhün özümni bektlik hésablaymen! Shuning üçhün dégenlirimni sewrchanlıq bilen anglap bégishlirini ötümimen. **4** Ménig deslepki waqtılırımızda, yeni kichikimden tartip öz élime, Yérusalémda yürüsh-turushumning qandaq ikenlikli Yehudiylarning hemmisige ayan. **5** Ular shu deslepki waqtımdın béri méni tonughachqa (eger xalisai, shuningha guwahlıq bérretti), méning ibadet tütümidiki eng telepchan mezhepning shertliri boyiche yashap, yeni Perisiy bolup ömrünni ötküzginimni biliđu. **6** Emdi men Xuda ata-bowlırılimızgha qilghan wedige bagħlighan ümidim tüpeylidin hazir soraq qiliniyatimen. **7** Shu [wedding] nésiwisige yéтишни bizning pütküл on ikki qebilimiz kéche-kündüz toxawsız Xudagħha ibadet qilip iż-żejjid qilmagħta. I aliyili, Yehudiylarning méning üstümdin qilghan shikayetliri del shu ümidke bagħliqtur! **8** [Xalayıq], Xuda öлgenlerni tirildürse, néme üçhün ishinishke bolmaydu, dep qaraysiler? **9** Derweqe, özümmu eslide Nasaretlik Eysanıng namigha qarshi surghun ishlarni qilishim kérek dep qayil idim. **10** we Yérusalémda ene shundaq ishlarni qilghanidim. Bash kahinlardin hoquq élip, özüm Xudanıng surghun muqeddes bendilirini zindan'gha tutup bergen, ular öltümge höküm qilin'ghandimu, höküme awaz qoshqanidim. **11** Men hemme sinagoglarda köp qétim ularni izdeq tépüp jazalap, kupyrluq qep qilishqa zorlighanidim. Men ulargha telwicherle öch bolup, hetta yaqa yurttiki sheherlerge bérip, ulargha ziyankeşlik qilghanidim. **12** Bu ishlarda bolup bash kahinlar bergen toluq wekillik hoquqi bilen Demeshq shehirige qarap seper qiliwatattim. **13** Chüsh waqtida yolda kétiwetip, asmandin chüshken, quyash nuridinmu kičħiħi bir nurning etrapimni we bille kétiwatqanlarni yoruwtetenlikini körđiim. **14** Hemmimiz yerge yiqlıghan bolup menibraniy tilida éytılgħan: «Ey Saul, Saul! Manga néminħha ziyankeşlik qilisen? Séni zixlħa l-ġarrha qarshi tempiķing sen üčħu tes kéliħid!» dégen bir awazni anglidim. **15** Men: — «I Reb, sen kimsen?» dep sorisam, Reb manga: «Men sen ziyankeşlik qiliwatqan Eysadurmen! **16** Emdi ornungdin tur; chünki Men séni sen körġen ishlargħa hemde Özüm sanga ayan qilin'ghinimda körđiħan ishlargħa xezinichi għojidar we guwahlıq bergħiċċi bolushqa tikħleħ üčħu, sanga ayan boldum. **17** Men séni öz xelqingħing hem ellerning qolidin qutquzimen — chünki men séni yat ellikklering közlini ēchip, ularning qarangħħuluqtin yoruqluqq, Sheytanning ilkidiñ Xudagħha bagħliniħha burulushi üçħun ularning arisigha ewetimen. Shuning bilen ular gunahlirining kechürümige, shundaqla Manga étiqd qilish arqliq pak-muqeddes qilin'ghanlarning arisida mirasqa müyesser bolidu» — dédi. **19** Shunga, i Agrippa aliyili, men ersħtin kelgen bu ghayibane körħnūħse itaetsizlik qilmidim. **20** Belki aldi bilen Demeshq xelqiġe, andin Yérusalém sheħiħidikilerga, pütün Yehudiye ölkisidikilerga hemde yat ellikklerigu, «Towa qilip, Xudagħha bagħliningħar, shundaqla towa qilishqa uyghun emmellerni kōrsitingħlar» dep jakarlap xewer yetküzip keldim. **21** Bu ishlar tüpeylidin Yehudiylar méni

ibadetxana hoylisida tutup, mushtlap öltürüwetmekchi bolushti. **22** Lékin bugün'giche Xudanıng yardem-meditige tuyesser bolup men ching turuwatimen, töwendikiler bolsun yuqiridikiler bolup hemmeylen'ge guwahlıq bérıp keldim. Guwahlıqıñ del peyghemberler hem Musa özi besharet qılıp éytqanlıridin bashqa nerse emes — **23** démek, Mesih jeznen azab-oqubet chékip, tunji bolup ölümdin tırılğuchi bolup [Yehudiy] xelqige hem pütükellergimu yoruqluq jakarlaydu. **24** Pawlus bu ishlarnı étip özini shundaq aqlash jawabını bergende, Féstus yuqırı awaz bilen uningha: — Pawlus, sarang bolupsu! Bilimning köpliki eqlingni azduruptu! — dédi. **25** Lékin Pawlus: — Sarang emesmen, i Féstus janablıri, men belki heqiqetke uyghun hem salımcı bar sözlerini jar qilimen. **26** Chünki [Agrippa] aliyliniring bu ishlardin xewiri bar. Men uningga yüreklik bilen ochuq sözlewatimen, chünki bu ishlarning héchqasining uningdin yoshorun emeslikige ishinim. Chünki bu ish bulung-puchqaqlarda qılın'ghan emes! **27** — Ey Agrippa aliylini, özliri peyghemberlerning éytqanlıriga ishinemdila? Men ishinidighanlıqlarını bilimen! — dédi. **28** Agrippa Pawlusqa: — Sen ménii mushunchilik qisqighthina waqitta xristian bolushqa qayıl qılmaqchimusen? — dédi. **29** Pawlus: — Meyli qisqa waqit ichide yaki uzun waqitta bolsun, peqet özliriniring emes, belki bugün sözümni anglighuchilarning hemmisi manga oxshash bolghay (peqet mendiki zenjirler silerde bolmisun!) dep Xudadin tileyмен, — dédi. **30** Shuning bilen [Agrippa] xan, shundaqla waly, Berniki we ular bille olтурghanlar orunlıridin turup, **31** [zaldın] chíqıp, bir-birige: — Bu kishining ölüme yakı türmige solashqa téğishlik héchbir jinayı yoq iken! — déyişti. **32** Agrippa Féstusqa: — Bu adem Qeyserge murajiet qilmaghan bolsa, qoyup bérilse bolidikentuq! — dédi.

27 Bizning Italiyege déngiz yoli bilen bérishimiz qarar qılın'ghandın kényin, emeldarlar Pawlus bilen bashqa birneche mehbustı «Awghustus qismı»diki Yuliyus isimlik bir yüzbéshiga tapshurdi. **2** Biz Adramittiumning bir kémisige chíqtıq. Kémie Asiya ólkisining déngiz boyliridiki sheherlerge baratti. Tésalonika shehiridin bolghan Makédoniyelik, Aristarxus isimlik bir kishi biz bilen hemseper boldi. **3** Etisi biz Zidon shehirige déngiz kelduq. Yuliyus Pawlusqa kengchilik qılıp, shu yerdiki dost-buraderliniring yénigha bérıp ularning ghemxorlıqını qobul qılıshiga ruxset qıldı. **4** Biz u yerdin yene déngizha chíqtıq. Shamallar qérishqandek qarşılı teripimizdin chíqqanlıq türchün, Siprus arılining shamalgha dalda teripi bilen mangduq. **5** Kilikiye we Pamfilieye ólkilirineng udulidiki déngizdin ötüp, Likiye ólkisidiki Mira shehirirge kelduq. **6** Shu yerde yüzbéshi Iskenderiye shehiridiki Italiyege baridighan bashqa bir kémimi téippy, bizni uningha chíqırıp qoysi. **7** Déngizda köp künler nahayiti asta méngip, teslikte Kinidos shehirining uduligha kelduq. Shamal mingish yönilihimizni tosughachqa, Krét arılining shamaldın dalda teripi bilen méngip, Salmoniy [yérim arılı]din ötüp, **8** déngizda teslikte ilgirilep qırghaqnı boylap, Laséya shehirige yéqin bolghan «Güzel aramgah» dep atılıdighan bir yerge kelduq. **9** Seper bilen xeli waqtılar ötüp, roza kuni allıqachan ötken bolghachqa, déngizda seper qılısh xeterlik idi. Shunga Pawlus köpçilikke nesihet qılıp: **10** — Buraderler, bu seperinen bayayı'pet we éghir ziyan bilen tügeydighanlıqını körüwatimen; mal we kémidin mehrum bolupla qalmy, seper öz jénimizghimu zamin bolidu! — dep agahlandurdi. **11** Biraq yüzbéshi bolsa Pawlusning sözige ishenmey, kémie bashlıqi bilen kémie igisining sözige ishendi. **12** Uning üstige, bu portmu qışlashqa muwapiq jay bolmighachqa, köpçilik yene déngizha chíqıp, mumkinqeder Féniks shehirirge

yétip bérıp, shu yerde qışlashni quwwetlidi. Féniks bolsa Krét arılıdiki bir déngiz porti bolup, bir teripi gherbiy jenubqa we bir teripi gherbiy shimalgha qaraytti. **13** Jenubtin meyin shamal chíqiatatty, köpçilik nishanımızgha ýetidighan bolduq dep, lenggerni élîwétip, kémimi Krét arılıning qırghıqını boylap heydep mangdi. **14** Lékin uzun ötmey, araldın qattıq «sherqı shimaldin kelguchi» dep atılıdighan eshedi qara boran chíqıp ketti. **15** Kémie buranning qamallıqida qalghachqa, uni shimalgha yüzlendürelmey, boranning meyliche méngishigha qoyup berduq. **16** Klawda dégen kichik bir aralning shimalgha daldı teripeğe ötüwélip, qolwaqni kémige chíqırıwélip, aranla uni saqlap qalalıduq. Andın kémichiler kémimi arghamchilar bilen sirtidin orap bagħliwalid. Kémining Sirtsis dep atalghan déngiz astidiki tash-qum döwilişe qéqilip pétip qélishidin qorquq, tormut lenggerlerini chüshürüp, kémimi shamlarınHEYDISHIGHE qoyup berdi. **18** Boran üstümizge shiddetlik soqqaqchqa, etisi malni déngizha tashlashqa bashlıdi. **19** Üchinchi künide ular öz qolları bilen kémidiki qoral-jabduqlarını déngizha tashliwetti. **20** Köp künlercige ya kün ya yultuzlar körümey, boran-chapquq yenila shiddetlik üstümizge toxtimay soquwergechke, axırdı qutulup qélish ümidimizmu yoqqa chíqqanıdi. **21** Kémidikiler birnerse yémiginge köp künler bolghandın kényin, Pawlus ularning arısida turup: — Buraderler, siler baldurla ménin gépmige qulaq sélip Kréttin déngizha chíqmaslıqıngalar kérék idi. Shundaq qılıghan bolsanglar bu bayayı'pet we ziyan-zemetlerge uchrimighan bolattinglar. **22** Lékin emdi silerni gheyretlik bolushqa dewet qilimen. Chünki aranglarda héchqaysinglar jénidin ayrılhını yoq, peqet kémidinle mehrum qalıslı. **23** Chünki men tewe bolghan we ibadet-xizmitini qılıp kelgen Xudanıng bir perishtisi tünüğün kécé yémimgha kélép **24** manga: «Pawlus, qorqma! Sen Qeyserning aldığha bérıp turushung kérék; we mana, Xuda shapaet qılıp sen bilen bille seper qılghanlarning hemmisining jénini tiliginingni sanga jabet qildi!» dédi. **25** Shuning türchün ey ependiler, gheyretlik bolunglar; chünki Xudagha ishinimkeni, manga qandaq éytılgan bolsa shundaq emelge ashurulidu. **26** Biraq biz melum aralning qırghıqına urulup kétishimiz muqerrer bolidu. **27** Sepirizmining otötinchı künı kékchisi, kémie Adriatik déngizida leylep yürüwatqan bolup, tün nispide, kémichiler quruqluqqa yéqinlap qélibiqtı, dep oyldı. **28** Ular chongqurluqni ölcəsh arghamchisini déngizha chüshürüp, suning chongqurluqni ölcəp körgenidi, yigirme ghulach chíqtı. Sel aldiqa méngip yene ölcəwi, on besh ghulach chíqtı. **29** Ular kémining xada tashlarga urulup kétishidin qorquq, kémining keynidin töt lenggerni tashliwétip, tang étishni telmüürük kütüp turdi. **30** Lékin kémichiler kémidin qachmaqçı bolup kémining bészidinmu lenggerni élip tashliwétyeli dep bahane körşitip, qolwaqni déngizha chüshürdi. **31** Pawlus yüzbéshi we leshkerlerge: — Bu [kémichiler] kémide qalmisa, siler qutulmaysırlı! — dédi. **32** Buning bilen leshkerler kémidiler qolwaqning arghamchilirini késip, uni leylitip qoysi. **33** Tang atay dégende, Pawlus hemmeyleni bir'az ghizaliniwélysha dewet qıldı. U: — Silernen dekke-dükke ichide héchnéme yémey turghininglarga on töt kün boldı. **34** Emdi bir'az ghizalinishinglarnı ötünimen. Chünki hayat qélishinglara türchün mushundaq qılıshqa toghra kélédi; chünki héchqaysinglarning bészidiki bir tal moymu ziyan għa uchrimaydu! — dédi. **35** Bu sözni qılıp bolup, u qoliga bir parche nanni élip, köpçilikning aldiда Xudagha teshekkür étip oshtup yedi. **36** Shuning bilen hemmeylen gheyretlinip ghizalinishqa bashlıdi **37** (kémide biz jemiy ikki yüz yetmish alte kishi iduq). **38** Hemmeylen qorsaqlırını toqlıghandin kényin, kémimi yéniklitish türchün, kémidiki bughdaylarnımu déngizha tashliwetti. **39** Tang

atqanda, kémichiler quruqluqning ne ikenlikini tonumidi. Lékin uningdiki bir qumluq qoltuqni bayqap, kékmini bir amal qilip shu yerde uruldurup quruqluqqa chiqarmaqchi boldi. **40** Ular aldi bilen lenggerlerni boshwétip, ularni déngizgħha tashliwetti. Shuning bilen bir waqitta, kémining ikki yönılısh paliqining bagħlirini bositip, ularni chūshürüwettedi. Andin kémining bésħidiki yelkenni shamalgha chiqip, kékmini qumluqning qirghiqiha qaritip mangdurdı. **41** Emđi ikki éqim bir-birige uchrashqan yerge kirip qélip, ular kékmini qiraqqaa soqturawldi; kémining bésħi déngiz tégige urulup pétip, midirlimay qaldı, lékin kémining arqa teripi dolqunlarning zerbiżi bilen chuwulup kétishke bashlidi. **42** Leshkerler meħbuslarning sugħa sekrep qéchip kétishining aldini élish üchħün, hemmisini öltürüwetmekħi boldi. **43** Lékin yüzbéħi Pawlusni qutquzushni xalighan bolup, leshkerlerning bundaq qilişhiha yol qoymidi. U aldi bilen su üzışħni bilidighanlarning sugħa chūshüp qirghaqqa chiqishini, **44** qalghanlarning bezilirini taxtaylarga, bezilirini kémining chuwulup ketken parchilirigha ésilip, qirghaqqa chiqishini buyrudi. Shundaq boldiki, hemmeyen qutulup saq-salamet quruqluqqa chiqtı.

28 Biz qutulup saq-salamet qirghaqqa chiqqandin kékiny, u aralning Malta dep atlidighanlıqını bilduq. **2** Yerlik xelq bizże intayin mēħribanlıq bilen muamile qildi; čunki u chaghda yamghur yéqhip, hawa soġħuq bolghaqħa, ular għul-xaqbieq bizni kütțiwalid. **3** Pawlus bir bagħlam otu térip kélip oħaq tħalliwid, issiqtin étılıp chiqqan bir zeherlik yilan uning qoloni chishligiñi chaplishiwalid. **4** Shu yerlikler Pawlusning qoliga yépisħip turghan yilanni körüp, bir-birige: — Bu adem choqum bir qatil iken! Dégizzdin qutulup chiqqan bolsimu, «Adilliq» uning tirik qélishiha yol qoymidi, — déyishti. **5** Lékin Pawlus yilanni otning ichige silkip atti, özi bolsa héchqandaq zexim yémidi. **6** Xelq uningga bedini isħiship kétidu yaki u tuyuqsiz yiqlip olidu dep qarap turatti. Lékin uzun waqit qarap turup, uningga héchqandaq binormal halenning bolmighanliqi körüp, oylighinidin yéip: — Bu bir ilah bolsa kérek! — déyishti. **7** U yerning etrapidiki yurta, aral bashliqi (Publiyus dep atalghan)ning birneħċċe yer-étizli bar id. U bizni öyige bashlap, üch kün qizgħin mēħman qilip kütt. **8** U chaghda shundaq boldiki, Publiyusning atisining qizitmisi örlep, tolħaq bolup yétip qalghaniken. Pawlus uning yénigha kirip, dua qilip üstige qoloni tegħküzüp, uni saqaytip qoysi. **9** Shuningdin kékiny araldiki qalghan késellerning hemmisi uning alidha kélip, saqaytildi. **10** Ular biznign hörmítimizge nurghun sowghatarni bégħishlighan bolup, axirda bu yerdin yene yolħa chiqqan waqtimizda, bizni yolħa lazimliq nersekrekler bilen teminħi. **11** Malta arħida Iskenderiyed din kelgen, bésħiha «Samawiy Qosħkézek» ilahlirining neqishħi l-oyulghan bir kékme qishlighanidi. Aralda üch ay turghandin kékiny, bu kékme bilen yolħa chiqtuq. **12** Sirakoza shehirige kélip, u yerde üch kün turduq. **13** Andin aylinip méngip, [Italiyediki] Régiyum shehirige kelduq. Etisi shamat yőnilishi özgirip jenubtin chiqishi bilen, ikkinchi kün Putteli shehirige yétip kelduq. **14** U yerde birneħċċe qérindashlarni taptuq, ularning ötünüshliri bilen biz ularda bir hepte turduq. Shundaq qilip biz Rim shehirige yétip kelduq. **15** Kéliwatqanlıqimizdin xewer tapqan shu yerdiki qérindashlar bizni qarshi élish üchħün sheherdin chiqip hetta «Apīyus bazīri» ghiche, [beżiżi] «Üch Saray» ghiche kelgenidi. Pawlus ularni kōrgende, Xudagħa rehmet éytip, għejretlendi. **16** Rim shehirige kirkinnimizde, yüzbéħi meħbuslarni orda qarawul bégħi tapshurdi; lékin Pawlusning birla közketküchi leshker bilen bir öye ayrim

turushigha ruxset qilindi. **17** Üch kündin kékiny, u u yerdiki Yehudiylarning kattiwashlirini özi bilen körüşħiħke chaqħid. Ular jem bolghanda, u mundaq dédi: — Qérindashlar! Men xelqimizge yaki ata-bowlilimizdin qaldurulghan örġ-adetlerje qarshi héchqandaq isħ qilmighan bolsammu, Yérusalémda turghinimda tutqun qilinip rimliqlarning qoliga tapshuruldum. **18** Rimliqlar méni soraqqa tartip, mende ölüm jazasiga meħkum qilghudek birer jinayet bolmighachqa, méni qoyuwetmekħi boldi. **19** Lékin Yehudiylar buningħha qarshiliq bildürgechke, Qeyserge murajiet qilishqa mejjbur boldum. Bularni déginim bilen, bu ménig öz xelqim üstdin shikayitħim bar dégenlikim emes. **20** Shu sewebtin men siler bilen yüz körüşħiħ we bu heqte silerge éytish üchħün silerni bu yergie chaqirdim. Ċhunki bu zenjir bilen bagħliniħning sewebi del Israelning kütken ümididur. **21** Ular Pawlusqa: — Biz bolsaq Yehudiyedien sen togrħuluq xet almido, yaki u yerdin kelgen qérindashlarning héchqaysiśi sen togrħuluq birer yaman xewer ekelmidi yaki yaman gépingni qilmidi. **22** Lékin séning pikirli ringi anglighumiz bar. Ċhunki hemme yerde kishilerning [sen tewe bolghan] bu mezhepke qarshi sózlewatqanlıqidin xewrimiz bar! — déyishti. **23** Shuning bilen ular Pawlus bilen körüşħiħke bi künni békitti. U künni nurghun kishiler uning turalghusiga kelgenidi; u tang atqandin kekkieħi ularha [söz-kalamni] sherħlep, Xudaning padishħaliq hiqqideq tolouq guwaħliq bérif, Tewrat hem peyghemberlerning yazmīliridin neqil keltürüp, ularni Eysa togrħuluq qayil qilishqa kuchi. **24** Uning sözlirige beziler isħendürħi, beziler isħiħishni ret qildi. **25** Ular Pawlusning mundaq bir sözni qilishi bilen özara kélishelħmey qaytip ketti. U mundaq dédi: — Muqeddes Roh Yeshaya peyghember arqılıq ata-bowlilimizgħa munu sözni del jayida éytqan: **26** — «Bargħin; mushu xelqqe mundaq dep éytqin: — «Siler anglashni anglaysiler, biraq chūshenmeyssiler; Körüşħni körüsiler, biraq bilip yetħemmesi. **27** Ċhunki mushu xelqning yūrikini may qapla ketten, Ular angħlighanda qulaqħiġi ēgħiर qiliwalghan, Ular közliżi yumuwalghan; Undaq bolmissidi, ular közliżi bilen körüp, Quliqi bilen anglap, Kongli bilen chūshinip, Öz yolidin yandurulushi bilen, Men ularni saqaytqan bołlatting». **28** Shunga bilishinglar kérékki, Xudaning bu nijatliji yat ellikklerge ewetiliwatidu. Ular bolsa uningga qulaq salmay qalmaydu! — dédi. U bu sözlerni éytqanda Yehudiylar öz-ara qattiq talash-tartish qiliship ketti. **30** [Pawlus] özi ijārige alħan öħye toluq ikki yil turdi we bu yerde uning bilen körüşħiħke kelgen hemme kishilerni qobul qilip, **31** tolimu yüreklik bilen hem héch tosalghugħha uchrīm, Xudaning padishħaliqini jar qilip, Reb Eysa Mesħke dair heqiqetlerni yetküzip telim berdi.

Rimliqlargha

1 Rosulluqqa tallap chaqirilghan, Xudaning xush xewirini jakarlashqa ayrip teyinlen'gen, Mesih Eysanining quli bolghan menki Pawlustin salam! **2** Xuda bu xush xewerning kélishini xéli burunla peyghemberliri arqliq muqeddes yazmilarda wede qilghanidi. **3** Bu xush xewer Öz Oghli, yeni Rebbimiz Eysa Mesih toghrisididur; jismaniy jehettin U Dawutning neslidin tughulghan; birdinbir pak-muqeddes Roh teripidin ölmüdin tirildürülüş arqliq «küch-qudrat Igisi Xudaning Oghli» dep körstilip béktilgen; **5** U arqliq, shundaqla Uning nami üchün barlıq eller arısida Xudagha étiqadın bolghan itaetmenlik wujudqa keltürülüşke biz méhir-shepaket we rosulluqqa muyesser bolduq; **6** Siler ular arısida, Eysa Mesih teripidin chaqiraghansiler. **7** Shunga, Xuda söygen we U «muqeddes bendilirim» dep chaqirghan Rim shehirdiki hemminglarga, Atimiz Xudadin we Rebbimiz Eysa Mesichtin méhir-shepaket we aman-xatirjemlik bolghay! **8** Aldi bilen men Eysa Mesih arqliq hemminglar üçün Xudayimgha teshekkür éytimen; chünki silerning étiqadinglar pütkül aleme pur ketti. **9** Öz Oghli toghrisidiki xush xewerde chin roh-qelbim bilen men xizmitini qiliwatqan Xuda Özi méning dualirimda silerni shuncha üzülsiz eslep turghanlıqimha guwahtur. **10** Men dualirima, mumkin qeder Xudaning iradisi bilen silerning yéninglarga bérishqa axır muyesser bolushqa hemishe ötünimen. **11** Chünki men silerni birer rohiy iltipatqa ige qilish arqliq mustehkemlesh üçün siler bilen körtishishke intayin teqezzamen; **12** yeni, men aranglarda bolsam, bir-birimizning étiqadidan özara teselli we ilham alalaymiz démekchimen. **13** Qérindashlar, men silerning shuni bilishinglarni xalaymenki, bashqa yerdiki elliiklerning arısida xizmitimi méwe bergendek, silerning aranglardimu xizmitimning méwe bérishi üçün yéninglarga bérishini köp qétim niyet qildim, lakin bügün'giche tosalghughu uchrap kéliwatihem. **14** Men herqandaq ademlerge, meylı Yunanlıqlar we yat taiplerge, danishmen we nadanlarga bolsun, hemmisige qerzdarмен. **15** Shuning üçün imkaniyet manga yar bersila men Rimdiki silergimu xush xerwerni yetküzüp bayan qilishqa qizghinmen. **16** Chünki men Mesih toghrisidiki bu xush xewerden hergiz xijil bolmaymen! Chünki u uningga ishen'gúchilirining hemmisini, aldi bilen Yehudiylarni, andin keyin Gréklerni nijatqa érishtürigidigan Xudaning kúch-qudrigidur! **17** Chünki [xush xewerde] étiqadqa asaslan'ghan, Xudaning birxil heqqaniyiqi étiqad qilghuchilargha wehiy qilin'ghandur. [Muqeddes yazmilarda] yézilghinidek: — «Heqqanıyı adem ishench-étiqadi bilen hayat bolidu». **18** Chünki heqqaniyetsizlik bilen heqiqetni basidighan insanlarning barlıq iplasliqiga we heqqaniyetsizligike nisbeten Xudaning qaratqan ghezipi ershtin ochuq wehiy qilinmaqta. **19** Chünki insanlar Xuda toghrisida bileleydighan ishlar ularning köz aldida turidu; chünki Xuda hemmini ulargha ochuq körsitip bergen **20** (chünki dinya apiride bolghandın béri Xudaning közge körünmes özgichilikleri, yeni mengülüq qudridi we birdinbir Xuda ikenlik Özi yaratqan mewjudatlар arqliq ochuq körülmekte, shundaqla buni chüshinip yetkili bolidu. Shu sewebtin insanlar héch bahane körsitilmeydu) (**aídios g126**) **21** — chünki insanlar Xudan bilsimu, uni Xuda dep ulughlimidi, Uningha teshekkür éytymidi; eksiche, ularning oy-pikirliyi binmene bolup, nadan qelbi qarangghuliship ketti. **22** Özlerini danishmen qilip körsetsimu, lakin eqilsiz bolup chiqtı; **23** chirimas Xudaning ulughluqining ornigha chirip ölidighan ademzatqa, uchar-qanatlargha, töt ayaghıq haywanlarga we yer béghirlighuchilargha oxshaydighan

butlarni almashturup qoyghanidi. **24** Shunga Xuda ularni qelbidiki shehwaniy hewesli bilen iplasliq qilishqa, shundaqla bir-birining tenlirini nomusqa qaldurushqa qoyup berdi. **25** Ular Xuda toghrisidiki heqiqetni yalghan'ga aylandurdi, Yaratquchining ornigha yaritilghan nersilerge choonunup, tawapataet qilghanidi. Halbuki, Yaratquchigha teshekkür-medhiye menggüge oqlumqat! Amin! (**aión g165**) **26** Mana shuning üçün, Xuda ularni peskesh shehwaniy heweslerge qoyup berdi. Hetta ayallarmu tebiy jinsiy munasiwetni gheyriy munasiwetke aylandurdi; **27** shuningdek, erlermu ayallar bilen bolidihan tebiy jinsiy munasiwetlerni tashlap, bashqa erlerge shehwaniy hewesler bilen köütüp pishidighan boldi. Erler erler bilen shermendilikke kirisiti we netijide ularning muxalip qilmishliri bésigha chiqtı. **28** Ular Xudani biliştin waz kéchishni layiq körgenlikli tallaghanlıqı üçün, Xuda ularni buzuq niyetlerge we na layingıq ishlarni qilishqa qoyup berdi. **29** Ular herxil heqqaniyetsizlik, rezillik, nepsiyetchilik, öchmenlikke chömüp, hesetxorluq, qatilliq, jédelxorluq, mekkarlıq we herxil betniyetler bilen toldi. Ular ighwager, **30** töhmetxor, Xudagha nepretlinidighan, kibirlilik, maxtanchaq, chongchi, herxil rezilliklerni oylap chiqiridighan, ata-anisining sózini anglimaydighan, **31** yorutulmigraphan, wediside turmaydighan, köyümsiz we rehimsiz insanlardur. **32** Ular Xudaning shulargha bolghan adıl hökümını, yeni shundaq ishlarni qilghuchilarning özümge layiq ikenlikini eniq bilsimu, bu ishlarni özliri qilipla qalmay, belki shundaq qilidighan bashqılardın söyünüp ularni alqışlaydu.

2 Emdi ey bashqılarning üstidin höküm qilidighan insan, kim bolushundin qet'iyneler bahane körstilmezsen; chünki bashqilar üstidin qaysi ishta höküm qilsang, shu ishta öz gunahningi békitesin. Chünki ey hökümchii, sen özüngmu ularhangha oxshash ishlarni qiliwatisen. **2** Bizge melumki, Xudaning undaq ishlarni qilghanlar üstidin höküm chiqirishi [mutleq] heqiqetke asaslan'ghandur. **3** Shunga, i shundaq ishlarni qilghanlar üstidin höküm chiqarghuchi, shundaqla shumingha oxshash ishlarni qilghuchi insan, özüng Xudaning hökümidin qachalaymen dep xiyal qilamsen? **4** Yaki Xudaning méhribanlıqining séni towa qilish yoligha bashlaydighanlıqını héch bilmey, uning méhribanlıqı, keng qorsaqlıqı we sewr-taqitining molluqığha sel qarawatamens? **5** Eksiche, towa qilmaydighan jahiliqing we tash yürekligidin, Xuda adıl hökümüni ayan qilidighan ghezeplik künü üçün sen öz beshingha chüshidighan ghezipini toplawatisen. **6** Xuda herkimge öz emellirige yarisha ish köridü. **7** Yaxshi ishlarni sewrchanlıq bilen qilip, shan-sherep, hörmət-éhtiram we baqılyıqni izdigenlerge U menggülüq hayat ata qılıdu; (**aiónios g166**) **8** lakin shexsiyetchilerge, heqiqetke ten bermey, eksiche heqqaniyetsizlikke egeshkenlerge ghezep-kehr yaghduruludu; **9** yamanlıq qılıdighan barlıq jan igisige, aldi bilen Yehudiylargha, andin Gréklерge külpət we derdelem chüshidü; **10** biraq, barlıq yaxshılıq qilghuchilargha, aldi bilen Yehudiylargha, andin Gréklерge shan-sherep, hörmət-éhtiram we aman-xatirjemlik teqdım qılındı. **11** Chünki Xudanadı emdening yüz-xatirisini qilish yoqtur. **12** — chünki Tewrat qanunini bilmey gunah sadır qilghanlarning herbiri Tewrat qanunining hökümige uchrimisimu, [eyibke uchrap] halak bolidu; Tewrat qanunini bilip turup gunah sadır qilghanlarning herbiri bu qanun boyiche soraqqa tartılıdu **13** (chünki Xudaning aldiqa qanunni anglighanlar emes, belki qanun'ga emel qilghuchilar heqqanıy hésablinidu). **14** Chünki Tewrat qanununu bilmeydighan ellikler tebiy halda bu qanun'ga uyghun ishlarnı qilsa, gerche bu qanundan xewersiz bolsimu, Tewrat qanuni ularda körün'gen bolidu. **15** Ularning bu qilghanlıri öz qelblirige

qanun teleplirining pütlükli ikenlikini körsitudu; shuningdek, ularning wijdanlırimu özlirige heqiqetning guwahchisi bolup, oy-pikirliri özini eybileydu yaki özini aqlaydu) **16** — men yetküzüp keliwatqan bu xush xewerge asasen Xudaning Eysa Mesih arqliq insanlarning gelbde pükken mexpiy ishlar üstidin höküm chiqiridighan künide [yuqirida éytılghan ishlar choqum yüz bérider]. **17** Senchu, eger özüngni Yehudiy dep atap, Tewrat qanuniga ümid baghlap, Xudagha tewemen dep maxtansang, **18** qanundin öginip uning iradisini bilip, ésil bilen pesni perq etken bolsang, **19** Tewrat qanunidin bilim we heqiqetning jewhiringe ige boldum dep qarap, özüngni korlarga yol bashlighuchi, qarangghuda qalghanlarga mayak, nadarlargha ögetekküchi, gödeklerge ustaz dep ishen'gen bolsang — **21** emdi sen bashqilarga telim bériseñ, özüngge bermesmen? Oghriliq qilmanglar dep wez étyisenu, özüng oghriliq qilamsen? **22** «Zina qilmanglar» — dep wez étyisenu, özüng zina qilamsen? Butlardin nepretliniseni, özüng butxanillardiki nersilerni bulang-talang qilamsen? **23** Tewrat qanuni bilen maxtinisenu, özüng shu qanun'ga xilapliq qilip, Xudagha dagh keltüremsen?!

24 Xuddi [muqeddes yazmilarda] yézilghinidek: «Silerning qilmishinglar tüpeylidin Xudaning nami taipiler arisesda kupurluqqa uchrımaqtqa». **25** Tewrat qanuniga emel qilsang, xetne qilin'ghinining ehmiyiti bolidu, lékin uninggħha xilapliq qilsang, xetne qilin'ghinining xetne qilinmighthand hésablinidu.

26 Emdi xetnisizler qanunning teleplige emel qilsa, gerche xetnisiz bolsimu, Xuda teripidin xetnilik hésablanmadu?

27 Tewrat qanun desturidin xewerdar we xetnilik turuqluq qanun'ha xilapliq qilghuchi, i Yehudiy, qanun'ha emel qilidighan jismaniy xetnisizler teripidin séning gunahing üstidin höküm chiqirilawatmadu? **28** Chünki sirtqi körünüshi Yehudiy bolsila uni [heqiqiy] Yehudiy dégili bolmaydu, sirtqi jehettiki jismaniy xetninimu [heqiqiy] xetne dégili bolmaydu, **29** rohida Yehudiy bolghini [heqiqiy] Yehudiydur; uning xetne qilin'ghini xetne qanun desturi arqliq emes, belki qelbide, Rohtindur. Bundaq kishining teriplinishi insanlar teripidin emes, belki Xuda teripidin bolidu.

3 Undaqta, Yehudiy bolghanning Yehudiy emestin néme artuqchiliqi bar? Xetnilik bolghanning néme paydisi bar?

2 Emlyiette, ularning her jehettin köp artuqchiliqi bar. Birinchidin, Xudaning besharettlik sözliri Yehudiylargha amanet qilin'ghan. **3** Emdi gerche ularindan beziliri ishenchsz ishqidan bolsimu, buningħha néme bolatti? Ularning ishenchsizlikı Xudaning ishenchliklikini yoqqa chiqiriwétermu?

4 Hergiz undaq qilmaydu! Xuda rastchil hésablinip, hemme adem yalghanchi hésablansun! Xuddi [muqeddes yazmilarda] Xuda heqqide] yézilghinidek: — «Sözliginde adil dep ispatlan'ghayen, Shikayetke uchrighiningda ghelibe qilghayen». **5** Lékin bizning heqqaniyisizliqim arqliq Xudaning heqqaniyiliq téxiimu éniq körsitilse, buningħha néme deymiz? Heqqaniyisizliq üstige ghezeplikidighan Xudani heqqaniy emes deymizmu (men insanche sózleymen)? **6** Mundaq déyishke hergiz bolmaydu! Eger undaq bolsa, Xuda alemni qandaq soraqqa tartidu? **7** [Beziler yene]: «Méning yalghanchilqimdin Xudaning heqiqetlikli téxiimu ochuq qilinsa, shundaqla ulugħluqi téxiimu yorutulsa, emdi men yene néme tħieħu gunahkar dep qarilop soraqqa tartilimen?» [déyishi mumkin]. **8** Undaq bolghanda némishqa (beziler bizge töħmet chaplimaqchi bolup, geplirimizni buriwetkendek) «Yamanliq qilayli, buningdin yaxshiliq chiqip qalar» — déyishke bolmaydu? Bundaq dégħiħilerning jazalinishi heqiqiqtur! **9** Emdi néme déyish kérék? Biz [Yehudiylar] [Yehudiy emeslerdin] üstün turamdu? Yaq, hergiz! Chünki biz yuqurida Yehudiylar bolsun, Grékler bolsun hemmisining gunahning ilkide ikenlikini ispatlap

eyibliduq. **10** Derweqe, muqeddes yazmilarda yézilghinidek: — «Heqqaniy adem yoq, hetta birimu yoqtur, **11** Yorutulghan kishi yoqtur, Xudani idžigimnu yoqtur. **12** Hemme adem yoldin chetnidi, Ularning barliqi erzimes bolup chiqtı. Méhrībanlıq qilghuchi yoq, hetta birimu yoqtur. **13** Ularning géli échilghan qebridek sésiqtur, Tilliri kazzaplıq qılmaqta; Kobra yilanning zehiri lewliri astida turidu; **14** Ularning zuwani qargħash hem zerlige tolghan. **15** «Putliri qan tokuħħke aldiraydu; **16** Bargħanla yéride weyranchiliq we pajielik ishlar bardur. **17** Tinċħiliq-aramlıq yolini ular héch tonughan emes». **18** «Ularning neziride Xudadin qorqidighan ish yoqtur». **19** Tewrattiki barliq sözlerning Tewrat qanuni astida yashaydighanlarga qarita éytılghanlıq bizże ayan. Bularning meqsiti, her insanning aghzi bahane kōrsitelmez tuwaqlinip, pütkil dunyadikiler Xudanin soriqida eybkar iken dep ayan qilinsun, dégenliktur. **20** Shunga, héchqandaq et igisi Tewrat-qanuniga emel qilishqa intilħiħli bilen [Xudanin] aldida heqqaniy hésablanmaydu; chünki Tewrat qanuni arqliq insan öz gunahini tonup yéтиdu. **21** Biraq, hazir qanun yoli bilen emes, belki Xudaning Özidin kelgen birxil heqqaniyliq ashkarilandu! Bu xil heqqaniyliqqa qanunning özi we peyghemberlerning [yazmilirimu] guwahlīq bergendur; **22** yeni, Xudaning Eysa Mesihning ishencħ-sadaqetliki arqliq étihad qilghuchilarnej hemmisining ichige hem üstige yetküzidighan heqqaniyliqidur! Bu ishta ayrimchiliq yoqtur **23** (chünki barliq insanal gunah sadir qilip, Xudaning shan-sheripige yételmey, unindin mehrum boldi) **24** Chünki étihadchilarnej hemmisini Misih Eysada bolghan nijat-hörlük arqliq, [Xudanin] mēħir-shepqtı bilen bedelsiz heqqanij qilinidu. **25** Xuda Uni gunahlarning jazasini kötṛġġuchi kafaret qurbanliqi süpitide teyinli; [insanlarning] Uning [qurbanliq] qénigha ishencħ bagħlishi bilen [qurbanliq] inawetliktur. Xuda bu arqliq burunqi zamandikilerning sadir qilgham gunahlirığha sewr-taqetlik bolup, jazalim ötküzwétiħishining adiliq ikenlikini körsetti. **26** Buningħha oxħash bu [qurbanliq] arqliq U hazirqi zamanda bolgham heqqaniyliqinimu körsetken. Shundaq qilip U Özining hem heqqaniy ikenlikini hem Eysaning étiqadida bolghuchini heqqaniy qilghuchi ikenlikinumu namayan qildi. **27** Undaq bolsa, insanning néme maxtan'ghučiliqi bar? Maxtinish yoq qilindil — Néme prinsipiqa asasen? Qanun'ha intilħiħ prinsipi bilenmu? — Yaq! «Etihad» prinsipi bilen! **28** Chünki «Insan Tewrat qanuniga emel qilishqa intilħiħli bilen emes, belki étihad bilen heqqaniy qilinidu» dep hésablaymiz! **29** Ejeba, Xuda peqetla Yehudiylarningla Xudasimu? U ellerningmu Xudasi emesmu? Shundaq, u ellerningmu Xudasidur. **30** Xuda bolsa birdur, U xetne qilin'ghanolarni étihad bilen hemde xetne qilinmighthandarni étihad bilen heqqaniy qilidu. **31** Emdi étihad prinsipi bilen Tewrat qanunini bikar qiliwétimizmu? Yaq, del buning eksiche, uni kückke ige qilimiz.

4 Undaqta, biz [Yehudiylarning] jismaniy jehettiki atimiz Ibrahimming érishkini toghrisida néme deymiz? **2** Eger Ibrahim emelliri bilen heqqaniy dep jakarlan'ghan bolsa, uningda maxtan'ghudek ish bolatti (beribir Xudaning aldida uning maxtinish heqqi yoq idi). **3** Chünki muqeddes yazmilarda néme déyilgen? — «Ibrahim Xudagħa étihad qildi; Bu uning heqqaniyiliq hésablandi» déyilidu. **4** Ishligħiġe bérillidighan heq «mēħir-shepqt» hésablanmaydu, belki birxil «qerz qayturush» hésablinidu. **5** Biraq, héch ish-emel qilmay, peqet nomussiz gunahkarlarni heqqaniy qilghuchi Xudagħa étihad qilidighan kishining bolsa, uning étiqadi heqqaniyiliq dep hésablinidu! **6** Xuda qilghan emellirige qarimay, heqqaniy dep hésabliġħan kishining bexti togrulug Dawut [peyghembermu]

mundaq dégen: — 7 «Itaetsizlikliri kechürüm qilin'ghan, Gunahliri yépilghan kishi némidégen bextlikтур! 8 Perwerdigar gunahliri bilen héch hésablashmaydighanlar némidégen bextlikтур!». 9 Emdi bext yalghuz xetne qilin'ghanlarchigha mensup bolamdu, yaki xetne qilinmigraphalrighimu mensup bolamdu? Chünki: «Ibrahimning étiqadi uning heqqaniyliqi dep hésablandi» dewatimiz. 10 Heqqaniyliq qandaq ehwalda uningga hésablandi? Xetne qilinishtin ilgirumu yaki xetne qilinishtin keyinmu? U xetne qilin'ghan halda emes, belki xetne qilinmigraphalrigha halda hésablandi! 11 Uning xetnini qobul qilgihini bolsa, uni xetne qilinishtin burunla étiqadi arqliq ige bolghan heqqaniyliqqa möhrü belgisi süpitide bolghanidi. Démek, u xetnisiz turup Xudagha étiqad qilgihuchilarining hemmisining atisi boldi — ularmu [étiqadi bilen] heqqaniy hésablinidu! 12 U yene xetne qilin'ghanlarningmu atisidur; démek, xetne qilin'ghan bolushu biled tengla xetne qilinmigrapha waqtidimu étiqadliq yol mangghan atimiz Ibrahimning izlirini bésip mangghanlarningmu atisi bolghandur. 13 Chünki [Xudaning] Ibrahimha we neslige dunyaghä mirasxor bolush toghrisidiki wede bérishi Ibrahimning Tewrat qanunigha emel qilishqa intilginidin emes, belki étiqadtn bolghan heqqaniyliqtin kelgen. 14 Chünki eger qanun'ga intilidighanlar mirasxor bolidighan bolsa étiqad bikar nerse bolup qalatti, Xudaning wedisimu yoqqa chiqirilghan bolatti. 15 Chünki Tewrat qanuni [Xudaning] ghezipini élip kéléidu; chünki qanun bolmsa, itaetsizlik dégen ishmu bolmaydu. 16 Shuning üchün, Xudaning wedisimus [peqet] Öz méhir-shepqiti arqliq emelge ashurulushi üchün, u étiqadqila asaslinidu. Buning bilen u wede Ibrahimning barlıq ewladlirigha, peqet Tewrat qanuni astida turidighanlarchila emes, belki Ibrahimche étiqad qilgihuchilarining hemmisigimu kapaletlik qilin'ghan. Chünki muqeddes yazmilarde: «Séni nurghun qowmning atisi qildim» dep yézilghinidek, Ibrahim hemmimizning atisidur. Derheqiqet, u ölüklerni tirildürigidan, mewjut bolmighanni bar dep mewjut qildighan, özi étihad baghlighan Xuda alilda hemmimizning atisi boldi. 18 Héchqandaq ümid qalmisimu u yenila ümidte étiqad qildi we shuning bilen uningga: «Séning nesling [san-sanaqsız] bolidu» dep aldin éytılghandek nurghun qowmning atisi boldi. 19 U yüz yashqa yéqinlap, ténini ölden hésablismu, shundaqla ayali Sarahningmu balyatqusini öldi dep qarisimu, yenila étiqadta ajizlashmidı; 20 Xudaning wedisige nisbeten étiqadsizliq qilip héch ikkilenmidi, eksiche u étiqadi arqliq kúcheytildi we Xudani ulughlidi, 21 «U némini wede qilghan bolsa shuni emelge ashurush qadrítige Igidur» dep toluq ishendürüldi. 22 Shuning bilen bu «uning heqqaniyliqi hésablandi». 23 Bu, «Uning heqqaniyliqi hésablandi» dégen söz yalghuz uning üchünlü emes, 24 belki Rebbimiz Eysani ölümdin tirildürigen Xudagha étiqad qilishimiz bilen heqqaniy hésablinidighan bizler üchünmü yézilghan; 25 [Mesih] bolsa itaetsizliklirimiz üchün pida yoliga tapshurului we heqqaniy qilishimiz üchün tirildürildi.

5 Shunga étiqad bilen heqqaniy qilin'ghan ikemiz, Rebbimiz Eysa Mesih arqliq Xuda bilen inaq munasiwette bolimiz. 2 U arqliq étiqad yolda bizni ching turghazidighan bu méhir-shepqitining ichige kirish hoquqiga myesser bolduq, shuningdek Xudaning shan-sheripige baghlighan ümidimizden shad-xuram bolimiz. 3 Shundaq bolupla qalmay, müşküll ehwallar ichide shadlinimiz; chünki müşküllük sewrchanliqni, sewrchanliq chidamlıqni, chidamlıq ümidni élip kéléidu, dep bilimiz. 5 We bu ümid bizni yerge qaritip qoymaydu, chünki bizge ata qilin'ghan Muqeddes Roh arqliq Xudaning méhir-muhebbiti

alliburun qelbimizge quyulup éship tashti. 6 Chünki biz peqet amalsiz qalghinimizda, Mesih biz ixlassızlar üçün [Xuda] békkiten waqitta özini pida qildi. 7 Birsining heqqanı adem üçün jénini pida qılıshi nahayiti az uchraydighan ish; bezide yaxshi adem üçün birsi pida bolushqa jür'et qilishimu mümkün; 8 lékin Xuda Öz méhri-muhebbitini bizge shuningda körsituduki, biz téxi gunahkar waqtimizda, Mesih biz üçün jénini pida qildi. 9 Hazır biz Nuning qéni bilen heqqanı qilin'ghan ikemiz, emdi U arqliq [kéléidighan] ghezeptin qutulushimiz téximu jezmendur. 10 Chünki burun Xudagha düshmen bolghan bolsaqmu, Oghlining ölümi arqliq bizni Uning bilen inaqlashturghan yerde, Uning bilen inaqlashturulughandan kényin, emdi [Oghlining] hayatı arqliq biz téximu qutuldurulmamduq! 11 Buning bilenla qalmaq, hazır biz Rebbimiz Eysa Mesih arqliq Xuda bilen inaqlashturulduq, U arqliqmı Xudaning Özidin shadlinimiz. 12 Shuningdek, gunahning dunyagara kirishi birla adem arqliq boldi, ölümmüng dunyagara kirishi gunah arqliq boldi; shuning bilen gunah arqliq ölüm hemme ademe tarqaldi; chünki hemme adem gunah sadir qildi 13 (chünki Tewrat qanunidin ilgirumu gunah dunyada bar idi, elwette; halbuki, qanun bolmisa gunahning hésabi élínmaydu. 14 Shundaqtimu, ölüm Adem'ata waqtidin Musa peygħember waqtīgħiche insarlarchimu hökum sürdi; ular gerche Adem'atining sadir qilghan itaetsizlikidek gunah sadir qilmighan bolsimu, bu insarlarmu ölüm hökümidin xalij bolmudi). Adem'atining özi — keyin kéléidighan Mesihning bir besharetilk ülgisidur; 15 halbuki, [Xudaning] shapaetlik sowghħi Adem'atining itaetsizlikining pütünley eksidur. Chünki birla ademning itaetsizlik bilen nurghun adem ölden bolsa, emdi Xudaning méhir-shepqiti we shuningdek birla adem, yeni Eysa Mesihning méhir-shepqiti arqliq kelgen sowhat qilghachqa, nurghun ademge yetküzülüp téximu zor netije hasil qildi! 16 Shu shapaetlik sowghatining netijesi bolsa, shu bir ademning gunahining aqiwitige pütünley oxshimaydu. Chünki bir ademning bir qétim ötküzgen itaetsizlikidin chiqargħan hökum insanlarni gunahkar dep békkiten bolsimu, emma shu shapaetlik sowghat bolsa köpligen kishilerning nurghun itaetsizlikliridin «heqqanı qilinish»qa élip baridu. 17 Emdi bir ademning itaetsizlik tüpeylidin, ene shu bir adem arqliq ölüm hökümrən bolghan yerde, [Xudaning] mol méhir-shepqitini, shundaqla heqqaniyliq bolghan shapaetlik sowghħitini qobul qilghanlar bir adem, yeni shu Eysa Mesih arqliq hayatta shunche għalibane hökümrənliq qilghuchilar bolmamdu! 18 Shunga, bir qétimliq itaetsizlik tüpeylidin barlıq insanlar gunahning jazasığha mehkum qilin'ghan bolsa, oxshasha bir qétimliq heqqanı emel bilen hayatlıq élip kéléidighan heqqaniyliq pütkul insanlarga yetküzülgen. 19 Bir ademning bir qétimliq itaetsizlik arqliq nurghun kishiler derweġe gunahkar qilinip békkitilgendi, bir ademning bir qétimliq itaetmenlik bilenmu nurghun kishiler heqqanı qilinip békkitilidu. 20 Emdi Tewrat qanuni insanning itaetsizlikliri köprek ashkarlinip bilinsun dep kirgüzülgenidi. Lékin gunah qeyerde köpeygen bolsa, [Xudaning] méhir-shepqitimu shu yerde téximu éship tashti. 21 Shuningdek, gunah [insaniyet] üstün idin hökümrənliq qilip [ularni] ölümge élip bargħinidek, [Xudaning] méhir-shepqiti heqqaniyliqqa asaslinip hökümrənliq qilip, insanni Rebbimiz Eysa Mesih arqliq menggħiġliq hayatlıqqa érishtiridu. (aiōnios g166)

6 Undaqta, néme dégħiľük? Xudaning méhir-shepqiti téximu ashsun dep gunah ichide yashawéremduq? 2 Yaq, hergiz! Gunahqa nisbeten ölden bizler qandaqmu uning ichide yashawérimiz? 3 Yaki siler bilmemsiler? Herqaysimiz Mesih

Eysagha kirishke chömüldürülgen bolsaq, Uning öлümi ichige chömüldürüldüq? **4** Bir chömüldürүш arqılıq Uning öлümi ichige kirip, Uning bilen bille kömüldüq; buning meqsiti, Mesih Atining shan-sheripi arqılıq öлүмдин tilirliginidek, bizningmu ýengi hayatta мéngishimiz üchündür. **5** Chünki [Mesihning] öлümigue oxshash bir öлümde Uning bilen birge baghan'ghanikenmiz, emdi biz choqum Uning tirilishige oxshash bir tirilishtimu Uning bilen birge bolimiz. **6** Shuni bilimizki, gunahning makani bolghan ténimiz kardin chiqirilip, gunahning qulluqida yene bolmasliqimiz üçhün, «kona adem»imiz Mesih bilen bille kréstlinip öлgen **7** (chünki öлgen kishi gunahtin xalas bolghan bolidu). **8** Mesih bilen bille öлgen bolsaq, uning bilen teng yashaydighanlıqımızghimu ishinimiz. **9** Chünki Mesihning öлүмдин tirilgindik keyin qayta Meyedighanlıq, ölmeydighanlıq, emdi Uning üstidin yene hökümränliq qılalmaydighanlıqı bizge melum. **10** Chünki Uning öлümi, U gunahni bir terep qılısh üçhün peqet bir qétimliq öldi; Uning hazır yashawatqan hayatı bolsa, U Xudagha yüzlini yashawatqan hayattur. **11** Shuninggħha oxshash, silermu özünglarni gunahqa nisbeten öлgen, emma Mesih Eysada bolup Xudagha yüzliniq tirik dep hésablanylар. **12** Shunga gunahning öldighan téninglarda hökümränliq qılıshiga yol qoymanglar, uning rezil arzu-heweslirige boyusun manglar, **13** shuningdek téninglarning héch ezasini heqqaniyetsizliqqa qoral qılıp gunahqa tutup bermenglar. Eksiche, öлүmdin tilirdürülgénlerdek, özünglarni Xudagha atanglar hemde téninglardiki ezalarni heqqaniyetning qorali qılıp Xudagha atanglar. **14** Gunah silerning üstünglarga héch hökümränliq qilmaydu; chünki siler Tewrat qanunining astida emes, belki Xudanıng méhir-shepqiti astida yashawatisiler. **15** Undaqtqa, qandaq qılısh kérek? Qanunning astida emes, méhir-shepqet astida bolghanlıqımız üçhün gunah sadir qiliwersek bolamdu? Yaq, hergiz! **16** Özlırlınlarnı itaetmen qullardek birige tutup bersenglar, shu kishining quli bolghanlıqınlarnı bilmemisler — yaki öлümge élip baridighan gunahning qulları, yaki Xuda aldida heqqaniyliqqa élip baridighan itaetmenlikning qulları bolushunglar muqerrer? **17** Xudagha teshekkür! Burun gunahning quli bolghansiler, biraq [Mesihning] telimige bashlinip, bu telim körsetken nemunige chin dilinglardin itaet qıldinglar. **18** Siler gunahning küchidin qutuldurulup, heqqaniyliqning qulları boldunglar. **19** Etlingerlər ajiz bolghachqa, silerge insanche sözlewati men: — ilgiri siler ten ezayinglarni napak ishlargha we exlaqsızlıqqa qullardek tutup bérishinglar bilen téximu exlaqsızlıqlarnı qilgandek, emdi hazır ten-ezaliringlarnı pak-muqeddeslikke bashlaydighan heqqaniyliqqa qullardek tutup béringerlar. **20** Siler gunahning qulları bolghan waqtılarda, heqqaniyliqning ilkide emes idinglar. **21** Hazir nomus dep qarighan burunqı ishlardan shu chaghda siler zadi qandaq mewé kördünglar? U ishlarning aqiweti ölümtür. **22** Biraq, hazır siler gunańtın erkin qılınıp, Xudanıng qulları bolghan ikinsiler, silerde özünglarnı pak-muqeddeslikke élip baridighan mewé bar, uning netijisi menggültük hayattur. (**aiónios g166**) **23** Chünki gunahning ish heqqi yenila ölümdür, biraq Xudanıng Rebbimiz Mesih Eysada bolghan sowghiti bolsa menggültük hayattur. (**aiónios g166**)

7 ¹ qérindashlar, men hazır Tewrat qanunini bilgenlerge sözlewati men; siler qanunning peqet hayat waqtida insan üstige hökümrän bolidighanlıqını bilmemisler? **2** Mesilen, éri bar ayal, éri hayatlardan bolidiken, qanun boyiche érige baghan'ghan; lékin éri ölüp ketse, [özini érige baghligan] nikah qanunidin azad qılınidu. **3** Shuning üçhün, bu ayal éri hayat waqtida bashqa bir erge baghlanşa, zinaxor ayal dep atılıdu. Lékin éri ölüp ketse, u [nikah] qanunidin erkin bolidu; shu chaghda bashqa bir erge

tegse, zina qılghan bolmaydu. **4** Xuddi shuningdek, qérindashlar, siler Eysa Mesihning [qurbanlıq] téni arqılıq Tewrat qanuniga nisbeten öldüngler. Buning meqsiti silerlərning bashqa birsige, yeni öлүmdin Tilirlüchigə baghlinishinglar we shuning bilen Xudagha mewé bérishinglardan ibarettur. **5** Chünki biz «et»ning ilkide waqtimizda, Tewrat qanunu gunahning arzu-heweslirini téximu qozghap, ténimizdiki ezalarda ölünge élip baridighan mewini chiqarghanidi; **6** lékin, hazır biz Tewrat qanunining ilkidin erkin bolduq. Chünki özimizni boghup turidighan bu qanun'ga nisbeten öлgen bolup, qanunning desturining kona yolda emes, belki Rohning ýengi yolda [Xudanıng] qulluqida bolimiz. **7** Undaqtqa néme dégültü? Tewrat qanunining özi gunahmu? Hergiz undaqt emes! Derweqe, qanunning körsetmili bolmisa, gunahning néme ikenlikini bilmeyttim. Qanun «nepsaniyetchilik qılma» démigen bolsa, nepsaniyetchilikning néme ikenlikini bilmigen bolattim. **8** Lékin gunah qanunning emri arqılıq purset tépip, ichimde herxil nepsaniyetchiliklerni qozghidi. Tewrat qanuni bolmisa, gunahmu ölütek jansız bolatti. **9** Bir chaghłarda qanunning sırtida yashighinimda hayat idim, lékin qanun emrinin bilishim bilenla, gunahmu janlinip, méni ölünge élip bardı. **10** Eslide kishige hayatıq élip kelsun dep buyrulghan qanunning emri eksiche manga ölüm élip keldi. **11** Chünki gunah qanunning emri bilen hujum pursutini térip, méni azdurdi we emr arqılıq méni öltürdi. **12** Buningdin qarighanda qanun heqiqeten pak-muqeddestur, uning emrimu muqeddes, toghra-adaletlik we yaxshidur. **13** Undaqtqa, yaxshi bolghini manga ölüm boldim? Hergiz undaqt emes! Belki, gunahning qewetla qebih ikenlikli emr arqılıq ochuq ashkarilinishi üçhün, bu yaxshi emrning wasitisi bilen gunah mende ölüm peyda qildi. **14** Tewrat qanunining «rohqə tewe» ikenlikini bilimiz. Biraq men bolsam «et ke tewe»durmen, démek gunahqa quldek sétılghanmen. **15** Chünki néme qiliwatqinimni özümmü bilmeymen. Chünki özüm niyet qilghan ishlarnı qilmaymen; eksiche, nepretlinidighinimni qilim. **16** Lékin eger özüm xalimighthan ishlarnı qilsam, özüm qanunning yaxshi ikenlikini étirap qilghan bolimen. **17** Shundaq iken, bu ishlarnı men emes, belki ichimde mewjut bolghan gunah qildiridu. **18** Ichimde, yeni menéng etlirimde héch yaxshiliqning mewjut emeslikini bilim; chünki yaxshiliq qılısh niyatim bar bolsımu, uni qılatmaymen. **19** Shuning üçhün özüm xalıghan yaxshılıqnı qilmay, eksiche xalimighthan yamanlıqını qilim. **20** Özüm niyet qilmighthan ishni qilsam, buni qilidighan men emes, belki ichimde makan qilghan gunahtur. **21** Buningdin özümdiki shundaq bir qanuniyetni bayqaymenki, yaxshılıqnı qılmaqchi bolghinimda, yamanlıq haman ichimde manga hemrah bolidu. **22** Qelbimde Xudanıng qanunidin söyünimen; **23** biraq ténimidiki ezalırımda bashqa bir qanuniyeti sézimen. Bu qanuniyet qelbimdiki qanun bilen jeng qılıp, méni ténimidiki ezalırımdiki gunah sadir qildurghuchi qanuniyetke esir qıldı. **24** Némidégen derdmen adenmem-he! Ölünge élip baridighan bu ténimdin kimmü méni qutqazar? **25** Rebbimiz Eysa Mesih arqılıq Xudagha teshekkür bolsun! Shundaq qılıp, qelbim bilen Xudanıng qanunigha itaet qilim, lékin etlirimde gunah sadir qildurghuchi qanuniyetke itaet qilim.

8 Xulasılısaq, Mesih Eysada bolghanlar gunahning jazasığa mehkum bolmaydu. **2** Chünki Mesih Eysada bolghan hayatıqni bexsh étidighan Rohning qanuniyeti ademni gunahqa we ölünge élip baridighan qanuniyetin silerni xalas qıldı. **3** Chünki [gunahlıq] et élip kélidighan ajızlıq tüpeylidin Tewrat qanuni qılalmışgħanni Xudanıng Özı [qıldı]; U Öz Oghlini gunahkar etlik ciyappeté gunahni bir terep qılışqa ewetip, ettiki mewjut gunahni [ölünge] mehkum qiliwetti; **4** buning bilen

[muqeddes] qanunning heqqaniy telipi etke egeshmeydighan, belki Rohqa egiship mangidighan bizlerde emelge ashurulidu. **5** Chünki etke boysunidighanlar etke xas ishlarning oyida yürüdu; Muqeddes Rohqa boysunidighanlar bolsa, shu Rohqa ait ishlarning oyida yürüdi. **6** Ettiki oy-niyetler ademni ölümge élip baridu; Muqeddes Rohqa ait oy-niyetler hayatlıq we xatirjem-amanlıqtur; **7** chünki ettiki oy-niyetler Xudagha düshmenliktur; chünki et Xudanıng qanunigha boysunmaydu hem hetta uningha boysunushi mumkin emes; **8** ette bolghanlar Xudanı xurser qilalmaydu. **9** Emma silerge kelsek, peqet Xudanıng Rohı derweqe ichinglarda yashawatqan bolsa, siler ette emes, belki Rohta yashaysiler. Emma Mesihning Rohıgha ige bolmigraphan adem bolsa, u Mesihke mensuplardan emes. **10** Lékin Mesih qelbinglarda bolsa, téninglar gunah tüpeylidin ölümning ilkide bolsimu, heqqanqliq tüpeylidin rohinglar hayattur. **11** Halbüki, ölgén Eysani ölümdin Tırıldürgüchün Özidiki Roh silerde yashisa, Mesihni ölümdin tırıldürgüchü qelbinglarda yashawatqan Rohı arqlıq ölidighan téninglarnımu hayatı kütchke ige qildi. **12** Shuning iuchün, qérindashlar, biz etke qerzdar emes, yeni uningha egiship yashashqa qerzdar emesmez. **13** Chünki etke egiship yashisanglar, halak bolisiler; lékin Muqeddes Rohqa tayinip ettiki qilmishlarnı ölümge mehkum qilsanglar, yashaysiler. **14** Chünki kimlerki Xudanıng Rohinig yetekchilikide yashisa, shularning hemmisi Xudanıng perzentlıridur. **15** Chünki siler qobul qilghan roh qulluqqa ait emes, shundaqla silerni qayta qorqunchqa salghuchi bixril roh emes, belki siler oghulluqqa élip baridighan Rohni qobul qilgansiler; U arqlıq «Abba, atal» dep nida qilimiz. **16** Roh bizning öz rohimiz bilen bille bizning Xudanıng balılıri ikenlikimze guwahlıq bériodu. **17** Xudanıng balılıri ikenmiz, emdi mirasxorlarmu bolimiz — Xudanıng mirasxorlari hemde Mesih bilen teng mirasxor bolimiz — peqeta uning bilen teng azab-oqubet tartsaqla, uning bilen shan-shereptin teng behrinen bolimiz. **18** Chünki men hazırkı azab-oqubetlerning kelgüsidi bizde ashkarlinidighan shan-shereplerge héch sélishturghuchiliqi yoq dep hésablaymen. **19** Chünki pütkül kainat Xudanıng oghullirining ayan qilinishimi intizarlıq bilen kütmetke. **20** Chünki yaritilghan kainat [Xudanıng] [leniti astida qélip], bimenlikke chöktürlüldi. Bu, kainatning öz ixtiyari bilen emes, belki uni chöktürgüchining iradisi bilen boldi we shundaq ümidi bilen boldiki, kainat özimu chirishtin bolghan qulluqtin qutquzulup, Xudanıng perzentlırlige béghishlinidighan shan-sherepeke tewe bolghan hörlükke érishtürülüştin ibaret idi. **22** Chünki pütkül kainatning hazırghiche nale-peryad kötürüp, tughut tolghiqining azabını birlikte tartiwtaqanlıqını bilimiz. **23** Yalghuz kainat emes, hetta bizmu, yeni [muqeddes] Rohning tunji chiqqarghan méwisiidin behrinen bolghan bizlermu dilimizda nale-peryad kötmektimiz hemde [Xudanıng] oghulliri süpitide qobul qilinishimizni, yeni ténimizning nijatning hörlükige chiqirilishini intizarlıq bilen kütmetkizimiz. **24** Biz ümidke bagħlan'ghachqa tquzulghanikennim. Lékin ümid qilin'ghan nerse körülgen bolsa, u yene ümid bolamdu? Kimmu köz alidiki nersini ümid qilsun? **25** Biraq, téxi körmiginimizge ümid bagħlighanikennim, uni sewrchanlıq bilen kütüşhimiz kékertur. **26** Shuningdek, insanji ajizlıqlımızda [Muqeddes] Roh kélip bizge yاردem qılıdu; chünki qandaq dua qilishimiz kéreklikini bilmeymiz. Lékin Rohning Özı ipadlıligüsiz nale-peryad bilen biz iuchün [Xudanıng alidida] turup dua-tilawet qilmaqta. **27** İnsanlarning qelbini inchikilep közitip Qarighuchi bolsa, [Muqeddes] Rohning oy-niyetlerinin néme ikenlikini bilidu; chünki U Xudanıng iradisi boyiche muqeddes bendililiği iuchün [Xudanıng alidida] dua qılıp ötümekte. **28** Shundaqla shuni

bilimizki, pütkül ishlar Xudani söyidighanlarning, yeni uning meqset-muddiasi boyiche chaqırılgħanlarning bext-berikitige birlikte xizmet qilmaqta. **29** Chünki Xuda aldin könglige pükkenkishilerni, ularning kelgüsidi Öz Oghlining obrazığha oxshash bolidighinini, Oghlining surghun qérindashliri arisidiki tunji oghli bolidighinini aldin belgiligen. **30** Aldin békitekin kishilerni U chaqirdi, chaqırghan kishilerni U heqqaniy qildi; heqqaniy qilghanlarrha U shan-sherep ata qildi. **31** Undaqtu, bu ishlargħa yene néme deyli? Xuda biz terepte turghaniken, kimmu bizżeq qarshi chiqalisun?! **32** Öz Oghlinim u ayimay, Uni hemmimiz üçhün pida yoligha tapshurghan [Xuda], Uningha qosħup hemminki bizżeq shertsiz ata qilmay galarmu? **33** Kimmu Xudanıng tallighanlıri üstidin shikayet qilalısun?! Xuda heqqaniy qilghan yerde, **34** kimmu gunahqa mehkum qilalısun? Ölgen, shundaqla tırilgen we Xudanıng on yénida turuwaqtan, hemde biz üçhün [Xudanıng alidida] turup dua-tilawet qiliwatqan Mesih shundaq qilarmu?! **35** Kim bizni Mesihning méhir-muhebbitidin ayriwételisun? Japa-musheqqetmu, derd-elemmu, ziyankeshlikmu, acharchiliqmu, yalingachiliqmu, xéjim-xetermu yaki qilichmu? **36** [Muqeddes yazmilarda] étyilghinidek: «Séni dep kün boyi qirılmaqtımi, Bogħużliniñhi kütüp turghan qoylardek hésablanmaqtımı». **37** Biraq bizni Söygüchige tayinip bularning hemmisiše għaliplarning għalihi bolmaqtımı; **38** Shuningħha qet'iy qayil qilindimki, meyli öltüm bolsun hayatlıq bolsun, perihsilten bolsun jin-sheytan hökümrانn bolsun, hazırkı ishlar yaki kelgħusidiki ishlar bolsun, herqandaq rohiy kütħħel bolsun, **39** pelek bolsun hang bolsun, shundaqla pütkül kainatta yaritilghan herqandaq bashqa bir shey'i bolsun, bizni Rebbimiz Mesih Eysada bolghan Xudanıng méhir-muhebbitidin héchqachan ayriwetkuchi balolmaydu.

9 Men Mesih teheqġiñi sözleymen, yalghan gep éytmaymen, wijdanım Muqeddes Rohning ilkide bolup özeme guwahlıq qilmaqta — **2** Qelbimde zor derd-elem we tügimes azab bar. **3** Chünki méning buraderlirim, yeni jismaniyyehettiki qérindashlirim bolghan Israillarni [nijat tapquzalismi] [Xudanıng] lenítige qélib Mesihin mehrum qilinishimi tileske razi idim; ular Israillar! — ular qħalluq hoquqi, [Xudanıng] shan-sheripining ayan qilinishi, ehdiliri, Tewrat qanunining amanet bolushi, ibadet xizmetliri we [Tewrat] wediliri nesiwe qilindi. **5** Ulugh [ibraniy] ata-bowliri ularningkidur; jismaniyyehettie Mesih ularning ejdadidur. U barliq mewjudat üstidin höküm sürgħi, mengħu mubarek Xudadur. Amin! (aión għiġġi)

6 — Biraq Xudanıng [Israileħha bolghan] sózi bikar boldi, démeymen; chünki Israillen bolghanlarning hemmisila heqqiyy Israel hésablanmaydu; **7** shuningdek, İbrahimning ewladdirli bolsimu, hemmisla uning perzentlırlı hésablanmaydu. Chünki [muqeddes yazmilarda İbrahimħa]: «Ishaqtin törelgħenerla séning nesling hésablinidu» — déyilgen. **8** Démek, jismaniyyehettin [İbrahimħdin] törelgen perzentler Xudanıng perzentlırlı boliwermejdu, belki [Xudanıng] wedisi arqiliq törelgenler [İbrahimħin] heqqiyy nesli hésablinidu. **9** Chünki Xudanıng bergen wedisi mundaq idu: «[Kéler yil] mushu chaghda qaytip kélimen, Sarah bir oghulha ana bolidu». **10** Uning üstige, Riwkah bir erdin, yeni ejdadimiz Ishaqtin [qoshkékexx] hamilidar bolghanda, **11** Perzentlırlı téxi tughħimħanda, héchqandaq yaxshi yaki yaman isħnunu qilmasta, Xuda Özining ademlerni tallashtiki müddiasining ularning qilghan ish-emellirige emes, peqet Chaqirħuchi bolghannin iradisige asaslan 'għanlıqini korsiżit iuchün, Riwkahha: «Chongi kichikining xizmitini qilidu» — déyilgenidi. **13** Xuddi yene muqeddes yazmilarda étyilghinidek: «Yaqupni söydum, Esawdin nepretlendim». **14**

Undaqta, bulargha néme deyli? Xudada adaletsizlik barmu? Hergiz yoq! **15** Chünki Xuda Musagha mundaq dégen: — «Kimge rehim qilghum kelse, shuninggħha rehim qilimem, Kimge ich aghrifqum kelse, shuninggħa ich aghritimen». **16** Démek, bu ish insanning iradisige yaki ularning tirishchanliqiqħha emes, belki rehimdilli körsetküchi Xudagħha bagħliqtu. **17** Chünki Xuda muqeddes yazmilarda Pirewn'ge mundaq dégen: — «Ménинг сени тиклишимдики меқсет del шуки, күдритимм üstüngde көрситиш hemde namimning pütkül jahan'għa jakarliniši». **18** Démek, Xuda xalighinħa rehim qilidu, xalighinini tash yürek qildu. **19** Emdi belkim sen manga: «Xudaning iradisige héchkim qarshi chiqalmaydīghen tursa, undaqta Xuda néme üchħun insanni eyibileydu?» — déyishing mumkin. **20** Biraq, ey insan, Xuda bilen takallashqukde kimsen? Qélipta shekkillendüriliwatqan nerse özini shekkellendürögħuchige: — «Méni néme üchħun bundaq yasidieg?» — déyelemu? **21** Xumdanchning oxshash bir kallek laydin ésil orun'għa ishlitidīghen qachimu, shundaqla addettiki orun'għa ishlitidīghen qachimu yasash hoquqi yoqmu? **22** Xuda Öz ghezpini körśtitħni we kuchi-qudratini tonutushni niyet qilghan bolsa, ghezpige layiq bolghan, halakket teyyarlan'għan «qachilar» għa addettin tashqiri sewrħanliq bilen köks-xarni keng qilip kelgen bolsa, uningħha néme boptu? **23** We shuning bilen Özining rehim-sheppqitining nishani qilghan we shanshrepke muyesser bolusħqa aldin'ala teyyarlıghen «qachilar» da, yenei Özzi Yehudiylar arisidinħa emes, belki eller arisidinmu chaqirħan bizżeरe shan-sheripining cheksizlikini namayan qilish üchħun shundaq qilishni xalighan bolsa, buningħha néme boptu? **25** Bu xuddi Xudaning Hoshiya peyghember arqliq étqinidek: — «Esl xelqim hésablanmigraph xelqni xelqim, Esli söymigenlerni söxygenlirim deymen»; **26** we yene: — «Burun ulargha: «Siler Ménинг xelqim emessiler» déyilgen jayda, Kelgħi side del shu jayda ulargha «Tirk Xudaning oghħollir!» dégen nam bérilidu», **27** Yeshaya peyghembermu Israfil toghruluq mundaqjakarlighanidi: — «Israillarning sani déngiz sahildiki qundek köp bolsimu, lekin peqet birla «qaldi» qutquzlidu; **28** chünki, Perwerdigar Öz isħini tügħiġi wétpi, heqqaniżliq bilen tēzdin uni ījra qilidu; chünki U yer yūzide hōkumini teltöküs we téz ījra qilidu». **29** Yeshaya peyghember yene aldin étqinidek: — «Eger samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar bizeg bir nesil qaldurmigraph bolsa, Sodom shehiridek, Gomorra shehiridek [yoqalghan] bolattuq». **30** Undaqta, bulargha néme déyishimiz kérek? Heqqaniżliqqa intilmigen ellikler heqqaniżliqqa, yeni étiqadqa asaslan'għan bixxil heqqaniżliqqa érishti. **31** Lékin Israfil heqqaniżliqni körsetken Tewrat qanuniga intilgini bilen qanunning telipige yételmedi. **32** Néme üchħun? Chünki ularning [heqqaniżliqqa] intilishi étiqad bilen emes, belki «sawabliq isħlar» bilen idu. Ular «putlikashang tash» qa putlispħi yiqlip chħushti; **33** xuddi [muqeddes yazmilardar] yézilghinidek: «Xelqni putlisiħidīghen putlikashang tashni, Ademni yiqtidīghen qoram tashni Zion'għa qoydum, Uningħha étiqad qilghuchi hergiz yerge qaritilip qalmas».

10 Qérindashlar, yürek intizarim, shundaqla Xudagħha yéliniħim Israillarning qutquzulushi üchħundur. **2** Chünki shuningħha guwahliq bérinenki, ularning Xudagħha heqiqetenmu qizgħiñ intilishi bar, biraq ularning intilishi heqiqiy bilim ixtiġie qurulħan emes. **3** Chünki ular Xudaning heqqaniżliqini bilmigħekke, uning ornigha özlirining heqqaniżliqini tikħleħkhe tiriship, Xudaning heqqaniżliqiqħha boy sunnimi. **4** Chünki Tewrat qanunining nishan-meqṣiti Mesihning Özidur; shuning bilen étiqad qilghuchilar larning

herbiri üchħun heqqaniżliq bar boldi. **5** Chünki Tewrat qanunigha emel qilishtin kelgen heqqaniżliq heqqide Musa peyghember mundaq yazghan; «Qanunning emrlirige emel qilghanlar shu isħliridin hayatiq tapidu». **6** Lékin étiqadtin bolghen heqqaniżliq mundaq deydu: — «Köngħlungek: — «Kim asman'għa chiqar?» (yeni «Kim Mesihni asmandin elip chħuħurer?») **7** we yaki «Hang tēgħiġe kim chħuħer?» (yeni «Mesihni ölümdin kim qaytatur?») — démigin». (*Abyssos g12*) **8** Emdi shu [heqqaniżliq] néme deydu? — «Söz-kalam sanga yeqindur, tilinga we dilingdidur!» — bu söz-kalam del biz jakarlaydīghen étiqadning sözidur. **9** Démek, «Eysaning Reb ikenlikini aghzing bilen étirap qilsang we qelbingde Xudaning uni öltükler arisidin tirildiġenlikige isħenseng, qutquzulisen!» **10** Chünki insan qelbide étiqad qilish bilen heqqaniż qilinidu, ēghixida étirap qilish bilen nijatqa érisħidu. **11** Muqeddes yazmilardar déyilgendek; «Uningħha étiqad qilghuchining herbiri hergiz yerge qaritilmas». **12** Chünki bu jeħette Yehudiylar bilen Gréklarning perqi yoq; her ikkisining Rabbi hemminning Rebbidur we Özige nida qilghanlarning hemmisige mol bayliqlirini ayimadu. **13** Chünki: «Kimdikim Rebning namini chaqirip nida qilsa qutquzlidu». **14** Lékin Rebeġħ isħenmigen kishi qandaqmu Uningħha nida qilaslu? U togrħuluq anglimiħan kishi qandaqmu Uningħha isħensu? Xush xewer ja karlighħuči bolmissa, ular uni qandaqmu angliyalismu? **15** Shu ja karlighħučiħi ewetilmiġen bolsa, xush xewerni qandaqmu yetküzelisun? Muqeddes yazmilardar yézilghinidek: «Aman-xatirjemli togrħuluq xush xewerni, bext-saadt togrħuluq xush xewerni yetküzenġenlerning ayaghħliji némidégen güzel-hel». **16** Biraq, xuddi Yeshaya [peyghemberning] «I Perwerdigar, bizning xewrimizze kimmu isħendi?» déginidek hemme adem xush xewerge itaq qilghan emes. **17** Shunga étiqad xewerni angħlaştin kélidu we shu xewer Mesih togrħuluq sözde anglitilidu. **18** Lékin shuni soraymenki, ular shu xewerni angħlimiħan midu? Elwette angliði: — «Ularriġi sadasi pütkül dunyagħha, Sözlri yer yūzining qerlirige yetti». **19** Yene shuni soraymenki, Israillar [shu xewerdiñ] waqip bolmighanmidu? Aldi bilen, Musa [Israelgħa] mundaq besharet bergen: — «Héch xelq emes» bolghen bir xelq arqliq silerde heset qozghaymen, Nadan bir xelq arqliq għejzippli għo qozghaymen». **20** Kéyin, Yeshaya peyghember intayin yüreklik halda shu besharetni bérüp: — «Özümge intilmigenlerge Özümni tapquzdum, Méni sorimighanlarrha Özüm köründüm» — dédi. **21** Lékin, U Israillar heqqide: — «Men kien boyi bu itaetsiz we tersa xelq qollirimni użitip intilip keldim!» — deydu.

11 Undaqta, shuni soraymenki: — Xuda Öz xelqidin waz kechħim? Hergiz undaq emes! Menmu Ibrahim ewladidin, Binyamin qebilisidin bolghen bir Israelgħu! **2** Xuda aldin köngħi pükken Öz xelqidin waz kechħini yoq. Muqeddes yazmilardar Ilyas [peyghember] heqqide néme déyilgenlikli silerge ayan emesmu? U Israillardar azar chékip Xudagħha yéllinip: — **3** «I Perwerdigar, ular Séning peyghemberliringen oħlaturi, qurban gaħliringni chéqishti. Peqet özüm yalghuzla qaldim, ular yene ménimnu jénimni almaqchi bolushuwaitu», dégen. **4** Xudaning uningħha qayturħan kalamji qandaq boldi? U «Baalgħa tiz pükmgħen yette ming ademni Özümge élip qaldim» — dégen. **5** Xuddi shuningdek, bugġinku kündim Xudaning shapaiti bilen [Israelidin] Özzi talliġħan bir «qaldi» bar. **6** [Ularning tallinħi] shapaet bilen bolghen bolsa, undaqta özlirining ejir-emili bilen bolghen emes. Emellerdin bolghen bolsa, shapaet shapaet bolmay qalatti. **7** Netijide qandaq boldi? Israillar izdigniġe érisħelmi, lekin ulardin tallan'għanlar érishti. Qalghanlarning bolsa,

köngülleri bixudlashturuldi. **8** Xuddi muqeddes yazmilarда éytılghinidek: — «Xuda ularning roh-qelbini ghepletke saldi, Bugün'ge qeder közlirini körmes, Qulaqlarını anglimas qildi». **9** Shuningdek Dawut [peyghembermu] mundaq dégen: «Ularning dastixini özlirige qapqan we tuzaq bolup, Ularni putlashturup, qilmishlirini öz beshiga chüshırsun! **10** Közliri qarangghulishiň, körelmisun; Bellirini menggү ruslatmay püküldürgeyseñ!» **11** Undaqa, shunimu sorayki: [İsraillar] yiqilip qaytidin turghuzulmaslıqqa putlashqanmu? Herzig undaq emes! Lékin ularning téyilip itaetsizlik qilghanlıqidan nijat yetti elliklerge yetküzüldi. Buningdin meqset İsrailarnı hesetke qozghashın ibarettur. **12** Emdi ularning téyilip itaetsizlik qılıshi dunyagha asayishliq bexsh etken bolsa, shundaqla ularning ziyan tartqını ellerni býeyitan bolsa, undaqa kelgüsidle ularning hemmisining tolug nijatlıqqa érishihi dunyagha téximu zor bext élip kelmemdu?! **13** Emdi siler elliklerge sözlewatim; men elliklerge rosul süpitide békítildigen keyin, wezipemni shanshershrep de ulughaymenki, **14** janjigerlirim bolghanlarning hesitini qozghap, ularning bezilirini qutuldurarmenminik dégen ümidite bolimen. **15** Chünki ularning tashliwétilegenlikining netijisi dunyadiki ellerni Xuda bilen inaqlashturush bolsa, undaqa ularning qobil qilinishi ölümdin tirlisht bolmay néme? **16** Hosuldin tunji bolup chiqqan xémirdiki kallek muqeddes hesablansa, pütün xémir muqeddes dep hesablinidu. Derexning yiltizi muqeddes bolsa, shaxlirimu muqeddes bolidu. **17** Zeytun derixining birnechech shexi derweqe sunduriwétilegenidi, we sen yawa zeytun köchti bolup, ularning ornigha ulanding. Mana emdi derex yiltizidin ozuqluq élip, mol shirnisdin behremen bolghuchi bolghaniksen, **18** emdi sunduruwétilegen ashu shaxlardin özüngni yiqilip maxtanma. Maxtansang, shuni untumighinki, sen yiltizni emes, yiltiz séni kötürüp quwwetlewatidu. **19** Sen emdi: «Shaxlar ménинг ulinishim üçün sunduriwétildi» — déyishing mumkin. **20** Toghra, ular étiqadsızlıqtı sunduruldi; sen bolsang, étiqading bilen tik turisen; biraq uningdin meghrurlanma, eksiche [Xudadin] qorg! **21** Chünki Xuda eyni waqtida bu derexning öz shaxlirini ayimghaniken, sénimu ayimaslıqı mumkin. **22** Mana, [bu ishlarda] Xudanıg méhribanlıqicha hemde qattiq qol ikenlikige qara. U Öz yolidin yiqilip chüshkenlerge qattiq qol idi, lékin sanga [méhribanlıqida dawamlıq tursangla] méhribanlıq körsetti. Undaq bolmighthanda, senmu késip tashlinisen. **23** [Yehudiylar] étiqadsızlıqta ching turiwalmsa, eslidiki derexke ulinidu. Chünki Xuda ularni qayta ulashqa qadirdur. **24** Chünki eger sen yawa zeytun derixidin késip élinip, tebiyi qanuniyetke xilap halda [baghdiki] yaxshi zeytun derixige ulan'ghan yerde, eslidiki bu tebiyi shaxlarning öz derixike ulinishi téximu mumkin'ghu?! **25** Qérindashlar, özünglarnı üstün we eqilliq chaghlashtın saqlanishinglar üçhün, wehiy qilin'ghan shu sirdin xewersiz qélishinglarnı xalimaymenki, ta [Xuda tallighan] Yehudiy emeslerning sani toluqlan'ghuche, Israilning bir qismi tash yerekklike qaldurulidu; **26** andin püktüklü Israil qutquzulidu. Bu toghruluq muqeddes yazmilarда mundaq yézilghan: — «Qutquzghuchi Ziondin kélép, Iplaslıqni Yaquptin yoq qılıdu. **27** Men ularning gunahlırını élip tashliwetkinimde, Mana bu ular bilen tüzidighan ehdem bolidu». **28** Emdi xush xewer jehettin qarighanda, silerning bextinglar üçhün Yehudiy xelqi [xush xewerge] dişhmen qilip békítigen; biraq Xudanıg tallishi jehettin qarighanda, ata-bowlırımız sewebidin soyulgendor. **29** Chünki Xuda Özى bergenlirini we chaqınlıni qayturuwalmyadu. **30** Siler elliklermu bir chaghłarda Xudagha itaet qilmıghan bolsanglarmu, [Yehudiylarning] itaetsizlikining netijisinde hazır rehîm-shepoqetke érishtinglar. **31** Yehudiylar bolsa itaet qilmay

kéliwitatidu; [Xudaning] buningdiki meqsiti, silerge körsetken rehim-shepqet arqılıq ularnimu rehim-shepqetke érishtürüştin ibarettur. **32** Chünki Xuda pütkül insan'gha rehim-shepqet körsitish üchün, hemmeylenni itaetsizlikke solap qoysi. **33** — Ah! Xudaning danalıqi we ilim-hékmitining bibaha bayılıqları hem hésabsız chongqurluq! Uning hökümilirinинг tégige yetkilı bolmas! Uning yollırı izdeп tépishtin shunche yiraqtur! **34** «Kimmu Perwerdigarning oy-muddialırını chüshün yetti? Kimmu Uninggħha meslihetçi bolalid?» **35** «Uninggħha kim awwal bir nerse bérif, Kéyin uni qayturur ber déyelidi?». **36** Chünki barlıq mewjudatlar Uningdin kelgen, U arqılıq mewjut bolup turidu, Xem Uning üchün mewjut bolup turidu. [Barlıq] shan-sherep ebedgiche Uninggħha bolghay! Amin. (**aioñ g165**)

12 Shunga, ey qérindashlar, Xudaning rehimdilliqi bilen silerdin shuni ötünimenki, téninglarni muqeddes, Xudani xurser qılıdighan, tirik qurbanlıq süpitide Uninggha béghishlanglar. Mana bu silerning [Xudagha] qılıdighan heqiqiy ibaditinglardur. **2** Bu dunyaning qélipiga kirip qalmanglar, belki oy-pikrингlarning yéngilinishi bilen özgertilinglar; undaq qilghanda Xudaning yaxshi, qobul qilarlıq we mukemmel iradisining néme ikenlikini ispatlap bileleysiler. (**aïon g165**) **3** Manga ata qilin'ghan shapetke asasen herbiringlarga shuni éytimeni, özüngler togrhuluq özenglara bar bolghinidin artuq olyimay, belki Xuda herbiringlarga teqsim qilghan ishenchning miqdariga asasen salmaqliq bilen özünglarni dengsep körünglar. **4** Chünki ténimiz köpligen ezalardin terkib tapqan hemde herbir ezayimizning oxhash bolmaghan roli bolghandek, **5** bizmu köp bolghinimiz bilen Mesihte bir ten bolup bir-birimizge baghlinishliq eza bolimiz. **6** Shuning üchün bize ata qilin'ghan méhir-shepget boyiche, herxil rohiy iltipatlimizmu bar boldi. Birsige ata qilin'ghan iltipat wehiyni yetküziş bolsa, ishenchisining dairiside wehiyni yetküzsü; **7** bashqılarning xizmitini qilish bolsa, xizmet qilsun; telim bérish bolsa, telim bersün; **8** righthbetlendürüş bolsa, righthbetlendürsun; sediqe bérish bolsa, merdlik belen sediqe bersün; ýéteklesh bolsa, estayidiliq bilen ýéteklisun; xeyrxahliq kórsitish bolsa, xushal-xuramliq bilen qilsun. **9** Méhir-muhebbitinglar saxta bolmisun; rezilliktin nepretlininglar, yaxshiliqqa ching baghlininglar; **10** Bir-biringlarni qérindashlarche qızghan méhir-muhebbet bilen söyঁnglar; bir-biringlarni hörmetlep yuqiri orun'ga qoyunglar. **11** Intilishinglarda érinmenglär, roh-qelbinglar yalqunlap köyüp turup, Rebke qullarche xizmet qilinglar. **12** Ümidte bolup shadlinip yürünglar; musheqet-qiyinchiliqlargha sewr-taqetlik bolunglar; duayinglarni herqandaq waqitta toxtatmanglar. **13** Muqeddes bendilerning éhtiyajidin chiqinglar; méhməndostluqqa intilinglar; **14** Silere ziyanekshlik qilghuchilargha bext tilenglär; peqet bext tilenglärki, ularni qarqhimanglar. **15** Shadlan'ghanlar bilen bille shadlininglar; qayghurup yighlighanlar bilen bille qayghurup yighlanglar. **16** Bir-biringlar bilen inaq ötüp oxhash oy-pikirde bolunglar; neziringlarni üstün qilmanglar, belki töwen tebiqidiki kishiler bilen bérish-kélish qilinglar. Özünglarni danishmen dep chaghlimanglar. **17** Héchkmimming yamanlıqığha yamanlıq bilen jawab qaytur manglar. Barlıq kishining aldida ishliringlar peziletilik bolushqa köngül qoyunglar. **18** Imkaniyetning bariche köpçhilik bellen inaq ötunglar; **19** intiqam almanqlar, i söyümlüklerim; uni Xudaga tapshurup Uning ghezipe yol qoyunglar, chünki [muqeddes yazmılarda] mundaq yézilghan: «Perwerdiqar deyduki, intiqam Méningkidur, [yamanlıq] Men qayturimen». **20** Shunga eksiche «Düshmining ach bolsa, uni toydur, ussighan bolsa, qandur. Bundaq qilish bilen

«uning beshigha kömür choghini toplap salghan bolisen». **21** Yamanlıq aldida bash egmenglar, belki yamanlıqni yaxshılıq bilen yénginglar.

13 Hemme adem özlerini idare qilghuchi hoquq igilirige boy sunsun. Chünki Xuda tiklimigen hökümet yoq; qaysi hoquq-hökümet mewjut bolsila Xuda teripidin tiklen'gendur. **2** Shuning üchün, hoquq-hökümetke qarshılıq qilghuchi kishi Xudanıng orunlashturushiga qarshılıq qilghan bolidu. Qarshılıq qilghuchilar soraqqa tartılıdu **3** (chünki hökümrənlər yaxshılıq qilghuchilarga emes, belki yamanlıq qilghuchilarga qorqunch keltiridü). Hökümrənlərdən qorqushni xalimayen dəseng, undaqta yaxshi emel qıl. U chaghda hökümet teripididin teriplinisen. **4** Chünki hökümrənlər séning menpeyting üchün Xudanıng xizmetçisidur. Lékin yamanlıq qılsang, uningdin qorqushung kérek! [Hökümran] qılıchnı bikargha ésiwal maydu, u yamanlıq qilghuchığa Xudanıng ghezipini körsətidighan jaza bergüchi süpitide Xudanıng xizmetçisidur. **5** Shuning üchün, hökümrənlər qalınıştın saqlınlısh üchünlə emes, belki pak wijdanlıq bolush üchündür. **6** MUSHU sewebtinmu baj tapshurunglar; hökümrənlər bolsa, Xudanıng məxsus bu ishlarnı bashqurushqa békiten xizmetkarlıridur. **7** Herkimge öz téğishlik heqqini tölənglər, ghelle-paraq tapshuruwalghuchığa ghelle-paraqı, baj yiqhuchilarga bajnı tapshurunglar; élritamra téğishlik bolghanlارgħa élritam qilinglar, hörmət qılışqa téğishlik bolghanni hörmət qilinglar. **8** Bir-biringlarnı söyüsttin bashqa, héchkiṃge héchnersidin qerzdar bolmanglar. Chünki bashqınları söygen kishi Tewrat qanuning telipini emelge ashurghan bolidu. **9** Chünki «zina qılma, qatılıq qılma, oghrılıq qılma, nepsaniyetçilik qılma» dégen perhizler we bulardın bashqa herqandaq perzlermu, «qoshnangı özüngni sóyengend söygin» dégen bu emre yighamchaqlan'ghan. **10** Měhir-muhebbetkə bérilgen [kishil] öz yéqinığha héchqandaq yamanlıq yürgüzmeypü; shuning üchün, měhir-muhebbet Tewrat qanuning telipini emelge ashurghuchidur. **11** Hazırkı waqtıning jiddiyliqini bilip, shularnı qilinglar. Chünki biz üchün alliqachan uyqudın oyghinish waqıt-saitı yétip keldi. Chünki deslepki étıqad qilghan waqtımızgħa nisbeten nijatımız téximu yéqinlap qaldi. **12** Kéche ötüşke az qaldi, kündüz yéqinlashti. Shunga, qarangħuluqning ishlirini tashlap, yoruqluqning qoral-yaraqlırını kiyeyli. **13** Kündüzge muwapiq diyanellik hayat kechüreyli, eysh-ishret we sharabxorluqqa, zina we keypsapagħha, jédel-majira we hesetxorluqqa bérilmeyli; **14** eksice özünglərə Reb Eysa Mesihni kiyiwélinglar we gunahkar ettiği arzu-hewselnəri qandaq qandurushni héch oylimanglar.

14 Étiqadı ajızlarnı qobul qilinglar, lékin ular bilen pikirde talash-tartış qilmanglar. **2** Birsı herqandaq yémeklikini yéyishke bolidighiniga ishinidü; lékin yene étıqadı ajız bersi peqet köktatlarnıla yeydu. **3** Herqandaq yémekliklerni yedigihan kishi yémeydighan kishini kemsitmisen; hemde [bezi nersini] yémeydighan kishi herqandaq yémekliklerni yedigihan kishi üstidin höküm qilmisun. Chünki Xuda uni qobul qilghan. **4** Bashqa birsining xizmetkarnı üstidin höküm qilghuchi sen kim idin? Xizmetkarnıng tik turushi yaki yiqlip kétishige peqetla öz xojayini mes'uldur. Hemde [shu xizmetkarmu] tik turidighan qilinidü – chünki [xujayini] Reb uni tik turghuzushqa qadirdur. **5** Melum birsi melum bir künni yene bir kündün üstün körodu, yene birsi hemme künni oxhash dep qaraydu. Herkim özining közqarışığha tolouq ishenchi bolsun. **6** Melum künni qedirleydighan kishi buning bilen Rebbining hörmítide yeydigan kishimü Rebbining

hörmítide yeydu, chünki u öz rızqi üçün Xudagha teshekkür éytidu. Melum nersini yémeydighan kishi yémeydighanlıqı bilen özining Rebbining hörmítide yémeydu, umu shundaqla Xudagha teshekkür éytidu. **7** Chünki héchqasymız özümüz üchün yashimayız we héchqasymız özümüz üchün olmeyim; **8** Belki eger yashisaq, Rebbimiz üchün yashaymız; ölsek, Rebbimiz üchün olmımız, Shuning üchün yashisaqmu, ölsekmü Rebbimizge mensupturmız. **9** Chünki Mesihning ölüshi we tililishi del shu meqset bilen boldiki, Uning ölüklerning hem tiriklerning Rebbi bolushi üchündür. **10** Undaqta, sen néme üchün qérindishing üstidin höküm qilisen? Yaki néme üchün qérindishingni mensitmeyßen? Chünki hemmimiz Xudanıng soraq texti aldida turishimiz kerek bolidu. **11** Chünki [muqeddes yazmılarda] étyilghinidek: – «Perwerdigar deyduki: – Öz hayatım bilen qesem ichimenki, Manga barlıq tizlar püküllidü, Barlıq tıllar Méni étirap qılıp medhiye oquydı». **12** Shunga, herbirimiz Xuda aldida özümüz togruluq hésab bérimez. **13** Shuning üchün, bir-birimizning üstidin höküm qilghuchi ikkinchi biri bolmaylı. Buning ornığha shundaq höküm-qarargħa kelinglarki, herqandaq qérindashqa gunahqa yiqtidighan bir nersini yaki tuzaqni qoymaslıq kérek. **14** Rebbimiz Eysada bolghanlıqimdin shuningħha qet'iy ishendürülüp bilimenki, herqandaq nerse özüldikin haram emestur; lékin bir nersini haram dep qarigan kishi üchün, u uningga hamardur. **15** Eger yémekliking yep̄ileydi qérindishingi azabqa qoqħan bolsang, měhir-muhebbet yolida mangnighan bolisen. Mesih uning üchün Öz jénini pida qılıp olgen, bu [qérindishingni] yémekliking bilen nabut qilma! **16** Emdi siler yaxshi dep qarigan ishlarning yaman déyilishige sewebchi bolup qalmanglar. **17** Chünki Xudanıng padishahlıqı yémek-ichmekte emes, belki Muqeddes Rohta bolghan heqqaniyılıq, inaqliq-xatirjemlik we shadlıqtidur. **18** Bularda yashap Mesihke xizmet qilghuchi kishi Xudani xurser qıldı we insanlarning teriplishige sazawer bolidu. **19** Shuning üchün özümüzini inaqliqni ilgişi süridighan we bir-birimizning étıqadını qurup chiqidighan ishlargħa atayli. **20** Yémeklikni dep Xudanıng ejrini nabut qilmanglar. Hemme nerse derweqe halaldur; biraq birsi yégini bilen [étıqadida] putlashsa, u uningga yaman hésablindin. **21** Shuning üchün gösh yéyish, sharab ichish, shundaqla bashqa herqandaq ishlarnı qılıshing qérindishingni gunahqa téyilduridighan, azabqa qoyidighan yaki uni ajizlashturidighan bolsa, bularnı qilmighining tüzük. **22** Séning [melum bir ishni qılışqa] ishchening barmu? Emdi bu ishencħ Xuda bilen séning arangdiki ishtur. Özı qiliwatqan ishni toghra dep qarigan, shuningdin wijdanumu eyibke buyrulmighan kishi némidégen bextlik-he! **23** Lékin [yémekliktin] gumanlinip turup yene shuni yégen kishi eyibke buyrulidu, chünki buni ishench bilen yémigen. Ishenchtin bolmighan herqandaq ish gunahtur.

15 Emdi étıqadımız küchlük bolghan bizler özümüz qanaetlendürüshnila oylimay, belki étıqadı ajızlarningmu ajızlıqlarını kötürishimiz kerek. **2** Herbirimiz öz yéqinimizning étıqadını qurup chiqishi üchün, uning bext-berikifini közlep, uni xurser qılışqa intileyi. **3** Chünki hetta Mesihmu Özini qandurushni oylimighanidi. Bu toghrisida muqeddes yazmılarda mundaq pütülgən: «Sen [Xudani] haqaret qilghanlarning haqaretlili Méning üstümge chüshti». **4** Chünki burunda [wehiy bilen] pütülgən yazmılardiki herqaysı sözler bizge öğitist üchün yézilghan bolup, meqsiti muqeddes kitablardın kelgen sewr-taqet we ilhambexx arqliq bizde azru-ümidning bolushi üchündür. **5** Emdi sewr-taqet we ilhambexshning Igisi Xuda silerni Mesih Eysani tilge qılıp, özara bir oy-niyetke keltürgey; **6**

buning bilen siler Xudani, yeni Rebbimiz Eysa Mesihning Atisini bir jan bir dil bilen bir éghizdin ulughlighaysiler. **7** Shunga, Mesih silerni qobil qilip, Xudagha shan-sherep keltürginidek, silermu bir-biringlarnı qobil qilinglar. **8** Chünki silerge shuni ýtinenki, Eysa Mesih Xudanining ata-bowlırga bergen wedilirimi ispatlash üçhün, shu arqliq ellermu Xudanining rehim-shepgitini körüp uni ulughlishi üçhün, xetne qilin'ghanlarga Xudanining heqiqitini yetküzgüchi xizmetkar stüpitide teyinlendi. Bu xuddi [muqeddes yazmilarda]: — «Shunga Sanga eller arisida medhiye oquyмен, We Séning namingni küyleyмен» — dep yézilghanidi. **10** We U yene: — «Ey eller, [Xuda]ning xelqi bilen bille shad-xuram bolunglar!» — deydu. **11** We yene U: — «Ey barlıq eller, Perwerdigarnı medhiyilenglər, Ey pütükül qowmalar, Uni ulughlanglar!» — deydu. **12** Yene, Yeshaya [peyghembermu] mundaq deydu: — «Yessenig yiltizi bolghan kishi meydan'għa chiqidu, Ellerge hakimliq qilidigan zat ornidin turidu; Eller derweqe Uriiningħha ümid bagħlaydu». **13** Emđi ümidning Iġisi Xuda Özige ishiniwatqanlıqinglardın qelbinglarnı toluq shad-xuramlıq we tinch-xatirjemlikke toldurghay, shuning bilen Muqeddes Rohning kūch-qudrati bilen ümidke tolup tashqaysiler. **14** I qérindashlirim, könglüglarning mēħribanlıq bilen tolghanlıqığħa, mol bilimler bilen toluq bészegenlikige, shundaqla bir-biringlargażha özara jékilep béréleydīghanlıqınlargħim qayilmen. **15** Shundaq bolsimu, Xuda manga ta qilgħan shapeta tüpeyldin men silerge bir qismi tereplider nechhe isħlarni eslitip qoyushqa sel jür'etlik bolup usħbu xetni yazmaqtimen. **16** Shu shapeta bilen men Xudanining xush xewirini yetküzüp kahindek Uning ibaditini hemme yerde wujudqa keltürüş xizmitide [Yehudiy emes] ellerge Mesih Eysaningu xizmetkari bolup teyinlendim. Bu xizmitimming meqsiti ellerner Xudagħa sunidhan ibaditi Muqeddes Roh arqliq pak-muqeddes qilinip, Xudani xurser qilidigan qurbanlıqtek Uning qobil qilishiga layiq bolushi üchħundur. **17** Shuning üçhün Mesih Eysada bolgħanlıqindin Xudanining manga tapshurghanlıridin pexirlimmen. **18** Chünki ellerner Xudagħa itaq qilishi üçhün Mesihning manga qildurghanlıridin bashqa héchnemini tilgha ēlħeqa heddm emes. Söz whi emeller arqliq, alametlik möjizier we karameterl arqliq, Muqeddes Rohning kūch-qudrati bilen Yérusalémdin bashlap illirikon ölkisiche aylinip hemme yerde Mesihning xush xewirini toluq jakarlidim. **20** Shundaq qilip bashqilar salghan ulning üstige bina salmaslıq üçhün, ezeldin Mesihning nami anglanmigraphan yerlerde bu xush xewerni jakarlaħsqaq intilip keldim. **21** Bu togrisida [muqeddes yazmilarda] éytigħinidek: — «Uningħin xewwersiz bolgharlar Uni kördu, Anglimiħanlar anglaq chūħinidu». **22** Mana, shu [xizmetlirim] sewebidin yéninglarga bérishħi kopi qéttim oyliħan bollsamu, lèkin tosulħugħarha uchrapp baraldim. **23** Lékin hazir mushu etraplarda [xush xewer yetküzülmugen] yerler manga qalmiħanlıqin, hemde kopi yillardin béri silerni yoqlap bérish arzum bħolħanlıq, Ispaniyege bérishimda silernimu yoqlap ötmekħiġen. Sepirimde ali bilen siler bilen körħiħüp, bir mezgħi hemrahliq ġengħad toluq xuħallinip, andin silerning yardimlarda sepirimni dawamlashturushumni ümid qilimen. **25** Biraq hazir bolsa Yérusalémdha bérip, u yerdiki muqeddes bendilerning xizmitide bolusħaq kétiwatimen. **26** Chünki Makédoniye we Axaya ölkiliridiki jamaetler Yérusalémdiki muqeddes bendiler arisidiki yoqsullargħa iane toplap yarden bérishni layiq körđi. **27** Bu isħni ular berħeq layiq körđi; emeliyyet salsa ular Yérusalémdikilerge qerdzardur. Chünki ells [Yehudiy qérindashlarning] roħiħ bextiħiðin beħreñen bolghan bolsa, maddiż jehettin ularġħa yarden bérishke toghra kélidu. **28** Men bu isħni püttürgendin keyin, yeni

[Yérusalémdiki] qérindashlarning [jamaetlerning étiqadining] bu méwisiñ qobul qilishini jezmenlesħtūrgendin keyin, silerni yoqlap ötüp Ispaniyege barimen. **29** Yéninglarga bargħinimda, Mesihning toluq bext-berikitini silerge élip baridīghanlıqimni bilimen. **30** Qérindashlar, Rebbimiz Eysa Mesih we [Muqeddes] Rohning mēħir-muħebbi bilen silerdin ötüninenki, men üchħun Xudagħa dua qilip men bilen birlakte küresh qilghaysiler — **31** ménning Yehudiye ölkisidiki étiqad qilmighanlarning yaman niyetliridin saqlinishim, shuningdek Yérusalémda in'amni yetküzűsh xizmitimming shu yerdiki muqeddes bendilerning qobul qilishiga érishishi üçhün **32** hemde axirda Xuda buyrusa, pēqirning shad-xuramlıq bilen yéninglarga bérip, siler bilen ortaq istirahet qilishimiz tħiħnmu dua qilghaysiler. **33** Amanliq-xatirjemlik Igisi bolghan Xuda hemminglar bilen bille bolghay! Amin!

16 Kenxria sheħiridiki jamaetning xizmetchisi singlimiz Fibini silerge tewsiye qilip tonushturimen; **2** uni muqeddes bendilerge layiq Rebning muhebbitide qobul qilip kütüwalghaysiler, uning herqandaq ishta silerge hajti chūħse, uningha yarden qilghaysiler. Chünki u özimi nurghun kishlerge, jümlidin mangim chong yardenċi bolghan. **3** Men bilen birge isħligen, Mesih Eysada bolghan xizmetdashlirim Priska bilen Akwilagħa salam éytqaysiler. **4** (ular méni dep öz hayatining xéyim-xetirige qarimidi. Hem yalghuz menla emes, belki ellerdiki barliq jamaetlermu ulardin minneta dardur). **5** Ularning aılıside jem boldiġħan jamaetkemu salam éytqaysiler. Asiya ölkisidin Mesihke étiqadta eng deslepkie mewe bolup chiqqan, söyümlikum Épenitke salam éytqaysiler. **6** Siler üçhün kopi ejja singidgħen Meryemgħa salam éytqaysiler. **7** Men bilen zindandash bolghan, Yehudi qérindashlirim Andronikus we Yunyagħa salam éytqaysiler. Ular mendin awwal Misieħe bolghan bolup, rosullar arisidimu abru luqtur. **8** Rebbimizde bolghan söyümlikum Ampliataq salam éytqaysiler. **9** Biz birge isħligen Misieħe bolghan xizmetdashlirim Urbanus we söyümlikum Staxuslarga salam éytqaysiler. **10** Sinaqlardin ötken, Misieħe sadiq ispatlinip kelgen Apélsisqa salam éytqaysiler. Aristowulusning aılısidikilerge salam éytqaysiler. **11** Yehudi qérindashim Hérodion'għa, Narkisning aılısidikilerdin Rebde bolghanlarga salam éytqaysiler. **12** Rebning xizmitide japa tariġat qan Triféna we Trifosa xanimħha salam éytqaysiler. Rebning xizmitide nurghun japa tartqan söyümlik [singlim] Persisqa salam éytqaysiler. **13** Rebde tallan'għan Rufusqa we uning mangim ana bolghan anisigha salam éytqaysiler. **14** Asirkritus, Filigon, Hermis, Patrobas, Hérmes we ularning yénidiki qérindashlarga salam éytqaysiler. **15** Filologus we Yulyagħa, Nérius we singlisigha, Olimpas we ularning yénidiki bariq muqeddes bendilerge salam éytqaysiler. **16** Bir-biringlar bilen pak söyħħler bilen salamliħingħar. Mesihning hemme jamaetliridin silerge salam! **17** Qérindashlar, silerdin shuni ötüninenki, siler ögen'gen telimġe qarshi chiqqan, arangħla ixtilaplarri peyda qilidħan we ademni étiqad yolidin téyilduridighan kishilerdin pexes bolungħar, ulardin neri bolungħar. **18** Bundaq kishiler Rebbimiz Mesihke emes, belki öz qarniġha qul bolidu; ular siliq-sipaye gepli we xuħamet sozliri bilen saddilarni qelbini azduridu. **19** Silerning Rebke bolghan itaqta menlik ħarrer għad-ding sali, shu tħalli xewwa tħalli. Shunga ewħalingħardin shadlini; shundaqtu, yaxshi isħlhar jehette aqil bolushungħarni, yaman isħlħarha nisbeten nadan bolushungħarni xalaymen. **20** Amanliq-xatirjemlik Igisi bolghan Xuda uzun ötmey Sheytanni ayagh astingħalda yenjiydu. Rebbimiz Eysaningu mēħir-shepqit silerge yar bolghay! **21**

Xizmetdishim Timotiy, Yehudiy qérindashlirim Lukyus, Yason we Sospatirlardin silerge salam. **22** (ushbu xetke qelem tewretküchi menki Tertiymu Rebde silerge salam yollaymen). **23** Manga we öyideaim yighilidighan pütün jamaetke sahibxanlıq qılıdighan Gayustin silerge salam. Sheherning xezinichisi Érastus silerge salam yollaydu, qérindishimiz Kuwartusmu shundaq. **24** Rebbimiz Eysa Mesihning méhir-shepqiti hemminglarga yar bolghay! Amin! **25** Uzun zamanlardin buyan sükütte saqlınip kelgen sirning wehiy qilinishi boyiche, méning arqılıq yetküzülgən bu xush xewer, yeni Eysa Mesihning jakarlinishi bilen silerni mustehkemleshke qadir Bolghuchığa [shan-sherep bolghay]! (**aiōnios g166**) **26** Sir bolsa insanlarńı étiqadtilki itaetmenlik yoliga élip bérish üchün, menggü hayat Xudanıng emrige binaen hem biwasite hem burunqı peyghemberlerning ýézip qaldurghanlıri arqılıq, hazır barlıq ellerge wehiy qilindi; (**aiōnios g166**) **27** shundaq qılghan birdinbir dana Bolghuchi Xudagħha Eysa Mesih arqılıq shan-sherep ebedil'ebed bolghay! Amin! (**aiōn g165**)

Korintliqlargha 1

1 Xudaning iradisi bilen Mesih Eysaning rosuli dep chaqirilghan menki Pawlustin we qérindishimiz Sosténistin Korint shehiridiki jamaetke, Mesih Eysada pak-muqeddes qilinip, «muqeddes bendilirim» dep chaqirilghanlarga we shuningdek her yerlerde Reb Eysa Mesihning (U ulargha we bizge mensup!) namigha nida qilghuchilarning hemmisige salam! **3** Atimiz Xuda hem Reb Eysa Mesilhtin silerge méhir-shepqtet we xatirjemlik bolghay! **4** Xudaning Mesih Eysada silerge ata qilin'ghan méhir-shepqteti tüpeylidin Xudayimgha herdaim teshekkür éyitmen; **5** buning bilen siler Uningda her terepte, herqandaq söze, her tereptiki bilimlerde bay qilin'ghansiler, **6** xuddi Mesihning guwahliqi silerde testiqlan'ghandek. **7** Shuning bilen silerde herqandaq rohiy iltipat kemlik qilmastan, Rebbimiz Eysa Mesihning ayan qilinishini kütisiler; **8** U yene silerni axirghuche mustehkemleyduki, Reb Eysa Mesihning küni kelgüche eyibsiz saqlinisiler; **9** Xuda sözide turghuchidur — silerni Öz Oghli Reb Eysa Mesihning sirdash-hemdemlikige chaqirghuchi del Uning Özidur. **10** Emdi men silerden Rebbimiz Eysa Mesihning nami bilen shuni ötünimkeni, i qérindashlar, gépinglar bir yerdin chiqsun, aranglarda bölgüñchilik bolmusun, bir pikirde, bir niyette kamil birleshtirüülinglar; **11** Chünki Klowining ailsidikilerning manga siler toghranglarda éytishiche, i qérindashlirim, aranglarda talash-tartishlar bar iken. **12** Démekchi bolghinim shuki, herbiringlar: «Men Pawlusning terepdari», «Men Apollosning terepdari», «Men Kéfasning terepdari» we «Men Mesihning terepdari» dewatisiler. **13** Ejeba, Mesih bölün'genmiken? Siler üchün kréstlen'gen adem Pawlusmid? Siler Pawlusning namigha chömöldürüldüngalarmu? **14** Men Hudaga teshekkür éyitmenki, aranglardin Krispus bilen Gayustin bashqa héchqaysinglarni chömöldürmidim; **15** shuning bilen héchkim ménى özining namida ademlerni chömöldürdü, déyelmyedu. **16** Durus, men yene Iftasnasning öyidikilernimu chömöldürdüm; bashqa birawni chömöldürögümimi esliyelmeymen. **17** Chünki Mesih ménى ademlerni chömöldürüşke emes, belki xush xewerni jakarlashqa ewetti; uni jakarlash bolsa insanning hékmetlik sözliri bilen bolmasliqi kérek; undaq bolghanda Mesihning krésttki [qurbanliqining] küchi yoqitilghan bolidu. **18** Chünki krésttki qurbanliqi toghruluq söz-kalam halaketteké kétiatqanlarga exmekliq, emma qutulduruluvatqan bizlerge Xudaning kúch-qudrigidur. **19** Chünki mundaq pütülgenseki, «Men danishmenlerning danishmenlikini yoqitimen, aqillarning aqilliqini chetke qaqimen». **20** Undaqta, danishmenler qénii? Tewrat ólimalari qénii? Bu dunyadiki bes-munazire qilghuchilar qénii? Xuda bu dunyadiki danaliqni exmegliq dep körsetken emesmu? (**aión g165**) **21** Chünki Xuda danaliqi bilen békitkini boyiche, duna öz danaliqi arqliq Xudani tonumigan, shunga Xuda exmiqane dep qaralghan, jakarliniwtqan söz-kalam arqliq uningha ishen'gúchilerge nijatlıq yetküzüshni layiq körgen. **22** Chünki Yehudiylar möjizilik alametlerni, gréklar bolsa «danaliqni telep qıldı» **23** emma biz bolsaq Mesihni, yeni kréstten'gen Mesihini jakarlaymiz; bu Yehudiylargha nisbeten bizarliq ish, ellerge nisbeten exmiqanilik dep qarlıdu; **24** emma chaqirilghanlar üçhün éytqanda, meylı Yehudiylar bolsun yaki gréklar bolsun, Mesih Xudaning kúch-qudridi we Xudaning danaliqidur. **25** Chünki Xudaning exmiqanılıki insanlarning danaliqidin üstündür, Xudaning ajizliqi insanlarning kúchidin üstündür. **26** Chünki, i qérindashlar, silerning chaqirilghan waqittiki halinglar üstide oylinip béoqinglar; chaqirilghanlar

arisida insaniy tereptin dana qaralghanlar anche köp emes, kúch-hoqqqa ige bolghanlar anche köp emes, aqsöngekler anche köp emes idi; **27** belki Xuda danalarni xijaletke qaldurush üçhün bu dunyadiki exmeg sanalghanlarni talliwaldi; kúchlüklerni xijaletke qaldurush üçhün bu dunyadiki ajiz sanalghanlarni talliwaldi; **28** U yene bu dunyadiki qedirsizlerni, pes körülidighanlarni talliwaldi, «yoq bolghan nersiler»ni mewjut shey'ilerni yoqqa chiqiriwetish üçhün talliwaldi. **29** Uning meqşiti Xuda aldida héch et igisi maxtanmaslıq üçhündür. **30** Emma Uning teripidin siler Mesih Eysada turisiler; U bizge Xudadin kelgen danalıq, heqqaniyliq, pak-muqeddeslik we hörlük-azadlıq qilin'ghandur; **31** shuningdek [Tewratta] pütülgendek: «Pexirlinip maxtighuchi bolsa Rebdin pexirlinip maxtisun!».

2 Men bolsam, i qérindashlar, yéninglarga barghinimda, Xudaning guwahliqini jakarlash üçhün héch gedpanlıq yaki eqıl-danalıq ishlitip kelgen emesmen; **2** chünki men aranglarda Eysa Mesilhdin bashqa, yeni kréstlen'gen Mesilhdin bashqa héchnémini bilmeslikke bel baghlighanidim; **3** men aranglarda bolghan waqtında ajiziqtı, qorquncha we titriten halette bolattım. **4** méning sözlirim hem jakarlıshim bolsa ademni qayıl qilghudeq insanyi danalıq sözler bilen emes, belki Rohning alamet körtsitishliri we kúch-qudrivet bilen bolghan idi. **5** Buningdin meqşet silerning étiqadinglar insaniy danalıqqa emes, belki Xudaning kúch-qudrigite baghlansun dégendif ibaret idi. **6** Halbuki, kamaletke yetkenler arisida biz danalıqni bayan qilimiz; bu danalıq bu dewrđiki danalıq emes, yaki bu dewrđiki hökümränlarning danalıq emes (ular zawallıqqa yüz tutqandur); (**aión g165**) **7** emma biz bir sırni ashkarılap, Xudaning bir danalıqni bayan qilimiz; Xuda eslide ashkare qilinmigraphan bu danalıqni barlıq dewrlerdin burun bizning shan-sherepke tuyesser bolushımız üçhün békitkenidi. (**aión g165**) **8** Bu danalıqni bu dewrđiki hökümränlarning héchqaysasi chüshinip yetmigenidi; uni chüshinip yetken bolsa, shan-sherepne Igisi bolghan Rebni kréstlimigen bolatti. (**aión g165**) **9** Halbuki, [Tewratta] pütülgende: — «Özini söygenlerge Xudaning teyyarlıghanlıri — Del héchqandaq köz körmigen, Héchqandaq qulaq anglimaghan, Héchqandaq köngüл oylap baqmighan nersilerdur». **10** Emma bu nersilerni Xuda Rohi arqliq ayan qıldı; chünki Rohi bolsa hemme ishlarnı, hetta Xudaning chongqur teglirini inçhikilep izligüchidur; **11** Chünki insanharda, insanning könglidikini biliğuchi shu insanning rohidan bashqa nerse barmu? Shuningha oxshash, Xudaning Rohidin bashqa, Xudaning könglidikilirini biliğuchi yoqtur. **12** Emma bizning qobul qilghinimiz bolsa bu dunyadiki roh emes, belki Xudadin kelgen Rohtur; del shundaq bolghachqa biz Xuda teripidin bizge séxiyliq bilen ata qilin'ghan nersilerni bilip yételeymiz. **13** Bu ish-shey'ilerni insaniy danalıqtañ ögitilgen sözler bilen emes, belki [Muqeddes] Rohtin ögitilgen sözler bilen, rohiy ishlarnı rohiy sözler bilen chüshendürüp sözleymiz. **14** Emma «jan'gha tewe» kishi Xudaning Rohining ishlirini qobul qilmaydu, chünki bu ishlar uningha nisbeten exmiqanılıktur; u ularni héch chüshinip yetelmeydu, chünki ular roh bilen perq etilip bahalinishi kérektur. **15** Rohqa tewe kishi hemme ishlargha baha béréleydu; emma uningga bolsa héchkim baha bérélemeydu. **16** Chünki kim Rebnıng oy-könglini chüshinip ýetip, Uningga meslihetchi bolalisun? Emma biz bolsaq Mesihning oy-könglige igimiz.

3 Lékin men, i qérindashlar, Rohqa tewe kishilerge söz qilgandek silerge söz qilalmay kéliwatimen; eksiche silerni etke tewe kishiler, Mesihde bolghan bowaq hésablap silerge

sözleske mejbur boldum. **2** Men silerge süt ichküzdüm, göshni yégüzmidim; chünki siler göshni hezim qılalmayıtinglar, shundaqla hazırmu téxi hezim qılalmaysiler; **3** Chünki siler yenila etke tewedursiler. Aranglarda hesetxorluq we talash-tartışħilar bar bolghachqa, siler etke tewe emesmu, insanlarče méngiwatmamsiler? **4** Chünki birsi «Men Pawlus terepdari», bashqa birsi «Men Apollos terepdari» dése, siler peqet insanlarning yolda mangħan bolup qalmamsiler? **5** Apollos dégen kim? Pawlus kim idi? Biz peqet silerning étiqadinglарha wasitichi bolduq, xalas; herbirimiz peqet Reb bizge teqsim qilghini boyiche wezipe ada qilidīghan xizmetkarlar, xalas, shundaq emesmu? **6** Men titkım, Apollos sugħardi; emma östürgħuchi bolsa Xudadur. **7** Shunga tikküchi héchnémige hésab emes, sugħarħuchim u héchnémige hésab emes, peqet östürgħuchi Xuda Özzi hemmidur. **8** Emma tikküchi we osa qilghuchi bolsa bir meqsettidur; shundaqtumu herbiri öz ejri boyiche in'ami qobul qilidu. **9** Chünki biz Xudagħha tewe méhnetdashturmiz; siler bolsangħar Xudaning bagħ-étili, Xudaning qurulushisiler. **10** Xudaning manga teqsim qilghan méħir-sheppi boyiche, xuddi usta mémardek ul saldim, andin bashqa birsi uning üstige quruwatidu. Emma herbir qurghuchi qandaq quruwatqanlıqiga éhtiyat qilsun. **11** Chünki sélin'ghan ulni, yeni Eysa Mesihdin bashqa héchqandaq ulni sélibħaq bolmaydu. **12** Emdi birsi bu ul üstige altun, kümüş, qimmetli tħħasħar, yaghħach, chöpler, saman salsa, **13** herbirining singdürügħejrining qandaqlqi körnidu; chünki shu kūni uni ashkare qilidu, chünki uning mahiyiti otta körnidu; ot herbir kishining ejrini, qandaq mahiyettin bolghanlıqini sinaydu. **14** Birsining ul üstige qurghan ishi puxta saqlinip qalsa, u in'amħa érishiħu; **15** Birsining qurghini köyüp ketse, u ziyan tartidu; u özi qutulidu, emma goya ottin ötüp qutulħan birsige oxshap qalidu. **16** Ejeba, özüngħarning Xudaning ibadetxanisi ikenliklarni we Xudaning Rohining silerde turghanlıqini bilmemsiler? **17** Birsi Xudaning ibadetxanisini xarab qilsa, Xuda uni xarab qilidu; chünki Xudaning ibadetxanisi pak-muqeddestur, siler del shundaqsiler. **18** Héchkim öz-özini aldimisun; birsi özini bu dewrde dana de sanisa, nadan bolup qilsun; shuning bilen u dana bolidu. (aiðn għiex) **19** Chünki bu dunyadiki danalik Xudagħha nisbeten exmeqliktur; chünki: — «U danishmenlerni öz hiyligerlikining tuziqiġha alidu», dep we yene: «Reb danishmenlerning oy-xiyyallirining tutami yoqloqini bilidu» dep püttülkütur. **21** Shunga héchkim insan dégenlerni pexirlinip danglimisun; chünki hemme mewjudatlar silerge tewedur; **22** Pawlus bolsun, Apollos bolsun, Kéfas bolsun, dunyajahan bolsun, hayat bolsun, ölm̄ bolsun, hazirqi isħlar bolsun, kelgusi isħlar bolsun, hemmisi silerge mensuptur; **23** siler bolsangħar Mesihning, Mesih bolsa Xudaningkيدur.

4 Birsi biz togruluq birnéma démekħi bolsa, bizni Mesihning xizmetkarliri we Xudaning sirliri amanet qilin'ghan għojidarrar dep bilsun. **2** Emdi għojidar dégenlerdin telep qilinidighi shuki, ular wapadar-sadiq bolushi kέrektur. **3** Emma men siler teripinglardin yakı bashqa herqandaq insaniy sot teripidin sürüştirüp bahalansam, bu men üčħu zighirħilik isħ; men hetta özüm togruluq sürüştirüp olturmayen. **4** Chünki wjdanim eyibleydīħan héchqandaq isħlirindin xewixim yoq; emma bu isħning özi méni heqqaniy dep aqlimaydu; méni sürüştirüp bahalighuchi bolsa Rebdur. **5** Shunga waqt-saiti kelmigħiċe, yeni Reb kelmigħiċe héch isħ togruluq höküm chiqarmangħar; Reb kelgende u qarangħħuluqtiki yosħurun isħlarni ashkarilaydu, qelb-dillardiki barliq oy-niyyetlerni ayan qilidu; shu chaghda herbiri Xuda teripidin triplinidu. **6** Emma, i-

qérindashlar, bu isħlarni silerning menpeetinglarni dep özümge we Apollosqa tetbiġidim; meqset siler biz arqılıq «püttülgenneng dairisidin halqip ketmengħar» dégen sawaqqi ḥoġiñiñiñ, shundaqla héchqaysinglarning melum birsini bashqa birsidin tħstün dep pexirlinip tekeebburliship ketmeslikingħar iħċiħndur. **7** Chünki kim séni bashqa birsidin tħstün qilidu? Sanga ata qilin'ghan nersidin bashqa sende yene néme bar? Hemme sanga bérilgen tħursa, némishqa «Mende esli bar idu» dep pexirlinip kōrēngħlep kétisen? **8** Siler alliqachan toyunup kettingħar! Alliqachan bέyip kettingħar! Siler bizzis padishħħar bolup höküm surħungħar! Kashki siler heqiqen höküm surġen bolsangħaridi — undaqta biz siler bilen bille höküm surġen bolattuq! **9** Chünki Xuda rosullar bolghan bizlerni ölüme meħkum bolghan ademlerdeq eng axirha qoyup sazayi qilip otturigha chiqargħan, dep oħlaymen; chünki biz pütkil alemg, yeni hem perihsilteg hem insanlarrha bir xil tamasha bolduq. **10** Biz Mesih üčħu exmeq sanalghanlarni, emma siler Mesihde danasiler! Biz ajiz, emma siler kħiekkisier; siler izzetlik, emma biz xar; **11** Hazirqi deqiqiġi aħi-yalingach, changqap yürmektimiz, dumbalini, sergerdan, makansiz bolup yürmektimiz; **12** öz qolimiz bilen isħlep japa tartmaqtimiz; aħanetke qalghanda yaxħili tielewatim; ziyankešħlikke uħchrighanda, chidawatimiz; **13** tħommetke uħchrighanda, [biz ularni] chirayliqche [towigha] ündeymix; biz jahanning dashqili, insarlarning süpüründi dep qariliwatimiz, ta hazirgħiċċha shundaq. **14** Bu isħlarni yézishim, silerni xi jaletke qaldurush tħiġi emes, belki söyümlük balílrim süpitide silerge nesiħi qiliwatimen; **15** chünki silerning Mesihde tümenligen terbiyil-ġiċċiħiliringħar bolsim, silerning atangħar kōp emestur; chünki men Mesih Eysada bolup silerni xush xewer arqılıq törelđürup ata boldum. **16** Shunga men silerdin ötünimienki, méni il-ġebla qilingħar. **17** Del bu sewebtin men Rebde bolghan öz söyümlük we isħenħlik oħglu Timotiġi yéningħargħa ewettim; herqaysi jaylardiki jamaette őġetkeni l-imbnejha egħiġip, u silerge Mesihde bolghan yollirim togruluq eslitidu. **18** Emma beziliringħar, «Pawlusni yé nimizgħa kelmeydu», dep kōrēngħlep kettingħar; **19** biraq Reb bu rusa men pat arida yéningħargħa barimen; shu chaghda men kōrēngħlep ketkenlerning sózliġġi emes, belki ularda bolghan kück-qudratni körüp baqaq. **20** Chünki Xudaning padishħħali qidha xalasiler? Yéningħargħa tayaq kötürüp bérishimnemu, yaki méħir-mulayimliq roħida bérishimnemu?

5 Herterepin shu angliniwaliduki, aranglarda buzuqħiqliq bar iken — bundaq buzuqħiqliq hetta taipiler arisidimtu tilgha ċlīnmaydu — u bolsimu birsining öz atisining ayaligha chéqilishtin ibaret. **2** Emma siler yogħinap kōrēngħlep kettingħar! Bu rezil isħni sadir qilħan kishi arimżidin qogħliwétilsun dep öküntiħu ngħażżeq isħra kelmendu? **3** Chünki gerche tende siler bilen bille bolmissammu, emma roħta siler bilen bille bolush süpitide alliqachan shundaq men shu hökümni chiqardimki, **4** (hemmingħar Reb Eysa Mesihning namida jien bolghanda, özüm-nnien roħim siler bilen bolup, Rebbimiz Eysa Mesihning kück-qudratige tayinip) — **5** shundaq qilħan kishining etliri halak qilinsun, shuning bilen uning roħi Reb Eysanġ künne idu qutquzulushi üčħu Sheytanning il-kieq tapshurulsun. **6** Silerning chongħiqli qilħiningħar yaxshi emes. «Kichikkine xémirturuch pütkil xémirni boldurup yoghinitidu» dep bilmemsiler? **7** Kona xémirturuchni chiqiriwétingħar; shuning bilen siler esli xémirturuchsiz xémirdek yéngi bir zuwla bolisier; chünki «ötüp kétish héjti»[diki qozimiz] bolghan Mesih qurbanliq qilidu; **8** shunga héjtni yaman

niyetlik we rezillik bolghan xémirturuch bilen emes, belki semimiylik we heqiqet bolghan pétir nan bilen tentene qilip ötküzeysi. **9** Men [aldinqı] xette silerge buzuqchılıq qilghuchilar bilen arilashmanglar dep yazghanidim; **10** emma bu déginim bu dunyadiki buzuqchılıq qilghuchilar, yaki nepsaniyetchiler, yaki kazzaplar yaki butperesler bilen arilashmanglar déginim emes; undaq bolghanda dunyadin ayrılıshqa mejbur bolattinglar; **11** emma hazırqi bu xétime de yazghinim shuki, özini «qérindash» dep atiwalghan emma shundaqla buzuqluq qilghuchi, nepsaniyetchi, butperes, haraqkesh yaki kazzap bolsa, undaq bir kishi bilen arilashmanglar, hetta uning bilen hemdastixanmu bolmanglar. **12** Sirttikilerni höküム chiqirip bir terek qilishning men bilen néme munasiwit? Lékin ichinglardikilerni özünglar höküム chiqirip bir terek qilish silerning ishinglar emesmu? **13** Lékin sirttikilerning üstige bolsa Xuda Özى höküム chiqiridu. Shunga «bu rezil ademni aranglarda chiqiriewtinglar».

6 Silerning aranglarda özara arazliq ish bolsa, uni muqeddes bendilerning bir terek qilishiga tapshurmay, heqqaniysizlarning aldida dewalishishqa pétilamzsiler? **2** Muqeddes bendilerning dunyani soraq qılıdighanlıqını bilmemsiler? Eger dunyani siler soraq qılıdighan ish bolsa, emdi zighirchilik ishlarni hel qilishqa yarimamsiler? **3** Perisitiler üstdidimru höküム chiqiridighanlıqımızni bilmemsiler? Shundaq bolghaniken, bu hayattiki ishlarni hel qilish qanchilik ish idi? **4** Silerde mushu hayattiki ishlar üstidin höküム qilish zörür tépilghanda, jamaet arisida töwen dep qaralghanlarni uni hel qilishqa salmamsiler? **5** Mushularni silerni xijaletkе qaldurush üchün dawatimen. Ejeba, aranglarda öz qérindashlari otturisida höküム chiqarghuğe dana kishi yoqmu, hetta birimu yoqmu? **6** Uning orniда, qérindash bilen qérindash dewalishiwatidu, — we kapirlar aldisa shundaq qılıdu! **7** Emeliyyete öz aranglarda dewalarning bolghanlıqining özi silerge nisbeten bir eyibtur. Némishqa uwalchılıqqa chidimaysiler? Némishqa naheqchilikke yol qoymaysiler? **8** Eksiche, siler naheqchilik qiliwatisiler, xiyanet qiliwatisiler, yene keliп qérindashliringlarga shundaq qilisiler! **9** Heqqaniysizlarning Xudanıng padishahliqiga warisliq qilalmaydighanlıqını bilmemsiler? Aldinip ketmenglar! Buzuqchılıq qilghuchilar, butperesler, zina qilghuchilar, bechchiwazlar, bashqa erler bilen buzuqluq qilghuchilar, **10** oghrilar, nepsaniyetchiler, haraqkeshler, töhmetxorlar yaki aldamchi-kazzaplar Xudanıng padishahliqiga warisliq qilalmaydu; **11** bezinglar derweqe shundaq bolghansiler, emma siler Reb Eysa Mesihning namida we Xudayimizning Rohi bilen yuyuldunglar, pak-muqeddes qilindinglar, heqqanıq qilindinglar. **12** «Hemme nerse manga halaldur», emma hemme nerse paydiliq boluwermeydu; «hemme nerse manga halaldur», emma men héchqandaq nersining xumarigha qul bolmaymen. **13** «Yémeklikler ashqazan üchün, ashqazan bolsa yémeklikler üchiñdur»; emma Xuda u we bu her ikkisini yoqqa chiqiridu; ten bolsa buzuqchılıq üchün emes, belki Reb üchündür; Reb ten üchündür. **14** Xuda Rebni tirildürdi, shuningdek biznimu Öz qudriti bilen ölümdin tirildürdü. **15** Téninqlarning Mesihning ezaliri ikenlikini bilmemsiler? Undaqta, Mesihning ezalirini élip, pahishe alinayi ezaliri qilsam bolamdu? Hergiz bolmaydu! **16** Kim pahishe ayal bilen baghan'ghan bolsa uning bilen bir ten bolidu, dep bilmemsiler? Chünki «[er-ayal] ikkisi bir ten bolidu» — déyilgenidi. **17** Emma Rebge baghan'ghuchi bolsa Uning bilen bir rohtur. **18** Buzuqluqtin qéchinglar. «Insanlarning herbir sadir qilghan gunahı öz téninig sirtida bolidul! — emma buzuqluq sadir qilghuchi öz ténige qarshi gunah qilidu. **19** Silerning téninqlar silerni turalghu qilghan, Xuda teripidin

silerge iltipat qilin'ghan Muqeddes Rohning ibadetxanisi, siler özünglarni özümningki emes dep bilmemsiler? **20** Chünki siler chong bedel bilen sétiwélin'ghansiler; shunga téninglarda Xudani ulughlanglar.

7 Emdi hazir siler xétinglarda otturigha qoyghan soallargha kéleyli, — «Er ayal zatining téniqe tegmise yaxhidur». **2** Durus. Emma buzuqchılıqlardin saqlinish tühün, herbir erkekning özining ayali bolsun, herbir ayalning özining éri bolsun. **3** Er ayaligha nisbeten erlik mejburiyitini ada qilsun, aylikka érije nisbeten ayalliq mejburiyitini ada qilsun. **4** Ayal öz téninig igisi emes, belki éri uning igisidur; shuningha oxshashla, er öz téninig igisi emes, belki ayali uning igisidur. **5** Peget pütün zéhninglar bilen dualarga bérilish meqsitide öz maqulluqunglar bilen waqtinché birge yatasliqqa kélishkendinla bashqa, er-ayal özara bir-birining jinsiy heqtelipini ret qilmisun. Shundaq alahide mezgildin kényin yene birge bolunglar. Bolmisa, özünglarni tutuwalalmaydighanlıqninglardin Sheytan silerni azdurush pursitini tépishi mumkin. **6** Emma mundaq déyishim buyruq yolda emes, belki meslihet yolididur. **7** Emdi men barlıq ademlerning manga oxshash [boytaq] bolushini xalayttim; lékin bu ishta Xudanıng hemme ademge bergen öz iltpati bar; birsi undaq, yene birsi bunda. **8** Emma men jorisiz tenha yashighanlar we tullargha shuni ýýtimenki, mendek tenha turiweise yaxshi bolidu; **9** emma özünglarni tutuwalalmisanglar, nikahlininglar; chünki [ishq] otida köygendin köre nikahlıq bolghan yaxshi. **10** Emma nikahlan'ghanlarga kelsek, ulargha men shuni tapilaymenki, — (bu emeliyyete méning tapilighinin emes, yenila Rebningki), ayal éridin ajrashmisun **11** (emma u ajrashqan bolsa, u tenha ötsun, yaki éri bilen yarishiwsun); we ermu ayalini qoyup bermisun. **12** Qalghanliringlarga kelsek, men shuni ýýtimenki (bu Rebning étყiqini emes), qérindashning étıqadsız ayalı bolsa we ayali uning bilen turuwérishe razi bolsa, u uni qoyup bermisun; **13** [étıqadchı] ayalning étıqadsız éri bolsa we éri uning bilen turuwérishe razi bolsa, u éridin ajraship ketmisun. **14** Chünki étıqadsız er bolsa étıqad qilghan ayalda pak dep hésablinidu; étıqadsız ayal bolsa [étıqad qilghan] qérindashta pak dep hésablinidu; bolmisa, perzentliringlar haramdin bolghan bolatti; emma ular emdi pak boldi. **15** Lékin étıqadsız bolghan terepning ketküsi bolsa, u ajraship ketsun; bundaq ehwallarda qérindash aka-ukilar, hedessingillar [nikah mejburiyitige] baghlinip qalghan bolmaydu; qandaqla bolmisun Xuda bizni inaq-xatirjemlikte yashashqa chaqırıghandur. **16** Ey [étıqadchı] ayal, éringni [étıqad qildurup] kutulduralaydighanlıqningi nedin bilisen? Ey [étıqadchı] er, xotunungni [étıqad qildurup] kutulduralaydighanlıqningi nedin bilisen? **17** Halbuki, Reb herqaysimizgha qandaq teqsim qilghan bolsa, qandaq halette chaqırıghan bolsa, u shuningda méngiwersun; men hemme jamaetlerde shundaq yolyoruqni tapilaymen. **18** Birsi sünnetlik halette chaqırıldımu? U qayta sünnetsiz qilimmisun. **19** Sünnetlik bolush héchnerse hésablannas, sünnetsiz bolushmu héchnerse hésablannas; [hésab bolidighini] Xudanıng emrlirige emel qilisintib arettur. **20** Herkim qaysi halette chaqırıghan bolsa, shu halette qalsun. **21** Sen chaqırıghanda qul halitide idingmu? Uning bilen karing bolmisun; lékin eger hörlük pursiti kelse, uni qolungdin berme. **22** Chünki Rebte chaqırıghan qul bolsa Rebning hör adimidur; uningha oxshash, chaqırılıp hör bolghuchimu Mesihning qolidur. **23** Siler chong bedel bilen sétiwélindinglar; insanlarga qul bolmanglar. **24** I qérindashlar, herbiringlar qaysi halette chaqırıghan bolsanglar, shu halette Xuda bilen

bille turunlar. **25** Emma nikahlanmighanlar toghruluq Rebdin buyruq tapshuruwalmidim; shundaqtimu Rebdin bolghan rehim-shepquette myuyesser bolghanlıqım üçhün sadıq adem süpitide öz pikrimni éyitmen. **26** Emdi hazırkı qiyinchiliqqä qarighanda, er kishining shu [tenha] halette bolushuni yaxshi ish deyamen. **27** Ayalgha bagħlan'ghan bolsang, undaqta, uning bilen ajrishishni oylima; ayalindin ajriship kettingmu? Undaqta yene öylinishni oylima. **28** Lékin öylenseng, sen gunah qilghan bolmaysen; we nikahlanmighanlar nikahlansa, ularmu gunah qilghan bolmaydu. Emma shundaq qilsa ular jismaniy jehette jaqatha uchraydu; méning silerni uningdin xalij qilghum bar. **29** Emma shuni dégüm barki, i qérindashlar — waqit qisqidur. Shunga ayallıq bolghanlar ayalsızlarde bolsun; **30** matem tutqanlar matem tutmighanlarde bolsun; bext-xushalliqa bolghanlar bext-xushalliqa bolmighanlarde bolsun; mal-mülliğ sétiwalghanlar mal-mülliksizlerde bolsun; **31** bu dunyadiki bayliqlardın behrimen bolghanlar dunyani özining teelluqatı dep bilmisun; chünki bu dunyadiki hazırkı halet ötüp kétidu. **32** Emma silerning ghemsiz bolushunglarni xalaymen. Ayalsız kishi bolsa Rebning ishlirini oylaydu, qandaq qilip Rebni xursem qilishning ghémide bolidu. **33** Emma ayallıq kishi qandaq qilip ayalini xursem qilish üçhün bu dunyadiki ishlarning ghémide bolidu; **34** Yene kélip ayal we nikahlanmighan qızning otturısida perq bar; nikahlanmighan qız bolsa Rebning ishlirining, qandaq qilip hem tende hem rohta pak-muqedes bolushning ghémide bolidu; emma yatlıq bolghan ayal qandaq qilip érinı xursem qilish üçhün, bu dunyadiki ishlarning ghémide bolidu. **35** Emma men bu sözni silerning menpeetinglarni közde tutup dewatimen; boynunglarga sirtmaq sélibi üçhün emes, belki ishliringlarning güzel bolushi, könglüngler bölünmigen halda Rebge bérilip Uni kütüshüngler üçhün dewatimen. **36** Emma eger birsi niyet qilghan qızgħa nisbeten muamilemmi durus bolmighan yéri bar dep qarisa, u qiz yashlıq bahardin ötüp ketken bolsa, ikkisi özini tutuwalalma, u xalighinimi qilsun, u gunah qilghan bolmaydu; ular nikah qilsun. **37** Biraq, birsi öz könglide muqim turup, héchqandaq ishq bésimi astida bolmay, belki öz iradisini bashqurup, könglide niyet qilghan qızını emriġe almaslıqni qarar qilghan bolsa, yaxshi qilghan bolidu. **38** Qisqisi, öylen'genning öylen'genimü yaxshi ish, öylenmigenning öylenmigenimü téximu yaxshi ish. **39** Éri hayat chaghda ayali uningga bagħlan'għandur; emma éri ölümde uxligħan bolsa, u xalighan kishige (peqet Rebde, elwette) nikahlinishqa erkin bolidu. **40** Lékin qarishimche u tul qalsa, téximu bextlik bolidu; mendimu Xudanig Rohi bar, dep ishinimen!

8 Emdi «butlарha atap nezir qilin'ghan taamlar» mesilisige keleyli. «Hemmimizde bilim bar» dep bilimiz. Xosh, biraq bilim bolsa ademni körenglitidu; mēhir-muhebbet bolsa ademni quridu. **2** «Méning bilimmi bar» dep hésablıghan kishi, emelyiette héchnemini téxi bilishke téğishlik derjide bilmigen bolidu. **3** Emma Xudani söygen kishi bolsa, u Uning teripidin tonulidi. **4** Xosh, emdi «butlарha atap nezir qilin'ghan taamlar» toghruluq — bizżeq melumki, «Jahanda but dégen héchnemé hésablanmaydu», we «birla Xudadin bashqa héch ilah yoqtur». **5** Gerche surghun atalmish ilahlar bar bolsimu — meyli ular zéminda yaki asmarda turidu dep qarilishidin get'iyeze (derweqe «ilahlar» köp, we «reb»ler köptür) **6** biraq biz üçhün peqetla bir Xuda, yeni Ata bardur. Uningdin barlıq mewjudatlar apiride bolghan, bizmu Uning üçhün mewjut bolghanımız; [shuningdek], birla Reb, yeni Eysa Mesih bardur. Pütkül mewjudatlar U arqılıq mewjut, bizmu U arqılıq hayatmiz. **7** Emma bundaq bilim hemmimizde téxi

yoqtur; téxi butlарha köndürülginidin xalas bolmighan bezi [ishen-güçhiler] bolsa mushundaq taamlarni «butqa atap nezir qilin'ghan» dep bilip yeydu; shundaqla ularlarning wijdani ajiz bolghachqa, bulghan'ghan bolidu. **8** Emelyiette taamlarning özliri bizni Xuda bilen yarashturalmaydu; yémisek bizning kemchilikimiz hésablanmaydu, yégen bolsaq artuqchiliqmı hésablanmaydu. **9** Biraq herhalda [yéyish] erkinliklarning ajizlарha putlikashang bolmaslıqığha köngül qoyunglar. **10** Chünki ajiz bir bende bilimi bar bolghan séning butxanidiki dastixanda olturnup yégenlikning körse, undaqta u öz ajiz wijdanigha qarshi halda butlарha atap nezir qilin'ghan taamlarni yéyishke «qurulup kütcheytilidigraph» bolmamdu?

11 Shuning bilen Mesih uning nijati tħ�ūn ḥolgen, séning qérindishing bolghan bu ajiz bende séning biliming wejedin halak bolidu. **12** Shu yol bilen qérindashlarga ziyan yetkütüp gunah qilip, ularning ajiz wijdanini zeximlendürüp, Mesihke qarshi gunah qiliwatisiler. **13** Shunga, eger birer taam öz qérindishimni yiqtidighan qiltaq bolsa, qérindishimmi yiqtımsaqim üchün men menggūgħe göħni qet'iy yémeymen. (aiōn g165)

9 Men erkin emesmu? Men rosul emesmu? Men Rebbeimiz Eysa Mesihni körgen emesmu? Siler özüngħar ménien Rebde bolghan ejrim emesmu? **2** Eger bashqilargħa nisbeten rosul dep hésablanmisam, men héch bolmighanda silerge rosul boldum; chünki özüngħar Rebde ménien rosul bolghanlıqimni testiqlighan möħurdursiler. **3** Méni sürüşte qilmaqchi bolghanlarga bolghan jawabim mundaq: — **4** Bizlerning yep-ichishke hoqquqim bar emesmu? **5** Bizning bashqa rosullar, Rebning Öz inilħi we Kefasning qilghinidek, étiqadchi bir singilni emriimizge élip seperde hemraha qilip yuriħħ hoqquqim yoqmu? **6** Ejeba, peqet Barnabas bilen méningħa emgek qilmasliqa hoqquqim yoqmu? **7** Kim xirajneti özzi tölep [esker bopol] jengje chiqidu? Kim üzümzar bina qilip uning méwisdin idher? **8** Bu dégenlirim peqet insaniy közqarash boyiche éytighanmu? Tewrat-qanunning özidumu oxhash déyilgen emesmu?! **9** Chünki Musagħha chūshħuriżgen qanunda: «Xaman teppen öküzung aghzigha kōshek salma» dep püttigendur. Xuda öküzergila köy়ন'genmu, **10** yaki buni peqet bizzlerni dep éytqanmu? Shiħħisizki, bu sözler bizler üçhün püttigendur; shuning üçhün yer heydigħi ümidie heydishige téğishlik, shundaqla xaman tepküchim u hossdin behrimen bolush ümidide ishleshke téğishliklur. **11** Biz silergħi rohiy bext-berikterni térip, silerdin maddi jehettin yīghiwasqa bu chekkin ēship ketkenlik bolandu? **12** Bashqa [xizmetħħiler] silerde mushu hoquqni ishletken yerde, biz shundaq qilsaq téximu bolidiħu? Emma Mesihning xush xewirige héch tosalħu bolmisun dep, biz bu hoquqni héchqachan isħlilitip baqmiduq; eksiche, herqandaq isħlarga chidap keliwatiżżejj. **13** Ibadetxanidiki muqeddes isħlar üçhun isħlighiġħierning ibadetxaniga atalħaqn hediżiерlerden yeydighaqħiġi, qurban'ga xizmet qiliwatqanlarning qurbanliqlardin il-ħištini alidqanġi bilmensiler? **14** Shuningħha oxhash, Reb xush xewerni jakarlıghuchilarning jeni xush xewerni bęqilsun dep békittendur. **15** Emma men bolsam bu hoquqlarning héchqaysini isħlilitip baqmidim. Hem hazirumu mushu hoquqti padilinay dep mushularni yézīwatqinim yoq! Chünki men bashqilarning méni bu pexirlinidighanlirimidin mehrum qilghinidin köre ḥolġin tħażżeek! **16** Chünki ménien xush xewerni jakarlıshimda pexirlen-güdekk ish yoq; chünki uning mejburiyyi méni bésip turidu; xush xewerni jakarlimisam halimħha way! **17** Chünki eger uni xalis qilsam, buningdin manga in'am bolidu; emma öz ixtiyarim bilen bolmisa, bu peqet ménien għojidarliq burchini ada qilghinim bolidu, xalas. **18**

Shundaq iken, ménинг in'amim zadi néme bolidu? Méning in'amim del shuki, xush xewer jakarlıghinimda men xush xewerge kishilerni heqsiz érishtürimen – démek, in'amim xush xewer yetküzüştiki tégishliq [heq élish] hoquqlirimni héch ishletmeslikimdin ibaretturn. **19** Chünki hemme ademding ilkidin erkin bolup, özünni köpçilikke qul qildim; shu yol bilen téximu köprek ademlerni qayil qilip qutquzsam deyмен. **20** Yehudiylarni qayil qilip qutquzush üçhün Yehudiylargha nisbeten Yehudiygha oxshash boldum; Tewrat qanuni astida turghanlarni qayil qilip qutquzush üçhün (Tewrat qanuni astida turghan bolmisammu) Tewrat qanuni astida turghanlargha nisbeten Tewrat qanuni astida turghan'gha oxshash boldum; **21** Tewrat qanunida bolmighanlarni qayil qilip qutquzush üçhün Tewrat qanunida bolmighanlarga nisbeten (Xuda aldida qanunsız bolmay, belki Mesihning qanuniga boyusunushum bilen) men Tewrat qanunida bolmighanlarga oxshash boldum; **22** ajizlarni qayil qilip qutquzush üçhün ajizlarga özüm ajizdekk boldum; mumkin qeder köprek ademni qutquzush üçhün men herqandaq ademege qarita shundaq adem boldum. **23** Özümning xush xewerdin nésiwem bolushi üçhün uni dep hemme ishni qilimen. **24** Beygige chüshkenlerning hemmisi yügürishidi, emma peqet birlära mukatqa érishidighinini bilmensiler? Ghelibe qazinish üçhün yügürüngrələr. **25** Musabiqide élishqıchilar ning hemmisi özini her jehettin tizginleydu; ular peqet bir chirip kétidighan tajħa érishish üçhün shundaq qılıdu, emma biz bolsaq chirims taj üçhün shundaq qılısim. **26** Shunga men nishansız ademdek yügürütülmeymen; mustħ atsam hawagħha atidighan ademdekk bolmaymen. **27** Uning ornigha men öz ténimmi urup özümge köndürüp, uni özümge qul qilimen; undaq qilmighthanda, bashqılargħa telim jakarlap turup özüm layaqetlik bolmay qélishim mumkin.

10 Chünki, i qérindashlar, men silerning ata-bowlirimizning hemmisining bulut astida yürgenlikidin we hemmisining dέngizdin ötp mangghanlıqidin xewersiz yürüshünglarni xalimaymen; **2** ularning hemmisi bulutta hem dέngizda Musaning [yétekkhilikig] chomüldürülgen; **3** ularning hemmisi oxshash rohiy taamni yégen, **4** hemmisi oxshash rohiy ichimlikni ichken; chünki ular özlırige [hemrah bolup] egiship yürgen rohiy uyultashtin ichetti (emeliyyette, mushu uyultash Mesihning Özi idi); **5** shundaqtimu, Xuda ularning köpinchisidin razi bolmighanidi; chünki «Ular[ning jesetliri] chöl-bayawanda chéchiliq qalghan». **6** Emma bu isħlar ularning bésħiħa bizlere sawaq-bésħarett bolsun üçhün chüshkenidi; buningdin meqset, bizning ularning yaman isħlarga hewes qilghinidek hewes qilmaslıqımız üzħundur. **7** 7 siler yene ularning bezilirige oxshash butqa choqunidighanlardın bolmangħar; bular toghruluq: «Xelq yep-ichishke olturdi, andin keyp-sapagħa turdi» dep pütlügen. **8** Biz yene ularning bezilirining buzuqchiliq qilghinidek buzuqchiliq qilmayı; chünki shu wejedin ulardin yigırme üch ming kishi bir kündila öldi. **9** Yene ularning bezilirining Mesihni sinighiñidek Mesihni sinimaylı; chünki shu sewebtin ular yılalar chéqishi bilen halak boldi. **10** Yene ularning beziliri aghrin'għandek aghrinip qaqqishimangħar – netijide, ular jan alghuchi [perisħte] teripidin öltürulti. **11** Emdi bu weqełerner hemmisi ularning bésħiħa bésħarett misallar süpitide chüshken we axiqli zamanlar bésħimizgħa kéliwatqan bizlerning ulardin sawaq-ibret élishimiz üçhün xatirilen'genidi. (aiòn g**165**) **12** Shuning bilen «Men [étaqdat] ching tirep turmaqtimen» dégen kishi özining yiqlip kétishidin hézi bolsun! **13** Siler duħi kelgen sinaqlarning hemmisige bashqa ademlernu oxshash duħi kelgen. We Xuda bolsa wediside turghuchidur, U

silerni kötürelmigüdek sinaqlargħa uħratmaydu, belki sinaq bésħingħargħa chüshkende, shuning bilen teng uningdin ötüp qutulush yolini yaritip bérivid; siler shuning bilen uningħha berdashliq bérividjan bolisiler. **14** Shu sewebtin, söymlüklikiem, butpereslikin qéchinglar! **15** Silerni eqil-hosni jayida kishilier dep qarap shuni étyiatimen; sözligenlirimmi bahalap békinqlar: – **16** Biz beriketlik bolsun dep tiligen, beriketlik jamdiki sharabni ichkinimiz, Mesihning qénidin ortaq behirlen'gimiz emesmu? Biznig oshutqan nanni yéginimiz, Mesihning ténidin ortaq behirlen'gimiz emesmu? **17** Biz nurghun bolsaqmu bir nan, bir tendurmiz; chünki hemmimiz shu bir nandin nésiwe alimiz. **18** Jismanni Israfilgha garangħar; qurbanliqlarini yégenler qurban'għaqqa nésipdashlar emesmu? **19** Emdi néme démekchimi? Butqa atap sunulħan qurbanliqlinq birer ehmiyyi barmidu? Butning birer ehmiyyi barmidu? **20** Yaq, biraq kapirlar butlarga sun'għan qurbanliqlarini Xudagħa emes, belki jinlarrha ataydu. Men silerning jinlar bilen ortaq nésipdash bolushunglarni xalimaymen. **21** Rebning jamidin we jinlarning jamidin teng ichküči bolsangħar bolmaydu; Rebning dastixinīha we jinlarning dastixinīha teng daxil bolsangħar bolmaydu. **22** Rebning heset-għeqipini qozghima qħadimizmu? Biz Uningdin kūchlükmu-ya? **23** «Hemme nerse halaldur», emma hemme nerse paydliq boluwermejd; «hemme nerse halaldur», emma hemme nerse ademming [étaqadini] quralmaydu. **24** Emdi hékkim öz menpeetini izdimus, belki özgħierning kini idżiżi. **25** Göħi bazarida sétilgħan herbirnersini wijdanilgħarni dep olturnay, héchnemi sürüşte qilmay yewħiġġingħar. **26** Chünki «Jahan we uningħha tolħan hemme mewjudatlar Perwerdigargħha mensüptur» [dep pütlügen]. **27** Emma étiqad qilmighanlarning birersi séni ziyapetke teklip qilsa we köngħiġi tartsa, aldingħha qoyulħan hemmini wijdaningni dep olturnay yewer; **28** emma birsti sang: «Bu butlarga atalħan qurbanliq taamni» dése, undaqta uni yérme; némiħħaqq dëseng, bu isħni sanga étyqan ademning sewebi üçħun, shundaqla wijdanniegħi sewebi üçħundur; **29** men dégen wijdan seńingki emes, belki hélli kishining wijdani; méning erkinlikimge bashqilarning wijdani teripidin yaman dep baha bérillishining hajji barmu? **30** Men teshekkür étip yésem, teshekkür étyqan nersini durus yéginim tüpeylidin yaman dep qarilishimingu néme hajji? **31** Shunga siler némini yésengħar, némini ichsengħar yaki herqandaq bashqa isħlarni qilsangħar, hemme isħlarni Xudagħa shan-sherep keltürülsun dep qilingħar. **32** Men özüm hemmeylenni hemme isħta memnun qilħsqaq intilgħimdek, öz menpeetit üçħun emes, belki köpħiġi menpeeti, ularning qutquzulushi üçħun intilgħimdek, héchkmimng alidha – Yehudiylar bolsun, grékkar bolsun, Xudaning jamaitidikiler bolsun alidha putlikashang bolmangħar. Men Mesihni ülge qilghinimdek, silermu méni tilge qilingħar.

11 Emdi silerni shuning üçħun teripleymenki, i qérindashlar, hemme isħlarda siler méni eslep turuwa tisiler, men silerge tapshurghinimdek, körsetmileri tutup keliwatisieler. **3** Emma men silerning her ernali bésħi Mesihdur, ayalning bésħi erdur we Mesihning bésħi Xudadur dep bilħiġġlarni xalaymen. **4** Shunga, [ibadetke qatnashqanda], herqandaq er bésħiħa birnerse artqan halda dua qilsa yaki bésħarett berse, u öz bésħiħa hörmetsizlik qilħan bolidu. **5** Emma [ibadetke qatnashqanda], herqandaq ayal bésħiħa birer nerse artmighan halda dua qilsa yaki bésħarett berse, u öz bésħiħa hörmetsizlik qilħan bolidu; bundaq ayalning chéchi chüshürüwetilgen, [reswa qilin'ghan] ayaldin perqi yoqtur. **6** Ayal kishining bésħiħa artqini yoq bolsa, chachliri chüshürüwetilsun; ayal qil-

nisbeten chachlirining késiwétilishi yaki chûshürüwétílishi uyaqtıq ish bolsa, emdi uning beshigha birer artqını bolsun. **7** Chünki er kishi bolsa beshini yapmasılıq kérék; chünki u Xudanıng süret-obrazi we shan-sheripidur; emma ayal kishi bolsa ernen shan-sheripidur. **8** Chünki er bolsa ayalındı emes, belki ayal erdindur. **9** Shuningdek er kishi ayal üchün emes, ayal kishi er üchün yaritilghandur. **10** Bu sewebtin, hem periştilerning sewebidin ayal kishi beshida hoquq[nıng] [belgisige] ige bolushi kérék. **11** Halbuki, Rebde ayal ersiz bolmas we er aylıszı bolmas; **12** chünki ayal erdin chiqırılgınlıdekk, er ayal arqılıq [tughulidu]; lékin hemme ish Xudadindur. **13** Öz könglüngılarda baha béringerlar; ayallarning beshigha birnerse artmay turup Xudagha dua qılıshi muwapıqmu? **14** Tebietylning özi silerge er kishining uzun chachliri bolsa uningga uyat ikenlikini ögettimidi? **15** Emma ayal kishining uzun chachliri bolsa, bu uningga shan-sherep bolidi; chünki uning uzun chachliri uningga bázek-yépincha bolsun dep teqdim qılın'ghan. **16** [Birsining bu ishlar toghruluq] talash-tartıştı qilgusı bolsa, [shuni bilsunki], bizlerde hem Xudanıng jamaetliridimu shulardın bashqa héch qaidiler yoqtur. **17** Emma hazır dèmeckchi bolghan ish, yeni siler yighthilghan sorunlарha kelsek, uningga silerni teriplimeymen; chünki yighthilghininglarning netijisi paydılıq emes, belki ziyanlıq boluwatidu. **18** Chünki birinchidin, siler jamaette yighthilghininglarda, aranglarda guruhlarga bölnüňshler bolghanlıqını anglıdim; bu gepte qismen ishendim. **19** Aranglarda bölnüňshler peyda bolmay qalmaydu. Undaq bolmighanda aranglarda kimning layaqatlıq bolghanlıqını körtüwalghili bolmaytti. **20** Siler bir yerge jem bolghininglarda, siler [heqiqeten] «Rebning ziyapiti» din yémeyisiler. **21** Chünki yégininglarda herbiringlar bashqınlarning yéishini kütmeye özüngılar élip kelgen ghızani yewerisiler-de, birsi ach qalidu, yene birsi mest bolup kétidu. **22** Yep-ichiske öz öyliringlar yoqmu? Xudanıng jamaitini közge ilmay, yoqsullarnı xıjaletke qoymaqchimusiler? Silerge néme désem bolar? Silerni teriplimeditmen? Yaq, silerni teriplimeymen. **23** Chünki men silerge [Rebning ziyapiti toghruluq] yetküzenlerimni özüm Rebdin tapshuruwalghanlıqda; dèmeck, Reb Eysagha satqunluq qılın'ghan kchéchide u qolığa nan élip, **24** teshekkiür éytqandın kényin uni oshtup: «Mana, silerge atalghan Méning téniim; buni Méni eslep turush üchün mushundaq qilinglar» — dédi. **25** Shuningdek, ghızadin kényin u jamni qolığa élip: «Mana, bu jamdiki sharab qénimda bolghan «yéngi ehde»dur; her qétim buningdin ichkinininglarda, Méni eslep turush üchün shundaq qilinglar» — dédi. **26** Chünki siler her qétim bu nandin yégen, bu jamdin ichken bolsanglar, taki Uning qayıtip kéléshigiche siler Rebning ölümüni jakarlıghan bolisiler. **27** Shuning üchün, kimki layaqetsiz haldä bu nanni yése yaki Rebning jamidin ichse, Rebning téni hem qénigha nisbeten gunahkar bolidi. **28** Shuning üchün herbirsi bu ishlar üstide öz-özini tekshürüp, andin nandin yésun, jamdin ichsun. **29** Chünki [Rebning] téniini perq etmey turup yéguchi we ichküchi herkim özige höküm-jazanı yetküzip yep-ichidu. **30** Bu sewebtin aranglardıki nurghun ademler zeipliship késel boldi, hetta xéli bir qismı [ölümde] uxlap qaldi. **31** Lékin eger öz üstimizni tekshürüp höküm chiqarghan bolsaq, beshimizha [Rebning] höküm-jazası chûshürülmeýdighan bolidi. **32** Emma gerche üstimizge Reb teripidin höküm-jazalar chûshürülgen bolsımı, emelyiette bu Uning bizge chûshürgen «terbiye jazası»dur; buningdin meqset, bizning bu dunya bilen birlikte halakatke höküm qılınmışlıqımız üchiñdurdur. **33** Shunga, i qérindashlar, [Rebning ziyapitide] yéishike jem bolghininglarda, [hemmeylen tolquq kelgiche] bir-biringlarnı kütüngılar. **34** Birsi ach qorsaq bolsa awwal

öyide yep kelsun; shundaq qılıp silerning jem bolushunglar özungırlarga höküm-jaza yetküzmeydighan bolidi. Qalghan bashqa mesililerni bolsa, men barghinimda tertipke salimen.

12 Emma i qérindashlar, rohiy iltipatlarga kelsek, silerning ular toghruluq bilmey qélishinglarnı xalimaymen. **2** Siler taipilerning arısida bolghan waqtınlarda herxil yollargha bashlinip, gas-gacha butlarcha [choquunushqa] azdurulup ketkininqları bilisiler. **3** Shunga men silerge ugurturimenki, héchim Xudanıng Rohida turup: «Eysagha lenet!» démediyu we herqandaq biri Muqeddes Rohta bolmay turup «Eysa Rebdur!» dep éytalnaydu. **4** Emma iltipatlar xilmuxil, lékin Roh bolsa birdur. **5** Xizmetler bolsa herxil, emma [biz xizmitini qılıdigan] Reb birdur. **6** Ishlesh yollırı herxil, emma hemmeylenme hemme ishni wujudqa chiqarghuchi Xuda birdur. **7** Emma hemmeylenning menpeeti üchün herbirige Rohning namayan bolushi bégishlinidu. **8** Chünki Roh arqılıq birige danalıq yetküzgüchi söz, yene birige shu oxshash Roh arqılıq xewer yetküzgüchi söz teqsim qılınidu; **9** yene oxshash Roh arqılıq bashqa birige alahide ishchenç, yene birige oxshash Roh arqılıq [késellerni] saqyatış iltipatlı, **10** birawgħa möjizilerni yaritish teqsim qılınidu; birawgħa wehiy-bésharet bérishi; birawgħa herxil roħlarni perq étish, birawgħa namelum tillarni terjime qilish iltipati teqsim qılınidu. **11** Emma bu ishlarining hemmisini yürgüzgüchi oxshash shu bir Rohtur, U herbirige Özı layıq körüp, ayrim-ayrim teqsim qılıp bérividu. **12** Chünki insaniy ten bir bolsimu nurghun ezałarı bolghinidek, shundaqla ezałarı nurghun bolsimu özara qoshulup bir ten bolghandek, Mesih Özimu hem shundaqtur. **13** Chünki hemmimiz, meyli Yehudiylar bolsaqmu, Grékler bolsaqmu, qullar bolsaqmu, hörler bolsaqmu, bir Rohta bir ten'ge kirishke chomüdürtürildüq we bir Rohtin ichishke nésip qılınduq. **14** Chünki ten birla ezadın emes, belki köp ezałardin terkib tapidu. **15** Eger put: «Men qol bolmighinim üchün men ten'ge tewe emesmen» désila, undaqta u heqiqeten ten'ge tewe emes bolamdu? **16** Qulaq: «Men köz emes, shunga men ten'ge tewe emesmen» désila, undaqta u heqiqeten ten'ge tewe emes bolamdu? **17** Pütün ten közla bolsa, undaqta anglash sézimimiz nedin bolidi? Pütün ten qulaqla bolsa, undaqta purash sézimimiz nedin bolidi? **18** Halbuki, Xuda Özige layıq körgen ten ezałirining herbirini ayrim-ayrim öz jayığha orunlashturghan; **19** eger ularning hemmisini oxshash eza bolsa, undaqta uni qandaqmı ten dégil bolatti? **20** Emdilikte ezałar köp, ten bolsa birdur. **21** Köz qolgha: «Méning sanga éhtiyajım chûshmeydul» déyelmeydü; yaki bash bolsa putlarcha: «Méning silerge éhtiyajım chûshmeydul!» déyelmeydü. **22** Del eksiche, tendiki ajiz-erzimes dep körön'gen ezałar kem bolsa bolmaydu; **23** we hem tendiki biz étiwarısız dep hésablıghan ezałargħa bolsa, téximu köprek étiwar qılımiz; shundaqla iskeksiz dep qaralghan ezałirimiz téximu isketlik qılınidu; **24** eslide yarışimlıq bolghan ezałirimizgha bolsa shundaq qilishning hajiti yoq. Emma Xuda pütün tenni shundaq birleshtürgenki, U étiwarısız dep hésablan'ghan ezałargħa téximu köp étiwar bérividu. **25** Buningdin meqset tende héch bölnüňshler bolmasılıq, belki barlıq ezałar özara oxshash köymüchanlıqta bolushi üchündür. **26** Bir eza japa-derdartsa, barlıq ezałar uning bilen teng japa-derdartsa; bir eza qılıp kelse, barlıq ezałar uning bilen teng shadlinidu. **27** Emdi siler Mesihning ténidursiler, herbiringlar Uning ayrim-ayrim ezaidsurisiler. **28** Xuda jamaette mushundaqlarnı orunlashturghan: — awwal rosullarnı, andin peyghemberlerni, üchinchi bolup telim bergüçhilerni; andin möjize körsetküchilerni, andin türlük

késellerni saqaytish iltipatlirigha ige bolghanlarni, yardım bergençilerni, yétekchilik qilghuchilarni, herxil namelum tillarda sözleydighanlarni teyinlep orunlashturghandur. **29** Hemmeylen rosulmu? Hemmeylen peyghembermu? Hemmeylen telim bergençim? Hemmeylen möjize körsətküchmu? **30** Hemmeylende saqaytish iltipatlari barmu? Hemmeylen namelum tillarda sözlemdü? Hemmeylen namelum tillarni terjime qilaladu? **31** Emma siler chongraq iltipatlarni teqezza bolup qoghanglar; halbuki, men hazir silerge hemmidin ewzel bir yolni körsitip bérey.

13 Men egerde bu dunyadiki kishiler sözlewatqan herxil tillar hetta periştilerning tilliri bilenmu sözliyeleydighan bolsammu, biraq men méhir-muhebbetsiz bolsam, u chaghda men peqet bir «dang-dang» qildighan mis dang, bir «chang-chang» qildighan chang bolup qalimen, xalas. **2** Eger men peyghemberlik qalismam, barlıq sirlar, barlıq bilimlerni chüshinip bolghan bolsammu, hem shuning bilen bir waqitta taghlarنى ýötkiyeligüde tolug ishenchte bolsammu, emma mende méhir-muhebbet bolmisa, undaqta men héchnerse bolmighan bolimen. **3** Eger barlıq mal-mülkünni sediqiye atap hem ténimni [Xudanig yolidä] qurbanlıq süpitide köydürülüşke sun'ghan teghdirdimu, emma mende yenila méhir-muhebbet bolmisa, undaqta méning héchqandaq paydam yoq bolghan bolidu. **4** Muhebbet sewr-taqetlik bolush hem méhribanlıqtur; Muhebbet hesetxorluq qilmaydu: Muhebbet özini maxtimaydu, Tekebburluq qilmaydu, **5** Nomussızlıq qilmaydu, Öz menpeetini közlep yürmeye, Térikürümeye, Könglide öchmenlik saqlimaydu; **6** Heqqaniysızlıqin xushal bolmaydu, Belki emiliyettin, heqiqettin xushal bolidu; **7** hemme ishta qorsiqi kenglik qılıdu, hemmige yüzlinip [Xudagha] ishinidu, hemme ishqä ümid baghlaydu, hemmige chidaydu. **8** Méhir-muhebbet hergiz axırlashmaydu. Bésharetler bolsa, kargha kelmyedu: «namelum tillar» bolsa, tügeydu: [möjizilik] bilimlernu kargha kelmyedu. **9** Chünki bizning bilidighanlirimiz qismen, bésharet bérnidighanlirimiz qismen; **10** lékin mukemmelliç kelgende, qismenlik yoqılıdu. **11** Men kichikimde balilarche sözlidim, balilarche oylidim, balilarche hésablidim; chong bolghinimda, men balılıqni tashlidim. **12** Chünki biz hazır bir tutuq dérizidin müjmel halda körümüz, lékin shu chaghda yüzümüz körümüz: Hazır men qismen tonuyumen, shu chaghda men [Xuda] méni tonup kéliwatqandek tonuyumen. **13** Hazır ishench, ümid, méhir-muhebbetin ibaret bu üch nerse turuptu; bulardın eng jüstün turidighini méhir-muhebbettur.

14 Méhir-muhebbetke intilip uni qoghlishinglar we hem rohiy iltipatlarga, bolupmu bésharet bérishke intizar bolunglar. **2** Chünki namelum tilda sözleydighan kishi ademlerge emes, belki Xudagha sözleydi; anglighuchilardin héchkim uni chüshenmeye, emma u Rohta sırılıq ishlarnı étip bérídu. **3** Lékin bésharet bérnidighan kishi bolsa ademlerning étiqadını qurushqa, ularni righthetlendürüşke we teselli bérishke sözleydu. **4** Namelum tilda sözligüchi öz rohini quridu; emma bésharet bergençü jamaetning [étiqadını] quridu. **5** Emdilikte men silerning hemminglarning namelum tillarda sözliyelishinglarnı ümid qilimen, lékin bésharet bérishinglarnı téximu ümid qilimen. Namelum tilda sözligüchi sözini terjime qilmisa, jamaetning étiqad qurulushida bésharet bergençü uningdin ulugh bolidu. **6** Qérindashlar, men yéninglarga kélép, namelum tillardila sözligim bilen melum wehiy, bilim, bésharet yaki telimni yetkümisem, men silerge néme payda tegküzimem? **7** Hetta awaz chiqralaydighan jansız nersiler, meyli ney bolsun, chiltar bolsun shundaq; ularning

ahanglirining bir-birdin perqi bolmisa, ularda chélin'ghan pede qandaqmu perq étilsun? **8** [Jeng] kaniyimu belgilik bir ahanga chélimmisä, kim jengje hazırlansun? **9** Shuningdek siler tilda éniq chüshineligüdek söz qilmissanglar, néme démekchi bolghininglarni kim chüshineleydu? Siler hawagha qep qilgandek bolisiler. **10** Jahanda, shübhisizki, xilmuxil tilawazlar bar we ularning héchqaysisi menisiz emes; **11** eger emdi men melum awaz-tilning menisini bilmisem, men sözligüchige nisbeten yat we u manga nisbeten yat bolidu. **12** Ehwal silerdimu shundaq. Shunga, siler rohiy iltipatlargha qizghinliq bilen intilgenikensiler, jamaetning étiqadını quridighan iltipatlarga bar bolushqa intillinglar. **13** Shunga, namelum tilda sözleydighan kishi sözligineni terjime qilip bérélyedighan bolsam dep dua qilsun. **14** Chünki namelum tilda dua qilghinimda, rohim dua qilidu, lékin eqil-idrakimdin bolsa méwe chiqmaydu. **15** Undaqta qandaq qilish kérék? Men bezide rohim bilen dua qilimen, hem bezide eqil-idrakim bilenmu dua qilimen; men bezide rohim bilen medhiye naxshilirini éyitemen, hem bezide eqil-idrakim bilenmu medhiye naxshilirini éyitemen; **16** bolmisa, peqet rohing bilenla medhiye oqusang, ishletken [tilingen] bilmigenlerning qatarida olturghuchi teshekkürunge qandaqmu «Amin» déyelisun? Chünki u éytinqiningi chüshenmeye, **17** Sen derheqiqet teshekkürni yaxshi éyisen, emma yéningdiq anglichuchining étiqadi qurulghini yoq. **18** Men bundaq namelum tillarda shexsen hemminglardin köp sözleydighanlıqim üçhün Xudagha teshekkür éyitemen; **19** halbuki, jamaette bolghanda, namelum tilda tümen éghiz sözligimindin köre, bashqılarga telim-terbiye bérilegüde chüshinishlik sözdiń besh éghizla sözliyelisem deymen. **20** Qérindashlar, eqil-hoshunglarda bala bolmanglar; yamanlıq jetetide bowaq bolunglar, emma eqil-hoshunglarda pishqedem bolunglar. **21** Tewratta: «Chet tilliqlarning sözi we yat ademlerning lewliri arqliq Men mushu xelqqe qep qilimen; lékin shundaq bolsimu ular yenila Manga qulaq salmaydu – deyd Perwerdigar» dep pütülgendor. **22** Shunga «namelum tillary» bolsa bir alamet belgidur; étiqadchilargha emes, belki étiqadsızlarha alamet belgidur; wehiy-bésharetler bolsa, étiqadsızlar üçhün emes, belki étiqadchilar üçhün bolidu. **23** Shuning üçhün pütkül jamaat bir yerde jem bolghanda, hemmisi öz alidığa bundaq namelum tillarda sözlewerse we sadda yaki étiqadsız kishiler kirip qalsa, ular hemminglarni sarang bolup qapsiler déyishmemdu? **24** Emma hemminglar wehiy-bésharet yetküsenglar, étiqadsız yaki sadda kishi aranglarga kirip qalsa, hemminglar teripidin uning gunahliriga tenbih bérilidi, hemminglar teripidin uning gunahkar ikenlikli körsitili; **25** qelbidiki sirlar ashkare qilin'ghanda, u özini yerge tashlap: – «Xuda heqiqeten arangladırdı» dep Xudagha sejde qilidu. **26** Emdi qérindashlar, qandaq qilishimiz kérék? Siler bir yerge jem bolghinenglarda, herbiringlarda [bir iltipat] bolidu; bırside medhiye naxshisi, bırside telim, bırside namelum til, bırside wehiy, bırside namelum tilning yéshimi bolidu. Hemme ishlar étiqadning qurulushi üçhün bolsun. **27** Namelum tilda sözligüchiler bolup qalsa, ikkisi yaki eng köp bolghanda üchi nöwet bilen sözlisun we bırsi ularning éytqanlını örisun. **28** Emma [jamaette] origüchi bolmisa, u süktü qilsun; öz-özige we Xudagha éytsun. **29** Wehiy-bésharet yetküzgüchiler bolsa, ikki-üchi sözlisun; qalghanlar gepliririne weznini ditlap tursun; **30** Emma olturghanlar arisidin bashqa bir kishige melum bir wehiy bérilse, sözlewatqan kishi sözini toxtitip nöwetni uningga bersun. **31** Chünki hemminglar bir-birlep wehiy-bésharet yetküsengler bolidu; shuning bilen hemmeylen öginidu, hemmeylen righthetlinidu. **32** Peyghemberlerning öz rohliri peyghemberlerning özürlige

itaet qildi. **33** Chünki Xuda qalamiqanchiliq tughdorghuchi emes, belki tinch-xatirjemlik bergüchidur. Barliq muqeddes bendilerning jamaetliride shundaq tertip bar. **34** Aranglardiki ayallar jamaetlerde süktüe oltsursun; ularning sözlishige ruxset qilinmigañ; Tewrat qanunida belgilen'gendek, ular [tertipe] boysunsun. **35** Emma ular melum ishni bilmekchi bolsa, öyide öz erliridin sorisun; ayalning jamaette sözlishi uyatlıq ishtur. **36** Xudaning söz-kalami silerdin bashlan'ghanmu?! Yaki yalghuz silergila ýetip kelgenmu?! **37** Birsiz özini wehiy-bésharetchi yaki rohiy kishi dep sanisa, u silerge hazır yazghan bu sözümning heqiqeten Rebning emri ikenlikini étirap qilsun. **38** Birsiz buni étirap qilishni xalimisa, u étirap qilinmaydu. **39** Shuning töchün, i qérindashlar, wehiy-bésharetterni yetküzüshke tehmürüp intilinglar, shundaqla namelum tillarda sözleshni cheklimeñlar. **40** [Xulase qilip éytqanda], herbir ish chirayliq, tertiplik qilinsun.

15 Emma, i qérindashlar, men silerge eslide yetküzgen xush xewerni bayan qilmaqchimen; siler bu xush xewerni qobul qilghan we uningda ching turuwatisiler; **2** men silerge yetküzgen xush xewer bolghan kalamda ching turghan bolsanglar, — (ishen'ginginlar bikargha ketmigen bolsa) — siler uning arqliq qutquzuluwatisiler. **3** Chünki men özümge amanet qilin'ghanlirini eng zötür ish süpitide silergimu tapshurdum; yeni, Tewrat-Zeburda aldin éytiglinidek, Mesih gunahlirimiz töchün öldi; **4** U depne qilindi; we üchinchi künü yene Tewrat-Zeburde aldin éytiglinidek tirildürüldi; **5** U Kéfasqa, andin on ikkiylen'ge köründi; **6** andin U bir sorunda besh yüzdzin artuq qérindashqa köründi; ularning köpinchisi bügünkü künde tirik, emma beziliri ölümde uxlawatidu; **7** U Yaqupqa, andin rosullarning hemmisige köründi; **8** Hemmisidin keyin U xuddi waqitsiz tughulghan bowaqtek bolghan mangimu köründi. **9** Chünki men rosullar arisidiki eng töwinimen, rosul dep atilishqa layiq emesmen; chünki men Xudaning jamaitige ziyanekshiq qilghanmen. **10** Lékin hazir némila bolsam Xudaning méhir-shepqtisi arqliq boldum; Uning manga körsetken shu méhir-shepqtisi bikargha ketmidi; chünki men [Xudaning xizmitide] barliq rosullardin bekrek jalapliq ishligemnen; emelyiette ishligüchi men emes, belki men bilen bille bolghan Xudaning méhir-shepqtidur. **11** Démek, meylı men yaki bashqa [rosullar] bolsun, hemmimizning yetküzgenliri oxshash bolup, u del siler ishinip qobul qilghan xush xewerdur. **12** Emma Mesih ölgenger ichidin tirildürülgen dep jakarlan'ghan bolsa, qandaqmu aranglardiki beziler ölgenerning tirilishi dégen yoq ish, deydi? **13** Emma ölgenerning tirilishi dégen yoq ish bolsa, Mesihning tirilishimu yoq ish bolghan bolatti. **14** Shuningdek eger Mesih tömdin tirilgen bolmisa, jakarlighan xewirimiz bihude bolghan, silerning étiqadinglarmu bihude bolghan bolatti. **15** Hetta bizmu Xuda toghrisidiki yalghan guwahchilar bolghan bolattuq — chünki biz Xudaning Mesihni tömdin tirildürgenlikige guwahliq berduq. Eger heqiqeten tömdin tirilish bolmisa, Xuda Mesihnimu tömdin tirildürmigen bolatti. **16** Chünki ölgenger qayta tirildürilmise, Mesihmu tirilmigen bolatti. **17** Mubada Mesih tirilmigen bolsa, étiqadinglar kéreksiz bolghan, siler téxiche gunahliringlarda yürüwatqan boltinglar, **18** shundaqla Mesithe tömdie uxlawatqanlarmu halakete yüz tutqan bolatti. **19** Eger ümidimizni peqet bu dunyadiki hayatimiz üchüňla Mesihge baghlighan bolsaq, biz insanlar arisidiki eng bichare ademlerdin bolghan bolimiz. **20** Emma emelyiette, Mesih tömdie uxlicheqanlar ichide «hosulning tunji mewisi» bolup, tömdin tirilgendor; **21** Chünki bir insan arqliq ölüm [alemde] peyda bolghinidek, tömdin tirilishmu bir insan arqliq [alemde] peyda boldi. **22** Adamatimizdin bolghanlarning hemmisi [uning

tüpeylidin] ölümge mehkum bolghaniqicha oxshash, Mesihde bolghanlarning hemmisi [Uning tüpeylidin] tömdin hayatqa érishidu. **23** Emma hemmeylen öz nöwt-qatarida tırılıdu; tunji hosulning mewisi bolghan Mesih birinchı; ikkinchiler bolsa Mesihning dunyagha qaytip kelginide özige tewe bolghanlar. **24** Andin axiret bolidu; shu chaghda U barliq hökümränliqni, barliq hoqqu we herxil küchlerni emeldin qaldurup, padishahliqni Xuda-Atığha tapshuridu. **25** Chünki U barliq dushmanlerni [meghlup qilip] ayighi astida qilghuche höküm sürüshi kérektur; **26** eng axirqi yoqitilidighan dushman bolsa ölüm özidur. **27** Chünki [Zeburda] «[Xuda] pütkül mewjudatni Uning ayighi astigha boysundurghan» [dep püttüktüktür]. Emma «pütkül mewjudat Uninggħha boysundurulghan» déyilginide, roshenki, shu «pütkül» dégen söz «hemminni Uninggħha Boysundurghuzgħu»ning özini ichige alghan emestur. **28** Emma hemm Uninggħha boysundurulghandin keyin, Oghul hemminni özige boysundurghuchigha boysunidu; shuning bilen Xuda hemminning hemmisi bolidu. **29** Ölümde tirilish bolmisa, bezilerning ölgenger üçhün chomüldürültüshini qandaq chūshinish kérek? Ölgenger zadi tirilmise, kishiler ular üçhün néme dep chomüldürülü? **30** Bizler néme dep [her künü] her saette xewp-xetere duch keliq yürimiz? **31** Rebbimiz Mesih Eysada silerdin pexirlinishim rast bolghandek, [i qérindashlirim], men herküni ölümge duch kélimen. **32** Eger insanlarning nuqtineziridin éytqanda «Efesus shehride weħshiyi haywanlar bilen élishtim» désem, ölgenger ölümdin tirilmise, buning manga néme paydisi? «Ete beribir ölüp kétidighan bolghandin keyin, yep-ichip yürüwalayli» dégen söz yolluq bolmamt? **33** Aldanmanglar; chünki «Yaman hemrahlar exlaqni busidu». **34** Heqqaniy bolush üçhün oyghininglar, gunahdin qol üzünglar; chünki beziliringlarda Xuda toghruluq xewer yoqtur — buni éytSAM siler üçhün uyat emesmu? **35** Belkim bisi: «Ölükler qandaq tirildürüler? Ular qandaq ten bilen tiriler?» — dep sorishi mumkin. **36** I exmeq kishi, séning térighining, ölmey turup qaytidin tirilmeydu. **37** Hem séning térighining, ösümlükning téni emes, belki uning yalingach déni — mesilen, bugħdayning yaki bashqa birer ziraeting déni, xalas. **38** We keyin Xuda Öz xahishi boyiche uningħha melum bir tenni bérivid; shundaqla uruq danlirining herbirige özining téni ata qilidu. **39** Janiwarlarning etliri bolsa bir-birige oxshimaydu; insanlarning özige xas etliri bar, haywanlarning özige xas etliri bar, uchar-qanatlarningmu bar, béliqlarningmu bar. **40** Asmanda jisimlar bar, yer yüzdimu jisimlar bar; emma asmandikisining jula-sheripi bashqiche, yer yüzdikisiningmu bashqiche bolidu; **41** Qayushning shan-sheripi bir xil, ayning sheripi yene bir xil, yultuzlarning shan-sheripi yene bir xildur; chünki yultuzlar shan-sherepliride bir-biridin perqlinidu. **42** Ölümde tirilish hem shundaqtur. [Ten] chirish halitide térilidu, chirimsi halette tirildürülü; **43** Uyatlıq halette térilidu, shan-sherep bilen tirildürülü; ajiz halette térilidu, emma kück-quğret bilen tirildürülü. **44** U tebietke tewe bir ten süpitide tırılıdu; rohqa tewe bir ten bolup tirildürülü; eslide tebietke tewe bir «janlıq» ten bolghan bolsa, emdi rohiy bir ten bolidu. **45** Shunga [Tewratta] mundaq pütilgenki: «Tunji insan Adem'atimiz tırık bir jan qilip yaritildi»; emma «axirqi Adem'ata» bolsa hayatiq bergenç Roh boldi. **46** Emma awwal kelgini rohiy adem emes, belki «tebietke tewe bolghuchi» adem idi, keyin «rohiy adem» keldi. **47** Deslepki insan bolsa yerdin, tupraqtin apiride qilin'ghan; ikkinchi insan bolsa asmandin kelgendor; **48** Tupraqtin apiride qilin'ghini qandaq bolghan bolsa, [uningdin] [bolghan] «tupraqlıqlarırmu shundaq bolidu; asmandin kelgini qandaq bolsa, uningdin

bolghan «asmanlıqlar» mu shundaq bolidu. **49** Bizler «tupraqlıq adem» sürtitide bolghinimizde, «asmanlıq adem» sürtitudimu bolalaymız. **50** Emma shuni ýýtimen, i qérindashlar, et we qandın törelgenler Xudanıng padishahlıqıgha warıslıq qılalmaydu; chirigüchi chirimaydighan'gha warıslıq qılalmaydu. **51** Mana, men silerge bir sirni ýýtip bérímen; biz hemmimizla [ölümde] uxlaydighanlardın bolmamız; biraq hemmimiz özgertilimiz! **52** Bir deqiqidila, közni bir yumup achquche, eng axırkı kanay chélin'ghanda özgertilimiz; chünki kanay chélin sila ölgeler chirimas hayatqa tırlıdürüldü, shundaqla özgertilimiz; **53** Chünki bu chirip ketkuchi chirimas hayatni kiyiwélishi, bu ölguchi ölmeslikni kiyiwélishi kérék; **54** Emma chirip ketkuchi chirimas hayatni kiygende, bu ölguchi ölmeslikni kiygende, shu chaghda bu söz emelge ashuruludu: «Ölüm ghelibe teripidin yetulup yoqtuludu!». **55** «Ah, ölüm, séning neshtirinq qéní?! Ah, ölüm, séning ghelibeng qéní!» (**Hades g86**) **56** Ölümdeki neshter — gunahtur, gunahnıng küchi bolsa, Tewrat qanuni arqılıq namayan bolidu. **57** Lékin bizni Rebbimiz Eysa Mesih arqılıq bularning üstidin ghelibige érisitungüchi Xudagha teshekkür! **58** Shuning üçhün, söyümlük qérindashlirim, ching turup tewrenmes bolunglar, Rebnıng xizmitidiki ishliringlar hemishe keng ziyaileshsun; chünki Rebde bolghan ejir-japayinglar hergiz bihue ketmeydighanlıqını bilisiler.

16 Emdi muqeddes bendiler üçhün iane toplash togruluq, silermu Galatiya ölkisidiki jamaatlerge tapilighinimdek qilinglar. **2** Her heptining birinchi künide herbiringlar tapawitinglarning berikiti boyiche uningdin bir ülüshini ajritip öz yéninglarda saqlap qoyunlar; shundaq qilsanglar, kelgen waqtında iane toplash hajet bolmaydu. **3** Men kelginimde, siler qaysı ademlerni layıq körüp tallisanglar, men shulargha [tonushturush] xetlirini yézip béríp mushu iane-shepqitinglarnı Yérusalémgha apirip bérishke ewetimen. **4** Méningmu bérishim muwapiq körlüse, ular manga hemrah bolup baridu. **5** Emma men Makédoniye ölkisidin ötkedin kényin yéninglarga kélimen — chünki men Makédoniyeden ötmekchimen — **6** belkim men siler bilen bille bir mezgil turushum mumkin, hetta yéninglarda qishlap qélishimmu mumkin; shuningdek andin qeyerge barmaqchi bolsam, siler yardem qılıp, méni yolgha sélip qoysırsiler. **7** Chünki bu qétim silerni yol üstidila körüp ötip kétishni xalimaymen, belki Reb buyrusu, siler bilen bille uzunraq bir mezgil turghum bar. **8** Emma men Efesus shehiride orma héytigliche turmaqchimen. **9** Chünki [mushu yerde] manga ajayib chong, utuq-méwe bériwatqan bir ishik keng échildi, shuningdek qarshi chiqquchilarmu köp. **10** Timotiy yéninglarga béríp tursa, uning aranglarda qorqmay erkin-azade yürüshige köngül böltünglar. Chünki umu manga oxshash Rebnıng xizmitini ishlewati. **11** Shunga héchkim uni töwen körmisun; belki uni méning yéningha kélishi üçhün aman-ésen uzitip yolgha sélip qoysıngalar; chünki uning qérindashlar bilen bille kélishini kütmektimen. **12** Emma qérindishimiz Apollosqa kelsem, uningdin qérindashlar bilen bille silernen yéninglarga bérishni köp ötündüm. Lékin uning hazirche barghusi yoq. Kéyin purset piship ýétigende baridu. **13** Hoshyar bolunglar, étiqadta ching turunglar; merdane erdek bolunglar! Qeyser bolunglar! **14** Silerning qilghan hemme ishinglar méhir-muhebbet bilen qilinsun. **15** Emdi, i qérindashlar, Axaya ölkisidiki eng deslepki étiqad mewisi bolghan Istifanas we uning ailisidikilerni, shundaqla ularning Xudanıng muqeddes bendilirining xizmitide bolushqa qandaq özlirini atighanlıqını obdan bilisiler; men silerdin ötünimenki, mushundaq kishilerning we ular bilen birlikte

xizmette herbir japa tartıwatqanlarning sözlirige kiringlar. **17** Emma [yéninglardin] Istifanas, Fortunatus we Aqayikusun bu yerge méni yoqlap kelgenlikidin shadlandım; chünki ular siler tereptin kem bolghanlırinı tolulqap berdi. **18** Chünki ular méning rohimni we hem silerningkinimi yéngilandurdı; shunga shundaq ademlerni etiwarlap hörmetlenglar. **19** Asiyadıki jamaatlerdin silerge salam. Akwila we Priskilla hem ularning öyide jem bolidighan jamaettinmu Rebde silerge qızghın salam yollaydu. **20** Qérindashlarning hemmisi silerge salam yollaydu. Bir-birincılar bilen pak söyüshler bilen salamlishinglar. **21** Mana, menki Pawlus öz qolum bilen salam yéziwatımen! **22** Herkim Reb Eysa Mesihni söygüchi bolmisa, uningga lenet bösün! Rebbimiz, kelgeysen! **23** Reb Eysa Mesihning méhir-shepqitı hemminglarga yar bolghay! **24** Méning Mesih Eysada bolghan muhebbitim hemminglar bilen bille bolghay. Amin!

Korintliqlargha 2

1 Xudaning iradisi bilen béktilgen, Mesih Eysanining rosulini menki Pawlus we qérindash bolghan Timotiydin Korint shehiride turuwatqan, Xudaning jamaitige we shuningdek pütkül Axaya ölkisidiki barliq muqeddes bendilerge salam! **2** Atimiz Xuda hem Reb Eysa Mesihin silerge méhir-shepqtet we xatirjemuł bolghay! **3** Rebbimiz Eysa Mesihning Atisi, rehimdilliqlarning igisi Ata, barliq righbet-tesellining Igisi bolghan Xudagha teshekkr-medhiq oqulghay! **4** Biz uchrighan herqandaq japa-musheqquette U bizge righbet-teselli bériwatiidu, shuning bilen biz Xuda teripidin righbetlerülgän bolup U yetküzgen righbet-teselli bilen herqandaq bashqa japa-musheqquette uchrighanlarga righbet-teselli béréleydighan bolduq. **5** Chünki, Mesihning azab-oqubetliri biz terekpe éship tashqandek, Mesih arqliq bolghan righbet-tesellimizmu éship tashidu. **6** Emma biz japa-musheqquette qalsaqmu bu silerning righbet-teselli we njat tépisinqlar üçhün bolidu; bular silerning biz tartqan azab-oqubetlerge oxshash azab-oqubetlerge chidishinglar bilen silerdimi hasil qilinidi; biz righbet-teselli tapsaqmu u silerning righbet-teselliringlar we njatinglar üçhün bolidu; shunga bizning silerge baghlighan ümidimiz mustehkemdu; chünki siler azab-oqubetlerdin ortaq nésiwilik bolsanglar, oxshashla righbet-tesellidin ortaq nésiwilik bolsanglar dep bilimiz. **8** Chünki, i qérindashlar, silerning Asiyada duch kelgen japa-musheqettin xewersiz yürüşünglarni xalimaymiz; u waqitlarda biz chidighusiz éghir bésimgha duch kelduq, hetta hayatning özidin ümid üzgüdeq bolghaniduq. **9** Emma özimizge emes, belki ölgenni tirildürgüchi Xudagha tayinishimiz üçhün qelbimizde öltümge mehkum qilin'ghandek yürettuq. **10** U bizni bundaq dehshetlik bir öltümdin qutquzghan we hazir qutquzmaqtqa, we bizni yenila qutquzidu, dep uningga ümid baghliqidu, **11** silermu buningda hem biz üçhün dua-tilawetler bilen medet bérwatisiler; shundaq qılıp talay ademlerning wasitisi arqliq bizge körsitilgen ittipat tüpeylidin talay ademler [Xudagha] rehmetler ýétidighan bolidu. **12** Chünki pexrimiz, yeni wijdanimizning guwahlıqi shuki, Xudaning aldida sap niyetler we semimiylik bilen (insaniy paraset bilen emes, belki Xudaning méhir-shepqtı bilen) biz bu dunyaga nisbeten we bolupmu silerge nisbeten özimizni tutuwalidighan bolduq. **13** Chünki silerge yazghinimiz oquyalaydighan we tonup ýételeydighandin bashqa héch nerce emes; lékin men silerning bizni qismen tonup yetkininglar boyiche Reb Eysanining künide siler bizning pexrimiz bolidighininglardek bzilernimü silerning pexringlar bolidu dep bizni tolug tonup yétişhinglarni ümid qilimen. **15** Shuning bilen mushundaq ishenchte bolup men eslide ikkinchi qétim silerge méhir-shepqtetni yetküzüshke awwal silerning qéshinglarga barmaqchidim; **16** yeni, qéshinglardin Makédoniyeye öttüp, andin Makédoniyedim yene qéshinglarga kélishni, shundaqla siler teripinglardin Yehudiye ölkisige üzitilishimni ümid qilghanidim. **17** Mende shundaq niyet bolghanda, men uni yéniklik bilen qarar qilghanmu? Men niyet qilghananda, mende «etlik» kishilerdikidek: birdem «berheq, berheq» we birdem «yaq, yaq» déyish barmu? **18** Emma Öz sózide turghinidek, bizning silerge ýetqan sózimiz birdem «berheq» we birdem «yaq» bolmaydu; **19** Chünki biz (men we Silwanus we Timotiy)ning aranglarda jakarlıghinimiz – Xudaning Oghli, Eysa Mesih, birdem «berheq» we birdem «yaq» emestur; belki Uningda «berheq»la bardur. **20** Chünki Xudaning qanchilik wedilirli bolushidin qet'iyenez, ular Uningda «berheq»tur, we biz arqliq Uningdimu Xudagha shan-sherep keltürigidighan «Amin» bardur. **21** Emdi bizlerni siler bilen bille

Mesihde ching turghuzghuchi bolghini hem bizni mesihligini bolsa Xudadur. **22** U yene üstimizge möhür bésip, qelbimizge Öz Rohini «kapalet» bolushqa ata qıldı. **23** Emma Xudani öz jénimha guwahchi bolushqa chaqırımenki, Korintqa téxi barmigħanlıqimming sewebi köŋlulgarni ayash üçhün idi. **24** Hergiz özimizni iman-étiqadinglar üstige höküm sürgüchierimiz, démek, belki silerning shad-xuramlıqınlarnı ashurushqa silerge hemkarlashquchilarımız; chünki siler étiqad arqliqla mezmut turisiler.

2 Lékin men ichimde, qéshinglarga barsam yene azar élip barmaymen dégen qarargha keldim. **2** Chünki eger men silerge azar bersem, méning tüpeylimdin azar ýégenlerdin bashqa qaysibiri méni shadlanduralisun? **3** Men esli méni shadlandurushi téğishlik bolghanlardın eksiche azar yep qalmay dégen meqsette shu xetni yazdim; chünki méning shadlıqim siler hemminglarningmu shadlıqidur dep siler hemminglarga ishchen bagħħidim. **4** Chünki eslide özüm éghir azab ichide qelbimdiki derd-elemdin köp köz yashlirimmi tökkütüp turup silerge shu xetni yazghanidim; meqstüm silerge azar bérish emes, belki silerge chongqur bagħlan'ghan, éship tashqan muhebbitimi blishinglar üçhün idi. **5** Emma birersi azar yetküzgen bolsa, uning azar yetküzgini men emes deymen, u belki melum derijide (bu ishni ziyade éghir qilghum yoq) hemminglarga azar yetküzdi. **6** Bundaq ademning köpinchinglar teripidin tenbihen'gini ýeterliktur; **7** Shunga hazır eksiche, siler uningga méhir-shepqtet körśitip righbet-teselli bérishinglarga toghra keliðu; bolmisa bundaq bir kishi belkim ghajet zor derd-elemdin özini yoqitsishum mumkin. **8** Shunga men silerge uningga muhebbitlarningi ispathillingarni jékileyem. **9** Shu xétimni yene bir meqsette, yeri silerning hemme ishlarدا itaetmen kija itaetmen emesliklarning sinap bilishim üçhün yazdim. **10** Lékin siler qaysibirini melum ish üçhün kechürüm qilghan bolsanglar, menmu hem uni shundaq qilghan bolinen; menmu melum bir ishni kechürüm qilghinimda (birer ishni kechürüm qilghan bolsam), men silerni dep Mesihning huzurida shundaq qildim. **11** Shuning bilen Sheytan bizdin héch üstünlükke érisħelmeydü; chünki biz uning hiylemikirliridin bixewer emesmez. **12** Emdi Mesihning xush xewirini jakarlashqa Troas shehirige kelginimde we shundaqla Reb teripidin [purset] ishiki manga échilghini bilen, **13** qérindishim Titusni tapalmighinim tüpeylidin rohim aram tapmido; shuning bilen men shu yerdikler bilen xoshliship, Makédoniyeye seper aldim. **14** Emma bizni Mesihde hemishe tentene bilen ghaliħbane bashlaydighan, biz arqliq her yerde Özige dost tartquči xushpuraqni chachquči Xudagha teshekkr! **15** Chünki biz Xudagha yetküziliwatqan Mesihning xushpuriqidurmiz, hem qutquzuluwatqanlar arısida hem halaketke kétiwtatqanlar arısida shundaqmız; **16** kékýinkilerge öltümge bolghan öltümning puriqi, aldinqılargha hayatlığqa bolghan hayatlığning puriqidurmiz; emdi mushundaq ishlearning höddisidin kim chiqalaydu? **17** Chünki biz köp kishilerning qilghinidek Xudaning kalam-sözini suda-sétiq ishi qilmaymiz; eksiche biz semimiylik bilen Xuda alidda Xudadin [ewetilgenler] süpitide Mesihde sözleyimiz.

3 Biz yene özimizni tewsiye qilghili turuwatamduq? Yaki bashqa bezilerge kérék bolghandek, silerge yézilghan yaki siler yazghan tewsiyinamiler bizge kérékmü? **2** Siler özüngler bizning tewsiyinamimizdursiler, qelbimizde pütlügen, her insan'gha tonush bolghan we oqulidighan. **3** Silerning biz teripimizden perwish qilin'ghan, Mesihning mektupi ikenliklaring ayan boldi (bu mektup siyah bilen emes, belki tirik Xudaning Rohi bilen yézilghan; tash taxtaylarga emes, belki qelbning etlik

taxtaylirigha pütkülluktur). **4** Emdi bizning Mesih arqiliq Xudagha qaraydighan shunche zor ishenschimiz bar; **5** özimizni birnernesini qilghudek iqtidarımız bar dep chaghlighimiz yoqtur; iqtidarlıqımız bolsa belki Xudadindur. **6** U bizni yéngi ehdining xizmetkarları bolushqa iqtidarlıq qıldı; bu ehde pütküllük söz-jümlilerge emes, belki Rohqa asaslan'ghan. Chünki pütküllük söz-jümliler ademni öltürüdü; lékin Roh bolsa ademge hayat keltürdü. **7** Emma söz-jümliler bilen tashlarga oylaghan, ölüm keltürdighan xizmet shan-sherep bilen bolghan we shundaqla Israillar Musanıng yüzide julalan'ghan shan-shereptin yüzige közlerini tikip qariyalımgan yerde (gerche shu shan-sherep hazır emeldin qaldurulghan bolsimu), **8** Roh biley yürgütüldighan xizmet téximu shan-shereplik bolmandu? **9** Chünki ademnin gunahını bekítidighan xizmet shereplik bolghan yerde, insanni heqqanı qılıdighan xizmetining sheri pi téximu éship tashmamdu! **10** Chünki eslide shan-shereplik bolghan ishning hazırkı ghayet zor shan-shereplik ishning aldida héchqandaq shan-shereplikli yoqtur; **11** chünki emeldin qaldurulghan ish eslide shan-sherep bilen keltürülgen yerde, hazır ornını basqan ish téximu shan-shereplik boludu. **12** Bizde shunche zor shundaq bir ümid bolghaniken, biz tolimu yüreklik bolımız. **13** Biz Israillarnı emeldin qaldurulğıdan [ehdining] parlaq nurığa közini tikip qarashning aqiwitige uchrapp ketmisun dep yüzige chümperde tartıwalghan Musagha oxshımayız. **14** Emma ularning oy-köngülleri qadaqlashqanı; chünki bügün'ge qeder kona ehdini oqughinida mushu chümperde eliwtilem keldi; chünki peget Mesihde bolghandila u élip tashlıwétildi. **15** Emma bügün'ge qeder, Musanıng yazmılıri oqulghinida shu chümperde yenila qelbini yépiwalmaqta. **16** Emma herkim Rebge qarap burulsa, chümperde élip tashlinidu. **17** Emma Reb shu Rohtur; we Rebnıng Rohı qeyerde bolsa, shu yerde hörlük boludu. **18** We biz hemmimizning yüzümüz chümperdisiz halda Rebnıng shan-sheripiğe qarighinida, Uning oxshash süritide bolushqa Roh bolghan Reb teripidin shan-sherep üstige shan-sherep qoshulup özgertilmektimiz.

4 Shunga [Xuda] bizge rehim-shepinq körsetkendek, bu xizmet bizge amanet qilin'għaniken, biz bel qoywetmeymiz; **2** emdilikte shermendilikke ait yosħurun isħlarni tashlap, ne aldamħiliqtä mangħay, ne Xudanıng sözini burmilimay, belki heqiqetni eynen ayan qilish bilen Xuda alidda durusluqimizni her ademning wjidaniga körstizim. **3** Emma xush xewrimiz chümkelgen bolsimu, u halak boluwatqanlarha nisbeten chümkeli; **4** Chünki Xudanıng suret-obrazi bolghan Mesihning shan-sheripi toghrisidiki xush xewerning nuri ularning üstide yorumisun dep, bu zamanning ilahi étiqadsızlarning oy-zéħinlirini kor qıldı. (**aīón g165**) **5** Chünki biz özimizni emes, belki Mesih Eysani Reb, shuningdek özimizni Eysa üchħun silerning xizmetkaringlar dep elān qilimiz. **6** Chünki «qarangħħuluqtin nur yorusun» dep buyrughan Xuda, Mesihning didaridin Özining shan-sheripiñ tonutħuq bolghan yoruqluqning [biz arqiliq] chéchilishi üchħun, biznig qelbimizni yorutqandur. **7** Emma qadretning ghayet zorluqi bizdin emes, belki Xudadin bolghanlıqı körünsun dep bu góherge sapal idishlarda qachlaqlıq halda igidarlıq qilimiz. **8** Mana biz herterepete qistilip qalduq, emma yenjilmiðuq; temtirep qalduq, emma ümidsizlenmiduq; **9** ziyankeşlikke uchrawatimiz, emma hemdemisz qalmiduq; yiqtilduq, emma halak bolmiduq; **10** Eysanıng hayatı ténimizde ayan qilinsun dep, herdaim ténimizde Eysanıng ölümünü kötürüp yürümiz. **11** Chünki Eysanıng hayatı ölidighan etlirimizde ayan qilinsun üchħun, tirik qalghan bizler herdaim ölümge tapshurulmaqtimiz. **12** Shuning bilen bizde ölüm ishlewatidu,

emma hayat silerde ishlewatidu. **13** We «Men ishendim, shunga söz qildim» dep yézilghandikidek iman-ishenchiki roħqa ige bolup, bizmu ishenduq we shuning bilen söz qilimiz; **14** chünki Reb Eysani tirildüruden [Xuda] bizni Eysa bilen birge tirildüridden, shundaqla bizni siler bilen birge Öz alidiga hazir qilidu, dep bilimiz. **15** Chünki [bu] hemme isħlar siler üchħundurki, téximu köp kishilerning wujjudida éship tashquche béghishlan'ghan méhir-shepinq sewebidin köp kishilerningmu Xudani ulugħlap éytqan tesħekkūlri éship tashidu. **16** Shunga biz bel qoywetmeymiz; gerche tashqi insanlıqımız solashsimu, derheqiet ichki insanlıqımız kündin-kün'ge yéngilanmaqta. **17** Chünki bizning bit-deqiqılık we yénik japa-musħeqketlirimiz biz üchħun éship tashqan, menggħiġt, zor wezinlix shan-sherepni hasil qilidu. (**aīónios g166**) **18** Shunga biz körin'gen isħlarga emes, belki körünmes isħlarga köz tikimiz; chünki körin'gen isħlar waqtılıq, emma körünmes isħlar menggħiġluktu. (**aīónios g166**)
5 Chünki bu zémin'ha tewe öyimiz, yeni bu chédirimiz yoqitsim, Xuda teripidin bolghan, insan qoli bilen yasalmiġħan bir öy, yeni asmarlarda ebedi bir makanimiz bardur dep bilimiz. (**aīónios g166**) **2** Emdi bu [kona öyimizde] turghinimzda asmandiki öyimizni kiywéħihsaq za intzar bilen ah urmaqtimiz **3** (berheq, [asmandiki öyimizni] kiyiwalsaq yalingach qalmaġmiz). **4** Chünki mushu chédirda turghinimzda, éghirschiliqtä ah urmaqtimiz; bu bizning yalingachliniħi xalighinim emes, belki kiyindürülħiħni, yeni bide ödīdīħan néme bolsa, uning hayat teripidin yutulushini xalaymiz. **5** Emdi bizni del mushu isħqa teyyarlıghuchi bolsa Xudadur; U bizżeq «kapaleet» bolghan Öz Rohinu āta qildi. **6** Shuning bilen biz hemiše yureklik bolimiz; hemde ténimizde makan tutqinimizda Rebdin néri bolghan musapir bolimiz dep bilimiz **7** (chünki biz körüş sézimi bilen emes, étiqad bilen mangimiz); **8** biz yureklik bolup, shuningdek tendin néri bolup Reb bilen bille bir makanda bolushqa téximu xursenmiz. **9** Shuning bilen, meyli tende bolayli, tendin néri bolayli, uni xursen qilishni isteknisan qilip intilimiz. **10** Chünki tende qilghan emellirimizni, yaxħiliq bolsun, yamanliq bolsun, herbirimizge qayturulushi tħiħun Mesihning soraq texti aldida hazır bolushimiz lazim bolidu. **11** Shuning bilen Rebnıng deħħshitini bilgenlikimiz üchħun, insamlar ni isħħendürüşke tirishimiz; lékin biżi Xudaga ochuq-ashkarimiz, shuningdek silerning wjidanenglardimu ashkare tonułsaq dep ümid qilimem. **12** Biz hazir özimizni qaytidin silerge twiesi qilghinimiz yoq, belki peget silerde qelbidi isħlardin emes, tashqi qiyapettin pexirlidighanlarha bergiudek jawab bolsun dep, silerge bizlerdin pexirlinħiż imkaniyyitini yaritip bériwatimiz. **13** Chünki ich-ichimizge sighthay qalghan bolsaqmu Xuda aldida shundaq bolduq, salmaq bolsaqmu siler tħiħun shundaq bolimiz. **14** Chünki Mesihning muhebbiti bizni [shundaq qilishqa] ündeydu; chünki biz birsi hemmeylen tħiħun öldi, shunga hemmeylennim öldi, dep hésablajmiz. **15** We U hemmeyleni dep öldi, buningdin meqset, hayat bolghanlar özliri tħiħun emes, belki ularni dep ölüp tirilgħi tħiħu yashishi üchħundur. **16** Shuning bilen biz buningdin kénien hékkimmi insamlarcone tonumaymiz; hetta biz Mesihni insamlarcke tonuħħan bolsaq, buningdin kénien uni yene shundaq tonumaymiz. **17** Shunga emdi birsi Mesihde bolsa, u yéngi bir yaritilghuchidur! Kona isħlar ötüp, mana, hemme ish yéngi boldi! **18** We barliq isħlar Xudadindur; U bizni Mesih arqiliq Özige inaqlashturdi, shundaqla bizżeq inaqlashturush xizmitini tapshurdi; — **19** démek, Xuda Mesihde ademlerning itaetsizliklirini ularning eyibi bilen hésablashmay,

alemini Özige inaqlashturdu; shuningdek bizge inaqlashturush xewirini amanet qılıp tapshurdi. **20** Shunga suddi Xuda biz arqılıq [ademlerdin inaqliqqa kéléishni] ötün'ginidek, biz Mesihke wakalatne elchilerdurmız; Mesihning ornida «Xudagha inaqlashturulghaysiler!» dep ötünimiz. **21** Gunahqa héch tonush bolmaghan kishini Xuda bizni dep gunahnıng özi qıldı; meqsiti shuki, bizning Uningda Xudanıng heqqaniylıqi bolushimiz üchündür.

6 Emdi [Xudanıng] hemkarları süpitide silerdin Uning méhir-shepqitini qobul qılıp turup uni bikargha ketküzmenglər dep ötünimiz **2** (chünki u: «Shapaet körsütilidighan bir peytte duayingni ijabet qılıshni békitkenmen, nijat-qutulush yetküzülidighan bir künide Men sanga yarodemde bolushumni békitkenmen» — dédi. Mana, hazır bolsa «shapaet körsütilidighan yaxshi peyt»; mana, hazır «nijat-qutulush künı»durl). **3** [Rebning] xizmitige dagħ keltürümisun dep héchqandaq ishta héchkimning imanığha tosagalhuluq qilmaymiz; **4** belki herbir ishta özimizni Xudanıng xizmetkarları süpitide nemune qılıp yürümüz; zor chidamlıq bilen, jebir-zulumlarda, jama-musheqqetlerde, bésim-qıstaqlarda, **5** kamcha yarılırida, zindanlarda, qozghilang-topilanlar ichide, éghir méhnetlerde, tüneslerde, roza tutușlarda, **6** paklıq bilen, bilimler bilen, sewr-taqetlik bilen, méhribanlıqlar bilen, Muqeddes Roh bilen, saxılıqsız méhir-muhebbet bilen, **7** heqiqetning sözkalami bilen, Xudanıng kück-qudrıti bilen, heqqaniylıqning ong-sol qollardıki qoralları bilen, **8** hem izzet-shöhrette hem haqaret ichide, töhmet hem teriplinşiler ichide [özimizni Xudanıng xizmekarlari süpitide namayan qıldıq]; yalghançilar dep qaralghan bolsaqmu semimiy-sadiq bolup, **9** namsız bolduq-yu, emma meshhormız; öley dep qaldıq-yu, emma mana, hayatturmız; terbiyide jazalandıq-yu, emma ölüme mehkum qılınimduq; **10** derd-elem tarttuq-yu, emma daim shad-xuramlıqtı turımız; namrat bolghinimiz bilen, emma köp ademlerni bay qılghuchimiz; héchnémimiz yoq bolghini bilen, emma hemmige igidarmız. **11** Silerge ochuq-yoruq sözlidıq, ey Korintliqlar, bizning baghrimiz silerge keng échildi! **12** Siler biz tereptin qisilghan emes, lékin öz ich-baghrınlarning tarlıqidin qisılısiler; **13** emdi adıl almashturushta bolup — (öz perzentlirimge sözligendek sözleşmey) — baghrınlarnı bizgımı keng échinglar. **14** Étiqadsızlar bilen bir boyunturraqqa chétılıp tengsizlikte bolmanglar; chünki heqqaniylıq we qebihlik otturısa qandaqmu ortaqlıq bolsun? Yoruqluqning qarangħuluq bilen qandaq hemrahlılıq bolsun? **15** Mesihning Bérial bilen néme inaqlıqı bolsun? Ishen-güchinin ishenmügħi bilen qandaq ortaqlıq nesiwi bolsun? **16** Xudanıng ibadetxanisining butlar bilen qandaq birlikı bolsun? Chünki siler tirik Xudanıng ibadetxanisidursıller — Xudanıng: «Men ularda turimen, ularning arısida yürimen; ularning Xudasi bolimen we ular Méning xelqim bolidu» déginidek [siler Uning ibadetxanisidursıller]; **17** Shuning üchün «Ularning arısidiń chiqıp ketinglar, Manga ayrlınlıklär», — deydu Reb, — «héch napak nersige tegħkuchi bolmanglar», «shundila Men silerni qobul qilim», **18** we: «Men silerge Ata bolimen, siler Manga oghul-qızlırim bolisiler» — deydu Hemmige Qadir bolghan Reb.

7 Emdi bu wedilergə moyesser bolghandin keyin, i söyümlükler, özimizni etlerdiki hem rohtiki herxil paskiniliqtin tazilap, Xudanıng qorqunchida özimizde [ayan qılın'ghan] pak-muqeddeslikni kamaletket yetküzeysi. **2** Bizni qobul qılghaysiler! Biz héchkimge ziyan-zexmet yetküzmiduq, héchkimni nabut qılımiduq, héchkimdin paydalanmiduq. **3** MUSHULARNI dep, silerni

eyiblimekchi emesmen; chünki men yuqırıda éytqinimdek, siler qolbimizdidsilerki, biz siler bilen bille ölüshke, siler bilen bille yashashqa teyyarmız. **4** Silerge bagħlighan ishinchim zor, silerdin bolghan pexrim zor; shuning üchün righbet-tesellige tolduruldum, barlıq japa-müşkülcülchiliklirimizde xushalliqim éship tashti. **5** Chünki berheq, Makédoniyege kırGINIMIZDIMU etlirimiz héch aram tapalmay, herterepṭin qisilip qalduq; sirtimzda jédel-küreshler, ichimizde qorqunchlar bar idi. **6** Emma chūshkünlerge righbet-teselli bergħuchi Xuda bizże Titusning kéléishi arqılıq righbet-teselli berdi; **7** tapqan righbet-tesellimiz peqet uning kéléishi arqılıqla emes, belki uning silerdin tapqan righbet-tesellisi arqılıqmı boldi; chünki u silerning [bizge] zariqip telmürginġingarni, silerning hesritinglarni, silerning manga bolghan qızghan għemxorluqungarni étip berdi; shuning bilen men téximu xuħallandim. **8** Chünki gerche men silerni xétm bilen azablıghan bolsammu, men hazir uningdin pushayman qilmaymen; lékin eslide men shu xétmim silerni azablıghinini körüp pushayman qilghanidim (emeliyyette, silerning azablinishinglar qisqħiġħi bir mezgilla bolghan). **9** Emma hazır shadliniemen — azablan'ghininglardin emes, belki shu azabning silerni towa qildurghanlıq idin shadliniemen; chünki silerning azablinishinglar Xudanıng yolda idi; shuning bilen siler bizdin héch ziyan tartmidinglar. **10** Chünki Xudanıng yolda bolghan azab-qayħu ademni hergħi pushayman qilmaydighan nijatqa bashlaydīhan towiħa élip baridu; emma bu dunyadiki azab-qayħu ademni ölüme élip baridu. **11** Chünki mana, del mushu ish, yeni Xudanıng yolda azablinishinglar, silerge shunche köp estayidilliq, özliringlarni eyibtin neqeder xalas qılısh, shunche köp għezej, shunche köp qorqunch, shunche köp teqżżejjarlıq, shunche köp qizghinliq we jazalashqa shunche teyyar bolushni élip keldi! Siler bu ishning her teripide özünglarning eyibtin xalas bolushunglarni ispatliddingar. **12** Emdi silerge [shu] xetni yazghan bolsammu, u xetni ziyan-zexmet qılghuchi kishi üchün emes, yakki ziyan-zexmet qılın'ghuchi kishi üchün emes, belki Xuda aldida bizże bolghan köglünglardiki qizghinliqning aranglarda ayan bolushi üchün yazmid. **13** Bu sewebtin biex righbet-tesellige érishtuq. We righbet-tesellimiz üstige biz Titusning xushalliqi tüpejldin téximu zor shadlandu; chünki uning rohi siler teripinglardin yéngilandi. **14** Chünki men siler toghranglarda birer ishta pexirlinip maxtighan bolsam, u ishta héch xijil qaldurulmidim; belki silerge éytqanlırimizning hemmisi heqiqet bolghinidek, bizning Titusqa silerni pexirlinip maxtishimiznu heqiqet bolup ispatlandi. **15** U silerning itaqmenlikligni, silerning uningdin qandaq eymen'gen we titrigen halda uni qarshi alghininglarni esligini, uning silerge bagħlighan ich-bagħridiki muhebbetliri téximu éship tashidu. **16** Men silerge herbir ishta ishinchim kamil bolghanlıqidin shadliniemen.

8 Emma, i qérindashlar, biz silerge Xudanıng Makédoniyediki jamaetlerge bégħishlighan méhir-shepqitini ayan qilmaqħimiz; **2** ular zor éghir japa-musheqqettede sinalħinida, qattiq namrat ewħalda éship tashqan shadliqi bilen ularning ochuq qolluqining bayliqi urghup chiqt; **3** chünki ularning kückħining bariche, hetta kückħid artuq xeyr-saxawet qilghanliqiga özüm guwah. Ular ixtiari bilen shundaq qılıp, **4** bizdin muqeddes bendilergə shu yarodemde bolushning bestixie we shériklikige moyesser bolushni qattiq ötündi; **5** shundaq qılıp, ular kückħinimizdek emes, ümid qilghinimizdin éship özlirini awwal Rebge, andin Xudanıng iradisi bilen bizgħi bégħishħidi; **6** shunga, Titus silerde [bu] méhribanlıqni bashlighaniken, biz Titustin silerni buningħha nésipdash qılıp

uni ada qilishqa ötindüduq. **7** Emma siler her terepte, yeni ishenchite, sözde, bilimde, toluq estayidilliqtı hem bizge bolghan méhir-muhebbitinglarda ewzel bolghininglardek, mushu méhirlık ishtimu özünglarnı ewzel körсitınglar. **8** Men bu gep bilen silerge buyruq qılmaqchi emesmen, belki bashqıllarning qızghınlıqı arqılıq muhebbitinglarning heqiqiyilikini ispatlımaqchımen. **9** Chünki siler Rebbimiz Eysa Mesihning méhir-shepqıtını bilisiler — gerche u bay bolsimu, silerni dep yoqsul boldiki, siler uning yoqsulluqi arqılıq býitilisiler. **10** Men bu togruluq pikrimni otturigha qoyimen — bu silerge paydılıq, chünki siler aldinqi yılıla iane qilishta we shuninggħha irade bagħlashta yaxshi bagħlidingar. **11** Emđi hazir uni ada qilinglar; qizghin irade bagħlighinġarlardek, bar dunyayinglar bilen shu ishqha emel qilinglar. **12** Chünki [xeyr-saxawetke] bel bagħlighučha nisbeten, sowghining Xudagħa yarighthudek bolushi qolida yoqqa emes, belki qolida bariga bagħliliqtur. **13** Chünki bu bashqıllarning yükini yéniklitimen dep, özünglarnı qyিnanglar déginim emes, **14** belki silerde artuq bolghini hazırche ularning kem yérini toldurghinidek, [künlerning biride] ularda artuq bolghini silerning kem yéringlarnı tolduridu; shuning bilen tengħishidu. **15** Xuddi [muqeddes yazmilarda]: «Köp yiqħaqnlarnejn kidin éship qalmid, az yiqħaqnlarnejnmu kemlik qilmid» dep yézilghandek bolghay. **16** Emma Titusning qelbige silerge bolghan köyümümge oxħash köyümni salgħan Xudagħa teshekkürler bolghay; **17** chünki u derheqiqet biznign il-timismizini qobul qilgħini bilen, özining silerge kuchiċċi köytı ġibolħaq, u özlkidin yéninglарha bard; **18** emma biz uningga barliq jamaetler arisida xush xewer xizmitide teriplen'gen qérindashni hemrah qilip ewettuq; **19** shuningdek u peqet shu tereptila emes, belki jamaetler teripidin bu xeyrlik ishta bizże hemseper bolushqa talliwiġin-ghanidi. Emđi biz bu xeyr-saxawetni bolsa, Rebnejn shan-sheripini hem yardebmdiki qizghinliqimizni kōrsitish üčhün uni yetküžuš xizmittide bolimiz; **20** shundaqla qilip biz bu mol sowghini mes'ul bolup yetküžushte herqandaq ademning biznign üstümizdin töhmet qilmaslıq üčhün éhtiyat qilimiz. **21** Chünki biz peqet Rebnejn alidila emes, belki insanlarning köz alidimiz ishimizni durus qilishqa köngül böläp kéliwatişimiz. **22** Biz yene ular bilen bille köp ishlarda intayin estayidilliqtı nurghun qétim ispatlan'ghan qérindashni ewetmekħimiz; hazir uning silerge bagħlighan zor ishenchi tüpeylidin uning intayin estayidilliqtı téximu kuchiċċi boldi. **23** Titus togruluq soallar bolsa u ménegħ hemraħim we xizmitinglarda bolghan hemkarimdu; bashqa ikki qérindishimiz bolsa, ular jamaetlerning elchiliri, Mesihning shan-sheripidur. **24** Shunga, jamaetlerning köz alidida muhebbitinglarning ispatini, shundaqla biznign silerdin pexiřliniħħirimizning bikar emeslikini ularħa körсitınglar.

9 Chünki muqeddes bendilerning bu yarden xizmitti togruluq silerge yene yézishimming hajiti yoq. **2** Chünki men silerning bu ishqha qattiq bel bagħlighinġarni bilimen; men bu togruluq: Axayadikiler ötken yıldın béri xeyr-sediqe bériski teyyar turuwa tidu, dep Makédoniyediki [qérindashlarga] pexiřlinip maxtap kelmektimen, shuning bilen silerning qizghinliqingħar ularning kópinčihsining [xejr-sediqe] [bérishige] tütke boldi. **3** Lékin qérindashlarnı ewetiszħiki meqsitum silerning togranglarda pexiřlinip maxtiximming bu ishlarda bihude isħol qalmasliji, silerning déginimdek teyyar bolup turushunglar üčhündur. **4** Mubada Makédoniyedikiler men bilen bille bargħinida, siler teyyarliksiz bolsangħar, bu ishenchimiz wejedin biz xijaletke qaldurulimiz, siler sözsiz

shundaq bolisiler. **5** Shu sewebtin men qérindashlardin yéninglарha bérip silerdin bu wede qilghan xeyrlik ishni aldin'ala teyyarlap püttürüşini ötünüşni zörür dep hésablidim; shundaqla bu silerdin birer nerse tündiwiżelish bolmisun, belki méħriħanliqinglardin bolsun. **6** Emma buni [eslenġlar]: Béxiqliq bilen az tériġhan az alidu, oħruq qolluq bilen tériġhini mol alidu. **7** Her adem héch qiynilip qalmay yakı mejburen emes, belki öz könglide pükkiniche bersun; chünki Xuda xushalliq bilen bergħuchini yaxshi köridu. **8** Emma Xuda herbir iltipat-shapaetni silerge éship tashturushqa qadirdur; shuning bilen siler herda im herterepet her éhtiyajqa teyyar quwwetlinisiler, kengrichiliqtur turup qolliringlar herxil güzel ishqha yéтиdu. **9** [Muqeddes yazmilarda] püttilginidek: — «U öziningkini tarqtqan, U yoqsullargħa sediġe bergen; Uning heqqaniyiqli mengġuge turidu». (**aioñ g165**) **10** Emđi tériġħučha tériġħili uruq, yégħi nan ata qilghuchi silerning tériydīgħan uruqliringħarni temiřlep mol qildu, heqqaniyiqliqgħarning hosul-méwilirini köpeytidu. **11** Shuning bilen siler herqandaq ehwalda qoli oħruq bolushqa her terepte býitilisiler, shuningdek bu ish biz arqılıq Xudagħa köp teshekkürlerni élip baridu; **12** chünki bu xeyrlik xizmetni ada qilish peqet muqeddes bendilerning hajetlirini qandurupla qalmay, köp kishilerning Xudagħa yetküzgen teshekkürlerini éship tashturidu. **13** Bu yarden xizmitti özliringħarning Mesihning xush xewirini étirap qilishingħardik i-méwa bolgħan itaqtemlikingħarha deliż-ispat bolidu, shundaqla silerning mushu [hajetmen] bendilerge, shundaqla barliq ademlerge körsetken oħruq qolluq səxiyliqinġardin ular Xudani uluġħlaydu. **14** We Xudanining silerde tashqinlatqan ajayib méħir-shepqi tüpeylidin, ular siler üčhün dua-tilawet qilghinida, ular silerge telpūnijip qattiq séghinip esleydu. **15** Uning til bilen ipadilgħijs ajayib sowghisi üčhün Xudagħa teshekkür bolghay!

10 Emma özüm, siler bilen bille bolghanda muamilisi yumshaq, lékin silerdin ayrlighanda silerge qarita qattiq qolluq dep qaralghan menki Pawlus Mesihning yuwash-möminliku we mulayimliqi bilen silerdin ötünūmen, **2** — shuni telep qilimkeni, yéninglарha bargħinimda, bizni «ettler boyiche mangħħanarl!» dep guman bilen qaraydīgħan bezilerge qarita oylighinimdek qattiq qolluq qilishqa méni mejbur qilmangħar; **3** gerche biz insaniy etlerde yürsekmu, biz etler boyiche jeng qilmaymiz. **4** Chünki jeng qorallimiz etke tewe qorallar emes, belki Xuda teripidin qorħan-istihkamlarni gumran qilish kuchiċċe ige qilin 'ghan qorallardur; **5** biz aħar bilen bes-munazirilerni we Xudani tonuħħaq qarshilishħaqha turħan herqandaq hakawur tosalghunī umra qilimiz, shundaqla herbir oy-xiayallarni Mesihke bęqindurup itaqet qilishqa keltürimiz; **6** siler toluq itaqet qilghandin kέyin, [arangħarda] qandaq itaatsizlik qalghan bolsa bularni jazalashqa teyyarmiz. **7** Siler peqet köz aldingħardiki isħlarrgħila qaraydikensiler. Eger birsi özini Mesihke tewemen dep qarisa, u yene shuning uxtiġi oylansunki, u Mesihke tewe bolghinigha oxħash, bizmu Uningga tewedurmiz. **8** Chünki, Reb teripidin silerni nabut qilish üčhün emes, belki étiqadingħarni qurush üčhün bizże amanet qilin 'ghan hoquqimiz togruluq téximu köp zixadirek maxtansamu, buningda héch yerge qarap qalmaġjen; **9** emđi men peqet xetlerda silerni qorqatmaqchi emesmen; **10** chünki beziler: «Uning xetliri derweġe weziniż hem kuchiċċi, lékin u yétip kelgħende salapetsiz, gēpining tutami yoq qalidu» déyishidu. **11** Emđi bundaq xijal qilghuchilar shuni biliq qoysunki, biz yiraqtä bolghinimizda xetlerdiki sózimiz qandaq bolghan bolsa biz yétip bargħinimizda emeliyyitimizmu shundaq bolidu. **12** Chünki biz özimizni özini qaltis chaghlaydīgħanlar

bilen bir qatargha qoyushqa yaki ular bilen sélishturushqa pétinmaymiz; shundaq kishiler özlirini özlirinig ölcimi bilen ölcəp, özlirini özliri bilen sélishturidighan bolup, heqiqeten eqilsizlardindur. **13** Biz emdi özimizge békítilgen ölcəmdin halqip maxtinip yürginimiz yoq. Biz belki hemmini ölcigüchü Xuda bizge békitten xizmet dairisidiki ölcem, yeni silerning [xizmitinglаргим] yétidighan ölcem bilen pexirlinimiz. **14** Chünki ölcimi silerning xizmitinglарга yetmeydighan kishilerdek, [xizmitinglarda bolghinimizda] dairimizdin halqip ketmeymiz, chünki biz Mesihning xush xewirini yetküzüşte [birinchı bolup] yéninglаргиму kelduq. **15** Biz xizmet dairimizdin halqip, bashqılarning singdürügen japa-ejirliri bilen maxtan'ghinimiz yoq; lékin biz silerning iman-etiqaqların öskenséri aranglardiki xizmitimiz bizge békítilgen dairimiz ichide téximu ziyyade kénégetilsun dep ümid qılımımız; **16** shundaq bolghanda, bizi silerdin téximu yiraq yerlerge xush xewerni yetküziüp jakarlaydighan bolimiz; teyyargha heygar bolup, bashqılarning dairisidiki xizmet ejri bilen maxtinish bizge yat. **17** Emma «Pexirlinip maxtighuchi bolsa Rebbin pexirlinip maxtishi kérek!». **18** Chünki özini teripligüchü emes, belki Reb teripligen kishi heqiqeten layaqetlikтур.

11 [Maxtan'ghan] bu azghine exmeqliqimha sewrchan bolghaysiler! Emdi siler manga sewrichanlıq qılıp kéliwatisiler. **2** Chünki men Xudadın kelgen otluq muhabbet bilen silerni [azdurushlardın] heset qılımen; chünki qıznı bir ergila yatlıq qılghandek, men silerni Mesikhila pak qız süpitide hazır bolushqa wedileshtürgenmen. **3** Emma yilan Hawa'animizni hiyligerlikli bilen azdurghandek, oy-könglünglar Mesihke bagħlan'ghan semimi, sap wapaliqtin ézip bulghinishi mumkin dep ensireyment. **4** Chünki borsi kélép biz silerge héch jakarlap baqmığħan bashqa bir Eysani jakarlısa, yaki qelbingardin orun bergen Roħning ornigha bashqa bir roħqa orun bersenglar we siler qobul qılghan xush xewerindashqa bir «xush xewer»ni qobul qılsanglar, siler bi ishlargħa ajayib sewr-taqet bilen ottuwérisħinglar mumkin! **5** Halbuki, men özümni herqandaq ishta ashu «qaltis ulugh rosullar»dın kem sanimaymen! **6** Gerche ménинг gep-sözlimir addiy bolsimu, bilim jehette men undaq emes; biz qiliwatqan herbir emellirimizde buni silerge her jehettin ispatlap roshen qilduq. **7** Emdi men silerni kötürülsün dep özümni töwen tutup, Xudanıng xush xewirini heq telep qılmay jakarlap gunah qıldimmi? **8** Men silerning xizmitinglarda bolushqa bashqa jamaetlerdin bulap-talap, ularning yardımını qobul qıldım. **9** Siler bilen bille bolghan waqtılırında, hajetmen bolghan bolsammu, men héchkimge éghirrimni salghan emes (chünki Makədoniyedın kelgen qérindashlar ménинг kem-kütemmi toluglap berdi); herqandaq ishta özümni silerge yük bolup qéfishtin saqlap keldim we buningdin kényinmu shundaq qılımen. **10** Mesihning heqiqiti mende rast bolghandek, Axaya yurtlırıda héchkimmu méni mushu maxtinishtin tosumaydu! **11** Néme üchün? Silerni yaxshi körmigenlikim üchünmu?! Xuda biliðu! **12** Lékin [bizge oxshash hésablinish] pursitini idzgitħichilerning pursitini mehrum qılısh üchün, shuningdek ular maxtinidighan ishlarda heqiqeten bizge oxshash bolsun dep, men néme qiliwatqan bolsam shuni qiliwérinen. **13** Chünki bundaq kishiler saxta rosullar, aldamchi xizmetkarlar, Mesihning rosullirining qiyapitige kiriwalghanlardur. **14** Bu ish ejeblinerlik emes, chünki Sheytan özimu nurluq bir perishtining qiyapitige kiriwalidu. **15** Shunga uning xizmetçiliriningmü özlirini heqqaniylinqing xizmetçiliri qiyapitige kirgüzüwelihi ejeblinerlik ish emes; lékin ularning aqiwiti özlirinin ishligenlirige layiq bolidu. **16**

Yene shuni éytimekenki, héchkim méni exmeq dep hésablimisun; hetta eger méni shundaq dep qarisanglarmu, emdi mendek exmeqni sewr qılıp qobul qılghaysiler, shuning bilen özümmu azghine maxtiniwalay. **17** Méning hazır bularni sözlishim Reb teripidem imes, belki özümmüng exmeqlerche yüreklik po étip maxtinishim, xalas. **18** Nurghun ademler insanlarche po étip maxtan'ghandikin, menmu maxtinip baqay. **19** Chünki özüngler shunche dana bolghandin kényin, siler exmeqlerje sewr-taqet qılıshqa razi bolisiler! **20** Mesilen borsi silerni qul qiliwalsa, borsi silerni yutuwalsa, borsi silerdin nep alsa, borsi aldinglarda chongchiliq qılsa yaki yüzünglarga kachat salsa, siler uningha yol qoysiler. **21** Epsus, nomus qılıp éytimekenki, biz undaq ishlargħa ajizliq qıldıq! Emma ular birer ishta maxtinishqa pétin'ghan yerde (exmeqlerche sözlewatimen!) menmu shu ishta [maxtinishqa] pétinimen. **22** Ular ibraniylarlu? Menmu shundaq. Ular Israillarmu? Menmu shundaq. Ular İbrahimming neslimu? Menmu shundaq. **23** Ular Mesihning xizmetkarlirimu? (men eqildin azghanlardek sözlewatimen!); men téximu shundaq; ziyyade köp zorouqup ishlidim, intayin köp derrilendim, intayin köp qétim qamaldim, köp qétim ölüm xewplirige duch keldim; **24** Yehudiylarning «bir kem qırıq qamcha» jazasığha besh qétim tartildim, **25** üch qétim tikenlik qamcha jazasını yédim, bir qétim chalma-kések qılindim, üch qétim kême hadisisige uchriddim, bir kéče-kündüzni déngizda ötküzdüm. **26** Daim sepererde bolimen; deryalarning xewplirini, qaraqchilarning xewplirini, yurtdashlirimming xewplirini, yat elliklerning xewplirini, sheherning xewpini, bayawanning xewplirini, déngizning xewplirini, saxta qérindashlar arisidiki xewplirini bashtin kechürdüm; **27** emgekler we japa ishlarda zorouqup, pat-pat tüneklerde, achliqtä we ussuzluqta, daim roza tutushlarda, soħquqlarda we yéling-yalingachlıqta yürüp keldim. **28** Bu sırttiki ishlardin bashqa, ich-bagħrimda barlıq jamaetler üchün her künü üstümni bésip kéliwatiqan ghemlerni yewatimen. **29** Herkim ajiliza, men ajilzimidimmu? Herkim ézip putlashqan bolsa, men örtenmidimmu? **30** Emdi eger maxtinishim zörür bolsa, öz ajilziqimni körsitidighan ishlar bilen maxtinim. **31** Reb Eysanıng Xuda-Atisi, mengħi teshekkr-medhiyilerge layiq Bolghuchigha ayanki, men yalghan éytimidim. (añoñ għ165) **32** Demeshq shehiride padishah Arētasning qol astidiki waliy méni tutush üchün, pütün Demeshq shehiri qattiq teqib astigha alghanidi. **33** Lékin men sépildiki bir kamardin séwet bilen peske chūshürülüp, uning qolidin qutulup qachtim.

12 [Epsus], maxtinivérishning zörüriyiti bar. Gerche uning paydisi bolmissimu, men Rebbin kelgen alamet körünüşler we wehiyler üstide toxtilay. **2** Mesihde bolghan bir ademni tonuyem; u on töt yil ilgiri (tende bolghan haldimu, yaki tendin tashqirimu bilmeymen, Xuda biliðu) üchinchı qat asman'gha kötürlüdi. **3** Men shundaq bir kishini bilimen (tende bolghan haldimu, yaki tendin tashqirimu bilmeymen, Xuda biliðu) — **4** u jennetke kötürlüp, shu yerde til bilen ipadiligi bolmaydighan, insanlarning déyişi men'i qılın'ghan ajayip ishlarnarı anglidi. **5** Shundaq bir adem bilen maxtinim, özüm heqqide bolsa ajilziqmdin bashqa birer ish bilen maxtanmaymen. **6** Hetta maxtinay désemmu exmeq hésablanmaymen; chünki men heqiqetni étyqan bolattim; emma borsi mende körğinidin yaki men togruluq anglıghinidin méni (manga ashkarilan'ghan wehiylerning ghayet zor ulugħluqi tüpeyldiñ) yuqiri oylap qalmisun dep özümni maxtinishtin yighdim. Mushu wehiylerning zor ulugħluqi tüpeyldiñ körengllep ketmeslikim üchün etlirimge sanjilghan bir tiken, yeri méni urup tursun dep Sheytanning bir elchisi manga teqsim

qilin'ghan; buning meqsiti, méning körenglep ketmeslikim üchündür. **8** Buning toghrisida u mendin ketsun dep Rebge üch qétim yélindim; **9** lékin U manga: «Méning méhir-shepqitim sanga yéterlik; chünki Méning kúch-Qudritim insanning ajizliqida tolug emelge ashurulidu» — dédi. Shunga men Mesihning kúch-qudriti wujudumda tursun dep ajizliqlirimdin maxtinishni téximu xushluq bilen talliwalimen; **10** shunga men Mesih üchün ajizliqlarni, haqaretlerni, qiyinchiliqlarni, ziyankeşliklerni we azab-oqubetlerni xursenlik dep bilimen. Chünki qachan ajiz bolsam, shu chaghda kúchlük bolimen. **11** Men [maxtinip] derweqe exmeg bolup qaldım! Lékin özünglar méni buninggħi meğbur qildingħar. Emeliyyette eslide men siler teripinglardin teriplinishim kérék bolatti; chünki héch erzimes bolsammu, men héliqi «qaltis ulugh rosullar»dien héch terepte héch ishta kem emesem. **12** Derweqe men aranglarda bolghan chaghda rosulning bésħaretlik alametli, herttereplik chidam-sewħanlıq ichide möjizilik alametler, karametler hem quğretlik möjiziler bilen emelde körśitilgen. **13** Silerni bashqa jamaatlerdin qaysi terepte töwen orun'gha qoydum? — peqetla özümni silerning üstünglerge yük qılıp artip qoymighinim bilenmu?! Méning bu adaletsizlikimmi epu qilghaysiler! **14** Mana, hazir yéninglargaħha üchinchi qétim bérishqa teyyarmen, shuning bilen silerge héch yük éghirrimi salghum yoq. Chünki izdiginim igilikinglar emes, belki özünglardur; percentliri atanilar üchün emes, belki ata-anilar percentliri üchün mal-miilük yighthi kérék. **15** Emdi jéninglar üchün igilikimdin xushluq bilen serp qilim hemde özümni serp qilim — gerche men silerni qanche söygenseri men shunche az söyülsemmu. **16** Emdi shundaq bolghini bilen, men silerge héch yük bolghan emesmen; biraq hélicherlik qılıp, men silerni bablap qoydum! **17** Ejeba, men silerge ewetken ademlerning birersi arqliq silerdin nep aldimmu?! **18** Men Titusni silerning yéninglargaħha bérishqa ündidim we yene héliqi qérindashnim u ningen bilen bille ewettim. Titusning silerdin nep élip baqqan yéri barmu? Biz ikkiylen oxshash bir rohta yüriwatmaduq? Bizning basqan izmiz oxshash emesmiken? **19** Yaki siler ezeldin bizni «Ular aldimizda özlirini aqlap kéliwatidu» dep oylawatamsiler? [Ish undaq emes]. Biz peqet Mesihde bolup Xuda alidda sözlewatimiz; qiliwatqan hemme isħlar, i söyümlükkirim, silerning étiqadinqlarni qurush üchündür. **20** Chünki men yéninglargaħha bargħinimda, silerning ümid qilghan yérimdin chiqmay qélishinglardin, özümningmu silerning ümid qilghan yéringlardin chiqmay qélishimdin, yeni aranglarda għowha-jédel, hesetxorluq, għezej-nepret, menmenchilik, tħohmetxorluq, għewix-xorluq, tekebburluq we parakendichilikler bolarġiġi dep ensireyment; **21** — bu qétim silerning yéninglargaħha bargħinimda, aranglardi k gunah sadir qılıp, taki biġġu ge qeder ötküzgen napakliq, buzu luuq we shehwani isħlardin téxi towa qilmighan nurghun ademlerning sewiebidin Xudayim méni aldinglarda töwen qılıp qoyamkin, shularning qilmishliri tüpeylidin matem tutmay turalmaymennimkin, dep ensireyment.

13 Bu yéninglargaħha üchinchi qétim bérishim bolidu. «Her bir höküm ikki-üch guwahchingin aghzida ispatlinishi kérék». **2** Men ilgħi ikkinchi qétim yéninglarda bolghinimda burun gunah sadir qilghanlarga hem qalghan hemminglargaħha shundaq éytqan, hazīru silerdin néri bolsammu qaytidin aldin'ala agħal-durur éytiġenki (siler Mesihning men arqliq sözliġenlikige ispat telep qılıp kéliwatqininglar tüpeylidin), men bargħinimda héchkimni ayimaymen; derweqe men arqliq sözlewatqan Mesih silerge nisbeten ajiz emes, belki aldinglarda intayn quğretlikur; **4** U derweqe ajizliqtä kréstlen'gen bolsimu,

lékin Xudaning quđriti bilen yenila hayat. Bizmu Uningda ajiz bolsaqmu, Xudaning silerge qaratqan quđriti bilen, Uningħha bagħlinip hayat yashaymiz. **5** Emdi özünglarni étiqadta barmu-joq dep tekħšürup körungħar; özünglarni sinap bęqingħar! Siler Eysa Mesihning özünglarda bolghaniqini (sinaqtin shallinip qalmisangħar) bilip yetmemsiler? **6** Emdi silerning bizninq sınaqtin shallinip qalmighanliqimizi bilip qélishinglarni ümid qilim. **7** Silerning héċċaqdaq rezillik qilmasliqinġi üchün Xudagħha dua qilimiz; bu, bizninq sınaqtin ötti dep qarilishim üchün emes — hetta sınaqtin ötmidi, dep qaralsaqmu, meyli — muhimi silerning durus bolghannu qilishinglar. **8** Chünki biz heqiqetke qarshi héch ish qilalmaymiz; némla qilsaq u beribir heqiqetni ayan qilidu, xalas. **9** Chünki biz ajiz bolsaqmu, silerning kúchlük bolghinġlardin shadlinimiz. Shuningdek biz yene shuningħha dua qilimiz, siler kamaletke yetküzilgeysiler. **10** Silerning yéninglargaħha bargħinimda Reb manga ghulitħi üchün emes, belki étiqadni qurush üchün amanet qilghan hoquqimni isħlitip silerge qattiq qolluġni körsetmeslikim üchün, men silerdin yiraqta bolghinimda mushularni yazdim. **11** Eng axiда, qérindashlar, shadlinġiġ; kamaletke yetküziltingħar, righbet-tesellide kūcheyttingħar; bir oy, bir pikirde bolungħar; inaq-xatirjemp likek öttingħar; we méhir-muhebbet we inaq-xatirjemp likek Igisi Xuda siler bilen bille bolidu. **12** Bir-biringħar bilen pak söyħħer bilen salamħiġħingħar. **13** Barliq muqeddes bendiflerdin silerge salam. **14** Rebbimiz Eysa Mesihning shapaiti, Xudaning méhir-muhebbbiti we Muqeddes Rohning hemrah-hemdemliki silerge yar bolghay!

Galatiyaliqlargha

1 Menki Pawlus, rosul bolghan (insanlar teripidin emes yaki insanlarning wasitisi bilen emes, belki Eysa Mesih we Uni ölgelerdin tirildürgüchi Xuda'Ata teripidin teyinlen'gen) **2** we men bilen bille turuwatqan barliq qérindashlardin Galatiya ölkisidiği jamaetlerge salam. **3** Xuda'Ata we Rebbimiz Eysa Mesihdin silerge méhir-shepqet we xatirjemlik bolghay! **4** U Xuda'Atimizning iradisi boyiche bizni bu hazırqi rezil zamandin qutquzushqa Özini gunahlirimiz üçhün pida qildi; (**aïön g165**) **5** Xudagha barliq shan-sherep ebedil-ebedigiche bolghay, amin! (**aïön g165**) **6** Siler özünglarni Mesihning méhir-shepqiti arqliq Chaqirghuchining yénidin shunche téz yiraqlashturup bashqiche bir xil «xush xewer»ge egiship kétiwatqinqinglarga intayin heyran qalmaqtimen! **7** Emeliyette u héchqandaq bashqa «xush xewer» emestur! — peqetla bezi kishiler silerni qaymaqturup, Mesihning xush xewirini burmilimaqchi bolghan, xalas. **8** Lékin hetta biz özimiz bolayli yaki asmandin chüshken perishte bolsun, birsi bizning silerge jakarlighimizha oxshimaydighan bashqa bir «xush xewer»ni silerge jakarlisa, bëshiga lenet yaghsun! **9** Biz burun éytqinimizdek, hazirmu men shuni ýtinenki, birsi silerning qobul qilgihanlighara oxshimaydighan bashqa bir xush xewerni jakarlisa, bëshiga lenet yaghsun! **10** Men Xudani ishendürüşüm kérékmü yaki insanlarni ishendürüşüm kérékmü? Yaki insanlarni xursem qilishim kérékmü? Men insanlarni xursem qilishni nishan qilghan bolsam, Mesihning quli bolmigraphan bolattim. **11** Emdi, i qérindashlar, silerge shuni uqturimenki, men jakarlaydighan xush xewer insanlardin kelgen emes. **12** Chünki men uni insandin qobul qilghinim yoq yaki birer kishi uni manga ögettikini yoq, belki Eysa Mesih manga wehiy arqliq yetküzgen. **13** Chünki siler ménинг Yehudiylarning diniy yoldiya qandaq hayat kechürgenlikim toghrulıq — ménинг Xudaning jamaatige eshreddiy ziyaneshlik qılıp uningga buzghunchiliq qilghanlıqimni anglighansiler. **14** Hemde men Yehudiylarning diniy yoldiya élimidizdin surghun tengtushlirimdin xélipa alıldı turattim we ata-bowilirimning en'enilirini saqlashqa pewqul'adde qizghin idim. **15** Emma anamning qorsiqidin tartip ménii Özى üchün ayrip, méhir-shepqiti arqliq ménii chaqirghan Xuda Öz Oghlini eller arisida jakarlash üçhün mende uni ashkarilashni layiq körginide, men héchqandaq qan-et igisi bilen meslihetleshmey, **17** yaki Yérusalémhga mendin ilgiri rosul bolghanlar bilen körüşhükhe barmay, belki ulud Erebistan'gha atlardim. Kéyin Demeshqqe qaytip keldim. **18** Andin üch yıldın kéyin Yérusalémhga Pétrus bilen tonushushqa bardim we uning qeshida on bes kün turdum. **19** Emma shu chaghda Rebninj inişi Yaquptin bashqa rosullarning héchqaysisi bilen körüşhümidim. **20** Mana, ménining silerge hazır yazghinim Xuda alıldı héch yalghan emes! **21** Kéyin, men Suriye we Kılıkiye ölkilirige bardim. **22** Emma Yehudiyyediki Mesihde bolghan jamaetler ménii chirayimdin tonumaytti. **23** Ular peqet burun bizge ziyaneshlik qilghan ademning özi shu chaghda yoqatmaqchi bolghan étiqadni hazır xush xewer dep jakarlimaqta, dep anglighanidi; **24** shuningdek ular ménining sewebimdin Xudani ulughlidi.

2 Yene buningdin on tööt yil kéyin, men Barnabas bilen Yérusalémhga chiqtim; Titusnimu hemrahd qılıp bardim. **2** Men bir wehiyge binaen shu yerge barghanidim; we men bikar chapmighinimni yaki bikar chapmaywatqinimni jezmlestürüş üçhün [Yérusalémküller] alıldı (emeliyette peqet «jamaetning tüvrükli» deklerge ayrim halda) eller arisida jakarlaydighan xush xewerni bayan qildim. **3** Netijide, hetta

manga hemrahd bolghan Titus Yunanlıq bolsimu, xetrnini qobul qılıshqa mejburlanmadı; **4** [shu chaghdiği «xetne» mesilisi] bolsa, bizning Mesih Eysada tuyesser bolghan hörlükümizni nazaret qılısh üçhün arimizgħa soqunup kiriwalghan, bizni qulluqqqa chüshürüşmekchi bolup, yalghanchılıq qilghan saxta qérindashlar tüpeylidin bolghanidi. **5** Lékin biz xush xewerning heqiqiti silerdin mehrum qilinmisun dep ulargha hetta bir saetchimu yol qoyghinimiz yoq; **6** lékin abruyluq hésablan'ghan ademlerdin bolsa (ménining ularning néme ikenlikli bilen karim yoq; Xuda héchqandaq insanning yüz xatirisini qilmaydu) — mushu abruyluq [erbablar] dep sanalghanlarning mendiki [xush xewerge] qoshqini yoq idi. **7** Del eksiche, xush xewerni xetne qilin'ghanlarga yetküütish wezipi Pétrusqa tapshurulghandek, xetnisizlerge yetküütish wezipi manga tapshurulghan dep tonup yétip **8** (chünki Pétrusni xetniliklerge rosulluqqqa Küchlendürögħi bolsa, ménimū ellerge [rosul bolusħaq] küchlendürġenidi), **9** manga ata qilin'ghan shu méhir-shepqetni tonup yetken «jamaetning tüvrükli» hésablan'ghan Yaqup, Kéfas we Yuhanġalar bolsa, siler ellerge béringlar, biz xetniliklerge barayli dep Barnabas bilen ikkimizge hemdemlik ong qolini bérishi. **10** Ularning bizge peqet kembegħellerni untumangħar dégen birla telpi bar idi; men del bu ishqä qizghin bolup kéliwatattim. **11** Biraq, kéyin Pétrus Antakya shehirige kelgende, uning eyiblik ikenlikli éniq bolghachqa, men uni yüzturane eyiblidim. **12** Chünki Yaqupning yénidin bezi ademler kelsħiħin ilgiri u yat ellikler bilen hemdastixan bolghanidi; biraq ular kelgende, xetniliklerdin qorqup [shu qérindashlardin] özini tartti. **13** Hetta bashqa Yehudiy [qérindashlar] uning bu saxtiliqiqa qoshulup ketti; hetta Barnabasmu azdurulup ularning saxtipelzlikige shérik boldi. **14** Emma men ularning xush xewerning heqiqiti boyiche durus mangmighanlıqini körüp, hemmeylenning alididila Pétrusqa: «Sen Yehudiy turup, Yehudiylarning adetliri boyiche yashimay, belki yat elliklerdek yashawatisen; shundaq turuqluq, nérmishqa sen yat elliklerni Yehudiylardek yashashqa zorlimaqchimuseñ?» — dédim, **15** we yene: «Biz [ikkimiz] tughulushimizdin Yehudiyimiz, «gunahkar dep qaralghan yat ellikler»din emesim, **16** lékin insanning heqqaniy qilinishini Tewrat qanunigha emel qilishqa intilishli bilen emes, belki Eysa Mesihning étiqad-sadaqetliki bilen bolidu, dep bilimiz. Shunga Tewrat qanunigha emel qilishqa intilishli bilen emes, belki Mesihge bagħlan'ghan étiqad bilen heqqaniy qilinishimiz üçhün bizmu Mesih Eysagħa étiqad qilduq — chünki héch et igisi Tewrat qanunigha emel qilishqa intilishli bilen heqqaniy qilinmaydu» — dédim. **17** Emma Mesihte heqqaniy qilinishqa izden' ginimizde, bizmu «gunahkar» dep ispatlan'ghan bolsaqmu, Mesih emdi gunahning xizmitide bolghuchimi?! Yaq, hergiz! **18** Emma men eslide ghulatqan nersilerni qaytidin qursam, özünni [Tewrat qanunigha] xilapliq qilghuchi dep ispatlap körsetken bolimen. **19** Chünki men Tewrat qanuni bilen Tewrat qanunigha nisbeten öldüm; netijide, men Xudagħa yüzelinip yashawatimen. **20** Men Mesih bilen bille kréstlen'genmen, lékin mana, yashawatimen! Lékin yashawatqini men emes, belki mende turuwatqan Mesihdур. We ménining etirimde yashawatqan hayat bolsa, ménii söygen we men üçhün Özini pida qilghan Xudanining Oghliniñ iman-étiqadidindur. **21** Men Xudanining méhir-shepqitini bikar qiliwetmeymen; chünki heqqaniyliq Tewrat qanuni arqliq kélidighan bolsa, Mesihning ölüshi bikardin-bikar bolup qalatti.

3 I eqilsiz Galatiyaliqlar, köz aldinglarda Eysa Mesih éniq sûretlen'gen, aranglarda kréstlen'gendek körün'geniken, kim silerni heqiqetke itaat qilishtin azdurup séhirlidi? **2** Men peqet

shunila silerdin sorap bileyki: — Siler Rohni Tewrat qanunigha intilish arqliq qobul qildinglarmu, yaki [xush xewerni] anglat, étiqad arqliq qobul qildinglarmu? **3** Siler shunche eqilsizmu? Rohqa tayinip [hayatni] bashlighanikensiler, emdilikte et arqliq kamalette yetmekchimur? **4** Siler [étiqad yolda] bolghan shunche köp azab-oqubetlerni bikargha tarttinglarmu? Derweqe bikargha kettighu?! **5** Silerge Rohni Teminligüchi, aranglarda möjizilerni yaritiwatquchi bu karametlerni silerning Tewrat qanunigha intilip tayan'ghininglardin qilamdu, yaki anglighan xewerge baghlighan ishench-étiqadinglardin qilamdu? **6** [Muqeddes yazmilarda déyilgendetek]: «İbrahim Xudagha étiqad qildi; bu uning heqqanlyqi hésablandi». **7** Shuning üchün, shuni chüshinishinglar kerekki, étiqadtni tughulghanlarla Ibrahimning heqiqiy perzentliridur. **8** Muqeddes yazmilarda Xudaning yat ellikkerni Özige étiqad qilishi arqliq ularni heqqanlyq qilidighanliq aldin'ala körülüp, Xudaning Ibrahimiga: «Sendə barlıq el-milletlerge bexta ata qilinidu» dep xush xewerni aldin éytqanlıq xatirilen'genidi. **9** Shuning bilen, étiqadtni bolghanlar étiqad qilghuchi Ibrahim bilen teng bext tapidu. **10** Lékin Tewrat qanunigha emel qilimiz dep yürgenler bolsa hemmisi lenetke qalidu. Chünki [muqeddes yazmilarda] mundaq yézilghan: «Tewrat qanunida yézilghan hemme emrlerge üzlüksiz emel qilmaywatqan herbir kishi lenetke qalidu». **11** Yene roshenki, héchkim Xudaning alidla qanun'ga intilish arqliq heqqanlyq qilinmaydu; chünki [muqeddes kitabta yézilghinidek]: — «Heqqanly adem ishenc-étiqadi bilen hayat bolidu». **12** Emma qanun yoli étiqad yoligha asaslan'ghan emes, belki [muqeddes kitabta]: — «Qanuning emrlirlige emel qilghuchi shi ishlar bilen hayat bolidu» déyilgendifektur. **13** Halbuki, Mesih bizni Tewrat qanunidiki lenettin hör qilish üçün ornimizda lenet bolup bedel töldi. Bu heqte [muqeddes yazmilarda]: «Yaghachqa ésilghan herbir kishi lenetke qalghan hésablansun» dep yézilghan. **14** Shuning bilen Mesih Eysa arqliq Ibrahimiga ata qilin'ghan bext yat ellikkergimu keltürlülp, biz wede qilin'ghan Rohni étiqad arqliq qobul qılalaymiz. **15** Qérindashlar, men insanlarče sözleymen; hetta insanlar arisida özara ehde tüzülsimu, bashqa héchkim uni yoqqa chiqiriwételmeydü yaki umingħha birer nerse qoshalmaydu. **16** Shuningdek, [Xudaning ehdisidik] wediler Ibrahim we uning neslige éytılgħan. [Muqeddes kitabta] U: «we séning nessilliringge», (yeni, köp kishilerge) démeydu, belki «séning neslinge», (yeni yalghuz bir kishigila), deydu — bu «nesil» Mesihdur. **17** Men shuni démekchimenki, Xudaning Mesihke aldin tüzgen bir ehdisini töt yüz ottuz yıldın keyin chüshürülgen Tewrat qanunu emeldiñ qalduralmaydu, Xudaning bu wedisini héch bikar qılalaymdu. **18** Chünki [wede qilin'ghan] miras qanun'ga asaslan'ghan bolsa, mana u Xudaning wedisige asaslan'ghan bolmat्तi; lékin Xuda shapaet bilen uni Ibrahimiga wede arqliq ataq qilghan. **19** Undaqta, Tewrat qanunini chüshürüştiki meqset néme? U bolsa, insanlarning itaatsizlikliri tüpeylidin, Xudaning mirasi wede Qilin'ghuchi, yemi Ibrahimning nesli dunyagħha kelgħe qoshumche qilip bérilgen; u perishtilar arqliq bir wasitichining qoli bilen békitalip yolħa qoyulghan. **20** Emma «wasitħi» bir terepninġla wasitħiċi emes (belki ikki terepninġidur), lékin Xuda Özzi peqet birdur. **21** Undaqta, Tewrat qanuni Xudaning wedilirige zitmu? Yaq, hergiz! Eger birer qanun insanolarni hayatiqqa érishtüreleydīgħan bolsa, undaqta heqqanlyiq jezmen shu qanun'ga asaslan'ghan bolatti. **22** Halbuki, muqeddes yazmilar pütkü alemlim gunahning ilkige qamap qoyghan; buningdiki meqset, Eysa Mesihning sadaqet-étiqadi arqliq wedining étiqad qilghuchilargħa bérilshi üchħindur. **23** Lékin étiqad yoli kēlip ashkare bolghuchie, biz Tewrat qanuni teripidin qoħħidilip, ashkare boldiġħan étiqadni

kütüşke qamap qoyulghaniduq. **24** Shu teriqide, bizning étiqad arqliq heqqanly qilinishimiz üçün Tewrat qanuni bizże «terbiyilgħiċċi» bolup, bizni Mesihke yétekli. **25** Lékin étiqad yoli ashkara bolup, biz emdi yene «terbiyilgħiċċi» nazaritide emesmiz. **26** Chünki hemminglar Mesih Eysagħa étiqad qilish arqliq Xudaning oghħulliri boldunglar. **27** Chünki herqaysingħar Mesihge kirishke chomdüldürülgen bolsangħar, Mesihni kiyiwalħan boldunglar. **28** Mesihde ne Yehudiy bolmaydu ne Grék bolmaydu, ne qul bolmaydu ne hör bolmaydu, ne er bolmaydu ne ayal bolmaydu, hemminglar Mesih Eysada bi bolisiler. **29** Siler Mesihke mensup bolghanikensiler, silermu Ibrahimning nesli bolisiler we uningga wede qilin'ghan [bext-saadetke] mirasxordursiler.

4 Yene shuni éytemenki: Gerche bir bala pütün mülükning igisi bolsimu, mirasxor gödekk waqtılırida taki atisi belgiligen waqt toshmighħuce, u öz öydiki qulđin perqi bolmaydu. Chünki u yenila xojidarlar we bala baqquchilaring bashqurushida bolidu. **3** Shuningħha oxħħash, bizmu gödekk waqtimizda, bu dunyadiki «asası qaide-qanuniyetler» astida qul bolghani. **4** Lékin, waqt-saiti tolūq toshqanda, Xuda Öz Oghlini [bu dunyagh] ewetti. U bir ayal kishidin tughulħan, shuningdek Tewrat qanuni astida tughulħanidi. **5** Buningdiki meqset, Xuda Tewrat qanuni astida yashhighan [bizlerni] bedel tlepħ hörlükke chiqiřip, bizning oghħulluqqaq qobul qilinishimiz üchħindur. **6** Hem siler Uning oghħulliri bolghanliqingħar üçün, Xuda Öz Oghlini: «Abba! Ataml!» dep chaqirghuchi Rohini ewetiq qelbimizze saldi. **7** Shuning üchün, siler hazir qul emes, belki oghħolliridsiler; oghħolliri bolghanikensiler, Xuda arqliq Özige mirasxor bolisiler. **8** Burun, Xudani tonumighan waqtinqħarda derweqe yalħaq ilħaliarning qulluqiga tutulgħansiler. **9** Emdilikte, hazin [heqqiqi] Xudani tonuqħanikensiler, — yaki ēnīraq qilip étyqħanda, Xuda teripidin tonuqħanikensiler, emdi siler néme dep bu dunyadiki kħiċċi, ebjeq erizmes «asası qaide-qanuniyetler» qarap yanisiler? Ularning qulluqiga yéngħwashtin qaytishni xalamsiler? **10** Siler alahide kün, ay, pesil we yillarni étiwarha élip xatirileshke bashħlidinġar! **11** Men ilgħi silerge singħturen ejrim bikar ketermin, dep siler üchħin ensirewatim. **12** Qérindashlar, men shuni silerdin ötünimenki, manga oxħħash bolungħar; chünki men silerge oxħħash boldum. Siler eslide manga héch azar yetküzmieniġi dingħar. **13** Emma silerge melumki, etlirimdiki bir zeiplik tüpeylidin, men xush xewerni silerge birinchi qéttim yetküżgenidim. **14** U chaghda, etlirimdiki bu zeiplik silerge nisbeten sinqat tek bolisu, lékin siler méni kemsitmidingħar yaki chetke qaqmidingħar. Eksiche, méni Xuda ewketten bir perishtini, hetta Mesih Eysa özini kütkendek kütuwaldingħar. **15** U chaghħidki bext-berikitingħar emdi neġe ketti?! Men silerge guwahchi bolup éytalamenki, u chaghda siler mumkin bolsa, manga közliringħarni oyup bérishkumu razi idingħar! **16** Emdilikte, silerge heqiqetni sożligenlikim üçün dħuš minn qaytħarha aylinip qaldimmu? **17** [Men étyip ötken] hélli ademler silerge qizgħiñi kōrsitidu, emma niyyi durus emes; ular peqet silerni [nijatn] sirtiġha chiqiřip, qizgħiñi qingħlarni özħiżżeq qaritħaw maqħċi. **18** Emma men siler bilen birge bolħan waqtillarda emes, belki daim yaxshi isħqa qizgħiñi qilishning özzi yaxxhidur, elwette. **19** Söyülükk balilim! Mesih silerde töred-dürüt il-ġieħi men siler üchħi tolħaq ażablorini yene bir qéttim tariċiwalmen! **20** Méning hazirla yéningħarha bérip, silerge bashqie teleppuz bilen sözliġum kéliwitatidu; chünki bu ewħalingħar toghru luq ném qilishni zadila bilmeywatim! **21** I Tewrat qanunining il-kidde yashħashi xalaydīgħan, silerdin shuni sorap baqay, siler

Tewratning özide néme déyilgenlikige qulaq salmamsiler? **22** Tewratta, Ibrahimning ikki oghli bolup, biri dédektin, yene biri hör ayalidin bolghan, dep xatirileren'gen. **23** Dédektin bolghan oghul «et bilen» tughulghan; hör ayalidin bolghan oghul bolsa Xudanining wedisi arqliq tughulgandur. **24** Bu ikki ishni bir oxshitish dégili bolidu. Bu ikki ayal [Xudanining insanlar bilen] tüzgen ikki ehdisining wekildi. Birinchi ehde Sinay [téghidin] kélip, derheqiqet balilirini qulluqta bolushqa tughidi; mana Hejer uningha wekildur; **25** démek, Hejer bolsa Erebistandiki Sinay téghigha simwol qilinip, yeni bügünkü Yérusalémgha oxshitilidu; chünki u sheher we uning baliliri qulluqta turmaqta. **26** Emma yuqiridin bolghan Yérusalém hórdur, u hemmimizning anisidur; **27** Chünki, [muqeddes yazmilarda] mundaq yézilghan: — «Xushal bol, i perzent körmigen tughmas ayal! Tentene qilip yangrat, towla, i tolghaq tutup baqimighan! — Chünki ghérif ayalning baliliri éri bar ayalningkidin köptür». **28** Emdi i qérindashlar, Ishaq Xudanining wedisidin tughulghandek bizmu Xudanining wedisi boyiche tughulghan percentlermiz. **29** Lékin u chaghda «etlerdin tughulghan» bala «rohtin tughulghan» baligha ziyaneshlik qilginidek, hazır shundaq bolidu. **30** Lékin muqeddeses yazmilarda néme déyilgen? Uningda: «Sen bu dédikingu ogli bilen qoshup heydiwet! Chünki dédektin tapqan oghul hergiz hör ayalindin bolghan oghul bilen mirasqa ortaq bolmaydu» dep pütlügen. **31** Emdi, qérindashlar, biz dédeknинг emes, belki hör ayalning percentliridurmiz. Mesih bizni hörlükte yashisun dep hör qildi. Shuning bilen uningda tapan tirep turunglar we qulluqning boyunturuqiga qaytidin qisilip qalmanglar.

5 Mana, menki Pawlus silerge shuni étip qoyayki, eger siler xetne qobul qilsanglar, u chaghda Mesihning silerge héchqandaq paydisi qalmaydu. **3** Men xetnini qobul qilghan herbir kishighe yene agahlandurup heqiqetni étip qoyayki, ularning Tewrattiki barliq emr-belgilimilerge [toluq emel qilish] mejburiyiti bardur. **4** Ey Tewrat qanuni arqliq özümni heqqaniy adem qilay dégenler, herbiringlar Mesihdin ayrılip, mehrum bolup, [Xudanining] shapaitidin chiqip, yiqlip uningdin qaldinglar. **5** Chünki Rohqa tayinip heqqaniqliqqa baghlan'ghan arzu-armanni étiqad bilen telpünüp kütmektimiz. **6** Chünki Mesih Eysada xetnilik kúchke ige emes, xetnisizlikmu kúchke ige emes, kúchke ige bolghini peget muhabbet arqliq ish qilidighan étiqadtur. **7** Siler obdan chépip méngiwatqanidinlar; biraq kim silerni heqiqetke itaet qilishinti tosuwalidi? **8** Bundaq qayil qilish amili silerni Chaqirghuchidin bolghan emes! **9** «Kichikkine xémirturuch pütkül xémirni boldurup yoghinitidu!» **10** Özüm Rebge qarap qayil boldumki, silermu bu ishta héch bashqiche oyda bolmaysiler. Emma silerni qaymuqturuwatqan kim bolushidin qet'iyezer, u choqum tégişlik jazasini tartidu. **11** Qérindashlar, eger men «xetne qilinish kérék» dep jakarlap yúrgen bolsam, undaqta men bügünkü kün'giche yene néme üchiün [Yehudiyillardin] ziyaneshlikke uchrapt kélémen! Eger shundaq qilghan bolsam, «krést' bizarlıqı» yoq qilinatti! **12** Silerni qutritwatiqan bu ademler özlirini axta qiliwetsun deymen! **13** Chünki qérindashlar, siler erkinlikke chaqirildinglar. Lékin erkinlikninglarni etlerning arzu-heweslirige qandurushning bahanisi qilmanglar, belki méhir-muhabbet bilen bir-biringlarning qulluqida bolunglar. **14** Chünki pütkül Tewrat qanuni «Qoshnangni özüngni söygendek söygin» dégen birla emrde emel qilinidi. **15** Lékin pexes bolunglarki, bir-biringlarni chishlep tartip yalmap yürüp, bir-biringlardan yutulup ketmenglar yene! **16** Emma shuni deyemeni — [Muqeddes] Rohta ménginglar, we shu chaghda siler etlerning arzu-heweslirige yol qoymaysiler. **17**

Chünki et Rohqa zit bolghan ishlarni arzu qilidu, we Roh etke zit bolghan ishlarni arzu qilidu. Ular ikkisi bir-birig qarimuqarshidur; netjide, özünglar arzu qilghan ishlarni qilalmaysiler. **18** Wehalenki, siler Rohning ýétekchilikide bolsanglar, u chaghda Tewrat qanunining ilkide bolmaysiler. **19** Emdi etning emelliri roshenki — zinaxorluq, buzuqluq, napakliq, shehwaniyliq, **20** butpereslik, séhirgerlik, öchmenlikler, jéddeler, qizganchauqlular, ghezepler, riqabetlishishler, bölgüncülikler, guruhwazilqlar, **21** hesetxorluqlar, qatilliqlar, haraqeshlikler, eysh-ishretler qatarliq ishlardur; bu ishlar toghruluq burunqi étyqinimdek hazır yene bir qétim agahlandurimenki, bundaq ishlarni qilghuchiilar Xudanining padishahliqiga miraslıq qilmaydu. **22** Wehalenki, Rohning méwisi bolsa méhir-muhabbet, shad-xuramlıq, xatirjemlik, sewr-taqet, méhribanlıq, yaxshılıq, ishench-sadiqliq, **23** mömkin-mulayimliq we özini tutuwélishtin ibaret. Mushundaq ishlarni tosidighan héchqandaq qanun yoqtur. **24** Lékin Mesihke mensup bolghanlar etlirini, shundaqla uningdiki ishqlar we hem heweslerni teng kréstigen bolidu. **25** Rohta yashawatqan bolsaq, Rohqa egiship mangayli. **26** Bir-birimizni renjitip, bir-birimizge heset qilip, hakawur shöhretpereslerdin bolmayli.

6 Qérindashlar, aranglardin birsining hazirmu bir gunah-sewenlik sadir qiliwatqanliqi bayqalghan bolsa, aranglardiki rohiy kishiler yuwash-mulayimliq rohi bilen uni yolidin qayturan kelinglar. Shuning bilen bir waqitta, özünglarningmu azdurulup ketmeslikinglarga diqqet qilinglar. **2** Bir-biringlarning éghirchiliqini kötürünglar. Shundaq qilsanglar, Mesihning qanunigha emel qilghan bolisiler. **3** Chünki birsining tarazığa toxtighudek ishi bolmay turup özini tarazığa toxtighudek dep chaghliса, u öz-özünü aldighanlıq, xalas. **4** Lékin herkim öz emeliyyite qarap tekshürüp baqsun; shuning bilen bashqilarningkidin emes, belki öz emmelliridinler peixrlen'güdeк ish bolsa, peixlirende bolidu. **5** Chünki herbir adem öz yúkinini kötürüshi kerek. **6** Xudanining söz-kalamidin telim alghuchi özige telim bergüchini özide bar bolghan yaxshi nersilerden ortaq behrimen qilsun. **7** Öz-özünglarni aldimanglar — Xudani aldap exmeg qilghili bolmaydu; chünki kim néme térisa, shuni alidu. **8** Öz etlirining arzu-heweslirini qandurushqa uruq chachqan kishi öz etliriden chiriklik hosulini alidu. Lékin Rohni xursern qilish üchtün uruq chachqan kishi bolsa Rohtin mengülliük hayat alidu. (aiónios g166) **9** Shunga, yaxshi ishlarni qilishinti harmayli. Uningha érinmiské waqtı-saiti toshqanda choqum hosul alalaymiz. **10** Shı sewebtin, bizde purset bolsila, hemmeylen'ge, bolupmu étiqadtki alige mensup bolghanlarga yaxshi ishlarni qilip béréyli. **11** Mana, öz qolum bilen shunche chong herpler bilen yazghinimha qaranglar! **12** Silerga xetnini qobul qilishni mejburlimaqchi bolghanlar, ularning herbiri peget özlirining tashqi qiyapitini perdažlap körsetmekchi bolghan, xalas; ularning bu meqsiti peget «Mesihning kréstii» tüpeylidin bolghan ziyaneshliktin qéchishtin ibaret, xalas. **13** Chünki ular özürimu xetne qilin'ghini bilen Tewrat qanunigha emel qilmaydu; lékin ular etlirininglardin maxtinish üchiň beribir silerni xetnini qobul qildurmaqchi bolidu. **14** Özümni élip éýtsam, Rebbimiz Eysa Mesihning kréstikti [öltümü]din bashqa héch ish bilen maxtamnighaymen! Chünki Uning kréstii wasitisidin bu dunya manga nisbeten kréstlen'gen we menmu bu dunyagha nisbeten kréstlen'genmen. **15** Chünki Mesih Eysada ne xetnilik ne xetnisizlik dégenler kúchke ige emestur; birdinbir kúchke ige boldighini peget yéngi bir yaralghuchidur! **16** Bu qaide boyiche mangidighanlarga, ularning hemmisige we Xudanining Israiligha xatirjemlik we rehim-shepinq bolghay!

17 Buningdin kéyin héchkim bu ishlar bilen yene méni aware qilmisun! Chünki men öz bedinimde Eysaning yara izlirini kötürimen! **18** Qérindashlar, Rebbimiz Eysa Mesihning méhir-shepqtı rohinglargha yar bolghay! Amin!

Efesusluqlargha

1 Xudaning iradisi bilen, Mesih Eysaning rosuli bolghan menki Pawlustin Efesusta turuwatqan muqeddes bendilerge, yeni Mesih Eysada ixlasmen bolghanlarga salam! **2** Atimiz Xuda hem Reb Eysa Mesihtin silerge méhir-shepqtet we xatirjemlik bolghay! **3** Bizni Mesithe, ershlerde barliq rohiy bext-beriketler bilen beriketligen, Rebbimiz Eysa Mesihning Xudasi hem Atisi mubarek bolghay! **4** Chünki U bizni, muhebbet ichide bolup Özining alida pak-muqeddes, daghsiz turushimiz üçhün alem apiride qilinmay turupla talliwalghanidi; **5** U Öz iradisige yaqqini boyiche bizni aldin'ala Eysa Mesih arqliq Özige oghulluqa qobul qilishqa békitekenidi; **6** bu ishta Uning méhir-shepqtining ulughluqiga medhiye oqlolidu; chünki U méhir-shepqtini bilen bizni Öz söyginide shapaetlendürgenidi. **7** Biz Uningda [Atining] méhir-shepqtining molluqi bilen Uning qéni arqliq qulluqtin hör qilinishqa, itaetsizliklirimizge qarita kechürümge tuyesser bolduq; **8** U [bu méhir-shepqteti] barliq danaliq hem pem-paraset bilen bizge zor tartuglidiki, **9** — U Öz könglige pükken güzel xahişi boyiche iradisidiki sırni, yeni waqt-zamanlarining piship yetilishini idare qilishi bilen barliq mewjudatlarga, yeni ershlerde bolganchan hemmisige, zéminda bolganchan hemmisige Mesihni bash qilip ularni Mesithe jem qilish meqşitini bize ayqan qildi; **11** Uningda bizmu Xudagha miras qilin'ghan; biz shu meqsette barliq ishlarni eqiliradisi boyiche idare Qilghuchining nishani bilen shu ishqqa aldin'ala békitelgenidiq; **12** shuning bilen Mesihni awwal tayanch qilghan bizler Uning shan-sherpining ulughluqini namayan qilghuchi bolduq; **13** heqiqetning kalam-sözini, yeni nijatinglardiki xush xewerni anglap silermu Uninggha tayandıngalar — we Uninggha ishen'gininglarda, siler wede qilin'ghan Muqeddes Roh biley möhürlendinglar. **14** Xudaning shan-sheripining ulughluqi namayan qilinip, igiliği üzülkésil hör-nijat qilin'ghuchue, Muqeddes Roh mirasimizning «kapaletvi» bolidu. **15** Shuning bilen, silerning Reb Eysagħa bagħlighan ētqadinqar we barliq muqeddes bendilerge bolghan muhebbitinglat toghruluq angliħandin tartip, **16** dualirimda silerni eslep, siler üçhün rehmet étítishni toxtatmidim; **17** tileydighinim shuki, Rebbimiz Eysa Mesihning Xudasi, shan-sherepnинг Igisi bolghan Ata silerning Uni toluq bilishinglarga danaliq hem wehiyi özleshtürgħiçi roħni ata qilghay, **18** shuning bilen silerning qelbtiki közliringlar rošenħılıp, Uning chaqiriqħa bagħlan'ghan ümidnning némilikini, Uning muqeddes bendiliride bolghan shereplik mirasining qimmetliklini **19** we Uning ishen'għuchi bizlierge zor kiċċi bilen qaratqan qodritinining hésabsiz bixxulkini bilip yetkeysiler; **20** del shu qudretni U Mesihni ölümdin tirildürüp, ershlerde Özining ong yénida olturghuzghinida Uningda yürgüzgenidi; **21** peqet bu zamandila emes, belki kelgusi zamandimu Uni barliq hökumranliqtin, hoqqtin, kiċċ-quğrettin, xojaxinliqtin we barliq tilgha élinitidhan herqandaq nam-shereptin köp üstü qoqħan; (**aioñ g165**) **22** barliq mewjudatlarni Uning putliri astiħxa qoqħup, jamaet üçhün Uni hemmige bash bolushqa ata qilghan. **23** Jamaet bolsa Uning téni, yeri hemmini hemme jehettin Toldurghuchining mukemmell jewhiridur.

2 We siler bolsanglar, qebihlikliringlar hem gunahliringlarda ölgen bolup, **2** bu dunyaning dewrige egiship, hawaniq hoquqini tutqan hökümdargħa, yeni bügħi künde itaetsizliktin bolghan perzentlerni qutritiwaqtqan roħqa egiship, bu ishlarda ilgħi mangħħansiler; (**aioñ g165**) **3** biz herbirimizmu ilgħi

shularning arisida etlimizdiki shehwet-heweslerde hayat ötküzgenim, etlimiz hem öz oy-xiyalimizning xahishlirığha emel qilip, bashqilargħa oxħash, mahijette «għezeptki perzentler» bolghanim; **4** biraq Xuda, mol rehim-shepqtet körsetkuchi bolup, bizni söygende bizże körsetken alembexx mēħir-muhebbbiti tüpeylidin, — **5** hetta itaetsizliklerde ölgen waqtimizdimu, bizże Mesih bilen bille jan kirgüzüp (mēħir-shepqtet bilen qutquzdunglar!), **6** bizni Uning bilen bille tirildürüp, ershlerde Mesih Eysa bilen bille olturghuzghan; **7** meqṣti kelgusi zamānlarda Uning Mesih Eysada bizże qaritilghan mēħribanliqi bilen ipadilen gen shapaitining slunche ghajet zor ikenlikini kōsitsihshtin ibarettur; (**aioñ g165**) **8** chünki siler shepqtet bilenla isħenħ arqliq qutquzdunglar. Bu ish özünglardin kelgen ish emes, belki Xudadin kelgen iłtpat, **9** u zadila ademlerning emel-ejridin kelmeydu, bu hem hékkimming maxtanmaslıq üchiñndur. **10** Chünki biz Xudaning isħligen hūniridurmiz, xeyrxah isħlar üçhün Mesih Eysada yaritilghanim; Xuda esli biznng ularda mēngishimiz üçhün bu isħlarni aldin'ala teyyarlıghanidi. **11** Shunga siler eslide etliringlarga asasen «yat eller» dep hésablan-ġħiniegħlarni, — insanning qoli bilen etliride «xetne qilin'għanlar» dep atalghanlar teripidin «xetnisiż» dep atalghanliqiegħlarni, **12** shundaqla shu chaghda Mesisħiż bolup, Israileen puqraliqining sirtida turup, wedilerni elip kelgħi eħdilerni yat bilip, bu dunyada ümidsiz hem xudasiz yashiġħiniegħlarni ċsingħalda tutungħlar; **13** lékin esli yiraqlarda bolghan siler hazir Mesihning qéni arqliq yeqin qilindingħar; **14** chünki U biznig inaqliqimizdur, U ikki terepni bir qilip otturidiki ara tamni chéqwietti; **15** yeni, Öz etliri arqliq öħħmenlikni tügħiġi, belgilimilerni körsetken, emrlerni yetküzgen qanunni bikar qilip, ikki terepni Özide yéngi bir adem qilip yaratti, shuning bilen inaqliqni apiride qildi; **16** kręstke mixlinip mushuning wasitisi bilen öħħmenlikni qetl qilip, ikkisini bir tende Xuda bilen eplesħtūdi; **17** andin U keliż, yiraqlarda turghan siergħim inaqliq xush xewirini jakarlidi, yeqindikilergħim inaqliqni jakarlidi. **18** Chünki her ikkimizning Uning arqliq bir Roħta Ata alidha kirish hoquqimiz bardur. **19** Shunga shuningden bashlap siler musapirlar, yaqa yurttikiler emes, belki muqeddes bendilerge wetendash bolisiler, Xudaning öyidikiliridin bolisiler; **20** siler rosullar we peyghemberler bolghan ulning üstige qurulmaqtisiler; binanin «burjek téshi» bolsa Eysa Mesih Özidur; **21** Uningda püktiil bina puxta jipsilashturulup, Rebde muqeddes bir ibadetxana bolushqa ösüp barmaqta. **22** Silermu [qoshulup] Uningda Xudaning bir turalħħusi bolushqa Roħta bilesħtūri lülp qurulmaqtisiler.

3 Shu sewebtin siler «yat eldikiler» üçhün Mesih Eysaning meħbusi bolghan menki Pawlus — **2** (siler belkım manga tapshurulħan, silerge Xudaning shepqtini elip baridighan għojidarlraqi toghruluq, **3** yeni Uning manga wehiy bilen sırni ayan qilħanliqi toghruluq xewerdar bolushungħar mumkin (men bu toghrisida ilgħi az-paz yazgħanidim; **4** siler uni oqghinħinglarda, Mesihning siri toghruluq yorutulghażi qmim biq il-ġieti) **5** ilgħiġi dwejlerde bu sir insan baħiġi riqħ Xudaning muqeddes rosulliri we peyghemberlirige Roh arqliq hazirqidek éniq wehiy qilin'għandek, ayan qilin'ghan emes. **6** Démek, xush xewer arqliq «yat eldikiler» din bolghanlarmu ortaq mirasxorlar, tendi kien ortaq ezżalar, Mesih Eysada bolghan wedidin ortaq behrimen bolghħučilar bolidu; **7** Xudaning shepqtet manga elip kelgen iłtpat bilen, Uning kiċċ-quđrettinining yūrgiżi lülp bilen, men bu isħqqa xizmetkar qilip teyinlendim; **8** manga — muqeddes bendiliri ichidiki eng töwinidinmu töwen bolghan manga mushu iłtpat, yeri eller arisida Mesihning

mölcherligüsiz bayliqliri toghruluq xush xewer jakarlash **9** we shundaqla hemmini yaratqan Xudada yoshurun bolup kelgen bu siring qandaq emelge ashurulushi toghruluq hemmeylenni yorutush xizmiti amanet qilindi. (**aiōn g165**) **10** Buning meqsiti ersherlerde bolghan hökümrarlarga hem hoquqlarha Xudaning köp tereplimilik danalıqi jamaat arqliq hazir ashkare qilinshinti ibarettur. **11** Bu ish bolsa, Uning Mesih Eysa Rebbimizde ijra qilin'ghan menggülük muddiasi boyichidur; (**aiōn g165**) **12** Uning ishench-sadiqliqi arqliq biz jasaretke hem Xudaning aldiqa xatirjemlik bilen kirish hoquqigha ige bolduq; **13** shuning üchün silerdin ötünimenki, ménинг сiler üchün tartqan japa-jebirlirin tüpeylidin perishar bolmanglar; chünki bu ish silerning shan-sheripinglar bolidu). **14** Men shu sewebtin tizirrimni Atigha pükimenki, **15** (asman-zémindiki barlıq atılıq munasiwteler Uningdin «ata» namini aludu) **16** U Öz shan-sheripidiki bayliqlar bilen, Rohi arqliq silerni ichki dunyayinglarda küchlendürgey; **17** shuning bilen Mesih qelbinglarda ishench arqliq turup, siler méhir-muhebbet ichide yiltiz tartghan, ul sélin'ghan, **18** barlıq muqeddes bendiler bilen bille Mesihning muhebbitining kengligi, uzunluqi, chongqurluqi we égizlikini chüshinip igiliwalghayisler; yeni ademning bilip yéтишидин hessilep éship chüshidighan Uning muhebbitini bilip yetkeysiler, shuningdek Xudaning mukemmel jewhiri bilen toldurulghayisler. **20** Emdi ichimizde yürgüzidighan qurdiți boyiche barlıq tilikimiz yaki oylighanlırlarımızdumu heddisabsız artıq wujudqa chiqirishqa qadir Bolghuchigha, — **21** Uningha dewdrin dewrgiche, ebedil'ebgedigje jamaette Mesih Eysa arqliq shan-sherep bolghay! Amin! (**aiōn g165**)

4 Emdi shu seweblardin, Rebning mehbusi bolghan menki; [Xudaning] silerni chaqirghan [büyük] chaqiriqiga layiq halda méngishlirninglarni ötünimen, **2** hemme ishta kemterlik we yuwash-mulayimliq bilen, sewrchanlıq bilen, bir-biringlarga muhebbet ichide keng qorsaq bolup, **3** inaq-xatirjemlikning rishtisi bilen, Rohta bolghan birlikni tutushqa intilishinglarni [ötünimen]. **4** Ten birdur, Roh birdur, — suddi chaqirilghininglarda, oxshash bir arzu-ümidke chaqirilghininglardek, — **5** Reb birdur, iman-etiqağ birdur, chömüldürültish birdur, **6** hemminining Xuda'Atsi birdur; U bolsa hemmidin iştün turghuchi, hemmini yürgütguchi we hemmimizning ichide Bolghuchidur. **7** Shundaqtimu hazir herbirimizge Mesihning iltipatining olchimi boyiche shepqet teqdim qilin'ghandur; **8** shunga, muqeddes kitabta [Kuda] éytqinidek: — «U yuqirığha kötürüldi, [İnsanları] tutqun qilghuchiları U Özى esir qılıp élip ketti, Hem insanlarga iltipatlarnı teqdim qıldı». **9** Emdi «kötürülgelen» zat bolsa, [awwal] yerning téğige chüshken zatning Özى emesmu? **10** Chüshken zat bolsa barlıq ersherlerdin yuqirığha kötürülgennenig del Özidur; kötürülüşining meqsiti, alemning barliqini toldurushtin ibaret; **11** Shunga, bezilerni rosullar, bezilerni peyghemberler, bezilerni xush xewerchiler, bezilerni baqquchi we yaki telim bergüçhiler qılıp teyinilgen del Özidur. **12** Bularning meqsiti muqeddes bendilerni xizmet wepisige, jümlidin Mesihning témini qurup chiqishqa qorallandurup kamaletke yetküzüştin ibaret; **13** wezipe hemmimizning etiqadta hem Xudaning Oghlini toluq tonushta birlikke kéléşimizgiche, kamil adem bolup yétişip chiqishimizgiche, — yeni Mesihning mukemmel jewhiri gewdilen'gen qeddi-qamet olchimige yétişimizgiche dawamlashturulmaqtı; **14** shundaqla bolghanda, yene gödekk bilalardan bolmay, ademlerning quwluqidin oylap chiqqan aldamchi niyet-pilanlari bilen, ularning hiyle-neyringidin chiqqan telimatining dolqunliridin urulup, uning herxil shamilida uyaq-buyaqqa uchurulup

kérmeymiz; **15** eksiche, méhir-muhebbet ichide turup heqiqetke bérilip ish körüp, beshimiz bolghan Mesike baghlinisicha her jehettin ösüp yétildighan bolimiz; **16** Uningdin pütküllə ten, ezaliri bir-birige jipsilashturulup, ozuqluq teminligüchi herbir öge arqliq bir-birige tutashturulup, herbir ezanıng özige xas ölchen'gen wezipini ötishi bilen barghanche östürülüp, muhebbet ichide öz-özini qurup chiqishqa ishlimekte. **17** Shunga shuni éytimenki, Rebte uni tapilaymenki, yat ellerningkidek, yeni ularning öz oy-pikirlirining bimenilikide mangghinidek méngiwermeslikinglar kérék; **18** ular qelbining qattıqlıqidin kélip chiqqan bilimsizlik tüpeylidin, Xudaning hayatidin ada-juda qilinip, chüshenchisi qarangghulish ketken, **19** ar-nomusni tashlıwtıp, nepsaniyetchiliki awup herxil iplaslıqlarını yürgüzüshke, keyp-sapaga bérilgen. **20** Emma siler bolsanglar, Mesihni shundaqla yolda öginip tonughan emessiler — **21** (heqiqetning Eysada bolghinidek, uni heqiqeten anglichean, uningda ögitilgen bolsanglar) — **22** démek, ilgiriki turmushunglarga xas bolghan, aldamchi arzu-heweslerge egisip özini bulghighuchu «kona adem»ni séliwetip, **23** oy-zéhninglarning rohida yéngilinip, **24** Xudaning oxshashliqiga asasen, heqiqettin chiqqan heqqanlıqta we pak-muqeddeslikte yaritilghan «yéngi adem»ni kiyiwélishinglar kéréktur. **25** Shuning bilen yalghanchılıqni séliwetip, herbirimiz öz yéqinlirimiz bilen heqiqetni sözlisheyli; chünki biz bir-birimizge nisbeten bir tenning ezaliridurmız. **26** «Achchiqlininglar, emma gunah qilmanglar»; ghezpinglar kün patquche dawam étiwermisun; **27** yaki Iblisqa héch orun qoyup bermenglar. **28** Oghri ikkinchi oghriliq qilmisun; eksiche u méhnet qılıp ikki qolığa tayinip halal ish qilsunki, hajiti bolghanlargħimu bölpbergüdeks öz tapqini bolsun. **29** Aghzinglardın héchqandaq ipas söz chiqmisun, peqet anglighuchilarga shepqet yetsun üchün, éhtiyajqa uyghun we ademni qurup chiqidighan sözlerni étinglar. **30** Xudaning Muqeddes Rohiga azab bermengler; chünki siler Uning bilen hör-nijat künî üchün möhürlenen gensiler; **31** özünglardın herqandaq öch-adawet, achchiq-ghezep, qehr, jédel-majiralar, til-ahemet hemde herxil qara niyetlerni néri qilinglar; **32** bir-biringlarga méhrinan, yumshaq dilliq bolup, Xuda Mesih silerini kechürüm qilghinidek bir-birininglarni kechürüm qilinglar.

5 Shunga Xudaning sóyümlük perzentliridin bolup, Uni tilge qilinglar; hemde Mesih bizni sóyup, Özini biz üchün Xudaghxa xushpuraq süpitide hediye-qurbanlıq bolusqa atap pida qilghandek silerni muhebbet ichide ménginglar. **3** Emma muqeddes bendilerge layiq halda, buzuqluq, herqandaq paskinliq yaki nepsaniyetchilik aranglarda hetta tilghimu élinmisun; **4** Shundaqla ipaslıq, exmiqane paranglar yaki chakina chaqchaqlaremu tilinglarga élinmisun — bularmu muwapiq emestur — belki aghzinglardın teshekkürler chiqsun. **5** Chünki shuningdin xewerdarsilerki, herqandaq buzuqluq qilghuchi, napak bolghuchi yaki nepsaniyetchi kishi (bundaq kishi emiliyyete bir butpereske barawer) Mesih we Xudaning padishahliqığha mirasxor bolalmaydu. **6** Héchkimge özünglarni quruq gepler bilen aldattımgalar; chünki bu ishlar tüpeylidin Xudaning ghezipi itaetsizlikten bolghan perzentlerning bésigha chüshidu. **7** Shunga ularqha mushu ishlerda shérlik bolmanglar; **8** chünki siler esli qarangghuluq idinglar, lékin hazır Rebde yoruqluqisiler; yoruqluqning perzentlirige layiq ménginglar **9** (chünki yoruqluqning mewisi toluq méhrinanlıq, heqqanlıq we heqiqettin terkib tapqandur), **10** néme ishlarining Rebni xursen qilidighanlıqını öginip ispatlanglar. **11** Qarangghuluqtiki mewisiz ishlar bilen chétilip qalmanglar; eksiche, ularni échip

eyibenglər; **12** chünki ularning yoshurunche ishligənlərini hetta tilgha élishmu nomus ishtur. **13** Emma yoruqluq bilen eyiplep ashkarilan'ghan herqandaq nerse ochuq körünüdu; yoruqluq ashkarilghan hemme nerse yoruqluqqa aylinidu. **14** Shuning üchün U mundaq deydu: — «Oyghan, ey uyquch! Tiril ölüklər arisidin! We Mesih séni parlap yoritidu». **15** Shuning üchün silerning méngiwatqan yolunglarga éhiyat bilen diqqət qilinglar; yolunglar nadanlarningkidek emes, danalarningkidek bolsun; **16** waqt-persetni gheniyemet bilip tutuwélinglar; chünki mushu dewr rezildür. **17** Bu sewebtin nadan bolmanglar, belki Rebning iradisining néme ikenlikini chüshen'guchi bolunglar; **18** Haraq-sharab ichip mest bolmanglar; shundaq qılıq ademni shallaqlashturdu; buning ornigha Rohqa toldurulghuchi bolunglar, **19** bir-biringlarga zebur-neghmiler, medhiye küyliri we rohiy naxshilar éytiship, qelbinglarda naxshanehmiler yangritip Rebni medhiyilenglar; **20** herdaim hemme ishlar üchün Reb Eysa Mesihning namida Xuda hem Ata Bolghuchigha teshekkür-rehmet éytinglar, **21** Mesihtin eyminip, bir-biringlarga boysununglar. **22** Siler ayallar, Rebke boysun'ghandek öz erliringlarga boysununglar; **23** chünki Mesih jamaetning bëshi bolghandek, er ayalning bëshidur; Mesih yene ten'ge qutquzghuchidur. **24** Emdilikte jamaet Mesihke boysughandek, ayallar erlirige hemme ishta boysunsun. **25** Erler ayalliringlarnı söyüngler, xuddi Mesihningmu jamaetni söyüp, uning üchün Özini pidə qilghinidek söyünglar; **26** [Mesihning jamaet üchün] shundaq qılıshi jamaetni muqeddes qılıp, «dasning süvíj» bolghan söz-kalam bilen yuyup paklandurush üchündür, **27** shuningdek jamaetni shereplik halda Özige hazır qılıp, uni héch dagħ, qoruç yaki bulargha oxshash herqandaq nersilerdin xaliy qılıp, toluq muqeddes we eyibsiz qilishtin ibarettur. **28** Shuningha oxshash, erler öz ayallırını öz ténini söygendek söyüshi kékrektür; öz ayalını söygen kishi özini söygen bilen barawer. **29** Chünki héchkim esla özining étidin nepretlen'gen emes, eksicə uni ozuqlanduridu hem asraydu; bu xuddi Mesihning jamaetni [ozuqlanduridighiniga hem uni asraydighiniga] oxshaydu. **30** Chünki biz Uning téninig ezeliridurmız: — **31** «Shu sewebtin er ata-anisining yénidin ayrlip, öz ayalığa baghlinidu; ikkisi bir ten bolidu». **32** Bu sir intayin chongqurdur; emma men hazır Mesih we jamaet toghrulq sözlewatimen. **33** Emma silermu herbiringlar öz ayalınları özünglarnı söygendek söyünglar; ayal bolsa, éridin eyminip, uni hörmetsilun.

6 Balilar, Rebde ata-aniliringlarga itaet qilinglar; chünki bu durusdur. **2** «Atangni we anangni hörmetle» — bu bolsa öz ichige wedini alghan birinchi emrdür — **3** «Shuning bilen séning ishliring qutluq bolidu, zéminda uzun ömür körisen» — [dep wede qılın'ghan]. **4** Siler atilar, baliliringlarnı xapa qilmanglar, belki ularnı Rebning terbiyisi hem körsetmiside békinqilar. **5** Siler qullar, ettin bolghan xojayininglarga Mesihke itaet qilghinilardek chin könglünglardın eyminish we titresh bilen itaet qilinglar; **6** peqet köz aliddila xizmet qılıp, ademni xush qilghuchi qullardin bolmanglar, belki Mesihning qullirining süpitide Xudaning iradisini jan-dil bilen beja keltürünglar, **7** ademlerge emes, belki Rebge chin dilinglardın xizmet qilinglar; **8** shuni bilgenki, herqandaq adem birer yaxshılıq qilsa, meyli u qul bolsun yaki hōr bolsun, shu ish Rebdin uninggha yanidu. **9** Siler xojayinlar, qulliringlarginu oxshash yol bilen muamile qılıp, ulargha heywe qilishtin qol üzünglar; chünki ularningmu we silerningmu xojayininglar ershtidur, Uningda herqandaq ademning yüz-xatirisini qilish dégenning yoqluqini bilisiler. **10** Axirda, qérindashlar, Rebde we Uning kúch-

qudrítide kúchlendürlünglar; **11** iblisning hýle-neyrenglirige taqabil turushunglar tichün Xudaning pütkül sawut-yarighini kiyiwélinglar; **12** chünki élishidighinimiz et we qan igilri emes, belki hökmranlar, hoqqdarlar, bu dunyadiki qarangghuluqni bashqurghuchi dünawy emirler, yeni ershlerde turuwatqan rezil rohiy kúchlerdu (**aión g165**). **13** Mushu wejidan özünglarga Xudaning pütkün sawut-yariqini élip artinglarki, rezillik künide berdashlıq bilen qattiq turidighan, axır hemme ishni ada qılıp, yerni ching dessep turidighan bolisiler. **14** Emdi ching turunglar — heqiqet belwéghini bélínglarga bagħlap, meydenglerje heqqaniyliq sawutini kiyip, putunglarga xatirjem-inaqliq xush xewirini yetküzüşke teyyarlıq choruqini kiyip, yerni ching dessep turunglar. **16** Bu ishlarining hemmiside iman-ishenchning qalqinini qolgha élinglar; uning bilen siler rezil bolghuchining barlıq ol oqlırını öchüriwételeydighan bolisiler. **17** Hemde bëshinglarga nijatning dubulghisini kiyip, Xudaning söz-kalaminı, yeni Rohnning qılıchını élinglar; **18** hemme waqt-pesilde Rohta herxil dua-tilawet hem iltija bilen dua qilinglar; del bu ishta qet'iy hoshyar turup barlıq muqeddes bendiler üchün her tereplime dua-iltijalar qilinglar; **19** men tükünmu dua qilinglarki, — éghiz achqinimda manga sözler kelsun, xush xewerning sirini dadilliq bilen ashkare qilay. **20** Men del shu ishqqa téğishlikim boyiche, [xush xewer yetküzüşte] dadiliq bilen söz qilishimha [dua qilinglar]. **21** Emdi méning toghramdiki ishlardin, méning qandaq ötüwatqanlıqimdin xewerlinishinglar üchün, söyümlük qérindash hem Rebde sadiq xizmetkar bolghan Tikikus silerge hemme ishlarni melum qıldı. **22** Méning uni del mushu ish üchün yéninglarga ewetishim, silerning ishlirimizdin xewerdar bolushinglar we uning könglünglarga teselli we ilham bérishi üchündür. **23** Qérindashlarga xatirjemlik, muhebbet hem iman-ishench Xuda Ata we Reb Eysa Mesihdin bolghay! **24** Reb Eysa Mesihni ölmes-chirimas söygü bilen söygüchilerge méhir-shepinqet yar bolghay!

Filippiliqlargha

1 Eysa Mesihning qulliri bolghan Pawlus we Timotiydin, Filippida turuwatqan, Mesih Eysada bolghan barlıq muqeddes bendilerge, ýétekchiler we xizmetchilerge salam! **2** Silerge Xuda'Atimiz we Reb Eysa Mesilhtin méhir-shepget we xatirjemlik ata qilin'ghay! **3** Herqétim silerni esliginimdı men Xudayimha teshekkür ýitim, **4** herqétim dua qilghinimda, silerning birinchi künidin tارتip bügün'ge qeder xush xewer xizmitlige bolghan hemkarlıqlıqlar tüpeylidin toxtimay shad-xuramliq bilen silerge dua-tilawet qılıwitatı; **6** chünki ménинг del shuningha ishenchim kamılık, silerde yaxshi ishni Bashlıghuchi bu ishni taki Eysa Mesihning künigicke kamaletke yetküzüp tamamlaydu; **7** ménинг hemminglar toghruluq shundaq oylishim toghridur; chünki men qelbinglardidurmen; men zindanda zenjirlen'ginimdimu we xush xewerni aqlighinimdimu, delilliginimdimu [Xuda manga yetküzgen] méhir-shepgettin silermu ortaq behrimen bolisiler. **8** Méning Mesih Eysanıg ichbaghrıda bolup silerni shunchılık telpünüp séghin ghanlıqimha Xuda Özı guwahchidur. **9** Méning dua-tilawitım bolsa, silerning muhebbitinglarning hertereplime bilim we etraplıq sıwat bilen yorutulup téximu éship tashqayki, **10** siler néme ishlarning ewzel ikenlikini perq éteyedighan bolup, Mesihning künide pak-diyanetlik, eyibszı bolisiler. **11** hemde Eysa Mesih arqliq bolghan, Xudanıng shan-sheripi hem medhiyisini élip kéléidighan heqqaniyliqning méwisi bilen toldurulisiler. **12** Biraq silerge shuni xewerlendürmekchimenki, i qérindashlar, méning bu ehwalim emelyiette xush xewerning téximu keng tarqılıshi üchün türke boldi; **13** Chünki méning qamılıshim Mesih üchün ikenlikli impérator ordısidiki qarawulxanidikilerge we bashqa hemmeylen'ge ayan boldi. **14** Shuning bilen qérindashlarning köpinchisi méning qamılıshim tüpeylidin Rebe yatinip [Xudanıng] söz-kalamarı qorqmay sözleshke téximu jür'etlik boldi; **15** derweqe, bezilri heset qılıp yaki riqabettiship, bezilri aq köngüllük bilen Mesihni jakarlaydu; **16** kényinkilri bolsa berheq muhebbettin, méning xush xewerni aqlap ispatlıshım üchün mushu yerge qoyulghanlıqimni bilgenlikidin shundaq qilmaqtı; **17** Aldinqılırlı bolsa chin könglidin emes, belki shexsiyetchilikidin, méning zenjirlen'gen derdimge derd qoshmaqchi bolup shundaq qilmaqtı. **18** Emdi bulargha néme dégülük? Qandaqla bolmisun, toghra niyettin bolsun saxtiliqtin bolsun, oxhashla Mesih jakarlinidu; men shuningha shadliniemi; berheq, dawamlıq shadliniwérimen. **19** Chünki dualiringlar we Mesih Eysanıg Rohininq quwwetlishi arqliq bu ishlar nijat-qutquzulushumgha medet bolidu dep bilimen, **20** – démek, teqezzaliqim we ümid-istikim boyiche héch ishta xjaletchilikte qalmastın, tirik yaki ölük bolay, herdaim bolghinidek hazırlımu toluq jasaret bilen Mesih ténimde ulughlansun! **21** Chünki manga nisbeten hayatimning özi Mesihdür, ölüsh bolsa téximu paydılıqtur. **22** Jénim ténimde qalsa, emdi nésiwem yene méwilik xizmet bolidu; lékin qaysısını ewzel bilip tallıwélishimni bilmeywati men; **23** men hayat bilen mamat otturisida qisılıp qaldım; chünki bu dunyadin ayrılip, Mesih bilen bille bolushqa intizarmen – bu ish ziyyade ewzeldür; **24** emma siler üchün jénimning ténimde qélishi téximu zörürghu deymen. **25** Emdi buningha ishenchim kamıl bolup, silerning étıqadta algha ilgirilishinglar hem shad-xuram bolushunglar üchün men siler bilen bille qélib dawamlıq turimen dep bilimen; **26** shuning bilen méning silerge yene hemrah bolghinim wejidin men arqliq Mesih Eysada pexirlinip tentene qılıshinglar téximu ziyyadlıshıdu! **27** Peqet özünglarnı Mesihning xush xewirige layiq tutulgarkı,

men yéninglarga béríp siler bilen didarlashqandımu, silerdin ayrlıghandımu, ishliringlardın anglaydighinim silerning bir roh bir janda bolup ching dessep turup, xush xewerdiki étıqadning yolda küreshke intiliwatqininglar, **28** shundaqla qarşı chíqquçhilarlunga héchqandaq wehimiliridin patiparaq bolup ketmigininglar bolsun; silerdiki bu gheyret, ulargha halaketning belgisi, silerge bolsa qutquzulushunglarning alamiti, shuningdek alayıten Xudadin kelgen bir alamettur; **29** Chünki Mesihning yolda silerge peqet Uningha ishinishnila emes, yene Uning üchün xorluqqa uchrashmu nésiwe qilin'ghandur. **30** Chünki siler ilgiri mende körginigarlardek we shuningdek hazır anglightinglardek men yoluqqan küreshke silermu yoluqmaqtisiler.

2 Eger emdi Mesihte righbet bar déyilse, muhebbetning tesellisi bar déyilse, Rohning sirdashlıqi bar déyilse, qelbde ich aghritishlar hem rehimdilliq bar déyilse, **2** – emdi oxhash bir oy-pikirde bolup, bir-biringlarga oxhash muhebbette bagħlinip, bir jan bir niyette bolup, aranglarda héch ish riqabettin yaki quruq shöhretperesliktin bolmisun; eksiche, oy-xiyinglarda kichik pélliç bolup herbiringlar bashqılarnı özünglardin yuqiri dep bilinglar; shundaq bolghanda shad-xuramlıqimni kamıl qılısiler. **4** Herbiringlar peqet öz ishliringlarga köngül bölib qalmay, belki bashqılarningkigu köngül böliblər. **5** Mesih Eysada bolghan oy-poziştiye silerdimu bolsun: – **6** U Xudanıng tip-sheklide bolsımı, Özini Xuda bilen teng qılıshını olja qılıp tutuwalmıdı; **7** Eksiche, U Özidin hemmini quruqiddı, Özige qulning sheklini élip, İnsanlarning siyaqığha kirip, insaniy tebiettin ortaqdash bolup, **8** Özini töwen qılıp, Hetta ölümcüle, yeni krésttiki ölümcüle itaetmen boldi; **9** Shunga Xuda Uni intayın yuqiri kötürüp mertiwilik qıldı, Uningha herqandaq namdin üstün bolghan namni bégħishħidiki, **10** Eysanıg namiga asmanlarda, yer üzüde hem yer astida barlıq tızlar püküllüp, **11** Xuda'Atığha shan-sherep keltürüp herbir til Eysa Mesihning Reb ikenlikini étırap qılıdu. **12** Shuning bilen, ey söyümlüklerim, siler hemishe itaet qılıghininglardek, peqet men yéninglarda bolghinimdıla emes, belki hazırıqdek men silerdin néri bolghanda téximu shundaq itaet bilen eyminishte, titrigen halda öz nijatinglarnı herterepke tetbiqlashqa intilinger. **13** Chünki Xudanıng güzel xahishi boyiche silerning irade tiklishinglarga we shuningdek uni emelge ashurushunglarda ichinglarda ishliguchi Uning Özidur. **14** Hemme ishlarnı ghudungshimay yaki talash-tartışqılımaya qilinglar; **15** shuning bilen siler eyibszı, sap dilliq bolup, bu dewrдiki tetür, esebiyad emeler otturisida yashap, ularning arısida dunyagħa yoruqluq bergençhilerdek parlap, Xudanıng dagħsiz perzentılık bolisiler; **16** shuningdek hayatning söz-kalamarı sunup bergençhi bolghininglar tüpeylidin, men silerdin Mesihning künide bikar yügürmepti men, bikar japa tartmapti men dep pexirlinip tentene qilaylaydigan bolimem. **17** Hetta men «sharab hediye» süpitide étıqadinglardıki qurbanlıq hem xizmet-ibadetning üstige quyulsammu, men shadlininen, shundaqla siler bilen bille ortaq shadlininen. **18** Silermu oxhash yolda shadlinisiler we men bilen bille ortaq shadlinishinglar kérek. **19** Lékin men Rebde pat arida Timotiyin yéninglarga ewetishni ümid qilimkeni, ewħalinglarnı anglap menmu xush bolsam; **20** chünki yénimda uningha oxhash, dilimiz bir bolghan, ishliringlarga chin dilidin köngül bölgüchi bashqa adem yoqtur. **21** Chünki hemme adem Eysa Mesihning ishlirığha emes, belki özining ishliri bilen shughullinishqa intilidu; **22** emma siler uning salahiyitini, uning xush xewerning xizmitide xuddi atisiga hemrah bolup

ishleydighan balidek men bilen birge méhnet singdürgenlikini bilisiler. **23** Emdi aqiwitimin qandaq bolidighanlıqlıni éniq bilgen haman, uni derhal mangduruwétishni ümid qilimen; **24** emma özümning yéninglarga pat arida baridighanlıqimgha Reb arqlıq ishenchim bar. **25** Emma buningdin awwal ménинг qérindishim, xizmetdishim hem sepdishim bolghan, silerning elchinglar hem hajitimdin chiqqan qurbanlıq yardıminglarnı yetküzüguchi Épafroditin yéninglarga ewetishni zörüraptim, **26** chunki u hemminglarga séghinip telpün'genidi hem silerning uning késel halidin xewer tapqininglar tüpeylidin azablandı. **27** U derweqe késel bolup ejelge yéqinliship qaldı; lékin Xuda uningga rehim qıldı; hem ménинг derdimming üstige derd bolmisin dep yalghuz uningga emes, belki mangimu rehim qildı. **28** Shuningdek uning bilen yene körüşüp shadlinishinglar we shundaqla özümge nisbeten derdlirimni azaytish üçün uni téximu jiddiy yolgha salmaqchımen. **29** Emdi uni shad-xuramlıq bilen Rebde qobul qilinglar hem uningdek ademlerge hörmət qilinglar; **30** chunki u Mesihning xizmitini dep, silerning manga qilmagchi bolghan yardıminglarnı békirishte yoluqqan boshluqni toldurup ejelge yüzlənilip, öz jénini tewekkül qıldı.

3 Axırıda, ey qérindashlırim, Rebde shadlinishinglar! Bularını silerge qayta yézish men üçün awarichilik emes, belki silerge amanlıq élip kéléud. **2** İtlardin hézi bolunglar, yamanlıq qilghuchılardın hézi bolunglar, «tilim-tilim keskükchiler»din hézi bolunglar! **3** Chünki heqiqiy sünnetlikler bolsa Xudanıng Rohi arqlıq ibadet qilghuchi, Mesih Eysadin pexirlinip tentene qilghuchi, etke tayanmaydighan bizlerdurmız. **4** Méningmu etke tayan'ghuchilikim bar! Bashqilar «öz etlirimge tayansam bolidu» dése, men téximu shundaq; **5** sünnetke kelsek, men tughulup sekkizinchı künü sünnet qilindim; Israil millitidin, Binyaminning qebilisidinmen, «ibraniylarning ibraniyisi»men; Tewrat-qanuni terepti éytqanda, «Perisiy» mezhipidimu bolghanamen; **6** Xudagha bolghan qizghiniliqimha kelsek, jamaetke ziyankeşlik qilghuchi idim; Tewrat qanuni telep qilghan heqqaniyliqqa kelsek, eyibisz idim; **7** emma manga néme ish «paydılıq» bolsa, bularını Mesih sewebidin ziyanlıq dep hésablidim; **8** Mesih Eysa Rebbimni tonushning ewzelliği wejidin, men bashqa hemme ishni ziyanlıq dep hésablaymenten; men derweqe Uning tühümü hemmidin mehrum bolghan; berheq, Mesihke érishishim üçün bularını nijaset dep hésablaymenten, **9** Mesilte bolup, özümdiki qandaqtur heqqaniyliq (Tewrat qanunidin chiqqan heqqaniyliq)tin waz kέchip, Mesihning étiqad-sadiqliqi arqlıq bolghan heqqaniyliq, yeni étiqad arqlıq Xudadin bolghan heqqaniyliqqa érisheleymen; **10** muddiyam Uni tonushtur, — yeni Uning ölüp tırılishin kück-qudrıttide yashap, Uning azablırlığına sirdash-hemdəmlikte bolup, Uning ölümini tilge qılıp özertilip, **11** shundaqla mumkin qeder ölümdin tırılishke yéтиshni muddia qilimen. **12** Ulargha érishtim yaki kamaletke yettim démekchi emesmen; lékin Mesih Eysanıng ménı tutuwélishida bolghan muddia-nishanını özüm tutuwsam dep chépüp yürmektimen. **13** Qérindashlar, men özümni uni tutuwaldım dep qarımaymen. Peqet shu bir ishnila qilimenki, ötüp ketken ishlarnı untup, aldimdiki ishlargha intilip, **14** nishanni qogħlap, Xudanıng Mesih Eysada bolghan büyük chaqırıqıldı in'amıgha qarap chépüp yürmektimen. **15** Emdi arımızdin kimki pisip yétilgen bolsa shu oy-meqsette bolaylı. Eger bashqiche oy-meqsette bolsanglar, Xuda bunimus silerge körtsitip bérivid. **16** Qandaqla bolmisun, qandaq ölcemege yetken bolsaq, shu ölceme boyiche qedem bésiwéreyli. **17** Ménı tilge qılıp egishinglar, ey qérindashlar, shundaqla biz silerge tiklep bergen nemune boyiche oxshash

yolda mangghanlарghimu közunglarnı tikip, ulardin öginginlar. **18** Chünki silerge köp qétim éytqinimdek, we hazirmu köz yashlırim bilen qayta éytimenki, nurghun kishiler Mesihning kréstigha düshmen bolup mangmaqtı. **19** Ularning aqiwiti halakettur, xudasi özining qarnidur, sheri piqip maxtan'ghini öz nomussızlıqidur, oylıghanlıri peqet bu dunyadiki ishlardur. **20** Halbuki, bizning puqraliqimiz bolsa ershtidur, biz del shu yerdin Nijatkarning chüshüshini intizarlıq bilen kütmeftimiz — U bolsa Rebbimiz Eysa Mesihdur. **21** U barlıq mewjudatlarnı Özige boysonduridighan qudriti boyiche bizning ebgar bu ténimizni özgertip, Özining shan-shereplik téniqe oxshash halgħa keltiürüd.

4 Emdi, ey qérindashlırim, söygenlim we telpün'genlim, ménинг shad-xuramlıqım, ménинг beshimning taji bolghuchilar, Rebde ching turunglar, i söygenlim! **2** Éwodiyadin ötünimen, we Suntixedin ötünimenki, Rebde bir oy, bir pikirde bolunglar! **3** Durus, men sendinmu telep qilimenki, i heqiqiy hemboyunturuqluq xizmetdishim, bu ayallarning yardımide bolghin; mana ular men we Kliment bilen bille, shundaqla namlıri «hayatlik deptiri»ge xatirilen gen bashqa xizmetdashlırim bilen bille xush xewer xizmitini ilgiri sürüşte birge küresh qilghan. **4** Rebde shadlinishinglar; men yene éytimenki, shadlinishinglar! **5** Silerning mulayimliqinqular pütktıl insan'gha ayan bolsun; Reb yeqindur! **6** Héch ish togruluq endişe qilmanglar; belki herbir ishta teshekkrü étip tilikinglarnı Xudagha dua hem iltija arqlıq melum qilinglar; **7** shu chaghda ademning oylıghinidin éship chüshidighan, Xuda ige bolghan xatirjemlik qelbinglarnı we oy-pikringlarnı Mesih Eysada qogħdaydu. **8** Axırıda, ey qérindashlırim, néme ishlar heqiqet, néme ishlar aliyanab, néme ishlar heqqaniy, néme ishlar pak, néme ishlar xush-yéqimliq, néme ishlar shan-shöhretlik bolsa, qisqisi herqandaq ishlarda exlaq-pezilet yaki maxtashqa layiq terepler bar bolsa, shu ishlargha köngül qoyup oylininglar. **9** Mendin ögen'gen, qobul qilghan, anglıghan we mende körğenlerning herqandıqi bolsa, siler shulargha emel qilinglar; shundaq qilghanda xatirjemlik Igisi bolghan Xuda silerge yar bolidu. **10** Emdi men Rebde ziyyade shadlandımkı, siler hazir axırdı manga bolghan köymchanlıqinqarnı qaytidin körsettiglär (bilimenki, manga daim köyünüp keldinglar, emma peqeta körstish pursiti chiqmidi). **11** Men bu gépimni, birer mohtajlıqtıq etiyatiwatqinim yoq; chünki ehwalim qandaqla bolushidin qet'iynezer, barığa qanaet qilishni öginiwaldim. **12** Men osal ehwalda yashashni bilinen, hem kengrichlikte yashashnemu bilinen. Her ishta, her ehwalda, hem toqluqtı hem achliqtı, hem bayashatchiliqtı hem mohtajlıqtı yashashning sirini öginiwaldim. **13** Manga qudret Bergħiçige tayinip hemme ishni qilalaydighan boldum. **14** Halbuki, méning qiyinchiliqimha ortaq bolushunglar bilen yaxshi qıldinglar. **15** Silergimu melumki, ey Filippiliqlar, men Makédoniye ölkisidin ayrılip chiqqinimda, xush xewerni bashqa yerlerge yetküzen desleptiki waqtılarda, silerdin bashqa héchqandaq jamaet bérish we qobul qilish ishlirida men bilen hemkarlashmigraph. **16** Chünki Tésalonika shehiridiki waqtimdumu éhtiyajim chüshkende siler manga birneħħeche qétim yardem ewettinglar. **17** Méning bundaq déyishim, silerdin birer sowghatni izdep sorighinim emestur, izdiginim bolsa hésawatinglarrha [rohiy] mewining köp toplinishidin ibarettur. **18** Lékin mende hemme nerse bar, hetta yétip ashqudek bar; siler ewetkenliringlarnı Épafrodittin tapshuruwlép téremge sighmay qaldim we molchiliqqa chömdum. Bu ewetkeninglar intayin xushbuy, Xudagha qobul bolghudek, shundaqla Uni xursen qilidighan bir qurbanlıqtek

idi. **19** We méning Xudayim siler mohtaj bolghan hemme nersini Mesih Eysada bolghan shan-sheripidiki bayliqlargha asasen mol teminleydu. **20** Emdi Xudayimiz hem Atimizgha ebedil'ebedgiche shan-sherep bolghay! Amin. (**aiōn g165**) **21** Mesih Eysada bolghan barlıq muqeddes bendilerge salam yetküzunglar. Yénimdiki qérindashlardinmu silerge salam! **22** Barlıq muqeddes bendilerdin, bolupmu Qeyser [impératorning] ordisida bolghanlardin silerge salam! **23** Rebbimiz Eysa Mesihning méhir-shepqiti rohinglargha yar bolghay!

Kolossiliklerge

1 Xudaning iradisi bilen Mesih Eysanining rosuli bolghan menki Pawlustin we qérindash Timotiydin, Kolossi shehiride turuwatqan muqeddes bendilerge, yeni sadiq qérindashlarga salam! Xuda Atimizdin méhir-shepqet we xatirjemlik silerge bolghay! **3** Biz Mesih Eysagha baghlighan étiqadinglar we barliq muqeddes bendilerge baghlighan muhebbitinglar togrulug anglichandin keyin, siler üchün dua qilghinimizda siler üchün ersherde saqlaqlıq ümid tüpeylidin Reb Eysa Mesihning Xuda-Atisigha üzüksiz rehmet eytimiz; **5** Siler ilgiri bu ümid toghrisida xush xewerdili heqipet sözlri arqliq anglihangsiler; **6** Bu xush xewer pütkül jahan'ga ýetip kélip méwe bérüp awumaqta, shundaqla silergimu ýetip kélip, siler uni anglap Xudaning méhir-shepqitini heqiqeten bilip yetken birinchı kündin bashlap u silerdimu méwe bérüp awup barmaqta; **7** siler xush xewerni söyümlük ishdishimiz Epafrastin ögen'gensiler; u yardimizde Mesihning sadiq xizmetchisidur; **8** u bizge silerning Rohta bolghan muhebbitinglarni ayan qildi. **9** Bu sewebtin bizmu buning toghrisida anglichan kündin bashlap siler üchün dua qilip iltija qilishi toxatmiduq; tileydighinimiz shuki, Xudaning iradisi hertereplik danalıq we rohiy yorutulush bilen silerde toluq bildürilsün. **10** Shundaq bolghanda siler Rebege layiq halda herterete Xudani kurser qilip, herqandaq güzel ishlarda méwe bergende, Xudani heqiqiy bilishinglar arqliq östüp ýetilisiler; **11** bizni muqeddes bendilerning yoruqluqta bolghan mirasigha tuyesser bolushqa layiq qilghan Atığha teshekkür ýetip, Uning shan-shereplik qudriti boyiche hertereplik kück bilen her ishlarda shadliqqa tolup chidamliq we sewr-taqetlik bolushqa küchlendürilisiler. **13** U bizni qarangghuluqning hökümränliqidin azad qilip, söygen Oghlining padishahliqiga ýotkep qoydi; **14** Uningda hörlük-azadliqqa, yeni gunahlirimizdin kechürümge tuyesser bolduq. **15** U bolsa körümnes Xudaning süret-obrazidur, pütkül kainattiki tunjidur; **16** chünki Uningda barliq mewjudatlar, asmandiki bolsun, zémindiki bolsun, körünidighan bolsun, körümnes bolsun, meyli textler, xojayinlar, hökümränliqlar, hoquqdarlar bolsun, barliq hemme Uning teripidin we Uning üchün yaritilgandler. **17** U hemmidin burundur, we hemme mewjudatlar Uningda bir-birige baghlinip turmaqta; **18** U yene tenning, yeni jamaetning beshidur; u bashlinishtur, ölgengerdin tunji bolup tirilgichidur; buningdiki meqset, Uning pütkül mewjudatlar ichide her jehettin eng üstün orunda turusha üchündür. **19** Chünki Xuda Özining mukemmel jewhirini Uningda turghuzushqa, **20** we Uning arqliq barliq mewjudatlarni Özi bilen epleshtürüşke layiq körgenidi, yeni, Uning kréstte tökülen qénî arqliq inaqlıq élip kelgendifin keyin, — U arqliq meyli zémindä bolsun, ersherde bolsun barliq mewjudatlarni Özi bilen epleshtürüşke layiq körgenidi; **21** we eslide rezil emelliringlar tüpeylidin Özige yat qilin'ghan, könglünlarda düshmenlik bolghan silernimu, U Öz etlik ténde ölüm arqliq Özige pak-muqeddes, eyibisz we daghsız hazir qilish üchün Özi bilen ep qilghan **23** (eger siler étiqadta ul sélinip mustehkem turup, xush xewerdiki ümidtin néri qilinmisanglar); bu xush xewer pütkül asman astidiki kainatta jakarlan'ghan; menki Pawlus Uninggħha xizmetchi qilindim. **24** Emdi men siler üchün tartqan jalpalirim üchün shadlinimen, we shuningdek Mesihning jalpalirida kem bolghanlirini öz etlirimde Uning téni, yeni jamaet üchün toluqlaymen; **25** men [jamaet] üchün Xudaning söz-kalamigha emel qilish üchün Uning manga silerni dep tapshurghan ghojdarliqi boyiche xizmetchi qilindim; **26** bu söz-kalamidiki sir barliq esirlerdin

we dewrlerden yoshorun tutulghan, emma hazir muqeddes bendilirige ashkarlandi; (**aïon g165**) **27** chünki Xuda ulargha eller arisida emelge ashuruluwatqan bu siring shereplik bagliqirini bildürüşni xalidi; bu sir bolsa shan-sherepke élip bargħuchi ümid bolghan, silerde turuwatqan Mesihning Özidur. **28** Biz uni jakarlaymiz, herbir ademni Mesihde kamaletket yetken halda Xuda aldida hazin qilish üçhün barliq danalıq bilen herbir ademge jékileymiz, herbir ademge telim bérimeriz. **29** Men shuningha intilip, Uning wujudumda ishligini boyiche küresh qilip japa tartimen; Uning wujudumda ishligini derweqe tolimu zordur.

2 Chünki mende siler üchün, Laodikiyedikiler üchün, shuningdek didarimmi körmigenlerning hemmisi üchün neqeder zor küreshning boluwatqanlıqini silerge bilgūzmechkimen; **2** kürishimning nishani, hemmeylenning méhir-muhebbette bir-birige baghlinip, qelblirining righbetlendürülushi, Xudaning sirini, yeni Mesihni chūshinishte we toluq bilishte bolghan ishench-xatirjemlikke érishishi tħchündur; **3** chünki Uningda danalinqing we bilmixx barliq bayliqliri yoshorun'għandur. **4** Ménixx buni déyishim, héchkimming silerni qayil qilarliq siliq-sipaye gepliri bilen aldimasliqi üchündur; **5** chünki gerche ten jehetidin silerdin néri bolsammu, ruh jeħetidin men siler bilen billimen, silerning septe turuwatqinengħargħha we Mesihge baghligħan étiqadinglarning chingliqha qarap shadliniñen. **6** Mesih, Reb Eysani qandaq qobul qilghan bolsangħar, shu halda Uningda mēngħinglar, **7** siler telim bérilgendek Uningda yiltiz tartip, étiqadinglar quruluwatqan halda, étiqadta xatirjem qilinip, rehmet étishħar bilen tashqinlap turghuchi bolungħar; **8** héchkimming Mesih boyiche bolmighan, peylasopluq yaki bimene aldamchiliq bilen, insarlardin kelgen telimler, yeni bu dunyadiki «asasiya qaide-qanoniyyetler» boyiche silerni öz oljisi qilip azdurmasliqi üchün hēzi bolungħar; **9** chünki Uningda, yeni Mesihde, Xudaning barliq mukemmell jewħiri ten sheklide turidu; **10** we siler Uningda, yeni barliq hökümdarlearning hem hoquqdarlearning bési Bolghuchida mukemmeldursiler; **11** siler Uningda ademning qolisiz bolghan sünnet bilen sünnet qilin'ghansiler; démek, Mesihning sünnettini bilen [gumahliq] etke bagħlan'ghan tendin xalas qilin'ghansiler; **12** Uning bilen teng chomüldürülusħte depne qilin'ghansiler; siler yene Uni ölümdin titrildürġen Xudaning wujudungħarda ishleydīgħanliqiga ishencħ bagħlash bilen Uning bilen teng tħirilgħansiler. **13** Emdi gerche itaetsizlikinglar we etliringlardiki sünnetsizlikinglar tüpeylidin ölgien bolsangħar, U silerni Mesih bilen bille janlandurid; hemme itaetsizliklirimizni kechürüm qilip, **14** belgilimler idżi icħiġe él-inn iġġie qasidha erz qilidighan, bizni eybleydīgħan pütkulkerni öħčiħi tħalli; U ularni bizzid néri qildi, kréstke mixlatquzzi. **15** U hökümdarardin we hoquqdarardin olja élip, [kréstte] ularni reswa qilip ularning üstdin tentene bilen ghelibe qildi. **16** Emdi héchkimming yémek-ichmek, héjt-bayramlar, «yéngi ay» yaki shabat künler jehetliride silerning tħistę̼għerid hökümm chiqriżiħha yol qoymangħar; **17** bu isħlas bolsa bir kölengge, xalas; uning jismi bolsa Mesihningkidur! **18** Héchkimming silerni «kichk pílliq» we perisħtilerje ibadet qilishqa dewet qilip in'ämrigħardin mehrum qilishiga yol qoymangħar; mushundaq kishiler [gumahliq] etliridiki oy-pikkirli bilen hakawurlišip, körjen körünüşħlerje ésiliwalmaqtidur; **19** Ular «bash»ni cħing tutqini yoqtur; lékin bashtin īżeġ we singiġlar arqliq pütkül ten quwwetlini we bir-birige bagħlinip, Xudadin kelgen awush bilen ashmaqta. **20** Eger Mesih bilen bu dunyadiki qaide-

qanuniyetlerge nisbeten ölgen bolsanglar, némishqa (bu dunyada yashighanlardek) «Tutmal!» «Tétimal!» «Tegme!» dégendek belgilimilerge riaye qilsiler 22 (bundaq [belgilimiler ilkidiki] nersilerning hemmisi istémal qilinish bilen yoqlidu)? Mushundaq belgilimilere peget insanlardan chiqqan körsetmiler we telimlerdin ibaret, xalas; 23 ularda derweqe bixil pidaiylarche ibadet, kichik pélliq we öz téneige qarita qattiq qolluq bolushni dewet qilish bolghachqa, ularda danaliqning körünushi bar; emeliyyette [bundaq danaliqning] paydisi yoqtur – ular peget ettiki heweslerge yol qoyidula, xalas.

3 Siler Mesih bilen teng tirildürülgen bolsanglar, emdi 1 yuqiridiki ishlargha intilip izdininglar; Mesih shu yerde Xudaning ong yénida olturidi. 2 Köngül-zéhninglarni yerdiki ishlargha emes, belki yuqiriqi ishlargha qoyunglar; 3 chünki siler ölgensiler, we hayatinglar Mesih bilen bille Xudada yosshurun turidi. 4 Emma hayatimiz bolghan Mesih ashkarilan'ghan chaghda, shuan siler uning bille shansherepte ashkarilinidighan bolisiler. 5 Shunga yerge tewe ishlarni qilghuchi herqandaq ezaliringlarni, yeni buzuqluq, napaklik, iplas héssiyatlar, rezil xahishlar we nepsanijetchilik (u butpereslikke barawerdur)ni ölümge mehküm qilinglar; 6 chünki bu ishlar tüpeylidin Xudaning ghezipi itaetsiz perzentlerge chüshidu. 7 Siler bular arisida yashighan waqtlinglarda, bundaq ishlardimu mangghansiler. 8 Emma hazir siler mushularningmu hemmisini özünglardin séliwétinglar – yeni ghezep, qehr-sepra, yaman niyetler, töhmet, aghzingardin chiqidighan iplas sózlemnemu siliwétinglar. 9 Bir-biringlarga galghan sózlimenglar; chünki siler kona ademni qilmishliri bilen séliwetkisiler, 10 we yéngi ademni kiygensiler; yéngi adem bolsa özini Yaratquchinginig sûret-obrazi boyiche toluq bilishse daim yéngilimaqtu; 11 uningda üchqandaq yunanlıq yaki Yehudiy, sünnetlik yaki sünnetsiz, yat mediniyetlik, Skit, qul yaki hörler mewjut emestur; belki Mesih hemmidur, we hemmididur. 12 Shunga, Xudaning talliwalghanliriga, pak-muqeddes we sóyün-genlerge layiq, ademge ich aghritidighan baghirlarni, méhribanlıq, kichik pélliq, möminlik we sewrataqetlikni kiyiwélinglar; 13 bir-biringlarga yol qoyunglar, narazılıq ish bolsa bir-biringlarni kechürüm qilinglar; Mesih silerni qandaq kechütüm qilghan bolsa silermu shundaq qilinglar. 14 Mushu ishlarning üstige kamil birlikning rishtisi bolghan méhir-muhebbetni qoshup béringlar. 15 Mesihning xatirjemlikli qelbinglarda höküm súrsun (siler bir ten bolup bu xatirjemlikte bolushqa chaqırılgan ikensiler) we shundaqla rehmet éytishlarda bolunglar. 16 Mesihning sóz-kalamini özünglarda bayliq hasil qilip turghuzunglar, barlıq danaliq bilen bir-biringlarga öginglar, jékilenglar, chin qelbinglarda zeburneghmiler, medhiye küyliri we rohiy naxshilarни yangritip Xudani chirayliq medhiyilenglar; 17 we hemme ishlarda, sóz bolsun, emel bolsun, hemmisini Reb Eysaning namida qilip, uning arqliq Xuda'Atığha rehmet éyttinglar. 18 Siler ayallar, Rebde bolghan süpitinglarga layiq öz erliringlarga boy sununglar; 19 siler erler, öz ayalliringlarga muhabbet körsitinglar; ularغا achchiq qilmanglar. 20 Siler balilar, ata-ananglarga hemme ishlarda itaet qilinglar; chünki bundaq qilish Rebde bolghan güzel ishtur. 21 Siler atilar, baliliringlarning könglige azar bermenglar; undaq qilsanglar köngli yara bolidu. 22 Siler qullar, ettin bolghan xojayininglarga hemme ishta itaet qilinglar; peget köz alididila xizmet qilip, insanlarni xush qilghuchi qullandın bolmanglar, belki Rebde eyminip chin könglüngardin ish körünęrlar. 23 Néme ishni qiliwatqan bolsanglar, uningda insanlar aldida emes, belki Reb aldida qilghandek jan-dil bilen uningha ishlenglар; 24 chünki mirasning in'amigha

Rebdin tuyesser qilin'ghanlıqqlarni bilisiler; chünki siler Reb Mesihning ibadet-qulluqidursiler. 25 Emma kim heqqaniysizliq qilsa qilghan heqqaniysizliqi öz beshigha chüshidu; bu ishta héchqandaq yüz-xatire qilinish yoqtur.

4 Siler xojayinlar, qulliliringlarga adil we toghra muamile qilinglar; chünki ershte öz xojayininglarning barlıqini bilisiler. 2 Dua-tilawetke herqandaq waqitta bérilinglar, buningda rehmetler éytiship hoshyar turunglar; 3 shuning bilen biz üchünmu daha qilghaysilerki, Xuda bizge Mesihning sirini jakarlash üçün Öz sözige ishik achsun; men del sir üchün zenjirler bilen baghlan'għammen; 4 shunga qilishqa téğishlikim boyice, sirmi ashkarilishimha [dua qilinglar]. 5 Sirttikilerge nisbeten danaliq bilen ménginglar, purseṭṭer chiqqanda köngül qoyup qoldin bermenglar. 6 Silerning gep-sözliringlar herdaim méhir-shepinq bilen bolsun, tuz bilen tétitilsun; shuning bilen siler herbir ademge qandaq jawab bérishni bilisiler. 7 Söyümlük qérindash hem Rebde sadiq xizmetkar, ishdishimiz bolghan Tikikus silerge men togrhuluq hemme ishlarni melum qilidu. 8 Men uni del mushu ish üçün yéninglarga ewetishim, silerning ehwalinglarni bilwelihi we shundaqla könglünglarga ilham-righthet bérishi üchündür. 9 Men özi silerdin bolghan, sadiq we söyümlük qérindashimiz Onésimusni uning bilen ewettim; ular silerge mushu yerdiki barlıq ishlarni melum qilidu. 10 Türmidishim bolghan Aristarxus silerge salam yollaydu; Barnabasning newri inisi Markusmu shundaq (siler uning togrhuluq tapshuruqlarni tapshuruwaldinglar; u yéninglarga kelse, uni qobul qilinglar); 11 Yustus dep atalghan Yeshuamu salam yollaydu. Xudaning padishahliqi üçün manga xizmetdash bolghan sünnet qilin'ghanlardan peget mushular bardur; ular manga teselli bolghan. 12 Silerdin bolghan, Mesih Eysaning quli Epafras silerge salam yollaydu; u silerning Xudaning püktül iradiside mukemmell, kamaletke ýetip ching turushunglar üçün herdaim siler üçün dualarda küresh qilidu. 13 Chünki men uningha guwahchimenki, u siler üçün, Laodikiadiķiler üçün we Xérapolistikiler üçünmu köp japa tartidu. 14 Söyümlük téwip bolghan Luqadin silerge salam, Démastinmu shundaq. 15 Laodikiadiķi qérindashlarga bizdin salam, Nimfagħa hem uning öyide yighilidighan jamaetkumu salam éytinglar. 16 Bu xet aranglarda oqulghandin keyin, siler uni Laodikiyidiki jamaettimu oqutunglar, we Laodikiyedikilerge yazghan xetni silermu oqunglar; 17 we Arkippusqa: «Sen Rebde tapshuruwalghan xizmittinge, toluq emel qilishing üçün köngül qoyghin» – denglar. 18 Menki Pawlustin öz qolum bilen yazghan salam. Méning kishenlinip qamap qoyulghanlıqimni eslenglär. Silerge méhir-shepinq bolghay!

Tésalonikaliqlargha 1

1 Menki Pawlus, Silas hemde Timotiydin Xuda'Atimiz we Rebbimiz Eysa Mesihde bolghan, Tésalonika shehiridiki jamaetke salam. Silerge méhir-shepget we xatirjemlik bolghay! **2** Biz dualirimizda silerni yad étip turup, Xudagha siler üchün herdaim teshekkür éyitimiz; **3** Xuda'Atimizning aldida étiqadinglardan bolghan emrellirgarni, méhir-muhebbettin chiqqan jalapi ejringarni, Rebbimiz Eysa Mesihke baghlighan ümidte bolghan chidamlıqinglarni izchil eslep turuwatimiz. **4** Chünki ey qérindashlar, Xuda söygenerler, Uning silerni tallighanlıqi bizge ayan. **5** Chünki xush xewirizm silerge yetküzülginiň sözler bilen emes, belki kúch-quğret bilen, Muqeddes Roh bilen, mutleq jezmləstürülgen halda silerge yetküzülgən; uning üstige, bizning silerning aranglarda bolghinimizda silerni dep özimizni qandaq tutqanlıqımızni obdan bilisiler. **6** Shuning bilen siler éghir azab-oqubet ichide turuqluqmu, Muqeddes Rohning shadlıqi bilen söz-kalamni qobul qılıp, bizni, shundaqla Rebning Özini ülge qılıp egeshtinglar, **7** shuning bilen siler Makédoniye we Axaya ölkiliridiki barlıq étiqadchılargha tilge bolup chiqtinglar; **8** chünki Rebning söz-kalamı silerdin peqet Makédoniye we Axayaghila yangrap qalmastın, belki hemme yerge Xudagha bagħlan'ghan étiqadınglar togrhluq hemme yerge xewer tarqılıpt; netijide, bizning [shu yerlerde xush xewer togrhluqluq héchnéme déyishimizning hajiti qalmidi. **9** Chünki [biz bargħanliki jaydik] kishiler silerning bizni qandaq qarshi alghanlıqinglarni, silerning butlardin qandaq waz kéchip tirik we heqiqiyy Xudanıng xizmitide bolushqa, shundaqla Uning Oghliniŋ, yeni U ölümdin tirlidürgen, kelgüsidi kélidighan ghezeptin bizni qutquzghuchi Eysanıng ershtin kélishini kütüşke Xudagha baqqanlıqinglarni bayan qilishidu.

2 Chünki, i qérindashlar, bizning aranglarga kirginimiz togrhluq bilisilerki, u bikargħa ketmudi. **2** Silerge yene shumu melumki, gerche ilgiri Filippi shehiride qiyin-qistaq we xarliqqa uchrighan bolsaqmu, zor qattiq qarshılıqqa qarimay Xudanıng xush xewirini silerge yetküzüshke Xudayimizning medet bérishi bilen yüreklik bolduq. **3** Chünki bizning ötünüş-jékileşlirimizde héchqandaq aldamchiliq, napak niyet yaki hiyligerlik yoqtur. **4** Eksice, biz Xuda teripidin xush xewerning amaran qilinishqa layiq körülgen ademler süpitide biz shuningħha munasip halda ademlerni emes, belki qelbimizni sinighuchi Xudani xursen qilish üchün [xush xewerni] jakarlaymiz. **5** Chünki siler bilgendek biz héchqaysi waqtta aranglarga xushametçilik bilen we yaki tamaxorluqqa niqab taqap kelmiduq — (bu ishta Xuda bizge guwahchidur) — **6** gerche biz Mesihning rosullirining süpitide telep yükliyeleydighan bolsaqmu, meyli siler bolunqlar yaki bashqilar bolsun, héchbir insandin birer izzet-shöhret izdigen emes iduq. **7** Eksice biz aranglarda xuddi bala imitidighan ana öz bowaqlirini köyünüp asrighandek silerge mulayim muamilide bolduq. **8** Shu chaghda, silerge shundaq telpün'geniduq, silerge peqet Xudanıng xush xewerini tapshurushnila emes, hetta öz jénimizni tapshurushqumu razimiz; chünki siler bizge intayn qedirlik idinglar. **9** Chünki, i qérindashlar bizni qandaq jalapi emgek qilghinimiz ésinglarda bardur; héchqaysinqlarga éghirimizni salmaslıq üchün kέche-kiündüzlep méhnet qıldıq, Xudanıng xush xewirini silerge yetküzduq. **10** Étiqadchılardan bolghan silerning aranglardiki emelyietlimizning qandaq ixlasmen, heqqanı we eyibsiz ikenlikige özünglar we Xudanıng Özimiz

guwahchidur. **11** We yene siler bilgininglardek, atining öz perzentlirige nesihet bergenidek biz herbiringlarga shundaq jékilep, righbet-tesseli bérüp, silerni öz padishahlıqığha we shansheripige chaqırıwatqan Xudagha layıp halda ménghisqa dewet qıldıq. **13** Xudagha yene shu sewebtin toxawsız teshekkür éyitimizi, silerniň bizdin anglighan Xudanıng söz-kalamiga qulaq salghininglarda, uni insanlardın kelgen söz süpitide emes, belki uning emelyi süpitide, yeni Xudadın kelgen söz-kalam dep uni qobul qıldinglar; u [söz-kalam] hazır ishen'guchi silerde ishlimekte. **14** Chünki siler, i qérindashlar, Yehudiye ölkisidiki Mesih Eysada bolghan jamaatlerdin tilge aldinglar; ular [shu yerde] Yehudiylar teripidin qandaq xarliqlargha uchrighan bolsa, silermu öz yurtdashliringlar teripidin oxshash xarliqlargha uchriddinglar. **15** Ular, yeni shu Yehudiylar, eslide Reb Eysani we pheyghemberlerini öltürgen we biznimu ziyaneshlik qılıp qogħliwetkenidi. Ular Xudani narazi qılıp, we hemme insan bilen qériship, **16** «yat ellikler»ning nijatlıqqa érisħishi üchün ulargha sözlişimizge tosqunluq qiliwatidu. Shuning bilen ular gunahlirini üzülsiz chékige yetküzmetke; lékin ghezepl ularning bésħħiga toluqi bilen chħuħrūlūsh alidda turidu. **17** Lékin biz, i qérindashlar, amalsız silerdin intayn qisqa waqt judalashqan bolsaqmu (tende bolsimu, qelbe emes), siler bilen yene didar körüşħuħke qewetta intizarlıqımızdin yéninglarga bérishqa téximu bek intilduq! **18** Shuningdek yéninglarga bargħumiz bar id - emelyette menki Pawlus qayta-qayta tiriship baqtim; biraq buningħha Sheytan tosqunluq qıldı. **19** Chünki bizning istek-arzuyimiz, shadlıqımız we Rebbimiz Eysa qaytip kelgedge peixlinidighan tajimiz néme bolidu? Bu del siler özünglar emesmu? **20** Chünki siler bizning pexrimiz, bizning shadlıqımız!

3 Shuning bilen biz [silerdin xewersiz] taqitimiz taq bolup, özimiz Afina shehiride yalghuz qılıp, **2** aldinglarga qérindashimiz hem Xuda yolda Mesihning xush xewiride boluwaqtqan xizmetdişimiz Timotiyi silerni étiqadta mustehkemlesh-kücheytish we righbetlendürüş tħuċin ewetishni qarar qıldıq; **3** [bizning uni ewetishtiki] meqsitimiz, héchħimming bésħinglarga chħušken mushu zexmet-qiyinchiliqlar sewebidin [étiqadta] tewrinip qalmaslıqi üchiñdur. Chünki özünglar bundaq ishlargħa uchrashqa aldin'ala béktilgen, dep bilisiler. **4** Chünki biz siler bilen bille bolghan waqtimizda, silerge hemmimiz azab-qiyinchiliqqa uchrīmay qalmaymiz dep aldin'ala éytqaniduq. Emelyette hazir dégħinimizdek boldi, dep bilisiler. **5** Shu sewebtin taqitim taq bolup, étiqadınglarning zadi qandaq ikenlikini bilish üchün, azdурghuchi silerni azdurup bizning silerge sindürjen ejrimiz bikarha kettimikin dep ensirep, Timotiyi yéninglarga ewetkenidim. **6** Lékin Timotiy bayá yéninglardin qaytip kelgende, étiqadınglar we méhir-muhebbitinglar togrhsida bizge yaxshi xewer élip kélip, silerning bizni herdaim séghinip turghaniqinglarni we xuddi biz siler bilen didarlıshħaq telpün'gimizdek, silerningmu bizni körgüngħar kelgenlikini étti. **7** Shuningdek, ey qérindashlar, bésħimizħha chħušken mushundaq barlıq azab-oqubet we éghirchiliq ichide turiwatqinimizda silerdin, yeni ching étiqadınglardin righbet-tesselli taptuq; **8** Chünki Rebde ching turghan bolsangħar, biz [ölħey], hayat qalimiz! **9** Emdi siler üchün, Xudayimiz alidda silering wejx ħinglardin tolimu shadlanduq, bu zor shadlıqimizdin siler üchün Xudagħa qanchiċi deridje teshekkür éytasq bolar?! **10** Siler bilen didar körüşħuħ we étiqadınglardiki yétersizliklerni mukemmell qilishqa muyesser bolush imkaniyyi üchün, kέche-kündüz Xudagħa zor telmürüp yélinmaqtimiz. **11** Emdi bizning Xuda'Atimizning Özı hem Rebbimiz Eysa bizning yolimizni

yéninglarga bashlighay; **12** emdi méhir-muhebbetimiz silerge tolghandek, Reb silerning bir-biringlarga we hemme ademlerge bolghan méhir-muhebbetinglarni ashurup, tolup tashturghay; **13** hem shundaq bolghanda, Rebbimiz Eysa Özining barlıq muqeddes bendiliri bilen bille qaytip kelgendi qelbinglar bizning Xuda'Atımız alıldı pak-muqeddeslikte nuqsansız bolushqa mustehkemlinidu!

4 Axirida, i qérindashlar, biz Reb Eysada turup silerdin shuni ötünimiz hem jékileymizki, siler bizzin Xudani xurseren qilishqa qandaq méngishinglar kéreklikini tapshuruwalghininglardek hem hazır shu boyiche méngiwatqininglardek, shundaq qilishinglar téximu éship tashqay. **2** Chünki siler bizning Reb Eysa arqılıq silerge néme emrlerni tapilighanlıqımızni bilisiler. **3** Chünki Xudanıning iradisi shuki, pak-muqeddes qilinish, herqandaq buzuqchiliqtin saqlinish, **4** yeni herbiringlar Xudani tonumaydighan tapilerdek shehwaniy heweslerge bérilmey, belki qandaq qilip öz témin bashqurup, uni pak-muqeddeslikte ar-nomus bilen saqlashni öginiwélishtur. **6** Bu jetelerde héchkim öz qérindishining heqqige chang sélip, öz payda-menpeitini qoghlisimus; chünki biz ilgiri silerge chüshendürüp tolug agahlandurghinimizdek, barlıq mushundaq ishlarda Reb Özi intiqam alghuchidur. **7** Chünki Xuda bizni napakliqqa emes, belki pak-muqeddeslikte yashashqa chaqirdi. **8** Shuning üchün bu [heqiqetni] ret qilghan adem, insaniy hoquqni emes, belki silerge Muqeddes Rohini ata qilghuchi Xudani ret qilghan bolidu. **9** Emdi qérindashlıq méhir-muhebbetke kelsek, bu togrısida silerge yézip olturishimizning hajiti yoq. Chünki Xuda Özi bir-biringlarga méhir-muhebbet körsitishni ögettikte. **10** Chünki siler pütkül Makédoniye ölkisidiki hemme qérindashlarga shundaq qiliwatisler; shundaq bolsimu, i qérindashlar, shundaq qilishqa bérilip téximu éship téshishinglarnı, **11** shundaqla biz silerge tapilighinimizdek, tinch yürüshni, [bashqılarning ishliriga] [arilashmay], öz ishinglar bilen bolup, ikki qolunglarga tayinip yashashni nishan qilip intilishinglarnı ötünimiz. **12** Mana shundaq qilsanglar, sırttikiler aldida izzet-hörmetke sazawer bolup mangisiler we héchkimming qolığha béginiq qalmaysiler. **13** Lékin, ey qérindashlar, ümidsizlik ichide yashawatqan bashqa hemmisidek, [aranglardiki] [ölümde] uxlap qalghanlarga qayghurup hesret chekmeslikinglar üchün ularning hali toghrulug xewersiz qélishinglarnı xalimaymiz. **14** Chünki biz Eysaning olüp tirilgenlikige ishen'genikenmiz, [Eysa qayta kelginide], ölümde Uningda uxlap qalghanlarnı Xuda Uning bilen bille élip kéléidighanlıqicha ishinimiz. **15** Chünki rebnıng söz-kalamı boyiche silerge shuni ýitimizki, Reb qayta kelgiche tirik qalghan bizler uning alдigha chiqishimiz jezmen ölümde uxlap qalghanlarningkidin awwal bolmaydu; **16** Chünki Reb qattiq bir nere tartip, bash perishtining awazi we Xudanıning kanay sadasi ichide asmandın chüshidu we Mesihde bolup ölgenler awwal tırılıdu; **17** andin tirik qalghan bizler ular bilen birge Reb bilen hawada körüşhüsh üchün, bulutlar arisigha élinip kötürlülimiz; shuning bilen biz Reb bilen mengü birge bolimiz. **18** Shunga, bir-biringlarga büsörlüq ushtumtut tutqinidek, halaket teselli béringerlar.

5 Lékin i qérindashlar, silerge shu ishlarning waqtılıri we zamanlırı togrısida yézishimning hajiti yoq. **2** Chünki özünlər obdan bilisiler, Rebnıng künü xuddi kéchide kirgen oghrining kéléshige oxshash [tuyuqsız] kélédi. **3** Emdi kishiler «[Dunya] tinch-aman boluwatidu» dep turghanda, xuddi hamilidalar ayalning tolghiqi ushtumtut tutqinidek, halaket

ularning beshigha tuyuqsız chüshidu; shuning bilen ular uningdin qéchip qutulalmyadu. **4** Lékin siler, i qérindashlar, qarangghuluqta turghuchilar emessiler; shuning bilen u kün silerni oghriderék chöchütüp kelmeydu. **5** Chünki siler hemminglar yoruqluqning perzentliri, kündüzning perzentliridürsiler; biz kéchige tewe yaki qarangghuluqqa mensup emesiz. **6** Shuning üchün bashqa hemmisidek uxlimayli, belki segek we salmaq bolayli. **7** Chünki uxdıyghanlar kéchisi uxdıydu, mest bolıdıghanlarmu kéchisi mest bolidu. **8** Biraq özimiz kündüzge mensup bolghandin kéyin, salmaq bolayli, kökrükimizge étıqad we méhir-muhebbetni sawut qilip, beshimizha nijatqa bagħlan'ghaq ümidni dubbulgħa qilip kiyiwalayli; **9** chünki Xuda bizni Öz ghezipige uchriftish üchün emes, belki Rebbimiz Eysa Mesih arqılıq nijatqa érishtürüş üchün tallap békiten. **10** U biz üchün öldi – meqsiti, hayat qélip oyghaq tursaqmu yaki [ölümde] uxlıghan bolsaqmu, bizning Uning bilen bille hayatta bolushimiz üchündür. **11** Shuning üchün, hazır qiliwatqininglarga oxshash, bir-biringlarnı dawamlıq righbetlendürüp, bir-biringlarning [étıqadını] qurunglar. **12** Emdi i qérindashlar, aranglarda japalıq ishlewaqtan we Rebde silerge ýetekchilik qilip, nesihet bériwatqanları qedirlishinglarnı ötünimiz. **13** Bu xizmetliri üchün ularmı chongqur hörmət we méhir-muhebbet bilen qedirlenglar. Bir-biringlarnı bilen inaq ötunglar. **14** Emma, i qérindashlar, silerdin shunımı ötünimizki, tertipsiz ýürgenlerge nesihet béringerlər, yüreksizlərni righbetlendürüngər, ajızlarga yar-yolek bolunglar we hemme ademe we sirchenan bolunglar. **15** Héchqaysinglar yamanlıqqa yamanlıq qilməsliqqa köngül böülüngər, bir-biringlarga we barlıq kishilerge hemisə yaxshılıq qilishqa intilinglar. **16** Herdaim shadlininglar. **17** Toxtimay dua qilinglar. **18** Herqandaq ishta teshekkür étinglar. Chünki mana bular Xudanıng Mesih Eysada silerge qaratqan iradisidur. **19** Rohning otini öchürmengər. **20** Aranglarda peyghemberlerche yetküzilgen besharetlik sözlerini kemsitmengər; **21** hemme gəpni tekshürüp ispatlap körüngər; durus bolsa uni ching tutup [qoldın bermengər]. **22** Yamanlıqning herqandaq sheklidin özüngləri yiraq tutunglar. **23** Xatirjemlikning Igisi bolghan Xuda Özi silerni özüll-késil pak-muqeddes qilghay, Rebbimiz Eysa Mesih qayta kelgiche pütkül rohinglar, jéninlar we ténięglarnı eyibisz saqlıghay. **24** Silerni Chaqırghuchi bolsa sadıq-wapadur, U uni jezmen ada qilmay qalmaydu. **25** Qérindashlar, biz üchün dua qilinglar. **26** Hemme qérindashlar bilen pak soyüşhler bilen salamlishinglar. **27** Men Rebde silerge shuni jiddiy tapilaymenki, bu xetni [shu yerdiki] hemme muqeddes qérindashlarga oqup béringerlər! **28** Rebbimiz Eysa Mesihning méhir-shepqitı silerge yar bolghay!

Tésalonikaliqlargha 2

1 Menki Pawlus, Silas hemde Timotiydin Xuda'Atimiz we Rebbimiz Eysa Mesihde bolghan, Tésalonika shehiridiki jamaetke salam. **2** Xuda'Atimiz we Reb Eysa Mesihin silerge méhir-shepinqet we xatirjemlik ata qilin'ghay! **3** Siler üchün Xudagha herdaim teshekkür éytishimizgħa toghra kélidu (hemde shundaq qilish tolimu layiqtur), i qérindashlar, —čünki étiqadinqar kuchiük ösmeħha hemde bir-biringlарgħa bolghan méhir-muhebbtingħalru ēship tashmaqtqa. **4** Shuning bilen biz özimiz silerning bésħingħalgarha chūshken, shundaqla berdashliq bériwatqan barliq ziyankeshlik we japa-éghirschiliqlar ichide körsetken sewr-chidamlaq we étiqadinqar üchün, Xudanining herqaysi jamaetliride silerdin pexirlinnīm; **5** bu isħlar Xudanining kélidighan adil hökumini körssitidighan roshen bir alamettur we shundaqla, bu isħlar silerning Xudanining padishahliqiga layiq hésablinishingħar üchün bolidu; siler mana shu padishahliq üchün zulum-zexmet chékiwatisiler; **6** shundaq iken, silerge éghirschiliq salghuchilgarha Xuda éghirschiliq salsa, hem shundaqla Reb Eysa qduretliq perishtiliri bilen ersħtin qayta körtein'gen chaghda, éghirschiliqqa uchriftaq silex biz bilen teng aramlaq berse durus ish bolmandu? **8** Shu chaghda U Xudani tonumaydīghan lardin, shundaqla Rebbimiz Eysa Mesihning xush xewrije itaqta qilmaydīghan lardin yalqunlu ot bilen intiqam aliudu. **9** Bundaq kishiler Rebbining huzuridin we kuchi-qudrifinħing shan-sheripidin mehrum qilinip, mengħġi lük jaħalli halaket jazasini tartidu. (**aioñios g166**) **10** U waqitta U Özining barliq muqeddes bendifliride ulugħlinip, shu künide barliq isħen'genlerde (siler derweqe bizning guwahlqimizha isħen'gendursiler) Özining karametlini körssitip, medhiyyien għi keliu. **11** Shuning üchün, biz siler üchün daim shundaq dua qilimizzi, silerni chaqirghan bizning Xudayimiz silerni Öz [ulugh] chaqiriqiga layiq hésablap, yaxshiliqqa intilgen barliq güzel meqset-muddialiringħarni we étiqadinqardin chiqqaq barliq xizmetliringħarni kuchi-qudriti bilen emelge ashurghay. **12** Shuning bilen, Xudayimizning we Rebbimiz Eysa Mesihning méhir-shepqi tħalli Rebbimiz Eysa Mesihning nami silerde shan-sherep bulop ulugħlinidu we silermu Uningda shan-sherepké érishi siler.

2 I qérindashlar, Rebbimiz Eysa Mesihning qayta kelihi, shundaqla bizning Uning bilen bir yerge jem qilinishim toghrisida silerdin shuni ötünümizzi, **2** Eger siler «melum roħtin kelgen wehiy»din bolsun, birsining sóz-telimidin bolsun yaki «bizning namimizda» yézilgħan melum xettlerdin bolsun «Rebning kūni yétip keldi» dégen sózni anglisanglar, jiddiliship hoduquq kettmengħar yaki dekke-dükkgħe chūshmengħar! **3** Bu isħlarda herqandaq ademning herqandaq usul bilen silerni aldišiha yol qoymangħar; čünki awwal «[chong] yénish» bulop, andin «gunahha adem», yeri «halakettek meħkum qilin'ghuchi adem» ashkarilanmigħieħ, asħu kün kelmeydu. **4** Shu adem xuda dep atalghan'ha yaki kishiferi choqunidighan herqandaq nerslerige qarshi chiqqip, özini hemmidin ixtu qilip körssitudu; u shundaq qilip Xudanining ibadexanisida olturuwēl, özini Xuda dep körssitip jakarlaydu. **5** Men siler bilen bille bolghan waqtimda bularni silerge éytqinim iesingħalda bardu? **6** We uning belgilen'gen waqt-saiti kelmigħuċċa ashkarilanmasliq üchün, némining uni tosop turuwaqħanli silerge melum. **7** Čünki «qanunni yoqatquchi sirlaq kuchi» alliqqachan yosħurun heriket qilmalta; lekin bu isħlarni hazirče tosop kéliwatqan birsi bardur; U otturidin chiqquċċa shundaq tosuqluq péti turidu; **8** andin asħu «qanunni yoqatquchi» ashkarilinidu; biraq Reb Eysa aghżidiki nepisi bilenla uni yutuwétidu, kelgen

chaghdi parlaq nuri bilen uni yoq qiliwétidu. **9** «Qanunni yoqatquchi»ning meydān'għa chiqi Sheytanning pentliri bilen bolidu, u her tūrluk kuchi-qudrat, möjize we yałghaq karametlerni körssit, **10** halakettek yuzulen'genlerni azduridighan herx qebi hyle-mikirerni isħlitidu. Ularning halakat aldida turuwaqħanliqining sewbi özlirini nijatqa yétekleydighan heqiqetni söymey, uningħha qelbidin orun bermeslikidindur. **11** Shu sewebtin, Xuda ulargħa yałgħanchiliqq qħażi isħensun dep heqiqettin chetnitidighan bir kuchi ewetidu. **12** Netijide, heqiqetke isħenmey, belki qebħiqliki xursenlik dep bilgenlerni hemmisi jazagħha meħkum qilinidu. **13** Lékin, ey, Reb sögen qérindashlar, biz siler üchün herdaim Xudagħa teshekkür éytishimizgħa toghra keliu, Xuda Rohning wasitise id-pakmuqedes qilinishingħar we heqiqetke isħinishingħar arqil qsilerni nijatqa érishiħke muqeddemda talliwal. **14** U biz yetküżżeen xush xewer arqiliq silerni shu nijatqa, yeni Rebbimiz Eysa Mesihning shan-sheripige érishiħke chaqirdi. **15** Shuning üchün, ey qérindashlar, tapan tirep turungħar, biz silerge éghizċha yakki xet arqiliq yetküżgen telimmi ching tutungħar! **16** Emđi Rebbimiz Eysa Mesihning Özi we bizni sögen, méhir-shepinqet bilen mengħi lük righbet-teselli hem güzel ümid ata qilgħan Xuda'Atimiz (**aioñios g166**) **17** qelbingħarni righbetlendürgey hemde silerni herbir güzel ish qilisħta, herbir yaxshi sożlerni yetküżżeen kuchiendürgey!

3 Axirida, i qérindashlar, biz üchün dua qilingħarki, Rebning soċi xuudi silerge yetken chaghdi kige oxħħash, [herqandaq yerde] téz tarqalsun we shan-shereplik dep ulugħlansun; **2** shuningdek bizning qebi we rezil ademlerdin qutulushimiz üchħimnu dua qilingħar. Čünki hemmila adem isħenħ-étiqadliq boluwermejjdu. **3** Emma Reb Özi isħenħchluktur; U silerni mustehkem qilidu hem rezil bolghħuchidin saqlaydu. **4** Emma Rebde, silerge tapilighinimizni qilawatisiler, shundaqla dawmaliq qilivieridu, dep xatirjemmiz. **5** Emđi Reb qelbingħarni Xudanining méhir-muhebbitige hem Mesihning sewr-chidamlaqiħha chōmkeshke yétekligej. **6** Emđi qérindashlar, Rebbimiz Eysa Mesihning namida shuni tapilaymizki, bidzin alghan telimlerge riaye qilmay, tertipsiz yūrgenlerdin özüngħarni neri tutungħar. **7** Bidzin qandaq ülge élisingħlar kerekkli kini özüngħar bilisier; čünki biz siler bilen bille bolghanda tertipsiz yūrmigenidu. **8** Héch kimmung nénini bikarha yémeyttu; belki biz héchqaysingħalha éghirrimizi salmasliq üchün, kċe-kündüzleq tirish-piżżejship japhaliq isħleyttu. **9** Bundaq qilishimiz, silerdin yarden kütħiħu heq liq bolmgħanliqimizdin emes, belki özimizzi silerge bizzid qalur, silerni bisiegħi egħiħishingħar üchün idu. **10** Čünki biz silerning yéningħalda bolghanimiżda silerge: «Birsi isħlimey men dëse, u yémisun!» dep tapilighanidu. **11** Čünki biz arangħlarda bezilerning tertipsiz lagħaylap, héch isħlimey bashqilarning isħlirha ariliship yūridi għanliq angħlu. **12** Biz mushundaqlarha Reb Eysa Mesihde shundaq buyruymiz we ulardin öttni soraymizzi, tinch yashap, emgħiklinar bilen öz néningħalna tép ħixx yengħar. **13** Lékin siler, i qérindashlar, yaxshi isħlarni qilisħtin erinmengħlar. **14** Emma eger usħbu xétiimizzi sożlere itaqta qilmaydīħan birsi bolsa, uningħdin hezer eylemlar we uni xijalietek qaldurush üchün bardi-keldi qilmangħar. **15** Biraq, uni duħħmen qatarida körmetry, eksieħi uningħha biex qérindash süpitide nesħiħ qilingħar. **16** Xatirjemlik Igisi bolghan Reb her waqt her yolda shexsen silerge xatirjemlik ata qilgħay. Reb hemmingħar bilen bille bolghay! **17** Menki Pawlus bu axirqi salimimni öz qolum bilen yazdim; bu, ménix hemme xetlirimming özige xas belgisidur.

Mana bu méning öz qelimimdur. **18** Rebbimiz Eysa Mesihning
méhir-shepqiti hemminglarga yar bolghay!

Timotiygha 1

1 Qutquzghuchimiz Xudaning we ümidimiz Mesih Eysanıng emri bilen Eysa Mesihning rosuli qılıp teyinlen'gen menki Pawlustin **2** étihad yolidiki özümning sadiq oghlum bolghan Timotiygha salam. Xuda'Atımız we Rebbimiz Mesih Eysadın sanga méhir-shepqed, rehimdillik we xatirjemlik bolghay! **3** Makédoniye ölkisige barghanda, sendin ötün'ginimdek [shuni yene ötünimenki], [shu yerdiki] bezi kishilerge bid'et telimlerni öğetmenglar dep tapilishing tühün sen davamlıq Efesus shehiride qalghın; **4** ularning epsaniler we ayighı yoq nesebnamierge bend bolmaslıqını tapilighın; bular Xudanıng étihad arqılıqla emelge ashurulidighan Öz öyige bolghan pilanınlı ilgiri sürmeydu, belki peqet bimene talash-tartışlarnı keltürüp chiqiridu, xalas. **5** Emdilikte bizge tapilan'ghan telimling muddiası sap qelb, pak wijdan we saxtilıqsız étihadıntı kélép chiqidighan méhir-muhebettin ibarettur. **6** Bu ishlarda bezi kishiler chetnep, bimene geplerni qılıshqa burulup ketti. **7** Ularning Tewrat qanunining öliması bolghusı bar; biraq ular özlirining néme dewatqanlıqını yaki özlirining hedep qeyt qiliwatqan sözlirining néme ikenlikini chüshenmeydu. **8** Endi bizge melumki, eger kishiler Tewrat qanununu eyni muddiasıda qollansa, u paydılıqtur. **9** Chünki biz yene shuni bilmizki, Tewrat qanuni heqqanı ademler tühün tüzülgən emes, belki qanun'ga xilaplıq qilghuchilar we boynı qattıqlar tühün, ixlassızlar we gunahkarlar tühün, iplaslar we kupurluq qilghuchilar tühün, atısını öltürgüchiler we anisini öltürgüchiler tühün, qatıllar; **10** buzuqluq qilghuchilar, bechchiwazlar, ademlerni qulluqqa bulighuchilar, yalghanchilar, qesemxorlar tühün we yaki saqlam telimlerge zit bolghan bashqa herqandaq qilmışlarda bolghanlar tühün tüzülgən. **11** Bu telimler teshekkür-mubarekke layıq Bolghuchi Xudanıng manga amanet qılghan shan-sheripini ayan qılghan xush xewerge asaslan'ghan. **12** Manga kück-qudret bergen, ménı ishenchlik dep qarap, Öz xizmitige teyinlige Rebbimiz Mesih Eysagha teshekkür éyitimenki, **13** U ménı teyinlidı! – burun kupurluq we ziyankeşlik qilghuchi, zalim bir adem bolsammu, manga rehim körstildi; chünki men bu ishlarnı nadanlıq we étiqadsızlıqtı qilghanıdim. **14** Halbüki, Rebbimizning manga körsetken méhir-shepqitı ziyyadılıshıp, Mesih Eysada bolghan étihad we méhir-muhebett wujudumgha élip kırılıshi bilen éship tashti. **16** MUSHU SÖZ ishenchlik we her adem uni qobul qılışı téğishlikтур – «Mesih Eysa gunahkarlarıń qutquzış tühün dunyaghı keldi!». Men gunahkarlar ichidiki eng esheddiyisidurmen! Lékin del shu sewebtin Mesih Eysanıng eng escheddiy gunahkar bolghan ménı, kéyin Özige étihad qılıp, mengülliık hayataqqa érishidighanlarga misal qılıp mende Özining barlıq sewr-taqıtını ayan qılışı tühün, manga rehim-shepqed körstilgendur (**aiónios g166**). **17** Endi mengülliük Padishahqa, yeni ölmeydighan we köz bilen körgili bolmaydighan, birdinbir Xudagha ebedil'ebedigiche hörmət-izzet we shan-sherep bolghay! Amin! (**aión g165**) **18** Ey, oghlum Timotiy, burun sen toghruluq éytılgan besharetlik wehiylere asasen bu buyruqnı sanga tapshurımen. Bu wehiylerni qoral qılıp, étihadta we pak wijdanıngda ching turup, güzel urush qilghaysen. Beziler wijdanıda pak turushtın chetnep ketti, netijide ularning étihadı xuddi xada tashqa urulup gherq bolghan kémidek weyran boldi. **20** Xuménüs we Ieskenderler mana shundaq kishilerdindur. Ularnı kupurluq qılmışlıqını ögensun dep, Sheytanning ilkiqe tapshurdum.

2 Men hemmidin awwal, [étihadchilargha] pütkül insanlar tühün Xudadin tilekler tilishini, dua-tilawet qılıshını, bashqılar tühün murajiet qılıshını we teshekküler éytishini, **2** bolupmu padishahlar we barlıq emeldarlar tühün dua-tilawet qılıshını jékileyem. Shundaq qılghanda, biz toluk ixlasmenlik we salmaqliq bilen tinch we aman-ésen hayat kechüreleymiz. **3** Bundaq dua-tilawet qılısh güzel ishtur, Qutquzghuchimiz Xudani xursen qıldı. **4** Chünki U pütkül insanning qutquzulushi we ularning heqiqetni tonup yétishini xalaydu. **5** Chünki birla Xuda bardur, Xuda bilen insanlar arisida bir kéishtürgüchim bar, U bolsimu Özi insan bolup kelgen Mesih Eysadur. **6** U barlıq insanları hör qılısh tühün Özini qurban qılıp bedel töldi; shundaq qılıp békítilgen waqt-saitide Xudanıng nijatığha guwahlıq bérildi. **7** Men bu guwahlıqni yetküzüşt tühün jakakı we rosul bolushqa teyinlinip (ménig bu sözlirimming hemmisi rast, men yalghan gap qilmidim), yat ellikerde étihad we heqiqet yolda ögetküchi bolup tiklendim. **8** Shunga, men shuni xalamenki, erler qeyerde bolsun, duagħha jem bolghanda għezeppi we detalashsiz halda, halal emmell qollirini kötürüp dua qilsun. **9** Oxhash yolda ayallarmu muwapiq kiyinip, özlirini ar-nomus we salmaqliq bilen perdaq qilsun. Ularning özlirini perdažlash, chachlirini alahide yašash we altun, ünche-merwayit we ésil qimmet kiyim-kéchekler bilen emes, **10** belki güzel emelliri biles perdažliskin xalaymen. Bu, Xuda yolda teqwaðar bolay dégen ayallargħa yarishidu. **11** [Jamaet sorunlıra], ayallar tinch oltrup, toluk itaetmenlik bilen telim alsun. **12** Lékin ayallarning erlerge telim bérishi yaki ular üstidin höküüm sürüshige yol qoymaymen. Eksicħe, ular tinch bolsun. **13** Chünki awwal Adem'ata, kéyin Hawa'ana yaritilghan. **14** Awwal aldinip azdurulghanmu Adem'ata emes, belki [Hawa'ana] id. U tolimu aldan'ghanlıqidin ularning itaetsizlikige chüshüp qalghanidi. **15** Lékin ayallar étiqadta, méhir-muhebett we pak-muqeddeslikte salmaqliq bilen turidighanla bolsa, ular tughutta saq-salamet qutulidu.

3 «Eger birsi jamaetke yétekchi bolushqa intilse, u güzel bir wezipini arzu qılghan bolidu» dégen bu söz heqtur. **2** Endi yétekchi bolsa eyibisz, bir xotunluq, salmaq, pemlik, edeplik, méhmandost, Xuda togrisida telim béréleydighan bolushi, **3** shundaqla haraqkesh we zorawan bolmaslıqı, mulayim bolushi, sepra, nepsaniyethi bolmaslıqı, **4** ez ailsini yaxshi bashquralaydighan bolushi, tolimu salapetlik bilen percentlirini ata-anisiga boysunidighan qılıp terbiyiliyeleydighan kishi bolushi kérek. **5** Chünki birsi öz ailsilni bashqurushni bilmise, u Xudanıng jamaitidin qandaqmı xewer alalisun? **6** [Yétekchi] yéngi étiqadchilardın bolmisun; undaq bolsa, u tekebburlıship kétishi mumkin, shuningdek Sheytanning eyibige kirip, u uchrıghan hökümge chüshidu. **7** U [jamaetning] sırtidakiler teripidinmu obdan teriplinidighan bolushi kérek; shundaq bolghanda, u bashqırlarning qarlıshıgha uchrımaydu, Sheytanning qiltiqıgha chüshmeydu. **8** Xuddi [yétekchilere] oxhash, jamaetning xizmetkarırimu salmaq, ikki xil gap qılmadıghan, haraq-sharabqa bérilmeydighan, nepsaniyethi bolımgħan kishilerdin bolushi, **9** pak wijdani bilen étiqadı sirini ching tutidighan bolushi lazim. **10** Bundaq ademlernim ualdi bilen sinap körüp, eyib terepli bolmisa, andin xizmet wezipisige qoyushqa bolidu. **11** Shuningdek, bu xizmetkarlarning ayallırımı temkin, pitne-pasat qilmadıghan, salmaq we herqandaq ishta ishenchlik bolghanlardın bolushi lazim. **12** Xizmetkarlar bir xotunluq, öz percentliri we ailsini yaxshi bashquridighan kishilerdin bolsun. **13** Xizmetkarning wezipisini obdan orun'ghanlar özı tühün yaxshi nam-ataqqqa sazawer

bolidu we Mesih Eysada bolghan étiquadta zor jür'et-ishenchke érishidu. **14** Men gerche pat arida yéningha yétip bérishni arzu qilsammu, yenila bu xetni yazdim; **15** Mubada men hayal bolup qalsam, xettin Xudaninge ailiisi arısida özüngi qandaq tutush kéreklikini bilisen. Bu aile bolsa tırık Xudaninge jamaiti, heqiqetning tüwrüki we teglikidur. **16** Hemmeylen étirap qilmay turalmayduki, ixlasmenlikning siri büyütür: — «Özi insan ténde ayan boldi, Roh Uning heqqaniylıqını ispatlıdi, Perishtilerge u köriundi, Uning xewiri piitung ellerge jakarlandi, Jahanda Uninggħa iman keltürüldi, U shan-sherep ichide ersheke kötürüldi».

4 Emdi Roh shuni alahide éytiðuki, axir zamanlarda beziler étiqadtin yénip, aldamchi rohlarqha we jinlarning telimlirige bérilip egishidu. **2** Bundaq [telim bergüçhiler] saxtiliqta yalghanchiliq qilip, xuddi daghmallap köydüriwtetkendek öz wijdanini yoqitip qoyghan; **3** ular nikahlinishni we bezi yémemliklerni istémal qilishni men'i qılıdu. Emma [ular meni qilidighan] yémemliklerni Xuda Özige étiqad qilghan hem heqiqetni bilgenlerning teshekkür étyip qobul qilishi tühün yaratqanidi. **4** Chünki Xuda yaratqan hemme nersye yaxshidur, ular teshekkür bilen qobul qilinsa, ularning héchqaysisini cheklep ret qilishqa bolmaydu. **5** Chünki ular Xudaning söz-kalami we insanlarning duasi bilen halal qilinidu. **6** Bu nesihetlerni qérindashlarning semige salsang, Mesih Eysanining yaxshi xizmetkari bolghan bolisen. Shundaqla, özüngning estayidil egeshken étiqadtiki we saghlam telimlerdiki sözler bilen quwwetlendiðürülgenliking ayan bolidu. **7** Emma ixlassızlarning we momaylarning epsanlırını chetke qeqip, özüngi ixlasmenlik yolda chéniqturup yéitishtürgin. **8** Chünki «Bedenni chéniqturushning azraq paydisi bar, lékin ixlasmenlikte intilishning hertereplik paydisi bar; u hazırkı we kelgüsü hayat tühün bext élip kélévid» **9** – bu söz heqtur we uni qobul qilishqa pütünley erziyu. **10** Emelyiette biz buning tühün japalıq ejir singdürüwatiñiz we xar qiliñiwatimiz. Chünki ümidimizنى pütküll insanlarning, bolupmu étiqad qilghuchilarning Qutquzghuchisi – menggü hayat Xudagha baghıldıu. **11** Bu ishlarnı [jamaetke] toxittim tapilighin we ögetkin. **12** Héchkimming séning yashlıqingga sel qarışığha yol qoyma; belki sözürlinge, emelliringde, méhir-muhebbet, étiqad we pakliqtı étiqadchilarqha nemune bol. **13** Men yéninggħa bargħuče, özüngi jamaetke [muqeddes yazmilmarni] oqup bérish, jékilesh we telim bérishke béghishlighin. **14** [Jamaitingning] aqsaqalliri qollirini uchangħha qoqghanda, [Xudaning] wehiyisi arqliq sanga ata qilinishi bilen sende bolghan iłtpatqa biperwal iqirma. **15** Bu ishlargħa bérilip, özüngni ularħha toluq atiġħin. Shuning bilen séning alħha basqanliqq hemmeylen'ge ayan bolidu. **16** Özüngge we bergen telimminge izħil köngħi qoqghin. Chünki shundaq qilgħanda özüngnimu we sanga qulqaq salghanlarnim uqutzisien.

5 Yashan'ghan erlerni eyibligende qattiq sözlimigin, belki ulargha atang süpitide nesihet bergen. Shuningdek, yigitlerge qérindashliring süpitide sözligin. **2** Yashan'ghan ayallargha anang süpitide, yash ayallargha acha-singilliring süpitide her ishta pak qelb bilen muamile qilghin. **3** Heqiqiy tul ayallarni hörmetlep, ularning halidin xewer al. **4** Lékin, tul ayallarning perzentliri yaki newrlirli bolsa, ular aldi bilen öz ailişige nisbeten ixlasmenlikni öginiip, öz ata-anisining ejrini yandursun; chünki bu ish Xudani kurxen qılıdu. **5** Endi heqiqiy tul ötüwatqan, yalghuz qalghan ayallar bolsa, ümidiñi Xudagha baghlighan bolup, kéche-kündüz dua-tilawette bolidu.

6 Lékin huzur-halawetke bérilgen tul xotun hayat bolsimu, ölgén'ge barawerdur. **7** Emdi bashqilar teripidin eyiblinidighan ehwalgha chüshüp qalmaslıqi üçün sen ulargha bu ishlarnı jékilep tapilighin. **8** Lékin birsi öz tughqanlıridin, bolupmu öz ailişidikilerdin xewer almisa, u étiqadın tan'ghan deqarılıp, kapirlardin better bolidu. **9** Tul ayal tizimgha élinsa, yéshi atmıştin töwen bolmaslıqi, birla arning ayali bolghan bolushi kérek, **10** yene güzel emelliри bilen triplen'gen bolushi, balıllarını yaxshi terbiyilep chong qılgıhan, musapırlarǵha méhmandostluq körsetken, muqeddes bendilerning putlirini yuyup qoyghan, qiyinchılıqta qalghanlарgha yardım qolını uzartqan, özini herxil xeyr-saxawet ishlirığha béghishlıghanlar bolushi kérek. **11** Lékin yash tul ayallarnı [tizimlikke] kırгüzme. Chünki ularning ishq hewesliри qozghılıp Mesihdin ténip, qayta nikahlınhı arzu qılıdu; **12** shuning bilen, ular deslep bergen wedisige xılaplıq qılısh seweblik eyiblik bolidu. **13** Uning üstige ular hurunluqni adet qılıwélib, öymü-öy doqurup yürüshni öğinidu; shundaqla hurun bolupla qalmay, gheywet qılıp, bashqırlarning ishlirığha chépilghaq bolup nalaşyq ishlargha walaqaydighanlardın bolup qélishi mumkin. **14** Shuning üchün, bundaq yash tul ayallarning nikahlinip, perzent köرüp, öy ishliri bilen shughullinishini xalaymen. Shundaq qılghanda, bizge qarshi turghuchığha bizni herqandaq eyiblep-haqaretlesh pursiti chiqmaydu. **15** Chünki shundaq bezi tul ayallar alliqachan étiqadın ténip Sheytanning keynige kirip ketti. **16** Eger étiqadi bar bir er yaki ayal kishining tul qalghan tughqanlıri bolsa, u özi ulargha yardım bersün, yüki jamaetke chüshmisun. Shundaq bolghanda, jamaet heqiqi ige-chaqısız tul ayallargha yardım qılalaydu. **17** Jamaetni yaxshi yétekleydighan aqsaaqlar, bolupmu Xudanıng söz-kalamını yetküzüş we telim bérishte ejir singdürşenler ikki hesse hörmekte sazawer qılinsun. **18** Chünki muqeddes yazmılarda: «Xaman tepken öküzung aghzıni boghma» we: «Medikar öz heqqini élishqa heqliqtur» déyilgen. **19** Ikki yaki üch guwahchi hazır bolmighuche, aqsaaql tüstidin qılın'ghan erzni qobul qılma. **20** Eger [aqsaaqlardın] birsi gunah sadır qılghan bolsa, bashqırlarningmu buningdin ibret élip qorqushi üchün, jamaet aldida tenbih bérip eyibligin. **21** Xudanıng, Mesih Eysanıng we Xuda tallıghan perishtilerining alıldı shumi sanga agah qılıp tapilaymenki, sen bu emrlere héch aýrimchılıq qılmay, héchqandaq ishta bir terepke yan basmay qet'iy emel qılghin. **22** Birawıning uchisığha qolqunu qoyushqa aldirap ketme; bashqırlarning gunahlıriga shérik bolma. Özüngni pak tutqın **23** (ashqazining yaxshi bolmighanlıqi, shundaqla sen daim aghriyidighan bolghachqa, sula ichiwermey, bir'az sharabmu ichip bergin). **24** Bezi kishilerning gunahları burunla éniq, shundaqla soraq künigicə saqlınıdu; lékin bezilerningki ularning keynidin egishiş baridu, kéyin ashkare bolidu. **25** Xuddi shuninggħha oxhash, bezi kishilerning güzel emellişini asanla körülwalghili bolidu; hazır ashkara bolmisa kéyin ashkarilanmay galmavdū.

6 Qulluq boyunturuq astida bolghanlarning hemmisi öz xojayinlirini her terepte hörmetsilisun. Shundaq qilganda, Xudaning nami we Uning telimining haqaretkе uchrishidin saqlan'ghili bolidu. **2** Xojayinliri étiqadchi bolsa, qulliri: «Biz hemmimiz oxshashla qérindashlаргhu» dep, ularغا hörmetsizlik qilmisun. Eksiche, ularغا téximu estayıdıl xizmet qilsun. Chünki ularning yaxshi xizmitidin behrimen bolidighanlar del sadiq étiqadchilar hem söyümlük bendilerdur. Sen bu telimlerni ögetkin we jekilgin. **3** Oxshimigan telimlerni terghib qilghan we saglam sözлerni (yeni Rebbimiz Eysa Mesihning heq sözлurini), shundaqla ixlasmenslikke

yétekleydighan telimmi qobul qilmighan kishi bolsa, **4** undaqlar deweqe körenglep ketken, héchnéme chüshenmeydighan kishilerindir. Ular niza-munazire peyda qilishqa we gep talishishqa hérismen; bundaq ishlardin hesetxorluq, jédel-majira, töhmét, rezil gumanxorluq hasil bolidu, **5** hemde niyiti chirikleshken, heqiqettin mehrum bolghan kishiler arisida daimliq sürkilish keltürüp chiqiridu. Bundaq kishiler ixlasmenslikni payda-tapawetning bir yoli dep qaraydu. **6** Derweqe, [Xudagh] ixlasmen we razimen bolush ghayet zor payididur. **7** Chünki biz bu dunyaghá héchnéme élip kelmiduq, shuningdek uningdin héchnéminimu élip kételmeymiz. **8** Shunga, yémek-ichmek we kiyim-kéchik yéterlik bolsila bulardın qanaet qılımız. **9** Lékin bay bolushni oylaydighanlar bolsa haman azdurulushlarga uchrap, tuzaqqa we shundaqla insanlarni weyranchiliqqa we halaketke chöktüridighan nurghun exmiqane hem ziyanlıq arzu-heweslerning ilkige téyilip kétidu. **10** Chünki pulpereslik herxil rezilliklerning yiltizidur. Beziler buningha intilishi bilen étiqadtn chetnep, özürlini nurghun derd-qayghular bilen sanjidi. **11** Emma sen, ey Xudanıng adimi, bundaq ishlardin yiraq qach; heqqaniyliq, ixlasmenslik, ishench-étiqad, méhir-muhebbet, sewr-taqet we mömmín-mulayimliqni intilip qogħla. **12** Étiqadtki güzel küreshte kúchep kúresh qil. Menggülük hayatni ching tutqin. Sen del buningha chaqirilding hemde uning yolda nurghunlighan guwahchilar alidda bu étiqadning güzel shahitliqini qilding. (**aiōnios g166**) **13** Hemmige hayatlıq bériwatqan Xudanıng alidda, shundaqla Pontius Pilatus alidda güzel shahitliqni qılıp guwahlıq bergen Mesih Eysanıng alidda sanga shuni tapilaymenki, **14** Rebbimiz Eysa Mesih qayta ayan bolghuche, [Xudanıng] bu emrige héch qusursız we dagsız emel qilghin. **15** Uning ayan bolushını waqıt-saiti kelgende birdinbir menggü ölmigüchi, insan yéqinlishalmaydighan nur ichide yashaydighan, héchkim körmigen we körelmeydighan mubarekleshke layiq bolghan birdinbir Hökümrən, yeni padishahlarıning Padishahi, reblernen Rebbi emelge ashuridu. Uningha izzet-hörmet we ebedil'ebed kükch-quğret bolghay, amin! (**aiōnios g166**) **16** Bu zamanda bay bolghamlarha meghrurlanmaslıqni, tayan'ghusiz ötkünchi bayliqa emes, belki biz behrimen bolushqa hemmini bizge séxiyliq bilen tolup tashqan halda temirliğüchi Xudagha tayinip ümid bagħlashni tapilighin; (**aiōn g165**) **17** ulargha yaxshi emellerni qilishta [heqiqiy] bay bolunglar, xeyr-saxawetlik ishlarda merd, bashqilar bilen ortaq behrlinishke qoli ochuq bolunglar dep tapilighin. **18** Ular bundaq qilghanda, heqiqiy hayatni tutush üchün kélechekte özlirige puxta bir asas-ul bolidighan bir xezine topliyalaydu. (**aiōnios g166**) **19** Ey Timotiy, sanga amanet qilin'ghan [heqiqetlerni] qogħda. Özüngni ixlassiz, quruq geplerdin hemde atalmış ilimning talash-tartışlıridin néri tutqin. **20** Beziler mushundaq bimene [ilimge] égimen dep jakarlap, étiqadtn chetnidi. Méhir-shepqed silerge yar bolghay!

Timotiygha 2

1 Mesih Eysada wede qilin'għan hayatni élip bérish tħieħi, Xudaning iradisi bilen Eysa Mesihning rosuli bolghan menki Pawlustin söyümlük balam Timotiyha salam: Xuda' Atimizdin we Rebbimiz Mesih Eysadin sanga mēħir-shepqed, rehimdillik we xatirjemlik bolghay! **3** Men ata-bowlifrimming izini bésip sap wijdanim bilen xizmitini qiliwatqan Xudagħha teshekкур éytiġen, chünki kċeħa-kündüz dualirmda séni toxtaşwiz eslep turim; **4** köz yashliringni esliginimde, shadliqqha chömmħiħum tħieħi sen bilen yene didarlišiħha qattiq telpūn yūrmekkien; **5** chünki sénigde bolghan saxtiliqsiz étiquaq esimdin chiqnaydu. Bu étiquaq eng awwal momang Loista, andin anang Ċewnkide bar bolghan, emdi hazin sendimu bar iken dep xatirjedムurmen. **6** Shuning tħieħi men shuni qaytidin sanga esliteni, qollirimm uchangħha qoyushum bilen sende bolghan, [Xuda] sanga teqdim qilghan iltipatni qaytidin yalqunlitip jari qilgħin. **7** Chünki Xuda bizżeq qorquncha liqqinq roħini emes, belki bizżeq kück-qudretni, mēħri-muħebbetnien we salma liqqinq Rohini teqdim qildi. **8** Shunga Rebbimiz heqqidiki xewer-guwaħliqtin, yakki Uning meħbusi bolghan mendin nomus qilma. Eksiche, Xudaning kück-qudrati bilen xush xewerni jakarlash yolidi kiarliq-musheqpetni öz hesseng boyiche orthaq tartqin; **9** Xuda bizni öz emellirrimizge asasen emes, belki öz muddiasi we mēħir-shepqtige asasen qutquzup, pak-muqeddes chaqiriqi bilen chaqirdi; Uning bu mēħir-shepqtiti hemme dewr-zamanlardin ilgirila Mesih Eysada bizżeq bégħishlan'għandur; (**aiónios għiex 166**) **10** lékin bu mēħir-shepqed Qutquzghuchimiz Eysa Mesihning kelihi bilen hazir ayan boldi; U ölümnib bikar qiliwetip, xush xewer arqliq hayatiq we chirimasliqni yorugluqt ayan qildi. **11** Men bolsam ellerge bu xush xewerni jakarchi, rosuli we telim bergħiċċi bulop tieyniñgen. **12** Men shu sewebtin hazirqi bu xarliq-musheqpetlerni tartmaqtien. Lékin buningħi nomus qilmaymen; chünki men kimse étiquaq qilgħanliqimmi hemde Uning manga tapshurghan amanitini shu kün'għiċċe saqliyalayd qalid qadri ikenlike isħendürdü. **13** Mendum angliġħan sagħlam telim sożiżlirining nemunilik bir-üzundisini saqlap, Mesih Eysada bolghan muħebbet we étiquaq bilen ching tutqin; **14** bizżeq makanlashqan Muqeddes Rohqa tayinip sanga tapshurulghan shu ġużeł amanetni saqla. **15** Sen bilgħiningdek, Asiya ölkisidiki [étiquad-chilarnejn] hemmisi [dégħiuk] mendum jidu örudi. Ularni arisida Figélus we Xermogénemu bar. **16** Reb Onésiforning ailsidiskilirje rehim-shepqed körsetkey. Chünki u méning meħbus bolghaq liqqmardi héch nomus qilmay köp qéttim méni yoqlap sőyündür. **17** U Rim shehirige keleginide méni taqquċċa köp idzeb aware bulopu. **18** Reb shu künide uni Özidin rehim-shepqed tiegħi, muyesser qilgħay; uning Efesus shehiride manga körsetken xizmetlinning qanchilik ikenlikini obdan bilisen.

2 Shunga ey oglum, sen Mesih Eysada bolghan méhir-shepaketke tayinip kiuchiň bol; **2** we sen köp guwahchilar aldida mendin anglyanliringni hem ishenchlik hemde bashqilarghimu telim béréleydighan ademlerge amanet qilghin.

3 Eysa Mesihning yaxshi jengchisi bolush süpitide, xarlıq-musheqetni öz hesseng boyiche ortaq tartqin. **4** Jengchi bolghan kishi özini eskerlikke tizimlighan serdarini razi qilish üchün adettiki turmush ishlirini özige helek qiliwalmaslıqı.

5 Musabiqige qatnashqan tenheriketchimu musabiqe qaidilirige riaye qilmisa, għelibe tajtigha érisħelmeedu. **6** Ejir singdürügen déhqan hosulidin birinchi bolup behrinen bolushi téigħiqliktur.

7 Bu sözlirim üstide yaxshi oyla, shuning bilen Reb sangha hemme ishta yorutidu. **8** Sen Dawutning nesli bolghan, ölümdin tirligen Eysa Mesihni men yetküziwtatqan xush xewer boyiche ésingde ching tut. **9** Bu xush xewerni dep köp xarlıq-musheqqet chekip, hetta jinayetchi hésablınip kishenlenip yatimen. Halbüki, Xudanıng sóz-kalamı héch kishenlenmeye! **10** Emdi men del shu sewebtin, [Xuda] tallıghan bendilerning Mesih Eysada bolghan nıjatqa menggülük shan-sherep bilen érishişi tüchn hemme ishqı berdashlıq bérímen. (*aïónios g166*) **11** Töwendiki bu sözler ishenchlikтур: — «Uning bilen bille ölgeneñkeniz, Uning bilen hayatta bille yashaymız. **12** Qiyinchiliqlargha berdashlıq bersek, Uning bilen bille höküm sürimiz. Biz uningdin tansaq, Umu bizdin tanıdu. **13** Biz Uningha sadaqetsizlik qilsaqmu, U yenila sadaqetlikтур; Chünki U Özidin héch tanalmaydı». **14** Bu ishlarnı dawamlıq [qérindashlarning] semige sélip, ularnı Reb aldida bimene sözler üstide talash-tartış qılmışlıqni estaydılıq bilen agahlandurghın. Bundaq talash-tartışlarning héchqandaq paydisı bolmayaqlı, belki anglighuchilarmı nabut qılıdı. **15** Usta tikimchi rextini toghra pichqandek heqiqet sözünü durus chüshenditürüp, özüngni Xuda aldida testiqlən'ghudek, yerge qarap qalmayıdigham mahir bir xizmetkar qılıp körsítishke intilip köngıl qoyghın; **16** lakin iplas, quruq geplerdin néritur. Chünki bundaq geplerni qilghuchilar beribir téximu ixlassızlıqqa chömöp kétidu. **17** Mushundaqlarning geplirli xuddi merezdek tézla yamrap kétidu. Xíménéys we Filétoslar mana shundaqlarning ichidiki ikkisidur; **18** ular heqiqettin chetnep, ölgelerning tırılıshi dégen bu ish allıqachan yüz bérip boldı, deydu, shundaqla bezilerning étiqadını ghulitidu. **19** Halbüki, Xudanıng mezmüt uli ching turmaqtı. Uning üstige möhür bilen: «Reb Özige tewe bolghanlarnı tonuydu» we «Rebnıng mubarek namını lewzige alidighanlarning hemmisini rezilliktin qol üzsun» dep möhürlen'gendur. **20** Bay-bayashat ademning öyide peqet altun we kümüsh qacha-quchilarla emes, yaghach, sapal qachilarmu bolidu. Qacha-quchilarning beziliri etiwarlinidu, beziliri pes körülidu. **21** Eger bir kishi özini undaqlarning kiridin tazilap xalıq qilsa, ul muqeddes qılın'ghan, xojayinimizgha yaraydighan qachidek, herqandaq güzel ishlargha teyyar bolidu. **22** Shunglashqa, yashlıqning arzu-hewesliridin özüngni qachurghın, pak qelb bilen Rebge nida qilghuchi bilen bille heqqaniylıq, ishench-étiqad, méhir-muhabbet we tinch-xatirjemlikni qogħlishtip izde. **23** Lékin exmiqane, bilimsizliktin chiqqan talash-tartışlarga arilishishni ret qil, chünki bundaq ishlarning jédel tériydighanlıqını bilisen. **24** Emdilikte Rebnıng quli jédelleshmesliki, belki hemme kishilerge mulayim-méħriġan, telim bérishke mahir, sewrtaqtetli bolushi kerek; **25** shuning bilen öz-özige qarşılık bolghanlarga u Xuda belkim ularqha heqiqetni tonup yéтиşighe towa qılıdighan qelbni bérer dep, mömkin-mulayimliq bilen nesihet qilsun; **26** bundaq bolghanda ular uyuşunu échip, özllirini öz muddiasığha emel qılışqa tutqun qilghan Iblisning tuziqidin qutulalaydu.

3 Emma shunimur bilginki, axir zamanlarda éghir künler bolidu. **2** U chaghdiqi insanlar özini oylaydighan, pulperes, menmenchi, hakawur, kupurluq qilidighan, ata-anisining sözini tingshimaydighan, tuzkor, iplas, **3** köyümzsiz, kechüriumsiz, töhmetxor, özini tutalmaydighan, wehshiy, xeyr-saxawetlikke dushman, **4** satqun, telwe, shöhretperes, huzur-halawetni Xudadin yaxshi körigidihan, **5** sirtqi qiyapette ixlasmen boluwélip, emelyiette ixlasmenlikning qudritini inkar qilidighan bolidu. Bundaqlardin yiraq tur. **6** Chünki ularning arisidiki beziler öymu-öy soqunup kirip, gunahlar bilen bésilghan, herxil

shehwet-heweslerning quli bolup qalghan nadan ayallarni azdurup özige esir qildi. 7 Bundaq ayallar daim alsimu, hergiz heqiqetni tonup ýetelmeydu. 8 Emdi Yannis bilen Yambris Musa peyghemberge qandaq qarshi chiqqan bolsa, bu [azdurdughuchilarmu] heqiqetke shundaq qarshi chiqidu. Ular zéhiń-köngülliri chirigen, étiqad jehette dashqal dep ispatlan'ghan kishilerdur. 9 Lékin emdi ular bu yolda algha ilgiriliyelmeydu; chünki [Yannis bilen Yambris]ning hamaqetlikи ochuq körün'gendek, bularningmu hemmige körünidu. 10 Lékin sen bolsang méning telimim, yürüsh-turushum, meqset-iradilirim, ishench-étiqadim, sewr-taqitim, méhir-muhebbitim, chidamliqim, men uchrighan ziyaneshlikler we azab-oqubetlerge, jümlidin Antakya, Koniya we Listra sheherliride yüz bergenlerge tolimu köngül bölp kelding, shundaqa men berdashliq bergen shunche ziyaneshliklerdin toluq xewiring bar; Reb ularning hemmisidin méni qutquzdi. 11 Derweqe, Mesih Eysada ixlasmen hayat kechürüşke irade tikligenerning hemmisi ziyaneshlikke uchraydu. 13 Lékin rezil ademler we ézitqu-kazzaplar beribir bashqilarnimu aldap, özimu aldinip, barghanséri esebyilişidu. 14 Lékin sen bolsang, ögen'gen we toluq ishendürulen heqiqetlerde ching tur; chünki bularni kimdin ögen'genlikning bilisen, 15 hemde balılıq chaghiringding tartipla muqeddes yazmilarni bilip kelding; bularning sanga Mesih Eysagha baghlan'ghan étiqad arqılıq bolghan nijat togruluq séni dana qilaydighanlıqini bilisen. 16 Pütkil muqeddes yazmilarning hemmisi Xudanining yolyoruq-ilhami bilen yézilghan bolup, u telim bérish, tenbih bérish, xataliqlarni tütizish we kishilerni heqqaniyet yoligha bashlashqa paydiliqtur. 17 Bular arqılıq Xudanining adimi toluq qorallinip, barlıq yaxshi emellerni qilishqa teyyar bolaydu.

4 Men Xuda hemde tirikler bilen ölüklerni soraq qilishqa teyyar turidighan Mesih Eysanıg alida, shundaqa Uning qayta ayan bolushi we Uning Öz padishahliqi bilen sanga shundaq agah qılıp tapilaymenki, 2 [Xudanining] söz-kalamını jakarla; waqit-purset yar bersun-bermisun, uningga jiddiy qara. Toluq sewr-taqet we telim-eqide bilen nesihet qilghin, tenbih bergen, righthetlendürjin. 3 Chünki shundaq bir zaman kéliduki, insanlar sagħlam telimni anglashqa chidimay, belki qulaqlırigha xush yaqidighan sözlerni anglash üchün etrapığha öz shehwet-heweslirige uyghun telim bergüchilerni toplaydu. 4 Ular heqiqetke qulaq salmay, epsanilerni tingshashqa burmilinip kétidu. 5 Lékin sen herqandaq elħawda oyghaq tur, xarlıq-musheqqetlerge berdashliq ber, xush xewerching wezipisini orunda, tapshurulghan xizmittingi her tereptin toluq ada qilghin. 6 Chünki özümge kelsem, jénim qurbanlıqning «sharab hediyewsidek töküldidighan waqtı yétip keldi, méning bu dunyadin kétish waqtımmu yéqinlashti. 7 Güzel küreshni men qılıp boldum, yügürüş musabiqisining menzilini bésip boldum, birdinbir étiqadni ching saqlap keldim. 8 Hazir heqqaniqliqning [ghelibe] taji men üchün saqlanıp turmaqta. Uni, heqqaniy soraqchi bolghan Reb shu künide manga, shundaqla yalghuz mangila emes, Uning kélip ayan bolushigha telpünüp turghanlarining hemmisige in'am qılıp kiygüzidu. 9 İmkaniyetning bariche yénimha tézdir yétip kel. 10 Chünki Démas bu hazırlıq dunyani tama qilghanlıqi üchün méni tashlap Tésalonika shehirige ketti. Kriskis Galatiya ölkisige, Titus Dalmatiya ölkisige ketti. (aion g165) 11 Yénimda yalghuz Luqa qaldi. Markusni özüng bilen birge élip kel, chünki u xizmetlirimde manga köp esqatidu. 12 Tikikusni bolsa Efesus shehirige ewetiwtim. 13 Kélishingde Troas shehiride Karpusning yénigha qaldurup qoymagan yépincham bilen kitablarni, bolupmu

oram tére yazmilarni bille alghach kelgin. 14 Misker Iskender manga tola eskilik qıldı. Reb uningga qilmishlirigha layiq yandurmay qalmaydu. 15 Sen hem uningga hoshyar bol; chünki u biz yetküzgen sözlerimizge qattiq qarshılıq körsetti. 16 Tunji qétimliq soraqta méning aqlinishingha yarden qılıdighan héchkim chiqmadi, hemmisi méni tashlap ketti. Bu ish ulargha hésablanmighay! 17 Lékin Reb méning bilen bille turup, men arqılıq Injil jakari toluq qilinip, bu yerdiki barlıq yat elliklerdin bolghanlarning anglishi üchün méni küchlendürdü; shuning bilen men shirning aghzidin qutquziwéldim. 18 Reb méni barlıq rezil ishtin qutquzup, ershtiki padishahliqiga saq yetküzidul Shan-sherep Uningħha ebedil'ebedigħe mensup bolghay! Amin! (aion g165) 19 Priska bilen Akwilagħha we Onésiforming ailisidiklerge mendin salam éyt. 20 Érastus Korint shehiride qaldi. Lékin Trofimus késel bolup qalghanlıqtin, uni Miléteus shehiride qaldurup qoymum. 21 Qish chūshüp ketkucħe imkaniyetning bariche bu yerge kelgin. Yubulus, Pudis, Linos, Klawdiya we barlıq qérindashlardin sanga salam. 22 Reb Eysa Mesih rohing bilen bille bolghay! Méhir-shepqed siler bilen bille bolghay!

Titusqa

1 Xudaning tallighanliriga amanet bolghan étiqad we ixlasmalikke élip bardidighan heqiqetning bildürültishi üchün, Eysa Mesihning rosuli qilip teyinlen'gen, Xudaning quli bolghan menki Pawlustin sanga salam — **2** (bu étiqad we heqiqet menggülük hayatqa baghlan'ghan ümidni élip kéléidu; bu menggülük hayatni mutleq yalghan ýétmaydighan Xuda hemme dewr-zamanlardan ilgirila wede qilghanidi; (*aiōnios g166*) **3** lékin [hazir] wedsining waqtı kélép Qutquzghuchimiz Xuda buning kalam-xewirini öz emri bilen manga tapshurghan jakar arqlıq ashkarılığı) **4** — ortaq étiqadımızda öz oglum bolghan Titus salam! Xuda'Atımız we njatkarımız Mesih Eysadin sanga méhir-shepinqet we xatirjemlik bolghay! **5** Séni Krét arıilda qaldurushtiki seweb, orundilip bolmaghan ishlarnı bir terep qilishing üchün we her sheherde sanga tapilighinimdek jamaatke aqsaqallarnı teyinlishing üchün idi. **6** Aqsaqallıqqa teyinlinidighan kishi eyibsiz bolushi, bir ayallıq, perzentliri bolsa étiqad qilghuchi bolushi we ishlirida shallaqlıq qilidighan yaki [ata-anisiga] boysunmaydighan eyibliri bolmaghan bolushi kerek. **7** Chünki jamaetning ýetechkisi Xudaning [ailisige] ghojdar bolush süpitide, eyibsiz bolushi kerek; bashbashtaq emes, térikkek emes, haraq-sharabqa bérilgen emes, zorawan emes, nepsaniyetchi emes, **8** belki méhmandost, saxawetlik, yaxshiliqi söyidighan, salmaq, adil, ixlasmen we özini tutuwalghan bolushi lazim. **9** U yene sagħlam telim bilen righbet-teselli bérish üchün we qarshi chiqquchilargha reddiye bérish üchün, tapshurulghan telimdiği ishencilik kalam-sözde ching turushi kerek. **10** Chünki hazır bimene söz qılıdighan, kishilerning könglini owlap ézitquluq qılıdighan, öz beshimchiliq qılıdighan köpligen kishiler bar, bolupmu xetnliliklerden chiqqanlar bar. **11** Ularning aghzhini étish kerek; chünki ular haram dunyani dep öğitishke tégishlik bolmaghan telimlerni öğitip, hetta pütün aillerni nabut qilmaqta. **12** Shulardin biri, yeni [Krét arılıdikilerning] özining bir peyghembiri: «Krétler hemishe yałghan sözleydighanlar, wehshi haywanlar we hurun toymaslardur» dégen. **13** Bu guwahlıq heqiqettur; shunga ularning étiqadta sagħlam turushi üchün, shundaqla Yehudiyp epsanilerge we heqiqettin chetnigenler toquwalghan insaniy qaide-belgilimilerge qulaq salmaslıqi üchün ularni qattiq eyiblep agahlandurghin. **15** Pak kishiler üchün hemme nerse pak; lékin bulghan'ghan napaklar we étiqadsızlar üchün héchqandaq nerse pak emestur. Chünki ularning oy-pikrlirimu, wijdanimu bulghinip ketken. **16** Ular Xudani tonuyimiz dep dawrang qılsımı, lékin emelliride Uningdin tanidi; chünki ular yirginçilikler, héchgep anglimaydighanlar, héchqandaq yaxshi ishlarnı qılıshqa yarimaydighanlardur.

2 Lékin sen bolsang sagħlam telime qandaq uyghun yashashni öğitishing kerek. **2** Yashan'ghan erlerge, hoshyar, salmaq, temkin, étiqadta, méhir-muhabbetwe we sewr-taqette sagħlam bolushni tapilighin. **3** Shuningdek, yashan'ghan ayallargha yürüsh-turuslu ixlas-muqaddeslikke layiq bolushni, chéqimchiliq qılmazıqliqi, haraq-sharabqa bérilmeydighan bolushni, güzel ishlarnı ögetküchiler bolushni tapilighin. **4** Buning bilen ular yash ayallargha erlirige köyünüsh, balilirigha köyünüsh, salmaq bolush, pak bolush, öy ishlirini puxta qilish, méhriban bolush we öz erlirige boysunushni ögiteleydu. Shundaq bolghanda Xudaning sózi qarılanmaydu. **6** Shuningdek yash erlernimü salmaq bolushqa jékiligin. **7** Özüngmü hemme ishta güzel emelliring bilen ulararga ülge bolghin; telim bergeninde pak-diyonetlik, éghir-bésiq bolup, **8** héchkim qusur tapalmaydighan, sagħlam sözlerni yetküzgin; buning bilen,

qarshi chiqquchilar biz toghruluq yaman gep qılıdighan yerni tapalmay xijil bolidu. **9** Qullargha öz xojayinlirini hemme ishta qanaetlendürüp ulargha boysunushni ögetkin. Ular gep yandurmay, **10** oghrılıq qilmay, özlirining her jehette ishencilik ikenlikini körsetsun. Ular buning bilen Qutquzghuchimiz Xudaning telimatigha her jehettin zinnet bolidu. **11** Chünki Xudaning njatni barlıq insanlarga élip kéléidighan méhir-shepqi ayan boldi; **12** u bizge ixlassızlıq we bu dunyaning arzu-heweslirini ret qilip, hazırlı zamanda salmaq, heqqaniy, ixlasmen hayatni ötküzüşhimiz bilen, (*aiōn g165*) **13** ulugh Xuda, njatkarımız Eysa Mesihning shan-sherep bilen kéléidighanlıqığha bolghan mubarek ümidimizning emelge éshishimi intizarlı bilen kütüshni ögitidu. **14** U bedel tölep bizni hemme itaetsizliklerdin azad qılısh hemde bizni özü üchün pak qilip, Özige mensup bolghan, yaxshi emellerge qızghan intildiğhan xelq qılıshqa biz üchün qurban boldi. **15** Barlıq hoququngni ishlitip bi ishlarnı jakarlap éytqin, nesihet bérüp jékiligin we agahlandurghin. Héchkim séni kemsitmisun.

3 [Jamaettikilerge] shuni eslitip turghinki, ular hökümranlarga we hoquqdarlargha boysunup, shularning sözini anglisun, herqandaq yaxshi emellerni qılıshqa teyyar tursun, **2** héchkimning yaman gépini qilmisun, jédelkor bolmisun, mulayim bolsun, hemme ademge her jehette möminlik körsetsun. **3** Chünki biz özümüz eslide nadan bolup, itaetsiz, azdurulghan, herxil shehwet-heweslerning hem lezzetlerning quli bolghan, rezililik we hesetxorluq ichide yashıghan, nepretlik bolghan hem bir-birimizdin nepretlinidighanlardan iduq. **4** Biraq Qutquzghuchimiz Xudaning insanlarga bolghan méhribanlıqi we méhir-muhabbeti ayan bolushi bilen, **5** (özimizning qandaqtur heqqaniy emellirimiz bilen emes, belki Uning rehim-shepqi bilen) yéngidin tughulushta yuyushılıri we Muqeddes Roħta yéngilishi arqlıq U bizni qutquzdi; **6** bu Rohni Xuda Njatkarımız Eysa Mesih arqlıq wujudimizgha mol quydi. **7** Bu arqlıq, Xudaning méhir-shepqi bilen heqqaniy qilinip, menggülük hayatqa érishish ümidi tutqan mirasxorlar bolduq. (*aiōnios g166*) **8** Bu sözler ishencilikтур we bu heqiqetlerni alahide tekitlissingni telep qilimen. Shundaq qılghinində, Xudagħa étiqad qılghamlar özlirini yaxshi emellerni qılıshqa bérilishke köngül bölidu. Bu ishlar insanlar üçün güzel we paydılıq. **9** Biraq exqmıqane munazirler, nesebnamilerderki [quruq gepler], jédel-majralar, Tewrat qanunıga munasiwtelik talash-tartışħlardan özüngni néri tutqin; chünki bular paydisiz we bimeniliklurt. **10** Arığħa bölgħinchiliq qılghuchi ademni bolsa bir-ikki qéttim agahlandurghandin keyin uning bilen bolghan bardi-keldini üzwi; **11** chünki bundaq ademni heqiqettin chetnidi, gunah sadir qiliwatidu, shundaqla özini öz jazagħa meħkum qılghan dep bilsen. **12** Artémasnı yaki Tikikusni sanga mangdурghanda, mümkün qeder tézrek Nikopolis shehiringe méning yénimħha kelġin, chünki u yerde qishlimaqchi boluwaitiñen. **13** Adwokat Zénas bilen Apollosning sepişige köngül böläp himmittingen bariche uzatqin; kem-kütliliρi bolsa, ularning hajitidin chiqqin. **14** Bizning qowmınız méwisz qalmaslıqi üchün hajetmenlerge yarden qilip, özlirini güzel emellerni qılıshqa béghishlashni ögensun. **15** Yénimdikilerning hemmisidin sanga salam. Étiqadta bizni söyidighthalarga salam éyt. Méhir-shepinqet hemminglarga yar bolghay!

Filémongha

1 Mesih Eysanining mehbisi menki Pawlus we qérindishimiz Timotiydin söyümlükimiz we xizmetdishimiz Filémon'gha **2** we singlimiz Afiyagha, sepdishimiz Arkippusqa we öyündge yighilidighan jamaetke salam! **3** Xuda'Atimiz we Rebbimiz Eysa Mesihdin silerge méhir-shepqtet we xatirjemlik bolghay!

4 Rebbimiz Eysagha we barlıq muqeddes bendilerge bolghan méhir-muhebbiting we ishench-étiqadıngni anglap, men dualırında hemisə séni yad étip turuatimen, sen üçhün teshekkrü éytimen; **6** Bizge nésip bolghan, Mesihni ulughlaydighan barlıq yaxshi iltipatni toluq tonup yéтишинг bilen, séning étiqadning emelliride merdlerche ortaqlıshishing küçeytilsun dep dua qilimen. **7** Chünki séning méhir-muhebbiting manga zor xushallıq we righbet élip keldi; chünki i qérindishim, muqeddes bendilerning ich-baghirları séning arqılıq köp söyündürüldi. **8** Shunga, gerche séni layiq ishni qılışqa buyrushqa Mesihde jür'etlik bolalısammu, **9** lékin yenila muhebbetning türktisi bilen menki qéri Pawlus hemde hazırlı Eysa Mesihning mehbisi bolush süpitide sanga iltimas qılıp ötüñışını layıq kördüm — **10** kishenlerde turup tughqan balam, yeni Onésimus togruluq iltimasım bar. **11** U burun sanga paydisız bolghan bolsimu, emma hazır sangımı, mangımı paydılıqtur. **12** Men hazır uni — janjigirimni séning yéninggħa qayturup ewetimen. **13** Xush xewerni dep kisherlerde turghinimda uni séning ornungda méning xizmitimde bolushqa yénimda qaldurup qalghum bar idi; **14** biraq séning raziliqingni almay héchnemini qilghum yoq; shundaq qilghanda séning manga qilghan yaxshiliqing mejburiy emes, belki razimenlik bilen bolidu. **15** Chünki séning Onésimustın waqıtlıq mehrum bolghiningning sewebi, belkim del séning uningħha ebedil'ebedigħe nésiwe bolushung üçhün idi. (*αιῶνιος 9:16*) **16** Méning shundaq déginim, uningħha qui qatarida emes, belki quldin köp üstün — manga neqeder söyümlük, shundaqla sanga téximu shundaq bolidighan (insaniy munasiwetler bilen hem Rebde bolghan munasiwet bilen), söyümlük qérindash qatarida ige bolisen; **17** shuning üçhün, eger sen méni hemdash qatarida körseng, uni méni qobul qilghandek qobul qilghin. **18** Eger burun u sanga birer yolsızlıq qilghan bolsa yaki sanga qerzdar bolghan bolsa, buni méning hésabimħha yazghin. **19** Mana menki Pawlus bu sözterni öz qolum bilen yéziwatimen: qerzi bolsa özüm qayturimen; lékin men sanga özüngning jénim bilen manga qerzdar bolghiningni tilgha almaymen. **20** Shunga, ey qérindishim, men Rebde sendin menpeetke érismekchim; ich-baghirlirimni Mesihde söyündürġin. **21** Ishençhim sözünni anglaydighanlıqingħha kamil bolup we sorighanlırım din artuq orunlaydighanlıqingħi bilip, sanga mushundaq yazdim. **22** Bulardin bashqa, manga turalħu jay teyyarlap qoqħiġi. Chünki dualiringlar arqılıq méning silerge qayturup bérilishimni ümid qilimen. **23** Eysa Mesihke xizmet qilghanlıqi üçhün zindandishim bolghan Epafras, **24** xizmetdashlirim Markus, Aristarxus, Démas we Luqalardin sanga salam. **25** Rebbimiz Eysa Mesihning méhir-shepqtit rohinglargħa yar bolghay!

Ibraniylargha

1 Xuda burunqi zamanlarda ata-bowlargha peyghemberler arqliq türküm-türküm boyiche we nurghun yollar bilen söz qilghan bolup, **2** mushu axirqi künlerde bolsa bizge Oghli arqliq sözlidi. U Oghlini pütükül mewjudatning mirasxori qılıp békvetken, Uning arqliq kainatlarnı yaratqan. (**aiōn g165**) **3** U Xudaning shan-sheripidin parlıghan nur, Uning eyniyitining ipadisidur, U quğretlik söz-kalamı bilen pütükül kainattiki mewjudatni öz ornida turghuzuwatqan bolup, U gunahlarnı tazilash xizmitini ada qilghandın keyin, ershtiki shanu-shewket igisining ong yénida olturdi. **4** Shuningdek, U perishtilerdin köp üstün nam-mertiwige miras bolup, ulardın shunche yüksekkurdi. **5** Chünki Xuda [muqeddeses yazmilarda] perishtilerning qaysisiga: «Sen Méning Oglumdurksen, bugün Men Séni tughdurdum», we yene: «Men Uninggħha Ata bolimen, Umu Manga Oghlu bolidu» dégenidi? **6** Uning üstige, U Özining tunjisini yer yüzige ewetkende, «Barlıq perishtiler Uninggħha sejde qilsun» dégen. **7** U perishtiler togruluq: — «U perishtilirini shamallar, Xizmetkarlirini ot yalquni qildi», dégenidi; **8** lékin Oghli heqqide bolsa Uninggħha mundaq dégen: — «Séniring texting, i Xuda, ebedil-ebedlikur; Séniring padishahliqgħi shahane hasang adlaetning hasisidur. (**aiōn g165**) **9** Sen heqqaniyetni sóyüp, rezillikke neprēlinip kelgensem; Shunga Xuda, yeni Séniring Xudaying Séni hemrahħiringdin üstün qılıp shadlıq méyi bilen mesih qildi». **10** Xuda Oghligha yene mundaq dégen: — «Sen, i Reb, hemmidin burun zéminning ulini salding, Asmanlarnı bolsa qolliring yasighthandur; **11** Ular yoq bolup kétidu, Lékin Sen mengħġi turisen; Ularning hemmisi kiyimdek konirap kétidu; **12** Sen ularni ton kebi yögeq qoysien, Shunda ular kiyim-kéchek yengħušlen' gendej yengħušlini. Biraq Sen mengħġi özgermiġħiċidursen, Yilliringning tamami yoqtur». **13** Yene, U qaysibir perishtige: — «Men Séniring dushmanliringni textiping qilmighuċċe, Méning ong yénimda olturisen» — dégenidi? **14** Shundaq iken, perishtilerning hemmisi peqet nijatqa miraslıq qilidighanlar üçhün xizmet qilishqa [Xuda teripidin] ewetilgen xizmetchi roħħlar emesmu?

2 Bu sewebtin, alliqandaq yol bilen [heqiqiy yoldin] téyilip ketmeslikimiz üçhün, anglihan heqiqetlerge téiximu étibar qilishimiz lazim. **2** Chünki perishtiler arqliq yetküzülgən söz-kalamning turaqlıq ikenlikli ispatlan'ghan hemde uningħha herbir boysummasliq we itaetsizlik qilish téigħiżli jazagħha tartilidighan yerde, **3** shunche uluh qutquzush-nijatqa étibar bermisek, biz qandaqm [jazadin] qéechip qutulalaymiz?! Chünki bu nijatning xewiri deslepte Reb arqliq uqturulghan, hem uning heqliqini biwasite anglihanlarmu bizżeġ testiqlighan; **4** uning üstige Xuda bésħaretlik alametler, karametler we herxil quđretlik möjiziler arqliq, shundaqla Öz iradisi boyiche Muqeddes Rohning ataq qilħan iltpatli bilen teng buningħha guwahliq bergen. **5** Biz dewatqan kelgusi dunyani Xuda perishtilerning bashqurushiga ötöküp bergini yoq; **6** belki bu heqte [muqeddeses yazmilarning] bir yéride bireyren mundaq guwahliq bergendur: — «[I Xuda], insan dégen némedi, Sen uni séghinidikensen? Adem balisi némedi, Sen uning yénigha kēlip yoqlaydikensen? **7** Chünki Sen uning ornni perishtilerningkidin azghine töwen békkitkensen, Sen uningħha shan-sherep we shöhretlerni taj qılıp kiydürdüngsen; Uni qolung yasighanlarni idare qilishqa tiklidig; **8** Sen barlıq mewjudatlarни uning puti astida boysundurghansen». Endi «barlıq mewjudatlarни uning puti astida boysundurghansen» dégini, héchqandaq nerse uningħha boysummasliqqa qaldurulmigraph, dégenlikturn.

Biraq, hazırche mewjudatlarning hemmisiningla uningħha boysun'ghanliqini téxi körmeye watimiz. **9** Lékin biz üçhün perishtilerdin «azghine waqt töwen qilin'ghan», ölüm azablini tartqanlıqı üçhün hazır shan-sherep we hörmət tajji kiydürdürgen Eysani körgüči bolduq; chünki U Xudaning mēhř-shepqi bilen hemmeyen üçhün ölümnin temini téтиdi. **10** Chünki pütükül mewjudatlar Özى üçhünmu hem Özى arqliqmu mewjut bolup turuwaqtqan Xudagħha nisbeten, nurghun oghullarni shan-sherepke bashlighanda, ularning nijatining yol bashlighuchisini azab-oqubetler arqliq kamaletke yetküzüşke layiq keldi. **11** Chünki pak-muqeddes Qilghuchi bilen pak-muqeddes qilin'ghanlarning hemmisi derweqe oxshash Birsidin kelgendor; shuning bilen ularni «qérindash» deyishtin nomus qilmaydu. **12** Xuddi U [Xudagħha (muqeddeses yazmilarda yézilgħandek): «Namingni qérindashlirimha jakarlaymen, Jamaat ichide Séni naħxħilarda kūlleymen» dégen. **13** U yene: «Men sanga tayinimex» we «Qarangħar, mana Men bu yerde Xuda Manga ata qilħan perzentler bilen bille» dégen. **14** Perzentler bolsa et bilen qandin tenlik bolghachqa, Oghulmu [shu perzentlerningkige] oxshashla et we qandin tenlik boldi. Bundaq qilishtiki meqset, U ölüm arqliq ölüm hoquqini tutqan Iblisning kūħini bikar qılıp, **15** ömür boyi ölüm qorquñchidin qulluqqa tutulghanlarning hemmisi azadilqqa chiqiřish üçhün idi. **16** Chünki U derweqe perishtilerge emes, belki Ibrahimming ewladlirigha tutishidu; **17** Shuning üçhün, U Xudagħha ait isħħarha imħimil bil-ħalli, we sadiq bash kahin boluħi üçhün, xelqning gunahliniring kechürum qurbanliqini bérleħişi üçhün, U her jehettin qérindashlirigha oxshash qilinshi kérék idu. **18** Chünki Özى sinaqlarni Öz beshidin kechürüp, azab-oqubet chekken bolghachqa, U sinaqlargħa duch kelgenlergħi yardem bèreleydu.

3 Shundaq iken, ey muqeddeses qérindashlar, ershtin bolħan chaqiriqqha ortaq nésip bolħanlar, özimiz ētirap qilħan Rosul we Bash Qahin, yeni Eysagħha köngħi qoypaq qarangħar. **2** Xuddi Musa [peyghember] Xudaning pütün ailiaside xizmet qilħanda Xudagħha sadiq bolghandek, umu özini teyinlep xizmetke Qoyghuchigha sadiq boldi. **3** Lékin önyi berpa qilghuchi özzi berpa qilħan oydinmu artuq shöhretke sazawer bolghinidek, Umu Musadin artuq shan-sherepke layiqtur. **4** Chünki hemme öyning berpa qilghuchisi bardur; lékin pütün mewjudatning berpa qilghuchisi bolsa Xudadur. **5** Musa bolsa xizmetkar salahiyyiti bilen Xudaning pütün ailiaside sadiqliq bilen kċiexi ashkarlinidighi isħħarha guwahliq bérish xizmitini qilħan. **6** Lékin Mesħi bolsa Xudaning ailiśige Oghul salahiyyiti bilen höküm sırudu; we eger biz jaśaritizim we tħidimidiz din bolħan ixtixarliqni axiṛgħihe ching tutsaq, derweqe Xudaning asħu ailiśige tħalli bolgħi. **7** Shunga, [muqeddeses yazmilarda] Muqeddeses Rohning déginidek, Büġi, eger siler [Xudaning] awazini anglisangar, **8** Eyni chaghħlarda Uni għezeplendürüp, chöl-bayawanda Uni sinigħan künidikidek, Yürikinglarni qattiq qilmangħar! **9** Mana shu yerde ata-bowliringħi Méni sinidi, ispatli hem Ménin qilħanlirimmi qiriq yil körüp kelgendi. **10** Men shu dewdrin bizarre bolup: — «Bular könglide daim adashqanlar, Ménin yollirrimi héch bilip yetmigen. **11** Shunga Men għeżepplini qedes ichip: — «Ular Ménin aramlīqimha qet'iy kirmeydu» dédim». **12** Endi qérindashlar, héchqaysingħi laman yaman niyetlik we étiqadisz qelb bolmisun, shundaqla uning mengħġi hayat Xudadin yüz örümseksliġ köngħi böllinqħar; **13** peqet «bügħi» bolidiken, héchqaysingħi l-għażiex qasidha azdurusħi bilen köngħiġġlarning qattiqlashmasliqqa üçhün her kūni bir-biringħarni jékilengħar. **14** Desleptiki xatirjemlikimizni axiṛgħihe ching tutsaqla, derweqe

Mesih bilen shérik bolghan bolgħim. **15** Yuqirida éytigħinidek: — «Bügħin, eger siler [Xudaning] awazini anglisanglar, Eyni chaghla l-Uni għezeplendürġen künidikidek, Yürikinglarni qattiq qilmangar!» **16** (Emdi Uning awazini anglap turup, Uni għezeplendürġen kimber id? Musa peyghembering yétekchilikide Misirdin [qutulup] chiqqan ashu [Israillarning] hemmisi emesmu? **17** U qirq yil kimlerge għeżeplendi? Yenila shu gunah ötküzüp, yiqlip jesetliri chölde qalghanlarga emesmu? **18** Shundaqla U kimlerge Öz aramlīqimha qet'iy kirmeyśi dep qesem qildi? Özige itaq qilmighanlarni emesmu? **19** Shunga bulardin körħuwalalaymizzi, ularning [aramlīqqa] kirmesliki étiqadsizli tüpeylidin id).

4 Emdi Uning aramlīqiga kirip behrinen bolush toghrisidiki wedisi [bzige] qaldurulghandin kényin, aranglardikki birersiningmu uning nésiwiśidin chūħiup qélishidin qorqunċha étihad qilayli. **2** Chünki xush xewer xuddi [chöldiki Israillarha] anglitilghandek bizlergimu anglitildi. Lékin ularning anglıgħanliri étihad bilen yughurulmighanliqtin, sóz-kalamning ularha héċhqandaq paydidi bolmighanidi. **3** Chünki bu aramlīqqa kirengħen bolsa — étihad qilgħan bizherim. Xuddi Xudaning éytqinidek: «Shunga men għeżeplinip qesem ichip: — «Ular Méning aramlīqimha qet'iy kirmeydu — dégen». Xudaning emelliri bolsa dunja apirek bolghandila hemmisi tamamlan'ghanidi; **4** chünki yaritilishning yettinchi kūni heqqide muqeddes yazmilarnergy bir yéride mundaq déyilgen: «Yettinchi kūni kelgende, Xuda hemme emelliridin aram aldi». **5** Yene kēlip yuqirida éytigħandek Xuda: «Ular Méning aramlīqimha qet'iy kirmeydu» dégenidi. **6** Buningdin körnerlikki, Xudaning aramlīqiga kireleydīghanbar bar, emma uning toghrisidiki xush xewerni awwal anglıgħanlar itaqtsizliq qilghanliqi ütchūn, uningga kirelmedi. **7** Shuning ütchūn, Xuda ene shu [aramlīq toghrisida] uzaq waqjittin kékinyi melum bir kūnni «bügħi» dep békkitip, Dawut [peyghember] arqliq yene shundaq éytqan: — «Bügħin uning awazini anglisanglar, Yürikinglarni qattiq qilmangar!» **8** Eger Yesħua [peyghember] [Israillarni] aramlīqqa kirkġżeen bolsa id, Xuda kényin yene bir [aramlīq] kūni togruluq démigen bolatti. **9** Qisqis, shabat künidiki bir aramlīq Xudaning xelqini kiitmekte. **10** Chünki Xudaning aramlīqiga kirkġħiħek xuddi Xuda «Öz emel-ishħiridin aram alghan» dek, özliniżżeq isħħiridin aram alidu. **11** Shunga héċċaqsimizning ene shu [Israillardek] itaqtsizlik qilgħan haliti yiqlip chūħmesliki ütchūn, herbibrimiz bu aramlīqqa kirishke intilejli. **12** Chünki Xudaning sóz-kalamni janliqtur we kükċe igidur, hetta jan bilen roħni, yiliuk bil- bogħumlani bir-biridin ayriwteleġiduk deri jidde, herqandaq qosh bisq iqilqin ittikur, qelbdiki oy-pikir we arzu-nietylerning üstidin hökum chiqargħuchidur. **13** Uning aldida héċċqandaq mewjudat ghajip emestur; belki bizdin hésab Alghuchining közliri aldida hemme isħ ochuq-ashkaridur. **14** Shundaq bolghaniken, shundaqla ersħ-asmanlardin ötup chiqqan ulugħ Bash Qahinimiz, yene Xudaning Oħgli Eysa bolghaniken, biz- ħtieq qilgħan emmibbi ching turayli. **15** Chünki bzige teyinlen'gen bash kahinimiz ajizliq l-ixxha hésdashliq qilmighuchi emes, belki bzige oxhash herxil azdurush-sinaqlargħa duċċi kelgen, lékin gunah sadir qilip baqmgħuchidur. **16** Shunga yürirkimiz tqoħha reħim-shepketke érishish we yardennej étihadjal qwaqtimizda shapaet tépish ütchūn méħir-shepket [ayan qilin'għuchi] textke yéqinlishayli.

5 Her qétimliq bash kahin insinlar arisidin tallinip, xelqje wakaliten Xudagħa xizmet qilishqa, yene xelqning atiġħan hediyelirini we gunahlar ütchūn qilgħan qurbanliq l-ixxha Xudagħa

sunuħħqa teyinlinidu. **2** Uning herterepleq ajizliżi klixi bolghachqa, bilimsizler we yoldin chetnigenlerge mulayimliq bilen muamile qilalayid. **3** Shu ajizliji ütchūn u xelqning gunahliri hésabigha qurbanliq sun'għandek, öz gunahliri ütchūnmu qurbanliq sunuħħqa toħġra keliđu. **4** Héċċbir kishi bu shereplik mertiwini özlükidin almaydu, peqet Harun'ha oxħħash, Xuda teripidin chaqirilghandila uni alidu. **5** Xuddi shuningdek Mesihmu bash kahin mertiw isige Öżini ulugħlap özlükidin érishken emes, belki Uni [ulugħiġi huchi Xuda] Özi id; U Nuningħha: — «Sen Méning Oħglundur sen, biġżeen Men Séni tughħidurdum» dégen. **6** U [muqeddes yazmilarnergy] yene bir yéride Uningħha: — «Sen ebedi l-ebbediċi Melkizedekn tipidiki bir-kahindur森 dégen. (**aiōn għ165**) **7** [Mesih] yer yuzidki künnerde, Öżini örüm din qutquzwelħiħha qadir Bolghuchiga qattiq nidalar we kóz yashliri bilen dua-tilawtew we yilinishlarni kőtdi. Uning ix-las-xienlikidin dualiri ijabet qilindi. **8** Gerche U [Xudaning] Oħgli bolsimu, azab chékkishli arqliq itaqtemen bolushni ögendi. **9** U mana mushundaq mukemmell qilin'għan bolghachqa, barliq Özige itaq qilgħuchilargħa mengħiġliuk nijatni barliqqaq keltürgħiċċi bolup, (**aiōn għ166**) **10** Xuda teripidin «Melkizedekn kahinliq tütžumi tertipide bash kahin» dep jakarlandi. **11** Bu isħ togruluq éytidigan nurħun soċċlirimiz, lékin qulaqliringar pang bopol ketkech, bularni silerge éniq chūħendürħi tes. **12** Chünki siler alliburun telim bergħiċċi bolushqa tēgħiżliq bolghan chagħidu, emmietty siler yenila Xudaning sóz-kalamining asasij heqiqiġi ririn néme ikenlikni bashqilarning yéngiwashtin ogħiġi tħalliha moħħas-silġ; silerge yirik yémeklik emes, belki yenila süt kérkert. **13** Chünki peqet süt bilenla ozuqlini dighanlarning bowaqtaq perqi yoqtur, ular heqqaniyet kalamiga pishħiġi bolmighan għoridur, xalas. **14** Biraq yémeklik bolsa yétilgenler, yeni öz ang-zéħinlirini yaxhiyamanni perq étishke yétildurgen leħiħi.

6 **2** Shuning ütchūn, Mesih toghrisidiki deslepk asasij telimde toxtap qalmay, — yene qaytidin «ölük isħlar» din towa qilish we Xudagħa étihad bagħlash, chommlid-durli, «qol tekgiżi», ḥolgenlerning tiridur il-ħalli we mengħiġliuk hōk-sorax toghrisidiki telimlerdin ul salayli dep olturmay, mukemmellikke qarap mangayli. (**aiōn għ166**) **3** Xuda xalighaniken, biz shundaq qilimiz. **5** Chünki eslide yorutulup, ersħtiki iltippattin tēt-ġħadha, Muqeddes Roħtin nésip bolghan, Xudaning sóz-kalamining yaxshili kini hem kelgħi zamanda ayan qilinidha qdurettnej hés qilip baqqanar eger yoldin chetnigen bolsa, ularni qaytidin towa qildurush herġi mumkin emes. Chünki ular öz-żieq qilip Xudaning Oħgliini qaytidin kręstlep reswa qilmaqt. (**aiōn għ165**) **7** Chünki kōp qétiimlaq öz-üstige yaghha yamgħur siġġini ichken, özide tērighħuchilargħha men-peeħlik ziraetlerni östtirüp bergen yer bolsa Xudadin beriket almaqta. **8** Biraq tiken we qamħaqha östtirġen bolsa, u erzimes bopol, lenetke yéqin bopol, aqwiwi köydürüllushtin ibaret bolidu. **9** Lékin ey soċċi klixi, gerche yuqiriqi isħħarli til-ġaġba al-ħalli bolsaqnu, silerde buningdinu ewwel isħħar, shundaqla nijatliqning élip baridighan isħħarli bar dep qayil bolduq. **10** Chünki Xuda qilgħan emelliringlarni we Uning muqeddes bendilirige qilgħan we hazi rru qiliwatqan xizmittingar arqliq Uning nami ütchūn körsetken mēħir muhebbtingħiġi untup qalidighan adaletszlerdin emes. **11** Emma silerning ümidingħarlarning tolku jezm-xatirjempik bilen bolushi ütchūn, herbiringħarlarning axirgħiċċe shundaq għeyret qilishħingħarha intizarmi; **12** shundaqla soremliderin bolmay, belki étihad we sewrħan li arqliq Xudaning wedilirige warisliq qilgħħanlarni ül-ġeġi qilidighan lardin bolghaysi. **13** Chünki Xuda

Ibrahimgħa wede qilghanda, Özidin üstün turidighan héchkin bolmīghachqa, Özi bilen qesem qilip: **14** «Sanga choqum bext ata qilimen, séni choqum köpeytip bériment» — dédi. **15** Shuning bilen, [Ibrahim] uzun waqt sewr-taqet bilen kütüp, Xudaning wedisige érishti. **16** Chünki insanlar özliridin üstün turidighan birini tilga élip qesem qilidu; ularning arisida qesem ispat-tesiqi hésablinip, her xil talash-tartishlарha xatime bérividu. **17** Shuningdek Xuda, Öz wedisige warisli qilghanlarha Öz nishan-meqsitining özgermeydighanlıqını téximu ochuraq bildürüş üçhün, qesem qilip wede berdi. **18** Shuning bilen qet'iy özgermes ikki ish arqlıq, köz aldimizda qoyulghan tūmidni ching tutush üçhün [halakettin] özimizni qachurup uni bashpanah qilghan bizler küchlük righbet-ilhamħa érisheleyim (bu ikki ishta Xudaning yalghan éytishi qet'iy mumkin emes, elwette). **19** Bu tūmid jénimizgħa ching bagħlan għan kέme lenggiridek shubħisiz hem mustehkem bolup, [ershtik] ibadtexanining [ichki] perdisidin ötup bizni shu yerge tutashturidu. **20** U yerge biz iż-żejha yol ēchip mangħħuchi Eysa bizdin awwal kirgen bolup, Melkizedekning kahinliq tützümü tertipeidi menggħi l-kien teifynlen-gen Bash Kahin boldi. (**aioñ g165**)

7 Chünki bu Melkizedek Salém shehirining padishahi, shundaqla Eng Aliy Bolghuchi Xudaning kahini bolup, Ibrahim padishahlarni yéngip jengdin qaytqanda, uning aldigha chiqqan we uningha bext tiligenidi. **2** Ibrahim bolsa érishken barlıq [oljisining] ondin bir ültüshini uningha atighanidi. [Melkizedek dégen isimning] birinchi menisi «heqqaniyet padishahi» dégenliktir; uning yene bir nomi «Salémning padishahi» bolup, buning menisi «amanlıq padishahi» dégenliktir; **3** uning atisi yoq, anisi yoq, nesebnamisi yoq, künliniring bashlinishi we hayatining axirlishihi yoqtur, belki u Xudaning Oghligha oxshash qilinip, menggülik kahin bolup turidu. **4** Emdi qaranglar, bu Melkizedek némidégen ulugh adem-he! Hetta ata-bowlirimizning chongi Ibrahimmu oljisining ondin birini uningha atighan. **5** Derweqe Lawiyning ewladiliridin kahinliqni zimmisige alghanlar Tewrat qanuni boyiche xelqtiń, yeni öz qérindashliridin Ibrahimning pushtidin bolghiniga qarimay tapqinining ondin bir ültüshini yighthisi emr qilin'ghan. **6** Lékin bularning qebile-uruqidin bolmaghan Melkizedek bolsa Ibrahimdin «ondin bir ültüshı»ni qobul qilghan andin Xudaning wedilirige ige bolghuchi Ibrahimha bext tiligen. **7** Shübhisisizi, bext tiligüchi bextke érishküchidin üstündür. **8** Bu yerdiki «ondin bir ültüshı»ni qobul qilguchilar ölidighan ademlerdindur; u yerdiki «ondin bir ültüshı»ni qobul qilguchu toghrisida [muqeddeses yazmilarda] «U hayat yashighuchi» dep guwahlıq bérilgendor. **9** Hetta mundaq déyishke boliduki, ondin bir ültüshini alidighan Lawiyumu [ejdadı] Ibrahim arqılıq [Melkizedekke] ondin bir ültüshını bergen. **10** Chünki Melkizedek Ibrahimni qarshi alghanda, Lawiyini [kelgüsidi] pushti bolush süpitide] yenila Ibrahimning téne ide, dep hésablashqa bolidu. **11** Emdi Lawiy qebilisining kahinliq tütümü arqılıq mukemmel heqqaniylıq kéleleydighan bolsa (chünki shu tütümge asaslinip Tewrat qanuni Israil xelqige chüshürülgenidi), keyinki waqtarda Harunning kahinliq tütümü boyiche emes, belki Melkizedekning kahinliq tütümü boyiche bashqa bir kahinning chiqishining néme hajiti bolatti? **12** Emdi kahinliq tütümü özgertilgen bolsa, uningha [munasiwetlik] qanuntütümü özgertilishke toghra kélédi. **13** Chünki bu éytılwatqan sözler qaritilghan zat bolsa bashqa bir qebilidin bolup, bu qebilidin héchqim kurban'ga xizmette bolup baqmigan. **14** Chünki Rebbimizning Yehuda qebilisidin chiqqanlıqi éniq; Musa bu qeble toghrisida kahinliqqa munasiwetlik héchbir nerse

démigenidi. **15** Emdi Melkizedektek bashqa bir kahin chiqqan bolup, bu özgirish munulardin téximu roshen bolidu; **16** uning [kahinliqqa] teyinlinishi et igilirige baghliq emr bilen emes, belki pütmes-tügimes hayatning qudratidin bolghandur. **17** Chünki bu hegte [muqeddes yazmilarda]: «Sen ebedil'ebedigiche Melkizedekning tipidiki bir kahindursen» dep guwahliq bérilgen. (**aïön g165**) **18** Chünki aldinqui emr-tüzüm ajizliqi we üniümsizlikü tüpeylidin kütchidin qaldurulghan **19** (— chünki Tewrat qanuni héch ishni kamalette yetküzelmildi). Uning orniga bizni Xudagha yéqinlashturidighan, uningdin ewzel ümid élip kélindi. **21** Uning üstige, bu ish [Xudaningu] qesimi bilen kapaleteke ige bolmay qalmidi (ilgiri ötken kahinlar [Xudaningu] qesimisiz kahin bolghanidi; lékin, Eysa bolsa Özige: — «Perwerdigar shundaq qesem ichti, hem hergiz bumingdin yanmaydu: — «Sen ebedil'ebedigiche kahindursen» Dégüchining qesimi bilen kahin boldi»). (**aïön g165**) **22** Emdi Eysa shundaq ulugh ish bilen ewzel bir ehdining képili qilindi. **23** Yene kélip, ilgiri ötken kahinlar köp bolushi kerek idi; chünki ularning [herbir] ölüm tüpeylidin wezipisini dawamlashturmalay qalghan. **24** Lékin [Eysa] menggüge turghachqa, Uning kahinliqi hergiz özgertilmestur. (**aïön g165**) **25** Shu swebetin, U Özi arqliq Xudaningu alidiga kelgenlerni üzil-késil qutquzushqa qadir; chünki U ular üçhün Xudagha murajiet qilishqa menggü hayattur. **26** Mushundaq bir bash kahin del bizning hajitimizdin chiqidighan — muqeddes, eyibsiz, ghubarsiz, gunahkarlardin néri qilin'ghan, ershlerdin yuqiri élip kötürlügen kahindur. **27** U ashu bash kahinlardek her künü aldi bilen öz gunahliri üçhün, andin xelqning gunahliri üçhün qurbanlıq sunushqa mohtaj emes. Chünki U Özini qurbanlıq süpitide sun'ganda, hemmeylen üçhün buni bir yolila ada qildi. **28** Chünki Tewrat qanuni ajiz bende bolghan insanlarni bash kahin qilip teyinleydu, lékin Tewrat qanunidin keyin kelgen Xudaningu qesem-kalamı menggüge kamalette yetküzelgen Oghulni bash kahin qilip teyinlidi. (**aïön g165**)

8 Éytqanlırimızning bash nuqtisi shuki: Ershtiki ulugh Bolghuchining textining ong teripide olтурghan shundaq bir Bash Kahinimiz bar. **2** U muqeddes jaylarda, shundaqla insan emes, belki Perwerdigar tikken heqiqiy ibadet chédirining hemmiside kahinliq xizmitini qilghuchidur. **3** Herbir bash kahin hediye hem qurbanliqlar sunush üçhün teyinlinidu. Shuning üçhün, [bizning bu bash kahinimizningmu] birer sunidighini bolush kerek idi. **4** Derweqe eger U yet yuzide bolsidi, hergiz kahin bolmaytti; chünki bu yerde Tewrat qanuntümlü boyiche hediye sunidighan kahinler alliburunla bardur **5** (bu [kahinlar] xizmet qildigihan [ibadet chédiri] peqetah ershtiki ishlarning köchürlimusi we kölenghisidur. Musa del bu ibadet chédirini qurushqa bashlighanda, Xudanıng wehiysi uningha kélip: «Étiyat qilghinki, bularning hemmisini sanga taghda körsitilgen örnек boyiche yasighin» dep agahlandurghan). **6** Lékin hazir U ([kona ehdiye ait] wedilerdin ewzel wediler üstige béktilgech) téximu yaxshi bir ehdining wasitichisi bolghachqa, Uningha bérilgen kahinliq xizmiti bashqa kahinlarningkidin shunche ewzel turidu. **7** Eger shu deslepki ehde kem-kütisiz bolsa idi, kénykisi üçhün orun izdeshning héchqandaq hajiti bolmighan bolati. **8** Lékin, Xuda kona ehdini yétersiz dep qarap, [Israilargha] mundaq dégen: — «Mana, shu künler kéléduki, — deydi Perwerdigar, — Men Israil jemeti we Yehuda jemeti üçhün yéngi bin ehdini emelge ashurimen. **9** Bu ehde ularning ata-bowlirli bilen tüzgen ehdiye oxshimaydu; shu ehdini Men ata-bowlirini qolidin tutup Misirdin qutquzup ýétekliginimde ular bilen tüzgenidim; chünki ular Men bilen

tüzüşken ehdeme turmidi, men ulardin nezirimi yötkidim, — deydi Perwerdigar. **10** Chünki shu künlerdin keyin, Méning Israil jemeti bilen tüzidighan ehdem mana shuki: — «Men Öz tewrat-qanunlirimmi ularning zéhin-eqlige salimen, hemde ularning qelbigimu pütimen; Men ularning Xudasi bolimen, ularmu Méning xelqim bolidi. **11** Shundin bashlap héchkim öz yurdishigha, yaki öz qérindishigha: — «Perwerdigarni tonughin» dep ögitishining hajiti qalmaydu; chünki ularning hemmisi, eng kichikidin chongighiche Méni bilip bolghan bolidi; **12** chünki men ularning qebihliklirige rehim qilimen hemde ularning gunahliri we itaetsizlikirini menggüre ésimdin chiqiriwetim». **13** Emdi Xudaning bu ehdini «yengi» déyishi burunqisini «kona» dégenlikidur; emdi waqtı ötken, konirighan ish bolsa uzun ötmey yoqilidu.

9 Birinchi ehdide munasiyetlik ibadet belgilimiliri we yer yúzige tewe bolghan bir muqeddes ibadet jayi bar idi. **2** Buningha bir ibadet chédiri tikilgenidi; uning muqeddes jay dep atalghan birinchi bölmunde chiraghidan, shire hemi shire üstide retlen'gen nanlar bolati. **3** Uning ikkinchi, [yeni ichki] perdisiñin keynide eng muqeddes jay dep atalghan yene bir chédir bölmü bar idi. **4** Shu yerge tewe bolghan altun xushbuyqe we pütiýune altun bilen qaplan'ghan ehde sanduqi bar idi. Sanduqning ichide altundin yasalghan, manna séljin'ghan komzek, Harunning bix sürgen hasisi we ikki ehde [tash] taxtisi bar idi. **5** [Sandug] üstidiki «kafaret texti»ning üstige shan-shereplik «kérub»lar ornitilghan bolup, qanatlari bilen uni ýepip turatti. Emdi bular togruluq temsiliy toxtlishning hazir waqtı emes. **6** Bu nersiler mana shundaq orunlasheturulghandin keyinla, kahinlar chédirning birinchi bölmülige [«yeni muqeddes jay»gha] herdaim kirip, ibadet xizmitini qilidu. **7** Biraq, [«eng muqeddes jay» dep atalghan] ikkinchi bölmäge peget bash kahin yilda bir qétimla kiridu. Kahin u yerge öz gunahliri we xelqning nadanlıqinti ötküzen gunahliri üçhün atalghan [qurbanliq] qénini almay kirmeydu. **8** Bu ishlar arqliq Muqeddes Roh shuni körsitip bermektilki, bu birinchi ibadet chédiridiki tüzüm inawetlik bolup tursila, eng muqeddes jaygha baridighan yol yenila échilmaydu. **9** Mana bular resimdek hazirqi zamanni roshenleshtürigidighan bir xil obraz, xalas. Buningdin shuni körtüwélishqa boliduki, bu chédirda sunulidighan hediye we qurbanliqlar ibadet qilghuchini wijdanida pak-kamil qilalmaydu. **10** Ular peget ýemek-ichmekler we boyini suga séshining türlürlük resmiyetlirige baghqliq bolup, [qanun-tüzüm] tütütlüsh waqtı kelgүchilik kükche ige qilin'ghan, insanlarning etirigila baghqliq bolghan belgilime-nizamlardur. **11** Lékin Mesih bolsa kelgüsidiği karamet yaxshi ishlarni élip barghuchi bash kahin bolup, adem qoli bilen yasalmighan, bu dunyagha mensup bolmighan, téximu ulugh we téximu mukemmel ibadet chédirigha kirdi; **12** öchke yaki mozaylarning [qurbanliq] qénini emes, belki Özining [qurbanliq] qénii arqliq U (Özila menggülük hörlük-nijatni igiligen bolup) bir yolila menggüre eng muqeddes jaygha kirdi. (aiónios g166) **13** [Kona ehde déwride] öchke we buqlarning qénii hem inekning külliri napak bolghanlarning üstige sépilde, ularni et jehetidin tazilap pak qilghan yerde, **14** undaqta, menggülük Roh arqliq özini ghubarsiz qurbanliq süpitide Xudagha atighan Mesihning qénii wijdanalinglarni ölüç ishlardin pak qilip, bizni menggü hayat Xudagha ibadet qilishqa téximu ýéteklimedmu! (aiónios g166) **15** Shuning üçhün u yengi ehdining wasitichisidur. Buning bilen (insanlarning awwalqi ehde astida sadir qilghan itaetsizlikliri üçhün azadliq bedili süpitide shundaq bir ölüm bolghaniken) Xuda teripidin chaqırılganlar wede qilin'ghan menggülük mirasqa érisheleydu. (aiónios g166) **16** Eger wesiyet

qaldurulsa, wesiyet qaldurghuchining ölüshi testiqlan'ghuche, wesiyet kükche ige bolmaydu. **17** Chünki wesiyet peget ölümdin kékyn kükche ige bolidu. Wesiyet qaldurghuchi hayatla bolsa, wesiyetining héchqandaq kükchi bolmaydu. **18** Shuningha oxhash, deslepki ehdimu qan éqitilghandila, andin kükche ige bolghan. **19** Chünki Musa Tewrat qanuni boyiche herbir emrini pütün xelqqe uqturghandin keyin, mozay we öchkilerning sugha arilashturulghan qénini qizil yung yipta baghan'ghan zofa bilen qanun desturigha we pütün xelqqe sépíp, ulargha: **20** «Mana, bu Xuda silerning emel qilishinglarga emr qilghan ehdingin qénidur» — dédi. **21** U yene oxhash yolda ibadet chédirigha we chédirdiki ibadete munasiyetlik pütkül saymanlarning üstige qan septi. **22** Derweqe, Tewrat qanuni boyiche hemme nerse dégüdeq qan bilen paklinidu; [qurbanliq] qénii tökülmigüche, gunahlar kechürüm qilinmaydu. **23** Xosh, ershtike teqlid qilip yasalghan bu buyumlar mushundaq [qurbanliqlar] bilen paklinishi kerek idi. Biraq ershtiki nersilerning özi bulardin esil qurbanliqlar bilen paklinishi kerek. **24** Chünki Mesih ershtiki heqiqiy ibadet jayığha teqlid qilin'ghan, adem qoli bilen yasalghan muqeddes jaygha emes, belki Xudaning huzurida bizge wekillik qilip hazır bolush üçhün ershning özige kirip boldi. **25** [Yer yüzidiki] bash kahinning yilmuyil öz qénini emes, belki [qurbanliqlarning] qénini élip, eng muqeddes jaygha qayta-qayta kirip turghinidek, u qurbanliq süpitide özini qayta-qayta atash üçhün kirdigi yoq. **26** Eger shundaq qilishning zörüriyiti bolghan bolsa, dunya apiride bolghandin béri Uning qayta-qayta azab chékishighe toghra keletti. Lékin U mana zamanlarning axirida gunahni yoq qilish üçhün, bir yolila Özini qurban qilishqa otturigha chiqtı. (aiónios g165) **27** Hemme ademning bir qétim ölüshi we ölgedin keyin soraqqa tartılıshi békitilgen'ge oxhash, **28** Mesihmu nurghun kishilerning gunahlirini Öz üstige elish üçhün birla qétim qurbanliq süpitide sunulghandin keyin, Özini telpinüp kütkenlerge gunahni yoq qilghan halda nijat keltirүүshe ikkinchi qétim ashkare bolidu.

10 Tewrat qanuni kelgüsidi élip kelinidighan güzel ishlarning öz eymini emes, belki ularning kölenggisinila süretelep bergechke, u telep qilin'ghan, yilmuyil sunulup kéliwatqan oxhash qurbanliqlar arqliq [Xudagha] yéqinlashmaqchi bolghanlarni hergizmu mukemmeliq qilalmaydu. **2** Bolmisä, mushu qurbanliqlarning sunulushi axirlıhatti, chünki ibadet qilghuchilar pak qilinip, wijdani yene öz gunahliri tüpeylidin azablanmaytti. **3** Halbuki, mushu qurbanliqlar yilmuyil öz gunahlirini özlirige eslitip turidu. **4** Chünki buqa we öchkilerning qénii gunahlarni hergiz élip tashliyalmaydu. **5** Shuning üçhün, U dunyagha kelgende mundaq dégen: — «Ne qurbanliq, ne atighan ashlıq hediyliri bolsa Séning telep-arzuyung emes, Biraq Sen Men üçhün bir ten teyyarlap berding; **6** Ne köydürme qurbanliqlar, ne gunah qurbanlıqidinmu sóyünmiding; **7** Shunga jawab berdimki — «Mana Men keldim! — Qanun desturungda Men togruluq pütlügendek — **1** Xuda, iradengni emelge ashurush üçhün keldim». **8** Yuqırıda: «Ne qurbanliq, ne ashlıq hediyliri, ne köydürme qurbanliqlar ne gunahni tiligüchi qurbanliqlar Séning telep-arzuyung emes, Sen ulardinmu sóyünmiding» (bu qurbanliqlar Tewrat qanuning telipi boyiche sunulushi kerek idi) déginidin keyin **9** yene: «Séning iradengni emelge ashurush üçhün keldim» dégen. Démek, [Xuda] keyinkisini kükche ige qilish üçhün, aldinquisini emeldiñ qaldurudu. **10** Xudaning bu iradisi boyiche Eysa Mesihning téning bir yolila qurban qilinishi arqliq biz gunahtin paklinip, [Xudagha] ataldoq. **11** Her kahin her küni ibadet xizmitide turidu, shundaqla gunahlarni hergiz saqit qilalmaydighan

oxshash xildiki qurbanliqlarni [Xudagha] qayta-qayta sunidu. **12** Biraq, bu [kahin] bolsa gunahlar üçhün birla qétimliq menggü inawetlik bir qurbanliqni sun'għandin keyin, Xudaning ong yénida olturdi; **13** U shu yerde «dūħiħmenliri Öz ayighi astida textiper qilin'ghu» kütidu. **14** U mushu birla qurbanliq bilen Xudagħha atap pak-muqeddes qilin'ghanlarni menggħe mukkemmell qildi. **15** [Muqeddes yazmilarda] [pütiġlengedek], Muqeddes Rohmu bu heqte bizże guwahlq bérividu. Chünki U awwal: — **16** «U künnerdin keyin, Méning ular bilen tüzidighan ehdem mana shuki, deydu Perwerdigar; Men Öz tewrat-qanunlirimmi ularning zéhiñ-eqligimu salimen, Hemde ularning qelbigimu pütmien» dégħendin keyin, U yene: — **17** «Ularning gunahliri we itaetsizlikirini menggħe ésim din chiqirowtēmen» — dégen. **18** Emdi shu yolda gunahlar kechxuri qilin'ghaniken, gunahlar üçhün qurbanliq qilishning hajitmu qalmaydu. **19** Shuning üçhün, ey qérindashlar, Eysaning qéni arqliq eng muqeddeses jaygħa kirishke jür'atlik bolup, **20** (U bizże ēchip bergen, ibadetxanining perdisidin (yenī, Uning et-ténidin) ötídighan shu yipyéngi, hayatiq yoli bilen) **21** shundaqla Xudaning ailisini bashquridighan biznug uluġ kahinimiz bolgħaniqi bilen, **22** dillirimiz wijdandiki bulghunushlardin sépilish bilen pakkant'ghan we bedinimiz sap su bilen yuyulghandek tazilan'ghan halda étiquadning tolqu jez̃m-xatirjemli we semimij qelb bilen Xudagħha yéqinlishayli! **23** Emdi étirap qilghan ümidimizde tewremmey ching tarayi (chünki wede Bergħuchi bolsa sözide turghichidur) **24** we mēhri-muhabbet körstitħ we güzel ish qilishqa bir-birimizni qandaq qozqhash we righbetlendürüshni oħlayli. **25** Beziler adet qiliwalghandek, jamaette jem bolushtin bash tartmayli, belki bir-birimizni jékilep-ilhamlandurayli; bolupmu shu künining yéqinlashqanlıqını bayqihininglarda, téximu shundaqlaq qilayli. **26** Heqqetni tonuħha nésip bolghandin keyin, yenila uesten gunah ötküziwersek, u chaghda gunahlar üçhün sunulidighan bashqa bir qurbanliq bolmas, **27** belki bizże qalidighini peqet soraq, shundaqla Xuda bilen qarshilishidighanlarni yep tütigkeitke teyyar turidighan yalqunluq otni qorqunch ichide kütħiħla, xallas. **28** Emdi Musagħha chūshħuriġen Tewrat qanunini közge ilmighan herqandaq kishi ikki yakki üchi guwahlching ispati bolsa, kengħħilik qilinmayla öltüruletti. **29** Undaqta, bir kishi Xudaning Oghlini depsende qilsa, Xudaning eħdisining qénigha, yenī özini pak qilghan qan'gha napak dep qarisa, shepqet qilghuchi Rohni haqaret qilsa, buningdin téximu éghir jazagħha layiq hésablinidu, dep oylimamsiher? **30** Chünki [Tewratta] «Intiqam Méningkidur, kishining qilmishlirini öz bésħiha özüm yandur, deydu Perwerdigar» we «Perwerdigar Öz xelqini soraqqa tartidu» dégħiġi bilimiz. **31** Mengħiż hayat Xudaning qollirığha chūshħi jazalinh qedeq deħsetħetlik iš-ħe! **32** Emdi siler yorutoluhsin keyin, azab-oqubetlik, qattiq kureħħlerje berdashliq bergen ashu burungi künnerli ēsinglarda tuttingħar. **33** Bezi waqitlarda reswa qilinip haqaretlesh we xarliniħlarrha uchriddingħar we bezi waqitlarda mushundaq muamilierge uchrighanlarrha derddash boldungħar. **34** Chünki siler hem meħbuslarning derdige orthaq boldungħar hem mal-mulkungħar bulan'għandimu, kelgħiseite tħixmu ésil hem yoqap ketmeydighan baqiq teeluqatqa ige bolidiħanliq ġingħalni bilgechke, xushħaliq bilen bu isħni qobul qildingħar. **35** Shuning üçhün, jasaritngħarri yoqatmangħar, uningdin intayin zor in'am bolidu. **36** Chünki Xudaning iradisige emel qilip, Uning wede qilghiniga muyesser bolush üçhün, sewr-chidam qilishħing larrha toħġra kēlidu. **37** Chünki [muqeddes yazmilarda] [Xuda] mundaq dégen: — «Peqet ażghine waqittin kéisylha», «Kelgħuchi derweqe yétip kēlidu, U kċekkmejdu. **38** Biraq

heqqani bolghuchi étiquad bilen yashaydu; Lékin u keynige chékinse, Jénim uningdin söyümneydu». **39** Halbuki, biz bolsaq keynige chékinip halak bolidiħanlardi emes, belki étiquad bilen öz jénimizni igiligenlerdindurmiz.

11 Étiquad bolsa ümid qilghan isħlarning réalliqtiki ipadis we körümneydīgħan shey' ilerning delididur. **2** Chünki burunqi mötiwerlimiz qedimde mana shu étiquad bilen [Xudadin kelgen] yaxshi guwahlqni alghaq. **3** Biz étiquad arqliq kainatning Xudaning söz-kalamı bilen ornitilghaniqni, shundaqla biz körwutqan mewjudatħarning kōrgili bolidiħan shey' ilerden chiqqan emeslikini chħuħineleymiz. (**aioñ g165**) **4** Étiquadi bolghachqa Habil Qabilinġi idimmu ewzel bir qurbanliqni Xudagħha atiġħan; étiquadi bolghachqa Xuda uning atiġħanlirini teriple, uningħha heqqani dep guwahlq berdi. Gerche ölgen bolsimu, étiquadi bilen u yenila bizże guwahlq qilmaqt. **5** Étiquadi bolghachqa, Hanox ölümmi körmeyeħa [ershke] kötürüldi; Xuda uni kötüüp élip ketkechke, u yer yüzieħe héch tépilmidi. Sewebi u élip kétihshtin ilgħi, Xudani xurser qilghan adem dep teriplen'genidi. **6** Emdilikte étiquad bolħol turup, Xudani xurser qilish mumkin emes; chünki Xudaning alidha baridighan kishi Uning barliqħa, shundaqla Uning Özini izdgħenlerje ejrini qayturghuchi ikenlikige išinħi kerek. **7** Étiquadi bolghachqa, Nuh tħixi körülüp baqmgħien weqeler heqqide Xuda teripidin agħħandurulghanda, ixlasmenlik qorqunċi bilen aħlisidiklerni qutquzush üçhün yogħan bir kέme yasidi; hemde étiquadi arqliq shundaqlaq qilip püktul dunyadikilerning gunahliri üstdin hökum chiqardi, shundaqla étiquadten bolghaq heqqaniyliqqa mirasxor boldi. **8** Étiquadi bolghachqa, Xuda Ibrahimni uningħha miras süpitide bermekħi bolghaq zémien'ha bérishqa chaqirghanda, u itaq qildi; u qeyerge baridighanliqini bilmey turup yolħha chiqt. **9** Étiquadi bolghachqa u wede qilin'han zéminda, xuddi yaqa yurttu turghandek musapir bolup chédidarlarni makān qilip yashidi. Xudaning uningga qilghan wedisining orthaq mirasxorli ħolħan Ishaq we Yaquplarmu uning bilen birge shuningħha oxshash yashidi. **10** Ibrahimning shundaqlaq qilishidiki seweb, u illiri mustehkem bolghaq sheħerni kütkenidi; sheħerning layihiligħi hem qurghuchisi Xuda Özidur. **11** Étiquadi bolghachqa Sarah gerche yashinip qalghan, tugħut yéshidin ötken bolsimu, hamilidar bolush iqtidariġha ige boldi; chünki u wede qilghan Xudani isħenħl kliq dep qaraytti. **12** Buning bilen birla ademdin, yenī ölgen ademdek bolup qalghan bir ademdin asmandi kulturuzzeb kop, dengħi saħħidli qumdek sansiz ewladdrar barliqqa keldi. **13** Bu kishilerning hemmisi Xudaning wede qilghanliरighha muyesser bolħol turupla étiquadi bolghaq halda alemin ötти. Biraq ular hayat waqtida bularning kelgħiseite emel āshurulidighanliqini yiraqta körüp, quħaq ēchip xurserlik bilen kütken we özlini yer yüzieħe musapir we yoluchi dep ashkare ēytqanidi. **14** Bu bundaq sözħħi qilghan kishilerning bir wetenni teshna bolup izdewatqanliqini ēnq ipadleydu. **15** Derweqe, ular öz yurtini sēghin'għan bolsa, qaytip kétiħi puristi chiqqan bolatti. **16** Lékin ular uningdinmu ewzel, yenī ersħtiki bir makamni telpünip izdiemekte. Shuning üçhün, Xudaning ozlirining Xudasi dep atilishidin nomus qilmayd; chünki mana, U ular üçhün bir sheher hazirligħan. **17** Ibrahim Xuda teripidin sinjal ħażiha, étiquadi bolghachqa ogħli Ishaqni qurbanliq süpitide Xudagħha atidi; gerche u Xudaning wedilirini, jümlidin «Sening namingni dawamlasħtħuridighan nesling bolsa Ishaqtn kēlipp chiqidu» dégħiġi tapshur walghaq bolsimu, u yenila birkindib oħġlini qurban qilishqa teyyar turdu. **19** Chünki u hetta Ishaq ölgen teqdirdim, Xudaning uni tirildürħi kieq qadır ikenlikige išħendi. Mundaqche ēytqanda, Ishaqni ölümdin

tirildürilgendek qaytidin tapshuruwaldi. **20** Étiqadi bolghachqa, Ishaq oghulliri Yaqup bilen Esawning kelgusi ishlirigha xeyrlik tilep dua qildi. **21** Étiqadi bolghachqa, Yaqup alemdin ötüş alida Yüsünping ikki oghlining herbiri üchün xeyrlik dua qilip, hasisiga tayinip turup Xudagha sejde qildi. **22** Étiqadi bolghachqa, Yüsüp sekratqa chüshüp qalghanda, beni Israilning Misirdin chiqip kétidighanliqini tilgha aldi hemde özining ustixanliri togruluqmu emr qildi. **23** Étiqadi bolghachqa, Musa tugulghanda, uning ata-anisi uni üch ay yoshurdi; chünki ular Musaning yéqimliq bir bala ikenlikini kördi, padishahning permanentidinmu qorqmidı. **24** Étiqadi bolghachqa, Musa chong bolup ulugh zat bolghandin keyin, «Pirewning qizining oglhi» dégen ataqta turiwérishnii ret qilip, **25** gunah ichidiki lezzetlerdin waqtliq behrimen bolushning ornigha, Xudaning xelqi bilen bille azab chékishni ewzel kördi. **26** U Mesihke qaritilghan haqaretke uchrashni Misirning xezinisidiki bayliqlarha ige bolushtinmu ewzel bildi. Chünki közlerini [ershtiki] in'amgha tikiwatatti. **27** Étiqadi bolghachqa, u padishahning ghezipidinmu qorqmay Misirdin chiqip ketti. [Japa-musheqqetke] chididi, chünki Közge Körünmöguchi uning közige körütüp turghandek idi. **28** Étiqadi bolghachqa, u «tunji oghlining jénini alghuchi» [perishtining] [Israillargha] tegmesliki üchün [tunji] «ötip kétish» héytini ötkütüp, shuningha munasiwtel qanni [buyrughini boyiche] sérip-sürkidi. **29** Étiqadi bolghachqa, [Israillar] Qizil déngizdin xuddi quruqluqta mangghandek méngep ötti. Biraq [ularni qoghlak kelgen] Misirlilqar ötmekchi bolghanda sugha gherq boldi. **30** Étiqadi bolghachqa, xelq yette kün Yérixo shehirining sépilini aylan'ghandin keyin sépil öründi. **31** Étiqadi bolghachqa, pahishe ayal Rahab Israil charlighuchilirini dostlarche küttüwalghachqa, itaetsizler [bolghan öz shehirdikiler] bilen birlikte halak bolmudi. **32** Men yene néminshqa sözlep olturay? Gidéon, Baraq, Shimshon, Yeftah, Dawut, Samuil we qalghan bashqa peyghemberler toghrisida étip kelsem waqt yetmeydu. **33** Ular étiqadi bilen ellerning üstidin ghalib keldi, adalet yürgüzdi, [Xuda] wede qilghanlarga érishti, shirlarning aghzilirini étip qoydi, **34** dehshetlik otning yalqunini öchürdi, qılıchning tighidin qéchip tulıldı, ajizliqin kücheydi, jenglerde baturluq körsetti, yet ellerning qoshunlirini téri-pireng qildi. **35** [Étiqadi bolghachqa], ayallar ölgen uruq-tughqanlirini ölümdin tirildürgüzüp qayturuwaldi; biraq bashqilar kelguside téximu yaxshi halda ölümdin tiryelyi dep, qutulush yolini ret qilip qiyinilishqa berdashliq berdi. **36** Yene beziler sinilip xar-mesxirlerge uchrap qamchilandi, beziler hetta kishenlinip zindan'gha tashlandi; **37** ular chalma-kések qilip öltürüldi, here bilen herilninip parchilandi, sinaqlarni beshidin ötküzdi, qılıchninip öltürüldi; ular qoy-öchke térlirilini yépincha qilghan halda sersan bolup yürüd, namratlıqa yashidi, qiyin-qistaqqa uchridi, xorlandi **38** (ular bu dunyaghya zaye ketkenidi), chöllerde, taghlarda, öngürülerde we gemilerde sergerdan bolup yürüdi. **39** Bularning hemmisi étiqadi bilen Xudaning Öz guwahi bilen teriplen'gen bolsimu, Xudaning wede qilghiniga eyni boyiche érishkini yoq. **40** Emdilikte Xuda bizler üchün téximu ewzel bir nishan-meqsetni békitchen bulup, ular bisizsiz kamaletke yetküzülmeydu.

12 Emdi etirapimizda guwahchilar shunche chong buluttek bizni oruwalghachqa, herxil éghir yük hem bizge asanla chirmishiwalidighan gunahni chörüp tashlap, aldimizgha qoyulghan yugişush yolini chidamliq bilen bésip yügüreylı; buningda közimizni étiqadimizning Yol Bashlighuchisi we Takamullashturghuchisi bolghan Eysagha tikeylı. U Özini kütken xushaliq üçün krésttiki azabqa berdashliq berdi hem uningga bolghan haqaretke pisent qilmidi. Shuning bilen U Xudaning

textining ong teripide olturghuzuldi. **3** Könglünglerning héríp sowup ketmesliki üchün, gunahkarlarning shunche qattiq xorlashlirigha berdashliq Bergüchini köngül qoyup oylanglar. **4** Gunahqa qarshi küreshlerde téxi qan aqquzush derisigise béríp yetmidirgen. **5** Xudaning silerge Öz perzentilrim dep jékileydigan [muqeddes yazmilardiki] munu sözlerini untudunglar: — «I oglum, Perwerdigarning terbiyisige sel qarima, Eybilen'giningde könglüng sowup ketmisun, **6** Chünki Perwerdigar söyginige terbiye bérídu, Méning oglum dep qobul qilghanlarning hemmisiñ derrileydu». **7** Azab chekkininglarni Xudaning terbiyisi dep bilip, uningha berdashliq béringlar. Chünki silerning terbiye élishinglarning özı Xudaning silerni oglum dep muamile qilghanliqni körsitüd. Qaysi perzent atisi teripidin terbiyilenmeydu? **8** Emdi [Xudaning] terbiyilishide herbir perzentining öz ülüshi bar; lékin bu ish silerde kem bolsa heqiqi oghulliridin emes, belki haramdin bolghan perzenti bulup chiqisiler. **9** Uning üstige hemmimizning özimizge terbiye bergen et jehettiki atilirimiz bar, biz ularnimu hörmetlep kelduq. Shundaq iken, rohlarning atisiga téximu itaet qilmaduq? Shundaqta hayatımız yashnimamdu? **10** Et jehettiki atilirimiz berheq peget özi muwapiq körgen yol boyiche azghine waqt bizni terbiyiligen. Lékin U bolsa bizge paydiliq bolsun dep, pak-muqeddeslikidin tuyesser bolushimiz üchün terbiyileydu. **11** Emdi qattiq terbiye bérilgen waqtida ademni xush qilmaydu, ekscike ademni qayghuga chömdüridu; biraq buning bilen tüzelgenlerge u keyin heqqaniylıqtin chiqqan tinch-xatirjemlikning méwisisini bérídu. **12** Shuning üchün, «Télip sanggilighan qolunlarni, zeipliship ketken tizinglarni ruslanglar» **13** we «aqsqa»larning püktülp qalmay, belki shipa tépishi üchün pütliringlarni tüz yollarda mangdurunglar. **14** Barlıq kishiler bilen inaq ötüşke we pak-muqeddes yashashqa intilinglar; muqeddes bolmigraph kishi hergiz Rebni körelmeydu. **15** Oyghaq turunglarki, héchkim Xudaning méhir-shepqitidin mehrum qalmisun; aranglarda silerge ish tapquzup silerni köydüridighan, shundaqla köp ademlerni bulghap napak bolushqa seweb bolidighan birer öch-adawet yiltizi ünmisun. **16** Aranglarda héchbir buzuqluq qilghuchi yaki özining tunji oghulluq hoquqini bir wax tamaqqa setiwtken Esawded ixlassiz kishi bolmisun. **17** Chünki silerge melumki, Esaw keyin [atisining] xeyrlik duasini élishni oylyghan bolsimu, shundaqla uningha intilip köz yashlirini étitip yalwurghan bolsimu, u [bu ishlarni ornigha] [keltürídighan] towa qilish yolini tapalmay, ret qilindi. **18** Chünki siler qol bilen tutqili bolidighan, yalqunlap ot yénip turuwaqtan hemde sürülik bulut, qaranghuluq we qara quyun qaplighan ashu taghqa kelmidinglar — **19** (u jayda kanay sadasi bilen sözligen awaz yetküzülgende, bularni anglichanlar: «Bizge sene söz qilimisun!» dep [Xudagha] yalwurushit; **20** chünki ular qilin'ghan emrni kötürelmidi. «Eger bu taghqa hetta birer haywanning ayighi tegsimi, chalma-kések qilip öltürülsün» [dep tapilan'ghanidi]; **21** u körünüş shundaq qorqunchluq idiki, Musamu: «Bek qattiq qorqup ghal-ghal titrep kettim» dégenidi). **22** — Siler belki Zion téghigha, yeni menggü hayat Xudaning shehiri — ershtiki Yérusalémha, tümenligen periştilerge, **23** isimliri ershte pütlügen tunji tughulghanlarning héyt-merike xushalliçida jem qilin'ghan jamaitige, hemmeylenning soraqchisi Xudagha, takamullashturulghan heqqanji kishilerning rohllirigha **24** we yéngi ehdingin wasitichisi Eysagha, shundaqla hem Uning sépilgen qénigha keldinglar. Bu qan Habilningkidin ewzel söz qilidu. **25** Bu sözni qilghuchini ret qilmäsiliqninglар üçün diqqet qilinglar. Chünki yer yüzide özlirige wehiy yetküzüp agahlandurghuchini ret qilghanlar jazadin qéchip

qutulalmighan yerde, ershte bizni agahlandurghuchidin yüz örүsek, halimiz téximu shundaq bolmadu? **26** Emdi shu chaghda Xudaning awazi zémimni tewritiwetkenidi; lékin emdi U: «Özüm yene bir qétim zémimnila emes, asmannimu tewritimen» dep wede qildi. **27** «Yene bir qétim» dégen bu söz tewritilidighanlarning, yeni yaritilghan nersilerning tewritilishi bilen yoqitilidighanliqini, tewretkili bolmaydighan nersilerning menggü muqim bolidighanliqidin ibaret menini bildiridu. **28** Shuning üchün, tewretkili bolmaydighan bir padishahliqqa tuyesser bolup, méhir-shepqteli ching tutup bu arqliq ixlasmenlik we eyminish-qorqunch bilen Xudani xurseren qılıdighan ibadetlerini qilayli. **29** Chünki Xudayimiz hemminи yewetküchi bir ottur.

13 Aranglarda qérindashliq méhir-muhebbet toxtimisun. **2** Natonush kishilerge méhmandost bolushni untumanglar. Chünki beziler shu yol bilen bilmestin perishtilerni méhman qilghan. **3** Zindan'ha tashlan'ghanlarni ular bilen bille [zindanda] zenjirlen'gendek yad étингlar. Xorlan'ghanlarni özünglarmu tende turuwtuqan bende süpitide yad étip turunglar. **4** Hemme adem nikahqa hörmət qilsun, erxotunlarning yatidighan yéri daghsız bolsun; chünki Xuda buzuqchiliq qilghuchilar we zina qilghuchillardın hésab alidu. **5** Ménгish-turushunglar pulperesliktin xalıq bolsun, barığha qanaet qilinglar. Chünki Xuda mundaq dégen: «Sendin esla ayırlımaymen, Séni esla tashlimaymen». **6** Shunga, yüreklik bilen ýetalaymizki, «Perwerdigar méning Yardemchimdu, héch qorqımaymen, Kishiler ménı néme qılalısun?» **7** Silerge Xudanıng söz-kalamını yetküzgen, silerning ýétekchiliringlarnı ésinglarda tutunglar. Ularning ménгish-turushining méwe-netijisige köngül qoyup qarap, ularning étiqadını ülge qilinglar; — **8** Eysa Mesih tünüğün, bügün we ebedil'ebedigiche özgermeydu! (**aïön g165**) **9** Shuning üchün, herxil gheyriyitelmler bilen éziqturulup ketmenglar; chünki insanning qelbi [qurbanlıqqa xas] yémeklikler bilen emes, belki Xudanıng méhir-shepqtı bilen quwwetlendürülgini ewzel. Chünki bundaq yémekliklerge bérilip kéliwatqanlar ulardin héchqandaq payda körgen emes. **10** Bizlerning shundaq bir qurban'gahımız barkı, ibadet chédırıda xizmette bolghanlarning uningdin yéyish hoquqi yoqtur. **11** Chünki gunah tilesh süpitide soyulghan, qeni bash kahin teripidin eng muqeddes jaygha élip kirilgen qurbanlıq haywanlarning téni bolsa qarargahning sirtigha élip chíqlıp köydüruletti. **12** Shunga Eysamı Öz qeni bilen xelqni paklap Xudagha atash üchün, sheher derwazisining sirtida azab chékip öldi. **13** Shundaq iken, bizmu qarargahning sirtigha chíqp, Uning yénigha bérüp, Uninggha qaritilghan haqaretke ortaq berdashlıq béréyli. **14** Chünki yer yúzide menggü mewjut turidighan shehírimiz yoq, belki kelgüsidiği sheherge intilmektimiz. **15** Shunga, Mesih arqliq Xudagha qurbanlıq süpitide medhiyilirimizni toxtawsız ataylı, yeni öz lewlrırimızning mewisi süpitide Uning namini étırap qilayli. **16** Emdi xeyr-saxawet qılıshni we baringlardın ortaq teqsimleshni untumanglar. Chünki Xuda bundaq qurbanlıqlardın xurseren bolidu. **17** Yétekchiliringlarga itaet qılıp, ularغا boysununglar. Chünki ular öz xizmitidin Xudagha hésab bérídighanlar bolup, hemishe jéninglardın xewer élishqa oyghaq turidu. Ularning bu ishi qayghu-elem bilen emes (chünki undaq bolsa silerge héch payda yetküzülmeydu) belki xushal-kuramlıq bilen élip bérilsun. **18** Biz üchün dua qılıp turunglar; chünki wijdanımızning pak ikenlikige, herbir ishlarda toghra yolda ménгishni xalaydighanlıqımızqa qayıl qilinduq. **19** Yéninglarga patraq qaytip bérishim üchün, dua qilishinglarnı

alahide ötünimen. **20** Emdi menggülüq ehdining qeni bilen qoy padisining katta padichisi bolghan Rebbimiz Eysani ölümdin tirildürgüchi, xatirjemlikning Igisi bolghan Xuda (**aïönios g166**) **21** Eysa Mesih arqliq silerge Özini xurseren qılıdighan ishlarnı qildurup, silerni herbir yaxshi emelde takamullashurup iradisining ijrachiliri qilghay! Mesilke ebedil'ebedigiche shanshrep bolghay! Amin! (**aïön g165**) **22** Silerdin ötünimenki, i qérindashlirim, bu nesihet sözümge éghir körmeye qulaq salghaysiler; silerge mushunchilikla sözlerni yazdim, xalas. **23** Qérindishimiz Timotiyning zindandin qoyup bérilgenlikidin xewerdar bolghaysiler. Yéqinda yéningha kélép qalsa, men silerni yoqlap barghinimda u men bilen bille baridu. **24** Barlıq ýétekchiliringlar we barlıq muqeddes bendilerge salam éytqaysiler. Italiyedim kelgenler silerge salam yollidi. **25** Méhir-shepqt hemminglarga yar bolghay! Amin!

Yaqup

1 Xudanig we Rebbimiz Eysa Mesihning quli bolghan menki Yaqutin tarqaq turuwaqtqan muhajir on ikki qebilige salam! **2** I qérindashlirim, herqandaq sinaqlargha duch kelsenglar, buni zor xushalliq dep bilinglar. **3** Chünki silerge melumki, bundaq étiqadinglarning sinilishi silerde sewr-chidamliq shekilledürudu; **4** sewr-chidamliqning xisliqi qelbinglarda turup shundaq piship yétilsunki, shuning bilen siler pishqan, mukemmel we kem-kutisiz bolisiler. **5** Biraq eger aranglardiki birsi danaliqqa mohtaj bolsa, hemmige séxiylig bilen bérídighan shundaqla eyiblimeydigan Xudadin tilisun. Shuning bilen uningga choqun ata qilinidu. **6** Biraq u héch délibulgul bolmay ishench bilen tilisun; chünki délibulgul kishi xuddi shamalda urulup uyan-buyan yelpün'gen dengiz dolquniga oxshaydu. **7** Undaq kishi Rebdin birer nersige érishimen, dep héch xiyal qilmisun; **8** undaqlar ijime köngül bolup, barliq yollirida tutami yoq ademdu. **9** Namrat bolghan qérindash özining yuqirigha kötürülgenelige tentene qilsun; bay bolghan qérindash bolsa, özining töwen qilin'ghanlıqicha tentene qilsun, chünki u ot-chöplerning chéchekliridek tozup ketidu. **11** Quyash chiqip qizighthanda, ot-chöplerni qurutidi, gülliri tozup ketidu-de, uning güzellikli yoqlidu; bay ademler xuddi shuninggħha oxshash, öz helekchilikde yoqlidu. **12** Sinaqlargha [sewrenchanlıq bilen] berdashlıq bergen kishi neqeder bextlik-hel Chünki u sinaqtin ötkendin keyin, [Xuda] Özini söygenlerge wede qilghan hayat tajigha tuyesser bolidu. **13** Adem azdurulushqa duch kelgende «Xuda méni azduruwatidu» démisun. Chünki Xuda yaman ishlar bilen azdurulushi mumkin emes hem bashqilarni azdurmaydu. **14** Belki birsi azdurulghanda, öz hewes-nepsi qozghilip, ularning keynige kirgen bolidu; **15** andin hewes-neps hamildar bolup gunahni tughidu; gunah özüp yétilip, ölümge élip baridu. **16** Shunga sóyümlek qérindashlirim, aldinip qalmangarl! **17** Barliq yüksek séxiylig we herbir mukemmel iltipat yuqiridin, yeni [asmandiki] [barliq] yoruqluglarning Atisidin chüshüp kéléidu; Uningda héchqandaq özgirish bolmaydu yaki Uningda «aylinish» bilen hasil bolidighan kölenggilermu bolmaydu. **18** U bizni [Özi yaratqan barliq] mewjudatlarning ichide Özige deslep pishqan méwidek bolsun dep, Öz iradisi boyiche bizni heqiqetning söz-kalamni arqliq tughduri. **19** Shuning bilen, i sóyumlük qérindashlirim, her adem anglashqa téz teyyar turusun, sózleshke aldirimisun, ghezeplinishke aldirimisun. **20** Chünki insanning ghezipi Xudanig heqqanlıqini élip kelmeydu. **21** Shuning üchün, barliq iplasliqlarni we qininglarga patmaywatqan rezillikni tashlanglar, [qelbinglarda] yiltiz tartuzulghan, silerni qutquzalaydighan sóz-kalamni kemberlik-möminlik bilen qobul qilinglar. **22** Emma öz-özünglarni aldap peqet sóz-kalamni anglichuchilardin bolmanglar, belki uni ijra qilghuchilardin bolunglar. **23** Chünki birsi sóz-kalamni anglap qoyupla, uni ijra qilmsa, u xuddi eynekte özining eyni qiyapitige qarap qoyup, kétip qalghan kishige oxshaydu; chünki u öz turqigha qarap bolup, chiqipla, shu haman özining qandaq ikenlikini untuyedu. **25** Lékin ashu kishilerni erkinlikke érishtüridighan mukemmel qanun'gha estayidilliq bilen dawamliq qarap, untugħaq anglichuchi bolmay, belki uning ichide yashap ijra qilghuchi bolghan kishi ishlirida bextlik qilinidu. **26** Birsi özini ixlasmen adenmen dep hésabligħan, lékin tilini tizginlimigen bolsa, özini özı aldaydu; bundaq kishining ixlasmenlik bihudilik. **27** Xuda' Atimizning neziridiki pak we dagsız ixlasmenlik shuki, qiyinchiliqtal qalghan yétim-yésir,

tul xotunlarni yoqlap, ulargha għemxorluq qilish we özini bu dunyaning bulghishidin dagħsiz saqlashtur.

2 Qérindashlirim, shan-sherep Igisi bolghan Rebbimiz Eysa Mesihning étiqad yolini tutqanikser, ademming tashqi qiyapitige qarap muamile qilidighanlardin bolmanglar. **2** Chünki sinagoginglarga altun üzük taqīghan, ésil kiyin'gen bir bay bilen teng jul-jul kiyin'gen bir kembegħel kisce, **3** siler ésil kiyin'genni etiwarlap «Törge chiqip oltursil» désengħar, kembegħelje, «U yerde tur!» yaki «Ayagh teripimde oltur!» désengħar, **4** özara ayrimiħiql qilgħan we insanar üstdin yaman niyet hökum chiqargħuchilardan bolgħan bolmamsiler? **5** Qulaq sēlingħar, i sóyumlük qérindashlirim – Xuda bu dunyadni kembegħellerni étiqadta bay bolush hemde ularni Özini söygenlerge bérishke wede qilgħan padishħaliq ġiġi miraxxor bolushqa talliġħan emesmu? **6** Biraq siler kembegħellerni kőzge ilmdingħar! Baylar silerni ezgen we sot-soraqlargħa söriġen emesmu? **7** Üstüngħerje qoyulħan ashu mubarek namħa kupurluq qiliwatqanlar yene shu [baylar] emesmu? **8** Muqeddes yazmilardiki «qoshnangni özüngni söygendek sóy» dégen shahane qanun'gha heqiqi emel qilsangħar, yaxshi qilgħan bolisiler. **9** Lékin kishilerge ikki xil kőz bilen qarisanġħar, gunah qilgħan bolisiler, Tewrat qanuni teripidin xilapliq qilghuchilar dep békittilisiler. **10** Chünki bir kishi pütin Tewrat qanuniga emel qildim dep turup, [ħetta] uningħi birla emrge xilapliq qilsa, u püttin qanun'gha xilapliq qilghuchi hésablinidu. **11** Chünki: «zina qilma» Dégħuchi hem «qatilliq qilma»mu dégen. Shunga, zina qilmisangħar, lékin qatilliq qilgħan bolsangħar, yenila [püttin] Tewrat qanuniga xilapliq qilgħan bilen barawer bolisiler. **12** Shunga sóz-emelliringħar ademni erkinlikke érishtüridighan qanun alidda soraq qilinidighanlarning salahiyitige ughun bolsun. **13** Chünki bashqilargħa rehim qilmighanlarning üstdin chiqiridighan hökum rehimsiz bolidu. Emdi «rehim qilish» **14** hokkum chiqirish»ning üstdin għelibe qilip tentene qilidu. **14** I qérindashlirim! Birsi aghżida, «Mende étiqad bar» dep turup, emma [uningħda] [munasip] emelliri bolmissa, uning néme paydisi? [Bundaq] étiqad uni qutquzalaldu? **15** Emdi eger aka-uka yaki acha-singillardin biri yalingach qalsa yaki kündlik yémeklik kem Bolsa, silerdin biri ularħha: «[Xudagħha] amanet, kiyimingħar püttin, qorsiqingħar toq qilin'ghaj» dep qoyupla, ténining hajtitdin chiqmisa, buning néme paydisi? **17** Shuninggħha oxshash yalghuz étiqadla bolup, [uningħha] [munasip] emelliri bolmissa, [bundaq étiqad] öülü étiqadur. **18** Lékin bezibur ademler: «Sende étiqad bar, mende bolsa emel bar» dep [talishid]. Lékin men: «Emelsiz bolghan étiqadingni manga körtsite qéni?», «Men étiqadimni emeller bilen körtsitimen» deymen. **19** – Sen «Xuda bir» dep isħinisen – Barikall! Lékin hetta jinflarha shuninggħha isħinidu, shundaqla qorqup dir-dir titħreydugħu! **20** Ey, quruq xiwal adem! Emelliri yoq étiqadning öltik étiqad ikenlkini qachanmu bilersen? **21** Atimiz Ibrahim öz oħgli Ishaqni qurban'għah üstige sun'għanda öz emili arqliq heqqaniy dep jakarlan'għan emesmu? **22** Emdi shuni körħu w-l-ħalli, uning étiquadi munasip emellerni qildi we étiquadi emeller arqliq mukemmell qilindi. **23** Mana bu isħ [Tewrattiki]: «Ibrahim Xudagħha étiqad qildi. Bu uning heqqanlıq ħesablandi» dégen yazminni isptayħay, shundaqla u «Xudanig desti» dep atald. **24** Buningħin shuni kōreleysilerki, insanar étiquadi bilenla emes, belki emelliri bilen heqqaniy dep jakarlinidu. **25** Muħuningħha oxshash, pahishe ayal Rahab [Israel] charlighuchilirini öz öyide kütüp, ularni bashqa yol bilen qachruwetkenliki ütčū, u oxshashla ish-emili bilen

heqqaniy dep jakarlan'ghan bolmamdu? **26** Ten roh bolmisa ölüktür.

3 Qérindashlirim, aranglardin köp kishi telim bergüchi boliwal manglar! Chünki silerge melumki, biz [telim bergüchiler] bashqılardın téximu qattiq soraqqı tartılımiz. **2** Chünki hemmimiz köp ishlarda xatalaship putlishimiz. [Halbüki], eger birsi tilda xatalashmisa, u kamaletké yetken, pütkül téniyi tizginliyeligen adem bolidu. **3** Mana, biz atlarnı özimizge bégindurush üçhün aghzığa bergen salımız; buning bilen pütkül tenlirini [xalighan terepkę] buryıyalymız. **4** Mana, kémilergimu qaranglar; shunchilik yoghan bolsımı, yene kélip dehşetlik shamallar teripidin urulup heydilidighan bolsımı, lékin rolchi qeyerge ularni heydey dése, u kichikkine bir rol arqılıq uni xalighan terepkę buraydu. **5** Shuningha oxshash, gerche til [ténimizning] kichik bir ezasi bolsımı, lékin tolimu yoghan sözleydu. Kichikkine bir ot uchquuning chong orman'gha ot tutashturalaydighanlıqını oylap béqinglar! **6** Til – derweqe bir ottur; u ezalirimiz arisidin orun élip qebihlikke tolghan bir alem bolidu. U pütkül tenni bulghighuchidur; u dozax otidin tutashturulup, pütkül tebietsnig chaqiga ot tutashturidul (**Geenna g1067**) **7** Chünki hertürlük haywanlar hem uchar-qanatlar, ömiliğuchi haywanlar hem déngizdiki mexluqlar insaniyet teripidin köndürülmekte hemde köndürülgenidi. **8** Emma tilni héchkim köndürülmeydu; u timisiz rezil bir nerse bolup, jan'gha zamin bolidighan zeherge tolghandur. **9** Biz tilimiz bilen Perwerdigar Atimizgha shanu-teshekkür qayturimiz, we yene uning bilen Xudanıng obrazida yaritilghan insanlarnı qarghaymız. **10** Démek, oxshash bir éghizdin hem teshekkür-mubarek hem lenet-qarghash chiqidu. I qérindashlirim, bundaq bolmasliqi kérék! **11** Bir bulaq oxshash bir közdin birla waqitta tatlıq hem qırtaq su chiqıramdu? **12** I qérindashlirim, enjür derixi zeytunning méwisińi bermeydu, yaki üzüm téli enjürning méwisińi bérélemdi? Hem tuzluq [bulaq] tatlıq sunumu chiqıralmaydu. **13** Aranglarda kim dana we pemlik? Peziletlilik yürüsh-turushidin u danalıqqa xas bolghan mömin-kemterlik bilen emellirini körsetsun! **14** Lékin eger qelbinglarda achchiq hesetxorluq we jédel-majira bolsa, emdi yalghan sözler bilen heqiqetni yoqqı chiqarmanglar, maxtan manglar. **15** Bundaq «danalıq» ershtin emes, belki dunyagha, insan tebiyyitige xas bolup, jin-sheytantın kelgendur. **16** Chünki hesetxorluq we jédel-majira bolghanla yerde qalaymıcanchılıq we herxil rezillikler bolidu. **17** Lékin ershtin kelgen danalıq bolsa, u aldi bilen paktur, u yene tinchliqperwer, xush péil, bashqınlarning pikrige qılıqi ochuq, rehimdil bolup, yaxshi méwiler bilen tolghan, uningda terepbazlıq yaki saxtipczılık yoqtur. **18** Heqqaniyliq uruqları tinchliqperwerler arısida chéchilip, tinchliq ichide méwe bérifu.

4 Aranglardiki urush we majilarar nedin kélip chiqidu? Bu del ten ezaliringlar icide jeng qiliwatqan arzu-hewesliringlardın emesmu? **2** Siler arzu-hewes qilisiler, lékin arzu-hewesliringlarga érishmeysiler; aden olturnisiler, heset qilisiler, lékin érishmeysiler; jédel-majira chiqırıp jeng qilisiler. Érishmeysiler, chünki tilimeysiler. **3** Tilişenglarmu érishmeysiler, chünki öz arzu-hewesliringlarnı qandurush üçhün rezil niyetler bilen tileyisiler. **4** Ey zinaxorlar! Bu dunya bilen dostlishishning emelyiette Xuda bilen düshmenishish ikenlikini bilmemtinglar? Kimdikim bu dunyani dosta tutmaqchi bolsa, özüni Xudanıng düshmini qildu. **5** Muqeddes yazmilarda: «[Xuda] qelbimizge makan qıldurghan Roh nachar arzu-heweslerni qılamdu?» dégen söz silerche bikar déyilgenmu? **6** Lékin [Xuda] bergen méhir-shepinq

buningdin üstün turidu. Shuning tüpeylidin muqeddes yazmilarda: «Xuda tekebburlargha qarshidur, lékin mömin-kemterlerge shepinq qılıdu» dep yézilghandur. **7** Shuning üçhün, Xudagha boysununglar. Sheytan'gha qarshi turunglar; [shundaq qilsanglar] u silerdin qachidu. **8** Xudagha yéqinlishinglar, Xudamu silerge yéqinlishidu. Ey gunahkarlar, [gunahtin] qolunglarnı yuyunglar; ey üjme köngüller, qelbinglarnı pak qilinglar. **9** [Gunahliringlarga] qayghu-hesret chékinglar, haza tutup yighthanglar, kükenglarnı matemge, xushallıqqlarnı qayghuga aylandurunqlar. **10** Rebning aldida özünglarnı töwen tutunglar we shundaq qilgħanda U silerni üstün qılıdu. **11** I qérindashlar, bir-biringlarnı sökmenglər. Kimdikim qérindishini sökse yaki uning üstidin höküm qilsa, Tewrat qanuninimu sökken we uning üstidin höküm qilgħan bolidu. Shundaq qılıp qanun üstidin [toghra-natogħra dep] höküm qilsang, qanun'gha emel qilghuchi emes, belki özüngi [uning üstidin] höküm qilghuchi qiliwalghan bolisen. **12** Qutquzushqa we halak qilishqa qadir bolghan, qanun Tüzgħi we höküm Qilghuchi peqet birdur! Shundaq iken, sen bashqilar üstidin höküm qilghudek zadi kimsen? **13** Hey, «Bügün yaki ete palani-püküni sheherge barımız, u yerde bir yıl turup, tijaret qılıp payda tapımız» dégħiġi buningħha qulaq sélinglar! **14** Ey ete néme bolidighanlıqini bilmeydighanlar, hayattinglar némine oxshaydu? U xuddi ghil-pal peyda bolup yoqap kétidighan bir parta tuman, xalas. **15** Buning ornigha, «Reb buyrusa, hayat bolsaq, uni qılımiz, buni qılımiz» déyishinglar kerek! **16** Lékin emdi siler hazır undaq yogħan gepliringlar bilen maxtinisiler. Bundaq maxtinishlarning hemmisi rezil ishtur. **17** Shuningdek kimdikim melum yaxshi ishni qilishqa téigkeitliq dep bilip turup qilmighan bolsa, gunah qilgħan bolidu.

5 Ey baylar, qulaq sélinglar! Béshinglarga chūshidighan külpetler üçhün dad-peryad kötürüp yighthanglar. **2** Bayliqqlar chirip ketti, kiyim-kéchikinglarnı kүye yep ketti, **3** altun-kümüşliringlarnı bolsa dat basti, bu dat [qiyamet] özünglarga qarşı guwahlıq bérüp, göshünglarnı otta köydürüğendek yewtidi. Silerning bayliqlarnı toplishinglar axırkı künlerde boldi! **4** Mana, étizliqinglarda ishlep hosul yighthanlarga xiyanet qılıp ish heqlirini bermey keldinglar. Bu tutuwelin'ghan heq üstünglardin peryad kötürmeye, shuningdek ormichilar ning nale-peryadlıri samawi qoshunlarning Serdarı bolghar Perwerdigarning qılıqiga yetti. **5** Siler bu dunyada heshemetçılık we eysh-ishret ichide yashap keliwatisiler. [Qoyollar] bogħużlash künige teyyarlan'għandek, siler mu bogħużliniħ künige özünglarni bordap keliwatisiler. **6** Siler heqqaniy bolghuchini gunahqa mehkum qılıp, öltürüp keldinglar; u silerge qarshılıq körsetmeydu. **7** Shunga, qérindashlar, Rebning qayta kélidighan künigiche sewr-taqet qılıp turunglar. Mana, déħqan kishi yerning ésil méwisińi kütidu; yer deslepki we kiyinkı Yamgħurlargħa tuyesser bolghuče uni intizarlıq bilen sewr-taqet ichide kütidu. Siler mu sewr-taqet qılıp qelbinglarnı mustehkem qilinglar. Chünki Rebning qayta kélishi yeqinlap qaldı. **9** Qérindashlar, özünglarnı soraqqı tartımlaşiqqlar üçhün bir-biringlardin aghrinmanglar; mana, Soraq Qilghuchi ishik alidda turidu. **10** Perwerdigarning namida sózligħen burunqi peygħemberlerning qandaq azab-oqubet tartqanlıqi, shundaqla sewr-taqet qilgħanlıqini tilge qilinglar. **11** Biz mana mushħandaq [sewr-taqet bilen] berdashlıq bergenlerni bextlik dep hésablarymiz. Ayupning azab-oqubetke qandaq sewr-taqet bilen berdashlıq bergenlikini anglıghansiler we Perwerdigarning uningha axırkı qilghinini, shundaqla «Perwerdigarning ich-baghri shepinq we rehimdilliq bilen

tolghan»lıqını körgensiler. **12** Emdi i qérindashlirim, eng muhim, qesem qilmanglar — ne asman ne zémin ne héchqandaq bashqa nersilerning nami bilen qesem qilghuchi bolmanglar, belki «bolidu» désenglar heqiqiy «bolidu» bolsun, «yaq» désenglar heqiqiy «yaq» bolsun. Shundaq qilghanda, [Xudanining] jazasigha chüshmeysiler. **13** Aranglarda azab tartquchi kishi barmu? U dua qilsun. Xushal yürtüwatqanlar barmu? U küy-medhiye naxshilirini éytsun. **14** Aranglarda aghriq-silaqlar barmu? Ular jamaetning aqsaqallirini chaqirtip kelsun; ular Rebning namida uning [béshigha] may sürüp mesih qilip dua qilsun. **15** Shundaq qilip iman-ishench bilen qilin'għani dua bimarni saqaytidu, Reb uni ornidin turghuzidu. Eger bimar gunahlarni qilghan bolsa, bular kechürtüm qilinidu. **16** Shuning üchün ötkütgen gunahliringlarni bir-biringlarga iqarrar qilinglar we shipaliq tépishinglar üchün bir-biringlarga dua qilinglar. Heqqaniy ademming duasi zor kück we chong ünümge īgidur. **17** Ilyas peyghembermu bizże oxhashla insaniy tebietlik idi. U yamghur yaghmisun dep ixlas bilen dua qildi; netijide, zémin'gha üch yil alte ay héch yamghur yaghmidi. **18** Andin u yene dua qildi we yamghur qayta yaghdi, yermu hosul-méwisi yene berdi. **19** Qérindashlirim, aranglarda birsi heqiqettin chetnigen bolsa, we yene birsi uni [heqiqetke] qaytursa, **20** Mushundaq kishi shuni bilsunki, gunahkar kishini azghan yolidin qayturup ekelgħuchi shu kishining jénining ölümdin qutulushīga we nurghun gunahlarning yépip qoyulishīha sewebchi bolidu.

Pétrus 1

1 Eysa Mesihning rosuli bolghan menki Pétrustin Pontus, Galatiya, Kapadokiya, Asiya we Bitiniye ölkiliride tarqaq yashawatqan musapir bendilerge salam. **2** Siler Xuda'Atining aldin bilgini boyiche tallinip, Roh teripidin pak-muqeddes qilindinglar. Buningdin meqset, silerning Eysa Mesihning itaitide bolushunglar we qénining üstünglarga sépilishi üchündur. Méhir-shepget we xatirjemlik silerge hessilep ata qilin'gay! **3** Özining zor rehimdilliki bilen, Eysa Mesihning öltümde tirlishi arqliq bizni yéngidin tughdurup, ölmes ümiedke nésiwe qilghan Rebbimiz Eysa Mesihning Xuda'Atisigha mubarek-medhiyler oqlughay! **4** Démek, siler üchün chirmes, daghsiz we solmas miras ershlerde saqlanmaqta. **5** Axir zamanda ashkarilinishqa teyyarlan'ghan nijat üchün, siler étiqadinglar bilen Xudanig qudriti arqliq qoghdalmaqtisiler. **6** Siler bu [nijattin] zor shadlinisiler — gerche hazır zörür tépilghanda silerning herxil sinaqlar tüpeylidin qisqa waqt azab-oqubet chékishinglarga toghra kelsimu. **7** Altun haman yogilip kétidighan nerse bolsimu, saplıqi ot bilen sinilish Shuninggha oxshash altundin tolimu qimmetlik bolghan étiqadinglar sinilip ispatlinidi. Buning bilen u Eysa Mesih [qayta] ashkarilan'ghan waqtida medhiye, shanshrep we izzet-hörmet keltirüdu. **8** Eysa Mesihni ilgiri köرүp baqmighan bolsanglarmu, Uni sóyüp keldinglar; we hazırmu Uni körmeysiler, lékin Uninggha yenila étiqat qılıp qelbinglar ipadılıgısız shan-sherepke tolghan xushallıq bilen yayraydu. **9** Shuning bilen siler étiqadinglarning nishani, yeni jéninglarning nijatigha tuyesser boluwatisiler. **10** Silerge ata qilin'ghan bu méhir-shepgetni aldin éytqan [ilgirik] peyghemberler bu nijat-qutquzulush toghrisida temsiliy izden'gen, uni chüshinishke tirishqanidi. **11** Ularda bolghan Mesihning Rohi ulargha Mesih kelgüside tartidighan azab-oqubetler we bulardın kényinki kéléidighan shan-sherepler toghrisida aldin'ala melumat bérüp besharet keltürginide, ular bu ishlarning qandaq yol bilen we qaysi zamanda yüz bérídighanlıqı üstide izden'gen. **12** Shuning bilen ulargha bu ishlarни aldin éytishi ular özliri üchün emes, belki silerning xizmitinglarda bolghan, dep ayan qilin'ghan. Emdi bügünkü künde bu ishlar ershtin ewetilgen Muqeddes Rohning küchi bilen silerge xush xewerni yetküzungüchiler arqliq silerge jakarlandi. Hetta perishtilermu bu ishlarning tégitektini sepselip chüshiniwélishqa telpünmekte. **13** Shunga, zéhnliringlarning belini baghlap, özünglarni segek-salmalq tutunglar, ümidinglarni Eysa Mesih qayta körün'gen künide silerge elip kéléidighan bext-shapaetke pütümley baghlanglar. **14** [Xudanig] itaetmen perzentli süpitide, ilgiriki ghapilliq chaghiringlardikidek hawayi-heweslerge bérilmenglar. **15** Eksiche, silerni chaqorghuchi pak-muqeddes bolghan'ga oxshash barlıq yürütsh-turushinglarda özünglarni pak-muqeddes tutunglar. **16** Chünki [muqeddes yazmilarda]: «Pak-muqeddes bolunglar, chünki Men pak-muqeddesturmen» dep xatirilen'gen. **17** Siler dua qilghininglarda kishilerning herbirining ish-herikitige qarap yüz-xatire qilmay Soraq Qilghuchini «Ata» dep chaqirdikensiler, undaqta bu dunyada musapir bolup yashawatqan waqtinqlarni [Uning] qorqunchida ötküzünglar. **18** Chünki silerge melumki, siler ata-bowliringlar teripidin silerge qaldurulghan ehmiyetsiz tur mushning [qulluqidin] azad boldunglar. Bu, qimmitini haman yqiditighan altun yaki kümüştek nersilerning tölimi bilen bolghan emes, **19** belki qimmetlik qeni bilen, yeni kem-kütisiz we daghsiz qoza kebi Mesihning qimmetlik qénining bedilige keldi. **20** U derweqe dinya apiride qilinishtin ilgirila [Xuda teripidin]

shu süpitide tonulghan, hazır U zamanlarning mushu axirqi waqtlirida siler üchün [bu dunyagha ewetilip] ashkara qilindi. **21** Siler Uning arqliq Uni ölümdin tirlidürip, Uninggha shanshrep bergen Xudagha étiqad qiliwatisiler. Xudanig [shuni qilghini] étiqadinglar we ümidinglar Özige baghlsuns üchündür. **22** Siler heqiqetke itaet qilghanlıqinglardın qelbinglarni paklap, qérindashlarni söyidighan saxtisiz méhir-muhabbetke kirishtinglar; shunga, bir-biringlarni chin qelbinglardın qizghin söyünglar. **23** Chünki siler yéngiwashtin tuguldunglar — bu chirip kétidighan uruç arqliq emes, belki chirimas uruç, yeni Xudanig hayatiy kükche iga we menggü turidighan söz-kalamı arqliq boldi. (**aiōn g165**) **24** Chünki [xuddi muqeddes yazmilarda yézilghinidek]: «Barlıq et igiliri ot-chöptur, xalas, Ularşan barlıq shan-sheripi daladıq gülge oxhash; Ot-chöp solishidu, gül xazan bolidu, **25** Biraq Rebning söz-kalamı menggüge turidu!» Silerge yetküzülen xush xewerde jakarlan'ghan söz-kalam del shudur. (**aiōn g165**)

2 Shuning üchün siler barlıq rezillik, barlıq mekkarlıq, saxtipelzik, hesetxorluq we hemme töhmetxorluqlarını tashlap, **2** Rebning méhribanlıqını tétip bilgenkisiler, xuddi yéngi tughulghan bowaqlardek bolup [Xudanig] söz-kalamidiki sap sükte teshna bolunglar. Buning bilen, siler nijatning [kamalitige] ýetip ösisiler. **4** Emdi siler Uninggha, yeni ademler teripidin erzimes dep tashlinip, lékin Xuda teripidin tallan'ghan we qedirlen'gen tirik tash Bolghuchining yénigha kélip **5** siler özünglarmu tirik tashlar süpitide bir rohiy ibadetxana qilinishqa, Eysa Mesih arqliq Xudani xursen qildighan rohiy qurbanlıqlarını sunidighan muqeddes kahin qataridikiler bolushqa quruluwatisiler; **6** Chünki muqeddes yazmilarda mundaq déyilgen: — «Man, tallan'ghan, qedirlen'gen burjır ul téshini Zion'gha qoydum. Uninggha étiqad qilghuchi herkim hergiz yergə qarap qalmaydu». **7** Emdi étiqad qilghuchi bolghan silerge nisbeten [tashning] qediri bolidu. Lékin [Uninggha] étiqad qilmaydighanlarga nisbeten U [muqeddes yazmilarda déyilginidek] boldi: — «Tamchilar erzimes dep tashliwetken bu tash, Burjek [ul] téshi bolup tiklendi!», We: — «[Bu tash] kishilerge putlikashang tash, Ademni yiqtidighan qoram tash bolidu». Chünki [mushundaq kishiler] [Xudanig] söz-kalamığa itaet qilmaslıqı tüpeylidin putlisip yiqilidu; ularning bundaq bolushi aldin béktilgendifur. **9** Lékin siler bolsanglar [Xuda] tallighan bir jemet, shahane bir kahinliq, pak-muqeddes bir el, shundaqla Özige alahane xas bolghan bir xelqsiler; buning meqsiti, silerni qaranghuluqtın Özining tilsimat yorugluqığha chaqorghuchining peziletlirini namayan qilishinglardin ibaret. **10** Burun siler bir xelq hésablanmaytinglar, lékin hazır Xudanig xelqisiler; burun [Xudanig] rehim-shepqitige érishmigenidinlar, lékin hazır érishtinglar. **11** I soyümlüklirim, siler bu dunyagha musapir we méhmandursiler, silerdin ötünümenki, roh-qelbinglar bilen qarshılıshidighan etliringlardıki neps-shehwetlerdin özünglarnı yiraq tutunglar. **12** Yürüsh-turushunglar étqadsızlar arisida ésil-peziletlilik bolsun. Mushundaq qilghanda, gerche ular silerge yamanlıq qilghuchilar dep töhmet qilsimu, del töhmet qilghan ishlarda silerning yaxshı emellişinglarga qarap, [Xudanig] ularını [oyghitip] yoqlaydighan künide uni ulughlishi mümkün. **13** Shunga Rebning hörmittide insanlar arisidiki herbir hakimiyetning tüzümige, meyli eng yuqiri menseptiki padishahqa bolsun yaki u teyinligen hoquqdarlarla bolsun boysununqlar. Chünki bu hoquqdarlar [padishah] teripidin yaman ish qilghuchiları jazagha tartış, yaxshi ish qilghuchiları hörmekte sazawer qilish üchün teyinlen'gendur.

15 Chünki Xudaning iradisi shundaqki, yaxshi emelliringlar bilen nadan ademlerning orunsiz shikayetlirini tuwaqlashtur. **16** Siler erkin-azad bolghininglar bilen, bu erkinliklarning yamanlıq qilishning bahanisi qiliwalmanglar, belki Xudaning quli süpitide bolup, **17** Barlıq insanlarnı hörmetlenglardır, [etiqağchi] qérindashliringlarga měhř-muhebbet körsitinglар, Xudadin qorqunglar, padishahni hörmetlenglardır. **18** Qullar, xojayinliringlarga toluq qorqunch bilen boy sununglar — yalghuz měhriban we xush pél xojayinlarchila emes, belki térikkek xojayinlarchimu boy sununglar. **19** Chünki eger birsi Xuda aldida pak wijdanlıq bolush üchün naheq azab-oqubet chekse hemde bulargha sewr-taqet qilsa, bu Xudani xursern qılıdu. **20** Chünki eger siler gunah ötküzüp, tégishlik urulghininglarda, umingga berdashlıq bersenglар, buning maxtan'ghudek némisi bar! Lékin yaxshi ishlarnı qılıp azab-oqubet cheksenglар hemde uningga berdashlıq bersenglار, u Xudani xursern qılıdu. **21** Chünki siler del shuninggha chaqirildinglар. Chünki Mesihmu siler üchün azab-oqubet chékip, silerni Özining izidin mangsun dep, silerge ülge qaldurdi; **22** «U gunah sadir qılıp baqmighan, Uning aghzidin héchqandaq aldamchılıq-yalghanchılıqmı tépilməs». **23** U haqaretlen'ginide, til qayturmatty. Azab-oqubet chekkende, U héch tehdit salmaytti; eksiche, Özini adıl höküm chiqarghuchining qollırığha tapshurdu. **24** U Özi bizning gunahqa nisbeten ölüp, heqqanlıqliqa nisbeten yashishimiz üchün yaghach tüwrükte gunahlırimizni zimmissige aldi; siler Uning yarılıri bilen shipa taptinglар. **25** Chünki burun siler qoylardeq yoldın ézip ketkensiler, lékin hazır jéninqlarning padichisi hem yétekchisining yénigha qaytip keldinglар.

3 Shuninggha oxhash, i ayallar, siler erliringlarga boy sununglar. Shundaq qilsanglar, hetta söz-kalamgħa itaet qilmaydīghan erler bolsa, öz ayalining bu pezilitindin tesirlinip, ixlasmış bilen ötküzen pak yürüş-turushinglarga qarap, gep-sözsizla qayıl qilinidu. **3** Güzellikinglər sırtqı körünüştin, yeni alahide örüwalghan chéchinglər we taqıghan altun zibu-zinnetlerdin yaki ésil kiyimlerdin bolmısın, **4** belki «qelbinglardiki özünglər», yeni mömin we tinch rohtin bolghan chirimas güzelliktin bolsun; bundaq [güzellik] Xudanıng aldida intayın qimmetliktur. **5** Chünki burunqı chaghłarda, Xudagħa ümidiyi bagħlighan ixlasmen ayallar del mushundaq [güzellik bilen] özürini zinnetlep, erlirige itaet qilatti. **6** Del mushundaq yolda Sarah İbrahimimni «ghojam» dep atap, uning sözslirige boy sunatti. Siler héchqandaq weswesilerden qorqmey ishlarnı durus qilsanglar, silermu [Sarahning] perzentli bolghan bolisiler. **7** Shuningħha oxhash, ey erler, silermu ayalliringlər bilen turuslu, ularni ayal kishiler bizdin ajiz bendiler dep bilip ularni chūshinip yétinglər; siler ular bilen [Xuda] shapaet qilghan hayatqa ortaq mirasxor bolup, ularni hörmət qilinglər. Shundaq qilsanglar, dualiringlər tosalghugha uchrımaydu. **8** Axirida, hemminglər bir niyet bir meqsette, bir-biringlarga hemderd bolup, bir-biringlərni qérindashlarche söyünglər, ich-baghri yumshaq we kemter bolunglar. **9** Yamanlıqqa yamanlıq, ahanetke ahanet bilen emes, eksiche, bext tileş bilen jawab qayturunglar. Chünki siler del bu ishqqa chaqirighansiler; shuning bilen özünglər bextke mirasxor bolisiler. **10** Chünki [muqeddes yazmilardan yézilghinidek]: — «Kimki hayatni sóyüp, yaxshi kün körgüči bolay dëse, Tilini yamanlıqtiñ tartısun, Lewliri mekkarıqtıñ néri bolsun; **11** Yamanlıqtiñ özini tartıp, Güzel emellerni qılıp yürsun; Aman-xatirjemliki izdepli, uni qogħlap yürsun. **12** Chünki Perwerdigarning közi heqqanlıqların töstide turidu, uning qulqi ularning iltijalırhaga ochuq turidu; Lékin

Perwerdigarning yüzü rezillik yürgütüchilere qarşı turidu. **13** Eger siler daim yaxshi ishlarnı qılıshqa intilsenglar, kim silerge yamanlıq qilar? **14** Lékin hetta heqqanlıq yolda azab-oqubet cheksenglarmu, oxshashla bextliksiler! Lékin ularning wehimisidin qorqmanglar we alaçzade bolmanglar; **15** belki qelbinglarda Reb Mesihni hemmidin üstün dep bilinglər; silerde bolgha ümidning sewebini sorighanlarga mömin-mulayimliq we ixlasiq bilen jawab bérishke hemishe teyyar turunglar. **16** Herdaim wijdanınglarnı pak tutunglar; shuning bilen silerge «yamanlıq qilghuchilar», dep töhmet qilghanlar silerning Mesihde bolgha peziletlilik yürüş-turushunglarnı körüp, özleri qilghan töhmetlerdin xijil bolsun. **17** Chünki Xudanıng iradisi shundaq bolsa, yaxshılıq qilghininglər üçün azab-oqubet cheksenglər, bu yaman ish qilghininglər tüpeylidin azab-oqubet chekkininglərdin ewzel, [elwette]. **18** Chünki Mesih bizni Xuda bilen yarasturush üchiün, yeni Heqqanlı Bolghuchi heqqanlıq emeslerni dep, birla qétimliq azab-oqubet chekti; gerche U ten jehette öltürülgən bolsımı, lékin rohta janlanduruldi; **19** shuning bilen U solap qoyulghan rohlar ning yénigha mushu rohiy hayatıqi bilen bérir, [Özining bu gelibisini] jakarlıdı. **20** [solap qoyulghan] bu rohlar burunqı zamanda, yeni Nuh [peyghember]ning künlirlide, kéme yasiliwatqan mezgilde Xuda sewrchanlıq bilen [kishilerning towa qilishini] kütkinide, Uningħha itatsizlik qıldı. Peqet shu kémige kirgen birkanchisi, yeni jemiy sekzik jan su arqılıq qutquzuldi. **21** Mana bu «sgħa chomüldürüş»ning bésħariti bolghan. Emđi chomüldürüş — bedenning kirdin tazilishi emes, belki ademning pak wijdan bilen Eysa Mesihning tirildürültiħi arqılıq Xudadin tiligen telipi — bizni hazır qutquzuwatidu **22** (Mesih [tirilip] ershke chiqip, perishtiler, barlıq rohiy hoquqdarlar we küchlükler Uningħha bosunduruldi we u Xudanıng ong yénida turmaqtä).

4 Emđi Mesih ténide azab-oqubet chekkeniken, silermu shundaq irade bilen özünglarnı qorallandurunglar. (chünki [Xuda yolda] öz ténide azab-oqubet chekken kishi gunahtin qol üzgen bolidu; **2** undaq kishi ténide qalghan hayatini yene insaniy neps-heweslerge bérilish bilen emes, belki Xudanıng iradisige muwapiq ötküzidu). **3** Chünki künlirimizni yat ellik etiqağsizlarning iradisige emel qılısh bilen, yeni hertürlük buzuqchılıq-shehwaniqliq, neps-hewesler, haraqkeshlik, eysħ-ishħret, meyxorluq we yirgħinchlik butpereslikler ichide ötküzginizim emđi kupaye qilar! **4** Bu ishlarda ular silerning ularħaqħa hemraħ bolup shundaq iplasliqa yüġġurmienlikinglarga ejeblinip, silerni haqaretlimekte. **5** Ular haman hem tiriklerni we ölägenlerni soraq qılıshqa teyyar Turghuchigha hésab bermey qalmaydu. **6** Shunga del shu sewebtin, ölägenler ette yashawatqan insanlar [soraq qilinidighan]dek soraq qılılinip, Xudagħa nisbeten roħta yashisun dep, ularħim u xush xewer yetküzülgen. **7** Emđi barlıq ishlarning axırlıħidighan kiuni yeqinlashmaqt; shunga, salmaq bolunglar we dua qılıshqa segek turunglar. **8** Lékin hemmidin muhimi, bir-biringlarga qızgħin měhř-muhebbette turuweriġinglar. Chünki «měhř-muhebbet nurghunlighan gunahlarni yapar». **9** Bir-biringlardin aghrinmay özara měħmandost bolunglar. **10** Xuda teripidin herbiringlarga ata qilin'ghan iltipatqa binaen, uning herterreplik měhři-shepqitini kishilerge yetküzidighan yaxshi għoġidalar süpitide, bu iltipat bilen bir-biringlarga xizmet qilinglər. **11** Kim sóz qilsa, u Xudanıng kalam-bésharetlirini yetküzgħi süpitide sózlisun. Kim bashqilargħa xizmet qilsa, u Xuda ata qilghan kuchi-qudrati bilen xizmet qilsun. Shundaq bolghanda, Xuda hemme ishta Eysa Mesih arqılıq ulughlinidu. Barlıq shan-sherep we kuchi-qudrat u Xudanıng

ebedil'ebedigche mensuptur, amin! (aiōn g165) 12 Söyümlüklirim, otluq sinaqning beshinglarga chüshkenlikige qarap, ajayib ishqqa yoluqup qaldim, dep heyran qalmanglar. 13 Belki, Mesihning azab-oqubetlirige qandaq ortaq bolghan bolsanglar, siler shundaq shadlininger. Shuning bilen Uning shan-sheripi ayan qilin'ghinida, silermu yayrap shadlinisiler. 14 Siler Mesihning nami tüpeylidin haqaretket uchrisanglar, bextlik bolisiler! Chünki shan-sherepning Rohi, yeni Xudanining Rohi wujudunglarga chüshken bolidu. 15 Aranglardin birining azab-oqubet chékishi hergizmu qatil, oghri, rezil yaki chépilghaq bolush sewebidin bolmisun. 16 Biraq chekken azab-oqubiti «Mesihiy» dep atalghanliqi sewebidin bolsa, u buningdin nomus qilmisun; eksiche, mushu nam [bilen] [atalghanliqi] tuchün Xudagha medhiye oqusun. 17 Chünki soraqning bashlinidighan waqt-saiti keldi; soraq aldi bilen Xudanining öyidikiliridin bashlinidu; we eger biz bilen bashlansa, u halda Xudanining xush xewirige qulaq salmighanlarning aqiwiti néme bolar? 18 [Del] [muqeddes yazmilarda yézilghinidek]: — «Eger heqqaniylarning qutquzulushi tes bolsa, Ixlassizlar hem gunahkarlarning aqiwiti qandaq bolar?» 19 Shuning üchiün, Xudanining iradisi bilen azab-oqubet chekkeler yaxshi emellerni dawam qilip, jénini wediside turidighan Yaratquchiga amanet qilip tapshursun.

5 Emdi men aranglardiki aqsaqallardin (Mesihning azab-oqubetlirining guwahchisi, namayan qilnidighan shan-sherepe nésip bolghuchi we silerge oxhash bir aqsaqal süpitide) shuni ötünimenki, 2 — Xudanining silerning aranglardiki padisini obdan békinqilar; ulargha yétekchilik xizmitide bolup, uni mejburen emes, belki ixtiyaren zimminglarga élinglar; pul-dunya tuchün emes, belki xushalliq bilen qilinglar. 3 Xudanining padisigha ghojining öz teelliqatlirigha bolghinidek bolmay, belki ulargha ülge bolunglar. 4 Shundaq qilsanglar, Bash Padichi ashkare bolghanda, menggü tozumas shan-sherep tajigha érhisiler. 5 Ey yashlar, chonglarga boysununglar. Shuningdek, hemminglar bir-biringlarga nisbeten kichik pélliqni üstünglarga oriwélinglar. Chünki: «Xuda tekebburlargha qarshidur, lékin mömin-kemterlerge shepqet qilidu». 6 Özünglarni Xudanining quğretlik qoli astida töwen tutunglar. Shundaq qilsanglar, waqt-saiti kelgende Xuda silerni yuqiri kötüridu; 7 Barlıq ghem-qayghuliringlarni Uning üstige tashlap qoyunglar. Chünki U silerning ghéminglarni qilidu. 8 Özünglarni hoshyar we segek tutunglar. Chünki düshmininglar bolghan iblis xuddi hörkirewatqan shirdek, yutqudek birsini izdep qatrap yürümekte; 9 siler étiqadinglarda ching turup uningga qarshi turunglar. Chünki bilsilerki, pütün dunyadiki qérindashliringlarmu oxhash azab-oqubetlerning tügenigüche chidawatidu. 10 Emma silerni Mesih Eysa arqliq Özining menggülüq shan-sheripiye chaqirghan, pütkül méhir-shepinqetning Igisi bolghan Xuda azraqqine waqt azab-oqubet chekkininglardin keyin, Özi silerni eslige keltürüp, des turghuzup, mustehkem we ulgha béktilgendetek tewrenmes qilidu. (aiōnios g166) 11 Uningha [barlıq] shan-sherep we küch-quğret ebedil'ebed mensup bolghay, amin! (aiōn g165) 12 Men bu qisqighthina xetni yézip, özüm sadiq qérindishim dep bilidighan Silwanusning wasitisi bilen silerge yollidim. Ushbu xetni yézishimning meqsiti, silerge jékilesh we silerni righbetlendürüsh, shundaqla Xudanining heqiqiy méhir-shepinqetining ene shundaq ikerliklige guwahliq bérishit ibarettur. Bu méhir-shepinqette ching turunglar. 13 Siler bilen bille tallan'ghan Babilda turuwatqan jamaet we oglum Markustin silerge salam. 14 Bir-biringlar bilen méhribanlarche söyüshüp

salamlishinglar. Silerge, yeni Mesihde bolghan hemminglarga amanliq-xatirjemlik yar bolghay!

Pétrus 2

1 Eysa Mesihning quli we rosuli bolghan menki Siméon Pétrustin Xudayimiz we Qutquzghuchimiz Eysa Mesihning heqqaniqliqi arqliq biz bilen oxshash qimmetlik bir étiqadqa moyesser qilin'ghanlarga salam! **2** Siler Xudani we Rebbimiz Eysani chongqur tonughanséri, méhir-shepqet we xatirjemlik silerge hessilep ashqay! **3** Bu [duayimming] asasi – biz bizni Özining shan-sheripi we ésil pezilitining tesiri arqliq Chaqirghuchini chongqur tonughanliqimiz üchün, Uning ilahiy kück-qudrati hayatimizha we ixlasmenlikte ménghishimizha kéreklik bolghan hemmini ata qildi. **4** U mushu peziletliri arqliq bizge qimmetlik, eng ulugh wedilerni berdi, bular bilen siler bu dunyadiki hawayi-heweslerdin bolghan iplasliqtin qutulup, Xudalıq tebietke ortaq nésip bolalaysiler. **5** Del mushu sewebtin, siler pütün kückünglar bilen étiqadinglarga ésil peziletni, ésil pezilitinglarga bilimni, **6** biliminglarga temkinlikni, temkinliklarga chidamlıqni, chidamlıqlıqlarga ixlasmenlikni, **7** ixlasmenliklarga qérindashlıq méhribanlıqni, qérindashlıq méhribanlıqlarga méhir-muhəbbətni körtsitishni qoshushqa intilinqlar. **8** Chünki bu xususiyetler silerde bar bolsa, shundaqla éship bériwatqan bolsa, bular silerni Rebbimiz Eysa Mesihni chongqur tonushqa [intilishte] ish-emelsiz we méwisiş qaldurmuydu. **9** Emme eger birside bular kem bolsa, u kor ademdu — u burnining uchinila köreleydighan, ilgiriki gunahliridin pak qilin'ghinini untughan boludu. **10** Shuning üchün, i qérindashlar, siler [Xuda teripidin] chaqırıqlıqinqılgarnı, shundaqla tallarıghanlıqınları jezmleshtürüşke intilinqlar. Shundaqla qilsanglar, héchqachan tétilip ketmeytiler. **11** Shundaqla bolghancha Rebbimiz we Qutquzghuchimiz Eysa Mesihning menggültük padishahlıqidımı qızıghın qarşı elinisi. (aiōnios g166) **12** Shunga, gerche siler bu ishlarnı bilgen bolsanglarımı, shundaqla bizge ige qilin'ghan heqiqette mustehkemlen'gen bolsanglarımı, men yenila herdaim bu ishlarnı ésinglarga salmaqchımen. **13** Derweqe, men mushu chédirimda bolsamla, bularnı seminglarga sélip, silerni oyghitip turushni layıq körinen. **14** Chünki Rebbimiz Eysa Mesihning burun manga ayan qılghinidek, méning bu chédirim pat arida uchamdin séliwetilidil qanlıqını bilip turuptiman. **15** Berقه, men silerning bu ishlarnı men bu dunyadin ketkinimdin kényimnu herwaqt ésinglarga keltürüshünglar üchün kückümning bariche intilimen. **16** Chünki biz silerge Rebbimiz Eysa Mesihning kück-qudrati we hazır bolushini uqturghanimizda hergizmu hiyligerliktin oydurup chiqilghan riwayetlerge egeshimduq, belki biz Uning heywetlik shan-shöhritige öz közimiz bilen guwahchımız. **17** Chünki U muqeddes tagħda Xuda' Atidin shan-shöhret we ulugħluqqha érishkende, ashu ulugh shan-shereplik yerdin: «Bu Méning söyümlik Oghlum, Men Uningdin kurxenmen» dégen shundaq zor bir awaz Uningħha yetküžlüp anglidi. **18** Muqeddes tagħda biz Uningħha hemrah bolup bille turghan bolghachqa, ersħtin bu awaz anglan'ghina bizmu öz quliqimiz bilen uni angliduq. **19** Uning üstige hemmimizde peyghemberler yetküžgen tolimu ishencħlik besharelatik söz-kalam bardur; siler tang süzülgħe, tang yultu qelbinglarni toluq yorutqucha bu söz-kalamha qulaq salsanglar, yaxshi qilghan bolisiler (bu söz-kalam xuddi qarangħħuda chaqnap turidighan chiraghqa oxhashtur). **20** Shuni hemmidin muhim dep bilishinglar kérekki, muqeddes yazmilardiki héchqaysi wehiy peyghemberlerning öz chūšħenchi boyiche yetküžlügen emes. **21** Chünki héchqanda weħbi beshareħ insanlarning

iradisidin kelgen emes, u belki Xudaning muqeddes ademli Muqeddes Roh teripidin ýéteklinip, Uning türkisi bilen éytqan söz-kalamdur.

2 Lékin burun xelq ichide saxta peyghemberler chiqqan, shuningdek aranglardimu saxta telim bergüchiler meydan'gha chiqidu. Ular soqunup kirip, halaketke élip baridighan bid'et telimlerni aranglarga astirtin kırğızüp, hetta özlerini hör qılıshqa sétiwalghan igisidinmu ténip, buning bilen öz beshiga tézla halaket chüshürdü. **2** Nurgun kishiler ularning shermendilikige egiship kétitud, shuningdek ularning sewebidin heqiqet yoli haqaretke uchraydu. **3** Ular achközlükidin oydurma sözler bilen silerler sadigihan méli qılıdu. Emdi ularning beshiga xéli burunla béktilgen jaza bikar olturmaydu, ularning halakiti bolsa uxlap yatmaydu. **4** Chünki Xuda gunah sadir qilghan perishtilerni ayap olturmay, belki ularni tehtisaraning hangiha tashlap, soraqqa tartquche zulmetlik qarangghuluqtiki zenjirler bilen solap qoyghan yerde, (**Tartaroō 95020**) **5** shundaqla qedimki dunyadikilernimu ayap qoymay, xudasizliqqa bérilgen dunyani topan bilen gherq qılıp, peqeť heqqaniylıqqa dewet qılghuchi Nuhni bashqa yettisi bilen saqlap qalghan yerde — **6** hemde keyin Sodom we Gomorra sheherlerini kényki dewrlerdi xudasizliqqa bérilgenlerge ibret bolsun dep békkitip, beshiga külpetlik jazani chüshürüp kül qilghan, **7** shuning bilen birge mushu exlaqsızlarning buzuqchiliqliridin yirginip azablan'ghan, heqqaniy bolghan Lutni ular arisidin qutuldurghan yerde — **8** (ene shundaq kishilerning ichide yashighan heqqaniy Lutning heqqaniy qelbi her künü anglighan we körgen itaetsizlikler tüpeylidin azablinatti) **9** emdi shuni körülüwalaymizik, Reb ixlasmenlerni duch kelgen sinqlardin qandaq qutquzushni we shuningdek heqqanisızlarni soraq künigiche jazalinishqa saqlap qoyushni biliğu. **10** Bularning arisidiki öz etlirige egiship pasıq heweslerge bérilgen, shundaqla hoquq igilirige sel qarighanlarning jazasi téximu shundaq bolidu. Mushundaq kishiler hali chong, menmenchilerdur, ular «[rohiy] ulughlar»gha haqaret qilishtin héch qorqmaydighanlardur. **11** Hetta ulardin kück-quadrette üstün turidighan perishtilermu Perwerdigarning aldida bu «[ulughlar]»[ni] haqaret bilen erz qilmaydu. **12** Emma bular xuddi owlınip boghuzlinish üchün tughulghan yaway eqilsiz haywanlardek kélip, özlişi chüshenmeydighan ishlar üstide haqaretlik söz qılıdu we shundaqla özlerining halaket ishliri bilen toluq halak boludu, **13** shundaqla öz heqqanisızlıqığa tushluq jazaning méwisińi yeydu. Ular hetta kündüzi ochuq-ashkara eysh-ishret qilishnimu lezzet dep hésablaydu; ular [silerge] nomus we dagh keltürüp siler bilen bir dastixanda olturup, öz mekkarlıqliridin zoqlinidu. **14** Ularning zinaxorluq bilen tolghan közliri gunah sadir qilishtin üzülmeydu; ular tutami yoq kishilerni éziqturidu; ular qelbini achközlükke köndürgen, lenetke yéqin ballardur! **15** Ular toghra yoldin chetrep, Bosorning oghli Balaamning yoligha egiship ketti. U kishi haram yolda tapqan heqni yaxshi körgüchi idi, **16** lékin u qilghan qebihlikü tüpeylidin tenbihini yédi (zuwansız éshək insanning awazi bilen sözlep peyghemberning exmiqane ishini tosti). **17** Mana mushundaq kishiler qurup ketken bulaqlar, borandin heydilip yürgen tumanlарgħa oxshaydu; ularغا menggülük zulmetning qapqarangghuluqdaj hazirlap qoyulghan. (**questioned**) **18** Chünki ular yalghan-yawidaq yoghan sözler bilen maxtinip, adenning etlik heweslerini qozghitip eysh-ishret ishliri bilen ézitqulou yolidu ménqiwatqanlardın özlerini yéngila qachurghanlarni azduridu. **19** Ular mushu kishilerge «Silerni erkinlikke érishtürümüz» dep wede qılıdu, lékin özlerini emelivette hizulqulungan qulliridu. Chünki adem néme terinidin

boysundurulghan bolsa, shuning quli bolidu. **20** Chünki eger ular Rebbimiz we Qutquzghuchimiz Eysa Mesihni tonush arqılıq bu dunyaning pasıqlıqlarından qutulup, kéyin shulargha yene baglinip, boysundurulghan bolsa, ularning kéyinki hali deslepksisidinmu better bolidu. **21** Chünki heqqanlıq yolini bilip turup, özige yetküzülgən muqeddes emrdin yüz örögendin köre, bu yolni eslidinla bilmigini ewzel bolatti. **22** Mushu ishenchlik hékmetlik sözler ularda emelge ashurulidu: — «It aylinip öz qusuqini yer» we yene «Choshqa yuyunup chiqipla qaytidin patqaqtä éghinar».

3 I söyümlüklim, hazır silerge bu yéziwatqinim ikkinchi xétimdur. Her ikki xétimde silerning sap könglüglarnı oyghitip, shu ishlarnı eslitishke intildimki, **2** muqeddes peyghemberler burun éytqan sözlerge we Rebbimiz hem Qutquzghuchimizning rosulliringlar arqılıq yetküzgen emrige köngül böltüshüngarnı ötünimen. **3** Eng muhimi shuni bilishinglar kérékki, künlerning axirida özining hawaiy-heweslirining keynige kirdighan, mesxire qilidighan mazaqlıclar chiqip: **4** «Qeni, Uning qaytip kélimen dégen wedisi! Ata-bowlirimiz [ölümde] uxlap qalghandin taki hazirghiche hemme ishlar dunya apiride bolghan waqittiki bilen oxshash halette kétiwatidu» dep mesxire qilishidu. **5** Halbüki, ular eng qedimki zamanda Xudanıng sózi bilen asmanlarning yaritilghanlıqını we shuningdek yerning sudin chiqqan hem suning wasitisi bilen barlıqqa kelgenlikini etey untuydu; **6** shu amillarning wasitiliri bilen shu zamandıki dunya kelkündin gherq bolup yoqaldi. **7** Emma hazırkı asmanlar bilen zémien oxshashla shu söz bilen ixlassız ademler soraqqa tartılıp halak qilnidighan ashu kündे otta köydürülüşke saqlınip, ta shu künigiche halidin xewer élínip turidu. **8** Emdi i söyümlüklim, shu ish neziringlardın qachmisunki, Rebge nisbeten bir kün ming yildek we ming yil bir kündekтур. **9** Reb Öz wedisini [orundashni] (bezilerning «kéchiktürdi» dep oylighinidek) kéchiktürgini yoq, belki héchkimning halak bolushini xalimay, hemme insanning towa qilishiga kirishini arzulap, silerge kengchilik qılıp [waqitni sozmaqta]. **10** Lékin Rebning künü xuddi oghrining kélishidek [küttülmigen waqitta] bolidu. U künü asmanlar shiddetlik güldürlichen awaz bilen għayib bolup, kainatning barlıq qurulmılıri shiddetlik otta érip tügeydu; zémien we uningdiki pütkül nersilermu köyüp kétidu. **11** Hemme nerse mana shundaq érip yoqlidighan yerde, siler qandaq ademlerdin bolushunglar kérék? — hayatinglarnı pak-muqeddeslikte we ixlasmenlikte ötküzüp, **12** Xudanıng künini telmürip kütüp, u künning tézrek kélishi üçhün intilishinglar kérek emesmu? U künning kélishi bilen püttün asmanlar otta yoqap tügeydu we kainatning barlıq qurulmılıri shiddetlik otta érip tügeydu. **13** Lékin biz bolsaq Uning wedisi boyiche, yéngi asman-zémimni intizarlıq bilen kütmektimiz. U yer heqqanlıqning makanidur. **14** Shuning üchün, ey söyümlüklim, bu ishlarnı kütüwatqanikensiler, [shu tapta] Xudanıng alida nuqsansız we daghsız, inaqlıq-xatirjemlik ichide hazır bolup chiqishinglar üçhün intilinglar. **15** we Rebbimizning sewr-taqtitini njat dep bilinglar, del söyümlük qérindishimiz Pawlusmu özige ata qilin'ghan danalıq bilen bu ishlar toghruluq silerge yazghan; **16** barlıq xetliridimu u bu ishlar heqqide toxtilidu. Uning xetliride chūshinish tes bolghan bezi ishlar bar; bu ishlarnı telim almığħan we tutami yoq kishiler muqeddes yazmilar ning bashqa qisimlirini burmilighandek, burmilap chūshendüridu we shuning biley öz beshigha halaket élip kéléidu. **17** Shuning biley, i söyümlüklim, [men éytqan] bu ishlarnı aldin'ala bilgenikensiler, bu exlaqsızlarning sepsetliri biley azdurulup, mustehkem turushungarnı yoqitip qoyushtin hoshyar bolunglar.

18 Eksiche, [Xudanıng] méhir-sheppitide hem Rebbimiz we Qutquzghuchimiz Eysa Mesihge bolghan bilishte dawamlıq ösünglar. Uningħha hem hazır hem ashu ebed künigiche barlıq shan-sherep mensup bolghay! Amin! (aiòn g165)

Yuhanna 1

1 Ezeldin bar bolghuchi, özimiz anglıghan, öz közlirimiz tikilip qarighan we qollirimiz bilen tutup silihan hayatlıq Kalamı toghrisida [silerge bayan qılımımız] **2** (bu hayatlıq bizge ayan bolup, biz uni kördüq. Shuning bilen bu heqtə guwahlıq bérímiz hemde Ata bilen bille bolup, kényin bizge ayan bolghan shu menggılık hayatnı silerje bayan qılımımız) (**aiōnios g166**) **3** — silerimiz biz bilen sirdash-hemdemlikte bolsun dep biz körgenlirimiz we anglıghanlırimizni silerje bayan qılımımız. Bizning sirdash-hemdemlikimiz Ata we Uning Oghlı Eysa Mesih bilendur. **4** Silerning xushallıqınlar tolup tashsun dep, bularnı silerje yéziyatımız. **5** We biz Uningdin anglıghan hem silerje bayan qılıdığın xewirimiz mana shudurki, Xuda nurdur we Uningda héchqandaq qarangghuluq bolmaydu. **6** Eger biz Uning bilen sirdash-hemdemlikimiz bar dep turup, yenila qarangghuluqta yürsek, yalghan éytqan we heqiqetke emel qilmıghan bolimiz. **7** Lékin U Özı nurga bolghinidek bizmu nurga mangsaq, undaqta bizning bir-birimiz bilen sirdash-hemdemlikimiz bolup, Uning Oghlı Eysa Mesihning qeni bizni barlıq gunahtan paklaydu. **8** Eger gunahımız yoq dések, öz özimizni aldiğan bolimiz hemde bizde heqiqet turmaydu. **9** Gunahlirimizni iqrar qılsaq, U bizning gunahlirimizni kechürüm qılıp, bizni barlıq heqqaniyisizliqtın pak qılıshqa ishenchlik hem adildur. **10** Eger gunah qılımiduq dések, Uni yalghanchı qılıp qoyghan bolimiz we Uning söz-kalami bizdin orun almıghan bolidu.

2 I eziz balilirim, men silerni gunah sadır qılımisun dep, bu sözlerni yéziyatimen. Mubada bırsı gunah sadır qılsa, Atining yénida bir yardımçı wekilimiz, yeni Heqqanı Bolghuchi Eysa Mesih bardur. **2** U Özı gunahlirimiz üçhün [jazanı kötürgüçü] kafarettur; mushu kafaret peget bizning gunahlirimiz üçhünla emes, belki pütkül dünaydikilerning gunahlıri tühündür. **3** Bizning uni tonughanlıqımızı bileşlimiz — Uning emrlirige emel qılımıcılık kishi yalghanchidur, uningda heqiqet yoqtur. **5** Lékin kimki Uning sözlige emel qılsa, emdi uningda Xudanıng méhir-muhebbiti heqiqeten kamaletke yetken bolidu. Biz özimizning Uningda bolghanlıqımızı ene shuningdin bilimiz. **6** «Xudada turup yashaymen» déğüchi bolsa [Eysanı] mangghinidek oxshash ménghisi kérek. **7** I sóyümlüklerim, silerje [burun anglap baqmaghan] yéngi bir emrni emes, belki desleptin tartıp siler tapshuruwalghan kona emrni yéziyatimen. Ushbu emr siler burundinla anglap kéliwatqan söz-kalamdur. **8** Lékin yene kélép men silerje yéziwatqinimı yéngi emr [désekmu bolidu]; bu emr Mesihde hem silerdimu emel qılınmaqta, chünki qarangghuluq töüp ketmekte, we heqiqiy nur allıqachan chéchilişqe bashlıdi. **9** Kimdekim özini «nurga yashawatimen» dep turup, qérindishini öch körse, u bügün'giche qarangghuluqta turuwaqtan bolidu. **10** Qérindishiga méhir-muhebet körsetken kishi yoruqluqta turmaqtı, uningda gunahqa putlashturidighan héchnéme qalmaydu. **11** Lékin qérindishini öch körgen kishi qarangghuluqtıdır; u qarangghuluqta mangidu we qeyerge kétiwtatqanlıqını bilmeydu, chünki qarangghuluq uning közlirini qarighu qiliwetken. **12** Men bularını silerje yéziyatimen, i eziz balilirim, chünki gunahliringlar Uning nami üçhün kechürüm qılındı. **13** Men buni silerje yéziyatimen, i atilar, chünki siler Ezeldin Bar Bolghuchini tonudunglar. Men buni silerje yéziyatimen, i yigitler, chünki siler u rezil üstidin ghelibe qıldinglar. **14** Men buni silerje yéziyatimen, i eziz balilirim, chünki siler Atini tonudunglar. Men buni silerje

yéziyatimen, i atilar, chünki siler Ezeldin Bar Bolghuchini tonudunglar. Men buni silerje yéziyatimen, i yigitler, chünki siler kúchlüsiler, Xudanıng söz-kalami silerde turidu we siler u rezil üstidinmə ghelibe qıldinglar. **15** Bu dunyani we bu dunyadiki ishlarnı sóymenglar. Herkim bu dunyani söyle, Atining sóygüsü uningda yoqtur. **16** Chünki bu dunyadiki barlıq ishlar, yeni ettiki hewes, közlerdiki hewes we hayatığa bolghan meghrurluqning hemmisi Atidin kelgen emes, belki bu dunyadın bolghandur, xalas; **17** we bu dunya we uningdiki heweslerning hemmisi ötüp kétidü. Lékin Xudanıng iradisige emel qılghuchi kishi menggü yashaydu. (**aiōn g165**) **18** Eziz balilirim, zamanning axırıqı saiti yetip keldi; we siler dejjalıning [axır zamanda] kélédighanlıqını anglıghininglardek, emeliyyette bolsa hazırlıñ özidila surghun dejjallar meydān'għa chíqtı; bunigdin zamanıning axırıqı saiti bolup qalghanlıqı bizge melum. **19** Ular arımidzin chíqtı, lékin ular eslide bisizlerdin emes idi. Chünki eger bizlerdin bolghan bolsa, arımidza turiweren bolatti. Lékin ularning héchqaysısınning eslide bizdikilerdin bolmigraphanlıqı pash qılın'ghanlıqı üçhün ular arımidzin chíqpı ketti. **20** Halbuki, siler bolsanglar Muqeddes Bolghuchidin kelgen mesihligüči Rohtin nésip boldunglar we shuning üçhün siler hemme ishni bilsiler. **21** Silerge bu xetni yizishimdi seweb, silerning heqiqetni bilmigenliklərin üçhün emes, belki heqiqetni bılıp, yalghanchılıqning heqiqetin kélép chíqmaydighanlıqını bilgenliklərin tühündür. **22** Emise, kim yalghanchı? Eysanıng Mesih ikenlikini inkar qılghuchi kishi bulsa, u yalghanchidur. Ata we Oghulni inkar qılghuchi kishi özi bir dejjalırdur. **23** Kimdekim Oghulni ret qılsa uningda Ata bolmaydu. Lékin Oghulni étirap qılsa, uningda Ata bolidu. **24** Siler bolsanglar, burundin anglap kéliwatqininqırları özünglarda dawamlıq turghuziwerınglar. Burundin anglap kéliwatqininqırları silerde dawamlıq turiwerse, silermu dawamlıq Oghul we Atida yashawatqan bolisiler; **25** we Uning bize qılghan wedisi bolsa del shu — menggü hayatlıqtır. (**aiōnios g166**) **26** Silerni azdurmaqchi bolghanları nezerde tutup, bularnı silerje yazdım; **27** Siler bolsanglar, siler Uningdin qobul qılghan mesihligüči Roh silerde turiweridü, siler héchkimming öğitishige mohtaj emessiler; belki ene shu mesihligüči Roh silerje barlıq ishlar toghrulıq öğitiwtatqandek (U heqtur, héch yalghan emestur!) — hem ögetkendek, siler dawamlıq Uningda yashaydigan bolisiler. **28** Emise, i eziz balilirim, dawamlıq Uningda turup yashawerınglar. Shundaq qılsanglar, U herqachan qayıtidin ayan bolghanda qorqmas bolimiz hem U kelginide Uning alıda héch xıjalet bolup qalmayız. **29** [Xudanıng] heqqaniy ikenlikini bilgenkensiler, heqqaniyılıqqa emel qılghuchilarıng herbirinin uning teripidin tughulgħuchi ikenlikinimü bilsenglar kérek.

3 Qaranglar, Ata bizge shundaq chongqur méhir-muhebbet körsetkenki, biz «Xudanıng eziz baliliri» dep ataldoq — we biz heqiqetenmu shundaq. Bu dunya shu sewebtin bizni tonup yetmeydu, chünki bu dunya Uni tonumidi. **2** Sóyümlüklerim, biz hazır Xudanıng eziz baliliridurmız; kelguside qandaq bolidighanlıqımız téxi ochuq ayan qılınmış. Biraq U [qayıtidin] ayan qılın'għanda, Uningħha oxshash bolidighanlıqımız bilimiz; chünki shu chaghda biz Uning eyen Özini körümüz. **3** We [Mesihge] ümid bagħlighan herbir kishi U pak bolghandek özini paklimaqta. **4** Gunah sadır qılghan kishi [Xudanıng] qanunigha xilaplıq qılghan bolidu. Chünki gunah sadır qılghanlıq [Xudanıng] qanunigha xilaplıq qılghanlıqtur. **5** Halbuki, siler Uni gunahlarnı élip tashlash üçhün dunyagħa kélép ayan qılın'għan we shundaqla Uningda héchqandaq gunah yoqtur, dep bilsiler. **6** Uningda yashawatqan herbir kishi gunah sadır qilmaydu; kimdekim gunah sadır qılsa, Uni körmigen

we Uni tonumighan bolidu. **7** Eziz balilirim, héchkimning silerni aldishigha yol qoymanglar. Heqqaniqliqqa emel qilghuchi kishi U heqqaniy bolghinidek heqqaniydu. **8** Lékin gunah sadir qilghuchi Iblistindur. Chünki iblis elmisäqtin partip gunah sadir qilip kelmekte. Xudaning Oghlining dunyada ayan qilinishidiki meqset iblisning emellirini yoqitishtur. **9** Xudadin tughulguchi gunah sadir qilmaydu; Xudaning uruqi uningda orun alghachqa, u gunah sadir qilishi mumkin emes, chünki u Xudadin tughulgandur. **10** Xudaning baliliri bilen iblisning baliliri shuning bilen perqliniduki, kimdekim heqqaniqliqqa emel qilmisa we yaki öz qérindishigha méhir-muhebbet körsetmisse Xudadin emestur. **11** Chünki siler desleptin anglap kéliwatqan xewer mana del shuki, bir-birimizge méhir-muhebbet körsitishimiz kéréktur. **12** U rezildin bolghan, insini öltürgen Qabilgha oxshash bolmaslıqımız kérek; u némisqha insini qetl qıldı? Uning özining qilghanlıri rezil, inisining qilghanlıri heqqaniy bolghanlıqı üçhün shundaq qilghan. **13** Shunga, i qérindashlar, bu dunya silerni öch körse, buninggha heyran qalmanglar. **14** Biz qérindashlarni söygenlikimizdin, ölümdin hayatlıqqa ötkenlikimizni bilimiz. Öz qérindishini söymigüchi téxi ölümde turuwatidu. **15** Qérindishigha öchmenlik qilghan kishi qatildur we héchqandaq qatilda menggülük hayatning bolmaydighanlıqını bilisiler. (*aionios g166*) **16** Biz shuning bilen méhir-muhebbetning néme ikenlikini bilimizki, u biz üçhün Öz jénimini pida qıldı; shuningdek bizmu qérindashlirimiz üçhün öz jénimizni pida qilishqa qerdardurmuz. **17** Emma kimki bu dunyada mal-mülki turup, qérindishining mohtajılıqını körüp turup, uningga köksi-qarnını achmisa, bundaq kishide nedimu Xudaning méhir-muhebbiti bolsun? **18** Eziz balilirim, söz bilen we til bilen emes, belki emelde we heqiqette méhir-muhebbet körsiteyi. **19** Biz shundaq ishlar bilen özimizning heqiqettin bolghanlıqımızını bileylemyiz we [Xudaning] aldida qelbimizni xatirjem qilalaymiz. **20** Shundaqtimu, mubada qelbimiz bizni yenila eyiblise, Xuda yenila qelbimizdin üstün we hemminî bilgichidur. **21** Söyümlüklim, eger qelbimiz bizni eyiblimise, Xudaning alıda yüreklik turimiz **22** we shundaqa Uningdin némini tilisek shuninggha érisheleymiz; chünki biz Uning emrlirlige emel qilip, Uni xursen qilidighan ishlarnı qilimiz. **23** We Uning emri shuki, uning Oghli Eysa Mesihning namığha étiqad qilishimiz hemde Uning bizge tapilighinidek bir-birimizge méhir-muhebbet körsitishimizdin ibarettur. **24** Uning emrlirlige emel qilidighan kishi [Xudada] yashaydighan we [Xudamu] uningda yashaydighan bolidu. Emdi Xudaning bide yashaydighanlıqını bilginimiz bolsa, U bizge ata qilghan Rohtindur.

4 Söyümlüklim, herbir [*«wehiy qilghuchi»*] rohlarning hemmisigila ishiniwermenglar, belki bu rohlarning Xudadin kelgen-kelmigenlikini perqlendürish üçhün ularni sinanglar. Chünki nurghun saxta peyghemberler dunyadiki jay-jaylарgha peyda boldi. **2** Xudaning Rohini mundaq perqlendüreleysiler: Eysani, yeni dunyagha insanly tende kelgen Mesihni étirap qilghuchi herbir roh Xudadin bolidu; **3** we dunyagha insanly tende kelgen Eysa Mesihni étirap qilmaydighan roh Xudadin kelgen emes. Bundaqlarda eksiche dejjalning rohi ishleydu; siler bu rohning kéléidighanlıqı togrhuluq anglichanidinglar we derweqe u hazır dunyada peyda boldi. **4** Ey eziz balilirim, siler bolsanglar Xudadin bolghansiler we ularning iüstidin ghalib keldinglar; chünki silerde Turghuchi bu dunyada turghuchidin üstündür. **5** Ular bolsa bu dunyagha mensup; shunga ular bu dunyaning sözlirini qilidu we bu dunyadikiler ulargha qulaq salidu. **6** Biz bolsaq Xudadin bolghannız; Xudani tonughan kishi bizning sözlirimizni anglaydu. Xudadin bolmighan

kishi bolsa bizning sözlirimizni anglimaydu. Mana buningdin Heqiqetning Rohi bilen ézitquluqning rohini perq ételeyimiz. **7** I söyümlüklim, bir-birimizge méhir-muhebbet körsiteyi; chünki méhir-muhebbetin özü Xudadindur we méhir-muhebbet körsetküchingin herbiri Xudadin tughulganchı bolidu we Xudani tonuydu. **8** Méhir-muhebbet körsetmigüchi kishi Xudani tonumighan bolidu; chünki Xuda Özى méhir-muhebbettur. **9** Xudaning méhir-muhebbitti bizde shuning bilen ashkara boldiki, Xuda bizni Uning arqılıq hayatqa érishsun dep birdimbır yégane Oghlini dunyagha ewetti. **10** Méhir-muhebbet del shuningdin aynaki, bizlerner Xudani söyginimiz bilen emes, belki U Özى bizni söyüp gunahlırimızning jazasını kötürgüchi kafaret bolushqa Öz Oghlini ewetkini bilen ayandur. **11** I söyümlüklim, Xuda bizge shu qeder méhir-muhebbet körsetken yerde, bizmu bir-birimizge méhir-muhebbet körsitishke qerzardurmuz. **12** Héchkim héchqachan Xudani körgen emes; lékin bir-birimizge méhir-muhebbet körsetsek, Xuda bizde yashaydu we uning méhir-muhebbitti bizde kamaletke yetken bolidu. **13** Biz bizning Uningda yashawatqanlıqımızı we Uning bizde yashawatqanlıqını shuningdin bilimizki, U Öz Rohini bizge ata qilghan. **14** Biz shuni körgen we shundaqla shuninggha guwahlıq bérímirizki, Ata Oghulni dunyagha qutquzghuchi bolushqa ewetti. **15** Eger kimdekim Eysani Xudaning Oghli dep étirap qilsa, Xuda uningda, umu Xudada yashaydu. **16** Biz bolsaq Xudaning bizge bolghan méhir-muhebbitini tonup yettuq, shundaqla uningga tolimu ishenduq. Xuda Özى méhir-muhebbettur we méhir-muhebbette yashighuchi kishi Xudada yashaydu, Xudamu uningda yashaydu. **17** Mushundaq bolghanda, méhir-muhebbet bizde mukemmellishidu; shuning bilen biz soraq künide xatirjem-qorqmas bolalaymiz. Chünki Eysa qandaq boluwtqan bolsa bizmu hazır bu dunyada shundaq boluwtamız. **18** Méhir-muhebbette qorqunch yoqtur; kamil méhir-muhebbet qorqunchı heydep yoqqa chiqiridu. Chünki qorqunch Xudaning jazası bilen bagħliniħiqtut; qorqunchi bar kishi méhir-muhebbette kamaletke yetküzilgen emestur. **19** Biz méhir-muhebbet körsitimiz, chünki Xuda aldi bilen bizge méhir-muhebbet körsetti. **20** Eger borsi «Xudani söyim» dep turup, qérindishigha öchmenlik qilsa, u yalghançidur. Chünki köz aliddiki qérindishini söymigen yerde, körüp baqmıghan Xudani qandaqmu söysün? **21** Shunga bizde Uningdin: «Xudani söygen kishi qérindishinimu söysün» dégen emr bardur.

5 Eysaniн Mesih ikenlikige ishen'gen herbir kishi Xudadin tughulganchı bolidu; we tughdorghuchi [Atini] söyidighan herbir kishi Uningdin tughulguchinumu söyid. **2** Biz özimizning Xudaning balilirini söyidighanlıqımıznı shuningdin bilimizki, Xudani söyüp, Uning emrlirlige emel qilishimizdindur. **3** Xudani söyüş Uning emrlirlige emel qilish démektur; we Uning emrliride turmaq éghir ish emestur. **4** Chünki Xudadin tughulgahnarning hemmisi bu dunya üstidin ghelibe qilidu; we dunyaning üstidin ghelibe qilghuchi kuchi – del bizning étiqadımızdur. **5** Bu dunyaning üstidin ghelibe qilghuchi zadi kimler? Pejet Eysani Xudaning Oghli dep étiqad qilghuchilar emesmu? **6** U bolsa su we qan arqılıq kelgen zat, yeni Eysa Mesihdur; Uning kéléishi pejet su bilenal emes, belki qan bilenmu idi. We bu ishlargha guwahlıq bergħuchi bolsa Rohut, chünki Roh Özى heqiqettur. **7** Chünki Uning togrhuluq üç guwahlıq bergħuchi bar: – **8** bular Roh, su we qandin ibarettur. Bu üchinning [guwahlıq] bider. **9** Eger biz insanlarning guwahlıqını qobul qilsaq, Xudaning guwahlıqı bularningkidin üstündür. Xuda Öz Oghli togrhisida shundaq guwahlıq bergen – **10** (Xudaning Oghligha étiqad qilghan kishining ichide shu guwahlıq bardur;

biraq Xudagha ishenmigen kishi Uni yalghanchi qilghan bolidu, chünki U Xudanıng Öz Oghlini testiqlıghan guwahlıqıgha ishenmigen) **11** guwahlıq del shudurki, Xuda bizge menggülüük hayatnı ata qıldı we bu hayatlıq Unıng Oghlididur. (**aiōnios g166**) **12** Shunga Oghulgħa īġe bolghan kishi hayatlıqqä īġe bolghan bolidu; Xudanıng Oghlıgha īġe bolmigraph kishi hayatlıqqä īġe bolmigraph bolidu. **13** Men bularni Xudanıng Oghlining namigraph étiqad qilghan silerge silerning menggülüük hayatqa īġe bolghanlıqınlarni bilishinglar üçün yazdim. (**aiōnios g166**) **14** We bizning Unıngħha bolghan toluq ishencħ-xatirjemlikimiz shundaqki, Unıng iradisige muwapiq herqandaq bir ishni tilisek, U bizni anglaydu. **15** Uni hernéme tiliginimizni anglaydu dep bilgenikemiz, duayimizda Unıngdin tiliginimizge érishtuq, dep bilimiz. **16** Birsi qérindishining ölümge mehkum qilmaydighan bir gunah sadır qilghanlıqını körse, uning üçün dua qilsun; we Xuda ölümge mehkum qilmaydighan gunah sadır qilghanlar üçün unıngħha hayatlıq ata qildu. Ölümge mehkum gunahmu bardur. Unıng toghrisidin tilisun, démeymen. **17** Hemme heqqaniyetsizlik gunahtur; we ölümge mehkum qilmaydighan gunahmu bar. **18** Xudadın tughulghuchining gunah sadır qilmaydighanlıqını bilimiz; chünki eslide Xudadın tughulghan Zat bundaq kishini qogħdap qalidu we ashu rezil unıngħha tégelmeydu. **19** Emđi özimizning Xudadın bolghanlıqimiz özimizge melum; emma pütkül dunya bolsa u rezilning ilkididur. **20** Yene bizżeġe melumki, Xudanıng Oghli dunyagħha keldi we Heqiqiy Bolghuchini tonu himiz üçün könglimizni yorutti; we biz Heqiqiy Bolghuchining Özide, yeni Unıng Oghli Eysa Mesihde yashawatimiz. U bolsa heqiqiy Xuda we menggülüük hayatlıqtur! (**aiōnios g166**) **21** Eziz balilirim, özünglarni herqandaq butlardin saqlanglar.

Yuhanna 2

1 ²Menki aqsaqaldin [Xuda teripidin] tallan'ghan xanimha we uning eziz balilirigha salam! Men silerni heqiqette soyimmen we yalghuz menla emes, yene heqiqetni tonugharlarning hemmisi bizde yashawatqan we shundaqla ebedgiche bizge yar boldigan heqiqetni dep silerni soyidu. (**aiōn g165**) **3** Xuda'Atidin we Atining Oghli Reb Eysa Mesihdin shapaet, rehim-shepqaet we xatirjemlik silerge heqiqet we méhir-muhebbet ichide bolghay! **4** Baliliringning arisida biz Atidin emr tapshuruwalghandek heqiqette mangghanlarni körginim üchün intayin xursen boldum. **5** Emdi, hörmətlik xanim, men sendin bir-birimizge méhir-muhebbet körşiteyli, dep ötünimen. Méning sanga yézip ötün'ginim yéngi bir emr emes, belki desleptin tartip bizde bar emrdur **6** (méhir-muhebbet shuki, uning emrlirige emel qılıp méngishtur). Mana bu emr siler burundin tartip anglap kéliwatqandek, uningda méngishinglar üçün silerge tapilan'ghandur. **7** Chünki nurghun aldamchilar dunyaning jay-jaylirida chiqti. Ular Eysaning dunyagha insaniy tende kelgen Mesih ikenlikini étirap qilmaydu. Bundaqlar del aldamchi we dejjaldur. **8** Biz we özünglar singdürügen ejirni yoqitip qoymay, belki toluq in'amgha ige bolushunglar üçün, özünglarga agah bolunglar. **9** Kimki Mesihning telimidin halqip chiqip, uningda ching turmisa, Xuda uningha ige bolmaydu. Lékin Uning telimide ching turghuchi bolsa, Ata hem Oghul uningha ige bolidu. **10** Eger birsi Uning telimini élip kelmey silerning yéninglarga kelse, uni öyünglarga bashlimanglar hem uningha salammu bermenglar. **11** Chünki undaq ademge salam bergen kishi uning rezil emellirige shérik bolghuchidur. **12** Silerge pütidighan yene köp sözlirim bar idi; lékin qeghez bilen siyahni ishletkendin köre, xusalliqimizning tolup téshishi üçün yéninglarga bérip didar körüşüp sözlishishni arzu qilimen. **13** Xuda teripidin tallan'ghan hedengning baliliridin sanga salam!

Yuhanna 3

1 Menki aqsaql özüm heqiqette söygen söyümlük Gayusqa salam! **2** I söyümküük [dostum], jéning güllen'gendek, hemme ishliringning güllinishige we téningning salamet bolushigha tilekdashmen. **3** Qérindashlar kélip, sende bolghan heqiqet toghruluq guwahliq bergende, men intayin bek xushallandim; chünki sen heqiqette dawamlıq méngiwatisen. **4** Manga nisbeten, eziz balilirimning heqiqette méngiwatqanlıqını anglashtinmu chong xushallıq yoqtur. **5** Söyümlük [dostum], yéninggħha bargħan qérindashlарha (gerche ular sanga natonuš bolsimu) qilghanliringning hemmiside ixlasmenliking ispatlinidu. **6** Ular jamaet alidda séning bu mēħir-muhebbiting toghrisida guwahliq berdi. Ularni yene Xudaningu yoligha layiq sepirige uztip qoysang, yaxshi qilghan bolisen. **7** Chünki ular [seperde] yat ellik [etiqaqsızlardın] héch néme almay, shu mubarek nam üchün yolha chiqtı. **8** Shunga, heqiqet bilen xizmetdash bolup teng ishligüči bolush üchün biz shundaqlarni qollap-quwwetlismizge toghra kélidu. **9** Bu toghruluq jamaetke mektüp yazdim. Lékin ularning arisida özini chong tutup, jamaetke bash bolush temeside bolghan Diotrepes bizni qobul qilmaydu. **10** Shuning üchün men bargħanda, uning qilghan eskiliklirini, yeni uning biznig üstimizdin qilghan rezil sözliri bilen għewixitini yüzige salimen; u uningliq bilenla toxtap qalmaydu, yene [seperdiki] qérindashlarni qobul qilmayla qalmay, qobul qilmaqchi bolghanlarni tosidi we hetta ularni jamaettin qoghlap chiqiriwatidu. **11** I söyümlük [dostum], yamanliqtin emes, yaxshiliqtin tilge alghin. Yaxshiliq qilghuchi Xudadindur. Yamanlıq qilghuchi Xudani héch körmigendur. **12** Démitriusni bolsa hemmeylen, hetta Heqiqetning özi yaxshi guwahliq béríp terpleydu. Bizmu uningħha guwahliq bérímiz we guwahliqimizning heqiqet ikenlikini senmu bilisen. **13** Sanga yazidīghaq yene köp sözlirim bar id; lékin qelem bilen siyahni ishletkendin köre, **14** Sen bilen pat arida didar körüşħiħni arzu qilimes; shu chagħda derqemde sözlismi. Sanga xatirjemlik yar bolghay! Dostlardin sanga salam. Senmu [u yerdiki] dostlarga isim-familjili boyiche mendin salam éytqaysen.

Yehuda

1 Eysa Mesihning quli, Yaqupning inisi menki Yehudadin chaqırıqlınlarğıha, yeni Xuda'Atımız teripidin söylügen, Eysa Mesih teripidin qoghdilip kelgenlerge salam. **2** Silerge rehimdillik, amanlıq-xatırjemlik we méhir-muhebbet hessilep ata qılın'ghay! **3** I söyümüklärırim, men esli silerge ortaq behrimen boluwtaqan nijatımız toghrisida xet yézishqa zor ishtiyaqım bolsımı, lékin hazır buning ornığha silerni muqeddes bendilere bir yolla amanet qılın'ghan étiqadni qolqulnarlardın bermeslikke jiddiy küresh qılışqa jékilep ushbu xetni yazmısam bolmidi. **4** Chünki melum kishiler — ixlässiz ademler, xéli burunla munur soraqqa tartılıshqa pütülgeler aranglarga suqunup kiriwalghan. Ular Xudanıng méhir-shepqitini buzuqluq qılıshning bahanisığha aylanduruwalghan, birdinbir Igımız we Rebbimiz Eysa Mesihdin tan'ghan ademlerdur. **5** Shuning üchün men silerge shuni ésinglarga qaytidin sélibını xalaymenki (gerche siler burun hemme ishlardin xewerlendürülgen bolsanglarmu), burun Reb [Özi üchün] bir xelqni Misirdin qutquzghan bolsımı, ularning ichidiki [Özige] ishenmigenlerni kényin halak qildi. **6** [We siler shunimu bilisilerki], eslidiki ornida turmay, öz makanińi tashlap ketken perishtilerni Reb ulugh [qiyamet] künimini soriqigħiche mengġi kishenlep mudhish qarangħħuluqtta solap saqlimaqta. (**aidos g126**) **7** Sodom we Gomorra we ularning etrapidiki sheherlerdikilermu shu oxhash yolda, yeni shu [perishtilerge] oxhash uchigha chiqqan buzuqchiliqa we għeyriy shehwetlerge bérilip ketken, [kéyinki dewrler] ularning aqiwitidin ibret alsun üchün menggħiuk ot jazasiga örnek qilinip köydürülgen. (**aiōnios g166**) **8** Lékin mushu «chūħ körgħħiħi» shu oxhash yol bilen ademlerning tenlirinimu bulghimaqta, ular hoqq igilirige sel qarighuchilardin bolup, [ershtiki] ulughħarġħimu haqaret qilishmaqta. **9** Lékin hetta bash perishte Mikailmu Musanig jesiti toghrisida Iblis bilen muzakire qilip talash-tartish qilghanda, uni haqaretlik sözler bilen eyibleshkhe pétinalmighan, peqet «Sanga Perwerdigarning Özi tenbih bersun» depħla qoqħan. **10** Lékin bu kishiler özliri chūshenmeydīghan isħlar tüstide kupurluq qilidu. Biraq ular hetta eqilsiz haywanlardek öz tebiitining inkaslıri boyiche chūshen'għinie yashap, shu arqliq özliżini halak qilidu. **11** Bularning haligha way! Chünki ular Qabilning yoli bilen mangdi, mal-miiluki dep Balaanning azghan yoligha özini atti we ular Korahning asiyliq qilghiniga [oxhash] axix halak bolidu. **12** Ular méhir-muhebbetni tebriklesh ziyanetliringlarga héch tartinmay siler bilen bille daxil bolidīghan, özliniila baqidīghan xeterlik xada tashlārdur. Ular shamallardin heydilip kelgen yamghursiz bulut, yiltidzin qomurup tashlan'ghan, kech küzdiki méwissiz derexler, ikki qétim ölgenser! **13** Ular déngizning dawalguwatqan, buzghunluq dolqunliri, ular öz shermendichilikini qusmaqta; ular ézip ketken yultuzlar bolup, ulargħa menggħiuk qapqarangħħuluqning zulmiti hazirlap qoyulghandur. (**aiōn g165**) **14** Adem'atining yettinchi ewladi bolghan Hanox bu kishiler toghrisida mundaq bésħaret bergen: — «Man, Reb tümenmingħiġħan muqeddesliri bilen kélidu, **15** U pütküll insamlarni soraq qilip, barliq ixlässizlarning ixlässizlarche yürgħen barliq ixlässizliqlirığha asasen, shundaqla ixlässiz gunahkarlarning Özini haqaretliġen barliq esebiyyet sözlirige asasen ularni eyibke buyruydu». **16** Bu kishiler haman għotuldap, aghrinip yürividu, öz heweslirining keynige kiridu; aghħida yogħanchiliq qilidu, öz menpeitini közlep bashqilargħa xushametħiħi qilidu. **17** Lékin, i söyümüklärırim, Rebbimiz

Eysa Mesihning rosullirining aldin éytqan sözlirini ésinglarda tutunglarki, **18** ular silerge: «Axir zamanda, özining ixlassiz heweslirining keynige kirip, mazaq qilghuchilar meydān'għa chiqidu» dégenidi. **19** Mushundaq kishiler bölgħunchlik peyda qilidīgh, öz tebiitige egħesken, Rohqa īge bomgħian ademlerdur. **20** Lékin siler, i söyümüklärırim, eng muqeddes bolghan étiqadinglarni ul qilip, özünglarni qurup chiqingħar, Muqeddes Roħta dua qilip, **21** ademni menggħiuk hayatqa elip baridīghan Rebbimiz Eysa Mesihning rehimdillikini telmürüp kütüp, özünglarni Xudaningu méhir-muhebbitti ichide tutunglar. (**aiōnios g166**) **22** Ikkilinip qalgharlarħa rehim qilingħar, **23** bezilerni ot ichidin yuluwélip qutuldu ruwélingħar; bezilerge hetta etliridin nijaset chūħiġ bulghan'għam kiyim-kēchikigmu nepretlen'gen halda qorqunch ichide rehim qilingħar. **24** Emma silerni yolda téyilip kétishtin saqlap, ēchilip-yéyilip Özining shereplik huzurida eyibsiz turghuzuħħha Qadir Bolghuchigħha, yeni Qutquzghuchimiz birdinbir Xudagħha Rebbimiz Eysa Mesih arqliq shan-sherep, **25** heywet-ulugħluq, quđret we hoquq ezeldin burun, hazirmu ta barliq zámanlarraghie bolghay! Amin! (**aiōn g165**)

Wehiy

1 Bu kitab Eysa Mesihning wehiysi, yeni Xuda Uninggha Öz qul-xizmetkarlirigha yéqin kelgüsüde yüz bérishi muqerrer bolghan ishlarni körsitishi üçhün tapshurghan wehiydur. Mesih buni Öz perishtisini ewetip quli Yuhanhagha alametler bilen ayan qildi. **2** Yuhanma bolsa Xudaning söz-kalami hemde Eysa Mesih toghrisidiki guwahliqa körgenlirining hemmisige guwahliq berdi. **3** Bu besharetni oqup bergüchi we uning sözlirini anglap, uningda yézilghanlarga itaat qilghuchi bektliktur! Chünki wehiyning waqtı yéqindur. **4** Menki Yuhanhann Asiya [ölkisidiki] yette jamaetke salam! Hazir bar bolghan, ötkendim bolghan hem kelgüsüde Kelgüchidin, Uning textining alididiki yette Rohtin. **5** we sadiq Guwahchi, öltümdin tunji Tirilgüchi, jahandiki padishahlarining Hökümrani bolghan Eysa Mesihtin silerge méhir-shepinqet we xatirjemlik bolghay. Emdu bizni söygüchi, yeni Öz qeni bilen bizni gunahlirimizdin yughan. **6** we bizni bir padishahliqqa yusushturup, Öz Atisi Xudagha kahinlar qilghan'ha barlıq shan-sherep we kuch-qudret ebedil'ebedigiche bolghay, amin! (**aïön g165**) **7** Mana, U bulutlar bilen kéléidu, shundaqla her bir köz, hetta Uni sanjighanlarmu Uni körider. Yer yüzdidi pütükli qabile-xelq U seweblik ah-zar kötıridu. Shundaq bolidu, amin! **8** Men «Alfa» we «Oméga», Muqeddime we Xatime Özümdürmen, hazır bar bolghan, burunmu bar bolghan hem kelgüsidiimu bar Bolghuchidurmen, shundaqla Hemmige Qadirdurmen, deydu Perwerdigar Xuda. **9** Silerning qérindishinglar hem siler bilen birge Eysada bolghan azab-oqubet, padishahliq we sewr-taqettin ortaq nésipdishinglar bolghan menki Yuhanma Xudaning söz-kalami we Eysanıng guwahliqi wejidin Patmos dégen aralda [mehbus] bolup turup qalghandım. **10** «Rebrning künii»de men Rohning ilkige élinishim bilen, keynimdin kanay awazidek küchlük bir awazni anglidim. **11** Bu awaz: «Körigidighanliringni kitab qılıp yaz we uni yette jamaetke, yeni Efesus, Smirna, Pergamum, Tiyatira, Sardis, Filadelfiye we Laodikiyadiki jamaetlerge ewet» dédi. **12** Manga söz qilghan awazning kimning ikenlikini körüş üchün keynime buruldum. Burulghinimda, közümge yette altun chiraghdan **13** we ularning otturisida uchisığa putlirighiche chüshüp turidigan ton kiygen, köksige altun kemер baghlighan Insan'oghingga oxshaydighan biri köründi. **14** Uning bash-chéchi aq yungdek, hetta qardek ap'aq idi we közlari goya yalqunlap turghan ottek idi. **15** Putliri xumdanda tawlinip parqırıghan tuchqa oxshaytti, awazi sharqırap éqiwatqan nurghun sularning awazidek idi. **16** U ong qolida yette yultuz tutqan bolup, aghzidin ikki bisliq ötkür qılıch chiqip turatti. Chirayi xuddi quyashning toluq küchide parlighandek yarqın idi. **17** Uni körginimde, ayighigha öltüktek yiqlidim. U ong qolini üstümge tegküzip mundaq dédi: — Qorqma, Awwalqisi we Axırqisi **18** hemde hayat Bolghuchi Özümdürmen. Men ölgənidim, emma mana, Men ebedil'ebedigiche hayatturmen, ölüm we tehtisaraning achquchliri qolumdidur! (**aïön g165, Hades g86**) **19** Shuning üchün, körgen ishlarni, hazır boluwatqan ishlarni we bulardin kényin bolidigan ishlarni yézip qaldur. **20** Sen ong qolumda körgen yette yultuzning we yette altun chiraghdanning siri mana mundaq — yette yultuz yette jamaetning elchiliri we yette chiraghdan bolsa yette jamaettur.

2 — Efesustiki jamaetning elchisige mundaq yazghin: «Ong qolida yette yultuzni tutup, yette altun chiraghdanning otturisida Manghuchi mundaq deydu: **2** — Séning ejir-emelliringni, tartqan jalapiringni hem sewr-taqitingni, rezil ademlerning qilmishlirigha chidap turalmaydighanliqningi,

shundaqla rosul bolmisimu özlirini rosul dep atiwalghanlarni sinap, ularning yalghanchi bolghanlıqını tonughanlıqningimu bilimen. **3** Shundaq, séning sewr-taqet qiliwatqanlıqningi, Méning namim wejidin japa-musheqqetke berdashlıq bergenlikningi emma érimmigenlikningi bilimen. **4** Lékin sanga shu bir étirazim barki, sen özüngdiki deslepki méhir-muhebbettin waz kechting. **5** Shunga qaysi halettin yiqlip chüshkenlikningi ésingge élip towa qilghin, awwalqi emellerni qayta qilghin. Bolmisa yéninggha kéliimen we towa qilmisang chiraghdeningni jayidin yötkiwétimen. **6** Biraq, séning shu artuqchiliqing barki, Men Özüm nepretlinidighan Nikolas terepdarlırining qilmishliriden sennü nepretlinisine. **7** Qulqi barlar Rohning jamaetlerge dégenlirini anglisun! Ghelibe qilghuchiları Xudaning jennitining otturisidiki hayatlıq derixining méwiliridin yéyishke myuyesser qilimen». **8** — Izmiridiki jamaetning elchisige mundaq yazghin: — «Awwalqisi we Axırqisi, ölgən we Tirilgüchi mundaq deydu: **9** — Séning azab-oqubetliringni we namratlıqningi bilimen (lékin sen bay!), Yehudiy emes turup özlirini Yehudiy dewalghan, Sheytanning bir sinagogi bolghanlarning töhmetlerinimu bilimen. **10** Aldingda chékidighan azab-oqubetlerdin qorqma. Mana, İblis aranglardıñ beziliriringlarnı sinilishinglär üçhün yéqinda zindan'ha tashlitidu. Siler on kün qynnilisiler. Taki ölügħe sadiq bolghin, Men sanga hayatlıq tajini kiydürmen. **11** Qulqi barlar Rohning jamaetlerge dégenlirini anglisun! Ghelibe qilghuchilar ikkinchi ölümüning ziyaniga hergiz uchrimaydu!. **12** — Pergamundiki jamaetning elchisige mundaq yazghin: — «İkki bisliq ötkür qılıchi bar Bolghuchi mundaq deydu: **13** — Men sen olturghan yerni, yeni Sheytanning texti bolghan jayni bilimen. Shundaqtımı, sen Méning namimni ching tutup, hetta sadiq guwahchim Antipas makaningda, yeni Sheytan turghan jayda qetl qılın'ghan künlerdim, Manga qilghan étiqadingdin ténip ketmiding. **14** Lékin sanga shu birnechche étirazim barki, aranglarda Balaamning telimeğe egeshkenlerden beziler bolmaqtı — Balaam bolsa Balaqqa Israillarıni butqa atap qurbanlıq qılın'ghan göshni yéyish we jinsiy buzuqluq qilishqa azdurushni ögetkenidi. **15** Shuninggha oxshash, silerning aranglarda Nikolas terepdarlırining telimini tutqanlıramı bar. **16** Shuning üchün, towa qıl! Undaq qilmisang, yéningha téz arida bérüp, aghzimdiki qılıchim bilen shulargha hujum qilimen. **17** Qulqi barlar Rohning jamaetlerge dégenlirini anglisun! Ghelibe qilghuchilar bolsa yoshurup qoyghan mannadın bérinen we herbirige birdin aq tash bérinen. Tash üstide yéngi bir isim püttülük bolidu, shu isimni uni qobul qilghan kishidin bashqa héchkim bilmeypdu». **18** — Tiyatiradiki jamaetning elchisige mundaq yazghin: — «Közləri yalqunlıqın otqa we putliri parqırıq tuchqa oxshaydighan Xudaning Oghli mundaq deydu: **19** — Séning emelliringni, méhir-muhebbetingni, étiqadingni, ejir-xizmitingni we sewr-taqitingni, shundaqla hazırkı emelliringning awwalqidiń éşip chüshüwatqanlıqningimi bilimen. **20** Lékin, sanga shu bir étirazim barki, özini peyghember dep atiwalghan ashu xotun Yizebelge yol qoyuwatisen. U xotun qul-xizmetkarlirigmha telim bérüp, ularnı jinsiy buzuqluq qilishqa we butqa atap nezir qılın'ghan göshni yéyishke azdurmaqtı. **21** Men uninggha towa qilghudek waqıt bergenidim, lékin u öz buzuqluqığha towa qilishni xalimaydu. **22** Emdu mana, Men uni [éghir késel] ornığha tashlap yatquzimen we uning bilen zina qilghanlar qilmishlirığha towa qilmisa, ularnimu éghir azabqa chömdürmen. **23** Uning perzentlirinumu ejekli késel bilen urımen. Shu chagħda, barlıq jamaetler niyet-nishanlarni we qelblerni közitip tekshürgüchingin Özüm ikenlikimni, shundaqla Méning herbirinqlargha qilghan emeliyitinglarginha

yarisha yanduridighanlıqimni biliğu. **24** Lékin, Tiyatiradiki qalghanlارgħa, yeni bu telimni qobul qilmighanlar (ularning pikri boyiche, Sheytanning atalmish «chongqur sirliri»ni ögenmigenler), yeni silerge shuni éytemenki: Özünglарha bar bolghanni Men kelgүche ching tutunglar. Üstünglарha buningdin bashqa yüñki artmaymen. **26** Ghelibe qilghuchilar, yeni emellirimmi axirgħiche ching tutqan kishilerge bolsa, ularha pütkül ellerge hakim bolush hoquqini bérímen. **27** Mana bu Atam Manga bergen hoquqqa oxshash hoquqtur: — «U ularni tömür kaltek bilen padichidek bashqurup, sapal qachilarni urup chaqqandek tarmar qilidu». **28** Men uningħha tang yultuzinimu ata qilimen. **29** Quliqi barlar Rohning jamaetlerge dégenlirini anglisun!»

3 — Sardistiki jamaetning elchisige mundaq yazghin: — «Xudaning yette Rohi we yette yultuzining Igisi Bolghuchi mundaq deydu: — Séning emelliringni we shundaqla «hayat» dégen nam-abrūyungning barliqini, lékin emeliyyette ölük ikenlikingni bilimen. **2** Shunga, oyghan, séningde bar bolghan, emma öley dep qalghan [xislettiringni] kūcheyt; chünki Xudayim aldida emelliringning tügel emeslikini bildim. **3** Uning üchün [söz-kalamnij] qandaq qobul qilip anglighininingi yadingħha keltürüp, uni ching tutup towa qilgin. Lékin oyghanmissang Men oghridek üstüngħe kélijmen we sen qaysi saette üstüngħe kélidighinimmi hergiz bilmseysen. **4** Lékin Sardista öz kiyimlirige dagħi tegħkūmigen birneħechhe shexs bar. Ular aq kiyim kiyip Men bilen bille mangidu, chünki ular buningħha layiqtur. **5** Ghelibe qilghuchilar mana shundaq aq kiyimlerni kiyidu. Men ularning namini hayatiq deptiridin hergħiż öħčurmeyen, belki ularning namini Atam Xudaning we Uning perishtilirining aldida ochuq étirap qilimen. **6** Quliqi barlar Rohning jamaetlerge dégenlirini anglisun!» **7** — Filadelfiyediki jamaetning elchisige mundaq yazghin: — «Muqeddes we Heqiqiżi Bolghuchi, shundaqla Dawutning achquċiħha īġe Bolghuchi, achsam héċčkim yapalmarydu, yapsam héċčkim aħchalmarydu dégħi muu isħħarni deydu: **8** — Séning emelliringni bilimen. Séning bir'az kūħtung bolghach söz-kalamimħha itaq il-qiġħining we namidin tēnip ketmigining üchün, aldingda héċčkim yapalmarydhan bir isħikni échip qoqdum. **9** Mana, Sheytanning sinagogidikilerdin, Yehudiy emes turup özlirimi Yehudiy dep atiwalgħan yalghanchilarni bolsa shundaq aqiwetke qaldurimienki, ularni kēlip séning ayiħiġħha bash uridighan we Méning séni sōgenlikimmi bilidighan qilimen. **10** Sen Méning sewr-taqet yolumdiki söz-kalamimni saqlaq emel qilishing üchün bu dunyadiċċi insanolnarri sinashqa pütkül yer yūzige chūħidighan wabaliq sinaqning waqt-saiti kelgende séni uningdin saqlaq qogħdap qalimen. **11** Men pat arida kélijmen. Tajingni héċčkimming partiwalmasliqi üchün, özüngħe bar bolghanni ching tutqin. **12** Ghelibe qilghuchini bolsa, Xudayimming ibadetxanisigha tüwruk qilimenki, u u yerdin esla chiqmaydu. Men uning üstige Xudayimming namini, Xudayimming shehirining namini, yeni ersħtin — Xudaning yénidin chūħidighan yēngi Yérusalémming namini we Méning yēngi namimni yazimen. **13** Quliqi barlar Rohning jamaetlerge dégenlirini anglisun!» **14** — Laodikiyadiki jamaetning elchisige mundaq yazghin: — «Amin Atalghuchi, yeni Sadiq we Heqiqiżi Guwahchi, Xudaning kainitining kēlip chiqishining Sewebħħiġi mundaq deydu. **15** Séning emelliringni bilimenki, sen soħħuqnu emes, qiziqmu emes. Men séning ya soħħuq, ya qiziż bolushungni xalayttim! **16** Sen ya soħħuq ya qiziż emes, belki ilman bolghanliqg üchün, séni aghżimdin hö qilimen. **17** Sen bay ademmen, döletmen boldum, héch-

nserige hajetmen emesmen dégining bilen özüngħing ghériv, bichare, yoqsul, kor we yalingach ikenlikingi bilmigechke, **18** bay bolushung üchün otta tawlan'ghan altun, yalingachliq nomusluqungning yépilishi üchün kiygħiż-luħiġġe aq kiyimkéchek, körħiħiġ üchün közliringgi sūrtiħkhe tutiyani mendin setiwiélishingni nesihet qilimen. **19** Men kimmi soysem, shuning eyibini korsiżit terbiyileymen; shuning üchün qizghin köyüppiship towa qil. **20** Mana, Men hazir isħik alidda turup, isħikni qeqiżatim. Eger biri awazimmi anglap isħikni achsa, uning yēnigha kirimen. Men uning bilen, umu Men bilen bille ghizalini. **21** Ghelibe qilghuchini bolsa, Menmu ghelibe qilip, Atamning textile uning bilen birge olturghinimdek, unimu textimde Men bilen birge olturushqa tuyesser qilimen. **22** Quliqi barlar Rohning jamaetlerge dégenlirini anglisun!»

4 Andin men qariwidim, mana, asmandà bir isħik échiqliq turatti. Men tunji qétim anglighan kanay awazigha oxshap kétidighan awaz manga: «Bu yaqqha chiq, sanga bulardin kényin yüz bérishi muqerrer bolghan isħħarni korsiżit» dédi **2** we derhal men Rohning ilkde boldum; mana, ersħie bir text, textte bir zat olturatti. **3** Textte olturghuchining qiyapiti yéshil qashtash we qizil kwartsqa oxshaytti. Textning chörisini zumrettek bir hesen-hüsien orap turatti. **4** Textning etrapida yene yigırme töt text bar id. Texterde aq kiyimler bilen kiyyin'gen, bashliriga altun taj taqalħħaq yigırme töt aqsaqal olturatti. **5** Texttin chaqmaqlar chéqip, türük awazlar we güldürmilar anglinip turatti. Textning aldida yalqunlap turghan yette mesh'el köyüp turatti; bular Xudaning yette Rohi id. **6** Textning aldi xuddi xrustaldek parqirap turidighan, süzük eynek déngizdekk id. Textning ottorisida we textning chöriside, aldi we keyni kózler bilen tolħan töẗ hatayat melexluq turatti. **7** Birinchi melexluq shirħha, ikkinchi melexluq buqiga oxshaytti. Üchinchi melexluqning yūzi adenning chirayha oxshaytti. Tötinchi melexluq perwaz qiliwattan bürkittex oxshaytti. **8** Töẗ hatayat melexluqning herbirining altidin qaniti bar id; ularning pütün bedinining chörisi hetta ich teripimi kózler bilen tolħanidi; ular kék-e-kündüz toxtimay: — «Muqeddes, muqeddes, muqeddestur, Bar bolghan, hazirmu bar hem kelgħusidu Bolghuchi, Hemmige Qadir Perwerdigar Xuda!» — déyishetti. **9** Hayat melexluqlar textte olturghan ebedil'ebed hatayat Bolghuchini ulugħlap, Uningħha hörmet-shewket we teshekkür izħar qilghinida, (**aioñ g165**) **10** yigırme töẗ aqsaqal textte olturghuchining ayiħiġha yiqlip ebedil'ebed hatayat Bolghuchingħha bashi qoqyp sejde qilatti, tajlirini textning alidha tashlap qoqyp, mundaq déyishetti: — (**aioñ g165**) **11** «Sen, i Perwerdigarimiz we Xudayimiz, Shansher, hörmet-shħört we qidret tiegħi kien. Chünki Özüng hemmini yaratting, ularning hemmisi iradeng bilen mewjut idu we yaritildi!»

5 Andin textte olturghuchining ong qolidha ich we tash teripige xet pütulgħen we yette möħġi bilen péchetlen'gen bir oram yazmini körđum. **2** Yuqiri awaz bilen: «Oram yazmini échip, péchetneri yéshishke kim layiqtur?» dep towlighan qawul bir perishtinu körđum. **3** Lékin ne ersħte ne yer yūzige ne yer astida oram yazmini aħchalaydighan yak iħiġe qariyalaydighan héċčkim chiqmidi. **4** Oram yazmini échishqa yak iħiġe qarashqa layiġi birersi tépilmighachqa, qattiq yighthi wettim. **5** Andin aqsaqallardin biri manga: — Yighlima! Qara, Yehuda qebilisidin bolghan shir — Dawutning yiltizi Bolghuchi ghelibe qildi; shunga oram yazmini we uning yette péchéttini échishqa U qadri, — dédi. **6** Andin qarisam, text bilen töẗ hatayat melexluqning ariliqida, aqsaqallar ottorisida bir Qoza örre turatti. U yēngila bogħuzlan'għandek qilatti; Uning yette müngħiġi we yette kózzi

bulup, bu közler Xudaning pütkül yer yüzige ewetken yette Rohi idi. **7** Qoza béríp, textte olturghuchining ong qolidin oram yazmini aldi. **8** Yazmini alghanda, töt hayat mexluq we yigirme töt aqsaqal qozining ayighigha yiqlidi; ularning herbirining chiltari we xushbuy bilen tolghan altun chiniliri bar idi (bu xushbuy muqeddes bendilerning dualiri idi). **9** Ular yéngi bir kuy éytishi: — «Oram yazmini élishqa, We péchetterni échishqa layiqsen; Chünki boghuzlanding We her qebilidin, her tildin, Her millettin, her eldin bolghan insanlarni Öz qéning bedili bilen sétiwélip, Xudagha mensup qilding. **10** Ularni Xudayimiz üchün bir padishahliqqa uyushturup, Kahinlar qilding. Ular yer yúzide höküm süridü». **11** Andin körдüm we mana, textrning, hayat mexluqlarning we aqsaqallarning etrapida nurghunlighan perishtilerning awazini anglidim. Ularning sani tümen ming-tümen ming, milyon-milyon idi. **12** Ular yuqiri awaz bilen: — «Boghuzlan'ghan qoza qudret, dölet, danalıq, kúch-quwwet, hörmət, shan-sherep We medhiyige layiqtur» déyishetti. **13** Andin men ersh, yer yúzi, yer asti we déngizdiki herbir mexluq we ularning ichide bar bolghanlarning hemmisining: — «Textte Olturghuchigha we Qozığha Medhiye, hörmət, shan-sherep we hoquq-qudret Ebedil'ebedigche mensup bolghay!» déginini anglidim. (**aión g165**) **14** Töt hayat mexluq «Amin!» dep jawab qaytaratti, aqsaqallar yerge yiqlip sejde qilatti.

6 Andin Qoza yette péchetning birini achqanda, men qarap turdum. Töt hayat mexluqtin birining güldürmamidek awaz bilen: «Kell!» déginini anglidim. **2** Körдümki, mana bir aq at keldi! Atqa min'gúchining qolida bir oq-ya bar idi; uningga bir taj bérildi. U ghelibe qilghuchi süpitide zeper quchush üchün jengge atlandi. **3** Qoza ikkinchi péchetni achqanda, ikkinchi hayat mexluqning: «Kell!» déginini anglidim. **4** Yene bir at otturigha chiqtı, uning renggi qipqızıl idi. Atqa min'gúchige yer yúzidiki tinchliqi élip kétish we insanlarni özara qırghinchiliqqa sélibi hoquqi bérildi. Uningga yene chong bir qılıch bérildi. **5** Qoza üchinchı péchetni achqanda, üchinchı hayat mexluqning: «Kell!» déginini anglidim. Men körдümki, mana bir qara at keldi. Atqa min'gúchining qolida bir taraza bar idi. **6** Töt hayat mexluqning arisidin: — «Bir tawaq bughday bir dinarius pulgha, Üch tawaq arpa bir dinarius pulgha sétilidu. Emma zeytun yéghigha we sharabqa zerer yetküzmigin!» — dégendek bir awazni anglidim. **7** Qoza töfinchi péchetni achqanda, töfinchi hayat mexluqning: «Kell!» dégen awazini anglidim. **8** Körдümki, mana bir tatirang atni körдüm. Atqa min'gúchining ismi «ölüm» idi. Uning keynidin tehtisara egiship kéliwatatti. Ulargha yer yúzining töttin birige hökümranlıq qılıp, qılıch, acharchılıq, waba we yer yúzidiki yırtquch haywanlar arqliq ademmi öltürüsh hoquqi bérildi. (**Hadès g86**) **9** Qoza beshinchı péchetni achqanda, Xudaning söz-kalami üchün we izchil guwahliq bergenlikи wejidin öltürtülgelerning janlirini qurban'gahnining téğide körдüm. **10** Ular qattiq awaz bilen nida séliship: — Ey hakimmutleq Igımız, muqeddes we heqiqiy Bolghuchi! Sen qachan'għiche yer yúzide turuwaqtanlarni soraq qilmay, ulardin qénimizning intiqamini almaysen? — déyishetti. **11** Ularning herbirige birdin aq ton bérildi. Ulargha, özünglarga oxshash öltürüldighan qul-buraderlirlingar hem qérindashliringlarning sani toshquche aghħine waqt aram élisingħar kék, dep éytildi. **12** Andin men Qoza altinchi péchetni achqinida körдümki, mana dehshetlik bir yet tewresh yüz berdi, quyash beeyni qara yungdin toqulħan bözdek qapqara rengge, tolun ay bolsa qanning renggħe kirdi. **13** Enjür derixining qattiq boranda silkinishidin enjür għoriliri yerge tökulgendek, asmandi kultuzlarmu yer yúzige töküldi. **14** Asman xuddi oram yazmining

türülginidek ghayib boldi, herbir tagħi we aral ornidin yökteldi; **15** hemde dunyadiki padishahlar, mötiwerler, serdarlar, baylar, kúchlükler, qullar we hörlerning hemmisi öngkürlerge we tagħlarning kamarliriga yosħurundi. **16** Ular tagħlarga we qoram taħslarha mundaq dep jar saldi: — «Üstimig chüħungħar! Bizni textte Olturghuchining siyasidin hem Qozining ghezipidin yosħurungħar we saqlangħar! **17** Chünki Ularning dehshetlik għezep kūni keldi, emdi kim put tirep turalisun?!».

7 Uningdin keyin men körđümki, töt perishte yer yúzining töt bulungida turatti. Ular herqanda shamalning quruqluq, déngiz hem del-dereklexx urulmasliq iż-żejjuri yer yúzining töt teripidin chiqidighan shamalni tizginlep turatti. **2** Men hayat Xudaning möħürini alghan, kün chiqishtin kötürliliwatqan bashqa bir perishtini körđüm, U qattiq awaz bilen quruqluq we déngizlarni weyrān qilish hoquqi bérilgen ashu töt perishtige: **3** «Biz Xudaning qul-xizmetkarlirining pésħanisige möħür basquqe, quruqluq, déngiz we del-dereklexx weyrān qilmangħar!» dep towlidi. **4** Men möħüruren'genlerning sanini anglidim — Israillarning herqaysi qebililiridin bir yúz qiriq töt ming kishi, yeni: — **5** Yehuda qebilisidin on ikki ming kishi, Ruben qebilisidin on ikki ming kishi, Gad qebilisidin on ikki ming kishi, **6** Ashir qebilisidin on ikki ming kishi, Naftali qebilisidin on ikki ming kishi, Manasseh qebilisidin on ikki ming kishi, **7** Shiméon qebilisidin on ikki ming kishi, Lawiy qebilisidin on ikki ming kishi, Issakar qebilisidin on ikki ming kishi, **8** Zebulun qebilisidin on ikki ming kishi, Yúsüp qebilisidin on ikki ming kishi, Binyamin qebilisidin on ikki ming kishi möħħürlein genidi. **9** Bu isħlardin keyin körđümki, mana her el, her qebile, her millettin bolghan, herxil tillarda sħolishidighan san-sanaqżi zor bi top xalayiq textning we Qozining alidda turatti; ularning hemmisi aq ton kiydürügen bopol, qollirida xorma shaxlri tutqanidi. **10** Ular yuqiri awaz bilen: — «Nijat textte olturghuchi Xudayimizħha we Qozığha mensup bolghay!» dep warqirishatti. **11** Barliq perishtiler textning, aqsaqallarning we töt hayat mexluqning etrapiga olashqanidi. Ular textning alidda yiqlip, Xudagħa sejde qilip mundaq déyishetti: — **12** «Amin! Hemd-medhiye, shan-sherep, Danalıq we tesħekkūr, Hörmət we kúch-qudret Xudayimizħha ebedil'ebedigħe mensup bolghay, amin!» (**aión g165**) **13** Emdi aqsaqallardin biri mendin: — Bu aq ton kiydürulen kishiler kim bolidu, qeyerden keldi? — dep soridi. **14** — Teqsi, bu özlırige melundur, — dédim. U manga: — Bular dehshetlik azab-oqubetni beshidin ötkütüp kelgħen. Ular tonlirini Qozining qénida yuyup ap'aq qilgħan. **15** Shunga ular Xudaning textining alidda turup, ibadetxanisida kék-e-kündüz Uning xizmitide bolidu; textte Olturghuchi bolsa ularning üstige chédirini sayiwen qilidu. **16** Ular yene héch ach qalmaydu, héch ussimaydu, ulargħa ne aptap, ne pizħighi rim issiq héch urmaydu. **17** Chünki ularni textning otturisidiki Qoza baqidu we hayatiq süiġi bulaqlirigha élip baridu; we Xuda ularning herbir köz yéshini sürtidu, — dédi.

8 Qoza yettinchi péchetni achqanda, ershte yérim saetche jemjiltiq höküm sürdi. **2** Andin Xudaning alidda turidighan yette perishtini körđüm. Ulargħa yette kanay bérildi. **3** Altun xushbuydan tutqan yene bir perishte kēlip, xushbuygħalning alidda turdi. Barliq muqeddes bendilerning dualiri bilen birlitke textning aliddiki altun xushbuygħa tistidde [Xudagħa] atap sunuħħaq unaqħha kóp xushbuy bérildi. **4** We xushbuuning tütünliri muqeddes bendilerning dualiri bilen bille perishting qolidin Xudaning alidha kötürlidi. **5** Andin perishte xushbuydanni qoligha élip, uni qurban'għadiki ot bilen toldurup,

yer yüzige attı; shuning bilen türlük awazlar, güldürmamilar anglandı, chaqmaqlar chéqildi we bir yer tewresh boldı. **6** Andın qollırıgha birdin kanay tutqan yette perishte kanaylirını chélishqa hazırlandı. **7** Birinchi perishte kaniyini chaldi; shuning bilen möldür we ot qan arılash peyda bolup yer yüze tashlandı, zémimning üchtin biri köydürdü, del-dereklerning üchtin biri köydürdü we püktül yéshil ot-chöpler köydürdü. **8** İkkinci perishte kaniyini chaldi; shuning bilen goyaki lawuldap köyüwatqan yoghan bir taghdek ghayet zor [bir jism] déngizgha tashlandı. Déngizning üchtin biri qan'ga aylandı **9** we déngizdiki janiwarlarning üchtin biri öldi; kémilerning üchtin biri weyran boldı. **10** Üchinchi perishte kaniyini chaldi; shuning bilen asmandin mesh'eldeк yalqunlap yan'ghan chong bir yultuz chüshti; u deryalarning üchtin birinini we bulaqlarning suliri üstige chüshti. **11** Yultuzning ismi «Kekre» idi. Sularning üchtin biri kekrider bolup ketti, sular achchıq bolup ketkeche nurgun adem sudin öldi. **12** Tötinchi perishte kaniyini chaldi; shuning bilen quyashning üchtin biri, aynıng üchtin biri we yultuzlarning üchtin biri uruldi. Netijide, quyash, ay we yultuzlarning yoruqluqining üchtin biri qarangghulashti, kündünzing üchtin biride yoruqluq yoqaldi, kéchining üchtin biridimu shundaq boldı. **13** Yene körдümki, asmannıň ottorisida uchup kétiwatqan bir bürkütnıng qattıq awaz bilen: — «Kanaynı chélishqa temshelgen qalghan üch perishtining kanay awazlırı anglaşa yer yüzide turuwatqanlarning halığha way, way, way!» déginini anlıdim.

9 Beshinchı perishte kaniyini chaldi; men asmandın yerge chüshüp ketken bir yultuzni körдüm. Tégi yoq hanggħa baridning quduqning achquchi uningga bérildi. (*Abyssos g12*) **2** U tégi yoq hangning quduqını achi. Quduqtin yogħan xumdanning isidek tüttün örlep chiqti. Hangning quduqining tüttünidin quyash we köknı qarangħħuluq basti. (*Abyssos g12*) **3** Tütünning ichidin yer yüzige chéketke yaghdi. Ulargħa yer yüzidiki chayanlardek chéqish kuchi bérilgenidi. **4** Ularġha yer yüzidiki ot-chöplerge we herqandaq ösümlük yaki del-dereklerge zerer yetküzmengħar, peqet peshaniside Xudaningu möħri ħolmighan ademlergila zerer qilingħar, dep éytildi. **5** Ulargħa ademlerni öltürüşke emes, belki besh aygħihe qiyashqa yol qoquld; ular yetküzidīghan azab ademni chayan chaqqandikidek azab id. **6** Shu künlerde, insanlar ölmüni izdeydu, lékin tapalmaydu; ölmüni séghinidu, lékin ölüm ulardin qachidu. **7** Chékiklerning qiyapiti xuddi jengje hazirlar'għan atlargħa oxshaytti. Bashlirida bolsa altun tajqa oxshaydīghan bir nerse bolup, chirayi ademningkige oxshaytti. **8** Chachliri ayallarning chéchiga, chishliri shirning chishiga oxshaytti. **9** Ularning kökrikidiki sawuti tömür sawutlarga oxshaytti; qanatlinining awazi jengje atlan'għan nurgħun at-harwilarning awazığha oxshaytti. **10** Chayanlarningkige oxshash quyruqliri we nesherlerli bar id. Ademni besh ay azabqa salidħan kuchi bolsa quyruqlirida id. **11** Ularni idare qilidighan padishahi, yeri tégi yoq hangning perishtisi bar id. Uning ibraniche ismi Awaddon; grékçe ismi Apoliyon id. (*Abyssos g12*) **12** Birinchi «way» ötüp ketti. Mana, buningdin keyin yene ikki «way» kélidu. **13** Altinchi perishte kaniyini chaldi; men Xudaningu alididiki altun qurban'għahn töt münggüzidin chiqqan bir awazni anlıdim, bu awaz kanaynı tutqan altinchi perishtige; — Chong Efrat deryasining yénida bagħlaqliq töt perishtini boshat, dédi. **15** Del shu saet, shu kün, shu ay, shu yil üchün hazırlap qoyulħan bu töt perishte insanlarning üchtin birini halak qilish üchħun bagħlaqtin boshitildi. **16** Bularning atliq leshkerler qoshunining sanı ikki yüz milyon id. Ularning

sanining jakarlan'għanlıqini anlıdim. **17** Ghayibane körünsushtे közümge körni'gen at we tüstige min'genler mana mundaq id: atliqlarning kökrikidiki sawuti chogħdek qizil, kók yaqtet kók we güngġurttek sériq id. Atlarning bashliri shirning beshidek id; ularning éghizliridin ot, tüttün we güngġurt chiqip turatti. **18** Bu üch baladin, yeni atlarning aghzidin chiqqan ot we tüttün we gün'għiġġtin insanlarning üchtin biri öltürüldi. **19** Chünki atlarning küchi éghizlirida we quyuqlirida id; ularning quyuqlirining yilanlarga oxhash bési bolup, bular bilen ademni zexilmendüretti. **20** Qalghan insanlar, yeni bu balayı'apetlerdin öltürülmey qalghanlar öz qollirining emellirrige towa qilmidi, yeni jinlarrha, kōrelmes, angliyalmas we mangalmas altun, kümüş, tuch we yaghħaq butlarrha choqunushtin waz kechmid. **21** Ular qatiliq, séhirgerlik, jinsiy buzuqluq we oghriliqlirighimu towa qilmidi.

10 Andın kényin, ershtin chüshħuatqan yene bir kūchlük perishtini körđüm. U bir parche bulut bilen yépin'għan bolup, beshining üstide bir hesen-hüsen bar id. Chirayi quyashqa, putliri ot tüwrukke oxshaytti; **2** qolida bir kichik échiqliq oram yazma bar id. U ong putini déngiz üstige, sol putini quruqluqqa qoypur turup, **3** shirning hörkirishige oxshash qattiq awaz bilen warqirighanda, yette güldürmama öz awazlirin anglitip söz qildi. **4** Yette güldürmama söz qilgħanda, dégenlirini xatiriliwalmaqchi bolup turattim. Biraq asmandin: — «Yette güldürmamining éytqanlırini möħürlep, ularni xatirilime» dégen awazni anlıdim. **5** Déngiz hem quruqluqning üstide turghan, men kōrgen u perishto ong qoloni asman'għa kötürüp, **6** asmanlar hem ularda bolgħanlarning hemmisini, yer-zémien hem uningda bolgħanlarning hemmisini, déngiz hem uningda bolgħan hemmisini Yaratquchi, yeni ebedil'ebdegħie hayat Yashighħuchi bilen qesem qilip: — Waqt yene keynige suriħmeyd; (*aiōn g165*) **7** Belki yettinchi perishte kanay chélish alidda, yeni awazi angliniż alidiki künlerde, Xudaningu Öz qul-xiżmetkarliżi bolgħan peyghemberlerge xush xewirini yetküzinidek Uning siri tügħellinip, emelje ashidu, — dédi. **8** Men asmandin anglihan awaz manga yene sózlep: — Bérip, déngiz hem quruqluqning üstide turghan perishtining qolidiki échiqliq oram yazmini alghin, dédi. **9** Men bérrip, perishtining kichik oram yazmini manga bérishini soridim. U maha: — Buni élip ye! Ashqaziningni zerdab qilidu, biraq aghzing heseldek tatliq bolidu, dédi. **10** Men shuning bilen kichik oram yazmini perishtining qolidin élip yédim, derweqe aghzimha heseldek tatliq tētidi, lékin yéginden kényin ashqazinim zördab boldi. **11** Shuning bilen manga: — Sen köp milletler, eller we her xil tillarda sozlisdighanlar we padishahlar toghrisidiki wehiy-bésharetlerni yene jakarlishing lazim, déyildi.

11 Manga ölcigħiux hasidek bir qomush bérilip, mundaq déyildi: «Bargħin, Xudaningu ibadetxanisi, qurban'għali we u yerde ibadet qiliwatqanlarni ölcħiġin. **2** Lékin ibadetxanining tashqiriqi hoysinis ölcħimex qoy, chünki u yer yat taipilerge bérilid, shuning bilen muqeddes sheheri qiriq ikki ay depsende qilinidu. **3** Men ikki guwahchimha qudret bérinen, shuning bilen ular böz kiyim kiyip, wehiy-bésharetlerni bir ming ikki yüz atmish kün yetküzidu» **4** (bular yer-zémminnig Rebbi alidha turghan ikki tüp zeytun derixi we ikki chiraghħandur). **5** Birersi ularni zexilmendürmekħi bolsa, éghizliridin ot pörrkülp chiqip, dűshmenlirini yep tügħidu. ularni zexilmendürmekħi bolgħanlar mana shundaq öltürüldi. **6** Ular bέsharet-weihiyi yetküzen künlerde yamgħur yagħdurmasliqqha asmanni etiwtișt qudritike ige; sularni qan'għa aylandurush we herxil

bala-waba bilen yer-zéminni xalighan waqitta urush qudritigimu ige. **7** Ularning guwahliq wezipisi ayaghlishishi bilen, tégi yoq hangdin chiqidighan diwe ular bilen élishidi we ularni yéngip öltürüdu. (*Abyssos g12*) **8** Jeseſlirli rohiy jehettin Sodom we Misir dep atilidighan shu katta sheherining ghol kochisida yatidu; shu yerde ularning Rebbimu kréstlen'genidi. **9** Her millettin, her qebilidin we her xil tilda sözlishidighanlardin, her eldin bolghan ademler ularning jeseſlirlige üch yérim kün tikilip qaraydu we jeseſlerning yerlikke qoyulushigha yol qoymaydu. **10** Yer yüzide turuwaṭqanlar ularning bu halidin xushalliniq, tebrikliſhip, bir-birige hediyeler ewetishidi; chünki bu ikki peyghember yer yüzidikilerni qiyannayti. **11** Lékin üch yérim kündin keyin, Xudadin kelgen hayatiq nepisi ikkiyen'ge kirdi, ular ornidin put tirep turdi; ularga qarawatqanlarning üstige chong bir qorqunch chüshti. **12** Andin ular ikkeynen'ge ershit kelgen: — «Bu yaqqqa chiq!» dégen yuqiri bir awazni angildi; shuning bilen ular dushmanlirinining köz alidida bir bulut ichide asman'ha kötürüldi. **13** Del shu saet ichide shiddetlik yer tewresh yüz berdi, sheherning ondin biri gumran bolup, yette ming kishi halak boldi. Qalghanlari dekke-dükkgiye chömöp, ershtiki Xudani ulughlashti. **14** İkkinci «way» ötpü ketti; mana, üchinchi «way» kélishke az qalди. **15** Andin yettinchi perishte kaniyini chaldi; ershte yuqiri awazlar anglinip mundaq déyildi: — «Dunyaning padishahliqi Perwerdigarimiz We uning Mesihining padishahliqi boldi, U ebedil'ebedigiche höküm sürüdu». (*aiōn g165*) **16** Xudaning alidä öz textlirile olтурghan yigirme töt aqsaqal yerge yiqlip bash qoyp, Xudagha sejde qilip mundaq déyishti: — **17** «Şühürler éytimiz sanga, I bar Bolghuchi we bar bolghan Hemmige Qadir Perwerdigar Xuda, Chünki ulugh qudritingni qolunggħha ēlip, Hökümüngni yürgüzüşke bashliding. **18** Eller ghezeplen'genidi, Emđi Séning gheziping ýetip keldi! Ölgenlerni soraq qilish, Qul-xizmetkarliring bolghan peyghemberlerni, Muqeddes bendilerni, Töwen yaki katta bolsun namingdin qorqanlarni in'amiga ige qilish, Yer yüzini halak qilghanlarni halak qilish waqtı keldi». **19** Andin Xudaning ershtiki ibadetxanisi échildi we uning ehde sanduqi ibadetxanida köründi; chaqmaqlar, türlik awazlar, güldürmamilar, yer tewresh we dehshetli möldür boldi.

12 U chaghda, ershte ajayip bir karamet peyda boldi — u quyashni yépinchaqligan, putlirining astida ay, bészida on ikki yultuzluq taj bar bir ayal idi. **2** U hamilardan bolup, tolghaq yep tughush azabida dad-peryad kötürdi. **3** Andin ershte yene bir alamat köründi — mana, yette bashliq, on münggülük, yette bészida yette taj bar bolghan chong bir qizil ejdiha turatti. **4** U quyruqi bilen asmandiki yultularning üchtin binrin süpürüp, ularni yer yüzige chöriüwetti. Ejdiha tughay dep qalghan ayal yenggigen haman uning balisini yalmap yutuwetmekchi bolup uning alidida turdi. **5** Ayal bir bala, yeni pütün ellerni tömür hasisi bilen padichidek baqidighan bir oghul tughdi. Bala bolsa Xudaning we Uning textining alidiga ghachchide ēlip chiqildi. **6** Ayal chölge qacthi; u yerde uning 1260 kün bęqiliſhi üchħün uningga Xuda teripidin hazırlap qoyulghan bir jay bar idi. **7** Andin ershte jeng boldi. [Bash perishte] Mikail we uning perishtiliri ejdiha bilen jeng qilghili turdi; ejdihamu öz perishtiliri bilen ulargha étildi. **8** Lékin u üstünlük qazinalmadi, uningga we perishtilirige ershte turushqa orun qalmadi. **9** Shuning bilen zor ejdiha, yeni Iblis we Sheytan dep atalghan, pütün jahanni azdурghuchi héliqi qedimiy yilan yer yüzige tashlandi. Uning perishtilirimu uning bilen teng tashlandi. **10** Andin men ershte yuqiri bir awazning mundaq dégenlikini anglidim: — «Keldi Xudayimizning nijatlıqi, qudriti, padishahliqi

we Uning Mesihining hoquqi! Chünki qérindashlirimizning üstidin Xudayimizning aldida keče-kündüz shikayet qilip turghan shikayet qilghuchi ershtin tashliwétildi; **11** qérindashlar uning üstidin Qozining qéni we ularning guwahliq sözi bilen għalib keldi; Ular hetta ölmuni közige ilmay öz jénini eziz körmodi. **12** Shuning üchħün, shadlinninglar, ey ersħler we ularda turuwaṭqalar! Lékin halinglarrha way, ey yer we déngizlar! Chünki Iblis üstünglarrha chüshti; Waqtining az qalghanliqini bilgech, Għezej-qedħi bilen keldi!. **13** Ejdiha özining yer yüzige tashlan'għanliqini körüp, oghħul balini tugħaqn ayalni qogħlaħħaq bashħidi. **14** Ayalning yilanning yüzidin daldlinihi, chölde özi [üčħün hazirlan'għan] makāniga bérípbi mezgħi, kien mezgħi we yérim mezgħi bęqilsun dep shu yergie uchup kétishi üchħün, uningga yogħan bir bürkütning ikki qaniti bérildi. **15** Andin yilan ayalning arqisidin aghzi bilen deryadek su pürküp, uni sel bilen eqtipi yoqafmaqchi boldi. **16** Lékin zémien ayalgha yarden qilip, aghżini ēchip, ejdiha aghżidin pürküp chiqarqħan deryani yutuwetti. **17** Buning bilen ejdihaning ayalgha qattiq għeqi keliq, uningga qalghan nesli, yeni Xudaning emrlirige emel qilip, Eysaning guwahliqini tutqan perzentılı bilen jeng qilghili ketti; u déngiz saħħihi üzti turatti.

13 Andin, déngizdin on münggħiżluk, yette bashliq bir diwining chiqiwaṭqanlıqini körđum. Uning herbir münggħiżże birdin taj bar id, herbir beshida kupurluq namliji yéziliq id. **2** Men körgeen bu diwe yilpizgħha oxshaytti, putliri ěyiqning putlirigha, aghzi bolsa shirring aghżiġha oxshaytti. Ejdiha uningga öz qudrati, texti we zor hoquqini berdi. **3** Diwining bashliridin biri ejjellik yarilan'għandek turatti. Lékin, bu ejjellik yara saqayghanidi. Pütkül dunja diwige heyranuhes bolup uningga [egeshti]. **4** Ejdiha diwige [selteneretlik] hoquq bergechke ular ejdiha qħoqunushti. Ular yene diwigimu choqunup: — Diwining tengħidshi barmu? Uning bilen kimmu élħalihsun? — dédi. **5** Diwige tekebburliu we kupurluq qilidighan ēħiż bérildi; uningga qiriq ikki ay isħ körħiħek hoquq bérildi. **6** U Xudagħa kupurluq qilghili — Uning namigha we Uning dergahiga, shundaqla erħni makan qilghanlarrha kupurluq qilghili aghżini aħħi. **7** Uning muqeddes bendilierge qarshi jeng qilip, ularning üstidin għalib kélħishego yol qoyuldi; her qabile, her millet, her xil tilda sözlishidighan ellerge hökümraniq qilish hoquqi uningga bérildi. **8** Yer yüzidikilerning hemmisi — aleml apiride bolghandin buyan bogħużliniż bolghan Qozining hayatiq deptirige nami yézilmighanlar bolsa, uningga sejde qilidu. **9** Qulqi barlar, buni anglisun! **10** ««Tutqun bolidu» dep béktilgenler choqum tutqun bolidu, «qilichlinu» dep béktilgenler choqum qilichliniñ olidu». Muqeddes bendilirinng sewi-taqi we ētqadi mana shu iħslarda melum bolidu. **11** Men yerdin chiqiwaṭqan yene bir diwini körđum. Uning qoziningkidek kicħi ikki münggħiżi bar id, lékin awazi ejdihaningkidek chiqatti. **12** U awwalqi diwige wakaliten uning pütün hoquqini yürgüzüp, yer yüzini we uningda turuwaṭqanlarni ejjellik yarisi saqayghan awwalqi diwige choqunduridu. **13** U zor möjżiżlik alametnii körssitetti, hetta kishilerning köz alidida asmandin yer yüzige ot yagħdurati. **14** U awwalqi diwige wakaliten körssitishke hoquqlandurulghan alametler bilen yer üzide turuwaṭqanlarni azdurup, ulargħa «qilich bilen yarilan'għan, lékin tirk qalghan» dégen awwalqi diwige atap bir but-heykel wasap tikleħsni tapilidi. **15** Diwining but-heykilige nepeks kırġiżi, uningga uni sözliyeleydighan qilish we uningga choqunmighanlarning hemmisini öltürgüzüş qudrati bérildi. **16** U töwen we katta, bay we kembegħel, hör we qullarning hemmisini ong qoli yaki pésħanisige tamgħa basturushqa mejburlidi. **17** U yene

bu tamgha, yeni diwining nomi yaki uning namidiki reqem bésilghanlardan bashqa héchkim bir nerse sétiwalalmaydu yaki satalmaydu, dep bekitti. **18** Mana bu yerde hékmet bar. Eqil-parasiti barlikni kishiler diwining reqimini hésablap baqsun; chünki bu reqem bir ademning reqimi bolidu. Uning reqimi 666dur.

14 Andin men kördümki, mana, Qoza Zion téghi üstide turatti. Uning yénida peshanisige Öz nomi we Atisining nomi yézilghan bir yüz qiriq töt ming kishi bar idi. **2** Asmandin xuddi [sharqirap équiwatqan] nurghun sunlарнawazidek we qattiq güldürmamining awazidek bir awazni anglidim. Men anglighan awaz yene chiltarchilar chiltarlarni chalghan awazgha oxshaytti; **3** héliqi kishiler textning, töt hayat mexluqning we aqsaqallarning aldida yéngi bir küyni éytishti. Bu küyni [gunahlirining] bedili tölinip bu dunyadin azad qilin'ghan kishilerdin bir yüz qiriq töt mingdin bashqa héchkim öginelemeyti. **4** Ular ayallar teripidin gunahta bulghannıgħan, chünki ular pak ademlerdu. Qoza nege barsa, ularmu Uningha egiship shu yerge baridu. Ular bedel bilen insanlar arisidi Xudagħha we Qozigha hosulning tunji méwisseid bolush üchħu sétiwelin'ghan. **5** Ular eyibsiz bolup, aghżidin héch yalghan söz chiqmadyu. **6** Andin men asmanning otturisida uchup yürgen bashqa bir perishtini kördüm. Uningha yer üzide turuwaqtqanlارgha, yeni herbir el, qebile, her xil tilda sözlisdigħiñar, her milletlerge élip yetküzushi üchħu menggħi l-kux xush xewer tapshuruldi. (**aiōnios g166**) **7** U yuqiri awaz bilen: — Xudadin qorqunlar, Uni ulugħanglar! Chünki Uning sot qilish saiti yétip keldi; asmanni, zémimni, déngizni we su bulaqlirini Yaratquchigha sejje qilinglar! — deytti. **8** Uning keynidin ikkinċi perishte kelipli mundaq dédi: «Għulid! Katta sheher Babil ghulidi, u öz zina-buzuqluqinining sewdaliq sharabini pütkil ellerge ichkükgen». **9** Aldinqi ikki perishtining keynidin yene bir perishte, yeni üchħinchi perishte yuqiri awaz bilen mundaq dédi: — «Kimdikim diwige we uning but-heykilige choqunsa, uning tamghisini peshanisige yaki qoligha qobul qilsa, **10** Xudanining qehrining ebjesh qilinmighan sap sharabini Uning ghezzi bilen tolħan qedekte ichidu. U muqeddes perishtilerning we Qozining aldida ot we güngġurtte qjinali. **11** Ularnej qijinalihsiridin chiqqan is-tüteklar ebedi'ebed purqirap turidu; diwige we uning but-heykilige choquńghanlar yaki uning namining tamghisini qobul qilgħanlarrha kče-kündüz aramlaq bolmaydu». (**aiōn g165**) **12** Muqeddes bendilirining sewri-taqiti we étqiad mana shu isħlarda melum bolidu. **13** Men yene asmandi mundaq bir awazni anglidim: — «Bu sozni yaz: «Buningdin keyin Rebde wapat bolup ölgenser bektixluktur! — Durus, deydu Roh, — ular hazir öz isħliridin toxtap aram alalaydu. Chünki qilgħan emmelli ulargħa egiship keliu». **14** Men kördümki, mana bir parche aq bulut, bulutning üstide bésigha altun taj kiġen, qolida ötkür bir orghaq tutqan Insan'oghla oxshaydighan birsi olturatti. **15** Ibadetxanidin bashqa bir perishte chiqip, bulutning üstide Olturghuchigħha yuqiri awaz bilen: — Orghiqingni sal we orushqa baħħla! Chünki orma waqt keldi, yer yuzidiki ziraetler piship yétildi, dédi. **16** Bulut üstide Olturghuchi orghiqini yer yüzige saldi we yer yuzidiki ziraetler orudi. **17** Ersħte bolħan ibadetxanidin yene bir perishte chiqti. Uningmu ötkür bir orghiqi bar idi. **18** Arqidinla, otni bashquridighan yene bir perishte qurban'għadha chiqip, ötkür orghaq tutqan perishtinge yuqiri awaz bilen: — Ötkür orghiqingni sēlip, yer yuzidiki üzüm télining sapaqlirini yighiwal, chünki üzümliri piship yétildi, — dédi. **19** Buning bilen perishte orghiqini yer yüzige saldi we yerdiki üzüm télining

mewilirini yiqhip, Xudanining qehrining chong sharab kölchikige tashħidi. **20** Sheherning sirtidiki sharab kölchikidiki tüzümber dessilip, sherbetli ri qan bolup, atning tizginige chiqidigan égizlikte üch yüz chaqirim yiraqlıqqa aqti.

15 Asmandi zor hem karametlik yene bir alametni, yeni axirqi yette balayı' apetni tutup turħan yette perishtini kördüm (axirqi balayı' apet déyilisitki seweb, Xudanining ghezzi bular bilen axirliħi). **2** Men yene ot arilash eynek déngizidek bir körnūnħi hem eynek déngizning üstide turħan, diwe we uning but-heykili we namining reqimi üstdin għalib kelgenlerni kördüm. Ularnej qollirra Xuda bergen chiltarlar bolup, **3** ular Xudanining quż-xismetkar bolħan Musanġġ kuyini hem Qozining kuyini éytishatti: — «Ulugh we karamet Séning qilgħanliring, I Hemmige Qadir Perwerdigar Xuda, Yolliring adil we heqtur, I pütkül ellerner Padishah! **4** I Perwerdigar, kim Sendin qorqmaydighan, Nämningni ulugħlimaydighan bolalisun? Chünki birdinbir muqeddeses Özüngdursen; Barliq ellen aldingha keliu, Sanga sejde qilidu; Chünki heqqaniy qilgħanliring ashkare boldi». **5** Bu isħlardin keyin, men kördümki, mana ershtiki ibadetxana, yeni hökum-guwaħliq chédri ēchidli! **6** Yette balayı' apetni öz il-kidde tutqan yette perishte pakiz, parqirap turidighan libas kiġen, köksige altun kemer bagħlighan halda ibadetxanidin chiqti. **7** Töt hayat mexluqning biri yette perishtige ebedi'ebed yashaydighan Xudanining qehri bilen tolħan yette altun chinini berdi. (**aiōn g165**) **8** Ibadetxana Xudanining shan-sherihi we quđridtin tütün bilen liq toldi. Yette perishtining yette balayı' apeti ayaghħlashmighu, héchki ibadetxaniga kirelmidi.

16 Shuningdin keyin, ibadetxanidin kötürülgħen yuqiri bir awazning yette perishtige: «Béringħlar, Xudanining qehri tolħan yette chinini yer yüzige töküngħar!» dégenlikini anglidim. **2** Birinchisi bérrip chenidikini yer-zémien'ha tökti. Buning bilen diwining tamghisi bésilħan we uning but-heykilige choquńghanlarda birxil yirgħinchlik hem azabliq chaqa-jaharet peyda boldi. **3** Ikkinchisi chenidikini déngizgħha tökti; déngiz siġi ölüknning qénigha oxhash qan'ha aylandi we ichidiki püttin janjiq lägger. **4** Učchinħi chenidikini derra we bulaqlarnergyn sulirigha tökti; ularnejn sūġi yuqashha aylandi. **5** Andin men sunlarning perishtisining mundaq dégenlikini anglidim: — «Mushundaq hökümlerni chiqirishingda adil bolghansen, I hazir bar Bolghuchi, bar bolħan Muqeddeses Bolghuchi! **6** Musħu ademli muqeddes bendiler we peyghemberlerning qénini tökkienli wejiedin, Sen ularha ichkili qan berding. Ular shuningha layiqtur». **7** Andin qurban'għażing jawaben: — «Shundaq, i Hemmige Qadir Perwerdigar Xuda, Hökümliring heq we adidur» — dégenlikini anglidim. **8** Tötinħi chenidikini quyashning ixtie tökti; buning bilen quyashqa insanlarni ot bilen örtigli qedret bérildi. **9** Shuning bilen insanlar deħshetlik qiziqa örteħi; biraq ular héch towa qilmidi we bu balayı' apetlerning Igisi bolħan Xudan ulugħlashning ornigha Uning namini qarħgashti. **10** Beshinħi chenidikini diwining textiġe tökti; diwining padishahliqni qarangħħuluq basti, kishiler azabtin tillirini chishleshti **11** we aghriq-azabi we chaqa-jarħetlirining destidin ershtiki Xudani kupurluq qilip qarħiship, qilmishlirigha héch towa qilishmidi. **12** Altinħi chenidikini ulugħ Efrat deryasiga tökti; shu haman künċi qishtin keliđiñha padishahħalarning yolini hazirlashha deryanu siġi quridi. **13** Andin men ejidhaning, diwining we saxta peyghemberning éghażiñ idha chiqqan paqigha oxshaydighan üch napak roħni kördüm. **14** Bular möjżiżlik alametlerni korsiżtidighan jinlarning roħħli, pütkül yet-

yüzidiki padishahlarni Hemmige Qadir Xudanig dehshetlik künidiki jengge jem qılıshqa ularning yéniga chiqip kétiwatattı **15** («мана, Мен огридең келимән! Yalingach mangmaslıq, nomusı körünmesliki üçhün, kiyimlirini ching saqlap, segek turghanlar bextiliktur!»). **16** Emdi [napak rohlar] [padishahlarni] ibraniyche «Harmagéddon» déyilidighan yerge jem qildi. **17** Yettingchisi chinidikini hawagha tökti; ershtiki ibadetxanidin, texttin yuqiri bir awaz kötürlüپ: «Ish tamam boldi!» déyildi. **18** Shuan chaqmaqlar chéqildi, türlik awazlar we güldürmamilar anglandı we dehshetlik bir yet tewresh yüz berdi; insanlar yet yüzide apiride bolghandin béri bunchilik dehshetlik yet tewresh héch bolup baqmighanidi. **19** Katta sheher üchke böltündi; herqaysi ellerdiki sheherlermu ghulitildi. Shuning bilen katta sheher Babil Xudanig yadigha kéchip uning esheddiy qehrlik sharabi bilen tolghan qedeħ uningha bérildi. **20** Barlıq arallar özini qachurup għayib boldi, tagħlarmu yoq boldi; **21** Insanlarning üstige herbir danisi bir talant ĝħirliqtä kélidighan möldür asmandin yaghdi. Möldür apiti shundaq dehshetlik boldiki, ademler apetning destidin Xudani kupurluq qilip qargħashti.

17 Yette chinisi bar yette perishtining biri kēlip, manga sözlep: — Bu yerge kel, nургħun sular üstide olthurghan chong pahishe ayalning tartidighan jazasini sanga körtsitip qoyay. **2** Yer yüzdiki padishahlar uning bilen buzuqluq ötküzdzi, yer yüzdikiler uning buzuqluqingin sharabidin mest bolushti, — dédi. **3** Shuning bilen u perishte méni Rohning ilkidiki halette bir chölge élip bardi. U yerde yette bashliq, on münggħiżtük, püttin ezayini kupurluq namliri qaplıghan bir toq qizil diwining üstide olthurghan bir ayalni körđum. **4** Ayal sösün we toq qizil kiyim kiġien bolup, altun, qimmetlik yaqt we merwayitlar bilen perdazlan'għanidi. Qolida yirginčlik nomu ssizliqlar we öz buzuqluqingin nijasetlri bilen tolghan bir altun qedeħ bar idi. **5** Pēşhanisige bir sir — «Katta Babil, pahishilern we dunyadik pütkil yirginčlik nomu ssizliqlarning anisi» dégen nam pütkiżli id. **6** Men ayalning muqeddes bendilerning qéni we Eysagħa guwahliq bergħiċierning qéni bilen mest bolghaniżżini körđum. Uni körtpi tolimu teejjüp qilip intayin heyran qaldim. **7** Perishto manga mundaq dédi: — «Némige heyran qalding? Ayalning we uni kötürlüp turghan yette bashliq, on münggħiżtük diwining sirini sanga éytip bέrey. **8** Sen körgen diwe bir zamanlarda bar idi, hazir yoq; uzun ötmey tégi yoq hangdin chiqip, halaketteq qarap mangidu. Yer yüzdile turuwaqtanlar — duna apiride bolghandin buyan isimlili hayatlıq deptirige pütlümgen kishiler diwini körüp intayin heyran qalidu. Chünki u bir zamanlarda bar idi, hazir yoq, lékin yene peyda boldi. (*Abyssos g12*) **9** Mana buni chūshiniske lazim bolghan hékmet: — yette bash bolsa u ayal olthurghan yette tagħħaq, shundaqla yette padishahqa wekkilliq qilidu. **10** Bularning beshi yiqlghan, birsi bar, yene biri téxi kelmidi. U kelgende peqet azla waqt turalaydu. **11** Burun bar bolghan, emdi hazir yoq bolghan diwining özı sekkinchi padishahdur, shundaqla u hem yettisidin biri bolup halaketteq qarap mangidu. **12** Sen körgen on münggħüz on padishahdur. Ularning padishahliqliri téxi yoq, emdi ularha diwe bilen bille bi saetlik padishahliq hoquqi bérili. **13** Bu padishahlar bir oy, bir niyette bolup öz qurdi we hoquqlirini diwige bérishidu. **14** Diwe we padishahlar birliship Qozığħa qarsija jeng qilidu. Qoza ularning üstidin għalib kēlidi, chünki U reblerning Rebbi, padishahlarning Padishahidur. Uning bilen birge turghanlar bolsa chaqirilgħan, tallan'għan we Uningħha sadiq bolghanlardur». **15** Perishto manga yene: — Pahishe ayal üstide olthurghan, sen körgen sular

bolsa milletter, özara toplashqan nургħun kishiler, eller we her xil tillarda sözlidighan kishilerdur. **16** Sen körgen on münggħüz we diwe bu pahishe ayaldin nepretlinidu, uni talan taraj qilip yalingachlap qoyidu, uning għošini yep, öziniotta kōydürüdu. **17** Chünki Xuda Öz söz-kalamliri emelge ashqube, ashu [on padishahning] köngħiye Öz iradisini iżra qilip, bir qararda toxtiship padishahliq hoquqini diwige bérish niyitini saldi. **18** Sen körgen ayal yer yüzdiki padishahlar üstidin hökumranliq qilidighan katta sheherdur, — dédi.

18 U isħlardin kēyin men chong hoqquq yene bir perishtining asmandin chūshūwatqanlıqini körđum. Yer üzzi uning julaliliqidin yorup ketti. **2** Perishte yuqiri awaz bilen mundaq warqiridi: — «Għulidi! Katta sheher Babil ghulidi! Emdi u jinlarning makani, herbir napak rohlarning solaq-xanisi, Herbir mekrħu we yirginčlik qushlarning solaq-changgi bħolli! **3** Chünki barlıq ellen uning zina-buzuqluqingin sewdaliq sharabidin ichihsit; Yer yüzdiki barlıq padishahlar uning bilen buzuqluq ötküzushti, Yer yüzdiki sodigerler uning eysh-ishritinining elwekkhilikkidin béisyitsi». **4** Asmandin yene bir awazni anglidim: — «I Méning xelqim, uning gunahlirığha śerik bolmasliqingħar üčħi, Hem uning bésħiha chūshidighan balayi'apetlergo uchrismalinqiħar üčħi, uning ichidin chiqingħar! **5** Chünki uning gunahliri pelekket yetküdekk döwlilinip ketken, Xuda uning heqqaniyetsizliklirini ésige aldi. **6** U bashqilargħa yandurghinidek uning qilghinini özige yandurungħar; Uning qilmishlirığha muwapiq ikki hesse qoshlap qayturungħar; U [bashqilargħa] ebjesh qilip bergen qedeħte uningħha ikki hesse qoqy ebjesh qilingħar. **7** U özini qanchik ulugħiġan bolsa, Qarċiħlik eysh-iħsirett yashīghan bolsa, Uningħha shunchil qinjalish we derd béringħar; U köngħi: «Men tul emes, belki texte olthurghan xanishmen; Men derdelementi esla körinem» dégħi tħixx-pi, **8** Bu wejdidin bi kün ichidila uningħha chūshidighan balayi'apetler, Yenī örüm, derd-elem we aħħarchi kēlidi, U ot bilen kōydürülu; Chünki uni soraq qilghuchi Perwerdigar Xuda quđretlikturn!». **9** Uning bilen buzuqluq qilħan we uning bilen eysh-iħsirett yashīghan yer yüzdiki padishahlar uni örġien otning is-tuteklirini kōrgende, uning haligha qarap yığħa-zar kötürlüşidu. **10** Ular uning tariwtaqn azabidin qorqup, yiraqtu turup deydu: — «Way isit, way isit, i katta sheher! Ah Babil, kuchiħi ksheher! Chünki bir saet ichidila jazaway bħeshħingha chūshil!» **11** Yer yüzdiki sodigerlermu uning üstide yığħa-zar qilishidu. Chünki emdi ularning kēmidiki yük-mallirini, **12** yeni altunkumħi, qimmetlik yaqtul, ünche-merwayit, nepis libas rext, sösün rext, yipek, toq qizil renglik gezmal, herxil xushbuy turunji yaghachlar, pil chishi buyumliri, eng ēs il-yaghach, tħu, tómür we mermerlerdin isħlen'gen xilmuxil buyumħar, **13** shuningdek qowzaqdarchin, tētítqar, xushbuy, murmekki, mestiki, sharab, zeytun méyi, aq un, bughday, kala, qoq, at, harwa we insanlarning tenli we janliri dégen mallirini sétwalidighan kishi yoqtur. **14** ([I Babil], jéning mestane bolghan ēsil mewiller sendin ketti, Barlıq hesħemmetlik we hyewlket mal-dunyaliring sendin yoqatid. Ular bularni emdi herġi tapalmaryu!) **15** Bu mallarni sétip bēyighan sodigerler bolsa shehernej tariwtaqn azabidin qorqup, yiraqtu turup uning üstide yığħa-zar qiliship déyishiduki: — **16** «Way isit, way isit, i katta sheher! Nepis libas rextlerge, sösün we toq qizil renglik gezmallargħa orilip, Altun, qimmetlik yaqtul we ünche-merwayitlar bilen bēzelgħensi! **17** Bir saet ichidila shunċe katta bayliqlar weyran boldi!» Barlıq kēme xojayinħi, kēmidiki barlıq yoluchħi, kēmichħi we dengizgħha tayinip jaq baqidighanlarning hemmisi yiraqtu turup, **18** Uni örġien otning is-tuteklirini körüp: — Bu katta

sheherge qaysi sheher teng kélelisun? – dep peryad kötürüsti. **19** Ular bashlirigha topa chéchip, peryad kötürişüp, yighazar qiliship: – Way isit, way isit, u katta sheher! U arqılıq, uning dölitidin, déngizda kémisi barlar býighanidi! Bir saet ichidila weyran boldi bu sheher! – déyishidu. **20** – «Uning beshigha kelgenlerdin shadlininglar, Ey ersh, ey muqeddes bendiler, rosullar we peyghemberler! Chünki Xuda silerning dewayinglardiki hökünni uning üstidin chiqarghan!». **21** Andin, küchlük bir perishte tüğmen téshigha oxhash yoghan bir tashni kötüüp, déngizgħha tashlap mundaq dédi: – «Mana shundaq shiddet bilen, Katta sheher Babil ghulitilidu, U qaytidin körünmeydu! **22** Chiltarchilarning, sazchilarning, Neychiler we sunaychilarning awazi séningde qaytidin hergiz anglanmaydu, Herxil hüneriqlidighan hüneren séningde qaytidin hergiz tépilmaydu, Tügmenniñmu awazi séningde qaytidin hergiz anglanmaydu, **23** Hetta chiraghning yoruqi séningde qaytidin hergiz yorumaydu, Toy boluwaqtan yigħiġ-qizniñ awazi séningde qaytidin hergiz anglanmaydu; Chünki séning sodigerliring yer yüzidiki erbablar bolup chiqti, Barlıq eller séning séhir-epsunliringħha aldandi; **24** Peyghemberlarning, muqeddes bendilerning [tökülgən qanlı], Shundaqla yer yüzdile barlıq qırıghın bolghanlarning qanlırimu uningda tépildi».

19 Bu ishlardin kényin, ershte zor bir top ademlerning warqirashliridek bir awazni anglidim. Ular: – Hemdusana! Nijat, shan-sherep we quğret Xudayimizgha mensuptur! **2** Chünki Uning hökümleri heq we adildur; U yer yüzini öz buzuqluqi bilen buzghan chong pahishining üstidin höküm chiqirip, Öz qul-xizmetkarlirining qénining intiqamini uningdin aldi, – déyishetti. **3** Ular ikkinchi qétim: – «Hemdusana!» déyishti. Uningdin chiqqar is-tüteklər ebedil-ebedigie purqiraydu! (**aioñ g165**) **4** Yigirme töt aqsaqal we töt hayat mexluc yerge yiqlip: – «Amin! Hemdusana!» dep, textte olturghan Xudagha sejde qilişti. **5** Andin texttin kötürülgən bir awaz mundaq dédi: – «Ey uning barlıq qul-xizmetkarliri, Uningdin qorqidighan kattilar bolsun, töwerler bolsun, Hemminglar Xudayimizni medhiyilenglər!» **6** Andin zor bir top ademlerning awazığha, nurghun sularning sharqirishiga, qattiq güldürmamilarning güldürlishige oxhash bir awazning mundaq dégenlikini anglidim: – «Hemdusana! Hemmige Qadir Perwerdiqar Xudayimiz seltenet qildi! **7** Shadlinayli, tentene qilayli we uni medhiyilep ulugħayli! Chünki Qozining toymerike künji yétip keldi, Qız özini teyyar qildi!» **8** Qizgha kiyish üchün pakiz, parçiqrap turidighan nepis libas bérildi (nepis libas bolsa muqeddes bendilerning heqqaniyi emelliridur). **9** Andin, [perishte] manga: – Munu sözlerini xatiriliwal: – «Qozining toy ziyanitige chaqirghanlar bextliktur!» – dédi. U manga yene: – Bular Xudanıng heqiqiy sözliridur, – dédi. **10** Men uningħha sejde qilghili ayighiħha yiqlidim. Lékin u: – Hergiz undaq qilma! Menmu Xudanıng sen we Eysagħa guwahliq bergħuchi qérindashliring bilen oxhash qul-xizmetkarmen. Xudaghila ibadet qil! Chünki wehiy-bésharetni roh-mahiyiti bolsa Eysa heqqide guwahliq bérishtrut, – dédi. **11** Andin kördümki, asman échilli we mana, bir aq at turatti; üstige min'għuchining bolsa nami «Sadiq» we «Heqiqiyy» bolup, U heqqaniyiqliq bilen höküm chiqiridu we jeng qilidi. **12** Uning közliri ot yalquniga oxshaytti, beshida nurghun taji bolup, ténide Özidin bashqa héchkom bilmeydighan binam püttükkli id. **13** U uchisigha qan'gha milen'gen bir ton kiygenidi, Uning nami «Xudanıng Kalami» dep atilidu. **14** Uning keynidin egiship kéliwatqan ershtiki qoshunlar bolsa, aq atlарgha min'gen, ap'aq, pak nepis kanap libas bilen kiydürülgənidi. **15** Uning

aghzidin ötkür bir qilich chiqip turatu; U buning bilen barlıq ellerni uridu; U ularni tömür kaltek bilen padichidek bağıdu; U Hemmige Qadir Xudanıng dehsħetlik għeqzipining «sharab kölħek»ning cheyligħihsidur. **16** Uning toni we yotisi üstige «Padishahlarning Padishahi we reblerning Rebbi» dégen nam yézilghanidi. **17** Andin men quyashning ichide turghan bir perishtini kördüm. U asmanni otturisida uchuwaqtan barlıq qushlarga yuqiri awaz bilen: – Kelingħlar, Xudanıng katta ziyapitige yighilinġi! **18** Padishahlarning, serdarlarning we palwanlarning, atlarning we ularħha min'genlerning, shundaqla barlıq et igħiġirin, qullarning hem hōrlerning, kattilarning hem töwenlerning göħšlirini yengħar! – dédi. **19** Shuning bilen men diwe, yer yüzidiki padishahlar we ularning qoshunlirin ring atqa Min'għuchi hem Uning qoshunu bilen jeng qilish üchün toplon-ghanjin körđi. **20** Em diwe we uningħha wakaliten möjizilik alametlerni körsetken saxta peyghembering her ikkisi tutuwélindi (saxta peyghember shu alametler bilen diwining tamghisini qobul qilħan hemde uning but-heykilige choquŋħanlarni azdurup yūrgenidi). Ular ikkisi günggħi yéniwatqan ot kōl ġe tirik tashlandi. (**Linnē Pyr g3041 g4442**) **21** Qalghini bolsa atqa Min'għuchining aghżidin chiqqan qilich bilen qirildi. Barlıq püttin uchar-qanatlar bularning göshi bilen yep toyundi.

20 Uningdin kényin, qolida tégi yoq hangnning achquċi we yorghaq zenjir tutqan bir perishtining asmandin chħuħiwaqtanliqini körđi. (**Abyssos g12**) **2** Perishte ejdihani, yeni Iblis yaki Sheytan déyilidighan hēliqi qedimiy yilanni tutup, ming yilliq zenjirlep qoysi. **3** Uning ming yil toshquche ellerni azdurmaslaq üchħün, uni tégi yoq hangħha tashlap hangnning aghżini étip pħechetliwett. Bu waqtardin kényin, u waqtinche qoyp bérilishi muqerrer. (**Abyssos g12**) **4** Andin men textlerni we ularda olturnħanlarni körđi. Ularħha höküm qilish hoquqi bérilgenidi. Men yene, Eysagħa bergen guwahliq wejied in we Xudanıng sóz-kalamai wejiedi kallisi él-in-ghanlarning janlinrin körđi. Ular diwige we uning but-heykilige choquqimħan, uning tamghisi pħeshanisige we qoliga urulmighanlar id. Ular tirilip, Mesih bilen birlitke ming yil höküm sürdi (**5** olgenlerning qalghanliji ming yil toshmighučhe tirilmeydu). Bu deslepkī tirilish id. **6** Deslepkī tirilishtin nésiwe bolghanlar bextlik we muqeddestur; ikkinchi ölümninq bularni il-ġie ēl-ħiġi hoquqi yoqtur. Ular Xudanıng we Mesihning kahinliri bolidu we Uning bilen birlitke ming yil höküm süridi. **7** Ming yil toshqanda, Sheytan zindandin boshitilip, **8** yer yuzinjing töt bulungidiki ellerni, yeni Gog we Magogni azdurush we ularni jeng qilishqa bir yerge toplashqa chiqidu. Toplan-ghanlarning sani déngiz sahilidiki qumdek sanaqsiz bolidu. **9** Ular yer yüzidiki keng tħiżiegħi kiekk, muqeddes bendilerning bargħahini, yeni Xuda soċċidighan sheħerni muhasirige aliud. Lékin asmandin ot yéghip, ularni yutuwéti. **10** Ular niżżejjed qalghini bolsa diwe bilen saxta peyghember kōjivuwaqtqan ot we günggħi kōl ġe tħalli, u yerde kieħġe-kündüz ebedil-ebedigie qyinli. (**aioñ g165, Limnē Pyr g3041 g4442**) **11** Uningdin kényin, chong bir aq text we uningħha Olturghuchini körđi. Asman bilen zémien Uning yerzőni özini qachurup, ular turghan jay hergiz tépilmaydu. **12** Men yene katta bolsun, yaki töwen bolsun, olgenlerning hemmisining textnien alidda turghanliqini körđi. Kitablar échilli; andin yene bir kitab – «Hayatliq deptiri» dep atalghan kitab échilli. Olgenlerje kitablarda xatirilen'gini boyiche öz emeliyyitige qarap höküm qilindi. **13** Déngiz özide olgenlerni tapshurup berdi, ölüm we teħtieħaramu ozliridiki olgenlerni tapshurup bérishti. Herkimmingi üstige öz emeliyyitige qarap

höküm qilindi. (**Hadēs g86**) 14 Andin ölüm we tehtisara ot kölige tashlandı. Mana ikkinchi ölüm — ot kölidur. (**Hadēs g86, Limnē Pyr g3041 g4442**) 15 Kimning ismining «Hayatlıq deptiri»de yézilmaghanlıqı bayqalsa, ot kölige tashlandı. (**Limnē Pyr g3041 g4442**)

21 Andin, yéngi asman we yéngi zéminni kördüm; chünki burunqı asman we zémín öttüp ketkenidi, déngizmu mewjut bolmazı. 2 Muqeddes sheherning, yeni Xudadin chiqqan, xuddı öz yigitige toy perdazlırını qılıp hazırlıq'an qızdzek yéngi Yerusalémning ershtin chüshüwatqanlıqını kördüm. 3 Ershtin yuqırı kötürlügın bir awazning mundaq dégenlikini anglıdim: «Mana, Xudanıg makani insanlarning arisididur; U ular bille makanlıship turidu, ular Uning xelqi bolidu. Xuda Özim ular bille turup, ularning Xudasi bolidu. 4 U ularning közliridiki her tamche yashni sürtidu; emdi ölüm esla bolmaydu, ne matem, ne yığha-zar, ne qayghu-elem bolmaydu, chünki burunqı ishlari öttüp kettix. 5 Textte Olturghuchi: — Mana, hemmini yéngi qilim! — dédi. U manga yene: Bularni xatiriliwall! Chünki bu sözler heqiqiy we ishenchlikтур, — dédi. 6 U yene manga mundaq dédi: — «Ish tamam boldı! Men «Alfa» we «Oméga»durmen, Muqeddime we Xatime Özümdürmen. Ussighan herkime hayatlıq süyining buliqidin heqsiz bérinen. 7 Ghelibe qilghuchi herkim bulargha mirasxorluq qılıdu; Men uning Xudasi bolimen, umu Ménini oglum bolidu. 8 Lékin qorqunchaqlar, étiqadsızlar, yirginçilikler, qatıllar, buzuqluq qilghuchilar, séhirgerler, butperesler we barlıq yalghançılargha bolsa, ularning qismiti ot bilen giüngürt yénip turuwatqan köldür — bu bolsa ikkinchi ölümdür». (**Limnē Pyr g3041 g4442**) 9 Axırkı yette balayı'pet bilen tolghan yette chinini tutqan yette perishtidin biri kélép, manga sözlep: — Kell Sanga Qozining jorisi bolidıghan qıznı körsitip qoyay, — dédi. 10 Andin u meni Rohning ilkide bolghan halda yoghan we égiz bir tagħqa élip qoysi. U yerdin manga Xudadin chiqqan muqeddes sheher Yérusalémning ershtin chüshüwatqanlıqını körsitti. 11 Uningda Xudanıg shan-sheripi bar idi, uning julası intayın qimmetlik góherning, yéshil yaqtuttek yaltırıghan xrustalning julasığha oxshaytti. 12 Uning chong hem égiz sépili bar idi; sépilning on ikki derwazisi bolup, derwazılarda on ikki perishte turatti. Herbir derwazining üstige Israillarning on ikki qebilisidin birining ismi yézilghanidi. 13 Meshriq teripide üch derwaza, shimal teripide üch derwaza, jenub teripide üch derwaza we meghrip teripide üch derwaza bar idi. 14 Sheherning sépilining on ikki ul téshi bolup, ularning üstige on ikki isim, yeni Qozining rosulining isimliri pütlükliktür. 15 Manga söz qilghan perishtining qolida sheherini, uning derwazilari we uning sépilini ölcheydigan altun qomush ölcögħiħ hasa bar idi. 16 Sheher töt chasa bolup, uzunluqi biled kenglikli oxshash idi. Perishte sheherni hasa biled ölcidi — on ikki ming stadiyon keldi (uzunluqi, kenglikli we égizlikli tengdürü). 17 U sépilnimü ölcidi. Sépilning [qélinliqi] insanlarning ölchem birliki boyiche, yeni shu perishtining ölcħimi boyiche bir yüz qırıq töt jeynekk keldi. 18 Sépilning qurulushi bolsa yéshil yaqtuttin, sheher eynektek süzük sap altundin bina qilin'ghanidi. 19 Sheher sépilining ulları herxil qimmetlik yaqtutar bilen bězgenidi. Birinchi ul tash yéshil yaqt, ikkinchisi kők yaqt, üchinchisi héqiq, tötinchisi zumret, 20 beshinchisi qızıl héqiq, altinchisi qızıl qashtash, yettinchisi seriq kwarts, sekkezinchisi sus yéshil yaqt, toqquzinchisi topaz, oninchisi yéshil kwarts, on birinchisi sösün yaqt we on ikkinchisi piroza idi. 21 On ikki derwaza on ikki merwayit idi, démek derwazılarning herbiri birdin merwayittin yasalghanidi. Sheherning ghol yoli eynektek süzük sap altundin idi. 22

Sheherde héchqandaq ibadetxana körmidim, chünki Hemmige Qadir Perwerdigar Xuda we Qoza uning ibadetxanisidur. 23 Sheherning yorutulushi üçhün quyashqa yaki aqqa mohtaj emes, chünki Xudanıg shan-sheripi uni yorutqanidi, uning chirighi bolsa Qozidur. 24 Eller sheherdiki yoruqluqtı yürüdü; yer yüzdikti padishahlar shanushewkitini uning ichige élip kélédu. 25 Uning derwazilari kündützde hergiz taqalmaydu (emiliyette u yerde kéche zadi bolmaydu). 26 Herqaysi ellerning shanushewkiti we hörmət-izzitü uning ichige élip kelinidu. 27 Herqandaq haram nerse we herqandaq yirginçilik ishlarnı qilghuchi yaki yalghançılıq qilghuchi uningha kirelmeydu; peqet nami Qozining hayatlıq deptiride yézilghanlarla kireleydu.

22 Andin [perishte] manga xrustaldek parqıraq hayatlıq süyi éqiwatqan deryani körsitti. Derya Xudanıg we Qozining textidin chiqqan bolup, 2 sheherning ghol yolining otturısida éqiwatqanidi. Deryanıg bu teripide we u teripidimu on ikki xil méwe bérídighan, her ayda méwileydighan hayatlıq derixi bar idi; derexning yopurmaqlıri ellerning shipasi üçhün idi. 3 Lenet dégen emdi bolmaydu; Xudanıg we Qozining texti sheherning ichide bolup, Uning quł-xizmetkarları Uning xizmet-ibaditide bolidu. 4 Ular Uning jamalını köridü; Uning nami ularning pészhanılırige pütlükli bolidu. 5 U yerde esla kéche bolmaydu, ne qıragh nurığha, ne quyash nurığha mohtaj bolmaydu. Chünki Perwerdigar Xuda ularning üstide yoridü, ular ebiedi'l-ebedighe höküm süridü. (**aioñ g165**) 6 Perishte manga: — Bu sözler heqiqiy we ishenchlikтур; peygħemberlerning roħlirining Reb Xudasi yéqin kelguside yüz bérishi muqerrer bolghan ishlarnı Öz quł-xizmetkarlırığa körsitish üçhün, perishtisini ewetti, — dédi. 7 («Mana, pat yéqinda kélémin! Bu kitabtiki besharetning sözlərini tutquči kishi bextliktür!») 8 Bularni anglighuchi we körgüči men Yuhanġamen. Bu ishlarnı anglighinimda we körginimde, bularni manga körsetken perishtige sejde qilghili ayighi alidha yiğildim. 9 Lékin u manga: — Hergiz undaq qilma! Menmu Xudanıg sen we qéindashliring bolghan peygħemberler bilen oxshash quł-xizmetkarinem. Xudaghila ibadet qil! — dédi. 10 U manga yene: — Bu kitabtiki besharetning sözlərini péchetlime; chünki bularning waqtı yéqin keldi. 11 Qebihlik qilghuchi kishi qebihlikni qiliwersun; peskesh kishi bolsa peskeshlikte turiwersun; heqqani kishi bolsa heqqaniqliqi yürgüziwersun; pak-muqeddes kishi bolsa pak-muqeddeslikte turiwersun, — dédi. 12 «Mana, pat yéqinda kélémin! Herkimming emeliytigie qarap bérídighinimmi Özüm bilen bille élip kélémin. 13 Men «Alfa» we «Oméga», Birinchi we Axırkı, Muqeddime we Xatime Özümdürmen. 14 Hayatlıq derixining méwisdin nésip bolush we derwaziliridin sheherge kirkishke myuesser bolush töchni tonlurini yughanlar bextliktür! 15 Sheherning sırtidikiler — itlar, séhirgerler, buzuqluq qilghuchilar, qatıllar, butperesler, yalghançılıqqa xushtar bolghanlar we emel qilghuchillardur. 16 «Menki Eysa jamaetlerni dep silerge bu ishlarning guwahlıqını yetküzüş üçhün perishtemni ewettim. Dawutning Yiltizi hem Nesli, Parlaq Tang Yultuzidürmen!» 17 Roh we toyi bolidıghan qız: «Kell» deydu. Anglighuchi: «Kell» désun. Ussighuchi herkim kelsun, xalıghan herkime hayatlıq süyidin heqsiz ichsun. 18 Menki bu kitabtiki besharetning sözlərini anglighanlارgħa guwahliq bérüp agħħandurimenki: kimdikim bu sözlerge birnēmini qosħsa, Xuda uningħha bu kitabta yézilgħan balayi'apterni qosħidu. 19 Kimdikim bu besharetkit kitabning sözləridin birer sözni élip tashħisa, Xudamu uningdin bu kitabta yézilgħan hayatlıq derixinden we muqeddes sheherdin bolidıghan nésiwsini élip tashlaydu. 20 — Mana, bulargħa agħ-awwa Bergħuchi bolsa mundaq deydu: — «Shundaq, pat yéqinda kélémin!» — «Amin!

Kel, ya Reb Eysal!» **21** Reb Eysa Mesihning méhir-shepqiti barliq muqeddes bendiler bilen bille bolghay, amin!

Muqededes sheherning, yeni Xudadin chiqqan, xuddi öz yigitige toy perdazlirini qilip hazırlan'ghan
qızdekké yéngi Yérusalémning ershtin chüshüwatqanlıqni kördüm. Ershtin yuqiri kötürlügen bir
awazning mundaq dégenlikini anglidim: «Mana, Xudanıg makani insanlarning arisididur; U ular
bilen bille makanlıship turidu, ular Uning xelqi bolidu. Xuda Özimu ular bilen bille turup,
ularning Xudasi bolidu.»
Wehiy 21:2-3

Reader's Guide

Uyghur tili at AionianBible.org/Readers-Guide

The Aionian Bible republishes public domain and Creative Common Bible texts that are 100% free to copy and print. The original translation is unaltered and notes are added to help your study. The notes show the location of ten special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of afterlife destinies.

Who has the authority to interpret the Bible and examine the underlying Hebrew and Greek words? That is a good question! We read in 1 John 2:27, “*As for you, the anointing which you received from him remains in you, and you do not need for anyone to teach you. But as his anointing teaches you concerning all things, and is true, and is no lie, and even as it taught you, you remain in him.*” Every Christian is qualified to interpret the Bible! Now that does not mean we will all agree. Each of us is still growing in our understanding of the truth. However, it does mean that there is no infallible human or tradition to answer all our questions. Instead the Holy Spirit helps each of us to know the truth and grow closer to God and each other.

The Bible is a library with 66 books in the Protestant Canon. The best way to learn God's word is to read entire books. Read the book of Genesis. Read the book of John. Read the entire Bible library. Topical studies and cross-referencing can be good. However, the safest way to understand context and meaning is to read whole Bible books. Chapter and verse numbers were added for convenience in the 16th century, but unfortunately they can cause the Bible to seem like an encyclopedia. The Aionian Bible is formatted with simple verse numbering, minimal notes, and no cross-referencing in order to encourage the reading of Bible books.

Bible reading must also begin with prayer. Any Christian is qualified to interpret the Bible with God's help. However, this freedom is also a responsibility because without the Holy Spirit we cannot interpret accurately. We read in 1 Corinthians 2:13-14, “*And we speak of these things, not with words taught by human wisdom, but with those taught by the Spirit, comparing spiritual things with spiritual things. Now the natural person does not receive the things of the Spirit of God, for they are foolishness to him, and he cannot understand them, because they are spiritually discerned.*” So we cannot understand in our natural self, but we can with God's help through prayer.

The Holy Spirit is the best writer and he uses literary devices such as introductions, conclusions, paragraphs, and metaphors. He also writes various genres including historical narrative, prose, and poetry. So Bible study must spiritually discern and understand literature. Pray, read, observe, interpret, and apply. Finally, “*Do your best to present yourself approved by God, a worker who does not need to be ashamed, properly handling the word of truth.*” 2 Timothy 2:15. “*God has granted to us his precious and exceedingly great promises; that through these you may become partakers of the divine nature, having escaped from the corruption that is in the world by lust. Yes, and for this very cause adding on your part all diligence, in your faith supply moral excellence; and in moral excellence, knowledge; and in knowledge, self-control; and in self-control patience; and in patience godliness; and in godliness brotherly affection; and in brotherly affection, love. For if these things are yours and abound, they make you to be not idle nor unfruitful to the knowledge of our Lord Jesus Christ,*” 2 Peter 1:4-8.

Glossary

Uyghur tili at AionianBible.org/Glossary

The Aionian Bible un-translates and instead transliterates ten special words to help us better understand the extent of God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies. The original translation is unaltered and a note is added to 63 Old Testament and 200 New Testament verses. Compare the meanings below to the Strong's Concordance and Glossary definitions.

Abyssos

Language: Koine Greek

Speech: proper noun, place

Usage: 9 times in 3 books, 6 chapters, and 9 verses

Strong's: g12

Meaning:

Temporary prison for special fallen angels such as Apollyon, the Beast, and Satan.

aīdios

Language: Koine Greek

Speech: adjective

Usage: 2 times in Romans 1:20 and Jude 6

Strong's: g126

Meaning:

Lasting, enduring forever, eternal.

aiōn

Language: Koine Greek

Speech: noun

Usage: 127 times in 22 books, 75 chapters, and 102 verses

Strong's: g165

Meaning:

A lifetime or time period with a beginning and end, an era, an age, the completion of which is beyond human perception, but known only to God the creator of the aiōns, Hebrews 1:2. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Koine Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

aiōnios

Language: Koine Greek

Speech: adjective

Usage: 71 times in 19 books, 44 chapters, and 69 verses

Strong's: g166

Meaning:

From start to finish, pertaining to the age, lifetime, entirety, complete, or even consummate. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Koine Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

Geenna

Language: Koine Greek

Speech: proper noun, place

Usage: 12 times in 4 books, 7 chapters, and 12 verses

Strongts: g1067

Meaning:

Valley of Hinnom, Jerusalem's trash dump, a place of ruin, destruction, and judgment in this life, or the next, though not eternal to Jesus' audience.

Hadēs

Language: Koine Greek

Speech: proper noun, place

Usage: 11 times in 5 books, 9 chapters, and 11 verses

Strongts: g86

Meaning:

Synonomous with Sheol, though in New Testament usage Hades is the temporal place of punishment for deceased unbelieving mankind, distinct from Paradise for deceased believers.

Limnē Pyr

Language: Koine Greek

Speech: proper noun, place

Usage: Phrase 5 times in the New Testament

Strongts: g3041 g4442

Meaning:

Lake of Fire, final punishment for those not named in the Book of Life, prepared for the Devil and his angels, Matthew 25:41.

Sheol

Language: Hebrew

Speech: proper noun, place

Usage: 65 times in 17 books, 50 chapters, and 63 verses

Strongts: h7585

Meaning:

The grave or temporal afterlife world of both the righteous and unrighteous, believing and unbelieving, until the general resurrection.

Tartaroō

Language: Koine Greek

Speech: proper noun, place

Usage: 1 time in 2 Peter 2:4

Strongts: g5020

Meaning:

Temporary prison for particular fallen angels awaiting final judgment.

Glossary +

AionianBible.org/Bibles/Uyghur---Uyghur-Bible-Latin/Noted

Glossary references are below. Strong's Hebrew and Greek number notes are added to 63 Old Testament and 200 New Testament verses. Questioned verse translations do not contain Aionian Glossary words and may wrongly imply *eternal* or *Hell*. * The note placement is skipped or adjusted for verses with non-standard numbering.

Abyssos

Luqa 8:31
Rimliqlargha 10:7
Wehiy 9:1
Wehiy 9:2
Wehiy 9:11
Wehiy 11:7
Wehiy 17:8
Wehiy 20:1
Wehiy 20:3

aïdios

Rimliqlargha 1:20
Yehuda 1:6

aiōn

Matta 12:32
Matta 13:22
Matta 13:39
Matta 13:40
Matta 13:49
Matta 21:19
Matta 24:3
Matta 28:20
Markus 3:29
Markus 4:19
Markus 10:30
Markus 11:14
Luqa 1:33
Luqa 1:55
Luqa 1:70
Luqa 16:8
Luqa 18:30
Luqa 20:34
Luqa 20:35
Yuhanna 4:14
Yuhanna 6:51
Yuhanna 6:58
Yuhanna 8:35
Yuhanna 8:51
Yuhanna 8:52
Yuhanna 9:32
Yuhanna 10:28
Yuhanna 11:26
Yuhanna 12:34
Yuhanna 13:8
Yuhanna 14:16

Rosullarning paaliyetliri 3:21
Rosullarning paaliyetliri 15:18
Rimliqlargha 1:25
Rimliqlargha 9:5
Rimliqlargha 11:36
Rimliqlargha 12:2
Rimliqlargha 16:27
Korintliqlargha 1 1:20
Korintliqlargha 1 2:6
Korintliqlargha 1 2:7
Korintliqlargha 1 2:8
Korintliqlargha 1 3:18
Korintliqlargha 1 8:13
Korintliqlargha 1 10:11
Korintliqlargha 2 4:4
Korintliqlargha 2 9:9
Korintliqlargha 2 11:31
Galatiyalıqlargha 1:4
Galatiyalıqlargha 1:5
Efesusluqlargha 1:21
Efesusluqlargha 2:2
Efesusluqlargha 2:7
Efesusluqlargha 3:9
Efesusluqlargha 3:11
Efesusluqlargha 3:21
Efesusluqlargha 6:12
Filippiliqlargha 4:20
Kolossaliklerge 1:26
Timotiygha 1 1:17
Timotiygha 1 6:17
Timotiygha 2 4:10
Timotiygha 2 4:18
Titusqa 2:12
Ibraniylargha 1:2
Ibraniylargha 1:8
Ibraniylargha 5:6
Ibraniylargha 6:5
Ibraniylargha 6:20
Ibraniylargha 7:17
Ibraniylargha 7:21
Ibraniylargha 7:24
Ibraniylargha 7:28
Ibraniylargha 9:26
Ibraniylargha 11:3
Ibraniylargha 13:8
Ibraniylargha 13:21
Pétrus 1 1:23

Pétrus 1 1:25
Pétrus 1 4:11
Pétrus 1 5:11
Pétrus 2 3:18
Yuhanna 1 2:17
Yuhanna 2 1:2
Yehuda 1:13
Yehuda 1:25
Wehiy 1:6
Wehiy 1:18
Wehiy 4:9
Wehiy 4:10
Wehiy 5:13
Wehiy 7:12
Wehiy 10:6
Wehiy 11:15
Wehiy 14:11
Wehiy 15:7
Wehiy 19:3
Wehiy 20:10
Wehiy 22:5

aiōnios

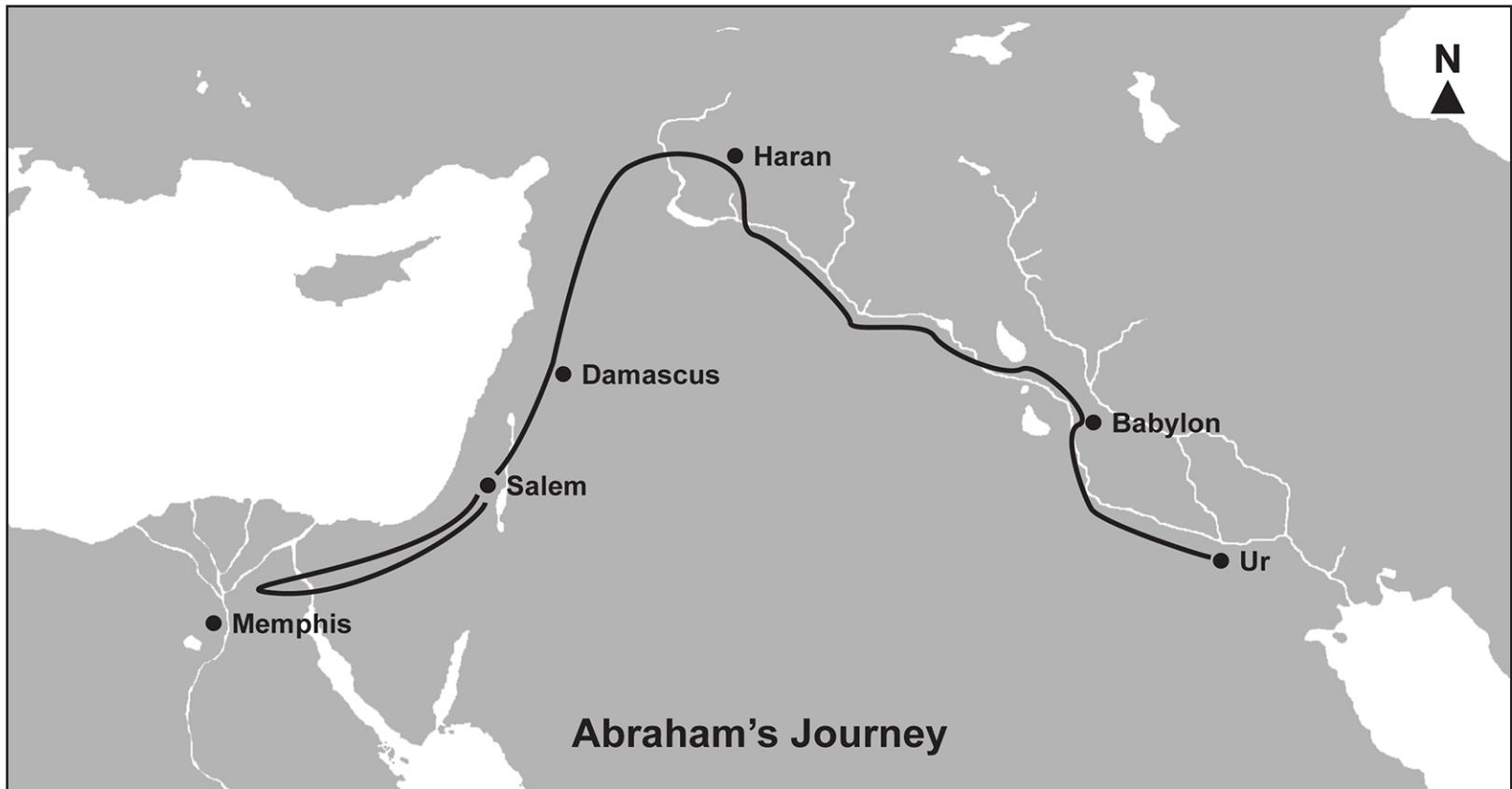
Matta 18:8
Matta 19:16
Matta 19:29
Matta 25:41
Matta 25:46
Markus 3:29
Markus 10:17
Markus 10:30
Luqa 10:25
Luqa 16:9
Luqa 18:18
Luqa 18:30
Yuhanna 3:15
Yuhanna 3:16
Yuhanna 3:36
Yuhanna 4:14
Yuhanna 4:36
Yuhanna 5:24
Yuhanna 5:39
Yuhanna 6:27
Yuhanna 6:40
Yuhanna 6:47
Yuhanna 6:54
Yuhanna 6:68

Yuhanna 10:28
Yuhanna 12:25
Yuhanna 12:50
Yuhanna 17:2
Yuhanna 17:3
Rosullarning paaliyetliri 13:46
Rosullarning paaliyetliri 13:48
Rimliqlargha 2:7
Rimliqlargha 5:21
Rimliqlargha 6:22
Rimliqlargha 6:23
Rimliqlargha 16:25
Rimliqlargha 16:26
Korintliqlargha 2:4:17
Korintliqlargha 2:4:18
Korintliqlargha 2:5:1
Galatiyaliglarga 6:8
Tésalonikaliqlarga 2:1:9
Tésalonikaliqlarga 2:2:16
Timotiygha 1:1:16
Timotiygha 1:6:12
Timotiygha 1:6:16
Timotiygha 1:6:19
Timotiygha 2:1:9
Timotiygha 2:2:10
Titusqa 1:2
Titusqa 3:7
Filémongha 1:15
Ibraniylargha 5:9
Ibraniylargha 6:2
Ibraniylargha 9:12
Ibraniylargha 9:14
Ibraniylargha 9:15
Ibraniylargha 13:20
Pétrus 1:5:10
Pétrus 2:1:11
Yuhanna 1:1:2
Yuhanna 1:2:25
Yuhanna 1:3:15
Yuhanna 1:5:11
Yuhanna 1:5:13
Yuhanna 1:5:20
Yehuda 1:7
Yehuda 1:21
Wehiy 14:6

Geenna

Matta 5:22
Matta 5:29
Matta 5:30
Matta 10:28
Matta 18:9
Matta 23:15
Matta 23:33
Markus 9:43
Markus 9:45
Markus 9:47

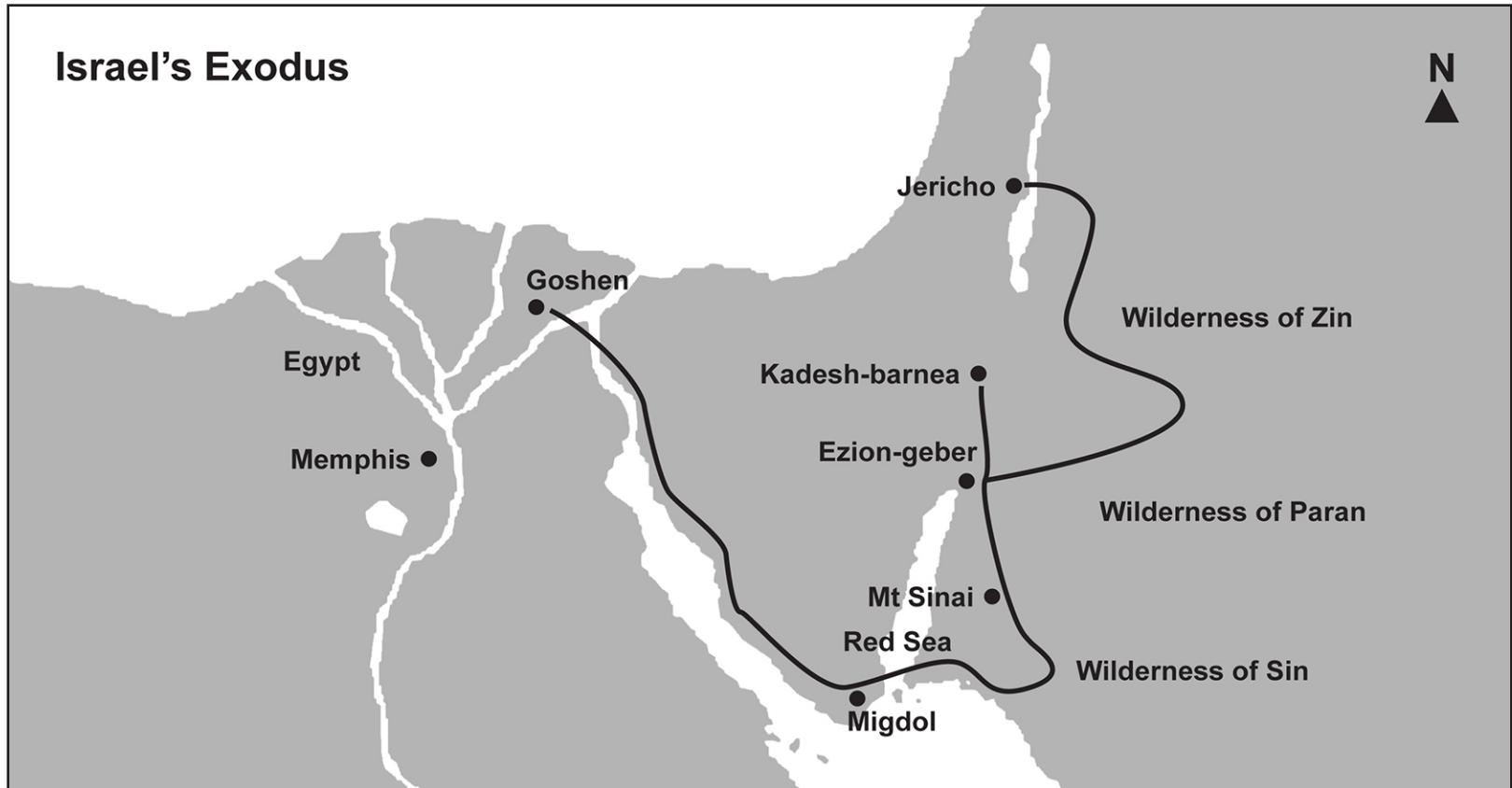
Luqa 12:5
Yaqup 3:6
Hadēs
Matta 11:23
Matta 16:18
Luqa 10:15
Luqa 16:23
Rosullarning paaliyetliri 2:27
Rosullarning paaliyetliri 2:31
Korintliqlargha 1:15:55
Wehiy 1:18
Wehiy 6:8
Wehiy 20:13
Wehiy 20:14
Limnē Pyr
Wehiy 19:20
Wehiy 20:10
Wehiy 20:14
Wehiy 20:15
Wehiy 21:8
Sheol
Yaritilish 37:35
Yaritilish 42:38
Yaritilish 44:29
Yaritilish 44:31
Chöl-bayawandiki seper 16:30
Chöl-bayawandiki seper 16:33
Qanun sherhi 32:22
Samuil 1:2:6
Samuil 2:22:6
Padishahlar 1:2:6
Padishahlar 1:2:9
Ayup 7:9
Ayup 11:8
Ayup 14:13
Ayup 17:13
Ayup 17:16
Ayup 21:13
Ayup 24:19
Ayup 26:6
Zebur 6:5
Zebur 9:17
Zebur 16:10
Zebur 18:5
Zebur 30:3
Zebur 31:17
Zebur 49:14
Zebur 49:15
Zebur 55:15
Zebur 86:13
Zebur 88:3
Zebur 89:48
Zebur 116:3
Zebur 139:8
Zebur 141:7
Pend-nesihetler 1:12
Pend-nesihetler 5:5
Pend-nesihetler 7:27
Pend-nesihetler 9:18
Pend-nesihetler 15:11
Pend-nesihetler 15:24
Pend-nesihetler 23:14
Pend-nesihetler 27:20
Pend-nesihetler 30:16
Hékmet toplighuchi 9:10
Küylernerin küyi 8:6
Yeshaya 5:14
Yeshaya 14:9
Yeshaya 14:11
Yeshaya 14:15
Yeshaya 28:15
Yeshaya 28:18
Yeshaya 38:10
Yeshaya 38:18
Yeshaya 57:9
Ezakiyal 31:15
Ezakiyal 31:16
Ezakiyal 31:17
Ezakiyal 32:21
Ezakiyal 32:27
Hoshiya 13:14
Amos 9:2
Yunus 2:2
Habakkuk 2:5
Tartaroō
Pétrus 2:2:4
Questioned
Pétrus 2:2:17

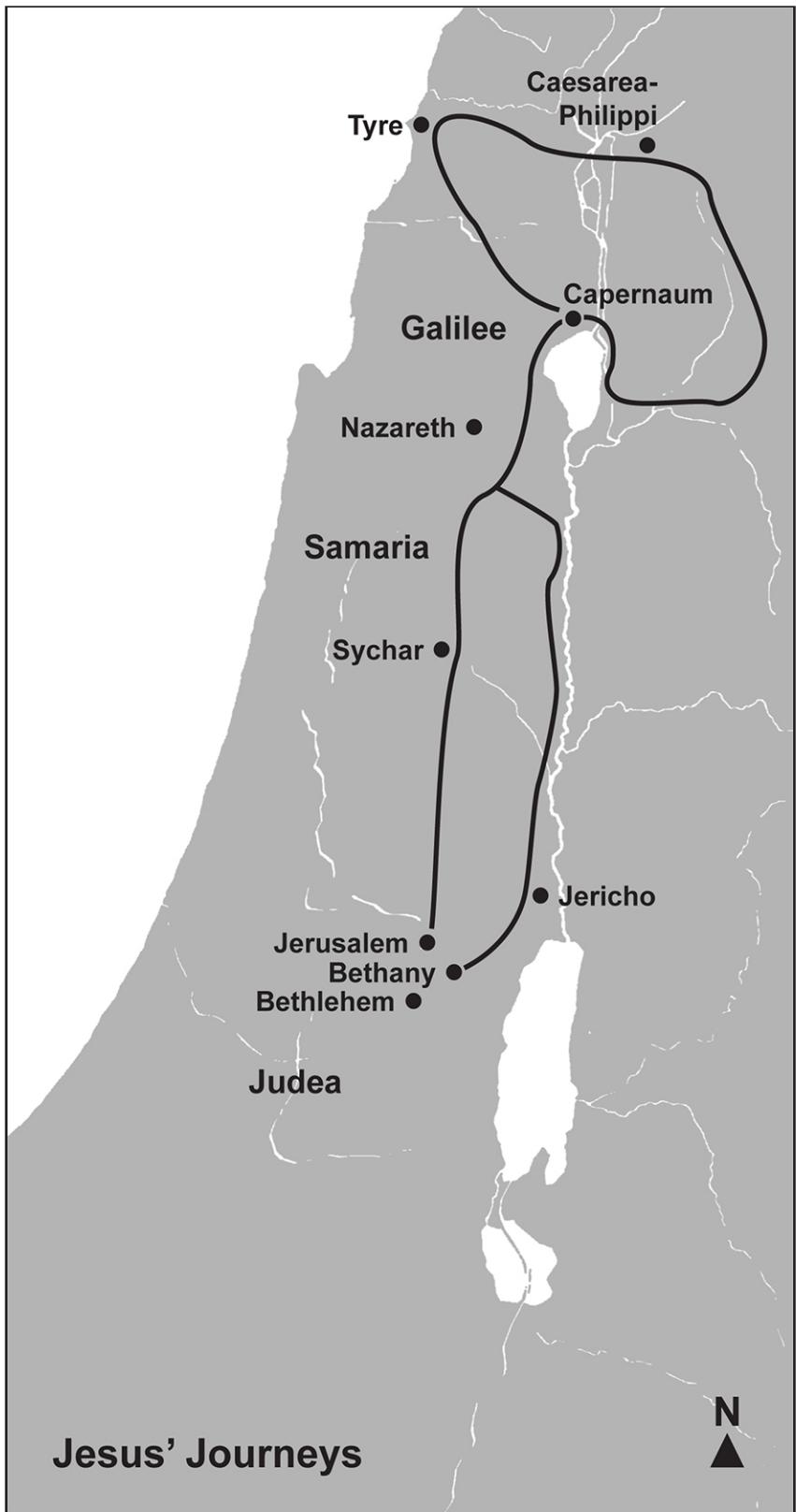
Étiqadi bolghachqa, Xuda Ibrahimni uningħha miras süpitide bermekchi bolghan zémin'għa bérishqa chaqirghanda, u itaq qildi;
u qeyerge baridighanliqini bilmej turup yolgha chiqt. - Ibraniylargħa 11:8

Israel's Exodus

N
▲

Emma Pirewn xelqni kétishke qoyghandin kényin, Filistylerning zéminidiki yol yéqin bolsimu, Xuda ularni shu yol bilen bashlimidi; chünki u:
«xelqim jengge uchrap qalsa, qorqup pushayman qilip, Misirgha yénip kétishi mumkin» dep oylighanidi. - Misirdin chiqish 13:17

Chünki İnsan oghlumu derwege shu yolda köpçilik ménig xizmitinde bolsun démey, belki köpçilikning xızmitide bolay we jénimni
piða qılısh bedlige nurgun ademleri hörlükke chiqiray dep keldi. - Markus 10:45

Rosulluqqa tallap chaqirilghan, Xudaning xush xewirini jakarlashqa ayrip teyinlen'gen, Mesih Eysanqing quli bolghan menki Pawlustin salam! - Rimliqlargha 1:1

Creation 4004 B.C.

Adam and Eve created	4004
Tubal-cain forges metal	3300
Enoch walks with God	3017
Methuselah dies at age 969	2349
God floods the Earth	2349
Tower of Babel thwarted	2247
Abraham sojourns to Canaan	1922
Jacob moves to Egypt	1706
Moses leads Exodus from Egypt	1491
Gideon judges Israel	1245
Ruth embraces the God of Israel	1168
David installed as King	1055
King Solomon builds the Temple	1018
Elijah defeats Baal's prophets	896
Jonah preaches to Nineveh	800
Assyrians conquer Israelites	721
King Josiah reforms Judah	630
Babylonians capture Judah	605
Persians conquer Babylonians	539
Cyrus frees Jews, rebuilds Temple	537
Nehemiah rebuilds the wall	454
Malachi prophesies the Messiah	416
Greeks conquer Persians	331
Seleucids conquer Greeks	312
Hebrew Bible translated to Greek	250
Maccabees defeat Seleucids	165
Romans subject Judea	63
Herod the Great rules Judea	37

(The Annals of the World, James Usher)

Jesus Christ born 4 B.C.

New Heavens and Earth

1956	Christ returns for his people
1830	Jim Elliot martyred in Ecuador
1731	John Williams reaches Polynesia
1614	Zinzendorf leads Moravian mission
1572	Japanese kill 40,000 Christians
1517	Jesuits reach Mexico
1455	Martin Luther leads Reformation
1323	Gutenberg prints first Bible
1276	Franciscans reach Sumatra
1100	Ramon Llull trains missionaries
1054	Crusades tarnish the church
997	The Great Schism
864	Adalbert martyred in Prussia
716	Bulgarian Prince Boris converts
635	Boniface reaches Germany
569	Alopen reaches China
432	Longinus reaches Alodia / Sudan
397	Saint Patrick reaches Ireland
341	Carthage ratifies Bible Canon
325	Ulfilas reaches Goth / Romania
250	Niceae proclaims God is Trinity
197	Denis reaches Paris, France
70	Tertullian writes Christian literature
61	Paul imprisoned in Rome, Italy
52	Thomas reaches Malabar, India
39	Peter reaches Gentile Cornelius
33	Holy Spirit empowers the Church

(Wikipedia, Timeline of Christian missions)

Resurrected 33 A.D.

What are we? ►			Genesis 1:26 - 2:3 Mankind is created in God's image, male and female He created us					
How are we sinful? ►			Romans 5:12-19 Sin entered the world through Adam and then death through sin					
When are we? ▼								
Where are we?			Innocence		Fallen			Glory
			Eternity Past	Creation 4004 B.C.	Fall to sin No Law	Moses' Law 1500 B.C.	Christ 33 A.D.	Church Age Kingdom Age
								New Heavens and Earth
► Who are we?	God	Father	John 10:30 God's perfect fellowship	Genesis 1:31 God's perfect fellowship with Adam in The Garden of Eden	1 Timothy 6:16 Living in unapproachable light			Acts 3:21 Philippians 2:11 Revelation 20:3 God's perfectly restored fellowship with all Mankind praising Christ as Lord in the Holy City
		Son			John 8:58 Pre-incarnate	John 1:14 Incarnate	Luke 23:43 Paradise	
		Holy Spirit			Psalm 139:7 Everywhere	John 14:17 Living in believers		
	Mankind	Living	Ephesians 2:1-5 Serving the Savior or Satan on Earth Luke 16:22 Blessed in Paradise Luke 16:23, Revelation 20:5,13 Punished in Hades until the final judgment Hebrews 1:14 Serving mankind at God's command	Genesis 1:1 No Creation No people	Ephesians 2:1-5 Serving the Savior or Satan on Earth			Matthew 25:41 Revelation 20:10 Lake of Fire prepared for the Devil and his Angels
		Deceased believing			Luke 16:22 Blessed in Paradise			
		Deceased unbelieving			Luke 16:23, Revelation 20:5,13 Punished in Hades until the final judgment			
	Angels	Holy			Hebrews 1:14 Serving mankind at God's command			
		Imprisoned	2 Peter 2:4, Jude 6 Imprisoned in Tartarus Genesis 1:31 No Fall No unholy Angels	Genesis 1:31 No Fall No unholy Angels	2 Peter 2:4, Jude 6 Imprisoned in Tartarus	Revelation 20:13 Thalaasa Revelation 19:20 Lake of Fire Revelation 20:2 Abyss		
		Fugitive			1 Peter 5:8, Revelation 12:10 Rebelling against Christ Accusing mankind			
		First Beast						
		False Prophet						
		Satan						
Why are we? ►			Romans 11:25-36, Ephesian 2:7 For God has bound all over to disobedience in order to show mercy to all					

World Nations

Shuning üçhün, bérip pütkül ellerni [özümge] muxlis qılıp yetishtüringlar, shundaqla ularni Ata, Oghul we Muqeddes Rohning namigha tewe qılıp chömüldürüp, - Matta 28:19